

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не зберігається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунія
150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Вівторок, 1-го липня 1924 р.
в салі „НАРОДНОГО ДОМУ“

КОНЦЕРТ МОДЕСТА МЕНДИНСЬКОГО

2140

Білетів в Книгарні „Наукового Товариства імені Шевченка“ Львів, Ринок ч. 10.

2-2

Ut aliquid...

Буйними бурунами переливаються в останні дні в польській пресі відомості про грандіозні замисли польського уряду в справі законодавства для національних меншостей. Преса переповнена цими вістками, хвилюються наївні люди в очікуванні польського благовістя, грублять гомінки труби на всіх дорогах і перехрестях, починається в тому напрямку польська пропаганда за границею. В любовній екстазі обнялися Тугут і Ст. Грабські, а на цю неприродну двійку звертає масляними від щастя очима „малопольський“ Левенгерц. Просто ідилія.

Щож то таке важне, далеке, але й епохальне сталося, чи має статися? Яка благодать має опромінити вимушений народ? Як то закони мають забезпечити права гзв. національних меншостей?

Важко сказати, бо все сповите таємною мракою, — як з передвічного хаосу — блисне світло польської державної мудрости. Значимо тільки, що ті таємні законопроекти складали „кресові“ лицарі та що їх припечатала своїм авторитетом чорна сотня. А така печатка щось значить. Зрештою, рубець заслон торгаша анемічний „Курер Львовскі“ і проклямує вірним і невірним Томам нову карту в історії Польщі.

„Ново опрацьовані закони — захищають він — о скільки можемо допустити (чуєте? — Ред.) — в языковій царині: на полі адміністрації і судівництва, у відношенні до українського населення в Сх. Галичині, означають привертання прав, що обов'язували за австрійських часів, а у відношенні до волинських Українців а особливо до Білорусинів, представляють величезне поширення прав, просто навіть будження національного почуття — річ, яку хіба дуже рідко стрічається в історії внутрішньої державної політики. Подібно мають ся справи і в царині шкільництва“.

Щож спонукало польських політиків до такої „далекосіяльності“? „Курер. Льв.“ (а радше п. Ямпольскі) зі старобіблійною вдокновеністю пояснює цей епохальний крок ось так:

„Польща, її традиція, її сучасна державність і ціла низка доконаних нею політичних актів представляють величезний політичний капітал у відношенні до власних громадян, який слід зберегти“.

Значить ці „нові“ законопроекти про дозвіл Українцям і Білорусинам користуватись своєю рідною мовою у зносинах з адміністраційними і судовими чинниками мають бути дальшою капіталізацією дотеперішнього „величезного капіталу“. Ми так і думали, не даючи себе ані на хвилю обаломити певною вишнійшій фраз, але таке признание „лівого“ органу теж щось вартує.

Тепер вже знаємо, про що йде мова. В Галичині мають бути повернені права української мови з австрійських часів. Те саме торкається й Волині за винятком Холмщини і Підляшя, а мабуть і Поділля. „Привертання прав“ — чи не дивно це звучить? Таж ті права ніяким актом не були відібрані та-

закони з австрійських часів обов'язують і досі! Значить, тут нема що „привертати“, а хіба тільки поручити бюрократії, щоби вона самовільно не нехтувала тих старих управлень. Але колиб на міжнародній арені хтонебудь буз виступив з обвинуваченням польської адміністрації, що вона нехтує навіть ту дрібку языкових управлень, яку Українці мали за Австрії, то піднявся би буз крик і вереск, що то все неправда, що то видуманні „квіади“.

Значить, в дійсності все лишилось по старому. Буде, як бувало. Але чи не смішно є думати, що український народ, який і в Галичині, і на Волині був вже народом державним, мав всі управління державної нації, розпоряджався як власновільний господар на своїй землі, може хоч би переходною вдоволюється „языковими правами з австрійських часів“? Чи не є це самообман, облудження себе і других, пуста, просто дитяча забава у піжмурки? Чи український громадянин має хочби на одну хвилину вдоволюється тим, що можливо напишуть йому по українськи ліцитаційний едикт, податкове візвання або присуд за 58?

З діяльності Українського Соймового Клубу.

Інтерпеляції.

Інтерпеляція пос. С. Підгірського і тов. до міністра справедливости в справі незаконного арештування в Львові члена бузш. уряду Зах. Укр. Народ. Республіки Ярослав Селезінки і обвинувачення його за злочин державн. зради й інших бузш. злочинів, всупереч 92-ст. Сен Жерменського договору з 10. IX. 1919., ратифікованого соймом Річпосполитої.

У лютім ц. р. приїхав з Відня до свого дому до Стрия член уряду д-ра Петрушевича, др. Ярослав Селезінка. У Львові він дізнався випадково, що ще в осени 1923. львівський карний окружний суд розписав за ним стежні листи, як і за іншими членами уряду д-ра Петрушевича, за те, що він підписав відозву до українського населення у Сх. Галичині зі зазивом стриматись від виборів. Др. Селезінка, не почувачи себе винуватим, зголосився в львівським окружним суді дн. 13. лютого і просив переслухати його. Він признав, що згадану відозву підписав, однак вказав на те, що в ній нема ніяких ознак злочинного або політичного злочину, — що її видано ще перел. 14. березня 1923. отже перед признанням Східних меж Річпосполитої польської Радою амбасадорів, отже в часі, коли Східна Галичина, рідна земля д-ра Селезінки, не входила ще в склад польської держави.

Др. Селезінка покликався на ві-

Важко допустити, щоби в польським уряді чи навіть в „кресових радах“ засідали такі наївні люди, які не розумілиб всієї беззмістовости цих законопроектів, глуму і насміху над 7-ма мільонами Українців. З другого боку важко допустити, щоби між українським громадянством найшлися навіть одиначі, які прив'язувалиб хоч би найменше значіння до цієї польської капіталізації.

Ut aliquid fecisse videatur — ось девіза польських політичних чинників! По тій лінії знімається крик і вереск, пускається повітряну трубу про „права національних меншостей“, робиться театральні жести.

Колись в середньовіччю з приризством відносилися до акторів і їхнього неперебірчивого мистецтва. Сьогодні театральне мистецтво зайняло одно з найвищих місць, а те неперебірчаве акторство, те лубочне театральство, що мусить викликувати приризство, засвоїли собі деякі політики. Як би вони знали, з яким приризством до їхніх „штук“ відноситься український народ і як би хоч трохи шанували свою гідність, то можливо, що вони припинилиб свої лубочні законопроекти і не кидалиб нікому піском в очі.

Ф. Ф.

нарого договору, підписані звертаються зі запитом:

1) Чи відомо п. міністрові справедливости про безосновне ув'язнення невинного д-ра Я. Селезінки, суперечне зі законами?

2) Чи відомо п. міністр. справедливости про назначену розправу на 28-го ц. м. за вчинки бузш. то заподіяні п. Селезінкою перед 14. березня 1923., отже в часі, коли згідно з міжнародним правом, що обов'язує польську державу, він не був громадянином польської держави і тому за ці вчинки не можна його ні турбувати ні займати?

3) Що п. міністер справедливости має намір зробити, щоби д-ра Селезінку негайно звільнили з в'язниці?

Наддніпрянька Україна.

„Україна Англії царських дозів не платить“.

По всьому Поділю відбулися зізди незможних селян. Зізди обмірковувала не тільки внутрішні, але й закордонні справи. На районних зіздах тивровського і краснянського районів живі дебати викликав реферат про переговори в Англії. Селяне заявили, що царських боргів Англії платити не слід. В одноголосно прийнятих резолюціях селяне заявляють про всебічну підтримку Червоної Армії, яка боронить республіки від нападів імперіалістів. На такому ж зізді в Миколаєві ухвалено довіря для лінії радянського уряду в переговорах з Англією та підтримано гасла „ніяких політичних уступок“.

„Вісти“ з 20. VI. ч. 137.)

Новий засуд

В Чернігові відбувся суд над членами загону отамана Самуса. Злочини обвинувачених мали протидіянський характер. Чотирьох провідників засуджено на кару смерті через розстріл, а інших покарано в'язницею на ріжні терміни.

„Вісти“ 20. VI.)

Освітня нарада.

В Харкові відбулася губерніяльна нарада дівчид народної освіти. На нараді стверджено за мале охоплення школами дітей. Є мізерність, де всього тільки 35 проц. дітей ходять до школи. Причиною такого невідрадного явища є брак підручників, педагогічного персоналу та відповідних будинків.

„Вісти“.

„Селянська правда“.

Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет сконстатував, що газета „Селянська Правда“ до цього часу не має широкого розповсюдження серед селянства і через те ухвалено через „Селянську Правду“ завдання доповнити тираж до 12.000 примірників. Видавати „Селянську Правду“ доручено скласти кошторис і подати його ВУЦВК-тові заяву на покриття дефіциту з коштів ВУЦВК-ту. Го-

Глупота чи мегаломанія?

Польські причини до права народів.

З останньому зшитку (4-6) „Przeгляд-u prawa i administracji“, що появляється в Львові, стрічаємо статтю п. Людв. Ерліха (Ehrlich) під написом „Сучасна хвиля в еволюції права народів“.

Ця стаття характеристична під цю пору з двох оглядів: 1) що в ній проявляється небезпечно хореблва мегаломанія і 2) що там пробиваються тенденції добитись кар'єри на українських карках.

Цей Ерліх (певно родовитий Поляк) так починає свої мудрування:

„Поляк виступає в рядах дослідників права народів не тільки як учень. Кожний великий навігатор, якого сини співділяють над розвитком права народів, витворив ряд власних доктрин. Опертих на знанні відносин у власній державі і у сусідів, доктрин, що відповідають його власним інтересам, але висловлених з глибокими принципами, на яких спирається нормування міжнародних відносин. Така чи інша широчина прибережної смуги є вимогою різних держав з огляду на їх власні відносини; право добити (право шовбу) являється оборонців в Англії, що має могутню флоту; йому противилися Німеччина і Франція, а американський уряд, що такий саме з політичних оглядів домагався його знесення, сьогодні легко погодився з його втриманням, бо в морських зброєних може перевищити кожного конкурента. А самі Зєднені Держави витворили і постійно прирощують славу доктрину Монро, що визначно відповідає їхнім інтересам, підчас коли протиставляють витворенню англійської доктрини напр. для Сх. Азії. Вкінці Японія намагається перевести принцип рівноправності Азійців, згладжуючи раси, коли йде про імміграційну політику до білих держав, а особливо до Зєднених Держав, Канади, Австралії і Нової Зеландії. І тут знову створюється з неможливістю перевести той принцип в імя інтересів тих політичних організацій і принципів, якими представлені. Польща має низку власних досвідів, отже повинна витворити власні причини до права народів. Окружена кількома малими і молодими державами, межуєчи з так незрозумілою для Заходу Росією, Польща мусить вміти орієнтувати інших“.

А тепер цікаво, які то нові причини до права народів думає внести п. Ерліх іменем польської держави, коли б та задумала повірити йому своє заступництво напр. в Союзі Народів. Постуляти Вільсона, висловлені у відомих 14-ти точках, які по словам їх автора мають бути вповні здійснені, бо лиш тоді може наступити мир в Європі, ось як інтерпретує п. Ерліх:

„Отже тут маємо принцип оцінювання кожної справи на основі її справжніх критеріїв (właściwych kryteriów), масно тех принципів углядювання при творенні нових політичних організацій тільки народів виразно означених. Якраз тут наука мусить звернути увагу на історію Польщі і польського народу для виведення з того класичного прикладу відповідних урядових висновків. Польський нарід від мільканяти століть має означену територію, має традицію самостійного політичного існування від авені, коли ще в Англії панували Данні і Англьосаси, а державна єдність Франції спочивала в морі незбагнотій будучини. В пізнішому середньовіччю і на початку новітньої ери Польща була могутньою державою; її розбори були признані публічною сучасною загальною опінією злочином і небезпечним для свободи прецедентом. Че-

лові ВУЦВК-ту Петровському доручено урегулювати у відповідних установах справу безперервного і повного субсидювання газети „Селянська Правда“. Визнано за потрібне залишити попередню ціну окремого числа газети і нарешті доручено секретареві ВУЦВК-ту звернутися до райвиконкомів і сілрад з пропозицією популяризувати газету між населенням. („Вісти“.)

Впишуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер і золотий на рік). Рівночасно з грішми посилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 12.

рез ціле XIX ст. і на початках XX ст. польська справа вдежулася в свідомості займаних і інших держав, не завдяки загальному д. помозі, але завдяки змаганню і жертвам власних синів (порівн. Чехів, Мадярів і т. д.). Все це є чинники, які слід брати під увагу при опінії живості і справедливості претенсій національних груп до признання і опіки. Бо заходять небезпека розводнення поняття народу через підтягнення під нього недоварених груп, що уживають народних діалектів, і інших груп, яких провідники або ті, що їх видумали, намагаються підшитися під критерій народу, а яких підтримка може викликати ослаблення державних державних організацій. Правничі науки, а особливо наука права народів має тут важне завдання“.

Глупота чи мегаломанія проявляється в цих елюкубраціях ународовленого Ерліха? Мабуть одно і друге. Очевидно, під „недоварені групи“ він хотів би підтягнути українську націю з її визвольними змаганнями. Щож до „власних доктрин“ польської політики, то їх вже докладно зясували українські послы в бюджетовій дебаті. Звернув на них увагу теж К. Сроковскі в своїй сьогодні вже гоміній брошурі, вказуючи, що на основі тих „власних доктрин“ — „славянські національні меншости є гнетені національно і винищені економічно“.

Д-р Т. Окуневський.

Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНА ФРАНКА до Кравецкого Союзу Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. нн. 40.000.

Оборона Муссоліні та її наслідки.

Муссоліні виступив у італійському сенаті велику промову, на яку викидала вся Італія. Промова виголошена була у зв'язку зі схваленням публічною опінією, наслідком вбивства Маттеоті.

Муссоліні боронив фашизму, боронив себе і рівночасно протиставив себе фашизму в деяких випадках. Заявив, що він не покине свого становища, бо в даний мент це було би рівнозначним зі злочинням зі себе відповідальності за все, що сталося. Зміни в складі уряду не виключені. Міліції також не думає він розпускати, але її треба прочистити з ненадійного елемента, так же як всю партію фашистів.

Справедливість мусить стояти понад всякими політично-партійними справами. А через це — Муссоліні надіється, що сенат приєднається до протесту італійського суду проти всяких закордонних інсинуацій та наклепів. Уряд прийняв усі міри для того, щоби потягнути до суворой відповідальності всіх винуватих, без огляду на їх становища. Природу й генезу злочину цілком вяснить слідство і розправа. Те, що сталося з Маттеоті є „не лише злочином, але й похибкою“ — повторяє Муссоліні відомий висказ Талерана про вбивство князя Ангелієського.

Фашизм прийшов до влади шляхом революції, а всяка революція несе зі собою жертви. До цього часу ще не вигасли в Італії між фашистами революційні методи боротьби, але Муссоліні саме з ними й боровся від хвилини, коли прийшов до влади, а ще більше боротиметься на майбутнє.

Фашизм не піддається зверненню тепер проти нього кампанії. Головним завданням уряду, кінчив Муссоліні, мусить бути досягнення абсолютної законності в краю, на цю цільову зацікавленість, новий перелік та прочищення партії, остаточного зліквідування всіх елементів, що поклоняються ще старому

суперечному зі законністю становищу.

Сучасне становище домагається холодної крові. З огляду на зростаючі за кордоном об'яви невдоволення та недовіря, треба висунути гасло об'єднання всіх Італійців, яким лежить на серці добро держави.

Муссоліні переважаючою більшістю ухвалено довіря.

Муссоліні у промові протиставив подекуди себе і свою індивідуальну волю фашизму. Вся італійська суспільність рівнож протиставляє Муссоліні фашистам і тепер приходить вже ствердити в Італії крім фашизму ще й муссолінізм. Оба ці поняття не покриваються зі собою. Муссолінізм — це віра Італійців у політичний геній Муссоліні. Індивідуальність Муссоліні має в Італії численних поклонників, навіть серед противників фашизму. Цікавий об'єкт можна запитати між т. зв. папістами, яких фашизм завзято поборював, а все одно ватиканські політики клонять голову перед Муссоліні і стоять в його обороні, навіть по сумній афері з Маттеоті. Більшість італійської публічної опінії вважає Муссоліні чистим і невинним у цій афері.

Муссоліні свідомий цього і через те не завагає для збереження свого становища заповісти зміни в кабінеті. На становищі міністерства внутрішніх справ зараз же по атенаті найшовся нефашист Федеріоні. У промові Муссоліні заявив, що він покликав Федеріоні на це становище з власної ініціати, а не під якимнебудь постороннім напором.

У зв'язку з останніми подіями має король видати окрему відозву до народу. Таким засобом король не послугував ніколи до тепер, а саме ця обставина, що хоче його використати саме тепер, свідчить про дуже поважну політичну ситуацію в Італії.

Дуже багато користи тягнуть для себе в той переломовий момент всі противники фашизму, а в першу чергу комуністи, що консолідує тепер дуже завзято свої сили. Вся справа Маттеоті ще далека від свого кінця і вона матиме великий вплив на політичні відносини в Італії у найближчій майбутності.

Харківські „Вісти“ з 20. VI. ц. п. називають сучасну коїзу фашизму подарунком для V. конгресу комуністичного інтернаціоналу, що відбувається саме у Москві.

Добрі вістки.

Зєднені Держави домагаються від французького уряду, щ би він відмовився ратифікувати т. зв. договір 9 держав, як знак протесту проти китайсько-радянської угоди.

За вбивство Маттеоті обвинувачено до цього часу 22 особи.

Льондонська конференція назначена на 15. липня.

Альбанський уряд Фан Кої є офіційно признаний італійським правительством.

Мінсоюзна конференція дозволила на внесок французького комісара вернутись 30.000 людям на окуповану територію.

В італійський уряд увійдуть і не фашисти, а станційна „товариша міністра“ будуть знесені.

Німецький міністр д-р Маркс виїжджає 8. липня у Париж, у зв'язку з переговорами з Францією.

Величезна катастрофа приключилась у німецьких копальнях вугля в Гальтві, 30 осіб загинуло.

Землетрус у віддаленій 5.400 миль від Капштаду, що тривав кілька годин, запалила обсерваторія в Капштаді та Сіднеї.

Чи Ви післи вже писанку на „Рідну Школу“? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати ченіми УПТ. або готівкою до головної каси „Українського Педагогічного Товариства“ у Львові, Ринок 10.

Америка готує вибори президента.

Вся політика північно-американських Зєднених Держав зосереджена в руках двох величезних і дуже сильних партій: республіканської та демократичної. Все політичне життя саме й обертається докола боротьби цих двох партій за державну керму.

Республіканська і демократична партія не відбивають своїх істотних програм у назвах і не дуже різняться між собою. Вистачить вказати на те, що обі вони демократичні та республіканські. Різниця між ними коріниться в історії.

Коли ті партії основилися, тоді була між ними велика різниця. Республіканська партія боронила інтересів північних держав (стега), що були культурнішими і наскрізь промисловими. Демократична партія була висловинною південних держав, де провітало більше господарство і де існували плантаційські плантації. На плантаційних працювали невольники-мужики. Республіканці поборювали за те невольництво. Крім цього було між північчю і півднем багато інших суперечностей, чисто економічного характеру. Обі партії вели зі собою завзяту боротьбу, яка в шестидесятих роках минулого віку довела до громадянської війни.

Переможцями з тої війни вийшли республіканці, що на довгі часи забезпечили собі політичну перевагу в державі. Тепер часи змінилися і боротьба обох партій за політичну владу набрала зовсім іншого та менше загостреного характеру.

До величезного впливу діїшли демократи. Останнім їх президентом був Вільсон, який відіграв величезну роль в європейській війні, а ще більшу при ліквідації цієї війни. Вільсон був ініціатором Союзу Народів та автором відомих точок про самовизначення. Повернувшись з Європи, стикнувшись з гострою критикою з боку республіканців. Наслідки тої критики та опозиції були такі, що Зєднені Держави не ратифікували Версайського трактату, не вступили до Союзу Народів, а при нових виборах вибрани президентом республіканец Гардінг. Цей останній підняв президентську владу виконувати на повну. Саме тепер йде боротьба перетворення кампанії між обома партіями за становище президента. Обидві партії виставили вже своїх кандидатів. Від перемоги одної або другої партії залежатиме участь Америки в європейських справах. А через те Європа тимчасово президентськими виборами дуже цікавиться і покладає на них великі надії. Безсумнісно, що участь Америки в європейській політиці, участь її у Союзі Народів може мати величезне значіння для зясування європейського миру і відбудови знищеної Європи.

Та американські вибори чи не перші на світі під оглядом живості, темпераменту та агітаційних засобів являються. Вони масно також першими на цілі всяких переломових. Президенти вибирають в Америці шляхом посереднього голосування. Для вибору необхідна абсолютна більшість голосів. Коли ні один кандидат не отримує тої більшости, тоді президент вибирає палата делегатів зламів тих кандидатів, які набрали найбільше голосів. Тоді в той спосіб, як кожна держава має один голос, а не кожний депутатський. Тепершній уряд сил у палаті є такий: п'ять держав має однакову кількість представників від республіканців і від демократів. Тому саме і голосів тих держав не може бути більше п'яти в рахунок. Інші 42 держав діляться так, що 27 з них має республіканську більшість, а 20 демократичну. При тих виборах палата необхідна на абсолютну більшість.

При такій умовній ситуації агітатори своїх кандидатів обі навантажують партію а крім цього оголошують свої

Загадка розв'язалася щойно, як ми вийшли з льокалю.

— Але ж вас взяв на бас і зареготався на діле горло шляхтич.

— Як? Чому?!

— Бо замислювати три пільзнери, а викрутився тільки одним і двома звичайними.

Тут ми зареготалися ще дужче, ніж він, бо здається мали більше право до цього.

А мені „пришов на думку жарт“ з Матером:

На одній стації хтось бігав біля вагонів і кликав:

— Herr Meier! Herr Meier!

Якийсь Жид викинув голову крізь вікно і в шій хвилині дістав поза вуха. Але ні трошки не схвилювався тим. Навпаки почав сердечко сміятися.

— Warum lachen sie?!

— Uch bun ka Meier!

Галактіон Чинка.

НОВИНКИ.

— **Конфіскація.** Учорашнім числі сконфісковано песимістичний заголовок статті про податкову політику і 7 рядків з цієї статті, з неприємними увагами.

— **У справі конфіскації.** Варшавське міністерство справедливості радило позавчора над справою пресових конфіскацій, які є настільки різні в усіх частинах польської держави, що справді дають чимало матеріалу до обмірковування. Побажано: який буде вислід цієї „справедливої“ наради.

— **Тамісна смерть жандарма.** У Перемішлі арештовано малого хлопця за крадіж. Цей признався до вини і обіцяв показати сховані річі. Командант „постерунку“ Дуль пішов за ним за Сян і більше не вернувся. Труп його найдено на березі Сяну. Догадуються, що хлопець був висланцем якоїсь злодійської банди.

— **Зникли на залізницях.** за перевіз деяких товарів буде введена від 1-ого липня.

— **Вулиця погоня.** В п'ятницю у Львові, в 6. год. веч. можна було бачити справжній фрагмент криміналістичної фільми. На вул. Браєрівській, а пізніше Мицкевича, кілька поліцаїв гнало за бандитом, який відрізнявся та ранів кілька осіб. Врешті скоплені бандит не хотів сказати свого прізвища. Володів кількома мовами і робить враження інтелігентної людини.

— **„Не так ті пани, як ті підпани“.** Повітовий інспектор шкіл львівського повіту зажадав від учительства шкіл У. П. Т. в Левандівці й Клепарові, щоби перед ним читали історії й географії по польськи а не по українськи. Аж тут читаємо в самій змешпольській „Slow-i-polsk-im“ з дня 26. ч. м. ч. 173, що міністр освіти, відповідаючи на інтерпеляцію німецького посла, заявив, що навіть славна львівська Кураторія такого зарядження не давала, отже й пов. шк. Ради не мали до цього права, а коли воно де-сталось, то буде ухилене. Звертаємо на це увагу нашого вчителства, бо з цього видно, що не всі видумки підпаних усювані.

— **Знесення ще одного привілею.** Як може не всім відомо, на нашій території в протилежності до інших частин польської держави, ґрунтовий податок збирала не сільська громада, а спеціальні уряди. Сотки урядовців та інспекторів мали таким робом нагоду заробляти і вести політику. Рада міністрів прийняла нарешті закон, що і в нас ґрунт. податок збиратимуть громади. Невідомо, чи таке рішення є вислідом системи ошадності, чи нових реформ політичних?

— **Новий Рембрандт.** Директор віденської мистецької академії д-р Айгенбергер відкрив оригінальну студію Рубенса, яка служила йому при його образі „Поклінь матір“, що знаходиться у музею в Мадриді.

— **Дивогляди еміграційних законів.** існують нині в Америці. Адміністраційні органи заявили 22. ч. м. жінці відомого англійського діла леді Вернер, що її щомісячна дитина не має права візду на американську територію, бо народилася на італійській території. Мати як Англія може висісти на беріг, але дитина з нею — ні, тому, що число дозволенних віздів для італійських підданців є вже вичерпане.

— **Найбільший пам'ятник на світі** матиме славний американський генерал Лі, у Чикаго. Головна фігура цього пам'ятника буде приблизно на 70 метрів, кінці полководця буде вищий ніж найвища єгипетська піраміда, а голова героя рівнятиметься величчю єгипетського Сфінкса. Цікаво лише, чи цей пам'ятник протриває приблизно стільки-ж, що дива Єгипту.

— **Дивні очі.** З Чикаго живе 8-літній хлопець з очима, в яких усе відбивається дивовири. Він пише „догори ногами“ і щоби прочитати написане ним треба папір ставити до зеркала. Лікарі не вірять у можливість виличення його з недуги.

— **Проти перегонів** протестує конгрес англійських методистів у Лондоні, зявляючи жалю, що король та королева „популяризують пристрасті зв'язані з кінськими перегонами і цим загрожують основам суспільної моралі“. Протестувати проти короля в Англії, в мент робітничого ряду — це можна. Але проти спорту — це щось у роді революційного виступу!

— **Важна подорож.** Норвежський відкривач Амундсен вибирається на північний бігун літаком. Апарат замовив в італійській фірмі, у Пізі. Однак і він, як ми, переживає фінансову скруту і не має чим викупити літака. А фірма грозить, що коли не заплатити до двох тижнів належної суми, літак куплять італійці і самі зорганізують виправу на бігун. Амундсен має надію, що легше перенесе фінансову кризу, ніж італійці північний клімат.

3 листів до Редакції.

Світла Редакції!

Вп. Остап Луцький помістив в часописі „Заграва“ статтю, передруковану опісля в „Новім Часі“ під заголовком „Загибель села“. В тій статті між іншим обвинувачується фабрика цукорків „Фортуна“, буцім то вона безправно заняла хату „Союзу для хову і збуту худоби“ у Львові, — по варварськи здемонтувала і викинула всі машини союзової масарні, — допустилася такого дикунства, якого не доконали в шій масарні ані московські і малярські салдати, ані польські легіони, і довела до того, що багатомільйонне майно сільсько-хліборобського світа ржавіє і пропадає.

Супроти цього я, як власник фабрики цукорків „Фортуна“, уважно своїм обов'язком повідомити громадянство, що всі отсі закиди, піднесені Вп. Остапом Луцьким проти фабрики цукорків „Фортуна“, є під оглядом фактичним неправдиві, а під оглядом правним неслухні.

Згідно з правдою стверджую, що я ще в листопаді 1922 р. винайшла хату „Союзу для хову і збуту худоби“ на поміщення моєї фабрики цукорків на основі одностороннього ухвали Дирекції і Надзвичайної Ради „Союзу для хову і збуту худоби“ на протязі п'яти літ, т. зв. по кінець 1927 р. за уговором чинишом в збіжжю, — що на цій правній основі я перебрала посідання тої хати, — що та хата була в стані знищення і заневищення, без вікон і дверей, без долівок, з дірками дахами і стінами покритими вогкістю і грибом, — що я своїм коштом перевела потрібні направи і репарації, відновила і очистила цілу реальність і видала на ту ціль около 800 доларів моїх власних грошей, — що „Союз для хову і збуту худоби“ виточив проти мене вже три судові процеси в справі відобрання того льокалю, однак ще жадного процесу не виграв, а вже два процеси програв, — що машини союзової масарні я здемонтувала при участі і по вказівкам фахового інженера будови машин, напустила їх оливою і перенесла до окремої убикції, де їх зложено в порядку в сухім і безпечнім місці, і все та зроблено на підставі умови зі „Союзом для хову і збуту худоби“, — а оскільки ті машини були заржавілі або ушкоджені перед тим, заки я перебрала льокаль „Союзу для хову і збуту худоби“, або оскільки ті машини ржавіють і пропадають тепер, після перебрання їх директорами і відпущниками Союзу, то очевидно за це я не можу поносити найменшої відповідальності.

Накінціх позволю собі замітити, що в отсій справі інтерес „Союзу для хову і збуту худоби“ не слід ідентифікувати зі становищем і поведінням деяких членів його Управи.

З високим пошануванням
Климентина Авдіковичева,
власницка фабрики цукорків
„Фортуна“.

Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

Відозви й комунікати.

Комунікат Нар. Комітету.

На основі ухвали Тісн. Нар. Комітету визнається Повітові Нар. Комітети і Народні Організації негайно відновити в своїх округах партійну діяльність та передати Тісн. Нар. Комітетів звіти про теперішній стан партійних організацій.

При цьому слід зясувати розвиток політичних, ускладнень в округах, зокрема чисельні сили всіх зорганізованих партійних установ.

Всякі надужиття і порушення прав українського громадянства з боку яких-небудь чинників слід негайно подавати до відомо Секретаріату Тісн. Нар. Комітету на адресу ген. секретаря п. А. Малецького у Львові, Ринок 10/11.

Всі партійні організації визнаються відкриті повітові Народні Канцелярії для ведення партійних агенд.

Організації мають негайно оподаткувати своїх членів і стягнути партійний податок та переслати його куди належить згідно з дотеперішніми постановами. Висоту партійного податку мають устатити Повітові Нар. Комітети, згл. управи організації відповідно до нинішньої вартости гроша і стягнути його за цілий час задержки.

З уваги, що від поладження цих заряджень в найкоротшім часі,

залежна вся можливість праці партії, проситися це доручення строго і негайно виконати.

Львів, дня 21. червня 1924.

З Тісн. Народного Комітету:

Д-р Сидір Голубович,
голова.

Арк. Малецький, Олекса Черкавський,
ген. секретар. секр. по орг. справ.

Відозва!

Дня 18. червня ц. р. навістило Яворів і Яворівщину величезне і страшне нещастя: ураган з градом, що буквально і без пересадки у виді малого курячого яйця — вибив увесь дорібок на полі, знищив усі сади, попервертав stodoli і будинки, позривав дахи, плоти, повививав шибви у вікнах і т. н. Шкода необчислима — у біліонах; жертви величезні, головні в худобі. Більшість українського населення зубожіла до краю і стоїть тетер лише в лице перед голодовою смертю. Це не фраза, це не пусті слова, це — факт!

Людським обов'язком не дати вмирати близькому собі на очах.

Національним обов'язком кожного українця допомогти землякам.

Помогти треба скоро і зараз.

А допомогти треба видатно й обильно.

Помогти треба в натурал'ях і грошах.

Ласкаві жертви просимо слати на адресу: „Повітовий Комітет пошкоджених“

Посмертні згадки.

Дня 26. червня ц. р. по короткій і тяжкій недугі упокоїлася Анна Філюк. Похорон відбувся у Львові на Личаківське кладовище дн 28. червня о 3-й п. п. — Родина. 2158 1-1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакції не відповідає.

Товаришній З'їзд Учителського Збору прив. української гімназії в Рогатині (з перед війни) відбудеться в Рогатині дня 12. липня ц. р. Всі передані Товаришні подають негайно свою адресу на гук тої ред. А. Лотоцького в Рогатині, щоби вислати кожному з товаришів точнішу програму зїзду та порозумітися у всьому. За Комітет зїзду: М. Галушинський, голова, Д-р Никифор Гирняк, Гнат Мартиняк, А. Лотоцький, секретар, М. Угрин-Безгришний, домівар і майстер перемоні. Кождий з Товаришів посилає на видатки зїзду 6 зол. п. 2156 1-1

Вписи на український університет на слідуєчий академічний 1924/25 рік (зимовий піріод) відбудуться у двох речизнях, а то: в часі від 1-15 липня ц. р. і від 22 вересня до 15. жовтня ц. р.

Богословія нн. 2-3 (1924) обнямає 10 і пів арк. друку і коштує 4 і пів зол. з пересилкою. 2147 2-2

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

МАСАРСЬКОГО челядника енергічно го нежонатого, котий обзаноменений з моторовими машинами, прийму зараз або від 10 липня. Зголошення враз з відписами свідоцтва слати: Нагірний, Самбір. Число лише на силу першорядну і чоловіка солідного. 2157 1-3

ШТУЧНІ НОГИ, руки, коректори проти повстаючих горбів і скривлення хребетного стовпа. Бандажі проти літаючої нирки. Бандажі проти обжирення жолудка. Бандажі проти скривлення, опадання і випадання матиці. Бандажі і гумові панчохи проти жилак в нозі. Пузирки „платфусові“ для хорих ніг. М'язеві і жіночі мочки для ослаблення на міхур. Опаски проти обвислости черева. Опаски проти порочення. Опаски по полові як захист проти т. зв. обірваности і щоби привести черево до нормального стану. Опаски на пропуклини в пахвині і на череві. Опаски на поправлення фігури і т. п. Поручає бандажист Г. Полячек, Самбір. Літостранні цініки даром. 2159 1-4

НАГОДА! За 800 доларів дімок з порожнім мешанням і склепом. Дімок мурований критий бляхою, незамешаний о 2-х комнатах і кухні, стайня і возня в Голоску Великім при дорозі коло фабрики дріжджа, надається для літнички або на мешкання, дешево продам. Рідомість Подгирець, Львів вул. Гусяча (Генія) 3, біля аптеки Етінгера. 2155 1-3

ПОПЕРЕЧНИЙ — в дуже важкій справі подай негайно свою адресу. Це в твоєму власному інтересі! Пиши на адресу: Jurko Kalamar, Box 3542 St. B. Winnipeg, Man. Canada, 2145 2-2

Українців* в Яворові коло Львова, українська гімназія.

Душаємо, що не треба аж особливо гомалювати факту знищення, не треба аж особливого крику і розголошу, Ми переконані, що всі порозуміють нас і з тих кількох скупих слів та приймуть з видатною та щедрою підмогою.

За Повітовий Комітет Пошкоджених українців Яворова:

Волод. Паар, Д-р Мих. Філюк,
голова. секретар.

о. Теофіл Чайківський,
скарбник.

Іван Пиж, Антін Клас, Іван Сайовський,
Сенько Борис, Федір Кузич, Микола Біжко, Юрко Щирба, Василь Хомік.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проц. податок на „Рідну Школу“, добуває дехто в недостатч екзекутивні. Це не вірно. Для нас національна карність і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

МАШИНИ різні — керати молотилі, віялки, плуги, січварні продає на д. с. гідних у Львові Манько Андрій, Львів, вул. Зиблікевича ч. 24. Телеф. 736. Заступство фабрик машин і приладів різнь. С. А. в Варшаві на Галичину і Волинь. 2148 б) 2-5

ЖЕНЩИНА інтелігентна молода знаюча добре господарство домашнє і сільське грядєє місця на селі. Зголошення Редакція „Діло“ під „Осіпа“ 2160. 1-1

ІОНИ — з ялиці і смєєки — добре футургані — продає вагеново. А. Манько ст. Доброчинсь. Звертати до Доброчинська — або Львів, вул. Зиблікевича ч. 24. телеф. 736. 2148a) 2-5

ФІЛЬЗАРОК 175 моп. в підгаєцькій повіті до гірнудування зараз. Зголошення в канц. адв. д-ра Голубовського, Львів, Бляхарська 11. 2153 1-1

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-Р МИКОЛА БИХ

відкрив Адвокатську канцелярію в Копичинцях в Народнім домі 2150

Лінарсько-дентист. заведення

Д-ра Шимона Гапарорта і Якова Насса.

Львів, вул. Синстуська 17/11.

Плюмбування й вишмання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пациєнтів з повнішні поладжується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2139 4-10

На солати! На солати!

ЗВІДОМЛЕННЯ.

Дня 24 червня відкрито новий склад одягу мужеських, діточих як також плащів і костюмів жіночих під фірмою

ТАБІК і С-на

Львів, Личаківська 8.

Фірма поручає П. Т. відборцям свій першорядний вибір в повних артикулах

о 30 проц. дешевше

я: львівська конкуренція і на відгінні услугах.

Просимо віддати наш склад без примусу купна і перекопатися про 2154 солідну обслугу 1-1

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Р. м. 10, II. пов.
Конто почт. шл. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в країні 4*20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7*50 зл., Німеччині 7*50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рес-
публіки 1*50 лев., Болгарії 7*50
зл., Австрії 7*50 зл. Зміна
адреси 1 зл.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИНСЬКИЙ.

Нова метода національної політики.

Справи Далекого Сходу цікавлять нас мало. Ще недавно навіть ширша європейська політика видавалася у нас ширянням у хмарах. Однак що-раз сильніші взаємини інтересів та солідарності між європейськими народами звертають увагу на факт впливу між найдавнішими світовими подіями.

Одна з таких далеких подій дає загоду до кількох міркувань у зв'язку з нашими справами. Це відношення Індії до Англії. На перший погляд видається, що аналогія зачатко поетичні. Але діло не в аналогіях, а наслідках, які може мати зміна взаємин Англії до своєї наймогутнішої колонії.

Ці взаємини змінювались дуже швидко на протязі останніх п'яти років. По війні Англія побачила, що не в силі вдержатись супроти Індії на становищі володаря. Дня 23 грудня 1919 р. англійський уряд видав т. зв. „Говернмент оф Індія Акт“, який надавав Індії скромну автономію з правом вибору свого народного представництва в Дельфі. Цей закон мав залишатись у силі 12 лт. Англії мала надію поширити його права та індійське самоврядування, якщо Індія перейде під їх проводом відповідну політичну школу.

Однак Індія відкинула щедрі англійські пропозиції і почала бойкот проти органів самоврядування та репрезентативних установ. На чолі цього революційного руху став Магатма Ганді, великий релігійний провідник, який умів потягнути за собою буддистську масу. Індійські магомедане почали зі свого боку організувати бунти. Англії відповідала збройною силою, але згодом пригадали над цим стихійним рухом. І прийшли до висновку, що насильство не є дієвим засобом. Гасла незалежності стали в Індії такі популярні, що йти проти них збройною силою не було розумно.

Новий англійський кабінет почав їти на уступки. В інтересі Англії є задержати Індію при собі, так само як Ірландію та Єгипет. І тому у першу чергу звільнено з в'язниці пророка Ганді, який просидів там цілоти року, і встановлено в Індії лагідний адміністративний режим. Коли Національні збори в Дельфі відкинули проект бюджету поставлений індійським урядом, Англія

не робила вже спроби перекласти свого пляну якогосьбудь чином, і навіть не скористала зі своїх прав законно списаних, а скликала окрему комісію знавців для індійських справ. Вислід нарад тієї комісії такий, що вона має нині рішати питання: чи треба поширити дотеперішню індійську автономію, чи треба національні збори перетворити в парламент, перед яким став би відповідальним уряд і чи Індія має одержати т. зв. „сварадж“, себто права самостійної держави?

До цієї останньої розв'язки скидається уряд Мекдонелда. Таким робом Індія стала би незабаром найбільшою державою у британській імперії. Якщо так станеться, тоді рішення англійського уряду матиме величезний вплив на методи світової політики. Англія зможе пригрозити у кожний мент іншим державам, що її імперіалізм користується найліберальнішими принципами самовизначення народів. Не можемо на цьому місці зробити нічого кращого, як навести з цього приводу міркування краківського „Часу“, який зазначив уже в заголовку такою гуманною поведінкою Англії: „З якогось боку не поглянемо на цю справу — то вона буде епохальною подією. Навіть, коли ми глянули на неї зі становища локальних польських інтересів, то важко не додати їй ваги. Така подія кине невідхильно свій рефлекс на спосіб поглядів на всіх спірних національних справ і в Європі. Адже польська політика не є світом для себе, а частиною величезного перехрещення політичних течій у всьому світі. Якщо Англія відступає від своєї т. зв. „імперіалістичної“ політики, якої основою є нехтування молодих народів, свіже розбудження до життя, незрілих, інколи лише на пів цивілізованих, а однією їм ворота до самостійного розвитку національної культури — то це світовий факт, над яким наші імперіалісти не зможуть байдувати „перейти до денного порядку“. А якщо це зроблять, тоді їх політика, як кожний фальшивий тон у світовій оркестрі мститиметься і на них і на всіх нас“.

На жаль, щоб користати з чужого розуму, треба мати свій.

Наддніпрянська Україна. „Приборкати“.

Харківські „Вісти“ з 20. VI. приносять характеристичний допис зі села Котельви, Охтирської Округи на Харківщині такого змісту:

1. травня в с. Котельві місцева жовто-блакитна контр-революція по своєму „привітала“ громадянських діячів, а саме: в часі вистави пєси „Лицарі абсурду“ в місцевому театрі підстрілено секретаря КСМУ (комуністичного союзу молоді), та ще двох радобітників. Пєса була протипетлорівського характеру. Громадяне слухали її з великою увагою, але не всі. На виставі були деякі інтелігенти, що служили раніш у „батька“ Петлюри. Їм і не впадола пєса. Коли підстрілено трьох людей, причіпці пєси публіка почала хвилюватися, а петлюрівці говорили: „побільше таких спектаклів“. Ця радість говорить нам, що петлюрівщина ликує, що зуміла підстрелити секретаря КСМУ.

Врожай і експорт збіжжя.

В тому ж числі „Вістей“ поміщена стаття Костенка про зменшення видатків при експорті збіжжя за кордон. Він пише: „Трудно сподіватись доброго врожаю в цьому році: спека робить своє. Але все ж мабуть ми будемо мати на Україні середній врожай, приблизно біля 700 міл. пудів. Маловтішний стан урожаю зобов'язує нас поставитись особливо уважно до організації експорту збіжжя за кордон, щоб з того експорту мати найбільшу користь. І ось тут ще в більшій мірі, ніж то було досі, необхідно повести рішучу боротьбу з наладними видатками в експорті“. Далі доказує він цифрами, що при теперішніх транспортних видатках експорт не виплатиться, бо на пуд збіжжя ті видатки виносять 55—60 копійок або біля 100% вартості жита і 55% пшениці. В порівнянні з передвоєнними коштами транспорту теперішні збільшились втричі.

Українізація музичної культури.

Інститут музичної культури в Харкові, недавно перетворений у Державні Вищі Музично-Педагогічні Курси, ведеться останніми часами під гаслом українізації музичної культури. Цей напрямок підтримувала на протязі цілого шкільного року, особливо на протязі останнього триместру, шкільна контрольна комісія Інституту. Два найважливіших що до українізації факультети Інституту обсажені деканами проф. Туркельтазбом (теоретичний факультет) і уч. Максимінім (вокальний факультет). На обох факультетах ведеться навчання згідно зі сталим пляном, а у філіях Інституту допомагає справі українізації музичної культури український композитор проф. Дрімцов. На іспитах, що саме тепер відбуваються, вже виявилися наслідки такого поставлення справи. На останньому іспиті в класі К. Максимініма всі учні співали українською мовою твори українських композиторів і виявили уміння не тільки орудувати мовою в співі, але й

віддавати своєрідний колорит музики. Інститут належить тепер до найкращих та найбільш яскравих мистецьких шкіл на Україні.
(„Вісти“ ч. 137 (1130)).

На могилі М. Драгоманова

Софія, 24 червня 1924.

Заходом українських організацій в Болгарії в неділю 22. червня ц.р. в 29-гу річницю смерті М. Драгоманова влаштовано паніхиду на його могилі, а вечером того ж дня у Клубі „Демократичного Зговору“ врочісте зібрання. На могилу, гарно прибрану вінками, прибули від місцевих організацій: ректор софійського університету, декан історично-філологічного факультету, чимало професорів, письменників, політичних діячів та деякі дипломатичні представники чужих держав. Після паніхиди і промов українські бжеці відспівали „Вічну пам'ять“ і „Заповіт“.

Урочисте зібрання відкрив український представник і голова „Допомогового Комітету“ п. Драгомирецький, що — прочитавши гості — змалював величезне значіння праці Драгоманова. Свою промову закінчив бесідник словами: „Присутні на цьому зібранні люда Драгоманова — Лідія Драгоманова-Шиманова писала: 25 років минуло від його смерті, але це сонце не погасло в моїм серці і воно ще мене гріє! — Разом з великою дочкою великого патріота можемо повторити і всі ми: 29 років минуло від смерті незабутнього Драгоманова, але це сонце не погасло в наших серцях, воно нагріє і довго ще буде гріти“.

Після вступного слова п. Драгомирецького виголосив відомий болгарський письменник і поет С. Чилінгіров (перекладчик Шевченка) змістовий реферат на тему: „Значіння Драгоманова для України і Болгарії“. Українці — говорив між иншим п. Чилінгіров — рахують Драгоманова своїм, але не слід забувати, що й ми — Болгарія — лічимо його нашим. Українцям він показав шляхи до політичного життя, а нам — Болгарам — відкрив шляхи до народознавства. Ідучи шляхами Драгоманова, Українці повинні мати на увазі визволення українського населення у Бессарабії і всіоди, де воно в неволі*, а ми — Болгарія — повинні прямувати до Добруджі. Коли ми там зійдемося, велика частина заповітів Драгоманова буде здійснена“.

Після С. Чилінгірова виступив з промовою молодий український письменник Микита Мандрика. Він говорив на тему: „Драгоманів у очах сучасного суспільства“. За значивши велике захоплення сучасників європейської культури референт вказав на велику безодню між нею і світоглядом народних мас. Якщо українська інтелігенція хоче здійснити ідеали Драгоманова,

*) Такого „дипломатичного“ звороту ужив бесідник тому, що у св'яті взяв участь польський посол в Софії д-р Гр. Бовекі. — Ред.

Пр. 617/24. В імені Річмасполити Польської Суд окружний кавний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок (Черкавний, Прокураторії, що зміст часопису „Діло“ ч. 137 з дня 24. червня 1924. з артикулі під заголовком: 1) І знов глум а) вирази м. слов.: зі своїми і тедемі; б) вирази м. слов.: тоді Львів і не може, ц) речення м. слов.: станом нестр, а і тому, д) вирази м. слов.: Львів і містеч, е) вирази м. слов.: привидний центр і в сучасних. 2) а) Заголовок артикулу за стор 2-й, шпальта 2. і 3. як зовсім початкових підтитулу „Ковель“. б) вирази м. слов.: шістьох літ і правда, ц) речення м. слов.: польського і в сучасних, д) вирази м. слов.: зб'яглася і в цілі, е) вирази м. слов.: не буй і вибори, ф) уст. м. слов.: видатки громади і помисл П, г) уст. кінцею по словах самоврядування 3) з педагогічної низи. уст. по словах:

го і кошає, до кінця. 4) Новинки а) речення м. слов.: воєнізм і особисті, б) реч. м. слов.: Яхвнча і степлі, ц) речення м. слов.: Стенем і солотвинських містеч, в собі єство ад 1) 2) 4) злочину з § 65 а) з. к., ад 3) провини з § 303 з. к. узяв дохочану в дни 23. червня 1924. р. конфіскації за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. к. заборону дальшого розширювання того друкованого писма. Заразом видав наказ відвільному редактору тої часопису, щоб не рішених помістити безплатні, в найбільшій числі і то на першій сторони Невиконання того наказу потягає за собою наслідки передбачені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1832 д. п. л. № 6 ек 1863, а імежно засудження на переступство на гривні 400 зл. — Львів, дня 20. червня 1924 (Підпис нечиткий).

то мусить зблизитися до народних мас, прислухатися до народного „вірую“ і двигнути їх до правдивого, вірного Драгомановим поступу.

Свято закінчилося співами українського національного хору під управою п. Орлова. На зібрання завітало чимало представників ученого, літературного й політичного світу. На панасиді й на зібранні була присутня вся родина Шишманових з дочкою Драгоманова — Лідією Драгомановою — Шишмановою на чолі.

Г. Круницький.

На соймовій арені.

На останньому засіданні польського союму виступив з великим освітним експозе міністер освіти Мікласевскі. Виступ міністра був не дуже вдатним, коли варшавський „Курер галський“ характеризує його такими словами: „З першої частини широко задуманого завдання міністер вивязався добре, видно було, що маєється до діла з фаховим, досвідченим педагогом. Але міністер мусить бути також політиком. А опинившись на політичному полі, п. Мікласевскі почувся чужим, доконав безліч промахів, аж зійшов зовсім на бездоріжжя та допровадив до вибуху авантюри на лавах національних меншостей“.

В дискусії над тим знаменитим, так добре схарактеризованим експозе забрав голос голова українського соймового клубу посол Хруцький. Він промовив так:

Політика уряду супроти церкви є ворожа і протиконституційна. Церква не може володіти своїм майном, церкви переминюється на костели, при вжитті насильств і святотатства. Тільки собор може розпоряджатися церковною землею, так як в католицькій церкві, мусить усе діятися в порозумінню з Римом. Уряд насилує церковну самоуправу, накладає її свій устрій, чотирьох непокірних єпископів усунуто, а наслідком тих відносин було убивство митрополита Юрія Смарагдом. В справі автокефалії уряд звернувся до царгородського партіярха, хоча його думка не є міродатною. Старости вимушують на православних духовниках згоди на автокефалію. Єпископів назначає уряд, себто міністер освіти став патріярхом. Уряд сконфіскував отвертий лист населення до своєї церковної влади.

Тепер має уряд зменшити число православних парохій о 60 прц. і реалізує цей проект, не дивлячись на протести навіть покірного Діонісія. Домагаємось тільки, щоб уряд лишив православне населення

З діяльності Українського Соймового Клубу.

Інтерпеляції.

I. Інтерпеляція посла С. Хруцького і тов. до міністра внутрішніх справ щодо поведінки дирекції поліції у Львові супроти членів української національності, а також щодо урядування п. Івана Лісковацького, комісара „Народного Дому“ у Львові.

Дня 19. січня ц. р. підчас свята Йордану на львівському ринку, скарбовий радник п. І. Лісковацький силкувався провокаційно прорвати похід процесій у місті, де святити воду — чим викликав загальне згіршення та обурення. Присутні у процесії делегати гр. кат. церковного братства п. Петро Давидовський, емерит. старший секретар прокуратури скарбу, Петро Сенюта, артист маляр і Іван Вовк, власник ресторану, — всі вони у чемній формі звернули увагу п. Лісковацького, що його поведінка вражає релігійні почування вірних. На це п. Лісковацький силоміць прірвав кордон, при чому п. Давидовського зранив у руку.

По Йорданським святі п. Лісковацький вніс ще й жалобу до дирекції львівської поліції на всіх згаданих членів церковного братства. Їх покликано на поліцію і там, — дсрм, що вони заперечували свою вину — без переслухання наведе на них свідків і самого доносчика п. Лісковацького — засуджено їх на 7-денний арешт. Характеристичне, що ще перед Йорданом „Слово польське“ та „Газета поранна“ заповідали, що воно дасть притоку до „авантур“.

Інтерпеляція підкреслює, що присуд львівської поліції є різким нарушенням обов'язуючих законів, головню закону з 1854 р. Дн. л. у. Нр. 96. Далі: що п. Лісковацький постійно провокує львівських Українців і причинюється до небажаних ворожих настроїв.

Внесок: вплинути на львівську дирекцію поліції, щоби відкликала свій присуд; вжити заходів, щоби п. Лісковацький у характері комісара „Народного Дому“ не зловживав свого становища.

II. Інтерпеляція посла С. Козинького і тов. до міністра внут. справ щодо незаконної поведінки адміні-

в спокою, щоби забув про існування церков, а тих 160.000 золотих, які призначив на „інші віроісповідання“, хай собі сховає. Вносимо на счеокнення з прелатінаря цілої суми 160.000 золотих..

страції у пов. Дубенським та Берестейським при виборах війтів та сільських старшин („солтисів“).

Український нарід звик з давних давен вибирати по селах та громадах людей довірених, яким передавав опіку над своїми суспільними справами. Всяка влада на українських землях ставилась до цього традиційного права з пошаною. Навіть найчорніша російська реакція не порушувала його. А проте його порушує демократична польська республіка. Вона послідовно відмовляється затверджувати війтів та сільських старшин, вибраних українським селянством.

Доказом такі свіжі приклади: зміна адміністрацією вибраного війти у громаді Дубно та селі Погорільці; у громаді Будараж посаджено зовсім чужу людину, Поляка, який тероризує людей; у громаді Берестечко не прийняли у повітовім соймику членів вибраних сільською громадою.

Крім цього: у селі Синедуби під загрозою сили змінено вибраного солтиса Івана Бакочука. Так само зроблено у селі Шепети та Тростянень. У селі Пулики (Берестейський повіт, Полісся) змінено сільського старшину тому, що раз зважився не сільських зборах промовляти про потребу української школи.

Крім цих зловживань старство зі списку вибраних членів вибирає собі людей симпатичних, відкидаючи по виборі решту. Таким побом адміністраційні органи насилують не лише відвічні права українського народу, але й основні принципи конституційного ладу. Треба зважити, що представники сільського громадянства завідують поважними фондами, які складає в їх руки нарід.

Підписані в інтерпеляції звертаються до мінстра зі запитом: яких заходів хоче він ужити, щоби припинити всі ці прояви незаконності.

III. Інтерпеляція посла С. Підгірського і тов. до міністра внутрішніх сп аз щодо службових зловживань громадського писаря Ружичкого, громади Кримно, (повіт Котельський).

Від часу польської влади у згаданій громаді всевладним паном став якийсь Ружичкі, що всілякими нечистими засобами збогачється коштами населення. А саме: забирає послідки з Америки, спекулює на виміні грошей, загарає при збірках на асекурацію і хабарами. Крім цього не погаджує ніяких впрохань членів своєї громади.

Чи п. міністр готов пригадати

воевідському волинському урядові, що така поведінка є незаконна і і доручити поведінку слідства в цій справі?

IV. Інтерпеляція пос. Чучмая і тов. до міністра внутр. справ щодо знущань поліційного агента Яворка над селянином Яковом Борисом, з Повча, Дубенського пов. Згаданого селянина, обвинуваченого військовим осадником, поліційний агент вкинув до ляху і побив так сильно, що цей оглух. Далі, щоби вибілитись з цього вчинку, примусив агент селянина підписати якусь заяву, з умовиною, що шойно тоді його звільнить.

Інтерпелянти домагаються розглянення справ.

Живий пам'ятник Ольги Бесарабової.)

Переслідування української преси цензурними органами у Львові пішло так далеко, що конфіскується виказ жертв на „Рідну Школу“, щоби таким чином перешкодити дальшій приватній жертвенності на цю високо культурну ціль.

І так в „Ділі“ з 16. безезня 1924 сконфісковано виказ жертв п. з. „Живий пам'ятник Ольги Бесарабової“. — Замість квітів на домовину бл. п. Ольги Бесарабової зложили на „Рідну Школу“ члени Союзу Українських Студентів „Основа“ в Данцігу рівновартість 2 доларів. — Замість вінця на могилу бл. п. Ольги Бесарабової зібрано на чайному вечері „Бориславського Бояна“ 80 мільонів мп. на „Рідну Школу“. — Для вшанування пам'яті бл. п. Ольги Бесарабової жертвували Вп. Катря і Юрій Сасики з Борислава 200 мільонів мп. на „Рідну Школу“.

Таке поступовання цензури унеможливує існування української преси і є явним насильством арт. 105. конституції. Тому підписані запитують... і т. д.

*) З інтерпеляції посла С. Сергія Козинького і тов. з Українського Клубу внесеної у варшавському соймі дня 6. червня 1924.

Чи би післили в нас писанку на „Рідну Школу“? Коли ні, то зробить се негідно! Гроші слати ченами УПТ. або переказати до головної каси „Українського Педагогічного Товариства“ у Львові, Ринок 10.

д-р ст. ЛЮДКЕВИЧ.

Модест Менцинський.

Прихильники справді гарної і нефальшованої вокальної штуки не раз згадували в останніх роках свого улюбленця, нашого добре знайомого земляка Модеста Менцинського, який ще від пам'ятного 1914 року не являвся у нас на сцені, ані на концертній естраді а тільки два-три рази виїздив з місця свого постійного побуту (Кельна над Реном) до Стокгольму, а що найбільше до Відня та Праги на концертні турне.

Нераз питали останніми роками у нас журливо: що з ним? чому не приїздить до нас, як давніше? чи побачимо його ще раз коли на концерті? чи почуємо ще раз його незрівняних „Гетьманів“, „За думою дума“ та багато інших піснених креаций Лисенка й ин., якими порирав нас та вказував співакам взірці, як треба співати?

Цими днями ті тужливі очікування його прихильників здійснились: він приїхав до Львова і зважився заспівати на самостійнім концерті.

Не від річи буде на основі голів чужої нашої критики ще раз

нагадати нам собі, хто такий Менцинський як артист і чого нам очікувати від його виступу.

Модест Менцинський під цю пору вважається одним з найкращих вагнерівських оперових артистів Німеччини, який у всіх найважливіших партіях, почавши від Льюгенстріна, а скінчивши на Зігфріді і Трістачі, від яких 15 літ святить справжній тріумф на більших сценах німецької опери. Але він не є ексклюзивним ультра-вагнеристом; як син співолюбного українського народу він не занедбує також м'якої вокальної штуки і тому і такі майже італійського жанру партії, як Елеазар у „Жидівці“, або навіть Йонтек у „Гальці“ числяться у його сценічному репертуарі рівними „шлагерами“, як вагнерівські. Що це не славословні фрази, наведемо на доказ декілька уступів німецької музичної фахової критики з нагоди останніх виступів Менцинського в дотичних ролях на сцені кельнської опери.

Оперний театр. У виставі Зігфріда на третьому циклі Нібелюнів найбільше зацікавлення викликало перш усього знамените віддання титулової ролі Менцинським. Цей артист, незвичайно спосібний у відтворюванні вдачі героя до найтонших подробиць — розва-

зав своє важке завдання при блискучій голосовій диспозиції, віддавши безпосередньо і сердечно як первісну природу сина лісів, так і соняшний лет його змагання. (Rheinische Ztg. 4. X. 1923).

„Але цей Жид (Елеазар) є вокально і сценічно вдалою задачею тільки для артиста незвичайних і всесторонніх спосібностей. Ці прикмети має Менцинський“...

„Порівняймо обі ті сценічні появи: Елеазар і Зігфрід! Вони під кожним оглядом діаметрально протилежні; але Менцинський віддає обі рівно по мистецьки, без порівняння краще, як Paul Kalisch, його попередник, колинебудь їх в силі був віддати“. (Kölner Tagblatt 7. I. 1924).

З тої самої причини Менцинський є також нині одним з найкращих виконавців різного стилю пісень. З одного боку високі голосово-технічні вальори, — з другого боку висока інтелігенція і змагання до правдивого нефальшованого ідеалу краси дають Менцинському спромугу подати у кожній пісні саму суть і есенцію того образу, що його вимріяв компоніст. Тому і „Вечері пісень“ Менцинського мають в Німеччині все величезний успіх. Про один з останніх читаємо:

При співучасті п. Е. Конрад (при фортеп'яні) слухали ми Менцинсько-

го у піснях Г. Вольфа і Шумана я розкішною насолодою. Обожаний публікою співак, якого голосові і драматичні засоби стоять все на гордій висоті, мусів безконечним оплескам окуплюватися багатьома наддатками і т. д. (Kölner Ztg.).

Музикальнийшого й інтелігентнішого телора, який краще і ближче міг би відповідати інтенціям компоніста, нам нині не знайти. (Виставка драм. легенди „Палестріна“ „K. Tagblatt“ 29. I. 1924).

Варто би ще зазначити, що про Менцинського, як артиста, появились навіть окремі студії-фелетони. І так у Німеччині, (Сильветка Р. Адамі у журналі Bühne und Welt XV. 1913 р. п. з. M. Menzynskyj als Sänger und Künstler) і у нас (Ст. Людкевич: „М. Менцинський як оперовий співак“ у журналі „Шляхи“, січень-червень 1918, ст. 132—7 і тож автора „Менцинський і українська пісня“. Терем I. 193—70).

Артист не спочиває на лаврах, а кожний рік поширює свій оперний репертуар. В останніх роках креував головні ролі у прем'єрах опер модерніста Шрекера (Die Gezeichneten, Schatzgräber і Irrelohe) з великим успіхом і придбав собі високе призначення компоніста

Преса.

„Нри народу, що знаходиться в небезпечному кипінні“.

З нагоди довшої бюджетової дебати в польській сеймі помітив німецький „Позенер Тагблат“ довшу статтю під написом „Українці і Білорусини“. Промови послів Васильчука, Войтюка і Тарашкевича називає познанський шотенник „криком народу, що знаходиться в небезпечному кипінні“.

Та перш усього автор спинюється на відомій брошурі К. Сроковського, який з небувалою у Поляків відвагою змалював страшну картину положення на українських і білоруських землях. Військове осадництво, гноблення шкільництва, господарка бюрократії, нестача всякої справедливості, загартування церков і церковного маіна (Wegnahme der Kirchen und Kirchenvermögens), всяка відсутність акції відбудови — все те зробило з України і Білорусинів небезпечних ворогів польської держави.

„А тепер прийшли ще — чинимо там — гажкі податки. Селіте мають платити величезні суми. За що? — питали вони. Що Польща для нас колинебудь зробила іншого — крім гнєту? Де вона проклала нові шляхи, де вбудувала села, що вона зробила з нашими школами і нашими церквами? Що побила чужі озброєні жовіри на нашій землі? Так звучали гіркі запити. Податки були небезпечною іскрою, що впаала в українсько-білоруську бочку з порохом. І коли сьогодні хтось захоче у вті собі те, що діється в східних провінціях, то мусить прислухуватися до промов українсько-білоруських послів в сеймі. Щоби переконалися, до чого довела селянина господарка польської бюрократії, слід би порівняти нинішні промови з тими, які були виголошені п'ять років тому. Тепер вже не йде річ про школи, про мову, про автономію. Ні! Чого вимагають ті панове, це є незалежність заступлених ними областей. І це є корінь тривожного положення. Проти тих небезпек нічого не допоможуть таємні конвенції, в яких — виключаючи представників меншостей — йдуть наради в палаті президента міністрів над справами меншостей. Гарні фрази нічого не допоможуть. Так само нічого не допоможуть поговинні засоби, якими шляхом отих темних конференцій зацікавлені хочуть вдовольнити заграницю. Тільки справедлива політика супроти національних меншостей, пошанування міжнародних трактатів і зобов'язань — це одиниці засоби, які можуть почасти Польщі в нинішній важкій годині, які змінять її становище за границею, які причиняться до зміцнення добрих до неї й уможливають одержання так коначної для її виздоровлення позички“.

Не хочемо нічого додавати до цих заміток познанського щоденника. Але, чи вказувати тут на „справедливу політику супроти національних меншостей“ — не значить говорити сліпо про красу колірив? М. Ч.

Тюремщина.

На маргінесі голодівки політичних в'язнів в Бережанах).

(КНО) Дня 16. червня 1924 втретє почали голодівку політичні в'язні: Михайло Сенік, Антін Стефанишин, Гаврило і Лев Крайківські, Павло Притика, Гидор Пемчишин, Стефан Якубовський, Михайло Генза і Петро Косач, домагаючись дефіцитного покінчення їх справ. З тих в'язнів Михайло Сенік і Антін Стефанишин сидять в бережанській тюрмі від дня 1. X. 1923. В оборону політичних в'язнів посілиши представники бережанського жіноцтва (не „Жіночої Громади“, яка від року спить, а якої голова є протиена справі допомоги політичним в'язням) і дня 17. тервня 1924 явилися у президента суду, домагаючись вирішення справ голодуючих в'язнів. Оборона в'язнів ввєсла до президії письмо, на яке президія відповіла що споваз Сеніка і Стефанишина є на укінчення, а Радна Палата на засіданні розглянула всі повищі справи і видала відповілі зарядження з метою приспішити вирішення. Рівночасно у Львові відпоручник „Союза Українських Адвокатів“ Вп. д-р Степан Шухевич інтервеніював в президії апеляційного суду і у надпрокуратора. Обі інстанції зарядили телефонічно приспішення справ, що й вплинуло на зарядження Радної Палати в Бережанах. Дня 18. VI. 1924 згадані політичні в'язні перервали голодівку. Проти Сеніка й Стефанишина вже виготовлений акт обвинувачення.

Дня 25. травня 1924 спроваджено до арештів окружного суду в Бережанах нових політичних в'язнів: Михайла Гензу (укічав 4 класи гімн.) з Яблонова, Петра Косача (укічав 4 кл. гімн.) з Гербутова, Володимира Самарика (приват. гімн.). Того самого дня арештовано в Яблонові

ОСТАННІ ВІСТІ.

Ренонструнція італ. кабінету.

Стефані звідомляє, що король прийняв димісію мін. Джентільо, Корліно і Манца й іменував на предложення Мусоліні ген. Казу мін. просвіти, ген. Мата мін. краєв. господарки і ген. Сарокі мін. сусп. робіт. Теку кольоній, котру хвилево обняв през. ради мін., віддано ген. Скальоа. Нові міністри зложать завтра королеві присягу.

Німецька відповідь.

У відповіді на ноту союзників з 29 мая німецький уряд заявляє, що впо ні розуміє міжнар. положення і не гадає утруднювати його яким-небудь замотуванням під теперішню хвилю, коли є вигляди скоро ввести в життя звіт знавців і оконечно управити справу відшкодувань й укріпити мирові змагання між заінтересованими урядами. Хибний є погляд у деяких союзн. краях, начеб Європа стояла перед новим збройним конфліктом, який могла би викликати діяльність німецьких збройних організацій. В Німеччині є дійсно багато організацій, яких цілпо образування сили духа й тіла нім. молоді. Теперішнє злічіння молоді, спричинене браком військ. дисципліни. Німецький нарід відкидає всяку думку про війну. Політ. чинники зовсім згідні, що тайні зоруження слід осуджувати як недопустимі і безцільні. Тому німецький уряд переведе розброєння політичних союзів, які не мають ніщо спільного з руханковими і спорт. стоваришеннями. Безоглядність супроти німецького народу виробила в Німців погляд, начеб від союзників годі було сподіятися ще якоїсь спаведливості.

Однаке розгорячення в нім. народі не може казати, начеб Німеччи-

на могла викликати збройний конфлікт. Німеччина навіть як могла би, не хотіла би зробити цього. Техн. і військові засоби нім. армії менші як найменшої держави. Коли техн. розвиток дійшов до найвисшої ступені, Німеччина не має новочасної зброї. Німеччина від часу війни не випродувала ні одної гармати, не має навіть стільки муніції, як її дає на це право версайський договір. Інші народи тимчасом зовсім не розоружуються. Громадська думка противна новій військ. контролі бо вона рівняється встрайванню в внутр. справи Німеччини і є порушенням суверенності. Колиж нім. уряд стоїть на іншому становищі, то тому що в ноті заявлено, що контролі передається С. Народів і що політику насилля заступлено політикою зрозуміння. Німецький уряд просить, щоби контролію переведено 30. вересня ц. р.

Радіч вертається.

„Обзор“ звідомляє, що Степан Радіч верне до Відня найпізнійше 10. липня ц. р.

Ураган в Америці.

Наслідком невичайно сильного урагану, що лютував в Огеїо на просторі 50 миль, згинуло около 400 люда а 1000 було ранених. Ураган знищив ліси і позривав мости. Знищив теж кіно „Льореїн“, засипавши під румозитлами багато людей. В озері Еріє затонув корабель із подорожниками, котрі виїхали на прогульку. З Вашингтону вислано кілька ратункових поїздів. Шкоди виносять 12 міль дол.

Конференція малої антанти.

„Н. Фр. Пр.“: Реченець конференції м. антанти установлено на 12. VII. в Празі.

Дрібні вісті.

Діглія покищо не має наміру назначити свого атамбатора в Москві.

Італійський кабінет увесь подаєся до димсі.

Німецьчина порозумілася покищо щодо четтєрної частини довгів супроти Зєдинєних Держав.

Президент Нм. Рєспубліки Еберт помилував тих Німців, що помагали Французам підчас їх окупації Рурщини. Ця ласка, зроблена під впливом Франції, є дуже характеристична.

Міжнародна комісія союзників підче свою працю військової контролі у Німеччині з 15. липня і вєстимє її місяць.

Зєдинєні Держави поставили покищо 16 кандидатів на президента, між ними одну жінку, п-ню Скєйг.

У Коленгазі почався міжнародний зїзд хємків та фармацевтів.

Арештовано винувачця смерти Матеоті — Гамлета Поверемо.

Представник С. Р. С. Р. у Варшаві вилхав недавно до Москви, не залишаючи заступника. Польська прєса вважає це нехтуванням Польщі.

Подорож на бігун Амундсєна відкладєна ізза нестачі грошей.

Відгуки дня.

Другий лист посла Тугута до Пенлєвє.

Інтервенція посла Панчука і тов. з ключу УСДП. і інших до пана міністра справедливості в справі нечуваної дотєпер конфіскації фейлетону в українському часописі „Діло“.

В ч. 122 львівського українського щодєнника „Діло“ скреслив прокуратор Окр. Суду у Львові майлий фейлетон п. н. „Другий лист посла Тугута до Пенлєвє“ слїдуєчого змісту:

Пане! Протєст проти терору в Польщі болоче зранив мої патріотичні почування. Як Поляк з діда прадїда в правдїним польським закїнченням (Ту-Гут, Ко-Гут) глибоко відчув я кривду, зроблену моїм невиний витїчнї. — Їже в попередньому листї до Вас виявив я невідкличний намір основно розслїдити відносини по заповнєних крєсових тюрмах і подати Вам найкращий вислїд до відома. — Приготування до цєї експедиції трєзали несповна пїдтора року. Цє кам не видається дивним, бо Вашї земляки нераз уладжували експедиції на бігун, у глибину Сагари, чи в иншу небезпєчну сторону і знають, що значить приготуватися до цього.

Залїзничим шляхом Варшава-Львів, на

який не насїдають ніякі Мухи, добились ми до Львова.

Львів, перла в коронї найяснїшої, заложеної „круєлем хлопкув“ Казимиром Вєлїком (на що вказує сама назва), славний зі сєрго героїстєва в боротбі „культури і барбєжїнїстєва“. Вєлїку частє містє заїмають а мїсєцу вїзничї.

Хоч я лєдвї парєч тїжнїв наперед дав знати до Львова про сїй прїїзд, усе було в найбільшєму порєтєку. Вїзничї вїбїлєчї і вїмїтї. По кєтєх тєплє — тєплєсєнько, хоч наші підсонї незвичайно хїмєрнє. Управє і службє вїзничї розбєрєючє чємнє... супроти мєнє і тов. (навіть дїя після Хоми Пєвєстунї). Всї вони роблєть вєлїкє вїзничє сєрєсє папєрєвєтїстїю. Вїзничї вїглєдєють чїстє і мабуть наголєвєнї.

За Анстрїї сидїли тєт переважно самї льємбєрєз вськї тїпї, всїякого роду бандити і голєтє. Тєлєо сидїть самї інтєлїгєнтїє лєтє як угєловнї, тєчї політїчнї. Відїлїючєтї політїчнїх не потрібнє, угєловнї цє всє лєдє з вїщєю культурєю: угєдїннї, дїдїчї та иншї тєхнїкї. На основї пєрєвєдєногє слїдєстєв маю приємнїстє заявити Вам:

1) Полїтїчнї вїзничї, яким довєлєсє мєнє бачити, вхєдїлї і вїхєдїлї без чужєї помєчї і роблїш вїзничє мєбїтїх нїколї і в вїяку частє тіла. Однї тїлькї з них вїказєвєсє вїбитим оком, звїхнєноє рукоєю і поломаними нєбамї, атє судєво-лїкарєвє комїсіє ствєрділє, що цє має вїн від уроджєннєв.

2) Всї вїзничнї стєрєжї, поліцїєтї і комїсарї згїднє зїзналї, що вїзничї „сєрєтєчїтє“ нїчєго не вїжївєтє. Тїлькї в однїм стєвєжїм вїпадку вїкрїв я тєрєр дїя вїмєчєннєв вїзничї: комїсар пєрї пєрєслухуваннєм двох політїчнїх стєрєжїх однєго з них чєртєм, а другєго комїсарєм. Наслїдкї булї фєтєлїчї. Однї вїзничї, вїсїсїй слухач нєїстєуєногє українськєго чїмєїстєтєу, пєрєстєрєжїчї тїм уєм, вїзничї сєбї в сїч чєтєвї зубї. Зїрєського комїсарєвє наказєвє а в вїзничїх а тєх прїпїнїтї в урядуваннї.

3) Нєсправдєлє є, що національнї мєншєстї тєвєрєть бїльшїстє в крїмїналї. Колї вїзничї пїд уєзгє і тєловнїх, вони лїшєвєтєсє нєзлїчї в мєншєстї. Сєрєд політїчнїх 98% стєвєрєтєвє Русїнї, а не як їх хїбнє назївєлєть Українцїмї (гєвєдї вїкєлєд сємєтєрїє Шєлїхїнї). З цїьгє вїднє, як сєрєсї „сємєтєрїє бємєчїтєм сєрєд тєї стєвєтєрїє лїтє мєсєтє“.

4) Інтєлїгуєцїє вїзничї стїлєть нє вїсєтє зєрєдєнїє. З оглєду нє самїякє скарбє вїзничї нє вїмїтї кїсєсї. Іхєч прєд тїм булї дєкї фїзїкєсїкї. Вїзничє „мєїє“ побїкєтєсє дїя однїх з голєтєю Жєржє, дїя другїх „національнїх мєншєстєв“ а Народнї Гєстїнїчї і від Цєнєгутє. Зєдєтєсєтєсє вєнє: Сїїданєк: Юнїка а дїя Глємбїнськї; обїдї: Карєусє Прушїнськї; вєчєрє: водє зі Стєрєжїсїкї клєсєкємї. Колї управє є в добромє гужєрї, то по вїзничїх вїлєбуєтєсє тєвєрїсїкї заблєвї: „лєскєрткї“, „бєлєбухї“, „тєлєграф“ і стєвєтєрїє гєлє „в рїлє“.

З вїзничїх поведєтєсє дєжє лїбєрєлїно, поліцїєтїє ім брїтїчї, пєстєрєжкї і т. п., нє обмєжєчєтї ім свєбєдї дїя вкєрєчєннє тєрємнїх нудїєв.

Лїкуєтє прї надїї, що оцє мєє бєзтєстєрєнє вїяснєннє змїсїтє Вас кїнутї аналєтєу на вїжєдєннїх клєвєтнїкї і нє вїрїтї псїхєлатїчнє - бєжєрїєлїнїм вєрєгєм нєшєго лїбєрєлїногє рєжїмє. Дїмєю, що Вї вїжє нїколї не помєжєтє бєстїєлїськїм атакєм, хоч бї вони вїявїлїчї в смєртєлїнїх судєрєгах. — Прїїчїтї і т. д. Ст Ту-Гут а. р. „Galaktion Chinka“.

Як вїднє з повнєчєго, львівськє прокурєтурє, що бєжєлїсїно злєвєноє вськї прєвїя і голєсї нєвїгїдїє дїя урядєвїх і націоналїстїчнїх сфєр пєсєї, в управлєннїчї тої прєцєдурї пєрєстєпїлє вїжє вськєу грєшнїю.

Бє оцє водє гнєбїтї і злєвєноє вїжє нє лїшї прїпїнїчїє політїчнї стєтї, алє посувєтєсє вєнїтє до конфїскації фєїлєтєнїєв, якї — як тєвєрї зі сєвїрїчнїм підкєлєдом — а мїлї культурнїм сатїрї здєбулї сєбї повнє прєвєо грємєдїєстєлє.

Зєпїтємє пана мїнїстрє: 1) чї був бї скїлнїчї тїм рєзєм прїзнєтї вєсє бєспїдєстєвнїстє і смїшнїстє тої конфїскації фєїлєтєнєу і 2) чї скєтї бї поучїтї підчїнєнїє сєбї оргєнї, щоби нє будучє нє посувєлїсє вїжє тєк дєлєкє в сєвїї рєвнєстї?

Варшєвє, 24. чєрвєнє 1924. Підпїсє-

НОВИНКИ.

— Конфіскація. У останнїм числї скомфісковано 30 рядків зі вступної статті і два рядки зі статті „Глупота чи мєгєлєбємєнїє“?

— Свєтє Евхарїстїї. Свєтє Евхарїстїї — нєскєлєкє лїтє свєтє. Процєсїє і богєслужєннє пїд голїм нєбом домєгєтєсє бєлєкїтєногє нєбє осєяногє сонєцєм. Щєїно тєдї у полїчї вєлїчї вїстєпєлє грє колїрїв цєрєковнїх рїз та хоругєв, людськїх рїжнєбарнїх одїгїв і обрїсї домїв та статуй. Вчєрєшнїй дєнь нє злїсєувє зчєго прївєблївєго свєтє нєпогєдєю. На вїтрї хоругвї мєлїшї шєє крєцє нїжє звїчєйно, а мєрє людськїх годєв хвїлєкєлєдєсє у повнїм нєстрєю. Службє Божєу у Прєобрєжєнськїй цєрєкї відпрєвїлє гєнєр. офіцїєл. о. мїтрат Бїлєцькїй. Пєсля того, бїтєл Прєобрєжєнськєї цєрєкї зїбрєлїсє прєцєсїє всїх львівськїх цєрєков. Пєхїд обхєдєв дєвкєлє рїчку, зупїняючїсє пєрєд прїбрєнїмї у квітї тє кїлїмї вїтєрєямї. Пїд бєлєдєхїмєм ішєвє з Евхарїстїєю о. мїтрат Бїлєцькїй. Малєнїк дївчєтєк а бїлїх сукєнєках кїдєлї йому пїд ногї квітї стєрїшї йому а рєзєлєх. Народє було стїжє-

ки, що крізь ринок важко було пробитись.

— **Живий пам'ятник.** Звертаємо увагу українського громадянства на інтерв'ю послі О. Козницького, поміщену в нинішньому числі і надіємося, що піла українська суспільність відгукнеться. Жерти слати негайно на адресу "Українське Недіагогічне Товариство" у Львові, Ринок, 10.

— **Стефанік по німеччині.** "Прагер Прессе" з 30. червня ц. р. (ч. 178) містить оповідання Василя Стефаніка п. з. "Лесева фамілія" (Eine Familie). Переклад зладила дані Флора Бек.

— **"Тарас Бульба" на фільмі.** Ілюстрований податок до берлінського посійського шоденника "Рул", що називається "Наш Мір" приносить знімку із фільми Гоголевого "Тараса Бульби", виконаної у Німеччині. Про це ми вже писали. Знімки двох сцен, як Тарас витасється зі синами, що повернувшись з бурси і як він стріляє Андрия, роблять прегарне враження. Тарас Бульба своїм виглядом дуже вірно віддає амальованого Гоголем Тараса та його синів. Жаль, що нам мабуть не доведеться побачити той фільм.

— **Поступовий закон.** Англіський парламент прийняв нині днями 173 голосами проти 13 закон про зрівняння прав незаконних дітей у всіх випадках, коли бодай батько або мати є відомі.

— **Довгі довги.** Англіський нарід платитиме 140 літ свої довги, в сумі 7,700,000 фунтів стер. Так заявив у своєму справозданні англ. секретар державного скарбу. Не штика платити довги, у такій державі, де економічна криза виявляється тим, що ціни на товари падають!

— **Радянська армія** має 180,000 тисяч жовнівів комуністів, національності малярської, італійської та бельгійської. Ці цифри подає франц. часопис "Міжнародний Комуніст". Суми інших національностей у радянській армії не знає.

— **Багачтво в льоху.** Ілюсувач "Дейлі Експрес" з Москви оповідав про цікаве відкриття у підземеллі дому відомого московського фабриканта Рябушинського, який живе тепер у Парижі. Підчас революції у його домі був американський добродійний комітет, згодом студентський захист. При списуванні інвентаря один зі студентів зайшов аж до льоху і там відкрив таємні двері. У замурованих коридорах знайдено величезні скарби: твори мистецтва, дорогі цінності, образи, порцеляну, зброю, книжки і т. п. Вартість усього не можна навіть приблизно означити.

— **Реформа календаря** має бути введена у С.Р.С.Р. Місяць має мати шість тижнів по п'ять днів, з яких п'ятий буде неділею. Замість восьмигодинного робочого дня введуть дев'ятигодинний. Цікаво: які дві назви днів перестануть існувати. Імовірно неділя називатиметься п'ятницею, а субота шезне.

— **Населення Зєдинених Держав** згідно зі статистикою 1. січня ц. р. є 112 мільонів 826 тисяч людей. У порівнянні з минулим роком 2 мільони зросту.

— **Перегоні зі сонцем.** Лондонські та ньюйорські часописи чимало місця присвячують новому спортовому рекордові, який виконав летун Моген. Він виліз 37 хвилин по сході сонця з Лонг Айленд і перелетів, з п'ятьма перервами, 2670 миль, так, що приїхав на 20 хвилин по заході сонця до Сан Франциско. Отже випередив сонце на 17 хвилин. Правда, він був такий утомлений, що не міг уже сам злізти з літака. Цей лет має не лише спортове значіння, але й стратегічне. На випадок мобілізації американські літаки можуть на протязі 24 годин перелетіти з Атлантичного океану до Тихого, або навпаки.

Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союзу Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вил. кн. 40.000.

3 судової салі.

1. "За державну зраду".

Зізнавали всі свідки прокуратора. Найважніший свідок Арсенчик не обтяжив нічим обв. Сулятицького. Він оговдає про змову стрічу з Николином у полі. Николин сказав йому, що з Чехословаччини дістав він посилку бомб, екзакиту та динаміту. Весь вибуховий матеріал він заховав. Як що Арсенчик заховає ним покористуватися, то нехай зголоситься до студента Олійника (вулична назва родини Сулятицьких). Все це він доніс польській поліції. Коли звернувся до обв. Сулятицького за бомбами, то останній заявив, що про ніякі бомби нічого не знає. Перебіг слідства нічим не обтяжив Сулятицького. Але п. прокуратор на диво поставив цілий ряд висказів, які спрямовані були до відкладення розправи. Між мотивами п. прокуратор Гіртлер подяв і такий, що перебіг дотеперішньої розправи не виказав достаточної приналежності обвинуваченого до "саботажових" організацій, а проте він мусів до них належати і з їх рамені ділати.

Томуто прокуратор домагається віді-

слати всі акти розправи ще раз до слідчого судді, зажадати з окружних судів у Коломиї, Самбурі, Стрию, Статиславові, Перемішлі, Золочеві, Бережанах і у Львові всіх актів, що відносяться до "саботажових" розправ там переведених, на обставину, що таємні протидерж. організації в краю існували та що обвинувачений мусів бути з ними в контакт та виконувати їхні доручення. Всі ці акти передати слідчому судді для простудіювання, а опісля прокураторозі для доповнення акту обвинувачення проти Сулятицького та сприявання споави на відповідний цілях. До нової розправи домагається прокуратор покликати на свідків начальника інф.о маїїних відділів станиславівського та львівського воєвідств на обставину, щоби вони ствердили, скільки актів "саботажів" мало місце в Коломиї, пині, а з окрема на Покутті. Вони далі ствердять, чи в районі Безезова була таємна "саботажова" організація та чи обвинувачений міг до неї належати. Далі прокуратор домагається покликати знавців для ствердження факту, чи знайдені у Сулятицького бомби були такі самі як ті, що їх кишено до будинку державної польської поліції в Стрию та чи подібні до інших бомб, які уживано для "саботажових" цілей.

Далі пропонує звернутися до команди поліції в Березні, до урату парохіального тамже і до уряду громадського, а також до староства в Печеніжці зі запитом, чи прізвище Олійник відноситься до однієї, чи до цілої родини Сулятицьких; звернутися до команди окружної поліції в Коломиї за інформаціями, які ствердили би, чи проти студента Сулятицького ведено якінебудь дождження, та чи він вважає ся втікачем, чи виїхав за кордон зовсім легально. Ч. за ним шукали, та чи тепер шукають. Такі внески прокуратора.

Обор. д-р Шухевич заявляв проти всіх внесків прокуратора, тому що вони не прямують до того, щоби зібрати нові докази проти обвинуваченого, але до того, щоби збільшити доказові засоби, які шойно можуть стати причинками для доказів. Доказові засоби далекі від показу. Трибунал йде на нараду. По годинній нараді голова трибуналу радн Ангелський заявив, що трибунал рішив прийняти всі внески прокуратора та розправу відложити.

Наслідком такого рішення трибуналу обвинувачений Сулятицький судитиме у слідчій в'язниці до нової розправи.

Обор. д-р Шухевич поставив внесок, щоби обвин. Сулятицького звільнити зі слідчого арешту, але трибунал внесок відкинув.

Таким вислідом розправи були вражені навіть справоздавці польських газет. Переслухання свідків (прокураторських!) незрозуміло доказало, що Сулятицького треба би було звільнити і ось на те, щоби не сталося, поставлено відповідні внески з метою відкладення розправи. Невинний селянин буде далі в найгорячіший час жини сидіти у в'язниці, зам'єсть працювати на своєму господарстві.

II.

Відгомін польсько-української війни.

В понеділок 30. VI. позалася у тамуж суді розправа проти селян зі Жовківщини Петра Слукка, Юрка Бірбана, Василя Собка, Луця Слукка, Василя Серойшка, Костя Бірбана, Ів. Васечки, Дмитра Кулєцького і ин. за обезброювання постерунку жандармерії в Деревю в часі перебірання у Сх. Галичині владі Українцями та за обезброювання фільварків гр. Стажницького і гр. Лембішкого. Обвинувачені мали допуститися переступства §§. 171, 173 і 174 к. з. А саме зі зброєю в руках мали вони забирати чужу власність та присвоювати її собі. На ділі вони виконували лише накази української влади.

Проти них власне уже раз розправа, у минулому році. Всіх їх засуджено тоді на кількмісячну в'язницю, кожного зокрема. Проти засуду з дн. 22. III. 1923. р. внесли оборонці Д-р Шухевич і др. Глєшкевич спротив до найвищого суду. Найвищий суд скасував засуд повітового з 11. III. 1924. р. У зв'язку з цим саме й ведеться другий раз розправа.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

Відозви й комунікати.

Комунікат Головної Ради Краєвого Тов-а господарського "Сільський Господар" у Львові.

Головна Рада Краєвого Т-ва господарського "Сільський Господар" у Львові, прийнявши на своїм черговім засіданні, відбутім 26. червня ц. р., до відома президентальне звітлення про дотеперішній хід праць в Товаристві, вислужала реферату інж. Юліана Павличковського про реорганізацію Товариства в зв'язі з програмою кооперативування Кружків Т-ва, які шляхом самопомочи під керівництвом Головної Ради за співучастю організаційних відділів Повітових Союзів кооператив мали би прийняти на себе обо-

в'язки культурно-освітньої і технічно-рільничої праці на місяць згідно з програмою, розвинуту тимже референтом в р. 1920, яку то програму влучено в програмову працю Комітету Організації Кооперативів і яка найшла свій вислід в зразковім статуті кооперативного першого ступня і Повітових Союзів кооператив.

Головна Рада рішила в зв'язі з цим передати ширшим рільничим кругам програму реорганізації до відома господарської наради, яка має відбутися в половині липня ц. р. Отся нарада чільних провідників філіяльної організації Товариства має причинитися до того, щоби в лоні Філії Товариства спопляризувати ідею економічного усамостійнення сільсько-господарської Централі й отсею дорогою підготувати програмовий господарський зїзд по живих біжучого року, який то зїзд попередить головні Загальні Збори Товариства.

Заразом поручила Головна Рада всі справи, обітані реорганізацією Товариства, передати колеґії, в якій склад війшли: віцепрезидент Михайло Луцький, радн. інж. Андрій Корнелія, дир. Сидір Кузик і інж. Юліан Павличковський.

Зокрема рішила Головна Рада візвати свої філії відбутися Загальні Збори і тим способом уможливити Головній Раді відбуття Загальних Зборів Централі, бо ці останні не є Зборами членів, лише Зборами делегатів філіяльних організацій

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

З філії "Просвіти" ім. Марн. Шап-невича у Львові Повідомляється Громадянство львівського і винницького суд. по., що Надзвич. Загальні Збори нашої Філії відбудуться в неділю, дня 13. липня 1924 о год. 2. (другій) полов. в салі Т-за "Бесіда" (в Народн. Домі), вул. Рутівського 22 у Львові. На деннім порядку є зміна статута і цікавий виклад про аматорські вистави на селі. Кожда Читальня і кожний Аматорський Гурток мають вислати на Збори по 2 відповідників. *Виділ.*

Порядок Богослужень в церкві Успення Пр. Діви Марії на місяць липень і серпень ц. р. Кожного дня одна читана Служба Божа о год. 6:30 рано. В неділі і свята: Читані Служби Божі о год. 7, 9 і 12. О год. 10. співана Служба Божа з наукою. Пополудні о год. 4. вечірня, Акафіст, наука і благальна пісня. 1-1

Дрібні оголошення.

МАСАРСЬКОГО челядника енерґічно-го неможного, котрий ознакомлений з моторними машинами, прийму зараз або від 10 липня. Зголошення wraz з відписами свідочств слати: Нагірний, Самбір. Чиглю лишень на силу першорядну і чоловізна солідного 2157 2-3

ПЕРШОРЯДНИЙ гіпс і вапно продає з власних фабрик в Олешеві Українська Спілька "Комерсант" Львів, Гродзичких 2. Доставка сейчас. Товар першорядний. 2163 1-2

В. ПАН СУДДА МИРОСЛАВ ВЕНГРИ-НОВИЧ. Вп. пане суддя! Я вже давно верну з поїзду і хотів би до Вас написати, але не знаю яка до Вас адреса. Напишіть. З поважан-ям А. Карпінський в Ільницькій, п. Підкамінь коло Бродів. 2166 1-1

ДЛЯ ЛІТНИКІВ. В долиньських горах в чудовій околиці над Свічею 18 км. від стації Вигода є до винайму улюблена кімната з харчем для мушин. Зголошення приймає П. Особа, Людвіківка, п. Велдич. 2162 1-1

ПРИГОТОВЛЮ до поправчих іспитів гімназійних як також уділю лекції за виїзд на село. Степан Кижанівський ул. IV. кл. гімн. вул. Валога 27. 1-1

ХТО з панів має би на продаж річники "Комаря" і "Жіла" буде ласкавий донести на подану адресу: Юліан Главатий ступ. мед. Львів, на Блоче 50, п-м Крачковська. 2164 1-1

СТУДЕНТ університету приготує через фері до поправчих іспитів, уділить лекції з низших клас гімн. і учит. семінарія найрадіше у Львові, або в львівській повіті. Ласкаві зголошення під "Совісний" до адм. "Діла". 2161 1-1

МАШИНИ рільничі — кегати малотілі, великі, плуги, січарні проїзди на догідних у слівях Манько Андрій, Львів, вул. Збликевича ч. 24. Телеф. 736. Заступство фабрик машин і приладів рільн. С. А. в Варшаві на Галичину і Волинь. 2148 б) 3-5

згідно з постановою § 36 буква г уставу Товариства.

Невідновлення філіяльних організацій унеможливлення через це вибору делегатів на їх Загальних Зборах ударемною Головній Раді скликання Загальних Зборів Краєвого Товариства господарського "Сільський Господар" у Львові.

Краєве Товариство господарське "Сільський Господар" у Львові:
о. Т. Войнаровський, президент.
І. Лисий, директор бюро

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий 1 проц. податок на "Рідну Школу", добачув дехто в недостатці екекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність и громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Ширіть наш часопис!

ПОПЕРЕЧНИЙ — в дуже важкий сплав подай негайно свою адресу. Це в твійому власному інтересі! Пиши на адресу: Jurko Kalamar, Box 3542 St. B. Winnipeg, Man. Canada 2145 3-3

І ОНТИ — з ялиці і смєпєки — д-брі фугівані — продає вагоново А. Манько ст. Доброміль. Звертатися до Доброміля — або Львів, вул. Збликевича ч. 24 телеф. 736. 2148а) 3-5

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-Р МИКОЛА БИХ

відкрив Адвокатську канцелярію

в Копичинцях в НАРОДНІМ домі — 2150 3-1

Український, картковий, відкривний етінний календар на 1925 рік

вже друкується і небаром вийде в розпродажі. Прогане видання на відр українських книжкових вилач (видавництва "Час" і інших), трьохкільорова кімната виконана одним з визначних українських артистів-малюрів (т. п. 2171 1-1)

Замовлення належить слати на адресу: Бр. Янів. Львів, вул. Руська ч. 18.

ОНОУЛІСТ

Д-р Г. ІГЕЛЬ

лікар "Народної Лічниці"

ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягеллонський 2137 ч. 20. 3-10

Подяка.

Виділ Тов. Жіноча Громада в Яс-рові складає нею дорогою подяку за співучастя в концерті, який відбувся дня 16. червня ц. р. в честь Лесі Українки Вп. п. Ярославі Фільчовій за вступне слово і супровід фортепану. Вп. п. Зоні Кульчицькій за сольо фронт п'єзє. Вп. п. Каленевичівній за сольо сопрано, Вп. п. проф. Буркові за сольо бачитионе, Вп. п. Степанови Левичкому за труди при підготовленні хорв. і всім, які причинилися до звеличення концерту. 2163 1-1 **ВИДІЛ.**

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Рапапорта і Якова Пасса.

Львів, вул. Синистуська 17/II. Пільомбування й вищмання зубів безболію. Штунні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пациєнтів з провінції полагоджуються в найкоротшому часі. ПТ. урядовим та студентам значна знизка. 2139 5-10

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10, II. пог.
Конто лова, мал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„ДІЛО“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Укуповис не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4/20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7/50 зл., Німеччині 7/50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. фр.,
Угорщині 150 лев. Болгарії 7/50
зл., Австрії 7/50 зл., Зміни
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМЕРНИКА
17 сот.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИНСЬКИЙ.

Навала податків.

Промова посла Сєргія Мозичького, виголошена в польських соїмі дня 24. червня ц. р. в дебаті над бюджетом міністерства скарбу.

Високий Соїме! Наше селянство залите цілою порією податків, данин, зачетів, складок і т. д. В суті річи все це є те саме, бо все воно вимагає грошей, але ті ріжки назви зводяться тільки тому, щоб попросту того селянина збити з пантелику й обаламутити, щоб можна було сказати: сьогодні беремо податок, а не данину, а вчора бра-лося данину, а не податок.

До приходу на наші землі польської влади український і білоруський народ не знав тої порієї податків. Був один податок від грунту, потім прийшов ще земський податок і все. Всі ці податки вносили на десятину од док до трьох пудів жита. Тим селянин оплачувався за цілий рік. І коли це за-платив, то вже був спокійний, що далі може розпорядитися раштою гроша на свою потребу.

Нині селянин на Україні і Білорусі того спокою не має. Не знає він, за що платити, на що, що за податок, коли має його платити. А приходиться до нього по податки тоді, коли він не може мати грошей. От недавно, пер тижнів гому назад, на переднюкові, коли селянин, як живе, не має жадного гроша, приходиться до нього й вимагається податків. І він по-битися. Страшним способом стягається той податок.

Приходить зборщик і бере з лати все, що є, аби амусити селянина десь розстаратися грошей, і мусить господар йти до лихварів і позичити за високій процент гроші з тим, що віддасть їх в осени, коли вимолотить і продасть те своє нещасне жито.

Для визначення, скільки хто має платити податків, мусять селяне мати діло з так званими формулярами й деклараціями. Ці формуляри й декларації писано по польськи, ніхто з наших селян їх не розуміє і мусить звертатися за допомогою до різних „покутних адвокатів“, а ті вимагають заплати за те, що перечитає і висвітить, що платити і скільки. Всі ці формуляри так зложені, що навіть урядові не все може в них розібратися. Як же собі дасть раду з тими деклараціями селянин? Тут говориться про страшенно несправедливо на-ложені податки. Ми могли б до тих прикладів додати ще кількості та-ких злочинів з кожного повіту, але це буду тим забирати часу.

Про страховку вже тут говорилося. Дивно, що та страховка ніби го в руках приватних, але селянина змушують обовязково в тієї приватній інституції обезпечувати свої будинки. І маємо такі випадки, що хтось вже обезпечив собі в това-ристві „Дністер“, а тепер змушу-ють його платити ще й ту нову страховку. Такі справи кривдять наш народ і не спираються на жадних правних основах.

Крім державних податків наш народ зобовязаний ще платити по-датки на самоврядування, а ці са-моврядування на наших землях не наші самоврядування: в них наш народ не має можливості висла-

затися про свої потреби, бо не дається йому говорити по українськи, чи по білоруськи, а маємо ще так звані оплати міські, які лягають страшним тягаром на народ. Веде селянин коня на продаж — треба платити в місті податок, веде телу чи порося — те саме. Коли телу привезти три рази до міста на продаж, а продати не вдається, то вже четвертий раз не варто везти, бо не оплатиться.

Маємо несправедливо оцінене майно селянина, маємо несправедливо визначений маєтковий по-даток. Тут не приймається під увагу того поділу господарства, який вже давно стався. Напр. господарство мало 15 десятин, а мав господар 5 синів, і кожний вже дістав по 3 десятини й має окреме господарство. Того поділу не приймається і все рахується за одне господарство і за це визначається вищий процент податку по тій таблиці, яку тут в соїмі ухвалили, і ті бідні кожний з 3-ох десятин платять страшенні податки.

Маємо ще і таких кільканацять випадків: селяне громадою десь купили панську землю і розібрали її по 2—3 десятині, але записано по книгах ту всю землю разом. І от тепер всю ту землю рахують за одне велике господарство, нарахо-вують на те ніби то одне госпа-дарство високій процент і визна-чають величезний маєтковий по-даток. А по закону ці власники 2—3 десятин або зовсім не повинні пла-тати, або (коли земля краща), то повинні би платити дуже низький процент.

Ще на одню мушу звернути ува-гу: на ремісничий промисел, котро-му в давні часи держава старалася допомогти, а тепер той промисел в Польщі переслідуються. Був я не-давно в Берестечку, а воно здавна славиться шкірним промислом. Мі-шанство виробляє шкури і з того ине чоботи. Шевський нех має старі привілеї. Ціле містечко живе з того промислу. І от прийшли люди зі скаргою на страши, про-сто дворянські кари, наложені на тих ремісників. Показували мені промислові свідоцтва. Не дуже на-віть великий то налог, бо всього коло 3 золотих, але за тиждень після викупу такого свідоцтва при-слано тим самим ремісникам пові-домлення, що мають платити хто 30, хто 40 золотих кари за те, що не викупили тих свідоцтв до ново-го року і опізналися на 2—3 тижні.

Крім того накладається ще по 10 золотих кари на те, що не мають висісок. Патове, ті люди й їх діди й прадіди вк звкували, а не мали тих висісок, не розуміли навіть, що вони означає.

Понизайте, панове, що це неми-лосерне, нечутане адирство. Бага-тий чоловік може тим тільки обу-рюватися, але бідного ремісника це ділком нищить. І не приймається при тих карах ні того, що тому ремісникові 50 верст треба їхати по те свідоцтво, ні того, що може він перещ новим роком не мав коштів, щоб викупити те свідоцтво.

Цалі, в нашій податковій системі разом з по ітками безпосередніми маємо акцизи і монополі на тютюн, на сіль, на сахарину, на спирт, на сірники, на бібулку, на цукор, на вино, на дріжджі, на чабту і ще Господь знає на що. І то є спосіб перекладання податкових тягарів з багатой людности на бідних. Ми обстоюємо принцип, що єдиним справедливим податком був би по-даток прогресивно-доходовий.

Через те, що тут не вводиться такого єдиного податку, що його починається, ми не можемо голо-сувати за бюджетом.

В звіті бюджетової комісії го-вориться, що при введенні подат-кової системи треба було мати на увазі три ріжні системи: Австрії, Прусії й Росії, але на наших зем-лях звалили всі ці податки разом і маємо оту нашу „докучливу“ си-стему, де береться і від телати і від поросяти, і від корови і мало не від курки, що везе на продаж до міста.

Ми того ніколи не знали. Коли селянин не заплатити на рогації тих золотих, то його не пускають до міста. Місто живе з села, і се-ло тим страшенно не задоволене.

Далі скарб, як каже справозна-вець, іде по лінії найменшого опо-ру. І та лінія найменшого опору довела до отсих посередніх нало-гів на все найпотрібнійше, як сіль, хліб, сірники і т. д. таж лінія найменшого опору довела до то-го, що десятину селянської землі всюти цінено дорожче, як десяти-ну панської і селянин зі своєї де-сятини мусить платити більше, ніж пан.

Цілий наш край, почавши від То-машова, Замісця, Холма і Білої аж до Ікви, знищений війною і немало наших людей живе по норах. На це міністр скарбу не дивиться і з тої людности немилосерно здира-ється необчислимі податки для на-прави скарбу.

Тиниться міністр скарбу, що до-бре збираються податки, а чи знає міністр, сидючи отут у Варшаві, скільки дітей зосталося без молока по селах, бо корови вивели на про-даж за податок. Чи знає, скільки нещасних людей не має хліба, не має з чого жити. Питаюся пана мі-ністра, чи знає він ті просто смішні ціни на все, що виробляє селянин, — в порівнянні з цінами виробу го-родського. Ціна жита дійшла до 1 злот. за пуд, а між тут платимо по 500.000 за склянку чаю. Три склянки чаю коштують те, що пуд жита. Того ще ніколи не було. Та-ких кривд наш селянин ніколи не зазнавав, як тепер то сталося для тої хвальної справи скарбу. Та я направа стала коштом бідного і зруйнованого сільського господар-

ства, власне господарства дрібного бідного.

Протестуємо проти немилосерно-го стягання податків і данин, за котрі не маємо ані школи, ані нема доступу нашому ма-лоземельному селянству до землі, ані кредиту на піднесення рільної куль-тури, ані допомоги на о-живлення наших коопе-ративів, ані допомоги на відбудову краю.

За ті незмірні тягари має український та біло-руський нарід тюрми, кай-дани, карні експедиції, дочекався повного позба-влення прав, дочекався поліційної сваволі від-бирання церков право-славних, винародовлюва-ня українських та біло-руських дітей через чужі нашому народові поль-ські школи, дочекався ка-тування по тюрмах і по-ліційних станицях.

Всі гроші, котрі стяга-ються з нашого народу, міністерство скарбу від-дає на гноблення укра-їнського й білоруського народу.

Домагаємося, щоб нам дано можливість самому нашому народові розпо-ряджатися тим, що плати-ми, котрі платять.

Через те іменем українського та білоруського народу відмовляємо в піддержці міністерству скарбу. Бу-демо проти нього голосувати (О-плески на українських і білоруських ливах).

Надчупрянька Україна.

Протест польських учителів проти переслідування націо-нальних меншостей у Польщі.

У Вінниці закінчилася перша гу-берніальна конференція польських учителів Поділля. Конференція звер-нулася до білоруського, українсько-го та жидівського учительства у Польщі, з отвертим листом такого змісту: „Польське вчительство По-ділля, що має можливість вільно розвиватися, не зважаючи на те, що воно є учительством національ-ної меншости з обуренням зустрі-чає звістку про утиски в Польщі Українців, Білорусинів, Німців та Жидів, про закриття там шкіл цих національних меншостей, про при-мусову польонізацію. Конференція пнитує з погордою ганебну полі-тику польського уряду і шле вам, дорогі товариші, що працюєте в неймовірно тяжких умовах, своє

Пр. 628-24. В Імені Річипосполитої Поль-ської! Суд окружний карний як Трибу-нал пресовий у Львові рішив на висок Державної Прокураторії, що зміст часо-пису „Діло“ ч. 138 з дня 25. червня 1924. в артикулі під заголовком: 1) Ніяка т-а-гічної події а) вирази м. слів: „всесла-вова“ при пуд, б) уст. м. слів: „дефе-нзиву“ і на всі. 2) Нева яного абсолют-му а) уст. м. слів: на увазі і на інститу-ції, б) вирази м. слів: його і на прим-щення, ц) цілих уступ д) бідний дружок під заголовком по словах: ось так д) антаз м. слів: для населення і одначе, містить в собі ествоад 2. а) б) н. злочинів з § 65 а)

з. к., ад 1) а) б), 2) ц) провини з § 300 з. к. узнав доквану в дни 24. червня 1924. р. конфіскату за оправдані і зазначив знищен-ня цілого накладу і видав по думці § 493 з. к. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ виділяльному редактору той часо-писи, щоб не дивився намістити безплатні, в найбільшій числі і то на першій сторони і виконання того наказу потягне за собою наслідки предначказ в § 31 зак. друк. з 17. XII. 1892 д. п. з. 1806 ек 1893, а іменно засудження за переступство на грошну до 400 зл. — Львів, дня 26. червня 1924 (Підпис лєчиткий.)

братне привітання й співчуття. Ми сподіваємось, що ви не зважатимете на всі зусилля польської реакції, яку підтримують ППС-овці".
("Вісти" ч. 139 (1132).)

Розправа по жидівськи.

Перший раз на Укоаїні відбуватиметься в губерніяльному суді в Одесі цивільна розправа на жидівській мові. Протоколи будуть рівнож писатися по жидівськи.
("Вісти" ч. 139 (1132).)

Пам'яті М. Гоголя.

З полтавському музею зорганізовано відділ імені М. Гоголя. Невдовзі відділ побільшався кількома новими річима, що належали великому письменникові а які передав до музею свояк письменника. Серед переданих річей є: золотий годинник, який носив Гоголь при собі до смерті, закордонний паспорт, бюрок, на якому Гоголь писав свої твори, шафа, в якій містилися улюблені книжки письменника і інші дрібні річи. Крім того передано до музею також альбом портретів Гоголя, власноручні його малюнки та листування з матір'ю та сестрами.
("Вісти" ч. 139.)

Прегит нового поділу Чернигова.

Губерніяльний відділ місцевого господарства розробив докладний план упорядкування міста Чернигова, розрахований на найблизчі 30 років. План передбачає поділ міста на окремі райони: адміністративний, торговельний, фабричний і робітничий. Передбачується розвести нові сади та парки, площа яких не повинна бути меншою 20% всієї міської площі. Проект передбачує також поширення водопровідної мережі, розбудову каналів і трамвайних ліній. На всіх центральних улицах міста мають достати бульвари.
("Вісти" з 22. VI.)

Розстріл.

Губерніяльний Суд у Вінниці задушив на кару смерті через розстріл Павла Фролчука, бувшого старшину армії УНР., членів повстанчих загонів Заболотного і Дорошенка, за шпйонажу в користь Франції. Розстріляний мав передати всі шпйонські матеріали французькому представнику в Кишиневі.
("Вісти".)

З діяльності посольського Клубу УСДП.

Інтерпеляції.

I. Інтерпеляція пос. Войтутка та тов. з клубу У. С. Д. П. до міністра справедливості у справі конфіскації справоздання п. з. "Процес українських незалежників" у ч. 113 ленника "Роботніча Трибуна", що виходить в Львові. Дня 18 го ч. м. прокуратор окружного суду у Львові счеркнув зі статті під заголовком ось як місця:

"П. прокуратор Гіртлер говорив 4 години. Жаль, що його поетичні докази і премолодий пал не могли заступити основної підстави кожного обвинувачення — доказів. Доказів не було. Були в промові прокуратора позначки, підозріння, здогади, передбачування, коротко: добрі наміри, але ні на лік доказів, які могли би когось переконати, що обвинувачені справді провинилися вчинками, за які могли би відповісти на підставі параграфів австрійського кодексу."

"Перед очима присяжних суддів промайнули з волі прокуратора картини, супроти яких дантійське пекло є каївною казкою у тисячі одної ночі. Революції, бунти, різні, повстання, вбивство єпископів, пожежі — все це змалювано в такою силою уяви, що судова зала видалась на мить островом серед розгудилого моря революцій, вогня та злочинів, в яких тонє вся країна. Треба було сильною волі духа та ума, щоби не втратити свідомості, що як не як, а ніякої революції ще в Польщі не було, — що робітники та селяне не спромоглися до цього часу бодати на такі опереткові заворушення як "заявтюри" кн. Сапіги або на невинну облогу сойму лицарями бл. п. Елігіюша, який убив першого президента Річчосполитої..."

Прокуратор окружного суду у Львові — каже інтерпеляція — перечеркнув більшу частину цього справоздання, де була оцінка промови прокуратора Гіртлера, мабуть на тій підставі, що яканебудь критика прокураторських промов є захищена. А проте конституція польської республіки не має ніякої догми про прокураторську неохибність. Отже предметову критику діяльності прокуратора забезпечує стаття 105 конституції. У данім випадку правдивість цієї критики виправдав досить поважний аргумент

— звільнення присяжними суддями численних обвинувачених у згаданім процесі.

II. Інтерпеляція посла Скрипи та тов. з клубу У. С. Д. П. у справі незаконних арештувань зроблених державною поліцією в Топорові, пов. Радехів, на західній Україні.

В щоденнику "Українське Слово" ч. 22 з дня 22. червня п. р. поміщену нонинку про насильства поліції над українським населенням. У цій новинці читаємо: "У селі Туре, радехівського повіту, хтось з поліцаїв найшов на подвір'ю одного з господарів старий заржавілий кріс, про який господар зовсім не знав. Це вистарчило, щоби поліція витворила собі погляд про існування таємної бойової організації Українців. Агештовано 10 селян, та вчителя Сидора Пузяка. Ім сказано, що ідуть на постерунок, де їх звільнять переслухавши. Не переслухавши їх — відвели через Львів до Золочева, де посадили в експозитурі слідчої поліції. Зі злочівської поліції відведено їх закованих у кайдани до в'язниці, на замок, де невинні люде просиділи 5 днів..."

Як бачимо — каже інтерпеляція — переслідування українського робучого люду з боку польських органів влади не вгаває, що-раз більше зростає. Безборонне населення, на плечі якого скинено весь

тягар оздоровлення польського скарбу, в заміну за свої великанські жертви, одержує від місцевої влади — репресії.

III. Інтерпеляція посла Приступі та тов. з У. С. Д. П. до міністра справедливості в справі зловживань мирового судді Івановського, II-ої повітової округи в Луцьку.

При суді в Кілках, згаданій округи звільнено дня 5-го лютого судового віствого Методія Пільєва, з наскрізь особистих причин, суддею Івановським і секретарем Роксановським. Методій Пільєв відмовився підписати посвідку на одержану місячну плату за лютий, якої не одержав, а яку мав одержати за нього суддя Івановський. З огляду на те, що Пільєв не одержав ніякої плати від 16-го січня п. р. — і мав вражіння, що йому належить більше як одержує, він хотів би справу своєї плати розяснити.

Ця заява стала причиною негайного звільнення Пільєва зі служби, без вказання причин. Пільєва за весь час його урядової служби вживали до домашніх послуг у хаті пп. Івановських. Пільєвові видано посвідку звільнення зазначуючи, що він за весь час служби був тверезим, чесним, супокійним та роботящим. У інтерпеляції звертаються до міністра справедливості зі запитом: чи він схоче доручити ведення слідства у справі самовільного звільнювання довголітнього урядовця?

Польський наступ і наша оборона.

"Всі школи як публичні так і приватні на території Річчосполитої Польської є в тій самій школі, як і в інших школах. Про інші школи, як не відповідають ідеї польської державності в Польській Державі не може бути й мови".
(З обіжника Кураторі Л. III. О. з ЗОХ. 19 3, ч. 3316/Па.)

Принцип вище наведеного цитату з кураторського обіжника противорічить відомим виразним постановам § 110 польської конституції, не згадуючи вже про версальський та ризький договори і давні набуті права. Означе основою польської споведливості не є ані ніколи не було: "однакове право для всіх", — тільки сакраментальне "io so in nego", що відповідає до потреби приймало наріжнірородніші фрази як: "nie honorowi, ale zdrowo", "co wolno wo ewodzie...", "w Polsce, jak to chce..." і т. д.

На основі тих "засад" попереминовала польська шкільна влада українські школи частинно на чисто польські а частинно поки-що на утварістичні, (української державної школи вже фактично нема), позвільнювала з посади або попереминовала в глибокій Польщі українських учителів і учительок а їхні посади пообсаджувала "правдиво польськими діячами", накинута польські плани навчання, понищила а по часті здеформувала українські шкільні підручники і т. д.

Оскільки на не дозволяють вузкі

ОПІОН.

Лист з Парижа.

Мілеран і українська справа.

Париж, 24. червня 1924.

Під напором французької радикально-демократичної опінії Мілеран подався до димісії. З ним сходить зі сцени одна з найбільш ворожих до української справи постатей французького політичного світу. Резерва, що обв'язує кожного чужоземця, що користується гостинністю Франції, стримувала досі вашого кореспондента подати до відомо громадянства відношення бувшого президента Франції до України.

Нині Мілеран став приватною людиною і ця резерва відпала. В інтересах майбутніх відносин французької і української демократії слід освітлити деякі епізоди з відношення Мілерана до України. Міністр національної оборони підчас війни, Мілеран — як сам не кілька разів заявляв — дивився на українську справу виключно, як на німецьку вигадку. Далі "Союзу Визволення України" він нічого не бачив, не хотів бачити. Але злим генієм української справи став Мілеран з початку 1920 р., коли переняв по Клемансо керування урядом. Тут я повинен занятися людиною, може, навіть і невідомою українському загалові, але від якої постигло Україну стільки лиха, ро-

диною Балаховських, якої ганебна роля ніколи не зможе бути поміненою дослідувачем франко-українських відносин в повоєнній добі.

Кияне повинні пам'ятати старого Балаховського. Був це багатий промисловець зі значними маєтками, цукроварнями на Україні. Як і всі йому подібні, він ніколи не цікавився і нічого не знав про український рух. А між тим через свої комерційні зв'язки добився призначення французьким віконсулем в Київ, посади раніше незначної з дипломатичного боку і навіть нештатної.

З самого початку резолюції 1917 р. Балаховський зняв різко вороже відношення до українського руху, Волею подій посада віконсуля в Києві стала важним обсерваційним пунктом. Перші інформації про український рух Франція повинна була дістати через Балаховського. Можна уявити собі, що за рапорти надсилав Балаховський до Палеолога, а потім Нуланса, французьких амбасадорів в Петербурзі. Досить сказати, що інформатором Балаховського в українському русі був... Василь Шульгин, редактор блаженної пам'яті "Кієвлянина".

В червні 1917 р. до Києва прибув зі спеціальною місією від тодішнього кабінету Рібо-Пеллеве французький журналіст Жин Пелісіє, директор бюро національно-стей при закордонній комісії парламенту, який відіграв таку позитивну ролю у франко-українських

взаєминах. Першу свою візиту зложив Пелісіє Балаховському, якого ex officio прохав виробити йому авдієнцію у Грушевського і Винниченка.

"Як Ви думаєте піти у Центральну Раду?"

"Алеж це все не існує; шайка розбійшак, що руйнує край в інтересах Німеччини. — ось вся Центральна Рада. Мені дивно, що в Парижі інтересуються нею..." — врозумляв Балаховський.

Пелісіє, звичайно, не можна було переконати такими аргументами. Він вже 9 років студіював українську справу і знав її краще ніж хто у Франції. Тому він ідістав місію від уряду, що тоді ставився з безумовною симпатією до відродження України (все це змінилось після Берестя); він настоював і Балаховський врешті був примушений звести Пелісіє з одним членом Ц. Р., але з яким? З російським кадетом Зайцевим, що весь час саботував в Центр. Раді. Огсэй учень Мілюкова і Струве повинен був інформувати Пелісіє про характер і роботу Ц. Р.

Пелісіє згодом і сам знайшов шлях до Ц. Р., але цей епізод якраз характеризує Балаховського. Тут же дочка Балаховського Софія одоужилася з радником фр. місії в Петербурзі Петі, найкращим приятелем Мілерана. П. Балаховська, потім п. Петі, ненавиділа Україну з палкістю, на яку здібна лише жінка. Вже пізніше в 1921 р. один американський журналіст Флетон

якось на прийомі в Елізеї почав розмову з п. Петі про Україну. Вона негайно перепинила свого бесідника і в істепитих тонах почала обливати помями українську справу...

В січні 1920 р. Мілеран стає головою уряду, а шефом його кабінету робиться Петі, який забирає в свої руки керування російськими справами*). Вплив його на Мілерана остільки великий, що з ним не могли боротися тодішні керманічі мін. закорт. справ — ні Беєртель, безумовний прихильник української справи, ні Палеолог, переконаний сторонник російсько-української федерації, які одначе ніколи не опльовували Україну, як робило — на жаль — багато його колег з французького дипломатичного корпусу.

Польський наступ на Київ був вироблений в оточенні Петі-Балаховського і дістав особисту санкцію Мілерана, якого підтримував в цьому певна кількість військових і політичних діячів правого крила, бачучи в польській експанзії на схід гарантію супроти Німеччини і зв'язчик на їх погляд — з Німеччиною совітів. В ґрунті річи тут лежала ще матеріальна комбінація деяких французьких елементів, авязаних фінансово з групою Балаховського. Останній, колись власник значних

*) Деякі цікаві факти, доповнюючі мій, про "Мілюка" і Петі в російській справі, може читач знайти в споминах Маргулієса "Год інтервенції", Берліна, Гржебіна, які я обов'язую в одному з своїх наступних листів

ОСТАННІ ВІСТКИ.

рамці газетної статті, спинимось цим разом на планах навчання та шкільних підручниках. Головно йде про навчання польської мови, історії та географії.

Щодо польської мови та історії, го „Kurjer lwowski“ з 11. квітня п. р. в статті п. з. „Na mapowcach programów i metod nauczania w szkołach powszechnych“ так пише про ці міністеріальні плани:

„Програми з науки польської мови та історії для народних шкіл не відержують критики. На основі того плану хлопчик і дівчинка від 13—14 літ учаться літературі з більшою обсягу, як ученик V кл. змішані. Підручник польської мови — це література в ділому значенні того слова. Крім того дітям обов'язана розчитувати в пригнітній лектурі, починаючи від Рея аж до сучасних письменників“.

І вичерпання цих для польської літератури рішучо за обширних програм навчання жадають повітості шк. ради на підставі розпорядку львівської шк. кураторії з дня 12. лютого 1924, ч. 3538/1 від українських учителів (львів) і в школах з українською дітворою, а то під загрозою закриття шкіл та перенесення або звільнення з посад учителів та учительок“).

П. Лисецький так характеризує польську програму науки історії*): Укладником міністеріальної програми йде:

- 1) „Głównie o działanie na uczuciach i wyobraźnię uczniów“ (стор. 22).
- 2) „Pomóc dzieciom do zorientowania się, że Polska jest w elku“ (стор. 21).
- 3) „Uwydatnić świętość Polski — podkreślić i uwydatnić każdy moment bohaterstwa“ (стор. 22).

Відповідно до повисшої мети міністеріальна програма спирається на

*) Для прикладу наводимо один такий документ: „Rada szkolna powiatowa w Turce, Turka, dnia 20. maja 1924. Okólnik, do wszystkich zarządów szkół w powiecie. Wskutek reskryptu Kuratorium O. S. T. z 12. lutego 1924 L. 3538/1 polecam Zarządowi szkoły ściśle stosować się przy nauczaniu historii i geografii we wszystkich oddziałach do programów ministerjalnych.“

Матеріал науковий, przeznaczony programem historii i geografii na poszczególne oddziały ma być wyszerany już w bieżącym roku szkolnym przed zakończeniem nauki. Szkoły, które nie zastosują się do powyższego rozporządzenia, zostaną z rozstrząsaniem rok szkolny 1924/25 zamknięte, a nauczyciele przedstawieni względnie zwolnieni“.

*) П. Лисецький. „Про міністеріальні програми науки в нар. школах“. Програма науки історії. — „Учитель“ ч. 9 за липень 1924 р.

дукроварень на Україні, згрупував з Парижі російських емігрантів на Україні, які володіли цукроварнями. Оце товариство дістало значні кредити від могутньої французької банкової консорції „Union Parisienne“, близькість якої до Мілерана є таємницею полішинелів в Парижі. Звичайно, банк дістає від групи Балаховського на папері всі „гарантії“, що в будуччині всі українські цукроварні мають перейти під фінансову контролю консорції. Залишилася мала річ... відвоювати Україну. І польський наступ почався.

Підкреслимо скрізь „польський“, бо до петлюрівців (в цю добу на Україні і між українською еміграцією диференція між „петлюрівцями“ і Українцями стала вже більш-менш доконаним фактом, на жаль, не те було в європейській opinii через пропаганду петлюрівських місій) вся ця зграя ставилася з пегордою, здаючи собі добре справу з їх дійсною силою в краю, петлюрівський представник в Парижі був бойкотований французькими колами, а в палаті депутатів, коли в контакті з гр. Тишкевичем клерикальний депутат Гаяр-Бансель інтерпелював Мілерана в українській справі, останній навіть нічого не відповів. Більшого знехтування і погорди важко знайти в парламентських анналах.

Для європейської opinii, особливо англійської, де Ллойд Джордж і чути нічого не хотів про Польщу, був утворений т. зв. польсько-український договір, який не прийняла

Шкільництво для національних „меншостей“.

З Варшави звідомляють, що польський уряд уложив уже проект про оснóвування народних і середніх шкіл для національних меншостей. У східних воєводствах згідно з цим проектом, впровадиться разом із польською мовою, другу місцеву рідну мову, як викладову, коли найдеється 40 дітей для народної а 50 для середньої школи.

Димісія мін. просвіти і земельних реформ.

Варшавський „Експрес Поранни“ звідомляє, що мін. просвіти Міклашевські зложив свою текву до диспозиції, прсм. Грабського. Грабські заявив, що здержиться з окремим рішенням у цій справі аж до переведення голосування на бюджет мін. просвіти. — На засіданні хліборобської комісії був проект закона про виконання земельної реформи. Засідання відложено, бо передсідника повідомлено про димісію міністра земельних реформ Людкевича. Причиною димісії має бути становище „Пяста“. Димісія буде мабуть прийнята.

Гейфчикстський кабінет.

За виїмком самого Мусоліні в склад нового італ. кабінету не входить ані один член фашист. партії. Однак і цей склад кабінету не вдовольнив опозиції. Три члени опозиції, що належали до президіального бюра, не взяли участі в прийнятті у короля. Такий хиткий стан потреває ціле літо.

С. Народів просить Німеччину до участі.

„8 Uhr Abendblatt“ звідомляє, що С. Народів звернувся безпосередньо до німецького уряду з запитом, чи Німеччина не схотіла би просити прийняти її до Союзу Народів. Німецьке мін. загр. справ вишле не-

зброєнні, нападах і обороні. Говоритись про некорисні, програні напади других та про вдатну свою оборону. Ось зразки:

„Opowiadając o wojnie szwedzkiej za Jana Kazimierza, jak Kródek zagrażał do obrony Częstochowy, jak Czarniecki bitł Szwedów; nie powiem tu, że, za Zygmunta III, była bitwa pod Oczogą, w której zginął Żółkiewski, ale opiszemy, jak Żółkiewski mężnie wal-

до відома ні одна з великих держав. Цікавий факт, коли в Париж прийшла перша вістка про польський наступ, папери цукроварних товариств і зв'язаних з ними банків піднялися вгору надзвичайно сильно.

Відомо, чим скінчилася кампанія 1920 р. і літом вже замість Польщі висувався Врангель, який мав на думку Петі, Балаховського і Ко виконати роллю Пілсудського. Визнання Врангеля є ділом виключно охоруження Мілерана, хоч Бертельо формально протестував проти цього.

До цих кол підмазався авантюрист і дурисвіт Моркотун, що придбав довіря Бурцева через те, що весь час компромітував і провокував український рух. З другого боку франц. військова місія у Варшаві примушувала Петлюру вислати відпоручників до Врангеля, який титулується: „Ваше Високіпревосходительство, Голова Русской Армії“. Одним словом Елізеї (за цей час Мілеран став президентом республіки і вплив Петі ще збільшився) зв'язав Поляків, Петлюру і російських чорносотенців. Ось так на нещастя Франції її східна політика інспірувалася російськими чорносотенцями...

Врангеліада однак скінчилася, як і Пілсудщина, а французька державна старбниця записала на кошт Росії „ще кілька сот мільонів франків, які покищо мусів виплачувати французькі громадянини. Правда, що дехто на цих мільонах заробив.“

баром відповідь на це питання. Німеччина мабуть старатиметься, щоб її прийнято шойно на осінню сесію С. Народів.

Міжнародна конференція.

Райтер звідомляє, що в справі участі в міжкоаліційній конференції в Римі напіслили відповіді: французьке, італійське, бельгійське і Зед. Держав. Зате нема ще відповіді японського уряду.

Непевне положення в Еспанії.

Диктатор Прімо ді Рівера вернув з розправи ген. Беранжера, котрого скреслено з листи чинної армії. Прімо ді Рівера мав конференцію з королем. Політичне положення погіршується. Схвистигновано війська в Мадриді, поліцію скріплено.

Італійська поразка в Триполісі.

Царгородські часописи звідомляють про боротьби між Італійцями й арабськими повстанцями в Триполісі. Італійці відступили, потерпівши великі великі втрати. Після 4-денного бою ген. Бонджованні згинув підчас відвороту. Він був прихильником фашизму. Араби присягли, що зроблять кінень пануванню Італійців у Триполісі.

Польський сойм.

1. п. м. польський сойм радив дальше пд бюджетом мін. просвіти. Пос. Козьцький заявив, що стан українського шкільництва розпучливий. Пос. Скрипа заявляє, що клуб УСДП. голосуватиме проти бюджету.

Окремі закони.

До канцелярії марш. сойму вплинув проект т. зв. „окраїнних законів“. 2. п. м. роздасть його послам. Проект торкається 1) шкільництва, 2) держ. мови в воєводствах (власти дають відповіді в держ. мові і мові подання) та 3) урядування судів, нотарів і апел. судів.

с з у і з Туркмі...“ (стор. 22). А й ігри в „демократичні“ не бракує в програмі. — „Należy podkreślić, że mówiono wtedy, iż łączą się wolni z wolnymi, równi z równymi“, i wytknąć zasadę zachowanie tej zasady (стор. 4). Зно, як що томо колись в Польщі й було, от хоч би й правдиво, але вгадає так ізакравим ідеї повісти, że tak samo i u nas w gorzej działo się chłopom we wszystkich krajach Europy...“ (стор. 22) — „zmieniono w Polsce było lepiej niż w Rosji“ (стор. 8). Так само „nie należy prowadzić dzieł w u n i i, wspomnieć tylko, że religijnie i z blizną na jest d o k a t o l i c k i e t.“ (стор. 9) і т. д. і т. д.

Всі ті засоби на засвоєння „історичного матеріалу“ міністеріальна програма вичерпала майстерно. З історії Польщі зладила воєнні справоздання, подавані воєнним кореспондентом — зі школи зробила поготівля, воєнну полему кадру на те, щоб восьмилітніх „члонуф народу“ наситити жаждою крові, жаждою „чинуф богатерських...“ „jeżeli chce zasłużyć na miano obywateli...“ (стор. 21).

Те саме й географія: Львів, Галич, Перемишль, Вільно і т. д. такіж самі корінно польські міста як Варшава, Краків, Познань. „Гуцулі“ чи „Подольне“ то такіж самі „Поляки“ що Гураге або Мазури. А Українці й Українці — по старій царс-ко-російській рецепті: „не было, нет і не будет“!

Тому й годі дивуватися, що всяка шкільна українська книжка, в якій найдеється одно тільки слівце „Україна“ чи „український“, опиниться на індексі заборонених шкільних підручників. І так львівська шкільна кураторія заборонила не тільки д-ра І. Крипакевича „Оповідання з історії України“, але й малесеньку книжечку для дітей В. Андрієнка „Огляд буття українського народу“ (застано порядком з 8. квітня 1921, ч. 93/Пр.).

Щоби український дитині пік не дати змоги довідатись про бугаль-

щину своїх-же українських земель, що попали під Польщу, — вже не кураторія, але саме міністерство просвіти й віроісповідань заборонило рішенням з дня 5. жовтня 1923, ч. 2831/23, S. уживати по школах всіх категорій як державних, так і приватних альбом і таблиці князів і королів галицько-волинських, виданих заходами Степана Кульчицького накладом В-ва „Маруся“, хоча там крім підпису особи та кількох лат нема взагалі ніякого тексту. Натомість приказано по всіх школах і класах порозвішувати „roczet królów polskich“.

Так само „Liturgia“ і „Katechizm“ о. Лужницького видалися польській владі небезпечними. Взагалі всі підручники греко-кат. релігії, апробовані гр. кат. Митрополитом Ординаріатом переслала кураторія до львівського польського архієпископа о. д-ра Твардовського, що би провірив, чи там нема чого.. протикатолицького та протидержавного.

Та найхарактеристичніше поведіння кураторії з „небезпечною“ для польської держави книжкою М. Матвіївчука — українським букварем. Цей буквар уложений заходами Шкільної Комісії під проводом шкільного візитатора радника кураторії І. Матієва видало офіційне В-во шкільних книжок п. з. „Перша книжечка до читання для українських дітей“. Це сталося в р. 1922, коли то Поляки не мали певности, яка доля стріне Сх. Галичину, — а кураторія не показувала ще свого правдивого обличчя.

(Докінчення буде.)

Іван Георгієвич.

Вписуйтесь в члени „Рідної Школи“ (членська видає тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грошми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Добрі вістки.

У Вашингтоні повстала ідея в рішити участь Америки в Союзі Народів шляхом прислання. Частини преси піддержує той план.

Велико-британську виставу відвідало до 1. черв. 227.35 людей.

Полуднево-африканський уряд поїхав до Італії. Новий кабінет сточує генерал Герног. Криза наступила в зв'язку з роботою Бурів при останніх виборах.

Конференція французьких і німецьких комуністів у Кельні в шлюсти ссудила проект експертів про репарації та рішита істими силами боротися проти проітлення його в життя.

Італійські маневри, що мали відбутись в південній Італії відклалися, наслідком незрівноваженого політичного положення.

Радін одержав великі повноваження від москвського комінтерна. До 10. липня він має бути вже в Відні та приступити негайно до підготовки селянської революції на Балкані, а в першу чергу в Югославії та Болгарії.

На пам'ять вбивства Матеоті припинено 27. червня весь рух та роботу у фабриках, заводів та залізницях на протязі 10 мінут. На місце, в якому пірвано Матеоті поставлено хрест, перед яким зложено цілу купу живих квітів. Експедія не було.

В болгарському парламенті мали місце немилі сцени пра обговорюванню вбивства посла селянської партії Петкова. Більшість палати увчалася урядові довіря. Проти були комуністи і селянська партія.

Присилайте силадни на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

З музичного життя. Сторонні кишень поклали елєва В. М. Галузюте й. Лисенка, що відбулися в ніч з 22/VI (ніжній годі) і в суботу 23/VI (ніжній годі) дали новод наглядний дозвол товстої факсової позити учителя і ученика Інституту. Хоча на низькій роках викладач талантів в обсягу ефортів та скористати ми не замисляв, а всеж таки во-

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рв-
мунія 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Субота, 5-го липня 1924. р.
в салі Муз. Т-ва ім. М. Лисенка

Другий КОНЦЕРТ МОДЕСТА МЕНДИНСЬКОГО

Білетів продає від четверга Кооператива „Український Театр“ вул. Руська 18/1. п.

12 1-2

Спільний знаменник.

Бюджетова дебата в польському соймі здерла заслону з досить незручно закриваного правдивого обличчя сучасного режиму в Польщі. Вона виявила ту духову, моральну й матеріальну єдність, яка в одне ціле стоплює кермуючі політичні чинники, яка надає їм досадно-актуальне і згідне з відрапливою дійсністю тавро. Хоч при односторонньому регуляміні польського сойму чорні тіні переживаної нами дійсності не вийшли як слід змальовані, то все таки їх досить ядро зазначено і підкреслено.

Ця парламентарна піротехніка в повсім іншому світлі представила нам керманців поодиноких ділянок державного життя чи вегетації сучасної Польщі.

Ось це є спільний знаменник польської політики взагалі, а у відношенні до гзв. національних меншостей зокрема. Червоною ниткою, яка аж хапає за очі, тягнеться цей спільний знаменник польської політики здовж і поперек, виростає до гігантної величини просто карика-гурного дивогляду, вкорінюється як безсистемна система, входить в кров, стає тілом пануючої нації.

І державний зміст, державна рація проявляється тільки в тому, щоби цю систему на всіх ділянках життя оборонити, щоби їй надати право просто аксіомного громадянства, щоби з неї зробити „святая святых“ політики народу, що заслонюється впливими і в порівнанні з криком дійсності безсоромними кличами: рівні з рівними — вільні з вільними! — за нашу і вашу свободу! Це є та рівність, та вільність і та наша і наша свобода? Її нема. Свободи не має і польський народ; він має тільки сваволлю, яка — як спадщина по рознузданій шляхетчині — перейшла і може навіть ще змоглася в сучасному поколінні, пережертому австро-прусько-російською деморалізацією.

Виразниками цього спільного знаменника є не тільки Гломбінські, Грабські, Прушинські й інші Мантериси, але й Тугути, Полякевичі, Ануші. Чи не розчулюючою ідилею є братні обійми Грабського й Тугути.

Від довшого часу анонсовано „санацию кресових відносин“. Після вдатної санациі ска-м — як за-

певніє п. Грабські — мала прийти на порядок дня важна справа — „санация кресів“. Перша „санация“ повелася по офіційним застереженням. Але якщо вона повелася, то тільки тому, що з населення витиснено всі соки, що його — головне на знищених війною і її наслідками.

— вправлено в повний економічний летарг, коли не поставлено на смертельні мари. Щоби й друга „санация“ могла була хоч би про людське око, хоч би тимчасово, хоч би односторонньо вдатися, слід було — беручи справу з польського становища і під кутом польської державної рації — вичерпуючи і всесторонньо з'ясувати собі справжнє положення, думки, настрої, почування і свідомі змагання тих, яких хочеться „санувати“. З тією метою слід було проявити тверду руку, залізню енергію, не-польську громадянську відвагу і безоглядно приборкати розпаношену, розведену, просто здичілу польську чорну сотню, слід було її вправити в стан летаргії, а що найменше обтяти загребуші пазури.

На цю саму тему писав краківський „Час“ в статті „Проблема східних окраїн“ (ч. 116 з 23. травня ц. р.):

„Наша (себ-то польська — Ред.) державна думка кінчається там, де починаються границі наших східних воевідств. Від тих воевідських стовпів апарат польської адміністрації спонтанічно затрачує свій одностайний офіційний характер і перемінюється на низку майже незв'язаних з собою внутрішнь адміністративно-приватних підприємств, з яких кожне ділає на власну руку і на власну нічим не-рискуючу відповідальність. Нема там права, бо там ділає низка найрізноманітніших того „права“ інтерпретацій, нема системи (в передуманому розумінні, але є системи елементарної стихії — Ред.), ні регуляміну. Адміністративна влада є там дуже велика, але тому великому поширенню обсягу влади не тозаришить відповідне його поширення шляхом законів. Оскільки в негативному, чисто репресивному напрямі окраїнна адміністрація є по суті необмеженою володаркою населення, то стільки в напрямі позитивної політики, творчої є дуже обмежена і безсила“.

Таким чином вже дотепер існуюча безсистемна система стане „закононою“, а бюрократія матиме свій регулямін супроти українського й білоруського народу з витесненою печатю: Грабські і Тугути.

Дручон чи довбня.

Нові помилки польської влади.

Варшава, 1. липня 1924.

З добре поінформованих джерел Ваш кореспондент одержав деякі інформації щодо нових замислів польської влади. Поруч зі „законопроектми“ в справі шкільництва

та в справі обмеженого користування рідною мовою в суді й адміністрації, про що вже відомо, польська влада рахується з невідхильністю заснування державного українського університету та з виконанням закону про тзв. воевідську автономію з 26. вересня 1922.

Коли уживається терміну „український університет“, то не годиться під ним розуміти справжнього університету, тільки якийсь завязок університету, вже згопи призначений на неминучу загибель.

Осілок того „університету“, спершу проєктований в Кракові, має прийти своє приміщення у Варшаві згідно з колишньою пропозицією б. міні. Гломбінського. Польська влада білкається нап тим, чи найдуться професори для того „університету“ у Варшаві, т. зв. чи професори скочуть під приманою польських платень перенестися до польської столиці. Відносно студентів цієї журби нема. Польська влада сподіється, що на всякий випадок знайдеться якась, хоч би дуже невелика частина молоді, яка поступить на цей „університет“. Зрештою польська влада розпоряджає засобами, якими тим чи иным способом можна буде добути яку сотню студентів. Бож ясно, що тут не йде мова про створення й повне вивінування справжнього університету, тільки про формальне виконання зобов'язання, обнятого відомим законом з 26. вересня 1922. і таєм-

ними переговорами з великими державами антанти. Таке вирішення університетської справи буде формальним заспокоєнням настирливих пригадок Англії і Франції, в якійсь закутині Варшави повстане шкілька з написом „університет“ і справа буде поладнана, бож держави антанти не будуть входити в зміст і суть того „університету“. Вони-ж на стільки добре виховані, що з мотивів делікатності не схочуть „втручуватися“ у внутрішні справи Польщі. Таким чином і вовк буде ситий і коза ціла, себто повинна бути вдоволенна Англія, Франція — ну і Польща.

Польща одержала з рук антанти суверенність над Сх. Галичиною під умовою автономії для цієї країни. Закон про воевідське самоврядування взагалі зі спеціальним углядженням воевідств львівського, станиславівського і тернопільського — по думці польських політичних чинників — мав заступити за магану антангою „автономію“. Держави антанти не вважалися в подобиці цієї „автономії“; вони вдоволялися голінкою назвою і тепер настирливо вимагають здійснення польського зобов'язання. І тут починається трагікомедія, бо польський сойм зовсім не ухвалював

Всі ці „кресові закони“ мають на меті підвести

вона кінчається там, де починається. „Санация скарбу“ як операція повелася,

Досі польська державна думка — як твердить „Час“ — кінчалася там, де починалися границі східних воевідств; сьогодні — як бачимо на зразку „кресових законів“ —

Ф. Ф.

Пр. 632/24. В Імені Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на вносек Державної Прокураторії, що зміст часопису „Діло“ ч. 139 з дня 26. червня 1924. в артикулі під заголовком: 1) Нема автоно-го абсолютизму а) вираз м. слов.: відб-рано і безп'яно, б) уст. м. слов.: Виді-лові і льопічно, ц) речення м. слов.: авто-номії і принцип, д) уст. м. слов.: вересня 1924 і отже після, е) уст. по слов.: вар-шавського чиновництва до кінця. 2) З до-кументів хвилі а) вираз м. слов.: це і ба-лиця, б) уст. по слов.: цього міста до кін-ця. 3) Новинки в рубриці: на чім Польща не ра-ді, г) уст. м. слов.: ніж арештант

на днях був, містить в собі ествоад 1), 3) злочину з § 65 а) з. к., ад 2) провини з §. 30) з. к. узнав доконану в дни 25/6. 1924 коя ріскату за оправдану і заявляю зчищен-ня цілого накладу і видав по думці § 493 з. к. карн. заборону даьшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часо-писі, щоби це рішення помістив безплатні, в найближчій числі і то на першій сторони і виконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 41 зак. друк.: 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ек 1863, а іменно засудження за переступство на гризів до 400 зл. — Львів, дня 27. червня 1924 (Підпис нечиткий).

„Кресові закони“.

1. липня ц. р. віс польський уряд під розгляд союму новий проект г. зв. „кресових“ законів, вироблених при співучасті „знавців“ у роді Грабського і Тугута. Орган цього останнього заосмотрює той проект у такий коментар: „Законопроекти підуть завтра до комісії і по всякій правдоподібності будуть „гладко“ полагоджені. Як зачуваємо, основний зміст тих законопроектів приймуть усі польські партії до соціалістів включно“.

Пригляньмося тепер, що уявляють собою ті законопроекти.

I. Законопроект відноситься до урядової мови і до неурядової мови самоврядних тіл і адміністраційної влади.

Закон каже, що державною урядовою мовою в цілій Польщі є польська мова. Отже закон ясний. Цивільна й адміністраційна влада першої та другої інстанції, а також органи самоврядування і їх установи приймають подання, а також устні заяви від осіб „русінської“ національності, білоруської та литовської також у їхній рідній мові. На подання відповідає адміністраційна влада I. і II. інстанції, а також магістрати, повітові та воєвідські виділи і всі їх установи відповідають на такі подання на двох мовах: державній і тій, на якій було складене подання.

Сільські громадські уряди відповідають на всякі до них напливаючі письма мовою кожного письма. А що всі письма, що приходять до

навіть т. зв. воєвідської автономії під кутом її здійснення, тільки під кутом її записання там, де треба. Натиск Англії і Франції уважається чистою напастю. Але, що положення не є таке світле, як його малюють польські міністри,

З достовірних джерел інформують мене, що колиб невдалося викрутитися з цієї нової халепи, то воєвідське самоврядування має обняти тільки воєвідства станіславівське, тернопільське і волинське з виключенням львівського.

В польських колах впевнюють, що Англія і Франція погоджуються на таку „розвязку“ справи. П. Т.

громади від польської влади будуть писані по польськи, то урядування в громадах буде польським. Сільські громади отже не мають права проявляти в справі мови якоїнебудь ініціативи. Розумно складено, нема що казати.

В нарадах сільських і міських рад, повітових і воєвідських соймиків на рівні з державною мовою допускається також мову, допущену на території воєвідства. Про мову нарад міських рад рішають самі міські ради. Про мову протоколів рішає постановою кожного тіла.

Самоврядні тіла можуть на основі свого рішення кореспондувати між собою і на неурядовій мові, однак лише на території, в якій уживання даної мови допускається. Всі наведені постанови не відносяться до залізничної влади, до почт та до телеграфів.

II. Законопроект містить „деякі“ постанови про організацію шкільництва.

Шкільний устрій є один для цілої держави. Законодавство про школи всіх типів належить до компетенції союму за винятком справ, які законом передані компетенції самоврядних тіл. Приватні школи для дітей „русінської“, білоруської і литовської національності з рідною викладовою мовою можна засновувати на тих самих підставах, що приватні школи з польською викладовою мовою. Основним типом державних шкіл на „кресах“ (воєвідства львівське, станіславівське, волинське, польське, тернопільське і повіти городненський та волковийський білостоцького воєвідства) згідно з принципом згоди та єднання для мирного співжиття національно-мішаних земель, а не для поділу є спільна школа, що виховує на добрих горожан держави дітей польського і непольського народу.

В державних початкових школах у громадах із 25% „русінського“ населення, Білорусинів або Литовців на урядово підтверджене домагання родичів 40 дітей, що належать до одного шкільного обсягу може їм бути забезпечена рідна мова. Наскільки 40 дітей немає і родичі того не вимагають, то викладовою мовою стає польська. Наскільки в даній місцевості крім родичів непольських дітей є найменше 25 дітей, яких родичі вимагають польської науки,

сміливості і відваги, — я не тільки не повірив би, я вважав би це просто за божевільну фантазію. І однак це було якраз так.

В січні 1918 р., коли на Україну посунули з півночі червоно-гвардійські ватаги, в самому Києві підняли повстання місцеві більшовики і — захопивши арсенал на Печерську, почали обстрілювати гарматним вогнем будинки, де засідала Центральна Рада, і все місто. Становище гіршало з кожним днем, і довелося покликати назад до Києва С. Петлюру, що якраз перед цим з власної ініціативи зорганізував Запоріжський кіш і вирушив з ним у напрямку Гребінки. З Петлюрою була і невелика кількість січових стрільців.

Піднятися від Дніпра на гору до Печерська, захопити і знищити сильно озброєну фортецю більшовиків, з якої без перерви трікотіли кулемети, — це було завдання неймовірних труднощів, що вимагало величезної відваги і пожертв людськими.

І однак воно було виконане, бо в бій пішла молодь перейнята патріотизмом і свідомо свого обов'язку перед Україною. Серед неї був і Кузнецов. Його товариші свідчать, що навіть в такому оточенні він відзначався своєю неаріанною відвагою. Не вважаючи на рій куль, Кузнецов ішов вперед без жадних пересторог і сміливо займав найбільш небезпечні місця. Перед самим арсеналом

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

На трьох шляхах.

Ті, кому так не подобається ідея єдиного українського національного фронту, знов мають привід радити. Як вже відомо читачам, зі складу нашого посольського клубу у польському соймі відкололося ще два члени — селяне І. Павлюк і М. Тимошук. Учора стало відомим, що по де-яких ваганнях вони прилучилися до клубу УСДП.

Щоб не говорили ідеологи політичного сецесіонізму, а зазначений факт не можна не вважати патологічним, бо якраз тепер лінія, яку веде український посольський клуб, під поглядом інтересів національних і зокрема селянських не може викликати скільки небудь поважних закидів з боку лівих течій політичної і соціальної думки. До того ж останні сецесіоністи не тільки не вважалися в клубі особливо активними членами, а навпаки — викликали певне незадоволення серед товаришів якраз своєю пасивністю і навіть, здається, понесли за це якусь дисциплінарну кару. Під чисто партійним поглядом факт сецесії теж якийсь незрозумілий, бо оба наванні посли це по суті політичні новики, що лише недавно виявили більш окреслені тенденції в бік соціалістичних течій. Цікаво, що коли виникло питання, чи слід реагувати на смерть Леніна, то якраз один з одколівшихся тепер послів заявив проти цього ширший і палкий протест: „не можна, мовляв, висловлювати жадних виразів співчуття з приводу смерті ката

України, що знищив її державність і залив її кров'ю“.

Між иншим треба зазначити, що соціалістична Франція в клубі допустила була і Ю. Тимошука і І. Павлюка у свій склад покищо як госпітантів. Хто його знає — може якраз оте другорядне становище в клубі і відіграло свою роль в сецесії, — так принаймні гадають деякі з послів; але сумний факт залишається фактом.

Тепер, коли дивитися з боку і цілком об'єктивно на українські групи в соймі, то легко перекоонатися, що дійсно незалежні елементи зосередилися лише в центральній групі. Добре чи зле, але вона веде ту лінію, якої вимагає від неї її сумління та власне розуміння тої чи иншої справи. Що торкається „хлібодів“ з одного боку і „клубу УСДП“ з другого, то вони отверто вважаються в соймі „експозитурами“. Чийми?.. Хіба це потрібне засування? В кожному разі національно-український момент ні в одній з них не стоїть на першому плані. Одні схилиються в бік Польщі,

*) Уважаємо своїм обов'язком зазначити, що не можемо погодитися з поглядом нашого шан. кореспондента на розподіл українських соймівських груп. На нашу думку безумовно не слід ставити на одно крило (праве) „хлібодів“, а на друге (ліве) уседепівців. Во ясно, що останні являються під сучасну пору ідеологічною групою, що схилиється в бік Московщини.

— Ред.

то в школі буде введений виклад на обох мовах в той спосіб, що половина годин відбуватиметься по польськи, а половина на иншій мові. Наскільки родичів таких 25 дітей не буде, то школа дістає викладову мову иншу.

У всіх непольських школах мають бути навчання польської мови, а в чотири- та більшекласових і приватних і державних ще й обов'язкове навчання польської мовою польської мови, польської історії і науки про сучасну Польщу. Учителські семінарії, що засновуватимуться „на кресах“ будуть утраквістичні.

На домагання родичів 150 дітей „русінських“ чи білоруських, що ходять до середніх шкіл буде заснована для науки в їх рідній мові

окрема середня загально-освітня утраквістична школа в тім повіті, до якого діти належать або в суспільній.

У всіх середніх школах із непольською викладовою мовою обов'язує польське назначання польської мови, літератури, історії, географії та науки про сучасну Польщу.

В державних фахових школах на домагання 40% непольських родичів буде вестися наука на двох мовах.

До всіх шкіль, удержуваних самоврядними тілами відносяться ті самі права.

У слідуючому числі подамо ще законопроект про урядову мову судів, прокуратурії та нотаріатів.

ОЛ. САЛІКОВСЬКИЙ.

З ТАЄМНИЦЬ ЖИТТЯ.

(Уривок спогадів.)

Я не належу ні до спиритистів, ні до окультистів і не хочу ні підкреслювати, ні вияснювати того, про що розповідь у цих моїх спогадах; можу лише запевнити, що моє оповідання буде цілковито згідне з тим, що чинилося в дійсності. Задля обережності дозволю собі змінити тільки деякі імена і прізвища осіб, яких горкається моя оповідь, бо вони перебувають тепер на Великій Україні.

В 1914 році в Москві в одного російського журналіста я стрівся і зазнайомився з молодим присяжним адвокатом Василем Івановичем Кузнецовим та його дружиною. Кузнецов видався мені незвичайно скромною, тихою, лагідною вдачею, людиною і не иначе як справжнім Москалем. Про це свідчили й його прізвище й його оточення і мова, якою він балакав. Колиб хто небудь сказав мені тоді, що через чотири роки я побачу цього скромного московського адвоката в уніформі козака гайдамацького курія, що він перетвориться в фанатичного борця за визволення України від московського ярма, колиб хто сказав мені, що передо мною людина просто кавказної мужності,

у розпалі куля вразила його у висок, і він упав на руки Удовиченка (теперішнього генерала). Про це мені розповідав С. Петлюра, що був близьким свідком цієї сцени.

Куля пройшла Кузнецову крізь голову і вийшла через другий висок.

Не пройшло й години після цього, як більшовицька позиція була знищена до щенту. Кузнецова в безнадійному стані, разом з иншими раненими, віднесли до шпиталю — тут же таки на Печерську, а побідники повернули до міста, де їх з трюмфом стрінули уряд і населення.

У Василя Кузнецова був молодший брат Павло, чи як його кликали в родині, Павлуша. Брати дуже кохалися між собою, і коли Павло довідався, що Василь тяжко поранений лежить у шпиталі, то пішов на Печерськ, не вважаючи на те, що в цей час до Києва вже підступили — і як завжди, з боку Печерська — червоногвардійці. Павло не дійшов до шпиталю. Його тут знайшли на другий день на Московській вул. Все лице йому рознесла розривна більшовицька куля.

Минуло пів року. Україну зайняли Німці. В Києві було тихо і спокійно... Петлюра сидів у тюрмі — знов же таки на Печерську — а в шпиталі Покровського монастиря на Львівській вул. лежав сліпий Кузнецов.

Якимсь дивом він віджив, але рана дуже зле гоїлася, і зір він утратив на віки. Щодня його відвідувала наша відома артистка Людмила Сугак і читала сліпому газети й книжки.

Нешасний вояка все добивався, чому до нього не приходить Павлуша, і висловлював здогади, що з братом напевне трапилося якесь лихо. Але й дружина Василя і лікарі і пані Сугак запевняли його, що Павлуша жчв і здоров, що він виїхав у командіровку до Харкова й инших місцевостей східної України і має повернутися лише через кілька місяців.

Якось у липні 1918 р. я зайшов до пані Сугак і застав її дуже схвилюваною. Вона розповіла мені дивну річ. Сліпий Василь таки дізнався про загибель брата.

— Сьогодні я зайшла в шпиталь — розповідала мені п. Сугак — і застала хорого в страшній розпуці. Він плакав як дитина. Коли я підійшла і запитала, що з ним сталося, то він почав гірко докоряти, що я тайла від його смерті Павлушу, між тим як він давно загинув.

— Та хто вам — питаю — це сказав?

— Він сам, Павлуша. Він приходив до мене сьогодні вранці.

— Що з вами? Чиж може це бути?

— А так, він приходив і сидів цілий день зі мною. Я оттак що не хотів йому фотелі замисливши. Цю неорможна пи під-

Польський наступ і наша оборона.

(Докінчення.)

З появою цього букваря посипалися на нього напади з боку польських шкільних інспекторів та польського шовіністичного учительства. Цей офіційний український буквар просто бойкотовано, що було кураторії дуже на руку. Після вирішення приналежності Сх. Галичини до Польщі львівська шкільна кураторія поробила зміни в згаданому букварі і те саме офіційне В-во шкільних книжок віддало його в новій редакції під головком: „Перша книжечка до читання". Значить пропущено слова: „для українських дітей". Характеристичне, що в самому тексті букваря викинула шкільна кураторія отсі уступи, уважаючи їх небезпечними для цілоти польської держави:

„Про рідну мову.

Мова рідна, слово рідне,
хто вас забуває,
ої не серце той у грудях,
тільки камінь має.

Ой, шануйте любі діти,
свою рідну мову
і заєдно розмовляйте
своїм рідним словом."

„Ми Українці.

Нашою мовою є мива українська. Українська мова є нам гарна й мила. Українську мову ми шануємо і скрізь нею розмовляємо, бо вона є наша рідна. Своє любити, а чуже шанувати вчав нас батько Тарас Шевченко, слашний Українець. Він склав дуже гарні пісні, в яких міститься глибока наука.

Ось його наука:
Учіться, брати мої, думайте, читайте
і чужого навчаєтесь, свого не цурайтесь.
Бо хто матір забуває, того Бог карає."

Крім того небезпечними для Річчипосполитої Польської видалися кураторії портрет Т. Шевченка, підпис під образом дітей, що моляться: „Українські діти відмовляють молитву" і „Отче наш рідною мовою", отже викинула портрет, слово „українські" та „Отче наш"...!! Замість цих викинутих уступів дала кураторія до зміненого букваря вірш „До церкви" і уступ „Про нашу державу", де оповідається українським дітям першої класи, що „наша держава" звється „Річчипосполита Польська", на чолі стоїть президент, а столицею є Варшава. Далі говориться про Вислу, Краків, Вавель, Познань, Вільно і Львів та кінчиться словами: „Всі горожане Річчипосполитої Польської є вірні польській державі".

Коли так з одного боку безощадно нищиться все, що українським дітям нагадувало би їхнє українське походження, то з другого боку та сама кураторія апробує всякі польські „елементаже" й інші шкільні підручники, призначені також і для українських дітей, які розбуджують польський шовінізм, поширюють національну ненависть, прищиплюють кровожадні інстинкти та одночасно обиджують національні почування української дітвори.

На доказ цього наведемо деякі уривки з уступів апробованого „Elementarza" Ю. Худзиковського, Львів, 1922 р.:

„Obrońa Lwowa. Janek i Kazik bronił Lwowa. Oni wołali: Nie damy Lwowa! Do Lwowa! Janek zabity, a Kazik ranny; ale nie dali!" (ст. 33).

„To moi mili. Tato Polak, mama Polka, siostra Polka i ja Polak. Ten kraj — to Polska..." (ст. 38).

„Mój katechizm. Kto ty jesteś — Polak mały. Jaki znak twój? — Orzeł biały..." (ст. 63).

„Antoś żołnierz. Swiszczą kule za oknami... — Matusz patrzaj nasi sami bez broń! Na ulice wróg się wali! Lwów nam cały dziś zabrali — puść do piekiła..." (ст. 18).

„Modlitwa za ojczyznę. W imię Ojca — w imię Syna i świętego Ducha; Polska modli się dziecięciną A Pan Bóg ją słucha..." (ст. 109).

А в середині що другий-третій уступ — то говориться про Польщу: „Co to Polska? (ст. 73), „Czego Antoś nauczył się jeszcze o Polsce", „Wista" (ст. 75), „Skarby polskie" (ст. 76) і т. д.

Ми умисне спинилися довше на українському й польському букварях, щоб наглядно показати, що польська шкільна кураторія вважає недопустимим в українській книжці — а що кінечним в книжці польській. Очевидно, чим вища класа, тим більше такої „патріотичної" поживи находимо в польських шкільних книжках.

Не будемо наводити багато цитат, але всеж таки для прикладу зачитуємо з польської читанки з IV. кл. гімназії: „Lwów pod chmurami. Przez Adama Grzymałę Siedleckiego.

„Wchodźmy, znieścacka otworzywszy drzwi do jednej z sal koszar armii ochotniczej we Lwowie — i oto widok: młodzieńki może szesnastoletni chłopak, sam tu, samotki, z karabinem na ramieniu „przepowiada" sobie mustę", і т. д. (ст. 288).

Як бачимо, „воєнне поготівля" й „воєнна полева казка" готові. „Opowiadania z dziejów ojczyzny" Б. Герберта і Г. Гербертової доповнює, на кого це поготівля приготоване. Там на ст. 212 читаємо:

„Rusini zagarnęli podstępnie, przy pomocy oficerów austriackich i niemieckich wschodnią Galicję. Z niezrównanym męstwem walczył żołnierz polski z nieprzyjacielem i choć słabszy liczebnie, bo zmuszony toczyć walkę równocześnie na kilku frontach, stawiał mu wszędzie zwycięstwo. Wspaniała wprost była obrona Lwowa, zajętego przez Rusinów. Do walki z wrogiem porwała się garstka młodzieży, nie brako wśród niej dziesięcioletnich chłopców i kobiet..." (т. д.).

І так на кожньому кроці шовінізм, бездонна національна ненависть, обіда, кров... Одним словом сенкевичівське виховання під кличем: „Ogniem i mieczem"... Але — „to co innego"...

Навіть учебників релігії не оминає цей шовінізм. Офіційний „katechizm" містить ось такі зразки „любоби ближнього".

„Kto majątek swój niepotrzebnie sprzedaje kolonistom ruskim, lub nawet (!) protestanckim i żydowskim, ten największą szkodę wyrządza kościołowi katolickiemu i ojczyźnie. Taki sprzedawczyk podobny jest do Judasza i otrzyma kiedyś podobną zapłatę" (Стор. 354).

Характеристичне, що тут „побожна ненависть" звернена головню проти Українців і лише попри них згадується („nawet") також про других... І того покрово польські біскупі мають провірювати й апробувати апробовані вже українські підручники для навчання гр. кат. релігії!!!

Та польська шкільна влада взагалі не допускає ніяких українських шкільних підручників, хоча там ні словечка не було про „Україну" чи „український", ні словечком не згадувалося вже про своє „рідне"****) Ось наглядний доказ:

М. Матвійчук навчений сумними досвідами зі своїм букварем, уложив і видав „Другу книжечку до читання для другого року науки", Львів, 1923, — в якій нема вже ані одного слівця про Україну і навіть не вживається прикметника „український". Та — не дивлячись на це — кураторія поспішила поставити й цю книжку на індексі заборонених книжок рішенням з дня 19. січня 1924. ч. 153/Пр. і то заки ще автор успів внести просьбу в справі апробати...

*) Чи так виглядають „zasady godzenia i łączenia dla zgodnego współżycia ludności narodowo mieszanym zemi", про які декларує арт. 2, правительственного проекту шкільного закону з дня 1. липня ц. р.?

**) Ilustrowany katechizm średni dla katolików, — napisal ks. Walenty Gadowski. Tarnów 1906 Nr. 3451 Impr. matur. Z konsystorza Biskupiego. Tarnów 27. czerwca 1906. Ks. Walczyński w. r.

***). Польська шкільна влада хоче довести до цілковитого вичерпання українських шкільних підручників, щоб описати замість української азбуки ввести як перехідний етап латинську — як цього домагаються польські учительські організації та нинішні правлячі хено-паст-вські круги — а описи взагалі залишає в школах лише польські шкільні підручники. Бо це — wszysko jedno...

Очевидно, годі нам бездільно приглядатися тому систематичному нищенню, тому безоглядному наступові на здеправування та завоювання душі української дитини. Нашим обов'язком є подавати нашим дітям стурту неутралізувати чим скорше своїми власними видавництвами і то без огляду на це, чи вони подобаються польській шкільній кураторії, чи ні. Коли таблиці українських князів й королів не можуть висіти в шкільній кімнаті, то безумовно мусять вони найтися в руках кожної української дитини і на стіні кожної української хати, а цього вже ні кураторія, ні поліція не можуть заборонити. Так само історія д-ра Крипкевича, Амдоєнка, буквар, і всякі інші „небезпечні" підручники. — Про це мусять подбати родичі дітей!

Та підручників і шкільних і для приватної лектури у нас ще дуже мало. Тому „Українське Педагогічне Т-во" мусить виповнити й цю прогалину та сповнити обов'язок, який вложила на нього українська суспільність і статут — без огляду на дуже важкі під теперішню пору умовини видавництва взагалі. Книжка доповнює й довершує практичне виховання в школі, а де покищо нема своєї приватної „Рідної Школи", — то на разі виповнює і її завдання.

Одначе з огляду на те, що годі жертви чи обов'язковий податок на „Рідну Школу", присилані виключно на удержання шкіл, уживати на видавництва, — тому українська суспільність в розумній значіння цієї важкої і невідложної справи повинна зложити окремих більший фонд видавничий та допомогти „Українському Педагогічному Т-ву" виконати кінечний обов'язок і на полі видавництва.

УПТ. вже дало цього року почин в тому напрямі. Якраз появилася з друку книжка видана накладом УПТ. п. з. „Граматичні вправи для всенародних шкіл" І. частина (для II. року науки). Уложив Омелян Попович. Ст. 47. 8^а. Ціна 1 золотий. Недостачу такого практичного підручника довелось дуже відчувати, тому можна надіятися, що невеличкий наклад розійдеться скоро.

На днях вийшла заходом УПТ. книжка ч. з. „Основи землезнання України", І. книга. Фізична географія України — з під пера відомого географа проф. д-ра Степана Рудницького. Як на теперішні часи ціна 2'80 зол. приступна. Підручник хоча носить ціх наукової книжки то писаний приступно, виклад ясний і тому надається до масового поширення. Він потрібний не тільки для кожного інтелігента, але й повинен найтися в бібліотеці кожної школи, читальні, „Січ" чи кооперативи, а вже просто необхідний для учеників середніх шкіл та наших студентів всіх категорій.

Крім того УПТ. звертає увагу на видавництва для молоді. Приготовано вже до друку цілий ряд цінних праць: К. Малицької „На св. Николая", Е. Роберта „Брати по ярі", Макса Нордава „Історія білої мишки", Сибіряка „Зимівка на Студеній", Гаєрштама „Ваканції над морем" і т. д. — Приготовляються історичні оповідання. — Укладаються шкільні підручники, особливо для народних шкіл і т. д. і т. д.

Наше громадянство повинно я слід оцінити ці змагання УПТ. і прийти на ту ціль з окремими жертвами, евентуально паями (як спіланики). Нехай хтось дасть добрий, щасливий початок.

Справа дуже важна і невідложна. Від цього, як до неї поставиться наша суспільність — залежить, чи зможемо ми виперти той добре зорганізований й послідовно переможений польський наступ на завоювання душі української дитини. Отже невідложною вимогою сучасної хвилі є не тільки як слід паролізувати ляхів, погубні впливи чужої школи і накидуючи їм чужої

другі — в бік Московщини. І правду кажучи, не дуже вони не й таять. Принаймні деякі посли з отих „експозитур" навіть промови „свої" читають з папірця — від першого слова до останнього. Натурально, що на тих папірцях може й не бути штамп: „ухвалено цензурою", але часами та ухвала чи неухвала виявляється наочно. Всі ми в свій час читали в партійній одноднівці УСДП. декларацію, з якою нібито виступили в соймі перші сепаратисти українського посольського клубу... Я знаю, що ніхто ніколи такої декларації в соймі не читав, а голошена була там декларація інша — значно м'якша й лагідніша, та не хотілося мені про це писати вам, бо я був певний, що це буде зроблене в інший спосіб, що президент посольського клубу авторитетно поставить своїх вчорашніх товаришів на належне місце. На жаль, цього не було тоді зроблено, слуханняж учні натурально мовчали, покірливо схиливши головки перед учителем, що зразуж суворо почав виправляти їхні політичні експромталя.

Чи можна чекати даліших виступів із складу посольського клубу? Я звертався з цим запитанням до кількох послів, і не можу сказати, що відповілі одержав однудушні... Посольський клуб об'єднав тепер, як і до цієї пори, кілька окремих груп з неоднаковими соціально-політичними світоглядами, але ріжниця з минулим та, що тепер у клубі залишились найбільш культурні та політично досвідчені люди, які розуміють значіння одностайності в боротьбі з ворогом. На двому й полягає надія, що клуб утримається надалі в своєму сучасному складі. Цьому допомагає і самий характер теперішньої парламентської боротьби. В перший період діяльності клубу були проекти певної органічної праці на користь української людности, були думки про можливість згоди з окремими соймовими групами та про ті чи інші компроміси, без яких не буває практичної політики. Але сучасна, а ще більш безглузда дійсність дуже швидко знищила дола всі ілюзії. Клуб перейшов цілком на становище невідповідальної опозиції, а це дуже упрощує тактику і разом з тим полегшує внутрішню згоду між окремими елементами опозиції, — натурально, коли ці елементи кермуються власним сумлінням, а не якимись сторонніми впливами й мотивами.

27. червня 1924 р. Senex.

—хтось увійшов у кімнату. Я й питаю: хто це? А він відповідає: це я до тебе прийшов, я — Павлуша. Я страшенно зрадів та й питаю: чому ти не підійдеш та не поцілуєш мене? А він каже: я не можу, братіку, бо в мене голова розбита... Більше він нічого не сказав. Я не чув, як він вийшов, але в кімнаті його вже не було...

— Та це, кажу, вам приснилося, Василю Івановичу! Це ви у сні Павлушу бачили!

— Ні, каже, я його зовсім не бачив. От у тім то й річ! Я його тільки чув і з ним розмовляв. Сні я дійсно бачу, а це не був сон і не спав я тоді.

Нічого робить, додала пані Сугак, довелось мені докладно розповісти хороми про долю Павлуші... Але скажіть на милість, що це за історія? — звернулася п. Сугак до мене.

Натурально, я нічого відповісти їй не міг — хіба звичайні в таких випадках баналюки та домисли.

В останній раз я бачив Василя Кузнецова в 1920 р. в дуже скрутних матеріальних умовах. Він натурально не в стані сам нічого заробити, ходити ж може тільки з помічником. Здається, що думка його про те, щоб отримати про свій улюблений курінь та про Павлушу.

Літератури, — але свою на тій об'єкції поставити так, щоби під всякими обставинами вона виховувала нашу молодь на свідомих Українців і дисциплінованих громадян.

Іван Герасимович.

Наддніпрянська Україна.

Меноніти емігрують з України.

Меноніти — це переважно німецькі колоністи, що поселилися на Україні в Катеринославщині та суміжних з тою губернією повітах. Вони від самого початку ставилися негативно до радянської влади. Останніми часами вони почали робити заходи для масової еміграції до Канади.

Слід підкреслити, що господарства менонітів є найбільше культурними на Україні. Радвлада, зв'язавши височезний рівень культури їхніх господарств та першорядну їх видатність, старається всіми засобами не допустити до такої масової еміграції. Президія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету рішила заснувати окрему комісію для справ менонітів. Комісія має далекойдучі повноваження в напрямі уступок з боку радвлади на користь менонітів, щоби їх лише задержати на Україні. Голова ВУЦВК-у Петровський містить статтю у „Вістях“ про цю справу. Він пише між іншим так: „Суворі умови для менонітів, викликані колишнім опором менонітів радвладі в сучасний мент втратили свою необхідність і комісія одержала уповноваження усунути ці умови, що несприятливо впливають на господарський та промисловий розвиток менонітів“.

Далі Петровський старається доказати менонітам, що вони йдуть до Канади на певну нужду, що вони впади жертвою немилосерних канадійських агентів, прислужників капіталу і т. д. „Ми нічого не мали проти того — пише автор — колиб тут не відбивалася звичайна капіталістична афера, яка має за мету вербувати найздоровіший та найміцніший елемент для виписки американськими капіталістами й всім менонітам та Німцям, що мають думку виїздити до Америки необхідно з'ясувати цю справу“.

А далі автор переконує менонітів вже конкретно: „Наш уряд зацікавлений в тому, щоби меноніти залишилися жити й працювати в нашій республіці. Ніхто не буде гальмувати правильної, чесно та трудолюбивої роботи кожного Німця-меноніта чи Болгарина або Грека. Радянський Союз і разом з ним Україна тепер більш, аніж коли-небудь дбають про поліпшення сільського господарства та виробництва й кожну роботу, що зміцнює сільське господарство або виробництво, радянська влада вважає за сприятливу для держави“.

Видно, що дуже залежить радвладі на тому, щоби меноніти не емігрували. Та краще було не перетягати струни, то не треба було би тепер аж так просити.

(„Вісти“ ч. 139 (1132).)

Справа національних меншостей на Україні.

Голова Центральної Адміністративно-територіальної Комісії на Україні і секретар Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету заявили кореспондентові „Вістей“, що названа комісія звернула особливу увагу на територіальний поділ національних меншостей, що проживають на Україні. У першопочинах своєї діяльності комісія не мала змоги звернути увагу на застереження прав національних меншостей при загальному районуванні. І тому деякі пункти, засе-

З діяльності посольського Клубу УСДП.

Інтерпеляції.

I. Інтерпеляція посла Приступи і тов. з клубу У. С. Д. П. до міністра справедливості у справі нечужаних зловживань мирового судді Йосифа Івановського, VI. округу, Луцького повіту.

Селянин Пилип Камець, з Рудників, громади Колки, луцького повіту вніс скаргу до клубу У. С. Д. П. в якій оповідає про хабарництво згаданого судді. Програвши справу за землю заочно, Камець зайшов до судді Івановського за інформаціями. Тоді суддя зажадав від нього козла серніюка. Камець вволив його волю, при свідках. Згодом суддя зайхав до Рудник на „візю“ у зв'язку з його справою і знову домагався горілки, яєць та сала. Івановський обіцяв Камцеві за те все: поладнати його справу прихильно. Однак коли прийшло до розправи, Камець не лише програв справу, але надаремно вніс апеляційну скаргу. За рішенням судді його противник перевів негайно виконання присуду: розібрав господарські будинки Камця.

Цей рідкий приклад хабарництва — каже інтерпеляція — кидає багато світла на зловживання польської адміністрації на „кресах“.

II. Інтерпеляція посла Пащука та тов. з клубу У. С. Д. П. до міністра віроісповідань та публічної освіти в справі зловживань та насильств народного вчителя зі села Катеринівка, громада Немовичі, сиренського повіту. В українській школі перемінений на польську, вчить військовий осадник. Він бє дітей і навіть родичів, а тих, що з остраху не ходять до школи, ка-

лені одною тільки національністю. Придїлено до поодиноких районів у загальних розмірах, то значить не виділювано їх в окремі адміністративно-територіальні одиниці. А через те національні меншості не могли користуватися всіми прислужуючими їм національними правами. Тепер саме й прийшла на порядок денний Центральної Адміністративно-територіальної Комісії праця для забезпечення національним меншостям всіх їхніх національних прав шляхом утворення національних адміністративно-територіальних одиниць.

У першу чергу розпочато працю по утворенню окремих національних районів серед німецького населення України, передовсім у Катеринославщині. Одночасно йде праця в справі творення окремих національних районів, заселених польською, молдавською та іншими національностями. Вся ця справа ведеться у найтіснішому контакті з Центральним Комітетом Національних меншостей при Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті Рад. По всіх нових національних адміністративно-територіальних одиницях має бути заведене в місцевому самоврядуванні діловодство на рідній мові кожної національності.

Для догляду за проведенням у життя всіх тих праць покликано до життя окрему комісію з рamenti ВУЦВК-у. Там так представляється справа з національними меншостями а в Польщі далеко „краще“, бо для національних меншостей радять всякі комітети експертів і політичні комітети міністрів у великій таємниці. Можна надіятися, що мабуть для більшого ефекту всі постанови та рішення всіх польських політичних комітетів для добра національних меншостей буде проводитися також у ще більшій таємниці.

рає судовими скаргами, наслідком яких родичі мусять платити великі суми.

III. Інтерпеляція посла Пащука та тов. з клубу У. С. Д. П. до міністра віроісповідань та публічної освіти і міністра внутрішніх справ у справі зловживань команданта постерунку державної поліції у селі Немовичі, Сиренського повіту.

У згаданім селі народною вчителькою є Пшибишевська, жінка місцевого команданта поліції. Дня 3-го мая ц. р. її чоловік взяв нурозпиток шкільні діти до себе: хто з їх родичів, Українців, не вчить їх співати польських пісень і деяких з них побив. Побиті діти були звільнені зі школи, а Українця учителя Огновчука, батька одного з дітей, перенесено до іншої школи, без вказання причин. Учителка Пшибишевська замість учить — їздить на лови.

IV. Інтерпеляція посла Войтюка і тов. з У. С. Д. П. до міністра внутрішніх справ і міністра земельних реформ у справі насильного захоплення селянам землі приналежної до православної парохії у селі Чульчиці, громада Став, холмського повіту. Дарма, що зсміло приналежну до православної церкви у згаданім селі виділено колись зі селянських земель православному селян — польська влада „skonfiskuvala“ її у маю ц. р. і призначила в частині на польську школу, та для польського вчителя. Це саме зроблено у сусідніх селах: Сайчиках та Вилька, де землю забрав польський ксьондз або гаєвий.

Дрібні вістки.

Міністр внутр. справ Гібнер мав конференцію з Ірабским щодо „автономічних законів“ на „кресах“.

Німецький амбасадор у Парижі склав провід. міністрів Ерію подяку від німецького уряду за помилування прогнаних з Рурщини.

Англія має вести переговори з Еспанією в справі виміни Гібральтару на Мароко.

Єгипетський през. міністрів Заглуль Паша заявив свою димісію у зв'язку з тим, що Єгипет не хоче зрентити своїх прав до Судану.

У Москві вибухла холера. Уряд мусів побудувати бараки для недужих.

Президентом Зелених Держав буде швидко Мек-Аду або Сміт.

Справу Вільна, яку поставили Литовці на чергу для на засіданні конгресу Т-ва Приятелів Ліги Націй у Ліоні — відкинено.

Головою Міжсоюзної контрольної комісії призначено ген. Велша, замість ген. Нолле.

У Вільгреді засуджено проф. Павловича на рік в'язниці за комуністичну пропаганду.

У Сараєві, у роковини вбивства Франца Фердинанда, влаштовано публічне демонстраційне свято з вправами „Соколів“.

Пропаганда безженности.

(На маргінесі дискусії про жонаті і безженне духовенство).

Сама квестія безженности нашого духовенства — на мою думку — достатньо обговорена в нашому часописі і річ ясна, що духовенство, вірні, а в першу чергу наша ерархія мусять незломно стояти на сторожі признаних Апостольським престолом привілеїв нашого обряду. Саме заохочування одиниць, щоби висвячувалися по добрій волі у безженстві могло би в деяких обставинах бути подиктоване інтересом хвилі, як нпр. в 1894 р. десяткох товаришів IV. року виїхало до Зелених Держав Америки і справді більшість з цих ідейних одиниць багато допомогла до угрунтування нашої релігійної і національної справи в північній Америці. Та спосіб пропаганди станіславської групи і на станіславський лад не має ніякого оправдання. Полишаємо на боці негативний бік, бо скажім без самохвальби, хто як не жонате духовенство дало нашій літературі М.

Шашкевича, М. Устияновича, Я. Голубацького, Ом. Огоновського, С. Лепкого і Д. Лепкого, М. Петрушевича, Т. Бордуляка, Ю. Кміта, М. Зубрицького і інших; хто дав проповідництву Витвицького, Ганкевича, Добрянського, Бартошевського, Бобикевича, Савойку, Теодоровича, Дзєровича, Криницького, Кинаша і и.; хто дав невідомого перекладчика св. письма і довголітнього редактора „Ниви“ д-ра Яр. Левицького, хто дав учених богословів д-ра Дорожинського, д-ра Крипкевича і д-ра Костельника, а музика церковного від кого взяла М. Вербицького, В. Матюка, В. Д. Садовського і Ост. Нижанковського, а довголітній редактор „Прапора“ і „Господаря“ — хто як не о. Ів. Негребецький, а незабутні імена організаторів духовного і духовного життя, як Д. Танякевич, В. Чернецький, К. Седецький, Л. Джулинський, Микола Галушинський! А скільки було в свій час місіонерів тверезости, скільки труженників на шкільнім полі, в організаціях читальняного руху, кружків „Сільського Господаря“, основників захоронок, організаторів політичних, — усіди бачимо в першій мірі жонатих священників. І тому безженне духовенство мусить перш усього постаратися, щоби і між ними найшлися імена, якими гордилася би наша церква і вітчизна, а тепер saveant consules, щоби геростратівські ідеї не найшли у нас навіть в думках наслідника, а добро нашої церкви, обряду і народа нехай буде наше *suprema lex!*

о. П. К.

Філії „Просвіти“.

В останньому році доводилося досить часто навіязувати особистий зв'язок з поодинокими нашими філіями і зібрати певний досвід з автопсії, зм'ярати наші сили, якими розпоряджаємо, на яких мусимо спиратися в нашій роботі. Коли до цього додамо переписку з філіями, яку доводиться перерахувати, так ясно, що можна виробити собі образ, як виглядає наше просвітно-культурне життя в поодиноких округах.

Однак перш усього слід зазначити, що й під цим оглядом слідна та сама недостача, що й в інших установах і на інших ділянках громадської праці. Є певні доби в житті філій, котрі можна назвати ясними, а є й доби у тих самих філій, нераз дуже швидко після доби розквіту, коли замирає життя, або тільки блямає слабим огником, або кисне і нездоровими парами занечищує громадське життя.

Усіх філій до війни було 77. У післявоєнному часі прийшла ще філія в Кракові, а що не відновлено ще досі 6 філій, адміністрація закрила 6 філій (в Долині, Добромилі, Мостисках, Рогатині, Судовій Вишні й Угнові), і не допустила зовсім до відновлення двох філій (в Глинцях, Перемишлянах) — маємо сьогодні філій 64.

Все таки слід і те зазначити, що на 64 філії тільки 42 прислали звідомлення з діяльності за рік 1923, а 22 філій ще досі цього не зробили, хоч перший речинель для виготовлення такого звідомлення визначено було Головним Виділом на день 10. січня ц. р. Звідомлення з діяльності це не є формалістика. Воно потрібне з різних оглядів. Воно виховуюче, дає змогу й авторам діяльності зм'ярати обсяг, глибину й ширину власної праці дає змогу й Головному Виділу тайого Комісії провірювати діяльність, переводити порівняння, вчитися самим, тощо.

Однак, щоби ослабити вражіння, начеб то цих 22 філій не мало за собою ніякої діяльності, мушу зазначити, що в цьому числі наводяться навіть дуже діяльні, одною недостаткою, прислати звідомлення стачу остаточно.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Восвідська самоуправа в Східній Галичині?

Варшавський „Пшегльонд Вечорни“ подає, що до 25. жовтня має бути введена в Східній Галичині восвідська самоуправа і заснований український університет. Цей обов'язок виходить з закону про самоврядування з дня 26. вересня 1922.

3 польського союму.

На вчорашньому засіданні польського союму була справа закону про забезпечення на випадок безробіття. В часі дискусії над поправками забирав голос комуністичний посол Круліковскі. Маршалок кількратно відбирав йому голос, а коли він старався далі промовляти, союм на внесок маршалка ухвалив виключити його з союмових засідань на цілий місяць.

Посол Понятовскі (визволенець), якому власний клуб закидає за лагідне становище супроти правниці, зрезигнував зі своєїго становища віцемаршалка.

В Л. з Народів.

З Ліону звідомляють, що на пленарному засіданні конгресу Товариства Ліги Народів прийнято до Союзу товариства канадські і ірландські.

З'являється ост. є.

З Каїру доносять, що президент Ради Міністрів Заглуль заявив у палаті, що остане на своїм становищі, щоб осягти для Єгипту й Судану повну самостійність.

про загальні збори, люстрації, виклади й концерти. В такому випадку люди пізнавали би себе ближче при поважних нагодах, учились би одні від одних, перешіплювали те, що добре, з одної місцевості до другої.

Кілька філій звідомлює, що їхня праця обмежується на разі до цього, щоб в окрузі перевести загальну постанову будови власних домів. І ця справа вдається. І тут можна — хоч як тісний час на гроші — осягнути успіх. Своє поступування оправдують тим, що як довго немає власних домів, не може бути мови про правильне життя. З таким поглядом можна погодитися, однак не треба надто односторонньо його придержуватися.

Питання поголовного членства є також предметом діяльності деяких філій. І знову треба ствердити факт, де філія серйозно трактує таку справу, виказує вже сьогодні 300—500 членів. (Львів місто з 31/3 ц. р. 2535). Як би всі філії дійшли бодай до такого скромного числа, то при 60-и філіях число членів, що зложили вкладку за 1924 р. не виносило би такого зникаючо малю числа як 5223 членів.

Найбільше грішать наші філії тим, що не завжди виконують зарядження Головного Виділу. До деяких філій можна висилати десятки письм і це нічого не помагає. Висилані письма носять при собі тижнями поодинокі виділові або голови, а потім виходить така дивовижна річ, що на Загальних Зборах Гол. Т-ва або на філіяльних зборах чи анкетах, навіть визначні наші люди підносять такі справи, які давно вирішені, або яких не достача вже заспокоєно. Аж прикро справляти такі хибні погляди, бо не хочеться так дуже виказувати промаху даної одиниці.

В деяких філіях упадає життя ізза браку людей до праці. У наслідку того найдіяльніші наші одиниці попадають у зневіру, бо не видять, щоб їхній округ бодай трохи, бодай дещо реагував на працю так, щоб читальні бачили заспокоєні свої бажання. Неодина голова не сидить у місці осідку філії, багато виділовиків, а дуже часто всі — мусять увесь час витрачувати на прожиток і мало що

„Знижка“ цін.

Статистична комісія порішила, що кошти удержання в Варшаві в місяці червні обнизилися о 2'25 процент.

Муссоліні і льондонська конференція.

Римські днівники доносять, що Муссоліні не візьме участі в льондонській конференції.

Напередодні льондонської конференції.

З Парижа повідомляють, що під проводом Ерію відбулося там підготовче зібрання в справі льондонської конференції. Предметом нарад були технічні справи.

Німецько-російський інцидент.

З огляду на неурегульовання до 1 го липня знаного німецько-російського конфлікту, російська торговельна місія в Берліні має намір зліквідувати протягом місяця свої справи. Персонал місії дістав вже відповідні поручення.

Димісія китайського кабінету.

З Пекіну доносять, що кабінет подався до димісії.

Японія й конференція.

Японія приймила запрошення на льондонську конференцію. Заступатимуть її на конференції льондонський і париський амбасадори.

лишається їм часу на те, щоб повести культурну й освітню працю.

Тому ще раз і при цій нагоді мушу повторити, що організаційні потреби у тій діяльності розв'яже тільки питання поголовного членства до Т-ва „Прогресивіта“, членства так переведеного, щоб справді всяка жива одиниця була членом Головного Товариства. А тоді усуглять всякі не достачі.

І з цієї точки погляду просимо прийняти акцію Головного Т-ва в справі придбання як найбільше членів. Не пуста амбіція, не якісь забаганки, але дійсна потреба склонує нас до цього. Тому й маємо надію, що висилані нами саме тепер у справі поголовного членства письма й заклики найдуть повне зрозуміння між цілим нашим громадянством і всіми його шарами. Не відкладати виконання цього обов'язку на пізніший час, але зараз виповнити чеки і присилати гроші. А вони стануть для нас цим засобом, яким рушимо організацію нашого освітнього й культурного життя наперед.

І тоді не буде ні чинних, ні не чинних філій. Всі будуть зразкові, всі матимуть на оці одну мету: культурний підйом, виховання відповідальних громадян і добуття таким чином належного нам місця!

М. Галушницький

НОВИНКИ.

— **Сконфісовано** вчорашнє число за цитату з „Вістей“ з відділу „Наддніпрянська Україна“ про національні меншости у Польщі і з кількох рядків зі статі „Польський наступ і наша оборона“.

— **Концерти Менцинського.** Оперовий артист М. Менцинський, якого візворок на вчорішній зустріччелі бурею оплесків при переповненій салі, рішився ще раз виступити в суботу дня 5-го ц. м. у салі Музичного Т-ва ім. Лисенка, зі зміненою програмою. Це є останній концерт Менцинського у Львові на бажання публіки, яка не могла завчасу купити білетів, розпроданих на протязі одного дня. Продажа білетів на суботний концерт пічнється у чотир, лише в локалі кооперативи „Український Театр“ вул. Руська 18. І. пов. від 9—12 і 5—6 по вул. Програма концерту складатиметься з оперових арийз „Вагнера“ „Тангайзера“, „Валькірі“, „Зігфріда“ і м. Артист виступить ще в Черемислї 7. ц. м.

— **Новий український часопис** У липні с. р. вийде в Букарешті перше число українського літературно-політичного й

економічного двотижневника „Обеднання“. Часопис має бути позапартійним, присвяченим загально-національним справам. Видає його спільно Громадський Допомоговий Комітет Української Еміграції в Румунії та Управа Філії Українського Т-ва Ліги Націй, які виділили з поміж себе редакційний комітет у складі: проф. К. Мадлевича, ген. С. Дельміга, Дмитра Геродота, І. Гаврилюка та Ю. Міткевича. Начальним редактором буде Дм. Геродот. Крім інформаційного матеріалу „Обеднання“ міститиме: публіцистику, красне письменство, статті по економічним та фінансовим питанням, критику й біографію.

— **Справлення помилок.** У вчорашній музичній рецензії із пописів Муз. Інституту ім. Лисенка, пропущено через недогляд ось які імена надійних елевів фортепяну і скрипки: С. Ганасівної, О. Цурковської (форп. VI. р.) і Занька (скр. VI. р.).

— **Військові справи.** Для 15-го липня пічнються справи для вчителів-резервістів річника 1900. Триватимуть 28 днї.

— **Польська марна,** яка від учора перестала бути законним платним знаком у Польщі, не втратила ще своєї вартости, її можна приймати, хоча нема на не примусу. До 15. падолиста ц. р. її можна буде вимінювати в усіх державних касах, а пізніше через польський банк. Навіть надірані банкноти (марки і золоті) прийматиме цей банк, якщо тільки на них буде сею та означення вартости.

— **Ціни на тютюн** змінені у роздрібній продажі від 1. липня 1924 р.

— **Ще одна освітня помилка.** Міністерство освіти у Варшаві приготувало проект, щоб приватним книгарям відобрати право продажі шкільних книжок. Книжки продаватимуть у школі. Книгарський союз заявив свій протест проти цього проекту. Відомо, що бідні ученики купують здебільша старі книжки. Чи школи торгуватимуть також старими книжками? Колиж так, то чи будуть порозуміватися щодо цін, чи кожна вестиме продажу на власну руку?

— **Золота монета** вартости одного золотого і двоох, яка впаде благодатно на наші дірані кишені, матиме цю честь, що буде відбита у карбінні в Парижі. Цей скарб переїде в 1730 скринях, ваги 116 тон, Сенюю, через порт Руан і Данію.

— **Львівські Японці.** Вчора — як кажуть часописи — арештовано тут Китайця, якого прізвище є чимсь у роді згуків Хен-Ізе-Ю за те, що він не мав концесії на мандрівну продажу. Китайців у Львові ми не бачили, але є кілька Японців, які торгують по всіх ресторанах ріжними цияцками і вчать гостей, як треба торгуватися.

— **Мінець світа.** Кожний пригадає собі заповіданий перел вішньої кінець світа від хвоста комети Галей. Світ не скінчився тоді, але почалася війна. Аналогічне пророчтво трапилося цими днями у Будапешті. Великі стихійні катастрофи дали притоку до цього. У візворок минулого тижня мав упасти на місто вогнений дощ. Селяне та селянки причепурилися і масово ждали на смерть у заповнених церквах. Усе скінчилося хмароломом — і люди втихомирилися, відкладаючи „останній день“ на пізніше. Фактом є, що цього року бурі та градобіи дуже поширені у Східній Європі.

— **Смерть детентива.** У Ньюйорку помер славний декетив Віліям Пінкертон, якого імя ввійшло в численні сензаційні кримінальні романи. Він був директором величезного стежного бюра, яке відкрило велику кількість таємних злочинів та розяснило багато трагічних непорозумінь. Пінкертон був людиною незвичайно скромною і не брав участі в політичній житті. Залишив спадщину вартости 2 мільонік доларів.

— **Твори Троцького** вийдуть накладом державного радянського видавництва у 23-ох томах.

— **Що нупують Японці.** Бібліотеку помершого професора берлінського університету д-ра Секеля, складену з 7000 томів, родина продала японському університету в Сенде. Нема сумніву, що в цій бібліотеці не було ні одного твору на японській мові. Можна уявити собі, як сильно поширега є наука європейських мов у Японії.

— **Подорож на бігун.** Як ми повідомляли, Амундсен, що вибрався на північний бігун, не міг викупити свого літака, замовленого в Італії. Замість нього їде Італієць Локателі. Гроші на подорож, 1 мільон лірів, дає італійсько-американський деняк з Нью-Йорку „Іль Прогрессо Італіано-Американо“. Решту мають скласти американські Італійці. Ліхо в тому, що час на цю подорож не зовсім пригожий і тому Локателі не зможе переїхати через бігун до Америки, а буде припеловений вернутись з північного бігуна до Шпіцбергена, звідкля вийде.

— **Німцевий іспит у Торговельній школі Тов. „Прогресивіта“ у Львові** і привів представника Міністерства віроіспі і проєс. і Кураторії Л. О. Ш. відбувся дня 25. червня 1924 р. У двокласній школі зігласили іспити: Васенко Романа Горішного Оля, Горішний Михайло, Грушкевич Олена. Задорожний Михайло, Зелений Михайло, Козіцький Іван, Король Петро, Манько Володимир, Мельник Володимир, Петрівський Роман, Скицька Іванна, Цмоць Іван, Стернак Стефанія, Федій Осип, Ярош Олександр. І кандидатку репробовано на рік, 4 призначено до поправчого іспиту по фєріях. — На однорічнім курсі торговельнім, на який ходили виключно абітурієнти середніх шкіл до кінцевого іспиту зголосились усі кандидати (іки, а саме: Вовк

Гриць, Воробець Василь, Гаврилюк Василь, Гошовський Роман, Гула Антін, Демчук Ростислав, Калужняк Микола, Кіжик Любов, Ковбан Степан, Костек Омелян, Кубасевич Василь, Лобачевський Анатоль, Любінська Фаліна, Лютик Іван, Мисак Федір, Мисків Семен, Носик Іван, Павлусевич Ярослав, Прокіпів Іван, Раствецький Володимир, Сарамака Теодор, Сонелівський Володимир, Троян Северин, Угрин Михайло, Хичій Остап, Хмизин Ольга, Чайковський Мислав, Чепіль Володимир, Танковський Лев, Якимичин Тимко, Яримович Любов. Для пояснення додаємо, що згідно зі законом скінчення 2-класової школи заступає 3 роки, скінчення курсу цілу торговельну практику. Таким робом наша суспільність придбала знову 49 кваліфікованих сил о торговлі, промислу, кавовості та всяких інших, менших і більших підприємств. Їх адреси є в Кр. Союзі ревізійній у Львові і туди треба звертатися тим, що шукають для своїх інституцій, або для себе співробітників. Однак гадаємо, що не всі кандидатів ждуть, аж їх запросять до праці, а самі будуть старатися придбати собі даремат праці, засновуючи кооперативне або приватне підприємство. На цьому полі занедбаному у нас, кожний може знайти працю не лише хосенну для себе, але й для всього громадянства.

Для наших найменших, більших і ще більших.

Видавництва У.П.Т.

По довгих роках мовчанки У.П.Т. саме Педагогічне Товариство хоче знову заговорити своїми видавництвами до нашої дітвори й молоді. Важкі роки воєної заперюючи спинили його діяльність в цьому напрямі і товариство, яке перше у нас в Галичині почало видавати книжечки й часописи для дітвори, вині дало себе випередити всяким приватним, не завжди і найкращим видавництвам.

Та ось тепер при відновленій і скріпленій діяльності централі на всіх ділянках шкільництва і виховання, при рості з кожним днем запотребуваній книжках не тільки для школи, але й для приватної лектури — постановило товариство приступити негайно в найближшому вже часі до видавництва книжок для дітей і старшої молоді.

Видавнича Комісія при Головній Управі передискутувала план такого видавництва, яке обійме всі ступні дитячого і молодечого віку від 4—16 літ.

Як практика показує, найбільше дається відчувати нестача книжечок для наших найменших в передшкільному віці, значить такого видавництва, яким користуватися будуть не самі діти, а їхні родичі і вчителі закорюнок. Це світ фантазії, світ чародійних казок і легенд, світ звірат і їх дивних погонд, так схожих на людські авантюри, світ поезії найвищої, чистої, безжурної, світ віри в перемогу краси і добра. Тут побачи оригінальних лисань можна в безкоштовності черпати з устної словесності усіх народів і з творів таких мисців слова, як: Андерсен, Топеліус, Сельма Лагерлєф, Гауф, Мамин Сибіряк, Кіплінг і інші.

З тією серією видавництва безпосередно в'яжуться друга для дітей шкільного віку, молодших і старших. Книжка має дати їм не тільки розривку, але й заступити почасти народні шкільні читанки, яких ми досі, правду сказати, не маємо, а як маємо — так не так, яких нам треба, яких хочемо, а яких живдати офіційно нам не дозволяють. Хайже позашкільна читанка дасть нашій дитині те, чого не може дати їй школа: здорову, неспальшану поживу для їхньої української душі, хай принесе їй крила до легу вперед, все в гору!

А що ті книжки малиб бути призначені головню для дітей всенародних шкіл, з яких між иншим має молодіж винести заокруглені відомості з історії і літератури рідного краю, а наші дотеперішні учебники містять такого матеріалу дуже мало або й зовсім нічого, а з повних видань авторів наші молоді школярі не можуть користати, так доконечна потреба видати цілу серію невеличких книжечок, у які ввійшлиб всі визначніші твори нашої літератури, а саме їх вибір, від найдавнішої старинної доби починаючи (в іміж з літописей, білини, слово о полку Ігоря) аж до найновіших письменників. Такі дрібні книжечки моглиб закуповувати наші приватні школи гуртово в розпродаж покій своїх школярів для обов'язкової шкільної і приватної лектури, а крім того моглиб ці книжки робити своєю службою і по просвітих читальнях.

Так само — і це під теперішню хвилю чиненнайважливіше — треба нам доконче, негайно, як найбільше історичних оповідань. Молодіж рветься за тими, які вже маємо, такі річі, як А. Чайковського: "За гестрою", "На уходах", "Відданих", "Козача пімста" — иншого автора: "Син України", читають дти з захопленням. Але в нас, на жаль, такої літератури обмаль, а пречінь її виховне значіння превелике. Вибрати з нашої минулої і величї дієві постаті, великі епохові події, члесті їх в інтересну фавбу оповідання чи поеми і подати молоді — це найкраща лекція історії, яка вчить і патріотизму

і підбадьорує духа і кріпить серце вірою в немиручість свого нрода. І хто з письменників в це зробить — той сповнить велике громадянське діло.

А попри відну літературу й історію не можемо поминути в наших видавництвах инших ділянок науки і знання. У видавництвах для шкільної молоді мусять увійти також чужі великі народні епоси (Іліада, Одисея, пісня Нібелюнгів), твори визначних світових письменників, таких як: Вері, Мейн-Рид, Кіплінг, Уайльд, Гершам, Аміс, Уїлз, Кармен Сильва, Бічел-Стов, Лєгуве, Жорж Занл, Томсон і інші — історія людської культури в образах від найдавніших часів (на зразок Рубакина), про винаходи винахідників — про мучеників в імі науки — жителі великих людей не йно в області духа, але й серця — про життя і обичаї різних народів і їхню літвру — про великі переломові події з історії людства старинної і новітньої світа — словом все те, що зв'яже нашу молодь в легкій приступній формі з культурою инших народів і позвільить нашим дітям черпати зі всесвітньої духовної скарбниці.

Видавнича Комісія У.П.Т. намітила собі план роботи і приступає до збирання підходячого матеріалу до всіх серій витавництва, про які вище була мова. Одночасно звертається Комісія до всіх наших письменників і приятелів дітвори, які вже працювали в видавництвах для дітей і молоді або хочуть в них працювати, щоби прислали свої твори, якщо вже мають готові, або зголосили свою участь в поодиноких серіях видавництва. Рукописи слати на адрес: У.П.Т. Львів Ринок 10 для Видавничої Комісії.

Комісія сподється, що для української дітвори і молоді ніхто з наших найбільш талановитих письменників не покаже свого труду і висловить під прапором Рідної Школи гилье в світ іла зизка книжечок, ціня пожива для серця і духа молодого нашої покоління.

Від Видавничої Комісії У.П.Т.

Присилайте перед платв!

Січове Свято у Львові.

(в 10-літні роковини уродин Т. Шевченка).

Вже 10 літ минає від тої хвилі, коли "Український Січовий Союз" святкував з "Соколом-Ватком" та "Україною" 10-літні роковини уродин Т. Шевченка. Хто не пам'ятає тої радісної хвилі, коли січова організація дійшла до найвищої розвиту? Дисциплінарні гяди січовиків залили тоді город ки. Льва, та показали цілому світові свою силу. То було в 1914 році.

Незагодо вступили січовики в ряди "У. С. С." та рушили на війну. Перебули австрійську й визволюють. Не всі повернули 1920/21 р. додому. Багато наложило го-голами за велику справу. Та ті, що вернули, взяли до праці, відновляючи славу Т-ва "Січ". Від 1922 р. почалася праця. Та тяжко поійшлося планувати, побоюючи всі перепони й переслідування влади. Не те, що перед війною.

Вислідом праці було зьгорічне Шевчківське "Січове Свято" у Львові. Підготуванням свята займалася старшина "Пов. Січ", студенти УВШ. та ремісничі молоді. З тією метою уладжено 7. IX. квітня п. р. січовий рухавково-пожарничий курс. По курсі відбувалися поїздки на села. Дня 22. червня раненько почали напливати січовики до Львова. Щоби уникнути перепон, їхали фірами при світлі місяця. Пили с-жі молоді сили, щоби збудити український Львів від догог задухи.

На протязі 10 літ не бачив він січового товариства. Тепер співів, щоби побачити молодих січовиків і січовичок. На "Січове Свято" прибули отсі Т-ва:

	мущ.	жн.	разом
1. Повітова Січ	91	45	136
2. Сороки львівські	61	56	117
3. Миколаїв н. Дн.	25	18	43
4. Яворів	31	9	40
5. Гаї п. Львовом	21	6	27
6. Глухівці	21	4	25
7. Селища	13	3	16
8. Горбачі	15	—	15
9. Коцури, Бібка	15	—	15
10. Дмитровичі, Львів	8	4	12
11. Судова Вишня	4	—	4
	305	145	450

З різних причин деякі підльвівські села, головню Гаї не доїхали. При загальному заінтересуванню справою могла й "Повітова Січ" пати більше учасників. Та загаль інтегренцій і студентства ставиться байдуже до січової організації. Студенти повинні належати до "Пов. Січ" і виступити не кільканадять на вправах, але щонайменше дві сотні.

Та всеж таки на сьогоднішні обставини на "Січове Свято" явилася гогожне число січовиків і січовичок. Чи стільки було їх в 1914 р? спитає дехто. Далеко більше.

А тепер кільканадять. Тоді йшли приготування майже 10 літ, а тепер 2 роки. Тоді була воля, а тепер... переселування. Скільки "Січ" тепер постіно мале, бо влада їх закриває.

Рано відбулася пуба вигат. День був гарний. Точно в означеній порі гол. по-

чалася справа. Січовики привитали ясне сонце, яке усміхалося до них з синього неба. Січовики остро вимахували топірцями.

Оспіла виступили яворівські січовики з своєю спеціальною вправою приспівуючи "Човен хитається". Закінчили січовики виками й січовики вільноруч.

По вправах відбулася дефілада "Січей" перед прапором. Святочно йшла чета за четою, віддаючи поклін своїй прапорі, біля якого станула старшина "Пов. Січ" під проводом д-ра Романа Рашкевича.

Публика зібралася численно і була вдоволея вислугом січових товариств. Гідно відсвяткували всі річницю українського Кобзача Т. Шевченка, що співав вокалі "про Січ славу, Запороже".

Було колись на Україні
Ревіли гармати,
Було колись Запорожжі
Вмлі панувати.

Січовики помянули свого батька Т-ва та під есен' духом розійшлися маючи в наші, що його пророчтва мусять сповнитися.

Редером відбулися змагання "Русалка" — "Мета" (6: 0). Січовики з цікавості гляділи на копаний мяч, який можна би покінчити й по січових "Січах". До того т е та фавових інст у товів, як — вступаючи в січові Т-ва — вишколили би січовиків. Та на жаль таких мало. Найближчим завданн м Повітової Січі" буде за всяку ціну поширити копаний мяч на села.

Пізно вечером відбулися товариські забави й танці, а студ. хор "Бандурист" притяг в публику своїм співом.

І. М-о.

Бібліографія.

а) нинішні.

Саваров Сергій. Історія українського письменства. Видання четверте з одмінами й додатками. В II томах. Українська Накладня. Київ-Львів. Прогарня Шарфа у Веняжі 1924. Ст. 448+452. Перший том: Згаляні уваги. І. Письм.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Іспит зрілості в приватній жіночій гімназії Українського Інститута для дівчат в Пер-мишлі відбувся в днях 23, 24. і 25. червня під пров дом Вп. п. радника д-ра І. Копача. До іспиту зголосилось 15 учениць заведення. Іспит зложили: Грабеш Іванна (з відз.), Іонька Олена, Пацько Стефанія, Добрянська Любомира, Захарко Любов, Коломиець Ірена, Крамарж Олександр, Лавицькі Мар'я (з відз.), Літинська Еугенія, Макар Ярослав, Марітчак Любов, Мичко Ма'я, Оджинська Надія (з відз.), Писарська Ірена, Савчин Олена (з відз.), Стахура Ольга (з відз.). 10 і—1

Податється до загального в'дому всім інтересованим батькам, що українська приватна гімназія з правом припадності в Золочеві відкриває з новим шкільним роком 1924/25 V. класу гімна., до якої вкисі перездотг Уп-аза української гімназії в Золочеві. — За Старшинну Кружка УПТ. в Золочеві Іван Калинович. 5 і—2

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

Адміністрація Літ.-Наун. Вістника повідомляє своїх передплатників, що з почини фєрй кинижа за липень і серпень виїде при к нці серпня у збільшеному об'ємі. 7 і—1

ГЛЯДАЮ лекції на місяць серпень на селі в Косівщині, найрадше у священника, без сгляду на висоту винагороди, може бути лише за удержання. Зголошення просється слати до 25. л пня до Адміністрації "Діла" для учительки. 11 і—2

НАГОДА! За 800 доларів дімо з горожним мешанням і склепом. Дім к мурований критий бляхою, незам шканий о 2-х комнатах і кухні, стайня і возня в Голоску Великий при дорозі коло фабрики джиджів, надається для літників або на мешання, дешево продам. Відомість Подгрієр, Львів вул. Гусяча (Генся) 3. біля аптеки Етінгера. 2155 2—3

МАШИНИ рільничі — кєрати молотіліні віялки, плуги, січварні протас на догідних услівях Манько Андрий, Львів, вул. Зибкевича ч. 24. Телеф. 736. Заступство фабрик машин і ариладів рільн. С. А. в Варшаві на Галичину і Волинь. 2143 6) 5—5

ГОНТИ — з ялиці і смєєки — добре фуговані — продає вагоново А. Манько ст. До іромиль. Звертатися до Добромиля — адо Львів, вул. Зибкевича ч. 24, телеф. 736. 2148а) 5—5

княжих часів. II. Письм. литовсько-польських часів. III. Письм. драматичне й іршове. IV. Історичні праці. Передотеті національного відродження. V. Народня поезія. VI. Котляревський та його школа. VII. Перехрестними стежками. VIII. Письм. 20—40 років.

Другий том: IX. Шевченко. X. 60-ті роки. XI. Національне відродже нн в Галичині XII. 70-ті роки. XIII. 8-ті роки. XIV. 9-ті роки. XV. На початку нового віку. XVI. Закінчення. XVII. За п'ять літ. Лодатки.

В. Королів-Старий. Чехословаччина (напис). Вип. Українського Гром. Комітету в ЧСР. 1923. Ст. 60, 8°.

Гр. Наш. Коротка історія земель Чехословацкої Республіки. Пр га 1923. ил. Українського Гром. Ком. в ЧСР. Ст. 172, 16°.

БІ ЖУРНАЛИ:

Записки Наук. Т-ва ім. Шевченка Том СХХХIV—СХХХV. Праці історично-філозофічної секції під ред. І. Крипакє вича Львів 1924. Ст. 248, 8°.

Матеріали до української бібліографії. Том V. Вип. I. Львів 1924. (Бібл. українознавства за 1914—1923 рр. Зібрав І. Калинович. Вип. I. Історія України).

Національна думка. Видає на правах рукопису група Української Нац. Молоді. Прага, квітень-травень 1924, ч. 1—2.

Наш Помітель. Часопис для української молоді і шкільних дітей. Видає Марійське Т-во Молоді у Львові. Жовква 1924. Ч. 6—7. за червень-липень.

L' Orient Libre. Organ de l'Union des associations des étudiants emigrés de l'Europe Orientale. — Red. M. Morzhin, S. Saakian, M. Tougan-Baranovski. Praha le 20. mai 1924.

Поступ. Студентський Вістник. Червень 1924, ч. 6.

Revue Internationale des institutions économiques et sociales. Année II. N.2. Avril-juin 1924.

Січові Вісти. Львів, червень 1924, ч. 3.

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-Р ВАСИЛЬ БАНД
веде адвокатську канцелярію
в Монастирських
в домі п. Нардаша побіч Суду.

ОГОЛОШЕННЯ.

Комітет будови Народного Дому на Богданівці оголошує отсим конкурс на відання мулярських робіт при будові будинку Народного Дому.

Всіх інформацій увільняє кермуючий будовою інж. Євген Нагірний. Львів вул. Лісна 14/II. від год. 11.—12. в пол., де можна оглянути плани й одержати виміри робіт. Оферти в замкнених конвертах з написом "Оферти на мулярські роботи Н. Д. на Богданівці", належить складати до дня 8. липня 1924. до год. 12. в пол. голов. комітету о. Гаврилюкові, пл. св. Юра ч. 5. деєрі 11.

До оферти належить долучити посвідку зложення вадіом готівка або вексель в сумі 1% оферованої квоти в одній з українських фінансових інституцій.

При виборі оферти першество матимуть організовані фаховці-Українці

За комітет будови:

о. Євген Гаврилюк, Осип Голдан

го ова. 9 і—2 секретар

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ГЕЛЬ

лікар "Народної Лічниці"

ординує в счних недугах

у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській 2137 ч. 20. 4—10

Лінарський-дентист. заведення

д-ра Шимона Рапапорта і Якова Насса.

Львів, вул. Синкуська 17/II.

Пльомбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пациєнтів з провінції полагожується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2139 7—10

Ширіть наш часопис!

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.

❏

ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

ДВУХ КОЦЕРТ МОДЕСТА МЕНДИНСЬКОГО

12 2-2

„Кресові закони“

305 з. к. узнав доконану в дни 26/6. 1924
конфискату за оправдану і зарядча знищен-
ня цілого накладу і видав по думці § 493
з. карн. заборону дальшого розпирозання
того друкованого письма. Заразом видав
наказ віддічальному редакторови той часо-
дині, щоби не рішення помітив безплатні,
я найбільшим числі і то на першій сторони
Невиконання того наказу потягне за собою
наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з
17. XII. 1852. Д. п. д. № 648 1301, а іменно
засудження за переступом на грош до
400 злп. — Львів, дня 27. червня 1924.
(Підпис нечиткий.)

На межі католицизму і православ'я.

І. Статичне становище унії.

І. Статичне становище унії.

На межі західного католицизму і східного православ'я на невеличкій полосі українських земель вдержалася унія, яка зєднала догму західної церкви з обрядовістю східної. Призначенням унії, яка в одній добі нашої історії тим чи іншим способом, з побудів власних чи чужих, в інтересах загальних чи індивідуальних — була поширена на більшій половині українських земель і майже на цілій Білорусі, було стати передньою стороною західної культури на тоді незмірно великих, майже невідомих просторах північно-східної Європи, творити міцне звено між Заходом і Сходом.

Однак релігійно-культурна місія унії вповні не досягла своєї мети. В своїй часі під прапором римського універсалізму їй не тільки відібрано регенеруючий національний о-український момент, але й не пропущено ніякої нагоди, щоб її підмалювати під національно-нівелюючий, а там самим денаціоналізаційний колір старої Річипосполитої. З другого боку унія стрімко спершу з опором, а опісля з насильним наступом всесильного російського цезаро-папізму, який зумів підчинити політичним інтересам Росії значно рідше від російського українського православ'я.

Кінець-кінців унія збереглася тільки на невеличкому просторі українських земель, еволюціонуючи під впливом українського національного відродження в напрямі суто-національної релігії українського народу в б. Австрії. Цей характер унії довів до того, що вона стала національним забором західної вітки української нації, можна сказати — окопами нашого народу перед навалом польонізації і русифікації, оборонною фортецею перед польським латинством і російським православ'ям.

На протязі останнього століття унія все більше і більше, крок за кроком звужувала свій суцільний терен діяльності, маючи слабку і нерішучу допомогу з боку Ватикану, а за те сильно і рішучу опозицію проти двох релігійно-супротивних, але політично однородних світів: польського латинства і російського православ'я. Унія найшлася в дефензивному становищі і з ріжних причин (скупість або повна нестача пропагандистичних засобів, чисто статичне місіонарство, політичний натиск з боку Поляків і Москалів, внутрішні розходження в справі quasi-латинізаторських інновацій і т. и.) — все це не створювало сприятливих умов для поширення унії, не давало їй пропагандистичного розгону, а її — зрештою нечисленним — носіям — того наглядного зовнішнього запалу і захвату, що торощить всі перепони і серед найбільш несприятливих умов шукає собі виходу з галицького гетта на широкі простори діяльності.

Та все таки перед війною унія, як національна релігія галицьких Українців, находила живі симпатії в деяких колах наддніпрянської інтелігенції. В часі війни, після ув'язнення й заслання митр. Шептицького інтерес до унії значно поширився. Прив'язувано до неї вагу, як до могутнього, опроміненого мучеництвом і моральними цінностями регенеруючого чинника під оглядом національним і релігійним. В часі російського наступу на Сх. Галичину народня маса Наддніпрянщини перший раз зустрілася з унією.

В цих актах між живучими а в випадку смерті у рідній мові сторони, наскільки вона управнена до уживання тої мови згідно з повинностями постановами в судах першої інстанції, що лежать на просторі, де нотар має свій осідок і де дачий акт списує.

Можна сміло твердити, що винесе не нею враження було допатне. Після російського відвороту, заняття Холмщини й Волині австро-німецькими військами, а опісля походу австро-німецьких армій на Велику Україну значіння унії ще зросло.

Діяльність гр.-кат. духовенства (військових куратів) на Волині значно збільшило значіння унії. Для прикладу вистане згадати, що коли в 1916 році Роман Заклинський підніс сумніви щодо задоволення релігійних потреб православного населення на Волині гр.-кат. священниками, то у відповідь на те пізнійший гомінкий посол Марко Луцкевич поставився до цієї справи зовсім инакше. В статті „Релігійна справа на Волині“ („Шляхи“ — квітень 1916) зазначив він, що традиції унії на Волині не стерлися з пам'яті що найменше старшого покоління. Висилку гр.-кат. священників на Волинь уважає він корисною з огляду на національний чинник унії. Він писав дослівно:

„Обов'язок духовника-уніята, йдучи на зустріч людності, тільки задовольняти її релігійні потреби, визнаючи в доступній формі різницю в тих схожих обрядах. Отже, як можна так мовити, інформація православних про уніятство для нашої національної справи вище тільки на користь, бо починається тут до зросту національної свідомості. Навіть хай потім і більша часта людності всеж таки зостанеться й вірна православію, за те Політук правдиво уявлятиме собі уніятський обряд та не дивитиметься на нього крізь призму клерикально-православного освітлення. Ось з цього боку по я в а на Волині, покинуті православними пастирями, уніятських священників має велику перевагу пе-

ред присиланням сюди православних па-отців, хоча б то мали бути Українці з Буковини“.

Ось як стояла справа в часі великої світової війни. Не слід промовчувати того, що сьогодні ситуація значно змінилася. Унія не встигла переломити військових кордонів. Крім того замість початково обмежитися до скромнійшій ролі — оборони української національності через реституцію унії на сильно загрозованих теренах Холмщини й Підляшя, розпочато безплатову й доривочну пропаганду на широких просторах Вел. України не по мірі до розпорядимих сил. Значнійшого успіху та пропаганда в створених умовах не могла мати, бо в межичасі революції висунула інше заборолу української нації, її державність. Ясно, що питання регенерації національно-церковного життя через унію в значній мірі втратило свою актуальність. До того ж відродження боротьби за українську національну державність дає товчок до відродження українського православ'я. Без пересадки можна твердити, що українська автокефальна православна церква під теперішню хвилю може в більшій мірі являється забором української національності, як гр.-католицька. Інша річ, чи в змінених відносинах вона могла б вповні вдержати цей свій характер.

Таким чином унія знов вернулася у своє вузеньке русло і хоч сьогодні формально нема кордонів між Галичиною і Холмщиною, то унія не проявила виразних тенденцій протиставитися там ні латинству, ні православію. Ф. Ф.

кити“. А в р. 1923 просто засів на цьому ґрунті, а коли селяне збунтувались проти насильства, поліція загрозилася зброєю.

Сесія Унії Т-ва Ліги Націй.

Комуністат Захід-Українського Т-ва Ліги Націй.

Ліон, 28. червня 1924.

Дня 27. червня ц. р. предметом нарад Комісії Унії для національних меншостей було положення українського населення в Сх. Галичині. За основу нарад взято меморіал нашого Зах.-Українського Т-ва, вручений нашими делегатами д-ром Романом Перфецьким і Антоном Петрушевичем президентові Комісії сирові Дікензону і гол. секретарові Унії проф. Рієсонові. Після довгих нарад, які тривали з малою перервою від рані до пізнього вечора, постановила Комісія — для висвітлення піднесених в нашій меморіалі фактів — відложити далі трактування справи до слідуєчого засідання, яке відбудеться в жовтні ц. р.

На засіданні Головної Ради Унії 28. червня ц. р. розглядало справу дальшого заступства нашого Зах.-Українського Т-ва в Головній Раді і Загальних зборах Унії. Після довгих нарад постановлено переслухати в найближчих днях делегатів Зах.-Українського Т-ва і відпоручника краю д-ра Оленсандра Марітчака, який саме 28. червня прибув до Ліону.

За Зах.-Українське Т-во Ліги Націй:

Д-р Роман Перфецький, Д-р Олександр Марітчак, Антін Петрушевич.

Замітка Редакції: З цього офіційного комунікату Зах.-Українського Т-ва Ліги Націй бачимо, що справа представляється дещо инакше, як це подав ПАТ. Отже український меморіал не відкинено, тільки відложено.

З піяпності Українського Соймового Клубу.

Інтерпеляції.

Як виглядає свобода зборів?

І. Інтерпеляція посла С. Підгірського і тов. до міністра внутрішніх справ щодо постійної заборони з боку дирекції поліції у Львові на публичні віча Українців у шкільних справах і незаконного переслідування української національності та українських інституцій у Львові.

Львівська дирекція поліції відобрала останніми часами українській суспільності спроможність користуватися правами громадянського життя. Вона нехтує закони про віча з 1867 р., рішення польської конституції і гарантії міжнародних договорів про охорону національних меншостей. Народний Організацій Українців міста Львова заборонили на протязі року 12 разів віча, які мали на чзрі дні виключно освітні справи. Зголошені у поліції реферати обмежувались до питань менше дражливих. Дня 30. марта ц. р. заборонено віче навіть на таку тему: Висота шкільних оплат і фонди на утримання українських шкіл у Львові.

Всі заборони основує поліція на постанові § 6. закону про віча з 15. листопада 1867, подаючи як мотив „здогад“ (przypuszczenie), що віче мало би загрозовувати публичному ладові та супкою. Ці „здогади“ є наскрізь безосновні та незаконні. Важко уявити собі, що би дискусія на теми чисто-культурні та шкільні могла скінчитися заворушенням. Ці заборони безправні ще й тим, що влада має змогу, згідно з § 13. закону про збори, розв'язати віче своїм делегатом, якщо на ньому трапились би події, що загрозовували би публичному ладові. На кожний випадок, президія віча складена з поважних громадян, є запорукою, що вони, свідомі законів, беруть на себе відповідальність за лад. Отже і з цього становища заборони поліції є незаконні.

Поліція не обмежується на самій забороні, а за кожним разом оперезує вхід до салі зборів сильним кордоном. Такі засоби мають на меті відстрашити власителів салі.

щоби вони не давали своїх поміщень на збори. Поліція йде ще далі і користується погрозами властителям салі і товариствам, що їх позачинає.

Тільки у двох випадках поліція доручила орган заторам зборів письмеву резолюцію і то на польській мові. Зрештою вона поклікувала організаторів особисто до дирекції поліції і там устно повідомляла про заборону. А що організатори зборів не приймали в'язань на польській мові, дирекція поліції казала привести їх на поліцію і там у бюрі держала їх кілька годин, і шейно тоді забороняла збори.

Дирекція поліції розв'язує навіть збори скликані зовсім законно на підставі §. 2., який дозволяє запрошувати обмежену кількість гостей. Так було дня 13. і 20. квітня у малій салі „Народнього Дому“. Крім цього поліція у забороні зборів користується грошевиими карами. Так сталося з інсп. Іваном Ліщинським, якого засуджено на заплату 100 зол., дня 8. марта ц. р. і вдруге дня 21. мая за відмову прийняти поліційне повідомлення писане польською мовою.

Дарма, що проти 6 наказів Дирекції поліції у Львові зголошено рекурс до воєвідства — воєвідство не змінило незаконних рішень поліції. Інтерпеляція в цій справі внесена сенаторкою Левчанівською до міністра внутрішніх справ залишилась без наслідків.

II. Інтерпеляція посла І. Павлюка і тов. до міністра внутрішніх справ щодо насилування законів старостою в Острозі на Волині, супроти селян з Волосківців.

Між селянами з Волосківців і діличкою села п. Антроповою вівся процес за землю ще перед р. 1886. Спирний ґрунт названий „Рокіта“ признано селянам, які володіли ним без перерви до р. 1922. Аж з цього часу новий завідуючий діличка Камінські, при помочі наказу старости та поліції почав відбирати збіжжя зібране з „Ро-

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська випадна тепер і золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

З новов про комунізм в європейських державах.

На V. конгресі комуністичного інтернаціоналу, що відбувся останніми днями у Москві, виголосив Зіновєв велику промову, в якій привертнув багато уваги історії Комінтерна та промахам у його діяльності. Він підкреслив, що в початках Комінтерн орієнтувався на революційний настрій мас та на велике невдоволення усіх європейських робітників із вислідів війни. Помилка заключалася в тому, що настрій мас не треба було рахувати, бо настрій це не реальна сила і кожної хвилини він може змінитися. Треба було відразу приступити до організації здисциплінованих комуністичних партій по всіх краях Європи. Такі партії єдино могли представляти собою якусь реальну силу і на ній можна було опертись. Цього не зроблено, але ту помилку направлено з часом. Тепер Комінтерн розпоряджає великою реальною силою. У всіх країнах ростуть компартії та працюють для прискорення революції.

Аналізуючи становище всіх партій, об'єднаних у Комінтерні, Зіновєв робить висновки про те, що політично тепер не німецька і не французька компартія, а лише англійська компартія є найважливішою секцією комінтерну. Англійська компартія мала, на роховує всього ма-

Понеділок 7. липня 1924 р.
в селі „Робітничого Дому“
о год. 8-й вечером

Концерт Модеста Менцинського в Перемишлі.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Ліга Народів про опіку над національними меншостями.

На прикінці своїх нарад прийняв Конгрес Товариств Ліги Народів ухвалу, яка зважає Начальну Раду Ліги, щоби була готова ужити супроти агресивних народів передбачувані санкції в цілі забезпечення опіки національним меншостям.

Програма конференції. II. 2. та III.

Конференція Малої Антанти займеться біжучими міжнародними справами, відношенням членів Малої Антанти до Советів, справами, котрі мають бути на денним порядку Ліги Народів, а особливо справою військової контролі, розброєння, трактату про взаємну поміч та справою льондонських переговорів що до відшкодувань.

З польського союму.

На останньому засіданні польського союму йшла боротьба о особу міністра освіти Міклашевського. Та завдяки нерішучості лівиці, міністер Міклашевський лишився далі на своїй місці.

Марнові банкноти.

Польське міністерство фінансів оголошує, що всі скарбові палати одержали поручення приймати на далі маркові банкноти при сплатах усяких податків.

Завзята боротьба в Мароку.

Прімо де Рівера виїздить до Марока. Операції в західній частині краю вже розпочалися. В битві 1.

Новий американський еміграційний закон (біл).

Новий американський закон про імміграцію устало докладно, скільки емігрантів із кожної держави може виїхати до Зєднених Держав північної Америки. За основу обчислення взято імміграцію з 1890 року. Новий закон каже, що лише 2 проц. емігрантів з 1890 р. може виїхати до Америки.

Для нашого селянина важною саме та цифра, яка призначена для тих, що емігрують із Польщі. Америка може прийняти на протязі року лише 8.872 осіб. Новий закон означає національність іммігрантів на основі країв, де вони народилися.

Кожний емігрант, що хоче їхати до Зєднених Держав північної Америки, повинен нести до американського консульства відповідне подання у двох примірниках. Оплата виноситься 1 долар. Імміграційна віза дається на одному екземплярі подання, а оплата за візу 9 доларів. Віза буде важною на протязі 4 місяців. Коли емігрант приїде до Америки по вказаній речинці візи, тоді там не робитимуть ніяких труднощів, наскільки він виїхав із Польщі перед цим речинцем.

Американський консулат при видаванні віз даватиме першостю таким категоріям емігрантів: А) 1) неодружені діти нижче 21 літ, 2) батькові або матері, 3) мужам і жінкам американських громадян понад 21 літ. Б) Висококваліфікованим робітникам і їх жінкам, а також дітям до 16 літ. Емігранти, що належать до категорії А), не можуть мати ніякого першества перед категорією Б). Обі ті категорії є уповноважені лише в обсягу 50 проц. від цілої суми емігрантів, що можуть виїхати з Польщі. Категорії Б) не можна примінявати до емігруючих з Польщі, бо вона відноситься в першій мірі до країв з дуже високою господарською культурою, як Данія та Голландія. Дозвіл на візу для тих емігрантів (з категорії Б) видаватиме виключно державний департамент у Вашингтоні.

Отже коли який емігрант буде покликуватися на якусь категорію для укаліфікованих, то може не бути в Польщі лише категорія А). Себто будуть це діти до 21 р. мужі або жінки американських громадян чи громадянок. В такому випадку необхідно, щоби той свояк в Америці, до якого їде емігрант, вніс до Генерального Імміграційного Комісаріату по-ання з проханням про призначення своєї візи з Польщі першества при одержанні візи у консулаті (американському). Коли генеральний комісар усталив, що такому-то емігрантові належить категорія для уповноважених, то вислав відповідний імміграційний сертифікат із дозволом на видачу візи до американського консульства у Варшаві. Американський консулат може шомі-

липня впало 8 офіцерів і 100 вояків еспанських. Начальником еспанських збройних сил у Мароку назначено ген. Кастро.

Розв'язання югославянського парламенту.

Пасіч одержав від короля уповноваження розв'язати парламент і оголосити термін нових виборів, які відбудуться в жовтні.

Кандидати на президента Зєднених Держав Півн. Америки.

При 42 голосуванні Мак Адо одержав 503 голосів, Сміт 318, Девіс 57. В останній рішучій хвилі прихильники Мак Ада віддадуть свої голоси на компромісного кандидата, сенатора з Індіани, Гольстера.

„Потшеби Руснуф ув'іглен-дньоне“.

На 142 засіданні польського союму, при дебати над бюджетом міністерства віроісп. і освіти п. Корнець сказав між иншим, що „також потреби „русного“ народу є узгляднені“. Після нього, відношення українського народу наступило в другій половині XIX ст. при вилатній участі польського народу (!). Літературна мова розвинулася при співучасті Поляків (!).

Нв жаль лише, каже бесідник, до польсько-українських відносин вмішалися посторонні сили, а саме... Німеччина (!) і Росія (!), які засіяли зерно ненависті.

сячно видавати лише 10 проц. віз із призначеної на рік суми.

Імміграційний закон передбачає ще крім того і таких іммігрантів, що їдуть поза тим числом 8.872. До них належать такі:

- 1) Жінки або діти (до 18 літ) повноправних американських громадян, що перебувають у Зєднених Державах.
- 2) Реємгранти, що вертаються назад до Америки, причім при виїзді з Америки вони мусять дістати від Генерального Імміграційного Комісара дозвіл на поворот, вказуючи при тім необхідну потребу на виїзд. Комісар має право признати такому чужинцеві права для повороту на протязі лише одного року.
- 3) Особи духовного стану та професори університетів, колегій, інститутів, наскільки вони бодай два роки працювали у своїх фахах та удаються до Зєднених Держав для продовження студій або для продовження своїх фахових занять. Вони можуть забирати зі собою своїх дітей та жінок.
- 4) Студенти понад 15 літ, що удаються туди для студій за окремим дозволом Міністра праці.

Крім цього мусять одержати візу поза означеною кількістю ще й такі категорії: 1) державні урядовці, їх родини та служби, 2) особи, що проїжджають лише через Зєднені Держави, 3) моряки, що їдуть до Америки завдяки своїй службі, 4) особи, що їдуть до Америки на короткий час у характері туристів або купців, чи то їдуть туди для приємності.

Варшавський американський консулат повідомив усі корабельні лінії, що мають свої агенції в Польщі про те, що до цього часу не одержав ще докладних інструкцій у справі формальностей, необхідних для одержання візи. Консулат надіється, що одержить ті інформції в першій половині липня п. р. Раніше консулат не видаватиме ніяких віз до Зєднених Держав. Вийком є лише реємгранти, що вертаються до Зєднених Держав, але не пізніше як 6 місяців від дати виїзду з Америки. Вони можуть одержати візу з тим, що до 30 днів по одержанню мусять виїхати до Америки. Жінки і діти повних американських громадян, що вже одержували візи, тепер також нових віз одержати не можуть, а навіть ті, що одержали їх на протязі останнього місяця на їх основі покищо до Америки виїхати не можуть. Розпорядок консульства є тимчасовий і вже мабуть по 15. липня п. р. не буде обов'язувати.

Повніші інформції подаємо до відома широких колам нашого громадянства для того, щоби ошадити зайву трату часу і гроші нашим людям, що хочуть їхати до Америки і які не раз їздять у цих справах ще до Варшави і далі, на те, щоби з нічим вернути додому.

Відгуки дня.

Мої фейлетони.

І яка біда спокуюла мене писати отті кеш-спі фейлетони?.. Був би сидів чоловік як у Бога на пахухою та польські порядки хачає волі ні: скртіло поприбувати сил. Не так, по правді, мене скортіло, як намовили приятелі.

— Будеш — кажу — ставним чоловіком на всю Галицьку Рутелію і на Волинь трошки!

— Е, що там слава! — відповіла. Вона моя той відгомін пролунає і загине. Важче: гонори, але важніше: голорар! Він один має змогу потішити і розрадити.

— Гроші?.. Що гроші, — мамона! Зачеїв знайши з настірливої ельоквенції редактор Федорів. — Видай три томища поезій, — несе не гає. Напиши кілька напівствів, шляхом туги, чи шляхом кохання, — князя Шевченка навіть за виставу не дасть. А тут — шкрабеш пару фейлетонів і всі про тебе заговорять!

— Шкож — думаю — може воно й справді так.

І став фейлетоністом.

Від цієї хвилі почав я свою покуту, яка була призначена для моєї особи щоби вно в чистилищі.

Перший фейлетон про Тугута обурив Ва. п. прокуратора. Ручу, що записав собі десь: „Hakliron Czirka wywrotowies i bo-rytel“!

Другий фейлетон про пяного приятеля над меншостей і рецензія на музику в Гостиниці замкнули мені кредит у цім льокалі.

Третій, про солов'їв, нагнав на мою голову всіх природників міста Львова, Озв'яла їх планка латинської назви солов'ї. Я написав, що солов'ї називається galinulus aser, а тимчасом його назва — pithacus gorilla. Дивно, що ці професори такі формалісти.

Так само було і з четвертим, п'ятим і шестим фейлетоном!

Але фактичне нещастя звалилося на мене щойно за дзвоник д-ра Фасцикула, за Заграничників і за Свіжу шляхту.

Я дістав цілу гору листів від тихих діячів з погрозами в сторону могого тіла і з наклепами на мій умовий стан. Кожний з тої компанії уважав, що це я його саме мав на думці.

За Заграничників образилися „Хранцувикі“ і не знаю, чи доживу ще до сльозучого фейлетону. Колисьто злетів на мене з вікна тяжений вазон, Вчера впала біля мене камінька з приліпленою карткою: „Смерть Ботокудам!“ Нині, користаючи з катару, мав я йти на Світезь, але боюся відвешення в памулі.

Та найбільше приїшлося мені витерпіти за „Свіжу шляхту“.

— Це є ординарний фейлетон! сказав до мене один Англієць, знайши зі своєї делікатності.

Так, так! Люде не терплять, як писати публічно про те, чим вони торгують..

Властивість „не терпіти“ у них, а навіть і у „сталих“ оїм смертельних ворогам. Здається, в їхніх серцях вище якийсь міжнародний ланцюжок бо: Ерло, д'Ачунццо, Купо, Угачуно і ще який там Японськ Нагасакі заступляться за своїх однозакінчеників.

Супроти цього всього я публічно відкидаю всі закиди, які я поробив людям у фейлетонах і заявляю:

ad 1) Пос Тугут не знайшов нічого доброго по львівських в'язницях.

ad 2) Музика в Гостиниці грає ліпше як симфонічна оркестра під орудою д-ра Людкевича.

ad 3) Солов'ї не є ніякою птахою, а його спів не має впливу на родинні незгоди і розводи серед Львовян.

Щодо Хранцувиків, з приємністю признаю, що вони ніколи не говорять між собою по українськи.

Щодо Свіжої Шляхти, — відкидаю, що вони свії. Навпаки: Багато назвиць вказує на те, що їх мобілізування сягає непамятних часів. Доказ: Махно, Кармелюк!.. Так само щодо предметів торгу, радо справляю свою похібку, яка зробила декому кривду. Вони торгують не молитвениками, а збіркою проповідей. За останню безосновну каломію всіх покривджених ширю і сердечно перепрошую.

Думаю, що все повше написане, (з каяттям і від щирого серця) приверне мені давне становище у салонах, кредит у льокалях і надію на кілька правдивих відшляхти пільнерів, якими вона так рідко частує порядних людей.

Galaktion Chinka.

Чи Ви післали вже писанку на „Рідну Школу“? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати чеками УПТ. або переназати до головної каси „Українського Педагогічного Т-ва“ у Львові, Ринок 10.

Дрібні вістки.

Союзні держави є менш-більше вдоволені німецькою нотою. Порозуміння з Німеччиною щодо поставлених п'яти домагає Союзниками ще нема.

Зєднені держави повторили заяву, що покищо не змінюють свого становища до радянської влади.

Фашисти напали на Адельсберг, на юго-славянській території, і побили урядовця. Італійський уряд робить заходи, щоби припинити такі напади.

Радіца провідника хорватського незалежного руху обвинувачено у державній зраді, за змову з Болгарією. З ним обвинувачують ще двох інших однодумців.

Ватинан лякається, щоби заяви Ерло не довели його до зривання дипломатичних зносин у Францію.

У Тоніо хтось зневажив американський прапор. Поліція шукає винуватця.

Комуністичний конгрес у Турині заборонило пруське міністерство. Учасників, які почали конгрес, розігнали та арештували.

Тунель під Ляманшем має ворогів в особі Асквіта та Льюїс Джорджа, які залягають проти будови, на засіданні „Комітету оборони держави“.

НОВИНКИ.

Нояфісната вчорашнього числа впа-ла на наш часопис за уваги у вступній статті на тему „новокресових“ законів, за деякі місця зі статті „Дручок чи довбня“, за кінець статті „Польський наступ і наша оборона“ та кінець статті „Наддніпрянська Україна“.

Модест Менцидський в Перемишлі. Інформують нас, що п. М. Менцидський загостить на один концерт до Перемишля — в понеділок, дня 7. липня. Концерт відбудеться в салі „Робітничого Дому“. Громадянство Перемишля і околиць буде отже мати нагоду почути свого дорогого земляка і насолоджуватися українською і чужою піснею в його мистецькій інтерпретації. Початок о год. 8-й вечір — білети продає „Народний Базар“.

Важна операція. Нелегка операцію зробив польське міністерство фінансів, переіхавши з марки на золотого. Та ще важшу операцію має перед собою кожний громадянин, який має нещастя заховати стирту старих баннотів. Його везень, що він зможе вимінити їх без трудностей на благородну монету. Уряди та крамниці домагаються „золотих“, а зорота Польського Банку подобають на твердиню. „Хвіст“ на вулиці і „хвіст“ у середині, перед масою... Нічим карнавадові котиліони! Одно віконце каси для виміни грошей на ціле місто! Так, немов би не могло їх бути стільки, скільки крамниць з тютюном або іншими солодощами! Але „Банк Польскі“ розкладає собі свою забаву виміни аж до 31. мая 1925 р.

З праського університету. Декадом філологічного факультету українського університету на 1924—1925 шкільний рік обраний д-р Агенор Артимович. А. А. ур. 30 жовтня 1879 року у Великому Курчові (повіт Чернівці) на Буковині. Промоція А. А. відбулась на черновецькому університеті 16 листопада 1907 року. В 1908 і 1909 року А. А. студіював на віденському університеті, потім був професором і директором у буковинських гімназіях. Прийняття габілітаційних праць відбулося в черновецькому університеті в 1914 році. Від 1921 року А. А. є професором українського університету в Празі.

„Начна“ берлінського „Руля“ про Петлюру. Берлінський „Руль“ подає в 1086 числі за газ. „Сегодня“ інформацію, досягнену ніби то в Румунії про те, що С. Петлюра нібито має намір заключити союз із Румунією. Петлюра бачимі складає румунському генеральному штабу ведення партизанських операцій у районі Виниці та Жмеринки.

Румунський „рай“. Харківські „Вісти“ подають: 1. травня в одному бесарабському селі арештовано юнаків, яких румунська сигуранца підозривала за комунізм. В них не знайдено ніяких доказів і сигуранца (румунська охранка) почала їх мучити. Одну з арештованих, молодшу дівчинку, підвешано за коси до стелі у вазничній камері. Від таких мук та від побиттів дівчина померла. Про долю інших арештованих нічого не відомо.

Як жити з політикою. Чотирох російських емігрантів викидало з Кишенева на французьку Рів'єру, до Ніши, де живе великий князь Кирил Володимирович, один з претендентів до російського престолу. Вони представили йому як делегати російської суспільності у Бесарабії, що бажає повернення царського престолу. І виманити від нього 10.000 франків на кошти пропаганди — щезли.

Торговля невілльниками не є привілеєм варварської культури, але може розвиватись і в такій цивілізованій добі як наша. Англійська преса повідомляє про поширення цієї торгівлі на побережжю Червоного Моря. Продавцями є здебільша Абисинці, які ковають Негрів над Нілем та у Судані, — купцями Араби, які перевозять живий товар у глибини Азії. Англійці зорганізували торгівельні лодки, які мають на меті вишукувати сковища купців. Винуватців ставлять перед наглім суд.

Кооператива „Рідна Школа“. Окружний суд як торговельний у Львові вписав до реєстру статут „Рідної Школи“, кооператив з обмеженою порукою у Львові дня 26. червня 1924. р. до ч. фірм. 717, Спд. II. 147. Кооператива „Рідна Школа“ поставила своїм завданням між іншим: 1) вести для своїх членів торговельно-книжками й друками усіх обсягів знання, а особливо підручниками до шкільного й позашкільного навчання та шкільними приладами, необхідними до шкільного навчання й урядження; 2) продукувати у власнім заряді і на власний рахунок шкільні прилади; 3) видавати власним коштом книжки, друки, брошури й часописи змісту виховного, наукового й літературного; 4) закладати власним коштом друкарні та переплетні; набувати, будувати й піднаймати будинки для заспокоєння потреб своїх членів; 5) приймати капітали за умовленим опроектуванням, далі давати про школи, курси, бурси, заохощати т. п. Осідок кооперативу „Рідна Школа“ — Львів, Ринок 10, — діяльність свою обіймає всі теперішні землі Річпосполитої польської. Один пай виносить 5 (пять) золотих) франків (себто: 5 зол. польських) і вписове 1/2 (піз) золотого. Число паїв необмежене. Порука двократна. Таким чином дано почин до нового великого діла. Від зрозуміння нашого за-

галу залежить, чи зуміємо зібрати могутній капітал чи зуміємо поставити і розвинути намічені підприємства так, щоб вони стали постійним доходом на удержання тих приватних шкіл, що існують, і творення нових. — Оснування такої кооперативної домагалось громадянство. Хайже тепер кожний і сам випиється в члені і приєднає нових членів. Гроші дані до кооперативу „Рідна Школа“ — це добре улькований капітал, який не тільки не пропаде для членів, але й може принести поважні доходи. Гроші слати на адресу: Кооператива „Рідна Школа“ у Львові, Ринок 10, II. поверх.

Тамне підземелля відкрив у Будапешті в наслідок великих сьогорічних злив. Воно знаходиться коло твердині Офе і т. зв. Старої палати і має походити ще з часів турецьких; як учні догадуються воно мало вести до гарему, однак поки що не знайдено його виходу.

Нова столиця Норвегії називатиметься від нового року „Осло“ намість дотеперішньої назви „Християнія“. Не знаємо, які мотиви промовляли при голосуванні членів міської ради Християнії за зміною старої назви. Важко стримати від вислову жалю, що назва тісно зв'язана з творами норвежської літератури: Гамсуна або Егера, шезне з географічної карти. Взагалі повоєнний запал у перехреснуванні не завжди можна вважати похвальним та розумним.

Присилайте складки на пресовий фонд на пн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

Закінчення однорічного торговельного курсу для абітурієнтів при торг. школі Т-ва „Провіта“ у Львові.

Дня 25-го червня ц. р. відбувся кінцевий іспит на однорічній торговельній курсі для абітурієнтів при торговельній школі Т-ва „Провіта“ у Львові. На іспиті був присутній делегат польської шкільної кураторії у Львові. До іспиту приступило 26 слухачів і 6 слухачок. — 2 слухачі були зовсім звільнені від іспиту. Іспит зложили всі (31 слухачів) на загаль з дуже добрим і добрим успіхом.

При роздачі свідоцтв директор курсу п. Д. Коренець попрашав абсолювентів теплими словами, заохочуючи їх до муравлиної праці на полі кооперації на місцях та до моральної і матеріальної помочі для одинокі української торговельної школи у Львові. Один з абсолювентів подякував п. директору як і цілому учительському зборові за їх цілорічну працю та заслуги коло піднесення наукової вартості курсу. Рівнож заявив, що всі абсолювенти курсу, розуміючи вагу і значіння нашого кооперативного руху посягають виключно для нього. Також висловив побажання, щоб курс у недалекий майбутности перетворився на першу українську високу торговельну школу, і щоб по всіх наших повітах почали організовувати торговельно-промислові школи.

Однорічний торговельний курс для абітурієнтів існує вже від 4 літ. Організація його під оглядом науковим є зовсім ідентична з організацією курсу при польській торговельній Академії у Львові. На ньому є 9 предметів обов'язкових і 5 предметів надобовязкових. Наука відбувається в поплудневих годинах. Завдяки енергічним заходам директора курсу п. Д. Коренець викладали на курсі самі визначні професорські сили, так що слухачі курсу мали змогу придбати відповідну підготовку та знання для будучої праці. Загал нашого громадянства, а головню наші фінансово-економічні та кооперативні інституції повинні звернути пильну увагу на існування згаданого курсу, підтримати його всіма моральними та матеріальними засобами — а також з огляду на велике значіння творення наших торговельно-промислових шкіл, повинні приступити до скорішої реалізації оснування таких шкіл, завершуючи їх заснуванням першої української високої торговельної школи.

Абсолювент курсу.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТЬ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Зміна програми і репертуару від 1. липня 1924. в цирку Корнакаго. Самі атракційні новини, надзвичайна тресура коней і т. и.

В неділю дня 6. VII. 1924. о год. 12. в полудне відбудеться на Богданівці (за горіщенською горахкою) посвячення /дзвіниці і трьох нових дзвонів. Гостей радо ви-таємо. — Богданівчани. 8 1—2

Надзвичайні Загальні Збори „Товариства українських слуг і зарібників „Сила“ у Львові відбудуться в неділю дня 20. липня 1924. о год. 3-й полудні — в разі браку комплексу о год. 4-й тогож дня в льокалі Товариства вул. Краківська 17. Дневний порядок: 1) Отворення зборів. 2) Відчитання протоколу з попередніх зборів. 3) Звіти Виділу. 4) Вибір Виділу на місце уступившого. 5) Установлення вписового і вкладки і пр. 6) Внесення і інтерпеляції. — Виділа. 15 1—1

Загальні Збори Повітового торговельно-кредитового Союзу кооператив з обмеженою порукою в Городку ягаль. відбудуться 24. липня 1924. о год. 10. перед полуднем в салі „Поміч“ з слідуочим дневним порядком: 1) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів. 2) Затвердження нової управи. 3) Відчитання і затвердження білнсу за 1923 р. 4) Розділ чистого зиску. 5) Спосіб дальшого ведення кооперативу, та поширення її. 6) Внесення і запити. Звіт, річні замкнення і білнс виложени в льокалі кооперативу на два тижні перед речинем Зборів. На слу-чай несприятливості вимаганого статуту числа членів відбудуться Загальні збори того самого дня о 11. год. перед полуднем в тім самім місці і з тим-же порядком нарад без огляду на число присутних членів. — Надзірна Рада. 18 1—1

В цілі переведення зміни статута скликує філія Т-ва Провіта в Бучачі на день 15. липня 1924 г. пол. полуд. в салі Т-ва „Праця“ в Бучачі **Надзвичайні Загальні Збори** своїх членів і відпоручників читальні „Провіта“ свого окоуга зі слідуочим дневним порядком: 1) Відкриття Зборів. 2) Зміна статута. 3) Як забезпечити корисний розвій читальні а селі. 4) Внески і запити. — За Виділ філії Т-ва „Провіта“ в Бучачі о. Пелех ЧВВ. голова, Д-р Гринів секретар. 20 1—1

Абітурієнти української акад. гімназії у Львові (головне завед.) і абітурієнти гімназії С. С. Васильянок з 1914 р. звольте подати свої адреси й відомости про інших товаришів (ок) з метою скликання спільного товариського зїзду. Адреса: І. Рудницький, редакція Діла. — Ірена Лежовська, о. Дмитро Семчишин, Іван Рудницький. 21 1—2

Податється до загального відома всім інтересованим батькам, що українська приватна гімназія з правом прилюдности в Золочеві відкриває з новим шкільним роком 1924/25 В. класу гімн., до якої вплиси переводить Управа української гімназії в Золочеві. — За Старшин Кружка УПТ. в Золочеві Іван Калинович. 5 2—2

На фонд інвалідів зложили в канцелярії УКТОНІ. в місяці червні ц. р. в золотих Вл. ПП:

О. Козловський, Рогатин 2, Повіт. Союз. Коопер. Станиславів 23, Жіноча Громада, Рогатин, 22, о. І. Виницький, Залізі 14:50, П. Костюк, учить в Руді паб. к. Лодзі 5, парохія Молодків, 3, філія „Провіта“ ім. Т. Шевченка, Львів 10, Олена Сагайдак, Нараїв, 2, громада Пиколовичі, 5:88, учениці шкіль УПТ. Львів, 15:10, Мих. Гикавий, Закопане, 1:15, Чит. „Провіти“ Джурич, 7:2, студентство УВШІ. зі збірки в часі свят 55:55, о. І. Тимків, Рахнів, 2, Василь Візний, збірка в Острові к. Щирця, 14:80, чит. „Провіти“ Тчлова, 5:55, о. Семен Гребенюк, Більче, 9:43, Іван Вовк, Гау-сівці, 2, о. Любом. Білинський, Монастирська, 8, парохія Золочів (о. д-р Юрик) 4:50, о. Сев. Метелля, Люблинець, 5, церк-ват на Левандівці з панахиди 14:44, о. д-р Ігнат Цегельський, Городок Ягаль. 17:57, о. Мих. Березюк, Ясенів гор. 16:47, чит. „Провіти“ Богданівці, 10:23, о. Мих. Шворський, Маркова, 2, о. Йосиф Тріска збірка в Бібріці, 34, о. В. Сузий, Болахів, 34:45, чит. „Провіти“ Олена, 6:60, парохія Бенюва (о. Тимчук) 4:44, парохія Тов-мач, 8:60, Жіноча Громада, Рогатин, 17, Спор. Т-во Ріпник Борислав, 110, збірка пластунку у Калущі, 27, Т. Титорівна, П. Колодівна, І. Кошолок, 9, о. Терлор Мурович Селіври, 1:44, парохія Церівна і Я-твиця, 6:66, перква в Умній, 12:41, І. Фе-ношин збірка в Станиславові, 150, чит. „Провіти“ Озеряни, 13:28, Іван Мануляк, Бережани, 5, перква в Болахові, 11:11, гром. Пиколовичі, 3:88, Гнат Мозак збірка Залу-че, 5, чит. „Провіти“ при робіт. відд. ч. 17 в Ліберці 36 кор. ч.

Усім повисшим жертводавцям, як і тим, що надіслали жетви чеками ПКО. скла-дає Управа УКТОНІ. іменем українських інвалідів шире Спасибі! 22 1—1

Дрібні оголошення.

ОСОБИ до варення, ведення малого гос-подарства домового, (а можливо і до шиття), потреба зараз на 2—3 місяці е-вентуально і на довше. Околиця здорова і гарна. Зголошення з поданням умов приймає Уряд парохіальний в Доброгос-тові поч. Ст.бник к. Дрогобича. 13 1—2

НА ЛІТНИСЬКУ в Карпатах є зараз до винайму на 3 місяці 2 кімнати о спіль-нім виході на 5—6 осіб і 2 кімнати о окремих входах на 2—3 особи. Цілоденне удержання 6—8 золотих. Зголошення до Адміністрації п.д. „Карпати“. 23 1—2

ГЛЯДАЮ лекції на місяць серпень на сес-лі в Косівщині, найрадше у священи-ка, без огляду на висоту винагороди, мо-же бути лише за удержання. Зголошення проситься слати до 25. липня до Адміні-страції „Діла“ для „учительки“. 11 2—2

ШТУЧНІ НОГИ, руки, коректори проти повстаючих горбів і скрючення хре-бетного стовпа. Бандажі проти літаючої нирки. Бандажі проти обниження жолудка. Бандажі проти скрючення, опадання і випадання матиці. Бандажі і гумові пан-чохи проти жилаків в нозі. Пінккладка „платфусові“ для хорих ніг. Мужеські і жіночі мочники для ослаблення на міхур. Опаски проти обвислости черева. Опаски проти поронення. Опаски по полозі як за-безпека проти т. зв. обірваности і щоби привести черево до нормального стану. Опаски на пропуклини в пахвині і на че-реві. Опаски на поправлення фігури і т. п. Поручає бандажист Г. Полячек, Сам-бір. Ілюстровані ціниики даром. 2159 3—4

ОГОЛОШЕННЯ.

Виділ Музичного Товариства ім. М. Лисенка філія Дрогобич

розписує отсим

КОНКУРС

на слідуочі посади в Муз. Інституті ім. Лисенка в Дрогобичі:

1) 3 посади учителів (люк) гри на фор-теп'яні. 2) 2 посади учит. гри на скрипці і віолончелі. 3) 1 посада учит. сольового співу. 4) 1 посада учит. гри на дутях ін-струментах.

Оферти з точним поданням кваліфікації слати найдальше до 1. VIII. 1924 наг-су: Д-р Володимир Ільницький, адво-ат в Дрогобичі, вул. Стрийська. 19 1—3

Виділа

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Рапапорта і Якова Насса.

Львів, вул. Синтусьна 17/II.

Пльомбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті пі-сля американської системи. Пациєнтів з провінції полагоджуються в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2139 8—10

ОГОЛОШЕННЯ.

Комітет будови Народного Дому на Богданівці оголошує отсим конкурс на віддання мулярських робіт при будові будинку Народного Дому.

Всіх інформатів уділити кермучіму будовою імж. Євген Нагірний. Львів вул. Лісна 14/II. від год. 11.—12. в пол., де можна оглянути план і одержати виміри робіт. Оферти в замкнених конвертах з на-писком „Оферти на мулярські роботи Н. Д. на Богданівці“, належить складати до дня 8. липня 1924. до год. 12. в пол. гол.в. комітету о. Гаврилюкові, пл. св. Юра ч. 5 двері 11.

До оферти належить долучити посві-тку зложення валдіом готівка або вексель в сумі 1% оферованої коти в одній з українських фінансових інституцій.

При виборі оферти першестанов мати-муть організовані фаховці-Українці

За комітет будови:

о. Євген Гаврилюк, Осип Голдач
голова. 9 2—2 секретар

Ширіть наш часопис!

Зміна програми і репертуару від 1. липня 1924. в цирку Корнакаго. Самі атракційні новини, надзвичайна тресура коней і т. и.

В неділю дня 6. VII. 1924. о год. 12. в полудне відбудеться на Богданівці (за горіщенською горахкою) посвячення /дзвіниці і трьох нових дзвонів. Гостей радо ви-таємо. — Богданівчани. 8 1—2

ЕВГЕН НАГІРНИЙ

Львів вул. Лісна ч. 11. II. п.

Писані на папері, Народні Дому

Затвердження для ч. 11. 11. 1

Секретаром дуча.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10, II. пош.
Конто пошт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в разі 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол. Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл. Німеччині 7'50
зл. Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Ре-
мунія 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Понеділок 7. липня 1924 р.
в салі „Нагородного Дому“
14 0 год. 8-й вечером 2-2

Концерт Модеста Менцинського в Перемішлі.

Симпатії і гроші.

Пересічний читач часописів, якого цікавлять питання війни та миру, має досить клопотів, щоб розв'язати зв'язок між муралістською працею міжнародної фінансової комісії і дружніми заявами представників великих держав, що нараз відчувли потребу братерської згоди. Треба цього читача потішити тим, що цей зв'язок не легко розв'язати і політикам.

Відношення Англії та Франції до Німеччини перебігають на лінії грошових претензій, але розбігається у продовженні цих ліній. Просимо прирівняти загальну ноту союзників у справі Німеччини зі заявами Мендонельда в парламенті. Нота є поезією, яку можна підложити під ноги, а заява Мендонельда висловом найреальнішої прози. Ця англійська проза каже: на найближчій міжнародній конференції рішатимемо фінансовий проект вироблений Американцем Девісом. А щойно згодом — усе інше. Іншими словами: Франція матиме в представниках Англії та Бельгіїх держав якнайширіших союзників щодо сплати воєнних дагів Німеччиною, але острах Франції перед німецьким майбутнім наступом є справою нереальною, бо не-своечасною.

Симпатії Англії для Франції кличуться на реальній лінії франко-німецьких кордонів, узедених останнім мировим договором, чи пак: силою французької зброї. Це значить, що англійська політична думка не вірить у можливість проврання цих кордонів Німеччиною у найближчій майбутності і тим самим не потребує ускладнювати нинішнього стану новими мілітарними зобов'язаннями. Франція бажала би скріпити свої зв'язки з Англією таким договором. Проти цього борониться Англія своєю дипломатією. Що парта північної договору, які дійсність приморять завтра зірвати? Англія на випадок війни може брати в ній участь лише за згодою свого всього народу та своїх доміній. А це нині важше ніж в останній війні. Німеччина перестала бути для Англії безоглядним та безпосереднім ворогом, з яким треба боротись на полі битви.

Кривди, заподіяні Франції війною, нехай винагородить Німеччина як може. У цьому пункті симпатії Англії стоять на боці Франції. Та вони зводяться до питання грошей. Щодо військових союзів, підписа-

них Францією з іншими державами для забезпечення себе перед несподіванками Німеччини, — це вже внутрішній французький інтерес. Англія глядить на Центральну та Східну Європу іншими очима і не має потреби солідаризуватись з французькою політикою. Вона має свої важливіші справи: Далекий Схід — Єгипет, Індія, Австралія, Новозеландія. Англії залежить у певній мірі на європейській рівновазі. Франції на перевазі тих держав, з якими вона ввійде в союз.

„Кресове законодавство“.

З рекламних голосів польської преси.

Задумані в поті чола добрим квадрумвіратом (д-р Ст. Грабські, д-р Левенгері, польський чорносотенець з Київля Б. Старчевські і ослаблений Ст. Тугут) і внесені 1. липня „кресові законопроекти“ про користування українською, білоруською і литовською мовами в перемішлі з „кресовими“ урядами та в справі організації шкільництва для тат. національних меншостей викликали просто рекламний шал польської преси. Варто зупинитися над цим рекламним горячком, яка в своїй безсоромності переходить всі межі приличності. Та недостатка місця примушує нас подати кілька зразків лише з найголовніших органів. Почнемо від „Лівниці“, яка прецінь повинна хоч про людське око зберегти приличність. І так пересічний „Роботник“, після кількох псевдо-демократичних коментів, висловлює певні польські чорні сотні.

„Будь що будь — лише він — внесення проекту, що торкається цих справ, укладає поступом в урядовій політиці. Є не рушення справи з мертвої точки. Висхідний уряд прийшов до висновку, що окремим народом ватажиться праця в школі уряд і судівництва. У відношенні до єврейської політики несподіваною і несподіваною праця є це крок вперед, а не назад на крок. Очевидно, ми зовсім не зрозуміли, що на шляху частинних правок в кількох параграфах можна найкраще розв'язати „кресів“. Навпаки, ті проекти зводяться в нас переконання, що тільки основна і нестерпима реформа, оперта на територіальній автономії, відокремлює мови. А в тому просторозвуженні національних справ — прихильно вітаємо навіть частинні способи зміни на краще“.

„Кресові законопроекти“ уважає „Роботник“ добрими, їх постанови доцільними, встигається трошки тільки проекту, що торкається

Нинішня проблема європейської рівноваги є здебільша справою економічною. Ось чому Англія налягає в першу чергу на поладнання цієї справи. А що не історія досить запутана, то за час її розв'язки може розв'язатись трохи обид: можна буде почати також реальні економічні взаємини на просторах реаліської влади.

Франко-англійська дружба у нинішній і стадії є історією взаємини двох держав, яких солідність у загально-культурних змаганнях та спільна симпатія не в силі змінити протилежності реальних інтересів.

шкільництва. Та одночасно він потішається тим, що цей проект є тільки „розмовий“. І хоч він „дає великі привілеї польському шкільництву“, хоч вводить „зовсім фальшивий під культурно-педагогічним оглядом принцип двоязычності, то все таки польські соціалісти „прикладно вітають“ це затвердження законотатним шляхом глуму над українською нацією.

Зближений до Тугута „Курер поранний“ користується цією нагодою, щоб насліди на своїх правах противників, але у відношенні до не-польських народів вповні солідаризується з ними. Внесення „кресових законопроектів“ є dokonаним фактом.

„якому польські ліні партії мусять дати свою апробату, якщо не хочуть, щоб національна проблема зосталась знайома на велику втіху всім націоналістам. На свідання націоналістичних представників національних меншостей у виробленні догматичних законів важко рахувати: все, що починає вперёд управління цієї проблеми, є нещастям для їх демократії. Польський націоналізм з зойком видає себе ті проекти і зовсім не гнівається би, як би вони вили — і в тім важко ділати. Це подекуди внесене важке становище прс. Тугута, якого визначено співзачини в авторстві тих компромісних проектів і який своєю участю в таких умовинах не міг, мовляв, відмовити. Ті проекти сповнюють тільки виконання постанови конституції і зобов'язані триматися про меншості. Справа самозабудування тьмості іспівідки (справа університету в налягає вже до соймової ініціативи. Її виконання є категоричним обов'язком ексекутиви“.

Тактично споріднений в „Лівниці“ старенький консервативний „Час“ радіє цією патемішчиною як мала дитина.

„Вийняткову далекостягість — гукне старушок — має закон, пропозитий урядом сойму, якого метою є управління справ урядової мови. Хоч всупереч загальному вступові, який лише стверджує становище і обов'язок польської мови, закон по суті торкається тільки східних окраїн, то його політичне значіння сягає далеко за територіальні межі, які закреслює. С не без сумніву перша дуже поважна справа законного унормування языкових прав національних меншостей в границях польської республіки — і великий крок на шляху національного порозуміння“.

„Час“ дуже жалкує, що в „кресових законах“ не накинено Українцям і Білорусинам латинки. Відносно цих останніх він не тратить на-

дій, що не можна зробити адміністративним шляхом. Щож торкається України,

то згорі можна передбачити, що квестію азбуки тактизуватимуть лоти як ролі і ті, бо є надто зважаним під тим оглядом, і ціла їх література зовсім писма, яке повстало з переробленої церковної азбуки, т. зв. кирилиці“.

Радість „Часу“ не вгаває. Він з натмірної втіхи доволі ясно подає ті мотиви, які пхнули чорну сотню на шлях „кресового законодавства“.

„Вносячи свій проект, уряд без сумніву має на меті поновити її устійності языкові права не-польських національностей — і в той спосіб задокументувати в очах цілої Європи духа толеранції і співзвучності, що пробіває наше громадянство. З огляду на західно-європейських народів тим більше мусимо чіплятися тепер, що протипольська пропаганда на міжнародній арені стає все більш інтензивною і пробирається на їх до тих кол, які ми мали право вважати цинічними і прихильними до нас. Без сумніву також супроти Союзу Народів будемо представляти жалоби і домагання наших національних меншостей, які легко відріжемо, маючи в руках такій переконуючий аргумент, як ліберальний языковий закон. Тому слід перевести його без спадку на неминучу опозицію українських і білоруських соймових політиків, які уся рачи свого існування асбачують в нестерпимій і беззастидній боротьбі з польською державністю“.

На ту саму нуту, що й „Час“ співає теж варшавський „Курер польський“. Він уважає, що з хвилиною появи цих „кресових законопроектів“ починається нова ера в житті Польщі.

„День, в якому прийняли до сойму проекти, що торкаються уповільнення справи національних меншостей в Польщі, на всякий випадок є великим днем в розвитку консолідації нашої держави“.

Центральний орган ендеції „Газета варшавська“ зберіжливо висловлює свій погляд. Хоч „кресові законопроекти“ є її байстрюками, вона не так радіє їх появою на світ, як радше утриваленням своєї денационалізаційної системи і притисненням до співзвучності в цій своїй політиці польської „лівиці“. Жаліється „Газ. варш.“, що це буде важке завдання, бо

„між польськими партіями не було досі порозуміння щодо принципів його становлення в обов'язку мовної справи, шиж тодішній пост, вибраних населенням східних провінцій, то їх дотеперішнє поведіння в своїй справі, що вони не є представниками дійсних змагань і бажань того населення (відне опатентування! Ред.); тому не можна було покликати їх до співпраці в правому нормуванні справ, що так близько обходять населення східних провінцій“.

Отже представниками змагань і бажань українського і білоруського народу не є вибрані українські і білоруські послы, тільки Грабські, Левенгері, Тугут, Прушинські, Мантерис і інша братія. Виходить з цього, що польські бажання в російській думі чи пруському соймі краще заступали Пуришкевичі, Маркови і пруські гакатишті. З такою льогікою важко сперечатися. Єдиний рефрен усього цього баламуцтва є один:

„Не є справою без значіння усунення в нашій внутрішній житті одної з прихильних домагань зовнішньої інтервенції. Чим менше буде справ подібної натури, тим краще для польської держави“.

Пр. 638/24. В імені Річчосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішиє на внісок державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 141 з дня 29. червня 1924. писі „Діло“ ч. 141 з дня 29. червня 1924. в артикулі під заголовком: 1) „Про новий режим цілий артикул 2) „Новий режим цілий артикул 3) „Новий режим цілий артикул 4) „Новий режим цілий артикул 5) „Новий режим цілий артикул 6) „Новий режим цілий артикул 7) „Новий режим цілий артикул 8) „Новий режим цілий артикул 9) „Новий режим цілий артикул 10) „Новий режим цілий артикул 11) „Новий режим цілий артикул 12) „Новий режим цілий артикул 13) „Новий режим цілий артикул 14) „Новий режим цілий артикул 15) „Новий режим цілий артикул 16) „Новий режим цілий артикул 17) „Новий режим цілий артикул 18) „Новий режим цілий артикул 19) „Новий режим цілий артикул 20) „Новий режим цілий артикул 21) „Новий режим цілий артикул 22) „Новий режим цілий артикул 23) „Новий режим цілий артикул 24) „Новий режим цілий артикул 25) „Новий режим цілий артикул 26) „Новий режим цілий артикул 27) „Новий режим цілий артикул 28) „Новий режим цілий артикул 29) „Новий режим цілий артикул 30) „Новий режим цілий артикул 31) „Новий режим цілий артикул 32) „Новий режим цілий артикул 33) „Новий режим цілий артикул 34) „Новий режим цілий артикул 35) „Новий режим цілий артикул 36) „Новий режим цілий артикул 37) „Новий режим цілий артикул 38) „Новий режим цілий артикул 39) „Новий режим цілий артикул 40) „Новий режим цілий артикул 41) „Новий режим цілий артикул 42) „Новий режим цілий артикул 43) „Новий режим цілий артикул 44) „Новий режим цілий артикул 45) „Новий режим цілий артикул 46) „Новий режим цілий артикул 47) „Новий режим цілий артикул 48) „Новий режим цілий артикул 49) „Новий режим цілий артикул 50) „Новий режим цілий артикул 51) „Новий режим цілий артикул 52) „Новий режим цілий артикул 53) „Новий режим цілий артикул 54) „Новий режим цілий артикул 55) „Новий режим цілий артикул 56) „Новий режим цілий артикул 57) „Новий режим цілий артикул 58) „Новий режим цілий артикул 59) „Новий режим цілий артикул 60) „Новий режим цілий артикул 61) „Новий режим цілий артикул 62) „Новий режим цілий артикул 63) „Новий режим цілий артикул 64) „Новий режим цілий артикул 65) „Новий режим цілий артикул 66) „Новий режим цілий артикул 67) „Новий режим цілий артикул 68) „Новий режим цілий артикул 69) „Новий режим цілий артикул 70) „Новий режим цілий артикул 71) „Новий режим цілий артикул 72) „Новий режим цілий артикул 73) „Новий режим цілий артикул 74) „Новий режим цілий артикул 75) „Новий режим цілий артикул 76) „Новий режим цілий артикул 77) „Новий режим цілий артикул 78) „Новий режим цілий артикул 79) „Новий режим цілий артикул 80) „Новий режим цілий артикул 81) „Новий режим цілий артикул 82) „Новий режим цілий артикул 83) „Новий режим цілий артикул 84) „Новий режим цілий артикул 85) „Новий режим цілий артикул 86) „Новий режим цілий артикул 87) „Новий режим цілий артикул 88) „Новий режим цілий артикул 89) „Новий режим цілий артикул 90) „Новий режим цілий артикул 91) „Новий режим цілий артикул 92) „Новий режим цілий артикул 93) „Новий режим цілий артикул 94) „Новий режим цілий артикул 95) „Новий режим цілий артикул 96) „Новий режим цілий артикул 97) „Новий режим цілий артикул 98) „Новий режим цілий артикул 99) „Новий режим цілий артикул 100) „Новий режим цілий артикул 101) „Новий режим цілий артикул 102) „Новий режим цілий артикул 103) „Новий режим цілий артикул 104) „Новий режим цілий артикул 105) „Новий режим цілий артикул 106) „Новий режим цілий артикул 107) „Новий режим цілий артикул 108) „Новий режим цілий артикул 109) „Новий режим цілий артикул 110) „Новий режим цілий артикул 111) „Новий режим цілий артикул 112) „Новий режим цілий артикул 113) „Новий режим цілий артикул 114) „Новий режим цілий артикул 115) „Новий режим цілий артикул 116) „Новий режим цілий артикул 117) „Новий режим цілий артикул 118) „Новий режим цілий артикул 119) „Новий режим цілий артикул 120) „Новий режим цілий артикул 121) „Новий режим цілий артикул 122) „Новий режим цілий артикул 123) „Новий режим цілий артикул 124) „Новий режим цілий артикул 125) „Новий режим цілий артикул 126) „Новий режим цілий артикул 127) „Новий режим цілий артикул 128) „Новий режим цілий артикул 129) „Новий режим цілий артикул 130) „Новий режим цілий артикул 131) „Новий режим цілий артикул 132) „Новий режим цілий артикул 133) „Новий режим цілий артикул 134) „Новий режим цілий артикул 135) „Новий режим цілий артикул 136) „Новий режим цілий артикул 137) „Новий режим цілий артикул 138) „Новий режим цілий артикул 139) „Новий режим цілий артикул 140) „Новий режим цілий артикул 141) „Новий режим цілий артикул 142) „Новий режим цілий артикул 143) „Новий режим цілий артикул 144) „Новий режим цілий артикул 145) „Новий режим цілий артикул 146) „Новий режим цілий артикул 147) „Новий режим цілий артикул 148) „Новий режим цілий артикул 149) „Новий режим цілий артикул 150) „Новий режим цілий артикул 151) „Новий режим цілий артикул 152) „Новий режим цілий артикул 153) „Новий режим цілий артикул 154) „Новий режим цілий артикул 155) „Новий режим цілий артикул 156) „Новий режим цілий артикул 157) „Новий режим цілий артикул 158) „Новий режим цілий артикул 159) „Новий режим цілий артикул 160) „Новий режим цілий артикул 161) „Новий режим цілий артикул 162) „Новий режим цілий артикул 163) „Новий режим цілий артикул 164) „Новий режим цілий артикул 165) „Новий режим цілий артикул 166) „Новий режим цілий артикул 167) „Новий режим цілий артикул 168) „Новий режим цілий артикул 169) „Новий режим цілий артикул 170) „Новий режим цілий артикул 171) „Новий режим цілий артикул 172) „Новий режим цілий артикул 173) „Новий режим цілий артикул 174) „Новий режим цілий артикул 175) „Новий режим цілий артикул 176) „Новий режим цілий артикул 177) „Новий режим цілий артикул 178) „Новий режим цілий артикул 179) „Новий режим цілий артикул 180) „Новий режим цілий артикул 181) „Новий режим цілий артикул 182) „Новий режим цілий артикул 183) „Новий режим цілий артикул 184) „Новий режим цілий артикул 185) „Новий режим цілий артикул 186) „Новий режим цілий артикул 187) „Новий режим цілий артикул 188) „Новий режим цілий артикул 189) „Новий режим цілий артикул 190) „Новий режим цілий артикул 191) „Новий режим цілий артикул 192) „Новий режим цілий артикул 193) „Новий режим цілий артикул 194) „Новий режим цілий артикул 195) „Новий режим цілий артикул 196) „Новий режим цілий артикул 197) „Новий режим цілий артикул 198) „Новий режим цілий артикул 199) „Новий режим цілий артикул 200) „Новий режим цілий артикул 201) „Новий режим цілий артикул 202) „Новий режим цілий артикул 203) „Новий режим цілий артикул 204) „Новий режим цілий артикул 205) „Новий режим цілий артикул 206) „Новий режим цілий артикул 207) „Новий режим цілий артикул 208) „Новий режим цілий артикул 209) „Новий режим цілий артикул 210) „Новий режим цілий артикул 211) „Новий режим цілий артикул 212) „Новий режим цілий артикул 213) „Новий режим цілий артикул 214) „Новий режим цілий артикул 215) „Новий режим цілий артикул 216) „Новий режим цілий артикул 217) „Новий режим цілий артикул 218) „Новий режим цілий артикул 219) „Новий режим цілий артикул 220) „Новий режим цілий артикул 221) „Новий режим цілий артикул 222) „Новий режим цілий артикул 223) „Новий режим цілий артикул 224) „Новий режим цілий артикул 225) „Новий режим цілий артикул 226) „Новий режим цілий артикул 227) „Новий режим цілий артикул 228) „Новий режим цілий артикул 229) „Новий режим цілий артикул 230) „Новий режим цілий артикул 231) „Новий режим цілий артикул 232) „Новий режим цілий артикул 233) „Новий режим цілий артикул 234) „Новий режим цілий артикул 235) „Новий режим цілий артикул 236) „Новий режим цілий артикул 237) „Новий режим цілий артикул 238) „Новий режим цілий артикул 239) „Новий режим цілий артикул 240) „Новий режим цілий артикул 241) „Новий режим цілий артикул 242) „Новий режим цілий артикул 243) „Новий режим цілий артикул 244) „Новий режим цілий артикул 245) „Новий режим цілий артикул 246) „Новий режим цілий артикул 247) „Новий режим цілий артикул 248) „Новий режим цілий артикул 249) „Новий режим цілий артикул 250) „Новий режим цілий артикул 251) „Новий режим цілий артикул 252) „Новий режим цілий артикул 253) „Новий режим цілий артикул 254) „Новий режим цілий артикул 255) „Новий режим цілий артикул 256) „Новий режим цілий артикул 257) „Новий режим цілий артикул 258) „Новий режим цілий артикул 259) „Новий режим цілий артикул 260) „Новий режим цілий артикул 261) „Новий режим цілий артикул 262) „Новий режим цілий артикул 263) „Новий режим цілий артикул 264) „Новий режим цілий артикул 265) „Новий режим цілий артикул 266) „Новий режим цілий артикул 267) „Новий режим цілий артикул 268) „Новий режим цілий артикул 269) „Новий режим цілий артикул 270) „Новий режим цілий артикул 271) „Новий режим цілий артикул 272) „Новий режим цілий артикул 273) „Новий режим цілий артикул 274) „Новий режим цілий артикул 275) „Новий режим цілий артикул 276) „Новий режим цілий артикул 277) „Новий режим цілий артикул 278) „Новий режим цілий артикул 279) „Новий режим цілий артикул 280) „Новий режим цілий артикул 281) „Новий режим цілий артикул 282) „Новий режим цілий артикул 283) „Новий режим цілий артикул 284) „Новий режим цілий артикул 285) „Новий режим цілий артикул 286) „Новий режим цілий артикул 287) „Новий режим цілий артикул 288) „Новий режим цілий артикул 289) „Новий режим цілий артикул 290) „Новий режим цілий артикул 291) „Новий режим цілий артикул 292) „Новий режим цілий артикул 293) „Новий режим цілий артикул 294) „Новий режим цілий артикул 295) „Новий режим цілий артикул 296) „Новий режим цілий артикул 297) „Новий режим цілий артикул 298) „Новий режим цілий артикул 299) „Новий режим цілий артикул 300) „Новий режим цілий артикул 301) „Новий режим цілий артикул 302) „Новий режим цілий артикул 303) „Новий режим цілий артикул 304) „Новий режим цілий артикул 305) „Новий режим цілий артикул 306) „Новий режим цілий артикул 307) „Новий режим цілий артикул 308) „Новий режим цілий артикул 309) „Новий режим цілий артикул 310) „Новий режим цілий артикул 311) „Новий режим цілий артикул 312) „Новий режим цілий артикул 313) „Новий режим цілий артикул 314) „Новий режим цілий артикул 315) „Новий режим цілий артикул 316) „Новий режим цілий артикул 317) „Новий режим цілий артикул 318) „Новий режим цілий артикул 319) „Новий режим цілий артикул 320) „Новий режим цілий артикул 321) „Новий режим цілий артикул 322) „Новий режим цілий артикул 323) „Новий режим цілий артикул 324) „Новий режим цілий артикул 325) „Новий режим цілий артикул 326) „Новий режим цілий артикул 327) „Новий режим цілий артикул 328) „Новий режим цілий артикул 329) „Новий режим цілий артикул 330) „Новий режим цілий артикул 331) „Новий режим цілий артикул 332) „Новий режим цілий артикул 333) „Новий режим цілий артикул 334) „Новий режим цілий артикул 335) „Новий режим цілий артикул 336) „Новий режим цілий артикул 337) „Новий режим цілий артикул 338) „Новий режим цілий артикул 339) „Новий режим цілий артикул 340) „Новий режим цілий артикул 341) „Новий режим цілий артикул 342) „Новий режим цілий артикул 343) „Новий режим цілий артикул 344) „Новий режим цілий артикул 345) „Новий режим цілий артикул 346) „Новий режим цілий артикул 347) „Новий режим цілий артикул 348) „Новий режим цілий артикул 349) „Новий режим цілий артикул 350) „Новий режим цілий артикул 351) „Новий режим цілий артикул 352) „Новий режим цілий артикул 353) „Новий режим цілий артикул 354) „Новий режим цілий артикул 355) „Новий режим цілий артикул 356) „Новий режим цілий артикул 357) „Новий режим цілий артикул 358) „Новий режим цілий артикул 359) „Новий режим цілий артикул 360) „Новий режим цілий артикул 361) „Новий режим цілий артикул 362) „Новий режим цілий артикул 363) „Новий режим цілий артикул 364) „Новий режим цілий артикул 365) „Новий режим цілий артикул 366) „Новий режим цілий артикул 367) „Новий режим цілий артикул 368) „Новий режим цілий артикул 369) „Новий режим цілий артикул 370) „Новий режим цілий артикул 371) „Новий режим цілий артикул 372) „Новий режим цілий артикул 373) „Новий режим цілий артикул 374) „Новий режим цілий артикул 375) „Новий режим цілий артикул 376) „Новий режим цілий артикул 377) „Новий режим цілий артикул 378) „Новий режим цілий артикул 379) „Новий режим цілий артикул 380) „Новий режим цілий артикул 381) „Новий режим цілий артикул 382) „Новий режим цілий артикул 383) „Новий режим цілий артикул 384) „Новий режим цілий артикул 385) „Новий режим цілий артикул 386) „Новий режим цілий артикул 387) „Новий режим цілий артикул 388) „Новий режим цілий артикул 389) „Новий режим цілий артикул 390) „Новий режим цілий артикул 391) „Новий режим цілий артикул 392) „Новий режим цілий артикул 393) „Новий режим цілий артикул 394) „Новий режим цілий артикул 395) „Новий режим цілий артикул 396) „Новий режим цілий артикул 397) „Новий режим цілий артикул 398) „Новий режим цілий артикул 399) „Новий режим цілий артикул 400) „Новий режим цілий артикул 401) „Новий режим цілий артикул 402) „Новий режим цілий артикул 403) „Новий режим цілий артикул 404) „Новий режим цілий артикул 405) „Новий режим цілий артикул 406) „Новий режим цілий артикул 407) „Новий режим цілий артикул 408) „Новий режим цілий артикул 409) „Новий режим цілий артикул 410) „Новий режим цілий артикул 411) „Новий режим цілий артикул 412) „Новий режим цілий артикул 413) „Новий режим цілий артикул 414) „Новий режим цілий артикул 415) „Новий режим цілий артикул 416) „Новий режим цілий артикул 417) „Новий режим цілий артикул 418) „Новий режим цілий артикул 419) „Новий режим цілий артикул 420) „Новий режим цілий артикул 421) „Новий режим цілий артикул 422) „Новий режим цілий артикул 423) „Новий режим цілий артикул 424) „Новий режим цілий артикул 425) „Новий режим цілий артикул 426) „Новий режим цілий артикул 427) „Новий режим цілий артикул 428) „Новий режим цілий артикул 429) „Новий режим цілий артикул 430) „Новий режим цілий артикул 431) „Новий режим цілий артикул 432) „Новий режим цілий артикул 433) „Новий режим цілий артикул 434) „Новий режим цілий артикул 435) „Новий режим цілий артикул 436) „Новий режим цілий артикул 437) „Новий режим цілий артикул 438) „Новий режим цілий артикул 439) „Новий режим цілий артикул 440) „Новий режим цілий артикул 441) „Новий режим цілий артикул 442) „Новий режим цілий артикул 443) „Новий режим цілий артикул 444) „Новий режим цілий артикул 445) „Новий режим цілий артикул 446) „Новий режим цілий артикул 447) „Новий режим цілий артикул 448) „Новий режим цілий артикул 449) „Новий режим цілий артикул 450) „Новий режим цілий артикул 451) „Новий режим цілий артикул 452) „Новий режим цілий артикул 453) „Новий режим цілий артикул 454) „Новий режим цілий артикул 455) „Новий режим цілий артикул 456) „Новий режим цілий артикул 457) „Новий режим цілий артикул 458) „Новий режим цілий артикул 459) „Новий режим цілий артикул 460) „Новий режим цілий артикул 461) „Новий режим цілий артикул 462) „Новий режим цілий артикул 463) „Новий режим цілий артикул 464) „Новий режим цілий артикул 465) „Новий режим цілий артикул 466) „Новий режим цілий артикул 467) „Новий режим цілий артикул 468) „Новий режим цілий артикул 469) „Новий режим цілий артикул 470) „Новий режим цілий артикул 471) „Новий режим цілий артикул 472) „Новий режим цілий артикул 473) „Новий режим цілий артикул 474) „Новий режим цілий артикул 475) „Новий режим цілий артикул 476) „Новий режим цілий артикул 477) „Новий режим цілий артикул 478) „Новий режим цілий артикул 479) „Новий режим цілий артикул 480) „Новий режим цілий артикул 481) „Новий режим цілий артикул 482) „Новий режим цілий артикул 483) „Новий режим цілий артикул 484) „Новий режим цілий артикул 485) „Новий режим цілий артикул 486) „Новий режим цілий артикул 487) „Новий режим цілий артикул 488) „Новий режим цілий артикул 489) „Новий режим цілий артикул 490) „Новий режим цілий артикул 491) „Новий режим цілий артикул 492) „Новий режим цілий артикул 493) „Новий режим цілий артикул 494) „Новий режим цілий артикул 495) „Новий режим цілий артикул 496) „Новий режим цілий артикул 497) „Новий режим цілий артикул 498) „Новий режим цілий артикул 499) „Новий режим цілий артикул 500) „Новий режим цілий артикул 501) „Новий режим цілий артикул 502) „Новий режим цілий артикул 503) „Новий режим цілий артикул 504) „Новий режим цілий артикул 505) „Новий режим цілий артикул 506) „Новий режим цілий артикул 507) „Новий режим цілий артикул 508) „Новий режим цілий артикул 509) „Новий режим цілий артикул 510) „Новий режим цілий артикул 511) „Новий режим цілий артикул 512) „Новий режим цілий артикул 513) „Новий режим цілий артикул 514) „Новий режим цілий артикул 515) „Новий режим цілий артикул 516) „Новий режим цілий артикул 517) „Новий режим цілий артикул 518) „Новий режим цілий артикул 519) „Новий режим цілий артикул 520) „Новий режим цілий артикул 521) „Новий режим цілий артикул 522) „Новий режим цілий артикул 523) „Новий режим цілий артикул 524) „Новий режим цілий артикул 525) „Новий режим цілий артикул 526) „Новий режим цілий артикул 527) „Новий режим цілий артикул 528) „Новий режим цілий артикул 529) „Новий режим цілий артикул 530) „Новий режим цілий артикул 531) „Новий режим цілий артикул 532) „Новий режим цілий артикул 533) „

Тепер вже аж надто ясно, для кого ухвалюється „кресові закони“. Думаємо, що них виписок до-силь, щоби зорієнтуватися в боже-вільній рекламі кепського експор-тованого товару. Дивує нас тільки, як можна так поважно говорити про неповажні річі.

* * *

Епохальні „кресові закони“ в пач-карський спосіб внесено до сойму, тим самим відбираючи їм увесь серед епохальності. В такий же спосіб відбулося й „перше читання“ проєктів в соймі. Ратай відчитав заголовки „законопроєктів“ серед всяких дрібниць і на власну руку переказав їх конституційній комісії.

Дня 3. ч. м. „кресові законопро-єкти“ в хоробливо приспіненому темі прийшли на чергу нарад конст. комісії. Референт Кернік на-звав їх найбільш ліберальними, які не мають ніякої аналогії в світі (справді?). Законний батько тих мертвороджених байстрят Ст. Граб-жі вдарив у ліричний тон, підкрес-люючи, що їх завданням „довести до порозуміння (!) всіх національ-ностей і зрівнати з тенденціями взаїм-ного поборювання і спомання націоналізму (чуєте? — Ред.)“.

Довшу промову виголосив пос. Грінбавм, в якій між иншим за-значив:

„Ви звернули увагу на Українців і Біло-русів, бо вони мають силу і піддержку, а иншим національностям уряд кинув оклап, або зовсім нічого. Колиб ви справді хо-тіли дати гарантії культурного розвитку національностей, то ви повинні дати тери-торіальну автономію. Однак ви терито-ріальний принцип признаєте тоді, коли хо-чете ввести обмеження. Ті закони є так сконструовані, що хочете дати нам ролію польонізаторів на окраїнах. Ми, Жиди, ні-коли не будемо на окраїнах говорити, польською мовою (колиб це відповідало дійсності! — Ред.) Давнійше шляхта да-вала нам ключі від церкви, щ би її (шля-гу), ратувати, а ми то оплачували пото-ками крови. Сьогодні це не повториться. Познання, де ми відігравали ролію герма-нізаторів для Німеччини, не повторимо для Польщі на Волині“.

В імені Українського Клубу за-явив пос. С. Хруцький найрі-шучіший протест проти таких законопроєктів. Бесідник знає, що під ними криється утривалення в законній формі дотеперішньої системи.

Пос. Гарашкевич в імені Білорусів спинюється над поль-ською політикою супроти білорусь-кого народу і ставить внесення, щоби над урядовими про-єктами перейти до ден-ного порядку.

Над проєктами забирали ще го-лос посла Райх, Шрайбер, Утта і поклонник Естерки мін. Мікша-шевські.

Дрібні вістки.

Північно-Американські Зєдинені Дєржави видали комунікат, в якому стверджують, що їхнє становище до Ра-дянського Союзу в ніч не змінилося й на будуче зміна такого не намічається.

Большевизня торговельна місія на протязі місяця має злізкувати в Бер-ліні всі свої агенди і вийти. Склад місії вже повідомлений про звільнення з посад.

В Єрусалимі вбито вистрілами з ре-вольвера єрусалимського кореспондента „Дейлі Експрес“ д-ра Ізраїля Гаая. Під-клад атентату — непорозуміння між сіо-ністами і жидівськими ортодоксами в Палестині.

Японія прийняла запрошення на льон-донську конференцію. Її заступатимуть японські амбасадори з Лондону і Парижа.

Франція не згодиться, щоби військова контролє Німеччини трівала лише до кінця вересня.

Баварія застерігається, що на випадок переходу німецьких залізниць до рук ак-ційного товариства, на це потрібно згоди Зауарі згідно з 8 точкою договору між Німеччиною і Баварією.

Труп Матеоті по два дні пиль-них розслідувань не знайдено. Винуватців су-дитимуть в осени.

З Америки приїхало в Європу 70 банкі-рів з наміром обіхати всі важні центри.

Французький парламент розбився вже остаточно на комісії. Комісії укон-ституовалися. Головою фінансової комісії вибрано Обіоля, військової ген. Макіно, закордонних справ Буїлю, торговельної Левассєра, колоній Діага. Генеральним референтом фінансових справ став Біолет.

На межі католицизму і православ'я.

II. Сучасний стан Польщі і православ'я.

Ціла українсько-уніятська тери-торія після довгої боротьби най-нилася силою несприятливих об-ставин в новоозначених границях Польщі. Поруч з нею в тих самих границях найнилася заселена Украї-нцями, простором дещо більша від Сх. Галичини, але щодо числа населення трохи менша й право-славна територія, а саме західна частина б. волінської губернії, ча-стина Поліся, Холмщина й Підля-ша. Греко-католицьке українське населення майже поголовно має освічене, під національним огля-дом ясно здеклароване духовен-ство. Також церковна єрархія є в цілості українська. За те право-славна-українське населення має духовенство не рівномірного ступ-ня освіти, національно різко незде-клароване, з великим відсотком ві-рожних до українських еманіпацій-них змагань одиниць. Православна духовна єрархія в Польщі є наскрізь чужа українському народові.

Греко-католицька церква все таки знаходить деяку моральну, а навіть дрібну матеріальну піддержку в Ри-мі; православна церква під натиском польської влади не виявила відпо-відної відпорності. Загрожена в своїм матеріальним існуванні, з ду-ховенством, підчиненим „кресовій“ адміністрації і позбавленим всяки-ми штучками тзв. польського го-рожанства, православна єрархія „страха ради юдейської“ зірвала зв'язок з московським патріархатом і правієє до своєрідної польської „автокефалії“, себ-то під натиском польської влади зриває з право-славним світом і стає кораблем без керми і вітрил з єдиним кермані-чем, — польським міністром осві-ти. Те саме, що тепер діється з православною церквою в Польщі, діялося колись в старій Річпосполитій з уніятською, як це ядерно змалював був Бродович в своїм творі „Widok przetrzemy“. Та православна єрархія навіть не пробує протестувати, кричати, бо-ронитися. Вона чи то з надмірної смиренності, чи з унаслідженого по цараті сервілізму, чи вкінці з матеріальних вигід сама без слова спротиву пхає ший в ярмо, випе-реджуючи навіть потаємні бажан-ня польського міністра віроіспові-дань (як свідчить справа „автоке-фалії“ і заведення нового стилю відносно нерухомих свят). Як в ка-толицькій церкві рішає безапеля-ційна постанова „Roma locuta, causa finita“, так в православній церкві в Польщі рішає безапеляційний на-каз польського латинника, міні-стра віроісповідань.

Польська влада йде наступом на обі церкви українського народу: греко-католицьку (уніятську) і пра-вославну. Однак супроти першої з огляду на Рим і цілий католиць-кий світ не важиться вживати над-то ярких засобів, хоч метрикальна війна, знесення катихетур, відмова інституцій політично „підозрілим“ священникам, поведінка з ерекціо-нальними ґрунтами, відмова гр. ка-толикам в державних чи автоно-мічних посадах і т. п. вказує, що тут йде систематична боротьба польського уряду з гр. кат. цер-квою і її духовенством. За те нія-кого стриму не має польський по-хід супроти православної церкви, як про це свідчить не тільки за-брання в „опіку“ всього церков-но-православного майна, „ревінди-кації“ в користь польського латин-ства колишніх уніятських, а піз-ніших православних церков, спра-ва „автокефалії“, право негоро-жанства православного духовенства, організація православного теоло-гічного факультету у Варшаві з польською викладавою мовою, польське урядування метрикальних урядів і т. п.

Чи гр. католицькій церкві по-грожує щонебудь з боку право-слав'я взагалі? Коли мати на увазі

російське і українське (автокефаль-не) православ'я поза сучасними кор-донами Польщі, то можна сміло твердити, що проки-що ніяка не-безпека не висувається. Небезпека з боку російського православ'я вже тому виключена, що Росія тепер зовсім відмежована від Галичини, російська церква позбавлена дер-жавної підтримки, зрештою внутріш-ня боротьба між церквою старою (Тихонівською) і „живою“ запрятує і уязнює всі розпорядимі сили. Вкінці годиться зазначити, що ро-сійська церква за часів царату була використувана в пропагандистич-них цілях зі суто політичним під-кладом. Російське православ'я часів царату сповняло ту саму ролію, яку тепер сповнює польська римо-католицька церква в інтересах польського імперіалізму. Теперішн-я влада С. Р. С. Р. винайшла далеко крашій і успішнійшій засоби політич-ної пропаганди, з якими російська православна церква, колиб навіть мала піддержку держави, навіть не може рівнятися. Більше даних є, що гр. кат. церкві моглаб грозити деяка небезпека з боку української автокефально-православної церкви. І то а ріжних причин: 1) тому, що сучасна українська автокефальна церква зродилася і утвердила своє існування революційним шляхом, в боротьбі проти всіх і вся; 2) то-му, що вона в деякій мірі перей-няла традиції українського право-слав'я козацьких часів; 3) тому, що вона виявилася незвичайно посту-повою в справі богослужбової мо-

ви і в инших менше есенціональ-них прикметах церковного життя і 4) тому, що вона являється забо-ролом української нації. Та на дов-шій час її вповні-абсорбують вну-трішньо-організаційні справи з од-ного боку, а боротьба зі старим ро-сійським православ'ям і „живою“ церквою з другого. Тому і з цьо-го боку в теперішніх умовах від-падає всяка небезпека. Однак не-сподівана небезпека погрожує гр. кат. церкві з боку польського пра-вослав'я. Не значить це, щоби поль-ське православ'я виявляло такий великий розмах, енергію, атракцій-ну силу. Воно, о скільки мати на увазі православну єрархію і нездо-рові, аномальні відносини життя тої церкви — знаходиться в стані штучного, хоробливого ферменту-вання. А це може довести до того, що тої хоробливий фермент може за спонукую зручних аранжерів пе-ренестися на галицький ґрунт, що було би в інтересі тих, які відда-на мріють про викликання й по-глиблення внутрішньої боротьби між українським народом, щоби унерухомити наш національний ор-ганізм.

Саме тоді, коли офіційальне пра-вослав'я в Польщі без спротиву уступає з Холмщини і Підляша; саме тоді, коли й унія не виявляє найменших тенденцій заступити там православ'я та тим чином боронити східного обряду і української на-ціональності; — саме тоді „дионі-зійське“ православ'я вибирається по-ходом на Галичину, як авангарда „благочестивого“ сервілізму.

Ф. Ф.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Селянський Союз.

В ч. 24. „Нашого Життя“ з'яви-лась відомість, що „українське со-ціалістичне обєднання „Селянський Союз“ в скорому часі вбуде ряд з'єдів на Волині та Полісся. Орга-нізаційний рух — значиться далі в тій інформації — йде луже жваво та охоплює все ширшій кола актив-ного нашого селянства“.

Що то за Селянський Союз, чо-му і як він виник, які його завдан-ня, в якому стані перебуває тепер його організація — по цих пита-нях були в мене деякі відомості ще тоді, коли з'явилися перші чу-тки про нову соціалістичну організа-цію, але відомості ті не засовува-ли справи цілком і використувати їх для других в той момент було незручно. Тепер справа значно по-сунулась наперед, і я звернувся до членів соціалістичної фракції по-польського клубу з проханням по-інформувати мене докладнійше. П. посол М. Чучмай, що стоїть на чолі справи, радо зі мною поді-лився тими відомостями, які мене цікавили, і тепер я зі свого боку можу поінформувати в цій справі ширшу суспільність.

Селянський Союз прагне охопити своєю діяльністю власне ті землі, які були в складі Української Наро-дньої Республіки, а потім одійшли під владу Польщі. За часів відно-влення української державності у-творилося і зорганізувалося на Вели-кій Україні кілька соціалістичних те-чій і груп. Фрагменти тих течій опини-лись і на згаданих землях та до того — в нових і своєрідних на-ціонально-політичних умовах. Щоб організаційно зібрати свої сили та зміцнити й поширити свою полі-тичну акцію, багато представників згаданих соціалістичних груп готові були йти на уніфікацію та прилу-чення до У. С. Д. П., як старої ор-ганізації, що давно працювала в умовах польської дійсності. Були зроблені у цім напрямку і певні кроки, але дуже швидко наступило розчарування. Замість самостійної соціал-демократичної партії члени молодого обєднання зустрінули скривлений мало соціально-демо-

кратичний відлам з яким моско-вським нахилом, а їм це було зовсім не по дорозі. Значна біль-шість поспішила відокремитися від цього обєднання і замислилась над утворенням своєї власної ор-ганізації суто-національної і цілком незалежної від чужинних впливів.

Тоді і розпочалася праця над утворенням Селянського Союзу, на чолі якого стала в цей організацій-ний період соціалістична фрак-ція українського посольського клубу. Коло неї гуртуються пред-ставники соціал-демократів, соціалістів-революціонерів і селянських соціалістів. Своєю метою ставить Союз виховання і організацію се-лянства на ґрунті державного сві-тогляду і в зв'язку з особливими умовами сучасності дається при-цьому перше місце національним моментам, а не соціальним. Конеч-ність саме такого шляху виправду-ється на тільки напруженою де-націоналізаторською акцією офіцій-них чинників, але й тим москво-фільством, яким по суті перейнята праця серед селянства місцевих представників У. С. Д. П. Але став-лячи собі такі завдання, керманіч Селянського Союзу добре розу-міють, що організаційна праця се-ред селянства моглаб мати певний успіх лише в тому разі, колиб вона провадилася на реальному ґрунті. І Селянський Союз висуває програ-му економічного обєднан-ня селянства, на чолі якого сто-їть Економічна Рада. Цей зверхній ор-ган у скорому часі скликає зїзд представників селянства Дубенсько-го, Кременецького і Острозького повітів для засновання між иншим Сільсько-господарського банку. Та-ких банків намічається кілька.

По економічних зїздах мають від-бутися зїзди політичні, які встано-влять на місцях ексекутиви Союзу у виді селянських комітетів. Тепер в повітах провадять організаційну працю секретаріати партії.

Перед Селянським Союзом сто-ять величезні завдання і незвичайні труднощі. Керманіч союзу здають собі з того справу і зосереджують

свою увагу на середньому і неможньому селянстві, що складає більш 80% всього селянства взагалі. Під теперішню пору Союз має замало персональних засобів, щоб мати поважний вплив на сільський пролетаріат. Іти шляхом демагогії або шукати підмоги де-небудь інде Селянський Союз, само собою зрозуміло, не може.

38. червня 1924 р.

Senex.

Наддніпрянська Україна.

В українському селі.

На всеукраїнській конференції сільсько-господарської освіти піднесено велику недостачу агрономів, ветеринарів і меліораторів в українському селі. На кожного агронома з вищою агрономічною освітою припадає 17.000 господарств, на кожного ветеринара 5.000 господарств і 10.000 рогатої худоби, на кожного меліоратора 17.000 десятин землі, що вимагає меліорації.

Буровий на Україні.

В краснокутському районі харківської губернії мав місце 24. червня страшний буровий. Він ушкодив 850 будинків, цілковито знищив усю телефонічну й телеграфічну комунікацію. Страти підраховують на 40.000 зол. рублів. Ще сильніший буровий пронісся в районі Синельників на Катеринославщині. Буровий викинув зі щин цілий проїжджаючий в той час товарний потяг. Страти величезні.

Спека на Україні.

На території всієї Східної України гріває вже більше місяця виїмова спека. Середня температура на добу доходить до 30° вночі і до 41° в день. Таких спек не було на Україні вже 35 літ. В західних частинах України дещо холодніше і температура не піднісється понад 33°. Цошевих днів було в червні дуже мало. На сході та на полудні було на протязі цілого червня лише два цощі.

Всеукраїнська торговельна нарада робітничої кооперації.

На цій нараді виявилось, що Українбанк охопив своїм кредитуванням 236 кооперативних організацій на 280 робітничих кооперативів, отже 82 проц. У своєму рефераті про українську центральну робітничу кооперативу („Уцербкоп“) сказав п. Бляхер, що Уцербкоп ще за мало охопив периферію і обслуговує її лише на 20 проц. Йому вдалося одержати 100 тисяч червонців для дрібно-кранічного кредиту. Референт Тьомкин підкреслив, що довготерміновий і дрібно-кранічний кредит займає визначне місце в оборотах робітничої кооперації, бо становить 62 проц. всього обороту в центрі а 30 проц. обороту на периферії. („Вісти“ ч. 139).

Зїзд неможлимих.

V. Всеукраїнський Зїзд неможлих селян почав свої наради в Харкові 25. червня ц. р. у театрі ім. Т. Шевченка. Зїзд отворив голова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Петровський. Він констатував, що явилось на зїзд зі сподіваних 904 делегатів лише 876. По відкритті відіграла оркестра інтернаціонал, а хор виконав Шевченків „Заповіт“. Потім виголосив тойже Петровський великий привіт для зїзду від ВУЦВК-у. В привіті між иншим сказав: „Ще недавно до 3. зїзду неможлих селян були сумніви про те, чи зможуть здійснити свої завдання комітети неможлих селян, але вже за 13-місячний період між останнім і сучасним зїздом становище комнезамів настільки укріпилося, що відпали всякі сумніви. За цей останній рік до лав комітетів неможлих селян влилося більше 170 тисяч людей, зорганізовано 1.342 колективи і атягнуто в колективізм 179 тисяч неможлих селян, з яких 77 тисяч, які зараховують до колективізму“.

3 діяльності Українського Союмового Клубу.

Інтерпеляції.

Ян виглядає свобода мови?

I. Інтерпеляція посла С. Підгірського і тов. до міністра внутрішніх справ що-до незаконного покарання Ів. Ліщинського у Львові львівською дирекцією поліції за відмову прийняти візвання у польській мові.

Дня 7. марта 1924. р. львівська дирекція поліції доручила на польській мові візвання Ів. Ліщинському, власникові реальності та бувш. шкільному інспекторові у Львові, дарма, що у поліції добре знають: ким є Ів. Ліщинський, якої національності і яку роллю грає в суспільному житті. Коли Ів. Ліщинський демагуєва візвання на рідній мові, згідно з законом, дирекція поліції наказала доставити його силоміць поліцаями на поліцію і тут, рішенням з дня 8. марта 1924. засудила його на кару 100 зол., а на випадок незаплати на 7 днів арешту.

Коли Ів. Ліщинський вніс рекурс, дирекція поліції у відповіді на це вислала йому повідомлення знову у польській мові. Тоді адресат на зворотнім квитку написав: „Прошу доручити мені предложене письмо в моїй рідній українській мові“. Дирекція поліції відповіла на це знову карою, у висоті 200 зол. подаючи мотив „демонстраційний виступ проти влади“. Такий процес є явним порушенням законів: ще обов'язуючих австрійських, прийнятих у польській державі, постанов

цифри свідчать про значний зріст комнезамів, про величезний вплив, які вони мають на селянські маси“. Далі Петровський стверджує, що поруч з успіхами на селі в комнезамів помічаються також деякі хиби, як зміцнення куркульських елементів. Ці елементи, що становлять, на його думку, лише 20 проц. всього селянства відтиснули в деяких місцях неможливе селянство й захопили в свої руки впливи а навіть економічні командні височини на селі. („Вісти“ ч. 142).

Дволітні політичні курси.

Колегія головної управи Політичної Освіти в Харкові затвердила проект плану про 2-річні політично-освітні курси. Метою курсів є підготовка політично-освітніх робітників із марксистським світоглядом. На курси будуть прийматися не молодші від 19 літ по зложенню вступного іспиту. („Вісти“ ч. 142).

Всеукраїнська нарада українського студентства.

Центральне бюро постановило скликати на початку серпня ц. р. всеукраїнську нараду пролетарського студентства. („Вісти“).

Ворожбитство.

„Вісти“ подають у ч. 142 звіт А. Бударенка про харківських ворожбитів. Вони там ворожать на вулиці під голим небом. Дословно лише він так: Дуже цікаву картину бачиш кожного дня, як проходиш понад р. Лопань. Перш за все кидається в очі чоловік, який примостився в затишку на стільці з картами в руках—це ворожбит. Його обличчя теж показує ворожбитство, тільки в іншому напрямку—в пияцтві; очі запухли, ніс сизий, вся постає як після похмілля, але людей біля його завше багато. Далі сидять дві баби, товстенькі собі, які теж своїм „для серця, для дому, для милого“ морочать людям голови. Сюди, як видно по обличчях, ухашають і інтелігентні особи. Треба було забрати цих ворожбитів-дурисвітів із їхніми стільцями, картами та дурманями. Треба знищити ворожбитське нахабство бодай в столиці. Ця замітка безперечно кидає певне світло на життя в Харкові.

польської конституції та міжнародних договорів. Факт, що адресат не прийняв дорученого візвання і написав на ньому домагання, щоби воно було на українській мові—не може торкатись розпорядку з дня 20. квітня 1854. р.

Це порушення закону є тим сильше, що Ів. Ліщинський виступав тут як голова Народної Організації Українців м. Львова, а адміністративна власть має обов'язок звертатись до українських інституцій та організацій в їх рідній мові.

Підписані в інтерпеляції звертаються до міністра зі запитом: яких заходів уживе він, щоби дирекція львівської поліції шанувала існуючі закони і щоби відкликала свої незаконні присуди?

II. Інтерпеляція послів Українського Клубу до міністрів справ внутрішніх та справедливости що-до катування державною поліцією і гаєвими, селян Озипа Пікули, Антона Скубія і родини Генів, у селі Савині, холмського повіту, і про зловживання влади у зв'язку з цими фактами повітовим лікарем у Холмі д-ром Парисевичем.

Інтерпеляція наводить довгий лист селянина Геня, в якому він описує знущання над ним і над його родиною з приводу бушито незаконного випасу ним худоби у державній лісі. Поцїна разом з гаєвими арештували Геня, його батька та брата і передержавши на „постероку“, били дрючками, являвши їм руки та ноги ланцюхами. Коли побитий звернувся до повітового лікаря д-ра Парисевича з проханням ствердити великі побої на тілі, лікар заявив, що не може

видати свідоцтва, заки не спитає поліції.

Аналогічну історію оповідають у довгій листі до польської репрезентації селяне Іван Пікула та Антон Скубія. Обох селян посуджено невинно у крадіжці, і не маючи на це найменших доказів, комендант поліції з поліцаями мучили їх довгими годинами, закувавши у ланцюхи і б'ючи по тілі паликами. Інтерпеляція робить такі загальні висновки:

„Побої та катування державною поліцією громадян тріває далі. Методи поліційних дослідів супроти арештованих, інколи лише підозрілих у злочині, прибирають часом форми найнижчого виродження. Ті, що мають дбати про лад, не лише не шанують гідности громадян, але не проявляють пошани до людини. Місцеві адміністративні органи розуміють дуже своєрідно свої завдання і зловживають своїм становищем, часто з безділля, тому, що самі не підлягають ніяким карам. Судова прокуратура є глухою на всякі жалоби на цю адміністрацію. Поліційні практики, разом з адміністрацією, яка покриває їх, творить для загалу громадян стан „ex lex“. Головно це торкається села, де поліція стає першим і найбільшим насильником конституційних законів і „паном та Богом життя сел н“—як кажуть на селі.

Чи Ви піспали вже писанку на „Рідну Школу“? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати ченами УПТ. або переназами до головної каси „Українського Педагогічного Т-ва“ у Львові, Ринок 10.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Польщі не буде у Львонді.

Льондонська конференція відбується при участі виключно держав передвоєнних. Тим самим Польща вилучена з конференції. Зате будуть запрошені Румунія та Югославія.

Відповідь на німецьку ноту.

Конференція амбасадорів в головних чертах усгалила відповідь на німецьку ноту в справі розоруження. Конференція приймила до відома, що Німеччина годиться на відновлення союзницької контролі, і визначила термін розпочаття контролю на 23 липня. Від поведінки Німців залежатиме, чи контролю скінчиться перед 1. жовтня.

З польського союму.

На засіданні польського союму дня 4. ц. м. була дальша дискусія над бюджетом міністерства публичних робіт. В голосуванні прийнято цей бюджет.

Відтак приступлено до бюджету міністерства праці і суспільної опіки. Справознавець п. Бітнер (х.-д.) нарікав на 8-годинний день праці та заявив, що головною причиною недорозвою польського промислу є недостача відповідних технічних средств.

Пос. Жулавські домагався спонення постулатів міських громад і робітничих.

Пос. Глик зголосив резолюцію, яка звизає уряд до внесення в протязу 2 місяців новелі до закону про каси хорих, до введення в життя закону про суспільну опіку.

Сецесія послів меншостей.

Конституційна комісія варшавського союму далі радила над проектами законів про мову меншостей. В імені всіх національних меншостей з'явив білоруський посол Тарашкевич, що вони не братимуть участі в нарадах з тої причини, що їх не запрошено до підготовчих праць. Комісія приймила в 1-ім і 2-м читанню згадані проекти без зміни.

Вийдуть вони на пленум союму в середу будучого тижня. Реферуватимуть послі Тугут, Кернік і Ст. Грабські.

Льондонська конференція.

З Льондону доносять, що хоча йдуть уже приготування до конференції, то всетаки цілий ряд справ, зв'язаних із конференцією, ще не вияснений. Є план, щоби дати змогу взяти участь у нарадах усім заінтересованим державам. Однак досі справа запрошень ще остаточно не покінчена. Мабуть кілька європейських держав будуть представлені на конференції своїми льондонськими амбасадорами. Що до Італії, то вже відомо, що Мусоліні особисто не візьме участі в конференції. Правдоподібно Італію репрезентуватиме міністер фінансів Стефані. Французький уряд видав отсей півофіційний комунікат: Французький уряд не одержав запрошення в такій формі, як інші запрошені держави. Закомуніковано йому тільки відповідний текст, бо Великобританія вважає Францію вже фактично запрошеною. Пропозиції, піднесені в запрошеннях до окремих держав, походять виключно від англійського уряду й не спираються на порозумінню з Францією.

Нагітуляція фашизму.

З Риму доносять, що всіх державних підсекретарів усунено з їх становищ. Замість їх будуть іменовані нові в числі 14, серед них редакторів.

НОВИНКИ.

— Конфіскація. Останнє число „Дітської“ конфіскації прокуратура за одну шпату передібрала статті про учительський звіт.

— Засуд польських поліцаїв за „селянську“ поведінку з арештованими. Вночі відбулася у львівському окружному карному суді розправа проти двох польських поліцаїв із Галичини. Вони явилися до суду у поліційських „мундтрах“ і в них були засуджені. Обох засудили на 6 місяців важкої каторги, заостреної твердим дозем і окремою келією раз на місяць. Один з них Міхал Бесс а другий Міхал Іванец. Цей останній був слугу Ю-

ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ

партитура до опери Артемовського (для фортепіано) в ціні 5'50 зол. п., та багато інших нот на фортеп'яні одержала Книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10.

нію Мерву а перший помагав. Арештовані були на те, щоб примусити зізнання. Не зважаючи на побої Юлія Мерва не potwierдила приписування їй злочинів крадіжки. Беес грозив: "Признайся, бо тебе вб'ємо і відразу поховано". Коли нічого з того не вишло і коли служниці мусили виступити на волю, то Іжинець зафіксував їй 20.000 мп., щоб вона нікому не говорила про побої. Мерва на жалі грошей не прийняла і поступила зовсім іннакше. В результаті поліція опинилася за ґоремними кратами.

— 33 роки працював над своїм твором югославський письменник Лазар Дмитрієвич. Твором тим є епопея "Косово". Має вона повстати в річницю битви на Косовому полі.

— Найбрудніше місто на світі. Таким містом має бути столиця республіки Гаїті Порт-О-Пренс. Серединою вулиці біжать річки повні всяких можливих відпадків і помії. Лише часті в тих околицях зливи полонять те нещасне місто. В наших містечках так само стоїть справа, лише що нема зливи.

— 3 українського університету в Празі. В червні 1924 р. празнич. факультетом був обраний деканом на 1924—1925 шкільний рік проф. історії українського права Ростислав Митрофанович Лашенко. Проф. Лашенко скінчив київський університет; у часі Тимчасового Російського уряду був головою з'їзду мирових суддів у Києві, членом Української Центральної Ради, потім перейшов у судді київського апеляційного суду, де в 1919—1920 р. був головою цього суду. Р. М. брав живу участь в організації першого українського університету в Києві, де, по обранню колеги професорів, займав в 1917 до 1918 року катедру історії українського права, виконуючи пізніше обов'язки декана. В часі гетьманату був товаришем голови головної ради українського національного союзу, який потім і повалив гетьманат (гетьмана Скоропадського). Р. М. був ініціатором утворення в Празі Українського Правничого Т-ва. Р. М. є автором низки наукових праць, з яких важливі: 1) "Історія українського права". Книга добра; 2) "Литовський статут" як пам'ятник українського права; 3) "Переяславський договір 1654 р. між Україною і царем московським"; 4) тепер у Львові друкується Науковим Тов. ім. Шевченка монографічна розвідка: "Копні суди на Україні, їх походження, компетенція і устрій"; 5) "Ідея права власності на землю на Україні" (друкується у Празі).

— Пожежа в Яворові. Яворів переживав важкі хвилини. Дійсно немовби доля переслідувала це бідне місто й ще білліший повіт. Вночі з 30. червня на 1. липня зявся на т. зв. "Великому передмісті" Яворова страшна пожежа, жертвою якої впало 30 господарств якраз тих, що недавно наслідком бурі та градобиття втратили всі засоби. Той самої ночі навістила також пожежа село Наконечне біля Яворова. Тут вигоріло цілком 35 господарств. В одному з другого випадку не можна було й думати про ратуюнок, бо був сильний сухий вітер. Пожежа поширилася моментально. І знов десятки українських селянських родин опинилися без ніяких засобів до життя. Становище їх катастрофічне, бо не мають чим ні за що заспокоїти навіть голоду.

— Б. воевода Грабовські пішов у "стан відпочинку". Бувши львівський воевода Грабовський, що вшався своєю "отвертою і простою" політикою безоглядного нищення Українців, недавно ще висланий урядом на безречинцеву відпустку, перенесений тепер вже дефінітивно в "стан відпочинку", отже переходить на емеритуру. Такі інформації приноситься нинішня "Газета Порання" і додає від себе замітку, що тепер п. Грабовські мабуть поторожити, чи то пак опустити воевідську палату (б. намісництво), в якій досі держався.

— Добрий писар найшовся у громаді села Білобереги. Цей громадський секретар Владислав Ярош, відбираючи листи з поштової агенції, вибирав з них долари, які прислала селянка їх рідня з Америки. Він мав настільки письменницького хисту, що сам відписував на ці листи, дякуючи в імені рідні за допомогу.

— Поширення отрути. На просторах радянської влади поширюється вживання кокаїну. Ця потреба зросла до таких меж, що радянська влада побачила необхідність видати закони про карання тих, що пролають і купують цей шкідливий "передник... забуття про світ".

— Знан часу. У минулому місяці нагледотівля у Львові інтерв'ювало в 773 випадках. 586 осіб ушкодило собі тіло, (спорт, недільні забави по шинках), нагледотівляло 25 осіб, 25 людей важко на себе життя: 11 жінок і 3 мужчин зажило отрути, 4 мужчин стріляло до себе. Сс-баки покусали 30 осіб, 7 осіб побив трам-зай, 3 особи затроїли альгоголом.

— Покидання мінотства. Згідно з проектом польської Ради міністрів, щоб зменшити сільність урядових, міністр внутрішніх справ доручив воеводам пред-

ложити спис закужних жінок-урядовців, яких мужі є вже державними урядовцями. Міністерство стоїть на становищі, що за-мужня жінка може жити з пенсії свого чоловіка.

Відозви й комунікати.

До Українського Громадянства!

Дня 6. серпня н. р. минає 10 літ від хвилі, коли Головна Українська Рада у Львові видала була загальний поклик до творення зв'язку національного війська — Українських Січових Стрільців.

Поклик сильний, повний віри, з характером наказу повстати і кай дати по рв'яті, з надією, що у зав'язій тяжкій боротьбі ми поляжемо, щоб волю і славу і честь! привнести Рідному Краєві, Українському Народові.

І на поклик: "До зброї!" з оружжям в руці зміримося з віковим нашим ворогом, з царизмом, виявив народ, що в ньому пливе ще жива кров. Молоді і старші ставали під стрілецький стяг. Повстала організаційна форма національного війська. І зно незабаром у активних виступах на полі битви виявилось, як дорога йому ідея, задля якої у переважній хвилі ніхто не вагався посягати у с. е, одним словом у с. е найдорожче, щоб здобути найвище добро народу — волю!

Десять літ минає від цієї пори! Не у всьому здійснилися наші бажання. Всеж таки не можна поминути мовчки великого зриву. Залля удержання живої традиції треба нам посвятити пам'яті великих діл бодай скромний спомина.

Залля цієї цілі зав'язався Комітет у Львові, який поставив своїм завданням перевести отсе свято.

До участі в ньому накликаємо усіх учасників з вивольної боротьби, усе громадянство, увесь народ. Любов, якою проводив над-од своїх Українських Січових Стрільців, певно ще живе в пам'яті всіх. Нехай отже стрілецька ідея живе далі. Нехай обійме усіх і єдинить під одним стягом. Нехай додає нам певності й сили. Нехай палить живим вогнем молоді й юнацькі серця!

У Львові, дня 24. червня 1924 р.

За ініціативний Комітет

Д-р Ст. Шухевич, О. Навроцький.

Інструкція.

(Залля переведення десятиліття Українських Січових Стрільців).

1) У Львові існує Центральний Комітет.

2) В повітових і менших округах існують повітові й місцеві Комітети.

3) а) Повітові й місцеві Комітети реєструють усіх УСС. Реєстри посилають на руки Центрального Комітету. б) Відповідно до своїх сил улагоджують повітове або місцеве свято. Його форма різна: від товариського з'їзду до таких, як здвиг, концерт, змагальні виступи тощо.

4) Для переведення головного свята, видання відповідних брошур, переведення реєстрації і покриття всіх інших видатків зв'язаних з святом, кожний УСС. має прислати 5 злп. на адресу члена Комітету: Осипа Навроцького, Львів, вул. Марка 20.

У в а г а! Приготовлюється металева відзнака УСС. — Повітові Комітети перешлють при нагоді списки тих, котрі замовляють відзнаку.

Бажане, щоб кожний УСС. мав відзнаку!

Зі спорту.

З останніх днів слід зареєструвати мячелі змагання між львівськими дружинами "Метою" і "Русалкою"; "Метою" і "Соколом". Перші розіграні дня 22. м. м. принесли блискучу перемогу молодій "Русалці" над "Метою", зложеною переважно з гравців її-ї дружини. Вислід 6: 0. Судював слабо п. Гайдучок.

Другі змагання між "Метою" і "Соколом" дня 29. м. м. принесли ремісовий вислід 2: 2. Вислід цей не приносить особливої чести "Меті", яка повинна була молодезьку дружину "Сокола-Батька", основану недавно з ремісничих учеників, "набити". "Мета" мусить, якщо хоче стати одною з кращих дружин, забратись до поважного training-у, щоб гравці зігрались між собою і навчилися бодай таких елементарних річей, як "гашення" (stopping) мяча. "Сокол" як на початок запрезентувався незле. Треба йому тільки тренера, який з нього зробив би добру дружину. Судював п. Стоцький.

"Україна"

виступав по двох тижневим примусовим відпочинку дня 6-го ч. м. на фестивалі Сокола III. до боротьби з польською дружиною "IV. Okreg". Останні змагання з

цею дружиною по тяжкій боротьбі дали вислід 4: 2 в користь "України". Цим разом "Україна" матиме важке завдання, бо "IV. Okreg" скріпив свій склад деякими гравцями з "II. Pogod-i" і "II. Czarnych". Сподіємось, що наша "Україна" виступить у найсильнішому складі. Змагання ці стягнуть напевно хмару прихильників спорту на фестивалі Сокола III-го. Початок змагань о год. 3:30 попол; фестивалю о 5-ій. Учасник.

† Посмертні згадки.

О. Августин Лавицький, парох Коршова упокоївся 3. VII. ч. р. проживши 74 роки. Похорони відбудуться в суботу 5. липня в Коршові. 32 1—1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Львівський Народ. Театр Української Бесіди під дир. О. Стаднина. —

В Збаражі — селя Гаврилюка.

В суботу 5. ч. м. "БАРОН КИММель". В неділю 6. ч. м. "М. БОГУСЛАВКА". Понеділок 7. ч. м. "ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ".

Вівторок 8. ч. м. "БАЯПЕРА".

Середа 9. ч. м. "ГАЛЬКА".

В Тернополі селя М'шан. Брацтва.

В понеділок 7. ч. м. "БЛАКИТНИЙ ЛИС".

Вписи на Українській Високій Технічній школі у Львові відбудуться від 1.—15. липня і від 23. вересня по 10. жовтня. ч. р. Виклади на зимовім семестрі розпочнуться 5. жовтня. Студенти, які покінчили гімназію, а бажать записатись на будівельний або машиновий факультет, мусять доповісти вступні відомості з нарешної геометрії і мають зголоситись 1. жовтня до вступного іспиту. На лісово-агрономічний та інші факультети цих додаткових іспитів не вимагається. 1—2

В неділю дня 6. VII. 1924 о год. 12. в полудне відбудеться на Богданівці (за гордешкою готачкою) посвячення дзвінці і трьох нових дзвонів. Гостей радо втаємо. — Богданівчани. 8 2—2

Абітурієнти української анад. гімназії у Львові (головне завед.) і абітурієнти гімназії С. С. Василюк з 1914 р. зовольте подати свої адреси й відомості про інших товаришів (-ок) з метою скликання спільного товариського з'їзду. Адреса: І. Рудницький, редакція Діла. — Ірена Лежогоубська, о. Дмитро Семчишин, Іван Рудницький. 21 2—2

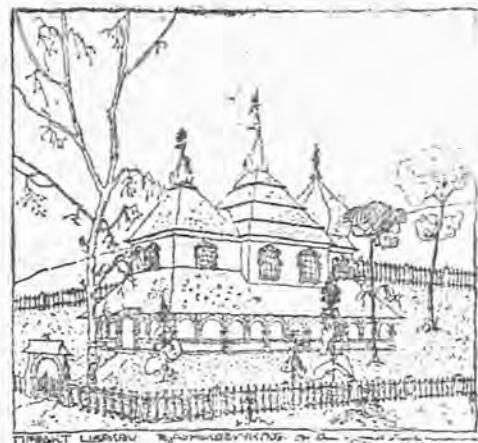
Привітайте передплату!

Дрібні оголошення.

ФІЛЬСОФ шукує лекції з клас сесредніх на час ферій на селі. Зголошення до Адміністрації "Діла" під "Б". 30 1—1

ПАРОХІЮ доблу перемиської епархії під Львовом зам'яно. Вимагання: здоров'я, околиця, біля залізничі. Зголошення під "Заміна". 27 1—3

ОСОБИ до варення, ведення малого господарства домового, (а можливо і до шиття), потреба зараз на 2—3 місяці е-вентуально і на довше. Околиця здорова і гарна. Зголошення з поданням умов привимає Уряд парохіальний в Доброгостові поч. Ст. биик к. Дрогобича. 13 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІГЕЛЬ

лікар "Народної Лічниці"

ординує в очних недугах

у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській 2137 ч. 20. 5—10

КОНКУРС

на посади управителів хлопчачої школи ім. Грінченка та ім. Шевченка у Львові. Петенти з кваліфікацією для виділових шкіл матимуть першенство. Подання вносити до кінця липня ч. р. до Головної Управи УПТ. у Львові, (Ринок ч. 10). 26 1—3

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Рапапорта і Якова Насса.

Львів. вул. Синстуська 17/11

Пломбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті пі-сля американської системи. Пациєнти з провінції полагоджуються в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2139 9—10

Подяка.

В уміщеній в ч. 139. "Діла" з 26.6. ч. р. подяці з нагоди смерті мого Найдорожчого Батька пропущено через помилку в редакції Впр. о. о. учасників похоронів Всеч. о. рект. д-ра Бойчука і о. д-ра Лятинського. Цєю дорогою складаю Вам Всеч. Отші широко-сердечне Спасибі за ласкавий труд та шанування своєю участю пам'яті Покійного. 28 1—1

Радча 1.7. 1924. Маруся Січинська.

Виділ Музичного Товариства ім. М. Лисенка філія Дрогобич

розписує отсим

КОНКУРС

на слідувачі посади в Муз. Інституті ім. Лисенка в Дрогобичі:

1) 3 посади учителів (люк) гри на фортеп'яні. 2) 2 посади учит. гри на скрипці і віолончелі. 3) 1 посада учит. сольового співу. 4) 1 посада учит. гри на дутях інструментах.

Оферти з точним поданням кваліфікацій слати найдалше до 1. VIII. 1924 на адресу: Д-р Володимир Ільницький, адвокат в Дрогобичі, вул. Стрийська. 19 2—3

Виділ.

Подяка.

Неумліма смерть забрала з круга нашої рідні найдорожчу і незабутню доньку сестру Анну. Отсим почуваємось до милого обов'язку зложити цєю дорогою сердечну подяку всім тим, котрі несли до послідних хвиля її життя щирі помічі розраду. Передовсім дякуємо Вп. панам д-рові Панчишикові і д-рові Вахнянинові, які посягали велим багато свого дорогого часу для Неї. Рівномірно дякуємо Всеч. Отням, як о. совітникові Ляницькому, о. Семчишинові, о. Гаврилюкові і о. Горникевичові, та всім тим, що взяли ласкаву участь в похоронах. 31 1—1

Антоніна Флюнт мама з синами.

ІНЖ. АРХІТЕКТ

ЕВГЕН НАГІРНИЙ

Львів, вул. Пісна 14. II. пов.

виконує пляни 1—1

на церкви, Народкі Доми та інші будови.

ЗА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПЛЯНІВ КОНСЕРВАТОРОМ РУЧИТЬ.

Діло

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто пост. шк. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4.20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7.50 зл., Німеччині 7.50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рес-
публіки 150 лей, Болгарії 7.50
зл., Австрії 7.50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Начальний редактор: Д-р ДМІТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Обмеження прав.

„Кресові законопроекти“, що тор-
каються „прав“ української мови в
адміністрації і судівництві та орга-
нізації шкільництва для тзв. націо-
нальних меншостей, по суті є „об-
меженням дотепер набутих прав,
є зведенням в нівець управління
української мови, виборених у рай-
ській боротьбі з польською перева-
гою за часів Австрії в Галичині, є
повним перекресленням прав украї-
нського населення на Волині, Хол-
мщині, Підляшю і Поліссю, нове, які
мало там населення перед інсталя-
цією польської влади.

В квадрумвраті „Знамено“, що
лідогтовляли цю несправу самот-
ку, на вілій лінії побігли „кресовий
лицар“ д-р Ст. Грзбоні, що в
нижній статті виставив програму
польської окраїнової політики.
Ця програма зводиться до того,
щоби населення окраїн, себто на-
ціонально українських і білоруських
областей, в школі, в самоуправстві,
в суді, в суспільно-господарському
житті стоплювати в одну не тільки
польсько-державну (відкинем поль-
ської національної держави), але
польсько-національну єдність. На-
шими словами польська держава
політика мусить бути так поведена,
щоби славянські непольські народи
перейшли через фільтр польонізації
і стали ідеологічно й чуттєво По-
ляками. Під цим прапором йшли
мозольні праці квадрумврату „Зна-
вців“, і хоч це штудерне „кресо-
ве законодавство“ — як непри-
родне, протилежне духові часу і
гомінким кличам та постулатам на-
ції, не може дати ніяких позитив-
них наслідків, то все таки певний
вміз „кресового законодавства“ вмі-
щується в тому, що до нього при-
тягнуто всі польські партії від кра-
йньої праві до крайньої квазі-лівої
за винятком комуністів. І тому
єремівські нарікання пос. Грінбю-
ма, що — мовляв — Поляки звер-
нули увагу чи звернулися (Фронтон)
до України і Білорусії, а поми-
нули Жидів, — позбавлені всякої
основи. Ми воліли, щоб вони не
звертали на нас уваги, чи не звер-
талися до нас з такими „пода-
рунками“.

Провідною думкою „кресового
законодавства“ є обмежити в пра-
вах український народ, створити з
нього якусь безформну масу, за-
бити в ньому почуття його прав,
створити обманний настрій, що ні-
бито щось в його користь робить-
ся. Найважливішими постановами
всіх „законопроектів“ є нпр. поста-
нова арт. 10 (про мову в адміні-
страції):

„Нинішній закон входить в життя в мі-
ня після його оголошення. Одно-
часно тратять обов'язу-
ючу силу приписи, що у-
правлінням вживають справи до-
тепер і т. д.“

або постанова арт. 8 (про мову
в судах):

„Постанови про мову урядування судів,
прокураторських урядів і нотаріату, що
обов'язували дотепер, у-
хиляється (себто знімається...)“

І власне провідним, „кермуючим
мотивом всіх цих „законопроектів“
є ухилення, знесення або обме-
ження.
Український народ за одним мн-

ком фактично тратить всі дотепері-
шні права в адміністрації та поз-
бувається всього шкільництва в ко-
ристь утравізму, а по суті в ко-
ристь невідкличної польонізації.

„Народонастановні закони“ — писав не-
заперечно „Кур. Льв.“ — в якомусь
намірі на полі адміністрації і судівництва,
у відношенні до українського населення
у Сх. Галичині, означають повернення
права, що об'єднували за австрійських ча-
сів (не тільки обов'язували, але й обя-
зують дотепер, аж до введення в життя
„кресового законодавства“ — Ред.), а у
відношенні до волинських Українців, а
особливо до Білорусинів, представляють
себе лише позначення прав, просто навіть
„зведення національного почуття — рід-
ки мій дуже підко-стрі-
вається в історії вни-
тливий державної по-
літики“.

Така річ справді дуже рідко
стрічається в історії всякої політи-
ки взагалі. Ці закони вводяться не
тільки без порозуміння, але й
проти волі українсько-
го представництва з метою
не прив'язати або наділити міні-
мальними управліннями українське
населення, але з метою обмежити
права, під уніфікаційно-деціналі-
заційним плащиком звести в нівець
всі національні права. Якщо що про-
являється „будження національного по-
чуття“ й мови не може бути, бо
щоби одержати нпр. ліцензійний
едикт також в українській мові
(поруч польської на першому місці
як державної), то треба до ма-
гтися, виразно жадати тако-
го двоазинного едикту. Коли у-
травізм є провідною думкою
творців „кресового законодавства“,
то в львівській конвенції він по-
винен обов'язувати в сіх. Тимчасом
цей спеціальний утравізм відно-
ситься тільки до 70 проц. україн-
ського населення, а зовсім не від-
носиться до польського населення
на „кресах“ (яке творить 6—20 проц.)
Цікаво при тому й те, що дещо
інші „кресові права“ відносяться

до галицько-українського населення,
а інші до волинського. Навіть під
оглядом обмеження прав україн-
ського населення поділено україн-
ський нарід на три категорії: 1)
Галичина, 2) Волинь і Полісся і 3)
Холмщина і Підляшя (про які то
області зовсім промовчують ори-
гінальні „законопроекти“).

Не будемо займатися справою
шкільництва для тзв. національних
меншостей. Вистане згадати, що їх
тенденцією є знести навіть існуючі
українські школи. Взагалі не вда-
ємося в питання „кресового законо-
давства“. Погляди українського за-
галу на ці оригінальні витвори ш-
вінізму й екстазмізації висловив в
свій знаменитий промові п. пос.
С. Хруцький.

Конституційна комісія польського
сойму виключно голосами поль-
ських партій ухвалила вже в „тре-
тьому“ читанні всі ці „законопро-
екти“. Цього тижня ухвалити їх і
польське племін польського
сойму, в той спосіб санкціонуючи
національну — культурний гнет і по-
необзавлення українського на-
роду.

Цими винятковими „за о-
нами“ польська політика увікові-
чить свою толеранцію, пошину
прав інших народів, здвигне собі
нерукотворний пам'ятник на віки
вічні і поставить раз на все непро-
лазний мур між польським на-
родом з одного боку, а українським
і білоруським з другого.

Це буде справді документ, гід-
ний класів „вільні з вільними!“ —
рівні з рівними! — незабутній до-
кумент ганьби.

Ми тепер безсилні, щоби успі-
шно протиставитись цьому хижац-
тву. Х ба нашим панцирем до яко-
гось часу буде наша видержаність,
яку характеризує знаменитий про-
вірка: „Перебули ми панцину, пе-
ребудемо й конституцію“.

Ф. Ф.

„Кресове законодавство“.

З рекламних голосів польської преси.

До ряду непристойно реклам-
них голосів, які ми подали вчора,
годиться додати на вічну пам'ять
ще два, які знаменито характери-
зують облуду („Ржечпосполіта“) і
деку ширість („Слово польське“) в
відносно непольських народів.

„Ржечпосполіта“ в статті „Права
меншостей“ теж говорить про да-
лоскосягист „кресового законодав-
ства“, бо ті „закони“ є „в царині
законодатного розвитку Польщі по-
дією першорядної ваги“. Вони

„становлять перший крок до управлі-
ння спільного життя непольських народностей
з Польчанами, отже є висловом позитивної
політики, а з такою політикою ніколи не
можна погодитися тактич., що має на
меті тільки крикунство і безоглядну не-
гадану. Натомість нові закони стрі-
чаються з безсумнівним признанням
своєї частини громадянства серед
непольських народностей, причино-
ючись одночасно до виривання чимало-
куся грунту з під демагогічної агітації
апостолам невірності. Одночасно будуть
покинуті приняти з великим задоволенням ш-
дким польським громадянством, яке — бо-
ронячи принцип польської державності,
разом з тим стоїть на ґрунті мирного
уладу на тій основі співжиття між всіми
громадянами Польща була все державою.

що проходила иншим в толеранції і дає
на те нові докази“.

Одначе цей толеранційний провід
мабуть не є ніким, крім Поляків,
признаний, бо ось відслонюється
справжня причина „кресового за-
конодавства“.

„Всі ті, що гасла Союзу Народів по-
стійно висувають як певного рода погрозу
під адресою Польщі, тратять один з го-
ловних (walcuch) аргументів. Не уявляю-
чи одного слова з того, що підписала,
Польща йде в запевненні рівності прав
всім своїм громадянам ще далі, як
трактатова оліка і міжнародні гарантії“.

Також „Слово польське“ думає,
що після цього „кресового зако-

нодавства“ заграниця впаде ниць
перед польською політичною му-
дрістю. Ці „закони“ становлять

„у внутрішній політиці нашої держави
зворотну точку, яка матиме теж далеко-
сяглу силу відділювати наші міжна-
родні відносини“.

Ясно також, що це епохальне
„законодавство“ йде

„значно далі, як таке трактат про
національні меншості“.

В чому отже проявляється та
„зворотна точка“ і той „хід поза
трактат про національні меншо-
сти“?

„На особливе підкреслення і признан-
ня заслуговує передбачене в проекті дотичного
закону творення в мшв.х округах поль-
сько-руських і польсько-білоруських дві-
язычних середніх загально-образую-
чих шкіл і семінарій, при одночасному
знесенні таких шкіл з викладовою мо-
вою виключно польською і виключно
руською. Буде це поділене з деякою
жорсткою з боку польського населення,
але також з користю, бо польські уряд-
ники на окраїнах в будучині зможуть
вміти по руськи, згл. по білоруськи, а тим
осегнеться той величезний зиск, що в
часом зникнуть ті малопо-
польські (себто галицькі) тімизації,
які — будучи страшною
„razwrotnym“ спадщиною по Ав-
стрії, є кузнями нена-
висти до Польщі і до
Поляків та огнищами
проти державної пропа-
ганди...“

У той спосіб до кількох основних
догм польської державності, виконаних
в огні довгих терть і боротьб прибули
нові догми, догми одностайної
державної і національної коєчності
подкорюваного відношення цілої польської
частини союму і громадянства до націо-
нальних меншостей“.

Справді, ця догма є єдиним успі-
хом „кресового законодавства“.

М. Ч.

Дрібні вістки.

на Україні — передає „Берлінер тате-
блат“ — справа з урожаєм стоїть зле.
Збіжжя спадло сегоко.

З'єднені Держави вишлють на львів-
донський зіїз свого представника лише
у характері глядача.

Англо-радянські переговори, які трі-
вають у Лондоні вже місяць, покищо не
дали ніяких позитивних наслідків.

Мала Антанта радитиме на найближчій
своєю зїзді про становище Чехословаччини
та Югославії до Румунії на випадок її
війни з Росією. Якщо цього питання не
вирішать — то М. Антанта розіб'ється.

Японія не погодиться на обмеження її
еміграції до Америки і має намір навізати
дружби взаємності з радянською владою.

Гріб Тутангамена у Люксорі хоче
на далі розкопувати його відкривник Кар-
тер, який підняв знову до Єгипту для пе-
реговорів у цій справі.

Китайський кабінет — як це буває з
ним часто — подявся до димісії.

Присилайте жертви на будову
пам'ятника ІВАНА ФРАН-
КА до Краєвого Союзу Кредит-
тового Львів, Ринок 10, ч. вил.
ин. 40.000.

Пр. 641/24. В Імени Річпосполитої Поль-
ської! Суд окружний карний як Трибу-
нал пресовий у Львові рішив на внесок
Державної, Прокураторії, що зміст часо-
пису „Діло“ ч. 142 з дня 29. червня 1924.
в артикулі під заголовком: 1) а) Заголо-
вок артикулу на ст. першій, шпальта І-а.
2) аж до слів початкових підтитулу —
Польська, б) речення м. слоз.: зростає і
недавно, в) речення м. слоз.: і українське
а крім то, д) речення м. слоз.: інституції
і забрали галицький містять в собі еста-
д 1) б) в) д) злочину з § 65а) зак. кар.,
ал 1) провини з §. 303 закона кримного.

узнав доконану в дни 28. червня 1924 р.
конфіскацію за оправдану і зарядив знищен-
ня цілого накладу і видав по думці § 493
з. карн. заборону дальшого розширювання
того друкованого письма. Заразом видав
наказ відначальному редакторови той часо-
пису, щоби це рішення помістив безплатні
в найближчій числі і то на першій стороно
Невиконання того наказу потягає за собою
наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з
17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ек 1863, а іменні
засудження за переступство на гривну до
400 злп. — Львів, дня 30. червня 1924
(Підпис нечиткий.)

На межі католицизму і православ'я.

III. Православ'я і наступ польського латинства.

Важке положення православної церкви в Польщі є аж надто відоме, щоб довше спинюватися над ним. Вистане згадати, що ліквідація православної церкви на Холмщині, Підляшшу, Волині й Поліссю йде під ріжними прапорами. Церковне майно: церковні будинки, земельні посілости і ліси знаходяться в „депозитивній опіці“ польського уряду, духовенство пригнічене і у великій більшості обезправлене (без права горожанства), церковна єрархія на релігійно чужа і супроти найбільш гнетливих побажань польського обер-прокурора (міністра віроісповідань) незвичайно податна і сервілістична. Православне духовенство без землі і без платні (пробирає тільки чвертьрічні зачети по 900.000 мп., або 2 зол.), полищене на власну долю і власний життєвий прочисл. Православні монастирі з Почаївською Лаврою на чолі обсаджені наскрізь чужоземним ласкорозумним і заскеленим в собі московським або зрусифікованим елементом. Спроби відновити і відсвітити шляхом введення до церкви живої української мови, толеровані пок. митр. Юрієм, який не любив „кацапського духа“, насильно припинені московським Сибіряком, теперішнім митр. Діонізієм. Цей останній заслав ігумена Полікарпа з Волині до Вільна, бо народ лавами збирався на його українські богослуження. Під патронатом митр. Діонізія відбувся теж процес проти автокефального українсько-православного священика о. Проказюка за „богохульство“. Ренесансові почини в православної церкві в Польщі приголомшено спільними зусиллями польської влади і церковної єрархії. У висліді цього всього запанувала в правосл. церкві нечувана мертвечина, а народ, бажаючи видобутися з неї, приймає пропаганду штундизму.

Так ослаблена й підірвана православна церква, без належного авторитету і без опертя на позапольський православний світ (історія з царгородським патріархом не варті навіть згадки), без регенеруючого чинника, яким може бути національний стимул, подається все більше і більше перед натиском польської духовної і світської влади. Прийняття митр. Діонізієм за польськими підшептами монархічно-клерикального принципу (на зразок католицької церкви, де той принцип є вже вповні уgruntований і тради-

ційний) означає зривання з принципом соборності, а тим самим посередньо зривання з власними вірними, з народом. Супроти того не диво, що православ'я, а радше православна церковна єрархія не в силі опертися навалі польського латинства.

Польська влада для досягнення намічених собою цілей поділила православну територію на дві полоси, а саме 1) на полосу повної нівеляції православ'я (Холмщина і Підляшша) і 2) на полосу частинної нівеляції, а навіть деякого толерування православ'я (Волинь, Полісся). В першій полосі йде ревне викорінювання православ'я головним шляхом захвату і „пересвячення“ б. уніятських церков. Характеристичне при тому те, що польська влада майже не торкає православних церков, насаджених і виставлених царською Росією подальше від осель (біля залізні, двірців, тощо). Значить тут чигається тільки на святині, до яких народ є прив'язаний, а полишається на боці московські церкви, які виключно служили цілям русифікації і які тепер (після відпливу чи прогнання російського чиновництва) стоять пустою. Цих православних церков польська влада не торкає, хоч польський уряд, що перейняв спадщину російського, міг би засвоїти собі щодо них деяке „право“ власності. Огже „ревіндикаційна“ ревність проявляється тільки відносно вікової власності українського народу. В другій полосі „ревіндикаційний“ похід є значно повільніший; його розложено не на роки, а на десятки літ. Тут „ревіндикуються“ поки що тільки православні церкви і каплиці при публичних інституціях (шпиталях, школах, казармах), далше церкви, що колись були римо-кат. костьолами (як от луцький собор, що колись належав до чина Бернардинів) і засібніші монастирі (як от Загорівський монастир, вибудований і випосажений українською боярсько-шляхетською родиною Загорівських, що в один час був обсаджений уніятськими Василіянами).

На Холмщині і Підляшшу православ'я є в стані загибелі. Всіми силами і всіми засобами його „випрошується“ за Буг. Але через те не повстає васишт, бо в сфері релігії, в сфері віри васишт бути не може. Місце православ'я займає там латинство. Очевидно, з точки ліберального погляду ця перебіна в

Дивогляди.

Промова посла С. Хруцького на конституційній комісії при обговоренні проекту законів про шкільництво, судівництво та адміністрацію для національних меншостей, виголошена 3. липня.

Осінню цього року мають скликати сесію Ліги Народів у справі національних меншостей. Чи не саме тому стаємо свідками явища, як польський уряд і сойм, які цілими роками й чути не хотіли про якісь там національні меншости, нині з незвичайним поспіхом ставлять та розглядають внески, які торкаються, правда не всіх непольських національностей, а головне двох: української та білоруської і в меншій мірі литовської?

Вже само таке становиче до справи кидає своєрідне світло на весь державний проект і ставить питайний знак над щирістю намірів уряду, як і над певністю їх здійснення. Яка гарантія, що повільно хочуть надати буцім-то якісь права Українцям та Білорусинам, коли не дають цих прав Німцям, Житам, Росіянам, Чехам і иншим? І хто може впевнити нас, що за три не зломлять нинішніх законів, коли ломлять конституцію і міжнародні договори, які стоять під охороною держав Антанти? Даремно в мотивах одного з цих проектів кажуть про те, що він є послідовним розвитком міжнародних договорів та конституції. Мусимо ствердити, що всі державні проекти є насильством обох договорів. Замість принципу рівноправності бачимо стає гасло тиранів — Divide et impera.

І не лише в імені оборони міжнародних трактатів та конституції польської республіки заявляємо свій протест проти такого підходу до справ непольських національностей, але з огляду на добро нашого українського народу. Ви, панове, хочете втягнути до своєї протидемократичної роботи і наш народ, хочете запам'ятати його добре ім'я, його славні традиції. Але ми, у своїй державі дали всім національним меншостям справжню фактичну рівноправність — і зживати з цими своїми кращими традиціями не маємо ніякого наміру. Далі: ви хочете діявольською спокую — твоючи з Жидів знаряддя польонізації на наших землях — затроїти отрутою юдаїзму та юдофобства чисту душу нашого народу. Це вам не вдасться і ваша провокація не досягне своєї мети.

Елементи ворожнечі.

Ви пішли у своїй розкладовій роботі ще далі і прямуєте до того, щоб між єдиним нашим народом посіяти елемент невпинної боротьби, ворожнечі та внутрішніх чварів. У своїх проектах ви кажете про якісь парістки „русінської“ національності: про Українців, старорусинів і т. и. Що це має значити? Яка це нова провокація скривається під цим термінологічним дивоглядом? Чи ви лише

значній мірі не булаб надто боліща, колиб те латинство не було польським латинством, колиб тут відігравав роллю момент чисто релігійний, згідний з бажаннями населення. Однак це латинство має єдино тільки момент політичний, момент денационалізаційний, якого завданням нищити, нівелювати український національний характеру населення.

Супроти того слід — на нашу думку — покликатися до помочі унії, яка моглаб зберегти східний обряд і національність віруючих. Ясно, що при цьому слід вистерігатися найменшої признаки релігійної війни, насильства шляхом незручної пропаганди сумління населення.

Автор цих стрічок мав нагоду говорити на цю тему з визначним громадським діячем Холмщини і Підляшша. З його ширих слів про-являлося не тільки те, що ґрунт

для унії там незвичайно податний, але й пробивалися гіркі докори на адресу греко-католицької церковної єрархії, яка під цим оглядом зберігає повну мовчанку і ще повнішу безчинність. Що більше! Серед українського православного населення хтось зручно поширює видумку, немов то „ревіндикація“ колишніх уніятських, а в останньому 50-літті православних церков відбуваються за згодою й апробатою гр. кат. церковної єрархії. Такі поголоски поширюються з метою доказати, що — мовляв — унія є ще менше придатна для збереження національності населення, як латинство. Такі видумки можуть виходити з кол покійських, а можуть вони бути теж і витвором російських сфер. На всякий випадок їх не слід збувати мовчанкою.

Ф. Ф.

РОМАН ЗАКЛИНСЬКИЙ.

СМЕРТЬ НАУМОВИЧА.

Казав мені Михайло Павлик, що лагодить працю про Івана Наумовича, бо цінить його високо за його надзвичайні труди коло просвіти селян у Галичині. Чи написав таку працю, не знаю.

І дійсно Наумович є найбільше талановитий і невсипуший просвітний діяч у користь селян та міщан у Галичині. Його заслуги дуже великі. Він виступав як письменник, поет і повістьяр, як популяризатор науки. Видавав місячник „Наука“, де майже всі статті сам писав. Пропагував чесноту при виборах.

Року 1917 друкувало львівське „Українське Слово“ кілька фейлетонів про Івана Наумовича. З причини, що я знаю децю більше, то поділюся з читачами своїми вітками. Буде це причиною до його життєпису, що обіймає найбільше трагічну частину його життя, — бо саму катастрофу.

Низше подаю до публичної відомості оповідання Кушніра про смерть Наумовича. Воно має всі ознаки правдивості. Чи є воно викомбіноване, чи переказане иншими людьми, того не казав мені Кушнір.

Одного разу коло р. 1898 зайхав був до Станиславова Яків Мардарович в повороті з Святої Землі. При тій нагоді зайшов був і до склепу Народної Торговлі, де начальником був Маркил Кушнір. Там я видів Мардаровича перший раз і з ним говорив, бо начальник познайомив нас. Коли це сталось, то Кушнір негайно вийшов з комнати до склепу, що виглядало наче би не хотів слухати розказів Мардаровича; а чому? бо їх чув багато разів. Мардарович оповідав мені про свої відвідини у російських архиєреїв в Єрусалимі, та оповідав, що ходив до них з почитанням від православних Росіян з Галичини. От надув архиєреїв, бо в Галичині нема ніяких православних Росіян. Описля показував фотографії архиєреїв та фотографовані єрусалимські церкви. Кушнір замітив описля, що він накупив їх в Єрусалимі, а каже, що то архиєреї йому надівали в нагороду за його прихильність до православ'я.

Оповідання Мардаровича були дуже напухлисті і повні самохвальби. Видно в них було велике убожество обсервації.

Коли Мардарович скінчив своє оповідання, негайно вийшов з Нар. Торговлі, мотивуючи свій вихід тим, що має до полагоди дуже важні справи. Пізнійше замітив Кушнір, що Мардарович рад був, що хтось слухав його видумок, про його

важні справи додав, що Мардарович більше не мав що розповідати і тому вийшов.

Описля зачав Кушнір ось так розказувати про Мардаровича: То так було: Коли Наумович вийхав до Росії, а було це около 1834, то туди приїздили до нього деякі Галичани за „пособіями“. Він сам остерігав в „Слові“, щоб не вніздили. Та проте поїхав був також і Мардарович. Інших легко спекався Наумович, лиш цього ніяким чином не міг позбутися. Мардарович всюди з ним ходив і їздив, як його злий дух. Було це в часі, коли Наумович займався улаштуванням колонізації українських селян з Галичини до Закавказзя. Мардарович підглянув, що у Наумовича є більша сума грошей, які йому могли бути потрібні на закупно землі для переселенців. Тих грошей могло бути кількадесят тисяч рублів. Мардарович їздив з Наумовичем і в Закавказзя, та виступав як його секретар.

Раз вертали звідтіля, та були уже на Україні; а був тоді дуже гарячий день. Наумович дуже зіпрів у вагоні а коли приїхали на одну стацію (Кушнір забув її назву), — Наумович заявив бажання, що хоче напиться пива, та в тій цілі хотів іти до стаційної реставрації. Однак же службний „секретар“ швидко пішов сам, щоб виручити старого і принести йому пива. Наумович

зачекав у вагоні. Мар. приніс, той випив і після короткого часу помер. Чи були у Наумовича позначки отруєння, того Кушнір не знав. Описля рознеслася вістка (казав Кушнір), що Наумовича хтось отруїв. Задав йому троян.

Від того часу зник Мардарович людям з очей. Не було його виднати в Галичині, ані в Росії. Десять укривався через кілька літ. Описля нараз виступав як дуже заможний чоловік, та з причини, що в Галичині страшенно нудиться, то робить все подорож до Святої Землі. Дальше замічає Кушнір, що коли Мардарович був ще функціонером Народної Торговлі, „то ми всі добре знали, що він був лапсердак. Звідки нараз маєтки?“

Стільки оповідання Кушніра. Після смерті Наумовича, здається, була його секція, коли біограф його Мончаловський пише ось так: „Смерть Наумовича наступила от рослинного яда“. А що поголоска про отруєння мала за собою правдиву підставу, видно з того, що Мончаловський подає це як факт, та лиш примічує, що „оголоба злочинника“ не є йому відомо, бо „покроїто єще тайною, хто подальш просвітителю Галицької Руси отраву“.

Я читав у газетних записках з процесу Бендасюка і тов. інших, що про отруєння Наумовича

так далі прикладаєте девізу "divide et impera" до нашого народу?

А чи не на підставі цієї самої тиранської методи робите новий поділ та шматкуєте живе тіло єдиного українського народу? Ажте Галичину в обох проєктах щодо мови, щодо адміністрації та суду відокремлюєте різко і рішуче від Волині та Полісся. Яка причина, що Волинь та Полісся мають користуватись меншими правами? Чи не причина в тому, що саме ці землі, з погляду етнічного, мають у собі надто малий відсоток Поляків? Чи може єдиним дорядком при складанні таких законів був страх, що ці незаконно загарбані українські землі можуть відорватись? Або може ви не хочете признати, що на цих землях живе українське населення? Може й п. Тугут приєднався до поглядів провідників правниці, бачим-то на Волині та Поліссю нема Українців, а тільки етнографічна маса, яку ваші закони означають словами "Українці, старорусини" і т. и.?

Неприємні запити.

А може хочете замилити очі Європі, що на Волині та Поліссю є менше Українців як у Галичині? Може не перший крок, за яким має прийти другий — акт анексії, як це бачимо у відношенні до Українців, які живуть збитою масою на Холмщині, Підляшшу та Лемківщині? Чи повне промовчування державними проєктами про ці відвічні українські землі має бути доказом, що ці державні проєкти мають претенсію продовжувати Версальський трактат та конституцію? Яке право маєте обмежувати права належні Українцям на Холмщині та Підляшшу, згідно з обома цими трактатами? Чи ви поважно вірите в те, що на цих землях нема Українців? Якщо так — то яким робом розяснити, що з цих земель вибрано до сойму чотирох українських послів? Чи може Поляки голосували за ними? Чи ви вже призабули про лінію Керзона?

Навіть ваш польський професор-філолог Нітш признає, що Холмщину та Підляшшу заселяють Українці. А ось ще інший документ, чужий, у супереччя з ці землі: це найновіша діалектологічна карта зладжена Російською Академією Наук у 1914 р. Ця карта стверджує якнайбільше категорично, що Холмщина та Підляшша це українські землі. Чим-же розясните те, що державні проєкти навіть не згадують про ці землі? Чи ми не ма-

тв. "амбасадор коломийський" Дудикевич, в салі судовій у Львові, але подавав як винуватців "Поляків"? На якій підставі він це робив, важко знати.

Треба признати Наумовичеві, що його думка колонізації наших селян за Кавказ була добра і підходяча, бо ті поселенці становили би одну компактну масу українського населення, почавши від Закарпаття до Закавказзя.

Особа Кушніра давала поруку, що він про трагічний кінець життя Івана Наумовича говорить правду, бо він був чесною людиною.

Подаю деякі біографічні дати Кушніра. Давніший як довго існував у Львові москвофільський банк під назвою "Рольничо-кредитне заведення для Галичини і Буковини". Кушнір був там урядником. Коли той банк розлетівся, перейшов він до Народньої Торговлі. З переконання політичного був Кушнір фанатичним москвофілом. Василь Натірин пише про нього в листі до мене року 1918: Маркил Кушнір родився 22. марта 1847 р. в селі Кришів, повіту Турка над Стриєм. Служив в характері начальника складу Народньої Торговлі від 15. жовтня 1889. в Самборі до 30. мая жовтня 1889. а від 1. червня 1890. до 30. квітня 1893. в Снятині. Від 22. грудня 1898. в Станіславові, звідки перенесений був дня 20. січня 1899.

ОСТАННІ ВІСТКИ.

Візд Мек Донельда до Парижа.

Мек Донельд заявив у палаті Громад, що у відповідь на запрошення Еріо удається до Парижа. Іде туди не на те, щоб дивитися байдуке та не протиділати шкідливим законам, що мають знищити англійсько-французьке порозуміння. В Черевці відбувалися передступні розмови, підчас котрих розважувано справу майбутньої конференції. Як доносять з Парижа під датою 7. липня, Мек Донельд уже прибув туди. Англійські дивіанки заявляються за перенесенням міжсоюзницької конференції з Лондону до Бріселя. Англійський амбасадор у Парижі Крес повіломив Еріо, що Мек Донельд особисто нотифікує всім державам запрошенням на конференцію, що ніколи не мав наміру звязувати Еріо з поглядами оголошеними на виключно відповідальність англійського уряду. Еріо згодився на таке полагодження справи.

Російсько-перський договір.

В Тегерані підписано совітсько-перський торговельний договір при повній рівноправності обох сторін. Красні з того приводу зазначає, що між Персією й Совітами нема ніяких суперечних інтересів, вказує взагалі на спільність ССРСР і східних держав у відношенні до західних імперіалістичних держав.

Револуція в Бразилії.

В Сан Паульо й Сантос повстанці захопили телеграфічні, телефонні й іскрові станції. Державні телефони не можуть дістати получення зі столиці, певне через перетинання дротів. По відомостям з Монте Відео в Бразилії вибухла революція. Однак ситуація ще не вяснена.

емо тут знову діла з провокацією?

А як глядіти на такий правдолюбивий дивогляд, що той сам Українець, котрий, проживаючи на Холмщині, не має ніяких прав, коли переїде на Волинь уже дещо придбав з них, а коли осяде в Галичині, то побільшує свої права? Яке дивовижне причіплювання якоїсь низки прав не до національності, а до деяких частин тої самої території! Може ця дивовижна теорія помагає розяснити, що Жиди не мають ніяких прав, бо не мають ніякої території? А проте всі ці

до Дрогобича і там перебував до 26. січня 1901., тоді уступив.

Я знаю, що в Станіславові перебував Кушнір шість літ, зразу як заступник начальника. Ожениний був в Станіславові в тім часі з вдовою Літинською з Волянських. Помер там же кілька років пізніше.

Дати службові Якова Мардаровича подав мені Василь Натірин в році 1918.

Яків Мардарович служив в Народній Торговлі як начальник складу в Тернополі від 1. в. есн 188. а рід 18. листопада 1890. в Е-дах. Дня 31. березня 1891. уступив з посади (чи примусово чи ні, того не написав В. Н.). Якийсь час пізніший ми додалися, пише В. Н., що він є в Єрусалимі, де також помер, але коли, цього не маємо записано. З професії був пасічником перед вступленням до Народньої Торговлі. Стільки пише В. Н. Мабуть ще попередно був дяком. Креатура дуже мало освічена. З політичного пересвідчення був він завзятий москвофіл, як і його брат славний дописувач "Слова" Ілля Мардарович, парох у Вовчинці почта Станіславів, а опісля у Камінках під Коломиєю.

Сутічка між соціалістами.

6-го липня в Кльостернайбургу під Вітнем прийшло до сутічки між національними соціалістами і соціал-демократами. Виязався стрілянина, підчас котрої вгало до 100 стріль. Ранено 11 осіб, в тім 2 тяжко. Жандармерія арештувала групу національних соціалістів і посатила їх в касарнях півонірів. Соціал-демократи почали штурмувати касарні, щоб алінувати своїх противників. Вязнична сторожа летів відперла атаку. 56 арештованих нац. соціалістів відставлено тягаровими самоходами до Відня.

"Нех жие Польска!"

З таким окликом на устах застрілювався на вічу в польському "Соколі-Маєржи" у Львові польський інвалід Клос.

В неділю передпол. відбувалося віче польських воєнних інвалідів, на якому під адресою польської влади сипалися чималі докори. Бо, після слів інвалідів, Польща займається інвалідами дуже мало, так, що вони з голоду майже гинуть.

Інвалід Клос був одним з промовців на вічу. Він оповідав про всі кривди й шикани з боку польської влади та про те, що інвалідами, які боролися за Польщу, тепер помітють. Хотіли звернути увагу компетентних чинників Польщі — Клос на очах усіх присутних на вічу підняв револьвер та закликавши: "Нех жие Польска!", впакував собі кулю в голову. Чин Клоса викликав, очевидно, велике враження. Польська преса, подаючи цей факт, не знає, як оправдати цей розпучливий крок Клоса. Деяка частина вже сьогодні пише, що причиною самовбивства Клоса були... Жиди та Українці!

згадані закони не є законами національно-територіальної автономії? Коли так, то чому Поляки на Волині, Поліссю та в Галичині, які є такою незначною меншістю, мають більші права як Українці, які на цих землях є у безоглядній більшості? Чому напр. 25 Поляків має більші права як 39 Українців? На домагання 25 Поляків школа стає українською утравквистичною, а коли навіть 39 родичів Українців домагається української школи — то всупереч їх домаганням школа стає чисто польською!

Чи Українці на своїх відвічних землях мають мати вдвоє менші права як Поляки, що прийшли сюди пізніше та засіли? Чи не такою своєрідною польською "рівноправністю" можна розяснити і те, що коли людина подала в суд письмо у рідній мові, то мусить ще додати до нього переклад на державну мову, якщо її противник домагається цього на протязі 14-ох днів від моменту доручення. Але не навпаки! Українець цього домагається не може.

"Скрізь домагається та бажати".

Що це за поважна пошта в діло мови, коли нам кажуть, що адміністраційні уряди відповідають на письма додатково в рідній мові особі, яка цього домагається? В нарадах громадських рад і соймків української мови вживають лише на домагання дотичних осіб. У карнім слідстві та судовім розслідуванні звинувачених треба записувати поруч державної мови у протоколах на рідній мові лише на домагання обвинувачених. Обвинувачений має право догагитись, щоб до акту обвинувачення, списанім у державній мові додали переклад на його рідній мові; "сторони" мають право догагитись... властителям фірми вільно догагитись... і т. д. скрізь і скрізь зустрічаємо цей вислів "домагається", "домагання", "бажання" і т. и.

А справа стоїть vice versa. Природним вважають списування всіх актів у польській мові, а чимсь неприродним, чимсь, що домагається спеціальної пригадки, не списування адміністраційних та урядових актів у рідній мові. Отже не диво, коли у державних проєктах нахидимо статтю про те, що про допущення однієї з польських мов у відповідях міської влади — рішас міська рада. Отже не конституція, не закон, а просто: про те, в якій мові має відповідати Українцям магістрат у Львові, столиці західної України, рішатиме міська рада! Так шанують польські закони рідну мову — найбільшу святість кожного народу!

Невдалий замах у Львові.

В неділю, дня 6. ц. м. Львів мав пережити видовище, яке в своїй наслідках було би страшне.

А саме, якийсь здемонізований польський сержант закрався до магазинів пороку на Янівському передмісті та поклав там так звану "пекольну машину". Машини була наставлена на 4 години пополудні. В тім часі великі магазини пороку мали вилетіти в воздух.

Та план сержанта не вдавсь, бо підглянув його якийсь другий робітник і дав знати поліції.

Заармювана поліція усунула пекольну машину, а сержанта арештовано.

Після інформації, що їх подає польська преса, наслідки вибуху, колиб він був удався, були б дуже страшні. Під Львова уляглиб знищенню, бо в янівських порохівнях має бути понад 300 вагонів пороку.

Ні одна шибя у Львові не лишилася би ціла, а всі доми на Янівському та Городецькому передмісті утворили би одно рушмове.

Очевидно, що жертви в людях були би величезні, тим більше, що в тих околицях мешкає сама бітна людність.

Вибух цей був би далеко страшніший, як недавній вибух порохівні в Варшаві.

Які були мотиви цього невдалого замаху та хто ним кермував, не знати, бо поліція держить усе в строгій тайні.

Та "всезнаюча" польська преса вже тепер доносить, що невдале діло зааранжували большевики. Крім сержанта, заарештовано ще декілька осіб, а яких трох має бути Українцями. Всі вони мають стати перед доразовим судом.

Проти походу на українське шкільництво.

Шкільні повитові вча.

Горьдок.

В неділю 29 червня ц. р. відбулось в Горьдoku від гоми небом на площі при селі велике просвітньо-економічне віче при участі около тисячі громадян "Горьдoku й городецького повіту. Віче, доречі, о. дек. Роздольський, проводив о. Пнешкевич. Реперат про стан українського шкільництва в краю та способи його порятунку. Систематичні наступами з боку властей виголося д-р Степан Лисенко з Львова. Опісля виголося д-р Лисенко з Львова реферат про економічне положення нашого народу, а зокрема про земельні справи. Оба бесідники в яких красках представили важке лихоліття українського народу та вказували, що лише сильна постанова усіх об'єднаних сил народу зможе здержати девастатійний наступ. В дискусії забирали слово п. Бабій з Горьдoku, о. Цар з Милковича, о. дек. Роздольський і пр. З частих і різких окликів учасників віча було спійняно, що порушеними темами живо інтересуються та що настрій має, не зважаючи на утиск, бадьорий, а наряд певний, що лихоліття таки прийде кінець. Ухвалено різкі резолюції в шкільних і земельних справах, м. и. резолюція, яка стверджує, що український наряд ніколи не признає правного стану, автореного колонізацією на українських землях; виставлено домагання дешевові парцеляції двірських обшарів між місцеве українське селянство.

Проти закриття української приватної школи У.П.Т. в Горьдoku та зачнення

українських шкіл в Угерцях незаб. і Братковичах, городського повіту, ухвалено рішучий протест.

По ухваленню резолюції урядуючий на вічу староста Мийоничівський просив учасників, видати їх настрій, щоб спокійно розійшлися. На закінчення відспівали вічецькі гимни „Ще не вмерла“, „Не пора“ і „Ми гайдамаки“.

При нагоді віча перевірили львівські відпоручники, що помімо закриття і опечатання школи в Городку наука відбувалася правильно під голим небом на переконливий приватний і там відбулося торжественне укінчення шкільного року з поздачею свідомства при численній участі городського громадянства та — що важніше — при незвичайно піднесеній настрою серед шкільної дітвори.

Учительський Зїзд.

Дня 5. липня ц. р. почалися о год. 10 ранку наради зїзду українського учительства у великій залі Народного Дому у Львові. На ділі це зїзд членів Товариства „Взаїмна поміч українського учительства“ зі Східної Галичини, не загальні збори товариства. Зїхалось на ці збори багато членів організованого учительства по дом. зі Східної Галичини, бо тепер воно догосподилося до всіх закутих „Сибіру“. Величезна зала битком набита. Зїхалось більше ніж у попередніх літах. Для цього є своя причина. В попередніх літах товариство нормально скликавало загальні збори, а в цьому році воно було розв'язане і шойно по 8 місячних „хождень“ від Анни до Кая, вдалося реститувати товариство. І ця численна участь в загальних зборах Т-ва — це найкращий показник, це відповідь на ті переслідування та гнет, яким піддавалося учительське професійне товариство. Вчительська чисельність зїзду це рівночасно й протест на всякі ворожі зусилля в тому напрямі, щоб українське учительство розєднати та вбити в ньому всяке почуття власної організації. Коли польська влада розв'язала товариство, то учительство не заснуло, прийняв організацій в ньому не замір, але навпаки. Стара управа розв'язаного товариства діставала сотки писем та листів з домагами не шадити коштів і заходів біля реституції давнього товариства, або заходів щодо заснування нового. Добровільно складали вчителі поважні суми на поїздки делегатів до Варшави і інші заходи для того, щоб Т-во реституувало.

Збори відкрив голова Т-ва Іван Стронський, управитель школи з Пикуволі. Старенький поважний голова сказав між иншим: „Минув рік від останніх загальних зборів. Лихоліття, яке переживав наш народ, не минуло і Т-ва. Бо в місяць по останніх загальних зборах польська влада Т-во розв'язала. Забрали всі книги, а люкаль опечатано. При розв'язанню влада подала такі метиви свого вчинку: Зїзд ухвалив резолюції політичного характеру, які далеко перейшли поза межі діяльності т-ва, накреслені статуту. Зїзд утворив науково-педагогічну комісію, діяльність якої була спрямована до того, щоб створити в товаристві окреме товариство. Товариство зверталося до українських учителів обійниками, в яких закликали їх, щоб не повинувалися владі та не признавали польської мови і не приймали в тій мові писаних писем. Наслідки закриття були страшенні. Перестав виходити орган т-ва „Учительське Слово“, перестав функціонувати фонд допомоги для альюкавтованих товаришів. Двадцятилітній доробок т-ва був загрозений. Доля майна була невідома. Управа уживала всіх заходів на те, щоб Т-во реститувати. Шойно по 8-місячних заходах вдалося це осягнути. 21. червня 1924 р. рескриптом міністерства т-во реституовано. 20-ліття існування т-ва — це ювілей того т-ва. На жаль, завдяки винятковим обставинам цей зїзд не являється ювілейним. Ювілею тепер нам не обходити. Його відбудемо ми в іншій відповідній хвилі, а нині займемося реальною роботою, зв'язаною з нашою установою“.

До президії вибрано: Івана Стронського, Модчка Андрія та Іванішина Миколу. Генеральним секретарем вибрано Сенюту Івана а його помічниками: Церкача Івана, Стасева Дмитра, Симю Михайла і Курковича Давида. Після вибору президії голова п. Іван Стронський привітав згадку помершим членам товариства. Згадку увенчали всі присутні повстанцями із мілк. Серед померших найшліхтніші такі визначні члени учительської громади: 1. Василь Височанський, управитель школи у Вишівській турч. повіт. 2. Евг. нія Гошовська, уч. в Німіві. 3. Текля Морозівна, уч. в Новосілках пов. Рава Руська. 4. Михайло Завадович, упр. школи в Ремезівцях пов. Золочів. 5. Олександра Веселовська в Грушці пов. Товмач. 6. Лев Борачок, упр. школи у Старому Мізуні пов. Долина. 7. Еттоломей Фуртак з Тернопільщини. 8. Матковський Зиновій, упр. школи в Жукотині пов. Коломиї.

Прийнято слідуючий порядок нарад: 1. Вибір комісії матки. 2. Звіт з діяльності т-ва і касовий звіт за час від 8. VII. 1923 до 28. VI. 1924 р. і адміністративний звіт — референт Андрій Зелений. 3. Звіт контрольної комісії реф. Величезний Дмитро. 4. Вибір п'яти членів Надзирної Ради. 5. Вибір контрольної комісії. 6. Кооперативний реферат, реф. п. Гаврилко. 7. Економічний стан та розвиток Краєвого

Союзу і повітових учительських Спідок. 8. Внески.

До комісії матки вибрано п-ів: Посань-кого, Ковалів Генрика і Шубертівну Юлію. Крім цього вибрано комісію внесків. До неї ввійшли: Стальмак Денис, Бачинський Роман і Ясічук Лева.

Зі звіт п. Андрія Зеленого про діяльність управи та зі звіт п. Величезного Дмитра від імені контрольної комісії вийшов на яву дуже невідповідний факт, викрилося, що Т-во має 2.700 членів а з того, на жаль, платить вкладку лише 700 членів. А вкладка невелика, бо від 1. червня вносить лише 1 зол. місячно, а з того часу вносила вартість однієї передової австрійської корони в польських марках.

А з вказівкою Т-во удержувало „учительський орган „Учительське Слово“ і повинно було сплатити довг, що тяжить на вчительському домі в сумі 1.000 американських доларів. Довг несплачений донині також тому, що кредитові інституції не хотіли прийняти у свою часі сплати в здевалюованій польській валюті. Завдяки новим вальоризаційним законам польського союму той довг тепер представляє саме вартість тисячі американських доларів. Та можнаби його вповні сплатити, колиби всі члени сплатили заздалегідь вкладки.

Безперечно, що епізод цей про несплату вкладки свідомим своїх станівих інтересів українським учительством кинути несправедливо тів на його загал. Цю аналогію однак можна пояснити собі хіба тим, що Т-во 8 місяців офіційно не існувало. За сподіємось, що тепер ця тінь швидко спаралізується, коли всі члени виконають свій обов'язок супроти Т-ва. До цієї справи ще вернемося.

НОВИНКИ.

— **Конфіскація.** Вчорашнє число сконфісковано за кілька рядків у статті „класове законодавство“ і за цілу відозву Ради Українських Січових Стрільців.

— **Особисті вісті.** Др. Дмитро Левинський і ред. Ф. Федорів вийдуть на відпустку. Провід редакції буде спочивати в руках д-ра Степана Барана і д-ра Мих. Рудницького.

— **Зброя в Англії до Росії** йде від довгого часу потайки, з льондонських приставів... контрабандою. Льондонська поліція відкрила білизну організації цього таємного транспорту. Перец 2 тижнями вислано 2000 машинних криків.

— **Українську гімназію** будують — ні, не гадайте, що в Сх. Галичині! — в Закарпатській Україні, в містечку Густ. „Псагер Прессе“ повідомляє, що гімназія будуватиметься з дозволу міністерства разом з бурсою. Заждем, скільки таких будівель принесе нам новий польський закон.

— **Мініа-Муринка — послом.** Єдиним представником небілої раси на американським „національним конгресі“ у Клівеленді (Огайо) є п-ні Іо Уіліямс. Вона є з походження Муринкою і на протязі довгих літ бореться за права покорижених рас. Вона перший раз вибрана у парламент і дарма, що її становить як Муринку дуже важке, її допущено несправді промовляти як представницю в олійній справі.

— **Конгрес міст** почався в Амстердамі 30. червня. У ньому беруть участь представники численних міст з 12 різних держав. Програмою конгресу є розглянути справу участі поодиноких представників міських громад у Лізі Народів і в інших міжнародних організаціях. Цікаво було би знати, скільки населення мусить мати місто, щоб мати свого представника на такому конгресі.

— **Як шунати злочинців.** Те, у чому ми не раз сумнівалися при лектурі Шерlock Гольмса, стає дійсністю. А саме: французький професор Люкар винайшов апарат, який висмоктує з одіжі злочинців не лише порох, але й найменші пилючки. Ці зібрані пилючки прирівнюються потім з порохом розсіяним на місці злочину. Крім цього на підставі порошків можна пізнати професію та місце побуту злочинця і робити ще інші гіпотези. Завдяки цьому винаходові вистежили вже кількох злочинців, злов'язали та фадзшників грошей. Ще за сто літ професія злодія домагається високої освіти, студій, інтелігенції і — хто зна, чи виплатяться.

— **Чудотворний ніж** винайшли американські хірурги. У одній зі шпиталів Чикаго перевіривали його при операції. Має він ту прикмету, що відрізуючи клаптики тіла, спалює не дуже клітинні операції стає безкровною. Річ ясна, що для недужих, між якими є стільки людей вразливих на вид крові, має це величезне значіння.

— **Образ Леонарда да Вінчі**, який загинув від сотки літ, віднайдено випадково при нагоді одного процесу за спадщину у Медіолані. Це є портрет славної красуні Галероні.

— **Живе серце** людини можна буде віддати замість новому винаходові. Американський лікар, Зінгер, Ж.-д. з міста Сен-Джой винайшов електричну лампочку, яка дасть змогу оглядати внутрішні клітини серця живої людини. Цей апарат переврено на зїзді американського медичного товариства. Побачимо, чи новий винахід не стане цим відчитувати у серці крім нег і такої зворушення та ніжні почування.

Сесія Унії Тов. Ліги Націй.

Комуніст Зах. Українського Т-ва Ліги Націй.

Ліон, 29. червня 1924.

Як делегатів припиненого в репрезентативних правах Т-ва не допущено нашої делегації ні до комісії меншостей, ні до Головної Ради Унії. Ціле переполнене 27. ц. м. заняла боротьба на Комісії меншостей в цій справі. Зводили її головні придніпрянські делегати проф. Лоский і інж. Лагутенко та делегат російського Т-ва посол Єфремов. Вкінці Комісія доручила придніпрянським і російському делегатам, щоб через полудне вислухали жалоби нашої делегації на польський режим і здала Комісії звіт про наше становище і наші домагання. По полудневій перерві здали згадані делегати звіт з переговорів з йашою делегацією перед Комісією і поставили внесення, щоб Комісія взяла за основу нарад вручений нашою делегацією Секретаріатові Унії меморіал про положення нашого населення в Польщі і наші домагання, засновані в предлогах намі меморіалах. Комісія прихилилася до цього внеску і до пізнього вечора йшла оживлена дискусія над нашими меморіалами, яку розпочав делегат придніпрянського Т-ва п. інж. Лагутенко довшою промовою, в якій перерахував зміст нашого меморіалу. Поляк Строньскі у двогодинній промові збивав наші твердження, між иншим справу бл. п. Бесарабової, предкладаючи відповідно зложений протокол оглядин її тіла проф. Серадским, з якого виходила мнимою неправдивість наших тверджень. Румунський делегат, спираючись на промову Стооньського і предлогах ним „документи“, поставив внесення, щоб Комісія признала жалобу нашої Т-ва на режим в Польщі неурасованою і перепіла над нею до денного порядку. Однак більшість з промовців станула на становищі, що в кожному разі польський делегат не зумів опрокнути всіх наших тверджень, і що справа вимагає ще дальшого розгляду. Комісія рішила, щоб відложити

дальше трактування справи до слідуючого її засідання, яке відбудеться в жовтні ц. р. З чужинців промовляли в нашу користь, з більшими або меншими признаванням невинимого положення нашого населення в Польщі Швайцарськ Бовер, Француз Оляр, Німець Бернорф, Мадяр Людвік і Москаль Єфремов.

Комісія трактувала справу в площині східно-галицькій, бо на денному порядку була поставлена справа положення нашого населення у Сх. Галичині, а не на всій західно-українських землях під Польщею. На засіданні Головної Ради в дні 28. червня ц. р. проф. Лоский підняв знову справу допущення наших делегатів і представників краю д-ра Марітчака, який сам 28. ц. м. прибув зі Львова до Ліону на засідання Головної Ради Унії. По довгих нарадах Ради і рішучих спротах польських делегатів, які домагалися, щоб Рада вважала наше товариство поставленим поза зв'язок Унії і признала, що воно як позакраєве не має права репрезентувати українського населення в краю, Головна Рада Унії вкінці рішила на внесення проф. Оляра віддати справу нашої Т-ва бюрові Унії, що мало би переслухати галицьких делегатів в інформаційним характері. Вижидаючи запрошення бюра, яке мало би відбутися засідання в справі нашої Т-ва ще на протязі теперішньої сесії Унії в Ліоні, ведеться з нашого боку дальша пропаганда між іншими делегатами в нашій справі.

Меморіал краю згл. трудової Партії з 10. червня ц. р. предложила наша Делегація Секретаріатові Унії, а також вислала його до Союзу Народів у Женеві.

За Зах. Українське Т-во Ліги Націй.
Д-р Р. Певецький президент.
А. Петрушевич гол. секретар

Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Загальні збори Повітової Кооперативної, стоваришеня зар. з обмеж. пор. в Городенці відбудуться дня 12. липня ц. р. о годині 3. пополудні в кімнатах стоваришеня. Дневний порядок: 1. Відчитання протоколу. 2) Одобрення білєнсу і уділення абсолютної. 3. Затвердження трьох членів Дирекції. 4) Вибір Надзирної Ради. 5. Внески. Накопів в означені часі не зібралася відповідна кількість членів, загальні збори відбудуться того самого дня о годині 4 пол. Надзирна Рада: о. Н. Кислевський містослова, Ф. Верезька за секретаря. 34 1—1

Виник на Ужвйський Високий Технічний шкіль у Львові відбудуться від 1.—15. липня і від 23. переселя до 10. жовтня ц. р. Вакансії на зявовім семестрі розпочнуться 5. жовтня. Студенти, які покінчили гімназію, а бажають записатись на будівельний або машиновий факультет, мусять доповнити вступні відомості з нарисної геометрії і мають зголоситись 1. жовтня до вступного комітету. На лісово-агрономічний та інші факультети вих додатових іспитів не вимагається. 2—2

Присиданте передплату!

Дрібні оголошення.

ПАРОХІЮ добру перемиської епархії під Львовом зам'яно. Вимагання: здорова околиця, біля залізниці. Зголошення під „Заміна“. 27 1—3

НАГОДА! За 800 доларів дімок з порожнім мешканням і склепом. Дімок мурований критий бляхою, незамешканий о 2-х кімнатах і кухні, стайня і возня в Голоску Великим при порозі коло фабрики дріджів, надається для літників або на мешкання, дешево продам. Відомість Подгорцер, Львів вул. Гусяча (Геня) 3. біля антики Етінгера. 2155 3—3

ШТУЧНІ НОГИ, руки, коректори проти повстаючих горбів і скривлення хребетного стовпа. Бандажі проти літаночок, нирки. Бандажі проти обвислення жовудка. Бандажі проти скривлення, опадання і випадання матиці. Бандажі і гумові панчохи проти жилаків в нозі. Підкладки „платфусові“ для хорих ніг. Мужеські і жіночі мочки для ослаблення на міхур. Опаски проти обвислости черева. Опаски проти поронення. Опаски по полозі як забезпечка проти т. за. обвіраности і щоб привести черево до нормального стану. Опаски на пропуклині в пахвині і на череві. Опаски на поправлення фігури і т. п. Поручає бандажист Г. Полячек, Самбір. Ілюстровані цінінки даром. 2159 4—4

НА ЛІТНИСЬКУ в Карпатах є зараз до винайму на 3 місяці 2 кімнати о спільнім виході на 5—6 осіб і 2 кімнати о окремих виходах на 2—3 особи. Цілоденне удержання 6—8 золотих. Зголошення до Адмінстрації п.д. „Карпати“. 23 2—2

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ
Д-Р БОГДАН СТАХЕВИЧ
веде канцелярію
в Тернополі
вул. Міцкевича 15. 33 1—1

ОКУЛІСТ
Д-р Г. ІГЕЛЬ
лікар „Народної Лічниці“
ординує в очних недугах
у **Львові** при вул. Ягайлонській 2137
ч. 20. 6—10

Лікарсько-дентист. заведення
Д-ра Шимона Гапапорта і Якова Насса
Львів. вул. Синтуська 17/II.

Пломбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після американської системи. Пациєнтів з провінцій полагоджуються в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2139 10—10

Виділ Музичного Товариства ім. М. Лисенка філія Дрогобич
розписує отрим
КОНКУРС
на слідуючі посади в Муз. Інституті ім. Лисенка в Дрогобичі:
1) 3 посади учителів (люк) гри на фортеп'яні. 2) 2 посади учит. гри на скрипці і віолончелі. 3—1 посада учит. сольового співу. 4) 1 посада учит. гри на дутках і струментах.
Оферти з точним поданням кваліфікацій слати найдальше до 1. VII. 1924 на адресу: Д-р Володимир Ільницький, адвокат в Дрогобич, вул. Стрийська. 19 3—3

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринков. 10, II. пов.
Ковто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не повертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в праю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рв-
мунів 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Фальшивий тон.

Польська преса видає пропонувану послугу своїй державі. Вона силкується довести, що нові „вольності“, якими польська держава нагороджує деякі т. зв. національні меншости виходять далеко поза межу тої свободи, яку хотіли цим меншостям забезпечити союзні держави. Не можна бути настільки шовіністом, щоби зважати, що польські публіцисти не мають зеленого лоняття про міжнародні трактати складені останньою мировою конференцією. Тому доводиться зробити висновок, що польські публіцисти йдуть у своїй адвокатській ролі за обов'язком „патріотизму“.

Не маємо наміру ставити собі питання: чи патріотизм, який залющує очі на минуле і на сучасне — принесе багато користі державі. Про це нехай думають керівники польської держави, перш усього у власній інтересі. Однак дивуємось наївності польських політиків, які вважають своїм обов'язком догадувати нам: що ми не розуміємо вартості того, чим вони нас обдарували. Всі ці докази є наскрізь фальшиві і зі становища історичного, себто фактів і зі становища психологічного, себто мотивів, які спонукають польський уряд до новоприйнятих законів.

Хто знає історію париської мирової конференції, знає, що союзні держави, дбаючи про права для національних меншостей на польській території, ніколи й в думці не мали можливості, що Польща захоче стати державою з нинішніми її кордонами. Трактат про національну українську меншість у межах польської держави мав на думці справжню „меншість“, розсіяну між збитою масою польського населення, себто на польській етнографічній території. Він горкався тої мінімальної меншості, в імені якої Поляки домагались забезпечення своїх прав у чужих державах.

Що означала відома лінія Керзона? Те, що нині польські політики хотять замовчати на смерть і замовчують у своїх великосердих „мовних“ законах — права для Лемківщини, Підляша, Холмщини, Версайський трактат, який хотів стати висловом нових гасел визволення народів, не міг у ніякому разі споганювати себе таким принципом, щоби обмежувати права національностей уже існуючі. І тому для кожного об'єктивного читача версайського договору є ясним, що права, які мали Українці в Австрії, не є цим договором обмежені, а навпаки: поширені. Коли ж нині польські політики впевняють нас, що польська держава саме нині поширює ці права — то це подобає на глузування.

Творці мирової конференції у Парижі натворили чимало дивоглядів, але вони не були настільки наївними, щоби не орієнтуватись у найпростіших географічних даних. Вони могли йти навіть так далеко, що про домагання Українців інформувались з книжки п. Р. Дмовського. Але і цього було досить. Його книжка „Росія, Німеччина, і Польща“ перекладена на фран-

цузьку мову мала географічну карту, на якій було виразно зазначено, що Східна Галичина це не польська територія. Для всіх тверезо думаючих ясно, що якби не військові умовини встановлені повсюдною хунтовинною, революційними подіями на Україні та Росії, з яких скористала Польща наступом армії Галіча, — то союзні держави ніколи не дали би своєї мовчазної згоди на доконані факти мілітарної окупації.

Сила — силою, а справедливість — справедливостю. Коли вони йдуть у парі, а коли наодинці — не розуміють однакого добре дипломатичних справ, як і поволоні народи. Тому прогналимо банкою капусту тхоті нині аргументи, які хотять переконати нас, Українців, що призначення нам деяких громадянських прав до рідної мови є актом великодержавної справедливості. Вони відомо, що називають підручником з Польшею великої держави втрачають наразі теопець і як це робиться між приятелями, святами й на вухо: — „Ти знаєш, друже, як я тебе люблю, але мучу тебе звернути увагу, що твоя поведінка починає компромітувати тебе... а тим самим і мене; краще мусиш щось зробити зі своїм зобов'язаннями... Я не вмішуюсь у твої приватні справи, але всі про це говорять... Зроби щось бодай про людське око...“

Коли Польща сплячує нині своїм новим законом супроти нас пе-

рестарілий довг, під впливом настирливих чужих пригадок, і робить це як довжик, який 100.000 передвоєнних австрійських корон сплячує нині 100.000 польськими марками — вона може покликуватись на всі можливі інтерпретації букви закону, але нехай не називає цього акту гарними словами і нехай не впевняє нас, що жертвує нам княжий дарунок.

Тут кінчаться не лише фальшування фактів, себто історії, але й починається фальшива психологія. Якщо мало би бути правдою те, про що розписуються польські часописи: що поширення прав мови „національних меншостей“ має стати першим кроком до порозуміння з боку польського уряду — тоді ширість та політичний розум наказували би йому не підшукувати мудрагельських інтерпретацій для законів, які самі негайно по їх введенні в життя виявлять усю широчину своєї свободи.

У кожному разі: чи признані нам права є милостинею чи княжим дарунком — той, хто щедро дає їх нам, не повинен перекопувати нас ні про свою справедливість, ні про свою великосердність, ні щире серце. Польська дипломатія, яка силкується вести закордонну політику більше на підставі правил доброго тону як на якихнебудь інших підставах — ударила тут не вперше у фальшивий тон. І цієї скрегіт почують на чужині, як не нині, то завтра.

нальності, якщо хотять користатись з права промовляти українською мовою. Але і в цьому випадку підтокол та судовий присуд списуються польською мовою. На основі нового закону адвокат-Українець не може боронити Жидів по українськи або адвокат-Жид не може виступити в обороні Українця з українською мовою!

Символічний факт.

Якеж треба мати чоло, щоби виступати з такими проектами, ще й казати, що вони поліпшують теперішній правовий стан і дають більше, як обіцяє конституція та міжнародні трактати.

Зваживши це все глибоко символічним є факт, що нащому народові відмовляється навіть призначення його національного імення. Називати Українців — Русинами це чиста провокація, як чистою провокацією є всі пропозиції державні проекти. І коли, в який момент появились ці протидемократичні, протиконституційні, екстермінаційно-польонізаційні проекти?

Світова війна видвинула гасло самовизначення народів. Повстала ціла низка національних держав. Український народ пролив морю крові у боротьбі за свою незалежність. Як-не-як, а існує українська держава. Польща не дає во йшла на Київ під прапором визволення України, а в результаті маємо перед собою якісь правно-політичні дивогляди, які є просто глузуванням з українського народу, з конституції і з міжнародних трактатів. Проти таких проектів можемо хіба з обуренням запротестувати.

Наддніпрянська Україна.

„В обороні релігійних звичаїв“.

Харківський „Комуніст“ подає: „Багато сільських адміністраторів є тої гадки, що вони заусили контр-революцію, заборонивши „хресний похід“ (церковна процесія) в поля по причині посухи. Вони не розуміють, що такою заборонаю дають підстави для роботи правдивих контрреволюціонерів. Коли би місцеві політичні заклади відбули такий похід по причині посухи, то це було би релігійною демонстрацією політичного характеру. Такий похід нікому не потрібний і його заборона не викличе ніякого відгомону. „Хресний похід“ селян зі сільським попом це — більше звичай ніж релігія і не має він ніякого політичного характеру, а заборона його в очах темних селян, яким згаряє збіжжя, складає всю відповідальність за посуху на ра-

І нбог-дья

Прем'єра посла С. Хлущенко на конституційній комісії про заборону проекту законів про шкільництво, судочництво та адміністрацію для національних меншостей, виходжена 3. липня.

(Продовження.)

Утравнізм.

Дальшою ілюстрацією, яким робом здійснено в уставах право національних меншостей щодо плекання своїх рідних прикмет може стати закон про шкільництво. Цей закон увесь надиханий духом трагізму. І середні школи і вчительські семінарії і народні українські школи мають бути утравнізовані, але лише на території українських земель. Чисто-українських шкіл не може бути, дарма, що чисто-польських може бути незчисленна кількість не лише у справжній Польщі, але й на українських землях. Утравнізм є доказом, що діло йде про знищення національних прикмет. Його створило змагання, щоби знівелювати та спольонізувати окремі українські наріди. Це є єврейський захват на душу українського народу, захват під покришкою гасла єднання для згідного співжиття українського населення з польським. Це є принцип не лише протиконституційний, але й протипедagogічний. Видко, що автори цього проекту про шкільництво не знають найновіших педагогічних принципів, дарма, що є професорами.

Зпільшення чи погіршення?

А що сталося зі справою українського університету? Чи може поладнано її таким робом, що кра-

ківський університет стане українським? Закон про шкільництво, так само як у відношенні до Галичини закони про мову в адміністрації та судівництві, не приносять ніякого поліпшення у теперішній правовий та фактичний стан. Навпаки: всі ці закони є дивоглядним погіршенням теперішнього правового стану, бо нпр. у Галичині, згідно з австрійським законодавством маємо чисто-українські народні школи, хоча й нечисленні, маємо кілька середніх шкіл і вчительських семінарів з українським характером, яких ви ще не встигли зачинити або переробити на утравністичні.

Щодо судів то в Галичині ще до цього часу об'єднує закон, що коли хтось вносить скаргу на українській мові, то весь судовий процес треба вести українською мовою. А нові державні проекти домагаються, щоби оба: і адвокат і клієнт були української націо-

Пр. 644/24. В імені Річпосполитої Польської! Суд окружний кримінальний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 142 з дня 2. липня 1924. в статті під заголовком: 1) „Преса“ а) уст. м. слов.: „зачарувати“ і „А тепер прийшли“, б) речення м. слов.: „дитали вони“ і „так заручали“ 2) „Останні вісті“ речення м. слов.: „з посаджених“ і „на єврей“, містить в собі єство ад. 1) злочину з § 65 а) зак. кар., ад. 2) злочину з § 58 зак. кар., узяв доконану в дни 1. липня 1924 р.

конфіскації за оправдану і зарядив знищення цього накладу і видав по думі § 493 з. кар. заборону дальшого розширювання того друкованого писма. Заразом видав наказ відначальному редакторові тої часопису, щоби це рішення помітив безплатно, в найближчій числі і то на першій сторони Невідконання того наказу потягає за собою наслідки передбачені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. 1866 ек 1863, а іменне засудження за переступство на гривню до 100 злотих — Львів, дня 2. липня 1924. (Підпис печатка.)

янську владу". „І кому це на руку?" — питає „Комуніст" — і рівночасно відповідає: „лише контр-революціонерам всіх мастей, які стараються і посуху використати проти радянської влади".

Пам'ятник Ленінові в українському селі.

У селі Варновицях Винницького повіту відбулося вчорашнє відкриття пам'ятника В. Ленінові. На святі крім селянства сусідніх сел були також делегації червоноармійців та робітників. („Вісти" ч. 144.)

Чистка радапарату на Одещині.

Губерніяльна комісія для чистки державного апарату від непевних елементів перевірила за 3 тижні 17 великих установ, в яких працює 2,200 співробітників. З різних причин звільнено з роботи 387 людей, в них 60% як чужий радянській владі елемент бувших царських урядовців, торговців, спекулянтів та інших. Решта звільнених припадає на такі особи, що вступили на службу по протекції, або служили під безпосереднім начальством своїх-же родичів (кривняків). („Вісти" ч. 144.)

Бандитизм.

На засіданні Центрального Комітету комуністичної партії більшовиків України з дня 24. VI. розглядався реферат секретаря організаційного бюро партії Лебеда про надзвичайні заходи парторганізації для припинення зростаючого політичного протирадянського руху і бандитизму в Одеській, Катеринославській та Подільській губернії. Лебедь пропонував утворення районних відділів зі селянської комуністичної молоді для окремих цілей. Ті відділи повинні боронити всіх партійних установ на основі тісної співпраці з відділами ДПУ (державного політичного управління). Згідно з даними Виконавчих Комітетів названих губерній за час від 15. V. — 15. VI. т. р. вбито там 37 комуністів, що працювали по селах, 3 уповноважених Центрального комітету компартії, і розбито 69 партійних установ. Центральный комітет, прийнявши до відома проект Лебеда, доручив організаційному відділові приступити негайно до проведення його в життя.

Дві різні міри.

В дискусії над відомими „кресовими" законами виголосив дуже гарну промову жидівський посол Грінбавм. Задля нестачі місця подаємо важливіші її місця у висновках:

Посол Грінбавм між иншим казав: „Коли в Росії почав хитатися царат, національно-політична думка, а також публіцистика революційної групи ППС, сформулювала головну основу своїх домагань в той спосіб, що польську проблему треба вирішувати окремо від инших національних проблем Росії. Говорено тоді, що справу б. Польського Королівства мусять трактувати зовсім окремо та відмінно від усіх инших справ; висунено твердження, що справу ту дається розв'язати виключно на основі широкій територіальній автономії, а навіть деякої суверенності на тій території. Тепер маємо в польській державі аналогічну справу до розв'язки. І дивна річ! Польська політична думка, яка довгі часи нічого й знати не хотіла про порушені справи і шойно в останній хвилині під напором обставин уважала за необхідне ними зайнятися, зійшла зі свого давнього становища російських часів, яке вважала єдиноправильним і справедливим до б. королівства..."

Всесильні міські ради.

Жида на українських, білоруських і литовських теренах засуджені на те, щоби вживати державної мови у всіх тих випадках, в яких член української, білоруської чи литовської нації може уживати своєї мови. Знаємо, що у всіх містах на окраїнах відсоток жидівського населення перевищує 50%, що з огляду на те міські ради будуть у більшій або меншій мірі жидівські. Правда, що витрачають багато енергії на те, щоби не допустити до такого „нешастя", але це буде важко досягнути, бо не можна буде долучити до міст сусідніх сіл, бо це скріпить лише український або білоруський елемент. Згідно зі запроєкованими законами міські ради мають рішати, якої мови має уживатися на засіданнях крім державної. І Жида переважно муситимуть ту справу рішати, хоч самі з того свого рішення користати не зможуть, бо жидів-

ську мову зігноровано, а право вживання української або білоруської мови прив'язано виключно до осіб української або білоруської нації. Не важко уявити собі, до яких наслідків такий стан мусить довести.

В Польщі маємо яскраві приклади таких результатів. На Познанщині вся майже польська суспільність напоєна ненавистю до Жидів. А знаємо, що на це зложилася передовсім давня жидівська політика. Тодішня жидівська національна думка не була ще пробуджена, а у жидівській суспільності панувало прямування до асиміляції, а всяка асиміляція є пристосуванням та уподібненням до сильнішого, отже до пануючої нації.

Повторення Познанщини?

Панове оповідають все, що діється тепер у відношенні до Жидів у Познанщині, тою обставиною, що Жида дали себе ужити Німцям до гнету та германізації. І чи ви хочете, щоби ми тепер повторили це познанське у польському виданні на українських і білоруських землях? Панове змушують нас до того приписами закону, але смію вас запевнити, що ми не повторимо того, що робилося в Познанщині в першій половині мин. віку. Ми є народом старим і коли до вас тут премолюють, то повторюючи висказ Наполеона, можна також сказати, що говорю до вас з висоти 50 років і свої висновки буду на досвіді народу, що був присутним на похороні і народинах багатьох держав та народів. Прошу панів, становити, яке ви творите для нас на українських землях, є повне найстрашнішою небезпекою для нас.

Ми знаменито памятаємо, до чого довело віддавання нашим батькам в XVI. і XVII. вв. в аренду ключів православних церков. Ми хочемо йти тепер власними шляхами.

Коли маємо терпіти, то за власні справи. Ви, пане Дашинські, пригадуєте мені ріки жидівської крові, які пролилися Українці в останній військовій хуртовині, що пронеслася по українських землях по розбиттю української державності. Ви пригадуєте мені про боротьбу, яку вели Жида на міжнародному терені про-

ти тої поплямленої жидівською кровю України. Так, боролися ми проти України Петлюри, але пам'ятаємо часи київської Центральної Ради, коли починалася будова української державності і коли ухвалено та проведено в життя персональну автономію для Жидів для инших народностей. Ми памятаємо також, що нема в цілій Європі ні одного народу, який на протязі віків не сплямив би себе жидівською кровю.

На загал є неправдою, що запроєковані закони дають більше ніж Версайський трактат. Вони дають менше, а передовсім у царині шкільництва, бо відповідні статті Версайського трактату виразно постановляють, що шкільництво національних меншостей повинно бути виключно в руках і під управою самих меншостей, очевидно під доглядом державної влади. У відношенні до Жидів є там окрема стаття, на основі якої мають бути створені шкільні комітети при громадах, яким мають бути передані школи і які мають одержувати відповідні процентів гроші з державних кас. П. міністр освіти невпинно повторює, що обдаровує всіх, а передовсім Жидів незвичайними доброчинами. А що, пане міністре з фактовими школами „Орт-а" на Волині, які все ще закриті? (Міністр: бо протидержавні!) Загальний сміх на лавках лівиці. Пане міністре! То сьогоднішнє ваше твердження перейде так само до історії, як ця фраза напоєна тугою за Естеркою, яку ви сказали на засіданні соймівного пленуму...

Посол Грінбавм заявляє, що Жида будуть поборювати ці законопроекти всіма засобами, якими розпоряджують.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в нестачі екезекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ПАВЛО ЛИСЯК.

При шахах.

Молодий суддя підняв руку вгору зовсім як до наполеонівського жесту. Але в останній хвилині завагувався і подав руку назад. Закришався на задуманий посув, — він ще мабуть хоче добре розібрати усі можливості і перспективи, які перед ним розкриваються...

Діло в тому, що королева судді оточена з усіх боків чорними фігурами противника, а відомо, що втрата королеви майже з правила означає втрату цілої партії. Чи ви, народи, розумієте, що значить втрата партії для пристрасного гравця або взагалі для гравця?.. Коли не знаєте — ви зовсім нічого не знаєте...

Боротьба між обома противниками знаходиться в останній стадії. Тому не дивниця, що загнаний у сірий кут суддя навіть перестав — вже незнаю котрий раз, співати свою чумацьку пісню, яку він підчас гри виводив увесь час з таким розмахом. Його пісня вірвалася саме на високій каденції, де згадується Дон. Менцинський міг би бути гордий, як би тут був. Бо це й його пописана пісня. Але Менцинський бог зна де, а ми в далекім, далекім куті серед гір — при шахах.

Середовище є просто класичне своїм філістерством.

Суддя сидить при столі і виши-

ває. Як водиться шойно виданій молодичі — вона дбайливо захопиться біля праці над домашнім хазяйством. А з чого зачинати, як не з мережок і вишивок?.. Лямпа на столі, вкрита рожевим абажуром кидає м'які тіні на кімнату. Смагляве лице суддихи зі суворо стягненими бровами на чистім чолі виглядає якби було різане в гебановій камей. Наперсток на вказуючій пальці правої руки мигає раз-ураз сірим відблиском, витягаючи червону нитку за собою. Суддиха, не бога, не знає, в якій скруті її чоловік. Шахи для неї — нудна, пренудна штука... Тому вона завзято мовчить і завзято вишиває...

Зате оба противники, наче люде з двох півкуль. Перш усього суддя... Про нього: — Господь Бог хіба міру загубив. Звідки суддя такий довгий взявся?.. Його стаття булаб ще більше знатна, якби він був трохи ширший у плечах. І лице судді занадто діточе, все готове до сміху, і очі, які іскряться з поза чорних очей. Лівою рукою він захопив за долішню губу і не знає чого — вічно нею торгає. Бігме — суддя зденервований...

Про противника судді не можна сказати ні слова за те, до якої раси він належить, якби сама ця раса його не зраджувала з кожної рибочки тіла. Противник — найвищачний член нашої місцевої палестри... Він низький і має здоровенний ніс, який вірлиним закрутом заглядає йому аж на губи. Добре нависла черевце мабуть дуже обтя-

жує ноги. Через те вони і криві. Адвокат підпер праву лішівку сильною волохатою рукою і з під зачервонілих вій глумливо вряди-годи дивиться на суддю. Він певний перемоги. В його рухах видно доброзичливість kota, який дозволяє зловленій миші перед смертю ще трохи побавитися...

Мене суддя викинув з гри. І мав повну рацію. Тепер я бачу, що гра в шахи це щось таке протилежне моїй вдачі, як спів солов'я скреготінню папугая. Для них обох шахівниця з чорними-білими... чорними-білими полями ніщо більше — тільки шахівниця. А проте, гадаю, воно не зовсім так. І так замисль пильнувати гри, наприклад, приходить думка до голови, чому воно має бути на шахівниці тільки вісім піль вишир і стількиж удовж?.. Чому не може бути більше?.. Або взагалі — фігури... оживають і сама шахівниця... Король — є король. У довгий киреї на плечах, зі скиптром у руці та короною на голові. Він майже непорушний, а на кожний випадок, нудно маєстатичний, як колиб хворів запаленням сугавів. Немов на глум — біля нього молодка, метка, бистра королева. Ніби кажуць, має пильнувати старого короля. Та вона розумніша за всіх. Старого лишила між простими хлопчачками, а сама давай загналаєсь десь аж на ворожі зади. Отся виправа тепер дорого її коштує. Чорні коні, бігуни і вежа наважились зовсім її знищити. Вони не є ні крихітку ліцарські. ці „чорні" фігури, а нава-

ки — безоглядні, жорстокі, безжалісні...

І шойно тепер нагло стає ясною, просто неймовірна схожість гра з життям.

І тут і там бшукує зір ніби — необмежена свобода в поведінці, рухах і долі. А тимчасом, пробіг, так не є. О, ні!.. Навпаки. Позірною свобода є тільки оманною для найвищих дітей. По суті — все в грі виростає органічно з раз покладеної основи. Можна сказати: вислід гри міститься в завязку вже при першій торкненню фігури. Свобода рухів дійсно булаб необмежена, якби перед вами не сидів противник. Але ви проводите в діло ваші замисли і пляни, ви реалізуєте партію — в боротьбі з противником, у боротьбі з його волею і замислами, які є просто протилежні вашим...

Правда, — ви можете фантазувати. Але це є розкіш, на яку ви собі можете дозволити тільки побіч того, що вам слід робити на ділі. Можете фантазувати скільки вам завгодно, але другий гравець і ваша гра не сміють про це нічого знати. Нехай ваше „я" розщиплюється на дві половини. Одна половина живе для себе і кормить себе пурпурою власної крові, — друга половина творить своє житейське діло. Для життя, людей і світа важна тільки та друга половина. Першу ви можете заховати для себе, для власного вжитку...

Ваше завдання обмежується отсею шахівницею, що перел вами,

Дрібні вісти.

Непорозуміння на польсько-радянських кордонах мають на майбутнє полагодувати рад. командант граничного відділу і польський пограничний староста.

Латвія вручила через свого посла в Москві протест проти демонстрацій на травлених проти Латвії, в яких брали участь офіційні представники РСРР, як троцький і інші.

Православна церква в Палестині продає своє майно і виїжджає, з огляду на фінансову скруту.

В Тегерані підписано торговельний договір між РСРР і Персією.

Червона армія РСРР нараховувала в 1920 р. 5300,000 людей, в 1921 р. 1,600,000, в 1922 р. 825,000 людей. З початком 1923 р. виносилася 600,000 людей а в червні 1924 р. виноситься 662,976 людей. Такі цифри подає урядова більшовицька телегр. Агенція.

Відгуки дия.

Освіта та Естерна

або

wie kimmt die Wrone in die Klatkes.

Польські міністри забирають не тільки Богові час, але забирають і слово в варшавській соймі. Переважно вони великі філіарі і дуже часто піддають темн до малих феєлетонів.

Ось перед пару днями один такий філяр, мін. освіти Міклашевські заговорив про Жидів. Його мова жала дві річі: Заголовок і тенденція. Заголовок був ста-попільський: „kochałmy się!“, а тенденція: показати Жидам на історії конечність любови до Польщі. На жаль навів він лише два, (хоч і дуже яскраві!) приміри: Естерку і Йосельовича. Назив їх без ніяких коментарів і горючень, розуміючи зовсім публічно, що наскільки він знає дещо про них, то напевно знає про це і найдурніший посол. Але в нас є багато людей, які не вчилися так докладно польської історії і не від річі буде таки дещо пояснити про цю пару пагіртіа жидівського походження.

Отже: Естерка, то була собі Жидівочка гарна, молода, обов'язково з чорними очима, а обов'язково з кривим носом. Походила з Опочна і мала прикмету, якої дуже часто бракує нашим красуням:—вміла подохатися мушкетом. Один такий короновою мушкетер, Казимир Великий, побачив її раз на вулиці і прийшов до свідомості, що він від уродження був великим прихильником Жидів. Його філософські переконання збільшилися ще по дипломатичній розмові з Естеркою.

Справа пішла від тоді зовсім гладко: Казимир перекозався, що не всі Жиди відносяться ворожо до Польщі, а Естерка переконала Жидів, що дідько не такий страшний, як його малюють.

З тих часів походить сентимент чисто хрещтій, расових Поляків до молодших дочок Ізраїля з прикметами винної лози. До Берків, Мошків і Шльомів не дали себе переконати і дають вираз цьому об'єктивним борід і вигуками „Розвою“.

і поза неї ви ніяк виїти не можете, не повинні, не смієте... Нис Rodus, Нис salta!... Чи вам так подобається чи ні — байдуже, мусите слухати... Бо і в життю так само... На жаль...

Дивіть, яке важке кожне посушення в гри! І яке воно мусить бути передумане до найдалших меж, бо хто раз його зробить — вже не може податися взад. Так є з рухом найповажнішої фігури, так є і з рухом маленького хлопчика. А нерозумно шойно під кінець гри виходить ясно, що про невдачу рішило яхсь, здавалося тоді, мале і незначне тоді посушення на початку гри... Але ж хіба можнаж так все зразу передумати аж до самого кінця?... Тому одні з кращих гравців є ті, які пильнують тільки самих найближчих посушень і не будують занадто великих „плянів“. До остаточного удару вони звичайно збіраються шойно тоді, як вже мають перед собою противника з підірваними силами.

А вкінці, Боже милий!... Стільки напруги, стільки сили, енергії, завзяття, боротьби, страху і снаги — на що?.. Адже і переможець звичайно бере залишені на шахівниці фігури за чуби, байдуже валить їх і замикає в дерев'яну скриньку... Так, мабуть, кінчиться хтось когось теза „партія“. Десь хтось когось кладе в дерев'яну труну і раз на все замикає віко над нею...

Finita la comedia!...

ОСТАННІ ВІСТИ.

Меншости проти закону про мову.

8-го липня відбулися збори у всіх клубах меншостей в зв'язку з дискусією в соймі в справі закону про мову. Український Клуб прийняв рішення забрати голос в загальній дискусії й дуже гостро заперечувати проти відмовлявання народів назви — український, та проти упередження в справах не об'єднаних законами. Білоруський Клуб ухвалив приміститися до рішення Українців. В Жидівському Клубі стерлися два напрями: уміркований східногалицьких Жидів і різко опозиційний — варшавських сіоністів, котрі пропонували хопитися гострих засобів і опустити засідання сойму з криком і співом. Побідили уміркованці, наслідком чого посла Грінбави і Шінпер вийшли на знак протесту зі зборів, називаючи противників боягузами. Клуб робить заходи схилити їх до повороту.

Знесення паспортного контингенту.

В соймі прийнято в другому читанні проект закону в справі оплати за заграничні паспорти. Згідно з цим проектом паспорти для емігрантів і робітників, що виїжджають за границю для заробітку, вільні від оплати; для купців і торговців підлягають оплаті 25 зол.; для осіб, що виїжджать в цілях наукових, освітніх, для участі в з'їздах наукових, спортивних змаганнях, міжнародних конгресах, в цілях суспільних або для лічення оскільки хоррий незаможний а лічення, за границею конечно — оплата 20 зол. Міністер внутр. справ може звільнити від оплати останню категорію. Є всі вигляди на прийняття проекту і в 3-ім читанні. 1-го серпня закон увійде в життя.

Поражка Еспанії в Марокку.

Еспанська директорія видала комунікат повний несподіваних подорож про поразку в Марокку.

Не поміг тут і Йосельович, полковник польського війська, який так храбрився за часів повстання. Той Йосельович відбув багато походів, а потім взяв і помер. А школа. Був би пережив зворушуючий вилі в листопаді 1918 р. у Львові, коли його земляки добровільно кидалися в огонь, щоб принести себе в жертву прозяблій республіці.

Про Йосельовича забули люде, забула й історія. Та не забув про нього мін. Міклашевські. Витягнув його з під попелу забуття, щоб поставити перед очі невдачі жидівських послів як примір гідний наслідування.

Не знаю, чому Міклашевські не згадав про Янкля з „Рана Тадеуша“? Або не читав про нього, або через трему випустив з промови.

А пречнь годилось би його згадати. Він же грав на пимбалах „Мазігек“ Домбровського, а расова Полька Зося глядила його по під бороду.

Галактион Чинка.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер і золотий на рін). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Учительський Зїзд.

До І надзірної Ради запропонували комісія-матка шістьох нових членів, а саме: Бея Василя, Матайчука Миколу, Таранька Михайла, Ольшанську Павліну, Іванчишина Миколу і Молчка Антона. Загальні збори вибрали всіх запропонованих ком сією-маткою однодушно. Резиґнації другої половини Надзірної Ради Загальні збори не прийняли до відома. А через це лишились у Надзірній Раді такі члени старого складу: Стронський Іван, Коваль Генрих, Зелений Андрій, Зубрей Михайло, Стельмах Денис та Юшишин Іван. До контрольної комісії вибрано: Великановича Дмитра, Посацького Льва і Казанівського Івана. Після виборів виголошено ще два виступи. Перший з них це реферат п.

Еспанські війська у своїм відвороті перейшли ріку Уяву, полишаючи в руках неприятеля 500 ранених.

Комунікат викликав загальне зворушення, так що сподіваються великих змін у мароканській політиці. Опозиційна преса закликає ген. Прімо де Рівера перестати гратися з честю краю, бо ніде не бувало, щоб добровільно погіршувало воєнні комунікати з огляду на дрібну розмірно внутрішню акцію.

Невдалий замах на львівську пороховню.

Справа невдалого замаху на військову пороховню на Янівському передмісті у Львові наробила багато шуму. В першій хвилині компетентні чинники потратили голову. Врештеші всіх умів було величезне. Очевидно, що мешканці Янівського та Городицького передмість, яким у першій мірі грозила велика небезпека, справою замаху дуже живо інтересуються.

Військові сфери інформують часописи, що справді невдалого замаху старалися виконати його в аналогічний спосіб, як це мало місце на варшавській цитаделі та в складі муніції в Румунії.

Поліція арештувала й відставила до суду 6 осіб, а саме: Смалюка, б. польського вахмайстра, який підложив пекельну машину й наставив годинник, Осоховського, б. підстаршину польських військ, Дітріха, залізничника, Вартомея Бобера, шофера, у якого найдено в хаті 2 ручні гранати, льонт і інші вибухові матеріали та одного поліційника з одкружної команди.

Справа невдалого замаху нашла голосний відгук не тільки в місцевої, але й позамісцевій пресі, а загранична преса живо його коментує.

Польська преса твердить, що все те діялося із співучастю сусудної держави. Слідство та суд покажуть, як це було на ділі.

Гаврилка про кооперацію, чи краще про ролі учительства в кооперації.

Шановний референт порушив у своєму викладі такі теми: шоденна праця учителя в школі—це перша основа поступу нашого господарства і тому шкільництво має бути так уладжене, щоб учительська праця могла стати якнайінтензивнішою. І господарським поступом для нашого народу було би скооперативування краю і тому наше учительство повинно пильново та свідомо працювати для розвитку кооперації. При навчанні необхідно звертати особливу увагу на господарську географію краю та на розділ наших багатств і вказувати шляхи до господарського добробуту. Молодь та старших треба так виховувати, щоб всі ставали людьми ініціативи та щоб в найважчих умовах життя находили способи оборони перед ними.

Засобами для досягнення цього всього вважає референт відповідну діяльність учителя (—льки) в школі і живу громадянську працю. При шкільній лектурі звертати увагу на кооперативні прикмети, хочби навіть зразки лектури містили негативні приклади. При науці рахунків давати приклади визиску в торговлі та промислі та приклади з діяльності кооператив. На забавах та прогуляках, при обговорюванні шоденних фактів виховувати в кооперативному дусі.

У кожній школі повинна бути шкільна кооператива ведена так, щоб молодь на прикладах училася основ кооперації, товариства, пізнавала джерела закупки товарів, різницю в гуртовних та дрітальних цінах, щоб вчилася основ кооперативного діловодства—словом всього того, чого потребуватиме для будучої діяльності в кооперації та загалом у суспільному житті.

Багато, щоб кожний учитель і учителька брали участь у діяльності місцевої кооперативи бодай як дорадники. Учительство приєднується дуже кооператив, коли виявляє солідарну діяльність у заснуванні учительських кооператив, збаючи в першій мірі про те, щоб загальні міг одержувати дешеві книжки та шкільне приладдя. В дусі повищих тез прийнято й резолюції про те, що ні один учитель ні учителька не повинні забезпечуватись у шкільне приладдя ніде инше, а виключно у власній кооперативі. Для доповнення фондів союзу учительських спілок всі учителі і учительки доповнюють свої вклади до висоти одного долара. Подба-ти про заснування повітової учительсько-

спілки там, де вона ще не існує. Дирекцію Взаємної Помочі учителів уповноважене поміщувати свої фонди виключно в Союзі учительських спілок. Учительство повинно подбати про закладання шкільних діточих кооператив (внесок інсп. І. Ліщинського).

По виставленню слідувачого реферату та короткій дискусії голова замкнув зїзд і запрохав усіх присутніх на товариську за-баву.

Нововибрана Надзірна Рада Т-ва „Взаємна Поміч українського учительства“ у-конституувалася як слідує: Іван Стронський, голова; Генрих Коваль, заступник голови; Денис Стельмах, секретар; Юшишин Іван, заступник секретаря; Зелений Андрій, дисектор і Таранько Михайло директор—всі інші входять в склад Ради як звичайні члени.

Зїзд мав чисто діловий характер. Невдавало традиційних привітів від цілого ряду українських установ та товариств, що різними висилали на нього своїх делегатів-промовців. Та точка відпала в зв'язку з торішнім розв'язанням товариства. Недостача привітів відчувалася болюче, видно де було по настрою, який панував на салі між учасниками. Привіти звичайні настроювали всьом усіх учасників зїзду, вони розбуджували найніжнійші струни патріотизму та посвята для добра народу. Вітали учительство звичайно перші українські громадяне, а були ми свідками й привітів з Волині. Тим разом цього викресаного привітання настрою не було. Всіх переймав спогад про те, що Товариство вже було розв'язане і самі натяки на той сумний факт сак-так „перепачковано“, слідний був острах за долю Т-ва. Багато було недосказаного. Інша річ, що підсумність всіх святочних традиційних декораций зїзду силою контрасту будила у присутніх зазяття і не один з них, слухачів тих всіх сучасно-різних рефератів не пронятих навіть одним промовником того великого національного болю, що бере свій почин у безлічі народних ран, стому-вався видно від сумних спогадів та стискав п'ясточки. Але все не проходило інтимно, все це діялося в глибших закутках душі одних. Недостало висловлення тих загальних інтимних настроїв. Над присутніми кружляв темний дух поневолень.

Та не зважаючи на все це, у тій масі, що була на салі, ми бачили силу. Ми бачили, що в тій салі зібралось всіх гончуть великого обов'язку, потреба консолідації, зєднання та спільної праці. Жаль, що такі моменти доводиться помічати лише раз у рік, жаль, що розкинені на великій просторі наші учителі поза цим моментом річного зїзду може не досить відчувують свою силу.

Та ми маємо певні дані твердити, що саме сьогоднішній зїзд, сумний, понурий, повний сажих і пониклих слонинів про недавню долю товариства приневолив усіх учасників зїзду повірити в силу організації, перенятися почуттям збірної сили і зачерпнути з цих почувань певну сильнішу дозу енергії для власної індивідуальної сили та ініціативи. Ми високо цінуємо наше учительство та віримо, що воно спільно своєю великою громадською масою у нашому народі, виконає її якнайкраще. Кожний учитель і учителька мусить усвідомити собі те, що велика частина нашого національного завтра залежить від того, як буде виховане наше молоде покоління, а учительство саме й його виховує. Отже те виховання, яке дасть наш й молоді свідоме національних ідеалів учительство, й рішатиме про наше завтра.

В. М.

НОВИНКИ.

— **Конфіскація.** Вчорашнє число екон-фисковано за поодинокі місця у вступній статті, за кілька рядків статті „На межі католицизму і православ'я“ та місця з статті „Проти походу на українське шкільництво“.

— **Концерти Модеста Менцинського.** Частину доходу зі свого другого концерту у Львові і з концерту в Перемишлі а саме 110 і 45 золотих призначив М. Менцинський на кооперативу „Український театр“ у Львові. — За цю жевтау складає Управа Кооперативи Вл. Землякові щирі подяку.

— **Арештування** серед польської поліції. З Вільна доносять, що окружні поліційні власті починили ряд арештувань серед функціонерів граничної поліції у вилеському повіті на відтинку Радомкович-Родзеньчиці. Арештованим закладають по-розумівання зі злочинцями, які організували розбійницькі банди.

— **Нова оперетна** популярного віденського композитора Лєгара, автора „Веселої вдовички“ називається „Жовтий кафтан“.

— **На вільно купатись** у морі тим жінкам, які могли би, бо мабуть море під носом, — турецьким. Такий є наказ турецької влади у Константинополі. Поліцаї мають багато клопоту, щоб не бенефіт цього закону, тому, що відрізати сучасних Турчанок від європейських жінок не легко. Видко, що турецька поліція мусить мати око письменника та малює в одній особі, щоб відрізати такі нюанси і не зробити похибки.

— **Нагорода за павість.** Велику річ, нагороду за павість одержав від фран-цуської Академії Еміль Енріо, письменник та критик. Нагороджена павість має за-т-овок „Армія Брен“ або мішанські чесні

ти". Вона вдержана в дусі повістей Бальзака і описує історію двох міщанських родів. Автор змальовує середовище та психологію французького міщанства, яке є тережею та купецькою, а одночасно має великі громадянські прикмети: почування відповідальності супроти суспільності і палкий патріотизм златний до великих пожеж. Повість являє історичні події давнини з останнього відрізу.

— **Цінавий конгрес.** Дня 4. липня п. р. почався у Стокгольмі світовий конгрес поштового союзу. Поштовою союз святкує цього року 50-літній ювілей свого існування. Він повстав в р. 1874, а від 1877 р. його осідком є Берн. До нього належить 77 держав з усіх частей світа. Головним предметом нарад з'їзду буде ревізія міжнародних поштових тарифів і об'єднання транзитних оплат. Наради триватимуть аж 8 тижнів.

— **Злочинність між жіноцтвом** є багато менша як між муштинами. Перець жіночою статистикою показувала, що на 100 судово караних осіб жінок є лише від 15—20. Підчас війни цей процент трохи зріс, у зв'язку з важкими матеріальними умовами жінок самотію залишених. А проте й нині передовсім число жіночої злочинності не зросло понад 15 проц. Провини жінок здебільша зв'язані з їх полом, себто ролюю матері та жінки. Факт, що жіноцтво мало вживає алкоголю, впливає у чималій мірі на невеликий процент злочинності між ним.

— **Нова напальня нафти.** Нове джерело нафти почало бити в Баку дня 24. травня п. р. І на протязі двох місяців видало майже мільон пудів нафти.

— **Землетрус.** Обсерваторія у головних європейських центрах записали минулого тижня великий землетрус, який тривав майже дві години. Центр землетрусу від обсерваторії був віддалений лише на... 6000 кілометрів. Отже він трапився цим разом у Туркестані чи Індії, або як деякі часописи впевняють, у Гімалаях. Це ще можна вдержати.

— **Целібат... для медиків.** Колегія професорів медичного відділу праського Карлового університету рішила, що кожний кандидат на асистента мусить перед своїм назначенням зобов'язатися, що залишиться у целібаті. Дивні твої діла Господи!

— **Міністр для жіночих справ** повинен би існувати в Чехословаччині, де державні урядники домагаються цього на окремій вічу. Річ ясна, що ним повинна — на їх гадку — бути жінка. Хоча це ще велике питання, чи на жіночих справах не краще розуміються чоловіки.

— **До Франції на роботу** вийшли по-зачею чарівні робітнички через Данціг, вислані Центральним Українським Комітетом. Таку звістку з Варшави передає "Газета Львова".

— **Хто любить алькоголь?** Про людей й не казати. Це була би напів догадка. Але завдяки англійському зоологові Суттові дізнаємось, що великий нахил до алькоголю мають такі ніжні сотворіння як... метелики. Це цікавий те, що метелики-самці, а не жіночого роду. Коли вчений поставив у своїм саді дві бочки: одну з водою, а другу зі спиртом — усі дами-метелики полетіли до води, а чоловіки до алькоголю. Якже-ж дивуватись нам гіршим?

— **Величина ламп.** Маємо на думці не звичайні, нафтові лампи, якими погорджує наш ХХ. вік і яких розміри важко було би обчислити, а лампи електричні. З американських часописів довідаємось, що найменшу електричну лампу на світі має якийсь лікар у Філадельфії. Вона є завбільшки пшеничного зерна, а світить як чотири свічки. Нею користувались при операції легнів восьмимісячної дитини. За те найбільша електрична лампа має силу світла на 100,000 свічок, 2400 разів більше як пересічна електрична лампа. Її "грушка" має 12 палів у промірі і 18 і пів палів довжини. Але що вона освічує, себто де висить, про це Американці нам не кажуть.

— **Кооператива "Український театр"** у Львові висловлює на цій місці Хв. Музичному Т-ву ім. М. Лисенка у Львові та Т-ву "Народний Дім" в Перемишлі за дар на рік кооперативи в квоті 55 і 20 зол. титулом несприятної оплати за салі з привоу концертів М. Менчинського — ширю подяку.

— **Кооператива "Український театр"** (Продовження списку) 1635—1675. Збірка комітету в Коломиї: Володимир Павлушечко, Леонтій Кузьма, Євген Козакевич, Богдан Солтис, Василь Чердачук, Олексій Ковбуз, о. Іван Сатурський, д-р Василь Стасюк, д-р Володимир Білозор, Дмитро Николішин, Роман Шипайло, Віктор Садовський, Олександр Панейко, Йосиф Чайківський, Савин Шенірік, Богдан Левинський, Володимир Кушль, Лев Добржанський, о. Іван Станіславський і Петро Франко всі по 53л. 66 гр. і Кружок У.П.Т. 11 зл. 20 гр. всі з Коломиї. 1677. д-р Василь Душенчук Зборів 17 зл. 1678. Василь Шевців Прага 5 зл. 33 гр. 1679. о. Михайло Гробельський Шавне 5 зл. 1680. Антін Янків Раковий 5 зл. 17 гр. Всіх наших членів, що перебувають тепер на селі, просимо поширювати ідею кооперативу, збирати уділи та оснóвувати місцеві комітети в цілі збирання датків на будову театру у Львові. Письма і гроші просимо слати на адресу кооперативу у Львові Руска 18.

Проти походу на українське шкільництво.

Шкільні повітові віча.

Копичинці.

Повітове шкільне віче в Копичинцях відбулося дня 25/VI. при співучасті львівського делегата д-ра Степана Біляка. Хоч пильні роботи в полі в першу чергу абсорбують селянство, явилось на вічу численне представництво кожної громади, запозаючи велику салю Народного Дому.

Віче відкрив д-р Іван Завалякут, вказуючи на шіль і вагу шкільних віч у краю, а зокрема в нашому повіті. До президії вибрано о. Бриковича Івана і п. Остапчука Василья.

Перший реферат виголосив д-р Степан Біляк. Послугуючися конкретними фактами та статистичними даними, представив в яскравих чертах положення українського шкільництва, зупиняючися зокрема на всенародних, фахових, середніх і високих українських школах, та змальовував ті методи, яких уживає польська шкільна влада до повного знищення українського шкільництва. Його глибоко обдуманий реферат, з фактами всесторонньо, речею і об'єктивно освітленими, зробив величезне враження на присутніх, за що вони, перериваючи його промову своїми виявами обурення на роботу польської шкільної влади, дякували йому по закінченні реферату грімкими оплесками.

З черги промовив д-р Іван Завалякут, переводячи паралелю між лишенням українського шкільництва в краю, а також самою роботою повітового шкільного інспектора Самборського в Гусятинщині. Малюючи яркими красками нищення українського шкільництва в тутешнім повіті, шкіль. інспектором Самборським, навіс численні факти його девастаційної шкільної політики, яку він переводить як всевладний шкільний потентат повіту безоглядно.

Третій з черги промовляв д-р Володимир Левинський, представляючи значіння і вагу рідної школи під теперішню пору та завизаючи всіх громадян гусятинського повіта через присутніх тут вічевиць до поголовного вписування в члени Українського Педагог. Товариства.

В дискусії забирали голос численні вічевики, висвітлюючи поодинокі змагання повітової шкільної влади на чимсь краще знищення українського шкільництва в повіті.

Віче винесло цілу низку резолюцій з протестом проти польського походу на українське шкільництво.

Стрий.

Дня 26. червня п. р. відбулося шкільне віче в Стрию для міста й для повіту. Численно заступлене селянство wraz з міщанством й інтелігенцією заняло своє рішуче становище до останніх розпорядків у справі мови в українських державних і приватних школах. Становище це виходило ясно з промов Лупького (що відкрив віче), о. Шанковського (предсідник віча), Стельмахова, Шимкова, назачника громади з Жуліня (називає призабув та з обох головних рефератів д-р. М. Галушчинського зі Львова і д-ра І. Бачинського зі Стрия. В ухвалених резолюціях по-ново загальне положення шкільництва в краю з відповідними домаганнями і місцеві умови, котрі діймаючи відчуває населення міста й повіту. Вибрано комітет батьків, котрий має би заопікуватися шкільними справами, поручено цьому комітету переведення ухвал віча і подання цих ухвал до відома чинників. — У всіх учасників слідне гаряче бажання навізати цю хвилю зриву задля оборони душі нації до давньої світлої традиції Стрийщини.

Белз.

Дня 29 червня п. р. відбулося в Белзі велике віче в шкільних справах. На віче мали првбути посли Козубський і Хруцький, однаке в останній хвилі повідомили телеграмами, що не можуть прибути. Це зробило немиле враження на селян, які прибули з околиці в дуже поважнім числі до 1500 людей. Салю місцевому "Народному Дому" не могла помістити всіх учасників, з яких кілька сот мусіло стояти під отвореним вікнами.

Віче отворив довгою промовою місцевий адвокат д-р Ілля Салагуба, а загальний реферат про стан українського шкільництва виголосив делегат зі Львова проф. М. К о л а с в и ч. В дискусії над рефератом брали живу й чисельну участь передовсім селяне. Можна було переконалися, що тверда школа нинішнього лихоліття піднесла значно рівень національної свідомости та зрозуміння між нашим селянством. Представники селян говорили сміливо та відважно, ставили кожну справу ясно, а існуючий режим патували, не перебіраючи в словах. По дискусії ухвалено резолюції протесту проти наступу на наше шкільництво.

Віче закінчилося о год. 7 вечером, а народ розійшовся домі в піднесім настрою. Прикрє враження з привоу не-прибуття послів якось затерлось і всі вертали додому вдоволені.

Сесія Унії Тов. Лїги Націй.

II. КОМУНІКАТ.

Нота, предпoнена галицькими делегатами дня 1. липня 1924 р. Президії Загальних Зборів Унії Товариств Лїги Націй у Ліоні.

Ліон 1. липня 1924

Західно-Українське Товариство Лїги Націй.

Панові Президентові Загального Збору Унії Тов. Лїги Націй у Ліоні.

Пане Президенте!

Маємо честь прохати Вас, щоби Ви зволіли подати до відома Високого Збору слідуєчу заяву:

Рішення Головної Ради Унії, винесене дня 23. червня 1923 р. в Відні постановило, що супроти рішення Конференції Амбасадорів з 15. марта 1923, яким Східну Галичину віддано під суверенність Польщі, Східно-Галицьке Т-во Лїги Націй не може згідно зі статутами Унії (арт. 3) брати участі в працях Ради і Збору і тому-то Головна Рада візвала вище згадане Т-во, щоби воно навязало переговори з польським Товариством в цілі устанавлення порозуміння відповідуючого статуту.

В протівенстві до цієї постанови польське Т-во відмовилося переговорювати про це питання з нашим Т-вом, заявляючи, що воно не вважає його легальною організацією. З оскрема спроби в напрямі перенесення осідку нашого Т-ва до Львова зустрілися з заборонаю польської влади.

З огляду на це наше Т-во звернулося до Головної Ради з проханням, щоби вона примінила своє рішення винесене у Відні і дотичні постанови статутів.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Філія "Учительської Громади" в Рогатині подає інтересованим до відома, що в зааранжованому п. п. М. Венжином і А. Лотоским з'їзді передвоєнних учителів рогат. гімназії в нічному випадку участі не візьме. За Виділ: Гр. Замо-рока містоголоз, В. Рагич секретар. 421-1

Надзвичайні Загальні Збори Філії "Прогресс" в Делятині відбудуться в понеділок дня 14. липня 1924 о годині 2-гій в полудне в салі Української Каси в Делятині з днєвним порядком: 1) Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів, 2) Зміна статута відповідно до зміненого Матіогого Товариства. 3) Доручення делегатам Читальнє формулярів і друків з поясненнями зміни статута. 4) Внесення. — За Виділ Філії "Прогресс" в Делятині д-р Остап Навоцький голова. 45 1-1

ДИРК А. КОРНАЦКИЙ. Щоденно о год. 8. вечером чотирнадцять атракцій. На чолі Ніш смеотн Камборс. Подробниці в афішах. 47 1-1

Дрібні оголошення.

ФОТОГРАФІЇ з учительського зїзду на гарнім картоні, дуже добре виконані, можна замовляти у М. Матвійчука Львів, Панська 17. за надісланням згори 6 зол. 60 сот. за 1 штуку. 46 1-2

ПОШУКУЄТЬСЯ співлинка до ведення канцелярії на провінції. Зголошення до Адміністрації "Діла" під "Адвокатура". 44 1-2

БАНЦЕЛЯРІЯ адвокатська в повітовім місті на провінції, евертуально з приватним мешканням, з причини виїзду за границю під корисними умовами до відступлення. Зголошення до Адміністрації "Діла" під "Добра позиція". 43 1-2

В ЛІСИСТІЙ околиці Львова пошукують на літо покою з кухнею. Геринович, Грундвальська 8. 36 1-2

ДВІ МОЛОДІ пристійні і багаті бльон-тинки навязуть листування в цілій матормоніальній з двома гарними та симпатичними брунетами на урядничих становищах. Зголошення прошу слати з фотографією на адресу Poste-restante М. О. Букачівці. 40 1-1

ВПРАВНИЙ інструктор поручається. Провадить, заложить хор. "Правник" Болшів, п. Болшівці. 38 1-1

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА висвітлюють від сьогодні історичну драму в 7. діях п. з.

Англійська королева Кароліна

В головних ролях знамениті артисти: Карля Нельзен, Карльз Віллі Найзер, Найзер Тіц і др.

Головна Рада на своєму засіданні 28. червня п. р. рішила поручити Бюро Унії розглянути це питання. А проте Бюро не угалядило прохання предлженого дня 30. червня п. р., щоби ласкаво вислухати Президента та Головного Секретаря цього Бюро, які бажали засудити своє становище. Бюро покликало до переслухання лише польських делегатів і п. д-ра Олександра Марітчака в його характері представника Народного Комітету української національно-демократичної партії і поставило цьому останньому питання: чи Галичане мають намір оснувати в Польщі нове українське Товариство.

Тому, що наше Т-во було допущене формально як член Унії в 1922 р. Загальним Збором Унії в Празі і тому що рішення Ради з 23. червня 1923 р. не проголосило виключення нашого Т-ва з Унії, а лише завісило його репрезентативні права в Раді і Загальнім Зборі, ми стверджуємо, що Бюро Унії нарушило вище згадану ухвалу Ради і протестуючи проти цього перед Загальним Збором, зголошуємо формально виступлення нашого Товариства з Унії.

Наше Товариство, яке користується повною піддержкою українського населення і оневоденого Польщею (яко було в цьому напрямі формально уповноважене українським Народним Комітетом у Львові актом з 10. марта 1924), продовжатиме свою діяльність в напрямі великих ідей Союзу Народів поза рамами Унії.

За Зах. Українське Т-во Лїги Націй. Д-р Р. Перфецький А. Петрушевич президент гол. секретар.

Делегат Українського Народного Комітету у Львові.

Д-р Олександр Марітчак, містоголоз Народного Комітету.

ХТО ШЕ НЕ МАЄ книжки про лічничі рослини, повинє спішитися з купном бо наклад вичерпується. Купити можна у нас або в українських книгарнях і паперових базарах в цілому краю. Нозий цінник лічничих рослин значно підвищений, посилаємо кожному на жадання даром. Спілка українських кооператив у Львові, Зіморевича 20. 41 1-1

НАЙКОРИСНІШЕ і найкорше геге водить всякі трансакції купна і продажі торговельно-комісова Агенція "Універсум" Львів, Руска 3/II. 39 1-3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ЛІКАР

Д-р Ціпановський Іван

в КОЛОМИГ повідомляє отрим Шановну публіку, що з дня 21. березня п. р. переніс свою лікарську канцелярію wraz з апаратами Рентгена і кварцевою лампою до власного дому при вулиці 35 **ТАРНАВСЬКИХ ч. 16.** 1-3

проти дому польського "Сокола".

КОНКУРС.

КРУЖОК У. П. Т.

В РОГАТИНІ

пошукує урядника, що вів би канцелярію і касове діловодство Кружка. — Платня 75% поборів народного учителя. Зголошення до 1. серпня ц. р. **СТАРШИНА.**

37 1-1

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

З справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.

ЦІНА
ЗА КЖОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВІЦЬКИЙ

По відзисканню своєї власної, повної суверенності зажажат Єгипту дістати також таку саму повну і виключну суверенність і над Суданом, покликаючи на те, що ця територія є продовженням його власної, та що її приналежність до Єгипту є необхідною. Англія навпаки: не хоче зректися свого „condominium“ та основує свої права не тільки на факті завлювання Судану, та заключення тої договору щодо „condominium“, але також і на тім, що вона завела вже там лад та що суданські племена відносяться з повним довірям до її адміністраційних органів та зовсім не бажають собі перейти під виключну владу Єгипту, який не зумів давніше ними управляти і тепер так само не буде в силі цього зробити.

конфіскації за опрацювання і зарядів знищення цілого накладу і видав по думці § 49, 3, карн. заборону дальшого розширювання того друкованого писма. Заразом видав наказ відвільчальному редактору той часописи, щоби це рішення помістив безплатно в найближчій числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягало за собою наслідки предв'язки в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 д. п. д. № 68 х 1863, а імення засудження за переступство на волю до 400 злп. — Львів, дня 2. липня 1924.
(Підпис реєстр.)

Промова посла Братуня виголошена в польському сеймі дня 28. червня 1924 р. при дискусії над бюджетом міністерства рільництва.

Ліси без дерев, селяне без дров.

Високий Сейм! Міністерство рільництва та державних маєтків на українських та білоруських землях забрало у свій заряд, окрім бувших державних російських лісів ще й ліси приватних осіб, автономних інституцій, різних фондів та церковні, а тим самим нарушило право власності нашого народу. Такі випадки трапились у повітах: Горохівським, Берестейським, Рівенським, Кобринським, на Холмщині та на Поліссю.

Наші селяне сконавину користувались сервітутовим правом на випас худоби та збирання ріска на

топливо, по деяких лісах. Тепер уряд забрав ліси під свою опіку без ліквідації сервіту, без ніякого покриття втрат для населення, яке користувалося цим правом; поклади — село Скрипичиня і Бик у повіті Любомльським, село Злазко, Рівенського повіту та інші. Є такі випадки, як у селі Коритиня, що селяне згідно з давним правом виганяють худобу на пашу у ліс, а служба стріляє корови. А скільки судових процесів з цього приводу проти нашого населення! Скільки сіл, де здерли з наших людей такі кари, що земля з лісом не варта цього!

За випас худоби у лісі теперішні надлісні державні управи беруть таку плату, що при нинішнім обідненню села наш селянин не в силі платити таких сум! Ще за російських часів у державних лісах подекуди були селянські поля. А тепер дороги до цих селянських земель, рільних чи лісових, зліквідовані і населення не в силі ними користуватись. Тому, щоб потрапити на власну землю, селянин мусить чекати на кращі часи, коли він зможе їздити літаками.

Навіть у цю царину життя вводите панове політику. Урядовці та нижчу службу української та білоруської національності звільнено з посад усіх надлісних, а на їх місце призначено людей, які дишуть ненавистю до нашого населення, — людьми, які заки продають дрова, питають селянина, на яке число голосував при виборах. Лісню господарку ведуть хаотично, по грабіжницьки, на шкоду місцевого населення. Великі лісні проstonи з віковими деревами, які прийняв польський уряд, зовсім пропадають. Уже тепер важко нашому селянинові дістати дров на топливо, вже й не казати про будівельне дерево. Будівельний матеріал вивезено або призначено для чужини. Наслідком такої політики — зріст цін на дерево. І хоча наш селянин потребує його більш ніж хто інший і має до нього найбільше право — не в силі його купити.

Стихія світової руйни перешла по великих просторах українських та білоруських земель. На самій

Волині 10.000 родин живе в ямтах бараках. Славні бюра відбудови видавали для зруйнованих господарств по одному або два метри дров — то не всім. Багато з них одержали лише квитки. І коли наш клуб поставив домагання, щоб з наших земель не вивозили дрова за кордон, заки зруйновані господарства не відбудуються, тоді майже всі польські партії голосували проти цього. Таке справжнє відношення до потреб нашого населення та наших життєвих домагань.

Уряд та Сейм ствердили оцим, що вони хотять зміцнити державний скарб коштом зубожіння нашого населення. Таке безладне, сліпе руйнування лісів на наших землях робить вражіння, немов би польський уряд не мав певности щодо посідання цих земель і тому хоче висмокотати з них усі багатства — поки ще не за пізно. Уряд хоче взяти з наших земель усе, що можна, але нічого не дати. Протестуючи проти такої грабіжницької лісної господарки, заявляю в імені клубу українського та білоруського, що будемо голосувати проти бюджету.

Дрібні вістки.

У Липську прийшло до кривавих сутичок між комуністами та саксонськими націоналістами. Багато учасників демонстрації поранено.

Мисоліні заявив на засіданні ради міністрів, що його участь у льондонській конференції не є виключена. Вона залежатиме від дипломатичних обставин.

Французька рада міністрів приготувала законопроект про перенесення тіла Жореса до Пантеону.

Партійний конгрес американських соціалістів у Клівленді рішив підтримувати кандидатуру сенатора Ля Фолета.

Револьюція в Бразилії продовжується. Вістка про те, що нібито урядові вдалося її зліквідувати, не згоджується з правдою.

Австрійський уряд дав Радічові допознання, що його поворот до Відня з Москви небажаний з огляду на його політичну діяльність.

У французькому міністерстві закордонних справ почали дисциплінарне слідство проти директора політичного департаменту Перетті делла Рокка за те, що брав участь у націоналістичній виборчій кампанії проти Еріо.

Секретаря посольства С. Р. С. Р. у Варшаві побито на вулиці.

Мек Донельд у Парижі.

В інтерв'ю з представником Рейтера М. Донельд заявив, що мета його подорожі до Парижа — усунення непорозуміння і скликання конференції в означений час. Усунення французько-англійського непорозуміння вважає підставою світового миру. Співпраця Союзних держав необхідна для безпеки Європи.

Наради Еріо з М. Донельдом розпочалися саме від точки, на котрій її перервано в Чекерсі. В перерві між нарадами Еріо виголосив промову на бенкеті французької групи міжнародного Союзу університетів, де підкреслив, що якщо представник Франції боронитиме Лігу Народів. Треба злагіднитися духа націоналізму, створеного війною й утримувати неперемінені при допомозі цієї загрози на ширший розмір установи, бо інакше війна може відновитися. Еріо висловив надію, що візид його з М. Донельдом до Женеви створить підстави світового миру. Франція хоче тільки, щоб їй дано те, що їй по справедливості належить, а заспокоєна — вона сповнить і свої зобов'язання щодо миру.

По закінченню конференції Еріо на запит про її наслідки відповів, що вважає її корисною й сподівається, що негайно дійде до опрацювання спільного тексту, що устало французько-англійські погляди щодо приложення рапорту знавців. Льондонська конференція остаточно спрещує способи введення в життя цього рапорту.

9-го липня М. Донельд виїхав до Лондону, заявивши перед відїздом журналістам, що непорозуміння між Парижем і Лондоном не мало ніяких підстав супроти доброї волі обох сторін.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проц. податок на „Рідну Школу“, додає дехто в недостатку еффекутивності. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

АНРІ ДЕ РЕНІЄ.

Розстання.

Я скінчив 21 літ і вперше насолоджувався повною свободою. До цього часу батько піклувався мною. Я мусів слухати його і більше працювати, як бавитися. Тому-то я з усякою нетерплячкою чекав на хвилину своєї повнолітності, коли мав одержати майно записане мені мамою. Коли прийшов цей законний мент, я заявив батькові, що аміну свій дотеперішній спосіб життя. Мене не спокушувала кар'єра і я не мав наміру користуватися придбаним дипломом. Я любив мистецтво; а маючи становище та майно, не потребував шукати, чим заповнити свій час.

На цьому пункті вийшла тимчасова суперечка з батьком і я, щоб втихомирити його, рішив виїхати в подорож. Італія приваблювала мене давно. Я провів кінець весни у Венеції та Флоренції, а в Рим полав улітку. Але спека була страшна. Я рішив знайти холодніше місце. Один знайомий маляр порадив мені Сорренто. Я був задоволений з цього вибору. Готель Боллятесті і клімат Сорренто були преґарні. Морські подуви лагодили спеку, а помаранчі та цитрини сповнювали пахощами солоне повітря.

Бракувало мені до щастя тільки одного. У моєму віці не можна

було його уявити собі без кохання. Я почував цю недостачу тим більше, що пари закоханих вешталися скрізь довкола мене. Англіїців, Німців, а навіть Італійців було доволі в готелі. Легкі розривки мене не принаджували; я був романтичним. Я мріяв про кохання. Воно одно видавалося мені гідним мого бажання.

Від першої хвилини побуту в Сорренто, я звернув увагу на одну молоду жінку, яку зустрічав на проходах. Вона як стій зробила на мені сильне вражіння. Її ніжна краса відповідала моєму таємному ідеалові. А яке любе та чаруюче личко! Гарна незнайома була завжди сама і здавалося, що шукає самотности. Я вивідався про її імення та помешкання. Її особа почала запановувати над моїми думками. Її вигляд і самотний спосіб життя надавали їй чару виїмковости.

Не без здивування побачив я її одного дня у повозці поруч молодого мужчини, з яким жив розмовляла. Щось на мент немов би вразило мене. Адже цей невідомий товариш міг бути якимсь випадковим, байдужим знайомим! Хіба, що це по просту брат або чоловік. Що до останнього здогаду я помітився. Побачивши в готелю, що він розмовляє з портієром, я спитав про його прізвище. Це був Карло Б... Мешкав напроти мене, у кімнаті 43. Отже він...? Я хутко переконався, що мої здогади були вірні. Карло Б. був для п-ї Ц.

чимсь більше, як звичайним знайомим. Він проводив інколи увесь день у її віллі. Мабуть і обідав там, залишаючися до пізньої ночі, тому, що я чув, коли він вертався.

Чи треба признатися, що я не міг заснути, заки мій сусід не ляже спати? Я справді став заздрисним. Моя заздрість мала ще ту прикмету, що я немов би почував до нього злобу за його надто слабе почування для п-ні Ц., яка заслуговувала на більше кохання. Щасні закохані є часто байдужими для другої особи та егоїстами. Чи він бодай здавав собі справу зі свого щастя? Ах! Коли би таке щастя зійшло на мене! Я обвинувачував п-на Б., що він не виявляє ні висловом свого обличчя ні рухами ні всією своєю особою ознак своєї блаженности.

Ходив я роздумувати на цю тему у маленький помаранчевий ліс, де за кілька мідяків можна було прохажуватися і їсти овочі до схочу. Тиша цього місця втихомирювала душу. Цей ліс припав мені до вподоби тим більше, що він межував з муром городу, в яким стояла вілля п-ї Ц.

Одного дня, коли я пірнув у мріях, почув я за муром кроки та голоси. Я мав повне вражіння, що це пан Б. і п-ні Ц. Слід було дати знак, що я є за муром, однаке цікавість стримала мене. Я почав надслухувати. Розпочата розмова

перервалася на хвилину, але кроки наближувалися. Нараз пара зупинилася і я почув енергійний, дразливий голос:

— Ви знаєте, Карле, що дарма. Не приневолюйте мене, щоб я ще раз повторила вам те, що сказала вчора вечір. Моя постанова є рішуча, невідклична.

Голос став шорстким і казав далі:

— Розвідімся льояльно. Може, колись, зможемо стати приятелями. Але на це треба часу... часу, щоб забути ваше кохання або бодай те, що ви називаєте вашим коханням...

Іронія останніх слів закінчила фразу. Знову мент мовчанки. Я ждав на протест. Але цей самий голос чути було далі:

— Бо ви впевняєте, що мене кохаете. Це можливе, але я не хочу такої любови. Ви приймали сюди зі мною. Дякую, це чесно, з вашого боку... Я відповіла на ваше почування, але тепер уже кінець. Кожне з нас має свій шлях. Ви сюди, я — туди...

Серце моє стукало. За муром вони мусили стояти проти себе, віч на віч; вона завзята, він покірливий. Я ждав, що він пічне благати її, бунтуватися проти розстання накиненого йому у такій гострій формі. Він упаде мабуть до її ніг...

І думка про це казала мені покинути мерщій це місце. Я виїшов з лісу так швидко, що не встиг навіть відповісти властителяві, який показував мені годинник. Тямлю

Провінційна байдужість.

Члени Просвіти в цифрах.

Брак розуміння ваги освітнього товариства „Просвіта“ з боку українського громадянства це незначна, але сумна явище, що не свідчить про національно-політичну зрілість у нашого загалу. А саме брак такого розуміння позначають вимазані цифри членів Просвіти. По кінець червня мала Просвіта всього 6106 членів у Галичині й поза її межами в Європі, котрі заплатили членські вкладки.

Непострібно виробилася двоїстість перед членами Просвіти. Одні платять пів золотого й не дістають жодних книжечок, зате мають опуст при купуванні видань товариства, а інші платять по п'ять золотих і дістають за це низку книжечок, користаючи разом із згаданого опусту. Останні це так звані долярові члени, що їх число при виказі зазначене скобками.

Поступаючи знизу вверх, бачимо який розклад членів між поодинокими філії:

Гвоздець 3 (1), по 4 Березів (1) і Войничів (3), Тисмениця 5 (3), по 6 Богородчани (1), Грибів (2), Добромиль (1) і Коросно (1), Козова 7 (5), по 8 Ланьцут (8) Судова Вишня (1), Товсте 9 (1), по 10 Краків (5), Любачів (3), по 11 Бурштин (5), Буськ (2), Олесько (3), Печеніжин (6) і Солотвина (7), по 12 Калущ (6), Старий Самбір (5) і Яворів (5), Сянік 13 (3), по 14 Бібрка (4), Снятин (3) і Чортків (5), Чесанів 15 (9), по 16 Горлиці (5), Жидачів (9) і Перемишляни (8), по 17 Лисько (11) і Стрий (10), по 18 Глиняни (7), Камінька Струм (2) і Новий Санч (5), по 19 Броди (7) і Сколе (7), по 20 Городенка (3), Угнів (3) і Ярослав (8), по 21 Радехів (9) і Ширець (6), по 24 Городок (2), Заліщики (9) і Ходорів (8), Бережани 27 (9), по 28 Скалат (9) і Товмач (6), Гусятин 29 (11), Делятин 30 (8), Косів 31 (2), по 33 Навесело (2) і Сокаль (8), по 34 Журавно (26) і Надвірна (7), Кути 37 (2), Мостиська 38 (4), Рудки 43 (2), по 45 Долина (14) і Підгайці (9), Дрогобич 46 (24), по 50 Коломия (17) і Янів (4), Комарно 51 (3), Болехів 61 (7), Збарж 64, Терембова 65 (9), Борщів 69 (30), Самбір 73 (3), Рава 80 (4), по 81 Бучач (15) і Золочів (5), Турка 84 (5), Белз 89 (52), Зборів 94 (7), Жовква 106 (5), Рогатин 115 (8), Тернопіль 124 (109), Станіславів 196 (19), Львів-місто 227 (15), Перемишль 411 (4) і Львів-місто 2755 (42). На велике князівство краківське й решту Польщі припадає 74 (19) членів, на Волинь 11 (17), Чехословаччину 2, Югославію 2 (1) і Буковину 1 член.

З підкреслених місцевостей і цифр тільки одному Львову-місту належить призначення, інші підкреслені,

лише, ще до нині, що була 12-та у південь.

Коли я наближувався до готелю, бачив, як пан Б. саме виходив з вілли. Доглянувши його, я боязко спустив очі. Я міг вичитати на його обличчю сліди розпуки, яка лютувала в його серцю! Чи нема дещо з грубої недискретності у тім, щоби читати крадькома бортьбу пристрасти на чужім обличчю? Але моя цікавість була сильніша. Я глянув на нього.

Мій острах був зайвий. Пан Б. мав зовсім спокійний вид. Зачинивши двері, він витягнув з кишені папіросницю, запалив папіроску з педантичною точністю і згасив сірник, заки кинув його на землю. Не було в ньому нічого з людини, яка переживає болісну духову кризу. Здається мені, що він навіть уклонився мені. Нема сумніву, що його настрої духа був уповні зрівноважений.

Невжеж вони погодилися? Це не здавалося мені імовірним. Чи може він зник до таких хвилин бурі, зрозумілих у людей палкої вдачі. А проте слова пані Ц. мали в собі щось з рішучості. Залишилася гіпотеза, що втрата, якої він зазнав, була для нього зовсім байдужа: він не жалкував, ні сумував за нею.

Коли я побачив його за обідом, я найшов нові докази, що воно так. Він їв з апетитом. Слідуючи за ним, я вочевидь як у мані зоста-

ОСТАННІ ВІСТІ.

З потьського союму.

По великій бурі, що потрясла польським союмом дня 9-го ц. м. засідання 10-го ц. м. перейшло згідно спокійно. Інакше й не могло бути. „Кресові закони“ ухвалено попереднього дня всіми польськими голосами без винятку. Навіть члени клубу ППС, цього „наїлібішого“ в союмі сторонника голосували однозгідно з найбільшими правими реакціонерами. „Z szlachty polska polski lud“... В голосуванні над цими „законами“ не брали участі ні один посол з меншостей, супроти чого польський союм відніс величезну „побіду“!

Нічого дивного, що на засіданню дня 10. ц. м. „кресові закони“ в третьому читанні прийнято знову „одноголосно“. Також у третьому читанні прийнято закон про урядову мову в судах, прокуратурах та нотаріатах.

Німецькі та жидівські послы не явилися на сесію, натомість словянські „меншости“ були репрезентовані. Промовляв білоруський посол Балін, який зголосив своє вступлення з „Визволення“ разом з іншими білоруськими послами, а вступлення до білоруського клубу та заперечував проти ухвалення „кресових законів“. Його промову гучно оплескували слов'янські „меншости“, почім всі опустили салю, лишавши в ній самих поляків, які ухвалювали собі, що хотіли.

Вибух амуніції під Плевною.

Коло Плевни вилетів у повітря склад амуніції. Досі не стверджено причини вибуху.

Щоб звернути їх увагу, які ганебні позиції вони займають. А вже цифру 2 на цілу Чехословаччину разом із Закарпаттям, де є стільки добре забезпеченої української інтелігенції, хоч би при високих школах і на Закарпатті, не можливо пояснити.

Між 6106 членами, що заплатили до кінця червня вкладку, є 1745 жінок, що поділені ось як поміж поодинокі філії. Ні одної жінки не виказують філії:

Березів, Богородчани, Броди, Буськ, Гвоздець, Жидачів, Коросно, Лисько, Перемишляни, Печеніжин, Сокаль, Тисме-

пучання ненависти. Невжеж цей добродій міг кохати цю жінку? Він нежданно втратив її і ось відризував супокійнісенько шматок котлсти, так, немов би нічого не змінилось у його житті! Що за хи-мерна доля: щастям користуються ті, що не вміють його цінити ні відчувати меланхолії його втрати!

Весь день я перемірковував цю історію. Я зустрічав п. Б. кілька разів. Бачив, як він кидав у скриньку лист. Як із вечерю з таким самим супокійним виразом обличчя, яке не було ні болісне, ні зажурене, ні гарне, ні погане, а якого вигляд доводив мене до скаженості...

Коли я вернувся до кімнати, я чув, що й він увійшов до своєї. Це сусідство драгувало мене на стільки, що я вхопив за калелюх, щоби вийти. І ледви я простягнув руку — я почув гук вистрілу, а за цим ще два. Я кинувся до сусідньої кімнати. Пан Б. лежав мертвий. Маленька пятка крові скапувала по його сорочці. Він сидів у фотелі, з головою взад на спині, а його мертве обличчя мало в собі стільки вислову розпуки, що я, не свідомо — немов би почувачи потребу виправдуватися перед ним, що так погано думав про нього — зняв капелюх з пошаною...

Переклав з франц. мои
Ореет Опдан.

Девіс канд. на президента.

Кандидатом демократичної партії на президента Сполуч. Держав вибрано Девіса, котрий одержав при 102. голосуванні 415 голосів.

Замах на рум. конз. в Лондоні.

9. липня зголосився в румунським посольстві студент Серца з просьбою о авіацію в конзуля, котрому мав ніби то предложити прохання про стипендію. Скоро його введено до сесі, виїняв із кишені револьвер і, нічого не говорячи, стрілив до конзуля. Стріли хибили. Справника арештовано.

Свати і передсватні довги.

Лондонський часопис доносить, що представник совітів заявив готувати початок 25 проц. російських передсватних довгів.

Конференція Матрі Антанті.

До Паги прибули делегати держав Малої Антанті для обговорення політичних справ, якими зацікавлені ці держави. Предметом наради будуть отсі справи: відношення М. Антанті до сусідніх держав, фінансова саніція Угорщини й Австрії, лондонська конференція, військовий контроль в Німеччині, відношення М. Антанті до колишніх неприятельських держав, вкінці справа останньої сесії Ліги Народів, а також справа обмеження зброєнь.

Революція в Бразилії.

В Бразилії вибухла революція. Про причини революції, супроти строгої цензури депеш, невідомо. Револьта в Сант-Павльо тривала 24 години. Повстанців окружено в палаті губернатора, яку бомбардувала тяжка артилерія. Повстанців, по втраті 250 людей, піддалися.

ниця, Чортків і Ягослав, по 1 Роймів, Глиняни, Грибів, Добромиль, Олесько, Товсте, Товмач, Чесанів і Янів, по 2 Бібрка, Бурштин, Гусятин, Калущ, Камінька Струм, Козова, Ланьцут, Новий Санч, Радехів, Солотвина й Сянік, по 3 Бережани, Горлиці, Городенка, Делятин, Косів, Краків, Любачів, Надвірна, Скалат, Снятин, Стрий, Судова Вишня, Угнів і Яворів, по 4 Заліщики, Комарно, Нове Село, Сколе, Ходорів і Ширець, по 5 Журавно, Кути й Старий Самбір, Городок 6, по 7 Долина, Рогатин і Рудки, Підгайці 8, по 9 Борщів, Рогатин і Тернопіль, Мостиська 10, Терембова 11, Золочів 12, по 13 Коломия і Самбір, Рава 16, Збарж 17, Зборів 18, по 19 Болехів і Бучач, Белз 24, Жовква 26, Турка 30, Станіславів 46, Львів-місто 74, Перемишль 108, Львів-місто 1105.

Таким робом на всю провінцію поза Львовом-містом припадає всього 640 жінок; з того поза обсягом української Галичини 12. Між усіма членами Просвіти процент жінок дещо більший ніж 28 і пів; між самим жіноцтвом процент Львовянок дещо більший ніж 63 проц.

Число мушин-членів виносить 4105, дещо більше ніж 67 проц. усіх членів. Вони розпадаються ось як на поодинокі філії (в скобках зазначено ч. сл. священників-членів): по 2 мають філії Войничів (1) і Гвоздець (1), Березів 3 (2), Тисмениця 4, по 5 Богородчани (1), Бурштин (1), Грибів (1), Добромиль (4), Козова (2), Ланьцут і Судова Вишня (2), по 6 Коросно (1), Краків (5), Любачів (1) і Товсте (1), по 7 Бібрка (2), Буськ (2), Старий Самбір (5) і Яворів (1), по 8 Печеніжин (2) і Солотвина (1), по 9 Олесько (2) і Сянік (2), Снятин 10 (1), Ширець 11 (1), по 12 Перемишляни (4) і Чортків, по 13 Горлиці (3), Городенка (5) і Сколе (4), по 14 Глиняни (3), Стрий (3) і Чесанів (12), по 15 Жидачів (2), Камінька Струм (6), Лисько (6), Новий Санч (1) і Ходорів (5), по 16 Радехів (2) і Угнів (1), по 17 Городок (5), Заліщики (2), Калущ (3) і Ярослав (9), Броди 18 (6), Гусятин 19 (4), Скалат 21 (7), по 22 Делятин (2) і Товмач (5), Сокаль 23 (2), по 24 Бережани (6) і Журавно (4), по 25 Надвірна (3) і Нове Село (1), по 26 Косів (2) і Мостиська (4), Кути 30 (3), Підгайці 31 (8), по 37 Долина (4), Дрогобич (12) і Коломия (4), Болехів 28 (4), по 43 Борщів (11) і Збарж (8), Комарно 45, по 46 Рудки (17) і Терембова (13), Янів 49 (5), по 51 Бучач (5) і Турка (21), по 54 Белз (9) і Сянік (16), Білз 61 (18), Золочів 69 (9), по 71 Жовква (16) і Зборів (9), Рогатин 97 (12), Тернопіль 108 (16), Станіславів 121 (8), Львів-місто 142 (10), Перемишль 269 (37) і Львів-місто 1623 (25). На велике князівство краківське й решту Польщі припадає 61 (1) членів. Процент Львовян-членів виносить між членами-мушинами дещо більше понад 39-5 проц. Число священників-членів виносить 461.

Решта членів Паги припадає на читальні Просвіти й Інституції, разом 348, на самі читальні 300, коли всіх відновлених читальень є на папері 1322. Це вже ганебна справа. Бо обов'язком кожної читальні Просвіти на початок року заплатити вкладку й цілорічну передплату на український орган товариства — „Народню Просвіту“. Так сама кожда читальня повинна закуплювати для своєї бібліотеки доступні для всіх членів видання Просвіти. Тому тяжко зрозуміти, що на 300 читальень, котрі заплатили вкладки, аж 210 не використало непотрібно відновленого членства-передплати.

Всіх тих званих „долярових“ членів має Просвіта в Європі 726, з того читальень 90 і решту Інституції 10, так що на фізичні особи в Польщі лишається 636 на всіх 575, сього леще більше ніж 10 і пів проц. всіх фізичних осіб. Це збільшення числа „долярових“ членів до числа з „істинних“ членів Просвіти являється гістичним висловом української громади проти членства-передплати, з котрого для Просвіти менше користі ніж із звичайного членства. Коли тут у краю „долярові“ члени не платять чи виплачують з огляду на страшенне подорожжя між друку в порівнянні з передвоєнними часами, то до „долярових“ членів із Америки — а їх є 543 — Просвіта докладає. І дивні річ, тільки бачиш крук споміж американських членів Просвіти догадаться прислати другого долара, звачивши великі кошти пересилки книжок.

Та це про матеріальну втрату ходять при членах-передплатниках, а більше про моральний і чисто освітній бік справи. Просвіта є інституцією того роду, що вже своїм членством повинна виконувати етнографічну масу (все одно, чи хто в поміж цієї маси має скінчену народню школу, чи середню й університет) на націю, члени котрої здатні содай жертвувати невеличкий гріш, коли не присвятити діяльність усього свого життя й дати саме життя за найвищі цілі нації. З погляду на освіту членство — передплата це перестарілий спосіб ширення освіти, котрий треба зложити до архіву, а послугуватися новітніми способами, де цікавість і життєва потреба відограють рішачу роллю при виборі книги.

Погане свідомство виставляють наші провінції — з виїмкою Перемишля — цифри членів Просвіти. До поправи повинна звертатися наша молодь і жіноцтво. Коли останне піде слідом хохми польського, то само впишеться масово в члени й приневолено вписатися в члени Просвіти. Що це можливе, доказом цього є відрядне явище зріст членів жінок. Про підмогу Просвіти з боку українського громадянства в Америці повинна забрати голос наша тамошня преса.

Михайло Возняк

Відгук на зня.

Піст Клявдзі до Анелі. (Православ Львівської Нураторії.)

Дороженька Анелю!

Казалам Тобі, що будеш жалувала, не поїдеш на наш Учительський Зїзд. Вихалася маса учительок, учитель і упрятелів. Але подумай: пріхав також і Мадзьо Меншійський!

Кажу Тобі я мало не амерла з радості, як довідався о ній. Зараз пішам до фризери і учасалася „на модно“, бо на селі дуже опускається і не знаєм що модне, а що не.

Зїзд був оттакий собі. Як і пані Корвон про кооперацію, але то була чиста операція, так рудив і тягнув кожне слово. Немогла дослухати до кінця і забіла на місто.

А в вечері п'шлисько всі на концерт. Модзя, я дуже вже була цікава, як виглядає, бо люди казали, що політик згрубіл. Малам дуже добре місце на сцені перед, а коло мене сиділа директорка Маснічка, знаєш та, що таке? Що чула до Модзя.

Нарешті показав. Кажу Тобі, щиро вито такий сам, як...

в'їт вуса гольд'ї, полісів і не згубів. Гільо дуже хотів, щоб стрижеся і має висше трохи чол'ї, виглядає грубий, бо мав на собі сильно обтислий фрак. Дуже мав на думку в фрак. В'ї зачали плескати в долоні і я також. А він кланявся і так солодко усміхався, «має два золоті зуби». Здається, що мене зобачив.

Після цього так сумно співати: «Чи хто мене ще пам'ятає?»... А я думаю: «Модню Модню коханий. Та ж через тебе по нині замуж не пішла. Тільки мені добрих партій траплялося а я нікого не хтіла!»

Розплакалася на голос. А директорка (Масничка) каже: — «Він до Вас так співав!»

Я ні на то не відповіла, бо що буду з такою ендзою зачинати.

Не знаю, чи Менішський почув мій плач, чи що, бо подивився довго в мою сторону, а потім здохів за серце і за-співав

«Habe dank! Habe dank!»

Коханий Модзю! Все був такий шармант. Пам'ятаю, як раз ходились на суніці...

Але що то згадувати давні приємні часи. Оповім тобі що і далі було. Менішський співав ще багато різних німецьких пісень, а Масничка робила такі дурні мі-чи до него, що аж ми і стало смішно. Цу же хтіла, щоб Модзю пізнав її. Але він є дав за ті мін. Вже на самім кінці усміхнувся і до і заспівав:

«Піду, втечу в ліси, гори»

А я тоді обернулася до неї і кажу: «То до вас так!»

Треба було єй видіти, як похитилася зі злости.

Шкода, що ти Менішського не чула. Все так хазяїн нашого небеса, але де їм до Модзю. То європейський сьїтас.

По концерті був бал і я дуже добре бавилася. Прийшли якісь редактори і композитори і єден редактор ділу ніч викладав мені ржнню між трома пар-тями: труду, праці і роботи. А мені зда-ється, що то все єдине. Композитори, нам трохи пошкодили, бо все як є, зачав співати то казали, що там мисли і з не є і затикали собі вуха. Вм'явора-ли страші глупства, аж хуси обра-жувалися.

Шкода, що тебе не було. Вм'явись то члї папу добрих віців, але я приїду то і знов тебе всі.

І чокі марки фірденкус чи фірденкус члї лам.

Цілую тебе сердечно твоя Клязза.

Перепиш в Галацію Чіпка.

НОВИНКИ.

— **Сільсько-господарська виставка** відбулася в Позі 13-20 травня ц. р. У ній взяла участь і Українська Господарська Академія в Подєбрадах (Чехословаччина). Гарно прибраний кіоск з експонатами Академії викликав велике зацікавлення у чужинців (між іншима до-сить уважно приглядалася до експонатів екскурсія Поляків), зокрема дуже ціка-вилися науковими виданнями Академії працями студентів. За виставлені експо-нати Академії присудили дві нагороди: за всі експонати — державний диплом (statum diplom) і за праці студентів з лі-сництва (колекції лісових деревин, трав і т. п.) — диплом призначення Хлібороб-ської Спільки. В минулому році Академія рівнож приймала участь у виставці і одер-жала нагороду від Хліборобської Ради Ч.С.Р. Ці акти призначення з боку чужинців свідчать про успішну працю нашої єдиної прахолої високої школи за кордоном.

— **Польські урядові величини.** Бру-кова львівська «Газета подзєсна» подає до публічного відома, що у станиславсь-ькому воевідстві «шефом» відділу тор-говлі та промислу є урядник з поборами У. ранги. Бувший громадський писар з Ро-атина Каштелєва а «шефом» відділу рільництва є бувший єконом і посесор Бужинський з поборами урядника VI. ранги.

— **Помість вбивств.** У селі Ляшках Мурованих, львівського пов., вбив Андрій Равлячук Михайла Матвійчука в часі біж-ни. Останніми часами вбивства шизяться щораз більше.

— **Злодійський ренсод.** Місто Льос Анджелес у Каліфорнії маз знов одного ст.тової слави вломника більше. Тамошня поліція арештувала якогось Мельвіна Нель-тона, який на протязі 23 ох літ свого киття виконав 1500 злодійських вломів. До них він і признався. Гадаємо, що до цього часу його ніхто не перевисшив.

— **Закони без кінця.** Екзекутива ко-муністичної партії у радянській Росії ви-дала наказ, що не можна видавати ніяких портретів ні бюстів Леніна без поперед-ньої цензури. Мотив: «безпеки, що на-родні маси можуть мати фальшивий по-гляд про справжній вигляд обличчя Ле-ніна». За царської та цісарської влади можна було імператорів малювати по-сподобі і їх портрети давати до цензури щойно по віддрукуванню. Навіть святих зільно рисувати як хто вміє і нема остра-ху, щоб їх вигляд впливав погано на релігійні почування віруючих.

— **Цінавий страйк.** Всі грєшьо-східні священники у Чорногорії (Монтєнегро) застрайкували, тому, що уряд не спов-нив їх домагань щодо плати. Церковні книги веде поліційна влада.

— **Итайська старовина.** У Тибеті, на сто кілометрів від міста Урга найдемо три старі кургани в яких на 14 метрів у глибину лежали останки китайських кня-зів. Під курганами є коридори та кімнати, підперті сволками, вкриті оксамитами, а стіни покриті китайським письмом. У кімнатах чимало дорожнїностей.

— **Сільські люди не?** Більше як п'ять літрів рідини людський шунок не поміщує. У дорослої людини він є до-вший на 25 до 30 сантиметрів і широкій на 9 до 12 см. Є річ ясна, що є виїмки, але скількість випитих літрів і сантиметрів не дохотить до великих виїмків.

— **Нью-Йорк.** Найновіша статистика зм'являє найбільше американське місто Нью-Йорк такими цифрами: місто розпо-жене на площі 751.000 акрів. На тій пло-щі живе 8 мільонів людей. Відсоток чужинців серед населення великий: 1,991.547 душ. Між ними 31 національностей. Най-численніші Жиди, 516 тисяч, Англіїці 324 тис., Італійці 392 тис. і Гімці 257 тис. А ось пікава професійна статистика: 10 тисяч акторів, 8 тис. малярів і різьбарів, 14 тис. біжжєжиків та банкірів, 50 тис. шоферів, 11 тис. адвокатів та суддів, 11 тис. поліцаїв, 10 тис. лікарів, 15 тис. учи-телів музики, 119 тис. крамарів, 21 тис. телефоністок, 33 тис. учителів, 80 тис. стенографісток і 4 тис. священників усіх віросповідань. Нью-Йорк складається з п'яти обєднаних громад (Манхетєн, Брукс, Квіче, Бруклін і Рїчмонд). Мером (мій-ським головою) є від 1917 р. по ниніш-ний день Джон Хїля, що розпочав свою кар'єру грубником («гайцером»). У нью-Йорських школах 800 тис. дітей Насе-лення міста відбуває пересїчно 2,500 м.л. поїздок на рік. Їх кошта випадають річно 20 доларів на одну особу, а 100 дол. на одну родину. Бюджет міської управи ви-носить 350 міль. доларів річно. В промислі Нью-Йорку на перше місце вибизьється друкарство. Річно зуживається там для друку паперу на суму 200 міль. доларів. Друкарством займається 40 тис. людей. Найбільші дім має 51 поверхів.

— **Новий винахід.** Берлінський інжнїр Хр. Віот винайшов апарат, при допомі-жі якого можна з великого віддалення стрі-мати поїзди. До поїзду додається апарат для приминання електроичних хвиль. На апарат складаються дві складові часті, одна приймає сигнали при допомозі раду, а друга получена з гальмою.

— **Найбільша мача на світі.** Очеви-дачки існує така в Аєриції, а шасливим її власником є місто Сан-Франціско. Мача довга на 60 стїп, а широка на 18 стїп. Мача Каліфорнія представлена на ній так докзано, що на пасовисках видно навіть стала коров, коней, овець і буйволів, а на ріках видно моделі кораблів і па-роходів.

— **На кооперативу.** Українського театру «жертвує» Вп. М. Менішський 170 злотих і 45 злотих, а не 110 і 45, як було помилково подано.

— **Кооператива.** «Український театр» одержала від Товариства «Українська А-кадемія Громада» в Позі Кч.5 559-18 — п. є 892 злотих, як збірку м'я своїми членами на будову українського театру у Львові. Комітетови збірки висловлює Управу кооперативи на цїм місці щирю подяку.

Відозви й комунікати.

Пам'яті Ольги Басарабової.

Від якогось часу стрїчаємо в нашій пресі зазиви «Рідної Школи», щоб за примієм кількох одилиць, які це вже зробили, скласти жертви на «живий пам'ятник Ольги Басарабової», нешто на цілі Рідної школи. Жіночий комітет для вшанування пам'яті Покійної подає отсим до відома усього українського громадянства, в пер-шій мірі нашого жїтїтв в краю і загра-ницею, що на могилі бл. пам. Ольги нема-ше нагробника, такого, який хотїв ми там бачити, а напис на іствующому досі і саму могилу раз-ураз нївечить злочинна козожа рука. Отже перш усього святим обовязком українського жїтїтв є всего нашого громадянства є: поставити хрест-пам'ятник на могилі нашої страдальниці, а відтак щедрїмї жертвами вшанувати її згадку трївким живим пам'ятником, що носивби її імя і в'їзався тісно з її грома-дянською діяльністю за киття серед жі-ноцтва і для жіноцтва. Жертви, складені во імя Басарабової на «Рідну школу», роздїляються гей каполя у морі, а нам треба пам'яті Покійної Ольги передати найдалі-шим жіночим поколінням в якїйсь трївкій фундації-інституті. Датки на що цїль про-симо слати на адресу української жіночої централї у Львові.

Комітет для вшанування пам'яті Ольги Басарабової.

До Укрїнського Громадянства.

За порозумінням та згодою Старшини Сокола-Батька оснувалася і для 22 червня ц. р. уконституувалася окрема секція С.Б. «Прихильників Українського Спорту». Її завдання переняти на себе і зосередити усі засоби пропаганди, поширення і мате-ріального забезпечення спорту серед укрїнського народу.

Виконання цього завдання і поставлення нашого спорту на належну висоту вимагає великих матеріальних засобів, а за цим матеріальною і моральною піддержкою всього громадянства. Секція мусить піддержати

й розвинути всі роди літнього й зимового спорту, постачати потрібних для цього технічних засобів, спроводити заграничних знавців, дати ініціативу й допомогу для закупки майданів для змагань по всіх місцевостях Західної України, допомагати до устроювання публічних змагань та здвижів міської і сільської молоді. Лише тоді можна надїятися, що ті примітивні початки спорту, до яких ми спромоглися досі дійти, перейдуть у форми, розвива-ючи культуру й фізичний хист всьої укрїнської нації.

Громадяне! Чейже не потрібуємо по-яснювати ваги спорту для фізичного здо-ровля нації. Сьогодні спортові осяги стали вершком напруження і амбіції великих на-родів, а спортова культура уважається слиге мірилом культури взагалі. У цїм со-пеонитві народів ми не брали досі і не беремо тепер ніякої участі і то перш усього з власної єни.

Тому піддержуйте почате діло і всту-пайте в члєни секції «С.Б.» «Прихильників Українського Спорту». Секція робить за-ходи, щоб перетворитися в статутове товариство. Ставайте його члєнами осно-вателями. Посилайте ваші датки для під-держки українського спорту й приймайте активну участь у його поширенню серед найширших верств українського міського і сільського населення.

Культура спорту хай стане гаслом всьо-го українського народу і трївкою основою інших проявів громадянського жїття:

За Секцію С.Б. «Прихильників Україн-ського Спорту»:

нотар І. Раставецький, голова — проф. Вол. Кузьмович, секретар; члєли: д-р В. Бачинський, д-р А. Говикевич, д-р Ст. Галан, д-р Я. Олєсницький, дир. О. Пашак.

За Старшину Сокола-Батька: дир. М. Заячківський, голова, проф. Т. Франко, справник.

За Український Спортовий Союз: Осип Гїавроцький, голова.

Примітка: Члєнська вкладка основателя Т-ва «Прихильників Українського Спорту» вносить 25 злотих. Дотеперішні члєни основателі: В. Дувало, Род. Ковальський, Ол. Ониско, Мих. Терлецький, Ів. Лі-шинський, о. Евз. Бачинський, Із. Гром-ницький, Ко. Союз Кредит, Данило Стець-кий, тов. «Дністер», д-р Бандель, С. Кузик, Ю. Ломага, Ю. Мудрак, М. Бадлюк, Вол. Могильницький, д-р В. Щуровський, нот. І. Раставецький, М. Заячківський, д-р А. Говикевич, д-р В. Бачинський, «Народна Гостиниця», А. Береський, «Народна Торговля», дир. Пашак.

Грїші слати на адресу тов. «Дністер» на вкл. кн. ч. 13568.

ОПОВІСТІ.

За оголошення Редакції не відповїдає.

Позір! Самбірщина! Лня 17. п. м. від-будуться в Самборі о год. 2. попол. в комнаті Тов. «Бєсіла» Надзвичайні За-галїні Збори філії Тов. «Прєсвіта» в Сам-борі в справі зміни статута і в інших важних оргєнізаційно-просвітних справах повіту. Просимо цєю дорогою всіх інте-ресуючихся а особливо сільську інте-лігенцію як найчисленніше прибути на ці Збори. Самбір, дня 8. липня 1924. За Ви-діл філії Тов. «Прєсвіта»: Д-р Іван Ро-зубський писар, о. Володимир Петрик голова. 48 2-2

У. П. Т. позїдомляє всіх, що внесли або хотять внести подання о посади при гімназіях чи уч. семинарах У. П. Т., що до цих подань конєчний дозвіл навчан-ня міністерства, про який мусять подбати самі претенденти неостемпльованою просьбою до Міністерства через Кураторію, долучу-ючи до него метрику, перебіг жїття, вій-ськову книжочку, свідомство моральности і приналежности та й абсолюторію з єв. свідомствами і заяву, яких предметів і якою мовою хотять учити. Без дозволу навчан-ня всякі подання о посади даремні. 1-1

Позір Солотвинщина! Для 13. липня ц. р. в неділю о год. 1. поп. в сали «На-родного Дому» в Солотвині відбудеться просвітно-економічна анкета з рефератами просвітним, про шкільництво і кооперати-ви, які виголосить делегати тов. «Прєсві-та, Головної Управи У. П. Т. і Краєвого Союзу Рєвїзійного зі Львова, на яке ціле громадянство повітів Солотвина і Бого-родчани запрошаємо. За Виділ філії тов. «Прєсвіта»: Д-р Чорненко голова, Д-р Винницький секретар. 61 1-1

ЦИРК А. КОРНАЦКИЙ. Щоденно о год. 8. вечєром чотирнаїцять аттракцій. На чолі Ніш смєєтї Намборс. Подробиці в афішах. 58 1-1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЄТЬСЯ спільника до ведення канцелярії на провінції. Зголошення до Адміністрації «Дїла» під «Адвокатура». 44 2-2

ВІЛЛЯ 42/4, вільні 4 покої і кухня з в-рядженням, дві пераїлї, город. меблє-вий, стаїні проїздм за 3.000 доларів. Із т-мість Львів, Руська 3. склєп обумє. 55 1-1

ГРАНЦЕЛЯРІЯ адвокатська в повітовім місті на провінції, євентуально з при-ватним мешканням, з причини виїзду за границю під корисними умовами до від-ступлення. Зголошення до Адміністрації «Дїла» під «Добра позинія». 43 2-2

НАЙКОРИСНІШЕ і найкраще гєвє-водить всякі трансакції купня і про-дажі торговельно-комісова Аєнція «Уні-версум» Львів, Руська 3/11. 39 2-3

ДЯКА пошукує грєко-кат. уряд парохїаль-ний в Збаражі. Вимагається безумов-но знання нотного співу, дірїгентури і му-зики. Дотациї: поле, дохід з церкви і дім мешкальний. Посада зараз до обняття. 54 2-2

Ширїть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ОНОУЛІСТ

Д-р Г. ІГЕЛЬ

лікар «Народної Лічниці»

ординує в очних недугах

у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській 2137 ч. 20. 8-10

ТОМАСИНУ

вагонами і поодинокими міхама доставляє 56 1-3

Краєвий Союз господарських спілок «Сільський Господар»

Львів, вул. Зіморівича ч. 20.

Жадайте сєйчас нашого цїнника!

Заява.

Виділ Товариства «Українська Бєсі-да» у Львові подає українському грома-дянству до відома, що з днем 1. липня розвязано з Вп. п. Осипом Стадникєм умову про наєм Театру Товариства «Укр-їнська Бєсіда» у Львові. Дїяльність театру покищо припинєно і тому не розписуєтьсє нового конкурсу.

З днем 1. липня 1924 ніхто, а навіть і Вп. п. Осип Стадник не має права ужива-ти для театральних вистав у Львові і на провінції фірми Театру Товариства «Укр-їнська Бєсіда» у Львові.

Львів, дня 9. липня 1924.

За Виділ:

Д-р Юлій Савчак Петро Постолок голова. 59 1-1 секретар.

Обезпечайте будинки в «ДНІСТРІ»

на дієну вартість тих будинків,

бо в случаю пожар / виплачує кожде асєкураційне Товариство що найвисше обезпечєну суму

ЧОНКУРС.

Старшика Кружна У. П. Т. в Стани-славові і порозумінню з Головною Управою У. П. Т. розписує отсим конкурс на посади: в дївочій гімназії У. П. Т. в Станиславові:

1) учительки (-ля) математики і природи, 2) учительки домашнього господарства, 3) як також учителя слейду в муж. семі-нарах.

Подання враз з відповідними залучни-ками треба пересилати на адресу писаря до 15. сєрпня 1924.

Станиславів 8. сєрпня 1924.

За Старшину Кружка У. П. Т.: Никифор Даниш, Д-р Кисїлевський Кость, голова. писар 60 1-3 Станиславів, Бєма 11.

КОНКУРС

на посади управителів хлопчачої шк-ли ім. Грінченка та ім. Шевченка у Львові. Петенти з кваліфікацією для виділових шкіл матимуть першен-ство. Подання вносити до кінця липня ц. р. до Головної Управи УПТ, у Львові, (Ринок ч. 10). 26 2-3

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Ковто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. перепол.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в київ. 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. р.,
мунія 150 лей, Польщі 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зл.

В справі оголошеня
заявлятися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: П.О. ДМИТРО ЛЕВЧУКОВИЧ.

Закони на експорт.

Вироблені в найбільшій тайні комітетом кресовців, п. п. Тугут, Ст. Грабський, Старчевський і Левенгерц так звані „кресові закони“, одержали вже санкцію польського союму. Хрестини відбулися при аккомпаніменті небувалої демонстрації представників національних меншостей проти появи на світ трьох новородків, а кумами була суїльна польська сойма більшість. Речники цієї більшості посли, Тугут, Кернік і Станіслав Грабський, на всі заставки вихвалювали польську толеранцію, вказуючи, що такої благодати, яку дає польський сойм національним меншостям в межах польської держави, не знає ніяке європейське законодавство і що Польща під цим оглядом випередила далеко всі культурні держави, а навіть зробила більше, як це було в колишній Австрії відносно східногалицьких Українців.

Одним словом — поблено велику рекламу для польського державного розуму і незвичайної прихильності Польщі для своїх не-польських громадян. Очевидно, ця рекламна самохвальба призначена з першу чергу для заграниччя. Вправді соймові справознавці підчерпували з натиском, що Польща зі своїми проектами про державну мову і мову урядування властей, про мову урядування судів, про урядові та нотаріальні та про мову в шкільництві виступила цілком самостійно без якогось впливу і зовні, га були це тільки реторичні вискази для закриття дійсного стану справи. Ще не так давно, писала польська преса („Час“ та інші польські-кресові органи), що треба у правильною справу національних меншостей законодавчим шляхом, бо цього виразно домагаються ті держави, що версальським договором воскресили Польщу і рішенням з 14. березня 1923. признали їй теперішні східні кордони під умовою, що Польща заспокоїть національні домагання непольських народів, що їх віддано проти їх волі під польську владу.

Так воно справді і є. Не польська великодушність, бо такої Польща не виказала ніколи супроти „інородців“ ані в часах шляхетчини, ані в часах своєрідної „демократії“, але виключно хвилеві інтереси польської закордонної політики сплосили це монструм, що їх названо „кресовими законами“. Про волю населення східних „кресів“, для котрих це монструм призначено, ніхто не питав, як ніхто не питав і тоді, коли українсько-білорусько-литовські землі насильно прилучувало до Польщі. Не питали для того, що для самих навіть творців „кресових законів“ ця воля надто відома з промов хочб українських і білоруських представників в польському соймі, що зосереджується в домаганні свободного самовизначення.

І цілком ясне і доцільне становище заняли представники українського народу у польському соймі пп. Хруцький і Пашук та представник Білорусинів п. Тарашкевич, ставлячи внесок на перехід до денного порядку над всіма трьома

языковими проектами. Як все на протязі двох останніх літ, так і цього тижня польська соймова більшість від вишепольців до виводенців і теперівців не зпертала уваги на голос представників великої більшості населення від Сяну і Буга по ризьку границю, що внесені проекти слушно вважали за законне закріплення своїх народів під польською кормигою. Досить тільки згадати, що „кресові закони“ виключають навіть в теорії творення чисто національних шкіл вселюдних, середніх чи ф. кових, звільняючи всілякі утравізи, закиснені і осуджені всіма педагогами крім очевидно польських. А як будуть виглядати „кресові закони“ в практичному протистоянні згорі всі знемо. В практиці з цих польських законів не остане нічого, що вишло б на користь національних меншостей. Про це вже дбатимуть самі польські виконавці.

Протягом. Польонізаційна і уніфікаційна система, переведжена досі на власну руку органами польської влади відносно національних меншостей, прибере вілтепер рямці одного пляну, що його будуть здійснювати з залізною послідовністю всі польські чинники з горі з низ. Публічному життю патано тепер польське п'ято навіть в таких громадах, де нема зовсім Польків крім польських державних поліція, бо всі вони мусять бути в місцевому самоврядуванні уживати польської державної мови.

І це діється в часах загального відродження і найменших народів і поглиблення національної свідомості серед народних мас, в часах по великій світовій війні, в часах, коли за ризькою границею українське, білоруське і литовське життя у відроджених національно-державних організаціях величезними кроками йде вперед, коли твориться там сила незвичайно притягуюча для тих національних владів, над якими нині володіє Польща. Там на сході навіть маленькі колонії німецькі, польські, болгарські чи молдавські матимуть спрому на своїх місцях користуватися в публічному житті своєю рідною мовою і в ній урядувати та навчати. Порівняння аж надто яскраве, щоби само не кидалося в очі і було найкращим агітаційним середником, розуміється, не в хосен Польщі та її „кресових законів“.

Під сонцем вже все було. І сама Польща перед двома роками прийняла закон про так звану воєвідську автономію, де говориться і про український університет. І цей закон був артикулом сфабрикованим виключно на експорт. І дорого його продали, бо одержали в Парижі санкцію ризької лінії. Яку ціну одержить польський міністр закордонних справ за новий експортний товар, ще не відомо. Він буде його рекламувати в ярмарочний спосіб, щоби як можна дорожче його продати за ціну головної привертання опінії культурного світа для польської держави, що далі з великим недовірям, а то і з тривогою дивився на польську „моцарствосць“ і її

На межі католицизму і православ'я.

IV. Вигляди дня унії за „сокальським кордоном“.

Як ж вигляди для унії на українських православних областях в сучасних границях Польщі?

Не будемо оперувати власними домислами і розсудувати самовільні міркування, а обмежимося до думок і поглядів, висловлених одним типичним холмським діячем. На наш заг в тій справі одержали ми менш більш ось таку об'єктивну відповідь:

Землі за „сокальським кордоном“ слід поділити на дві області: те релігійську (Волинь і Полісся) та забужську (Холмщина і Підляшя). На Волині і Поліссю сліди унії є вже дуже затерті, дуже невиразні, хоч колись ідея унії мала тут свою головну базу. Заге на Холмщині і Підляшшю сліди про унію є р'зко помітні, є ще свідки і сильного повертання в казнове православ'я. Унія може найти тут заціпні точки і стати чинним фактом релігійного і національного відродження.

Отже, наша православна інтелгенція дивиться на цю справу перш усього під кутом національним. Призначено, що в Галичині унія під впливом національного відродження в першій половині минулого століття еволюціонувала на національну релігійну галицьких Українців, та що вона стала забороненою і національності, ми нічого не маємо проти уніятської пропаганди.

Новаки, така обмежена пропаганда була б нами прихильно повита.

Говорячи про пропаганду унії за „сокальським кордоном“, ми бачимо бачити її цінність, доцільність і навіть суцільність цієї пропаганди. Тименит православна-уніятська шашини на цілії православній території уважали б ми шкідливим із національного і навіть релігійного погляду. Бо тоді ніяким чином не далось би відвернути небезпечки релігійної війни між нашими народами, що створило б тільки хаос, внутрішню кризу, а разом з тим ослаблення нашого національного організму, введення до мінімум його відпорності супроти чужинного наступу. Не слід забувати, що наша православна територія в Польщі є предметом натиску зі заходу і сходу, а ще і в нашій місці подекуди штурнують останки єврейської пропаганди, так трагічно уніятственої в сучасній православній єрархії в Польщі.

Уніятська пропаганда, якщо справді вона має йти по лінії наших національних інтересів, повинна вибрати собі покищо невеличкий терен, але за те він повинен бути добре — так сказати — справлений. Тименит пригодно для унії тереном є перш усього Підляшя. Тут найдовше збереглися останки і спогади про унію, тут живуть ще живі

екстермінаційну політику на „кресках“.

„Кресові закони“ ухвалено тез нас і проти нас і це згорі означає наше становище супроти них. Цікава річ. Проти прийняття „кресових законів“ заперечували не тільки вибрані народом представники національних меншостей, в першу чергу українські посли зза бувшого сокальського кордону і посли білоруські, але також і група людей під провозом о. Ількова, що до польського сойму вийшла проти волі загалу українського громадянства як оруддя до розбивання наших сил і досі в соймі робила тільки те, що хотіло польське правительство. І у цій групі людей, що самі поставили себе поза скобки нашого національного життя, відрухово відозвалася національна совість і вони, на превелике здивування своїх хлібодавців, прилучилися до загального протесту

проти нового закріплення нашого народу. І вони — широкі нещиро — спітали „Ще не вмерла Україна“ і опустили салю наряд, при чому їх провітник о. Ільків кинув голосно, що його обманено. Є хвилі, що і у найбільшого злочинця зашемиє серце і відозветься совість. Чи ширший був протест групи о. Ількова проти затіяного закріплення нашого народу — покаже майбутність. Нині це нуте мо як цікавий прицінок до сучасних відносин. Тут важне те, що проти „кресових законів“ заперечувало все українське громадянство, навіть і ця група, що вийшла з нього для польської служби і польських цілей.

А така одностайність українського громадянства не остане без рішучого впливу на дальшу історію польсько-українських взаємин у найближчій майбутності.

Д-р Степан Баран.

Пр. 651/24. В Імені Річнопосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 146 з дня 4. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Співний знаменник. а) уст. м. слов.: Польщі і ось це, б) вираз м. слов.: щоби цю і систему на, ц) уст. м. слов.: наслідками і внаслідок, е) уст. м. слов.: пазур і на що саму, ф) уст. м. слов.: відвести і досі польська, г) уст. по слов.: повелос, до кінця. 2) Дружок чи довбля, а) вирази м. слов.: шкільництво і та в справі, б) уст. м. слов.: і Польща, а Польща одержала, п) речення м. слов.: міністри і з достоянства, д) речення м. слов.: боївською і в польських. 3) Листи з Варшави: речення дрібним друком в увазі по словах „Московщини“ до кінця. 4) Польський наступ і наша оборона, уст. по словах: громадян, до кінця. 5) Справа національних меншостей на Укра-

їні, а) вирази м. слов.: краще бо і для національних, б) уст. по словах: таємний до кінця. 6) „Січове свято у Львові“ реч. м. слов.: 2 роки і скільки, містить а) собі ество ад 1) а), ф) 2) а), б), ц), д), 4), 5), б) злочину з § 65 а) зак. кар., ад 1) г) злочину з § 65 а) і 302 зак. кар., ад 3) провини з § 302 зак. кар., узнає докрану в дни 3. липня 1924 року конфіскації за оправдану і заарештовану цього накладу і видає по душі § 493 з. кар. заборону дальшого розширення того друкованого писма. Заразом видає наказ видавальному редактору той часопису, щоби це рішення помістив безплатно, в найближчій числі і то на першій сторінці Невиконання того наказу потягне за собою наслідки передбачені в § 21 зак. дріт. з 17. XII. 1892 Д. п. д. № 6 ек 1303, а іменю засудження за переступство на грани до 400 злп. — Львів, дня 6. липня 1924. (Підпис нечиткий.)

свідки унії, тут народ приніс може найбільше жертв за справу унії. Уніяцька пропаганда, оскільки мати на увазі населення, не тільки не стрінула там ніякого опору, але булаб принята з відкритими раменами, бо тут наш народ є найбільше пригнічений за свій обряд і найбільше безборонний. Колиб тут вміло й обережно повести пропаганду, то унія здобулаб вірних не тільки серед православних, але й серед латинників, що в р. 1876 і 1905 перейшли на римо-католицизм. Відповідна пропаганда віддалаб тут добрі прислуги не тільки справі унії взагалі, але й справі національній. На жаль, досі з боку гр. кат. церковних чинників не проведено відповідного зацікавлення цією справою. Як мені відомо, то досі тільки один гр. кат. священник, о. Горчинський, побував на Підляшшу і він може посвідчити, як народ горнеться до свого обряду, до унії, яка той обряд зберігає.

Після опанування підляшського терену унія повинна бути поширена на Холмщину. Не годиться скривати правди, бо оскільки на Підляшшу пропаганда унії не стрінеється зі спротивом населення, то не так легкою булаб ця справа на Холмщині. Тут напір латинства є найсильніший з огляду, що Холмщина межує з національно освідмленою Галичиною, тут перехреснюються змагання українського народу і польськості, тут поширюється — це без успіху — думка, що унія є тільки шаблем до латинства. Елемент, який лишився при прагослав'ю, є до нього прив'язаний, про що свідчать недавні криваві події на Холмщині. Однак не можна вважати, що пропаганда унії булаб безвиглядна, колиб її пропагатори зуміли доказати населенню, що в унії є забороло української національності. Аж після опанування Підляшша і Холмщини моглиб ми розв'язати питання, чи в нашій національній інтересі є перенесення пропаганди унії на схід від Буга. Цією справою не буду тепер займатися, хоч симпатії до унії, особливо серед інтелігенції зберігаються.

Коли згадувати про симпатії до унії, то не слід промовчувати двох моментів, на які годиться звернути увагу. Після насильного і протизаконного введення в православній церкві нового стилю (поки-що відносно нерухомих свят), унія, що задержала старий юліанський календар, саме тепер, в час найбільшого огірчення й обурення православного населення, моглаб мати

пригожий ґрунт до пропаганди. З другого боку серед православного населення починає поширюватися деяка недовірливість до унії. На це зложилось багато причин. Звернемо увагу тільки на деякі з них. Нпр. нам неясно, чому в своїй часі висвячено гр. кат. єпископа для Луцька хоч там менше пригожий ґрунт для унії, а не висвячено гр. кат. єпископа для Холми чи Білої. В нас пояснюють собі цю уніяцько-церковну політику так, що гр. кат. єрархія лишає Холмщину і Підляшша на експеримент латинства, а в своїх планах думає про пропаганду унії тільки від Буга на схід. Очевидно, колиб це мало відповідати дійсності, то ми ніяк не моглиб погодитися на таке ставлення справи. До тогож тепер ідуть головним чином на Холмщині і Підляшшу „ревіндикації“ б. уніяцьких церков у користь латинства; їх переіменюють на римо-кат. костіоли. І ми не чуємо голосу гр. кат. єрархії, не бачимо оборони нашого обряду перед переперітливим походом латинства. Адаже гр. кат. церква і гр. кат. єрархія має опору в Римі, в могутньому католицькому світі, а вона мовчить. І це знову підтверджує думку, що гр. кат. єрархія лишає на пропаще Холмщину і Підляшша, оскільки на експериментацію польського латинства наш народ, прихильний до унії. Або така справа: Латинсько-польські монашій ордені, як нпр. Бернардині, „ревіндикують“ б. свої монастирі і костіоли, бо — мовляв — вони колись були їх власністю. На такій правній основі недавно зібрано луцький православної собор. Цю справу недавно вивчив у своїй промові оо. Василіян. А тимчасом скрізь на Волині, Поліссі, Холмщині, Підляшші і Білорусі є безліч повасиліянських будинків, церков і монастирів, але не чути, щоб за ними впоминався, щоб їх зворот обстоював правний власник, уніяцький монашій чин оо. Василіян.

Ця дотеперішя — так сказатиб — небоездатність унії і її сподвижників відбирає їй в очах населення

ту симпатію, якою вона вітшалася донедавна. Не важко догадатися, які можуть бути відповіді на це ствердження сумного факту звуження унії і специфічного заціпеніння її в теперішніх межах. Нам скажуть, що пропаганда унії неможлива з огляду на непоборні перепони польської влади і з огляду на поширену римським престолом на православну територію юрисдикцію латинсько-польського єпископату. А дисципліна католицької церкви вимагає сліпого послуху. Такі аргументи нас не переконують, бо кожна церква, якщо вона є живою і хоче бути життєдатною, мусить бути церквою воюючою („ecclesia militans“). Добро, релігійне добро нашої нації мусить стояти вище від сухої, формалістичної дисципліни католицької церкви. До тогож слід мати на увазі, що не все інтереси Риму, хочби як прихильного унії (що не все відповідає дійсності) ідентичні з нашими національно-релігійними інтересами. „Віра без діл мертва“ і мертвою, нежиттєвою буде унія, коли на першому місці ставитиме сліпу і протилежну нашій національно-церковним інтересам дисципліну.

В Галичині актуальною є тепер справа celibату. Багато про це тепер пишеться, а одночасно виявляється з деяких протестів, що й без примусового celibату є вже помітна кількість безжених гр. кат. духовенства. З природи річи це духовенство повинно бути легко рухоме, незв'язане з місцем, придатне до всюдисущості, поворотне. На жаль, досі не доводилось бачити у нас на Холмщині і Підляшшу (крім о. Горчинського) ні одного celibеса, ні одного гр. кат. монаха. А це знову підтверджує думку, що справа унії взагалі, а на забужанських землях зокрема, мабуть не дуже лежить на серці тим, які повинні бути релігійними воїнами.

Перед унією є ще помітні можливості розвитку і поширення, хоч уже не такі, як перед кількома роками, але тільки тоді, коли унія стане на офензивному, з добуваючому становищі, як національна релігія західної вітки української нації. Дефензивне становище, яке з рідких, часом оправданих причин — тепер займає унія не тільки не ворожить їй поширення, але може довести до її повільної, ступневої, але неминучої ліквідації. Бо в двох огнях: між

латинством і православ'ям бути безчинним, статичним, непорушним і звуженим до малої території значить бути засудженим на загибель або ліквідацію.

Стількі наш інформатор, Ширші висновки лишаємо нашим читачам, а в першу чергу відповідальним сподвижникам унії. Ф. Ф.

„Відбудова“.

Генеральна Дирекція Відбудови при міністерстві робіт публичних випускала справоздання зі своєї праці за весь час до кінця 1922 року (до 1. січня 1923 року). З цього справоздання можемо вивести такі цифри:

Воєвідство	Знищено будинків	До 1. січня 1923 р. відбудовано	Який % відбудовано
Лодзинське	90,577	61,641	65
Підляське	10,860	9,903	91
Кельцьке	85,854	63,223	74
Відостойське	192,062	93,261	48
Люблинське	177,467	97,897	55
Поліське	173,858	38,894	22
Новогрудське	127,127	60,550	48
Віленська земля	61,008	28,501	44
Вольське	202,196	111,778	54
Львівське	150,255	108,142	72
Краківське	25,288	28,317	83
Станіславське	128,732	65,329	50
Тернопільське	231,573	114,697	45
	1,671,558	881,661	52 7/8

Ця таблиця ясно доводить, що Польки стараюся відбудуватися за наші гроші, бо в Лодзі відбудовано вже 91 проц., в Кракові 83 проц., в Кельцях 74 проц., в Варшаві 65 проц., а на нашому бідному Поліссі тільки 22 проц. А треба знати, що за той час відбудовано на державний коштів 137 костелів (і ні одної церкви) — і то в той час, коли наші люди по норах живуть, коли на Поліссі ще не відбудовано 95,314, на Волині 66,918, на Тернопільщині 83,374 будинків.

Тепер всякому ясно, чому так трудно добитися допомоги на відбудову для Українців і Білорусинів. Серг. Козицький.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер і золотий на рік). Рівночасно з грошми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

A. WREATH.*)

Лист з Лондону.

Виставка у Wembley.

Сумніваюсь, чи англійська публіка, а тим більше закордонні гості уявляють собі вповні незвичайну закінченість найбільшої дотеперішньої виставки. Коли я вернувся до Лондону по довшій не-присутності, відвідавши виставу двічі, я не міг вийти з дива від багатства вражіння. Вся виставка — твір напрочуд імпровізованої організації.

Виставка влаштована на вершинах північного Лондону. Повітря свіже й бадьоре. Навіть чудовий та великанський Гайд Парк не міг би заступити цього місця. З Вемблі простягається вид на всю столицю. Хоча це за містом — за найбільш ідеальним містом світа! — комунікація звідкись модерним методом транспорту — за 20 хвилин ви вже на місці.

При вході перш усього чарує око краса краєвиду: — довга перспектива прегарних білих будівель, простірні алеї, гармонійні фасади, граціозні бані на мінаретах, пишна, зелена мурава, іскристі ставки та

великанські павільони палати. Історію влаштування цієї виставки знаю слабо. Але читав я безпосередньо перед приїздом про цікавий інцидент. На тиждень перед однією виставкою: днем 24. квітня, застрайкували робітники-маларі домагаючись підвищення плати. Робітники рахували на те, що організатори будуть приневолені вводити їх волю з огляду на означений речинець. Дирекція звернулася з покликом у пресі і до праси зголосилися студентки-маларки з Академії Мистецтв.

Нікто не може робити собі надії, щоб оглянути виставку хоча б за кількома відвідинами. Чим більше разів туди заходиш — тим глибше пересвідчення про невичерпані скарби тут зібрані. Возьмім нпр. Палату Бритійського Уряду. Одна його секція, найкраще спроектована міністерством військових справ, показує всю історію Бритійської армії від бою Гастінгів аж до прориву лінії Гіденбурга. Бачите фігури природної величини — цілу історію змінених уніформ, далі: розвиток воєнного мистецтва на морі на протязі тисячі літ. Крім цього зразки воздушної фльоти аж до останнього її розвитку; моделі пароплавів та жива ілюстрація атаки на Zeebrugge. Аналогічна палата міністерства публичної гігієни. Палата міністерства почти дає поезію картину вели-

чезної телефонічної централі. Палата промисловості є музеєм усіх можливих промислів. Палата інженерська показує чудеса техніки, від яких мерехтить в очах...

Та це лише вступ до чудес екзотичних країн. Це палати англійських колоній і доміній. Перш усього східні народи та їх дива. Далі: чари Індії, які приваблюють нашу увагу сильніше ніж щонебудь інше. Яку різноманітність продукції, сирих матеріалів та оброблених, прислали сюди острови Західної Індії! Що за незмірні засоби імперії, яка володіє такими багатствами! Мимохіть виринає думка, чому Європа має так мало доступу до копалянь цих скарбів. У відділі Бритійської Гаванії, яка належить до Англії більше сотні літ, бачимо мапи, які показують, що половина з неї ще до цього часу недосліджена. Її лісові багатства невичерпані. Одним з найсильніших вражіннь це вражіння хвилюючої різноманітності та широчини будівельного матеріалу Бритійської імперії.

І так же схвилюваний був я знову доказами потенційності архітектури Родоса, про який, признаюся, я мав дуже незграбне поняття. У секції Судану всякий бачив, що проблема майбутнього постачання імперією бавовни є розумно розв'язана, і я запрягнув гуртки відвідувачів, які пбайливо гляділи,

майже з острахом, на модель масивної греблі, сконструованої тепер ма сінім Нігері для зрошування піль. Дуже важною рисою виставки у Вемблі є те, що вона показує нам силу річей, які мало хто досіль бачив або й чув про них. Скільки людей нпр. знає, що в центрі Гаванії є водопад Кейтер, виштерго більший від Нігари. Здається, що в цій самій секції була картина джунглі: з її звіриною, хижачами, плазунами, і навіть птахами в природних гніздах.

Яка гарна думка дати на виставці якнайбільшу кількість моделів з поодиноких країн належних до імперії! Найкращі з них моделі Канади, які я міг перевірити з власного досвіду. Для тих, що не мали нагоди подорожувати, моделі водопадів Нігари та видів прерій, Ванкуверу, Св. Джона та інших портів дає як найповніший образ дійсності і краси англійських доміній. Між такими моделями побачите порт Гонг-Конг з містом у нічну пору. Далі життя Нігерії, панораму Золотого Рога, копальні рубінів у Бірмі — підчас праці днем та ніччю, сцени з гарячої праці рибалок та моряків Ньюфаундленду чи овочевих ферм південної Африки.

Відвідувачі з великою цікавістю зупиняються перед зразками малесеньких колоній. Кожний зможе пізнати швидше ніж в 10 хвилин

*) Псевдоім нашого земляка-студента, який під цим псевдонімом писав уже до нас дописи.

Кр'за литовського кабінету.

Симпатична нам із різних причин Литва перейшла недавно важку кабінетну кризу, а ще й тепер переходить затишну кризу політичну. Деякі успіхи Литви на міжнародній арені та деякі надто може сміливі її вчинки — декому з нас дуже імпонували, а проте про литовські внутрішні політичні відносини в нас знають мало. Через те не буде зайвим сказати кілька слів про сучасну політичну ситуацію на Литві. Це тим більше вказане, що і Литовці, які опинилися під Польшею, засуджені на ті самі приємні м тоди польської політики, що й Україні — це природні союзники, товариші одної неволі.

Донедавна правив Литвою кабінет Гальванаускаса, що держався при владі без перерви на протязі двох літ. Його кабінет мав характер і всі дані ділового уряду. А повстав він наслідком розпаду політичного блоку двох найбільших литовських партій, а саме християнських демократів і народних соціалістів. В Установчих Зборах Литви мали християнські демократи 59 послів на загальне число 112. У першому Сеймі вони розпоряджали 38 мандатами на загальне число 78. При нових виборах в травні 1923 р. одержали вони 40 мандатів.

Християнські демократи — це партія католицького духовенства Литви і прихильних йому духовенству селянських мас. Отже ця партія розпоряджує чисельною більшістю в Сеймі і вплив її на політику уряду мусів бути з природи річ дуже великий. Однак уряд не був християнсько-демократичним, а ціловим, отже компромісово складеним ще перед двома роками. Партія не квапилася його валити, бо все одно вплив її був такий значний, що проти її волі уряд не міг провести нічого.

Та різниці між урядом і пануючою партією все зростали і ставили уряд дуже часто в незвичайно важке та незручне становище. Кабінет Гальванаускаса стався вести мирну політику та працювати над внутрішньою консолідацією краю. Християнські демократи, надихані націоналістичним шовінізмом, перли його на шлях агресивної націоналістичної політики, на шлях воєнних авантур, які безперечно в тих часах були для Литви невідомими. До цього і внутрішня політика християнських демократів не готовила

нах тайни острову Трістан-ду-Куня у південній Антлантці, і точніший ніж з десяти книжок. А такі імена як Гренада, св. Луція чи Ліворські острови?

Навіть не хочу силкуватись, що-би перелічити всю програму виставки. Вона просто пригощає. Мандруючи наманя по алеях, стежках, садах та палатах, дивуюсь енергії, підприємливості та добробуту організаторів. Англії є горді своїм твором; завдяки виставці держава зближується до кожного громадянина. Громадяне мають змогу познати себе з найкращими закутками своєї імперії, якими вони невпинно цікавляться.

Всеімперська британська виставка зорганізована в момент чималого кризи держави. У своїх колоніях Англія переживає моменти нової політики. Хоча й переможниця, вона виснажена великою війною. Та може саме тому вона дала почин до такого великого діла. Коли глянемо на це діло, навіть інстинктивно здаємо собі справу, що сила та організація, яку виявили тут Англії, дає підстави вірити, що вони в силі побороти всі свої труднощі і знайти нову форму підтримання зв'язків з державно-молодими колоніями та помініями.

для Литви ніякого добра. Перш за все вона мала всі прикмети антисемізму, а Жиди відіграли дуже велику і корисну роль в часі творення литовської державності. Вони й до цього часу є дуже важким державно-творчим чинником на Литві, передовсім у ділянках торгівлі та промислу. Тому не диво, що антисемітські настрої християнських демократів не додавали Жидам охоти до праці на користь Литви, а це відбивалося, і тепер відбивається, не дуже корисно на економічному та фінансовому становищі держави.

Інші партії, а в першу чергу народних соціалістів зразили собі християнські демократи ухваленням і проведенням в життя кількох наскрізь клерикальних законів.

Все це були причини, які склалися на непорозуміння між діловим кабінетом Гальванаускаса і партією. І це були справжні причини уступлення цього кабінету, а формальною причиною були розходження між урядом і християнськими демократами в справі будови одної залізниці.

Коли кабінет Гальванаускаса подався до відставки, християнські демократи почали робити заходи для створення урядового блоку з народними соціалістами, а навіть з Жидами. Але одні й другі від такої спілки відмовилися. І так на місце ділового кабінету Гальванаускаса прийшов християнсько-демократичний, отже націоналістичний кабінет Туманеса. Становище міністра закордонних справ обняв Чарнецький, бувший посол у Вашингтоні, а потім у Лондоні.

На перший погляд здавалося би, що все в порядку. Насильніша партія, що має абсолютну більшість у парламенті, зовсім природно виконує через свій уряд державну владу. Однак на правду так не є. А найкращим доказом на це обставина, що християнські демократи шукали шляхів для створення урядової коаліції, хоч мали більшість у парламенті. Отже вони самі не певні себе.

Новий прем'єр Туманес заявив у своїй декларації, що уряд буде старатися відібрати від Польщі Вильно. І ця політика агресивної політики супроти Польщі проводиться в життя. По всій Литві йдуть збірки на підготовку виленської виправи. Відділи т. зв. вільних стрільців являють підтримувані урядом нападають на пограничну польську територію і немовби провоюють Польщу до війни. На жаль, економічне положення Литви саме промалювало би проти війни та проти всяких воєнних авантур.

Розчарувавшись в користях із тісного союзу з Німеччиною, Литва почала зближуватися до С. Р. С. Р. Очевидячки, що дружба ця не політикована вимогами ідеїної природи з боку християнських демократів до комунізму, але чисто практичними інтересами теперішньої литовської політики. Теперішній уряд і його партія хочуть мати союзника у можливішому конфлікті з Польщею.

Можливо, що такий союз зможе бути і корисним для Литви та перекликаючим у рішучий момент терези перемоги в литовсько-польському конфлікті на бік Литовців, але питання: чи після такої перемоги не перекинуться ці терези ще більше в користь большевиків. А можливе й таке перекинення, що Литовці-переможці стануть васалами своїх союзників.

Може литовські політики й на цей випадок мають готовий який-небудь антидот, що забезпечив би їм їхню буржуазну республіку не пошкоджену. Але ми зважуємося на

ОСТАННІ ВІСТІ.

Підготовка до льондонської конференції.

Французька делегація на льондонську конференцію виїде до Лондону дня 15. п. м. на чолі з Еріо. Делегація числить разом около 10 осіб. Італійській делегації буде проводити міністр фінансів Стефані.

В Лондоні роблять приготування до конференції з великим поспіхом.

В конференції візьмуть участь Англія, Франція, Італія, Японія, Бельгія, Югославія, Греція, Португалія і Румунія. Зєдинені Держави півн. Америки буде репрезентувати американський амбасадор у Лондоні, але буде виступати лише в характері обсерватора.

Амнестія для Кайо і Мальві.

Французька палата континувала дискусію в справі амнесії. 310 голосами проти 202 прийнято артикул, після якого одержать амнестію Кайо і Мальві.

Боротьба в Бразилії.

Після комунікату бразилійського посольства в Відні, наступ на повстання в Ст. Павльо розпочався.

Змах на Заглюля.

На Заглюля-Пашу, прем'єра Єгипту, стріляв якийсь студент, що приїхав із Берліну. Заглюль легко ранений, життя його не загрожене. Справника арештовано. Поліції з трудом удалося не допустити на територію його злізнути.

Мала Антанта.

Чеське пресо-бюро доносить з Праги, що міністри справ закордонних держав Малої Антанти були прийняті в неділю на авіації у президента Масарика. Після снідання Масарик мав довшу конференцію з румунським міністром Дукою й югославянським Нінчицем про біжучі політичні справи. "Чеське Слово" подає інтерв'ю з Нінчицем, котрий

заявив, що Мала Антанта твір необхідний, покликаний до створення в середній Європі спокою й ладу. Успіхи М. Антанти викликали ворожі інтриги, але ворогам не вдалося захитати порозуміння внутрі її.

Держави М. Антанти солідарно стоять на здобутих позиціях і хотять їх зміцнити дальшими порозуміннями що до економічних інтересів. В розмові з кореспондентом "N. Fr. Presse" Нінчин висловив своє вдоволення з конференції. В справі відношення до Росії удержана білгородська ухвала, щоби кождому члену М. Антанти лишити свободну руку. Були правда певні розбіжності між Югославією й Румунією при проведенню границі в Банаті, однак тепер цю справу полагоджено. Щодо прийняття Німців до Ліги Народів, то якщо Франція й Англія порозуміються в цій справі з М. Антантою, вона нічого не матиме проти цього. Щодо діяльності Радича в Росії й закордонном Нінчин підніс, що не надає їй більшого значіння й з причини її не почуває нехити до Росії. Але коли Радич вернув до Югославії, буде арештований.

Пражський кореспондент "N. Fr. Presse" доносить, що підчас офіційних нарад на конференції не підійшло до справи Бесарабії, але в приватних розмовах усі три міністри її торкалися.

Справа невдалого замаху на порохівню.

В понеділок, 14. п. м. розпочала ся у Львові перед доразовим судом розправа проти осіб, що брали участь у невдалім замаху на порохівню на Янівському перетині у Львові. Розправу проводить радник Дукет.

Дрібні вістки.

У французькій палаті протесту до бурхливих сесій з приводу внаслідку, що би дати амнестію бунту, през. де-толі й міністр Кайо, засудженому за державну зраду підчас війни.

Італійсько-сербський конфлікт повторився. На границі вистрілено з італійського боку до югославянського директора митлиці.

Пресовий союз у Ломбарді та Неаполі протестує проти декретів, що обмежують свободу преси.

Сербія рішила не торкати на конференції Малої Антанти справ визнання СРСР.

Польща не братиме участі в льондонській конференції, тому, що не є державою безпосередньо заінтересованою у проєктів поділі відшкодувань.

У Харкові відбувається всеукраїнський З'їзд Союзу Комуністичної Молоді ("Комсомол").

Румунія рішила перевести основну організацію адміністративного апарату в Бесарабію. Причини: зловживання та диктаторство.

У Бундесштагті вбито у в'язниці комуніста Іляша.

МАЛИН ФЕНІСТОЧ.

Як усе йде до гіршого.

Причини до теорії суспільної економіки.

Знаю, що з грішми поганю, і коло мене і коло моїх знайомих. Але чому воно так? — бігме, мало розумію, коли кажуть мені: девальвація, інфляція, санація, адміністрація або якнебудь інша рация. А не розуміти, коли чужозімові зде, де бігме, зде. Чи ви звернули увагу, що на звітку про те, що хтось помер, усе питають: "а що йому було?"

Дзвоню новими "грішми" в кишені, блукаю бездумно наперед себе мов санація скаргу, аж зустрічаю фінансового потентата, що живе з доларових процентів, з чорної кави, з пива, та з... 12-ої години дня до дзвіту. Досить сказати три короткі речення: про погоду, вакації та нові "кресові закони", щоби зіхати на економічну кризу. Це капітальна тема для капіталіста, як гинуть з голоду, або не мають апетиту, занадто переживши.

— Важкі часи, пане директоре.
— Кажете! Дихати не можна.
— Кращі були часи давніше — в ідеально філософську сентенцію.

— Кажете! Возьміть таку річ. П'ятьнацять літ служу в тім самім товаристві. Перед війною, Боже мій! Вечера коштувала нас 30 коп. Усі бились, хто має платити. Не було випадку, щоби хтось платив за себе. Не було між нами чоловіка, який би не міг заплатити за своїх. І так було аж до війни. Ще й підчас війни на десять осіб — половина нас могла заплатити за решту. Хтось завадив платити за всіх. Ніхто — я, звіря — довгий... І ще недавно, в 1920 р. можна між нами було знайти двох-трьох, що могли заплатити... хоча не платив, а могли. Прийшов 1922 рік і чуті було заповіді фінансової катастрофи... Пропали старі часи добробуту. Кожен почав платити за себе.

— А чому?
— Це кажіть. Це не життя. Ще-де-де сходилось, двісті місяцями, і де-там колись хтось заплатив іншим кілька великих пив. Та де! Все стало гіше. Трудиться таке, що сусід-приятель нахилиться до вух і шепче: може заплатити мені за мене... Люде починають уже шукати і по десяти льокалях якогось старого в такуста, що може запросити на горілку... Бачте ще: гірше. Шляхаста прохажується невеличким колом, де провалили пива, а везуть на когось з ким можна би вступити на одну годинку...

— І незабаром прийде може час, коли взагалі не буде за що істи?
— А прийде, пан де.
— І тоді, ви перестанете пити?
— А не чому?
— Саме як кажете, що не буде за що.
— Е, мій пане, я бачу, що ви не маєте поняття про економію. На іхні все можна заощадити, але на п'яну... що життя буде, а не?

Орест Ордан

НОЗИНКИ.

— Конфіскація. Вчорашнє число сканфіковано за відозву для вшанування пам'яті О. Бесарабської.

— Що буде з нашим театром? Дня 18-ого м. м. на загальних зборах "Української Бесіди" у Львові, д-р Санчак заснував у довший рефераті причини задля яких наш театр опинився у безнадійнім становищі. Так само доказував, задля яких причин "Українська Бесіда" не в силі зарадити лихові і чому, яко Товариство разом з іншими завданнями, не може журитися про театр. На засіданні виділу прийнято одностайно ухвалу, щоби з дня 1-ого п. м. розв'язати з дир. М. Стадником умову що до аренди театру і нового композитора не розписувати. Це становище піз-

свердили загальні збори. І так: з днем липня перестав існувати наш національний театр, чи балет його фірма. Ще один сумний факт нашого лихоліття. Над ним повинні задуматися покликани до цього органи і всі, хто чуває потребу такого культурного огнища як театр.

Парубочий податок. Варшавський магістрат повідомив міську раду, що як вводить потіток на всіх нежонатих, то треба робити це в цілій державі, а не лише у Варшаві. Бо не була би кривда. Хлопці, користайте з вакансій і жінки, щоб з двох тегарів вибрати менший: — жінку, а не податок.

Дивний напад отруєння львівських часописів. Вчора о пів до 9-го год. на Стрілецькій пл. ші напали якісь бандити на стацію рятункової допомоги і там побили шибби, поломали стільці і побили д-ра Целевича та службу. Проводили банди зловини поліції. Що за причина такої воєнничої авантюри? Невже злодії вдоволяються нині лише спортивними змаганнями?

Одна недуга менше і більше. Панський лікар Клязілюс винайшов нового бацила, від якого пацієнт помер на розколоту черепу. Недуга мала прикмети „менингітис“, однак бацила по смерті пацієнта мав ознаки чуми. Таємний бацил прибирає різні форми, тому назвали його бактерієм поліморфізм (різномацтним). Одночасно з Римом приходить звістка, що лікар Томаркін найшов середник проти запалення легінів та відділових органів. Цей винахід поєднується з найкращими винаходами Пастера і його значення незвичайне, зваживши, що 12 процент випадків смерті спричинено згаданими недугами.

Наглий суд над винуватцями замаху на львівську порохівню буде переведений у поведілок.

Бідний Дніпро. Навіть київський Дніпро постарівся від пережитих важких хвилих за останні роки. Переказують, що над ним обривається беріг на просторі кількох метрів і що в наслідок цього завадилосі багато домі, Мазепин манастир, а навіть прегарний „Купецький сад“ мав ще зрути у воді. Не хочемо вірити.

Найбільша жінка що до росту виступає у Парижі, в одній „musichall“ як співачка. Є Муринкою, має 2 метри 35 ст. висоти, 33 літ, важить 160 кіло і в усіх цих приємт зробила собі професію.

Вдовці проти дівчат. Англійські часописи подають цікаву статистику, скільки по війні виходить заміж дівчат, а скільки вдовців. У р. 1913 вийшло заміж 2000 вдовців, а 2700 дівчат. По війні це відношення змінилось сильно на користь дівчат. Нпр. у віці від 40 до 50 літ вийшло заміж 1200 вдовців, а лише 500 дівчат. Пересічна цифра віку, в якому виходили заміж вдовці, перед війною було 41 літ, по війні — 36 літ. В останніх чотирох роках вийшло заміж вдвоє більше вдовців як у чотирох роках перед війною. Аналогічну статистику можна би мабути ствердити в усіх державах, що вели війну. Велика скількість молодих жінок залишилась вдовцями. А що заміжні жінки мають більше досвіду, — дівчата теплять від їх конкучерів.

Мистецька виставка. Товариство Дітей Українського Мистецтва улаштує у Львові 3-тню Мистецьку Виставку в залах Національного Музею, від 14. жовтня до 14. листопада. Як і в попередній раз, Товариство репрезентуватиме всі напр. мистецтва з усіх його ділянок: живопису, графіки, різьби, архітектури, мистецтва кн. кн. і т. д. Учесь у виставці мають прийняти кожний український мистець, який надішле до 25. вересня надіслані свої роботи, опрацьовані, скаталогізовані, з описанням цін і т. д.; які прийме спеціальний журі, склад якого оголошиться пізніше. Адреса для присилки експонатів: Львів, вул. Мохнацького ч. 42, Український Нац. Музей. Адреса Президії: Львів, Ялівець, 166. Голова Т-ва проф. П. Холодний мистець, секретар П. Ковжун, мистець.

Кооператив „Український Театр“ у Львові вул. Руська ч. 18 і, пол. — проголошення списку членів: 1681—1684) Дубович Максим, Голойда Антоній, Сігачевич Ярослав, Корольович Мих. зі Стрия — усі по 5 зол. 1685) Т-во „Основа“ Броди — 833 зол. 1686) Федорович Лев Радів кельський 517 зол. 1689) і 1688) д-р Юліан Іван і Юліана Павла Борислава по 5 зол. 1689) Кульчицький Василь Бранянич 5 зол. 1690) Козина Галина Переса 5 зол. 1691) Моравський Вол. Нинів до в. 5 зол. 1692) о. Домбчевський Богдан Рутиніч 2285 зол. 1693—1697) Прокопівська Гіза, Волошинський Теофіл, Горенький Осип, Шурко Константин, Шурко Степан — усі з Борислава по 5 зол. 1698—1700) три члени з Коаксва, 1.01, 1702) і 1705) три члени зі Самбора, 1703) Козакевич Вол. 1704) Горницький Теофіл зі Самб. по 5 зол. 1706) Терлецька Олександра Тустановіч 10 зол. 1707) Гордійчук Марія Коршів 6 зол. 1708) Татуняк Олія Либонж майд. 5 зол. 1710) Валій М. Бржозівка 5 зол. 1711) Чиж Євген Оріховець 517 зол. 1712) о. Кордуба Мих. Свня 550 зол. 1713) д-р Трешневський Євген 15 зол. 33 сот. 1714—1715) два члени з Борислава. 1716) Яшан Іван Опатів кельський 550 зол. 1717) д-р Мурашевський Степан Тлусте 550 зол. 1718) Губський Вол. Терембола 550 зол. 1719) Гарматій Лука Могилянська 5 зол. 1720) Бочкович Зенон 550 зол. 1721) Хміль Тимко Смолян 516 зол. 1722) Садовський Юліан Монастирок 516 зол.

1723—1738) піснать членів Т-ва українських жінок зі Станиславова. Управа просить усіх членів кооперативи і громадян присилати стало місячно датки на будову українського театру, бо тільки систематичними складками цілого громадянства буде здвигнений величавий будинок українського театру у Львові.

Матеріяли до „кресових законів“.

Долина.

Напередодні вирішення справ національних меншостей варшавським соймом, від чого датуватися має шасливе і мирне пожиття двох народів, наспіла з Долини відомість, що тамошні приватні курси гімназійні (I—IV кл.) староство з днем 30. червня ц. р. закрило.

Ось документ: (Stapstwo w Dolinie. L. 457/pr. dn'a 25. czerwca 1924.

Prywatne ruskie kursa gimnazjalne. Do Zarządu „Krużka Ukr. Pedag. Towarzystwa (na ręce przew. ks. Michała Łady — katechety w Dolinie). Kuratorium O. S. I. stwierdziło, że na prywatnych ruskich kursach gimnazjalnych w Dolinie dotychczas uczą osoby, które nie dały gwarancji lojalnego prowadzenia młodzieży wobec Państwa, co takich należy przedewszystkiem Oleksa Hrysczyn. Ponadto jest tam zająca nauczycielka Joanna Łojek, która nie posiada obywatelstwa polskiego. Wobec tego stanu rzeczy Kuratorium odniosło się o zamknięcie tych kursów, gdyż nie spełniają one warunków wymaganych przez Ministerstwo WR. i OP. rozporządzeniem z dnia 9. marca 1923 r. 1917/123. Ponieważ zatem Zarząd Krużka nie zastosował się do przepisów obowiązujących w tym kierunku złożył na zamykanie wymienione kursa z końcem czerwca br. na podstawie § 25. ustawy z 15/II 1867 Dz. u. p. N. 134 o prawie stowarzyszenia się. Od tego orzeczenia wzięto rekurs do Województwa w Stanisławowie przez tut. Starostwo w ciągu dni 14-tu licząc od dnia następującego po dniu doręczenia. Rekurs powyższy niema mocy wstrzymującej. Starosta Mahr).

Закрид проти п. О. Гринишина зосім безістотний, доказом чого факт, що станиславське Воєводство ріш. д. 3/4 1923 ч. 3120/пр. дозволило йому на навчання, провівши його львівським. Від цього часу учить п. Гринишин без перерви на там. курсах і до влади не дійшов до відомо найменший факт, що свідчив би про його нелояльність. — Хоча п. Іванна Ляук, Буконіка подом, ще досі не набула формально права польського громадянства, оскільки громадянство потрібне лише при занятті в державних інституціях, а так само в гімназіях з правом прилучності, а не на приватних курсах, якими Кураторія власного не займається. Того самого погляду було й староство, що рішенням з 10. II. 923 ч. 133/пр. дало дозвіл пій учительці на навчання при курсах в Долині.

Та Кураторія вважала за вказане, не лише обі ті сили усунути, але й ціле заведення закрити.

В обороні українського шкільництва.

Сомат.

Для 1924-го року відбулася в селі „Ніч Таргови“ велика повітова віча у шкільних справах при численній участі місцевого і доколического громадянства. По основним рефераті проф. А. Миколаевича ухвалено ряд резолюцій резолюцій проти розпорядків кураторії, які нищать наше шкільництво. Також ухвалено додаткову резолюцію проти насильств польської шкільної влади у соціальних повіт, а саме: проти роззавання школи впр. при бувшій утварістичним учительським семінарі, проти роззавання бурси св. Миколая, удержуваної Т-вом „Шкільна Поміч“, проти звільнення проф. Ів. Сокола і перенесення о. проф. Лехицького і видалення 14. учеників зі шкільних заведень у Сокалі та проти звільнення учительки Марійки Смуляканої та Теодора Березицької.

Пильська провокація.

В тернопільській „Голосі польській“ ч. 19 з дня 18. мая 1924 р. поміщений допис у справі обходу польської конституції „3-го мая“ під заголовком „Должанка“, в якій між иншим сказано, що „о. годз. 8 тугейши проб. гр. кат. кс. Владз. Гірко розпочав урочисте набожність в церкві“.

В інтересі правди мушу заявити нашому громадянству, що поданий зміст допису є провокаційним мене, тому що я з тим обходом конст. 3-го мая нічого спільного не маю і мати не можу. Вправді відправляю я і дня 3-го мая п. р., як звичайно, бо болю не що дня в своїй церкві, Службу Богу з пахидою, однак не за і не для конституції 3-го мая, а лиш за своєї душі бл. п. Франки Музика на заохочення родини небіжки, яка

сама була цими „дорослими“, про яких „удзая в тем урочистем набожнєствє“ названа газета пише.

о. Володимир Гірка парох у Довжанці.

ОКОВІСТКИ.

За оголошення Редакції не відповідає.

На фонд українських інвалідів зложили із Підкарпаття і Словаччини в чеських коронах: Комітет Збівців. Ужгород 11950, Іван і Марія Корнута 90, д-р Олександра Гузаловський і інж. Олександр Санат по 70, Емануїл Смеречнякський, Юліан і Софія Туринські, д-р Михайло Станько по 60, Андрій Апискевич, д-р Вол. Бірчак, інсп. Михайло Вербицький по 50, Яків Гелота, Михайло Гарасевич, Юліан Коліунак по 50, д-р Василь Яшан по 45, Дам'яч Охримович 45, Константин Дуб, Олександр Загагов, Іван Комаринський, Семен Медвідь, Михайло Н корак, Іван Фроляк по 41, Тетозій Гірний, д-р Іван Паникевич по 35, Леопольд Балицький, інж. Степан Індишевський, д-р Михайло Нораковский, Василь Струк, Павло Черниш, інж. Петро Яремкевич по 30, Корнін Заклинський по 28, Омелян Гутник, Володимир Дозонів, Олександр Приходько по 25, Нестор Рогожинський 24, Юрій Гаєвський, Марія Мельська по 22, д-р Михайло Брашайко, Євген Булка, Омелян Бачильський, д-р Олександра Бадан, Володимир Біловус, Михайло Велигонський, Михайло Грамь, Андрій Підик, Антін Півнич, Єва Діхтарівна, д-р Михайло Качанюк, інж. Іван Кулик, Володимир Когут, Ірина Мельфайтова, інж. Роман Мійський, Іван Трухли, інж. Василь Чапля, Степан Черниш по 20, Петро Буга, Микола Калмук, Степан Прус, д-р Ілько Цюкан по 15, д-р Григорій Барчорський, Михайло Біличенко, Микола Бичан по 10, Іван Бричкін, Осип Вахнянин, Евстахій Калининський, Михайло Кохан, Михайло Кішук, Степан Крутий, Дмитро Коломєнь, д-р Я. Осип Лавришко, Олександра Личевський, О. Мрозова, Н. Могильницький, О. Мозоз, А. Одінська, А. Остапчук, д-р І. Проців, Василь Палій, Микола Певні, Віктор Петрикевич, д-р Отто Павлюк, Анна Писанчин, Д-р Андрій Рудий, Марія Романченко, Іван Сподарик, Іван Скавський, Радисль Складський, Огист Фурда, Августин Циганик, Антін Чі, Павло Чугай, Емма Чопей, Ольга Шидерова, Семен Гітматроїк по 10 кв. ч.; Арсен Погребний 950; Хведір Базулевч, Іван Дашчач, Ніна Певна, Іван Романченко по 9; Андрій Галізів, Люба Гаєська, Ольга Дінич, Микола Ручко, Марія Цюкан по 8; Осип Караван 7; Микола Буга, Гриць Вахадурович, Микола Коник, Іван Мельник, Ярослав Сімянович по 6, Катерина Леванська, Катерина Трухля по 550; Дмитро Байкович, Дмитро Гришук, Микола Зварич, Іачло Кукуруза, Михайло Коньовський, Микола Калужний, Михайло Михальцевч, Гриць Мака, Дмитро Максимюк Питип Милько, Василь Новак, Іван Пилицький, Степан Петрик, Дмитро Слишовський, Іван Устянович, Осип Яшан, по 5; Павло Оленч 3; Олександра Коньовський 2. — Разом 2740 К. ч. (411 зол.). — Усім в.п. Жертводацям складає Управа Українського Краєвого Товариства Опки над інвалідами у Львові щире спасибі. 1—1

Дрібні оголошення.

ГЛЯДАЮ солідної особи, котра би собі і мені (кавалерові) уміла смачно варити. Євген Стояловський, Явора нСтрим, п. Іосе. 67 1—2

Для ЛІТНИКІВ І РЕКОНВАЛЕСЦЕНТІВ В ДОРІ над Прутом, найзменшій кліматичній місцевості в краю в віллі „Олена“ мешкання з цілим удержанням до винайму. Ближше подасте завет. 63 1—2

ВІЛЛЯ 43%, вілль 4 покої і кухня з урядженням, дві веранди, гарод овочевий, стаїні продаж за 3000 доларів. Відомість Львів, Руська 3. склеп обуви. 52 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

Заява.

Я заявляю, умішених в часописах „Український Голос“ з дня 31. VII. 1921 р. і „Український Вистік“ з дня 15. IX. 1921 р., посудив Виділ О. У. Г. К. в Збаражі п. Євгена Білинського зі Збаража о присвоєння собі публ. чинх грошей (27.000 К з дня 20. I. 1920 р.). Тому, що п. Євген Білинський дня 4. VII. 1924 р. вже вложив завіт зі згаданих публ. чинх грошей перед кооперативою „Українських інвалідів“ у Львові, тому в імені Виділу бувшого О. У. Г. К. в Збаражі уважаю п. Євгена Білинського за зрагабіто ваного і закид за неістнутий.

Д-р Андрій Іаврилюк
бувший голова О. У. Г. К.
в Збаражі.

62 1—1

Виділ Тов. „Український Інститут для дівчат в Перемишлі“ оголошує отсім

КОНКУРС

на сліуючі посади учительок (ів) в приватній жіночій гімназії:

- 1) фізйольогії,
- 2) природничих наук,
- 3) математики,
- 4) рисунків і ручних робіт.

Зголошення з потрібними документами проситься вносити до кінця липня на адресу Виділу, Перемишль, вул. Татарська ч. 4.

М. Демчук
управитель гімназії.

63 1—3

Управа дівочого Інститута в Перемишлі оголошує отсім

КОНКУРС

на посаду управительки і пошукую доброї кухарки. Зголошення вносити до Управи Інститута вул. Татарська ч. 4. найпізніше до 31. липня ц. р.

Мих. Демчук
управитель Інститута.

64 1—3

Виділ Тов. „Український Інститут для дівчат в Перемишлі“ розписує отсім

Конкурс

на прийняття 170 учениць гімназії, віділової школи і учительського семінара до Інститута на шк. р. 1924/5. Оплату за удержання визначить Виділ в другій половині серпня. Прощення о прийняття вносити до 30. VII. ц. р.

М. Демчук, управ. Інститута.

65 1—3

ТОМАСИНУ

вагонами і поодинокими міхами доставляє 56 2—3

Краєвий Союз господарських спілон „Сільський Господар“
Львів, вул. Зіморевича ч. 20.
Жадайте зараз нашого цінника!

КОНКУРС.

Старшина Кружка У. П. Т. в Станиславові в porozумінню з Головою Управою У. П. Т. розписує отсім конкурс на посади: в дівочій гімназії У. П. Т. в Станиславові:

- 1) учительки (ів) математики і природи,
- 2) учительки домашнього господарства,
- 3) як також учителя слейду в муж. семі.

курсах.
Подалня праз з відповідними залучниками треба пересилати на адресу писаря до 15. серпня 1924.

Станиславів 8. серпня 1924.

За Старшину Кружка У. П. Т.:
Накифор Даниш, Д-р Куділевський Костя,
голова. писар

60 2—3 Станиславів, Бема 11

ХТО ЦІКАВИТЬСЯ ПАСІЧНИЦТВОМ

мусить мати в себе

„УКРАЇНСЬКЕ ПАСІЧНИЦТВО“ 1924. РІК ВИДАННЯ VIII. 1924.

єдиний український щомісячний ілюстрований часопис поступового пасічництва. „УКРАЇНСЬКЕ ПАСІЧНИЦТВО“ присвячене головним чином практичному пасічництву. На сторінках часопису друкується все нове і видатне в пасічництві, що є в краю і за кордоном. — В „УКРАЇНСЬКОМУ ПАСІЧНИЦТВІ“ пишуть видатні українські пасічники. Редактор-видавець Е. Архипенко. — В часопису безплатно друкується відповіді на запитання пасічників, а також кожний передалатник має право умістити в часопису свою оповістку один раз за половину ціни.

ПЕРЕДПЛАТА з пересилкою вноситься: На 1/2 року 4 зол. пол., на 3 місяці 2 зол. пол. Окреме число коштує 80 сотиків (грошів). — До Америки 1 долар. — Гроші висилати з закордону рекомендованими листами. — Хто насилає одразу передплату за 10 примірників, дістає до кінця року одинадцять безплатно.

Передплату висилати чеком на П. Н. О. в Варшаві ч. 80 487.

Адреса Редакції: Здолбунів, вул. Острозька, ч. 2.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
(АДМІНІСТРАЦІЯ)
Львів, Ринок 10, II. пос.
Конто пост. тел. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в ярмо 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол. Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7-50 зл., Німеччині 7-50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рв-
мунія 150 лей, Болгарії 7-50
зл., Австрії 7-50 зл., Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.

ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видав: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

За один фронт.

Основою, а то і догмою державної політики відродженої Польщі супроти так званих національних меншостей є беззастанне стремління до повного винародовлення Українців, Білорусинів і Литовців під маскою витворення з них „добрих“ Поляків. Ці три народи, що мають півсуверенні (Україна і Біла Русь), або суверенні (Литва) держави поза польськими кордонами, творять половину території сучасної Польщі, де відсоток пануючої польської нації є розмірно незначний так, що згадані три народи на своїй етнографічній території є не меншістю, але подавляючою більшістю. Всі вони протиставилися і протиставляються польському імперіалізму і польській екстермінаційній політиці хочби в ім'я самозберегавчого інстинкту, перейшовши на власній шкурі історію шляхетської Польщі та знаючи, що і новостворена „демократична“ Польща відносно них лішла старими шляхами. Без огляду на це, котра з польських політичних партій має керму правління у своїх руках, становиско польської влади відносно національних меншостей оставало в суті речі без зміни. Ніхто інший, як сам польський політичний діяч п. К. Сроковскі показав на основі урядового матеріалу і власних спостережень на місцях, руйнуючі висліди польської політики на східних „кресах“, котрих довершенням єврейські стани були би повна економічна і культурна загибель всіх трьох народів у польських кордонах.

Річ самозрозуміла, що Українці, Білорусини і Литовці протиставилися стало польському походу на їх землі і польському замаху на їх національне життя. Цей зрозумілий спротив непольських автохтонних народів проти винародовлюючої польської політики, викликавав в польських кругах обурення, а з боку польської влади репресії. Можна сказати, що в очах польських офіційних кругів та в очах великої більшості польського громадянства кожний Українець, Білорусин чи Литовець, а навіть кожний Німець і Жид, уважається звичайним вархолом, вивротоцем, німецьким чи жидівським слугою, або большевиком-бунтовником. Так було за царської Росії, де царський уряд цим ім'ям називав неодного з тих, що опісля стали на чолі польської держави.

Тяжке положення непольських народів на східних „кресах“ само диктувало тактику. При перших виборах до польських законодавчих тіл в 1922 р. непольські народи, навіть ті, що живуть в діаспорі, як Німці і Жиди, за спонукою жидівського посла п. Грінбама створили одноцілий виборчий блок за винятком галицьких Українців і віленських Литовців, котрі у виборах не взяли участі. Блок вийшов побідоносно на цілій лінії і висказав дійсну волю непольських народів. Найкраще списалися північно-західні українські землі і пр. з Волині не вийшов ні один польський посол.

Суцільний польський блок, злочинний з усіх національних мен-

шостей, не міг довго устоятися. Жиди і Німці, що не мають у Польщі своєї власної території, а до цього заступають інтереси міського елементу, не у всім могли йти спільно з представниками Українців і Білорусинів. Інакше з українським і білоруським представництвом. Вони відразу вийшли зі собою у стичну кооперацію, маючи у всім спільні інтереси і спільну оборону і вже нераз бувало, що представник одного клубу був уповажнений говорити і ім'ям другого. Найкраще це виступило при нагоді ухвалення мин. тижня „кресових законів“.

Початок повного співділення, головне у справах спільної одноцільної оборони перед польським походом на східні „креси“ вже зроблено. Треба тільки це співділення поширити і обняти ним все „кресове“ громадянство від Косова аж по Ошмян. Сама думка не нова. Ще перед війною проф. Мих. Грушевський в „Літ.-Наук. Вістнику“ вказував на потреби такої коаліції, що обняла би народи від Балтики по Чорне море, що замешкують території між етнографічною Польщею і Московщиною, отже в першу чергу Литовців, Білорусинів і Українців. Проф. Мих. Грушевський вказував, що між ними й в історії не було ніяких більших площин тертя, противно, була культурна, а навіть у значній мірі державна співпраця і що в майбутності може прийти хвиля, що всі ці три народи мусять стати до спільної оборони.

Цей мент вже надійшов. Створено українсько-білоруську коаліцію у варшавських законодавчих тілах, а у Парижі створено спільну політичну організацію для оборони загрожених інтересів всіх трьох „кресових“ непольських народів. Тепер це все належить поширити і Львів, що

є осідком західно-українського життя, мусять увійти в порозуміння з Вильною, осідком життя білоруського і литовського в межах Польщі. Співпраця широких кол. громадянських українських, білоруських і литовських мусять бути чимскоріше зорганізована. Мусять відбутися спільна нарада представників громадянських кол. всіх трьох нині в межах Польщі найбільше загрожених народів східних „кресів“ для усталення спільної тактики супроти грізної польської навали.

Почин і переведення цього плану повинні взяти парламентарні заступництва Українців і Білорусинів в порозумінні з політичними організаціями українськими, білоруськими і литовськими. „Креси“ мусять мати один спільний оборонний фронт, бо тільки спільними силами здержимо навалу, що йде зі заходу.

Ухвалення в Варшаві „кресових законів“, що їх Польща вважає за велику уступку в користь „кресових“ народів і так їх буде рекламувати за кордоном, а самі інтересовані „кресові“ народи вважають їх за новий замах на їхнє життя, нехай буде тemento для скорої праці. Повітря прочищено. До національних організацій вертають і ті, що були в польських ключах, як це сталося з групою Білорусинів в Визволенні під проводом посла Баліна, бо розвіялися ілюзії на щирість і допомогу польських лівих партій. Хвиля незвичайно відповідна перевести в дійсність те, про що писав проф. М. Грушевський і про що говорили в Празі в 1908 р. представники українського і білоруського студентства на першому всеславянському студентському конгресі.

Спільними силами до спільної мети і в одному фронті!

Д-р Степан Баран.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Після бурі.

Соймозі бої на „меншостевім“ фронті закінчилися, але розбурхане море все не може увійти в береги. Особливо репетує преса. Польські газети, а за ними й російська еміграція ніяким чином не можуть дарувати Українцям і Білорусинам гострої та рішучої тактики і невпинно продовжують острілювати всяким гарматним вогнем українсько-білоруські позиції. Знов зарябіла в очах стара брехня, яка всім надокучила, про демократизм польської суспільності, про „вільних з вільними“ і „рівних з рівними“ і т. ин. і т. ин. На погляд пп. гарматників розумна політика полягає в тому, щоб хапати кожну крихту, яку кинуть з панського столу. Є така глумлива російська приповідка, що, мовляв, і „бородавка телу прибавка“. Огже наші опоненти приймають цю приповідку без жадних кпин — як справжню політичну мудрість.

Цікаво зазначити і зафіксувати, що цей хуторянський опортунізм поділяють і польські соціалісти, які відіграли таку ганебну роль в переведенні через сойм оти трьох

„кресових“ бородавок. Правду кажучи, поведінка соціалістів — п. Дашинського в комісії і п. Недзьялковського на пленумі — уявляється мені найбільш характеристичним моментом в останні дні. Хоч заборочний націоналізм і шовінізм П. П. С. давно виявився з наочністю, але здається ще ні разу досі він не набрав таких, я би сказав, цивілізованих форм. З виступів названих лідерів показується, що національно-територіальна автономія українських земель, про яку вони стільки трублять, — це не є пакт їхньої практичної програми, це не є той мінімум,

якого треба домогатися, а є це лише принцип, ідеал, мрія, яка ще не відома коли здійсниться, а покищо хапайся за бородавку, бо — *risum teneatis, amici!* — це є крок до автономії. І коли, мовляв, українські та білоруські послы цього не розуміють, то вони злочинці, і ми почнемо розмовляти з українським народом через їх голову.

Гарні соціалісти — нічого сказати. Але цього їм мало: намагаючись оборонити і виправдати свою одномисленість з пп. Гломбінським та Ст. Грабським, партія П. П. С. через свій партійний орган заявляє: „послы меншостей не висувують власної реальної програми політики в межах польської держави, а лише відкидають програми польських партій“.

Дуже слабка у пепеєсів, виходить, пам'ять і дуже наївних вони тепер із себе вдають.

Так, пам'ять у них надзвичайно слабка, бо ще нема й двох років, як розпочав свою діяльність сучасний сойм, і за той час досить легко було зазнайомитися з реальною програмою „меншостей“. Та не тільки зазнайомитися, але й допомогти її переведенню, бо вона ні в чому не суперечна сучасній соціалістичній світогляді. А чи зробили хоча б один крок у цей бік пепеєси, чи увійшли в контакт з „меншостями“, чи виступили, чи вони були, здавалося б, природними союзниками? Та нічого подібного! Пепеєси разом з іншими польськими партіями штовхали Українців і Білорусинів на той шлях, на якому вони нині стоять, — на шлях невідповідальної опозиції. Цей шлях не є новим. Клясичний зразок його ми бачили колись в англійському парламенті у ірландській групі. До чого цей шлях припровадив — ми теж знаємо.

Що торкається наївності пепеєсів, то вона не менш ясна, бо справді якуж тепер, в сучасному польському соймі, можуть меншости висунути „реальну програму“, коли навіть соціалісти тримають автономію лише в своїй музії для людського ока? Проте якби панове Барліцкі, Дашинські, Недзьялковські захотіли уважніше слухати, а головне розуміти те, що промовляли українські послы в соймі, то могли б вони довідатися дещо і про програму, бо нераз вказувалося і нагадувалося нашими послами польській демократії, як поведився з національними меншостями український народ, коли він досяг власної держави і мав у Києві свій парламент.

Але далеко, ах! якже далеко вам, панове пепеєси, до тої української програми, бо соціалізм для вас — це лише святоточний одяг, котрий ви одягаєте тоді, коли виходите на вулицю та їздите в гості до чужих людей, що вас мало знають!

Пр. 650/24. В імені Річипосполитої Польської! Суд окружний кримінальний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 147 з дня 5. липня 1924 р. в статті під заголовком: 1) Учителський зїзд, уст. м. слов.: Бел. Україн і тому ви. 2) Мої чейлетони а) вираз м. слов.: на всю і Руге по, б) вираз м. слов.: орхестра і ад. 3) Соловїї, містить в собі ад. 1) ество злочину з § 65 а, з. к. і провини з § 302 з. к., ад. 2) а) злочину з § 62 а) з. к., ад. 2) б) провини з § 300 з. к., узнав покрану в „Діло“ 4. липня 1924 року

конфіскації за оправдану і заряди знищення цілого накладу і видав по думі § 49 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого писма. Заразом видав наказ видавальному редактору тої часопису, щоби це рішення помістити безплатно в найближчій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки передбачені в § 21 зак. друк. 17. XII. 1852 д. п. д. № 6 ек 1865, а імені засудження за переступство на громад. д. 4.9 зл. — Львів, дня 6. липня 1924 (Підпис нечисто).

Пятий з черги конгрес III. комуністичного інтернаціоналу (комінтерну), що почався 17. червня у Москві, радив довго, бо до 7. липня включно. І не зважаючи на те — все одно всіх біжучих та актуальних справ не вирішив. Багато справ передано на вирішення поширеного виконавчого комітету комінтерну. Між тими справами найшлися: пропаганда, кооперативна справа, жіноча організація і міжнародна організація помічній резолюції („мопр“). В часі конгресу працювало 16 комісій. На повних засіданнях конгресу гомоніли всі європейські мови.

Коли перечитуєш всі ті довжелезні звіти радянської преси, коли вдумуєшся у все, що було сказано в дискусії і ким воно було сказано, то приходиш до висновку, що впливи комінтерну ростуть. Комінтерн це насправді величезна центральна інтензивна приготувань до світової революції. Представники найдавальших закутків землі: з Австралії, з Яви, з Філіппін, з Америки, Мексика, Індія, Єгипту і т. д. і т. д. змальовували сучасне становище своїх партій, малювали перспективи їхньої діяльності. Їхнього зросту, аналізували обставини, се-

Отже і послови Чепіньському захоїлося попишатись тим одягом, коли він так проречисто виступив на соймовій трибуні в оборону Грузинів од... п. Хруцького. Правду кажучи, я особисто на місці п. посла Хруцького якраз про Грузинів не згадував би, бо їх становище тепер незвичайно важке і тому так легко їхнім дешевим оборонцям перекласти таку промову, як промову п. посла Хруцького. Алеж пос. Хруцький не є більшовик. Навпаки, наскільки мені відомо, він скоріше антибільшовик, і промову його тільки так і треба було зрозуміти, що навіть більшовики, які вважаються самовладними центральними і до рогами демократії, ідуть на певні поступки національним домаганням і залишають або утворюють республіканські одиниці в своєму СРСР. Само собою зрозуміло, що цього ще мало, але в кожному разі це значно більше, як та „автономія“, яку пепеєси тримають у себе під склом і з якою фактично борються разом з Гломбінськими і Грабськими. *Senex.*

ред яких доволиться працювати, характеризували корогія і т. д. Крім цього всі вони голдилися з провідною лінією політичної та революційної тактики, яку намітив комінтерн.

А конгрес зі свого боку підходив до кожного цікавішого явища, до кожного відхилення від прийнятої комінтерном лінії з гострими засобами критики, докорів а то й погрози або признання.

„Комінтерн — казав Зіновєв — у перших літах свого існування був у цілій низці країн лише тоза-риством пропаганди комунізму“. — Нині так воно не є, бо майже у всіх країнах Європи і у більшості країв Америки, Африки та Азії існують комуністичні партії.

Та центральним пунктом конгресу, біля якого зосередилися усі дискусії, був великий реферат голови комінтерну Зіновєва про сучасне внутрішнє становище комінтерну. А з цілого реферату найважливішою була та його частина, в якій обговорювалася тактика т. зв. єдиного фронту і справу робітничого уряду. Попередній IV. конгрес прийняв був резолюцію, згідно з якою комуністична стратегія допускала хвилеві компроміси навіть з соціалдемократами задля створення спільного протибуржуазного фронту. Комуністи могли входити навіть у коаліційні, виключно соціалістичні кабінети, що зветься в комуністичній термінології робітничо-селянськими урядами, та все це можна було робити для того, щоб прискорити темп революції і таким чином опанувати всі робітничі, навіть некоммуністичні маси.

З тої резолюції скористати в часі відомих жовтневих гадій у Німеччині тодішні німецькі комуністичні провідники з Брандлером на чолі. Так увійшли вони до саксонського коаліційного уряду, що складався з самих соціалістів. Та діло в тому, що вони пішли за далеко й спричинили велику кризу в німецькій компартії, а та спричинила невдачу німецької революції. Кермував тоді всіма подіями в Німеччині Радек. Через це вістря всіх критиків тих подій були звернені проти Радека та Брандлера. Звідси пішли і нові терміни „брандлеризм“ і „радекизм“ в комінтерні. Провід у критиці жовтневих помилок німецької компартії вів Зіновєв.

Та саме гаряча дискусія над ти-

ми всіма тактичними помилками виявила, що Радек і Брандлер мають чимало прихильників, а через те „радекизм“ існує в комінтерні як праве відхилення від офіційної лінії комінтерну. В обороні свого становища виступав і Радек. Він казав, що комінтерн живе у великій мірі ілюзіями. В Німеччині комуністи зазнали великої невдачі, тому, що маси не були опановані.

А й тепер не можна вірити в те, що там усе готове знову до революції. Це неправда, бо в Німеччині відбувається тепер свого роду економічна стабілізація, безробіття зменшується, а де зменшується безробіття — там поменшується і сила нашого голосу. А все те, що діялося в Німеччині з жовтні, — брало свій почин у резолюції 4. конгресу. Згідно з розумінням тої резолюції, єдиний фронт означає спільний виступ, себто спільний фронт усіх пролетарів без різниці партійної приналежності під керівництвом компартії, а робітничий уряд в такому випадку не є синонімом диктатури пролетаріату, тільки переходною формою до цієї доби, коли буржуазія надто слаба, щоб удержати владу, а пролетаріат за мало міцний, щоб захопити владу у свої руки. Ось так формулюють своє становище прихильники „радекизму“ і „брандлеризму“. Та їх у комінтерні досить для створення групи, але за мало для опановання комінтерну.

Більшість з Зіновєвом на чолі звуть це опортунізмом, небезпечною, уступкою на користь соціалдемократії, тої „третьої буржуазії“ і кажуть, що єдиний фронт і можливий і „допустимий“, але в низах. Ним можна користуватись у низах і на верхах деколи, саме тоді, коли є всі гарантії, що вся тактика сприятиме революційній мобілізації мас, а єдиним фронтом тільки з верхами не можна корисуватись ніколи. Саксонія саме була доказом цього погляду. Дискусії над всіма тими помилками, т. зв. „ухилами“, велися цілих десять днів. Крім німецьких були там ще й „ухили“ шведські, норвежські та французькі („фоссардизм“ — від франца комуніста Фоссарда) і чеські.

Щодо чеської компартії — то їй зроблено між іншими такий закид, що парламентарна комуністична фракція носилася з думкою звернутися до Союзу Народів з метою здійснення автономії для Закарпатської України. Все це т. зв. опортуністичні „ухили“, але були й революційні „ухили“ вліво. Ліве

крило конгресу репрезентував Італієць Бордіга. Лівих дуже мало. Вони не допускають ніяких компромісів, ніяких коаліцій, диктованих стратегією. Комінтерн побороює і правих і лівих. Він стоїть на становищі тактики єдиного фронту, як підготовки до революції всупереч правим, що розуміють тактику єдиного фронту як заміну революційної тактики еволюційними методами.

На перше місце висунено справу творення масових комуністичних партій. Парламент рішено й надалі використовувати не для досягнення влади, але для агітації та популяризації комуністичних гасел. Велику увагу звернено на надто мало інтензивну працю левих компартій, як ось польської, чеської, болгарської (яка майже не існує). Рішено присвятити окрему увагу Мадярині. Весь пролетаріат візвано допомагати німецькій компартії у зреалізуванні її завдань.

Бухарін говорив про потребу ухвалення програми для комінтерну. Програма комінтерну повинна звернути особливу увагу на те, що в капіталізмі відбувається не тільки процес розкладу, але й регенерації. Національно-революційний рух слід вважати процесом переходового періоду, на протязі якого пролетаріат повинен скласти блок із певною частиною селянства проти поміщиків та буржуазії. В деяких секціях комінтерну помітний поворот до економічної теорії 2-ого інтернаціоналу. „У програмовому питанні — говорив Бухарін — ми є принципові прихильники великого господарства, але тому, що ми хочемо мати селянство за свого спільника, ми стоїмо за розділом землі“.

У кінцевій промові Зіновєв візвав усіх заінтересуватись більше селянством, переловсім у селянських країнах. Одним з найважливіших гасел конгресу на думку Зіновєва повинно стати гасло: „Ближе до селянства!“ Крім цього необхідно винайти нові методи агітації серед селянства. Поза тим селянству на зїзді присвячено мало уваги.

Переважаюча більшість комінтерну — це фанатики перейняті сліпою вірою у велику ідею світової революції. Вони розкритикували всі соціалістичні уряди заходу. Попало там доволі Мекдонельдові і Ерію та іншим за те, що пішли на службу буржуазії, що зрадили пролетаріат, що виявили охоту ратувати від загибелі козаючий та нездібний правити капітал. Діста-

МИХАЙЛО РУДНИЦЬКИЙ.

КЛОПОТИ НАШОЇ МОВИ.

Вимова чи правопис?

Більш місяць тому появилася ще одна корисна книжка — рідка і одночасно спізнена ластівка у студентів підсонні нашої літератури. Вільно було надіятися, що хтось з офіційльних фільольогів скаже про неї своє слово. Коли між ними спеціалістами панує така тиша — чи диво, що наш інтелігентний загаль ставиться байдуже до книжки, якої сам заголовок, як на нинішні потреби, є просто сенсаційний.

„Стилістичний словник“*) проф. Огієнка дає мені нагоду до кількох міркувань дилетанта, у пересвідчення, що вони мають загальнокультурну вагу і виходять поза межі „чистої“ фільольогії.

Перевірку фільольогічних фактів залишаю спеціалістам. Приймаю їх на віру від спеціаліста і — йду за висновками.

Підручник проф. Огієнка торкається справи введення одноцільного українського правопису, з яким

якнайтісніше зв'язане питання: вірної вимови деяких слів і... ще щось більше. Про це „більше“ скажу трохи далі. Проф. Огієнка боронить погляду про необхідність збереження нашої вікової традиційної транскрипції чужих слів.

У всіх чужих словах треба писати з зам. і, з таких причин: 1. Українська мова споконвіку українізує всі чужі слова (нпр. Пилип, грамадика, субота). 2. Українська мова споконвіку чуже і передавала через з (на прим. Данило, публіка, музика). 3. Інші слов'янські народи постійно націоналізують чуже і на прим. Серби пишуть: дисципліна, цивілізація, мільон, Болгари: гарнизон, гимназія, библија. 4. Чужоземної вимови ми все одно не дотримуємось точно; на прим. французьких носових звуків ми не передаємо, а цеж явище більшої ваги як чуже і. 5. Заведення правопису писати в чужих словах і було би дуже трудним для школи, бо не всіж знають, яке слово рахувати чужим. 6. Переннята від Польків звичка писати з в чужих словах тільки по д, т, з, ц, ш не має наукового обґрунтування в своїй мові, а в нас зовсім безпідставна, бо характерною ознакою українських приголосних є якраз їх отвердження. 7. Кому дуже бажається зберігати чужоземну вимову, той може вимовляти „міністер“, пи-

шучи міністер, як то роблять, скажемо Серби та Болгари, а з правописом взагалі Французи, Англіїці, та і всі культурні народи світу“.

Це саме торкається букви л. „Коли в давнину ми переймали слова від інших народів, то чуже л все українізували, цеб-то вимовляємо його не мягко; про це свідчать сотні чужих слів, які ми від віків вживаємо з своїм л, на прим. млин, осел, публіка, малпа, булка, цегла...“ Огже треба писати й: „полеміка, теолог, доллар, Лондон“. Звичайно — каже автор — такий наліс не завважає людям, що знають чужі мови, при потребі в своїй (?) вимові мягчити чуже і більше, ніж звичайне середньо-піднебінне сербське л“.

Така є правописна традиція для всіх Слов'ян, з винятком Польків, у яких „здавна запанувала латинська вимова“. Ця вимова відбилася на нашій споконвічній традиції в XVI. та XVII. вв. „Вона зникла з України, з припиненням безпосереднього польського впливу, за те міцно тримається в Галичині“. Не піддаваймо у сумнів наведених фактів. Зміцнім їх навіть признанням, що без огляду на їх стійність, пора вже, щоб наші визначні фільольоги, Наддніпрянці та Галичане, нарішні порозумілися щодо єдиного правопису. Він може бути такий неестетичний як сучасний ро-

сійський (де воліли букви „и“ замість „і“) і зовсім непослідовний а проте всі Галичане будуть приневолені прийняти його, хоча би мали поломати собі зуби і звернутися за підмогою до дентистів, за шту-чними“.

У цьому вся справа. На жаль, усі докази проф. Огієнка полишають на боці першорядне питання: взаємин вимови до правопису. Що варта покликуватися на правопис інших Слов'ян, коли Росіяне пишуть „филіологія“, вимовляють „і“ як „ї“. У мові, яка користується фонетичним правописом, заводити для традиції „и“, яке можна би вимовляти (при потребі тих, що знають чужі мови!) як і — значить завертати до старих клопотів етимології. Для нас перш усього важливо вирішити питання: як слід вимовляти. А шойно тоді силкуватись мемо передати цю вірну вимову якнайпростішими знаками. Ми можемо знехтувати незаперечний факт впливу латинської культури на нашу мову і вимовляти „міністр“, так, немов би це слово прийшло до нас з грецької мови; однак заки на цей вплив махнемо рукою, може слід було би завагатись з деяких причин.

Раз заведений староукраїнський, правопис мусить стати зразком вимови. А тоді наша мова ще збільшить число слів з голосівкою „и“

*) Український стилістичний словник. Підручна книжка для вивчення української мови. Львів, 1924. Вил. Української Книгарні й Антикварії у Львові, 22.

З діяльності Українського Соймового Клубу.

Інтерпеляції посла С. Козицького і тов.

I. Інтерпеляція до міністра освіти щодо наміру перемінити незаконно українську викладову мову у народній школі у Лисиничах (пов. Львів) на польську.

У Лисиничах є 160 українських родин. Їх діти, в числі 100, мають двокласову школу. 15 польських родин і 20 дітей має також окрему школу, де устава допомагається числа 40 дітей. А проте дня 19. мая „прибійна“ рада рішила ще і українську школу перемінити на польську.

Самоволя.

II. Інтерпеляція щодо заміни української мови на польську у школах в Угнові (пов. Рава Руска) і в Жупані (пов. Сколе).

В Угнові місцевий Поляк-учитель у порозумінні з державним комісаром перемінив на власну руку українську школу на польську.

У Жупані, де є 156 українських родин, а лише 8 латинського обряду, школа стає польською!

Зловживання судів.

III. Інтерпеляція до мініст. внутрішніх справ і мин. справедливості щодо безкарної самоволі поліції та жандармерії у Городенським пов.

Жандарм постерунку у селі Тишківці Абрамович побив сильно селян Івана Лисака та Федя Романю. Коли вони прийшли зі скаргою до коменданта, то там при помочі ще одного жандарма били їх знову руками, ногами та прикладом кріса. Сама справа опинилася у суді в Городенці, функціонер прокуратури замість покарати винних, звернув справу проти селян. Число актів даної справи 1334/23 і 1337.

лося немало і англійській компарті за те, що за мало поборює Мекдонельда. Виявляється, що цей останній між англійськими робітничими масами дуже популярний і боротися з ним важко. Фашизмові присвячено аж два реферати. Висновки всіх тих дискусій, нарад і критики такі, що вся Європа, а подекуди й Америка, котиться по похилій площі у напрямку до пролетарської революції. Найкращими доказами на це робітничі уряди і спорохнювальні, повний жестів, але безідейний і беззмисловий фашизм.

В. М.

Примусове виселювання.

IV. Інтерпеляція до міністра освіти щодо масового звільнення учителів у Пулавським пов., перенесених зі Східної Галичини.

Не досить, що наших учителів проганяють з їх рідної землі та за-протюють у польські провінції. Навіть тих, що мусять учить польські діти в чужім середовищі, звільняють, якщо треба опорожнити місце для нових учителів-Поляків, хоча би й некваліфікованих.

50 кваліфікованих учителів-Українців звільнив заступник інспектора у Пулавським повіті, з мотиву „недоцільності праці“, а на їх місце прийняв людей без учительської підготовки. У цілім повіті звільнено 80 учителів кваліфікованих Українців. Подається здебільша мотив

„недостачі місця“, а одночасно не дається змоги вернутися цим учителям на Волинь, Полісся, Холмщину, Підляшя, Лемківщину та Східну Галичину.

Тайни купна та продажі.

V. Інтерпеляція до міністра рільництва в справі парцеляційних зловживань у повіті Городенка.

Семен Слободзян, Покарин, Дирбавка, Полурнак та Кіндрачук купили в серпні 1922 р. від діда Пасасакі 8 моргів поля, заплативши всю належну суму. Однак земський уряд не затвердив купна, як кажуть тому, що Пасасакі не хотів жертвувати 80 моргів на парцеляцію між Мазурів. Скаргу селян суд відкинув. Дідич домагається звороту землі і хоче звернути лише одержану суму, яка нині є смішно малою, безвартною.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Доразовий суд у Львові.

В понеділок, дня 14. ц. м. перед доразовим судом у Львові стануло двох справників невідомого замаху на порохівню на Янівським передмісті у Львові, Йосиф Дітріх, залізничний слюсар та Микола Солоненко, також залізничний слюсар, замешкалий у Долішній Мшані біля Львова.

Проводить в. Дукет, як вотанти засідають р. Гебултовські, д-р Соха і д-р Гут. Обжаловує прокуратор Ланевські.

Боронять д-р Глушкевич і д-р Датнер (Дітріха) та д-р Герштал (Солоненка).

Б. польського сержанта, Смалку, який поклав „пекольну машинку“ під порохівню, та його товариша Ціховського звільнено по думці „динамічного закону“ — бо вони „чинно жалували“ свого вчинку.

Обороні не дозволено вглянути в акта розправи, так, що оборона не могла зазнати з перебігом цілого слідства.

Першого дня розправи переслухано, крім Дітріха і Солоненка, поліційного комісара Кайдана, поліційного агента Криштала та Маріяна Ціховського, якого зразу „рештовано“ як спільника замаху, а пізніше звільнено, бо „чинно жалував“ за свій вчинок.

Обжаловані Дітріх і Солоненко заперечують усім зізнанням Ціховського, який розповідав цілі історії

про діла комуністів та про плянований замах.

Розправа відбувається далі сьогодні, вівторок і нині мабуть буде засуд.

По місті на тему цілої цієї історії кружляють різні поголоски. Одна навіть є того роду, що все те є чистою провокацією, замовленою якимсь чинниками для невідомих цілей.

Обмеження зброєнь.

З Женеві доносять під латою 14. липня, що Комісія Ліги Народів для обмеження зброєнь покінчила свої праці. Комісія усталила проєкт умови що до контролю міжнародної торгівлі зброєю, а також означила умови майбутнього міжнародного договору що до контролю вироблення зброї й воєнного матеріалу. Ця контролі має йти в двох напрямках: унеможливлення тайної продукції зброї та амуніції й перешкодження нелегальним способам набування воєнних матеріалів окремими державами.

Реконструкція польського кабінету.

У Варшаві викликають велику сенсацію поголоски про майбутню зміну кабінету. Згідно з цими поголосками 23-го липня міністром загр. справ має стати посол Ст. Тугут, а міністром нар. освіти Ст. Грабські. Тугут ніби-то годиться, але під умовою, що Грабські, ставши міністром освіти, згодиться на утворення українського університету у Львові.

З останньої хвилини.

† ВОЛОДИМИР І. МАСЛЯК

професор акад. гімназії у Львові, відомий поет і письменник, один з перших співробітників „Діла“, помер вночі з 14 на 15 ц. м. по короткій тяжкій недугі, переживши 66 літ.

Наддніпрянська Україна.

Інтерпеляція в справі населення західної України на 4. зїзді незможних селян.

В часі дискусії над рефератом Зятонського про міжнародне положення забрав слово незможник Бабич. Він говорив: „Тут на 4. Всеукраїнському зїзді незможних селян є представники від більшої частини незможного селянства, але тут нема представника від наших братів, що перебуваючи під ярмом польської та румунської буржуазії, позбавлені можливості брати участь у цьому зїзді. Через це ми ставимо запити нашому урядові, чи знає він про долю наших братів за кордоном і яких заходів уживає він для полегшення тяжкого стану українського селянства на польській землі, що робить уряд для того, щоб примусити Польщу виконувати умови Ризької угоди? Незможне селянство

вимагає від уряду вжити всіх заходів, ми досить дужі, щоб вимагати відповіді від буржуазних держав, що пригноблюють наших братів. У цьому відношенні ми всі наші надії покладаємо на червону дипломатію, але якщо вона, проти сподівань, не досягне бажаної мети, то ми можемо сміливо заявити нашому урядові, що коли треба буде, то наші жінки й діти візьмуться за плуги, а ми „олоді“ й старі — за зброю для визволення наших поневолених братів“.

(„Вісті“).

Дібні вістки.

Іспанський уряд впровадив у життя нові обмеження для преси.

Мігель Унамуну визначний еспанський письменник, засланий Прімо де Ріперою на Мадрид, вирнувся завдяки амністії до Іспанії.

Оуен Конт, представник Америки до комісії знавців виїхав разом із ген. Девісом до Європи.

Грецький уряд затривожений можливістю нового монархічного перевороту.

Торговельний договір на шість місяців підписано між Німеччиною та Грецією.

Радіо, по відомостях білгородської преси, зголосив від імені своєї партії приєднання до комуністичного селянського інтернаціоналу.

Землетрус записано дня 12. липня в обсерваторії Гамбурга; його місцем було середня Азія.

В індійському місті Дельгі мали місце криваві заворушення між Музулманами і Гіндусами.

Італія висилає делегатів на льондонську конференцію, на чолі котрої стане міністр господарства Нава. Між членами є де Ля Торецца і Тіреллі.

Відгуки дня.

Наш приятель жениться.

Один з важливіших фізично членів босемічного гуртка почав робити від якогось часу дуже прикре враження. Зробився маломовний і скислий, підзорливий і напастий. В своїх нахилах перейшов беззастережно на чорний тон: мовив чорне убрання, пив чорне пиво, чорну каву і чорно ливився на світ. Кажуть, що в своїй бюрі почав працювати навіть як чорний від по дві і три години денно.

Все те вказувало на певні симптоми чорної меланхолії.

Завдяки своїй давнійшій симпатії серед всіх полів львівського громадянства став темою розмов і здогадів по сальонах, парках і ресторанах. Круги, які попрацетні займаються в вілних хвилях обмовою, живо дебатували над причинами зовнішньої і внутрішньої зміни симпатичного Зенка.

Було три можливості:

1. Або він поїс якусь діявату втрату;
2. Або порішив замордувати себе при помочі самовбивства.
3. Або... думає вийти за жінку.

Всі ці три можливості поодинокі мали своїх прихильників, але ніхто й не подумав, що є ще одна можливість: всі три можливості взяти разом.

Тимчасом фактично так сталося.

Коли ці стрічки стануть перед очима ш. читачів, наш Зенко стане перед очима громадян глухою провінцією і виповнить що до йти всі три можливості.

А саме:

- 1) Понесе втрату, бо позбудеться власної і парубочької волі,
- 2) Замордує себе жорстоко як кавалер, бо
- 3) невідкладно ожениється.

Коли жертва кооперативного руху виявила свій очайдушний замір, п'ять його найбільших друзів і повірників зійшлося у Лясоцького на сумне свято „Парубочьких Помічників“. Прибутих і похнюплених „підмислів“ прийняв зі сльозами в очах здесперований господар, який найбільше тріпотів через кожну жеманку.

Серед можливої цілі вислухали товариші ця раз офіційної заяви Зенка: В своїй заяві він виправдувався як міг. Говорив про обов'язок супроти вітаних і армії, про свій ревматизм і про вагу кооперативу в наших часах.

Після цього висказали свої думки товариші дената. Було їх п'ятьох: Двох жонатих, один „розвідчик“, один розручений, а тільки один розумний, सबо фактичний кавалер.

Жонаті казали: „Подружжя, то прекрасна інституція“ і кусали собі пальці. Розвідчик сказав: „Дай Боже, щоб Ти зааранжував так тихо свій розвід, як зааранжував шлюб“.

Розручений щиро заявив: „Дуже розумно робити, що женишся на глухій провінції. Ні Ти ні я не маємо права брати шлюб у Львові, бо наречені затовкли би нас під церквою“.

Фактичний кавалер (інженер!) закінчив драгливу тему такою філософічною сентенцією: „Подружжя це дім такої коштує. в яким кавалер має безжиріх-“

і твердим „т“, які не належать, згідно з духом нашої мови, до ознак милозвучності. Вона віддається від поняття милозвучності спільного з італійською мовою, а наблизиться у вимові до англійської мови, яку важко назвати приємною для нашого вуха. Це є мовив меншої ваги як вірність прагматичній орнаментіції минулих віків, які не визначувалися великою грамотністю. Т. зв. нео-граматики показали, що фонетична еволюція є основним і вічно діяльним елементом у впливі на „життя мови“). Чи треба покликуватися ще на теорію Whitney'a та Sweet'a або на покази Есперзена**) щодо індивідуальних починів у розвитку мови та ролі свідомої еволюції?

Наші філологи повинні гак-гак-гак з перевагою впливів живої мови, якою володіє Наддніпрянщина. Та саме у вимові чужих слів, хто зна, чи наддніпрянська інтелігенція не піде, боді у частині, за прикладом Галичан. Користуватися аргументами вимови простолуддя у чужих словах, значить: зрікатися якогонебудь свідомого зусилля, щоби завести лад у нинішній плутанині літературної мови з діалектами.

*) Гл. Paul Passy: Etude sur le changement phonétique, 1890. Один з найвизначніших фонетиків-синтетиків.

**) Progress of language 1919.

Недостача такого розмежування почувається також у такій вірній тезі: „Переймаючи якесь чуже слово, ми ніколи не цікавимося, якого роду воно було в своїй мові, — ми надаємо чужому слову, як і собі, певного роду лише по його закінченні“. Суть у тому, що саме вважати закінченням слова? Чому з грецького „гимназіон“ у нас стає „гимназія“, а зі „синтезис“ маємо взяти французьку вимову „синтез“ (яке важке слово „гіпотезис“ замість „гіпотеза“)? Форму „прес“ навіть Наддніпрянці не вживають у знайденні часописів (як це зазначено у „Стиліст. словнику“, тільки в значінні предмету, що пригнітає*). Чому ми мали би казати „клас“, замість „кляса“, коли не кажемо „мас“, „кас“, „рас“ а „маса“, „каса“, „раса“?

Та питання роду іменників це ще питання „чистої“ філології. Але в „Стилістичнім словнику“ ціла низка інших, яких не можна звести до ствердження фактів. Їх є найбільше, вони найважливіші, а ними зв'язане те „щось більше“. Про них завтра.

*) У „Стил. слов.“ на стор. 14 маємо „адрес“, а на стор. 484 „адрес“; ця оста на фоп а мала би бути правльною, як „акваре б“, „а-ль“.

дів і виходів, а жонатий тільки один вхід, а ніякого виходу".

Був ще між нами і шестий учасник. Але його пропустили, бо він як молоденький ларубок не мав ще виробленої думки на цю справу. Всеж таки він на кінці забрав також голос. "На мою думку, подружка мусить бути карколомна історія, коли кожний перед тим іде до сповіді. Пане Зенку! — закінчив зовсім льогічно, вам вже все одно: кажіть щось дати".

І почалися поминки. Рано, скоро світ, ми вже були на ногах (що правда — нерівних). Коли врешті впровадилися з льогією, побачили, що на всіх каварнях і ресторанах повівають чорні прапори.

— Наш приятель жениться! сказали хором.

А один — бувший теолог вирішив був стилем „Волі Народа“:

— Поміняй душу усопшого р. Б. Зенка-парубка, а воскреслим багатієм ведле бракосочетання Зиновія-газда!

Поміняли, воскресли і розповзалися домі.

Галактион Чіпка.

Чи ви писали вже писанку на „Рідну Школу“? Коли ні, то зробіть це негайно! Гроші слати чеками УПТ, або переказати до головної каси „Українського Педагогічного Т-ва“ у Львові, Ринок 10.

Перша промоція.

Дня 13. липня п. р. переживав український університет у Львові небуденне свято. На склоні четвертого року свого існування наділів він одного зі своїх елевів першим дипломом доктора прав. Тим першим дипломованим на українському університеті доктором є п. д-р Ярослав Олексин, родом з Войнилова, бувший старшина УГА.

Момент першої промоції є не лише рідким святом, але й важким історичним моментом у життю інституції. Промоція вийшла дуже святочно. Сам акт присяги попередила прегарна промова ректора, в якій він підкреслював велику віру з краще життя цілої нації, бо лише з неї випливає акт сьогоднішнього свята. Далі ректор побажав новому докторові якнайкращих успіхів на полі його майбутньої праці для добра української нації. Після акту вручення диплому, в якому й була присяга вірності українській нації, науці та культурі, привітав український університет в таким великим в історії його життя моментом представник української політехніки і голова кураторії Українських Високих Шкіл.

Ми від себе рівнож вітаємо український університет з цим першим великим актом наділення свого злева найвищою гідністю, якою може розпоряджувати університет як наукова інституція а новому докторові п. Ярославу Олексину новому складаємо найщиріші побажання успіхів у праці для добра українського народу і його власного.

Присилайте складки на пресовий фонд на лн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

НОВИНКИ.

— **Конфіскація.** Вчорашнє число сканфісковано за 4 великі уступи вступної статті, в якій счеркнено також частину заголовку. Крім цього майже весь дотис зі Сокала про шкільництво і допис з Тернопільщини про обхід 3-го мая.

— **Справа макухів та ріпану.** Міністерство рільництва у Варшаві приготувало проект розпорядку, який забороняє і на далі вивозити макухів та ріпану за кордон, але дозволяє на вивіз за платою 20 зол. від тони ріпану та 15 зол. за пресовані макухи. Макухи експортовані будуть вільні від оплати.

— **Союз Народів у Женеві,** який мав у р. 1923. в генеральним секретаріаті 391 осіб і 332 урядовців, коштував приблизно 20 мільйонів золотих корон. Ці видатки покривають пропорційно всі члени Союзу.

зу — себто держави. Як не як, а це багато дешевше як кошта війська на проїзді одного року.

— **Конгрес університетського жіноцтва.** На кінець цього місяця назначено в університеті Християнське жіноче конгресу жінок з університетською освітою. Крім дуже численних представниць зі Швеції, Данії та Фінляндії зідуться там жінки з інших країн, навіть таких далеких, як південна Африка, Нова Зеландія і Індія. Всіх делегаток буде приблизно 500, найбільше з Америки.

— **Пірати та алкоголь.** Три дні тому морські пірати напали на французький пароплав в околиці острова Нью-Джерсі і захопили вантаж алкоголю вартості 500 тисяч доларів.

— **Найбільша давнина** є, як можна догадуватися, в Америці, де все стає гарним тому, що воно велике. Давнина у Вашингтоні, яка є пам'ятником для померлих на війні жовнів, має 54 давнин, настільки досконалих та згармонізованих, що вони можуть передавати всякого роду музику: твори від звичайних церковних гимнів, до сонат і оперових увертур. Найбільший давн важить 10 тон. Музику давнин у святочні моменти передаватимуть бездротним телеграфом по всій Америці.

— **Невтомний поет** Ануяно, який недавно одержав титул князя Монтенезо, має приїхати на осінь у Париж. Ми чули недавно, що він відрікається світа і вступає у францисканський монастир, з наміром прийняти закон Франца з Ассісі. Та покищо він виконує нову повість „Аматор пригод без пригоди“.

— **Китайська стіна** є найбільш твердиною світа. Вона збудована більш як 2000 літ тому, на те, щоб боронити північних кордонів Китаю перед Монголами. Хоча вона вже сотками літ не сповнює свого завдання, проте стоїть ненарушена. Мур з граніту має 12 метрів висоти, десять ширини у підніжжя а 7 на верху. Тягнеться гребінцями гір від жовтого моря до пустині Гобі на просторі 3200 км., наче би був самим твором природи. Хеопс піраміда при якій працювало 100.000 людей на протязі 30 років, має 2.500.000 кубічних метрів — а китайська стіна є 120 разів більша: має 300 мільйонів куб. метр. Скільки людей її будувало і як довго — цього ніхто не в силі обчислити. Вона є завзята і неосянна мов сам китайський наріч.

— **Нужда.** У Лондоні вмерла з нужди жінка жовніра-інваліда Пірсона. Чоловік не виходив 12 літ з маленької кімнати, а жінка стільки-ж літ не скидала зі себе свого лахміття. По її смерті виявилось, що вона з дому — княгиня Орлова.

— **Яна буде погода?** На це питання, яке хвилює всіх літників і головню тих, що мають відпустку, відповідає старий, більш як 200-літній календар. Ця книжечка подає до відома, що кожний свій рік підпадає під вплив тої самої планети. 1923 під Сатурна, а 1924 під Юпітера, слідує роки до черзі: під вплив Марса, Сонця, Венери, Меркурія і місяця. Кожна планета рішає своїм впливом про стан погоди. Цей рік під владою Юпітера повинен бути: „досить добрий, дещо мокрий, спізнений, зі спізненими плодами. Літо спочатку зимне і мокре, в середині переплітане бурями, на кінці гаряче“. Побачимо!

— **Кооператива „Український Театр“ у Львові.** Руська 18. (продовження спису членів). Збірка проф. Шендника у Львові: 1739—1798 л-р Іван Любомирський 5'67 зол. Климентина Авдікович 16'67 зол. Орест Авдікович 11'17 зол. Микола Черник 5'67 зол. Микола Хлібкович 5'67 зол. Ярослава Сасиківна 16'67 зол. Зиновій Сасик 8'34 зол. Марія і Теодора Ліщинська по 5 зол. Ксавєра Скромова 5'50 зол. Друкарня Т-ва ім. Шевченка і д-р Юліан Леший по 5'17 зол. д-р Семен Шевчук 5'50 зол. Григорій Возняк 5 зол. д-р Іван Голубовський 25'66 зол. Михайло Павлишак 5'67 зол. Олімпія Хойнацька 5'83 зол. Гая Гулицька 5'67 зол. Тимко Жмія 5'67 зол. Аполон Фішер 5'17 зол. Микола Малувський 5'50 зол. Франц Манько і Теофіла Стекевич по 5'67 зол. д-р Іван Добушак 5'33 зол. д-р Йосафат Назар і Тарас Фомко по 5'17. Володимир Ваврик, о. Ол Яремович, Стефанія Гошовська, Іван Охримович і Іванна Хемчукова по 5'67 зол. о. Іван Бучко, Теофіл Несторович, Марія Бакова і Плятон Лушнінський по 5'17 зол. Павло Бабин 10'33 зол. Марія Лебішак, Михайло Салик і Теодор Головацький по 5 зол. Анна Яворська 5'50 зол. і 19 членів, що зложили менше чим по 5 зол., усі зі Львова. 1799. Ольга Голька Буткович 10 зол. 1800. Форостина Роман Бжозів 5 зол. Управа просить стало і систематично приєднати жертв і уділ, бо тільки систематично акцією ціль кооператива буде зреалізована.

Посмертні згадки.

Любомир Охримович, суддя позитивний з Янова коло Львова помер дня 13. ц. м. в санаторії Червоного Хреста у Львові по операції на запалення сліпої кишки, проживши 43 літ. Покійний був сином бл. п. о. Юліана Охримовича, парохом Секечова в Долиниці і бл. п. Марії з Коблякських, а братом д-ра Володимира Охримовича зі Львова і вже з доду виніс високопатріотичне виховання. Скін-

чивши в 1901 р. академічну гімназію у Львові як студент прав пробував довгий час в далекій гірській закутні на самій бувшій галицько-угорській границі в домі своїх батьків в Сенецоді і тут клан перші основи піт освітню організацію місцевих Бойків, що у кожній справі відносилися до нього з великим довірам і пошаною. По зложенню позачинних іспитів вступив до судейської служби і ставши в р. 1913 суддею в Невиріві коло Рави руської, сасею працює як віце-суддя і український громадянський діяч одержав собі призначення і незвичайну пошану не тільки у своїх, але і в чужих. Загальна мобілізація в 1914 р. не оминула і Покійного. Покликаний до служби в 14. лінійний полк піхоти при відвороті австрійських військ в осінь 1914 р. тяжко ранений по кількомісячному побуті в шпиталях як інвалід повинен службу якийсь час у таборі інтернованих Італійців, де по своїм силам помагає мешканцям жертвам війни. З кінцем 1917 р. вернувшись до своєї посади до Невирова і тут застав Покійного переворот з 1. листопада 1918, в якому він взяв визначну участь і став повітовим комісаром в Равніні, що безпосередно була найбільше надражена на беззастанні наступу польських військ. Як комісар у найбільше загроженому повіті положив чималі заслуги для збереження ладу і порядку серед місцевого населення. При відвороті галицької армії за Збруч пішов разом з нею в липні 1919 р. і по освободженні Поділля вступив у службу У.Н.Р., ставши повітовим комісаром в Балті. Державна кампанія катастрофа з 15 листопада 1919 р. застала пок. Любомира Охримовича в Кам'янці Подл., де залишився аж до березня 1920 р., перейшовши там тяжкий силний тиф. На весні 1920 р. вернувшись до Львова і тут поляє в тюрму при вул. Баторія, де як політичний в'язень пересидів три місяці. По виході з тюрми його невдовзі реакціонари і коли в осінь 1920 р. вернувшись на свою судейську посаду до Невирова, то місцеве населення без ріжниць нації та товаришів Поляки і Жиди ширю його витали, цінуючи в Покійному велику доброту для всіх і незвичайну гуманність. В місцевому українському житті, просвітному і політичному, як в Невиріві так і в Янові, де від двох згорю літ був суддею, брав визначну участь і як представник Янівщини брав участь в останньому Народному З'їзді в квітні п. р. Життя для нього не стелилося рожами. Сам і його близька сім'я перейшли чимало. Його дядька Льва Коблякського, учителя і писаря гром. з Сене-

цоді, повісили Мадяри в Торуні разом з покійним о. Безпозовським у вересні 1914 р., а більшовики в р. 1921 розстріляли в Мелітополі на Україні його наймолодшого брата Юліана, молодого талановитого письменника і громадянського діяча. Покійний Любомир Охримович, званий загальною Любою, оставляє по собі ширий жал, не лише у рідні, товаришів та приятелів, але і у всіх, хто його мав нагоду пізнати, особливо у наших селян в Невирівщині і Янівщині, дідя котрих був дієсним опікуном. Осталия жінку Наталію з Рєваковичів і двох синів. Похорон відбудеться у вівторок 15 ц. м. о год. 5-й попол. з похоронного заведення при вул. Кохановського ч. 94. Земля Йому перем!

Відозви й комунікати.

Ч. 2070/24

Комунікат Т-ва „Просвіта“ у Львові в справі мандріжних (похідних) бібліотек.

Товариство „Просвіта“ у Львові має вже до розпорядження читальні „Просвіти“ певну кількість мандріжних (похідних) бібліотек. Ці бібліотеки складаються з кращих творів як рідної так і західноєвропейської літератури та соціально-наукових книжок, пристатних до читання для селян. Читальні „Просвіти“ мають звертатися за замовленнями і інформаціями до канцелярії Т-ва „Просвіта“ у Львові, Ринок ч. 10/II. Крім оплати за уживання мандріжної бібліотеки покриває читальні кошти пересилки й відповідає за всі ушкодження. Тому вимагане при відборі бібліотеки письмове зобов'язання Виділу читальні повернути бібліотеку в доброму стані до Т-ва „Просвіта“ у Львові.

У Львові, дня 5. липня 1924.

За Голову Виділу Т-ва „Просвіта“ у Львові: М. Галуцький

голова. С. Шах секретар.

До Вп. Учителів зборівського повіту. З нагоди переходу наших заслужених Товаришів на емеритуру зволить Вп. Учителівський повіту — згідно з бажанням самих емеритів — не влаштовувати конвенціонального пращання, а замість цього зложити у липні і серпні окремі надзвичайні жертви на Р. Ш. Жерти приймає на окрему лісту кружок У. П. Т. на руки Вп. Данила Роговського в Зборіві. Вислід буде прилюдно оповіщений. — За окр. Відділ Т-ва В. П. У.: Д. Стельмах.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ЦИРК А. КОРНАЦНИЙ. Щоденно о год. 8. вечором чотирнадцять атракцій. На чолі Ніш смерти Камборс. Подробити в афішах. 70 1—1

Дрібні оголошення.

ГЛЯДАЄ ЛЕКЦІЇ на шкільні ферії з народних шкіл, приготував до першої класи шкіл середніх, евертуально до семінарійної матурі здібна учителька. Зголошення посылати на адресу: Ілія Стебельський в Болохові, п. Завадка коло Калуша. 69 1—3

НАЙКОРИСНИШЕ і найкорше переводить всякі трансакції купна і продажі торговельно-комісова Агенція „Універсум“ Львів, Руська 3/II. 39 3—3

ГЛЯДАЮ солідної особи, котра би собі і мені (кавалерові) уміла смачно варити. Євген Стояловський, Явора н/Стриєм, п. Іосо. 67 2—2

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІГЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці“

ординує в очних недугах

у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській 2137 ч. 20. —910

ТОМАСИНУ

вагонами і поодинокими міхами

доставляє 56 3—3

Красний Союз господарських спілов „Сільський Господар“

Львів, вул. Зіморівича ч. 20.

Жадайте зараз нашого ціника!

Виділ Тов. „Український Інститут для дівчат в Перемишлі“ оголошує

отрим

КОНКУРС

на слідує посади учительок (-ів) в приватній жіночій гімназії:

- 1) фізйології,
- 2) природничих наук,
- 3) математики,
- 4) рисунків і ручних робіт.

Зголошення з потрібними документами проситься вносити до кінця липня на адресу Виділу, Перемишль, вул. Татарська 4.

М. Демчук

управитель гімназії.

63 2—3

Управа дівочого Інститута в Перемишлі оголошує отрим

КОНКУРС

на посади управительки і пошукує доброї кухарки. Зголошення вносити до Управи Інститута вул. Татарська ч. 4. найпізніше до 31. липня ц. р.

Мих. Демчук

управитель Інститута.

64 2—3

Виділ Тов. „Український Інститут для дівчат в Перемишлі“ розписує

отрим

Конкурс

на прийняття 170 учениць гімназії, виділової школи і учительського семінара до Інститута на шк. р. 1924/5. Оплату за удержання визначити Виділ в другій половині серпня. Прошення о прийняття вносити до 30. VII. ц. р.

М. Демчук, управ. Інститута.

КОНКУРС.

Старшина Кружка У. П. Т. в Станіславові в порозумінню з Головною Управою У. П. Т. розписує отрим конкурс на посади: в дівочій гімназії У. П. Т. в Станіславові:

- 1) учительки (-ля) математики і природи,
- 2) учительки домашнього господарства,
- 3) як також учителя слейду в муж. семінарах.

Подання враз з відповідними залученнями треба пересилати на адресу писаря до 15. серпня 1924.

Станіславів 8. серпня 1924.

За Старшину Кружка У. П. Т.: Никифор Даниш, Д-р Кисілевський Кость,

голова, писар

60 3—3 Станіславів, Бема 11

ГЛУБИЧОК
Видання ДЗЕДЗІК
Черніхів

Виходить щонеділи

пол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в разі 4.20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7.50 зл., Німеччині 7.50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7.50
зл., Австрії 7.50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адміністрації.

ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Високі Школи.

Яна Казимира. Нашій молоді замкнено доступ до високих шкіл.

Згадано вище, що шлях нашої боротьби за високі українські школи у Львові ще далекий і тяжкий. Поляки не визначалися передбачуючим державним розумом, як Англії, або хоч би Німці, що з власного почину по занятті Бельгії розв'язали давню боротьбу Фламандців з бельгійськими Французами, творячи в Гандові фламандський університет, як рівнож розв'язали і польські домагання в межах бувшої Росії, основувши у Варшаві по її занятті польський університет і польську політехніку. Такого політичного розуму Поляки досі не виказали і питання, чи взагалі колинебудь його викажуть.

приймаючи за основу своєї політики відомий висказ реакційного російського міністра Валуєва з 60 рр. м. стол., що не було, нема і не може бути нікого українського народу, наказуючи навіть устанам своїх державних установ вживати навіть слово український. Останніми мовними законами зліквідовано наше національне вселюдне і середнє шкільництво, вводячи у них утравізм, що у практиці буде повною польонізацією усіх до теперішніх українських шкіл.

І в цих обставинах, коли забирають нам все з нашої шкільної організації і на все кладуть чисто польське пятно, покутує в головах деяких польських політиків фантазія оснований якогось сурогату українського університету чи славянської школи у Варшаві або в Кракові, щоби хоча б цим сурогатом заспокоїти західно-європейські держави, котрі домагаються від Поляків сповнення культурних українських домагань. Однак польські політики забувають, що сурогатом нас не возьмуть.

Не прийняли такої спроби і польське шовіністичне громадянство і доля українського „університету“ у Варшаві чи Кракові була би подібна, як свого часу доля італійського правничого виділу в Інсбруці.

Очевидно, що українська академічна мова на такий „університет“ зовсім не записувалася, як свого часу не записалася на виклади цивільного права Поляка д-ра Долинського, що викладаючи по українськи, мав стати наслідником проф. д-ра Ол. Огоновського.

Не виключена річ, що спілка Станіслав Грабова, яка ухвалила „кресові закони“, прибере сталі форми. Як доведуть польські часописи, партія визволена має замінити Пяста, а п. Тугут п. Вігоса і вождя крайної правди разом з вождом

лівої радикальної лівиці мають створити „дику польську більшість“. Причому, що вони і розпарцелюють між себе міністерські теки. Тут мав би стати міністром закордонних справ д-р приєднання радикально-демократичного правительства Франції, а ще більше соціалістичного правительства Англії і демократичними фразами милити очі Парижа і Лондону. Наш „приятель“ зі „Слова Польського“ д-р Ст. Грабський ставби знова міністром освіти і мав би за завдання розв'язати українську університетську справу.

Така персональна комбінація, під цю пору у польській політиці зовсім можлива, згорі вже пересуджує нашу університетську справу. Чоловік патальогічно недужий на точці ненависті до українства, з політичних переконань „істинно-польський человек“ сплодить такий дивогляд на полі вищого шкільництва, що цього дивогляду ніхто не прийме до хати.

Природна річ, на нові польські „благодати“ нам не приходить рахувати. Ми власними силами творили високе шкільництво і тут у Львові і ще в більшій мірі на Радянській Україні, де існує цілий ряд українських високих шкіл не на папері, а в житті, де маємо Всеукраїнську Академію Наук в Києві. Українська національна і політична свідомість та українська наука стоять вже нині за високо, щоби для них кидати окури з панського стола. Сімох мільонів українського народу під польською владою не заспокоять вже ніякі сурогати. Ми мусимо мати, і будемо мати державний український університет і державну українську високу технічну школу таки у Львові.

Д-р Степан Ботач.

Кооперація — народня сила.

Вписується масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА“ у Львові. Ринок 12. Уд. л 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Порука 2-хратна.

Наддніпрянська Україна.

Делегати Комінтерну на Всеукраїнському З'їзді незможних селян.

Дня 26. червня ц. р. на відбуваючийся у Харкові IV. Всеукраїнський З'їзд незможних селян, зіхали з Москви представники комуністичного інтернаціоналу, професійного інтернаціоналу і селянського інтернаціоналу в числі десятиох. Всі вони брали участь у московському V конгресі комінтерна і приїхали до Харкова, щоби зложити привіт з'їздові українських незможних селян. Коли вони з'явилися на з'їзді, привітав їх голова ВУЦВК-ту Петровський. Потім витали з'їзд довгими промовами: Француз Люньон від I. комінтерна, делегат Зєдинених Держав Кетчер від амер. робітників, Англієць Вульфсон від англ. компартії, Німець Рейтер від нім. компартії, Еспанець Алонзо від еспанських селян, Італієць Пемон від італійської компартії, від французьких селян Моран, від Чехословацької компартії Шваб, від болгарського селянства Драганов і накінєць

та від польської компартії Юрченко. Цей останній говорив між іншим: „Товариші, я вітаю Вас від імени мільонів Ваших братів українських селян“

З жалем мушу Вас повідомити, що Ваші брати Українці, що живуть по той бік Збруча, так бідують, живуть у таких злидних, що звичайними словами важко і перекласти. Ви можете собі уявити, в якому вони перебувають стані, коли більш 3/4 українського селянства в Польщі не мають і двох десятин землі, маючи за спиною 6—7 ідців в родині.

Сумніву тут у нас не повинно бути. Кінець кінців перемога — нині чи завтра — буде по нашому боці.

Не будемо переказувати історії наших зусиль в справі українського університету у Львові. Вони загально відомі. Пригадаємо тільки, що безпосередньо перед світовою війною ми вже були близькі здійснення своїх змагань. Виборча ординація до галицького сойму з 1914 р. давала вже з гори вірильний голос у соймі для ректора українського університету, про що говорилося в часі довгих нарад над соймовим виборчим законом і вже в найблизшому часі австрійське правительтво мало поробити кроки для утворення українського університету.

Воєнна заверюха те все розвіяла і Австрії не довелося вже здійснювати питання. Основання не тільки нашого університету, але і чеського університету в Берні, словінського в Любляні і італійського правничого виділу в Трієсті. На руїнах Австрії повстали нові національні держави, що в цю мить оснували свої національні високі школи, чеські університети в Берні і Братиславі і словінський в Люблянці.

І дальший хід справи відносно питання високих шкіл рівнож відомий. Нам відобрано все, що мали ми на старому львівському університеті, що став чисто польським з фірмою

Пр. 654/24. В імені Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 148 з дня 6. липня 1924 р. в артікул під заголовком: 1. „Кресове законодавство“ а) речення м. слов. „Закон подаєм швидко, і зблизений до, б) уст. м. слов. „Час рад і я, мала дитина, ш. враз м. слов. „Кресові законопроекти є, і, і бою не так, д. уст. ілія м. слов. „ухаються пресові закони, і епохальні кресові закони, е речення м. слов. „Законна оарько і Ст. Грабський вдарила. 2) „доказ і колакаті“ до „Українського громадянства“ артікул цілий до кінця

містить в собі ество злочину з § 65 а з. к., узнав доконану в дни 5. липня 1924 року конфіскацію за оправдану і зазвичай 34-цення цілого накладу і видав по думі § 493 з. к. карі заборону дальшого розширювання того друкованого писма. Заразом видав наказ відв'язальному редакторови тої часописи, щоби це рішення по ісгав беззлагн. в найбільшій числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвизначені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 д. п. д. № 6 ек 1863, а імені засудження за переступство на гризну до 400 зл. — Львів, дня 7. липня 1924.

(Підпис нечиткий.)

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Дорога наука.

Якби зібрати до купи все те, що було наговорене польськими промовцями і написане польськими публіцистами в останні дні з приводу питання „народово-соціального“, то можна було б прийти до висновку, що кращого від Поляків народу в світі нема і що меншості не розуміють свого власного шастя, попавши під таку ширю, справедливий та доброзичливий опису, як у Річпосполитій Польській.

Я гадаю, що автори самі вірять цій брехні, бо така вже сутопольська влада, з давня давня відома: вихвалитися понад всяку міру та вірити власній фантазії. Але часами за тою „вдачею“ ховаються такі трагедії, що навіть вона не витримує своєї марки і Поляк починає казати сумлінну правду та плямувати себе по заслугах.

Навевне ви пам'ятаєте, як з такою правдою виступив на шпальтах „Роботника“ п. Голувко, зазначаючи злочин Поляків відносно своїх недавніх союзників, що після Риської трагедії тисячами гнали в табори для інтернованих. Це був дійсно несподіваний виступ, і знайшлися такі наївні люди, що чекали від нього якихсь поважних наслідків.

В однім з останніх засідань сойму виступив з трибуни в тій

самій справі посол д-р Дмитріюк і виявилось, що жахливе становище інтернованих не тільки не поліпшилось, а навпаки набрало ще трагічніших рис. Між иншим д-р Дмитріюк зазначив: „Як добре живеться інтернованим тепер, можуть свідчити факти, що один старшина інтернований з голоду кинувся під потяг, а один жовнір інтернований з голоду вмер у Калішу“. Якби п. посол був ще докладніше поінформований, то він міг би ілюструвати свою промову ще страшнішими прикладами. Відомий факт недавніх днів, що жовніра сухотника, який через недугу повернувся з роботи, не допущено до табору, не вважаючи на всі його благання, і він тут же під табором помер на смітнику.

Нагадувати в подробицях промову посла Дмитріюка я не буду, бо вона недавно була надрукована в „Ділі“, але дозвольте звернути вашу увагу на той ефект, який та промова зробила. Д-р Дмитріюк в імені українського клубу вніс резолюцію з кількох пактів про поліпшення матеріального й правового становища інтернованих і зі всіх тих пактів сойм прийняв лише один, який по суті повторював уже ухвалену колись платонічну постанову, що інтерновані інваліди повинні користуватись тими самими правами, що і інваліди польські. Решту пактів резолюції д-ра Дмитріюка відкинули і в тому числі вимогу, щоб українським жовнірам дозволено жити на т. зв. сходніх „кресах“. По суті це розв'язувало взагалі питання про інтернованих, бо серед своєї людності напевно всі вони через якийсь час знайшлиб працю і прибуток.

Але „союзники“ їх туди не пускають і пустити не хотять...

Здихай, мовляв, тут — між нами, між чужими, на смітниках та під тином...

Само собою зрозуміло, що ця жорстокість, ця невдячність має і свою позитивну сторону, бо розкриває очі і дає науку на майбутнє.

„Не майшли основи!“

Бібліотека Наук. Т-ва ім. Шевченка і польська влада.

Польська Телеграфічна Агенція (Пат.) випустила на днях в світ такий комунікат:

Варшава. 1.VII. Пат.) Дня 2. квітня п. р. українськ. послы зголосили в сойм інтерпелляцію, яка закидає польській державі і польській конфіскації загрозливих пошток українських друків, адресованих до бібліотеки ім. Шевченка в Львові. Врештештій згадані вище закиди, місто внутрішніх справ у листі до маршала сойму ствердили, що на терені Польської Республіки можна поширювати всі заграничні друки, з винятком тих, яким на основі істотних законних причин відібрано почтовий дебет (У Милопольці рішав пар. 26 пресового закону з 17. грудня 1862 р.). Державні, які перевела Дирекція Почт і Телеграфів у Львові, ствердили, що не було ані одного випадку, щоб львівський почтовий уряд закреслював такі заграничні друки, адресовані до бібліотеки ім. Шевченка, які не втрачали права почтового дебету. З поданих вище оглядів, а також з уваги, що інтерпелляція не містить ані одного конкретного факту незаконної конфіскації, ані місто внутрішніх справ, ані міністр промислу і торгівлі не на йшли основи, щоб витати якенедбудь заарядження в цій справі.

Стільки комунікат Пата. В доповнення до нього слід подати ще отсе:

Бібліотека Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові існує вже 30 літ і є нині найбільшою українською бібліотекою на території польської держави. Характер бібліотеки раг

але занадто вже дорого ціною та наука купується.

Senex.

Р. С. Вважаю своїм обов'язком внести поправку до свого листа про Селянський Союз в ч. 148 „Діла“. П. посол М. Чучмай звернув увагу на те, що я не зовсім точно передав його вказівку, що до моментів національного виступу С. С. Цей Союз дійсно надає надзвичайне значіння моментів національному, але момент соціальний все ж таки має для Союзу більшу важність. Що торкається сільського пролетаріату, то Селянський Союз, визнаючи свої обов'язки перед ним, шкодує, що поки що не може розгорнути в цей бік такої широкої акції, яка була б бажана і потрібна. Але це є лише питання часу.

excellence науковий. Її спеціальність — українська: збирання друків і рукописів, що якнебудь торкаються України, її минулого і сучасного. І відділ українознавства — гордої бібліотеки Н. Т. ім. Ш. Тут зібрано з того обсягу вже багато такого, чого нема не тільки ні в одній із львівських бібліотек, але ні в одній бібліотеці на Україні та поза її границями взагалі.

Знають про це всі, що працюють науково на полі українознавства або в ділянках, що мають якийнебудь зв'язок із ним. Знають і користають зі скарбів, зібраних у бібліотеці Н. Т. ім. Ш. приватні особи й публічні бібліотеки, у Львові і поза границями (Відень, Берлін, Париж і т. д.). Зокрема користають з бібліотек Н. Т. ім. Ш. місцеві і позамісцеві польські учені і бібліотеки, як нпр. університетська бібліотека у Львові (постійно), Публічна бібліотека у Варшаві й ин. Користають безплатно та без ніяких спеціальних обмежень.

Всюди в культурнім світі такі інституції тішаються спеціальною опікою держав, в яких вони знаходяться. Вони одержують безплатно різні урядові видання, вони звільнені від мита на одержувані з заграниці набутки, вони мають право діставати по 1 прим. всіх видань, таких навіть, що в дотичній державі не мають дебету. Зокрема право великих наукових бібліотек одержувати і мати всі (без винятку!) друки красні і заграничні — загальнопризнане право у всіх культурних державах світа. Навіть у царській Росії наукові бібліотеки, а також поодинокі учені (члени Академії Наук, професори університетів й ин.) одержували без ніяких перепон нпр. всі закордонні видання, навіть такі, що були в Росії строго заборонені.

Все це мало місце і відносно бібліотеки Н. Т. ім. Ш. — за австрійських часів. І тільки завдяки згаданім вище культурним умовам бібліотека Н. Т. ім. Ш. могла комплетувати, як слід, свої збірки та довести їх до теперішнього стану. Різкий зворот під цим оглядом

михайло рудницький.

КЛОПОТИ НАШОЇ МОВИ.

II.

Граматика чи стиль?

Першим враженням, якого завдав я відчинивши „Український стилістичний словник“ проф. Огієнка, було ніякове здивування. Цей дуже хохвальний та корисний підручник має зовсім фантастичний заголовок, який не має нічого спільного з матеріалом книжки. Найдете там первісні граматичні форми і трохи зворотів. Увесь цей матеріал не переходить меж шкільного навчання граматик, якщо вважати, що єдина мета навчання граматик у школі: — навчити молодь писати.

У такому скромному розумінні греба брати підзаголовок: „підручна книжка для вивчення української літературної мови“. Ясно, що зворот може тут мати на думці лише літературну мову, однозначну з грамотністю. А втім: поняття „стилю“ не можна в даному випадку прикласти в ніякому разі до підручника, присвяченого звичайним, найбільше поширеним граматичним похибкам.

Заголовок „Стилістичний словник“ є дуже характеристичний. Він з'ясовує з класичною простою пересічній поглядом наших філологів на ролі стилю в його взаєминах до граматик. Іншими словами: проблеми стилю стелять у царині нашого мовознавства ще у невідкритім підземеллі.

У такій стадії розв'язання

її всі ці проблеми вичерпують дуже первісні граматичні студії підлітків педагогічним сосом.

Що таке стиль? — це одна з найглибших тем літератури та одна з найцікавіших проблем філології, або одна з найбанальніших, якщо треба розяснювати різницю між наукою стилі і граматикой тим, які не бачуть цих різниць. Коли поняття стилю звести до навчання складній, тоді, річ ясна... нема стилю. Тоді письменник різнився від школяря або вчителя рідної мови чимсь, що можна би назвати парадоксальним глумом над граматикою. Адже можна бути автором граматик і писати преподаним стилем; можна бути геніальним творцем мови і не знати звичайних граматичних правил. Граматики разом з тайнами складні може навчитися менш-більше кожний; стилю не в силі придбати собі навіть найпальніший граматик, якщо він не має вродженого письменницького таланту. Письменницький талант це дар володіння живим словом поза межами того, що можна узагальнити у формі законів мови.

Стиль починається там, де граматика сказала своє останнє слово. Стара формула Бюффона: „Стиль це людина“ має нині ще більшу силу як колинебудь. Вона підкреслює найважливіший: творчий елемент мови супроти намагань узагальнити індивідуальний процес творення. Граматика є збірником теоретичних законів про явища мови; стиль є наскрізь практичним і наскрізь особистим виявом індивідуальності. Дехто розуміє „стиль“ як засалення засобів мови.

якими користувалися великі письменники. Таке розуміння належить до школи, де навчання мови є скопійованою, непохитною наукою, а не до царини мистецтва. Учитися стилю, значить: або наслідувати чужі готові зразки мови, або розвивати свій індивідуальний талант, який починає виявлятися як мистецтво та стиль щойно на межі, де кінчиться наслідування інших.

„Стилістичний словник“ це в першій мірі словник фразеологічний. Такий скромний зразок дав на нашу мову В. Дубровський книжкою „Московсько-українська фразеологія“. Цього роду книжка може поглибитися у вузьких рамках шкільного підручника або стати спробою великого творчого твору, який хоче охопити всю мовну символіку даної мови.

Зацікавлення процесом, який переживає наша мова, зупиняється поки що на рівні перевірювання звичайних прогрівів проти граматик. Тому й словники, які помагають оминати такі прогриви, мають своє значіння. Однак вони не мають нічого спільного з питаннями стилю, а навіть зміцнюють наївний погляд на явища літературної мови: буцім-то наука граматик може стати основою для засвоєння справжньої літературної мови. Якщо літературною мовою вважати складання речень без граматичних помилок — тоді граматика є всім; якщо літературна мова має потребу здати собі справу з домаганням стилю — тоді граматика нічим.

Граматики не вчили, а тільки гармонізували, відкриває

таїни: як придбати голос. Співати можна, не знаючи нот, а маючи чудовий голосовий орган, треба засвоїти собі елементи музикального мистецтва. Але щоб бути співаком, треба перш усього мати голос. У нашій літературі та філології панує ще погляд, що кожний, хто граматично пише — має голос, себто може стати письменником. Звідси всі непорозуміння і філологія і літератури. Ні наш філолог і ні критики здебільша не розуміють взаємини стилю з темпераментом людини, себто світом його уяви і з його світоглядом. Стиль родиться як потреба висловити ідеї. Гарне речення — каже Рємі де Гурмон — є гарне і гарна квітка є гарна; однак їх тривкість є майже рівна, — днина і стовіття. Ніщо не вмирає швидше ніж стиль, який не ґрунтується на тривкій думці*).

Проблеми стилю виривають одночасно з потребою філософічного думання. Граматики, які уявляють собі, що можуть вирішати питання мови без аналізу загальних ідей — не вирішують ніяких сумнівів, зв'язаних з проблемами літературної творчості. А коли питання живої мови не мають єдиної найвищої мети: збагатити творчість народу — то чи не байдуже, якою мовою, менше або більше граматичною, базікатимуть люди без потреби орудування нею як засобом творчості?

* R. de Gourmont: Le problème du style, 1902.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Доразовий суд у Львові.

В другім дні розправи проти Дітріха і Солоненки, обжалованих за замах на львівську порохівню у Львові, переслухано далі як свідка Ціховського. Він зізнав, що його головною ціллю було здемаскувати „саботажників“ і тому він запропонував Дітріхові висадити порохівню у воздук. Однак до замаху був би не допустив. (Отже великий страх, яким кормлено через цілий майже тиждень Львовян — оказався непотрібним, бо про „замах“ знала вже заздалегідь поліція і все гарно уплановано й зорганізовано, щоби при допомозі „замаху“, якого зовсім не мало бути — міг дехто упечи свою печеню. — Ред.)

Другий свідок, Тадей Смалко б. польський сержант, той, що — як через цілий час доносила польська преса — підложив під порохівню „пекольну машину“, яка зовсім не мала вибухнути, — зізнавався майже те саме, що Ціховський.

Оба вони є тепер на вільній стопі і, як з розправи виходить, були на услугах поліції.

Знову обжалований Солоненко зізнає, що він був зайнятий слідженням Смалка, а робив це на поручення... поліційного агента Аренда.

Далі переслухано комісара з поліційної дефензиви Смольніцького.

Поліційний агент Аренд зізнає, що в маю ц. р. запропонував Солоненкові, якого на залізничній „зрештовано“ — вступити на службу поліції, щоби слідити „комуністично-саботажову організацію“ (!).

(Отже й Солоненко б'є на службу поліції? — Ред.)

Зізнавали ще деякі свідки, відтак визнавали заводські знавці та відчитувано різні акти.

Всякі внески оборони, між иншим щоби перевести локальну візію — трибунал відкидав.

Наступили промови прокуратора Ланевського, оборонців д-ра Гершталя і д-ра Глушкевича, а коло год. 12-ої вночі відложено розправу до середи.

В середу мабуть западе вирок. Перебіг розправи викликає в цілому місті велике заінтересування.

Всі живо коментують сенсаційні зізнання як обжалованих так свідків.

Фактом є, що „пекольна машина“ булаби зовсім не вибухла, бо ті, що уставляли її, робили це за порозумінням деяких сфер.

А в порозумінню з поліцією були, як виходить з зізнань, не лише Ціховський і Смалко, який підкладав „пекольну машину“, але й Солоненко, що стоїть тепер з Дітріхом перед доразовим судом.

В кожному разі вирок буде цікавий і всі ждуть на нього з великим напруженням.

Знову „бомби“?

Львівська „Газета Поранна“ доносить, що в Бидгощі наїшли цілий ладунок вибухових матеріалів в залізничних магазинах.

Англійсько-совітські переговори.

На останньому засіданню англійсько-совітської конференції засадничо порішено справу приватних претенсій. Протягом року мають покінчитися переговори заступників приватних осіб, з совітським урядом колиб у цій часі не досягне порозуміння справу урегулюють обидва уряди.

Хто буде на льондонецькій конференції?

Англію заступатимуть Мек Донельд і Сновден, Зєдинені Держави — амбасадор Келер і полковник Льюган, Францію — Еріо, Клемантель і ген. Нолле, Італію — Стефані, Нава і делла Торета, Японію — Гіасі та Іші, Бельгію — Теніс і Іманс, Португалію — Нортон д'Моттос, Сербію — Гаврилович, Румунію — Титулеско, а Грецію — Каклямос. Загалом же в конференції візьме участь 100 осіб; потриває вона два-три тижні.

Знову катастрофа.

В понеділок під Варшавою в дорозі на Париж знову спав самолет з висоти 50 метрів. Пільот і пасажир — франц. учений Желе, дир. металургічного Інституту в Парижі згинув на місці.

бачуть всі страшні наслідки такого виховання, бо їх ніхто не слухає. А вони одинокі розуміють, що націоналізм ще ніколи не покривався і не буде покриватися з правдивими національними інтересами польського народу.

Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союзу Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. нн. 40.900.

Дрібні вістки.

З Америки мають приватно виїхати до Європи держ. секр. Хьюз і держ. секретар Мельон у економічних і політичних справах. Звістка нестверджена.

У Берліні була крива сутинка між „фашистами“ і комуністами.

Діалектичний Бразил. Ябне, повзавтор може тут мати на думку, що Сан-Паулу — це не літературна мова, одно з грамотності. А втім: в той Біло-стилю не можна в даному, як день ку прикласти в ніякому польськими підручника, присвяченого чим, найбільше поширення року до гичним похибкам.

Заголовок „Стилістичний анік“ є дуже характерний. Він зясовує з клясичною, тою пересічною поглядом на число за польовіг на ролію стилістичності, за взаєминах до граматики. Тут про словами: проблеми стилістичного у парні нашого мовознавства, у невідкритім підземеллі. Мудрий, У такій стації розв’язує

сти подавали ми до відома факт, настільки небезпечний, що про нього не вільно нікому знати.

Похорони Вол. І. Масляна відбулись дня 16 го липня о год. 5 попол. з вул. Азича 15. на Личаківській цвинтар. У завітньому числі присвятимо Покійному окрему ширшу згадку.

Цифри для математиків. На підставі останніх справоздань німецького державного бюро статистики кошти удержання в Німеччині зросли у порівнянні з передвоєнною добою на 119 біліонів разів. Ціле щастя, що цієї ріжничі зачайний раб Божий не в силі собі вжити!

Ріка горить. На шведським побережжю спалахнула ріка Гелье. Пожарна поміч не в силі була стримати вогню, що поширювався по ріці щораз більше і спалив два кораблі у заліві. Виявилось, що з величезного резервуара шведсько-англійського нафтового товариства вилілась нафта у ріку, а хлопці граючись на березі необережно кинули у воду сірник.

Випозичальна гардероби. Ідучи назустріч потреби і бажанням аматорських гуртків — оснувала кооператива „Український Театр“ при визначній, ласкавій допомозі Тов. „Українська Бесіда“ — випозичальна гардероби, якою користуватись можуть усі наші аматорські гуртки за невеликою оплатою. Зголошення приймає канцелярія кооп. „Український Театр“ у Львові, Руська 18/п; крім оплати, належить предявити легітимізацію від чит. „Просвіти“, чи іншого товариства — та забезпечення звороту випозиченої гардероби (кавіти). — В інтересі випозичаючих радимо замовляти гардеробу кілька днів перед відобранням.

Глум над самим собою. Глос Правди подає п. з. „Зворушюча бюрократія“ ось-яку звістку: „Управління інженерно-саперського району в Львові вислав дня 18 червня 1924 до одного з громадян таке писмо: „Подля до відома, що згідно з рішенням мирового суду з дня 28 березня 1923 р. і денника військової наказ, комісія за поміщення, яким

няли для військових потреб при вул. XX. від 1. січня до 1. квітня 1924 в с у м і о д и н г р і ш, складено в касі скарбовий, тому, що за ним ніхто не зголошався“. І йдуть підписи і певно печатка. Веселій край, нема що казати!

Урядові „промисловці“. У львівській магістраті виявилась саждальна подія: в касі забавувало приблизно 7 мільярдів марок. Президія магістрату в урядовім комунікаті заявляє, що покищо невідомо, чи гроші бракують, скільки і чи хто винен.

Письменицько-журналістична пригода трапилась з еспанським письменником Унамуну. Коли його заслав еспанський диктатор Рівера на канарійські острови, редактор париського тижника „Котидієн“ Дюма, виявив його заїдтія на власній яхті. Коли Унамуну вже був в дорозі — прийшло його помилування. Коли журналіст Дюма є кривеньком великого автора „Трьох Мускетерів“, то не дивно, що має стільки романтичної фантазії і лицарського жесту.

Ці організуються. Недавно у Відні влаштували збори люде, що живуть з ясновидячого таланту передбачування майбутнього: при номочі карт, хустини на очах, телепатії та інших чудодійних засобів. Їх зібрала спільна доля: переслідування поліції, яка не в силі зрозуміти їх великого діла для людства. Цікаво, що поліція не дозволила їм на легалізовану

організацію, а вони не залякали її воцрожами.

Король — актором. Король не прогнаний з Греції, Юрій, що живе у Франції. Він погуляв собі акторський талант, не для сцени (мабуть настільки добре не вродило французькою мовою!), а для фільмів і то як режисер. Білолаха має лише 25,000 фунт. штерл. майна, а це не вистачає йому на проживок власний, жінки, молодшого брата і... прибічної служби. Давно відомо, що справжніми сучасними королями не герої екрану, а не королі на престолі. Ті, яким не ведеться у фільмовім мистецтві, повинні трібувати шастя на вільних престолох.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий і прощ. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостатці екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Звичайні Загальні Збори Господарсько-Споживчої Спільн. „Народний Дім“, кооп. з обм. пор. в Чорткові відбулись в четвер дня 31. липня 1924 р. о 10. год. пер. пол. в власних кімнатах зі слівуючим дневним порядком нарад: 1) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів. 2) Відчитання звіту з ревізії, переведеної з рамени Краєвого Союзу Ревізійного в Львові. 3) Звіт Управи з діяльності за 1923 р. 4) Звіт Контрольної Комісії з внеском на утримання Управи абсолютної. 5) Розділ зиску з 1923 р. 6) Доповняючий вибір 2 членів Надзірної Ради і 1 заступника. 7) Зміна §§. 14, 23 букви а, та 51 статута. 8) Внесення і запити. Річний звіт, річні замкнення і біланс виложені в канцелярії кооперативи на 2 тижні перед речинням Зборів. — В разі несприятливості вимаганого статуту числа членів відбулись другі Загальні Збори того самого дня і в тім самім льокалі, та з тим самим дневним порядком нарад о 11. год. пер. пол., які будуть рішати важно без огляду на число присутніх членів. Чортків, дня 10. липня 1924. — Надзирна Рада. 72 1—2

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

СИРОТА по о. Данилі Танячківчові, з Закомаря, сестра бл. п. Д-ра Костя Танячківчові, просить о ласкаві пожертви на прожиток. Адреса: Неоніла Танячківчові, Львів XV. Богданівка ч. 1. 1—3

ЕЛЕГАНТНА вілля 6 кімнат і кухня у Ямній біля Яремча зараз до винайму. Можна підняти і особні кімнати. Зголошення: Руська 18. Червона Калина для Леле. 75 1—1

2 УЧЕНИЦІ або 2 ученики знайдуть поміщення за харчі з доплатою. Зголошення під „Опіка“ до Адм. „Діла“. 16 1—1

КАМЕНІЦЯ з вільним 3-покоєвим мешканням, недалеко площі св. Юра у Львові зараз до продажу. Зголошення під „Нагода“ до „Діла“. 77 1—1

Д-Р ПРАВ, канд. 32, вдовозі самотній, літ. 32, здоров, субтелітний, адекват, глядає цю дорогою подруги життя, Рефлексу на панну або павоу до літ. 30, інтелігентну, здорову, господарну, скромних вимог, по можливості музикальну, не малу ростом. Придане (від 2,000 доларів) крім урядження і виправ вимагане. За дискрецією ручить. Ласкаві зголошення слати до Адміністрації „Діла“ для Д-ра А. К. (оказителів квіту інсертативного. 73 1—2

УРЯДНИК державний IX. р. на посаді на Закарпатті ожениється лише з Українкою. Рішати до літ. 25 з відповідним майном, адекват, здоров, невинно, можливо з фотографією, з повним дітям до Адм. „Діла“ для „Діла“ держ. 71 1—2

Якщо літературна майб денно у Львові, здати собі справу з „до Адміністрації“ до „Діла“ держ. 74 1—2

ГЛЯДАЄ ЛЕКЦІЇ на шкільній ферії з народних шкіл, вжитовити до першої класи шкіл середніх, есентуально до семінарійної матури здібна учителька. Зголошення посылати на адресу: Лілія Стебельський в Болехові, п. Завадка коло Калуща. 69 2—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

МУЖЕСЬКІ КАПЕЛЮХИ ЖІНОЧІ КАПЕЛЮХИ ШКІРЯНІ ШАПКИ

для пань, панночок і дітей.

РУДОЛЬФА НАЙВЕЛЬТА

влоща Маріївська 8, вул. Назимирівська 25, вул. Городецька 72, вул. Кравецька 25. 78 1—3

Обезпечайте будинки в „ДНІСТРІ“

на дійсну вартість тих будинків, бо в случаю пожеги виплачує кожде аскураційне Товариство що найвище обезпечену суму.

Виділ Тов. „Український Інститут для дівчат в Перемишлі“ оголошує отрим

КОНКУРС

на слівуючі посади уч. тельок (1-а п. призначення жіночої гімназії):

- 1) фізичної,
- 2) природничих наук,
- 3) математики,
- 4) рисунків і ручних робіт.

Зголошення з потрібними документами проситись вносити до кінця липня на адресу Виділу, Перемишль, вул. Татарська 4. М. Демчук

63 3—3 управитель гімназії.

Управа дівочого Інституту в Перемишлі оголошує отрим

КОНКУРС

на госаду управительки і пошукуе добрих кухарки. Зголошення вносити до Управи, Інститута вул. Татарська ч. 4. найпізніше до 31. липня ц. р.

64 3—3 Мих. Демчук управитель Інститута.

Виділ Тов. „Український Інститут для дівчат в Перемишлі“ розписує отрим

Конкурс

на прийняття 170 учениць гімназії, виділових шкіл і учительського семінара до Інститута на шк. р. 1924/5. Оплату за удержання визначить Виділ в другій половині серпня. Прогношення о прийняття вносити до 30. VII. ц. р. 65 3—3

М. Демчук, управ. Інститута.

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописи не зберігаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7-50 зл., Німеччині 7-50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Руму-
нії 150 лей. Болгарії 7-50
зл., Австрії 7-50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Нові особи -- старі шляхи.

Ціхою Поляка в приватному житті є облесність себто старання приподобатися своєму кождочасному оточенню з наміром витворити для себе відповідну атмосферу, котру можна використати для своїх цілей. Ця основна прикмета польського характеру в публичних взаєминах створила польський валенродизм, обожаний найбільшим польським поетом А. Міцкевичем в „Конраді Валенроді“. Відбилася вона і у зовнішніх політичних виступах Поляків в часні затратити польської державності, а не завергла і при відродженні польської держави. Моральна бухгалтерія, інша для себе, а інша для світа, є тільки впливом основної риси польського характеру, вихованого на єзуїтській шляхетчині. Ця риса виступала ясно в часак займанщини. Царські двори у Відні і Петрограді, а навіть часом і в Берліні, гостили нерозумних польських прохаків з аристократичними титулами і передвничими польської інтелігенції, себто тих, що в даних відносинах творили чоло польського народу. Гаслом їх було „Przy Tobie, Panie, stoimy i stać będziemy“ — отже безоглядна лояльність супроти власті існуючої, коли хазідеві рахунки що лояльність наказували афішувати.

І добре заробляли на цій мнимій лояльності. З Галичини створено сурогат польської держави під скиптром Габсбургів і українські маси віддано під тяжку польську корми. Афішуючи себе лояльними, Поляки від прилучення Галичини до Австрії представляли рівночасно Українців як ворогів австрійської держави, щоби відвернути від себе підозріння і задержати мандат панування над нами. Шкільним примірком цього початку війни і тисячі українських трупів, що повидали на шибеницях, або погинули у різних таборах.

Не інакше було і в бувшій Росії. Більшість польського громадянства була чолом перед Романовими, дивлячись за погордою на Українців і український національний рух. Дещо відмінна тактика польських лівих таборів, що за собою не мали ніколи більшості польської опінії, потверджує тільки нашу повишу характеристику — перед могутніми хилитися до землі з потоптанням власної гідності для лакомства нещасного, а слабшого безпоощадно душити. Тут лежить і психологічна розв'язка, чому тисячі Поляків служили у царській поліції і чому якраз російсько-польські поліцаї мали славу найбільше жорстоких. Тут рівнож і розв'язка, що мабуть з усіх народів Поляки найбільше видали провокаторів, цих чікчемників, що сьогодні творять гаку голосну язву відродженої Польщі.

Спроможність живих істот всеіншим коліром пристосовуватися до змін оточення, зовуть в природничих науках мімікрією. І цю мімікрію мають як-раз Поляки і використовують її в політичному світі прямо по мистецьки.

Коли валилися осередні держави в осени 1918 р. і в нових державах

керму правління брав демократичний елемент, тоді для зовнішнього пристосування з європейською демократією зродилася польська мімікрія — правительство Морачевського з Тугутом як міністром внутрішніх справ під патронатом „революціонера“ Пілсудського. Всі вони вдавали „революційних демократів“, висилаючи рівночасно поміч під Львів проти української армії, що боролася за справдішні демократичні кличі.

Історія з польським „демократизмом“ повторилася в р. 1920, коли червона армія докочувалася під Варшаву. „Хлопсько-робітничє“ правительство Вітос-Дашинські створено не тільки для консолідації польських сил, але й для Європи, головню Англії, що все недовіряло дивилася на перипетії польської політики. Мимо всього не захотіли далі своєрідного ведення бухгалтерії. Змінялися особи і партії відповідно до потреби зовнішніх обставин. На внутрішній відносинах до непольських народів і в переводженні супроти них польського імперіалізму — оставало все по старому без ніяких змін.

Нині знова мають „з'єднувати“ деяких польських керманів, бо цього вимагають хвилеві зовнішні відносини. По паломництві п. Тугута, голови радикально-хлопської партії „Визволення“ (радикальної очевидно у польському розумінні) до Лондону і по конференції з Мек Донельдом в телеграфічному поспіху ухвалено т. зв. кресові закони. Мотив цього поспіху і ухвалення цих законів є одиноким той, щоби перед демократичними правительствами з соціалістичною за красою в Лондоні і Парижі виказати уступки для непольських народів, уступки, які петрифікують безоглядне польське панування на „кресах“, а які рівночасно можна реклямувати перед Мек Донельдом і Еріо як справдішні великі і добровільні уступки для Українців, Білорусинів і Литовців.

На прихвощі створено коаліцію від вшеполяків до визволенців, а тепер мають її змонтувати на стало, щоби перед світовою демократією маніфестувати польську то „зміну в заміну за „подавність і „активіє“ для Польщі і щоби знова у внутрішніх відносинах в суті річі лишилося все, як було.

Підшукано вже нових хорунжих. В Європу має вирушити з прапором толеранції і демократизму польський хлопський „радикал“ Тугут. Для покріплення польських патріотичних душ хорунжим у краю має д-р Ст. Грабський. Думають зробити так, щоби і капітал здобути і непорочність задержати.

Як доносить польська преса, на днях має появитися іменування посла Тугута міністром закордонних справ, а посла Ст. Грабського міністром віроісповідань і освіти. Твориться велика польська народова коаліція. Всі польські партії за винятком гуртка визволенців і каркомонних песівців, створюють новий польський суїцільний фронт.

На межі католицизму і православ'я.

У. Православ'я чинником хаосу.

Під напором і по вказівкам польського уряду православна єрархія накинула православній церкві в Польщі новий стиль, і то тільки половинно (відносно нерухомих свят). Православна єрархія самостійно — чи за починком польського оберпрокуратора — відкинула прикметний православній церкві демократичний принцип соборності і перейняла з латинської церкві принцип узмістовленості монархізму, який узмістовлюється в безвідкличному наказі, sic volo sic iubeo!

Чинник хаосу проявився тут вже в двох напрямках. А саме: щодо нового стилю, бо ним обняті тільки нерухомі свята. Отже православне населення має святкувати одні свята по новому стилю (нерухомі), а другі по старому (рухомі). Очевидно, тут введено зовсім бездумно хаос. А що православне населення в більшості держатиметься старого стилю щодо всіх свят, то хаос буде ще збільшений і поглиблений тим, що під цим оглядом мусить наступити повний розріз між населенням і православною єрархією. Елементом хаосу є й прийняття православною єрархією латинського монархічно-деспотичного принципу у вирішуваних найбільш життєвих питань правосл. церкви. Коли латинська єрархія спирається на таку принципі, то є він на своїй місці. Вироблений віками, уґрунтований практикою і традицією, цей принцип не тільки має за собою всемогутність Риму,

що в законодавчих тілах розпоряджатиме величезною більшістю. До правительства мають увійти ще деякі нові особи, щоби „вмінною мозгів“ скріпити становиско прем'єра В. Грабського.

Невдовзі придуть до керми в Варшаві нові особи. Не буде це однак рівнозначне з основною зміною польської політики супроти непольських народів, головню супроти нас. Все остане по старому. Сучасна польська політична думка нездатна творити нові великі історичні шляхи.

Польський народовий егоїзм і польська психіка, вихована віковою традицією; не допустять до ніяких суттєвих змін. Зацарствує нова мімікрія, а польський державний віз з новими фірманами покотиться старими польськими дорогами.

Нові особи — старі шляхи.

Д-р Степан Баран.

але й пошану з боку світської влади майже у всіх державах. Коли нпр. латинський клир у Польщі спирається на згадані принципи то він не тільки чує за собою плечі Риму, але й польський уряд на випередки йде на стрічу всім його бажанням. Однак коли цей самий принцип засвоює собі православна єрархія, коли вона римське „Roma locuta, causa finita“, себто єдино-відсутність у всіх справах єдино-ситься на себе — у відірванні від всього православного світу — то чи не є карикатурою припоровлення цього принципу? Зрештою, не є тайною, що монархічно-деспотичний принцип є накиненим православ. єрархії польською владою та що він навіть не є в інтересі правосл. єрархії (не кажучи вже церкви), але в інтересі тієїж влади, що йде походом на православ'я. Приймаючи принцип римської церкви, а одночасно відкинувши демократичний принцип соборності, правосл. єрархія зриває з власним вірними, перетворює їх з підмету церковного життя в предмет чисто політичних експериментів. Деспотично монархічний принцип не виріє з ґрунту православ'я, не має традиції, не проявляє з власного почину реформаторських чи регенераційних тенденцій; цей принцип в правосл. церкві є тільки носієм чужих бажань, чужих тенденцій, протилежних тенденціям правосл. населення. Він узмістовлюється в „тезі“ митр. Дионісія: „Правительство этого желает“. І те бажання правительства є єдиним товчком усіх „реформаторських“ починів в правосл. церкві.

Казьонна правосл. церква в Росії теж сповняла всі бажання російського уряду, але тої уряд був єдиним вірним з правосл. єрархією і населенням. Там існувала в багатьох точках спільність і схожість інтересів. А все таки через те сліпе підпорядкування світській владі правосл. церква кінцеві кінців зійшла була на сліпу машину, на технічний поліцейський орган царської Росії. Вона не вдовольняла духовних бажань й інтересів правосл. населення, що проявилось в народних все нових релігійних сектах як часом у дивацьких формах і кабалістичному змісті відтягали населення від мертвоти церковної казьонщини. Правосл. церква на широкіх просторах європейського Сходу почала відроджуватися, передуховлюватися аж тоді, коли почала протиставитися світській владі (в даному випадку більшевцям).

Пр. 657/24. В імені Річпосполитої Польської Суд окружний кариш як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 149 з дня 8. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Обмеження прав“ а) уст. м. слов.: подарунками і найважнішими, б) реч. м. слов.: законодавства і конституційна, ц) уст. по слов.: польського союзу. 2) „На межі католицизму і православ'я“ речення м. слов.: горюхання і православно. 3) „Проти походу на українське шкільництво“ а) уст. м. слов.: положення нашого і в дискусії, б) речення м. слов.: справді і вивласнено. 4) „Учительський зїзд“ а) вираз м. слов.: учительства і не загальні, б) речення м.

слов.: родом і величезна, містить в собі єство злочину з § 65 а) закона карного, узяв доконану в дни 8. липня 1924 року конфіскацію за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. кар. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відзначальному редактору тої часопису, щоби це рішення помістив безплатно в найближчій числі і то на першій сторони Невиконання тої наказу потягає за собою наслідки передбачені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 д. п. д. № 6 ек 1891, а іменне засудження за переступство на гривню до 400 зл. — Львів, дня 9. липня 1924.

(Підпис нечиткий.)

ий) і коли здалася з народом (як нпр. на Вел. Україні).

А тут — яка спільність і схожість інтересів може бути між правосл. церквою і польським урядом? І чи такою церквою, що в чужих інтересах відмежовується від релігійно-національного, хоч національно ріжного, а єднається з релігійно і національно ріжним урядом — може бути вдоволене українське правосл. населення? До того ж, як свідчить справа „автокефалії“, справа зведення у Вільні духовної семінарії і теологічного факультету у Варшаві — спершу з російською, а згодом з обов'язково польською викладавкою мовою, справа календаря, урядової мови метрик, урядів і т. и. — правосл. церква в Польщі послідовно перетворюється в польську національну церкву, в церкву правосл. Поляків (яких ще нема), а одночасно перестав бути церквою правосл. Українців і Білорусинів. Немає правосл. Поляків, а вже в загальному зарисі поруч пануючої польсько-латинської істнує й поки що пригнічена польсько-правосл. церква. І чи така церква, без власної, самостійної ідеології, без вироблених провідних ліній діяльності, без твердого ґрунту у вірних, без відваги і посвяти єрархії, терсяжнута гнилим сервілізмом — не є чинником хаосу? І чи така церква з морально слабкими єрархами може бути моральною силою? Чи правосл. населення не буде примушене відсахнутись від такої церкви і шукати захисту в сектанстві або в іншій церкві, що виявить більшу моральну силу і стане заборону його духового добра в релігійному і національному розумінні?

Та не тільки в житті православного населення, в житті Волині, Холмщини, Підляшя і Поліся польське православ'я стає чинником хаосу. Воно погрожує перекинутися зі всіма атрибутами сервілізму, розкладу і національного гермафродитизму також на Галичину. Як рекомпензату за повну ліквідацію православ'я на Холмщині й Підляшші йому відкривається новий терен „діяльності“ в Галичині. Як нас інформують з достовірного джерела польський уряд погоджується на створення православної парафії у Львові й Перемишлі, а також прихильно віднісся би до „реституції“ тих православних парафій, які в часі російської інвазії (в р. 1914—1915) заїснували були в Галичині під впливом агітації арх. Євлогія,

гр. Бобрінського і пск. Дудикевича. Щодо креування православної парафії у Львові, то відомо нам, що в тому напрямку працюють і місцеві т. зв. ростовські православні з відомим московіфільським діячем Мальцем (урядником общ. Качковського). Православним парохом у Львові по всякій правдоподібності має стати протоєрей Венедикт Туркевич з Острога*).

Що спричинило такий „розгін“ діонісівського православ'я?

Бажаючи відповісти на цей запит, згадаємо тільки деякі моменти. Після самовільного введення нового стилю, українське православне населення явно й різко виступило проти митр. Дионісія. Українська Парл. Репрезентація і Білоруський Соймовий Клуб (за підписами всіх своїх православних членів) виступили з відкритим письмом до митр. Дионісія. До цього виступу притягнуто теж єдиного представника „руського меншинства“ пос. Сербеннікова. Цей останній був то думки, що виступ проти митр. Дионісія матиме „чисто сальоновий характер, що він відбудеться в чотирьох стінах. Інакше ледви чи він був би приєднаний до цього виступу. Тимчасом Українська Парл. Репрезентація не обмежилася до вузьких рамок протесту виключно перед особою владики, але виступила в пресі, на вічах і з окремими летюч-

*) Проф. В. Туркевич, з походження Українець, однак є „общеро-ом“, зближеним до галицьких московіфлів, з якими від довшого часу осіває у близьких взаєминах. Є це людина освічена, скінчив петербурзьку духовну академію, опісля був командирований на місійну працю до Америки. Бернув перед війною до Європи. З московіфільським рухом познайомився в Америці, а опісля в Галичині нав'язав знайомство з гал. московіфільськими діячами. Був противником „автокефалії“, нового календаря і самого митр. Дионісія. Тепер дещо „спустив з тону“ і в нагороду за це має стати львівським православним парохом.

Політика зачинених дверей.

Промова посла Хоуцького виступлена в польській сеймі при обговорюванні закону про кваліфікацію учителів середніх шкіл.

Полеміка для одних, труднощі для других.

Високий сейме! У новелі до закону щодо фахових кваліфікацій необхідних для вчителя середніх шкіл виступають на перший план дві тенденції. Перша має на меті ще більше поширити закон з 26. вересня 1922. в тому напрямку, щоб вилкшити надбання фахових

ками. Митр. Дионісій зрозумів вкніці, що серед українського і білоруського православного населення він зовсім втратив ґрунт під ногами. Єдине оперття добачив він в „російській меншості“ і в зрусифікованих українських і білоруських елементах. З тією метою почалося зближення між митр. Дионісієм і пос. Сербенніковим, пос. Касперовичем (з Білоруського Клубу) і національними конґломератами в роді протоєрея Туркевича. Одночасно „опікуни“ митр. Дионісія і православної церкви обінали рекомпензату за Холмщину і Підляшя в Галичині.

Не можна відмовити зручності у видумуванні далекосягючих планів „протекторам“ діонісівського православ'я. Відносною православному пропачдву в Галичині, вони тим способом намагаються коштам українського народу досягнути дві цілі: 1) вийти перед світом з претензією толеранції і 2) пізентити в Галичині фермент, кинути на релігійному ідеалі ноге яблуко незгоди між українське населення, запрягати його внутрішньою боротьбою і тим чином відвернути його увагу від інших справ. Здійснюючи цей план, російсько-польська спілка справді перетворила Галичину під релігійним і національним оглядом в безпланово-хаотичну шахвицію, в якийсь специфічний релігійно-національний конґломерат в мішану й перемішану територію. Зайвим було би говорити про крайню шкідливість для нас польського сервілістичного православ'я.

Як бачимо, то й тут діонісівське православ'я виростає на грізний чинник хаосу. Чи цей просто диявольний план знайде у нас рішучий відпир, чи може анемічно-дефензивне становище уні влекшити поширення цієї небезпечної, штучно й видатно годованої пошести? Ф. Ф.

домогання, щоби ці особи виказались досить короткою трьохлітньою, вчительською тикою.

Благодатями такого закону могли користуватись лише особи польської національності, тому, що до цього часу на шкільні посади давали виключно Поляків, а вчителів інших національностей, головним Українців, навіть з найкращими кваліфікаціями, звільняли з посад усіма засобами, навіть усупереч зобов'язанням Сен-Жерменського трктату. Таким робом закон з 26. вересня 1922. став засобом польонізації і текстермінаційної політики уряду. Нині бачимо, як творять ще нові умовини, які влекшили би розділення учительських посад у середніх школах виключно між Поляками, з тим, що вже не бачимо первісного фігового листка, який висів в законі з дн. 26. вересня. Нині вже зовсім ясно кажуть про те, що деякі полкеші треба прирати виключно особам польської національності. Ось — що каже кидений устун новелі в статті 6: „Особи польської національності, походження спід пруської займанщини або російської (з вимком бувш. конґресового королівства) які працювали на згаданих територіях перед проведенням цього закону в життя, дали: репатріанти, а також особи, які задля військової служби на протязі війни не в силі були перед цим речинцем перейти шкільної практики передбаченої у законі, всі ці особи мають як остаточний речинець виконання практики к-нець 1926 р.“

Як признають дипломи?

Одночасно з цим широким жестом одчинення дверей настіж для вчителів польської національності, супроти вчителів інших народів закладається зовсім інші методи поведінки. Друга тенденція згадаючого закону це просте змагання до того, щоби всілякими засобами покласти перепони для осіб непольської національності, які стараються за посади у середніх школах. Ця тенденція виходить наверх з попереднім законом з дня 26. вересня 1922 р. і в новелі. В законі з 1922. р. зазначено в статті 8, що особи, які не змінять до означеного часу своїх учительських дипломів виданих у непольській мові на польські — тратять права своєї професії. Теперішня новела йде ще далі, бо зачинає середні школи перед непольськими вчителями. У статті 3-ій відкидають цілу категорію

ВОЛ. ДОРОШЕНКО.

Над свіжою могилою.

(Пам'яті Володимира Масляка).

В теперішній часі буйного розцвіту українського красеного письменства слід згадати незлим тихим словом одного з тих, що по мірі сил своїх і змоги трудилися над його розвитком в обставинах далеко тяжчих і на ґрунті ще мало виробленим, надто в нашій тіснішій вітчизні. З такої саме перспективи й слід оцінювати літературну і взагалі письменницьку діяльність покійного проф. Вол. Масляка, що заснув отсе вічним сном вночі 15. липня. Діяльність цю з сучасного погляду очевидно годі оцінювати. Надто бо далеко поступили наші вимоги і щодо змісту і щодо стилю. Але не забуваймо, що покійний — це письменник 80-тих років, коли поза Франком у Галичині не було ніже єдиного визначнішого таланту. І хоч генії, великі таланти, безперечно, витикають шлях розвитку своєю творчістю, але самі вони, без помічі менших талантів, рядових робітників негодні всього подолати. Правда — їх діяльність — це тапа рагс цілого розвитку, але коли вона не йде в порожній просторі, коли співділяють із нею й інші, менші, другорядні, підтримуючи її й підготовляючи таким чином ґрунт для будучих поколінь. Отже в оцінці

цілої еволюції історична перспектива конечна, без неї бо ціла картина цієї еволюції булаб неповна або викривлена.

І от у ряді тих метушливих, невиспущих муравлів, що ворухилися в Галичині 40—30 літ тому назад і стебельце за стебельцем, грудочка по грудочці будували нашу літературну святиню, розвивали наше слово, пропачували його та прищеплювали любов до його серед широких шарів громадянства, слід згадати й ім'я покійного.

Не для засади тільки, що de mortuis nil nisi bene. Певне, сучасному поколінню ім'я Вол. Масляка мало говорити. Його діяльність позаду нас. Але вона була і над розкритою могилою працівника ми мусимо віддати честь його заслуги.

Покійний бо багато потрудився на нашій літературній ниві — писав поезії й оповідання, брав участь у публіцистиці, інформовав чужих про наші змагання й досягнення, був редактором і співробітником наших часописів. У своїм часі його знали. Ствердити це мусимо.

Літературна діяльність Вол. Масляка розпочинається в 1879 р. і, як це часто буває, з поезії. В цій році помістив він перший свій віршик „Рідна мати“ в „Ластівці“. Далі в 1880 р. друкуються його поезії в „Слові“, коломийській „Весні“ й черновецькій „Родимім Листку“ — як бачимо, все в часописах москво-

фільських. Молодий студент був тоді студентом університету й належав до „Академічного Кружка“. Та швидко знайомиться він з Ом. Партицьким і під його впливом та впливом свого університетського професора — Омеляна Огоновського переходить до українського табору. Бере участь у „Зорі“, по смерті Вол. Барвінського співробітничав пів року в „Ділі“ й містив політично-гумористичні вірші у „Зеркалі“. Від червня 1885 р. стає й фактичним редактором останнього (воно тоді переіменувалося на „Нове Зеркало“).

І слід піднести, що всі пізніші гумористичні наші часописи не вмилися до цієї першої спроби на полі сатири й гумористики. В історії нашого культурного й політичного поступу в Галичині „Зеркало“ займає видатне місце. Його роля в боротьбі з нашою галицькою закорумбовістю, т. зв. рутенством безперечна. Одним із видатних борців на цій полі був і покійник.

В 1886 р. переноситься В. Масляк до Кракова, де й пробує довгий час, співробітничавши в газеті „Nowa Reforma“ та дописуючи до інших польських часописів („Przegląd powszechny“, „Dziennik Poznański“, „Kurjer Lwowski“). В цих часописах поміщено чимало його статей про українські справи й українську літературу. В Кракові ж виходить і перший том його „По-

езій“ (1886 р.). Рівночасно поміщує він свої твори в „Зорі“ й „Зеркалі“. Накладом цих редакцій виходять вони пізніше й окремими збірниками, як от проза: „Кістяк Гольбайна“ 1891 р., „Кандидат“ (2-га частина „Кістяків“) 1892 р., „Аристократи“ (3-а частина „Кістяків“) 1896 р. — сатиричні картинки з галицько-українського життя, вкніці „З чорного шляху“ (2-й збірник поезій, накладом „Зорі“ 1897 р.). Далі відмітимо його присвячену Ів. Котляревському збірку „На великі роковини“ (в пам'ять століття української літератури), Перемишль 1898, розвідочку про батька нашої літератури (Ів. Котляревський Львів 1898), поетичну гумореску „Поетова побіда“, Коломия 1902. В останніх часах видав о. Й. Застирець третій томик поезій Покійного (1920 р.), а в 1921 р. появилася маленькою брошурою дві його сатири — „Звичайне горе в модній формі“ і „Наша вдача“ (1921 р.), але це вже були старечі річи, слабші за колишні.

Історик української літератури в Галичині згадає очевидно тільки про ці перші. Неглибкі змістом і нехитрі формою — ремінісценції Шевченка, Федьковича й народної поезії — перейняті трохи солодкавим сентиментом, виспівували вони любов, тугу, поривання до кращого, або висміювали темні сторони галицького „українського життя“. В

осіб, які на підставі попереднього закону мали право навчати.

Характеристичне з цього боку і те, що відкинули нашу поправку щодо вчителів, які скінчили вчительський інститут. Ми домагались, щоб цим учителям признати право навчання у перших гімназійних класах, тому, що вчительський інститут був, згідно зі своєю програмою, заведенням посереднім між вищою школою і середньою. З педагогічного погляду абсолютенти цього вчительського інституту були якнайкраще виховані — як не ствердив також шановний пан посол Куявський, з правниці. Крім цього вихованці цього інституту мали право викладати у вищих точкових школах, які щодо своєї програми щонайменше рівнялись з класом гімназії. У наслідок цього вчителі з такою інституційною освітою мали, згідно з російським законодавством, право викладати в перших чотирьох класах гімназії.

Нашу поправку, щодо якої не було суперечок, гриняли в підкомісії, однак відкинули в комісії, мабуть в наслідок заяви куратора варшавської округи, який, кажучи мимоходом, виявив у своїй промові повну незнайомість фактів: що таке були бувші російські висщі „начальні училища“. Крім цього до статті II. додав уступ, якого раніше не було в законі з 1922. і який каже, що міністерствам віросповідань та освіти доручають видавати дипломи особам, які мають непольські дипломи, щойно по ствердженню, чи вони володіють як слід словом та на письмі польською мовою. Моя скромна поправка була така, щоб це домагання: володіти як слід польською мовою, словом та на письмі, обмежити лише до осіб, які хочуть одержати посади в державних школах з польською викладовою мовою. Але цю скромну поправку відкинули.

(Докладати буде.)

Кооперація — народна справа.

Висуватися наставо у членів кооперативів „Рідна Школа“ у Львові, Рильон та. Удільна, одностороння військовий сот. Число удільних кооперативів поручає 2-артилу.

своїм часі Франко досить різко обзивався про них у допису до варшавської „Pravda“, але годі заперечити в Покійнім певну іскру таланту, хоч і невиробленого.

З історичного погляду — повторюю — на галицько-українській ґрунті своє значіння вони мали, збагачуючи наш літературний дорібок. Деякі з них припали до смаку громадянству й положені навіть під ноти нашими композиторами — покійними Матюком і Ніжанковським та сучасними В. Барвінським і Ярославенком (напр. сентиментальний вірш „Ах деж той цвіт?“ та ін.).

Твори свої підписував В. Масляк або повним іменем, або скорочено початковими буквами (В. І. М.), або численними псевдонімами: Залуквич, Бережанець, Вуйцьо Влодзьо, Ратай, Судислав, Яромир, Шило й Паленичка.

Життєва кар'єра Покійного така: Уродився 14. IX. 1858 р. в с. Сернях Середніх Рогатинського пов. в семі управителя панських маєтків, котрий щораз міняв свою службу, шукаючи де краще. По смерті батька в 1865 р. мати з дітьми оселилася в Липиці Горішній, де в неї був ґрунт і хата, а пізніше переїхала до Бережан. В Бережанах покійник покінчив нормальну школу, вступив до гімназії, з котрої в перших класах переходить до Пемішля. Скінчивши в 1879 р. пе-

Вол. І. Масляк.

Щоби це було!...

(З недрукованих поезій.)

Щоби це було, якби тепле сонце
Лиш бідні стріхи прожигало
Хати, де скупа і труд і недоля
Вляглися в серце, розривають тіло.
Щоби це було, якби темні хмари
Спинились нагло, де тюрми понурі,
Якби в ті тюрми, де перун ударив?
— Гей, якби громи, гей якби ті бурі!

Щоби це було, — якби неогріті
Отті, що біли їх вогненні зливи,
У бурях серця роздубили сили
І з діла громом майнули по світі,
Щоби на небі дуга щастя встала,
Щоб не лишили скорбні людські саови,
Гей, щоб лиш трісли ярма і занози
І щоб гімне легіло: „Слава, слава“
Рабів розкутих!

Щоби це було? якби з небосклону
На світ запавши у дрозд неспокою
Таке лиш сонце світити нагло,
Що сьє тільки миром любовою.
Якби син рідний свити не стидався,
Якби навчився свій люд шанувати
І кожний розум щоби прихилився
Дорогу темним вказати.

Щоби це було, якби кривда зникла
І всіх однако хотіло право...
Щоб брат до брата, мов повій до дуба
Хилився тихо, так добре, ласкаво.
Якби не було на землі проклону,
Серце від серця не знало розлуки,
Щоб було вітри багато,
Щоб не було розлуки.

Щоби це було, якби той Син Божий
Що за всю людськість в жертву посвятився,
Зійшов із неба, хоч на одну днину,
І людській злобі зблизка придивився...
Щоб Він розважив, як за гріш мерзенький
Кожний циганиць бідний люд хрещений...
Як лицемірство правду перегнуло,
— Щоби це було?!

Дрібні вістки.

Льондонська конференція мабуть радитиме приватно. Справоздання з неї обмежуються до офіційних англійських і комунікатів поодиноких делегатів.

Латвія приготувала проект земельної реформи, щоби вивести всіх дідаків без відшкодування.

Визначений економіст Маршал, проф. в Оксфорді та Кембріджі помер у Льондоні в 82 р. життя.

Чехословаччина не організує цього року військових великих маневрів.

Сербія приготувала проект торговельного договору з Італією на 3 роки.

Англійський флот підніме свої маневри 20-го п. м. В них візьме участь найбільша до цього часу кількість воєнних англійських кораблів: 250.

ремиску гімназію, вступає на філософський відділ львівського університету. Однак політичне арештування (його цюпасом відставлено з села Грушова до Львова) замкнуло покійному дорогу до учительської кар'єри. Побувши якийсь час на службі при залізниці, переноситься В. Масляк до Кракова, де й займається журналістикою, аж поки не змінилися відносини в шкільній управі.

В 1888 р. стає учителем гімназії. Спочатку довгий час тримають його на Мазурах — у Тарнові й Яслі та вкінці попадає він у рідну Галичину, де його переносять з місця на місце, так що він по черзі служив у Станіславові, Перемишлі, Золочеві, Коломиї й Бучачі і перед самою війною тільки дістається до вимріяного центру духового життя — до Львова. Тут служить учителем академічної гімназії аж до своєї смерті. Увесь час своєї учительської служби був В. Масляк учителем польської мови. З його смертю сходиться у могилу останній могикан цього роду, бо по ній уже мабуть ані один Українець не вибере собі такої професії, ані шкільні власті не допустять до того, щоб таку народову „плячуфку“ займав Українець хоча би в українській гімназії.

Вічна пам'ять Покійному працівникові. Нехай пером йому буде Рідна Земля!

Преса.

Орган Мільюнова про нашу Сх. Галицьку політику.

Париський орган Мільюнова „Посліднія Новости“ містить у 1289. числі з дня 8. липня ц. р. статтю п. Л. Н. під назвою „Очерки современной Польши“ — „політичеськія партії і настроєнія“. Шановний автор, який вже давніше посвятив цілий ряд статей відносинам на т. зв. польських „кресах“, присвятив у названій статті свою увагу виключно Східній Галичині, а з окрема політиці був. президента д-ра Е. Петрушевича до 14. березня 1923 р. і східно-галицькій українській політиці перед і по 14. березня 1923 р.

Він пише: „Сторів політичеських партій і настроїв в Східній Галичині треба відмітити два періоди: до рішми конференції Амбасадорів з дня 14. III. 1923 р. про прилучення Східної Галичини до Польщі та після цього — після. Перший період характеризується чиним неспинним зняттям польської влади, як суверенної, бо навіть згідно з рішенням Конференції Амбасадорів з 1. червня 1919 р. Східна Галичина нахотилася під окупацією польської з правом адмініструвати ту частину буцної австрійської монархії. З польською владою ведеться очайдушна боротьба шляхом агітаційного і політичного терору. Метою боротьби — звернути увагу великих держав на ненормальні відносини в Східній Галичині та спричинити таким чином вирішення долі цієї частини української землі згідно з принципом про самовизначення. Без он чини арешти. — в 1923 р. од очасно сиділо в тюрмах понад 20.000 українців, а з того в самому Львові понад 2000 — не ослаблюють спротиву. Вибори до союму бойкотуються. Всі спроби Польків наважати переговори з галицькими українськими партіями відкидають Українці і величезна переважача частина української інтелігенції та українських політичних діячів, вважає своїм завданням і обов'язком виконувати точно всі директиви колючого між Віднем і Женеву д-ра Евгена Петрушевича.“

„Хоча як воно виглядає тепер галицям і дивним, але ще в 1922 р. українська інтелігенція і українські політичні кола були глибоко пересвідчені про те, що великі держави наділять Східну Галичину або цілковито незалежністю або що на менше широкою політичною автономією. І коли в жовтні 1922 р. я старався довести галицьким Українцям всю неспійність їхніх надій на прихильність великих держав, то вони у відповідь мені покликувалися не тільки на обіцянки, дані для Східної Галичини в часі Версайської Конференції, але й на заяви, які дано Д-ру Петрушевичу в 1921 і 1922 рр. відповідальними французькими і англійськими політиками.“

Д-р Ежен Петрушевич узяв великий гріх на свою душу через те, що він, свідомо чи не свідомо, впроваджував у блуд величезне українське населення Східної Галичини. Ще два тижні перед рішенням з дня 14. березня повідомляв д-р Петрушевич провідників національно-визвольного руху про те, що рішення Конференції буде сприятливе для Українців і що про прилучення Східної Галичини до Польщі в характері провинції не може бути й мови. Д-р Петрушевич, людина без волі, загоніста, вихована в австрійських традиціях, був цілковито нездатним для тої великої ролі, яка випала на нього.“

Через те, цілком зрозуміло, що при таких умовах рішення з дня 14. березня про інкорпорацію Східної Галичини до Польщі буквально пригрозило всім без винятку українським і не тільки українським політичним діячам. Оптимізм та рожеві надії змінилися на болісне розчарування та розпучку. Прийшов момент загального розсіяння і коли Польки були би більше далекоглядними і розумними політиками, то могли би в той момент шляхом нечисленних істотних уступок на користь українських національних почувань на полі шкільництва, мови та міснєвого співвядування добитися замирення з українським населенням Сх. Галичини.

Але Польки, які до дня 14. березня ролили неогідну спробу для переговорів з Українцями, по тім перестали навіть говорити з ними і поводитися як господарі на завоюваній території та запровадили режим поліцейського насильства, самоволі, нищення та переслідування українських національних установ і всього українського. Школу почали насильно польонізувати, українську мову виганяти з усіх установ, переслідувати пресу, продовжувати тиснути арешти і т. д. До яких наслідків привела ця політика насильної польонізації і насильствування всіх конституційних свобод, до яких прилучило населення Східної Галичини, ми побачимо далі.“

„Д-р Петрушевич що був недавно завзятым противником большевизма, нагло змінив фронт і після побачення з Раковським та Крестинським у Берліні з кінцем березня 1923 р. почав проповідувати утворення Галицько-Волинської незалежної республіки, з'явленою союзним договором з РСР. — з розмови з д-ром Петрушевичем Крестинський заявив, що радянська Росія не обстоює прилучення

Східної Галичини, Волині та Холмщини до радянської України і радо згодяться на створення окремої держави з цих країв, з'явленою з РСР. тісним союзом. За цю ідею і вхопився Д-р Петрушевич.“

З повищою характеристикою подій і з деякими її думками ми не вповні погоджуємось. Однак з газетярського обов'язку вважаємо за необхідне познайомити широкі кола нашого громадянства з думкою та поглядом на цю справу визначного журналіста. Це тим більше вказане, що орган, в якому поміщено наведені стрічки, являється одним з найбільше читаних та одним із найбільше впливових органів російської еміграції на Заході.

Автор далі характеризує політичне життя Східної Галичини по 14. березня 1924 р. і звертає особливу увагу на весь хід подій та перипетії внутрішнього життя трудової партії. Довго спинається він на народньому зізді трудової партії з травня м. р., на якому прийнято відомі тактичні т. зв. „чотомічні“ резолюції, присвячує багато уваги т. зв. незалежній групі трудової партії та її органів „Наш Прапор“. Про цей останній він пише:

„Вплив тої групи та її органу „Наш Прапор“ був спочатку зовсім незначним, бо в зв'язку з постановами зізду всі вибікували уступок з боку польського уряду в шкільних та адміністративних справах, але уряд Вітоса не тільки не ослабив, але стрімко переслідування Українців. Наслідком такого становища Польків вплив неприхильних противників Польської скріпки ся, бо всі бачили, що ніякого порозуміння з Польками добитися не можна і що одиницею рятунком є злука з радянською Україною, а через неї з Росією. Становище прихильників радянсько-української орієнтації скріпки передовсім після декретування радянською владою націоналізації державних установ та шкіл на Україні. Не минуло і кількох місяців по травневому зізді, а з постановою тої зізду не осталося й сидіти. Найбільше впливовий орган партії „Діло“, найбільше впливовий і найбільше поширена газета у Сх. Галичині, хоч лишлася в руках авторів травневих резолюцій, проте продовжуючи боротьбу з комунізмом та радянською владою, цілковито вожував напад проти Москви і захищає тепер об'єднання Сх. Галичини з Радянською Україною.“

Знаючи все, автор дав доказ, що він не вповні опанував політичну ситуацію у Східній Галичині, не пілком зорієнтувався у настроях та політичній поведінці трудової партії, не згадує вже про інші українські політичні партії, про які йому або невідомо (що є неможливо) або про які свідомо вромовчав. Він же був у Сх. Галичині ще недавно. Годиться зазначити, що автор в часі свого побуту в Галичині намагався зорієнтуватися в галицьких відносинах, однак ведучи розмови зі всіма стрічними людьми (не конче з відповідальними політичними діячами), дарма, що дбайливо збирав матеріали, та як слід його не перевірював. Бажаючи бути „безсторонним“, він без перевірки прийняв вислідну з усіх відомостей та освітлень інколи дуже протилежних, а через те в його висновках повно плутанини та невірностей, що розминаються з дійсністю. Не диво отже, що на основі таких міркувань дійшов він до досить дивоглядних кінцевих висновків. Ось і вони:

„Правда, трудовики й тепер були би готові замиритися з Польками під умовною надією Сх. Галичини політичною автономією, але тіж трудовики без винятку заявляють, що надіятися на зміну польської політики не можна, а тому скорше чи пізніше справа закінчиться відірванням Східної Галичини від Польщі та прилученням її до України. Давної не навести до Росії нема; навпаки: помітне захоплення всім російським: російською мовою, російською літературою, російським мистецтвом і т. д. А об'єднання з Росією, себто не лише з Україною а й з Великою Росією на основі федерації являється тепер сподіванням та ідеалом великої більшості галицько-українського населення. Замінаючи української інтелігенції в Галичині, як це мені означували й найбільш авторитетні діячі, зводиться тепер до збереження національної фізіології українського народу та до підго-

ОСТАННІ ВІСТІ.

Доразовий суд у Львові.

Дітріх і Солоненко розстріляні.

„Справедливість“ тріумфує...

В середу в полудне, по трьох днях розправи, застав вироку смерті на Дітріха і Солоненка. Обох їх трибунал засудив на смерть.

Порохівня на янівському передмісті не вилетіла в воздух; — тих, що підложили під неї пекольную машину, випущено на волю, бо оказали „чинний жал“; тих, що були чи то спровоковані, чи брали лише посередню участь у пилі тій акції — засуджено на смерть.

По оголошенню засуду, трибунал, прокуратор і оборонці автами поїхали на пошту, звідки зателеграфовано до президента Польщі о ласку для засуджених.

Обох засуджених у замкненому тозі перевезено до „Бригідок“, а за ними поїхав віз з двома чорними грумнами.

Відповідь президента Польщі надійшла відмовна. „Виконаць!“ — зателеграфовано з Варшави.

Засуджені попрощались з жінками й дітьми. Святий приготував їх до останньої хвилини.

Вибила година виконання вироку. Серед хмари поліціянтів, війська і цікавої публіки, жадної крові — виведено з келії першого Дітріха та поставлено перед муром. Не хопило, щоб закрили йому очі. Сальва

— і чотири кулі перервали життя. За три мінутки введено Солоненка. Також не хоче, щоб закрили йому очі. Сальва — однак не вдала. Командуючий офіцер прийшов у поміч своїм жовнірам і трома револьверовими вистрілами відібрав життя деліквентові.

Місто живо коментує цілу розправу та засуд. Люде якось не можуть зрозуміти „чинного жалю“ Циховського та б. польського сержанта Смалюка, що підложив під порохівню „пекольную машину“, яка зовсім не мала вибухнути.

Один з засуджених, ставши під муром сказав:

— Я вдячний, що перестану оглядати цей гидкий світ і несправедливість на ньому...

Поширення прав емігрантів.

Варшавське міністерство внутрішніх справ розпорядженням з дня 30. червня, признало всім особам, що користаються з права азилю в Польщі, право вільного вибору місця проживання і вільного переезду на терені держави з деякими обмеженнями для „кресів“ (воєводства львівське, тернопільське, станіславівське, волинське, поліське, новгородське і виленьський адміністративний округ. Хто хотів би скористатися з признаного права також на терені згаданих воєводств, мусить дістати дозвіл від даного воєводства.

товки його для майбутнього земничого обднання з Росією через Україну, бо єдине спасення українського народу тільки в Росії“.

Підкреслені нами місця наведених висновків далеко не відповідають дійсності. Український народ Східної Галичини не зріє ще незалежності соборної української держави і остаточним його ідеалом ніколи не була й тепер не є Росія, байдуже чи вона радянська чи демократична. В. М.

НОВИНКИ.

— **Виниша поштових марок.** які рахувались у старій валюті „польської марки“ а не на сотики („гроши“) пічнуться дня 7. серпня і буде вестись до 30. вересня. Для їх виниши треба згодуватися до скарбової каси... річ ясна, з писаним проханням, де треба навести скільки, якості та вартості прилучених поштових значків. Поштою прохання пересилати не можна. Прошу уявити собі, скільки людей викине куплені поштові марки на сміття, щоб зберегти такої бюрократичної приємності.

— **Вивіз харчевих продуктів.** З харчів, які не вільно було до цього часу вивозити за кордон, счеркнено тепер: горох, фасоль, біб, просо, буряки, цукорію, брукву, моркву, капуста, м'ясо: варене, сусене, вужене та мариноване, вуженину, звірину та птицтво, сир, творог, дріб, мінеральні суперфосфати і деякі наслідки. Все це вивозити вільно. Треба лише мати що, де і за що.

— **Балаган з паспортів.** Під таким заголовком у довій статті читаємо у „Кур'єрі львівському“ про перипетії, яких мусить зазнати бідолаха, що хоче переїхати польські кордони і хоче користатися з нововведених паспортів польських. Читаємо там досліжно так: „Здавалось би, що видачі приписи є виразні і що хто предположить потрібні документи, одержить „паспортну полегкість“. А проте так не є: ті, що роблять у цій справі заходи, зустрічають стільки труднощів, що зморені і знеохочені, просто з осоружністю зрікаються усього, не маючи охоти вживати нелегальних засобів. Нагадуються найгірші практики з російської доби в Польській Королівстві. У варшавських часописах читаємо, що загально відомо, як можна без зайвої трати часу та клопотів, з протекції та ходження від Ачин до Яффи, одержати паспортну полегкість: — ти до якогось готелю і там за посередництвом порт'єра, чи готельного урядовця легко дістати паспорт, річ ясна, склавши якийсь „бакшиш“. За російських часів такий „бакшиш“ коштував одного рубля, а з нас 10, а не раз і 30 доларів... Як бакшиш: навіть польським панам, що хотять їхати купуватись над море, вже за багато цих купуватись.

— **Сконфісковано** з учорашнього чи сла половину вступної статті про Високий Школи, виймки з харківських „Вістей“ у статті „Наддніпрянська Україна“ і два великі уступи зі статтей „Листи з Варшави“

та з „Преси“, з огляду „Доразовий суд у Львові“, а навіть увагу про те, що сконфісковано попереднього дня. Як на один день, то досить.

— **Висилка Авраменка.** До характеристики розпучливого становища наддніпрянських емігрантів, поданої в останній числах нашого часопису, слід додати ще одну рису. Львівське воєводство наприклад варшавського міністерства внутрішніх справ висилало відомого артиста-балетмейстра Авраменка в глибоку Польщу, забороняючи йому перебувати на українській території. Дивне й незрозуміле це розпорядження рівнозначне з присудом людині на голодову смерть, бо який заробіток може знайти собі український артист в глухій мазурській селі? (Авраменкові не вільно виїздити навіть до більших чисто-польських міст). Так нелюдські поступатись з людьми, які в своїй часі жертвували своє життя за „нашу і вашу вільність“. Пролітати крес за Польщу — будь ласка, а танцювати або просто вчити танцю, щоб прожити, держана зрада. Бідна ж та держава, що їй загрожує навіть далекі від усякої політики танцюристи.

— **Нещасливі події.** Під Львовом, у селі Скинолі, хтось підложив уночі вогонь і д. оборони сіна господаря Мазимовича. Згоріло з 12.000 кб. сіна. — Три жінки належали вчора у Львові руку на своє життя. Олена Хахол, жінка живолюпа („гилля“) задля подружжя непорозуміння зілля, по плямю, отруту на шкурі; Мих. Маковська, служниця, посварившись зі своїм „паном“, перерізала собі жили на руках; 59-літня жінка з причини недуги тобувала отруїти сь лугом. — У селі Заболотів під Коломиєю, бандити напали на родину залізничника Івюка і вбили його жінку та дитину, захопили 120 доларів, які Ілюк одержав за продану корову.

— **Практичний конгрес.** Цього місяця почався у Лондоні з'їзд т. зв. „світової енергії“, в якій беруть участь представники 30 держав з усього світа. Визначні техніки мають там зробити інвентар джерел механічної енергії, яка є в світі: — вугля, засобів водної сили і т. н. Стверджено, що Америка має вугля на 2000 літ. Є надія, що поки вугіль вичерпається, люде найдуть інші засоби добування та пелювання енергії.

— **Лондонська виставка.** яку на протязі одинадцяти тижнів відвідало бі пів мільйона людей, може ще продовжуватися до слівного року. Сподіється, що наплив гостей у літні місяцях ще зросте втричі. Тоді похитуються кошти будівель та організації і можливо, що комітет виставки відчинить її знову по назначенні речизні.

— **Хто має годинник,** мусів зазирнути у Львові, що перевіряють його з ратушем не дуже наївно. Причина в тому, як нас інформув „Газета Поранна“ — що контролю над міськими годинниками має годинникар, що живе в... Криничі, замість жити нпр. у криничях на ратушевій площі. Хто дбає за свій годинник — кахуть фахотці — нехай не накручує його вечір, а ранці, і не швидко, а спокійно, нехай не кладе його на надто гаряче місце або надто зимне.

Актуальні справи.

І. **Заосмотрення інвалідів, вдів і сиріт.** (КНО) По думці закону з 18 марта 1921 г. Р.З.Р.П. ч. 32 і закону з 4 серпня 1922 В.З.Р.П. ч. 67 і виконаного розпорядку з 10 січня 1923 г. В.З.Р.П. ч. 20 мають право до заосмотрення (пенсії) военні інваліди, вдови, діти шлюбі, діти нешлюбні, діти адоптовані і родичі по інвалідах, по поляглих і померших на війні, котрих смерть наступила з причини військової служби. Заосмотрення належить тим військовим або родичам військових, які служили при австрійській армії від 1. серпня 1914 до 1. листопада 1918 г. Полягати за заосмотрення належить вносити разом зі залученнями, в яких між іншим міститься і свідоцтво убожества, до Скарбової Палати в Кракові. Від цього року, від місяця марта побирають інваліди і родичи по інвалідах або поляглих на війні повні пенсії. Польська держава є обов'язана на підставі міжнародних договорів ці пенсії виплачувати. Военні інваліди, родичи по інвалідах або діти й родичі чи вдови по поляглих на війні — мусять в кождім випадку в своїй повітовій місті порадитися в наших українських товариствах або у наших українських адвокатів, чи їм прислугує заосмотрення та як має вносити прохання, бо в часописній статті не можна для всіх випадків докладно подати, як належить поступити в кождому випадку.

II. Знижка ґрунтового податку.

(КНО) По думці розпорядку міністра скарбу з 29. вересня 1923 г. В.З.Р.П. 101 поз. 797 і розпорядження міністра скарбу з 31 мая 1924 г. В.З.Р.П. ч. 48 поз. 499 можна старатися в інспекторатах скарбових за знижку ґрунтового податку найвище до 30 пр. на 1024 г. і то найдалше до 31 липня 1924 г. За знижку ґрунтового податку можуть старатися всі ті, які мають до нинішнього дня на поліх окопи і через те не можуть як слід обробляти поля, або також і ті, яких будинки господарські знищені війною яких інвентар мертвий і живий зни-

щений війною, а домини до повного передвоєнного інвентаря не були в стані ще прийняти і через це дохід з господарства не дорівнює передвоєнному доходу.

В проханні за знижку ґрунтового податку мусить бути докладно вказане, скільки інвентаря живого чи мертвого має господар перед війною, а скільки тепер, і випаковане, чому дохід теперішній є менший, як передвоєнний. Не можна брати в рахунок тільки ту обставину, що збіг перед війною було дорожше, як тепер. Прохання за знижку ґрунтового податку можуть вносити і Громадські Уряди за цілу громаду. Такі подання є вільні від степпля.

Коли на протязі цього року різне господарство дізнало шкоди з причини елементарних нещастів, як град, огонь, можна рівнож вносити подання за знижку на підставі повніше наведених розпорядків, а також за розложення податкових сплат без плачення відсотків проволочи.

Посмертні згадки.

о. **Филимон Кислевський**, українсько-католицький священик, парох в Норт Сайд Писбург, помер 17. червня в Писбургу. Покійний, приїхавши безпосередно перед війною з Галичини, належав до скромних а деяких тружеників у Христіві виниці і на народньому полі. Не було ні одної громадянської справи, якою він не піклувався би. Був великим прихильником січового руху і, хоч в старших літах, прийняв на себе уряд січового капелана. Особисто був незвичайно добрий і мав рідке щастя в Америці зеднати собі прихильників. Людина наскрізь чесна і характерна і тому тішався великою пошаною серед ширшого загалу. За молоді студіював медицину і радо давав лікарську поміч своїм парохіям за часів душпастирської праці в Симсоні, Ансоні, Шикаго-Борисайд та Норт Сайд Писбург. За усього часу свого життя ніколи не хорував. Тому його смерть є справді великою несподіванкою для всіх.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Український Театр під дир. Івана Ногутяна.

Яремче — саль Театру. Четвер 17. липня „ЧЕСНА СУЗАННА“. Субота 19. липня „УРІЄЛІ АКОСТА“. Неділя 20. липня „НЕВІДЛИМІ РОМАНС“. Второк 22. липня „ГАРЬКА“. Четвер 24. липня „ЦАРЕВИЧ“.

Дора — саль Прасайти. П'ятниця 18. липня „ГЕТЬМАН МАЗЕПА“. Почеділок 21. липня „ЗАПОРІЗЬКИЙ КЛАД“.

Середа 23. липня „КАТЕРИНА“. 80 1-1

Зміна програми і репертуару в цирку А. КОРНАЦКОГО від 16. п. м. Кілька пацят нових, надзвичайних атракцій циркових, на яких чоло вибивається знаменита тресура котів, псів і мишей. 86 1-1

Зізд абітурієнтів Ліцея в Паремшлі в 1924 г. відбудеться дня 5. і 6. серпня 1924 г. — Комітет. 81 1-3

Тов. Гавлюківна, Шарновська Марія, Заремба-Самолевич подають адреси в справі згаду. — Ступницька, Клокович, п. Нижанковичі. 82 1-3

Тов. Дмитрашівна Олена зволить подати свою адресу. — Нагайка Аліскавич-Кулицька, Борислав — „Litaniowa“. 83 1-3

Замість особних повідомлень з нагоди шлюбу, який відбувся 5. липня 1924 в церкві Св. П'ятниці у Львові, складають д-р Ярослав і Іванна з Лозинських Гинілевичі 10 доларів на „Рідну Школу“. Вп. Жертводавцем складає ширшу подяку Головна Управа У. П. Т. 85 1-1

Загальні Збори Повітової Учительської Спільни, кооперативи з обм. пог. в Горішній відбудуться дня 1. серпня 1924 о год. 2. попол. в комнати Народного Пому. Дневний порядок: 1) Відкриття Зборів і відчитання протоколу попередних Заг. Зборів. 2) Одобрення біляису і улілення Управі абсолюторії. 3) Зміна §§. 14. і 23. статута. 4) Вибір 2 членів Надзірної Ради. 5) Внески. Накопів в означений час не зібралася відповідна кількість членів, Загальні Збори відбудуться того самого дня о год. 3. — Надзирна Рада: О. Билинцевич голова, В. Григорів секретар. 84 1-1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

УКІНЧЕНА СЕМІНАРИСТКА, з дому священичого, пошукує лекції найближше у священика, може уділяти також науки гри на фортеп'яні і конверзації німецької. Адреса: Уряд парохіальний Рибники, п. Потуроти. 87 1-2

ПОШУКУЄТЬСЯ зараді господарині до варення і заряду домашнього господаркою при бездітній священичій родині на підгір'ю. Винагородження після умови. Зголошуватись: Емілія Війтовичева, жінка парохів в Боднарці, пошта Lipinki ad Biecz. 88 1-3

ПОШУКУЄТЬСЯ доброї кухарки до варення на 50—60 осіб щенно у Львові. Зголошення під „Кухарка“ до Адміністрації „Діла“. 74 2-2

ПЛЯДАЄ ЛЕКЦІЇ на шкільні ферії з народних шкіль. приготувати до першої класи шкіль сеседних, ементарно до сьмінаріної матори злібна учителька. Зголошення посылати на адресу: Ілія Стебельський в Болехові, п. Завадка коло Калуща. 69 3-2

Д-Р ПРАВ, квал. адв., в недовзі самостійний, літ 32, здоров, субтельної владі, глядає пего дорогою подруги життя. Рефлексує на панну або вдову до літ 30, інтелігентну, здорову, господарну, скромних вимог, по можності музикальну, не малу ростом. Придане (від 2.000 доларів) крім урочаження і виправи вимагане. За дискретно ричить. Ласкаві зголошення слати до Адміністрації „Діла“ для Д-ра А. К. (оказателів квіту інсераторового. 73 2-2

УРЯДНИК державний ІХ. в. на посаді на Захоті оженившись лише з Українкою. Панночки по літ 28 з відповідним магом, звернутись неанонімово можливо з фотографією з повним повим до Адм. „Діла“ для Уряд. держ. Річ трактується дуже поважно, дискретія під словом чести, посередництво пожадане. 71 2-2

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІГЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці“

ординує в счних недугах

у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлоський 2137 ч. 20. 10-10

ПОДЯКА.

Місцева „Рада Шкільна“ в Ворхті сьладе отримати ширі подяку Високоповажаному Панству Федіакам у Львові за відступлення без найменшої користі двох кімнат і кухні для Народної Школи, від часу повосенного. — Голова Ради Шкільної Ф. Гаврилюк, Ворхта 10/7. 1924. 79 1-1

ГЛУБИЧОК-ВЕЛИКИЙ

Вп. Соц. Д. З. В. З. И. И.

0

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Гинюк 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рв-
мунія 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Селянська політика на Україні.

З нагоди 4. Всеукраїнського З'їзду незможних селян України.

Організувати незможних селян всієї України в комуністичні гуртки незможників це тепер одно з найважливіших завдань радянського уряду та комуністичної партії. Тому не диво, що Всеукраїнські з'їзди незможних селян вирости на Україні до одної з найважливіших подій державного значіння. А тому й ми не можемо поминути мовчанкою такої важкої події в житті радянської України.

Перш завсе питання: хто такі незможні? Це мало-земельні (2—3 десятини земельні власники) або зовсім безземельні селяне. На них хоче радянська влада оперти всю свою політику в українському селі. На загаль розрізніе радвлда гри категорії селян: куркулів (багачі), середняки (що мають від 4—8 десятин землі) і незможники. Радвлда хоче опертися на цих останніх. Середняків вона вважає у соціальних відносинах села неутральними. Їх хотять перетягнути на бік незможників, та краще опанувати впливами незможницьких елементів зорганізованих у комуністичні гуртки. Середняки зі свого боку як власники хилються в сторону куркулів.

Між куркулями й незможниками старається радвлда підтримувати напружений антагонізм. Таким чином має на меті осягнути класову свідомість на селі. В даному випадку йде радвлді виключно про свідомість незможників.

Та пригляньмося самому зїздові. Там між рефератами про підсумки діяльності комітетів незможних — були й реферати про закордонну політику, про кооперацію, колективізацію та комасацію сільського господарства, але виключно чезаможницького, про „розкуркулення“ села, про освіту, про боротьбу з неграмотністю, про армію та флоту і т. д. Передати все те, про що там радили, неможливо за-для нестачі місця, а також через те, що кожний реферат торкався більш менш тої самої теми (організація, боротьба з куркулями, колективізація і т. д.), хоч і інакше називався.

Були на зїзді деякі моменти, одночасно смішні і сумні. Візьмім справу „розкуркулення“ села, тобто боротьбу з куркулями. Про це говорили всі референти, про це говорив і голова ВУЦВК-у Петровський. — Ось — наприклад — делегат від Катеринославщини Анто-ченко запитує, якже накінець справитися з тими куркулями? Згідно з промовою Петровського їх тільки 20% і вже п'ять літ не можна з ними справитися. — Чомуж воно так? — Інший делегат, Гла-зов каже: Так багато говориться про колективізацію села, а колективи в нас складаються з куркулів. Куркулі мають і господарські машини і дистанції на сплату, а незможники не мають.

Комізм наведених фактів лежить у тому, що при цій завзятій словесній пропаганді боротьби з куркулями радвлда підчеркує таким чином нібито свою безсилність у

цій п'ятирічній безуспішній боротьбі. Та про безсилля і мови бути не може при диктатурі, що не цурається терору без огляду на його розміри.

Розв'язку такого становища радвлди не важко віднайти на само-му зїзді. Бо ось представник прав-дивого виконавця радвлди на Укра-їні, а саме Кп(б)у*) Квірінг ска-зав про цю справу ось що: „Тор-каючися справи сільського госпо-дарства і його відбудови, треба ствердити, що цьому в значній мі-рі сприяє зміцнення окремих кур-кульних господарств і через це компартія не вважає за корисне перешкоджати зміцненню цих господарств а ставити питання про те, що може зробити держава для зміцнення незможних господарств у їхній боротьбі з куркулями“.

Ось „віз та перевіз“ для всіх не-зможників. Тут крім комізму кри-ється ще й трагізм. З одного боку гасло: Поборюйте куркулів! а з дру-гого боку: „Не зачіпайте їх, бо во-ни нам потрібні“. Ось факт для підтвердження цього. Референт Тропко вважає за заслугу цен-трального комітету незможних се-лян те, що він подбав за амнестію для тих незможників, які 1923 р. практично перевели розкуркулен-ня села. Отже і радянська проку-ратура і суди виступають оборон-цями куркулів і їхнього майна, а на зїзді лунає гасло: „Боротьба з куркулем“. Виходить, що до бо-ротьби з куркулями звизають не-зможників на те, щоби їх опісля боронити, чи краще виведувати для них амнестію.

Одною з найактуальніших справ для заспокоєння земельного голоду у деяких губерніях є під теперішню пору справа розселення. Хоч на зїзді незможників їй не присвяче-но дуже багато часу, проте і згад-ку про неї слід підчеркнути. Нар-комісар земельних справ Клименко, реферуючи про перспективи сіль-ського господарства, зачепивши цю справу, казав: „До цього часу в нас самохітно переселилося багато дворів і розділило більш 400 ти-сяч десятин землі в одній лиш Одещині. Але усі землі не устроєно і переселенці бідують, сидять без води й колодязів і провадять ири-мітивне господарство. Нині всю увагу скеровано на тих селян, що вже переселилися, й покищо дальше переселення припинене. Треба під-готовити фонди для переселення й прохати уряд про видачу відпо-відних кредитів для цього“. — Слід підчеркнути, що референт сам є членом уряду. Отже становище пе-реселенців дуже невідрадне. Пере-селенці всі є незможними селяна-ми і саме це спонукало їх пересе-литися. Немов би у відповідь на таку заяву Квірінга, делегат Боч-ківський висловив у цій справі по-гляд, щоби „переселювати не не-зможників, а куркулів, бо вони спро-можніші!“

*) Комуністична партія більшовиків У-країни.

Існують на Україні зразкові ра-дянські господарства на місці де-яких давних фільварків. Зразкові господарства мають причувати селян практично до поступової го-сподарки. Делегат з Поділля Ме-рас каже про ці господарства ось що: „Наші зразкові поля дискре-дитують лише радянську владу, якої ми з такими зусиллями доби-лися. По цих полях росте лише суржик і мішанка, а деякі з полів гуляють під толоками“.

Хтож брав участь у зїзді? — У зїзді брало участь більш менш 900 делегатів. Згідно зі статисти-кою організованих незможників з 1. IV. 1924 делегати були ви-словниками волі 686.309 душ. Що уявляли ці делегати з себе по те-перішній їхній професії? Відповідь на це дає нам референт Кли-менко. Відповідаючи на всі за-киди пороблені в дискусії, він ка-же: „Я шкодую, що в дискусії мало виступило селян, які безпосередньо обробля-ють землю. Говорили багато, але говорили незможники, що пра-цюють на радянській роботі“. А один з делегатів Одинець просто так заявив: „Ми закидаємо нар-комземові, а самі нічого не робимо для розкуркулення села. Дозвольте спитати, скільки делегатів зїзду бере безпосередню участь і в ко-лективізації і в кооперації?“ З то-го виходило би, що зїзд не був кінце висловником тих незможних селян, які фактично займаються управою рілі.

Моментом найбільшого підйому на зїзді була поява делегатів від V. конгресу комінтерну, що засідав у Москві. Делегати виголошували на різних мовах привіти для зїзду.

Порушено на тому зїзді також і справу українського населення в Сх. Галичині та в Бесарабії. Відому читачам „Діла“ інтерпеляцію до уряду поставив у цій справі деле-гат Бабиць. Йому відповідав не-офіційно делегат Залізник і За-тонський. Залізник сказав:

Затонський висловився ще доклад-нійше: „Коли селяне і робітники Бесарабії піднімуть повстання і ви-зволються від своїх гнобителів, ми їх охоче приймемо в наш Радян-ський Союз“.

Наведені факти, що мали місце на зїзді, а які не є видумані, бо вибрані з урядових харківських „Вістей“, дають багатий матеріал

до роздумування про радянську політику на селі. Політика ця має два кінці. Одним кінцем нібито працюється для піднесення відбу-дови сільського господарства при допомозі куркулів, а другим кінцем бється тих куркулів та виповіда-ється їм боротьбу на життя і смерть в інтересах соціального роз-вертнування українського села. В обороні куркулів стає радянська прокуратура та суд з одного боку, а офіційні представники радвлди цькують проти них усі бідняцькі елементи села з другого боку, ба-жаючи на цих останніх сперти і закріпити свої позиції на селі.

Така подвійна політика для ко-муністичної влади й необхідна, бо зрівнати село в справах земельного посідання значить скасувати всі дані для соціального розверсту-вання, а без нього ніякий комуні-стичний режим не міг би жити. Інша річ, чи таку політику можна буде далеко продовжати.

В. М.

Наддніпрянська Україна.

Безробіття.

У перших днях липня відбувся в Харкові зїзд завідувачих тав. Бір-жами праці з цілої України. З ре-ферату про безробіття п. Черво-ного вийшли на яву такі цифри: 1. січня 1924 р. було на Україні 184.132 безробітних, 1. квітня було вже 189.000, а в травні аж 206 ти-сяч. Згідно з наміченим виробни-чим пляном української промисло-вості — каже референт — на 1924/25 рік треба рахуватися зі збільшен-ням числа безробітних“. Розкинен-ня тих безробітних по Україні ви-являється в таких цифрах: Київщи-на має 33.000; Одещина 65.000, з чого в самій Одесі 36.000, в тім 34% припадає на робітників ін-телекту; Харківщина 38.000; Дон-бас 27.000; Катеринославщина 19.000; Полтавщина 18.000; Чернігівщина 8.000. („Вісти“ з 2. VII, ч. 147.)

20-літній ю тей металістів Київщини.

1. липня ц. р. відбувся в Києві святочний обхід 20-ліття існування спілки київських металістів. Спілка брала визначну участь у револю-ції 1905 р. В часі відбуваючогося з тої нагоди зїзду найстарший ро-бітник-металіст Родіонів вручив спілці металістів червоний прапор у формі подарунку від робітників м. Києва з нагоди ювілею. На зїз-ді було три покоління металістів — старі підпольні революціонери, у-часники громадянської війни і мо-лодь. („Вісти“ з 3. VII, ч. 148.)

Пр. 659/24. В Імені Річипосполитої Поль-ської! Суд окружний карний як Трибу-нал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратурії, що зміст часо-писи „Діло“ ч. 150 з дня 10. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Фальшивий тон“ а) вираз м. слов.: великосердне і за-конах, б) уст. м. слов.: територія і сила салою, ц) речення м. слов.: про це гово-рять і коли Чолыца. 2) „Освіта та Естер-ка“ а) уст. перша до слів: ось перед, б) вирази м. слов.: днями і міністр освіти, ц) речення м. слов.: А шкода і про Яковича. 3) „Учительський зїзд“ уст. м. слов.: сум-них спогадів і те це згажуючи. 4) „Сесія уніи тав. Літ Націй“ вирази м. слов.: на-селення і було в цьому, містить в собі

ество ад 1), 2) а), 3), 4) злочину з § 65 а) з. к., ад 2) б) провини з § 302 зак. кар., узнав доконану в дни 9. липня 1924 року конфіскацію за оправдану і зарядив зни-щення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого пільма. Заразом видав наказ відзичальному редакторови тої часо-писи, щоби це рішення помістив безплатні, в найбільшій числі і то на першій сторони Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1882 д. п. д. № 6 ек 1863, а іменно засудження за переступство на гривин до 400 злп. — Львів, дня 12. липня 1924. (Підпис вечиткий.)

З нагоди конгресу в Ліоні.

Як ми вже подавали в нашому часописі, на сьогорічний зїзд Міжнародної Унії Т-ств Націй у Ліоні, що відбувся від 27. червня до 3. липня, виїхала організація зах.-українського Т-ва Ліги Націй в особі п. д-ра Р. Перфецького і А. Петрушевича та делегат Народного Комітету у Львові, д-р О. Марітчак. Про хід та вислід дискусії на засіданнях комісії ми вже подали інформації. Делегатів зах.-українського Т-ва Ліги Націй не допущено до участі в зїзді. Прийняли від них лише меморіал і вислухали членів, що заступали Наддніпрянську Україну та російське Т-во Ліги Націй, які засудили скарги щодо положення національних меншостей у Східній Галичині.

За те вислухали відпоручника Народного Комітету у Львові д-ра Марітчака, який доказував 1) що зах.-українське Т-во має право існувати далі на основі рішення Головної Ради Унії з дня 23. VI 1923, яким це рішенням зах.-українське Т-во є завішене лише в репрезентативних справах у Раді і на загальних зборах Унії, але не є позбавлене прав члена Унії; 2) що Т-во одержало актом з 10. III. 1924 уповноваження від Народного Комітету у Львові заступати інтереси українського населення під Польщею супроти Унії і що польська адміністраційна та поліційна влада в краю не дозволяє на збори в справі зах.-українського Т-ва Ліги Націй; 3) що відомий протиукраїнський режим у Польщі не дає спроможности до ніякої позитивної праці в згаданім напрямі.

Галицький представник мав небезпечного противника в особі посла Строньського, який бив головню на те, що зах.-українське Т-во Ліги Націй це товариство емігрантів і що польська влада може погодитись на заснування „руського“ товариства в краю, себто такого, яке стояло би на ґрунті єдності польської держави. Коли при кінці засідання президент Трейб поставив питання: „Чи Галичане мають намір оснувати Т-во Ліги Націй у краю?“ і прохав ясної відповіді „так або ні“, тоді д-р Марітчак заявив, що не має уповноваження до такої відповіді, бо краєві чинники опираються на рішення Головної Ради Унії, яке задержує наше Т-во у Відні в характері члена Унії. По нараді, президія Унії відложила вирішення справи до дня 2. жовтня.

Скажимо ясно та отверто: справа скінчилася повною невдачею. По звідті зі засідання Президія делегація західно-українського Т-ва вислала відомий комунікат (якого текст ми подали в ч. 150) про виступ Т-ва з Унії і на другий день виїхала з Ліону. Цей наш епізодичний дипломатичний виступ на міжнародній арені приневолює нас висловити кілька щирих, несолодких слів для добра національної справи. Подорож делегатів зах.-українського Т-ва Ліги Націй у Ліон вважаємо не дуже щасливою випахом Аргонавтів. З огляду на завішення цього Т-ва в його репрезентативних правах можна було бути певним, що делегатів до засідань не допустять. А їхати на те, щоби бити п'ястком у зачинені двері, це в даних обставинах безвиглядне і зайвий раз наражає нас на неприємні досвіди. Брати участь у міжнародних зїздах, не обдумавши заздалегідь усіх умовин, в яких доведеться там виступати — це зайва втрата коштів і причина неприємних несподіванок.

Наведім голос об'єктивного очевидця на Зїзді, навіть прихильно настроєного до наших змагань, справоздавця париських „Послѣдних Новостей“, який в статті в дн. 12-го ц. м. пише дослівно: Предложили меморандум про положення української меншости у Сх. Галичині Українці-Галичане. На жаль, між

багатим фактичним матеріалом нашло там два факти неточно змальованих, і польський делегат, проф. Строньскі, дуже звично ним скористувався, промовляв у користь необхідної оборони меншостей, але протестував проти „клеветників“ молоді Польщі. Промова викликала дуже сильне враження і справа протесту проти польських насильств була на зїзді скомпромітована“.

Однак з останнім виступом у Ліоні звязана ще більше боліща справа, а саме: галицького сепаратизму, який накоїв нам уже стільки лиха підчас Мирової Конференції у Парижі. Відомо, що в міжнародній Унії Т-ств Ліги Націй Наддніпрянська (не радянська!) Україна має своїх заступників: проф. Лоського, інж. Чижевського та інж. Лагутен-

ка. По рішенню Ради Амбасадорів дня 14. березня в справі Східної Галичини стало ясним, що її представники в Унії втрачать право виступати як самостійні члени в імені території та населення Східної Галичини. Нам відомо, що делегати Наддніпрянської України радили тоді представникам зах.-української Унії приєднатися до них. Цієї розумної ради вони не послушали і продовжують безуспішно виступати окремо. Сумніваємося, чи при умовинах, виторжених актом 14. березня, коли не лишилося ніяких виглядів на признання окремої репрезентації Східної Галичини на міжнародній арені, — є доцільно давати чужинцям нагоду, щоби вони находили живі докази на існування двох українських народів з ріжними територіями, інтересами та ідеалами.

Політика зачинених дверей.

Промова посла Хауцького виголошена в польській сеймі при обговорюванні закону про кваліфікацію учителів середніх шкіл.

(Докінчення.)

Яких прав відібрати не можна?

Цікаве те, що новела надалі задержує застереження в законі з дня 26. вересня 1922 р., щодо осіб, які не змінили своїх дипломів на польські. Ті особи трать права своєї професії, дарма, що комісія весь час стояла на становищі — а засував його п. Куявський — що не можна відбирати комусь тих прав, які вже раз придбав. Коли справа йшла про особи непольської національности, тоді про це становище забули. Не взяли на увагу і мого застереження, що при таких вирішуванні справи виразно переплутують поняття про те, чи хтось уже має якісь кваліфікації, з поняттям про домагання, які треба ставити особі, що зголошується на вчительську посаду.

Адже ви, мої панове, можете ставити різні домагання нпр. мені, колиб я хотів одержати у вас посаду, однак ви позбавити мене кваліфікацій як учителя, заявити, що не маю за собою ніяких вищих студій та педагогічного „стажу“ — цього ви не в силі зробити ніяким законом. А про це каже так само закон з 26. вересня 1922 р. у статті 10., як і нинішня поправка новелі до статті II. Ось до якого абсурду можна дійти, коли поставити собі мету: позбавити не тільки якнайбільшу кількість людей учительських посад, але й спроможности, щоби вони мали з чого жити. Щоби відкинути цей абсурд, я поставив внесок, щоби статтю 10-у зредувати в іншій формі. Правильно можна оцінити мету закону з дня 26. вересня 1922 р. і нинішньої новелі до неї шойно тоді, коли зєднаємо в одно ці дві тенденції: відчинення настіж дверей середнього шкільництва перед Поляками і зачинення їх за всяку ціну перед не-Поляками.

Некваліфіковані горою.

У цього роду методах ми добуємо прояв тої екстермінаційної політики, яку ви ведете супроти нас в усіх ділянках життя. Ви не могли би проганяти людей з посад або не приймати наших учителів, з відповідними кваліфікаціями, якби ви штучно не сотворили такої устави як ця з 26. вересня 1922 р. та новелю до неї. Бо яким робом ви наїшли би без таких законів ті кваліфіковані сили, якими ви обставили свої школи, коли не маєте вчительських сил? Отже з метою: щоби відкинути кваліфікованих непольських учителів — ви признаєте права некваліфікованим учителям польської національности. Таку

методу поведінки піддавала вам ваша екстермінаційна політика супроти всього, що непольське.

Идучи таким шляхом, ви навіть не заперічили, що такими способами ви робите кривду і власній євспільности, бо палка має завсіди два кінці. І щож? Ви викинули наших учителів зі шкіл, збільшуючи таким робом число безробітної інтелігенції і самі творите з них кадри ворожих вам агентів. А що маєте за це у себе, у своїх школах? Більш як 60% некваліфікованого вчительства; з них 3% не скінчили середньої школи, а в результаті професори вищих шкіл однозгідно стверджують, що теперішня середня польська школа дає дуже погано підготовлений матеріал. А на „кресах“ ваш некваліфікований учитель, як це ствердив поважаний п. Ример, приніс своєю діяльністю лише кривду польській державі і не причинився до зміцнення її авторитету. Що більше: ви і надалі не робите ніяких заходів, щоби зарадити лихові, бо ви забули, що найкращим та єдиним засобом піднесення рівня середніх шкіл є приєднання до вчительської праці найкращих сил у євспільности. Ви пішли зовсім іншим шляхом. Вказуючи на поправки в законах, я хотів вказати вам нормальний шлях.

Гадаю, що професіональні кваліфікації до навчання у середніх школах можна признати лише тим особам, які або мають диплом вищих шкіл передвоєнних держав або одержали диплом у польських вищих школах. Це торкається осіб не-польської національности, однак цю саму мірку слід би прикласти і до Поляків. Цього домагається не лише принцип рівноправности, забезпечений конституцією, але й добро самої польської школи. Згідно з духом цих принципів я зголосив своїх сім поправок.

„Братерство в утравізімі“.

Врешті не можу не підкреслити ще одного моменту. Якось так дивно складаються обставини, що новелю до закону з 26. вересня приймають тоді, коли український нарід хотять наділити благодаттю у формі проекту з т. зв. комісії 4-х, а одночасно і проектом про шкільництво п. Станіслава Грабського. У своїм проекті п. міністр С. Грабський, політик-романтик, виходить з преміси, яка єднає для згідного співжиття польський нарід з українським, і тому все українське шкільництво хоче зробити утравістичним. У свій час ми матимемо нагоду сказати дещо ширше про цей преславний проект п. міністра та професора.

Однак нині мушу прирівняти цей проект п. Ст. Грабського з новелю, яку нині тут розглядають. І тому питаюсь панів: якже це ви-

глядати це утравістична школа п. Грабського у світлі закону з дня 26. вересня 1922 і у світлі нинішньої новелі, доданої до нього, коли ці дві устави виторжують штучно цілу армію польських учителів і одночасно мають на меті зменшити число кваліфікованих українських учителів? Чи не тому приймає нині новелю до закону з 26. вересня, щоби проект п. Ст. Грабського якнайшвидше і якнайкраще здійснити?

Преса.

Урядова мова у Східній Галичині.

В справі урядової мови в публичних установах у Східній Галичині обов'язували дотепер австрійські закони і розпорядки. Основою їх був поділ на мови краєві і мови в краю уживані. Мови державної Австрія ніколи не знала і німецька мова ніколи нею не була, хоч про це старалися пераз німецькі національні партії. Мовою уряду центральних властей, властей військових і жандармерії та залізниць була німецька мова. В Галичині внутрішньою мовою урядів (крім війська, жандармерії і залізниць) була мова польська, але галицькі уряди в переписці з центральними властями уживали все німецької мови. Про внутрішню мову урядування автономічних установ рішати вони самі і пр. більшість громадських урядів в наших громадах за австрійських часів урядувала та ще й досі урядує — в українській мові і в такій мові переписувалася і переписується з властями. Зовнішньою мовою державних урядів (за винятком війська, жандармерії і судів — отже мовою, в якій вони зносилися зі сторонами, були мови краєві (Landessprachen), якими у Східній Галичині були мова польська і українська, а на Буковині мова німецька, українська і румунська. Мовою в краю уживаною (landesübliche Sprache) була в Галичині мова німецька. Не була вона урядовою зовнішньою мовою, а в ній можна було вносити тільки просьби до публичних урядів, що мусіли ці просьби прияти. Доволі широко права мала наша мова у суді, бо нею мусіли списувати протоколи і правні акти для українських сторін і у тій мові видавати вирокі карні для кожного Українця, а цивільні тоді, коли позов внесено в українській мові.

Тепер те все змінено. Новими законами Тугута-Грабського вводиться польську мову яко мову державну (język państwowy). Нею мусять урядувати всі публичні установи, як державні так і автономічні. Права нашої мови у Східній Галичині (воєводства Львів, Станіславів і Тернопіль) звужено до мінімальних границь і скарикурировано, а польська практика не оставить з них в дійсности нічого. Українцям в краківському воєвідстві (Лемки) і в Холмщині та на Підляшю не признано навіть в теорії ніяких мовних прав. Всі зв'язки з центральними урядами і найвищим судом для всіх мають бути тільки в польській мові; за Австрію з Віднем могли ми зноситися в українській мові, а так само досі з Варшавою.

„Слово Польське“ з 16. ц. м. подає в передовиці обширну статтю, написану певне самим автором языкових законів, а своїм начальним редактором д-ром Станіславом Грабським про те, як будуть виглядати в практиці нові языкові закони. Є це свого рода інструкції і коментар, якого важніші уступи подаємо в перекладі. „Слово Польське“ пише:

А коли основою не є рівноправність мов краєвих, але практичне улекнення для Українців (Kubiońcy) порозумітися з властями, отже тепер ці закони усталюють, що подання в українській мові приймають тільки цивільні власті і адміністраційні уряди I і II інстанцій. За винятком почт,

телеграфів і залізниць. Всі подання до властей і урядів військових, залізничних, поштових, телеграфічних, а також до центральних властей державних мусять бути по-польськи. Це знову дотикає позовів судових, то Українці можуть їх вносити по-українськи в справах, що належать виключно до властивості судів львівського суду апеляційного. При тому позов в українській мові може вносити тільки Українець, оскільки вносить її через адвоката, то і адвокат мусить бути української народності. Адвокат Жид не може вносити позову Українцеві інакше як по-польськи, ані також адвокат Українець не може вносити позову Поляка по-українськи. Тепер кожний громадянин держави буде мати право протягом 14 днів від доручення йому українського позову жалати переводу його на мову державну і всі судові речення рахуються в такому разі від дати доручення цього переводу. Очевидно право жадання переводу на мову державну не можна обмежити тільки до Поляків. Його признано кожному, зарівно отже Українцям і Німцям і Жидом.

Виходячи з цього основного заложення, закон мусів уступити нічим неусаджену постанову, що на випадок українського позову розправа відбувається по-українськи. Тепер ціле урядування судів буде відбуватися завжди в державній мові.

В державній мові буде видаватися завжди також судові вирокі і всі відповіді властей державних і автономічних. А для улегшення Українцям зносин з властями, признано їм право жадання, щоби судові вирокі доручувало їм у двох мовах, а також право одержування відповіді на українські подання у двох мовах.

З огляду однак на окреме значіння Львова, полишається громадській раді рішення, чи допускає вона відповіді магістрату по-польськи рівнож в українським тексті. Оскільки такої постанови не буде, львівський магістрат буде відповідати сторонам тільки по-польськи.

Заразом устає боротьба про урядову мову в самоврядуваннях громадських, повітових і воєвідських. Теперішній закон виразно постановляє, що в будучности протоколи засідань громадських рад, рад міських, соймків повітових і воєвідських мусять бути ведені по-польськи, а на основі ухвали даного самоуправного тіла можуть бути ведені попри мову польську і в мові українській. На будуче мусять також самоуправні власті переписуватися з усіма державними властями в урядовій мові і по-польськи оголошувати свої оповістки з тим однак, що на основі окремих ухвал вільно їм переписуватися з іншими самоуправними властями одночасно і в другій мові, а також у своїх оповістках поміщати на другому місці український текст.

Наконець скінчиться сорокатисть ґрунтових книг. На будуче будеться їх вести тільки по-польськи.

Загальний вислід ухвалених соймом язикових законів є такий: Східна Мало-польська перестала бути краєм двох урядових мов. Мовою урядування державних і самоуправних властей а також судів є все і встоди польська мова. Не буде ніякого урядового акту, котрий би можна списати не по-польськи.

Може це бути прикре для українських сепаратистів, що не буде громад урядуючих виключно по-українськи, ані також виключно українських відповідей зі сторони урядів, що українські адвокати не могли б писати Полякам і Жидом позовів по-українськи, що не раз муситимуть на жадання пізаного долучити переклад українських позовів на польську мову, щодо урядів військових, поштових, телеграфічних, залізничних і міністерств будуть обов'язані писати по-польськи, що не буде розправ судових ведених по-українськи і вироків видаваних по-українськи, що не могли б робити вписів до ґрунтових книг по-українськи, що українські громади муситимуть звертатися до державних властей по-польськи. Є це однак консеквенція того, що Річпосполита є польською державою і що державною мовою є мова польська.

Стільки сказав вшехпольський рабін. Ми від себе здержуємося від всяких коментарів. Наміри Ст. Грабського і створених ним польських язикових законів такі ясні, що не потребують ніякого освітлення. Повстає нова пропаст між пануючими і поневоленними, а це для поневолених краще. С. Б.

З Уніі Товариств Лїги Націй.

Дрібні вістки.

Гравові шноди на Україні виказує на новий рік статистика в таких цифрах: цього року вибів ґрад 230.980 десятин засівів. Сама Катеринославщина втратила 75.000 десятин.

Франція запротестувала в Пекіні проти заключення Китаєм договору з Німеччиною.

Людendorфа вибрано головою національно-соціалістичної німецької партії на місце Гітлера.

В Москві почався зїзд третього професійного інтернаціоналу.

Італійсько-чехословацький договір зареєстрували італійський посол і голова чехословацького посольства в Берні у секретаріаті Союзу Націй.

В Китаю спричинив хмарою величезну повінь у провінції Гонан. Згинули тисячі людей. Пекін позбавлений всякої комунікації.

В Швайцарії зійшов зі шни електричний поїзд. Дотепер відкрито двох убитих і 20 важко ранених.

Болгарський цар Борис скликав коронну раду в зв'язку з політичною ситуацією. Він пропонує Царю створити коаліційний кабінет. Царю заявився проти такого проекту.

Замойський подався до димісії.

У військовому міністерстві у Варшаві доконано крадіжки важких військових документів із кабінету самого міністра.

Тугут виступив з "Визволення" і заявив, що не прийме теки міністра закордонних справ.

Пос. Васильчук поставив у часі дебат над новими повноваженнями для кабінету Грабського на пленум союму внесок на роз'яснення союму. Внеску не піддано під голосування.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проц. податок на "Рідну Школу", добачує дехто в недостатці екаективних. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

МАЛИН ФЕМІСТОН.

3 вакаційних типів.

1. Солом'яний вдівець.

Солом'яні вдівці попадаються найчастіше в літ і множаться як гриби з тою ріжницею, що чим менше дощів — тим більше солом'яних вдівців. Таланція зв'язала з цим типом дуже личини почування: спочування для бідної жінки. Нове покоління воліє добачувати в ньому героя, який сипає зі себе пуга. А що, як кажу, солом'яних вдівців є стільки, що грибів, то всіх родів не перемеш мов солом'я. За те всі вони складаються на один загальний тип: у кожному з наших знайомих, можете за помітити одночасно ознаки жертви та героя.

Від тижня обсервую одного зі своїх товаришів. Він так довго не здає: соб. справи з вартості своєї свободи, аж одного дня заявив:

— Знаєш, що варту свобода без грошей? Коли жінка виїжджає, тоді це коштує стільки, що кишеня лишається порожньою. І як можна бавити? за що?

Жінки самі розуміють вартість свого аміду. За те, що їх чоловік лишається сам, вони домагаються коптів на подорож, а тоді вже полишають їм... повну свободу. Мовляв: тепер покажи, що вмієш!

Кожний жонатий знає, як це приємно у погостях кімнатах вранці висипувати, а вночі скидати голосно черевки, що за російським глузувати собі вранці в ліжку з пізньої години, а вночі, у спізненій годині — з ліжка, — розкидати свободі по столах книжки та часописи, лишати відчинені двері та вікна і запрошувати до себе своїх товаришів, яких жінка не любить, тому, що "мають на нас злий вплив".

А найбільше приємності має солом'яний вдівець при зустрічі з товаришами, які ще не знають про його визвольну самотність.

Ех ти! — то ти сам? — ось-як! — або просто: ого! — всі ці товариські вигукі є висловом нетаємних заздрощів. Солом'яний вдівець почуває тоді, що на ньому спочиває тягар відповідальності — оборона його мужеської чести та незалежності.

Як важко двигати цей тягар, нехай служить приклад одного з моїх знайомих. Це рідкий зразок порядного громадянина. Хоча він зразковий муж, він ніколи не звернув би уваги на факт, що жінка виїхала. Але його товариші стільки разів висловлювали свою заздрість з приводу його солом'яного стану, що він почав щовечора ходити по каварнях та ресторанах: він не звик до нічного життя і мучився. А алкоголь розколював його ноги та голову. Пробував бідолаха один вечір залишитися дома, а товариші на другий день заревли: — Ось-як! то жінка виїхала, а ти починаєш ходити за чужою огорою, за чужою ґазеткою...

Солом'яний вдівець налякався як стракополох влізливих горобців. Ходив далі по ресторанах. Товариші навчили його рахувати з приємністю: скільки ще "днів свободи" залишилось йому. В останні дні ледві плентав ногами.

Прихлала жінка. Свіжа, бадьора, повна енергії. А муж як упав на ліжко — проспав 18 годин на добу. Що було, коли прокинувся — можете собі уявити. Злобні товариші кажуть, що аж солома з нього летіла...

І це природно. Тепер розумію: яким способом зі солом'яного вдівця стає звичайний муж.

Орест Ордан.

3 музичного руху.

Концерти Модеста Менцинського.

Вже понад десять літ ми його не бачили і не чули. А все бажали гаряче повитати між нами на нашій не своїй землі та налюбуватися мистецтвом Модеста Менцинського, який по смерті незабутнього великого співака Олександра Мишуги обняв у нас булаву першого та найкращого представника співацького мистецтва.

І несподівано з'явився Менцинський на нашому небосклоні — блиснув як світляний метеор, як мандрівна комета — і поблував у світ, щоби по довшій мандрівці знову вернутися до нас, питаючи сам себе словами Зіґфріда: "Wie kommt das, kehr' ich zurück?"

Модест Менцинський відвідав Львів у липні, себто у мертв'ячій сезоні, коли наша молоддь, яка дає найбільший контингент ентузіастів для справжньої краси та мистецтва — розіхалася на феєрі; приїхав він у мент загальної великої грошевої скрути, а головне серед нашої громади, у сезон, коли всі встали та концертні сали навіть на виступи таких слав як Дідур — світять пустками. Проте Менцинський міг справді повторити за Цезаром: veni, vidi, vici! — Ова концерт у Львові і у великій салі Народного Дому, і в салі Музичного Товариства ім. М. Лисенка, а також концерт у Перемішлі — мали таку сильну фреквенцію, що не помогло доставлення криса, багато відійшло під кас без карт вступу.

Нинішній Менцинський є на десять літ старшим від Менцинського передвоєнного. Який вислід тої ріжниці?

Дуже долатний — хоча й як це на перший погляд звучить парадоксально. Долотий тому, бо Менцинський придбав ще більше співачкої рутини, ще більше досвіду, а зберіг непорочну чистоту і видержаність голосу так, що блеск його голосних тонів я-ї усім співакам найскріше стає на перепоні — у нього просто захоплює та на овніє слухача.

Післярна дібрана програма концертів складалася з пісень українських, німецьких, російських та оверових виїмків. Як Менцинський співає М. Лисенка: Гетьмани, Дуни, Миняють дні — ми чули нараз і подивлялися, а ти, що не чули — передавали у сповозданнях. Лише співзвук з такою школою, з таким голосом, з такою інтелігенцією і з такою душею як Менцинський може так величаво інтерпретувати Шевченка та Лисенка.

Крім Лисенка та Січинського співав Менцинський три пісні С. Людкевича — давнішу "Червоно, брате мій" і дві мініатюри "Що мене хтось памятає..." та "Підуть втечу". Ці останні співав Менцинський у нас вперше. І хоча перша з них вимагає дещо більше ніжності та підходить краще під голос раг екселленс ліричний — то остання "Підуть втечу" передана Менцинським так достойно і з таким викінченням, що автор певно жовго довго ждатиме на другого такого як Менцинський інтерпретатора цієї преґарної "кровоавої пісні нашого народу".

У німецьких піснях панує Менцинський всевладир. Його знамените опанування німецької мови, поправна вимова і бездоганна дикція доповнюють красу цих співацьких перлин. Велике вражіння, може найбільше серед усіх чужих пісень зробила пісня Гречанинова: "Смерть". Менцинський просто засугестіонував його слухачів, які серед грошової тиші ловили кожний тон у фразі: "Всю в жіні неверно, смерть адна верна..."

Та найкраще виявився талант Менцинського у виїмках з опер Р. Ваґнера, а саме з Валькірії: "Winterstürme wichen dem Wonnemond" — з Танґайзера: "Romerzählung" і з Зіґфріда: "Schwertlied" як наддаток. Менцинський визначився як один з найкращих Ваґнерівських акторів усіх західних оперних сцен від Bayreuth-у почавши, не виключаючи Відня та Берліна.

І справді — треба було чути, як Менцинський подав нам з естради фразу з Танґайзера — Romerzählung: "Da sank ich in Vernichtung dumpf darnieder, die Sinne schwanden mir..." На салі замерли віддихи. А предінь перед очима слухачів стояв лиш вифрачений співак, а не зболілий пугник — хворий фізично і душевно Гайнріх.

Яка була би це велична краса почути цю саму фразу на тлі сценічних ефектів Ваґнерівського стилю. Та цим разом не довелось нам побачити Менцинського на сцені, хоча під цю пору у львівському міському театрі йшла Валькірія — а критика нарікала на обсаду партії Зіґмунта.. ліричними тенорами.

Публика, серед якої не бракувало й чужинців — прийняла Менцинського просто ентузіастично.

Гураган оплесків і оклики "слава", які з'являлися з першою появою Менцинського на естраді — довго лунали, заки співак прийшов до слова.

Дощ квітів сипався під ноги мистця — а сльоза радощів блиснула у неодому оці. Найкращий кіш цвітів з блакитно-жовтими стяжками передадо М. Менцинському М. зичне Товариство ім. М. Лисенка у Львові.

З'явився нежданно між нами, блиснув, засяв як метеор і знову полинув у світ далекий с паги перлини між чужих. А ми ждатимемо, ждатимемо кращих часів, а з ними нашого коханого і великого мистця.

Д-р Михайло Волошин.

НОВИНКИ.

— Згідно з традицією, до якої важко нам звикнути, вчорашнє число нашого часопису сконфісковано за цілу першу шпальту вступної статті, за кінцеві висновки статті "На межі католицизму і православ'я", за кілька рядків цитату з "Последних Новостей" у статті "Преса", за кілька рядків у вступі про "Порозовий суд у Львові" і кілька рефлексій з приводу висилки Авраменка в глибо Польщі.

— Доля українських в'язнів. Чотири роки українських селян засуджених осіню минулого року порозовим судом у Золочеві на кару довічного, тяжкої в'язниці, а саме: Миколу Огородника, Андрія Будника, Василя Пелю і Миколу Польового вивезено аж до тюрми в Хенцианк, кельського воєвідства. Всі вони, як відомо, покарані за акти саботажу в зборівському повіті, яких допущалися під проводом Вовка, що відповідав недавно перед судом присяжних у Львові. Положення в'язнів, як нам доносять, страшені. Приміщено їх поміж звичайними бандитами, поводяться з ними суворо, а кормлять так, щоби не скоро померли. На поміч а дому ув'язнені не можуть числити наслідком значної віддалі, зрештою це сини бідних селян заробітників. В тій самій тюрмі засуджені ще К. Ціховський і Семик, оба засуджені в так званому святоюрському проєсі у Львові.

— Мандрівні концерти піснотатки "Бандуриста" на провінції організує з початком серпня ц. р. кооп. "Український Театр" та Тов. "Бандурист" у Львові при ласкавій співучасті артистів Вип. І. Туркеничів. М. Винницького та директора

ОСТАННІ ВІСТІ.

З польського союму.

Союм ухвалив у третьому читанні закон про спіритусовий монополі.

Принято також у третьому читанні закон про повновласти урядові.

Появився внесок за виданням судові сім послів. На внесок комісії союм відмовив видання, а щодо посла Любарського, якому закинуто, що на вічу підбурював, рішено відіслати внесок до комісії, щоб дістати від прокуратури додаткові вяснення.

Наглі внески, поставлені послами Козубським і Хруцьким відложено.

Радіч убитий?

З Берліна доносять, що Радіч мав бути убитий в Москві. Мав його вбити старшина червоної армії, який давніше був старшиною в малярській армії. Вбійства мав доконати тому, що вважав Радіча небезпечним для населення Хорватії.

Знесення акцизу у Львові.

На передостаннім засіданні союму ухвалено знести акцизу у Львові і в Кракові.

Совіти і Китай.

Китай згодився на виміну дипломатичних послів з Совітами.

Війна в Бразилії.

Після вісток, які наспіли до Вілня з Буенос Айрес, положення в Бразилії є дуже поважне. Вулиці Ріо де Жанейро переповнені військом. Правительственні будинки стереже військо. До С. Павлю висилається дальшу поміч.

Клопоти з польськ. міністрами.

Польський кабінет міністрів переходить хоробу. Йде боротьба за міністерські теки. Висунено знову концепцію: Скинські як мін. загран. справ, Поніковські як мін. освіти. Концепція кабінету з Тугутом і Ст. Грабским упала. Є побоювання про кабінетну кризу.

Отворення льондонської конференції.

Мекдонельд отворив конференцію довгою промовою, в котрій представляє потребу порозуміння й звязаної з ним відбудови, ті трудності які стояли на дорозі до цього й мало не довели до нових репорозумін. Головне завдання конференції полагодження справи Німеччини: призначення її фінансової й економічної єдності, уділення їй позички, яка швидко усталить валісту й зрівноважить німецький бюджет та причиниться взагалі до економічної відбудови Європи. За те Німці повинні примінитися до ставлення їм дбанням. Мекдонельд вказує на велику відповідальність кожного, хто не доложити усіх зусиль для

Львів 5 зол., 1811. о. Бровко Мих Рунгви 10'33 зол., 1812. о. Метелля Сезерин Люблинець 5'17 зол., 1813. Волошинова Климатина і о. Волошин Микола Мокряні 13'17 і 13'33 зол., 1815. о. Матвіас Іван Яструбичі і о. Метик Юрій Белзень по 5 зол., 1817. Ситко Іван Львів 10 зол., 1818. Юрга Микола 8'33 зол., 1819. НН. через В. Дорошенка Варшава 10'50 зол., 1820. Карачевський Теофіл Рогатин 5 зол., 1821 1833 дванадцять членів з Тисьмениці, 1829. Турчинська Маруся Тисьмениця 5'50 зол. — Управа просить надіслати стало і систематично уділи і жертви, бо тільки д рогою систематичної акції цілого українського громадянства будуть зреалізовані завдання кооперативи.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська виладна тепер і золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назавіско, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

осягнення успіху конференції. Вкінці звернувся до представника Спол. Держав, підчеркуючи, що присутність його є свідомством доброї волі з боку багатого американського народу взяти участь у фінансових планах, які треба здійснити, щоб досягнути як найшвидче економічну відбудову Європи.

По промові Мекдонельда взяв голос Еріо і подякувавши йому в імени конференції за повитання, запропонував вибрати Мекдонельда на президента конференції. По Еріо промовляло ще кілька бесідників. почім президентом вибрано Мекдонельда, генер. секретарем сера Маврикія Генні. Вкінці вибрано три комісії в справі Німеччини, які розпочали свої праці вже пополудні.

Закон про безробіття.

Польський сенат ухвалив закон про безробіття.

Балканський готель.

Від якогось часу в полудневій Сербії, на пограниччю Альбанії, показувалися відділи, які нераз стіралися з югославянською сторожою. В останньому часі зліквідовано один відділ під проводом Азіма Бейти, по кривавій боротьбі, в якій згнуло 120 людей. Відділ розпоряджав великим магазином муніції і гранатів.

Присилайте склади на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

Посмертні згадки.

Теодор Сеник, ем. упр. нар. школи помер в Тернополі 18 червня ц. р. в 75 році життя. Покійний був учителем 42 літ, з того десяти літ управителем нар. школи в Тернополі, котру ще й досі звуть популярно школою Сеника. З його школи вийшло багато тернопільських Українців, що займають нині визначні становища в нашому громадянстві. Поза школою провадив велику паску і попри покійного о. Михалевича з Чернилової руської і Н. Мостякова з Мізуня був у нас найліпшим знавцем пасічництва. Перед

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

З'їзд абітуренток Ліцея в Перемишлі в 1924 р. відбудеться дня 5. і 6. серпня 1924 р. — Комітет. 81 2—3

Тов. Гавлюквіна, Шарювська Марія, Заремба-Самолевич подають адреси в справі з'їзду. — Ступницька, Клоковичі, п. Нижанковичі. 82 2—3

Тов. Дмитрашівна Олена зволнить подати свою адресу. — Наталка Алишкевич-Кулицька, Борислав — „Limanova“. 83 2—3

Звич заг. збори Кружка У. П. Т. в Комарні відбудуться дня 20. VII. п. р. о год. 3. попол. в льоклі чит. „Просвіти“ в Комарні зі слід. порядком: 1) Отворення зборів і відчитання протоколу з поперед. заг. зборів. 2) Звіт діяльності уступ. Старшини. 3) Вибір нової Старшини. 4) Внески і запити членів. — За Старшину Кружка У. П. Т. в Комарні: о. Т. Каш голова, О. Угурсько секретар. 91 1—1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

СИРОТА по о. Данилі Тявчакевичові, з Закомаря, сестра бл. п. Дра Костя Тявчакевича, просить о ласкаві пожертви на прожиток. Адреса: Неоніла Тявчакевич, Львів XV. Богданівка ч. 1. 2—3

І. Я. ПІТНИКІВ І РЕ. ОН. А. ІЕСЦЕНТІВ В ДОРІ над Пруттом, найзнаменитіші кліматичні місцевості в краю в відлі „Олена“ мешкання з цілим удержанням до винайму. Ближче подає заряд. 68 2—2

війною оснував в Тернополі перше Українське Краєве Товариство Пасічництво і став його головою. Війна, знищивши майже всі пасіки на Поділлі, була причиною, що цього фахового товариства досі не відновлено. Пок. Сеник тішився великою повагою серед тернопільського населення. Польські арешти не оминули і його. Арештований Полаками, по занятті Тернополя в 1919 р. сімдесятитиї стареший просидів п'ять місяців в таборі в Стшалкові. Сам свідомий Українець виховав у таких дусі і всі свої діти. В. Й. п.!

Вартоломей Фуртан, ем. упр. нар. школи помер в Тернополі дня 22 червня ц. р. в 66 р. життя. Довгий час був управителем школи в Бірках великих, опісля кілька літ в Купчинцях, а наконеч вже за польської влади короткий час у Кутківцях. Рухливої і веселої вдачі був серед селян дуже популярний, бо сам селянського роду, розумів всі струни селянської душі і умів по мистецьки на них заграти. Народними справами все живий, інтересувався і в провітньому житті Бірок великих відіграв визначну роль. Тому що був відомий в Тернопільщині як діяльний Українець, московська влада арештувала його і вивезла в Сибір. По позвалі царської Росії вернувся, як і багато Галичан, до Києва і працював там якийсь час в секретаріаті народної освіти. По повероті до Галичини, коли розвалилася Австрія, — заняв місце земельного референта в українському повітовому комісаріаті в Тернополі і на цьому становищу умів виявитися зі свого завдання. Реактивований по довгих заходах лиш короткий час пробував управителем нар. школи в Кутківцях, бо польська влада скоро його спенсионувала. Осів у Тернополі і свої сили присвятив праці в кружку У.П.Т., збираючи дати на Рідну Школу і займаючися організацією приватних народних шкіл. Вкінці звалила його тяжка недуга рака. Похорони його були великою українською маніфестацією. Караваном був замасний в зелені і убраний в килимий селянський віз, конвоюваний селянською бандерією з Бірок великих в козацьких строях і з січовими лентами. Над могилою виголошено кілька промов, в котрих змальовано діяльність небищика в громадянському житті. В. Й. п.!

Олеся Нотис, інжнір агрономії і управитель домен і лісів в Небиліві коло Переміської помер там же дня 6 липня ц. р. на чахотку в 43 р. життя, оставляючи вдовою жінку Євгенію з Ясеницьких і малого сина. Покійний, скінчивши перемиську українську гімназію, в часі своїх студій в земельній академії в Відні належав до діяльних членів студентської „Сичи“. Опісля вступив до державної служби в дирекції домен і лісів у Львові, а одержавши місце управителя в державних лісах у своєму крузі ділення старався помагати нашим селянам. Западав від давня на здоров'я і запропорений в карпатську глушу, не міг брати ширшої участі в громадському житті, хоч ним все пильно інтересувався. Яко людини гарного характеру оставив покійний ширший жаль і теплу згадку у всіх, хто пізнав його в житті. В. Й. п.!

УЧИТЕЛЬКА молода, пристійна, маюча, навяже переписку з мужчиною на відповіднім становищі. Тільки поважні рефлектанти одержать відповідь. Зголошення до Адміністрації під „Оябина“. 89 1—1

ПАННА симпатична, незалежна, з майном реальним бажає назавчати переписку в цілі матримоніальній. Першенство с'юмостійним фаховцем. Зголошення під „Оява“ до Адміністрації „Діла“. 90 1—1

УКІНЧЕНА СЕМІНАРИСТКА, з дому священничого, пошукче лекції найрадше у священника, може уділяти також науки гри на фортеп'яні і конверзації німецької. Адреса: Уряд парохіяльний Рибники, п. Поттори. 87 2—2

ПОШУКУЄТЬСЯ зараз госпостині до варення і заряду домашнього господаркою при бездітній священничій родині на підгір'ю. Винагородження після умови. Зголошуватись: Емілія Війтовичева, жінка парохів в Боднарі, почта Lipinki ad Biecz. 88 2—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Виділ філії Муз. Тов. ім. М. Лисенка в Стрию розписує отрим

КОНКУРС

на посаду учителя (—льки) гри на фортеп'яні. Платня після умови. Зголошення враз з поданням кваліфікацій надіслати на адресу: Проф. В. Котович в Стрию вул. Ковча ч. 2. п. дня 1.3. 1924 92 1—4

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміня
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

В справі хліборобської організації.

Найчисленніша у нас верства — верства дрібних хліборобів — в дійсності досі ще станово незорганізована. На кілька літ переп'ятою війною положено вправді основи під цю організацію в рамках краювого товариства „Сільський Господар“, котрий з львівського товариства в Олеську коло Золочева, оснований пок. о. Дуткевичем, розрісся в короткому часі завдяки організаційному хистові пок. д-ра Євгена Олесницького у велику організацію наших хліборобів, що густою сіткою своїх філій і кружків обняла цілу українську частину Галичини. Мали вони на меті передовсім практичні потреби нашого селянства, доставу кращого насіння, штучних погноїв, сільсько-господарського знаряддя і безпосередньої помочі хлібом у часі елементарних нещаст'я (неврожаїв, виливів і т. д.) вели при тім фахову освітню працю уряджуванням нарад в справах сільсько-господарських, курсів, веденням досвідних піль, зародових стаєн і т. д. Крім цього „Сільський Господар“ виступав перед державними і автономічними властями і установами яко репрезентант українського сільсько-хліборобського населення і заступав там його інтереси.

Організаційна схема, на якій тоді побудовано „Сільський Господар“ була у значній мірі копією тодішніх польських хліборобських організацій, що мали два окремі осередки у Львові і Кракові. До війни не було в Галичині окремих хліборобських палат, збудованих на підставі державних чи краєвих законів, які не було введено примусу для хліборобів належати до станової хліборобської організації. Приватні хліборобські товариства — у нас „Сільський Господар“ — вели в Галичині ті завдання, що деінде хліборобські палати або ради краєвої культури. Це признала держава, признав і край, тому з публичних фондів дотовано ці хліборобські товариства. Основою матеріального існування тов. „Сільський Господар“ були не членські вкладки, які в бюджеті головної товариства не відігравали майже ніякої ролі, але підмоги з боку держави. Були тут на цілій лінії співжиття і співпраця між тов. „Сільський Господар“ і державними зглядно краєвими чинниками, якого відпоручники засідали в різних комісіях і публичних установах.

З приходом польської влади те все засадничо змінилось. Остала вправді організація тов. „Сільський Господар“, але відпала в цілості — як зрештою і для інших українських інституцій — допомога з боку польської держави. Що більше. Довгий час завдяки відомим політичним умовам і неприхильності урядових чинників не можна було взагалі вести ніякої позитивної організаційної економічної роботи, бо навіть основування чи відновлення українських кооперативів стрічалось з поліційними репресіями. На додаток і катастрофа польської валюти і у значній мірі зв'язане з нею загальне зубожіння на-

шого сільського населення, що при відбудові своїх знищених війною господарств не одержало ніякої матеріальної підмоги з боку польської влади, не створили сприятливого ґрунту для віднови діяльності тов. „Сільський Господар“.

Між тим в останніх трьох роках ми таки рушили з мертвої точки в царині нашої економічної організації. Перебудовано кооперативи найнижчого ступня, надаючи їм відповідну до змінених умов організацію, покликано до життя повітові союзи кооперативів і довершується розпочату центральну кооперативну набудову. Відомо, вся ця праця іде поволі і з трудом, головю з причини малого розуміння у нас ваги тривкої економічної організації в кооперативних формах, як не менше браку готівки і помочі у публичних кредитових інституцій, до яких Українцям закрито доступ. Та мимо всього, поступаємо тут вперед.

Не рушив з місця тільки один „Сільський Господар“. Ще тут — у централі — проявляє він невелику роботу видавничо пропагандистичну, але в краю все завмерло. Перед нами сумна картина. Ні одна філія, ні один кружок „Сільського Господаря“ не проявляють ніякої діяльності, а принаймні не її зовсім не слідно.

Життєвий інтерес нашого народу домагається скорой віднови і на цьому полі. Організація „Сільського Господаря“ мусить віджити. Невеликий крок вже зроблено. Дня 15. п. м. відбулася у Львові нарада (на жаль, дуже мала числом) колишніх діячів „Сільського Господаря“, з якої комунікат подаємо на іншому місці, — і рішила перевести реорганізацію цього товариства та оперти її на співділання з нашими кооперативними установами. Місцеві організації „Сіль-

ського Господаря“, філії і кружки завізвано скликати загальні збори, щоби була статутова змога скликати загальні збори у Львові ще осеню ц. р. Є також бажання з загальними зборами відбутися рівночасно економічний візд.

Думка щаслива. У нас назріло стільки організаційно-економічних питань, що їх ще зовсім не розв'язано, або розв'язано лишень частинно, є така розбіжність в організації і діяльності центральних кооперативних установ, що те все треба чим скорше звести до спільного знаменника. На нашу думку — треба перевірити і дотеперішній статут тов. „Сільський Господар“ і головна рада цього товариства повинна приготувати статуту змін, відповідні до сучасних обставин і ще перед загальними зборами скликати окрему в цій справі ширшу нараду.

На одно одначе належить вже тепер звернути увагу. Тов. „Сільський Господар“ мусить остати по за обсягом політично-партійних експериментів. Цю справу підносимо д'ятого, що на останніх зборах деяких наших центральних економічних установ позакісові політичні моменти і гурткові котерії відіграли значну роллю, а аранжери іновачій не все рахувалися з вимогами на добро самої інституції. „Сільський Господар“ повинен остати осередком для сільсько-господарської культури і осередком для фахової організації українських дрібних хліборобів. Суто політичні кличі і домагання, зв'язані з сучасним економічним положенням нашого селянства, треба оставити нашим політичним партіям.

Так зрозуміла і послідовно переведена реорганізація тов. „Сільський Господар“ відновить і оживить його діяльність і приверне йому те передове значіння, яке фахова хліборобська організація повинна мати і має у кожного хліборобського народу.

Д-р Степан Баран.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)
Поміж двома стільцями.

Недавно я писав („Діло“ ч. 146) про три шляхи, на яких стала соймова репрезентація української людности в Річипосполитій Польській. Я не передбачав тоді, що виявиться ще один репрезентант, який стане на четвертий шлях. Таким репрезентантом показався посол-Росіянин п. Серебренніков, що 10. липня виступив у соймі в обороні інтересів тої „частини населення Східної Галичини“, яка „визнає себе приналежною до російської національності і вважає своєю мовою мову російську“.

Цікаво зазначити, що російська газета „За свободу“ майже одночасно з соймовою промовою п. Серебреннікова надрукувала докладну рецензію на львівський студентський журнал „Разсвіт“ і з великим задоволенням процитувала, що журнал „об'єднує в настоящее время вокруг себя всех галицко-русских студентов, стоящих на платформе единства русского народа“.

Ясно, що діло йде про один і той самий об'єкт — про славновісних галицьких москвофілів, вихованців старого Погодина, сумної пам'яті Флоринського, В. Бобринського, Маркова-Другого і т. и.

Важкий досвід навчив Наддніпрянців з великим застереженням ставитися до кожного Росіянина, так само як зі застереженням ставитися до кожного Поляка — Галичанин. Але здавалося би, що те-

пер польський соймовий дах ставить і Українця і Росіянина більш-менш під один знаменник, і тут вони вже можуть обійтися без загостреної боротьби та забути про минулі страхоття „єдиної неделімої“...

Так, здавалося би, але на ділі виходить щось іншого, бо справді що може означати оборона на Галицькій території тих, що „стоят на платформі єдинства рускаго народа“?

Прошу зауважити, що це не є оборона певної побутової групи, певного гуртка людей, які захоплюються чужою національною культурою і бажають прилучитися до неї — на зразок, скажемо, Гоголя, що не міг з'ясувати собі, яка в його душа: українська чи московська, або Коноленка, що з власного визнання став Росіянином лише в зв'язку з умовами життя. Ні Гоголь, ні Короленко не заперечували існування окремого українського народу, а тут перед нами люди, які його цілковито негують, які поділяють національну ідеологію найлютіших ворогів українства, які принципово стоять на ґрунті не тільки єдиної неделімої Росії, але єдиного неделімого „рускаго народа“. Це значно гірше, ніж перше. Нема Українців, нема Білорусинів, нема ні української ні білоруської мови, — є тільки дрібні відмінки Москвина та „южно-русское“ чи „б'лорусское“ наречія рускаво языка. Хай учені тримаються іншої думки, хай Петербурська Академія Наук офіційно свідчить про окремішність і самостійність української мови — це їх не обходить! Вони мусять розкладати рідний народ, мусять плюгавити його національно-державні та культурні змагання, його історію, літературу, мову.

Дозволю собі ухилитися трохи в бік і пригадати слова великого російського вченого академіка Фед. Корша, що був одним з авторів славетної записки Академії Наук про українську мову: „Не розумію я тих галицьких москвофілів — що то за люди та чого вони прагнуть!“ І далі він давав їм дуже неприємну кваліфікацію, хоча сам був справжнім русаком та великим московським патріотом.

Я близько знав покійного академіка і з цілковитою певністю можу засвідчити, що він у жадному разі і при ніяких обставинах не взяв би на себе репрезентацію „галицко-русских людей“, бо вважав їх лінію хибною та шкідливою і для української і для російської справи.

А от п. Серебренніков таку репрезентацію, нічтоже сумняся, на себе приймає і зовсім не турбує

Пр. 663/24. В Імєні Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 153 з дня 15. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Закони“ а) вирази з титулу по слові „Закони“, б) уст. м. слов.: непольських народів а) цілком ясно, ц) уст. м. слов.: державної мови і під сонцем, д) уст. м. слов.: університет і пресові закони, е) речення м. слов.: відносини і а) такі. 2) в обороні українського шкільництва уст. по слов.: громадянства до кінця. 3) Польська провокація речення м. слов.: дописи і вправді, містить в собі стово ал 1). 3) дописи з § 65 а) 2.

к., ад 2) провини з § 300 зак. кар. узнав доконану в дни 14. липня 1924 року конфіскації за оправдану і заряди знищення цілого накладу і видав по думі § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторові тої часопису, щоби це рішення помістив безплатно в найближчій числі і то на першій сторінці Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 х 1863, а іменю засудження за переступство на гривню до 400 алп. — Львів, дня 15. липня 1924.

(Підпис нечужий)

Проти замирення Європи.

Промова посла С. Хруцького при обговоренні уставу про шкільництво, судівництво та адміністрацію для національних меншостей.

Гасла національності.

Високий Сойме! У XIX. столітті з винятковою силою виявився в Європі національний рух, приймаючи щораз більші розміри і зростаючи на базі. Остання світова війна і зв'язана з нею російська революція дали перевагу цій національній ідеї — виставили гасло самовизначення народів. На основі цього гасла повсталі ціла низка національних держав, а між ними і Польща. А проте гасло самовизначення народів не приклали вірно до всіх народів, поневолених до цього часу, тому повоєнну карту Європи не дуже-то добре повипізували зі становища цієї ідеї. Ось і причина не певного миру, хвилювання, в якому на прогледі п'яти років живе вся Європа.

На те, щоби завести мир в Європі і в усьому світі, стають проти себе два різні проекти, два світоглядні ворожі собі. На арені світової політики йде боротьба двох народів; з одного боку стоять більшовики, з другого Мекдонелд, Еріо, Масарик і інші представники демократично-соціалістичної Європи. Одні і другі прямують до того, щоби весь світ збудувати на підставах своєї ідеології, при чому дуже цікавим є те, що оба ворогуючі табори з великою дбайливістю ставляться до національної ідеї та гасла самовизначення народів. Більшовики і в своїй внутрішній і в зовнішній політиці виразно ґрунтують свою політику на національному русі. У себе дома вони створили республіки: українську, гатарську, башкирську, грузинську та інші. У своїй зовнішній політиці більшовики змагаються до створення в усьому світі союзу комуністичних національних держав.

Його те, що він ірсо ірсо стає у ворожий нам табір.

Правда, що п. посол Серебренніков дуже радо декларує своє щиро-прихильне відношення до так званих „славянських меншостей“ в Річчосполитій Польській, але коли це відношення базується на ідеології галицьких москвофлів, на засаді „єдиної-неділимої руської народи“, то від таких дружніх обіймів хай боронить нас Господь!...

Senex.

Ось-чому більшовики виступають скрізь як прихильники національного руху і не диво, що на китайській мові слово „большевик“ перекладено як „приятель народу“.

Союз незалежних республік.

Цій ідеології та практиці більшовиків ворожий їм табір силкується протиставити іншу ідеологію та інший план світового ладу та устрою. Світ повинен складатись з незалежних демократичних національних держав, які згідно з ідеєю мирного співжиття народів творять Лігу Народів, яка рішає всі їх суперечки та непорозуміння. Оба ці табори виступають однаково в імені замирення Європи та всього світа. І оба вони рахують — а це ще важніше — що ніколи не може настати мир, доки не заспокоять домагань національного руху. Право народів на самовизначення стає таким робом складовою частиною обох ворогуючих таборів, ідеології та практики.

Польща у цій боротьбі світових сил мусить виразно стати на одному або другому боці. Польща створена на принципі права народів на самовизначення, в імені пацифікації на сході Європи, як довго йти не по лінії загально-європейської політики, до того часу буде потрібна та корисна для Європи і людського поступу. А ця загально-європейська політика йде в напрямку створення Ліги Народів у розумінні союзу незалежних демократичних національних республік. Згідно з цим змаганням слід вирішити справу народів українського та білоруського, які всупереч власній волі, з ходом подій, найшлися в межах польської держави. Інакше Польща стане джерелом постійного неспокою на Сході Європи. Польща, яка завдає своє існування правам народів на самовизначення, повинна вшанувати та признати це право всім іншим народам, а тим самим і українському.

Право до самостійності.

40-мільоновий український народ на протязі своєї тисячолітньої історії незалежно створив самостійну державу. Підчас останньої світової війни український народ на-

ново проголошує свою державну незалежність, але в обороні своєї самостійності як стій мусів почати завзяту боротьбу на два фронти. Боротьба була понад його сили і укр. народ, в наслідок його нещастя, розшматовано на чотири частини. Лише одна з них користується самостійністю у своєрідній формі. А проте український народ не зрікся своїх змагань до створення єдиної, самостійної держави, в яку ввійшли би всі відорвані частини укр. території та українського народу. Море м крові Україна купила своє право на самостійність. І це право здійснити вона раніше чи пізніше. (Оплески на лавках меншостей).

З цього становища український народ міг би спокійно перейти до денного порядку над проектами Комісії чотирьох і над іншими експериментами, які роблять над ним. Однак деякі з цих проектів мають у собі моменти, проти яких ми мусимо заперечувати в якнайкатегоричнішій формі.

(Докінчення буде.)

Наддніпрянська Україна.

Електрифікація.

На першій Всеукраїнській конференції електропостачання рішено використати Дніпрові пороги для постачання електричної енергії. Подрібно розроблений проект у цій справі предложив проф. інж. Олександрів. Робота біля будови величезної електричної станції триватиме, згідно з проектом, шість літ. Мають побудувати великі басени та канали, а на них турбіни. Ця справа є безпосередньо зв'язана з невинною плавбою по Дніпрі, на всьому просторі, не зважаючи на пороги. Під усі будови, канали і т. д. треба зжукити кілька тисяч десятин землі вздовж порогів. Коли цей план зреалізується, то станція зможе постачати електричну енергію для величезної маси міст і сіл по обох боках Дніпра та для всього українського промислу в Катеринославі, Кривому Розі і т. і. Всеняке підприємство носить назву „Дніпрострой“, що нагадує „Волжострой“ у Московщині. Там ведуться вже роботи для електрифікації кілька літ. Значці кажуть, що „Дніпрострой“ далеко перевищить „Волжострой“, буде менше коштувати і скорше зреалізується.

Щоби читачі могли уявити собі всю цю працю, наведемо деякі цифри. Проект проф. Олександрів-

ва каже: Пороги Дніпра покриваються одною греблею, коло села Кичкас і напір води, якої рівень досягає 36 метрів, дасть можливість одержати силу гідростатичної на 650 тисяч кінських сил при використанні мінімальної течії Дніпра. У першу чергу має повстати 6 водних турбін, сила яких разом виноситиме 300.000 кінських сил. Станція буде побудована на правому березі Дніпра. Передача енергії буде йти від неї в кількості 110.000 вольт на Запоріжжя (був. Олександрівськ), Нікопіль, Кончий Ріг, Пятихатка і Каменський-Катеринослав. У другу чергу передача енергії на 150.000 вольтів піде до Нікополя, Бєлзислава, Херсону та Миколаєва, у третю чергу до Грішину. На лівому березі побудують шлюзу, що матиме чотири камери, кожна 235 метрів довга і 17 метрів широка. Площа землі залита водою виноситиме 16.700 десятин. Глибина Дніпра по здійсненню проекту дійде до 4 метрів на просторі від Олександрівська до Катеринослава. Вартість робіт першої черги, згідно з кошторисом, виносить 144 мільйони карбованців золотом.

До американських виборів.

1. Вибір президента.

Одною з важливіших, недалеких подій, що цікавлять живо пресу загальнополітичну оліцію цілого світа — є недалекий вибір президента Зєдинених Держав Півн. Америки. Від довшого часу читаємо в усій майже світовій пресі звідоцлення у зв'язку з цією справою, чуємо про назначення кандидата партії республіканської, дотеперішнього президента Куліджа, а в останніх днях також і кандидата другої політичної партії — демократичної — Джона Дейвіса (Davis, якого не треба змішувати з автором нового репараційного плану для Німеччини Daves-om).

Відколи Зєдинені Держави вбилися на чільне місце у ряді найбільших світових держав, відколи стали віртелем усіх майже інших держав та стягнули до себе переважну частку загального світового запасу в золоті, з цього часу кожна подія, що може мати свій вплив на їхню загальну політику, мусить з konieczности інтересувати усі інші держави. — Можна справді сказати, що розв'язка економічної ситуації а тим самим і політичної в Європі лежить у руках Америки. Як до цього часу, то її становище

ЕВГЕН ОНАШЧИН

Лист з Риму.

Заспокоєння Італії і римська температура.

(Докінчення.)

2. Роспалення в повітрі.

Але я не заздрю цим людям. По перше, як запевняють, цей вугрішний пал — річ не вельми надійна і одного дня може цілком вигаснути. А по друге, мені дали надійний засіб триматися проти наступаючої спеки. Засіб дуже простий і геніальний — не думати! Не думати про спеку — значить її не відчувати. — сказав мені один філософ. Все питання полягає лише з тому, щоби не думати.

І хоча мені самому це майже ніколи не впадалося, я рава всім знайшав цей єдиний геніальний засіб і мав великий успіх, і мав чудові хвилини втішеного задоволення. Сидячи в каварні, я жагуче спостережав перехожих і з насолодою слідкував за поважним паном, великим чабе в міністерстві, який, як ні намагався, ніяк не міг зберігти єдиної своєї доброї прикмети — поважно триматися. Голова в нього хитається, рот широко роззявлений, постає зігнута, комірець змінює і мокрий, а сам він важко садає втирається.

— Не думайте! — кричу я, — не думайте!

А він витріщує очі і дивиться на мене каламутним зором. Бідолоха, він дивно вже нічого не думає! — І після цього є ще люди, які хотіли би, щоби я говорив зле про спеку. Та як це можна! В наші часи класової диференціяції і загострення соціальних нерівностей, лише наша чарівна римська спека з успіхом нівелює людськість, зводячи їх до одного знаменника і не продаючи ані привілеїв, ані концесій. Коли термометр починає скажжено дертися вгору, щоби досягти максимальної точки, людськість з задоволенням повертається до щасливого первісного стану і затрачує величезну частину своєї пихи, почувачи, що може легко дійти до стану справжньої ріднини, після чого зостанеться лише одно: випаритися.

Але щоби бути цілком об'єктивним і не викликати зайвої заздрости у громадян інших міст Італії, треба сказати, що така приємна спека буває у нас не цілий день. Ні, ні! Бувають години вранці, власне удосвіта, після других півнів і до перших трамваїв, коли випадків соняшних ударів майже не трапляється. Люде мають повну можливість подорожувати по вулицях, не залишаючи слідів зливого поту. Автомобілі можуть бі-

гати, не прилипаючи гумою до бруку, і можна навіть без особливого ризику перейти через дорогу, не залишивши в асфальті своїх ніг. Отже кілька годин цілком вільного руху...

Але потім починається справжній римський день, без підробок і будь-якої хвальщі. Вулиці перетворюються в розпалені коридори, де ви задалегідь знайомитеся з температурою пекла, будинки — в печі, площі — у великій жеврії. Починає припікати.

Одна з найбільших втіх, яку може дозволити собі в такі дні шалений Римлянин, — це — спинитися на площі св. Петра, зняти капелюх і на протязі кількох хвилин уважно розглядати статуї на величезному фасаді та на Бернінській колюнаді. Справжній-ж знавець справи, щоби побільшити насолоду, випивають ще наперед чашку горької кави, а їхні друзі попереджають найближчу статистику Швидкої Допомоги, щоби була на поготові.

Про час після обіду вже нема чого й казати. Певно, коли би вам довелось побувати в раю, ви би не зазнали більшої втіхи: після довгого, щирого й марного змагання з тьмами єгипетських... чи то пак, римських, неможливо настирливих мух; після широкі праці над обідом, який в усіх ресторанах, чи великих чи маленьких, чи в центрі чи на периферії завжди подають

тепер напів звареним, в певності, що він довариться на тарілці — як воно справді й буває, — після другої чи третьої чарки золотомрійного фрассаті, ви нарешті виходите на вулицю, безмірно здивовані, що навіть рахунок не нагнав холоду, і починаєте ваш післяобіденний моціон. Ах, яка розкіш!

Я не знаю, чи ви були коли в Африці, в справжній екваторіальній Африці, на краю пустелі, такої жовтої-жовтої, ніби пройденної воднем, де верблюд падає навколішки і відмовляється простувати далі, де служники ховаються під його худий живіт у марній надії знайти щось подібне до тіні, де сонце спинається просто над вами і, не знати чого, в вас уперто вдвляється, і одна-одніська пальма на далекому ясному обрії, як чорнильна чудернацька пляма на блискучо-білому пергамені, сторчить проти неба. Я не знаю, чи були ви в такій Африці.

Але як не були, — приїздіть до Риму. Не спізнюючися, негайно! Була би велика шкода, якби ви спізналися! Побачите Африку, пустелю, пальму і Святе Місто. І не треба вам великих видатків на подорож і не захворієте на морську хворобу.

Я вам раджу: приїздіть мершій до Риму!

ОСТАННІ ВІСТІ.

дупроти Європи все ще, коли не зовсім негативно — як це було по політичній упадку Вільсона — то з кожним разі виживає. Воно може змінитись хіба по виборі президента себто в падолисті. Що вже сама особа президента надає напрям політиці, на це мали ми багато доказів в історії Америки від кінця 18-го віку аж до найновіших часів. Досить пригадати загально знані імена президентів як Вашингтона, Монро, Джексона, Лінкольна, Клівеланда, а вкінці Вільсона.

Для ближчого пояснення цієї справи не буде зайвим подати тут важливі постанови американської конституції, що не в одному ріжняться основно від конституцій європейських держав.

Передовсім переведений у ній до найдалших меж можливості розділ влади виконавчої від законодавчої. Вся виконавча влада (екзекутива) належить до президента, який призначає самостійно і згідно зі своєю волею державних секретарів, себто міністрів. — Секретарів не можна навіть покликувати зпоміж послів, вони є відповідальними тільки перед президентом і не мають права законодавчої ініціативи ані навіть права бути присутніми на засіданнях конгресу, з яким комунікуються тільки за посередництвом комісії. Становище самого президента до конгресу має характер позитивний і негативний. І так згідно з усталеним звичаєм він не може промовляти до конгресу особисто, зате має право в своїх відписах (messages) поручати його увазі все те, що вважає за вказане в данім моменті. Ці відписи мають нераз дуже велику вагу, бо ними промовляє президент понад головами послів до цілого народу і якщо нарід признає його бажання та погляди вірними, тоді він має за собою голос публичної opinio. — Коли президент є противний якомусь запові ухваленому конгресом, тоді має право на протязі 10 днів заложити проти нього своє „veto“; шойно коли обидві палати конгресу себто палата послів та сенат вдруге ухвалюють цей самий закон і то більшістю двох третин голів, шойно тоді стає він обов'язковим. В практиці „veto“ президента рішає звичайно про долю закону, бо зваживши факт, що дві головні американські політичні партії себто республіканська і демократична мають звичайно майже рівну силу в конгресі — важко знайти таку кваліфіковану більшість $\frac{2}{3}$ голосів.

До президента належить також призначування суддів, при чому греба завважити, що становище суддів у політичному житті Америки є дійсно вимково важне. До них належить не тільки цивільне та карне судівництво, але також право вирішування спірних справ між горожанами і урядом або державними урядовцями. Це значить не тільки право розслідувати легальність розпорядків, але також і легальність самих законів та їх згідності з конституцією. — Перед суд вносити можна жалобу щодо неконституційності якогонебудь закону, а коли він визнає його дійсно таким, то має право уважати його тим самим за неіснуючий.

У справах закордонної політики має президент рішення значіння, бо він веде всякі дипломатичні переговори та підтримує дипломатичні зносини з іншими державами, які правда, підлягають конгресу Сенату, однак шойно по їх закінченню, отже звичайно вже по доконанні факті.

Взагалі можна сказати, що коли вже не сама конституція, то в кожному разі її інтерпретація, а ще більше практичне примінення її законів дають президентові більшу фактичну владу, як неодному конституційному монархові і тому зараз називають З'єднені Держави Америки президентською мо-

Хто буде наслідником Замойського.

Відколи кандидатура Тугута на міністра закордонних справ у Польщі відпала, кружляють найрізноманітніші поголоски про нових кандидатів. Найбільше шансів має Тит Филипович, визначний ППС-овець, який тепер є послом у Гельсінгфорсі.

Новий уряд в Австралії.

Федеративний уряд упав 46 головами проти 16. Новий кабінет складає робітнича партія.

Заворушення в Лізбоні.

Республіканська партія звела велику боротьбу з поліцією. 8 вбитих і багато ранених.

Димісія сербського кабінету.

Пасіч зголосив свою димісію. Новий кабінет складає Милошевич.

Якщо конференція поведеється.

На випадок успіху льондонської конференції слідуюча конференція складалася би лише з міністрів фінансів поодиноких Союзних держав, з метою вирішення способу: як Німеччина має сплатувати довги.

Всесвітнє розброєння.

Англійський уряд повідомив Лігу Народів про намір скликати конференцію всіх держав світа для обговорення способів загального розброєння. Учасниками мали би бути також народи, що не належать до Ліги.

Заворушення в Персі.

Підчас заворушення у Тегерані вбито американського консуля.

Евакуація Рури.

Згідно знайновішим відомостями з льондонської конференції, француско-бельгій-

ський внесок в справі евакуації Рури зміряє до слідуючого: на протязі 20 днів послідувала би військова евакуація Рури, а потім на протязі 2-ох місяців загальна ліквідація француско-бельгійської адміністрації під умовою, що плян Доза буде зреалізований. Виїмок творили би залізниці, де на мостових причіпках у Тревірі, Кольонії та Аквісграні остала би деяка кількість француських і бельгійських залізничників до моменту виконання всіх зобов'язань Німеччиною.

Димісія грецького кабінету.

По дуже бурливих нарадах над загальною політикою уряду, парламент відмовив довіря кабінетові, що спричинило, що цілий кабінет подався до димісії. Новий кабінет піднявся утворити Кафандаріс.

Америка остерігає.

Американський уповноважений на льондонській конференції Оуен Янг (Young) заявив, що конференція мусить скінчитись успіхом, якщо Європа не має стати перед фінансовою катастрофою.

Загально-європейська залізнична конференція.

З початком вересня відбудеться у Варшаві загально-європейська залізнична конференція в справі розкладів їзди.

Німеччина і льондонська конференція.

19. липня конферували окремо Еріо з Мекдонельдом у справі участі Німеччини в конференції. Мекдонельд був за тим, щоби Німеччина зараз взяла в конференції участь а Еріо годився допустити німецьку делегацію на таких самих умовах як це мало місце в часі версальських переговорів

нархією. — Однак вибір президента набирає ще більшого значіння через те, що фактично приходить разом з ним до влади та політична партія, яка зуміла перевести вибір свого кандидата на це найвище становище.

Згідно з конституційним законом вибирають президенти поодинокі держави (стейти) на виборчих зборах у кожному стейті зокрема — кожний стейт вибирає стільки виборців, скільки висилає на конгрес сенаторів та послів, однак ні сенатор ні посол — ніяка особа, виконуючи якийнебудь державний уряд не можуть бути вибрані виборцями. Виборці збираються відтак у кожному стейті окремо та віддають голоси на президента і його заступника. Олісля відсилають усі листи голосування на руки президента Сенату, який отирає їх у присутності Сенату та по-сольської палати і заряджує обчислення голосів.

Той, хто одержав абсолютну більшість, стає президентом. Коли нема такої більшості, тоді вибір переходить на палату послів, яка вибирає президента, однак тільки зпоміж трьох кандидатів, що одержали найбільше число голосів при першій голосованні виборців.

(Продовження буде.)

Д-р Я. Олесницький.

Розплата.

(Лист з табору).

Трагедія української армії, що була інтернована в польських таборах, наближається до останньої своєї межі. Дня 31. липня ніякі табори вже більш існувати не будуть а рештки людей, що ще залишилися на цих гнощих людських стражданнях й конань, зводяться в одне місце, в був. калішський табір, і там для них відгороджується куток, але пайка вони вже не будуть отримувати. і вла-

один з таких бідолахів, сухітник, виснажений на польській роботі, тут таки під табором помер на смітнику.

Дуже гірко, що українська парламентарна репрезентация мало цікавиться цими нещасними жертвами чужих і своїх помилок. Вони не знають, де тепер шукати порятунку і вже з власної ініціативи звертаються до варшавської радянської місії за дозволом повернутися додому, але большевики категорично відмовляються їх брати. „Коли, мовляв, совітська влада зверталася до вас з пропозиціями їхати на Україну — ви відмовились, так тепер пропадайте у Польщі, ми до вас жадного довіря й жалощів не маємо!“

Кидаються емігранти за порятунком і в протилежний бік — до Польків, до недавніх союзників, що в останнім часі навіть особливе товариство заснували, аби виплатити „дуг відзачності Українцям“... Так, звертаються й сюди нещасні емігранти, але поважних наслідків це не дає: товариство випустило проречисті відозви, за підписом найвидатніших представників „лівиці“, та цього замало для соток голодних, обдертих, виснажених і хорих людей.

Вони просять одежі, поживи, ліків, а хто в стані працювати, то й роботи. Дрібними датками можна урятувати на якийсь час окремих осіб, але це справи не розв'язує. Тут потрібна ширша й поважно zorganizована допомога.

Чи прийде вона до нас? Звідки? Коли?...

К. Г.

Дрібні вістки.

На льондонській конференції по-становила т. зв. перша комісія прийняти до складу репараційної комісії американського представника в характері рішення, чого судді в спірних справах. В Німеччині вістка про це викликала нетаємне задоволення. Суддею мав би бути Овен Йонг.

Канада і Ірландія закомунікували льондонській конференції, що вони не будуть себе вважати ніякими постановами конференції, коли їхні представники не будуть допущені до участі в ній.

II. Інтернаціонал, що відбувся тепер конференцію в Астердамі, заявив за проведень в життя пляну Доза і за негайним зняттям окупації Рури та за участю німецького представника на льондонській конференції.

В Білгороді арештовано 25 комуністів, між якими є їхній провідник д-р Ленель.

Німецький уряд вислав до Мекдонельда пропам'ятне письмо в справі льондонських переговорів.

Де Валера випущений на волю з наказу ірландського президента Кострейва.

В Берліні арештовано двох єгипетських студентів, нібито учасників атентату на Загілю Пашу.

В Римі помер внак великого Гарібальді, генерал Річіотті Гарібальді.

У Бразилі революція продовжується. Офіційні комунікати твердять, що ініціатива перейшла тепер в руки державних військ. Повстанці нібито уступають. Неофіційні вісти протилежні.

НОВИНКИ.

— Витннво вчора не сконфісковано нашої газети.

— Місцева хроніка. — Трьох осіб покусали вчора у Львові собаки; менш-більш десяти осіб побився так, що мусіла вмішатись у це поліція; стільки було крадіжок; п'ять нещасних випадків; дві пожежі. І скажіть ще, що Львів невелике місто?

— Літня хроніка. В південній Африці в Кап, страшенна спека та посуха. Голова уряду видав наказ призначити один день на молитви та пошту, щоби прохати у Бога помочі перед сараною та посухою.

— Горять ліси у лісах Колумбії і на Уралі, влада і тут і там є безрадна.

— Політичне вбивство в Палестині. В Єрусалимі невідомими злочинцями вбито відомого жидівського громадського діяча д-ра Гаана, родом з Голландії. Вбитий з початку свого приїзду до Палестини займав видатне становище між сїоністами. Однак пізніше завдяки особистому конфліктові перейшов до табору крайньої ортодоксії і вступив до організації „Агудас-Ізраель“. У ній занав він дуже вороже ставився до відношенні до сїонізму. Він жив у Палестині в характері кореспондента англійського щоденника „Дейлі Експрес“. Його кореспонденції демаскували ексцеси сїоністів у Палестині та спричинили страшенне обурення між тамтешніми сїоністами. В деяких сїоністичних органах по-

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Кonto почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в ираю 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7-50 зл., Німеччині 7-50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунія
150 лей, Болгарії 7-50 зл.,
Австрії 7-50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Визнання радянської влади.

Справа визнання de iure Союзу Радянських Соціалістичних Республік посувається тільки дуже поволі вперед. Попри ряд малих держав, що у світовій політиці не мають значіння, визнали вправді СРСР і деякі держави великої антанті (Англія і Італія), але покищо це визнання має радше формальний характер. Нормальних взаємин — торговельних і консульських — досі таки ще не наведено і совіти по правді є ще далі відділені китайським муром від культурного світа, що мало має відомостей про фактичне положення на Сході Європи.

Критичні внутрішні відносини в СРСР, головню на господарському полі і неможність повної відбудови господарського життя власними силами змусили керівників радянської влади до зміни своєї тактики внутрі і назовні.

Розпочато нову економічну політику (неп.), що у деякій мірі ліквідувала основи комуністичної господарки і причинилася до зменшення господарської руїни та безладдя.

Селян оставлено у спокійному посіданні землі, що припинило загрозу з їхнього боку новій владі. Інтелекцію і „спеців“ запрошено до роботи в державних установах і змусено до безоглядного послуку. Рівночасно вислано політичних і торговельних емісарів до західної Європи, що підготовляли ґрунт для навязання правильних взаємин між „буржуазною“ Європою і революційним СРСР.

Це була тактика офіційна на європейському ґрунті. Неофіційно висланники правительства СРСР і тісно з ним зв'язаного комуністичного інтернаціоналу приготували великим накладом праці і гроша комуністичний переворот, використавши зручно скрутне економічне положення, в якому опинилася велика більшість європейських держав. В одного боку замирення з „буржуазними“ урядами, з другої сторони підготовлювання світової соціальної революції під проводом комінтерна були вихідними точками в діяльності закордонних представників СРСР.

Показалися вони несогрішими дипломатами. Допомогли Туреччині перечекнути севрський договір і перші зробили тим вилім у парижських повоєнних договорах. Скріпивши сильно свої впливи у Хіві, Бухарі, Афганістані, а навіть в Персії, та розвинувши протиянглійську пропаганду у Східних Індіях стали поважно загрожувати світовому пануванню британської імперії. Спів з Китаєм закінчився радянсько-китайською дружбаю, якої вістря звернене очевидно проти Японії. Одним словом, на азійському терені теремогли вповні більшовицькі дипломати.

Не лишилося це без впливу на Європу. Великий економічний застій, що його у значній мірі можна усунути щойно відбудовою економічного життя в Радянському Союзі, виборча перемога лівіших політичних угруповань в цілому ряді європейських держав, а передусім перемога в Англії робітничої партії, спричи-

нили формальне визнання радянської влади. Зробив це перший керівник англійського робітничого правительства — Мек Донельд і майже рівночасно з ним шеф італійського уряду — Муссоліні.

Природна річ, що Франція не могла остати даліше на своєму неприєднаному становищі. Радикальні елементи одержали перевагу при виборах, а шеф покликаного ними кабінету заявив на вступі, що блищим його завданням буде визнання Францією совітів de iure.

Від цієї хвилини минуло кілька тижнів і проголошене Англією і Італією визнання СРСР на практиці не дало ще ніяких вислідів. Недовіра до політики СРСР і острах перед комуністичною пропагандою, якої більшовицькі офіціози, як виказує практика, таки не виреклися, а що найважливіше, брак полагдження німецької репараційної справи, відсунули на якийсь час фактичні взаємини Заходу зі Сходом Європи. Не без значіння є тут і зміна внутрішньої політики економічної СРСР, відворот від політики непу і прихід до голосу скрайних течій у комуністичному таборі.

Пробним каменем було домагання Англії прийняття зобов'язання царської Росії урядом СРСР, і заплати передвоєнних довгів. Зразу радянські представники і чути про це не хотіли, жадаючи за це для себе інвестиційних позичок у заміну за уділення економічних концесій. Справа остаточно не рішена.

На чергу європейської політики вибилося німецьке питання. Комісія знавців під проводом Американця Доу (Dawes) виробила проект, що готов усунути на випадок його прийняття загрозу нового світового удару в найближчих роках. Над цим саме тепер радить окрема конференція в Лондоні. Згідно з цим проектом Німеччина, піддавшись деякій контролі на полі економічному і військової організації та загавантувавши сплату відшкодувань, одержала би більшу позичку для утривання валюти і щойно по двох роках була би обов'язана розпочати сплату своїх зобов'язань, Висоту репараційних рат означувано би згідно з економічного спроможністю Німеччини. За це негайно знесено би військову окупацію Рурщини і Німеччина одержала би у свій заряд природні багатства цього краю.

Вислідів лондонської конференції нетерпляче вижидають усі. Від поладнання справи репарацій, від усунення причин безпосереднього збройного конфлікту в західній Європі у найближчих роках залежить відбудова осередньої і східної Європи. Англійські політики і економісти здають собі справу з того, що тільки поміч Німеччини може ратувати європейський схід від повної руїни і тому по можності стараються підтримувати німецьке становище щодо репарацій. Ключ замирення Європи лежить тепер у Німеччині.

Першенство розв'язці пекучого для Франції репараційного питання перед справою визнання СРСР, дав

Культурний рух на Україні.

Під таким заголовком помістив відомий український діяч проф. К. Мацієвич у варшавському російському щоденнику „За Свободу“ (ч. 182 (1242) і 183 (1243) два великі фейлетони. В них дає він історичний перегляд національно-культурного руху на Україні від часів першої російської революції з 1905 р. до нинішнього дня. Найцікавіші для наших читачів будуть його уваги та помічання про сучасне становище національно-культурного руху на Україні. Через це ми й подамо ці його замітки у важливіших виїмках.

Одною з яскравих познак розвитку української культури являється розвиток різних літературних організацій. Сучасна українська література зосереджується на Україні біля головних чотирьох літературних формацій. Найбільше ліве її крило займають „панфутуристи“ з поетом Я. Савченком на чолі. Вони зорганізували видавництво „Гольфстром“ і видають самі модерні речі оригінальні та перекладні. По ньому чергове місце займає літературне товариство „Гарт“ з поетами Елланом і П. Тичиною на чолі та з секретарем Хвилювим, одним з найталановитіших молодих письменників. Ідейно стоїть це товариство на основах нового життя, нової пролетарської культури і кермує українськими видавництвами „Соробкоп“ і „Пролетар“, які до українізації видавали виключно російські книжки. Дуже силь-

ною є літературна організація „Плуг“ під проводом Пилипенка і Панова. Вона завідує „Харківським Селянським Домом“ і вважається провідником селянської ідеології. Літературним її органом є „Селянська Правда“. У Києві біля Академії Наук гуртується група неокласиків з Рильським та Филиповичем на чолі з видавництвом „Слово“. Накінець поза всіма цими літературними групами пореволюційного часу, стоять представники старої української літератури як Старицька, Васильченко, Хоткевич, Алчевська і інші. Більша частина цієї останньої групи виїмгрувала і працює за кордоном.

Всі ці групи є товариствами, що об'єднують поетів і письменників одного напрямку, стараються про видавництво їхніх творів. Але вони ведуть рівночасно пропаганду своїх ідей у широких масах населення. Кожне товариство має свої філії на провінції, кожне влаштовує систематично дискусії, вечери ітд. Товариство „Гарт“ улаштувало наприклад у 1913 р. до 80 публичних зібрань. „Плуг“ влаштовує літературні вечери і поза Харковом у різних містах. Весь той літературний рух переживає болючо ізоляцію від широкого світу вселюдської літератури, але тим більше він сильний своєю молодістю, своєю силою, запалом і зв'язками з народною стихією.

Крім названих видавництв у Києві, Харкові, Катеринославі та Оде-

теперішній уряд Еріо, усуваючи останнє питання до часу поладнання справи з Німцями. Найблищі дні принесуть без сумніву вияснення і мирна компромісова розв'язка репараційної квестії та втягнення Німеччини в активну європейську політику принесє зі собою далеко ідучі пересунення в політичній тактиці європейського заходу до сходу Європи. На чергу дня прийде визнання СРСР. Францією і державами малої антанті, головню Чехословаччиною і Югославією. Франція, заінтересована своїми інвестиціями в сумі двадцять мільярдів золотих франків не схоче лишитися по заду інших держав, що нав'язуватимуть трівкі економічні вза-

ємини з СРСР, і братимуть від нього концесії. Кавказька нафта, де Франція інвестувала найбільше свого гроша і по яку посягають руки Англії — а за нима і Американці, — що покищо ставляться негативно до совітів — та український хлібний шпіхлір увійдуть знова на світовий ринок як товар найбільше пожаданий. Нині чи завтра з українським хлібом набере значіння і українське питання у цілій його ширині і покажеться потреба зревівувати основно неоднораз, що прийнято у версальському і ризькому договорах, а що вимірено проти наших змагань.

Пр. 672/24. В Імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 155 з дня 17. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Високи школи а) уст. перший по слов: школи до тлів: Сумніви тут у нас, б) речення між словами: В Мобільні а і дальший хід, ц) речення між словами: високих шкіл а згадано вище, д) реч. м. слов.: покажуть а приймачи, е) реч. м. слов.: нас не возмуть а не прийняло би, ф) реч. м. слов.: в Інструменті очевидно, г) уст. по слов.: таки у Львові до кінця артикулу, 2) Наддніпрянська Україна а) вирази м. слов.: Драганов і не кінець а та від польської, б) реч. між слов.: українських селян а з жадем мушу, ц) уст. м. слов.: ідиш у родилі а звичайна річ, д) вирази між слов.: Тепер є а біля 2.000, е) реч. м. слов.: Інорму а на всі привіти, 3) Листи з Варшави уст. перший по слов.: Дорога наука до слів: напелне ви, б) речення між слов.: і притудок а само собою, 4) Не нашіли основи: реч. м. слов.: компетарі а підписом Ів. Кресевський, а підписом Ів. Кресевський, а підписом Ів. Кресевський.

м. слов. урядовими чинниками а та на такий, б) Останні вісти уст. м. слов.: у воздух а другий свідок, 7) Новинки реч. між слов.: Україна а похорони Володимира І. містять в собі ество ад 1), а) ц) і г) провини з § 293 з. к. ад 1) б) д) е) злочину з § 65 а) з. к., ад 1) ф) провини з § 302 з. к. ад 2) а) б) ц) д) е) злочину з § 65 а) з. к. ад 3) а) злочину з § 65 а) і 302 з. к. ад 3) б) з § 65 а) з. к. ад 4) злочину з § 65 а) з. к. ад 5) злочину з § 65 а) з. к. і 302 зак. кар. ад 6) провини з § 300 зак. кар., ад 7) провини з § 300 зак. кар. узнав докрану в дни 16. липня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. кар. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відзвичайному редактору тої часописі, щоби не рішення помітив безплатні. в найближчій числі і то на першій сторони Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ек 1863, а Іменем засудження за переступство на гришу до 400 злп. — Львів, дня 18. липня 1924. (Підпис канцелярський.)

є існують ще інші, що не стоять у ніякому зв'язку з попередніми. На чолі їх треба поставити „Держвидат“ (Державне Видавництво України). Донедавна служило воно русифікаторським цілям. Тепер воно стало на національний український ґрунт; видає шкільні підручники, наукові праці Академії, університетів і повні збірники творів українських класиків. По введенні української воно дістало великі грошові засоби від держави. Далі по великій йде „Книгоспілка“, що видає твори нових поетів та науково-популярні книжки.

Слабину діяльність проявляють старі українські видавництва „Друкар“, „Час“, „Спілка“, яких ще й тепер „озврівають“ у контрреволюції. „Озврівають“ у тому, що кожне видавництво може одержати папір виключно за дозволом влади, то їхня праця надибує на великі перепони. Вони видають підручники, хрестоматії, наукові праці та перекладну літературу. Періодична література і преса при диктатурі не могла розвинути. Там можна видавати виключно комуністичні газети. Тому зі шоденників виходить у Києві „Більшовик“, в Харкові „Вісти“, орган Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету і „Селянська Правда“, а по всіх губерніяльних центрах виходять урядові „Вісти“ Губерніяльних Виконавчих Комітетів. Зпоміж журналів найбільш видатними являються харківський „Червоний Шлях“ (типу Revue de Deux Mondes), більше популярним від нього є київський журнал „Нова Громада“, критично-бібліографічний журнал „Книга“ і популярно-науковий „Знання“. Поза ними є ще багато менше важних переважно професіональних журналів.

Видатне місце в українському культурному житті займає тепер український театр. Крім безлічі груп, розкинутих на провінції, що існують майже в кожному більшому місті, український національний театр розпоряджає кількома цілком вразковими установами, як „Державний театр ім. Шевченка“ в Києві під управою Л. Курбаса, одного з найталановитіших режисерів Союзу радянських Республік, що одержав першу премію на конкурсі

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Катастрофа.

Кілька днів тому під Варшавою трапилась катастрофа з аеропланом Французько-Румунського Товариства. Жертвою цієї катастрофи впав французький учений Желе, що кілька днів перед тим прибув до Варшави з Парижа, і молодий пілот Клемонт — теж Француз.

Про цю катастрофу вже було кілька рядків у „Ділі“, але дозвольте мені зупинитися на ній трохи ширше, бо перед нами в даному разі не випадковий факт, не таке нещастя, яке важко було передбачити. Кілька днів перед тим таке нещастя трапилося з аеропланом тої самої комунікаційної лінії під Прагою-чеською, а торік — під Страсбургом... Це вже набірає характеру системи.

Звичайно такі катастрофи кінчаються констатуванням, що причин, мовляв, „не пощастило з'ясувати, не вважаючи на всі заходи“; я ж гадаю, що причин не доводиться навіть довго шукати — до такої міри вони ясні.

режисерів. „Драматичний Театр ім. Михайличенка“ також у Києві, що по більшій частині іздить по провінції і „Державний Театр ім. Франка“ в Харкові під управою М. Юри. В Харкові існує також драматична студія ім. Л. Українки. Зроблено перші спроби української опери в Харкові та Києві. Порождено переклади важливіших і цікавіших опер із світового мертвого репертуару на українську мову.

Ще більше розвинені хори і капелі. На чолі їх стоїть зразкова державна київська капеля „Думка“ (державна українська музична капеля) під управою Городовенка. Дуже популярною є також київська капеля Давидовського, яка недавно давала свій 1012 концерт. У Харкові найпопулярнішою є капеля ім. Леонтовича. Всі вони більше або менше систематично об'їжджають Україну з концертами і скрізь викликають величезний національний ентузіазм.

Я мешкаю в одній з варшавських околиць і мені випадково довелося бути свідком останньої повітряної трагедії, бо аероплан упав яких 3—4 minuti після того як піднявся з аеродрому, упав на віддаленні не більш 4-х кілометрів від міста.

Аероплан летів дуже швидко, потім раптом почав знижуватись, ніби плянующи, але його кинуло рівно в бік і він миттю полетів униз. З того місця показався лише стовп диму.

Я був на місці катастрофи і бачив власними очима страшну картину, яку уявляла з себе величезна повітряна машина. Крила в неї, крім одного, були поломані, пропелер і передня частина розбиті на тріски, мотор зім'ятий, пасажирська каюта розтрощена.

Пасажир був лиш один, але їх могло бути шість... Це жах помислити, але може ще більший жах у тому, що пілот був теж один. Ні помічника, ні механіка на цій величезній аероплані не було. Самий, одній людині, може переворотлений, може хорій, а може й здоровий, але всеж таки одній довірено великий воздушний корабель, з яким може десять разів трапитися небезпека.

Якісь фахівці, що приїхали зараз-же на місце катастрофи, з аеродрому балакали, як почалося присутнім, про те, що пілот забув щось із собою захопити, чи щось зробити, і це дуже імовірно, бо аероплан не пробув у повітрі і п'яти хвилин.

Отже виникає запит, чи є засвідчення інженерів-механіків про огляд аероплана перед тим як він вилетів. Я знаю, що в повітряній комунікації між Англією і Парижем ні один аероплан не відлітає перше, ніж спеціальні інженери не оглянуть його до останнього гвинтика; відлітає в їх присутності.

Чи роблять це з аеропланами Французько-Румунського Т-ва?

Цікаво було б почути на це від-

повідь та побачити документальні докази...

Тимчасом припустимо, що ці аероплани перепідлетом так само пильно і сумлінно оглядають фахівці і що ту загинувшу під Варшавою машину не менш ретельно оглядали. Чи достаточна це гарантія і гарантувало від катастрофи?

Я все ж таки гадаю, що докіль на машині, та ще й такій величезній, сидить один, буквально безпомічний керувач, який на протязі кількох годин не має права ні на одну мить одірватися від своєї неймовірно відповідальної справи, — до цього часу їздити на аеропланах звичайним пасажиром неможливо.

Як що пам'ятає, то яких 5—6 років тому навіть самохода не випускали в дальшу путь з одним шофером, а обов'язково давали йому помічника, а це ж не самохід, а аероплан!

З найздоровішою людиною може трапитися, особливо на височині, щось прикрого і непередбаченого, якась спазма, якийсь приплив крові, якийсь ослаблення серця чи мізку, врешті якийсь помилковий рух.

І поруч з ним нікого нема, хоча місце для другого пілота якраз улагоджене... Очевидячки воно самими конструкторами аероплана вважалося і вважається потрібним. Чогож воно порожнє?... З економічних міркувань?... Але життя загинувшого ученого чи й просто кількох пасажирів треба вважати дорожчим за всі дивіденди Французько-Румунського Товариства.

Суспільність до цієї пори якось мовчки проходила нову катастрофу з пасажирськими аеропланами. Гадаю, що цю мовчанку пора припинити і поставити на чергу питання про ширшу контролю над таємничою цариною повітряних мандрівок. Senex.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

ОЛ. САЛІКОВСЬКИЙ.

Про українські мемуари і російський шовінізм.

Коли ви розглядаєте каталоги російських видавництв, бібліотек книгарень — як еміграційних, так і совітських, — вас не може не вражати та величезна кількість мемуарної літератури, яку продукують Росіяне. Поминаючи окремі книжки, як от „Спомини“ С. Вітте, Побелоносцева, Суворина, Попухина, Білецького, генералів Делікіна, Лукомського і т. д. і т. д., ми бачимо, що мемуаристиці і історичним документам останнього часу присвятили Росіяне кілька фундаментальних напівперіодичних видань, як напр. „Архив русской революции“, „Историк и современник“, „На чужой стороні“, не згадуючи вже про те, що мемуарному матеріялові радо дають місце на своїх сторінках і загально-літературні журнали, як „Русская Мысль“ й ін. Майбутній історик знайде тут хольосальний матеріял для себе. Не пройде байдуже повз цього матеріялу і сучасний політик та практичний діяч на суспільному полі, бо минуле зазначає шлях для сучасного, що є його спадкоємцем.

Тепер привідеться, про що власне пишуть, про що згадують Росіяне. Уважно переглянувши їх спомины за останні роки, ви побачите, що принаймні 50 відсотків того, що ними написано, торкається „Юга Росії“, себто України, Криму, Донеччини, Кубанщини. Все, що творилося на наших теренах з вибуху війни та революції, що діялося нами і в нас, усе це знайшло

відбиток у мемуарах та документах Росіян.

Але який відбиток?

У найліпших випадках, яких не так уже багато, ми маємо діло з кривим московським зеркалом, яке сумлінно відтворює дійсність згідно зі своїми здібностями. У гірших випадках перед нами злосливе, тенденційне перекопання правди з великою домашньою свідомою брехні. Я вже не кажу про ті настрії, про той дух недоброзичливості, погорди і просто таки призириства до Українців, до їх державних змагань, до їх мови і навіть до їх зверхності, якими пересякнуті писання Росіян.

Колиб я хотів докладно ілюструвати ці мої твердження, то мусів би зайняти не один десяток газетних шпальт, а що це неможливо, то обмежуюся коротенькими прикладами.

В інтересах безсторонності візьму для цього найкраще під редакційним поглядом російське видання „На чужой стороні“. Начальним редактором цих цікавих і змістовних „історично-літературних збірок“ являється поміркований соціаліст історик С. Мельгунов — справжній демократ і взагалі людина, що користувється бездоганною репутацією. Найблизчим співробітником його є не менш відомий історик і журналіст, один з редакторів колишнього „Русск. Богатства“ В. Мякотин.

В останній книжці збірок „На чужой стороні“ знаходимо між іншим незвичайно інтересно написані спогади стиренької сестри жалібниці міжнародного червоного хреста п. О. П. про ті муки, які довелося їй перетерпіти разом з

з багатьма іншими арештованими в київських чека та інших більшовицьких в'язницях. Мемуари ці виявляють в авторці освічену і гуманну людину, яка вміє відчувати не тільки своє, але й чуже лихо, чужі страждання. Випустили її з „чека“ напередодні евакуації Києва більшовиками в серпні 1919 р. і захопленню української столиці спершу українським військом, а потім Деникинцями. От як змальовує зазначений момент ця статична пані:

„На жаль у самий день вступу наших хоробрих добровольців я лежала на Левашівській хорі в постелі і не могла бути присутньою на цій урочистості, про яку стільки і з таким запалом мріяла. Але близькі приятелі потім докладно розповідали мені, що то була за радість, як обсіпали квітками добровольців, який ясний, святочний настрій був у місті. Правда, що цей настрій дещо потьмарився тим, що галицькі війська, які перебували під командою Петлюри, встигли перші, несподіванкою, увійти до Києва, і на Думським майдані виникла сутичка в справі двох стягів українського і національного російського. Але ініціатор цей був дуже швидко зліквідований, галицькі частини залишили місто і над балканом в Думі замазав врешті російський трьохколовий стяг“.

Бачите, якого вигляду та яких барв набрав під російським пером цей відомий епізод, у якому „хоробрі добровольці“ відиграли таку підступну, таку ганебну роль! Але дозвольте запропонувати вам докладний опис того ж самого епізоду в тім самім журналі. „На чужой стороні“. Роблю цитату із спогадів високого гетьман-

ського урядовця (Керівника Державного Земельного Банку) барона Р. Ю. Будберга „Під владою большевиків у Києві“. Гадаю, що анімас цитати ліпше скорониться, якщо я її подам не в перекладі, а в оригіналі.

...В это время в думѣ засѣдали гласные бывшего с.-р. состава, были уже там и украинские офицеры. На зданіи думы розвѣсывался жовто-блакитный (желто голубой) украинскій флаг. Один из офицеров добровольческаго разѣзда с трехцвѣтным флагом в рукѣ встал на стременах и сказал небольшую приветственную рѣчь толпѣ, закончивши ее словами: „Да здравствует единая недѣлимая Россія!“ Толпа как один человек сняла шапки и сейчас же из толпы раздался крик: „Русскій флаг на Думу!“ Офицеры разѣзда вошли в зданіе Думы. Я остался ждать в толпѣ... Наконец на балконѣ Думы появилась группа офицеров и трехцвѣтнй флаг был наконец водружен на балконѣ Думы; но и жовто-блакитный не был убран, — оба флага скрещивались. Толпа была нѣсколько изумлена, но она была так радостно настроена, у всех на душѣ был такой свѣтлый праздник, что первое время на это никто не обратил особаго вниманія, тѣм болѣе, что всѣм стало извѣстно, что скоро начнется с Печерска торжественное вступленіе Добарміи“.

Не забувайте, що це писав не звичайний Росіянин, а той, що знайшов на Україні порятунок, якого Україна годувала своїм хлібом ж свого урядовця, який давав обітницю вірно служити Українській Державі.

(Докінчення буде.)

Проти замирення Європи.

Промова посла С. Хруцького при обговорюванні устав про шкільництво, судівництво та адміністрацію для національних меншостей.

Закони і фанти.

Першим моментом наміреного проекту, проти якого мусимо якнайрішучіше протестувати, це нова спроба, щоби на салі розривати на шматки живе тіло єдиного українського народу. Ця спроба йде в парі з намаганням анексувати частину нашої української землі. В урядових проектах і Комісії Чотирьох Волин і Полісся, ясно та виразно відріжені від Галичини, дарма, що супроти цієї останньої теперішні закони в порівнянні з австрійським законодавством, яке ще до нині не є знесене, значно погіршують теперішній правний стан, правний, а не фактичний.

Та що більше: у предложених проектах законів навіть нема згадки про Холмщину, Підляшя та Лемківщину, — так само, як не згадують про ці відвічні українські землі панове референти державних устав: Тугут, Кернік та Станіслав Грабські. Коли зважити, що на Холмщині та на Підляшші нема до цього часу ні одної середньої і ні одної народної школи, а приватні українські школи були і є заборонені законом, якщо уявити собі, що на цих землях захоплено силою та насильством 0,9 усіх тамошніх церков, а церковну землю та парохіяльні будинки, які є власністю українського народу, держава роздає виключно польським осадникам, якщо врешті зважити, що український селянин фактично є позбавлений спроможности придбати землю на цій своїй відвічній території, то шойно тоді зможемо як слід оцінити цю проречисту ловчанку щодо Холмщини та Підляшя у проектах державних законів.

Анексія, чи ні?

Ось яким робом проводиться анексія відвічних частин української землі. Адже Холмщина та Підляшя — не заперечите цьому — це українські землі, і заселені на них український народ, навсперекі вашим найбільшим зусиллям — вислав до сойму чотирох послів.

Навіть ваша нинішня наука в особі філософа проф. Нітша признає, що це землі заселені українським народом. Навіть чужа країна, Росія, найбільше об'єктивна та міродатна в даній справі, в особі своєї Наукової Академії видаючи в 1924 р. діалектологічну карту, признала ці землі українськими, а не російськими. (Голос: *А епископ Евлогій?*)

Обіцяємо тут святочно, вімени всього українського народу, що ніколи український народ не згодиться на те, щоби відорвати від його території Холмщину та Підляшя (*Оплески на лавах меншости*), ці відвічні землі з його давніми столицями Червенем та Волчинем, де стоїть город Галицького короля Данила — Холм. Тому протестуємо проти анексії українських земель. (Крики. Голос: *Ви перед війною були Москалем. Чорносотенець!* Голоси: *„Що за анексія?“* Крики. Маршалок: *Прошу панів: супокій!* Голос на правиці: *Він польські дити „wynaradawiał“.* Голос з українських лавок: *Бандити, мовчати.*)

Пос. Хруцький: *Ми протестуємо проти цієї анексії українських земель.* (П. Габінські: *Що за анексія.* Голоси: *Не дозволямо на це.* Злізть з трибуни. Маршалок: *Прошу не перебивати промовців.* Пос. Габінські: *Чи п. маршалок не чує того, що він каже про анексію?* Маршалок: *Слово „анексія“ є в даному випадку настільки безосновне, що навіть не вважаю доцільним реагувати на це.* Прошу п. Хруцького продовжувати.

Отрута утравізму.

Пос. Хруцький: Тим, що творите на наших землях утравістичну народну та середню школу, забуваючи одночасно про вищу школу для Українців, ви прямуєте до того, щоби знівелювати та спольонізувати окремішній український народ. Утравізм у цій формі, як він є зазначений у ваших законах, є попросту езівтським замахом на душу українського народу під покришкою гасла єднання українського населення з польським для згідного співжиття. Він не є в ніякому разі, як ви це заявляєте, єднанням двох національних таборів, а навпаки: є це зрадницький спосіб боротьби для польського шовінізму. Глибоким символом цих законів і цієї акції є те, що нашому народові відмовляють навіть права користуватися власним іменням. Ви як узурпатори прав українського народу хочете самі нині надати йому імення. А ми з усміхом та погордою глядімо на те, як ви називаєте нас раз Русинами, раз „руськими“ з одним „с“ (Голос у центрі: *ви воліли би з двома „с“*).

ОСТАННІ ВІСТИ.

Номедія з кризою в польським кабінеті.

Як кандидати на польського міністра закордонних справ між іншими поставлені Скішчинські, Кухажевські, Врублевські, Вельовські та Ольшовські. Та Грабські не може якось рішитися щодо вибору особи і робить усе можливе, щоби на становищі міністра закордонних справ остався таки Замоїскі.

Замах у Софії.

Невідомий справник висадив у повітря в Софії будинок політичної поліції. Серед жертв знаходився генеральний інспектор. Урядового потвердження цієї відомости нема.

Франція і Совіти.

Між Еріо і Чічеріном наступила виміна депеш. Еріо повідомив Чічеріна, що на засіданні кабінетної ради висказав намір привернення нормальних відносин між Францією і Росією, одначе підкреснувши, що совітська влада систематично

Дрібні вістки.

Німецький уряд вніс до парламенту законопроект про карбування золотих монет по 10 і 20 марок.

В Ангорі анульовано російських військових аташе та консулів під замітом шпіонажі. На ноту радянського союзного уряду в цій справі відповів турецький уряд, що не лише не звільнить арештованих, але зіврає дипломатичні зносини, якщо не припинять комуністичної пропаганди.

У Римі починається 22. червня конференція Національної Ради фашистів, на якій має виступити Муссоліні.

Буденний відбуває тепер іспекційну подорож по Україні. Особливу увагу звертає він на кінноту.

Румунія протестує проти спосбу репрезентації малих держав на льондонській конференції, бо делегати їх не можуть забирати голосу у всіх справах.

Представників Німеччини візують на конференцію в Лондоні виключно на те, щоби вони вислухали постанови цієї конференції — так пишуть французькі газети.

Раковський заявив, що текст англійсько-радянського торговельного договору вже готовий. Перед 8. серпня він буде підписаний і ввійде в життя.

Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНА ФРАНКА до Кримського Союзу Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. № 40.000.

Маючи на меті спольонізувати український народ, ви хочете одночасно затроїти чисту душу українського народу отрутою антисемітизму, недугою, якою нездужає майже весь польський народ. (Голос на правиці: *Ви перед війною москвичили український народ*). Ведучи антисемітську пропаганду на вічах і в передвиборчій кампанії, на наших землях, нині ви хочете вже законодавчим шляхом зробити з Жидів знаряддя польонізації на наших землях і таким робом хочете нацькувати наш народ проти Жидів. У своїй самостійній державі за часів Центральної Ради, український народ дав усім національним меншостям, між іншими і Жидам, справжню та фактичну рівноправність. І з цими кращими традиціями ми не зірвемо ніколи.

Стверджую святочно, що український народ бажає волі не лише для себе, але для всіх народів без винятку. Згідно з цим гаслом заявляю якнайбільше рішучий протест проти предложеного проекту законів і в імені українського та білоруського клюбу ставлю внесок, щоби над цими законами перейти до денного порядку. (*Оплески на лавах нац. меншостей*).

відмовляє французьким горожанам видачі віз до Росії. Чічерін у відповіді надіслав телеграму, в якій висказав задоволення з наміру Еріо в напрямі підняття приязних відносин з Росією і повідомив, що совітська влада в справах паспортових буде трактувати французьких горожан на рівні з горожанами інших держав.

Піймання убійці Маттеоті.

З Монтевідео доносять, що один із убійців Маттеоті прибув до Урагуаю. Поліцію повідомлено.

800 мільонів пазички для Німеччини.

Предсідателі делегацій англійської, французької, американської, італійської і бельгійської відбули в Лондоні наради. Дискусію ведено головню в справі запевнення позички в висоті 800 мільонів марок у золоті, яка має бути уділена Німцям. Деякі делегати домагалися додаткових гарантій на користь евентуальних вірителів Німеччини.

До американських виборів.

(Докінчення.)

2. Політичні партії.

Очевидно, що з огляду на згадані приписи виборці не мають змоги порозумітись безпосередньо щодо особи кандидата; тому ціла операція виборів перейшла в руки позаконституційної установи партійних конвентів та так званих „bosses“ — заводових організаторів виборчої акції з рамени кожної партії. — Тому президент являється не тільки правним представником народу, але також його політичним провідником, яко муж довіря домінуючої політичної партії. Зв'язку перших політичних партій в Ам. Зєдинених Державах шукати треба в антагонізмі між північними і південними стейтами, який зазначається уже від самого початку існування Амер. Унії. — На півночі мали перевагу пуритане, рільники, консерватисти; на полудні католики і члени англійської церкви, купці-торговельники, поступові демократи.

В перших десятиках 19-го століття утворилась на півночі партія звана федералістичною, а на полудні партія республіканська. Однак ці назви не удержалися довго,

бо вже в р. 1832 партія республіканська перезвалась демократичною, а партія федералістів прибрала в р. 1860 назву республіканської. Проте ці назви не відповідають програмам партій. В дійсності ріжниця між ними лежить у ріжнім розумінню взаємин центрально-державної влади з автономією стейтів. Республіканці є сторонниками централізації і тому боронять протекційної митової тарифи, імперіялізму та колоніяльної експансії, жадають поширення уповноваження виконавчої влади, збільшення витрат на загально-державні цілі, збільшення армії та флоту. — Демократи є сторонниками децентралізації, домагаються суворого береження конституційних законів, свободної торговельної політики, обмеження витрат на армію і флоту.

Взагалі партія республіканська має характер більше капіталістично-консервативний, а партія демократична більше поступовий. На протязі довшого часу, аж до вибору в р. 1913 Вільсона, мала перевагу партія республіканська та вибирала своїх кандидатів президентами. Вільсон здобув собі спершу велику популярність, одначе справа версальського договору, а зокрема Ліги Націй, підірвала значіння демократичної партії. Республіканці вказували на те, що політика Вільсона суперечить доктрині Монро, яка є донині евангелієм для американської політики і одержала більшість при нових виборах президента, як також і конгресу. — Перемогла їх програма, що Америка повинна стояти осторонь від європейських справ, та що не тільки не повинна бути членом Ліги Націй, але не має навіть брати активної участі в установах та організуванні Міжнародного Трибуналу, ані взагалі в упорядкуванні європейських справ.

Перевагу республіканської партії, яка здавалась запевнена на довгий час, захитали недавно, зовсім несподівано ревелайції щодо перекупства деяких її членів, які займали високі державні посади. Діло було в продажі державних нафтових теренів, призначених для цілей військової маринарки. Ані президент Гардінг, який помер у час своєї 4-літньої каденції, ані його заступник Кулідж, що вступив по його смерті на його місце, не мали зв'язку з тою аферою; всеж таки інші визначні члени їх партії, що підшпилювали під повагу президента, зістали поважно скомпромітовані. Тим самим зменшилось значіння та популярність республіканської партії, а через це демократи мають кращі вигляди перевести тепер свого кандидата.

Республіканський передвиборчий конвент оголосив цілу свою теперішню консервативну програму та призначив свого кандидатом президента Куліджа, його заступником „Dawes a“ (Доз) автор репараційного проекту, що його розважає тепер льондонська конференція.

Демократичний конвент ради кількох тижнів та перевів поверх 100 голосовань, які не дали нікому кандидатури приписаної більшості. Найповажнішими кандидатами були Мек Еду — зять Вільсона та Смітс — губернатор Нью-Йорку. Коли прихильники ні одного ні другого не хотіли уступити, прийшло вкінці до компромісу, а саме прийнято кандидатуру Джона Дейвіса, визначного адвоката з Західної Вержинії, який за президентури Вільсона був генеральним прокуратором у Лондоні. — Одною з причин роздвоєння в демократичній таборі була неясність щодо партійної програми. — Демократи були завісиди за приступленням до Ліги Націй, одначе з огляду на переважуючу загальну опінію — не могли заявляти тепер без застережень у цій справі. — Тому-те прийнято тимчасову засаду, що

треба скінчити з неутралим відокремленням Америки та розпочати новий період міжнародної спільної праці.

Другою справою програми являється відношення до Ку-Клюкс-Клан. Є це тайно-фашистська організація, яка об'являє себе оборонцем нації, патріотизму та релігії. Америка тільки для Американців, тільки для білих, тільки для протестантів — ось гасла Ку-Клюкс-Клана, що числить вже кілька мільйонів членів. Демократи налякались цієї сили і не виступили відповідно до головних засад своєї програми отверто проти цієї фашистсько-терористичної організації, заявляючись тільки загальною за повною релігійною — та загально-громадянською свободою.

Чи таке неясне ставлення програми та взагалі опортуністичне наломлювання її до істотних у мовин — принесло демократам користі чи втрату — важко нині передбачити; у кожному разі призначений ними кандидат Дейвіс являється одним з передових державних мужів та політиків.

Поруч цих двох головних — виступає ще третій — незалежний кандидат, яким є сенатор Ле-Фолет зі стейту Вісконзін. Як губернатор свого стейту дав він себе пізнати знаменитим організатором та непохитним, бойовником проти всякого терору. Виступав проти участі Америки в світовій війні та не боявся висказувати публічно свою гадку у цій справі. В своїй програмі він ставить головною метою боротьбу проти пануючого капіталістичного монополію, який опановує державу і все господарське життя, придушує конкуренцію та свободний економічний розвиток та тягне з усього виключно для себе зиски. Цей капіталістичний монополію, знищив давню свободу та зробив своїм знаряддям конгрес, суди та уряди. Ці агенти капіталістичного монополію руйнують природні багатства краю, ударяють на постанови конгресу шляхом судових присудів, обмежують особисту свободу, ведуть американську закордонну політику в інтересі цього ж капіталу, спричиняють війни та примушують народ проливати свою кров. Перш усього конгрес мусить одержати право, щоб його рішення не могли унеможливити суди. Положення американських рільників є дуже погане. Коли в р. 1923 дві дільниці великих промислових трестів пішли ще більше вгору, та в тім же році 108 000 рільників стратило свою власність через ліквітацію за довги, 122 000 покинули її, не маючи спроможності далі господарити, а 375 000 є задвоєні до більше як половини вартості своїх посістей. Це є наслідком політики, яка коронить промислових магнатів, високими митами ще й різними фінансовими штуками понижуючи ціну рільних продуктів, коли одночасно все те, що мусить купити рільник, дорожє. Щоби зарадити небезпеці для держави, незалежна партія ставить домагання: підкорити зреорганізувати та заступити новими людьми департамент справедливості, внутрішніх справ та інші центральні уряди; відібрати усунівати або підступно протані державно-природні скарби; удержувати водні сили; державної конгресу над залізницями; безпосереднього вибору президента держави; народного голосування за і проти війни; ревізії версайського договору.

Як бачимо, це справді радикальна програма, яку капіталістичні магнати будуть певно усіма силами поборювати.

Однак кандидатура Ле Фолета знайшла вже широкий відгомін між рільниками (фармерами), так, що з'являються рільничі стейти буди певно за нею.

З огляду на це важко передбачити вислід виборів, а найскорше можна догадуватись, що перейде він у руки посольської палати. Однак республіканці не мають у ній тепер рішучої більшості, тому можливість, є що кожний зі згаданих трьох кандидатів може мати рівні шанси вибору.

Д-р Я. Олесницький.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грошима присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

НОВИНКИ.

— По недільнім відпочинку сконфісковано число нашого часопису за одну новинку і за кілька рядків з листа до редакції, звершеного на адресу управителя філії української гімназії у Львові. З конфіскацією новинки „Приклад до наслідування“, яка торкалась пласту, вишла догеться історія з огляду на те, що заголовок слідує новинки про заборону писати метрики по українськи — також сконфісковано, вийшло: „Приклад до наслідування“ а під цим текст присуду старства в Рахехові.

— **Винахід нашого земляка.** Від одного з поважних варшавських громадян одержуємо довшу статтю, в якій подає до нашого відомо про винахід інтернованого в Каліші, гарматного старшини У. Н. Р. п. Ф. Гудими, який спроектував машину, порушувати силою земного притягання. Машина, завдяки цій силі, дає прискорений рух, себто для її праці не треба ні вугілля, ні нафти, ні дров. Винахід цей звався „Машиною часу“, не є нічим іншим, як же одним родом регресивної машини, над яким думають учені та техніки стільки літ. Коли б він сповнівся, то це означало б епохальний переворот у техніці, промислі та суспільнім житті. Ось чому всі ми ставимось до таких винаходів запаморочуючих мозок з привільним скептицизмом. На всякий випадок творець винаходу або ті, що стоять близько кола нього, повинні для перевірки машини звернутись до когось з наших учених, які стали би посередниками у цій справі.

— **Знову пограничні банди.** Вночі з 18. на 19. липня, напала на містечко Вишів у волинському повіті, банда складена з 27 людей, озброєна у крісі і кулемети. Зрабували 10 коней. У сутичці з бандастами загинув командант поліції. Воевідство вислало проти банди яка наближувалась до границі, відділ уланів та сильні відділи поліції. Однак шість бандитів, переодягнених у поліцейські мундири, втіло. Двох людей, які помагали бандитам переїхати за кордон, арештовано.

— **Медове місто.** Цими днями на Антверпен упала хмара бджіл, яка вкрила стави, ліхтарні, лампи та вікна так, що по кімнатах потемніло.

— **Пашпорти і військова служба.** Польський військовий міністр видав тимчасовий розпорядок, на основі якого всі мушени від 40—50 літ одержують пашпорти від адміністраційної влади без дозволу „Р. К. У.“ Резервісти від 28—40 року також не потребують цього дозволу, але мусять повідомити „Р. К. У.“, що виїжджають. Ті, що є в роках бранки або на військовій службі, мусять мати дозвіл міністерства війни, а всі від 18 до 20 р. життя отримують дозвіл від дотичного ДОК.

— **Переслідна манія.** Один з львівських польських часописів подає до відомо, що арештовано винуватця замаху на поїзд між Стебником і Трускавцем — Івана Кулишину і додає коментар, що цей грецько-католицький злочинць є, річясно, українським саботажистом. Добре бодай, що нема між польськими міністрами грецько-католиків. Польська преса змальовувала би тоді в іншим світлі діяльність таких міністрів як Кухарські.

— **За мало жандармерії.** Цими днями зіхала до Ніска судова комісія на ліквідацію сніжоску в Ракові. Коли вона верталась, у лісі напали на неї озброєні люди і відібрали їй торбу з грошми. Покищо винуватців не знайдено. З таких подій виходило би, що в Польщі вчимо ще мало поліції та жандармерії, хоча всім відомо, що вони не впливають у якійсь державі на зміцнення моральних ідей.

— **Землетрус.** В околицях Ташкенту, у Туркестані, повторився землетрус. 20 домов зниклих, трьох людей загинуло. Та не це ніщо у порівнянні зі землетрусом, який обійшов американський астроном професор Толд — у Нью-Йорку. Столиця Нового Світа має бути, як він передбачує, незабаром знищена. Тому наші земляки, які виїжджають туди, нехай покинуть почесають. Землетрус, який обійшов Львів, був менше небезпечний, бо скінчився на вибуху у Бірші.

— **Англ. консуль у Львові** взяв собі не дуже певного секретаря, який був за це добрим „техніком“, бо викрадав з листів чеки та реалізував їх у банках. Крім украдених таким робом 600 доларів, ще „натягував“ львівських громадян на кілька мільйонів... марок.

— **Вражливі купальники.** Цими днями закінчився міжнародний конгрес поліції в Данігу, на якому проводили головною ньюйоркської поліції та віденської. По скінченні конгресу його члени, як звичайні спокійні люди, виїхали до Цопот, над море, щоб відпочити. На звістку про їх приїзд — Цопот опорожнився притомом від гостей. Головною саля касина з рулеткою. Це є доказом, що або порочні люди мають якусь ворожню відразу до поліції, навіть в її найкращих представниках, або літне товариство в Цопот складається здебільша з добродіїв званих злодіями.

— **Домила світа** не на літку і не на автомобілі, в на рибальській лодці виїхали три моряки з Риги. Лодка має мотор і вітрила. Визначили собі таку лінію: Північне море, Ірландія, Північне Ледяне море, залив Беринга, Великий Океан, Австралія, Індія, Суецький канал, Середземне море і зловж західноєвропейського побережжя назад додому. Щасливі люди, що для такої подорожі не потрібні дозволи поліції ні віз, ні паспортів з полекшою!

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостатці евакуїтив. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа примука.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

УКРАЇНСЬКА ШАДНИЦЯ (передтим Руська Шадниця) в перемішлі подає до відомо: 1) що від 1. липня 1924 р. приймає шадничі вклади в золотих, та що від нині буде платити річно 8 проц. від цю з піврічною капіталізацією.

Найнижша квота — яку можна помістити на шадницю вносить 1 зол.

2) Як тільки після вальоризаційного розпорядку з 14. мая 1924 буде устатковане, яку квоту має Українська Шадниця платити в золоті за давніші вклади, обчислити і переїхати Дирекція законну вальоризацію всіх шадничих вкладок. Висоту вальоризаційної стопи відсоткової — а також і речень, в якій буде можна звальоризувати вклади піднимати, оповістить Українська Шадниця в своїй часі в часописах „Діло“ і „Український Голос“.

З огляду на це всі запити і принаглювання в цій справі є безплідні, і такі запити, о скільки до них не долучиться почтових марок на відповідь остануть без відповіді. 109 1—3

З приводу вінчання п-ни Гладичовської з п. пир. Зиновієм Пеленським складає на „Рідну Школу“ 10 зол. Ол. Костик. Вп. Жертводавцеві шира подяка — Головна Управа У. П. Т.

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ЗАМОВЛЕНІ ФОТОГРАФІЇ з Учтельського Зізд з'явили вже розіслані. Ишші є до відібрали в Союзі Учтельських Спілок у Львові. Хто бажав би ще мати фотографію — нехай зараз замовить собі карткою у Матвійчука, Львів, Панська 17, 1 штука коштів 6'60 з пересялкою, за посліплатою 6'80 зол. 110 1-2

ЗАЙМУСЯ ГОСПОДАРСТВОМ в священника на селі. Адресувати Катерина Водзіньська в Адміністрації „Діла“.

СПІЛКА „ТРУД“ в Підгайцях пошукує злібною управительським робітні жіночого плаття. Умови дуже корисні. Місце заради об'являти. Зголошення слати: „Труд“ Підгайці вул. Широка. 102 2—3

КАНДИДАТ АДВОКАТУРИ глядає місця конципента в канц. адв. Зголошення приймає канцелярія адвоката д-ра Каліна в Галичі. 103 2-2

„Візд Б. Хмельницького по Київ“ історичну картину М. ІВАСЮКА, в чотирох красках, величини 74 X 54 можна набути за готівку або післяплатою у І. пав. („Просвіта“).

ОГОЛОШЕННЯ.

Ч. 256/през.

Оповіщення.

Дня 28. вересня 1924 р. відбудуться вибори до Ради Каси Хорих міста Львова по думі 62 уставу з дня 19. травня 1920 р. Д. уст. Річчосп. ч. 44. і відповідно до розпорядження п. Міністра Праці і Опіки успішно з дня 20. березня 1921 р. Д. уст. Річчосп. з р. 1921 р. ч. 365 позиція 211 як також додаткового розпорядження з д. 21. грудня 1923 р. Д. уст. Річчосп. з 1924 р. ч. 3.

Вибори відбуватимуться від год. 8-ої рано до год. 8-ої вечером в залах ратуши і в локалях стоваришень промислових, котих спис у належний часі буде поданий до публічної відомості.

До Ради вибрані зістануть на 3 літ. прот. 90 членів Ради і 90 засідателів а саме: 60 делегатів з круга безпечних і 30 делегатів з круга хлібодавців і така сама скількість заступників.

Лісти кандидатів, окремо для хлібодавців, окремо для безпечних мають бути доручені Зарядові Каси Хорих міста Львова найпізніше до дня 4. вересня 1924 р. включно до год. 2-ої пополудні.

Почаши від 20. липня 1924 р. викладається в бюрі Каси Хорих міста Львова вул. Браєрська ч. 8. списи виборців, що до котрих прислугує кожному забезпеченому чи то хлібодавцям право реклямації в 10-денний речині.

Заряд Каси Хорих міста Львова.

Ширіть наш часопис!

Подяка.

Прибиті горем по причині смерті нашої найдорожчої Дружини й Мамі бл. п. Евгеньї Константинович — почувамось до обов'язку зложити прилюдну подяку всім тим, які в часі неуги Покійної в Любінї Вел. старалися совісно привернути її до здоров'я і всім тим, які своєю участю в сумнім похороннім обряді в Любінї Вел. і в Сяноці віддали їй останню прислугу.

З окрема дякуємо Всч. о. радників і леканові Федиському, парохів Любінї Вел. за урядження похоронів, о. Давидовичеві, парохів з Пріпчя, о. Цареві з Малкович, о. Ха. Церковному Брацтву — за ласкаву участь в похоронах і Вп. панам Яськовим з Любінї Вел. — за старання в часі неуги і підчас похоронів. Дякуємо за совісну лікарську опіку підчас неуги Покійної — Вп. п. професорові др. Черненькому й Вп. п. директорові др. Курічцеві, обом й Львова. За ласкаву участь в Панахиді при перенесенні тіла Покійної зі зап. станції в Сяноці до тамошньої церкви — дякуємо о. деканові сяниському, Цегельникові, о. Сєкєржинському, о. Кункєвичові, о. Дуді й о. Гентошові. За участь в Службі Божій і за участь в похоронах з цєркви в Сяноці на пивтар — ширє спацибі о. деканові Цегельникові, о. Москаликіві, о. Кункєвичові, о. Сєкєржинському, о. Копистянському, о. Фокові й о. Дуді. Шира годяка о. пратові Матвійкевичові, лат. парохів Загіря й о. Мікошіві, рим. кат. катехитові в Сяноці — за відправлення Богослуження за Покійну в грек.-кат. церкві в Сяноці і з окрема о. Мікошові й о. Пожерєвському за участь в похоронах з цєркви на шивтар. О. Кункєвичові ширє спацибі за зворушуюче до сліз прашальне надгробне слово. Членам хору під пров. Вп. п. проф. Гичка й Подолінського — за похоронні співі й Церковному Брацтву в Сяноці за численну участь в похоронах — ширє спацибі. Вкінці дякуємо всім сяниським громадянам і селянам до околиць сіл за те, що відпровадили домовину на місце вчашого спочинку та своєю численною участю звеличали пам'ять Покійної. Хай Вас Господь Бог винагородить за всі Ваші труди та за Вашу останню прислугу для нашої дорогої Покійної й за зменшення нашого горя в тім великім нещастю.

Сянік, 18-го липня 1924.

О. Омелья Константинович. муж. Володимир і Ярослав, сини.

МУЖЕСЬКІ КАПЕЛЮХИ ЖІНОЧІ КАПЕЛЮХИ ШКІРЯНІ ШАПКИ

для пань, панночок і дітей, останньої м. ди надійшли до складів

РУДОЛЬФА НАЙВЕЛЬТА

площа Марійська 8, вул. Назимирівська 25, вул. Городецька 72, і вул. Ірківська 25. 78 2—3

ГЛУБИЧОК-ВЕЛИКИЙ
Вп. Софія ДЗЕДЗІК
Черніхів

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Котло почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
"Львів".
Нач. Редактор приймає
від 10-11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в праю 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 зл., Німеччині 750
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Ру-
мунії 150 лей, Болгарії 750
зл., Австрії 750 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.

ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

3 льондонської конференції.

Минулого тижня отворено між-народню конференцію в Лондоні, в якій з рішачим голосом беруть участь тільки представники Англії, Франції, Італії, Бельгії і Японії. В характері обсерватора засідає представник Зєдинених Держав. Менші держави — Португалія, Греція, Югославія і Румунія — інтересовані в сплаті воєнних відшкодувань, заступають їхні льондонські послы, однак рішачого голосу їм не признано. Польща та Чехословаччина представників в конференції не мають.

Конференція відбувається під проводом англійського прем'єра Мек-Донельда, а про вагу, яку до неї прив'язується в політичному світі, засвідчує факт, що на чолі французької делегації стоїть французький прем'єр Еріо, а представником обсерватором американським є Юнг, відомий знавець економічного положення в Європі. Предметом нарад є розв'язка справи відшкодувань, що їх має платити Німеччина на основі версальського договору і зв'язана з нею фінансова санація Німеччини. Основною, на якій ведеться льондонська нарада, є план Американця Доза (Dawes-a), вироблений комісією знавців, що на місці в Німеччині студіювала тамошні економічні відносини і на підставі власних студій виробила згаданий вище план.

Працю розділено між окремі комісії. Розглядається поодинокі точки обширного проекту Доза, котрий — як завважає „Таймс“, не вистривав з ніякою опозицією, як довго був він академічним планом, що безпосередньо нікого не зв'язував. Однак коли прийшло до менторичної дискусії над планом Доза, то виявилися різниці між становищем англійської делегації, що хоче по можливості як найбільше шадити Німців і вдовольняється через загальні постанови і становищем Французів та Бельгійців, що хочуть мати в руках якнайподрібніший план заплати Німеччиною відшкодувань, а головне санкцій: себто спромогу зараз стягнути з Німеччини так сказати би екзекуцією ті сплати, що їх Німеччина добровільно вчас не заплатила.

Головні труднощі накопилися в другій комісії конференції, до якої належить розв'язка питання економічної і військової евакуації Рурщини. Покищо не постановлено тут нічого рішачого. Спір іде за час і спосіб переведення евакуації, бо не усталено ще хвилини, від якої Німеччина має платити річні сплати, передбачені у плані Доза. Бажанням Франції є, щоб спершу німецький парламент ухвалив репараційні закони, згідні з ухвалами конференції, а щойно тоді може озпочатися евакуація Рурщини. Юглад Англіїців є інший.

Вони хочуть означити заздалегідь певний день, а саме день 15. серпня ц. р., коли Франція і Бельгія мають розпочати евакуацію Рурщини. Думають, що у цій спірній справі прийде до компромісу і установадуть певні етапи евакуа-

ційні, а саме дня 15. вересня і 30. жовтня ц. р., очевидно під умовиною, що Німці приймуть увесь репараційний план.

Другою спірною точкою є те, що Французи ще перед евакуацією хочуть стягнути з Рурщини різні податки і данини з тим, що вписано би їх на conto першої річної репараційної сплати, котру Німеччина муситиме заплатити. Спірною є також справа залізниць. Французи настають на тому, щоби на залізничному шляху Тревір-Кобленція і Крефельд-Аквісгран остало 3,500 французьких і 1,000 бельгійських залізничників. А це на те, щоби на випадок страйку німецьких залізничників забезпечити апровізацію війська. Становище Англії — і як доносить американська преса, — також і Америки, є того роду, що жадає повної евакуації Рурщини та повернення стану, який був там перед окупацією. Накінець Франція і Бельгія ставлять домагання, щоби німецький уряд оголосив повну амністію для тих німецьких урядовців, що всупереч завази німецького уряду були на французькій чи бельгійській службі, і взагалі широкій політичній амністії для всіх, хто в часі окупації Рурщини провинився супроти Німеччини.

Живими є наради над уділенням Німеччині міжнародньої позички для господарської відбудови і усталення валюти. Високу цю позичку означила комісія на квоту вісімсот мільйонів марок золотом і тепер випрацьовується спосіб, як цю позичку зреалізувати.

Досі радила конференція без участі Німців. Тепер рішено запросити і німецьких делегатів і голова конференції Мек-Донельд звернувся вже офіційно до німецького уряду, щоби він прислав до Лон-

дону своїх представників. Запросити негайно прийнято і до Лондону виїхали вже директор державного банку (Reichsbank) Шах і знавець Бергман, а за ними іде бувший міністр закордонних справ д-р Штре-земан, який й обійме провід німецької делегації.

Настрій, що панує на льондонській конференції, можна назвати оптимістичним. Сподіються, що прийде до компромісу і до француско-німецького замирення. За таким замиренням промовляє і американська преса, вказуючи на те, що якби льондонська конференція, якої ухвалили будуть у значній мірі ревізією деяких постанов версальського договору, — скінчилася невдачею, то тоді Європа попаде в таку руїну і хаос, яких розмірів годі навіть передбачити, і ратунку Європи був би тоді неможливий. Може тоді легко повторитися те, що було в Росії 1917 р., а чого так горяче бажає московський комінтерн.

За ходом нарад стежать дуже пильно в Зєдинених Державах. Великий економічний застій не оминув і цієї світової держави, що на війні завоювала добрий „бізнес“ постачанням матеріалів і поживи європейській Антанті. Відступлення Зєдинених Держав від чинної політики в Європі не могло довго тривати, бо зубожілі європейські держави бачили одинокий ратунку перед катастрофою в американській грошовій допомозі. На відокремленні трапила і сама Америка, не диво, що практичний американський ум звертається знову в сторону Європи, де би мав знайти ринки для збуту своїх продуктів. А це станеться щойно тоді, коли Європа покине воєнне поготівля і переведе у себе економічну санацію.

Перший крок робив вже міністр Юнг в Лондоні і в руках Зєдинених Держав може з часом опинитися економічна гегемонія над зруйнованою Європою.

Конференція Малої Антанти.

В часі між 11—13. липня ц. р. відбулася в Празі спокійна і річеза чергова конференція Малої Антанти. Три міністри закордонних справ: Бенеш, Нінчіч і Дука почали свої наради з того, що опрокидували поголоски про недалеке розбиття Малої Антанти. Вороги М. Антанти зловбно поширювали тенденційні вісти про внутрішні непорозуміння та про напруження унутрі самої М. Антати. Однак на ділі так не було.

До того й не могло дійти і скоро не дійде. Мала Антанта повстала виключно на те, щоби боронити своїх інтересів перед небезпечкою, правда тепер неіснуючою, але такою, яка кожної хвилини може бути активною. Чехословаччина, Югославія і Румунія збогатилися коштом б. Австро-угорської монархії. Австрія ще перед війною уявляла собою дуже слабо спонений зліпок, що міг кожної хвилини розсипатися. За те Мадярщина завдяки своїй безпардонній денационалізаційній політиці дуже сильно споїла зі собою деякі окраїни, що саме тепер входять в склад держав Малої Антанти. І саме мадлярська шляхта, що живе все мріями про реставрацію монархії, спробу чого ми вже переживали, в'яже з реставрацією тісно ідею реванжу на своїх сусідів. Ось саме ця небезпека держить Малу Антанту при житті.

Кожна держава як член Малої Антанти має поза цими основними спільними справами зовсім вільну руку в закордонній політиці. Миж були свідками окремого чесько-француського договору, югославсько-італійського і румунсько-польського. І це зовсім природне, бо коли члени Малої Антанти однаково заінтересовані у збереженні набутого на рахунок Австрії та Мадярщини, то за те деякі з них зовсім незаінтересовані румунськими і польськими набутками на рахунок бувш. Росії. І тому Мала Антанта відмовилася поширити свої гарантії на Польщу і на бесарабську справу.

Вже після праської конференції румунський міністр Дука заявив представникам преси, що російська проблема та справа визнання радянського Союзу виходить поза межі Малої Антанти. Кожний її член має право вирішувати ці справи самі на свою виключну відповідальність.

З цього усього можна зробити певний висновок, що Малій Антанті нічого грозити не може з її нутра тому, бо вже само своє повстання завдячує вона виключно категоричній невідхильності зберігати те, що одержала завдяки перемозі союзників, та боронити перед недавніми ще своїми господарями.

Не треба тому й дивуватися обставині, що Мала Антанта не поширюється. Спроби притягнути до її складу Грецію і Польщу не вдалися тому, бо вступлення їх до неї спричинило би поширення меж компетенції мало-антантського Союзу, що не повинно було бути по-

Наддніпрянська Україна.

Урядові мови телеграфічних урядів.

Колегія ВУЦВК-ту беручи на увагу обставину, що на Україні найбільше поширені українська та російська мова, рішила вважати за правило, щоби вся кореспонденція телеграми та інші поштово-телеграфні зносини обов'язково приймалися всіма поштово-телеграфними установами на обох мовах. Щож торкається до задоволення в цьому відношенні потреб інших національностей, то питання про це ухилено та передано його на розгляд комісії національних меншостей при ВУЦВК-ті (Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет).

(„Вісти“ ч. 150.)

Комісія для боротьби з наслідками посухи на Україні.

Рада Народних Комісарів прийняла постанову про утворення окремої комісії для боротьби з наслідками посухи на Україні. В постанові зазначено, що комісія утворюється з метою допомоги селянському господарству, яке потерпіло наслідком

посухи. Комісією утворено під проводом Владимирського, заступника голови Ради Народних Комісарів на Україні. Крім того ввійшли до комісії народний комісар земельних справ Клименко, Генкін, Золотарів, Броц, Мазлах і Мальгінов. Згідно з постановою Ради Народних Комісарів, усі постанови комісії для боротьби з наслідками посухи будуть обов'язковими для всіх органів радянської влади в центрі і на місцях, а через те їх треба буде негайно виконувати без попереднього затвердження тих постанов Радою Народних Комісарів УСРР.

(„Вісти“ ч. 152.)

Поміч безробітним.

На численних київських фабриках і підприємствах робітники постановили в часі місяця допомоги для безробітних відати їм кількаднівну свою заробітну плату. Трест Київ-Друк сгинував 15,000 зол. рублів на організацію фабрики картонів, на якій дістануть роботу виключно безробітні.

(„Вісти“ ч. 152.)

Боротьба з освітою.

Промова посла С. Новицького в Українського Сеймового Клубу, виступлена 1-го липня ц. р. під час обговорювання бюджету Міністерства Освіти.

Одна метода для всіх урядів.

Всю політику всіх польських урядів супроти національних меншостей не можна характеризувати інакше як ворожу. За усіх національних меншостей у польській республіці — крім польської — ніщо більше відчуває її нарід український та білоруський. Полишаю на безліч інших терпінь нашого народу під польською окупацією, тому, що тепер можна казати лише про школу. А проте в цих кількох хвилинах постараюсь згадати жахливий стан освіти нашого народу.

Коли польський уряд зайняв нашу землю, він застав там численні українські школи. У Галичині були школи всіх родів та ступнів, загально-освітні та фахові; на інших землях здебільша початкові школи загально-освітні середні. Українізація шкільництва на українських землях бувшої російської території, що почалась у 1917 р., ішла швидко вперед, тому, що вчителі цих шкіл, хоча й мали російську освіту, були нашими, надихані рухом свого народу, вживали рідної мови у школі вже підчас російської влади, ці вчителі з першим подувом веспросвободи з найбільшою посвятою стали працювати над відродженням школи і над її національним характером.

Польський уряд поставився до цього змагання нашої школи вороже і почав похід проти неї. Цей ворожий наступ, раз пляново при-

готований, продовжується невпинно та неблаганно при всіх польських урядах, без огляду на їх партійні ріжниси. Він з кожним днем зростає і зменшує число наших шкіл. Польський уряд користується для цієї мети різними методами:

- 1) Звільняє вчителів Українців і заступає їх Поляками;
- 2) додає до українських учителів бодай одного Поляка для навчання у школі польської мови. А що учитель-Поляк не може мати повної плати за навчання одного предмету, то йому кажуть учити ще й інших предметів по польськи;
- 3) зачинає українські школи і в тих самих будинках відкриває польські;
- 4) відкидає домагання українських громадян, щоби відкрити українські школи;
- 5) тероризує населення і грозить йому судом за те, що домагається своїх шкіл.

Мова цифр.

Візьму кілька прикладів зі статистики та бюджетового справоздання. Згідно з числом 6,017,000 українського населення нам належало б щонайменше 22,1 пр. шкіл та субсидій на культурно-освітню ціль. Та як є в дійсності? Державних шкіл у Польщі є 30,381; з цього ми повинні мати 6,712, а маємо лише 2,370. Холмщина з Підляшам на 463,000 людности не має ні одної народної школи. У перших днях польської окупації зачинено на Підляшсі всі

програми найближчої сесії Союзу Народів, а зокрема у відношенні до справ розброєння та проекту про гарантії. У відношенні до Австрії та Мадярщини, ствердження значне поліпшення. Найближчу чергову конференцію рішено зробити у Букарешті зимою. Зараз після конференції всі три міністри дали інтерв'ю пресі. У цих інтерв'ю містилося більш менш все те, про що ми тут згадали. Д-р Бенеш на запит одного журналіста висловився, що з визнанням СРСР, не спішиться, хоча є його прихильником. Воно наступить у Чехословаччині тоді, коли назріє потреба для цього. В справі вступлення СРСР до Союзу Народів Бенеш сказав, що це дуже гарна ідея, але СРСР сам цього не бажає.

українські школи, які повстали за німецької окупації. На Поліссі маємо лише 34 школи, на Волині 453 — за те 600 польських, дарма що Польща там не більше 7 пр. Як же мета польських шкіл? Католічення та калічення української дитворі!

Прохання та скарги українського населення не помагають. Знаю лише з невеличкої частини знехтованих прохань цифру 76 — відмов щодо відчинення української школи. У 39 випадках, коли населення прохало української школи, дали йому польську. 73 громад заявило, що лякалось прохати школи з огляду на переслідування поліції. 53 українських шкіл зачинено — з чого 33 перетворено на польські. В усіх цих цифрах не беру на увагу соток шкіл зачинених та спольонізованих у Східній Галичині, проти волі населення. У селі Колемиші, на Холмщині, школу віддано осадникові, який зробив з неї стодолу, а діти ходять учитися до сусіднього села, де хату на школу винаймають. Ще й зі залишених українських шкіл небагато з них заховало свій характер. Скрізь по них учать примусово польської мови, історії та географії Польщі на польській мові. З року на рік доручають учити щораз нових предметів по польськи.

Які вчителі — такі школи.

Кожна школа варта стільки, що її вчителі. Від них залежить рівень науки та виховання. Справоздання бюджетової комісії каже, що між учителями народних шкіл є 18 пр. кваліфікованих тимчасово, а 21,4 пр. зовсім ні. На Волині є їх кваліфікованих 18,1 пр., тимчасово 44 пр., а зовсім ні 45 пр. За російських часів некваліфікованих було дуже мало. І коли нині в Польщі є їх аж 45 пр., то це вже культурницьке надбання Польщі. До нього дійшов польський уряд таким робом, що звільнив учителів кваліфікованих за російського режиму, а заступив їх польськими, такими, яких сам він не був у силі зарахувати бодай до тимчасово кваліфікованих. До наших шкіл присилають нам просто вчителів-аналфавітів, про яких само справоздання Комісії каже: "Висилка до східних воєвідств (Волинь, Полісся, Новгородськ) некваліфікованих учителів у такій кількості не принесла ні користі ні честі польській державі та культурі". (Докінчення буде.)

Тунель під Ляманшем.

Лондон 15. липня.

Ви певно мало цікавитесь проектом, яким колись захоплювалися, читаючи Жіль Верна? Тунель під морем — ось ідея, яка не дає спати такому практичному народові як Англіїці. Здавалось би: повинні їм вистачити літаки і всі зразки корабельного мистецтва. А проте ідея з перед сотки літ відроджується в новій формі.

У 80-их роках та в першій десятиці цього століття і знову в 1913 та 1914 р. кожний англійський уряд мусів змагатись з цією ідеєю і поборювати її. Нинішній прем'єр міністр повідомив три тижні тому Комітет Будови Тунелю, що парламент знову розглядатиме це питання. В 1913 р. звернувшись у цій справі до тодішнього прем'єра міністра Асквіта депутата з 90 членів парламенту. Нинішнє їх число зросло до 400. Як бачите: число зацікавлених старою ідеєю зросло дуже сильно. А число прихильників підводного каналу не менше. Колись цікавилися ним королева Вікторія і Гледстон і лорд Дербі — самі великі люде. Нині він стає предметом майже публичної опії.

І цікаво те, що англійська публична опія погоджується з фактами, найкращими знавцями цієї справи, з найріжнородніших стандартів. З погляду мілітарного, міжнародного, а навіть торговельного, більшість прийшла до висновку, що ця ідея є чужа психології англійського народу і суперечна з його справдішніми інтересами. Що-ж вплинуло в останні часи на зміну традиційних поглядів? Війна і розвиток авіації. Головним аргументом прихильників підводного каналу є те, що Англія перестала бути островом. Ні море ні кораблі не в силі охоронити берегів Англії перед атаками ворога. Єдиний поважний аргумент — кажуть вони — проти підводного каналу, що він зрівняв би Англію з іншими державами суходолу, тратить свою силу, бо морські кордони Англії не ріжняться нині нічим від кордонів сухої землі.

І як усе буває в таких питаннях, цей буцім-то єдиний безсильний аргумент саме задержує всю свою давню силу. Англія — відповідають інші — не є островом у старому значінні, але вона не є ще зрівняна в умовах свого державного життя з державами суходолу

консолідації, а навпаки до розбиття.

Правда, були там і між трьома названими членами Малої Антанти деякі непорозуміння, як нпр. кордонні спори між Румунією і Югославією. Та їх хутко зліквідовано і вони не мали ніякого впливу на основну, що так скажемо, внутрішню політику Малої Антанти.

Та саме, щоби зберігати свої вище названі спільні інтереси Мала Антанта мусить слідити за загальним ходом європейської політики та зговорюватися і спільно виступати там, де цього вимагають ці спільні їй, природні інтереси. На трьох конференціях у Празі проаналізовано всі біжучі справи та порішено спільну лінію поведінки у відношенні до деяких рішень льондонської конференції і до

О. Л. САЛІКОВСЬКИЙ.

Про українські мемуари і російський шовінізм.

(Докінчення.)

До речі кажучи, ми маємо в V. кн. "На чужой стороні" цікаве місце, яке спеціально торкається українського хліба, а саме в спогадах редактора п. Мякотина "З недавнього минулого". Він як голова "Союзу Возрождения России" між иншим зазначає з часів свого перебування в Києві у 1918 році: "Среди коренного киевского населения возникало подчас недовольство против приезжих, а местная украинская пресса с своей стороны всячески старалась раздуть такое недовольство, приписывая чуть ли не всем приезжавшим в Киев великороссам самые черные и злобные замыслы против Малороссии (sic!) и то и дѣло попрекая этих „москалей“ тѣм „украинским хлѣбом“, который они ѣдят в Киевѣ. Нерѣдко, к слову сказать, такая попрека исходила от людей, которые перед тѣми годами, если не десятилетиями, жили в Петербургѣ, Москвѣ и других великорусских городах и никогда, конечно, не думали о том, что они ѣдят чей-то „чужой хлѣб“". Як бачите, шановний російський мемуарист не примічає двох, зда-

валось, цілком прістих фактів. Поперше, що в Петербурзі, Москві й инш. великоруських містах не тільки "инородці" але й самі великороси їли і їдять здебільшого "колоніальний", себто в першу чергу той-же таки український хліб, а подруге, що той свій хліб "инородці" заробляли працею на користь російській людности, що вони її добробуту й ладу не руйнували і над нею не знушались так, як то робили майже всі Росіяне, що прибули з півночі на Україну, рятуючись від большевиків...

Але в моє завдання власне не входить спростовувати тенденційність, фальші та ісенітичність, які ми зустрічаємо на кожному кроці в російських мемуарах про українські справи. Я хочу лише зазначити певну небезпеку такої ситуації, при якій історичні матеріали прибирають односторонній та пристрасний характер, а разом з тим зазначити, що ця хвороба не на поменшення йде, а на побільшення. Російська демократія не тільки не навчилася нічому в національній справі з часів революції, а навпаки посунулася ще назад у своїх поглядах і почуттях. Про це свідчать навіть самі Росіяне, що тварезише дивляться на справу. Редактор варшавської газети "За свободу!" п. Д. Філософов між иншими пише: "Російська еміграція, що в себе на батьківщині не переводила в життя

свідомого, здорового націоналізму, завдяки чому і запанував „III-й інтернаціонал“, на чужині вдалася в другу крайність: вона заразилася війновимим шовінізмом найгіршого сорту. Професор Лаппо в книжці, що недавно вийшла, взяв під свою високу руку Муравйова-Вішателю. Це цілком нечуване явище в історії російської інтелігенції не викликало жадної одсічі. І навіть шановний професор Кізеветер, стовп і утвердження істини кадетського лібералізму, написавши доброзичливу рецензію про книжку Лаппа, не зазначив цього сумного явища". П. Філософов висловлює побоювання, що швидко пп. Миллюкови, Кізеветери і т. д. перетворяться в справжніх чорносотенців. ("За свободу!" ч. 149).

Отже ці люде дуже охоче "згадують" та пишуть про Україну, а ми тимчасом мовчимо та губимо історичні документи. Так далі не повинно бути. Ми маємо дуже цінні і змістовні мемуари Вікт. Андрієвського, Дм. Дорошенка, почасті Тютюнника, тепер друкуються в рідких виданнях спогади старого нашого діяча Євг. Чикаленка, але коли б ми мали і в десять раз більше від цього, то й тоді не було б це забагато. Я стою дуже далеко від думки, що подобається деяким нашим редакторам, — щоби мемуари українських діячів були так само тенденційні, як спогади та до-

сліді" більшості російських мемуаристів. Навпаки я гадаю, що такої гідоти нам не потрібно; але разом з тим думаю, що ті з наших діячів, а особливо письменників, чия пам'ять занотувала поважні моменти з нашого минулого, особливо з останніх 10—20 років, мусять складати мемуари і по можливості оголошувати їх негайно. І найбільшу увагу необхідно звертати на ті моменти і обставини, які перекручені та загижені російськими шовіністами, а також на працю і поведінку на Україні Росіян — демократів, монархістів, військових, це все одно, — які в такою наочністю виявили і справжню свою психологію, і справжню етику, і справжні наміри в українській справі.

Велика шкода, що нині не виходить такий журнал, як "Наше Минуле", що видававсь кілька років тому гуртком київських письменників. Коли не можна його відновити, то слід було б усім нашим часописам уділяти місця поважній мемуарній літературі та історичним матеріалам про нашу боротьбу за національне визволення і рідну державність. Зазначу до речі, що цей матеріал взагалі дуже цінний навіть з погляду звичайного читача. Цим у значній мірі й засовується той величезний успіх та поширення, які має російська мемуарна література, що заповнює собою книгарні й бібліотеки

завдяки літакам. Найважливішими аргументами у користь тунелю є те, що в переїзді до Англії люде не потребували би переходити поганій морської недуги і що легкість взаємин з англійським островом причинилась би до влекнення порозуміння з іншими народами у царині культурній та торговельних зносин. До цього додають аргумент, що на випадок війни Англії легше було би забезпечуватись у поживу тунелем.

Коли проєкт будови тунеля відкинено, то Англії, практичні люде, прийшли по довгій напумі до пересвідчення, що не стане шкірка за виправку. Війна має два кінці. Такий гарний комунікаційний шлях як тунель — можна дуже легко знизити невеличкими засобами. А направити його незвичайно важко. І хоча як сильно Англія відчуває потребу безробіття і взялась би за будову величезного каналу, проте показала ще раз: ні. Англія завдячує своєю торговельну могутність, морську силу та державу, і всі своєрідні прикмети національного генія фактові, що вона є островом. Культурні та торговельні взаємини можна підтримувати та поширювати всіма тими засобами, які вже нині створила техніка. А головним моментом потреби зближення з народами є потреба духовна. Підводний канал не зродить її в Англії, а дасть змогу настирливим чужинцям відвідувати Лондон надто чисельно.

Братерство народів — це гарна ідея, але на неї ще надто вчасно. Це є щойно проєкт на підводний канал, покищо залитий морем. Нехай спершу щезне небезпека війни з її несподіванками. Нехай спершу англійська політика докаже цієї штуки. За нею підуть інженери. А покищо, ви, континентальні громадяне, коли хочете нав'язувати культурні взаємини з Англією, мусите ікати морем або повітрям. На кораблі переходить символічну морську недугу: викидайте зі себе все, що везете — а коли зможете без памороків глянути вниз з літака, згадайте, що під ним є море.

Ерем.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського спорту“. (Чл. вибрана 25 зл.). Шліть менші датки для організації спорту! Адреса для висилки грошей: „Дістер“ ч. нн. 13568, Львів, Руська 4. 20.

Дрібні вістки.

До Лондону скликається на осінь п. р. нову конференцію британських прем'єрів усіх доміній.

Енонаслідний німецького престолу заступив у Фльоренції вілію, до якої переїздить в осінь для постійного мешкання.

В Ессені напали націоналісти на групу робітників і багато з них позналили, а одного вбили. Зпоміж націоналістів 7 арештовано.

Норландський парламент (стортінг) відкинув більшістю 63 голосів проти 49 проєкт уряду на знесення примусової тварості.

На пам'ятник Барресові зібрано до сього 110.000 франків.

Комісія Союзу Народів для прослідження пошесті малярії у Східній та Південній Європі приїхала до СРСР, де і побуде один місяць.

Рада Народніх Комісарів України ліквідує інституту „Малої Ради Народніх Комісарів“, а замість цього утворити дві комісії: законопроектів і адміністративно-фінансову.

Німеччина могла би взяти участь у лондонській конференції під такими умовами: беззаперечно евакуація Рури на протязі 6 місяців, шкільові знесення французько-бельгійської контролю над німецькими залізницями в окупованих районах.

Німецьким делегатом на лондонську конференцію буде д-р Маєр.

Французький урядовий номуналіст про лондонську конференцію підкреслює, що це ніколи ніяка конференція не відбувалася в такій приязній, мирній та сприятливій атмосфері як ця. Тому є всі дані на те, що вона принесе повний успіх.

ОСТАННІ ВІСТКИ.

„Діло“ в польським сенаті.

На засіданні польського сенату дня 22. липня українські сенатори внесли інтерпеляцію в справі конфіскації „Діла“, в якому була поміщена стаття, присвячена пам'яті Ольги Бесарабової. Маршалок Тромпчинський заявив, що інтерпеляція містить цілу конфісковану статтю і що на будуче не допустить до відчитування подібних інтерпеляцій, а лише буде відсилати їх до регуляційної комісії.

Зм ни в чеськім уряді.

Міністр освіти Бехине і міністр суспільної опіки Габерман подалися у відпустку з причини хвороби.

Бути — чи небути?

Замойські далі надумується, чи бути йому міністром закордонних справ, чи не бути? Грабські конечно хоче, щоб він задержав цю теку.

Знову замах на порохівню?

Польські газети доносять, що оноді о 12-й годині в ночі якихсь трох уоружених мушин хотіли висадити в воздух порохівню в Рудниках над Сяном. Постерунковий

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Целібат.

Причинок до анкети.

Прийшов до редакції молодий чоловік (більше молодий, як чоловік), нахилився дискретно над вухом першого співробітника від дверей і, згідно з вказівкою, підійшов до мене. Питаю:

— Чим можу вам...?

— Він мав уже приготовлену промову:

— Знаючи, що „Діло“ є най...шим українським часописом, най...шим висловником нашої опії і що найбільше уваги присвятив одній з найважливіших наших суспільних справ: справі целібату наших священників —

Я саме тоді зупинився одною своєю рукою над виправленням у дописі речення: „а згляну доперва в случаю недопустимості евентуальності“, — а другою зупинив красномовного парубка і витягнув мовчки ящик.

— Пане — кажу — гляньте... Тут гора рукописів у справі целібату... всіх професій, віків і знавців. Тому не можу вам обіцувати...

— Ні, ви мене не розумієте, пане редактор... (Як відомо всі, що прагнуть у галицьких редакціях, без огляду на свої функції, називаються редакторами). Я прийшов до вас за ратою. Я скінчив гімназію і маю намір посвятитись богослов'ю. А навіть гадаю висвятитись у целібаті. Але мені сумніви, що суспільність дивитиметься тепер на тих, що хочуть стати нежонатими священниками як на непатріотів. Я хотів би оминити можливих неприємностей...

— І звертається до нас за... інформацією? так? — спитав я. (А подумав: „Ой жінко, якби ти знала, яким всевладним є твій чоловік — редактор“)

Настала святочна тиша. У такій тиші, каже повіря, родяться поліцаї, і впевняю вас: ще і малі фейлетони.

— Чи ви — питаю дипломатично — хочете почути від мене голос народу, чи мою особисту думку...?

— Якби не вам сказати...?

— Скажіть швидко: чи ви лякаєтесь більшої суспільності, чи жінки?

Мабутьний целібат не знав ще, чи не жар, чи поважний прокураторський допит. Щоби приголомшити гостя до решти і найвидніше позбутись його, я, наслідуючи (як я собі це уявляю) позу ректора духовної семінарії, кажу сентенціально:

— Це справа непроглядна як редакційний кіш. Щодо неї х б найкраще повторити вам слова одного французького письменника з XVIII. віку: „Найрозумніший і найбільше поміркований погляд висловлений у справі целібату та подружжя, такий: — На щонебудь рішиться — будете жалувати“.

Гість шез. Мій товариш звернув мені чечну увагу:

— Свої цілісничі афоризми можеш собі сховати до каварні. Втраtimo передплатника.

Дві хвилини пізніше вийшла пані, що завідує адміністрацією і спитала:

— Чи ви знаєте добре того молодого пана, що зідісля вийшов? Він хоче на кредит помістити оголошення.

І показала мені картку, на якій каліграфічно сяло:

„Молодий чоловік, хутко на становищі, пристійний, енергійний, доброго серця, не курить і не п'є, нав'язе переписку з панною або молодого вдовою. Ціль матримоніальна не включена“.

Орест Ордан.

хотів їх задержати, одначе вони вистрілили з кріса і ранили його, а самі скрилися в лісі.

Смерть 20 тисяч осіб.

В Пекіні, підчас великої повені, яка повстала наслідком хмаролому згинуло 20 тисяч осіб.

Холера в Будапешті.

В Будапешті захорувало кілька осіб серед виразних об'явів азіатської холери.

Нові польські уряди.

Рада міністрів ухвалила утворити уряд Головного Інспектора мін. внутр. справ, до компетенції якого належатиме контролю підлягати тому міністерству урядів, та уряд інспектора справ публичної безпеки.

З Німеччини.

„Гамбургер-Ехо“ доносить, що скрайно ліві партії горячково пригрозюють до замаху проти теперішнього уряду.

Матеріали до кресових законів.

Бережанщина.

Згаданий закон вводить в народній школах т. зв. утравізм або двоязичність. Утравізм дотичить тільки тих шкіл, у котрих до цього часу згідно з обов'язковими законами, була викладава мовою українська. Польських шкіл і польського шкільництва кресовий закон не дотикає.

Та нехай самі факти говорять про себе. Дня 15. липня 1924 після сесії наказних комісарів бережанського повіту в старості в Бережанах, призначені до того урядові покликували кожного наказного комісара окрема і приказували складати заяви, що годяться в своїй громаді себто іменем своєї громади на зміну викладної української мови в народній школі на польську. Протягом передполудня відібрамо такі заяви від усіх комісарів. Простонародді, довідавшись про це, признало таку практику „перекресування“ наших шкіл на польські. Само собою розуміється, що коли на основі таких незаконних комісарських заяв політична і шкільна влада перемінить в бережанським повіті всі наші школи на польські, то до чого і до якого звинувачення припадає широко рекламований, новий кресовий закон про шкільництво. — Подаючи цей факт до відома громадянству, звертаємо увагу соймової української репрезентації на цей новий нечуваний спосіб перекресування наших шкіл і позбавлення наших громад права рішати про мову в школі.

Громади Августинівка і Нарав села в бережанським повіті піднесли зорганізований протест проти будови польських шкіл в їх громадах коштом громади. Шкільна повітова Рада в Бережанах, не полагоджуючи формально внесеного протесту громади, місцевої шкільної Ради, призвала представників тих двох громад на нову конкурсний розпрану і згорі накинута їм шкільний бюджет, углядиючи потреби будовання нових польських шкіл. Проти волі громади і проти волі батьків-латинників шкільна повітова Рада хоче насильно коштом українських громадян будувати польські школи для жидів-католиків дітей латинського обряду.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 5:23—5:23 1/2, Канад. дол. 4:96—4:97, Чеські кор. 0:15 1/2—0:15 1/2, Лей 0:02 1/2—0:03 1/2, франк. фран. 0:29—0:29 1/2, Швейц. фран. 0:92—0:93 1/2, Англі. фунт. 21:80—22:0.

Золото. 20 кор. австр. 21:80—21:90, 20 фран. 20:80—21, 20 нм. мар. 24:00—24:20, 10 руб. 26:00—26:20.

Срібло. Австр. кор. 0:39—0:39 1/2, 5 австр. кор. 1:95—1:98, Фльорени 0:97 1/2—0:99, Рубль 1:75—1:78, Рубль коїним сріблом 0:67—0:68.

36-літня.

Біжа численно відлічувана. Малі об'єкти в житті та ввісі. Великий попит на пшеницю доброї якості.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА“ у Львові. Річном 10. Удїл 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число удїлів необмежене. Поруна 2-кратна.

НОВИНКИ.

— **Український концерт в Данцігу.** Українська молодь, що студіює на техніці в Данцігу, влаштувала дня 17. ч. м. в найбільшій салі Данцігу „Schützenhaus“ концерт українських пісень, що мав великий успіх. Співав хор студентський в числі 24 людей під проводом студ. М. Бокоємського при акомпанюванні студ. В. Давидовича і студ. Юр. Мохнацького. Солостами виступали студ. І. Пясецький, студ. С. Шматера (скрипка) і студ. В. Давидович (флігельгорн). Відспівано творів Гайворонського, Стеценка, Ніщинського, Ніжанківського і Мандельзона та народні пісні в укладі Ф. Колесси, Лисенка, Гайворонського, Лопатинського і Людкевича. У виданій програмі концерту подано на німецькій мові короткий зміст і характеристики кожної пісні, що з признанням підносили місцеві німецька преса у своїх теплих рецензіях про концерт, який на численно зібрану німецьку публіку зробив дуже гарне враження. На концерті явилось багато представників з кол. музичних, політичних і професорських, між іншими ректор техніки проф. Зоммер. Очевидно явилися численно і німецькі студенти, що до своїх українських товаришів відносять ся все з повною симпатією.

— **Доглунались.** У зв'язку з останнім замахом на склади амуніції на Клепарові, варшавське міністерство внутрішніх справ поставилося прихильно до проєкту львівського воєводства, щоби ці склади перенести до Голоса великого. Там мають побудувати спеціальні мазанини на це і звільнити Львів від нової можливої небезпеки. Треба було аж смерті двох людей і великого скандального процесу, щоби влада доплатилась до такої простої правди: що сусідство вибухових складів під містом є небезпечно!

— **Злодії відвідують Польщу.** Віденська поліція повідомляє, що міжнародна банда ошуканців з Австрії перенеслась на вакації до Польщі. Вони маю їздити по селах та містечках і продавати різний крам без вартості, ошукуючи людей під покривом торгівлі.

— **Китаєць — польським священником.** „Газета Поранна“ подає звістку про висвячення Китаєця Кайн-Ба на священника, під Варшавою. Малога Китаєця привіла російські жовіри підчас японсько-російської війни в 1905 р. і перевезли до Могилева. Хлопець служив у різних ділчів. Один з них п. Гіка з Камінія Пол., дізнавшись про смерть родичів Кайн-Ба і почав його сам виховувати. Малий Китаєць, скінчивши гімназію вступив до духовного семінара в Місіонаріях. Висвятившись поїхав до південної Америки як місіонар.

— **Щедрий дар папи.** Папа, який колись був апостольським нунцієм у Варшаві зробив дарунок 12.000 лірів варшавському професорові класичної філології д-р Саєрнбахові з нагоди виданих ним творів святого Григорія Назіянського. Д-р Саєрнбах є Жидом, а проте папа обіцяв дальшу підтримку у його праці, якщо він не одержить її в боку варшавської Академії Наук.

— **Світова революція.** У нинішнім числі „Газети Львовської“ є сенсаційна стаття на тему революційної діяльності комуністичного інтернаціоналу у всесвіті. Ця стаття не є звичайна телеграфічно „з радянського кордону“ поведеного дня, починає такими переконуючими релеляціями: „З Москви доносять (телеграфістів) „Лаз Львов“? З огляду на повну невдачу совітської акції, яка мала на меті викликати комуністичну революцію в Німеччині, совітський уряд зосереджує тепер усі свої зусилля в напрямку якнайшвидшого втворення світової революції серед балканських держав“. І не видруковано грубим друком, щоби всі могли звернути увагу на глибину цієї нісенітничі!

— **Англіський король і абісінський.** Англіський король обіцяє абісінському насліднику престолу звернути корону короля Теодора, що належала до пануючої абісінської династії. Корона від 1868 р. лежить у музею королеви Вікторії. Мабуть цією щедрістю англійський король хоче здатися собі симпатії не дуже слухняних Абісінців.

— **Атлетичний феномен.** На париських олімпійських змаганнях здобув шість світових рекордів Філіппендє Пааво Нурмі. У перегонах він перебігав 10.000 метрів без найменшого зусилля, так, що на його обличчю не видно ніякої втоми. Його успіхи кажуть призадумуватись спортсменам: чи він з уродження має вимкову анатомічну будову, чи дійшов до своєї досконалості завдяки вимковій дисципліні, моральній та фізичній.

— **Сендаль у Версалю.** Австрійська делегація на міжнародній нараді в Версалю

їх шість акторів до Версалю для знімок фільмів. Німецькі артисти зуміли обійти всі закони і заарештували на протязі кількох годин гру призначену для кіна, при численній співучасті нанятих статистів і великим натовпі публіки. Однак фільмів була настільки меморальна (хоровади не зображали німців, що мусіла інтервеніювати поліція). Скарги став ще більші, коли виявилось, що німецькі артисти розпоряджаються у Версальському парку мову себе дома. Їх арештовано за злочин проти публічної моралі.

— **Смерть спеціаліста.** Член англійського парламенту, одночасно лікар-спеціаліст від серцевих недуг Сідней Расселль уельс помер на серцевий удар саме в момент, коли вслухувався в удари серця одного зі своїх пацієнтів.

— **Археологічні знахідки.** У Македонії, в місті Стробі, відкрито великий мрамуровий театр. Це є найкращий, до якого часу відкопаний грецький театр, знищений у 479 р. Теодориком, який викристував його частини до будови старо-християнської базилики.

— **Забуття нічного руху.** У Зедінених Державах склала недавно іспит зрілості п-ні Нельсон Крукс на корабельного капітана і має право проводити американськими кораблями, без огляду на їх величину. Це є перша жінка морського капітан. Свою кар'єру завдячує вона тому, що її чоловік був також капітаном і вона їздила з ним 19 літ по всіх морях.

— **Смерть письменника.** Скільки душешуством франц. письменник та публіцист Леон Клареті (Claretie). Ур. в 1862 р. Найвищий з його творів „Швічина в XVIII в.“ і „Школа жіноцтва“ (нагороджені франц. Академією), „Преса в XIX віці“, „Ляльки, їх історія і продукція“. Він мав найбагатшу збірку ляльок. Був редактором журналу „Мистецтво і дитина“.

— **Вежа Айфля.** На т. зв. Марсовім полі у Парижі, колишній площі для маврів, стоїть найвищий пам'ятник у світі, високий на 300 метрів, Вежа Айфля. Збудована вона в 1889 р. на всесвітній виставці; вся зі заліза, складена з 12.000 металевих частин зєднаних між собою при допомозі 2.500.000 шруб. Щойно цього року рішили її помалювати, щоб залізо покрите ржою не псувалось. Праця почалась у березні і скінчиться при кінці серпня. Треба буде на неї 30.000 кильо лякеру і 500.000 франків.

Звільнення від стемплевих оплат.

Подання і прилоги про зміну статутів і оснування нових товариств „Просвіта“ вільні від стемплевих.

З причини зміни статуту головного товариства „Просвіта“ у Львові мусять тер усі філії і читальні тов. „Просвіта“ змінити свої статуті.

Чи до подань і прилог у справі зміни статутів треба давати стемплі? Подання про оснування чисто просвітних товариств і зміну статутів є вільні від стемплевих, а це по думці § 7 уст. 4 розпорядку мін. скарбу з 24 квітня 1923 ч. 44 поз. 298, згідно з яким подання товариств просвітних, культурних і добродійних є взагалі вільні від стемплевих. Це увільнення торкається також подань щодо легалізації цих товариств. Легалізація товариства це те саме, що подання в справі оснування або зміни статуту.

До цього часу робили власті читальні тов. „Просвіта“ труднощі щодо увільнення їх подань від стемплевих, причім покликували на ті постанови статуту читальні, згідно з якими читальні мали право вести крамничі і взагалі економічні агенти; а що тепер у новім зміні статутів товариства „Просвіта“ викинено зі статуту всі економічні агенти так, що товариство „Просвіта“ стало на основі нового зміненого статуту чисто просвітним товариством, то власті не можуть робити товариствам „Просвіта“ ніяких труднощів щодо увільнення від стемплевих всіх їх подань, отже і подань щодо оснування і зміни статутів цих товариств.

Звертаємо на це увагу всіх філій і читальні тов. „Просвіта“, а особливо наших адвокатів і просимо почитати, кого треба, що подання і прилоги за зміну статутів і оснування нових товариств „Просвіта“ є вільні від стемплевих.

На подання з лівого боку на верху на розі написати: вільні від стемплевих по думці § 7 уст. 4 розпорядку мін. скарбу з 24/4 1923 ч. 44 поз. 298.

Д-р Іван Макуха.

В тій самій справі одержуємо з канцелярії тов. „Просвіта“ наступне письмо:

До відома виділів філій і читальні т-ва „Просвіта“.

Канцелярія „Просвіти“ подає до відома зміст рішення Скарбової Палати у Львові в справі стемплевих оплат: Палата Скарбова у Львові, ч. 6 832/24. Львів, дня 28. червня 1924. р. До т-ва „Просвіта“ у Львові. На подання з дня 23. червня 1924. Скарбова Палата стверджує, що т-ву „Просвіта“, яке має по думці § 1. статуту, затвердженого рескриптом львівського Воєводства з дня 2. мая 1924 ч. 4883/24/13 за ціль тільки освітньо-наукову діяльність, послугує по думці § 7. уступу і 4 залучення до розп. Мін. Скарбу дня 24. квітня

1923. Д. З. Р. П. ч. 44, поз. 298. особ-сте звільнення від стемплів всі оплати для всіх подань і залучень вношування до державних урядів з виймом суду.

Звільнення це не відноситься до урядових свідок, які видають державні уряди в покладженні повних подань.

Також не підлягають стемплевій оплаті по думці вище наведеного припису подання і залучення подань, які вносять філії т-ва „Просвіти“ о уконститування на основі повного статуту. Однак подання всіх в справі уконститування такої філії, з виймом подань в справі легалізації не є вільні від стемплевих оплат. — За директора Скарбової Палати (Підпис).

В і д е л а к ц і ї. Помішуючи письмом д-ра І. Макуха і комунікат канцелярії тов. „Просвіти“, звертаємо увагу на останній уступ комунікату, з якого виходить, що донесення до старостів про уконститування нового виділу просвітних товариств не є вільні від стемплевих оплат і на думку Скарбової Палати у Львові треба такі донесення стемпльовати (стемпель 3.830.000 Мп. — а від залучень 770.000 Мп.). Таке становище Скарбової Палати є цілком безпідставне і донесення виділів освітніх, культурних і добродійних товариств про своє уконститування є в і л ь н і від стемплевих оплат і для того гол. виділ тов. „Просвіта“ вніс рекурс до Мін. Скарбу проти останнього уступу повного рішення Палати Скарбової у Львові. Очевидно, від стемплевих оплат є вільні також всі подання про легалізацію, про скликання загальних зборів і уконститування виділу не тільки філій і читальні „Просвіти“, але всіх взагалі товариств освітніх, культурних і добродійних, як пр. Соколи, Січі, Бесіди, Захоронки і т. д.

Ще раз „Довісниця байдужість“.

Замість голословних маркань п. М. Возняк подав цифри, які найкраще характеризують відношення громадянства до т-ва „Просвіта“. Думаю, що після прочитання цієї статті кожний прийдє до висновку: коли при 6.000 членах т-ва „Просвіта“ потрапило вести доволі живу діяльність, то що ж казати на випадок, коли тих членів було дві-три сотні тисяч. Не можна не погодитися з усіма висновками проф. Возняка, які він робить, щодо двоїстості членів і щодо американських членів. Всех так чи обі справи потребують висвєтлення. Двоїстість членів ухвалена Загальними Зборами з дня 2-го квітня 1923. коли великою більшістю голосів наказано Головному Виділові уможливити членам т-ва набувати книжечки шляхом передплати. І Головний Виділ мусів це зробити. Всякі другі спроби поширювання видань т-ва не довели до бажаного успіху. Висилка за посліплатою удалася тільки при першій книжці. При другій наразилася на страту т-во, бо майже 50%, адресатів книжок не викупили. Одинокий вихід бачимо в есентуальній рухливій кольпортажі видань філіями (Сокаль, Рава руська і ще деякі), а далі в поважному поставленні бібліотечної справи читальнями.

А вже без грамоти, календаря і книжечок — справа членства в Америці була би безвиглядна. І тоді, коли ми що справу започаткували, не була вона зовсім страшною. Щойно з піднесенням оплат почтових з 1. січня п. р. портюрі забирають нам майже половину вкладки. Та ві в одному випадку т-во не тратить. А зискує такі багаті, маючи стало гріш до обороту. І це важне в таких товариствах, як „Просвіта“. Ще одне питання, чи слушно називає п. М. Возняк провінцію байдужою? Провінція наша добра, вона шира, але розкинена атомами на великому просторі, завжди має час. Кожда одиниця серед неї переконана, що від її пів золотого ані т-во не поратється, ані задля невдоволення не впаде. Провінція шира, хотіла би бачити найкращі успіхи праці, завжди має щось поради, або пригадати, що те або друге незроблене або недоцільно зроблене. А рівночасно так тяжко захопити її зовсім простою справою, якою є матеріальна підтримка Головного Товариства, розкладена на всіх, щоб т-во могло вести працю, як слід. І „Просвіта“ поведе її, тільки дайте можливість ви всі, котрі не можете в нинішніх умовах іншої помочі дати, як тільки матеріальну. Ставайте членами Товариства враз з родинами і приєднуйте день за днем нових членів.

Нехайби тільки кожда філія розвела таку грацію в цьому напрямі, як філія в Перемишлі, то ми при 70-ти філіях мали б вже сьогодні 35 тисяч членів, а до кінця року може було б їх вдвоє стільки. А тоді й матеріальне положення, а з ним і діяльність т-ва покращалась.

Та коли вже мова про філію в Перемишлі, мусимо піднести ще один факт. Це одна філія, котра у своїй дисципліні зложила на фонд „Учительства“ з концертів мільярд двістамліонів марок. А де ми сьогодні стояли б, коли б таке зробила кожда філія? А все воно в стадії можливості.

Подумаймо добре над цим! М. Галушинський.

*) Гл. „Діло“ ч. 152 з 12. липня 1924.

Віча і збори

Тов. св. Апост. Павла.

Більше сотні священиків зі всіх трьох епархій зібралось на Загальні Збори дня 1. VII. п. р. у Львові і по прийнятті і одобренні звіту з діяльності уступаючого виділу та ухваленні йому абсолютної виборчої ночий виділу т-ва св. Апост. Павла: о. Вол. Дежєт Саконський голова; о. Юл. Дзєрович, місто голова; о. Петро Хомин, секретар; о. Іван Новосад, скарбник; а о. крм. Вас. Томович, д-р Г. Костельник, г-р Я. Левицький, о. Б. Єлішевський, д-р Г. Цегельський, о. Євген Гавилуш і о. С. Біленький як виділові: д-р Вас. Лаба, д-р Іван Бучко і о. Іван Туркевич як ревізори.

По виборах приступлено до рефератів. По вислуханні першого реферату „Про цєлібат“ духовенство, зібране на Загальних Зборах т-ва св. Ап. Павла у Львові, прийняло однодушно наступуючі резолюції:

1) Заявляємося якнайбільш рішуче проти введення загального обов'язкового цєлібату в нашому духовенстві передовсім тому, що така реформа скорше чи пізніше спричинила б неминучу катастрофу св. унії в нашому народі, як також тому, що вона викличе небажані дуже шкідливі наслідки для нашого народу під оглядом національним та культурним;

2) Стверджуємо, що загальн. гр.-кат. української суспільності є вдоволені жонатим духовенством, цінить його і поважає та не бажає собі духовенства обов'язково безжонного і є просто озлоблений на акцію, яку деякі коуги ведуть за обов'язковим цєлібатом, — так, що світські люди борються проти тої акції, хочби духовенство й мовчало (видно це вже з до-теперішнього перебігу цієї боротьби в часописах „Український Голос“, „Діло“, „Взграв“, „Новий Час“ і инші). Зрештою таке відношення нашої суспільності до обов'язкового цєлібату ствердив також автор брошури „Жонатий клир а безжонство клиру“ словами: „цєлібат по нашим поняттям ставиться майже на рівні з церквою і народною зрадою“.

3) Протестуємо проти фактичного введення обов'язкового цєлібату в Станіславській епархії, яке вже тепер має шкідливі наслідки (апостазія кількох теологів, роздор між безжонним і жонатим духовенством, невдоволення в суспільності і т. п.), а в будучності може мати просто катастрофальні наслідки.

4) Рішаємо повторити своє представлення і просьбу в тій прикрій справі у св. Ап. Престола, з якою звернулися ми були до Риму з нагоди Загальних Зборів т-ва св. Ап. Павла в 1922 р.

5) Усильно просимо Високопреосвященні Ординарії нашої церковної провінції, щоб у зв'язку із справою цєлібату кандидатам духовного стану не давати причини до огірчення і невдоволення, яке — в нинішніх обставинах, коли невдоволення і так поширюється завдяки прикрим з огляду на наш народ зовнішнім причинам, могло би викликати дуже небажані наслідки.

6) Станіславському „т-ву безжонних священиків“ яко такому, котре відповідальне за сумну славу брошури „Жонатий клир а безжонство клиру“, висказує зібране духовенство своє обурення і пересторогу: Не туди, браття, чесна дорога до піднесення нашої церкви й народу!

7) Зібране духовенство на Загальних Зборах закликає духовенство цілої нашої провінції, щоб на соборних обговореннях основно і всесторонню справу примусового цєлібату та видвинуло відповідні вирішення.

Вислухано і передискутовано реферати і одобрено резолюції до рефератів: а) про організацію священиків, б) про довершення заснування і негайного введення священичої кооперативи та в) про конечну опіку з боку всього нашого духовенства над переселенцями за море. Відмову т-ва св. Рафаїла і переведення цієї опіки через станове свящечиче т-во св. Ап. Павла.

Зібране на Загальних Зборах т-ва св. Ап. Павла духовенство в імені цілого українського гр.-кат. духовенства якнайбільш рішучо одностайно протестує проти замикання, загарбування й переселення на польські костели православних, колись в часті бувших уніатських церков на Холмщині, Підляшші й Волині, яких число доходить нині до 500. Іїя

є найбільш болюча і гірзна в релігійних відносинах між католицьким Заходом і православним Сходом; вона кидає чорну пляму на католицьку церкву загалом, витворює непримостину

пропасть між православними і католиками, надуживає титулу св. унії, яка є віроповіданням галицьких Українців, для зняття, а не наведення православних Українців на Холмщині, Підляшші й Волині, через що навіть в основах підкопється св. унія в українському народі. В журбі й остраху за будучність, — зібране духовенство, висказуючи свою синівську відданість та вірність, умильно просить і благословляє св. Ап. Престол вглянути в цю болючу справу й вирішити її для утвердження доброго імені католицької Церкви між православними на Сході й забезпечення і поширення св. унії в українському народі.

Для частинного переведення цієї останньої мети зібране духовенство просить: св. Ап. Престол схоче дипломатичною дорогою перевести призначення і поставлення на луцькому архієрейському престолі гр.-кат. уніатського луцького єпископа Престола д-ра Іосифа Боляна та забезпечення йому справування його місійної праці серед своїх братів Українців, колись уніатів, а відтак через російське правительство насильно переведених на православ'я.

Наприкінці на внесення виділу признали почесними членами Загальних Зборів велими заслужених для добра т-ва і загалу нашого духовенства оо. Олександра Стефановича, Юліана Дзєровича, д-ра Гаврила Костельника і д-ра Василя Лабу. Загальні Збо. закінчено записано в честь Впреосв. Митрополита.

ВИДІЛ.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

Дрібні оголошення.

ЗАМОВЛЕНІ ФОТОГРАФІЇ з Учительського Зїзду зістали вже розіслані. Інші є до відібрання в Союзі Учительських Спілок у Львові. Хто бажав би ще мати фотографію — нехай зараз замовить собі карткою у Матвійчука, Львів, Панська 17, 1 штуку коштів 6'60 з пересилкою, за посліплатою 6'80 зол. 110 2-2

СПІЛКА „ТРУД“ в Підгайнях пошукує злібної управительської робітні жіночого плаття. Умовини дуже корисні. Місце зараз до об'являти. Зголошення слати: „Труд“ Підгайні вул. Широка. 102 3-3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ЛІКАР

Д-р Ціпановський Іван

в КОЛОМІТ повідомляє отрим Шановну публіку, що з днем 21. березня п. р. переніс свою лікарську канцелярію враз з апаратами Рєнтгена і кварцовою лампою до власного дому при вулиці 35 ТАРНАВСЬКИХ ч. 16. 2-3

проти дому польського „Сокола“.

Подяка.

Всім, що взяли участь у похороні нашого брата бл. п. Любомира Охримовича, судді з Янова, а з особня Виреп. ОО. Крилошанам і Священникам, що відправили похорон, учасникам принагідного хору, що своїм співом звеличали той сумний обряд, бесідникам, що своїми промовами вшанували пам'ять Покійного, депутатам міщан і селян з Янова і околиць, представникам явиської і львівської інтелігенції, товаришам, приятелям і знайомим Покійного, що відправили його на вічний спочинок і взагалі всім, що виявили нам своє співчуття з приводу смерті нашого брата, складаємо на цьому місці нашу прилюдну сердечну подяку.

У Львові, 21. липня 1924.

112 1-1

Брати і сестри.

КАПЕЛЮХИ ФІЛЬЦОВІ

найновішого виробу, в наймодійших колірах надійшли до сьогоню мод

СКЛАД

РУДОЛЬФА НАИВЕЛЬТА, ЛЬВІВ

площа Маріївська 8. Назимир-вська 25,

Горького 72 і Майданська 26.

1-3

„Візд Б. Хмельницького до Київа“ історичну картину М. ІВАСЮКА,

в чотирьох красках, величини 74 X 54 см. в ціні 10 зол. а в зрізаних рамках по 34 зол. можна набути за готівку або післяплатою у ПАВЛА ПАВЛИКА, Львів, Ринок 10, п. пав. („Просвіта“).

106 3-4

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10

За редакцією відп. редактора А. Мудрий

ДІЛО

ВИХОДИТЬ 3-4 РАЗИ НА НЕДЕЛЮ ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. псв.
Конто пошт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7-50 зл., Німеччині 7-50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Р.-
мунія 150 лей, Болгарії 7-50
зл., Австрії 7-50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.

ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Гарантії і розброєння.

Твір пок. президента Вільсона — Союз Народів не сповнив досі завдань, які поставив йому його творець. Основною метою цієї повоєнної міжнародної організації було світове замирення і виключення на будуче можливості збройного конфлікту та усунення руйни як наслідків кожної війни. Спори між державами мало полагоджуватися мирним шляхом через Союз Народів, що як узнане всіма авторитетне тіло був би поставлений на сторожі міжнародної справедливості.

Ідеальні пляни Вільсона не мали однак великих успіхів. Його власна чергова відкинула цей плян, не підписуючи навіть версальського договору, над котрим працював також і голова Зєдинених Держав. Версальський договір про створення Союзу Народів з 1919 р. полишився донині твором половичним. До нього ввійшли тільки держави подібні та їх союзники і ряд менших несправжніх держав. Поза організацією Союзу остають ще тепер такі великі держави, що грали першу роль у світовій політиці, як Зєдинені Держави північної Америки, б. російська імперія а тепер Союз Радянських Соціалістичних Республік і Німеччина. Їхнього голосу не можна оминати і це найкраще свідчить на марних вислідах чотирілітньої праці Союзу Народів. Не створив він майже нічого, що було в основній програмі його творця. Не замирив народів, не зближив до себе держав, а навіть не припинив нових зброєнь. Європа як стояла під оружжам, та стоїть і нині і загроза нового збройного конфлікту цілком не виключена. Вправді Союз зробив дещо на полі міжнародного соціального законодавства, грошової помочі для Австрії і Угорщини і технічного поліпшення міжнародних зв'язків, але те все річи дрібні в порівнянні до першої задачі цієї організації. Принципи Союзу — *summi cuiusque tribuere, nemini facere iniuriam* — полишився таки нездійснений.

Причиною цього є основи, на яких збудовано повоєнні парижські договори. Ває відісі лягло у плян будови нових кордонів. Між побідників та їх союзників покрано живе тіло багатьох народів і на місце старих ріжнародних держав — прийшли нові, з котрих деякі товели безпощадну винародовлюючу політику. Повоєнні тягарі, напложені на побіджених і загальна матеріальна руйна та господарський застій робили своє. Союз Народів став експериментом в руках кількох могутіших його членів. З дня на день тратив авторитет і діждався того, що справи світог значіння порішаються поза ним.

Очевидно й охорона прав т. зв. меншостей, яка по статуту належала до Союзу Народів, знаходиться здебільша в академічній сфері. Позитивного в тій царині зроблено не багато. Не диво, що по неволі починають звертати свої очі деінде і емісарі комінтерну і РСР. аручно використовують їхні можливості і настрої.

Результат парижських договорів —

лася пекучою справою. Не міг її перевести Союз Народів, що завдає їм своє життя. Москва і Вашингтон вели свою окрему політику, якої наслідки було видно всюди. Повстали три центри, з котрих кожний у деяких справах був рішачий, а яких неможливо було звести разом у Союзі Народів.

І тут пояснення, чому твориться окремі конференції для вирішення справ світової політики поза рамками Союзу, як бачимо це на теперішній льондонській конференції в справі німецьких репарацій. Заходи Союзу Народів перевести в життя проект загального розброєння не вдалися. Союз показався за малою корпорацією до зреалізовання цієї квестії. Фронду зробила перша Англія.

Союз Народів, а властиво його Рада — виробив проект гаранційного договору, котрий управляв би справу мира і війни і забезпечував сучасний міждержавний стан перед замахами з боку поодиноких держав. Було це по лінії французьких інтересів і прийняття проекту Союзу Народів було би у великій мірі рівнозначне з петрифікацією стану, що витворено його в Парижі в 1919 і 1920 рр.

У відповіді на заходи Союзу Народів у справі гаранційного договору англійське правительство повідомило тепер Союз Народів про свій намір скликання світової конференції для справ розброєння, на якій взяли би участь і ті держави, що стоять поза Союзом Народів, отже в першу чергу Зєдинені Держави, РСР. і Німеччина. Таке поставлення справи Англією рівняється відкиненню проекту Союзу Народів про гаранційний договір. Ця англійська відповідь викликала сензацію в кругах Союзу Народів, бо мало сподівалися такого становища Англії, що сама ще в 1922 р. пропагувала цей проект на засіданнях Союзу.

В мотивах відмовної відповіді англійське правительство покликують на труднощі, які насуває дефініція поняття випадку нападу, а також на недостатність засобів, що ними розпоряджає Союз Народів. Англійська нота висказує погляд, що проект Союзу з його практичними і військовими гарантіями буде доволі безуспішний і не досягне наміченої цілі. Погляд Англії на обмеження зброєнь по проекті Союзу є песимістичний, що більше, Англія передбачує, що у тих умовах, які творить проект, мусіла би не зменшити, але побільшити свої зброєння. Англійська відповідь осуджує також систему проєктованих альянсів і контральянсів, котрі у висліді показались загрозою світового мира. Загальне здивування викликав факт, що головний аргумент проти гаранційного договору дотикає Ради Союзу Народів, котра з органу до радчого перейшла би виконавчий. Накінець англійська нота стверджує, що проєктована система могла би спричинитися до конфлікту між Радою Союзу і її членами, а також, що Рада Союзу є органом найменше відповідним до наміру

над воєнними силами, котрі могли би виступити проти якоїсь держави. Англійська відповідь підносить на томість готовість Англії розслідувати кожний окремий проект пр. створення здемілітаризованої області, розширення управнень Міжнародного Трибуналу в Газі, або охорони границь.

Англійська відповідь Раді Союзу Народів і англійський проект скликання міжнародної конференції в справі розоружень є перечеркненням позиції Союзу Народів в питаннях світової політики і не остає без впливу на теперішню льондонську конференцію. Становиско Англії покривається тут зі становищем Зєдинених Держав, а навіть РСР., що все критично ставилися до Союзу Народів.

Ми напередодні нових проб замирення світа, які на випадок свого хочби частинного здійснення зревідують основно будову парижських договорів, що поважно зачинає хитатися. На овиді являються нові політичні чинники, що може почасти вирівняють кривди, завдані поодиноким народам, між ними і нам, творцями теперішнього Союзу Народів.

Бразилійське повстання.

Розміри і причини громадянської війни, що почалася в Бразилії до нині ясно нескристалізовані. Але роблячи висновки з деяких фактів недавнього минулого перед революцією, причини ці стоять у зв'язку з тенденцією федерального бразилійського уряду скріпити центральну владу за рахунок влади окремих країв (стейтів). Це завдання федерального уряду було сформульоване недавно в відозві президента бразилійської республіки Бернардеса до конгресу. У цій відозві Бернардес розвинув свою програму в тому дусі, щоби бразилійську конституцію, складену в 1891 р. цілковито зревідувати та змінити її в напрямку централізму. Ця обставина саме й спричинила повстання деяких країв проти центрального уряду.

По найновішим відомостям між збунтованими проти федерального уряду є також елементи, що ведуть боротьбу не лише проти централізму, але й такі, котрі прямують до проголошення повної незалежності країв охоплених повстанням. Доля повстанців тепер дуже незавидна. Їх сили малі, не вважаючи на те, що з вибухом повстання вони багато перевисшали урядові сили.

Пр. 676/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 154 з дня 16. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „За один фронт а) уст. перший м. слов.: фронт а ці три народи, б) уст. м. слов.: подавляючою більшістю а без огляду на це, ц) уст. м. слов.: на шкільних креслах а тяжке положення польських, д) реч. м. слов.: спільної тактики а почині переведення, е) реч. м. слов.: оборонний фронт а ухвалення в Варшаві, ф) речення м. слов.: за кордоком а повітря прощасло, 2) Наддніпрянська Україна, а) слова в заголовку м. слов.: населення а на 4 Зад, б) уст. м. слов.: від наших братів-поляків арт.

Наддніпрянська Україна.

М. Грушевському повернено будинок.

Президія ВУЦВК-ту рішила передати академікові М. Грушевському в доживотне користування флігель у дворі його бувшої кам'яниці в Києві. („Вісти“ ч. 150.)

Материнство і дитинство.

Народний Комісаріят Здоров'я постановив скликати під кінець жовтня Всеукраїнський Зїзд у справі охорони материнства і дитинства. („Вісти“.)

Незвичайна злива.

В околицях Житомира в баранівському окрузі впала 7. VII. велика злива. Вода в річці піднялася на два сажні та знесла багато худоби і сіна. У тому ж районі град вибив 1000 десятин засівів. („Вісти“ ч. 152.)

Троцький про російську революцію.

Троцький, який в цьому році цілком не виступав на V. конгресі комінтерна, виголошує вряди-годи цікаві політичні промови при нагодах зовсім неполітичних. На Всесоюзному бібліотечному зїзді виголосив він промову про книжки та бібліотеки, в якій між іншим сказав такі слова: „Російська буржуазія не була така багата як західна та не дорівнювала західній культурою. Західна буржуазія, а в першу чергу англійська розпоряджувалася величезними грошовими та культурними засобами. Міщани скоріше прийшли до влади — ніж англійський пролетаріат, та це ще зовсім не означає, що ми скоріше дійдемо до нового соціалізму, а тим більше до комунізму, ніж англійський пролетаріат. Ні, на політичному полі ми випередили робітничу класу інших країв завдяки історичним прикметам нашого розвитку, але зачепили потім за нашу власну культурну відсталість“. — Далі Троцький заявив, що у соціальній будівництві західно-європейський пролетаріат випередить російський завдяки „більшій культурі і вищій техніці“.

(„Московська „Правда“.)

3) цілий арт. під тит.: Перша промоція до кінця містить в собі ество ад 1), 2) злочину з § 65 а) з. к. ад 3) провини з § 198 з. к. узнав доконану в дни 15. липня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширюванк того друкованого письма. Заразом видав наказ віддальному редактору тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно. в найближтій числі і то на першій стороні Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 д. п. д. № 6 ех 1863, а іменю зазначеного за переступаю на границю де 400 зл. — Львів, дня 18. липня 1924. (Підпис нечистий.)

Боротьба з освітою.

Промова посла С. Нозицького з Українського Сеймового Клубу, виступлена 1-го липня ц. р. під час обговорювання бюджету Міністерства Освіти.

(Докінчення.)

Органісти та швачки — вчителі.

Маємо 835 зареєстрованих учителів без праці, а це ще не всі звільнені польською владою або неприйняті. З цих 243 скінчило семінар або учительський інститут, 138 церковно-вчительський інститут, 199 має право навчання у народних школах, 117 зі середньою освітою та кількістю вчительською практикою, 17 з вищою освітою, а лише 24 має претензії до вчителювання без належної підготовки. Усіх цих 835 людей гине у страшній нужді, більшість служить по панських дворах як парубки.

Одних учителів звільняють, а інших переносять на чисто-польську територію. Мета цього, щоби відорвати їх від рідної землі. Не гадаю, щоби це було корисне для самої польської школи. А з нашого становища це є кривда, бо самі мусите визнати, що в селі повинен бути вчитель тієї самої національності.

Що роблять з цими вчителями? Ось саме одержав я листа з Пулавського повіту, куди перенесено 80 учителів з Галичини, а відтак їх звільнено. Залишилися тільки органісти та швачки, тільки гаї, що скінчили рік-два семінара або дві-три виділові. 80 учителів-Українців викинули задля — як каже інспектор — „недоцільної праці“. Як легко цю недоцільність доказати! Інспектор звертається до дітей з такими питаннями, як оце: „Порівняй мені трьох королів Болеславів“. Дитина бентежиться, дещо відповідає, трохи не знає, а чужа людина баламутить її. Навіть коли діти добре відповідають на такі чисто-академічні питання, то й тоді легко заявити, що знає лише один ученик, а решта ні. А скільки було таких випадків, що інспектор учителя похвалив, а потім прислав йому декрет звільнення зі служби.

Хабарі і мовчанка.

Учителів обвинувачують ще й в тому, що діти говорять місцевим діалектом. Це справжня новина, про яку я не сподівався почути у ново-часній школі. За це викидають зі

служби вчителів. Маю документи і хто хоче, може їх оглянути.

Слід ще згадати кілька слів про правителів наших шкіл. В освітній комісії я змалював моральний образ одного з них. Нині можу згадати ще двох: Бжеского та Гороховського. Першого подали в суд за хабарі ще півтора року тому, коли сума 250.000 марок була грішми. Але міністерство розяснило, що цей факт не стверджено, дарма, що є на це підписи. Щодо другого, то є також розяснення: що його поведінка була необережна і невідповідна і одержав догану за 23 пудів абіжжа хабару.

Ідм далі. Учительських „препаранд“ є в Польщі 46, отже ми повинні мати 9, а не маємо ні одної. Державних семінарів є 130, а ми замість 28 маємо — самі знаєте скільки. На суму 255 загально-освітніх середніх шкіл маємо не 56, а ледві 7. На Волині маємо дві приватні школи, які не можуть одержати права прилюдности. А на Поліссі та Волині, — чи не можнаби кілька з існуючих там признати нам? Та хто про це й думавби! Навіть коли комісія поставила внесок щоби утворити державну гімназію в Луцьку і вчительський семінар у Дерман — міністерство мовчить!

Замість підмоги — заборони.

Що й казати про фахові школи, яких є в Польщі приблизно з 1000. Ми маємо на своїх землях природні багатства, які повинні вчитись добувати, але фахових шкіл нам не дають.

Вищих шкіл, разом з музичними, є 17. Ми не маємо ні одної. Єдині права, які ми мали у львівським університеті, нам відобрали. Тепер фабрикється опінію між польською академічною молоддю у Львові, щоби вб'ю там не дозволила на заснування української університету. Це та сама політика, якою при допомозі студентів не допускали до того, щоби заприсягти національними зборами першого президента Нарutowича.

Зі субсидій для різних шкіл та культурно-освітних товариств не

одержуємо нічого. Скільки підмоги одержало з державних фондів Наук. Тов. ім. Шевченка? Тягнете з нас гроші, але не даєте нам ні марки. Недавно ви zorganizували 1736 освітніх курсів доповнюючих. Чи бодай один з них був на українській мові? Навіть наші приватні школи гальмують, забороняють збірки на „Рідну Школу“. А скільки шкіл закрито! Прив. семінар у Дермані, реальну школу в Корні, семінарійні курси у Тернополі та Винниках, гімназіяні у Радехові, в Луці біля Самбора та Добромилі; розв'язано шість гімназ. клас у Коломиї; масово звільнено учеників державної польської гімназії, семінара та виділової школи в Сокалі та зачинено бурсу. Заводять утрату в українських приватних учительських семінарах. Зачинено приватні українські школи: дві у Дрогобичі, в Радехові, на Левандівці під Львовом, у Золочеві, Бурштині, Козлові, Забояках, Судовій Вишні та інших містах, разом 14 приватних шкіл Українського Педагогічного Товариства.

Як довго так?

Коли наші вчителі, які не мають змоги вчити по державних школах, починають учить дітей по приватних, тоді їх переслідують, тягають по судах і карають. На це ви маєте суди, судові присуди і цим ви хвалитеся перед світом. Це та пляма, якої ви не в силі зі себе нічим явити. (Голос з правці: *Ваша пляма — червона!*)

Ми зробили все, що було в наших силах: оголошували інтерпеляції, ставили внески, йшли на конференції до кожного нового міністра, вислали прохання до міністерства. Нічого з цього не вийшло. І цей гніт українського народу, перепони, щоби не мав доступу до освіти, свідоме підтримування темряви на те, щоби мати наймитів для панських дворів та дешевих робочих для фабрикантів — все це триватиме так довго, поки ми не візьмемо керму українського та білоруського шкільництва у власні рідні руки. А до цього часу все піде по старому.

Мій внесок такий: з усього бюджету міністерства віроісповідань та освіти виділити як частину, згідно

з чисельним станом українського народу у межах польської держави 22:1 при організації та веденні шкіл усіх типів та ступнів, з українською викладавкою мовою, під власним проводом та контролею самого українського народу*.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер і золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Лист зі Загребу.

50-ліття хорватського Союзу.

Після довгої воєнної та повоєнної перерви хорватська метрополія „Білий Загреб“ мав нагоду показати, що національна хорватська ідея ще не змерла, що національні змагання Хорватів не то що не ослабли, а навпаки, народний ідеал та сила ще більше скріпилися у боротьбі останніх літ, та йдуть вперед ще з більшим розмахом. Доказом цього був ювілей 50-ліття хорватського Союзу, який з повним правом можна назвати тріумфальною маніфестацією хорватства. Це свято перейшло в дні 21. і 22. червня велично і (як признаються самі противники „хорватського сепаратизму“) несподівано духом, хорватський народ.

Не вважаючи на сильний дощ, що лив цілий перший день, пересідали городом з двірця численні гості-Соколи і народ з провінцій, який прийшов сюди зложити привіт своєму Соколові-Батькові, ювілятові.

І не диво! Ідея Союзу виринула між Хорватами як реакція проти абсолютизму та германізації вже в р. 1866, коли Загреб обходив 300-ліття смерті народнього героя Леоніда Миколи Зрінського. Учасниками цього свята був „Južni Sokol“ з Любляни, де його оснували на зразок чеського Сокола студенти-Словінці, що були на студіях у

Е. ФУРІЄ.

Пацієнт лікарки.

Жорж Дельра, молодий інженір, якому обіщували велику кар'єру, жив у малій, але елегантній кімнаті на вулиці Прон. На цій самій поверсі, в його сусідстві, вела з великим успіхом від кількох місяців практику свіжо-дипльомована лікарка, яка жила зі своєю матір'ю. Дельра зустрічав гарненького молодого „доктора“ дуже часто на сходах і чарівне личко дівчини захоплювало його щораз більше. Коли його погляд зустрічався миглом з поглядом лікарки, його серце починало щораз сильніше битись і інженір унедовзі прийшов до пересвідчення, що він без цієї дівчини не може жити. Але знаючи свою несміливість супроти жіноцтва, знав він задалегідь, що йому нелегко буде познайомитись з панною Лерві, тим більше, що ніхто з його численних знайомих не знав її. Ці труднощі зростали з кожним днем з ніжними почуваннями мрійника, аж врешті довели його до самоодкорів на „свою жіночу вдачу“ і до рішення: піти просто до ординаційної салі лікарки в характері пацієнта.

Коли він опинився у вітальні, де ждало кілька дам, він поправ у глибоку задуму. Може по якій півгодині, яка видалась йому вічністю, його запрохав до ординаційної салі погляд панни Лерві, яка вказала йому великий „м'який“ фотель. У присутності своєї дружини

ни Дельра забув як стій про мету свого приходу. Він ствердив з радістю, що вона зблизка ще гарніша. Панна Рожа здивована мовчанкою пацієнта спитала:

— Дозвольте, будь ласка, спитати: чим можу вам бути помічною?

— О, так... так... пані докторко — загикувався молодий інженір — я... я... дуже хорий...

Вона поглянула на нього пильно, але ствердивши, що його обличчя аж сяє здоров'ям, спитала зачудована:

— Будь ласка, скажіть, де вас болить?

— Скрізь!

— Це не є пояснення. Я мушу знати менше більше де, — чи в околиці серця чи всередині, чи в грудях?

— Так, у грудях!

— Що-ж ви там відчуваєте?

— Брак відлиху та тиснення.

— Чи кашляєте?

— Завсіди...

— У таких разі я мушу вас оглянути.

— Прошу, будь ласка.

Жорж скинув хутко піджак та камізолку, а доктор Рожа притулившись вухо до його грудей, почала пильно вслухуватись у прояви його недуги. Обстукавши його та обслушавши, заявила:

— Я не нахожу ніяких симптомів недуги. Дозвольте, що я погляну на вас ще з іншого боку.

І з такою самою заповналістю почала оглядати його плечі.

— Прошу заклашати!

Він стримував послухати її

— Скажіть мені будь.

— Ге... гм... гм...

— Але-ж не так! Якесь речення, голосно та виразно.

— Я є дуже хорий! — сказав він так голосно, що панна Лерві мимохіть зареготалась. Згодом вона стримала свій веселий настрій і сказала з повагою:

— Вибачте за мою веселість, але я впевняю вас, що ви зовсім здорові. Ваші легкі якнайнормальніші, груди дуже добре розвинені, а недостача відлиху, про яку згадуєте, мусить бути лише тимчасова і шезне сама від себе.

Вона порадила йому ще: не хвилюватись, записала якийсь лік на недостачу відлиху і попрацювала пацієнта, запевняючи його ще раз, що він не має причини лякатись за своє здоров'я.

Два дні пізніше Жорж знову з'явився у лікарки.

— Яке-ж там? краще вам? — спитала вона.

— О, ні — сказав він — все ще бракує мені відлиху.

— Це дивно. Дозвольте, що я вас огляну ще раз...

Жорж прохав оглянути ще й своє горло, але панна Рожа повторила своє запевнення, що не найшла найменшої позначки недужого стану. Все-ж таки записала якусь воду, щоби споконувати горло. Жорж був у розпущі.

— Я конче мушу — казав він про себе — винайти щось іншого, щось, що мені справді бракує, бо так вона може ще погніватись і я не матиму навіть змоги бодай глядіти її в очі.

По тижні Жорж унішов до ординаційної салі лікарки, ствердивши о-

станню сміливість. Не маючи змоги симулювати недостачу відлиху, він почав жалуватись на серце. На це панна Рожа сказала йому просто:

— На мою гадку єдина хороша річ у вас це те, що ви вмо-вляєте в себе всі можливі недуги.

— Але-ж упевняю вас, що я недужий.

— Може ви читаєте медичні книжки, які часто мають шкідливий вплив на вразливих людей.

— Ні, ніколи — боронився Жорж.

— Яку-ж вам дати раду? Не думайте про свої уявлені недуги, багато подорожуйте, проводіть час у приємних товаристві. Проти людської уяви медицина не знає нічого іншого засобу, як сильну волю.

По цих відвідинах Жорж вернувся додому прибитий, бо знав, що симулювати далі неможливо. Він рішив більше не звертатись до панни Лерві. Але його рішуча постановка ще швидше змінилась у нестримну тугу. Він почував себе справді нездоровим...

Минуло два місяці. Жорж вернувся до своєї лікарки. Вона запитала на цей раз його змінене обличчя, яке було доказом його нездорового стану і спитала зі споконуванням:

— Ви є нездорові. Погано виглядаєте. Що з вами в дійсності?

— Не знаю. Не можу ні їсти ні спати.

— Може недобре зі шлунком.

— Ні, але не маю апетиту.

Панна Рожа стала неспокійна.

— Може мати вадою недуги...

ОСТАННІ ВІСТІ.

Множини на серпень.

Множини на серпень зостається без зміни (з висоти 35 сот. за один пункт). Додаток мешканевий за час від 1. VI. до 1. VIII. правдоподібно виплатять разом із серпневою пенсією.

Страйк на Гор. Шлеску.

На Горішньому Шлеску вибух частинний страйк робітників з приводу заведення 10-годинного часу праці.

В Сенаті.

В сенаті тягнеться далі дискусія над бюджетом мін. вн. справ. Сенатор Карпінський критикує діяльність міністра внутрішніх справ, скаржиться на надужиття поліції на кресах і в імені Українського Клубу заявляє проти бюджету.

Підчас дискусії над бюджетом Мін. нар. освіти представників уряду не було. На внесення сен. Кашніци ухвалено засідання перервати, призвавши представників уряду й зажадати на будуче, щоби були вони присутні при обмірковуванні їх реєстрів. Маршалка Тримпчинського уповноважив конвент Сенаторів закомунікувати президентові міністрів про невластивість такого легковаження Сенату з боку уряду. Правдоподібно тепер міністр Міклашевські вусітими таки податися до димісії.

Маларія на Україні.

На Україні зареєстровано в ч. р. 382.001 випадків маларії. Торік було 103.000.

ною ані протидинастичною установою, він — вірний своєму: „в зловому тілі здоровий дух“ і цілям, які йому зачеркнули його перші основники, пильно береже хорватське ім'я й у новій державі: королівстві Сербів, Хорватів і Словінців. І саме тому, що він є суто хорватський на сокільським соборі в Новім Саді, де мала перевестися уніфікація Сокола згаданих трох народів, він став на становищі конфедеративним, національної рівноправності. Наслідком цього було те, що частина членів відреклася усіх народних традицій і перейшла в Союз Югославянського Сокола, а хорватський Сокіл силою політичних обставин запечатано. Довго прийшлося йому чекати, доки влада знову отворила сокільський дім. З цього часу, себто від осені м. р. веде хорв. Сокіл ще інтензивнішу працю, а вислід ми мали нагоду бачити д. 22. червня на площі копаного м'яча „Конкордії“, де переведено ряд зразкових вправ, між якими найкраще пописалися відділи хлопчиків і Соколиць.

Крім руханкових вправ веде хорв. Сокіл також і культурно-просвітну роботу, яка є передусім тим важна, що неділю і свята посвячує поучаючим прогулькам, влаштує чайники та забави з викладами. У цьому напрямі перше місце заняв аматорський гурток, який напередодні сокільського свята відіграв у Народній Театрі дуже вміло комедію зі загребського життя „Любіца“, написану хорв. письменником Августом Шенаа. Між діями грали на переміну сокільські оркестри: фанфара і тамбуріци (національні інструменти) домашні композиції, між якими особливо захоплювали своєю мелодійністю композиції Юрка Прейца.

Коротко: я як делегат Сокола-Батька, стоячи на балконі „Сокільського Дому“ біля прапора, перед яким дефілювали довгі ряди Соколів, дійшов до переконання, що згуртування народніх сил — це мета хорв. Сокола і що без огляду на перешкоди, він ще й нині на кожнім кроці доказує, що його пильно береже і боронить як спадщину своїх батьків. Організація та дисципліна у великому народньому ділі — це головні прикмети хорв. Сокола і саме ім Хорватство має

Тиждець боротьби.

Комуністична партія уряджує між 27. липня й 4. серпня тиждець боротьби. Будуть уряджені демонстрації проти імперіалістичної війни, а за домашньою війною. Підчас демонстацій інваліди і жінки йтимуть на чолі походу. Позатим вестиметься агітація на узимях, зборах і по хатах. Вістрія її звернеться головню проти соц.-дем. Такі вказівки розіслала по Німеччині берлінська комуністичка централія.

Сензація у Львові.

Погоня за Геровським.

В середу пополудни при вулиці Солодовій у Львові поліціянт задержав якогось мушину, в яким мав пізнати Геровського - Яворського, якого вважають головним організатором невадлого замаху на порохівню при вулиці Янівській.

Задержаний моментально вхопив бравині і вистрілював до поліціянта, а сам почав утікати в горішню частину вулиці Личаківської, стріляючи поза себе.

Зараз заалармовано поліцію пішу й кінну, яка почала гнати за втікаючим.

Погоня одначе не вдалася.

Втікаючий счез в лісі — і тут за ним слід пропав.

Через цілу ніч поліція перетрясала кожний кутик, одначе безуспішно.

завдячити те, що видержало і відбило всі наступні своїх ворогів.

Ми Українці з любов'ю мусимо глядіти на розвій і силу хорв. Сокільства та брати собі з нього приклад. Бо хоча наше положення значно важче як Хорватів, ми не забуваймо, що ми народ майже в десятиро більший. Ми як

нація з радістю глядімо на гарні успіхи в національній праці хорв. Сокола і здається, що саме тому, що ми найкраще розуміємо ідею хорватського Сокола, треба приписати обставину, що один о ки й з славянських народів наш Сокіл-Батько вислав привіт і делегував заступати на здвигах Українське Сокільство п. д-ра Василя Деркача і мене. Це запримітив у своїй промові старшина д-р Гофер, — а хорв. Сокільство і зібраний перед сокільським домом народ бурливи ми оплесками і покликками: „Živil! Ukrajinci! Živil! Galicija!“ зложили подяку за переданий привіт від Сокола-Батька.

Василь Войтанівський.

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр“! Присилайте датки на адресу Кооперативу: Львів, вул. Руська 18/1.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 5.22 1/2 — 5.23 зол., Канад. дол. 4.96 — 4.96 1/2, Чеськ. кор. 0.15 1/2 — 0.15 1/2, Лей 0.02 1/2 — 0.02 1/2, франц. фран. 0.29 — 0.29 1/2, Швед. фран. 0.92 — 0.92 1/2, Англ. фунт. 22.00 — 22.10.

Золото. 20 кор. австр. 21.70 — 21.80, 20 фран. 20.70 — 20.80, 20 нім. мар. 24.30 — 24.10, 10 руб. 26.00 — 26.10.

Срібло. Австр. кор. 0.38 1/2 — 0.39, 5 австр. кор. 1.92 — 1.94, Фльорени 0.96 — 0.97, Рубл. 1.72 — 1.75, Рубель дрібним сріблом 0.65 — 0.66.

Збіжжя.

Біржа численно відвідувана. Малі обороти в житі та вівсі. Великий попит на пшеницю доброї якості.

В дітях наша будучина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу“.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтесь масово у члени кооперативу „Рідна Школа“ у Львові, Ринок 10. Уділь 5 зол., одноразове внесове 30 сот. Число уділів необмежене. Поруча 2-кратна.

Дрібні вістки.

Німеччина має рішучий намір запропонувати деякі зміни в проєкті, який поставити й львівська конференція.

Морган готовиться взяти на себе повину позички потрібної Німеччині.

Запросили німецьких делегатів: Львів покищо відкладено.

Айніштайн приїхав до Женеви, щоб взяти участь у комісії Міжнародної Ліги для духових взаємин.

Муссоліні виголосив промову, в якій став на боці робітників проти великих промисловців.

Америка грозить Румунії відкликанням свого посла, якщо вона переведе проєктований закон про копальні.

Угорський уряд припинив процес проти бувших легітимістів Андрасі, Ракоцького, Граца та інших.

Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союзу Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Відгуки дня.

Стрийський парк.

(Фльора і фавна).

Стрийський парк лежить між тям і тям степенем географічної ширини східної та між тям і тям степенем геогр. довжини північної від Грінч (читай: Гренвіч). Коло нього притулилося місто Львів, відоме з того, що має українську метрику, польський патріотизм а жидівський характер. В протиставленні до Львова, парк має характер інтернаціональний. Там заходять, без ріжниць народности, вдень — ревантики, а вечором — романтики. (Педагогік навчають, що всі денні гості дійшли до ревантизму саме через свій романтизм).

Стрийський парк поділений природно на три полосу: еротичну, ліричну і трагічну.

Полоса еротична обіймає всі найдаліш периферії парку. Там серед дикої природи де-не-де надломана лавочка: лімий свідок бувальщини. На кожну з цих лавочок сідає з засади тільки одна пара, решта радить собі як може. Світла тут обмаль, але ще ніхто від часів Данила не скаржився на це. Навпаки: Хтось подав просьбу до міністерства освіти, щоб викинути одну-одинокую лампу, бо „вона псує настрої любителів природи“.

Пари, які заходять сюди, це т. зв. сезонів симпатії, знакомості з театрів, кін вечериш і з недільного корза під Преображенською. Вік пар у еротичній полосі хитається між 25 і 35 роком життя. Але нерідко можна подибати й такі, в яких він має 50 а вона 15 і навпаки.

Друга полоса парку — це полоса лірична. Вона обіймає райони ближчі до осередка. Природа тим більше скупа, за те ширші стежки і більше світла. На лавках сидить звичайно по дві пари і зложивши нахрест руки немолосерно зітхають.

Це все наречені і залюблені. Що кількадесят кроків стоять осторонь від усіх якісь варяти і розкладаючи руками шепчуть щось до місяця.

Це — поети.

Вони час-від-часу поглядають глумливо в третю полосу трагічну, де міститься досить добра реставрація.

Ця третя полоса обіймає середню парку з чарівним озером, що нічим не гірше Світези. Тисячі ламп робить з ночі день а військова музика підбадьорює жолудок. Там походжають фамілії, в двійках, в чвірках і в кольонках. У кожного з них на кожнім пальці перстень, а на палюху пречель. Трагічні там настрої. Жінка хоче сну, чоловік пива, а молоде покоління любови. Але звязані разом усміхаються і вдають, що їм дуже весело. Та не в них лежить цілий трагізм третьої полоси.

Час від часу між ордою родин з'являються страші типи. Волосся в них розкуджене, в руках кольдосальний бук. Вони зчаста спльовують і кламцають зубами.

Тигровими очима заглядають по всіх лавках, викликаючи оправданий переполох. Це мужі — доматори.

Найвні люди беруть їх за поліційних агентів, а вони Сараки також найвні, бо шукають жінок у... третій полосі.

Але є між ними і мудріший. Я бачив, як один такий розумний муж шугав просто в еротичну полосу. Ломіт галузя вказував напрям його дороги, а за хвилину дикий рев вказував, що він не помилюся.

— Поліція! верещала якась жертва муського пола.

(Жінка мовчала, бо чужо вдала ошмнина).

Празі. З того часу хорватська інтелігенція зачала все більше цікавитись сокільством. Але до основин не прийшло так скоро задля перешкод з боку чужинської влади. Шойно коли Хорватія остаточно визволилась від чужинських впливів і коли на чолі нової (народної) влади став бан Мажураніч, ініціативою популярного тоді у Загребі лікаря д-ра Осипа Фона негайно покладено основини хорватського Сокола (р. 1874) тим більше, що треба було виступати проти заходів деяких хорватських германофілів та Німців, що хотіли створити на хорватській землі німецький „Туг-чегейн“.

І так 5. червня 1874 р. основано народне руханкове товариство, яке до грудня тогож року, коли остаточно надано товариству чисто сокільський характер, зросло від 185 до 300 членів. Згодом в 90 их роках заходами вже тоді заслуженого діяча на сокільському полі Осипа Гануша закинено створити ріжниць і зразок чеського Сокола введено юбратимство і „тикання“.

Обставини, серед яких приходилося працювати хорватському Соколові, були з самого початку до нинішнього дня вельми тяжкі. Змалювати їх значило би розказати історію останніх 50-ти років, а на це нема тут місця. Це-ж часи хорватського відродження і завзятої боротьби за національні права. Звертаю увагу тільки на факт, що хорватський Сокіл найбільшу увагу звертав на окраїнні землі, де хорватство було найбільше zagrożене і там своїми прогульками, wraz зі співачким товариством „Коло“ вів сильну агітацію, розбуджував у массах національну свідомість. В міру свого зросту не занебдував теж брати участь і на чужих сокільських здвигах в Любляні, Празі, Софії, Білгороді, Львові і Кракові. Своєю патріотичною працею здобув собі повне довіря свого народу так, що був у силі вибудувати собі власний дім, який тепер має доширину і надбудувати. З малою числа, в більшості інтелігентів, витворився Союз Хорватського Сокола, який числить нині 180 товариств з 12-ма тисячами членства ріжних станів обох полів.

І хоча хорватський Сокіл не є ніякою політичною ані протидержав-

— Може... — відповів він сумно.

Вона взяла його руку і рахувала стук живчика. Коли вона відчула його тремтіння і поглянула йому довго в очі, по хвилині, напів збентежена, прошепотіла:

— Так, ви справді недужі...

— І лише ви одні можете мене вилічити — сказав він.

Лікарка взяла перо, написала кілька слів на рецепті, склала папір і сказала:

— Це мій останній лік. Якщо і це вам не допоможе, тоді наука є безсилна. Прощу вас прочитати рецепт дома і шойно тоді рішитись на лік.

Коли Жорж прийшов додому, прочитав на папері: „Послакайте з моєю мамою. Д-р Рожа Лерві“.

Як совісний пацієнт, він пішов до пані Лерві на другий денв уранці.

— Ваші відвідини не є для мене чесподіванкою — сказала мати панни Рожі — тому, що моя дочка виявила мені вже тайну вашого серця.

І в цій хвилині сама панна Рожа ввійшла у кімнату.

Жорж спитав тремтячим голосом:

— Чи ви годитеся стати моєю жінкою?

— Так... — відповіла вона з усміхом — але... тим самим я трачу одного з моїх найкращих пацієнтів.

Перекл. з франц.

Ор. Ор.

— Дам я тобі поліцію! відповідав якийсь зрівноважений бас і чути було іміцію молочення.

За хвилину в третій полові виріс мов зпід землі мій знайомий, Засапанний сльинив гудза на чолі і говорив:

— Прокляття з тим парком. Бічні стежки зовсім не освічені, — мало голови не озбив...

Галактион Чіпка.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринки 10.

НОВИНКИ.

— Вчорашнє число сконфісковано за кілька рядків допису з Бережанщини.

— **Зміни в судівництві.** Варшавський „Robotnik“ доносить, що міністер судівництва Виғановскі під напором посла Гломбінського змушує президента львівського суду апеляційного Червіньського до димісії, щоби місце по ній обсадити зшехпольським кандидатом п. Вуйціцьким, суддею найвищого суду в Варшаві. Згідно з реляціями „Robotnik-a“ п. Вуйціцький як прокуратор у Самборі був воюючим зшехпольським, що голосив хрестоносний похід проти Українців. Також має уступити президент краківської апеляції Вольтер, а на його місце має прийти президент окружного суду в Катовицях Бохеньскі, також

Не диво, що в останніх роках посади президентів та віцепрезидентів окружних судів у Східній Галичині падали виключно у зшехпольські руки; це саме в прокуратурі. Очевидно, тепер річ виключена, щоби вища посада в суді або прокуратурі падала до нашого чоловіка, коли вірний для Польків президент Червіньскі є вже для них невинігдний.

— **Знову заговор?** Поліція найшла у приватній хаті Самуїла Бонзого при вул. П'ястів 2. склад патронових гільз до крісів, вагою 200 кілограмів. Походження матеріалу ще невідомо.

— **Найдороніші міста у Польщі** у порівнянні з Варшавою (100 процент) є нині Борислав 99 проц., Білск та Королівська Гута 93,2 проц., Вильно 91,9, Катовиці та Лодзь 90,5, Львів 89,5, Краків 89,2. А найдешевіші: Коломия 63,4, Тернопіль 67,1, Стрий 67,5, Ряшів 69,8.

— **Кравець — графологом.** Краєцький челядник у Львові Талага, не маючи праці, вивисив на своїх дверях обяву: „Гренографолог“ і на подвір'ю в шопі влаштував собі таємний кабінет з ріжним „магічним“ приладдям, де ворожив людям майбутнє з їх вдачі. З цього підприємства мав він непоганий дохід, поки поліція не перешкодила його діяльності. Виходило би, що у Львові більше людей цікавиться своєю будучою долею, ніж теперішнім убранням.

— **20-літні роковини смерті Теодора Герцля,** ідейного творця сionізму дають привід жидівським часописам до членення статей у зв'язку з постаттю свого провідника і ідеями національного руху.

— **Буря в каналі Ля Манш.** Дня 21. д. м. на бельгійським побережжю лютував буря. 20 корабельних лодок, що виплили з Остенди, не вернулися. Згинало більш 30 людей. Точніших подробиць що до катастрофи поки що нема. Буря лютувала також у Гаврі, Шербурзі та Амстердамі.

— **12.000 Американців має прихати з кінцем цього місяця до Парижа.** Це є мінімальна цифра основана на поки що замовлених корабельних билетах. Американців приваблює Париж Олімпіадою, алькоголем і дешевим життям.

— **Нищення котів.** У Будийовичах на Моравії дня 6-ого ц. м. поліція видала наказ винищити масово всіх котів у місті. При екзекуції 600 котів відбувалися страшенно трагічні та комічні сцени. Властители котів не хотіли з ними розстатися, а багато очевидців гляділо на сцени розстання як на забаву. Товариство охорони звіряг звернулося з протестом аж до містерства проти такої масової різни симпатичних домових приятелів, улюблених чітків, старими паннами і деякими великими поетами.

— **Батько писальної машини.** Цього місяця помер у Коленгазі, тихо і непримітно винахідник першої машини до писання Яків Петерс. У р. 1868 він одержав за свій винахід золоту медаль. Але пагент на винахід одержали два місяці пізніше Американці: Шолес, Суле і Глэдден. Вони стали багатими і славними а Петерс продовжував бідне життя учителя та органіста, померши з титулом радника. Не треба розписуватися про величезне значіння цього винаходу, який став необ-

хідним предметом писаного мистецтва і спонукав до винаходу писальної друкарської машини, про яку мріють усі наші редакції.

— **Адвокат — папою.** Парський нунцій у Парижі, Церетті, передав Париській Палаті адвокатів від папи Пія XI. образ з портретом славного адвоката з XIII. в.к: Гю Фукольта, який в 1265. р. зістав папою — Клементом IV.

— **Гарний вім.** Перський шах Гарун Аль Абдуль Гамид II. має нині 157 (?) літ. Він залишив у Тегерані своїх 14 жінок і 25 дітей і відпочиває у шпиталі робітничого дому в Англії, в місті Лятон. Молодший старець розтратив у своїй європейській подорожі всі гроші і чекає в англійським захисті, поки йому придуть нові, на поворот до краю.

— **Ленинград роз'їється.** Старий Петроград має дуже знищені канали, які підмивають вулиці, дачі та підмурвання Неві. Побережжя Неві zagrożене. Якщо воно не буде негайно направлено, тоді такі будівлі як Зимова Палата або Ермітаж пропадуть разом з творами мистецтва.

— **Японський театр.** Французький публіцист Льюрен, який провів якийсь час у Токіо, подає у своїх статтях про японський театр цікаві подробиці. Японський театр ріжниться нині від європейського лише тим, що ложі прибрані китицями квітів, що глядачі мусять у гардеробі змінити черевики на капці і що всі головні жіночі ролі грають чоловіки. Японська публіка не любить опереток ні фарс. З європейських драматичних авторів найчастіше дають п'єси Ібсена, Шопа, Метерленка, Уайльда, Толстого, Чехова, Гавтмана, Судермана та Андреева.

— **Нещастя в Китаю та Японії.** У китайських провінціях Гоань Гуань і Кіангсі велічезні повіні. Ріка Янго залила торговельний центр Китаю аж до Пекіна. Сотки сіл щезли. Жертви в людях на десятки тисяч; Пекін зовсім відіізаний від решти краю. Катастрофа впала на найбагатші частини краю і знищила збір збіжжя, бавовни, тютюну, а вода залила деякі копальні. Місто Калган з 75.000 населенням зовсім знищене. Одночасно повторився землетрус у Японії, в 30 милях від Токіо. Населення покидає рідні міста та втікає. Нещастя в Китаю можуть змінити народне повір'я, що це природно, бо Китай кінчає т. зв. стару добу, з яких кожна обіймає 50 років по 12 місяців. Такий рахунок календаря заведений там ще 4500 літ тому і саме тепер приходить кінець одній такої „добі“.

— **Шахи радіотелефоном.** Міжнародні шахісти змагаються вже при допомозі радіотелефону. Американський шахіст Міддлтон саме скінчив партію зі швейцарським Джібсеном; один сидів у Нью-Йорку, другий в Еллінбургу.

— **Позив Коломия і Косівщина!** Перекажіть і знайомим, котрі „Діла“ не читають, що можуть оминити кошти подорожі до Львова в справі замовлень футер — бо якраз Карпак, кушнір перебуває в Косівщині. Він радо уділить поради зі свого фаху а навіть може у нього там замовити футра. Адреса його в Косові і Коломиї „Народна Торговля“. До Коломиї приїде на храмовий день. 121 1—3

Ставайте членами-основателями Товариства „Пошхильників Українського спорту“. (Чл. виладна 25 зл.). Шліть менші датки для організації спорту! Адреса для висилки грошей: „Дністер“ ч. нн. 13568, Львів, Русьна ч. 20.

Дописи.

Радехів. (Картини з народного життя). На прикінці червня ц. р. відбулися в Радехові аж чотири народні свята, що дають собою образ життя і праці повіту на народній ниві серед виімкого трудящих у цім повіті обставин. Загальні збори філії Тов. „Просвіта“ відбулися 18. червня під проводом п. М. Галуцького зі Львова, який вигодивши півторагодинний реферат і подав історію просвітнього життя в Галичині, звернув увагу на хиби просвітної праці в доведеному добу, а описав намітив шляхи і способи такої праці серед нинішніх обставин. Головно підніс референт велику вагу друкованої книжки та голосного читання по читальнях. Появу п. голови й його реферат стрінули зібрані довгими оплесками. На зборах явилися делегати 20 повітових читалень, місцева інтелігенція і мішанство і кількох священиків з повіту. Недоставало, на жаль, народного учительства, між яким є у нас декілька одиниць здібних і охочих до праці, однак школьний інспектор п. Троїнар заборонив повітовому учительству якунебудь працю і участь у виділах навіть просвітних товариств. До цього часу проявили найбільше життя читальні в Радехові, Холові, Сущні, Тетевчанах, Нивчицях, Середопільцях, Дмитрові, Стоялові, Хмільні, Немирові.

По загальних зборах філії слідно читальняний рух у повіті. Читальні, що до цієї пори не відновили своєї діяльності, беруться до праці, засновують нові в най-

гальших закутках, колись майже зовсім закинутого повіту. Слід тут нагадувати два повітові місточки, а саме Зятків новий і Топорів, які не проявляють навіть сльду якогонебудь життя!

Дня 22. відбулися в Радехові загальні збори в шкільних справах, бо старостами заборонило прилюдне віче. На зборах явилися делегати з цілого повіту. Навіть шкільне лихоліття реферував п. Ліщинський зі Львова. Ухвалено 8 протестуючих резолюцій щодо насильного польонізування народних шкіл у повіті, а зокрема проти замкнення прив. гімназ. курськ, що вів їх о. д-р Вол. Педліх і народної школи в Радехові. Резолюції доручено владі на письмі. Цього самого дня вечором відбувся концерт у честь Т. Шевченка, на який склалися: вступне слово п. Ліщинського, два скрипкові соля ст. консерваторії п. Богдана Созанського з фортеп'яновим супроводом п. Б. Ш., дві деклямації і продукції місцевого мішаного хору. Не може тут замовчати одної сумної та болючої прояви, а саме, що на шкільнім вічу і Шевченковім святі крім місцевої інтелігенції, яка явилася в комплекті — на 32 повітових священиків явився тільки один-одиничний о. Пришляк з Кривого! І коли ми мусимо оправдати повіт. учительство задля терору з боку інспек-

тора, то ніяк не можна оправдати таку масову відсутність одного незалежного нині стану в повіті, — себто священиків!

Дня 8. липня ц. р. покінчилася у Радехові десятиденна духовна місія оо. Редemptorистів, що була величавою релігійною народною маніфестацією. Крім парохів Радехова користало з місці понад 20 сіл а в торжественнім обході в місійнім хрестом брало участь 15.000 народу. Самі оо. Місіонарі признали, що це одна з найкращих місій.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостатчі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Вл. п. Іван Раставецький, потар у Львові жертвував незлежний йому гонорар за легалізацію перекладу статута і відписів протоколів У. П. Тов-а в квоті 27 зол. 50 гр. в цілости на „Рідну Школу“ У. П. Тов-а. За ласкавий труд і жертву складає йому отсим ширю подяку Головна Управа У. П. Т. 114 1—1

Зміна програми і репертуару в цирку А. Корнаціого від 15. п. м. Кілька нових, надзвичайних атракцій циркових, на чолі яких вибивається знаменита тресура котів, псів і мишей. 116 1—1

Дня 3. серпня прогуляна в околиці Снолього — Манівки — Зелеманна.

Дрібні оголошення.

МЕДИЦИНАЛЬНИЙ радник д-р Іван Бережницький виїхав на літній відпочинок. Верне 1-го вересня. 122 1—1

УЧИТЕЛЬКА пошукує жєнщини в середнім віці, інтелігентної, лагідної і характерної до ведення домашньої господарки. Німки, або володіючі німецьким язиком, мають першенство. Трускавець post. rest. А. Д. 115 1—1

Ширіть наш часопис!

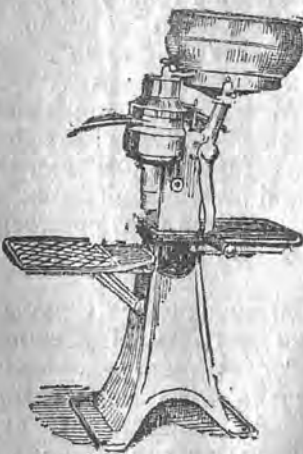
ОГОЛОШЕННЯ.

Лінарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Рапппорта і Якова Насса

Львів вул. Синстуська 17/II.

П'ємбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і злоті після американської системи. Пациєнтів з провінції полагоджуються в найкоротшому часі. ПП. урядовцям та студентам значна знижка. 123 1—10

„LIBELLA“

Знаменита кружлівка виробу „SKODA - ПІЛЬНО“

тисячі в ужиттю. По конкуренційних цінах на догідних умовах сплати кооперативам, молочарням і господарям продає

Т-во „ТОПАС“

119 у Львові 1—5 і філія Дрогобич (Нар. Дім). Жадайте цінників.

„Вїзд Б. Хмельницького до Київ“ історичну картину **М. ІВАСЮКА,** в чотирох кресках, величини 74 X 54 см. в ціні 10 зол., а в різьблених рамках по 34 зол. можна набути за готівку або післяплатою у **ІВАН ПAVЛІКА,** Львів, Ринки 10. 106 4—4

ШАПКИ

мунесьні дитячі студентські всьлякого роду найліпшої якості до вибуття в складах

Рудольфа Найвелта пл. Марійська 8, вул. Казимірівська 25, вул. Городецька 72, вул. Кранівська 25. 111а) 1—2

Виділ Кружна У. П. Т. в Самборі в порозумінню з Головною Управою У. П. Т. розписує

КОНКУРС

на дві посади при прив. жіночій семінарії: 1) історії, географії і мови, 2) руханки посада учительки з іспитом до шкіл виділових, есентуально з іспитом до рисувків і робіт. Подання удокументовані вносять до кінця липня до Дирекції семінарії. Посада до обняття від 1-го вересня. Платя як у державних заведеннях. 118 1—1 **Виділ Кружна УПТ.**

ОГОЛОШЕННЯ.

Дирекція Українського Вищого Педагогічного Інституту ім. М. ДРАГОМАНОВА у Празі (Ч. С. Р.) цим повідомляє, що І. Речинсь подання прохань для тих, що бажають вступити на студії до Інституту на 1924/25 шк. рік визначений: з 1. липня по 30 серпня ц. р. II. Особи, що бажають вступити до Інституту, мають до проханья додати: а) своє Curriculum vitae, в якому докладніше написати про своє життя та громадський стан, б) документи про середню освіту в оригіналах або в копіях, засвідчених нотаріально, чи установою повною довіря. III. До складу студентів Інституту приймаються особи, що мають закінчену середню освіту у віці не старше 33 років. IV. Про візи до візду до Ч. С. Р. для новоприйнятих студентів Інституту Дирекція Інституту дбатиме перед Міністерством Закордонних Справ Ч. С. Р. через Український Громадський Комітет у Празі аж тоді, як дану особу вже приймуть до складу студентів зі стипендією, або коли вона дасть запоруку, що має можливість істиувати підчас студій на власні кошти. V. Проханья надсилають на Канцелярію Інституту по адресі: **Ukrainský Vyšší Pedagogický Ústav jména M. Dragomana v Praze.**

Praha—Smichov, ul. Malatova, č. 19/III. C. S. R. Секр. Проф. Ради, Директор. Інституту, **Арк. Жуногко. Проф. Л. Відецький** 8/VII. 1924. Прага.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7-50 зл., Німеччині 7-50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рв-
мунія 150 лей, Болгарії 7-50
зл., Австрії 7-50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Політичне положення в Польщі.

Весняна сесія польського сойму і польського сенату добігає кінця і невдовзі суверени розійдуться у своїси. Знаменною цією сесією з одного боку створення однолітнього польського фронту від Гломбінського аж до Тугута і Дашиньського в питаннях основ польської політики супроти національних меншостей, а з другої сторони повна перемога теперішнього польського диктатора В. Грабського.

Однолітній польський фронт в справах внутрішньої національної польської політики, що ми його бачили при нагоді ухвалення останніх мовних законів, річ для нас не нова. На сторінках „Діла“ не раз ми вказували, що політична психологія вшехполяка чи пепеєсівця є та сама, коли йде про непольські народи чи кордони польської держави, що ціхує її заборчий імперіалізм, а ріжниця лежить тільки в тактиці поодиноких політичних угруповань. З окрема історія польсько-українських взаємин в останніх літ дає нам преогатий матеріал для ствердження, що наш безпощадний противник і негатор п. Станіслав Грабський і наш „приятель“ п. Станіслав Тугут — *ambo meliores* і оба дружно творили і ухвалювали мовні закони мимо односторонніх рішучих протестів представників всіх національних меншостей, головні українців і Білорусинів.

Свою дружбу з правцею хотів припечатати провідник лівиці пос. Тугут створенням однолітнього польського національного блоку. Цей блок мав обняти всі польські партії за винятком пепеєсівців, котрі боялися приступити до нової спільки тільки з боязні перед польським робітництвом, що щораз більше підпадає під впливи комуністів, як кожного дня показують це вибори в корінній Польщі до кас хорих і робітничих професійних організацій. Грунт під ППС. усувається і на ньому щораз сміливіше усадовлюються польські комуністи. Зросту комуністичних організацій в корінній Польщі коштом ППС., а по часті Народової Партії Робітничої (НПР) і Визволення, не спинюють навіть поліційні репресії з нагоди ріжних сенсаційних подій з відкриттям червоних „саботаїв“.

Спроба створення великої польської коаліції в соймі і сенаті — не вдалося. Посол Тугут, що бажав взяти у свої руки керму польської закордонної політики, полишаючи внутрішній терен під експлоатацію п. Ст. Грабському — виступив з Визволення і виїхав за кордон. З уступленням Тугута відпали автоматично всі дальші намічені комбінації. Остало тільки деяке замішання з добором нового мізку для показу за кордоном. Ординат Замойскі, вєяминак вшехполяків, що на їх домагання залишив вигідніший для себе пост польського посла в Парижі, опущений своїми опікунами, ані руш не хоче остати дальше польським закордонним міністром. Витворилося доволі комічне положення.

Від тижня прем'єр В. Грабський глядає за наслідником Замойського. На сторінках газет появилася багато імен як кандидатів на керманіча польської закордонної політики, а нового міністра як не було, так і нема.

Без точної статистики в руках щодо змін правительств в культурних державах можна прийняти як математичний певник, що Польща не здобула вправді ніякого рекорду на париській олімпіаді, але здобула його без сумніву числом правительств і міністрів. Прийде мабуть час, що кожний шануючий себе Поляк мусить бути хоч день-два міністром, бо тільки така розв'язка заспокоїла би апетити ріжних польських діячів — більших і менших. І цей калейдоскоп з безнастанними змінами правительств і міністрів є старою недугою польського державного організму, недугою, якої корінь лежить у неприродних кордонах сучасної Польщі і у зв'язку з тим в неприродному складі її населення під національним оглядом. Цей органічний недуг не вилікують ніякі польські народові коаліції і всі приписані нею ліки будуть безвартісним медикаментом, доки не зміниться основний стан, що його витворено в Парижі в 1919 р. і в Ризі 1921 р.

Змінам осіб на міністерських стільцях у Варшаві приглядаємося спокійно. Засадничих змін відносно нас вони не приносили з собою ніколи, а навіть не були зміною біжучого курсу, на ліпше для нас. Оставало все по старому.

Не треба й доказувати, що на терені заграничної політики повага Польщі і її впливи дуже нужденні. Дотепер жила Польща розумом Франції і її безоглядним попертям. Нині це готово значно змінитися. Примирення Франції з Німеччиною і визнання СРСР. та рішучий голос цих двох великих держав в питаннях міжнародної політики, до якого вони вскорі дійдуть, не рожевими мріями наповняють душу керманічів польського державного судна. А порівняння з закордонною і внутрішньою політикою Чехо-Словацької Республіки і Югославії в умах європейських політиків ще більше підчеркує внутрішню польську недугу — якої іма національні меншости.

Та не тільки ця специфічно польська недуга ослаблює і нищить польський державний організм. Є ще і інші, а перш усього господарське висилання Польщі. Господарський застій являється грізним і з політичного боку. Переводжений на основі диктаторських уповажень санаційний плян прем'єра В. Грабського невідомо ще як скінчиться і не знати, яка ще доля стріне нову польську валюту. Сам диктатор не має вже того необмеженого оптимізму, з яким приступав до своєї санації. Песимістичних голосів щораз більше навіть у польському таборі. Заграниця дивиться дальше доволі чорно на майбутність Польщі і тому закордонний капітал її старанно оминає.

Політика В. Грабського позепа

Лист з Непенгагі.

З'їзд жіночих інтернаціональних рад.

Ще одна подорож по Європі, ще одна зустріч з жінками усіх країн світа, ще одна „товариська“ виміна думок. Скільки досвіду дає така зустріч, як дуже збільшує воіна свідомість щодо правильного становища нашого на соціально-політичному терені всесвіта, викликає свідомість обов'язкової праці для вияснення наших власних політичних потреб, бо ще не маємо сил сказати вимог. Питання про українську державу є настільки складне, незрозуміле для всіх цих державно незалежних країн Європи і Америки, що треба для всякого інтернаціонального конгресу добре підготуватися й приймати з добре обміркованим матеріалом на всі культурно-політичні питання, які на конгресах піднімаються і які нам відомі з ріжних попередніх резолюцій. От через що в цьому моєму звіті я не буду зупинятися ані на ріжних розвагах, чаях і обідах, якими завжди вітають всі міста своїх інтернаціональних гостей, ані на приємному знайомстві з королем Данії, високим, у височезнім капелюсі, який на моє привітання від українських жінок міцно та довго стискав мою руку, ховаючись від дощу під дуб у своїй чудовому саду, і казав: *Je crois que cela va très lentement en Ukraine.* (Здається, на Україні йде якось дуже пияво) — а лише познайомлю з діяльністю тих двох комісій, які виставляли на з'їзді в Копенгазі питання найцікавіші для нас — про комісію захисту дітей та виховання молоді і комісію миру та третейського суду (*Paix et Arbitrage*).

село до економічної катастрофи. Не скріпила вона і міст. Ухвалене в соймі продовження фінансових уповажень, ухвалення спиртного монополю і нові тягарі податкові, що їх В. Грабський накіне на податників, ще більше ляжуть на їхні плечі. Помимо всього до дійсної санації ще буде дуже далеко.

А тимчасом льокавити і страйки виростають як гриби по дощі. Між робітниками у Варшаві, Лодзі, в домбровському басейні та в інших робітничих осередках росте невдоволення, зручно підсилюване висланцями московського комінтерну. Невдоволені і державні урядовці, котрих редукують і ті, що їм зниже-

В освітній комісії проведено резолюції, щоб звернути увагу на становище дітей чужинців у ріжних країнах і щоб зрівняти їх у правах на освіту з дітьми корінного населення; щоб у місцевостях, де живуть дві нації, особливо на прикордонних лініях освітні потреби обох націй задовольнялися справедливо; що дуже бажано для утворення знайомства між ріжними народами обмінюватися учнями і професорами до середньої і вищої школи (але не розглядали питання про матеріальний бік цієї справи). Висловлено бажання, щоби скрізь звернено увагу на талановитих дітей, щоб їм підлежало вступ до вищих шкіл. Одним з головних вирішень цієї комісії було зєднання своєї діяльності з діяльністю комісії допомоги дітям, яка працює у всіх тих справах, що і комісія Жіночої Ради, але має більш авторитету перед урядами ріжних держав і сама має постійну резиденцію в Женеві.

Так само і комісія Миру почала працювати в повній згоді з Лігою Націй і доручила усім окремим національним радам жінок до сліду ючого з'їзду Інтернаціональної Жіночої Ради виготовити меморандуми і взагалі обмірковувати такі питання: 1) реконструкцію таких країн: Австрії, Греції, Угорщини, Албанії (а ми Українки мусимо подати за реконструкцію України і подати відповідний плян незалежного державного існування України); 2) з'ясувати питання за вільну національну освіту усіх народів; 3) зайнятися становищем меншостей у ріжних державах (для нас обов'язково вияснити правди-

но платні. Відказують і фабриканти, що жили досі з державних засобів. Буквально — не багато знайдеться польських громадян — вдоволенних зі сучасного положення своєї держави.

Та ніхто з них тверезо не загляне правді в очі, ніхто з польського громадянства не бачить властивої причини недуги польського державного організму, як не бачили їхні предки в 17. і 18. ст. ст., коли ця недуга, звана тоді справою десидентів, скінчилася вичеркненням Польщі з європейської карти.

А історія не раз повторюється.
Д-р Степан Баран.

Пр. 677/24. В імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на вносок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 156 з дня 18. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Нові особи — старі шляхи уст. перший по слові: шляхи до снів: споможність живих істор, 2) На межі католицизму і православ'я, а) вираз м. слов.: посягати гієрархії, а не є чинником, б) речення м. слов. перекинулася а також на Галичину, ц) уст. по слов.: і Підлясь в Галичині до кінця арт., 3) Преса, а) уст. м. слов.: на завойованій території а д-р Петрушевич, б) речення м. слов.: Польщі скріпилися а становище прихильників, ц) речення по слов.: відпо- віданою дійсності до кінця артикулу, 4) останні вісти, а) уст. м. слов. засудив на смерть а по оголошенню засуду, б) та засуд а один з засуджених, 5) Новинки:

Висилка Авраменка уст. м. слов.: чисто польських міст а нещасливі події містять в собі ество ад 1), провини з § 302 з. к. ад 2) злочину з § 65 а) з. к. ад 3) злочину з § 65 а) з. к. ад 4) провини з § 306 зак. кар. ад 5) провини з § 300 зак. кар. узнав доконану в дни 17. липня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. кар. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часопису, щоби це рішення помістив безплатні в найближчій числі і то на першій сторони Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21. зак. друк. 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а імені засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 20. липня 1924.
(Підпис нечиткий.)

ступіні, так, що батьки волять звичайно посилати своїх дітей до приватних католицьких шкіл, які є зразковими. Роблять це навіть родичі соціалісти та анархісти. А вже ілковиту порожнечу уявляє собою більшість італійських університетів. Щодо числа — то Італія має їх чи не найбільше пропорційно до свого населення, бо на 38 мільонів населення аж 18 університетів. Багато з них походять ще з часів Відродження і давніше. Тепер являються вони сумними останками давньої величі. В багатьох з них збереглося два, а подекуди лише один факультет з невеликою кількістю професорів і студентів. Наука в них стоїть дуже низько.

Всі ці недостаті, в усіх типах шкіл, бачав усіма силами усунути Джентіле. Він взявся за діло дуже енергійно. Багато вчителів, що не відповідали своєму завданню, позвільнювано. Введено суворі іспити до середніх шкіл. Збільшено вимоги до учнів і учителів. Багато учнів мусило повторювати класи. Наприклад середні школи звів він лише до двох типів, що відповідають нашим класичним гімназіям і реальним школам. Очевидячки, що така суворість зразила до всіх реформ батьків. Родичі почали нарікати на філософа міністра освіти та почали відмовляти йому даних бути таким міністром. Однак все це не зражувало невтомного реформатора.

Найбільшою його мрією була ґрунтовна реформа високих шкіл. Джентіле бажав шляхом енергійних та основних реформ піднести всі італійські університети на висоту німецьких. На жаль, це йому не вдалося, бо відома афера з Маттеотті спричинила і його уступлення. Навіть всі його політичні противники признавали йому велику рачію у започаткованих реформах і цінили та подивлялися його енергію та ініціативу. Однак загал віддихнув з полегшенням, коли він уступив. Родичі жалували за надто своїх дітей, боялися, що реформи вплинуть відемно на їхнє здоров'я і т. д., бо реформи передбачували і практично проводили в життя невідомі до цього часу в Італії вимоги до учнів і вчителів.

Наслідник Джентіле маркіз Казаті з Мілана вже почав касувати деякі реформи попередника. При цьому його оплескує публічна опі-

ки з фактів та подій, які вичитуємо щодня в часописі, мають справжній безпосередній зв'язок з нашими щоденними думками, працею та духовними потребами? Скільки є між ними таких, від яких у силі було би змінитись наше життя, коли б вони мали з ним безпосередній зв'язок?

Та прошу уявити собі, що часопис приносить нам щодня сотки найрізноманітніших пропозицій, на які ми можемо особисто відгукнутись. Кожний з нас носить у собі якусь іскру приспану згарищем зневірених надій. Скільки з нас не могло піти шляхом свого справжнього покликання, у напрямку потреб свого таланту, лише тому, що не зустріло дружньої підмоги, співробітників праці, які можуть стати нашими найкращими друзями або досмертними протекторами! Всі найвизначніші та найшкваліші події нашого життя є наслідком приладку. Цей приладок стає сліпим та безглуздим тому, що не можемо його вибрати з поміж великої кількості можливостей. а він приходить до нас як результат дуже обмеженої сфери вибору.

Коли одержуючи часопис, каже собі, що він безнадійно сірий, не забувайте, що найживіша його частина залежить від вас і що ніякий публіцистичний геній не в силі її заступити.

нія, не зважаючи на те, що таким чином італійське шкільництво знов покотиться по похилій площі. З цього виходило би, що не все „vox populi“ є рівнозначним з „vox dei“.

Ця одна сторінка фашистської праці дає нам змогу вглянути в той недавній великий варіант перебудови Італії, що мала її повести на шлях розквіту.

З діяльності Українського Соймового Клубу. інтерпеляції.

Ломання законів.

1. посла С. Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ щодо катування семи поліцаїв разом з комендантом на постерунку державної поліції у Клеваню (на Волині) селянина Петра Гомона зі села Орусева (псв. Рівне).

2. посла С. Козицького і тов. до міністра рільництва і державного майна щодо заборони приготування селянами у селі Мокре топліва, за яке вони вже заплатали.

3. посла Підгірського і тов. до міністра справедливості в справі політичних в'язнів Українців, що мучаться у слідчому арешті в Бережанах. Деякі з тих в'язнів сидять вже більше року і не можуть діждатися акту обвинувачення. Інтерпелянт, навішав масу яскравих фактів надужиття, запитує міністра справедливості, чи готовий він відповідно повчити прокураторські уряди і суди про те, щоб арештуваним негайно доручувалося акти обвинувачення. Чи міністр має намір звернути особливу увагу на в'язницю у Бережанах і усунути там усі надужиття? Чи потягне до відповідальності винних?

4. Внесок послів українського клубу в справі доповнення регуляміну соймових нарад. Недавно почав маршалок сойму інтерпрегувати 25 арт. регуляміну соймових нарад у цей спосіб, що його обов'язком є цензурувати промови, внески та інтерпеляції послів. Він зажадав, щоби в інтерпеляціях про конфіскації непольських газет сконфісковані статті вилгодушувало у польському перекладі. Таким чином маршалок ломить звичай, що панував у соймі вже півтора року, згідно з яким конфісковані статті цитовано в інтерпеляціях на тій мові, якою вони були написані. Посли українського соймового клубу боронять у внеску півторарічного звичаю, що згідно з думкою маршалка наслідком півторарічної тактики стала правилом, заявляються проти того, щоби при одному регуляміні примінювано дві різні методи до українських і польських газет та звизають накінець сойм ухвалити: Взивається регулямінову комісію доповнити відповідно регулямін соймових нарад у справах, що торкаються посольських інтерпеляцій.

5. посла Сергія Козицького і тов. до міністра освіти в справі розпорядку кураторії львівського шкільного округу з дня 3. квітня ц. р., ч. 147, що наказує не визволяти учнів доповняючих промислових курсів УПТ у Львові. Інтерпелянти питають міністра: що спричинило такий розпорядок львівської шкільної кураторії? Чим оправдує міністер той генеральний похід кураторії на українські школи. Що думає зробити, щоби УПТ мало змогу надалі вести доповняючі промислові курси?

6. посла Сергія Козицького і тов. до міністра освіти в справі відібрання права прилюдності приватній дівочій гімназії УПТ у Станиславові і в справі заборони вчити в тій гімназії професорам державної української гімназії в Станиславові.

7. посла С. Козицького і тов. до міністра освіти в справі закриття української приватної чо-

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостаті еквективи. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж ту-жа прилука.

тироклясової школи УПТ в Городку Ягайлонським.

8. посла С. Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ і державного скарбу в справі негайної допомоги потерпілому населенню злив і градобой населенню Дубенського повіту на Волині і Яворівського повіту у Східній Галичині шляхом звільнення пошкоджених від погатків і наділення їх грішми та натураліями.

9. посла Дмитрія і тов. до міністра внутрішніх справ і справедливості в справі протизаконних знущань коменданта постерунку державної поліції та його заступника в Дивині Кобринського повіту над селянами того містечка Якимом Крачком і Харлампієм Скрашуким за те, що святкували православне свято і не хотіли йти на лови вовків, які уряджувала влада.

10. посла С. Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ і справедливості в справі грошевих кар на господарів за псів, яких вони держать для охорони господарства.

З діяльності Клубу УСДП.

11. Інтерпеляція посла Приступу з клубу УСДП і товаришів у справі повороту до краю студентів Українців і Білорусинів, що перебувають за кордонами Польщі, та в справі визнання їхніх закордонних студій.

Польська влада не лише не визнає студій таких студентів, що покінчили їх на закордонних університетах, але й не дає дозволу на поворот до краю. Рівночасно вона переслідує приватний український університет у Львові, не щадячи ні професорів ні студентів. Інтерпелянти домагаються видавання дозволу на поворот до краю і признання закордонних студій.

Відгуки дня.

Хто більше музикальний?

— Українці співучий народ!
— Кожний Українець має слух!
— Де трох Українців, — там хор!
Такі і тим подібні інсинуації чується раз у раз із уст чужинців. Надармо „Боян“, „Бандурист“ і інші дяди показують цілими роками, що це підла брехія. Надармо беремо фальшивий тон не тільки в співі, але й у політиці та мистецтві. Надармо в товаришескім житті не звертаємо зовсім уваги на добрий тон. Надармо тисячі подруг витворюють таку какофонію, що аж вуха вянуть. На дармо і ще раз на дармо... Чужинці ніяким робом не дають себе переконати і вірять у нашу музикальність, як ми в справедливості Антанти.

— Хитрі Малороси веляють дурака! — каже один.

— Це нові нечувані і розкішні правила дисгармонії! — каже другий.

Нічого не поробиш!... Прийдеться нам з цією незаслуженою славою доживати віку.

А тимчасом поруч із нами живуть наші сусіди Поляки, народ співучий, музикальний, а їх ніхто не похвалить.

— Не мають слуху! — каже тобі перший ліпший доктор музики.

Неуцтво або злоба!

Як можна казати, що вони не мають слуху!...

Ось недавно стояв я з одним знайомим під „Просвітою“ і, як звичайно, шепотом, викладав свої погляди на недалеку будучність Польщі. Якийсь чоловічок, що стояв на польнах кроків від нас, раптом закліпав вушми і прискочив ближче. Стягнув з нас генералія (добре, що не пальця!) і з лукавою усмішкою сказав:

— Ja wszystko słyszałem, proszę panów, i będęcie panowie odpowiadać za to!

Ми були сконфужені величавим слухом члена сусідської нації.

Та не тільки слух, але й музикальність.

співучість і повноту такту — це вроджені прикмети польського народу.

Вистане постухати їх пісень. Яке богачство! Яка різноманітність! Скільки вони переспівують за один вечір! „Za Niemcem, za Niemcem“ і інші, як: „Za Niemcem, za Niemcem“, „Góralu czy ci nie żal“ і „Hejże ho“, і „Za Niemcem, za Niemcem“.

А візьмим військові пісні... Як вони оригінальні, легкі, мелодійні. На доказ їх краси нехай послужить факт, що багато народів світа пократо польські мелодії і хвалиться як своїми власними. Чехи вкрали: „Wojenko, wojenka“, „Maryś moja, Maryśka“. Москалі: „Wisia, Wisia pasza gzeke“ (з браку Висли переробили на „Волга, Волга“), а російські революціонери захопили в безличний спосіб мелодію „My izesia brudaga“.

Та скільки вже накрали Україні, то того їй не знахувати. Найновіша крадіжка, це „Гей там на горі Січ іде“, яку ми так залюбки виспівували по всяких торжествах. Дивно мені, чому Поляки дотепер не виступили в обороні свого майна і по-являються з легким серцем кожному красти свої пісні.

Тільки щодо гімну втратили терпіння і доказали, що це мелодія оригінальна, а не крадена з гімну „Hej Sloveny!“

Я донедавна в це не вірив, але тепер не маю сумнівів.

Також їх гра і спів не лишаться нічого до бажання. Знаменито грають на інструментах своїй товпи, а в країні співу видають таких голосових мистців, як: Дідур, Ада Сари, Сембріх і Батистіні.

Заживши ці всі прикмети Поляків: слух, музикальність, співучість і такт, видається дивним, що вони не відчувують кепської ситуації, не грають у європейським концерті, не мають голосу в світовій політиці і такту в дипломатії.

Галактіон Чинка.

З життя студентського життя.

Т-во українських студентів „Січ“ у Відні.

Після досить живих і бурливих хвилин у недавній минувшині життя віденської студентської еміграції від довгого часу пливе спокійнішим і більше зрівноваженим річищем. Причини цього різні. З одного боку чисельно студентство значно менше, з другого ж воно попри науку має можливість виладувати свою „партійну енергію“ в окремих, цілком автономних ідеологічних гуртках, на творення яких дозволяє статут демократичної „Січі“. Та віддай чи не найважливіша причина це сучасні відносини в краю, які не настроюють на надто веселій тон.

Але молодіж має свої привілеї, до яких мертвечина в ніякім випадку не належить. Тому й нічого дивного, що час до часу і на віденській „Січі“ запанує дещо піднесена температура. Таких моментів піднесення воєвничих настроїв мали ми в останніх кількох місяцях аж два.

Перший такий момент, ще в місяці лютому — викликаний був конфліктом між віділом „Січі“ й лівою ідеологічною секцією „Драгоманівська Громада“ з приводу відмови тій останній на одну політичну маніфестацію в рамках „Січі“. В своєму оскільки результаті конфлікту цей опинився перед надзвичайними зборами. Не вважаючи на провокаційні оклики з боку менше відповідальних одиниць в роді „польські жандарми“ — збори не далися вивести з рівноваги і осудили тактичний промах бувшої управи „Січі“, яка й мусила уступити. Цей інцидент проминув, правда, без дальших наслідків, бо спроба звести його до політичної ворожбачі між самим студентством не повелася, а проте вже тоді показалося, що кількох хоробливіх „амбітників“ змагає до стероризування тут студентства, хочби навіть коштом розбиття найстаршого українського студентського Т-ва, віденської „Січі“. При другому інциденті — в квітні — оця суто демагогічна акція виявила своє правдиве обличчя, та потерпіла повну невдачу на зборах з дня 7. ц. м.

Товчком напруження у квітні була справа Запомогового Комітету (колись ц. к.) у Відні, який кінець кінців, по довгих торгах і переторгах в осені м. р. опинився в руках тут громадянства, приймаючи у свій склад усі тут організації до акад. „Січі“ включно. До цієї зміни багато надій привлякала політична й академічна еміграція. Однак виявилося, що ці надії нічим не оправдані — що забезпечений частині віденської еміграції маловажкою й чужою є доля еміграційних нуждарів, і замість повести гуманитарну акцію, Запомоговий Комітет став просто циркувою ареною для різної категорії демагогічних акробатів, які продукувалися так завзято, що одні — однісінькі тільки збори тривали не менше — не більше а безперервно 3 — словами три — місяці! Серед таких відносин й мови не було про яку-небудь акцію Комітету. Під загрозою голодової смерті політичні емігранти оснували „Комітет політ. емігр.“ — „Запомоговий Комітет“ опинився перед утратою своєї домівки, єдиної, яка ще залишилася ширшому громадянству у Відні. Чи дивно, що супроти того стану свідомо своєї відповідальності подавляюча частина студентства порішила покінчити раз із цю аномалією і перевести радикальну санацію „Запомогового Комітету“?

Та це рішення не по смаку пішло кільком одиницям, яким чомусь залежало на вдержанню дивовидного status quo в Ко-

ОСТАННІ ВІСТІ.

Спільний монопол.

Соймова скарбова бюджетова комісія радить над проектом закону про спільний монопол. Цілий закон прийнято з деякими змінами.

Ніхто не хоче бути міністром!

З Варшави доносять, що теку польського міністерства закордонних справ має вже остаточно обійняти Александер Скінінський. Кандидатура польського посла в Вашингтоні упала, а польський посол в Берліні Ольшевський не прислав відповіді.

Страйки в Польщі.

На Горішньому Шлеську вибух страйк робітників в гутах. Около 70 проц. робітників стануло до страйку. Причиною страйку є заведення 10-годинного дня праці. На Поморі застрайкували сезонні рільні робітники, жадаючи 300-процентної підвишки платні.

Японія і Совіти.

З Токіо доносять, що по переведенню довгої дискусії кабінет ухвалив примінення нового напрямку політики у відношенню до Совітів.

Японський уряд готов признати совітський уряд de iure.

Совітський конзулят у Львові.

Минулої суботи заключено польсько-совітську конзулярну конвенцію. Польща матиме чотири генеральні конзуляти: в Москві, Харкові, Тифлісі й Мінську, а три звичайні: в Ленінграді, Києві й Хабаровську. Совіти натовісць отворять два генеральні конзульства — у Варшаві й Гданську, й два звичайні — в Лодзі й Львові. Отворення конзулятів наступить найранше в осени.

З львівського бруку.

Новий замах?

В середу вночі о год. пів до 11 якихсь трох таємних мушин закралася під магазин муніції на цитаделі у Львові. Коли на візвання стійкового вони не задержалися, стійковий вистрілює. На це відповіли таємні гості також вистрілом. Залярмована військова патруля пустилася в погоню, стріляючи. Та таємна трійка зникла в темрявах ночі.

цей факт як ознаку симпатій радянського уряду до домагань національних меншостей на Україні.

Літан як рятунку подружжя. Трапилася цікава пригода італійському генералові авіації Петру Піччіо. Він-герой 42 воздушних перемог в останній війні виправився на літаку над море в околиці Сардинії, куди відіхала на човні його жінка, з походження Американка, з метою втекти перед своїм чоловіком, разом з дитиною, на Корсику. Летун дігав свою жінку на повнім морі і гернувся з нею додому.

Пам'ятки по Наполеоні збережені його прибічником священиком Вінялі, з острова св. Олени, перейшли по довгих манітрах до рук американського антиквара д-ра Розенбаха. Між ними є останнє вбрання Наполеона, його посмертна маска, срібні ножі, вилки, чарка і численні листи; разом 40 штук.

Величезний шлях будують тепер від Конго до горішнього Ніл. Шлях тягнеться на просторі 1.100 кілометрів, і ним має піти згодом залізниця з Кап до Каіро.

Позів Коломий і Косівщина! Перекажіть і знайомим, котрі "Діла" не читають, що можуть оминати коштів подорожі до Львова в справі замовлень футер — бо якраз Карпак, кушнір перебуває в Косівщині. Він радо відлїтїть поряд зі свого фаху а навіть можете у нього там замовити футра. Ареса його в Косові і Коломий "Народна Торговля". До Коломий приїде на урочистий день. 121 2—3

Зі судової салі.

Дня 14. липня ц. р. відбулася перед окружним судом в Бережанах карна розправа проти Михайла Сеніка, студента агрономії і Антона Стефанишина люстра-тора УПТ. в Бережанах за злочин шпїонажі з 67. к. з. поповнений в цей спосіб, що збирали відомості про збройну силу і дислокацію військ в цілі подання цих відомостей чужій державі. Розправу ведемо таємно, а тому точного справоздан-ня подати не можемо. Бороили д-р Михайло Західний з Бережан і д-р Степан Шухевич зі Львова.

Стефанишина звільнено, Сеніка засуджено на кару тяжкої в'язниці одного року, з чого три четвертинні відсидів він уже в слідчому ашешті.

Прокуратор згодошив щодо Стефанишина зажалення неважності.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 5:22½—5:23 зол. канад. дол. 4:95—4:96, Чеські кор. 0:15½—0:15¾, Лей 0:02½—0:02¾, франк. франк 0:29—0:29½, Швай. франк 0:91—0:92, Англ. фунт. 22:00—22:10.

Золото. 20 кор. 21:80—21:87; 20 франк. 20:70—20:80; 20 марк. 23:90—24:10; 10 руб. 26:00—26:10.

Срібло. Австр. кор. 0:38½—0:39, 5 австр. кор. 1:92—1:94, Фльорени 0:96—0:97½, Рубл. 1:70—1:75, Рубель дрібним сріблом 0:65—0:66.

Пшениця від 19 до 20, жито від 10 до 10:50, жито від 9:20 до 9:60, ячмінь від 10:25 до 10:75, ячмінь від 8:75 до 9:25, овес від 11:25 до 12:25.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Загальні Збори Союзу Учительських Спілок у Львові, з причини від Управи Союзу незалежної, не можуть відбутися в салі Тов-а "Волі", а відбудуться в ком-наті Краєвого Союзу для хову і збуту худоби при вул. Осолінських ч. 15. II. пов. худоби при вул. Осолінських ч. 15. II. пов. Отсим простується оповістку Загальних Зборів оголошену в Кооперативному часописі з 14 з 15. в. м. — Управа. 127 1—1

Поділ стипендій. У зв'язку з розписаним свого часу конкурсом на стипендії для студентів медичного українського університету, Сенат університету комуїкує: Стипендійний фонд у висоті 1020 америк. доларів річних стипендій розділено покищо між дев'ятьох студентів-медиків таким чином, що 8-ох одержуватиме по 10 доларів кожного місяця аж до покінчення студії, а один по 5 доларів. Стипендії одержали: 1) Воробей Тома, 2) Загородний Володимир, 3) Пікас Микола, 4) Попович Микола, 6) Цимбалко Олекса, 7) Шекета Михайло, 8) Якубівський Яків і 9) Белей Іван (5 дол.)

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

133А побільшення від 15. літ дуже добре просперуючого фабричного інтересу прийму спільника з капіталом від двох тисяч доларів вгору. Зголошення до Адміністрації "Діла" під "Фабрика". 124 1—2

УЧИТЕЛЬКИ до науки з дівчат з 4 і 6. класи народних шкіл пошукують на цілий шкільний рік. Пова домою инша план лекція хлопця з 2 кл. народних шкіл. Бажаю, щоб учителька уділяла початкової лекції гри на скрипках. Зголошення з поданням условин слати найдалше до 15. серпня ц. р. Марія Данилович в Борині коло Турки нСтр. 125 1—3

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

Львів вул. Сикстуська 17/II.

Плюмбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і злоти після американської системи. Пациєнтів з провісний полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 123 2—10

ОГОЛОШЕННЯ.

В зв'язку з ліквідацією Таборів Інтернованих в Польщі, 36-р интернованих Вояків Армії У. Н. Р. заявляв організацію "Горарство" бувш. Вояків Армії У. Н. Р., яке Тов-о ставить собі завданням дати моральну і матеріальну допомогу б. Воякам. Статут Тов-а зівстав затверджений законним порядком і Тов-о розпочало організаційну працю в Каліші через Президію Ініціативної Групи. — Провадиться прийом в Членів Тов-а. Членом Тов-а може бути кожний б. Вояка Армії У. Н. Р., що представить записку двох Членів Тов-а.

Згідно арт. 5, 15, 18 Статуту Тов-а на 22 липня ц. р. назначується Перші Загальні Збори Тов-а.

Збори відбудуться в Каліші, бараки Української Станиці, початок о год. 10-ій

Порядок денний: 1) Доклад (справозданний) Президії про свою діяльність, 2) Вибір Управы і Ревізійної Комісії Тов-а, 3) Розгляд Статуту про зміни в ньому, 4) Кошторис Тов-а, 5) Обговорення інструкції для органів Тов-а, 6) Біжучі справи Тов-а. 128 1—1 Президія Ініціативної Групи

КОНКУРС

на управителя 7-класової мішаної школи У. П. Т. в Дрогобичі з платнею 75 при державних поборах і мешканням для нежонатого кандидата з кваліфікаційним іспитом. Подання до 15. серпня (ц. р. до Головної Управи УПТ. у Львові (Ринок 10). 126 1—3

мітеті. Вони проголосили порушення його ду-шавих бєлі і дійсно розпочали війну. І щож вони роблять? По нашій традиційній звичці пустили у світ друковану відозву, в якій во імя спасення "демократизму" й людства обкинули всіх і вся, своїх товаришів і Т-во "Січ" бєлотом, і вказали весь "ясний" елемент виступити зі старої "Січі", та зсинувати нову. Означено накининулися на новоосновану групу національної молоді — по своїй суті суто демократичну, хоч без усталеної лінії. — як причину всього лиха, бажаючи в цей спосіб шілий боротьби надати ідеологічний характер. Підписали ту відозву як "Ініціативний комітет" 7 студентів (з цього 4 збосольвенти!) — з яких деякі описля зая-вили, що були би не підписували чистого намеру, коли би знали, який буде текст! Отся кампанія старшуєст з різним осу-дом не тільки старшого громадянства, але й кожної молоді, не виключаючи великої частини Драгоманівців, з посеред яких ре-зультувалися Ініціатори.

Та тоді зачиняється забавна історія, яка кидас правдиве світло на спробу роз-биття "Січі". Обидивши відозвою не тільки своїх товаришів, але й "Січ", як організацію, самі Ініціатори ні на один момент не виступали зі "Січі", ні на мо-мент не переставали бути членами цієї — по їх словам — чесної організації. Один із них виїхав, що правда, з Рідня, другий знову зійшов зі сцени студент-ського життя, але решта ходила смирно у стару "Січ", наче би нічого й не було. От, як то кажуть, наплював і — обтер...

Однак не міг забути про свої обов'язки виділа Т-ва, який мусів боронити організацію перед незаслуженими образами й на-клепами. Та коли й виділ замість якогось вияснення одержав тільки нову стирту — тим разом писаних рукою — лайок, спра-ва мусіла опинитися перед загальними зборами дня 7. ц. м. Від Ініціаторів зажа-дано відкликання наклепів на Т-во, або в протиположний випадку рахуватися з оди-ноким можливим наслідком своєї відозви, себ то з виключенням з "Січі". Тут з ов-один з виділових Драгоманівської Громади намагався ще раз надати цілий акці-ідеологічний підклад і зложив іменем цілої Громади заяву солідарності зі зга-даним Ініціативним Комітетом, якого ви був членом. Цим хотіли вони стероїзу-вати Збори і зробити їх схильними до поинчття заяви у справі відозви, яка ніби відкликала образи і не відкликала. Спра-ва покінчилася виключенням "Ініціаторів" з членів "Січі", за якими зголосьило свій виступ ще кількох Драгоманівців, рештаж заявила, що не бачить причини уступати і залишилася в Товаристві.

Так закінчилося т. зв. "розбиття" віден-ської "Січі", якого єдиний слід залишисть-ся хіба в 60-літній хроніці Т-ва.

Як бачимо: діяльність наших віденських студентів за кордоном не належить до найкращих сторінок громадянського життя. Студент.

НОВИНКИ.

— За новинку про методи в польським судівництві сконфісковано вчорашнє число. — Що робить старий радикальний дуб? Давно вже не було в часописах згадки про "старого радикального дуба" Павла Лаврука, бувшого радикального по-сла з Іспаса коло Коломиї. В часі виборів, одержавши від Поляків більшу готівку, він гудів і у своїй газетці "Радикальний Голос" грозив всім українським інтеліген-там "хлопським параграфом" і, покликуючи-ся все у своїй неграмотній писанині на неписутого в краю батька Кирила Три-польського говорив про себе, що його "старого радикального дуба" ніхто з мі-сця не рушить. Минули вибори, Поляки не потребували більше ласки Лаврука і подібних йому його радикальних одно-думців і "радикальний дуб" пішов в ду-бину. Однакже остав і далше старостин-ським попіхачем і приятелем варшавських "хлібобідів", яких сам помагав вибирати. Для відміни розпочав боротьбу зі своїм тарохом о. Костем Андрохомичем, який інтересується громадянськими справами і очевидно перепиниє "політику" Лаврука. З жалобою на свого парокх ізів "ста-рий радикальний дуб" аж до Варшави до свого "колеги" Вітоса, але нічого не від-яв. Тепер утворив невеличку свою партію, кстра з противниками коєсе в селі "хлоп-ським параграфом", що не раз аж поль-ська поліція мусить у не вкїшуватися. Той войовничості Павла Лаврука було за ба-гато навіть його смиові Миколі, котрий проти свого батька вніс аж три судові карні донесення за ріжні карні провини і "старий радикальний дуб" мабузь такі опинитися у польській в'язниці.

— Загонистий журналіст. Інформа-тор від українських справ "Газет-и Льво-вск-ої", який, як відомо, одержує заїстич з усіх найбільше авторитетних та таємних джерел про наші справи, небезбачуючи кепсько статті "Діла", подасе фрагменти зі статті париських "Послѣдних Новостей" "Очерки современной Польши". Зміст піс-татті з численними перекладами переда-ти ми в ч. 156. Журналіст з "Газет-и Льво-вск-ої", щоби показати своїм чита-чам, що має перед очима "Послѣдні На-вості", а не "Діло", хоча почавшиється бо-дай одним російським словом з тексту і при слові "ротуєску" додає у скобках "загонистий". Як це вигідно глузувати собі

За Редакцію відповіс В. Мудрий.

З друкарні Спідки "Діло" Львів, Ринок ч. 10.

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в праю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Боротьба адвокатів і бізнесменів.

Останні звістки з льондонської конференції на цей раз погані. Преса починає пригадувати лиховісну остерогу американського президента, його державного секретаря (Льойда Джорджа: — „Дипломати! ваша теперішня невдача це лютішок катастрофи і хаосу“).

У чому ж діло? Союзники майже дійшли до порозуміння. Еріо дуже вдоволений, Мекдонельд повний оптимізму. План Доза (Dawes-a) вигладжений, виправлений, доповнений — залишається хіба банкірам дати Німеччині позичку. Звідси й починаються непорозуміння. Банкири, від яких залежить останній успіх конференції, ділові люди — „бізнесмени“. Вони ставлять байдуже до нюансів внутрішньої політики Франції та Англії. Їх цікавить головне питання, чи вироблений проект економічної відбудови Європи досить тривалий, настільки, що в нього можна вкласти свій капітал як у надійне підприємство.

У завязатій дискусії над основами американського проекту виразно зарисовуються дві протилежні групи. На одному боці стоять Американці і фінансові знавці Франції та Англії, на другому: політики-дипломати. Політики мають у першій мірі на увазі дипломатичні здобутки, з огляду на публичну опінію у своїм краю. Один з англійських часописів найшов ключ до цілої європейської загадки кажучи, що прокляті Європи у становищі париських державних політиків, які на все глядять з виключно політичного становища, себто дуже вузького.

Цю глибоку увагу можна навіть поширити на всю Європу. Недурно Льюїс Джордж і Поанкаре були адвокатами, Бріан належить до найкращих промовців, недурно у нинішнім французьким кабінеті є аж 18 адвокатів, Мекдонельд ціле життя промовляв на робітничих вічах. Що й казати про керманців радянської Росії, нежданний, запоморочуючий успіх Муссоліні, або Німеччину з моменту програної війни. Провідниками держави ставали ті, що вміли якнайкращими словами переконати загаль про величність якоїсь ідеї. Іншими словами: до першого голосу в державі доходили ті, що вміли голозом якнайкраще орудувати — люди з талантом та психологією адвокатів.

Але у ході подій виявилось, що користуватись невпинно адвокатськими прикметами: чаром слова і льогічної аргументації — часто не лише даремно, але й шкідливо. Політики-адвокати захоплювали патріотичним запалом своїх земляків, у зїздах, нарадах, конгресах і в парламентах виходили переможцями над своїми противниками, але від цього загальний стан справ не покращав. Вони забували про одну правду: що красномовством, навіть найбільше льогічно збудованим, не можна направити захитаних підвалин будівлі. Цю правду силкуються нині на льон-

донській конференції пригадати американські бізнесмени європейським розспіваним півням. Вони кажуть: „Панове політики! Все те, що ви кажете, є і гарне і розумне і похвальне з погляду вашого патріотизму, але нереальне. Дуже сумно, що ви мусите зректись частини своїх дорогих вам ідей, але коли ви хочете, щоб ви всі разом жили, а не животили, мусите рахуватись з цифрами та фактами“.

Які це цифри доводять до ріжниць між цими двома типами людей, які думають над відродженням Європи — про це нам доведеться ще писати при справозданні з діяльності льондонської конференції. Нинішні її труднощі прокидають невеселі рефлексії, які зачіпають і наші рідні справи. Можна присвятити цілу окрему студію нашій внутрішній та закордонній політиці, беручи як вихідне становище психологію адвокатського речника в ролі політичного діяча. Це не значить висту-

пати проти адвокатів у політиці або проти самих прикмет адвокатської професії. А значить, що ніякі найкращі прикмети одного фаху не можуть бути запорукою в іншому, який має інші домагання.

Наша національна справа mutatis mutandis доводила до хаосу та катастрофи в наслідок тих самих рис характеру наших політиків, завдяки яким пошматовали європейське життя великі, непоправні ідеології. Вони вірили, що боронять величності ідеї, а не бачили, що впади жертвою ідопоклонства перед кам'яними та дерев'яними принципами. Вони гадали, що невпинним повторюванням гасел приемних загальові здійснюють максималні національні домагання, а тимчасом заплішували очі навіть на умовини необхідні до мінімального правильного розвитку суспільного життя.

У політиці, на жаль, часто краще оминати велику програму малими реальними здобутками, ніж іти героїськи у бій, не думаючи про завтрашній день.

М. Р.

Наддніпрянська Україна.

Релігійний рух.

Православна церква і релігія були в історії українського народу довгі часи тим центром, біля якого об'єднувалися всі важливі прояви ідейного та державного життя українського народу. Українська церква історично все була автокефальною і незалежною з київським митрополитом на чолі. 1654 рік, що має переломове значіння в українській історії, придбав собі вагу і в українській церкві. Від того часу починаються московські зазіхання на незалежність української церкви. А проте довгі часи українська церква боролася успішно з тими московськими тенденціями, навіть після акту цілковитої уніфікації України з Росією, яку провела в життя Катерина II.

З кінцем 18. і на початку 19. в. Петербург переводив дуже жорстоку та немилосерну денационалізаційну політику. На Україну призначувало виключно Москалів єпископами і митрополитами, духовні школи русифіковано, а національно свідоме українське духовенство переслідували та висилали поза межі України.

Не зважаючи на це, між українським духовенством і народом жили традиції своєї національної церкви. Це найкраще показала революція. Перші революційні українські уряди не звертали уваги на церковні справи. Вони вважали, що це справа виключно самих вірних.

Український автокефальний рух починає тоді родитися стихійно, без ніякої спонуки і без піддержки національних урядів. Над відродженням української церкви працюють Українська Національна Церковна Рада і Кирило-Методієвське братство. На чолі цього руху стає Українець єпископ Олексій, б. ректор Духовної Академії. Починається велика праця для підготовки Всеукраїнського церковного Собору, на якому має бути проголоше-

на автокефалія української церкви. На жаль, собор припадає саме на гетьманські часи, коли переважали русифікаційні та „єдинонеділимські“ тенденції. На самому соборі переходить ініціатива в руки відомих русифікаторів Антонія і Евлогія, які старалися догодити московському патріярхові.

За уряду Директорії постанови цього Собору анулюються і призначається новий речинець для скликання нового собору, а різночасно проголошується автокефалія української православної церкви окремим законом.

Україну хутко опанували більшовики, що відділили цілком церкву від держави і автокефалію української церкви проведено в життя вже за більшовиків, виключно силами та ініціативою самих віруючих Українців. Сам рух почався під більшовиками з українзації богослуження. Через неї оживився обряд і дух православ'я. Перші початки на тому полі зроблено в Києві. За ним пішли Полтава, Чернігів, Кам'янець, Вінниця і ін. Всі важливі церкви по всіх більших центрах України опинилися в руках українських патріотів. Українізація пішла далі стихійно по всій Україні. На порядок прийшла справа канонічної організації руху. Українська Церковна Рада приступила до створення свого Єпископату і при загальній допомозі вірних, кількох єпископів Українців і ча-

стини свідомого духовенства такий Єпископат висвячено і утворено. На чолі православної української церкви поставила українська православна громада митрополита Василя Липківського, горячого проповідника і борця за Україну ще з царських часів. Український митрополит — це один із видатніших богословів давньої російської церкви. Він оточив себе самими свідомими національно єпископами, яких попризначував до всіх губерній України.

У сучасний момент українська церква може вважати свою першу початкову організацію скінченою. В її складі є 30 єпископів, тисячі священників і мільони вірних. На чолі церкви стоїть крім митрополита Всеукраїнська церковна Рада в Києві, що являється дорадним органом митрополита. Найвищим церковним органом являється Всеукраїнський церковний Собор. При кожному єпископі є церковні Ради з дорадним голосом.

Спочатку більшовики не звертали уваги на цей рух, але хутко отямлялися і почали його завзято переслідувати, як захист українського націоналізму, отже по їхньому переконанню і контрреволюції. Вони арештували митрополита і голову церковної Ради Волода Чехівського, а самі почали помагати на Україні „живій церкві“. Та спинити зріст автокефальної української церкви їм не удалось і вони примушені були звільнити з в'язниці митрополита та Чехівського після піврічного арешту. Московський патріярх Тихон, поєднавшись з більшовиками, московським звичаєм прокляв українську автокефальну церкву та її діячів духовних і світських. Та й це не підірвало авторитету і зросту церкви.

Цього року, в зимі, український митрополит В. Липківський взявся за візитацію своєї церкви. Митрополит сів на селянські санки і поїхав до найближчого села, а відтак до другого, третього, і так по всій Україні. І коли давніше, в часі таких візитаційних поїздок впроваджувало в рух весь адміністративний апарат, населення зганяла до церков поліція, то тепер відбувається це скромно, а народ стихійно сходиться тисячами до тих місцевостей, де знаходиться митрополит, виключно на те, щоб побачити свого многострадального митрополита, зложити йому поклін та почувити його проповіді. І так у неділю „Блудного Сина“ доїхав митрополит до Вінниці. Весь собор і сумежні площі та вулиці були заліті народом і всі з вірою та подивом ловили незабутні слова старенького сивобородого митрополита: „Нема в теперішньому житті більшого добра над любов до

Пр. 680/24. В Імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 157 з дня 19. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Селянська політика на Україні! речення м. слов.: 2) Злізаяк сказав а Затонський висловився, 3) З Унії Товариств Ліги Нації цілий артикул від титулу до кінця містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а) з. к. ад 2) з § 65 а) і ц) з. к. узнав доконану дня 18. VII. 1924 р. конфіскацію за оправдану і заявив зин-

щення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого писма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часопису, щоб це рішення помістив безплатні, в найближчій числі і то на першій сторони. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривню до 400 злп. — Львів, дня 20. липня 1924.

(Підпис нечиткий.)

3 гостинної Праги.

3 нагоди Всеславянського З'їзду географів та етнографів.

1. Діяльність з'їзду.

При мені писав п. Азовський звіт із відбутого в червні у Празі з'їзду славянських географів та етнографів. Перша частина звіту появилася в 129. числі „Діла“. Що сталося з другою — не можу збагнути*). Тому, хоча пізно, хочу поділитися моїми враженнями із з'їзду із ширшою галицькою громадою.

У Празі відбувалися рівночасно два з'їзди. Побіч загально славянського окремих з'їзд чесько-словацьких народописних співробітників. В обох брали Українці живу участь. У першій з рефератами, в другій у дискусії.

У всеславянському з'їзді географів та етнографів взяло участь поперх 400 учасників. На першій місці витали Югославян (Сербів, Хорватів, Словінців), на другій Поляків, на третій Росіян, на четвертій Українців, на останній Болгарів. Коли загально поодинокі славянські нації вислали по кількох, чи кільканадцятьох відпущників, найкращих своїх учених, одні Поляки явилися на з'їзді в числі 93 учасників. Побіч поважних польських учених прибуло до Праги багато польських студентів, або й людей, що з наукою не стояли у тісній зв'язку. Використано хвилю, бо видавано дарові паспортів (замість обов'язкових у ціні по 500 зол. п.), а правлений комітет прислав знижені карти їзди на чеських залізницях.

Українців прибуло з Галичини тільки двох (д-р Раковський і д-р Студинський), із Закарпаття чотирох (між ними д-р Панкевич і о. Волошин). Професори українського вільного університету в Празі, Педагогічного Інститута і Господарської Академії в Подєбрадах доповнили число Українців-учасників до 20 осіб. Заповили свій приїзд професори кам'янецького університету з ректором, д-ром В. Гериничем на чолі, одначе польський

*) Редакція її не одержала, лист мабуть загинув.

батьківщини, любов до тої нещасної України, яка так важко страдає в вини її власних, негідних і блудних дітей*.

(Подано за проф. К. Мацієвичом, гл. „За Свободу“ ч. 190 (1245)).

уряд відмовив їм візи на переїзд, а ізла дальшою, окружною дорогою була б вже опізнена.

Хоча як невелике було число Українців у порівнянні з Поляками, наша делегація вибилася на одне із перших місць. Сталося це в першому ряді завдяки президентові з'їзду д-рові Юрієві Полівці, його подиву гідному тактові і безсторонності. Великий чеський учений, дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка, а від червня цього року дійсний член київської Академії Наук зрозумів, що не всі Слав'яни стали вольними народами і умів найкраще зрозуміти їх психіку. Тому, де міг, вирізняв їх на кождім кроці, в кожній промові, чи привітаннях. Але немалу заслугу треба приписати самим Українцям. Промови д-ра Колесси і проф. Студинського на святочнім отворенні з'їзду, виголошені вразно і з одушевленням, захопили учасників з'їзду. Пронеслися гримкі оплески. Оба промовці склали подяку чеському народові за культурну опіку над українською молоддю, а проф. Студинський накликав Слав'ян до славянської взаємності, до братання і єднання. Виймки з твору Коллєра „Slavy dceř“, виголошені у чеській мові, викликали бурю оплесків. Завдяки обом цим промовам Українці стали зразу панамі ситуації. По святочнім засіданням тиснулися до обох промовців славянські учені, знайомилися з ними та складали щирі подяки за святочній настрій, який вони внесли у перше велике свято ученого славянського світа.

Загальну пошану здобули собі також Українці своїми рефератами. Всіх рефератів на всеславянському з'їзді виголошено 237, на чесько-словацькому 27. Найбільше число рефератів виголосили Чехи і Словаки (около 170). Українці виступили із 13 рефератами. Проф. Швець говорив про історію Каспійського моря, проф. Ол. Колесса про головних діячів на полі дослідів українського фольклору, проф. Степан Рудницький про морфологічні та геологічні проблеми Підкарпатської Русі і про землерисні області України (два реферати); проф. Раковський про племенні прикмети українського народу (у французькій мові), молодий

музеолог Я.р. Пастернак про етнічний стан Підкарпаття по приході Малярів, проф. Леонід Білецький про дезидерати на полі наукових дослідів української народної поезії, д-р Філярет Колесса про речитативні форми в українській народній поезії (виголосив проф. Студинський), проф. Д. Антонюк про розвій форми українських дерев'яних церков, проф. В. Січинський про дерев'яні будівлі на Україні, проф. В. Щербаківський про етнографічний орнамент українських писанок, Могиланський про музеї на Україні в добу революції, проф. Тимошенко про методологію господарства, д-р І. Панкевич про етнографію та діялектологію Підкарпатської Русі.

Всі реферати Українців живо оплескували, а прізвища прелегентів дають хіба запоруку про наукову вартість відчитаних студій. Загально всі реферати славянських учених, виголошені на з'їзді, внесли багатий вклад у наукове письменство і можна би тільки побажати, щоб вони як найшвидше явилися в друку.

Чеський наряд гостив учасників з'їзду величаво. Президент Масарик видав окремий рахт на Градчині. По концертній частині, в якій чотири великі чеські артисти-музики відіграли на смичкових інструментах композиції Дворжака та Бородіна, перейшли учасники з'їзду до багато заставлених столів у т. зв. еспанській салі. Президент Масарик, хоча почав 75 рік, вийшов до концертної салі бистрим кроком враз із своєю дочкою. На почесних місцях поруч Президента засіли міністри, президія з'їзду, а в другій ряді репрезентанти поодиноких націй, між ними Українці, як проф. Колесса і Студинський. В часі перекуски представлено през. Масарикові проф. Студинського, а довшу розмову вів президент держави з проф. Ол. Колессою і проф. О. Шульгіном. У салях, де до війни панував блеск, двірська етикета, запанував свободний, демократичний настрій. Своєю простотою в поведінку, живою дискусією, през. Масарик, великий світло і діяч чеського народу, захоплював всіх присутніх.

Прегарним бенкетом витала учасників з'їзду „Meštanska Beseda“. На бенкеті промовив проф. Студинський, підносячи тост у честь президента з'їзду проф. Полівки.

Сердечно витав учасників з'їзду приматор міста Праги, д-р Бакса у старій радниці з 15 віку, де звершалися великі події, між іншими проголошення свободної чеської держави в 1918 році. В одній із прегарних саль радниці приміщено саркофаг незвісного чеського жовніра, обвішаний безліччю стяжок та вінців.

Віддаючи поклін незвісному жовнірові, учасники складали рівночасно пошану генієві чеського народу, його ідейності, витривалості і праці, котрі є запорукою дальшого розквіту чесько-словацької держави.

Свято витання учасників з'їзду в радниці закінчило вибагливе снідання, видане від управи міста Праги.

На остало по заду „Narodne Divadlo“, котре в честь славянських гостей виставило у вимірній обсаді Сметани „Prodan-y Nevest-y“. Затрагився мені афіш вистави і тому не можу подати прізвищ артистів. Цілість випала під кождим оглядом знаменито, а головна героїня та її суджений захоплювали не тільки співом і грою, але й класичною красою.

Цілий величавий з'їзд доповнювали коротші прогульки та довші екскурсії по Чехо-Словащині, на які, на жаль, не всім учасникам стало часу.

Зорян.

(Докінчення буде.)

Дрібні вістки.

В Амстердамі розпочався передучора міжнародний євхаристичний конгрес святочним повитанням папського легата кардинала Сан Россуна.

Чічерін народний комісар закордонних справ СРСР поважно захворів.

У Женеві відкрито передучора міжнародну конференцію в справі освітлення. У конференції беруть участь Англія, Зеджені Держави, Франція, Італія, Швейцарія та ин. держави.

На льондонській конференції прийшло до нових труднощів у достягненні порозуміння, завдяки банкірам, які не могли би гарантувати 300 мільонові німецької позички при тому порозумінні, яке було намічене.

Сподівана перерва льондонської конференції наступить у найближчих днях у зв'язку з виїздом Ерріо до Парижа, щоб порозумітися в деяких справах з парламентом.

Мусоліні почав переговори з радянським послом у Римі в справі доставки українського вугілля Італії.

Радянським послом у Копенгазі іменований Кобецький, що займався допеданна комерцією у Копенгазі.

М. ВИСОЧАНСЬКИЙ.

Великий кіш і малий пес.

(Присвячую моїй Дружині).

— Маєш 30 злотих, купи кіш одий або два, щоб не возити з собою, як звичайно, п'ять валіз, валізочок, шість більших і менших клунків, і ще кілька сумок і жмутьків, чи як їх там — кажу своїй дружині на кілька днів перед нашим виїздом на вакації.

Це було вранці. Пополудні приходжу до хати, а пів нашої найбільшої кімнати заступила якась „гаргара“.

— Деж ти купила цю каменицю?

— Це найбільший кіш, який був — відповідає жінка гордо. — Якби найшла більший, була би купила.

Ціла хата в руху. Небагато там тих річей у нас, всеж таки вибирається в далеку дорогу шестеро осіб та пес...

А я кілька разів перейду біля „камениці“ (так прозвали ми дома кіш), щось мене непокоїть. Наче прочуваю, що з цього коша вродиться ще щось більше.

У сам день виїзду вручаю синові 100 зл. на білети і годину пізніше ховаю до кишені решту грошей, два повні білети та п'ять поштовиків. Поїзд відходить 11 год. 10 хвилин уночі, отже щоб „не спізнитися“, приходжу до хати о год. 4-й вечір, а о 8-й кажу си-

нові йти на залізницю, забрати зі собою пса і там надати кіш до стації призначення.

— Не забудь додати, що до стації С.

— Не на Т.? Таж я купив білети на Т...

Сцена докорів.

— Що-ж ти набрав? Чому не питає? Що тепер діяти? Нещастя...

Дуже приємно воно не було. Могло поспувати цілий плян подорожі, а навіть наразити на матеріальні втрати. Але погляд на розклад їзди в спокоїв мене. Поїзд на Т. виїздить пів години пізніше, а приходять на той сам час на місце призначення. А проте я далі роблю міну гірко враженого, а щоб ще й „числами (воно модне!) обоснувати“ мій привід до нарікання, я всмі обчислити, що я заплатив даремне за всіх, ще й за пса яких 135 кілометрів. Крім цього в Т. треба було пересідатися, а до С. їзди йшла без пересідання.

Син любить звичайно „протестувати“, коли на нього випаде яка робота. А тут ще й з псом йти на двірці!... Але пригода з білетами присмирала дещо його „протестантський“ характер. Він і пес уважали кращим забрати свої манатки й винестися на залізницю.

У міжчасі перенесено кіш з II-го поверху чия. Здавалося, що кіш

батерея гарматчиків їде сусідною вулицею. Усе здригалось. А прохажі ставали, чи нашії камениці не судилося піти слідами її по-сестри з Краківської вулиці.

Гадав я: всі труди покінчені, і я матиму до роботи щойно в моменті, коли приїдемо на стацію призначення, щоб кіш добути й відставити його на місце вакаційного осідку.

Тимчасом приглядаюся, а на візок з кошем йде ще три валізи, чотири клунки, а надто кожне з нас (крім пса) ще щось несе. Отже стара історія, з тою ріжницею, що давніше не було коша, а тепер прийшов ще й кіш...

Ще багато часу до відїзду. На Т. відходить поїзд 11 год. 40 хв. вночі. А мені не дає щось спокую. Дев'ята година, а вже ворохоблю усіх їхати на стацію, кажучи — як то нераз і мій покійний татуньо казали: „Ти заждеш, а залізниця не буде чекати“.

Щасливо доїхало нас шестеро осіб трамваем до двірця. Йдемо, а у вестибулю стоїть син, як сто нещастя і гробовим голосом каже, що коша не хочуть прийняти до вагону, бо й за великий і за тяжкий.

— Маєш тобі кіш! — падають з докором слова на адресу дружини.

— Як сміють не приймати такого коша, якому подібного нема другого в Львові? — так дружина

а з нею увесь жіночий рід вакаційної виправи.

З електричного швидкістю прошибають у моїй голові одна думка за другою. Переривати їзду годі. Силою віддати кіш до вагону також не можна. Отже надати його тягаровим поїздом. Задволений ідеєю — видаю відповідні диспозиції, аж тут нова „законика“. Надавати на тягарові поїзди можна щойно з 8. год. рана і на товарному двірці.

Чи наш вид нещасливий викликав до нас спочуття залізничних органів, чи яка інша причина, всі таки вкінці вирішили міродатні чинники, що на величину коша виїмково не зважатимуть, одначе вага не сміє переходити 100 кг. Около 50 кг. треба з коша надібрати.

На двірці отвираємо наш кіш і стаємо до роботи. Простелюємо один кош і даємо до нього все, що найтяжше. Цей новий клунок можна було би надати до пакетового воза, як і кіш, але не було під руками ні голки, ні нитки. Коца звчаного тільки рбгами до воза не приймуть. Значить, прийдеться взяти зі собою до вагону ще оди клунок, неабиякої ваги й величини, що знову збільшив наш стан поїдання. Вкінці кіш прийнятий, ми відіткнули всі.

(Докінчення буде.)

Всупереч власним законам!

Бібліотека Наук. Тов. ім. Шевченка і польська влада.

Є польський закон, опублікований в „Dziennik-u Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej”, який постановляє дослівно: „Zabytki starożytności, dzieła sztuki, nauki i przemysłu, oraz środki i preparaty naukowe, przeznaczone dla publicznych zbiorów i zakładów naukowych...” wolne są od cła” (D. U. Rp. z 1919 № 95, ст. 946, поз. 510, пункт 7 і з 1920 № 51, ст. 895, поз. 314, пункт 7).

Та не зважаючи на такий ясний закон та на не менш ясне, що Наукове Товариство ім. Шевченка є суто науковою інституцією, а його бібліотека є публічною, тьвівська польська скарбова влада постійно піддає заграничні посилки адресовані до Н. Т. ім. Ш. та до його бібліотеки, митній ревізії та постійно накладає єдиного мита. Накладає мито на книжки, які Н. Т. ім. Ш. одержує в обмін від різних заграничних наукових інституцій; накладає мито на книжки, які бібліотека Н. Т. ім. Ш. з дуже скудих фондів Н. Т. ім. Ш. набуває за границею; накладає мито навіть на власні книжки бібліотеки Н. Т. ім. Ш., які згадана бібліотека зичить науковим інституціям та ученим за границю й які вони опісля звергають їй назад!

Щоби і тут не бути голословним, наведу 2 писма, які Н. Т. ім. Ш. мусило внести в цій справі до Палати Скарбу та до Дирекції мит у Львові:

I.
Ч. 425/23. Львів, 29. X. 1923.
До
Скарбової Палати у Львові.

Дня 23. X. 1923 р. доручено Бібліотечі Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові книжку, видану в Упсалі в Швеції, зі старинними планами Риму на окремих картах. Почтово-митний уряд наложив на цю книжку мито у квоті 59.850 м. як на „towary przysługujące z Włoch”, що що свідчить залучення тут під А.) оригінальний квіт. З огляду, що це мито належне і стягнене незаконно, бо „zabytki starożytności, dzieła sztuki, nauki i przemysłu, oraz środki i preparaty naukowe, przeznaczone dla publicznych zbiorów i zakładów naukowych...” wolne są od cła” (Dziennik Urzędowy Rz. P., як вище), а Наукове Товариство є публічною і науковою інституцією, промімо про те звернути нам стягнену незаконно квоту і поучити дотичних урядників, що за книжки і твори надіслані звідкинебудь до Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові не належить побирати ніякого мита.

За Наукове Товариство ім. Шевченка (Печатка і підпис президії).

II.
Ч. 434/23. Львів, 14. XI. 1923.
До
Цлової Дирекції у Львові.

Дня 29. X. 1923 р. внесло Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові до Скарбової Палати у Львові писмо такого змісту:

(Тут наведено дослівно ціле писмо під I.)
Не зважаючи на наведене вище писмо, почтово-митний уряд дн. 12. XI. б. р. знову наложив на 2 пакки книжок, присланих до бібліотеки Наукового Товариства ім. Шевченка з Бадену в Австрії, мито в квоті 100.800 м., як свідчать новий оригінальний квіт, доданий до цього писма. Наложення мита на згадані вище 2 пакки тим більш незрозуміле, що посилки ці містять в собі власні книжки бібліотеки Наукового Товариства ім. Шевченка, які визначив був один з членів Н. Т. ім. Ш. до Бадену і які тепер звернув бібліотечі (ствердив це особисто управитель бібліотеки в почтово-митному уряді при вул. Сикстуській тогож дн. 12. XI. б. р.)
Супроти отсього нового незаконного наложення і побирання мита за книжки, адресовані до Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, вдріг просимо поучити урядників почтово-митного уряду про обов'язуючі постанови дотично посилок, адресованих до наукових інституцій, а також звернути оба рази не законно стягнені квоти.

За Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові (печатка і підпис президії).

Читачі цікаві, що відповіли на наведені вище писма Скарбова Палата та Цлова Дирекція?

Відповіли отсе:

1) (на перше):

З діяльності Українського Соймового Клубу. Інтерпеляції.

1. Посла Сергія Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ у справі систематичного переслідування українського культурно-освітнього руху і закриття та розв'язування філій і читальень товариства „Просвіта” а зокрема про розв'язання філії „Просвіти” в Угнові пов. Рава-Руська та читальень в Угнові, Корові, Піддубцях, Денисках, Новосілках передніх і Річиці. Інтерпелянти вимагають слідства в справі тих надужит, привернення законного стану та покарання винних у знасилуванні прав українського народу.

2. Посла Чучмая і тов. до міністра внутрішніх справ у справі побиття командантом державної поліції у Варковичах, дубенського повіту, Каникулою громадянина села Конюшки тогож повіту Шумчука.

3. Посла д-ра Дмитріюка і тов. до міністра справедливості в справі непостачання харчу в'язням надвірнянської тюрми при повітовому суді в Надвірній.

4. Посла С. Козицького і тов. до міністрів внутрішніх справ і справедливості в справі самоволі і надужиття команданта поліції в Тестугові дубенського повіту, що забрав селянинові Гринюкові мідяну мидницю, побив його і застрелив його собаку.

5. Посла С. Козицького і тов. до міністрів освіти і внутрішніх справ у справі закриття православної парохії в містечку Варковичах, дубенського повіту на Волині. Від найдавніших часів існувала там православна церква, яку тепер відібрали та віддали в посідання католицькому клерові. 2.000 душ

Dyrekcja cel we Lwowie,
Lwów, dnia 15. listopada 1923.

L. 12435/23. D.C.
P. T. Towarzystwu Naukowemu im. Szewczeni we Lwowie.

Zwraca się z oznajmieniem, że jedynym językiem urzędowym w Polsce jest język polski i wszyscy zmuszeni do korzystania z usług urzędów polskich, powinni się do tego zastosować.

Smolka wicedyrektor,

2) (на друге):

Dyrekcja cel we Lwowie.

Jedynym językiem urzędowym w Polsce jest język polski i wszyscy zmuszeni do korzystania z usług urzędów polskich, powinni się do tego zastosować.

Z kancelarii Dyrekcji Cel
Lwów dnia 15. listopada 1923.

Głogowski.

І польський почтово-митний уряд на львівській почті переводить і далі митну ревізію всіх заграничних посилок, адресованих до Наукового Товариства ім. Шевченка згл. до його бібліотеки, та всупереч найвиразнішим польським законам, які обов'язують у Львові, накладає й далі на всі оправлені книжки, що приходять з заграниці до Н. Т. ім. Ш., себто до його бібліотеки, мито. А коли в посилці є книжки, неоправлені, що по закону взагалі вільні від мита, то почтово-митний уряд числить собі тоді певну оплату за ревізію посилок, — замість держатися букви закону про наукові та публічні інституції і посилок до Н. Т. ім. Ш. та його бібліотеки не піддавати взагалі ніякій митній ревізії.

Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові стоїть в обміні виданнями з цілим майже науковим світом (Європа, Америка, Азія, Австралія!) та дістає від різних Академій Наук, Наукових Товариств й установ кожного майже дня посилок наукових публікацій на різних мовах. І коли на ці посилки польська влада накладає митні оплати, то Наукове Товариство ім. Шевченка примушується тим самим хіба зректися їх та пірвати всякі зв'язки з науковим світом.

Чи на цьому комусь залежить?

Ів. Кривецький

Управ. бібл. Н. Т. ім. Ш.

православного населення позбавили храму молитви. До парохії належав ліс, в якому було 1.000 дубів. Ліс влада дозволила продати на закупно цегли під будову церкви. Цегла вже готова і ліс випроданий. Саме в цей момент відібрано все це і передано католикам.

6. Посла С. Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ у справі відмови в затвердженні зміни в статуті УПТ. у Львові. Метою товариства чисто-культурна праця на полі шкільництва. Про це знають всі чинники польської влади у Сх. Галичині. Та не зважаючи на це, товариство посуджують у чисто політичних тенденціях. Товариство змінило статут у тому напрямі, що діяльність його мали поширити на територію всієї Польщі. І саме цієї зміни статуту не затверджено, бо вона має політичні тенденції! В чім лежить та політична тенденція, не відомо. Товариство на таку заборону зміни статуту внесло рекурс до міністерства внутрішніх справ, але міністерство рішення підвладних органів затвердило. Інтерпелянти домагаються скасування рескрипту міністерства, яким затверджується заборону, припинення такого переслідування українського народу, яке протистить духові і постановам польської конституції і потягнення до відповідальності винних у порушенні конституції.

7. Посла д-ра Дмитріюка до міністра справедливості в справі невикладування окружним і повітовим судом у Станиславові належності свідкам і знавцям.

8. Пос. д-ра Дмитріюка і тов. до міністра внутрішніх справ у справі надужит польських поліцаїв у с. Верхній, калушського повіту над тамошніми селянами. Поліцаї Мроковські, Мороз і Карчевич збили 16-тилітнього Михайла Захаркова і 18-літнього Петра Чолія і мучили їх до тої міри, що підірвали побоєм і знущаннями їхнє здоров'я, а Якова Біхера побили до непритомності. 19 днів мусів він відлежати в ліжку. Інтерпелянти домагаються покарання винних і відшкодування для покривджених.

9. Посла С. Козицького і тов. до міністрів внутрішніх справ і освіти в справі переслідування українського населення в Берестейському повіті за те, що воно виявляє охоту і домагається школи з українською викладовою мовою. Така подія мала місце в селі Прилуках, де є 560 душ виключно українського православного населення. Школа там польська та ще й з двома учительськими силами. Командант поліції розвів у цій справі слідство, називає Українців державними переступниками та загрожує їм судом. Він каже, що всі діти мусять до 14 року життя вчитися у Польщі виключно по польськи. Інтерпелянти домагаються покарання винних у терроризованню населення.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Заліз. умова. Польщі з Росією.
На засіданні 25. липня польська рада міністрів ратифікувала залізничну конвенцію з Росією. Підставою її — конвенція бернська.

Японсько-російська угода.
Новий японсько-російський договір містить отсі постанови: 1) відновлення дипломатичних відносин, 2) опорожнення північної частини Сахаліну, 3) підписання торгового договору, 4) залишення всякої політичної агітації на некористі внутрішній політиці, 5) уділення Японії концесій на північному Сахаліні.

Військова контрола Німеччини.
24. липня розпочалася військова контрола Німеччини і потрібає мабут до листиада. Контрольна комісія має оглянути фабрики й студіювати устрій нім. поліції

Німців запрошено до Лондону.
Правні знавці конференції признали потрібним запросити Німців на

конференцію, щоби вислухати їх думку щодо деяких способів переведення плану Доза. За згодою представителів делегації Мекдонельд звернувся до німецького уряду, щоби той був готов вислати своїх делегатів до Лондону.

Протест політичних в'язнів у Варшаві.

24. липня пополудні у в'язниці при ул. Дзельній один політичний в'язень на чемну (?) увагу начальника тюрми відповів грубо, за що його й покарано 24 годинним карцером. Тоді інші в'язні на знак протесту підняли галас, почали бити табуретами о двері. Також і жінки-політичні, які знаходилися в сусідніх в'язницях, почали таку саму демонстрацію. На поручення прокуратора в'язнів — мужчик і жінок — посаджено у відокремлені карцери. Однак галас не скінчився, в'язні далі кричали. В зв'язку з тим (? мабут в'язні вбито Ред.), в'язні прогосили голодівку

Біржа. Гроші.

Амер. дол. 520—521 $\frac{1}{2}$, канад. дол. 490—492, Чеські кор. 0'15 $\frac{1}{4}$ —0'15 $\frac{1}{2}$, Лей 0'02 $\frac{1}{2}$ —0'02 $\frac{1}{4}$, франц. франк 0'28 $\frac{1}{2}$ —0'29, Швейц. франк 0'90—91, Англ. фунт. 22'30—22'50.

Золото. 20 кор. 21'70—22'00; 20 франк. 20'70—20'80; 20 марк. 24'00—24'10; 10 руб. 26'00—26'10.

Срібло. Австр. кор. 0'41—0'41 $\frac{1}{2}$, 5 австр. кор. 2'05—2'08, Фльорени 1'04—1'05, Рубл. 1'72—1'75, Рубель дрібним сріблом 0'67—0'68.

Збіжжя.

Пшениця красна 73/74 з 1913 р. від 19 до 20, жито галицьке 68/69 з 1923 р. від 10 до 10'50, жито галицьке 65/66 від 9'20 до 9'60, ячмінь галицький броварняний від 10'25 до 10'75, ячмінь галицький пашний від 8'75 до 9'25, овес галицький 44/45 з 1923 р. від 11'25 до 12'25.

НОВИНКИ.

— **Новинний гумор** автора нашого малюго фейлетону на тему музичальності України і Поляків став учора причиною конфіскації нашого часопису. Сконфісковано також 17 рядків вступної статті.

— **Лист, який має час.** Приносять нам лист адресований до Молодочарської Спільноти у Кошляках, висланий „Кравчим Ревізією Союзом” у Львові дня 16. липня 1922, а який вернувся дня 25. липня 1924 року.

— **Арешт на доноси.** Поліція в Яворові арештувала „хуліганів” студента Я-

рослава Власійчука і відставила його під суворую ескортою до в'язниці у Бережанах. Студент винний хіба тим, що заснував місцевий хор, приготував хлопців до гімназії і оживив місцевий рух у читальні „Просвіти”. Його арешт не є без впливу священника у Шумлянках о. Д., який додачу у просвітній праці ідейного хлопця зерна „бунту”.

— **Патрістичний парох.** У дописі з Зашкова, поміщенім у „Слові Польським” дня 27. ц. м. є згадка про те, як на посвяченню місцевого костела і школи Тов. Школи Людовей „Sztandar” брав участь у процесії український парох декан Єлшувський. який виголосив навіть промову на тему братерської згоди. Цікаво, яким чином о. Є. мав право репрезентувати гр. кат. церков на такому святі?

— **Нафта на Закарпатській Україні.** У Мукачеві, на сблистю одного робітника, при копанні криниці почав добуватися аз землі газ, який горів. Інженери є тої гадки, що це мусять бути джерела нафти, аналогічні до галицьких теренів.

— **Щаслива країна** — це Данія, яка повідомила Лігу Народів, що має намір знести всю збройну силу. З війська та марінарки залишиться лише 7.000 людей у поліційнім корпусі. Продажа військових будівель та теренів дасть Данії змогу сплатити всі закордонні довги, а бюджет держави зменшиться на 50 міль. корон.

— **Професор недужий на мистецтво.** У Парижі скінчилась судова розправа проти проф. медицини у Монпельє-Субейрана, який покрав чимало творів мистецтва від багатої старушки. Віл користувався посередництвом професіонального злодія. Хоча процес доказав професорові вину — його звільнили, а засудили лише злодія. Мораль з цього дуже небезпечна: злободія для мистецтва хазяїні вільно.

— Папа проти жіночої моди. Папа призначив якусь суму як нагороду за обдумання приличної моделі жіночої сукні. Конкурс на цей модель організує „Ліга католицьких італійських жінок“, яка в цілій римській епархії веде енергійну пропаганду, щоб перекопати жіноцтво, що декольтовані сукні не личать приличним особам.

— Здобутки жіночого руху. На берлінському університеті одержала ступінь кандидата, професора доцентки Рода Едвардс, на кафедрі загальної біології. Від 1918 р. вона завідує відділом експериментальної дослідів над клітинками, спеціально у зв'язку з недугою рака. — Першою турецькою лікаркою є д-р Софі Алі, яка приїхала тепер у Львів на міжнародній конгрес лікарів. Коли вона почала студіювати медицину, жіноцтво у Туреччині не мало ще прав займатися цією професією, тому вона виїхала до Німеччини. Щойно тодім вернулася у Туреччину, де нині вже можуть дівчата та хлопці вчитися в одній школі. — У Нью Йорку почав будуватися 18-поверховий дім, який буде клубом американського жіночого Союзу. Він буде організований на зразок клубів для чоловіків і буде призначений для самотніх чи самотійних жінок. Матиме 1000 спальень, до фронту буде без вікон, а з усіма бітками на сад. У ньому будуть усі можливі салі для розважок: саль гри танців, білярдова, ресторан, і т. н.

— Російська палата в Пеніні. Група китайських послів, що заступає зміщення взаємин Китаю зі СРСР, рішила звернутися до дипломатичних представників у Пеніні з домаганням передати колишню палату російського посольства радянському представництву. Ця група загрожувє переведенням бойкоту на чужинні товари.

— Сиромний наслідник престолу. Англійський князь Уельський, який має вже 30 літ, живе в дуже скромній домі. Коли його родичі, король та королева, бажали ламовити його до переїзду в прегарну палату Мальбору, він запротестував проти цього, кажучи: „Навіщо мені таке велике мешкання? Я буду приневолений бігати по лабіринті саль та коридорів і може ще грапатися, що одного дня льондонські часописи принесуть вістку: „Уельський князь шез таємним способом“.

— Нова жіноча мода. В англійських та американських купальних містах молоді жінки почали носити на шні широкі стужку, таку, якою причепурюється собак. До цієї прикраси, — що має заправити вільне місце між короткостриженим волоссям і сукнею — додають штучні перли, скляні колірні цвяхи або дорогі каміння. У найвищій дірці сукні носить камелію або іншу квітку. Хмелним прихильникам моди подаємо цю інформацію для прийнятого вжитку.

— Хрест на Капітолі. Італійський міністр внутр. справ Федеріоні дав свою згоду, щоб 4. вересня, в роковини національного свята, на Капітолі знову завішано хрест, який висів там до 80-х років.

— Дін на неспіливість. Теперішній кандидат демократичної партії на президента Зелингс Держав, адвокат Джон Девіс, будиши пресол у Льондоні, викинувся зманку вишкочкою неспіливістю. Щоби випити його з цієї вродженої недостачі характеру, родичі віддали його на півтора року до підготовчої школи для півчат. Жіноче товариство відіклало його вівсім з неспіливістю.

— Конгрес ворогів тютюну. Живемо в добі епідемічної скількості конгресів. Дня 19. ч. м. почався міжнародний конгрес тих, що не курять. Було 300 делегатів з усього світа: між ними чимало жіноцтва. З огляду на те, що скількість курячих мушкетерів зменшується а жінок збільшується, провід у міжнароднім протитютюневім руху перейде мабуть незабаром до жіноцтва. Цікаво би знати, чи боротьба з тютюном має на меті лише оздоровити, чи в першу чергу людське здоров'я? Спеціалісти впевнені, що в папіросі ядотна речовина легко входить в кровоносну систему і на рушті з високою температурою. Коли отуфта палюється — папіроси сушимо, зв'яз їх майже нічим не ризикують від шкідливих, а шкідливою.

— Децо про Нью-Йорк. З 5,600,000 мешканців цього міста два мільйони врозпалося на чужині. У ньому більше італійців як у Римі, більше ірландців як у Дублині, більше німців як у Бремені і десята частина життів з загальною їх числа у світі. Нью-Йорк має більше телефонічних сітей на віддалі як Льондон, Париж, Берлін, Рим та Петроград разом; п'ять найбільших на світі мостів шонайменше на одну мілью (англійську) довжин: 2070 театрів та кіно ленів; 1500 церков; 3,000,000 привіжних денно; що 52 секунд особовий доїзд; що 13 хвилин один шлюб; що 6 хвилин народили; що 10 хвилин жове торговельне підприємство; що 51 хвилин новий будинок. Якщо правдою є, що на таке місто приїде землетрус, то за кілька місяців воно знову стане на ноги.

— Позів Коломніа і Косівчан! Писекажіть і знайомим, котрі „Діло“ читають, що мажуть оминути кохання відомо до Львова в справі заможного футера — бо якраз Карпак, купивши черевуван в Косівщині. Він павдо відіграв похаж з своєю фаху а навіть може у нього там завоювати футра. Ареса його в Косові і Коломніа „Народна Торговля“. До Коломніа приїде на храмовий день. 121 2—3

Присилайте складки на пресовий фонд на н. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

Свято української друкованої книги.

В пам'ять 350-ліття появи першої української друкованої книги у Львові. Накладом кооперативи „Друкар“. Львів 1924, ст. 64, 8°.

18 травня ц. р. урядили львівські українські друкарські робітники величаву академію в пам'ять 350-літнього ювілею українського друку. По цій Академії заснували вони видавничу кооперативу „Друкар“. Першим виданням цієї коопе-

Жертвенність на „Рідну Школу“.

Чи зневіра?

Коли взяти за мірило розуміння громадянством якоїсь справи, суму всесторонніх зусиль вложених у неї, тоді випало би не найкраще свідчення для нашого громадянства. Не вважаючи на пошати деяких оцинів, загал не вкладає ні в одну справу стільки енергії, скільки вона вимагає й скільки міг би.

Візьмим за приклад „Рідну Школу“. Хто ще сьогодні з нашого громадянства не пересвідчений, що тільки своя рідна школа, яка без патентів, без державних

ративи є згадана вгорі книжка. В ній читач знайде реферати й привіти, виголошені на Академії, а також усі ті поезії, які зложилися на вокально-музикальну частину свята. Словом — книжечка репродукує цілий перебіг згаданої Академії разом із її чудовою програмкою.

В результаті вийшла дуже мила пам'ятка, котру повинні набути не лише кожний учасник свята, а й взагалі кожний наш громадянин.

Тим, більше, що книжка подає в цілості прегарний відчит проф. д-ра І. Свенціцького про батька українського друкарства — Івана Федоровича. Стаття ця рясно ілюстрована.

Продається книжка по всіх українських книгарнях і стоїть недорого: 1 зол. 60 сот. (Замовлення можна посилати на адресу: Кооператива „Друкар“, Львів, Ринок, 10).

В. Д.

похвал буде виховувати нашу молодь у рідному дусі, усуне зневіру та хиткість характеру, прихититься до нашого відродження? Кожний з нас не тільки з інтелігентів, але й селян про це переконалий. Однак коли прийде підтримати цю установу чи морально, чи хоч би лише матеріально, тоді кожний находити ріжні менше, або більше адатні виправдання.

Берім за підклад місяць червень ц. р. Подана табличка дасть доказ на те, що сказано вище.

Жертви на „Рідну Школу“ за місяць червень 1924 зложені безпосередньо в Касі Головної Управи УПТ. по повітам Східної Галичини та Польщі зі зазначенням, скільки грошів припадає на одну особу в повіті:

Ч. п.	П О В І Т	Ч. громад жертвувало в повіті	жертвувало громад	Ч. Укр. в данім пов.	зложена квота	на одну особу припадає грош.
1	Львів місто	1	1	50.000	1,848.12	3.69
2	Теребовля	43	6	40.279	340.19	0.84
3	Перемишль	123	1	73.917	598.00	0.80
4	Сокаль	101	7	66.580	237.96	0.43
5	Турка	74	7	63.489	239.89	0.37
6	Львів повіт	131	17	62.060	215.30	0.34
7	Рава руська	73	9	73.444	244.50	0.33
8	Калуш	69	8	70.862	218.82	0.30
9	Торлиці	65	11	20.958	62.54	0.29
10	Березів	56	5	12.150	34.80	0.28
11	Чесанів	66	6	43.638	113.50	0.26
12	Бібрка	91	9	55.209	147.96	0.26
13	Надвірна	33	8	60.374	161.83	0.26
14	Жовква	75	9	65.128	160.90	0.24
15	Тернопіль	82	2	72.829	174.50	0.24
16	Бучач	87	12	73.581	179.92	0.24
17	Радехів	56	5	43.853	96.39	0.22
18	Броди	79	5	65.885	151.15	0.21
19	Камінька струм.	60	9	40.359	87.41	0.21
20	Рудки	70	9	46.106	94.35	0.20
21	Сянік	130	8	53.920	102.05	0.19
22	Заліщики	57	5	57.214	105.20	0.18
23	Збараж	60	5	42.381	76.55	0.18
24	Дрогобич	79	15	91.902	155.76	0.17
25	Перемишляни	69	5	47.388	79.60	0.16
26	Печеніжин	22	6	31.885	52.41	0.16
27	Ліско	154	10	71.076	100.00	0.14
28	Підгайці	64	8	55.592	81.39	0.14
29	Старий Самбір	56	5	44.427	66.20	0.14
30	Стрий	53	3	41.681	57.70	0.14
31	Богородчани	37	5	51.482	69.13	0.13
32	Бережани	74	7	58.211	67.73	0.11
33	Добромиль	96	5	49.277	58.00	0.11
34	Сколе	51	9	38.746	41.00	0.10
35	Самбір	87	5	61.469	59.51	0.09
36	Станіславів	75	3	79.103	56.17	0.07
37	Ярослав	109	7	56.003	43.11	0.07
38	Чортків	44	2	45.495	33.03	0.07
39	Косів	42	5	70.502	43.55	0.06
40	Зборів	53	8	37.925	22.12	0.06
41	Товмач	64	7	80.018	42.80	0.05
42	Жидачів	74	5	55.568	28.56	0.05
43	Скалат	64	7	50.056	25.29	0.05
44	Борщів	75	9	75.443	34.00	0.04
45	Яворів	70	2	62.945	27.54	0.04
46	Мостиска	78	4	48.275	22.88	0.04
47	Городенка	50	4	70.304	26.00	0.03
48	Рогатин	100	5	79.771	26.00	0.03
49	Долина	87	6	77.679	23.93	0.03
50	Снятин	41	6	68.271	19.76	0.03
51	Гусятин	53	4	56.596	11.83	0.02
52	Коломия	58	4	75.468	13.20	0.01
53	Золочів	89	2	67.358	7.00	0.01
54	Городок	70	1	47.175	2.00	0.00
	З Польщі Заточині	—	—	—	514.78	—
	Разом	3,820	338	—	7,653.81	—

Крім того вплинуло просто до Каси Кружків У. П. Т.:

В Стрию	594.71	1.42	гроша на особу
„Золочів“	873.72	1.29	„
„Самбір від 1. I. — 30. VI. 1924	3,764.99	1.02	„
„Коломні“	520.20	0.68	„
„Городку“	302.08	0.64	„
„Бережанах“	298.7	0.51	„
„Комарні від 1. VII. 1923—20. VII. 1924	1,950.68	0.35	„
„Долині“	253.30	0.32	„

Коли порівняємо попередні вкази з черв. „Рідну Школу“ з теперішніми з черв. „Рідну Школу“, побачимо, що жертвенність дуже невчорнира: раз цей повіт стоїть вище, другим разом інший, замість щоби жертвенність захоплювала шораз ширші кола. Всеж таки стає і сумно і смішно, коли ру глянємося у вказі, що в деяких повітах треба 100 Українців, щоби зложити і сотик на місяць на „Рідну Школу“. З 9,584 зл. 60 сот., які жертвували на „Рідну Школу“ в попередньому місяці спала жертвенність на

7,653 зл. 81 сот. тоді, як на виплату треба 15,000 зл. Ще не було би чого жахатися, якби так УПТ. Тов. розпоряджало грошовими резервами. День виплати 1. серпня за плечима, а Головна Управа УПТ. замість віддати творчій праці для рідного шкільництва грошей, чим би то заплатити працівників „Рідної Школи“.

Чиж би громадянству насприкрилося жертвувати постіжко на ту саму, хоч би як хочену ціль; чи треба його вічно захолювати?

Ми віримо, що жертвенність на „Рідну

Школу“ ослабла через збільшені видатки спричинені у міського інтелігента виїздом „на літо“, а через тяжкий передновок селян. Однак втрати „Рідної Школи“ мусить громадянство вирівняти у сліду ючому місяці без огляду на те, чи домашній бюджет міського мешканця пічне рівноважитися чи ні, без огляду на те, чи селянство підрахує вже свої прибутки чи ні. Далше оперувати постійними дефіцитами Товариство не може. Думаємо, що загал зрозуміє це особливо в цьому моменті, коли від доказу зрозуміння цього залежна буде дальша діяльність УПТ-ва. Секція „Рідна Школа“ УПТ-ва

За спокій душі бл. п. Василя і Софії Глуховецьких відправиться

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

дня 28. липня 1924 (понеділок) о год. 7. рано в церкві св. Петра і Павла.

130

1—1

ОПОВІСТІ.

За оголошення Редакції не відповідає.

Подайте Ваші адреси: п. проф. Сєверин Лецій, п. проф. Петро Бірюс і п. пєтер. лікар Остап Дуткевич. Р. Babiak M. V. C. 68, vys. zve vlčakaška škola Brno, Morava, Cs. Republica. 120 1—3

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ГПС і ВАПНО з власних фабрик в Олешеві С-ка продає „Коммерсант“, Львів, Гродзичних 2 по низьких цінах. 113 2—3

СЕСТРА моєї жєни, панна, посідаюча цілкову виправу (2 умєбьовані покі) або гроші на умєбьованія) здорова і господарна, посідаюча частє спадкову, виїде замуж, евєнтуально до Галичини, за урядника на сталій службі або купця. Близій інформації на надіслані письма з фотографією уділіть: Мусак, Września (Wlkp.) ul. Zamkowa 5. 97 2—3

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лінарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Рапппорта і Якова Насса

Львів вул. Синистусьна 17/II.

Пломбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджують в найкоротшому часі. ПП. урядовцям та студентам значна знижка. 123 3—10

Подяка.

Всім, що взяли участь в похороні о. Євгена Шухевича, пароха в Підберезцях, а з особа Вєсп. о. мітрагові Бачинському і о. прелатові Пєсєльському, як також прочим Вєсп. оо. духовним, що провели похорон, учасникам хору, що своїм співом звеличали цей сумний обряд, бесідникам, що своїми промовами вшанували пам'ять Покійного і взагалі всім, що брали участь в похоронах, що в часі нецуги відвідували Покійного і що виявили сердечне співчуття з приводу його смерті, складаємо в цьому місці нашу прилюдну подяку. З особа ще сердечно дякуємо Вєсп. о. деканові Гринякові з Винників і о. Сохоському з Підберезець, що так широко піклувалися хорим і задали собі тільки труд для пошанування помершого, а які дуже щиро подяку складаємо громадянам Підберезець, котрі за життя відносилися до Покійного з так великою пошаною і любов'ю, котру не менше виявили по його смерті загальним жалем, співчуттям і щирим і до сліз зворушуючим старанням, щоб послідна прислуга випала як найгарніше.

В Підберезцях, дня 22. липня 1924 129 1—1 Жєна, діти і внуки.

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
**Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.**
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7-50 зл., Німеччині 7-50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рв-
мунія 150 лей, Болгарії 7-50
зл., Австрії 7-50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Клаптик паперу.

У вчорашній вступній статті ми підкреслили причину конфлікту між двома групами людей, які в ріжній формі уявляють собі відбудову сучасної Європи. З одного боку — наскрізь політичні методи праці, з другого: чисто-ділові, практичні. Нинішні телеграми приносять звітку, що становище банкірів до троекту виробленого льондонською конференцією покищо незмінне. Американські бізнесмени ставлять домагання, щоби справа поладження позички для Німеччини ста-ла наскрізь аполітичною.

Ідеологічні провідники конференції Меклонельд та Ерріо є в чималім клопоті. Вони тричі присягали дома і перед чужиною, що не чарують основних клявузль Версальського трактату. А цього саме допомагаються фінансісти. Вони дають 800 мільонів золотих марок Німеччині, коли матимуть певність, що репараційна комісія, яка є в руках Французів, не матиме змоги у кожній хвилині знову зайняти Рур-шину. Франція стає перед дилемою. Коли вона прийшла до пересвідчення про зайвисті збройної інтервенції на німецькій території, то повинна зробити ще один крок вперед і признати, що Версальський договір був помилкою. Нема сумніву, що в обороні Французами Версальського трактату грають мотиви не виключно матеріальні. Версальський трактат для Франції це символ виграної війни. Нарушити його нині, значило би у першій мірі підорвати авторитет переможця у власній країні.

Всі пам'ятають глумливі слова Вільгельма II. при вибуху війни: про писані трактати як про клаптики паперу, які вільно дерти тим, що почувать себе сильними. Ці слова мусять пригадуватись невпинно нинішнім оборонцям Версальського здобутку. Діло саме в тому, що Франція не відчуває себе настільки сильною, щоби зрешті зачонних списаних гарантій і довірити свій завітний день збройній силі. Приклад Німеччини, яка почувала себе всесильною не підбадьорює. Крім цього союзні держави виступали невпинно в обороні законності проти сили. Як вони розуміли цю законність — це інша справа, але порушити принцип значить захитати своїм авторитетом.

Але до голосу приходить логіка подій. Що варта найкраще списаний договір, коли його не можна здійснити? Він залишиться і надалі клаптиком паперу, як довго той, що має його виконати — заявляє, що його примусили до підпису проти його волі. Американські фінансісти не хотять, щоби Німеччина поставилась до свіжо підписаного векся так само, як до версальського договору. Вона може заявити, що взяла гроші тому, що її до цього примусили. Це дуже пікантна ситуація: примус для довжника з боку вірителя; але воно так. Америка не має що зробити з грошми, а Англія потребує німецької відбудови. Уявімо собі — кажуть американські фінансісти — що Німеччина не додержить грошових зобов'язань: тоді Франція

підне її секвеструвати при допомозі своєї армії, а ми?..

Бізнесмени почувать себе найпевнішими тоді, коли не треба оперувати ідеологічними доказами супроти довжників. Щойно тоді підписаний вексель не стане клаптиком паперу. Політики, які підпи-

сують з ворогом мир не на тих самих принципах, приневолюють програюваного противника ставитись так само до підписаних ним зобов'язань. Карта сучасної Європи полішиться так довго клаптиком паперу, доки ти, що будуть означувати межі держав, не будуть рахуватись з волею народів оперезаних кордонами.

М. Р.

Наддніпрянська Україна.

Шматування України.

Голова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад Петровський, що вернувся недавно з Москви, заявив співробітникам харківських „Вістей“ таке: „В урядових колах (очевидячки Москві!) прим. Ред.) зміцнюється думка про те, щоби згідно з проханням південно-східних радянських організацій приєднати до них (до південного Сходу) шахтинський та таганрогський райони Донбасу, але тому, що ці райони дуже різноманітні по своєму національному складі, рішено цю справу ґрунтовно розглянути в тому напрямі, щоби застережено в повній мірі етнографічні межі. В той же час ці округи є найважливішим антрацитним районом Донецького Басейну і треба буде в достаточній кількості антрациту залишити в межах Донбасу для задоволення головнішої металургічної та машинової промисловості України. Антрацит тепер необхідний для доменних печей на літейні заводи (ліярні), для газогенераторів і різних хемічних і промислових потреб тоді, як для південного Сходу цей район потрібний лише для задоволення свого селянського краю“.

(„Вісти“ ч. 161. з 18. VII. 1924.)

Скорочування сітти висоних шкіл.

Чернігівський Промислово-технічний Інститут ліквідується. Залишається лише Сільсько-господарський Інститут. Студенти другого курсу механічного та будівельного відділу Промислово-технічного Інституту переводяться до таких же Інститутів: Шостенського, Волинського, Київського і Полтавського.

(„Вісти“ ч. 161.)

Вулкан на Азовському морі.

15. липня о 4. год. дня на дні Азовського моря близько Керченського проливу чути було довгий час підземний гуркіт. Незабаром потім у віддалі одної верстви від берега, проти голубицької станиці, почав вибухати вулкан. Вибух тривав 40 минут. На місці вибуху повстав острів. („Вісти“ ч. 161.)

Продають худобу через не-врожай.

У зв'язку з недородом селяне масово випродують худобу і ціни на неї значно знизилися. Губерніяльний Комісаріат внутрішньої торгівлі у Харкові визнав недоцільним встановлювання заборонюючих засобів та мінімальних цін на худобу. Всім організаціям пропонує провадити боротьбу зі зниженням цін на худобу. Всім районним

сільсько-господарським спілкам Харківщини доручено закуповувати худобу в селах та продавати її державним установам і кооперативам інших районів України. У зв'язку з випродажею худоби Укрмясохолодильня в Харкові дістала побільшення держкредиту.

(„Вісти“ ч. 161.)

Плякати для пропаганди.

Книгоспілка видає серію текстів та ілюстрованих плякатів з метою кооперативної пропаганди. Плякати виготовлює мистецька студія „Гарт“ на українській і російській мові. В часі торговельної наради, яку скликала 18. липня ц. р. Кни-

госпілка виставлено заготовлені вже плякати. В найближчому часі видає Книгоспілка цілу серію популярної літератури з поля сільського господарства і кооперації.

(„Вісти“ ч. 161.)

Підвищення заробітної плати.

Народний Комісаріат Шляхів рішив підняти залізнодорожним робітникам платню за три останні місяці цього бюджетового року на 5% (липень—вересень). Підвищу зроблено завдяки фінансовій напруженості залізниць, завдяки збільшенню продукційності, всякого рода економії і завдяки боротьбі з нехазайновитістю.

Діяльність Всеукраїнського Фотокіна (ВУФКУ).

У Винниці закінчено фільму „Лісовий звір“ з часів української революції. Текст фільму український. „ВУФКУ“ звернувся до літературних об'єднань „Праця“ і „Гарт“ з проханням постачати в „ВУФКУ“ нові картини з часів революції на Україні. З часів Гетьманщини написав Мамонтов псу „Марко Проклятий“ для фільму.

(„Вісти“ ч. 161.)

З гостинної Праги.

З нагоди Вєславського Зїзду географів та етнографів.
2. Прикий діссонанс. — Наша молодіж.

(Докінчення.)

Закінчення зїзду відбулося в чеськім парламенті. Тут ухвалювали внески, зголошені при рефератах. Внески мусіли стояти у тіснім зв'язку з рефератами і поза них виходити не можна було. Тут промовляли проф. Цветіч від Югославян, Чекановський від Поляків, акад. Карський із Ленінграда від тамошньої Академії Наук, проф. Ол. Колесса від Українців і проф. Шишманов від Болгар.

Несмачним діссонансом була промова проф. Чекановського зі Львова, котрий у святочній салі чеського парламенту говорив про те, що Поляки боролись за „honor“ і „ojczyznę“, а з того, що на першім місці ставили „honor“, не виходить, щоби вони не були патріотами, що Поляки визначувались завсіді лояльністю і готові „вицофатись“, як Славяне не будуть супроти них лояльні, що на зїзді виголошено промови „trącając bankietem, gdzie jak to mówią po polsku, jeden drugiemu mógł wypłakać się w kamizelce“ і т. п. Здається, що святочна сая чеського парламенту не була ще досіль, а мабути, не буде ніколи свідком промови, у якій одна славянська нація виповідала би свою службу Славянщині та ще у таким вульгарнім тоні. Проф. Чекановський звісний із своєї ненависти до Українців. На зїзді в Парижі виголосив він реферат, у яким українську мову назвав жидломом (цей реферат надрукований), чим дав докази своєї просто нечуваної ігноранції. А нема сумніву, що величкі промови українських відпоручників на зїзді так йому були не до смаку, що треба їх було прирівняти із промовами: „trącając bankietem“ Українці ринули на

промову проф. Чекановського на відповідати, бо вона на це ні своїм змістом, ні тоном не заслуговувала. Проф. Колесса виголосив святочну і дуже удачну промову, у якій побажав, щоби здійснилися ідеали кирило-методіївського братства, висловлені Шевченком, щоби усі Славяне стали братами і синами сонця правди.

Тактовне на кождім кроці поведіння українських відпоручників викликавало для них ще більші симпатії серед славянських учених.

Юго-славянську делегацію вів великий сербський географ проф. Цветіч, польську проф. Ромер. Дуже скупі в слова були промови відпоручників російського народу, делегата ленінградської Академії Наук і професорів-емігрантів, приміщених на російським університеті в Празі. Проф. Карський їхав з Ленінграду 4 і пів доби, бо щойно з поворотом добився польської візи. Всі Росіяне звалили собі справу, що большевизм станув у Росії кріпкою ногою та що із ним фактом розумна людина мусить числитись. Дуже гарно виступила болгарська делегація з проф. Шишмановим (зятєм Драгоманова) на чолі. Енергійний, розумний і тактовний провідник та його товариші (Арнаудов, Романський і т. п.) внесли багато життя у зїзд своїми промовами та рефератами. Цілість зїзду, зорганізована і ведена умілою рукою проф. Полівки, випала величаво.

Окрему згадку годиться присвятити українській молодіжці на еміграції в Чехах. Зїзд географів і етнографів відбувався в часі зелено-святочних ферій, коли чеська молодіж розіхалася на ферії. Тому в порядках і перекладачниками

візду були українські студенти. Вони витали славянських гостей на двірках, були їх провідниками по Празі, вони перекладали чеські програми і тексти на інші славянські мови, та вивязувалися зі своїх обов'язків знаменито. Українська молодь у Празі не дармує. Учаться чужих мов, віддається своїм фаховим студіям із подиву гідною пильністю. Професори чеського університету висловлювалися про нашу молодіж із великим признанням. Чеський уряд визначив для нашої молодіж 1500 стипендій по 600 корон чеських місячно (з чого 70 кор. місячно на одягу), а вона розміщена по своїх високих школах, по чеських університетах в Празі і Берні, в Академії гірничій в Пшібрамі, працює щиро над собою в надії, що вернеться на рідну землю і послужить для її розвитку своїм знанням. Галицьких гостей витала вона сердечно, а стріча емігрантів з галицькими земляками була для обох сторін великим святом. На борзі зібрані професори високих українських шкіл у Празі і Подєбрадах витали галицьких гостей у льокалі українського університету промовами проф. Колесси, Біленького, Антоновича, Щербаківського і Чернявського. Одно поплудне провели галицькі делегати в господарській Академії в Подєбрадах, витані ректором п. Шовгеновим з Києва і членами збору. Чеський уряд щедро вивінує Академію, паючи на прилади місячно 200 тисяч чеських корон (5600 доларів), а професори в числі 51 своєю величною працею дають молодіж (380 осіб) світлий приклад. По лябораторіях кипить робота професорів та молодіж. В життю приватнім серед Чехів наша молодіж тішиться великою пошаною. Чехи беруть радо наших студентів на поміри і до купецтва та їх працю ставлять вище від роботи своїх земляків. Чеські панночки зиркають оком на українських студентів, бо бачуть у них дуже ніжний елемент, сердечний і згідливий у родинному життю. Та досі подруж Українців з чеськими панночками мало, бо наші студенти мріють про поворот до рідної землі, до Галичини і на Велику Україну. Як тільки основано українську Академію в Подєбрадах, один з більших чеських куп-

Безсилля Сойму.

Промова посла Павла Васильчука з Українського Соймового Клубу виголошена в справі уповноважень для уряду.

Автократичні уповноваження.

(Голос: Тепер почуємо постигність переконань).

Висока Палато! Пічну з відповіді на оклик з правих. Задовольню п. Осецького тим, що в Соймі всеж таки є клуб, який свого становища не змінить. П. Осецький казав про те, що П. П. С. і П. П. С. Л., „Визволене“ змінили на протязі двох останніх годин своє становище до уповноважень для п. Грабського. Казав він правду, що в дні 11. січня всі польські партії від крайньої лівиці до крайньої правих згодилися на уповноваження, а навіть дуже хутко. Ми не змінили свого становища. Як при першій уставі щодо уповноважень для п. Грабського, так само й тепер стоїмо в як найгострійшій опозиції з основних причин. (Голос: Принципіальних). Може тому, панове, ви так блукаєте, що у своїй поведінці так мало маєте цієї принципіальності.

На наш погляд Сойм не має ніякого права, ніякої моральної підстави, щоби зрєктися своїх законодатних атрибутів. На те він є Соймом, щоби писав закони, а уряд на те, щоби їх виконував. Та видко, що уряд дістав апетит на автократичну владу, а Сойм з огляду на своє безсилля і неспроможність рішучої діяльності мусить поневолі годитися на це обмеження своїх прав. Не кажу вже

ців дав українську вивіску із написом на голубо-жовтій тлі: „Рибі і ковбасі“, бо розумів, що всі гроші професорів і студентів стиняться в руках подебрадських купців.

Не думаю робити ніяких висновків, ані порівнянь на тему українського життя на еміграції в Чехах і Галичині. Нехай мої помічення самі про себе говорять. По світлих днях, пережитих на візді, треба було вертатися до нашої непривітної і сірої буденщини. Вірно, що вона скінчиться та у цій надії трудимся невпинно, бо сліди людської праці не гинуть ніколи. Зорян.

про те, що політична фізіономія і фаховість уряду п. Грабського далекі від того, за що себе видають. Маю враження, що дебата над уставою, про яку тут балакаємо, не розбуджує великого зацікавлення в Соймі. Усе тут полагоджується таким робом і може саме тому попередні промови так мало говорили на тему уповноважень.

Зміна фронту.

Щоби розяснити наше становище, хочу здати собі справу зі становища польських партій, які змінили його супроти уповноважень.

Киньмо поглядом на півторарічну урядову діяльність п. Грабського і то саме в царині скарбових уповноважень. Становище уряду саме до тої царини, що до якої уряд тепер домагається уповноважень — себто до обоснування та направи суспільного господарства — найкраще зясував сам шеф уряду прем'єр Грабський на скарбово-бюджетовій комісії.

Коли йому звертали увагу, що він не досить енергійно прикладає вимір податків і не стягає їх з багатшої класи, тоді він відповів: Прошу панів: платформа секвестратора надається лише для менших платників, а на „грубших“ не вистачило би і поїзду. І в тому всі трудніші і тому-то уряд мусить мати зрозуміння для цього платника. Вже при дискусії над першими уповноваженнями я зазначив заздалегідь, що так буде, тому, що п. Грабський і уряд є самі цими грубими платниками та капіталістами. Не дивниці, що іншої податкової політики від них сподіватися не можна.

Ви, панове, стоїте на дивній позиції. У комісії і тут — тут у трохи лекшій формі, там у гострійшій — ви кидали весь час чимало обвинувачень на адресу уряду п. Грабського. Ви казали про те, що він не в силі був стримати господарської кризи, що не має на це сил, що склад уряду невідповідний, що п. Грабський фактично не прем'єр, а міністер скарбу, а проте тепер кажете, що уповноваження для нього необхідні і на них годитесь.

Село в ярмі.

Фактом є те, що п. Грабський не в силі був спинити господарської кризи; вона йде незвичайно швидко. Безробіття зростає з дня на день, село бідніє, — а деж ті пляни, ті діла уряду, який мав цю кризу злагодити? Що має селянин з цієї санації? Є будинок міцний „злотий“, бодай поки що стоїть сяк-так, але селянин мусить нести на податки останню корову та курку. Здирають з нього всі кари за проволочку, не беручи на увагу його господарської ситуації і він не в силі знайти зрозуміння ні в першій інстанції, ні в другій: ні в міністерстві, ні у Соймі. Він не може користати з кредитів, бо уряд зробив у тій справі так, щоби з таких полєкш могли користати капіталісти та фабриканти. А селянин саме ждав на ці полєкші. Він не в силі стати на ноги без кредитів на землю та на відбудову. Ухвалити нові уповноваження для уряду п. Грабського, це значить: надалі піддержувати податкове ярмо для селян і то для селян усіх національностей.

На два бони.

Я не в силі був розуміти становища польських лівих партій при перших уповноваженнях, а тим більше не розумію цього становища нині, коли деякі з цих партій, які вчора дозволили собі — так сказати — на lapsus linguae і дали підставу думати, що їх опозиція до п. Грабського є дуже широка — нині зарікаються своїх слів і йдуть за уповноваженнями. Нехай-же скажуть щиро, бо на вічах кажуть інакше. На вічах кажуть, що партії уповноважень не давали і що вони стоять за полєкшами для села. Нехай-же знаємо ясну правду, а не граємо у померках!

(Докінчення буде.)

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „Рідна школа“ у Львові, Річон 10. Удїл 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число удїлів необмежене. Порука 2-кратна.

М. ВИСОЧАНСЬКИЙ.

Великий кіш і малий пес.

(Присвячую мій Дружині).

(Докінчення.)

Пора з клунками, псом і цілим говариством податися до вагону. Кличу носія, тепер т. зв. „номерозого“. Він поглянув на наш 50 кіпешвий клунок, стріпав руками, зверещав, завернув очима і каже, що такого клунка не вільно вносити до особового возу. Рівночасно домагається відшкодування за те, що покликалий мною стратив свою чергу. Його (зрештою зовсім слушна) увага отворила й мені очі на те, що клунок такої величини не зміститься у жадній двері вагону. — Беремо другий коц, робимо з великого клунка — два менші, хоча все ще дуже великі й тяжкі та непригожі ні до переносення, ні до ставлення у вагон. Вкінці обставлені горою клунків, валізок і других додаткових вантажів — мусимо переносити наш терен діяльності на перон. Вже не кличу носія, але купую цілий тузін перонових білетів і транспортую частинно персонал, а з ними й багаж. При допомозі перонових білетів виходжу з перону, приходжу знову у вестибуль, знову беру частину багажу і персоналу й уладжую таким чином кругові перегони: вестибуль, перон, вихід і знову вестибуль. Використав усі перонові білети, оставив собі на пам'ятку один в датою 4. VII. 1924.

Зайняли ми один переділ особового вагону третьої класи. Най-

сильніша парня не мала би таких наслідків, як ця біганина та вміщення всіх на свої місця. Ще пів години до від'їзду. Спокійний, що все на свійому місці, йду ще випити склянку пива. З поворотом бачу збіговище коло нашого переділу. Це кондуктор зауважив пса в вагоні і домагався передання пса до пакетового возу. А пес у моїй дружини неабиякий. Другого такого, а навіть подібного, нема на світі. Це ствердили однодушно й професори-природники українського університету й польської академії ветеринарії у Львові. Кондуктор допускав можливість перевозу пса в особовому вагоні, але під умовою, що всі подорожні згодяться на це. А що ми були всі згодні, і ми всі зайняли один переділ, думали, що справа покінчена. Інша була думка кондуктора. Він казав, що в нашому відділі має право сидіти ще чотири особи. Поміг тут тільки мій аргумент, який прибрав у такі слова: — Пане кондуктор, як що ви кажете, що це пес, то я віддаю його до пакетового возу. — Або ці слова, виголошені тоном самогубця, або може мій замучений вигляд, або може й одно й друге казали кондукторові тільки всміхнутися, махнути рукою і відійти.

Повний спокій до 7-ої рано. Станція Т., на якій, завички мому синові, треба пересідатися. На станції народу безліч. Це храм у недалекому селі і народ їде тамтуди. Хоч який натовп не травитиме довше як годину, але як добитися до вагону з шістьма особами, псом і цілим тучним клунком і валізкою?

Вкінці я примістив те все, але скільки проклонів, натоптаних ніг, викручених пальців, різного роду синців на тілах пасажирів від ніг до голови! — Але що робити з псом? Тепер ми в отвертому вагоні, а в ньому п'ятдесят або й більше осіб... Раджу дружині сховати пса під сидище. Я не покажу своєї легітиматії, а їхатиму на повний білет, себто на пів свого власного, а пів за пса. Штука вдалася. Але пес не хоче довго так сидіти; що хвилини виставить то ніс, то цілу голову. Дістає ляпанця і починає скавувати. Всі у вагоні в крик, що десь є пес. Шукують, оглядаються, а ми всі як закладі ні чирки... Прийшов ревізор, душа на рамени. Вкінці і це минуло. Доїхали ми до станції Ст., звідкіля тільки година їзди до Н. С. — місця, в якому висідаємо. Зміна кондуктора. Я даю дозвіл показати пса у цілій його величч. Коли кондуктор буде протестувати, то хіба його переконаю, що їду так зі Л., і що пса оглядало двох кондукторів, десять ревізорів і ніхто не робив з цього жадної справи. Але саме тепер навіть кондуктор не дивився у цей бік.

Чим ближче ми до Н. С., тим холодніший п'їт бе на мене. Причиною знову... кіш. В Н. С. після сповнення всіх формальностей, відставлення всіх і пса до фактів, підходжу до пакетового возу і бачу, як мій кіш є предметом подиву й оглядин всіх залізничних функціонерів. Подано мій білет.

— Це ваш кіш? Скільки рижу та кави ви там наладували? Ми від Т. сімо і сімо.

Гляджу. Дійсно риж, кава, цукор сиплються на землю. Роблю міну, начеб мені це все зовсім байдуже. А навіть, мов би моїм гарячим бажанням було зробити з західної Малопольщі плянтації рижу, кави й цукрової троші.

Заки ми кіш витранспортували перед двірць, всі візники відіхали. Треба було ждати доброї пів години, заки приїхала така, що важилася забрати мій кіш. Кіш навантажений, подаю адресу, бо для мене нема місця. Візник вдарив коня. Я найшовся в чужому місті. Назву вулиці знав, але не знав, де вона лежить. І тут саме прилався мені мій риж, кава, цукор і мука. Вони визначили мені докладно шлях, по якому мені йти. І я зайшов на місце.

Тут отворили ми кіш. У наслідку надібрання 50 кіл. ваги — наперові клунки пороздиралися. Усі одяги дружини й доньки опудровані мукою — надалися на історичну маскараду, що мала пригладувати XVIII в. З рижу лишилося кілька зеренеч. Цукор осолодив усе білля, а пригорища кави — це увесь статок на вакації.

...Але ми на вакаціях. І щоби такі поставити на свійому, я повернувся у Львів, купив новий кіш відповідної величини і привіз його на літнисько. Як будемо вертатися, знаю і не хочу про це думати. На всякий випадок буде один монстр-кіш для тягарового поїзду, один кіш до пакетового возу, п'ять валізок, двадцятьять клунків (бо дружина сушить гриби і робить конфітури з малин), шість осіб і пес.

Преса.

Один із, а другий без двох — двадцять.

Адміністраційна Комісія польсько-го Сенату прийняла на внесок сен. Кашніці поправку до прийнятих тоймом „кресових законів“ в тому напрямі, що про урядову мову громаді рішати має Радя. На перший погляд здавалося би, що це дурниця, бо ж мертвому не помагає кадило, а „кресовим законам“ не допоможе ця поправка. Вони все лишаться лише класичними доказами божовільно хоробливої „толеранції“ своїх творців у роді Ст. Грабського і компанії.

Поправку прийняла щойно комісія, а вже захвилювався правдивий батько тих „кресових законів“ згаданий саме Ст. Грабський. Він страшенно боїться, як і годиться зрештою рідному батькові, за непорочність своїх діточок. Деж пак! Така поправка — це ж небезпека для цілої Польщі, бо

„право громади рішати“ про мову свого урядування — лише він — це ж територіяльна „руська“ автономія в обсягу громади. І скорше чи пізніше мусіли би з неї вирости українська територіяльна автономія східної „Малопольської“. А того не бажає собі жодна партія, до якої належить сенатор Кашніца. Його поправку мусить Сойм відкинути.

Очевидячки, що автор наведених стрічок сам мусить сміятися з того, що пише. Бо де кум а де коровай? Як далеко від тої поправки до територіяльної автономії, про це знає найкраще сам Грабський. Та його вшехпольське ще й до того батьківське сумління наказує йому підносити крик. Одначе на ділі пишеться про цю справу в „Слові Польським“ тому, що при цій нагоді поагітувати та кинути деякі нові ідеї, що назріли в голові вшехпольського папи, а тим самим й збагатити запас вшехпольських аргументів щодо екстермінаційної політики у відношенні до національних меншостей.

Ст. Грабський навіязує до старих австрійських часів. Для нього аксіомою є те, що Австрія вела дуже хепську політику. Її засадою було „divide et impera“ (діли і пануй!). Вона поріжнювала історично зв'язані з собою нероздільно народи і таким чином панувала принижуючи одних коштом других. Найстрашнішою була та політика у Східній Галичині. На думку автора: в краю, що від 14. століття належав до Польщі, розгорілася національна боротьба, що в результаті довела до „збройного замаху на Львів“. Отже наслідки тої австрійської політики були страшні для Польщі. А страшні були тому, бо австрійська політика була нерозумна. Нешасний ясновидець Грабський не робить очевидячки ніяких висновків для свого народу і для себе з тої нерозумної австрійської політики крім шкідливих. Та якби вона була іншою ця австрійська політика — тобто такою, якою захоплюється Грабський, — то нині він не щецетав би такої пісні на сторінках „Слова Польського“. тай незнати чи взагалі мали би була Поляки в межах Австрії свою державу. Тоді та політика була доброю і розумною навіть для Грабського, нині вона дурна. Ми принаємо йому рацію, що австрійська політика була нерозумна, але саме у відношенні до Поляків.

Далі Грабський пише:

„Розумію людей, що кажуть: належить по пруським зразкам усунути з публічного життя, з урядів і з державної школи аську недержавну мову. Пруська політика доназала свою доцільність на прикладах плебісциту у Вармії, на Мазурах і на Горішньому Шлеску“.

Очевидячки, що такі гасла голосяв не хто інший, а сам Грабський. Він їх і тепер не цурається. (Що зін нині писав би про примінення пруських методів був. Австрією до Поляків? І). Та польська рація „стану“ наказує йому саме нині відгороджуватися від своїх найрідніших ідей, бо ж він автор „кресових законів“. Він признається сам до

ВІДКРИТТЯ КАВАРНІ І РЕСТАВРАЦІЇ РЕПУБЛІКА

Салі стильово відновлені. Казочний комфорт. БУФЕТ І КУХНЯ під управою фахових сил. Багатий вибір краєвих і загальнодержавних денників. — Для ужитку гостей ТЕЛЕФОН. — Локаль відчинений 132 до пізної ночі. 1—2

ГОТЕЛЬ: „НАРОДНА ГОСТИНИЦЯ“
Відбудеться 18 1924.
в п'ятницю

ЩО-ДНЯ
КОНЦЕРТ
сальонової оркестри під батуту славнозвісного віртуоза
ЛЕОПОЛЬДА ШТРИКСА.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Нарешті є міністер!

Президент Польщі дня 27 ц. м. прийняв димісію міністра закордонних справ Замойського і іменував новим міністром д-ра Александра Скішинського, делегата до Союзу Народів.

Страйни.

Страйк рільників на Помор'ю триває далі. Власти добачують у ньому большевицьку інтригу й ціли перевороту. Прокуратура провадить енергичну акцію. Переведено ряд арештувань. Натомість на Гор. Шлеску ситуація прибирає нормальний вигляд. Страйк у гутах слабне. Досі вернуло до праці 30 проц. страйкарів.

Англійсько-совітська конференція.

Совітський уряд вислав до Лондону Красіна, який має рятувати конференцію від фіяска. Красин привіз із собою уповноваження, які закликають англійським капіталістам чинити участь в експлуатації Росії в разі признання Совітам позички.

3 сенату.

26-го липня сенат покінчив дискусію й приступив до голосування над кресовими уставами. Перед голосуванням України вийшли зі салі. На початку засідання маршалок піддав під голосування внесок представника меншостей сен. Черкав

того, чому відхрещується від своєї теорії:

„що політика винародолювання — пише він — може бути доцільною тільки при умовинах безоглядного і консеквентного продовження її в житті на протязі десятиліть у всіх найменших подробицях — це так, але на таку безоглядність не дозволяють ні обов'язуючі нас трактати ні не можлива вона при теперішньому складі союму“. (Практика „кресових законів“ доказала протилежне! — Прим. Ред.).

З огляду на такі теоретичні труднощі приходить Грабський до висновку, що лишається такий практичний і „компромісовий“ вихід із важкого положення:

„1. урядовою мовою внутрішньою і зовнішньою для всіх державних і самоврядних органів влади є польська мова, 2. для польських горожанам „руської“ і білоруської нації зносин з державною і самоврядною владою допустимим є вживання побіч державної мови та мови їх рідної“.

Всі ті маячення Грабського на жаль досить незручні, бо на них пізналася навіть польська „демократія“ з „Курера львовського“, в якому п. В. Я. (Ямпольський) характеризує дуже неспівіло постать вшехпольського вожака Грабського. Він пише:

„Вміти забувати — це найрашій дар долі. Не знаємо, чи має його С. Грабський і інші голови „народово-демократичної“ конспірації, але знаємо напевно те, що цей дар є необхідною умовиною, якої вимагається від кожного правдивого підкомандного того табору. Ендеція виступає нині на публічній арені у зовсім іншій шаті, зовсім інакше нахарактеризована. Знала панцир, прибрала крила ангелів мису: дозволити лишати в гардеробі, в руці держати оливну галузку. П'ястук приготувався до удару відчиняється до дружного плескання рук... Де подіся „lumens clausus“ і відчинити на Жидів (тепер про це мовчать у ендецькій пресі)? Де гіперрепубліканізм, що обтирав праха начальства держави, коли ним був Гітлер? (нині звивається до скріплення склянки шид

ського (Українця) про перехід над уставами до порядку денного.

Внесок відкинуто й салю опускають Жиди й Білорусини. Принято закони про шкільництво й державну мову. Поправки меншостей відкинуті. Резолюція Визволення й ППС. що до заложення українського університету у Львові провалилася.

Над поправкою сен. Кашніці маршалок зарядив поіменне голосування. Її відкинуто 31 голосом проти 29. Провалилася таксамо поправка сен. Добруцького, щоб оголошення залізничних і поштово-телеграфних властей на територіях із мішаним населенням давати в 2 мовах.

3 львівського бруку.

Оstre поготівля у Львові.

В неділю львівський військовий гарнізон і поліція держали оstre поготівлю. Причиною зарядження поготівля були — віча робітників, на яких мала бути обговорювана справа теперішньої економічної кризи. Поліція ті віча розв'язала, бо че були зголошені.

Заборона віча.

Посольське віче послів приступи і тов., скликане на вівторок, дня 28. ц. м. до салі „Народного Дому“, не відбудеться. Поліція заборонила його з огляду на „публічну безпеку“.

хом ревізії конституції? Де негування „Русинів“ і інших меншостей і проковтування їх життям у ідеологічно-газетарських решетинях і у виборчій пропаганді (нині п. Станіслав Грабський є одним з референтів законів про меншости, а його табор іде за ним без протесту)? Де глорифікація воєнства, приготування загорів, апотероза і малювання фашизму (нині п. Грабський — той самий — недавно поклянувшись фашизму, стверджує — слава Богу — що нема мови про фашистську революцію в Польщі)? Де нарешті присвоєння і признання собі монополії національності, викликання інших як „масонів“, „кастовців“, радикалів і т. д. (нині тих вчора проклятих хочеться взяти у найнижнійшій обійми)? Що ж це? Новий оборот біла власної осі і Ст. Грабського і всієї ендеції, якої він тепер вождом? Ендеція присвоєла собі поступову ідеологію (?), щоб по заафектованню національності, набути ще й монополію лівих гасел (?) так, щоб поза нею не було місця на ніякий інший політичний табор Польщі? Бажаємо поставити межі для істериків, карбонізованих, шугарів, які що кілька тижнів відкривають нову Америку, присвоюючи собі гасла противників, счиняють метушню, в якій не розбереш чого завтра від них надіяється... Проводирі перегруповуються тихо і з поспіхом, щоб в новій формі — не відомо вже якій з черги — лекше дійти до влади. Польська демократія — кичить автор — не може допустити до того, щоб нагляд за демократичними ідеями і за будучиною держави віддавати в руки ендецького вожака, прибраного сьогодні хочби навіть у найкраще вифризовану баранячу шкуру“.

На нашу думку надаремно дався автор пірвати такому нападкові щирості і наївності. Що „народова демократія“ грає в польському державному житті роллю вожака в овечій шкірі це так, але що автор про це аж тепер довідався, то це вже якось дивно. Правдивим батьком відомих „кресових законів“ безперечно є Грабський, але їх хрестним батьком є Тугут, батуту якого поділяють і п. В. Я. з „Курера львовського“. І Тугут і Грабський спільно запряцьовувалися для ендецької реклами. Справедливо, де

ба признати авторів те, що ендеція змонопользувала у Польщі все і національну ідеологію і „толеранцію“ і т. д. і т. д. Якби так не було, то не водив би Грабський на мотузки ні Тугута ні тимбільше ППСів в роді Недзельковського і інших. Тепер коли діло зайшло так далеко, „Курер львовський“ проявляє невизначні прояви істеричної недуги, тому, що всі гасла та ідеї „демократії“ використовує для своїх цілей „ендеція“. Отже концепція „кресових законів“ також Грабським присвоєна від правдивих „демократів“ в роді тих, що у „Курері льв.“ Виходить, що і нібито Грабський їх накинув „демократії“ і рівночасно присвоїв собі їхню концепцію від неї.

Це просто таки весело! Направду, то між тою ендецією й „демократією“ нема ніякої різниці. Вони однако розуміють і духа польської конституції і духа гарантій і духа толеранції. Словом: обоє ліпше! Але ми не хочемо давати В. Я. приводу до посуджування нас у наївності. Для нас не секрет, що з політикою Грабського у відношенні до меншостей п. В. Я. вповні погоджується, і що не за неї він його розпинає, а за те, що Грабський так безлично проводить в життя те, чого „демократи“ в роді п. В. П. провели в життя соромились. А соромились тому, бо чули, що це позбавило би їх права зватися демократами. Ендеція їх виручила; а вони все одню свою демократичну марку зганьбили. Та це вже пропало. Істеричний крик не допоможе нічого. В. М.

МАЛИК ФЕЛЕТОН.

3 вакаційних типів.

Соняшний купальник.

Найбажатороднішим типом літнього сезону є особа, яка найбільше уваги присвячує сонцю. Остані не потребує реклами. Вони стано би ще симпатичніші якби, не не мусило бути в кожному кепським вірші, у Шевченківських та вічевих промовах, у патрістичних статтях і на фестивалі. Як благородно виглядає людина, що гордо ходою флім'яга або марабута йде „назустріч сонцю золотому“ або коли вигрівається в ньому непорушно у позі святого крокодила!

Потреба вернутись на лоні природи є ознакою благородних людських змагань. А що від душі завісди важче починати ніж від тіла — сучасний жрець Сонця старається перш усього зміняти свою шкіру. Для цього він не жалює ні часу ні грошей. Знаю таких соняшних купальників, які покинувшись з божеського омління на прибережній піску, не наїшли свого убрання. Знаю невинні як сонце дівчата, яких покинули наречені, згіршені їх симпатією для соняшних цілунків. Знаю силу завзятих борців за соняшну свободу, які не взявши зі собою вазеліни, терпіли днями і ночами.

Та нині загадаю лише про одну свіжу жертву. Це всім відомий наш перший рідний фабрикант вазеліни, який з пошани для сонця і для рідної літератури назвав її скромно: „Соняшний Промінь“. Ясно, що хто має цукорню, не їсть тісточок, хто продає книжки, має до них відразу, хто... і т. д.

Отже наш фабрикант, ідучи на соняшні купелі, взяв зі собою книжку для себе і цукорки для знайомих пань, але вазеліни не взяв. Переходячи зранку до вечора між холодним берегом і соняшним буфетом, на вечір подавав на помідор а замислює нося сяди на шім місці крилошанськ відзнаки. Ніяково почував себе на тілі, хоча бадьоро на душі і тому зійшов ще прожолотитись до міста. Вертається вночі додому з легкого поспасниці — жінка відчиняє двері. Як не скрикну сердешна: — Вачиш ський-такій! Давно я вже це проповідувала тобі! Глянь лише у зеркало. Твій ніс як кислий буранище!

— Алеж, моя дитино — виправдувався купальник — нежеж ти не пізнаєш, що це соняшний удар?

— Гарний удар!

На другий день приятелі соняшного вазелініста дивувались його виглядові ще більше, як жінка.

— А це ви звідкіль взяли?

— Це негорозуміння.

Один з присутніх, доукар, який сьорізь добував друкерські помилки, пояснював: — Ага! жінка гадала, що це з водки, а не лише з води.

— Це — поправив інший — був удар не соняшний, а місний.

— Чому місний?

— Тому, що наш приятель не міг бодай на мить мати з жінкою з'ясувати, що це за вода... Орест Ордан.

ЛЕВ ШЕХОВИЧ

емерит. радник Вишого
Красного Суду, помер дня
25-го ч. м. в Дорі в 78 р.
життя. Похорони відбу-
лись у Дорі дня 27. ч. м.

Покійний уродився в 1846 р. у Гусакові і був рідним братом письменника Сестри-ни Шеховича. Ще як молода 23-літня людина вступив до Суду і був довгі роки суддею у Тернополі та радником у Печемішні. Від 1908 р. був у Львові над-радником краєвого карного Суду. В червні 1911 р. скінчивши 42 роки державної служби, пішов на емеритуру. У лютому р. 1915. його ув'язнила російська окупаційна влада і держала у в'язниці, спершу на вул. Казимирівській, потім вул. Баторія. Сидів у в'язниці разом з др. Федяком і др. Охримовичем і 62 іншими ув'язненими. Цікаво, що в такий важкий момент, без огляду на свій поважний вік, піддержував у в'язниці всіх на душі своїм гумором.

Покійний був на протязі всього свого життя великим патріотом і діяльним членом численних товариств. Будучи радником, він перший увів у канцелярійні діловодства українську мову, як на це дозволяв австрійські закони. Його співробітниками не-Українці, яким це було понутру вжити таких засобів, що викрадали йому замовлені друки, щоб унеможливити йому роботу. Всі, що були колинебудь його діловими співробітниками, почували себе як у рідній домі. Він власним прикладом чепокитного патріота учив інших як слід обстоювати права рідної мови. Визначався великим тактом у поведінці і діловитою скромністю громадянина, який на перших місцях ставить совісне сповнення своїх обов'язків.

Земля йому пером!

Дрібні вістки.

В. Норфанти відомий шлезький авантюрист і шхепольський божок зложив польський мандат до шлезького союзу.

Тугут неадаптираний кандидат на спасителя польської закордонної політики розчарований до „Визволення“ і до міністерського портфелю виїхав приватно за кордон.

У Мінську розстріляла радянська влада 5 поляків, між ними одну жінку.

У Білгороді відкрила поліція бльший заговор на життя короля Олександра і Пасича. На чолі конспірації стояв начальник російського відділу міністерства закордонних справ Тарашкевич.

У Лондоні кружляють погослови, що лондонська конференція протягнеться до половини серпня.

Англійський уряд і публічна опінія дуже розчаровані дотеперішнім чотиромісячним перебігом англійсько-радянських переговорів.

Скільки польських марок зменшилася в другій декаді липня на 22 триліони. Тепер знаходиться ще в обгу 49 триліонів.

Прибутки Німеччини виносили в червні ч. р. 472 мільйони золотих марок. Характеристичною прикметою бюджету є обставина, що прибутки перевищують предлімар.

НОВИНКИ.

Талановитий адвокат Адвокатська палата у Львові заслуговує тутешнього адвоката Кернера на два місяці у виконувати його професії та те, що він в один прохвост заступає одночасно обох прохвостів клієнтів.

Вони на Закарпатській Україні. З Ужогоду подають звістку, що на одні з сіл напала громада 10—12 повків. Селянам ледви вдалося оборонитись перед ними. Вони зробили великі шкоди в господарствах і привали чимало домашніх тварин. Причину появи повків літом у селі добачують у нестачі лсової шляхотної дичини, якою вони годуються. Приготовляють масові лови на повків.

Засуд у чесній бензиновій афері З процес за бензинові надкупи військовий суд засудив капітана Бубелю на 4 роки в'язниці, підполковника-аудитора Адама на 4 місяці, штабного капітана Достала на 2 роки, капітана Кутельвасера на 13 місяців, а капітана Мотля на 6 місяців. Всіх засуджених позбавлено виборчих прав. Суд ухвалив капітана Ригеля і ма-йорів Камляна і Шіка.

Тисячелітнє королівство. Хорвати святкують цього року тисячелітні роковини основи свого королівства. Початки хорватської держави припадають на часи Карла Великого і його сина Людіка Побожного. Першим володарем краю був Барна. До хорватського князівства належала спершу територія Істрії та Далматії. На просторах Драви та Сави простягалось інше королівство зване загально-славянським. Ця первісна Хорватія звана „білою“ прилучила згодом до себе країну на південь від Чорногори т. зв. Червоно-Хорватію, півд. Далматію і частини Боснії та Герцеговини. Біля 800 р. надібуємо в історії Хорватії князя Трпимира, оснєвника династії. В р. 910 Хорватія доходить до найвищого розвитку за ки. Томислав; він приймає королівський титул, зберігаючи папою і іншими державами. За нього держава сягає до Драви. З Далматії приєднує латинські міста, піддані Византийській державі і побирав болгарського царя Симеона. Його династія славних володарів панує ще 200 років. Коли вона вимерла, Хорвати вибирають королем мадярського короля і з'єднуються з Угорщиною персональною унією. По битві під Могачем 1526, в якій згинув останній король мадярський і ческий, Хорвати, незалежно від Угорщини вибирають короля Фердинанда з династії Габсбургів. Слава хорватської корони блідне. Виною в тому була хорватська шляхта, яка в обороні власних станових привілеїв воліла добровільно відступити всі національні права Угорщині, замість боронити їх зброєю разом зі своїм народом.

Кандидат на нагороду. „Мітгагс-пайтунг“ доносить з Берліна, що соціалісти з Копенгаги поставили кандидатуру Мек Донельда на нагороду миру з фонду Нобеля.

Людендорф — професором. Герой великої війни починає переходити ріжні професії і то шораз більше невдачно. У цьому він наслідує свого великого вчителя Вільгельма II, який ще як цар за-любив виступав у найріжнорідніших ролях. По генеральським мистецтвам Людендорф зв'язався за політику, яка скінчилась для нього прелюдією, а тепер викладає в Мюнхенському університеті. Як називається офіційно його катедра, невідомо, але зі справоздань часописів виходить, що він на ній філософує. Провідною ідеєю викладів є думка про велику роль Німеччини як елементу Добра в історії і шкідливу роль елементу Зла, яким є Жиди. Його виклади складаються з мішанини філософії Зороастра і творів Гобіна та Чемберлена.

Жінцтво і ренляма. У міжнароднім конгресі реклами взяло участь на 2000 учасників — 700 жінок, головню Американок. Іх представниця, секретарка союзу світових клубів реклами Стелла Борман заявила, що головню жіноцтво надається до пропаганди інтересів. Є в Зєдинєних Державах жінки, які заробляють на чолі рекламних інституцій по 10.000 дол. у рік. На гадку цієї пані успіх жінок у повое-них ділах має своє джерело в тому, що вони більше уваги звертають на практичні справи, а мужини розсівуються у великих ідеях.

Сучасна потвора. Найбільшим злочинцем XX. віку називають часописи не-давно арештованого в Гановері Німця Гар-мана, який убив потайки більше як 20 мо-лодих хлопців. Міністерство внутрішніх справ виделегувало з Берліна спеціальну комісію для перевірення слідства. Цікаво, що злочинець має дуже симпатичний ви-гляд і у слідстві оповідав зовсім щиро про всі свої жертви. Гарман борониться енергично проти запитів, які хотять дока-зати що він не нормальний. До цього часу невідомо ще, яким робом він згаван зі світа свої жертви. Його арештовано впер-ше 1918 р., але звільнено задля нестачі доказового матеріалу.

Удосконалення рентгенівських фотографій. До цього часу на рентгенів-ських фотографіях не можна було скопи-ти як слід артерій і головних жил у люд-ському тілі. Двом німцями дослідникам д-рам Берберухові і Гіршові вдалось змі-ниці в організмі ріжницю між кровю і іншими ткінами настільки, що на рент-генівській вліш виступають виразні тіністі образи. До кровоносних судин вливається якоїсь нешкідливої соли і вони дістають своєрідну закраску.

Дописи.

Тернопіль (Сирітський захист). Війна і повоені події спричинили великі соці-альні пересунення. Згинувло у нас сотки тисяч молодих батьків, осталяючи сотки тисячі воєнних сиріт — не раз без ніякої опіки і засобів до життя. Виявилась ко-нечна потреба окремої організації, що малаби зайнятися долею воєнних сиріт. Основано у Львові в 1917 р. з цєю ме-тою Українське Краєве Товариство охо-рони дітей і опіки над молодістю, а в не-довзі утворено його філію у важливіших містах в краю. Одною з перших була філія в Тернополі. Роботи товариство мало багато, а засобів мало. Заінтересу-вання шшого громадянства зміцни това-

риства було і е ще досі дуже слабе, і Загальні Збори відбуваються ще і нині при участі невеличкого гуртка людей. Замало у нас розуміння для задержання при житті і для національного виховання безомічних жертв воєнної хуртовини. А шкода, бо сильніший від нас противник робить все, щоб згуртувати і виховати для своїх цілей наші діти, що втратили батьків. Це діється у нас, а ще більше за соціальським кордоном.

Цей брак заінтересування справою во-єнних сиріт і сирітських захистів може і має деяку причину у відсутності відпо-відної реклами з боку головного товари-ства. Наше громадянство замало має ви-домостей про діяльність Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опі-ки над молодістю, — отже і замало по-пирас його цілі. З байдужістю треба тут рішучо зірвати і спільним зусиллям вести далі велике діло виховання во-єнних сиріт.

Як і деінде — так і тернопільська філія Українського Краєвого Товариства охо-рони дітей і опіки над молодістю працює серед дуже невідрадних відносин. Виділ цієї філії удержує сирітський захист, при-міщений на разі в будинку фундації кн. Острожського, за згодою фундаційної ради. Управу захисту ведуть з повною посвятою Сестри служебниці Пр. Д. М., що збіркою жертв в натураліях по се-лах Тернопільщини і сусідніх повітів удержують захист. Грошеву допомогу збирається датками головню тернопіль-ської інтелігенції. Подало кілька дат зі звіту за 1923 р. З початку 1923 р. було в захисті 37 дівчат і 29 хлопців, з кінцем року 31 дівчат і 25 хлопців — отже менше на 11 дітей. Зменшення слідувало з при-чини браку приміщення (по двоє дітей спало в одному ліжку) і тому виділ від-дав дальшій віді ті діти, що можна їх було у родині примістити. Більшість дітей була в шкільному віці. До публічних шкіл ходило 16 хлопців і 21 дівчат; крім одної дитини, всі виказалися добрим поступом в науках. Один хлопець відійшов до мій-ської школи оо. Василіян в Бучачі. Пятеро старших дівчат вчилися шиття і кухарства. В 1923 р. виїшло на удержання захисту 11.501 кг. збіжжів продуктів, 15.330 кг. ярини, 3.221 кг. інших середників поживи як цукру, какао, молока, соли, меду і т.д., 504 кг. товщу, 110 кг. мила і 43.620 кг. дров. Клопіт був — а у великій мірі ще є і досі — з біллям, одягом і обувом. З початком року 1923 р. майже всі діти були обдірані і босі. Засобів грошевих не було. Опадали руки у виділових. А проте виділ філії рішив закупили полотню на

білля і матерію на одяг для дітей за суму двох мільярдів марок за векселевою пору-кою, в надії, що датками сплатяться довг. Здебільша налії завели. Прислано де-що з Америки, де-що зібрано двома публічними збірками в Тернополі і ви-славо відзову в край. З останнього дже-рела зібрано мало. На 105 висланих вілоза-релі переказів вернуло всего 14 переказів на-квому 170 мільйонів марок. Фінансова криз-а в захисті ще неполадана і обов'язком на-шого громадянства, особливо з Поділля, причинити грошевиї датками до лікві-дації цієї кризи і на будуче не забувати про тернопільський сирітський захист. Збіркою на цілі захисту повинна зайнятись і тернопільська молодь середніх шкіл, що тепер пробує на фєріях.

Стан здоров'я дівчор в захисті був вдоволюючий, завдяки безінтересовній по-мочі і порадам місцевих лікарів д-ра Вол-Фітошинського, д-ра Оретлера і д-ра Гершера.

Національне виховання дівчор в захи-сті відрізняє. Діти влаштовують кон-церти по селах і містечках, получені з вільними вправами під умілим проводом одної з Сестер. Минулого року влаштували такі концерти в Бучеві, Купчинцях, Микулян-цях і Підволочисках та окремо два в Тер-нополі. Цього року організують їх даль-ше. Вразіння яке роблять діти на присут-ніх — особливо на селян — дуже гарне і своїми публічними концертами і вправа-ми зєднують прихильність для цілей своєї інституції, а в значній мірі і пожертви для неї.

Виділ філії задумує приступити коли-сь пізніше у відповідний мент до будови власного дому і розширення захисту. У своїх заходах нехай він не устає а наго-родою за його високо гуманну і патріотичну діяльність буде почуття сповнення національного обов'язку і вдячність тих, що їх виведуть в люде.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проц. податок на „Рідну Шко-лу“, добачує дехто в нестачі екекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і гро-мадянський обов'язок повинні бу-ти більшим авторитетом, ніж чу-жа принука.

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

за спокій душі бл. п.

ІВАНА ГУЗАРА, нотаря в Галичі, відбудеться дня 29 липня в парохі-яльній церкві в Галичу. По Богослу-женню посвячення паматника на 131 цвинтарі в Галичі. 1—1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подайте Ваші адреси: п. проф. Се-верина Лешій, п. проф. Петро Бігус і п. петер. лікар Остап Дуткевич. P. Babiak M. V. C. čs. vys. zvě v'ěkařska škola Brno, Morava, Cs. Republica. 120 2—3

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ЦЕРКВИ, ДОМІНАРОДНІ, МЕ-МІСЛОВІ проектує, будув. — позичку лі-богочечу вироблює в банку Інн. Лев Ле-винський, архітект-будівничий конес., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 135 1—6

АРХИТЕКТ Янів С. Рудницький, Львів, вул. Валова 14, коні. будівничий, про-фесор школи будівельної, приймає виго-товлення планів на церкви, народні і па-рохіяльні дома і всілякі роботи архітек-турно-будівельні. 136 1—2

КАПЕЛЮХИ ФІЛЬЦОВІ

найновішого виробу, в наймодніших колірах надішли до сальону мод СКЛАДІВ

РУДОЛЬФА НАЙВЕЛЬТА, Львів площа Маріїська 8. Казимирівська 25, Галицька 72 і Монахівська 26. 2—3

Присилайте передплату!

ГПС і ВАПНО з власних фабрик у Олешеві продає С-ка „Комерсант“, Львів, Гредзичких 2 по низьких цінах. 113 3—3

ГЗЗА побільшення від 15. літ дуже доб-ре просперуючого фабричного інтересу прийму спільника з капіталом від дво-тисяч доларів агору. Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Фабрика“. 124 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

Львів вул. Синистуська 17/Н.

Пломбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті пі-сля американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджують в найкоротшому часі. ПП. урядовцям та студентам значна знижка. 123 4—10

ПЛУГИ

ЗАЛІЗНІ в колісниках, типу САКА, на легку і середню землю, ваги 62 кг. по ціні 60 зол. доставляє

ЦЕНТРОСОЮЗ, СОЮЗ кооперативних СОЮЗІВ, Кооператива з відповідальністю у ділах у Львові, вул. Зіморівича ч. 20 134 1—2

КОНКУРС

на управителя 7-класової мішаної школи У. П. Т. в Дрогобичі з платнею 75 прп. державних поборів і мешканням для не-жонатого кандидата з кваліфікаційним іспитом. Подання до 15. серпня ч. р. до Головної Управи УПТ. у Львові (Ринок 10). 126 2—3

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 15., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4.20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7.50 зл., Німеччині 7.50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунія
150 лей, Болгарії 7.50
зл., Австрії 7.50 зл. Зміна
алюесі 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Сумне десятиліття.

Саме сьогодні, 28. липня минає десять літ від моменту вручення Сербії австрійського ультімату, а тим самим і започаткування великої європейської війни. Все сталося несподівано. Ще кілька днів перед тим розіздилися мійські люде спокійно на ферії, щоби відпочити по ділорічній праці. Багато з них заскочила війна просто таки в дорожі. В короткому часі, бо на протязі кількох днів вся Європа перемінилася у воєнний табір.

Скрізь панувала атмосфера демонстрацій, патріотичних заяв, чолобитень і т. д. Люде жили якимись ілюзіями, якимись фантомами самоощуки. Зростав масовий шал опаніання. Щойно по перших сутичках, на вид перших жертв тогд безпошадного молоха наступило отверезіння. Люде здригнулися на вид крові, але тільки на момент, бо кров будила завзяття, розбурхувала звірячі інстинкти, давала волю аномальній жадобі крові. Попри плач покинутих жінок, осиротілих дітей і зойки нещасних жертв лунали гасла помсти, поневолення, знищення і т. д.

Європа, що дійшла була до найвищого шабля культурної драбини, моментально вернулася у тій війні на цілі століття взад. Великі гасла гуманності, пошановання життя і чолі людини, почуття законності — шезли. На Європу лягла пекельна темрява руїни, занепаду і людського горя.

І наша нація кинулася в цей страшний вир світової бурі повна надії і віри на краще завтра свого народу. В огні і крові мала викуватись та загартуватись збірна душа нашої нації для гідного приняття обнови нашої державності. Та зараз у перших днях страшної хуртовини попала вона в перехрестний вогонь мук і знущань з боку приятелів та ворогів. За Збручем наложено деспотичну печать на слово і душу. Тут молоді ідеалісти творили ряди найвірніших оборонців династії і держави сподіючись... Але рівночасно тутже тисячі батьків героїських синів, австрійських патріотів запроторювали до тюрем, вішали на придорожних вербах, розстрілювали і гнали як худобу до таборів по Талергофам і Гміндах. Та тим трагедія нашого безталанного лихоліття не кінчилася. Східні сусіди та опікуни заступили ігідно малярських вішателів і взялися ґрунтовно за нищення решток української інтелігенції. І залюднилися нашими людьми московські тюрми і далекий Сибір.

Але спитаймо по десятиох літах від вибуху війни: що дала вона людству? Що принесла вона нам? Крім горя, занепаду культури, моралі, економічної руїни і нового мілітаризму вона не принесла добра. Нам дала те, що Україна збудилася в пожежах та крові. І тільки збудилася! Зривалася до життя, намагалася встати, але не встояла. Імперіалізм повоєнної демократії, нещирий мир, що шестий рік не перестає бути причиною до нових воєн, не дає змоги на обєднанє відложєння асієі наші.

Через час цілої війни лунали гасла про знищення німецького мілітаризму. Вільсонівські демократичні тези зелєктризували всі народи. В них бачили спасєння і вихід зі страшного воєнного пєкла пануючі та поневолені. Та в що вони обернулися? Вони стали пустими згукми, модними фразами і фіговими листками, прикриваючими імперіалістичні зазіхання тих, що найбільше цими гаслами воювали. На місце німецького мілітаризму прийшов французський, на місце російського, німецького і інших націоналізмів прийшли польський, румунський, італійський і інші.

Мирові договори потоптали, оплюгавили гасла, які лягли в осно-

ву первоначинів міру. Союз народів став поневоли оборонцем інтересів переможців і пануючих замисль поневолення. Шестий рік шукає „мирна“ Європа шляхів до правдивого миру і не може їх відшукати. Гасла за розброєнням світу лунають на те, щоби покрити ними страшні, нечувані давніше зброєння на-суші, морі та у повітрі.

Економічно зруйновану Європа нищить до краю мілітаризм і засліплений імперіалізм деяких т. зв. переможців і воєнних державних новстворів.

Перед памятним днем 28. липня 1914 р. Європа не була в такій великій небезпечі війни як саме є вона нині на шестому році по закінченні версайського договору. Ось і результати світової війни і набутих у ній нових „вартостей“. В. М.

Польські закони для меншостей.

В суботу 26. ц. м. на засіданні польського сенату прийнято всі три закони в справах національних меншостей, що їх уже передше ухвалено в соймі.

Як у соймі, так і в сенаті голосували тільки самі Поляки. Сенатор Черкавський іменем Українського Клубу поставив внесення на перехід до денного порядку, але це внесення відкинено. На знак протесту проти нових законів українські, білоруські і жидівські сенатори опустили салю наряд і не брали участі в мериторичній дискусії.

Проекти, ухвалені в соймі, перейшли без ніяких важніших змін, за винятком, що закони будуть обов'язувати не від 1. жовтня ц. р., а дєперва від 1. квітня 1925. Відкинено поправку сенат. Кашніці в поіменному голосуванні 31 голосами проти 29, щдб у трьох східно-галицьких воєвідствах самі ради громадські рішали про свою внутрішню урядову мову. Пепесівські сенатори здержалися від голосування над законом про мову в шкільництві. Ухвалено згідно з шєхпольськими політичними канонами резолюцію, звизаючу правительство до узглядєнення національних прав Росіян у царині шкільництва, відкинено натомиць резолюцію, котру поставили Визволені і Польська Партія Соціалістична, котра домагалася основання українського університету у Львові. Відкинено врешті поправку що до введення двоязичних оповісток на залізниці і почті.

З формального боку мовні проекти майже вже полагджені. Вернуть вони ще, правда, до сойму, але тут приймуть їх з тими незначними поправками, що їх ухвалено в сенаті і невдовзі по підписанні їх президентом Войцеховським появляться вони яко закони в Дєннику законів.

Наше становиско відносно мовних проектів зазначили ми на сторінках нашого часопису і виказали, що вони не є ніякою уступкою для нас, бо з окрема в Галичині тратимо ті мовні права в урядах, суді і в шкільництві, що мали їх досі. За уступку вважає їх тільки польська сторона, підчеркуючи, що Поляки дають нам більше прав, як обов'язані дати на основі версальського договору про охо-

рону національних меншостей і на підставі постанов польської конституції. Що наше громадянство не вважає ухвалених мовних проектів за ніяку „уступку“ для себе, доказом факт, що проти них заявлялася Українська Парламентарна Рєпрезєнтація, підносячи проти них голосний протест.

Мимо однодушного протесту сімох мільонів Українців, що живуть в межах Польщі, як і інших національних меншостей, проекти стануть законами. бо цього хоче польська більшість. Не вхдимо наразі у потрібну аналізу ухвалених проектів, — до цього буде ще час, — коли вони стануть законами. Покищо звернемо тільки увагу на деякі симптоми, що вийшли на світло дня в часі дискусії над проектами.

Відомо, що мовні проекти відносяться лишє до так званих територіальних національних меншостей, себ то до Українців, Білорусинів і Литовців. Мовні права Жидів і Німців в проектах помінені зовсім, бо вони не мають своєї суцільної національної території. Головна причина поспіху в ухваленні мовних проектів є не тільки огляд на заграницю, де вже нині Поляки представляють їх яко доказ великої польської толєранції в тій певності, що заграниця не знає фактичного стану і все прийме за добру монету. Лежить вона і у сфері польської внутрішньої політики. Зближається іменно час, коли має вийти в життя польський закон про воєвідську автономію з деякими окремими управєннями в мовній і шкільній царині відносно Східної Галичини. За цю „автономію“ для воєвідства львівського, стєніславівського і тернопільського, Польща одержала Схі-

дну Галичину дня 14. берєзня 1923 р. ухвалою Ради амбєсєдорів в Парижі і тепєр треба би виконати деякі зобов'язання супроти держав антанті, прийняті протоколом до повищого рішення.

В постановках про „автономію“ в трьох східно-галицьких воєвідствах говориться іменно, що народне і середнє шкільництво належить до воєвідських соймиків, дєрівнєж і справи місцевого самоврядування і що кожда національна курія рішає про ті справи самостійно. Виходило би з окрема — так певно інтерпрєтували польські представники в Парижі перед 14. берєзня м. р., що східно-галицькі Українці матимуть спрємогу у своїй національній курії означувати самостійно урядову і викладову мову в народних і середніх школах, призначєних для української людности і що в українських громадах — вони самі, чи українська курія рішатимуть про урядову мову в тих установах. Публична адміністрація мала бути так уряджена, щоби наших національних прав не нехтовано, отже новий порядок в мовній царині не міг бути гірший від того, що існує нині.

Щдб отже обезпечити постанови про „автономію“ відносно наших національних прав, — ухвалено тепєр з таким поспіхом проекти мовних законів. Довершєним фактом польська більшість хотіла заскочити воєвідські соймики, бо вони не мають права змінювати державних законів. Вийшло таке, що закон про воєвідську автономію з 1922 р. дає нам деякі національні управєння, а нові мовні проекти, що будуть державними спецієльними законами, рівночасно ці управєння касують, ба що більше, навіть українська соймикова курія, де мають бути виключно Українці, свої протоколи і ухвали має списувати у польській мові. На повищий факт вказуємо дєлятого, що протєст і недовірє нашого громадянства проти польської „автономії“ були зовсім оправдані, бо на повищому примірі наглядно бачимо, що самі Поляки не думають сповняти своїх „автономічних“ проектів чи законів. Самозаховачий інстинкт диктував нам, що з польської „автономії“ для українського народу не вийде нічого путнього і корисного для нас.

Очевидно не виходить нічого і з справи оснування державного українського університету у Львові. Поправку визволенців і пєпєсєвіців в університетській справі, що була призначєна для зроблення відповідного ефекту у західно-європейських поступових кругах, сенат відкинув. Справу відложено і нема надії, що-

Пр. 690/24. В імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал прєсовий у Львові рішиз на внесок Дєржавної, Прокурєторії, що зміст часопису „Діло“ ч. 159 з дня 19. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Приклад гідний наслідування, передєстєніє нотатка в рубриці „Новинки“, 2) Титул останньої нотатки в тійже рубриці, 3) З лєстів до редакції уст. від сєвє: я думаю, що до лєній містять в собі єстєво ад 1) провини з § 305 з. к. і § 24 зак. прєс. з 17. XII. 1862 ч. 6/2 з. п. з. ад 2) і 3) провини з § 300 з. к. узнав доконанч дня 21. VII. 1924

р. конфіскату за оправдану і зарєдєв знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Зєразєм видав наказ видєчєльному редакторови тої часописі, щоби цє рішєння помістив безплатно, а найближшє числі і то на першій сторині. Нєвиконання того наказу потягає за собою наслідки предєвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 єх 1863, а іменнє засудєння за прєстєпство на гривну до 400 зл. — Львів, дня 24. липня 1924.

(Підпи нечитай.)

Надніпрянська Україна.

За економічну шпіонажу.

Кілька днів тому відбулася у Харківському Суді розправа проти інженерів Кадієвського рудника в Дон-Засі за економічну контрреволюцію і економічну шпіонажу в користь Польщі. Головний обвинувачений інженер Гулаков, бувши директором копальні впав жертвою доносу своєї власної жінки. Жінка заявила на розправі (де вона сидить теж на лаві обвинувачених), що зробила донос на свого мужа з причин політичної натури. Вони різнилися обоє політичними поглядами. Своїх власних політичних поглядів не виявила. Гулакова засуджено на кару смерті. Однак засуду не виконано і замінено йому кару смерті на довічне ув'язнення.

Як польське правительство рушило з місяця, тим більше тепер, коли перестануть існувати по постанові шкільного язикового закону українські народні і середні школи.

Польська соймова більшість, відмовивши нам у згаданих вище язикових проєктах нашого національного імені, демонстративно виває своє правительством, щоб узгядати національні домагання Росіян в шкільництві. Не треба нікому доказувати, що нема Росіян у межах Польщі за винятком горстки захожих Росіян, бувають царських урядовців, що малими гуртками проживають в містах за сокальським кордоном. Ухвалена в сенаті резолюція змріє деінде. Галицькі москвофіли домагаються від Поляків, щоб дозволено їм оснóвувати у Східній Галичині російські школи і отворити православні парафії. Акція піднята в рр. 1914-15 Бобринським і Євлогієм, має продовжитися далі під крилами польського орла. Звісно, що не задармо. Москвофіли обіцяють повести агітацію проти Українців — що впрочім явно або скрито роблять і нині, і ослаблювати наші сили. Має віджити у чинному вигляді коаліція Потоцькі-Дудикевич з 1908 р.

На нас підуть тепер зі здовоною енергією дві навали — польська зі своїми язиковими законами і своїм державним апаратом і москвофільська, що наші національні ряди схоже розсаджувати з середини. Тому наші ряди належить скріпити і обом противникам дати належний відпір.

Перспектива врожаю.

15. липня почалася у Харкові Всеукраїнська Хлібна Народа Представників Комісаріату української державної торгівлі. На нараді виступив великий реферат про перспективи врожаю й експорту Уповноважений Українського Комісаріату закордонної торгівлі Золотарів. Півтора місяця тому — говорив Золотарів — ми обраховували загальну продукцію на підставі торішніх даних про врожай плюс збільшення засівної площі, яке ми маємо в бieżучому році. Але нині, з огляду на різноманітність урожаю по окремих районах України, неможливо докладно обрахувати загальну продукцію, якої сподіватися у цьому році. Є на Україні губернії, які дають 8-10 пудів з десятини.

Але вже одно встановлення загальної продукції має велике значіння при будованні плянів заготовок хліба. Півтора місяця тому обраховувано загальну кількість урожаю на 1924 р. в 830 мільйонів пудів; через посуху ми втратили більше менше 15-20% цієї кількості, а тому, рахуючи запаси минулого року більше-менше на 25 мільйонів пудів, ми маємо біля 700 мільйонів пудів.

З цієї кількості 325 мільйонів пудів, як мінімум слід залишити для самого селянства, для задоволення його потреб; 120 мільйонів пудів потрібно для вигодування худоби, далі необхідно залишити насінний запас і т. д.

Всього для хлібозаготовки, себто товарних остатків лишилося біля 130 мільйонів пудів, які намічено заготовити в бieżучому році державними і кооперативними організаціями. Для експорту намічено заготовити 30 мільйонів пудів, при чому загальна кількість по окремих губерніях розподіляється так: Одещина — 30 мільйонів пудів, Донецьчина — 12-13 мільйонів пудів, Катеринославщина — 15 мільйонів пудів, Полтавщина — 20 м. п., Київщина — 15 м. п., Чернігівщина — 5 м. п., Поділля — 12 м. п., Волинь — 9 м. п., Харківщина — знаходиться під сумнівом, чи можна буде вести заготовки у ній... Далі зазначив Золотарів, що особливу вагу має заготовка 30 м. п. українського збіжжя для експорту. („Вісти“ ч. 161.)

Безсилля Сойму.

Промова посла Павла Васильчука з Українського Соймового Клубу виступає в справі уповноважень для уряду.

(Проводження.)

Усі „на право“.

Мій, стоячи у рішучій опозиції до уряду п. Грабського, з огляду на його суспільну політику, не менше реакційної як за попередніх урядів, — маємо в руках лише одну зброю: протест. Я протестую з цієї трибуни в імені українського народу, селян та робітників, працюючих мас, які стогнуть під ярмом сучасного уряду. Ми знаємо, що в боротьбі за своє суспільне визволення і робочого люду, у політичній боротьбі за громадянську рівність та за права для нашого народу — ми є відокремлені. Чому? Причин треба шукати глибоко. Між польськими партіями, навіть лівими, ми заперітили в останній час зворот на право — і наскільки звідси останніх днів правдиві — ми находимося на передодні ствердження цього факту. На доказ, що цей фермент і нахилений на право почалися уже від якогось часу і що схильність іти на право була в Соймі від самого початку, зважусь звернути увагу Сойму, що теперішній Сойм своєю більшістю прийняв принцип польської володіючої більшості.

Замаскований закон.

Ідеальні виборчі гасла і дійсність — це небо і земля. Ви, панове, йшли під величними гаслами, а бодай більшість партій демократичних гукала про земельну реформу, про відбу-

дову знищення війною територій, про рішучу поміч для селян, про народну освіту і свободу совісті, про боротьбу за демократичні здобутки, рівноправність народів, національні меншості і т. д. (Голос: Це для легковірних!) Саме тепер показалося, що такі гасла добре було кидати для легковірних виборців. Виборчі пішли за ними і ще одержали? Які наслідки? Адже незабаром Сойм уже буде святкувати своє дволітнє існування і саме тепер роздумує вже вдруге над законом про надзвичайні уповноваження для уряду.

Правда, що цей закон є замаскований, тому, що називається проєктом уставу для угрунтування державного скарбу і направи суспільного господарства. А проте ніхто не перечив з цієї трибуни, навіть ті ні, що виразно стоять на боці уряду — що це є надзвичайні уповноваження, навіть суперечні з конституцією. Що ж це значить? Похоронено виборчі гасла, які були високими обіцянками для виборців та для працюючих мас, похоронено обіцяну зміну, що важка ситуація господарська та політична наразі зміниться. Чи кожний щирий демократ не повинен надумуватися над тим, чи Сойм взагалі має спроможність розв'язати якенебудь основне питання? Час уже розійтись, мої панове. (Голос: Чому ви не йдете до хати?)

Політика „конвентиклів“.

Прошу панів! Чомуж це так сталося? Не тому, що неможливо створити однолінійний фронт бодай у суспільних питаннях демократичного фронту міщансько-робітничого. Це було можливе при добрій волі провідників і щирому демократизмові, якби вони існували. Однак, на жаль, замість спільної боротьби за визволення селянської та робітничої класи, проти ярма обшарників та капіталістів, провідники партії центра і польської лівиці від самого початку зазирали одним оком на право і на довірочних засіданнях „державних мужів“ наразі пішли на шлях компромісу. (Голос: Що могли, то й зробили.) Я саме й стверджую те, що ці провідники не в силі були спромогтися на щось більше як на конвентиклі. (Голос: А ви хотіли, щоб вас слухали!)

ВОЛ. ДОРОШЕНКО.

Нові дослідження над Шевченком.

(Шевченківський Збірник Т. І. Вид. Сорабюпа, Київ, 1924).

Не зважаючи на так розповсюджений у нас культ Шевченка, не зважаючи навіть на те, що маємо Наукове Товариство його імені, наукове дослідження життя й творів Великого Кобзаря знаходиться, мідна сказати, в пелюшках.

Рік-річно появляються більші й менші статті, присвячені поетові, але все це принагідні, неглибокі писання, які нічого не дають для зрозуміння обставин і умов життя й творчості Шевченка. Все це здебільшого переповідання думок Кобзаря, приправлені підливою високих фраз та ріжних сентенцій відповідно до переживаного моменту й партійної чи станової приналежності їх авторів. Словом, це публіцистика з приводу Шевченка, а не студії над ним.

Поза тим маємо перестарілі й часто-густо дитинні „естетичні“ студії наших учених, які про естетику не мали ніякого поняття, або глибокомисні вишукування ріжних літературних впливів на Шевченка, які або зводили оригінальність його на нівець, або по довгих і нудних порівняннях кінчалися одним великим ніщо.

І кінець-кінців усі ці плиткі й сколястичні міркування так і полишали відкритим многоважне питання про творчість Кобзаря. Для цього треба було глибше й поважніше застановитися над життям поета, умовами його розвитку, знайомостями його та над сучасною йому дійсністю. Тільки уважне студіювання всіх отсих питань може показати нам поета в правдивім світлі, показати ті соки, що годували його геній, виявити дійсну його оригінальність і велич. Це що до змісту його творів. Так само в пелюшках і студії над формою Тарасових поезій. Крім банальних і часто-густо фальшивих поглядів і в цій ділянці ми не мали досі нічого.

На щастя вже можемо говорити про все це в минулім. Обговорюючи торік новини Шевченковзнавства, я зазначив уже деякі праці, що звистують нову добу в студіях над поетом.

Особливо цікавим з цього погляду треба вважати російсько виданий Всеукраїнським Державним Видавництвом у Києві 1921 р. збірник „Тарас Шевченко“ під редакцією Е. Григорука і П. Филиповича зі статтями обох редакторів та Б. Якубського, А. Лобода, О. Дорошкевича і П. Рудина. Збірник цей присвячений виключно творам Шевченка. На перше місце серед згаданих авторів вибивається прецікава студія Якубського про форму поезій Шевченка. Після вво-

щої цікавої, але побіжної спроби покійного Богдановича в передвоєнній „Українській Житні“ була це єдина у нас солідна наукова студія над ритмом, метром і строфікою „Кобзаря“.

Тепер можемо відмітити ще одну цікаву новину в царині Шевченковідання. А саме недавно накладом українізованого видавництва „Сорабкоп“ (Союз робочої кооперації) вийшов у Києві новий, такий самий збірник, присвячений Тарасові: Шевченківський Збірник. Том І. Під редакцією П. Филиповича. Київ 1924. Ст. 151, так само ІІ 4°, як і видання 1921 р. і так само прекрасно й зі смаком виданий. А що ще цікаво, що „Сорабкоп“ обіцяє зробити „Шевченківський Збірник“ виданням періодичним, хоче видавати такі збірники щороку.

Таким чином ми матимемо наразі спеціальний орган для студій над Кобзарем. Це дуже відродна новина, тим більше, що заповідається вона дуже світло.

В отсім І-ім томі маємо цілу низку розвідок і статей: 1. С. Єфремов: На нерівних позах (Шевченко і самодержавіє), 2. А. Лобода: Між двох стихій. (До психології творчості Шевченка), 3. П. Филипович: Шевченко і декабристи, 4. О. Дорошкевич: Шевченко в соціалістичному оточенні, 5. Б. Якубський: Із студій над Шевченковим стилем,

6. Д. Дударь: З поетики Т. Шевченка. (Порівняння в „Кобзарі“), 7. Ф. Самоненко: Образ Шевченкової Музи. (З психології творчості Шевченка), 8. Д. Загул: Рима в „Кобзарі“ Шевченка, 9. Ол. Новицький: Автопортрет Т. Г. Шевченка, 10. М. Новицький — ряд матеріалів до життя Шевченка (недруковані листи, арештування поета в 1859 р.).

Як бачимо, все теми прецікаві й живі.

Розуміється, як у кождім збірнім виданні, так і тут не всі річі рівноцінні. Поза матеріалами, які цікаві самі по собі, найбільшу вартість мають з одного боку статті Филиповича та Дорошкевича, з другого — Якубського й Загула. Перші дві присвячені питанням ідеології Шевченка й переглядають його взаємини та відношення до декабристів, Петрашевців і Герцена — відомості поета про них, знайомості його з ними, вплив їх. Автор зібрав досить матеріалу й дає дуже багато цінних і важливих уваг що до вироблення Шевченкових поглядів (впливи Рилсєва й Герцена вказані навч).

Поза тим знаходимо в статті О. Дорошкевича цікаві сторінки й взагалі про самоосвіту поета, його начитаність та інтелігенцію.

(Докінчення буде.)

Ясна річ. Гадаю, що кожного посла вислали сюди на те, щоб його слухали. Сойм на цих конвенціях видав зі себе недавно недолоска при допомозі більшості голосів, виключно польських, і ухвалив бучим-то велику благодать для кресів, устави, які провокують весь український народ та білоруський. (Голос: *Це вам так здається.*) Хутко, панове, переконаєтесь, що це нам не тільки здається і побачите, що будете приневолені зревідувати своє становище.

Ми — без союзників.

Стверджую, що провідники центра і польської лівиці пішли надто далеко шляхом компромісів. (Голос: *Це вам так здається!*) Тому, що покинули боротьбу за демократичні ідеали, селянські та робітничі. Ви чітко не зловите на вудку ніякої совісної національної партії української та білоруської, тому, що кожний народ на своїй землі почуває себе сувереном. Але у клясовім питанні, у боротьбі селян за землю провідники польського народу пішли в науку до правниці.

І в імені чого? Що їх відштовхує від решти соймової лівиці? Вони це роблять в імені шовіністичного молодого, щоб погурати польській більшості при владі, в імені триніци, який проголосив не хто інший як провідник польської правниці. Я вже зазначував при різних нагодах становище до цього триніци. Він є засуджений на банкрутство — раніше чи пізніше. Але потурання такому принципі підриває та розбиває демократичний польський табір. Ми не маємо тут союзників не лише у своїй національній боротьбі, але навіть у переведенні своїх елементарних, кучих суспільних постулатів: як нпр. у важкій боротьбі за землю для своїх селян, за спинення безробіття, за народню освіту. Тут у соймі, ми, при цих слабощах польської лівиці і її звороті чим право, її поклинах перед старими пережитками — союзників не маємо.

Докінчення буде.)

МАЛИ ФЕЛЕТОН.

Мораль цирку.

Вертаючись цими днями до дому, п'яно вчором, я зупинився зачудований перед цирком. Це було вже по виставі і публіка давно розійшлася. Але безпосередно перед цирком громада людей придивлялася зі зацікавленням поліцаєві на коні, який немов би продовжував циркову програму. Кінь ставав дуба, обертався на двох задніх ногах, вибивав передніми такт — а іздець видко було: почував себе більше гордим своєю ролею „ковбоя“, як сторожа публічного супокю.

Приставши до гурту, я дізнався, що цей полцай що вчора виконує службу перед цирком, а його кінь, зазираючи постійно через відхилені завси на арену, засвоїв собі деякі штуки чотиронотих гресованих приятелів. Що більше — сам управитель цирку жалувався, що сусідні собаки починають громадами збігатися коло цирку і стають на трьох ногах.

Зі загальної розмови на тему циркового мистецтва і його впливу вийшла цікава суперечка між поліцаєм і одним добродієм, який, як виявилось, був цирковим кльовном. Полцай упевняв, що може виконати всі штуки кльовна і що його професія є вища, небезпечніша і благородніша. Полцай настільки захопився своїми успіхами на коні, що зліз з нього і приготувався побитись об заклад з кльовном, що він за 2 тижні вивчить уся його акробатику.

Комуś з присутніх не подобалася така самовпевність і він сказав:

— Побити другому кльовнові морду — то це можете, але видресувати коня або пса, то не потрафите...

— Чоловіка легше — зробив хтось фізико-офіційний висновок.

Видко було, що торкнулися слабого місця кльовна — гордої його професії. Зін поглянув на полцаєва і сказав:

— А я вам кажу, що цирк це не є якась бюро або звичайне собі життя. Чоловіка чи можете вчити букмо, але кінь або пес це делікатні сотворіння, а не свині. І зі свині треба поводитися чемно, коли хочете з неї щось зробити. Був такий лавний російський дресовщик Дуров, — тули може? — що мав дресованих свині. Гішов би хто з вас до нього на науку; чи би з вас чоловіка зробив.

Кльовна побити.

Орест Ордан

З діяльності Українського Соймового Клубу.

Інтерпеляції.

Інтерпеляції у соймі.

1. Посла Б. Козубського і тов. до міністра внутрішніх справ у справі розігнання поліцією справоздавчого посольського віча з 12. липня ц. р. в Кремені на Волині.

2. Посла С. Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ у справі розв'язання читальні „Прогресу“ в Белеєві, долиньського повіту та в справі побиття та катування тамошнього українського населення буцімто за протидержавну агітацію в читальні.

3. Посла С. Козицького і тов. до міністра залізниць у справі масового звільнювання кондукторів Українців зі служби у львівській дирекції залізниць. Телеграфічним розпорядком голови львівської дирекції залізниць з дня 29. V. ц. р. ч. 46. звільнено нібито наслідком редукції залізничного персоналу аж 44 Українців із кондукторських посад. Інтерпелянти домагаються привернення звільненим всіх їх службових прав шляхом покликання їх наново до служби та покарання винних, що під позором редукції нищать Українців.

4. Посла Братуня і тов. до міністра внутрішніх справ у справі посягання українських селян у Верховстві горохівського повіту органами польської державної поліції.

5. Посла Чучмая і тов. до міністра внутрішніх справ у справі невластивого та тенденційного рішення львівського воєвідства про зміну статута українського краювого товариства „Ревізійний Союз“ у Львові.

6. Посла С. Козицького і тов. до міністра фінансів у справі виміру переносних належитостей від спадків дирекцією скарбового округу в Коломиї. Від 3 і пів морга поля вимірено переносну оплату в сумі 10,950.000 мп. в 1923 р. Цилий рік дирекція не стягала тої суми аж недавно перерахувала все наново і зажадала від 3 і пів морга поля і нерухомостей аж 407 зл. 50 гр. Таких випадків обрахування переносної належитості в інтерпеляції наводиться більше. Інтерпелянти домагаються припинення таких убійчих обрахунків від таких маленьких і незначних спадків.

7. Послів С. Козицького, С. Любарського і тов. до міні-

стра внутрішніх справ у справі катування селянина села Убродовичі, грубешівського повіту, Миколи Рудя органами польської поліції на постерунку в Монастичах. Селянина скатовано у зв'язку з польською спробою пересвячення православної церкви в Убродовичах на костюл.

8. Посла Дмитрюка і тов. до міністра внутрішніх справ у справі мистового покарання о. Стефана Онішкевича гр.-кат. пароха в Купновичах Старих, повіт Рудки, рудецьким старостою за виготовлення метрики українською мовою. Староста наложив на о. Онішкевича грошову кару в сумі 200 золотих. О. Онішкевич вніс рекурс до воєвідства. Однак воєвідство вимір кари затвердило а прохання о. Онішкевича, щоб йому замінити грошову кару на арешт, відкинуло. Інтерпелянти взивають міністра, щоб він уневажнив цей злочинний і кривдний о. Онішкевича факт.

9. Посла С. Козицького і тов. до міністра освіти у справі наміреної зміни української викладової мови на польську в чотироклясовій школі у с. Миколаєві, бобрешівського повіту.

10. Посла С. Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ у справі перепон для українського культурно-освітнього руху і заборони українських публичних викладів у Дубенському повіті, а також у справі заборони промовляти українською мрвою на засіданнях повітового соймику в Дубні, що є незгідне з духом польської конституції.

Інтерпеляції в сенаті.

11. Сенатора М. Черкавського і тов. до міністра внутрішніх справ у справі побиття селян села Тороконів дубенської гродмади на Волині війтом і поліцією.

12. Сенатора Карпінського і тов. до міністра справедливості в справі незаконного звільнювання з посад і переносування суддів і прокураторів православної віри на Волині. Інтерпелянти зпитують міністра, на якій правній підставі відбувається ця чистка судових урядників і чим кермується міністер при таких своїх зарядженнях.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Строгий засуд комуністичних журналістів.

Варшавський окружний суд засудив редактора „Робітничого Слова“ Найбавера на два роки тяжкої в'язниці з позбавленням прав а ред. час. „Пшегльонд зйонзкови“ Коруса на 1 рік. Оба часописи вже від року завішені. Є це найвищий вимір кари, яку приміювано супроти журналістів.

Стан облоги в Румунії.

Румунський уряд оголосив стан облоги в усіх тих місцевостях, в яких такий стан існував в квітні ц. р. Одночасно команда другої армії, яка знаходиться в Букаресті, видала заборону публичних зборів, а на вулицях не вільно збиратися більше особам, як лише 5.

Всі ті зарядження мають на цілі здавити опозиційний рух, який в останніх часах сильно поширюється.

Відбудова Петрограду.

Комісаріят державної господарки заакцентував плян відбудови Петрограду. Після пляну, роботи будуть тривати около 5 років, а кошти винесуть 25 мільонів рублів. Роботи зачнуться в осени ц. р.

З Мадярщини.

Міністер освіти видав декрет, по зумці якого „pignus clausus“ для

Економічне обєднання.

(Дискусійна стаття.)

Програму збройну боротьбу за владуємо у великій мірі також недостачі власного промислу. Тому не диво, що в останніх часах досить часто чується гасло: здобуваймо міста, розбудовуймо свій власний промисл. Досі міста на українських землях по цей бік рижської смуги серед моря українських сіл заселені чужим елементом. Причини цього явища різні. Та найголовнішою причиною цього є те, що торгівлю і промисл захопили в свої руки чужинці.

В останніх літах виринають то сям то там у більших містах українські промислові підприємства. Майже всі вони знаходяться ледви в пеленках. Кожне таке підприємство серед конкуренції чужих проборюється і поки-що мусить поборюватися само, бо досі в напрямі розвитку та піднесення власного промислу нема плянної акції, продуманої відповідною установою громадянства. А потреба такого органу, що обов'язував би все економічне життя на українських землях, дається під теперішній час так прикро відчувати, як на політичній ділянці потреба працездатної авторитетної Верховної Ради. Існуючі досі українські промислові підприємства знаходяться, як сказано, ледви в зародку, хоча в багатьох місцевостях існують природні дані для розвитку різних галузей промислу, а брак тільки капіталу. Якщо повстав би центральний економічний орган, то він міг би багато допомогти існуючим українським промисловим підприємствам, щоб їх видобути з тої зародкової стадії; він міг би також спрямовувати капітал у місцевості з відповідними даними для розвитку тих чи інших галузей промислу і цим спричинитися багато до повстання нових промислових підприємств.

Візьмим, як приклад — Косів, та повіт. Тут маємо природні дані для успішного розвитку таких галузей промислу: килимарство, яке вже по двох літах існування дає гарні висліди і вигляди на чим раз кращий розвій, ткацтво, кушнірство, гончарство, цегельняний, та бетонний промисл, гарбарство, виріб мила та сукна, вапняний промисл, тартак, виріб меблів, молочарські вироби — передовсім бриндзя — сири, овочеві вироби, як мармеляда, овочеві вина і перерібка гірських ягід, нафтовий промисл, різьбарство, мосяжництво; крім цього можна уладити лічнічі підприємства, як санаторії для хорих на груди, та використати для лічних цілей сірчану і залізну воду. Давнішнє існувала в Косівщині копальня сірбла; можна прослідити природні дані і цієї галузи промисловості, та її розвинути.

Як бачимо на прикладі Косівщини вже в одному тільки повіті існують природні дані для різних галузей промислу. Бракує тільки капіталу для урухомлення їх так відповідного органу, який пляново проводив би це. А повітів з природними даними бодай одної галузи промислу знайшлося би на українських землях багато.

Завданням того центрального економічного органу, назв'їм його „Українська торговельно-промисловою рада“ чи „Українська економічна рада“ було би обєднувати, та оживляти ціле економічне життя на українських землях, а саме:

- 1) посередничити між тими українськими громадянами, що хотіли б помішувати свої капітали в українському промислі, і між українськими промисловими підприємствами;
  - 2) просліджувати природні даніху поодиноких місцевостях для розвитку тої чи іншої галузи промислу;
  - 3) уділювати інструкції;
  - 4) вишукувати ринки збуту.
- Подаємо тут тільки найзагальніші напрямні діяльності центрального економічного органу.

жидівських студентів на університетах зноситься.

Цей розпорядок викликав бурю протестів в цілій націоналістичній мадярській пресі.

Страшна катастрофа в копальні.

З Нью-Йорку доносять, що в копальні Gaffes наступив вибух, внаслідок чого 200 робітників згинув.

З Югославії.

Король поручив місію утворення нового кабінету провідникови опозиційного блоку Давидовичеви. Давидовичеви вдалося утворити кабінет в дуже скорому часі, а король підписав уже номінаційні декрети.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 5.21 $\frac{1}{2}$ —5.22, канад. дол. 4.94—4.95, Чеські кор. 0.15 $\frac{1}{2}$ —0.15 $\frac{1}{2}$, Лей 0.02 $\frac{1}{2}$ —0.02 $\frac{1}{2}$, франц. франк 0.29 $\frac{1}{2}$ —0.30, Швейц. франк 0.91—0.91 $\frac{1}{2}$, Англ. фунт. 22.25—22.40.

Золото. 20 кор. 21.80—21.90; 20 франк. 20.70—20.80; 20 марк. 24.00—24.10; 10 руб. 26.00—26.10.

Срібло. Австр. кор. 0.41—0.41 $\frac{1}{2}$, 5 австр. кор. 2.05—2.08, Фльорени 1.04—1.05, Рубл. 1.70—1.72, Рубель дрібним сріблом 0.67—0.68.

Заходить питання, в який спосіб мав би він повстати. На нашу думку — найповажніший економічний інститут, як Ревізійний Союз, Народня Торговля, Дністер, Кредитивний Союз, Зем. Банк Гіпотечний та Сільський Господар, на анкеті своїх делегатів повинні покликати до життя ініціативний комітет, який підготував би збір делегатів всіх українських економічних установ. На цьому зібранні вибрано би центральний економічний орган, та означено би точно його обсяг ділянки. Означення складу і кількості членів центрального економічного органу належало би до підготовчої праці ініціативного комітету.

Створення такої інституції на українських землях було би корисне ще й тому, що Україні в Америці радо поспішили би зі своїм капіталом для підтримки рідного промислу в старому краю, коли бачили пляндоу і організовану працю на тім полі. Об'єднання українських організацій в Америці могло би через окрему секцію перейняти функції центрального економічного органу в старім краю, та вести їх цілком самостійно в Америці. Обидві органи остали би в тісному контакті зі собою.

Завдання цієї інституції в Америці було би головню концентрувати капітали американських Українців у себе, та віддавати його в міру потреби і розвитку краевого промислу до диспозиції центрального економічного органу в старім краю. Ця інституція засягала би рівнож інформації в красивім центральнім економічним органі щодо виглядів, та рентабельності підприємства, яке засновується, та умовин льокати капіталу, як також солідності людей, які взялися до підприємства, щоби дати запоруку, що туди спрямований капітал не запропадеться. Крім цього, велику прислугу віддавала би ця інституція в пропаганді виробів рідного промислу в Америці через вишукання ринків збуту і взагалі наведення торговельних зносин між старим краєм і Америкою.

Щоби дати приклад, які добрі вислиди дає плянова організована праця на полі промислу — досить екзактно в спілку "Гуцульське Мистецтво" в Косові, яку основано в 1922 р. завдяки кільком косівським громадянам. Спілка поставила собі за завдання підняти з занепаду гуцульський домашній промисел та працює в тому напрямі послідовно до в останньому часі робляться підготовчі кроки для заснування фахової школи гуцульського домашнього промислу, в якій вишколювали би в першій мірі сирит на ремісників. — Основний капітал висловив початково мп. 2,000,000, олісля побільшено його в два рази. Чинні майно спілки та оборотовий капітал представляє вже поважні цифри. — Спілка zatrudнює у себе 1 директора, 1 практиканта, 6 робітників і 15 учеників. Капітал бентується 6 процент. — Спілка занялася з початку тільки килимарством і в цьому напрямі здобуває зона нині вже заграничні ринки. В останньому часі приступила до другої галузі промислу — столярства.

Д-р П. Рондзяк, Лев Глинка.

НОВИНКИ.

— Вісти зі св. Юра. Перед своїм від'їздом на довгий літній відпочинок до Унева коло Перемишля митроп. Шептицький полагодив кілька важних справ, головню персонального характеру. І так на місце о. прелата Леонтія Куницького управу парохі св. Юра і управу львівського деканату віддано о. крилошанинові Василеві Томовичеві, що по кількохлітній адміністрації з рамени капітули маєтності барвництва коло Підгаєць недавно спровадився на сталий вобут до Львова. О. Томович одержав також найважливіший реферат обсади парохій, завідаєльства і со-

трудництва, через що в його руках опинилося властива адміністрація архієпархії. Порішено також справу іменування єпископсуфрагана. Митроп. Шептицький вислав від себе до Риму пропозицію, щоби єпископом-суфраганом у Львові іменовано о. д-ра Теодозія Галуцького ЧСВВ. теперішнього ректора львівської духовної семінарії, а різночасно капітула святоюрська звернулася від себе з окремим пропозицією до Риму, щоби єпископом-суфраганом у Львові римський престол іменував о. Кліментія Шептицького, ігумена чина Студитів в Уневі, відного брата митроп. Шептицького. Справа львівської суфраганії буде порішена мабуть щойно за кілька місяців, бо римська курія мусить ще перевести переговори з польським урядом.

— Мандрівна "Бандуриста". Як зауважимо, перший концерт 16-тні "Бандуриста" відбудеться дня 10-ого серпня в Терезові, другий дня 12-го в Грималові, третій 13-го в Копичинцях а 15-го в Чорткові. По концертах заваби з танцями.

— Сумне явище. До нашої Редакції зголосився український інвалід п. Станіслав (Іван) і поділявся з редакцією дуже сумною вісткою про те, що минулого тижня викидали наших інвалідів два українські патріоти зі занятих ними кімнат при допомозі органів польської поліції. Ми не знаємо причин того вчинку, але вважаємо своїм обов'язком звернути увагу на яскравий і сумний факт ужиття польської поліції до наших інвалідів, що своєю кривою освітили лизвольні знатання нашої нації. Хочемо вірити, що сталося якесь непорозуміння, бо важко допустити, щоби наші інваліди заслужили собі на таку поведінку.

— Поліцейський убійництво. Дня 23. липня 1924 р. зайшов у сел. Воютичах самбірського повіту факт убійства Богу духа винного українського селянина польським поліцейським. Господар Антін Партика, літ 56, мав сина Івана, який задля недуги не міг ставитися до польського війська. Дня 23. липня ц. р. арештував його постерунок державної поліції в Воютичах Тимошко. По дорозі арештований втік поліцейським, дарма, що той в білий день між хатами стріляв за ним. Розлючений поліцейський варнув негайно до його батька бл. п. Антона Партики і спитав, де син. Цей відповість спокійно: "Таж пішов з вами". Тоді поліцейський без найменшої причини арештував батька і хотів його, місцевого, поважного господаря, скувати, щоби впровадити на постерунок поліції у тій самій місцевості. Бл. п. Антін Паотика випрошувався, щоби його не заковували. Озлоблений поліцейський у відповідь на це пробив багнетом ззаду арештованого в околиці нирок, а опісля ще в присутності людей довший час колінами мів по грудях і жолудку зраненого, який кричав з болю мелюдським голосом. Того самого дня о год. 5 попол. бл. п. Антін Партика серед страшних мук сконав. Переведено судову секцію тіла. До прокуратури в Самборі зроблено карне донесення, та поліцейський досі не арештований. В цілій околиці незвичайне обурення. Проситися українську соймову репрезентацію зайнятися згаданим убійством і внести негайно інтерпеляцію у сойм.

— Новела до "пресових законів". — З Радехівщини пишуть нам. На послідній сесії в'їзтів у старостів в Радехові, по шкільнім рефераті мов. лікаря (sic!) д-ра Штенця, наказав заст. старости Кроковські вїтам, щоби усі громадські ради перевели ухвалу переміни викладової мови в сільських школах на польську. — Вїтам роздано готовий візирець ухвали: "Rada gminna uchwała jednomyślnie, by w szkole w... językiem wykładowym był język polski a język ruski użycowy był w ramach dotychczasowych". Довідуємося, що тим "кресовим" забаванкам наших опікунів перший пішов на зустріч учитель зі Середопольським Пігович, ренегат, що разом зі своїм сино-ренегатом запросили громадську раду до себе і там при замкнених дверях казали їм таку ухвалу підписати, "bo tego gda p. starosta i inspektor". Маємо надію, що інші свідомі громади запротестують проти цього нового незаконного поступку радехівського старства і дальше будуть берегти прав нашої мови у школі.

— Оповідання Гр. Мосинки. "На золотих богах" переклада на німецьку мову в ч. 204 "Прагер Прессе" п-ні Фльора Бек.

— Протипольсько. Норвезький парламент відкинув 22 голосами проти 16 проект уряду, щоби знести обов'язуючу заборону альгоголю.

— Часописів у Нью-Йорку є вдвоє більше на чужинних мовах як на англійській. Наклад чужинних часописів є майже мільон примірників денно. На першій місці стоять жидівські: п'ять часописів з 300,000 передплатниками; на другій дві італійські з 175,000 і три німецькі з 110,000 передплатниками. Два російські часописи друкується в 72,000 примірниках і два грецькі в 55,000. На словенській, словацькій, сербській та хорватській мові виходить п'ять часописів разом в 55,000 прим. Два угорські мають 47,000 читачів, тої польські 26,000, один французький 17,000, один чеський 12,000, еспанський 7,000, один в арабській мові разом 9,000 примірників. Скільки передплатників мають наші часописи статистика не каже. Нехай би її доповнили наші читачі.

— Походження поштових скриньок. Поштові скриньки в тій формі, в якій бачимо їх нині по всіх містах взяли свій почин зі зовсім випадкової ідеї. В XVI сто-

ліття влада у Флоренції завела в церквах дерев'яні скриньки з діркою по середині для вкидування там анонімних листків громадянами, які хотіли перестерегти неперевірний уряд перед ріжними заговорами. До цих скриньок званих "lambur" члени уряду мали ключі і виймали звітами писані остероги і деунації. Ці скриньки нагадували громадянству, що республіка невинно стежить за своїми ворогами. Згодом, коли скриньки втрапили своє призначення, а заведено публичну розсилку листів — почтарі вкидували туди листи для церковних парохів. Цей практичний спосіб поширився пізніше на цілий світ.

— 3 місцевої хроніки. Вчора дві жінки, одна при вул. Анни ч. 11а, друга при вул. Казимирівській 13, наїшли підкинені новонароджені діти.

— Прогулянка в околиці Зелем'яни. Манівки. Снолього. Відїзд зі Львова дня 2. VIII. субота о год. 4:05 пополудні. Нічліг у Зелем'яні. Зі собою взяти коп. Відїзд до Львова дня 3. VIII. о год. 5:48 попол. Кошта подорожі — якщо зголошиться 30 осіб — з похорчуванням 12 зл. Зголошення до 31. липня год. 12. Червона Калина, Львів. Руська 18, 1. поверх.

— Ілюб фанатиків німа. Істнує у Львондні клуб, якого члени стають акторами в сенсацийних фільмах. Він платить гонорарі за участь у небезпечних сценах, призначених для фільми. Ці гонорарі починаються від двох фунтів за участь у

Присилайте слядани на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Родина бл. п. замордованого Тадея Менцля в Медні (пов. К-пуш) назначає 10,000 зл. десять тисяч зл. — для особи, що причиниться до зловлення убійників. 141 1-1

Подайте Ваші адреси: п. проф. Северин Лещий, п. проф. Петро Бігус і п. ветер. лікар Остап Дуткевич. P. Babiak M. V. C. čs. vys. zvěř'ěkařská škola Brno, Morava. Cs. Republica. 120 2-3

УКРАЇНСЬКА ШАДНИЦЯ (передтим Руська Шадниця) в ПЕРЕМІШЛІ подає до відома: 1) що від 1. липня 1924 р. приймає шадничі вклади в золотих, та що від них буде платити річно 8 проц. від сто з піврічною капіталізацією.

Найнижша квота — яку можна помістити на шадницю вносить 1 зол. 2) Як тільки після вальоризаційного розпорядку з 14. мая 1924 буде устійнене, яму квоту має Українська Шадниця платити в золотих за давніші вклади, обчислить і переведе Дирекція законну вальоризацію всіх шадничих вкладок. Висоту вальоризаційної стопи відсоткової — а також і реченець, в яким буде можна звальоризовані вклади підняти, оповістити Українська Шадниця в своїм часі в часописях "Діло" і "Український Голос".

З огляду на це всякі запити і принаглювання в цій справі є безплідні. і такі запити, о скільки до них не долучиться поштових марок на відповідь — остануть без відповіді. 109 2-3

Дрібні оголошення.

ВПРАВНИЙ інструктор поручається. Провадити, заложити хор. "Правник". Болшів п. Болшівці. 138 1-1

ПОЗІР елегантні Пані! Знана фірма И. Готтліба, Львів, площа Стрілецька 15, повідомляє, що приймає до перероблення капелюхи фільцові на зразок найновіших заграничних моделей. Спеціаліст у чищенні білих капелюхів. Для приїжджаючих викінчує в 24 годинах. 142 1-3

УЧИТЕЛЬКИ до науки з дівчат з 4 і 6. класи народних шкіл пошукую на цілий шкільний рік. Пова домою нища платя лекція хлопця з 2 кл. народних шкіл. Бажаю, щоб учителька уділяла початкової лекції гри на скрипках. Зголошення з поданням умовин слати найдалше до 15. серпня ц. р. Марія Данилович в Борині коло Туки нїСтр. 125 1-3

ОГОЛОШЕННЯ.

ПЛУГИ залізні з колісними, типу САКА, на легку і середню землю, ваги 62 кг. по ціні 60 зл. доставляє ЦЕНТРОСОЮЗ, СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ, Кооператива з відповідальністю уділами у Львові, вул. Зіморозича ч. 20. 134 1-2

зв'язаному нещасливому випадкові" і доходить до 50 фунтів за такі, як нпр. автомобілева катастрофа. Клуб постачає для мобілеві людей: їздців, плавців, боксерів, шоферів, акробатів, — усіх професіоналів і здебільша вояків з останньої війни.

3 віч та зборів.

3 Міщ. Союзу кредитового.

В неділю 27. ц. м. відбулися у Львові при численній участі членів під проводом дир. Миколи Заячківського річні загальні збори кредитової кооперативи Міщанської Союз кредитовий. Збори тривали від 11. до 3. год. по пол. і були дуже оживлені. Ухвалено абсолютною дирекцій і надзірній раді та затверджено пропозиції в тому напрямі, що означено висоту членської вкладки на десять золотих, а вписове на один золотий. Вкінці переведено доповнюючі вибори до надзірної ради. Вибрано на три роки пп.: дир. Миколу Заячківського, Василя Гресяка, Теодора Голіана, на місце зрезигнованого п. Якова Ядкевича вибрано д-ра Степана Біляка (на 2 роки), а на місце зрезигнованого п. Михайла Стефанівського вибрано п. Миколу Огородника (на 1 рік).

АРХІТЕКТ Яків С. Рудницький, Львів, вул. Еллова 14, конц. будівничий, професор школи будівельної, приймає виготовлення плянів на церкви, народні і парохіяльні дома і всілякі роботи архітектурно-будівельні. 136 1-2

Лінарсько-дентист. заведення д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

Львів вул. Сністуська 17/II.

Пльомбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в качуку і залоті після американськ. системи. Пациєнти з провінції полагоджуються в найкоротшому часі. ПТ. урядовим та студентам значна знижка. 123 4-10

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

кооперативи "Селянська Торговля" в Перемишлі відбудуться в неділю 3. серпня 1924 о 5 год. поп. в льокалі кооперативи зі слідуємим денним порядком:

1) Відкриття Зборів і відчитання протоколу з попередніх Зборів, 2) Звіт Управі з діяльності за 1923 р., 3) Звіт контрольної комісії і затвердження білянсу, 4) Розділ чистого зиску, 5) Затвердження вибору членів Управи, 6) Вибір члена Надзірної Ради, 7) Внесення і запити. В разі браку вимаганого комплекту Збори відбудуться без огляду на число присутніх членів о 6. год. вечером. 139 1-1 Надзірна Рада.

Подяка.

В нашій тяжкій горю складаємо сердечну подяку всім, що взяли участь в похороні бл. п. Володимира І. Масляка. Зокрема дякуємо Всч. о. прелатові Пясецькому, о. сов. Кишакевичеві, о. сов. Личнякові о. сов. Лужницькому, о. проф. Застирцеві, п. д-р Лабі за його працьовиті слова над могилою о. Яримовичеві та о. Василіву, також усім знакомих і приятелів Покійного, які відвідували його в час вудуги, віддали останню прислугу Покійному та виявили сердечне спочування з приводу його смерті, а рівнож хоробі, який прегарним співом звеличав пам'ять помершого. Дякуємо усім українським товариствам, що своєю громадною участю в похороні віддали послідній поклон Помершому. Головною сердечне Спасибіг цій українській пресі, яка не поминала мовчанкою тієї смерті, з окрема дякуємо тут Придніпрянцеві В. Дорошенкові за його тихе не зле слово в "Ділі" відносно праці Помершого і заслуг його на галицькому ґрунті.

Жінка, сини і дочка.

Львів, 28. VII. 1924. 140 1-

МУЖЕСЬКІ КАПЕЛЮХИ ЖІНОЧІ КАПЕЛЮХИ ШКІРЯНІ ШАПКИ

для пань, панночок і дітей, останньої модн надійшли до складів

РУДОЛЬФА НАЙВЕЛЬТА

площа Марійська 8, вул. Назимирівська 25, вул. Городецька 72, і вул. Кранівська 25. 78 2-3

Ширіть наш часопис!

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 зл., Німеччині 750
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунії
150 лей, Болгарії 750
зл., Австрії 750 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Катастрофа села.

Сумні вістки приходять до нас про сучасний господарський стан села. Війна і знищення, що вона його принесла з собою, брак державної допомоги при відбудові, брак якихнебудь заробітків, приковання до землі, спадок польської марки, нечуваний податковий тягар, кооперизація та всі інші блага, що їх несе в наше село польська адміністрація і польська поліція, довели наше село до повної руїни.

Очевидно, у кожній державі офіційні чинники дбають про те, щоб катастрофу усунути, а при найменше хоч частинно ухилити її наслідки. Роздумують над причинами і стараються про зарадчі середники. Так буває всюди — але не в Польщі відносно „кресів“.

З усіх усядів ідуть крики розпуки. Що буде, питають, і як пережити до слідуючих жнив. Сьогорічний збір представляється грубо нище середнього. Недописала озимина, недописус ярина і цілі зколиці нашого краю не зберуть навіть стільки, щоб прожити зиму і весну. Місяцями не стане навіть збіжжя на засів. Про розміри катастрофального неврожаю нехай послужить кілька цифр, присланих нам з Тернопільщини, отже з повіту з урожайним подільським чороземом. В наслідок пошести, що зпала на збіжжя — хробачки, що лідидають колінця стебла — хлібний збір дуже нужденний. На одному моргові поля збирається в біжучому році около чотири копи жита. Копи подільська, що звичайно давала понад 100 кг. жита, дає сьогодні 50—60 кг. — отже в цілого морга два, а найбільше два і пів метричного сотнара, коли на сам засів пішло 100 кг. Не ліпше і з пшеницею. На одному моргові збирають її 4 до 5 кіп з виатком пересічно до 40 кг. з копи замість нормальних на Поділлі 100 до 120 кг. Зерно нужденне — хирляве. Великий недорід в ячмені і вівсі, що вигоріли в наслідок посухи. Від голодової смерті може зратувати хіба одна картопля, якої збору поки що годі предвидіти.

Нужда заглядає в очі не тільки малоземельним. Добивається вона й до тих, що їх вважали за заможніших господарів. Господарка не оплачується. Знова кілька дат з околиць Тернополя. Приготовлення поля під засів коштує від морга 15 мільонів (на селі все ще рахують на мільони). Корець жита на засів 16 міль. Вижаття морга жита — 1 копи по 5 міль. від копи — 20 міль. Привіз одної копи, 3 міль. Вилочення копи (тепер в літі) 6 міль, при чому селяне женця і молотильника мусять годувати. Видажок на один морг жита виносить 87 мільонів марок по теперішнім цінам на жито і працю, а з чотирьох кіп жита найбільше 250 кг. дасть всього 40 міль. (корець жита в Тернополі 16 міль), зі соломою найвище 50 міль, отже на одному моргові жита недовбрі після повного рахунку виносить 37 мільонів марок. Подібний рахунок вийде з пшеницею, хоч може менше драстичний. Не ліпше і з ярим збіжжям.

Сьогорічний господарський білянс замкне наш хлібороб великим недобором. Не усуне цього дефіциту і продаж частини живого інвентаря. Нині звичайна господарська коро́ва коштує 25 до 30 амер. дол., господарський кінь 25 до 40 амер. доларів, в дві або і троє менше, як було ще перед пів роком.

Не впали тільки ціни на міські продукти, а навіть деякі пішли в гору при нагоді заведення золотого замість марки.

Село що раз більше бідніє. Прибитий нуждою і польськими податками, наш хлібороб глядить на дармо переляканими очима довкола себе за виходом зі скрутного положення. А цього виходу ніхто йому не вказує. А треба це робити. Треба скикувати віча і радити, як вийти з теперішньої скрути. Сільський господар має нагоду відновити своє життя, чи властиво збудитися нарешті з довголітнього

сну. Треба ставити економічні домагання до правительства, бо досі платили ми смирно податки і давали рекрута, а поставлення якихнебудь домагань до польського правительства, хочби з чисто економічної області, вважалося у нас національним гріхом.

Знаємо, що на такі віча наші селяне йдуть радо. Без сумніву, що віча матимуть корисні для нас наслідки і з політичного боку, бо селянам пригадається, як „дбає“ про них держава, що тягне з них останній сотик. Не лишаться вони без впливу і на поширення нашої економічної організації, головню кооперативної, що досі є у нас доволі слабою.

Нехай теперішня катастрофа на селі не ломить нашого духа, а гартує нашу волю і завзяття до боротьби з лихом і до як найсильнішого розроблення та поширення нашої питомої національної організації. Власними силами мусимо самі двигатися вперед!

Большевицька політика на Балкані.

Балкан був завсіді Ахіллесовою пятою Європи. Ще перед великою війною були ми свідками стереотипних балканських авантур, що загрожували безнастанно мирові Європи. Та великі держави все старалися локалізувати балканські конфлікти і не допускали до європейської війни. В 1914 р. їм все одно не вдалося припинити великої світової бурі, що знов таки взяла свій початок на Балканах.

Тому не диво, що від якогось часу особливу увагу звернув на Балкан третій комуністичний інтернаціонал у Москві. Проречистим є факт приєднання Радіча для третього комуністичного інтернаціоналу (селянського). Очевидячки, що все це робиться комінтерном не для забави і не для жартів. Крім цього треба взяти на увагу обставину фінансової натури. Радіч самими ідеями (які до речі ще недавно були в нього далекі від комунізму!) своєї діяльності не поведе. Велика революційна пропаганда, якої він піднявся у Югославії та Болгарії, коштуватиме великанські суми. Виходило би, що після невдахи спроб революції в Німеччині прийшла черга для таких спроб на Балканах. Комінтерн не помиляється мабуть у своїх рахунках, бо на Балкані легше добитися того, що не вдалося у Німеччині. Пригадаймо собі переворот у Болгарії, хронічну недугу в Югославії, болгарсько-югославянські пограничні спори і такі самі румунські, македонських повстанців, альбанську революцію, цілий ряд політичних убивств і т. д. Все це вказує, що балканський терен є дуже пригожим для счинення якоїнебудь авантури, без огляду на те, який вона матиме характер у своїх початках: соціальний чи націоналістичний. Комуністи є майстрами в опануванні всяких хаотичних рухів і заворушень, при допомозі найбільш нездисциплінованих і найнепевніших елементів. З часом, воєнних елементів позбудуться, але вони їм необхідні для досягнення своєї мети.

Особливу увагу звернув комінтерн на Болгарію. Там, у часі мужицької диктатури Стамбулійського, цей останній кооперував із комуністами. Переворот Цанкова знищив цілковито селянську диктатуру, але ще більше знищив комуністів. Переворот Цанкова заскочив їх зовсім несподівано і їхня партія в наслідок такого наглого удару розлеглася. Та комінтерн, у складі якого були Василь Колларов і Георгій Дімітров — оба Болгаре, не дав болгарській комуністичній партії загинути. Вони вислали спочатку на болгарську територію невеличкі озброєні відділи, яких завданням було підтримувати фермент у краю і зєднувати нових прихильників при допомозі грошей і зброї. Багато селян прийшло завдяки таким експедиціям до зброї. Агенти використовували майстерно смерть Стамбулійського для поглиблення ненависти болгарських селян до пануючого уряду. Підготувавши таким чином терен, оба назвали члени комінтерну загостили й самі до Болгарії. І ми були недавно свідками невдалої спроби комуністичного перевороту в Болгарії. Колларов та Дімітров втекли, але комуністичний рух не зазмер. Він шириться дуже інтензивно далі. Болгарський уряд здає собі справу з тої внутрішньої небезпеки і взявся за проведення в життя дуже так-

товної та толерантної внутрішньої політики, щоб таким чином паралізувати комуністичні впливи. Понадто робив він спроби порозуміння зі сусідами в справі тої спільної комуністичної небезпеки. До певної міри ці спроби мали свій успіх.

Не заснув і комінтерн. Він приєднав до себе для цієї мети Радіча і його партію (хоч і не всю). З хвилиною придбання Радіча справа революційної пропаганди набрала поважнішого значіння. Радіч дуже популярний серед хорватського, а тепер і взагалі серед всього югославянського селянства. Він має чималі дані на позитивні наслідки. Отже праця йде вже в Болгарії і Югославії, в Альбнії кипить далі, в Греції також останніми часами стала дуже добрим тереном для революційної пропаганди комінтерна. Радянське посольство в Афинах стало експозитурою пропаганди на Балканах. На Альбанію можна рахувати все. В Румунії проголошено військовий стан, хоча офіційні комуністи твердять, що його проголошено у прикордонній смузі в Бесарабії. Неофіційні відомости розтягають його чомусь на всю Румунію. Ця остання найвірніша. Румунія мілітарно знищена букарештінським вибухом. Ген. Авереску загрожував фашистським переворотом, якого занедав на прохання короля. Та сильнішою за фашистський рух видається законспірована комуністична організація. Над комуністами в Румунії страшно знущайються і це саме їх скріплює.

В Югославії тепер повіяло иншим духом. Там починають нібито хорувати на толеранцію, при допомозі якої думають боротися з причинним ворогом. Про це свідчила би і заініційована недавно чистка всіх урядів і установ від російського, переважно чорносотенного емігрантського елементу, що розтаборився на добре. Реакційна політика Пасіча давно збанкрутувала і теперішня його димісія, пята чи шеста з черги, буде мабуть останньою.

Все це неясне і непевне положення на Балканах почали дуже інтензивно використовувати для себе комуністи з III. московського інтернаціоналу. На ударні пункти намітили собі Болгарію та Югославію та влучають у них. Хто зна, чи чим разом їхні надії не виправдаються і чи не стане Балкан джерелом нової, в даному випадку комуністичної революційної заверюхи, що може знову захитати теперішню слабку рівновагу Європи. В. М.

Досвіди одної влади.

Нова фаза фашизму.

Зацікавлення, з яким стежить європейська преса і визначні політики за внутрішніми подіями в Італії, є чимсь більше як звичайною цікавістю. Італійський фашизм постає масу матеріалу для орієнтації у двох головних політичних державних течіях, які пронизують нині суспільне життя майже всіх європейських народів.

Остання боротьба Муссоліні з опозицією є старою антигезою між

демократією і авторитетом, між формою влади, в якій доходить до голосу якнайбільша кількість рівних громадян, і владою меншости яка вважає доцільним накладати свою волю загалові всіма можливими засобами. Пригляньмося спершу подіям. Скандаль з убивством Матеотті поставив руба питання: чи Муссоліні і фашизм удержаться та як довго? Нині вже можна відповісти на це питання менше-

більше, якщо обмежитись до найближчої майбутності.

Муссоліні поки що не паде і фашизм не скінчив ще своєї ролі. Одинокий сумнівний пункт це питання, чи провідник фашизму може послідовно проочистити свій рух з елементів, які наблизили йому стільки лиха. Одним з найважливіших висновків, які можна зробити з приводу вбивства Матеоті є не корупція фашизму, а незвичайне знесення опозиції.

Ці слабощі є природні. Людина без зброї не може вступити у бій з людиною озброєною. Італійська опозиція є не лише позбавлена засобів боротьби, але й сама роздвоєна. Фашизм черпає свою силу зі старої традиції непохитного авторитету римської держави. Цей авторитет ще змінюється вічно живим прикладом непохитного папського престолу в Римі. Таким робом в Італії існують не лише три політичні партії: народні консерватисти, ліберали та соціалісти. Над ними всіма немов би знімається ще четверта: партія правниці, яка заявляє про свої виняткові права до влади, патріотизму та об'єднання всіх державних сил.

Три інші згадані партії могли би без труднощів скинути цю четверту, яка захопила владу. Але взяти керму у свої руки не могли би з огляду на основні ріжниці у своїх світогляді та інтересах. Кожна зі згаданих партій є ще сама в собі об'єднана фракціями та групами. Вбивство Матеоті зєднало їх усіх у ненависті до фашизму, але це почуття не в силі вивести з них однолітнього фронту в усіх інших питаннях. Нагадується союз різних держав проти Німеччини в останній війні. Коли війна скінчилась — старі непорозуміння виринули між ними.

Італійська опозиція домагатиметься нового переведення виборів. Але коли її партії стануть до них — розбіжність поглядів почне їх роз'єднувати. „Популярні“ і соціал-демократи є сильно прив'язані до системи пропорціонального представництва в парламенті; ліберали і соціалісти волять повернутися до т. зв. англійської системи, ненормальної. Головне обвинувачення проти фашизму є в тому, що він вийшов з виборів переможцем за-

Безсилля Союму.

Промова посла Павла Васильчука з Українського Союмового Клубу виголошена в справі уповноважень для уряду.

(Докічення).

„Побічні впливи“ у Союмі.

Мої панове! вже нераз казали тут про те, а сам п. Грабський більше всіх, — що його уряд це уряд безсторонній, понадпартійний і що він не входить у ті комбінації, які виривають у союмі з дня на день. Вчора, по промові пос. Пукка, він навіть заявив про це з деякою погордою. Я мав таке враження. Однак, чи уряд, виставляючи принцип польської володіння більшістю, є безсторонній, чи він не є одним з тих, що силкуються на цій самій підставі витворити собі у союмі більшість? А що воно так — доказом цього звістки з останніх днів про наміри прем'єра: втягнути до уряду двох Станіславів. (Голос у центрі: *Бракує там Павла*. Інший голос: *Павло мусів би спершу перекинутись у Савла*).

В останніх політичних комбінаціях щодо реконструкції кабінету

вдяки „законним“ ошукам і насильному залучуванню виборців. Якщо опозиція мала би успіх — проти неї звернули би ці самі аргументи. Але як може погодитись ліберал Амендоля з „популярним“ Гронкі, а соціаліст Тураті зі соціал-демократом Дука Кольонна ді Цезаро?

Опозиція має велику силу в межах поборювання Муссоліні. Вона каже: — ніхто не вірить у безпосередню співучасть Муссоліні у вбивстві Матеоті. Але всім відомо, що зустрічаються щоденно з головними посередниками винуватцями, Цезаром Россі, Фінці та Де Бонно, він знав і давав свою згоду на методи насильства. А проте його минуле, його численні промови та статті і книжка про Макіявелля дають аж надто багато нагоди, щоб довести йому його божественну політику. Річ лише в тому, чи можна прийняти три неймовірні преміси: чи опозиція може зєднатись, чи може виставити позитивну суспільну програму і чи зможе з успіхом її перевести. М. Р.

скривається і виходить наверх політична тенденція уряду Грабського. Для нас зовсім байдуже, чи в уряді Грабського сидітиме з правої руки один Станіслав, а з лівої — другий. На нашу гадку вони: нічим не направляють ситуації, хіба, що один з них схоче поділити долю одного з селянських провідників. На протязі двох літ сойм показав, що не є господарем політичної ситуації в Польщі. На нього впливають, а навіть шахують його комбінації побічні чинники. Тому не диво, що не вважаючи на всю критику уряду Грабського і незвичайне невдоволення широкими верствами цим урядом, цей уряд держиться і ще якийсь час продержиться, доки панове проводирі не розділять між себе роль та тек. Тому, що в нас рішає не сойм, а панове проводирі, праві масони, рішають на своїх конвентах.

Етипа двох правд.

Без вагання стверджую, що сойм не показав себе на відповідному рівні, якого домагаються його станишники в державі, його права і його виборці. Сойм відбився від виборців і тягнеться у хвості політичних настроїв, які панують між широкими масами. Сойм базикає про дрібнички, а на поладнання основних питань не має ні часу ні здібности.

Беручи на увагу, що на протязі двох останніх літ зайшли поважні зміни у взаєминах політичних сил на міжнародній арені, а також те, що освіднення суспільна, політичне та національне зросло у Польщі сильно, можна сміло сказати, що сойм мусить розійтись. (П. Гдик: *На какаці?*) Ні, пане віцемаршалку, не на какаці. Якщо ви добре прислухаєтесь до своїх виборців, то вони вам скажуть: Сойм треба розв'язати. Знаю дуже добре, що це панам не до вигоди. Багато з панів хотіло би тут сидіти вічно. (Голос: *А ви?*) Я поставив на бюджетовій комісії внесок на вотум недовіри для уряду п. Грабського і на счеркнення статті щодо уповноважень. Треба призна-

ти, що я одержав лише три голоси, отже я був у великій меншості. Стверджую, що мав рацію п. Осейкий, коли казав, що станишники П. П. С. і „Визволення“ в останній час змінилось. Кажу це не лише тому, що я є прихильником чесної політичної боротьби. Гадую, що те, що кажемо на вічу перед збором, обов'язує партію або політичний союз у союмі, і що не можна мати двох правд: одну для виборців, для юрби, для демагогії, а другу для соймових комбінацій.

Посли, яким добре у союмі.

А проте без огляду на те, що дві соймові партії приєднались до нашого станішника (Веселість. Голос: *Які?*) гадаю, що в соймових кулоарах давно вже вирішено програму законів, які мають пройти і знаю дуже добре, що закон про уповноваження знайде тут велику більшість у союмі, отже мій внесок про счеркнення статті І. зі згаданого закону безумовно не перейде. Однак для форми, прошу високу палату ухвалити цей внесок. (Веселість).

А коли мій внесок не знайде більшості, тоді сойм сам видасть собі свідоцтво (Голос: *Фатальне*) політичної смерті в очах виборців та широких мас народу. Ось чому на випадок, коли мій перший внесок відкинуть, я оголошую новий такий зміст: „Згідно з §. 26. конституційної устави з дн. 17. марта 1921. сойм розв'язується“ (веселість). Ви, панове, смієтесь — видно, що вам не хочеться виходити з цього сойму. (Пос. Хруцький: *Ми прийдемо сюди в значно більшому числі!*)

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проп. податок на „Рідну Школу“, добає дехто в недостатній екакутивні. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа понюшка.

БОЛ. ДОРОШЕНКО.

Нові досліді над Шевченком.

(Шевченківський Збірник Т. І. Вид. Сорабхона, Київ, 1924).

(Докічення).

Це поки що — поруч з відомою книжкою д-ра В. Шурата „Шевченко й Поляки“ — перші серйозні студії про оточення поета. Але вони вже дають нам змогу сконстатувати як факт, що „Шевченко був цілком у курсі ідеологічних шукань сучасної йому російської й польської інтелігенції, прекрасно орієнтувався в сіжучій журналістиці й літературних новинах і на цій твердій базі будував свій світогляд“ (Дорошенко, ст. 43). „Отже — повторимо знову справеливі слова згаданого автора — треба остаточно поховати українофільську легенду про небесно-романтичний інтуїтивізм Шевченкової творчості“.

Заялозена, дурна й несмачна легенда про Шевченкову неосвіченість таким чином нарешті трагить всяку основу*).

*) До речі, варто би вислідити походження легенди про „чужизну“ Шевченка й його „Кобзаря“. Дорошенко лише побіжно торкається цієї справи. Тієї ширше спинився я над нею у своїй статті „Шевченкова освіта“, поміщеній цього року в „Ділі“. Тут хочу ще додати до висловлених у ній міркувань. А саме, не слід забувати що тодішня наша інтелігенція була захоплена природою. Для неї Шевченко був втіленням і народолюбного ідеалу. Слова Костомарова про Шевченкову поезію, що Шевченко виспівує

Добивають її й новітні студії над формою Шевченкового „Кобзаря“. Колиш, як ще панувала згадана легенда, коли Шевченка одні згідно, другі з пієтизмом трактували як великого... „мужика“, можна було нераз почути про бідність та одноманітність Шевченкової рими, про недбалість та невіглаженість його вірша, то що. Деякі з молодших наших поетів хотіли вже об'явити Шевченка перейденою стадією, а тимчасом нові студії відкривають у „Кобзаря“ таку віртуозність форми, якої ще довго треба вчитися молодим, хоч як ні далеко пішли вони наперед на цім шляху.

Словом, нові студії відкривають нам новий високий і благородний образ великого поета. З поза заялозених, банальних, вицвілих портретів українофільського „батька-Тараса“, мало не просто „дядька“, встає перед нами живе й одухотворене обличчя поета-мислителя, поета-творця. Портрет людини живої, а не суздальська мазанина україно-

п так, як би це зробив сам природ. Були в устах історика великою похвалою для „Кобзаря“. З того погляду оцінював Шевченка й Куліш, що проповідував тоді, за довго випереджуючи Л. Толстого, „спрошення“, я-е осноувалося на рсманітично-славінофільській ідеалізації народнього духа, його вишности і чистоти, яке бачило в „мужичку“ втілення всіх чеснот. Марку культури „неспохитності“ Шевченка, ergo й вишности його над поетом-інтелігентом, утворила саме ця ідеалізація. Але згодом старий погляд утратив задержку в собі і став по сьому цілком іншим, який сприяв й згадав мені князя жоржжечка паня і ворожа українств російська ліберальна критика.

фільм або позбавлений реальності канонізований образ народницького святого!

Розвідка Яквбського є палишим тягом його студії над Шевченковим стилем, започаткованих у „Збірнику“ 1921 р. Тут спиняється автор спеціально над поезією „Мені однаково“, даючи докладну студію цього, як він каже, „ліричного шедевра“, — її метру, ритму, інструментовки й взагалі мистецького стилю.

Д. Загул натомість розглядає риму взагалі, її структуру й форми. Автор готує ширшу працю на тему Шевченкового вірша, але вже й у цій короткій нарисі стверджує з повною очевидністю, що Шевченкову риму ніяк не можна назвати примітивною й недбалою.

Ширшу статтю молодого поетки Домніки Дуларь можна вважати репанді-ом до згаданих вище студій над Шевченковим стилем. Авторка не ставить собі ширшої мети, обмежуючись вузшим завданням: дати аналіз порівнянь у „Кобзарі“ як окремого стилістичного прийому, в вузькому розумінні, не розв'язуючи питання про відношення цього прийому до інших. Праця має описовий характер. Вартість її у вичерпанні відповідного матеріалу.

Самоненко теж, не мудрствуючи лукаво, дає нам спеціальну студію над образом „зорі вечірньої“ у Шевченка.

Оце бачоб усе, що дає ново-о видання „Сарабхона“. Стаття Ефремова має властивий цьому авторові публіцистичний характер, а ачал. Любода повторює коротко

уже знані річи про вагання Шевченка між українською й російською формою.

Треба побажати, щоби в дальших томах „Шевченківського Збірника“ звернено особливу увагу на студії його часу. Як важке це, доводити нема що. А тимчасом є ряд питань, на які досі чомусь ніхто не звернув уваги. Напр. Шевченко вчився в Академії Мистецтв, а досі ніхто не опублікував спису професорів, що викладали за його перебування в ній. А хіба виказних викладів не докинув би нам зайвого промінчика на знання поета? Далі, як важко студіювати літературу й пресу того часу в зв'язку з Шевченкознавством, показує хочби увага М. Новицького про переплетчу „Живописної України“ — Живопису Росії (див. рецензію Новицького на розвідку д-ра Шурата „Шевченко й Поляки“ в Записках істор.-філол. відділу Української Акад. Наук, т. II—III). Таких питань очевидно може бути й більше.

Вкінці слід спинитися на мистецькій стороні видання. Вона представляється дуже гарно. Редактор цієї частини Ол. Гер — він доглядає за артистичною частиною й Збірника 1921 р. — доложив усіх зусиль, щоби „Шевченківський Збірник“ і тут був на висоті свого завдання: портретами Шевченка, малюнком його „Касарня в Орській фортеці“ й кількадесятьма підком незнаними досі оригінальними ілюстраціями до „Кобзаря“ сучасників і приятелів поета Михайла Башилова (1821—1870) і гр. Якова де Бадьмена

Репресії проти УСДР.

Поліційна самоволя.

Здавалося, що після звільнення членів Головної Управи У. С. Д. П. Калитинського і тов. влада дозволить на реактивування легальної праці української соціалдемократичної партії. Слідство проти них задля нестачі конкретних закидів прокуратура припинила, а тим самим впавав головний заміт, на основі якого весною цього року партію ліквідовано і закрито всі партійні установи в цілому краю. Однак так тільки здавалося.

Всі заходи та стагнація, щоб відновити життя партії, влада далі ігнорує. Прохання на видавання якихнебудь, навіть неополітичних часописів, відкидає без вказання причин. Мовляв, йдіть до суду і якщо звідтіля одержите посвідку від слідчого судді апробативного характеру, то ми нічого проти видавання не будемо мати. А в суді або слідчого судді немає, або відсилають людей на поліцію як до компетентної в цих справах влади. І ця гра у піжмурки тягнеться вже більше місяця. На відкриття робітничих льокалів також поліція не хоче дати дозволу і вони далі стоять опечатані семи печатами, а в них нищиться майно партії.

В останніх днях є ми свідками нечуваної поведінки поліційних інспекторів супроти і так званих польових віч. Хоча кожний посол не є зв'язаний ніякими законними обмеженнями і може, коли тільки захоче, скликати посольське віче для зложення звіту зі своєї діяльності, то тут поліція впала на своєрідну дею. Віча, що правда, не може захищати і тому взялася на підступ.

На день 29. ц. м. задумали посли з клубу У. С. Д. П. Войтук і Приступа уладити таке віче у Львові. Салю нанято в Народному Домі, розліплено крім цього оповістки і все здавалося піде в порядку. Однак в останній момент аранжери віча одержали від управи Народного Дому письмове повідомлення, що салі не можуть дати вертають зложені гроші за наєм, і то наслідком задуманої направи (?). Причина на ділі інша. Поліція, коли довідалася про віче, враз зажадала від управи цієї інституції відмови під яким небудь

ВІДКРИТТЯ КАВАРНІ І РЕСТАВРАЦІЇ
РЕПУБЛІКА

Салі стильово відновлені. Казковий ком-
форт. БУФЕТ І КУХНЯ під управою фа-
хових сил. Багатий вибір краєвих і за-
галинських денників. — Для ужитку
гостей ТЕЛЕФОН ч. 411. — Львівська від-
32 читачий до літньої ночі. 2-2

виглядом, а на випадок непослуху загрожала зачиненням салі. Прихильники Ліскованського, розуміється, і без цього згодилися на жадання поліції і видавали таку хитру штуку як направа салі.

Щось подібного трапилось і в Бориславі. Там знову справоздавче віче цих самих послів мало відбутися в минулу неділю. Все також було приготоване. Посли Войтук і Приступа приїжджають на двірці, але тут їх зразу переловлюють і кличуть до поліційного комісаріату, де урядуючий надкомісар поліції в категоричній формі заявив, що за ніяку ціну не допустить до віча і має досить війська і поліції, щоб зберегти порядок. Всі протести збув він мовчанкою. Щоби не доводити до ексцесів, послі приневолені були віча зректися. А на площі в той час ждали тисячі маси і треба було тільки малої причини, щоб в Бориславі повторилися заболотівські випадки. З усіх сторін неслися оклики обурення. «Вже рік не чули ми українського слова» — кричали озлоблені робітники, і тільки під напором поліції, яка густою лавою оточила площу, подалися додому.

Не обійшлося і без арештовань. Кільканадцять осіб опинилося в тюрмі, без подання їм причини арештування, ще в неділю рано, значить перед вічем. Одного робітника поліція забрала від стола, коли разом з послами засів до обіду. На інтервенцію послів відповіли на поліції, що за ним уже довго шукали і що він має якісь прогріхи на душі. Але які, послі так і не довідалися.

(1813—1845). Ілюстрації ці (малюнки, ініціали, заставки й кінцівки) взяті з дуже рідкого рукопису „Кобзаря“, переписаного латинкою в 1844 р. („Wirszy T. Szewczenka“). Рукопис цей відобрали у поета жандарми підчас арешту Кирило-Методіївців 1847 р. Довго лежав він у сховках гайної політичної поліції в Петербурзі і аж Велика Револуція 1917 р. вивела його на світ божий. Тепер він знаходиться в Українській Академії Наук у Києві і в цілому має увійти в підготовлюваний Академією повний збірник літературних і мalarських творів Шевченка. Всіх ілюстрацій в рукописі 84, з них до обговорюваного видання взято 31, в тім десяток більших, решта дрібні. Без сумніву для нас найцікавіші між ними незнані досі портрети Шевченка: більший пера Башилова і два менші образки, де поет представлений посеред своїх героїв — один Бальмена, а другий Башилова. Ці портрети значно різняться від загально знаного типу іконографії Шевченка. Нагадують вони автопортрет його в листі до брата Микити з р. 1840-ого (теж репродукований у Зб. рикну).

Вкінці книги містять Ол. Гер „Уваги до малюнків“, в котрих подає відомості про обох ілюстраторів, зрештою досить скупи. Але досі ми про них і того не знали. До цих відомостей я додав би ще одну. А саме, в 2-ім томі знаного передвоєнного видання „Велика Реформа“ (Москва, 1911, вид. І. Сигіна) поміщено чотири рисунки гр. де Бальмена („Баль з початку XIX з.“).

До речі згадаю, що фотографічні знімки усіх 84 ілюстрацій лежать і досі без руху — ось уже 7-ий рік — у Науковім Товаристві ім. Шевченка, котре закупило їх ще в 1918 р. від п. А. Ваньчури, східногалицького Поляка, вивезеного в часі російської окупації до Казані. В часі революції рукопис з Петербургу помандрував теж до Казані, де перебував цей закладник, і опинився у проф. Петровського. П. Ваньчура, побачивши рукопис і зрозумівши його вагу, зробив докладний його опис і відфотографував усі образки. Вертаючи в 1918 р. з заслання, взяв із собою, щоби перепродати тут якійсь українській інституції.

З цього метою заніс їх до Бібліотеки Наукового Товариства ім. Шевченка, а я оглянувши їх, зараз почав намовляти видлових закупити. І хоч з початку декому з них цей інтерес видався за дорогий, усеж таки дорожочіну збірку набуто. Але на жаль, випустивши в останнім часі цілу купу далеких від життя і мало цікавих із всеукраїнського погляду матеріалів і праць, Товариство чомусь не спромоглося само на видання альбому Бальмена й Башилова, не зважаючи на його першорядне історичне значіння, й відступило його берлінському видавництву „Ратай“. Тимчасом і тут справа загальмувалася, — правда вже з незалежних від видавництва причин — і вкінці Київ вирвав у Львова пальму першинства.

Haben sua fata libelli!

ГОТЕЛЬ: „НАРОДНА
ГОСТИНИЦЯ“.
Відбудеться 18 1924.
ЩО-ДНЯ
КОНЦЕРТ
сальвової оркестри під батуюю
славнозвісного віртуоза
ЛЕОПОЛЬДА ШТРИКСА.

Дрібні вістки.

Льондонська конференція поступово успішно вперед. Ерріо схильний погодитися на негайну евакуацію Рури.

Австралійський парламент прийняв закон, яким впроваджується в життя виборчий примус. Невиконання виборчого обов'язку каратиметься грошовою карою.

Уряд СРСР закупив у Парижі через своїх фінансових агентів велику кількість акцій російсько-азійського банку. Метою закупки є здобуття рішучого голосу в банку, а в слід за цим у китайському залізничному Товаристві.

Форд найбільший американський фабрикант автомобілів відмовився від участі у фінансуванні німецької позички.

На жінку Юреневу большевицького посла, що проїжджала авто, напали невідомі люди на передмісті Риму і зажадали знаття большевицького прапору. Італійське міністерство закордонних справ перепросило посла і арештувало злочинців.

Магатма Ганді славний національний герой Індії приїжджає до Вацену у Тиролі, на лічення.

Відгуки дня.

Замах на... мене.

Сьогоднішнє літє якесь несамовите. Рамісць того, щоб розіхатися по лісах та дебрах на відпочинок і т. п. заняття, люде промишляють невпинно над замахами і нападами. Кладуть бомби в околиці порохівен, стріляють до сторожів і роблять замах на високопоставлені особи.

Я не маю порохів (хіба брати під увагу попохи в хаті!), ні високопоставлені особи, тому і в гаду мені не йшло, щоби стрітяться перед яким небудь агентам. Хтож — думаю — піврється на смірного раба божого, коли я ні політик, ні нач. редактор, ні властитель Світязя чи Зелемаяки.

А однак колись то мало не пожив смерті. І то від кого? І... Таки від свого земляка, тільки що з иншого поля. Коротко сказавши, одна симпатична пані хотіла мені видрapati очі. Правда, очі в мене не є всім, але все таки шкода.

Ця пані належить до Ліги Мира і Свободи і не знаю, що думати про це. Тяжко припускати, щоб Ліга Мира упрямувала на мене замах. Але... факт остане фактом: замах був і я мушу не подати до загального відома, тим більше, що та, китра на мене „замахувалася“, виїхала на відпочинок у Косівчину.

Сцена відбувалася в ред. „Діла“. До мене приступила згадана вище молодичка і кризь затиснені зуби зашебетала:

— Ви добродію нападаєте на жінок!... Я пополотнів... Маю пару грішків з тої матерії, але нападаю як бандит на жінок, не лежати у моїм характері.

— Як то, пані?! — питаю. На кого я напад? Ви певно думаєте про панну Н.!? — Про ніяку панну Н. не думаю; Ви

нападаєте на все українське жіноцтво!

— Пані! Кажу. Я чоловік слабосилий, де мені до того. Може ви мене взяли за кого другого: може за інженера Бабая, може за Льоно або Шимка?...

— Добродію, я не прийшла тут на жарти! Що ви випиєте, в „Новім Часі“?!

— В Новім Часі?!. Я... я... писав останніми часами про годівлю гусок, але не думаю...

— Не робіться тамоватим! перебиває мені в'їдливо молодичка. — Не про гуски мені хочеться, а про дві жінки, які стали пасторами в Англії. Як ви сміли давати цій жінці такий жахливий заголовок: „Ще то за бракувачка!“. Що то має значити?!

Останні слова вона сказала мелодійним голосом Загарса, жемі він як Отелло забивався лусити мазу Рубчаківну.

З мені похололо за ший, але я ще не давав са гитарку.

— Пані Добродію! Я, як чоловік, є здешнеювані противником целібату. Правда, я сам жонатий і знаю, що значать мати зв'язані руки, а не мати зав'язаних очей, але подумайте: до чого то дійшлоб, якби жінки були священиками?!. „Мамки духовні“ (протиставлення до „отців духовних“) певно висвячувалися в целібаті. За когось тоді повиходять наші хлопці?!

— А який візьміть такий випадок, що парохом є жінка-целібс, а її сотрудником жонатий?!. То бу...

Тут я віврив і дуже добре зробив. За час моєї промови шановна пані присунулась так близько до мене, що тільки рукою і драпай.

Ситуація стала грізною. З одного боку бюрок, з другого піч а проти мене роздратована прихильниця мира і свободи.

В тім скрутнім положенні я на шість знайомих капітальний вихід.

— Пані! скрикнув я. Ви були на останній програмі в кіно „Lew“?!

— Ні! або що?!

— Знаменита, розкішна, захоплююча! Подумайте: „Весільні ночі пана Ляндри“!

— Ох! То мусить бути цікаве?

— Слово чести даю (між иншим: я брехав), то просто нечуване!.. як... хочете можемо піти нині.

— Добре! А в котрій?

— Будете в 5 год. в Централі.

При останньому слесі я захопив зручним маневром свій капелюх, боком виступив до дверей.

— Видайте, але я маю на місті дуже важну справу...

— Прощу, прошу! Казнула в мою сторону усміхнена пані.

Вже з другої кімнати я почув, як вона говорила до нач. редактора:

„Той Галактіон є страшно симпатичний хлопчисько...“

Галактіон Чинка.

Біржа.
Гроші.

Амер. дол. 52¹/₂—52²/₂; канад. дол. 49⁴/₄—49⁵/₄; Чеськ. кор. 0¹⁵/₂—0¹⁵/₂; Лей 0⁰²/₂—0⁰²/₂; франк. франк 0²⁸/₂—0²⁹/₂; Швайц. франк 0⁹¹/₂—92; Англ. фунт. 22³⁰/₂—22⁵⁰/₂.

Золото. 20 кор. 21⁷⁰/₂—22⁰⁰/₂; 20 франк. 20⁷⁰/₂—20⁸⁰/₂; 20 марк. 24⁰⁰/₂—24¹⁰/₂; 10 руб. 26⁰⁰/₂—26¹⁰/₂.

Срібло. Австр. кор. 0⁴¹/₂—0⁴¹/₂; 5 австр. кор. 2⁰⁵/₂—2⁰⁸/₂; Фльорени 1⁰⁴/₂—1⁰⁵/₂; Рубл. 1⁷²/₂—1⁷⁵/₂; Рубель дрібним сріблом 0⁶⁷/₂—0⁶⁸/₂.

Збіжжя.

Пшениця краєва 73⁷⁴/₂ з 1913 р. від 20 до 21, жито галицьке 68⁶⁹/₂ з 1923 р. від 11⁵⁰/₂ до 12, жито галицьке 65⁶⁶/₂ від 11 до 11⁵⁰/₂, ячмінь галицький броварняний від 10⁵⁰/₂ до 11⁰⁰/₂, ячмінь галицький пашний від 9²⁵/₂ до 9⁷⁵/₂, овес галицький 44⁴⁵/₂ з 1923 р. від 11⁵⁰/₂ до 12⁵⁰/₂.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Загальний страйк на Горішньому Шлеську.

31. липня о год. 6 рано на рішення професійних спілок розпочинається на цілім Горішньому Шлеську загальний страйк.

Ситуація погіршилася завдяки неуступливості промисловців і небезпеки льокавту з їх боку.

За те рішучий страйк на Поморі ліквідований. Робітники стали на роботу під умовою, що професійні спілки здобудуть для них поправу їх становища легальним шляхом.

З львівського бруну.
Геровсьняда.

У віторок 29. ц. м. на Личаківській вулиці повстало велике збіговище. Два поліційнти зловили... Геровського! Явився як зпід землі і комісар і приказав закувати „Геровського“

в кайданки, щоби не втік та відставити до комісаріату.

Зловлений не стріляв до поліційнтів, а тільки протестував та легітимувався, що він не Геровський — нічого не помогло. Помандрував до поліції, де повставлено його перед обличчя всевладного комісара п. Кайдана.

П. Кайдан пізнав у приведенному замість Геровського — директора Земельного Банку Гіпотечного п. Рожанського.

Того самого дня також на Личаківі арештовано ще одного „Геровського“. Поліційанти з револьверами в руках закричали: „Руки вгору!“, опісля закули його в кайданки та відставили до п. Кайдана. І той Геровський показався фальшивим, бо п. Кайдан ствердив, що це урядник банку Дробаха.

Випадків таких „помилко“ від кількох днів є дуже багато, тільки щочони не доходить до цілого загалу.

НОВИНКИ.

— Наш гумор не подобається панові цензорів, який вчора знову сковіскував половину малого фейлстону, де скромний автор не мав ніяких „небезпечних“ тенденцій.

— Австрійський тютюн продають не тільки в Львові, без митової оплати. Його привозять або контрабандою або фабрикують на місці. Скарбова плада мала у суботу та неділю працю та збаву, шукаючи за ним по ротелях та будках.

— Вже є фальшиві гроші між виданими 50-сотниковими монетами. Фальшиві гроші є роблені з цинку, з домішкою олова, мають вигляд срібляво-жовтий і не так добре виконані як справжні. Ці гроші не можна розпізнати по цупкості боках і таким чином. Є ще інший тип фальшивих монет, без бітси, трохи темні. У Варшаві появляється уже фальшиві 5-золоті.

— З всесвітнього спорту. При загальній класифікації олімпійських змагань у Парижі перше місце одержали Зедивені Церкани, друге Франція, третє Швеція, четверте Англія, п'яте Фінляндія, Польща двадцятьшесте, а ми ще менше, бо нас там не було.

— Конгрес правників міжнародний, починає свої наради у Штотгольмі 7-го і тріатиме до 13. вересня.

— Світовий союз шахістів з осідком в Швайцарії оснований тепер у Парижі, підчас Олімпіади.

— Острів на Азовським морі, який постав у наслідок землетрусу, називатиметься Ленін. Назва „Ленін“ для аувканичного острова на морі — краша, більше символічна, ніж для міста Петроград.

— Найменша нинішня на світі нахидка у Лондоні. Вона має 4'5 см. довжину і 3 см. ширину; це поєднаний англійського тисемника Джон Вівра з р. 1610. Цю книжечку на лічильні в Лондоні купив відомий бібліофіл з Філадельфії д-р Розенбах.

— Погода. Липень дозволяє собі надто часто на „prima aprilis“. Го днях саєки нараз приходять дощі і зовсім не літня температура з 12 степенями. Літники, які саме тепер вибираються на село, стають на середині дощової вулиці з парасолею і поринають у задуму. Ті, що мусять сидіти по бюрах і прити у гарячі дні, витують дощ з ласкавою усмішкою, яка викривлюється у них щойно по бюрі, коли їм хотілиби використуватися проходом від блакитним небом.

— „Король озер“. В околицях Браїли знаходиться славний провідник бандитів Терент, якого не може вхопити румунська жандармерія. Його налади зростають настільки, що до акції в його вишуканні притягували і військо. Про Терента косяляють уже легенди і нарід зве його „королем озер“, бо він сиривається над озерами. За схоплення його визначено нагороду 200,000 лей.

— Неповний чоловічок повнівся в нашім городі. Невисокого росту, зі зросталими бровами і провокаторським поглядом. Представляється звич. як купець або щось подібного і проситься на ніч. Завісний розмову, старається випитати про відносини в хаті, а спеціально інтересується мушкетерами. Імовірно буде це один з тих, що пролізатимуть вужем у вашу душу, а потім проведуть вас до криміналу.

— Літаюча поліція. У Нью-Йорку заведено роздільну поліційну службу. 16 вероплянів кружляє весь час над містом, пбачки про лад і стежучи за кораблями, чи не везуть контрабанди.

— Лічення сліпих. Радянські часописи подають звістку про славного лєнінградського професора Кана, який по дозголітніх досвідках найшов способи вилчувати сліпих, майже у всіх випадках. При державній підмозі він веде окремий шпиталь, де користуються ріжними методами лічення. Атрофію зорового нерву лічить він полученням курацією теплом, електричністю і радіоактивними хвилями. Одним з найтращих здобутків його праці є вставлення пв-штучного ока. Йому вдалось вилчати і численних випадках трахому. Він уміє заступати хоробливу частину ока масою з целюлоїда і таким ребом впливати на його оздоровлення.

— Відбудова Франції. Відбудова на зруйнованих французьких територіях іде швидко вперед. З 3 мільонів гектарів звалищеної війною ліщилося знищених ще 55,000 гектарів. З 745,000 знищених домів відбудовано вже 598,000, з 22,900 фабрик направлено 20,500. Промислове населення, яке в серпні 1914 р. числило 40 мільонів, нині ривняється 4'2 мільонів. Головно завдяки зростові прирзжжж.

— Байрон і Пантеон. Національним Пантеоном англійських найбільше заслужених людей — „безсмертних“ є Вестмінстерський собор. З нагоди сотих роковин смерті Байрона Англія рішила цього року читання про потребу вмурування пам'яткової таблиці в його честь у згаданім соборі. Останніми днями на перелоні до вионання цього проекту, за яким була вся англійська преса та опінія — став єпископ айоль, який стоїть на чолі вестмінстерського собору. Він написав статтю, в якій саяив ось-що: „Байрон завдяки своїйму згно неморальному життю і легководним іршам мав славу неморального. Вестмінстерський собор є збудований на славу суса Христа. Людина, яка нарушила за-

кони нашого Господа, не може бути тут звеличана. Геній Байрона можна звеличати на вулиці, на публічних місці, навіть в університеті, але не в церкві. Правда, що у Вестмінстері спочивають ще й інші індивідуальності, які вели неморальне життя але мені дуже прикро, що XVIII. в. стоєв так низько, що зробив там для них місце“. І Байрон не вийде до Вестмінстеру.

— Нові погляди на расу звірят можуть виринути у звязку з новими дослідками підєського проф. Фогельча. Він запевняє, що йому вдалось на підставі аналізи крові означити зовсім новою методою різемини посвоячення між звірятами.

— Історична нелія. Вязнична келія у Терезієнштаті, в якій сидів убійник архидияз Франца Фердинанда — Гаврило Принцип, є на завісді зачинена. Хоча твердця цього міста є надалі у вжитку, згадану келію зачинили як пам'ятку.

— 2000 журналістів приїжджає до Лондону з Америки на журналістичний конгрес, організований наслідником англ. престолоа. В переїзді вони задержаться у Парижі, де офіційно буде їх витати президент республіки.

— Чемпіон Карпентіє програв у Нью-Йорку проти Американця Таннея. Тепер Французам буде вже важше вдержати славу свого героя боксу, як це вони зробили по його гершій програній.

— Жертва смертельних промінів. Перший упав жертвою цих промінів сам їх винахідник Гріндел Матіус, який приїхав саме до Нью-Йорку. Він майже осліп на ліве око, а праве щораз слабшає. Його лабораторійним асистентам грозить ця сама небезпека. Чи зможуть його вилчати ще невідомо.

— Гра в карти, яка по війні сильно поширилась в усіх краях, дуже ослабла в краю, де вродилась: у Франції. Перед війною продавали у Франції 3 мільони карт річно, в 1920 о. 2'4 м.л., минулого року 1'5 м.л. У суспільності ослабло також зацікавлення до шахів і до доміна, а вросло в користь спорту. Щодо нас — то статистики не маємо, але покищо не читаємо ніде про участь Українців у міжнародних спортивних змаганнях або шахових. За те кандидатів на міжнародні змагання в карти ми найшли би легко.

— Радіотелеграфічна станція, найбільша на світі, стане в місті Венкувер, у Канаді, заходами товариства Марконі. Кошти її будови обчислюють на два м'ліони доларів. Другу велику станцію вибудують в Монреалі.

— Підводний панцир. Німецька фірма в Кіль винайшла новий панцир для нурців, які можуть працювати у глибині моря на 100 метрів. Це є потрібна глибина у порівнянні з гумовою одежею, в якій сходилили у море нурці до цього часу. У совязний день світло доходить у морі на 140 метрів у глб: шійно поза цією глибиною треба користуватись штучним освітленням на дні моря.

— Сестриниц царя Миколи II. великий князь Андрій одержав з боку лондонського суду опікуна над своїм майном, у наслідок банкрутства. Він прупував гроші у клуби, який сам організував. Його жінка працює як модистка.

Матеріяли до кресових законів.

1. Львівська Кураторія урядує. Кружок УПТ. у Тернополі одержав ось яке писмо:

Starostwo w Tarnopolu. L. 29641/R. Tarnopol, dnia 28/6 1924.

Do Zarządu Stowarzyszenia „Kółko Ukr. Tow. Pedagogicznego w Tarnopolu do rąk p. Harjona Brykowicza w Tarnopolu ul. Mandla 12.

Одноśnie до внієного представлення пречіви decyzji Województwa z 13/11. 1923 L. 10456/пр. zawiadamiam Zarząd Stowarzyszenia „Kółko Ukr. Tow. pedagogicznego w Tarnopolu по myśli reskryptu Województwa z dnia 24/6 1924 L. 608/пр. że Województwo nieznajduje podstawy prawnej do zmiany swej decyzji z dnia 13. listopada 1923 L. 10456/пр., którą nie uwzględnio rekursu wniesionego przez Zarząd Kółka U. P. T. w Tarnopolu przeciw rezolucji Starostwa z dnia 23. września 1923 L. 6458 stwierdzającej, że kursa seminarjalne żeńskie prowadzone przez to Kółko UPT. istnieją nielegalnie ponieważ w myśli postanowieniu ustawy o szkołach prywatnych z dnia 27. czerwca 1850 Dz. pp. Nr. 399 — zakłady prywatne udzielające zbiorową naukę mogą być urządzane za osobnem zezwoleniem władzy politycznej i. instancji.

Równocześnie zawiadamiam Zarząd Kółka UPT. w Tarnopolu, że w r. szkolnym 1924/5 wspomniane kursa seminarjalne bez względu nie istnieć nie mogą, o ile Zarząd Kółka UPT. nie uzyska na ich prowadzenie zezwolenia Ministerstwa Wyznań religijnych i Oświecenia publicznego, ponieważ kursy te nie są jedynie instytucją kulturalno-oświatową, lecz zakładem naukowym, mającym na celu przygotowanie frekwentantów do seminarjalnego egzaminu dojrzałości.

Zgodnie więc z rozporządzeniem Minister-

stwa wyznań religijnych i oświecenia publicznego z dnia 17. maja 1923 Nr. 5737/1 organizowanie kursów przygotowujących do seminarjalnych egzaminów dojrzałości zawsze jest od zezwolenia tego ministerstwa, które skłonne jest udzielać je pod warunkiem:

1) że na kursy te zależnie od czasu trwania nauki na nich będzie przyjmowana młodzież już odpowiednio pod względem naukowym przygotowana, tj. na roczny kurs po ukończeniu szkoły średniej ogólnokształcącej, na kurs 2-letni conajmniej po 6 klasach szkoły średniej ogólnokształcącej;

2) że program nauki na tych kursach nie będzie niższy od programu państwowego kursów nauczycielskich których statut został ogłoszony w Nr. 23 Dz. u. ministerstwa wyznań religijnych i oświecenia publicznego z dnia 25. grudnia 1920;

3) że osoby organizatorów oraz kwalifikacje grona nauczycielskiego będą dawały gwarancję poziomu i właściwej metody nauczania.

Oprócz tych warunków muszą być zachowane przepisy sanitarno-policyjne. — Nad takimi kursami kuratorium rozciąga swoją opiekę, hospituje naukę, przyjmuje sprawozdanie kierownictwa, zatwierdza skład grona, rozdział czynności i t.p. — Frekwentanci takich kursów są dopuszczalni do matury seminarjalnej w charakterze eksternistów w seminarjach państwowych, a jeżeli kurs otrzymał prawo publiczności składają egzamin dojrzałości we własnym zakresie. — zaznacza się przytem, że wspomniany statut państwowych kursów nauczycielskich przewiduje kurs roczny i kurs 2-letni.

Jeżeli zatem wszystkie warunki będą wypełnione, a prócz tego nie znajdą przeszkody ze względu na osoby, mające udzielać naukę na powyższych kursach, władze szkolne nie będą miały podstawy do nieprzychylnego traktowania sprawy.

W takim wypadku zwracam uwagę Kółka Ukraińskiego Towarzystwa Pedagogicznego, że frekwentanci takiego kursu nie nabywają żadnych praw ani uprawnień przysługujących uczniom kursów specjalnych istniejących na zasadzie zezwolenia ministerstwa wyznań religijnych i oświecenia publicznego. — Starosta w. z. MALICKI, m. p.

Прочитаєте і скажете: Яка чємність і прихильність. Зробіть, що наказує закон чи принцип і все буде добре. Але: „Jeżeli zatem wszystkie warunki będą wypełnione, a prócz tego nie znajdą przeszkody ze względu na osoby mające udzielać naukę“...

Одним словом: хочете заснувати семінар, а ви вчителі вчити математики або ботаники, мусите спершу мати не кваліфікації — а свідомство моральності.. від поліції!

II. P. K. P. Dyrekcja Kolei Państwowych w Wilnie Wydział Administracyjny Dział Personalny dnia 22/IV 1924 r. Nr. 23139 pł. Wilno ul. Nowackiego. O d p i s. Poutne. Do wszystkich OR, OD, OM, OT, OZ. odpis ON 1-2-3-4 R. D. M. T. Z. W myśl rozporządzenia Prezesa Dyrekcji podaje się do wiadomości i ścisłego przestrzegania, że pracowników narodowości nie

польской (визнания православного) zatrudnionych na odcinkach położonych na wschód od linii Łuniniec-Wilno i na tej linii, a także na odcinku Wilno-Grodno włącznie i na st. Grajewo, którzy nie zostali objęci zarządzeniem dotyczącym przeniesienia ich na zachód należy pozostawić nadal w dotychczasowych miejscach pracy aż do czasu usunięcia się ich drogą naturalnego odpływu (wymarcia).

Jednocześnie zabrania się kategorycznie przyjmować prawosławnych na powyższych odcinkach czy to nowych kandydatów, czy też w drodze przeniesień z innych miejsc pracy.

Dopuszczalne będą tylko zupełne wykładowe wypadki, na które należy uzyskać każdorazowego zezwolenia na mocy indywidualnych wniosków wnoszonych z dołączeniem uzasadnionych motywów oraz aktów osobistych proponowanego kandydata.

Zarządzenie niniejsze nie dotyczy pracujących fizycznie robotników drogowych, warsztatowych i składów opałow.

Dyrektor Wydziału Cywilnego.

Присилайте силадни на пресовий фонд на ч. 4. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакції не відповідає.

Зміна програми і репертуару в цирку А. Морначного від 16. п. м. Кількість нових, надзвичайних атракцій циркових, на чолі яких вибивається знаменита тресюра котів, псів і мишей. 143 1-1

Дрібні оголошення.

БРАЦТВО Церкви Матірної в Тисмениччї потребує маляр-артиста Українця до малювання копули, евант. цілої церкви. Зголошуватись належить найраніше особисто до Брацтва. 145 1-2

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

Львів вул. Синтуська 17/11.

Пльомбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і злоті після американської системи. Пациєнтів з провісній полагоджуються в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 123 6-10

КАПЕЛЮХИ ФІЛЬЦОВІ
найновішого виробу, в наймоднійших колірах надійшли до салону мод СКЛАДІВ

РУДОЛЬФА НАМВЕЛЬТА, ЛЬВІВ
площа Марійська 8, Нєзимирівська 25, Гоголецька 72 і Краківська 25. 111 8-3

Подяка.

З припорушення Заг. Зборів Кружка У. П. Т. в Комарні 20. 7. 1924 р. складаємо отрим якнайшарійшу подяку українському нар. учительству суд. повіта Комарно і оо. А. Прухницькому з Ляшож завяз. И. Ліщинському з Мяхиша и за щєдрі жертви на Рідну Школу в Комарні, яка своє існування головню жертвенности українського нар. учительства суд. повіта Комарно в шім році завдячує. — За Кружок УПТ. в Комарні: о. Гр. Кліш, голова, О. Утричко, секретар. 145 1-1

КОНКУРС

на управителя 7-класової мішаної школи У. П. Т. в Дрогобичі з платнею 75 при державних поборів і мешканням для нежонатого кандидата з кваліфікаційним іспитом. Подання до 15. серпня п. р. до Головної Управи УПТ. у Львові (Ринок 10). 126 3-3

Ширіть наш часопис!

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРО. МИСЛОВІ проектує, будує — позичку гіпотечну вироблює в банку Гинн. Лев Левинський, архітект-будівничий кондес., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 135 2-6

ПРЕДСТАВНИЦТВО
ГЕНРИКА И. ШИФМАЕНА СИНІ
Львів, Ліндога 6. Телє ф. 1248.

З редакцію відповідає В. Мудрий.

З кружарні Спідки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не авертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краї 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7-50 зл., Німеччині 7-50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Р.
мунія 150 лей, Болгарії 7-50
зл., Австрії 7-50 зл. Зміна
адреси 1 зл.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

За єдність національного фронту.

Не багато відомостей передіста-ється до нас з українських північно-західних земель. Знаємо тільки, що відносини там ще гірші як у нас в Галичині. Друковані у нашому журналі інтерв'ю і промови українських послів і сенаторів малюють нам страшні картини пантєйського пекла, у якому живуть наші земляки на Волині та Поліссі, а ще гірше на нещасній Холмщині та Підляшч. Насильне збирання православних церков на Холмщині, а подекуди і деінде, запряження православя до польського воза при допомозі безхарактерного московського духовенства і ще більше безхарактерної церковної ерарії, польонізація української дітвори через школу, безмежна самоволя адміністрації та поліції, колонізація та осадництво при відсутності якоїнебудь допомоги місцевому українському населенню з боку державних чинників в відбудові, руїна селян надмірними податками і драчами — все це витворює жахливий стан, без порівняння гірший як був за царських часів, а навіть гірший як є за недалекого східного кордоном.

Здавалось би, що спільні терпіння нас, розданих ходом історії, а лінні запряжених у одно спільне ярмо, згуртує і злучить до спільної праці. На жаль, так воно ще не є, хоч не все з нашої вини. Наш віковий противник у власному інтересі береже пильно, щоби галицькі українські організації і товариства не поширили своєї діяльності на північ поза Раву руську і Сокаль. Польська влада відкидала і відкидає всі зміни статутів навіть наших освітніх товариств, що хотіли би поширити свою діяльність поза межі Галичини. Одним словом хотять розділити нас китайським муром.

І саме цей мур треба нам рівняти зі землею. Наш денник заступає усе лінійне поєднання і спільної праці. У місцеві внутрішні відносини ми не втручаємося і не втручаємося. Хочемо тільки, щоби не було розбіжності між нашою працею і працею наших північних земляків, що більше: щоби органічну працю і оборону перед спільним ворогом ведено після одного спільного плану.

У тому напрямі зроблено, на жаль, небагато. Не місце тут вказувати на подробиці причини. Здається, що найбільше завинили тут різниці у вихованні й поглядах нашого громадянства по обох давніх державних кордонах і у деяких інших зовнішніх відносинах. Однак на загал ці різниці не такі великі, щоби творили перепону у спільній організації та спільній праці чи обороні.

Здаємо собі добре справу з того, що нині годі створити одну партію, що обіймала би всіх Українців у Польщі. Існування окремих політичних організацій не є ще ніяким лихом, коли задержується певну льояльність для себе і спільний національний фронт супроти ворога. На жаль, за сокальським кордоном саме під цим оглядом

не все гаразд. Давнійша спільна парламентарна репрезентація розкололася на двоє. Попри старий Український Клуб існує клуб української соціальної демократії. І у самому українському клубі є кілька течій, між ними автономічна, з послом Антоном Васильчуком на чолі, що жадає територіальної автономії всіх українських земель в Польщі з власним соймом, адміністрацією і військом.

Розбиття посольських сил на кілька гуртків, здається, можна би було оминати створенням спільної кооперації всіх гуртків чи клубів у формі окремого об'єднання, де солідарність обов'язувала б тільки у справах національних, а в питаннях соціальних кожний клуб чи гурт міг би мати свободну руку. І це мусить стати завданням нашої тактики у варшавському соймі.

Цю справу підносимо тому, що як бачимо: це розднання і взаємна ворожнеча перенеслися вже з соймового терену на віча і збори та на сторінки місцевої української преси. Поруч існуючого в Холмі від 4 літ тижневика „Наше життя“, що боронить політики українського клубу, появився в Луцьку новий тижневик „Наш стег“ як орган клубу УСДП. І вже на сторінках цих тижневиків появилася взаємна полеміка, а то й взаємні підозріння. Справу винесено рівнож і на публічні віча і взаємні напасти поодиноких послів з різних клубів, нераз може підфарбовані демагогією, вносять безладдя, а то й нехиті у селянські маси, які очевидно мало визнаються на партійних програмах. А все це виходить виключно на користь спільного національного противника.

Приглядаючись здалека цій вічній боротьбі між послами різних клубів. Не добром вона для нас. На словесній кампанії своїх провідників маси народні нічого не виграють. А потребують вони не втомної праці органічної на всіх ділянках свого життя, що так страшенно там занедбане. Робітників народних там дуже мало, а праці багато. Замість сваритися і кидати на себе підозріння та бавитися у легку, дешеву демагогію, ліпше засукати рукави і стати до дійсної організації народних мас, передовсім на культурному і економічному полі, на якому поруч себе і у взаємній гармонії можуть працювати люди з різних політичних таборів.

Усунення, чи хочби обмеження міжпартійної ворожнечі за сокальським кордоном матиме без сумніву корисний вплив і тут, у нас, в Галичині і може бути прикладом для наших політичних керівників вже раз зліквідувати нашу політичну метушню.

С. Б.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперації „Рідна школа“ у Львові, Ринок 10. Уд. 5 зл., одноразове внесове 50 сот. Число уділ. необмежене. Поруна 2-кратна.

Заява.

Уповажнені представники: Української Трудової Партії, Українського Соціалістичного Об'єднання „Селянський Союз“, Української Партії Соціалістів-Революціонерів, Української Радикальної Партії, Української Партії національної Роботи і Української Християнсько-Народньої Партії, на зібранні відбутім у Львові дня 6. липня 1924 р., винесли таке одногідне рішення:

В імені Українського Народу західно-українських земель прилучених насильно до Польщі, заявляємо, що:

1) Український Народ непохитно обстоює своє природне право до незалежного державного життя, освячене кров'ю в останній дружній боротьбі за своє національне визволення;

2) мирним шляхом здійснення цього права вважаємо тільки узаконене в міжнародних взаєминах право самоозначення, та стверджуємо, що практичне виконання цього права одиноким можливе дорогою свободного плебіситу;

3) протестуємо проти спроб приміювання до Українців на західно-українських землях постанов міжнародного трактату про національну меншості, бо Український Народ творить на цих землях ту етнічну подавляючу більшість, якій єдино прислугує право суверена на цій території;

4) останні спроби польського уряду односторонньо вирішити українське питання, як питання вну-

трішньо-державної політики, є не тільки потоптанням прав Українського Народу на самоозначення, але одночасно дальшим черговим обмеженням природних прав Української Нації на її території та заінсценізовані в польському соймі в цілі недодержання навіть тих зобов'язань, які Польща зятягнула супроти міжнародних чинників з нагоди признання її східних границь;

5) зокрема, що т. зв. „кресові устави“ є закріпленням і узаконенням тих розпорядків на полі шкільництва, судівництва і адміністрації, які безправно були накинени Українському Населенню західних земель на протязі 6-ти останніх літ польської окупації;

6) протестуємо якнайрішучіше проти ухвалення тих „кресових устав“, не приймаємо їх тому, що вони є провокацією Українського Населення і насильством на природних правах Української Нації.

У Львові, дня 6. липня 1924 р.

За Українську Народну Трудову Партію: Д-р Сидір Голубович, голова, Аркадій Малецький, генеральний секретар. Українське Соціалістичне Об'єднання „Селянський Союз“: М. Чучмай, голова, Українська партія соціалістів-революціонерів: Селен Жук, голова, Неофіт Кибалюк секретар. Українську Радикальну партію: Д-р Лев Бачинський, голова, Осип Навроцький секретар. Українську Партію Національної Роботи: Самійло Підгірський, голова, Палій Дмитро секретар. Українську Християнсько-Народню Партію: Олександр Барвінський, голова, Д-р Богдан Барвінський за секретаря.

Зерна не співжиття, а ворожнечі.

Промова сенатора Мих. Чернявського в справі кресових законів на пленумі Сенату 25. липня 1924.

На з'єднаній комісії адміністраційній та освітній Сенату, де вперше розглядалися три закони, які тут стали на чергу дня, ми вислухали негативної характеристики т. зв. кресових законів. Не лише представники лівих польських партій, як П. П. С., але й виразники правих націоналістичних настроїв польської суспільності, як нпр. представник християнської демократії, називали ці закони еляборатом не досить обдуманим, нездатним компромісом суперечних політичних принципів, а тому й недоцільним, себто таким, який не доводить до того, що поклав собі як мету. Головно панове сенатори із Схід. Галичини, які за австрійських часів пізнали цей педагогічний дивогляд, висловили своє невдоволення з цього закону. Висловлювали вони навіть острах, — зовсім неоправданий — що утративши школа стане джерелом українізації польських дітей, які бу-

дуть приневолені вчитись у цих школах.

Лише якісь вищі мотиви і державна необхідність — приневолили їх до згоди на такі закони. Коли згадати дебати у сенаті з їх приводу і критику цих законів, то маємо вражіння, що не додатні сторони цих законів причинились до їх прийняття усіма польськими партіями, але що іншого. Маємо вражіння, що на цьому заважив якийсь зовнішній натиск. Слід звернути увагу, що ці закони про меншості так хутко спрешували і взяли їх на денний порядок Сойму та Сенату, на те, щоби прийняти їх якомога швидше перед подорожею представників польської лівіці за кордон. Здається, що якісь вказівки, а може й виразне бажання зі закордону приневолили польський уряд скликати *ad hoc* славну комісію чотирох і поручити їй виробити т. зв. кресові закони. Сойм та Сенат бу-

Пр. 695/24. В імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 161 з дня 27. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Матеріали до кресових законів а то а) вступ до слів: має бути оповіщений включно, б) уступ між слів, не дотикає а та нехай сам, 2) В рубриці віча і збори уст. м. слів: а) нині до 500 ал а акція, б) акція а є найбільш болюча містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а) з. к. ад 2) провини з § 111 з. к. чиняв докопану дня 23. VII. 1924

р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого п'єсьма. Разом видав наказ відв'язальному редакторові тої часописі, щоби це рішення помістити безплатно, в найближчій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки передвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ек 1863, а іменню засудження за переступство на гривню до 400 зл. — Львів, дня 25. липня 1924. (Підпи нечиткий)

ли приневолени розглянути й прийняти їх зі скорістю до цього часу нечуваною.

Ант захитаного престіжу...

Є враження, що все це зроблено не в інтересі полагождення пекучої справи нап. меншостей, не зі щирого бажання управління взаємин з нами, але що були тут якісь інші причини. Може інтерес захитаного престіжу Польщі за кордоном і зв'язаної з цим позички потрібної для санації скарбу. Може тому польська преса счинила такий галас про великі благодати для Українців та Білорусинів і про епохальне значіння толеранційного акту. Польські дописувачі силкуються переконати про це чужину. У такому напрямку зрадагована депеша з Варшави до "Таймса", якої вирипки появились одночасно у "Кур'єрі польським". Кажуть: проголошення цих законів, акту великої толеранції, першого рішучого кроку до поладнання прав національних меншостей, у згоді з правими та лівими партіями, більшої ваги як Версальський трактат, навіть як сама польська конституція... Це все має намір зробити сприятливий ґрунт для Польщі на чужині. Таке маємо враження...

Не знаю, чи таким робом мета буде здійснена, — чи ці закони починаються до зміцнення престіжу Польщі, яка нічого не дає своїм меншостям, лише визискує їх (о. Мацеєвич: *Визискує?*), чи в Європі виробить собі Польща опінію законоправної держави. Але видко зразу, що ці закони не поправлять наших напружених відносин, а радше погіршать їх. Бо одним меншостям не дають нічого, а іншим? Ці закони лише фіксують — так сказати — стверджують стан творений на українських та білоруських землях у шкільництві і щодо прав нашої рідної мови, до якого довела чотиролітня практика урядування на цих землях, практика, що зруйнувала всі наші надбання, і проти якої ми боремось, протестуємо, шукаємо спочування та зятунку.

(Далі буде.)

Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНУ ФРАНКА до Крайового Союзу Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. нн. 40.000.

МАРК ТВЕЙН.

Відповіді на листи.

Статистичні від моралі.

Впов. Пане! Не хочу знати ніяких Ваших статистик! Цілий Ваш поробок я завинув в одну пачку і закурих ним люльку. Ненавиджу людей Вашої породи. Ви вичислюєте все: наскільки потерпіло здоров'я людини, як дуже звироднів його розум, і скільки жалюгідних доларів та центів вилав хтось на протязі дев'ятидесяти двох літ, тому, що дозволяв собі на нещасний наліг курення, на однаково нещасний наліг пиття кави, від часу до часу гру в білярд, чарку вина при обіді і т. д. і т. д. Ви вічно робите списки жінок, що згоріли задля небезпечної моди ношення кринош. Ви, Пане, бачите все тільки один бік питання. Ви є сліпі на факти, що більшість старих людей в Америці курить і п'є каву, хоча по Вашій теорії повинні були вмерти вже в молодості, що бодрим старцям в Англії вино, яке п'ють, виходить на здоров'я, — що старі та бадьорі Данції курять і п'ють скільки в них сил, — а все таки щораз більше зростають на літах і вазі.

Ви ніколи не хотіли зрозуміти, скільки правдивої радості, потіхи і відпочинку знаходить людина у куренні у своїм життю (а це варта

Доля нашого театру.

1. Словесний театр.

Наш театр полишився без опіки, як *res nullius*. Ніхто не хоче його брати. "Українська Бесіда", яка ве-ла його 60 літ — відреклась його, кажучи, що "стара, не під силу їй, нехай молода кооператива тягне". А кооператива боїться, бо надто молоденька, не має сміливості, ні сил на такий важкий тягар. І повис театр у повітрі між двома інституціями, які суперечаються: чи бути театрові, чи ні.

Важко в даному випадкові обвинувачувати одну інституцію або другу в недостатці доброї волі, почуття обов'язку, то що. Імовірно обі вони мають важливі причини, які спонукують їх до такого рішення. Але в результаті театр залишають на його власні сили, чи передають його опіці загалу — самій суспільності. Суспільність сама має рішати таку нелегку проблему.

Такого питання легковажити не можна. Театр це один з дуже важливих моментів нашого культурного розвитку. 60 літ це не один момент, а ціла сторінка в історії нашого народу.

Театр зрісся настільки з душею народу, що став невіддільною частиною народного "я". На ньому виховувались цілі покоління, вся суспільність то плакала то раділа його успіхами. Сьогодні пора поважно подумати над долею театру, щоб рятувати його зі загибілі.

Як колишній директор театру, зважуюсь забрати голос у справі санації нашого театру і висловити кілька гадок з цього приводу.

При трактуванні театрального питання слід би зокрема трактувати справу словесного театру, себто комедії та драми, а зокрема співучого, себто опери та оперетки. Драма і комедія апарат доволі простий, нескладний і не дуже коштовний, може сам легко вдержатися і може виплатитись при сповненні отсих умовин: добра адміністрація, добірний репертуар, вмілий провід при інтелігентнім режисері, активна праця акторів. Якщо ці чотири постулати будуть виконані — успіх словесної сцени запевнений.

При добірї репертуару слід би зирвати зі системою — у відповідних умовинах зрештою похвальною та благородною — культу майже виключно народних пес. Мусимо рахуватись з обставиною, що театр не може обмежитись до вузьких

рямок питомої літератури, а до цього ще й такої односторонньої як народні песи. Театр мусить плекати та розвивати песи всесвітньої творчості, якщо хоче рахувати на підмогу не то вже чужої, але бодай своєї публіки. І актори не зможуть розвинути у добрих виконавців, коли будуть вічно обертатись у тіснім колі нашого селянського побуту. На те, щоб притягнути широкую публіку, театр мусить мати широкий репертуар і бездоганну гру.

Наша словесна сцена мусить стати добрим, навіть дуже добрим провінційальним театром, його ареною є не Львів, а провінція. З львівськими театрами не видержить конкуренції наша обездолена сцена, бо тамті працюють у далеко кращих умовах, про які нашому театрові в нинішніх часах і не мріяти. Львів має винні домагання.

Провінція не те: вона, спрагнена інтелектуальної розваги та доброго духового корму, задовольниться скромнішою зовнішньою постановкою. Провінція радо вибачить деякі технічні недостатки сценерії та вистави. Дайте їй лише добірний репертуар і добру гру акторів. Не давні це часи, коли вистави на провінції йшли в кінських стайнях, шоплах, заїздних домах і т. и., а публіка наповнювала їх та раділа, що мала спромуго любоватись добрим репертуаром і добре зіграним ансамблем. Нині умовини на провінції далеко корисніші. Скрізь є салі, більше або менше вигідні, з готовими сценами та декораціями; по деяких містах цілі театральні будинки; значить: приїжджаєш просто на сцену і граєш. Треба мати тільки добрі песи з добрим акторами, а публіка найдеться. Тому молода кооператива може сміливо зважитись на ведення словесного провінційального театру, якщо добре собі доброго адміністратора та інтелігентного режисера.

Інакша справа з музично-співучим театром, про яку скажу завтра.
Д-р Іван Гриневецький.

Ставайте членами-основателями Товариства "Прихильників Українського спорту". (Чл. виладна 25 зл.). Шліть і менші датки для організації спорту! Адреса для висланих грошей: "Дністер" ч. нн. 13563, Львів, Руська ч. 20.

Преса.

Теорія польського вченого про етнографічні границі.

"Rzeczpospolita" приносить у 203. числі з 28. VII. п. р. сензаційний діялог вшехпольського вченого проф. львівського університету д-ра Яна Чекановського п. з. "Wysadzeni z siodła". Той великий вчений, що брав участь у славянському зїзді етнографів у Празі, публікує свій діялог з українськими емігрантами в Празі. Він буцімто віз його з українськими студентами. Діялог сам по собі не робить великої реклами польському професорові та й не гідний того, щоб звертати на нього увагу. Однак коли ми наведемо деякі його пікантніші місця, то зробимо це на те, щоб наші читачі пересвідчилися, що вшехпольські вчені є так само аномальні як вшехпольські політики. Шовінізм, посунений до вульгарного цинізму — це незаперечна ознака психічної недуги. Що так воно є справді, можна переконатися, читаючи той діялог.

Дорогий пане — каже проф. Чекановський до свого співрозмовника — чи ви знаєте, що ми привезли зі собою на зїзд до Праги наших галицьких "Русинів", здекларованих Українців. Я сам старався за паспорт для них, а Радянська Україна не пустила нікого. Чи ви не думаєте, що цей дрібний факт мусить усвідомити не лише Польків, але й інших Славян про те, що Радянська Україна — це "блеф".

Перш за все мусимо ствердити, що це свідоме видумка. Ми знаємо напевно, що на зїзд славянських етнографів мали їхати нпр. представники Камінець-Подільського університету, але не приїхали до Праги тому, що Польща не дала дозволу на проїзд через її територію. Обїздити Польщі делегати радянської України не могли, бо це спричинило би цілковите опізнення їхнього приїзду. Знаємо далі, що представники російської академії наук також не дістали дозволу на проїзд через Польщу і дуже спізнилися. Вже по їх приїзді до Праги мав надійти польський дозвіл.

На запит про польський гнет Чекановський відповідає:

"Польки переконались, що це (себто: гнет меншостей у Польщі і протест против нього з боку поступової Європи та більшовиків — прим. Ред.) їм не шкодить. Навпаки це скоріш в Європі переконання про те, що Польки намагаються до тих історичних народів, що вміють держати в "карбах" аполітичні славянські племена. А це чейже може розбуджувати лише повагу і

Чудово, але в такому випадку, яка ваша ціль продовжувати ваше нужденне животіння аж до знидлої й висушеної старості? Що за користь з ошаджування грошей, які не мають для вас вартості? Одним словом — чому не підете десь і не помрете, замість робити вічні спроби переконування людей вашою нужденною "статистикою моралі"? — Чи на те, щоб вкінці стати таким нестерпним і нетерпимим, як ви є?

Зазначую, що не хвалю розкидування грошей, і не погоджуюся з цим, — але не маю тіні довіри до людини, яка позбавлена малих гріхів, які можна їй вибачити. Тому не хочу про вас чути.

Здається мені, що це ви є тим добродієм, що заїшов до мене минулого тижня, прочитав мені дозгу проповідь про понижуючий наліг курення сигар, а опісля, в моїй не-присутності, вернувшись у безсоромних, забезпечуючих від огня рукавицях і виніс мою гарну, габі-нету річ!

Професіональному жебранові.

Пане! Ні, ви не маєте ніякого обов'язку приймати від людей банкноти по номінальній ціні.

Молодому авторові.

Так. Агасіз дійсно поручає авторам істи риби, тому, що фосфор творить мізкову субстанцію. Аж посі маєте слухність. Однак

не можу допомогти вам у рішенні, яка скількість риб була би вам потрібною. Хіба скажу приблизно. Коли ця збірка на показ, яку ви мені прислали, є менше-більше пересічним вицвітом вашого пера, то думаю, що на початок вистарчила би вам парочка китів.

Пониненому любові.

Друже! Ти пишеш мені: "Любий я, і люблю ще чудову Едиту Говард і мав я намір одружитися з нею, а та за час моєї короткої не-присутності в Бенції минулого тижня — на жаль — вона вийшла замуж за Якова. Чи щастя моє втрачене на все? Чи нема потіхи для мене?"

Очевидно, що є! Усі писані і не-писані закони є по твоєму боці. На мій, а не вчинок родить злочин. Іншими словами — рішає про вчинок. Коли ти свого щирого приятеля назвеш блазнем і маєш намір його цим образити, тоді це є образою. Коли зробиш це жартом, не маючи наміру його образити, тоді образи нема. Коли стрілиш з револьверу випадково і вбеш чоловіка, то можеш відійти спокійно, бо ти не заподіяв злочину. Але коли бажаєш кого убити і носишся зі своїм наміром, а не вдається його виконати, тоді закон признає, що намір рішає про злочин і що ти є винен вбивства.

Отже: колиб ти був звінчався

народів, що мають великі держави і швидко до панування".

Співорозмовець замічує, що такий стан не може постійно вдержатися і що це неможливе в ХХ. столітті. На це професор відповідає:

"По перше не знаю, чому тепер мало-ли бути інакше ніж було даний час. 150 літ нищили культурний порібок, який творимо ми, або який твориться під нашим проводом, а нас, не зважаючи на це дораз то більше. Крім цього, прошу не, забувати, що в нас, у Східній Галичині, якби ще донні її називаєте, кожний з ретей Поляк є жонатий з "Русинка" і етнографічна границя проходить серединою подружого пожа; така границя на стало не дається удержати".

Правда, що пікантна теорія? І страшенно вірна і висловлена стилем "Восіана".

Не знаємо, на жаль, чи вона мала честь бути проголошеною на зїзді. Безперечно, вона придбала би вшехпольському вченому славу гідну своєї конституції.

"Wolni z wolnymi, równi z równymi".

Варшавський "Robotnik" привносить у 203. ч. в скороченні промову старенького сенатора Лімановського, яку він виголосив з нагоди ухвалення "кресових законів" у польському сенаті. Старенький ППС-овець стверджує, що закони мають одну велику недочоту, а саме обставину, що їх зложено без участі інтересованих.

Сивоволосий сенатор Лімановський попадає у романтичний настрій і згадує ті ідилічні часи, коли ще в 1867 р. Юліян Лаврівський резигнував на користь Подляків із поділу Галичини. Це називається на політичній мові Лімановського так:

"Відступлено від думки політичного поділу краю на два окремі краї, визнаючи публично, що цілий край є спільною власністю обох народів".

Це на правду була ідилія, але страшна у своїх наслідках для Українців.

Очевидячки, що в моментах романтичного пориву добродушні польські патріоти в роді Лімановського тужать за тими ідилічними часами, коли Українці добровільно йшли в польське ярмо.

А далі каже він так:

"Історичний процес признає Польщі велику боротьбу з більшовиками, може збройну, але культурну. Ведучи центральну політику, прогресивну. Та боротьба є спадщиною по давній Річчосполитій, яка боролася з Росією Івана Грізного. Московський централізм був

в Едитою випадково, без наміру дійсно це зробити, то в цей момент ти не був би її мужем, тому, що акт шлюбу не може бути повний там, де нема наміру. З цього виходить, — зовсім згідно з духом закону — що коли ти свідомо мав намір одружитися з Едитою, — хоча цього не зробив — то однаково ви повинні, бо, як я вище зазначив, намір рішає про злочин. Отже яким як день, що Едита є твоєю жінкою, а потім найдеши у здоровій палиці, якою опоганиш Якова в міру сил і знання. Кожна людина має право боронити свою жінку перед напастями чужого мушину.

Але маєш ще інший вихід. З огляду на твій свідомий намір, ти лерший і був мужем Едити і тому можеш її тепер подати в суд за двоженство, коли вона без огляду на це повінчалася з Яковом. — Однак цей скомплікований випадок має ще один досі нероздвиганий бік. Ти мав намір одружитися з Едитою, а тому вона, згідно зі законом, є твоєю жінкою. Що до цього нема сумніву. Але вона те одружилася з тобою і ніколи чамала наміру цього зробити, — тому: ти не є її мужем.

Еrgo: виїшовши заміж за Якова, провинилася у двоженстві, тому, що рівночасно була жінкою іншого мушину, що було би дуже гарне, колиб справді так воно було. Та чи не бачиш, що вона не

КУФРИ ВАЛІЗИ, ТОРБИ ДО ПОДОРОЖІ, НЕЦЕСЕРИ, ЖІНОЧІ ТОРБИНКИ, ПОРТФЕЛІ, РУКАВИЧКИ, ГУМОВІ ПЛАЩІ І Т. Д.
поручає фабрика **КУФРІВ І ТОРБ** 2014 1-5
ЛЕОПОЛЬДА РОЗЕНЦВАЙГА ЛЬВІВ
вул. Смигуська 5.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Генеральний страйк на Горішньому Шлеску.

Дня 30. липня вибух на горішньому Шлеску генеральний страйк. Страйк обняв копальні та гуті заліза та цинку.

До страйку стануло понад 200.000 робітників.

Страйк має оборонний характер. Робітники жадають привернення 8-годинного дня праці.

Приклонники 10-годинного дня праці розсівають вісти по газетах, що страйк викликали то комуністи то Німці то інші вороги сучасної Польщі.

Комісія Лїги Народів для розумової співпраці.

З Женеві доносять, що 29. VII. покінчила там свої наради Комісія Лїги Народів для розумової співпраці. Ухвалено низку вивесень що до бібліотек, відносин між університетами, літературної власности обміну урядовими і неурядовими видавництвами, обміну рукописами й книжками. Принято також внесок аргентинського делегата Льюкомеца про ведення шкільного навчання в дусі ідеалів Лїги народів. Готді персоніфікований царем, нині скупчився в руках більшовицької партії. Нараховує вона 300.000 членів і та тикаючо мала кількість панує над 40 мільонами. Є це найбільший централізм, який знає історія. Ми такою зброєю воювати не можемо, але одержавши в спадщині боротьбу, берім також і її зброю уній та федерації під гаслом: "Wolni z wolnymi, równi z równymi" у братерських взаєминах. Програма нашої партії домагається с мостійности і самоврядування для всіх суспільних одиниць а тим самим і для народів".

Такі поклики до федералістичних почувань Поляків та до політики у ній — це вже сучасний романтичний утопізм старенького сенатора, а своє джерело має він очевидно в історичному романтизмі. Польський романтизм Лімановського занадто вже платонічний, а через те й нереальний. Між Поляками і Українцями ніколи не було ідилічних взаємин, навіть у часах уній та федерації.

мала мужа в моменті, коли виходила за Якова, — отже не є винною двоженства!

А тепер — згідно з повищим освітленням факту — Яков оженився з дівчиною, яка рівночасно була вдовою і зарозом жінкою іншого, а однак не мала мужа ні тепер, ні перед цим ані навіть наміру вийти заміж, — супроти чого очевидно не була ніколи замужною. А ти — згідно з розумуванням — є кавалер, бо ніколи не був нічим мужем; є жонатий, бо твоя жінка живе, і вдовець, тому, що позбавлено тебе цієї жінки, — а перш усього ти є зразковий осел, коли ти міг вийхати з Бенції в часі, коли твої справи були такі скомпліковані.

Увесь цей час я сам так заплутався в темних точках цього нечуваного випадку, що залишаю спробу порадити тобі. Боюся, що збентежуся і перестануть мене розуміти. Думаю, що я міг би почати мої докази з того місця, де зупинився на них і розвиваючи їх якийсь час, доказав би для твого вдоволення, що або взагалі не було так на світі, або ти що йно вмер, — супроти чого віроломна Едита не придасться тобі на ніщо. Думаю, що я зумів би це зробити, коли би це могло стати для тебе якоюсь потіхою.

Перекл. В. Лод.

лова комісії Бергсон, замикаючи засідання, підчеркнув з задоволенням сердечну атмосферу, яка панувала в часі нарад. Цікаво, чи й після цього польська влада конфіскуватиме друки, надслані до бібліотеки Наук. Тов-а ім. Шевченка?

Признання совітів.

Мексиканське міністерство заграничних справ комунікує про признание совітського уряду. Франція теж на дорозі до такого признання. Кандидатом її на посла в Москві є соціаліст Муріє.

Біржа.

Львів, 30. липня.

Гроші.

Амер. дол. 5'20 1/2—5'21, канад. дол. 4'90—4'91, Чеські кор. 0'15 1/2—0'15 1/4, Лейб 0'02 1/4—0'02 1/2, франц. франк 0'26 1/2—0'27, Швейц. франк 0'93—0'94, Англ. фунт. 22'40—22'50.

Золото. 20 кор. 21'70—21'80; 20 франк. 20'70—20'80; 20 марк. 24'00—24'10; 10 руб. 26'00—26'10.

Срібло. Австр. кор. 0'41—0'41 1/2, 5 австр. кор. 2'05—2'08, Фльорен 1'13—1'04, Рубл. 1'70—1'72, Рубель дрібним сріблом 0'66—0'67.

Далі Лімановський змальовує великі поступи українзації на Україні та доходить до висновку, що відбувається вона не з ласки радянського уряду, а наслідком стихійного внутрішнього розмаху, який має в собі український народ. На думку сенатора національний рух не дасться там знищити і при першій нагоді зродить боротьбу за незалежність. В. М.

Університет для Українців.

Краківський "Час" з 31. липня ц. р. подає з Варшави: "Поміж проектами, які передала Рада міністрів поодиноким міністерствам, находиться законопроект про український університет. Проект цей передбачує дві фази в цілій справі: тимчасовий осідок університету і сталий осідок. З метою скорого урухомлення факультетів тимчасовий осідок вибрано би при одному з існуючих університетів. Сталий осідок університету мав би бути на терені Сх. Галичини (Львів, Станіславів, Галич). Проект має бути предланий сеймові в перших днях осінньої сесії".

Дрібні вістки.

Павський нунцій Пізетті приїздить в п'ятницю до Берліна з важною дипломатичною місією, яка стоїть у звязку з намаганнями Ватикану запевнити Європі мир.

На льондонській конференції має прийти хутко до порозуміння між союзниками на основі вироблених французькими дипломатами компромисового внеску про рекомпензати.

Новий міністер закорд. справ Скиншиєк заявив, що його політика не може бути іншою від тої, що Польща є ключем до східних проблем Європи, і спроба загрози Польщі є спробою загрози Європі.

Польським паслом до Праги буде назначений в найближчих днях проф. Ст. Кеншиньський, б. дир. політ. департаменту мін. закорд. справ.

До Кракова приїхав гурток мадярських учених, що вертають з прогулянки по надбалтійських державах.

Репараційну комісію запрошено на льондонську конференцію.

Великий японський корабель "Тайрай-мару" затопила буря на Тихому океані. Згинуло 383-ох пасажирів і 54 моряків із залози, 18 пасажирів і 5-ох моряків врятувалося.

Відгуки дня.

Бандурист іде!

Хто з нас не знає пісні: "Взяв би я бандуру?!", Стара, меляодійна пісенька, що не раз і не два вколосала наших батьків до покріпляючого сну.

Але вона не тим важна для нас. Важніше в ній те, що слово "бандура" дало почин до завязання співацького товариства "Бандурист" у Львові.

Бандурист фактично означає сліпого, старого чоловіка, що співає при бандурі українські думи.

Але в Галичині під бандуристом розуміють гурт видючих молодих людей, що добре співають, ліпше танцюють а найліпше бавляться.

Як для нас, за студентських часів вістка: "Театр приїздить!" так для провінційо-нальних паночок: "Бандурист іде!", все викликавало скоботи під серцем. Ми безнадійно захоували у П. П. Рубчаків, Стандиків, Пилипенко. Іскру і других, а паночки зітхали до Волошина, Гутковського, Смолинського, Бідня Вахнянина, Людкевича, Артимовича і інших.

На речення концерту всі панни ждали з подружкою нетерплячкою. Вже від місяця цілий дім ходив ходою ради цього свята. Цюця Циня, Сидзя чи Мариня прасували, шили, відпирали і чистили всі часті жіночі гардероби від... до... Маму випитували сусідів, як справа стоїть з іспитами Бандуристів, чи піють, грають у карти і т. п. Батьки продавали ішениць в копах і підписували оплати за треби.

Нарешті надходила довго ожидаана, до місяця вимріяна хвиля.

Бандурист приїхав до повітової столиці. З приходства викочувалась брика (вими-та!) з імоствою, єгомостем, паннами і іншими пакунками та постогуючи неслась у місто.

Цюпі хрестили кількадесят разів цілу експедицію і ще довго стояли на воротах, згадуючи молодість.

Було колись...

Війна перешкодила Бандуристові сповняти ці високо культурні завдання по нашім краю.

Повзене блаженство теж не дуже сприяло прогулькам. То хор, то диригенти засідали до криміналу, чи до табору на заслужений відпочинок. Здавалося, що концерти "Бандуриста" перейдуть до історії.

Та на щастя так не сталося, Кооператива Український Театр організує на серпень прогуляку "Бандуриста". Його склад дає запоруку, що виявляється зі своїх завдань у кожному напрямі.

Богу дякувати, живемо в конституційній державі і справа виїзду на провінцію не представляє майже ніяких труднощів.

Вистарчить як кождий член Бандуриста візьме зі собою: метрику, свідоцтва: матуральне, приналежності, моральности (конечно!), убожества (також!) і шеплення віспи, посвідки: з поліції і зі "штай-рамту", військову книжечку і "dowód osobisty". Коім того не зашкодить зробити собі відтиски пальців з рук і ніг та дати зробити три фотографії: спереду, ззаду і збоку. Не від річі було б і замовити адвоката на всякий випадок. Хто зна, за кого чоловіка возьмуть. Прощу: сстигайте дир. одного банку у Львові.

Як що "Бандурист" поїде і на Волинь, то заздальгид нехай постарается ще дозволу від Мухи Міхальського.

Так забезпечений може бути певний, що волос нікому з голови не спаде, хіба разом з нею.

Мила якась Європа!

Отже: Щасливої дороги!

Галактїон Чіпка.

НОВИНКИ.

— Непорозуміння без німця. Одержуємо ось якого листа у звязку зі заміткою у вчорашніх "Останніх вістях": "Хв. Редакції! Прочитав я з великим здивуванням у "Ділі", що мене мали арештувати через непорозуміння замість Геровського. Я сиджу на відпустці під Львовом і нічого про це не знаю. Отже замітка у "Ділі" є звичайною спліткою репортера. — З поважанням Л. Рожанський, директор Земельного Банку.

— "Здохлий мій" приїхав до Львова на мертвий сезон, щоб вмерти і лежить при тротуарі на вул. Рейтана. Але він оживає, завдяки доблйливості кількох дотепних кабареїстів. Хто хоче почути багато дотепів і сатиру на тему місцевих відносин та загальних, може приємно провести вечір. У кабареї виступає відомий письменник-сатирик Бен. Герт.

— З чортківської тюрми. Наша редакція дістала бічними дорогами інформації про те, що в чортківській тюрмі при окружному суді сидить 36 в'язнів, між ними трох наших студентів уже два місяці. Арештовані просять, щоб тамошня оборона і українська громада ними заохувалися та інтересувалася їхньою долею. Між арештованими є студенти: Мухайр Василь, Вірстюк Михайло і Парашій Михайло.

— Дорогоцінний шпиль. Скінчено і посвячено новий собор у Ліверпулі. Його шпиль є чудом мережевого мистецтва. Над ним працювало на протязі 22 літ двацять жінок.

— Податок від ходіння. Міська рада в Мармороршиготі придумала новий податок для наповнення своєї каси. Кожний приїзжий чужинець одержує в поліції за 10 дені картку, на якій наклеєно є, що за

платив таксу за нищення тротуару. Незабаром стануть стягати з людей гроші за те, що псуєть віддихом повітря.

— **Княжна робітниця.** Кривнячка шведського короля княжна Ельза працює в Чикаго в одній фабрині як робітниця за 10 доларів тижнево. Вона хоче ознайомитись з фабричною працею.

— **Новий винахід.** Осифон є телефоном без дроту, призначений для людей, що мають слабкий слух. Замість дроту прикладається слухавицю до зубів і частина з калчука переносить звук зі зубів до костей голови (ос-кість, фронс-згук) і до слухових нервів. А в нас це до поширення телефону з дротом досить далеко.

— **Вшепольський дипломат** п. Строчинський, приїхавши з конференції Унії Ліги Націй з Ліону, поцінувся в своїм органі, що йому вдалось переконати фланцузького історика проф. Оляра про необхідність звести в Польщі «номерус князус». Ця збірка дійшла до відома проф. Оляра і він у листі до часопису «Тан» заперечує її правдивість. Крім цього стверджує, що сам п. Строчинський голосував за постановку, щоби негайно звести «номерус князус». («Век Новий» ч. 6928).

— **Оповідання Мод. Левчицького** перекладено на нім. мову в літературній дилатку «Штаген Прессе» ч. 30 п. р. н. з. «Vergessen».

— **Для шахістів.** На паризькій Олімпіаді у міжнародній шаховій турнірі перш загорою прибув Росіянин Альохін, другу Аргентинця Іван, третю Мадьяр Аб-ний і четверту Чех д-р Скалічка. Личними переможцями одержали ще два Латини: Маттисон, Аппенек і Бельгійськ Колле. На-блиший шаховий турнір відбудеться в 1928 р. в Амстердамі. Може на нього крім Німців, Австрійців і громадян Зєдинених Держав попаде і який наш земляк.

— **Кооператива „Український Театр“** у Львові вул. Руська 18 І. п. л. пропонує списку членів: збірка проф. Шендріка у Львові 1861—1920 І. Бриницький, Дудич Григорій, Білоостокий Тимітей, Хмилевич Іван, Магоцький Йосиф, Гот-вінський Степан, Троян Іван, Михайліч Варвара — усі по 500 зол., Маріяш Іван і Поділок Стефанія по 867 зол., д-р Галушчинський Т., Кривельницький Йосиф по 11 зол., Андрухович Волод. 1033 зол., Дружбляк Дмитро 1667 зол., Тараніук Осип 1071 зол., Шевчук Богдан, Іванчик Григ., Серкія Теодор, Кутинця Іван, Федорини Теодор, Серета Іван, Дорня Марія, Косівський Адам, Хлебця Анна, Репинський Анастасій, Мачако Василь, Турин Людік, Кузак Микола, Сурманько, Шидімір Василь, Волошинський Володимир, Пронішко Павло, Біланчук Миколай, Галушій Петро, Івасенко Нарина, Манькевич Євген — усі по 5 зол., Нітка Микола 584 зол., Церка Василь 5 зол., Бердоска Емілія 516 зол., Дрогомирецький Кость 9 зол. — всі у Львові.

— **Театр Ногутяна** грає в Рожнітові 2. серпня „Перевертня“, 2. Запопожський Скарб“, 5. „Царевича“, у Долні: 1. „Царевича“.

† Посмертні згадки.

Пам'яті Льва Шеховича. Мин. тиж-ня 25 липня п. р. помер у Дорі один з останніх живучих шестидесятників — Лев Шехович в 81 році життя. З Покиїном зійшла в могилу людина, що була свідком нашого відродження і сама чимало чад ним породила.

Покиїний Лев Шехович родився в селі Куликовичі коло Перемишля в 1844 р., де його батько був священиком. Сам почав шестидесятих років, коли у нас в Галичині повіло народній український думою по довшій мертвечині 57 рр. мин. стол., встав Льва Шеховича у вищих класах перемишльської гімназії. Душею пристає тоді до народної української ідеї, остає їй вірним до своєї смерті. Ідучи за прикладом інших тодішніх молодих народолюбів — гімназистів і студентів, на-літь богословів — свою українськість показує на зверх, носачи все аж до смерті вишину сорочки, а часто українську ча-мару і палені чоботи. Не без впливу на його національний світогляд був Се-верин Шехович, що в 60 рр. відіграв у нас видний роллю на полі украї-нського письменства й публіцистики.

По скінченні гімназії в Перемишлі ви-їхав пок. Лев Шехович на правничі студії в віденський університет, де товаришу-вав і приятелював з покиїним віденським бурмістром д-ром Карлом Люгером, з котрим личився разом до гірських іспитів. Приятельство з Люгером, що став з часом наймогутнішою політичною осо-бою у Відні, завдячував пок. Шехович, ге, що не раз поставив на своїм у бороть-бі за наш національний права в суді і вза-галі в публічному житті. Зразу хотів ста-ти адвокатом і здав уже у Відні одні правничі екзамена, але роздумався і всту-пив до судейської служби, як практикант, а після звільнення при окружному суді в Перемишлі. Було це з кішеч 60 рр. мин. стол., коли замість німецької вво-джено польську урядову мову. Пок. Ше-хович перший зі судовників, що ра стана-вивши адвоката, зачав уживати в уря-дуванні з українськими сторонами ви-

ключю української мови. З цієї причини мав Покиїний не раз конфлікти зі своєю владою, особливо з пок. президентом львівської апеляції Шенком. Однак нічим не зражувався і скрізь публічно уживав лише української мови.

Народним життям пок. Лев Шехович все живо інтересувався. Як суддя, зразу в Олеську, опісля в Тернополі, в Пере-мишлі — де пробув 20 літ — а накінець від 1908 р. у Львові, старався допомогти нашому селянству і як слідчий суддя від безоглядну боротьбу з лихварями, що в 80 і 90 рр. мин. стол. були найбільшою язвою нашого селянства. Був членом усіх місцевих українських товариств, а на-віть часто їм головував.

Завдяки своїй простолінності аван-зував почом і щойно на недовгий час пер-ед виходом на емеритурі іменовано По-киїного радником вищого суду краєвого у Львові.

Як суддя краєвого карного суду у Львові Лев Шехович урядовав неового. З роки 1909, по 42 роках судейської служби п'шов на емеритурі і осів постій-но у Львові, не перестаючи брати участь в українській товариській житті. Ще в часі війни в рр 1916/17, коли Старишину від-даю Українцям, пок. Лев Шехович був другим з черги українським сеніором цієї нашої найстаршої культурної організації.

На своїх товаришів по професії, особ-ливо на молодих авскултантів Українців, мав пок. Лев Шехович незвичайно кори-сний вплив з боку національного і това-риського, будучи для всіх живим прикла-дом, як належить заховати при кожній нагоді свою національну гідність.

За свої національні права довелося Покиїному перетерпіти в часі російського наїзду на Львів в рр. 1914/15. Арештова-ний разом з численними львівськими Укра-їнцями просидів вже як 70-літній старець чотири місяці в тюрмі в Бригідках і при вул. Баторія і не впа в тоді сам на дусі, а що й другий молодших піддержував і підбадьорював. Кріпке здоров'я і добрий гумор заховав майже до останніх літ. До Дори вихав недовго разом з рідною і тут зложив свої кости у рідну землю.

Семейне життя пок. Льва Шеховича було погідне. Виховав трьох синів і дві дочки на діяльних членів нашої громади. Живих свідків громадянської праці пок. Льва Шеховича згеред півстоліття вже дуже мало — Юлія Романчук, Олекс. Барвицький і може ще дехто. Для мо-лодшого покоління типи в роді Покиїного майже невідомі і щойно їх смерть відго-бас у навіть сучасників їхні заслуги для нашого відродження і тихий споми про них кладає їх на ліній спочинку. С. Б.

Відозви й комунікати.

Монумент Тіснийшого Народ-ного Комітету з 20. 7. 1924.

Тіснийший Народний Комітет на засі-данні дня 15. VII. 1924 р. вислухавши зві-ту д-ра Олександра Марітчак, відпору-чка Української Народної Трудової Партії, з перебігу Зборів Унії Товариства Ліги Націй в Ліоні, прийняв такі рішення: І. Т. Н. К. одобрює зголошене делега-ми Західно-Українського Товариства Ліги Націй д-ром Романом Перфецьким і Ан-тоном Петрушевичем та делегатом Укра-їнської Народної Трудової Партії д-ром Олександром Марітчак виступлення Зах. Українського Тов-а Ліги Націй з Унії То-варства Ліги Націй. II. Виступленням Зах. Українського Тов-а Ліги Націй з Унії не може бути припинена його діяльність на міжнароднім полі, а навапкі Тов-о повин-но вести далі весторонню акцію в о-бороні національних і державних прав на-селення західно-українських земель. III. Т. Н. К. стверджує згідність політичного ста-новиска Зах.-Українського Тов-а Ліги На-ції із політичним становищем краю і ви-сказує вдволення, що виступом делега-ти товариства і відпоручника краю в Лі-оні була заманіфестована обосторонна солідарність. IV. Т. Н. К. висловлює по-дяку Товариству Ліги Націй тих Народів, яких делегати в Ліоні ставилися прихильно до справи західно-українських земель, а зокрема східно-українському і російсько-му Тов-ам Ліги Націй за визначну поміч в обороні наших інтересів на сесії Унії в Ліоні. V. Т. Н. К. стверджує, що мотивом виступлення Зах.-Українського Тов-а Ліги Націй з Унії є не тільки безпідставне за-віщення цього товариства в членських правах минулої сесії у Відні і не тільки стороннє становище Бюро Унії в справі привернення цьому товариству його членських прав, але з окрема політи-ка у Унії. Ця політика держиться основ, на яких збудовано офіційний Союз На-родів і тому Унія нездатна нічого істот-ного зробити для розв'язки цілої низки національно політичних проблем, заложе-них у повесній структурі Європи. Зокре-ма Унія явно ухиляється зягати таким важким питанням, як західно-українська справа. Тому признає Т. Н. К. konieczним створити такі установи для поширення ідеї Союзу Народів, які і самі в собі і в організації та програмових основах офі-ційного Союзу Народів заступатимуть засади равноправности народностей без огляду на їх державні приналежности з

метою створення державних етнографіч-них-національних організацій шляхом само-означення. VI. Т. Н. К. підкріпить всякий почин Зах.-Українського Тов-а Ліги Націй до заснування такої нової міжнародної організації, якою метою буде здійснення прав самоозначення поневолеваних народів та реформа Союзу Народів в тому на-прямі.

Важне для студентів-гірників.

Інтересованим подається до відома, що вписи на гірничу Академію в Леобені на шкільний рік 1924/25 відбудуться в пер-ших днях жовтня п. р. Прийняття ново-вступаточих настає на основі подання до „Professorenkollegium der montanistischen Hochschule“, до якого як залучники вхо-дять: а) метрика, б) натуральне свідоцтво 1) оригінал і 2) легалізований пере-клад, в) свідоцтво приналежности (Hei-matsschein) і нотарем potwierdжена посвід-ка матеріального забезпечення петента на час студії. Подання з вищевказаними залучниками та долученням одного золо-того на відповідь і покриття коштів ли-стування на руки товариства Українських гірничих студентів „Молодот“. Академія має три відділи: гірничий, гутничий і поміро-вий. Цей останній триває три роки. Се-мистральна оплата вносить 20 доларів. Причм зазначається, що на першій році нікого з чужинців від неї не звільняють. Місячне прожиття 15 доларів. Повітря гір-ське, гостре. Праця в часі студії доволі тяжка, — вомагає доброго здоров'я. То-васишам, що думають віддатись техніч-ним студіям, поручається використати час ферій на присвоєння собі підставових ві-домостей з нарисної геометрії. Вказаним є

переробити „Wykreślna geometria“ Бартля, Хто бажав би ближче познайомитись з планом науки на Академії, може одержати за надісланим порученням листом дру-гого золотого, доукований виказ ви-кладів. Про остаточне вирішення спра-ви прийняття професорським збором по-ви відомляє тов. „Молодот“ окол 10. жо-в. Радимо вчасно подбати про закор-донний паспорт. Тов. „Молодот“ не може бути помічним у цьому напрямі. Інформа-ціям служити радо тов. „Молодот“ зор-ганізованому українському студентству, от-же членам українських студентських орга-нізацій. Дятого належить вислати з по-данням про прийняття посвідку членств відповідної позітової секції У. С. С. Пис-ма слати в адресу: Ukrainischer Stud-verein „Molo“ in Leoben Mont. Hochschule Osterreich.

Заява Старш. Сокола-Батька.

Старшина Сокола-Батька подає до при-людного відома, що Дирекція „Краєвого Союзу кредитового“ у Львові, одержав-ши від проф. Івана Боберського правиль-не уповноваження з дати Вінапег 26. ма-я 1924, виставлене на імя Миколи Заячків-ського, як голови С. Б., полагодила без-найменших перепон у говожанський спо-сіб спржав переказу проф. Боберського в висоті 1000 ам. доларів. Тим самим справа „Українського Городу“, на який ті гроші були призначені, зовсім не потерпіла, а Союз Кредитовий вивязався совісно і льволян з приводу цього переказу, що Старшина С. Б. з повним признанням під-носить.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакції не відповідає.

Подана Землякам в Америці. В при-поручення Заг. Зборів кружка У. П. Т. в Комарні 20. VII. 1924 р. складаємо отсим прилюдно якнайшпирішу подяку за жерт-ви в доллярах, вислані в р. шк. 1923/24 на „Рідну Школу“ в Комарні, а то: Ст. Кру-тьові (збірка 50 дол.), від себе 25, І. Гра-бовенського 4, Ф. Граболенського 10, Вас. Дмитровського 6, Гр. Мідвіжичського 3, А. Вісман (Литовець) 2; Іванові Гагала (збірка 16 дол. 50 ц.) від себе 5, Т. Шитя 5, П. Тривня 1, збірка 5 дол. 50 ц.; Збіришчам: М. Сітинському, І. Пелен-ському Ілька, А. Ольховому за щедрі збірку 139 дол. 50 ц.: від М. Сітинського 10, І. Пеленського Ілька 10, А. Ольхового 10, Кат. Ольхова зам. Ігоряк 10, Амброзія Сорківського 25, В. Кардша 10, М. Мак-симовича 10, К. Ткачик зам. Аглахович 5, Мих. Пеленського 5, З. Пеленської зам. 5, Марі Білик зам. Гульов 5, Т. Коса с. Гната 5, І. Гриника 5, А. Загоруйка 5, О. Ткачик 2, П. Волошина 2, М. Ялишина 1, І. Чупіль 1, І. Лосвича 1, А. Гегельської 1, І. Мазяка 50 ц., І. Рижак 50 ц., А. Голешівського 25, Сімея Метбраєр 5, Ме-хель Шрайбер 2, Маєр Діндас 1, Маєр Стемплер 5, Х. Метбраєр 50 ц., Б. Мет-браєр 25 ц., Хана Бак 25 ц., Роза Кох 25 ц.; Іванові Добровольському 5 дол. Українські часописи в Америці проситесь ласкаво о передрук. За Кружок УПТ, в Комарні: о. Гр. Кліш, голова, О. Утриско, секретар. 146 1—1

Зміна програми і репертуару в цир-ку А. Корнаціного від 16. ц. м. кіль-каначть нових, надзвичайних атракцій, на чолі яких вибивається знаменита тресура котів, псів і мишей. 152 1—1

1. VIII. відчиняємо найбільший склад кави, чаю, какао, чеколяди, а також ПАЛЯРНЮ КАВИ Львів, площа КАПІТУЛЬНА 3. Наші товари поручаємо тільки в добірній якості по цінах дуже приступних. **ІНДРА** кооператива з обм. пор. 153 1—1 Львів, пл. Капітульна 3.

Дрібні оголошення.

МОЛОДЕЦЬ літ 29, кавалер, електромон-тер, машиніст і влательє рільного господарства окол 30 моргів поля, тере-ну нафтового, з браку знайомості бажає пізнати панночку в цілях матримоніальних, котра допомоглаб йому побудувати тур-бінковий млин і механічний варстат рільни-чих знарядів. Фотографія пожадана. „Олу-вель“ Посто ресторанте Любичі коло Стрия. 151 1—5

БРАТСТВО Церкви Матірної в Тиссян-ні потребує маляра-артиста Українця до мальовання копулі, емент. цілої церкви, Зголошуватись належить найратше осо-бисто до Брацтва. 145 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення д-ра **Шимона Раппапорта** і **Якова Насса** Львів вул. Синтуська 17/18.

Пльомбування й винищення зубів без-болію. Штучні зуби в качуку і звлоті пі-сля американської системи. Пациєнтів з провінції полагоджують в найкоротшому часі. ПП. урядовцям та студентам значна знизка. 123 7—10

Родива бл. п. замордованого ТАДЕЯ МЕНЦІЯ в Медні (повіт Калуш) назначає 10.000 зол. (десять тисяч золотих) для особи, що причиниться до викриття винуватців. 147 1—4

„LIBELLA“ Знаменита кружівка виробу „SKODA-ПІЛЬЗНО“ Тисячі в ужиттю. По кон-курентній цінах на догід-них умовах сплати коопера-тивам, молочарням і госпо-дарям продає **Тов-а „ТОЛАС“ у Львові** Мінкевича 22. — Тел. 624 і філія Дрогобич (Народний Дім). Жадайте цінниці. 144 1—3

Для 15. серпня 1924 р. о год. 2. зглядно 3. попол. відбудуться

Звичайні загальні збори

„Української Наси“, кооп. зар. з обм. пор. в Делятині зі слідуючим дневним порядком: 1) Отворення Зборів, 2) Відчи-тання протоколу з попередніх Заг. Зборів, 3) Звіт Управи з діяльності і рахунків за рік 1923. і розділ чистого зиску, 4) Звіт ревізійний, 5) Вибір 2-ох членів Надзирної Ради і заступників (§ 36. статуту), 6) За-твердження вибору 3 членів Управи і 2-х заступників на 3 роки, 7) Зміна §§ 13, 14, 15 і 42 статуту, 8) Внесення. Прраво уча-сти в Загальних Зборах мають всі члени, котрі вплатили в цілости бодай один уділ (5.000 Мп.). Коли о год. 2-ій не буде по-трібною кількості членів на Зборах, від-будуться Збори о год. 3-ій поп. без огля-ду на кількість присутніх членів на Збо-рах. 148 Надзирна Рада. 1—1

ШАПКИ мужеські дитячі студентські всіякого роду найліпшої якості до на-буття в складах **Рудольфа Найвельта** пл. Марійська 8, вул. Назимирівська 25, вул. Городецька 72, вул. Кранівська 25. 111а) 2—5

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. таб. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в праю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

По десяти роках.

В дні 3. серпня ц. р. минає перше десятиліття, коли появилася друком перший маніфест Головної Української Ради у Львові, а в три дні пізніше другий її маніфест з закликом до творення збройної стрілецької організації для боротьби з російським царством за волю і державну незалежність України.

Чимало потекло води Дніпром і Дністром у Чорне Море в цьому часі. Чимало страждань переніс український народ на своїй землі на протязі останніх десяти літ. Широка українська земля зросилася кров'ю своїх найкращих синів, а тисячі могили від Сяну аж ген поза Дніпро, що у своєму нутрі криють кости наших героїв, є свідками, що сучасне українське покоління відчуло слушний час і у слушну годину стануло до боротьби за найвищу праву української нації.

Гасло української державної самостійності вже в перших днях світової заверюхи з царини мрій перейшло в дійсне життя. Дня 1. серпня 1914 р. управи трьох політичних галицько-українських партій — народно-демократичної (трудової), радикальної і соціально-демократичної утворили спільну політичну організацію — Головну Українську Раду, що опісля у Відні в травні 1915 р. поширилася представниками Буковини і наддніпрянської політичної організації, згуртованої тоді в Союзі визволення України, і перетворилася з Загальної Української Ради.

Здійснення української державної ідеї оперто тоді на перемозі осередків держав над Росією. Оба перші маніфести Головної Української Ради, як і не менше відозва, видана в перших днях серпня 1914 р. Союзом визволення України, що тоді утворився у Львові з наддніпрянських політичних емігрантів, звертають своє вістря проти царської імперії, вказуючи, що Росія ставить собі метою анексувати українські землі Австро-Угорщини і тим чином здусити українське національне життя, що особливо в Галичині знайшло свій живий осередок. Перший маніфест зазначає з натиском, що перемога австро-угорської монархії буде нашою перемогою і чим більше буде поразка Росії, тим швидше вібе година визволення України. Маніфест ззиває далі українське громадянство бути не тільки глядачем, але найдіяльнішим учасником градучих подій і закликає його до бою за здійснення ідеалу державної незалежності, щоби на руїнах царської імперії зійшло сонце вільної України.

У другому маніфесті з 6. серпня 1914 р. під заг. „Гряде роковий час, збила слушна година“, сконфіскованому через половину воєнної цензурою, Гол. Українська Рада ззиває до творення українського січового стрілецтва, що зі зброєю в руці змириться з нашим віковим ворогом, з російським царизмом, несучи Україні Перемогу і Свободу.

І пішли Січові Стрільці як окрема частина австро-угорської армії до бою за волю України та широкі рознесли і утравляли нашу

державну ідею. Гинули у завзятій боротьбі, а з їх крові і з їх могили наша державна ідея набирала нової сили і нового розгону.

На тодішню політичну концепцію Головної Української Ради і Союзу визволення України нині у нас задивляється дехто з великим критичизмом, вказуючи на приклад Поляків, а особливо Чехів, що знайшли шляхи в антантських таборі і звязали з ним свої державні змагання. Та повної аналогії годі тут перевести. Російські Поляки мали як ніяк свої певні національні права, мали спроможність культурного розвитку і змогу угнунувати свої економічні успіхи і здобутки, а маніфест Миколи Миколаєвича обіцяв їм територіальну сполку і культурну автономію під скиптром Романових. Чехи зуміли також дещо заасекуруватися, зрештою вони рахували на могутню протекцію російського уряду.

У нас цього не було. Український культурний рух на Наддніпрянщині до війни був дуже слабкий. Політичного освідомлення українських мас не було. Поза домаганнями в царині українізації народнього шкільництва тамошнє українське громадянство не вишло. Не було й мови про збройне повстання проти царату в ім'я державної незалежності України. Поліційні репресії загрожували до решти українське громадянство Наддніпрянщини, що у російських офіційних колах не мало своїх протекторів, як мали їх Поляки. І політична концепція, проголошена Гол. Українською Радою та Союзом визволення України в серпні 1914 р. була на тодішні умовини одиноким можливістю.

Не могла вона бути соборницькою, як не була соборницькою з погляду польської національної раші політична платформа проголошена польським Начальним Комітетом Народовим (N. K. N.) в Кракові, що створив польські легіони під проводом Пілсудського до боротьби з російським царством під крилами осередків держав. А проте історичне значіння маніфестів обох політичних організацій з серпня 1914 дуже велике. Піднесли вони ясно домагання державної самостійності українських земель в межах Росії, це домагання широко спопуляризували та вели чинну акцію за його здійснення: Головна Українська Рада і її стрілецький орган Головна Боева Управа при допомозі січового стрілецтва, Союз визволення України своєю працею над українськими полоненими в таборах Австро-Угорщини і Німеччини. Австрійські Українці за велику ідею державної незалежності Наддніпрянської України і за здійснення цієї ідеї жертвували соборність, висловлюючи домагання створення з українських земель Австрії окремої української провінції в межах цієї держави.

Ця програма здійснилася в постановках берестейського договору з 9. лютого 1918 р. Над Дніпром повстала самостійна держава, Українська Народня Республіка, що обняла всі українські землі з Холми-

Трагізм Січового Стрілецтва.

У нас появилася дотепер не багато споминок про велику війну, а ще менше про нашу роль у ній. Більше мемуаристичного матеріалу опубліковано вже про нашу революцію та про нашу державну творчість. Читаючи ці спомини, не набираєш духа, не захоплюєшся ними, а навпаки: всі ці факти наших недавніх минулих днів настроюють сумно. І не лише сумно настроюють, але й приневолюють пригадуватися над нашими великими невдачами та над нашою німістю.

У нас ніколи не бракувало розмаху, ідейності, а навіть посвяти, а проте все це не вистарчало для здійснення наших змагань. Так було все з нашою політикою. І не диво. Наші політики вміли вести політику лише в межах конституції, чи краще в межах законної спроможності тої чи іншої держави. Навіть їхня теоретична політична концепція рідко зважувалася опадати в конфлікт з тими дозволенними межами. Мало хто бачив широкий політичний овід. А на те, щоби зробити українську проблему чинником міжнародного значіння, ніхто й не зважувався. І діялося це не тому, що такі спроби були неможливими, але просто тому, що така ідея являлася лише у моментах романтичної мрійності.

Світові події йшли вперед, зродили круті орієнтації та концепції, розліталися імперії, а ми не наступали. Російська революція заскочила Наддніпрянськ здебільша несподівано. Вони прибиті нею не могли спочатку очунати від того приголомшуючого вражіння рево-

люції і не зважилися на більше як на домагання місцевого самоврядування, не багато більшого як те, яке тепер буцім то хочуть реалізувати для нас Поляки. Стихія революційних подій все їх випереджувала. В Австрії було не інакше. Офіційні українські політики, найвірніші піддані габсбурзького престолу, все лишалися позаду подій. Не дивно отже, що не все могли їх дїгнати.

Дуже дивно, що до цього часу присвячено так мало уваги одному з найбільше свідомих осередків саме цієї рідкої тоді у нас ідеї наскрізь державницької ідеології. Маємо на думці наше Січове Стрілецтво. Чому воно зродилося в Австрії? Чи ця організація повстала тому, щоби її боронити? Чи тому, щоби здобути українську державу? Наше Січове Стрілецтво було поставлене в Австрії в незвичайно важкі обставини політичного характеру. Проти нього направлено багато інтриг та заходів, що мали на меті його дискредитувати. Вони не довели до успіху, але мали ті наслідки для Стрілецтва, що не дали йому змоги розвернутися у більшу воєнну одиницю.

Та попри ті, так сказати, обставини загально-австрійського положення були ще й інші, чисто внутрішні, що паралізували стрілецького духа та підривували його крила. Під цими внутрішніми обставинами треба розуміти політичні розходження між ідеологією Стрілецтва і ідеологією нашого політичного проводу.

Наша політика в Австрії зужива-

щиною, Підляшем і Поліссям включно. Зі Східної Галичини і північно-західної Буковини зобов'язалася тоді Австрія, якраз на домагання представників Укр. Нар. Республіки, створити сурогат держави, окрему провінцію з широкою автономією.

Розвал Австро-Угорщини в осени 1918 р. дав нам тут в нашії тісніший батьківщині спробою творити власну суверенну державу. Ми її створили у формі Західно-Української Нар. Республіки і здійснюючи гасло соборності, проголосили в Станиславові 3. січня 1919 р. сполуку цієї держави з Українською Нар. Республікою в Києві в одну державну цілість, що затверджено рішенням Трудового Конгресу у Києві дня 22 січня 1919 р.

Д-р Степан Баран.

Пр. 699/24. В Імені Річності Польської Суд окружний кавний як Трибунал пресовий у Львові рішив на високій Державній, Прокураторії, що зміст масової „Діло“ ч. 162 з дня 25. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Лист зі Загребу в уст. м. слов.: Ми як а нація з радістю, 2) в рубриці „Населення“ уст. м. слов.: також вшехолок а не диво містить в собі єство ад 1) злочину з § 85 а) з. к. ад 2) провини з § 203 з. к. узнав доконану в дни 24. VII. 1924 року конфіскацію за оповдану і зарядиз знищення ці-

лого накладу і видав по думі § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відічальному редакторові тої часопісі, щоби це рішення помістив безплатно, в найближчій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 д. п. д. № 6 ек 1863, а іменно засудження за переступство на гривню до 400 зл. — Львів, дня 26. липня 1924 (Ліпши печатний.)

да всю енергію на боротьбу з Поляками, а не на боротьбу з австрійським державним режимом, що ставив Поляків у становище повне привілеїв. Про якісь протидержавні тенденції наших політиків не могло бути й мови. Через те вони вважали стрілецько за демонстрацію, яка виразно засвідчувала лояльність українського народу до Австрії. Повага розуміння наші політики аж до розпаду Австрії не вийшли. Найбільше, до чого вони доходили у своїх політичних обрахунках, було те, що центральні держави поють Росію і що найменше частина України припаде Австрії. Стрілецько мало підкреслювати участь Українців у визволенні України з під московського самодержавного чобота. Польські легіони мали повне право служити аналогічним доказом для Поляків у їхніх політичних комбінаціях.

Стрілецько мало інше розуміння своїх завдань. Воно бажало заманіфестувати перед світом те, що в Європі є Українці, які мають свої національно-політичні аспірації. Воно проливало кров не за цілість та побільшення австрійської монархії, а за долю свого народу. Воно бажало бути не австрійською, а українською армією, що бореться добровільно проти московського царату та його гнету на Україні, а не в ім'я австрійського імперіалізму. Українська боева сила проти царату на Україні повстати не могла, а через це вона зродилася там, де це було можливе. Очевидячки, що Січові Стрільці мусіли попадати в конфлікт із політичною концепцією українських політиків. Вони не погоджувалися на компроміси парламентарних комбінацій. Внутрішні конфлікти на цьому полі ставили нерозривне питання про те, бути чи не бути Стрілецьку в Австрії. Якби добачувати у Стрілецьві виключно політичну роль, то воно справді не мало рації існування в Австрії, де тисячі Українців вшановано та мучено в таборах. А через те його треба було розв'язати. Кошиж прийняти політичну ідеологію самого Стрілецька, то воно було необхідне для нас, не вважаючи на ті важкі муки, якими благословила Австрія український народ.

В цьому внутрішньому конфлікті саме й скривалася ця трагічна ризика стрілецької психіки. Розростається вона до розмірів трагедії в момент, коли на Україні проголошено свою державу, а Стрілецько стояло в рядах ворожих армій проти неї.

Зерна не співжиття, а ворожнечі.

Промова сенатора Мих. Чепетського в справі кресових законів на пленумі Сенату 25. липня 1924.

(Продовження.)

Готентоти і культура.

Такі закони можуть ошукувати хіба людей, які не мають поняття про те: хто такі Українці, отже людей наївних, які уявляють собі їх як примітивний нарід, без історії та традицій, як не часто можна читати у польській пресі — без ніякої культурної минушини, якимсь племя європейських готентотів підбите Польшею, яка тепер великодушню жертвує їм закони. Виходить, що Польща це високо толерантна та благородна держава, яка хоче цю дич приєднати до європейської культури і дає їм змогу користатися в аубличних урядах та школах з їх первісної мови. Та мені здається, що таких неознайомлених з цією справою є вже нині в Європі мало.

Ми не є первісним народом, а маємо свою державно-політичну традицію, вікову культурну творчість, не таку стару як жидівський нарід, але не молодшу від польського. (Веселість). Ви панове мо-

лінія трагізму заломалася заключенням берестейського мира і повстанням в Києві нової формации Стрілецька, що складалася з того самого ідеологічного елемента, бо з полонених членів австрійсько-українського Стрілецька. За гетьмана демократичне Стрілецько знову пережило трагічні моменти, коли австрійське командування бажало його вжити для рятунку чужого українству і чорносотенного російсько-польського поміщицтва. Розпад Австрії закінчив ту трагічну сторінку в житті Стрілецька.

Політична ідеологія Стрілецька найшла повне своє оправдання та політичну рацію. Але тут то й виявилось, що своєрідні австрійські обставини, які не дали розвинути Стрілецьку в велику боеву одиницю, лиховісно відбилися на всіх подіях нашої державно-творчої доби.

Отже Стрілецько зродилося стихійно як вплив державницької ідеології, що бажав її практично зреалізувати, а що найменше піднести українську проблему до ряду міжнародної ваги. На цьому полі стрінуло воно спротив свого політичного проводу і політичних австрійських обставин і в тому криється трагізм нашого Стрілецька.

В. М.

жете сміятися, але не маєте до цього підстави. Ви є горді на те, що ваша культура довгий час кипіла своє світло на нашій землі, йлучи щораз даліше на Схід, аж до північних піль. Цьому перешкоди не можна. Але у свій час, доки не покладено цю штучну гать — наша культура йшла до вас на Захід і до нині маєте в Кракові історичні докази на не. Наш нарід творив віками рідну мову, не лише у високій поезії, але в урядуванні, в усіх справах суспільно-державного характеру. У цій мові ведено уряди на наших землях не лише за час існування їх державної незалежності, але й у добі співжиття з вами, у литовській державі, а потім у Річпосполитій, коли це наш нарід, як нині, став зі свідомого — об'єктом екстермінаційної чужої політики.

Ми вели тоді у своїй мові уряди, про що свідчать городські книги, присуди... Уже тоді ми мали свої школи у Львові, Луцьку, Острозі, Вильні, не кажучи вже про славну Київську Академію. Є дані на те, що навіть у польській Соймі, тоді наші послы промовляли у рідній українській мові, або як Ви кажете „руській“, „русинський“.

Відпадки законів.

Ми не приходимо до вас як новики з безпідставними претензіями, а домагаємося прав для нашої мови, тим більше, що ми визволились у світовій війні одночасно з вами з пут тирана і, здобувши державну незалежність, ми ревнидикували свої старі права, колись захоплені ворогом. З цими надбаннями ви застали нас, коли непрохані, ви прийшли на нашу землю, приєднавши частину з них до себе. І ви, — ви, яких держава повстала завдяки загальнолюдським гаслам самовизначення народів, не хочете нам признати прав до свободи? Ви, що завжди чванилися як найліберальнішою у світі своєю конституцією і традицією, не хочете послідовно вернути нам бодай тих прав, які ми мали у вашій старій Річі посполитій? Ми нині не маємо навіть прав промовляти у рідній мові з цієї трибуни і часто маємо відчувати свої промови, маємо змоги висловити всьому, як це людина

може висловити лише в рідній мові і як не могли наші предки.

Замість споважливих прозв ви даєте нам нині відпадки. Що варті ці закони, які зрештою не торкаються навіть усіх українських земель та білоруських? Ці закони дають право вживати рідної мови на території деяких східних воєвідств, населених Українцями та Білорусинами, коли звертаємось до урядів першої та другої інстанції.

Староста та воєвідства, громади і соймики є буцім-то зобов'язані виконувати ці домагання, але міські ради самі мають рішати, в якій мові мають відповідати. Чи це не відпадки?...

Закони з „але“ і „одначе“.

І нині судовий закон дає право писати прохання і домагання судового присуду у рідній мові, одначе додатково до польського тексту. Це саме що до списування заповітів, в яких польський текст є рішенням. Адвокати кшентів української національності та білоруської мають лише вести роз'яснення у суді на рідній мові, але всі внески та промови, з винятком Східної Галичини, мають бути у польській мові. Чи це не є зі шкодою для інтересованих, які найважливішу частину процесу мусять вислухати в чужинній мові?

Закон про школи дозволяє основувати їх у рідній мові, але лише народні, і то на домагання родичів. І навіть у цьому пункті влада може прикласти свою інтерпретацію, бо сказала „родичів“, ще й 40 родичів, Українців, Білорусинів чи Литвинів і ще треба це домагання урядово ствердити. Лише дво- і трикласові школи можуть бути чисто національні, тому, що в разі їх поширення на 7-класові, вони стають утравістичними. Одначе і ці дво- та трикласові школи можна перемінити на утравістичні, коли 25 родичів домагатимуться, щоби їх дітей учили по польськи. Там 40, але тут 25. Це є громадянська рівність. Звертаю увагу, що від цих 25 родичів не домагаються урядового ствердження їх домагань!

Можна уявити собі, що місцева влада покористується цим, щоби всі місцеві школи перетворити на т. зв. утравістичні. Середні школи мусять бути обов'язково утравістичні, але не всі, бо більша частина штучно основаних гімназій на наших землях лишається польською. Директори гімназій, річ ясна, подбають, щоби число учени-

ЖОРЖ ВАЛЮА.

Війна та Батьківщина.*)

Оця війна каже, що ми живемо у століття, в якому Батьківщина стане сильнішою ніж колинебудь. Війна означає, що існування Батьківщини, вільних, самостійних та суверенних, домагаються інтереси всесвітньої цивілізації.

Завдяки Батьківщині людство спасаючим способом зберігає, підпержує і збільшує матеріальне та моральне добро цивілізації і таким робом оминає двох безпек, які її загрожують: замирання в єдності та розпаду у роздробі. Правда стоїть на боці воєнка проти фальшивого раціоналіста: оборона Батьківщини є покінце найвищим завданням людини. Змагаючись проти імперіалізму ми відхиляємо від світа одну з найбільше небезпечних погроз для нього: всесвітню монархію.

Та нас цікавить питання багато вище: чи всесвітня монархія, приносячи світові мир, буде останнім словом людського поступу і одним з найбільше добродійних дарів

для людства. Історичний досвід і розум кажуть, що напів або вповні здійснені здобутки цих імперій приносять людству лише непевний мир, який воно тратить дуже швидко, вертаючись до воєн громадянських та національних. Проти них промовляє факт морального розкладу, який опановує державні органи і володіючі класи, задля розіжженого життя оддалеки від воєнної небезпеки. Проти них промовляє бунт національностей, які не вважаючи на скількість матеріального добра одержаного від держави, силкуються визволитися від волі, настроїв і духа народу пануючого в імперії.

Не даремно бореми за свою батьківщину. Батьківщина не є етапом перейденим уже на шляху людства. Це є найвища мета людських суспільностей. Існування батьківщини ріжних між собою, свободних, самостійних та суверенних є потрібне цивілізації та людству. Батьківщина не є лише збірником родин, які мають спільну землю, спільні пам'ятники, машини, інституції та ідеї, і які боронять цілі спадщини перед чужинцем; це суспільна громада, якої подекуди завданням є зняти як сь кланітик планети, щоби на ньому перемістити у дійсність нові методи соцієрідних метод одні з дось, цілого людства.

Якщо цивілізація має тривати та розвиватися, вона не може підсилюватися лише одним огнищем. Для цього треба багато огнищ, які є взаємними суперниками щодо своєї сили і які піддержують вогонь, забезпечуючи його існування на випадок, коли одно з огнищ погасне. Нації є для цивілізації тим, чим роди для звіринного світа: вони є ріжноріжними досвідками в якнайчисленніших напрямках, на те, щоби життя або цивілізація, яку вони носять у собі, не опинилось перед невиласною стінною, до якої може їх довести рух в однім напрямку.

Людство почуває над собою необхідність невпинного перетворення своїх політичних, суспільних та економічних інституцій. Оця сама необхідність стримує людство від єдиного спільного напрямку, єдиного центру, єдиної методи організації та єдиної культури, яка могла би наразити її на небезпеку хибно вибраного шляху, на якому вона скаменіла би або роздробилась. Деяка ріжноріжність незалежних від себе центрів цивілізації забезпечує тяглість процесу, його тривкість та зріст. Якесь нація може вступити на шлях, на якому на мент може стати на чолі цивілізації, а потім зупинитись та загнати, тому, що виробила собі інституції, які не дають їй вже спро-

можности поробити в них необхідні переміни. А проте загальна цивілізація не захитується. Сусідня нація наділена іншими інституціями, елястичнішими, стає з черги наперед. Рим був володарем світа; його упадок спричинив панування варварства в цілій Європі. Араби були князями цивілізації, коли християнські народи ледві починали збирати скарби грецько-латинського світа. Що було би сталось з цілою цивілізацією, колиб поневолені західні народи в їх армії прийняли їх звичаї, їх інституції і їх культуру? Мури Константинополя і воля Карла Мартеля спасли народи християнського світа, які одночасно одержали від Арабів кілька дуже цінних скарбів здобутих людством, які таким робом заховались і були передані світові.

Коли і нині, у цій війні, нації спасуть себе, ні одна з них не може спочивати, користуючись безжурно своїм правом: кожна з них мусить перед іншими здавати рахунок з уживання свого права, відпозідаючи за те, як вона користується шматком планети, на якому живе, і за те, як володіє поодинокими своїми членами. Ніякий нарід не користується вічним і невідкличним правом щодо своєї частини землі. Самостійність і Земля залишилися кожній нації лише настільки, наскільки одна на добре

*) З нагоди десятилітніх роковин від нас даєм виклики з цим часом книжки визначного французького письменника та діяча п. з. „Громадянська війна. Про білоруську війну та її ведення“

ків-не Поляків не дійшла до 150, себто: шоби гімназії лишилися польськими.

Ми мали вже більше!

Отже лише завдяки ріжним штурми-махінаціям і пересортовуванню, наша молодь матиме доступ до цього двомовного експерименту, який, згідно зі законом має „повісти від віків проживаючі на східній території національності: польську, українську, білоруську чи литовську до згоди“ і витворення якогось нового типу польського громадянина. Коротко: весь шкільний закон пронизує ідея утравізму.

І про такі закони ще кажуть нам, що вони дають нам щось таке, чого ми досі не мали, що вони мають утишити наші болі і стати кроком на шляху до санації національного питання в Польщі. Панове! наші болі та домагання далеко більші. Адже ми на Наддніпрянській Україні мали вже більше і нині маємо у школі та в інших царинах більше як ви даєте з ласки.

Коли царська Росія ослабла, ми як і ви, сотворили свою державу, в яку ввійшли території нині приналежні до Польщі, ті, яких ми нині є представниками і де урядовою мовою була мова українська. Вона мала повні права у школах та судах. У Східній Галичині ця мова, ще раніше, за австрійських часів була зрівняна з польською; на ній видавано австрійські закони. Коли до суду входило українське прохання, тоді всю справу ведено на дії мові, аж до судового присуду включно. (С. Смульський: *А в польський мові вільно було вносити прохання?*) Вільно було. (С. См.: *Ви помимаетесь, я там був і знаю добре, що не вільно було.*) Я кажу про Галичину. (С. См.: *А я про самостійну Україну.*) У цій мові мали право промовляти навіть адвокати не-української національності. Ніхто не накладав намордника адвокатам неукраїнської національності, як це робить згаданий закон. (Продовження буде).

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вплата на тер 1 золотий на рік). Рівночасно в грішми присилайте і списи членів (ім'я, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

І друге служить якнайкраще всебітнім інтересам. Люде, земля, просторінь, багатства води та землі, належать до держав лише настільки, наскільки вони заслуговують на це для добра світа. Хто захищає, той мусить утратити суверенність та самостійність так само, як негідний батько тратить право до своїх дітей. Ніяке історичне право та ніяке право народів не переважить моральних та матеріальних інтересів збірної громади націй.

Не дрімайте на своїй землі, народи, не дайте своїм членам жити в ліношах та безладді: у вашій рілі і вашім дусі спочивають скарби, які ви винні світові. Якщо ви не маєте досить сили, шоби самим їх здобути, тоді знайте, що ви тратите свої права до свободи, самостійності та суверенності, тому, що світ не може дозволити вам розтрачувати плодів землі або тусувати людей під вашою олікою. Не забувайте, що світ видає свій осуд на полі битви: права нації перевіряє трибунал военний, тому, що хибі кожного виступають перед ним у голій правді; саме там — народи роблять, чисті та сміливі добувають зброєю лавровий вінок за свою працю, а народи ліниві, зіпсовані табоязкі будуть викинені в темряву.

Перекл. Мих. Руд.

Сьогодні відкриття КАВАРНІ і РЕСТАВРАЦІЇ REPUBLIQUE.

Від 8-ої год. вечером концерт знаменитої оркестри під батutoю Л. Штрікса.

Доля нашого театру.

2. Спера і фільгармонія.

Музично-вокальний відділ театру, себто опера та оперетка ставить інші домагання як драма. Опера це розпещена дитина театру, аристократка, ненаситна у забаганках і коштовна. Вона не вдоволяється чимнебудь. Світ осліплений чаром її краси кидає в її челюсть безліч багатств, а вона в ненаситнім апетиті заявляє: цього всього мало. Тому й не диво, що опера при величезних витратах приносить майже скрізь дефіцит.

Організація опери це складний апарат. Тут треба і оркестри з кількох десятками ріжних інструментів, і хори на кількадесять осіб і солісти і диригент і корепетитор і концертмайстер. Всі вони разом мають складатись на одну гармонійну цілість. А коли додати ще технічний персонал — вийде що найменше цифра 100 осіб. Не кажу вже про обстановку. Значить: треба би нам заздалегідь зрестись цієї недосажної мрії в нинішніх умовах. Для цього треба би мати перш усього власний театр зі салею на тисячі слухачів, які давали би щоденні високі доходи. Наші нинішні салі не в силі покрити витрат на оперу.

А проте нема ніяких труднощів супроти енергії та витревалости. Чи такий співлюбний нарід як Українці не могли би спромогтись на влаштування арени, на якій могли би дати волю своєму талантові? Співаків у нас стільки, що з цього погляду можна би, здається без помилки, поставити наш нарід на першій місці по Італійцях. Голосового матеріалу у нас сила, але ми не вміємо ним користуватись: марнуємо його, хоча він міг би стати нашим національним скарбом. Тому зважусь на гадку, що навіть при всіх нинішніх нестачах ми могли би спромогтись на оперу. Але таке діло мусіло би рахуватись з усіма даними важкого положення і підчинити всі особисті амбіції та аспірації змагання всього загалу. Треба би зрозуміти, що інтерес працівників на оперовій сцені є зв'язаний з добром загалу і що для високого морального успіху нераз треба буде зрестись більших матеріальних зисків.

Стає ясно, що складення опери виключно з фахових сил музичних це дорога річ і далеко від дійсності. Але в сфері реальної можливости лежить згуртування аматорського оперового ансамблю. Вже нині маємо поважне число вишколених голосів для сольових партій та хорів. З інструментальною частиною трохи важше; не знаю наскільки численні в нас виконавці на всіх оркестральних інструментах. Особливо такі інструменти як фаготи, обої, тромбони, ледві чи найдуть аматорів. Та їх можна би покищо заступити фаховими музикантами.

Таким робом можна би скласти повну оркестру на яких 34 музикантів. Вона стала би сама для себе цілістю, як українська фільгармонія і входила би в оперу. Фільгармонія улаштувала би свої саміфонічні концерти, а в дії оперових вистав була би зайнята як оркестра. Вона заробляла б не лише на своє удержання, а ще в могла би мати надлишок для покриття опера-

рових дефіцитів. На подробиці організації ще час; їх можна подати в тіснійшій гуртку, коли ця справа стане зрілою. Покищо питання в тім: чи знайдеться поважне число добрих і охочих музикантів, які зі запалом та пієтизмом хотіли би віддати свій труд для вищої мети.

Слід зробити ще одно застереження. Опера не може опертись на самих аматорів. Диригент не дає би собі з ними ради. Це був би дивогляд без виглядів на успіх. Підвалиною організації мусять бути фахові сили. Це потрібне тим більше, що при опері мусіла би бути оперетка з фаховими акторами. Ми мали би таким робом два доповнюючі себе ансамблі: фаховий і аматорський. Один був би провінційною оперою і міг би давати оперові та опереткові вистави на провінції, а в суботи та в неділі їздив би по потребі, частинно або в комплекті до Львова. Другий, аматорський, давав би вистави два рази в тижні у Львові. У міжчасі ми мали би фільгармонійні концерти.

Ось начерк нової організації нашого театру під нинішню добу.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Присуд у кранівських процесі.

31. VII. покінчилася двомісячна розправа про листопадові розрухи в Кракові. Всіх 57 обвинувачених в бунті й розрухах увільнено. Засуджено лише 6 за крадіж підчас розрухів, але що почислено їм слідчий арешт, то й їх випущено на волю. Прокуратор вніс зажалення неважності.

Смерть Дра Р. Іонаса.

31. VII. вмер у Станиславові відомий сівоністичний діяч, д-р Рубін Іонас. Покійний був послом до варшавського союму й належав до Жидівського Клубу.

Останнє засідання сойму.

Останнє засідання сойму перед розпущенням на фері відбулося 31. VII. і було присвячене розгляді сенатських поправок. Прийнято поправки Сената до устави про уповноваження та до уставу про мову адміністра-

Здається мені, що кооператива не повинна би лякатись узяти провід театру, якщо зуміє дібрати відповідний персонал. І найкращий плян не матиме успіхів, коли не поведуть його відповідні особи. А хто не надаватиметься до переведення такого або іншого завдання, не також важко передбачити, не покаже практика. На яких принципах переводити організацію дружини — це справа другорядна. Можна стати на задалегідь означених гаках, можна сотворити справжню кооперативу, якої члени побирають проценти від доходів, можна придумати ще й інші комбінації. Та всі актори мусіли би мати відповідний гонорар; можна зробити хіба таку ріжницю, що фаховці, які живуть з театру, мусіли би мати вищу плату, а аматори, які працюють для сцени для розваги чи з патріотизму — менші.

Але всі, що приступають до такої організації, повинні бути свідомі, що беруть на себе патріотичне завдання, яке не може стати джерелом великих доходів. Актори і аматори мусять бути справжніми жерцями мистецтва, схильними до пожертв і свідомими своєї ваги.

Не гадаю прибільшувати значіння опери для народного ціла, але не треба її нехтувати. Опера починається не лише до підойми духа в самій суспільности, але дає свідомство культури перед чужиною. До Львова приїжджає чимало чужинців. Куди їм піти вечером? На комедію чи драму не можуть, бо не розуміють, а на музику підуть, бо це мова для всіх зрозуміла. Зайде до польського театру — зайде й до нашого. І тоді може перекопатись, що навіть у біденькій, скромненькій одежині може виступати аристократка, з якої чола бе гордість старої культури.

Д-р Іван Гриневецький.

ційних властей відкинено сенатську поправку, що устава має обов'язувати від 1. IV. 1925 р., а не 1. X. 1924. Прийнято поправку Сената до устави шкільної, шоби про двоязичну викладову мову рішало число дітей 20, а не 25. Таким чином усі устази прийнято остаточно. Вкінці П. П. С. Хадеки й Нар. Парт. Праці внесли інтерпеляцію про продовження праці на Гор. Шлеську. Вона перепала, по чім засідання Сойму замкнуто до половини жовтня.

Страйк на Горішному Шлеську.

Страйк на Горішному Шлеську триває далі. Всі копальні і гуті є нечинні. Велику роль в цьому страйковій відіграють комуністи. Досі не було ніяких заворушень.

В Румунії.

Положення в Румунії є дуже по-важне. Урльопованих офіцерів по-кликано до полків. Стан облоги загострено. Свобода преси обмежена.

Дрібні вісті.

Болгарська Рада міністрів рішила звільнити з державних посад всіх урядників-комуністів.

В англійському парламенті державний секретар Томас заявив, що справа Моссулю перейшла до Союзу Народів і через це він не може дати в цій справі ніяких вияснень.

Новий югославянський уряд Давидовича рішив скликати парламент (скупштин). Уряд матиме в ньому 168 голосів проти 123 коаліції Ласіч-Прібічевич.

В катерабій ситуації дуже поважна. Умислових офіцерів покликано до служби. Низьковий стан дуже загострений.

У Месна дішло остаточно до поладання німецько-польовицького конфлікту з приводу берлінських подій у радянській торговельній місії. Зажено від ордінний пастежол, який підписав угоду з урядом про встановлення обох сторін.

До Польщі приїждять турецька війська. Як мідя, що не буде в ній 8 днів.

Біржа.

Львів, 31. липня.

Грші.

Амер. дол. 5:19—5:20, канад. дол. 4:31—4:34, чеські кор. 0:15 $\frac{1}{2}$ —0:15 $\frac{1}{2}$, лей 0:02 $\frac{1}{2}$ —0:02 $\frac{1}{2}$, франк. франк 0:27—0:27 $\frac{1}{2}$, швейц. франк 0:92—0:94, англ. фунт. 22:40—22:60.

Золото. 20 кор. 21:80—21:90; 20 франк. 20:70—20:80; 20 марк. 23:80—24:00; 10 руб. 25:80—26:00.

Срібло. Австр. кор. 0:40 $\frac{1}{2}$ —0:41, 5 австр. кор. 2:04—2:05, фльорени 1:02—1:03, рубль 1:68—1:70, рубель доїбним сріблом 0:65—0:66.

Збіжжя.

Пшениця краєва 73/74 з 1913 р. від 20 до 21 жито галицьке 68/69 з 1923 р. від 12 до 12:50, жито галицьке 65/66 від 11 до 11:50, ячмінь галицький бромарний від 1:00 до 1:10, ячмінь галицький пашний від 9:25 до 9:50, овес галицький 44/45 з 1923 р. від 11:75 до 12:75.

НОВИНКИ.

Не маємо щастя до комунікатів та заяв наших партій. Вчора сконфісковано наш часопис за одну заяву і один комунікат, а ще й першу половину вступної статті.

— У в'язницях бють. Маємо перет собою лист в'язня з вул. Баторого, писаний до брата, де описується сцена, як дня 30. ч. м. в'язничий сторож Кутовський бив політичного в'язня Івана Михайличука. Михайличук уже третього дня голодував і настільки ослаб, що на обов'язковій праході сіз спочивав. У шлюпці на це сторож сильно лобив його крісом. В'язень кричав як бжевілий. Щодня тоді інші в'язні дізнались, що в келії зі злодіями сидить "політичний". В'язні на знак протесту проти знущання в'язничої сторожі сходили бучу.

— Прощальний бенедіс Василя Авраменка. З нагоди примусового виїзду з Польщі Василя Авраменка, Товариства "Просвіта" і "Сокило-Батко" в найближчих днях влаштовують артистові у Львові прощальний бенедіс, на якому вперше буде виставлений новий твір Авраменка — балет на 1 дію "За Україну" (сюжет ілюструє "головні моменти визвольної боротьби на Україні"), а також живий балет "Горе Ізраїля". Музику до балету опрацював відомий композитор Я. Ярославенко. В урядженні вечора режисерськими порадами бере участь директор Драматичної Школи поет Микола Вороний. В перший раз по п'ятидесятих роках в цих баладах виступить сам артист В. Авраменко. По виступі наш артист виїжджає на короткий час до Данії, де має відпочити і перевести свою ще нескінченну куряцію, а відтак удасться на балетові студії до Берліна, для доповнення своєї мистецької освіти з метою утворення справжнього українського балету. Наш громадський обов'язок нести нам допомогти артистові морально і матеріально, щоб він міг бодіти якийсь час вижити за кордоном, поки знайде там тривкіше забезпечення свого стивування. Грошей жетти для артиста Н. Авраменка приймає адміністрація "Діла" Ринку, ч. 10.

— Офіційність і футуризм. Газета "Львівська", дуже творчий, зрілий, незвичайний, а навіть літературний орган, починає у вчорашньому числі майже за цілу сторінку поему відомого футуриста Ясеньського. Читач бентежиться, жмується очима, глядять на заголовки: такі: "Газета львівська!" Огірковий сезон позався на добре.

— Сильний у львівці мусить бути ний польський міністр закорд. справ Ол. Скішинський, який виїжджає до Львова, тому, що "польська політика повинна жити західом", щоб перекопати Англію про ролі, яку Польща має відіграти у світогляді європейської політики. Нехай і Англія навчаться лежого.

— Кінематографічні ідеї. Одна з париських кінематографічних фірм звернулася до бущої королеви Зити зі запитом, чи вона не згодилася би взяти участь у фільмі, яка має на меті змалювати долю останніх Габсбургів. Фільма має дати картину усунення царя Карла з престолу, його вигнання на Мадейрі і т. и. Королева мала би там грати ролі разом зі своїми дітьми. Ясно, що підприємці пропонують бущий королевій гонорар. Можна догадуватися, що зміст і тенденція фільми матимуть вплив на рішення кор. Зити.

— Нідерландська мова має стати дипломатичною у взаєминах між Голландією і фламандсько-бельгійською групою нідерландського союзу. Голландія і згадана група звернулися з такою пропозицією до бельгійської міністерства закордонних справ. Нідерландський (фламандський) мови признає в Бельгії від двох літ рівні права з французькою. Ясно, що це не зразок кресових законів.

— Політика і малярство. На кордоні Фінляндії та радянської Росії пливе ріка Сестра, а над нею тягнеться міст, яким де залізниця. Міст треба було свіжо помалювати. Радянський уряд вибрав червону фарбу як символ своїх політичних пересвідчень. Фінляндський уряд уважав що фарбу надто різкою. Оба уряди погодились на компромісі. Радянський уряд помалює міст зі свого боку на червоні, а Фінляндія зовсім стриманість від малярства.

— Наші артисти на чужині. Огест Руснак, оперний співак (тенор), родом з Дубиця на Буковині, відомий вже шиглому чеському громадянству, а з нашого гілки частини, яка мала нагоду почути його на концертах в Празі та Відні, заангажований до німецької опери в Кенігсбергу на вельми корисних умовах. Наш співак на скінченній чеської державної музичної академії в Празі в 1922 р. у професора Йона Фукса був заангажований до опер у Братиславі, а опісля в Оломуці. Цього року виступав він кілька разів у Празі на запрошення Чехів на концертах у пам'ять 100-літніх роковин уродин Б. Сметани і на Шевченківськім концерті. Літом, праз з відомою співакою кийської опери п. Воронцовою дав ряд концертів по більших містах Чехії, як Берно, Моравська Острава, Карлсбад, Доброград, Лугачовиці, скрізь з великим успіхом. П. Руснак, який при кожній нагоді старається поширити нашу рідну пісню на чужині, їднрав собі і серед нашого стрілецтва двоими виступами по таборах велику симпатію. Своє теперішнє місце завдачує

успіхові концерту в Карлсбаді, внаслідок чого директор німецької опери негайно по концерті звернувся до нього в імені "Спілки німецьких опер у Берліні" з вище згаданою пропозицією.

Ставайте членами-основателями Товариства "Прихильників Українського спорту". (Чл. вкладна 25 зп.). Шліть менші датни для організації спорту! Адреса для висилки грошей: "Дністер" ч. нн. 13563, Львів, Руська ч. 20.

ХРОНІКА.

І Свато на Богданівці. В неділю 27. липня ц. р. відбулося в підльвівській церкві св. Володимира Великого на Богданівці храмове свято, що згуртувало більше число наших громадян з Богданівки і Левандівки. Богослуження відправив о. пралат Пясецький в асисті о. д-ра Василя Ляби зі Львова і місцевого душпастиря о. Е. Гаврилюка, в часі якого виголосив патріотичну проповідь о. О. Яримович, а на закінченні місцевий хор відспівав гимн "Боже великий, єдиний". Після Богослуження місцеві громадяне і запрошені гості зібралися при пражниковому столі в городі місцевого громадянина п. В. Грицькова. В часі обіду виголошено кілька промов, що обговорювали потреби нашої місцевої організації, головню будову Народнього Дому на Богданівці, де мають знайти приміщення наші місцеві культурні і економічні установи. Промовляли: о. прал. Пясецький, о. Євген Гаврилюк, д-р Ол. Марітчук, п. Фірман та інші. У всіх промовах почувались бадьорний настрій і віра, що не вважаючи на лихоліття, стаємо твердою ногою на окраїнах колишньої столиці галицької держави.

І Жнива на Поділлі вже зачалися на добре 16. липня. Сьогодні жнива багато гірші як торічні, заледве видадуть 60 прц. торічних. Овес дуже підлий, ячмінь середний; жито і пшеницю у численних місцях косять, вітер чимало зерна на пні висипав на землю. Одна гречка незле зародила, але її мало хто сіє. З чого будуть селяне платити податки, не знати. Крім цього урядують тепер цив. військ. комісії для перегляду всіх коней, що також забирає селянам багато часу.

І Рада повітова в Скалаті покликала на своїх членів 2 українських священників, оо. Монішковица з Калагарівки і Копертинського з Супрунівки. Оба є найстаршими в повіті священниками (77 і 73 літ) і мешкають в місцевостях найбільше віддалених від Скалата.

І В Краснім колі Грималова на Поділлі урядили оо. Василяне чотиродневу місію від 11. до 14. липня включно. Це наша перша місія по війні в скалатських повіті. Цього року уряджували місії в тім цілім повіті оо. Єзуїти і лат. Редemptористи.

Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союзу Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. нн. 40.000.

† Посмертні згадки.

Микола Чемеринський, управитель школи в містечку Товсте коло Грималова, помер господівано 20 липня ц. р. Покійний був управителем однією в Галичині містечкової державної школи з українською викладавкою мовою. Той унікат 4-улітньої школи стаяв ще перед війною на дуже високому педагогічному ступні, від амлюю та досвідченою рукою покійного. По війні польська влада школу покліла на дії: польську та українську. Пок. Чемеринський був далі управителем української школи. Не вважаючи на всі зуси-

ля, він не міг піднести своєї школи на передвоєнну висоту. Влада робила все можливе, щоб припинити навчання в українській школі. Через це довелося покійному перенести не один раз багато неприємностей та горя. Колишній учитель був він і в Тернопільщині. І тут і там лишились по собі якнайкращі спомини. Був незрідним організатором і режисером селянських аматорських театральних гуртків. Не кидав цієї роботи і під польським режимом. Помер на 60 році життя і в 40-му році свого вчителювання. Воєнне лихоліття спричинило його цілковиту матеріальну руйну і підкосило й так слабе його здоров'я. Помер зовсім ненадійно наслідком серцевої недуги.

З ним зійшов у могилу один із найкращих педагогів та один з найсовісніших громадян, що не гналися ні за поче-стями ні за нагородами, а працю для на-

роду вважали одним з найважливіших своїх обов'язків. Покійний лишив жінку, сина, студента богослов'я і дві молоденькі дочечки гімназистки. Після втрати заслуженого пош. Фуртка в Тернопільщині втрачено пош. Поділля ще одного заслуженого ветерана на педагогічному та громадському полі в особі покійника. Земля Йому пером!

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи "РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене, Поруча 2-кратна.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Нористаючи з хвилевої знижки пла, спровадили ми тепер транспорт осінніх і зимових товарів, особливо англійські рагліни, куртки, маринаркові одяги, жіночі плащі, суконні і плюшеві, як також дитячі одяги та поручаємо їх нашим сталим відборцям по значно зредукованих цінах. Йосиф Кернер, Магазини жіночої мужської і дитячої конфекції, Львів, вул. Трибунальська 6 (власна домівка). Рік основ. 1883. 163 1-2

Дрібні оголошення.

ВЕЛИКИЙ ФЕСТИН на великій горіч-подвір'ю Академічного Дому, вул. Сурієвського під штаделею побіг будуючої школи і салі читальні відбудеться вже неї 3. серпня ц. р. від год. 3. попол. Дохід на викінчення неї будівлі. Запрошуємо всіх громадян Львова. Ріжгородна програма: музика, перегони, гоїданка для дітей, колесо шастя, кілька буфетів і т. п. По фестиві танці. Громадяне! Зійдіться всі солідарно, забавимось і розвеселимось з усіми знакомими і Комітет утішиться, що за тижень буде "гляйха", за два тижні дах, а у вересні запроситься усіх, що прийдуть на фестиві на посвячення ново-будованої інституції в стрийській дільниці. Вступ низенький. Для дітей половина ціни. — Комітет будови Кружка У. П. Т. 161 1-1

ОДНА або дві панночки з нищої або вищої гмчазі з української інтелігентної родини знайдуть вигідне приміщення з харчем при інтелігентній українській родині у Львові. Добра опіка. Фортепані дома до ужитку. Зголошення до адмін. "Діла". Ринок 10 під "Виховання". 154 1-3

ПЕРШОРЯДНА українська кравецька робітня Михайла Стеня, абсолювента крою, виконує всякі кравецькі роботи солідно і скоро. Для Всх. Духовенства приймаю грубіші роботи, як реверенди, папістики, пальта і колпаки. Адреса: Львів, вулиця Зелена ч. 31. 150 1-5

НІМЕЦЬ, з укінченим університетом, на добрім став.овищі, шукає інтелігентну панночку, для конвенсції. Під "Літературу" до Адмін. "Діла". 156 1-1

ЛІКАР, холостяк, з 10-літн. практикою, бажає переселитись в Гал. Просить (організації) вказати пригоже місце — евант., за нагор. — до Адмін. "Діла" під "Рівнобага". 159 1-3

ЦЕРЕВІ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМІСЛОВІ проктує, будує — позичку гіпотечну виробляє в банку Інж. Лев Левинський, архітект-будівничий конес., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 135 —6

УЧИТЕЛЬКИ до науки з дівчат з 4 і 6. класів народних шкіл пошукують на цілий шкільний рік. Поза домом инша платва лекція хлопця з 2 кл. народних шкіл. Бажаю, щоб учителька уділяла початкової лекції гри на скрипках. Зголошення з поданням условни слати найдалше до 15. серпня ц. р. Марія Данилович в Борині коло Турки нСтр. 125 2-3

ПОЗІР елегантні Пані! Знана фірма И. Готтліба, Львів, площа Стрілецька 15, повідомляє, що приймає до перероблення капелюхи фільові на зразок найновіших заграничних моделей. Спеціаліст у чищенні білих капелюхів. Для приїжджаючих викичує в 24 годинах. 142 2-3

"Візд Б. Хмельницького до Київа"

історичну картину М. Івасюка, в чотирох красках, величини 74×54 см. в ціні 10 зол а в різьблених рамках по 34 зол. або 1/2 різьблених по 26 зол., можна набути за готівку або післяплатою у: Івана Павліка, Львів, Ринок 10. П. пов. ("Просвіта"), 155 1-2

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Гаппапорта і Якова Насса

Львів вул. Сикстуська 17/II.

Пломбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і зволті пісся американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 123 8-10

Кам'яний вугіль горішношлеський і Домброви по

коннуренційних цінах на

тримісячний кредит

доставляє вагеново і подрібно

"ВІДБУДОВА" пром. торгов. Спілка, з обм. пор. у Львові, вул. Словацького ч. 14. Телеф. 336. 162 1-2

Ч. 949/24.

Оповіщення.

Дня 12. жовтня 1924 відбудуться вибори до Ради Повітової Каси хорих в Самборі по думці арт. 62. закону з дня 19. мая 1920 Д. з. Рп. ч. 44. і відповідно до розпоряджень Міністра Праці і Опіки супс. з дня 20. марта 1921 Д. з. Рп. ч. 35. поз. 211 і з дня 21. грудня 1923 Д. з. Рп. ч. 2. збр. 1924.

Вибори відбудуватися будуть від год. 8. рано до год. 8. вечір в кюкалях, котрі в своїм часі будуть подані до публичної відомості.

До Ради Каси має бути вибраних на протяг трьох літ 45 членів Ради, а імену: 30 делегатів і 30 заступників зпоміж забезпечених, а 15 делегатів і 15 заступників зпоміж хлібодавців.

Лісти кандидатів, зокрема хлібодавців, з окрема для забезпечених, мають бути дооручені Зарядові Каси в бюрі Каси в годинах урядових найдалше до дня 20. вересня 1924 до години 1-ої пополудни.

Списи управнених до голосування вилонжені від дня 1. серпня до дня 10. серпня включно в бюрі Повітової Каси хорих в Самборі, вул. Кіліньського 12, щоденно від год. 9. рано до 1. пополудни і від год. 3 до 6. вечером, а в неділю лише від год. 11 до 12. в полудне.

Кожному забезпеченому згл. хлібодавцеві прислугує право рекламції в висше означенім 10-деннім речинні.

Управненими до голосування є ці працюючі, що в дни 1-го липня 1924 були забезпеченими в Повітовій Касі хорих в Самборі, о скільки в цім дні укінчили 20. рік життя, як також ці хлібодавці, що в дні 1. липня 1924 забезпечували в висше названій касі працюючих.

Самбір, дня 27. липня 1924.

Заряд Повітової Каси Хорих в Самборі.

160 1-1

Кружок Українського Педагогічного Товариства в Стрию

розписує

КОНКУРС

на одну посаду управителя учительської жіночої Семінарії і одну посаду учителя (льки) з кваліфікацією до уділювання науки польської мови. Платня після умови. Подання належить вносити на руки д-ра Іларія Бачинського в Стрию, вул. Потоцького ч. 15. до дня 25-го серпня 1924 р. 158 1-1

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол. Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к., Ру-
мунії 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.

ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

Проти поневолення православ'я.

Релігійне питання не перестало у нас грати видної ролі в нашому національному житті. Ця справа набрала нового значіння, коли в межах Польщі попри галицьких Українців греко-католиків опинилося кілька мільйонів української і білоруської людності і коли польська влада зачала підпорядковувати під свій рішучий вплив життя православної церкви. Греко-кат. церкву в Галичині як ліпше організовану (остаточу під юрисдикцією Риму наразі оставлено на боці).

Питання православної церкви в Польщі загострювалося з дня на день. Відоме „висвячування“ православних церков на польські римо-кат. костели в спосіб, що нагадував найтемніші часи середньовіччя, створення варшавської православної митрополії як оруддя польського міністерства віроісповідань і публічної освіти і недавне введення григоріанського календаря у православну церкву в Польщі сполучували наглядно в очах православної людності невідрадні положення її церкви.

Про цю справу писалося у нас частіше — в останніх часах в ряді окремих статей ред. Ф. Федорцева.

До неї вертаємось і нині. Пригодою до цього є послання московського патріарха Тихона до варшавського митроп. Діонізія, оголошене у варшавському російському деннику „За Свободу“ з 29. липня ц. р., датоване в Москві 23. травня ц. р.

Цікава сама історія цього послання. Не прийшло воно просто під адресою митроп. Діонізія, але на руки православних послів варшавського сойму і сенату, звідки щойно доручено його адресатів. Причиною цієї обставини дороги було те, що представники православної населення у варшавських законодавчих тілах, не добившись нічого у колах церковної православної єрархії в справі реформи православної церкви в Польщі, яку переводила вона під польським диктатом всупереч інтересам своєї церкви, знайшли дорогу до патріарха Тихона і представили йому дійсний невідрадний стан православної церкви в Польщі. Головна справа була в незалежності православної церкви від московського патріархату, чого домагався польський уряд, а на що згодилися у Варшаві московські церковні єрархи. За це наложив навіть головою варшавський митроп. Юрій, попередник митроп. Діонізія. Польський уряд усунув негідних собі єпископів, подбав за вибір нових, з поміж захожих Москалів і створена в цей спосіб православна єрархія пішла вже цілком під польську команду.

Низче православне духовенство, рівнож московське або обмосковлене, у більшості без вищої освіти і виховане у сліпому послушні для влади, не ставило ніяких перепон затіям своїх єрархів. Оборону православної церкви, що у значній мірі вжеться з національною обороною, взяли в свої руки світські

православні чинники, в першу чергу послы та сенатори. Численні віча обговорювали це незвичайно болюче питання і народ очевидно з являвся проти нових польонізаційних спроб православних душпастирів.

Лист патр. Тихона є відповіддю на лист митроп. Діонізія з 18. листопада 1923. В цьому листі митроп. Діонізія висказує радість з приводу увільнення патр. Тихона з в'язниці, доносить про смерть митроп. Юрія і про свій вибір на його місце за згодою і благословенством царгородського патріарха Мелетія IV. Вкінці лист висказує надію, що патр. Тихон поблагословить самостійне існування православної церкви в польській державі, котра нею опікується і боронить її прав до свободного життя і розвою.

У своїй відповіді на згадане писмо заявляє патр. Тихон, що в р. 1922 перед своїм арештуванням провадив переговори з польським урядом про устрій православної церкви і випрацював навіть проект відповідного статута. Його арешт припинив далші переговори і доля цього проекту йому невідома.

Лист митроп. Діонізія цієї справи не вяснює; тільки ставить патріарха Тихона перед довершений факт повної незалежності православної церкви в Польщі від московського патріархату і перехід її під юрисдикцію патріархату царгородського.

У своєму посланні патр. Тихон висказує здивування і питається, на основі яких канонічних постанов частина всеросійської православної церкви без згоди місцевого собору і без благословенства її верхника могла стати незалежною і на основі яких канонічних постанов патріарх Мелетій IV. присвоїв собі право поширити свою владу на часті російського патріархату. Далше доносить патріарх Тихон про те, що одержує з Польщі багато приватних листів, котрі зовсім інакше представляють йому історію унезалежнення православної церкви і то у світлі некорисному, згадують справу насильного усунення чотирьох єпископів, а відносно польського уряду до православної церкви малюють зовсім інакше, як пише митрополит Діонізія. Приватні відомості — каже патріарх — знаходять потвердження у ноті уряду СРСР з дня 10. травня ц. р. до польського уряду в справі переслідувань православної церкви в Польщі.

Супроти цих суперечних даних патріарх Тихон не може благословити самостійного існування православної церкви в польській державі, аж доки не вясниться ціла справа на всеросійському церковному соборі, про скликання якого патріарх робить заходи.

У цьому самому числі „За Свободу“ видруковано листа українського сенатора М. Черкавського, білоруського посла В. Богдановича і російського посла Н. Серебреннікова, де говориться про їхню авдієнцію в митр. Діонізія дня 19.

Великий історик про великі події.

З нагоди десятиліття війни один з найбільших сучасних істориків, Італієць Гулієльмо Ферреро, присвячує статтю розчаруванням держав, які почали війну у пересвідченні, що скінчать її коротко та переможно. Вона є настільки вартісною, що вважаємо її доцільним подати.

Війна почалася у мертвими політичними та дипломатичними сезонами. Але саме тому, що світ був тоді неспокійний, він насолоджувався вакаціями. Коли Ферреро приїхав до Парижа дня 13. липня, він застав усіх активних політиків в одному ресторані у Бульонському Лісі і всі вони живо розмовляли про можливість війни. Але ніхто з присутніх навіть найбільших песимістів і найкраще поінформованих, не передбачував, що війна вибухне ще того самого місяця.

Два тижні пізніше — каже Ферреро — тривожний дзвін мобілізації закінчив одно з найщасливіших століть в історії, яке почалося з 1815 року. Хоча на світову війну чекали віддавна — вона впала на Європу як незвичайна несподіванка. Всі почували, що вона йде, але ніхто не в силі був збагнути, як вона виглядатиме, тому, що люде глядять на майбутнє очима минулого.

Липня ц. р., на якій поставили йому слідуючі домагання: 1) відкликання розпорядку про введення у православну церкву нового стилю і 2) утворення комісії для скликання церковного собору якою одиноким законодавчим тілом в справі вирішення основних питань церковного життя. На ці домагання митрополит не дав ясної відповіді. Тоді порушено також справу канонічної компетенції царгородського патріарха у відносинах до православної церкви в Польщі і присутні відпоручники заявили одноголосно і категорично, що православна церква в Польщі підлягає досі церковно-канонічній юрисдикції московського патріарха Тихона, а не патріарха царгородського.

Війна за впливи над православною церквою в Польщі ще не закінчена. Варшава і її пупиль митр. Діонізія не хотять уступити перед Москвою, за якою узяється православне населення. Не є це чисто церковна квестія чи квестія церковних канонів. Є це відблиском історичної боротьби між Москвою і Варшавою за панування над українською і білоруською людністю між межами московського і польського народу. І як прикінці 16. і в 17. стол. наш народ станув обо-

„Як розяснити всі несподіванки, ілюзії та помилки останньої війни? Чому цілий світ, уряди і публічна опінія помилилися у своїх передбаченнях та осядах? Тому, що від 1870 р. люде втратили розуміння, що значить коаліція і що світова війна. Війни французької революції і доби царства були в війсьності загальною війною між великими і малими європейськими державами, лише з короткими перервами. Вони тривали так довго і так повивертали все комить головою, що Європа по договорах у Відні та Парижі 50 літ жила в остраху перед світовою війною. Коли лише виринула війна між двома державами, всі лякалися, що вся Європа вхопить за зброю і тому всі воліли дружно порозумітися. Навіть революція 1848 р. жила під впливом такого загального остраху“.

Непевну ситуацію перехідної доби хотіли використати у своїй дипломатії Кавур та Бісмарк. Страх перед загальним вибухом пожежі не був уже за їх доби настільки сильний, щоби стримати рішучого державного мужа, при сприятливих умовах, від виповнення війни. Але цей страх був ще досить сильним, щоби стати на перепоні поширення війни на всі. Завдяки цій дивній ситуації вдалось

ронною лавою проти церковної унії, ширеної тоді при допомозі польської держави, так і нині півіках заявляється проти всіх затій, що їх кує митроп. Діонізія. І тоді нині самозаховачий інстинкт нашого народу дає релігійному рухові національне українське пятно. В сучасних відносинах, що не створили тривкої православної організації церковної на Великій Україні, де нині існують аж три церковні організації (українська автокефальна — вона найсильніша, большевицька жива церква і московська Тихонівська), очі українських православних представників у Польщі звернулися якраз на Тихона, якого поборюють всі свідомі українські чинники на Наддніпрянщині. І під цим парадоксом криється віковий відгомін, що в конфлікті між Варшавою і Москвою український народ звертався проти першої, а відомо, чим це кіналося для Варшави.

Останні події з церковного життя в наших північно-західних землях слідимо пильно, певні, що наш нарід знайде доволі сили обстояти своє я і на церковному полі всупереч затіям всяких московських прибудів в архиєрейських ризах. С.Б.

Пр. 702/24. В Імені Річипосполитої Польської! Суд окружний кариий як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 163 з дня 26. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Політичне положення в Польщі в уст. м. слов. а) держави а) ріжниць, б) репресії а) спроба, п) організму а) змінам осіб, д) в уст. від слів: як не бачили до кінця артикулу. 2) Хто більше музикальний? в уст. від слів а) тимчасом поруч з нами до кінця артикулу містить в собі ество ад 1) злочину з § 65 а) з. к., ад 2) провини з § 800 з. к.,

узнав доконану 25. VII. 1924 конфіскацію за оправдану і зарядив знищення цього накладу і видав по думці § 492 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відізначальному редакторові той часопису, щоби це рішення помістив безплатно, в найближчій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ек 1863, а іменит засудження за переступство на гривню до 400 злп. — Львів, дня 27. липня 1924. (Підпис нечиткий.)

чим двом дипломатам ізольовати свої війни, а Бісмарк мав змогу на протязі 4-ох тижнів в одній 10-годинній битві виграти в 1866 р. війну, яка настільки сильно перетворила європейську історію.

„Покоління уроджене по 1870 р. втратило почуття журби: що таке значить довготривала війна. Хоча люде знали, що при кінці XVIII. і спочатку XIX. лютувала 22-літня війна, але знали про це не більше як про хрестовні походи. Жива ідея про війну витворилась під впливом воєн між 1848. і 1870. р. і тому ми уявляли собі в 1914 р. війну як коротке, не коштовне потрєсення, дуже догідне і що се-крет її лежить у збільшенні сили та впливу одної держави коштом іншої. Нема сумніву, що німецький уряд і генеральний штаб з 1914. р. руководились такою ідеєю. Уряд гадав, що австро-сербський конфлікт можна локалізувати, а штаб не сумнівався, що колиб навіть дійшло до удару Трисоюзу з Антантою, то війну можна буде переставити так само хутко як у 1870 р.

„І світова війна вибухла, тому, що її ніхто поважно не лякався; а не лякались її тому, що навіть військові кола мали про неї дуже неясне поняття. Цікаво було простежити, як ця початкова помилка заважила на веденні цілої війни. Її наслідки вирінають головню підчас миру і його розчарувань. Чому ж людям так важко зрозуміти події останніх п'яти літ? Тому, що вони уявляли собі, що наслідком війни буде перехід сили і впливу від держав переможених до переможців, як це було в 1815, 1866 і 1870. А проте ми нині находимся у ситуації більше зближеній до повоєнного стану по Зел. революції і Цісарстві. Ці війни з погляду рівноваги держав не мали на суходолі ніякого успіху.

„Остання світова війна знищила старі держави, витворила нові, але в сути річі не сотворила ніякої нової сили. На момент можна було гадати, що Англія скористав в Азії з російської катастрофи. Однак стає щораз яснійшим, що розпад московської імперії ослабив англійську позицію в Азії, тому, що азійські народи звільнені від страху з боку російської держави, не годяться вже так покійно на вплив Англії. Знищення Австро-Угорщини зміцнило безпеку Італії, але не її силу — як це уявляють собі деякі італійські партії.

А війна перетворила внутрішню організацію майже всіх європейських держав. Майже у цілій Європі, з ви-тком Швейцарії та Франції, пану-вала політична система, яку можна уявити собі як перехідну між мо-нархічним абсолютизмом з перед 1840 і демократичними принципами. Ця мішанина шезла. По катастро-фі монархічної системи нема в Європі іншого принципу як воля на-роду; народи стоять перед диле-мою: або володіти собою самі, або піддатись диктатурі, яка як кожна влада сумнівної законності є сла-бою і насильною.

„Величезною подією, яка захита-ла рівновагу земної кулі, є росій-ська революція, яка викорінила з Європи монархічну систему і зро-била можливою упадок династії в Німеччині. З російською револю-цією починається велика політична криза полишена світовою війною і з якою звязані всі болючі для нас проблеми. Встановлення демократії на основі загального голосування, з десятками мільонів виборців, мужчинами та жіноцтвом, стає нині майже надлюдським завданням. Надії на диктатуру, популярні в де-яких колах інтелігенції, є трохи фантастичні. Події в Італії вказу-ють, до яких форм вона доходить, коли почуває себе якнайбільшійшою. Як часто у терпіннях та хвилюван-нях нинішньої кризи народи будуть зі жадям споглядати взад на добрі часи з перед 1914 р., які щойно гепер починають цінити. Але жа-

Зерна не співжиття, а ворожнечі.

Промова сенатора Мих. Чернавського в справі кресових законів на пленум Сенату 25. липня 1924.

(Проводження.)

Як було у нас.

З хвилини, коли наш нарід ски-нув кайдани царської неволі і як повстала українська держава, скрізь повставали школи з нашою рідною мовою. Кожне село мало свою школу. Один кременецький повіт на Волині мав в р. 1918 з два-цять народніх висших шкіл себто 8-класових. Основувано також чи-сто українські середні школи. Не-кажу вже про те, скільки їх було за Австрії у Східній Галичині. Це був переважаючий тип шкіл; кіль-ка утравістичних існувало лише як зразок педагогічного абсурду: нпр. вчительські семінарі. У львів-ським університеті були окремі у-країнські катедри, а спеціальний закон казав про оснування окре-мого українського університету, я-кому на перепоні стала лише сві-това війна.

Ось що ми мали, мої панове, заки ви прийшли на нашу землю. Вже вчора на засіданні сен. Калі-новський сказав щиро, що Поляки мали за української влади т. зв. персональну автономію (Голос: *Яка висловила у жидівській по-громі в Бердичеві*). Я кажу про школи та їх організацію, а не агітацію юрби. Поляки мали свої школи, самоуправу і свого міністра. Невірно є ваші твердження, що за російських часів ми не мали нічого, аж від вас одержали усе. За ро-сійських часів ви у Конгресвіці і в Познані за німецьких часів вже та кож не мали нічого в уряді та школі, аж по першій російській революції одержали дещо. Не слід брати як міру стано-вище, в якому нарід опи-нився у найважших хвилі-нах своєї історії. Для заспо-коєння його потреб треба брати найкращі його моменти, дати йому те, що він уважає своїм найсвяті-шим правом і не менше як мав уже. Щойно тоді можна сказати, що нарід одержав трактат про на-ціональні меншости і якусь толе-ранцію. (Сен. Зубович: *Не зразу збудували Краків*). Ми ждали до-сити. Нині не маємо нічого, бо ви все забрали від нас. Не маємо на-шої мови в урядах та судах.

Як почалось від окупації...

По окупації наших земель поль-ськими військами в р. 1919, ще перед рижським трактатом — польська влада негайно перейшла до денного порядку над усім тим, що було українське, ставлячись до нього як до *quantité négligeable*. Однак рахувалась з тим, що було російське. Польща зразу ревінди-кувала свої „відвічні“ права на наших землях, перекрашуючи виві-ски і скрізь заводячи польську мову як урядову. І не була послідовна, бо знехтувала навіть ті права, які Українці та Білорусини мали колись у польській державі.

З українською мовою у Галичині влада спершу трохи цяпцкалась. Приймали там прохання в україн-ській мові, адвокати мають ще право промовляти по українськи, ще можна адресувати листи по українськи, правда, з ризиком, що-би не пропали. Але українські ви-віски шезли зі залізниць, вивісок і урядових оголошень нема; у судах уже не ведуть розправ по україн-ськи; з урядування по школах нпр. українських гімназій, навіть до приватних вимітається україн-

лями на долю нові покоління жити не можуть. Усі кризи людства ни-щать багато дечого доброго та ве-ликого, ще треба знову відбудову-вати. А десять літ тому, саме в цих днях, почалась одна з найбільших криз людства, з якої до цього часу ми бачили щойно прольот.

ську мову настільки, що згідно з розпорядком шкільного куратора п. Собіньського навіть шкільні ден-ники треба вести по польськи.

На Волині та Поліссю і цього не лишилось. Для людського ока в 1920 р. комісар прифронтових теренів видав циркуляр про вжи-вання місцевих мов, але польська влада не слухала цього. Прохання на тих мовах звичайно не прийма-ють, а як приймають то хіба на те, щоби їх відкинути. Навіть мі-ністерства, як це видко з відпові-дей на наші інтерпеляції, потура-ють такій практиці місцевої влади. З прав народу, які він мав у своїм громадянсько-державнім центрі, ні-чого не залишилось. 556 шкіл на Волині і 298 на Поліссю є поль-ські, згідно з урядовими даними. Але ще більше: 453 шкіл на Во-лині і лише 34 на Поліссі, які є урядово записані як „руські“ — це також польські школи (Голос: *Як це?*). А так. (Гол.: *Прошу розясни-ти*). Для розяснення скажу, що „руськими“ вони називаються лише в урядових справозданнях, а фак-тично є польськими. Україн-ського є в них хіба тільки, що в деяких з них учать трохи мови та математики і то наскільки школа має щастя, що з неї ще не про-гнали українського учи-теля. Але є цих шкіл дуже мало, бо майже всіх Українців в учите-лів, кваліфікованих та досвідчених, порозганяли. (Сен. Блискош: *Коли так учили як ви тут з цієї трибу-ни*). Усе має своє місце, пане сенаторе. Ясно, що було би абсурдом учити малі діти так само як я тут вас „учу“.

Версальська комедія.

Фактично української чи „руської“ школи вже нема; термінологія тут

байдужа. До цього довела утра-квізація, яку санкціонує згадана устава. Дітей-анальфаветів почина-ють учини двох азбук і на одній годині товмачать їм, що „в“ це „w“, а на другій, що це „б“, — раз що „с“ є „s“, а на другій, що „ц“, Це є педагогія!... А на Волині, де вже 3 роки нема свіжих учи-тельських сил і звільнено сотки кваліфікованих, чи задля нельюль-ности чи недостаті підданства, яко-го не признають їм незаконно і тд. У Східній Галичині наші школи ледві дишать. Ще й при своїх за-конах каже про якісь бенєфіції (Голос: *Ніхто так не каже*). Ще й маєте моральну відвагу казати, що даєте більше як нам забезпечив Версальський трактат. Ми поклику-ємося на цей трактат дуже рідко, бо розуміємо його значіння для ріжних територіальних національ-них меншостей, саме тому, що ма-не є територіальною меншістю.

Ми маємо на своїй території значну перевагу. Меншість, яка на своїх відвічних землях є у більшо-сти не має потреби покликуватись на ласку трактатів, які нині є, а завтра... Треба ще згадати й те, що коли Союзники підчас мирової конференції забезпечували права національних меншостей на поль-ській території, не передбачували можливости, що Польща схоче стати державою в нинішніх ме-жах. Трактат про національні мен-шости видали, а польські пред-ставники підписали в часі, коли ще була актуальна лінія Керзона. Отже коли ми покликуємося на нього то хіба в обороні прав тої частини народу, який живе на Лем-ківщині, Холмщині та Підляшю. Але польські політики мовчать і забули про це у своїх законах, у числі воєвідств, яких торкаються ці закони, нема нпр. люблінського воєвідства, так, наче би на Холм-щині та Підляші не було Укра-їнців.

(Докінчення буде.)

Повстання в Бразилії.

В останніх тижнях надходили з Бразилії вісті про повстання в про-вінції Сан-Паольо. І хоча вкінці донесено, що бразилійському уря-дові вдалося врешті повстання злі-квідувати, розгляд та оцінка об-ставин, серед яких це повстання вибухло, не стратить ще й сьо-годні на актуальности, тим більш, що Бразилія не є для нас краєм зовсім фантастичним; а має чимало наших земляків.

Одною з основних причин час-стих внутрішніх межиусобиць у краях центральної та південної Америки є те, що в тих державах з їхніми величезними просторами та дуже рідким населенням цен-тральна влада не має достаточної сили, щоб обезпечити собі підчи-нення всіх частин держави. Тому центробіжні і партикулярні змаган-ня находять там усе для себе при-гожий ґрунт. Звідсіля й майже безперервна домовна війна про-тягом десятиліть нпр. в Мексику. По тійже основній причині не мо-гла закріпитися достаточна авто-ритетна державна влада в Бразилії, територія якої являється майже 17-ою частиною всієї поверхні зем-лі, але людність її не доходить до 30 мільонів, причім між нею є значна частина Негрів та Індіан, що находяться на дуже низькій ґрунті культури.

Небезпека теперішнього повстан-ня в Сан-Паольо для цілої Брази-лії лежить в тім, що ця провінція належить до найбагатших країн Бразилії. Сан-Паольо дає майже половину всієї світової продукції кави, а порт Сантос має справді світове значіння. Втрата цієї країни як невичерпаного джерела держав-них доходів була би для Бразилії дуже болюча.

Нема сумніву, що вісті про бої між державними військами і пов-

станцями були переважно прибіль-шені. Одна телеграма доносила нпр., що страти в бою виносили 7000 людей, тимчасом вся брази-лійська армія числить не більше 45.000 людей, а вся фльога ледві 7.000. Зате імовірна вістка, що повстанці користуються підмогою одного великого банку, вказує на характер цілого бунту, який є бо-ротьбою між партикуляризмом окремих провінцій і центральною владою. Досіль провінції Брази-лійських Зєдинених Держав, як на-зивається офіційно Бразилія, ко-ристуються значною внутрішньою автономією, зокрема широкими правами в податковім обсягу. Тим-часом стан бразилійських фінан-сів сьогодні дуже сумний і тому президент Бразилії Бернадес покли-кав недавно комісію англійських фінансових експертів, щоби при-думали спосіб оздоровлення бра-зилійських фінансів. Експерти й уложили погрібний план фінансо-вих реформ, який поруч продажі державних залізниць приватним підприємствам, реорганізації бра-зилійського банку і т. п., устано-вляє підвишку податків. В тій цілі Бернадес в маю ц. р. заповів змі-ну конституції і скріплення прав центральної влади.

Все те й стало головною причи-ною повстання в провінції Сан-Паольо, хоча не забракло тут і менше суспільних, а то особистих і льокальних причин.

Кооперація — народна сила.

Вписується масово у члени коопера-тивиз „Рідна школа“ у Львові, Ри-нок Іс. Уд-л 5 зол., одноразове впи-сове 50 сот. Число уд-л не обмежене, Порука 2-х разів.

Дрібні вістки.

На грецько-болгарській границі коло місцевості Старімахи десятьох болгарів убили грецького бурмістра. Болгарський уряд висловив грецькому уряду співчуття.

Новий югославський уряд закріпив своє становище успішними переговорами з хорватськими послами.

Англійський уряд вийшов переможно в справі закону про безробіття.

Німеччина мала поставити домагання, що вступити до Ліги Народів, коли одержить т. зв. польський коридор на Штатську і мандат над колоніями в Африці.

Америка має стати банкіром Європи, як сказав член американського конгресу Портер. Коли буде покладена позичка для Німеччини, Америка отворить кредит також іншим європейським державам.

Відгуки дня.

Ситківка.

Люблю дуже, як ми беремося зі справою до якоїсь справи. Ніде правди діти, ми хоч і трохи полуднею раса, але запату в нас стільки що в Ескімосів. Тому як кажу, радує мене, коли викрешемо його хоч дрібку.

За останні часи я ще не бачив, щоб якісь лівівські Українці захопилися чим так сильно, як ось недавно ситківкою. Може це тому, що „ситківка“ оліноке добре слово, яке вимовляв проф. Боберський, а може тому, що це такі трохи дорідний спорт. Нашого брата тяжко збагачити і не можна ніколи сказати наперед, що йому подобається і чому.

Ледве відвічне сонце позолотить замурований Львів, вже йдуть процесії на Суніського вулицю зі ситками і мячиками. Десь-не-десь забілюють і спеціальні черевки, а вранді-годи блисне правдивий ситківковий стрій.

А хто там їде в тій процесії? Мішанина віку і полу від 5—90 літ. Ідуть діти що ще не ходять до школи і старші що де не ходять на кулях. Панни, що ще не купаються на Світезі і пані, що вже не купаються на Світезі. Новоспечені „академіки“ (не кнівські Академіки, а наші матуристки!) що біжать два три кільометри, так ніби як муху зисті, і старші кавалери, що підїжджають трамваями до найближчої стації бо... шкода ніг. Ці останні по кожній годині ситківки, напевно лежать тиждень у ліжку.

На токах прошу цього слова не помішати з токами готурів і тегераків, бо тут воно означає „корт“ йде забава аж любо.

Визначніші грачі діляться на три категорії: на тих, що не вміють грати, на тих, що ніколи ще не грали і на тих, що ніколи не навчались грати. До першої категорії належать усі українські чемпіони. До другої загально всі спортовці і прихильники спорту, а до третьої Богема і деякі гімназійні учителі. Перша категорія впроваджує глянцях у блуд, друга розвеселює до сліз, а третя просто заплінує своєю технікою.

Перша категорія запровадила масу нових термінів, так, що за рік-два Англії будуть змушені прихити вчитися до нас. Наприклад: дуже гарне слово „Nebmen!“ значить відбавити кожний раз мячик. Коротко і ясно! Решта там усе по англійськи. Тільки грачі ще не погодилися на вимову. Як починають грати, то один каже: „Плей“, другий „Плей“, третій „Плей“, шоствертий під очевидним впливом Націоналістичних „Плі!“ Є ще там слово „емеш“ чи „Смич“, але я далі не знаю, „Со воно значить. Здається, як хтось другого смикне по плечах замість по мячику.

Друга категорія наслідую в усьому першу і тому нецікава.

За те третя витворила свою відмінну техніку і спосіб гри. Там говорять якбудь: „Ну!“, „Віо!“, „Тримайте, тримайте!“, „А бодай тебе!“ і тим под. Але за те гра — то розумію. Мячик літає як скажений вудвуд і нема хвилі, щоб він був гам, де повинен. Довкола площі є високий дратований пліт, а з одного боку триповерхово каменяни. Але для грачів не зяка перешкода. Мяч вигониться понад перева та дахи і деколи вертає ринвою ладз, деколи привисає його малий Славоко Бачинський, а деколи переходить на власність підрастаючого пролетаріату ліст і сіл.

Карколомні змагання Українців дратують національну меншість. Вона гуртками стає перед площею і робить свої помічення.

— Poracz, poracz! Co te karaimy wygabiati!

— Et, co ci to szkodzi!

— Co szkodzi? Ty myslisz zy to wszystko tak wiece zabawy!

— No, albo co?

— Czlowieku, poracz jak ten gruby wali!.. Ta on ci tak samo potem babarzu!

— A psia kosé... Teraz juz rozumim skad ten parad na Cydadel!

— A nasza policija jak gdyby nigdy nie...

— Bo u nas to zawsze tak; Madry Polak po szkodzi.

Слабнуть і відходять злі за надмірну ліберальність польської конституції.

Галактіон Чинка.

ВЖЕ ВІДЧИНЕНА КАВАРНЯ І РЕСТАВРАЦІЯ RÉPUBLIQUE. СХОДИНИ УКРАЇНСЬКОГО ЛЬВОВА! 1-1

ОСТАННІ ВІСТКИ.

Ватикан і Совіти.

Папський нунцій Пацеллі, який з Монахії прибув до Берліна, зложив дві візити в совітській амбасаді. Розмова велася в справі нав'язання дипломатичних відносин між Ватиканом і Совітами.

Заострення страйку.

Страйк у Горішньому Штеску прибирає чимраз ширші розміри. Залізничники мають намір підпомогти страйкуючих робітників у копальнях і гутах, приступаючи також до страйку.

Зріст доріжні в липні.

Комісія статистична усталила, що кошти удержання в місяці липні зросли в Варшаві 0.42 проц.

Положення в Румунії.

Урядово комунікують, що заведення стану облоги в Румунії наступило з приводу акції большевиків у всіх балканських краях.

Уряд заборонив соціалістичній партії улаштування противоєнних маніфестацій з приводу річниці виходу світової війни.

Комуністичний рух у Варшаві.

А. В. доносить, що в Варшаві з кожним днем видко змагаючийся рух комуністичний. Починає тут проявлятися діяльність комуністичних бойових з конспіраційним характером, виступаючих під назвою: „Оборона чину“.

Український унів. у Варшаві (?)

Східна Агенція ширить смішні вістки, що ніби то частина ново-збудованого дому Польської Каси Ощадности у Варшаві призначена на приміщення українського університету, який має бути відкритий уже з початком нового академічного року. Будинок цей є ніби-то приспособлений уже до потреб вищої школи. Нічого тільки не доносить Східна Аг. ні про тих професорів, що вчитимуть в Касі Ощадности, ні про студентів, а їх із рукава не витрясеш.

Безпека в „красових“ воевідствах.

На засіданні політичного комітету, Ради польських міністрів дня 1. серпня обговорено справу безпеки в східних воевідств., в яких в останніх часах появляються різні „банди“.

НОВИНКИ.

— Смонфівано у вчорашньому числі закнення вступної статті.

— На вулицях Львова можете зустріти знайомих, які приїхали з вакацій на день, два, щоб взяти місячну пенсію. Як за старих часів, коли почта належала до культурних витребеньків. Щоб одержати на провінції гроші людські, яка там сидить недовго — треба виконати стільки формальностей, що краще вибратись у подорож...

— Чи Львів має вилетіти в повітря? З огляду на небезпеку, яка грозить нашому місту від військових магазинів пороху та муніції, положених занадто близько міста, військова влада постановила перенести ці магазини подальше і почала переговорювати з львівським магістратом з метою набуття від міста 61 гектарів землі коло Брухович. Однак львівський магістрат спротивився вивласненню згаданих ґрунтів на перенесення порохів і програвши рекурс в міністерстві внутрішніх справ, вносить на днх рекурс до трибуналу адміністраційного. Видко президентів Найманові не дуже залежить на тім, чи Львів вилетить в повітря, або він в такі історії у Львові не вірить.

— Геть з мидівською мовою! — кричав командант варшавської поліції, який видав наказ поліційним урядам та комісаріатам дбати про те, щоб на вулицях міста не було ніяких жидівських написів ні друкованих без польського тексту на перших місцях. „Слово польське“, яке вважає такий розпорядок сильно патріотично-державним, радить і львівській поліції піти слідами варшавської. Згодом можемо почути про наказ, щоб навіть самих Жидів перемальовувати разом з вивісками. Щоб Львів подавав на польське місто.

— За в'язничних мурів тюрми при вул. Баторія у Львові, де, як звичайно, сидить більше число політичних в'язнів, дододать не раз вісти про нещадне поведення в'язничної управи з політичними в'язнями. Це було починною, що на днх політичний в'язень Ковальчук хотів відібрати собі життя і тільки припадком його врятовано. Між політичними арештантами кипить і готово прийти до демонстраційної голодовки, коли в'язнична управа не сповнить домагань політичних в'язнів, що зводяться до слідуючих справ: окресного довшого проходу для політичних в'язнів, виміни газет і книжок між келіями, узання делегації з трьох політичних в'язнів для зносин з в'язничною управою, допущення відпущаника при розділі харчів від комітету, купелі і зміни постелі що тижня, кип'ятку рано і вечер, відчищення келій з блюшми, усунення кіблів з келій на день і чотирикратний доступ до кьозетів протягом дня, відослання ведучих до шатала і урядження наукових двогодинних курсів щоденно для політичних в'язнів. Ці

чину. Книжка розходить у великих сечах примірників тому, що дехто поджує автора у спробі переведення з логії між тодішньою і теперішньою ситуацією в Римі. Але що зробить шкід рада з гімвазійним підручником Ціцерона про Катиліну!

— Алькоголь і цукрова недуга. А-мезиканський лікар Джаблонс прийшов по дослідках до висновку, що заборона продажі алькоголю у Зєдинених Державках має вплив на подвійне збільшення цукру в жєтв цукрової недуги. Багато людей, задля нестачі алькоголю, їсть надто багато солодощів, щоб таким робом осолодити собі життя. Не знаємо: який процент інших недуг зменшився від заборони алькоголю.

— Чого люди не збирають. На зєдній виставі у Вілгополі можна було запримітити колекцію 4000 меню (списку страв). Вона є власністю якогось готельного бухгалтеря зі Сараєва. Збирач був вроджєним колекціонером, бо має у своїй збірці „меню“ китайського імператора, сербського короля, Наполеона III, царя Олександра III. (із його короваційного бенкету) і ін. Уже перед війною ця збірка була варта 250.000 зол. корон.

— Замість кокаїну, має надію проф. мюнхенського університету Вільштердер, вживати т. зв. псикаїни. Інший лікар, з Гайдельбергу, Готліб ствердив, що псикаїна, яка має це саме завдання, що кокаїна, втишає лекше біль і не є небезпечна з огляду на затроєння. Вона не заповморожує і не є така приємна. Ця остання обставина має велику вагу з огляду на те, що люди раз засмакувавши кокаїна, вживають її з пристрасстю.

Бірма.

Львів, 31. липня.

Гроші.

Амер. дол. 5.20—5.20 $\frac{1}{2}$, канад. дол. 4.94—4.95, чеськ. кор. 0.15 $\frac{1}{2}$ —0.15 $\frac{1}{4}$, лєй 0.02 $\frac{1}{2}$ —0.02 $\frac{1}{4}$, франк 0.26 $\frac{1}{2}$ —0.27, швайц. франк 0.94—0.95, англ. фунт. 22.40—22.50.

Золото. 20 кор. 21.70—21.80; 20 франк. 20.70—20.80; 20 марк. 23.80—24.00; 10 руб. 25.80—26.00.

Срібло. Австр. кор. 0.40 $\frac{1}{2}$ —0.41, 5 австр. кор. 2.04—2.05, фльорени 1.02—1.03, рубль. 1.72—1.75, рубель дрібним сріблом 0.66—0.67.

Збіжжя.

Пшениця красава 73/74 з 1913 р. від 20 до 21 жито галицьке 68/69 з 1923 р. від 12.50 до 13, жито галицьке 65/66 від 11.50 до 12, ячмінє галицький броварняний від 11.00 до 11.50, ячмінє галицький лашний від 9.25 до 9.75, овес галицький 44/45 з 1923 р. від 12 до 13.

Дописи.

Коломия. (Арештування, голодівка.) В коломиській в'язниці сидить ще 32 в'язнів буніт-то „заговорників“ проти пілости польської держави, арештованих у Заболотіві з приводу подій з дня 1. травня ц. р. Арештували там дня 2. травня біля сто людей, браних наваманя просто з дороги по доокличних селах. Людей відставили до Станиславова до поліційних арештів, де їм до дня 5-ого травня до вечера не дали навіть одної ложки теплої води, а крім цього людей побивали, а шойно опісля поліція передала людей коломицькому окружному судови. Слєдство провадив радник Мольдауєр дуже поволи, вилустивши тільки кількадесят в'язнів, а прокуратура станула на становищу, що арештовані допустилися злочину головної зради і бунту (§§ 53 і 73 з. к.) так, що держано всіх в'язнів в судових арештах тільки в наслідок такого правного становища прокуратора. Проти такої поведінки прокуратури запротестували в'язні голодівкою при кінці червня ц. р., котра трєвала три дні, а якої виграно було те, що від судової влади перейшовся по келіях в'язничний комісар і обіцяв усім випущення на волю по кількох днх. Обіцянки не дотримано, бо хоч дня 5. липня ц. р. випущено на волю Володимира Гішовського, Бойчука М. і Беґей Олену, то лєсі сидять ще: Атаманчук В., Беґей М., Валей Г., Дашкевич Лєсь, Даниш-С. і М., Дунст М. (студент), Гаврилюк Ю., Колєсник Дм., Лукашук О., Лукієнчук О., Лукієнчук Дм., Маковійчук М., Мойса М., Никорак Ос., Прокопюк А., Понар І., Ромаш Дм., Слободян В., Шталь С. (студент), Стефанец Ос., Ухар Іван, Вакалюк Лєсь, Заболотнюк Д., Бойко Д., Костинюк І., Іванчук Тарас (студент), Маковійчук П., Маланчук О., Стефюк П., Бойчук Яків і Роґа М. — В'язні ждали дади на сповнення обіцянки, але безуспішно. На кінєць слєдний суддя покінчив слєдство „ліковито“ (хоч не мав що слєдити) і віддав акти до прокуратури. Минуло приписаних законом вісім днів, а прокуратур тримає далі у себе акти справи не полагоджуючи їх у законнім речєнці. З огляду на те почали в'язні знову голодівку дня 25. липня ц. р. рано, домагаючися, щоб прокуратура сповнила свій обов'язок. На голодівку влада відповідає або мовчанкою або викриває.

Кремєнець на Волині. (Посольське справоздавчє віче у Кремінці.) Таке віче було призначено на 12/VII (день св. Петра і Павла). Доклад на тему: „Українська Національна Республіка“

70 1-1 Генрика Гертнерова
в Богородчанах.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ризик 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 зл., Німеччині 750
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Р.-
мунія 150 лей, Болгарії 750
зл., Австрії 750 зл. Зміна
адреси 7 зол.

В справі оголошенні
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Чи справді на ліво?

Історія останньої реконструкції кабінету В. Грабського є ще у свіжій пам'яті наших читачів. Про неї зачали говорити ще тоді, коли комісія чотирьох „кресових“ експертів зирнула проект трьох славних „языкових“ законів, що їх недавно ухвалено у варшавському сеймі і сенаті. Два головні автори законодавчих документів польської „толеранції“ Станіслав Грабський і Станіслав Тугут мали, як відомо, вийти до уряду, перший в характері міністра освіти, другий як міністер закордонних справ. Польський народний блок мав поширитися хлопською партією Визволення, щоби без більших труднощів повести внутрішню і зовнішню політику польської держави по лінії виключно польських народних інтересів.

Здавалося, що все укартовано зручно. Редакція „Слова Польского“ через свого начального редактора мала повести політику у шкільній царині відносно національних меншостей по рецепті вшехпольського народного егоїзму. Рівночасно „радикал“ Тугут своєю особою мав засвідчити новий демократичний курс перед офіційними кругами в Парижі і Лондоні і переломити їхню нехоть до херманічів сучасного польського державного судна. Новим пляном гішилися заздалегідь передовсім у вшехпольському таборі. Вони знали, що дійсна влада буде у їх руках, а при цьому безжовно зліняють небезпечного партійного прогивника і загонять у свою службу ліву хлопську партію, як загнали колись партію польських куркулів під проводом Вітоса.

Однак комбінації завели. Проти вступлення Тугута до кабінету В. Грабського заявила більшість клубу Визволення. Не помогли ніякі аргументи їхнього голови Тугута про konieczність відповідальності за державну польську політику. Скінчилося тим, що Тугут виступив з клубу Визволення і замість сісти на міністерський крісло, до якого так рвався, виїхав за кордон, написавши на від'їзді лист до Визволення, де ще раз підкреслює потребу поневання безплідної опозиції і вказує на konieczність творчої праці при державному апараті. Очевидно, віднав також і Стан. Грабський і покинув народний блок не поширено. Вислідом цієї кількатижневої метушні за новими міністрами є тільки факт іменування Алекандра графа Скішинського міністром закордонних справ, що чомусь має марку „червоного“ аристократа, що вміє балакати демократичною мовою. Уступив граф старому роду і старій дати ординат Маврикій Замоїський, пупіль вшехпольців, а його місце заняв вєняминок Тугута як тринадцятий з ряду польський міністер закордонних справ. Зрештою все остало по старому.

У клубі визволенців заклотіло. Сторонники Тугута і його приятеля Понятовського вели далі акцію по думці останнього послання свого уступившого шефа. Не дармували і радикальні живла. Сили змірились при нагоді вибору президентів 31. липня ц. р. Перемог-

ла лівіція. Головою посольського клубу Визволення 33 голосами на 33 голосуючих став посол Валерон, провідник радикальної опозиції, а його заступником підсл Сонойца, рівнож сторонник радикального курсу.

Нововибраний ватажок визволенців пос. Валерон видав зараз своє „послання“ у офіційному органі „Визволені“ як відповідь на листа Тугута. У своєму посланні підкреснував пос. Валерон, що клуб Визволення не відступить від своєї дотеперішньої тактичної програми: не робити з правницею ніяких компромісів, ніяких умов, ніякого порозуміння, але боротися з нею витривало і без перерви. Він вказує на приклади з історії польських політичних партій, що кожний пакт з правницею кожного польського людського сторонництва кінчився його розбиттям і деморалізацією та політичною смертю його провідників. Так було свого часу в Галичині з кс. Станіславом Стояловським, першим організатором польських хлопів, так було з його учеником, колись всемогутим хлопським ватажком Яном Стапінським, що соромно провалилися оба з двиліною, коли пішли на компроміси з правницею. Те саме повторилося вже на варшавському ґрунті з Вітосом, від якого відвернулися польські селянські маси. Свій лист кінчить пос. Валерон слідуючими словами: „Пос. Тугут каже, що правниця при нашому спротиві також нічого не може. Не може на це згодитися. Уважаю правницю не заслабу, а за дуже сильну. Правниця „при нашому спротиві“ повалила людський уряд, правниця не допустила до виконання земельної реформи, правниця при нашому спротиві обсадила значну більшість всіх урядів в Польщі своїми людьми і має в наслідок того вплив на виконання законів, правниця відсунула Пілсудського від війська, правниця дотеперішнього союму ввела таке велике число послів, правниця причинилася до замордування бл. п. Нарutowича і волос не спав з її голови“.

Радикальна частина визволенців виповіла отже війну правниці. Не спиниться вона на соймовій і сенатській трибуні. Визволенські послі рознесуть її далеко по селах та битимуть на алярм проти панів. Зайдуть вони і на нашу землю, бо велика їх більшість рекрутується зі східних частин сучасної польської держави. Свого часу в часі виборів в осєні 1922 р. Визволення розвинуло широку агітацію в північно-західних українських землях, на Білорусі і у Виленщині, стараючися здобути голоси радикальними соціальними гаслами. Українських голосів воно не здобуло і на Волині не вийшло ні один польський посол, за те втягнуло у свої сіті значну частину римо-католицьких Білорусинів, поставивши на своїй листі кількох білоруських кандидатів, що опісля заслі мавіть у посольському клубі Визволення. Однак не вигідно їм було у польському товаристві, що мимо свого словесного радикалізму в питаннях

польської національної політики, голосувало недавно за відомими законами разом з польською правницею, не зважаючи на одиодушний протест всіх національних меншостей. Останнім білоруським могоканам з під стягу „pod jednym dachem“ не лишалося нічого, як виступити з Визволення і злучитися зі своїми земляками в білоруському клубі.

Радикальні соціальні гасла будуть кидати визволенці і серед наших мас на східногалицькому терені, вдаючи при цьому наших прихильників. Спробу цього бачили ми недавно на польському вічу в Терєбовлі, де один з визволенських послів ділив між селян не тільки панську землю, але й дідичівську шкуру — очевидно тільки словами, голосно викрикуючи при цій нагоді, що Українцям в Польщі діється кривда. На цю нову тактику мусимо бути приготувані. Боротьба з визволенцями не буде для нас тяжкою. Вистане пригадати, що Визволення було співавтором законів про військове осадництво і колонізацію, що ті закони вводив в життя їхній міністер хліборобства Понятовський і другі та що вони голосували за всіма язиковими законами, яких автором був їх провідник Тугут.

Теперішній зворот на ліво, який проголосив теперішній провідник Визволення пос. Валерон, відносно нас Українців ще далеко не означає зміни в тактиці цієї радикальної

НАЛИТЯН Потоцького 47 продає найліпший вугіль по 47 зол. з доставою. Дерево буюове, сухе, рубане по 31 зол. за 1/2 сьга. 172 1—6

польської партії. Завернути справді на ліву можна тільки тоді, коли признається наші основні національно-політичні доматання. А такого звороту на ліву не зробила досі ніяка польська партія, хочби як гарно декларувала про свої симпатії до нас, не зробіть її очевидно і радикальна течія польського селянського табору й на практиці піде давними шляхами польської „кресової“ політики.

Зворот визволенців на ліву буде мати значіння хіба для внутрішньої констеляції польських політичних сил. Вшехпольяки (ZLN) вже заявили В. Грабському, що не відповідають за політику його кабінету і роблять заходи для приєднання до цієї акції християнських демократів, сторонників Дубановича (польських зубрів) і Пяста. До них мабуть прилучиться правіша частина Визволення. З цих всіх угруповань формується новий блок з наміром в осєні ц. р. повалити правительств В. Грабського і створити власне, і тільки в цьому оданком випадку зворот Визволення на ліву матиме своє практичне значіння. Лакомі на владу нові люди одержать міністерські портфелі.

Д-р Степан Баран.

Сензаційний процес.

На маргінесі присуду в справі кравівських подій.

Події, які колись, у часах виніжнених нервів і пересадного сентименту, ворохобили людські уми й хвилювали почування та ставали темою розмов бодай для трьох поколінь, нині, в 20 рр. XX. ст. ідуть у безвісті забуття вже на протязі кількох тижнів-місяців. А проте випадки, які мигнуло осєні трапились на арені відродженої польської республіки безумовно заслуговують довгої пам'яті. На вулицях Кракова, Тарнова й Дрогобича трескотіли звичайні й машинні кріси й лилася кров. Польща стояла тоді напередодні революції.

До революції не прийшло лише тому, що згадані випадки — прийняли надто гострий характер і свідчили про надто велику силу невдоволення існуючим державним режимом. Може це звучить парадоксально, а проте воно так: факт, що підчас кравівських розрухів вуличні демонстранти з найбільшою легкістю роззброїли вислане проти них військо й поліцію і що поміж трупами, які були кривавим ефектом ворохобні, переважали жертви у військових уніформах — був та-

кою несподіванкою для обох „вбючих“ сторін, що за загальним збентеженням автоматично послідувало відносне упокоєння. Питання: чому військова сила показалася оманним і ненадійним знаряддям у руках польської держави в боротьбі против внутрішніх мальконтентів і, з другого боку, хто на ділі кермував кравівським бунтом, усунули в тінь безпосередню причину названих подій: провокаційно-террористичну акцію уряду Хієно-Пяста проти залізничного страйку.

Десяток комісій і підкомісій, що виринули на терені союму й сенату з метою розсліду листопадових подій, мали такий самий успіх, що більшість їх товаришок умерли, не почавши жити. Єдиним епілогом дивоглядних подій став дивоглядний процес, який польська державна прокуратура виточила 37 учасникам кравівської ворохобні як винуватцям у державній зраді, збройному бунті, співучасті у вбійствах ітд. ітд. Кравівський процес, ведений перед лавою присяжних, трєвав ні менше ні більше, як „лише“ 2 місяці. Процес був такий

Пр. 705/24. В Імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал прєсовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 166 з дня 30. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Мораль цирку“ в уступі по словах: „і мають на трох ногах“ до кінця артикулу містить в собі єство провини з § 300 з. к. узнав доканав в дни 29. липня 1924. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого наклади і видаз по думці § 493

з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відічальному редакторови тої часопису, щоби це рішення помістив безплатно, в найближчій числі і то на першій сторіні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друж. з 17. XII. 1862 Д. н. д. № 6 ex 1863, а іменю засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 27. липня 1924. (Підпис нечоткий.)

заходів, щоб забезпечити їм школи на рідній мові...

Не знаю, чи вам поведеться спольонізувати наші землі. Все, що звертається проти наших прав нашої окремішності, як частини українського народу, ми будемо поборювати. Недавно пан маршалок Сенату заявив з цієї високої трибуни, що Польща часті своїм „східним побратимам“ багато більше як каже трактат про національні меншості. Ми ждали, аж нам дадуть це. Нині дали. Якщо ці окрушки мови, цей антипедагогічний утравізм мають бути цією зарекованою бенедикцією, то... приймати цього не хочемо. Візьміть собі краще це назад, краще вже користуйтеся старими брутальними польонізаційними методами, не підкрашеними. Ми ждемо.

15 С. М. здержується висилку часопису тин Вл. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4 20 зол.

Потреба рідної продукції. (Дискусійна стаття).

Солідаризуючися зі змістом статті д-ра П. Рондяка та п. Л. Глики у п. 166 „Діла“ про konieczність заінтересування українського загалу його рідним промыслом, подаю отсим хітька уваг для поширення дискусійної теми.

Якщо дана суспільність має змогу всі потрібні їй артикули, необхідні для життя покривати своєю рідною продукцією, то це має таке велике значіння, як коли у житті одиниці панує згода доходів з її розходами.

Коли доходи одиниці перевищують розходи, тоді кажемо про її багатство. Про багатство нації кажемо, коли вона деяку кількість своєї продукції може призначити на експорт.

Одиниця, що хоче спокійно спати, мусить знайти рівновагу між доходом своїм і розходами; суспільність, що не хоче бути залежною від „суспільності другої“, повинна потребу у всяких продуктах покривати своєю продукцією.

Це уміле заспокоєння життєвих потреб своїми власними руками є першим мірилом правдивої життєвої культури і на ній будується незалежність нації.

Адже важко казати про повну незалежність молодця, що не займає ніякого становища, лише опирає своє існування на майні та заробітку родичів; що це за життєва культура і незалежність російського народу, коли він до цього часу користувався головно рільничою продукцією українського робучого люду?

Наш народ це великий продуцент на ріллі. Його продукція, це першої якості на європейському ринку збіжжя, далі перетвір цукрового буряка та конопель. Це головні галузи його промисловости. Великим продуцентом можемо сміло звати наш народ тому, бо в порівнянні до дальших і ближчих сусідів скільки плодів його землі перевищує значно дійсні потреби населення.

Ця гіперпродукція земних продуктів слідна передусім у межах наддніпрянської України, в меншій мірі на території Галичини, бо впливає вона головнн з незвичайної плодovitости землі.

Однак рільничий промысл у сн слім значінню цього слова перетав

КУФРИ ВАЛІЗИ, ТОРБИ ДО ПОДОРОЖІ, НЕПЕСЕРИ, ЖІНОЧІ ТОРБИНИ, ПОРТФЕЛІ, РУКАВИЧКИ, ГУМОВІ ПЛАЩІ І Т. Д.
порукає фабрика **КУФРИ І ТОРБИ** 2014 4-5
ЛЕОПОЛЬДА РОЗЕНЦВАЙГА ЛЬВІВ
вул. Сикітська 5.

ОСТАННІ ВІСТКИ.

З льондонської конференції.

Урядовий звіт з останнього пленарного засідання конференції обіймає тексти звітів трох комісій, а саме: 1) звіт першої комісії в справі зміни §. 22. анексу 8-ої частини версальського договору; 2) звіт третьої комісії, яка порукає такі резолюції: а) Німеччина прийме систему чинити в натурі, предвиджених у пляні знавців; б) Німеччина візьме участь в утворенні комітету, зложеного з шести членів, якого ціллю пильнувати виконання чинити в натурі; в) у спірних справах Німеччина підпорядковується арбітражів; г) резолюцію, яка торкається арбітражної процедури, в разі коли в комісії шістьох голося поділилися у відношенні 3:3; 3) звіт правничої комісії, який торкається договору між комісією відшкодувань і Німеччиною в справі примінення пляну Дейвіса.

Німецькі делегати до Лондона.

Берлінські часописи подають такий склад німецької делегації на льондонську конференцію: канцлер Маркс, міністер заграничних справ Штреземан, міністер фінансів Лютер. Генеральним секретарем делегації буде Шуберт. Прусію заступатиме державний секретар Вайсман, баварське правительство мін. рід-

рює земні продукти і лучиться цим зі сільським господарством.

Ця злука має свою основу в тому, що деяких рільничих продуктів не можна далеко пересилати, бо вони є або нетривкі (молоко), або за тяжкі у відношенні до своєї вартості (барабола, бураки). Ось чому треба їх на місці перетворити, себто зробити з них щось такого, що має більшу вартість в відношенні до ваги (спіритус, цукор).

Дальшою причиною получения цього промыслу зі сільським господарством є, та, що при перетворі земних плодів остають відпадки, які можна як слід вихиснувати тільки в рільництві, а яких також не можна здалека спроваджувати (брага, витиски бурачані).

На жаль, цей промысл рільничий у найтіснішій значінню цього слова не мав у нас примінення. На наддніпрянській Україні тільки мала скількість цукроварень була в руках наших свідомих земляків, а в Галичині головний ресорт рільничого промыслу: перетвір бараболі, немов би нас не торкався. Ні, сказано неточно: між були знаменитими консументами спірту, що його продукували майже виключно панські та жидівські горальні.

Причина, чому ми, сотворені природою на те, щоб виявити якнайбільшу інтензивність у парині рільничого промыслу — не можемо порівнятися навіть з добутками паралельними до природних багачств нашої землі, — лежить ось у чому. Наша більша земельна власність, яка могла виявити ініціативу на цьому полі, здебільша відійшла від нас на протязі віків важкої скрути; вона перейшла в руки сусідських „культуртрегерів“, які вели її згідно з власними інтересами.

Та може бодай те, що чимало нашої крові потекло у великій світовій війні не за нашу справу — причиниться до того, що наш загал буде нині більше берегти своєї шкіри перед ворожою користюлюбністю.

Важка ситуація спричинена політичною катастрофою довела до того, що нині лишилися без посад дида інтелігентів, а між ними чима-

ник Шульц. Німецька делегація вїде до Лондону мабуть 4. серпня.

Габські в Галичині

В неділю рано приїхав до Львова польський преміер Габські. Тут побув він всього одну годину, навіть не виходячи з своєї сальонки, де говорив з кількома представниками влади. О год. 9:30 станиславівським потягом відїхав до Косова. Ціль його подорожі невідома.

Кровава сутичка у Варшаві.

В неділю, дня 3. серпня відбувалося у Варшаві віче, скликане в справі безробіття і 8-годинного дня праці. На вічу тім були й комуністи. Коли ППС. не хотіла допустити до голосу комуністів а крім цього поліція почала усувати їх зі салі — повстала бійка. В рух пішли ножі й револьвери. Комуніст Бялий, якому куля перейшла через груди, перевезений до шпитала, небавом помер. 11 осіб є ранених, а поліція арештувала 11 осіб. Посла Круліковського силою усунено зі салі.

Положення на Гор. Шлеську

Всі копальні та гути на Горішньому Шлеську є далі нечинні. Положення не змінилось. Робітники держаться солідарно, не слухаючи „богоуцизняних“ агентів, які хочуть їх спровокувати.

ло енергійних військових старшин. Вони взяли за кооперативну та торговельну працю у всіх закутинах нашого краю. Є це прояв інстинкту самооборони суспільности перед чужинним визиском. Не одна з цих молодих сил на новому полі впаде жертвою своєї боротьби.

А проте можна вірити, що могутній кооперативний рух прямує до створення рільничого промыслу в стислому значінню. Може з тих спроб витвориться нова організаційна сила, яка в нових підприємствах візьметься за перетворювання сільських продуктів і ми матимемо свої горальні, рафінерії спірту, цукроварні, прядільні, варстати для виробів сукна і т. і. Таку спробу організації на Волині зробив „Осередковий Союз українських кооператив у Здолбунові“.

Слід би надіятись, що Галичане, які чомусь вважають себе кращими організаторами, не дадуть себе впередити в цьому напрямі.

А що теперішній кооперативний рух іде під знаком розмаху, тому, полишаючи компетентним чинникам питання про творення підприємств рільничо-промислових, — слід би у першій мірі розглянути, які продукти першої потреби повинні ми покривати власними здобутками.

Омелян Яв. Масляк.

Бірма.

Львів, 3. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5:21—5:21½, канад. дол. 4:95—4:95½, чеські кор. 0:15½—0:15½, лев 0:02½—0:02½, франк 0:26½—0:27, швейц. франк 0:93—0:94, англ. фунт. 22:40—22:50.

Золото. 20 кор. 21:70—21:80; 20 франк. 20:70—20:80; 20 марк. 24:00—24:10; 10 руб. 26:00—26:10.

Срібло. Австр. кор. 0:41—0:41½, 5 австр. кор. 2:05—2:08, фльорени 1:03—1:04, рубл. 1:70—1:72, рубль дрібним сріблом 0:66—0:67.

Збіжжя.

Пшениця краєва 73/74 з 1913 р. від 20 до 21 жито галицьке 68/69 з 1923 р. від 12:50 до 13, жито галицьке 65/66 від 11:50 до 12, ячмінь галицький броварняний від 11:00 до 11:50, ячмінь галицький пашний від 9:25 до 9:75, овес галицький 44/45 з 1923 р. від 12 до 13.

Дрібні вістки.

Радянський посол СРСР Антонов-Овсенко, призначений недавно на Чехословацьку Республіку, був дня 15 липня п. р. прийнятий міністром закордонних справ д-ром Бенешом.

Славний університет в Лювені (Бельгія) впа в жертвою пожежі, яка знищила частину будинку з нічними хемічними лабораторіями.

Болгарсько-грецька непорозуміння виринуло з приводу забиття 19-ти Болгарів грецьким відділом жовнірів у грецькій Македонії.

Американський державний секретар Хюз боронить французького становища в справі репарацій і вважає необхідним для льондонської конференції дійти до порозуміння.

Жан Жорес буде перенесений до Пантеону згідно з постановою французького парламенту і сенату.

На Заїноль Пашу єгипетського міністра президента мав повторити атентат один єгипетський студент.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грошми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

З якою метою?

С. В. Петлюра на овиді.

Півофіційна Польська Агенція Вскодия (A. W.) поширює вістку, немов та Б. Головний Отаман і Голова Директорії У.Н.Р. Симон Петлюра заміряє якусь збройну протибольшевицьку акцію і то ще в біжучому році. З цією метою мав він увійти в тісний звязок з румунським генер. штабом.

На основі наших достовірних інформацій зазначаємо, що ця вістка є найзвичайнішою польською „качкою“ і в цілій своїй основі мінається з дійсністю. Симон Петлюра під теперішню пору перебуває разом з Б. премєром Вячеславом Прокоповичем у Берні в Швейцарії. Про ніяку протибольшевицьку акцію ні на власну руку ані у спілці з ким би це не було він зовсім не думає. Наддніпрянська політична еміграція, яка гуртується біля особи С. В. Петлюри, має одну мету: очистити себе й Б. Головного Отамана від закидів „бандитизму“, яку то славу пляново робили своїм „союзникові“ Поляки.

НОВИНКИ.

— У вчорашнім числі сконфісковано заголовок вступної статті і кілька уступів з неї.

— Замах на посла Нечаса. Посол Прикарпатської України іж. Нечас (чеський соціальний демократ, наш великий прихильник і володіючий добре українською мовою у слові і письмі) приїхав недавно до Ужгорода, щоб скласти кілька віч своїх виборців. По одному вічу, до школи, де мав замешкати посол Нечас, прийшла юрба комуністів і зачала настирливо домагатися, щоб її пустили до п. Нечаса. Без огляду на заперення шкільного сторожа, що посла Нечаса у шкільному будинку нема, комуністи силою вдерлися до школи, пошукуючи всюди за пос. Нечасом і відійшли, перешукавши всі закутки, з погрозами під адресою неприємного посла, котрий довідавшись в час про плянований на нього замах, не прийшов до школи ночувати.

— Шкільна виставка в Ужгороді. В неділю 13. липня п. р. в Ужгороді відкрито вчорашню „виставку шкільництва на Закарпатті“. Рівночасно відкрито перевезену з Праги виставку „Життя і мистецтво Закарпаття“.

— Урядовий гумор. Вчора появилася чергова інформація в польській пресі про те: де буде український університет? На цей раз у Кракові. Чому? Імовірно тому, що в Кракові є найбільше Українців, або що нема такої місцевості, яка при деяких умовах не подобала би на поважну думку.

— Морські англійські маневри. Дня 27. відбулась у Портсматі перша велика морська парада від часу війни. Атлантійська флотія і державна, разом 96 кораблів, виплила на просторі б і пів км. в десяти рядах: бові кораблі, крейсери, торпеди, протиторпеди, підводні лодки. З численних невоєнних парохдів причалялися параді сотки тисяч публіки, головно від „дивачів“ виставки у Вемблєй. Всі кораблі

Салюмандра

Львів, вул. Легіонів ч. II.

були освітлені і кидали перехресні ітучні далекі вогні. Саме десять літ тому, цього самого дня, відбувалися такі самі морські маневри на цьому самому місці. Звідтіля флот розіхалася на стратегічні пункти по морях, щоби взяти участь у війні!

— **Смерть рос. економіста.** У московській в'язниці "Бутирках" помер економіст російський соціолог А. Рафалович. Його вештували за "економічну шпionage" і мали заслати на глибоку північ. Він напевно до того гуртка публіцистів, які видавали в 1922 р. "Економіста", де домагалися повної свободи для торгівлі та промислу.

— **Платина і революція.** Часописи повторюють звістку, буцім то радянський уряд мав передати комуністичному Інтернаціоналу весь запас платини, 80 пудів, для підтримання комуністичної пропаганди за кордоном, з метою всесвітньої революції. Платина варта більш 30 мільйонів зол. франків.

— **Новий собор, третій щодо величини і саїті, не нозовосвячений собор у Ліверпулі.** Архітектором її є Джеймс Скот, який мав 21 літ, коли нарисовав її план і одержав за цього першу нагороду на конкурс. Перший камінь поклали під собор 20 літ тому король Едвард. Дотеперішні коштів будівлі — 2 міль. фунтів. До її скінчення треба ще 12 літ, якщо фонди пливуть рівномірно. Посвячення церкви відбулось при участі короля згідно зі середовищем церемоніалом. Собор є зворотним пунктом у розвитку нової англ. архітектури: він є спробою визволитися з середовища готики в напрямку модернізації старих зразків. Церква нава подумана як воєнний пам'ятник для воєнних жертв: у ній лежить книжка з 40.000 прізвищами громадян Ліверпуля, що впали у війні. Архітект Скотс одержав від короля шляхетський титул з "містера" став "сером".

— **Секвестр на цвинтар.** У містечку Марієндорф міська громада докупила цвинтарні землі для цвинтаря. Вийшли чепорозуміння щодо речення заплати та грошей і суд велів зачинити цвинтар, аж до вирішення справи судом. Чи померші зможуть чекати аж до судового присуду — невідомо.

— **Приєднати нагороди.** Одна з французьких автомобільних фірм заявила, що щороку видаватиме безплатно якусь кількість автомобілів, мотоциклів і колесниць (роверів), щоби міністерство освіти могло роздати їх між нагородженими студентами. Є краї, в яких варто вчитись, для спорту.

— **Три рази до шлюбу** переодягалася дочка мільонера Астора, яка цими днями вийшла заміж за князя Оболенського. Воно брала шлюб цивільний, в англійським костюм і в православної церкви. До кожної церемонії, які йшли за порядком, встигла переодягнутись інакше.

— **Новий середник** проти шарлатанів дав прегарні наслідки до пробач німецького лікаря Руд. Енгельмана з Брюну. Нове серум складено у диточі шпиталі в Ризі, на підставі припису Бодеса.

— **Папа, мода і жebraки.** Як відомо, папа у свій час видав у Римі поручення не приймати до причастія дам, які приходять до церкви у декольтованих сукнях. Офіційний ватиканський орган "Оссерваторе Романо" стверджує, що чиясь жінка, що приходять до сповіді, позилася з цього часу на 50 проц. Маємо тут до діла з неспівмірністю вражливих Італіанок, які чхаються, щоби в огляду на одіж не зустрілись у церкві з докорами з боку священників. З другого боку: зменшення присутності багатих жінок у церкві відбилося на підцерковних жebraках. Римські жebraки звернулися до папського престолу з проханням нотою змінити свої суворі прикази, які відбирають їм засоби до життя.

— **Спорт і політика** є дуже сильно зв'язані в Англії. Річ ясна, не тому, що політики беруть там зі спорту, а тому, що всі політики є одночасно спортсменами. Теперішнього президента міністрів Мекдонельда виключив з поміж своїх членів клуб Гольфу, в його рідній місці. Причина непатріотична поведінка під час війни. Ця постановка клубу до цього часу ще не амінилась, бо до цього треба би більшості двох третіх голосів. Англійські спортсмени мають характер: нехай собі Мекдинельд буде нині головою уряду і першим патріотом, але під час війни поведінка непатріотично. Отже: не буде грати в Гольф у ойдій місці.

Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНІ ФРАНКА до Крайового Союзу Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. нн. 40.000.

Бібліографія.

Нові книжки прислані до редакції.

Юліан Бачинський: УКРАЇНА IRREDENTA. Третє видане. З передмовою В. Дорошенка і додатком: листування Ю. Бачинського з М. Драгомановом з приводу "України Irredenta". Берлін 1924. В-тво Української Молоді.

Книжка, яка — як каже передмовець — має забезпечити "почесне місце в історії розвитку української національної свідомості, та в історії студії цього розвитку" — на жаль, видана так, немов би за останніх 30 літ, з менту її появи, в нас нічого не змінилось. Те, що автор не вважав вказаним позначити деякі її анахронізми або їх доповнити, в дуже поважною хибною книжкою, що від біди можна ще розяснити бажанням передати її ненарушено як історичний документ — колишньої думки, але факт, що залишилась у ній незмінною страшному провинціальному мову, до правдивості включно — є неохайністю невиначною у творцях з такими заголовками. До ширшої згадки про книжку може матимемо змогу ще вернутись.

СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ДРУКОВАНОЇ КНИЖКИ. В пам'ять 350-ліття появи першої української друкованої книги у Львові. Накладом кооперативи "Друкар", ст. 62. Присвята: Українські друкарські робітники міста Львова своєму предтечі Іванові Федорозичеві. У цій книжечці переданий точний текст "Святої Академії", укладеної українськими друкарськими робітниками дня 18. травня 1824. у салі "Народного Дому": тексти промов, вісень, привітів, голоси преси у зв'язку зі святом і реферат д-ра Іл. Свенціцького про Івана Федорозича. Збірка видана вибагливо, з ілюстраціями.

Евген Мілер: МОЛОДІСТЬ СЛАВНИХ ЛЮДЕЙ. Переклала з французького Валентина Завальска. Львів-Київ. Накладня Михайла Таранька 1924, ст. 155.

Дуже чепурно видана книжка, прегарна лектура для молоді, добрий переклад. Про неї згадаємо щось ще пізніше.

Село: ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖИВОРОВСЬКИЙ КАЛЕНДАР "Нового Часу" на рік 1925. Зладив Остап Луцький, господар в Волі доголуцькій, ст. 120.

Дуже вибагливо, навіть артистично виданий календар приносить чимало цінного матеріалу з обсягу сільського господарства. У календарі є такі розділи: "Найдавніша минувшина української землі і її перші люди"; "Як старі люди пізнавали погоду"; "Всілякі роди землі"; "Розумні думки"; "Торф і його значіння в сільському господарстві і промисловості Волині"; "Наше минуле"; "Управа рілі"; "Як і чим гноїть землю"; "Зелений гній"; "Штучні гної"; "Яким насінням сіяти і що по чім?"; "Шануймо спадщину предків"; "Головні основи годілі худоби"; "Перша поміч у наглих випадках занедужання домашніх звірят"; "Отривання"; і вірші.

Микола Вороний: ДРАМАТИЧНА ПРИМАДОННА. Естетично-критичний етюд до характеристики спеціальної творчості Любові Лінницької. Окладника Павла Ковжуна. Львів 1924, ст. 40. Вид. "Волосожар".

При характеристиці найбільше своєрідних прикмет нашої визначної артистки, автор охоплює поодинокі моменти розвитку нашого драматичного та театального мистецтва. Приклад таланту Л. Лінницької служить йому як доказовий матеріал, на яким щаблі зупинилась наша драматична творчість і з яких почин.

К. Федорович: УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ У СВІТЛІ ЗАКОНІВ І ПРАКТИКІ. Львів 1924, ст. 94.

Величезний матеріал урядових документів та доказів, яким робом польська влада годить свої закони з методами польонізації та нищення нашого шкільництва.

Д-р Евген Гривак: МАТЕРІАЛИ ДО ЧИТАННЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІТВОРИ І МОЛОДІ. Видатка з "Учителя" ст. 15. Дуже гарно складений зразок анкети, добре передуманої, як усе те, що виходить на ці теми з під пера автора. Учителі та родичі повинні поділитись такою брошурою.

С. Гордін: СИРІТКА ХАСЯ. Комедія-драма на 4 дії. Перекл. Юрія Гаєвського, ст. 47.

Песа популярного жидівського письменника, яка надається на аматорські вистави.

БОРИСЬ! Збірка статей з приводу 14-літніх роковин смерті бл. п. Адама Кошка. Видане Центр. Бюром Преси й інформації професійної організації українського студентства Західних Земель України. Ст. 56. Випуск II. Дуже похвальна збірка, з деякими цікавими інформаціями про студентське життя, на жаль, складена без "центрального проводу" і щодо мови і щодо "інтелекту". Є там футуристична поема, яка кодабає на гулі і статейки в роді "Основні напрями громадської діяльності" УВШ, яка могла би дістати першу нагороду за замотиличаву

СЕЗОНОВА ПРОДАЖ
Оставший запас модного, літнього взуття, віддаємо по значно знижених цінах. — Поручаємо взуття жіноче і мужеське лише першорядної якості. Випродаж буде тривати від 5. до 20. серпня 1924 р. Просимо оглянути нашу виставу.

абстрактним стилем і псевдонауковою термінологією.

ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО. Випуск II. Квітень-червень. Зміст: А. Франс: Чоловік, що одружився з німою. Комедія на 2 дії, перекл. И. Стадника. В. Мурський: Мальовання театр. декорацій. Історія заснування і розвою українського театру в Галичині. Освітлення сцени (з ілюстраціями). Ів. Велигорський: Танець як виховуючий чинник. Рецензії і замітки. Хроніка. Бібліографія.

НАШ СВІТ. Ч. 10—12. 30. червня 1924. В. Островський: Хлопський син, роман з життя Холмщини. А. Павлюк: З циклу "Шлях", Поезія. Горай: "Поезія", перекл. В. Заїкина. Проф. В. Заїкин: М. Драгоманів як історик. Роман Купальський: Поезія. Молоде вогнище української культури: Українська Господар. Академія в Ч. С. Р. Номо: Зносини з духами. Червонський: Національне питання. Пам'ятник Пірі. Всеслов'янський географічно-етнографічний конгрес. Літературне життя. Театр і музика. Українське мистецтво. Процес про вбивство митр. Юрія. Жіночий світ. Спорт і виховання. Природа, наука, винаходи. З цього світу.

МОЛОДА УКРАЇНА. Ч. 14. 15. липня 1924. Зміст: Уляна Кравченко: Жнива. М. Б.: Королівський ланцюг. Р. З.: Мов чудовий самоцвіт. А. Чоголок: Серед річної природи. Р. З.: Дігало сонечко обрій. М. Д.: Наш шкільний товариш. С. К.: Медвідь у хаті гасного. Р. З.: Князь Маршипан. Іванна Блажевич: Вдячні любимці дітей. Фредерік Джеймс Гуд: Світло, Загадки й парадокси. Переписка редакції.

СВІТ ДИТИНИ. Число 14. 15. липня. Вол. Дорошенко: ІВАН ФРАНКО. Накладом Видавництва "Громада". Львів 1924, ст. 32, 16. Цна 30 сот., з кольоровим портретом 50 сот. Популярна брошура, в якій автор у приступній формі оповідає про нашого знаменитого поета й письменника, звертаючи головну увагу на початкову стадію громадянської діяльності Франка. Вікни, в додатку подано короткий життєпис Франка, спис найкращої літератури до дальшого читання про нього й показчик чужих та малозрозумілих слів.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Користаючи з хвилевої знижки пла, спробували ми тепер транспорт осінніх і зимових товарів, особливо англійські рагліни, куртки, маринаркові одяги, жіночі плащі, суконні і плюшеві, як також дитячі одяги та поручаємо їх нашим сталим відборцям по значно зредукованих цінах. **Йосиф Кернер**, Магазини жіночої мужеської і дитячої - конфекції, Львів, вул. Трибунальська 6 (власна домівка). Рік основ. 1883. 163 2-2

Дрібні оголошення.

ЛІКАР, холостяк, з 10-літ. практикою, бажає переселитися в Гал. Просить (організація) вказати пригоже місце — еwent, за нагор. — до Адмін. "Діла" під "Рівновага". 159 3-3

ЦЕРЕВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МИСЛОВІ проектує, буде — позичку гіпотечну вироблює в банку **Івн. Лев Левинський**, архітект-будівничий концес., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 135 4-9

ОДНА або дві панночки тільки з вищою гімназією з української інтелігентної родини знайдуть вигідне приміщення з харчем при інтелігентній українській родині у Львові. Добра опіка. Фортепіан дома до ужитку. Зголошення до адмін. "Діла". Рипск 10 під "Виховання". 154 2-3

МОЛОДЕЦЬ літ 29, кавалер, електромонтер, машиніст і владитель рілляного господарства около 30 моргів поля, терену нафтового, з браку знайомості бажає пізнати панночку в цілях матримоніальних, 144

"Візд Б. Хмельницького до Києва"

історичну картину М. Івасюка, в чотирох красках, величини 74x54 см. з ціни 10 зол. а в різьблених рамках по 34 зол. або 1/2 різьблених по 26 зол., можна набути за готівку або післяплатою у: Івана Павліна, Львів, Ринок 10. II. пов. ("Просвіта"). 155 3-4

Ставайте членами-основателями Товариства "Прихильників Українського спорту". (Чл. виладна 25 ал.). Шліть і менші датки для організації спорту! Адреса для висилки грошей, "Двістер" ч. нн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

Подяка.

Горем прибіта родина складає сергечну подяку всім тим, що взяли участь в похоронах бл. п. Льва Шеховича. З окрема дякує Всч. о. радників Ол. Стефановичеві, місцевому парохові о. радників М. Ганушевському і о. Шуровському за їх участь в похоронах, п. д-рові Вол. Загайкевичеві за його прощальну мову над могилою, делятськомому хорова, який співом безкорисно звеличав пам'ять помершого. Сергечну подяку складаємо п. Мирном, пп. Федусевичам і п. А. Левицькій, які щиро зацікавились Покійним в часи недуги і його похоронами, п. Петрові Марусинович, що з далеких полонин спробували безкорисно прегарні воли і знявсь прикрасою воза, на котрому відвезено Покійного на місце його вічного відпочинку. Всім тим, що устно та листовно зложили нам своє спочування і що так чисельно взяли участь в похоронах, щире Спасибіг.

Жінка, діти і внуки.

Дора. 31. VII. 1924.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проц. податок на "Рідну Школу", добачує дехто в недостатку екекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

котра допомогла йому побудувати турбінний млин і механічний верстат рілних чих знарядів. Фотографія похадана: "Олув" Посте рестанте Любінці коло Стрия 151 2-5

БАНДИДАТ адвокатури з практикою, пошукує місця в адвокатській канцелярії. Зголошення приймає канц. адв. д-ра Калина в Галичі. 169 2-2

НА СЕРПЕНЬ глядаю лекції з обсягу усіх клас гімназії або учит. семінарії, приймаю теж переписування на машині, "Машиністка" до Адміністрації. 173 1-2

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Гаппапорта і Якова Насса

Львів, вул. Синустусьна 17/II.

Пломбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провинції полагоджується в найкоротшому часі. ПП. урядовцям та студентам значна знижка. 123 10-10

"LIVELLA"

Знаменита кружівка виробу "SKODA-ПІЛЬЗНО". Тисячі в ужиттю. По конкуренційних цінах на догідних умовах сплати кооперативам, молочарням і господарям продає

Тов-о "ТОПАС" у Львові Мішкевича 22. — Тел. 624. і філія Дрогобич (Народний Дім). Надайте ціниників. 2-4

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ.
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краї 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Р.-
мунія 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зл.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Загроза голоду.

Сьогорічний збір в осередній і східній Європі, з окрема на землях заселених українським народом, є нище середнього. Причина неврожайо лежить головню в некорисних атмосферичних опадах — посуха в місяцях травні і червні. Місцями збіжжів шкідники, що масово розмножилися, знищили озимі і ярі збіжжя. Збір і якість збіжжя звичайно дуже нужденні і хлібороби будуть мусити купувати збіжжя на засів.

І коли сьогорічний збір на західно-українських землях, передовсім у східній Галичині, можна вважати за невдоволюючий, то все ще тут далеко до голодової катастрофи. Інакше в радянських державах. Недорід прибрав там цього року катастрофальні розміри і марево голоду загрожувало цілим губерніям. Кажуть, що готові повторитися події з 1921 р., коли з голоду і пощестей вигибло кілька мільйонів людей.

Повний неврожай обняв знова, так як в 1921 р. весь південний схід, північне Чорномор'я і північне Прикавказ'я. В р. 1921 площа обнята голодом обіймала 25 мільйонів десятин, з чого сама посівна площа виносилася 22 міль. в 23 губерніях. В р. 1924 офіційно признані потерпівшими від неврожайо слідувачі доволжської, центральні хліборобської, української і північно-кавказької губернії: царинська, самарська, астраханська і область німецької хомуни, далі симбірська, пензенська, тамбовська, вороніжська, рязанська, орловська, донецька, полтавська, ставропольська і терська. Правительством СРСР старається затаїти розміри катастрофи, а то в гій ціли, щоб надто не обурювати проти себе публичної опінії далішим вивозом хліба за кордон.

По неофіційним відомостям площа обнята неврожайом є значно більша, як подають це офіційні комунікати. По статистичним даним, оголошеним в „Екон. Живні“ посівна площа в обнятих неврожайом губерніях виносилася 16 міль. десятин. До цієї цифри треба додати посівну площу губерній одеської, катеринославської, саратівської і уральської так, що в дійсності одержимо великанську цифру 23 міль. десятин, які в біжучому році зовсім не зародили.

Після донесень з місць частинний неврожай виказують також губернії лодільська, київська, таврійська і харківська, а також північні московські губернії. Тривожні вісті надходять також з Закавказ'я, Сибірі і Туркестана.

Радянське правительством мимо голодової загрози дивиться на справу доволі оптимістично. Півторило зоно окремі надзвичайні комісії для боротьби з голодом і певне, що властє йому надвигками хліба з деяких українських і західних губерній покрити запотребування в губерніях, обнятих неврожайом. До цих заходів і до цього оптимізму офіційних чинників треба однак віднести з повним недовірям. Що більше. Треба ствердити, що на Україну йде катастрофа, якої розміри вже нині майже рівняються ве-

личезній нужді з 1921 р. З українських губерній тільки Правобережжя (київська, волинська і подільська губернії) виказують врожай середній, або низче середнього і дають деякі надвигки. Всі інші губернії України — чорноморські і степові — діткнені або повним неврожайом, або виказують збір значно нище середнього і будуть потребувати допомоги хлібом.

Та тут вирине нова трагедія. Московські губернії, скупі на хліб у звичайних роках, нині загрожені голодом, зужують всі сили, щоб з України видобути для себе все, що тільки властє, не оглядаючися на се, що з України в біжучому році не буде що вивозити і що вона сама на більшості своїх просторів загрожена маревом голоду.

Перші ластівки подій з 1921 р. вже нутє місцева українська хроніка. На Україну вже прямують голодні московські товпи з півночі і сходу, щоб тут набути хоч кілька пудів збіжжя. У місцевого населення слідно невдоволення, бо мимо голодової загрози визиск села містом у формі дорожнечі вся-

ких фабричних і ремісничих виробів ще досі не устас. Сільські продукти розмірно дуже дешеві, а брак паші і збіжжя змушує селян позбуватися забезпечення частини живого інвентаря.

Одним словом економічні відносини на Україні і на великих просторах СРСР, тепер дуже невдирадні. Не остануть вони без наслідків і на політичне становиско совітів. Загроза голоду буде впливати гальмуючо на розмах большевиків в міжнародній політиці. Очевидно, виключена річ, щоб Совдепій схотіла тепер вмішуватися в якунебудь воєнну авантюру, бо ведення війни в таких економічних відносинах, які там нині існують, скінчилися би воєнною програю, а може і упадком радянської влади. Не спинить це однак комуністичного інтернаціоналу від дотеперішньої агітації в користь світової революції і хоч в Радянському Союзі мертимуть люде з голоду, висланники комінтерну голоситимуть далі, що спасення людства лежить у світовій революції. Агітацію будуть вони вести головню в Румунії, Польщі, Болгарії, Югославії і Греції, де можемо бути свідками неодної ще несподіванки.

Радянська влада і Франція.

Французька преса, за „Матеном“, повідомляє, що Ерріо негайно по скінченій льондонській конференції пічне переговори з Москвою, щоб вирішити питання про признання радянської влади. Та перед цими переговорами французький міністр закордонних справ збере повну раду своїх урядовців і спеціалістів від т. зв. „російської справи“. Покищо невияснено, чи визнання радянської влади прийде негайно як формальність, а щойно по ньому: нарада про взаємини з Росією і річ ясна, Україною, чи навпаки: воно залежатиме від вислідку переговорів з Москвою.

Хоча Ерріо є не від нині прихильником визнання радянської влади, його нова роля: міністра звязана з труднощами у відношенні до поодиноких політичних партій і промислових груп. Цікаво, що між промисловими групами є такі, які є проти визнання радянського уряду саме з огляду на практичний інтереси. До таких належать товариства, які по упадку Денікіна ввійшли в безпосередній торговельні зносини з радянською місією в Константинополі і радянськими організаціями на Чорнім Морі. На їх гадку, вони краще заробляють з радянським урядом без його признання, тому, що „краще можуть використати ситуацію і ставити драконські домагання“. Більшість французьких торговельних організацій стоїть на протилежнім становищі: для них справа визнання це не політичне питання, а перш усього перспективи безпосередніх економічних користей. У р. 1923 (згідно з інформацією офіційної радянської преси) двадцять французьких фірм та фабрик працювали для радянської Росії. „Національний банк для зов-

нішньої торгівлі“ висловився нпр. за діловими взаєминами з Росією, але одночасно ворогом признання.

Французькі банки передали недавно Ерріо заяву зовсім однорідну зі заявою англійських банкірів складеною Мекдонельдові. Ділові банкові і торговельні операції домагаються таких гарантій щодо безпеки майна та осіб, що радянській владі їх не легко буде їм дати, якщо вона схоче зберегти свою дотеперішню підзорливість супроти європейських „контрреволюціонерів“. Тому й не виключене, що в самім радянським уряді може переважити погляд Зиновієва, який заявляє на кожнім з'їзді, що визнання „де юре“ не має значіння і навіть безпечне для Росії.

Нині радянська влада здає собі ясно справу з того, що найбільше впливові голоси за її визнанням стоять на становищі принципу, а не інтересу. Кореспондент „Известій“ пише, що особисто, всі французькі посли (навіть національного бльоку) „перед перспективою всевозможных барьеров стояли за урегулирование ситуации“.

„Но, как только они возвращались к своим промышленным группам все менялось“. Влияние промислових кол відбився навіть на становищі французьких соціалістичних груп, які розглядали справу визнання перш усього з принципіального погляду.

Боротьба між принципами та реальними інтересами набере зовсім інших форм, коли пічнуться безпосередні переговори. Тоді на ході цих переговорів позначиться також чималий вплив теперішніх англо-радянських переговорів у Лондоні, які ведуться вже чотири місяці, покищо без ніяких результатів.

ОПАЛ на зиму проплас **КАЛИТАН** Поточного 47. Найліпши вуголь по 47 зол. за тону, а дрова рубані, сухі, букові по 31 вл. пів сага, все з доставкою. Певним подям на сплати.
172 2—6

Неврожай у Росії.

Радянська держава стоїть під знаком загального погіршення економічного положення. По урядовим повідомленням за першу половину липня ц. р. вигляди на цього річний жнива дуже невдирадні. Приблизний загальний збір на основі дотеперішніх даних дасть 2,776 мільйонів пудів, зачислюючи сюди й останки врожайо з попередніх років. При відчисленню із „приходу“ скількості, потрібно на обсів землі та прокормлення людей і худоби, лишається 233 мільйони пудів. Однак коли відкинути останок з попередніх літ, лишається всього 61 мільйонів пудів. Скількість, яку мала Росія в найгірші часи перед війною.

Російський ринок почав уже реагувати на неврожай підвищеною ціною на продукти сільського господарства. Запимічується сильний зріст збіжжівих цін при знижці цін на м'ясні продукти. Вірна познака, що населення починає продавати худобу. Перспективи неврожайо показались також у зменшенні торговельного обороту, гуртового і дрібничного. Без сумніву на зменшення торговельного обороту впливає і нова торговельна політика. Урядово стверджується, що приватна гуртова торгівля завмирає і находитися в стадії ліквідації; однак від цієї смерті виграла кооперація. На ділі торговельні обороти великих кооперативів виказують також знижку і то від 25 до 30 прц.

Таким чином депресія економічного життя аж надто виразна і при тім депресія, що зависить від основного чинника російського народнього господарства. Бюджет останнього кварталу ц. р. викazuje дефіцит у сумі 80 мільйонів рублів. Цей дефіцит уряд хоче покрити головню кредитовими операціями — перш усього розміщенням селянської позички. Тимчасом об'єктивні дані, навіть із урядових жерел, кажуть про неминучу, коли не катастрофу, то велике лихоліття, що постигне мільйони мешканців радянської держави.

Певля річ, при нормальних умовах правління і людським відношенні до катастрофи, яку принесуть найближчі місяці, розміри нещастя можна би ослабити. Та коли в центрі всіх політичних інтересів стоїть піклування про інтернаціонал з одного боку і збереження диктатури з другого, коли безупину тратиться гроші на фінансування революції у Німеччині, Китаю, Японії, на Балкані і т. д. і коли на такі цілі треба продавати збіжжя, переважно українського народу, то нема виглядів на якусь планову державну боротьбу з новою економічною скрутою.

Присилайте складки на пресовий фонд на нм. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

Проти осадництва і колонізації.

Промова сенатора Мариновича з Українського Клубу виголошена на засіданні сенату дня 29. липня 1924.

Високий сенате! Бувший головний уряд земельний і міністерство земельних реформ у часі своєї п'ятилітньої діяльності не зробили нічого в справі реальної розв'язки земельного питання для працюючих мас у Польщі, не вражаючи за потрібне задовольнити потреби більшої частини рілнничої людності наданням їй землі з краєвих лягифундій. Створено інститут колонізаційний і осадничий на чужих землях (Голос: Як то на чужих? Що це значить?) наражаючи осадників на несподіванки і на висліди цієї протидемократичної і несправедливої псевдореформи. Не зупиняюся над цим питанням цілості, бо її розв'язка належить до компетенції представників польської демократії. Забираю голос у справі земельної реформи і її долі, добробуту українського та білоруського селянства.

Польська політика, приміювана до всіх галузей публічного життя на українських і білоруських землях в економічно-господарській царині проявляється виразно у змаганні до економічного ослаблення цієї людності, що бачимо зі статистики, 60% припадає на безземельні і малоземельні селянство. Більша половина господарств на Волині і Білорусі не є в можливості прокормити селянської сім'ї. Кожде таке господарство має менше як п'ять гектарів, а дуже часто менше як одну десятину посідає сім'я, що складається з п'яти, шести і більше осіб, а земля віддалена далеко від села складається з 12 до 19 кусників.

Не лише представляється справа у Східній Галичині. Читаємо у д-ра Вайнфельда, що в р. 1921 на 793, господарств було 322.000 менших як два гектари і 270.000 господарств від 2 до 5 гектарів.

Вже ці цифри говорять багато про нечувано важкі аграрні відносини на землях, що їх замешкує наш народ. До цього треба додати, що заробіток у Німеччині і в Америці є нині виключений. Перед війною український і білоруський клібороб мав кредит на закупню землі від земельних банків селянських і кредитових товариств, котрі то інституції давали багату поміч. У Польщі нема ніякої надії на

кредит. Голод на землю зі всіма економічно-соціальними наслідками стоїть темною хмарою суне на українське село. Це тяжке становище хліборобських мас погіршується ще більше завдяки страшній кількості податків, котрі остаточно спричиняють зубожіння селянства і підривають цілу основу його матеріального добробуту. Зубожіння села є першим виразним наслідком цієї нерозумної господарки польської влади на „кресах“.

Що зробило для нашої людності міністерство земельних реформ для виконання закону про аграрні реформи? Чи може міністерство земельних реформ довести свою діяльність у цьому напрямі? Величезні лани, що їх на протязі кількох сотлітньої панщини поливали народи український і білоруський своїм потом та кров'ю, забирали йому з його моволистих рук і давали їх на цілі військовий осадництва і колонізації. На 1. січня 1922 на власність держави відійшло 366.738 гектарів, з яких на цілі осадництва віддано 133.146 гектарів згідно з даними бюджетної комісії міністерства земельних реформ. Землі, з яких український і білоруський селянин користав переважно з довголітніх аренд і тим почасти задоволяв свій голод на землю; так само відерто йому з рук і віддано цілком чужому елементу, наділяючи кожного осадника по 15 до 20 і більше гектарів, тоді коли рідко котрий зі селян, що з таким числом рахується до заможніших, посідає таку кількість. На забудування і загосподарування осадників витратила держава і тепер витрачує величезні кошти, а тисячі зруйнованих і знищених війною українських і білоруських господарств не одержало до цієї пори ані гроша. Численні подання і просьби лежать у бюрових шухлядах без наслідків і більша частина реемігрантів ще до цієї пори животіє в страшних обставинах. На цілі земельної реформи віддано 80.399 гектарів, а з певністю можна ствердити, що ані один гектар не дістався українському і білоруському хліборобові.

В кожному разі провів би я пана міністра уділити висше тому сенатові інформацію: скільки саме гектарів з цієї кількості дісталось до

рук місцевого українського і білоруського селянина, бо урядова статистика не дає у цій справі ніяких відомостей. В повітових урядах земельних йому завсіди відмовляється під позором, що він бідний і не посідає ані рілі ані коня, отже не зможе управляти рілі. Іншому кажуть, що тому, що має вже морт землі і коня, не може рахувати на землю, бо землю мусять дістати такі котрі землі не мають.

І в ніякій спосіб земельна реформа не може вийти в життя. Облогом лежить у Завизові Острівського повіта 28 гектарів рілі і не зважаючи на неоднократні просьби не видано цієї землі 16 малоземельним і безземельним петентам. Рівнож не одержала наша людність ані гроша від польського правительства на цілі сфінансування земельної реформи.

(Докінчення буде.)

Поліція в церкві.

Холмське „Наше життя“ ч. 30. подає:

Дня 29. червня по ст. ст. і 12. липня по нов. стилю у селі Удроньку святковано Петра і Павла. По новому стилю у нас ніхто не святкував, бо свято Петра і Павла є у нашій церкві старим і традиційним святом. До нас збиралося дуже багато людей з різних місцевостей і тому ні в якому разі свято по нов. ст. не могло відбутися. Перед урочистим і великим днем для наших селян і всієї нашої округи, себ то вже 28. черв. ст. ст. стали люди збиратись на празник маючи на увазі, що буде служитися всеночна. На це велике свято — бдівост приїхали отці — Михайло Семенюк, о. Ілар. Церковнич з села Ципцевич, о. Філарет з міста Висоцька і наш настоятель о. Вірослав Тхоржевський — всі приїхали у вечері 28. черв. Приблизно о 5. год. приходить до хати о. Вірослава командант постер. ст. Удрицьк і каже, що от у нього є папір від влади, що о. Вір. не можна служити у церкві по старому ст. О. Вірослав відповів, коли будуть люди, то я служити буду. Але всеночної не було через заборону. На другий день командант дав розпорядження поліції йти по всіх дорогах і не пускати людей до церкви, що вони й робили, тай ще приговорювали: „ти п... кр... бандита еше захцялесь сен модліць?“ Не дивлячись на це, люди стежечками зібрався

коло церкви. Не обійшлося без арештів. Заарештовано торговця Гаврилюка, що приїхав поторгувати коло церкви. Поліціянти бігали коло погосту, хвилювалися і дуже дивувалися, що вони ходили по всіх дорогах, а люди таки могли прийти до церкви. Нарешті почалася всеночна. Служив о. Михайло Семенюк, бо о. настоятель виїхав зустрічати арх. Александра на ст. Річицю. Після всеночної по малій перерві почалась Служба Божа: замість соборної служби тільки один священик. Служба проходила нервово. На обличчях можна було читати незадоволення і пригнобленість, бо до церкви прийшов цілий відділ поліціянтів, які придивлялись до молячихся і щось записували.

О 10. год. замість 2. год. закінчилась Служба в церкві, отці пішли на обід, а слідом за ними командант. Зайшов до хати о. настоятеля, написав протокола і записав всіх отців.

От що робиться на нашому Полісся.

Я тільки дивуюся, як наш митрополит відважився при допомозі поліційної влади без відома людей робити переміни святощів, з якими люди зжилися віками.

Жидівська республіка на Україні.

У закордонних часописах м. и. у „Празер Прессе“ надруковано у співзі жидівської республіки комунікат, який носить усі ознаки радянського офіційного повідомлення.

Бажаючи допомогти працюючим верствам жидівського населення — говориться в тім комунікаті, — уряд СРСР має на думці розселити це населення на вільних землях України, а саме в сусідстві з вже існуючими колоніями на північ від Криму. Для цього розселення призначено 100.000 десятин державних земель: 50 тисяч на Україні і дальших 50 тисяч на Криму. На випадок, коли поселення добре розвинується, для цієї мети призначать ще більше земель. На основі сільсько-господарського досвіду можна рахувати, що на перших 100 тисяч поміститься найменше 50 тисяч душ. Жидівські поселенці дістануть землю не як концесію, а на необмежений час до свого повного розпорядження. Землі північного Криму

АНТІН РУДНИЦЬКИЙ.

Ферручіо Бусоні.

Посмертна згадка.

Берлін, 30. липня.

Архиєрець Мистецтва, володар царства фортепяну, з великих найбільший — відійшов на все з цього світа. Поява, котра чистотою змагань, святістю почувань нагадує Йогана Себастьяна Великого; артистичний феномен, якого загадку рівно важко розв'язати як Моцарта; універсальний дух, супроти котрого блідне універсалізм Лішта, а на галку мимоволі насувається божезкий Ліснардо... Вибраний, який згідно з олімпією цього світа досягнув останніх вершків у мистецтві — та на його власну думку: він лише звичайний рядовик, який ціле життя мав лише одно бажання — вірно служити мистецтву... Людина в ідеальнім значінні цього слова, яка цілим своїм життям, своїм відтворчо-творчим генієм дала такий доказ тої „людскости“, що майже тереходила її межі...

„Ознакою мистця є те, що він ставляє собі що раз то нові проблеми і в праці над їх розв'язкою находити повне вдоволення“.

Ціле життя був Бусоні живим прикладом для пояснення тої своєї сентенції. Ставляв перед собою одну проблему за другою: будучи

переконаним, що одна вже розв'язана, кидав її і звертався до іншої. Як двадцятькількалітний, згідно з фаховою критикою Старого та Нового світа — скінчений п'яніст у повнім розумінні цього слова — приходить до пересвідчення, що фортепян, його техніка та вигляди на майбутнє — це загадка, яку батько фортепяну Лішт, розв'язав лише до половини. І поставивши собі метою пізнати ту другу половину, посвячує десять літ новим студіям над фортепяном, беручи за основу твори Лішта. Та коли після того часу він не лише відкрив усю тайну, але будучим поколінням поставив свіжу, вказуючи на незнані досі шляхи в обсягу фортепянської техніки, звукових можливостей, динаміки, інтерпретації і т. и., коли для нього особисто не було в цій царині вже нічого неясного, тоді звертається в іншу сторону: музична творчість та композиція стають для нього полем, де він ставить і розв'язує щораз то нові проблеми.

Бах — Моцарт — Лішт: у них замикалося артистичне „вірую“ Бусоні-ого. Три прізвиська — три світи. Чи справді три? Чи не одно лише — Музика? Моцарт, „dieser göttliche Junge“ був для Бусоні-ого вершком досконалости. Коли других він почитав, Моцарта звеличував...

Бусоні бажав визволити музику з усього земського, низького, реального. Музика повинна бути вільна від всієї матерії; повинна бути абсолютною й абстрактною, як її ідея. До тої абсолютної, абстрактної музичної ідеї найближче стоять у нинішній музичній системі — павза і фермата. Програма, форма, звук одного чи другого інструменту є лише путами. Навіть нотне письмо не повинно в'язати музики, бо „кожна нотація“ є лише транскрипцією абстрактної ідеї. У мент, коли ідея підпадає під перо, тратить свою оригінальність...

І тому, Бусоні-ому все одно, як і якими інструментами має бути виконаний його найбільший твір „Fantasia contrapuntistica“. Подуманий як чиста, абсолютна музика, такий твір не може в'язатися путами фортепяну чи оркестри...

Наша музична система має 24 тонацій. Бусоні начислив їх (в обсягу одної октави) 113. Для нього півтони не є найменшими інтервалами. Навіть не чвертками. Він ділить музичну систему на підставі „drittel-ton-ів“, які є „зовсім самостійними інтервалами з виразно означеним характером“).

У першій половині XIX. століття йшла суперечка про те, чи Лішт чи Тальберг є найліпшим п'яністом;

*) Цю думку висловлює та обговорює Бусоні у своїй творі „Versuch einer neuen Aesthetik der Tonkunst“.

у другій половині, одні віддавали пальму першинства Бюльову, другі Рубінштайнові; сьогодні можна сперечатися, хто більший: Розенталь чи Гофман. Але імення Бусоні-ого не можна було вмішувати в такі суперечки ні за часів Лішта, ні Бюльова; його не мішали ще кілька днів тому, коли він находився між живими. Бо сказати про Бусоні-ого, що він був найбільшим п'яністом, це за мало. Бусоні був найліпшим фортепяновим генієм, який колинебудь існував. Хтось написав про Бусоні-ого: „Він ширше понад верхами, які досягнув Розенталь“. Техніка, яка у Бусоні-ого перейшла межі матеріальних довершень, являлася чимсь так природним, що слухаючи його, ніхто над нею не пригадувався. Бо над нею панувала Думка...

Бусоні був всесторонній: п'яніст, композитор, диригент, філософ, письменник, поет, учитель... А коли все це не вистарчало йому до висловлення того, чим повна була його душа, тоді хватив за малярську палітру...

Ферручіо Бусоні народився 1866 р. в Італії. Маючи 7 літ виступав у Відні з першим концертом. В 15 році життя вибирають його дійсним членом королівської Академії

можуть бути використані під пасовиська, під огороди, квіти, тютюлові плантації то-що. Крім славитися своїми садами, огородами та виноградниками.

Центральний уряд, як і покликані чинники різних російських республік вже затвердили цей план. Відповідне повідомлення появиться в найкоротшому часі.

Одинокі перешкоди полягає лише в тому, що нема коштів для закуплення потрібного хліборобського знаряддя, машин, будівельного матеріалу для домів, то-що. Радянський уряд радо дасть поселенцям можливі пільги щодо переїзду та сплати податків. Уряд бере на себе видатки, щодо обміру й поділу земель, а також береться викопати артезіанські колодязі. Але він не має змоги негайно приготувати помешкання, щоб розмістити з них переселених Жидів тим забезпечити їм можливість існування на новозаселених землях. Товариство „Орт“ і низка закордонних допомогівих організацій взялись по-стачати необхідні кошти для здійснення цього плану.

Якщо Жиди, оселившись на нових землях, висловлять бажання мати автономію, то СРСР „до згодиться дати їм таку автономію“.

Мета цього офіційного комунікату проглядає кризь кожне слово: виставити в очах світового жидівства радянський уряд доброзичливим Жидів — ну, й при цій нагоді де-що й нажбрати для себе під пригодою допомоги жидівській колонізації на українських землях.

Очевидно, на ділі з большевицьких експериментів створення жидівської республіки на Україні не вийде нічого. Українські селянські маси, що самі терплять голод на землі, здійснювання цього експерименту вважали би за виповідь війни для себе й уміли би постояти за право для себе на українську землю, а експеримент скінчився би сумно для самих Жидів.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грошми присилайте і списи членів (імя, назвисько, закінчення й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

в Болонії — відзначення, якого у тім віці зазнав ще лише один Моцарт. Живе в різних краях, різних містах; грає, диригує, творить, пише, — а при тім всім виховує цілу плеяду п'яністів, які сьогодні є найбільшми прізвищами в п'яністично-му світі. Від кількох літ жив у Берліні, де вів „Meisterklasse für Komposition“ при Академії Мистецтв. Вмер 27-ого липня.

Крім чотирох опер (останню „Dr Faust“ скінчив на смертельній постелі) лишив епохальні твори у всіх царинах композиції, та геніальні, одинокі в своїм роді, видання і транскрипції творів Баха.

Сьогодні в Академії Мистецтв зібралися всі з Берліна, які мають щось спільного з музикою; від найбільших до найменших. І всі присутні, і найбільші, славні, і малі, незнані — всі вони хилили голову перед труною Того, для якого киття було Музикою, а Музика життям; Того, що жив, служив та творив для Мистецтва як мога найкраще...

Твої учні, великий учителю, нахнені тобою, продовжуватимуть твої ідеї, і ти житимеш у них, відроджуючися у кожній новій музикальній творчості...

ОСТАННІ ВІСТІ.

Збройний наїзд на Столпці.

Дня 4. серпня о 4. год. рано диверсійний відділ з большевицької сторони в силі 100 людей напав на місто Столпці, уживаючи машинові кріси й гранати. Заатаковано староство, повітову команду поліції, скарбову касу, міські арешти та цілий ряд приватних мешкань.

Вивязалася завзята боротьба між нападаючими, поліцією і урядниками, що боронили згадані уряди. Та перевага була по стороні нападаючих. Забрали вони поштову касу, здемонтували льокаль поліції і залізничну станцію, розбили телеграфічний апарат і зрабували різні склади.

Згинув оден урядник і сім поліціантів.

Зчовлено двох нападаючих, з яких оден є ранений.

Напад тривав майже годину. Через цілий цей час місто було довкола обставлене. Уланів, що візджали до міста, привитано огнем машинових крісів.

По скінченій боротьбі, відділ ви-

цофався в напрямі границі.

Погоня з польської сторони триває далі. В сутичці ранено одного улана.

В часі погоні відібрано диверсантам 2 машинові кріси, 5 ручних і 13 гранатів. Паніка в околиці страшна. Варшавський уряд, довідавшись про цей наїзд, зараз зібрався на нараду.

На Схід!

Вівторок, дня 5. ц. м. маршалок Пилсудскі через Львів переїде до Острога на Волині.

Болгарія мобілізує.

„Н. Фр. Пр.“ звідомляє з Білгорода: Болгарський уряд покликав до чинної служби 3.000 резервістів. Югославянський міністер заг. справ Маринкович вислав протест до льондонського, париського і римського уряду. Греція прилучиться теж до протесту.

Дрібні вістки.

Американські банкіри вдоволені льондонською конференцією. Президент торговельної палати в Нью-Йорку Бут заявив, що прийняття французького проекту в Лондоні помагає значно реалізації німецької позички й полегшує господарську санацію Європи.

Справа ірландських кордонів все ще не полагоджена. Відповідна конференція, що радила тепер у Лондоні, розбилася. Апол. уряд внесе від себе законопроект про ірландські кордони до англ. палати громад.

Широка автономія Індій, яку Англія і заповіля ще в 1919 році, має бути тепер переведеною в життя. Повідомляючи про це „Дейлі Геральд“ запевняє, що ця в'їстка походить з цілком авторитетного джерела.

Конгрес чорної раси відкрився в Нью-Йорку мачіфі стацією 30.000 муринів. У поході йшли 16 музичних муринових капел. Головою конгресу є Гарвей, що зве себе „королем Африки“; його проводила парадна сотня вояків. Конгрес м. и. займеться створенням політ чного світового союзу всіх муринів задля охорони прав чорної раси в усіх частинах світа.

Пам'ятник усім поляглим Німцям буде вибудований зі складок, до яких вівзали в окремому покину президент та уряд Німеччини з нагоди десятиліття від вибуху світової війни. На знак жалоби в саме полудне в суботу 2. ц. м. пристанули на 2 години всі міські, підміські, окружні й підземні залізничні м. Берліна а також усі трамваї й автобуси. Велика грандіозна комунікація Берліна завмерла.

Ген. Прімо де Рівера, іспанський диктатор, мав заявити, що перший — воєнний — період його диктатури, закінчений. Тепер, мовляв, починається другий період — патріотичний. Іспанські політики даремно намагаються зрозуміти, що має означати така заява.

Про успіх льондонської конференції Мекленбург сказав Евітові: „Згода між союзниками завершена. Тепер хіба чорт міг би на посварити“.

Радіч, голова хорватських самостійників, всупереч усім в'їткам живе і є здоров, та всупереч заборонам австр. уряду вибирається з Москви з поворотом до Відня.

Відгуки дня.

Відновлена республіка.

Я з переконання чистої води монахіст і слово *республіка* ділає на мене як червона хустка на погатового іспанського глядатора. Воно ніби кається, що республіка означає ніч посніжана, але це неправда, бо в республіці кожний, що трохи переросте догуків зараз і голає „Республіка, то я!“ А є й такі, які кажуть, що не місце, де кождому можна робити, що йому тільки до голови стрілять. А ще є й такі „речі посніжиті“, в яких одним людом вібно ставати на голову (без різниці пола і), а другим не можна навіть і, вольнім, зашашати.

З тих причин свого часу не став автономістом, а ооріч того не ходив з за-садою до каварні „Республіки“. В цій каварні першої часті слова не було, публіка була різка, а зате публіка була м'яса. Згодом ситуація ще погіршилася. На залязаних каварках (і під ними) виявлявся „нувориш“ (новоїш), збір зовсім подібний до малпи, тільки що з більшими аспіраціями. На підлозі валялися цілими тижнями *супи* і *зуби*, — *corpus delicti* картяних *аспорозумів*. Тому не дивися, що статочні громадяне минали „Респу-

блику і ставали „централістами“, „фуксістами“, „варшавяками“, „райхістами“ і т. п. „*кучечістами*“.

Так далі не могло йти і господарі Республіки рішили відновити каварню з її славою в'їточно.

Цілий місяць йшла горячкова робота над відновною і прикрасою. На день 1. липня назначено святочне отворення відмодуженого льокалю.

Всі вибиралися туди, — вибрався і я. Передтим зів я добру вечеру дома, щоб не змушувати своїх приятелів до плачення за мене.

Була десь 11. год. вночі, як я відчинив двері нового льокалю зі старою назвою. Блиснули на мене стіни непорочною чистотою, засміялися лампи з інтимних абажурів і кельнери з елегантних смокінгів. Ідеально цілі зеркала помножували в безконечність досить велику кількість гостей.

Я обережно рушив наперед, шукаючи знайомих. В першій салі сиділа переважно національна меншість, але ця екстериторіяльна. В другій стояв гамір милозвучної української мови. Я почимчикував туди.

При величезній столі сиділо моє товариство, серед якого випив я неодику чашу горя, з огляду на еманіпацію жінок, заздрість мужів і різницю в політичних поглядах.

Я все таки присівся до нього і став розглядатися по околиці.

На ліво розсілися редактори найповажнішої польської преси, як наприклад „Wiek Nowy“ і... блаженної пам'яті фейлетоніст „Діа“, якого я безуспішно стараюся заступити.

На право заанектували стіл розсівачі народної освіти, які всупереч своїйму звичаю повішали на лямпах парасолі і затемнили салю.

За ними в особнім кабінеті зібралися найстарші наші громадяне, які взяті разом, могли безпечно обходити 2000-літній ювілей своєї громадянської діяльності.

Загальною настроєм був дуже гарний. Старий господар у новім убранню сам особисто обслуговував гостей і, як я заважав, мав слюзи радості на камізельці.

Мене він спочатку комплетно ігнорував. Але, після того, як звернули йому увагу, що я є начальним редактором трьох українських газет, змінив до мене фронт.

— Може пан редактор що дозволяє?

— Дякую, я хорий на жолудок! Дурю його.

— В такому разі може рибу по жидівськи?

Я заравався. Біля нас сиділо жидівське товариство з кошом шампана і одною греко-католицкою і я не знав чи випадає мені провокувати їх.

Але я з природи відважний чоловік (маю дві спортові медалі!) і тому рішився.

— Ну! Як вже так дуже хочете, — кажу до господаря, — то прошу рибу, але з лямпою доброго вина.

М'є химерне бажання словнилося в одній хвилі, а фактичні начальні редактори зеленіли зі заздрости. Один по приятельськи радив мені, щоби я на другий день відкрив господарезі правду.

Поки що тріомфувал я і присутні пані. Я тому, що їв „для реклами“, а вони тому, що підіставали від господаря лілеї (?).

Найбільше з цвітів невинности були вдоволені дві дами, яких вік хитався між 18 і 60 роком життя. Вони святочно тримали лілеї в руках і виглядали, мовби щойно вернули від першого причастя.

Та вкінці затріомфували таки нач. редактори.

Роздані лілеї неймовірно швидко по-вали...

А я гордо виходячи з каварні, стрінувся зі сильною збудованою платиничем, який без обиняків заявив мені

ПОЗІР! ПОЗІР! Концерти Міснайцятки „Бандуриста“ в серпні ц. р.

Неділя 10. — Требовеля-Віаторок, 12. — Гоммалів-Середа, 13. — Копичинці. П'ятниця, 15. — Чортків. Неділя, 17. — Заліщики.

По концерті ввечері з танцями. Похід на будову Українського Театру. 175 у Львові. 1-2

— Тут ще остало до заплачення: риба по жидівськи і лямпка токая...
...Я таки мусів скористати з прихильности своїх любих товаришів.

Galaktion Chinka.

15 с. м. здепжується висилку часопису тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4 20 зол.

Біржа.

Львів, 4. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5'20—5'21, канад. дол. 4'94 $\frac{1}{2}$ —4'95, чеськ. кор. 0'15 $\frac{1}{2}$ —0'15 $\frac{1}{4}$, лєі 0'02 $\frac{1}{2}$ —0'02 $\frac{1}{4}$, франц. франк 0'26—0'26 $\frac{1}{2}$, швайц. франк 0'94—0'95, англ. фунт. 22'50—22'60.

Золото. 20 кор. 21'70—21'80; 20 франк. 20'70—20'80; 20 марк. 23'90—24'00; 10 руб. 25'90—26'00.

Срібло. Австр. коп. 0'41—0'41 $\frac{1}{2}$, 5 австр. кор. 2'05—2'08, фльорени 1'03—1'04, рубл. 1'70—1'72, рубль дрібним сріблом 0'66—0'67.

Збіжжя.

Пшениця краєва 73/74 з 1913 р. від 20 до 23 жито галицьке 68/69 з 1923 р. від 13'00 до 13'50, жито галицьке 65/66 від 13 до 13'50, ячмінь галицький броварняний від 12'00 до 12'50, ячмінь галицький пашний від 10'00 до 10'50, овес галицький 44/45 з 1923 р. від 13 до 13'50.

НОВА УСТАНОВА НОРМУЮЧА ЦІНИ

Львів дїждався новості, якої з нетерпелістю очікував, а саме повстає нині у нашому місті одинокє жерело, завдяки якому настане урівильнення цін кави, чекюляди і т. н. Нинішнього дня відкрито величезний склад тих товарів першорядної якості під **ІНДРА**, з обм. пор. при **Напівтульній площі ч.з.** Коомі складу заосмотреного небувало багато, улаштувано також на велику скалю палярню кави, одинокую у своїм роді. Нині відкрита фірма стане отже поважним джерелом закупу для широких верств суспільности а основателі її дають запоручку, що совісно сповнять свої будучі обовязки та вдовольять бажанням і потребам мешканців Львова.

НОВИНКИ.

— **Українці в Атені.** Український Гром. Комітет у Празі стоїть у зносинах з українськими політичними емігрантами, що розбрилися по різних державах. Нещодавно одержано комітетом листа з Атен від одного з тамошніх українських емігрантів такого змісту: „Книжки, вислані Культурно-Освітнім відділом одержав, за які дуже вам вдячний. У нас ще в минулому році заклалась Українська Громада, але через п'ять місяців розлетілась, бо в Громаду вписались такі особи, котрі з українством нічого спільного не мали; вони спричинили розбиття громади. Сучасне становище таке: декто з тих дійсно Українців, що записалися тут, підтримують поміж собою звязок, що тепер робити трудно, бо всі розкидані по різних кінцях міста, прагнуть важко фізично. Книжка українська тут дуже рідка. Читаємо українські газети і книжки по черзі. За Ваші книжки дуже Вам всі дякують...“

— **Повінь.** Внаслідок безустанних дощів, рівень води на Вислі піднявся на 5 метри понад звичайний стан. В плинському повіті зірвала Вісла міст. В баяльському повіті вилили ріки, заливаючи Зажечі і Мікушовіце. Вода на Дунаї підійшла на 5 метрів понад звичайний рівень. Усі мости зрвали. Потік Ціха Вода і Вістра під Закопанім зірвали два мости.

Половина міста Закопаного позбавлена світла.

Бандити в Збарашині. Нічю з 28. на 29. мин. місяця біля села Лисичинці в збарашському повіті убито двох польських жандармів Скавінського і Павлендра. З убитих стягнуто одяг, білля і зброю. Припускають, що вчинку dokonali бандити зпоза кордону. Дня 21 мин. місяця убито на дорозі з Джускополя до Стоянова купця Арта Байфогля.

За організацію Полісся. Українські діти Полісся жваво підготовляють Селянський Український Поліський зїзд на осінь місяця жнив. Праця йде досить добре. Зїзд українських селян Полісся має відбутися в Бересті або у Кобрині чи Пинську. Можливо, що буде їх кілька. З другого боку Український Посольський Клуб, добачуючи слабу національну свідомість і організацію українського Полісся постановив на засіданні дня 19 липня ц. р. що члени клубу після крім інших віз мають відбутися кінце на Полісся не менше одного віка та сенатори не менше як два віка в шлях піднесення національної свідомості Поліщука.

Зїзд в Холмі. Український Пос. Клуб намірє скликати на день 17 серпня ц. р. до Холми повітний селянський зїзд для обговорення сучасного положення, в якому живе тепер українське населення в Польщі.

Поетичне оголошення. В одному з китайських часописів можна було прочитати таке поетичне оголошення: Я є молодого, повною чару дівчиною. Моє волосся вється кучерями, що нагадують хмарки на небосхилі. Тіло моє ясне, свіже і покрите ніжним пухом, мов квіт; вираз могого обличчя є рухливий і змінивий, як листок плакучої верби, колиханий негодом. Мої чорні очі кидують блисками, що нагадують місячне проміння. Маю стільки особистого майна, скільки треба, щоб жити повільно з своїм подругом крізь життя, мов у чарівному сні, рука в руку, зі сплетеними пальцями, маючи до роботи в день — числення хризантем, в ночі — зір, що зорітимуть над нами. Коли це оголошення зверне на себе увагу людини — благородної, розумної і непоганої з виду, то поєднається з нею на все життя, з по смерті спочиваючи біля нього в гробниці з рожевого мармору.

Передвоєнщина. У Варшаві появилася на одній з бам карточка з оголошенням про вільне помешкання. Перед брамою зібралися товпи людей, для яких того роду оголошення було сенсацією. По кількох мінутах карточка зникла; якийсь шалений винахідник помешкання.

Новий єпископ для Ужгороду. В неділю 3 серпня ц. р. по скінченні уніоністичного конгресу в Белеграді висвячено в Белеграді на гробі св. Методія о. Гебей, дотеперішнього адміністратора Мукачівської єпархії на греко-кат. єпископа в Ужгороді. Хирманті довершили перемський єпископ Коциловський, прішівський Нярді і кошівський Фішер.

Серце на право. У місті Крістчерч, у Новій Зеландії, лікарі ствердили, що один тамошній 6-літній хлопець має шлунок, печінку і серце на протилежних боках. Всі інші органи має зовсім нормальні, є дуже міцний та здоровий. Як бачите природа не є така непохитна у своїх законах як шкільні підручники.

Проклім моди. В останніх двох роках найшла на європейських багатих мода купувати до свого салону статуєтки Будди. Ці статуєтки були дуже дорогі, до їх привозили з Китаю та Японії. Але всі парвені мусили їх мати у себе, для доброго тону. Тому Німці почали фабрикувати „сравніжні“ Будди, не дописуючи на них свої фірми: made in Germany. Нині культ саліновий Будди перенісся вже на лавинку: є статуєтки Будди з мила. Згодом прийдє черга на ідально: великого пророка зроблять з цукру та цукру. І мода переїється.

Камініні люди. В Америці, в ставті Огайо (Ohio), місті Ліма, лежить у шпигалі малий хлопець, якого не дуга є прозваною для лікарів та вчених. Малесенький грудник його тіла влітають з нього немов з мраморної статуї: тіло його до слівно камені. Є це рід дуже рідкої не дуги званої склеродерма. Історія медицини знає до цього часу лише 12 таких випадків. Виходить, що біблія історія про жінку Лота повторється в дійсності.

Найбільше накісних, зовсім нешкідливих, бо наукою посортованих, має Бритійський Музей у Лондоні. Складання каталогу тривало останні 3 роки. Ціла збірка має 1,118,000 штук, з чого 325,767 метеликів між якими є 41,210 різних родів і 398,500 жуків між якими є 37,300 родів (більше як порода людей!).

Концерти „Бандуриста“ в серпні п. р.: Неділя 10-го Терешовля, п'яторок 13-го Грималів, середа 13-го Кошівці, п'ятниця 15-го Чортків, неділя 17-го З. і т. д. — По концертах вечірній з таємничими або товаришськими забави. — Поеді на будову українського театру у Львові.

Відмова У.С.Д.П. На днях відбулася у Львові нарада деяких членів У.С.Д.П. (правих) з представником П. Інтернаціоналу. Члени ці, які не погоджуються з гегерішнім напрямком партії, рішили настати активну працю в напрямі відновлення давньої У.С.Д.П. і намітили плян на найближче майбутнє.

Старшина Кружна УПТ. в Зборові повідомляє, що дня 12 серпня 1924 о год.

11 рано відбудуться в домі філії „Прогресу“ в Зборові Звичайні Загальні Збори Кружка УПТ. в Зборові.

Дописи.

Бучаччина. (Повітова каса хворих — суспільна опіка, чи шакані і визиск суспільності?) Бучачський повіт належить до найбільших повітів Галичини, особливо з огляду на велику розлеглість, а рівночасно до найбільш занедбаних з огляду на лихий стан доріг і мостів. Ніякі господарські ні торговельні взаємини не лучать цього повіту в одну цілість, а сам Бучач являється чисто накиненим осередком через осідок староства, ніяким иншим — ні культурним, ні торговельним, ні господарським він для повіту не є.

Особливо ціла полуднево-західна частина повіту на просторі якихсь 20-ти кілометрів, з господарсько-торговельним осередком Устю зелене тягнотіє у всіх проявах господарського життя до Станиславова і то з причини куди більшого значення цього останнього міста в господарсько-торговельному житті і з причини краших, нарочитіших і дешевших комунікаційних засобів.

Таким способом Устю зелене зі своїм 20-кілометровим кругом сіл живе своїм окремим господарсько-торговельним життям, повязаним густою пражною взаємністю між Станиславом; до Бучача їде тільки той, хто має оруддя в старості, до Монастириці — кого кличуть до суду. Поза тим ціла околиця Устю зел. переводить свої торговельні оруддя на щотвергових ярмарках в Устю зел., в Устю зел. має почту і телеграф, лікаря і аптику.

Я нарештє даю трошки ширший образець господарсько-торговельних відносин у західно-полудневій закутї бучачського повіту з осередком Устю зеленого, щоби тим яснійшого стала абсурдність поведінки Повітової каси хворих в Бучачі, про котру зараз скажу декілька слів.

Якби так Повітова каса хворих в Бучачі скотіла зрозуміти, що не є її виключним завданням та покликанням точно що місяця окремим післянцем стгати з службовиків вкладки, але й удешевити, упрости та удогідити лікарську поміч забезпеченням службовиком, — то в першу чергу законтрактувала би лікаря і аптику в Устю зелений для забезпечення з найближчої околиці.

Та пов. касі хворих в Бучачі така проста і конечна послїдовність її власної рачії істнування чомусь то в голові не міститься! Що там хворі і їх потреби? Радять собі, як знаєть, нам треба тільки наших грошей! І справді... Як занедажує хтось, а не має права користатися з забезпечень в Пов. касі хворих в Бучачі, то або на місці в Устю зел. має лікаря і аптику, або у 10 км. промінні, але як занедажує той, що силою соціальних законів стоїть під суспільною опікою Пов. каси хворих в Бучачі, той мусить — хочби як тяжко не дужий — їхати якихсь 15—30 км. дорогою, на яких серед літа болото по коліна, а зима черв'я метри глибокої що другий крок (Коростян) до Монастириці, бо тільки там є лікар і аптика законтрактовані в Пов. касі хворих в Бучачі. За саму пїдводу заплатити інтересований вдвоє стільки, скільки на місці в Устю зел. заплатив би лікареві без помічі Пов. каси хворих але шок не може обходити Пов. касу хворих в Бучачі? Що тяжко хворому можуть знамениті польські дороги і витрати по дорозі душу — це також не турбує Пов. касу хворих в Бучачі, ось колїб лише вкладки точно впливали! Як ні — то бучачське староства дасть дозвіл на екзекцію, протегований суспільною опікою адвокат начислить собі коштів п'ятикратно більше як залегає вклада, переведе екзекцію і призначення каси хворих сповнене блискучо!

Щож мають робити обезпечені і обов'язані обезпечувати — а є їх досить, бо крім Устю зел. найближчих 12 сіл і приоклиць: Лука, Межигірє, Тростянець, Сенків, Крестів, Задарів, Монастирок, Лазапівка, Насколізи, Лядське, Вобрівники, Кудерка? Платити і мочити! Бо всякі рекламні зверненя до Каси хорих і староства в Бучачі, не принесли ніякого успіху. Коли так собі пригата людина вдишує від когось гроші, а в заміну не дає від себе нічого, чи пак: дає серед таких обставин, що друга сторона рішучо з тої взаємності не може користатися, то це називається визиск (наскільки не підпадає під кваліфікації злочину) — коли на таку поведінку дозволяє собі добродійна інституція: Каса хорих — то чи це має признаватися до поправ санітарних відносин, чи може до злагіднення нужди нуждарів, мораль: ви-ж під суспільною опікою?..

† Посмертні згадки.

Сидір Бриттан, смеретований директор товариства „Дністер“ у Львові, визначний член і добродій українських інституцій і товариств Яворова — помер дня 3 серпня ц. р. в Яворові. Похорон відбудеться 5. серпня рано о 9 год.

Покійний уродився 1853 р. в Яворові у міщанському домі. По скінченню гімназії студіював права, відтак став урядовцем

і директором тов. „Дністер“. Разом з пок. д-ром Кулаківським і д-ром Ст. Федяком був покійний одним з довготлітніх працівників у тій інституції, в руках яких спочивала вся керма тої такої важної нашої національної інституції. 1883 р. разом з іншими визначними громадянами Яворова, головою з п. дир. Андрієм Маренном, був покійник першим основником першої яворівської читальні „Прогресу“.

Покійник належав до того роду патріотів, що їх патріотизм визначається все якимсь видимим ділом. Він був тим, що під його впливом жертвував його своїх на іконастас в церкві св. Юра в Яворові. Покійник жертвував площу під гімназію в Яворові, він причинився чимало до будування величавого гімназійного будинку на тій площі. Пок. Сидір Бриттан записав княжі записи у землі під українську бурсу і українську захоронку в Яворові. Він дав піле своє життя про піднесення промислу і торгівлі і заснував тов. „Гарззд“ в Яворові.

До останньої хвилини, коли вже ізза недуги не міг ніде показуватися, брав покійний діяльну участь у громадянському житті Яворова, у засіданнях виділу УПТ. в Яворові й урядував як недавно вибраний директор „Задаткової Каси“ в Яворові.

Про діяльність небіжчика у Львові напишуть краще поінформовані його товариші.

З покійним сходять у могилу людина з чистим характером і з чистими наскрізь руками. Він був і буде для нас всіх прикладом чесного патріота і громадянина — Е. Я.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

УКРАЇНЬСЬКА ШАДНИЦЯ (передтим Руська Шадниця) в ПЕРЕМІШЛІ подає до відомо: 1) що від 1. липня 1924 р. приймає шадничі вкладки в золотих, та що від них буде платити річно 8 проц. від сто з п'ятирічною капіталізацією.

Найкраща квота — яку можна помістити на шадничню виносить 1 зол.

2) Як тільки після вальоризаційного розпорядку з 14. мая 1924 буде устїнене, яну виступає Українська Шадниця платити в золотих за давніші вкладки, обчислити і переведе Дирекція законну вальоризацію всіх шадничих вкладок. Виступає вальоризаційної стопи відсоткової — а також і реченець, в яким буде можна вальоризовані вкладки піднимати, оповістить Українська Шадниця в своїм часі в часописах „Діло“ і „Український Голос“.

З огляду на це всякі запити і принаглювання в цій справі є безплідні, і такі запити, на сильні до них не долучитись поштових марок на відповідь — остануть без відповіді. 109 3—3

Перепишна Адміністрація: Н. С-ів Вінніпег, отримавши 3 доларами вирівнано передплату по кінець мая ц. р. 1-1

Вл. д-р О. Пеленський до лінійних зложив 11:10 злп. на „Ріднв Школу“ з нагоди вінчання д-ра Тита Ковальця окр. судді в Коломиї. — Щире спасибі за ласкаву жертву. Головна Управа УПТ. 1-1

В ч. 163 з 26. VII. п. р. в Оповідках вступі „Поділ стипендій“ пропущений під 5) Тимків Максим. 1-1

Виділ Секції техніків при тов. Акад. „Сін“ в Грацу (Австрія) повідомляє всіх Товаришів, котрі мають намір студіювати на висшій політехнічній школі в Грацу, що підчас вакаційних ферій інформації в справі прийняти, полекш і т. п. уділює в Грацу т. Дмитро Бурч, студ. техн. (Graz, Technische Hochschule, Oesterreich) а в краю т. Віктор Якубович, студ. техн. Станиславів, Голуховського ч. 70. — За Виділ: Т. Левицький, студ. техн. Віктор Якубович, студ. техн. — Грац, 28. VI. 1924. 1-1

Дрібні оголошення.

ПОЗІР естатнтні Пані! Знана фірма М. Готтліба, Львів, площа Стрілецька 15. повідомляє, що приймає до перороблення капелюхи фільцові на зразок найновіших заграничних моделей. Спеціаліст у чищенні білих капелюхів. Для приїжджатоких викінчує в 24 годинах. 142 3—3

ШУКАЮ жінку, що занялася би доглядом 2 дітей і домашнім господарством. Зголошення до 8. год. рано і від 5—7 попол. Горішна Павливч ч. 2. Дрогобаха. 164 2—2

ОДНА або дві панночки тільки з ніщої гімназії з української інтелігентної родини знайдуть вигідне приміщення з харчем при інтелігентній українській родині у Львові. Цюлошення до адмін. „Діла“, Ринок 10 під „Виховання“. 154 3—3

„Вїзд Б. Хмельницького до Київ“

історичну картину М. Івасюка, в чотирох красках, величини 74×54 см. в шні 10 зол а в р'зблених рамках по 31 зол. або 1/2 р'зблених по 26 зол., можна набути за готівку або післяплатою у: Івана Павлика, Львів, Ринок 10. II. пов. („Прогрес“), 155 4-4

Олександр Чернявський, ученик української реальної гімназії в Празі помер наго дня 5-го липня ц. р. на клініці проф. Шмідта. Покійний був родом з Кременчука на Полтавщині, народився 5. III. 1905 р. в сімї заводського робітника. Учився в вищій початковій школі, але коли почався визвольний український рух, як член вищого початкового класу, як член української вїйської, в складі якого брав участь у боях проти большевиків. В 1920 р. разом з українською армією був інтернований з українською перебував у різних таборах. В 1922 р. вступив до школи українських пластуїв у таборі Шепорно й з цєю школою переїхав у грудні 1923 р. до Праги, де й вступив до української реальної гімназії. Покійний був здібним учеником і гарним товаришем. За час інтернування навчився палітурного ремесла, а також означився трохи з друкарською справою. Похорон небіжчика відбувся в Празі 5-го липня ц. р. Похоронну службу відправив з власної ініціативи архієпископ Саватій, голова чеської православної церкви. На похоронах були присутні всі товариші покійного, представники Українського Гром. Комітету в ЧСР, а також дехто з українського громадянства. У нокійного на Україні залишилась мати, у якої він був єдиним.

Ілля Капко, старший офіціал залізничний в Мукачеві на Закарпатті, родом з Луки коло Самбора помер в Мукачеві дня 1 серпня ц. р. В. й. п.!

Ширїть наш часопис!

харчем при інтелігентній українській родині у Львові. Цюлошення до адмін. „Діла“, Ринок 10 під „Виховання“. 154 3—3

ВАКАЦІЇ без фотографічного апарату страчені. Пам'ятайте, що у нас в айдеш є в шє купити фотографічний прилад. Оглядайте стало виставові вікна, та жадайте цінників з осягую шкільною кінематографії, фавової і проекції. Школи і научні інституції не можуть обійтиса без нас з надходячим шкільним роком. Ми розписали також конкурс (загальна сума 430 дол.) за десять найкращих знят „Кінофот“ давнійше „Snapshot“, Львів, вул. 3-ма 5 і 11а. 183 1-10

ОДНА або 2 учениці знайдуть приміщення з харчем при інтелігентній родині є фортелян. — Зголоситист в Адміністрації „Діла“. 182 1-1

ОГОЛОШЕННЯ.

П. Т. Громадянство!

наше повідмляємо, отсим, що ми поширили на новий сезон наші робітні суكونі і білля своїми фавовими силами а наші склад добірними товарами і поручаємось знова ласкавим зглядом наших П. Т. Гстей.

Сальон прийняти, заосмотрений найновішими журилами, отворений щодня, крім свят і неділей, від 8—1 і 3—6 поп.

З поважанням
Жіноча спілка пром. „Труд“, кооп. з обм. пор. Львів, Ринок 39 (вл. дім).

КОНКУРС

Філія Музичного Т-ва ім. Лисенки в Станиславові розписує конкурс на

учительку (-ля) сольоспіву

Зголошуватися по кінець серпня на адресу директора Муз. Інститута: 178 1-3

Ос. Залеський, Станиславів, Голуховського 66.

КОНКУРС

на посаду учителя історично-філологічної і учителя математично-природничої групи при мужеській учительській семінарії УПТ. в Станиславові. — Подання вносити негайно до Головної Управи УПТ. у Львові, Ринок 10. 176а) 1-3

Родина бл. п. замордованого ТАДЕЯ МЕНЦЛЯ

в Медні (повіт Калуш)

назначує 10.000 зол.

(десять тисяч золотих) для особи, що причиниться до викриття винуватців.

147 3—4

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

**В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.**
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Проти підозрін і наклепів.

Болючою сторінкою нашого сучасного громадянського життя, чи радше нашого лихоліття, є загально поширене недовіря до наших провідних осіб таки серед самого нашого громадянства. З психологічного боку явище вповні зрозуміле. По успіхах з рр. 1917—1919, коли здійснено наш найвищий ідеал, зрийшли роки тяжкої проби. Наша батьківщина опинилася в руїні, провідники розбрилися по широкому світі, а ці, що остали на місцях, знайшлися серед цілковито змінених державно-політичних відносин. Розбилися давні політичні організації. Не можна було говорити про нормальну політичну працю й організацію. Довгий час, а у значній мірі ще і досі, не було навіть спроби вести звичайну, повсякденну, організаційну працю в царині культурно-освітній і економічній. Ми не двигалися вперед, а зазирали на місці.

Причин цього невідрадного стану — в даному випадку на думці маємо Східну Галичину — було багато. Перше всього те, що властивий провід нашої політики, опинився поза межами нашого краю і не все може як слід знав про наше дійсне полбжеження в краю. Наші краєві політичні чинники мали за завдання піддержати тільки авторитет нашого проводу за кордоном і без згоди останнього не робити ні кроку, не висказувати публично ні одної власної критичної думки. Край мав задержати лінію повної політичної статичності і вижидати приходу кращих часів, що вскорі мусіли прийти і вивести наш народ з єгипетської неволі у землю обітовану.

На приказ з гори галицько-українське громадянство на протязі кількох літ — аж до березня 1923 р. — жило повним, рожевим оптимізмом. Некорисні для нас появи з політичного світа для нього так якби не існували. Кожду критичну думку з власного табору, що вказувала на можливість катастрофи, граковано як свого рода національну зраду. Цікаво, що найбільшими пуританами і найбільше неприєднаними принципіалістами були люди, що в громадянському житті не грали, а і тепер очевидно не грають, ніякої активної ролі, або ші, що не давши Україні нічого, самі дещо на ній заробили, а вкінці ті, що як урядовці брали і беруть гроші з польської каси. Шире сплетні, кидаю без розбору підозріння на право і ліво. Від тяжких замітів не оставав вільний майже ніхто з наших видніших громадян, що справді і давніше і тепер в часі руїни працювали над зорганізуванням і двигненням нашого національного життя у тих ділянках, у яких серед даних відносин було це можливе.

Обухом в голову нашого громадянства вдарила вістка з Парижа, що там дня 14 березня м. р. на раді амбасадорів антантських держав запетрифіковано східні кордони Польщі згідно з рижським договором. Розбилися рожеві окуляри і ті, що їх досі носили, зачали відразу дивитися як найчорніше на наше сучасне положення.

Поширилися підозріння і наклепи. Гляділи всюди за винуватцями нещасття. Моральна атмосфера стала прямо задушливою. Різношерстні „бессервісери“ зачали вказувати на потребу зміни „орієнтації“. Обірвали дещо Льюїс Джордж і Англія. Спасителя знайдено деінде. Природна річ, що такий психічний стан нашого громадянства не міг пособити концентрації наших політичних сил. Розбиття прибрало ще більші форми і по півторарічному впливі не маємо ще нині якогось одного спільного авторитетнішого політичного тіла. Віджили партійні пристрасти. Збільшилася політична задуха, а з нею апатія до творчої громадянської роботи.

Те все було водою на чужі млини. Відомі репресії відтягнули від громадянської роботи — принайменше більше інтензивної — тих, що залежні від уряду. Народних працівників остало дуже небагато. Та в цьому ще менша біда. Лихо тільки, що ширені людьми нашого громадянства підозріння і наклепи, відбирали та відбирають і тій горстці активних оборонців наших національних позицій охоту до дальшої оборони. Тюрми і концентраційні табори зломали фізично не одно наше життя, але не ломули духа, протини його гартували, насталиювали волю до дальшої боротьби і кріпили віру у остаточну перемогу нашої справи.

Інакше тепер. Атмосфера підозрін і наклепів, що появляється зрештою у більших чи менших розмірах у кожного народу по більшій національній катастрофі, знеохоче і вяже руки тим, що творили чоловіки кадри національної армії в найширшому її розумінні. І як раз тут головна причина наших замалих успіхів навіть у нашому сучасному лихолітті. Вправді, на загал, наша історія останніх літ не виказує національного відступництва, хіба за дрібними виїмками і з морального боку відносно посто-

ронних противників держимося добре. Вже інакше виходить справа, коли заговоримо про морально-політичну сторону серед нас самих.

Треба згорі зазначити, що не маємо на думці кидати тіні на які-небудь наші політичні партії чи політичні гурти. На думці у нас — недуга загально поширена серед цілого нашого громадянства без огляду на партійні переконання. Є нею — підозріння і сплетничання на чоловічих людей.

До здійснення свого національного ідеалу йде кожний народ різними шляхами, що їх будують його поодинокі політичні партії. І мабуть ні одна з партій не має права присвоїти собі патенту, що тільки шлях вибраний нею — себто тільки її програма і її тактика — є єдиноспасемі. Не лихо в існуванні політичних партій, біда лишень, коли вони кидають на себе болотом-грязюкою і як це роблять навіть однопартійники у відношенні до нелюбих собі людей. Тоді наступає застій в громадянській праці, до голосу і проводу приходять не раз люди, що крім нахабності, сильного голосу і ще мішніших кулаків інших кваліфікацій не мають, задуха розходиться широко, а зовнішній національний противник без затрати власних сил може легше переводити свої пляни.

Ми нарочно порушили цю нашу болючу недугу, бо здається, нема ні одного між нами, що не бажав би її вилікування. А лік на цю недугу таки є у нас самих — ним безпощадна боротьба з ширенням підозрін і сплетничання на наших людей, що не зражувалися лихоліттям та підозріннями і наклепами на себе, не тратять віри в остаточний успіх нашої справи і серед тяжких відносин — часто без заохоти і признання — та в душній атмосфері працюють реально над приходом кращої майбутності для нашого народу і над здійсненням його заповітних ідеалів.

Д-р Степан Баран.

За одним столом.

Рішаючий момент льондонської конференції.

Два тижні радить конференція союзних держав у Лондоні. Почалась з рожевих перспектив і захоплення пляном Доза (Dawes-a). Англійський та французький прем'єр склали собі взаємні запевнення про симпатії та солідарність інтересів двох союзних держав. Однак ці запевнення впередили погляд банкірів, які мали єдиний рішаючий голос про умовини, завдяки яким плян Доза міг би здійснитися.

І тому весь минулий тиждень проминув на дуже поплутаних дискусіях. Над Лондоном висіла чорна хмара і немов символічно, на знак жалоби, падав дощ, а три дні тому невпинно аж 24 години. Фінансисти не погоджувались зі загальними принципами Мекдонельда та Ерріо, які згоджувались буцімто на все, нічого не зясовуючи. Суть справи лежала в умовинах на яких Зєднані Держави мали би дати Німеччині позичку. Ці умовини йшли в

розріз з основами версальського трактату. А ненарушність версальського трактату була догмою щодо якої мусів божитись перед парламентом Ерріо, залаяканий опозицією, на чолі якої став Поанкаре, оборонець рурської політики. І треба було тижня дискусій між різними комісіями, складеними зі знавців, дипломатів, юристів, щоби знайти відповідно-еластичну формулу, яка могла би погодити наскрізь практичні домагання англо-американських банкірів з ідеальними принципами французької закордонної політики.

І ось нарешті настало порозуміння. Союзники знайшли спільну основу, на якій можуть згідно виступити супроти Німеччини. Німеччина дістала офіційне запрошення до Лондону і нині вже сидить за спільним столом поруч представників Союзних держав. Перший раз від підписання Версальського дого-

ХТО ще не купив у КАЛИТЯКА, Понтецького 47, опалу на зиму хай поспішається, вугіль першокласний по ціні 47 зол., а дрова по 31 зол. за тону з доставкою. 1—1

вору Німеччина бере участь у міжнародній конференції у такім характері. Правда: її роля дуже обмежена. На спільнім засіданні по виміні звичайних формул чемності, Німеччина одержить протокол і повідомлення про найблизче спільне засідання. Там Німеччина зможе висловити свої уваги. Представниками Німеччини є канцлер Маркс, міністр закорд. справ Штресеман і міністр скарбу Лютер.

Протокол одержить Німеччина з рук Репараційної Комісії, яка згідно з Версальським договором є єдиним компетентним органом, щоби змінити речення мораторії та висоту пововненого довгу. Німеччина радитиме з Репараційною Комісією лише в обсягу її спеціальних питань; питання, які можуть рішати держави, стануть предметом дискусії другої та третьої комісії. Однак німецькі делегати не матимуть права торкатись питання відповідальності за останню війну. За те на черзі дня стануть справи безпосереднього практичного значіння: — щодо військового очищення Рурщини Францією та Бельгією і т. зв. санкції себто безпеки перед можливим німецьким наступом. Німецька преса засувала вже становище своїх делегатів. Вони будуть боронити тези, щоби евакуація Рурщини почалась і скінчилась якомога швидше; далі вона повинна торкатись також навіть адміністративних французьких урядовців та кілька тисячів залізничників. Присутність чужинних урядовців — доказуватимуть Німці — не може причинитись до встановлення нормальних відносин.

Не менше важною є справа санкцій застережених у VIII-й частині Версальського трактату, де є неясний §. про право союзних держав на „екзекуцію“ супроти Німеччини, на випадок несповнення її зобов'язань. Цю екзекуцію Франція інтерпретувала як право перевести її на власну руку, без помочі інших союзників. Англія відмовила їй цього права, а Америка піддержувала Англію. Німеччина домагалась у Лондоні повного звільнення її від таких територіальних екзекуцій, хоча би вони мали бути наслідком згоди нового мирового суду в якому голос матиме на майбутнє Америка.

Оба згадані питання рішатимуть союзні держави спільно з Німеччиною. Щойно в процесі дискусії виявиться: які держави в силі буде зєднати собі Німеччина своїми аргументами. Аргументи не є лише чисто льогічною формою вислову думок, а висловлюють також почуття. Вражіння, яке зроблять німецькі делегати на конференції, свідчитиме також про ширість їх намірів. А добра воля учасників гратиме у Лондоні чималу роллю і на далі. Справа безпеки Франції залежить у великій мірі від доброї волі Німеччини.

Коли минулої суботи союзники дійшли до порозуміння у найважливіших спірних питаннях, Мекдонельд сказав до Ерріо: „Лише

Вісти з Києва.

У берлінському „Рулло“ знаходимо такого листа:

21-го липня.

„Матеріально живеться препоганно. Процес переміни загалу в нуждарів іде швидкою ходою, бо божівільні податки до нащадку руйнують усіх тих, що раніше все ще хоч трохи оживляли наш тав. торговельний оборот. Тепер же ввалилися безпошадно за „непманів“ і кожного дня шораз нові крамниці виставлені на прилюдну ліcitaцію за безплату податків.

Хрещатик починає нагадувати часи воєнного комунізму: збанкрутували й зачинилися крамниці Окладчина, Золотницького, Шевармана і багато інших; на черзі шораз нові банкрутства. Скрізь реалізується відповідний принцип: „треба дозволити капіталістові заробити на те, щоб було кого грабувати“. Чим усе воно скінчиться — важко передбачити. Раніше врятував нас

зорт міг би нас тепер посварити“. Французька преса, а за нею польська користуються цією фразою, щоб вказати на приїзд Німеччини, яка візьме на себе ролю чорта. Нема сумніву, що в інтересі Німеччини є витворити фермент між Союзниками. Однак не настільки, щоб розбити льондонську конференцію. Німеччина має стільки ж інтересу в успіхові льондонської конференції, що всі інші держави, які повторили собі цю правду стільки разів. І найближчий сусід Німеччини — Бельгія, яка найбільше зазнала шкоди від неї. Виконання пляну Доза це в першій мірі поміч Бельгії, що має першенство при сплаті німецьких довгів.

Як сказав один філософ: „Люде не є ні такі добрі ні такі лихі, як це собі уявляють“. Ні Союзники не є нині ангелами миру, ні Німеччина чортом, що віщує війну. У той момент, коли Союзники радигнуть у Льондоні, до них дійдуть звістки про те, що діється на близькій європейській Сході. Балканський котел нагадає їм котел Макбетівських відьм, який не виворожив нічого доброго. І доведеться їм думати над тим: чи важше проганяти чорта між собою, чи поза своїм товариством — в Європі, яка жде від них свяченого кропила.

тзв. „Неп“, тепер же не видно, відкіля приїде рятунок, бо забава в кооперативи ані скарбові, ані громадчані нічого не приносять: адже членами кооперативи самі банкрути... До того всього тепер страшний неврожай.

Правда, на базарі краму чимало, але нізащо його купувати, бо єдиний купець — „непман“ — зруйнований, та й боїться купувати, щоб не потрапити в ДОПР („дом общественних принудительних работ“, інакше кажучи: важка в'язниця) або на заслання в Наримський край. Словом: наближуємося до якогось нового етапу: до голоду не в відсутності продуктів, а з повної неплатездатності споживача. Працею заробити на прожиток можна лише на службі, а з неї усіх женуть і „чистять“.

Льондонської конференції большевики — бояться головно тому, бо на ній може бути прийнята загальна, спільна й одна форма відношення до радянських республік. Такий єдиний фронт большевикам зовсім не під смак. Їм краще залишатися до поодиноких держав з окрема (тепер на черзі Франція). Устійнений загально-європейський плян є варіантом для большевиків, бо вони не перестають вичікувати світової революції. Іншої надії на спасення вони не мають...*

Інший приватний лист від одного Українця із Києва, переданий нам безпосередньо. В ньому читаємо:

У нас настрої не веселі. Неврожай дуже прикрий. Місцями між селянами пішла правдива паніка. Почали різати худобу. В урядових сферах ніби то почалися вже заходи, щоб не допустити до голоду. Не знаю, наскільки вони будуть успішні та енергійні. В академічних колах тривожні вісти про якусь реформу Академії, проєктовану згори. Обіцянки, що з цієї осені матеріально станеться Академії дуже поправиться, тепер з огляду на неврожай, сильно притихли. Треба думати про те, щоб не дати культурному життю піти назад. Поки що і уряд і громадянство тримаються. Всі цікаві, що буде з І. VIII. останнім речинцем обов'язкового засвоєння урядування української мови і переходу на українське діловодство“.

Проти осадництва і кольтонізації.

Промова сенатора Марковича з Українського Клубу виголошена на засіданні сенату дня 29. липня 1924.

(Докінчення.)

Старими шляхами.

Треба ствердити факт, що до нинішнього дня міністерство земельних реформ відобрало з рук місцевої людности значні простори землі і поселило на них 7.345 осадників, з яких тільки 4,3 проц. (після Сроковського) управляє рілю, а решта не має нічого спільного з хліборобством. На цю ціль витратив уряд колосальні суми, значну частку яких, це мушу ствердити, дав знову український і білоруський нарід. Не змінюючи основного погляду на розв'язку земельного питання і в слідуєчому році призначено на цілі осадництва і земельної реформи 260.000 гектарів. Для переведення кольтонізації і осадництва і їх урочкомлення визначено дев'ять мільонів золотих.

Потреби нашого нареду знову анехтовано. Народ український і білоруський тяжко покривджений. Шлях до рілі в Польщі їм заказаний. Таку розв'язку земельної політики стараються умотивувати тим, що на українських землях є обшари польських земельних власників. Та ці землі є також українські, бо теперішні їх власники походять переважно зі стародавньої української шляхти, яка перейшла до пануючого польського табору.

Конечним є при цьому пригадати історію кольтонізації українських земель в 16. і 17. вв. з нечуваним національним гнетом, соціальними репресіями і релігійною нетерпимістю. Нинішню політику та напругу державних відносин спрямовують на старі шляхи, які були шкідливі для Польщі. Шонайменше дивними можна назвати втиснення польських політичних партій, щоб осадництво це природний господарський процес, без ніякої політичної закраски.

Чому не можна було осадників примістити у конгресівці або на інших польських територіях, де до цього часу є ще доволі землі і то

Учні вищих шкіл на фєрїях мусять обов'язково працювати кожний у своїм фаху, чи то на полі народньої просвіти, в захоронках, то що, чи як помічники лікарів і тд. Інакше тратять право продовжати науку“.

нерозпарцельованої? І там вони почували би себе краще між своїми земляками, зєднані з ними мовою, релігією, звичаями і методами хліборобства, ніж почувають себе на українських та білоруських землях, де 60 проц. безземельних та мало-земельних душить без клаптика землі!

Сумні перспективи.

При цьому не можна висловити свого здивування, що насаджуючи при таких відносинах осадників на українських та білоруських землях, польський уряд нічого не робить, щоб рятувати їх від наслідків своєї сліпої політики. Адже, приїде свій час (а він приїде раніше чи пізніше) і ці сараки будуть приневолені покинути землі передані їм польським урядом. Таким робом ця експансія на Схід має характер політичний та кольтонізаційний. Зміцнювати такий стан посідання на цих землях, вбивати клин у живе тіло нашого населення — ось завдання, які ставить собі метою уряд посилюючи на нашій землі тисячі озброєних людей.

Але ми сумніваємось, чи цей „стан посідання“ зміцнить ці люде. Навпаки осадник, який є живим доказом кривди заповідної польським урядом українському та білоруському населенню, вносить роздратування, загострює відносини між польським і українським населенням; він стає тою сіллю, яка завсїди ятрить рани і ніколи їх не гоїть, докиль польська влада вестиме на окраїнах свою дотеперішню економічно-соціальну політику. Майже всі сусідні держави розв'язали земельне питання у користь працюючих мас. Лише Польща поміж ними стоїть як оаза реакції. І наш нарід добре знає про це. Чи він може погодитись зі своїм станом парія у польській державі?

Очі на Схід.

Не диво, коли його очі звертаються на близький Схід, де його брат в огні революції та крові здобув собі право на землю і є там дійсним її господарем. Безосновним є також погляд, що осадництво має бути елементом, який несе культуру на нашу землю. Стара історія повторється і наш нарід добре пам'ятає, як цю культуру насаджували колись при допомозі канчуків

Д-р ЮЛІАН ГІРНЯК.

Універсальна індивідуальність.

(З нагоди столітніх роковин народини лєрда Кельвіна).

Від 1841 аж до 1907 р. розвивав в англійських учених колах свою діяльність оден з найбільших фізиків, яких взагалі видала людська історія. Був ним Увілієм Томзен, котрий пізніше, за великі заслуги одержавши титул лєрда, назвав себе Кельвіном.

Перед кількома тижнями відсвятковано в Льондоні столітні роковини його народини. Кілька слів згадки про велику людину, якої напричуд зразкова творчість та універсальна продукційність переходить звичайну людську міру — буде в нас дуже на місці. Бо в слабосильний ще сталі нашого академічного життя, що прибирає шораз дивоглядніші ненормальні форми — вже самий короткий сполин про особистість Кельвіна може простягнути вимірну перспективу, куди таке життя веде на сприятливій ґрунті, при відповідній плеканню його.

Нехай чужі генії будуть нам дороговказами. Адже в наших турботах ми не можемо забувати, про яку високу ставку нашої культури йде справа. Лише добре подумаймо! Ніютони. Кельвіни можуть

„сходити“ не лише на англійську землю. У малих виданнях їх можна найти навіть на наших гімназійних лавках. Але іскри їх таланту, що спалахнуло на мент, пропадають, ніким не розглянені.

Шан. читачі мусять вибачити, що про діяльність одного з найбільш епохальних учених скажемо кілька слів у фейлетоні лише телеграфічним стилем.

Увілієм Томзен почав наукову діяльність від того, що в р. 1841. одержавши перші академічні нагороди і відзначення виїхав до Парижа, щоб працювати з Реньольтом у калориметрії. Давний принцип Карнота був ще тоді майже незрозумілий, а вже зовсім не згармонізований з принципом сталості й рівновартності енергії. Клявзіус, Гельмгольц і інші працюють видатно, незалежно, над цими самими основами термодинаміки. За посередництвом студій Клепейрона прилучається сюди й Томзен. Він перший прегарно інтерпретує принцип Карнота, дефінює абсолютну температуру незалежно від прикмет термометричних тіл, перший виказує, що обниження точки замерзання води зі зростом тиснення, гармонізує з теорією Карнота. Вже раніше в елегантих, чисто математичних студіях розвинув він теорію Фур'єра про провєкєння тепла і дуже видатно працював в електростатиці своєю методою „образів“ у понятті потенціала.

В р. 1850. Томзен переходить до ідей Джулія і Ранкіна. Недовго потім публікує велику статтю п. з. Динамічна теорія тепла. Розяснює поняття диссипації. Виказує, яка скількість механічної праці може повстати з тепла, котрим тіла розпоряджають у різних температурах. У надзвичайно важнім „ефекті Джулія-Томзона“ творить основу для сучасної термодинаміки газів, дає спромозу здефінювати абсолютну скалю температуру і установлює принцип, з якого пізніше скористав Лінде при конструкції машин для скроплення воздуха.

В плинних і ціпких тілах розсвітлює Томзен зв'язок між їх калоричними й еластичними прикметами. Займається дуже оригінально фізикою земного гльобу. Всупереч поглядам геологів обчислює вік землі, сонця та їх майбутню долю, на віки вперед. Встановлює т. н. зв. термоелектричний ефект Томзона. З рефлексії над звеном Вольти виводить спосіб означення великості хемічного атома. Винаходить абсолютний і квадрантовий електромер, амперометер та інструмент до визначення електричного опору (Ома). Без цього не було би мабуть до сьогодні модерної електро-техніки, бо усі поміри в електриці були до його часу дуже примітивні. Знали лише листковий електроскоп та вагу Кульомба. Під його впливом і по його горячих заходах затріомфувала в р. 1831.

абсолютна система мір у фізиці. Без чинної участі Томзена справа підморських каблів була би зовсім не повелася. Він розв'язав труднощі спершу теоретично (рівняння телеграфіста), а відтак подав дві практичні методи визначення найменших змін у каблевих токах. При цій нагоді реформує в дуже простий і практичний спосіб методу сондування моря.

На давніших деревляних кораблях звичайний компас вистарчав зовсім. У нових пароплавах, в котрих є багато залізних конструкцій, він дає фальшиві індикації. Цю нечувано велику труднощі розв'язав Томзен. Він впровадив компенсаційний компас і навчив, коли і як з ним треба обходитися, щоб його індикації можна приміняти.

Також в історії бездротної телеграфії є записане ім'я Томзена. Як відомо, тут вихідною точкою є електричні осциляції Герца. Подібні осциляції одержував значно вчашніший Федерсен на звичайних кондензаторах. Однак, з причин слабкої фреквенції, вони не могли мати ніякого практичного примінення. Томзен вже на тридцять літ раніше висвітлює теоретично проблему і тим самим дав основу Герцови і пізнішим винахідникам до нечувано важких відкриттів, якими гордо може чванитися сучасна цивілізація.

Космогенічні ревеляції Томзена були просто грандіозні. Він зід-

ОСТАННІ ВІСТІ.

По наїзді на Стовпці.

Польський міністр закордонних справ Скішинський влучив совітському послові в Варшаві ноту в справі наїзду на Стовпці.

Одночасно члени політичного комітету ради міністрів, по нараді, удалися до ген. Сікорського, де радили над пляном оборони „кресів“.

До Стовпців виїхав інспектор армії ген. Ридз-Смігли разом зі своїм штабом.

Міністр Скішинський поручив польському заступникові в Москві інтервеніувати в уряді совітів.

Зізнання англійсько-совітських нарад.

П. А. Т. доносить, що англійсько-совітські наради в Лондоні зізнають. Трактат не буде підписаний. Причиною цього оказалась неможливість дійти до порозуміння.

Новий наїзд.

Доносять про новий наїзд диверсійного відділу під Барановичами.

хїтники.) Але й у цих виїмкових випадках треба представляти свідомство урядового лікаря і подавати прохання до кураторії. Рівночасно заявляє міністерство, що не можуть бути по середніх школах т. зв. госпітанти і госпітантки, себто такі, що ходять до школи прислухуватися викладам і при кінці шкільного року здають іспити в тій-же школі. Виїмково дозволяється приймати госпітанток, де вже вони почали ходити туди, де нема окремих жіночих гімназій.

Цей розпорядок міністерства відноситься дивним дивом тільки до шкільних округ: львівської і краківської. Коли звернемо увагу на те, що в останніх післявоєнних роках через загальні злидні нашого знищеного війною селянства і нашої — в першу чергу провінційної — інтелігенції у нас з кожним роком приватистів більше й більше, вікніть те, що всі учні приватних гімназійних курсів і українських приватних гімназій теж вважаються приватистами і як такі здають іспити по українських державних гімназіях, то зразу буде ясно, що цей новий розпорядок обчислений на зменшення фреквенції нашої студіюючої молоді. У дальшому цей розпорядок має на меті взагалі знищення усього нашого приватного шкільництва чи

Льондоська конференція.

До Лондону прибула вже німецька делегація.

З Берліну доносять, що німецька делегація в Лондоні поставила такі жагання: увільнення всіх в'язнів, засуджених на окупованих територіях, негайне військове опорожнення Рурщини і зречення зі сторони альянтів усіх індивідуальних актів поодиноких союзницьких держав супроти Німеччини.

Радіч і Еріо.

„Політика“ пише, що Радіч перед поворотом до Югославії відвідає Еріота, свого особистого приятеля. Це матиме велике значіння для загального положення Югославії.

Збіжжя.

Пшениця краєва 73/74 з 1913 р. від 23 до 24 жито, галицьке 68/69 з 1923 р. від 13:50 до 14:50, жито галицьке 65/66 від 13 до 13:50, ячмінь галицький броварняний від 12:50 до 13:00, ячмінь галицький пашний від 10:00 до 10:50, овес галицький 44/45 з 1923 р. від 13:50 до 14:50.

бодай підкопання його авторитету, як що мати на увазі, що багато батьків посиляли своїх дітей до наших приватних шкіл з тим, щоб потім, склавши іспит у державній школі, школярі отримували свідомства важні з офіційного боку.

Наведений новий розпорядок польської шкільної влади є ще одним характеристичним причинком до благодатних „кресових законів“.

— ерк.

Смерть Миколи Василька.

У деяких польських львівських газетах появилася коротка вістка, без подання джерела, про смерть у лічничому місті Гляйхенбергу кол. українсько-буковинського посла до австр. парламенту, потім посла УНР. у Відні й Берліні — Миколи Василька. Чекаємо авторитетного потвердження цієї вістки.

З емігрантської недоли в Польщі.

Ще як 13. V. ц. р. („Діло“ ч. 103) помістили ми під повищим наголовком звіт зі загальних зборів української емігрантської колонії в Стшалкові. Тоді дали ми примітку, що поміщуючи згаданий звіт на підставі присланих матеріалів наша редакція хоче дати лише вислів своєму ширшому бажанню йти на руку всяким спробам матеріальної організації наших наддніпрянських братів-емігрантів, при чому ми виразно зазначували, що редакція, „не орієнтуючись як слід у всіх деталях внутрішнього життя емігрантських колоній, не забирає в цій справі ніякого голосу“. Стоючи на цьому самому становищі радо й без віжких змін друкуємо тільки що отриманого листа Українського Центр. Комітету у тій самій справі, однак рішуче мусимо відкинути закид, наче би ми відкидали свої шпальти „для несовісних виступів антиукраїнських елементів“. — Ред.

Історія політичних еміграцій усіх часів і народів дає дуже прикрий досвід. Далеко не всі, що залишають батьківщину як протестанти і активні працівники, показуються потім настільки сильними морально, щоб заховати серед важких терпів вигнання непохитну відданість ідеям і цілям, які привели їх на чужину. Не уника цього важкого закону життя й українська еміграція, а зокрема та, яка перебуває у польській державі. З кожним роком матеріальні умови її життя гіршають, а моральна витривалість слабшає. Це використовують вороги української справи і з різних боків вносять розклад в еміграційні осередки. Разом з тими всіма засобами стараються вони підірвати довіру емігрантів до тих центрів, які тим чи иншим шляхом уповноважені до керування еміграційними справами, а часами і в самі ці центри просисається отрута деморалізації. В останні часи кілька скарг на таке сумне становище одержав Український Центральний Комітет в Гайнівці від певних і поважних громадян, а потім в двох львівських газетах було надруковано, що цілий відділ Центрального Комітету, а саме Стшалківський, виступив в імені місцевої української колонії з заявою, скерованою проти своєї централі — головним чином через те, що остання ніби то не збірає 2-го зїзду еміграції.

З приводу цього Український Центральний Комітет вважає необхідним зазначити, що в ланому разі громадянство Стшалківської колонії, оскільки воно виступало бона фіде, стало жертвою злої волі тих, кому довірили керування своїми справами. З циркулярів Центрального Комітету всі його відділи мусили давно знати, що Комітет вживав перед відповідною владою заходів про дозвіл скликати зїзд еміграції, але талого дозволу не одержав.

Але чи у цій саме справі?

Швидко виявилось, що в Стшалківській історії справа полягає завсім не в отих мотивах, на які покликаються місцевий відділ в своїм виступі проти У. Ц. К., а в тому, що значна частина Стшалківської еміграційної колонії — це люде без певного, національного обличчя, з великими симпатіями до росіїщини, а голова відділу, добродій Ковальський, четвертий русофіль, що змагає до відновлення своєї колонії російським, а не українським еміграційним центром. Це встановлено тепер з цілковитою певністю, бо д. Ковальський давно вступив з російським центром в офіційні зносини і тепер вже отверто веде свою лінію. Український Центральний Комітет вважає потрібним довести про що сумні дезорієнтацію частину української еміграційної суспільства до загального відома для усунення ріжних непорозумінь. Висловлюючи великий жалє, що деякі органи преси, не рахуючись зі сучасним станом річей, відкривають свої шпальти для несовісних виступів антиукраїнських елементів, Український Центральний Комітет мусить зазначити з цього приводу, що хоч доводиться йому працювати в незвичайно важких та несприятливих умовах, але він провадить напружену і цілком аполітичну акцію лише з єдиною метою полекшити й поліпшити, оскільки є можливість, невинновно гірке становище еміграції, і тільки завдяки його старанням пощастило в останні часи досягти деяких реальних вислідів.

Український Центральний Комітет добув упорядкування правного становища української еміграції у формі введення нових карт азилю, силою на 1 рік, з правом вільного руху в межах певних територій Польщі. Центральним Комітетом добута праця для багатьох емігрантів в Польщі, а також вивезено до Франції на працю в умовах значно кращих ніж в Польщі, біля 500 українських емігрантів таборян і виїзд провадиться далі. Комітетом добути кошти і видано допомоги безробітним на виїзд на працю і на харчі на суму біля 3,000,000,00 мп. Крім того Центральний Комітет добув на видачу допомоги звільненим з інтернування суму 3,000,000,000 м. п. і викопотав даремний переїзд на залізницю тим, яких звільняють з інтернування.

Далі Український Центральний Комітет добув 3,000,000,000 мп. на сирівці і знаряддя для інвалідських майстерень в м. Каліші і 1,000,000,000 мп. на виїзд хворих інвалідів до шпиталів на лікування, отримано розпорядження про прийняття їх лікування на кошт скарбу. Окрім того Комітет викопотав і роздав у Каліші 200 комплектів одягу для інтернованих і звільнених з інтернування, добув і оголосив у таборі Каліш пропозиції на працю на кількасот осіб, викопотав чимало пільгових і безплатних пашпортів на виїзд з Польщі, а також дозволів на виїзд до Польщі для українських громадян, чого раніше майже ніколи не вдавалось досягнути.

Для сотень українських емігрантів, переважно інтернованих, добуто дозвіл поїхати на „кресак“, а багато осіб заходами Українського Центр. Комітету врятовано від висилки до Совітської Республіки. Багато й иншого зробив У. Ц. К. для української еміграції в останні часи і в тому числі досвід утворення, після ліквідації таборів, Української Станиці, де будуть залишені нездібні до праці українські воїни, хворі, українські інваліди і для них буде забезпечена повна матеріальна допомога на існування.

Не перешкоджаючи своїй скромній діяльності, Український Центральний Комітет всежтаки визнає необхідним довести про вище зазначені факти до відома еміграційного громадянства для сиростування тих інсанацій і наклепів, які розповсюджуються ворогами української справи і цілком певною і злочинною метою, та часами вводить у блуд тих, що далеко стоять від осередків нашого еміграційного життя.

Заст. голови Українського Центрального Комітету М. Ковальський, член Центрального Комітету О. Салковський, секретар Комітету Денисенко.

соціального гнету, економічного виску... Наші народи мають власну культуру, свої обичаї, окрему релігію, власні потреби, яких тут не хотять розуміти. Новочасні культуртрегери несуть звичайно зі собою аморальність. Маємо безмежну скількість фактів дуже некультурної та переборщеної поведінки тих людей супроти місцевого населення, без огляду на часті протести та інтерпеляції українського та білоруського клубу. Уряд не звертає на це ніякої уваги.

Міністерство земельних реформ є супроти непольського населення апаратом руйнуючим його варштат праці і є польонізаційне. Наш наїзд потрібує землі як повітря. Заповіджена комасація та ліквідація сервітутів не будуть у силі зменшити нужди нашого народу і як паліатив не причиняться у ніякому разі до направи земельних відносин. Наш український наїзд і білоруський домагаються введення у життя ґрунтовної земельної реформи включно до того, щоб негайно наділити малоземельних та безземельних землею. Наш наїзд чекав на землю, він буде її мати, але він хоче одержати її законним шляхом. Не зловживайте терпцем працюючих мас. Наш наїзд домагається абсолютної ліквідації колонізації на наших землях.

Виходячи з цього становища український та білоруський клуб готосуватимуть проти бюджету міністерства земельних реформ.

Похід проти української школи.

Розпорядок шкільної влади проти приватистів і екстерністів по середніх школах.

Перед тижнем розіслала львівська шкільна кураторія по всіх галицьких середніх школах розпорядок міністерства освіти в справі приватистів середніх шкіл. Без усякого мотивування міністер Міклашевські заявив, що від 1. вересня 1924 р. не можуть бути ніякі приватні учні чи учениці, себто такі, що вчатьс я дома, а до гімназії являються тільки для здавання піврічних іспитів (приватисти) або цілорічних чи відразу за кілька класів (екстерністи). Виїмково дозволяє міністер на приватні іспити тільки калікам (криві, безногі) або таким, що небезпечно хворі і рівночасно для других учнів небезпечні (су-

стрував усі небесні тіла всесвіта на образ та подобу матеріальних атомів у досконалих газах. Подумаймо, що може статися з матерією космосу, розміщеною з початку рівномірно в сфері, яку світло мусило би перебігти щойно в 6000 літах? Під впливом сили притягання кожний молекул, уміщений на поверхні сфери спадав би до середини, а по кількох мільонах років мусив би дійти до такої страшної шкороности, що її не можна собі навіть уявити в астрономічній світі. З цього Томзен робить висновок, що світ та скількість його матерії мусять бути обмежені.

Обмежене місце приневолює мене пропустити чимало инших дуже цікавих проблем, які розв'язав Томзен. Одначе не можна поминути його геніальних заслуг у теорії механіки та фізики, в якій він був справжнім мистцем. Томзен надавав тїм кільком епохам, що слідували в науці скоро одна по другій. Його класична книжка про механіку (Томзен і Тет) має силу ідей, досі невикористаних. Оперування рівнянням Лягранжа і Гамільтона ізопериметричними темами з обсягу варіаційного рахунку в приміненню до питань фізики є його спеціальністю. Суцільне згармонізування всіх прикмет матерії аж до атомістики та електроніки включно, разом з поняттями електро-магнетних та оптичних хвиль в одну величаву, проглядну систему — було постій-

ною метою його цілого життя. Найбільшу винахідливість виявив Томзен в образівім „моделюванні“ генези та прикмет матерії та космічного етеру.

На закінчення кілька рефлексій. Число всіх самочинних рухів, процесів та перемін у живій матерії, в мінеральній та космічній природі є таке „жахливе“, що воно пригнітає найбільш уявну, людську думку. Іх чаруюча краса, внїшний блиск і ефект не є для науки чимсь надзвичайним. — Навпаки. — Вже у банальній груді глини, у відломку мертвої скелі можна і треба добачувати міріадний мікрокосм, далеко складніший, ніж система небесних тіл у космічній універсі. На всесвіт можна сьгодні глядіти через вузьку щілину немов через калейдоскопне віконце, яким є вже кожний кусок — придорожнього каменя. Ось тут уже видно жахливу, грандіозну безліч річей. Одначе ще більшим, незабгненням чудом світового призначення є розвинений інтелект людини, що те все власною силою обіймає і самодіяльно реконструує.

Вирінає велике й дивне питання: Котре число є більше? Котре має більшу вартість? Число світових феноменів, чи пребогате число всіх інтелектуальних помислів?

На це може щойно дати відповідь рівень даної духової хультури.

15 С. М. здержуєть ся висилку часопису тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4 20 зол.

Зі студентського життя.

Злидні українського студентства в Німеччині.

Важкі матеріальні відносини нашого студентства у Німеччині приневолюють управу Спілки звернутися до всього українського громадянства зі слідуючим закликом: „Наше студентство, що студіює на високих школах Німеччини, попало останніми часами у такі невідрадані обставини, що багато студіюючих тут студентів мабуть буде примушено покинути свої студії, не маючи змоги матеріально утриматися.

Всіх студентів-Українців у Німеччині є під „що пору 96. З того 18 працює на хліб; дійсно студіюють є 18. Вони поділені по школах ось де: університет 39, висока технічна школа 14, сільсько-господарська школа 8, лісова академія 2, ветер. школа 1, мистецька 3, музична 2, спортова академія 1. З того числа 11 студентів здало вже кандидатські іспити.

Як першу причину важкого положення нашого студентства треба вважати великий зріст дорожнечі в порівнянні до минулих семестрів. Тому рік потребував наш студент на свій прожиток біля 5 амер. дол., а тепер ця сума зросла до 20—25 амер. дол. Такої суми не мають змоги одержувати наші студенти і тому, щоби тут удержатися при науці, вони мусять лихо харчуватися, мешкати у невідповідних кімнатах чи в бараках, а це знозя штовхає їх у грудню недугу і таким робом час, призначений на студії, марнується лікуванням по німецьких шпиталях. Деякі примушені вже підчас шкільного року займатися фізичною працею, а це некорисно впливає на поступ у науці. Тепер якраз одержали ми суму вистку, що один з наших товаришів, що виїхав на працю, там і помер. Однак все так наше студентство не вважаючи на всі ті матеріальні недостаті вивається зі свого завдання як не мога краще і багато студентів стоїть вже перед закінченням студії, так, що їм потрібна тільки на невеликий час відповідна матеріальна підтримка. Другою важною причиною, яка грозить нашим студентам утратою спроможності студіювати, це оплати за право навчання на німецьких школах за зимовий семестр 1924/25. Ці оплати доходять до сум, про які наші студенти серед свого злидненого життя і не сміють подумати, а саме на поодиноких школах вимагають 40—60 амер. дол. від одного студента. Вже в минулих двох семестрах передбачувалося масове залишення студії переважною кількістю наших студентів у зв'язку з отсими високими оплатами. І тільки завдяки жертвенності Нп. полк. Зеленецького а опісля ген. кон. Фонфе, які бачучи важке матеріальне положення нашого студентства, випозичили йому на довгий речинець гроші на заплата оплат, здалось пережити катастрофу. Однак тепер наше матеріальне положення просто безвиглядне. Надії на підмогу нема ніякої і щоби пережити цей критичний момент, потреба нам допомоги з боку шлодо нашого краювого громадянства. Великою підмогою для студіюючої в Берліні молоді була харчівня Спілки студентів-Українців, яку основано фондом американських пожертв та при підмозі прихильників нашого студентства. В часі свого доброго фінансового забезпечення харчівня давала всім незможним студентам дарові обіди та вечері. Тепер нетільки, що харчівня не в силі видавати безплатного харчування, але сама стоїть перед загрозою закриття.

Так кінчимо біжучий літній семестр і з страхом глядімо на слідуючий шк. рік. Чи вдасться нам урятувати ті десятки молоді, чи вдасться охоронити харчівню перед закриттям, це залежить в першій мірі від відношення до цієї справи всього українського громадянства. В надії, що українське громадянство зрозуміє наше критичне положення та значіння студії своєї молоді по німецьких високих школах і поспішить з негайною допомогою, відкриваємо місяць Спілки Студентів-Українців, який триватиме від 15. серпня до 15. вересня і підчас цього місяця просимо скласти жертви на поміч нашому студентству у Німеччині при всіляких зібраннях та нагодах. Хай долею нашого студентства зацікавляться ширші кола нашого громадянства та своєю щедрою допомогою дадуть йому змогу вчитися для добра нації.

Всім тим, які відносилися та відносяться прихильно до нашого гасла, складаємо щиро подяку.

Жертви просимо присилати на адресу: Verein Ukrainischer Studenten in Deutschland E. V., Berlin-Charlottenburg 4, Wiedlandstr. 37.

Голова: Вол. Завальницький, канд. вет. мед. Екон. референт: Вол. Ковальчук, студ. мед. Прес. реф.: Григ. Маланчук, студ. мед.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів. — Ринок 10. —

НОВИНКИ.

— **Доразовий суд у Львові.** Перед окружним карним судом у Львові як доразовим судом станули дня 4. серпня ц. р. два молоді парубки Петро Потурай зі Стільська (пов. Жидачів) і Микола Гаврилів з Глухівця (пов. Львів). — Прокуратура закинула обом, що дня 16. липня 1924 р. в Гутиську, в тозаристів Івана Гаврилова, озброєні в кріс і револьвер напали в лісі на лісничого Іосифа Свободу і лісного Михайла Божка з наміром зрабувати окол одного мільярда марок, котрі Свобода ніс з продажу дров у лісі. Напасники віддали до нападених кілька стрілів, однак ні один стріл не влучив. Нападеним удалося втекти і грабунок не вдавсь. Обвинувачені призналися так у поліційних дохождженнях, як також у слідстві і при розправі. Обтяжили їх також зізнання обох нападених, котрі при розправі обох признали. Дня 5. серпня о 11. год. заправ присуд, який присудив Потурая на кару смерті через розстріл, а Микому Гаврилову на кару п'ятилітньої в'язниці. По виданню присуду трибунал телефонічно поручив Потурая ласці президента Войцеховського. Помилування наспіло. Розправі проводив радник Ангельскі, обвинувачував прокуратор Сивуляк, беронили: Потурая адвокат д-р Гіршпруг, Гаврилова адв. д-р Степан Шухевич.

— **Високі польські достойники обманцями.** До львівської прокуратури карного суду влпнуло донесення одної вдови проти „віцепрезидента“ одного з львівських урядів, як проти звичайного обманця. Пан „віцепрезидент“ підступно добув від тої пані вартісні акції і згодом повернув їй инші, нічого не вартні. Цю вистку подає „Газета Подзєсна“ під негодом „Високі дигітарж оскаржоні о ошуство“. Отже джерело у таких справах надзвичайно авторитетне. Названий пів-офіційний орган команди львівської поліції додає, що „ми могли би навести декілька подібних випадків“, і бідає, що високі польські достойники забувають на своє урядове становище і бавляться у біржових маклерів, що торгують акціями і валютами.

— **Чисельність піших армій на початку війни і в теперішній час.** Харківські „Вісти“ з дня 29. липня ц. р. подають понизшу порівнюуючу таблицю про скількість війська в поодиноких державах в 1914. і 1924 р.: Росія в 1914 р. — 1,500,000, в 1924 р. — 562,000, Франція 846,000 — 670,000, Англія 422,000 — 281,000, Америка 104,000 — 135,000, Брит. Індія 316,000 — 277,500, Італія 305,000 — 250,000, Румунія 105,236 — 143,425, Японія 235,000 — 236,000, Німеччина 652,000 — 160,000, Австро-Угорщина 403,000, Австрія (тепер) 30,000, Угорщина (тепер) 35,000, Болгарія 74,000 — 33,000, Південно-Славія 36,000 — 100,000 (зимою) — 200,000 (літом), Чехо-Словаччина 150,000, Греція 31,000 — 75,000, Іспанія 146,000 — 216,000, Португалія 47,000 — 40,000, Туреччина 210,000 — 115,000, Персія 70,000 — 33,000, Афганістан 80,000 — 50,000, Норвегія 80,000 — 118,000, Швеція (в 1916 році) 50,000 — 56,000, Фінляндія — 28,000, Естонія — 14,000, Латвія — 35,000, Литва — 35,000, Польща — 241,800, Китай 800,000 — 1,165,000.

— **Пан директор зволени загубити 60 мільярдів.** Від часу до часу кружляють по Львові всілякі історії про темну господарку у великій польській кооперативі „Нуза“. У зв'язку з новими поголосками про великі надужиття у „Нузі“, польські газети нагадують, що ще з початку 1919 р. головний директор і справжній диктатор „Нузи“ Рибішкі виїхав до Варшави на закупно цукру, при чому взяв з собою величезні гроші; за два дні він вернув до Львова, скликав Надзірну Раду й холоднокрочно заявив, що в дорозі — загубив 36,000 корон, себ то нинішніх 60 мільярдів. Про ту таємничу „згубу“ навіть поліція не була повідомлена, а проте управа „Нузи“ повірила своему директорові на слово і вписала, поміж видатки всю „загублену“ суму. Лишень таких історій трапилося у „Нузі“ більше.

— **Одна муха, чотири льви і осел,** немов у байці, стали цими днями піснями особами циркової трагедії у місті Шаволь у Франції. Осел був запряжений до клітки з львами, яку мав везти; його вкусила муха так сильно, що він збожеволів. Погнав наосліп з кліткою, яка відчинилася; льви вибігли і кинулися на осла, розриваючи його на шматки. Поліції ледві вдалося львів убити.

— **Есперанто мовою богослуження.** У Відні відправлено останньої неділі в церкві Міноритів Службу Божу мовою есперанто.

— **М. Коцюбинського нарис „Пяти-злотний“** перекладений у літ. додатку „Прагер Прессе“, ч. 31. з дня 4. серпня ц. р. Перекладачицею є пані Фльора Бек.

— **Совіти плавають у алькоголі й кокаїні.** Московська „Правда“ малює жахливий образ алькоголізму й кокаїнізму у сучасній Росії. „Альголь“ — читаємо там — грозить заломом зародків нового життя (scil.: зтореного большевиками). Безмежні прастори російської радянської республіки плавають в отруті „самогону“, пива, вина і спірту. Два перші місяці організованої боротьби проти кокаїнізму в Москві виказали, що 25 процент кокаїністів це робітники. Кількість д-тей, які вживають кокаїни, рахуються на тисячі.

В 1913 р. находили на вулицях Москви місячно пересічно по 2000 безпам'ятно паних. В перших місяцях 1924 р. це число збільшилося ще на третину. Боротьбі з алькоголізмом перешкоджають самі робітники, які є інтересовані або в продукції алькоголю або — в консумції...

— **Прогулянка на Манівіні,** що мала відбутися дня 3. серпня, перенесена з причини непогоди на 10. ц. м. Відїз з Львова 7-10 рано, до станції Лухла. Назад можна вернути вечірнім поїздом о 6 год. вечером. Кошти подорожі 10-40 зол. Оскільки назбиралося би 30 учасників — 40 процент знижки. Крім Львова вибирається туди Стрий і Дрогобич. Зголошення Адміністрації „Діла“ від 9 год. рано до 6 по пол.

— **Шпіонажи радянського посольства.** З Варшави доносять до польських часописів, що там 1. ц. м. о 12. год. вночі виїхали „майже під примусом“, члени радянського посольства; Костецкий, Остапівський, Шидловський і Максимович. Усі вони, на становіщі радянських дипломатів, мали скомпромітуватися шпіонажею. Двом членам посольства Єленському і Камінському, які перебувають за кордоном, польська влада не дасть дозволу на поворот до краю.

— **Напад на поїзд під Краковом.** Дня 1. ц. м. о 1. год. вночі напали на поїзд, що їхав з Границі до Кракова, бандити. Кермуючого поїздом Матлоха зранили вони чотирма револьверовими кулями, маніпулянта Грубого — двома. Бандити, за якими заряджено погоню, втекли.

— **Віддалення планети Марса від землі.** Дня 23. серпня ц. р. Марс приближується до нас на віддалі 55,740,000 км. або 7,432,000 миль. Коли би в цім дні поставити Марса, землю і сонце на одну пряму лінію, то віддалення обох планет від себе буде втрое менше від віддалення землі і сонця. Відбите світло від Марса потребує 3 минути часу, щоби впасти в лонетні наших астрономів. Як відомо, декількох „мешканців“ землі лаштує „сусідом“ з Марса на цей раз сензацію, себто сердечний привіт бездротним телеграфом. Нічого дивного, що в західній Європі зацікавлення астрономією в широкіх колах публіки зростає. В Берлінських обсерваторіях замовлено всі місця. Поза тим повстають масово приватні обсерваторії. Дай Боже гарної погоди!

За споній душі

бл. п. СИДОРА БРИТТАНА

емеритованого директора „Дністра“

відправившись в п'ятницю 8. серпня 1924 о. год. 8. рано в Церкві Успенія Пр. Богородиці Зауложіє Богослуження з Панахидою, на яке запрошує

Дирекція Тов-а вз. об. „Дністер“.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТЬКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корнаці. Від середи 6. ц. м. щоденно Міжнародні змагання Атлетів за мистецтво Польщі на 1924 р. і за 5,000 зл. нагороди. В змаганнях беруть участь світової слави змагачи. Крім цього надзвичайна сензація: Живий труп, чоловік живцем закопаний три метри глибоко в землі, естає там 15—20 хвиля, також виступи цілого циркового персоналу. 186 1-1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ПРИСТИНИЙ 26 літ. абсолювент заграничного університету, власитель дуже рентовної реальності біля більшого міста познакомиться в панно з середньою освітою, господарною, з відповідним майном. Ласкаві зголошення до 25. VIII. враз зі змункою Р. Р. І. Перемишль. Предьявникови 20 зл. Чс. А. 30/030552. 184 1-1

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МІСЛОВІ проектує, будує — позичку гіпотечну вироблює в банку Інн. Лев Левинський, архітект-будівничий концес., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 135 5-9

— **Нінематографічно-пресова історія.** Люде, які приїжджають із Волині, оповідають про одну кумедну пригоду, надзвичайно характеристичну для відносин у Пельці. Як на Поліссю всевладно орудує Муха-Міхальскі, так на Волині в повітах Луцькому й Горохівському оперує ватажок бандитів Доманьскі, бувший поліціант. Перед 2 тижнями мав він передлягнутися за жінку і явився на постерунку поліції в містечку Дружкоп.олі. Там зажадав він від команданта л'карської помічі для родів. Коли прийшла акушерка, він казав усім присутнім вийти з кімнати, ударив сильно акушерку, що збиравалася його як жінку оглядати і вискочив вікном, залишивши записку, що певін особисто відідає поліцію. Погона за ним мала бути зовсім безуспішна.

— **Нове чудо?** В Стаях коло Белза мала зватися перед 2 тижнями чудотворна ікона Божої Матері, до якої приходять щоденно тисячі товни населення. Ціла історія виїхала з того, що одна сільська дівчина буцім то мала видіння Божої Матері й почула обітницю, що через 3 дні з'явиться на дереві ікона. Дівчина прийшла за 3 дні і привела з собою декілька інших жінок і дівчат. Усі присутні мали тоді побачити постать Пресви. Діви, а після того з'явилася на дереві не наче вирита чи вигравірована жидками кори ікона Божої Матері. Після того явилися люде зі Стай і Воронова, а далі селяне з Сокальщини, Равщини і ин. повітів. Іконою заопікувався лат. священник із найближчого костела. Деякі люде складають як „вота“ різні золоті й срібні речі. Дехто з наших священників мав привозити зі собою різних калік для випробування чуда.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладна тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

ОГОЛОШЕННЯ.

ЛІКАР

Д-р Ціпановський Іван

в КОЛОМІТ повідомляє отсим Шановну публіку, що з днем 21. березня ц. р. переніс свою лікарську канцелярію враз з апаратами Рентгена і наварцавою лампою до власного дому при вулиці 35 **ТАРНАВСЬКИХ ч. 16.** 3-3

проти дому польського „Сокола“.

Кам'яний вуголь горішнюшеский і Домброви

ноннуреиційних цінах на

тримісячний кредит

доставляє вагеново і подрбно

„ВІДБУДОВА“ пром. торгов. Спілька з обм. пор. у Львові, вул. Словацького ч. 14. Телеф. 331 162 2-2

ШЕВЧУК

Нййлучша паста до обубак

ПРЕДСТАВНИЦТВО

ГЕНРИКА И. ШІФФМАЕНА СИНІ

Львів, Ліндого 6. Телеф. 1248.

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Р.,
мунія 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Демагогія чи наївність?

Деякі епізодичні політичні виступи зростають до величини характеристичних, коли вони засовують основні риси орієнтації та світогляду даної політичної групи. Про один такий виступ мусимо з ніяким почуттям згадати нині. Він торкається комунікату Тіснійшого Народного Комітету у Львові з дня 15. липня ц. р. з приводу останнього зїзду міжнародної Унії Ліги Націй в Ліоні, де виступали і наші галицькі делегати. Дня 19. липня в 157. ч. нашого часопису ми помістили статтю з нагоди цього зїзду і поставились критично до діяльності наших делегатів, ствердивши їх невдачу і вказуючи на деякі основні недостаті у підготовленні їх виступу.

Коли сумний вислід дипломатичних заходів з боку делегатів зах. українського Тов-ства Унії Ліги Націй можна було передбачити, то комунікат Народного Комітету з приводу цього вислуду є справжньою несподіванкою. Тіснійший Народний Комітет перш усього одобрив виступлення Захід.-Українського Тов-ства Ліги Націй. Це є лише рід формальної чемності; виступили — пропало; раз сказано „ні“, не завернеш; треба довершений факт якось виправдати. Але всі дальші рішення та висновки Тіс. Нар. Ком. зв'язані з цим виступом вказують, що вони не є формами дипломатичної тактики, а висловом шкідливої політичної короткозорості та наївності. Однак і той сам комунікат змальовує факт виступу як акт дипломатичного розуму, а одночасно стверджує, що „виступленням зах. українського Тов-ства Ліги Націй з Унії не може бути припинена його діяльність на міжнародній полі, а навпаки Тов-во повинно вести дальше всесторонню акцію в обороні національних і державних прав населення західно-українських земель“.

Якже-ж ця акція має виглядати? Послухайте: „Тісн. Нар. Комітет признає конечним створити такі установи для поширення ідеї Союзу Народів, які і самі в собі (ідеї самі в собі)? — просто як у „Критиці чистого розуму“ Канта! — прим. ред.) і в організації та програмових основах Союзу Народів заступатимуть засади рівноправності народностей, без огляду на їх державні приналежності“ і далі: „Тісн. Нар. Комітет підкріпить всякий почин Зах. Українського Тов-ства Ліги Націй до заснування такої нової міжнародної організації, якої метою буде здійснення прав самоозначення поневоленних народів та реформа Союзу Народів в тому напрямі“. Прошу собі лише уявити: кілька земляків-емігрантів, які не в силі як слід підготуватись до одного виступу в Ліоні і які приїжджають в останній момент, не розглянувшись ні в людях, ні в настроях конференції, ці люде нині кидують визов всесвітньому Союзові і заявляють, що візьмуться за заснування міжнародної організації і реформу Союзу Народів! Як бачите ми „земо до діла не зі звичайними політиками та дипломатами в роді

Льойд-Джорджа, Поанкаре, Макдональда або Штресмана, а з великими реформаторами! Те, про що мріяла Німеччина і Радянська Росія, могутні держави, покривджені методами політики союзних держав, — мають здійснити *disiecta membra* бувшого галицького уряду між Віднем і Берліном при допомозі... рішень Тіснійшого Народного Комітету у Львові. Це подобало би на гумористичний жарт, якби не скривало в собі рис глибокого трагізму.

Цей трагізм лежить перш усього в тому, що наші дипломати або на далі наївно вірять у свої репрезентаційні дипломатичні атрибути та всесильні впливи на міжнародній арені або... не вірять у те, що кажуть, а вміють переконати псевдо-дипломатичним жаргоном наші краєві політичні органи про свою глибокоумну, далекосяжну діяльність. Тісн. Народ. Комітет паде жертвою повної дезорієнтації у закордонній політиці, змальовуючи її всіма діточими колірами провінційної тактики.

Оборонці Ліонської дипломатії раз впевняють нас, що зах.-українське Тов-во Унії Націй добровільно виступило, раз, що було призначене не зробити, то знову, що справа його членства не зовсім програна. Всі ці аргументи зібрані до купи нагадують відому оборону свата запізваного за зворот глечика: „перш усього — казав він — я зовсім не брав цього глечика; подруге: коли я його взяв, то він уже був розбитий, а по третє: я віддав цілий глечик“. А тепер прошу подумати: яке враження зробить згадана заява на міжнародне Тов-во Унії Націй, якщо вона дійде до його відома. Ми не є нині такими могутнім народом, що би могли махнути рукою на вплив такої міжнародної всесвітньої організації. Раніше чи пізніше доведеться нам звертатись до неї, хоча би посередньо через представників інших народів. А в яке прикрє становище поставили наші дипломати своїх придніпрянських земляків! Чи тамті зможуть виправдувати політику східно-галицького товариства звичайним непорозумінням?

Ми не гадаємо ні на хвилину боронити політики Унії Ліги Націй. Вона не в силі визволитись від духа Версальського договору, який дуже односторонньо використав принцип самоозначення народів і нас скривдив. Політика Унії є виразно нам неприхильна. Але від цього факту ще далеко до висновку, що нам вільно на неї начхати.

Такі дипломатично-політичні методи є найважливішим переплутанням необдуманих демонстраційних виступів, (на які від біди може дозволити собі якась політична група в краю) — з поважною дипломатичною тактикою на закордонній арені. Дуже сумним є факт, що наші діячі на еміграції, які широкоті працювати для нашої справи, не є до цього часу настільки зорієнтовані в настроях та течіях закордонної політики, що вважають можливим користуватись такими студентськими жєстами. Не

ДРОВА довозять, отже хто не закупив опалу на зиму, хай заїде до **Напівцяна**, Потоцького 47, вуголь з першорядних пруських готалень коштів 47 зол., а дерево рубане 31 зол. з доставою. 172 3—6

Ставайте членами-основателями Тов-ства „Прихильників Українського спорту“ (Чл. виладна 25 зл.). Шліть менші дані для організації спорту! Адреса для висилки грошей, „Дністер“ ч. кн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

МИКОЛА ВАСИЛЬКО.

В суботу 2. серпня ц. р. помер в Райхенгаллі в 56. році життя довголітній провідник буковинських Українців — Микола Василько, незважаючи від сімох літ на астму, що однак не вказувала на близький його кінець.

Його особа в політичній історії нашого народу останнього чвертьстоліття настільки замітна, що годиться її присвятити дещо ширшій згадці, тим більше, що був не перший український політик з доволі виробленим ім'ям в давнішому європейському політичному світі.

Пок. М. Василько, народжений в 1868 р., походив з буковинської православної боярської родини. Молоді його літа припадають на час, коли на Буковині крім горстки свідомих українських народників — все инше носило чисто німецьке знамя, окутане грубо австрійським чорно-жовтим прапором. Про ширший народний рух не було навіть мови. Нечисленна інтелігенція українського походження говорила по німецьки. Західно-європейські демократичні течії і форми політичної організації, що вже тоді проломлювали собі шлях у Східній Галичині, на Буковині були ще невідомі. Високе правительство рішало про все і мало обов'язок думати за всіх, начеб не було з кінцем 18. стол. в часах Йосифинського абсолютизму. В додатку і серед цієї нечисленної автохтонної інтелігенції — яку в більшості творило православне духовенство, переважали москвофільські симпатії.

Відсутність національної свідомості в домі батьків і національна мертвечина буковинського скруження не посприяли витворенню і скрісталізованню національного українського світогляду молодого М. Василька. Очевидно не винис він його з аристократичної віденської

терезіанської академії, де виховувався в оточенні синів родової австрійської аристократії в рабському прив'язанні до габсбурського престолу. Бийшовши з інтернаціональної Буковини з австрійським покостом, без українських національних традицій і перейшовши інтернаціональну по духові терезіанську академію, М. Василько війшов в життя без тих моральних засобів національного характеру, що їх мали і мають інші українські політичні провідники, зокрема Галицької України.

У публичне життя вступив покійник молодим ще чоловіком. Поселившись в родинному селі, став там війтом і вже в 1893 війшов до буковинського союзу, де відразу зайняв передове рішення становиско. Національно причалив до тодішніх москвофілів. Вскорі однак побачив, що з ними йому не по дорозі, бо раз легко міг попасти в колізію з австрійським правительством, по друге, москвофіли не представляли ніякої поважнішої політичної сили, на якій він на будуче міг би опертись. З Altgruthen-а стає нараз Junggruthen-ом і зближається до проф. д-ра Степана Смалья-Стоцького. Оставляючи останньому організацію внутрішніх національних сил на полі культурному й економічному, де д-р Ст. Смалья-Стоцький положив великі заслуги, сам бере керму буковинської політики у свої руки і стає дійсним буковинським війтом-диктатором. Зручною грою доводить до коаліції українсько-німецько-румунської проти румунських боярів і ця коаліція промудрить в соїмі нову виборчу ординацію, що чисельно значно там скріпила українську позицію. М. Василько робиться на Буковині всевладним. Проти його волі не діється нічого в державній і автономній адміні-

веселим є і те, що вони і на далі силкуються представити кожну свою невдачу як твір глибокої дипломатичної гри, замість щиро здати собі справу з причин такої невдачі і оминати її на майбутнє. Нам відомо нпр. з достовірних джерел, що наше зах. українське Тов-во Унії Ліги Націй дало наддніпрянському делегатові інж. Лагу-тенкові матеріали для оборони нашої справи на... 2 год. перед засіданням, на якому він мав справу реферувати. Не вважаючи на те, що всі вони є в тім самім місті у постійнім контакті і до цього виступу мали час підготуватись на протязі місяців.

Але найсумнішим у всій цій історії є факт, що Тісн. Нар. Комітет зовсім безкритично повірив на слово одиницям особисто заінтересованим у тім, що би змалювати свою останню діяльність у Ліоні як дуже доцільну та корисну для нашої справи, і склав комунікат

повний шумних фраз наскрізь демагогічного змісту, поза яким не лише не скривається ніяка реальна праця, але який навпаки: є документом сумної дезорієнтації у міжнародній політиці і може принести нам дошкульну шкоду.

У мент. коли представники гордої Німеччини та неприєднаного у своїй революційності радянського уряду засідають за одним столом з представниками союзних європейських держав і шукають засобів порозуміння на шляху Ліги Націй — представники нашого Східно-галицького Тов-ства Ліги Націй з Тісн. Народним Комітетом збираються організувати хрестоносний похід проти міжнародної організації, яка єднає в собі всі народи світа і наших придніпрянських земляків! „Все це було би веселе, якби не було таке сумне“ — як каже Лермонтов. *Мих. Рудницький.*

страції, ба що більше, він навіть іменує послів до союму і державної ради.

В доборі політичних середників не був пуританином. Народню масу трактував як предмет для своїх політичних цілей. Політичного ідеалізму і стремління поширити певну самостійну українську національно-політичну концепцію та перевести політичну організацію на певних демократичних програмових основах, у пок. М. Василька ніколи не було. Це і відбилося некористю на українському національному житті самої Буковини, особливо, коли М. Василько усунув від політичного голосу буковинського будителя і організатора д-ра Ст. Смаль-Стоцького. Окружився людьми без власної індивідуальності, що за посольські й урядові номінації були йому сліпо віддані. В боротьбі „автохтонів“ проти галицьких „зайців“ ставав зручною по стороні перших, хоч особисто ніколи надто не висувався по їх стороні. Правительственної поли держався до розпаду Австрії і вчив львівськості двох ближчих земляків, з якої вони широко були відомі. Ця політика дала вправді деякі реальні здобутки для Буковинської України — особливо на шкільному і церковному полі. Три державні українські гімназії, українські паралельні учительського семінарія, окремі шкільний реферат у шкільній раді краєвій, певне усамостійнення українського народного шкільництва і поділ православної черновецької митрополії і консисторії на українську і румунську частини (остання вже перед розпадом Австрії не ввійшла вповні в життя) є великою заслугою пок. М. Василька, якої йому не відмовить ні один з його противників.

Інакше справа з політичною організацією українських народніх лас на Буковині. Її не переведено до розвалу австрійської держави і це болючо відчувається тепер, коли Буковина ставить найменше опору румунській денационалізації, як не стало ласки високого правительства.

Значну роль відіграв пок. М. Василько в австрійській політиці. До державної ради у Відні ввійшов як посол з Буковини в грудні 1899 р. і остав там аж до упадку Австрії. Маючи майже в кожному австрійському правительстві якогось міністра чи президента знакового ще з часів своїх студій в те-

резіанській академії, знайшов легко доступ за куліси австрійської політики, якій зручною грою віддавав немалі прислуги, чуючися все в першій мірі Австрійцем і австрійським патріотом та вірно-підданим його величності імператора. Галицько-українська репрезентація в віденському парламенті була тоді дуже маленька і без значіння і з нею удержував він тільки принагідні зв'язки, особливо з опозиційною групою пос. Романчука. Дперва в 1907 р. по перших загальних виборах ролі М. Василька є слідною в українській австрійській політиці. У створеній одноісній українській репрезентації його голос є нерозривний, а чуті його і опісля, коли не стало клясової одноісності і коли він своїх чотирьох буковинських товаришів повів зовсім самостійними шляхами, як вів і своїх соймових клубових товаришів. Під його вплив підпали і керманічі галицько-української політики, що не все виходило у нашу користь, бо М. Василько не був в силі провадити української суто-національної політики.

Значіння М. Василька зросло ще більше за вибухом війни. Політична українська еміграція у Відні пішла під його командування, коли показалося, що він один знав всі входи і виходи до рішучих урядових кабінетів. Його фактичному провадові підчинилися такі провідні люди, як д-р Кость Левицький і пок. д-р Євген Олесьницький, а до певної міри й през. Юл. Романчук, особливо від часу, коли став заступником голови Загальної Української Ради в 1915 р. Українська політика пішла в Австрії в цілості австрійськими шляхами.

Імя М. Василька вяжеється також з берестейським договором в 1918 р. Поїхав там в товаристві австро-угор. міністра закордонних справ графа Черніна як посередник останнього і своїми впливами за кулісами причинився до заключення мира у такій формі, як це там зроблено.

На українській конституанті у Львові 18. жовтня 1918 р. М. Василько ставився вправді зі своїми Буковинцями, не забираючи однак голосу у самій дискусії. Та його присутність не минула і тут безслідно, бо при остаточній стилізації в комісії шістьох основних точок, що їх там ухвалено, прийнято на внесок М. Василька уступ про відмову компетенції гр. Буранові, то-

дішньому австро-угор. міністрові зак. справ право промовляти іменем новоутвореної західно-української держави.

В часі існування Західно-Української Республіки М. Василько проживав у Відні як представник цієї держави перед віденським правительством. На весні 1919 р. навіязав ближчі зв'язки з дирекцією УНР. і став її представником в швейцарському Берні, куди і переселюється літом 1919 р. Тих зв'язків він вже не переривав, як пізніше перенісся як посол УНР. до Берліна, де мешкав аж до свого нещасного виїзду на лікування до Райхенгаллу. Від ближчих зносин з урядом д-ра Євгена Петрушевича усунувся вже давніше, коли в цілості перейшов на службу С. Петлюри. На зовнішню політику УНР. мав покійний М. Василько рішучий вплив. І як раз його впливом, а також впливом Андрія Левіцького і Костя Мацієвича треба в головній мірі завдячити польську концепцію Симона Петлюри і всі даліші її наслідки. Пок. М. Василько, не перейшовши до смерті української національної еволюції у своєму нутрі, не знаючи ближче українського народнього світогляду, а як політик опираючися виключно на силу чужих чинників та держачися в практиці засади „ліпше щось, як нічого“, не міг створити в останніх часах реальних вартостей, коли не стало допомоги чужої сили.

До революційних часів і революційних відносин М. Василько ніяк не надавався, будучи дитиною замірлених аристократично-бюрократичних часів. Тим і треба пояснити його діяльність з останніх літ не все корисну для українських національних і державних інтересів. Без сумніву був дуже зручним грачем і при нормальних відносинах у власній українській державі як дипломат — а не як політик — міг нам віддати великі прислуги.

Як приватна людина був М. Василько незвичайно учинний, особливо для тих, що їх міг якнебудь потребувати і цю якраз учинністю зеднував собі неодного. Незвичайно працьовитий, старався пам'ятати про все, що в його в найближчих політичних комбінаціях могло мати значіння. В приватному житті вживав мови німецької навіть з Українцями, що нею володіли. Української мови не вивчив як слід до кінця життя. Свої діти виховав в німецькому дусі.

У могилу зійшов чоловік, якого дослідник українського політичного життя і нашого державного відродження мовчки не проміне і його дійсну вартість належимо оцінити.
Д-р Степан Баран.

5 обов'язків відного промислу.

(До дискусійної статті „Економічне об'єднання“.)

Думаю, що про потребу розвитку рідного промислу не треба туманити людей переконувати. Цього вимагає не тільки наш народний, але також господарський інтерес.

Це просто питання: бути або не бути, бо без міст нема нам будучини, а без добування нових способів до життя жде велику частку нашого населення господарська загибель.

Селенська земля вже до краю роздроблена, просто розпорошена, доступ до урядів для нас щораз трудніший, а незабаром буде зовсім неможливий серед нинішніх відносин по причині нестачі кандидатів з польськими патентами.

Те саме буде і з вільними професіями, які вимагають університетських державних студій, тому лишається нам покищо ще торгівля та промисл, або еміграція з рідного краю, коли не скохемо ждати на повільну голодну смерть.

Наша торгівля завдяки поширенню кооперативному рухові поволі, але постійно зростає і розвивається, однак про промисл не можна цього сказати. Навпаки: наші давні промисли: шевський, кушарський, гончарський, різьбарський і інші знаходяться у занепаді. І тут вирінає перед нами велике завдання піднесення та поширення рідного промислу.

Треба поставитись з признанням до ініціативи пп. Рондяка і Глинки в тій справі („Діло“ ч. 166.) Я з ними вповні згідний щодо самої річі і їх постулатів, маю тільки інший погляд на способи їх здійснення. Вони домагаються заснування Економічної Ради, яка мала би за завдання 1) посередничити між тими українськими громадянами, що хотіли би поміщувати свої капітали в українських промислах і між українськими промисловими підприємствами, 2) просліджувати природні дані в поодиноких місцевостях для розвитку промислу, 3) давати інструкції, 4) вишукувати ринки збуту.

Т. РИТТЕР.

ЗАГАДКА.

Щоденник короля з назви.

Славна краса моєї одинокої доньки, яка завдає юнакам загадки, не виповнює мого життя. Признаюся широк, що я хотів би бути чим іншим, ніж я є. Я нудьгую.

А притім я питаю себе, до чого це доведе. Бо, якщо моя донька стане навіки така хитра і винахідлива, то вона ніколи не дістане чоловіка. Та й ясно, що ми трохи заважаємо хлопців зводимо зі світа. та що з цього згодом можуть вийти неприємності. Денно гине пересічно вісьмох мужчин, а з цього повинна припадає на справжніх королівців.

Та з моєю одиначкою-царівною просто не можна говорити. Бо, коли я їй перед роком запропонував задати вкінці якомусь приличному юнакові з доброї родини трохи текшу загадку, то вона засміялася так непервно, що відтоді я боюся жадати від неї чогось подібного.

Я хотів би бути чим іншим, ніж я є.

Вчора кинули диким звірям худого писаря, а двох цвітучих королівців спалили на кострі.

По смерті юнаків, прийшла моя донька до парку. Її очі були насичені червоним, яким ще світилися.

Мабуть це діло дійсно робить її приємністю. Є чимало способів вживати молодості й життя: неприємно лише те, що вона домагається так багато заходів і трупів.

— Знов не розв'язано твоєї загадки? — питаю, щоби щось сказати.

— Ні, — відповіла, усміхаючися і почервонівши по дівочому.

— А що вони мали відгадати?

— По перше: Що це за гребінь, яким чешеться смерть? Ти, татусю, знаєш це очевидно...

— Очевидно — відповідаю, хоч, далебі, нічого не знаю.

— Відтак: Що це за крук, який несе у клюві місто? Ти, татусю, розумієш це...

— Розумію — сказав я і спустив очі до землі.

— Вкінці: Що це за пісня, якої ніхто не чує? Ти, татусю...

Ні, я не знаю. Але хто мені заручить, що вона це знає.

Нині було дивно душно в моїй палаті, а в моїм огороді пахли рожі наче непроглядне страхіття. Бура чатувала в повітрі, а я знав, що це день, в якому моя донька мовчить і не задає загадок, а сидить біля й втомлена в своїй кімнаті.

Повітря спокійне. Лиш деколи ворухнеться важко й ліниво, наче олов'яні тіла крокодилів у ріці моєго парку.

— П'ятьох юнаків прийшло й

жде трівожно завтра. А завтра значить смерть. Бо моя донька не є розсудна.

— Йди — сказав я до чорної невилітної — йди й запитай потайки молодців, чи не воліли би вони зараз і без загадок вмерти.

...Але вони не воліли.

Квіти пахнуть солодко в моїм парку, як сні моєї одинокої дочки, що задає юнакам загадки.

Від кількох годин хлопці вже не бісики.

Деінде грають царівни на гітарі або співають або кажуть своїм невилітним грати й співати...

Але моя донька... Від якогось часу стала лінива, навіть у своїй одинокій розривці.

Нині сидить знов бездільно в своїй кімнаті, а в тіні пальм знову проходжуються молодці, що чекають свого завтра.

Є їх двох і йдуть разом, як други або брати, бо вяже їх однакова доля. Один, як жебрак, а другий одитий багатше та глядить весело й рожево в світ, хоч і він певно не походить від королів.

Признаюся, що з нудьги, або може зі співчуття і симпатії балакав я трошки з ними.

Я вдавав, що я є моїм великим везиром і випитував їх про новості, гостив овочами та вином.

І подумав я собі, що ніщо певнішого, як смерть, з якою завтра одружиться червонокий.

Настало велике свято.

Багатше одитий, той, що так весело й рожево глядить у світ, відгадав всі загадки моєї доньки.

— Велике свято, на яким в останнє запах крови наповнить мій парк.

Останнього — він був, як жебрак, а голод і любов жевріли в його чорних очах — убила моя донька сама.

І ніхто з моїх лучників не влучив би краще в серце свого серця. Наче золота птаха заясніла стріла в сонні. А на кінці золотої нитки заблестів рубіновий червень.

...Так прощалася моя донька зі своєю невинною молодістю.

— Ах, цей з поміж усіх був найдурніший — зітхнула з тужним усміхом — і він мав такі дивні очі...

Мені здавалося, що навпаки переможець був багатим дурнішим. Але, що він став переможцем, то не можна ламати слова і я мушу йому віддати одиноку доньку й половину палати та парку, а пізніше цілу державу.

І так взяв я любові руку моєї доньки і чужу руку, майбутнього короля, стиснув обидві і почав говорити:

— Велике свято настало...

Моя донька сидить в своїх те-ремах.

— Так оповів я тобі, великий королю, частину дивної природи у

ПОЗІР! ПОЗІР! **Концерти Шіснайцятки** **„Бандуриста“ в серпні ц. р.**

Неділя 10. — Терезовля.
Вівторок, 12. — Грималів.
Середа, 13. — Копичинці.
П'ятниця, 15. — Чортків.
Неділя, 17. — Заліщиці.
По концерті вечірній в танцми.
Дохід на будову Українського Театру
175 у Львові. 2—2

Це як самі пп. автори статті за-
значають, тільки найзагальніші
напрямні діяльності центрального
економічного органу, одначе можна
і треба їх значно поширити, а вже
їх здійснення переходить сили та
спроможність органу наміченого
авторами статті.

Візьмим зараз першу точку: по-
середичення між нашими капіта-
лістами і промисловцями. Тут не
вистає вказати: де помістити ка-
пітал, лише треба дати запоруку
за певність локати капіталу, а та-
ку запоруку може дати тільки фі-
нансова інституція, що сама собою
дає гваранцію, тим більше, що
особливо початкові промислові
підприємства часто не можуть дати
реальної запоруки, а вимагають
особистого кредиту. Далі у нас є
переважно дрібні капітали, а такі
зібрати, відповідно ульокувати та
допильнувати їх певності та рен-
товності зможе тільки фінансова
інституція. Вона подбає, щоб во-
ни не пропали та сповнили своє
завдання, допомагаючи розвиткові
рідного промислу та даючи відпо-
відний дохід їх власникам.

Хто має оце завдання сповнити:
чи одна з існуючих у нас фінан-
сових інституцій, чи треба для цієї
мети заснувати окрему промислово-
фінансову інституцію, а це власне
повинна вирішити нарада пред-
ставників наших головних еконо-
мічних установ і людей з госпо-
дарськими питаннями ознайомле-
них та заінтересованих кол капі-
талістів та промисловців.

Я, особисто, беручи теоретично,
є противний оснозуванню нових
інституцій там, де є старі, в додат-
ку такі, що погратили свої давні
агенди. Та наше життя на жаль-
чить подекуди чого іншого, а са-
ме: що годі лляти молоде вино в
старі міхи. Та це не є для мене
справа основна і остаточно порі-
шена, тому нехай її вирішить ком-
петентне зібрання. Для мене го-
ловне: чи конечність фінансування
промислу сильною економічною

мойому життю — говорить май-
бутній муж моєї доньки, а саме до-
сі, де я, убивши змія з трьома сот-
ками голов, став паном алябастро-
вого міста...

— Так, так — бурмотів я без
думки й глядів на нього, як лю-
дина, що шойно пробудиться. І я
питаю:

— Скажіть мені, хто ваші ро-
ли-чі, якого ви стану і з котрої дер-
жави?

Здивований поглянув на мене й
сказав:

— Так я буду мусів ще раз пе-
реповісти початок моєї двайцять
семої природи. Отже: Жила у Баг-
даді одна бідна вдова, мати п'ятох
синів, з котрих я є наймолодший.
Одного вечора йшов Гарун аль
Рашід...

— Доволі — перериваю йому —
я вже знаю досить про ваших двай-
цять сім пригод, з яких мене лише
двайцять осяма — моя донька —
цікавить. А ця пригода дійсно му-
сить бути остання.

Він усміхнувся приязно:

— Самозрозуміло, очевидно... Те-
пер, коли я осягнув все, що мені
ворожки ворожили... палату й мно-
го невільників... До речі, чи ті не-
вільники будуть мене слухати?

— Я тобі їх подарував, отже слу-
хатимуть.

— ... І золото й дороге каміння
та королівство, чи те все буде
дійсно моє?

КУФРИ ВАЛІЗИ, ТОРБИ ДО ПОДРОЖІ, НЕЩЕСЕРИ, ЖІНОЧІ ТОРБИН-
КИ, ПОРТФЕЛІ, РУКАВИЧКИ, ГУМОВІ ПЛАЩІ І Т. Д.
порукає фабрика **КУФРИ І ТОРБ** 2014 5—5
ЛЕОПОЛЬД РОЗЕНЦВАЙГ ЛЬВІВ
вул. Синьовська 5.

Уніоністичний конгрес у Велеграді.

Мин. тижня отворено четвертий
з черги уніоністичний конгрес у місті
Велеград на Мораві, де колись
працювали св. Кирило і Методій
і де спочивають мошті останнього.
Метою велеградських конгресів є
знайти шлях до сполуки східної
православної церкви з Римом. Ма-
ють вони очевидне чисто теоре-
тичне значіння, бо дотеперішні три
конгреси не виказалися ніякими
практичними успіхами.

Цьогорічний конгрес, найчислен-
ніший з дотеперішних, був цер-
ковним славянським святом, а в
деякій мірі і святом національно-
чеським. Взяло у ньому участь під
проводом архієп. д-ра Пречара 350
учасників, між ними папський нунцій
з Праги Мармаггі і 20 єпископів, з
того 10 з Чехословаччини, 6 з Юго-
славії і 4 з Польщі; з українських
греко-кат. єпископів взяли участь
перемиський єпископ д-р Коцилов-
ський і прашівський д-р Нярді.

інституцією, чого домагається та-
кож необхідна потреба притягнути
до того діла заграничний, не тіль-
ки український, американський, але
і чужий капітал.

Одначе це все висше сказане не
виключає потреби заснування Еко-
номічної Ради і такі спроби у нас
вже були. Така Рада мала би об-
няти цілість наших господарських
справ. Для справ ремесла та про-
мислу треба обновити товариство
для допомоги ремеслу і промисло-
ві і передати йому пропаганду та
ініціативу, а властиве оснозування
(т. зв. гріндерство) належало би
до фінансової інституції, як то
зрештою в світі водиться. Солід-
арна та паралельна праця обох
цих інституцій при підмозі усеї су-
спільності, яка зуміла би перевести
послідовно в життя гасло „свій
до свого“ могла би шойно видати
пожаданий овоч.

Гребенів 1. 8. 1924.

Д. Коренець.

— Я обіцяв це тобі, отже буде
твое.

— І коні і верблюди та царівна...
так, царівна... чи вона буде мене
також любити?

В тім надійшла моя донька.

— Запитай її саму — сказав я.

— Чи я тебе любитиму? — ска-
зала царівна дивлячись на нього. —
О, таж ти розв'язав загадку.

А відтак прршепотіла з тужним
усміхом:

— ... А той другий, котрого я
мусіла вбити... той другий зпоміж
тисячів був найдурніший... А очі
мав...

Зітхнула:
— Такі дивні очі...

Я не дуже люблю прибул і шу-
качів золота. Я не дуже люблю пре-
мудрих молодців, які перебули ша-
сливо двайцять вісім пригод і те-
пер мають все, що ворожки виво-
рожили.

... Я мушу мойому зятєви побу-
дувати другу палату; десь на кінці
світа. Бо шойно тоді буду в мирі
вживати життя, коли мої очі не бу-
дуть його бачити.

Відколи він став мужем моєї о-
динокої доньки, нема дня, щоби
він мене не нудив жалюми й жа-
лобами.

— Чому царівна говорить все про
него, про того другого?

На першому повному засіданні
конгресу 31. липня ц. р. реферу-
вали проф. д-р Грівец і проф. о.
Гаджега з Ужгороду про різницю
між східною і західною церквою.
В дискусії над цєю справою за-
брав голос Микола Клименко з
Парижа (православний), виказуючи,
що різниця між обома церквами
треба глядіти не так на догматич-
ному полі, як радше на психоло-
гічному і політичному, які може
усунути взаємне порозуміння. Ви-
води бесідника стрінулися з вели-
ким признанням.

Вечером тогож дня літературне
товариство богословів ім. Стояна
олонунецького богословського фа-
культету (де студіює гурток наших
богословів) влаштувало академію
в честь учасників конгресу, на якій
промовляв д-р Альфред Фукс з
Праги.

На другому повному засіданні
конгресу мав відчит о. Гліб Вер-
ховський, духовник (Великорос,
бувший російський старшача, опі-
сля католицький священик, що пе-
ред двома роками довгий час
пробував у Львові і з давна стоїть
у зносінах з митроп. Шептицьким)
московської католицької колонії
в Празі — про авторитет патрі-
ярхату з історичного, догматично-
го і канонічного погляду і його
відносин до теперішнього стану
церковної єдності. Бесідник зазна-
чив у своєму відчиті, що патріар-
хат означає примат з локальною
юрисдикцією. Далше історично
виказав він, що католицький патрі-
ярхат сходу стратили територіальну
владу, що бесідник вважає некор-
респондентним, бо патріарха влада була
символом і осередком внутрішньої
єдності місцевих церков. Вкінці о.
Верховський висказав погляд, що
католицький схід має творити дій-
сне оруддя в руках римської цер-
кви для зєдинення цілого право-
славного сходу з Римом і порукає,
щоби латинських місіонарів на пра-
вославному сході піддано під
юрисдикцію східно-католицьких

— Про кого? — питаю, начеб я
не знав.

— Про чоловіка, що разом зі
мною прийшов сюди й загадки не
розв'язав і мусів умерти. Від рана
до вечора говорить вона про нього...

— Гарно — сказав я розсіяно.

Але він кричить:

— Вона любить тогб другого, що
його вона в серце влучила... Але
вона мусить мене любити, вона
мусить... я маю право. Я розв'язав
загадки.

— Так, так... ти розв'язав всі за-
гадки...

Я душуся зі сміху.

— Всі загадки, крім одної...
ха, ха... Крім її одної...

Дійсно ніщо мені не лишається,
як чоловікови збудувати другу па-
лату, десь на кінці світа...

Переклав з німецької мови М. К.

Причину того, що не всі ще
постійно складають обов'язковий
і проц. податок на „Рідну Шко-
лу“, добачує дехто в недостатці
екзекутиви. Це не вірно. Для
національна дисципліна і гро-
мадянський обов'язок повинні бу-
ти більшим авторитетом, ніж чу-
жка принука.

В Золотинці в'д 10 серпня

є міська в львів імнат
з почини терханям. На вере-
се в оглядт кавсу о
сепи вибгатаєтє тільки до Золотинки.
Цинь зиче і, хтєр пєчорядий, погода
затєрмєна. Пєчєтє на адресу:
Зєлєд Пєчєрєдє Зєлєд Пєчєрєдє п. Гєбє-
нєй п. Сєлєдєкє п. Зєлєд, вул. Русь-
185 на 1812 1—1

(не римо-католицьких) єпископів.
Одсіля говорив римо-кат. єпископ
з Нітри на Словаччині д-р Кароль
Кметко про апостолат св. Кирила і
Методія як средство до зєдинен-
ня церков. Є це товариство, осно-
ване помершим м. р. оломунецьким
архієпископом Стояном й якраз
про діяльність цього товариства
реферував єпископ Кметко, вказу-
ючи на потребу, щоби основні
думки велеградського апостолату
поширилися у цілому католицькому
світі.

Цьогож дня по пол. радила
практична секція конгресу про ор-
ганізацію уніоністичної акції і про
міжнародну розбудову велеград-
ського апостолату. Обговорено
також організацію наукових уніо-
ністичних праць, почім слідували за-
гальні збори Велеградської Акаде-
мії, інституції призначеної для пе-
ревичення в житті церковних уніо-
ністичних цілей.

Конгрес закінчено в неділю 3.
серпня ц. р. великим святом хиро-
тонії ужгородського українського
греко-кат. священика о. Гебєя, до-
теперішнього адміністратора греко-
кат. мукачівсько-ужгородської епар-
хії, що обіймає місце мадярона єпис-
копа Паппа, котрий остав на Ма-
дярщині, не хотючи признати чесь-
кої влади. Висвячення відбулося
серед великих торжеств на гробі
св. Меґодія, в яких взяли участь
папський нунцій і кільканайцятьох
єпископів, а чину хиротонії довер-
шили два українські греко-кат. єпи-
скопи: д-р Коциловський з Пере-
мишля і д-р Нярді з Пришева та
римо-кат. єпископ з Кошиць на
Словаччині Фішер-Кольбріє. По
висвяченні єпископ Гебєй в асисті
своїх консекраторів відспівав Служ-
бу Божу в церковно-словянській
мові, якій прислухувалося багато
церковних достойників і тисячі вір-
них і яка зробила на присутніх ве-
лике вражіння.

По цій Службі Божій архієпископ
д-р Печан посвятив дім імені ар-
хієп. Стояна, в якому мають знайти
приміщення інституції, призначені
уніоністичній акції, а відповідну про-
мову до зібраних виголосив опат
сенатор о. Завораль.

Одсіля в каплиці цього дому слі-
дувало формальне замкнення кон-
гресу. Папський нунцій з Праги о.
Мармаггі (Magmaggi) у своїй кінце-
вій промові висказав надію, що
уніоністичні ідеї знайдуть шлях на
схід і розлучені церкви таки по-
єднаються. Нунцій віззав католиць-
ких церковних достойників, щоби
піддержували церковну уніоністичну
акцію супроти Росії, про котру па-
па все згадує у своїх молитвах. На-
кінєць промовили єпископи д-р
Коциловський і Фішер-Кольбріє і
архієп. д-р Пречар по їх промовах
замкнув сьогорічний конгрес.

Українська делегація з Галичини
була цього року у Велеграді менше
численною заступлена, бо дехто з
наших священиків, що туди виби-
рався, не міг одержати від поль-
ської влади закордонного паспор-
ту по зниженій ціні, а оплата за сам
паспорт 500 зол. отже близько
100 дол. була для звичайного уча-
сника понад його фінансову спро-
могу.

**Присилайте жертви на будову
пам'ятника ІВАНА ФРАН-
КА до Краєвого Союзу креди-
тового Львів, Ринок 10., ч. вил,
кн. 40.000.**

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в праго 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 ф. ф.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. ф.,
Чехословаччині 30 ч. к., Ру-
мунії 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Чорні хмари на овиді.

Недавній напад більшого озброєного відділу на повітове містечко Столбці коло Баранович на Білорусі занепокоїв польські офіційні чинники і польську публичну опінію. Скликувано двічі засідання політичного комітету ради міністрів, в загрожену околицю висладо генералів і більші відділи війська та різних високих урядовців, обсаджено кордон військовими частинами, творячи наче боеву розстрілю, звернену дулами проти недалекої радянської границі. Поважне положення на білоруському кордоні примусило навіть прем'єра В. Грабського перервати свій урлоп в Косові і вертати у Варшаву на домагання своїх затривожених кабінетових товаришів. Всюди відчувається нервозність, особливо у польських урядовців і польської державної поліції на „кресах“.

Не менше нервовою є польська преса так варшавська, як і провінційна. Всі польські денники від зшхпольської *Gazet-i Warszawsk-oj* старенького *Czas-u* аж до *Robotnika* у передовицях і численних комунікатах польської телеграфічної агенції дзвонять на алярм перед грізною небезпекою, що суне на Польшу зі сходу і тим алярмом ще збільшують тривогу польського громадянства.

Очевидно у своїх алярмуючих статтях і вістках польська преса питається за причинами, чому можливі на польській державній, прикордонній території такі часті своєрідні „маневри“ більших або менших озброєних відділів, що приходять зза східного кордону. І вся польська преса знаходить одинокі відповіді, що це діється тільки dlatego, що на „кресах“ за мало поліції і Польша ще недостатньо оберігає своїх східних кордонів. Зазначаючи, що озброєні диверсійні відділи тішаються симпатією місцевої білоруської і української людності, котра ні руш не хоче стати в допомогу польській поліції, кличе вона за ще більшим слідженням настроїв цієї людності, бо вона — мовляв — симпатизує з большевиками.

Не питають однак представники польської публичної опінії за іншими причинами, чому якраз втворився такий, а не инший стан східних „кресових“ народів. Винювати знаходять вони легко. Є ним комуністична агітація, кермована з Москви комуністичним інтернаціоналом. І тому то урядові СРСР присвячують багато своєї уваги. Кажуть, що комінтерн розпочав нову фазу свого агітаційного походу на Польшу, позискавши навіть до цього членів української і білоруської парламентарної репрезентації у Варшаві. На доказ цього покликуються на заяви і промови українських і білоруських послів і сенаторів, проголошені недавно зі соймової і сенатської трибуни. Пригій нагоді згадують також і про недавні замах на різні військові об'єкти і на поширення організаційної діяльності комуністичних гуртків в Польщі. Те все взяте разом, на думку польських часописів, є нічого більше як авангардою на услугах Зіновєва, що має пригото-

вити у Польщі повстання і спричинити збройну інтервенцію радянської армії.

Акцію в Польщі скрайного крила комінтерну під проводом Зіновєва лучить польська преса з подібною революційною акцією в Румунії і в балканських державах, де комінтерн висуває при цьому місцеві національні гасла, справу Бесарабії, Македонії і Хорватії, подібно як відносно Польщі видивгає він справу українську і білоруську, а навіть справу православної церкви, не забуваючи очевидно про гасла соціального характеру.

По думці польської преси комінтерн і радянська влада не сплять свого агітаційного походу щодо Польщі, Румунії і балканських держав, тільки ще його скріплять, коли стратили надію викликання соціальної революції на заході, а особливо в Німеччині. Правительство СРСР в закордонній політиці, яку дуже зручно веде правий комуніст Чічерін, може похвалитися значними успіхами. Узнання СРСР, Італією і Англією та заключення торговельного договору з Англією — вкінці назавдання ниток до переговорів з Францією дає комінтернові певний доступ до цих держав і виключає з їх боку збройну інтервенцію. Тим більше свободну руку — як пише польська преса — матиме тепер Зіновєв відносно західних сусідів радянського союзу. Має використати на думку польських часописів — теперішнє катастрофальне економічне положення радянського союзу, спричинене внаслідок сьогорічного загального неврожаю і голодні маси кинути на Польшу. А притока до такої збройної інтервенції усе на їх погляд знайдеться.

На польському східному овиді

Льондонські наради.

За столом льондонської конференції засіло 14 представників світових держав: по двох від кожної та саме: Зєдинених Держав, Англії, Франції, Італії, Японії, Бельгії а Німеччини. Замість давнішої Найвисшої Ради П'ятох маємо нині 14. Німеччина вперше від війни входить до такої ради як рівнорядний член. В атмосфері наради панує дух симпатії та примирення. Він є відгомном загальних настроїв дотичних держав, які ждуть від своїх представників корисних вислідів порозуміння.

Німеччина вже предложила свій меморіал у відповіді на пропозиції конференції. Він є написаний по німецьки і є дуже короткий. Головне місце в ньому присвячено справі знесення застав і повернення Німеччині її бувшої економічної цілості. Ці уваги займають 9 сторінок машинового письма. Німеччина домагається звільнення всіх арештованих на окупаційній території і заявляє, що не бере на себе ніяких зобов'язань щодо репресій, яких може вживати супроти німецьких громадян за їх поведінку підчас франко-бельгійської окупації. Ця заява є гострою у своїй

Кожний, хто купив отал на зиму у НАЛИТЯКА. Поточного 47, потвердить, що у тій фірмі опал найдешевший та найліпший, бо тога пруського вугля коштує 47 зол., а пів сяга двох 31 зол. з доставою. Декому на 172 сплати. 4—6

збираються отже чорні хмари, що так тривожать польське правительство і польське громадянство. Чи однак з тих чорних хмар вже тепер спаде туча — невідомо. Скорше ні, як так. На всякий спосіб алярм, піднесений одноголсно польською пресою матиме для нас практичні наслідки. У якій формі відомо. Польський президент Войцеховскі обізджаючи тепер Поморія звичаєм бувшого німецького цісаря виголошує політичні промови, в яких підчеркує, що всі „креси“ на віки злучено з Польшею і що злочином є для кожного Поляка, коли думає инакше. Польша по словам п. Войцеховського твердою рукою держить і держатиме „креси“, яких їй ніхто не вирве.

Цих слів не треба нам перекладати на звичайну мову, бо ці слова відчуваємо ділами.

Гри двох сил, за якими криються ідеї, а за ними живі люди, не можна розв'язати способом, що його польська преса дораджує своєму правительству. Національно-політичні ідеї, що їх зреалізовано в Харкові і Мінську створенням української і білоруської республік у грі цих сил матимуть своє значіння. Не є вони ніякими фантазмами, хоч тільки так представляє їх польська преса, а сучасне життя виказує, що побідником стає той, хто вміє використати животворну національну ідею.

Національним егоїзмом далеко не заїде, а як ця їзда кінчиться, доказом недавня історія колишніх могучих сусідів сучасної польської республіки. С. Б.

лельні конференції: одна загальна, комісія знавців, і німецько-французька в справі військового опорожнення Рурщини. До цих двох треба ще додати третю: переговори з репараційною комісією. Одним з найважливіших дотеперішніх здобутків льондонської конференції є те, що справу репарацій виключено з обсягу політичних питань. У цім пункті Еріо пішов на сміливу уступку і буде ще приневолений зводити боротьбу перед парламентом. Найважливішою проблемою буде військова евакуація Рурщини. Спершу її виключали як предмет нарад. Згодом цей принцип зламав Мекдонелль під впливом банкірів, але не в силі був його вести до дискусії. Останні телеграми приносять звістку, що Еріо знову сходить зі свого неприданого становища у цій справі і має заявити, що готов евакуацію Рурщини поєднати з питанням міжсоюзницьких довгів. Його пропозиція має йти в тім напрямі, щоби Англія та Зєдинені Держави згодилися на полекші в справі французьких довгів, а тоді Франція опорожнить хутко Рурщину.

Побачимо як у найближчих днях конференція дасть собі раду з цими труднощами.

Дрібні вістки.

Надаючи гасія югосл. скупщині підкреслює заявою нового правительств, в якій м. ін. завданням внутрішньої політики ставиться порозуміння між Сербіями, Хорватами й Словінцями.

Пашіч який досіль, як голова уряду, був заст. головою партії сербських радикалів, є одноголсно вибраний головою партії. З тим вибором радикали переходять до найгострішої опозиції.

Ліквідація німецько-світського конфлікту привела до віднови торговельних взаємин між тими двома державами. Німецькі фірми дістали в останніх днях чимало нових замовлень від моск. „Внешторгу“.

Генеральний страйк на Гор. Шлеську тріває далі. Серед робітників помітне хвилювання в зв'язку з непомірним зростом доріжні. Ще не відомо, чи міністр праці Даровскі поїде на Гор. Шлеську, чи робітники пішуть делегацію до Варшави задля переговорів.

Військовий міністерський уряд зловив вбийників Англійки п-ні Еванс, яких на підставі військового суду розстріляно.

Тодор Тодоров, визначний болгарський політик, б. прем'єр і голова національної партії, помер у Софії. За уряду Стамболовського він був арештований, з в'язниці звільнив його шойно минулорічний переворот.

Груп Маттеотті, був, згідно з реверетціями одного складача зброєної газети „Корієре д'Італія“, екінений до Тиберу. До тіла мали прив'язати дві олов'яні матраші з друкарні названої газети.

Вл. Грабскі перерізає свою відпустку й вертає до Варшави, мабуть у зв'язку з нападом на Столбці.

Пр. 713/24. В імені Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 168 (10261 з дня 1. серпня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „За єдність національного фронту“, а) Наш денник заступає, б) речення між словами: щоби організувати працю, а ведено після одного, в) слівця між словами: національний фронт а На жаль за соціаль-ским, 2) „Заява“ цілий артикул до князя крім заголовка: Заява, 3) „Преса“ речення між словами: за тими ідичними часами а А далі каже він так, 4) „Відозви і комунікати“ уступ між словами: З Унії Товариств Ліги Націй а Важке для студентів гімназій ад 1) єство злочину з § 65 а)

зак. кар., ад 2) злочину з § 58 ц) зак. кар., ад 3) злочину з § 65 а) зак. кар., ад 4) злочину з § 65 а) зак. кар., і арт. 24 зак. прес. з 17. XII. 1862 ч. 613 Д. з. д. узнав докрану в дні 31. липня 1924. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відзначальному редактору тої часопису, щоби це рішення помістив безплатно, в найближчій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки передвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривн 400 зл. — Львів, дня 2. серпня 1924.

(Підпис нечитий.)

Податки на службі політики.

Промова сен. Пастернака в Сенаті при обговоренні бюджету.

Високий сенате! Уставо-авчі тіла обговорюють перший бюджет Річипосполитої польської. Здавалося б, що серце кожного громадянина повинно палти, бо Польща вступає на шлях конституційний. Але не всі громадяне задоволені з того бюджету, а то з тих причин, що цей бюджет не приймає на увагу потреби значної частини людності. У тому бюджеті потреби української та білоруської людності знехтовані. Ми не бачимо там сум на переведення земельної реформи, але бачимо значні суми на осадництва, за допомогою якого український і білоруський нарід позбавляється варстату праці — землі. Взагалі, в бюджеті мало звернено уваги на господарський бік. Майже 50% всіх видатків іде на міністерство військових справ. З того зникає, що цей бюджет є мілітаристичний.

На чому-ж він опирається? На податках, котрі накладаються на людність, не звертаючи уваги на те, чи людність в стані заплатити ці податки, чи ні. Теперішні податки дійшли до такого високого ступня, до якого ніколи не доходили. Село стогне під тягаром податків і приходять до розпуки. Перед війною селянин середньої заможности, маючи 10 моргів ґрунту, міг заплатити всі податки, продавши 8—10 пуд. жита, а сьогодні на те, щоб заплатити всі податки, він мусить продати 45—50 пудів жита, значить все, що зібрано.

На ласці провінціальних са-трапів.

Я хочу звернути увагу високого сенату на те, який хаос панує при накладанню податків на селян. Кожен селянин є відданий на ласку і неласку війта або секретаря громади. Коли ми візьмемо податок від майна, то побачимо, що при накладанню цього податку були страшний, надужиття. На селянина, котрий має 6—10 моргів ґрунту, на підставі „зізнань“, присланих війтом, наложено податок, а часто на господарство стоморгове цього податку нема.

Зачет на податок від майна береться з дрібних господарств, які повинні бути вільні від податку, бо вартість їх не перевищує 3.000 злотих. Є випадки, коли рільник заплатив перший — і другий зачет

у більшій сумі, як йому призначений цілий податок від майна. А тимчасом влада скарбова не рахує того зачету і вимагає влати податку. На підставі закону про податок від майна вільні від нього господарства 10—15 гектарів, на яких будинки зістали зруйновані війною і які до 1. липня 1923 року не мали мешкального будинку й одного будинку господарського; але було багато випадків, коли з таких господарств стягнули зачети і наклали податок.

Податок спадковий є такий високий, що абсолютно руйнує бідне селянство, особливо на наших землях, зруйнованих вже підчас війни. Вмирає господар і лишає родину. Господарка по війні ще не приведена до порядку, нема потрібних будинків, нема худоби, значна частина ґрунту лежить облогом і на таке господарство накладається високий спадковий податок. Правда, уряд прийшов до того переконання, що цей податок, наложений на підставі розпорядження міністра скарбу з дня 18. грудня 1923 року не відповідає теперішньому стану господарчому і що устава повинна пристосувати ставки оподаткування до платничої сили людности. Уставодавчими тілами ухвалена нова устава про оподаткування спадщин і даровизн. Але ця устава не ввійшло ще в життя, а тим часом бідний рільник платить спадковий податок, наложений на підставі тарифи 1923 року. Уряди скарбові в своїй старанні доходять до казкових історій. Я можу привести такий приклад. Вмирає у бідного робітника, який не має жадного маєтку, 8 місячна дитина, і цього робітника відривають від роботи і звликають до уряду, щоб він виказав, який маєток зістався після помершого.

Хаос.

Тепер щодо податку ґрунтового. Цей податок сьогодні є в 2 і пів рази більший, як перед війною. Перед війною дохід з податку ґрунтового на цілому просторі теперішньої Польщі виносив 28 мільонів зол., а на 1924 рік цей податок прелімінований в суму 69.800.000 зол. Що цей податок є непомірно високий, можна бачити вже з того, що до кінця червня замість 34.900.000 зол. вплинуло

тільки 24.138.000 зол. Більше уряди скарбові не могли стягнути. Громадські податки дійшли до такої висоти, що людність прокладає повітові сеймики. Все йде на утримання громадських урядовців.

При стягненні податків панує теж страшенний хаос. Ніхто не знає, коли треба платити податки і скільки. Кожна громада платить різно: платники одні отримують поквітування при влаті, а платники другі не одержують ніяких поквітувань; в одній громаді платять одного і того ж податку більше, а в другій менше. Все це викликає невдоволення серед людности. З якого-ж допомогою для зруйнованого підчас війни села, яке платить такі високі податки, приходять уряд? Я зазначую, що село зістається без ніякої опіки. Підчас війни ніхто не був такий зруйнований, як рільник, а сьогодні про нього рільника ніхто не дбає.

(Закінчення буде.)

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського спорту“. (Чл. виладка 25 зл.). Шліть і менші датки для організації спорту! Адреса для висилки грошей, „Дністер“ ч. нн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

3 життя українських студентів в Данцігу.

Літній семестер 1924/25 став для нашого життя в Данцігу переломним. Бо ще не очунали наше Товариство від високих оплат, які треба було платити за зимовий семестер в квоті 18 доларів як знова підвищено оплату за літній семестер на 4, так що ціла оплата виносить около 55 доларів. Мало великих зусиль та старань, роблених нашим Товариством в відповідних чинників в справі бодей частинного зниження неможливих оплат, не очунали було нічого осягнути. По двох пр. сьбих зг. дився ректорат політеміні на спільнування повисли суми 55 дол. в трох рівних ратах з тим, що остання рата має бути заплачена до 15/IX ч. р. Для нашого тов. „Основа“ се має улекшення, бо до тепер на 100 товаришів одна третина не заплатила ще жадної рати, одна третина заплатила половину оплат, а лиш дуже мало знайшлося товаришів, що змогли ці високі оплати до тепер врівняти. Положення тим гіршійше, що коли в зимовім семестрі приходила підтримка з Америки гол. Товариства Української Молоді в Нью-Йорку 100 дол., Червоний Хрест в Канаді 36 дол., та Громадський Комітет в Данцігу 70 дол., то в літнім семестрі крім помочи із сторони Товариства Української Молоді в Нью-Йорку 50 дол. ми нічого більше не одержали. Усім тим інституціям та добродіям, що зрозуміли важке положення нашого студентства на

еміграції, складаємо на цьому місці щирі подяки. Більша частина товаришів є і скінченню четвертого семестра і мусить приготуватися до іспиту (оплата за іспит 11 доларів). Коли нашому Товариству не дасться негайно скорі та видатної помочи, багаті товариші буде мусити залішити цілковито студії та крім цього страждати останній семестер (без незложення оплат).

Внутрішнє життя нашої громади кристалізувалося і набиравало певних форм. Переймаючи від німецьких студентів їх організаційну схему і прихоравлиючи її до наших своєрідних прикмет, утворено гуртки, де ведеться праця більше інтензивно і де товариші стають товаришами в повному розумінні цього слова.

На надзвичайних загальних зборах війшли до управи слідує товариші: Федорків — голова, Охриш — секретар, Величак — касир, Сенишин — бібліотекар, Зарицький — містголова, економічний та інформаційний референт — Пасіка, культурно-освітній — Гавдяк, спортивний референт — Татомір, референт від хору — Пасецький, господар — Кос. До контрольної комісії ввійшли: Копаницький, Думін, Лашкевич; до запомогової комісії Коваль Іванів, Зюлковський.

Культурно-освітня комісія нашого союзу проявляла живу діяльність, даючи кождої неділі і свята відчити на соціальні, економічні та технічні теми, на котрі влялася завжди велика скількість товаришів, беручи живу участь в дискусії. Бібліотека союзу, що числить більш 300 томів, була дуже інтензивно використана товаришами, а найбільше іза газет та журналів, які союз одержував даром з краю і емігранції, за що усім Хвальним Редакціям складаємо тут свою щирі подяку.

Крім згаданих відділів працює також комісія інформаційна. Для більш успішної праці серед німецького громадянства рішено перекласти на німецьку мову книжку В. Мудрого, п. з. „Боротьба за огнище культури на західних землях України“, яку при помочи громадянства задумує видати друком Крім цього інформаційний відділ стежить за всіма часописами, які виходять в німецькій мові, щоб в разі некорисної якої статті чи замітки про нас та наші в звольні змагання помішувати спростування в дотичних часописах.

З поч. квітня ч. р. уладив інформаційний відділ вечірку для студентів-чужинців з прибалтійських країв (Шведи, Норвежці, Фінляндці, Естонці, Литовці), а дня 17.VII ч. р. хор уладив великий концерт для німецької публіки в найбільшій салі Даниґа в „Schützenhaus“; про цей концерт дуже гарні рецензії помістили всі час. пис. вільно о міста Даниґа.

Даниґ-Лянгфур 4/VIII. 1924.
Володимир Пасіка
інформаційний референт.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська виладка тепер 1 злотий на рік). Рівночасно з грошми присилайте і списи членів (ім'я, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

мих. рудницький

Антін Чехов

Двадцятиліття смерті.

Минуло двадцять літ від смерті Чехова. Чи має в собі цей спомин щонебудь з посмертної згадки. Чехов усе своє життя ненавидів великих слів: суперлативів, якими так часто зловживають на ювілеях та похоронах. Уся його творчість була немов недуга, що проминала неспротно: аристократична чашотка, товаришка пролетарів та артистів. Чехов любив пів-тони та пів-лова — сутінки. Він вірив у силу такої атмосфери, якої вплив переходить нині, по двадцяти роках від його смерті, найбільші сподівання скромного у своїй гордості письменника.

Чи сподівався Чехов, що його твори стануть щораз частішою лектурою у західній Європі? Нам важко повірити нині, що він належить до найбільше європейських письменників зі сучасної російської літератури. Протилежну правду можна би боронити з таким самим правом, якщо не більшим. Крім Достоевського нема письменника, який відтворював би з такою чутливою любов'ю і несамовитою незлавною чад рідного, російського середовища. Це не є суперлативи проти яких міг би протестувати живий Чехов, ворог літературних

дефініцій улюблених істориками літератури та журналістами-авторами некрологів. Російська література має Толстого і Щедрина, Успенського і Горького — з яких кожний, поруч стільки інших є творцем цілої низки типів і психологічних конфліктів звязаних найтісніше зі своєрідними умовинами російського життя. Але Чехов єдиний між ними засвоїв собі свідомо кілька тайн письменницького мистецтва від Західної літератури, чи пак: французької, працюючи невпинно над їх розв'язкою у межах якнайбільше сірої, одноманітної російської буденщини.

Всі ці тайни зводились на перший погляд до чисто-зовнішньої, підрядної прикмети: до форми літературного твору. А проте з кожним днем літературні критики стають перед новою проблемою: якими засобами мистецтва вмів Чехов у невеличких, невибагливих нарисах зберігти цілий світ життєвих трагедій, настільки близьких нам як наші буденні клопоти, непорозуміння, слабощі, знехтовані мрії і невтішні гордості. Ідеалом Чехова було зупинитись у своїй творчості на тій межі на якій зупиняється якась незасована, таємна сила, що називається „дійсністю“, „життям“, „долею“ або „випадком“. Чехов не силкувався розв'язати її незбагненою загадкою якоюсь загальною ідеєю, що пронизувала би його твори. Він зупинявся перед нею з на-пів гіркою, на-пів добрячою усмішкою

у почуванні, що межа на якій зустрічається з нею людина є якоюсь дивною сполукою трагедії і гумору. І тому ми зачинаємо том Чехова або виходимо з театру по його пєсі у настрою, який дуже важко висловити якоюсь одною ідеєю. Змальовані ним трагедії мають у собі чимало з гримаси іронії, — гумористичні пригоди прокидають тони спочутливої меланхолії. Чехов не силкувався відповісти пером на питання про взаємини цих двох невідхильних елементів нашої життєвої трагікомедії. Його стримував від цього винижений хист письменника-артиста, який почував, що вирішувати такі складні проблеми це діло філософа. Він скоплював момент — передавав його у малюнку а рефлексії полишав нам, читачам та критикам. Смійтеся або плачте.

Свій філософський світогляд Чехов зводив до суворих домагань письменницької техніки, які висловлював на-пів жартливими увагами зверненнями до молодих письменників, коли радив їм у кожному оповіданні відрізати вступ і закінчення. Вступ це ж розгойдана лірика найжана банальностями, спадщина гімназійних вправ і студентських „наукових“ компіляцій. Закінчення твору це зрадницька спокусниця претенціональної педагогії та проповідництва.

Ось чому на пєси Чехова, яких успіх постійно зростає, гляді з усмішкою болючого спочування

Толстой, фанатичний оборонець морально-виховуючої літератури. Бачи згадує у своїх споминах про Чехова, що Толстой прощаючись раз на смертній постелі з Чеховим, прошепотів йому до вуха у приступі нестримної ширости: „А всеж таки пєс ваших терпіння не можу, Шекспір писав погано, а ви ще гірше“.

Таким є гумор літератури одержаний у безпосередній спадщині від життя. Нема мабуть письменника, якого міг Чехов звеличувати більше як Шекспіра, а менше наслідувати. Він лякався патосу у трагізмі та комізмі і не любив змальовувати людину як велитня-герда або апокаліптичну потвору. Його ідеалом був водевіль до якого зітхав він усе життя на-пів іронічно, на-пів сентиментально.

Можемо уявити собі, що такі твори як „Війну та мир“ міг написати Стендаль, такі як „Батьки та діти“ Флобер, але не можемо уявити собі, щоб маленькі Чехівські нариски міг змалювати неросійський письменник. Тут діло йде не про скоплення *coeur locale* з його своєрідною психологією, а про духову смагу, яка пече письменника болем кохуючого та погорджуючого серця. Мистецький ідеал Чехова це — звести світ в якому він живе, його болі та сміховишки, до маленьких рямок нариску. Ядерних як „лектор“ і хвилюючих як свіжий некролог.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Університет із чотирма прикметниками.

Польські газети пишуть: „W najbliższym czasie będzie kreowany w Krakowie ruski uniwersytet z ukraińskim językiem wykładowym. Na razie będzie wykładana ruska literatura i matematyka historyja. Uniwersytet pomieszczony będzie w gmachu P.K.O. na trzecim piętrze“.

Прощу: Що за геніальний помисл. Серце радується, що наші брати нарешті знайдуть вихід з безвихідної ситуації і одним рухом розв'язать таку важку проблему. Все тут обдумане, передумане і вилучене.

Перша точка: Місцем осідку університету вибрано Краків. Тим способом сусіди наші дали до зрозуміння, що їх етнографічна територія зчиняється щойно за цим м.стом. Відно добре простудіювали історію. Прещи відоча річ, що над Вислою стояла за наших добрих часів галиція з написом: „Terra Ruthenorum“. А потім і Хмельницький забирає у тієї справи голо і казав, що вижене декого за Вислу.

Друга точка: Університет заспокоїть відразу три найбільш вагальські народности: Українців, Русинів і Малоросів. Вони тепер ні пари з уст не пустять за границю. А вешті: Нехай спробують, Строньські ще раз поїде до Ліону.

Третя: Університет буде поміщений в „гмаху“ П.К.О. (Польська Каса Освєдченості). Відразу два гриби в борщі... Нині до каси нїто не дурний складати грошей і багато убійчий у П.К.О. стоїть лусткою. Хитро зроблено і те, що університет поміщено на третім поверсі. На випадок якоїсь авантюри, поліція може ся вкравестурати бо ніхто не відважиться скакати з такої висоти. Таеба ще тільки викинути ривни, щоб котрий зі студентів не зр бив так як Решетилу підчас університетських авантур у Львові.

Але найважніша річ, що не треба буде змінити напису: на будинку П.К.О. можна читати ріжко: „Polska Kasa Oszczędnosci“ або „Роса Кабаном Ошвіаля“.

Вкінці просят поміщення університету в будинку каси є доцільним, а огляду на національну криву госпдарку. Кожний раз, коли несприятливо зникнуть гроші, можна буде цілу вину звалити на „Дикий Схід“.

Вістка про утворення українсько-руско-русинсько-малоруского університету в Кракові викликає захоплення серед усіх тих лапів.

Як зачуваю в найближшому семестрі будуть відчитані такі лекції на філософ. факультеті:

З української літератури:

- 1) Переписка Вагилевича в справі голубючих на Україні.
- 2) Вплив Міцкевича на обсадження катедри української мови.
- 3) Богородица Дзевіца — старинна пісня СС. Василіянок.
- 4) Вплив старокавалерства на історію української літератури.

З хемії:

- 1) Хемікалія Бачевського і їх вплив на миловий промисл від Заблоцького до „Мули“.

З теософії:

- 1) Пуки в Бродях, пелібат і теорія Айнштайна (ве: Шгайнаха, — як подавати деякі газети!).

Маю враження, що вже цих кілька викладів зовсім добре вистане, щоб поставити молоду інституцію на відповідний рівень науковості.

А університетська молодь, здалека від політики, просвітної роботи і т. п. сабогажів, легко стане таким приятелем польського народу, яким він є для нас.

Галактион Чіпка.

Присилайте склади на пресовий фонд на мн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — Ринок 10.

Біржа.

Львів, 7. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5'22—5'23¹/₂, канал. дол. 6'4¹/₂—4'97 чеськ. кор. 0'15¹/₂—0'16 лєй 0'02¹/₂—0'02¹/₂, франц. франк 0'26—0'27, швайц. франк 0'95—0'96, англ. фунт. 22'60—22'70.

Золото. 20 кор. 22'00—22'10; 20 франк. 20'90—21'00; 20 марк. 42'00—24'10; 10 руб. 26'30—26'10.

Срібло. Астр. кор. 0'41—0'42, 5 австр. кор. 2'08—2'12, фльорени 1'04—1'06, рубл. 1'73—1'76, рубель дрібним сріблом 0'67—0'69.

Збіжжя.

Пшениця краєва 73/74 з 1913 р. від 22'75 до 23'75 жити галицька 68/69 з 1923 р. від 13'00 до 14'00, жити нов. збору 65/66 від 13'30 до 14'00, ячмін галицький броварняний від 2'50 до 13'00, ячмін галицький пашний від 10'50 до 11'00, овес галицький 44/45 з 1923 р. від 13'50 до 14'50.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Нота Польщі до Совітів.

6. н. м. польський мін. заг. справ перелав послови С. Р. С. Р. Оболенському в Варшаві ноту, в якій здає звіт про наїзд на Столпці. Полонені учасники нападу зізнали, що приготування до нападу одержали в Мінську від спеціальної організації, призначеної до акції проти Польщі. Управа організації є в Мінську при Німецькій вул. 29. липня вивезено з Мінська всі три відділи татаровими автами з Мінська до району Колданово. Відси пішли до польської границі і перейшли її з 3. на 4. серпня. Передтим інструктори роздали їм по 130 крісових і по 10 револьверових набоїв.

В тому ж часі, бо 26. липня вивезло 6 кінних і 3 піших жовнірів червоної армії з польського пострункового ґуру. Польське правительство викидає від уряду СРСР. видання заряджень, які на будуче внеможливили би подібні події. Сподіється, що послідую воно тим більше, бо напад на Столпці не є відокремлений. Напади на польську територію, майже щоденне явище.

Знову арештування комуністів.

Політична поліція в Варшаві заарештувала ревізію в домі при вулиці Королівській, де міститься секретаріат езекутиви комуністичної партії Польщі. Секретаріат містився в мешканню директора банку Мухарського, якого, по переведенню ревізії, арештовано з цілою родиною.

Комуністичний заговор в Бесарабі.

В зв'язі з викриттям комуністичного заговору в Бесарабії арештовано в Букрешті 10 чоловік, у цьому 4 держ. урядовців. Ревізії викрили великі склади зброї в околицях Кишенева.

Військові повновласти на „кресах“.

Зі Столпців вернув до Варшави ген. Ридз Смігли. На засіданні політ. комітету мін. ради розглядатимуть звіт Ридза Сміглого про положення на сх. границях і обговорять збільшення військових повновластей в неутр. смузі.

НОВИНИ.

— **Фабрикація українських делегацій.** Яма гаччється урядовими клопачи в зв'язку з приїздом през. Войцеховського на „креси“, стала притискою до гоффікати одної нотики у вчорашньому числі.

— **Дев'ятихвиста катастрофа.** Рачком дня 7. н. м. в „Вісник“ злетів з висоти 200 м. разом з літаком польський летун Козальський. З під відлоти літака добуто пошматоване тіло убитого.

— **Невдала утча в'язня.** Окопці довели часопис, що з львівських Бригідок утік, засуджений на кінкалційно тюмну в'язень Боднар. Тепер одначе виявилось, що Боднар с дів два дні в тюремному каналі, з якого не м'гнати виходу. Збр-дивши собі атмосферу в каналі, Боднар вернув до криміналу.

— **До дому боневільних.** На основі сфальшованого лікарського свідчення, виставленого д-ром Вайнбергом в Кракові, всаджено до дому боневільних в Кебежнін здорового дучом і тілом краківського промисленця Йосифа Тлуківського. Справа вийшла на яву і Краків має тепер нову сензацію.

— **Де ділоє вапروه мясо.** Під кількох днів наближає Львів на брак свинини в різниці. Вмішталася в це поліція, яка відкинула причину цієї свинської посухи. Виявилось, що усі львівські різники, числючи ся з доріжньою, яка посте з дня на день, скуповують свині марнують і вудять, але не продають, як за давних добрих, воєнних літ.

— **Ближша сорочка ніж чоловік.** Одна з польських газет підняла крик, що польські мати не вірять в Польщу і „на всякий випадок“ лькують свої капітали за кордоном. Така напруга і тійся кармазіїв як Браніки, Потоцькі і Замойські мають в закордонних банках 2 і пів мільярда золотих френків, суму яотири рази більшу від засобів державного польського банку...

— **Мазочна жорстокість.** Румунський інженір Сассі, їхав з подорожню 28. н. м. дорогою з Брічені до Хотина. Неладенко від Брічені почало на подорожних 15 бантів. З криком кинулись до воза, домагаючись видання усіх грошей і дорожніхностей. У відповідь на це війняз нападе-ний Сассі револьвер і коложив трулом отного з бандитів. Напасники, несприготовані на опр. полати, але за хвилину знову напали на віз. Сассі стріляв далі і вистрілявши усі набої, поклав трулом ще трьох бандитів. Коли бандити завважали, що в нього нестало набоїв, кинулись в останню на віз. По безуспішній обороні нападоного, зв'язали його разом з родиною і почли над нещасним страшну езекуцію. Порізавши їх ножами, умовали їх з болю і впливу крові покляли на стирти сіна і підпалили. Коли переконали ся, що їх жертви згоріли, відрубали своїм чотиром убитим товаришам голови і пропали в придорожньому лісі.

— **Каремболь.** На підльвівському дворці Підзачче, наїхав паровик на два вози товарного поїзду, який вискочив зі шия. Жертвою катастрофи впали бочка з вином, якими були наладовані вози товарного поїзду. Вино розлилося по звичайному шляху, не сповнивши свого благородного завдання — втишати спрагу тих, що гилчуть вульгарним пивом.

— **Муринський конгрес.** В Нью-Йорку почався всесвітній конгрес чорної раси, під поводом президентства африканської республіки Гервея. Конгрес висказ в ім'я чотирьох мільонів муринів в Зедичених Державах петіцію до президента з просьбою о піддержання льно, муринської республіки в Лберії. Подібну петіцію виславо до алійського короля і парламенту в ім'я двох мільонів муринів.

Східних Індій. Конгрес постановив утворити всесвітній союз для оборони прав чорної раси.

— **В погоні за комуністами.** На днях арештовано у Варшаві урядника варшавського відділу „Внешторг“ Квятковського і його товариша Пасковського. При арештуванні знайдено в них скільки комуністичної літератури. Рівночасно в Гельсінкі під Варшавою арештовано 45 осіб, підозрілих в комунізмі.

— **Картагінська носм тина.** Недавні розкопки в румунських Картагін виявили, що блеск і пишнота побуту сучасників Ганібала ні в чому не уступала пишноті життя сучасних бігачів, особливо коли ходять о жінки, які тому дві тисячі літ були не менше вирафновані від наших красунь. В руїнах величезних картагінських пелат знайдено окремі жіночі будувари та туалетні кімнати з леда не всіма реквізитами сучасної косметики, в д. пудри, шмівки, олівця по брів, помади до уст, перфум аж до флабон на волосся. За дві тисячі літ не зрубулися жінки аж на один новий засіб своєї кокетерії!

— **Орієнтальна еманіпация.** Доказом того, скільки лиха може наробити найневинніша книжка, може нам послужити роман Петра Люті п. з. „Розчаровані“. Іспанши в будувари сучасних магметанок, викликає там цілу революцію. Жінки Туреччини, Єгипту, Арабії і других екзотичних країн, посиділи тепер намітки і поробились завзятыми еманіпациянками. Вони тепер уладжують віча і збори, на яких ухвалюють смертності „езолції“, проти тиранства мушлін. З особливото пацією віддаються еманіпацияному рухові старші і погані жінки. Молоді і гарні зраджують отначе чимало консерватизму.

— **Ze spraw ruskich.** Отака постійна рубрика в „Газеті Львівській“ не дурно зєднала її референтів (W) заслужену славу. Чого там люде не довідуються! Ось нпр. в останньому числі (з 7. ц. м.), зараз понизче сенсацийних записок про перехід „Діла“ на комуністичну вішу, пишеться про побут мітрополита Шестигського в монастирі „Ш т у н д і с т і в“ (sic!) в Уневі. Такою „маленькою помилкою“, шкрібавуши замість „Студити“ „Штудисті“, запаморочений „фаховець від справ руских“ одним махом зробив справжній переворот в історії уніятської церкви і зрушив основи штудистської секти. Нема то, як зручність публіциста!

— **Новий лік проти чахотки (сухити).** На днях відбувається лікарський конгрес у Літіх у Німеччині. Як рік-річно, так і тепер представитим там ріжкі, нові медикamenti на найбільш дімаючі недуги. Само собою розумється, що чахотку приважують особливо вагу. Інститут Пастера в Нант репрезентує д-р Раппен. На основі свого тридцятилітнього досвіду він заявляє, що по довгих пробах доведеться йому надзвичайно уліпшити новий лік. Пр. діти хорих на чахотку родичів не заважають зовсім на що слабкість, як що їм застрикувати його охоронний середник. Навіть самих хорих удасться йому уздовжовляти. Загал присутніх лікарів мав висловитися дуже оптимістично про вислід д-ра Раппена. Також звернено увагу на півт орхідеї. Д-р Барбз робить з нього екстракт, який має скріплювати в значній мірі відпирісті слабих організмів на зараження чахоткою.

— **Чому волосся свіже?** Гігієністи та лікарі не усталили своє задегдіа щодо причини свіжого волосся. Певно можна лише сказати, що вік тут ні причім. Годовну роллю грає так у свіжину як у львю унаслідження. Аватомія розрізняє зовнішню та внутрішню шкірну болону. Зовнішня є ідентична зі субстанцією лігн-за, внутрішня має барвник, який саме хариризм дає. Тому нпр. пара блонд

ПОЗІРІ ПОЗІРІ Концерти Нісмайнятки „Бандуриста“ в серпні п. р.

Неділя 10. — Тетаровля-Вітовон, 12. — Гоммелі, Серада, 13. — Копичинці. Пятниця, 15. — Чоттис, Неріла, 17. — Заліччани. Вітовон, 19. — Копичинці.

По концерті виступили в танцях Дехід на будову Університетського Театру 175 у Львові. 3—3

днів є янко, Грушевський, інош ак олівков, а руді мають стати нату обі-тну веснянками. Досі янко створено, що коли водос твотить свою нату, тоді у внутрішній шклярі обітні виявляють ся кіселі.

— **Недостатня хліба.** Ті мурини починається у Львові, там, що вельми багато багато збіжжя за кордою. Багато мурини зупинилось.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проп. податок на „Рідну Школу“, добуває дехто в недостатч езекутивні. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа причина.

Дописи.

Печеніжчани. (Печеніжський староста Костржевський, той, що зсудив громаду Березів нижній на відбучону славеного в р. 1922 невідомим сплавцем „дом у lu dow-ого“ в Березіві нижнім, про що було інтерв'ювання у варшавському соїмі, а вла-стиво заступником його в часі його від-пущти секретар д-р Канковскі видав розпозасудив на днях ось такий „закон“ про аматорські театральні вистави та то-вариські забави:

„Starostwo w Peczenizynie dnia 28.7 1924 l. 12.12.33. Do Związności gminnej w Peczenizynie. Polecam Zarządowi gminy zawiadomić wszystkie w gminie istniejące Stowarzyszenia oraz Towarzystwa, urządzające od czasu do czasu przedstawienia amatorskie, względnie zabawy towarzyskie, że proszę o zezwolenie na urządzanie przedstawienia względnie zabawy wozzone być winne do Starostwa dwa tygodnie przed odbyć się mającym przedstawieniem względnie zabawy i oprócz programu zawierać mają szczegółowy wykładający, na jaki cel przeznaczony jest dochód, tudzież czy w czasie przedstawienia względnie zabawy urządzany będzie bufet względnie loteria fantowa i pod czym zarządem. Proszę wniesione nie w oznaczonym wyżej terminie i niezawierające szczegółów wyżej podanych, będą odrzucone. Starosta: wz. Dr. Kaczko-wski“.

На що нам соїму та сенату? Може би на „закон“ цей звернув увагу Український Соїмовий Клуб у Варшаві.

Версін, Гонятині, Машів (Пастыр-вож). Гоміненський „Земл“ ст. 141—142) докс про „пастыра-вожа“, ославленого о. Юліана Гумецького, перушиє публіку олібію і серед усіх громадян пар-рші Версінжа та далекої околиці найновіший широкій відгомін. У перших двах ліній ц. р. відбулося якісь сілство, переведені духовичні суди. Слїдство тривало майже шість тижнів, а ведене було в найзвичайнішій тактовній спосіб о. деканом Ковальським. о. Гумецький робив усі можливі заходи, щоб до сілства поставити своїх стопонників, як свідків. Тому послав фігі і п'яничів на лише по Дорогавижа й Миколаєва, але і до Стільска. Крім того розсів був сильну апатію у всіх тих селях своєї парохії. Багато людей, неспівомых справи, прийшло до комісії, але довідавшись від присутніх в чім річ, або відійшли не зважуючи зовсім зізнань, або мусіли зложити їх по правді. Усі зареєсовані перед комісією свідки прирекли до повного зацінення духовно-судової розправи не виявляти перед ніким того, що що зізнавали. Але сам, Гумецький висловився, що як би знав, що його свідки так мало йому допоможуть, був би їх не дикав.

Мусимо додати, що цілий ряд гатебних фактів з діяльності о. Гумецького не познав під розгляд слідчої комісії духовного суду просто тому, що сам самий, його парохіянам стидно, що подібні річі могли діятися у нашій парохії, а ми так дого не все терпіли. Ще останнього дня урядовання комісії духовного суду згодилося ще около 30 свідків, з проханням переслухати їх.

Вже по закінченню слїдства, присутні на місці суду парохіає в єдині мілантє-сїти чоловік, громадяно подякували комісії на руки о. декана Ковальського за уважливе відношення до їх справи і до цілого сілства.

Від імени всіх сказав м. Карпінський з Гонятині (б. студент теології) приблизно такі слова: „Від імени парохії цієї трьох громад дякую вам, що-за-важливім

3 друкарні Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячне в крає 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунія
150 лей, Болгарії 7'50 зл., Австрії 7'50 зл.
Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адміністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Зворот на ліво в СХС.

Доволі рідко доводилося нам забирати голос в політичних справах „єдиного, неділимого королівства Сербів, Хорватів і Словінців“. Політика нової південнослов'янської держави не мала досі зовсім впливу на справи, що так чи інакше стоять у зв'язку з нашими політично-державними стремліннями і для того була для нас менше цікавою. Не без інтересу була і є сама внутрішня політика Югославії, зокрема з причини хорватського державного сепаратизму, що став голосний завдяки діяльності за кордоном речника цього сепаратизму і провідника найсильнішої хорватської селянської партії Степана Радіча. В Хорватії мали ми і маємо наших людей, що зуміли навязати зв'язки з тамошніми провідними людьми і редакціями і пераз публічно в хорватській пресі забирати голос в українських справах. Там наші відносини і наші стремління є відомі і знайшли вразуміння, як ми добре розуміємо національно-політичні стремління Хорватів.

Упадок осередніх держав і розвал Австро-Угорщини здійснив найсміливіші мрії сербських, хорватських і словінських патріотів. Кулі Прінціпа на вулицях Сараєва 28. червня 1914 р., від яких згинув австрійський престолонаслідник Франц-Фердинанд, положили кінець триалістичній концепції цього останнього. З війни вийшла не південна славянська держава під скиптром Габсбургів як третя рівнорядна держава з Австрією і Угорщиною з повною загладою Сербії як окремої держави, але єдине неділиме королівство СХС під сербською супрематією. Зникла маленька Чорногора і спірна від квіків між Сербіями і Болгаріями Македонія опинилася в сербських руках майже в цілості. За винятком малих скравків західних словінських і хорватських територій, що їх залягла Італія (Река, частина Далматії і Країни, Істрія, Гориція і Градіска) — впрочім всі південно-славянські землі зєдинилися разом.

Обєднання в одній державі трьох славянських народів слідувало на основі так зв. Відовчанської конституції з 1. грудня 1918, котрою створено „єдине, неділиме королівство СХС“, запоручаючи рівночасно Хорватам і Словінцям широку територіальну автономію.

Та не так сталося у практиці. Вибраний 28. листопада 1920 р. югославянський парламент не зміг розбудувати конституції по думці Відовчанської умови. Сербські радикали під проводом старого сербського політика Миколи Пашіча, що товою державою кермував аж до наших днів, показали великими сербськими центрістами. Коаліційне правительтво, до якого належали Хорвати, Словінці і боснійські Музулмани, упало. Радикали гворячи найсильнішу партію при допомозі частини сербських демократів під проводом Свегозара Прибічевіча вели безоглядну централістичну політику. Ухвалена сербською скупщиною (соймом) конституція була повним запереченням

Відовчанської умови. Утворено одну централістичну державу під сербською гегемонією. Хорвати і Словінці перейшли в опозицію. Запонував всюди безоглядний сербський режим, що силою давив національні сепаратистичні стремління, особливо в Хорватії, де провідник хорватських селян Степан Радіч виставив явно домагання державної незалежності хорватських земель.

Давну скупщину розв'язано. При нових виборах 18. березня 1923 р. побідили радикали централісти і на спілку з частиною централістично-настроєних демократів Прибічевіча утворили спільне правительтво під головуванням віковичного М. Пашіча, що кермував закордонних справ віддав своєму приятелю Німчичеві. В кабінет ввійшов і Прибічевіч. Сербський централізм Хорвати і Словінці відчували ще більше болю. Комуністичний рух здушено тюрмами. Провідник хорватських селян утік за кордон. Не верифіковано довго посольських мандатів його партії.

На довгу мету така безглядна політика не могла удержатися. Частинна демократичних послів, зложена головню з інтелігенції під проводом Люби Давидовіча шораз виразніше стала виступати проти політики Пашіча, йдучи на зустріч хорватським бажанням. І в лоні самих радикалів утворилася фракція під проводом президента скупщини Йовановіча, противна скрайностям Пашіча. Положення правительства стало поважно загрожено, коли скупщина верифікувала посольські мандати партії Радіча, бо Пашіч перестав вже тоді розпоряджати більшістю парламенту.

Вихід зі скрутною ситуації бачив Пашіч у розв'язанні скупщини. Відложено засідання парламенту до жовтня ц. р. В міжчасі хотів Пашіч одержати королівський декрет на розв'язання скупщини і розписання нових виборів. Король не годився. Пашіч вносив кількакратно димісію, що її остаточно король прийняв, поручаючи президентові скупщини Йовановичеві президію правительства. Місія останнього не вдалася і керманічем правительства по довгих роках планування радикалів став провідник сербських демократів Люба Давидовіч, а його заступником відомий ще з австрійського парламенту Словінець о. д-р Корошенц. До правительства ввійшло трьох Хорватів і представник Музулман. Радикали з Пашічем перейшли в опозицію. Група Радіча заявила, що попірати не нове правительтво, яке без допомоги цієї групи не мало би більшості. Проблема Пашіча, зашахувати новий кабінет уступленням президента скупщини Йовановіча, не вдалося; Йовановіч остав на своєму пості.

Скликано скупщину і дня 6. ц. м. новий прем'єр Давидовіч зложив на її першому засіданні свою декларацію. В зовнішній політиці піде Югославія — по словам Давидовіча — дотеперішніми шляхами, піддержуючи зв'язки з Францією, Англією і Америкою, а також союзні взаємини з Італією та союз з Чехословаччиною і Румунією.

Що зроблю в неділю?

Піду на фестин, який Бог-давічане уладжують на „Світезі“ в неділю 10. VIII. 1924 від 3-ої год. по пол. до 11 вночі. Весело проведемо час і складемо ленту 202 на будову „Народнього Дому“. 1-1

придержуючися існуючих мирових договорів. Окрему увагу присвятить правительтво добрим сусідським взаєминам з балканськими державами на основі — Балкан для балканських народів. Для вдержання мира правительтво дбатиме про армію і її удосконалення. Вкінці подбає про те, щоби в найближчому часі навязати взаємини з тими державами, що їх досі Югославія не має. На думці мав тут очевидно СРСР. і треба сподіватися, що невдовзі Югославія визнасть де іуге Радянський Союз — тим більше, що на цьому негайному визнанні стоїть на-пів нині правительствена партія Радіча. Наслідки цього визнання для політики Малої Антанти відносно СРСР будуть рішучі. Без сумніву за Югославією піде Чехословаччина (обі держави не мають безпосередньої площини тертя з СРСР) і Румунія та її військова союзниця — Польща будуть вскорі окружені ланцюхом держав з політичними цілями, що не підуть по лінії польсько-румунських інтересів.

Та найважніше становиско кабінету Давидовіча до питань внутрішньої політики. У цій справі прем'єр заявив загально, що правительтво піде шляхом порозуміння між Сербіями, Хорватами і Словінцями.

Безперечно не станеться це по теперішній візії, бо Хорвати і Словінці, що вступили до правительства, застерегли собі здійснення своїх федералістичних змагань. На кінець підніс прем'єр, що правительтво переведе широке соціальне законодавство і у зв'язку з тим нову систему оподаткування і боротимься з корупцією між урядовцями.

Зміна правительства викликала добре вражіння у великій більшості населення Югославії. Всі звертають очі передовсім на партію Радіча. Віцепрезиденти цієї партії д-р Мадек і Предавец заявили, що не треба надавати надто великого значіння приступленню їх партії до московського міжнародного селянського інтернаціоналу, яке в Москві перевів недавно пробуваючий там їх вождь Радіч. Основною є діла партії, а ці побачитися в її парламентарній праці і в піддержці теперішнього правительства.

Югославія зробила тепер великий зворот на ліво. До правительственої більшості належить партія Радіча — він сам має вернути до

ЧАС вже заосмортитися в опал на зиму у солітній фірмі НАЛІТЯНА Потоцького 47. Вугілля найліпше 47 зок. за тону а дрова 62 зок. за с'яг рубане на 172 4, враз з доставою. 5—6

краю — що є членом московського інтернаціоналу, хоч і сама партія до кабінету не ввійшла. Це не останє без впливу не тільки на зовнішню, але передовсім — на внутрішню політику цієї держави. Правительтво Давидовіча може творити початок не тільки федерації Сербів, Хорватів і Словінців — але і Македонців і Болгар, де впливи Москви зростають шораз більше. На кожний випадок теперішня зміна у Београді не останє без певного відблиску і на ближні нам події у польській державі, де подібно як в Румунії — править тверда рука з націоналістично-централістичною евангелією. Чи ця евангелія не буде безвартісним фальсифікатом — покаже недалека майбутність.

Д-р Степан Баран.

Наддніпрянська Україна.

Українізація.

У ч. 171. Харківських Вістей з дня 30-го липня ц. р. находимо статтю на тему української мови в радянських установах. Вона настільки цікава, що наводимо її тут у цілості:

„Українізація діловодства, як відомо, має на меті наблизити апарат до маси, яку він обслуговує, передовсім до селянської маси.

Закінчується рік, підчас якого малося українізувати установи Республіки, але трудно сказати, що українізація переведена вже цілком, оскільки мати на увазі не формальний, зовнішній, так би мовити, бік справи, а фактичний її вигляд у сучасний мент.

Російська канцелярська мова і фразеологія, які панували по канцеляріях протягом неодного століття, нині, коли переходимо до української, тяжить на ній остільки, що годі цього не бачити.

Маємо, справді, в більшості випадків, не живу українську мову, лиш своєрідне „язичіє“, що під виглядом української мови в практиці сучасних канцелярій хоче набрати всіх прав горожанства.

Це „язичіє“ остільки йде вперед, що на нього конче треба звернути увагу й не дати розскорінитися. Коли стара російська канцелярська мова заслужила на осуд, подвійно треба засудити перелицювання її на український лад. І дійсно, коли ми приглянемося до того, як у нас пишуть по українізованих канцеляріях, треба буде констатувати, що похалябитись нема чим.

Причини, від яких залежить це явище, на нашу думку, полягають ось в чому. Співробітники установ

Пр. 717/24. В імені Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 169 (10.262 з дня 2. серпня 1924 р. в артикулі під заголовком: „По десяти роках“ уступ по словах: „Трудного конгресу у Києві дня 22. січня 1919 року до кінця артикулу містить в собі єство злочину з § 65 а) зак. карн. узнав доконану в дни 1. серпня 1924. конфіскату за опублікання і заарештування ш-

лого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відічальному редакторові тої часопису, щоби це рішення помістив безплатно в найближчій числі і то на першій сторони. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1832 д. п. д. № 6 ек 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 2. серпня 1924. (Підпис печатний.)

(я маю на увазі головним чином міста) не поставились як слід до свого обов'язку. Ті, хто не знав мови до українізації, не знають її у великій більшості й зараз. Курси, які вони відвідували (добре ще, як відвідували!) дали сяке-такі знайомство з граматику; що до решти — мав надолужити словник. Коли візьмемо на увагу, що в нашому міському апараті великий відсоток не-Українців, або зросійшених Українців, що вкраїнської мови в розмовах не вживають, зрозумілим буде, що їхня „українська мова“ зі справжньою має надто мало спільного.

Не ліпше стоїть справа і в тих, що, вважаючи себе за Українців, вживають дивовижного жаргону, — місцевої говірки, перемішаної з російщиною, — приймаючи його за дійсну літературну мову.

— У нас так балакають, — перший й останній їхній аргумент.

Оці дві категорії — велике гальмо в справі українізації, хоч може суб'єктивно певна їх частина й бажає „українізуватись“, але не про них йде річ.

Отже необхідно визнати, що процес українізації скінчиться ще не скоро, бо багато ще треба зробити, аби перейти через жаргонову мову „українізованих“ канцелярій та зломити схований опір українізації, який дається знати.

На селі, що йде за прикладом міста, робітник селянина або Рай-виконкому, повторює лексичні похибки, що йдуть з міста, додаючи ще до того власної „творчості“. Отже й тут справа теж не зовсім добре виглядає.

Великі утиски, яких у минулому зазнала українська мова, — одна з причин, чому так кволо, посувається вперед справа, про яку говоримо. Але, на нашу думку, найбільшою причиною цього є індивідуентність, навіть погорда, що до мови в певній частині співробітників установ, дарма, що вони добре замасковані.

Ця байдужість сягає так далеко, що трудно припустити, щоб подібні особи потурбувалися читати українську книжку, газету, журнал

з метою хоча-б звичайного ознайомлення з лексичним матеріалом та конструкцією речень. Коли їм відомі, напр., сучасні російські письменники (бодай призвище), то про „Гарт“, або „Плуг“ вони нічого й не чули. Читачи іноді „Известия“, або „Правду“, добре як вони ще знають, що „Вісти“ видаються в УСРР.

Так виглядає справа з певною частиною, посить значною, службовців наших установ. Чистка, яка звертає увагу на інші моменти, незначно причиниться до поліпшення справи.

Тому, потрібна ще велика робота в галузі українізації. Тут, гадаємо, повинні себе виявити культурно-освітні комісії, які є в кожній установі. Нехай вони, маючи на увазі поважність українізації, як одного з чинників „смички“ винайдуть засоби заохотити службовців до української літератури.

В клубах, червоних кутках при установках повинна вона знайти відповідне місце. Бо інакше — ми стоїмо перед небезпекою, коли сучасний канцелярський жаргон набере дійсно всіх прав горожанства і буде може смішніший від традиційної і традиційної російської канцелярської мови, усього колегіями Петра І. з якої ми сміємося.

Все тут сказане можна б майже без змін прикласти і до наших галицьких установ, а навіть шкіл. Довго ще доведеться чекати, поки в нас писатимуть такою українською мовою як у наведеній статті, яка, зрештою, не визначається незвичайними літературними прикметами.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грошми присилайте і списки членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Нежданне порозуміння. Англо-російський договір.

Англо-російські переговори тягнулися кілька місяців, з щораз меншими виглядами на успіх. Дня 5-ого ц. м. вони перервалися зовсім офіційно і європейська преса розяснила цей факт у довших статтях, зовсім природними, самозрозумілими причинами. Аж ось у три дні пізніше усі дізналися про сенсаційну звістку, що англійський уряд підписав з радянським договором, дійшовши до порозуміння у всіх розбіжних питаннях.

Англійська лейбур (робітничка) партія вжила свого впливу на Меклонельда, щоби розпочати переговори продовжити, а навіть успішно закінчити. Сам Меклонельд, може й був з цього вдоволений, тому, що обіцявав парламентові стати перед ним з готовим договором.

Покищо не маємо звісток про точний текст цього договору. Преса передає лише загальні інформації про деякі питання, щодо яких найдено порозуміння. Торговельний договір має зобов'язання, що радянський уряд зрікається ведення пропаганди на території англійської держави, приймає на себе передвоенні довги (не відомо ще, в яких розмірах) і годиться на відшкодування для англійських підданих, які зазнали шкоди в наслідок соціалізації майна у Росії.

Та це не є ще найважливіші пункти договору. Радянський уряд головну вагу кладе на позиції, яку має дати йому Англія, а Англія настоює на припиненні пропаганди з боку радянської влади на Сході, головню в Індії. Є ще й менші справи, такі як претенсії радянського уряду до капіталів, складених царською родиною. Не торкаючись усіх цих питань, слід звернути увагу на підписаний документ як на *signum temporis*. Дарма, що він імовірно не буде затверджений англійським парламентом, характерним є факт, що англійський уряд з великим жестом знехтував усі дотеперішні застереження щодо

радянського ладу, якого головні основи устрою стояли на перепоні до порозуміння з діловими англійськими політиками. Англія хоче зрештою ще одну спробу, сміливішу ніж усі дотеперішні, щоби ввійти в торговельні зносини з простором бувшої Росії, незалежно від форм радянської влади.

Ця спроба є дуже сміливою тому, що радянські делегати не згодилися на ніякі уступки, які нарушували би принципи радянського ладу, як напр. віддання приватної власності чужинцям, введення незалежних торговельних судів, відходження приватної власності і т. і. Ось чому підписаний договір треба вважати одним з найбільших дипломатичних успіхів дотеперішньої радянської влади. Він на залишається без впливу на становище Зєднених Держав, які, єдині до цього часу, не заявляють охоти визнати радянської влади. Але як виглядатиме практичний бік цього договору, побачимо щойно в момент, коли англійські фінансисти стануть перед виплатою грошей на позицію. Це станеться після слухання голосу парламенту. Справа торговельних концесій для Англії на просторах радянської влади і комуністичної пропаганди в Індії, — себто: умовини здійснення цих двох домагань — стануть предметом дуже палкої дискусії. І дуже можливо, що тоді справа вернеться ще раз до своєї старої стадії.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостаті екакутивни. Це не вірно. Для насаціональна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Лист з Неаполя.

Блукаючи вулицями.

У Неаполі завітати троянди. Від Strada di Chia'a починаючи поперез пестру Piazza Amedes аж у безкопечну Strada nuova di Posillipo пролітає воздух ніжний їх запах. Рожеві, червоні, жовті троянди. Немов би ще голосніше скликали малі Giornalisti (продавці шоденників) сповняючи день у день веселим гомоном вулиці Неаполя: Matino, Giorno, Corriere d' Napoli! І довгим рядком викотились на via Cassciolo понад несупокійний морський беріг елегантні екіпажі. — Вічно зелене місто вітає весну — вітає сонце.

Теплими квітневими вечорами, коли тисячами сьєв розблискує приморський город, весела пісня лунає по обох боках molo San Vincenzo. Вона непомітно втискається у вузьенькі, темні вулички, шукає простору серед зчорнілих кораблів старого порту, врешті маленькими човнами випливає далеко у неаполітанський пролив, щоби стежити за світляними стежками зір серед темно-блакитного моря. San - ta Lucia - a...

Скінчилися знечевя мої довгі вечірні розмови у маленькому салюніку нашого пансіону з Comites-ом Gabriell-ом G. і д-ром Alberto-ом C., коломбьянським консулом у Неаполі. Я стурінув їх раз серед високих пальм villa comunale (городський сад). Всміхались примушено майже злякані нежданою стрічею. Я лишив їх серед довгого листа екаліптів у липні. Коли др. Альберто

сказав своє останнє французьке слово і почав говорити скоро й палко по еспанськи. А вона розуміла все, кожне слово...

..... Недалеко площі мучеників у вузьенькій вулиці — osteria. Одна з багатьох. У її сумрачному нутрі стоять великі, круглі бочки, одна на одній майже під саму стелю. Сідаю за довгий стіл почорнілий від розливаного вина, проти грубого моря, з мягкими й добродушними рисами лица. Із великої склянки по солодке червоне вино і закушную сиром, а грубий моряк розкаже мені довгу історію своїх мандрівок. У нього широко розкриті цікаві очі. Він розяснює велику тайну, що світ є гарний, а життя щастям. Заслуханому в його оповідання мені прозорою, легенькою мрякою заходять очі, ноги мов прикривані до лавки, а разом із тим дивно весело, бадьоро. Навіть свіжо завітчана трояндами ікона Матері Божої, перед котрою блимають свічки, здається солодко всміхненою, немов кризь сон. Зеленьквата горгонцолія (сир) починає дивний герць на тарілці, а її повільне темпо лишається мені загадкою і мені мариться далеко полудне. Червоне, гаряче сонце жарить безмілосерно. Я в поході через пустинний простір. Пісок, пісок у безвість. Стурбовані, виснажені лица людей і звірів. Горючий вітер сушить горло, обезсилює, душить. Я жажду! Вина! І передімною знову велика склянка, сповнена по береги червоного, солодкого, італійським вином. Лягідним вітром тягне від моря кризь розкриті двері. Мій моряк спить на столі і хрюп'є здорово аж шмиб брєнать у вікнах.

..... Наша халабда стоїть Італійка

з Мессини цікаво заглядає мені в вічі. В неї чорне волосся й жидівські риси лица. — Одинацята, а ви ще слите? — й злобна усмішка грається на її устах. — Даруйте маркезе — (усі тут в Італії благородного походження) — оправдує неспівливо. А на вулицях Неаполя життя вариться. На via Roma натовп повозок, автомобілів, людей. Двоколісні вози запряжені в маленьких ослат котяться поволи й вигідно по великих плитах неаполітанських вулиць хиваних із лави Везувія. Візники хвищають батогами в воздух, при чому видають із себе оклики, котрих не годен ніяким чином відрізнити від рику осла.

Якийсь уличний продавець накликає людей у всіх мовах світа. Він продає золоті годинники по 30 лірів від штуки. Елегантно прибрані муштини нашіптують на вухо здивованим чужинцям деяких пропозицій. — Провести по музеях? — може зволіте тарантелю (народний танець), — може дівчат? Вулиці тут вузьенькі, хідників для пішоходів нема зовсім а мені спішиться. Минаю врешті via Roma, електричною Funicolare (трамвай на линзі) дістаюсь на Vomero в нову частину міста, де багаті Неаполітанці побудували свої домівки. Минаю площу зі самотньою пальмою по середині. Вогкий дух розвішаного на мотузах біля неприємно дразнить ніс. Лишаю останні муровані будинки. Дорога пнеться в гору поміж безконечні садки оливних дерев, прикрашених у гірлянди виноградових листя. — Передімною старинні мури. Це Camoldoli — славний монастир Отців Канєдольє. Стівкаю, Бородалий чернець.

мов знятих із картини Spagnoletti відчиняє обережно двері. Маленькою стежечкою дохожу до місця широкого краєвиду, одного з найкращих італійського півострову. Бачу широке півколось неаполітанського проливу виповнене блакитною фарбою. Це один великий затоплений кратер, коли вітри геологам. Везувій снує в простір свій вічний дим. На право серед моря: Capri, Ischia, Procida, розмалювали свої силуетки на ясногоному фоні коліром олова. За тим далекі сніжно-вершини Апеніни. А вногах своїх бачу хий пролив Pozzuoli. Це тут старинні Римляне римські патриції часів Августа, Нерона й Гадріана будували свої найвишніші вілли, — аж доки сараценська сила й страшна мєлєрія не викурила їх на завісід. Тут писав Вергілій свою Енеїду. Перед тисячами літ. А нині? На маленькій терасі, у низу, товпляться люде. Вони наспівують із Неаполя елегантними автомобілями, щоби поглянути на захід сонця понад проливом Паудолі. Ріжнємовна юрба буржуазних салюнів цілого світу. Знаю їх. Широко розкривають очі на красу природи. Це мода. А мода наших часів це божок здекласованої суспільности, котра затрачує свою культуру. Це криклива рекляма, коли рівняти її з арабською, модою минулих літ. А може в тихому зеркалі проливу, в котрому з'окалілась колісь культура старого Риму, хотять доглянути контраст з реклямною вуличною вивіскою свого духового вбожества? А може і згадують тут за культурою?

Надніпрянська Україна.

Зізди.

Теперішня столиця України Харків живе незвичайно інтензивним життям на кожному полі та намагається дійсно стати тим центром, в якому сходяться всі артерії країни, та відсвіжують свої життєві соки новим кормом. Найкращим доказом на це — те, що зізди беззастанно відбуваються в Харкові. Візьмемо для прикладу останню декаду червня і перших два дні липня. В них відбулися а деякі ще відбуваються: 1) Всеукраїнська торговельна нарада робітничої кооперації (почалася 21. VI.). 2) Всеукраїнський (четвертий) зїзд незаможних селян (почався 25. VI. ц. р.). 3) Всеукраїнська нарада гуплянців (губерніяльні представники державного пляну господарки). 4) Всеукраїнська конференція комуністичного союзу молоді („КОМСОМОЛУ“) 30. VI. ц. р. 5) Пленум Центральної Селянської Секції Взаємодопомоги 1. липня. 6) Всеукраїнська нарада завідуючих біржами праці 1. липня. 7) Всеукраїнська нарада в справах місцевого бюджету 1. липня. 8) Губконференція комсомолу Харківщини 25. VI. 9) Губконференція незаможних селян Харківщини.

Дрібні вістки.

Муссоліні і австрійський посол в Римі д-р Egger підписали австрійсько-італійський господарсько-економічний договір.

Кардинал Мерсіс поважно занедужав. В Лондоні підписано італійсько-англійську угоду про відступлення Юби. Умову підписали Мекдонельд і деля Тобетта.

Мекдонельд заявив у палаті громад, що Англія не дозволить нікому вмішуватися у справи Судану, навіть Союзу Народів. Забул Паша, єгипетський прем'єр приїде до Лондону і з ним буде Мекдонельд вести переговори.

Опозиція російської компартії внесла до політичного бюро партії на письмі догадки, щоб уряд С.Р.С.Р. припинив існування грошей на потреби комінтерну, з тим, щоб гроші призначити на жертви голоду.

До Лондону приїхав американський фінансовий секретар Меллон.

У Мюнхені почався великий політичний процес проти 63 комуністів, між якими є троє послів.

У Сальоніках вкунулася зараза чуми, що почала десятикварту населення.

В Генуї має незабаром відбутися міжнародна залізнична конференція. Вона буде останньою цього роду конференцією і вирішить цілу масу біжучих актуальних справ.

У Медіоляні напало 30 фашистів на католицьке товариство. Приїшло до стрілянини, наслідком якої ранено кілька фашистів і католиків.

Важке судове рішення

Відомо, що Польща ввела примусове забезпечення від вогня, віддаючи це забезпечення в руки Польської Дирекції Взаємних Обезпечень. Ця Дирекція розпочала безпощадну боротьбу проти тов. з об'єктом „Дністер“ у Львові, забезпечуючи примусово при допомозі польської державної поліції (що законно) недопустимість тих членів, що вже були забезпечені в „Дністрі“, з „Дністром“ умови про забезпечення своїх будинків не роз'яснювали, не хотіли забезпечуватися в ПДЗО. Хоч органи Польської Дирекції Взаємних Обезпечень не мали законної основи до примусу наших селян — членів „Дністра“ — забезпечувати у них, то терором і фантумом при асисті державної поліції — дуже не раз буйливим розбємом, видавали в наших селян аскураційні премії. На помагаючи тут і об'єкти поодиноких вояків, що хотіли поліжити конець безприглядній самоволі ріжких посягань ПДЗО. Організовано поліційні узброєні наїзди на наші села, голосячи, що кожний мусить аскуруватися тільки в ПДЗО, котра є державною інституцією. Наше селянство по своїм силам боролось проти цього наїзду, відмовляючись аскурувати свої будинки в ПДЗО. тому, що аскурується вже в „Дністрі“. Розпочалися масові фантуми на незаплату аскураційної премії, а в слід за тим судові процеси бо власті адміністраційні і міністерство скарбу на жалоби дирекції „Дністра“ навіть не відповіли. Ці ті позови вношені до повітового суду осідку підділу ПДЗО (Львів, Станіславів і Тернопіль) — передовсім у Львові, що до встановлення неіснування обов'язку обез-

ОСТАННІ ВІСТІ.

Буря в комісіях сенату з нагоди „кресових законів“.

Дня 18. ц. м. відбулося спільне засідання комісії адміністраційної та освітньої сенату, на якому дискутовано про проект „кресових законів“.

Представники національних меншостей заняли в цій справі таке саме становище, як у соймі.

Сенатор Черкавський поставив внесок перейти до дневного порядку над цими законами.

Відповідну заяву зложив і представник жидівського клубу сен. Кернер.

Коли внесок сен. Черкавського упав, усі посли національних меншостей на знак протесту демонстраційно опустили салю нарад.

Хаос у польському кабінеті міністрів.

По Замойським, який зрештучував з мін. загр. справ, вніс димісію мін. освіти Міклашевскі. Грабскі однак не хоче прийняти димісії Міклашевського.

На посаду мін. Замойського є багато кандидатів. З цього приводу бувають різні непорозуміння, як між поодинокими клубами, так і між кандидатами. Один з кандидатів є пос. Тугут, презес „Визволення“. Свою презесуру він якраз зложив.

Совітська агенція про львівський замах.

З приводу львівського процесу в справі замаху на склади муніції у Львові урядова совітська агенція „Роста“ доносить, що ціла імпреза була провокаційним ділом польської охрани, яка в імені польської буржуазії обжаловує комуністів“.

чення в ПДЗО. і зворот фанту — інтересовані члени „Дністра“ програвали, бо повітовий суд І. секція у Львові станує на становищу недопустимости судової дороги, а окружний суд у Львові в П. інстанції ці рішення затверджував.

Вилі зроблено шойно недавно. Господар з Львівської вижних, повіт Збарж, п. Іван Сеніца, забезпечений в „Дністрі“, не хотів обезпечитися в ПДЗО, котра через свої органи зафантазувала йому подушку при асисті зверхности громадської і поліції за незаплату аскураційної премії. Подушку вложив в місцевий громадський уряд а п. Іван Сеніца через адвоката д-ра Степана Барана виступив з скарговим позовом в суд окр. жм. в Тернополі про істнування в ПДЗО що до встановлення не існування обов'язку позовника обезпечити свої будинки в ПДЗО і зворот подушки. На замітання званий ПДЗО окр. окружний суд в Тернополі, що ця справа не належить до судової дороги і засудив позовника на заплату коштів процесу. Проти цієї ухвали вніс позив рекурс до суду апеляційного у Львові, котрий рекурс узгладив, п. Іван Сеніца, що позов, який вніс п. Іван Сеніца проти ПДЗО належить до судової дороги, бо ПДЗО є приватною а не державною інституцією. Мотиви рішення суду апеляційного на стільки важкі, що вважаємо за вказану річ подати це рішення в дословному відписі:

Апеляційний Суд у Львові дня 19 мая 1924 ч. спр. К. 1319/24/1

Апеляційний Суд у Львові як рекурсовий суд в справі Івана Сеніци в убунках вижних, позовника через адв. д-ра Ст. Барана в Тернополі — против Польської Дирекції Взаємних Обезпечень відділів в Тернополі, півзаної заступленої через адв. д-ра Мантля — щодо неіснування обов'язку обезпечення — на рекурс позовника від ухвали Окружного Суду в Тернополі, з дня 17. марта 1914 ч. спр. Сг. 1573/23/5 котрою дано місце замітання недопустимости судової дороги, видав слідуючу ухвалу:

Рекурс узгладився і оспорену ним ухвалу в той спосіб змінюється, що піднесеного через півзаної замітання недопустимости судової дороги не узгладився і І. Судови припоручається, щоб про правосильности цієї ухвали на внесок одної зі сторін дальше поступовання в головній справі підняв. — Півзана вина з 14 днів під загрозою виконання заплатити позовникові кошти спричинені розправою на замітання недопустимости судової дороги в квоті 19 зл. 75 гр.

Вартість предмету спору усталюється на 26,000.000 мк.

У с н о в а н я: Постанови арт. 5 закона о примусовім обезпеченні від вогня з 23/6 1921 ч. 64

Речинець проведення пляну Доза.

(Davos.) Репараційна комісія розглядаючи побажання французького та англійського уряду що до проведення в життя пляну Доза (Davos) рішили під проводом Барту вимагати від Німеччини в цій справі того:

1) Приняття німецьким парламентом відповідного і потрібного для введення в життя проекту репарацій законів і оголошення їх. Закони мають бути такі, щоб на них могли згодитися комісія законів.

2) Приготовити всі передбачені пляном виконавчі та контрольні органи, з метою нормального функціонування пляну.

3. Заснувати остаточно банк (акційну спілку державних залізниць) згідно з постановами закону, що відповідає плянові знавців.

4. Передати вірителям усі сертифікати на залізничні облігації та подібні сертифікати на промислові облігації передбачені в комунікаті організаційного комітету.

5. Заключити договори, якими згідно з правосильністю пляну знавців і сповненням всіх умовин можна буде забезпечити розпродаж облігацій позички на суму 800 мільонів золотих марок.

Карахан амбасадором.

З Лондону доносять, що уряд совітів надав Караханові рангу амбасадора.

Філіппинські долари.

З Варшави доносять, що в останніх часах появилися фальшиві 100-і 20-доларові банкноти. Поліція впала на слід фальшивників і арештувала цілий ряд осіб.

поз. 395 в. з., що Польська Дирекція Взаємних Обезпечень з „особою“ нава публичного не є інде тично з наданням її характеру „де жа ного уряду“, котрий би як такий вирішував тільки сам і доразі адміністраційній о обов'язку примусового обезпечення. Нема теж в повище названім законі ніяких постанов до яких властей, в якій речині і в якій формі мала би сторонам можливість оспорювати него рода вирішування Польської Дирекції Взаємних Обезпечень. Вже і з цієї проте причини не можна взагалі відмовити нікому права шукати в судовій досуді охорони пошти, зарядженням Польської Дирекції Взаємних Обезпечень. На зміноє сути річ, що сій Дирекції прислуге привилієгійовані премії від обезпечення в адміністраційній дорозі. Таке право утримане в силі арт. IV. зак. у вед. екз. орг. з 21/5 1896 ч. 78 в. з. д. прислугує і иншим приватним заведенням, як приміром гал. кредитному земському товариству у Львові, а однак ніяк з цих заведень не виводить з цього чл. себе характеру публичного уряду не є звільнене від оспорювання його заряджень в судовій дорозі. Надто належить звернути увагу і на це, що позов опирається на постанову арт. 42 уст. 2 зак. з 23/6 1921 ч. 64 поз. 395 в. з. відмовляється в першій мірі півзаній взагалі права до ділення, хотия як за державну власть уважати належало, а то по причині, що в наслідок давнього обезпечення не застнувала прівна основа до примінення повищого закона против позовника. — Інійш не можна також постанов о надзорі міністерства с-аргу над Польською Дирекцією Взаємних Обезпечень толкувати як установлення інстанції виш і для тоїж дирекції, так як ніякими інстанціями не є державні власті покликани до надзору над некоторими фінансовими інституціями. З цих причин належало прихилитися до внесків рекурсових.

Рішення о коштах поступовання в першій інстанції, — очевидно тільки тих, які виключно зістали спричинені замітом недопустимости судової дороги, і о коштах рекурсу оперте є на приписи § 52 цив. проц. — Haudeger m. p.

Не відомо ще, як до справи поставиться Найвищий Суд, бо сторона півзана внесла ревіційний рекурс. На кожній спосіб мотиви Апеляційного Суду у Львові в повищій справі є так вичерпуючі, що і Найвищий Суд не зможе перейти над ними до дневного порядку.

Повище рішення Апел. Суду у Львові на стільки практично важке, що може хоч частинно положити кінець розшлілому нахабству деяких органів ПДЗО, що не оглядаючись навіть на закон про ПДЗО, насильно і протизаконно стягають аскураційні премії з членів „Дністра“.

Справа нашого театру.

Діяльність „Кооп Український Театр“.

Дня 28. червня ц. р. саме в роковини заснування кооперативи відбулося засідання Надзірної Ради кооперативи. Проводив голова Галуцький: Голова заснував діяльність кооперативи за 1 рік її існування та предложив Надзирній Раді шлях дальшої діяльності. В першу чергу підчеркнув, що головним завданням кооперативи являється будова власного театру у Львові та спіраючися на звітах Дирекції виясвив, що досі в тім напрямі зроблено.

Виступ цілорічної праці не дуже світлих. На заклик кооперативи найкраще реагувало громадянство міста Львова — з краю відгукнулася лише частинно інтелігенція, при чому духовенство і учительство дали дуже малий відсоток членів. Великий відсоток дали наші заточенці та наша еміграція в Чехословаччині, з окрема Академічна Громада в Празі, кінці Бразилія. Зате наша еміграція в Канаді і Зєдинених Державах та наші землі по той бік соціального кордону ставляться до цієї справи зовсім байдуже. Вкінці порушив голова справу ведення театру „Бесіди“ — яка саме тепер в наслідок розв'язання умови з дир. Стадником стала фактуальною. Опісля прочитав речник Дирекції звіт Кр. Союзу Ревізійного у Львові, який перевів книжкову і касову контролю в днях 4 і 8. квітня ц. р.

Нав'язуючи до цього справоздання, зложив п. О. Бурачакський фінансовий звіт по день 25. червня ц. р. Здекларованих уділів було до цього часу 32,728 на 1840 членів. На уділи вплинуло 5985 золотих, на вписове 53 золотих. Дохід з вечерниць та вистав: 2,995 золотих, з добр. датків та інших приходів 685 золотих — загальна сума приходів 9,718 золотих. Кошти адміністрації за минулий рік (копирне, світло, паливо, папір і платні урядовців та листування) вносили 1018 золотих — провізія від іккасо 418 — видатки на влаштування вечерниць і вистав 1373 золотих, субвенції та інші дрібні видатки 157 золотих — загальна сума розходів 2,966 золотих, причому дуже великий відсоток розходів припадає на укладення „Тижня українського театру“ та висилку американських листів.

Таким чином майно кооперативи виносить 6,752 зол. себто рівновартістю 1390 доларів. Але тому, що Управа кооперативи забезпечилася заздалегідь від девальюації, майно кооперативи зросло з кінцем першого року до 1800 доларів. Звіт Дирекції прийнято з признанням до відомо, після чого на основі реферату д-ра Нички про майбутню діяльність кооперативи розвинулася дискусія над справою перебрання театру „Української Бесіди“ в якій забирали слово Вл. п. ради. Дрималик, д-р Ю. Сачак, пл. Я. Віншовський, д-р В. Загайкевич, М. Губчак, Л. Горбачевський, д-р М. Волошин, д-р Ст. Людкевич та представники Дирекції.

Подаявтюча більшість членів Ради висловилися проти ведення театру кооперативою, і на внесок д-ра В. Загайкевича ухвалено ось-що: „Уважаючи найпершим завданням кооперативи „Український Театр“ вибудування у Львові театру і зваживши необхідність величезних матеріальних вкладів потрібних для місцешного ведення театрального підприємства, Надзирна Рада кооперативи вважає покищо неможливим взяти на себе ведення театру у Львові“. Отсю ухвалу поділено до відомо виділу т-ва „Українська Бесіда“ та цілого громадянства. Дальше ухвалено уповажити Дирекцію розпочати серію театральних видавництв, оснувати театральну бібліотеку, випозичально нот, пес і гардероб для аматорських гуртків — щоб таким чином збільшувати фонди під будову власного театру у Львові. Вкінці доручено Управі кооперативи поширити акцію збірковою на ту ціль та оснувати місцеві комітети, в першу чергу комітет складковий в Америці для постійного і систематичного збирання жертв на будову театру.

Кінчаючи перший рік свого існування, звертається кооператива „Український Театр“ до цілого громадянства зі закликом підтримати морально і матеріально її змагання та допомогти в скорім часі до їх здійснення.

Відгуки дня.

Січові Вісти.

(Замість рецензії на ч. 3.)

Була колись у нас „Митуса“, журнальчик літературний і мистецтва, в яким молоді поети (і я раб божий) дозволяли собі на різні ливоскопні експерименти. Богато з українських інтелігентів, які знали історію рідного краю тільки з підручника О. Барвінського, не могли собі дати ради з тою проклятою назвою. Всіляко переверчували імя древнього співача перемиської землі: Мотузе, Медуза і Матуса (останнє брали від властителя Ренесансу Матусова).

Журнальчик по короткій, тяжкій недугі помер, а його редактор з розпуки залюбився.

Здавалося, що вже не буде на Галицькій Україні трибуни, з якої молоді письменники моглиб виливати злість на суспільні порядки, невдачність юрби і невірність двачат.

Але на підсміталося зовсім інакше

Хитрі творчі знайшли собі новий вихід. Наймолодші з них захопили в останніх числах „Січові Вісті“, писемно присвячене січовим справам, просвіті і паузі і там пишуть аж куряться. А щоб це не відбилося на здоров'я газети, то вони мучать „сичівські діти“: поміщують уякі „рефутти“ чи „футрези“ на теми вогню, домашнього господарства і січової організації.

Візьмим на приклад вірш поета, власника трьох імен а лише одного прізвища. Його вірш зветься „Двоїм у душі“, але це тільки так, про око, бо фактично в ньому догдується чого нинішого. Поет оговдає про свою арабську авантюру з пожатом менш-більш у такий популярний спосіб:

„Жарка огнивица крилато тіло обіймала,
Вкусивши ржю мозок, зневіра грізно
[забурчала
...] я пропащий вже поблизько кінця стояв.

Думаю, що всі читачі зрозуміють, що за нещастя трапилося ш. автору. Автор андно не приготувався на таку пригоду.

„Став скубати грозами збілене волосся
Ногами збитими зі сил у божевілію.

[бгати кругом
Околотивши храм душі снопами смертного
[колосся,
Сливши бесіду могила криваво зрошеним
[луком].

Правда, як ясно і просто сказано. Молодий поет брав очевидно під увагу, що „Січові Вісті“ призначені для селян і тому намагався писати популярно і дотечно. Треба признати: йому це знаменито вдалося.

Другий поет з одним іменем і з одним прізвищем був знову господарську тему, а саме в вірші „Не час сидіти“ — він до раджує ще не мочити конопель, бо вони за свіжі:

„Покіль сидіти над цюю водою
— гнилою, брудною
свіжі, ще ранні
мочити конопелі
рукою
погуби?!”

Доти він має компетну рашю. Сидження над брудною гнилою водою є нездорове і приводить заворот голови. А що до мочення конопель — то може його правда, що ще за рано. Але далі я зі ш. автором не погоджуюся.

Він каже:

„Чорну задуму
Втопило хлюпці,
Рано, бо рано мочити конопелі!”

Прощу, нехай хто скаже, в яким гелі хлопці мочать конопелі? Принаймні я все бачив коло цієї роботи тільки жінок. Очевидно, що така мала помилка в господарським розумінні не впливає на літературну вартість вірша, бо вірш завжди останеться віршом, хочби він і не був нічого варті.

Стільки про поезію в „Січових Вістях“. Проза теж нічого собі, а найбільше підходить популярна рецензія першого згаданого поета на книжку другого. Вона дуже добре замикає число, хоч, думаю, ліпше було б дати на кінець загально зрозумілий, патріотичний і бадьорий вірш М. Семенка:

„Скумбрія...
Синій Хінець. Корзиною.
Беріг...
Морська капуста.
Динько
Густо...”

Вийшла б тоді ідеально гармонійна цілість, а кожний пренумератор звав би чого має триматися.

Галактіон Чинка.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „Рідна школа“ у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Поруна 2-хратна.

НОВИНКИ.

Почтові складання розсилаємо з инішим числом та просимо П. Т. передплатників негайно відислати передплату тому, що маніпуляція триває тепер доволі довго. Просимо дуже зараз вислати гроші, щоби не було переви у висилці часопису. Передплата на місяць сеопень 4-20 зл. п.

Зовсім нежданно сконфісковано у зораннім часі комунікат від зах. укр. т-ва Ліги Націй. Справа і невинний документ щодо форми та змісту.

Слава „Гузіка“. Є відомий варшавський парубок, Іван Гузік, який є дуже добрим „медіумом“. Останніми місяцями запрохано його у Париж, де професори Сорбонни і інші наукові та приватні організації мали перевірявати його „таємні“ здібності. Були підозріння, що під час сеансів він користується різними хитрощами. Сорбона висловила негативну про його медіумізм, за те в переїзді у Берлін він мав величезний успіх своїми сеансами.

Син Мендональда, який саме скінчив Оксфордський університет, заявив, що

має намір стати репортером у газеті. Мотиви його рішення такі: „Скінчивши університет, ми виходимо з нього з чужими ідеями. Я хотів би придбати трохи життєвого досвіду, який змінив би в мені ідеї, які мені проповідували або по змолі розвинути власні ідеї. Тому я хочу стати репортером. Ця професія приневолює людину натикатися на різні прояви життя. Хоча знаю, що шлях репортера тернистий, та тим краще.“

Літан і голуб. Цими днями між Нью-Йорком і Вашингтоном відбулися переговори між 35 поштовими голубами і військовим літаком. Літак прилетів до Вашингтону за 3 год. і 30 хвилин, а перший голуб швидко за 6 год. і 10 хв.

Благословенна пара наречених. У Тиролі, місті Куфштін, оженився якийсь пан Фальгер з п-нею Пешль. Він — 67-літній вдовець а вона 59-літня вдовиця. Він мав з першого подружжя 21 дітей, а вона 16 дітей. Одним словом: не родина, а пансіон!

Поле з урнами померлих відкрито в околиці Гано-ера. Вони находилися 60 см. під землею і належать до 3-ого і 4-ого століття.

Нарієра маляря. Артист-маляр Макс Сазачов одержав замовлення на портрет Куліджа. Особа цього артиста незвичайно цікава. З походження він нібито М. скаль і нібито Італієць. З цього він сам не здає собі справи. Родився в Італії а м є московське прізвище. Кілька літ тому він приїхав до Зєдинених Держав і попав у страшну нужду. У цьому часі завдяки успішному підроблюванню грошей. Остаточню його зловили і засудили на три роки в'язниці. Там намалював він образ „Христос, що помагає бідним“. Образ мав великий успіх. Покійний президент Гардінг заінтересувався артистом і помилував його.

Вибори у Зєдинених Державах. Як дуже захоплюються американське політичні партії передвиборчою акцією і які суми витрачають на це, найкращим показником хай послужить факт, що останній конгрес демократичної партії в справі виборів на президента коштував один мільон американських доларів. А що будуть коштувати вибори?

Живе срібло не є зне першим. У Берліні фотографічний лабораторії школи фотографів удалося двома професорам Міте і Шрамрайхером при допомозі електричної течії розложити живе срібло на кілька складників. Між ними складниками в невеликій кількості находяться також золото.

Новий середник замість кокаїну. Славний мюнхенський хемік Вільштеттер, що зробив багато дослідів над кокаїном, винайшов новий препарат т. зв. псікаїну, що в лічництві повністю зєступить кокаїну. Кілька визначних німецьких лікарів, що робили вже дослідів з псікаїною, вворажать новому препаратів велику майбутність. Він дорівнює кокаїну в напрямі зменшувача болю, а часом навіть і перевищує і дається ужити без шкоди для людського організму.

Кооператива „Унраїський Театр“ у Львові (Руська 18.) продовження списку членів: 1834. Чекалюк Кирило Болевих 5-50 зол., 1837. Театральна Дружина ім. І. Франка Йозефів 69-33 зол., 1838. Кмита Степан Стрий 5 зол., 1839. Меншинський Модест Кельн 25-89 зол., 1840. Ксьонжек Богдан Борислав 11 зол., 1841—1846 Лазарів Василь Сілець. Кульчицький Володислав Лукавний виж, Коршнівський Антін Каліш, Денис Михайло Львів, Миджин Михайло Соколівка — усі по 5 зол., 1847. Дякон Ярослав Слобода небилівська 5-40 зол., д-р Салагуб Ілля Белз 5 зол., 1848. о. Шуровський Мих. Маркова 5 зол., 1849. Лев Амвросій Бруцько 10 зол., 1850. Шпитківський Франц Кобилівський 6 зол., 1851—1856. Курілович Данько Глиняни, Покєза Юрко Надвірна, Стефанівська Львів, Лихогарівна Н. Сокаль, Іванович Емануїл Львів, Лещукова Олюнька Рава руська — усі по 5 зол., 1857. о. Козуб Стефан Ясінка масьова 5-33 зол., 1859 і 1860. о. Олесницький, О. Чортовець і Кульчицький І. Львів — оба по 5 зол.

Листування редакції.

Усіх, що прислали дописи

Редакція прохає вибачення, що не в силі їх негайно використати або деякі з них помістити в цілості задля надміру матеріалу.

Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНА ФРАНКА до Красного Союзу Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вил. кн. 40.000.

Похорон бл. п. В. Масляка.

Похорон бл. п. В. Масляка, який відбувся 17. ч. м. о год. 5:30 по пол. зібрав, як на вакаційний час, велику силу народу. За домовиною йшло не лише чимало учеників Покійного і товаришів, але можна було навіть заарміювати особи не української національності. Останню по-

слугу віддавали Покійному представники різних військових та суспільних установ. Домовина була вкрита численними китицями. Співав хор „Бандуриста“. Над могилою, на Личаківським цвинтарі, промовляв о. д-р Лабза. З його гарно обдумані промови слід навести дуже влучну рефлексію, що пок. В. Масляк, який ціле життя присвятив праці над вихованням молоді, зійшов з цього світа саме в мент, коли молодь покинувши школу, розіхалась і не могла бодай своєю численною присутністю на його похороні скласти доказ своєї вдачності за його педагогічну діяльність. Похорон був святою своєю скупченою повагою та тишею. А проте не можна стриматись від здивування, чому ніхто з представників наших культурних установ, ні з бгвтих його учеників, нині поважних громадян, не прашав Покійного кількома теплими словами.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Зїзд абітурентів Ліцея в Перемишлі з 1924 р. відбудеться дня 5. і 6. серпня 1924 р. — Комітет. 81 3-3

Тов. Гавлюніна, Шарковська Марія, Заремба-Самолевич податуть адреси в справі зїзду. — Ступницька, Клокович, п. Нижанковичі. 82 3-3

Тов. Дмитрашівна Олена зволтть подати свою адресу. — Наталка Аліськевич-Кулицька, Борислав — „Ліманова“. 83 3-3

Місто повідомлень про своє віччання, яке відбулося 15. ч. м. в Купчинцях, складають на „Рідну Школу“ 30 зол. Вп. п. Зеновій і Іванна з Гладивовських Пеленські. Вп. Жертводавцям складає ширшу подячу Головна Управа УПТ. 96 1-1

Загальні Збори „СОЮЗА УЧИТЕЛЬСЬКИХ СПІЛОК“, кооператива з відповідальності учидлами у Львові, відбудуться дня 3. серпня ч. р. о годінні 3-йго полудни в салі Товариства „Воля“ при вул. Осолінських ч. 10. II. пов. (сала давного артистичного театру „U“). (Порядок нарад: 1) Отворення Загальних Зборів. 2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів. 3) а) Звіт організаційний, б) Звіт касовий. 4) Звіт Ревізійної Комісії. 5) Затвердження білянсів і уділення абсолюторії Управі Союзу. 6) Розділ зисків. 7) Вибір нових членів Надзірної Ради в місце уступивших. 8) Вибір Ревізійної Комісії. 9) Зміна §§ 14 і 23 статута (усталення висоти уділу і вписового). 10) Внесення і запити. 11) Замкнення Загальних Зборів. — Річний звіт, річні замкнення і білянс виложені в льокалі кооперативи для перегляду членів на два тижні перед речинцем Зборів. — На випадок несприятливості вимаганого статуту числа членів, відбудуться того самого дня, о годину пізніше, в тім самім льокалі і з тим самим порядком нарад другі Загальні Збори, які будуть управлені важно рішати без огляду на число присутних членів. — Управа. 100 1-1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

СЕСТРА моєї жєни панна, посідаюча цілковиту виправу (з умовлявані покої або гроші на умовлявані) здорова і госпо-арна, посідаюча часті спадкову, виїде замуж, есентуально до Галичини. Зє урядника на сталій службі або купця. Ближні інформації на надіслані писма з фотографією уділить: Mysak, Września (Wlkp.) ul. Zamkowa 5. 97 1-3

COURS ET LEÇONS de français, les lundis, mercredis et vendredis à l'Ecole Réforme, Panska 14, du 21 Juillet au 21 Août, de 4 à 7 h. Mardis et jeudis de 4 à 7, conversation et promenade. Inscriptions auprès de Mr le Directeur Granger.

АБСОЛВЕНТ філософії глядає лекції на фері з низших клас шкіл середних. Сиротюк Павло. Джурія, пов. Смятні. 98 1-2

ПРОДАЄТЬСЯ зараз зі збогом Зборівський повіті 27 і пів мотів (ріного пол в одній кузинку чорнозем, 6 моргів города, 2 лиси, мурований дім о 8 комнатах крїстї бляхою і господарськї будинки з інвентарем. Зголєшення: Т. Салагуб, Городенька 97. 94 1-1

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

Посмертні згадки.

Евгенія Константинович, жєна гр.-кар. гатоха в Сяноці, померла дня 12. липня 1924 р. в 58-ім році життя в Любіню Вел. заосмотрена с. Тайнами. Перенесені тїлїнік останків зі залізничного двірця в Сяноці відбулося дня 14. липня о год. 10. рано до церкви, а похорони відбулися дня 15. липня о год. 9. рано. Вічна їй пам'ять! 99 1-1

ПОШУКУЄТЬСЯ зараз господині до варення і зєзяду домашньою господаркою при бездітній священичій родині на підгір'ю. Винагорождення після умови. Зголєшуватись: Емілія Рїйтовичева, жінка пароха в Боднарці, почта Lipinki ad Biecz. 88 3-3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

членів філії Товариства „Просвіта“ в Болевих відбудуться 4. серпня 1924 р. о год. 1. в полудне в льокалі „Наді“ в Болевих з отсім дньєним порядком: 1) Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів. 2) Звіт діяльності за рік 1923/1924. 3) Вибір нового Вилілу. 4) Зміна статуту відповідно до зміне-ного статуту матірнього Товариства. 5) Поручення делегатам читалень формулярів і друків з поясненням зміни статуту. 6) Внесення і запити. Всі читачі філії мають вислати свої умови поручників на Загальні Збори. За Вилілу філії Т-ва „Просвіта“ в Болевих Гел. Лисинецький Петро Мельникович голова. 95 1-1 секретар.

Обезпечайте будинки в „ДНІСТРІ“

на дієсну вартість тих будинків, бо в случаю пожару виплачує кожде асєкураційне Товариство що найвише ссєрєдечени суми.

КОНКУРС

на посади управителів хлопчакої школи ім. Грінченка та ім. Шевченка у Львові. Петенти з кваліфікацією для виділових шкіл матимуть першєнство. Подання вносити до кінця липня ч. р. до Головної Управи УПТ, у Львові, (Ринок ч. 10). 26 3-3

Зиділ філії Муз. Товариства 34 Лисинець в Стрию розписує лєдл 97 1-3

КОНКУРС

на посаду учителя (дїля) грї на фортеп'яні. Ллатія після умови. Зголєшення враз з поланним кваліфікацій надіслати на адресу: Проф. В. Котовича в Стрию вул. Ковача ч. 2. до дня 1. 98 2-1

КАСІНО В ЦОППОТ

Гравідбувається на данійсчї гультєни (25 гультєни = 1 англійському фунтов).

Всі дєвізи приймається в наших касах. Вичарпують інформації в Варшаві тел. 157-31, та за посередництвом нашого бюро подорожні.

КАСІНА В ЦОППОТ.

Великий цикл Вагнерівських опер буде виставлений в цоппотіським лісі в дїлях 27, 29, 31. липня і 3, 5. серпня 1924 р. 93 1-1

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4.20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7.50 зл., Німеччині 7.50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рв-
мунія 150 лей, Болгарії 7.50
зл., Австрії 7.50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

**В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.**
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Москва — Лондон.

По близько піврічних нарадах, які недавно зірвано, щоби їх як стій наново навязати і негайно закінчити, підписано на днях у Лондоні радянсько-англійську умову. Точного змісту її ще не оголошено, а з цього, що знаємо, виходить, що радянська делегація згодилася засаді признати приватні довги англійських громадян у бувшій Росії, що виносять поважну суму сто мільйонів фунтів штерлінгів, а за те Англії признали монополію зовнішнього торгівлі в закордонній торгівлі і екстериторіальність радянської торговельної місії в Лондоні в заміну за деякі економічні концесії, яких більше звідомлення не подають.

Мек Донельд згодився на підписання повищої умови під натиском помагань своєї партії, що бажає чимскорше навязати зносини з державою, де заведено диктатуру пролетаріату. Рівнож і більшовики ставалися переговори довести до кінця, боячися прикрого враження, яке викликало би розбиття конференції, до котрій совіти обіцяли собі багато користей матеріальних і моральних.

Не без впливу на прискінення докінчення радянсько-англійських переговорів була лондонська конференція в справі німецьких репарацій і евакуації Рурської області. Факт, що до Лондону приїхала німецька делегація під проводом канцлера д-ра Маркса, факт, що вона засіла до спільних нарад за одним столом і компромісовий настрій учасників з виглядами на французько-німецьке поєднання принаглював одну і другу сторону закінчити остаточно близько піврічну нараду.

Таким робом купецька Англія стала не тільки першою з антантських держав, що визнала де іше Радянський Союз, але і першою, що заключила з нею торговельний договір. Навязання взаємин між Англією і СРСР з економічного боку не буде мати покищо ніяких більших наслідків. Брак довіри до політики Радянського Союзу в англійських купецьких і взагалі фінансових колах довго ще спинюватиме англійський капітал від інтенсивної праці на теренах бувшої Росії. І не економічні мотиви керували Мек Донельдом у поспіху з укінченням переговорів з Раковським, як радше з огляду на дальшу загальну європейську політику. А саме: в палаті громад заявив Мек Донельд, що протягом шести місяців має надію переконати Францію про потребу переказати інтерпретацію Версальського договору міжнародному арбітражеві, що рівнялось би в значній мірі у делких спірних питаннях ревізії цього договору.

Ці англійські пляни знаходять очевидно голосний відгук в європейській пресі, особливо французькій. Досі Франція була того погляду, що з Версальського договору не вільно нічого рушати і що тільки самі творці мають право до інтерпретації тої підвалини геперішнього укладу сил на європейському континенті. Сам факт,

що тепер навіть частина французької преси дискутує над можливістю арбітражу в питаннях Версальського договору, є дуже знаменний, бо захиталася віра в непорушність того фундаменту, на якому збудовано між иншим і теперішню польську державу. Недалеким може час, коли з дискусії ця справа зійде на реальний ґрунт.

Станеться це без сумніву тоді, коли прийде в Лондоні до французького порозуміння. Тоді треба рушити з фундаментів не оден камінь. До перерібки зголося певно і представники СРСР, маючи багато спірних питань зі своїми сусідами на своїх західних кордонах.

Мотиви, що при переговорах у Лондоні з радянською делегацією кермували Мек-Донельдом, не були

чужі радянським політикам. Одне останнє виходили з інших преміс. Для них на руку певне замирення, бо знайдуть лекший доступ для своїх агітаційних цілей у нутрі самих європейських держав і лекше переводитимуть пляни Леніна. На їх думку замирення має бути тишиною перед зривом світової революції.

Москва і Лондон привернули між собою комунікацію. Чи ця комунікація буде правильною — чи тільки доривочною, залежить у першу чергу від керманців Москви, бо агресивність останньої може кожної хвилини цілковито її перервати. Не диво, що світ нетерпляче жде на те, як практично в найближчому часі уложаться радянсько-англійські відносини і чи справді з нового договору вийде яка реальна користь для англійського контрагента.

Німеччина має голос.

Порозуміння Союзних держав з Німеччиною посувається досить поволі вперед. У відривках інформацій щодо точок порозуміння, які передає преса, характеристичне те, що в них кладуть більшу вагу на сам дух ніж на букву. Факт, що Ерріо склав офіційну візиту Марксові є не лише формальною чемністю, а символом доброї волі французької політики, яка у своїм власнім інтересі хоче довести розпочату конференцію до пуття.

Лондонська конференція лише формально радить над здійсненням пляну генерала Доу (Dawes'a). По суті вона вирішує проблему наладнання взаємин між двома державами. Справа опорожнення Рурщини французьким військом та урядовцями є чимсь більше як справою технічно-мілітарною. Її розв'язка торкає одну з найніжніших струн двох сусідніх держав та народів: взаємного довіря. Коли Союзники рішилися нарешті на вислухання німецьких делегатів як рівнорядних учасників конференції то мали тут у першій мірі на думці почути голос нової Німеччини, навченої гіркими досвідами останніх літ за свою неприєднану принципіальність та впертість. Тон цього голосу вкаже наскільки Німеччина схоче і зважиться бути широко в обороні своїх інтересів та національної гордині.

Зрештою нинішня рурська політика ввійшла в нову стадію. Французи користуються нею вже не як метою, а як засобом: хочать добути нею уступки і від Німеччини і від Англії. Цю засеквестровану територію вони хочать віддати за грошеві зобов'язання та гарантії безпеки щодо кордонів своєї держави. Головний редактор „Фоссіше Цайтунг“ Бернгард звернув увагу у своїй статті в „Нае Фрае Прессе“ з дня 8-го н. м. на незвичайно цікаву роллю Німеччини в державній боротьбі Англії та Франції. Обі союзні держави силкувались зеднати собі Німеччину або бодай увійти з нею в такі взаємини, щоби друга була залаякана можливою перспективою переваги: — вони в

важили Німеччину як шахові фігури у своїй дипломатичній грі. Аналогічну роллю грала Рурщина у політиці Франції супроти Англії та Німеччини. Нині обі союзні держави прийшли до пересвідчення, що самостійними заходами вони не в силі притягнути на свій бік Німеччини. Франція прийшла до цього самого пересвідчення в справі Рурщини, якої не в силі вдержати. Боротьба за суперництво між двома союзними державами характеризувала генуєнську конференцію. Треба було аж двох літ, щоби змінити цю основну дипломатичну тактику, шкідливу в наслідках.

І Німеччина ввійшовши нині на лондонську конференцію розуміє дуже добре свою роллю і змінені ролі двох головних союзних держав. Вона знає, що порозуміння мусить бути вислідом взаємних компромісів усіх заінтересованих. Ось чому вона хоче скористати зі свого виїмкового становища і виїмкової ситуації в якій усі світові держави вважають необхідним найти порозуміння з економічних причин. Можна сподіятись, що кожна з нинішніх пропозицій Німеччини стане предметом незвичайно совісного розсліду з боку всіх союзних держав.

Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

Пр. 720/24. В імені Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 170 (10.263 з дня 3. серпня 1924 р. в статті під заголовком: 1) З артикулу вступного, а) заголовок, далі уступки між словами б) з дня на день а) створення, в) питання а) дня, г) польського народу а) в сучасних відносинах — вкінці, г) в уступі від снів: 1) під ним пародоксом до кінця артикулу, 2) в рубриці „Новинки“ з нотатки патрі з ряду в уступі між словами: виста а) що на днях, 3) в рубриці „Новинки“ в кореспонденції з Кременця а) від слів Тупоголовий русотин до кінця статті в собі стаття ад 1) з

Параграфи 58 і 87.

До процесу д-ра Я. Селезінки.

Українська Національна Рада і уряд д-ра Евгена Петрушевича, що після кам'янецької катастрофи 15. листопада 1919 р. зачали урядувати у Відні, заступаючи державну незалежність Західно-Української Народної Республіки — не давали спокою польській поліції. Вона пильно стежила особливо за тим, чи галицький уряд у Відні не має яких зв'язків з краєм і політичну поведінку нашого громадянства супроти польської влади приписувала все впливам Відня.

Польська державна поліція шукала передусім за відозвами галицького уряду з Відня, що їх масово поширено у Східній Галичині. В цей спосіб попало в руки польської поліції дві відозви, важні тим, що вони спричинили карно-судове доходження проти всіх тих, що поклали на них свої підписи та розписання проти них усіх стежних листів, яких досі невідкликано, за злочин з § 58 ц) і § 87 зак. кар.

Перша відозва, що попала в руки польської поліції з дати Відень 1. листопада 1921 під заголовком „До Українців Галицької Землі“ — видана у трилітні роковини обняття влади у Східній Галичині завзяває до опору проти польської влади, щоби чимскорше усунути їх з української землі, в потребі навіть при допомозі чинного бунту. Цю відозву підписали д-р Евген Петрушевич як голова Української Нац. Ради та д-р Кость Левицький, д-р Осип Назарук, д-р Роман Перфецький, д-р Ярослав Селезінка і Володимир Сингалевич як уповажені уряду д-ра Е. Петрушевича. Польська поліція і прокуратура сконфіскували цю відозву як злочин головної зради з § 58 ц) зак. кар. і розписали стежні листи за всіма, що її підписали як за винуватцями безпосередними і провідниками злочину з § 58 ц), за що на випадок ув'язнення є примусовий слідчий арешт аж до часу головної розправи, а на випадок застосування кара смерті з § 59 б) зак. карного.

Другу відозву під заг. „До населення галицької землі“ з дати Відень 10. вересня 1922 підписали всіма згаданими і ще Олександр Серойчковський, скваліфікувала польська поліція і прокуратура як злочин публічного насильства, доконаного через злосливе ділання серед незвичайно небезпечних обставин з § 87 зак. кар. і стежні листи проти всіх вище наведених

чину з § 65 а) зак. кар., ад 2) провини з § 309 зак. кар., ад 3) провини з арт. V зак. з 12/12 1852 ч. 8/63 Д. з. д. узная доконану в дни 2. серпня 1924. конфіскату за оправдану і зарядиз знищення цілого накладу і видав по думці § 495 з. кар. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ видавальному редактору тої часопису, щоби це рішення помістив безплатно, в найближчій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ек 1863, а іменно засудження за переступство на гривню до 400 зл. — Львів, дня 6. серпня 1924. (Підпис секретаря.)

осіб обіймають також і цей §, що евентуально рівнож грозить карою смерті. ~~Тут~~

Замасковане осадництво.

Промова посла Хруцького у Сеймі в справі маєткового податку від церковних земель.

Покривджене духовенство.

Висока палато! Справа податку на церковні землі є тісно зв'язана з питанням вивінування духовенства. На невивінування складаються тепер: право користати з парохіяльних земель і державна плата. Православні священники є тут покривджені, бо одержують лише зачети і то не скрізь, вдвоє менші як католики. А що парохіяльні землі є нині майже єдиним законним засобом вивінування православного духовенства, тому слід було би їх звільнити від податку. Та ми не боримо такого становища.

Гадаємо, що до всіх парохіяльних земель, церковних, монастирських і інших, треба прикладати ці

самі закони. Коли не звільняють від податків маленькі шматки землі, одного морга та двох, які є єдиним засобом удержання селянських, чисельних родин, то не можуть мати ніяких привілеїв церковні та монастирські землі. Пора скінчити з останками середньовіччя в цій царині. Ми не можемо погодитись на те, щоби внаслідок звільнення від податків парохіяльних земель тягар податків склався на плечі працюючого населення, отже домагаємось, щоби і на парохіяльні землі себто церковні наклали податок нарівні з усіма іншими землями.

Замасковані полеші.

У змаганні звільнення церковних земель від податків ми добачуємо ще щось іншого. Відомо, що бувшими церковними землями лише в невеличкій кількості користується православне духовенство. Більшість з цих земель віддано польським колоністам — заволокам, а що більше, не якимсь безземельним чи малоземельним польським селянам, а офіцерам та генералам, при чім ту церковну землю надають парцелями великих розмірів. Однак досі та земля, яка знаходиться у посіданні польських колоністів, вважається власністю православної церкви, отже загальне звільнення церковних земель від податків звільнило би від податків і ті церковні землі, якими користуються польські колоністи; таким робом була б це замаскована допомога польській колонізації на наших землях. Річ ясна, що виходячи з такого становища будемо голосувати за рівним оподаткуванням усіх церковних земель.

Стверджуємо, що ці землі не власність держави, отже мусять бути оподатковані. Що торкається аргументу, що звільнення духовних земель творить sui generis вивінування духовенства, то мусимо зауважати, що 1) ми ще ніколи не чули, що вивінування від держави мають отримати монахи, які чейже виреклися матеріяльних користей; а воно так виходилоб, коли би прийняти принцип звільнювання від податків усіх церковних і монаших земель; 2) колиб звільнення духовних земель мало творити вивінування, то це вивінування, як досі,

є надзвичайно хаотичне й безплатне і в такому разі слід би завестися тут якусь систему.

За відділення церкви від держави.

Міркуємо, що і в цьому питанні вивінування духовенства найкраще булоб іти з духом новітнього часу, себто треба би змагати до повного відділення церкви від держави. Таке відділення церкви від держави булоб корисне й для самої церкви, бо воно піднеслоб авторитет духовенства і зробилоб з особи священника слугу народу а не державного урядовця й оборонця інтересів дідича, так, як це діється сьогодні.

Уряд завинив — духовенство покаране.

З огляду на ці мотиви висловлюємося за внесенням більшості комісії, однак зі застереженням що до одного із тих внесень. А саме скарбова комісія рішила, що духовенство має платити кару за проволочку у плачненні маєткового податку, буцім то тому, що скарб держави і загально-національна господарка потерпіли втрату, бо церковних маєтків у свій час не притягали до чинитьб у користь держави. Гадаємо, що тут довершено основну помилку юридичного характеру, бо не може платити кару той, хто був самим урядом звільнений від обов'язку плачнення податку. Особливо православне духовенство не повинно платити кару, з огляду на існуючий декрет з 16 XII 1918 р., на підставі якого уряд перейняв під свою управу маєток православної церкви. Отже не православне духовенство має бути покараним за неплачнення маєткового податку, а уряд, який звільнив церковні землі від плачнення того податку. Треба потягнути уряд до конституційної відповідальності за спричинення втрати державному скарбові і загально-державній господарці. Однак не бачимо, щоби яканебудь польська партія зважилася бути в такому випадку послідовною. Навпаки: не далше, як сьогодні селянські партії, не виключаючи „Визволення“, признали урядові п. Грабського надзвичайні уповноваження, замість обвинуватити його перед Державним Трибуналом.

ці стежні листи ще досі мають свою правну силу.

Незважаючи на стежні листи один з тих, що підписали обі згадані вище відозви — д-р Ярослав Селезінка, канд. адв., бувший старшина, а у Відні до 1923 уповажневаний уряд д-ра Евг. Петрушевича у військових справах — вернув до свого місця замешкання в Стрию перед семи місяцями і не чуючи за собою ніякого гріху (крім цього, що приїхав без паспорту) сам зголосився у слідчого судді у Львові, котрий велів його негайно примкнути на основі стежних листів за § 58 ц і § 87 зак. кар.

Переведено карне слідство проти арештованого д-ра Ярослава Селезінки і недавно доручено йому акт обвинувачення за злочини з § 58 ц і з § 87 зак. кар. караних після § 59 б) зак. кар. себто карою смерті. Визначено вже карну розправу проти нього, котра відбудеться перед лавою присяжних у Львові 18 вересня 1924 р.

На жаль, з обширного акту обвинувачення проти д-ра Селезінки на разі з причин карно-процесового характеру нічого не можемо подати. Процес заповідається дуже цікаво, бо в особі д-ра Яр. Селезінки польський львівський суд буде судити пробуваючих за кордоном бувших членів галицького уряду і голову Української Нац. Ради д-ра Евгена Петрушевича.

Одним словом все що сталося у Східній Галичині, колідувало з карним законом і мало якийнебудь політичний підклад, заінтабуйовано на власність д-ра Евг. Петрушевича і сімох підписаних на відозві членів його уряду, а сквалфікувавши це як злочин з § 87 зак. кар., розписано проти них всіх стежні листи як підозрілих за доконання злочину з § 87 ак. (перед тим іще з § 58 в. к.);

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Лист з Неаполя.

Нільна настроїв.

Всього п'ять годин дороги залізницею ділить Рим від Неаполя, але ріжниця величезна. Рим елегантне місто зі своїм прискореним темпом життя носить на собі безперечно п'ятно Європи. Крикливий, безжурний Неаполь це хвірточка в країні ходу. Ідеалом пересічного Неаполітанця є передовсім велика, жорна чуприна, що нагадує своїм виглядом африканську джунглю, обов'язково чорне вбрання й розуміється легкий зарібок. Попри це він не любить влади й не визнає жадних законів. У кіні, ба навіть у театрі курить спокійно папіроску те оглядаючись на письменні заборони й ніхто не посміє би йому цього заборонити. Взагалі непошанування поліцейської влади доходить тут до абсурду.

До театру спізняється Неаполітанець принципіально, але бере живу участь у виставі жестикулюючи беззвонно й покрикуючи, а плачучі мушини це належать тут серед театральної публіки до рідкості. Зрештою це добряга, котрий безмірно любить буйне й гомінке ки-ть своєї галерії Умберто I й via Roma, орнжевий дим свого Везувія й страшне чорну café espresso, котру це з малими перервами залюбки

від світання аж до пізньої ночі. Діється це у маленьких барах, котрі все виповнені по береги ріжнотним народом, непосидючим у найточнішій цього слова значінню. Про читання газет у барі нема навіть балачки. Та ба! він любить навіть безліч своїх страшене нахабних жебраків, про що я наглядно дізнався з одної пєси Роберта Бракко. Про безжурність Неаполітанців можна би книжки писати. Пригадую святе обурення одного північно-німецького католицького священника, який у великотижневих пасійних піснях, співаних у Дуото, найбільшій церкві Неаполя, відкрив мельодію знаних любовних пісень вуличних cantatrice. І ще оден приклад тутешнього способу думання. Мерця ховають скоро й без усякої паради. Коли він уже безпечно захований у землю, тоді відбувається похорон із вінками, співами — й порожню домовиною.

...Сиджу над величезною порцією макаронів з помідорами й сиром, і смачно заїдаючи, з погородою дивлюся на продавця устриць, котрий страшно захилює свій товар. Не можу жадним способом зважитись узяти в уста цю на погляд не дуже привабливу істоту.

Я — в Scoglio di Frisio, одному з прибережних ресторанів. Чорноволосі cantatrice співають дуже сентиментальних пісень, а маленький імпресаріо пильно збирає мідяну монету на тарільчик. Просто моїх очей, на другому березі проливу рисується

ся дивна силуетка Везувія, далі на право затоплені в морі білі домики Torre Annunziata, Castellammare di Stabia, врешті маленький сірий серпанок: Sorrento. Із рівного морського плеса гострим обрисом виринає Capri. Великий корабель ясно освічений (це вечір) спокійно, але консеквентно й рішучо прямує в напрямі півдня. Бачу його ще на висоті Соренто й знаю певне, що за мить шезне серед ясної морської прогалини, яка саме розкривається перед ним поміж островами Capri і Pte Campanella. Він іде до Палермо, а на своєму чердаку везе пасажирів й пошту з усіх сторін світа — і мою велику тугу. Я знаю, — від сьогодні не матиму більше спокійного сну і не бачитиму жвавого життя вулиць, розкішної весни, квітучих троянд. Я рішився їхати на південь — до Африки.

...Недалеко Casello del' ovo, старинного замчища, зі всіх боків оборонного морем, а зчорнілими від бурей і усяких невзгод обведеного баштами, стоїть невеличкий театр. Тут розтаборилась трупа maestro Yambo. Театр — велике слово, а пристановище артистів пана Yambo нагадує щонайбільше провінціального циркову будю. Проте трупа славного пана директора незвичайно численна. Є тут амантки й аманти з гарно й брудко вималюваними личками, є й представники старої генерації в стилевих костюмах усіх часів, є й надзвичайно зручні й цотвільні чоботи

й акробати у фантазійних лейбках і сорокатих штаних, є й безліч чепурних танечниць, котрих легеньких й граціозних рухів позаздрив би їм перша примадонна париської опери. Разом з тим це ensemble незвичайно дібраце. Кождий приказ режисера виконують тут прецизно й негайно а про якийнебудь страйк, навіть нарікання серед персоналю, не записала театральна хроніка ні одної маленької букви за час кількох років існування театральної дружини. І не могла записати, бо ж артисти тут не побірають жадної гажі й як це комусь дивним може здаватися, вдовольняються рибими олігами, лякерозними черевичками ну й — щоденними оплесками захоплених глядачів. Це burattini — славновісні неаполітанські маріонетки. Правда, це вже не ті, що ховались давніше в старенькій via Forlo або в закутинах темних гаванної дільниці поблизу Immacolata vecchia, де шукав я їх довго, але безуспішно. Це вже модерні маріонетки, котрі до свого репартуру зачисляють найпопулярніші оперети модерного світу, попри давніші акробатичні пописи й лицарські сутички. Я мав нагоду бачити інтерпретацію: La danza delle libellule, одної модерної оперети, й мушу признати: дуже вподобав собі цих граціозних, маленьких людей. Вони, порушувани майстерною рукою дійсного артиста maestro Yambo, виконують найбільше складні жести а прегарні

Преса.

Ще „языкові“ закони.

Маємо перед собою число паризького офіційного денника „Temps“ з дня 5-ого ц. м. Находимо там коротке інтерв'ю редактора часопису з п. Стан. Тугутом на тему т. зв. „языкових законів для національних меншостей“. Читаємо:

„П. Тугут був таки ласкав і під час свого побуту у Парижі сказав нам ось яку таву: Признаюсь, що мені досить важко висловити об'єктивний осуд про вартість законів що до мов національних славянських меншостей, законів, які саме прийняв польський Сейм, — важко з тої простої причини, що я є одним з їхніх явних. Моя думка і думка уряду була такою: ці закони мають стати першим кроком до розв'язки проблеми національних меншостей у Польщі, до чого часу залишеної на мертвій точці. Тому, можливо, що реформа, яку ми здійснили є менша як ми сподіялись.

Польська демократія вписала у свою програму повну автономію не лише для Східної Галичини, але і для Волині та для чиленьської території. Націоналістичні партії представлені у спеціальній комісії проф. Грабським, братом президента міністрів, навпаки: поставивши собі завданням імпримувати закони для національних меншостей зовсім не рахуються з їх національними змаганнями. Наслідком цього було те, що закони свіжо ухвалені є компромісом між ними двома протилежними тенденціями. Але я мушу підкреслити з такою-ж силою, що згадані закони признають меншостям на наших східних українцях більше, як домагались від нас іданісани нами трактатами...

„Ці закони випрацювано і прийнято на протязі кількох тижнів, а австро-угорська монархія не в силі була зробити нічого, цим роді на протязі останніх 50 років існування“.

І така фразеологія тягнеться ще двох так довго. Є в ній цікаве признання про те, що п. Тугут мав на думці, і те, що вийшло в дійсності, і ще цікавіше друге, з якого виходить, що він вірить разом з Грабським, буцім-то признати закони є ширші, ніж застереження прав зроблені у Версальським договорі. А порівняння з правами, які ми мали за Австрію, дозволяє на запит: „Czy pan kpisz, czy o droge pytasz?“

„Neue Zürcher Zeitung“ з дня 28. липня ч. 1120 є в цій справі іншої гадки, як провідник польської демократії.

„Новоприйняті закони дозволяють славянським меншостям у східних провінціях на обмежене вживання української, білоруської, російської та литовської мови в урядових зносинах, замість автономії дають Українцям утворювати школи і відрізують від них Холмщину та Полісся. Закони говорять про Русинів, які не

стилеві декорації складаються на картину дійсної мистецької вартості. Менше зручно виходить діяльностей і співи, які є, розуміється, завданням живих людей захованих поза сценою. Проте загальне вражіння залишає незвичайно симпатичне.

...Я прощався сьогодні з Ravello. Не знав про те й що так станеться, коли раннім поїздом виїздив у напрямі півдня. Не знав про це пізніше, коли переїздив гірський хребет сорентинського півострову. Щойно тоді, коли побачив сонце понад проливом Salerno, коли замеркотили в ньому кольорові бані салернських церков, я рішився їхати до Равелло. Так хутко й без надуми зіскочив я з поїзду на станції Vietri sul mare і так само хутко га без надуми вскочив до одного з найбільше крикливих візників. Відтак ми їхали довго біленькою доріжкою морським побережжям, серед роскішних садків цитриниових дерев, які терасами майстерно саджені на узбіччях гір. Мов клясичний документ людської муравиної праці, мов пишна картина краси італійської землі, котрій нема рівної на світі... Потім я підглянув щоденну камінну стежку листаря до Равелло. Бо воно заховане від людського ока високо у горах. Зі здоровим мішком виповненим листами, перевішаним через плечі скачав він мов коза з каменя на камінь і я заодно задержувався нерішуче, не знаючи куди дітись. Аж

ОСТАННІ ВІСТІ.

Лондонська конференція.

Знавши союзних держав і Німеччини рішили повернути економічну і фінансову єдність Німеччини до стану з часу перед 11 січня 1924, однак висока міжсоюзна комісія в Надрені задержить деякі привілеї. Рішено, що перехідний термін для введення в життя плану Доза має вносити 35 пнів. Кошти окупації обчислено на 2 міль. зол. мар. місячно, причім Франція і Бельгія одержать рекомпенсацію. Перші 2 рати, які Німеччина має заплатити, вносять по 20 мільонів мк. в золоті. Крім цього ухвалено шеститижневий протяз часу для переказання німецьких залізниць новому товариству.

З Парижа доносять, що Еріо відбув дня 10. ц. м. конференцію з вищими урядниками міністерства закордонних справ і президії ради міністрів. Еріо заявив представникам преси, що в хвилині, коли лондонські переговори дотикають як найбільше делікатних справ, він зму-

є частиною української нації, але в точнім розумінні староватерської бюрократії своєрідне, дуже розсілане плем'я“.

Часопис звертає увагу на дуже характеристичний факт, що

„негайно по ухваленні законів, білоруський посол Баллін виступив разом зі своїми однодумцями з партії „Визволення“, а провідник польонофільських „Хліборобів“, о. Ільків, який усе ставав на боці поляків і тому був у погорді Українців, перейшов на бік Українців“.

Дрібні вістки.

Страйкова ситуація на Горішньому Шлеську стає чимраз більше безвиглядною. Завзятість робітників зустрілася з опором роботодавців, супроти чого положення уряду, який хоче довести до ліквідації страйку, є в великій мірі утруднене.

Новий югославянський уряд має в парламенті 133 голоси за собою. Опозиція згуртована довкола бувшого прем'єра Пашіча має 122 голоси. На шастя в допомог урядови згодилось піти кілька помірних парламентарних груп.

Економічна криза на Угорщині дійшла до того, що онові можна було дістати в Будапешті ротаційну машину за 400 долларів.

Опозиція проти Муселіні, який задумав внести в парламенті проект зміни конституції зростає з дня на день. Колиб Муселіні захотів перевести цю зміну поза парламентом, в якому рішуче не найде більшості, матиме проти себе цілий край з королем включно.

доки не виринув він знову високо, весело розглядаючись, із руками познаних жовтих овочів. Це маленькі, смачні nesrole — солодкий, дарунок Бога — не крадені, ні! Іще один лісок кипарисів і ось воно — Равелло. Колись у XIII. столітті квітучий город, що в час династії Анжон славився своїми численними церквами, монастирями й палатами. Сьогодні тиха оселя виповнена пам'ятками нормансько-сераценської культури. І ніде не є вони більше вимовні, більше проречисті: Ніде спомин минулого не дає людині більше художнього вдоволення як у Равелло.

В зеленому садочку біля церкви св. Пантелеймона — спочий. Думаю про долю малої італійської оселі Ravello й її культурних пам'яток. Вони є, мов червона печать на старому королівському документі. Документ пожив і стратив своє значіння, а червона печать пашаєсь давньою красою. І як це дивно, ніде ще ця червона печать старого королівського документу не була більше переконуючим доказом життя і його потвердженням. У тихому садочку серед оранжєвих кущів, повних золотих овочів і квітучих одночасно, дожидаю вечірньої пори. Вона наближається скоро, скорше, ніж бажано. Щаслива земле італійська!

Р. С. У попереднім „Листі“ трапились дві помилки, в 1-й колонії „у липні“ зам. „у менті“ і в 4-й „арабською“ зам. арабською“

шений заховати як найбільшу оглядність у висказуванні всіх поглядів, щоби не побільшувати вражливості дипломатичних кол. Еріо додав, що до кінця тижня дійде до порозуміння у всіх точках.

Рада мін. прийняла усл'я.

На засіданні французької ради міністрів під проводом през. Думерга, Еріо засувавав усі справи, обговорювані на лондонській конференції. Опісля Еріо нараджувався з Фошем і ген. Нолле. Рада мін. одностайно апробувала зясовані Еріотом усл'я. Ще нині Еріо, Клементель і ген. Нолле виїждять до Лондону.

Тайфун в Японії.

Тайфун у Нагасакі знищив телеграфічні і телефонічні улаштування. В Токіо завалилося 2000 домів.

Землетрус в Туреччині.

Турецьку провінцію Ферган навистив сильний землетрус.

Відгуки дня.

3 нові урядові пенсії.

Ч. п. 606(а + в)2. Львів дня 10. VIII. Р. Б. 1924.

Високоповажаний Пане Прокураторе! Сердечно дякую за вашу уважливості до моєї особи. Я, широкі кажу, що не сподівався ніколи такого привязання і крихливості з боку зовсім незнайомого чоловіка. Ваші конфіскації мало помалу виведуть мене в люде, хоч родина давно махнула на мене рукою. До того білі місця в політичних фейлетонах вбивають зброю з рук моїх заздрисних противників, які кажуть, що Чіпка зміє тільки писати про жінки і горівку. Нехай тепер спробують щонебудь сказати. Ясно як сонце, що в нас про ніщо більше писати не можна.

Хвалив я пана Тугута — Ви сконфіскували. Виславив музикальність братнього народу — Ви обурилися.

Хотів гукнути „Слава“ українському „всучилищу“ в Кракові — Ви заткали мені рот.

Воно, правду сказати, не зле і я Вам за це буду вдячний до наших гробових дошок. В першій мірі Ваші конфіскації помітно поправили мій схитний бюджет. Кожда конфіскація приносить мені в тос більше, як мікроскопічний грошар з П. Т. Діла. Всього — хвилями думаючий — Львів за всяку ціну хоче довідатись, що саме Ви признали за небезпечно для держави.

Знайомі і незнайомі чпляються мене на кожному кроці, щоб я доповів їм, що там такого криється під білою плямою. Я жадаю тоді певної винагороди (від 50 сот. — 1 зол.) і розказую. Очевидно, що не можу переповідати сконфіскованого, бо це викликалоб розчарування, але говорю їм такі політичні кавалки, що вони аж приспадають з радості і страху. Тим самим оправдую Вашу конфіскацію і даю людям достаточну рекомпенсацію за їх труд і гроші. За три сконфісковані фейлетони я купив собі тенісові черевики і 10 штук єгипетських.

Та не тільки з фінансового боку помагають мені Ваші конфіскації. Провінція, яка не має щастя бачитись зі мною, дописує собі сама кожне біле місце, а про мене напевно каже: „Той Галактіон пише дурниці, але часом як вишкарить, то аж прокуратор обурюється. Там мусли бути фактично добрі дотепи!“

По кожному сконфіскованім фейлетоні я можу пустити щонебудь, от хочби оце що пишу.

На кінець мушу подякувати Вам і за те, що Ваші конфіскації рятують мене перед ненавистю польської суспільності. Вона тепер на найліпшій дорозі до згоди з Українцями і неополітично є роздурати національний антагонізм вже й так роздуртий до неприродних границь Риської лінії. Білі місця ділають успокоюючо на розпалені умі і мостять шлях під майбутній рай помарканих Німцями двох братніх народів.

Прошу і на далі мати мене в своїй печальній опілі і не допускати до мого фінансового, політичного і морального банкрутства. Кожний свій кепський фейлетон я радо бачив би сконфіскованим від дошки до дошки, наскільки загалом у фейлетоні може бути мова про дошки.

Сподіюся, що й нинішній фейлетон Ви сконфіскуєте, бо він має всі дані до цього: слабкий дотеп і здорові політичні погляди.

Прошу прийняти і т. д.

Галактіон Чіпка.

Ширіть наш часопис

Нова шкільна благодать.

(Скасування приватистів і екстерністів.)

Сіллю в очах польської влади були численні більші і менші гімназійні курси, що приготували нашу молодь, яка опісля як приватисти або екстерністи здавала приватні чи вступні іспити до поодиноких гімназійних клас. Крім цього багато батьків, що не були в силі ізза дорожнечі удержувати свої діти у місті, держали до них інструктора, а опісля з кінцем року чи в половині року привозили їх до іспитів у публичних гімназіях. На будуче те все відпаде, бо польське міністерство освіти рішило скасувати інституції приватистів і екстерністів тільки в Галичині. В тій справі подаємо слідуочий комунікат дирекції української державної гімназії в Перемишлі:

„Міністерство віроповідань і прилюдної освіти рескриптом з дня 4. червня 1924. ч. 4401/Д II. ухвалило засадничо можливість на області шкільного округу краківського і львівського припинання молоді в характері приватних учеників і здавання річних приватних іспитів. На приватистів може куратор тільки виїмково допустити одиниці, які з приводу органічних хиб (каліцтва, глухоти і т. п.) або з огляду на небезпечний для оточення стан здоров'я не можуть а радше не повинні учащати на щоденну шкільну науку. Просьбу за дозвіл на вписання в характері приватного ученика (каліки або нездорового) треба внести до кураторії через дирекцію гімназії, долучаючи до неї свідоцтво урядового лікаря. — На підставі цього рескрипту міністерство вір. і просв. кураторія округу шкільного львівського розпорядком з 17/7 1924 ч. 8993/2 поручила дирекцію уневажнити всі вписи приватних на р. шк. 1924/5, dokonani перед феріями. Супроти цього можуть батьки чи опікуни учеників у годинах урядових відібрати вписове і одержати клявузу „відходу“ на останньому шкільному свідоцтві чи посвідку про вислід вступного іспиту. — Учениці (дівчата) ще можуть в тім році вписатись як приватистки і їх вписи, dokonani перед феріями, є важні.“

Подібні заарядження видали всі інші українські державні гімназії в Галичині і від 1. вересня ц. р. не буде вже більше приватистів і екстерністів у галицьких середніх школах, хіба виїмково за дозволом куратора щодо калік і недужих, а переходно в біжучому році і щодо дівчат.

Факт, що повищий розпорядок найвищої польської шкільної магистратури відноситься лишень до Галичини, говорить сам про себе. — Є він вимірений очевидно тільки проти Українців, бо Поляки маючи безліч державних і приватних середніх шкіл — навіть у маленьких містечках — не відчують во всім цього закау. Коментарі тут зайві.

В справі організації Українців-інвалідів.

Четвертий рік минає, як покінчилась війна, котрої наслідки відчув цілий український нарід, а передозім ми, українські інваліди. Втрачене майно можна здобути знову, але ніхто не в силі повернути людині втраченої ноги, руки, зору чи взагалі здоров'я. Ось причина чому воєнні інваліди потерпіли найбільше в наслідок воєнної хуртовини. Іні хочу порушити справу, котра для нас, українських інвалідів, є першою вагою, а саме справу організації чисто станового товариства українських інвалідів.

Чотири роки минає, а ми досі ні разу не зійшлися, ні разу спільно не нарадилися над нашою долею. Живемо порозкидані по всіх закутках краю, не знаючи себе та своїх потреб. Час найвигідний, щоби ми зійшлися і спільно нарадилися над нашим теперішнім положенням та памітили план праці на будуче в цілі забезпечення нашої егзистенції.

Воєнні інваліди державних націй одержують забезпечення від своїх державних

влади. Ми, українські інваліди, здані виключно на жертвенність українського народу. При такому стані речей, ясно, що того роду поміч може бути лише частинною, а з часом може і зовсім устати. З цієї причини ми повинні вже тепер призначитися над способом створення якогось сталого джерела доходів потрібних на наше удержання. В тій цілі повинні ми установити, ким нас є, хто з нас є спосібним ще до праці і до якої та старатися, щоб кождий працездатний інвалід одержав відповідне стале заняття та сам о власних силах працював на своє удержання. Старатися допомогти як найбільшому числу інвалідів до фактового вишколення в бажаному напрямі (пр. шевство, кравецтво, столярство, фризерство, фотографство). Старатися заложити в кождому повітовому місті «Дім Українських інвалідів» для тих немичків, котрі внаслідок свого каліцтва зовсім неспосібні до праці. Старатися заложити власний шпиталь і санаторію для інвалідів потребуючих лікування. Старатися, щоб також інваліди-Українці користали з концесій державного монополію. Старатися наважати тісний зв'язок зі зарубіжними організаціями воєнних інвалідів. Старатися видавати власний часопис для обговорювання наших чисто станових справ. Заложити бюро правної поради для оборони прав українських інвалідів перед польською владою.

Як бачимо, дуже багато лекучих справ повинні ми вирішити, а тому конче ми з'являємося разом на спільну раду. Справа ця є першорядної ваги для нас. Одинцем блукаючи, не відіємо нічого, а зеднані в одній сильній організації побороємо не одну перешкоду. Не ждіть, що хтось за Вас щось зробить, що хтось заспокоїть всі Ваші потреби, бо ситий голодного не знає, бо тільки інвалід потрапить повний відчутти гірку недолу інваліда. Рішимося самі власними силами працювати на удержання своє і своїх співтоваришів недолу не переставати бути тятарем і так вже надмірно обтяженої суспільності. Я підіймаюся перевести техніку сторону з'їзду. В зїзді повинні взяти участь всі інваліди-Українці без огляду на це, чи стали інвалідами в війні австрійській, чи в польсько-українській. Кошти подорожі мусить покрити кождий з власної кишені. Ніхтї в разі потреби одержить кождий даром. Реченець зїзду оголоситься доперва тоді, якщо я одержу відповідну скількість зголошень, принаймні 100. Зїзд повинен відбутися вже невдовзі. В тій цілі нехай кождий інвалід повідомить мене негайно, чи візьме участь в зїзді, чи потребує переночувати у Львові, та які точки нарад бажав би поставити на денному порядку зїзду. Нехай не буде ні одного інваліда-Українця, котрий би задля браку коштів подорожі не взяв участі в першому краєвм зїзді Українських інвалідів. Хай зїзд цей буде підставою нашого кращого завтра. З останнього стягніть а на зїзд прибувайте.

Носачар Сидельник, Львів, Руська ЗІІ.
(Союз Українських інвалідів).

Ширіть наш часопис!

НОВИНКИ.

— **Стара практика.** Як підуть нам з Чорткова, тамошній староста Топольнік звернувся до одного з найповажніших наших громадян в Чорткові з проською, щоб Українці взяли участь в урочистім привітанні президента Войцеховського. На це одержав відповідь, що з огляду на курс державної політики польського уряду супроти українського народу, Українці участі в привітанні брати не будуть. Це відповідь не вдовольнила старости й він розіслав вже відозви до всіх парохіальних урядів й учителів з зазивом, щоб приготували населення і разом з ним взяли участь в привітанні. Крім цього староста в Чорткові розіслав по всіх громадах повіту відозви (под особістом одповідальностім пачельника гміни) з зазивом докочання вибору комітету, з 6—10 осіб в кождій громаді, якого завданням має бути zorganizування бандері з кождого села та зитання президента від імені дотичної громади. Назвись дотичних комітетів мають бути зголошені старосту найдальше до 15 серпня п. р.

— **Університет і поголоски.** У колах Української Парл. Репрезентації у Варшаві розійшлася поголоска колыпортована з польського боку, що польський уряд зацікавив уже якогось українського професора і одного українського священика, що піднялися формувати «ruski uniwersytet» в Кракові. Розказують також, що один з українських професорів згодився формувати українську секцію славянської академії в Кракові, яку Польки хотять створити в Кракові для конкуренції Празі і що саме ця секція мала би щойно бути завязком руського університету в Кракові. Ці поголоски потують а обов'язку журналістичного, не беручи на них ніякої відповідальності. При цій нагоді висказуємо надію, що наші кола безпосередно інтересовані університетською справою поінформують наше громадянство, скільки правди є у повищих поголосках, що їх

у певних своїх цілях ширить польська сторона.

— **Пан Кранц і «царські» бриланти.** Радник львівської дирекції залізниць д-р Кранц, будучи у Варшаві зробив «золотий інтерес». Від якогось варшавського уличника купив за п'ять тисяч золотих «царські» бриланти. Щойно вертаючись до Львова заявляв, що «бриланти» були найзвичайнішим чеським склом. Як то добре не мати при собі п'ять тисяч золотих!

— **Жандарми чи бандити.** Польські газети доносять, що в столицькому повіті уникуються бандити в... одностроях польської поліції. Чи є це справжні «кресові» жандарми чи бандити, невідомо.

— **Нова катастрофа.** Авіаційні катастрофи множаться в Польщі з дня на день. Оце доносять з Кракова про нову катастрофу, яка мала місце дня 8 п. м. На угорському авіодорі злетів з висоти кількох сот метрів літак, покриваючи собою розбиті тіла летунів поручника Берена і рядовика Домбеля. Причиною катастрофи було моментальне обірвання обох крил літака.

— **Стенографічний індійський часопис.** Племя індіанців, що заселює околиці центральної Колумбії, видає між іншим часопис «Кемльоп Вава», друкований стенографічними черенками. Заснував його французький місіонар Ля Жем, що увійшовши в круг своїх «парохян», найшов їх повним анальфетамі. Щоб не тратити часу на вивчення азбуки, місіонар узявся безпосередно за навчання стенографії. Протягом ледви кількох місяців навчився стенографії 500 автохтонів, згодом анальфетизм серед колумбійських індіанців обмежився до мінімальних розмірів. Стенографічний часопис «Кемльоп Вава» виходить в об'ємі 16 невеликих сторі і має 2000 передплатників.

— **Література і життя.** Президент французької республіки помилював злочинця, якого історія сильно нагадує історію героя роману Віктора Гюго «Les misérables» — Жана Вальжана. Мова про Жана Гато, якого 1934 р. засуджено на 20 літ примусових робіт за торгівлю краденим майном. Гато відбував кару на французькій Гвіані, але після трьох літ утік, після чого втік в Мец, де відкрив собі невеличкий sklep. З часом став Гато визначним купцем і впливовим громадянином міста. Щойно недавно арештувала його поліція, яка пізнала в ньому каторжника. Однак з огляду на беззвідне життя колишнього каторжника, президент республіки дарував йому 17 літ невідбутої кари.

— **З документів часу.** Kuratorium Ochr. Szkol. Lwowskiego L. 15428/1 N. Lwów 28/6 1924. Ze względu politycznych nie może powołać ks. Włodzimierza Węgrzynowicza (Węgrzynowicz) gr. kat. proboszcza w Tarnawie wyższej na przedstawiciela wyznania obrz. gr. kat. w skład Rady Szkolnej powiatowej w Turce i uprasza Najprzewielebniejszy Ordynariat o wyznaczenie innego kandydata. — Kurator Sobieski.

— **Метриальні репресії.** Starostwo w Zborowie, L. 12329/P. Zborów dnia 13. lipca 1924. Do Wielb. gr. kat. Urzędu parafialnego w Milnie. Doniesiono mi, że Wielb. Urząd par. prowadzi księgi metrykalne i wystawia wyciągi metrykalne w języku ruskim, zamiast łacińskim. Wobec tego zwracam uwagę Wiel. ks. na tut. okólnik z dnia 19/1 br. L. 1572, którym na skutek reskr. Woj. z dnia 14/1 L. 1244/1 pr. przypomniano wszystkim urzędom par. o obowiązku prowadzenia metryk w języku łacińskim i polecam równocześnie ściśle zastosować się do treści tego okólnika, w przeciwnym bowiem razie zastosuję najsurowszy rygor prawny, wspomniany w tym okólniku. — (Підпис нечиткий).

— **Лівідація урядів відбудови.** Ославлена польська «відбудова» видно сповнила своє завдання, внаслідок чого буде небагато зликудовань. На її місце будуть утворені при воевідствах і старостах реферати для справ відбудови.

— **Дорожнеча шаліє!** Львівська магистратська, ціннікова комісія згодилася на підвищення цін вепрового мяса і товщів на 70 проц. Ціни пологового мяса остайуть покищо, незмінені.

— **Гарна почта!** В «Кур'єрі львівському» читаємо таку новинку: В пошукуючій за доларями отирається на почті наші листи, які не походять з Америки! Протягом двох тижнів, на чотири листи, вислані зі Львова до Соколя, два листи, старанно запечатані і як слід оплачені, дійшли до рук адресата отворені; причиною був напевно здогад, що в листках, в яких були призначені для дитини вирізки з ілюстрованих часописів, хтось сподівався найти доларя.

— **Нічого собі статистика!** Польські доразові суди видали протягом 1923 року 313 присудів, з чого 109 осіб засуджено на кару смерті.

— **І знову бандити.** Бандитська ватага, зложена з шести осіб, напала онودی на загороду багатого господаря в Залужу Бучкевича. Знаменіть озброєні, на всякий випадок замасковані бандити, забравши 550 золотих, пропали в близьких лісах. Поліція кинулася в «пошкі», але, як звичайно, безуспішно.

— **Дохід з олімпіади.** Дохід з цього річної олімпіади, приніс підприємству шість мільонів франків «на чисто».

— **Відписання ґрунтового податку.** Польські газети доносять, що внаслідок інтервенції «Звіонзку земля» у Львові, Яршинські і Лушевські узискали від пре-

мієра і рабського об'янку відпису ґрунтового податку, з причини елементарних нещастя, які навістили східно-галицькі воєводства. Чи не відписання відноситься тільки до «земля» чи й до хліборобів, яких податки загаяють в пропасть — покищо невідомо.

— **Залізнична катастрофа під Варшавою.** Вчора рано обступилось з провізоричних шин у Вислу всім вагонів товарного поїзду, який довозив пісок до стосовно тепер підваршавського мосту. Жертв в людях не було.

— **Нью-Йорк пріє.** Від шести літ не з'явився Нью-Йорк спеки, підчас якої термометер в тині піднісся до 100 степенів Фарнгейта.

— **Денікін огородиним.** Денікін, якому не вдалося відбудувати єдиної неділімові Росії, поселився тепер над озером Балатон на Угорщині, де займається огородинством. У вільних хвиликах пише свої спомини.

Дописи.

Городок. (Віче в Братковичах). В неділю 27. липня п. р. відбулося в Братковичах, городенького повіту віче під голим небом (мабуть першим в краю), при участі около 600 селян і селянок з Браткович і сусідніх сіл: Вовчух, Галчанова, Попелів, Доминян. Віче отворив місцевий селянин П. Баршівський, а проводив йому о. Ст. Ковалів з Галчанова. Референт д-р Ст. Білак зі Львова представив похід польської влади проти українського шкільництва та вів зазв до об'єднання всіх народніх сил до праці на культурній області. Реферат про економічне положення виголосив п. Василь Бабій, директор кооперативи з Городка, порушуючи справи земельні, фінансові, податкові, аскураційні — та заохочуючи до творення кооператив по всіх громадах повіту.

В дискусії чути було голоси обурення на повітового шкільного інспектора Унгольта з Городка, який делегації Браткович, що явилася у нього з протестом проти безправної переміни української мови викладової на польську в школі в Братковичах — сказав цинічно в очі: «нам ближша кошула ніж кафтан», а на дальші уваги членів делегації грозив їм жандармерією. Віче прийало ряд резолюцій в шкільних і економічних справах. м. и. з доміганням негайного усунення інс. Унгольта та усунення наказного вїта в Братковичах і переведення громадських виборів. Замітне, що у вічу взяла участь велика скількість сільського жіноцтва.

Відозви й комунікати.

Комунікат Гол. Виділу «Просвіти».
По всіх філій й читальнях Тов-а «Просвіта» на територіях воевідств: в Стани-

славові, Тернополі, Львові й Кракові, до відомо.

Дня 26. липня 1924 р. одержав Головний Виділ Тов-а «Просвіта» у Львові рішення Скарбової Палати з дати 23. липня п. р. в справі стемплеквої оплати всіх подань й залучників слідуочого змісту.

Скарбова Палата, Львів, дня 23. VII. 1924 до ч. 7284/24 W. V. O. I. До Тов-а «Просвіта» у Львові.

На просьбу з 17. липня 1924 р. до ч. 2197 Скарбова Палата повідомляє, що по залучників філіями й читальнями Тов-а «Просвіта», які відновлюють свою діяльність, чи там вносять подання в поділяльність зміни їх давних статутів на статут, затверджений рескриптом львівського воевідства з дня 2-го мая 1924 р. до ч. 4283/24/13 є поданнями про «дегалазіцію» в поняттю §. 7. пункт 4. припис до розпорядку М-ства з 24. IV. 1923 п. Д. У. ч. 44 поз. 298 і в наслідок того як також є огляду на виключно наукову й культурну ціль Товариства, предвиджену в §. 1. нового статуту, є вільні від стемплеквої оплати подання по думці §. 7. стемплеквої оплати приписів. Це звільнення п. 4. згаданих приписів. Це звільнення до відноситься також до всіх залучників до подання (§. 2. цит. приписів), не відноситься до подання до урядових свідоцтв, виданих в юлагодженню подібних подань. За директора Скарбової Палати — (підпис). На основі вище заповданого рішення Скарбової Палати є вільні від стемплеквої оплати подання всіх філій й читальень на зміну старого статуту на новий, подання й статуту на заснування нових читальень й всі повідомлення про улажування предствалень, концертів, фестивалів, зборів, відчитів то що. Виділи філій й читальень звольнять на будуче цього придержуватися.

Гол. Виділ Тов-а «Просвіта» у Львові.

Зі спорту.

Січ-Сокол (Львів) 3 : 2 (2 : 0).

Змагання відбулися 3. VIII. п. р. на площі Сокола Батька. Так Січ як Сокол, це молоді недавно засновані спортові гуртки. В склад їх входять переважно ремісничі молодь. Гру почав Сокол о год. 4:30. Зразу помітна легка перевага Січі. Сокол фізично слабший, за це краще зігравий, борониться завзято. Перші ворота добуває Січ у 18. минуті. Сокол старається відплатитись. Перешкоджає цьому вода й болото перед воротами Січі. В 40. мин. Січ підтримує 2 ворота. По перерві площа децю підсохла й гра стає кращою. В 4. мин. суддя диктує карного проти Січі, який Сокол замінює в «goal-a». Кілька хвилин опісля Січ з наріжника дає 3 «goal-a». Перед кінцем гри, чільник Сокола Лапка гарним перебігом стріляє другі ворота, Вислід цей і залишається. Рогів 4 : 1 для Січі. Суддював п. Верхола.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корнаці. Щоденно великий міжнародній турній лужання за мистецтво Польщі і за нагороду 5.000 золотих. Нині в понеділок 11. п. м. змагаються Роґенбаум шамп'юн Н. меччини і Маоно Свати-на шамп'юн Югославії. Світовий шамп'юн Бамбуля і Волинець шамп'юн України. Крім цього виступ цілої циркової дружини. 180 б) 1—1

Замість подяки всім ВПочажаним Товаришам, Знайомим та Всч. Духовенству за ласкаву участь у сумнім похороннім обряді бл. п. свого одинокого сина Ярослава Володимира складають Юлія з Ширів і Зенон Рутковські 50 зол. на Рідну Школу і 50 зол. на пресовий фонд «Діла» у почування спомину про свого малого одинака, який від ранніх літ до останньої хвилини життя щодини з нетерплячкою чекав на часопис, свою улюблену лектуру. 1—1

На «Рідну Школу» зложили: Вп. П. Еліза з Прукулів і д-р Тит Кавалець з нагоди вінчання 30 зл., Михайло Рутковський замість віни на домовину брата Ярослава Рутковського квоту 10 зл., Юлія з Ширів і Зенон Рутковські замість подяки за участь в похоронах сина Ярослава 50 зл. Отсим складає щирю подяку Головна Управа УПТ. 209 1—1

Звідомлення. Маємо за шану повідомити наше П. Т. Громадянство що з днем 1. VIII. 1924 поширили ми значно Акц. Ску «Полотно» у Львові. На бажання і для вигоди нашого П. Т. Громадянства перенесли ми наші склади з вул. Зіморівича ч. 20 до нового локалю при вул. Городецькій ч. 93, недалеко Головного Залізничного двірця. 196 3—3

Дрібні оголошення.

МЕДАРКА німецького систему до продажу вулиця Кордецького 47 партер на ліво. 207 1—1

ВОНЦЕПТОВИЙ урядник, стрункий, б'рюнет, 37 л., ожениється з панночкою зрівноваженого характеру, гарної будови та умовах достаточного емент. незалежного життя-буття. Ласкаві зголошення до Адм. під «L'occident». 208 1—1

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МИСЛОВІ проектує, будує — позичку гіпотечну вироблює в банку Інн. Лев Левинський, архітект-будівничий концес., Львів, Содова ч. 3, бічна Потоцького. 135 7—9

ПАСІКА — 17 сильних пнів — 26 улітв порожних нових — 150 запасових рамок з вошиною, нова медарка — ціле приладдя на продаж. Зголошуватись: В. Руденський, Яблінка п. Солотвина. 201 3-3

МОЛОДЕЦЬ літ 29, кавалер, електромонтер, машиніст і владствитель рільного господарства около 30 моргів поля, терену нафтового, з браку знайомости бажав пізнати панночку в цілях матримоніальних, котра допомоглаб йому побудувати турбіновий млин і механічний варстат рілничих знарядів. Фотографія пожадана. «Олувеш» Посте рестанте Любінці коло Стрия. 151 4—5

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

«LIBELLA»
Знаменита кружлівка виробу «SKODA-ПІЛЬЗНО». Тисячі в ужитку. По кожен куренційних цінах на дегіних умовах сплати кооперативам, молочарням і господарям продаж Тов-а «ТОПАС» у Львові Мішкевича 22. — Тел. 624
Філія Дрогобич (Народний Дім). Жадайте цінників. 144 4—4

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4*20*зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фл.,
Італії 7*50 зл., Німеччині 7*50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Руму-
нії 150 лей, Болгарії 7*50
зл., Австрії 7*50 зл. Зміна
цін в 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Під власть доляра.

Останні місяці у світовій політиці замітні не тільки dokonанням вже зближенням англійсько-совітським і формуванням порозумінням французько-німецьким, але передовсім поворотом Зєднєних Дєржав північної Америки до чинної ролі на герені європейської політики. По гревачій від половини 1919 р. абстиненції війшли Зєднєні Дєржави — чи як коротко говориться Америка — майже ненадійно у сучасні скомпліковані справи європейського суходолу. Америка покинула роллю пасивного обсерватора і як бачимо тепер, представники американського уряду і американських фінансів заняли на теперішній льондонській конференції упривілеюване становище арбітрів, а їх співпрацю європейська преса повигала так, як витається спасителів від нехибної смерті.

Америка вже по раз другий бере чинну участь в політичних справах Європи по світовій війні.

Перший раз сталося це на мирозій конференції в Парижі в 1919 р., коли на чолі творців нового правно-державного порядку в Європі зибилася стать американського президента Вільсона. Він заявився на конференції з засобами великого авторитету так морального як і політичного. Привіз зі собою до Парижа готіві концепції і пляни мира і силою свого впливу накинув їх мирозій конференції як підставу її праць і рішень.

Який був наслідок цього особисто шляхотного, але мало реально-го політика — всім нам відомо. Праці мирозій конференції втиснені в рямці Вільсонівських концепцій, видали компромісовий овоч у виді Версальського договору.

Цим договором збудовано тільки формально і хвилево європейський мир. Наложення величезних тягарів на побіджену Німеччину, а по часті і на її союзників та потопання прав живих народів у справі само-означення, покращення їх живих організмів між лакомих сусідів — що ми самі досі болючо відчуємо — не ворожили довгого життя Версальському творові. Ціла його будова зачала хитатися, коли сама Америка не дала свого підпису під мирозій концент, що його творив її власний президент. Америка умила руки від європейської політики, шовертаючи до своєї старої засади не мішатися до європейських справ.

Відчула це дуже виснажена війною Європа. Відчували побіджені, відчули і побідники. У повній їх чистоті не можна було вдержати Версальських догм. Ширилася даль-ше матеріальна руна і не було сили здержати дальшого упадку. Справу загострювали невирішені чи фальшиво вирішені національні питання. Диктатура Франції затяготила над європейським суходолом. Окупація німецьких просторів повела німецьку політику по шляху грошевої катастрофи, що потягла за собою також катастрофу й у інших державах. Запанував всюди голод гроша, економічний застій — безробіття і нужда. Овид над Старим Краєм зачав щораз більше

чорніти. А Америка на те все дивилася і обсервувала.

Цю абстиненцію Америки відчув діймаючо невдовзі і сам американський світ — чи радше американський капітал. Велика конюнктура в Америці в часі війни — вонаж доставляла воєнний матеріал і поживу для Антанти — згромадила в Америці величезні капітали. Опи-нилося там майже все золото її союзників. Грошева господарка в Європі оперлася на паперових нотах без належного золотого підкладу. Старий Край зубожів і не міг вже більше бути відборцем американських товарів. В Америці настала економічна депресія з безробіттям, дорожнечою і тим подібними явищами. Американське золото не приносило вже більше прибутків своїм власникам.

У справу вдавсь фінансовий світ. І вміру цього як до голосу в європейських великих державах приходили ліві демократичні угруповання з соціалістичною закраскою, за кулісами приходила до голосу велика фінансiera. На конференціях дискусію вели офіційні політики, а з боку стояли могутні фінансисти, без згоди яких навіть червоний політик не міг нічого зробити. Слова гомоніли, запалювалися нерозв'язні пристраси — а холодні капіталісти мовчали. Останні знали, що прийде час на їх диктатуру.

Цей час якраз надійшов. Капітал зажадав помирення і поєднання, а вислідом цього останні події в Лондоні — англійсько-совітська торговельна умова і ліквідація дотеперішньої французької політики відносно Німеччини.

Мирову тактику подиктували Франції її нерожеві економічні відносини, іншими словами, не її політики тільки її фінансисти. Америка негайно дала свою згоду.

Нині вертає Америка по раз другий до справ європейської політики. Ясна річ, що політиків і банкірів американських не привела тепер до Лондону сама охота бути реформаторами повоєнної Європи. Зєднєні Дєржави — як вже вище зазначено — були прямо змушені покинути своє дотеперішнє становище абстиненції під натиском господарських konieczностей. Америка має за багато золота і капіталів, а за мало ринків збуту і теренів інвестиційних. І якраз тут лежить ціла загадка цього заінтересування американської політики справами Європи і її живої участі в працях льондонської конференції.

Америка глядає в Європі держав, котрим могла би позичити гроші, що лежать без ужитку в кишнях її банків. Коли американським банкірам не вдасться в голодній на кредити Європі умістити корисно своїх капіталів, може поважно захитатися рівновага господарського життя Америки. І вірителі шукають самі довжника. Досі позичила Америка по війні європейським державам більше як один мільярд доларів на незвичайно корисних умовах, бо по 6 до 8%, коли процента стопа в Америці виносить те-

Нещаслива країна.

Від грудня 1921 р. справа Ірландії бучим то затихла. Часописи згадували кілька разів про внутрішні конфлікти між двома її частинами, про вбивства англійських офіцерів, але це були лише, на перший погляд, епізодичні моменти. Аж зовсім нежданно Ірландський вулкан знову почав куритись.

Причини цього сумного явища зв'язані безпосередно з договором, яким Англія в особі свого тодішнього прем'єр-міністра Льюїда Джорджа, погодила дві ворогуючі частини Ірландії. У згаданім договорі, до якого довіз Льюїд Джордж своєю хитрою дипломатичною грою є стаття, яка каже, що „комісія з трьох осіб призначених урядом „Вільної держави“, урядом Північної Ірландії (Ульстером) і урядом Великобританії, яка голо-вуватиме в цій комісії — означить згідно з волею населення, яке мо-га, згідно з економічними та гео-графічними умовами країни, кор-дони між Північною Ірландією і її рештою“. Уже в момент підпису-вання згаданого договору обі ча-стини Ірландії мали на думці зов-сім суперечні інтереси. Ульстер хо-тів звичайного вирівнювання кордонів, а „Вільна держава“ — відступлен-ня на свою користь чималої те-риторії.

Коли прийшов момент, як зда-валось, що пора справу кордонів поладнати, Ульстер відмовився від призначення свого делегата для комісії застереженої в договорі. Ульстер лякався, що „Вільна держава“ під претекстом виправлення кордонів, за згодою англійського уряду відбере від нього два граф-ства зі шести, які він має до цього часу; а саме: Тирон і Фермана. Юридична комісія англійської ко-ролівської ради (т. зв. Privy Council) заявила, що згідно з точною ін-терпретацією договору комісія для рішення ірландських кордонів не має права засідати без участі Ульстера і що для приневолення Ульстера треба би окремого зако-нодатного акту.

Таким робом англійський уряд опинився в незручній становищі. По вердикті Юридичної комісії він не може взятись сам за справу розмежування кордонів. І тому він робив, що міг, щоби шляхом приватних переговорів між провідни-ками обох частин Ірландії дійти до мирного поладнання справи. Макдонельд скликав навіть окрему раду з бувших міністрів, яких підписи є на згаданім договорі, а

пер найвище до 2 і пів процент. Сараваотжев дальших льокатах і то-му, щоби одержати політичні гаран-тії для забезпечення цих льокат. На першу чергу піде Німеччина і там невдовзі попливе струя американ-ських доларів.

Поворот Америки до європейської політики отвирає нову добу в політичній і господарській історії збід-нілого європейського суходолу, що не бачучи для себе іншого виходу сам добровільно піддається під власть всемогучого доляра.

також бувших прем'єрів Асквіта і Болдуїна. Вислід цих нарад покищо такий, що консерватисти устами Чемберлена заявили проти такої інтерпретації договору, який до-дозволяв би на відобрання двох графств від Ульстера.

Також переговори між провідни-ками Ірландії не довели до нічого. Англійський уряд рішився внести свій законопроект, який покищо не буде затверджений у парламента в літній сесії, щоби послі мали час обдумати та нарадитись у такій важливій справі.

Англійська публична опінія ді-литься до цього часу в ірландській справі на дві нерівні групи. Велика більшість стоїть на становищі, що на далі не можна користуватись засобами насильства та примусу супроти південної Ірландії і що єдиним виходом зі ситуації це при-знання їй автономії. Друга група, невеличка, є того погляду, що при-знання Ірландії автономії це підко-пування тривких основ Бритійської імперії і лиховісна політика, якої прикладом є сепаратизм Єгипту та Індії.

Як не як, а Ірландія є нещасли-вою країною, яку важко рівняти з іншими і яку наслідувати дуже небезпечно. Англія розуміє небез-пеку з боку Ірландії, яка прямує всіма силами до самостійності. Але сама Ірландія є знесилена та роз-шматована горожанською війною в якій соціальний та релігійний фа-натизм дозволяє на всі засоби на-сильства у братовбивчій різні.

Присилайте складки на пресо-вий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — Ринок 10. —

Наддніпрянська Україна. Епідемії.

(зі споминів лікаря)

Доходять до нас щораз частішій звістки про нові епідемії на Україні. Не маючи точних, а навіть при-близних даних, про їх розміри, важко здати собі справу з їх на-слідків. А проте кульмінаційний пункт уже перейдено.

Лихоліття епідемії на Україні спричинене світовою війною та революцією: горожанською вій-ною. Наслідки цих воєн домага-ються великих жертв та затрат великої енергії, щоби їх винищити. Комісаріят здоровля поборова ве-ликі епідемії холери, пиянистого та поворотного тифа і бореться на далі з епідемією малярії, притяг-нувши до праці всі санітарні сили. Вже перед війною епідемії на У-країні вибухали вряди-гори, а цар-ський уряд звичайно ставився до них пасивно. Щойно при появі хо-лери та чуми забирався до бороть-би з ними, бюрократично-поліцій-ними способами. Медичних засобів не організовано як слід, а темна народня маса складала жертви.

Цей стан погіршила ще величез-на воєнна мобілізація, яка захопила понад 14 мільйонів людей, кинувши

їх на фронт. З цієї суми ранених та хворих було 11 мільйонів, а приблизно 2 мільйони померлих. Додайте до цього величезні маси втікачів та евакуйованих; під час самого відступу царських армій до р. 1917 чарховано їх 3 міль. 200 тис. Недостача мешкань, опалу, харчів, дезорганізація залізниць причинились до погіршення відносин. Та найбільший вибух епідемії припадає на час гогожанських воєн, близько 1918—1920 р., різних військових інтервенцій і на час голоду 1921—1922 р. Як втрати понесла тоді Україна — годі сказати. Одно певне, що смертність збільшилась більш як на половину. Голод 1922 р. забрав у голодних околицях України, Криму та Волги над 5 міль. людей.

Саме в мент найбільшої скрути прийшла на Україну галицька армія. І її захопила в осіні 1919 р. страшна епідемія плямистого і позоротного тифу. Бар, Жмеринка і Винниця записалися в історії галицької армії гекатомбами жертв. Нема села та містечка на Волині, Поділлі, Київщині та Херсонщині, де не було би могил галицьких стрільців. Епідемія сколила більше голов як поля битви.

Вже перед війною рік річно гинуло 30—40 тис. мирного населення від двох тифів. Під час війни ця цифра зросла понад 100 тисяч. Демобілізація, поворот полонених, а потім т. зв. мішечники, що з голодних околиць масами наїздили на Україну за харчами порозносили епідемію так страшно, що в 1919 р. вона дійшла до цифри 1 міль. 547 тис. а в 1920. до 2 міль. 55 тис. на самий п'ятнистий тиф.

Та вже в 1921 р. ця цифра зменшилась на 420.000.

Слід згадати, що в добу епідемії великий процент лікарів та санітарного персоналу, бо до 41 пр., захворів. Епідемія холери найбільше поширювалась у 1921 р., бо над 120 тис. недужих. Вона йшла по вздовж водних шляхів та залізничних. Але вже в 1922 р. погасла, а то й зовсім затихла. Головно причиною до цього масового щеплення, головно переведене в армії. Між населенням защеplено над 5 міль. людей, здебільша зі санітарного

персоналу, службовиків та робітників.

Черевний тиф та дизентерію поборювано, наскільки вони поширювались водними шляхами; проти холери боролись очищенням і лаштуванням криниць, водопроводів та збірників води, усуненням нечистот, поправдою каналізації і т. і. Проти черевного тифу щеплено людей дивацією. Вспіх досягла в 1919 р. до великої цифри 85.500, а в 1920 до 111.600 хворих. Та вже від 1919 р. введено примусове щеплення і в 1921 та 1922 рр. число хворих було незначне.

До успішного пониження епідемії причинились енергійні заходи як нпр. сформування біля 180 тис. ліжок для інфекційних недужих, улаштування ізоляційних та карантинних пунктів на залізницях, масові дезінфекції, миття та купання населення, очищення стай, захистів, в'язниць, касарень. При недостатній мила, опалу та дезінфекційних засадників — це все виконано з чималим трудом.

До цієї праці влада, з питомою енергією притягла широкі верстви населення та робітничі організації. Поширювала масово брошури, плякати, летучі листки, влаштовувала відчити. Багато праці вложив у цьому напрямку наш земляк проф. Заболотний. Ця енергійна боротьба зломил епідемію і принесла багато досвіду урядові народного здоров'я, який на майбутнє, можна сподіятись, не допустить до таких катастрофальних пандемій.

Для поборювання малярії, яка лютує на Україні і досі, і яка виказувала в 1923 р. около 2 міль. хворих, улаштовано малярійні стації з лабораторіями, амбулаторіями і лічницями і заосмотрено всі пункти в достаточні запаси хімії. В боротьбі з інфекційними недугами уряд здоров'я уже від 1918 р. запровадив реєстрацію інфекційних захворювань, примусове щеплення від холери, улаштував бактеріологічні інститути та інститут для продукції потрібних вакцин, видає суворі санітарні приписи, освідомлює та поучає населення, і притягає його до спільної організації праці в цьому напрямку.

В усій боротьбі велику роль відіграв український Червоний Хрест.

Силою збройного пистука.

Промова сен. Пастернака при дискусії над бюджетом міністерства військових справ у сенаті 24 липня 1924 р.

Половину всіх державних прибутків на військо.

Високий Сенате! Найбільша частина всіх доходів польської держави призначена згідно з загальним бюджетом на міністерство військових справ. Вважаю такий поділ цілком зрозумілим. Польща проектувалась альянтами, передусім Францією, як держава з польськими етнографічними кордонами. Для усіх — і для самого польського народу — цілком несподівано Польщі дістались великі білоруські й українські землі, які творять майже половину цілої території Річипосполитої. Їх відірвано від матірніх українських і білоруських просторів під час великого соціально політичного перелому, який до глибини потряс устроєм на тих просторах, і під час виразно заявленої волі українського й білоруського народів творити власні самостійні держави. Не можу промовчати, що в межах тих держав усі національні меншости, а передусім Поляки, мали найти повне забезпечення своїх прав на розвиток національної культури.

Причини страху.

Зайнявши згадані терени, польська держава найшла в великих клопотах: як втримати їх? Причини того клопоту такі:

I. Надзвичайно довга лінія східного державного кордону, позбавлена природних перешкод, як гори або великі ріки, є пригожою для ворожого наскоку.

II. Дальшою журбою це свідомість того, що українське і біло-

Перед молодістю радянської республікою стоять ще великі завдання щодо уздоровлення краю та поліпшення санітарних відносин у ньому. Висловлюємо надію, що в інтересі населення та для добра держави — добути досвіди, енергійна праця і добра воля стримають новий бурю епідемії і дадуть якнайкращі висліди.

Д-р Я. Лий.

руське населення тих прилучених земель за всяку ціну буде змагати до здійснення об'єднання з матірнім племенем усіх земель, які при допомозі ножа насильно і проти волі тих народів полієно поміж Польщу, Румунію і Чехословаччину.

III. Існує певність, що швидше чи пізніше сумежні східні держави витягнуть збройну руку за відібраними їм територіями.

IV. В українському і білоруському народі поризи зростають стихійно до творення Соборної України та Білорусі, пориви, викликані екстермінаційною політикою, яку Польща від п'яти літ веде на тих землях і яка на ділі є нічим іншим, як заїлою війною, веденою збройною силою Польщі проти безборонного українського і білоруського населення (постесті). Голос: „найкращим доказом це те, що ми слухаємо вас спокійно; ось яка це екстермінаційна політика). Та політика скріплює серед нашого народу аксіому, що тільки у своїй національній державі зможемо реалізувати наше право до вільного розвитку своєї культури і що в польській державі щонайбільше можемо сподіватися таких „дарунків“, якими є свіжо прийняті соймом дивоглядні „кресові язикові закони“.

Оже вище наведені чинники силують Польщу тримати величезну армію, бо тільки силою багнету можна втримувати такий стан посядання. Але ця опора страшенно непевна: найкращим доказом хай вам послужить упадок таких великанів, як царська Росія і небішка Австрія!

Буде ще гірше!

Але для імперіалістичної заборочі Польщі нема виходу! Польща обов'язково потребує великанської армії винищеної в усі новітні знаряддя і винаходи задля убивання людей. Очевидно, що й видатки на таку армію мусять бути великанські. Я певний, що колиб Польща віддала весь свій бюджетовий дохід одному міністерству війни,

Великий незбагнений абстракт змалюваний рукою божої дитини. Найбільше бже — в найбільше людській формі. В цьому храмі можна знайти Бога, Бога нашої несвідомості. Бога наших злиднів і великих, найбільших радощів.

Я підслухав її тут: молитву монреальського храму, вона була повна ентузіазму й покорі, страшна жахливим хвилюванням й солодка пестливо-нїжними радощами.

Я зачав сьогодні розуміти тайну кольорових мозаїк сонішньої Сицилії. Вони божі.

Недалеко монреальського собору добре від людського ока заховані дверцята. Пройшовши їх і ми серед чотирьохкутного подвіря, обведеного кольонадою. Це все, що осталося по старому монастирі Бенедиктинів нормансько-сарацинської доби. І цих кілька червоних квітів серед камінистих стежок. Одна висока самотня пальма і два куші гібіскусу. 216 подвійних кольон відмежовує склеплену галерію від сонішнього подвіря. 216 архитворів східної фантазії, безконечно різноманітних у деталях, викінчених у мистецькій формі. Кождий із них мов казка тисяч одної ночі — вічна нова і цікава, така маєстатично спокійна й хвилююча одночасно. А в одному куточку подвіря: фонтан Дрібенькі, сріблесті струмочки води спадають перлами у хрустальний басейн. І вони розказують казку далекого Орієнту, — але її зміст таємний. Таємний як геній артиста, котрий творив її. Таємний мов душа Шехерезади, — як джерело її фантазії.

*) Андрей Белый, Офейра, т-во Книгоиздательство писателей в Москве. 1922 г. ст. 59.

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Лист з Палермо.

Памяти старовини.

Останні дні минають мені серед горячкових приготувань. День відзду вже назначений. — Вам заздро д-ре Альберто? Ви-б зі мною помандрували до Тунісу, далеко через море? А що сталося з панєю Gabriell-ою? Її кохання цеж ваш маніфест пробудженої весни, мій — моя туга за півднем. І він розуміє нову моїх очей — й останеться. Останеться для її кохання.

Вони відводять мене у двоє в го-мінку пристань. Високо з чердаку корабельного працяю їх капелюхом. Прашаю Неаполь — мальовану красуню італійської землі. Мій шлях — через море.

Осталися всі в Неаполі, крім білих мев, які не покидають пливучого корабля. — Минаємо Саргі з його дрібненькими світлами, розозсіяними мов святоїванські червячки в літку у нас, під дерезом. — Море таке спокійне, тихе як мої думки.

Досвіта прокидаюсь. Бачу руді скелі Сицилії. Скоро зближаються й я бачу зовсім виразно — нема на них жадної ростиности. — Широкою серпентиною віддаємо до пристані. Пишна зелена кітловина серед червоних голих скель. Я — в Палермо.

По середині міста перехресуються дві найважливіші вулиці Палермо: via Maqueda й Corso Vitt. Emanuele. Це перехрестя творить маленьку восьмикутну площу на-

звану Палермцями — Quattro Canti. Чотири фасади цієї площі прикрашені в статуй чотирьох пір року, еспанських королів і чотирьох палермських Мадон. Разом з тим це центр міста. Поблизу Quattro Santi — Hotel Centrale, де я примістився. Його вічно розкриті величезні двері ведуть просто з вулиці в ідальну кімнату.

При одному зі столиків знахожу знайомих із Неаполя. Молоде подружжя Д. Німці з Мюнхен. Вона поважна жінка — він, молодий хлопчина. Любляться страшно. Він — філософ, вона — мабуть богата. Обое зі звисних графських родин Баварії. Хвилює їх грецька старовина. Намічують подорож до-вокола Сицилії, Girgenti, Siracusa, Taormina. Потім проїдуть у Рим, де пробудуть зиму. З моєї черги розказую їм про мої пляни.

Туніс — так. Але й у Палермо багато памяток арабської культури. І перед моїми очима розсунується біла мережка теплих форм східного мистецтва. Слухаю цікаво.

По дорозі до Monreale цвітуть каткей й агави. Вони вкривають сорокатиким килимом землю. А в низу? Там оден великий, роскішний сад. Помаранчі, цитрини, японські неспі, фіги, оливні дерева й виноград. Безліччю ярих колірів сміється до нас райська кітловина. Її називають Сицилійці: Conca d'oro, що значить по нашому: золота черепанка.

„О, яка роскіш на цьому острові. Як рудіє тут оранжа, яким вогнем палає вона. А онтам блідне цитрина, мов любовок що чід жаги нидіє-

Закарпатська Україна.

Тов. „Просвіта“ в Ужгороді.

За ужгородською „Свободою“ з 7 н. м. подаємо нише образ праці тов. „Просвіта“ в Ужгороді.

В теперішній шкільній виставці в Ужгороді взяло участь ужгородське товариство „Просвіта“ і в одній класі словацької школи на Другетовій площі виставило для публіки всю працю, яку зробило від 1920 р. Зараз при вході до комнати видимо на стіні перегляд праць централі в Ужгороді. А саме при головнім виставі є 12 комісій, яким в Ужгороді підчинено: музей, бібліотека, видавництво „Руський театр“, „Руський національний хор“ — а на провінції: 4 філії, 94 основаних і працюючих читалень, 46 приготовано до оснування, 48 драматичних кружків і 23 хорів при читальнях, 1 оркестра. Одна картограма показує роботу мандрівного учителя господарства. Видно з цього, що досі зробив він 98 господарських лекцій, переконав 39 читалень, уладив 7 господарсько-ветеринарних курсів, зробив 13 польових дослідів із штучними погноями. Друга картограма показує, де саме існують читальні „Просвіти“, при котрих читальнях є театральні кружки і хори. На цій карті представлено, як поступав зростає число читалень „Просвіти“, а також як поступали видавництва цього товариства. Далше йде „Руський театр“: дві таблиці показують, що від свого оснування театр дав досі 385 представлень, з того драм 86, комедій 148, опер 20, оперет 61, концертів 70, а з них в Ужгороді 252, на провінції 133. Премієр дав досі театр 85. Межі фотографіями театру звертає на себе увагу картина хору театру між Русинами в Марамарошській Сиготі в 1923 р., і далше фотографії з опер „Поліунок“ і з „Гайдамаків“. Там виставлено для прочитання рецензії, які писали всі пражські денники про вистави нашого театру в Празі в маю ц. р. Там кождий може собі на власні очі перечитати, з якими зеликими похвалами пишуть про наш театр театральні критики найбільших чеських денників. Цілу стіну займають видавництва „Просвіти“. Виставлено всі досі видані книжочки. В середині статистика: досі розійшлося 46.340 книжок. Всі вони розійшлися між нашим народом. Далшу стіну займає гарно прибраний портрет президента республіки і зразки з музею товариства, між якими загальному увагу звертає пергаментовий рукопис із XV століття, турецька пушка і величезна піпа. Четверту стіну займають письма з 93 читалень, що розказують про історію і працю кождої читальні і дають пояснення до лапи читалень. На кождому майже папері печатка читальні „Просвіти“, і бодай підписи. Кожда читальня оповідає сама про себе. Мж численними фотографіями читалень заслуговують на увагу читальні з Бичкова, Тячова, Білої, Верещьких і читальні з Боловщини. Все то свідчить про пильну працю нашої „Просвіти“, що вона служить своїй культурній задачі і що свідомим Русинам припала бодай до серця. А робота ужгородської „Просвіти“

го всеж міністр війни мав би право сказати: „за мало!“ Треба мати на увазі, що пиндичні видатки Польщі на армію, хоч і як великі, є незеличкими у відношенню до тих видатків у майбутньому — і то може найближчому майбутньому. А те, що правда, масу воєнного матеріалу назбирано на Україні й Білорусі, в поході на Україну з Петлюрою і вкінці від Франції. Але ті запаси нівечаться, старі французькі тарайди переживаються і військам треба нової зброї, нової гармати...

(Докінчення буде.)

ОСТАННІ ВІСТІ.

Знову напад на „кресак“.

8. н. м. напало 20 чоловік з болшевицької сторони на село Верховиці в дубенському повіті. Забрали 12 коней та підпалили 3 панські будинки.

Льондонська конференція.

Еріо, ген. Нолле і Клементель вернули до Лондону. Мек Донельд заявив свою згоду, щоб проект розброєння Німеччини обговорити на конференції. Франція готова забрати війська з Португалії в рік як план Доза вийде в життя.

Страйк на Гор. Шлеску.

Страйкова ситуація на Горішному

була би значно більшою, коли би її не підірвали москвофіли, що самі не зробивши нічого і не мучачи нічого зробити для культурної справи Закарпаття, виповіли війну тов. „Просвіта“. А проте, як бачимо з повищої статистики ужгородська „Просвіта“ скорим кроком йде вперед і ширить українську національну свідомість і культуру в найбільше запущеній закутні української землі.

Поширювання кооперативного руху.

До економічної дискусії.

У статті „Економічне об'єднання“ (в ч. 166. „Діла“) дня 30. липня ц. р. др. П. Роняк і Л. Глинка поклають думку створення економічної Ради, яка взяла би ініціативу і провід в нашому економічному житті.

Думка не стара і не нова, не оригінальна і не наша власна. Чому саме така думка вийшла із кол, що стоять подальше економічної роботи серед галицького громадянства? Чи може наші працівники на економічному полі не мали, чи не мають таких чи подібних плянів? І чому, коли так, не висловлювали вони цих думок в пресі? На ці питання відповість собі кождий, що інтересується і знає хід економічного життя.

Взагалі наш народ, одиниці чи гуртки з поміж нього, як це можемо зауважити, мають сильну уяву, творять пляни, тратають навіть енергію на переведення їх, не розважившись як слід, чи дана справа, економічна, політична або культурна має добру основу для свого існування та чи дасться вона перевести в практичний життя. Одиниці, що беруть справу в руки нищать матеріально і фізично, а не маючи піддержки від громадянства, по часі попадають у зневіру або знищені фізично і матеріально усуваються від громадської роботи.

Коли приглянемося якимнебудь нашим інституціям то ствердимо правдивість цього факту. Подивімося на наш старо-новий кооперативний рух. Чи великий процент нашої інтелігенції заінтересований цим рухом? Чи багато із них піддержують його матеріально і морально? Коли прийшлося би переглянути протоколи кооперативних зборів, уділові книжки, юкста, закупочні книжки й інше, що торкається статистики кооператив, то з жалем прийшлося би ствердити, що мінімальний відсоток нашої інтелігенції піддержує нашу молодшу господарську організацію. За те чи мало знайдемо таких, що свої домашні господарські потреби задоволюють у чужих торговців.

Не інакше виглядає справа із нашими просвітньо-культурними інституціями, що можуть потвердити часті звіти і відозви та пригадки УПТ. На політичній площі громадської діяльності шкода звертати увагу.

Ми, як кождий нарід, мусимо піти процесом економічного розвитку і не можемо робити скоків. Кождий народ, що стоїть нині економічно високо, переходив фазу торговель-

Шлеску загострилася. Робітники рішили заперестати навіть доконтинентні роботи. За робітниками йдуть урядники. На своїх зборах рішили приступити до страйку. До Катовиць виїхав мін. Даровскі для інтервенції.

Неспокійний Балкан.

Болгарський уряд Цанкова загрожений селянською партією й комуністами. Болгарія поклик на 3000 резерви. Проти цього заперестували Югославія й Румунія. Македонські організації пригтовляються до нападу на Югославію. В Альбанії теж неспокійно.

ного, промислового і фінансового капіталу. Це історична konieczність, якої ми не можемо оминати. Ми знаходимося тепер у фазі торговельного, — але кооперативного капіталізму. Історія учить нас, що на торговельнім капіталі виріс промисловий, а на ньому фінансовий капітал. Певний ступінь одної фази творить другу, друга третю і це як konieczність економічного розвитку без великих підготовань і заходів.

Протилежна форма, що стала вже основою розвитку господарського життя народів є кооперативний капітал як антитеза приватного. Цю форму як одну можливість на нашій ґрунті мусять прийняти наші економісти, коли ми не маємо своїм потом та кров'ю розвивати чужого нам приватного капіталу.

З цього становища мусимо йти послідовно далі. Із нашого торговельного кооперативного капіталу виросте промислово-кооперативний, а із нього фінансово-кооперативний капітал. І коли ми опануємо першу фазу нашого наміченого господарського розвитку, силою історичної konieczности розвинемо наш кооперативний промисел. І цей план безумовно мають наші кооператори-економісти, а здійсниться він тим скорше, чим активніше матеріально і морально буде піддержувати в їх діяльності ціле громадянство, а в першій мірі інтелігенція, яка нині в величезній більшості є байдужа і інертна до всякої громадської роботи.

Економічна Рада, що об'єднувала би все господарське життя нашого народу, як може це думали Шановні автори проекту знаходиться уже в Німеччині: Reichswirtschaftsamt. (Найвища господарська Рада) при центральнім уряді ССРР. що кермує усім господарським державним життям а які ріжняться між собою тим, що обі стоять на протилежних бігунах, приватного і кооперативного (державного) капіталізму. На таку установу нема у нас місця, тому що вона мусила би мати величезні матеріальні засоби і допомогу з боку уряду, який її творить. Далі Ш. автори повинні були зазначити на яким саме із вищезгаданих бігунів кооперативного чи приватного капіталу треба би будувати ними проєктовану Раду. Бо кооперативне об'єднання ми вже маємо, а коли вони хотять приватного капіталістичного, то шаслива їм дорога.

Огже творення такого органу на зразок пропозиції д-ра Роняка і Л. Глинка я уважаю зайвим, бо це був би орган нездійсний до життя, без матеріальних підстав, що абсорбував би енергію людей мабуть без успіхів. Одинокий спосіб, щоб шимкорше приступити до використання тих скарбів, які наводять Шан. автори, є піддержувати матеріально і морально наш кооперативний рух і поширювати ідеї та знання про кооперацію серед широких трудових мас нашого народу.

М. Обрізків.

Дрібні вістки.

Льонд. Джордж так старателізував англійсько-словацьку угоду: „єдиним змістом угоди є те, що по тих місцях обі сторони рішили дальше переговорювати“.

Штрафман, німецький міністр закордонних справ, мав висловитись, що він вважає повного торговельного договору Німеччини з союзниками і волів би порозумітись лише щодо часового modus vivendi.

Румунія має теж претензії до частини німецьких відшкодувань, бо мовляв, вона була змушена війною сплатити кілька своїх нафтових підприємств та вивести державний скарб до Москви, де він і досі нахочиться.

Німецький парламент буде скликаний безпосередно по закінченню льондонської конференції, щоб перевести деякі закони в зв'язку з планом Доза. Це станеться приблизно 18 н. м.

Югославянська скупштина була ареною дуже бурхливих сцен: послі поблизь підчас дебати над програмою нового уряду. В суботу мабуть закрийють скупштину на необмежений час.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проц. податок на „Рідну Школу“, добачу дехто в недостатці екекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Біржа.

Львів, 11. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5:20¹/₂—5:21, канад. дол. 4:94¹/₂—4:95, чеські кор. 0:15¹/₂—0:15¹/₂, лів. 0:02—0:02¹/₂, франк. франк 0:27¹/₂—0:28, швейц. франк 0:94—0:95, англ. фунт. 22:60—22:70.

Золото. 20 кор. 21:80—21:90; 20 франк. 20:70—20:90; 20 марк. 23:90—24:00; 10 руб. 25:90—26:00.

Срібло. Австр. кор. 0:40¹/₂—0:41, 5 австр. кор. 2:08—2:10, фльорен 1:04—1:05, рубль 1:72—1:75, рубель дрібним сріблом 0:61—0:68.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23:00 до 24:00 жито галицьке з 1923 р. від 13:00 до 14:00, жито нов. збору від 13:00 до 14:00, ячмінь галицький броварський від 12:50 до 13:00, ячмінь галицький пашиний від 10:50 до 11:00, овес галицький з 1923 р. від 13:50 до 14:50.

У справі імміграції до Зєднених Держав.

Пишуть нам з Тернополя:

„Звертаються до мене селяне з паперами корабельного товариства, щоб їм розяснити, чи можуть їхати до Америки, до ріллі. Глинув я на одія папір, а на ньому великими черчками: „Amerikański konsulat generalny. Zawiadomienie o imigracji“. Можна прочитати двічі і тричі і ніяк не розчоломаєш: хто має право їхати та як і хто має робити заходи. Звичайно як усякий бюрократичний документ. Але як це мають розуміти прості люди?“

Дуже дивно, чому генеральний американський консулат у Варшаві не вважає за відповідне видрукувати своїх інформацій та звідомлень на українській мові. Адже він найкраще повинен знати, що найменше 50 проц. емігрантів з Галичини, це наші люди. Навіть в інтересі самого корабельного товариства White Star Line повинно бути те, щоб воно могло своїм „пасажирам“ розяснити пояснення на їх рідній мові. Що й казати про те, що такі пояснення нового імміграційного закону повинні бути прості та ясні. Читав я у нашій пресі, як це товариство вихвалювали „під небеса“ за вигоди, які воно дає своїм пасажирам. А тимчасом реклами своїм бізком — а дійсність своєю. Та як воно й могло би бути інакше, коли в таких товариствах нпр. у Тернополі нема ні одного Українця-урядовця і воно ликується з пасажирами, нашими селянами, у польській бюровій мові. А Тернопільщина це-ж головний пункт з якого рекрутується еміграція на цілу Америку. Найкращим доказом нехай послужить спис корабельних товариств, які мов гриби по дощ розсіяли здовж вулиці Гончаровського, як: „White Star Line“, „Canadian Pacific“, „Cunard Line“, „Red-Star Line“, „Amerikańska Linja“, „Французька Linja“, „Consulic Line“, „Krolewsko-holenderski Lloyd“ і інші, всі ці лінії не мають ні одного Українця-урядовця.

Погоджуючись уповні з висловленими тут увагами, маємо намір до цієї не мало-важної справи вернутись ще в окремій статті.

3 друкарні Спідки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не зрештовується.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 20 ч. к. Румунія
150 лей, Болгарії 7'50 зл.,
Австрії 7'50 зл. Зміна
завжди 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

На допомогу селу.

Ми мали вже нагоду писати про катастрофу, що в біжучому році навістила наше село і взагалі наше рільництво. Сповнилися наші бажання висказані у згаданій статті, а саме, щоби zorganizувати негайно допомогу для села і рятункову акцію взяли по можності виключно у власні руки.

Дня 5. серпня ц. р. за почином тов. „Сільський Господар“ основано у Львові „Комітет допомоги селу“, в склад якого входять відпоручники наших центральних економічних установ. Комітетові патронує тов. „Сільський Господар“, а технічну сторону допомогової акції веде Союз кооперативних союзів (Центро-союз) у Львові. Всі члени комітету зложили вже обов'язуючі заяви матеріальних вкладів і гарантій від репрезентованих ними економічних установ і комітет розпочинає вже свою діяльність.

Покищо перед нами комунікат згаданого комітету, оголошений в ч. 178 „Діла“ з 13. ц. м. Поза хронологічну згадку, що дня 5. ц. м. відбулася у Львові нарада представників усіх центральних економічних інституцій і що цю нараду присвячено справі подання помічі нашому рільництву у важкому його положенні з приводу катастрофального висліду сьогорічного жнива — наше громадянство ще нічого не довідалося, як цю акцію в краю належить перевести, хто має дати їй почин на місцях, і яка має бути форма матеріальної допомоги.

Порушені справи комітет повинен негайно вивчити і розпочати зараз організаційну працю в краю.

Сьогорічна катастрофа неврожаю настільки велика, а відносини економічні такі майже безвихідні, що для відвернення грози голоду і врятування нашого хліборобства потреба справді величезної однодушної акції цілого громадянства.

Надії на чуда, що їх робитиме польський злоту, завели цілковито. Дорожнечі не припинено, противно вона зростає що раз більше і скорше. Польща ще з кінцем мин. року дешева країна, де в мин. році за кілька долярів можна було згідно прожити, нині по введенні нової валюти належить до найдорожчих країв Європи. Ідуть в гору ціни артикулів першої потреби, а з ними всяких інших товарів. Затроза голоду для біднішого населення всюди — і у місті і на селі.

На державну поміч наше село не може рахувати, а на кожний випадок ця допомога буде мікрокопійна. Тут самі по своїм силам мусимо себе рятувати.

Працю вже треба зачинати. За кілька тижнів розпочнуться озимі засіви. В багатьох околицях не стане зерна на самі засіви, або воно буде дуже нужденне, особливо там, де стебельна мушка знищила майже зовсім сьогорічні збори. Технічне переведення допомоги селу мусять сейчас взяти у свої руки

повітові союзи кооперативні. Негайно треба скликати на наряду представників всіх громад повіту, очевидно передовсім кооперативних діячів. Вибраний комітет буде наглядати над переведенням допомоги в повіті. На місцях допомогою мають кермувати місцеві кооперативи.

Схема праці у тих повітах і тих громадах, де вже існують кооперативні союзи чи звичайні кооперативи, є легка і при меткості поодиноких діячів легко вже дається зробити. Та тих повітів і громад відносно не багато. Більшість повітів і громад в краю, а також більшість громад в Галичині, не кажучи вже про північні українські землі, не мають ще, на жаль, ніяких кооперативних установ. Там допомогова акція піде дуже пиняво і тут мертве дові в краю тов. „Сільський Господар“ мусить віджити,

яку він робив в роках неврожаю в наслідок слоти в рр. 1912/13. До праці належить приступати якнайскорше. Заходить іменно обави, що ініціатива може перейти в наші руки. Центральн. тов. „Сільський Господар“ і „Центро-союз“ мусять негайно започаткувати організаційну акцію, щоби її докінчити до половини вересня.

Природна річ, що в нас не стане стільки грошових засобів, щоби допомога села обняла всіх потребуючих. Зробимо тільки те, що самі в силі зробити.

В деяких сторонах нема збіжжя на засів і нема на прожиток. В Карпатах і на Підкарпатті голод заступає до неодиної хати. Для голодових околиць треба акцію підняти як стій.

На повищу справу звертаємо увагу нашого цілого громадянства і кличемо весь наш загаль, щоби всіми силами піддержав працю комітету допомоги селу.

Сучасне невдоволення.

1. Дві душі нашої культури.

Коли знаємо причину свого нещастя або болю стає нам легше. Це почування вириває також у звязку зі загальними справами даної історичної доби, коли люде шукають джерел існуючого лиха або невдоволяючого стану. Тому цікаво кожному з нас послухати міркувань історика, який уважає найкращим завданням свого життя розяснити нам характеристичні прояви процесу в якому беремо участь.

Італійський історик Ферреро, якого думки ми нераз наводили, написав нову статтю на тему сучасної цивілізації, соціального невдоволення і духового розщеплення нашої доби. Він стверджує факт, що в сучасний мент щораз частіше вириває наскрізь песимістичне питання: чи західна цивілізація не є грішницею, яка надолужує за свої гріхи. І він відповідає на це ось-як:

„Так не є... Коли світ є в теперішній мент невдоволений собою то не собою, не помилками та нісенітницями, які міг зробити в недавній минулі. Причини нашого неприємного почування лежать поза нами: у ділах, що йдуть погано, у податках, що нас пригнітають, у житті, що росте в дорожнечу, у грошах, що обезцінюють себе, у зисках, доходах та заробітках, які зменшуються. Люде є пересвідчені, що все це лихо пригнітає їх, дарма, що вони не завинили в цьому ні дрібки. За наші терпіння ми робимо відповідальними війну, мир, перемоги, переможених, партії, які є у владі і форму правління. У ніодній країні не впаде нікому на гадку, що все це безладдя може бути наслідком помилок та промахів з до яких кожний з нас, менше чи більше, приклад своєї руки і за які є відповідальний. Коли навіть це невдоволення виходить часто переможцем з виборчої боротьби, завдяки політичним доктринам, які обвинувачують сучасну суспільність як новий Вавилон, то ще й тоді,

кожний лишається пересвідченим, буцімто ми живемо в добі поступу, що все мусить поліпшитися і що болі, які терпимо мусять знехнути силою конечности, яка діє поза сферою нашої волі.

Ця суперечність не є зрештою новою, її можна віднайти в історії цілого XIX віку. Від сто років ми є завзятушими оптимістами, які невпинно нарікають на сучасність і всього сподіються від майбутнього. Ми віримо в невинний поступ, у поліпшення світа рівномірно кероване долею, у визволення людства і загальне братерство.

Але XIX вік, отворяючи перед нами найясніші перспективи в майбутньому, розкинув також на право та ліво песимістичні доктрини. Він повторював нам щораз частіше, що світова демократія доведе нас до нового варварства, що капіталізм піддав народи під одну з найстрашніших тираній, що життя є немилосердним змаганням в якому слабші є засуджені на немольну смерть і що люде родяться лише на те, щоби взаємно себе різати. Соціалізм був найпростішою і найбільше популярною з цих песимістичних доктрин, які без огляду на те, чи є реакційними чи революційними, у своїй духовій основі є близькі до себе, ніж можна би гадати з огляду на їх зовнішню форму.

Наша доба видається одночасно оптимістичною та песимістичною, з подвійною душею, як і весь XIX вік. Вона приглядається собі зі захопленням як Нарцис і одночасно з осоружним почуванням. Вона є пересвідчена, що є досконалою і не сумнівається, що все йшло би як слід, коли би на чолі влади стояв якийсь один „муж“: цей казковий „муж“, якого всі європейські народи шукають на протязі стільки літ, а не можуть його найти. Але одночасно, коли наша доба є пересвідчена у своїй досконалості, за нею нерішучо

йде ідея, що потреба якоїсь основної реформи. Ця подвійна душа живе також у песимістичних світоглядах, які ніколи не є песимістичними вповні. Соціалізм глядить на майбутність крізь рожеве скло, але одночасно є похмурим як ізраїльський пророк, коли видає осуд про сучасну добу. Світ повинен лише дати переконатись його чудотворною наукою, а тоді перед дітьми Адама відчиняться ворота Раю.

Яким робом пояснити цю суперечність, яка є трагедією нашої доби? Це одно з найтемніших питань. Модерна цивілізація, яку соціалісти обвинувачують у тому, що зіпсувала світ, розвинула чималу кількість чеснот: силу діяльності, енергію волі, духа дисципліни, пошану для законів, слухняність, сміливість, лагідність обичаїв. Вона розвинула їх не у висших, вибраних колах, але у масах і між сотками мільйонів людей. Коли взяти на увагу кількість людей, яких вона торкнулась, тоді можна сказати без прибільшення, що від часу християнства це є найбільше моральне перетворення. Маса піддається не лише військовій службі, але й вчиться дисципліни великої промисловости. Ні в одній столітті мільйони людей не вставало так точно як нині, капо на роботу і верталось з неї, іло та спало, на приказ незримих та анонімних авторитетів. Ціло позірним безладдям гарячкового існування XIX вік зберіг незвичайну чернечу дисципліну в яку в старі віки ніхто не поверив би.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вигодка тепер і золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Дрібні вістки.

Пятиліття німецької республіки святковано по всій Німеччині урочистими маніфестаціями, організованими урядом і республіканськими партіями.

Комуністична демонстрація у Ляйпцигу довела до перелачки з поліцією. По обох сторонах є убиті й ранені. Поліція перевела силу арештувань. У місті спокій.

Міжнародна німецька позичка буде згідно з висновком одного з чільних американських банкірів, учасника лондонської конференції, в чотирьох-пятих підписана в Нью-Йорку.

Військова контролі Німеччини буде дати передана Союзом Народів. При кожному відхиленні Німеччини від військових постанов версальського договору, Союз Народів висилатиме до Німеччини слідку комісію з представників усіх народів, заступлених в Союзі Народів. Відповідний проект вже розглянув і прийняв французький уряд.

Радіч, голова хорватських самостійників, всупереч уським погрозам заборони в'їзду, повернувся з Москви до Відня і на днях збереться їхати до Югославії.

Мін Льюїсдонем та Берлінгом заведено на час лондонської конференції дипломатичну пошту латаками.

В Мадриді пожежа знищила заклад шпальри, у яких лиглося багато тисяч цетнарів збіжжя. Шкода перевищує мільйон золотих марок.

Надніпрянсь на Україна.

Відомо, яке враження спричинило в науці й техніці відкриття радіоактивності, відкриття радієвих промінь і його еманції. Для науки це відкриття дало підком нові погляди на будову і динаміку атомів, для техніки дало нове невичерпане джерело енергії, для медицини воно дало великі перспективи, коли виявилось, що промінь радіації і інших радіоактивних металів вбивають хвороботворчі бактерії, знищують отрути, що радіоактивні метали можна заживати в медицині у формі різних препаратів (тінктур, таблеток, паст, еманції для вдихання, для приймання у шлунок і т. ін.). Отже досі по всіх кранах відшукання радіації і інших радіоактивних металів, а також тих мінералів, що в них знаходяться ці метали, є справою дуже важливою і цікавою.

Геологічний кабінет Всеукраїнської Академії Наук одразу поставив питання про розшукування у нас на Україні радіоактивних мінералів на увагу всіх геологів-дослідників нашого краю і зосереджує в собі всі відомості про цю справу. Розуміється, ці відомості повинні стати загальним майном, — вони періодично і своєчасно доводяться до відома фізико-математичного відділу Академії Наук і друкуються в часописах.

Досі на Україні знайдено тільки один радіоактивний мінерал, — ортіт. Цей мінерал є сілікат дуже складного хемічного складу, що кристалізує в формах моноклінічної системи; у склад ортіта, окрім окисів та закисів заліза, увійшли окиси алюмінію, металі торіа, калія, чатрія, кальція, а також незначні кількості „рідких земель“ — окисів ербія, церія, дітіма, лантана і ітрія; з цих металів торіа є виразно радіоактивний метал (він вживався раніш для вироблення Аuerовських газо-калійних сіток); торіа є один з найважливіших металів

(має атомовий тягар 232,63); він розпадається й виває з себе радіоактивну еманцію. Звичайно ортіт містить у собі деяку приміськ води: безводний зветься елітніт. Родовища ортіта здані відомі по різних пунктах Норвегії, Швеції, Гренландії, на Уралі (Ільменські гори), в Селезії і інших місцях.

На Україні ортіт знайдено уперше в самому місті Катеринославі 1920 р.; зразки його були приставлені до Академії Наук і в одному з засідань її фізико-математичного відділу академик В. І. Вернадський зробив повідомлення про цю знахідку.

Ріку 1923 ортіт знайшов проф. М. І. Безбородько на Поділлі, в окрузі Гайсинській та Тульчинській вздовж течії Буга, в червоних гранітах; ортіт тут трапляється досить часто в оклицях сел Губника, Четвертинівки, Скибінців, Глубочка, Тростянички і Стратіївки, невеличкими кристалами. Крім того на шляху з села Губника до Четвертинівки із щілини червоного мікроклінового граніту витікає досить ясне джерело води, що здавна вважається за яєсь особливе, мовляв, святоблуде; вода цього джерела виразно радіоактивна; при спробі на 7-ий день вона показала 0,35 одиниць Махе. Друге таке джерело води з граніта є біля села Демовки. Дальші досліді радіоактивних мінералів провадяться в цьому районі тим же пром. М. І. Безбородьком; від них можна чекати цікавих наслідків.

Третє родовище ортіта на Україні знайдено 1921 і 1923 рр. в узбережжю річки Гнилопяти в Житомирській окрузі, в рожево-світлових гранітах. С. В. Більський, який вважав цей мінерал теж за рожево-світлий, але докладні лабораторні досліді проф. Л. Л. Іванова (в Катеринославіському гірничому інституті) довели, що з боку оптичних і мікроскопічних властивостей цей міне-

Силою збройного пастуна.

Промова сен. Карпінського при дискусії над бюджетом міністерства військових справ у сенаті 24 липня 1924 р.

(Докінчення).

Безвиглядна нога.

А авіяція? Відомо, що польська армія має дуже мало літаків і то дуже старі для летунів. А середники, так чи інакше зв'язані з армією, нпр. залізничні та залізничний табір, отриманий даром від Німців, нищиться і буде вимагати відновлення. Насувається запит: відкіля Польща черпатиме засоби на сподівані великанські видатки? Адже не думаю, що з торгу й промислу. Правда, ці джерела могли би дати необхідні грошові засоби, але тільки при одній умові, а саме, як що торг і промисел позискують собі закордонний базар. Однак, панове, не слід дурманити себе: тих закордонних базарів панове не дістанете. Чи ви могли б, панове, конкурувати своїми виробами з Німеччиною, Англією, Америкою, Австрією, Францією чи Японією, який із цих світових купців і фабрикантів зрієся би на користь Польщі світових базарів, добудує часто силою зброї, і хто відступив би Польщі такий базар збуту, як Росія, Україна,

радіоактивний ортіт, а дальші спроби виявили його дуже виразну радіоактивність.

Таким чином наявність на Україні чималих родовищ радіоактивного мінерала ортіта встановлена цілком певно. Дальші досліді на місцях і в Академії Наук провадяться і є підстави чекати, що буде знайдено ще родовища ортіта, а може і інших радіоактивних мінералів на Україні, — мінералів, що їх майбутнє трудно передбачити, але вони в кожному разі становлять собою дуже цінне народне багатство.

Академік П. Тутковський.
(Харк. Вістк з 13-го VII).

близький та далекий Схід, не кажучи вже навіть про Захід! Не бачу також можливості сподіватися, що Польща стане транзитовою державою, бо й у цій царині вона має довкола соціальних конкурентів і „приятелів“, які подбають про те, щоб транзит зі заходу на схід не скерувався не крізь Польщу. На всякий випадок відносно східного кордону втримається явище, яке ми маємо тепер перед очима: вантажні потяги займаються лише вивозом з українських і білоруських земель решток їх лісового багатства, а зимовою порою перевозять сніг зі залізничних шляхів. Кріза, як бачимо нині, буде постійним явищем. І *polensvolens* треба буде обтяжувати населення надзвичайними податками, і то те головне селянське й робітниче населення, яке й так вже до нащадку зубожіло.

Рятуюнок Польщі у повороті до етнографічних кордонів.

Польща не витримає того тягару. Чи такий стан речей триватиме довго? Сумніваюся. Єдиним виходом з тої грізної ситуації, було б — як вже зазначив один з українських послів із соймової трибуни — зречення з боку Польщі українських і білоруських земель, з метою дати їй можливість об'єднатися з рештою українських і білоруських земель в одну державу.

Маршалок: Вважаю недопустимим, щоб таке речення голошено тут із трибуни польського сенату. Щодо члена сенату, то треба з горі гадати, що тримаючись такого погляду він має на увазі добро Річипосполитої. Супроти сенатора який має відвагу дати вислів своїй ненависті до польської держави —

МИХ РУДНИЦЬКИЙ.

Джозеф Конрад.

Помер один з найбільших англійських та європейських письменників останньої доби. Прізвище Конрада повторялося останніми роками в Англії щораз частіше поруч Кіплінга та Гардіога, Гельсгорта та Уелса, Шоуа, Беннета та Баррі. Його твори єднають у собі найкращі літературні прикмети з усіма даними на улюблену лектуру широких мас інтелігенції; вони мають привабливі елементи екзотизму та сенсації, як і життєпис самого їх автора.

Справжнє ім'я Конрада: Йоліф Конрад Коженювський. Він уродився в 1857 р. на Україні і був сином письменника Аполлона Коженювського, а братаничем відомого автора „Кольокації“. Скінчивши гімназію у Кракові, він їде у Марсель, щоб здійснити свою дитячу мрію: стати моряком. У 19-році життя у першій своїй подорожі доїжджає до мексиканського заливу. З французького корабля переходить на англійський пароплав, який їде до Азійського моря і вертається до Льюестофту. З цього моменту Конрад зв'язує своє життя з професією англійського моряка, переїжджає всі ці шаблі. У 1884 р. стає капітаном торговельного корабля і на протязі дальших 10 років обїзджає заливи та порти далекого Півдня та Сходу, маючи нагоду знайомитися з життям дуже різних і мало знааних середовищ.

Конрад стає не лише зразковим моряком, ще й англійським, але справжнім Англієм. Проживши від хвилини владу з родиною хати ще 20 літ, він дає доказ, що англійська мова заступила йому давню рідну і що він володіє нею не як талановитий ученик-чужинець, а мистець, що вчить її тайн та коши

самих Англії. Цей факт є для англійських критиків одною з найбільших феноменальних творчих проявів. Для Славян, що визначаються хистом до вивчення чужинних мов, він може стати прикладом: до яких меж такий хист інколи в силі розвинути. Польські критики раді би знайти в стилі Конрада прикмети суто польського генія. У данім випадку ці пошуки не стверджують нічого більше як те, що коли хто завзявся — може відшукати в кожному чужиннім письменнику щось рідного. Ми могли би з однаковим правом показати, що невтишна туга Конрада за морем зродилася під впливом українських степів, гармонійних, хвилястих та неосяжних у своїм овиді як море...

Конрад є одним з найкращих артистів моря. Море є для нього чимсь більше як стихією: — символом життєвого процесу. Невідомо, чи краще було би сказати, що море прокинуло в ньому творчу потребу, чи творча потреба, мабуть унасліджена, була тим притаєним голосом, що змалку звала його на море. Цікаво ще й те, що Конрад повіривши коло 40-ого року життя у свій письменський талант, покинув море для другої насолоди свого життя: писання. Перший його твір „Безглуздя Альмаера“ початий ще в 1889 р., викінчувався на протязі 4-ох літ у мандрівках між Лондоном, Австралією і Конго, де мало що не загинув. Там змальовані особисті переживання автора з його досвідів між Сингапуром, Борнео, Целебес та Суматрою. Ці самі країни постачали матеріялу і для другої повісті „Вигнанець з островів“ (1896). „Мурин на Нарциси“ описує пригоди на кораблі між Лондоном і Бомбаєм. „Льорд Джім“ є історією молодого прогнаного моряка, який став бурлюкою по далекий Схід і авторитетним паном в однім дикім маляйським селі

І далі йде довга низка повістей та оповідань (більш 20 томів), в яких море та краєвиди островів з індійського океану є головною обставиною змальованих трагедій.

Атмосфера всіх цих творів нагадує романтично-свіже враження, яке маємо на чердаку корабля, коли їдемо назустріч новій козні і одночасно суворій нестрій моря, коли воно стає нашим невідступним, щоденним другом та ворогом. У „Зеркалі моря“ каже Конрад: „Згається мені, що ні одна людина правдомовна перед собою — не могла сказати, що бачила колинебудь море так само м'яким як мольбою виглядає земля дитиною. Але деякі з нас, дивлячися на океан зі зрозумінням та симпатією, бачили, як він виглядає старим, немов би відвічні віки виринули з його непорушного намулистого дна. Це бурхливі вітри надають морю вигляд старості.“

Життя не є чимсь іншим, як зрадливою чергою леготів, бурнів, борів, блукання та причалувань. Конрад шукає поза екзотичними перипетіями чогось більше як черги зрадливих хвиль — а доцільності змагань та боротьби. І він знаходить її. „Ці візії — каже він в одному місці про переживання жаху, кохання, захоплення та ненависті — чи вони повні насолоди чи болю є морально доцільними самі для себе. Решта це вже наше діло — сміх, сльози, ніжність, обурення, гордий спокій загартованого серця, об'єктивне зацікавлення винятково інтелекту — це все вже наше діло“.

Контраст між психічним світом людини, її потребами, і бездушними силами природи в яких випадок грає таку зловбу та велику роллю найкраще виступає у плерері екзотичних панорами. У повістях „Ностромо“, „Перемога“, „Іа помич“, „Rescue“, „Пірат“ (Rover) і в о-

повіданнях „Тайфун“ або за „Затенією“ почуваємо легко-іронічну усмішку письменника, який примирився з жартами долі і залюбки стежить за їх трагічними наслідками. Конрад залишив також повісті психологічно-сензаційні та з історичним сюжетом такі як „Таємний агент“, „Щастя“ (Chance) або „Золота стріла“. Повість „Західними очима“, де він змальовує тип російського революціонера та провокатора може нас найкраще переконати яким чутливим був він психологом та артистом.

У своїх „Замітках про життя та літературу“ Конрад оповів нам, яку велику роллю грав у його творчості сліпий випадок і свідомо завзята воля. Першим починаю творчої праці часто стає випадок, у розумінні якогось зовнішнього підразка. Але перший зроблений крок нагадує скок у море. Конрад працював з такою самою енергією та амбіцією в стихії моря та слова, щоб вдержатися на їх поверхні та володіти ними.

Лише завдяки повній, непохитно-побожній шані для досконалої єдності форми та змісту, лише завдяки невтомній, ніколи незневірній дбайливості за обрис і гармонію речення можна наблизитися до плястики та коліру; і можна на одну ефімерну мить заслати чаруючою сугестивністю над буденною поверхнею слів: старих, старезних слів, виляючих та витертих на протязі століть недбайливою вжитку. Шире змагання, щоб здійснити це творче завдання, праця в цьому напрямку на таку далеку мету на яку дозволяють сили, непохитна від хвилювань, утоми або докорів — це єдина тривка доцільність для тих, що працюють над прозою. (Notes on Life and Letters).

воля слова перестає існувати. Звертаю на це увагу шановного дромовця.

Сек. Карпінський: Міркую, що маю право казати те, що вважаю потрібним сказати в імені народу, якого я є представником.

(Голос: „Але ви присягали на цілість Польщі“). Кс. Мецєвіч: „Дід був Поляком, а внук говорить такі речі“). Стверджую фактичний стан справи. (Голос: „Ви вже ствердили, що є ворог Польщі“). Український і польський народи були тільки відчуженими братами польському народові. (Голос на правій: „Досить цього!“)

Ідея федерації і польський імперіалізм.

Було б це великим поступом на шляху до федерації вільних і самостійних народів. Зарисовується ідея європейської федерації. Я старий федераліст, вихований на традиціях Кирила-Методієвського Братства, якого членом був Тарас Шевченко, але під федерацією розумію не федерацію частини відірваної від українського пня з чужим політично-національним організмом, тільки федерацію поміж свободними народами, з яких кожний творить самостійну національну державу, що обіймає цілу націю і цілу етнічну територію. У такій загальній федерації найшлаб своє місце й етнографічна Польща і мені здається, що вона найшлаб там і своє щастя.

Свобідна від тягарів армії, Польща могла б свою енергію скерувати на мирну працю і, міркую, вона добула б цим великого розвитку. Але, на жаль, на такий крок планове Польща не рішався. Не поважають там на це питома імперіалістична психіка, історично-політичний романтизм і перецінювання своєї культурної сили.

Отже підете й далі вибраним шляхом аж до кінця, а до якого — будучність покаже.

Але ми, представники українського й білоруського народів, не можемо підтримати сили багнети, скермованого проти нас, і тому будемо голосувати проти видатків на міністерство війни.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

„Не доходить“.

У ч. 162 (1155) „Харківських Вістей“ з дня 19-го липня ц. р. наводимо „Малий фейлетон“, який є характеристичний для форми фейлетону у цьому часописі, де гумор стоїть на службі виховуючої пропаганди. Ці фейлетони можна часто читати одночасно весело або меланхолійно. Тема зрештою актуальна і в нас.

Газета, на село не доходить. Не пропихається, бідолаша, ніяк до селянських рук, застряє на шляху й зникає... Мов дух якийсь невидимий... З друкарні вийде, з експедиції вивезуть, у потяг унесуть... Ніби, — поїхала... З потягу на конечній станції виграють. Потрапити на місцеву пошту... І тут її уже — амба. Отут вона вже „не доходить“... Поштовик формалісти великі, очевидно... Доки та газета їхала — ще сюди-туди... Якось пропихалася.

А як її, газеті тій нещасній, іти треба, кришка!

Та воно й зрозуміло. Не вигадали ми, газетарі, ще такої газети, щоб вона власні ноги мала. Щоб згорнулася у четверо, вклала на неї адресу, а вона собі за шпек і до дядька в хату.

— Здрастуйте! „Вісти“ я... Розгортайте та читайте! Втомила до смерті! Ху! Такої газети ще нема і навряд чи скоро, й буде...

Ій, газеті, слід, як на наш плохенький погляд, трохи допомагати... Не формально до неї ставитись, не складати на пошту й шафі і чекати, поки хто-сь запитав, а потурбуватись трохи, сповістити кого слід, що є на пошті газета, щоб прийшли, забрали її.

Це одна справа...

Друга. Іноді пошта гамузом гриєть газети до райвиконкому... (районний виконавчий комітет). Отут уже газеті видима смерть... Дим іде. Курить... Не розсилюють по селах, а зразу „козичачу лапку“ й бувай здоровенька, гаєта.

Як з цим боротись?...

Можна. Курить, тт. райвиконкомці крамє свої „відношення“... Ій богу, газета важливіша

Большевизм в Індії.

При нагоді англо-радянських переговорів у Лондоні знову виринула справа Індії. Англійський уряд не радим оком глядить на пропаганду большевизму в країні, де хотів би якомога якнайдовше задержати свій протекторат, фактичний, без огляду на форми державних взаємин з Індією. Радянський уряд покористувався повоєнною ситуацією, щоб зміцнити в Індії гасла самовизначення себто визволення з під якоїнебудь опіки Англії.

Характеристичним є факт, що радянська пропаганда, якої метою є всесвітня революція як перехід до світового інтернаціоналу причисляється до розпалення наскрізь національного руху та підсилення національно-державних антагонізмів. Англії не заперечують, що вплив большевицької пропаганди чималий, однак вони не лякаються поширення в Індії комуністичних ідей; їх лякає просто можливість розбурхання пристрастей на ґрунті класовим, а навіть расовим. Міємо перед собою оригінальну статтю Англії з Калькути, бувшого видавця університетського місцевого журналу, людину добре ознайомлену з обставинами в Індії, який доводить, що найвизначніші провідники большевицької пропаганди живуть поза межами Індії: в Швейцарії, в Німеччині, Туреччині та Америці. Ця пропаганда зводиться до поширення великої кількості революційної літератури: брошур та летучок, яких вплив не стоїть у ніякій пропорції до затраченої енергії і перспектив змальованих тими, що не знають індуської психології.

Згаданий автор, Вангеріа заявляє, що головні ідеї большевизму є в самій своїй основі суперечні з духом каст, який надіє характер усьому життю Індії. Індуси ніколи не згодяться на знесення свого кастового поділу; рівність є найбільше протилежною ідеєю їх світогляду та душі. Крім цього вони лякаються зерен анархії, які му-

сять сіяти кожна революційна боротьба. Безладдя та тиранство, яких вони зазнали на протязі століть, виробило в них почуття недовіри до таких спроб. Річ ясна, що Англієць находити найкращі сторінки діяльності своїх земляків, щоб вказати на їх культурну ролі в організації Індії. Цієї ролі не треба прибільшувати у розумінні впливу на майбутнє, тому, що ніякий нарід не рахується з добром надбаним від свого опікуна від якого хоче визволитись.

Але фактом є те, що англійська влада ставиться з великою пошаною до двох справ, які мають для Індусів величезну вагу: до їх релігії та їх жіноцтва. У цих двох царинах Індуси можуть продовжувати вільно свої найстарші традиції. Ідеї комунізму мусіли би боротись з індійською релігією та путями рабства в яких до нині залишилась індійська жінка. І ці два пункти вистарчили би, щоб викликати у великоміліоновій індуській масі повну реакцію. Брамани є ворогом большевизму з огляду на своє тисячелітнє привязання до монархізму. Індуїзм встиг опертись довголітнім впливом буддизму та ісламу; він є незвичайно життєвий, схильний до кожнечасних перемін згідно з домаганням історичного менту.

А проте апостоли нових ідей не вірять у всесильність традицій та звичаїв. Тому й комуністичні ідеології можуть легковажити собі в Індії все те, що вважають пересудами, пережитками. Зустріч революційних гасел зі сильною культурною традицією вказує на силу обох цих елементів. Важко нині сказати, чи Англії мають рацію, коли не радять комуністам пробувати такої пропаганди, чи комуністи, коли радять Англії погодитись з утратою свого впливу в Індії, яка є справою найближчої майбутності. Головне питання в тому: який з трьох культур — індійській, англійській, чи російській може вийти на користь така переміна.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Лондонська конференція.

Наради різних комісій тривають безупинно. Міністри союзних держав та повновласники Німеччини зібралися на спільну нараду дня 12 п. м. Звіт в справі евакуації Рурщини остаточно прийнято разом з поправкою. Справу амністії урегулюють правники.

Франція і Світи.

„Morning Post“ доносить, що совітська делегація по підписанню англійсько-совітського договору вийде до Парижа, де розпочнуться від довшого часу заповідані французько-совітські переговори. Крім Раківського і Літвінова, в перегово-

рах візьме участь також Крестинський, совітський посол у Берліні.

Югославія й Греція проти Болгарії.

Греція й Югославія порозумілися щодо акції проти Болгарії. Югославія концентрує військо. До Софії відкомандировано батальон піхоти.

Радянські літаки над Бродами?

Одна львівська газета пише, що 11. п. м. над Бродами кружляли довше радянські літаки. Опускалися низько над касарнями. В місті повстала паніка. Після довшого лету вернули на радянську територію.

Бірка.

Львів, 12. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5:21½—5:21, канад. ¼ дол. 4:95—4:95½, чеськ. коп. 0:15½—0:15¾, лей 0:02—0:02½, франк. франк. 0:27½—0:28, швейц. франк. 0:94½—0:95, англ. фунт. 22:70—22:80.

Золото. 20 коп. 21:80—22:00; 20 франк. 20:80—21:00; 20 марк. 23:90—24:00; 10 руб. 25:90—26:00.

Срібло. Австр. кор. 0:41—0:41½, 5 австр. кор. 2:08—2:10, фльорени 1:04—1:05, рубль. 1:72—1:75, рубль дрібним сріблом 0:66—0:68.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23:00 до 24:00 жито галицьке з 1923 р. від 13:00 до 14:00, жито нов. збору від 13:50 до 14:50, ячмінь галицький броварняний від 12:50 до 13:00, ячмінь галицький пашиний від 10:50 до 11:00, овес галицький з 1923 р. від 13:50 до 14:50.

15 с. м. здержується висилку часопису тим Вп. передплатникам, що залягають з передплатою за бінучий місяць. Передплата за бінучий місяць 4 20 зоп.

НОВИНКИ.

— **Перехрещені міста.** Большевицька влада наповнює учителів географії чималою тоїогою. Й переслідують „реакційно-дворянських“ назв місцевостей іде вона чимраз далі. „Свя Петербурга, який зветься Ленінградом“ перехрещено усі місцевості в яких мешкали російські парі. І так Петергоф на „Лінійск“, Гатчина на Троцьке, Красное село на Красний, Екстеріноград на Красод. Ялту на Красноармейск і т. д. Кримський місьцеостам, як Севастополь, Сімферопіль і Теодозія, привернено їх старі татарські імена а саме: Ахтар, Акмечет і Кефе.

— **Нащо Америці потрібні іммігранти.** Уряд Зєдинених Держав старается останніми часами припинити налив іммігрантів до коаю. Але всеж таки Американця потрібні Європі — для виконання робіт, небезпечних чи негигієнічних для Американців. В тоймі зі свого ретарашійного плану Доз сказав між иншим: „З Швайцарії прийшло до нас 30,000 копальняних робітників, щоб тут найти платну працю. Ім ставиться перепоня. Чому? Чи найдеться одна американська мати, якб хотіла, щоб її син виконував цю небезпечну й нездорову працю? Напевно ні. Не дивлячись на те ми Американці живемо багатіями, щоб наші діти були чимсь ліпшим, аніж звичайними робітниками.“

— **„Де вник раз було“.** Один з англійських істориків висловився підчас відчиту, що добре убрана жінка наших днів вертаєсь до стилю XIII. століття, коли то чар і форми і простота ліній находили яоний вираз в жіночому костюмі. При тому заважав він, що англійська королева Елісавета була одною з найпустіших жінок, які колинебудь жили. Самих суконь мала королева понад 300!

— **Крадіж полційного майна** в одному галицькому місті, про яку в тому місті й горобці повірівають, не така тайна, що про неї не вільно писати: тому й прокуратура сконфіскувала за маленький допис в отій справі ціле вчорашнє число „Діла“.

— **Сенатор Карпінський а не сенатор Пастернак** виголосив у варш. сенаті з нагоди дискусії над військовим бюджетом палку промову, яку саме друкуємо. Помилка з прізвиськами обох Вп. сенаторів зайшла наслідком прикого недогляду, за який просимо вибачення у Вп. сенаторів та в наших читачів.

— **Ян Фінляндія привітала своїх „Олімпійців“.** Гельсінгфорський співробітник берлінського „Руля“ описує ентузіазм, з яким привітала Фінляндія своїх учасників в грецькій Олімпіаді. Представники Уряду виїхали на зустріч їм на побереже. Жінка президента республіки завітчала їх лавровими вінками. На березі дожидала їх чета дівчат-пластунек, які обкинули побідників цвітами. З набережної твердині віддало кількадесять гарматних стрілів. Сигеннос, побідник Олімпіади в маратонському бігу, одержав як подарок від правительства — хутір. В честь Наава Нухмі вилито бронзову плакету. Решту Олімпійців обдаровано грошевими сумами. Навіть убогі жінки прибралися в день їх повороту святочно. Склепи були зачищені. Усі обіцяють собі посвятитись спортові, щоб на найближчій Олімпіаді добути першество.

— **Паризький „напівтан з Капенік“.** Перед парижським кримінальним судом станує нещодавно граф Фелікс Сігалді, обвинувачений в неправоному виконуванню обов'язків поліцая. По виборі Пенселе президентом парламенту, пішов Сігалді до палати Бурбонів де представився як тайний агент, призначений до охорони президента. Він казав провирити усі замки, скликав республіканську гвардію і пересів її перегляд на подвір'я палати, після чого зійшов до кухні президента. Кілька днів ухилявся Сігалді по палаті президента, поки його не пізнали. Аештований і поставлений перед суд, Сігалді не міг дати ясної відповіді на питання, що примусило його грати цю, будь-що-будь, зовсім не почесну роллю тайного поліцая. Суд приняв за факт його ненормальність, сувороти чого, засудив його тільки на 100 франків кари.

— **Тяжка операція.** В ню-йоркській гінекологічній клініці прийшли на світ двоє зрослих зі собою близнят. Одно з них вродилося безжизним. Лікарям не оставалося нічого иншого, як відлучити мертву дитину від живої. Перша того рода операція вдалася і є надія удержати оперованого близнюка при житті.

*) Урядові прохання і відповіді на них.

— **Перенесення тіла папи Льва XIII.** Римські часописи доносять, що небагом відбудеться святочне перенесення тіла папи Льва XIII з гробниці в Петровій церкві до Сан Джованні Латеранського, найстаршої церкви в Римі. Від часів Папи IX буде це перший випадок, що тіло папи переїде здох Рим.

— **Приховлення убийниці Менцля.** Зі Станіславова доносять, що поліція зашла на слід напасників та діла в Медіні і половила вже одного з убийників Гадея Менцля. Як відомо, за приховлення убийниці Менцля, визначила рідня убитого 10 000 польських золотих нагород.

— **Чого хочуть „Пісудичи“.** На засіданню головної управи союзу польських легіоністів в Люблін, ухвалено між іншим резолюцію з домаганням припинення Пісудського до державної служби.

— **Листи Наполеона.** У Брюкні, в Моравії, в родині кривичів Маре, генеро Басано, міністра закордонних справ при Наполеоні, знайдено велику збірку листів великого Корсиканця: менше ніж 400. Крім цього багато листів коронованих осіб до Наполеона. Всі документи Наполеона злилися в часі гонінь з Росії. Найдемо також листування і спомини герцога Басано — більш 4000 сторінок у шести переплетених томах. Історики мають новий матеріал для студій.

Дописи.

Рава руська. (Осторожно з провокаціями). Дня 7. серпня ц. р. пізно вечером зайшов до школи в Замку, пов. Рава руська в несприятливості учителя незнайомий пан з наплечником і попросився на ліжко. Жінка учителя прийняла його на ліжко, думаючи, що це якийсь знайомий чоловік. Коли учитель пернув домі, цей представив йому як Гаспарські, інженір в. Виділу краєвого, що поїзав в 1917 р. в російський полон і тепер вертає з Кавказу через Туреччину, Грецію, Сколе до дому. По дорозі випродав все і вертає пішки. Запитаний де йде, назвав село, котре мало бути коло Угрова, а належить до равського повіту. Учителю, значачи равський повіт знав, що такого села нема, і зараз подумав, що має до діла або з якимсь Доманським чи Мухом, або убийником Менцля, бо гість висловлював йому села з тамтих околиць, а котрі учитель пригадував собі, будучи в тамтих сторожах на фронті, або мав право вважати його значачим провокатором. Не маючи з ким оставити самої жінки, прикинувся, що всемо повірив і рішив заждати до рана, щоб за дня віддати гостя громадській зверхності. Погостив нещасливого і положив спати, але гостеві якось не спалося в другій кімнаті, бо пітора години ще світив і читав газети. Минула ніч заневищному пильнуванню такого дорогого гостя. Раненько учитель зголосив свого гостя у громадській зверхності. Зібравшись люде і громадський секретар зажадав від гостя легітимації. Гість зачав страхати, що вони поведуться незгідно з приписами, але коли побачив, що то все не може, зачав легітимуватися. Показалося, що наш „плений“ в 1917 р. ночував у Варшаві 21 грудня 1918 має легітимацію з австрійського війська з 1915 р. якогось інженера — певно небищика Гаспарського, бо фотографія цілком очевидно затерта, та з 1919 р. легітимацію і свою фотографію від маринарки як Wopcz Gasparski в Лондону, знову легітимацію по французьки з Парижа Miescyzawa Gasparsko, ще й свою фотографію як денікінського офіцера тільки з відзнакою польської держави на шапці, але та вже без підпису, а з 29. VII. 1924 маленьку картонку як dowód osobisty z D. O. G. від якогось там офіцера в Перемишлі. Зверхність громадська знаючи, що у нас треба тільки одної легітимації, не могла розібратись у такій великій кількості різних легітимацій і рішила відставити гостя на істину жандармерії в Магерові. Гість заявив, що він такий пан, що командант може прийти до нього. Люде не хотіли йому повірити. Збиралося на те, що гостя треба звязати і відставити на возі. Учителю не хотіли мати авантури в хаті, понадив поїхати по жандарма. Привезли жандарма. Гість показав жандармові легітимацію тайного поліційного агента чи гам wuwiaowski. Жандарм бачучи таку купу легітимацій, сам не міг розібратись у них і відставив гостя фірою на постерунок в Магерові. По провіренні зараз таки арештанта пустили тай казали фірманові завести мнимого пана Гаспарського знову перед школу. По дорозі гість відгортався, що учитель його добре поважає. Мнимий Гаспарські зліз перед фірткою школи і пішов далше своїм шляхом.

Хто поправді був згаданий мнимий Гаспарські і чи так справді він називається, таки не усталено. На кожний випадок виходить ясно з його поведіння і його говоріння, що це типовий агент провокатор, що мандруючи по наших селах, давно вже неодного запхав в біду: для того перед тим панком треба матися на асторожності.

Хто поправді був згаданий мнимий Гаспарські і чи так справді він називається, таки не усталено. На кожний випадок виходить ясно з його поведіння і його говоріння, що це типовий агент провокатор, що мандруючи по наших селах, давно вже неодного запхав в біду: для того перед тим панком треба матися на асторожності.

Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовим, Львів, Ринок 10.

† Посмертні згадки.

Памяти дир. Сидора Бриттана. В доповідненні до некрологу бл. п. Сидора Бриттана поміщеного в ч. 170 нашого часопису одержуємо ось-яку посмертну згадку:

Одинокою ідеєю і метою життя бл. п. Сидора Бриттана була служба сьому народові, яка проявлялася у ріжних формах. Будучи зайнятим у нотару в Яворові, мав нагаду блище зійтися з населенням і сьмого Яворова та повіту і всім по змозі служив своєму помічю та поадою. Не дивився при цьому ані на напозистість, ані на віроісповідання. Коли нпр. орна міщаника хотіла продати поле, щоб допомогти своєму синові в студіях, бл. п. дир. С. Бриттан не допустив до цього і пожертвував їй сам відповідну грошеву позичку. Коли рідичам вишучого ці рядки грозил небезпека втрати хати ізза недодержання рішень сплати догугу, бл. п. дир. С. Бриттан зайнявся тою справою і пам'ятав про неї, як про свою власну. Не дивота, що зеднав собі загальну популярність і його вибрано радним міста Яворова. З його діяльності як радного належить підчеркнути момент, що за його впливом і звадяки тактові магістрат, за бл. п. бурмістра Ф. Паара, наділяв постійними місцями заможних убог студіюючу молодь середніх шкіл. Були не часи, коли в Яворові не було ще ніякої середньої школи, а на науку треба було іти і до Перемишля або до Львова. З такої заможности користав також автор цих рядків. Взагалі убога, а талановита молодь користала з його особливой опіки, а неодні бездомні родичі мали в ній широго радника і помічника. Цєю добайливістю про молодь і добро народу пояснюються також його записи і жертви на гімназію, бурсу, закоронку і т. д.

Песь у 2-й половині 90-тих років м. ст. лався намовити до об'їзду посади секретаря „Дністра“, де згодом став помічником директором. Як урядник „Дністра“ був усе своєрідний і вимагаючий супроти себе самого й інших не вважачи на те, що таким робом викликавав невдоволення між співробітниками.

Також у Львові продовжав бл. п. Сидор Бриттан свою патріотично-громадянську діяльність. Належав майже до всіх товариств, не було справи, якою не цікавився би, не було часописи, якої не передплачував би. Помагав далі людям нпр. одному чи двом співкакам допоміг у дальшій освіті в цьому напрямку і навіть дозволяв користати зі своєї гостинної хати. Урядову підплатку використував радо на подорожі за границю, нпр. ще перед війною був у Києві, в Італії і т. д. З подорожі до Італії привіз збірку мікроскопів, яку призначив для гімназії. Взагалі Яворовом і його справами цікавився до кінця життя і звідтіля часто приїздили до нього до Львова шукати помічі і поради, чи то в своїх приватних, чи народних справах. Одним словом в історії розвою Яворова є це постать дуже замітна, шкода лише, що на склоці свого віку Покійний стільки зазнав розчарувань і прикостей, навіть від людей собі найближчих. М. Б.—цм.

Відозви й комунікати.

До всіх Філій Краєвого Товариства Господарського „Сільський Господар“ у ираю!

У справі зіставлення шнід.

Визнається отсею дорогою усі Філії до предлошення нам в як найкоротшому часі докладних даних про висліди життя на їх територіях. Належить подати, що спричинило шкоду (повінь, дощі, град, посуха, ржа, спориш, жовта стебельна мушка і т. п.) і як велика шкода (скільки з морга дає збіжа в цім році, кілька моргів засівів пропало і т. п.).

За домлення ці використані будуть для заходів Товариства задля узискання генерального опусту ґрунтового податку для повітів, які потерпіли шкоди і для здержання всіх кроків ексекційних.

Краєве Товариство Господарське „Сільський Господар“ у Львові.

Краєве Товариство Господарське „Сільський Господар“

комунікує:

Час зголошення елементарних шнід:

Звертаємо увагу членів, пошкодованих елементарними нещастями, що про шкоду від сил природи належить донести до Скарбового Інспекторату, щоб дістати податковий пільги до 8 (вісьмох) днів по шкоді. (§ 9. уступ 3. розп. Мін. Скарбу з дня 29. вересня 1923 р. В. З. Р. 7. П. Ч. 101. поз. 797).

Податкові пільги для рілників, яких господарства потерпіли з причини повеней.

На основі розп. Міністерства Скарбу з дня 23. квітня 1924 р. Ч. 852/IV мають господарі, які потерпіли шкоди з причини висших сил, право домагатися здержання примусового ґрунтового податку, аж поки їх подання не будуть порішені що до опусту того податку. Якщо в околиці повстали непомірно великі шкоди, відомі, що від стихійних нещаст, має скарбувати

власть з уряду здержати ексекцію ґрунтового податку аж до окончного вирішення Міністерства скарбу.

Рескриптом з дня 10. мая 1924. р. ч. 2357/IV. заповядило Міністерство Скарбу здержання примусового побору першої рати маєткового податку у тих господарів, які потерпіли у наслідок повеней. Належитість платна буде шойно в терміні платності осянної рати маєткового податку. Від належитости, платності якої в рішенні, не мають податковій власті стягати відсотків проволочки аж до терміну другої (осянної) сплати.

Пітьга в сплаті маєткового податку належить рілникам, яким признано пільгу у сплаті ґрунтового податку з причини шкід повеней.

Жито і пшениця на засів.

В зв'язи з акцією Комітету допомоги селу повідомляє Центросоюз: всі Кооперативи об'єднані негайно з брати заможлення своїх членів на жито і пшеницю на засів. В селах де нема Кооперативів мають тим занятися Кружки Сільського Господаря або інші місцеві українські установи, а в браку таких особи уповноважені до него заможляючими за потвердженням зі сторони громадського або парохіального Уряду.

Збіжка належить заможляти і задаткувати в Повітових Союзах Кооперативів згідно в Повітових господарсько-торговельних Спілках даного повіта, котрі спроводять збіжку разом через Центросоюз і розділять на села відповідно до заможлення. Кооперативи, котрі не мають свого Повітового Союзу можуть заможляти збіжку прямо в Центросоюзі, однак не в меншій кількостях як 1/2 вагона збіжки одного роду, з огляду на кошти перевозу. При висилці заможлень до Центросоюзу треба подавати точно повну адресу, пошту і залізничну станцію, а також чи збіжка має бути вислана в мішках чи люзам.

Ціна однорядного добре чищеного збіжжа на насліддя виносить 5—10 при. більше від торгового ціни, а відсіви оригінальних збіж залежно від якості коштують 30—50 при. понад торгову ціну. Прим.: коли ціна хлібного жита є 15 зл. за 100 кг, то однорядне добре чищене жито буде коштувати 16—17 зл., а відсіви залежно від якості 18—21 зл. Пшениця відповідно дорожша. Ціни розуміються в станці залізничної. Вагоновий транспорт коштує при посылках 15.000 кг. на віддалі 100 км. 0.85 зл., на 200 км. 1.45 зл., на 300 км. 2 зл. за 100 кг.

Під цю хвилю торгові ціни є значно вишші від ціни нтованих на біжі у Львові, тому Центросоюз буде подавати Кооперативам до відома остаточну ціну збіжжа дотерпа по заможленню щодо кожного вагона окремо.

Заможляючі мають складати як задаток по 10 зл. на 100 кг. жита і по 15 зл. на 100 кг. пшениці. Решту належитости за заможлене збіжжа будуть Кооперативи складати в своїйому Повітовому Союзі згідно в Повітовій Кооперативі при відборі збіжжа.

Кооперативи котрі бажали би одержати на решту ціни збіжжа короткотерміновий кредит, мають відразу при заможленню зложити крім обов'язкових залатків вексель з підписами 2 маєтних господарів і самож Кооперативу на таку квоту, яку в приближенні винесе решта ціни збіжжа. Враз з векслем належить доручити точні письмевні інформації про стан майна підписаних на векслі зокрема кілька посідають землі і які будинки та їх вартість. Удільення кредиту буде в кожнім поодинокім случаю залежати від рішення Центросоюзу згідно фінансових інституцій, котрі входять в склад „Комітету допомоги селу“, а кредит буде опрорентований.

Заможляючі збіжжа повинні обов'язково виказатися перед Кооперативом згідно Повітовим Союзом, що вони є членами „Сільського Господаря“, а також, що забезпечують в „Дністрі“ свої недвижимо-сти або движимости.

Крім насінного буде Центросоюз доставляти також збіжжа на хмб, на котре належить окремо збирати заможлення на вагонові посылки.

Адреса на листи: Центросоюз, Союз кооперативних Союзів, Львів вул. Зіморовича ч. 20. На телеграми: Центросоюз Львів. Телефонічні розмови Львів Т. телефону 94. Львів, дня 11. серпня 1924.

ЦЕНТРОСОЮЗ

215 1-1 Союз Кооперативних Союзів.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корнаці. Щоденно великий турний дужання за мистецтво Польщі і за нагороду 5000 золотих. Нині і в середу 13. серпня велика стріча: шампіон Європи Рогенбаум, Німеччина, з шампіоном світа мурином Максом Саліватором Бамбуле у Північній Америці. Світовий шампіон Спелачек з шампіоном середньої ваги Волинцем, Україна. 220 1-1

Дрібні оголошення.

ЗРЕДУКОВАНА учителька пошукує лекції на селі. (Платня після в.-ови. Зголошення слати до Адміністрації під „соціалістичність“). 217 1-2

ДО ПРОДАЖІ 10 пнів пчіл. славянські, нові улі, глибини 12—14 рамок, рамки 48x22.7 см. і 2.0 kg. гірського меду. Іван Качержук — вчитель Леуївк. п. Рожнів. 218 1-1

КАТЕМІС пошукує лекції в низших класах гімн. в д. вересня ц. р. Зголошення слати: Уряд парох. Краснола, п. Устеріки. 219 1-2

МЕДАРКА німецької системи до продажу вулиця Кордецького 47 партер на ліво. 207 1-2

ПОШУКУЮ доброго мешканця при інтелігентній родині для двоє дітей (брат і сестра) по можності на середині дороги між академічною гімназією і школою Шенченка, або недалеко одної з тих шкіл. Д. Стасів уст. школи в Кулайцях, п. Любича королівська. 214 1-4

ПОЗІР! Пані і Панове! Хто хоче сженитися або вийти заміж, прошу віднести до довіряч до бюро посередництва у Львові, вул. Гісова 4. І. п. Полякевич, та прислати фотографію і подвійні поштові значки. Бюро має кандидатів і кандидаток р жних сфер. Дискреція заручена. 216 1-1

ВИНАЙМУ зараз дім з двома торговими овочевими і яринчим городом і господарськими будинками в Яворі новім. Станція в місці. Блища відомість: Е. Терлецька, Яжів новий, п. Шкло. 221 1-2

ЦЕРЕВИ, цюми НАРОДНІ, МІСЛОВІ проєкує, будує — позичку ґрунтового вироблє в банку Інж. Лев Левинський, архітект-будівничий концес. Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 735 8-9

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Заява.

Закид зроблений п. Анатолеви Лепкому в справі заступства Т-ва Кооп. „Верховина“ в Кутах, відкликую як зовсім безосновний.

Кути 8.VIII. 1914.

213 1-1 А. Бабюк.

Вуголь гор. шлеский, кокс і дерево опалове рубане з доставою до дому продає по цінах конкурентційних (також на па-ти) **„ТИТАН“** торг.-пром. С-ка у Львові, вул. Валога 23. Телеф. 636. Для кооператив і складів вугля на 204 провінції значні полекші. 2-6

ПРЕДСТАВНИЦТВО
ГЕНРИКА И. ШИФМАЕНА СИНІ
Львів, Ліндого б. Телеф. 1248.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4.20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 2¹/₂ фр. фр.,
Італії 7.50 зл., Німеччині 7.50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7.50
зл., Австрії 7.50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

За автономію для Закарпаття.

Закарпатська Україна припала чесько-словацькій Республіці на основі договору заключеного в Америці в часі війни між теперішнім президентом цієї держави й американською еміграцією з Прикарпатської України. На основі цієї угоди Зерсальський договір признав цю частину української землі новій чесько-словацькій державі, застерігаючи її у межах Чесько-словацької Республіки повну територіальну автономію з власним законодавчим соймом у всіх справах місцевого значіння.

Цю угоду з Чехами робили угорські емігранти москвофільського покрю під проводом д-ра Жатковича, бо свідомі українські місцеві чинники по розвалі Австрії під проводом братів Брацкайків на великому з'їзді представників українського Закарпаття в Хусті проголосили сполуку Закарпаття зі Західно-Українською Республікою, якої військові частини на коротенький час зайняли навіть деякі закарпатські місцевості.

У перших місяцях 1919 р. чесько-словацькі військові частини окупували майже цілу українську частину Закарпаття, за винятком Мараморошини, яку зайняли Румуни. Заведено військовий режим під командуванням французького генерала Еннота. Про реалізування автономії не було тоді навіть мови.

Спроби з утворенням директорії, зложеної з представників місцевих політичних угруповань — москвофільських і українських, — яка мала перебрати у свої руки всю місцеву виконавчу владу, не вдалися. Центральний чесько-словацький уряд у Празі призначив остаточно першим губернатором Підкарпатської Русі — така є офіційна назва українського Закарпаття — д-ра Жатковича, творячи при губернаторі в Ужгороді окремі реферати для поодиноких галузей публічної адміністрації.

На Закарпаття найшли хмари ріжних чеських урядовців, головно бувших чеських легіоністів, що вернули з Сибіру. Всі вони неприхильно ставилися до місцевого українського руху. За те всіма засобами державної влади підпомагали москвофільські організації, що стали там творитися під впливом та при допомозі галицьких москвофілів і захарованих москвофільських емігрантів. Не дарувала й українська сторона. В допомогу нечисленним тамешнім свідомим Українцям прийшли галицько-українські емігранти, що поселилися там по зайнятті Полякми Східної Галичини.

Стерлися зі собою дві течії, одна українська, що культурний розвій Закарпаття бажала оперти на українському ґрунті, вживаючи покищо місцевих українських діалектів, — і друга москвофільська, що всьому хотіла надати московське національне знамя, хоча чеська Академія Наук у своїй записці про національність наших закарпатських земельки заявила виразно, що угорські карпатські говори, атальогічні до галицько-карпатських, належать до української мовної сім'ї.

У цій справі забрав голос і сам президент д-р Масарик, підчеркуючи виразно у своїй відповіді на промову однієї делегації закарпатського населення, що шкільництво й урядова мова Підкарпатської Русі має опертися на місцевий мозі.

Так воно і зроблено. Шкільний реферат при ужгородській губернії віддано в руки нашого прихильника, Чеха Пешака, що прибравши собі до помічі кількох місцевих і галицьких Українців, будував шкільництво на місцевій національній основі. Прийняли компроміс щодо правопису, оставляючи в принципі давню етимологію. Та тут забракло плянності послідовності. В шкільній царині повстав нечуваний хаос. Вікове мадярське панування не витворило очевидно національно свідомих учительських кадр, навіть у народньому шкільництві, не кажучи вже про середнє. Не було кому вчити навіть на місцевих говорах. Управа кожної школи розуміла по своєму інтенції уряду і вводила дикий волянік, яким ніхто не говорить. Про викладову мову кожної середньої школи рішала її випадкова управа. В цей спосіб утворено середні школи з українським характером, як на прим. реальну гімназію в Берегові поруч московської гімназії в Мукачеві; в інших заведено нібито місцеву мову — а в дійсності дяківське язичіє.

Однак на цьому не кінець. Більшість чеських партій, що стоять на точці „єдиної невідімої“ силою помагала москвофільським зацікам. На українському становищі станули тільки чеські соціальні демократи, а по часті і комуністи, хоча останні знаходяться під сильним впливом місцевих Мадярів чи змадяризованих Жидів. Тепер ми свідками нового припливу москвофільських зацік на Закарпатті, підсилюваного у значній мірі церковним рухом за переходом на православ'я, що ним кермують заходні москвофіли і Москалі. Закипіла язикова і церковна боротьба, що живо нагадує нам галицькі часи з перед півстоліття.

Експерименти у шкільній і церковній царині переводяться далше з великою втратою для культурного движіння — закарпатських Українців. Чеський москвофільський режим приносить далше нечувані шкоди місцевому українському населенню, усуваючи Галичан Українців від культурної праці в державних установах. На щастя, щораз сильніше блимають огни національної української освіти і культури, що їх запалила і запалює далше українська ужгородська „Просвіта“. Вони без сумніву врятують нещасну країну від цілковитої темряви, що її поширює своєю діяльністю москвофільське божевілля.

Чеський уряд зробив дуже мало для економічного движіння місцевого українського населення, як і у нас майже в цілості селянського. Не переведено зовсім земельної реформи і великі земельні і лісові простори остали далше в чужих руках. Не диво, що при недавніх

виборах до чесько-словацького сойму і сенату чесько-словацький уряд зазнав велику невдачу. Перемогли комуністи, що зуміли використати зручно всі промахи офіційної чеської політики на Закарпатті. На комуністів — між якими були зрештою й Українці — голосувало українське сільське населення на знак протесту проти сучасного режиму.

Про автономію Закарпаття Прага забула. Пригадували її місцеві політичні організації, пригадував і губернатор д-р Жаткович, що не хотів бути сліпим оруддям москвофільських зацік і уступив добровільно і виїхав до Америки. По короткому урядуванні, його заступника Чеха д-ра Еренфельда призначено губернатором старенького і знеможеного москвофіла д-ра Бескида наче на глум тому всьому, до чого зобов'язалися Чехи і що говорив сам президент їхньої республіки. Угнотовано панування невідповідальних чинників, яких „праця“ доведе не до русифікації Закарпаття, але до поширення мадярських впливів, досі там ще сильних, бо не треба забувати, що ці впливи відіграли визначну роль у перемозі комуністів при останніх виборах.

Не забули однак про автономію місцеві чинники. Обрані на Закарпатті послі без ріжниць партійної приналежності звернулися незадовго до чесько-словацького уряду зі спільним жаданням, щоби на Закарпатті заведено автономію і розписано вибори до місцевого сойму. Під цим жаданням підписалися посли Карлат, Гаті (мадяр), Нечас (Чех), Гагатко (москвофіл) і Куртяк. Як поставиться до цього Прага — невідомо. Можливо, що піде шляхами, що ними йшла досі й автономія Закарпаття остане і на далше тільки на папері.

Важну роль у відкладанні автономії грає і неусталення західних кордонів Підкарпатської Русі. Ціла західна частина (лемківська) Закарпаття від ріки Уж по Списи інкорпорована до Словаччини і не має тим самим ніяких національних прав. Вже здавна слідно домагання, щоби і цю частину влучити до автономії Підкарпатської Русі, чому Словаки, а також і Чехи — були противні. Цю спірну справу мав би вирішити ужгородський сойм і для того між ними і з цієї причини відкладається розписання виборів до автономного сойму.

Доля Закарпатської України для нас не може бути чужою, як не була вона чужою перед сорока роками для пок. Мих. Драгоманова. Вівісекція, яку там переводить сучасний чесько-москвофільський режим на виснаженому організмі наших закарпатських земляків, болить і нас, бо мусить боліти. Болить тому, що ми бачимо, які шкоди приносить цей режим для культурного й економічного движіння цієї частини українських етнографічних земель, що знаходяться нині у демократичній чесько-словацькій республіці. Болить вкінці і для того, що бачимо непотрібну затрату коштів і сил для здвигнення московського національного багноту на землі, що національно не була і не є московською і нею навіть не може бути. На шляху до Москви стоять Львів і Київ і ці міста та їх культурний вплив рішають остаточно також і про одностайне національне обличчя Підкарпатської Русі, яка може бути лишень українська, а ніколи московська.

Бажаю тільки, щоби Прага зрозуміла чим скорше цей природний національний процес і після цього повила свою політику на Закарпатті.

Д-р Степан Баран.

Сучасне невдоволення.

2. Зріст чеснот та пристрастей.

Італійський історик звертає увагу на те, що наше століття навчило весь світ працювати дуже рівномірно у невпинній контролюючій увазі і натужі нерві. Скільки злочинів на гадку Феррера, залежно від часу і країн, зменшувалась або зростала, а проте загально злочини стали менше жорстокими, а карні за них більше енергічні, хоча менше суворі.

Відраза до несправності і лагідності обичаїв збільшилась. У родині, школі, фабриці, державі і міжнародних взаєминах — переговори і засоби взаємного перекопування себе прийшли на місце примусу та залякування. А проте наша доба виявила стільки сміли-

вості, що яканебудь інша. Чому-ж найбільше радикальний з песимістичних світоглядів зеднав собі третину світа? Тому, що наша епоха розвиваючи в масах дуже ріжні чесноти розбуджувала небезпечні пристрасти: жадобу зиску, бажання життєвих вигод, тугу за міццю влади, індивідуальну та збірну порожнечу, збільшення потреб та насолод. Європейці та Американці XIX в. звикли щораз більше до важкої праці та дисципліни, тому, що завдяки цим зусиллям вони здобували доступ до зисків та приємностей, давніше невідомих. Чи люде працювали би так нині, колиб їх не побуджували жадоби та себелюбство? Давніше люде задовольнялись скромнішим і не силкувались вийти з поза кола своєї клас-

Пр. 728/24. В імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на висносок Державної Прокуратури, до зміст часопису „Діло“ з. 174 (10.271) з дня 8. серпня 1924 р. в рубриці „Новинки“ під заголовком: „През Волинського на креслах“ в уступі від слів: до якої стараються, докінця артикалу писати в собі єство злочину з § 65 к. к. карного закону, узнав доконану в дни 7. серпня 1924, конфіскацію за оповядану і заявлену записку ш-

лого наклади і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого писма. Заразом видав наказ відзначальному редактору, що часопис, щоби це рішення помістив безплатно в найближчій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягне за собою наслідки предначчені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 д. п. д. № 6 ек 1863, а іменно засудження за переступство на гривню до 400 зл. — Львів, дня 9. серпня 1924. (Підпис печатний.)

си, хоча і їх напруження та довершення були менші.

Збільшення потреб, легкість заробітку, демократизація обичаїв та організацій, свобода професій, загальна конкуренція — ось необхідні умовини, які розвинули цивілізацію великої продукції. Всі чесноти, які є горючими нашою добою, є зв'язані з розвитком цих пристростей. Тому не диво, що ХІХ. вік на переміню захоплювався своїми здобутками і гидував ними. Песимістичні світогляди, разом зі соціалізмом, були реакцією на горлячковий розвій згаданих пристростей, на деморалізацію спричинену ними, на це переплутання чеснот та гріхів.

Тепер легко зрозуміти, чому ця реакція стала по війні ще сильнішою та більше безладною. Мої земляки часто вказували мені на 1815 рік і казали: „Європа вийшла з воєн революції та царства об'новленою. І тоді грозила небезпека анархії. А проте... На це я відповідав: „Так, але люди були тоді краще підготовлені, щоби жити в бідності, бо обичаї були простіші. Покоління, які звикли багато працювати, але й багато потребувати, а головно: невпинно поліпшувати свій стан — важко переносять довгий період економічної скрути. А багатство не паде з неба як манна на пустарі. По таких знищенні треба ще більше працювати і бідніше жити“. Десятиліття від 1914 до 1924 р. були золотим віком для ханчivosti, люксусу і горючої влади.

Завдяки війні та революціям, що прийшли по ній, велика скількість осіб розбагатіла і дійшла до могутності, без заслуг, без підготовки, а інколи й без труду. Тепер коло щастя повернулось в інший бік. Тепер ми ввійшли в добу, коли чимало людям не лише важко буде поправити своє суспільне чи економічне становище, але навіть його вдержати. З одного боку стануть кляси подразнені своїм рабством і безліччю буденних труднощів в існуванні, з другого малі групи тих, що з легкістю стали могутніми та багатими.

Легко передбачити небезпечні ситуації, які можуть вийти з такого контрасту. Ті, що хотять заощадити Європі ликовісних досвідів повинні прийти на підмогу народам, щоби їх оборонити перед огірченням і знесиленням. Є в істо-

Міжнародна студентська конференція.

Ельмау, 9. серпня.

В дні від 24—31 липня ц. р. відбулася в замку „Ельмау“ в Гессені міжнародна студентська конференція, яку скликала ініціатива Європейського Допомогового Фонду. Метою конференції було з'ясування дотеперішньої діяльності Європейського Допомогового Фонду та вирішення, чи Європ. Допомоговий Фонд має припинити свою діяльність, чи вести далі свою гуманітарну акцію серед студентства цілого світу. На конференції не були заступлені такі європейські країни: Норвегія, Естонія, Еспанія, Португалія, Італія, Франція, Данія, Бельгія, Болгарія та Білорусь. З Азії прибули на конференцію представники Китаю і Туреччини, а з Америки представники

різні моменти, коли спротив збунтованої суспільної опії може мати передбачені наслідки. Ніяка доба не піддавалась вірніше цьому спротивові, ніж наша. Її моральна рівновага була захитана, її душа розірвана на дві, а потрясення війни зробили її нестійкою. Чим була російська революція як не вислідком спротиву на момент? Один виправданий напад люті і роспуки народу, якому вірвався теоретичний вистачив, щоби знищити величезну державу і на його місці лишити гору руїн.

„Нехай-же з цього досвіду скористають бодай інші народи! Моральна суперечність, якою нездужав цілий ХІХ. вік починає загострюватись. Вона не повинна доводити європейських народів до нападів руйнівничої люті, а повинна їх вести у постійнім зусиллі, щоби вийти зі суперечності в яку попала подвійна душа нашої епохи“.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська впадка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно в грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, Заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 12.

Зєдинених Держав та Канади. Разом було заступлених більше 30 народностей. Українське студентство, зорганізоване в Цесус-і заступали студенти Петро Кожєвників (Київ-Берлін) та Василь Орєлєцький (Чернівці-Прага).

При вирішенні розговорної мови конференції французьку мову, за якою обстоювали Румуни та Поляки, а пізніше й Чехи, відкинуто, а майже одногласно прийнято мову німецьку та англійську. На денному порядку поставлено багато важких питань, до яких затрошено більшу кількість референтів, переважно знаних професорів та визначних діячів, як напр. бувшого німецького канцлера Міхаєліса. З викладів, які прочитано на пленумі, треба відмітити реферат проф. славянських мов при університеті в Лейдені (Голандія) Д. Вейка про славянські народи, в якому посвячено відповідне місце українській нації та підкреслено ролі українських високих шкіл в ЧСР та у Львові. Треба також згадати про виклади всіх трьох заступників Європ. Допомогового Фонду з РСФСР. Всі остро критикували теперішній совітський режим та підчеркували ті великі труднощі, з якими приходиться боротися Європ. Допомоговому Фондові в РСФСР. По відчитанні більшости рефератів розділено працю конференції на три комісії. Перша комісія займалася університетськими питаннями; головував Пілі (Англія). Друга комісія мала розглянути справу інтелектуальної та економічної міжнародної співпраці; проводив Тгофт (Голандія). Третій комісії повірено справи бувшої російської імперії себ-то теперішній стан у совітських республіках та життя емігрантського студентства; головував Стратенверт (Німеччина).

До I. комісії увійшов студ. Кожєвників (Наддніпрянець), а до II., як з початку називалася „Comité on Russia“ студ. Орєлєцький (Буковинець).

Резолюції II. комісії треба було справляти українським делегатам, аж при їх читанні на пленумі, бо не було кому від української делегації приймати участь у цій комісії. У першій комісії мав студ. Кожєвників довший реферат (20 хвилин) про українські високі школи. Загально вдалося перевести декілька прихильних українській справі резолюцій, між иншим — дев'яту, в

якій представники студентства 32 національностей заявляють, що кожна національна меншість, яка живе під чужою займанщиною, мусить мати право на свої власні високі школи та можливість плекання культури в своїй рідній мові. Латвійська делегата Лєпа, яка запля непорозуміння голосувала проти цієї резолюції в комісії, вважаючи її суто-політичною, зложила на пленумі від себе довшу заяву, в якій жаліла своєю довшу заяву, бо ніколи не уявляла собі, щоби могла в ХХ. столітті, існувати демократична держава, яка не дозволяє своїм меншістям вчити у школах у рідній мові. Від себе додала, що в Латвії мають себе допала, що в Латвії мають свої школи різні меншіости, які числять деколи лише по кілька тисяч мешканців. Підчас складення цієї заяви помітна була веселість між членами чеської делегації а й самі Поляки спостерегли, що заява була звернена проти них і тому вся їх увага була спрямована на українську делегацію.

У другій комісії розглядало м. і справу відношення СІЕ. (Міжнародної Конфедерації Студентства) до Європейського Допомогового Фонду. За злиттям Європейського Допом. Фонду з Конфедерацією були Чехи, Румуни та Поляки, що викликало несмак цілої конференції. При цьому треба відмітити, що офіційним заступником СІЕ (Міжн. конфедерації Студ.) на конференції був чеський делегат Пєцль та що всі три названі делегації уважали Європ. Допомоговий Фонд за свого роду „протєже“ Німців та Мадярів. Тому і не дивниця, коли більше з політичних як з економічних причин представники Польщі, Чехословаччини та Югославії дякували за всяку дальшу поміч згаданого студ. фонду в їх країнах. Тут мусіла українська делегація боронити своєї резолюції, жадаючи в імені Цесус-а, щоби українським студентам на українських землях під Польшею та Румунією помагав і надаліше Європ. Допомоговий Фонд і виступити проти заяви зложеної представниками Центрального Союзу польських студентів, який не обіймає зосім українського студ. західних земель, об'єднаного в Цесус-і. Не обійшлося тут для нас і без прикрих сцен, коли то румунський делегат протєгував проти вмішування чужої делегації в справу студентства в Румунії, а проте вкінці резолюція

СТЕПАН ЛЕ-ІНСЬКИЙ.

Лист з Палермо.

Овочі і квіти.

Люблю вас — роскішні сади Палермо. Тебе: villa Tassca, задрим оком багатого власника пляну, ласкавим сонцем і лагідним вітром обдаровану. Ніде у Сицилії не бачив я ширшого й зеленішого листя бананів, кременистих пнів дактилевих і кокосових пальм, ніде ле пив чистішої й зимнішої води, не їв солодших овочів.

І вам моя владність запаши алеї: villa Giulia. Вам передусім дякую мраморні льви, сторожі воріт, що не збудились із камінного сну коли в досвітку мов злудій скрадався у наше царство, щоби поглянути на розквітлу красу олеандрів.

І тебе вітаю: Giardino Inglese, виповнений щоденно веселою діворою, твої фонтани та стрункі папіруси внизу серед води.

І вас розлогі фікуси; Giardino Garibaldi і безконечно різноманітну ростиність ботанічного городу, — безіменну в своїй тропікальній буйності.

Люблю вас — любовію подорожника втомленого дорогою, який у тіни вашого листа знайшов холод і спочинок; любовію дитини, який розказали багато — багато цікавих казок про людей та звірат, про запаши квіти та маленькі золоті мушки і цю найкращу з усіх: про країну великого червоного сонця.

Мої знайомі Баварці — великі мислєвці. Він, — пригадую; мов-фільсоф — влюбовав собі вчора: S. Giovanni degli Eremiti. Це майже руїни, старої арабської мошеї переміненої за дому костел. Біля неї чудовий садок серед монастирського подвіря. Мала кольонадка завітчана зеленим листям позійки, кілька квітучих кактей, багато сонця. Мій крїтель бігав нервозно вузькими стежками, рисував, захоплювався. Сьогодні лежить у горлячці.

Я зайшов до них. Він оглядав рисунки вчорашньої мошеї. Пять кругленьких мов яблоск бань кликало, вабило його до себе. Він говорив нам про них і тільки про них.

Вона солодила йому чай. Тільки вона одна вміє це робити. Потім стурбована розпитувалась його: чи почуває себе краще? — може хоче компоту? — Разом з тим вона поклатла руку на його розпалене чоло. —

Вона зварила-б йому компот з помаранч. Він знає — вона вміє це робити. — Мовчанка. — А може — коли так хоче — купити йому готовий? Тут на долині швайцарська цукорня „там певне дістане“.

Але ні — він не хоче компоту — і задержує її рукою. Йому треба маленького, затишеного подвіря обведеного кольонадою.

Потім повертається до мене і прохає забрати жінку в музей. Йому нічого не треба, але їй — їй треба

воздуху, вражіннь, багато вражіннь. Вона відмовляється лишити його. Знову мовчанка. — Врешті він благає її. — Tant pis pour vous. — Ми виходимо —

Але ми пішли — до маленької каплички при via Bambina. Там серед страшної духоти моляться люди. На низьких, деревляних постаєнтах стоять рядком святі статуї. Їх лица воскового коліру живуть таємним життям у блимаючому світлі свічок. Ось статуя Богоматері. Вона зодягнена ціла у чорну тьмь. Великий брильянтовий перстень на середньому пальці. Жовте, прозоре лице повне дикого реалізму. Червоні сльози повисли на кінчиках вій і здається тремтять. Це мить, а впадуть вони на чорну сукню товстою плямою. Неспокійно блимають свічки. Чуємо короткий віддих вірних, поодинокі слова молитви говорені голосним шепотом, мов несвідомо.

— Можеб так ви, пані, помодлись тут за здоров'я вашого чоловіка? Зєднайте вашу молитву з їхньою і вона буде Богу шепотом вітру серед лісу вечірньою порою. Чи не так?

Я повний злобною люті. Мені хочеться дошкулити їй. Чому? — Не знаю.

Ні, вона не хоче тут молитися — і здивована дивиться мені в очі. Потім поволи повертається до виходу.

Ми пішли шукати Брга в бота-

нічний сад. Там бачили водяні лілеї як закривали свої чаші на короткий сон літньої ночі.

Що це? На via Macqueda понал головами людської юрби — мають китиці квітів. Вони ворухаться нервовно разом із нею, спливають у бічні вулички, виривають знову. Це маленькі хлопята носять у руках високі тички. До кінців тичок прив'язані квіти. Білі, рожеві, червоні гвоздики всіх колірив. Це веселі, палермські продавці квітів.

— За пів ліри (наших 12 сотників) жмуть квітів. Не хочете? Дайте 8 сольдів — 6. Беріть! —

Веселою й різноманітною є via Macqueda! Вона тягнеться мільями зі сходу на захід в одній простій лінії. Але не однакова вона скрізь — ні! Блище Quattro canti виповняє її криклива юрба від сходу сонця до півночі. Довгі рядки повозок баламають до такту полотнами своїх бальдахимів, всміхаются припрошуюче візники під величезними, жовтими парасолями; шелевіють тростинозі занавіси заступають тут двері; жовтогогарячі овочі спливають соком із уст малих, безжурних пройдиствів, мідяна мансія дзенькає об тарілочку уличного музиканта; моргають чорні очі, запрошують смугляві личка, шелестять шовкові спіднички.

О! є нашо дивитися на via Macqueda. — є чим велелитися!

перейшла. Вагу нашого успіху можемо зрозуміти з фактів, що це означало вміщування чужинців у суверенні права Польщі та Румунії та що досить було би однією-го голосу проти нас на пленумі, щоби резолюція перепала. При цьому слід відмітити, що Німці не хотять прийняти до СІЕ. через те, що в їх центральній організації зорганізовані також і німецькі студенти з Австрії та Чехословаччини.

У третій комісії зараз же на початку засідання поставив студент Орелецький внесення, щоби замість слова „Росія“ уживати: „Росія, Україна, Білорусь та Кавказ“ або „Союз Радянських Соціалістичних Республік“. По короткій дискусії прийнято назву „Союз Радянських Соціалістичних Республік“. На пленумі заявив голова комісії, що на протест Українців змінено назву „Росія“ на „СРСР“. У всіх резолюціях, які внесла третя комісія, червоною ниткою тягнеться цілковита відрубність Українців від Москалів. До Українців прилучився також і грузинський делегат Урумадзе, який є тепер головою Центрального Союзу грузинського еміграційного студентства в Європі з осідком в Берліні.

О. В.

(Докінчення буде.)

Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНА ФРАНКА до Красного Союзу Кредитового Львів, Рикон 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Дрібні вістки.

Міжнародна позичка Німеччині буде предметом спеціальних нарад з банкірськими колами вестиме н. м. м. фінансів Лютер після закінчення льондонської конференції.

Меморандум французького уряду, переданий в Лондоні н. м. м. закл. спов. Штрессмана, передбачує заключення в січні 1925 р. торговельної угоди між Францією та Німеччиною.

Про німецько-бельгійську приязнь — очевидно в будучині — обмінялися земними словами канцлер Маркс і міністр Штрессман з бельгійським прем'єром Тені та візити в цього останнього.

Англо-совітська конференція офіційно закінчена. Користаючи з нагоди, Раковський виступив промовою про розброєння і несправедливість мирових трактатів.

Радіч повернувся вже до Югославії. На кордоні випітимувався паспортом підписаним нинішнім югосл. міністром внутр. справ.

Комуністи в Югославії, які від двох літ є винятки з під охорони законів, отри-мають давні громадянські права.

Болгарський посол у Варшаві категорично заперечує вістка про вибух селянського повстання у Болгарії.

Апелі Литви до Англії має на прес-бу англ. письменника майора Овена Раттера зреагувати сеніор литовських учених д-р Басановічюс. В апелі Литовці мають висловити свої бажання, які Раттер об'являв спопуляризувати всюди, де говорять по англійськи.

У Варшаві переведено знову силу ревізій і арештувань під закидом комунізму.

Син Теодора Герцля, творця сіонізму, герейшов на католицизм. Цю дійсно сеч-ваційну вступку подає „Морніг Пост“, а за цей офіційний ПАТ.

Голод у Союзі СРР. на думку Нан-вена, що саме вернувся зі Союзу до Християн, — немичучий. Большевики не змо-жуть власними силами успішно боротись з голодом, якого однією з головних прич-ин є надмірний експорт збіжжя для агіт. цілей. Навязан відмовився від усякої допо-мічної акції.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий проц. податок на „Ряну Школу“, додає дехто в недостатці евакуації. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чу-жка принука.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Совітський уряд і Стовпці.

Дня 12. ц. м. народний комісар для заграничних справ Чічерін пере-слав польському представникови Вишинському ноту, в якій потвер-джує відбір ноти польського уряду з дня 6. ц. м. в справі наїзду на Стовпці. В ноті комунікується, що совітська влада переведе слідство в справах, представлених у польській ноті.

Льондонська конференція.

Еріо й Тені запросили на 23. ц. м. німецьку делегацію. Радитимуть над: 1) реченням військ. евакуації Цоруря, 2) військ. контролею Ні-

меччини, 3) річевими чиниттями 4) основами договору між Німеч-чиною, Бельгією й Францією.

Большевики перейшли Дністестер.

Букарештські часописи звідом-ляють, що большевики перейшли Дністестер. Хотіли ограбити село Са-ба. Румунські жовніри відперли їх.

Замах на порохівню.

В Каменині біля Більська незнані люди напали на поліційний постерунок при порохівні й віддали кілька стрілів. То вже другий на-пад на цей постерунок за остан-ній час.

Біржа.

Львів, 13. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5'21 $\frac{1}{2}$ —5'21 $\frac{1}{2}$, канад. дол. 4'95—4'95 $\frac{1}{2}$, чеськ. кор. 0'15 $\frac{1}{2}$ —0'15 $\frac{1}{2}$, лєі 0'02 $\frac{1}{2}$ —0'02 $\frac{1}{2}$, франк. франк 0'27 $\frac{1}{2}$ —0'28, швайц. франк 0'94 $\frac{1}{2}$ —0'95, англ. фунт. 22'70—22'80.

Золото. 20 кор. 21'80—22'00; 20 франк. 20'80—21'00; 20 марк. 23'90—24'00; 10 руб. 25'90—26'00.

Срібло. Австр. кор. 0'41—0'41 $\frac{1}{2}$, 5 австр. кор. 2'08—2'10, фльорени 1'04—1'05, рубл. 1'70—1'75, рубель дрібним сріблом 0'65—0'68.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23'00 до 24'00 жито галицьке з 1923 р. від 13'00 до 14'00, жито нов. збору від 13'50 до 14'50, ячмінь галицький броварняний від 13'50 до 14'00, ячмінь галицький пашний від 10'50 до 11'00, овес галицький з 1923 р. від 13'50 до 14'50.

Плянове дискредитування Литви.

Питовський посол у Вашингтоні проти польських тенденційних вісток.

„Канадійський Українець“ з 9. липня ц. р. поміщує листа, якого його редакція отримала від литовського посла у Зєдинених Держав. Лист, присланий з просьбою прилюдного оголошення, починається закликом: „До відома Братів-Українців!“ Поміщуємо його в цілості, з пропущенням лише тих місць, які моглиб на-разитись цензурі:

„...Польща часами почала поши-рювати цю світу невірні вісти, що в Литві починає недобре діятися. Зогляду на це, представник Литви у Вашингтоні бачить себе спонука-ним оголосити заяву слідуячого змісту:

Останніми часами в закордонній пресі стали постійно появлятися ві-сти, що литовське правительство організує і узброює партизанські банди, які переградаються через демаркаційну лінію, нападають на села на польській території, що то-му то Польща бачить себе прине-волоною зарядити відповідні воєнні приготування та внести скаргу про-ти Литви на конференцію амбаса-дорів; ця конференція мала висла-ти Литві ноту з гострою доганою.

Крім цього польські агенти по-ширюють у чужій пресі брехливі вісти, що в Литві приходить до великого економічного краху; що литовські гроші спадають на вар-тості; що литовський міністер фінансів, д. Петруліс з великою су-мою гроша втік за границю і т. п. і т. п.

Представництво Литовської Рес-публики дістало повноваження оголо-сити публічно, що всі ці відомості є неправдиві і провокаційні, що правительством Литви не одержано ніякого напіння від Конферен-ції Амбасадорів. Коли Ліга Народів вирішила справу Клайпеди в ко-ристь Литви, тоді Польща почала цю ворожу акцію у всій закордон-ній пресі. Акція ця переводиться двома дорогами: політичною і еко-номічною. Це все робиться в тій цілі, щоби Литву дискредитувати

та щоби за границею зменшити і завалити довіра до її економічного положення. Тому не треба вірити, що в цій справі пишеться, а зокре-ма що пишеться у польських часо-писах.

Казіс Будикайкас, представник литовської республіки у Вашин-тоні.

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр“! Присилайте датки на адресу Кооперати-ви: Львів, вул. Руська 18/1.

Преса.

Pium desiderium польської псевдodemократії.

„Хай кожному у Польщі буде добре“.

Справа „національних меншостей“ не перестає покутувати на сторінках польської преси всіх ідеологічних напрямків.

Ріжниця поміж нинішнім ставлен-ням питання, а давнішим лежить лише у формі: коли давніше такі статті титуловано щиро черговим „проектом на знищення Русі“, так те-пер усі ті „проекти“ автори маску-ють високопарними фразами толе-ранції, лібералізму й демократизму, які — річ ясна — є позбавлені вся-кого реального значіння. Лише від час до часу можна почути голос, в якому критична рефлексія бере верх над псевдо-патріотичною фан-фаронадою. А проте й отакі рідкі голоси цупко тримаються плятфор-ми нерозривності всіх земель у кор-донах нинішньої польської респуб-лики. Послідовно — приймання та-кої плятформи, як аксіоми, згори вводять усі теоретичні висновки й поради автора в зачароване коло, в якому вони обертаються не при-носячи нікому ніякого пуття.

Один із таких голосів стрічаємо знову в „Курері польським“; цим ра-зом є це міркування проф. д-ра Т. Дембовського на тему наівно-зво-рушливої „згоди в семействі“: „хай — мовляв — кожному у Польщі буде добре“.

З публіцистичного обов'язку тре-ба навести ту статтю.

„Треба виректись мрій, щоби поль-ська держава колинебудь могла стати державою національно-одностайною. Ве-дені в напрямку цих мрій які-небудь зу-силля приводять до цілком протилежного напрямку. Пригадаймо собі з наших влас-них переживань у недавньому минулому, як то всілякі переслідування й обмежу-вання лише скріплювали польськість, па-тріотизм і були засівом ненависті супро-ти тих, що ставили нам перепони на шляху свободного національного роз-витку.

Держава зобов'язана зі загальних засо-бів, на які складаються податки, що їх платять усі рівно, без огляду на націо-нальні й релігійні ріжниці, — заспокою-вати всі відчуті й зрозумілі культурно-національні потреби. Незаспокоєння такої свідомої потреби дає почуватися вже як кривда та родить невдоволення й нехет до держави. А ця нехет і ненависть під-час мира затроє життя і пошко на-ладом і розвитком держави, а під час вій-ни творить запас вибухових матеріалів, до яких кожний ворог може прикласти вогнь у кожному вигідному для себе моменті.

Школа кожної національності, що живе в Річипосполитій, мусить дати своїм

вихованкам добре знання польської мови в слові й письмі, як мови державної. Це необхідна умова для оліго-стайності держави. Не можемо мати окремих суддів для Жидів і Українців, або окремих жи-дівських чи українських полків з жидів-ського або українського команду. На-можемо видавати закони або хочби адмі-ністраційні розпорядження на кількох мовах. Будувати Базилювську вежі за-кінчилося би розтічю робітників задля не-знання спільної мови.

Львівляне і шире заспокоєння куль-турно-національних потреб і необхідність одної державної мови, не та Сілла і Ха-рибда, ті на око суцільні постулати, по-між якими змілою та чесною рукою тре-ба вести послідовно державне судно.

Для розвитку сили держави національ-но ріжнородної треба оминати загострю-вання національних ріжниць і скріплю-вання почуття окремішності з паралель-ним розвитком ненависті до держави, в якій живуть оті народи. Треба перене-сти точку тяжести з національної окре-мішності на спільну державність. Треба державне життя розвивати й досконалити так, щоби у польській державі кожний почував себе рівним, вольним (без само-волі), безпечним і заосмотреним у всі потреби впорядкованого суспільного устрою. Будучи у Вільні й знаючи умо-вини життя на кресах, мушу якнайиль-ніше підкреслити ті домагання. Доріг нема. Бандитизм дошкудлює населенню. Адміністрація повна хиб. Безпеки нема ніякої. Шкіл нема. Судівництво погане. Усувно недостачі. Даймо населенню все те, без чого неможливе цивілізоване життя. Хай кожному в Польщі буде до-бре, а розвинемо державний польський патріотизм понад національні ріжниці. Але щоби дійти до того ідеалу, не тре-ба роздумувати над тим, як спинити ко-гось у його природних змаганнях, а всю волю і думку зосереджувати над тим, щоби чесно й як мога інтензивно працю-вати для спільного добра. Господарям краю є ми, отже відповідальність і кара за всі недостатки спаде передусім на нас. А кара може бути страшна; аж до нової нашої неволі включно“.

Як бачимо, автор сам розвива-ється поміж Сіллою та Харибдою: з одного боку відкидає вшехполь-ську тезу про польську національ-ну державу, з другого говорить лише про національно-культурні права непольських народів, про-мовчуючи цілком належні їм полі-тичні свободи, ставить категорич-ним постулатом єдність державної мови і мріє про — польський дер-жавний патріотизм усіх мешканців Польщі! Автор буцім то заступає гасла „рівності“ і „свободи“, та тут же гукає про неподільність прав польських „господарів“. До-водючи спершу льогічно, що Поль-ща є державою національностей й й инакшою у нинішньому виді бу-ти не може — „демократичний“ автор боїться признатися до цього висновку, завертає в половині до-роги й губиться у звичайній для усіх Поляків, без ріжниць політич-них переконань, мегальоманії про культурницьку місію Польщі та про її силу — поширювати на схід цивілізаційні здобутки заходу. Дій-сно: за таку засліплену металю-манію кара може бути страшна...

МАЛИЙ ФЕІЛЕТОН.

Перші кроки.

(Поради для ще неукраїнізованих.)

Про неприємну справу бач писатиму... Ні чо-го не зробив: мушу... Посада мені та-ка вже трапилася, а вонож, кажуть: „У-зв'язався — так роби!“

Про укралізацію писатиму. Декретаж ото радянська влада видала, щоби до серпня цього року закінчити з цією спра-вою. А серпень так що вже не дуже й далеко. Поспішати треба. А то ще чо-го-доброго... Знаєте — радянська влада не любить жартувати... Доведеться, братія, при- той... налягати... Українізуємось, да-вайте, та тоді вже спокійнісінько що-два тижні платно одержуватимемо, до проф-спілки „одраховуватимемо, коли треба „ін-тернаціонала“ співатимемо, демонстрації робитимемо...

Як справжні революціонери... Робітничі селяне, одне слово.

Знаю я, що воно не дуже приємно... То собі сиди, і асякі „отношення“ в тебе тільки: — чирк-чирк! Чирк-чирк — я муху.

В ответ на предисавне і т. д. і т. и... „А тепер розженешся... і до словника...“

Але що поробиш? Треба: можуть ско-ротити...

І вчи, і переучуйсь, ходи на лекції... Та шла мороза... Та шей й морально якась непевний. Все таки, хоч щоб там говори-ли, а мова мужика... То по панському го-ворив, а то по мужичому. Якось воно, знаєте, не... Та я, одне слово, вас розумію

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. ш. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в крам 4/20 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол. Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7/50 зл., Німеччині 7/50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7/50
зл., Австрії 7/50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

У справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.

ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Щиро і отверто.

Вшехпольські діячі визначаються політичною ширістю і отвергістю щодо своїх плянів відносно України, якої то широти і отвергості провідники інших польських політичних партій не все придержуються, удаючи нераз нібито наших прихильників. З боку своєї цинічної отвергості вшехпольські ватажки заслуговують тому на нашу окрему увагу, бо вони відкривають мотиви неохочих офіційних заряджень і їхню історію і польські пляни супроти нас на майбутнє.

До найширших належать вшехпольські світила Ст. Грабські, Марделі Прушинські і Ян Заморські, що нераз у своєму органі „Слово Польське“ випускають речі, які інші Поляки виконують, але про які звичайно не пишуть.

Одна з цієї широкі трійці тернопільський посол Ян Заморський оголосив у „Слов-і Польскім“ з 14 ц. м. статтю під заголовком „Zmiana granic wojewódzkich“, яка заслуговує на те, щоби її обговорити на сторінках нашого часопису. Приводом до написання згаданої статті був недавній намір варшавського уряду скасувати тернопільське воевідство і його територію поділити між львівське і станіславське. Проти цього плану, який зрештою понехано — виступав рішучо пос. Заморський, мотивуючи своє становище оглядами на далішні успіхи польської народової політики на „кресах“.

Для уgruntування свого становища пос. Заморський приводить на пам'ять історію поділу Галичини на ютири воевідства, і мотиви, які керували творцями цього поділу, що ними були вшехпольські послы: Ст. Грабські, пок. Скарбек, Гломбінські, Адам і Заморські.

Річ ішла про польський інтерес Східної Галичини й Львова. Пос. Заморський пригадує, що землі між Сяном і Львовом та Красним Станом і Львовом мають величезну українську більшість, подібно як землі між Дністром і Карпатами. Сам Львів є наче польським островам в українському морі, а польська людність (римо-католики) вихає поважний відсоток тільки у середньому і північному Поділлі. Ця обставина була рішачою для визначення границь нових галицьких воевідств, бо очевидно не могло бути балачки про те, щоби українська частина Галичини творила одну адміністративну цілість, бо це означало би закладу польського Львова і польських островів у Східній Галичині.

Отже утворено львівське воевідство з українських повітів між Бугом, Дністром і Сяном, прилучаючи до них чисто польські повіти між Сяном, Вислою і Вислокою. В цей штучний спосіб львівське воевідство одержало польську (римо-католицьку) більшість з 56 відсотками і так забезпечено Львів перед українською майоризацією. На думку авторів галицьких воевідств українська людність львівського воевідства позбавлена опори у решті галицько-української людності була би неспосібною ве-

сти з успіхом оборонну акцію і мусіла би вже вневдові бути погноєм для польської національної експанзії так, що за короткий час середуща Галичина одержала би майже виключно польське знамя з польським Львовом на чолі.

У двох інших східно-галицьких воевідствах цієї штучної польської більшості не можна було досягнути, не маючи змоги з географічних причин прилучення до них національно-польських земель. Не можна було творити одного воевідства, бо Українці на великих просторах на схід від Буга і Верещиці та Стрия творили би таку більшість, яка поважно навіть у Польщі загрожувала би польським подільським оазам. Зрештою треба було відділити чисті українське Підкарпаття і Покуття від Збруча — отже від географічної лучності з українськими землями за Збручем.

Творці воевідського поділу махнули отже — принаймні на разі — рукою на Підкарпаття і Покуття, узявши цю частину українською і полишаючи її польонізацію на далішню будучність. Як перший етап взяли галицьке Поділля і Опілля, з цих земель створено тернопільське воевідство, вправді з українською перевагою, але з доволі сильною примішкою римо-католиків. У цій польській губернії сподіються Поляки відповідною шкільною і земельною політикою вже в недалекому часі придбати більшість і відділити станіславське воевідство з величезною перевагою української людності (римо-кат. людності є там всего около 1 прц.) і українське Закарпаття від решти українських земель і унеможливити в будучині сполуку тих земель з Наддніпрянською Україною. При сильній пляновій польській колонізації урожайного Поділля можна з часом переіменити український край між Сяном, Дністром і Збручем у етнографічну польську країну і польські етнографічні кордони поставити сильно на річці Збруч. Це можна зробити тим легше, що тільки в тернопільському і чортківському округах вже по війні за польських часів поселилося понад п'ять тисяч польських колоністів з заходу. Колонізація можна і треба збільшувати, маючи до розпорядження великі простори лідичівських латифундій.

На думку посла Заморського переміна української етнографічної карти між Перемишлем і Гусатином на карту польську лежить у сферах можливості і не є ніякою мрією. Треба тільки чинної допомоги і то плянкової і безоглядної всіх польських публичних і громадянських чинників. В першу чергу не можна касувати тернопільського воевідства, але що більше, оснувати в Тернополі окрему шкільну кураторію і палату скарбову, а також римо-кат. єпископство, бо тоді збільшиться число польських урядовців, зросте польська сила, а з нею і польська експанзія і можна вже буде при допомозі окремої політики у тому воевідстві здійснити те, що було задумованим бажанням творців по-

ділу Галичини на воевідства — себто створення польської більшості.

Та не вважаючи на ці сміливі мрії посла Заморського є у нього і певні сумніви, чи вдасться помалювати тернопільське воевідство виключно польськими колірами. Причину знаходить він не у нашій відпорності, але у теперішньому поступуванні польського уряду і його місцевих представників. На його думку катастрофою для Польщі є утворення римо-кат. єпископства в Станіславові, де римо-кат. є жмінка замість в Тернополі, як рішила недавно рада міністрів і відсутність в Тернополі інших польських властей II. інстанції. Чорні думки наводять п. Заморського по хвилях розлогого оптимізму і він навіть бачить закладу і рутенізацію польського елементу на Поділлі, коли центральний уряд не виступить негайно з

одноплічним пляном польонізації цього краю, до чого треба дібрати відповідного воеводу.

Ми навели обширно зміст статті і підчеркнули провідні думки одного з командирів польського походу на українські землі. Щиро й отверто відкрив він польські наміри відносно нас, не оставляючи ніяких ілюзій щодо цілей польської політики на галицьких „кресах“. Забув однак пос. Заморський наripовідку, що чоловік стріляє, а Бог кулі носить і що жива національна ідея не є злинялим одягом, що його можна перефарбувати на довільну краску. Забув він також на висказ Бен-Акіби, що все вже у світі бувало і що самі Поляки на власній шкурі доказали нездійсненість таких плянів, яких речником і поборником відносно нас являється сам пос. Заморський.

Д-р Степан Баран.

Ще один крок вперед.

Лондонська конференція наближується до кінця. Виїзд Ерріо до Парижа дав змогу французькому прем'єрові повести ще більше самостійну лінію у мировім настрою супроти Німеччини. Здавалось би, що дивно вживати слова „настрій“ у відношенні до переговорів настільки ділових як остання лондонська конференція. А проте у цих переговорах найважливішим пунктом є справа, яка зводиться до взаємного довіря двох держав: справа евакуації Рурщини. Вона є головним предметом останньої фази переговорів, які ведуться безпосередньо між Францією та Німеччиною.

Останні звістки з лондонської конференції є оптимістичні. Обі держави погодилися на компромісі і Франція має опорожнити Рурщину не далі як на протязі 6 місяців. Залишення французьких військ на німецькій території є вже не справою мілітарної безпеки Франції, а справою формальності звязаною з наскрізь економічним питанням. Евакуація відбуватиметься в міру виконання головних застережень пляну Dawes'a.

Дуже важним пунктом досягнутого порозуміння є те, що Німеччина стане відповідальною за недодержання своїх зобов'язань щойно тоді, коли вони будуть явним наслідком „злої волі“ уряду. За зовнішні причини, які можуть стати на перепоні виконання зобов'язань як страйки, загаснення спричинені банками і т. і. німецький уряд не є відповідальним.

Дуже важне порозуміння досягнуто в справі амнесії; вона торкатиметься усіх, яких чи то з погляду французького чи німецького обвинувачено за публичне насильство та державну зраду. Від дня, коли ввійде у силу прийнятий плян Dawes'a, німецькі суди починають на ново виконувати свої функції на т. зв. території ухвалених санкцій і з цього менту німецька влада може знову карати своїх земляків за акти державної зради.

У справах торговельно-промислового характеру Франція не найшла ще повної згоди з Німеччиною, але чини не є першорядного значіння.

Також справа компенсацій, яких домогалась Франція від Німеччини за звільнення території, прибрала іншу форму: вона стане виключно на ґрунті торговельним і господарсько-політичним. З цієї справи відокремлено міжсоюзницькі довги з нагоди яких Франція хотіла ви-торгувати від Англії та Америки зниження своїх зобов'язань. Над розв'язкою міжсоюзницьких довгів радитиме пізніше окрема конференція. Окремою важною статтею нинішнього порозуміння буде справа постачання Франції та Бельгії з боку Німеччини сплат у формі краму і митова свобода для товарів експортованих з Альзасії та Лота-рингії.

Безпосереднім вислідком лондонської конференції повинні бути ось-які факти: 1) господарська відбудова Німеччини переведена при підмозі англо-американських капіталів; 2) поворот Німеччини до діяльної участі у міжнародній політиці і їх прийняття до Ліги Націй; 3) зміна французької політики в справі мілітарної безпеки з боку Німеччини. Усі ці пункти передбачив ще в 1919 р. визначний англійський економіст проф. Кайнес, який боронив їх у своїй книжці „Економічні умовини миру“.

Нині важко ще передбачити, які дакеосажні наслідки, економічні та політичні, може мати нова економічна реформа в Європі і новий курс політики, який хоче з дотеперішніх непорозумінь та ворожнечі зробити tabula rasa. Вже сама зміна фронту супроти Німеччини і її економічне оживлення переіменять як стій орієнтації держав, які уявляли собі найближчу майбутність Європи без співучасті двох найбільших континентальних держав: Німеччини і Росії. Україна в цім новім європейським концерті також прийде до голосу.

Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНІ ФРАН-КА до Краєвого Союзу Нредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. нн. 40.039.

Релігія і демократична республіка в XX ст.

Промова посла Сергія Хрущого з нагоди сеймової дискусії над бюджетом міністерства віросповідань.

Війна християнського уряду проти християнської церкви.

„Бюджет — сухе зіставлення чисел. Правда, й числа мають свою істину, але щоб числа бюджету мін. віросповідань були ще більш прозорі, треба розглядати їх у світлі загальної політики уряду супроти поодиноких віросповідань.

Характеризуюмо коротко політику супроти православної церкви. Це політика наскрізь ворожа і антихристиянська. Декретом з 16. грудня 1918 р. польський уряд перейняв під свою тимчасову управу маєток православної церкви, покинутий населенням під час примусової евакуації в 1915 р. Однак православне населення вернулося, крім того ввійшла в життя конституція, гарантуюча всім релігійним корпораціям власність їх маєтків, а проте декрет з 16. грудня не тільки не скасовано, а навпаки, вже після прийняття конституції, поширено його на т. зв. „східні кресли“. І ось досить істотно той безправний декрет, супроти чого православна церква, якої не вивласнено ніяким законним актом, фактично не має права ані можливості розпоряджатися своїм маєтком. Цим церковним маєтком розпоряджає уряд і використовує це положення уряд відібрав від православних громадян сотні церков, приналежності до цього на широкій мірці систему насильства і терору; бо майже всі церкви відібрано силою. Нераз при цьому нібито й руйновано внутрішню церковну уладженню. З предметами релігійного культу поводилися по святотатськи. На образах святих апостолів і самого Христа видобували очі та відрубували руки й ноги зі словами: а тепер скажи до Росії. Образом Божої Матері заставляли обидний стіл, святі чаші забирали для приватного вжитку, фелонами вистелювали сніги й підлоги у приватних мешканнях або шили буденні одяги. З церковних лавтарів викидали мебешників, а замість церкви — бувало — висаджували динамітом у повітря“.

Iure caduco.

„Процес загартування церков не закінчився і по нинішній день, при чому він ведеться не тільки без згоди вищої церковної влади, але й всупереч її волі і спротиву. Забираючи церкви проти волі митрополита, уряд не спирається навіть на декрет з 16. грудня; він робить це цілком самовільно і без-

правно. Та сама тенденція самовладного поширювання названого декрету наглядна й при інших випадках, як нпр. у справі церковних дзвонів. Ті дзвони уряд візьме тепер польським костелом, а не вже вже безправство: бо декрет з 16. XII. 1918 р. торкається майже тільки тих православних церков, які тоді, себто в 1918 р., були без опіки; а церковних дзвонів взагалі не було тоді, бо вони позешли тільки в двох останніх роках в Р. сї.

Такою самою, незаконною є поведінка польського уряду у відношенні до земель православної церкви. Лише Собор православної церкви, який складається з єпископів, духовенства і світських членів церкви має право розпоряджатися церковною землею. Лише за згодою Собору можна парцелювати церковні землі, так, як у відношенні до церкви римо-католицької можна це робити лише за порозумінням з Апостольською Столицею. Польський уряд у таких випадках навіть не порозумівався з митрополитом. Стверджую, що всі дотеперішні акти парцеляції й винайму церковної землі є актами безправства та свідчать єдино про насильствання прав православної церкви й українського народу.

Накидування монархічно-клерикального устрою.

Так само польський уряд у відношенні до православної церкви насильствує гарантоване конституцією право її свободного внутрішнього самоврядування. Актом з дня 16. лютого 1922 року уряд в адміністраційній дорозі видав тимчасові розпорядження про відношення православної церкви до держави, накидуючи їй таким робом монархічно-клерикальний устрій і руйнуючи демократичний первень Собору. Акт з 16. II. 1922 р. був і проти-конституційний і протиканонічний. Це був вчинок брутального насильства над православною церквою з метою поневолення її. Наслідком такої нечуваної поведінки було заслання до монастирської в'язниці або виселення з меж держави 4-ох православних єпископів зі загального числа шости, які були тоді в Польщі: Євферія Володимира, Сергія і Пантелеймона. Наслідком того розпорядження було й убивство пятого єпископа, митрополита Юрія, архимандритом Смарагдом.

Акт з 16. лютого 1922 р., творю-

чи з митрополита православної церкви послухне знаряддя в руках польського уряду, мав також на цілі завести таку автокефалію православної церкви в Польщі, яка цілком ослабила би її значіння. Коли заходять в нім напором перед московським патріярхом Тихоном не довели до цілі, уряд зрештучив до константинопільського патріярха, але й цей шліх завів. Тоді уряд вибрав иншу мету: нічні ми і свідками, як пп. старости по наказу центральної влади силують духовенству давати свою згоду на „автокефалію“*). Пропонується складання огнищ делегації, панове старости одночасно вислали підкреслюють, що ті священники, які не дадуть свого підпису, будуть звільнювані з посади. Та метода преси, як також відмовлювання надання права громадянства з усіма плідними послідовностями, стала буденним явищем в адміністраційній практиці.

(Щокінчене буде.)

*) Тим, хто читає, які не цілком добре зорієнтовані у справах православної церкви, звертаємо увагу, що автокефалія, яку завів польський уряд для православної церкви в Польщі, рідше не можна переплутувати з автокефалією української національної православної церкви на Наддніпрянщині. — Онім. Ред.

Дрібні вісті.

Львівська конференція закінчилась правдоподібно в суботу. Закриваючи її Мекдоуелл склав заяву, в якій львівську конференцію назве початком ери миру і праці.

Союзна Рада Швейцарії видала заборону візиту до Швейцарії для всіх російських (давніх і Союзу С. Р. Р.) громадян.

В Египті вибухли в різних місцевостях поважні сутички поміж місцевими військовими частинами та англійським військом. Загальне положення тривожне. Лякаються великого повстання проти Англії.

Ісландія, на думку відомого ісл. еченого Унамуно, не могла стати республікою, бо все населення є монархічно настроєне. Однак військова диктатура Прімо-де-Рівери мусить влаштувати, щоб до влади прийшов конституційний блок консервативів, лібералів і частини соціалістів.

Рада Союзу Народів збереться 29. II. на 30-ту сесію. Обмірковують справи австрійської санції, малярської відбудови, розброєння і безпеки, військової контролю і сплавлення кордону між Югославією і Албанією і т. д.

Болгарсько-грецькі взаємини є нездирально загрожені. Покликано до життя мішану прикордонну комісію з представників обох держав, але вона є безсилна з огляду на взаємне озлоблення населення.

Мадярщина домагається від Румунії 500 міль. зол. корон відшкодування за шкоди спричинені румунською окупацією Будапешту в 1919 р. Румунія відкидає ці претензії.

Міжнародна студентська конференція.

Ельмау, 9. серпня.

(Докінчення.)

Крім цього довелось українській делегації виступати в інших справах на пленумі. Різка різниця українців супроти Москалів, яка проявлялась на конференції, зацікавила багато чужинців нашою справою й багато з них просило українських делегатів дати їм інформаційну літературу про Україну, світлені год-до, що й частини, що зобов'язано вже в самому Ельмау, бо на нашій вислави було досить багато наглядного матеріалу, головне про позицію нашого студентства. Хочу тут підчеркнути, що хоч ми виставили чисто студентські річі, то наша вистава була найкращою.

Дуже інтензивною була культурна праця. Йшли приготування до Будапештської конференції та варшавського конгресу. Мадяри та Німці працювали гарячково, а Поляки, Румуни та Чехи також входили не раз на наради. Не спала також й наша делегація, однак не слід тут говорити про нашу закулісову працю. Не обійшлося на конференції і без інцидентів поза кулісами. От так напр. у перших днях конференції з'явилися при українській виставці польські, румунські та чеські делегати й домагалися зняти українську етнографічну карту, додаючи в ній політичні тенденції. Пізніше Чехи жалували цього кроку, однак вони були підбурені Поляками, які підчеркували невдячність України за всі ті добродіїства, які зробила Чехословаччина до цього часу для української справи. Одна Московка, що вже рік перебуває в замку Ельмау (в замку живе багато чужинців, що перебувають у горах на свіжому повітрі) питалася українського делегата, що стояв біля української виставки, що не за славянська виставка? Коли не могла відгадати, тоді український делегат пояснив, що це українська. „А точно так, ето совсем похоже на русский язык“, скрикнула з захопленням Московка.

Коли довідалися Чехи та Поляки, що румунська делегація виставила на своїй виставі етногр. карту Європи, де українські етногр. границі сягали аж по під саму Варшаву та Краків, то вони були дуже задоволені й зараз же удалися в цій справі до рум. делегації. Однак ця мапа стояла аж до кінця конференції. Мило вражало, коли шведська делегатка Станні фон Енгстрем пояснювала чужим де-

СТЕФАН ПЕЛИНСЬКИЙ.

Лист з Палермо.

У тіні кипарисів.

Вечером ілюмінація. Маленькі, різнобарвні лампочки розвішані поглад уламками аж ген у широку, електричну анізо свободи. Це продовження via Maqueda. Тут тихше. Багато возздуху. Поблизу англійський сад. Але англійський сад це ще не кінець довжелезної вулиці; — тут попереду починається елегантна частина міста. Два рядки зелених помпів, серед яких і пишні палати не є рідкістю. Два рядки зашпалюваних садочків, квітучих дерев. Тут скриплять колеса тяжких, лякеронаних екіпажів, мов зорі блистають перли на сніжнобілих шиях жінки, дзвонить паперова тапсія з руках гідного кланяючогося слуги. Тут інше життя. Дивна ця via Maqueda.

Але з Палу сьогодні в англійський сад. Толстену балинку вина ховаю соромливо під пахухою. Там розвилло над водою розмай-зілля, — там лажу в запашну травичку. І цитиму. Старому бородачові бо-божнику-паниці не дам ані коши-ланки. Так хочу.

Про страхіття капуцинського кладбища не скажу вам ані одного доброго слова. Бо-й щож можна сказати про темний, підземельний лях виповнений небіжцями? Поховані тут усі багатирі цього світу, які червоним золотом потрапили змичити серце мудрих черців. Благородні воїни й по смерті зберегти хотіли красу багатих одягів й — пошану, яка, по всяким правилам суспільної етики, їх високому рангою становищам належала. Але яке страшне розчарування! Безмилосердний зуб часу надкусив безсоромно найвишнійшій частини їх одягів і тіла, славні капелюхи й мітри ганебно перекинулись на важливих головах, а руки безпомічно обвисли.

Одного тільки досягли славні побіле палермських палат. Ми принагідні контемплатори їх тілних останків втікаємо від них із таким самим острахом із яким кланялись їм за життя невідліки горожане темних улочок Палермо.

Зрештою: спочивайте в спокою славні роди, не порушу вам мою присутність Ойша, добре заслуженого спочиваю. Будьте цього певні.

Мої знайомі Д. зійшли сьогодні в ідальню нашого готелю. Він по-марний трошки і прибід, але зморний і веселий. Імо всі якусь дуже смачну морську рибу, а я розкажучу їм учорашню мою прогулку.

Так, я був на Monte Pellegrino. Розуміється, не міг забути про цю гарну, червону гору, так близько Палермо. Зрештою, вони знають, Гете був там колись перед півтора століттям і вернувся повний захоплення й спокійних, благородних думок. Перше всього, я дуже втомився. А саме: вийшов на сам вершок гори, який називається Setafeto. Тут спочив хвилинку й відмічував на синьому плесі моря делікатні обриси ліпайських островів. Один із вершків далеких гір мав бути Етною. Але чи дійсно був? Займа річ думати довше на цю тему. Правда? Опісля зійшов у гроту св. Розалії. Це тепер невеличкий костел побудований на місці, де знайдено моші святої. Була це донька князя Сінібальда й сестринка норманського короля Вільгельма II. Доброго. Молодою дівчиною покинула пишну палату свого батька й заховала свою квітучу красу у темній гроті на Monte Pellegrino. З побожності. Діжусь це напівжінці XII. століття. Аж у XVII.

століттю знайдено її і серед співів і голосних молитов віднесено святі моші в палермський собор. Відтак св. Розалія оборонила Палермо від страшної пошести. Високо на Monte Pellegrino перемінено гроту в костел. На зримому престолом спочиває тут молода, ясноволоса дівчина і немов би спала. Довкола цієї горля свічки. Одноманітний плюскіт води перебиває тишу. Дрібними струмочками дзюрчить вона по скелястих стінах святої гроти й ошпинується у черепяних глечиках, щоби стати пізніше задро переходуванням ліком на всякі людські болі та недуги. Стає зрозумілий піетизм Палермців для св. Розалії, Правда?

Але я даремне шукав у собі настрів великого Гете. Похнюпивши голову, вертався я козячим шляхом до Палермо. Був заміл сонця. Попри мене пройшов жваво гурт молодих людей. Giovinezza — весела пісня відродженої Італії звучала у воззусі. Ішли скоро й не озиралась позад себе. Легенький вітер грався у широких рукавах їх чорних сорочок і розвівав їх буйні чуприки. На мій і їхній шлях кланялись тіні високих кипарисів.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Рамовський про договір.

Раковський дав льонд. кореспондентові „Ізвестій“ інтерв'ю в справі англійсько-радянського договору. Мається усталити суму відшкодувань, яку СРСР. готиться виплатити англ. горожанам, потім усталиться сума й позички для С. Р. С. Р. Це сталося би перед листопадом. Колиб не пришло до порозуміння зобов'язання тратати силу. Англія дістає найбільші привілеї морської плавби і митних тариф на східних границях СРСР. Для СРСР. буде признано англ. закон про торг. пільги й ек-

портові кредити. Остатє ще до по-лагоди політична програма конфереції. Договір й і майбутня умова що до англ. претенсій підлягають лише компетенції, за те гарантійна умова про позичку вимагає парламентарної санкції.

Окупація Поруря.

В Льондоні думають, що Німеччина згодиться на ще 1-річну окупацію Поруря. Нарали відложено, щоб нім. делегація могла порозумітися з Берліном. Відповідь з Берліна наспіє 15-го ц. м.

стичні, 4) посередничити у придбанні корабельних карт, і т. і. Одним словом: таке товариство цікавилось усіма справами заморської еміграції.

А нині? Нині, коли відносини стали настільки важкі, що нестерпні, такої організації не маємо. Корабельних товариств, які перевозять з Польщі пасажирів, є чимало: Американська лінія „Canadian Pacific“, „Chargeurs-Réunis“, „Compagnie générale Transatlantique (French Line)“, „Consulch Line“, „Cunard Line“, „Holland-American Line“, „Королівсько-Голландський Ллойд“, „Red Star Line“, „Royal Mail Steam Packet Co“, „Скандинавсько-Американська“, „Шведсько-Американська“, „United States Lines“, „United American Lines“, „White Star Line“. Усі вони нехтують наше населення, дарма, що воно дає 75% пасажирів з Галичини. Пальму першинства у цьому нехтуванню відношенні може одержати „Royal Mail St. Pac.“, яке ні у варшавській Централі ні у Львові, ні в Станиславові, ні Ковлі не має ні одного українського урядовця і на українські листи принципіально не відповідає, і не вважає вказаним висилати нашим пасажирам друків на їх рідній мові. „Canadian Pacific“ славно тим, що на рекламу викидає силу гроша (лише не на нашій мові), розсилає копії листа еписк. Будки, який дякує за те, що добре почував себе в подорожі, але одночасно це товариство не признає нашої мови й українські листи зі свого львівського бюро пише латинськими буквами (мабуть, щоб наші святи лекше розуміли!) У своїх філіях має досі на підрядних становищах аж... 2-ох українських урядовців а на корабельних провідників, що їдуть з транспортом дає людей, які не знають нашої мови і не можуть дати як слід інформації пасажирам.

Це саме торкається і інших корабельних товариств. „Cunard Line“ має лише у Львові 2-ох українців, „White Star Line“ лише одного у Львові, „French Line“ і „Chargeurs Réunis“ не мають ні одного, а директором цього останнього є ма-логромотний російський Жид. „Королівсько-голландський Ллойд“, що висилає стільки народу до Бразилії та Аргентини також не має ні одного українського урядовця. А про-шу заглянути до всіх цих товариств. Знайдете там скрізь таблицю т. зв. „Literary test“, з якої кожний емігрант мусить перечитати з 30 слів, на доказ, що грамотний. Є на цій таблиці два речення в усіх мовах, лише не в українській. Ясно як виходить іспит для наших селян, яким дають текст на чужій мові!

Далі: кожному пасажирові випи-сують статистику карту. З амери-канської статистики відомо, що туди приїжджають наші люди під фір-мою всіх національностей, лише не нашої; називаються „Русинами“, „Галичинами“, „Рускими“ а навіть „греко-католиками“.

Всі ці справи домагаються зор-ганізованого товариства, яке ввій-шло би в контакт з нашими орга-нізаціями в Канаді, Зєдинених Дєр-жавах, Бразилії та Аргентині і спіль-но звернувшись би до корабельних то-вариств з домагами, щоб до наших переселенців ставились так само, як до інших народів. Крім

цього така організація повинна по-дбати, щоб у всіх тих товариствах були й наші урядовці і то зрівняні у правах та гонорарі з іншими. Ві-домо, що Англії на анальогічних становищах одержують від 180—50 дол. місячно, а наші — найвище 35 дол. Ясно, що наші організації в силі вплинути на наших емігран-тів у тім напрямку, щоб вони звертались лише до тих корабель-них товариств, які шанують їх мо-ву та їх людську та національну гідність.

Каря за святочні бажання.

О. совітник Дамян Лопатинський, адміністратор парохії при Волоській церкві у Львові виголосив в часі Різдва дня 7. січня ц. р. проповідь у Волоській церкві, в якій своїм парохіянам побажав кращої будуч-ности. На проповіді мав бути поліційний агент Антоні Ціхоцькі (поль-ські поліційні агенти пильнують, як відомо, наших церков, а навіть всіх похоронів наших громадян) і він доніс поліції, що о. Лопатинський мав ужити слів „дай Боже, щоб ми діждали обходити свято Різдва у нашій вільній Україні“.

Цей донос wywiadows-а Ціхоцько-го спрямувала дирекція поліції до прокуратури у Львові, яка веліла перевести карно-судові доходження проти о. Д. Лопатинського за зло-чин заворушення публичного спо-кою з § 65 зак. кар. до числа спра-ви суку окр. карного у Львові Vr. 798/14. Слідчий суддя переслухав о. Д. Лопатинського і згаданого по-ліційного агента, котрого зізна-ням не дав віри і тому карно-судо-ве слідство застановлено.

Поліція однак не дала за вигра-ну. Переслухала о. Д. Лопатинско-го, що як у суді так і на поліції заперечив зміст доносу поліційного агента і всупереч застановленню кари судових доходжень укарала його на основі передконституційного при-гелпенту. На днях доручила ди-рекція поліції о. Д. Лопатинському карний осуд з 31. липня ц. р. до ч. 1355/24, Ref. II, котрий дослівно звучить так:

Obwiniono ks. Damiana Łopatynskiego uznaje się winnym przekroczenia ces. roz-porz. z dnia 20. kwietnia 1834. Dz. pp. 96 popełnionego w ten sposób, że w dniu 7. stycznia 1924 w czasie świąt Bożego Naro-дження wedle obrz. gr. kat. w cerkwi Wo-łoskiej zwrócił się w czasie nabożeństwa do publiczności z życzeniami świątecznymi, gdzie między innymi wypowiedział demonstracyjnie następujące słowa: „daj Boże, abśmy do-czekali się obchodźci święta Bożego Naro-дження w naszej wolnej Ukrainie“ — za co po myśli § 11. tegoż rozporządzenia skazuje się go na grzywnę w kwocie 50 zł., a w ra-zie nieściągalności na karę aresztu przez dwa dni.

Lwów, dnia 7. lipca 1924.

R. Pomersbach.

Цікаве явище — суд увільняє себго застановляє карно-судове слідство з причини браку ества каригідного вчинку, а поліція за те саме карає.

Проти позишого поліційного о-суду внесено рекурс до львівського воєводства.

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр“! Присилай-те датки на адресу Кооперати-ви: Львів, вул. Руська 18/1.

Національні школи і наше громадянство.

Невіра у власні сили, що вже стільки разів накоїла нашому на-родові (от нпр. на протязі остан-ньої революції) стільки лиха, слід-на і на відношенні нашої суспіль-ности до своїх національних шкіл. Мститись тут і старорежимний ав-стрійський урядовий світогляд. За Австрії „державною“ ставала кож-на школа, що мала на те дані — тільки рідко не діставала т. зв. права прилюдности школа, що не те заслуговувала. До цього стану рі-чей привикла наша суспільність. А тепер — вже не так! Тепер не то, що заведення, що заслуговує на те, щоб стати державним, не стає ним, але, що більше, не дістає на-віть „права прилюдности“, очевид-но — з чисто політичних, шовіні-стичних причин. Держава дає пі-знати, що їй не треба українських інтелігентів, і що діти українських громадян повинні смиренно — не йти до школи вчитися, тільки ста-вати громадськими пастухами або попихачами. Цілий „похід проти української школи“ йде на цілко-вите анулювання вже існуючих державних українських шкіл, що ще остали досі з австрійських ча-сів, а навіть, що більше, змагає до повного відсунення українського народу від користування наукою і школою. Держава тепер в прикро-му положенні редукування всяких

От нпр. українська гімназія в Яворові. Будинок величавий, класи просторі, є місце на тисяч учени-ків й учениць. Гімназія коєдука-ційна. Учительський збір дібраний з правом навчання. Право прилюд-ности було довгі роки. Бурса ім. І. Франка розширяється з року на рік. Та що з того? Учеників (ць) всього-на-всього менше 200. Де-ж 1000? І оплата була би мінімаль-на, навіть — якщо збільшиться „залізний фонд“ — ніяка. А треба замітити, що яворівська гімназія мала вже стати за Австрії держав-ною, є одною з найстарших біля рогатинської — і, що найважли-ще — утримується досі жертвенні-стю громадянства. (Під тим огля-дом яворівське громадянство зро-било без порівняння більше, як громадянство інших повітів, де національні школи стоять на жер-твах з Америки або на високій оплаті учеників за науку). Яка би це була полекша для власного громадянства, якщо фреквєнція цієї гімназії зросла би цього року втриє або у чотири! Гімназія ді-стала би певно й „право прилюд-ности“ і стала би одним з найпо-важніших заведень науки на Га-лицькій Україні.

Тому радимо українському гро-мадянству, головно батькам, що шлють свої діти до школи, з на-годи недалекого нового шкільного року взяти такі приватні школи У. П. Т. як яворівська українська гімназія при виборі заведення під свою увагу. Тоді ділом визнаємо наше відношення до шкіл У. П. Т.

Орфей.

Біржа.

Львів, 14. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5:20½ — 5:21, канад. дол. 4:94 — 4:95, чеськ. кор. 0:15—0:16, lei 0:02¼ — 0:02½, франк 0:29—0:30, швейц. франк 0:97 — 0:98, англ. фунт. 23:30—23:60.

Золото. 20 кор. 21:80—22:00; 20 франк. 20:50—20:80; 20 марк. 23:80—24:00; 10 руб. 25:80—26:00.

Срібло. Австр. кор. 0:41—0:41½, 5 австр. кор. 2:08—2:10, фльорин 1:04—1:05, рубль 1:72—1:75, рубль дрібним сріблом 0:67—0:68.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23:00 до 24:00, жито галицьке з 1923 р. від 13:00 до 14:00, жито нов. збору від 13:50 до 14:50, ячмінь галицький броварняний від 13:50 до 14:00, ячмінь галицький пашиний від 11:00 до 12:00, овес галицький з 1923 р. від 13:50 до 14:50.

легатам на українській виставі при-ломочі наших діяграм, де існують наші високі та інші школи — де і на радянській Україні повині уні-верситети, а де ні. Конференція за-кінчилася 31. липня ц. р. Европєй-ський Допомоговий Фонд рішенє переіменити на Всєсвітній Допомо-говий Фонд, увійти в коопєрацію з СІЄ. та продовжувати гуманітар-ну працю серед студєнтства, хоч може й у зменшеній формі та за те і поза Европою.

Рішення, які винєсла Ельмавська конференція, передискутує ще Екзе-кутива Світової Фєдєрації Християн-ського Студєнтства, що зберєється в серпні ц. р. в Гєлєсєє (Ам. дє). (Як відомо, згладєча Христ. Фєдє-рація покликєла Евр. Доп. Фонд 1920 р. до життя).

Чужоземні дєлєгати ставилися до Українців прихильно та все ви-литувалися про Україну, її відно-шення до Москєвичини, Поляків, то-що.

По закінченні конференції укра-їнські дєлєгати ствердили, що жад-на рєзольуція не перейшла проти їх волі та що вони осєгли максімум успіху, який взагалі був можливий на цій конференції.

На початку конфєренції роздано між дєлєгатів звіти про студєнтства ріжних країв, а між иншим також і про українське студєнтство, що вєрганізованє в Цєсус-і. Ці звіти зготєвила заздєлєгідь жєнєвєвська центрєля.

З Монахії прибули до замку Ельмау фотограф та фільмовий опєратор, щоб зняти цілу конфє-ренцію підчас нарад у комісіях, при грі, в групах, то-що. Україн-ська дєлєгація не вважала за до-цільне зниматися разом з Ельмав-ськими прєдставниками славянсько-го студєнтства, за то знялася з студєнтами балтійсько-чорномор-ських країн, сєб-то Фінляндії, Лигви, та Грузії, з якими Українці були в якнайкращій гармонії підчас цілої конфєренції, а то й часто одні одним помагали на пленарних засіданнях, по комісіях то-що.

О. В.

Заморська еміграція.

Корабельні товариства і наші люди.

Коли перед війною нашому се-лянству та робітникам було важко прожити в краю, то по війні пей стан погіршився щонайменше вдє-сятеро. Не лише простолюддя, а інтелігенти ставлять собі щєраз ча-стїйше питання: „Куди їхати, щоб заробити на життя?“ І їдуть наші люди „у світ за очі“: до Зєдинє-них Дєржав, Канади, Бразилії, Ар-гентини, Куби, Мєксика, а навіть в Африку. Їдуть незєрганізовані, не маючи поняття про відносини в краю, куди попадають, без опіки і заки дістануться до „обіцяної землі“ переходять стільки мук, що часто сил не стає на працю, з якої мають жити. Досить пригадати ще свїжї описи в нашій прєсі про по-дорож до Аргєнтини наших сєлян на кораблі Королівсько-Гєлян-ського Ллойд або „Рєаль Мєйль“. Це не подорож, а дантєйське пє-кло.

Нашє громадянство не зробило нічого для полєкші долі цих бід-них емігрантів. Ми лише чули, що „Тов. св. Павла“ на останніх за-галійних зборах 1-го липня рішило відновити діяльність гуманітарного „Тов-ства св. Рафаїла“ опіки над емігрантами. Перед війною ми ма-ли власне товариство еміграційне, з обмеженою порукою, зарєєстро-ване висшим краєвим судом у Льво-ві в 1911 р. Мєтою Т-ва було зміц-нити заробіток та господарство своїх члєнів, які виїжджають з краю гимчасово або постійно, а крім цьо-го 1) удержувати інформаційні бю-ра для осіб, що їдуть на чужину на заробіток або пересєлюючись, 2) о-сисовувати бюро посєредництва праці для емігрантів, 3) удержувати бю-ро позєвої поради для них і стати-

МАЛИН ФЕЛІСТОН.

Поезія і факти.

Діло було майже над печір і денний штат аж розійшовся до дому. Нічний редактор тільки увійшов, з'явив піджака, комірець, краватку, засував рукава сорочки, спустив з плеч підтяжки і тільки готувався сісти за роботу.

Хтось несміливо постукав у двері і нічний редактор гукнув:

— Увійдіть!

Вродлива молода дівка з блакитними блакитними очима і зачесаною Психеї увійшла із загорнутим у сукні рукописом в руці.

Нічний редактор мовчки взяв сувій і розгорнув його. Це була поема і він став читати її напівголосом, болізно скригавши, бо в роті в нього був тютюн, який він жував.

Поема була така:

РЕКВІЕМ.

Світанок в вікон каламуть
Продерся і прогнав пітьму.
Ле він лежить, скінчивши путь
Призначену йому.
О серце, розірване од мук,
Тремти розбите і ридай —
Мій alter ego, ментор, друг,
Осиротів наш край.
Коли натхненню він творив
Вночі, із болем скронею
Олі надто він налив,
В душі свій огонь.
І стався вибух. І загас,
Поет — не встане знов,
Заснув, не прийде знов до нас
— Прийняв мою любов...

— Коли це трапилось? — запитав нічний редактор.

— Я написала це вчора вночі, сер, — сказала молода леді. — Воно придатне для друку?

— Вчора вночі, Гм... Матеріал трохи тежкий, але все одно, в інші газети він не поїде. Тепер, міс, — продовжував нічний редактор усміхаючись і розсправляючи груди — я хочу далі навчити вас, як треба писати для газети. Ми скористуємося вашою заміткою, але не в такій формі. Сядьте в це крісло і я напишу її наново, щоб показати вам, в якій формі треба подавати факт для друку.

Молода письменниця сіла, а нічний редактор зсунув брови і двічі чи тричі перечитав вірша, щоб вхопити головні моменти. Він написав далі кілька рядків на аркуші паперу і сказав:

— От, міс, та форма, в якій ваша замітка появиться в нашій газеті:

Нещасний випадок.

Позавчора вночі містера Альтера Его з нашого міста, що мав не аби-який потягний хист, вбито вибухом нафтової лампи за роботою у себе в кімнаті.

— Як, бачите, міс, замітка містить все найголовніше і, однак...

— Сер! — заявила обурено молода леді. — Нічого цього зовсім немає у вірші. Сюжет його вигаданий і мета вірша — амалювати горе друга поета з приводу його наглої смерті.

— Але, міс, — сказав нічний редактор — вірш ясо каже про те, що в масло підлито було надто багато вогню — або вірніше в огонь надто багато масла — і що трапився вибух і що коли світло погасло, джентльмен опинився в такому стані, після якого вже він ніколи не прокинеться.

— Ви просто неможливі! сказала молода письменниця. — Віддайте мені мій рукопис. Я занесу його, коли тут буде редактор літературного відділу.

— Дуже шкода, — сказав нічний редактор, повертаючи їй загорнутий рукопис. В нас мало подій сьогодні і ваша замітка прийшла би до речі. Можливо, вам довелось чути про нещасний випадок по сусідству: родини, грабіжі, розірвані заручини?

Але грюкіт дверей був єдиною відповіддю молодій поетесі.

О. Генрі.

(З літер. додатку до "Харк. Вістей" з дня 20. липня).

НОВИНКИ.

— Конфіскація. Ані "плянне дискредитування Литви" ані виїмки з польської преси, ані новинки про бандітизм в Польщі, якими нашіпковане було вчорашнє число нашого часопису, не заїмпували ч. прокураторови, який приказав видогати ряд місць з ротаційної матриці.

— Українські портрети в палаті тольського графа. Хто з українців оглядав багатий і розкішний замок Погоцьких у Ленцуті, певно мусів заважити їм цікаву подорожню, а саме 4 стінні "арні портрети давніх українців з підписами в церковно-славянській мові: 2 князів Острозьких, 1 Вишневецького і 1 воеводу Троцького. А найбільш цікаве те, що польський граф помістив ці портрети в напів темній частині коридору, який у цілості призначено оксам і трофеям з подолання на всяких наших і заморських диких звірів (гіпотетично, норожців і н.). Може-би хто з наших музейників полюбив видістати ці портрети для наших музеїв. Вони певно не дуже потрібні графам Потоцьким, що поміщують їх у сувійках мисливської галерії.

За Релакцію відповідає О. Ностик.

— І поліцейські крадуть. Газета Цодзена доносить, що львівський поліцейський з III. комісаріату, стягнув з лавки Марії Сас на краківській площі жіночу хустку і почав з нею втікати. На нещастя крадіжка зразу завважена і товпа жидів, яка моментально зібралася, відпровадила... поліцейського на поліцію. Носив вовк, понесли і вовка...

— Пожежа в Булімі. З невідомих причин знявся один з Булімів жовківського повіту пожежа, якої жертвою впали загороди братів Михайла і Миколи Музики. Завдяки ратушній акції населення, вдалося зловкалізувати пожежу.

— На роботу до Франції. Дня 13 ц. м. почалася в Кракові рекрутація робітників до Франції, яка триває 3 дні. Має вона доставити 770 робітників.

— Немає то як бути драгобицьким старостом! Польські часописи доносять, що найбільш поплатним старостом в Галичині є драгобицьке. Хто не попав на це становище голим-босим банкрутом, опускає його гіпотечним власником міль, камениць, ґрунтів і т. п. Але найшвидше бо протягом одного року доробився п. староста Порембальскі, який недавно купив собі 2000 моргів господарство під Перемишлем.

— До чого можуть придатися сой-мові друки. Польська влада попала на слід комуністичної пропаганди, веденої на друках з написами: "Сейм Речинспосполітей..."

— Процес Умінської. Розправа проти Умінської, яка як відомо вбила свого невилічимо хворого судженого Жизновського, відбувається в листопаді ц. р. Переслухано цілий ряд свідків. Між іншими буде переслуханий різьбар Замоїскі, який жив у приязні з убитим. Парижський слідчий суддя Бавар переслав до Варшави візвання, щоб тамошний суд в дорозі рекеційний переслухав ряд осіб, близьких до трагічної пари суджених. Обвинувачену буде боронити варшавський адвокат Бейлін і парижський адвокат Буденко.

— Арештування визначного комуніста у Варшаві. Польські часописи доносять, що у Варшаві арештовано більшовицького комісара Самуїла Гіна, що підчас свого урядування в Мінську мав розстріляти багатьох поляків. Невідомо, як дістав він польський паспорт і оскільки постійно у Варшаві, де як директор одного з торговельних домів, купив собі 14 кам'яниць.

— Передвоєнщина. В деяких краківських ресторанах привернено передвоєнний звичай вивислювання зіджених за обідом булок до рахунку.

— Знову землетрус. Віденські сейсмографічні апарати замірювали 12 серпня ц. р. о год. 7:48:10" рано (час сербневропейський) сильний землетрус, якого центр був віддалений від Відня на 200 кілометрів.

— Екзекуція в Лондоні. Дня 12 ц. м. повішено в Лондоні французького інженера Бакіра, засудженого за отруєння власника готелю "під синім якором" в околиці Лондону. Засуджений до останнього моменту впевняв про свою невинність. В його невинності була переконана більшість французької опінії; англійському уряду доведено про помилування Бакіра, заосмотрену тисячами підписів визначних Французів. Але все те не допомогло. Бакіра повішено а Французи говорять, що... повішено невинного чоловіка.

— Пожежа в Зальцбурзі. На днях вибухла в зальцбурських спеціальних магазинах пожежа, якої жертвою впало замагазиноване збіжжя, вартості 3 мільярдів австр. корон.

— Труп Матеоті в Тибрі? Римська "Трибуна" наводить нову версію про "місце спочинку" нещасного посла Матеоті. Первісно мали його закопати в "червоній печері" (Гротаросса) під Римом. Але найбільшій ночі, по засіданню в редакції "Коррієре Італіано", убийники викопали тіло, поклали його поміж дві газетні матриці, обмотали дротом і так кинули до Тибру...

— Загадочна смерть двох фашистів. Римська "Епока" доносить з Барі, що поблизу пристані Лючеря найдено трупи двох фашистів, з яких один був у військовому одязі з револьвером в руці, другий в убранню урядника з рукоятю ножа в долоні. Загадочна причина смерті обох викликала замішання в кругах фашистів.

— Коли зачнеється еміграція з... Америки? Відомий американський біолог Др. Раймонд Пірт обчислив, що в 2100-ому році З'єдненні Держави матимуть 197,279,000 голов населення, то є найвище число людей, що зможуть вижити в Америці. З переступленням того числа зачнеється еміграція Американців до інших частин світа.

— Смерть Еліасберга. На днях помер в Берліні Олександр Еліасберг, перший і одинокий в Німеччині інтерпретатор російської літератури і мистецтва. Він перший переклав на німецьку мову твори Достоєвського, Гоголя, Горького, Чехова і Мережковського. Він написав історію російської літератури і мистецтва. В останній, що появилася в Мюнхені 1915 р. різко відрізняв український елемент в російському мистецтві. Еліасберг був Жидом. Родився в Мінську 1878 р.

3 судової салі.

Відомин лівідації У.С.Д.П.

Обхід 1. травня 1924 р. у Львові мав доволі бурхливий перебіг. В часі, коли почалося святочне зібрання при площі Гогольської і примови послів членів ППС, зібрався великий гул робітників у бічній частині площі, щоб відсвяткувати збори конгресу. Серед цього гурта викинуто великий червоний прапор з написом: "У.С.Д.П.", крім цього почав промовляти окремий промовець. Це дало спонуку поліції до інтервенції. Більший відділ поліції вдерся в середину зібраний, прапор здерто силою, а того, що його ніс, арештовано. Серед зібраних викликало це велике хвилювання. Кілька тисяч маса кинулася в слід за поліцією, щоб уільнити арештованого і відібрати сконфіскований прапор. Понеслися оклики обурення, крім цього деякі почали метати камінням і болотом на поліцію. Підчас сутички поліції з демонстрантами поліція арештувала двох робітників: Гната Партику і Юліана Ганса.

Оба вони відповідали дня 13 серпня, ц. р. перед карним трибуналом, обвинувачені за злочин публічного насильства з § 81 к. з. Трибуналові проводив р. Маєр, обвинувачував прокуратор Ясенюк, а бо-гонов д-р Датер. По переведенні роз-праві засуджено Гната Партику на 8 місяців тяжкої в'язниці, а Юліана Ганса за-для недостатчі доказів звільнено.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакції не відповідає.

Комітет будови українського шпиталю при Народ. Лічниці у Львові подає до прилюдної відомості, що слідуючі павов мимомількардзогого відання не звернули близької знігмош: Айзенберг Оскар, Козій Іван, Кіналь Іларій, Кмітій Дарія, Лисичевий Мирон, Лисичівна Марія, Лях Іван, Леляк Василь Біленький Елган, Мельчик Іван, Миронович Павло, Миконович Антін, Микоївна Марія, Загалек Теодор, Жук Семен, Чорний Ярослав, Чорний Іван, Хома Осип, Яничин Осип, Підгородська Ніла, Ванак Олекса, Рещетиле Теодор, Цтринель Сруль, Строніцький Василь, Теллий Кость, Шунь Михайло, Федьків Роман. — За те складає сердечну подяку п. п. Гафійковичови студ. філос., студ. медич. Воробієвичі Томі, Сандруському Олександрові і Іванові Белейові, які зяналися енергійно збірками і своєю працею приспорили значні жертви для будови українського шпиталю у Львові. — За комітет будови українського шпиталю у Львові: Д-р Куровець, Михайло Галібей, д-р Мирон Вахнянин. 332 1-1

На будову українського шпиталю Народної Лічниці у Львові зложити від 25. марта до 14. серпня ц. р. радн. Сосновський 4 міль. 600 міль, дир. О. Саєвич 3:850 міль, студ. мед. Сайкевич збірка 1 а. долар, д-р Долинський 1 амер. долар, д-р Василь Біленький 1 канад. долар, Тухлякський деканат 11 міль. мп., Петро-нелія Гідецева з Любичі князі бон на 10 з. п., Теофіль Прохашин 10 міль. мп., Союз Українок 20 міль. мп., Земельний Банк 12 дол. ам. і 4 міль. 650 мп., Тов. Обеднант в Філадельфії Америка 50 ам. дол., Солотинський деканат 2 міль. мп., Михайло Гордінська з Накочного ад Яворів 9 міль. 900 мп., д-р Куровець 10 ам. доларів, Савойка Стеф. збірка на блонки 10 левів і 1 ал., Гафтькович студ. філ. збірка 3 ам. дол. і 5 міль. мп., о. Северин Метелля декан цшанівський з Любичин 10 зол. п., Збірка студ. українських 29. і 30. VI. 21 зол. 42 гр., о. Дмитро Грабець з Обертини 5 зол., Тов. Обеднант Філадельфії Америка 25 дол. ам., Учитель Климко Нова Скварява п. Жовква 50 з. п., Штаєр Михайло пекар Львів 1 ам. дол., студ. медицини Тома Воробєць збірка в Коломні 130 зол., студ. мед. Лев Яцківський збірка забав. комітету в Рожнівці 61 зол. 33 грош., разом збірано 103 ам. дол. + 1 канад. дол., 273 зол. 80 гр. + 71 міль. мп. і 10 левів. Всім жертводавцям складає Управа Н. Лічниці і Комітет будови українського шпиталю у Львові ширю подяку. — За Комітет будови українського шпиталю у Львові: Д-р Куровець, Михайло Галібей, д-р М. Вахнянин. 232а) 1-1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ПОТРЕБУЮ учительку до дівчат з 4. і 6. кл. видільної. Зголошення і блещі успів на адресу: о. Петро Стернюк, Го-щів, п. Болехів. 231 1-3

СВЯЩЕНИК пошукує дві станції по двох хлосці близько акад. головної гімна-зії. Зголоситися у пані Гвоздикуву вул. Личаківська ч. 15. 230 1-1

3 листів до Редакції.

Пов. Пане Редакторе!

Дозвольте, що для пояснення справи, якої у вчорашнім числі "Діла" у листі зверненім до Вас торкнувся п. Насиль Авраменко, подам від себе ось-що:

П. В. Авраменко у біжучім році замо-вив був на свої виступи 2 рази салю Муз. Тов-а ім. Лисенка у Львові. Виступів тих не відбув і не відкликав, а останнім з них наразив Тов-о Лисенка на значну мате-ріальну втрату. Перед кількома днями інтервенював у мене, як у голови Муз. Тов-а Лисенка, в користь п. В. Авраменка, Вп. д-р В. Бачинський, якому я заявив, що саяя для п. В. Авраменка є до ди-спозиції, якщо він перепросить Тов-о Лисенка за прикрість і словну образу його голови.

Досі не наспіла до Тов-а Лисенка зга-дана заява п. В. Авр. — ані даліше про-хання щодо винайму салі.

Відмова салі не наражає фонди Тов-а на ніяку втрату, бо Тов-о Лисенка п. В. Авраменкові, на рівні з іншими Інституці-ми, відступало заєдно салю даром.

З поваженням
Й. Дрималик
радник Суду і голова Муз. Тов-а
Лисенка у Львові.

Присилайте складки на пресо-вий фонд на км. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

ВДОВА по священнику глядає місця гос-подині у священника вдівця або пелеб-са. Нездіяла Гвоздикува у о. Прокуратора Хитовичі п. Гусаків коло Перемишля. 233 1-4

АВТО тягарове кардинове "Saurer" в ду-же добрім стані на гумак 3-тонове віднайму, есентуально продам. Федак Зо-лочів, Тернопільська 8. 227 1-1

СТАРШИЙ конціпієнт шукає місця у ад-воката. Зголошення з поданням умов просить посылати на адресу: Порфір Бунак, Львів Ринок 10. 228 1-3

ПЕРШОРЯДНА українська кравецька робітня Михайла Стеця, абсолютна крою, виконує всякі кравецькі роботи со-лідно і скоро. Для Всч. Духовенства приймаю грубіші роботи, як реверенди, папі-стики, пальта і колпаки. Адреса: Львів, вулиця Зелена ч. 31. 150 3-5

МЕДАРКА німецької системи до прода-жі вулиця Кордецького 47 партер на-ліво. 207 2-2

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРО-МИСЛОВІ проектує, будує — позичку п. потечну вироблює в банку Інн. Лев Ле-винський, архітект-будівничий конес., Львів, Содова ч. 3, бічна Потоцького. 135 9-9

КАНЦЕЛЯРІЯ адвокатська близько Льво-ва до відступлення адвокатів Укра-їнцеві. Зголошення Марія Фрайнд Ільві, Косишків 20. 235 2-3

ПЕЩИННА, старий, безвітний, вдово-по священнику, пошукує місця до за-ряду домом і господарством найрадше у священника вдівця. Зголошення просить слати на адресу І. Паньків, постє ресторане Драгобич. 225 2-4

ПОШУКУЮ доброго мешканця при ін-телігентній родині для двох дітей (брат і сестра) по можності на середині доро-ги між академічною гімназією і школою Шевченка, або недалеко одної з тих шкіл. Д. Стасів упр. школи в Кулайках, п. Лю-бича королівська. 214 3-4

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Звичайні Загальні Збори

Повітової Каси (Руського Народного Дому), стоварищення в Новіселі м. Підволочись, відбудуться в неділю дня 24. серпня 1924 о годині 3-ій з полудня в салі читальні "Просвіти" в Новіселі з та-ким двеним порядком:

1. Отворення Загальних Зборів. 2. Звіт Управи з рахунків і діяльності. 3. Урухо-млення Каси. 4. Вибір цілої Ради Надзір-ної. 5. Вибір цілої Дирекції і її заступни-ків. 6. Зміна цілого статуту товариства. 7. Внесення і запити. — Колиб в означеній годині не зійшлося відповідне число чле-нів, другі Загальні Збори відбудуться то-го самого дня, в тім самім місці і з тим самим двеним порядком о годині 4-ій полудню без огляду на число присутніх членів. — Надзірна Рада. 229 1-1

З двкарні Спілки "Діло" Львів, Ринок ч. 10.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 13, II. пов.
Ковто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в праю 4.20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7.50 зл., Німеччині 7.50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рв-
муїя 150 лей, Болгарії 7.50
зл., Австрії 7.50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Крок вперед — крок назад.

На протязі одної ночі погідне небо на Льондоном затяглося хмарами. Європейська преса мусіла зранку розяснювати свій учорашній, передчасний оптимізм. Льондонська конференція дійшла незвичайно швидко до дуже високого пункту, з найкращими надіями завершити свою працю, і нежданно зупинилась. Нагадується трагічна історія з виправою на шпиль Івереста. Повної аналогії ще нема. Учасники конференції не втратили віри в порозуміння. А проте місце, до якого вони дійшли в переговорах, є неначе остання височина Івереста, пірамідальної будови: її схили круті, ґрунт сипкий і найлегше похвизнення грозить загибеллю.

Справа, яка зупинила хід льондонських переговорів це евакуація Рурщини. І представники Франції і Німеччини стоять покищо на двох протилежних бігунах. Еріо настоює на тім, що французька армія та цивільна влада не може опорожнити окупованої території раніше як за рік; такий протяг часу є необхідний для доказу, який має скласти Німеччина, що вона справді має намір почати добу мирної політики і додержати зобов'язань. Представники німецького уряду вважають опорожнення Рурщини першою умовиною зміни атмосфери в окупованих провінціях. Як довго — кажуть вони — французьке військо та урядовці лишуться на німецькій території, досить Німеччина не матиме доказу доброї волі з боку Франції і ворожий настрій пануватиме на далі. Реченець на евакуацію, якої домагаються Німці, не переходить 6 місяців.

Англія та Італія виступили в ролі посередників між Німеччиною і Францією, яка має ще на своєму боці Бельгію. Становище Англії та Америки є не менше дразливе, як Франції та Німеччини: Ці дві перші держави заявили давно, що окупацію Рурщини вважають не-

фіційною і незгідною з постановами Версайського договору, у тій інтерпретації, яку надала йому Франція. Еріо та Штресман зі свого боку мусять рахуватись зі своїм парламентом, який є висловником публічної opinio, не менше неприєднаної як максимальні постулати двох ворожих держав. Надто великі компроміси зустрінуться у кожній з цих держав з великою опозицією, яка може довести до кризи кабінету.

Якже пояснити такий нежданний зворот у льондонській конференції? Він не був нежданим. Від першої хвилини приїзду Німеччини у воздух висіли питання наскрізь політичні. Союзники радивши над пляном Доза, старались, яко мога, відмежувати політику від фінансово-торговельних справ. Міжнародні знавці під проводом ген. Доза не зважувались ні одним натиєм перейти меж своєї компетенції і торкатись справ Іспараційної комісії, яка застерегла собі право сама рішати про такі ніжні питання як евакуація, амністія, розброєння і т.і.

І ось усі ці політичні „нецензурні“ справи мусіли невідхильно виринути у ширій розмові з Німцями на тему мирного сусідського співжиття. Мілітарна евакуація Рурщини, розброєння Німеччини, безпека франц. кордонів, торговельні договори і міжсоюзницькі довги це все теми аж надто різко політичні. Звести їх до питань чисто формального економічного порозуміння і перемазати їх кількома фразами про мирові змагання двох держав — неможливо. Ось чому англо-американські фінансисти не в силі придумати ніякої геніальної схеми, яка могла би притямити найбільше живі конфлікти Франції та Німеччини. Представники обох цих держав мусять самі доказати цієї штуки своєю доброю волею і дипломатичним хистом.

Угода, що нею не стала.

Зі споминів Л. Білінського.

Недавно появилася в розпродажі книжка, написана помершим недавно бувшим австрійсько-польським політиком і кількакратним міністром д-ром Леонам Білінським, що був рівнож короткий час польським міністром скарбу, — під заголовком: *Leon Bilinski. b. minis'er skarbu polskiego: Wspomnienia i dokumenty. Tom I. 1846—1914. Warszawa 1924. Nakladem księgarni F. Hoesicka.* Стор. 360 великої вісімки.

Повища книжка це мемуари Леона Білінського, що обіймають час від його народин в 1846 до перших місяців світової війни, списана з пам'яті від року 1917 до його смерті. Автор пишучи свої спомини в 71 році життя неодноразово може терепутув, що до дат і осіб, особливо з давніших часів, але всеж таки висвітлюючи подробиці австрійської позакулісової політики, іав до неї у своїх споминах багато цікавих причинків. З оголошених

споминів стає перед нами стаття самого автора в недуже корисному світлі кар'єровича і зручного інтриганта, ласого на владу, титули і відзначення, сліпо відданого габсбурській династії і своєму покровителю імператору Франц-Йосифові, котрого прямо обожає, рівночасно великого польського патріота і діяча, а нашого завзятого хоч часто скритого ворога. Зі сторінок книжки і віє так на нас духом колишнього австрійського аристократичного і бюрократичного світа, для нас безпосередньо мало відомого і перед нашими очима пересуваються на протязі десятих літ різні аристократи і високі бюрократи, політики і фінансисти, що свого часу більше або менше трясали австро-угорською монархією, з якими сходилися, або працювали *der weisse Fuchs* (білий лис), як популярно називали старого Білінського. Бачимо як на долони — читаючи по-

виші спомини — якими шляхами йшла польська політика від 60 рр. мин. стол. до вибуху війни і як Поляки за свою — впрочім як показалося мниму — лояльність супроти габсбурської династії використовували своє становище для угрунтування своєї влади в Галичині і нашого плянового поневолення, приготвуляючи за австрійські гроші ґрунт для будущей польської державности у нашій стислійшій батьківщині.

Спомини Білінського доводять і нас. В кількох місцях згадує іменом нашу віденську парламентарну репрезентацію, а також побіжно і про часи 1911—1912 у соймі в зв'язку з обговорюваною тоді реформою соймової виборчої ординації.

Перша згадка приходить на стор. 125 і 126 з нагоди заходів віденського правительства невдовзі по упадку Казимира Баденія видання язикового закону для цілої Австрії, кажучи, що для цієї справи позиска згоду і Українців, мабуть цього змісту (про це сам Л. Білінський не згадує), що язиковий стан в Галичині з 1869 р. мав бути петрифікований шляхом державного закону.

Найважнійше, що у своїх споминках пише про нас, знаходиться на стор. 158 до 165 про проект польсько-української угоди з р. 1908, що нище подамо у дослівному перекладі.

На стор. 217 і 218 згадує Л. Білінський про угодові переговори між парламентарною комісією Польського Кола під його проводом і д-ром Костем Левицьким та д-ром Євгеном Петрушевичем з рамени Українського Клубу у вересні 1911 р., котрих програма була значно вузшою від програми з 1908 р., які однак не довівши до нічого, вскорі розбилися.

Вкінці на стр. 315 до 318 розказує Білінський історію повстання заповомого комітету для галицьких біженців у Відні в осені 1914 р. Д-р К. Левницький і М. Василько зголосили тоді до Білінського, що твориз цей комітет з жаданням, щоби до нього прийнято і Українців, чому комітет відмовив. Тоді утворено окремий український комітет заповомого і Білінський жалує, що до цього допустив, бо окремий комітет допоміг у значній мірі до усамостійнення української політики у Відні в часах війни.

Але вертаймо до найважнішої для нас справи, згаданої у споминках Білінського на стор. 158 до 165, до справи проекту польсько-української угоди. Білінський пише слідує: „Мої добрі відносини з новим презесом Кола (д-ром Ст. Глобінським) улекшили мені введення акції Кола з Українцями (Білінський пише всюди *Rusin, ruski*); так тоді, як і пізнійше і до останньої хвили моєї політичної діяльності пропагував я беззастанно переконання, що нашим обов'язком старатися без огляду на вигляди о порозуміння з сусідним народом, котрий впрочім тоді не був еше спричинив нам так страшної кривди як в рр. 1916/19 через підступне заняття і більше як піврічне острілювання найдорожчого нашому серцю Львова —

моє предлошення згодився презес Глобінський на запрошення послів Кости Левицького і Василька в цілі нарад над угодою. В літі 1908 відбувалися ці наради під проводом презеса Кола у моїм банківському бюро (Білінський був тоді губернатором Австро-угор. Банку) і при моїй співучасті. По кількатижневих нарадах від липня до вересня дійшла ця „conférence à quatre“ до вислідів, усталених мною на жадання конференції в долученому до цього аркуша шематі. Заключає він цілий ряд найважніших реформ у відношенні до Поляків і до Українців і є доказом великої патріотичної уступливости по обох сторонах. Як-жеж були би пішли инакше краєві справи, коли би проект прийнято обома сторонами! Чи Українці були би мимо цього ліцитували себе в мирі і війні аж до війни справді гайдамацької? Бо це знає. Одно натомиць знаємо, що з цієї праці не остала ані одробинка овочів. Українці може щось говорили у своїому гурті, а може ждали на нашу ініціативу, бож після шемату наші концесії мали першенство, а українські концесії мали бутн доперва наслідками наших і творити опісля одну нерозлучну цілість. У нас однак на жаль ціла акція не упала, але розлізлася і то цілком не зі злої волі презеса Кола.“

„Пан Глобінський кинув між наших послів думку порозуміння з Українцями сейчас як в осені зібралася Державна Рада; додав також увагу, що було би добре поручити мені цю акцію. Але це не вистарчало. Чи показав кому наші проекти, чи говорив про це на Колі або парламентарній комісії, цього не знаю. Мені вистарчить факт, що мої клубові товариші, як завсіди і ціле життя мені неприхильні, прийняли з опором думку моєї інтервенції і самий цей факт, здається мені, спонукав презеса до покинення цілої думки, так гарно і з успіхом веденої ним самим.“

Шемат вислідів польсько-української конференції з 1908 р.

„Коло Польське і Український Клуб перевівши основні наради над доведенням тривалої угоди меж обома край замешкуючими народами, повзяли слідуєчі ухвали, котрі подають до відома краю і держави в нинішньому урочистому маніфесті:

1. Коло Польське зобов'язується впливати на правительство спільно з Українським Клубом:

А) щоби утворено в краю слідуєчі посади, призначені для урядовців Українців:

а) посаду третього віцепрезидента намісництва;

б) посаду другого віцепрезидента суду апеляційного у Львові;

в) посаду заступника віцепрезидента ради шкільної краєвої;

г) посаду дальшого інспектора краєвих шкіл;

Б) щоби при судах, що мають дві президіальні посади, в міру опорожнення президентом або віцепрезидентом іменовано Українця;

В) щоби віцемаршалком сойму іменовано кандидата з поміж українських політиків.“

Г) щоби до політичної служби в краю прийняли укваліфікованих українських кандидатів;

Г) щоби до міністерства освіти покликано референта України;

Д) щоби до міністерства для Галичини покликано вищого урядовця України.

II. Коло Польське внесе спільно з Українським Клубом і обов'язується перевести проект закона про львівський університет слідуючого змісту:

а) львівський університет ім. ц.с. Франца є і стане університетом польським;

б) що в міру оголошення укваліфікованих українських приватних доцентів будуть творені далші українські катедри на факультетах юридичному і філософічному (з виключенням інститутів), котрі однак разом зіснуючими вже українськими катедрами не можуть переносити 25 процент всіх катедр звичайних і надзвичайних на кожному з цих факультетів з окрема;

в) як тільки osiąгнеться цифру 25 відсотків, найдалше по упливі п'ят... від дати санкції закона, про який говориться, правительство має обов'язок приступити до оснування окремого українського університету в Галичині.

III. Коло Польське вплине на правительство спільно з Українським Клубом, щоби правительственні субвенції, оскільки їх розділяється після народностей, призначено у вищій мірі також для української людности.

IV. Коло Польське заявляє готовість вийти з Українським Клубом в переговори що до зміни виборчої ординації до Державної Ради на підставі засади національного катастру у Східній Галичині, під умовою, що при цій реформі буде означено в цілій повноті право польської людности у Східній Галичині до репрезентації в Державній Раді.

V. Коло Польське зобов'язується за посередництвом пп. намісника і маршалка, не менше за посередництвом членів Кола, що є-заразом соймовими послами, ділати у цьому напрямі:

а) щоби основано в краю три нові українські гімназії в Бережанах, Стрию і Дрогобичі, а іменню одну протягом року від часу підписання нинішньої угоди, другу в два літа по оснуванні першої, а третю по дальших двох літах;

б) щоби через помноження учи-

тельських семінарій, не менше через прихильне трактування української мови в утравістичній науці, уможливлено виховання учителів з повним знанням української мови;

в) щоби приватну українську семінарію ділову у Львові удержавлено і зутраквізовано без шкоди для української мови;

г) щоби краєві субвенції на українські цілі вимірювано об'ємом: не і щоби з окрема субвенції на будову українського театру не роблено залежного від введення польської більшости в склад театральної комісії.

г) щоби на члена краєвого відділу делеговано Українця, що належить до українського табору;

ж) щоби узнано в засаді, що Українцям припадало би після обов'язуючої виборчої ординації 35 соймових послів з вибору і щоби отже на випадок побільшення числа соймових послів признано Українцям — при евентуальному застосуванні національного катастру — помноження соймових мандатів в такому відношенні, в якому стоїть тепер цифра 35 до суми всіх соймових послів з вибору.

VI. Український Клуб узнає:

а) політичну і адміністративну єдність краю;

б) автономні права краєвого Союзу і стремління до їх поширення;

в) правний status quo щодо урядової мови в краю (внутрішня мова польська, зовнішня у Східній Галичині попри польську і німецьку також українська) і право усталення цього стану законодавчим шляхом, не менше стремління до поширення його на дальші уряди, заведення і правительственні органи в краю;

г) існування польської людности у східній частині краю і її право до дальшого розвитку на рівних правних умовах з українською людністю, як з окрема право закладання шкіл і костелів для польських меншостей на селі і т. д.

VII. Український Клуб зобов'язується:

а) виречися явно і отверто єдності з послами агітаторами і радикальними денниками;

б) співділати з польським громадянством в стремлінні до упокоєння української людности і до згоди суспільної, національної і релігійної, не менше в відпиранні радикальної агітації політичної і су-

спільної, що послуговується страйками і тим подібними средствами; в) при виборах до Державної Ради, Союзу і інших тіл репрезентаційних поступати львівсько в духові засад цієї угоди;

г) признаватися при кожній нагоді явно і отверто, словом і письмом до нинішньої угоди.

VIII. Коло Польське і Український Клуб обіцяють собі вести в Державній Раді політику на спільних основах і зобов'язуються в тій цілі:

а) створити спільний орган, щоби порозуміватися в політичних і національних справах більшої загн;

б) уживати львівсько цілого свого впливу в цьому напрямі, щоби у парламентарному правительстві засідали репрезентанти обох союзних народів, це значить: крім польського міністра для Галичини один Українець і принайменше один Поляк.

IX. Коло Польське і Український Клуб зобов'язуються узискати ратифікацію нинішньої тривалої угоди у ширших народних кол, іменню у народних партій і народної преси.

X. Коло Польське і Український Клуб заявляють урочисто, що вважають всі постанови нинішньої угоди за нерозривну цілість, котра має увійти в життя рівночасно в цілости своїх постанов і в тій цілі постановляють з окрема, що приписи точок I і V цієї угоди мають увійти в життя негайно після згідного ухвалення закона про львівський університет (точка II.) і про урядову мову в краю (точка VI, буква в.)

Так виглядає в дослівному перекладі десять заповідей проекту польсько-української угоди з 1908 р. Не улягає нині сумнівові, що меклерами, а опісля і головними авторами цього проекту були два віденські лиси парламентарні — Білінські і Василько, оба вже нині покійні. Зі згаданої „conférence a quatre" остали в живих д-р Ст. Гломбінський і тодішній голова Українського Клубу д-р Кость Левицький. В руках останнього зберігся певно його історичний записник і д-р Кость Левицький має тепер обов'язок супроги нашого громадянства вияснити генезу, перебіг і дальшу долю проекту, як рівнож і це, чи подані пок. Л. Білінським у його споминах десять угодних заповідей є автентичні, чи ні. Цей обов'язок тяжить на д-рі К. Левицькому тим більше, що наше громадянство, згідно українські політичні чинники не знали нічого про польсько-українські угодні переговори з 1908 р., як не знали цього навіть найбільш тодішні політичні приятелі і співробітники д-ра К. Левицького. Вони певно не дали би були своєї згоди і своїх підписів під концепцією, створену в бюрі пок. Л. Білінського у вересні 1908 р. і це мабуть спонукало д-ра К. Левицького по холодній розвазі покинути сіти, що їх тоді наставляли два політичні хитруни і зручні грачі — Білінські і Василько.

Д-р Степан Баран.

Меморіал большевистів в справі Сх. Галичини.

Деклярація Раковського в Лондоні.

На останньому засіданні англійсько-радянської конференції Раковський зголосив декларацію наскрізь політичного характеру. Текст декларації передано англійській делегації; він передістався щойно тепер до газет.

Деклярація займає 4 меморіали. Перший меморіал має загальний характер; він розглядає ситуацію в усій Європі та зокрема у південно-східній і освітлює погляд Совітів на справу роззброєнь і Союзу Народів. Другий і третій меморіал декларації звернений проти Румунії. У другому СРСР протестує проти анексії Бесарабії, у третьому являє, що прилучення до Румунії північної Буковини, замешкалої Укра-

їнцями, є з боку Румунії знасилуванням російсько-румунського договору, заключеного ще царським урядом щодо участі Румунії у війні.

Четвертий меморіал говорить виключно про Сх. Галичину. Текст звучить буквально (подаємо за краківським „Czas-ом" з 16. серпня ц. р., ч. 186):

„Не вважаючи на те, що 70 проц. населення Сх. Галичини творять Українці, а лише 14 проц. Поляки, Рада Амбасадорів у Парижі прилучила в 1923 р. Сх. Галичину до Польщі. Є це не лише насильством над волею народу Сх. Галичини, але й зломанням обітниць Союзників про призначення населенню Сх. Га-

ОЛЕКСАНДЕР БАРВІНСЬКИЙ.

Іван Наумович і Яків Мардарович.

(Згадка з нагоди 33-ліття смерті І. Наумовича.)

В ч. 149 „Діла" з 8. липня ц. р. проф. Роман Заклинський подав згадку п. з. „Смерть Наумовича", в котрій намагається пояснити цю таємничу пригоду. Однак цієї пригоди не тільки не вияснив, але так її змалював, що кинув грубу тінь пілзору на пок. Якова Мардаровича. Тимто бажано тут ближше приглянутися його виводам і поспробувати пояснити цілу ним порушену справу.

Я знав особисто обидвох покійників — І. Наумовича, що тоді був прихильником у Скалті, коли я учелював у Тернополі, знав я добре Я. Мардаровича, начальника „Народної Торговлі", як член її „контрольного комітету". В 1879 р., коли розділ між Русинами-народовцями і москофілами, котрі тоді звичайно звалися „Старо-Русинами", не був ще такий значний і здавалося, як запевнювано, що діло йшло лише „про букви і правопис", почав я з представниками обох тодішніх таборів у Тернопільщині змагати до порозуміння й організації спільної праці для підєму нашого народу з занепаду. Народи в цій справі відбувалися у декана і соймового посла о. В. Фортуні, тернопільського

пароха, а участь у них мало до 40 Русинів світських і духовних. Бував на тих нарадах також І. Наумович. Вислідом тих нарад була „Відозва до всіх Русинів", в котрій 31 світських і духовних Русинів з Поділля, між ними також І. Наумович, накликувало нашу інтелігенцію до порозуміння й організації наших сил, що мала бути переведена на загальних зборах „Рускої Ради" 18. 11. 1879. В тій цілі накликувано, щоби Русини зголосувалися в члени цього товариства, яко однієї тоді в Галичині політичної організації. Окремою відозвою до „Виділу Ради Рускої", підписаної о. Фортунію, висловлено домагання, щоби Виділ вже перед загальними зборами „приняв зголошуючихся Русинів без ріжниць їх літературного і політичного переконання, если лише за Русинів держаться і яко такі обявляються".**)

За прикладом подільських Русинів підписаних на згаданій відозві, зголосилося 28 львів. Русинів і о. Д. Танячківчич в члени „Рускої Ради"***). Однак Виділ прийняв з Тернополя лише двох, а львівських і о. Танячківчича відкинув з покликанням на § 4. статута. І. Наумович, приїхавши перед заг. зборами до Львова, під напором В. Площанського і д-ра Ів. Добрянського відкликав свій

*) Батьківщина ч. 3. з 1. II. 1879.

**) там же.

***) Батьківщина ч. 5. з 1. XII. 1879.

підпис уміщений на тернопільській відозві*). Полеміка редакції „Батьківщини" з „Словом", пояснення о. Ст. Качали і розправа на заг. зборах з того приводу, стали явним доказом, що „Рускої Раді" і її членам т. зв. „Старо-Русинам" ішло вже не лише „о букви і правопис", але про зовсім щось иншого. Наші заходи щодо помирень і порозуміння та зєднання сил всіх Русинів не повелися, бо між обома таборами виявилися принципіальні ріжниці, котрі ще яскравіше виступили в процесі Ольги Грабар — були влучно вияснені в статтях пок. брата мого Володимира в „Ділі" п. з. „Про процес". З того часу я був і є „противником" усяких т. зв. „консолідацій" шкідлих для української національної ідеї і коли раз зроблено мені печатно докір, що я робив „консолідацію" з І. Наумовичем et consp., то наведене вгорі пояснення виказує наглядно, що тоді йшло про порозуміння з людьми, котрі ще не показали були виразно свого лиця.

Проф. К. Заклинський справедливо каже, що „Наумович є найбільш талановитий і невсипучий просвітний діяч у користь селян і міщан у Галичині" і що „його заслуги дуже великі" та ставить на доказ того видавану ним „Науку". Але цим показав п. К. З. лише одну сторо-

ну медалі, а як історик повинен був критично і предметово глянути також на відворотну сторону медалі, та натякнути бодай, як та „Наука" зійшла на „об'єдинительні манівці" і тим у широких народних верствах поширювала багато баламутства.

І. Наумович був священиком, проповідником, послом, але й публіцистом і до него можна приложити влучні замітки німецького письменника д-ра Kühlmanna: „Der Tagesschriftsteller, der durch sein Blatt spricht, trägt die Verantwortung, die der des Parlamentariers und Staatsmannes mindestens gleichsteht; denn er spricht täglich, der Staatsmann nur von Zeit zu Zeit, der Parlamentarier auch". А кн. Бісмарк також знаменито висловився про одвічальність дзвенікарства: „Jedes Land müsse die Fenster bezahlen, die seine Presse einschlägt". Отже предметова історична оцінка діяльності такої визначної і впливової личности, як Наумович, повинна звести плюси і мінуси, а відтак з цього зробити справедливі висновки. Однак проф. В. З. витичив собі мету, дати пояснення про смерть І. Наумовича і головним джерелом своїх виводів ставить оповідання М. Кушніра, б. урядника „Рольничо-Кред. Заведенія", а відтак заступника начальника філії „Народ. Торговлі" в Станіславові.

(Продовження буде).

*) там же ч. 4. з 16. XI. 1879.

личини права самоозначення. Всу-переч тим обіцянкам обмежено пра-ва народу, що рахує 5 мільйонів на-селення і при допомозі Союзників накинено йому ярмо. Населення Сх. Галичини найшлося у гіршій ситуа-ції ніж під владою фанатиків і кле-рикалів Австро-Угорщини. В 1921 р. Росія і Рад. Україна заявили, що застерігають собі права Сх. Гали-чини до національного самовизна-чення. У минулому році в момент анексії Польщею цієї країни, Росія і Україна вдруге зазначили свій протест у справі самовизначення Сх. Галичини. Англія повинна тепер повести до самовизначення Сх. Га-личини та до поправи її долі. Та-

ким актом англійський уряд вико-нав би завдання, яке остаточно ви-рішило би населення Сх. Галичини". "Час" додає від себе до вище-наведеного тексту декларації Раков-ського, що польський посол у Лондоні вже отримав від поль-ського уряду інструкцію, щоб у справі зложення цієї декларації вжив відповідних заходів, а та-кож польський відпоручник у Мос-кві дістав вказівку, щоб заявив радянському урядові, що деклара-ція Раковського є суперечна з рись-ким договором, у якому рад. уряд признав східні кордони Польщі й тому, мовляв, не може бути тут мови про анексію Сх. Галичини.

Вітос про „національні меншости“.

Винуватником „сепаратизму“ Українців є — „Визволенець“.

З нагоди партійних нарад П. С. П. „Пяста“ у Львові виголосив б. польський прем'єр і верховославів-кий віїт Вінценти Вітос велику про-мову про політичні відносини в Польщі, та зокрема свою ласкаву увагу звернув на т. зв. проблему національних меншостей.

Вітос, який завжди відзначається великою сміливістю, (про що зреш-тою свідчить його вічна готовість переймати керму польської респуб-лики) і цим разом сказав дещо, що оправдує в цілості заслужену славу його політичного розуму, хоча з другого боку справедливо каже признати, що й у його виводах є lucida intervalla, (переліс там, де мова про вигляд і працездатність чинишнього польського союму). А що людина, яка двічі була прем'є-ром і скомпрометувалася, має усі дані на те, щоб стати ним і тре-тій раз, то не від речі буде й нам познайомитися із тими поглядами визначного верховославівського державного мужа.

Отже на думку В. Вітоса єдиним винуватцем нинішнього відношення „національних меншостей“ до поль-ської держави є — „Визволенець“. Бо те негативне відношення укра-їнського й білоруського народів не є наслідком їх природних змагань. Український і білоруський „сепара-тизм“ (як це Вітос називає визволь-ницький рух поневолених народів) є виключно викликаний агітацією „Визволення“; оту то агітацію продовжує тепер Васильчук і Та-рашкевич. Інша річ, що Росія під-помагає їх змагання, і то у власно-му інтересі (хто коли й кому пома-гає у чужому інтересі?) На всякий випадок — для Польщі ця справа представляється дуже некорисно — і це одно, в чому прелегент сказав святу правду.

Відношення славянських „меншо-стей“ до Польщі, — казав він далі-ше, — є вороже. Їхня діяльність антидержавна. На скільки ситуація на кресах є небезпечною, про те свідчать поголоски, що послі сла-вянських „меншостей“ мали одного дня зголосити свій виступ зі союму і скликати конституанту в одному з „кресових“ міст з метою прокла-мування злуки „кресів“ з радянським Союзом!! Значить: зле. Зреш-тою посол Вітос не бачить нічого неймовірного у тих пого-лосках, нагадуючи промови й заяви українських послів на політичних засіданнях комісії.

Прелегент бажав би зарадити тій відосередковій роботі консоліда-цією польських течій, „які розумі-ють вагу державности“. На жаль — у Польщі це найважча історія. Кожний говорить про консолідацію, але коли лиш приходить до її ре-алізації, ні одна партія не хоче ні-чого зрікатися зі свої партійної ідеології. Польський сойм є ти-пичним відзеркаленням такої ситуа-ції. Говорять там багато, сваряться, а результатом є — анархія, джере-лом якої частенько буває сам Сойм (нічого собі признання лідера од-ного з найбільших соймівих клю-бів!). У польському соймі є тепер 23 партій, але хто знає, чи до кі-

ця каденції не буде їх 46. Усі вони ідентифікують свою партійну про-граму з інтересом держави (про особисті інтереси, нпр. про ек-спорт свиней і т. п. ідеали — Вітос делікатно промовчав). Лівиця сой-му не знає чого хоче і не є здібна до ніякої реальної праці. Її ради-калізм в напрямку революційних переговорів показався найзвичай-нішим блефом. Програма правіці відома. Багато говорить, але теж не здібна до ніякого благородного вчинку, широкого жесту й великої жертви. — Поправді, то єдиною такою партією, яка є здібною на такі подвиги, це — хтож би ин-ший? — „Пяст“, ну — й, річ яс-на, його лідер, Вінценти Вітос. От-же діяльність сойму є яловою і безцільною. Отут джерело ниніш-ньої аномалії позапарламентарного уряду, який мусить спиратися на уповноваження. Але довго прати-ти ними не можна. Мусить прийти щось, що уможливить створення парламентського уряду. Байдуже, як буде виглядати більшість, що створить його (цікавий політик, якому такі речі байдужі!), аби ли-ше мала програму й реалізува-ла її.

Сенат у нинішній формі моло-тити союму, перемелує вже сойм-ом. Зрештою, хай собі існує й на далі сенат, аби не засідало в ньому більше 50 сенаторів.

Гасло розв'язання сойму тепер не є актуальне. Колиб розв'язано сойм, то це моглоб пошкодити Польщі. Чому? А хоч би тому, що для Ількових і Кравчишинів, які сягають оком найви-ще поза ліс і луку пана графа, у новому соймі не було б місця. Прийшли би дав-ні старі українські парламентарі, відомі з галицького сойму й австрій-ського парламенту, які не вважаю-чи на велику урядову більшість зуміли би здобути собі відповідну позицію і відіграти певну роль.

Від себе Вітос радить таке: пе-ревести ревізію конституції Річпо-сполитої в напрямку зменшення її „пересадного лібералізму“ (!), який радше шкоду приносить ніж по-житок, змінити виборчу ординацію до сойму й сенату, поширити пра-ва президента республіки та звузи-ти права сойму.

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр“! Пришлай-те датки на адресу Кооперати-ви: Львів, вул. Руська 18/1.

Дрібні Вісті.

На кордонах Болгарії зросла скіль-кість банд, яка нападає на країну.

До Америки зможе виїхати з Польщі місячно лише 398 людей. Так каже емі-граційний уряд через амер. консулат у Варшаві.

Іспанія збільшує свої війська в Марок-ко, щоб зміцнити своє ослаблене стано-вище.

Туреччина і Греція прийшли до по-розуміння в справі власних підданых, та реєстрованих майна.

На окупованій нім. території 86 при-судних урядових вернулось до праці. З інших процесів винесено 16 проц.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Евакуація Порура.

Делегати союзн. держав одного-лосно згодилися, що евакуацію Порура можна буде зачати скорше, як до року — при виконуванні зобов'язань Німеччиною. Німецька відповідь на франц. — бельгійське прохання щодо речення еваку-ації Порура вже напіла до Лон-дону. Зміст іще незвісний. На засі-данні нім. кабінету під проводом Еберта апробовано поведіння нім. делегатів у Лондоні. Делегатам післано нові вказівки. Сумнівають-

ся, щоб відповідь годилася на 1-річну окупацію.

Англ. офензива на Єгипет.

Баталіон єгипетських жовнірів, що працював при будові залізничі до Атбара (Судан) обкидав камінням більшу англ. кінну патрулю. Ан-глійці відповіли пальбою. Згинуло 9 єг. жовнірів, 9 раниено. В Альпара при сутичці було вбитих 19 єги-петських вояків. До Єгипту при-бувають англійські війська, кораблі і літаки.

Релігія і демократична республіка в XX ст.

Промова посла Сергія Хруцького з нагоди сесійної дискусії над бюджетом міністерства віроісповідань.

(Докінчення).

Польський міністер віроіспові-дань — православним патрі-ярхом.

Витворилася така ситуація, що чужовіроісповідна державна світ-ська влада переносить, признає і звільнює з посад православне духовенство, цілком ігноруючи епи-скопів і навіть празоставних митро-политів. Що більше, навіть самих єпископів признає уряд, отже фактичним адміністратором пра-то-славної церкви в Польщі став де-партамент віроісповідань, чи пак панове воєводи й старости, а па-тріярхом автокефальної правосла-вної церкви в Польщі є міністр віроісповідань і народньої ос-віти.

Польський уряд — джерелом канонічних прав.

„Нічого дивного, що на справи, які торкаються виключно внутрі-шнього устрою і життя правосла-вної церкви, уряд дивиться, як на справи чисто державні. Ось справа введення, на бажання уряду, ново-го стилю. Це було і є наскрізь внутрішнім питанням православної церкви. Внутрі православної цер-кви ведеться тепер докола цього питання боротьба духовенства й парохіян проти єпископів. Уряд ви-разно стає по стороні єпископів — навіть без їхньої просьби — і кон-фіскує отвертий лист до митропо-літа, написаний у цій справі всіма православними послами й сенато-рами української, білоруської і ро-сійської національності. Надзвичай-но характеристичне, що уряд квалі-фікує цей лист, як антидержавний. Ба навіть імунізацію цього листа не допущено до друку. Уряд, увій-шовши на шлях вмішування у вну-трішні справи православної церкви, в дальшій послідовності стає сам джерелом канонічних прав“.

Римокатолицька церква — цер-кавою „господствующою“.

Такою то є політика польського уряду відносно православної цер-кви. Очевидно, що вона відповідно відбивається у бюджеті, наче у дзеркалі. І дійсно, аналізуючи чи-сла в бюджеті міністерства віроісповідань і нар. освіти бачимо, що на всі інші віроісповідання прелі-міновано суму в 31 разів меншу, аніж сума призначена на католиць-ке віроісповідання, дарма, що не-католиків є в державі від 30—35%. Ось де рівноправність усіх церков і релігійних корпорацій, про яке говорить конституція.

І длятого це не larsus linguae, коли посол Римар, кажучи про римо-католицьку церкву назвав її „па-нующею“. Цей вислів зразу нага-дав мені „господствующую“ цер-кву царської Росії. У Польщі є 3 мільйони православного населення на 18 міль католиків, отже 6-та ча-стина. Колиб у бюджеті преліміно-вано оту 1/6 на потреби правосла-ва, то ми мали би суму 1,900,000, а не 165,000! Отже преліміновано 11 разів менше, ніж належалося православному населенню! Не див-

ниці, що у зв'язку з такою диво-глядно малою сумою, уряд гадає скасувати 50% православних пара-фій і вже навіть, не зважаючи на протест митрополита Діонізія, ре-алізує цей проект...

Юдині гроші.

„...Супроти загальної політики поль-ського уряду, яка змагає до поне-вольства і повного ослаблення пра-вославної церкви заявляю в імені православного народу слідує: дай-те нам спокій, вер-ніть нам те, що було наше, не мішайтеся до внутріш-ніх справ церкви, забудь-те про існування право-славної церкви, а тих 165.000 зсл., ті Юдині гроші, мо-жете лишити собі. Тому в імені українського й білоруського клюбів вношу на скреслання цілої прелімінованої суми 165.000 зл. п. яку назначило м-ство для право-славного віроісповідання. Дякуємо вам“.

Відгуки дня.

Каварьяна астроном'я

Каварьяна „Центральна“ лежить точнісінь-ко напроти місяця, трохи на скіс від Марса. Завдяки цьому положенню мала знамен-ний вид на ще більше знамениті небесні події, що розігралися дня 14. серпня 1924 року везером. Вже від полудня товпилися гості, щоб знати добрі обсерваційні пунк-ти і не втратити нагоди поглянути на ве-чірне небо. А нагода ця трапляється раз на 240 літ і либонь чи кому з нас дове-деться дожити до другого разу.

В тім дні місяць робив затміння, а Марс підійхав на пару марних мільйонів мил до нашої ефіксованої старушки і робив до неї око.

Я був цілий той вечір у поганім настрою. Все, колинебудь трапилося мені рандка місяць світив як лисий діл сонця. Найгу-стійше гілля, найтемніший коріч не давали захисту перед ним. Всюди заглянав, усе побачив. Хоч він і не таке вже бачив, але завіси чоловікові ніяково.

А який? Просив на милість-Біг вибрану серця. Ходім до парку! —

Не хотіла. Не любила природи! каже. Прийшлося затміння місяця (повнелі) перемучити в каварні.

Злий на цілий світ присівся я до греко-католич. астронома, щоб ще більше подра-тувати себе.

А астроном був нині в своїм сосі. Від-чинив фронтове вікно, розсівся на крилі як шонайменше Шіхт або другий фабри-кант мила і викладав українській публіці про небесні дивовижі.

— Місяць, прошу панства, є сателітом нашої Землі.

Всі присутні ахнули з дива. — „Він кружить у віддалі кількохста-тисяч кілометрів докола своєї мами — Землі, а врешті... біда знає, чи то його мама.“

— Mater semper certa... зачав був пово-єний доктор прав, але астроном не дав йому скінчити.

— Небо має інакші параграфи!... Отже, як кажу, не знати чи то його мама... Але йдім далі: Гіпотеза, що на місяці брат брата на вила застромив, до тепер недо-казана, хоч богато промовляє за нею... Коли землю прикриють хмари, місяця не видно. Це є незбитим доказом, що він є понад хмарами.

Радник суду недовіриливо глянув по при-сутних. Але що ніхто не мав відваги пе-речити, то він тільки злобно підсміхнувся.

А астроном іхав як по милі:

— Коли між місяць і сонце впадеться якесь третє тіло, тоді настає затміння... — Зовсім як у подружку! похитав го-лову один зраджений муж.

— Добродію! Не мішайте буденності з вічністю! обрушився астроном.

По хвилі продовжав виклад:
— Така ситуація, щоби місяць мав затьміння а Марс був найближше до землі, прийде щойно за 200 літ. До того часу вісто з нас не дочекає.

— Хіба Штайнах і Воронов допоможуть нам! зігнув загадково старий кавалер і обернувшись до слухачів.

Знаменитий перекладач Шекспіра, переклавши ногу на ногу, дивився на невидний місяць і голосно шептав:

— Нині починаю поісти: „Пума Пра-вту“, або ліпше: „Попа межам розуму“.

Його буйне, поетичне волосся давало повну заплурку, що він свою погрозу виконає.

А народний учитель запитав зі страхом:

— Пане астроном! Як довго триватиме затьміння місяця?

— Три чверті години!

— Слава Богу! відіткнув з полешком.

Як би так довго то було б нещастя. Що тоді сталося з нашими персьями. Бот зна, колиб виплачували! — Ми тим не журимось, — казав один з редакторів.

В редакції однак на місяці не звертають уваги. А затьміння в нас кожного п'ятого.

— А я був би навіть дуже радий, — говорив свій вступлений критик. Можна було б зачети брати і брати.

— Не misceantur sacra profanis! крикнув до краю обурений астроном і поправивши окуляри пофастригував до дому.

Жінки в дискусії над місяцем не забирали голосу!

Галатіон Чинка.

НОВИНКИ.

— Спростування вшибки. У вчорашній передовиці д-ра Ст. Барана під заг. „Щиро і твердо“ зайшла друкарська омибка, котра отрим простую. А саме в 43 рядку другої шпальтки згорі подано, що римо-кат. людності у станіславському воєвідстві є около 1 проц., між тим, коли ці людності є там около 10 проц. Складач опустив через недогляд нуль по одиниці і звідси вийшла згадана омибка.

— Степан Федан на волі! Степан Федан одержав амністію під умовою, що негайно по опущенню тюрми виїде за кордон, де перебуває час, який остався йому до повного відбуття кари.

— Пожежа на львівському дворці. В четвер 14 ц. м. знялася в одному з магазинів при головному дворі пожежа. Пожежа, якій в допомогу прийшли експлозії збірників книся і бензини, могла стати катастрофою для цілого двору, якби не рятуюча акція залізничників, з яких чотирох віднесло тяжкі рани і поранення. Причина вибуху пожежі покищо не установлена.

— 398 віз місячно. Після інформації варшавського емігрантського уряду, американський консулат задумав видавати 398 віз на виїзд до Америки місячно: 100 віз полишає консулат для польських громадян, що перебувають за кордоном, напр. у Франції. 50 пр. призначено виключно для хліборобів з родинами, других 50 пр. віз призначені для кривих американських громадян, які мусять мати дозвіл американських імміграційних властей на виїзд до Америки.

— Непрактикований спосіб самогубства. Минулого четверга хотів позбавити себе життя один з в'язнів тюрми на Баторого у Львові Пилип Жуковський, обвинувався в убійстві. Вигостривши личок, пообризував собі уха, думаючи, що в той спосіб утігне від життя і від відповідальності.

— Трагедія на чужині. Двох галицьких робітників, які перебували на роботі у Франції, Осип Куртиха і Ян Антецькі жили собі і працювали в згоді, поки не увійшла поміж них — жінка. Недавно найдено Осипа Куртиха поблизу фабрики з Попа Муссон — з відтягнутою головою, приспалою камінням. Небаром найдено у убійника, яким виявився „приятель“ убитого Антецькі, який оставав з жінкою Куртиха в любовних взаєминах. Слідство вивило, що Антецькі доконав страшного злочину в порозумінню з жінкою Куртихи.

— Американські мільярдери. Донедавна говорили, що найбагатшими людьми Америки є Рокфеллери. Форд, Карнегі, Вандербільт. Виявляється, що це не так. Власниками найбільших маєтків в Америці являються Елі Джозеф і пані Мері Еддль. „Рейо Мондіаль“ доносить, що з списку осіб, які заробляють 400,000 до 1,000,000 доларів в рік займає „бідний“ Вандербільт усього п'ятнадцять місце.

— Вітний календар. Англійські журнали з 1876 р. оповідають про календар випущений одним австрійським видавцем. Кожен сторінка календаря поділена на дві частини — верхню і нижню. В верхній знаходиться дата місяця і день. Під датою та ліво — імя святого, на право — пошлюща. Нижня частина розділена на два стовпці. В лівому стовпці кожної сторінки, до липня поміщена лекція модерних мов. Коли — заявляє видавець — у власника календаря знайдеться терпеч, починаючи з 1 січня, вивчити кожну лекцію, то з позатком липня він говоритиме шістьма латинськими мовами. В правому стовпці шістьма мовами. В правому стовпці шістьма мовами. В правому стовпці шістьма мовами.

ня до 31 грудня в лівому стовпці поміщений роман Жюль Верна, а в правій — поміщені чужі слова, які увійшли в німецьку мову, та курс історії від Карла Великого до кінця 1875 р. На відворотній сторінці поміщені відомості з мітології, географії і правознавства. Але найважливіше те, що зі сторінок літніх місяців можна, змочивши, зробити папір на мухи і листки зими можна вжити як паперці до газет-росів.

— Фальшиві п'яти-золотівки. Недавно появились в обігу фальшиві п'яти-золотівки. Пізнати їх можна по часто-білому, мягкому папері і недбало виконаному рисунку. Крім цього є різниці в красці написів.

— Неурожай в Росії. „Економіческая Жізн“ доносить, що в наслідок неурожай, господарські організації, які займаються експортом російського збіжжя, припинили закупку з огляду на непередбачену калькуляцію цін.

— Знову землетрус в Японії. „Насе Фрае Прессе“ доносить з Токіо, що на південний захід о 200 км. від Нагасакі, відбувся землетрус, який викликав переполю серед населення. День 1 вересня, як роковини страшного землетрусу з минулого року, буде відсвяткований в Японії загальною жалобою.

— Нарієра б. цисаря Вільгельма. Берлінський кореспондент „Чикаго Трібюн“ доносить, що б. німецький цисар Вільгельм зацікавився тепер кінематографічним промислом. З уділом 5000 фунтів штерлінгів приступив він до спілки одного кінематографічного підприємства, яке має випустити фільми з монархістичною тенденцією. Уже появился перший фільм з того циклу п. з. „Парсіваль“; тепер ідуть приготування до „Оберона“, для якого написав сценарій сам Вільгельм.

— Трійцять дев'ять наречених. На днях арештовано в Парижі італійця Стісу, який будучи гарним з виду мушкетером, навчався закомства з Парижанками від 15—50 літ і моментально з ними заручувався. На день перед укладенням вичинням, забирає у своїх наречених готівку і пропадає. Того рода любовна практика приносила йому чимало приємності і доходів, коли зважимо, що Стіса успів заручитися 39 разів.

— Торговля радом. В часі від 23, до 28. вересня ц. р. відбудеться в Нью-Йорку торг на рад і радіотехнічні прилади. З європейських держав зголосилися до участі: Англія, Франція, Бельгія, Італія, Швейцарія і Австрія.

— Неймовірне зацікавлення. Виставку в Уемблєй відвідало до тепер 10 мільйонів людей. Вчора почалась продаж білетів 11 мільйона.

— Безробіття в Англії. Після урядової статистики число безробітних в Англії досягло 26. липня ц. р. числа 1,048,000 осіб, то є 6.216 осіб більше, аніж 21. липня. Для 31. грудня минулого року число англійських безробітних винесло усього 237,623 особи.

Дописи.

Городенка. (Арештування). Перед кількома тижнями державна поліція арештувала в Глушків пов. Городенка кількох господарів, а імені: І. Регуша, І. Бойка, М. Муляка і Ом. Бундзяка, — всіх під замітом комуністичної пропаганди і приналежності до мнимої тайної організації, „o przeciwnym tendencjach“. Дійсна причина арештування така: вищезазначені спільно передплачували соц. часопис „Земля і Воля“ і сходилися до одного з них на спільні читання. Аж тут загостили кілька чисел українських соціалістичних часописів і кілька брошур та 1-майських відозв. Те все сконфіскували як доказовий матеріал, а названих арештували і скочаних наче бандитів серед наруг і зневаги відставили до Коломиї. Та там той „доказовий“ матеріал оказався за марним, щоби невинних людей запроторити на довгий час в тюрму та виточити ім процес. І в цьому допомагає коломийська поліція. Замикає їх в темничних келіях і голодом через цілий тиждень і прочуханями вимушує надивовижні видумані зізнання. У наслідку йдуть дальші арештування та тягання десятків нових людей переважно господарів, — ніби членів тої страшної організації по постерунках на переслухання. У звязку з цим справою арештовано також В. Романюгу, госп. з Городенки і Н. Візівського, госп. з Ясенева пільного за те тільки, що припадково набули також по кілька примірників першомайських відозв. По перебутій такої-же дорож, як перші, поміщено їх в'язні в судових арештах. Останнього забрали з дому хорого, з приводу чого пожалували його на поліції словами: „Zdechniesz, rzakaw, szego się do polityki mieszasz“. До судових арештів приведено їх всіх побитих з пошлюбиваними сніма, пошлюбиваними, синяками покритими лицами, тому й не скоро можна було різні бачити з ними. А коли пізніше одного з них запитала його жінка в присутності слідчого судді, чи його били а він відповів: — так, суддя перервав дальшу балаку. — Певним є, що цих всіх людей по якімсь часі випустять навіть без акту обжалування, бо нема потрібного матеріалу, однак ніхто ім не заплатить за страчений

дорогий час жнив, ні не дасть їм ніякого задоситьчинення за страчене при поліційних побоях здоров'я.

Відозви й комунікати.

Вибори до Каси Хорих.

В справі виборчої рекламації до Каси хорих міста Львова, повідомляє нас Заряд Каси Хорих, що з внесених 1493 рекламацій службодавців і забезпечених, чи то з причини непоміщення їх на листі виборців, чи з причини перекручення прізвищ або пропущення дати уродження, на засіданні дня 9 ц. м. відкинуто 185 рекламацій.

Всім інтересованим, яких рекламації не прийняли до відома, доручено умотивоване рішення, від якого на протязі трох днів від доручення, можна внести відклик

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цього віктіра 19. VIII. храмовий празник в Храмі Преображення Господнього (св. Спаса) у Львові. Перядок богослужень: В понеділок 18. ц. м. в навічаря від 4. г. п. сповідь вірних; о год. 6. вечер Велика вечірня з літєю; в часі Вечірні проповідь. — Віторок 19. ц. м. від 5. год. рано що години читані Сл. Божі. О 6. год. рано Утреня, о год. 7:30 1. проповідь, о год. 8. 1. співана Літургія, о 10. год. Торжественна Соборна Літургія, о 11. год. послідня читаня Сл. Божі, о год. 11:45 Слово до вірних Високопреосв. Митрополита, о год. 12:45 Водосвяття і Освячення оличів — на дворі, в загороді коло храму, о 4. год. попол. Вечірня, Обхід, Водосвяття на св. Дарами і закінчення Празника. — Храмовий Празник у св. Спаса наділений через Святійш. Апост. Престол повним ступнем до тих, що в той день в Храмі Преображення Госп. (св. Спаса) приймуть св. Тайни Покаяння і Евхаристії і помоляться в наміренні Целюки. — Управа Храма св. Спаса у Львові. 1—2

Товариство „Українська Згхоронна“ у Львові устроїло в часі від 15. IV. до 30. IV. ц. р. за дозволом львівського старства збірку в львівським повіті. Громади: Бовків, Глуховичі, Солонка, Черепин, Рісна, Вислобоки, Селиська, Брокки, Зашків, Гаї і Пикуличі прислали свої жертви в натураліях на шль Товариства — яке завдяки сій жертвенности, могло покінчити цей шкільний рік. Зібрано разом: 27 хлібів, 5 л. цибулі, 365 кг. жита, 106 кг. 80 дкг. мвки, 24 кг. 25 дкг. круп, 16 кг. фасолі, 13 кг. гороху, 880 кг. бульби, 1224 штук яєць, 18 л. молока і 37,500,000 мп. готівки, з чого за довіз і за акцизу заплачено 21,850,000 мп. Всім жертводавцям складає за всі дари ширю подяку Виділ. 234

Неоніла Тянькевич, сирота по о. Ланілі Тянькевичові, бувшому парохові в селі Закомарі, а сестра бл. п. д-ра Костя Тянькевича просить о грошеву заповогу. Зараз Неоніла Тянькевич є хвора на руку і не може заробити собі на прожиток. Адрес: Неоніла Тянькевич Львів XV., Богданівка ч. 1. 2—3

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ПОМЕШКАННЯ сейчас маю для учень, з харчем або без, з доплатою. Львів вул. Гіпсова 20. (біля СС. Василіянок). 278 1—2

ПРОМИСЛОВЕЦЬ літ 29, енергійний, співластитель торгов.-промислового підприємства, з браку часу шукає отсею дорогою пани або вдовиці до 24 літ з посагом, щоби відділитися від спілки. Зголошення з фотографією до Адміністрації під Промисловець 2.000. 237 1—2

СТАРШИЙ кавалер, інтелігентний, шукає місця до ведення сільського господарства, кооператива або лекції з визначення класів і т. д. Зголошення під „Безробітний“, Адміністрація. 236 1—1

ПРИЙМУ на станцію дві панночки. Близька відомість в „Союзнім Базарі“ вул. Руська ч. 20. при касі. 235 1—3

Виходить БУКВАР „УЧИТЕСЯ“

перша нижечна для українських початкових шніл.

Склали: Сергій Нозицький та Ів. Шуминський. — Багато ілюстрував: Архист-художник проф. Петро Холодний.

Тих самих авторів друкується Перша Читанка „ЗЕРНО“.

Обі кнєжки апробовані шкільною владою, волинською кураторією і міністерством освіти, як обов'язкові при навчанню в школах Волині, Полісся, Підляшя, Холмщини.

Замовляти підручники у книжних торговлях: „ВІДБУДОВА“ в Здолбуніві, Ріваному, Новелі і Володимирі волинському. 1—1

за посередництвом Каси Хорих до Окружного Уряду Обезпечень.

З огляду на піднесений заклад, неначе би листу виборців складено нестисло і тенденційно, ствердив Заряд Каси в присутності репрезентанта Окружного Уряду Обезпечень цілковиту безпідставність закладів.

Число виборців забезпечених виносить 31.378. Число виборців службодавців виносить 12.117, разом виборців 43.495.

Величезне число втягнених на листу виборців управнених до голосування і дуже малий у відношенні до цього процент рекламацій, не вражаючи на велике заїтересування і численні наклепування з боку часописів, свідчить про вповні правильне приготування спису виборців.

Окружний Уряд Обезпечень відкинув домагання продовжити рекламаційний ре-чинець.

СТАРШИЙ коніпінент шукає місце в ад-воката. Зголошення з поданням умов поосить посилати на адресу: Порфір Буняк, Львів Ринок 10. 228 2—3

КАНЦЕЛЯРІЯ адвокатська близько Льво-ра до відступлення адвоката Українцеві, Зголошення Марія Франц Львів, Косишча 20. 226 3—3

ВЦОВА по сряшенню глядає місця гос-подарств у священника гдівля або пелеб-са, Неоніла Гвоздилова у о. Прокурата Хіпновичі п. Гусаків коло Перемишля. 233 2—4

ПОТРЕБУЮ учительки до дівчат з 4. і 6. кл. видільної. Зголошення і блишчєства на адресу: о. Петро Стернюк, Го-шів, п. Болехів. 231 2—3

ПОШУКУЮ доброго мешкання при ін-тентній родині для двоє дітей (брат і сестра) по можності на середині доро-ги між академічною гімназією і школою Шевченка, або недалеко одної з тих шкіл. Д. Стасів упр. школи в Кулайцях, п. Лю-бича королівська. 214 4—4

ЖЕНЩИНА, старша, безлітня, вдова по священнику, пошукує місця до за-ряду домою і господарством найрадше у священника влізля. Зголошення просить-ся слати на адресу І. Паньків, poste restante Дрогобич. 225 3—4

ПОЗІР! Пані і Панове! Хочете позна-йомитися в матримоніальних цілях удайтеся з довірям до найліпшого бюро посередництва М. Маринка в Перемишлі, вул. Попелів 10. Бюро має багато канди-даток і кандидатів зі сфер інтелігентній купецтва, різної народности. Богаті, мей-ше заможні і бідні найдуть шастя. Дис-креція зтісла. Сотки подяк можна пере-глянути в канцелярії. Фотографії і подвій-ні почтові значки прислати. 168 3—2

ВИНАЙМУ зараз дім з двомерговим, овочевим і яринним городом і госпо-дарськими будинками в Яжові новім. Ста-ція в містці. Близька відомість: Е. Терлець-ка, Яжів новий, п. Шкло. 221 2—2

ВАКАЦІЇ без фотографічного апарату, страчені. Памятайте, що у нас н а й д е ш е в ш е купите фотографічні при-лади. Оглядайте стало виставові вікна, та жадайте цінників з осягу шкільної кінематографії, фахової і проєкції. Шко-ли і научні інституції не можуть обійтис-я без нас з надходжанням шкільним роком. Ми розписали також конкурс (загальна сума 430 дол.) за десять найкращих знят-ь „Кіофот“ давнійше „Snapshot“, Львів, вул. 3-мая 5 і 11а. 183 9-16

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

УГОЛЬ гор. шлеский, кокс і дерево опалове ру-бане з доставою до дому продає по цінах конкуренційних (також на ра-ти) „ТИТАН“ торг.-пром. ві, вул. Валова 23. Телеф. 636. Для кооператив і складів вугля на 204 провіний значні полешкі. 2-6

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ.
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в право 4.20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7.50 зл., Німеччині 7.50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7.50 зл., Австрії 7.50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В сподіванні оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Зворот до парламентаризму.

Світова війна принесла нам дві досі неznані конструкції державної організації — систему радянську і фашизм. Одна і друга є запереченням дотеперішнього демократичного устрою, спираючогося на парламентарний більшість, що вийшла зі свободних виборів. І перша і друга репрезентує не більшість, але значну меншість певного громадянства, яку зорганізовано і вишкolenо зовсім на військовий спосіб, та введено справді касарняну дисципліну. Вкінці і система радянська і фашизм в переведенні своїх цілей послуговуються насильством, силою накидують свою програму і силою переводять її в життя.

Старшою на кілька літ є система диктатури пролетаріату і вона так сказати би була матірню подібної, але протилежної системи — фашизму. Цікава річ, що нові системи схопили дотепер тільки невисококультурний європейський схід себто бувшу Росію і так само значно ще відсталий, коли йде про народні маси (величезний відсоток неграмотних) — європейський південь — Італію і Іспанію.

На Сході Європи заведено диктатуру пролетаріату, що у своїх методах послуговується часто взірцями з царських часів і веде в додатку державну політику Петра Великого. На перше місце в будові нового устрою висунено тут справи соціального характеру і їх зроблено підставою нового державного і соціального будівництва. Не виключено однак поза скобки важкого в державній і міжнародній організації національного чинника, а навіть формально оперто на ньому свою будову, творячи національні радянські республіки.

Силою, нераз дуже кровавою і великими матеріальними жертвами — загальною економічною руїною перестроювано громадянство давньої царської імперії на новий лад. Ми тепер свідками існування держави СРСР, що не мала конструкційних взірців, що оперлася на невідомих досі плянах і існує мимо цього, що ворожено їй коротке життя. Та цього будівництва не поширено поза західні кордони СРСР, хоча про це всіма силами старались її теперішні керманічі. Диктатура пролетаріату як заперечення парламентаризму остала виключною формою Сходу Європи, як остала досі виключно типовим російським явищем стаття Л. Толстого. Культурний світ поза бувшою Росією і форм не приймає.

Чи тривкою є будівля оперта на плянах Леніна-Ульянова — покаже майбутність. Сучасність говорить що іншого. Троцький зі своєю групою — не зовсім слабою — робить перші виломи. Перехід до своєрідного парламентаризму у нутрі самої комуністичної партії у формі скасування диктатури і введення виборної системи на основі принципу більшість, що його голосить теперішня опозиція в лоні комуністичної партії — це перші вістунки того, що диктатуру годі на стало вдержати. Прийде час, що голос опозиції побідить, а тоді тільки один крок до введення засади загального прин-

ципу більшості — тим самим до повороту демократичного парламентаризму і там, де тепер панує диктатура пролетаріату.

Диктатуру меншості — тільки у іншій формі введено в Італії. Муссоліні і його чорні сорочки, кермовані ідеями якраз протилежними сучасним московським взірцям, організації державної влади оперли не на соціальний, а на скрайно національний основ. Не було вправді цих жертв життя і майна, що їх бачила червона Москва, бо насильно не перестроювано соціального устрою, що у своїх основах мав остати у старих видах і в одноцілний під національним оглядом Італії не було національного питання і тим самим національної боротьби, але мимо всього будівля Муссоліні не оказується тривкою. Заслуги Муссоліні перед історією його держави великі. Він врятував свою батьківщину від цієї великої руїни, що її мають простори від Збруча по Сахалін. Він виробив Італії це міжнародне становище, що вона має його нині — однак попри все не зумів утримати цих принципів основ, на яких будується теперішнє державне життя Італії. Фашизм як заперечення демократичного парламентарного принципу більшості відспівує свою лебедину пісню. Убивство посла Маттеотті, ліквідацію фашизму лишень приспівує. В Італії формуються проти Муссоліні всі партії від католицьких популярів до соціалістів і недалекий мабуть час, коли фашизм як форма державного устрою перейде в історію. Превенційна акція самого творця цієї форми не спинить повороту демократичного парламентарного принципу більшості навіть в самій Італії.

Диктатуру — тільки в особистому характері введено також в Іспанії. Генерал Прімо де Рівера усунув парламент і став дійсним сатрапом-диктатором. Не перевів однак і цих внутрішніх реформ, що їх зробив на полі економічному (економічна санация влади і привернення авторитету державної влади) його сусід Муссоліні. Диктатура в Іспанії вже нині переживається і генерал диктатор буде змушений привернути вповні давній парламентаризм.

На примірах російському, італійському і іспанському бачимо, що диктатура меншості чи одиниці на дальшу мету не вдається вдержати. Не маючи за собою чисельної більшості і зірвавши з традицією і дотеперішніми формами державного будівництва, мусять уступити. Зовсім природно, що першим уступить Прімо де Рівера, другим Муссоліні і аж на кінці зрештують з диктатури меншості над більшістю перші, що знехтували демократичний парламентаризм, себто комуністи в СРСР.

Поворот до парламентарного демократизму в Європі і у тих державах, де його усунено, запевнений тими всіма подіями, що їх тепер бачимо. Цей поворот принесе і користь для нас, усуваючи небезпеку чужої нам національної меншості над українською більшістю на землях Великої України.

Наддніприська Україна.

Справа українзації.

Україна, після ухвали конституції, двома актами відзначила льогічний розвиток національного визначення себе, як держави:

а) про заходи забезпечення рівноправності мов і про допомогу розвитку української мови з дня 1-го серпня 1923 року і

б) про заходи українзації шкільно-виховничих і культурно-освітніх установ з дня 27-го VII. — 1923 року.

Обидва ці акти мали на увазі існуючу до того часу формальну рівноправність мов української і російської поставити в умови, що однаково сприяють розвитку фактичної рівноправності. Але і ці акти, оскільки вони складені на основі реального співвідношення сил, що впливають на культурний напрям життя на Україні, до певної міри не досить гарантували перевагу української мови над російською.

Та інакше й бути не могло, бо в сучасних умовах, коли значну частину нижчих та середніх шкіл, в силу історичних причин, українзовано, не можна ставити питання в площину навіть фактичної рівноправності. Ми маємо два цілком протилежні явища — наші місцеві установи, за окремими винятками, під впливом мас ідуть по лінії наближення себе до мас, тоді як наші центральні установи продовжують недооцінювати державного значення українзації.

Звичайно — наші установи наймають вчителів, купують словники і підручники і заснують курси української мови з певним терміном навчання. Курси не охоплюють всіх співробітників, через це частина примушена на деякий час відійти від навчання, друга частина поволі, бачучи, що є люди, які не вчать української мови, починають і собі відходити з причин особистого порядку. В наслідку ефект курсів не справджує витрачених державних грошей, а ті, що більш чи менш засвоїли мову, забувають її, отже, починається нове коло тої-ж операції.

Стаття 25 закону з дня 1-го серпня, якою покладається на Наркомосвіту організувати при установах дев'яти-місячні курси, так і лишалась невиконаною, так, принаймні, було не в одній установі. Можливо були щасливі, що й бачили представника Наркомосвіти в цій справі, але ніхто ніяких інструкцій

*) Передруковуємо цю статтю без змін за харк. „Вістями“, як характеристичну для української політики рад. уряду. — Ред.

і ніякої контролі з боку Наркомосвіти над українзацією, по українзації не бачив.

Правда, є ще в цьому декреті факт, в якому сказано, що по закінченні речення, тих, хто не вивчив української мови, належить звільнити, але здійснити це теж не вдається (ст. 22), бо ніхто не проявляв досить цікавості до українзації і не пробував з належною рішучістю цю справу організувати. Ми не кажемо про виконання інших статей, особливо про зобов'язання установ не приймати на службу людей, що не знають української мови, — його не виконується.

Другий декрет, що розглядає по суті Україну, як федерацію народів, і що має на увазі нерівномірний розподіл метод українзації по різних місцевостях України, в сучасних умовах нездійснимий, бо, очевидно, що коли державні установи можуть виправдатись, то їм повірять, що вони не могли знайти людей, які знають українську мову. Отже, шкільно-виховничі установи повинні поставити справу так у себе, щоби в майбутньому на Україні такого аргументу не було.

Пакт „в“ розділу А, що каже про введення з біжучого навчального року, тобто, 1923—24 по всіх школах української мови, фактично, наскільки нам відомо, не виконаний, бо по багатьох установах, особливо студенти старших курсів, як не знали, так і досі не знають нічого про мову й культуру цього народу, працювати серед якого вони готуються.

Цілком зрозуміло, що ці два декрети, що мають за основу фактичну рівність мов, не тільки не дадуть тих наслідків, яких ми мали право сподіватися, а в значній мірі підірвуть нормальне переведення українзації на Україні.

От чому нам здається, що справу українзації слід поставити на реальніший ґрунт і здійснити її в категоричнішій формі.

Фактичне невиконання декретів привело до того, що психологічний перелом в напрямку освідомлення потреби знати національну мову і культуру починає набирати серед деяких службовців і учнів несерьозного (простіше кажучи ліквідаторського) характеру.

Потрібна нова кампанія, потрібна нова боротьба з русифікаторською інерцією значної частини елементів, що обслуговують наші установи.

Але, якщо ми розглядатимемо українзацію в площині виключно

Пр. 739/24. В Імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 175 (10.258) з дня 9. серпня 1924 р. в артикулах під заголовком: 1) „Чорні хмари на оводі“ в уступах від слів: „Гри даох сил, до кінця артикулу. 2) „Університет із чотирма прикметниками“ в уступах від слів: Прошу: Ціло за геніальний помисл, до кінця артикулу містити в собі ество ад 1) злочину з § 65 а) зак кар., ад 2) провини з § 300 зак кар., узнав докочану в дня 8. серпня 1924. конфіскачу

за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редактору тої часопису, щоби це рішення помістив безплатно, в найбільшій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки передвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ек 1863, а іменю засудження за переступство на гривню до 400 злп. — Львів, дня 12. серпня 1924 (Підпис нечоткий.)

питання мови, то й тут треба сказати, що ми не можемо надіятися на належний ефект, бо нам уявляється, що справи українізації далеко глибші формального вивчення мови, що вони охоплюють та кож справу побуту, культури й історії України. Так, що помімо комісії, що ставлять собі метою розвиток української мови слід поставити справу у всю широчину — про розвиток української культури.

Цього можна досягти, втягуючи широке українське радянське суспільство в роботу над поширенням української культури.

Українська книжка, український театр, українська мова і до цього часу все ще лишається на становищі книжки, театру й мови пригнобленої нації, держава ж і радянське суспільство повинні поставити так справу, щоби український культурний рух на Україні мав переважне перед іншими культурами становище.

Для цього, нам здається, треба організувати на Україні „Т-во сприяння українській культурі“, яке справи культурного росту і культурного поширення та завоювання українською культурою широких мас населення шляхом широкої підмоги і організації від Харкова до глухого села поставило би на широкий і практичний ґрунт.

Не тільки держава, а й українське радянське суспільство повинні стати чинником для поширення української культури.

П. Солодуб.

(„Харківські Вісти“ ч. 158).

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проц. податок на „Рідну Школу“, добуває дехто в недостаті екаективви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ОЛЕКСАНДЕР БАВІНСЬКИЙ.

Іван Наумович і Яків Мардарович.

Згадка з нагоди 32-ліття смерті І. Наумовича.)

(Докінчення.)

Опівне хоча запевняє, що це оповідання „має всі признаки правдивості“, сам зраз про це головне джерело своїх висновків каже: „Чи є воно викомбіноване, чи переказане іншими людьми, того не казав мені Кушнір“. Та щоби підперти стійність свого історичного джерела, додає в дальшій виводі: „Особа Кушніра давала поруку, що він про трагічний кінець Наумовича говорив правду, бо він був чесною людиною“. Для історика не може ще бути порукою сама чесність людини, але треба перевірити критично, чи оповідання цієї людини оперте на власних помічаннях, на певних даних, чи воно „викомбіноване або переказане іншими людьми“, котрі звичайно щось додають або відімають і тим способом відбирають оповідання стійність історичної правди. А це повинен був проф. Р. З. тим сумлінніше і точніше перевірити, бо на основі того оповідання кидає грубу тінь страшного відвару на Я. Мардаровича, товариша „зди І. Наумовича в хвили його трагічної смерті.“

Я ближше знав Я. Мардаровича, що спершу був пасішником (не дяком, як запевняє проф. Р. З.), а відтак довший час начальником філії „Народ. Торговлі“ в Тернополі. Своєю незвичайною посвятою й обов'язковістю та сумлінністю підніс він її так, що з налви-

Президентські вибори в Америці.

Програма демократичного кандидата.

На днях радив конгрес демократичної партії Зєдинених Держав Північної Америки у місті Клербург в Західній Вірджинії, батьківщині кандидата партії на президента Зєдинених Держав, Джона Дейвіса. На цьому конгресі формально проголошено кандидатуру Дейвіса, адвоката, був генерального прокуратора й амбасадора у Льоняні. Дейвіс, офіційно прийнявши кандидатуру, виголосив промову, в якій з'ясовано головні напрямні, по яких йтиме виборча кампанія партії.

У першій частині цієї промови Дейвіс обвинувачив републиканську партію у корупції та нездібності в правлінню. Господарське життя Америки — мовляв — скарловатіло наслідком перериву у світовій торгівлі, якому нинішній безпомічний американський уряд не може зарадити, вміючи лише бідкати та відпекуватися від відповідальности. Демократична партія обіцяє співпрацю із кожним почином, який

мав би на меті роззброєння і мир. Вона виступить за покличанням до життя світового мирового суду й заступатиме думку про обов'язок і інтерес Америки вступити до Союзу Народів, до якого мусять теж саме належати Німеччина, Росія і всі інші народи, яких там ще нема. Обов'язком президента Зєдинених Держав є всіма законними засобами офіційно причинитися до зменшення будучої небезпеки війни. Коли би приступлення Америки до Союзу Народів викликавало більш сумніви у загалу, то рішати про це повинен плебісцит.

„Коли би я став президентом — сказав Дейвіс — то Америка ніколи не вживатиме нікчемного викруту, що вона є лише півофіційним глядачем, а займатиме місце рівного поміж рівними“.

Як бачимо, головним гаслом програми демократів, це поворот до погної активної політики Америки в європейських справах.

Українці у Франції.

(З приватних листів).

Передо мною ціла купка листів від близьких людей з далекої Франції. Я зібрав ці листи зпомиж націпрянської еміграції в Польщі, щоб зазнайти українську суспільність з тим, як живеться тепер нашим братам, що ще недавно переживали такі важкі терпіння на інтернації.

Інтернації більше нема. Табори скасовані, і біля 600 українських вояків гостинно прийняті найстаршою республікою Європи — країною, що перша в світі проголосила невм'рущі гасла: воля, рівність, братерство.

Чи ж треба з'ясувати, що бідні українські вигнанці мусять почувати себе якнайкраще в найкультурнішій з сучасних держав?

На жаль, така цілком природна і логічна гіпотеза не зовсім відповідає дійсности. Правда, що

Франція прийняла наших людей досить гостинно. Та й не могло бути інакше. Руйнація війни залишила Франції жахливу спадщину. Вона знищила працю віків і разом з тим відняла в країні міліони найкращих молодих сил. Франція потребує десятки, навіть сотки тисяч добрих робітників і дуже охоче приймає їх зі всіх боків, а в першу чергу — з еміграційних осередків російських і українських.

Українські робітники показалися дуже здібними: сумлінними, тямущими, працездатними, трудящими. І це цілком зрозуміло: в значній більшості у Францію поїхали бувші старшини армії У. Н. Р. — люди інтелектуальні й дисципліновані.

Там не боялися пустити їх на „креси сходні“, і вони скупчилися на заводах у Кіютанжі — як раз

мадного паломництва під проводом Й. Е. Митрополита Шенницького в 1906 р.

Щоби зрозуміти цілу досяглість тої страшної катастрофи, яка постигла І. Наумовича в подорожі на стації в Новоросійську 16. н. ст. серпня 1891 р. і становище товариша цієї подорожі Я. Мардаровича, треба мати на тямі не тільки все вгорі наведене, але й владу І. Наумовича, всі пережиті ним страждання і незвичайний п'єтизм, яким перенятий був Я. Мардарович для цього визначного і вельми популярного діяча. Наумович був вельми освіченою і чутливою, а в своїх змаганнях честилубивою, однак хиткою людиною (як ось показує справа його відречення свого підпису на тернопільській відозві в справі порозуміння Русинів і зєдинення їх сил).

Треба мати на тямі його участь у памятній справі переходу громади Гнилички (в Збаражчині) на православ'я і її зв'язок з процесом Ольги Грабар et cetera, відтак в наслідках усього того різка поведінка з ним тутешньої духовної влади, що довело Наумовича до переходу на православ'я і виїзду до Росії. Дальше треба знати, з якими рожевими надіями на далекого посланництва виїздив він там, а замість того зазнав чимало розчарувань, прикостей і невдач, які страшно вражали його чутливу вдачу. Всі ті подробиці відомі мені по переказу проф. В. Антоновича, котрий приятелював з генерал-губернатором Драгомировим і через него мав добрий вгляд в усі ті події. Вже підчилене становище призначене Наумовичеві при церкві св. Андрея в Києві, котрої настоятелем був деспотичний, а притім мало освічений священик з глибо-

у смуті, де так недавно царювала червона прицара війни.

Само собою зрозуміло, що після бруду, голоду і холоду інтернаційних таборів наші люте ніби на світ народилися, попавши в скромні, але чисті дортуари фабричних мешкань. Замість спільних „нар“ з блошцями — чисті окремі ліжка, на ліжках матраци, подушки, поостирала, ковдри... Цього всього більшість вже кілька років не знала, не віддала.

Іжа... З цього боку трохи гірше, бо кухар-Італієць наслідє більше на макароні, але й макароні всеж таки ліпше, ніж мамалига з черствим хлібом.

15 франків у день це теж не велике щастя, але ліпше, ніж нічого.

Жити можна! — такий бальорний висновок відзначає всі листи.

Але... На жаль і тут є „але“, та ще й велике.

Велике і для нас цілком несподіване...

Показується, що Французи, як в 1917 році перші акредитували свого представника п. Табуї при уряді Української Народньої Республіки в Києві, раптом доглуналися, що „жодної України ніколи не було, нема і бути не може“. Точнісенько як колишній російський міністр Валуєв!

Перш ніж прибули з Польщі Українці, осіло в Кіютанжі кілька сот деникинців — представників „єдиної неподільної Росії“. О, це інше діло! Деникинцям всякий, як мовиться, „преферанс“. Навіть клуб для них спеціальний засновано на фабричні кошти.

Коли приїхали наші люде, та більш-менш зорієнтувалися в місцевих умовах, то й приступили до заходів про свою громадянську організацію. Допомоги від фабрики не просили, а поклялися на власні сили й кошти.

Довідалися про це Росіяне і почали сміятися.

„Не смієте ви улаштовувати жадних українських громад та клубів. Ми всі Росіяне, існує лишень Росія і ви мусите бути разом з нами!“

кої Росії, Наумович відчував вельми болічно і ходив жалуватися на це до київського митрополита, що прийняв його вельми непривітно і прямо показав йому двері. Отсе привело до Наумовича зрєкстися цього становища і прийняти запрошення графині Толстої в її маєтку для розведення там пасіки. Звідтам вислано його на місію проти штундистів у Тараші, в Київщині. Штундисти визначалися добрим знанням св. Письма (як Німці кажуть — були bibelfest), а у Наумовича, як знаю від його товариша з богослов'я о. І. Любвича, біблійні студії були його слабкою стороною, отже й місія його не повелася і Наумович повернув з неї з повною невдачею. По тих невдачах забрався Наумович до колонізації Закарпаття галицькими селянами і відбував часті поїздки та вів переписку і зносини з Галичанами. Мардарович, котрий був знайомий з Наумовичем і тоді був звільнений з посади в „Народній Торговлі“, взяв участь у цих змаганнях Наумовича при своїх зв'язках з Галичиною і товаришував йому в тих поїздках. Наумович знав Мардаровича як справу і рухливу людину, що могла йому при своїх знакомствах з галицькими селянами стати в пригоді в справі колонізації і тому не мав розуміти, на якій основі мі Кушнір, а за ним проф. Р. З. казати, неначе би Мардарович був „його“ (Наумовича) „злий дух“. Так само нема доказів, щоби Наумович орудував тоді значнішими сумами (кількадесят тисяч рублів), бо якраз безупинність колонізаційних змагань Наумовича була причиною недостатку потрібного на таку ціль значного вкладу. Отже й ця остання невдача відбулася дуже відомно на чутливий і честилубивий

Присилайте жертви на будову
памятника ІВАНА ФРАН-
КА до Кравого Союзу Креди-
тового Львів, Ринок 10., ч. вна,
кн. 40.000.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. поз.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не зберігається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в праю 4/20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7/30 зл., Німеччині 7/50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. т. Р.-
мунія 150 лей, Болгарії 7/50
зл., Австрії 7/50 зл. Зміна
якщо 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Великий акт.

Закінчення льондонської конференції.

Льондонська конференція закінчилась загальним порозумінням і дружнім акордом. Остання справа, яка розднувала Францію та Німеччину: евакуація Рурщини, поладана. Німецькі представники погодились на пропозицію Еріо: на речинець евакуації французьких військ найдалше до року. Німеччина одержує позичку 800 мільонів зол. марок. Союзні держави звернуться до центральних банкових інституцій з покликом піддержати позичку.

Мекдонелд на останнім пленарнім засіданні перед закінченням конференції назвав її першим справдішим мировим договором, який є вислідком довгої, широї виміни думок між кількома державами. Не один з її учасників не буде вповні задоволеним — сказав він; а проте треба глядіти не на поодинокі пункти конференції, а на її цілість, яка є твором компромісових уступок з метою погодження всіх.

Німецька преса висловлюється стримано про договір і передбачує можливість, що парламент його не затвердить. Тоді німецький уряд був би приневолений розписати нові вибори до парламенту, щоб одержати ратифікацію договору. Становище німецького уряду не буде легке. Він дав доказ великого державного розуму і громадської сміливості, що взяв на себе обов'язок погодитись на домагання, які не можуть йому зеднати великої популярності. Та цей крок німецької дипломатії може стати рочином нової доби у політичній та економічній житті Німеччини, яка з менту підписання Версальського договору була майже відокремлена у міжнародних взаєминах.

Франція погодившись на план Доза (Dawes'a) також дерекреслила свою дотеперішню політику вима-

хування зброєю на адресу Німеччини. Згода на евакуацію німецької території це признание помилковості дотеперішньої акції, якою Франція націлялась приневолити Німеччину до сплати воєнних відшкодувань. Новий французький уряд також матиме нелегке завдання, щоби зеднати для своїх дипломатичних здобутків щонайменше половину публичної опінії, пересвідченої про необхідність забезпечення перед Німеччиною при помочі окупації прикордонної, німецької території. Але факт, що Англія та Зєднені Держави піддержали в останній хвилині становище Франції і впливали на Німеччину в напрямку згоди на французькі домагання — матиме також своє моральне значіння.

Співучасть Америки в творі льондонської конференції також може стати зворотним моментом в її дотеперішній політиці. Якщо вона кине свій вільний капітал на європейський ринок — її зацікавлення долею Європи стане зобраз реальнішим. Англія має надію на оживлення свого промислу та торгівлі і переможення кризи безробіття. Франція сподіється сотворити кращі умовини для промислу у західних провінціях, а головню для праці звязаної з постачанням коксу та вугілля з Рурщини.

Зв'язок економічних справ з політичними позначився на льондонській конференції свідомістю про потребу міжнародної солідарності з огляду на спільні інтереси. Загальна атмосфера, в якій проминала ця конференція і дух примирення, в якому вона закінчилась може стати завязком обновленої діяльності держав, що переконались про зайвість, бодай у сучасній добі, накинєнню миру переможеним самою силою.

носно української кооперації на міжнародному конгресі було дуже неприємне, хоча і зарядила щось дві провірки (Судова Вишня і Дрогобич) та на цьому і скінчилось. Засадничо не бачимо і до нині зміни в поведінці польської влади в українських кооперативних справах, яке і тепер остало вповні неприхильне.

Устали вправді хвилево масові в'язання — а то і позасудові розстоїли українських кооператорів, не кватирують вже коней в домівках кооперативів, не грабують кооперативних храмниць і не розбивають кас, але не повертають також і заповіданої шкоди з рр. 1919 і 1920, що виносить після звільнення нашої кооперації з 1921 на міжнародний кооперативний конгрес — мільйони золотих франків. Нова оргія політичних арештувань в осени 1922 р. не оминула і кооператорів, яких сотки запероторено на довгий час у тюрму хоч опісля всіх їх звільнено без судової розправи. Труси в домівках кооператорів — навіть у самому Кр. Рев. Союзіві у Львові 28. X. 1922 — арешти кооперативних організаторів, щоби спинити їх виїзди на село і т. д. загальмували знову розвій кооперативної організації. Не спинилась однак сусідська „добросердечність“. Карною експедицією знищено майно кооперативів в Дорошеві пов. Жовква, викинено на вулицю при помочі поліції крам кооперативів в Сороках пов. Львів, замкнено поліційно домівку кооперативів в Дулібах пов. Бібрка і т. д. Велику домівку „Повітового Товариства Кредитового“ в Тернополі займає в пілости досі польська війська і не хоче уступити, а сам кооператив змушений міститися кутом у приватній хаті одного з його директорів, домівку „Укр. Нар. Дому“ в Усті Епископському пов. Бучач займає до нині польська поліція і мимо протесту не хоче її опустити, платячи за цілий 1923 р. чини рівновартости пів сантіма (гроша).

Все те факти, що ілюструють якнайліпше інтенції наших сусідів. Не кінець на цьому. Польська поліція всюди вітрить протидержавну акцію. В кількох місцевостях на провінції заковано відбуття кооперативного курсу, а навіть у Львові вже в біжучому році розганяє львівська поліція учасників кооперативного курсу, уладженого у Львові Кр. Союзом Ревіз., розв'язує курс, а відбуття курсу робить залежним від цього, щоби на кожному викладі був присутній представник польської державної поліції.

Що більше. Польська політична

адміністрація разом з поліцією жадають всупереч польському кооперативному законодавству, щоби про кожні загальні збори кооперативів повідомлявано староство (закон зовсім цього не вимагає) і потягає до відповідальности управу кооперативу, коли не поступить по бажанні староства чч поліції.

Очевидно про допомогу уряду, яку мають польські кооперативи, нашим і не думати. Ми здані у нашої кооперації виключно на власні сили, яких не можна було організувати на полі гуртування ошадностей з причини безнастанного до недвізв'язу упадку польської маркової валюти. Польська кооперація мала і має великанські низькопроцентові кредити, що їх приділяє її уряд базисосередню, або великі фінансові державні інституції. Як обильно користаються польські кооперативи з публичного джерела кредитового, доказом хоч би один 1923 р., коли вони одержали низько процентових кредитів на суму два біліони шістьсотп'ять мільярдів триста вісімнадцять мільонів польських марок. В доплатку мають вони чинну, часто безплатну поміч з боку уряду у самій організації нових кооперативів.

Польська влада не допускає також до об'єднання всієї української кооперації в межах Польщі, як не допустила до об'єднання нашої шкільної акції в УПТ., або освітньої в рядах львівської „Просвіти“. Кр. Союз Ревіз. у Львові на зборах 29. лютого 1924 рішив змінити свій статут в тому напрямі, що поширює свою діяльність на цілу територію Польщі. На внесену просьбу львівське воезідство рішенням з дня 14. травня 1924 р. ч. 7725/24/13 відповіло, що не приймає до відома предложенної зміни статута, бо додачується політичній тенденції в проєктованому поширенні діяльності Союзу, котрий не є політичним товариством, отже не може займатися політичними справами. Цієї самої „політичної“ тенденції додачується суд окружний в Луцьку на Волині, відмовляючи реєстрації всім кооперативам, що називались „Єдність“, вважаючи, що не належить допустити до єдності українського населення, бо цю єдність можна толкувати яко небезпечну для польської держави. Не вільно навіть в кооперативних органах уживати географічної назви „західно-українські землі“, бо за це сконфісковано ч. 6 з 1923 і ч. 12 з 1924 „Господ. Коопер. Ча. списку“ у Львові.

Ніякі жалоби до начального органу кооперації в Польщі — до кооперативної ради при міністерстві скарбу в Варшаві на протизаконне поведіння органів польської

Наша кооперація на індексі.

Сучасний протиукраїнський режім не оминув і галицько-української кооперації. Розбита і ослаблена війною і її наслідками знайшлася вона серед змінених державно-політичних відносин у дуже невладному положенні. Хоч да-тека від політики, мусіла на собі відчувати тяжку руку, кермовану виключно політичними інтересами і поборювати на кожному кроці такі труднощі, які невідомі кооператорам інших країн, яких навіть не зазнали польські кооператори (Познанщини і Західної Прусії в довоєнній добі).

Галицько-українська кооперація концентрувалася досі в рядах Краєвого Союзу Ревізійного, що ще і нині являється фактично головним її організаційним осередком. До часів війни (1914) об'єднав цей Союз 557 кооперативів, а це 339 кредитових, 42 споживчих, 40 Молочарських, 37 для збуту худоби, 5 господарсько-торговельних і 74 продукційних та інших з загальним числом около 180.000 членів.

Як сказано вище, війна і її наслідки нашу кооперацію дуже ослабили, але вповні її таки не знищили. Реорганізаційну і організаційну роботу розпочато негайно, як тільки це було можливо, частинно вже в другій половині 1919 р., а головню від осені 1920 р. Та тут наткнула вона на небувалі перепони з боку сучасної влади. Ті всі перепони, а властиво мартирологію виказано у цифрах і примірах в окремій брошурі про галицько-українську кооперацію, яку її делегат предложив у серпні 1921 р. десятому міжнародному кооперативному конгресові в Базилі. Конгрес поставився тоді зі співчуттям до тяжкої долі нашої кооперації, ухвалив протест проти відомого нам поведіння польської влади відносно українських кооперативів та висказав бажання, щоби нашої кооперації дано можливість свободного розвитку.

Цієї свободи не досягнула наша кооперація і досі. Польська влада, якій висвітлення її поведінки від-

Пр. 748/24. В Імені Річипосполитої Польської Суд окружний кариный як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 177 (10.270) з дня 12. серпня 1924 р. в артикулах під заголовком: 1) „Параграф 58. і 87.“ в уступах між словами: а) Східній Галичині і Цю відозву, б) Карою смерті і Одним словом. 2) в рубриці „Новинки“ нотатка під заголовком: „Жандарми чи бандити“ в цілости, містить в собі ество ад і) позивни з §. 24. зак. прас. з 17. XII. 1862 ч. 6/33 Д. з. д. і арт. VII. зак. з 17. XII. 1862 ч. 6/33. Д. з. д. ад 2) провини з §. 300 з. к. узнав

доконану в дни 11. серпня 1924. конфіскату за оправдану і зарядиз знищення цілого накладу і видав по думі § 493. з. кари. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ видавальному редакторові тої часопису, щоби не рішення помітив безплатно, в найбільшій числі і то на першій сторони. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 ч. п. д. № 6 з 1863, а іменю засуджені за переступство на грошну до 400 зл. — Львів, для 14. серпня 1924.

(Підпис печатний.)

адміністрації і польської поліції — чи судів відносно українських кооперативів, не помагають нічого. Варшава на жалоби навіть не відповідала. Не вадить тут згадати, що президент польської держави Стан. Ватцеховський вийшов з кооперативів і він певно не бачив таких чудасій в повелінні російського уряду відносно польської кооперації.

Ті всі виїмкові неприхильні відношення, так з боку уряду — як і загально господарські (девальтуація), не убили нашої кооперації. Протинно, сліжно її зріст. Доказом цифри. З днем 31. грудня 1923. Ко. Союз Рев. у Львові об'єднував вже — у самій очевидно Галичині — 834 українських кооперативів, з того кредитових 190, молочарських 28, торговельно-споживчих 454, інших 162, а чим 12 повітових союзів разом з 231,758 членами у згаданих всіх 834 кооперативах. Нині це число існуючих кооперативів доходить до 1,300, а число повітових союзів кооперативних виносить вже 17, а окремо три на Волині.

Однак всього ще замало. Кооперативна пропаганда і організація кустити значно у нас збільшитися, в чому зі свого боку будемо радо спомогати цю акцію на сторінках нашого денника. Заповіджена повна віднова діяльності тов. „Сільський Господар“ і недавнє оснування „Центросоюза“ у Львові як союзу кооперативних союзів на спілку з існуючими вже центральними кооперативними установами дає нам тверду надію, що кооперативна організація піде у нас ще скоршим ходом вперед, як ішла досі. Треба тільки, щоб наше громадянство поперло як найактивніші наші кооперативні стремління.

Поставлення нашої кооперації на індексі не може вічно тривати. В нашій силі власного організаційного працею цей індекс перечеркнути і навіть серед теперішніх з кожного боку для нас дуже некорисних відносин, створити трітку основу для дальшого нашого національного розвитку.

Д-р Степан Баран.

Ширіть наш часопис!

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

Лука Долинський

1824 1924.

I.

Дня 10. марта н. р. проминуло рівно сто літ від смерті одного з чоловік піонерів сучасного малярства Галицької України — Луки Долинського, що жив і працював у Львові, але як цілий ряд тих, що блиснули на сірому горизонті мішечної культури, був емігрантом, в тім випадку з Великої України.

Далекі від того, щоб ставити пам'ятник мистецтву, який за цілих сто літ не діждався навіть монографії, киньмо хоч жмут споминів на його, зрівнаний з землею могилу, десь на території неіснуючого уже горюдського кладовища у Львові.

Прийшов до нас з Білої Церкви, а який родився десь перед 1750 роком. Талановитий, рано осиротілий, звернувшись на себе увагу київського митрополита Володковича, який привіз його до Львова і віддав в опіку митрополитові Льву Шептицькому, що в той час (1746 до 1770) заходився біля будови святоюрського собора. Висланий на кошті митрополита до віденської академії мистецтв, вернувшись відтіля з похвальним листом і почетним перстем Марії Терези. Свого мецената не застав уже на митрополитовому престолі. Заняв його Петро Білянський; за него вже узявся Долинський до праці над іконографією

Нові хмари на Балкані.

Скрутне становище Болгарії.

Знову тривожні вістки доходять із Балкану. Вони знову суперечні щодо фактів і неясні щодо генези конфлікту, — як завжди, коли мова йде про вічно кипучий котел балканських пристрастей. В одних „авторитетних“ телеграмах вибух революції у Болгарії називається доконаним фактом останніх днів, а війну поміж Болгарією і її сусідами загрозою найближшої будучини, в інших знову вістки підкреслюються мир, лад і спокій в усіх тих державах. Безперечно, що одні й другі такі діаметрально ріжні відомості є, залежно від джерела, наскрізь тенденційні, отже переборщені. Але так само не улагає сумнівів факт, що балканський політичний овид знову затягнуло хмарами.

Як сказано, цим разом центром уваги є маленька, війною порізана Болгарія, країна, яка до українських державницьких змагань ставилась і ставиться надзвичайно прихильно і яка, втиснена поміж імперіалістично реакційну Румунію та русофільську Югославію користується великою симпатією й українського народу. У болгарській пресі раз-по-раз стрічаються вістки про наше життя, а інформаційно-пропагандистична українська робота має у Болгарії надзвичайно пригожий і вдалий ґрунт (для цієї цілі існує окреме „Українсько-болгарське Товариство“). Тому й ми не можемо бути байдужими на долю — недолю Болгарії.

Нові селянські і комуністичні заворушення внутрі Болгарії й зміцнення акції македонських повстанських комітетів на границях Югославії і Греції — ось коротко спривизована ситуація, яка з одного боку спонукала Болгарію звернутися з апелем до своїх сусідів, щоб спільними силами поборювати небезпеку комунізму, з другого боку казала Югославії і Греції заявити у Софії рішучий протест проти подій на кордоні. Заліктатури Стамбульського, представника селянських двків, отже безоглядного пацифіста, не було в Болгарії приступу ані комуністам ані патріотичним організаціям поневолених у Югославії і Греції земляків. Не див-

ниця, що при перевороті, що закінчився трагічною смертю самого Стамбульського, чималу роль відіграли військові македонські організації зі своїм головним провідником Тодором Александровим. Тому то в Югославії прихід до влади демократичного кабінету Цанкова зразу ворожо настроїв центристичний уряд Пасіча й вищі військові кола. Тамчасом у самій Болгарії ситуація ускладнилась: вірні своїй традиційній тактиці болгарські комуністи використали побіду демократії задля оживлення своєї акції, найшовши у спільній боротьбі проти нового ладу неспівзвучних союзників і в реакційній верстві прихильників Стамбульського і — у македонських патріотів. Бо ці останні завелися на Цанкові; вони не рахувалися з фактом, що умовини для Болгарії закордонної політики — передусім супроти Югославії — залишилися ті самі, що раніш, і що ніякий уряд нинішньої обеззброєної і винищеної Болгарії не може наражатися на отвертий конфлікт з побідними сусідами. Дійшло до того, що Тодор Александрів заключив формальну угоду з Раковським, на підставі якої зобов'язується за ціну матеріальної допомоги у боротьбі проти Югославії на її східних окраїнах — не перешкаджати комуністам в їхній акції проти уряду Цанкова на території болгарської батьківщини. Таким робом більшовики почали полювати зразу на двох заяців: поплило з Москви золото, посипалась пропагандистична література та масово перемичувалась зброя на загибель і демократичному Цанкову і реакційному Пасічові! Щоправда, заходок цього останнього й прихід у Югославію до влади уряду Давидовича, що ймовірно змагатиме до перебування королівства СХС у федералістичному напрямку, дає й Македонії надію на отримання автономії. А проте зміна югославянського кабінету не всилі була цілком зупинити акції македонських повстанців; бачучи безсилля уряду Цанкова вони щораз сміливіше трактують Болгарію, як свій підготовчо-організаційний терен і стягають на неї таким робом щораз більше ремству-

вання Югославії. Останніж вісти, що кажуть про переловлення на болгарському березі кількох більшовицьких кораблів наладованих зброєю, свідчать наглядно про те, що Москва рішила за всяку ціну застроїти нап. Софією червоний стяг, щоб відтіля нести його даліше в глеч Балкану.

Конфлікт з Грецією має трохи з інший підклад. Річ у тім, що Греція, у межах якої по війні теж опинилось чимало Болгар, в останніх тижнях почала насильно і вступатись до мирного договору в Нейї (Neuilly), масово виселяти їх, мотивуючи тим, що, мовляв, вона мусить мати місце для тих кількох сот тисяч Греків, яких до кінця жовтня обов'язалась перейняти від Туреччини. При тому насильному виселенню приходять до сцен, в яких і кров летить; і так на днях при такій нагоді згинув з рук Греків 19 Болгар. Це викликало таке розярнення у всьому прикордонному болгарському населенню, що низка грецьких сіл пішла з димом...

Офіційно нібито скликано мішану болгарсько-грецьку прикордонну комісію для розгляду подій і полагоди конфлікту, але тимчасом невдоволення росте по обох сторонах. Покликання у Болгарії до зброї 3,000 пазарвістів ще більше зблизило Югославію і Грецію на спільній протиболгарській платформі.

Чи серед такої ситуації зуміє втриматися при владі теперішній болгарський кабінет Цанкова і чи взагалі нещаслива Болгарія видобудеться з халепи, в яку втягають її внутрішні і зовнішні вороги, це покаже найближча будучність. Нерозп'янутий клубок старих конфліктів і щораз нові глибокі непорозуміння між балканськими державами є твором „мирових“ договорів, що мали завести „справедливість“ на балканському півострові. Останній конфлікт між Болгарією з одного боку та Грецією і Югославією з другого є лише новим доказом на те, що Тріанон і Нейї лежать надзвичайно близько версальської палати.

Присилайте складки на пресовий фонд на н. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринен 10.

святоюрського храму, який викінчив десь около 1785 р. Два роки опісля, в маю 1787 р., австрійський цар Іосиф II, будучи у Львові, оглядав іконостас, який зробив на ньому враження і відзначив артиста перстем з власного пальця. Перстень цей дуже довго переховувався в родині Долинського, як реліквія.

Більш-менш в тому часі одружився Долинський з яворівською міщанкою Катериною Савицькою († 1830 р.), з якою мав осьмеро дітей. Усіх їх виховав і „вивів у люди“. З чотирох синів, Михайло був парохом Знесіння під Львовом († 1854), Іван старшиною австрійського війська († 1849), Лев державним урядником († 1857) а Станіслав, що жив іще в 1862 р. був скарбовим урядником; усі три дочки видав за священників оо. Ганкевича, Шудлинського і Трембінського. Тільки одна дочка — Олена померла дівчиною. По словам сина Станіслава, Долинський був щиро прив'язаний ко рідній вірі і народності; ні одної дочки не видав за Поляка так, що прикро нині слухати запевнень деяких ополечених правників нашого артиста, мовляв „наш прадзяд нігди не бил Русінем...“

Помер Долинський у Львові, середньозаможнім чоловіком, мабуть у власному домі при Городецькій вулиці (нині власність фірми „Шутлеворт“) дня 10 марта 1824.

От і все, що знаємо про життя цього рішуче небуденного маляра, якому довелося заблизити на сірому фоні галицько-українського

мистецтва, на переломі XVIII і XIX віку.

Правда, в кращих умовах, як наші, можнаб до цієї н.ч. міру убогої біографії докинути бодай кілька дат і подробиць. Перш за все білоцерківські церковні, городські та судові архіви, оскільки такі збереглися, моглиб нам кинути світло на суспільні умови, в яких жили його батьки, сестри та брати, з яких один, як знаємо, був православним священником на Волині. Не виключене, що й сам Долинський походив із священничої сім'ї, яка крім цього стояла близько до малярства, за чим промовляло би його підготування до студій у віденській академії. Випадки, де священник був рівночасно іконописцем чи гравером, в той час не були на Україні рідкістю. Доказом цього маляр і гравер, священник Григорій Левицький, якого геніальний син Дмитро добув світову славу російському малярству. Може, врешті, не даром охрещено Долинського іменем патріарха і покровителя малярів — євангеліста Луки? Напевне Долинський, zanim прийшов з митрополитом Володковичем до Львова, мусів побувати у Києві, де як хоче Д. Антонович („Скорочений курс історії українського мистецтва“ — Прага 1923 ст. 307) „дістав першу освіту в академії“.

Прийшовши до Львова й увійшовши в контакт з митрополитом Львом Шептицьким а відтак Петром Білянським, не міг проминути безслідно хочби в приватних записках й переносці обох, та рахунках святоюрської „фабрики“

В кінці — покопатися в архівах віденської академії, було би варто не тільки ради Долинського самого. Протягом XIX. ст. змарнувала віденська академія не один український талан.

На жаль мої розшукування в львівському, городському архіві, в „табулі“ та метриках греко-католицької парохії в Яворові, не дали ніяких позитивних результатів. В львівській табулі і судових актах, де я сподівався знайти завіщення Долинського (він же мав бути гіпотечним власником) немає актів в того часу... Яворівські метрики сягають ледви 1790 р. Нічого нового не довідався я й з „традицій“, чисельної, але давно уже (за виїмкою д-ра Маріяна Долинського) ополченої рідні нашого артиста. А всеж таки трудно сказати, щоб про Долинського не говорилося й не писало, голівно в зв'язку з його обильною мистецькою спадщиною.

Алеж за виїмкою перших друкованих вісток, опертих іще на незагартій пам'яті близьких до артиста людей, звісток, які починають появлятися щойно по смерті артиста, де далі тільки невідомо котрий раз повторювано відомі дані і раз уже ужиті фрази. Протягом цілого, довгого століття, не прийшло нікому на думку — серйозно зацікавитися індивідуальністю маляра, зінвентаризувати його спадщину, новими даними доповнити біографію, та знайти йому належне місце на тлі епохи.

(Продовження буде).

Нові вибори на Закарпатській Україні?

Ужгородська „Свобода“ з 11. ц. м. подає наступну вістку:

„Правський виборчий суд буде цими днями займатися заявами зверненими проти гісторів парламентських послів на Закарпатській Україні. Кажуть, що вибори будуть уневажнені. Причин чимало. Одна лише петиція хліборобської партії наводить такі випадки, із яких кожний міг би стати достатньою причиною для уневажнення виборів судом. Як що дійсно так станеться, то ще на осінь влада розпише нові вибори“.

Від себе газета подає таку увагу: Тому, що найпізніше в 1925 р. і так мають відбутися вибори в цій ЧСРеспубліці, то не має змислу, щоби знову вибирати на кілька місяців послів.

Про політику та політиків.

(Лист з Парижа).

Люді Барту, відомий дипломат, член франц. академії, історик і вибагливий бібліофіл, видає невеличкий, елегантний томик під назвою „Le Politique“ — „Політик“. Написана легким, приємним стилем, книжка Барту, не дивлячись на місцями жартобливий і іронічний тон, дає багато матеріалу читачеві для міркувань про найбільшу проблему сучасності і минулого — політику.

Ще в школі дізнаємось про те, що людина є „політичною твариною“, так казав Аристотель — *pagister dixit*, і мусимо йому повірити, при умовині як слід зрозуміти цю фразу. Дуже легко перевернути зміст цієї класичної дефініції, коли подумати, що кожна людина вже з народження наділена хистом керувати громадськими справами, так само, як птаха літати, малпа — скакати а черв'як повзати. Грецький філософ хотів тільки відрізнити людину від інших тварин, нахилом до скупчення і до організації в громаду.

Правда, нині поступ науки навчив нас чого більше. Славний твір Еспінаса про тварини відчинив нам гайни життя тварин, перед яким колись відступав Вергілій, повний зацікавлення, і Паскаль, з захопленням та жахом. Є поза людиною громади, де існує поділ праці і де праця зорганізована та дисциплінована. Але коли дефініція Аристотеля втратила своє абсолютне значіння, вона все ще містить у собі одну тривку правду; тільки людина є „політичною твариною“ у тому розумінні, що тільки вона організувалась у громади (Polis) для керування спільними справами.

Якби не була форма володіння: деспотія, олігархія, демократія, чи спирається на писані закони (одної людини або кількох) чи вона приймає як принцип свободу, така організація домагається передачі влади. Найабсолютніший тиран не може сам вистачити на все, він мусить мати агентів для виконання контролю, (байдуже як її названо) чкі в свою чергу передають частину своєї влади таким чином, з самого верху до самого низу функції є поділені. В суспільності існують політика і всилу її існує „політик“. З демократії роля його збільшується і він вже не „політична тварина“, а „громадянин“. У старовині, коли більшість населення була неписьменними, „громадянин“ — це меншість, граюча ролю еліти і скільки „політиків“ обмежена, як і саме виборче право. З модерною демократією „суверен“ знищує усі перепони; всі під умовою певного розвитку є „громадянин“, до яких навіть все сильніше і сильніше приєднуються „громадянки“.

Отже політика панує скрізь, вона втручається у все. царить над усім. Але ще не досить мати право вибирати, чи бути вибраним, щоби

ОСТАННІ ВІСТІ.

По льондонській конференції.

„Н. фр. Прессе“ поміщує інтерв'ю з Ерїо, який заявив, що льондонський договір закінчив перший розділ історії Європи. Льондонська конференція є великим успіхом. Тепер ходять про те, щоби цей успіх визискати, причім довіря мусить зайняти місце дотеперішнього недовіря.

На засіданні французьких міністрів Ерїо представив поодинокі точки льондонського договору. Міністри одностайно апробували діяльність французьких делегатів.

статі „політиком“. Це тільки права, які здійснюються, або не здійснюються. „Політик“ навпаки жие цими правами і для цих прав. Кожна дефініція: що таке політика? каже Барту — небезпечна, бо важко зеднати точність і простоту, а бажаючи бути простим легко впасти в тавтологію. І врешті Барту називає „політиком“ особу, яка робить з політики своє головне, постійне заняття. Істотний елемент цієї дефініції це слова „головне“ „постійне“. Коли політика для людини тільки випадок, нагода, пригода — вона не характеризує людини так, щоби політика була для неї потребою, задоволенням. Але з другого боку „політик“ тільки можливий у формі „парламентарія“ — без цього матимете характер тільки урядовця.

„Політик“ проводить свою акцію в парламенті і уряді. При „Старому“ (французькому) режимі все заходило до Двора.

Нині, при республіці і ширій конституційній монархії Пале Бурбон (місце засідання палати депутатів) і Люксембург (сенат) регулюють усе життя „політика“. Коли він є поза ними, він прагне туди ввійти: коли там раз є — не хоче звідти вийти.

Смак до політики річ вроджена родинною традицією, або особистим нахилом. Він — можемо сказати — у крові. Політика, це мистецтво, воля, палкість до урядування.

Ті, що її не люблять, з трудом звикають до неї; ті, що її люблять, ще з більшим трудом можуть відмовитися від неї. Коли демон політики захопив вас — кінець: ви зв'язані на віки. Нема сильнішого нахилу, як нахил до політики.

Такі в загальних, схематичних рисах погляди на політику Барту. Але поза цим його книжка, це серія замаскованих портретів, цікавих відгуків, історичних анекдотів з легкою фантазією і точною аналізою. Він дає нам галерею французьких політичних діячів з латинськими іменами на ус, які дуже легко пізнати.

Ось „Gallus Maximus“ — Мілеран. — Ох, політика річ непостійна і „Gallus Maximus“ нині вже звичайний громадянин. Mosanus — Поанкаре: „важко уявити собі більш ясний і більш методичний розум. З першого погляду схоплює питання в цілості і в подробицях. Пише швидко, пам'ять — вишкова. В його промовках більше формул, ніж образів і більше геометрії ніж поезії. Квіти Mosanus розквіли під сонцем сходу, а не півдня“. Napetius — Бріан. „Підіймається на трибуну поволі. Ніяких нотаток. Починає промову глухим голосом. Він ніби пробує свою аудиторію як піяніст пробує інструмент. Але швидко голос його стає дужчим і дужчим. Він використовує весь скарб свого непорівняного голосу, переходячи від усмішки до ніжності, від іронії до ліризму, від м'якості до погрози, від покірності до обурення. З нього промовляють і очі і руки. Він великий мистець, Sandurcorges — це сенатор де Монзі. Він не боїться ризику.

Пробна мобілізація сов. військ.

Східна агенція (AW.) доносить, що совітська пробна мобілізація, з приводу ситуації на Балкані, відложена до 30. серпня. Реквізицію копей покинчено дня 10. ц. м.

Ситуація на Гор. Шлеську.

Страйк на Гор. Шлеську скінчився, однак підприємці рішили перевести масову редукцію робітників. Серед робітників велике обурення. Ситуація дуже напружена.

Навпаки шукає і любить його. Він знає справи і внутрі і зовні. Але справи живуть і помирають разом з людьми. Тому він знає людей. Його професія адвоката дала йому змогу проникнути в усі кола. В париському житті для нього нема тайн. Цікавиться також міжнародними питаннями. Кажуть, що він не завжди правильно бачить, може бути, що він трохи далекоглядний або короткозорий, але у всякому разі він не ливиться чужими очима. „Lugdupus“ — Ерїо „любить діяти, творити, несе на своїх плечах проблематичну долю своєї партії, має смак до літератури і мистецтва. Але чи він є лідером?“

Ілько Борщак.

Дрібні вістки.

Німечко-французька конференція у справі взаємного торговельного договору відбудеться у Парижі дня 24 жовтня ц. р.

Конференція міністрів фінансів союзних держав буде ралити над поділом німецьких сплат і над боргами союзників. У цій справі мається вже тепер на увазі ос гнути порозуміння шляхом покликання третейського суду.

Німечцькі націоналісти (партія Тріппа і Людендорфа) зайняли негативне становище до льондонської угоди, вважаючи її суперечною поняттю німецької народньої честі.

Базарський уряд теж ставиться скептично до вислілу льондонської конференції і мабуть не хоче затвердити становища канцлера Маркса, головню відносно справи евакуації Порура.

Югославянська урядова преса виступила гостро проти Радіча, перестерігаючи його, що спроба порозуміння уряду Давидовича з Хорватами є останньою. Гадають, що справа мирної полагоди внутрішніх конфліктів між Сербіями й Хорватами стріне нові труднощі.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий і проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостатці езекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Біржа.

Львів, 19. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5:20 — 5:21, канад. дол. 4:93 — 4:94, чеські кор. 0:15 $\frac{1}{2}$ — 0:15 $\frac{1}{2}$, лєй 0:02 $\frac{1}{2}$ — 0:02 $\frac{1}{2}$, франц. франк 0:29 $\frac{1}{2}$ — 0:30, швейц. франк 0:97 — 0:98, англ. фунт 23:50 — 23:60.

Золото. 20 кор. 21:80 — 22:00; 20 франк. 20:50 — 20:80; 20 марк. 23:80 — 24:00; 10 руб. 25:30 — 26:00.

Срібло. Австр. кор. 0:41 $\frac{1}{2}$ — 0:42, 5 австр. кор. 2:10 — 2:12, фльорени 1:05 — 1:06, рубл. 1:80 — 1:85, рубль дрібним сріблом 0:80 — 0:85.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23:00 до 24:00, жито галицьке з 1923 р. від 13:00 до 13:75, жито нов. збору від 13:50 до 14:50, ячмінь галицький броварняний від 14:50 до 15:50, ячмінь галицький пашний від 11:00 до 12:00, овес галицький з 1923 р. від 13:50 до 14:50.

Відгуки дня.

Не иначе, як отак*.

Сіяти, значить... Не новина це, бо кожної осени й кожної весни обсеваемось...

Як уже там чи обсеваемось, — чи в лантуха, чи в сіялки, — то справа инша, а факт залишається фактом: сіємо, бо сіяти треба.

Дехто головою хитає, у засіки дивлячись...

— Сіятим чим? Попалило...

Журитися нема чого, бо держава відпустила 2 $\frac{1}{2}$ мільйона золотих карбованців на насіння...

Через комитети взаємодопомоги ті гроші між селянами розподілятимуться...

І про худобу не забули...

Асигновано 3 $\frac{1}{2}$ міль. карбованців на корму для худоби у тих хазяїв, що неврожай їх приголомшав...

Справа, значить уся в тім, щоб добре та по правді розподілити ту допомогу. Щоб потрапила вона тому, хто її найбільше потребує...

А кому саме повинна допомогти?

Подумайся не тяжко.

В першу чергу наділяються члени комитету взаємодопомоги...

Потім — батюшка, титар і дяк...

Далі самотгонщики, бо само собою розуміється, що при правильній продукційній програмі на насіння ім зерна не вистарчить...

Потім того вже йдуть хазяї справжні, що вірат у бога годять до церкви й говорять:

— У мене наїмитові, як у Христа за пазухою. Я йому й картуза за одно тільки літо а воно, лиха личина, до того земліс! Порядки пішли: поскубаги його, байстрока, не можна.

Далі паявте позичку тим, у кого традиція... І вже, як що залишаться тоді тим, у кого все спалено, хто й насіння не намолює...

Тоді добре обсеваемся!

Так і з позичкою на підтримку худоби

— Кому дати?

— Іванов! Він мою сестру держить!..

— Так у його зроду й кішки в дворі не було...

— Значить йому й дати. У Свирида корова та ще й на харчі лавай.

Хай з корови живе. Іванові дамо краще: він корови не має, хай молоку купує...

Так і підіняєте всіх хазяїв у селі...

Зя зиму ні в кого не буде корови: ні в Свирида, ні в Івана.

Усі рівні будуть...

„Соціалізм“ буде...

А до цього ми й ідемо.

Остап Вишня.

(Харк. Вісти з дня 10 серпня).

*) Передруковуємо цей фейлетон як характеристичний (хочби одним іронічним тоном) для внастроїв в зв'язку з голосно рекламаною акцією допомоги рад. у ряду голодному селу. — Ред.

НОВИНКИ.

— **Пробьба укрїнських студентів із закордону**, звернена до краєвого громадянства помагати їм матеріально в їхньому тегорішньому надзвичайно важкому становищі — показана прокураторові такою небезпечною, що в цілості сконфіскував її, а wraz з нею вчорашнє (183) число „Діла“.

— **Історія одного листа**. Вислано його з канцелярії Т-ва „Просвіта“ у Львові й адресовано: „Вл. Михайло Д...“, Бєллін, п. Конюшки. Услужлива почтарка написала поруч з українською адресою латиськими літерами: „Michael D... Berlin“. І поманджав лист до столиці Прусії, зневажливо забувши про скотомі Конюшки. На головний пошті в Берліні дивувалися мабуть, що вони не знають такого популярного адресата, до якого надходять листи з ляконічною вказівкою „Berlin“ — та й годі, без дільниці, вулиці й числа домота по черку. Приблили печатку: „Ungeliegende Adresse“, а для кращого розуміння й по французьки: „insuffisance d'adresse“ — і лист познернувся швидко до канцелярії „Просвіти“ у Львові. Адресат у Берліні під Конюшками таки його й не побачив.

— **Ліквідація репатріації з С. Р. С. Р.** Совітська преса комунікує: репатріація до Польщі покинчена. В зв'язку з тим мішана, польсько-совітська, репатріаційна комісія найшлася в стані ліквідації. Щоби уможливити польським горожанам, які до тепер не встигли вернути до краю, поворот, совітський уряд продовжує речинеш вношення подань особам польської народности до 15. листопада ц. р. Подання буде приймати польське посольство в Москві, та других столицях совітських республік.

— **Патріотичний парок**. В зв'язку з новиною 164. ч. нашого часопису повідомляється з достовірного жерела, що й зміст, для якого основною послужила допись „Слова польского“ з 27. мин. місяця, минається з правдою. В дійсності о. Богдан Елішевський, парок Зашкова і декав Ярчова, відомий зі свого патріотизму, не брав нікої участі в посвяченні

школи Т. С. Л. і „стандарту“ в Зашкові коло Львова.

— **Арештування львівського купця у Відні.** Львівський купець заліза Гальскі, вступив собі купецьку ляду до того, що вхопив свого товариша Тарнавського жінку і втік з нею до Відня. На дні арештовано заочному парку у Відні. Гальського віддають „шупсом“ до Львова, але пані Тарнавська ніяка сила божа не вродська не спонукає уже вернути на лано свого звідженого мужа.

— **Іще один Львівлянин за границею.** Д-р Ігнатівича, молодого асистента польської хірургії, застрілила на дні його любовниця в Празі. Причиною трагічної ліквідації кохання, була охота Д-ра Ігнатівича... вимотатися з наслідків необережного кохання...

— **Воздушна комунікація Польщі з Англією.** Польський міністр закордонних справ Скінський підписав з англійським послом у Варшаві протокол в справі тимчасового управління польської комунікації поміж Польщею і Англією. Протокол ухвалено в життя по затвердженню його компетентними чинниками обох сторін.

— **„Deutschland ueber alles“.** Польські часописи дуже іронізують, що куранти на вежі костела св. Катерини в Данцігу почали від якогось часу видавати мовою німців „Wacht am Rhein“ та „Deutschland ueber alles“.

— **Солом'яний годинник.** З Монахова приносять: На монахійському ярмарку містечкового промислу виставлено стоячий годинник, зроблений „від стіп до голови“ зі соломи. Без дрібни металевої і промислової того не вступає він своєю преціозністю звичайним годинникам. Годинник високій на 170 см. уявляє собою модель церкви, теж зі соломи. Годинник, по завершенню часописів ходить уже кілька літ, протягом яких ні разу не потребував направи.

— **„Як тебе бачу, так тебе ціную“.** Король чаю Сер Тома Лестон оповідає про початки своєї кар'єри, згадує одного зі своїх перших „співробітників“, яким був обшарпаний хлопець до посиденьок. Не могочи дитися на обшарпаного хлопця, Лестон дав йому двадцять марок на нове убрання. З того моменту хлопець не стало. Кулив собі нове убрання і найшов собі кращу посаду...

— **Невдала подорож до Індії.** Невдало пропало з дому двох молодих Бельгійців — 12-літній Раймунд Барніс і 14-літній Лев Боке з Рубе. З нотаток в підручнику географії першого з них виявилось, що оба хлопці задумали відіти подорож до... Індії. Родичі „подорожників“ почали пошукування. По якійсь часі застукано обох хлопців на південній границі Тиролу. Виявилось, що протягом кількох днів пройшли вони Бельгію, Голландію і Німеччину, при чому жаден з них не володів німецькою мовою.

— **Найдено трупа Маттеоті.** Агенція Штефані доносить, що між Сорофано і Кастельнуово де Порте, де перед двома днями найдено убрання Маттеоті, знайшли поліцейні пси трупа Маттеоті. Урядові чинники зарядили охорону місця нахідки. Група пізнали знайомі вбитого.

— **Сповідь Радіча.** Хорватський провідник Радіча, пао якого смерть в Москві доносили в свій час часописи, вернувшись цілий і здоровий до своєї батьківщини. На дні мав Радіча розмову з журналістами Загреба, яким заявив, що не є комуністом, але має багато симпатій для радянського устрою Росії. Большевицький уряд прийняв його дуже сердечно. Безпосередньо по приїзді Радіча до Загребу, докрано атентату на його життя, який на щастя не вдався. Винуватка атентату арештовано.

— **Боротьба з алькоголізмом в Зєдинених Державах.** Американську мислову флоту, яка має на меті оберігати Америку перед заливом алькоголю, зміцнено о 20 кораблів з 2000 залоз.

— **Смерть за фіру сіна.** Братів Миколи і Михайла Львових, в селі Соколи х. Мостик поріжнила вилка, яку обом записав умирати батько. Коли цього піта скопив батьківську вилку Михайло, Микола так розлютувався, що двома ударами граблів позбавив брата життя. Микола арештовано.

— **За раєм.** Один американський вчений Андріус, якому завдячує наука чимало археологічних нахідок, виїхав недавно з научною експедицією в Монголію. В путині Гобі докрано важних розкопок. Андріус сподіється знайти там кістяки наших прапрадідів з часів „сотворення світа“ і таким чином означити місце біблійного раю. На всякий випадок — пошукування за біблійним раєм... з боку вченого здаються дещо дивними.

— **З гімназії СС. Василянок у Львові.** Новий шк. рік розпочинається 1 вересня Богослуженням. Додаткові вписи в дні 29 і 30 серпня; в тих самих дні іспити топавчі й доповнюючі. Вступні іспити до 1-ої класи 30 серпня; до висших класів 1—2 вересня. Докладніший інформації будуть вислані на таблиці оповіщень в гімназії. — За Управу: Д-р В. Шурат.

Ширіть наш часопис!

За Редакцію відповідає О. Мостин.

Кооперація — народна сила.
Вписуйтеся масово у члени кооперативи „Рідна Школа“ у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одиразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. **Порука 2-иратна.**

Віча і збори.
Розбите віче.

В неділю дня 17. ц. м. скликала львівська комісія професійних організацій протестуюче віче в справі загрози ссымогонизму днів праці, як також в справі зростаючого до катастрофічних розмірів безробіття. Вічем тим бажала скомпромітована ППС. очистити себе перед робітництвом від цілком слушних закидів, що вона поносить вину в справі програного страйку на Горішньому Шлеську, з другої сторони хотіла уладити малий спектакль своєї опозиційності. По промовах офіційних бесідників, членів ППС, які на ділі нічого нового не сказали, а всю вину за проганий страйк звалили на міністра праці Даровського — прийшов до слова український посол Скрипа член клубу УСДП. Промовець почав говорити по польськи. Це викликало на цілій площі голосні оклики протесту і жадання, щоб він говорив по українськи. Посол Скрипа заявляє, що він рішив промовляти по польськи, аби його краще розуміли, натомість слідує промовець посол Приступа промовлятиме по українськи. Промова його характеристична була осудом діяльності ППС. спеціально в часі горішньошлеського страйку, де годі всю вину звалювати тільки на уряд чи міністра Даровського. Вину поносять всі ті політичні угруповання варшавського союму, котрі голосували за диктаторськими повноваженнями для міністра Грабського, а серед них був і клуб польських соціал стичних послів. Після посла Скрипи промовляти мали ще деякі промовці з рани ППС. але зібрані робітники прийняли їхню появу ворожими окликами: геть провокатори, і не дали ні одному з них прийти до слова. На трибуні з'явився посол Приступа, член клубу УСДП, але він не зміг виголосити своєї промови, бо на подвір'я впаав узброєний відділ поліції під проводом комісара Рудка і силою розіграв віче. Арештовано при тім двох робітників, але на інтервенцію послів їх негайно звільнено. Викликало це велике обурення серед зібраних робітників. Багато з них приходило до українських послів, дякували за слово правди, а характеристичний був момент, коли один з робітників, вказуючи на грудь, сказав: „Тут колись носив я польського орла, але тепер вже маю досить цього“.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10

Відозви й комунікати.
В Українській Драмат. Школі.

З огляду на запитання з провінції, Канцелярія Драматичної Школи М. Вороного просить нас повідомити: 1) З осени цього року при школі будуть чинні два курси — перший і другий; 2) на перший курс приймається особи обох полів — від 16 літ жінщини і від 18 літ мушчини; 3) освітній ценз бажано середній, але може бути і нижчий (4 класи норм.) лише при достаточнім загальним розвитку і владних спецієльних прикметах особи; вкінці перевагу дається тим, хто має середню і висшу освіту; 4) драмат. школа бурси не має; всі учні проживають на приватних мешканцях; 5) програму навчання уложено в той спосіб, що в першім році ученик (ця набуває технічної оглади (дикція, жест, міміка, характеристика) і спецієльної освіти, та виробляє собі естетично-театральний світогляд (предмети: історія драми й театру, костюмольогія, психольогія творчости, естетика, істор. стилів) завдяки чому вже по скінченню 1. року може далі сам працювати над собою, беручи практичну участь в різних виставах; в другім році завершується театральна освіта і семінарійною працею та сценічними вправами й виступами удосконалюється індивідуальність ученика, який виходить зі школи патентованим кандидатом на професійного актора; 6) в пім році вписи приймається від 1. вересня в помещканні самої школи (Висш. Муз. Інститут ім. М. Лисенка, вул. Шашкевича 5) від 3. до 5. год. пополудни, крім свят, а також перед полуднем від 10. до 12. в помещканні директора школи М. Вороного (пл. св. Юра ч. 5. партер, другий коридор); 7) початок навчання 15. вересня; 8) випускні іспити для учнів 11. року в жовтні.

КАСОВИЙ ЗВІТ
Комітету Західно-української політичної еміграції
за час від 1. лютого до 31. липня 1924

Д о х і д:

М. Гаврисевич, Відень.	100.000 К.
„Обеднання“ в Америк. 100 дол.	6.968.200 „
І. Кохановський Станіславів зб.	1.000 „
Український Ч. Хесст в Канаді	
150 доларів	10.502.000 „
Д-р Ст. Федак, Львів зб.	2.015.000 „
„25 дол.	1.750.000 „
І. Кохановський Станіславів зб.	230.000 „
Д-р Ст. Федак, Львів зб.	2.830.000 „
„26 д.	1.820.000 „
„Відбудова“ Львів	2.000.000 „
„Обеднання“ в Америкі 100 д.	6.968.200 „
І. Кохановський, Станіславів зб.	210.000 „
„Обеднання“ в Америкі 50 д.	3.439.300 „
Д-р І. Вальдман, авд. Відень	500.000 „
І. Кохановський, Станіслав. зб.	466.000 „
Д-р І. Кунці, Рава руська зб.	950.000 „
„Обеднання“ в Америк. 100 дол.	6.978.800 „
Д-р А. Горбачевський, Чортків збірка	2.110.000 „
О.О. Васильяне Бразилія 65'98 д.	4.606.500 „
Зворот позичок	1.250.000 „
Разом	55.863.800 К.

Р о з х і д:

Витраче о в тім часі 115 допомог на прожиток 35 особам в ріжних висотах на загальну суму від 250.000 до 3.600.000 на особу — разом 45.822.000 К.

Підмоги на поворот до краю 5 особам 4.600.000 „

ОПОВІСТКИ.
За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корнаціні. Зміна програми і репертуару від дня 16. серпня 1924 р. Дальший хід турнію дужання. У второк дня 19. ц. м. змагаються: I. пара: Полінець шамп'он України і Сватина шамп'он Югославії. II. пара: Мортон шамп'он Швеції зі змаганням в чорній масці, що не хоче виявити свого incognito. 255 1—1

З української гімназії в Яворові. Гімназія має ще пільні місця для учнів і учениць. Успіва життя в Яворові відносно можливі. При гімназії Бурса ім. І. Франка під наглядом Вп. пп. Професорів. — Управа. 245 1—3

Неоніля Тянякевич, сирота по о. Данилі Тянякевичові, буйному парохіві в селі Закомарі, а сестра бл. п. д-ра Костя Тянякевича просить о грошеву допомогу. Зараз Неоніля Тянякевич є хвора на руку і не може заробити собі на прожиток. Адрес: Неоніля Тянякевич Львів XV., Богданівка ч. 1. 2—3

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

СОЛІЦИТАТОР адвокатський і нотаріальний (концептовель), біглий в спадковім і процесовім, бувший гіпотечний референт, приїме посаду в канцелярії адво. або нот. — Зголошення до Адміністрації під „Для зредукованого“. 247 1—1

ОДНА кімната з удержанням, близько академічної гімназії для двох старших учеників. — Відомість „Народна Гостиниця“. 243 1—1

ПОШУКУЮ ліпшого мешкання для ученика І. кл. гімназійної. Мужеська опіка пожадена. — Стояловська, Личаків 15. II. п. 246 1—1

ПРОМИСЛОВЕЦЬ літ 28. ожениється з заможною жінкою, в цілі відкриття власного торговельного підприємства. — Ласкаві зголошення під Блонна 10. 249 1—1

ПРИИМУ на станцію кілька семінарійсток. Кисілевська вул. Волчицецька ч. 4. (коло Сестер Василян) Станіславів. 251 1—3

ПРИИМУ дві панночки з висшої гімназії на мешкання. Осібний, соняшний покій. Ул. Виспянського 34, партер на ліво 252 1—2

Тільки першорядні вироби! Рік основання 1883.
Фабрика Ковдер С. СТРУДАВЕР в Перемишлі
вул. Дворського ч. 2.
пору- на гусячій пуху, овечій
чає **КОВДРИ** американській вовні і ваті.
НОВІСТЬ! **НОВІСТЬ!**
Ковдри на пуху зі спеціальної, інпре'нованої, густої, швейцарської сатини, під гарантією, що пух не перейде ваги 1.600 грамів.
Виставляю на СХІДНИХ ТОРГАХ а також познанських торгах.
244 Цінники висилаю даром і оплачено. 1—2

Кошти адміністрації 1,116,700
Ремунерації 850,000
Зворотні позички 2,550,000
Остат в касі з дн. 1. VII. 924 925 100

Разом 55,863,800 К.

В останньому часі звернувся Комітет до польського посольства у Відні в справі обіжної відповіді щодо видання паспортів нашим емігрантам на їх повороти до краю. Не оперзавши вдоволяючої відповіді по думі інформацій секретаря, Комітет ще раз (себто втретє) з проханням до Союзу Народів у Женеві, звернувся до Союзу Народів в Женеві міжнародної допомоги, щоби українські емігранти зі Східної Галичини, пробуваючі в Австрії, Чехословаччині і Німеччині, могли в якнайкоротшому часі вертатись до рідного краю.

Д-р Кость Левицький вр. голова, Іван Косак вр. скарбник, Атан Крушельницький вр. контролор.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського пошту“. (Чл. вкладка 25 зл.). Шліть і менші датки для організації спорту. Адреса для висилки грошей, „Дністер“ ч. нн. 13563, Львів, Руська ч. 20.

ПОТРІБНИЙ сейчас солідний і вправний інструктор для ученика 3. кл. гімн. і учениць 4 кл. народних шкіл. — Зголошення слати: о. Микола Ілєвич, Голгоче к. Підгаєць. 253 1—1

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проектує, будує — позичку гіпотечну вироблює в банку Інж. Лев Левицький, архітект-будівничий конпес. Львів, Содова ч. 3, бічна Потоцького. 254 1—6

СТАРШИЙ коніп'єнт шукає місця у адв. боката. Зголошення з поданням умов просить посилати на адресу: Порфір Бунак, Львів Ринок 10. 228 3—3

ПОТРЕБУЮ жінчини до кухні і домашнього господарства. Тишовицька, Довголука, Любінці. 240 2—4

НЕВИСВЯЧЕНИХ ізза пелібату станіславських богословів просять подати свої адреси у важній справі. Зголошення слати під А. Б. до Адміністрації. 243 2—2

ВДОВА по священнику глядає місця господині у священника вдівця або пелібаса. Неоніля Гвоздикова у о. Прокурата Хітновичі п. Гусаків коло Перемишля. 233 4—4

ПРИИМУ на станцію дві панночки. Близька відомість в „Союзнім Базарі“ вул. Руська ч. 20. при касі. 235 3—3

ВАКАЦІЇ без фотографічного апарату страчені. Памятайте, що у нас я йде ш е в ш е купите фотографічні прилади. Оглядайте стало виставові вікна, та жадайте цінників з обсягу шкільної кінематографії, фахової і проєкцій. Школи і научні інституції не можуть обійтись без нас з надходячим шкільним роком. Ми розписали також конкурс (загальна сума 430 дол.) за десять найкращих знять. „Кінофот“ давнійше „Snarshot“, Львів, вул. 3-мая 5 і 11а. 183 7-10

ОГОЛОШЕННЯ.

Зуголь гор. шлесський, кокс і дерево опалове рубане з достаюю до дому продає по цінах конкурентних (також на раті) „**ТИТАН**“ торг.-пром. С-ка у Львові, вул. Валова 23. Телеф. 636. Для кооператив і складів угля на 204 провінцій значні полєкші. 4-6

З полкарні Спідки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

ДІЛО

виходить щоденно передплат.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор прийняв
від 10—11 год. передплат.
Рукописи не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в крає 4/20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7/50 зл., Німеччині 7/50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 к. к. Румунії 150 лей, Роттарії 7/50
зл., Австрії 7/50 зл. Зміна
цін за згодом.

За сплату оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМЕРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Новий наступ на нас.

Польська конституція і польські шкільні закони стоять на становищі релігійного виховання шкільної молоді. Наука релігії є одним з шкільних обов'язкових предметів у всіх вселюдних і середніх школах, а навіть у професійних, а катехити зрівнані у правах з прочими учителями. Польське законодавство, що визначається централістичними змаганнями, не ввело конфесійної школи — як це було до війни у Пруссії, — бо це було шкідливе для польських національних інтересів, виховуючи дітей поодиноких віроісповідань в окремих школах. Не відділило воно держави від церкви, як це пр. переведено у Франції, або недавно в чесько-словацькій республіці, але проголосивши формальну рівність всіх існуючих віроісповідань, на практиці дало перевагу римо-католицькій церкві, очевидно рівнож в цілях польонізаційних.

Ми є свідками, як римо-кат. ecclesia militans веде похід на українські землі і українські душі. Не згадувати вже про відомі з інтерпеляцій українських послів і сенаторів факти насильного захоплення православних церков на Холмщині і Підляшшу сфантазованою польською товпою під проводом польських хсьондзів. Ми є свідками, як з православної церкви зроблено польське оруддя, як польщать православні духовні семінарії у Вильні і Крем'яні, щоби виховати православних батюшків на національних державних польських патріотів, як свого часу виховувала Москва православне духовенство в національному московському дусі. Ми бачимо, що польська влада не допускає до Луцька греко-кат. єпископа д-ра Боцяна, а тим самим спиняє вповні місію і організаційну працю українського уніятського духовенства. Одним словом китаєцьким муром відділюють Східну Галичину від решти північних українських земель, щоби навіть вітер не заніс туди галицького українського духа, якого Поляки дуже не люблять.

Однак добираються і до самої Галичини. Мало ще було успіхів дотеперішніх практик на полі денационалізації українського шкільництва і української шкільної дітвори. Принято недавно відомі закони про національні меншости, котрими цілковито усунено українські народчі і середні школи, вводячи всюди утравізм, що в практиці буде найчастіше рівноправне з повним польонізованням школи. Це буде тим більше, що навіть і ці утравістичні школи піддається польському шовіністичному учительству і що учитель і учителька української народности стає на нашій землі майже музейним оказом.

Трохи тяжше дібратися до греко-кат. духовенства, на яке Поляки і їх влада вже здавна дивляться дуже косим оком, хоч по правді велика більшість цього духовенства не виказує нині ніякої української національної активності. Всеж таки — як матеріально незалежне від польського уряду своєю масою і своїм значінням у народі є поваж-

ною перепорою для остаточних успіхів польського походу. Задержано середовищу інституцію патронату дарма, що нині ділич не починається ніякими матеріальними датками для будови церков і парохіальних будинків — їх як відомо будується за продані часті ерекційного або церковного ґрунту, а в долатку воєвідства не годяться часто (що за Австрією належало до незвичайно рідких випадків) на канонічну інституцію навіть і тих щасливців, що їм вдалося удержати презенту на парохію. Позатим польська влада не має спромоги дібратися ближче до нашого духовенства. А проте до цього введовзі буде нагода, коли вийдуть у життя нові польські „языкові закони“, бо тоді скажуть урядувати нашим священикам у польській мові — може не тільки у справах метрикальних — і наше духовенство жде велика боротьба і за своє існування і за права мови нашого народу.

Жичливість польської влади до греко-кат. церкви найяскравіше слідно тепер у школі. Під позором ощадностей ліквідується масово катихитур греко-кат. релігії у містах і містечках. Що зліквідовано цілий ряд катихитур при польських середніх школах — ще зрозуміле — коли від ряду літ фреквенція греко-кат. була там дуже маленька і нема зовсім надії, щоби вона колинебудь зросла. Та тепер ліквідується посади сталих катихитів у народних школах в містах і містечках Східної Галичини пр. Мостиска, Судова Вишня і т. д., хоч у тих школах дітей греко-кат. обряду є значне число і очевидно задля шкільного примусу не буде зменшуватися.

Львівська кураторія стоїть видко під впливом Марцелього Прушинського і рада позбутися з міських народних шкіл останніх репрезентантів українського слова. Вже давна політика кр. ради шкільної довела до того, що учитель або учителька української народности у міській народній чи виділовій школі були білими круками і українська дітвора дуже часто тільки від катихита чула своє рідне слово. Кураторія пішла ще далі і влітку цього року зліквідувала майже нараз кільканайцять посад гр.-кат. катихитів в міських народних школах, а подібна доля жде в найближньому часі цілий новий ряд шкіл. Ціль цієї політики львівської кураторії аж надто відома — улежшати польонізацію українського міського населення. Жиемо в часі нового наступу на нас, до якого мусимо бути готові. Наше духовенство по містах жде велика проба. Воно мусить бути на сторожі національних прав в жидівсько-польських містах і містечках, а передовсім берегти школи, що на жаль, не все має місце. Сподіююся, що і консисторії та ординарії займуться ближче теперішньою політикою львівської кураторії і візьмуть в оборону інтереси греко-кат. віроісповідання у східно-галицьких народних школах. Новий наступ на нас мусить знайти належиту відпору. С. Б.

Труднощі на конференції.

По двох-трьох днях бадьорого настрою в європейській пресі з приводу льондонського порозуміння, переходить чат на тверезішу рефлексію. Труднощі з якими боролись голови союзних держав і Німеччини не скінчилися на згоді щодо головних пунктів, які стали предметом нарад, і вони щойно починаються.

Не маємо на думі сумнів: чи парламенти поодиноких держав ратифікують досягнені здобутки у Льондоні. Є дані на те, що вони дадуть свою згоду. Труднощі лежать у самім плані відшкодувань, дуже складним і зв'язаним з цілою низкою питань загального характеру. Перш усього лишається невирішеним питання: якого роду крам має постачати Німеччина сплатами для Союзників і яку поруку має дати за переведення цього постачання. Увесь план Доза (Dawes-a) є великим експериментом, якого реальність та доцільність треба буде щойно перевірювати. На льондонській конференції не скінчили всіх пекучих справ; по ній прийде ще нова, щодо міжсоюзницьких довгів. Загальна сума, яку мають заплатити Німці покищо ще вічно нез'ясована. Німеччина користується своїм новим становищем, придбаним на льондонській конференції, і вживатиме заходів, щоби при допомозі Америки впливати на зменшення її економічних тягарів, якщо її промисл має стати одним з чинників обнови європейського знесиленого ринку.

Франція робитиме спроби, щоби ослабити ролю, яку може відіграти Німеччина в найближчій європейській концерті. Дарма, що французькому прем'єрові вдалось оборонити принципіальну лінію французької політики і приєднати до неї, на момент, Англію та Америку, Франція хутко догляне, що її перемога є лише формальною. Маршаль Фош мав висловитись,

що коли діло йде про задержання військової окупації на німецькій території на протязі одного року, то вона не має ніякого значіння. Хоча справа т. зв. гарантій себто можливих активних засобів, які можуть вжити Союзники супроти Німеччини на випадок недодержання зобов'язань, не є рішуче вияснена на некористь Франції, проте Франція матиме від нині зв'язані руки і підпаде під вплив „всесильного американського долара“.

Німеччина вийде тепер напевно до Ліги Народів, одночасно з тим стане актуальною справа членства СРСР. Не треба забувати, що свідомість потреби щодо економічної відбудови захитаного європейського апарату не йде у парі у представників сучасної французької та англійської політики зі зрівнянням своїх держав у правах з іншими. Франція не згодиться, щоби під покришкою економічної відбудови, Німеччина виборола собі старий престиж у царині європейської політики. Англія не може сулокийно глядіти на зріст німецької торгівлі та промислу, які можуть підірвати її економічне становище. Між цими розбіжними інтересами різних держав, які згідно погоджуються щодо необхідності економічної солідарності, починається боротьба в нових формах.

Версальський договір, якого, як заявляла Франція, не вільно порушити, переходить дуже дивні метаморфози, починаючи від перших пунктів проведення в життя прославленого всіма плану ген. Доза. Треба бути приготованим на те, що старі конфлікти союзних держав не вирівняє одно дипломатичне порозуміння. Вони мусять злагоджуватись поволі, а вряди-годи й загострюватись — докіль міжнародні взаємини не перейдуть у ногу форму співжиття, яке до цього часу мусило надто часто вирішуватись війною.

Справа українського університету.

У краківському „Часі“ з дня 21. ц. м. читаємо п. н. „Український університет“ в телеграмі з Варшави з дня 20. ц. м. буквально ось що:

„Конференція премера Грабського з міністром освіти Мікляшевським, яка відбулася вчора, торкалася справи українського університету. Урядовий проект передбачує, що поки що („на razie“) будуть відкриті два українські факультети при краківському університеті, що буде лише тимчасовою фазою справи. Однак ця фаза триватиме

не коротше одного року. Пізніше повстане український університет у Східній Галичині („Малопольське Виходней“), але в якому місті — досі ще не встановлено. Постійне місце осідку університету буде означене в проекті, який уряд представить сеймові“.

І далі слідує окрема телеграма з Варшави під тою самою датою:

„У тутешніх колах звернув велику увагу приїзд до Варшави відомого „русинського“ діяча, був. посла до австрійського парламенту,

Пр. 749/24. В імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на знесок Державної, Прокураторії, що зміст часопису „Діло“ ч. 178 (10.271) з дня 13. серпня 1924 р. в рубриці „Мозинка“ під заголовком: „Убіство полца“ рішення постановити, 2) в рубриці „Дописи“ кореспонденції з Бережан містить знамена прозивиз 9. 200 к. з., узнав докочану в дні 12. серпня 1924 конфіскацію за оправдану. зарядів записався цілого накладу (видав по думці 493.

з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відзначеному редакторови той часопис, щоби це рішення помістив безплатно, в найближчій числі і то на першій стороні. Незакопання того наказу потягає за собою неспівідки преевджені з 21 зак. друк. з 17. КВ. 1832 А. п. д. № 6 ex 1833, з іменно засудження за переступство на гривну до 400 зли. — Львів, дні 14. серпня 1924.

(Підпис судиний.)

проф. Смаль-Стоцького, який був прийнятий на аудієнції у міністра освіти Міклашевського. Ходять по-голоски, що проф. Смаль-Стоцький має перейти одну з катедр в українському університеті.

— Нав'язуючи до цієї останньої вістки, мусимо зауважити, що тут зайшла помилка й що мова йде не про відомого проф. Степана Смаль-Стоцького, був. посла до австрійського парламенту (члена Всеукр. Акад. Наук у Києві, тепер професора Українського Університету у Празі), а про його сина, Романа, лектора Славянського Інституту при Лондонському університеті, був. радника посольства У. Н. Р. в Берліні. Чи і в якому напрямі д-р Роман Смаль-Стоцький пів розмову в "єстерсвім" міністром Міклашевським, — ми не знаємо. Однак така розмова рішуче не могла би мати ніякого впливу на формування г. зв. українського університету у Кракові. Сумніваємося теж, щоби д-р Роман Смаль-Стоцький мав які-небудь уповноваження з українського боку.

Дрібні вістки.

Німецький уряд підготував два законопроекти з'являні з переведенням в життя для у. Дозв. Одн із них торкається справи оскування емісійного банку нім. золотого монети, другий говорить про ліквідацію рентного емісійного банку.

Евануацію Польщі розпочали француські війська зв'язанням трьох західних окупованих місцевостей.

Міжнародна конференція розбродження має відбутися — згідно з відомостями з Вашингтону — вдруге весною 1925 року.

В Неаполі відбулася голосна антифашистська демонстрація з нагоди віднайдення трупа Маттеотті. Поліція стріляла до топи; є багато вбитих і ранених.

Болгарсько-турецькі переговори є на найкращому шляху. Вибрана комісія має погодити обі сторони що-до де-тальн.

Бельгійсько-німецькі переговори торговельного характеру розпочнуться 1-го вересня н. п. в Берліні.

Овен Юнг, американець, призначений репатріаційною комісією генеральним агентом для справи відшкодувань.

На Гор. Шлеську ситуація загострилася у зв'язку з новим редукування робітничих сил по фабриках.

На радянській Україні.

Париський журнал "La Revue Contemporaine" містить враження з подорожі на Радянську Україну автора, скритого під псевдонімом Sarmatus. Хоча більшість поданих тут фактів нині відома, а з освітленням деяких з них не можемо погодитись — проте ці враження складаються на суцільну картину, яка має свою ваги, як погляд чужинця на процеси велико-українського життя в останній його фазі. — Ред.

Я залишив Україну в 1919 р., коли вона була в повному розгарі громадянської війни. Край, який винищила німецька окупація, громадянська війна і повстання, мусів ще від того часу перетерпіти польську окупацію і безліч колотнеч. Щаслива доля завела мене цього року знову на Україну і легко зрозуміти зворушення й цікавість, з якими я переступив кордони цієї, колись такої багатой і родючої, країни. Мій побут не трівав довго, і в цих примітках роблених наспоміх, я не надіюся дати повного огляду про положення на Україні. Та всеж таки я мав спромугу відвідати вільно села і міста, розмовляти з мужиками і мешканцями міст, обсервувати щоденне життя зовсім вільно, без обмежень та остраху і думаю, що мої записки не будуть без деякого інтересу.

Село.

Середній добробут.

Те, що вражає кожного, хто по-дорожу по Україні навіть дуже коротко, це різниця, яка є між злиднями, які все ще, без огляду на зверхній вигляд досить оживлених головних вулиць, панують по містах, а поміж деяким достатком, який можна відмітити по селах. Більшість населення великих міст ще й тепер живиться майже нужденно, зодягається і взувається ще нужденніше; тоді, коли по селах виживлення є добре і люде страждають менше від дорожніх убрів, бо зодягаються у полотна і сукна, які виробляють дома.

Досить побувати в трьох, чотирьох селах, щоби зазримити, що село дійсно зачинає підноситися з безладдя та руїни, які спричинила революція. Зовнішній вигляд села не покращав; і навпаки, бачимо бляшані дахи поштуковані дошками, а навіть стріхою; та мужик став більше незалежним, заможнішим.

Якщо не знаходите тепер в українських селах мужиків дуже багатих, так як це було раніш, не стрінете там більше мужиків дуже бідних, без землі, без худоби, які жили з одної днини на другу. Це саме мужик середняк, доволі заможний, який панує; це він, і аж до нинішньої хвилі він один, що витягнув якість користи з революції; бо вона дозволила йому вкінці здійснити його відвічну мрію — забрати приватну велику земельну власність і стати самотнім хазяїном землі.

Якже відбувся поділ так дуже пожаданій землі? Це питання цікавило мене незвичайно, бо я мав у тямі всі труднощі, які виринули кожний раз, коли який аграрний закон дискутувався в Росії. Цей поділ відбувся в спосіб, треба признати, вельми несправедливий, але найпростіший у світі. Як загальне правило, землю, що належала до великих землевласників, монастирів, церков, як також удільні посілости поділено поміж села і волости; це значить, що в поділі усіх приватних земельних посіlostей, які находилися в границях волости чи села брали участь тільки мужики, що замешкували цю волость чи це село. Тож траплялося, що мужики одної волости, де випадком була одна або кілька великих приватних посіlostей, дістали чималі наділи аж до 3.5—5 гектарів на душу чоловічого полу, тоді, як мужики сусідньої волости, де було мало приватних земельних посіlostей, не дістали нічого, або дуже мало. По-кривджені мужики намагалися інколи боротися з цією крикливою несправедливістю, приходило з цього приводу до кризових розправ, але перемога залишилася неодмінно за прихильниками поділу по волостях.

Не думайте, що мужики поводитися в цей спосіб цілком попросту тому, що були найсильніші, чи найчисленніші. Ні; в них був всеж таки якийсь принцип, дуже цікавий, який не мав нічого спільного з принципами римського права, але принцип.

— Тому, що наші предки були кріпаками такого-то а такого графа, чи князя, і тому, що вони обробляли цю землю, вона належить до

нас. Такий є той принцип і така відповідь, яку я діставав усюди, де я питався, чому мужики села такого-то загарабили усю власність давнього поміщика.

Треба зазначити, що землю, яку закупили мужики громадою, за посередництвом мужицького банку, віддано власникам мужикам. І тільки великі мужицькі посілости, які переходили цифрою 30—50 гектарів теж підлягали поділові. Та якщо спитаєте про мотиви цього винятку, на вас дивляться зі здивуванням і вам одвічають:

— Алеж тому, що вони заплатили грошіми за цю землю банкові, вона належить до них... Цеж несправедливо відбирати в них цю землю.

Не кажіть мужикові, що багачко великих землевласників купило та-кож свої землі і заплатило за них, він не зрозуміє вас, або одкаже вам, що великі землевласники ніколи не обробляли своїх земель самі і що вони були просто панями, які заставляли працювати інших. Що до самого поділу, то він виповнявся на кожну чоловічу голову; це значить, кожний голова сімї одержав стільки однакових наділів, скільки сімї лічила членів чоловічого полу, що було у наслідках новою несправедливістю. Тож не було в цьому ні соціалізації, ні націоналізації, ні рівного поділу. Під сучасний мент як і раніше, є мужики багатші і бідніші, одні мають більше землі, другі менше, одні худобу й інвентар кращий, другі гірший; одним словом маєткової рівності немає, але пересічно мужики завжди щось скористали і середня заможність внаслідок цього зросла.

Оборона землі.

Це було тоді, коли радянська влада не мішалася до способу поділу земель і лишила волю мужикам ділити приватні посілости, як вони вважали це за справедливе, а не як це вона хотіла в перших роках після більшовицької революції, щоби розпоряджати вповні продуктами землі і оставити хліборобів лиш те, що він потребував щоб прожитися — дуже погано, та скільки треба на засів. І ось тут більшовики наткнулись на впертий спротив з боку мужиків.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

Лука Долинський. 1824—1924.

(Продовження.)

В сучасній артистові місцевій пресі даремно шукати за слідами його життя і творчості. І не могло бути інакше у Львові, який щойно десять літ по смерті Долинського (1834) добачив першу малярську виставку, на якій усю увагу "знатоків" заняли... копії. І щойно сім літ по смерті Долинського, згадав його Ст. Яшовські в львівських "Розмаїтостях" (1831 т. II) пишучи про львівських малярів:

"Долинський Лука—Русин, обриваний (сві-сзопу) у Відні коштом митрополита Льва Шептицького. Богато картин і вся окраса святоюрського собора, є твором цього маляра. Він то відновляв портрети фундаторської родини Корняків, за портрети вченого о. Гриневецького. Помер кілька літ тому, маючи понад 80 років..."

На основі місцевих традицій і автопсії, згадав Долинського кілька літ згодом Собешань-ські ("Wspomnienie o sztukał pięknych w dawnej Polsce". Варшава 1849 т. II, ст. 98) а його ре-ліцію використав Раставецький в I. томі свого "Словника" польських малярів з 1850 р., до-повнивши відтак описами Лобеского (Opisy obra-żów po kościołach lwowskich — "Dodatek do Ga-zyety Lwowskiej", 1853, ч. 12 і 48—49.) та за-писками Гвальберта Павліковського в III. томі "Словника" з 1857 року. Коли подамо сюди де "біографічний очерк" Л. Долинського по-міщений в "Львовянину" на 1863 рік, де поруч згадано з "Словника" Раставецького, використано деякі живучого ще тоді, 70-літнього сина нашого артиста Станіслава, то матимем чи не комплет "жовельної літератури" про Долин-

ського. Усе, що писалося і друкувало позатім, було тільки компілятивним передиванням з пу-стого в пброже...)

Коли зважимо, що на таке мінімальне за-цікавлення з боку дослідників, заслужив собі артист, якому не легко найти пару на тлі його часу й мистецького оточення, то цей стан трудно назвати інакшим як оплаканим.

II.

Хоча Долинський працював в ряди-годи і для галицько-волинської провінції, то gros його малярської спадщини всеж таки зв'язана з церквами та монастирями Львова.

У Львові виконав Долинський свою першу велику, поакадемічну працю, якою був іконостас, а властиво цикл картин, якими удекоро-вана пресвітерія святоюрського собора, не числячи великої композиції "Христос проганяє купців з храму" відтіляж, що зараз в збірці Нац. Музею у Львові.

Зі Львовом XVIII—XIX ст. і постатями його

*) Для точності подаю бібліографію писа- в яких присвячено Долинському більшу чи менш увагу, в хронологічному порядку:

J. U. Niemcewicz: Podróże historyczne. Paryż-Pester- burg 1838. Ст. 204.

Білоусь-Константинович: Описаніе иконъ по церк- ахъ русск. ст. гр. Львовъ. Львовъ 1858.

Wurzbach: Biogr. Lexikon der Kaiserstadt Wien 1858

Схизматис: Ст. Перемишльскої на годъ 1879 ст. 202

J. Lewicki: Ruch Rusinów w Galicyi. Lwów 1879.

A. C. Петрушевский: Сводная Гал. Лѣтопись. (1772- 1800) Львовъ 1889. Ст. 235-6.

В. Чарнецкий: Село Жовтанецъ — Льв. 1898.

Thieme-Becker: Allgem. Lexikon d. Bild. Künste-Leip- zig 1909—21.

В. Шурат: Л. Д. — "Світ". Львів 1917 ч. 3.

М. Голубець: Виставка суч. мал. Гал. України. Нац. Музей — Львів 1919. (Каталог).

М. Голубець: По виставі — "Громадська Думка". Львів 1920. Ч. 11—14.

Українсько-руський архив: Т. XIII—XIV. Ст. 146, Львів 1920.

Д. Антонович: Скороч. кувс історії укр. мистецтва. Прага 1922. Ст. 314—7.

духовної ієрархії зв'язана ціла галерея пор- третів Долинського, в якій бачимо обличчя — митроп. Володковича, Ангелозича, еп. Скоро- динського, Вілянського, ректора Лаврівського, Крил. М. Гарасевича, віцекратора Івана Гарасе- вича, крил. Барвінського, Гриневецького, митр. Левицького, священників Голдаевича, Радкевича, ігумена Вас. Галичківця і якогось касієра Біт- мана. Один тільки з його портретів — архима- ндрита Левинського, зв'язаний з Почаєвом.

У Львові є ще другий імпозантний цикл картин Долинського, а саме 6 картин Стра- стей, що зараз збережені в архіві бернардин- ського монастиря.

Крім цього творами Долинського можуть почитатися такі львівські церкви. — як Во- лоська (три портрети Корняків), Петро- Павлівська (фрески Петра і Павла і ком- позиція "Христос передає ключі Петрові", на зовнішніх стінах вежі — нині перемальовані і знищені) Пятницька (поліхромія стін), Святодухівська (іконостас, перемальова- ний Яблонським) та Василіянська, де старий іконостас мав бути роботою Долинського і псевдо портрет князя Льва на коридорі мона- стиря. Нарешті у Львові був францісканський костел, з яким разом погоріли й картини Доли- нського в 1834 році. Тутже в руках родини та близьких і дальших знайомих зберігався до по- ловини мин. століття цілий рад ікон та компо- зицій Долинського.

Поза Львовом заслугоє на спеціальну увагу хіба Почаїв, якого василіянська церква, по словам Немцевича "вся в образах Долинського, з яких деякі не без правдивих вартостей". Кро- мі Почаєва малював Долинський для церков і костелів у Вороблєвичях в Самбірщині, Мшані коло Городка, Жовтанця в Жов- ківщині, Жовкві та Підкамені.

(Продовження буде.)

ОСТАННІ ВІСТІ.

Важкі наради в справі „кресів“.

Дня 21. ц. м. зібрався в Спалі політичний комітет ради польських міністрів. Наради ведуться в справі безпеки східних „кресів“, де стає чимраз горячіше. Зокрема буде порушена справа організації спеціального корпусу граничної сторожі на „кресах“.

Наради ті мають особливе значіння. Міністер військових справ ген. Сікорські, хоч реконвалесцент, перервав свою відпустку і прибув до Варшави а звідтам виїхав до Спалі. Також міністр Скіншньскі перервав відпустку.

цих розмовах і пішов до короля на авіацію, яка тривала дві години. Коли виїшов звідтіля, заявив, що „йому вдалось розігнати вільцем хиари призначені підчас його несприятливості“ Французький офіційний „Temps“ є іншої думки щодо цього дипломатичного хисту еспанського диктатора і кінчить свою статтю на цю тему увагою: „Хиари на озиді зовсім не розійшлись, а навіть зі сторони Марока небо віщує бурю“. Навіть еспанська преса, дуже обмежена цензурою, не в силі скрити погляду, що на іберійським півострові не все добре. Дня 13. серпня в усій еспанській пресі появилася звістка, що еспанський уряд має інформації про великий рух мароканських повстанців не лише проти Еспанців, але взагалі проти Європейців. Цей комунікат має виразно на меті замаскувати воєнні невдачі і зліквідувати їх. Французький „Le Matin“ приніс одночасно звістку, що відомий властитель корабельних еспанських ліній Еффаріетта одержав від еспанського короля доручення почати переговори з проводирем африканських племен Абдур-ель-Керімом. Як бачимо: заходи йдуть різними шляхами.

Ген. Прімо ді Рівера, щоби вибрити з тієї халепи і врятувати свій престиж бодай у внутрішній політиці, їздив на оба мароканські фронти — до Мелілі на сході, до Цетуї та Тетуану на сході. У Театрі вінголосив промову, в якій заповів нову орієнтацію Еспанії у мароканській справі. Зміст цієї промови був такий, що Еспанія появилася у Мароко без відповідної підготовки і без глибокої знайомості внутрішніх відносин. Це було в часі, коли цивілізаційна місія Еспанців не могла мати успіхів, тому, що Еспанія не прийшла ще до себе по втраті своїх останніх колючих у війні зі Зеленими Державами в 1898 р. Еспанія не зречеться протекторату над Мароко, але надасть йому широку автономію (ох, ти широка автономія, яка зв'язується на поміч кожному урядові, коли з ним кепсько!), річ ясна, нехайно, як лише очистити країну від ворогів. (Які відомі нотки у політичній красномовстві!)

Така заява ді Рівери викликала в деяких військових колах невдоволення; провідник озброєних сил Тетуану голосно запротестував проти планів диктатора. Коли ді Рівера вернувся до Мадриду, тоді саме король — як ми про це згадували — перебалакував із політичними діячами.

Одним словом: ґрунт під теперішню еспанською диктатурою хитається. Ні в Мароко ні дома йому не ведеється. Чи з державних клопотів може його добути сам король новою орієнтацією — також можна сумніватися. Еспанія має вільну посаду на керманіч держави. Посада важка і не нова.

Присилайте складки на пресо-вий фонд на н. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

Наради в Спалі відбуваються в присутності президента Польщі. Перед французько-східними нарадами.

Паризький „Journal“ доносить, що совітська делегація в Лондоні старалася навязати переговори з представниками Франції та Бельгії. Совіти висказували готовість признання частинно довгів, затягнених у Франції і Бельгії. В найближшому мабуть часі відбудеться спеціальна конференція совітів з Французами та Бельгійцями.

Новий віцеєвєвода.

Станіславським віцеєвєводою буде іменований Des Loges.

Сумча аналіз.

Польський письменник Генрик Сенкевич про шкідливість чужої школи.

Львівський польський педагог п. Шайовські помістив в „Gazet-i Lwowsk-ii“ низку статей, в яких старається виказати великі „благодати“ для Українців через „великодушну“ признані їм „права“ у відомім нозім польським законі про школи на „східних кресах“. Як відомо, ті закони відбирають Українцям у Східній Галичині дотеперішню їх різну українську школу, бо під покришкою утравкізації перемінюють дотеперішні українські школи (гімназії і народні школи) на польські. Признав це виразно навіть сам польський патріот — соціаліст посол Чапінський у своїй промові у варшавському Сеймі підчас дебати над тими законами. — Інша річ, що зробив він це лише пристойно-сти-радн, щоби показати демократичній Європі, що у Польщі є чей-же також якісь розумніші люди. Польський соціаліст не боявся, що його думка перейде в Сеймі, й тому сміливо міг таке говорити... для Європи.

Львівський польський педагог п. Шайовські у своїм шовіністичнім за-сліпленню, на скріплення своїх виводів в обороні того „кресового“ шкільного закону, в статті „Ustawa jezykowa szkolna“ наївно навів отвертий лист славного польського письменника Сенкевича, який той оголосив 1905 року на адресу російського куратора шкільної округи у Варшаві, т. є. до якогось тодішнього російського Собінського у у тодішньому „Привисланському краю“.

За „Gazet-ою Lwowsk-ою“ (з дня 9. серпня ц. р.) подаємо в уривках дослівно вискази Сенкевича про шкідливість чужої школи навіть для самої дотичної держави.

„На зборах, які з поведі школьної проблеми відбулися незавно (в 1905 р.) у Варшаві, пан куратор варшавської шкільної округи висловив думку, що польська школа виховувала би внутрішнього ворога в російській державі і замість зближати два громадянства — це дужче поглибила би пропасть поміж ними. Поминаючи його (куратора) особу, звертаюся просто до російської громадянської думки: „чи існуюча досіль російська й русифікаційна школа витворила приятелів держави і громадянства? Здається, що ні один Москаль, який не захоче збрехати всупереч власній совісті, не зможе заперечити фактам, що наглядно відповідають на повищий запит. Надійшов апухтінівський період і надійшли часи політики в усіх шкільних заведеннях, починаючи від елементарних, а кінчаючи на університетах.“

Рідну (польську) мову зробили в школах необовязковим предметом навчання, заведено ідіотичні підручники, очернювано мичувшину (польського) народу, поневіряно усім, що могло бути (польський) дитині дороге, й прогонювано зі школи за найменший протест проти такої огиди. І шовж стаде...“

Школа стала мукою і нещастям для громадянства і трагедією для вихованків. Дитячі й молодечі роки змінилися (у Королівстві Польським) в роки неволі й неволі. А всеж батьки посилали дітей навіть до таких шкіл, посилали навіть до тих округок науки, хоча й звироднілої і заправленої політикою, — задля свідоств і патентів, без яких людина ставала в очах (російського) громадянства парісом. Але що діялося у серці (польської) дитини, яке мусіло ходити до такої школи, стискати зуби й мовчати, вчитися лекцій й повторяти за вчителем те, що було богохульством проти його (польської) душі? Скільки погорди й ненависти набиралась (польська) дитина? Такий робом повстали дві протилежні табори: один творили чужа і ворожа народів школи з цілим адміністративним і поліційним апаратом, що стояв за школою, і другий табір: діти, батьки їх почування неволі та свідомість кривди, яку мав весь нарід. А тимчасом кожний почував і знав, що ця ганебна школа минається навіть з тою метою, яку покляла собі і що навпаки: шкодить навіть (російській) державі, викопує дійсно неперехідну пропасть поміж двома народами, та що насильство й деправації характерів несе для обох сторін однакову шкоду. Дійшло до того, що навіть так звані „угодовці“ посилали своїх дітей до закордонних шкіл, коби лиш не до російських, які зрештою учать лише ненависти до (російської) держави.“

І ось при першому загальному потребенню в державі трапилися далекосяглі катастрофальні випадки (террористичні акти польської військової організації. — Прим. Ред.). Іншими словами: ненависть, яку на протязі літ плекала шкільна (російська) політика, вибухла з такою силою, що її ніщо не змогло стримати. Бо ціла виховавча система була насміх з очей справжню мету, а стала лише політичним знаряддям бездумного утилю. Сіяла школа вітер і збрала бурю“...

„Що треба зробити? Перевести реформу, основну реформу. Школа мусить виховати здорове й моральне покоління, а таку мету може досягнути лише рідна школа“... — Бувало, що за час існування „привисланського краю“ багато Польків гозорило розумні речі. Минулися часи й замозкли такі голоси: „Кого Господь хоче скарати...“.

НОВИНКИ.

— **Дештування.** Дня 7. серпня арештовано й відставлено до агентів в Рудках студента Григорія Іоїана. Причиною арештування є те, що він був наслідком інтриги на ґрунті місцевої кооперативи „Нар. Дія“. Арештувачі просять за зв'язниками крет прийти йому з правною порадою і помічю. Подаємо про це до відома родині і знайомих арештованого.

— **З музичного життя.** З музичних кол доносять нам, що відома наша п'яністка п. В. Божейківа, опинившись на вакаційних феєріях у Львові, рішлася влаштувати два самостійні концерти, один у Львові дня 8 вересня, другий з Перемишля дня 5 вересня. В програмі концертів з'являться розні інтересні репертуар, в який крім більших творів Баха, Бетовена і Шопена уйдуть відомі паріяції Брамса на тему Генделя, Ліста, Мазепи і Рімонетто, модерні мініатюри і деякі нові твори українських композитів. Треба сподіватись, що наша музикальна суспільність вітатиметься як слід виступом нашої артистки, що з минулого року лишила по собі стільки гартних вражень.

— **Боротьба в печатниках.** Польські газети підіймають крик з приводу того, що урлопотані жовніри польської армії привозять на своїх документах українські печатки в дозв їхнього побуту в означеній громаді. Газети накликають до боротьби з тим „диком“.

— **Сумний ювілей.** Ювілей можливий тільки в умовах ослабленої польської толерації. святкував оного часисик „Синь Беларусь“, який виїшов отсе 23-числом. Про те, що часисик міг слухати обходити такий скромний ювілей, похитав нас кілька статистичних дат. Дня 1. січня 1922 р. починає виходити „Наша Будучина“. Часисик припинено після кількох конфіскацій. Вслід за ним появляються: „Альонне Жинце“, яке замкнено на 13. числі, „Наше Жинце“ замкнено з появою першого чм

Мужики завжди вважали землю як таку, що повинна належати до них, не як громадська власність, але як власність приватна. Український мужик був від 16. і 17. віку власником; він ніколи не знав земельної комуні, ославленої „общини“; гожд заволодіючи пачською землею і поділивши її, вважав одержаний наділ за свою власність, якою він, значить, може свобідно розпоряджати, так само як він може свобідно розпоряджатись усіма іншими здобутками своєї праці. Ніколи не прийшло йому до голови, що де держава є власником усього; землі, праці мужика та продуктів, які він збирає в поті чола. І коли Зольшевицька держава зажадала від нього усіх його лишків, зараховуючи до них лишків і те, що кінче потрібне, український мужик збунтувався. Він протиставив узброєний опір; а коли його голено в потоках крові, тоді він перейшов від згнівного опору до ласивого. Мужик зачав ховати своє збіжжя а далі обмежив площу посіву аж до мінімуму, воліючи терпіти, наражатися на неврожай, але зате ніяким чином не хотів пристати на те, щоб уряд розпоряджався здобутками його праці і означав скільки збіжжя, якої йому потрібно, збіжжя — яке він зосіяв й зібрав. Уся його духовість сильно бунтувалася проти цієї несе-вітничі, проти цієї грабжі. Боротьба була коротка — тривала приблизно два роки, — але запекла й жорстока: по насильних ревізіціях наступили харчові загопи, здирства експедиції червоної армії і т. д. Ніщо не могло зломити опору мужика і уряд був примушений уступити і започаткувати нову економічну політику. Це був одинокий спосіб який міг врятувати і дійсно врятував радянську владу від певної загибелі. Уряд установив безпосередній податок в натурі. Коли той податок, до якого згодом прилучилися і інші безпосередні податки на худобу і поголовно, був раз заплачений, мужик мав право довільно розпоряджати всім, що йому лишається.

(Продовження буде).

Сумезк еспанської Директорії.

Голова еспанської уряду генерал Прімо ді Рівера, який має також титул маркиза Естелла, приготується до ліквідації свого становища. Хроніка його володіння не матиме таких ефектовних моментів успіху та скрути як урядування італійського диктатора Муссоліні. Невдача, якої він зазнав з приводу висилки з меж держави визначного письменника Мігуеля Унамуну поширюється на всю його владу.

У зв'язку з невдачами воєнної еспанської експедиції в Марокко, почалися суперечки між членами Директорії. (Як це живо нагадує деякі моменти з недавньої історії нашої Директорії!) Два члени директорії почали заговор проти Прімо ді Рівера, а разом з ним працював спільно начальник військового кабінету короля Альфонса XIII. ген. Кавальканті, який мав до цього чималу причину: ді Рівера назвав його прилюдно дурнем. Король, який у свій час, по-волі чи поневолі, згодився на диктатуру, нині вже має її досить. Він відмовився в останній часі рішуче від участі у святі „сом-атенів“, організації, яка наслідуює італійських фашистів. Замість виїхати на це свято, на піздень, король виїхав зі Сан-Себастьяно до Мадриду. Диктатор виїхав чаздогін за ним, але король випередив його на одну ніч. Користуючи з несприятливості свого „диктатора“, король Альфонс XIII. провів цілу ніч на розмовах з політичними діячами.

Генерал ді Рівера приїхав до Мадриду на другий день, уранці, по

сла. „Наш Сяг“ любився до 24. числа. „Вольні Сяг“ до 20. „Змагань“ вже до 31. „Голос Ветеранів“ замкнено на 21. числі. „Саха“ не побачила денного світла; „Син Бельгус“, по трутах і мезоллах ліжжався ввечері 25. ювілейного числа. Без коментарів.

— **Пробна мобілізація червоної армії.** З Москви доносять, що російську пробу мобілізацію з приводу положення на Балкані відложено до 30. серпня. Рескрипцією комісії вкінчено 10 п. м.

— **За знесення паспортного примусу.** Чеське товариство прихильників Союзу Народів звернулося до Уніи товариства Союзу Народів, з проханням перевести загальну міждержавну конвенцію в справі знесення паспортного примусу. В тій справі має відбутися загальна конференція під протекторатом Союзу Народів.

— **Наслідки нелегального штрайну.** В наслідок штрайну на Горішньому Шляху в катовицьких „гайках“ забракло вугля. В наслідок того, на катовицькому ширині лягло 5 тисяч тон томаски, якої не можна доставити на місце призначення.

— **Testimonium pauperitatis.** До наших рук попал проспект оголошення, яке Т-во імені Качковського масово розсилає по всіх без розбору фірмах і купцях. Ось його: „P. T. Towarzystwo im. Michała Kaczkowskiego we Lwowie, założone w 1874 roku, ma na celu szerzenie oświaty i podniesienie dobrobytu wśród ludności ruskiej i wydało już w tym celu 483 Nr. książeczek treści ekonomicznej i belewystycznej. Proszę tego wydać już w tym roku, jak też każdorazowo, w większym formacie Kalendarze. Kalendarz ten na 1925 r. drukuje się w 10.000 egzemplarzach: dzie on w znacznej ilości także za granicą, jak w Amerykę, Czechosłowację, Rumunię, Jugosławię, Korpowszczyznę, Polskę, P. I. Zachodniostawie, a wreszcie inteligencji i szlachty mas wkończystwa, gdyż on źródłem wiadomości dla przedsiębiorcy zapraczając się w praktyczne artykuły przywodzi, narzędzia przyrządy dla domowców i poległego gospodarstwa i inne rozmaitego rodzaju potrzeby domowe. W kalendarzu na 1925 r. znaczna część jego przeznaczona na taryfary, wobec czego nadarza się najlepsza sposobność... T. d. Цей оголошення очевидно: московське пропаганда й одностороннє видурювання грошей на неї від усіх, хто не знає горазд, що таке Тов. ім. Качковського і скільки варті його брехи“.

Товариство „Дністер“ і забезпечення від вогню.

Способи боротьби „П.Д.В.О.“

До ріжних сіл і містечок Східної Галичини, а головню Поділля порозсилаю польсько-українські летючки — в яких, якийсь „Селянський повітовий комітет“ у Бережанах подає до відома, що з нагоди пожежі в Савачуках бережанського повіту Тов. ва. об. „Дністер“ не виплатило погорільцям відшкодувань, а за те виплатила відшкодування Польська Дирекція Ва. Обезпечень у Варшаві, та наклякує селян, щоби не платили премії до Тов. „Дністер“ тільки до ПДВО, бо тов. „Дністер“ зібрані гроші видає на політичну агітацію. Хто видає цю летючку і яка її ціль — зовсім ясно. Не маючи змоги перегнати тов. „Дністер“ в отвертій боротьбі — старається голоська монополюка стріляти з поза тину і пашківками дискредитувати і підірвати довіра нашого народу до тов. „Дністер“, при чому хапається способами негідних і непрактикованих ні одним шануючим себе товариством обезпечень.

На підставі інформацій одержаних у Товаристві взаємних обезпечень „Дністер“ можемо заявити, що всі заміти поміщені в летючці виданні ніби-то через „Селянський повітовий комітет“ у Бережанах є вигумані і незгідні з правдою. Зокрема на підставі допитів і інформацій на місці, а навіть у команді жандармерії в Бережанах стверджено, що в Бережанах не існує ніякий „Селянський повітовий комітет“ і не існують підписані на цій летючці як голова комітету Олекса Шеремета, а як секретар Павло Клименський. Ізгидне є також з правдою, мовби Тов. „Дністер“ не виплачувало відшкодувань — а зібрані премії видавало на політичну агітацію, бо коли би при нинішніх політичних відносинах тов. „Дністер“, яке стоїть під подвійним урядовим наглядом, не виплатило хоча одного відшкодування, яке правно погорільцями належить, або видало бодай один сотик на якунебудь політичну агітацію, то певно мусіло би числитись з тим, що ним скористувалась польська влада і польська монополюка з дошльйішим способом боротьбою проти „Дністра“ анонімовими відозвами. Тому не належить давати віри відозвам всяких проидисвітів, а держатись коіпко свого Товариства обезпечень „Дністер“, яке існує вже 33 літ і кождому виплатило відшкодування коли лише премія була перед пожежою заплачена.

Дописи.

Матеріали до иресових районів.

Масовий льокант учителів - Українців у Пулавському повіті.

Письмом шк. інспекторату в Пулавах з дня 28. мая п. р. звільнено з посади 78 учителів (льок) - крайської нагодности. Порчини звільнення не подано, а наведено лише „95. art. Przepisów T. mezasow. o szkołach elem.“ і міністер. розпорядок з 21. II. 1921. — Про що говорять питованні розпорядок годі довідатись, тож пошукати інспекційською самою олею учителя (льки) звернувшись до інспектора за висноженням. Той заявив, що причини звільнення є недостатня „dowody obywatelstwa“, — a kto nie jest obywatelem Rzeczyposp. Polsk. nie może zajmować państwowej posady“.

Слова тих „dowodów“ дуже поясна. В першій половині марта п. р. дітали всі учителя української народности, властиво гр.-кат. вісисполання письмо інспекторату з домаганіям „przesłać niezwłocznie do Inspektoratu Szkolnego oświadczenie, że jest obywatelem-lka Rzeczyposp. Polskiej. W przeciwnym bowiem razie będzie Pan-i zwolniony z zajmowanego stanowiska“.

Якого рода має бути це „zaświadczenie“ і що розуміти під висловом „niezwłocznie“? Кудя блукав інспекторський указ від 11. лютого до половини марта — не все є тайною в способі доручення (пр. в селі Баранів через вічно пняного до безтями уярвителя 4. кл. школи) видно тенденційність позбавлення нас хліба.

Не зважаючи на неясний зміст інспект. зазначення, інтересовані звернулися негайно до своїх гр.-кат. урядів та старостів за видачею таких „zaświadczeń“. Деякі дітали по місяцях, деякі по кількох тижнях, урешті, в останніх днях мая або перших червня, а деякі, а таких чи не найбільше, не дітали і по нинішній день. Становство в Пулавах дежить до сьогодні проханням келологаджен, випрадаючись браком часу, а за цей час інспектор за лінійство чи зле колю старости проганяє з посади учителя. І з чим тут робити рекурс до 14 днів?

А тепер справа принципіальна. На основі якого закону вимагається „dowodów byw.“ лише від громадян гр.-кат. вірців? Чому учителька римо-кат. уродж. і замешкала в Польні не обовязана предкдавати „zaświadczenie“ а її чоловік, уродж. і замешк. в Ходорові обовязаний, — або такий самий випадок з учителем римо-кат. з Бурштина і учителькою гр.-кат. зі Львова. А прешіж Львів лежить блісше Варшави і скорше дістася під польське панування, ніж Бурштин. Отже з котрих повітів громадяне є без застережень польськими „obywatelami“, а з котрих мусять таке „obywatelstwo“ доказувати на письмі?

Зі спорту.

Вісти з українського Спортивного Союзу.

Програма V. запорожських змагань, які відбудуться у Львові в днях 12, 13, і 14-го вересня ц. р.

I. Змагання в ситківці. II. Плавання на 100 м. III. Перегони на колесниках. IV. Легкоатлетика: а) 1) Біг на 100 м., 2) на 400 м., 3) на 800 м., 4) на 1500 м., 5) на 5000 м., 6) на 110 м. з плітками (перешкодами); 7) напростель на 3000 м., 8) Гінці на 4X100, 9) на 4X400; в) 1) Мет диском, 2) ратищем, 3) кулею, 4) булавою; в) 1) Скок в височіль з розбігом, 2) з місця, 3) скок в довжіль з розбігом, 4) з місця, 5) скок о жердці, 6) трискок.

Зголошення учасників приймає канцелярія Сокола-Батька (Львів, вул. Руська 20) найдалше до 10. вересня ц. р. включно.

Легкоатлетика.

Відомий загально наш спортсмен п. І. Волинеш, який перебуває під цю пору у Львові, згодився на запрошення українського Спортивного Союзу прийняти провід легкоатлетичної секції Союзу. Всі бажаючі вправляти під проводом п. Волинеша, члени спортивних товариств та кружків, можуть зголошуватись в канцелярії Сокола-Батька до 25. п. м. між год. 10—11 неведпол. Чим скорше — тим краще, бо речинець V. запорожських змагань наближається!

ОПОВІСТЬ.

За оголошення Редакція не відповідає.

З Гімназії СС. Василян у Львові. Новий шк. рік розпочнеться 1 вересня Богослуженням. Додаткові вписи в дні 29 і 30 серпня; в тих самих днях іспити поправчі й доповнюючі. Вступні іспити до 1-ої класи 30 серпня; до висших клас 1—2 вересня. Докладніші інформації будуть вписані на таблиці оповіщень в гімназії. — За Управу: Д-р В. Щурат.

250

2—3

Дрібні оголошення.

КАНЦЕЛЯРІЯ Мененаса Гвоздецького у Львові, вул. Красніх 6., приймає зараз академіка, уміючого писати на машині. 267 1—3

УЧИТЕЛЬ пошукує лекції з народних шкіл на цілий рік — на селі. Ласкаві зголошення з поданням локальних услів слати на адресу: Василь Грибик, Пощегин. Журавно. 266 1—3

АДВОКАТ на провінції пошукує рутинного адвоката. — Зголошення до Адміністрації для адвоката. 259 1—4

ІМЕРИТОВАНИЙ урядник, казалео, шукає мешканця. Зголошення: П-р К. Адміністрація „Діла“. 257 1—2

ПЕРИМУ на поміщення 2 жел. учеників з I. до III. кл. гімн. за харчі або готівку — Менікаю 3 хв від Голов. гімназії. Посилати саме сині відзнач. уч. до I. кл. гімн. — фаховий учитель. Близше в жін. сп. пром. „Труд“, Ринок 39. 258 1—3

ПЕРЕКОНАЙТЕСЯ, що найліпше і найдешевше вугілля та дрова у Капіталах. Потоцького 47. Тона вугілля 47 зол., дів сяга дров 92 зол. з доставкою. 256 1—1

ПОШУКУЮ учительки до трох дітей: дівчинка з I. гімназійної, дівчинка з I. народної, та хлопчик з III. народної. Услів після умови. Зголошення до 15. вересня о. Василь Мигаль. Дошио п. Риманів Здрій. 261 1—1

ПЕРИМУ на станицю кілька семинаристок. Кисілецька вул. Волчинецька ч. 4. (коло Сестер Василян) Станіславів. 251 2—3

ПОТРЕБУЮ жінчини до кухні і домашнього господарства. Тишовницька, Лопуза, Любінці. 24) 3—4

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

ПЕРЕСТОРОГА!

Остерігається перед купном вкраденого у моїй почекальній образи кисти В. Крижанівського „Пама з доґами“ (аквареля, два роки тому була на мистецькій виставі). Хто вказав би адресу, даю нагороду.

Дентист Насс

265 1—3 Львів, вул. Сикстуська 17.

Союз учительських Спілок

Централа учительських Кооператив у Львові, Оссолінських 10.

поручає на шкільний сезон:

всі шкільні книжки і друки; Книжки до учительських бібліотек в українській і польській мові; Книжки для дідачих бібліотек; Рухому азбуку малу і велику; Сшитні, олівці, пера, атрамент, папір і прочі шкільні прилади.

Висилка товару негайно. — При гуртовних замовленнях опуст. — Простимо жадати ціників. 272 1—3

Забезпечуйтеся в шкільні книжки!

Поручаємо для вчителів і шкіль: Матвійчука: Перша книжка (буквар) 2:20 Друга книжка для II. кл. 2:40 в оправі 2:70

Методичний підручник до навчання перших початків українського письма. Рухома азбука для I. кл. мала і велика Д-р Левицький: Ручна праця в вихованню, підручник для вчителів 2:10 Попович: Граматичні вправи 1.— Суховерська: Рухові гри і забави з мольдіями і примівками 1:85 Рухома азбука, методичний підручник та історія виховання друкуються і вийдуть з початком місяця вересня. Крім того маю на складі всі шкільні книжки в українській і польській мові, ви-264 бір методичних підручників. 1—1

Замовлення і гроші слати на адресу:

М. МАТВІЙЧУК

Львів, Панська 16.

НОВІ ВИДАННЯ ШКІЛЬНИХ КНИЖОК.

Левицький В. д-р. Фізика для висшніх клас ч. I. злл. 5.— ч. II. вже вийшла з друку „6—“
Малинович В. Підручник німецької мови ч. III. злл. 4:50
Ростович М. Чоловік (Будова людського тіла) злл. 3.—
Герхратський-Сметанський. Ботаніка на висшій класі середніх шкіл злл. 3:50
Налитовський О. д-р. Географія I. части. Позаєвропейські части світа злл. 3.—
Игож. Географія II. части. Європа ч. I. Гринь М. Учебник арифметики (низший степень) I. клас злл. 2.—
Игож. Учебник арифметики (низший степень) II. клас злл. 2:40
Игож. Учебник геометрії (низший степень) I. II. і III. клас злл. 3:80
Барвінський Б. д-р. Історія Українського Народу (Оповідання з рідної історії) 3:50
Игож. Коротка історія Українського Народу злл. 1:80
Игож. Огляд історії української літератури. III. видання злл. 2:46
Барвінський-Занішевський. Всесвітня історія. Том I. Старинна історія злл. 4.—
Игож. Том III. Нововісна історія 4:50
Нухта І. Гомерова Іліада, перша психологія та граматичні пояснення 1.—
Коментар до поеми Івана Франка „Мойсей“ злл. —30
Домбровський В. Українська стилістика і ритміка. Підручник для середніх шкіл і до самонавчання злл. 3:20
Игож. Українська поезія з додатком про найважливіші роди прози злл. 3:20
Танчановський М. Українсько-польська термінологія зі збіркою чужих слів до шкільної і приватної науки злл. 1:50
Застирець І. Історія української нації злл. 1.—
Попович Е. Українсько-нім. словар 7:50
Имічківський. Ним.-український 12.—
Ліденко М. Український словар чужоземних слів і виразів —50
Kozenn. Atlas geograficzny dla szkół średnich злл. 16.66
Gustowicz B. Atlas geograficzny dla szkół średnich злл. 3:32
Висше наведені книжки вийшли на світ в видах книгарні 1—1

А. БАРДАХА

У ЛЬВОВІ, КРАКІВСЬКА 1.

П. Т. Книгарня, Базарам і Шкільним Кооперативам дається відповідний опуст.

Виділ Муз. Тов-а ім. М. Лисенка у Львові

звертається до усіх українських дружин театральних з проханням подати до відома, чи рефлектують на винаєм салі Тов-а на постійні вистави театральні в часі від 1. XI. до 31. XII. 1924, бо наспіла оферта чужих на постійну у тім часі аренду. Відповідь до 15. вересня 1924. 242 2-3

133 4-10

ПРЕДСТАВНИЦТВО

ГЕНРИКА Й. ШІФМАЕНА СИНІ

Львів, Ліндого 6. Телеф. 1248.

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рв-
мунія 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зл.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Більше активності.

Політична катастрофа, якої більшість нашого громадянства не сподівалася, відбулася дуже відкрито не тільки на нашому внутрішньому розмахові, але також на організації практичної повсякденної роботи на самих її працівниках. Без сумніву важку роль відіграв тут і зовнішній гнет і різномірні репресії, що у тій чи іншій формі не перевелися і досі, але такі причини нашої слабкої активності треба глядіти у нас самих.

Головна причина, що наше громадянство ще як слід не відзивається на всі ті події, що загрожують існуванню нашого народу, лежить у цьому, що наш народ і тут в Галичині і у північно-українських землях, соціально мало зріжничкований. Около дев'яти десятих всього нашого населення це в більшості спавперизовані хлібороби, поселені поза міськими і фабричними осередками. До заціпної акції цей матеріал майже зовсім непригожий. До цього надається виключно міський елемент, легкий до організації і до боевого ужиття кожної хвили у відповідному напрямі.

Найкраще бачимо це на нашій політичній історії останніх літ. Ми не могли устоятися на нашій землі перед напором зі заходу, бо міста у своїй більшості були нам нацією чужі. Так само не повелось відперти на Великій Україні наступу з північного сходу, бо і там характер міст з національного боку не був український, противно часто явно ворожий. Тут отже в наших змаганнях з противниками рішили міста в нашу некористь і тому українське село попало у чужу зладу.

Ця програна не означає ще, що вона є оконченою. Наука фізики знає дві енергії — кінетичну і статичну. Резервоаром першої є міста, ділання цієї сили ми бачимо наглядно. Друга сила — статична — це сила дрімуча, яку доперва треба пустити в рух. Великанським збірником її — це наші села.

На жаль однак, зі сільського збірника користаємо мало для переміни статичної енергії в кінетичну і підсилення нею наших національних сил в містах для загальнонаціональної праці.

Пригляньмося ближче нашим установам, шкільним, культурним і економічним, що стоять у народній службі. Хто там працює і на чій ладі? Працюють в першу чергу наші інтелігенти, а тільки на місцях по селах свідоміші селяне. Чисельно переважають значно перші, котрі диваються також всю головну організаційну роботу.

Без них не був би мислимий ніякий національний поступ. На них за це звернені удари противника. Ми бачили, як наша інтелігенція майже поголовно заповнювала польські в'язниці і польські конценграційні табори і як проти неї звертається досі сусідська ненависть як проти винуватців національного опору з нашої сторони.

Та тут насувається одно „але“. Великанська більшість нашої інтелі-

генції є інертною масою, непричасною безпосередно у нашій оборонній акції перед напором сусіда. Це звичайно люде залежні, часто на урядових державних посадах, що з цього титулу не можуть бути передовими боекниками. Повинні однак бути тихою резервою і сломати, передовсім матеріально, ці наші ряди, що їм призначено вести явно національну і політичну боротьбу. Не всюди так діється. Велика скількість інтелігентів по містах і по селах, одні задля страху, другі задля халуйства, ще інші з причини безвладності, не сповняють навіть і цих мінімальних обов'язків, що їх накладає нинішня хвиля. Не стає нам навіть „тихих і ревних патріотів“, відомих з пошмертних записок, що принаймні грошем ставали в пригоді деяким нашим установам. Найгірше зі всего, що безвладність обняла і ці круги, що не є залежні від польської скарбової каси. Ми є свідками що десятки молодих людей осіло недавно в різних більших і менших містах як адвокати. Давнійше було це явище, що приносило переліт в історії даного повіту. Канцелярія українського адвоката ставала відразу осередком місцевого національного життя. Нині інакше. За малими виїмками нові адвокати з повоєнних часів не відіграють майже ніякої ролі на місцях. Те саме треба сказати і про другі — вже менше численні — вільні звання, як прим. лікарів, інженерів і т. д. Всі вони не творять вже більше, як бувало, наших передових кадр.

Маємо ще багато молодших інтелігентів, бувших старшин української армії, укінчених студентів і студентів, що єще студій не покінчили. Число їх йде в сотки, а може і тисячі. Здавалось би, що вже самою масою вони повинні би заважити на місцевому житті, зокрема у царині освітній і кооперативній праці — тим більше, що не один з них заглядав нераз смерті в очі і повинен би з природи річи відзначитися більшою імпульсивністю від свого оточення. Та так не є й з цієї маси знова тільки виїмки є справді активними у нашому громадянському житті.

Про давню сільську інтелігенцію — духовенство і учительство не прийдеся багато говорити. Відомо, що і тут царює обломовщина.

Найчастіше селяне на місцях лишені самі собі. Маємо тут вправді чимало людей, охочих до народної праці і дійсно працюючих в читальнях і кооперативах, але загальне село ще так дрімуче. Селянин більше практичний і хоч далекий від хрунівства, то і не має надто великої охоти наставляти свої плечі, а в теперішніх скрутних економічних часах не дуже рветься поносити кошти національної — політичної, освітньої і економічної організації, з котрої передовсім має користати він і його діти.

Весь отже тягар національної боротьби в найширшому цьому слова божевільні спочиває на горіщі

Два міжнародні студентські конгреси.

В дніх від 12—23 вересня ц. р. відбудеться у Варшаві конгрес Міжнародного Студентського Союзу. Польське студентство готується технічно перевести конгрес з питомою Полякам помпою, польські часописи почали вже тепер пропаганду, щоби як слід прийняти молодих гостей чужих народів на польській території.

На цьому конгресі буде й українське студентство заступлене окремою делегацією, яка поруч з участю в усіх працях конгресу матиме обов'язок висловити побажання нашого студентства та порушити першорядної ваги справи нашого високого шкільництва. Отже річ ясна, що й ми мусимо близько цікавитися варшавським конгресом.

Зїзд у Варшаві це другий з черги конгрес Міжнародного Студент-

інтелігентів і інтелігентніших селян, бо українські ремісники і робітники у сучасний мент не мають у нас ніякої виднішої ролі з винятком хіба одного Львова. Решта інтелігенції свій національний обов'язок розуміє тільки в цьому, що дасть свій даток на загальнонаціональну справу. В цей спосіб вегетують наші загальнонаціональні установи — Рідна Школа — бурси, захоронки і т. д., вегетують тому, що статична сила нашого селянства не перетворилася і тут у творчу кінетичну енергію.

Нашим черговим завданням буде це перемінити. Загал інтелігенції мусить бути більше активним, передовсім в освітній і економічній організації. Треба і наше село взяти більше в нашу орбіту і видобути з нього більше сили як досі. В першій мірі треба там вийти і переводити в життя засаду, яка дала силу Чехам, Словенцям і полякам, а на що у нас мало звертали уваги, що національне хрунівство є не лиш тоді, коли при виборах віддається голос на чужих кандидатів, але і тоді, коли свій гріш у якій небуть формі (купно у чужого купця, глядіння помочі у чужого адвоката, лікаря, інженера, або замовлення у чужих ремісників, чи наем чужих робітників) переходить у чужі і з правила ворожі нам руки. Тільки в цей спосіб скріпиться основно наш елемент по містах і витворить новий вплив наших сил, що пхне вперед нашу активність і приблизить хвилю здійснення наших загальнонаціональних стремлень.

С. Б.

ського Союзу. Міжнародний Студентський Союз (С. I. E. Confédération Internationale des Etudiants) був оснований безпосередно по війні в 1919 р. Штрасбурзі — головний за ініціативою Французів і Бельгійців. Ця міжнародна студентська організація була затверджена на конгресі в Празі в 1921 р. і тоді вона збільшилась деякими новими членами. Дійсними членами конфедерації є тепер студентські центральні слідувачі народів чи пац держав: Англії, Бельгії, Голандії, Естонії, Данії, Еспанії, Люксембургу, Норвегії, Польщі, Румунії, Фінляндії, Франції, Чехословаччини, Швеції, Шкоції і Югославії.

Вільними членами конфедерації є Італія і Україна; Італія, по полагожденню деяких бракуючих формальностей, є вже прийнята егзекутивною конфедерацією в дійсні член, а ми маємо лише затвердження на конгресі у Варшаві. Українське студентство є тому вільним членом, бо згідно зі статутом конфедерації дійсними членами можуть бути лише ті студентські центральні союзи, які репрезентують загаль студентства даного народу чи держави, отже коли нема другої централі, що мала би ті самі права й домагання, і на скільки осідок централі знаходиться на рідній землі. Українська централія старалася перевести зміну згаданої точки статута, але дотепер безуспішно.

Прохання про прийняття в члени внесло студентство Латвії і Угорщини та американська студентська організація „Corda Fratres“. Рівном прийняття московського еміграційного студентства (О. Р. Э. С. О. Обединение русских эмигрантских студентских организаций) буде вирішуватись на конгресі у Варшаві. Всіх членів має конфедерація 220.000 осіб, — по варшавським конгресі це число має збільшитись на 400.000.

Німецьке студентство не належить до конфедерації. Хоча згідно зі статутом конфедерації всяка політика повинна стояти зовсім осторонь праці Союзу, однак французько-бельгійській більшості вдалося досить вести справу так, щоби унеможливити вступ німецького студентства до конфедерації. Французьке студентство при допомозі Югославії, Польщі, Румунії а в частині й Чехословаччини має в організації переважачу більшість та фактичний провід конфедерації. Для протизаги склався при допомозі англійського студентства блок сту-

Пр. 757/24. В імені Річнопосполитої Польської! Суд окружний кримінальний у Львові рішив на внісок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 180 (10.273) з дня 15. серпня 1924 р. в артакулах під заголовком: 1) „Плянове дискредитовання Литви“ в уступках між словами: а) цензурі і б) установах, б) крім цього і в) Литви, в) амбасадорів і акція ця, 2) „Преса“ в уступах: а) між словами: республіки і одні, б) від слів: у звичайній для усіх, до кінця артикулу. 3) в рубриці „Новинки“ а) титулу другої нотатки, б) з нотатки третьої уступ між словами: бандити і оюді банди, в) з нотатки дев'ятої знаки наведення в першій статті, а також другім і слово між: що і польська містить в собі слово ад і

2) алоичну з § 65 а) к. з., ад 3) а) провинна з § 302 к. з., ад 3) б) провинна з § 306 к. з., ад 3) в) провинна з арт. V. зак. з 17. XII. 1862 ч. § 53 Дзд., узнав до конану в дни 14. серпня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. кари. заборону дальшого розширювання того друкованого писма. Заразом видав наказ видавальному редактору тої часописи, щоби не рішення помітив безплатно, в найбільшій числі і то на першій сторони. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 д. п. д. § 60 к 1803, а іменно засудження за переступство на гроши до 400 зл. — Львів, дні 15. серпня 1924.

Міжнародний студентський союз.

дентства нейтральних держав, котрий домагався прийняти в члені німецьке студентство та налати рівні права студентським представництвам чепануючих народів. Об'являючи докищо стипендію внутрі конфедерації; до активної участі опозиційного блоку вступити не прийшло.

Найважливішим без сумніву питанням наради конгресу буде прийняття німецького студентства та російського еміграційного студентства. Проти прийняття російської еміграційного союзу веде сильну акцію комуністичне студентство Р. С. Ф. С. Р., котре внесло вже свій протест до управи Союзу.

Як можна зміркувати вже з цього коростенького й дуже загального нариса укладу сил в конфедерації, умовини праці для українського студентства на ґрунті цієї міжнародної організації не є найкращі. А проте належати до конфедерації треба. На підставі свого членства наш центральний студ. союз, чи при його секції міжнародних зносин, має можливість увійти в безпосередній контакт з подібними студентськими центрами, взагалі вступити на широкий, для нас дотепер зовсім невідомий шлях міжнародної студентської становой праці. І що обставину українська студентська центральна вправа використала, навязала взаємини зі студентством майже всієї Європи, що більше — в останньому році являється щодо зовнішньої діяльності одним з найбільше активних членів конфедерації. Це спостереження висказало між іншим і російське еміграційне студентство на останньому зїзді своєї централі; в резолюціях отого зїзду вказується на широко закрену акцію українського студентства на міжнародному студентському форумі та на її успіхи.

Московські студенти переорганізували свій відділ закордонних зносин по зразкові українського відділу, вибравши спеціального референта для протиакції української пропаганди на міжнародному терені.

Отже як членові конфедерації слід також українському студентству взяти участь у конгресі у Варшаві. Справа цієї участі в конгресі обговорюється вже від двох літ на українських студентських зїздах та зацікавлені в тому студентські кола вже довгий час правдуються над питаннями, що може принести більшу користь українському студентству: чи демонстративна відсу-

тність українського студентства на конгресі, чи активна участь на ньому. Управа українського студентського відділу міжнародних зносин, як рівнож управа Центрального Студ. Союзу з минулого шкільного року станула на становищі, що хоча конгрес відбувається у Варшаві, однак з огляду на його міжнародний характер, він є для нас позатеоретичний з тим, що треба відмежовувати участь у працях конгресу від участі у всіх улаженнях, що їх готують Польки як господарі. З цим становищем погодилися поодинокі українські студентські організації, а рівнож апробував його зїзд Центрального Союзу Українського Студентства, що відбувся в місяці липни ц. р. в Подєбрадах.

Тим самим українська студентська централь висилче своїх делегатів на загальний конгрес з ясно означеними дорученнями і повноваженнями, так щодо її завдань як і щодо тактичних шляхів поведінки. Становище делегати буде — як вже згадано — у зв'язку з відомим складом членів Союзу і неприхильними обставинами варшавського оточення — надзвичайно важке, однак Центральный Союз, котрий висилає делегатию, сподіється, що при добром технічному підготуванні та при моральній піддержці з боку загалу студентства і цілого громадянства, вдасться їй досягнути бодай частинно намічених цілей. Головною метою є: гідно заступити українське студентство і український нарід перед студентством всього світу та жадати переведення пекучих потреб вільного культурно-національного життя нашого народу.

Польське студентство визнає до співпраці цілий польський загаль та старається використати під політичним оглядом перебування значної кількості чужинців в межах польської держави. Намічено прогулянки в першій мірі на західні і східні «креси» для демонстрування чужим гостям багатств «польської» землі. Побіж відвідин Кракова, Катовиць, Познаня, Данцігу і Вильни, має між 12. та 16. вересня відбутися прогулянка конгресу до Львова; нема сумніву, що Поляки будуть вибиватися зі сил, щоби виказати чужинцям виключну «польськість» міста і його культурних вартостей. Українське громадянство, передусім міста Львова, повинно заздалегідь поважно пригадуватися над цим.

Безпосередньо перед конгресом

Франція і радянський уряд.

У зв'язку з успіхами льондонської конференції і загальним пляном економічної відбудови Європи, найближчим питанням міжнародної ваги стане справа визнання радянського уряду Францією. Без огляду на те, яка доля зустрінє англо-радянський договір, Франція не може лишати справи свого відношення до «Росії» у незасованім становищі. Відомо, що у французькій закордонній політиці чергуються дві різні орієнтації: перша на боротьбу з радянською владою, з метою піддержання менших сумежних держав, головню Польщі, друга на старий союз з великою російською державою, без огляду на її поділи, назви, а подекуди навіть форму влади.

По великим дипломатичним успіхам радянських делегатів у Лондоні, прийде ставка на Париж. На підставі поважних інформацій з англійського джерела, Каменев мав провести останній тиждень у Парижі; він вів розмови з одним з міністрів (соціалістом) теперішнього кабінету Ерріо. Радянський уряд відновив свою торговельну делегацію в Парижі, яку зачинив кілька місяців тому, внаслідок судового присуду. Провідники цієї делегації Скобелев і Кузнецов вернулись. Цей присуд, який радянська влада вважала актом зірвання пів-офіційних зносин, пішов тепер у забуття.

Становище Ерріо у справі визнання радянського уряду не буде легке. Воно різниться сильно від ролі, яку грав у такому визнанні

англійський прем'єр-міністр. У Англії лише невеличкі гуртки великих капіталістів та промисловців могли бути невдоволені з новопідписаного договору. У Франції справа стоїть інакше. У позичках бившої Росії були зацікавлені широкі маси населення; навіть селяне та робітники вложили в державну позичку свої скромні ощадности. Держава, яка накликувала до такої позички є пні відповідальна перед своїм народом. Тому, коли французький прем'єр дав би себе намовити до підписання договору з радянським урядом, на загальний погляд некорисного чи сумнівної вартости, опінія звернулася би проти нього.

Є ще й інші труднощі, якими є зв'язаний теперішній французький прем'єр. Два роки тому він сам виступив з інтерпеляцією у парламенті в обороні незалежності Грузії проти якої борювся радянський уряд. У дні, коли Ерріо приймав владу як прем'єр він заявив у парламенті, що він не змінить ні одного зі своїх поглядів з доби, коли належав до опозиції. Вже нині французька преса пригадує йому його виступи в справі Грузії і звертається зі запитом: які домагання поставити він радянському урядові при справі його визнання. Грузія є ласим шматком для Франції і для радянського уряду. Державна політика не знає сантиментів. І саме тому Ерріо буде приневолений рахуватися з вагою території, яка колись, знову віновлена і зорганізована може віддати чималі послуги економічній політиці Франції.

А таких справ як Грузія є чимало.

Дрібні вістки.

В Раді Союзу Народів візьме в найближшій сесії участь Мекдонельд і Ерріо. 9-го вересня їдуть вони до Женеви. Муссоліні ані Гені не візьмуть участі.

Чайо (Cailleux), б. франц. міністр, паціфіст, присуджений у процесі за державну зраду на прогнання, аче тепер став послом Франції у Мадриді.

Блюм, відомий провідник французьких соціалістів, має стати послом Франції у Лондоні.

Японсько-совітські переговори зірвані. Причина покищо незвідома.

Рода Союзу Народів має — згідно з проектом Мекдонельда — перетворитись у постійний виконавчий орган, в якого розпорядженню був би чималий контингент міжнародного війська.

Любомир М-а.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

Лука Долинський.

1824 — 1924.

(Проводження.)

Як бачимо, поза релігійними картинами що були ледви чи не єдиним продуктом мистецького зацікавлення того часу, малював Долинський портрети та й то духовних осіб. На п'ятнадцять вичислених мною портретів найшовся ледви один портрет світської людини. Правда, є в малярській спадщині Долинського група картин, яку можна би підвести під рубрику світського, п. в. історичного малярства. Маю на думці портрети та псевдо-портрети у Володзькій церкві та псевдо-портрет кн. Льва *) у василіянському монастирі. Однак ті малювали, виконані не без моральної примуки історика-збирача о. Гриневецького, поміж своєї «романтичної» закраски, в нічому не міняють фізіономії Долинського, як релігійного маляра і портретиста, класичистичного напрямку.

III.

Не спокушуватись, покищо, на дефінітивне очеркнення творчої індивідуальності Луки Долинського, киньмо хоч оком на найбільш характерні риси його малярської спадщини, та умови, перед яких вона повстала.

На превеликий жаль, Долинський не мав звичаю підписувати ані датувати своїх картин,

*) Недавно ще львівські й позалівські «археологи» вважали цей портрет «аутентичним» і возили його до Петербурга для «ствердження». Гляди: «Львовский музей» 1903 р. і Каталог тлумачову музею міста Львова 1908 р.

як це з зав'язанням гідним крашої справи, робив його менше талановитий, за це більш самопевний попередник Остап Білявський — «della Accademia Romana pictor...»

На всякий випадок, на початку його поакадемічної кар'єри можна поставити картини святоюрського собора тоді, коли на час розцвіту його талану і творчого розмаху, припадуть його бернардинські «Страсти». Річі слабші, не видержані, які стрічаються в творчості кожного з малярів, можнаб покласти на час його доакадемічних спроб, (портрет митроп. Володковича) абож на останні роки життя, (святодухівський іконостас, петропавлівські фрески) коли уже пам'ять відмовляла і рука не дописувала.

Від святоюрських картин, викінчених в другій половині 80-тих років XVIII. ст. до останніх мазків кисти Долинського, десь в 20-тих роках XIX. ст. матимем 40 літ, шмат часу, протягом якого вийшов з рук Долинського імпонуєючий цикл, переважно беззакладних картин.

Оглядаючи їх приходимо до переконання, що Львів на переломі XVIII і XIX. в. мав у Долинському рішуче небуденю, мистецьку індивідуальність.

Той сам Львів, що на грані XVIII. в. не мав уже свого цехового малярства а академічного ще не сотворив, Львів без відчуття потреби і зрозуміння для мистецтва, яке було на місці в церкві і палаті магната але ніяково почувало себе в домі, хочби й багатого міщанина. Львів, якого «мистецька сметанка» з малярами Строїнським, Міллером, Гернером і нашим же Білявським на чолі ще в 1771 р. продумувала над відновою малярського цеху, з усіма його ремісничко-конкурентними ідеалами.

В такому Львові Долинський зі своїм безсумнівним таланом і високою, на свій час, академічною освітою був недосяжною величи-

ною для тих «пашикарів», що з konieczности були мостом поміж цеховим та академічним малярством.

Правда, хоча Долинський був, все одно чи з konieczности чи з замилювання, релігійним маляром, то зі світлих традицій українського, іконописного мистецтва не збереглося в його малярстві нічого. Даремно ми шукали би в нього тих суто-декоративних, а всеж таки не позбавлених внутрішнього життя і виразу форм української іконописі, яка ще тут і там на Україні обороняла бастіони своєї самобутности. Однак там, де віч назіч старим традиціям станула академічна «нозайка», там під релігійним малярством розуміли те, що, впрочім беззакладно, творив Долинський. А він же був елево віденської академії часів Фігера *), якого характеристики, можна ледви не слово в слово, прикласти до творчого надбання Долинського.

Ні одному ні другому не можна було відмовити того, що є знанням і умілістю в малярстві. Тільки що... «das Wissen ist Wissenschaft geblieben und das Können ist keine Kunst geworden...» Такий був в Європі час і таке мистецтво. Що хотіло бути ушляхотненою відбиткою життя, те застигло в символічній абстракції.

Найбільший етичний і естетичний здобуток революції — відкриття індивіда в людині, тут затратився. Мов стократно а заєдно в педантичній одноманітності повторюваний однострій, сиділо тіло на кожній з отих душ. А душі самі? Якесь неопорима дисципліна замкнула їх в залізні рами. Режим закованості запанував у тому світі мальованих статуй... говорить Гевезі з приводу регрестивної виставки віденської академії часів Долинського. (Конець буде)

*) Фрідріх Гайнріх Фігер (1751—1818) реформатор віденської академії в напрямі класицизму, — віденський

На радянській Україні.

(Продовження.)

Податки.

З першим році по оголошенню „Неп-у“, український мужик був на чеку і не знаючи, чи плачення податку забезпечує його дійсно від грабіжів і реквізицій. Але в мент, коли він переконався, що уряд заповольняється податком у натурі і лишає йому свободу розпоряджати всім, що зістається, він зачав платити податки і засвіяти що раз то більше. Я можу тут засвідчити, що згідно з анкетою, яку я сам перевів у не одній волості, засвіна площа збільшилася за останні два роки надзвичайно. Вона досягла в 1923 р. уже від 75 до 80 прц. площі засвіної з року 1913 і я певен, що найпізніше за два роки, т. зн. в 1925, вона досягне в повній площі з 1913 р. а місцями навіть її переїде. Якщо мужики в 1923 р. не засвіили усієї орної площі, якою розпоряджають, так це не зі злої волі, але з браку інвентаря (плугів і т. д.) і тягла. У кожного мужика на Україні, передовсім на Правобережній, можна знайти покладного збіжжа, що хитається між 300 і 2.000 пудів. Він не ховає більше свого збіжжа. Він отверто зберігає його; але я причин, які знясно далі, не продає, або продає лиш у випадках крайньої потреби. Та колиб торгівля збіжжам була свободна, я певен, що Україна сама одна моглаб кинути на світовий ринок щонайменше чотири мільйони тон збіжжа.

Та рівночасно мужик платить податки — не для того, що плачення податків йому диктує совість його громадянського обов'язку — цієї совісті майже нема в українського мужика — але тому, що мужик усе платив податки і тому, що держава, якаб вона не була, большевицька чи протибольшевицька, є таємною й грізною істотою, яка не вчинила нічого доброго для мужиків, але з якою краще не мати до діла і від неї треба викупитися. Гож податки є певного роду викупом, який платиться цій потворі і краще є заплатити цей викуп можливо якнайшвидше. Принайменше людина має спокій на протязі решти року і може цілком свободно влаштувати свої діла та орудувати своїм майном. Те, що я написав не є парадоксом; це суша правда. Російський мужик (Українець чи Москаль — це байдуке) не знає приязних почувань до держави, від якої він що-правда не зазнав на протязі своєї бездольної історії великих благ, і ще далеко до того, щоб він пізнав своє тісне зеднання з усіма іншими частинами держави.

Становище до комунізму.

Це факт відомий і самим большевикам, що комуністів так як би й не було по селах, а радше сказатиб між мужиками. На Україні, це більше ніж у Росії, скількість комуністів по селах більш ніж незначна. Ця скількість хитається між 0.8 прц. до 3 прц. по різних українських губерніях. Український мужик є ширим і глибоким противником комунізму. Він не тільки не завидить комуністів, але ними погорджує, як неробами, ледарями і грабіжниками, які не хотять працювати і хочуть жити, нічого не роблячи, на рахунок мужиків. Комуністи, то ті, що грабували, реквірували, вбивали й палили; із комунізму мужик заховав тільки споми про вчинки грабіжу, розбою і панування найгірших елементів, які творили комітети незамужників. Ці люди, не тільки, що не працювали, але ще перешкаджали і нашім у праці і творенню спокійного й впорядкованого життя. Радійше вони боялися комуністів, так само як боялися злочинців, які є в силі доконати злочинства за одні „так“ чи „ні“ і ледарів — не бо-

яться, їх тільки призирають і погорджають ними.

Та якщо мужик і ненавидить комуністів, він не змішує їх тим самим із радянською владою. Для нього існує різниця, — для нас Европейців незрозуміла, — між комуністами і радянським урядом. Він припорочився до большевицького режиму і не хоче змін і радянська влада є для мужиків трохи гіршою чи теж трохи ліпшою (це залежить як у чому) від попередньої влади, але з нею можна примиритися, тоді як комуністи, це найгірше кохло людського роду.

Часто можна почути від українського мужика: Ми не є комуністи, але большевики.

Бути большевиком значить: триматися стачу річей, коли земля належить до мужиків, коли не має більше панів, справників, станових, урядників, стражників і коли мужик є паном у селі. Бути комуністом, значить: хотіти, щоб було беззаконня, жити грабунком, присікатися до спокійних людей і т. д. Мужики говорять вам, що то радянська влада саме дозволила їм допомогла їм захопити землю і позбутися панів і що це комуністи, які хотіли перешкодити їм у витягненню усіх користей з цієї революції. Величезна популярність, якою користувався Ленін між мужиками, пояснюється тим, що вони бачили в ньому большевика в їх розумінню, т. зн. ворога панів, який хотів добра для мужиків і який скасував грабіж.

Радянський уряд.

Повторюю, що для нас, які знаємо, що радянський уряд і комуністична партія це одно і те саме, або щоби зробити приємність Чичерінові — це Целестин і Флорідор, які бояться, чи вдають, що бояться комуністичної пропаганди — це розрізнення є незбагненне. Але в годові українського мужика воно дуже ясне.

Та ще одна дуже важна обставина прив'язує мужика до сучасного радянського режиму: те, що цей режим полишає його цілковито паном у селі.

Під сучасний мент адміністраційна влада по селах знаходиться виключно в руках мужиків середняків, заможних і впорядкованих, проникнутих почуттям порядку та власності. Панування комітетів незамужників, т. зн. безземельного пролетаріату, зникло цілком. Ті комітети, які ще перед двома роками мали всю владу і від яких тремтіли мужики, існують і на далі, місцями тільки номінально, а в більшості сіл їх зовсім нема. Влада перейшла до мужиків антикомуністів, яких слушно називають безпартійними, бо вони дійсно не належать до ніякої партії. Подавляюча більшість не лише членів сілрад, але теж членів сільських і волосних виконкомів і належить до безпартійних мужиків.

(Продовження буде).

Громадянська совість.

(Голос „Рідної Школи“).

Коли би підтягнути під поняття „громадянства“ тільки ту частину нації, що в якийнебудь спосіб бере діяльну участь у громадських, загально-національних справах, тоді треба би усунути з під цього поняття велику частину Українців, які стоять осторонь від життєвої течії, які байдуке приглядаються (а може й ні), як вона повз них пересувається, як безчинно вижидають, хто їй відки наднесе їм полєкшу.

Бо громадянин, це людина, яка свої змагання, свою працю, своє життя дає для гурту, для громади, яка своїм розумом, волею й енергією промощує шлях до кращої майбутності народу; це людина, яка хоча не творить історії, всеж

ОСТАННІ ВІСТІ.

По льондонській конференції.

Всенімій невдоволені з ухвал льондонської конференції і на засіданню парламенту мають голосувати проти плану Давеса. Супроти цього німецький уряд готов розв'язати парламент.

Французький уряд на засіданню палати зложив декларацію в справі льондонських переговорів, а по дискусії, яка якраз тепер ведеться, наступить ратифікація льондонського договору.

„Times“ доносить, що 800-мільо-

нова позичка для Німеччини буде підписана 7. жовтня.

Бельгійський уряд одностайно апробував діяльність своїх делегатів.

Союз Народів.

Перше засідання Союзу Народів відбудеться 1. вересня. Відкриє його бельгійський міністр закордонних справ Нутанс.

Страйки в Бельгії.

В зв'язку зі страйком копальняних робітників у Бельгії вибух там генеральний страйк.

такі відпає для громади свою силу, тоді чи переносить для неї матеріальні жертви, не оглядаючися за нагородою та причиняється до досягнення вказаних ідеалів. Громадянин це той, що не тільки бере від громади, але й для неї щось дає. Означення когось назвою громадянина, повинно бути найвищою почесною, яку народ в силі дати.

І справді, чи можна ставити під однакову міру того, який своїм душевним, теплом огріває не лише власне огнище, який своїх матеріальних засобів уживає не лише для себе, чи своїх найближчих, але невпинно пам'ятає на громаду та її потреби і того, який дбає лише за себе. Або як може уважати за одне того, для якого має хтось силоміць робити добро, і того, що сам другим добро чинить. Звідки приходить до почесної назви „громадянин“ той, що з іронічною усмішкою приглядається нації боротьбі, а час від часу здобудеться на підбадьорення в роді: не тратьте, куме, сили... Відповідно до тих ріжниць, мусимо поділити наші загали.

Такі міркування насуваються, коли приглянутися до участі українського загалу у народній роботі, розуміючи її не як політиканство, палкі слова про політичний режим та пустомельство.

Коли прикладемо такі критерії до українського загалу, тоді його сяєво свідомості, патріотизму сильно збідне. Терпкі це слова, але їх треба раз сказати.

Берім за приклад не установи, у яких патріот може найти матеріальну „користь“, яку він часто заступає шумним фарисейством, але берім установу, яка сама вимагає постійних жертв і то жертв чималих. Маємо на думці „Рідну Школу“, ту інституцію, про яку сьогодні кожний Українець говорить як про найпотрібнішу, інституцію, яка не може спекулювати (бо й не має чим), а всі її заходи — на позір — для побільшення фондів (видавництва) мають на меті виключно заспокоїти в маленькій мірі культурні потреби українського громадянства. Колиж цілий загали признає її конечну потребу, її велике значіння для нашого розвитку, то якже він думає удержати цю інституцію? Пречинь державні підмоги для неї не йдуть. Її мусить удержати, побільшити, розвинути українське громадянство. Тимчасом, що бачимо. Оголошувати жертви на „Рідну Школу“ виказують щораз меншу квоту в краю. У травні 9.584-60 зл., у червні 7.653-81 зл., а в липні лише 5.182-29 зл., тоді, як потреби Головної Управи УПТ. виносять тепер місячно 15.000 зл.!

Де шукати вияснення? У тому, що наш загали не привичний до реальної роботи, він вихований на політичних вічах, вміє здебільша гарно говорити, а не привчився до солідних жертв. Крім цього він непостійний. На довго на нього будувати не можна. І не кажемо тут виключно про селян, для яких можна особливо під цю пору найти дрібку оправдання. Так само ставляться до справи інтелігенція та всі ті, які мають постійні, означені місячні побори, яким vis major менше грозить.

Йти на переді — обов'язок інтелігенції. Не багато її — нас, але

понад 3.000 українських учителів, 2.097 українських священиків, около 1000 інших державних урядників, 140 адвокатів, 83 лікарів, 35 інженерів, архітектів і будівничих, 28 нотарів, кількадесят Українців купців і промисловців, — це сила! Хоч як багато в нас потреб, та коли розкласти тягарі на всіх, хоча би лише інтелігентів, це число може майже вистарчити. Коли беремо на увагу „Рідну Школу“, то тут обов'язок ще лекший, бо треба дочислити кілька тисяч ріжних українських культурних, освітніх, економічних товариств, з яких кожне мусить стати бодай членом УПТ-ва. Воно таке просте, таке легке до здійснення, але часто нема в нас на місці одної людини, яка би хотіла займатися переведенням цього плану в життя. А це мусить статися!

„Рідну Школу“ мусять у першу чергу удержати ті, що мають постійні походи, а особливо інтелігенти. Тут не сміє бути ніяких виправдань. Але, якою далекою є дійсність від тої ідеї. Що за дивні, нерозумні перешкоди ставить сама інтелігенція в розвитку „Рідної Школи“!

Про викрутки деяких інтелігентів, їх воловождення при вилаті вкладок можна би писати гуморески. Про те, що високопоставлені особи заможні, з малими, або ніякими родичами дають менше чим деякий денний зарібок, вже писалося.

І до чого це веде! До того, що сьогодні „Рідна Школа“ стоїть над близькою пропастю. Хоча як не об'єднано удержати цю інституцію, а вести її нема чим. Грошеві засоби вичерпані. Грозить катастрофа. Учителство, яке розіхалося відлихнуса, не може вернути до служби, бо не одержало поборів за серпень. Не будемо наводити інших потреб „Рідної Школи“, бо про це писалося багато. Скажемо тільки: якщо не прийде негайна більша підмога з краю, тоді рятунку нема. Прощу здати собі справу з наслідків такої небайдливості.

При якнайбільшому централізованню роботи, при найбільших ощадностях з боку поодиноких. Кружків УПТ-ва, завдяки громадянській совісті і вповненню обов'язку бодай з боку тих, що мають постійні доходи, мусимо найти вихід з незвичайно скрутного становища.

Ставляючи ще раз ціле жажливе становище перед очі нашого загали, бажаємо, щоби коло справжніх громадян поширювалося. Станьмо громадянами з громадянською совістю!

Біржа.

Львів, 21. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5:19 — 5:20, канад. дол. 4:93 — 4:93 1/2, чеськ. кор. 0:15 1/2 — 0:15 1/2, лей 0:02 1/2 — 0:02 1/2, франц. франк 0:20 1/2 — 0:30, швейц. франк 0:97 — 0:93, англ. фунт 23:50 — 23:60.

Золото. 20 кор. 21:70 — 21:82; 20 франк. 20:50 — 20:80; 20 марк. 23:80 — 24:00; 10 руб. 25:80 — 26:00.

Срібло. Австр. кор. 0:41 1/2 — 0:42, 5 австр. кор. 2:10 — 2:12, флорени 1:5 — 1:06, рубл. 1:80 — 1:85, рубль дрібним сріблом 0:85 — 0:85.

ВЖЕ НАДІЙШЛИ І ПРОДАЮТЬСЯ В Книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка, Львів Ринок 10.

НОВИНКИ.

— **Естерна на інденси.** Тепер уже не тільки згадувати ані бл. пам'яті любови Казимира Відновителя, ані цитувати безсмертних слів творця „Огнем і мечем“, не кажучи уже про „новий наступ на нас“, бо п. прокуратор з усім дасть собі раду і червоним олівцем усе, що йому те сподобеться.

— **Процес проти отамана Дерешуна.** В Умані почалася розправа проти українського партизанта Дерешуна, який проводив своїм відділом до зими 1921 р. після його ховання на Поділля. В марті ц. р. його арештовано а тепер поставлено перед суд.

— **Допомога польського уряду для навісних невротів.** В польському міністерстві скаргу відбулася конференція в справі невротів, який навісних певні околиці а особливо Галичину. Рішення призначити для місцевості, навісних невротів 2 літні зол. п., який віддано „Банкові Рольнічому“ до диспозиції.

— **Демонстрації безробітних в Саратові.** На тлі безробіття прийшло недавно в Саратові до демонстрації, під час яких міліція убила і поранила багатьох безробітних. Демонстранти несли таблиці з закликами до уряду, щоб він видав засоби поживи для голодуючих робітників.

— **Ще одна чеська афера.** В чехословацькій армії відкрито надужиття на суму 80 мільйонів корон, поповнені при доставці сіна для війська.

— **Нове свято.** На прохання польських єпископів, установив папа день 3. мая святом „Крульовей корони польської“.

— **12 мільярдів недобору.** В касі міського торгового уряду у Львові викрила контрольна комісія недобір 12 мільярдів. Прокураторія потягла касієра до відповідальності.

— **Перенесення львівської пороховні.** Небаром буде перенесений склад польської амуніції з Клепарова в лісі під Голоском.

— **Залізнична катастрофа.** В Лізбоні трапилася залізнична катастрофа, яка погасила за собою жертви в людях. Шість осіб понесло смерть, 40 вийшло з катастрофи пораненими.

— **Експлозія у Варні.** З Софії доносять, що місто Варна було тереном величезної експлозії вибухових матеріалів, затоплених Англією під час війни в одному з міських каналів. При експлозії загато людей віднесло тяжкі рани.

— **На увагу артистам й людям з артистичними аспіраціями.** Комітет, який організує Артистично-Літературну Сцену у Львові розписує конкурс на посаду коміка-куплетиста. Зголошення покинь листовою на „Куплетист“ Адміністрація „Діла“.

— **Похорон Маттеоті.** Дня 19. п. м. по полудні перевезено тіло посла Маттеоті з Ріанно до залізничної станції Монте Ротондо. Власти зарядили найдалше йдучи прийомі обережності. Здовж залізничної лінії були усталені військові варті. В похороні приняла участь тільки найближча родина убитого. Вдова поклала на гробі мужа малий хрестик зі слонової кости. В місцевому костелі і в багатьох костелах Риму, відбулися заупокійні богослуження. На мурах Риму появились невеличкі розмірів клепсидри, в яких папі Маттеоті закликає співгромадян до згоди і єдності.

— **Бій поліції з циганами.** На краківських оболонях спиналася в своїй бурлячій групі циганів, яка не маючи що їсти, користалася з плодів доколичних піль. Доцесено по те поліції, яка рішила, узяти циганський табір силою. Трох кінних поліціянтів, який що задачу поручено, почало приступ, проти якого станули зорганізовані цигани з палицями та секирами. Бій покінчився сальною поліціянтів, в наслідок якої багато циганів поранено. Решта розбіглася по околиці.

— **Відни взявся „Шерльок Гольмс“?** Письменник Артур Кован Дойль пояснює, чому він назвав героя своїх кримінальних романів „Шерльоком Гольмсом“. На перекір Дікенсові, говорить Дойль, який завжди називав поліціянтів якимиś дикими іменами, я рішив вибрати імя найбільш поширене в Англії. Тому, що я знав багатьох людей, що звалися „Гольмс“, то й я спинився на цьому прізвиську. Шож до „Шерльока“, то я взяв це імя зі спомину про одного графа в кроет, який задикував мене своєю зручністю тоді, коли я був новиком в тій грі...

— **Відмолотнування пес.** Театральні песи, які уже надолі публіці, можна виставляти далі, змінивши їх старі заголовки. Так приміром в 1816 р. театр „Олеон“ в Парижі відновив виставку „Львівського столія“ під заголовком „Знамениті подорожники“. Монський театр „Селестен“ виставив „Аталію“ під заг. „Иона, цар іудейський“, а театр в Бордо виставив „Федру“ п. з. „Сліпий гнів обманеного мужа“.

— **Нитайська реклама.** Одна з пекінських газет приносить анонс такого змісту: „Пане! Я — Ван Хо. я можу писати на машині, а моє знання англійської мови на причуд велике. Мій останній шеф покинув мене проти своєї волі. Він помер. Це сталося не з моєї вини. Не думаю також, щоб він сам був у тому винен...“

— **Ще одна бомба, яка не вибухла.** Варшавські поліційні влади наїшли оноді в городі біля міської електричної бомбу, яка, на випадок експлозії, могла знищити електричну.

— **Нещасливий випадок.** Під час маневрів познанського корпусу в Бедруску, одинадцятьох жовнірів задумало улазити собі перегами в плавання крізь ріку Варту. Тільки один з них причалив до берега, вісьмох втопилося а двох півживих вивагували доколичні люди.

— **Міліон безробітних.** Число безробітних в радянських республіках росте з дня на день. Дня 1. мая ц. р. зареєстровано 1,139,000 безробітних.

— **Атентат на поїзд.** Дня 18. п. м. поїзд, який їхав зі Львова до Варшави наїхав на підкинутий кимсь петарду. Експлозія не виірнула ніякої шкоди. За винновниками атентату заряджено пошукування.

— **Новий рекорд воздухоплавства.** Американський воздухоплавець „Шонендоа“ вернув до гангару в Нью-Йорку, з вправ над Антлантийським океаном. Воздухоплавець установив новий рекорд, перебуваючи в повітрі 40 годин і полишивши за собою 1,300 миль без втрати поємності балону.

— **Шляхом італійських фашистів.** Недалеко місцевості Вернау в Естонії найдено трупа посла до естонського парламенту Нанільсона, убитого комуністами за те, що він увійшовши до парламенту як комуніст, змінив переконання і приступив до соціялістів. Це не перший випадок, де естонські комуністи вбивають своїх відступників.

— **Швайцарія проти комуністів.** Союзна рада швайцарської республіки рішила усунути поза границі краю комуністичного посла до парламенту Томаса і секретаря комуністичної партії в Парижі Гільберта.

До наших Організацій, оо. Парохів і взагалі до нашої суспільності Львів. Воевідства.

Львівське Воевідство дало дозвіл на збірку в натурі і грошах з дня 2. VII. 1924 р. через Дирекцію поліції ч. 1499/1557/Ст/24 на 31. серпня 1924 р., для того підписані за Виділ УКТОНІ. звертаються з проханням постаратися о дозвіл в Старостах Львівського Воевідства на підставі рішення Воевідства і перевести збірку в повітах на дохід наших інвалідів в натурі, а зібрані жертви переслати ласкаво до Дому Українських Інвалідів, Львів, вул. св. Софії ч. 25. За Українське Краєве Тов. Опіки над Інвалідами у Львові, вул. Руська 3/1. 274 1-1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

З української гімназії в Яворові Гімназія має ще вільні місця для учеників й учениць. Успіва життя в Яворові відносно можливі. При гімназії Бурса ім. І. Франка під наглядом Вп. пп. Професорів. — **Управа.** 245 2—3

З гімназії СС. Василіянок у Львові. Новий шк. рік позичнеться 1 вересня Богослуженням. Додаткові вписи в днях 29 і 30 серпня; в тих самих днях іспити поправчі й доповнюючі. Вступні іспити до 1-ої класи 30 серпня; до вищих класів 1—2 вересня. Докладніші інформації будуть виписані на таблиці оповіщень в гімназії. — За Управу: Д-р В. Щурат. 250 3—3

Дрібні оголошення.

ЛИШЕ за готівку знайде приміщення панночка до літ 16 в інтелігентним домі. Околиця Юра Адмістр. К. Д. 271 1-1

НЕХАЙ скажуть ті, що вже закупили опал у Калитяка Потоцького 47, що вугілля та дрова у тій фірмі найліпші та найдешевші, бо тона вугілля коштує 47 зл., 1/2 сяга рубаних дров 32 зл. з доставкою. 256 а) 1-1

ВДОВА самітна шукає зараз умебльованої комнати, евентуально з вікном. — Адм. ністрація „Висока оплата. 271 а) 1—1

ДОБРУ слугу-кухарку, Українку, прийму від 28. п. м. Адміністрація „Користіт услива“. 271 б) 1-1

НОТИ:

М. Ставицький: Ой не ходи Грицю, нар. драма для фортеп. 2'30 зл.
Артемовський: Запорожець за Дунаєм, опера, для фортеп. 5'50 зл.
А. Рудницький: Існі любови, на голос і фортепая 2'30 зл.
На провінцію висилаємо за післяплатою, за дочисленням порта.

Виділ Муз. Тов-а ім. М. Лисенка у Львові

звертається до усіх українських дружин театральних з проханням подати до відома, чи рефлектують на виваєм салі Тов-а на постійні вистави театральні в часі від 1. XI. до 31. XII. 1924, бо наспіла оферта чужих на постійну у тім часі аренду. Відповіть до 15. вересня 1924. 242 3-3

Позір! ПРАВДИВА Позір! ДІЙОГО БАЙЦА ПРО СНІТІЮ

1 пачка вистане на байцования 100 кг, збіжжя

ЦІНА ЗА ОДНУ ПАЧКУ ЗЛП. 0'50
При замовленні більшої кількості від- 291
повідний рабат 1-5

Замовляйте сейчас через

ЦЕНТРОСОЮЗ СОЮЗ КООПЕРА-
ТИВНИХ СОЮЗІВ

Львів, вул. Зімаровича ч. 20.

Забезпечуйтеся в шкільні книжки!

Поручасно для вчителів і шкіл:
Матвійчук: Перша книжка (буквар) 2'20
Друга книжка для II. кл. 2'45
в оправі 2'70

Методичний підручник до навчання перших початків українського письма.
Рухомі азбука для I. кл. мала, діточа, по 30 гр. за комплект і велика, класова, по 2'20 за комплект.

Д-р Левицький: Історія виховання.
Андрухович: Ручна праця в вихованні, підручник для вчителів 2'10

Попович: Грамотичні вправи 1-
Суховерська: Рухомі гри і забави з м'яльдіями і примівками 1'85

Методичний підручник та історія виховання друкуються і вийдуть з початком місяця вересня.
Крім того маю на складі всі шкільні книжки в українській і польській мові, ви- 264
бір методичних підручників. 1-1
Замовлення і гроші слати на адресу:

М. МАТВІЙЧУК

Львів, Панська 16.

Подяка.

Несподівана трагічна смерть забрала нам найдорожчого мужа і батька Михайла Казимира Гриневича. Почуваючись до обов'язку, цею дорогою скласти найсердечнішу подяку Вп. п. Михайлови Завадовському найвірнішому приятелю по мершого, як також Вп. п. О. Пасіці дир. нар. школи в Шепанові, що тільки труду і праці вложили для Помершого перед і в часі похорону. Відтак дякуємо Всеч. о. Бернардові за ласкаву участь в похороні, а передовсім Всеч. о. каноніку Недзельському за його безкорисний уділ в похороні обряді. Дякуємо рівнож провідникові хору Влов. д-рови Яремовичеві, що хор з його ініціативи прегарним співом звеличав пам'ять помершого. Дякуємо господарям Нової греблі, Сюлка, Галича, та доколичних сіл Підгаєччини, що занялися відпровадженням тлінних останків на місце вічного спочинку. Нашому стрийкові та товаришам помершого дякуємо за прегарні вітці. Вітці всім знакомим, які відвідували мого мужа і батька в часі недуги, та всім тим, котрі були ласкаві взяти участь в сумнім похороні обряді віддаючи останню прислугу Помершому, цею дорогою з глибоким серцем складаємо шире Спасибіг. — Шепанів в серпні 1924. Ольга жена, Володимир син. 268 1—1

ЧЕЛІДНИК різницько-масарський одружиться з панною або молодого безлітньою вдовою з посагом. Відомість Стернік, Тернопіль, Чарнецького 278 1—1

ПОШУКУЮ здібного різбара до меблевих робіт, вул. Короля Івана 18, Замарстинів. 276 1—2

ПРИЙМУ на мешкання 3 учеників або учениць з низших гімназійних класів, недалеко академ. гімназії. Блищї інформації Левицька „Центросоюз“ Львів, Зімаровича 20. 275 1—1

СЕЙЧАС продам водний млин о одним камені, до цього мешкання о 3 комнатах, мурована стайня ціна 2,000 дол. Зголошення: Володимир Гриневич, Шепанів п. Козова пов. Підгайці, (стайня Криве 2 км.). 268 1—1

АДВОКАТ на провінції пошукує рутинного конвипієнта. — Зголошення до Адміністрації для „адвоката“. 259 2—4

ПОТРЕБУЮ жінчини до кухні і домашнього господарства. Тишовницька, Довголука, Любінці. 240 4—4

ПРИЙМУ на станцію кілька семінаристок. Кислівська вул. Волчанецька ч. 4. (коло Сестер Василянко) Станіславів. 251 3—3

ПЕРШОРЯДНА українська кравецька робітня Михайла Стеця, абсолютента крою, виконує всякі кравецькі роботи солідно і скоро. Для Всч. Духовенства приймаю грубші роботи, як реверенди, папістики, пальти і колпаки. Адреса: Львів, вулиця Зелена ч. 31. 150 4—5

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МІСЛОВІ проектує, будує — позичку гіпотечну вироблює в банку Інж. Лев Левинський, архітект-будівничий конес, Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 254 2—6

ПРИЙМУ дві панночки з висшої гімназії на мешкання. Осібний, соняшний покій. Ул. Виспанського 34. партер на ліво 252 2—2

ВАКАЦІЇ без фотографічного апарату страчені. Пам'ятайте, що у нас н а й д е ш е в ш е купите фотографічні прилади. Оглядайте стало виставові вікна, та жадайте цінників з осягу шкільної кінематографії, факхової і проєкції. Школи і научні інституції не можуть обійтися без нас з надходячим шкільним роком Ми розписали також конкурс (загальна сума 430 дол.) за десять найкращих знять. „Кінофот“ давнійше „Snapshot“, Львів, вул. 3-мая 5 і 11а. 183 8-10

УЧИТЕЛЬ пошукує лекції з народних шкіл на цілий рік — на селі. Ласкаві зголошення в поданням докладних усливій слати на адресу: Василь Грибик, Протеси п. Журавно. 266 2—3

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Д-р ОЛЕКС. ПОДОЛИНСЬКИЙ повернув і ординує в недугах жіночих і положництві у Львові, вул. Петра Скарги ч. 4. 273 від год. 3—5 попол. 1—2

АДВОКАТ
Д-р ВОЛОДИМИР ГЕРЕТА 272 в ЗОЛОЧЕВІ 1—5
переніс свою адвокатську канцелярію і веде її зараз в Золочеві, при вул. Почтовій 3, 1. пов.

ЗЛОЧИН

поповнює кожний, коли перед закуповом панчіх, скарпнтюк і трикотювих вирібів не вступити до знаного, спеціального магазину панчіх, що би переконатися, що дістане найліпші, найдегантиші, наймодніші панчохи і скарпнтки дешевше, як в кождім иншій склепі, бо скромний наш льокаль, а однак багато заосмотрений, міститься в подвір'ю на ліво вул. Свистуцький ч. 19 в подвір'ю на ліво Як доказ нехай послужить факт, що можна у нас дістати панчохи в різних колірах, з подвійною стопною від 50 сот., скарпнтки від 40 сот. до найвибагдівших і найдегантиших. — За тривалість ручимо. ПОЗІРІ! Кожний, що хоче заощадити гроші — нехай за тямить собі до- 277
кладно нашу адресу: вул. Свистуцька 19, в подвір'ю на ліво. 1—4

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10, II. пов.
Конт. пост. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. вечірн. пол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4.20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7.50 зл., Німеччині 7.50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7.50
зл., Австрії 7.50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

У страху великі очі.

Бувший польський прем'єр Вітос мав недавно у Львові відчит про учасне положення Польщі і висказав у ньому дуже важке признание, що Польща не є у своєму теперішньому складі державою національною, але державою національно-стей. На жаль, посол Вітос не проаналізував далі своєї повищої думки і не поставив ніякої нової політичної синтези, що випливає би з факту, ним самим ствердженого. Вдоволився тільки загальними комоналами про потребу реформи польської адміністрації на „кресах“ і про невідкличну потребу повного зреалізування земельної реформи. В суті річи було то все, що пролекуче у Польщі національне пи-гання зумів сказати п. Вітос.

Практика у польській публічній адміністрації і у польському законодавстві від самого початку до нині йде шляхом, що польська держава є державою національною, а коли такою ще не є, то по рецепті п. Ст. Грабського мусить нею стати в найближчій майбутності і для цього треба відповідно повести всю польську політику, відносно т. зв. національних меншостей.

Так справді і ведеться досі польську політику і її в засаді узагальнюють за свою всі польські місцянські і робітничі партії до ППС включно. Для польського політичного світа не існує ніякої історії і досвіди, що їх перейшли недавно по світовій війні європейські національно-неоднородні держави, що скінчилися повним крахом цих держав, на руїнах яких повстав цілий ряд національних держав. Такою національною польською державою мала бути по рецепті Вільсона і польська держава, а нею не стала завдяки рижському договорі і рішенням Ради амбасадорів в Парижі. Остатє отже факт: признаний п. Вітосом, що сучасна Польща є державою національно-стей.

Цей факт з польського боку в цілості знехтовано. Будову польської конституції переведено так, що не признано у ній окремих прав для національних меншостей а властиво не зрівняно всіх націй між собою, а тільки зрівняно теоретично під правовим оглядом всіх громадян польської держави. Інакше було в австрійській конституції. Там відомий артикул XIX. основного державного закону про права і обов'язки громадян з 21. грудня 1867 В. з. д. ч. 142 всім народам в Австрії признавав рівні права у школі, уряді і публічному житті. В Австрії не було тим самим народу пануючого, яким є Поляки в Польщі, а всі австрійські народи на своїх територіях (у замешкальних ними провінціях) користувалися національними правами і конституційно не підпадали під ніяку чужу гегемонію. Були навіть теоретичні спроби переведення цього принципу з життя, що бачимо у творах австрійських політиків д-ра Реннера (Шпрінгера) і д-ра Поповича про перестрій австро-угорської монархії на союзну державу національностей. Що більше. На два тижні перед розпадом Австрії вийшов

відомий маніфест імператора Карла з 16. жовтня 1918 р., який реалізував повищий принцип відносно Австрії.

У Версальському договорі прийняла Польща зобов'язання національного характеру супроти цих меншостей — релігійних і національних, які опиняються в польській державі, котра у цій хвилі не мала ще означених на сході кордонів. Не улягає сумніву, що автори повищого застереження мали на думці охорону віроісповідну і національну тих непольських груп, що опиняться на польській етнографічній території. Про теперішні східні „креси“ ніхто очевидно не думав, бо ніхто літом 1919 р. не знав, чи ці „креси“ Польща коли небуде мати у своїх руках. Певне тільки, що коли би творці Версальського договору були передбачили східні кордони Польщі, в котрих Українці, Білоруси і Литовці займають нині майже половину території всієї польської держави, а на яких польська людність творить тільки невеличкий відсоток, то були би інакше редагували свої постанови щодо охорони національних меншостей. По правді і польська конституція не пішла далі Версальських постанов, а як на ділі мають вони виглядати, вказують наглядно недавно ухвалені мовні і шкільні законопроекти.

Полякам однак не перешкадає це трубіти перед світом і вмовляти у свою публіку незвичайну толерантність польської конституції і ухвалені мовні і шкільні законопроекти ставити за зразок для решти Європи.

Непокоїть їх тільки розв'язка національного питання в Союзі Радянських Соціалістичних Республік. Всюди і на кожному кроці польська публічна думка в краю і польська пропаганда за кордоном утворення національних республік в СРСР. старається представити як блеф. Зокрема не дає їм спокійно спати українізації УРСР. і довершувати там факти українізації публічного життя, церкви і школи, про що сповіщають навіть офіційні харківські „Вісти“ і про що мається приватні відомості, польська преса представляє як один великий обман — хіба на це, щоб покріпити польські патріотичні душі.

Тут однак криється і дійсний страх. Національного життя рижська гребля не може розділити, як перед 10 роками не розділювали польського національного життя австрійсько-німецько-російські кордони, через які переливалася така польська національна думка з одної заїманщини у другу.

Страх росте ще більше з огляду на міжнародне положення Польщі. Німеччина прийде невдовзі до активної ролі в єв. політиці, а СРСР. рівнож не буде без голосу. А голос цей буде рішучий, коли совіти в той чи інший спосіб погодяться з Францією. Радянські дипломати пригадають в разі потреби давні договори з царських часів, як пригадав нещодавно Раковський на льон-

донській конференції, що Румунія по умові з 1915 р. має право тільки до румунської частини Буковини, бо решта належить до СРСР. Прирачення заплати хочби частинні французьких мільярдів зробить решту, тим більше, що не ухвалено в Лондоні і нема нації чи прийняття на зборі Союзу Народів гаранційного пакту відносно охорони східних кордонів Польщі.

Мимо всього однак польська внутрішня політика зовсім не змінюється так, наче би тут було все благополучно, а сусіди думали тільки про збереження цілості сучасної польської держави. З дива не сходиш, читаючи польські часописні статті як ось передовицю в краківському „Часі“ з 22. II. м. під заг. „G narodowe mniejszości“, де автор ніби виказавши совітський блеф в розв'язці національного питання, вказує польські кривди в Німеччині на полі шкільництва, забуваючи, що Німеччина не має цілком польських національних територій. Або стаття п. Артура Слівінського у варшавському „Кур'єрі Польському“ на тему національного питання в Польщі, в котрій автор хоче дати широку автономію галицьким Українцям і український університет у Львові, але границю цієї автономної території треба так перевести, щоб виключити з неї таку кількість Українців від заходу, скільки Поляків на ній остане. При цьому п. Слівінський радить дати воевідську автономію Волині і Білорусі і створити для національних мен-

шостей окремий уряд у Варшаві або державний підсекретаріат при міністерстві внутрішніх справ. Народова польська преса не йде навіть так „далеко“ і для неї вистарчає теперішній стан.

Не знаємо, чи і в якій формі вийде українська справа на недалекому засіданні в вересні ч. р. повного Союзу Народів в Женеві. Не виключене, що так, бо може хтось знайти, що запитає польських представників, що досі зроблено для галицьких Українців і як виконуються польські зобов'язання про охорону прав національних меншостей. І тут може вийти неприємна ситуація для Польщі, що не виконала навіть цього, до чого зобов'язалася в додатковому протоколі до рішення Ради амбасадорів в Парижі 15. березня 1923. Тут і лежить розв'язка, чому в останніх часах польське правительство говорить про український університет, в якій то справі прислало недавно до Львова свого посередника в особі молодого д-ра Романа Смоль-Стоцького, про що на днях донесла польська преса.

Одним словом, положення Польщі, створене фактом, що вона є державою національностей з більше як одною третиною непольської людності, в сучасний мент зовсім не задовільняє для того страху її правданій. Перепихатися з дня на день, як це було досі в Польщі, навіть і австрійській політиці не вийшло на здоровля.

Д-р Степан Баван.

Продовження фашистівської кризи.

Минуло більш двох місяців від хвилини, коли шез труп Матеоті і італійський уряд до цього часу шукаючи за ним, шукав також нового напрямку своєї політики. Щойно останніми днями труп найдено. Публична опінія втихомирена рішучими постановами уряду та змінами кабінету знову насторожилає. А становище Муссоліні нелегке.

У першій мірі він мусить боротися з власними союзниками. У його партії існує крило, яке ставить перепони, щоб нейти порозуміння з цілою партією, у бажанні розірвати її на дві частини. Коли одні хотять управління відносно себто викорінення якихнебудь прояв грубої сили у політиці, інші є протилежного погляду. Це останнє ґрунтується на сільських організаціях і хоче залякати своїх союзників та ворогів погрозою, що піде вдруге на Рим і переведе ще радикальнішу реформу ніж уперве. Муссоліні немов би вагається. На останнім з'їзді комітету, який радив над засобами зміцнення фашистівського руху, Муссоліні заявив, що відпадання від фашизму слабших елементів не зашкодить цьому рухові. Сам він, по своїй владі, схильється за енергійними засобами боротьби і за зведенням зі сільськими організаціями.

А одночасно, офіційно, силкується надати своєму урядові вигляд якнайбільше компромісовий. Це є потребою порохідного моменту, поки не перевірять тривкого ґрунту на якому міг би опертись у своїй

дальшій політиці. Як ми вже згадували недавно в одній статі, італійська опозиція є покищо надто розв'язана розбіжними програмами та інтересами, щоб могла виступити єдиним фронтом проти фашизму. Упадок фашизму став би товчком до загальної анархії. Пересічний громадянин має симпатії до фашизму за те, що цей уряд зберігає його від прикрих потрясень та політичних несподіванок, яких зазнавав він на протязі діяльності кабінету Факта або Нітті.

І тому передбачення щодо упадку Муссоліні не виправдалися. Прийшли скандальні ревелюції у зв'язку з убивством Матеоті, неприхильні поголоски та настрої, а Муссоліні панує далі... Правда, що давньої популярності він уже собі не зеднає. Але не можна сказати, що пересічний громадянин, який не є чутливий на нюанси політики (навіть убивство одного визначного діяча це нюанс для добросердчного профана!) ставиться симпатичніше до провідників протифашистівської політики ніж до самого Муссоліні. За ці два місяці опозиція також утратила свої попередні симпатії. Причина в тім, що вона надто явно та грубо тишилась такою подією як убивство, щоб покористуватись нею як аргументом у політичній боротьбі. Політичні маніфестації на свіжій могилі молодого посла пішли не під смак пересічному загалові.

Становище цього загалу однак во опозиційне до становищу та ко-

На радянській Україні.

(Продовження.)

Муніципальна адміністрація.

Число комуністів у цих адміністраційних органах хитається на Україні між 1 і 5 прц. Виконкоми мають усю місцеву адміністраційну владу в своїх руках. Вони управляють громадою і власттю і поліція залежна від них так само як учители; вони інсправляють дороги; лають суддів по місцевих трибуналах, відбирають податки, одним словом заступають адміністрацію і місцеве самоврядування давнього режиму. Представники центрального уряду майже не мішаються в адміністрацію по селах; ви їх навіть не бачите; приїжджають дуже рідко і зрештою, раз податки заплачені — їм у селі нічого робити. І треба сказати, що муніципальна адміністрація зовсім не лиха. В українських селах панує цілковита безпечність, крадіж і грабунки строго караються і можна спокійно сесеньку подорожувати возом не боючись бути ограбованим, чи вбитим. Школи провадять науку; дороги більш-менш направлені.

Коли я спитав мужиків, чи представники повітового або губерніяльного виконкому часто приїжджають, вони мені відказали:

— А на якого чорта їм сюди приїждати? Податки ми вже давно заплатили.

Мужики дуже добре розбираються в справах, які безпосередньо їх торкаються і їм страшенно заважає на тім, щоб вони були чанами в себе на селі; вони влячли радянській владі за те, що вона їм лишила місцеву адміністрацію, яка їм далеко більше цікавить, ніж загальна державна адміністрація.

мунізму. Ці два напрямки викликають в уяві громадян важкі часи страйків, граблення крамниць, зріст дорожнечі, маніфестації з арештуваннями і загальну непевність завтрашньої днини. За все це мусів громадянин платити своєю кишенею. Правда, що цей громадянин від хвилини убиства Матеоті перестав бути фашистом, а став зовсім аполітичним, майже апатичним. А це приходить у поміч урядові Муссоліні, який покищо орієнтується у ситуації.

„Ножиці“.

Під теперішній мент є тільки одна річ, річ найбільшої ваги, яка дратує незвичайно мужиків, велить їм страждати і уявляє собою найбільшу небезпеку для радянського режиму. Це є славетні „ножиці“, т. зв. нерівномірність між ціною хлібних продуктів і ціною фабричних продуктів.

Коли я був на Україні, пуд пшениці коштував 55 до 63 зол. коп., тоді як яшшин досить лихого перкалю 68 зол. коп.; пара мужицьких чобіт (з твердої шкіри) 26 зол. руб.; пуд цвяхів 18—20 зол. руб., віялка 250—300 руб. і так далі. То ж якщо мужик находити способи, щоб обійтися без перкалю, сукна, порцелянової посудини, йомонного поливаного начиння, йому неможливо обійтися без цвяхів, без заліза, без приладдя як сокира, чи пила; його хліборобський інвентар зужився і треба його відновити, а це все коштує страшенно багато. Він сам виробляє полотно, мотузку а навіть сукно; виправляє шкіру. Носить ту саму одіжку, що її носили перед п'ятьохстоліттями предки; обходиться домашніми виробами, мисками з глини; деревляними горнятками й ложками; вертається до примітивного хазяйства; але в тім, що торкається землеробства, потрібує машин, яких ціни є не досяжні.

Фабричні продукти.

Дивовижні ціни фабричних продуктів називає грабунком і розбоєм, обжаловує робітників і мешканців міст за ті ціни і негоду на уряд, який не в силі навіть йому поставити за якусь помірковану ціну фабричних продуктів. Мужик має свою грошеву одиницю: це пуд збіжжя. Перед війною, пуд пшениці коштував оден рубель (приблизно); аршин перкалю 12 коп. Отже пуд збіжжя рівнявся 3 аршинам перкалю, 16 фунтам цвяхів і т. д. Пара чобіт повинна рівнятися 6 пудам пшениці, а сокира 2—3 пудам; тимчасом тепер, за аршин перкалю треба заплатити більше як пуд пшениці, а за пару чобіт 45 пудів. Мужик бореться з тим новим розбоєм таким самим способом, яким боровся із простим грабунком: пасивним опором. Він не продає збіжжя і не купує фабричних продуктів, які походять

з націоналізованого промислу. А що націоналізований промисл не може обнизити цін з причини величезного дефіциту (300 мільонів руб. річно), який дає цей промисл, радянська влада підносить тепер ціну хліборобських продуктів; але зростає ціна тих продуктів, приневолює страждати робітників, які починають домагатися підвищення платень. Таким чином утворюється спіна вулиця, без виходу або тільки з одним виходом, якого комуністи не можуть прийняти, а саме: денационалізації промислу і знесення монополію зовнішньої торгівлі.

Боротьба між мужиками і економічною політикою радянської влади, або, якщо хочете, з цілою економічною системою стала дуже жорстокою. Мужики невдоволені і не хочають свого незадоволення. Та не сумніваюся, що і ця боротьба скінчиться теж перемогою мужиків, котрі приневолять радянську владу піти на уступки: т. зв. денационалізувати промисл; відказатися від монополію зовнішньої торгівлі.

(Продовження буде.)

Дрібні вістки.

Пом'я Мандельсдорф і Сноуденом, англ. міністром фінансів, прийшло до конфлікту наслідком ліжничі поглядів на корисність франц.-н. мейського торгов. договору. Сноуден вважає такий договір шкідливим інтересам Англії.

Автономія Македонії має бути переведена головю в ділянках господарській, церковній і шкільній.

Міністри закорд. справ Малої Антанти зійдуться 27. п. м. в Любляні для обміркування спільної платформи на найближню сесію Союзу Народів.

Гоюзна Рада Німеччини розпочала наради над прийняттям льондонської умови. Прусія заявляє за прийняттям. Становище Баварії ще не з'ясоване.

В Софії невідомі справники виконали вже другий атентат на аташе югославянського посольства, полк. Мінковича. Атентат не вдался. Югосл. посол Ракіч зголосив у болг. уряду рішучий протест. Болг. прем'єр висловив свій жал.

Югослав. міністр закорд. справ, Марікович, заявив на засіданні скрутничі, що пертратції Югославі з С.Р.С.Р. про призначення де іще залежні є від гарантій щодо припинення комуністичної пропаганди в Югославії.

Світовий конгрес мирів має радити в Берліні від 2. до 7. жовтня п. р. Участь зголосили: Зєднані Держави Півн. Ам., Бельгія, Болгарія, Данія, Німеччина, Англія, Франція, Австрія, Голландія, Італія, Норвегія, Польща, Швеція, Швейцарія, Чехословаччина й Угорщина.

Льорд Гей, 6. англ. міністр закорд. справ, зголосив своє уступлення як лідер лібералів в палаті лордів. Причина: важка недуга очей, що грозить втратою зору.

З польських справ.

Розпад „Визволення“.

Сенсаційні ревелюції посла Баліна.

З компромітацією Тугута, як невдалого кандидата до міністерського портфелю на спілку зі Ст. Граб-ским і краком його диктатури у „Визволеню“, цілий названий польський клуб фактично вже розпався. „Визволене“ уявляється те пер кілька гуртів, які покищо лише формально є ще об'єднані спільною назвою одного посольського клубу, на підліж перебувають у взаємному щораз гострійшому антагонізмі, маючи цілком різні гурткові цілі. Головні нинішні групи внутрі. „Визволення“ це селянська група на чолі з послом Валероном (теперішній головою клубу), сторонники Тугута на чолі з Понятовским, група Домбського (б. Пястівці, Пільсудчички) і т. зв. лівий клубу на чолі з послами Воевудским і Фідеркевичем. Як сказано, покищо формально „Визволенці“ тримаються ще купи, але всі позначки вказують на те, що вже найближчі тижні (осіня сесія сейму) принесуть повний розпад отого клубу й розвал партії. Тугут виступив з клубу тому, що його співпартійники не хотіли дати йому апробати на альянс з Хієною, а з Парижа вже виголосив відому проповідь на тему „Polska niezgodem stoi“ (його власні авторитетні слова!), добачуючи головне лихо Польщі в завзяті „принципальності“ кожної її політичної партії і групи, яких разом є кілька десятків.

Дальшими „бунтівниками“ явилися послами Балін і Шакун: вони теж вийшли з клубу „Визволення“ і теж оголосили отвертого листа до своїх виборців, а крім того відчитали на засіданні клубу декларацію, де зясовують мотиви свого виступу. Цікаво, що ті мотиви саме протилежні мотивам Тугута. Балін і Шакун не могли погодитися з надто великою „гнучкістю“ своїх співпартійників! А проте й вони доходять разом з Тугутом, типичним „гнучким“ політиком „Визволення“, до одного й того самого мінорного висновку: „...Polska niezgodem stoi“...

Отвертий лист послів Баліна й Шакуна та їх декларація заслуговують на те, щоби їх в коротці навести. Цей лист був надрукований окремою відбиткою у Варшаві як інтерпретація після конфіскації під заголовком: „Чого ми вийшли з клубу Визволене“?

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

Лука Долінецький.

1824—1924.

(Докінчення.)

Правда й тоді, і то на віденському ґрунті творив свої скульптури Доннер, а в Берліні Шлітер ставив свого Кур'єста. Але і Доннер і Шлітер були геніями. А Долінецький як і Фігер був тільки таланом, хоч і непересічним.

Як талан, якому в допомогу прийшла мабуть ще змалку засвоєна малярська техніка і набута в академії освіта, він міг блищати на сірому горизонті тогочасного Львова, але блідше в товаристві таких земляків-сучасників, як Левицький чи Боровиковський.

У Львові є два цикли картин Долінецького, які можуть послужити основою для характеристики його творчості. Я думаю про святоюрський іконостас і, хронологічно пізніші, бернардинські „Страсти“. Поминаю тут поменчі речі разом з іконостасом святодучівської церкви, зіслованим реставраційною пасією Яблонського. Ті два цикли картин, це — Долінецький у увесь зріст. В першому іще весь переповнений академією, в другому — зрізнований і спокійний... еклікт. Так, Долінецький був екліктом, не дивлячись на свій талан і освіту.

Картини його переважно великі розмірами, імпонуючі композиційним розмахом, беззавидні під оглядом рисунку і кольориту, націховані розумінням анатомії, перспективи, бравурні в трактуванні архітектури і драперій. Тут і там здобувається артист на патос, навіть ширший па-

тос, в супереч доктрині академічної реторики і декларації. А всеж таки в обличчю тих картин не можемо визбутися враження, що все те ми вже бачили, може в иньшому зіставленні, але бачили. Це говорить до нас екліктизм Долінецького, екліктизм, що в академічній програмі Рафаеля Менгса був не хибою а прикметою, був одним з основних залогів тогочасного розуміння мистецьких завдань.

В той час здобувалися на оригінальність генії; таланти і то великі таланти були щасливі, коли їх картини нагадували чимнебудь Рафаеля, Тіціана чи Корреджія.

Лобескі, описуючи бернардинські „Страсти“ Долінецького, говорить на одному місці:

„Здається, що композиції до тих картин, а бодай декотрі, ефектовніші з поміж них, узяті з композицій иньших, дуже знаменитих артистів“...

Спостереження на стільки вірне, на скільки Долінецький, повинуючись естетичним доктринам свого часу, змагав свідомо до „ублагороднюючого“ екліктизму.

IV.

На переломі XVIII і XIX. віку видапа Україна ряд мистецьких таланів, яким в добу зануку викуханої традицією самобутності, було даним започаткувати нову епоху західно-європейського а краще кажучи універсального мистецтва на українському ґрунті. Сталося це в пору, коли на зміну шовковому малярству доби рококо прийшов строгий класицизм а згодом, закоханий в середньовіччя романтизм. Усі ті струї західно-європейського мистецтва найшли на українському ґрунті своїх більше й менше талановитих інтерпретаторів, з яких деякі єднають з своїм творчості усі три струї. Вистає коли

згадаємо такого Лосенка, що будучи з переконання „академістом“ мало не на століття випередив „передвижників“ своєю картиною „В робітні артиста“, Левицького і Боровиковського, яких портрети виходять поза межі очеркнені їх добою, класициста-скульптора Мартоса, а далі західно-українських їх грабантів, як — Білявський, Береза, Грушецький і цілий ряд ще менших. Кожний з них, не дивлячись на рівень свого талану і освіти та ширину зачеплених ним мистецьких завдань, був собою — своєю творчістю виповнював ту чи другу прогалину, в їхньому оточенні набирає постать Долінецького ре-лефності і виразу.

Не під міру Левицьким і Боровиковським за те переростаючий таланом і освітою Білявський і Грушецьких. Долінецький з гідністю ре-презентує західну вітку українського мистецтва на переломі XVIII і XIX. в. При тому не можна тратити з уваги помітної многогранності його індивідуу.

Як релігійний маляр стає зразу резонансом німецького, а краще кажучи віденського класицизму. Згодом схилоється до римської школи Рафаеля Менгса. Як портретист дає ряд різноманітних в тоні і трактуванні портретів, від шовкового рококо (портрет Білявського) аж мало не до натуралізму (портрет Гарасевича). В кінці в своїх історичних псевдо-портретах, стає Долінецький предтечею романтизму, з усім його літературно-археологічним примітивізмом. Одним словом — сороклітньою своєю працею виповнює Долінецький прогалину, якої без нього не заповнили би його менше талановиті і о-свічені сучасники.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Рада мін. супроти положення на „кресах“.

22-го ради в політ. комітет польської ради мін. у Спалі над політ. положенням на „кресах“ і над політикою польської делегації в С. Народів. Мають видати розпорядки для милітаризації граничної смуги. Ген. Ридз-Смігли одержав широкі повноваження.

Арештування комуністів у Варшаві.

У Варшаві арештовано в льока-

лах професійних союзів 150 людей, в зв'язі з комуністичною агітацією.

Арештування Махна.

В Глеттаві (на території в. міста Гданська) поліція арештувала отамана Махна. Мають його видалити з границь як чужинця.

Неспоної на „кресах“.

В Новгородку оживлений рух кінних і піших патруль. Чоти густі стріли. Польський військовий відділ з Несвежа острілювано.

ський бюджет, запровадження земельної реформи і зломання відбудови. Посадили на прем'єрське крісло поміщика Грабського і даємо йому білу карту на майже цілковите перекинення санітарних тягарів на плечі працюючих, ухвалюємо йому в два рази більший бюджет на військо і ані гроша майже на земельну реформу і різнництво, майже цілковите зліквідування акції відбудови.

„Сьогодні стоїмо в обличчя внесків п. Тугута до спілки з п. Грабським. (Мова про „языкові устави“ для „кресів“). Ці внески означають цілковите звернення „Визволення“ з програмової дороги, а то тому, що ігнорують голос всіх національних меншостей як різномірних громадян, що повинні мати перший голос при уладженні своєї долі і життя.

„Завдяки тому новому виреченню свого програмового становища „Визволення“ вирвало останній клаптик ґрунту, на якому можлива була всяка-така співпраця Білорусів у польському клубі.

„З огляду на це нище підписані покидають клуб „Визволення“ і будуть голосувати зарівно проти законів („языкових“ для „кресів“ — прим. ред.) як і проти бюджету і уповноважень. Варшава, дня 9. липня 1924 р. Підписано: Балін, Шакун.

Інтерпеляція ця зголошена в соймі дня 31. липня 1924 р.

Небезпека еміграції до пол. Америки.

Майже фактичне припинення еміграції до Зєдинених Держав північної Америки (кілька соток людей зі Східної Галичини, що зможе там щорічно переїхати, не входить у рахунок) і значні труднощі у виїзді до Канади, дало нагоду несовісним агентам корабельних ліній звернути еміграцію наших людей до полудневої Америки, до Бразилії та Аргентини. Вже в попередніх роках ці торговці живим товаром вивезли поважне число наших людей до Куби і Мехика під позором, що звідтіля буде їм легко дістатися вневолі до Зєдинених Держав. Так воно не сталося і сотки або і тисячі наших людей зникли, або і зовсім пропали, не діставши до обітваної землі. Несовісність корабельних агентів з висилкою емігрантів на Кубу і до Мехика стала загальною відомою і годі було даліше вивозити там живий товар.

Корабельні агенції, а є їх тепер значно більше як перед війною, хоча число емігрантів виносить всього кілька відсотків передвоєнного числа, не дали за виграну. В останніх часах розвинули галицькі агенції корабельні — особливо в Тернополі, великанську агітацію за еміграцією до Бразилії та Аргентини, голосючи рівнож, що можна там заробити гроші і за якийсь час дістатися легко до Зєдинених Держав, що є очевидно неправдою. Вербунок емігрантів розвинено особливо на Поділлі, передовсім у Тернопільщині, відкіля в біжучому році виїхало багато наших людей до Бразилії і Аргентини в надії дістатися звідтіля до північної Америки. У Тернополі існує кільканай-

цять корабельних агенцій при всіх важніших вулицях і не раз можна було бачити, як перед льокалем агенції фотографовано більші гурти наших людей, що впали жертвою несовісності корабельних агентів у Тернополі виключно Жидів.

До недавня, коли ще чужа валюта (долари) була в Польщі закармана і під карою в'язниці не можна було нею торгувати, корабельні агенції возили за кордон не так людей як радше долари, що було їм тим легше, що їх центральні знаходяться за кордоном і грошеву калькуляцію ведено на долари. Нині це відпало і Жиди-агенти, здебільша кримінальні типи, розвинули широку агітацію по наших селах за виїздом до полудневої Америки, де нема законних перепон, які існують щодо північно-американської і канадської іміграції. Щоби легше перевести вербунок між населенням до виїзду в полудневу Америку, корабельні агенції наймають навіть деяких наших вишкочених людей і висилають їх як агітаторів на села. Таким пр. в Тернопільщині є якийсь Возняк, людина з дуже підозрілою минулистю. Має він бути рівночасно платним агентом бразильських плантаторів кави, на услугах котрих стоять очевидно і корабельні лінії.

Наша редакція одержала на днях довгий лист від о. Маркіяна Шкірпана, місіонера ЧСБВ у Куритибі провінції Парана в Бразилії, в якому він звертає увагу на чорну долю, що жде наших емігрантів в Бразилії. Засадничо не радить о. Шкірпан нікому з наших людей виїждати до пол. Америки. Однак коли хто конечно наважиться виїхати за море, то нехай їде до провінції Парана в Бразилії, де є старі українські кольонії і де уряд роздає емігрантам 43 моргів ліса на довшу сплату. З купном карт корабельних треба бути дуже обережним. Щоби оминати засідки корабельних агентів і не дістатися у правдиву неволю на кавові плантації, треба за радою о. Шкірпана купувати карту корабельну тільки до Ріо де Жанейро і глядіти тільки таких кораблів, що причалюють до цього міста. Ніколи не купувати корабельної карти до Сантос, хоч агенти будуть до цього намовляти, що це ближче до Парани. Агенти роблять це тому, що зі Сантос беруть емігрантів до Сао Павльо (Sao Paulo), головного експортного міста нещасних емігрантів на плятації кави. Хто дістанеться до Сао Павльо — цей з правди пропав. Агенти замикають його до еміграційного дому, де вся служба є в змові і підкуплена плантаторами — і звідси нещасного емігранта наче невольника вивозять на фасенди (плантації кави).

Небезпека дістатися у неволю до плантатора не минає і тоді, коли корабель доїжджає до Rio de Janeiro. Тому заки корабель доїде до порту в Ріо де Жанейро, треба сказати капітанові корабля, щоби як емігранта висадив на Іля дас Фьорес (Ilha das Flores — острів квітів) де окремі державні урядники заопікуються прибувшим емігрантом. Тут треба жалати висилки як емігранта колсоніста на Круз Машадо (Cruz Machado) в Парани, котра тепер твориться і вже вже жие около

триста українських родин з Галичини здебільша старих кольоністів, або їх синів, що там тепер переселилися з давних кольоній.

На той випадок, коли би на острові Квітів (Іля дас Фьорес) урядники робили які труднощі і намовляли до виїзду де інде, то все треба жалати їзди тільки до Парани. Урядники саме мають обов'язок дати емігрантам вільний переїзд з Ріо де Жанейро до Порто Уньов (Porto Uniao) залізницею, або морем до порту Парани — Паранагуї (Paranaguá) — звідтіля до Куритиби, де відпочавши в еміграційних бараках, виїжджається до Порто Уньов, а звідтіля до Круз Машадо.

Вкінні звертає о. Шкірпан увагу і на це, що до полудневої Америки не треба виїждати під галицьку зиму, а найліпше в квітні або травні, бо приїжджається на місце на весну себто в липні або серпні, коли легше дістати роботу.

Річ природна, що самотні молоді жінки і дівчата не можуть пускатися в дорогу, бо агенти продають їх до публичних домів, де марно загинуть.

В Аргентині наших поселенців дуже мало, а економічний застій, який там панує, наражує емігранта негайно на нужду.

Галицька біда з одного боку, а агітація корабельних агентів з другого буде раз враз підсичувати заморську еміграцію серед нашого населення і тому крайня пора, щоби розпочало свою діяльність українське товариство св. Рафаїла опіки над емігрантами у Львові, що її ще досі не відновило.

Біржа.

Львів, 22. серпня

Гроші.

Амер. дол. 5:18 — 5:19, канад. дол. 4:92 — 4:93, чеськ. кор. 0:15 $\frac{1}{2}$ — 0:15 $\frac{1}{4}$, лев. 0:02 — 0:02 $\frac{1}{2}$, франц. франк 0:27 — 0:28, шваїц. франк 0:95 — 0:96 $\frac{1}{2}$, англ. фунт 22:80 — 23:00.

Золото. 20 кор. 21:20 — 21:50; 20 франк. 20:00 — 20:20; 20 марк. 23:20 — 23:40; 10 руб. 25:20 — 25:50.

Срібло. Австр. кор. 0:40 — 0:41 $\frac{1}{2}$, 5 австр. кор. 2:12 — 2:15, фльорени 1:06 — 1:08, рубль. 1:80 — 1:85, рубель дрібним сріблом 0:80 — 0:85.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23:00 до 24:00 жито галицьке з 1923 р. від 13:25 до 14:25, жито нов. збору від 13:50 до 14:50, ячмінь галицький броварняний від 14:50 до 15:50, ячмінь галицький пашний від 11:00 до 12:00, овес галицький з 1923 р. від 13:50 до 14:50.

Відгуки дня.

Снок на провінцію.

Піддуривши своїх хлібодавців, що виставили політики і мають щастя до жонки, я вирвався на пару днів зі Львова.

Ах! Як то люблю покинути роздоліковану столицю і виїхати на спокійне село з аполітичним приходством.

А як легко воно приходить чоловікові!

Купив за кілька папірків білет, проп'явши з незначними синяками до вагону, ледве здригнувши годинку-дві, а поїзд уже рухає. А потім летиш із вітром наздогони. Що години цілу мило.

І не чуєшся, як заміре на овиді твоє село...

Село І... „Село на нашій Україні неначе писанка“... казав колись Тарас Григорійович Шевченко (1814—1861).

І правду говорив...

Наше село, зовсім як писанка, тільки трошки наддуплена після останнього Вєликогодня і тому надписована.

Але що в нас не наддуплялося?!

Може політична лінія?!. Може зв'язки села з містом? Може „п'явки“ і об'єкти?!

В „моїм“ селі висаджували хрест на церкву.

Але не це важне.

Важніше, що був після цього бенкет для артистів села. Пили горівку, тягнули пиво, или сир зі сметаною і говорили промови.

Говорили про нову стайню, де худібка з цілого села вигідно поміститься (символічне представлення цески і парохів!) і про пастуха, що ту худібку пастме (себто: отьмь декан), а вкінні почали собі казати дещо з т. зв. правди в очі.

Годі забрав голос я.

Моя промова була (як кажуть) катитальна, але я думаю, що вона не била ні

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не зберігається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4.20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7.50 зл., Німеччині 7.50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рє-
мунія 150 лей, Болгарії 7.50
зл., Австрії 7.50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Оборона льондонської конференції.

Прийшли представники великих європейських держав при допомозі Америки до згоди на спільній конференції і могло здаватися: пора підготувати нову конференцію, для розв'язки нових питань, які залишилися у спадщині по першій. Але політика ведена нарадами, засіданнями та з'їздами тягнеться довше як політика диктаторських наказів. Лондонські делегати покинувши атмосферу нарад мусили стати перед своїми парламентами, щоби одержати апробату своєї політики.

І зараз у перших днях почули ми кілька лиссонів. Німецьких делегатів, Штресмана і Маркса, зустріла німецька націоналістична партія дуже неприхильно й оголосила комунікат з протестом проти прийнятого німецьким урядом пляну Доза. Німецький уряд мусить зв'язатися на дуже енергійні заходи, щоби одержати ратифікацію підписаного ним договору з боку свого парламенту. Найближчі дні принесуть рішуче слово в цій справі. Мекдонельд закінчивши конференцію теплими словами про братерство та мир, прийшов до хати і написав у слід за французьким прем'єром Еріо, листа в якому повторив багато енергійніше ніж на конференції, думку про те, що Англія рішуче ставиться вороже до окупації Рурщини. Ця заява прийшла до Франції саме в той момент, коли Еріо як переможець мав перед своїм парламентом розяснити, що не відступив ні на одну пядь від національних домагань з якими його вислали.

Французькому прем'єрові прийшов на допомогу офіційний „Темпс“, розяснюючи трохи несвоечасну заяву англійського прем'єра тим, що Франція є дуже вдоволена таким живим зацікавленням Англії справою Рурщини. Коли Англії на цій справі так дуже залежить, то вона може поробити відповідні уступки на найближчих двох конференціях, які радитимуть над міжсоюзними довгами і концесіями в справі французької безпеки перед Німеччиною. У кожному разі не французький, а німецький уряд підбадьорився листом Мекдонельда; він вичитав у ньому надію, що Англія трохи кається за свою нерішучість на конференції супроти надмірних претенсій Франції і що при найближчій нагоді боронитиме Німеччинні краще.

Вийшов же малий інцидент англійського прем'єра з державним секретарем Сновденом, який висловив представникам преси своє невдоволення вислідками льондонської конференції і договором Мекдонельда з радянським урядом. Але так само швидко як це непорозуміння виринуло — Сновден поклався заявити, що він як член уряду підтримує солідарно політику Мекдонельда, не маючи наміру її підтримувати.

Французький парламент дає задовольнену більшість своєму прем'єрові. Еріо не матиме великих труднощів, щоби оборонити своєї лінії. Перед Францією стоять ще важливі справи, яких розв'язки у свою користь

вона надіється на двох найближчих конференціях і докола яких нині підготовляється міжнародна дипломатична дискусія. Їй залежить у першій мірі на скиненні зі своїх плечей тягару довгів супроти Англії та Німеччини, і то ціною політичних уступок. Франція зійшовши зі становища держави, яка хотіла диктувати повноценній Європі умови миру, шукає тепер нових шляхів для забезпечення своєї державної ролі. Вона буде приневолена піти в напрямку Ліги Націй замінюючи брязкіт зброї на красномовні гасла міжнародної солідарності.

Франція запише у цього річного бюджеті 700 мільонів франків з німецьких сплат. На довгі роки

має забезпечене вугілля та кокс.

А це є річ реальна. Так само реальними є гарантії щодо безпеки її кордонів. З усім тим: провід європейської політики переходить поволі від неї в руки Англії. Від становища Німеччини залежатиме, чи почин, який дала Англія з Америкою до покладення нових основ миру найде відгомін у таких державах як Німеччина, які не зазнали багато добра від останнього Версальського миру.

**Присилайте жертви на будову
пам'ятника ІВАНА ФРАН-
КА до Народного Союзу Креди-
тового Львів, Ринок 10., ч. вил.
нн. 40.000.**

Дивна апробата.

Два тижні тому ми помістили статтю з приводу комунікату, виданого Тіснійшим Народним Комітетом у справі ролі, яку відіграє на З'їзді Унії Ліги Націй представники нашого Західно-українського Т-ва, Ліги Націй. Ми поставились критично до рішень Тісн. Народ. Комітету, який вірить у корисність якоїсь незалежної акції поза межами Ліги Націй, з перспективою створення нової міжнародної організації, що краще могла би боронити наших національних інтересів.

Цю статтю підхопила польська преса як симптом політичного „протверезення“, яке на її мові, річ ясна, значить: признание повної рації всьому тому, що робить нині з нами польський уряд... для нашого власного добра. Усяка преса і кожна політична партія має право робити з цих самих фактів різні висновки, відповідно їх освітливши. І вільно „Слово Польське“ у своїй статті з дн. 23. серпня „Apróbata polityki dyktatora w świetle ruskim“ вмовляти в себе та в польську суспільність, що коли ми виступаємо проти короткозорості наших політиків, непідготовленості в деяких рисованих виступах на міжнародній арені, то це значить апробуємо повну пасивність і годимося на те, щоби наші інтереси взагалі не були заступлені. „Слово Польське“ передаючи нашу критику рішень Тісн. Нар. Комітету щодо акції проти Ліги Націй і щодо наївності та нехайності наших закордонних дипломатів, закінчує таким патетичним акордом:

„Протверезіння та примирення з дійсністю“ а тим самим втихомирення умів серед „ludu ruskiego“ вже прийшло давно. Українську (ruska) інтелігенцію Петрушевичів самі своїм штубацтвом та фантастичною демагогією спрямовують на шлях реальної політики. Діждемося хвилини, коли весь український народ з погордою згадуватиме про диктатора та вернеться на шлях згідного співжиття з Поляками“.

Вільно польський редакторам уявляти собі шляхи реальної політики як завгодно. І вільно вірити, що та реальна політика, якою нас

годує нині польський уряд, приписується до... згідного співжиття з Поляками. Але можна би вже від них домагатись бодай дрібки орієнтації в наших політичних справах: щоби не зводили національної та політичної праці до „Петрушевичівських інтриг“ і добачували у кожній самокритичній бажання кинутись в польської обійми.

Два світогляди, два напрямки і два суперечні інтереси ріжняться між собою саме тим, що з цих самих фактів роблять різні висновки та зв'язують їх з новою низкою фактів, зовсім інших. Тому апробата поглядів, яку хоче дати нам

польська преса, не є нічим іншим як непорозумінням. Ми навіть не згадували би про дивовижну інтерпретацію нашої статті, як би з нею не в'язалося ще одно прикре непорозуміння, яке стає в нас майже хронічним. Між нашим читачим загалом погугоє дуже не критичний погляд, що інтенції голові нашої преси треба шукати у відгуках польської преси. З цього виходять кумедні історії: інколи вистачає, щоби польський часопис виходив з якоїсь української статті цитати, переплівши їх своїми міркуваннями і похвалив „тверезість“ українського публіциста і тим самим ця стаття таїлося в очах нашого загалу зовсім якими колірами.

Погано не знайти навіть підстав до розмови зі своїми противниками. Але ще гірше, коли вони заявляють, що з нами згоджуються, перевернувши нашу основну думку і справжню інтенцію. А найгірше, коли таке перевернення власні земляки вважають не плягіаторським фабрикатом а оригінальним висловом наших думок.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостатній езекутиві. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

На радянській Україні.

II. Місто. — Національний рух.

(Продовження.)

Вигляд міста і людей.

Подорожник, який обмежився би на тім, щоби обійти тільки головні вулиці якогось більшого міста, такого як Київ, міг би широко вірити, що великоміські центри починають оживати. У Києві три-чотири головні вулиці такі як Хрещатик, Прорізна, Миколаївська є чисті, добре освітлені; дома поправлені і так само пішехід; трамваї ходять досить часто і вагони не такі переповнені як підчас революції; поліцаї чисто і прилично зодягнуті дуже чемні; багато крамниць повних краму, метушня, натовп. Але якщо той самий подорожник оглянув би вулиці трохи подальше од центру, навіть рівнобіжні з Хрещатиком, як Володимирська, він побачив би, що ще далеко містові до його лавного стану; дома обвалені, пішехід розбитий; освітлення недостаточне і сліди знищення ще й далі насуваються на очі. Добрий зовнішній вигляд 3—4-головних вулиць, відновлених через большевицьку міську управу, покриває тільки поверховним блеском злий стан і розвал 9/10 міста Києва. Щодо менших міст, то вони все ще в страшній стані; ніхто не направляє і майже нічого не будують; осоружний бруд і відсутність

якогось зрозуміння вимагань гігієни є загальним правилом.

Зовнішній вигляд міста відповідає точнісінько виглядові населення. Крамниці повні краму і кількох „горожан“ чи „товаришів“ добре зодягнутих або бодай відповідно до пори року покривають, так сказати, таким самим блеском, слабим і поверховним, загальну нужду, так само як добрий вигляд Хрещатика покриває розвал міста. Мешканці великих міст на Україні здебільша лихо вдягнуті, лихо взуті і мають вигляд людей, які їдять щодня, але не все до сита.

З дня на день.

Контраст між деякою заможністю, що помітна по селах, де люди бодай живляться добре і не журяться завтрішнім днем, і між злиднями, які панують по містах, вражає нас найбільш у сучасному положенні на Україні. Мужик чує своє існування забезпеченим; він став паном у себе і більше не боїться влади. Навпаки мешканці міст, передовсім урядовці, інтелігенти, а навіть робітники живуть у матеріальному відношенні з дня на день у безупинній тривозі, що не можуть пов'язати двох кінців. Комуністи, з винятком тих, що займаються економічними справами,

як агенти Внєшторгу і начальники грестів і синдикатів, не є винятками з цього загального правила. Це є легенда, що всі комуністи розізнають порозками, бенкетують та замешкують пмішні палати. Я бачив комуністів, які займали досить визначні старощина, а жили так само лихо як і якийнебудь інший урядовець чи інтелігент.

Є лише одна помітна різниця поміж положенням мешканців міст з 1920 чи 1921 і положенням при кінці 1923 року; а саме: що міське населення не торішить голоду ні зима. Але це не все. Що з того, що хрмниці повні сукна, білизни, обуви, коли це все недоступне для величезної білшости міського населення, коли звичайнісеньке вбрання чи пара черевиків є люксом, на який можуть собі дозволити лиш деякі.

Платні і ціни.

Щоби купити собі пару черевиків треба видати ціломісячну платню, а щоби купити собі вбрання — нікому й думати про це. Хліб і харчові продукти майже впаде до рожиці ніж перед війною. Тож радянський уряд з добре зрозумілих причин фінансової натурн одмовляється вперто підвищити платні урядовців, а з другої сторони, як довго промисл націоналізований, — немає жадного способу, щоб знизити ціни фабричних продуктів. Приведені до чорної нужди інтелігенти примірають і зникають, і з цього погляду оздоровлення Росії окуплене дуже дорогою ціною. Антагонізм між містом і селом росте швидко; мужик призиряє мешканців міст, яких робить одвічальними за всі лиха, од яких страждає і є готовий дозволити їм, щоб поздохали із голоду.

Місто в жертву селу.

А що уряд у фінансовому й економічному відношенні залежить від села, він робить усі можливі зусилля, щоб приєднати мужиків. Валютна реформа не має іншої цілі як тільки примусити мужиків до продажі хліборобних і купування фабричних продуктів. Але мужики вперто відказуються продавати своє збіжжя за низьку ціну і на радянські рублі, що не мали ніякої або майже ніякої вартости. Щоби побудити ще більше охоту з мужиків до продажі, уряд підвищує ціни на збіжжя на внутрішньому ринку і понизив рівночасно ціни хліборобних машин і бавовняних матерій. Але для мешканців міст ця реформа зробить життя ще більше тяжким, бо хліб подорожє, а навіть і інші харчові продукти, тоді як платні зістануть ті самі. Мешканці міст, в цьому ж і робітники, жаліються, що уряд холодно покидає їх і посвячує мужикам, але як довго промисл націоналізований, як довго фінанси в стані більш ніж лихому і як довго село є одиноким джерелом державних доходів, большевицький уряд буде примушений посвячувати міста, які є безсилі боротися з радянською владою, тоді як село через свій пасивний, але впертий опір може затримати усю державну машину.

(Продовження буде.)

Присиланте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

Дрібні вістки.

Побіда уряду Ерріо в парламенті стала очевидною при голосуванні над внесенням уряду розпочати дискусію над льондонською конференцією: 329 депутатів голосувало „за“, 219 „проти“.

Ерріо повідомив Телеграфом Мексика, що Франція подасть Англії довідома торговельні пропозиції, які зробить Німеччині.

На випадок розв'язання райхстагу чові вибори відбудуться вже з кінцем вересня ц. р.

В Австрії проголошено стан облоги.

У Відні прийшло до вуличної сутички між нап. соціялістами й комуністами. При інтенсивній полеміці 10 поліція вбито.

Льондонська торговельна палата заперестувала проти договору заключеного Мексиконським з большевиками.

Достійський начепа Запелє має одержати степенє кардинала за його заслуги.

Боротьба за російські борги.

Балтійські держави відмовляються від участі в заплаті.

Справа боргів, зобов'язаних російським урядом до революційної Росії не є справою лише московського уряду та самих Москвитів; вона близько торкається й України. За час існування самостійної Української Нар. Республіки прийняті на не питання сплати частини російських боргів та їх поділ на українську державу як б. складову частину російської імперії, було гостро актуально; воно й буде ним знову при першому відродженню української напднірянської суверенности. Прийняття московським радянським урядом зобов'язання російських урядів, як довжників у відношенні до союзних держав, наложило би у найближшій послідовності нові величезні тягарі й на українське населення. Отже вже один цей момент, заліпаючи на боні всі інші, каже з великою увагою слідкувати за перігетями проблеми б. російських боргів, об яку досіль розбивалися або переговори про само визнання радянського уряду або спроби реалізації принципільних патероних угод про нав'язання „правильних“ торговельних і взагалі господарських взаємин.

6-го ц. м., у промові виголошеній в англійській палаті громад, покликався посол Лейбур-парті підп. Кенворті на декларацію радянського уряду, в якій ясно специфізоване принципільне становище большевиків до справи звороту боргів б. російської імперії.

У тій декларації казалось:

„Від великої російської імперії відірвалися або були відізані й прилучені до інших держав великі провінції, що мали чимале значіння. Ми втратили Польщу, одну з наших головних промислових округів.“

Ми втратили наші балтійські порти і наші балтійські губернії, втратили Фінляндію і Бесарабію. Тому заявляємо, що наші засоби зменшені і частину нашого боргу повинні заплатити названі країни.

С. Ф. С. Р. Р. готов заплатити 50%, а решту 50% треба поділити поміж держави, які відірвалися від Росії“.

В зв'язку з цим посли Литви, Латвії і Естонії оголосили за своїми підписами в „Таймсі“ такого отвертого листа:

„Важко повірити, щоби підп. Кенворті правильно представив погляд радянського уряду, бодай у відношенні до трьох балтійських держав — Естонії, Латвії і Литви, — бо рад. уряд вже зобов'язався у договорах з тими державами звільнити їх від усяких боргів і грошевих зобов'язань, які прийняла на себе Росія перед підписанням отсих договорів. І так нпр. §. 12. литовсько-російського договору з дня 12. липня 1920. р. каже: Приймавши на увагу, що підчас світової війни Литва була майже цілком зруйнована і громадяне Литви не мають змоги відбудувати свої знищені оселі, бо на Литві нема лісів, які вирубані, російський уряд годиться 1) звільнити Литву від відповідальности за борги й інші зобов'язання Росії, включно з тими, які повстали в зв'язку з емісією банкнотів, скарбових білетів, бонів, облігацій і т. п., виданих задля внутрішніх і зовнішніх позичок російської держави та гарантій різних інституцій, підприємств і т. п. Всі ті пре нзії вірителі Росії у тій частині, яка по-

падає на Литву, повинні бути скеровані виключно до Росії (нинішнього Союзу Рад. Респ. — прим. ред.).“ Ідентичні статті є в умовах рад. уряду з Естонією і Латвією“. Як відомо, справа тих боргів також і останньою льондонською умовою поміж Англією і С. Ф. С. Р. Р. невирішена. Спеціально для цієї справи має бути скликана окрема конференція, — тоді щойно виразно вийдуть на верх усі непорозуміння і путанина цієї важкої і складної проблеми.

Новий посол С. Ф. С. Р. Р. у Польщі.

П. Л. Войков.

Теперішній радянський посол у Варшаві Оболенський має бути — згідно з газетними відомостями — відкликаний, а на його місце буде йменований Петро Лазаревич Войков, голова радянської делегації в Реввакуаційній комісії.

Варшавський „Роботнік“ оголошує досить цікавий коротенький огляд політичної діяльности Войкова за останні роки.

Петро Войков, син гімназійного вчителя, був до 1917 р. студентом філософії (студіював фізику) в Женеві. Тепер має 34 літ. В Женеві був ще менш-звиком, але перевезений в 1917 р. разом з Леніном і Троцьким до Петрограду, звідко починає грати визначну роллю поміж большевиками. Його комуністична кар'єра стає голосною тоді, коли він стає головою „губісполкому“ (губернського виконавчого комітету) в Катеринобурзі і підписує присуд смерті на царя Миколу II і родину; він особисто припилював вирізання царської родини у півниці будинку, де вона була ув'язнена. Перенесений до Москви стає членом колегії „Северолесу“, себто управління північними лісами. В 1921 р. радянський уряд, недоволений з діяльности голови рад. делегації в Реввакуаційній комісії проф. Оггона Шмідта і його заступника інж. Вайцмана, першого усуває і другого арештує, а головою делегації іменує Войкова, даючи йому інструкцію звести на нівець усі зобов'язання, прийняті його попередниками. На тім становищі Войков теж виказав великі здібности, бо постанови колегії з жовтня 1921 р. по нинішній день в більшій частині невиконані. В обсягу саботування праць комісії Войков дійшов до мистецтва. Спершу пропонував Полякам „дорогоцінності“, якими були фальшиві „клеиноди“; потім, складаючи урочисті декларації про загибель ягайлонських „аррасів“, віддавав їх в міру того, як Поляки називали місце, де вони заховані.

В минулому році московський уряд іменував Войкова своїм послом у Канаді. Але канадський уряд не згодився на таку кандидатуру й відмовив візу. Тепер „Роботнік“ веде кампанію, щоби Польща не скомпромітувалась прийняттям такого посла. Якщо правдивими є наведені ревелії „Роботніка“, то дійсно мала честь і для Української Соц. Радянської Республіки (яка не має окремих закордонних представництв) мати в особі Войкова свого дипломатичного заступника.

Продукційна кооперація.

(Дискусійна стаття.)

На сторінках „Діла“ піднято вже кількома авторами дуже поважну, болючу та надзвичайно реальну справу нашої суспільности, а саме справу національних продукційних підприємств. Вважаємо, що кожда думаюча українська одиниця цілком і вповні погодиться на принципі з цими думками. Бо справа національної продукції у всіх галузях господарського життя, або бодай

в тих, які мають стичність з її головною галуззю, як у нас з рільництвом, мусить бути „conditio sine qua pop. коли дійсно та нація хоче бути справжнім паном своєї землі. Це розуміли всі нації, навіть у часи її поневолення і це мусить бути національним законом і для нас: мусимо всіма силами старатися перабрати до власних рук поступово всі галузи національного господарства.

Якимже способом і на разі які галузи мусимо перебирати? Адже знаємо, що до багатьох не маємо економічної сили та що ціла низка їх знаходиться нині в цупких руках чужого й ворожого та ще зорганізованого й економічно сильного елементу.

Спосіб при сучасних умовах може бути один і лише єдиний, а це при допомозі кооперації. Бо як відомо, що між Українцями трудно знайти такого мудреця чи часливця, який би нині дістаз концесію на якусь фабричне підприємство приватного характеру, тоді як кооперативний закон дає більше свободи. Крім цього кооператив та їх об'єднань можемо утворювати без перешкод стільки, де і як захочемо та ще в польській державі немає такого закону, щоби кооперативу можна за якунебудь дрібницю розв'язати. Отже, єдиною формою і єдиним способом, при посередництві якого ми можемо швидше йти до здійснення цієї мети може бути лише кооперація. Стає ясно, що мусимо звернути нашу увагу, крім споживчої та кредитової кооперації ще й на продукційну.

Як відомо, продукційна кооперація не вже є вища форма кооперативу, а тому й вимагає більше складної організації та знання. Але продукційна кооперація може поширюватися двома способами: як самостійна і цілком відрубана від інших галузей та при існуючих вже формах кооперативу. Тут на західних наших землях, думаємо, більше практичним буде другий спосіб: продукційні підприємства повинні утворюватись при існуючих уже кооперативах чи їх об'єднаннях. Чи є це реальне, а тому й у межах здійснення? На це може нам дати відповідь загально-європейська практика, бо аналогічні явища можна добачити у всіх країнах, де є поширена кооперація, а також і на Придніпрянській Україні.

Нам найкраще на західних наших землях піти в цьому відношенні за Придніпрянщиною. Хто знайомий з придніпрянською кооперацією в останні роки, то знає, що там трудно було знайти якийсь навіть повітовий союз, при котрому не було би якогось фабричного підприємства, не кажучи вже про наші центральні як „Дніпросоюз“, „Централ“ та „Українбанк“. Ці фабричні підприємства причинювались до більшого усталення нашої кооперації, а головню підносили економічну силу й вагу наших союзів. Отже на нашу думку в першу чергу мусять звернути свою пильну увагу на утворення різних продукційних підприємств, як фабрики, то-що, наші кооперативні союзи.

Наскільки наша кооперація є тут майже виключно споживчою, та й ці підприємства мусять стояти у зв'язку з завданнями та потребами цієї кооперації, себто на разі мусять мати на увазі нашого споживача і то головню сільського. Отже вони мусять бути переважно сільсько-господарського типу.

Для прикладу приведу працю в цьому напрямі от хоч Кам'янецького (Придніпрянщина) Союзу сільсько-господарських кооператив „Господарсоюзу“, діяльність якого чимало галицьким Українцям відома. Це був не губерніяльний тип союзу, а мав останніми часами (1921 р.) аж три власні фабрики: тютюнову, миловарну та меловарну. Всі вони були тісно зв'язані з сільським господарством.

Так: тютюнова купувала при посередництві кооператив від селени тютюну-сирівця і продавала йому тим же способом його вже в переробленому виді; миловарня брала говці, а давала мило; медовошниця — мед і віск, а давала медовий напиток та штучну вошину. Крім того при союзі були майстерні для вироблення й направи різного сільсько-господарського знаряддя, як вози, плуги, борони, млини і т. н.; город для розведення насіння; садок-шкілка для розведення плодових дерев. В останній час він ще починив свою діяльність на млинарську промисловість і ринком млина в армії сім найбільших млинів в повіті, які давали великі прибутки союзові. Бралася за підприємства й кооперативи першого ступня, а головне за млини селянського типу. Теж саме має місце й в західній Європі. Найкращим доказом величезного поширення продукційної кооперації в зах. Європі є міжнародна вистава кооперації, яка тепер відбувається в Гандаві в Бельгії, де окремі краї, яких представлено там понад 30, заняли на тисячі метрів під свої вироби. І як завважено часописами, що дійсно продукційна кооперація йде тепер великанським кроком наперед та в деяких краях у окремих галузях промислу цілком повитискала або витискала приватний капітал.

Щоби не остатись позаду, конче мусимо подбати за те саме й у нас. Що правда, умови для розвитку кооперації були й є у нас далеко гірші ніж деінде, але не дивлячись на те, вона за короткий порівняно час, після повоевної цілковитої руїни краю, поганих валютних відносин та неімовірних утисків, всеж таки зробила чималий успіх. Бо легко сказати, коли на протязі яких 2—3 років у нас повстає до 1.500 кооператив першого ступня та цілий ряд їх об'єднань. Отже ґрунт для кооперації у нас тут є, та тим більше він є владчим і має вигляди на майбутнє, що організація кооперації йде знизу. А тому мусимо взятися з подвоєною енергією за поширення, крім споживчої, ще й за продукційну кооперацію.

Щодо окремих форм продукційних підприємств, які могли би зародити утворитися, то подати якийсь один плян для всього краю неможливо і це треба детально дослідити та з'ясувати зокрема у кожній частині наших земель. Так коли в гірських та підгірських наших землях ми мусимо з успіхом нині поширювати одні промисли, то на Поділлі й Волині другі, а на Поліссі треті і т. д. Але скрізь у нас вшосьому відношенню є велике й непочате поле для діяльності, скрізь воно дало би багаті овочі для працодивника та було би великим корисним для нашої нації. Слід лише це зрозуміти та якнайшвидше братися за роботу.

Повстання у нас національних продукційних підприємств зробило би цілий переворот в нашому житті та поставило нас у цілковито незалежне становище від ріжких зовнішніх чинників. Це дало би змогу дати варстат праці для тисячів нашої інтелігенції й ремісництва та причиновалось би до вироблення ініціативи, самоупевнення, самосвідомості та національної гордості.

І. Шимонович.

Відгуки вня.

Ювілей наварні.

(1684—1924)

Не знаю, чому Українці не святкують річниці відсіди Відня? Запитаєш котрого-небудь історика з учительським іспитом, го він певно відповість, що ми не маємо до цього права.

А тимчасом справа мається якраз навпаки. Ми маємо не тільки право, але й обов'язок святкувати цю річницю.

Поминаю вже це, що в поході Яна Собеского брала участь велика сила козаків, але є ще важливі причини.

На тільки козаки кинулися на Турки

ОСТАННІ ВІСТІ.

Перед сесією Союзу Народів.

По відкритті сесії Союзу Народів всі делегати одержували звіг генерального секретаріату Союзу, приготований для 5-их зборів Союзу Народів. В звіті подана діяльність Ради С. Н., секретаріату С. Н. та союзу, передбачені для виконання рішень зборів.

Мак-Донелд для 2. вересня поїде до Женевы, щоби взяти участь у зборах С. Н. та в нарадах над справою розоруження.

мстити шлях польським військам до Обозу, кинувся з ними і ходоцький шляхтич Кульчицький, гербу... чи не "Wyrwij Ogón". Він так запалився в битві, що забув на фактичну ціль кожної виправи, — на добичу.

За той час, як Кульчицький здегань гозятих Турків, їх обза переходив до рук побідників.

Як і все буває на світі: чим хто був знатний, той більше гарбав.

Королем дісталися золоті та срібні ристунки, дорогі парчі та дивани. Вельможі теж не дарували: хто туг матерії, хто зброю, а хто гроші з кишень.

Коли шляхтич Кульчицький вернувся з погоні, не було вже коло чога загірті рук. Він чіплявся і до цього і до того, але відомо нам, що значив ходоцький шляхчорка.

— For a ze dwora szaraku! кричав до нього магнат і він взявши хвіст під себе мусів встатися з дороги. Але лицарський інстинкт, вироблений цілим рялом воєнних поєдків, казав йому далі нишпорити по обози.

Кульчицький не завісив на нім. Вбукаючи по боевішій натрапив на мішки з якимсь дивовижним зерном. Не роздумуючи довго (думання не було тоді в моді) завваж собі мішок на плечі і потягнув до Відня. По ривку прихав підодою і все те зложив у безпечний мішок.

Потім вшучав пологоного Турка і від нього довідався, що це кава, і як її приправляти.

Шляхтич Кульчицький після того сів і думав.

Цього року минає саме 240 літ, як він перестав думати і рішився на велике діло.

В шестій дільниці столичного міста Відня, повстала перша каварня в Європі.

— Kaffeehaus Kutchitsky.

Сталося це в пам'ятного року 1684.

З того часу латувється розвій і розріст каварень на цілій кулі земській, а з тим разом каварняні хобоби як: demencia, presos i delirium tremens. Світова література завдячує винаходів нашого земляка неопин епохальний твір, а Орест Орлян знайомство зі Пшибишевським, Плетарі Пайверіта і Оренштайном.

Українці спочатку дивилися на каварні, як Жид на зній застав, але згодом освоїлися з ними. Тепер їх по каварнях наїбільше, особливо від коли там дають за дурно воду.

Одно тільки дивує мене: чому іменники геніального шляхтича не ходять до каварень. Є тут у Львові і видний голова їхнього роду, а ніхто не бачив його ще в каварні. Злобні язички торочать, що він усі свої ошадности віддає на народні цілі. Але щодо ювілею, то таки зовсім не розумно, чому дотепер всі ходоцькові шляхтичі з Кульчиць не зробили зізду, академії і обходу.

Такий обхід не тільки прославив би нашого знаменитого земляка по цілій світі, але й прибавив би слави його не менше знаменитим іменникам. Вони справедливо вважають себе ходоцьковими патриціями народу, бо неодн з них причинилися до нашого світлого політично-економічного стану.

На майбутній зізд, можуть прийти і ті, які погорджують казю. Ім подасться горівку в філіжанка, так як це робить кожний льокаль в суботу і неділю.

Galaktion Chinka.

На поміч політичним в'язням.

Сам сполин про тюрму насуває нам перед очі жах злиденного тюремного життя. Та ось нема майже тюрми у Польщі, де не сиділо би кількох а то й кілька десятків українських політичних в'язнів. Їх всюди по в'язницях повно. У самому Львові сидить 56 українських політичних в'язнів, не рахуючи Бережан, Луцька, Равича, Перемишля і т. д. Їхня провина це часто лише гаряча любов до українського народу. Попри фізичні та моральні терпіння — терплять ці в'язні ще страшні недостатки. Сим в'язням помагає чим може — харчами, книжками — "Комітет для допомоги політичним в'язням". Допомога йшла досіль не так важко, бо наша суспільність помагає своїми датками. А тепер

Вотум довіря для Ерію.

Французька палата, по дискусії над льондонським договором, прийняла внесок за уділенням заяви довіря уряду 336 голосами проти 204.

Мала антанта і совіти.

В програму нарад малої антанти в Люблянській війні також справа відносин держав малої антанти супроти совітів. Кажуть, що представники Югославії та Чехословаччини заявляються за визнанням уряду совітів.

в останніх місяцях немов би люде забули, що число в'язнів не маліє а росте і нічим не підпомагається. За останні місяці не зложив краї на в'язнів майже нічого, так, що фонди Комітетів вичерпалися зовсім — а Комітетові приходитьсь хіба заперестати і цю дрібну допомогу, яку досіль давав. Чи наше громадянство дійсно полишить політичних в'язнів на голодування у тюрмах? Допомога політичним в'язням, це справа нашої політичної чести. Тому просимо не забувати на наших політичних в'язнів і слати допомогу в харчах до кухні для "політичних в'язнів" — Львів, вул. Рутовського ч. 22/1. пов. — а гроші до каси "Дністра" Краєвого Союзу Кредитового, або "Земельного Банку" для "політичних в'язнів".

Комітет.

НОВИНКИ.

— **Настрої на Прикарпатській Управі.** Московська "Правда", обговорюючи розв'язання чехо-словацького парламенту і вибори в Чехо-Словаччині пише, що побіда комуністів на Прикарпатській Україні, ставить питання національних меншостей Чехо-Словаччини на нову платформу. Діабломшанські маси меншостей домагаються тепер не тільки, обіцяної Масариком, автономії, але прилучення до радянської України. Прикарпатська Україна — говорить "Правда" — стає поволі ахилевою п'ятою Чехо-Словаччини.

— **В дев'яті роковини оснування Легіону Українських Січових Стрільців.** Дня 6. серпня 1914 р. появилася маніфест Головної Української Ради і Української Боевої Управи (позішше Центральної Управи УСС.) про утворення Легіону Українських Січових Стрільців. З цієї нагоди Центральної Управа Українських Січових Стрільців відбула дня 6. серпня п.г. своє святоє засідання у Відні, при участі численних запрошених гостей. На програму засідання зложилися: Вступне слово д-ра Романа Перфецького; реферат бувшого голови Боевої Управи д-ра К. Трильовського, про значіння Легіону УСС. в нашій визвольній боротьбі; універс з повісті проф. А. Краушельницького — "Бій під Бережанами" відчитаний автором, а на кінць А. Жук відчитав кілька розділів своїх записок-спогадів з українського політичного життя в перших днях війни. Закликаючи засідання д-р Р. Перфецький повідомив зібрану публіку, що Центральної Управа УСС, ліквідує себе, згідно з рішенням політичних зборів з перед двох літ, покликую до життя Товариство "Український Музей-Архів" для збирання і збереження матеріалів і памяток з історії Стрільців та нашої визвольної боротьби взагалі. Того самого дня перед полуднем в церкві св. Варвари відслужено паннаху по померших Січових Стрільцях.

— **Екзекуція у Львові.** В суботу о год. 7. рано розстріляно у Львові Івана Гриняка, засудженого за убиство матері, доконане ще рік тому. Гриняк симулював весь час божевілья, це йому одначе нічого не помогло.

— **Марево голоду.** З донесень радянської преси довідуємося, що невряж навістив цілий Чорноморський перстезь і сусідні регіони. На Волині 59.000 господарств не збрало більше як 9 пудів з десятини. Для заосмотрення волинського населення в зерно на засів, треба 171.000 пудів жита і 500.000 пудів ярих збж. Здовж берегів Волги мандують на північ маси населення, які тікають з саратівської губернії в напрям Алтай. В останньому з чисел московської "Правди" признає Зиновєв, що від 1921 р. Росія і Україна не стояли в обличчю такої катастрофи.

— **XXII. конгрес міжпарламентарної унії.** Дня 22. п. м. почався у швейцарському Берні XXII. конгрес міжпарламентарної унії. Предсідником конгресу вибрано члена швейцарського Народного Зібрання. В конгрес приймає участь 200 делегатів, які репрезентують 35 держав.

— **Боротьба з диверсантами.** Польські часописи доносять, що в наслідок заряджених неспівського старости, польська поліція при допомозі війська розбила

гурт диверсантів, який ховався в селі Маколедіні, неспівського повіту. Начальником гурта був якийсь Бартош, більше вилький комісар, що мав уже за собою кілька диверсійних випадків. Диверсанти забарикадувалися в stodolі, де беролися до останнього набою. По вистрільню усіх амуніцій, заатакували вони поліцію ручними гранатами. Боротьба тривала чотирі години. Чотирох диверсантів, між ними Бартош — згинило, тобох зловлено живцем. З боку поліції згинув "пшошовник" Ангол а не-етовник Кожок був ранений. Від експлозії гранатів згоріла частина села. За розбитою диверсантах веде польська поліція і зі сько до-оно.

— **Сповіді банкетів.** Один з банкетів, які уладжувалися влітку на подорожних побити Спалі, окручені підлісню в селі Женица, вишшов а револьвером в руці з окруженою столон і заваж, що піддається, коли йому поліція не перешкодить написати копотич, автобіографію. Написавши її, банкет відірвав сої життя вистрілом з револьвера. З той будучи-бути, оригінальної автобіографії, яку в пілосі помітив льодський "Кур'єр Вечорні" довідуємося, що банкет Татек, Олександр Суроан, роджений в Ярославі 1902 р. походив з правдїної родини і тільки смерть батька підчас війни та пачаст матері кинули його в пропасть злочину. Цікаво, що на своє виправдання наводить Суроан факт, що він напав тільки Жидів.

— **Агентивання комуністів.** У паршавському "Вотоковому Союзі" у Варшаві передено очолі ревізю, при чому з місця агентувано 150 осіб під замітом комунізму. По перестуванню і строгій, особистій ревізії, звільнено 122 особи, решту задержано в поліційних арештах.

— **Турецькі статшини у Львові.** Минулої сесиди переїжджало через Львів 8 старшин турецького генерального штабу, які їхали на Поділля оглядати поглиб турецьких жовнів, що вдали там підчас світової війни, як союзники Німеччини. В честь турецьких статшин видана польська військова банкет.

— **Заїрі.** Вольф Бух, власник склепачу при ул. Кор. Ядвиги у Львові, знав до себе двоє малолітніх дівчат і звислював їх. Гнат Милько в Брїї кросненського повіту заислював 12-літню Олександру Солкотіну, почм її залуєв, а трупа за-тягує в лісу гушавику. Лев Машек в Познані, викладає через вікно. Тяжко покалічену, перевезено до шпиталу.

— **Таємні пенсії.** Сучасна Польща, від хвилі свого, з ласки союзників повстання, мала уже десять урядів, чм, ма-бути осягнула світовий рекорд. Натомість внутрішній рекорд кооткривалости здобув кабинет Дзиньського, який володів усього... три дні.

— **З авіонавиги.** Великий "Цепелін" ч. 126, який на основі версайського договору, має Німеччина віддати Зєдиченню Державам, уже викочений. Небаром відбудеться пробний лет з Фрідоїхстафену. Новий воздушоплав може помістити 30 осіб, не числючи залоги. Довжина його вичості 200 метрів, пересечна висота 27. Капітан владухоплава заявив, що перелет до Америки в добрих атмосферичних умовах триватиме 50 годин, на випадок не погоди — 90.

— **Змор пилетки.** Пляська пресь займається імовірним шастям в гри, яке мав фабрикант автомобілів Сітроєн, який від десяти днів став пастраком касина гри в Довіль. Сітроєн якого найменча ставка вносить 100.000 франків, а найбільша — тріліон, виграв протягом десяти вечорів 12 мільонів. Іпача, останніми днями шаст'я від нього відвернулося, але він вицофався в пору з гри, маючи 9 мільонів на чисто. Не давно відідав касино князь Ралі, що поставив 10.000 франків. Вигравши ставку, вишшов з касина.

— **Порозуміння з Марсом.** Америкаські часописи доносять, що більшість америкаських, радіоелеграфічних станцій ріш чла припинити висилання електричних хвиль на протяз 5 мінут; в хвилині найбільшого зближення Марса до землі. Роні думають, що це влечить порозуміння з Марсом.

— **Африканський університет.** Льондонські часописи доносять, що англійський уряд закладає на так зв. "Золотому Березі" в Африці, в місті Ахімота перший африканський університет, призначений виключно для вжитку тої частини світа. Висигиновано на ту ніль черств мільона фунтів стерлінгів та пожертвувано площу в 600 квадратних метрів. На професорів мають бути заявжовні найкращі сили Європи і Америки. Жаль тільки, що англійський уряд, застатуючи муніципальний університет, не порадився перед тим з паном Міклашевським, який був би напевно порадив його оснувати африканський університет у Лондоні. Бо Африка, як терен безустатних муниських повстань, занатто нахилла "братньою" кровю... англійського народу.

— **Тоні заорбїтон.** Одна з х'ургічних клінік в Монпельє одержала оферту, в якій якийсь пан Патрік Бойден предло-жив їй використання неімовірного надміру його крові. Оферта була прийнята — підписано контракт. Протгом чотирьох місяців доставив п. Бойден крові для 51 хорих людей, на чому заробив на "чисто" 52.000 доларів.

— **Скільки їсть чоловік.** Учені, які опинилися без заняття, обчислюли, скільки може їсти чоловік, що прожов 20 літ

ВЖЕ НАДИШЛИ І ПРОДАЮТЬСЯ В Книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка, Львів Ринок 10.

Отже — 18.000 кг. мяса, 25.000 кг. хліба, 10—15 тисяч яєць, 8.000 кг. риби, 25.000 літрів течей і 1.750 кг. соли, без ярих і о-вочів.

Справа целібату в Англії. Боротьба за і проти целібату не є питомою справою нашого східно-галицького загумінка. Під теперішню пору зацвіла вона багато умія Англії, яка як відома, не признає целібату духовенства. Всеж таки найшліша і там громада при Петро-павлівській церкві в Болінтон, яка зажадала від свого нового пароха — безжениця, Пароха правда, хоча зрезигнувати з посади, аніж кидати гуджену, але сама подія викликала дискусію. Появились статті і брошури за і проти целібату, писані різними й різними гезархами англійської церкви. Всеж таки більшість духовенства і народу висловлюється рішуче проти целібату.

Вписи на зимовий семестр шк. р. 1924/25 на Університет в Кенігсбергу (Пруси) починаються дня 15. жовтня ц. р. Подання в справі прийняття, адресовані до Ректорату, треба вносити через Секретаріат нашого Товариства найпізніше до 1. жовтня ц. р. До подання залучити: 1. Свідомо зрілості в урядовою потверджену віписи та переклади на німецьку мову. 2. Опис життя на німецькій мові. 3. Потвердження урядовою посвідка «із батьків про матеріальне забезпечення». Ця остання не кожна потрібна. Місячний прожитковий, вичислюючи мешкання, харч, прання і т. п. — 15 ам. доларів. Всі бланки інформації щодо приїзду сюди, шк. оплат і т. п. дає Секретаріат нашого Товариства. — Ukr. Stud. Verein z. H. Stefanytsch Leo st. chem. Königsberg Preusser, Lutherstr. 7/III. g.

Ягелло на Замарстиніві. Самі польські часописи доносять, що команданти підлявівських постречників в Замарстиніві і Голоску Великим є беззастановно п'яні, рідко коли урядують, пересиджуючи по-стійно по шинках. Те саме роблять і некомандуючі поліціянти. Дня 20. ц. м. приїхав намір один санітарний жовнір на улиці „Львівських дзвонів“ одного з голосківських Ягелло в хвілі, коли цей котів знасилував 16-літню Адельку С. Обурений перепинюванням в „урядуванню“ Ягелло пірвав багнет а відтак за резольвер, яким міг був наробити багато лиха, тим більше, що був п'яний, якби не люди, що збіглися і відвели поліція на лостерунок. Бідні ті передмішані!

Пісудські в синагозі. Вішепольські газети рають собі волосся з голови, бо Пісудські, який недавно був в Острозі на Волині, відвідав тамашню синагогу і поцілував у руку рабіна, який уділив йому благословенства. Одна з газет пише: „Пісудські, євангеліст і масон, вступає до наших святинь тільки з мусу, а до біжниць ходити і годинами пересиджує з власної для Ізраїля любові“.

Атентат в Софії. Нічю з 17. на 18. ц. м. невідомі люди напали на югославського аташе в Софії, полковника Мінковича і дали до нього ряд револьверних стрілів, на щастя невдачних. З цього приводу, югославський посол зголосив в болгарському уряді енергійний протест проти атентату. Відомість про атентат викликала в Білгороді велике обурення. Югославський уряд рішив вислати до Софії ноту, удержану в дуже острому тоні.

Чохотка серед російських дітей. Після дослідів шкільної комісії петроградської округи, в самому Петербурзі 32 процент шкільних дітей виявились хоротами на чохотку. Після других інформацій, в Петербурзі нема родини, в якій не булоби когось хоротого на чохотку.

Привіт українському жіноцтву. Секретарка „Інтернаціональної Федерації жінок з академічною освітою“ п-ні Теодора Бозанкет у Лондоні переслала на руки п-ні Ганни Чикаленко Келлер у Берліні ось такого листа: „Президентка і Депутатки зібраних на третій Конференції „Інтернаціональної Федерації жінок з академічною освітою“ в Христіїні, що відбулася під 27—31 липня, посилають найсердечніші привітання Українкам з академічною освітою, яких вони сподіваються чезадовго привітати як членів Інтернаціональної Федерації“.

Кооператива „Український театр“. Крім впацачення і оголошення свого часу двох учнів, пересилає д-р Йосиф Партицький зі Станіслава систематично дальші учні, і так дня 16/1. — 900.000 мп., 15/5 — 9.000.000 мп., 27/6 — 5 зл., 6/7 — 5 зл., 14/7 — 5 зл., 22/7 — 5 зл., 6/8 7-50 зл., 12/8 — 10 зл., і 22/8 — 5 зл. — Кооператива числить тепер 1943 членів. Коли би кожний член надсилав уділи так, як Ц-р Партицький, можна би приступити незабаром до будови власного театру — тимчасом жертвенність на цілі театру від липня ц. р. упала зовсім, а з краю не наліплюють тепер ні датки ні уділи.

Ректорат Духовного Семінара у Львові повідомляє, що Впр. ОО. Декави, завізані на конференцію на 2. і 3. вересня 1924 знайдуть приміщення в будинку Духовного Семінара. 283 2-2

Дописи.

„Наші“ ревні педагогі.

Пишуть нам: Зі звіту коломийської української гімназії за шкільний рік 1923/24 доідемося ось що: З початком шкільного року 1923/24 вписалося було 679 публічних учеників і 105 приватистів (ок). По кімці шкільного року „убуло“ — як каже звіт — 125 публ. учеників (18-40 проц.) і 8 приватистів (ок), так, що до класифікації дійшло 552 публ. учеників і 97 приватистів (ок); в тім 423.66 Українців і 128.30 Жидів. З того було: з відзн. 25.4, з добрим успіхом 350.33, взагалі здіб. 2, попр. і допоян. іспитів 77.13, нездібних 97.6 (т. з. 17.57 проц. клас публ. учеників), некласифікованих 1.41. Це значить: зі 679,105 записаних учеників (цв) відпало в окрім році: 125,8 (звільнені, виступили) + 97,6 (двійки) + 1,41 (некласиф.), себто разом 223,55 = 278 = 31.36 проц. публічних учеників і приватистів. А коли додамо, що при поправках іспитів перепало бодай 15, то в окрім шк. році 1923/24 перепало 293 публ. і приватних учеників (цв)!!!

Ще краще представляється 8-ма класа і ті класи, що мали історію з „віллами“, себто класи Va, Vb, VIa і VIb. В двох відділах 8 кл. було з початком шк. року 1923/24 — 47 публ. учен. і 13 приватисток. З цього здало матуру 21 публ. уч. і 6 приватисток (в тім 15 Жидів і 12 Українців). З. з. рівно 44 проц. записаних публ. учеників; отже 56 проц. перепало. Класи Va, Vb, VIa і VIb мали науку до половини липня „за кару“, мала строгу візитачію п. Вонсовича перед самою класифікацією і понесли „консеквенції“ як видно зі списку: З початком шкільного року 1923 було учеників: в Va — 50,2, Vb — 50,1, в VIa — 24,10, VIb — 23,11. При кімці шкільного року було в Va 43,2 (убуло 7), в Vb 46,1 (убуло 4), в VIa 21,10 (убуло 3), в VIb 22,9 (убуло 1,2) т. з. до кімці шк. року зникнуло гімназистів 15,2. Вислід класифікації був такий:

	відзн.	здібні	попр.	незд.	некл.
Va	— 43,2	1	21	7	14
Vb	— 46,1	1	21	8	16
VIa	— 21,10	1,1	5,5	5	10
VIb	— 22,9	4	11,3	4,3	3
	132,22	7,1	58,8	24,3	43
					0,10

Значить: на 132 публ. учеників є 43 дійки, себто рівно 30 проц. і 24 поправок, себто разом з двійками 67, отже 50 проц. А тих 15, що до кімці року виступили вже і не дочисляю. Exemplum statuentium erat.

Кажуть, що дир. Мостович вже мав іти в пенсію, але видно, так класифікація побобалася владі, і він ще лишається і дасть Бог зведе гімназію на ніщо.

Завдяки цьому, що так молодіж знищено, буде в шк. році 1924/25 лише 13 відділів (в шк. р. 1923/24 було 19) а до першої класи зголосилося нечувано мале число учеників, бо 50 з цілого Покуття. А яким духом віє, видно з того, що п. польоніст Zawojski спалив при вступнім іспиті до I. кл. з польської мови на 30 учеників 10 (30 проц.). З тої причини, що в коломийській гімназії в шк. р. 1924/25 буде на 6 відділів менше, поставив дир. Прокіп Мостович 7 учительських сил (по своїм виборі) до диспозиції Кураторії, бо йому їх уже не потрібно.

Чи в Коломиї нема нікого, що нам напасав би, що властиво в українській коломийській гімназії діється? Чи в колом. польській гімназії так само „убуло“ таке величезне число учеників і чи так само страшно випала в ній класифікація?

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

З української гімназії в Яворові Гімназія має ще вільні місця для учеників й учениць. Успіва життя в Яворові відносно можливі. При гімназії Бурса ім. І. Франка під наглядом Вл. пп. Професорів. — Упрва. 245 3-3

1914—1924. Товаришів, що злати матуру в 1914 році на *філії української Гімн. у Львові*, прошу подати свої адреси і пропозиції що до зїзду. о. Іван Черкавський, Радимно. 287 1-1

З двіох шкіль ім. Шевченка у п. т. у Львові при вул. Мохнацького 12. новий шк. рік у 7. кл. всенар. школі, учит. семінарії і гімназії розпочнеться 1. вересня Богослуженням. Додаткові вписи і іспити в днях 29. і 30. вересня. — УПРАВА. 285 1-3

Вписи до Висш. Муз. Інституту ім. М. Лисенка у Львові на рік 1924/25 розпочинаються д. 30. VIII. 1924, щоденно від 3—6. попол. При тій нагоді подається до відомо, що науку сольового співу поширено у сім році через позискання, як другої сили учительської, — попри проф. Орленка, — відомої нашої співачки, п. Анни Крушельницької, б. учительки сольового співу у Флоренції. 286 1-2

ЛИСТУВАННЯ.

Відомості про **Йосипа Пінчука** з Куртів, що вчився в гімназії в Коломиї і Яворові, в 1916 році пристав до Українських Січових Стрільців і в 1920 році пробував в Москві, — просить батько **Константин Пінчук**. — Хто знає, де дівається **Ілля Денний** з Лежахова, яворівського повіту. До війни пробував у Львові. Іх самих або хто що знає про них просимо дати знати до Ukrainian Bureau Foreign Language Information Service 119 West forty-First Street New York, N. Y. 284 1-1

Дрібні оголошення.

АДВОКАТ на провінції пошукує рутинованого компаньйона. — Зголошення до Адміністрації для „адвоката“. 259 4-4

БАНЦЕЛЯРІЯ Меценаса Гвоздецького у Львові, вул. Краєвських 6., прийме зараз академіка, умінючого писати на машині. 267 3-3

НАЙВИЩИЙ ЧАС, щоби опал купувати у своїх, бо якість і ціна є та сама, що у чужинців. Вуголь 47 зл., дрова 32 зл. за тону з доставою. Калитяк Потоцького 47. 256 1-1

ВДОВА по священнику пошукує місця до заряду домоу у відвіця священника. — Листи надсилати до Адміністрації „Діла“ під „Вдова“. 289 1-3

ПРИЙМУ на приміщення 2 мал. учеників з I. до III. кл. гімн. за харчі або готівку — Мешкаю 3 хв від Голова гімназії. Посилаю саме сина відзнач. уч. до I. кл. гімн. — фаховий учитель. Ближше в жін. сп. пром. „Труд“, Ринок 36/1. 258 2-3

УЧЕНИКІВ на помешкання з харчем прийме вдова по уряднику. Крижанівська, Вірменська 15. III. пов. 2-3

ЦЕРКВИ, ПОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проектує, буде — позичку гіпотечну вироблює в банку **Інж. Лев Левинський**, архітект-будівничий концес., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 254 4-6

ВАКАЦІЇ без фотографічного апарату страчені. Памятайте, що у нас н а й д е ш е в ш е купите фотографічні прилади. Оглядайте стало виставові вікна, та жадайте цінників з огляду шкільної кінематографії, фахової і проєкції. Школи і научні інституції не можуть обійтися без нас з надходячим шкільним роком Ми розписали також конкурс (загальна сума 430 дол.) за десять найкращих знять „Кінофот“ давнішого „Snapshot“. Львів, вул. 3-мая 5 і 11а. 183 10-10

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУПІСТ

Д-р Г. ГЕЛЬ

288 лінар Народної Лічниці 1-10
ординує в очних недугах
у Львові при вул. Ягайлонській 20.

АДВОКАТ

Д-р ВОЛОДИМИР ГЕРЕТА

272 в ЗОЛОЧЕВІ 2-5
переніс свою адвокатську канцелярію і
веде її зараз в Золочеві,
при вул. Почтовій 3, I. пов.

Союз учительських Спілок

Централа учительських Кооператив, у Львові, Оссолінських 10.
поручає на шкільний сезон:
всі шкільні книжки і друки;
Книжки до учительських бібліотек в українській і польській мові;
Книжки для діточих бібліотек;
Рухому азбуку малу і велику;
Сшити, олівці, пера, атрамент, папір і прочі шкільні прилади.
Висилка товару негайно. — При гуртових замовленнях опуст. — Просимо жадати цінників. 262 2-3

ВУГОЛЬ гор. шлесський, кокс і дерево опалове рубане з достагою до дому продає по цінах конкуренційних (також на ра-ти) **„ТИТАН“** торг. - пром. С-ка у Львові, вул. Валова 23. Телеф. 636.
Для кооператив і складів вугля на 204 провінції значні полекші. 5-6

Позір! ПРАВДИВА Позір!
ДІЙОГО БАЦА ПРО СІНТІЮ

1 пачка вистане на байцовання 100 кг. збіжжя
ЦІНА ЗА ОДНУ ПАЧКУ ЗЛП. 0.50

При замовленню більшої кількості від 269 півдний рабат 3-5
Замовляйте сейчас через

ЦЕНТРОСОЮЗ СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ

Львів, вул. Зімовича ч. 20.

НА СПЛАТИ
БЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН

ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ

МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТОЧЕ
ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ —
ЗА ГОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ
ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ —
ПОРУЧАЄ

„ХРИСТІАНСЬКА ГУРТІВНА ВЗУТТЯ“
„ГЕРА“

282 2-10
Львів, РИНОК 34.

НОВІ ВИДАВАННЯ
ШКІЛЬНИХ КНИЖОК

Левіцький В. д-р. Фізика для висших клас Ч. I. злп. 5-
Ч. II. вже вийшла з друку „6-
Калинович В. Підручник німецької мови Ч. III. злп. 4-30
Расткович М. Чоловік (Будова людського тіла) злп. 3-
Чотири таблиці до анатомії людського тіла (кольоровані) злп. 1-
Верхратський-Сметанський. Ботаніка на нисшій класі середніх шкіл злп. 3-30
Калитовський О. д-р. Географія I. част. Познавчової часті світа злп. 3-
Йогон. Географія II. част. Європа 4-
Грицаи М. Учебник арифметики (низший степен) I. класа злп. 2-
Йогон. Учебник арифметики (низший степен) II. класа злп. 2-40
Йогон. Учебник геометрії (низший степен) I, II, і III. класа злп. 3-80
Барвінський Б. д-р. Історія Українського Народу (Оповідання з рідної історії) 3-30
Йогон. Коротка історія Українського Народу злп. 1-80
„Ол. Огляд історії української літератури. III. видання злп. 2-40
Барвінський-Замшевський. Всесвітня Історія. Том I. Старинна історія злп. 4-
Йогон. Том III. Нововічна історія 4-50
Нухта I. Гомерова Іліада, перша пісня, словарець та граматичні пояснення 1-
Коментар до поеми Івана Франка „Мойсей“ злп. —30
Домбровський В. Українська стилістика і ритміка. Підручник для середніх шкіл і до самонавчання злп. 3-20
Йогон. Українська поезика з додатком про найважніші роди прози злп. 3-20
Танчаковський І. Українсько-польська термінологія зі збіркою чужих слів до шкільної і приватної науки злп. 1-30
Застирець І. Історія української національної літератури злп. 1-
Попович Е. Українсько-нім. словар 7-50
Кімічневич. Нім.-український 12-
Ліденко М. Український словар чужоземних слів і виразів „50-
Kozenn. Atlas geograficzny dla szkół średnich злп. 16.60
Gustaowicz B. Atlas geograficzny dla szkół średnich злп. 3-35
Висше наведені книжки вийшли на складі книгарні 2-2

А. БАРДАХА
У ЛЬВОВІ, КРАКІВСЬКА 1.
П. Т. Книгарням, Базарам і Шкільним Кооперативам дається відповідний опуст.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не зветується.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Руму-
нії 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Гарантійний пакт.

Франція-побідниця, Франція-володілька, Франція-диктаторка від перших днів віднесеної перемоги журбою про свою безпеку. Версальський трактат і його численні відноги, мілітарні союзи майже зі всіма державами і державами, що оточують Німеччину або своїм фронтом звертаються проти СРСР, залишення до всесильної Америки, шістьлітнє баракування з Англією, окупація Португалії — все це має на меті не так витиснути з Німеччини астрономічні суми відшкодувань, як забезпечити перед майбутньою німецькою відплатою, перед новим Седаном, перед зведенням Франції до ролі її племінної посестри — Іспанії.

З метою тривкої безпеки перед відплатою Німеччини переведено повне розброєння Німеччини і відмілітаризування лівого берега Рену. Та ці засоби признано недостаточними на довшу мету. Тому Клемансо робив заходи, щоб довести до гарантійного пакту між Францією, Англією й Америкою. Дня 28. червня 1919 навіть прийшло до підписання такого пакту між Клемансо, Ллойдом Джорджем і Вільсоном. Однак Зєднінені Держави не дали своєї згоди на далекойдучі зобов'язання супроти Франції, справа пакту захиталася і на якийсь час пішла в забуття.

Виринула вона знову за кабінету Бріана. Під кінець 1921 р., перед конференцією в Каннах на ново почато розглядати справу французької небезпеки перед Німеччиною. Ллойд Джордж в окремій записці, ствердивши, що на протязі останніх 120 літ перелющена Німеччина аж п'ять разів виступала проти Франції, ствердив, що на випадок німецького нападку Англія стане на боці Франції й Бельгії. Справа була на найкращій дорозі до успішного вирішення, коли проти Бріана знялася буря. Націоналістична Франція під проводом Поанкаре і Мілерана домогалася безпеки не тільки для себе, але й для своїх союзників, в першу чергу для Польщі. Англія погоджувалася перенести на себе гарантійні зобов'язання, однак тільки відносно Франції, рішучо застерігаючись проти зобов'язань супроти Польщі, Намагання Франції втягнути Польщу до гарантійного пакту, а Англію в східно-європейські комплікації, в „пливкий стан“ — не дали ніякого позитивного вислідку.

Бріан уступив, до голосу прийшов енергійний Поанкаре, який спершу переговорював ще з Керіоном про справу забезпечення цілої французько-планетарної системи в Європі, а коли справа виявилася безвиглядною, постановив чинити власну руку і безоглядними засобами створити забезпечуючий вал для Франції і її союзників та прихвостнів. Рурська авантюра це одна зі спроб „безпеки“ Франції. Очевидно, такі намагання теж не вели до мети. „Гарантійні“ змагання Поанкаре, отримавши з тріском ганьблення і поневолення Німеч-

чини на заході, а одночасним поневоленням цілої низки народів на сході через сателітів Франції. „Ніякий народ не може бути тріткою поневолення“ — сказав Еріо в дебаті над льондонським договором в французькому парламенті. Цю віковичну правду зрозуміли побідні Французи, змушені засісти до спільного столу з Німцями в Лондоні на правах: рівні з рівними. І тільки на цій основі прийшло до передвступного поєднання між завзятими історичними ворогами.

В наслідок нерозважної, темпераментної політики поанкарівської Франції льондонська конференція була приневолена більше займатися Німеччиною, як Англією. Справу гарантійного пакту перенесено з кабінетів Парижа й Лондону на форум Союзу Народів. Одночасно поширено основу і об'єм дискусійного пакту. Замість безпеки самої Франції і її сателітів висунуено проект загального гарантійного пакту.

В Союзі Народів вже віддавна йдуть наради над винайденням системи такого пакту. В рамках Союзу Народів створено різні комісії, секції, розписано анкети, йде жива дискусія на тему способу і змісту гарантій. А саме розходяться думки в питанні, чи до загального гарантійного пакту змагати шляхом окремих договорів між поодинокими державами, розуміється під контролем Союзу Народів, чи шляхом менш-більш однорідних, спільними інтересами пов'язаних груп (як нпр. Мала Антанта), чи дійти до синтезу одного загального, всіх обов'язуючого пакту. Ясно, що в дискусії над цією переважною справою кожна держава відкриває свої власні рани і домагається такого пакту, який перш усього забезпечив би її власні інтереси. Так нпр. з боку Франції висувують домагання ефективного контролю німецьких зброєнь Союзом Народів, міжнародної гарантії щодо демілітаризації Рену і 50-кілометрової смуги на правому боці Рену та збірної гарантії Союзу Народів проти воєнного наступу. Для цієї мети є вимагана співпраця Франції й Англії, щоб спершу західній Європі, а опісля цілій Європі дати організований статут миру.

Як бачимо, в змаганнях до гарантійного пакту сучасна Франція навіртає до напрямних з часів канської конференції, до думок Бріана. Вона перш усього кладе натиск на гарантію миру в західній Європі, а аж після того думає про „статут миру“ для цілої Європи. Очевидно, заки той „статут миру“ був би поширений на європейський Схід, мусілиб тут відбутися далекосяжні зміни й перемиї. Бо яким чином міг би гарантійний пакт об'явити нпр. Польщу, яка одержала теперішні східні границі на „свою власну відповідальність“, або Румунію чи Балкан? Щоби досягнути намічену мету, щоб дійти до загального замирення і співпраці всіх народів, треба вернути до вихідної точки нашого століття: до самовизначення народів. Бо тільки тоді гарантійний пакт спиратиметься на непереможні

Лист з Риму.

Дещо про італійський фашизм.

Рим, 21. серпня 1924.

„Любий друже, — пише мені один мій приятель, — зроби мені таку послугу, напиши по щирості, як там у вас? Чи спокійно? Часописи так пишуть... Але як його йняти віри часописам? Напиши скоріше! як вам не можна висловлюватися так дуже ясно, напиши натаками! — я зрозумію! Ви ж знаєте, я там на курорті покинув жінку і діти...“

Прочитав і нічого не зрозумів. Тільки жінка каже: — „Сеж він через ту справу Маттеоті...“

А-а, дійсно!... Відповів. Заспокоїв чоловіка. Написав цілком ясно і без жадних натаків. А потім вирішив, що не гріх і інших заспокоїти, бо справа Маттеоті так сколихнула громадську думку і дала привід до такої політичної спекуляції, що у багатьох заворушилися надії чи побоювання...

Марні надії, безпідставні побоювання...

Українська політична думка звикла бути демократичною і ліберальною. Не може бути іншою політичною думкою представників національно і соціально поневоленого народу. І тому до теорій державного націоналізму ми звикли ставитися з підозрінням, — ці теорії досі були завжди скеровані проти нас.

Тому й італійський фашизм, який є власне національно-державним рухом, що виник в наслідок великих невдач на інтернаціонально-дипломатичному і внутрішньому політично-економічному полі, викликав в українських політичних діячів звичке недовіря, до якого сформування чимало прислужилася кампанія, яку відразу повела проти фашизму європейська, спершу комуністична, а потім і ліберально-соціалістична преса, а також поява в різних країнах різних, іноді зовсім чорносотенних й імперіалістичних груп чи партій, що поспішалися прибрисати йменням переможного в Італії фашизму.

З перших днів свого життя фашистська партія в Італії присвятила головну свою увагу паралізу-

основах. Ця думка — хоч дуже поволі, але постійно промощує собі шлях і набирає горожанських прав в громадській opinio культурного світу. Зміни і перемиї мусять прийти і вони прийдуть, бо інакше наша епоха втратила б змісл, стала б порожньою і бездумною, а гарантійний пакт не вийшов би поза межі кабінетної дискусії.

Пр. 762/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 183 (10.276) з дня 19. серпня 1924 р. в артакулах: 1) В рубриці „Новинки“ а) в першій нотації уступити між словами: канцелярню і міжнародне, б) в нотації третій з ряду титулу і останнє речення, 2) В рубриці „Відозви і комунікації“ цілу відозву заряду Центрального Союзу українських студентів, містять знамення ад 1) а) провини з § 305 к. з., ад 2) провини з арт. V. зак. з 17. XII. 1862 ч. 8/33 Цзл., ад 2) злочину з §§ 5 63 п) к. з. узнав до-

ванню діяльності й пропаганди комуністів, (тоді ще під йменням соціалістів), інспірованих з Москви, яка ось-ось мала довести до диктатури пролетаріату в Італії. Ця боротьба фашистів з комуністами, — в перших часах незвичайно загострена, бо комуністи були вже майже у мети, — викликала ілюзію, особливо серед російських і українських кол, що фашисти — це антитеза комуністів, що вони не можуть існувати разом, і що для перемоги над інтернаціональним комунізмом італійський фашизм логічно мусить розлитися по цілій Європі, перетворюючись теж в інтернаціональну організацію. Цією ілюзією пояснюється почасти поява німецьких, польських, мадярських і інших фашистських організацій, які проте ніколи не могли добитися якогось органічного зв'язку з італійським фашизмом.

Бо італійський фашизм це рух виключно національний, який принципово, — ні, більше! — органічно виключає вселяку інтернаціональність. В цьому, без сумніву, його головна хиба, але в цьому ж і його сила. Хиба — бо в боротьбі з комунізмом, який був і є головним ворогом фашизму і який розпоряджає всіма засобами інтернаціональної організації і пропаганди, вельми трудно й не вигідно обмежуватися певною територією.

Сила, бо виріши природньо з самої народньої маси і пересякнутий її національним духом, фашизм не потребує сліпо дотримуватися певних ідеологічних доктрин, а еволюціонує відповідно до потреб моменту і настрою національних мас.

Це треба мати на увазі просто для того, що коли хтось з наших політичних діячів дивиться на італійський фашизм через призму хоча би польського фашизму, то він робить таку саму помилку, як той гімназист, що до фрази „виостре-на коса сяла на сонці“ навязував образ гарненької чорнокосої Марусі. Слово теж саме, зміст другий.

Певно, що між фашистами різних країн й італійськими фашистами є одна спільна риса — нехтування до певної міри різними ліберальними принципами. Але цяж спільна риса знаходиться і у їхній політичній антитезі — комуністів, — отже ця схожість сама по собі ще нічого не доводить.

А тим часом ця власне спільна риса всіх фашистських організацій, примушує ліберальну пресу цілого світу, а за нею очевидячки й укра-

конану в дни 18. серпня 1924 р. конфіскації за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого писма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописи, щоб ці рішення помітив безплатно, в найбільшій числі і то на першій сторони. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 д. п. д. № 6 к. 1863, а іменно засудження за переступство на гривню до 400 злп. — Львів, дня 21. серпня 1924.

(Ціліс печатки.)

інську політичну думку дивитися на італійський фашизм, як на щось не тільки підозріле, а просто таки для пристойного товариства демократії двадцятого століття недопустиме.

Тут полягає також головна причина, чому справа Матеотті набрала такого широкого розголосу, і чому італійська опозиція, а за нею і треса цілого світу поспішляз розпочати політичний процес не тільки проти безпосередніх убивць Матеотті, яких фашистська влада швидко віддала в руки правосуддя, а проти цілого фашистського режиму, користаючи з того, що ініціатори й учасники злочину стояли досить близько до головного осередку фашистської організації, і навмисне забуваючи, що в народніх революційних рухах дуже часто за гору випливає разом з чесними борцями чимало всіляких провідників, — що ми зрештою мали і в нашій українській революції.

Італійська політична опозиція, де чергу скрипки грають соціалісти та комуністи, для яких, як ми знаємо на українському досвіді, всі засоби добрі, має певну рацію, бо на прикладі трупа Цезаря і промови Марка Антонія знає, яку політичну спекуляцію можна розвинути над покладеним трупом загиблого. Має рацію може й ліберальна західно-європейська демократія використовуючи цей злочин в своїй боротьбі з місцевими паразитарними наростками воєнного фашизму, щоби довести небезпеку ріжнього рода диктатур. Але українська політична думка, що перейшла російську керенщину і керенщину свою українську — часів Центральної Ради, — не має жадної рації і жадного виправдання.

Не треба забувати, що фашисти прийшли до влади після революції, — і то революції настільки популярної, настільки успішної, що її (яких двадцять, тридцять убитих в революції сорокміліонового народу не рахується!) — сміливо можна назвати безкровною.

Ми знали другу безкровну рево-

люцію, це власне була революція російська, яка потім, завдяки большевикам, зробилася найбільш кривавою, яку зазнала коли історія.

Смію вас запевнити, що італійська комуністична революція, якої примара росла з кожним днем, чотири роки тому, на моїх власних очах, була би ще більш кривава, як російська революція. Бо до всієї тієї систематичної різанини, яку приносить з собою соціальний збвиг, в Італії треба ще додати палке сонце і вулканічний нестримний темперамент.

Комуністи момент прогавили. Безповоротно прогавили! Фашисти з нього скористали.

Це були і є дві сили, що все стоять в Італії одна проти другої. Інших немає. Всі оті ліберально-демократичні партії, що гвалтують по деяких часописах мають такуж саму силу і таке саме значіння, як колись, в часи Центральної Ради соціалісти-федералісти і їх з ними — себ-то ніякої.

Отже боротьба в Італії проти фашистського режиму є боротьбою за режим комуністичний. Іншої альтернативи немає. Або ті — або другі.

На жаль, ліберально-демократична опозиція, не перейшовши до свідів російської і української революції, цього не розуміє.

За те мусить це добре зрозуміти українська політична думка.

Я певний, що будь Центрально Рада не така страшно ліберально-демократична, як вона була, не така безсило-інтелігентська, Україна змогла би перемогти большевицьку навалу. На те служить доказом та сила і та витривалість, з якої незорганізовані народні маси ставили опір добре організованій большевицькій і підпертій чужоземною допомогою реставраційно-монархістичній армії.

Але у нас ніхто не зумів своєчасно, себ-то заздалегідь, організувати ті народні маси, що потім так героїчно і так марно кривавили трупом рідні поля, бо у нас ніхто не здавав ще собі ясно справи, проти кого треба боротися і в

який спосіб. І в той час, як большевики вже підготовляли збройне повстання і сіяли в своїх часописах, відозвах, мітингах тисячі всяких вигадок проти Центральної Ради, проти її міністрів, проти цілого українського руху, члени Центральної Ради й українські міністри готові були дивитися на кожного, хто наважився би виступити проти такого стану річей, вимагаючи якихсь репресивних засобів, як найіскідливішого контрреволюціонера і зрадника народньої справи. Нікому тоді й в голову не приходило, що коли на твоїх очах насилують матір, не час говорити хороші слова про братерство і добро людськості! Загалом тоді не час говорити, — треба діяти!

А зрештою, треба бути справедливим. І у нас тоді були люди, які могли зробити для України те, що для Італії зробили фашисти, — себ-то врятувати її від руїни, різанини, голоду і загального збідніння. Це були члени „вільного козацтва“ українські Січові Стрільці. Але у них не було Муссолініго!... Але українські проводирі вбачали в них контрреволюційну небезпеку...

Бо, повторюю, ніхто не зда-

вав собі ясно справи, де ворог, і як його треба бити.

Італійський фашизм знає це добре і те, і друге! Він борониться і він відборониться!

Евг. Овацийкий.

Дрібні вістки.

На конгресі міжпарламентарної унії у Швайцарському Берні 6. н.м. канцлер Бірт говорив про об'язок н.м. демократів пропагувати ідею франц.-н.м. порозуміння.

1700 англ. промисловців внесло до англ. палати громад меморіал з протестом проти допомагання Німеччині в отриманні міжнародної позички, яка латає н.м. промислові кредити задля збільшення експорту. Це шкодить інтересам англ. промислу.

Ерріо заявив у париській палаті депутатів, що льондонська угода ні в чім не поліпшила умов безпеки, гарантованих Фіанші версайським договором.

У Греції збунтувалися офіцери мариначи. Командант флоту капітан Копалексіс заочно присуджений на два місяці в'язниці, відмовився від послуху міністрові війни; він перебуває на воєнному кораблі „Аверов“; майже вся грецька флотія солідаризується з ним. Уряд вівзав флоту зібратись перед арсеналом і роззброїтись. Офіцери флоту домагаються амністії та повороту до служби демісіонованих старшин за участь в ост. страйку.

Нове засідання Ліги Націй.

Дня 29. ц. м. пічнеться 30-ий з черги зїзд Ради Ліги Націй. Його відчинить бельгійський міністр закордонних справ Гіманс, голова Ради Ліги Націй. На деннім порядку стоїть 25 справ. Програма сама в собі не визначається „сенсаційним“ матеріалом. Передбачують лише, що на самім початку сесії вирине знову питання про загальне роззброєння. Протокою до цього буде відповідь Югославії переслана саме Лізі Націй. Югославія заявляє, що вона не в силі підчинитись резолюції Л. Націй, згідно з якою воєнний бюджет поодиноких держав не може бути вищий ніж середній бюджет останніх двох літ. Своєю заяву основує югославський уряд

мотивом, що нинішня озброєна сила його держави не дійшла до розмірів, які відповідають положенню держави. За те чехословацький уряд заявив, що дволітній реченєць військової служби зменшив до 18 місяців.

З інших справ, які рішатиме Рада Ліги Націй треба згадати: справу Саарської території (присутність французького війська; контролю краму імпортного туди з Німеччини); малярські фінанси й австрійські; контролю зброєнь Австрії, Болгарії та Угорщини Лігою Націй, згідно з мировими договорами; границя Іраку — суперечка між Англією та Туреччиною; фінанси і голод Альбанії; справоздання референта Ліги

ДР. Р. ГОЦЬКИЙ.

Сучасна культурна мораль.

(Психологічний нарис.)

Досвіди останньої війни.

У передвоєнних часах ми були свідомі того, що як довго народи живуть у ріжнородних умовах існування, як довго в них поняття вартості людського життя надто розбіжні і докінь ненависть, яка їх ділить, стає могутнім душевним товчком, так довго існуватимуть і війни. Отже ми були пригитовані на те, що війни між примітивними і цивілізованими народами Європи ще довгий час навідуватимуть людство. Але ми мали надію на щось інше. Від великих націй білої раси — германців світа, від провідників людського роду, творців технічного поступу в опануванні природи, творців мистецтва, наукових і культурних вартостей, від цих народів ми надіялись, що вони вмітуть полатоджувати суперечності та конфлікти інтересів іншими шляхами. Кожна із цих націй мала високі етичні норми для людини, згідно з якими, якщо вона хотіла бути учасником у культурній спільноті, мусіла уладнати спосіб ведення свого життя.

Ці часи надто суворі правила вимагали від людини дорогого самообмеження і приборкання інстинктів. Людина не могла зовсім свободно користуватись брехнею і ошукою в життєвій конкуренції зі своїми ближніми. Культурна держава вважала ці етичні норми підставою свого існування, вона боронила їх, коли її громадяне починали надто різко їх порушувати. А тому можна було зирити, що держава сама схо-

че їх шанувати і що жадним робом їх не порушить, бо інакше вона заперечилаб основам на яких побудована.

Можна було думати, що великі культурні народи добули стільки розуміння для своїх спільнот і стільки толеранції, що поняття „чуже“ і „вороже“ вже не могли, як це було в класичній старовині, переплутуватись.

Виховані в дусі об'єднання культурних народів чимало одиниць змїняло рідний осідок на побут на чужині. Кого життєві невгоди не приковували постійно до того самого місця, цей міг був користуватись надбаннями і приладами культурних країв, де почував себе духовно можливо найкраще. Одиниця любила бласити та сірим морем, красою сніжних гір та зеленими просторами нив, чаром північних лісів та величю південної рістні, осередками великих історичних споминів і тишою непорушної природи. Ця нова вітчизна ставала для неї музеєм виповненим усіма скарбами, які на протязі довгих століть витворили і полишили мистці культурного людства. Хто мандрував з одної салі музею у другу, міг в об'єктивнім признанні стежити за тим: як ріжні типи досконалости витворюються завдяки змішанню крові, історичним подіям і своєрідностям мамі-землі. Тут найкраще розвинулась холодна, непохитна енергія, там граціозне мистецтво прикрас життя, в третьому місці хист для порядку і законів або інші прикмети, які вчинили людину паном землі.

Не забуваймо, що кожний світовий культурний громадянин сотворив собі своєрідний „Парнас“, свою „атенську школу“. З великих мислителів, поетів, мистців усіх на-

цій він вибирав собі тих, яким завдячував те найкраще, що стало йому доступним для вживання та зрозуміння життя і тому шанував їх, немов би своїх рідних мистців. А проте посеред захоплення одноцільністю світової культури почувались диссонанси, голоси, які пригадували, що з огляду на давні переказані минувиною ріжноті між культурними націями — війна між ними є невідхильна. Більшість не хотіла няти віри цьому. Та як уявляли собі тоді війну, якщо до неї мало би дійти? Як рід лицарського бою, який хоче лиш обмежитись до ствердження перемоги одної сторони оминаючи як мога важких терпінь, які, річ ясна, не позинні грати ролі при вирішуванні перемоги. Очевидно з усею дбайливістю для невоюючої частини населення, для жіноцтва, що повинно стояти оподалік воєнного ремесла і дітей, які повинні зростати в почуваннях дружби для чужоплемінників. Також із збереженням всіх міжнародних інституцій, які були символом культурної спільноти мирних часів.

Цього рода війна все ще мала би в собі багато страшного і нестерпного, однаке вона не переривала би розвитку етичних взаємин між народами і державами.

Війна, в яку ми не хотіли вірити, вибухла і вона принесла розчарування. Вона була найбільш кровавою і подекуди найбогатшою у втрати з дотеперішніх, а це завдяки незвичайно удосконаленій зброї.

Але світова війна була і неменше жорстокою, завзятою та безоглядною як яканебудь у минувшині. Вона знехтувала всіма обмеженнями, до яких підчас миру зобов'язались люди міжнародним правом, — не признаючи привілеїв ні паненого ні

лікаря, ні ріжноті між мирною і воюючою стороною населення, ні прав приватної власности.

В часі цієї світової війни з жахом могли ми ствердити, що держава карала громадян за вчинки та засоби боротьби, які хотіла змоніполізувати для себе. Держава, що вела війну, дозволяла собі на всякі насильства. Вона користувалась супроти ворога не лиш дозволеним підступом, але і свідомою брехнею та зумисною ошукою, хто зна, чи не більшими як у минулих війнах. Держава вимагала від своїх підданих найбільшого послуху та пожертвування, а при цьому окутувала їх таємністю та цензурою звідомлень, обмежувала у вислові і думок. Вона відпекувалась від приречення та трактатів до яких була зобов'язана, і не скривала своєї жадоби посідання та могутности, яку з патріотизму мала одобрити і одиначи.

Можна хіба сказати, що держава не в силі була зрестись своїх неморальних метод боротьби тому, що це було би для неї зі шкодою. Здебільша і для одиниці виконання етичних норм, понехання сили є некорисне, а держава тільки рідко в силі винагородити одиниці жертви, які від неї вимагає. А тому не диво, що зрвання етичних взаємин між воюючими державами та народами відбулось і на етичнім стані одиниці. Наша совість не є таким непохитним суддею як це подають теоретики етики; ним є здебільша „соціальний страх“. Там, де суспільність не ставить одиниці на перепоні сили та кари, там прориваються приборкані жадоби і люди довершують жорстокості, підступу, зради та брутальности, які важко погодити з їх культурним рівнем.

Нупуйте Шкільні Зшитки

виробу Українського Педагогічного Товариства і Наукового Товариства ім. Тараса Шевченка.
Головний склад: Книгарня Українського Педагогічного Т-ва Львів, Руська 3.

строфу посухи, яка особливо підбилася на радянських республіках, які мимо того, що збільшили простір засіяних піль на 10 процент, матимуть о 10—12 процент менший збір від минулорічного.

— **Зріст дорожничі.** Не дивлячись на ослаблену „саніацію“ польської ваготи, дорожнеча в Польщі росте поволи але послідовно. Протягом останніх двох тижнів зросла дорожнеча у Варшаві о 5 при.

— **Дорозовий суд в Новгороді.** Дня 25. ц. м. почався в Новгороді дорозовий суд над учасниками диверсійного випадку на Стовпці.

— **Ще одно продовження речення.** 3 Варшави доносять, що речення реєстрації чужинців в Польщі продовжено до 1. вересня.

— **Новий фризівський цінник.** У Варшаві оголошено новий фризівський цінник, після якого за голених платиться 45 гр. а за стрижання волоса 65 гр.

— **Конгрес інституту для міжнародного права.** Дня 21. ц. м. почав у Відні свій наради конгрес інституту для міжнародного права. В конгресі приймають участь визначні правники та університетські професори усього світу.

— **Мешканевий рай у Відні.** Заряд громади у Відні рішив вибудувати протягом слідуючого року 10.000 нових помешкань.

— **Боневілля чи містифікація?** Понощкий староста сконфіскував і обложив вештом наклад пастирського послання маріявського „архипіскупства“ Івана Марії Ковальського, в якому він пише, що Христос явився йому і сказав, що „Літургія вже в католицькій церкві не існує, що нема вже ані одного священика, який би мав право її відправляти, бо душі усіх зниклих смертельний гріх і чорт“. Це правда має тільки він і він має монополію на давання розрешень, без яких усіх же суд пекло...

— **Інтересне спростування.** Цейкі польські часописи, яким допик „огірковий сезон“ пустили в світ сплетню, що відомий російський письменник-гуморист Аверченко в наслідок рани одержаної під час своєї втечі від большевиків до чеської Праги осліп і лежить в шпиталі „без феника при душі“. У відповідь на польське співчуття оголосив Аверченко спростування, в якому між іншими каже: Я був ранений не при нагоді втечі від большевиків, а 18 літ тому, коли ще большевиків не було; я не сліпий тільки короткозорий; працюючи в чотирьох російських і трьох закордонних видавництвах я далекий від нужди; феників не маю, бо всі свої рахунки веду в чеських коронках і долларах.

— **Податок від спадщини і даровизин.** В 72. ч. „Дзєніка Устав“ появилася закон з дня 18. ц. м., який очеркує висоту податку від спадщини і даровизин. Мінімум, свободне від податку виноситься 10.000 зол. пол., коли спадщина припадає на найближчу рідню; поза тим це мінімум виноситься 3.000 золот. п. Податок від оділичених недвижимостей і хліборобських знарядів, оскільки вони переходять на найближчу рідню, платиться щойно тоді, коли їх вартість перевищує суму 2500 золот.

— **Висота номінального.** Комірне за вином приватних мешкань і склепів у Львові остане на вересень не змінене. Щойно на квартал від 1. жовтня ц. р. буде комірне підвищене після норм червеневого закону про охорону льокаторів.

— **Невже порозуміння з Марсом?** З Канади доносять, що радіостанція в Понт Грей заобсервувала явись загадочні сигнали, невідомі в досюгочасній радіотелеграфії. Про аналогічні сигнали доносять англійські радіостанції. Поважні англійські вчені впевняють, що коли б навіть вдалося землі скомуникувати з Марсом, то форма життя на ньому є до тої степені відмінною від нашої, що не можна би сподіватися ніяких позитивних успіхів з такого порозуміння. Проф. Льов пригадує, що Марс є старшою планетою від землі, га що атмосферичні умови на ньому втворюли там цілком відмінні породи від наших.

— **Як довідуємося п. Гавронський,** директор Уряду Еміграційного в Варшаві, в товаристві князя Любомирського виїхав до Бразилії кораблем „Massilia“, котрий належить до Товариства „Sbargens Reunis“, в справі переселенців з Польщі до Сао-Павлу, які мають одержати підмогу від бразильської держави. Пан Гавронський поверне тим самим кораблем в вересні.

Високі школи.

Студії у віденській техніці.

Товаришам в краю, котрі вибираються студіювати у віденській техніці, подаємо отсі інформації:

Віденська техніка обіймає відділи: 1) загальної інженіїр—студії тривають 10 семестрів, 2) архітектурний—9 семестрів, 3) будови машин з підвідділами: а) електро-

техніки, б) будови кораблів—по 8 семестрів, 4) хемічно-технічний з підвідділом для огрівання і газовой техніки—по 8 семестрів, 5) загальний відділ технічної фізики—8 семестрів, 6) загальний відділ з підвідділами: а) курс техніки обезпечень (Versicherungstechnik) і б) курс геодетичний (землемірівство)—по 4 семестри.

Подання в справі прийняття і зі зазначенням вибраного відділу слід вносити до ректорату техн. (Rektorat der Technischen Hochschule Wien VI, Karlsplatz) на німецькій мові від 1. вересня до 10. жовтня, закладаючи свідоцтво зрілості, зглядно відходу з іншої вищої школи, 2) свідоцтво приналежності, 3) метрику, 4) т. зв. свідоцтво моральності (Wohlverhaltenszeugnis), 5) по німецьки виписане т. зв. Nationale в 3-ох примірниках на оригінальних формулярах техніки, 6) австр. стемпель на 2.000 австр. корон, 7) почтову оплату на відповідь. На кінці подання слід подати точну адресу. Вичислені документи слід подати в оригіналах, докладаючи обов'язково урядовий переклад кожного на німецьку мову (потверджений нотарем або судовим перекладчиком. Вчасніші оголошення мають першество. Рішення про прийняття оголошує ректорат окол. 18. жовтня. Кожний новоприйнятий (реалісти також) мусить окол. 25. жовтня зложити вступний іспит з начеркової геометрії та вільноручних рисунків. Поручається переробити докладно основи начеркової геометрії—у Відні є підготовні курси згідно з тутешніми вимогами 3—4 тижні).

Такси виносять: Вступний іспит 60.000 австр. кор., виписове і перший семестр 1.590.000 австр. кор., дальші семестри окол. 1.390.000 австр. кор. Лябораторійні такси особно. Такси в хемічних лябораторіях окол. 3.000.000 австр. кор. на кожний семестр.

Новоприйнятих на загаль не звільняють від оплат—на дальших семестрах звільняють українських студентів правильно на половину всіх такс. Удержання у Відні виноситься окол. 20 ам. долларів—мінімум 15 ам. дол. За мешкання доволі тяжко. Для переречислення 1 ам. доллар=70.000 австр. кор., 1 золотий польський=13.000 австр. кор. Технічна секція тов. „Січ“ не перепродажує на загаль колективних виписів на техніку тому, що ректорат вирішує подання індивідуально. Підписаний може переслати інтересованим відповідні друку та інформації та вести подання до ректорату, але лише під услів'ям, що одержить всі вичислені документи в комплекті і з німецьким перекладом. Непереложні або некомплетні документи звернуться владителям назад.

Українські часописи прохається передрукувати отсе оголошення.
За Технічну Секцію Тов. „Січ“ у Відні Bohdan Prystaj
Wien

XIX. Döblinger Hauptstrasse 92/5.

Зі спорту.

Вісти з „Українського Спортивного Союзу“.

Мандрівна наторода „Червоної Калини“ за м'ячеві змагання Львів—Край.

На Українських Запорізьких Ігрищах, які відбуються в днях 12, 13 і 14 вересня ц. р. найважливішою точкою програми являється м'ячеві змагання Львів—Край. Вони відбуються в неділю дня 14 вересня. Львівська дружина буде зложена з найліпших гравців львівських дружин, друга з найліпших гравців провінційальних. Склад, який усталоє в порозумінню з провідниками дружин провідник м'ячевої секції Союзу п. Стоцький, буде на днях проголошений.

В нагороду для побідної дружини призначена „Червона Калина“ булаву гуцульського стилю, інкрустову й золочену.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Вписи до Торговельної школи Тов. „Промісита“ у Львові, вул. Корняків 4. 1. будуть відбуватися в днях 30. серпня до 1. вересня 1924 р. щодень від гол. 10. до 1. в пол. До 3-класової школи і на піврічний курс приймається з укінченою відділовою школою або третьою гімназіальною, до двокласової гімназії торговельної з укінченою шостою класною гімназіальною, — на однорічний курс з укінченою гімназією. В школі наука починається 3. вересня, початок курсів буде оповіщений окремо. — УПРАВА. 1—1

Тільки першорядні вироби! Рік осн. 1883.

Фабрика Ковдер С. СТРУДЛЕР в Перемишлі

вул. Дворського ч. 2.

пору- на гусячій пуху, овечій
чає КОВАРИ американській вовні і ваті.

НОВІСТЬ!

Ковдри на пуху зі спеціальної, інпрегнованої, густої, швейцарської сатини, під гарантією, що пух не перейде ваги 1.600 грамів.

Виставляю на СХІДНИХ ТОРГАХ а також познанських торгах.

244 Цінники висилаю даром і оплачено.

2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-р ЯРОСЛАВ ОЛЕСНИЦЬКИЙ

заприс. судовий перекладчик англійської мови, переніс адвокатську канцелярію зі Львова до ЗОЛОЧЕВА, де веде її спільно з адв. Д-ром Дрого-292 мирецьким у цього-ж домі. 1-5

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

Львів, вул. Синстуська 17/II.

Пльомбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті пі-ся американської системи. Пациєнтів а провінції полагоджуються в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 281 2—10

ПЕРЕСТОРОГА!

Остерігайтесь перед купном вкраденого у мой почекальні образу кисти В. Крижанівського „Дама з догами“ (аквареля, два роки тому була на мистецькій виставці), Хто вказав би адресу, даю нагороду.

Дентист Насс

265 3—3 Львів, вул. Синстуська 17.

Позір! ПРАВДИВА Позір!

ДІЙОГО БАЙЦА ПРО СІТІЮ

1 пачка вистане на байцвання 100 кг. збіжжя

ЦІНА ЗА ОДНУ ПАЧКУ ЗЛП. 0'50

При замовленню більшої кількості від-269 повідний рабат 4-3

Замовляйте сейчас через

ЦЕНТРОСОЮЗ СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ

Львів, вул. Зімаровича ч. 20.

НА СПЛАТИ БЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН

ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ

МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТОЧЕ ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ — ЗА ГОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ — ПОРУЧАЄ

„ХРИСТІАНСЬКА ГУРТІВНА ВЗУТТЯ“

„ГЕРА“

282 3—10 Львів, Ринок 34.

ЗЛОЧИН

поповнює кожний, коли перед закупом панчіх, скарпіток і трикотевих виробів не вступити до знаного, спеціального магазину панчіх, щоб перепити дешевше, як в кождім іншій силпі, бо скромний наш ль-вочин, а однак багато заосмотрений, міститься в подвір'ю на вул. Синстуській ч. 19

Як доказ нехай послужить факт, що можна у нас дістати панчохи в ріж-них колах, з подвійною стороною від 60 сот., скарпітки від 40 сот. до найвибагливіших і найелегантших. — За тривалість румчо.

ПОЗІР! Кожний, що хоче заощадити гроші — нехай за тямить собі до-277 кладно нашу адресу: вул. Синстуська 19, а подвір'ю на ліво. 2—4

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Кonto почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рв-
муні 3'50 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Оригінальна помисловість.

Не можна сказати, що тзв. від-
повідальним і невідповідальним по-
літичним чинникам в Польщі недо-
стає легкодушності і головокруж-
ної помисловості. Якої справи
гільки не торкнутися, всюди про-
дирається та легкодушна, зава-
діяцька і злобна помисловість, ко-
ли тільки йде мова про якінебудь
справи тзв. національних меншо-
стей. Не будемо приводити за ба-
гато прикладів, бо патилине пану-
вання комбінованої львівсько-вар-
шавської хієнської спілки дало нам
їх аж надто багато. Звернемо тіль-
ки увагу на ефективне виконання
закону про тзв. самоврядування
грьох полуднево-східних воєвідств:
львівського, тернопільського і ста-
ніславського.

Ухвалення польським сеймом 26.
вересня 1922 р. цього оригіналь-
ного закону і то на внесення ен-
дещького ватажка д-р Ст. Гломбін-
ського стало передумовою розпи-
сання виборів на нашій території
і рішення Ради Амбасадорів з 14.
березня 1923. Призначаючи Польщі
східні границі по постановах риж-
ського трактату і включаючи в склад
Польщі Сх. Галичину, Рада Амба-
саторів прийняла до відома закон
польського сейму з 26. вересня
1922. Одночасно надала йому
й авторитетну інтерпретацію в дусі
окремого статуту для Сх. Галичини.
Згаданим законом польський сейм
і уряд зобов'язався надати Сх. Га-
личині, а посередно й иншим на-
ціонально-українським територіям
в межах установлених границь та-
кий політично-правний устрій, який
покривався би з поняттям терито-
ріальної автономії. Як з цього свя-
точного й очевидно умовного зобо-
в'язання вивзалася Польща, ствер-
джують недавно ухвалені, велими
помислові і зикові закони, які в ні-
вець повернули всі дотеперішні
надбання, важкою боротьбою
добути права української нації.

Ми далекі від того, щоби споді-
ватись від польських політичних
чинників иншого трактування наших
справ і управнень. Не дивує нас те,
що сталося. Така „розв'язка“ націо-
нальної проблеми в сучасних межах
Польщі не дала нам нічого нового.
Зона була тільки цебром холодної
зоди на голови тих, що вступали
до польського сейму з деклара-
ціями „співпраці“. Така „розв'язка“
закінчила поставила велику точку над
її та поглибила вже й так грізну
пропасть.

Ось так менш-більш порадивши
собі з першою частиною оригі-
нального закону з 26. вересня 1922,
польський уряд, що розпоряджає
надзвичайними повноваженнями всіх
польських партій, ладиться до
„здійснення“ другої частини свого
власного закону про оснування у-
країнського університету. І тут
лидьно зазначилася незвичайність
його виконання, геніальна помисло-
вість його здійснення.

Приймаючи до відома закон з
26. вересня 1922, держави Антанти
прийняли й постанову про заснуван-
ня українського університету на
протязі двох літ, себ-то найдаль-
ше до 26. вересня 1924. Одночасно.

само собою зрозуміло, прийняли
воли до відома, що той універси-
тет буде заснований на українській
національній території, бо тільки
тоді така інституція може сповнити
своє завдання, може бути центром
науки й культури народу, для яко-
го вона призначена.

Однак инші помисли й инші за-
мисли леляли автори закону з 26.
вересня 1922. Великодушна Антанта,
що робила Польщі багаті дарунки
з чужого добра, мабуть не допус-
кала, що закони, очевидно за ви-
нятком податкових, ухвалюються
на сході Європи не для виконання,
тільки для хвилевої тактики, для
замилення очей, для репрезентатив-
ного фасону. Помисловість поль-
ських великодержавців різко від-
різняється від солідності захід-
но-європейських державних мужів —
так, як підступна й помислова хи-
трість східного „грайзлерника“ від
солідності англійського купця.

Два роки минає від хвилі ухва-
лення закону з 26. вересня 1922, а
справа не посунулася ані кроком
вперед. Навпаки, посунулася кілька
кроків назад. За вбодарства в мі-
ністерстві освіти п. Мікуловського-
Поморського український універси-
тет був „готовий“, тільки ніхто „не
зголошувався“ по нього. За зна-
менитого Гломбінського він теж
був „готовий“... в голові цього
міністра з пропозицією осідку на
варшавському передмісті Прага.
І тепер він „готовий“ в голові п.
Міклашевського та по всім даним
має бути в недалекому часі вивін-
дуваний на III. поверх ПКО. у
Краківі. Очевидно, на цей „універ-
ситет“ має зложитися кілька кафедр
філософського й правничого фа-
культету.

Чи не глум, чи не болючий
насмій, чи не очайдушне й визива-
юче топтання гідності й честі
українського народу?

Справа українського університету
є що найменше 20 літ незвичайно
актуальною, гострою, напруженою.
Український народ після безуспі-
шних заходів, старань і жертвен-
ної боротьби в творчому зусиллі
здобувся на заснування українських
приватних високих шкіл у Львові,
в осередку своєї національної те-
риторії, в своєму давньому куль-
турному центрі. Український народ
сам з власної волі і почину по-
становив дати знання і створити
джерело науки для своєї молоді.
Щож? Ті школи признано з боку
культурних месіаністів „протидер-
жавними“, „політичними кузнями“,
„нелегальними“, в наслідок чого
їх авторитетним ректором став кер-
манич політичної поліції.

Замість „нелегального“ украї-
нського університету у Львові і ле-
гального в Празі 7-ми мільоновий
український народ в границях
Польщі має одержати незнесені до-
сі українські кафедри з львівського
університету в... Краківі. За одним
замахом будуть зліквідовані два
університети, всі правно існуючі
кафедри на львівському універси-
теті і закон буде сповнений ad ma-
jorem gloriam великодушною Антан-
ти. Бо ясно, що український народ

і його культурні потреби тут ні
при чому. Справді гідна подиву й
оригінальна помисловість.

Однак грубо помиляється той,
хто в своїй злобі радіє, що тим
чином ще більше понизить укра-
їнську націю. Ні, це пониження не
торкається нашого громадянства.
Ні одна українська організація, ні
один гурт людей не дався взяти
на цей помисл. Жаль тільки, що
один емігрант убрався був в ролі
посильного, так, немов би поль-
ський уряд чи його дипломати не
розпоряджали своїми власними ку-
рерами. Та й цей інцидент нас не
торкається.

У Кракові мають творити якусь

шкілку під дивовижною назвою
„українського університету“ з явно
політичними, радше дипломатич-
ними цілями. Наших професорів і
нашої молоді там не буде. Україн-
ський народ ще найде способи,
щоби дати освіту своїй молоді,
але насміхатися й понижувати себе
не дозволить.

Чи та шкілка справді повстане,
з ким і для кого, та чи вона спов-
нить ролі, яку їй призначив мін.
Скржиньські — це для нас байдуже.
Та не улягає сумніву, що цей по-
мисл є надто дитинячий, просто
штубацький, щоби м'г сповнити по-
кладані в ньому надії. Ф. Ф.

Чи на новий шлях?

Ще про наслідки льондонської конференції.

Дискусії, які мусять вести деле-
гати льондонської конференції зі
своїми земляками не в силі омину-
ти думку дразливого питання про
довіра до вчорашніх ворогів з
якими нині підписано порозуміння.
Мекдонельд та Еріо щораз силь-
ніше підкреслюють факт, що ус-
піх льондонської конференції ле-
жить більше у перспективах, які
вона відкриває на майбутнє, ніж у
здобутках уже досягнутих. Найваж-
нішим моментом останньої конфе-
ренції має бути момент психоло-
гічний: що дві сторони дійшли до
згоди добровільно, на принципах
мирового суду.

Канцлер Маркс засував своє ста-
новище до здобутків конференції
так: „З поганого діла ми вийшли
з найкращими результатами“. Оцей
скептицизм спільний усім учасникам
конференції, яка мала поєднати
ідеалістичні принципи з реальними
фактами. Реальні факти нагадували,
що від 1919 р. на перепоні трив-
кого миру стояли суперечні інтере-
си Англії, Франції та Німеччини.
Ця суперечність не щезла в 1924 р.
Англія на далі потребує ринків збу-
ту, бореться з безробіттям, ляка-
ється німецької конкуренції. Фран-
ція потребує німецьких сплат для
покриття свого дефіциту та відро-
дження внутрішнього кредиту, зо-
всім вичерпаного. А Німеччина на
далі має пересвідчення, що вона
не повинна платити репарацій, бо
не є винною у війні.

Всі ці держави зробили собі вза-
ємні уступки. Метода порозуміння,
якою вони користувались є по суті
різною від попередніх конференцій.
Учасники льондонських нарад ста-
нули на становищі, що вони щойно
починають нову добу розплутання
європейських конфліктів і самі
спільно шукають засобів для по-
ладнання повсютних суперечностей.
Німеччину, на думку Еріо, поста-

влено в такі умовини, що й краще
сплачувати довги нині як пізніше
і що в 1928 р. вона платитиме
стільки-ж, що і Франція. А що бу-
де, коли вона не додержить зобо-
в'язань? У цьому пункті рішення
конференції не вповні ясні. Союз-
ники мали би виступити проти Ні-
меччини спільним фронтом. А коли
не захочуть? Тоді Франції зали-
шається інтерпретація, чи Німеччина
викручується від договору зобов'яз-
ань.

Щоби оминати таких неприємних
моментів, Мекдонельд обіцяв при
закінченні льондонської конференції
скликати нсву: про міжсоюзні дов-
ги, які треба би „справедливо“ роз-
ділити. Але ця конференція має ще
більше дразливу тему, як поперед-
ня. Америка й Англія можуть хіба
домагатись, щоби Франція звернула
ім довги, а Франція може вказувати
пальцем на Німеччину. Кращим за-
собом замирення держав був би
шлях через Лігу Націй. Там торк-
нуться справи розброєнь — Фран-
ція казатиме про Німеччину, а Ан-
глія про Францію і про ті держави
Східної Європи, які піддержує ма-
теріально Франція. Англія, найбіль-
ша оборонниця в данім моменті
розброєння — відкинула свіжо проєкт
у цій справі вироблений Лігою На-
цій. Нелегко передбачити: як вона
зможе оборонити новий плян, в я-
кому инші держави добачуватимуть
оборону її ролі всесвітнього сто-
рожа на морі.

У кожному разі: сміливий почин
уже зроблений. Треба почекати на
прикладення в практиці деяких ос-
новних рішень льондонської кон-
ференції.

Присилайте складки на пресо-
вий фонд на ин. ч. 30.000
в Союзі Кредитовім, Львів,
— Ринок 10. —

Пр. 764/24. В імені Річипосполитої Поль-
ської! Суд окружний кримінальний як Трибу-
нал пресовий у Львові рішив на внесок
Державної Прокуратури, що зміст часо-
пису „Діло“ ч. 184 (10.277) з дня 21. серпня
1924 р. в артакулх: 1) „Наша коопера-
ція на індекси“ в уступак між словами: а)
перепони і вказано. б) неприхильне і
Груси у долівках. 2) „Вча і збора“ в у-
ступ від-слів: а) характеристичний був, до
кілька, містять в собі есго злочину з §
63 а) кримінального закону, визнає докору
и дни 20 серпня 1924 року конфіска-

ту за оправдану і зарядив знищення
цілого накладу і видав по думі § 493.
з. крим. заборону дальшого розширювання
того друкованого письма. Заразом видає
наказ видічальному редактору той часо-
писі, щоби це рішення помістив безплатно,
в найбільшій числі і то на першій сторінці.
Невиконання того наказу потягає за собою
наслідки передбачені в § 21 зак. друк. з
17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ек 1863, а іменно
засудження за переступство на гривну до
400 злп. — Львів, дня 21. серпня 1924
(Підпис нечиткий.)

На радянській Україні.

(Докінчення.)

Комунізм і націоналізм.

Та в першому часі після російсько-польської війни більшовики не дуже то підтримали національному руху, підозрюючи в ньому контрреволюцію. Та згодом, на протязі доволі короткого часу, національна ідея проникла навіть проміж українських комуністів, які дивоглядним способом ледь укрїнський націоналізм із комуністичним інтернаціоналізмом. Найбільш завзятими націоналістами є українські комуністи, які емігрують із Східної Галичини; для них національне питання переважає навіть комунізм. Ціл натиском українських комуністів центральний радянський уряд (в Москві) був примушений замінити комуністів-Москалів чи чужинців на чолі державних установ на Україні українськими комуністами. Самий Раковський уважав за відповідне уступити своє становище голови ради народних комісарів України Українцеві Чубареві. Можливо, що коли московський уряд був би об'явив війну українському руху, останній був би придушений (?), але центральний уряд при кінці 1922 р. зробив цей рух своїм і зачав його підпирати.

Польська політика.

Причини цього відродження настільки цікаві, що й прості. Польща зачоткувала і завела в Східній Галичині, на Волині і всіх східних окраїнах політику денационалізації і національних переслідувань. Українські школи позачиняно, українських учителів позусувано, українську мову прогнано з державних установ; польська колонізація мала доповнити це діло денационалізації. Цією політикою Поляки створили собі в Україніх левблаганних ворогів. Більшовики скористувались цією нагодою, щоб підпирати національний рух, зроби́ти з радянської України український Південь, який міг би служити точкою притягання для Українців зпо́за кордону. Це перша й найголовніша мета українзації. На другому місці, радянський уряд був зогляду, що українзація була б добрим способом, щоб примиритися з українською інтелігенцією, для якої національна справа була справою першорядної ваги і попереджала все інше. Тому треба сказати, що радянський уряд не завівся і „українізація“ була дуже зручним політичним кроком, який цілковито вдался. Українці із Східної Галичини, Волині й Полісся стали щирими прихильниками з'єднання з Радянською Україною. Симпатії для Радянської України,

а тим самим для Росії є дуже великі в усіх цих сторонах*), і ці симпатії можуть в потрібному менті відіграти рішучу роль, передовсім на випадок конфлікту між Росією і Польщею.

Українізація.

В серпні 1923 р. ВУЦВК (Всеукраїнський Центр. Виконав. Коміт.) видав декрет про українізацію. Цей декрет — основний закон нової національної політики приписує виключне вживання української мови як офіційної в усіх державних установах України; російська мова залишається як офіційна для зносин з національними меншостями і з іншими народами союзу радянських республік. На протязі одного року всі центральні установи (ВУЦВК, Рада народних комісарів і всі комісаріати) мають бути націоналізовані. Декрети й закони оголошуються російською й українською мовою; урядовці повинні знати обидві мови. Навчання має провадитися в усіх школах українською мовою; однак національні меншости заховують право до шкіл із їхньою рідною мовою, як мовою навчання. Армія має бути теж українізована, коли буде достаточна кількість українських старшин.

Декрет був одним з рідких декретів, що не лишився мертвою буквою. Українізація проводиться горячково і скільки українських шкіл і українських установ росте з кожним днем. Українська інтелігенція взялася із запалом до національної праці і її ворожнеча до радянського уряду зменшилася. Рух, що проявляється на Україні приєднав українську еміграцію і багато емігрантів повертається до краю. Уряд не тільки толерує, але навіть заохочує чисто національну пропаганду, яка не має нічого спільного з комунізмом. Ця ж сама національна патріотична і антипольська пропаганда проводиться в армії. Під сучасний мент більшовики багато скористали з українзації і з цієї пропаганди. Але патріотичний і національний рух може стати дуже небезпечним в даному разі для самої Радянської влади, бо він може її примусити або: підпорядкуватися національним вимогам і провадити політику чисто національну, яка не має нічого спільного з червоним інтернаціоналізмом (до чого вона, на мою думку, несподібно), або: уступити і зробити місце національному демократичному урядові.

*) Звертаємо увагу, що це погляд чужинця автора статті, яку ми лише передруковуємо без змін. — Пп. Ред.

3 польських справ.

Актуальне політичне credo Хієни.

Що найвище катедри про руску культуру! — Благодати „кресових законів“ на практиці. — Повне сполучення урядування. — Критика судових присудів.

Щора відбулися у Львові наради з'їзду делегатів лівської виборчої округи Хієни („Chrześcijańska Jedność Narodowa“). Авторами резолюцій, прийнятих з'їздом зі захопленням, були фактично міністр освіти за всіх урядів — Прушинський, організатор „лівовських дзєці“ Мончинський і інші т. п. солідні духові батьки волюнтаризму польського шовінізму. Резолюції з'їзду на стільки характерні для політичної думки цієї впливової і чисельно дужої польської політичної партії, що не слід проминати їх мовчанкою. Ось декілька квіток з їхньої пахучої барвистої китиці.

В зв'язку з поголосками про думку оснування „руського“ університету в Кракові з наміром перенесення його згодом на терен східних воєвідств, з ад стверджує, що що найвище (!) можна би допустити до заведення у Кракові катедри при ягайлонському університеті з викладами про „руську“ культуру (!). За те творення початків окремого „руського“ університету було би не тільки суперечне з духом закону про мову в шкільництві, але було би актом річезво нічим неоправданим, наскрізь політичним і ворожим усьому польському („polskości“), бо воно запалювало би огнище протидержавної агітації“.

З'їзд пригадує, що згідно з „язиковими“ законами з днем 1. жовтня 1924 р. треба в усіх управах і урядах замінити: надписи, печатки й девізи на двох мовах — виключно польськими надписами etc., особливо треба припилювати цього щодо надписів і печаток громадських урядів. З'їзд звертає увагу, що з днем 1. жовтня 1924 р. згідно з „язиковими“ законами мусить прийти повне сполучення у військовому, поштово-залізничному урядуванні, отже не вільно буде допускати військових оголошень і чеків ПКО на двох мовах, не вільно буде приймати листи й перекази адресовані не по польськи, а також треба скасувати залізничні надписи на двох мовах, існуючі ще в обсягу станіславської дирекції залізниць.

З'їзд домагається додати пояснення до § 2 „язикового“ адміністра-

ційного закону і § 3. судового закону в тім напрямку, що признавати в тих параграфах рівноправність національних меншостей торкається лише тих повітів, де дана „меншість“ перевищує 20 процент, та що найменше треба застерегти, що адміністраційний закон не торкається восьми західних повітів львівського воєвідства“.

У зв'язку з поголосками про скасування тернопільського воєвідства з'їзд стверджує, що таке розпорядження було би лиховісним („fatalne“) й погубне при наших „кресових“ умовах“.

З'їзд осуджує вердикт присяжних суддів у краківському процесі, бо він, безосновно звільняючи вбивців польських уланів, похвалив тим самим бунт проти держави, чим допустився зневаги її прапорів і пам'яті героїських воїнів, поляглих в обороні ладу і порядку (!!) проти внутрішніх ворогів Річпосполитої. З'їзд взиває уряд внести на найближшій сесії сейму законопроект про суди присяжних з мішаним складом, зложеним з фахових суддів та громадян“.

Здається, що вищенаведений бухгалтерський текст частини хієнських резолюцій не потребує яких коментарів.

Дрібні вістки.

Нові вибори в Англії до палати громад відбудуться по всій імовірності вже з кінцем біжучого року. Всі політ. партії розпочали горячкові роботи для підготовки виборчої кампанії.

Німецькі націоналісти залишили членам посольського клубу вільну руку при голосуванні над льондонською угодою. Таким робом голосування дасть 2/3 потрібних голосів і тому райхстаг не буде розв'язаний.

Ген. Першінг, один із перших американських героїв останньої війни, у великій промові, виголошеній в Нью-Йорку, висловився за анулювання всіх воєнних боргів.

Англія загрозилі Союзові С. Р. Р. що на випадок дальшого шпонування англ. посла в Москві Гутсона з боку більшовиків, відляється відповідно Раковському в Лондоні. Англія домагається від совітського уряду повної сатисфакції за образу.

Найю (Caillaux), б. франц. прем'єр (в 1911 р.), присуджений потім у процесі за держ. зраду на прогнання і реґабілітований новим парламентом, виголосив на днях велику промову, в якій предсказує Франції великі труднощі передусім внутрі країю.

Скишинський, польський міністр закорд. справ, виїхав до Парижа. Заступає його прем'єр (ґабскі).

Для „справ кресових“ буде спеціально призначений другий польський тов. міністра віцеміністр внутр. справ. Буде ним імовірно б. варшавський воєвода, тепер делегат уряду у Вільні, Роман.

ДР. Р. ІОЦЬКИЙ.

Сучасна культурна мораль.

(Психологічний нарис.)

2. Інстинкти.

Світовий культурний громадянин станув безрадісним побачивши свою велику вітчизну — культурне людство — розєднаною, спільні здобутки звичені, співгромажан поріжчених і понижених. Глянувши критично на це розчарування треба сказати, що воно мало свою причину в ілюзії, яку люде плекали на протязі довшого часу.

В останній війні дві річи викликали наше розчарування. Мала етика держав назверх, які чванились, до є сторожами етичних норм, і брутальність одиниць, якої від них ми не сподівались. Виринає питання: чому-же ало нараз появилось у виховані одиниці з такою силою? На це треба відповісти: в дійсності нема „викорінення“ злого. Психологічний дослід показує, що найглибша суть людини криється у побудах (інстинктах), які

є стихійні, прянують до задоволення первісних потреб. Ті побуди, самі по собі, не є ні добрими ні злими. Ми класифікуємо їх такими, згідно з їх відношенням до потреб і вимог людського середовища та суспільности. Всі ті побуди, які людська громада осуджує як злі, називаючи їх еґоїстичними чи жорстокими, всі вони коріняться у цих первісних інстинктах. У кожному з нас дімає потреба виявити в ділі як мога свобідно свої особисті бажання, пориви змагання. А проте всі ми оперезані межою, яка кладе край еґоїзмові одиниці; а цією межою є різні шаблі людських взаємин як нпр. родина, людська громада, держава і т. д.

Перетворення „злих“ побудів у добрі є ділом двох чинників: внутрішнього і зовнішнього. Внутрішній чинник можна розуміти як вплив почування любови (в найширшому розумінні) на злі інстинкти, скажм еґоїстичні. Почування любови проявляється в людських взаєминах (нр.: любов родичів до дітей, родинна любов, еротика, приятель, солідарність робітника зі своєю клясою і т. д.); це почування любови не мусить ко-

нечно торкатись людей, але воно може звертатись і на річи. Нпр.: у любові до батьківщини це почуття простягається на рідну землю і рідний нарід. Є люде, які із любови віддаються абстрактним ідеям як науці, мистецтву, релігії і т. д. цим добрам культури, яких збереження, плекання і розвій служить до самозбереження і розвою людства та народів.

Любов здебільша вимагає жертви еґоїстичних інтересів одиниць у користь другої особи або ширшого кола людей. У наслідок любовного чинника еґоїстичні побуди перемінюються в соціальні. А тому любов у своїх ускладнених формах стоїть у першій мірі на службі у-благороднення людей.

Зовнішній чинник, що перетворює „злі“ побуди у добрі це примус виховання, яке заступає вимоги культурного середовища. Культура повстала у великій мірі в наслідок зречення одиниці з задоволення інстинктів на користь інших і вона вимагає від кожного ново прибуваючого на світ довершити цю жертву своїх еґоїстичних побудів. В індивідуальнім життю одиниць відбувається постійна переміна зо-

внішнього примусу у внутрішній примус. іншими словами: одиниця поставлено чимраз більше добровільно доконує цю жертву еґоїстичних поривів. Впливи культури спонукують до того, що чимраз більша частина еґоїстичних побудів, з почування любови перемінюється в альтруїстичні, соціальні побуди.

Загально, люде є схильні надто високо оцінювати унасліджені нахили і розв'язнені під впливом культурних ідей у порівнянні з наскрізь біологічним еґоїзмом. Ми схильні вважати людей „ліпшими“ як вони є в дійсності. Істнує ще інший момент, який затемнює наш осуд і спонукує нас до хибного висновку про доброту людини. Ми не в силі спостерігати мотивів людських побудів та вчинків. Про мотиви діяльности роємо висновок на підставі поведінки, а тому часто помиляємось. Ті самі культурні „добрі“ діла можуть раз походити із „шляхотних“ мотивів, а іншим разом ні. Теоретики етики звуть тільки ті діла „добрими“, які є висловом добрих мотивів.

(Продовження буде.)

ВСІ ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

має 300 1—1 на складі

Книгарня Українського Педагогічного Товариства Львів, Руська ч. 3.

Проти закону про „кресак“ шкільництва.

Протест „об'єднаних жидівських шкіл“.

„Об'єднання жидівських шкіл“ видало у Варшаві летючку слідуючого змісту:

„О. Ж. Ш. як репрезентація усього жидівського світського життя в Польщі, вважає своїм обов'язком закласти протест проти закону про шкільництво „національних меншостей“ на „кресах“. Цей закон суперечить як найбільше основним правам національних меншостей на школу в рідній мові. Впроваджуючи як принцип школу з двома мовами навчання, уряд відбирає навіть територіальним меншостям право до школи в рідній мові.

Рішення, що треба обов'язково аж 40 дітей національної меншости, щоб вільно було оснувати школу з рідною мовою тих дітей, коли тимчасом на домагання 25 батьків польських дітей школа з мовою нац. меншостей мусить бути перемінена на школу утратившину, — є яскравою суперечністю загарантованої рівноправності усіх громадян Польщі без огляду на національність. Ще більше звужено права нац. меншостей в обсягу середнього і фахового шкільництва та освіти вчителів. Школа з двома мовами навчання — справжній педагогічний дивогляд — в нинішніх умовах може хіба загострити лише й затроїти відносини між народами, що живуть в Польщі.

Прийнятий соймом закон, який зменшує права інших нац. меншостей, цілком ігнорує права жидівського населення. Згідно з отим законом жидівські маси не мають взагалі права на власну школу“.

Дальше кажеться в цій відозві про зловну тенденцію дивоглядного закону про „шкільництво“, з окрема супроти Жидів:

„Бажаючи перетворити жидівські маси в послухне знаряддя політичної політики у відношенні до інших нац. меншостей, згаданий закон сіє одночасно глибоку нехоть і ненависть з боку тих меншостей до жидівського населення“.

У решті відозви наводиться статистика тактичного стану жидівського приватного шкільництва в межах Польщі та переслідування й шикани польської шкільної і адміністраційної влади.

На самій Виленщині існує 137 народних і середніх шкіл та 11 клас вечірніх курсів з жидівською мовою навчання. На Волині польська влада замкнула за 1923/4 рік 15 жидівських шкіл. Не вважаючи на всі репресії повстало в Польщі 209 шкільно-виховавчих приватних установ з жидівською викладавчою мовою. Домаганням „Об'єднаних жидівських шкіл“ є: школа в рідній мові під управою самого жидівського населення в рамках загальних законів. За це домагання відозва заповідає боротьбу.

Церква і політика.

Польський єпископ Лозиньскі пропагатором шовіністичної ненависті.

Недовго після останнього голодного нападу на Стівці загостив туди „кресови“ польський єпископ Лозиньскі. Поміж делегаціями, які витали владу, була й делегація Жидів, які, мимоходом кажучи, в Стівцях мабуть не є „менші-

стю“, тільки швидше „національною більшістю“. Приймаючи від жидівської делегації хліб-сілля, єпископ Лозиньскі вважав своїм обов'язком подякувати ось якими чемними й висококуртуазними словами:

„Нехай Господь поблагословить цей хліб; хочу вірити, що він переданий мені широко. На превеликий жаль, ваші брати показалися нашими ворогами. Не кажу про вас, але взагалі жидівський нарід є нашим ворогом“.

Трохи згодом мешканці містечка зібралися на місці, де має стати пам'ятник жертвам останнього крізового нападу на Стівці. Прийшли й Жиди, які мовчки проковтували вище наведену „подяку“ польського владики за їхній хліб-сілля. Першим промовляв був польський посол Шило, який підкреслив, що бандити не робили різниці між Жидами й християнами й тому все населення міста без різниці національності й віросповідання повинно допомогти жертвам нападу. Тут єпископ Лозиньскі знову скористав з нагоди розсіяти поміж присутніх такі перлини здорових національно-політичних поглядів, релігійної толеранції та християнської любові ближнього. Він сказав:

„Дорогі братя! Промовляю не тільки до католиків, але й до Жидів. Називаю братами не тільки християн, але й Жидів, які ненавидять отого Христа. Тут є Польща, але ледве у віддалі 10 кілометрів починається царство чорта, з яким ми повинні боротися, як світло з темрявою. Жиди співпрацюють з більшовиками. Не тверджу, що ті, які привитали мене хлібом-сіллям, помагають більшовикам (яка вирозумність і делікатність з боку єпископа! — Пр. Ред.). Може (!) є поміж ними також (!) чесні люде, але жидівська маса помагає більшовикам. Що правда, як я чув, Жиди теж потерпіли від нападу, але ви волієте тих бандитів ніж Поляків і про це ви самі знаєте (!). Повторюю ще раз, що жидівська маса, яка живе в Польщі, є нашим ворогом. Ніякі гарні фрази тут нічого не допоможуть. Нехай всі знають, що в Польщі нема місця для тих, які не шанують польської держави. Це край Поляків (!) але не Жидів“.

Ті, яким тут недобре, хай ідуть собі геть!“

Таким робом маломістечкові Жиди, які з хлібом-сіллям вийшли назустріч чужовіроповідному владі, отримали здорову поуку, що високе становище у польській церковній ієрархії не завжди йде в парі з почуттям примітивного такту, доброго виховання й чемности, та що завіти християнської церкви одно, а погляди й поведінка польських духовних достойників — цілком щось інше. Пікантно, що в той самий час, коли в Стівцях єпископ Лозиньскі рад би викинути з Польщі Жидів і взагалі всіх, хто не мав шастя уродитися Поляком, перший маршалок Польщі Пілсудскі в Острозі відвідує синагогу й приймає благословення рабіна. Мабуть вже не треба кращого прикладу, якою гармонійністю відзначається співпраця найбільш впливових діячів відродженої Польщі...

Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНУ ФРАНКА до Краєвого Союзу Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вил. нн. 40.000.

Грізна небезпека.

Сучасне лихоліття вимагає особливо від „Рідної Школи“ якнайбільшої активності.

Дотеперішні 148 клас народних шкіл, 10 гімназій і два гімназійні курси, дві учительські семінарії і 4 семінаріальні курси, одна торговельна школа, одна зразкова реміснична школа, доповнюючі промислові курси та шість закордонок УПТ, не виповняють і соті частини того, що кінцеве згідно з нинішніми потребами Нації.

Під загрозою морального каліцтва і цілковитої утрати нашого молодого покоління мусимо число наших шкіл вже цього року збільшити вдасетеро. Особливу увагу мусимо звернути на школи фахово-промислові. Це необхідна вимога сучасного менту!

Та що бачимо? — Не тільки нема змоги закладати кінцеві нові школи, але ізза матеріальних нестач існування і цих небогаторх шкіл поважно загрожене.

Приходи не зростають, як би це природно повинно бути, а зменшуються з кожним місяцем. І так у травні вплинуло до Головної Управи УПТ-ва з краю 9.584'60 зол., у червні 7.653'91 зол., в липні 5.182'29 зол., а в серпні до 25'8 включно 3.443'66 зол., між тим, коли потреби самої Головної Управи виносять тепер місячно по 15.000 зол.

Який наслідок цього? — Ще за серпень не вповні виплачено побори учителям УПТ-ва та інші біжучі платності у загальній сумі 10.000 зол.! — А перший вересня за плечима. Учителство зачне важку працю по наших школах УПТ-ва, але українська суспільність не приготувала для нього ані сотика!

Грозить катастрофа, коли наша суспільність негайно не поспішить з визначною помічю. Це не пуста

балачка — а важка дійсність. Або прийде негайно матеріальна поміч з краю, або прийдеться нам самим задля нестачі фондів позамикати свої приватні школи.

В першій мірі кожний свідомий громадянин, будь він інтелігент, чи селянин, чи ремісник, чи робітник, повинен відчувати повагу небезпеки яка зависла над нашим приватним шкільництвом і доконче не тільки сам здобується на подвиг і післати більшу жертву, але й спонукати до цього й менше свідомих братів і сестер!

Те саме повинно зробити кожне наше Товариство, кожна наша Кооператива, Читальня, фінансова чи яка інша інституція. — У нас самих Кооператив тепер начислюється 1500, а читалень „Просвіти“ поперх 2200. Не числячи інших Товариств і організацій, якби тільки кожда з цих зібрала бодай по 10 зол. і прислала на „Рідну Школу“ то ситуація булаб урадована. А це таке легке до переведення. Треба тільки доброї волі!

І ми певні, що у великий момент грізної небезпеки ворухнуться совість поодиноких громадян, Товариств та Організацій в краю, і за кордоном та за широким океаном, і попливе гріш щедро на ратунок своєї „Рідної Школи“, а тим самим на ратунок нашого молодого покоління. Гроші слати до каси Головної Управи Українського Педагогічного Тов-а у Львові, Ринок ч. 10 II. п.

Хай кожний громадянин, кожда громадянка, кожда українська Організація сповнить по своїм силам свій обов'язок — а „Рідна Школа“ не тільки перебуде важку фінансову кризу, але й зможе свою акцію поширити й поглибити як цього вимагають потреби нації.

Головна Управа Українського Педагогічного Тов-а.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Віймовий стан на „кресах“. — Генерали воєводами.

Польський прем'єр міністрів Грабські відбув довшу нараду з міністром внутр. справ Гіберном в справі вічних неспокоїв на „кресах“. Проектований є там віймовий стан.

Рада міністрів у зв'язку з положенням на „кресах“, іменувала новгородським воєводою генерала Янушайтіса, а волинським воєводою генерала Ольшевського.

Автономія Хорватії і Славонії

Оголошено розпорядок югославського уряду, яким привертається автономія Хорватії і Славонії.

На Схід!

Президент Польщі Войцеховск в найближчих днях вибирається на Полісся. По дорозі вступить і до Львова.

Буденний у Мінську.

До Мінська виїхав Буденний, командант сов. кавалерії.

Біржа.

Львів, 25. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5'19 — 5'19½, канад. дол. 4'93 — 4'94, чеські кор. 0'15½ — 0'15½, лєт 0'02 — 0'02½, франц. франк 0'27 — 0'28½, швайц. франк 0'96 — 0'96½, англ. фунт. 2'90 — 3'00.

Золото. 20 кор. 21'20 — 21'47; 20 франк. 21'80 — 20'00; 20 марк. 23'20 — 23'40; 10 руб. 59'30 — 25'50.

Срібло. Австр. кор. 0'41 — 0'41½, 5 австр. кор. 2'14 — 2'16, фльорени 1'08 — 1'10, рубль 1'80 — 1'85, рубль дрібним сріблом 0'75 — 0'80.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23'00 до 24'00 жито галицьке з 1923 р. від 14'75 до 15'50, жито нов. збору від 14'75 до 15'50, ячмінь галицький броварський від 16'50 до 17'50, ячмінь галицький пашний від 13'50 до 14'50, овес галицький з 1923 р. від 15'00 до 15'75. Гречка 15'75 — 16'75.

НОВИНКИ.

— До цього числа „Діла“ залучаємо поттові складанки Українського Педагогічного Товариства та прохаємо негайно пересилати більш жертви на „Рідну Школу“. Фонди цілковито вичерпані і коли не прийде негайно визначна підмога, то нашим приватним школам грозить неминуча катастрофа. Жадна постова складанка не повинна бути невикористана. — Секція „Рідна Школа“ УПТ.

— Посвячення „Нар. Дому“ на Богданівці. В неділю, дня 7. вересня 1924 відбудеться на Богданівці за городською рогакою торжество посвячення готових фундаментів „Народного Дому“ та почесне вшукання негод Добродіяни. Основателями. Комітет будови „Народного Дому“ не сумнівається, що свято стане святом усієї української Громади Львова і околиці.

— Наші артисти на чужині. З приватного листа довідуємося, що в Римі працює в безвідрадных матеріальних умовах різбар Іван Севера, син убогих селян з Яворівщини. До листа залучено кілька репродукцій його скульптур, з яких виявляється здекларований талант і опанування техніки з боку молодого скульптора. Севера хоче вернути до краю, щоб

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

в Книгарні А. БАРДАХА ЛЬВІВ, Краківська 1. Доручення з провінції полагодується відвратною поштою.

тут всебічно віддається праці для підняття мистецтва. Далеко на чужині мистецтвець не піднімає країни і думає, що тут... країни умови для мистецтв праці як в Римі... Для тих, що хотіли зацікавитися мистецтвом, подаємо його адресу: Ivan Seydel-Severa — Roma Paolo Emilio II, inf. II.

— Уступлення президента львівської апеляції. Краківський "Напшуд" доносить про намірене уступлення президента львівської апеляції Червінського. На його місце висовують вшехподоби своїх шведів.

— Припинення вивозу збіжжя. В боротьбі з дорожньою різницею польський уряд припинив вивіз жита за кордон та упрямлює кредитову акцію в цілі вдержання жита на теперішній висоті.

— Генерал-васеда і місця для цивільних. На недавньому засіданні польської ради міністрів, рішено предположити президенту Польщі до підпису рекомендацію генерала Янушайтиса на новгородського воєводу, а генерала Ольшевського на волинського воєводу. Цивільні воєводи дістануть менше експоновані звання при уряді і посольствах.

— Дружна переписка. Генерал Сікорський вислав до Парижа полковника Касшицького з листами до французького міністра війни ген. Моле і маршала Фоша. В листках нагадує Сікорський Французам їх зобов'язання в справі взаємної допомоги та гарантії пакту, в днісно забезпечення границь Польщі і Франції.

— Українська толеранція. Центральний виконавчий комітет України, пішов у своїй національній політиці так далеко, що видлучив з донецького басейну округи заселені більшістю Німців в особі адміністрації тіла, в яких національні права Німців будуть забезпечені в усій ширині. Те саме задумано зробити з Поляками на Волині.

Затоплені скарби. На днях добуто з затопленого в 1911 р. на атлантійському океані паровозу "Лявреніо" штаби золота, вартості 210,000 фунтів штедлінгів. Загальна вартість добутого з корабля золота і срібла вноситься 7 мільйонів фунтів штедлінгів.

Чума в астраханській губернії. Російські часописи доносять, що в астраханській губернії від 15 липня до 10 серпня зареєстровано 823 випадки чуми, з чого 698 смертей. Цілу губернію поділено на санітарні округи, поміж якими заведено карантину.

Адвокати в Польщі. В цілій Польщі було в 1923 р. 3201 адвокатів і 1154 адвокатських кандидатів; нотаріів було 549 а нотаріальних кандидатів 179. На б. австрійську ділянку припадало 2111 адвокатів, на б. польську ділянку 106, а на російську 405. Львівська адвокатська палата мала 113 адвокатів, краківська 971, перемиська 184 а самбірська 242. Найбільше адвокатів було у Львові а саме 521, тоді, коли у Варшаві було тільки 483, в Кракові 664, Познані 31. За те нотаріів було у Львові 3 але аж 40 у Варшаві а 44 в Кракові.

Великенький зїзд співаків у Гановері. На 9 зїзд співаків приїхало до Гановера 40,000 співаків. Хор, який співав на святі відкриття зїзду складався з 10,000 осіб під диригентурою проф. Вольгемута. Похід співаків, улицями міста, тривав 4 години.

— Слідами Тутанхамона. "Нью-Йорк Геральд" доносить, що єгипетські археологи, що досліджують гробницю Тутанхамона, знайшли сліди дальших королівських гробниць.

— 4700 способів на ушасливлення Європи. Едвард Філен з Бостону оголосив нагороду за відповіді на питання "Як можна повернути мир і економічний добробут Великій Британії і Європи, шляхом міжнародної співпраці". З самої Англії надійшло 4,700 відповідей!

Купуйте уділи в Кооперативі "Український Театр"! Присилайте дані на адресу Кооперативу: Львів, вул. Руська 18/1.

Дописи.

Чортків. (Вистава образів Миколи Анастазієвського і концерт "Бандуриста"). Дня 15/3 1924 р. до нашого міста завітала неабиякі гості, щоби своєю появою — немов соняшними лучами — розяснити сіру буденність провінціального життя. В полудне тогож дня п. Микола Анастазієвський, який від року перебуває на посаді професора рисунків в гімназії в Бродинах на Поморі, відкрив виставу образів, витинанок і наклеянок, а ввечері академічний хор "Бандуриста" устроїв концерт.

Без попередньої реклами і заповідни мідкрити вистава образів дала нам спробою оглянути та подивитися понад 50 картин п. Анастазієвського і багато декоративних експонатів його помислу з обсягу витинанок і наклеянок, виконаних дуже працюючо і з надзвичайною терпеливістю

та смаком його подругою п. Софією Анастазієвською. З поміж образів молодого артиста на перший план висувалися портрети, яких виставив 9. і стількиж саме більших картин, як: "Любить не любить", "Бози", "Суета", "Фані", "В дорозі до неба", "Дівчина в українській строю", "Амазонка", "Костьол в Бродинах", "Вербі" і "Дівчина". Багата збірка малих пейзажів наділа до себе чарами весни та квіттів і любовно до своїх рідних подільських сторін. Побія олійних образів і акварель, з яких найкращий "збачок", показав нам п. Анастазієвський цілий ряд витинанок і наклеянок артистично сильних та майстерної роботи моделі фляконів, збачоків і чарок, а вкінці кружівні взір, витинані працюючою рукою своєї подруги.

З мало тут місця, щоби лаш вичислити всі праці п. Анастазієвських. Всі вони навіяні оригінальною творчістю та великою артистичною культурою. Жаль лише, що наше провінціоніальне громадянство у великій більшості не інтересувалося зовсім цією чиставою, хоч вона тревала через 3 дні.

Ввечері тогож дня відбувся концерт "Бандуриста", який дав доказ, що традиції "Бандуриста" у громадянства на провінції ще не забулися. Хор "Бандуриста" не знівлює сподівань громадянства і заслужив на довгю публіку, яка заповнила по безогі концертну залу.

Безперечно в музичній культурі, а саме щодо виконання в порівнянні до передвоенного часу, ми пішли значно вперед; це без сумніву наслідок впливу Кошиця, який той оставив своїм коротким побутом в 1919 р. в Галичці, та впливу Наддніпрянщини, який наші співаки вивесли, пробуваючи там в часі визвольної війни.

Останеться фактом, що від Наддніпрянщин навчилися ми співати не лиш наддніпрянські пісні, але навіть наші галицькі народні пісні. Зразком цього може послужити пісня: "Я в кватиронці сиджу..." — су-раною солю в супроводі хору, співана на концерті, в якій хор незрівняно наслідок вітер. Ця пісня з поміж всіх народних пісень, слуханих на концерті, була найефектовніша, бо щодо наддніпрянських, що їх хор пролукавав, (дві в укладі Гайворонського і по одній Леонтовича та Стеценка) то найшлось би багато крапчиків і таких, що викликали би більше захоплення. Желеского "На водах", твір гарно та дуже старанно виведений, прекрасно модулювали ІІ. баса, а І. тенори дали зразок, як співати п'яніссімо в горішніх тонах. "Бурю" Айзенгута виведено бездоганно, однак можна було собі цей твір подарувати, а замість нього дати шось з народного репертуару Леонтовича або Людкевича.

Поза хорowymi продукціями виступали як солісти п. Винницький і п-на Туркєвичівна.

У п. Винницького дуже симпатичний м'ягкий голос, прекрасна дикція, а спеціально співає дуже натурально, спокійно, без найменшої форси, а це є прикметою доброго співака. У п-ни Туркєвичівної вийшли прекрасно насодні пісні.

Душею хору був диригент п. Лев Туркєвич, що виявив індивідуальне розуміння тайни технічних ефектів хорового співу і його заслугою є успіх концерту "Бандуриста".

Булоб порадою, щоби "Бандурист" мілька разів до року улаштував подібні екскурсії по краю, а тоді міг би за кожним разом дати концерт з більш однією стильовою програмою. Такими частішими концертами причинивсь би "Бандурист" до піднесення музичної культури на провінції взагалі, а спеціально провінціоніальні хори та диригенти далиб зразок, як слід співати та й можеб це розбудило на ново замишування до співу, яке на жаль починає заникати.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корнаці. Дальший хід турніру дужання: В середу 27. п. м. змагаються: І. пара шампіон Європи Роланд (Данія) зі шампіоном світа Спелачеком (Чехословаччина); ІІ. пара шампіон Європи Рогенбаум (Німеччина) з Чорною маскою; ІІІ. пара, трета стріча рішаюче змагання аж до вислідів шампіон світа мурин Бамбуля з шампіоном середньої ваги Волинсь (Українець). 255 1-1

З дівочих шкільн. Шевченка У. П. Т. у Львові при вул. Мохнацького 12. новий шк. рік у 7. кл. всенар. шк. уч. семінарії і гімназії розпочнеться І. вересня Богослуженням. Додаткові вписи іспити в днях 29. і 30. вересня. — УПРАВА. 285 3-3

З української гімназії в Долині. Старшина Кружка У. П. Т. в Долині подає до відомо громадянства, що Воевідство прихильно подало рекурс у справі закриття тут гімназії. Вписи і вступні та поправчі іспити до І.—ІІІ. кл. відбудуться в днях 29. і 30. серпня та І. вересня. 304 1-3

Вписи до Висш. Муз. Інституту ім. М. Лисенка у Львові на рік 1924/25 розпочнеться д. 30. VIII. 1924, щоденно від 3—6. попол. При тій нагоді подається до відомо, що науку сольового співу поширено у сім році через позискання, як другі сили учительської, — попри проф. Орлеака, — відомою нашої співачки, п. Анни Крушельницької, б. учительки сольового співу у Фльоренції. 286 2-2

Порядок Богослужень, які відправляються в храмовий празник в церкві Успення Пр. Д. М. у Львові: Дня 28. п. м. в навечере празника о год. 6. Велика вечерня з літцією. В часі вечірні протівиль — по вечерні обхід з Найс. Тайнами і благальна пісня. Сповідь вірних від год. 5. попол. В четвер 29. п. м. читані Сл. Божі від 5. разо що години. О год. 6. утрень. Торжественна соборна Сл. Божя з проповідію о год. 10. По Сл. Божій водосвяття. О год. 12. чит. Служба Божя. О год. 4. вечерня з проповідію, виставленням Найс. Тайн і благальною піснею. Храмовий празник Успення Пр. Д. М. наділений повним відпустом для тих, що в той день в церкві Успення Пр. Д. М. приймуть св. Тайни Покаяння і Евхаристії і помоляться в наміренні Церкви. — Управа Павохії Успення Пр. Д. М. у Львові. 2-2

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ВИНОТУЙТЕ адресу: Лекції фортепяну Гізеля Зарицька, Львів — Сташча 8/1 (бічна Хорущини). 279 3-3

ІНТЕЛІГЕНТНА жінка, середніх літ, пошукує місця заряду домашнього господарства, найрадше у священника вдівця. Зголошення слати почта Завалів, poste restante Eugenia. 296 1-1

ПРИИМУ на мешкання 3 учеників з нижчих гімназійних клас, недалеко акад. гімназії. Ближні інформації Левицька Центросоюз Львів, Зіморевича 20. 299 1-1

5 сольових пісень з фортепяном Ярославека за 5 золотих висилає: Музична Нахладя ТОРБАН Львів, вул. Осолінських 6. 302 1-5

СОВІСНИЙ і вправний інструктор пошукує лекції на цілий рік з клас нормальних, також підготує до гімназії. Зголошення приймає Українська кооператива п. Белз для (М. М.) 297 1-2

ПРИИМУ на мешкання з харчем двох учеників, або дві учениці з нижших клас. В потребі поміч в науці, фортепян дома. Львів, Валога 14. П. пов., Добрянська. 303 1-1

СВІТЛИНИ (фотографії) до посвідчень і паспортів, найлучше і найдешевше виконує: Перша українська фотографічна Робітня "Спорт", Львів Осолінських 6. 301 1-1

ВУГОЛЬ тона 47 зол., дрова букові, сухі, рубані на чотири, 1/2 сяга 32 зол. з доставкою можна дістати у Калитяка, Потоцького 47. 256 1-1

ВДОВА по священнику пошукує місця до заряду домом у вдівця священника. — Листи насылати до Адміністрації "Діла" під "Вдова". 289 2-3

РЕАЛЬНІСТЬ гарну з більшим городом до винаймлення евентуально до куплення пошукою. Зголошення під "Реальність" Трускавець. 294 2-3

Понесіть передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

СЕКУНДАР
298 Д-р ТЕОДОЗІЯ 1-2
ТУНА-НАДРАГА
повернула і ординує
Львів, Домініканська ч. 11.

ОКУЛІСТ
Д-р Г. ГЕЛЬ
288 лікар Народної Лічниці 2-10
ординує в очних недугах
у Львові при вул. Ягайлонській 20.

ЦЕРЕВІ. ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРО. МИСЛОВІ проєкт, буде — позичку гіпотечну вироблює в банку Інж. Лев Левинський, архітект-будівничий кондес, Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 254 5-6

АДВОКАТ
Д-р ВОЛОДИМИР ГЕТЕТА
272 в ЗОЛОЧЕВІ 3-5
переніс свою адвокатську канцелярію і веде її зараз в Золочеві, при вул. Почтовій 3, І. пов.

Союз учительських спілок
Централя учительських Кооператив, у Львові, Осолінських 10.
порукає на шкільний сезон:
всі шкільні книжки і друки;
книжки до учительських бібліотек в українській і польській мові;
книжки для дитячих бібліотек;
рухому азбуку малу і велику;
шитки, олівці, пера, атрамент, папір і прочі шкільні прилади.
Висилка товару негайно. — При гуртових замовленнях опуст. — Присимо жадати пінників. 262 3-3

Позір! ПРАВДИВА Позір!
ДІЙОГО ЗАЦА ПРО СНИТІЮ
1 пачка вистане на байцований 100 кг. збіжжя
ЦІНА ЗА ОДНУ ПАЧКУ ЗЛП. 0'50
При замовленні більшої кількості відповідей рабат 5-5
Замовляйте сейчас через

ЦЕНТРОСОЮЗ СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ
Львів, вул. Зіморевича ч. 20.

НА СПЛАТИ
БЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН
ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ

МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТЯЧЕ
ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ —
ЗА ГОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ
ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ —
ПОРУКАЄ
„ХРИСТІАНСЬКА ГУРТІВНА ВЗУТТЯ
„ГЕРА“
282 4-10
Львів, Ринок 34.

133 5-10

ПРЕДСТАВНИЦТВО
ГЕНРИКА И. ШИФМАЕНА СИНІ
Львів, Ліндога 6. Телеф. 1248.

ДІЛО

Виходить щоденно передпол.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Винятковий стан.

В одній зі своїх сойшових промов пос. П. Васильчук ствердив, що між українським народом і польською злагодою, а навіть польською суспільністю існує стан війни. Від шести літ йде вперта, хоч незручно маскована боротьба між пануючими і поневоленими, між володарями і гетьотами, між визискувачами і визискуваними. На довжезній смузі від Прута аж до Німана від шести літ перевалюються тзв. карні експедиції, цілі баталіони мундурованої і тайної поліції, тріомфує провокація, урядують доразові і звичайні суди, кишать тюрми від політичних в'язнів, народ угинається під тягарем податкової шпоби, реквізицій і самовільних „чинитьб“.

З кожним днем зростає невдоволення, поглиблюється пропасть, росте ненависть, тут і там зриваються іскри гніву, який втихомирюється кулями і побоями та „вимірами справедливості“, гуляють ватажки з лона такої кресової поліції, розпаношують всякі чорносотенні організації Прушинських і Луцинських, змагається хаос, хвилюються маси, обезправнені западають в бездушний летарг, влада припинює всякі легальні спроби організації економічної, освітньої, політичної.

По суті все життя українського й білоруського народу знаходиться на нелегальному становищі. Без сумніву є це винятковий стан, так — як винятковими щодо своєї провідної думки є тзв. кресові закони.

Над випарами кресового життя, над його бездумною кошмарністю знімається кнут та штик і зухвалі вигуки розперезаної шляхетчини.

Однак все таки досі про людське око зберігано деякі форми. Польська преса безпечно вмовляла, що на „кресах“ наступило повне заспокоєння; що сільське населення незвичайно вдоволене польською адміністрацією, а тільки горстка інтелігенції палає ненавистю до існуючого режиму; що відносини укладаються якнайкраще; що вже тільки переслідується комуністів і т. п. Та ці безжурні співанки день-в-день заперечувала гола дійсність. Заперечували й заперечують їх і польські казюнні патріоти. Недавно Тугут в своїйому листі повторив історичний вислів Сапіги, що „Polska pierzadem stoi“, що польська адміністрація підсилює палкий матеріал, що за кілька літ Польща матиме повстання на окраїнах. А натхнений вшехпольський реформатор по рецепті канонів чорної сотні менш-більш стверджує те саме. Перед Польщею не стеляться десятиліття миру, її вплив і значіння в міжнародному житті є майже рівні нулі. Тільки що він — людина цивільної відваги — не має тієї відваги пошукати за причинами одного і другого.

Значить: кепсько діється в данській державі. Від шести літ не тільки нічого не поправилось, але загально проявляється застрашуюче погіршення відносин. І який лік цілющий, які зарадчі способи найшли польські державні керманічі на цю хворобу, на цю пощесть? Да-

ремно шукати за проблемами протверезіння. В-одно йде вимахування кнутом і наставляювання штиків. Після кресових законів, після нього грандіозного вияву приниу: з вільними, рівні з рівними наступав офіційне заведення виняткового стану на східних територіях і призначення воеводами в Луцьку й Новгородку польських генералів Янушайтиса й Ольшевського. Маскований винятковий стан стає явним, відкритим, привселюдним. І грація теж не аби-яка: після Міцкевича і Сроковського всадовиться в Луцьку ген. Ольшевські. В Галичині ще не призначено воеводами генералів, але залито військом весь простір між Серетом і Збручем. Можна уявити собі, як виглядатимуть знищені й навіщені діямивим невротом східні території після такої операції, як проявлятимуться горджанські свободи, заборучені конституцією, як попливе там громадське життя.

Генерали на адміністративних становищах з військом, штиками і гарматами мають спасти положення — очевидно при припиненні діяльності громадянських судів.

Сильна генеральська рука, безпощадна і сліпа сила штиків має за-

завдання розсіяти хаос, розрізати атмосферу і привернути лад і порядок, який панував там перед всадовленням польської влади. Чи такими засобами і такими людьми досягнеться намічену ціль, — у це входити не будемо. Реакційні уряди постійно користуються генералами і їх твердою рукою в прикрих часах, в безвихідних положеннях, але рідко коли покладає в них надії оправдаються успіхом.

Висилка генералів на „креси“ не змінює в нічім встановленого режиму; вона його тільки підкреслює і увидає. Бо винятковий стан фактично існував у нас від самого початку і нічого не вказує на те, щоби він коли-небудь мав скінчитися. Отже зміст не підпадає ніякій зміні; міняє свій вигляд тільки форма, що становить signum temporis.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер і золотий на рік). Рівночасно в грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Від Лондону до Женев.

Європейська преса не перестає повторяти, що головним злоботком лондонської конференції є витворення нової атмосфери в якій ворогуючі держави можуть обговорювати спірні справи і оминати дозріваючих конфліктів. Атмосфера про яку мріє Ліга Націй стала першим реальним середовищем для міжнародної наради поза Лігою Націй. Природно, що новим етапом праці в такій атмосфері повинна стати сама Женева.

Читачам відома програма найближчої сесії Ліги Націй. Вона, як ми вже згадували, не має дуже актуальних питань, але може перетворитись у загальну дискусію, з огляду на участь найважливіших представників сучасної європейської політики, з яких кожний захоче покористуватись нагодою, щоби торкнутись найбільше болючих питань власної держави. Чи всі ці питання дадуть звязатись в один загальне — про це не знають ніякі навіть найрезвішні оборонці такого ідеалу. Але нема сумніву, що справа мілітарної безпеки перед грізними сусідами і загального розброєння — будуть звязані з одною дуже актуальною справою, якої ще не поладнала лондонська конференція. Це справа мілітарної безпеки Франції і мілітарної контролю над Німеччиною.

Минулого тижня великий політичний французький журнал „L'Europe Nouvelle“ присвятив обом цим справам статтю написану Поль Бонкур, головою франц. Національного Комітету Оборони. Ця стаття має велике значіння тому, що Еріо візьме основні пункти як підставу пропозицій Франції у Женеві. Проблема безпеки Фран-

ції має два боки: перший це розброєння Німеччини, другий це охорона східних кордонів Франції. Цей другий пункт можливий до здійснення або шляхом спільного договору між Союзниками або зміцненням зобов'язань, які взяли на себе держави під протекторатом Ліги Націй. Поль Бонкур вказуючи на еволюцію закордонної англійської політики в останніх роках, питається: „Чи Англія вірить, що само здійснення плану Доза вистачає, щоби знищити симптоми

несулокою і загрозу конфлікту? Європа є нині так само схвилювана як у день по війні. Чи Англія гадає, що навіть мілітарна евакуація Рурщини може покласти край франко-німецькому напруженню і вічній небезпеці Франції з боку сусідської Німеччини, яка мусить бути сильною, щоби була в силі платити відшкодування і відбудувати економічну рівновагу в Європі, завдяки своєму багатству, кількості свого населення, роботящості — усім тій силі, яка стала би для Франції смертельною небезпекою, якщо Німеччина хотіла би покористуватись нею в новій європейській війні?“

Розв'язку цієї небезпеки дає автор таким висновком: „Рурщина мусить бути евакуована лише під трьома умовами, які є гарантією французького миру і одночасно європейського: 1) Справжня контроль німецьких зброєнь Лігою Націй; 2) Міжнародна гарантія, що Рейн і 50 кілометрів на його правім березі буде демілітаризований; 3) Колективна гарантія Ліги Націй проти агресивної війни, а в ній діяльна і постійна співучасть Франції з Великою Британією, щоби дати Західній Європі, а потім цілій Європі організований мировий статут“.

Ідея зв'язування мирової безпеки Європи з поладнанням живучих справ свого народу — ідея пре-гарна. І ми віримо, як Французи, що докіл справа наших державних кордонів не буде поладнана, до цього часу не буде тривкого європейського миру. Та цікаве одно: чи держави, які візьмуть у свої руки контролю над іншими, згодяться, щоби їх контролювали. Взаємне довіра є гарне щойно тоді, коли обі сторони мають однакову свободу в його перевірці.

Присилайте складки на пресовий фонд на нм. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

За онеатом.

Оборона України і її тези. — Зізд „Січової Організації“ і справа закорцентру — Збори шінагських організацій. — Церковно-релігійні події в Іранді.

Американська „Оборона України“, якою кермують М. Цеглинський, М. Січинський і Я. Чиж, на останньому делегатському з'їзді прийняла постанову, на яких основі вона згодилась би на співробітництво з іншими організаціями. А саме готовість до співпраці проявляє „Оборона України“ у відношенні до тих угруповань, які погоджуються на тези, що національне визволення українського народу мусить одночасно обіймати й соціальне визволення працюючих мас; що те визволення може бути тільки ділом самого народу, а не правительств, урядів, політичних партій чи диктаторів; шб шлях до визволення мусить бути революційний в значінні основного державного повороту й економічного ладу на Сході Європи та що визвольна акція мусить бути скерована проти всіх тиоби-телів.

На основі цих тез з'їзд доручив Викон. Комітетові порозумітись з

іншими українськими організаціями за морем. Одночасно винесено резолюції проти терору в Сх. Галичині і на Волині.

Винесені тези є дуже загально-го характеру, а через те мають всі дані стати основою порозуміння між поодинокими організаціями за винятком другої, що протиставить народ правительством, урядам, політичним партіям і диктаторам. В цьому протиставленні проявляється перш усього несерйозна оригінальність, анархістична рознузданість та демагогічна деструктивність. Бо коли американські „оборонці“ справді хотіли обстоювати „тезу“ про те, що „сам народ“ (себ-то інстинкт народу) є все, а політичні партії й організації ніщо, то перш усього повинні бути послідовні і розв'язати свою організацію. А вони не лиш не розв'язують, але ще й думають зв'язатись з іншими організаціями, чим доказують, що не інстинкт (хоч би він був не сліпий

в різко свідомий), але організована воля й організоване ділення мас може бути запорукою успіху всієї акції.

Щодо відмінні тави виставила американська „Січова Організація“ на свійому зїзді в Шікаго. Вона вважає себе „єдиною організацією, яка може об'єднати всіх Українців без ріжничий віри й партій на всій кулі земній — і в Європі, і в Америці, і в Канаді, і в Бразилії, і в Азії“. Тому зїзд „вважає всіх Українців на цій кулі земній“, щоби творили січові кружки і входили у зв'язок з січовою централею — в Шікаго.

„Січова Організація“ визнає принцип української самостійної державності, „не пересядаючи форми її правління“. Відносно українського політичного центру „на свободі“ (по нашій термінології — за кордоном!), то „Зїзд вважає кінечним створити державний центр на свободі, якому підлягають усі українські інституції, організації й органи. Той центр повинен мати на чолі Одну особу (слово „Одна“ написано великою буквою), не комітет, бо комітети, як правлячі тіла причинюються тільки до розкладу думки народу“. Комітети можуть існувати тільки як дорадчі органи.

Як бачимо, то в противенстві до анархістичного принципу „Оборони України“ тут виступає принцип чисто диктаторський, монархістично-наполеонівський. Очевидно, в одному й другому випадку маємо до діла зі специфічним доктринерством. В першому непорушною святістю є „сам народ“, в другому „Одна особа“, диктатор, пророк, якийсь Мойсей, який „на свободі“ виведе народ з єгипетської неволі.

Січовий зїзд прийняв ще важну постанову в церковно-релігійній справі, закликаючи Українців припинити релігійно-церковну боротьбу між собою та всякі виступи проти церкви, бо вони є „вношенням за колоту між народ та відвертанням уваги народу від організованої боротьби за свою державність. Тому з'ясу боротьбу проти церков або між церквами слід уважати розвальною акцією, яка виходить тільки на користь ворогам української нації“.

Ідейним провідником „Січової Організації“ в Америці є д-р Остап

Назарук. Різка протилежність між деякими резолюціями „Оборони України“ й „Січ. Організації“ є впливом ідейних ріжниць і психічних структур між М. Цеглинським і д-ром О. Назаруком.

Недавно відбулася нарада українських організацій в Шікаго при участі д-ра Л. Мишуги в справі підпомагання політичної акції в користь старого краю. Присутній на нараді д-р О. Назарук заявив між иншим, що „треба вже раз спробувати серйозно поставити ту акцію на засади соборності“. Після довгої дебати збори прийняли таку резолюцію:

„Збори представників 22 організацій Шікаго й околиці з дня 10. липня 1924 р. уважають, що знову настав час вести збірну політичну пропаганду за кордоном, а тут повести агітацію за матеріальною допомогою для переведення тої пропаганди. Збори висказують однодушно опінію, що всі українські організації повинні якнайскоріше вислати вже зібраний податок до „Об'єднання“ і збирати той податок далі“.

— Між канадійськими органами „Канадійський Українець“ і „Український Голос“ майже постійно йде дискусія й полеміка на церковно-релігійні теми. Приводом до цього в останнім часі стали дві події: приєднання православного протоєрея о. Божика до гр.-кат. церкви і вибір автокефально православного архієп. о. Івана Хведоревича головою української православної церкви в Канаді.

Приєднання о. Божика до гр.-кат. церкви відбулося 28. липня ц. р. у Вінніпегу в день св. Володимира й Ольги в українській прокатедральній церкві. Приєднання довершив о. еп. Н. Будка в асисті численного духовенства. Після ісповідання віри о. Божик відправив Службу Божу та вголосив проповідь на тему єдності церков. О. прот. Божик походить з Буковини. На протязі 14 літ був православним священиком в Канаді. Уважають його знаменитим проповідником. Був співробітником „Канад. Українця“ і в один час редагував православну Буковину“.

З приводу переходу о. Божика дуже терпко висловлюється „Український Голос“, що виявляє живі

симпатії до української автокефально-православної церкви. „Український Голос“ пише:

„Перехід прот. Божика не був несподіванкою для всіх тих, що були об'єктами з його „хожіннями“. Чоловік без образливості, але дуже амбітний, за час свого життєвого кар'єру з того, що грав на весільях на цимбалах. Відтак через якийсь час учився англійській мові і Біблії у пресвітеріан, а від пресвітеріан пішов на тея. теологічні науки російської православної церкви в Мінєаполіс, звідки по кількох місяцях вернувся вже до Канади потім. Як православний він визнавався за ітим поборюванням українства і з того часу лишилася по ній пам'ятка в виді ординарії, негідної перепічки акафісту, в якій Україну називав послідніми словами. Резолюція в Росії потягнула за собою переміну в „головах“ Божика. Він нараз став ніби Українцем, але через кілька літ скія на плоти, бо і вдала Українця — з окремої буковинської народності — і з канцями не збивав. За те нав'язав взаємини з католиками.“

І опинився вкінці в католицькій церкві.

Коли „Український Голос“ в такому непринадливому освітленню виставляє о. прот. Божика, то „Канадійський Українець“ бере ще вищу „ниту“ і робить наступ на українську автокефально-православну церкву і її голову. Згадавши про вибір арх. о. Івана Хведоревича головою церкви, довершений в Йорктоні 16. липня ц. р., „Канад. Укра-

їнець“ твердить, що автокефально-православна церква є дивоглядом з пресвітеріанським устроєм. В тій церкві голос мають голсвним чином миряне, а єпископи є тільки почесними головами консисторій. Єпископи не мають канонічних свячень, вони є тільки вибрані. В автокефально-православній церкві

„проповідь є все. О чім мається говорити? Переловом проти всіх других християнських церков, що всі вони тому, що не вірять у са. Кнз, є фальшиві. Також про козацькі часи, думи, вірування, перекази, щ — як для Турків Мекка, так Українці і ніщо в світі не дасть спасення, лише са. Київ і чиста українська мова у відправках. За Бавнгеліє навіть згадувати не треба. Розп'ятого можна забути — св. Київ визнає за все. Таке виходить з посяснення самого Хведоревича — релігія отже зв'язь з св. Київом, не з Богом. Націоналізм як релігія взятий є абсурдом і хоробою такою самою, як польський месіанізм. Обряд є до часу, щоби не відстрашити тих, що до нього привикли, щось як та колодійка, що її співали „наші“ пресвітеріяне в початках. Поганський культ св. Кнзів в християнській формі є більше фарсом, як чимсь поважним“.

Так виглядає характеристика української авток. прав. церкви при допомозі американської „аргументації“.

Як бачимо, то поклик „Січової Організації“ в справі припинення церковно релігійної боротьби поки що й не почався успіхом.

Польки на Рад. Україні.

Недавно відбувся у Києві великий зїзд, посвячений в цілості польським шкільним справам. Зїзд носив назву III. Всеукраїнської конференції польських освітніх діячів. Конференцію зорганізувало Центральне Польське Бюро в Києві, а переглядаючи ймення осіб, що грають головну роль у цій центральній польській організації на Радянській Україні, бачимо, що в рядях комуністів найштішій найпозаційшій тамоній польське шкільництво. Так отже й польське шкільництво найшлося не тільки формально, але й фактично у руках Польків-комуністів і тому й увесь згаданий зїзд радив над поправою польського шкільництва по напрямним пануючої на Рад. Україні влади.

Пишучи про той зїзд тутешня польська преса просто пінить з люті. Вона не пригадується над причинами, чому саме польські освіт-

ні діячі на Рад. Україні не вели майже ніякої боротьби з реформами, які заводив харківський нар. комісаріат освіти і чому вони з таким легковаженням ба — несмаком висловлюються про польське шкільництво в матірній воскресній державі.

Нам здається, що може не так примачиві гасла комунізму, як саме стеження відносин, які панують у царині шкільництва у Річпосполитій, штовхнуло тамоній діячів освіти, привикших до інших відносин і навчених досвідом революції, в обійми Затонського й Фелікса Кона, яких і той київський зїзд вибрав до своєї почесної президії.

Ославлений Тадеуш Ойпола ідентифікує в „Річпосполитій“ (ч. 231) цілі організаторів польської школи на Рад. Україні з цілями комуністичної партії, а польських вчителів

ДР. Р. ГОЦЬКИЙ.

Сучасна культурна мораль.

(Психологічний нарис.)

3. Лицемірство і роля почувань.

(Докінчення.)

Культурна людська громада, яка вимагає доброго діла і не дбає про збагнення мотивів у побудах веднала велику скількість людей до культурного послуху, людей, які при тім не сліdkують за своєю вдачею (природою). Заохочена своїм успіхом людська громада поставила ще вищі етичні вимоги і тим самим зневолила своїх членів ще більше відійти від їх нахилів.

Хто приневолений невпинно погоджувати свої вчинки з культурними нормами, які не є висловом його нахилів, його побудів — той живе в психологічного погляду поза сферою своїх засобів і його можна об'єктивно назвати лицеміром, байдуже чи це роздвоєння його духовності стало для нього свідоме, чи ні. Безперечно нинішня культура сприяє у великій мірі витворенню цілого рода лицемірства. Можна зважитися на твердження, що вона є побудована на тім лицемірстві і якщо люди забажали би жити згідно з психологічною правдою себто своєю основою то вона мусіла би перевести далекосяжні зміни у своїй організації.

Хто зна, чи деяка міра культурного лицемірства не є необхідною

до збереження культури. З другого боку збереження культури і на такий сумнівний підставі має вигляди, що далі йдуче перетворювання інстинктів кожним новим поколінням йтиме в напрямку кращої культури.

Треба бути скромним і відложити делікатно свої симпатії та антипатії, якщо хочемо дізнатися що саме в тім світі є реальне, бо творячи собі ілюзії не робимо життя ще тим самим кращим, а лише більше незрозумілим. Неодина читач видвинне аргумент, що не слід у психічній структурі людини давати стільки місця елементам зла. Але чи наші власні досвіди не дають нам підстави до такого висновку? Чи кожний з нас знаходить досить прихильності у своїх наставників та конкурентів, багато шляхотності у своїх ворогів, мало зависти у колі своїх знайомих? Чи не відомо, як безоглядними і сумнівними щодо честі є здебільша люди у справах сексуального життя? Чи мало знаємо злочинів та зловживань про які снімо у ночі, а які дійсно виконуються щоденно свідомими людьми?

Наше розчарування некультурністю війни полягало на омані. В дійсності люди так низько не впали як нам здавалось, тому, що вони не стояли так високо як ми собі це уявляли. Духовий процес розвитку має одну своєрідну рису, якої не подибуємо у жаднім іншим процесі розвитку. Коли н. пр. село зростає на місто або дигина на мушину то в обох цих випадках фактично давний матеріал і форма за-

ступають нові — і ми лише споминами можемо віднайти у новім образі їх старі риси. Та інакше стоїть справа з духовим розвитком. Тут кожний давнійший ступінь збережений поруч новішого, з якого цей новіший повстає. Маємо перед очима цей самий матеріал в якому зайшла ціла низка перемін, які буцім-то існують і по собі і поруч себе.

Остання війна виявила нам ще один болісний прояв упадку етичної вартості. Це недостача критики: впертість людей і їх засліплення, недоступність до аргументів, наївна легковірність. Цей прояв вказує найкраще на роль чуття в нашій духовній життє. Це найважніший складник нашого духовного розвитку, а проте ми дуже мало здаємо собі справу з цього у буденщині. Воля і діяльність значно більше підпадають під вплив почувань та зворушень як під вплив розсудку. Сам розум стоїть невпинно під впливом чуттєвого світа. Сильні почування схиляють осуд і відбирають основу до об'єктивності. Суб'єктивні переконання, віра, недосліджені ідеї, які лишаються для нас формою ідеалу, симпатія, відрива, партійна приналежність, естетична насолода, потреба релігійної віри, як і головні прикмети нашого т. зв. характеру мають своє коріння у глибині почувань.

Ми схильні перецінювати т. зв. інтелігенцію (розум) людини і переоцінюємо її залежність від сфери чуттєвих побудів. Наш інтелект може лише тоді вірно працювати, коли він у силі переважувати впли-

ви цих зворушень на себе і світомо визволитися від них.

Лікарі, що лічать психоневрози знають, що найбільш бистроумні люди повбляються неначе слабуми якщо вимаганий розсуд стріється із спротивом чуття, але згодом знову осягають свою ясність, якщо перемогли цей спротив. Льогічне засліплення, яким війна очарувала найкращих світових героїв є таким робом другорядним феноменом, наслідком чуттєвого подразнення. З ментом успокоєння афектів і це льогічне засліплення надіємось зникне.

Народи немов би повторювали розвиток одиниць. Ось чому виховуючий момент зовнішнього примусу в напрямку моральних ідей нині інколи не дуже помітний. Ми сподіялись, що велика спільнота вселюдських інтересів підтримувана технікою, наукою, мистецтвом та релігією дасть почин до такого добровільного примусу. А проте бачимо, що нині народи та одиниці ще більше слухають своїх побудів, пристрастей, егоїстичних інтересів, ніж зовнішнього суспільного послуху. Вони щонайвище раціоналізують свої пристрасти себто виправдують їх якимись ідеями. А свої інтереси висувують на те, щоби пристрасти виправдати.

Проблема сучасної моралі в тому: чи культурне людство найде нові шляхи та засоби, щоби збільшити індивідуальну щирість та зміцнити взаємини між людськими громадами.

Книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10.

продає всі шкільні книжки, Атласи і Зшитки. — Букварі Врушальницького по 1 зод. — При більшій змовленні значний спуск 313 1-2

називає просто більшовицькими агітаторами. Цікаво лише, що тих „агітаторів“ найшлося чимало поміж Поляками, що не захотіли ре-евакууватись до Польщі. Бо сам Опіола признає, що під час дискусії на з'їзді не найшлося ні одного опонента: „Наскільки відзивались якісь голоси, так були не привітні голоси німої і послухної череди, яку радянський публіцист хвалить, пишучи, що кожний учитель говорить радянською мовою; було ясно, що принципи радянської школи польське вчителство в цілості присвоє собі“.

Річ ясна, що „Ржегпосполіта“ очима свого співробітника бачить лише одну мету в усіх отих польських радянських учителях: знищити всякий слід польської школи і її національного характеру. Головним засобом до досягнення цієї мети польські рад. учителі бачать зважання боротьбу з католицькою церквою, яку нищать на кожному кроці. А проте важко погодити такий погляд варшавської ендеші з резолюцією київського з'їзду, яка каже виразно: „...не маючи на оці жадної політики, конференція польських учителів вважає потрібною річю відчиняти школи з польською мовою навчання для тієї категорії католицького населення, яке не вживаючи в буденній мові польської мови всетаки домагається настирливо (?) відкриття польської школи“. Очевидно, що тут мова про тих нечисленних латинників-Українців на Рад. Україні, яких Поляки-комуністи стараються тепер збільшити при допомозі польської школи. Але навіть такий яскравий шовінізм польських комуністів не під смак ідеологам Хієни. Вони скажені, що „радянський уряд до певної ступені рахується зі слабими але будь-що-будь нуртуючим у підземеллях (!) українським націоналізмом, який пускає галузки навіть у деяких адміністративних органах на Рад. Україні“. Вони скажені, що радянський уряд вступив на шлях такої національної політики, яка є обложена анатомією польських правителів і що саме та політика скупчує щораз більше білг рад. уряду всі тамешні національності включно з Поляками, коли одночасно політика кермунючих кол у Польщі відштовхує від себе всі національності — теж включно з деякими Поляками.

Далековидні політики в роді Опіоли воліли би, щоби більшовики всіма засобами найзавзятішого терору нищили національну школу (навіть і польську) й заводили усякого культурно національного руху. Останні відомості про плян рад. уряду виділити в окрему автономічну частину оселі на Волині й Поділлі, де Поляки творять певний відсоток населення, щоб ще краще забезпечити їх культ. національні права — є новим ударом для пануючої польської політичної цумки.

Стан шкільництва на Радянській Україні.

(На підставі урядової радянської статистики).

По даним обслідування народнього шкільництва (установ соціального виховання) на 1. січня 1922 р. на Україні було 12.701 трудових шкіл, що дали про себе відомості, 968 діточих домів постійних, 106 діточих домів денних, 209 діточих садків, 54 установ для кволих дітей і 58 установ охорони дітей.

З 12.109 трудових шкіл, які подали відомості про мову навчання, було: українських 6105 (50.4 проц.), російських 3404 (28.1 проц.), українсько-російських 1966 (16.2 проц.), жидівських 119 (1.0 проц.), поль-

Ген. Сікорські про напади на Україну.

Ген. Сікорські заявив у інтерв'ю з „Кур. Варш.“, що диверсійні напади на більшу частку зорганізовані в Росії, менше на Литві. Кермує ними ГПУ., котрому підлягають керівники партизанських орг. центрів у Мінську і Києві. В Мінську кермує нападками Муха-Мальський, у Києві Тютюнник. По литовській стороні напади устали, хоч диверз. відділів не розв'язано. Тому що засоби мін.

ських 102 (0.8 проц.), інших мішаних 133 (1.1 проц.) і на інших мовах 280 (2.4 проц.).

Загальне число учеників в тих школах виносило 906.896, з того було: Українців 716.35 (74.6 проц.), Росіян 117.443 (12.2 проц.), Жидів 75.874 (7.9 проц.), Поляків 11.850 (1.2 проц.), Німців 22.050 (2.3 проц.), решта припадає на інші дрібні національності.

Учительського персоналу було в школах 42.376 осіб, з того: Українців 29.728, або 70 проц., себто менше від числа дітей-Українців на 5 проц., Росіян 19 проц., Жидів 1 проц., Поляків 1.4 проц., решта припадає на інші національності.

Відношення між числом українських шкіл і числом українського населення, по даним на 1. жовтня 1923 року, себто в рік і дев'ять місяців пізніше часу, до якого відносяться дані про число шкіл, представляється в процентах так: число українського населення виносить 72 проц. загально населення, число українських шкіл 61.3 проц., число українсько-російських шкіл 11.4 проц. Отже число українських шкіл збільшилось за цей час на 11, а число українсько-російських шкіл зменшилось на 5 проц. Середній відсоток українських шкіл по всій Україні низчий відсоток українського населення на 11.2 проц.

Щодо окремих губерній, то найбільший процент українських шкіл є в губ. полтавській (97.7 проц.), київській (92.4 проц.) подільській (89.6 проц.), волинській (87.7 проц.). Майже нема українських шкіл на Донщині (0.4 проц.), дуже мало в харківській губ. (29.1 проц.) і одеській (34.0 проц.), трохи більше половини виказують губернії катеринославська (54.9 проц.) і чернігівська (53.0 проц.). Але і в цих губерніях українізація школи йде вперед. По пізнішим даним число українських шкіл збільшилось: в харківській губ. до 56.8 проц., катеринославській до 60.0 проц., одеській до 40.0 проц. Дуже слабо посувається українізація школи на Донщині, де бракує учителів, що знають українську мову.

Діточих будинків було 948, в тім українських 229, українсько-російських 119, а всього 36 проц. Дітей в цих будинках було 46.539, з того 19.845 Українців, або 45 проц. Керівників діточих будинків було 3981, з того 1492 Українців, або 37 проц.

Поминаючи інші установи соціального виховання, подамо ще деякі відомості про професійні і спеціально наукові школи.

В 1923/4 шкільнім році було на Україні ріжного рода інститутів 36, в тім 10 українських і 12 мішаних, в цих інститутах ученики Українці становили 30.5 проц. Вищих технічних шкіл було в тім році 132, в тім українських 53 і мішаних 35; учеників Українців в технічних школах було 56.9 проц. Ріжного рода професійних шкіл на Україні було 429, в тім 193 українських і 77 мішаних. До освітніх установ залічуються також різні наукові установи, як Академія Наук, бібліотеки, музеї і т. п., яких нараховується на Україні 12

ОСТАННІ ВІСТІ.

загр. справ були безуспішні, тому уряд обсадив генералами волинське і новгородське воевідство. Корпус граничної сторожі буде строго військовий, складатиметься з баталіонів.

Знесення старої армії в Данії.

Рада данських міністрів признала проект про повне знесення війська в Данії. Місце армії займе поліція, корпус. Знесеться воєнні кораблі, будуть лише добре озброєні моторні човни. Воздушну флоту збільшиться.

Видатки на народню освіту в 1923/4 році визначались з державного бюджету на 13,658.400 карбованців золотом, з бюджету місцевих органів 26,566.956 карб., і з спеціальних фондів 1,281.416 карб., разом 42,267.759 карб., але ці видатки далеко ще не дорівнюють передвоєнним видаткам на народню освіту.

Дрібні вісті.

Німеччина підписує льондонську угоду. Німецький уряд, не чекаючи апробати райхстегу, на власну руку догукнув німецькому послові в Лондоні підписати протокол льонд. конференції.

Тіюмф Ееріа безсумнівний: париська палата депутатів рішила 336 голосами проти 166 афшами розплекувати його суботняшню помову в справі затвердження льонд.ської угоди.

Египетський уряд запротестував офіційно проти погрозу останньої англ. нот. Англійський губернатор Сулану не має права трікатися справ египетського війська без порозуміння з египетським урядом.

Конгрес балканських комуністів відбувся у Москві. „Правда“ пише про недалеку війну на Балкан. Болгарія буцімт вже „зріла“ для громадянської війни. Балканська комуністична федерація взиває до енергійної акції.

Румунія і Югославія імовірно відкинуть на найближчій сесії Союзу Народів проект роззброєння.

Над Дністром більшовики будують фортифікації — так повідомляє румунське міністерство закорд. справ.

Відгуки дня.

Марс.

(Стаття ad hoc.)

Цього року в серпні мають усі газети світа чималий кліт. Кожда з них обов'язково мусить написати наукову статтю про Марса, бо він 23. серпня зблизвся сильно до нашої землі.

„Діло“ також не могло остати позаду „Свободи“ і редакція рішила, що стаття про Марса мусить бути, хочби навіть Роман Стоцький пішов до Кракова на ректора українського університету.

Редакція рішила, але з писанням статті вийшла халепка. Український астроном, що в вільних хвилях робить мило, відказався, бо одніку льорнету, яку він мав, забрав інженер Барай на „Світель“ до оглядання констеляції „Панни“ в купелівім убранні.

Референт польських справ у „Ділі“ викрутився тим, що пише тепер про польсько-українську угоду п. з. „На księzycu“ і не може займатися іншими дурницями. Референт заграничної політики широко признався: „я не знаю добре що в Лондоні діється, не то на Марсі“.

Скропилося, як звичайно, на мені. — Ти мусиш написати статтю! рикнув на мене редактор.

— Але ж біється Бога! Я більше розуміюся на гастрономії як на астрономії.

— Нічого... Ти науки до себе дуже подібні. Ріжяться тільки одною неапрличною буквою.

Щож робити!...

Пишу...

Був собі колись бог Марс. Храбривав він по різних сторонах світу і помагав римським легіонам окупувати (ах ті окупації!) різні краї. Але коли з Римляни почали вироджуватись Румуни і другі шигани, Марс тяжко захворів. Старий, зледачлий божок вже ледве-ледве дихав. Здавалося, що от-от умре, або... ставе директором українського банку.

Але на світі не йде все так швидко, як здається.

Є держави, які цілими роками конають і не можуть сконати. А щож доперва божок!...

Державам стають до помічі фінансові дорадники, а божкам помагають астрономи.

Оці то астрономи висадили старого Марса на небесний стріп і він там до нині проживає в гаразді і здоров'ї.

Що більше: він відмолоднів і почувся бадьорим як за юних літ. (Видно, що і там знають методи Штайнаха!)

Від часу до часу Марс підсувається навіть до старушки землі і жагучим поглядом манить її до себе.

Як звичайно в таких випадках, захопить небезпека зулупання двох тіл і астрономи вже наперед радуються цікавою сценою.

І цього року може так статися.

Вбукаючи довгих 200 літ по безмірних просторах тужив Марс за землею і біл до неї. Так тужив, як жаде з богемістиз за чужою жінкою, що вїхала на вакації, і так біг, як жаде з українських спортсменів на парижській Олімпіаді.

Міліони — міліони миль (не знати, чи часом астрономи не брешуть!) почвалав старий джигун до своєї вибраної.

А дурний!... Я на його місці не зробив би цього. А щож то: Чиж нема в небеснім просторі якоїсь другої зірки, хочби вечірного метелика — комети, якій без клопоту можна витягти своє серце, в супроводі тужливих зітхань і монотного дзвону!...

Але: „De gustibus nihil, nisi bene“... як каже один директор української фірми, Марс покохав землю і це є не тільки факт, але й правда.

А земля?!... Про неї вже й не казати. Старушка так горить любов'ю, що бухнула під Бібркою вогнем і ціла аж трусить від нетерплячки.

На вістку, що Марс зблизвся до землі, Україні міста Львова зорганізували масу астрон. обсерваторій і ливляться ріжними далековідми на нього. З найславніших обсерваторій належить згадати: обсерваторію Райха, Кучека, Фукса і Лясоцького.

Там дійшли наші астрономи до переконання, що Марс:

1) не має ніякого впливу на Союз Народів.

2) Змінює вічно свою краску. Раз має білу, раз червону, а вчені кажуть, що мав колись і чорно-жовту.

3) Висилає щораз у світ свої сигнали, а ніхто йому на них не відповідає.

Подумайте: чи не подібний він до України?!

Галактіон Чинка.

Біржа.

Львів, 29. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5.19 — 5.19 1/2, канад. дол. 4.93 — 4.94, чеські кор. 0.15 1/4 — 0.15 1/2, лєт 0.20 — 0.20 1/2, франк 0.27 1/2 — 0.28, швайц. франк 0.97 — 0.98, англ. фунт 23.00 — 23.30.

Золото. 20 кор. 21.25 — 21.40; 20 франк. 19.80 — 20.00; 20 марк. 23.20 — 23.40; 10 руб. 25.30 — 25.50.

Срібло. Австр. кор. 0.41 — 0.41 1/2, 5 австр. кор. 2.20 — 2.24, флорени 1.12 — 1.15, рубль 1.80 — 1.85, рубль дрібним сріблом 0.80 — 0.85.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23.00 до 24.00 жито галицьке з 1923 р. від 00.00 до 00.00, жито нов. збору від 15.25 до 16.25, ячмінь галицький броварняний від 17.00 до 18.00, ячмінь галицький пашний від 13.50 до 14.50, овес галицький з 1923 р. від 15.25 до 16.25, гречка 15.75 — 16.75.

Львів собі!

Здвигнім „Нап. Дім“ на Богданівці!

Громадяне львівського передмістя Богданівки (за городецькою рогакою) взялися за велике діло, за здійснення віддавна леліяної мрії про власну хату, в якій „своя правда і сила і воля“. Громадяне Богданівки, свідомі українські робітники, з власного почину постановили вибудувати будинок для себе і своїх дітей, здвигнути народню фортецю, забороло своєї національної думки і робітничкої справи, захист для своїх дітей, пристановище для себе самих. Важкою працею й мозолистими руками зароблений гріш складали вони, не раз нехтуючи найконечнішими особистими потребами, щоби тільки стягнутися на основи, на підвалини, на фундаменти народньої будівлі.

Задуманий проект: а саме побудувати двоповерховий будинок, а

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

в Книгарні **А. БАРДАХА** **Львів, Краківська 1.** Доручення з провінції полагодується відвратною поштою.

Атласи, Мали, Словарі, всілякі підручники і т. д. у всіх мовах, нові і уживані, найкраще купити або замінити

якому найшли приміщення всі важливі установи Богданівки, а саме 8-ми класова всенародня школа, читальня „Прогресу“, „Сокол IV“, діточа захоронка, кооператива, театральна зала і маленьке помешкання для священика — вже переводиться в діло, вже кипить праця, вже ростуть фундаменти.

Очевидно, будови „Народ. Дому“ не в силі довершити Богданівчане виключно своїми власними засобами, важко заробленим грошем горстки робітників. Вони звергаються до українського Львова за говарисською, громадянською допомогою. Нехай той Львів, що в останніх роках поніс стільки жертв, Львів — центо нашого життя, Львів жертвенної інтелігенції і свілогого робітництва не відмовить своїй помічній руці величній справі. Бо будова „Народ. Дому“ на Богданівці — неж ніщо інше, як тільки зміцнення її забезпечення самого Львова, створення народного бастиону на його периферіях, здвигнення міцного й трівогого оперття для наших розпорощених сил, повстання середовища для зростаючої народньої сили.

В неділю 7. вересня відбудеться свято посвячення готових фундаментів на Богданівці. Нехайже це свято буде теж святом українського Львова, нехай воно переміниться в кивлову, жертвенну маніфестацію нашої всенародньої свідомості і вияви власних сил та зрозуміння розпочатого діла. Нехай кожний громадянин і кожна громадянка заздає гідь приготувати свою лепту і вставити цеголку в стіни народньої будівлі. Нехай кожний стане співбудівничим і співласником „Народ. Дому“ на Богданівці.

НОВИНКИ.

— „Оригінальну помисловість“ виявляє пан прокуратор, що не тільки сконфіскував нам статтю під повним заголовком, але й цитує зі статті поважного Француза про польську політику. Щоб п. прокуратор лишав статтю „Проти законів про кресова шкільництво“ цілою, ми не маємо й претензій.

— **Маленька рефлексія.** Звідомлення української гімназії в Коломиї за 1923/24 рік вийшло... в польській мові тоді, коли таке звідомлення в Березові, остой маляризації надруковане українською мовою. Без коментарів.

— **Під замітом „тайних злець“.** Минулої суботи іхав п. В. К. український студент до Унева. В Перемишлянці заціпив п. В. К. польський жандарм запитом: „Где пан едзе?“ На відповідь, що до Унева, зажадав легітимай, яка йому не подобалася, супроти чого п. В. К. поамандував жандармом на постерунок. На постерунок списано з п. В. К. протокол і передано його згору двоє годин. По двох годинах завели п. В. К. до староства, до комісара Чеха. Той пан закинув п. В. К., що він їде зі Львова до Унева з „тайними документами“ для ігумена унівського монастиря Кл. Шетницького. По такій заяві п. Чеха, заведено п. К. до старости, який приказав йому відіхати до Львова найблищим поїздом, під загрозою арешту. Випущеному під такими умовами на волю, шойко при відїзді львівського поїзду віддано легітимай. При тому ще раз заборонено п. К. когонебудь до монастиря посилати і взагалі комукуватися з монастирем. Питаємо — що це значить? Невжеж над унівським монастирем простягнуто печальна рука польської поліції, яка так лякається „тайних злець“ зі Львова?

— **Затма сонця.** В суботу дня 30. п. м. же нас пікає явище природи, яким буде довня затма сонця. Почнеться вона о годині 12 і 11 минут в полудне і триватиме до 4. год. і 10 минут. Повна затма почнеться о 1. год. 16 минут.

— **Дво-грошовий біллон.** На днях попляється в обігу дво-грошові монети, „донн з тогож металю, що 5-грошові монети“.

— **Знають їх..** З приводу іменування Генерала Янушайтиса поведомою, пише „Хвіля“: Ген. Янушайтис є одним з наймододших польських генералів, відомий зі співучасті в ендецькому замаху на центральний уряд в 1919 р. Знають п. генерала Жиди з часів його постою в Білм Стопі, підчас польсько-большевицької кампанії.

— **Зміна назви поштового уряду.** В зв'язку з перенесенням поштового уряду з Житчова до Лютича, назву уряду поштового Житчів, змінюється на „Лютича“.

— **Процент від приватних позичок.** Польська рада міністрів, на засіданню з дня 26. п. м. вирішила проєкт розпорядку про висоту законних відсотків. Висота відсотків в законно-приватних взаєминах має вносити 24 процент річно. Однак міністер фінансів матиме право обнижувати висоту відсотків окремими розпорядками.

— **Ще одна авіаційна катастрофа.** Підчас вправного лету польського літака німецької конструкторії над Гдинею, експлуатував мотор в наслідок якого два пільоти віднесли тяжкі рани.

— **Віроповідний конгрес в Уемблї.** З ініціативи англійського уряду відбудеться підчас закриття виставки в Уемблї конгрес усіх віроповідань, за виключком християнських, які мають своїх визнавачів у британській державі. Конгрес триватиме 7 днів. В ньому прийме участь 45 релігійних пророків і представники 300 різних релігійних сект Індії.

— **Скільки кошувала льондонська конференція.** Льондонська конференція коштувала 51.000 фунтів стерлінгів, з чого удержання делегатів 32.000. телеграми і телефон 5.000, делективів 4.000, а банкети і пригяття 10.000 фунтів стерлінгів.

— **Смерть останнього берлінського фякера.** Онолі позбавив себе життя, кикувшись в Спелву, останній берлінський фякер, 75-літній старець Август Шмідт. Конкуренція автомобілів довела берлінських фякерів до повного заникну. „Останній з Могікан“ — Шмідт мусів закінчити життя самогубством.

Вибори до Каси хорих м. Львова.

Оснування українського виборчого комітету.

(КНО). При кінці минулого тижня відбулися наради українських міщан (купців, ремісників і промисловців) та представників українських інституцій і підприємств, на яких вирішено брати самостійну участь у виборах до Каси хорих та виступити з окремою лістою українських службодавців. На зборах дня 24. п. м. основано „Виборчий Комітет українських службодавців“, в якого склад ввійшли гп. Карпач, Ільшин, Гальчак і Навоцький. Бюро Комітету міститься при вул. Руській ч. 18. І. пов. і урядуює що дня від год. 9. до 1. по пол.

Комітет просить українські інституції і підприємства та українських купців, ремісників і промисловців зголошувати Комітетові число своїх службовиків, забезпечених в Касі. На основі закону прислугоє службодавцеві 1 голос, як що він zatrudнює від 1—10 службовиків, 2 голоси при 11 до 20 службовиків і т. д., по одному голосові від кожних дальших 10 службовиків.

Всі українські службодавці повинні ще й тепер прозирити на основі щомісячних влат до Каси чи й скільки їх службовиків є в Касі забезпечених.

Равнорядно йдуть приготування до участі у виборах українських службовиків. Акцією кепмує „Супруг“. А українські службодавці на своїх нарадах зобов'язалися уможливити своїм службовикам взяти участь у виборах та поручити їм голосування на лісту „Супруга“.

Зі спорту.

Вісти з „Українського Спортивного Союзу“.

Зголошення учасників до „Українських Запорізьких Ігрищ“.

Спортова Рада, на своїм засіданню з дня 25. серпня п. р., вирішила, що учасників до Ігрищ мають зголошувати Управи спортивних товариств, кружків і гуртків. Учасники неприналежні до таких товариств, можуть брати участь у змаганнях поза конкурсом, без права одержання нагороди.

Управи Товариств з провінції повинні зголосити своїх учасників можливо якнайшкоре, щоб Спортова Рада могла приготувати для них мешкання на час Ігрищ.

Нагороди для змагунів.

Як вже оголошено, Український Спортивний Союз улаштує в днях 12, 13 і 14 вересня п. р. „Українські Запорізькі Ігрища“, на яких відбудуться змагання у всіх родах спорту. Побідники мають одержати нагороди. Союз звертається отсим до Шановних Громадян, похилиників фізичного виховання з проханням, щоб жертвували від себе нагороди для побідників.

Нагороди складати можна в домі „Сокола-Батька“ кожного дня від год. 10—12 передпол. і від 6—7 в вечер.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Бібліотека Т-за „Прогресу“ відчинена від 1. вересня. Книжки можна позичати в понетілок, середу від 4—7 год. попол., в п'ятницю від 12—2 год. в полудне. 308 1-1

В приватній, учительській, жіночій семінарії С. С. Василянок в Яворові рік шкільний розпочнеться дня 3. вересня п. р. Торжественне Богослуження о год. 8. рано. — **Дирекція.** 310 1-1

Дирекція прив. дівочої гімназії У. П. Т. в Станиславові подає до відома, що шк. рік 1924/25 розпочнеться дня 1. вересня 1924. Додаткові списи та вступні іспити до клас І.—VI. відбудуться 1. і 2. вересня 1924 р. 312 1-2

З української гімназії в Долині. Старшина Кружка У. П. Т. в Долині подає до відома громадянства, що Воевідство похильно поладнало рекурс у справі закриття тут гімназії. Вписи і вступні та поправчі іспити до І.—IV. кл. відбудуться в днях 29. і 30. серпня та 1. вересня. 304 2-3

ЛИСТУВАННЯ.

Пошукую **Олю Несторівну**, яка була при У. Г. А. у Львові при санітарній службі, а опісля на Україні у відділі сот. Сяка. Хто знав би її адресу, буде ласкавий подати на адресу Микола Коник — Ужгород вул. Бачинського ч. 10. Підкар. Рвсь. 1-1

Дрібні оголошення.

ЖУРНАЛИ мод. крої, манекіни, жіночі, мужеські, діточі, взори до ручних робіт, самовки шиття, гуртом і детально по конкурентійних цінах поучає **Адольф Геллес Тернопіль, Валова 2.** Висилка до кожної місцевості відвратно за посліплатою. 314 1-5

ФОРТЕП'ЯН добрий до продання. Листопада 7. партер на право. 316 1-3

ДО ПРОДАННЯ вживана спальня, ідальня, саліновий малий гарнітур і фортеп'я, разом або окремо. Докладнійше у п-ї Ос. Наконечної, Львів, Листопада 7. П. 315 1-3

ПОШУКУЮ лекції на селі з нищих клас, середних шкіл. Ласкаві зголошення з поданням услівій слати до Адміністрації під „Студ. філософії“. 309 1-2

2 УЧЕНИКИ або 2 учениці знайдуть приміщення при інтелігентній родині, замешкалій при вул. Льва Саліги. Відомість в Адміністрації „Піла“. 206 1-1

ПЕРШОРЯДНА українська кравецька робітня **Михайла Стеця**, абсолювента крою, виконує всякі кравецькі роботи солідно і скоро. Для Всч. Духовенства приймаю грубші роботи, як реверенди, папістики, пальта і копаки. Адреса: Львів, вулиця Зелена ч. 31. 150 5-5

ПРИЙМУ на приміщення 2 мал. учеників з І. до III. кл. гімн. за харчі або готівку — Мешкаю 3 хв від Голов. гімназії. Посилаю саме сина відзнач. уч. до І. кл. гімн. — фаховий учитель. Близше в жін. сп. поом. „Труд“, Ринок 34/І. 253 3-3

ПРИЙМУ на станцію дві паночки. Близша відомість в „Союзім Базар“ вул. Руська 20, при касі. 291 2-2

5 сольових пісень з фортеп'яном Ярославенка за 5 золотих висилає: Музична Накладня **ТОРБАН** Львів, вул. Осолінських 6. 302 2-5

СОВІСНИЙ і вправний інструктор пошукує лекції на пільний рік з клас нормальних, також підготує до гімназії. Зголошення приймає Українська кооператива п. Белз для (М. М.) 297 2-2

РЕАЛЬНІСТЬ гарну з більшим городом до винаймлення евентуально до куплення пошукою. Зголошення під „Реальність“ Трускавець. 294 3-3

ОГОЛОШЕННЯ.

СЕКУНДАР

298 **Д-р ТЕОДОЗІЯ** 2-2

ТУНА-НАДРАГА

повернула і ординує

Львів, Домініканська ч. II.

ПЕРЕВІ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМІСЛОВІ проектує, будує — позичку гіпотечну вироблює в банку **Лев Левинський**, архітект-будівничий конспес, Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 254 5-6

Присилайте передплату!

АДВОКАТ

Д-р ВОЛОДИМИР ГЕРЕТ

272 **в ЗОЛОЧЕВІ** 4-5

переніс свою адвокатську канцелярію і веде її зараз в Золочеві, при вул. Почтовій 3, І. пов.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і

Якова Пасса

Львів, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й вибивання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після американської системи. Пацієнтів а провінції полагодується в найкоротшому часі. ПІ. урядовиям та студентам значна знижка. 281 3-10

АДВОКАТ

Д-р ЯРОСЛАВ ОЛЕСНИЦЬКИЙ

заприс. судовий перекладчик англійської мови, переніс адвокатську канцелярію зі Львова до **ЗОЛОЧЕВА**, де веде її спільно з адв. **Д-ром Дрогомирцем** у цього-ж домі. 2-5

Уголь гор. шлеський, кокс

і дерево опалове рубане з доставою до дому продає по цінах конкурентійних (також на ра-ти) **„ТИТАН“** торг.-пром. С-ка у Львові, вул. Валова 23. Телеф. 636. Для кооператив і складів вугля на 204 провінцій значні полєкції. 6-6

Літерат.-Науковий Вістник!

Вже вийшла чергова книжка **за місяць VII.—IX.**

в потрібному обемі звичайної книжки ЛНВ; **Ціна книжки 5 зол.**

Передплатникам і кольпортерам, що не вивірнали залежностей, книжки VII.—IX. не висилається.

Замовлення слати до Адм. ЛНВ.

Львів, Руська 18/І. 307 1-1

ДОСТАВА

Львів, вул. Домініканська 11. має вже у себе на складі залізні

Нагробні Хрести

ріжної форми і величини, як теж так неперепелино очікувану Впр. оо. Каноніками, 314 фіолетну матерію, — чистий 1-1

Канонічний Шовковий Рипс,

на колпаки і кольоратни.

НА СПЛАТИ

БЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН

ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ

МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТОЧЕ ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ — ЗА ГОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ —

ПОРУЧАЄ

„ХРИСТИАНСЬКА ГУРТІВНА ВЗУТТЯ“

„ГЕРА“

Львів, РИНОК 34.

82 5-10

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Кошто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в крає 4.20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7.50 зл., Німеччині 7.50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к., Ру-
мунії 150 лей, Болгарії 7.50
зл., Австрії 7.50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Підозріла гра.

Політичний міністер в неополітич-
ному кабінеті п. Грабського гомінкий
ген. Сікорскі „авторітетно“ ствер-
див, що тзв. диверсійні напади на
„креси“ мають своє джерело в Ро-
сії; що керма нападів спочиває в
руках ДПУ; що організаційними о-
середками нападів є Минск і Київ;
що на чолі диверсійних ватаг сто-
ять Муха-Міхальські (Минськ) і Ю.
Тютюнник (Київ). Очевидно, ці
большевицькі зазіхання на „креси“,
на цілість польської держави вима-
гають протиакції, вимагають ство-
рення корпусу граничної сторожі,
побільшення поліції, призначення
генералів воеводами, мілітаризації
„кресового“ життя. Та на цьому не
кінчається журливі заходи польської
влади. Не тільки державні мужі
малюють положення на „кресах“ в
дуже страшиливому вигляді, але й
польські пресові окличники підли-
вають оливи до вогню. Варшав-
ська преса, а за нею й провінці-
альна пускає в світ вельми грізні
вістки, що — мовляв — в надгра-
ничній полосі появилися больше-
вицькі кінні відділи (під проводом
Будьонного); що там зявилася си-
бірська піша дивізія; що больше-
вики поставили на довшому гра-
ничному відтинку, якраз в остріж-
ському повіті, відступити в глибину
краю, щоби впустити на „креси“
кілька диверсійних ватаг; що на
Волині значно поширилася діяль-
ність бандитських гуртків та що
настрої серед українсько-
го селянства дуже лих-
овісні.

Ось тут закопана собака. Ще
краще відкриває утаєні думки цієї
підозрілої гри варшавський „Курер
поранни“, який бє у великий дзвін
тривоги. Він похвалює мілітаризацію
життя на „кресах“. Найбільшу не-
безпеку добачує не у диверсійних
ватагах, але в перебуванні там „ази-
тістів“ (деяких емігрантів), яких слід
викинути з меж Польщі і звільнити
населення від цієї небезпеки. Дру-
гою великою небезпекою є тзв.
національні меншости (себто Укра-
їнці і Білорусини) та їх послі, що
сьогодні облудно скривають своє
обличчя, носячи в серці ненависть
до Польщі і поширюючи ворожу
агітацію. „Кур. поранни“ є й не від
того, щоби з тзв. диверсійними ва-
тагами спрягти б. посла Луцкевича
і т. и.

Як же мають справу в дійсно-
сти? Чи фантазії польської преси
виправдують мілітаризацію „кре-
сів“? Чи зарядження польських вла-
стей спираються на подійних фак-
тах, чи тут криється недозріла й
одночасно небезпечна гра з перспе-
ктивами до речти придавити й згно-
бити громадянське життя?

Ми мали нагоду перевірити пого-
лоски польської преси і можемо
ствердити згідно з дійсні-
стю, що всі вони минають-
ся з правдою; що їх завдан-
ням не є „пацифікація“ відносин на
Волині, тільки при допомозі цих
жістифікацій маєть виправдати
протиконституційні, ріжними „орга-
нізаціями народними“ підготовлені
заміри воюючого шовінізму. Крім
нападу регулярного большевицько-

го відділу на Стовпці, ніякого ін-
шого нападу зпоза польських дер-
жавних меж не було. Цей наступ,
як подає добре поінформований
берлінський „Руль“, не мав ніякої
повстанчо-революційної мети. У
Стовпцях зосереджено дві дефен-
зиви — польську і Савінківську —
звернені проти СРСР. Наступ боль-
шевицького відділу мав на меті не
грабунок, не повстання, тільки до-
буття тайних паперів і плянів обох
дефензив, що й перевели больше-
вики, звівши перед тим правильну
боротву з польським військом.
Більш ніяких наступів і нападів не
було і ніде не зявлялися ніякі ди-
версійні большевицькі ватаги. На
кордоні нема ніякого скупчення
червоних військ. В даній ситуації
при великому неврожаю і інших
турботах внутрішнього життя нема
й мови про підготування больше-
виків до якогонебудь наступу про-
ти Польщі або підсилювання пов-
станчої акції. До тогож українське
населення зовсім не готується до
повстання. На Волині так само спо-
кійно між селянами, як і в Галичині.
Однак бандитизм не припиню-
ється, якщо не поширюється. Та
в анархізуванні відносин зовсім не-
причасне українське населення.
Анархія поширюється і хаос по-
глиблюють майже виключно поль-
ські осадники, яким уряд дав в
руки зброю. Осадники в 90 проц.
елемент непевний, зложений з вся-
ких міських „оборонців“, не звязан-
ий з землею, нездатний до хлі-
боробства, бутний і розухвалений,
найшовшись в упривілейованому
становищі, анархізує відносини,
творить ватаги в пошуканці за
легким хлібом. Встановлено, що в
Березні в околицях Рівного група
осадників завязала банду і займа-
лася грабунками. В томуж районі
викрито другу групу бандитів, що
послугуються польською розговір-
ною мовою і польською ви-
мовою, чого не втне місцевий
елемент. В районі Мізоча (дубен-
ського повіту) викрито вбивство
урядовця, якого довершили осад-
ники. У Володимирщині й Сокаль-
щині оперує ватага недавнього
„шодовника“ поліції Доманського.
В Дубні б. жандармський старши-
на, лавник магістрату, теж поль-
ської народности, організував бан-
дитську ватагу і довгий час зай-
мався грабунками, а зловлений по-
чав грати роль божевільного. На
Полісся крім ватаги Мухи-Міхаль-
ського, теж б. поліційного урядов-
ця, оперують ще три банди, зло-
жені з польського приїзлого еле-
менту. Участь місцевого елементу
в бандитських ватагах є дуже дріб-
на і незначна.

З того ясний висновок, що всякі
злочинні елементи з центральної,
польської території удаються на „кре-
си“ на жир, анархізують відносини,
вводять заколот, гуляють, як колиш-
ні шляхетки, шниряють за легкою
наживою, а овочі ці „лісовщини“
має поїдати українське населення.
Перед кількома днями в „Кур.
Львовск-ім“ якийсь польський по-
ліцай виправдував переходи полі-
цав на радянський бік образами,

які їм чинять команданти. Не вхо-
димо в суть цих подій, але чи кош-
ти таких піджмурків поліцайників
має нести на своїх плечах україн-
ське населення у виді мілітаризації
цілого життя?

Очевидно, плян мілітаризації, як
свідчать інспіровані вістки польської
преси, має ще й інші перспективи.
Перш усього хочеться представити
українське населення — як „боль-
шевиків“, хочеться перед світом
піднести роль Польщі — як забо-
рола проти большевицької небез-
пеки. При цьому мається на примі-
ті, що коли раз така казка про
збільшення українського насе-
лення дала додатний для Польщі
вислід, то чому й тепер при обго-
ворюванні гарантійного пакту і
спробах ввести СРСР до Ліги На-
родів така тактика не може слу-
жити помічним засобом. Крім зов-
нішніх козирів мається на увазі і
внутрішні заходи відносно Укра-
їнців і Білорусинів. Також при існу-
ванні виняткового стану можна до
решти здавити громадянське життя,
депортувати освітніх і економічних
діячів, розв'язати „Просвіти“, зни-
щити всі українські організації,
приспівити в угоду „Пастовців“ і
„визволених“ земельну реформу,
себто кольтонізацію Волині поль-
ським елементом, заборонити річе-
вий рух, зв'язати освідмлюючу ді-
яльність українських послів, пере-
вести зміну виборчої ординації для
„кресів“ і на довгий час позбути-
ся з польського союму невідгидного
для себе українського й білорусь-
кого представництва.

Випосажений в спеціальні повно-
власти уряд п. Грабського під на-
тхненням всяких закулісових „наро-
дових організацій“, використовуючи

свою диктаторську владу, не маючи
контролі з боку законодатного ті-
ла, вступає на протиконституційний
шлях, щоби стерти з лица землі
признаки українського життя, щоби
опісля на голій поверхні, як йому
здається, будувати свої замки на
леді. Є це одна з форм розв'язки
національного питання в сучасних
межах Польщі.

Єдиним виходом зі створеного
положення є усунення осадників,
які становлять авангарду бандитиз-
му, перлюстрація поліції, чистка
серед „кресової“ адміністрації,
привернення всіх громадянських
прав і конституційних вольностей,
заведення справжнього ладу, що є
можливе тільки при віддачі влади
місцевому елементові. Оборона на-
селення перед бандитизмом буде
довершена тоді, коли усунеться
бандитські, злочинні елементи зпо-
за місцевого населення, які там
справляють дикі оргії, певні в своїй
безкарності.

Замість цього маємо підозрілу,
але разом з тим і небезпечну гру,
яка може заразити місцевий еле-
мент всіми мізмами деморалізації,
яка може пхнути доведене до од-
чаю населення на шлях актів, пе-
редбачених Тугугом і Грабським.

Не віримо, щоби цей голос осто-
роги найшов відгомін, але все та-
ки уважаємо своїм обов'язком пе-
рестерегти перед наслідками цієї
гри. Одночасно годиться, щоби на-
ші діячі за кордоном звернули увагу
європейської прилюдної опі-
нії на підозрілу гру польських дер-
жавців, якої метою не боротьба з
диверсійними бандами, але з ту-
бильним населенням і його зма-
ганнями. Ф. Ф.

Важні рішення Німеччини.

На момент уся вага європейських
політиків зявилася на Німеччину.
Німецький парламент у хвилині, ко-
ли пишемо ці рядки, маніфестує
імовірно в останнє своє становище
до льондонської конференції: біль-
ша частина „за“, менша „проти“.
Уряд розв'яже парламент і сам під-
пише льондонську умову на підста-
ві 45-ої статті німецької конституції,
яка дає право президентові респуб-
лики підписувати міжнародні умо-
ви негайної ваги, без попередньої
згоди парламенту. Боротьба, яка
почалась у стінах парламенту, пере-
несеться на виборчу кампанію. Дав-
но вже яканебудь держава не ба-
чила такого цікавого поділу партій

у боротьбі за принципи, як нині Ні-
меччина.

На однім боці націоналісти разом
з комуністами як вороги порозумі-
ня Німеччини з Францією, на дру-
гім боці партії менше або більше
демократичні, мирово настроєні, т.
зв. народники, центровці, демокра-
ти та соціалісти. Націоналісти у пе-
редодні парламентарної сесії рішили,
що голосуватимуть проти льондон-
ської умови, яка є ганьбою для Ні-
меччини і накладає на неї ще біль-
ший тягар як Версальський договір.
До них приєднались комуністи, які
протестують зі свого становища
проти всіх обов'язків напруженої
праці накладених на німецьку ро-

Пр. 772/24. В Імени Річипосполитої Поль-
ської! Суд окружний карний як Трибу-
нал пресовий у Львові рішив на внесок
Державної, Прокураторії, що зміст часо-
писи „Діло“ ч. 185 з дня 22. серпня
1924 р. в артакулі під заголовком: 1) Но-
вий наступ на нас в уст. м. слов.: а) ці-
лях польонізаційних а ми бачимо, б) на-
шою народу а ліквідується, 2) справа
українського університету слово між вів
розмову з а міністром, 3) Сумна анальо-
гія в уст. між статтей у відомім, б) при-
стойности ради а польський соціаліст, ц) у
Варшаві то я а у тодішньому, д) дер-
жави а іншими словами, е) в уст. від слів
минулися часи до кінця, 4) В рубриці Но-
вики з нотатки четве-тої з ряду уст. м.
слов. Ювілей а святкував містять в собі
ество ад 11. 4. згідно з § 95 а) канного

закона, ад 2) 3) ц) провини з § 300 зак.
кар. ад 3) а) б) провини з арт III, зак. з
17. XII. 1862 ч. 163 В. зак. д. ад 3 д) про-
вини з провини з § 305 з. к. ад 3 а) про-
вини з § 302 з. к. і узнав доконану в дни
21. серпня 1924 року конфіскату за
оправдану і заявляв знищення цілого
накладу і видав по думці § 493. зак.
карн. заборону дальшого розширювання
того друкованого письма. Заразом видав
наказ відвічальному редакторови тої часо-
писи, щоби це рішення помістив безплатно,
в найбільшій числі і то на першій сторіні.
Невиконання того наказу потягає за собою
наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з
17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 х 1863, а іменю
засудження за переступство на гривну до
400 алп. — Львів, дня 24. серпня 1924
Підпис нечистий.

бітничу клясу, проти всіх контроль та гегемонії одної держави над другою.

Таким робом кабінет Маркса не матиме двох третин більшості в парламенті для здійснення льондонської угоди. Він був приготований на можливість розв'язки парламенту і ним шляхом піде. Більшість німецького населення стоїть на боці тих державних керманів, що в даний мент уважали єдиним можливим та розумним виходом з економічної руйни згоди на плян Доза. Хоча Маркс та Штресеман повторили у парламенті — так само як французький прем'єр затримав перед своєю посольською палатою — що евакуацію Рурушину вважають необхідною умовою направи дотеперішніх взаємин між двома державами, проте їх згода на льондонський договір була у першій мірі доказом доброї волі для навізання нових ниток порозуміння з ворожим сусідом. З двох поганих становищ треба було вибрати те, яке є менше безнадійне. А цим було порозуміння, яке дає надію на дальші конференції, де можна буде добитись нових уступок.

Німеччина перейшовши дуже енергійним кроком від попередньої своєї політики пасивного опору супроти Франції на шлях мирного

полагодження існуючих спірних справ, зрозуміла вагу переходною доби, в якій могла би зміцнити основи свого державно-економічного ладу. Теперішній уряд беручи відповідальність за свої підписи на льондонському документі, робить не у пересвіді, що має на своїй боці публічну думку, а тим самим дані на виборчу перемогу.

Німецькі партії та діячі, які уявляють собі зміцнені впливи Німеччини якимсь самостійним виступом, який відмежував би її вже нині від міжнародних зобов'язань — мусять рахувати хіба на європейську хуртовину, в якій найбільше виграли би ті, що мають найменше до втрачання. Ті, що уявляють собі європейську політику в іншій світлі — є галки, що Німеччина повинна легальними засобами виборювати собі те місце, яке їй належить з огляду на своє населення, працездатність і великі культурні вартості.

Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНУ ФРАНКА до Краєвого Союзу Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. нн. 40.000.

Українська Равенна.

проф. М. Грушевський у Чернигові.

Чернігів і його культурно-історичні цінності. — Організація дослідів. — Справа українізації. — Невоможай і розвіянні надії культурного підйому.

Проф. М. Грушевський пише в листі до одного зі своїх віденських приятелів:

Зробив я цього місяця (липня) екскурсію до Чернигова — дуже приємну, хоч кінець кінцем мусів утікати, бо з кожним днем прибувало різної роботи — живої і цікавої, на котру у мене не ставало часу.

Колись завзятий і небезпечний конкурент Києва, Чернігів давно затиш і став „пригородом“ Києва, його невеличкою, але цінною і цікавою філією в українським житті. Найменше з губерніяльних міст України, воно рахує щось понад 30 тисяч мешканців, але повне дорожніх пам'яток, споминів і важких наукових матеріалів.

Це українська Равенна, де дорожні пам'ятки, музеї і архіви тихо спочивають серед тихих провінційальних улочок, садків і лугів, привітно вітаючи заїзжого гостя — бо звичайно занадто мало тішуться

увагою місцевої людності. Як і тій справжній Равенні це надає йому незвичайний чар.

Від минулого року наукове життя в ньому дуже оживилося, притягло загальну увагу до нього, його пам'яток і наукових скарбів. Місцева адміністрація дала торік додати значні кошти на наукове дослідження собора Спаса — найстаршої будови княжої доби — і це дослідження котрого ніяк не можна було добитись за царських часів, дало дуже інтересні висліди (викрито між іншими дуже цінну фреску — останок старої росписи і под.). Цього часу розвідки ідуть в Єлеськім монастирі, цікаві пам'ятки романських західних впливів, мабуть XII, а може поч. XIII, що нагадує колишні зв'язи Чернигова з Галичиною. Чимало робиться для уратування і упорядкування музейних і архівальних збірок, які вийшли ціло з цих бурхливих років. В цій маленькій Чернигові тепер

пять чималих і дуже цінних музеїв, які — колиб злучити разом, то вони б дали великий і гарний образ життя північної України. Архівні збірки містять багато цінного. Я з великою приємністю обхопив їх, брав участь в зібраннях історично-архівальних гуртків, оглядав сучасний стан існуючих будівель. (Єдина в своїм роді пам'ятка — т. зв. Мазепин дім, стара полкова канцелярія, заховалася і тепер дуже гарно). Але найбільшу несподіванку дала оригінальна і тепер єдина в своїм роді будова революційної доби, це новий пещерський монастир, виконаний руками сільських прочан, під проводом „затворника“ бувшого матроса, і незвичайно цікаво розписаний на народні мотиви, змішаний з візантійськими тими-ж прочанами. Вийшов твір нового українсько-візантійського мистецтва, в загальній мірі народного.

Та головним завданням моєї екскурсії було — зацікавити культурних робітників Чернигівщини, які працюють на селах, збиранням етнографічного матеріалу. Цього місяця в Чернигові відбувались педагогічні курси для інструкторів народного шкільництва, що представляли провідний елемент народного учительства (котрих на Чернигівщині рахується 4 тисячі).

Місцевий інститут краєзнавства зібрав прилюдні збори, на котрих я міг звернутись до курсантів з рефератом у цій справі. Але на перші збори публіка посунула такою масою, що властиво унеможливила це завдання. Завідатель народної освіти навіть звернувся до поліції, щоб вона закрила збори, бо вони мовляв перетворились в політичну маніфестацію на честь Грушевського; присутні члени Губерніяльного Виконавчого Комітету заявили, що збори мають чисто наукову ціль, і вони відбулись до кінця. Але серед натовпу і гамору публіки, котра справді тепло мене привітала, мій реферат майже пропав. Для цієї справи було скликано кілька поменших конференцій, і потім я ще мав змогу зробити інструкторський виклад в закритій аудиторії тих же курсів.

По викладі була винесена постановка, яка рекомендувала учителям займатись збиранням етнографічного матеріалу, і понад 70 курсистів зголосилось на кореспондентів новозаснованих комісій Академії — примітивної культури та її відгомінів в українським побуті і фольклорі, і комісії історичної пісенщини, що ставить своїм черговим

завданням обслідування репертуару співаків-професіоналістів: лірників, кобзарів, старців.

Щире зацікавлення справою дійсно було помічено, і я з цього боку чую себе задоволеним. В міжжасі відвідував старих знайомих, розпитуючись про біжуче життя. Найбільш актуальне питання — це темні для українізації, поставлений торік: до 1. серпня ц. р. мали всі служачі радянських установ настигати присвоїти собі українську мову, щоб могли перейти на українське діловодство. Протягом цього року велись курси українознавства, на це витрачено чималі (а при нинішній бідності державного скарбу — навіть такі великі) кошти; тисячі українських інтелігентів поставлено було на цю роботу і вони мали цілий рік заробіток; служачих поділено на кілька черг, які одна за другою переходили практичну науку української мови і складали іспит. Розуміється, не всі пройшли, але всі поклали ці іспити, і далеко не всі справді присвоїли собі дійсне знання.

Помічається три категорії: одні дійсно серйозно підучились української мови, деякі навіть вийшли в смак її, зацікавились українським письменством, переконались в його вартості, — може їх небагато, але такі є, я сам стрічав їх.

Інші, тих мабуть найбільше, де-що собі присвоїли, для іспиту, але наскільки лише можна — держаться далі російської мови. Треті — помічається між впливовими партійними робітниками та цінними для уряду „спецами“ (спеціалістами), котрі знають, що служба їм в кожному разі знайдеться — вони заявляють, що на Україні не лишаться і переїдуть кудись до інших країв.

От чи буде уряд дійсно забирати таких з України і заступати українцями, це й питання, яке цікавить багатьох.

Як найновіша признака урядових настроїв в цій справі була принята в київських кругах вступна промова нового ректора бувшого університету (теперішнього ІНО-інституту народної освіти). Він в своїй промові заявив, що сподівався застати в сім ІНО одну лінію — українську, а тим часом переконався, що Українці тут навіть не становлять більшості „супроти інших елементів“. Вважає такий стан річей недопустимим.

Так передавано цю промову прийняту в українських кругах, близьких до ІНО, з певним вдоволенням.

На осінь взагалі сподівались значного поліпшення обставин. З уря-

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

ЛИСТ З АФРИКИ.

1. Кораблем до Тунісу.

Нас мало. До зануди мало. Кількох молодих чепурно задіяних мушин бігає з біноклями в руках невтомно по черпаці корабля. Я невдоволений ними; вони надто трикливі у своєму захопленню. А мені конче хочеться тихого виживання, побожної контемплії; так — побожної.

На одній лавочці блище капітанського мосту сидить молода чорнява дівчина. Вона дивиться безулавно в море. Слідкую за нею. Вона промовила щось? Дійсно? Ні, уста її лишаются не порушеними. Може вітер зашепотів крилами безпомічних вітрів?

Вона шепче. Я чую — вона молиться.

Біля неї старший мушина (батько?), повний спокійної флегми і самопевності, курить цигаро. Сирій димок розписується у прозорому повітрі невпіманою пасмушкою і творить снопіну авреолу довкола його голови.

Ми на кораблі, в малій пристані Сицилії — Тгарані. Кілька сірих улочок і від порогу прибудилих пальм

дивиться на нас від берега. Мені здається — вони далекі, чужі, недійсні. Дивлюсь на них, як на старий, фантастичний краєвид Гоббемі. Я чейже по дорозі в Туніс — у Африку! Очі моєї душі вже там — далеко!

М'єрне, безнадійно бідне майно одного італійського переселенця вантажать на корабель. Томляться моряцькі спальні від сонця й вітру тіла, скриплять тяжезні ланцюги корабельних машин. Якесь великих розмірів та підозрілої солідності шафа. Дрантивенькі, дослівно поломані стільчики, лавка, — старий дешевий годинник. А разом із ними білі, дрібнісінькі діти — з чорними кучерявими головками.

Поволі відчалуємо.

Крізь кругленьке віконце кабіни несупокійне бульбоче, піниться вода. Це білий шампан моря. Воно хвилюється. Роздратоване кидася кораблем з боку на бік — жорстоко. Потім хлипає важко, мов мала дитина. Якесь свіжість іде від розкритого віконця. Свіжість далеких морських просторів, яким немає краю. Не можу спати. Я свідомий того, що живу. Свідомий до роскоші.

По мокрому чердаку корабля сновигають тіні людей. Я разом із ними. Разом із їхніми мої очі зачи-

нають поволі розрізняти всякі явища й предмети. Спершу вони бліді, мов замазані. Опісля сходять на нас блідосиня ясність, щораз більша, ясновидюща, різноколірова. Ми бачимо все, — все до найменших подробиць. Це день іде. — Потім сходить сонце.

Дивно мені дивитися на дрібні, білі домики, розсіяні на березі.

Чужа Африка! Вони біліють мов сніг, мов квітучі яблунки. Ці перші зкраю на право це: Гулета. Звідсіда до Тунісу це 20 кілометрів повільної їзди вузьким каналом.

Казка? Ні. Отже я живу в казці. Мені здається заєдно, що наш корабель змінився нараз у мертву точку серед живого краєвиду. Стільки життя довкола нас, нового життя!

Серед чепурних, білих осель шукаємо очима й знаходимо стрункі мінарети. Біліють круглі марабу серед пустель і кладбищ. Це могили святих. Вузькою смужкою землі біжить попри нас електричний поїзд. Із вікон вихляються нові лица. Вони бронзового коліру. В одних на головах білі турбани, величезні солом'яні капелюхи в других. Промайнули у напрямі Гулети.

Широкі човни навантажені вуглям просуваються біля нашого корабля, поволі й незручно, як черепахи. Чорний суданський Негр у синьх шабарах і в чорній фезці, з

пошаною дивиться на високу людину, що стоїть біля його. Вона має біле делікатне лице і тоненьку тростинку в руці. Крім цього багато гордості та жорстокості в очах. І бідний Негр слухає її. Він добре знає: в неї свої спеціальні суворі закони проти яких немає спротиву. Закони Європейця — людини білої раси.

Поволі й обережно схожу з корабля на беріг. Мене обступає різноманітна сороката юрба. Темні лица, білі полотна й шовки, чорні цікаві очі. Високий гамаль (носій) забирає мої кдунки і відносить у широку повозку. Зі всіх боків доходять до мене гортанні звуки арабської мови. — „Hotel St. Georges“ — кидаю мійому візнику й ми ідемо широкими вулицями європейської дільниці. Цікаво розглядаюся на всі сторони. Ясний, прозорий воздух тут. Очі болять від надміру світла. Всі коліри такі інтензивні, гарячі, чисті. Мов водою моря облите вогке тіло жінки, коли знечеза розсміється до нас у проміннях сонця своєю ніжною свіжістю.

(Продовження буде.)

Мимо всяких оголошень про дешевість шкільних книжок кождий може переконатися, що найдешевше продає нові й уживані підручники подібно як і приладдя шкільне

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ Й АНТИКВАРНЯ

У ЛЬВОВІ, вул. Рутівського ч. 22. (Народний Дім).
Купуючий понад 20 золотих дістає даром паски на книжки.

819

1-1

дових кругів обіцявано кращі платні, кращі дотації для наукових установ, видавництва і т. п. Але від двох — трьох тижнів, коли вирішувалися злові образ сильного негрожаю, ці обіцянки затихли і надії потахли.

Наступаючий шкільний рік заповідається невесело. Вся увага знов мусить бути звернена на прогонування невроджайних місць, а кульгурні справи відійдуть на другий план...

Як взяти промисл у свої руки?

(Дискусійна стаття.)

1. Недостача традицій.

З великим зацікавленням сліджу за дискусією зацікавленою д-ром Л. Рондяком та п. Л. Глинкою статтею в „Ділі“ (ч. 166) п. з. „Економічне об'єднання“. Наскільки я не пропустив кого — досі забирали голос п. О. Я. Масляк (ч. 171), п. Д. Коренець (ч. 174), п. М. Обрізків (ч. 178) і проф. І. Шимонів (ч. 188).

Всі панове стараються доказати хронічну потребу розвитку рідного промислу, бо як коротко, досадно і влучно каже п. Коренець: „Це просто питання: бути або не бути. Нам лишається покищо ще торгувати та промисл, або еміграція з рідного краю, коли не хочемо ждати на повільну голодову смерть“.

Очевидно різні проекти перетрещуються у виборі способів: яким чином дійти до опанування рідного промислу. Одні проєктують заснування Економічної Ради, другі теоретично противні заснуванню нових центрів, інші радять підтримувати матеріально і морально наш консумційний кооперативний рух і в його рамках як вищий ступінь вести промисл, а проф. Шимонівич доказує, що рідний промисл, особливо ж рільний найпрактичніше повести шляхом існуючої кооперативної на зразок Придніпрянської України.

У всіх цих проєктах є багато добрих думок; однак — на мій погляд — вони переважно не сягають до основи справи. Тільки ініціатори цієї дискусії згадали про ці основи при кінці своєї статті, а саме — про практичну школу гусульського домашнього промислу. Бо дійсно — кожда практична школа, торговельна, реміснична чи промислова — це властиво основа створення нашого рідного промислу.

Так само як держава виховує та вишколює військо та урядників, як продукуємо учителів, священиків і т. п., так мусимо приступити до систематичного виховання і вишколення своїх ремісників та промисловців.

В напрямі торгівлі а ще більше промислу нема у нас ще традицій. Не тільки більшість інтелігенції, але й самі селяне та міщане живуть ще передвоєнними поняттями і мріють про це, як „вивчити“ свого сина „на пана“, який побирав би спокійно платню з державної каси ма в забезпечену колись емеритуру. А втім: як стверджує п. Коренець, „доступ до урядів для нас — шоразгрудніший, а незабаром буде зовсім неможливий серед нинішніх відносин по причині нестачі кандидатів з польськими патентами“.

До цього додав би я, що посідання польського патенту не завжди забезпечує доступ до урядів, особливо ж на українській території. З практики бачимо, що Українців учителів чи урядників з польськими патентами з права не приймають до служби, самовільно переносить

ОСТАННІ ВІСТІ.

Німецький парламент прийняв льондонський договір.

Райхстаг прийняв остаточно такі проєкти: про утворення емісійного банку 250 голосами проти 132, про ліквідацію рентного банку 262 проти 172 та в справі промислових облігацій 250 голосами проти 175.

Німецький амбасадор у Лондоні одержав поручення підписання льондонського договору.

Загальна мобілізація совітів?

Варшавський „Пшегльонд Вечорни“ приносить таку депешу з Риги: „Риські часописи доносять, що вища воєнна рада совітів рішила проголосити загальну мобілізацію на день 30. серпня. Урядові донесення з Москви стверджують, що в тому часі відбудуться в Москві пробні маневри.“

В московських політичних кругах є думки, що мобілізація, яка потягне за собою великі видатки, є в зв'язі з загостреними совісько-румунськими відносинами.

ся на захід або цілком звільняють не зі службових, а з національних та політичних оглядів. Про редукацію державних т. зв. українських гімназій та учительських семінарій, про обмеження в них числа нашої дівчачої, про доцільне нищення її (н. прим. коломийська гімназія) не було розговоритися, бож це діється на наших очах.

І коли це все таке вимовне і наглядне не переконало ще нашого інтелігента, нашого селянина чи міщанина звернути виховання своїх дітей на зовсім практичний, незаважаючий і серед теперішніх обставин одиницький найпевніший шлях торгівлі та промислу, то причиною цього є саме нестача у нас традицій в тому напрямі.

Тимчасом Поляки, державна і приватна нація, яким відчинені двері до всіх польських урядів, — звертають тепер пильну увагу і на торгівлю і на промисл. Не маю тут на думці „таргів всходніх“ і т. п. шопок, але систематичне виховання молоді в тому напрямі.

„Східні окраїни — то терен того роду, що там можуть мати поле до діланні мільйони польських промисловців та купців“ — пише проф. Сікора, заступник голови Т. S. L. в „Głosu krakowskim“ з 15. VI. 1923 р. І доказуючи, що без польського промислу й торгівлі будуть Поляки завсіди „народом хирлявим, без нормального підстави суспільного багатства“, — вживає до творення польських державних і приватних промислових та торговельних шкіл, зразкових варстатів, ремісничих бурс і т. п. І вони творяться на наших очах, а в них вишколюється могутча, продуктивна армія, якої не можна легковажити а яка матиме широке поле до ділання саме на „кресах всходніх“.

Панове д-р Рондяк і Л. Глинка пишуть: „В останніх літах виривають то сям то там у більших містах українські промислові підприємства. Майже всі вони входять ледве в пеленки. Кожде таке підприємство проборується серед конкуренції чужих“.

Так стоїть справа нині. А наскільки важче буде вести конкуренцію пізніше, коли прийде на креси нова армія добре вишколених польських купців та промисловців?...

Іван Герасимович.

(Докінчення буде.)

Раковський і Чічерін в Парижі.

„Дейлі Мейл“ пише, що в Парижі відбуваються півофіційні наради французького уряду з совіт. емісаріями. До Парижа має приїхати Раковський для продовження переговорів. Опісля приїде Чічерін, щоби особисто вести офіційні переговори з франц. урядом.

Огнища національного гнєту.

Резолюція, ухвалена V конгресом комуністичного інтернаціоналу підчеркує, що Польща, Чехословаччина, Югославія, Румунія та Греція є огнищами національного гнєту та суспільної реакції.

В українській справі конгрес виходить з заложення, що ця справа є одною з найважливіших національних питань, які вимагають одноцілого революційного розв'язання в Польщі.

Продають далі.

Англійська комп. „Контролець Ойл Филдс“ підписує з польським урядом аренду 6000 гект. нафтових скарбових піль.

Дрібні вістки.

На Волині, на село Лохів, напала банда з 15 чоловік. Один поліцай убитий, один огранблений.

В Італії, провінції Урбані, дійшло до кровавої сутички між комуністами і фашистами.

Німеччина сплатила вже три четверти своїх зобов'язань Америці.

У варшавській цитаделі по причині необережності експлуатував гранат. 14 ранених.

У Варшаві починається міжнародний зїзд учителів середніх шкіл.

Перша від війни французько-німецька угода, підписана між фабрикантами потасу.

Міжнародний поштовий конгрес обизив ціну на листи від 1. жовтня н. р.

Анатоль Франс, найбільший сучасний франц. письменник, поважно занедужав.

Пісудські не прийме генерального інспекторату в польській армії, бо є недоволені організацією найвищої військової влади.

А все таки в польських тюрмах б'ють!

Посол до сойму Волицький не подає такі дані з Полісся: „На Поліссі дуже часто поліція на жадання обшарника викидає рільника з його власного ґрунту і то без суду; ще частіше викидають з посесії. — А як стягається податки! Таж видавано квіти видерті зі записника без печатки з невиразним московським підписом як доказ вплаченого податку, притім числено 2,400,000 Мл. за золотий. А вийти (розумється тут всі наказні Поляки) за стягнені селянські податки справили своїм жінкам футра. — Недавно на публичній дорозі в селі Дубі вибили люде урядника по лицю за те, що хотів це село — не через помилку як опісля okazалося! — огранбити на кілька тисяч золотих. — Але на більшою ганьбою для польської адміністрації на українських землях є часті знущання над селянами поліцією. — Рік тому донесено мені, що в тюрмі в Луниці відсиджує кару селянин Гринько Зимнич з Кожан-Городка, якого в тюрмі побито в страшний спосіб. Я написав про цей факт до воєвідської поліції, яка виделегувала до Луниці слідчого комісара Ріхтера. Комісар при мені, як свідкові, випитав Зимнича в справі побиття не входячи за що і як довго Зимнич відсиджує кару. Вийшло на яв, що Зимнича бито в варшавський спосіб: розібрано його до голого

обязано мокрою шматкою, заклеблено уста (щоби крик не розходився) і бито довго в п'яти дортом від кріса (дротяним „райнштоком“), бито його так довго, аж поки не омлів, опісля відливали його водою і знов так само били. Цю процедуру повторювали кілька разів. Так знущалися над ним польські поліцаї через цілу ніч. На ранок замкнуто його до спеціально улаженого араншту з двома печами, де при розгрітих сильно печках держали його 3 дні не даючи ані кроплі води, а годували лише пів фунтом хліба денно. Так знущався над Зимничом поліцейний „пшодовнік“ теперішній командант постерунку в Кожан-Городку. — І що ж зі слідства? Комісар Ріхтер „на власне бажання“ вилетів з посади, а ще доси слідчий суддя Геленівіч з Луниці провадить проти Ріхтера докознення, а командант постерунку з Кожан-Городка одержав від старости Цибулевського слова признання і лишився даліше на своїм становищі. І як там поводитиметься? Похвалений за свою „енергію патріотизм і пожертву“ вже в короткім часі по цім всім побив аж до крові цілий ряд людей у Кожан-Городку. — І є ще такі, що дивуються, що кресове населення „не тяготить“ до Польщі“.

Тільки посол в „Dziennik-u Ludowim“ ч. 194, а що скаже п. Тугут? Не штука писати спростування для Французів та інших чужинців достойників, що не матимуть нагоди сидіти в польській тюрмі. Нехай хто поспробує переконати тих, що бачуть це все на власні очі і відчувають на власній шкурі!

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр“! Присилайте датки на адресу Кооперативу: Львів, вул. Руська 18/1

Бірма.

Львів, 29. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5:17½ — 5:18, канад. дол. 4:92 — 4:93, чеські кор. 0:15¼ — 0:15½, лєт. 0:02 — 0:02¼, франц. франк 0:27¼ — 0:28, швайц. франк 0:96 — 0:97, англ. фунт. 29:00 — 30:00.

Золото. 20 кор. 21:20 — 21:40; 20 франк. 19:80 — 20:00; 20 марк. 23:25 — 23:40; 10 руб. 25:30 — 25:50.

Срібло. Австр. кор. 0:41 — 0:41½, 5 австр. кор. 2:15 — 2:16, фльорени 1:03 — 1:10, рубл. 1:80 — 1:85, рубль дрібним сріблом 0:75 — 0:85.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23:00 до 24:00 житю галицьке з 1923 р. від 00:00 до 30:00, житю нов. збору від 15:50 до 16:50, ячміню галицький боварняний від 17:50 до 18:00, ячміню галицький пашний від 13:50 до 14:50, овес галицький з 1923 р. від 15:50 до 16:50. Гречка 15:75 — 16:75.

НОВИНКИ.

— „Винятковий стан“. П. прокуратою обішовся зі вступною статтю попереднього числа нашого часопису п. з. „Винятковий стан“ у винятковий спосіб, винявши весь текст і за винятком заголовку нічого не лишаючи.

— Доісторична нахідка в Берестю. При роботах над трамваєвою сіткою в Берестю, натраплено на три доісторичні гробниці. В одній з них була урна з попелом, в двох інших пайдено к'стяки та кілька бронзових предметів. Гробниці походять з I віку по Хресті.

— Під покрешкою цивільного убрання. Дня 15 серпня п. п. напав на вертаючого домів робітника в Синевідській якийсь цивільно убраний бандит і під претекстом „службу“ побив робітника так сильно, що ушкодив йому голову і розбив лице. Коли проходив злодій напасника виявилось, що є ним синевідський поліцай ч. 1416 Фальдаш, який в той спосіб „робив службу“ під покрешкою цивільного убрання. Запеклося такою „службою“ Синевідчане домагаються слідства.

— Міжнародний конгрес учителів середніх шкіл. Дня 28. н. м. відпочи-

Книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10.

продає всі шкільні книжки, Атласи і Зшитки. — Букварі Врушеляцького по 1 злот. — При більших замовленнях значний опуст. 313 2-2

у Варшаві святочне відкриття міжнародного з'їзду учителів середніх шкіл. В конгресі приймають участь представники Франції, Англії, Японії, Румунії, Іспанії, Бельгії, Чехословаччини, Югославії, Туреччини, Естонії і Болгарії. Представником конгресу вибрано проф. Ромера зі Львова.

— **„Патріотична робота“.** Вмешполяки, які мають свого рода монополію на любов „офіцизи“ мають тепер неабиякий клопіт з відкриттям податкових надружків в шкільних копальничих фірмах, в яких надзвичайно рідко засідають такі патентовані патріоти, як Корфанти і проф. Беміс. Польський скарб обмануто на грубі мільйони злотих, але то „що іншого“ коли це роблять „патріоти“...

— **Французька преса про виїмковий стан на „кресах“.** „Ere Nouvelle“ з 21. ч. м. пише: Генерал Ридз Смігли дістав надзвичайні повноваження в цілі здавлення довшань, яке вибачило в околицях Вильна, Новогородка, Станіш, Случька і річочасно дістав номінацію начальника воєнної армії, яку з тою метою утворено. Аомію цю сконцентровано на лівій Лідасуді — Новорельна — Барановичі. Оборону Вильна доручено ген. Желіговському. Могою, яку поставив собі ген. Ридз Смігли перешкодити повстанцям перейти лінію Лідасуду — Моголицю і відступити в околицях Вильна... От які наслідки має польська пропаганда щодо становища на „кресах“, але зовсім минається з дійсним станом.

— **Польська господарка.** З Дрогобича доносять, що для 27. ч. м. заломився гам міст біля рафінерії „Галиція“ по якому проїздило авто акційної спілки „Фанто“. Авто впало до води, при чому один чоловік постраждав життя. Винуватку поносить недбалість повітового виїлу.

— **Приватний арсенал.** В Радомі відкрито на днях невеличкий, приватний арсенал, який складався з кількох десятків криїв і відповідної кількості муніції. Арештовано власника цього арсеналу Француза.

— **Поворот польських експертів.** Польські експерти реєстраційної комісії проф. Соханевич і інж. Станіславські, які просиділи місяць в більшовицькій тюрмі, вернули цілі і здорові до Варшави.

— **Ім'я мене забарго.** Ми були нераз свідками того як ті чи другі органи готують „кресові“ преси вихвалювали того чи другого поліціста, що робило його „богатим“ ну й улегчувало кар'єру. Така автореклама поліцістів, для якої заодно стояла отвором „кресова“ преса, наділа уже навіть окривий поліційний команді у Варшаві, яка рішила, по ствердженню кожного з випадків, трактувати її як службову провину.

— **Неприята номінація.** Делегат польського уряду у Вильні Роман, іменований державним підсекретарем в міністерстві внутрішніх справ для кресових справ, зложив подання в справі перенесення його в стан спочинку.

— **Електрифікація Росії.** Переговори радянського уряду з англійськими капіталістами довели до угоди. Над Двиною повстане небаром велика електрична, яка витворюватиме велику кількість електричної енергії для цілого округу.

— **Комуністична партія в числах.** Після обчислень останнього світового конгресу комуністів, їхня партія має членів: в Росії 244.466 і 209.753 кандидатів, на Україні 39.177 членів і 37.556 кандидатів, на Білорусі 6.433 — 3.605 канд., в Бірменії 1.875 — 2.472. В Німеччині мають комуністи 350.000, у Франції 50.000, Італії 12.000, Чехословаччині 130.000, Англії 3000. В інших краях світа числа ті ще менше імпонують.

— **В боротьбі з контрреволюцією.** В Петербурзі засуджені на розстріл: 5. старшина жандармерії Ефимов і селянин Лайзінов за шпигонажу в користь польсько-англійської контр-розвідки. У Владивостоці арештовано 39 осіб, обвинувачених в приналежності до монархістичної організації.

— **Рекорд пароплава.** З Нью-Йорку доносять, що найшвидший, трансатлантичний пароплав „Мавританія“, що в своїй часі одержав блакитну стяжку океану за найшвидшу їзду, прибув до Шербурга, перепливаючи океан протягом 5 днів і 1 години, що є новим пароплавним рекордом.

— **Вплив Марсана погоди.** Стан погоди, який зараз переживаємо, приписують астрологам... Марсові. Вони то запевняють на вересень цілий ряд атмосферичних збурень, з яких найсильніші припадають на день 13. і 29. вересня. З початком місяця має бути погода настійна, дощова; температура понизиться і шойно коло 12. вересня настане тепло. На 13. вересня заповідають астрологічне бурю. Погода наступить шойно 13. вересня і триватиме до 21. почім температура знову спаде і піchnуться дощі та вітри. Кінень місяця буде нормальний.

— **Кооператива „Український Театр“ у Львові.** вул. Руська 18 І. п. Продовжують спису членів: 1911 Чит. „Прогресиві“ Винники 5 злот. 1912—1922 Чит. Білоский Клявдій, Гладун Василь, о. Глявський Яро-

слав, Грицай Володимир, о. Залужний Лев, Онуфрик Матвій, Ратич Василь, Соколовський Олександр, о. Телішук Денис, о. Хабурський Дмитро, о. Богачевський Теодор — всі з Рогатинщини, всі по 5 злот. 1924 о. Габзень Дмитро Обертін 6 злот. 1925 Посацький Лев Рясія 5'50 злот. 1926 Пр. Шуровський Діоніз Мельчиця 10'50 злот. 1927 о. Процик Петро Грималів 5 злот. 1928 Пр. Барчизький Степан Золочів 5 злот. 1929 Др. Бих Микола Копичині 5 злот. 1930 Амаг. гурток психіч. „Просвіти“ Комарно 11 злот., 1931 Гумениний Микола Ширець 5 злот., 1932 Драм. Гурток при Чит. „Прогресиві“ Яворів 5 злот., 1933 Абраменко Василь Львів 5 злот., 1934 Амаг. гурток при Чит. „Прогресиві“ Клішчо 5 злот., 1935 о. Ільчицький Осип Шумяч 5 злот., 1936 Прушівна Стефа Росохач 5 злот., 1937 Рейх Роман Твока 10 злот., 1938 Галькевич Володимир Львів 5 злот. 1939 Чит. „Прогресиві“ Чернів 5 злот., 1940 о. Мороз Григорій Борина 5 злот. — Українці в Україні висуватися в члени кооперативи (уділ і вписове 5'10 злот.) творити на місцях комітети, які би постійно збирали уділи і жертви на будову українського Театру у Львові.

— **Білі невілляники.** З Південної Африки доносять, що в пустині Калагаї найдено 50 білих мушин і жінок, що попали в невілляництво муринів. Паном їх був один з муринських начальників.

— **Нові твори Лівія?** З Риму доносять, що проф. Мартіні і Річетто написали невідомі до тепер книги римської історії Лівія. Книжки ці будуть видані ще в осені цього року. Приносять вони величезний науковий матеріал.

— **Неймовірний рекорд.** В Велінгтоні в Новій Зеландії грав п'яніст Робінзон 100 годин і 10 минут на фортеп'яні без перерви. Вставши від фортеп'яну, Робінзон мав тільки міхури на пальцях, а то грав би був в безконечність.

— **Чортів: Приїзд президента польської республіки** в східні повіти Галичини відкликаний. Як нас інформують з вірогідного джерела, п. Войцеховські покинув свій замір відвідати східні повіти Галичини з нагоди свого приїзду на „таргі всходні“, а то мабуть з огляду на становище українського населення, яке в усіх повітах відмовилося від святочного вітання. З нагоди плянованої подорожі скористали ми хіба те, що понаправляювані нам аншени гостинні. Колиб так частіше пляновано різні подорожі високих достойників Польщі, то можеб не один лише гостинець був направлений.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського спорту“. (Чл. вклада 25 злот.). Шліть і менші датки для організації спорту. Адреса для висилки грошей, „Дністер“ ч. нн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

31 спорту.

Спорт у Тернополі.

У Тернополі існує при Соколі спортивний кружок „Поділля“. Дарма, що кружок існує діяльність у половині сезону, не так поступав скорим темпом. При кружку є дві дружини копаного м'яча, які розіграли ряд змагань з різними дружинами. І так дня 5. VI. ч. р. розіграла перша дружина товариські змагання з жидівським спорт. кружком „Гідеон“ І. з вислідом 4 : 0 у користь Поділля, без огляду на фізичну перевагу противника. Поділля показалося більше зігране.

Дня 28. VI. відбулися відплатні змагання Гідеон І-Поділля І. Замітно, що Поділля з початком гри легкокозав собі противника, який за всяку ціну старався перейти до офензиви, та навіть здобував перший ворота й відтак через довший час натискає до воріт Поділля. Однак по перерві замітна втома на боці ворога, що використовує Поділля та здобуває 2. воріт. Цей вислід остає до кінця (2 : 1 в користь Поділля).

Дня 12. VII. розіграно м'ячеві змагання в Збаражі між жид. спорт. кружком Гідеон І-Поділля І. з вислідом 3 : 0 в користь Поділля. Через цілий час Поділля налірає на ворота противника, який борониться цілим своїм складом перед воротами. Кілька пересобів противника боронить оборона так, що ворог не добуває ні одних воріт. Невідповідна площа та неактовна гра деяких гравців робила гру мало інтересною.

Друга дружина відбула дня 1. VI. змагання зі спорт. кружком Гураган II. з вислідом 1 : 0 в користь Поділля II. та 16. VI. з Гідеон II. з вислідом 3 : 0 в користь Поділля II.

На змаганнях стало суддюзав добре В. Онуферко.

† посмертні згадки.

о. Юліян Твардієвич, довголітній парох і декан, уроджений дня 17. квітня 1854 в Білій, тернопільського повіту, помер дня 9. ч. м. у Лопанці, пов. Долина. Похороні відбулися дня 12. ч. м. при величезній числі духовенства і доколичного народу. Покійний був щирим та тихим робітником на народній ниві і зразковим душпастирем.

Початки книгопечатання на землях Укратини. студія Ілляіона Свеніцького з області історії друкарства і книжки на 85 ст. вел. 4-ки із XXII. ст. українотативських показників і більше 565 образків і зразків давнього друку різних книгопечатань України 1573—1790 р. — можна вже замовляти в Національному Музею у Львові, ул. Мохнацького 42. За одержання 68 злот. висилається у твердому опакуванні пачкою 1'5 кілевою. Книжка повинна бути в кожній інтелігентській укратинській хаті, що хоче пошлюватися і перед чужими красою рідної культури. 322 1-1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корнаці. Нині в суботу дня 20. ч. м. змагаються І. пара шампіон середньої ваги Волинськ (Україна) з шампіоном Європи Рогенбаумом (Німеччина). II. пара шампіон світа Гейкс (Лотва) з шампіоном Європи Зюргеско (Румунія). III. пара друга стріча: Чорна маска зі шампіоном світа Сватинія (Югославія). 255 1-1

Бурса ім. Івана Франка в Рахові прийме гімназійних учеників на повне утримання за місячною оплатою 25 (двадцять-пять) золотих. В українській яворівській гімназії є ще вільні місця. 318 1-3

З української гімназії в Долині. Старшина Кружка У. П. Т. в Долині подає до відома громадянства, що Роевідство прихильно поладнало рекурс в справі закриття твт. гімназії. Рписи і вступні та поправчі іспити до І.—IV. кл. відбудуться в днях 29. і 30. серпня та І. вересня. 304 3-3

Дирекція повн. дівочої гімназії У. П. Т. в Станіславові подає до відома, що шк. рік 1924/25 позпочнеться дня 1. вересня 1924. Податкові рписи та вступні іспити до клас І.—VI. відбудуться 1. і 2. вересня 1924 р. 312 2-2

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ІНТЕЛІГЕНТНА панна (кравчиха) посідаючи відповідний посаг і комплетну виправу бажає познакомитися з мушвиною від літ 30—40 в цілі матримоніальній. Рефлектуючі звернуться неанонімово, з фотографією до Адм. „Діла“, для „Щастя“. 324 1-1

ПОКІ окремих і харч для 3-х учениць або учеників. Зелена 54. І. поверу, двері 4. 317 1-1

ПОТРІБНА солідна жінщина до заряду дому у священика. Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Вдовець“. 321 1-3

Присилайте передплату!

На осінній сезон!

Спеціально для шкільної молоді

Рекламна продаж трезалого взуття

GOODYEAR-WELT і КІЛКОВАНІ.

Рівнож жіноче і мужеське взуття по дуже низьких цінах поручає Магазин Взуття ШАРЕРА, Синстусьна 19. Просимо оглянути виставу. 1-6

ЗЛОЧИН

поповнює кожний, коли перед зкупном панчіх, скарпикот і трикотових виробів не вступити до знаного, спеціального магазину панчіх, щоби переконатися, що дістане найліпші, найелегантніші, наймодніші панчохи і скарпикот, а однак багато заосмотрений, міститься в подвійно

на лівому боці вул. Синстусьній ч. 19 в подвійно на лівому боці вул. Синстусьній ч. 19. Як доказ нехай послужить факт, що можна у нас дістати панчохи в різнож колірах, з подвійною стопою від 60 сот., скарпикот від 40 сот. до найвибагливіших і найелегантніших. — За трезалість ручимо.

ПОЗІРІ! Кожний, що хоче заощадити гроші — нехай за тямить собі докладно ншу адресу: вул. Синстусьна 19, в подвійно на лівому боці. 3-4

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4/20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7/50 зл., Німеччині 7/50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунія
150 лей, Болгарії 7/50
зл., Австрії 7/50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

В понеділок 8. вересня ц. р. в салі Музичного Товариства ім. Лисенка КОНЦЕРТ П. Володимирі Божейківної п'яністки.

Білетів від нині в Кооперативі Український Театр вул. Руська 18. I. пов.

333 1-1

На коротку мету.

Плян повного опанування і при-
шрубуння „кресів“ пересічно що
два місяці змінює свою форму, не
мінючи змісту. І тепер на зміну
дивильним воєводам приходять вій-
ськові генерали, як за небіжки Ав-
стрії в Боснії й Герцеговині. Але з
огляду на загрози генерали в
формах виявилися невідповідними, то-
му на якийсь час мають скинути
воєнну форму і вбрати на себе од-
яг звичайних смертельників. Кре-
сові органи дуже жалкують, що
воєводи без генеральських пругів
і шаблук не будуть робити того
зарученого й грізного враження, яке
у відповідній обстановці надає ге-
неральський чин і форма. Та що
робити? „Вищі інтереси“, криве око
дипломатичного корпусу у Вар-
шаві наказує поховати деякі ефек-
товні костюми і вести всю гру в
буденних строях.

А konieczність мілітаризації „кре-
сів“ назриває вже не з кожним днем,
і з години на годину. Бо коли ще
вчора говорилось тільки про від-
криття з боку большевиків фронту
на Волині (в острівському повіті)
з метою впуску до Польщі кілька
диверсійних баталіонів, то сьогодні ма-
ємо вже ні більше-ні менше, тільки
загальну мобілізацію червоної ар-
мії. А проти кого може бути звер-
нена ця мобілізація? Очевидно,
проти Польщі і Румунії. Одним
словом — у страху великі очі. В
наші суматохи на Україні були гене-
рали, які присягалися, що власними
руками бачили в Одесі десант... Не-
грів. Так ділає загальна психоза.
І тут замість загальної мобілізації
червоної армії маємо з одного боку
загальну психозу, а з другого хи-
трий план пришрубуння „кресів“.

„Народові організації“, пере-
водячи адміністративний поділ Гали-
чини, Волині, Білоруси накреслили
план певної і прискіпленої польо-
нізації українських і білоруських
національних теренів. З тією метою
штучно розірвано одною тих тих
теренів. В здійсненні плану львівське
воєводство підвищено на шабелі
адміністративної одиниці з поль-
ською більшістю, а Холмщину та
Лідляша інкорпоровано до поль-
ської етнографічної території.
Та найбільшою журбою було ство-
рити на межі з Радянською Укра-
їною таку смугу, яка при прино-
рени штучного насичення польським
елементом, творила б з одного боку
забезпечуючий вал перед больше-
виками, а з другого боку раз на
все відділила українські національ-
ні території в межах Польщі від
суцільної української території по
другий бік нинішнього кордону.
Таким чином українська національ-
на територія в межах Польщі була б
ізольована від всяких зв'язків з Над-
дніпрянською Україною, найшла б
би в польському мішку. Для здій-
снення цього плану покликано до

життя на полудневій сході терно-
пільське воєводство, обнявши ним
ціле врожайне галицьке Поділля —
з думкою в найближчому десяти-
літті при допомозі колонізації ви-
творити там польську більшість. І
коли здавалося, що такий план тут
переведеться і досягнеться намічену
мету, то в критичніший світлі за-
рисувалася справа на Волині. Поль-
ський елемент, разом з латинниками,
вже на основі польської статистики,
не перейшов там 8 проц., через що
творення польської смуги здовж
кордону зустріло важкі, неперем-
ні труднощі. Однак і тут шукано ви-
ходу, рахуючи на розмірно невисоке
національне освідомлення у-
країнського населення. Без замі-
рковування рахують, що воєводи
населення, яке дов і десятиліття
має без протесту коридор чужій
російській культурі, тепер змаже
з себе російське набаралення і без
протесту почне натинковувати себе
польським покостом. Початкова по-
ведінка деяких людей, навіть в роді
п. М. Лукевича, виправдувала такі
сподівання. З тією метою в країні,
де польська мова була зовсім чужа
й невідома, зразу заведено виклю-
чно польське урядування у всіх у-
становах, з православною церквою
включно. Ці сподівання мала за-
вершити військова колонізація на
„кресах“.

Та вже вибори до польського
сойму виявили, на яких легкодуш-
них мріях спирались польські пля-
ни. Осадники теж завели сподіван-
ня своїх інспіраторів і протекторів.
Не тільки завели, але ще й стали
елементом хаосу, суматохи і т. п.
А короною цього безвихідного по-
ложення є ще й „кресова“ адміні-
страція.

Що не повелось при допомозі
насилної польонізації населення,
чого не сповнили осадники, що так
визивають поспівала адміністрація
— має направити мілітаризація „кре-
сового“ життя. І тому там на-
лається генералів без уніформів, але
зі штабом і військом. В Галичині
генерали поки-що заві, бо їх роль
перебрали на себе „організації
народові“ і „патріотична“ бюро-
кратія.

А всеж таки ці пляни є на дуже
коротку мету. Зовсім ясно, що коли
дотеперішні спроби не дали бажан-
ого вислідку, то чому цей ризиков-
ний крок має дати успіх? І то як-
раз тепер, коли починає проясню-
ватися міжнародне положення, коли
положення Польщі починає ставати
все скрутнішим і важчим?

Саме тепер підписується льондон-
ський протокол, саме тепер зби-
рається Союз Народів, саме тепер
будуть піднесені різні болячки, са-
ме тепер буде там хоч в загальних
зарисах порушена справа „кресів“
хоч би з приводу Вільни. Сумніває-
мося, чи мілітаризація „кресів“ під-

несе там авторитет Польщі, навіть
при якійсь грі на гарантійний пакт,
чи вона виправдає дотепер вмов-
лювані в цілій світі претенсії Поль-
щі. На цю обставину звертає увагу
п. А. Узембло в „Кур. Львовск-ім“
(ч. 199) в статті „Безпека окраїн
і охорона конституції“. Він пише
мійшим, що різниця між ген.
Янушайтісом і Ольшевським з одно-
го боку і цивільними воєводами з
другого є та, що

„просто опорожнено місце воєводів
і впаковано на його два військові мунду-
ри, що мають відігравати роль страхо-
пудів на горобі (тепер вже без мунду-
рів — Ред.). Чи кому справді залежало
на тому, ш би створити всі признаки то-
го, що на східних землях ми є оку-
пантами і можемо там
панувати тільки при до-
помозі багнетів? Чи залежа-
ло кому на тм, щоб якраз таке переко-

нанні впоїти в місцеве населення? Не хо-
тіли нам вірити, коли ми вказували, що
на Сході є кепськ, що треба негайно
„на gwałt“ реформувати тамешні відно-
сини, що слід самовольно кациків вкнути
в конституційні рамки, що слід з урядни-
ків зробити слуг населення, що треба те
населення берегти перед бандитами, тре-
ба уможливити йому існування шляхом
Заряджень господарської матури, треба
дати спокій ревіндикаційним скандалам,
треба припинити видирання землі на ко-
лонізацію, треба його привязати до дер-
жави“.

Але, як бачимо, замість цих по-
ступів п. Узембла маємо проти-
конституційну мілітаризацію для
здійснення цілей, намічених „орга-
нізаціями народовими“ і їх емана-
цією — урядом п. В. Грабського.

Експериментація з нашим наро-
дом йде далі. Але ця остання
справді обрахована на дуже корот-
ку мету. Ф. Ф.

Несподіванки Німеччини.

Німецький парламент зробив усіх
пресі несподіванку. До останньої
хвилини він стояв під знаком двох
неприданих таборів, а тим самим
чекав на розв'язання і розписання
нових виборів. Аж ось при голо-
суванні над рішенням законом, що
засновував становище німецького
уряду до льондонського договору
— уряд одержав потрібні дві тре-
тинні більшості. 314 голосувало „за“,
127 „проти“.

Чимало з націоналістичних по-
слів, безпосередньо перед голосу-
ванням показували демонстраційно
червоні листки, які означали „про-
ти“, а при самім голосуванні від-
дали білі картки „за“. Тому вислі-
док був великою несподіванкою
для комуністів і націоналістич-
них, які на адресу націоналістів
викукували образливі епітети.

У мент, коли деякі польські ден-
ники трублять у мобілізаційну сир-
му, добачаючи на кордонах С.Р.С.Р.
приготовані полки до війни —
Берлін про це все нічого не знає.
Дарма, що кооперація Берліна та
Москви у міжнародних воєнних ін-
тригах доказана тою самою пре-
сою вже давно, зі сонашною ясн-
стю. Німеччина заявляє, що вхо-
дить на шлях означений останніми
мировими рішеннями льондонської
конференції.

Минулого тижня визначний іта-
лійський економіст Люцатті заявив:
„Європа має перед собою дилему
— порозумітись або розлетітись“. Та
сама дилема виринула перед
членами німецького парламенту. На-

ціоналісти зорентувались, що нові
вибори не ворожать їм нічого до-
брого. Хоча можна було догаду-
ватися, що остання заява німець-
кого канцлера про рішення підпи-
сати на власну руку льондонський
договір могла саме зміцнити спро-
тив націоналістів, вражених тим,
що уряд хоче обійтись без їх зго-
ди. Німецький уряд склавши таку
заяву у формі погрози — завагався
на хвилину, так само як і націона-
лісти, що важили можливі втрати
престижу своєї партії. До останньої
хвилини перед голосуванням пред-
ставники уряду вели переговори
з представниками опозиційної пар-
тії, силкуючись відорвати бодай
якусь частину голосів на свою ко-
ристь. І це їм вдалося.

Німецький парламент заявляючись
за льондонським порозумінням, при-
знав, що треба використати виїм-
ково щасливу атмосферу у між-
народній політиці, коли на чолі
політики Франції та Англії стоять
люде, що вірять у необхідність та
доцільність порозуміння з Німеччи-
ною і її економічного відродження.
Німецький парламент важив дві
можливості. Одна була перспек-
тивою горожанської війни, яка мо-
гла спалахнути європейською вій-
ною; у цій пожежі країни партії
сподівались роздуть полум'я реван-
жу супроти Франції. Мусіли мати
також надію на свого Наполеона,
що доведе з нетр революції захи-
тану державу, зміцнить її і поверне
їй дазну могутність. Видко, що
прихильники такої віри не найшли

накладу і видав по думці § 493. зак.
карн. заборону дальшого розширюван-
ня того друкованого п'єсам. Загальном видав
наказ віддільному редактору тої часо-
писи, щоб це рішення помітив безплатно
в найближчій числі і то на першій сторінці.
Незважаючи на той наказ потягав за собою
наслідки предписані в § 21 зак. друк. з
17. XII. 1892 Ц. п. д. № 6 ек 1893, а іменно
засудження за переступство на гривню до
300 зл. — Львів, дня 25. серпня 1924.
(Підпис нечленів)

відгону у суспільності, що зневірили у геній Гінденбурга та Людендорфа.

Друга можливість була купити скромніша: нелія, що Франція скінчила з політикою воюючого націоналізму, що звільнена Рурщина та Нальрнщина відживе ду-

хово та економічно, що голос Америки щораз сильніше впливатиме на хід європейських подій у дусі сприятливим для Німеччини. В усіх цих надіях німеччині німецький уряд рахує чимало на свій твердий дипломатичний хист з яким піде до дальших міжнародних переговорів.

Українізація.

Стан справч українізації на Київщині.

Про стан цієї справи знаходимо в „Більшовику“, з 17/8, дуже багато цінного матеріалу. Є це розмови з відповідальними одиницями цілого ряду київських інституцій, отого начальства, від якого залежало переведення українізації. Що-ж це начальство каже в цій справі?

Директор Коштовального Банку, Бурштейн: На курсах української мови, які почали функціонувати з цього ц. р., до травня працювали не зовсім регулярно, тепер же навчання провадиться акуратно три рази на тиждень... До січня 1925 р. передбачається навчання на курсах закінчити і з того часу зачетється українізація внутрішнього діловодства Комунбанку, яке зараз провадиться російською мовою... Відповіді на запитання українською мовою даються по українськи. Зносини в Губвінкмі і Округвинкомми провадяться переважно мовою українською...

Завідуючий губерніяльним відділом праці, А. Вітковський: „Для співробітників, більшість яких володіло українською мовою дуже кепсько, або й зовсім не володіли, зорганізовано курси українознавства. Всіх співробітників, яких налічувалося у той час 210, розділено на 6 груп. Кожна з цих груп повинна була перейти через курси. До цього часу через курси перейшло 190 співробітників... В наслідок цього апарат у переважній частині українізовано. Так, діловодство, різних галузів, карткова система провадиться українською мовою. Коли до співробітників звертаються українською мовою, вони завжди відповідають теж українською мовою. Що торкається різних спеціальних докладів, то з огляду на те, що їх посилається не тільки до Харкова, але й до Москви, вони переважно пишуться російською мовою. Співробітники до недавнього часу балакали між собою російською мовою, але не давно постановили балакати по можливості українською мовою. Що торкається периферійного апарату, то там діловодство цілком переведено на українську мову. К.си страхування переведено на українську мову на 100 процентів. Бухгалтерія та фінансові звіти теж складаються у-

країнською мовою... Впродовж 1½ — 2 місяців Губвідділ праці з певністю переведе всі свої підвідділи на українську мову“.

Заступник уповноваженого Київського Відділу Хемвугілля, Гершенгорн: „Відділ Хемвугілля активно готується до майбутньої українізації установи. Покищо все діловодство провадиться російською мовою. Однак початок українізації в установі залежить від нашого Центрального Управління в Харкові. Після одержання від нього першого відповідного наказу, головне листування з ним українською мовою, нам безумовно доведеться відповідати також українською мовою. Покищо провадиться відповідне підготування наших співробітників... Що для після закінчення звичайних денних робіт, співробітники лишаються на півтори години в установі, де й відбуваються заняття українською мовою“.

Секретар Губвідділу Авіації, Касяненко: „Українізація Губвідділу проходить дуже успішно. Все листування з окружними відділами провадиться виключно українською мовою. Зносини з центром ведуться російською мовою. Внутрішнє діловодство ведеться переважно українською мовою. Співробітники учили українську мову не на курсах, а хатнім способом, безпосередньо під керуванням секретаря... Такий спосіб вивчення мови дав великі позитивні наслідки. Українізацію Округвідділів переведено цілковито ще три місяці назад. Співробітники на округах не тільки пишуть, але й розмовляють виключно по українськи, що, до речі сказати, й є єдиний спосіб правильної і цілковитої українізації установи. Співробітники Губвідділу цілком підготовані до переходу на всі 100 процент на українську мову, так, що до дня 23. серпня апарат Губвідділу буде остаточно й повністю українізовано“.

Так стоїть справа у Києві. А ось факт з провінції:

„Робкор Мартинівської цукроварні І. Б. пише, що потяг до українізації, що так ясно позначився з перших днів видання декрету, зараз підупав зовсім. Виною цьому може є те, що Цукротрест спромігся тільки на один обіжчик, де пропону-

ється по можливості вести переписку українською мовою — з місцевими установами. Наближується термін закінчення українізації, а на цукроварні давно вже не істнує і в ковальських гуртків (Большевик 17/8 1924 р.).

Ясно, що про таку складну справу, як українізацію всього державного апарату не можна інформуватись на підставі заяв начальників деяких інституцій. Фактом є, що тепер скрізь в установах домагаються від співробітників знання української мови і поволі переводять на неї в діловодстві. А всеж справа посувається повільно.

Про неї заблакали тепер живіше мабуть тому, що мінше урядовий реченець українізації і центральна влада домагатиметься звітів: що зроблено в цій справі?

У „Харківських Вістях“ з дня 1. серпня читаємо таке: „В сучасний мент Державне Видавництво України „Шлях України“ і „Червоний Шлях“ та інші видавництва видають багато різної як художньої, так і політичної літератури. Звичайно, що є велика потреба і видавати їх необхідно. Частина книг видається російською, але більшість на українській або переклади з російської на українську мову“.

Але коли поглянути на цілу сторінку оголошень „Держвидав-у“, то побачимо, що у величезнім списку підручників та видань дуже мала скількість є на українській мові. Так само дивно вражають справоздання різних державних інституцій, як банків та фабрик поміщені у відділі комунікатів „Харківських Вістей“ російською мовою. У ч. 183 „Харківських Вістей“ з дня 10. серпня у „Репляках“ О. Вишні читаємо таку замітку:

„Прислано нам копію наказу Південним залізницям від (3) 14. липня 1924 н-р 446 „Про прийом телеграм, писаних українською мовою“. Таке там наказано: „Установлюється безпрепятствений прием телеграм на українском языке при условии написания телеграм русским шрифтом“. Питають нас, що це значить... Не знаємо... Очевидно, стара „малоросійська ярлижка“... А може щось інше Південні шляхи вигадали... Не знаємо...

А це по просту значить, що українізаційні накази на Радянській Україні мають свої дивогляди і ще довго матимуть, але з усім тим, як вказують наведені рядки, з ними боряться...

Дрібні вістки.

Муссоліні зрікся участі у засіданнях Ліги Націй.

Еспанія припинила воєнні операції в Малако з причини мряки. Радять над зміною головного полководця.

У Китаю на південь від Янк-Тсе-Кіанг нова домашня війна.

У Лізі Націй в змє участь посол Зедіних Держав у Швейцарії, Джібсон, неофіційно.

Литва знову поставить на Лізі Націй справу Вильна.

Японія зменшує свою армію на п'ять дивізій.

У Зедіних Державах на побережжі скандинавських бурзій, який спричинив на кораблях великі школи.

Туреччина схвалює фактом, що Італія поробила фортифікації на острові Кастельйо Рідо.

Як взяти промисл у свої руки?

(Докінчення.)

2. Єдність матеріальної праці з інтелектуальною.

Проф. І. Шимонівич каже: „Продукційні підприємства повинні утворюватись при існуючих уже кооперативах чи їх об'єднаннях. Нам найкраще на західних наших землях пійти в цьому відношенні за Придніпрянщиною“. І каже, що на Придніпрянщині „трудно було найти навіть повітовий союз, при котрому не було би якогось фабричного підприємства“.

Воно правда — як довідуємось з „L'Ukraine économique“, видання українсько-швейцарської торговельної палати — ще в р. 1919 українська кооперація мала в своєму розпорядженні 25 друкарень, 40 гарбарень, 50 парових та нафтових млинів, 2 ткальні, 9 фабрик обуви, 1 фабрику тютюну, 2 фабрики сукна, 35 милозарень, копальні заліза, 11 механічних варстатів і 3 фабрики господарських машин. Однак — ніде правди діти — на Придніпрянщині були вже фахово освічені люди, які зуміли поставити українську кооперацію так високо, що вона згуртувала 80 проц. українського населення і дала почин до своєї рідної продукції на різних полях.

З другого боку всі ці консумційні й продукційні організації не обмежувалися на праці в чисто матеріальнім напрямку, а дбали й про освіту, шкільництво, видавництво і — річ природна — з тою освітою працюю особливим чином школи поступала швидкою ходою сама організаційна справа.

А проте у нас, на західних областях, всі наші економічно-фінансові та торговельні організації з дуже малими винятками стоять на ґрунті чисто матеріалістичному, за небудуючи такі важні обов'язки як просвітньо-культурна праця взагалі а зокрема підмога та будова нашого шкільництва, в першій мірі фахово-професійного.

А треба зрозуміти, що одна праця мусить йти в парі з другою. Невжеж можна припустити, що сама чисто матеріалістична акція без освітньо-культурного підкладу зуміє влити в широкі маси того духа, який захоплював би їх до гуртування? Невжеж можна припустити, що чужа ворожа нашому народу-

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Лист з Африки.

(Продовження.)

2. Приїхавши в Туніс...

Hotel St. Georges це велика, біла кістка з пласкатою кришею як усі тут. Кілька високих пальм вітає мене дискретним рухом свого листа. І сиволосий старенький господар, котрий ввічливо всміхається мені назустріч.

— О, будь ласка, займіть хоч би усі кімнати. Горяча пора року в короткі починається. (Ми в останніх днях травня). Спокій тепер у готелі мов маком сіяв. Ніхто не подорожує.

Хутко знайомлюсь із ним. Він син вільної швейцарської землі й — ззирається на всі боки, потім шепче — по народності Німечка. Впевняю його про мої симпатії для цієї нації. Зрештою добросердечна влада зрадила його відразу. У затишній дальній їм смачний французький сніданок, а чорношкірий негр докидає що-міль малі куски леду у

мою чарку виповнену, темночервоним вином. Разом із тим він сміється безупинно двома рядками білих, здорових зубів.

На вулицях Тунісу стоїть спека. Вона пестливо кладе свої теплі руки на мої груди, але їх дотик подавляючий, всесильний. Серед безхмарного неба повисло велике гаряче сонце. Безпопущно. — Вагаюся. Чи вийти мені з хати? — Не виходить, пане, з хати — відгадує мої думки чорний негр. — Південь минає, спека збільшується тепер з кожною хвилиною. Втомитесь. — Але цікавість перемагає мене.

Широкими вулицями: Quartier français (європейської ділянки) елястично ступаю по м'якому, розпаленому асфальті. Ними треба пройти, щоб дістатися в старий арабський город відмежований від решти світу грубим муром. Спершу розкривається передомною довга, простенька Avenue de Paris, опісля на право наглоювнища європейська: Avenue Jules Ferry. Вона носить назву першого французького губернатора-окупанта. Це центр єв-

ропейського життя. Чи дійсно європейського? Білі люди побудували тут свої високі, тяжкі будинки; залопотіли в воздухі крикливою рекламою, електричними дзвінками, паперовою монетою, нервозними жестами париського буржуа й створили на цій улиці найдивнішу в світі мішанину рас і людей.

Гордо задирає тут голову Європеець, якого жовтий або білий тропікальний каск зразу нагадує воляцький шолом. Повагом засіли за каварнями вуличними столиками вродливі Маври — Араби; вони носять білі турбани на головах, шовкові бурнуси накинута на квісту гондур (від сорочки), золотом шиті, червоні й сині пангофші на ногах. По нервозній ході й блідо-синьому рушнику перев'язаному через плечі, пізнати місцевого Жиди. Великий чудернацький солом'яний капелюх накриває голову Белуїна, хижачького войовника пустинної Сагари. Тут плентається безцільно бідний Мароканець і шкирить білі зуби суданський негр під червоною, брудною фезкою. Кого тут немає серед цієї чудернацької толочи людей!

А жіноцтво? Під колірими парасольками всміхаються сніжнобілі чарівні європейські красуні; таємничо просувається попри нас вірна дочка Магомета — арабська жінка, чорна тканина заслонює її лице, легенький білий серпанок оповиває тіло. Кому щастить у житті, цей побачить часом її очі — очі м'які, чорні, привабливі.

Доходжу до кінця дивної вулиці. Тут при широкій площі стоїть будинок французького резидента, бережений озброєними жовнірами колоніальної служби. Кілька кроків далі Porte de France, якої арабська назва звучить: Bab el Behar, що значить по нашому: ворота моря.

Нині це вхід у арабську ділянку — Медіна. Зараз за ними починається лабіринт вузьких вуличок, білих низьких домиків різних розмірів, з малими віконцями, — без усякої суворості, але повних мальовничості.

Деякі з них прикрашені ґратами майстерної роботи. Може це кімнати жінок?

(Продовження буде.)

зі, ворожа українській ідеї школа зможе виховати покоління в тому напрямі, щоби воно розуміло інтереси і потребу організації, хоча би на чисто економічному полі?...

Тому між кооперативом, школою і промислом мусить бути тісне співвідношення, особливо ж у поневоленої нації, яка не може числитися державні підмоги.

Промислові школи найпрактичніше основувати кооперативним шляхом. Така школа вже своїм устроєм виховує не тільки практичних фахівців, але й свідомих, дисциплінованих громадян — членів великої могутньої кооперативи.

Акцію в тому напрямі повинна — на мою думку — перебрати зареєстрована нещодавно львівським торговельним судом кооператива „Рідна Школа“ у Львові (Ринок 10). Її діяльність розтягається на територію Польщі. Членський пай 5 зл. і одноразове вписове 50 копійок, число пайів не обмежене. Порука двократна.

Коли закладався Польський Банк, тоді збирали уділи для нього (по 100 зл.) і на такі уділи (по 1 а навіть по більше), підписували не тільки Поляки, але й Українці (урядовці, професори, священики і т. п.) та українські інституції, про що була мова в наших часописах. Піддаю думку, чи не можнаб заініціювати такої субскрипції на річ кооперативи „Рідна Школа“, щоби таким чином зібрати потрібний капітал для оснування та ведення промислових шкіл. Той, хто дав добровільно 100 зл. на Польський Банк, певно не відкажеться дати бодай таку суму на кооперативу „Рідна Школа“ на улаштування промислових шкіл — цеї основи у витворенню рідного промислу. Я вірю, що на таку велику ціль найдеться й більше субскриптів, тим більше, що це гріш не пропащий, а власність членів кооперативи і при доцільному веденню діла буде навіть давати дохід, як це виказали д-р Рондзяк і п. Глинка на практиці. Кого не стати на 100 зл. (20 пайів), той заявляє про відповідно меншу скількість пайів. А всеж такі спільними силами зберемо капітал, з яким можна приступати до діла.

Очевидно, до того треба також ініціативи на місцях. І там, де є бодай одна людина з ініціативою, що широко займається цією справою — там оснування промислових курсів чи шкіл мають вигляди на зреалізування вже в короткому часі.

Окрім того — як я вже згадував давніше — треба також існуючим нашим школам надати напрям практично-фаховий і то голововно в обсягу всестороннього промислу й торгівлі. Початок до цього дав Кружок У. П. Т. в Тернополі, перемінюючи тамешню приватну учительську жіночу семінарію на торговельну школу.

Нема чого лякатись, що в наших промислових школах обнизиться рівень науки. Це залежить від нас самих. Бо коли учитель, чи доктор прав міг без ніякої для себе школи, докінчити ткацьку школу чи виобрисуватися в якій іншій галузі промислу (а таких маємо вже), то так само й ученики (ці) наших приватних гімназій чи учит. семінарій можуть побирати якусь практичну науку.

Вже нині деякі родичі, які шиюше дивляться на світ, посилаючи своїх синів до гімназій з власної ініціативи кажуть їм ходити ще на науку до шкільця, столяря, коваля, шевця, кравця, а дівчатам до науки крою та шиття і т. п. Значить вимога часу, невмрлімі повоєнні обставини приневолюють їх до цього.

Отже такі поодинокі випадки належить зібрати і цілій акції надати певну систему перемінюючи наші школи на фахові. Сучасні обставини вимагають, щоби наші приватні школи стали трудовими в повнім значінню того слова — і вони скорше чи пізніше мусять стати такими.

Доповнивши наші існуючі приватні школи промисловими виста-

В наших часах...

Вбивство дир. С. Матвіяса в Перемишлі.

Офіційна й неофіційна преса вшепольської „організації народної“ доносить, що в суботу, дня 30. серпня о 4-й годині поночі в Перемишлі трьох невідомих людей ввечері підійшли до брами пологового тропом до екатора тамешньої утваристичної учит. семінарії Софрона Матвіяса. Очевидно, згадана преса зараховує цю приру подію на конто „української бовки“. Матвіяса — дир. С. Матвіяса вложив головою за свою лояльність для польської держави, яка проявилася в тому, що своїм ділом синів записав на польський університет у Львові. Невідомі люди, за якими поліція розпочала пошукування, мали

його виманити з хати для „відбуття політичної конференції“.

Не хочемо пересуджувати вислід слідства, однак годиться замітити, що падіння польського пресою мотиви вбивства що найменше нелогічними. Дир. С. Матвіяса був звичайним польським урядовцем, яких маємо сотки, в політичному житті ні переліт, ні — тим більше — тепер, не брав ніякої участі. Так само далекий був від якоїнебудь громадської діяльності. Правда, своїх синів записав на польський університет у Львові, але так поступили й інші батьки. Чому він один мавби понести наслідки цього кроку — невідомо.

Дальша евакуація.

Французьке мін. загр. справ переслало ген. Дегу вказівки в справі приготування евакуації військової смуги Дортиунд. Герде й окупованих 11. січня 1923 р. теренів, що лежать поза Порурям. Евакуація ця звичайно рівночасно з екон. евакуацією цієї смуги, 1. вересня. Того дня комісія відшкодувань оголосить постанови, кончні для введення в життя плану Доза. Дня 9. верес-

ня переставляється брати митні оплати на митній границі між окупованими й неокупованими землями. Дня 20. вересня знесеться комунікаційні обмеження між цими теренами.

Підписання льонд. договору.

30. ц. м. в полудне підписали льондонський договір амбасадори, послаи згл. шарже д'афер заінтересованих держав.

тами та заснувавши нові промислові школи, ми виховуємо свідому армію фаховців, якою здобудемо, збудуємо і незалежимо наш рідний промисл.

Тоді зовсім певно промисл перейде в наші руки і ми самі користуватися мемо невичерпаними багатствами нашої країни.

Іван Герасимович.

Український університет.

Голос „Роботніка“. — Наш голос в світі АВ. — Безпідставна образливість. Номуніат УВШ.

Справа українського університету для західної вітки українського народу товчється як Марко по пеклі і — зовсім природно — супроти польського становища не може найти своєї природної розв'язки. Вкінці і зв'язаний тим союзом з польською реакцією пепесівський „Роботнік“ проіст festum присвятив деяку увагу цій квестії. Очевидно, це все діється тільки про людське око, тільки для заманіфестування своєї „опозиційности“ в пересвідченні, що вона, будучи призначена для закордону, в нічмі не пошкодить плянам п. Міклашевського, Прушинського і тов.

„Роботнік“ навязує до конференції мін. Міклашевського з проф. Р. Смал-Стоцьким в справі пущення в рух українського університету... в Кракові і зазначає, що Українці теж повинні мати якийсь голос в справі осідку українського університету.

„Для кожної здорово думаної людини є ясною річю, що осідком українського університету повинен бути Львів. Є він центром Сх. Галичини, що має абсолютну українську більшість, є він вузлом залізничних доріг, завдяки яким кожна закутина трьох східно-малопольських (sic!) повітів досить вигідно може з ним комунікуватися. Вкінці є це єдине місце в частині краю, заселеній українською більшістю, в якому панує наукова атмосфера, така кончна для розвитку кожної високої школи. Українці мають у Львові ряд наукових інституцій, як Ставропільський Інститут. Наук. Тов. ім. Шевченка, яких бібліотеки і збірки можуть віддати університетові величезні прислуги, голововно — коли мати на увазі науку української мови й історії українських земель“.

Згадавши історію заходів в справі заснування українського університету ще за Австрії, де вже справа була вирішена, зазначає автор, що польський уряд своєю поведінкою „доливає оливи до вогню“ і кінчить:

„Подвійно дає той, хто дає скоро, каже стара латинська приказка. Можеб її пригадав собі уряд? Українці скорше чи пізніше здобудуть собі університет у Львові, який їм слушно належить. Чи не мусить дріжжати дами його зараз?“

Авжеж, що мудріше, але важко вимагати розуму від того, хто його не має.

— Польська пів-офіційна Східна Агенція (АВ) подає:

„Український шоденник „Діло“, розглядаючи справу створення українського університету в Кракові, нападає на той прохот слівцями, які становлять сиріозущ(?)“.

„В Кракові мають створити якусь шкільку під дивоглядую назвою: Український Університет, який матиме явні політичні, а радше дипломатичні цілі. Наших професорів і нашої молоді там не буде. Український наріч найде ще спосіб, щоби дати освіту своїй молоді, а насміхатися з себе і понижувати себе не доволить. Чи та шкілька буде утворена, для кого і з ким, та чи сповнить ту роль, яку їй призначив мін. Скржиньські, то для нас байдуже. Не улягає сумніву, що цей помисл є аж надто дитинний, просто штубацький, щоби міг сповнити покладані в нього надії“.

— В листі до нашої редакції п. др. Роман Смал-Стоцький, на якого конференцію з мін. Міклашевським покликується „Роботнік“, спростовує деякі біографічні дані. А саме зазначає, що він не є лектором Слав. Інституту в Льондоні, тільки професором українського університету в Празі, висланим на гостинні виклади до Льондону. Дальше спростовує п. др. Р. Смал-Стоцький, що він не був радником посольства У. Н. Р. в Берліні, тільки спочатку послом З. У. Н. Р. в Берліні, а згодом після уступлення п. Порша з посольства УНР. послом української держави в Берліні. Вкінці зазначає, що наш сумнів щодо достаточі повноважень в університетській справі з боку українського громадянства є для нього образливий. Бо він уважав своїм обов'язком взяти на себе посередництво в університетській справі. — Тільки всього. Ми ще раз стверджуємо, вже без ніяких сумнівів, що п. др. Роман Смал-Стоцький не мав від українського громадянства ніяких повноважень ані щодо розмови з п. Скірмунтом в Льондоні, ані щодо конференції з п. Міклашевським у Варшаві, ані взагалі ніхто не довіряв йому справи українського університету. Щож до „образливости“ то найбільш образливим є сповняти роль кур'єра п. Скірмунта і п. Міклашевського.

— Нас повідомляють:

Комітет уповажнених обома сенатами УВШ. у Львові, рішив — згідно зі становищем Кураторії УВШ. — оповістити, що з боку українських Високих Шкіл у Львові нікому не уделено найменшого уповажнення до якихнебудь переговорів чи акцій для створення українського університету в Кракові чи Варшаві, взагалі поза Львовом.

Недостача хліба.

У деяких англійських часописах появились статті з палкими закликами до населення: „Щадіть хліб! Іжте його якнайменше! Збирайте зі стола окрушки!“ Найбільше далекоглядна держава, Англія, заздалегідь журиться всесвітнім неурожаєм. Це питання хвилює її тому, що її власний річний засів збіжжя вистачає лише на 11 тижнів. У нормальнім часі Англія одержує збіжжя з Канади, Австралії, Індії, Зелених Першав, Аргентини та України.

В Ростові на Дону та Єлисаветграді десятки парових млинів приготовляють найкращу питльовану муку для Англії, яка їсть лише найкращий сорт хліба.

І ось цього року в усіх країнах, які постачали Англії збіжжя — єли природи немов би збунтувались проти неї. У Канаді була посуха — на пшениці у Манітобі появилася кукуль; у Зелених Першавках озиме збіжжя гірше ніж звичайно, в Аргентині на елеваторах не більше як півтора мільйона тон пшениці для вивозу; в Альжирі недорід пшениці, віска та ячменю; північна Африка замість вислати збіжжя до Франції ще приневолена купити в неї; з Австралії весь уножай уже вивезений (прошу не збувати, що там і в Аргентині літо тоді, коли у нас зима). З Індії можна вивезти збіжжя дуже мало, а в 1925 р. вона саме голодуватиме; у Греції, в Туреччині і надпунайських державах — неурожай. Франція буде приневолена, як і в минулому році, докупити за кордоном з півтора міль. тон збіжжя; у Німеччині урожай середній.

Залишається Україна. Точних даних про стан урожаю мабуть ніхто не знає. В європейській пресі (і радянській) читаємо на переміну дві суперечні звістки: про боротьбу радянського уряду з голодом і про заяву цього уряду, що він буде в силі вивезти за кордон стільки пшениці, що й в минулому році. Така заява покладена поруч щораз то нових звісток про голоду. Ючі повіти, а навіть губернії може бентежити читачів. Щойно читаючи англійську пресу можна збагнути основу такої позірної суперечности, З огляду на всесвітній неурожай, Англія має на меті закупити через посередництво радянських урядовців якнайбільшу скількість збіжжя з так званої „Росії“. Така торгівля не виключає можливости, що само населення України матиме багато менше збіжжя, як треба йому на прожиток. Воно може трохи поголодати, за те за відступлене українське збіжжя, радянський уряд може добитись деяких дипломатичних успіхів.

НОВИНКИ.

— Без заголозна і без половини змісту опинилася вступна стаття вчорашнього числа нашого часопису, дякуючи печальности п. прокуратора.

— Для тих, що потребують штучного сонця. Навітлювання „Кремлянюк“ при „Народній Матері“ розпочинаються 1. вересня 1924 р. о год. 2-й по полудні в домі „Народної Лічнці“ вул. Петра Скарги ч. 4.

— Сьогорічний неурожай. Польський міністр хліборобства, в інтерв'ю з варшавською пресою заявив, що сьогорічні збори дадуть на 30 проц. менше, ніж попередній. Найбільший неурожай навістись Галичину і Помор'я.

— Пожежа в Жовтві. Нічю з 27. на 28. серпня знялася напроти жовківської біжничі пожежа, в якій згоріло 8 домі. Десять родин опинилося без даху над головою.

— Затоплення англійського крунеля. Англійський крунел „Галіфекс“ розбився, в наслідок бурі під Шарлоттендорн. Капітан і залого потонули.

— На могилах російських воєнів. В неділю д. 31. ц. м. відбулося богослуження на могилах російських воєнів, що впали в боях під Львовом в 19. 4. і 1915. рр. На кладовищі за Личаківським парком спало багато українців, що боролись під прапорами білого царя.

— Голод в Чехії. В чеському повіті, паричинської губернії, зареєстровано до дня 15. серпня п. р. 92 випадки смерті малолітніх в наслідок виснаження голодом. Довкола Лейпска розложилось табором 12.000 голодуючих селян, які домагаються харчевих датк в та поселення в урожайних місцевостях. З Астрахані доносять про сутячки голодуючих утікачів з військовими козачками, які охороняють наріжні чумою місцевости. В сутячках багато людей вбито і поранено.

— Арештування Бориса Савинкова. На днях арештувала радянська влада відомого монархіста Бориса Савинкова. Два дні по арештуванню допущено йому акт обшукання, в якому закидається Савинкові організування протирадянського повстання в краю і на еміграції.

— Напад бандитів на одеський поїзд. Англійські часописи доносять з Одеси, що невідомі бандити спричинили вискочення зі шин поїзду Одеса—Москва. В поїзді зналася пожежа. Багато осіб з поїзду

Чини попарення померло, багато віднесло рані.

— **Син Чічеріна в монастирі.** Син Чічеріна покинув потаємно Москву і вступив до одного з монастирів, де його моментально пострижено в черці.

— **Неправдива поголоска.** Польська преса принесла вістку, будьтоби оскаржений в кравківському процесі прокуратор Созанський, мав вчинити до служби з днем 1. вересня. Чутка була хибна.

— **Почеснення д-ра Габсбургам.** Між польським урядом і представниками архієпископа Стефана з Живця закінчено договір, силою якого призначено йому його добра з винятком 52.321 гектарів призначених на парельяцію.

— **Експлоз я в Атеках.** З Атен доносять, що останньої ночі почався в порохівні недалеко атенського арсеналу цілий ряд експлозій, які тривали до 6. години рано. Богато людей атригло життя, при чому розміри знищення, покищо неусталені.

— **Інспектор поліції бандитом.** З Чикаго доносять: Поліційний інспектор, відомий якнайспритніший агент поліції, поїздом недавно в тюрму під замітом участі з нападі на поїзд Чикаго-Сант Поль. Під час того нападу бандити зрабували понад мільон доларів.

Дописи.

Камінна струмилова. (Знесення української школи в Добровті). З давня була в Добровті школа з українською викладовою мовою. До війни була вона 4-класовою з шістьма учительськими силами. Від 1. вересня 1920 р. знесено 4-кл. українську школу, а зорганізовано дві дво-класові школи: одну з українською а другу з польською викладовою мовою. В році шкільнім 1923/24 до польської школи ходили діти латинців (Поляків тут нема) і Жиди в числі 70 дітей; до української школи були обов'язані українські діти в числі 310. Польська школа не мала тут ніякого випливування і містилася в будинку української школи. Учителі польської школи, який скорше був іменованим, зайняв шкільне мешкання, город і сад учителя української школи. На скаргу учителя української школи Кураторія розділила по соломонівськи все по половині. Учителів Поляків Копровському було таке рішення дуже невигідне і тому він всіма способами зміряв до того, щоб зробити св.ю позицію вигіднішою. А що учитель цей є „кресовим дзяляком“, тому і все сталося по його волі. Від дня 1. вересня 1924 р. Кураторія знесла українську школу, а утворила 4-кл. польську школу, учителів з української школи перенесено на інші посади, а добротівську школу обсаджено Поляками. Своє рішення опира Кураторія на „ухвалу“ іменованої старостом прибічної ради, яку підписало троє людей: комісар Концевіч Юзеф, заступник Пузьо Міхал і Ян Мудрик. Все це діялося в своїй часі у великій тайні перед загальним населенням. Той тайні додержував зграганим з тією тріцею і громадський писар Міхал Харко, який перед людьми в-ає порядного чоловіка зі страху перед народним гнівом; він зазнавав досі навіть великих почете і в церкві, але вже час, щоб з паном писарем покінчити і між людських людей не пустити.

Добротів, це місцевість наскрізь українська, є тут 2450 Українців, 495 латинців і 489 Жидів і тепер тих 2450 Українців остануть без української школи. Дня 16. серпня ц. р. була делегація громадян Добротвора в Кураторію у Львові з відповідним меморіалом з більше як 300 підписами, з жаданням привернення назад української школи в Добротвірі. Урядник, що заступав Куратора, прийняв делегацію з криком, а коли делегація не уступила перед гомінком урядовцем і покликала навіть на новохвалені закони, тоді пан урядовець вже випав цілковито з тону. Він не говорив, а кричав що сили, що їх (делегацию) закони ті нехай ніч го не обходять і що закони ті є не для них, а зопсім до чого іншого (?). Урядовцем тим був д-р Зигмунт Козлявкі.

Громадяне Добротвора пізнали наочно, що львівська Кураторія не придержується державних законів і внесли в тій справі другий меморіал до міністерства освіти у Варшаві. Побачимо, чи там також те саме значіння мають державні закони, як і в львівській Кураторії? Якщо так, то будьмо певні, що чим менше у них шанування права, тим скорше будемо мати свої школи, коли лише персидовно будемо йти до цілі.

Український соймовий Клуб, який вже одержав в тій справі весь потрібний матеріал, просить громадяне Добротвора зайнятися їх справою і належно її використати на соймовій ферумі.

† Посмертні згадки.

Марія з Лазуркеричів Мацуська, вдова по гр.-кат. пароху Горліні, померла дня 8. серпня в 68 році життя в Язові Новім. 3. IX П. 335 1-1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Ремінья лямпя. Насвітлювання „Кремінною лямпю“ при „Порадні Матерей“ починаються дня 1-ого вересня 1924 р. о год. 2-й по почуді в домі „Народної Лічниці“ ул. Петра Скарги ч. 4.

На „Рідну Щодо“ зложив п. Волошинський Михайло у Львові 15 зол. з вдячності за звернену згубу п. Максимовичом з Винник. Вп. Жертводавцеві складає ширю підтку Головна Управа УПТ. 332 1-1

„Бурса ім. Івана Франка в Ясенові“ приймає гімназійних учеників на повне утримання за місячний оплатою 25 (двадцять-пять) золотих. В українській яворівській гімназії є ще вільні місця. 318 2-3

П. директор Стадник має в Адміністрації лист з Чехії.

Оголошення. Рада Українського Союзу студентів емігрантів з північно-західних земель України в Празі цим повідомляє товаришів в краю, що сучасне положення цілком виключає можливість одержання якої-будь допомоги і тому застерігає товаришів перед приїздом до Чехословашкої Республіки. — М. Павлічук в. р. голова, С. Прокопович в. р. секретар.

Дрібні оголошення.

ПОЗІР ЕЛЕГАНТНІ ПАНІ! Знана фабрика І. Готтліба, Львів, площа Стрілецька 15, повідомляє, що приймає до перероблення філіцові капелюхи на зразок найновіших заграничних моделей. Спеціальність в чищенню білих капелюхів. Для приїзних викінчує в 24 год. 326 1-3

ПАННА інтелігентна, старша, господарна, багата, хотіла би навязати переписку з мушійною, правого характеру на станівську. Зголошення: Ірена Фринс, постерест, Трускавець. 328 1-1

5 сольових пісень з фортеп'яном Ярослава за 5 золотих висилає: Музична Накладня ТОРБАН Львів, вул. Осолінських 6. 302 3-5

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проектує, будує — позичку гіпотечну виробляє в банку **Інж. Лев Левинський**, архітект-бутичний конес., Львів, Содова ч. 3, бічна Потоцького, 254 6-6

ДО ПРОДАННЯ вживана спальня, ідальня, сальоновий малий гарнітур і фортеп'я, разом або окремо. Докладніше у п-і Ос. Наконечної, Львів, Листопада 7. П. 315 2-3

ФОРТЕП'ЯН добрий до продажу. Листопада 7. партер на право. 316 2-3

ПОТРІБНА солідна жінчина до заряду дому у священника. Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Вдовець“. 321 2-3

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-р ЯРОСЛАВ ОЛЕСНИЦЬКИЙ запис. судовий перекладчик англійської мови, переніс адвокатську канцелярію зі Львова до **ЗОЛОЧЕВА**, де веде її спільно з адв. Д-ром Дрогомирецьким у цього-ж домі. 3-5

АДВОКАТ

Д-р ВОПОДИМИР ГЕРЕТА в **ЗОЛОЧЕВІ** 5-5 переніс свою адвокатську канцелярію і веде її зараз в Золочеві, при вул. Почтовій 3, 1. пов.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ЦЕЛЬ 288 лікар Народної Лічниці 4-10 ординує в очних недугах у Львові при вул. Ягайлонській 20.

Львів Домініканська 11. 1. пов, **КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ**

С. Ференцевича

Вигот. власн. мужські одяги всілякого роду на найновішій взурам. Спеціально поручається Всч. Духовенству. 1-5

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

Львів, вул. Синстусьна 17/11.

Пльомбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в кавауку і золоті після американської системи. Пациєнтів а провінції полагоджуються в найкоротшому часі. ПП. урядовим та студентам значна знижка. 281 4-10

Ширіть наш часопис!

НОВІ КНИЖКИ

Накладом Видавництва „ОНА“ саме тепер вийшли:

Куприна: СУЛЯМІТ ціна злп. 1-
Мордовця: ГЕТЬМАН МАЗЕПА, т. I. 1'50
Мордовця: ГЕТЬМАН МАЗЕПА, т. II. 1'50
Чайківського: ЗА СЕСТРОЮ, 4 видання з образками злп. 1-
Крім того через Видавництво можна набути інші історичні повісті і оповідання. На жадання висилається цінники. 329 Адресувати: 1-1

О. КУЗЬМА

КОЛОМІЯ, Євангелицька ч. 7.

КОРИСТАЙТЕ!!!

Ще кілька днів всілякі товари о 50% дешев. **ВЗУТТЯ** опит. Goodbaer від 9:50 до 19:50 зол. Муж. сорочки білі і колір. загран. від 5 до 9:50 зол. Капелюхи від 4—11:58 зол. Краватки від 1'50—4'20 зол. **OLD ENGLAND.** Магазин муж. мод. Львів, Галицька 1. 327 1-2

Приспийте передплату!

На осінній сезон!

Спеціально для шкільної мелоді

Реклама попрам тривалого **ВЗУТТЯ** GOODYEAR-WELT І КІЛКОВАНІ.

Рівнож жіноче і мужське взуття по дуже низьких цінах поручає Магазин Взуття **ШАРРА**, Синстусьна 19. 320 Просимо оглянути виставу. 2-4

Першопядна реставрація і кімната до снідань

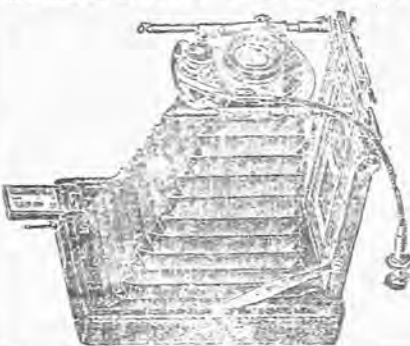
Р. Фліссерової

при вул. Ягайлонській ч. 11.

порукається зглядом Впов. Публіки.

Всет заосмотрений, як перед війною, вина, лімери, конями красиві і заграичні, пиво львівське і пільзенське ББ. — Знаменита кухня. — Снідання, обіди і вечері до 12. год. в ночі. 330 1-2

Апарати і фотографічні прилади, скеоптікони і діяпозитиви для шкіл і товариств поручає 325 1-2

Барвік-Божетський

ново уладжений склад

при вул. Капеліська ч. 18. Львів.

ЦОППОТ

Сонішні осінні дні над озером Балтійського моря!

КАСИНО ROULETTA-BACCARA

гра відбувається на гультени данцігські (25 гульт. — 1 фунт англ.)

відкрите через цілий рік

Інформації про подорож в Варшаві телеф. 157—31 і за посередництвом бюро подорожні насина в ЦОППОТ.

331

ВІЛЬНЕ МІСТО ДАНЦІГ.

1-1

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. поз.
Конто пент. пнал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к., Ру-
мунії 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Потреба закордонного Центру.

При кожній новоутвореній між-народній констеляції між нашим громадянством родяться надії на покращання відносин. Наші політичні партії вряди-годи рахують на іудотворну поміч європейських конференцій та зїздів. Наші закордонні діячі висилають навіть делегатів на деякі зїзди і силкуються боронити нашої справи на міжнародній арені. Однак питання про засоби, завдання та шляхи, нашої політичної діяльності за кордоном ніхто й не торкає. Панує пересвідчення, що воно надто ясне і давно вирішене.

Така очевидна самовпевненість причинилась у великій мірі до катастрофи 14. березня. Найсумнішим фактом наших нинішніх закордонних виступів є спроби нехтувати новоутворений стан, з яким, на жаль, рахуються держави, до яких ми звертаємось. Більшість краєвих політиків уявляє собі зовсім фантастично ролі наших закордонних дипломатів, які надто часто не в силі навіть добитись звичайної розмови з чужинними дипломатами. А коли добились, тоді звичайні вибливці фрази сальонової чемності — це частіше приймають як далекосяжні дипломатичні обіцянки та міжнародні симпатії для нашої справи. Звичайні інтерв'ю роздуваються до розміру дипломатичних успіхів і ними годується нашу спрагнену подій, омертвілу опінію.

А проте справа політичного закордонного центру є одною з найбільше живучих потреб нашого народу. З огляду на те, що нашим патріотам і діячам нелегко було би в сучасний мент дійти до порозуміння: хто саме і з яким уповноваженням мав би право заступати наші інтереси на міжнародній арені, а ще більше з огляду на самі труднощі з боку поодиноких держав у цьому напрямку — найкраще було би згодитись на скромнішу тезу: що до необхідності невинно діяльних наших пресових бюр за кордоном. Вони повинні покищо заступати наших дотеперішніх офіційних представників, які не мають даних на те, щоби вдержатись у своїй ролі. Діячі, які прибільшують свої компетенції та силу свого впливу, віддають медвежу послугу рідній справі.

Як довго на закордонній арені ми не маємо даних на безпосередні, реальні здобутки, доти найскромнішє інформаційне бюро сповнюватиме краще завдання, ніж сотки дипломатичних подорожей. Лише люде, що жилили зі середовищем даної країни, розуміють його психологію і піддержують постійні звязки з чужинцями, можуть доцільно інформувати їх про наші справи. Як мало розуміють у нас цю просту правду найкращим доказом те, що діячі, які підписували Берестейський договір, послали київський уряд на Мирову Конференцію у Парижі! І нині ще наші політики славні зі свого германофільства (байдуже заслужено чи ні) уявляють собі, що вони найкраще надаються на делегатів до Парижа

та Лондону! Такі універсальні дипломати-кур'єри могли би з одним успіхом їхати до Китаю. У нас повторюються ще більші абсурди: люде, які не мають ніякого зрозуміння для світогляду держав та народів, до яких звертаються, діячі виховані у вузькій колі чисто-внутрішніх краєвих справ — складають дипломатичні ноти в такім тоні як вічеві виборчі відозви для нашого простолюддя.

З такого переплутання роль не може вийти нічого більше як рідна

Над забезпеченням миру.

Пяті Збори Ліги Націй.

Ні одно з дотеперішніх засідань Ліги Націй не скупчувало довкола себе такої уваги світа як останнє, що почалося 1. вересня. Не дурно будуть на ньому присутні представники найвизначніших європейських держав, починаючи від Мекдонельда та Ерїо, а кінчаючи на пів-офіційним делегаті Зєдинених Держав.

У чому ж вага сьогорічної жєневської сесії? Перш усього в тому, що вона є безпосереднім продовженням нарад льондонської конференції. Правда, що на черзі дня стоїть аж двацять справ міжнародного значіння, що призбиралось на протязі біжучого року. Однак деякі з них не торкаються живучих справ суспільного ладу великих держав і їх поладнання зведеться до кабінетової теоретичної дискусії; такими є нпр. справа охорони самотних жінок у подорожі або контролю над торгівлею опію.

Справи, які стануть стрижнем жєневської сесії, є вже зазначені в останній льондонській дискусії. Льондонська конференція була найбільше рішучим зворотним моментом в європейській політиці від хвилини Мирової конференції. На представниках великих держав, що зїзджаються до Жєневи, лежить на далі та сама відповідальність за ролі поодиноких країн і мирову рівновагу Європи — зовсім так само як на головних їх попередниках, що шість літ тому склали нову європейську карту в Парижі. Головний предмет жєневських нарад лишиться той сам, що з перед шести літ у Парижі: засоби замирення Європи.

Жєневська сесія матиме перед собою два ріжні проекти, як не три, чотири або більше — в яких виявляється протилежні напрямки політики французької, англійської та американської.

Найважшим моментом розв'язки цього складного питання буде перехід від економічно-фінансових застережень до загально-суспільних. На матеріяльній основі має вирости ідеальна будівля, здвигнена взаємним довірям і вірою у кращу майбутність людства.

Ліга Націй прямує до сотворення міжнародного трибуналу справедливості, який вирішуватиме всі міжнародні конфлікти шляхом судового процесу. Нинішній пакт

саламаха. А в тім: нині у головних європейських центрах маємо вже одиниці, які могли би сповнювати незвичайно корисну, необхідну працю. Треба би лише полишити на боці партійні та особисті обрахунки і об'єктивно признати: хто, де і до якої праці надається. Треба вміти навязати постійний контакт між нашою еміграцією та крєм, налагодити апарат, який піддержувався би виміною думок людей, що працюють для тої самої справи у Львові, Парижі, Лондоні чи Нью-Йорку. Мудрість одного Відня, чи Берліна, який сам хоче вливати мозок до всіх цих центрів, уже не вистачає.

М. Р.

Наддніпрянське село.

Що робиться в українському селі на Наддніпрянщині, як воно живе, про це дуже мало ми знаємо. В радянській пресі, правда, повно дописів з сел, для цього існує навіть спеціальний інститут „селькорів“, але ці „офіційні“ кореспондентські пусті, нудні, не цікаві. Все ж бувають і виймки. Часом можна на трапити на цікаві дописи, автор яких уважно відноситься до фактів селянського життя, на підставі яких можна виробити собі деяке поняття про відносини на селі. Скористаємо з кількох таких виймкових дописів і подамо кілька штрихів до характеристики сучасного українського села.

На кожному кроці читаєш в радянській пресі, що „куркуль“ піднімає голову, що „куркулеві“ треба зломити шию“, що треба підтримувати незаможника. „Куркулями“ називають на Україні заможніших, господарних селян-хліборобів, які мають трохи більше, як середня норма, землі й часом користають з найманої праці сезонного робітника (в літі).

Свого часу заряджено „розкуркулювання“ сел, себто відбирання від заможніших хліборобів землі і живого та мертвого інвентаря понад середню норму, на користь безземельних і малоземельних селян. Це викликало зрозумілий опір серед „куркулів“. З цієї причини, а також через те, що „розкуркулювання“ села показалося незвичайно шкідливим зі загального економічного становища, припинено цю політику. Зрештою ці заходи не встигли прийняти широких розмірів і фактичні відносини при користанню землею лишилися по старому.

По цім, зрозуміло, заможніші хлібороби, певні посідання своєї землі, почали її більше обробляти, чого не хотіли раніш робити, почали навіть назад відократи одібрану землю й інвентар від незаможників, а незаможники, напівспролетаризований елемент, як раніш так і тепер примушені батракувати.

Ось приклад: село Окопівці, на Київщині, велике і заможне. Скільки дворів 2.700. Куркульні скільки хочете. Але немало є й батраків, котрі до цього часу необіднані професійною спілкою. Їм доводиться продавати свою силу для наживи великої кишені куркуля. Сумний малюнок найму експлуатації куркулями батраків кинувся у вічі: батраки навперейми пропонували свою працю, мовляв, я піду й на 5 копійок дешевше за інших („Вісти“ 10. VIII. 1924).

Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

Пр. 783/24. Ім'єм Річипосполитої Польської Судовий карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 188 з дня 24. серпня 1924 р. в артакулі під заголовком: На номіч політичним в'язням в уст. межі словами Перемішля і т. д. а попри фізичні, 2) в рубр. „Новинки“ з замітки під написом: Африканський університет в уст. від снів „Жаль тільки що“ до кінця замітки, 3) в рубр. „Дописи“ в уст. між словами класифікацію а з початком допису а буде в шкільнім році містять в собі ество ад 1) злочин з § 65 а) закону карного ад

2) 3) провини з § 300 з. к. узнав доконану в дни 25. серпня 1924 року конфіскацію за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. зак. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Зарядом видав наказ віддільному редактору тої часопису, щоби це рішення поліції безплатно, в найближчій числі і то на першій сторінці. Незвикання того наказу потягає за собою наслідки передбачені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 д. (п. д. № 6 еч 1863, а іменю засудження за переступство на гривню до 400 зл. — Львів, дня 28. серпня 1924 (Підпис нечятий.)

Багато фактичного і дуже цікавого матеріалу з області внутрішніх соціальних відносин на селі, в Уманському повіті, подає К. Полонник в ч. 181 „Вістей“ з 12. VIII: багато наших неземожників, — пише Полонник — наділені землею ще в 1920-21 р., почали користуватися нею лише в осени 1923 р. або з весни 1924 р., бо раніш не мали змоги через брак реманенту. Відведенню неземожникові землею всі ці роки фактично володів куркуль, хоч по спискам вона рахувалася не за ним. Так у селі Бондаренково, христинівського району, куркуль Марцінич після розверстання має 4 дес. 150 сажнів, а всі роки збирав урожай більш як з 10 десятин. Віддати решту він тепер не хоче. „Я — каже — по закону“.

В селі Ягубці, тогож округу, у селянина Чайки збрали лишки й дали неземожникові. Той, не маючи хоней, ніяк не міг виорати землю. З цього скористувався Чайка і виорав, думаючи покористуватися землею ще рік. Неземожник заволодів і засіяв. Чайка з сином почали косити урожай на тій землі. Неземожник до начальства, начальство з ним в поле до Чайки. Голова сільської ради почав відбирати коси від Чайок, а ті його мало що не побили. „Хто має право на врожай?“ — запитав кореспондент і відповідає сам собі: „Неземожник, хай тільки заплатить Чайці за оранку“.

В Петриківці одній бідній вдові наділено півтори десятини землі, але вона не може до неї досягнути, — старий користувач куркуль бє її...

В багатьох селах, Уманської округи, боротьба між куркульством і неземожниками настільки загострилася, що не обходиться без жертв. У селі Сечівці вбито 3 членів КНС. (Комітет Неземожних Селян) і двом членам спалено хати. В с. Свердлівці неземожникові, активному членові КНС, спалено хату. В с. Кам'яному в члена КНС, отроєно хорову. В Севастіановці членові КНС, підложено порох під хату.

І неземожники шкочують, що не вирізали куркулів у 1920—21 році. „Тоді — кажуть — можна було... Але нічого, всімо ще: другу революцію на них устроємо“...

Але не скрізь відносини поміж багатшими і бідними на селі так загострені. В інших місцевостях всі категорії селянства вживаються мирно і солідарно ставляться до всіх питань, з якими їм доводиться зустрінутися.

В селі Олександрівці, київської округи, як усяди є й бідняки, є й „так собі“ — середнячки, є й „нічого собі“ — куркулі. Але „ніякої

тобі клясової боротьби“ тут не помітно... Комнезам (Комітет Неземожників) аж з 40 членів складається (1/4 села), але роботи його не видно... — пише З. Ш. у „Вістях“, з 20. VIII, при чім подає дуже цікавий опис сільського сходу.

Порядок денний складався з таких питань: міжнародне положення і десятиріччя світової війни. Про єдиний податок 1924/25 р. Про територіальні частини (військо) і Добромом (добровільна хемія). Приїжджій докладчик на тему про міжнародне положення говорив (очевидно по російськи) протягом двох годин, кінчав свою промову двайцять хвилин, аж дядьки упріли і хоч закінчив той кінець, як йому здавалось, дуже ефектно: „Тоді, когди ми установим красное знамя труда на високих башнях Лондона...“, але це ніякого ефекту не викликало у селян. Ні запитань, ні балачок. Пробувала президія розкачати, — ні, не розкачуються. Один тільки дядько з приводу війни сказав: — „Та що там говорити про ту війну. Треба, щоб надалі її не було“...

А щодо податку, то висновок з всіх уваг селян такий: „Не то що прибутку, а й насіння цього року не одержано; з коня зовсім не треба податку брати, а не то що прирівнювати його до одної десятини, бо він робить; не треба зовсім брати податку, — ото буде полєкша селянству“.

На сході „неземожники ведуть себе пасивно й усякі справи більш обмірковують. При голосуванніж правило таке: як земожний підносить руку — більшість за ним, як ні — питання не проходить“...

А ось картинка з другого сходу, в селі Бровки, гадяцького повіту на Полтавщині.

— „І що там буде сьогодні“? — „Думаєш, що путне“... — „Що не говори, а ми ще сила. Держись хлопці“... — Так говорять куркулі келю будинку сільради, перед сходом. Нарешті відкриваються сход. Секретар реферує про тиждень боротьби з сухотами, про жертви на повітряну флоту, завідувача школою про роботу в школі. Говорить секретар, говорить голова сільради, обидва з таким завзяттям, з таким бажанням розбуркати масу...

Здається, що сход піде на зустріч. Але бере слово один із сільських горланів і все змінюється... Всі пропозиції відкинуто. Постанови: „Скласти комісію для переведення тижня боротьби з сухотами рахувати зайвим... коли нема безплатної допомоги хворим нашого села; допомоги дітям ніякої не треба, бо наші

діти голі і босі, нашим дітям ніхто не помагає...; на воздушну флоту ми вже в осени 1923 р. збирали пожертви...; доклад учительки прийняти до відома“...

Голова сільради сердито закриває зібрання. Секретар збирає шпиргалі й замикає в помешканні сільради. Неземожники якось знервовані... Чується тільки: „А що, поможго! — Допомога, допомога!... Ніякої допомоги“...

Цей образок мабуть не є виїмковий, а він свідчить, що селяне не дуже то йдуть на руку властям, керуючись своїм власним економічним інтересом. Коли від тої власности нічого не маєш, а все чуєш: дай та дай, і на це і на те, то зрозуміло мусить частіше чути така відповідь, як відповідь отсього сходу в Бровках. З цього також видно, що переважна частина селянства тримає себе незалежно, поважаючи правоту свого становища. І нема нічого дивного, що комуністи піднімають галас, мовляв „куркуль“ підносить голову, та накликують і неземожників і влади до розправи з ним.

„Куркулі тепер не ті, що були років два тому“, — пише Полонник, в цитованім вже допису. „Тепер вони голови задирають, роти роззявляють, рукам волю дають... Куркуль все любить „на законній основі“ робити. Майже в кожного куркуля є земельний кодекс, в якому куркулі краще розбіраються, як инший член Райземсудкомісії... Неземожники розлютовані на куркулів до неможливого. Балакають про помсту, про другу, цілком селянську революцію“...

Цю лють піддержують розуміється всемірно комуністи, бо цеж є „клясова боротьба“, без якої вони не можуть жити, хоч ця „клясова боротьба“ веде до нічого иншого, тільки до знищення головної продуктивної верстви на селі, а вслід за тим і до упадку сільського господарства взагалі.

З цієї блудної дороги у відношенні до села здавалось булб звернула радянська влада, але не зовсім, стала на пів дороги. Треба піти далі і не викликати штучної „клясової боротьби“ там, де для неї мало або й зовсім нема економічних підстав, та дати змогу господарним елементам підняти хліборобську продукцію, від чого залежить існування цілого народу й існування держави.

Це не значить, що треба полішити безземельних і малоземельних селян їх власним силам. Навпаки. Цій частині села треба допомогти також займатися продуктивною працею. Але це не може робитися коштом тих, що зберегли себе від господарчого упадку і способні про-

дукувати трохи більше, ніж потріб. но їм для заспокоєння власних потреб.

Спасення не в новій селянській революції і в різні куркулів, з якою носяться неземожники, яких підтримує радянська преса, тільки в піддержанню здорових господарських елементів в їх продуктивній праці для піднесення сільського господарства.

А. Ж

Перехід Савінкова до большевиків?

У вчорашній новинці ми згадували вже коротко про сенсаційний офіційний комунікат радянської влади про арештування Бориса Савінкова на рад. території та його „покаяння“. (При цій нагоді простозуємо друкарську помилку: старого революціонера названо „монахістом“, замість „анархістом“ — очевидно в розумінню засобів боротьби, якими користувався). Особа Савінкова настільки маркантна й нечува українським політичним колам, а ціла афера в освітленню згаданого большевицького комунікату набірає такої сенсаційної закраски, що трудно поминути цієї історії мовчанкою. Ось буквальный текст отого комунікату:

20. серпня ц. р. на території совітської Росії був притриманий громадянин Борис Вікторович Савінков, один із найбільш неприємних і активних ворогів робітничо-селянської Росії. Савінкова притримано з фальшивим паспортном на імя Степанова. Арештованому доручено 23. серпня акт обвинувачення і 7 годин пізніше, згідно з карною процедурою, почався у військовій колегії найвищого суду С.С.Р. його процес. Склад суду: голова — тов. Ульянов і члени — тов. Камерон і тов. Кушнірук. Акт обвинувачення, зізнання Савінкова і звіт з перебігу розправи буде оголошений завтра. По двохдневній розправі закінчено судовий процес в справі Б. В. Савінкова. У своїх зізнаннях і останньому слові Савінков зізнав ширю, що ціла його політична діяльність, скерована проти рад. влади, була помилкою, категорично зрікся боротьби з рад. владою, визнавши діяльність інтервенціоністів з закордону, признав, що в усіх питаннях, які спонукали його розпочати боротьбу з рад. владою, жовтнева революція мала повну й беззастережну правду. Своє останнє слово Савінков закінчив візванням усіх, що люблять свій нарід, щоб без застережень признали рад. владу й були послухні їй. Суд рішив приновити до Бориса Савінкова найнижчий вимір кари, однак беручи на увагу зазначену заяву Бориса Савінкова суд рішив звернутися до Центр. Виконавчого Комітету Союзу Сов. Рад. Республік за злагідненням виміру кари“.

Дальший комунікат говорить про заміну Борисові Савінкову смертної кари на кару 10 літ в'язниці. В сенсаційних ревелациях, які буцим то склав Савінков, мало бути м. н. признання про організацію заговору на життя Леніна, Чічеріна і Ракова.

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

ЛИСТ З АФРИКИ.

(Продовження.)

3. Коліри і спєка.

Знаходжусь серед улочки Djama ez Zitonna й задержуюсь нерішуче. Тут вхід до великої мошеї. Оснував її ще 732 року Obeid Allah Ibn El Nabhab. Які незбагнені скарби коває вона в своїому нутрі? Але суворі рука слуги божого храму задержує мене на порозі. Здивований читаю великий чорний напис: *Reservé au site musulmain*. (Лише для віруючих Мусулманів). Значить: мошеї Тунісу недоступні нашим очам. Гордий Мослім заховав у їх нутрі свого великого Бога й завзято боронить доступу до його. Він віддав усе нахабним чужинцям: владу, овочі плодючої землі, хоробро боронену самостійність, багатство культури. Одного тільки доступу до мошей, до божих храмів відмовляє їм рішуче й — успішно. З великої, безмежної погорди для них.

Allah aalim! Allah akbar!

Збентежений непривітністю завзятих мешканців Тунісу несміливо

й повний недобрим думок захожу в базарну дільницю, котра зараз же тут починається. Але хутко це зають усі сумніви й я переживаю одну з чудотворних сенсацій великого Орієнту. Тайна, яка розкривається передо мною переходить усі фантастичні картини, які бачив в уяві. Серед вузьких, склеплених улочок зберігається тут стільки лагідних колірів, благородних форм, принадних пахощів і таємних згуків, що я, нетямущий син білої раси, трачу владу над моїми змислами. Проте в мені залишилась пам'ять шойно пережитого. Я знаю й прагадую собі добре, як вранці висідав із корабля на африканську, великою сонішньою ясністю сповнену землю. Тямлю все до найменших подробиць. І довгу білу статть мого арабського візника й ясножовті білки його очей врисовані в обличчя оливкового коліру і спокійну добрячу усмішку господаря готелю; — безмірно різноманітну *Avéne Jules Ferry* й вузьенькі вулички арабського міста — чисті, білі й повні тайностей. Але одночасно я свідомий того, що моя дійсність змінилася нараз у сон. Дивний сон нового світа, розкішну візію східного, буйного життя.

Ось: Souk el Attarine (базар пахощів). Ізза маленького віконця

всміхаються до мене хитрі, рухливі очі Бербера-продавця. Нудкий, наркотичний запах амбри розноситься у водусі

— Вам жасмину?

— Мені дайте жеранюм — одійку солодкого, дискретного свідка любовних пестощів.

Дрібні легенькі кроки зближають ся скоро. Хто це ця жінка? На ній дорогі шовки; принадно зливаються делікатні коліри в одно коротке почування. — Багацького гарему це жінка — моргнув старий продавець — небуденний стрій у неї, незвичайний хід.

Прошепотіла дрібненькими кроками серед золотих, срібних тканин Souk el Trouk, обминула зручно нахабних продавців Souk el Berka (давніше базар невідьників) й дорогоцінні блестячі предмети, які її на зустріч простягали сухі, довгі руки.

В Souk des Femmes, серед незрозумілого шепоту арабських жінок задержалась на мить. Один незначний погляд кинула на багаті жіночі строї, жовті й голубі гаїки, зі сирого шовку білі ляхви. Доторкнулась легенько рукою м'яких атласових матерій. І щезла. Безслідно.

Перші вечірні тіни зачинають непомітно проникати у гамірні вулички. Цехто з кламарів розтягнув

утомлені кости на солом'яних матках. Замеркотіла несудокійно лампадка. Посеред Souk el Kebabdje задержує мене ввічливим рухом руки високий Араб. Слухняно сідую на маленький стільчик, покритий м'якою квітистою матерією. Гостинний Араб частує мене чорною мокою. Опісля спокійно й без поспіху розкидає передо мною свої найкращі килими. Ці з Тунісу з Кайруану, тамті зі Смирни, Персії, Белоджистану. Розвітають передо мною, одні по одних, пишні квіти Сходу аж творять один великий квітник, у який вчароване сонце — таємно. Але я утомлений. Жадно сербаю густий, чорний плин із маленької чарочки.

— Ви хворі? — кидає мені мов принагідно знеохочений Араб.

М'яво перечу головою.

Ні, я не хворий. Я втомився. Чи не бачите? Піт каплями спливає мені з чола. Я людина немічної білої раси. Мене втомило ваше велике, гаряче сонце — й ваше життя — його багатство.

(Продовження буде.)

у Львові.

Вже вийшла і продається в Книгарні Наукового Тов-а ім. Шевченка, Львів, Ринок 10 Боремова: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕНСТВА в двох томах

340 Четверте, розширене і перероблене видання; Ціна прим. 16/70 зол. опр., 23 зол. На провінцію висилається за дочисленням порта. Книгарня дається опуст. 1-2

Дрібні вістки.

Французько-радянські переговори будуть закінчені швидко по поверненні Ерію з Женев. Крім офіц. делегатів обох сторін, до комісії будуть допущені представники власників облігацій російської передової позиції.

Вістка про большевицьку мобілізацію — як запевняє польський урядовий комунікат — є німецькою вигадкою, ширеною задля підірвання польського закордонного кредиту.

Прийняття нім. парламентом льондонської угоди зустрінула вся льондонська преса з великим вдовolenням.

Лорд Пармур, делегат Англії в Союзі Народів, має намір внести на пошкрення Ради Союзу Народів з 10 на 16 делегатських місць, та щоб туди ввійшли Німеччина і Союз С. Р.

Бенес у переїзді до Женев на з'їзд Союзу Народів, був привітаний на двірні Верони офіційними представниками влади італійських фашистів.

НОВИНКИ.

— **„На коротку мету“**. Початок, середина і кінець вирвав п. прокуратор з вступної статті під повним заголовком, пускаючи її ще на „коротку мету“, аніж вона була призначена. Для товариства сконфіскував п. прокуратор ще кілька місць з рубрик про український університет та дописів.

— **Астрономи збешталися**. З причин від редакції „Журналу“ незалежних, заповідана на 1. м. місяця повна затьма сонця не відбулася. Обширне наукове освітлення невдачного експерименту, чайдуть читачі в одному з найближчих „малих феліетонів“.

— **„Жандарм Європи“**. З ініціативи і під проводом польських комуністів відбуваються в пограничних місцевостях радянської Білорусі демонстрації віча, на яких обговорюється невинне положення Українців і Білорусинів у Польщі. Мінський комуніст Савіцький, поляк з роду, уклав на одному з віч фразу, мовляв Польща є „жандармом Європи“. Фраза прийнялася і нині по той бік кордону утворився лавний сиконім Польщі як держави.

— **Біда з таблицями**. Польська влада видала указ, щоб при возах мати таблиці: чий віз і звідки, а хто важився би без такої таблиці їхати, то заплатити кару. Люде поробили собі таблиці, хто до польської, хто по своїйому і здавались би, що все буде в порядку, але де там? І так „паньствова“ поліція в Сокольніках з командантом на чолі, (5 км. від Львова) уладила собі дня 22. п. м. на стрийським гостинці лови на безтабличників, але найбільшу увагу присвятила українським табличкам. Хто не мав таблички — цього записували, властителя української таблички пан командант витав: „Ty tyślisz, że tu Ukraina, jak będzie Ukraina, to będziesz sobie pisał po rusku, teraz Polska!“ І з цими словами сипалися на „винного“ удари палиці із щедрої руки пана команданта, переконуючи делквентів, що він живе в „wolnej Polsce“. Запишемо нею дорогою команду поліції, львівське староство, воєводство і міністерство внутрішніх справ, відколи вже в білий день на широким дорогах вільно поліції зневажали і бити людей та котра з тих влад видала такий указ на цього рода поборювання табличок написаних українською мовою.

— **Причинок до мішаних подружж**. Під Любачевом в Лисих Ямах оженився якийсь заволока Голембівський в дімі українського господаря Воробія. Якийсь час сидів тихо в чужій хаті, але згодом здарило йому до голови, мовляв „тут Польща і тут польське право“. Жінку, яка мимо свого подружжя з заволокою ходила до церкви, бив до безпам'ятки, а коли оного старий Воробій ставив в обороні дочки, розшалений кшевіпель польської на креслах рубнув його кількакратно сокирою та, що Воробій за якийсь час віддав Богові духа, Голембівського арештовано, а селяне з Лисих Ям роздумують, до чого то доводять мішаних подружж.

— **Нещасна Японія**. З слів за величезним землетрусом, який переминав ряд японських міст в румовищі, навістила цю нещасну країну епідемія туберкуліозу. До тепер стверджено 1300 випадків смерті. Найбільше число жертв занотувала Йокогама і Кобе.

— **Рекорд безмоторного літака**. Паризький легіон Туріє установив новий рекорд безмоторної авіатики, перебуваючи в повітрі 9 год. і чотири мін. без перерви. Досюгочасний рекорд усталений в Німеччині, виносив 8 год. 41 мін.

50-ліття переписного листка. Дня 31. серпня п. р. проминуло 50 літ від появи

першого переписного листка, який появи-ся вперше в Рудельсбургу 1874 р.

— **Збірне видання творів Троцько-го**. З Москви доносять, що рада народних комісарів рішила видати збірне видання творів Троцького в 23 томах на державний кош.

— **Катастрофа в копальні**. Ще в січні минулого року мала місце в копальні „Гуго“ в Микульничках на Шлезьку катастрофа, якої жертвою упало кілька п'ятих робітників. Тіла трьох з них добуто по тижневі. По решті копальників загинув і слід, бо знищений пожежою шиб не давав доступу для пошукувань. Щойно тисер вдалося дійти до місця катастрофи. В присутності представників копальничих властей, на п'ятдесят метрів від місця пожежі знайдено тіла 17 копальничиків, що виглядали як мумії. Нещасні лежали в різних позиціях, з яких видно, що робітники тікаючи з шибу попадали в простір виповнений димом, в якому моментально дусилися. Крім 17 найменших робітників остає в копальні ще 25 невідшуканих трупів.

— **Ще про убивство Маттеотті**. Нахідка трупа Маттеотті так сильно вразила арештованих в зв'язку з убивством Думіні і Філіпелі, що вони несподівано признались до всього. Характеристичне, що поліцей, якого собака нашла трупа, зберігав тайну доти, доки за нахідку трупа не назначено нагороду в сумі 25.000 лірів...

— **Подвійний докторат сліпця**. В Гайдельберському університеті промувався недавно Рудольф Кремер з Гайльсбронну на доктора прав і філософії. Оба докторати зложив в'н magna cum laude, що тим цікавіше, що подвійний докторант є цілковито сліпим.

— **Бють і плакати не дають**. Польща, яка ще не вичухалася по поразці на паризькій олімпіаді, понесла нову невдачу, тим разом в Будапешті. Угорська профбалева дружина побила польську репрезентативну дружину у відношенні 4 : 0. Бють і плакати не дають...

— **Зачаровання „марсіан“**. Марсіане, що є не мешканці нашого сусіда, але астрономи нашої землі, які хотіли усе поставити на карту Марса, розчарувалися. Момент найбільшого зближення Марса до землі не дав астрономам ніяких нових здобутків, крім удержання в силі досюгочасних гіпотез про Марсові кавали, шани снігу на бігунах, атмосферу і т. п. Причинилися до того виймово несприятливі умови погоди, яка панувала ледви не на усіх обсерваційних пунктах дня 23. м. місяця.

— **Як виглядають люди на Марсі?** Один паризький вчений, директор природно-історичного музею, член академії Едмон Перріє, описує в своїй книжці: „Життя на планетах“ вигляд мешканців Марса, який він сконструював собі на основі наукових даних. Отже „марсіане“, є русьві, стрункі. Очі в них сині, великі і більш акомодативні від наших. Ніс в них дуже великий, череп і грудна клітка дуже обемисті, натовість кінчини дуже тонкі. Не мають вони того, що зветься в нас „станом“, який розділює груди від черепа, через що загальна їх „фігура“ дуже відмінна від нашої. Марсіане вірять в якийсь мітичний початок світа, але вони є переконані, що людина ніколи не дійде до того, щоб розгадати весь зміст буття. Під тим оглядом, говорить Перріє, вони є розумніші від нас.

— **Чоловік перебіг ноня**. В льондонському Крістель-Палас відбулись недавно виймові в своїй ролі перегони коня з чоловіком. Протягом п'яти днів перебіг спортсмен Харт 556 кілометрів тоді, коли кінь перебіг 543 і далі не рушився з місця. Харт одержав 300 фунтів.

— **300 нових часописів в Берліні**. В зв'язку з усталенням валюти в Німеччині почало в Берліні виходити 300 нових часописів.

— **Поганські племена в Росії**. В глибині північної Росії відкрито недавно дику, поганське племя Черемісів, яке поклоняється „Великому Юмові“, в якого честь відбуваються дорічні свята під назвою „Агасавей“. Своїм богам вони приносять Череміси жертви в людях а головю дітях. Велику роллю у віруваннях Черемісів грають лісові духи звані Овдени.

— **Зід червоношкірих**. В околицях Тульса в провінції Оклахома зібрався недавно перший конгрес вимпраточих червоношкірих, північно-американських Індіан. Число учасників досягає 10 тисяч, які приїхали на конгрес кінно, завізницями та автомобілями. На обширному облоно під містом розбито 30 старому звичаю табор, де улаштовано воєнні наради, урешноманітнені національними танцями. Багато червоношкірих властителей нафтових теренів приїхало у власних, величавих автомобілях, укращених мальовничими національними відзнаками.

— **Монархисти на Мадярщині**. Мадярський духовник в Америці Марчіно, веде агітацію в піль посадження на мадярському престолі графа Сесені, одруженого з дочкою мільонера Вандербільда.

— **Збірка поштових марок Миноли ІІ**. Радянська влада продала недавно збірку поштових марок, зібрану царем Миколою ІІ, в якій нашлося около 35.000 марок великої вартості.

— **Ювілей берлінського союзу архітектів**. На днях обходиться берлінський союз архітектів столітній ювілей свого існування. Союз оснований 1824 р. знаменитим німецьким архітектором Шінкелем.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

КОРИСТАЙТЕ!!!

Ще кілька днів всілякі товари о 50% дешев. **ВЗУТТЯ** орф. Goodyear від 9/50 до 19/50 зол. **Мун. сорочки** білі і колір. загран. від 5 до 9/50 зол. **Капелюхи** від 4—11/50 зол. **Коватни** від 1/50—4/20 зол. **OLD ENGLAND**. Магазин муж. мод. **Львів, Галицька 1.** 327 2-2

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

На „Рідну Школу“ зложили Вп. п. Ольга і Олена Кульчинські з Перемишля 56 зол., несприйняті Вп. Л. Підляшеським з Глиного. Вп. Жертовдавцем складає ширі подяку Головна Управа УІТ. 332 1-1

Реконекції заходом Тов-а Матехитів відбудуться з днях 6, 7, і 8. вересня, а Заг. Збори Тов-а 9. вересня в духовнім семінарі в Львові. Кошта удержання вносять 12 зл. — **ВИДІЛ**. 339 1-2

„Бурса ім. Івана Франка в Яворові“ прийме гімназійних учеників на повне утримання за місячною оплатою 25 (двадцять-пять) золотих. В українській яворівській гімназії є ще вільні місця. 318 3-3

Дрібні оголошення.

ЖУРНАЛ мод. крої, манекни, жіночі, мужеські, діточі, взори до ручних робіт, самоуки шиття, гуртом і детально по конкуренційних цінах поручає Алоф Геллес Тернопіль, Валова 2. Висилка до кожної місцевості відворотно за посліплатою. 314 2-5

ПОТРЕБНА солідна жінчина до заряду дому у священика. Зголошення до Адміністрації „Ціла“ під „Вдовець“. 321 3-3

РІЛЬНИЧІ МАШИНИ
як молотільні, керати, млинки, січкарні, плуги, борони, центрифуги і проче
ЗА ГОТІВКУ АБО НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

доставляє сейчас
„ЦЕНТРОСОЮЗ“ Союз Кооперативних Союзів
(передим Краєвий Союз господарських Спілок „Сільський Господар“) у **Львові**, вул. Зіморонча ч. 20.
Жадайте сейчас цінників і умови продажі!

ЗЛОЧИН

Важно кождий, кому гарел закупов панчіх, скарпсток і трикотових виробів не вступити до закладу спеціального магазину панчіх, щоб переконавшись, що дістане найліпші, наелегантніші, наймодніші панчохи і скарпки дешевіше, як в жодім іншій силці, бо скромний наш львівлянин, а однак багато заосмотрений, міститься в подвійній на ліву **пан вул. Синьуській ч. 19** в подвійну на ліву Як доказ нехай послужить факт, що можна у нас дістати панчохи з різних колірах, з подвійною ціною від 60 сот., скарптки від 40 сот. до найвибагливіших, а найелегантніших. — За тривалість ручимо. **ПОЗІРІ** Кождий, що хоче заощадити гроші — нехай за тямить собі докладно наш адресу **вул. Синьуська 19, в подвійну на ліву.** 4-4

ОГОЛОШЕННЯ.

Незабаром вийде з друку

„ТАБОРИ“

воєнно-науковий журнал ч. 2.

Передплату надсилати по адресі:

Польща, Каліш, поштова скринька 61. п. ШАНДРУКУ.

Polska, Kalisz, poczt. skr. 61.

342 P. SZANDRUKOWI. 1-3

Пана О. Равлюка

з КОЛОМИЙ звизав, щоб найдалі до тьох неділей звернув мені позичену річ, або в тім часі подав свою точну адресу, по якій моглоб його знайти моє судове завізвання. В противнім разі буду його уважати за легководушного мантия.

З. Кирилович, Коломия, Міцкевича 8, 338 1-1

КОНКУРС

Отсим розписується конкурс на посаду гр. кат. духовника при Закладі умово хорих в Кульпаркові.

До цієї посади є признані побори IX. категорії плати урядників державних як тарож помешкання в Закладі за оплатою після виміру належностей. Ті що стараються о сю посаду мають внести прошення до Тимчасової Самоуправи (Tymczasowy Wydział Samorządowy) у Львові, з свідомствами родження, горожанства польського і табелею статистичною через Дирекцію Закладу найпізнійше до кінця вересня 1924 р.

За Директора
Д-р Іван Фокс.

НА СПЛАТИ

БЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН

ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ

МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТОЧЕ
ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ —
ЗА ГОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ
ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ —
ПОРУЧАЄ

„ХРИСТІАНСЬКА ГУРТІВНЯ ВЗУТТЯ“

„ГЕРА“

Львів, Ринок 34

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шаб. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4*20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7*50 зл., Німеччині 7*50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к., Румунії
150 лей, Болгарії 7*50 зл.,
Австрії 7*50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Учительство У.П.Т. не одержало досі за вересень ц. з. платні.
Кожний Українець і Українка, кожда кооператива, читальня чи
яка інша організація хай негайно поспішає з одноразовою біль-
шою жертвою для ратування zagrożеного рідного шкільництва.

Жертен слати на адресу: „Українське Педагогічне Т-во“ у Львові, Ринок 10.

„А маємо ще справу Галичини...“

Голос Льюйда Джорджа про наслідки льондонської конференції.

З філософії війни.

У „Нає Фрає Прессе“ з дня 31. серпня находимо статтю бувшого прем'єр-міністра Великої Британії Льюйда Джорджа, з якої містимо деякі виїмки:

„У мент, коли актори льондонської конференції квітчають своє чоло лаврами, які є ціною за їх участь у славній перемозі, і в мент, коли чекаємо на нові події, маємо ще час оглянутись, щоби перевірити справжній настрій світа по пяти роках, по скінченні великого конфлікту.“

„Націоналізм усіх держав є проти льондонського порозуміння. Але колиб воно і не мало прийти до здійснення, то тим самим це не довело би до безпосередньої катастрофи. Тому, що найкраща надія на мир лежить у факті, що теперішнє покоління мало досить воєн, щоби задовольнити свої найдикші інстинкти. ...Національна гордість спонукує нас до звеличування славних учинків воєн словом і письмом. Терпіння змальовуємо так, щоби зони закрашували героїстичність людей, які їх переносили з успіхом і перемагали. Покоління, яке перейшло крізь жак і болото війни не дуже квапляться повторювати такі досвіди. Однак це покоління щезне, а на його місці зросте нове, яке не знає нічого про страховища та терпіння великої війни, а яке буде залите повінню творів історичних, літературних, публіцистичних та мистецьких, що змальовуватимуть велич цієї війни.“

„Молодь, яка в 1918 р. була ще надто молода до військової служби має нині саме 24 роки. Ще за 10 літ вона творитиме більшість на всіх виборчих листах. Історія людства є вічним переходом з царини досвіду у царину уяви...“

Вибуховий матеріал.

„Світ є переповнений матеріалом міжнародних ворожнеч. Льондонські договори повинні прийти в пору, щоби стримати катастрофу. Ще час, завдяки щасливому випадкові перерізати притаєні нитки призначені до підпалу вибухового матеріалу. І так тягар повоєнних репарацій залишиться і стане з кожним роком важчий. І як довго його двигатиме німецьке робітництво, коли воно догляне, що виносить на плечах свої власні припаси? Чи скине його зі себе силою чи хитрощами? І який буде настрій у Франції, коли Німеччина заявить, що домагається ревізії умовин проекту Dawes-а? Мир світа залежить від відповіді, яку дасть доля на ці питання. А поруч цих питань є ще й інші. Замучена війною Європа не кінчиться на Вестфалі. Існують проблеми наповнені лихом, яких не торкається

ся ні справоздання Dawes-а ні навіть Версальський трактат“.

Російські нордони.

„У Східній Європі витворюються щораз нові зударення і почування ненависті. Коли в англійському міністерстві закорд. справ підписано російський договір, голова радянської делегації Раковський склав заяву про становище радянського уряду до територіальних означень різних мирових договорів. Лиховісне повідомлення! Росія є невдоволена своїми кордонами накиненими їй російським миром і анексією Бесарабії. Риський мир надав Польщі території на Білорусі, якої населення по своїм походженню, мові, релігії та традиції є російське. Анексія Бесарабії Румунією є нестерпною загрозою великої російської пристані — Одеси. Як довго Росія, зі своїм великанським населенням і могутніми джерелами багатств вдовольнятиме такими „розв'язками“, які російський нарід вважає нестерпною несправедливістю? Росія колись знову поверне до своєї сили, коли викине зі свого нутра заразу, яка її зідає. Тоді вона схоче знати, що сталося з її спадщиною, коли вона лежала недужа“.

Болоче питання.

„А далі маємо ще справу Галичини. Польща держить в явнім насильстві провінцію, якої ледві третина населення є польською, а дві третини є однодушною мовою та релігією з російською Україною. Якщо ко-

лись у Галичині вибухло би селянське повстання, таке, яке ми бачили кілька літ тому в Ірландії, чи тоді новонароджена та відбудована Росія глядітиме склавши руки, як таке повстання давитимуть у крові її братів?“

Краківський „Час“ у вступній статті з дня 3. ц. м. навівши дослівно цей уступ, радє, що Льюйд Джордж не є добре поінформований про релігійно галицьких Українців, поклавши в скобках по слові „релігією“ два оклики. І на доказ, що він, ближчий до наших відносин знає про це краще, пише: „Ні польська частина Білорусі (яку заселює більшість польська та католицька), ні східна Галичина (зв'язана культурно, етнографією, історією та релігією багатьох ближче з Польщею ніж з Росією) не можуть стати ніколи причиною до війни між Росією та Польщею, якщо до цього не заохочуватиме Росія хибно зрозумілий англійський інтерес або неучтв англійських державних мужів“.

Як бачите Льюйд Джордж міг би дещо навчитись від польських публіцистів про нашу культуру та історію, якби „Час“ видавався на англійській мові. „Час“ пригадує Англії, що „Польща всією силою, всією своєю душею змагає до вдержання миру, якого потребує для цілей своєї консолідації більше як усі інші народи, як це у своїм творі виловиж Англіїям гр. Алекс. Скіншинські“. Щоби зарадити неучтву англійських дипломатів польський дипломат пише для них по англійськи книжку, а вони або не хотять її читати або не є нею переконані. Що за неучтв з їх боку, правда?

Справа українського університету.

Три комунікати. — Голос „Українського Голосу“.

Наша редакція одержала в цій справі аж три комунікати, з яких два: від Тіснійшого Народ. Комітету і Кураторії Українських Високих Шкіл з оригінальними підписами тут друкуємо в цілості:

Комунікат Тіснійшого Народного Комітету.

З огляду на поголоски, які кружляють в зв'язку з позакулісовою акцією деяких польських урядових кол в напрямі творення суррогату українського „університету“ в Кракові, Тіснійший Народний Комітет заявляє:

I. Український народ західно-українських земель ніколи не відступить від свого безперечного права на свій власний університет у центрі своєї національної території у Львові.

II. Створення українського університету де-небудь поза Львовом являється наругою над природним правом української нації та не може ніяким робом заспокоїти її культурних потреб.

III. Спроби утворення українського університету на території корінної Польщі мають на меті збаламутити загальну опінію чи то міродатні міжнародні чинники.

татулюб за собою статутом передбачені наслідки.

Львів, в серпні 1924 р.

З Президії Тіснійшого Народного Комітету:

Д-р Із. Голубович голова
А. Малецький ген. секретар
Д-р Олександр Марітчак заст.-голови.

Комунікат Кураторії Українських Високих Шкіл.

З огляду на поширювані останніми часами вісті в справі оснування польським урядом українського університету в Кракові чи Варшаві, Кураторія Українських Високих Шкіл, яка складається з представників усіх українських політичних партій та культурно-освітніх кол заявляє:

I. Українське населення західно-українських земель має безперечне право на свій власний університет у центрі своєї національної області у Львові.

Створення українського університету де-небудь поза Львовом, зокрема серед чужої ворожої культури, являється наругою над природним правом української нації та не може ніяким робом заспокоїти її культурних потреб.

II. Спроби утворення українського університету на території корінної Польщі мають на меті збаламутити загальну опінію чи то міродатні міжнародні чинники. немов то Польща сповняє прийняті на себе зобов'язання та заспокоює культурні потреби українського населення західно-українських земель.

Кураторія Українських Високих Шкіл стверджує, що ніяка з компетентних українських громадянських і політичних установ не дала нікому мандату до яких-небудь переговорів чи співпраці у творенні українського університету в Кракові або Варшаві. Тому всяка участь українських чинників, або мужів науки в цім напрямі противиться волі українського народу і виходить на його шкоду.

Львів в серпні 1924.

За Кураторію Українських Високих Шкіл.

Д-р Олександр Марітчак, Михайло Матчак за секретаря, Аркадій Малецький член Кураторії, Дмитро Палій член Кураторії.

Крім цього одержали ми відпис „заяви Українців професорів державних університетів зібраних у Празі в справі оснування українського університету“, а саме професорів: Ів. Горбачевського, Степана Смал-Стоцького, Олекс. Колесси, Кирила Студинського, Стан. Дністрянського і Ст. Рудницького. З огляду на те, що доручений нам відпис не має власноручних підписів згаданих професорів і вирінають деякі сумніви щодо його згідності з оригіналом, ми обмежуємось на короткім переданню змісту тої заяви.

Зібрані у Празі в днях від 27. до 31. серпня університетські профе-

немов то Польща сповняє свій обов'язок та заспокоює культурні потреби українського населення західно-українських земель.

Тіснійший Народний Комітет стверджує, що нікого з членів Української Народної Трудової Партії не уповажнював вести переговори або якнебудь співділати в справі творення українського університету в Кракові або у Варшаві. Всяка участь членів У. Н. Т. П. в згаданій акції була би порушенням партійної карності що і по-

Пр. 786/24. В Імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної, Прокураторії, що зміст часопису „Діло“ ч. 190 з дня 28. серпня 1924 р. в артакулі під заголовком: Оригінальна номісловість в уст. а) вступ до слів „надто багато“, дальше уступі між словами, б) автономії а ось так менш-більш, в) вкінці 1922 а Два роки в) фактуктету а справа українського, г) нелегальними а замість врешті, д) в уст. від слів і закон буде сповнений до кінця артикулу, 2) На радянській Україні в уст. між словами прості а Большевики, 3) Проти закону про киесове шкільництво в уст. між словами а) утоаквістичну а Ще біль-

ше, б) Польщі а На самій містять в собі ество злочину з § 65 а) закону карного узнав доконану в дни 27. серпня 1924 р. конфіскації заоправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видає наказ відвічальному редакторови тої часопису, щоби це рішення помістив безплатно, в найближчій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ек 1863, а іменю засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 29. серпня 1924 (Підпис нечиткий).

сори після вислухання звідомлення уповноваженого (ким?) посередника д-р Романа Смал-Стоцького, а також інформації проф. д-ра Кирила Студинського — ухвалили заявити готовість передати польському урядові з наукового боку свою думку про заснування українського університету, якщо він матиме орієнтацію на український територію. Одночасно згадані професори дають проф. д-рові Кирилові Студинському уповноваження „до дальшої виміни думок“ (з ким?!) а д-ра Романа Смал-Стоцького „просити і надалі посередничити (між ким?!).

З коментарями в справі цієї заяви здержуємось аж до одержання ближчих автентичних інформацій.

Одночасно перемиський „Український Голос“ містить на цю саму тему невеличку статейку, яку перепдрукуємо в цілості як характеристичний зразок пануючих настроїв:

„Польський уряд знає, що без порозуміння з українськими науковими і політичними кругами не вдасться йому організувати українського університету. Замість звернутися до тих кругів через союзових послів, став шукати баршівника. І знайшов собі в особі д-ра Романа Смал-Стоцького, сина звісного буквинського діяча, б. проф. черновелького університету. Вишукав його в Лондоні посол Скірхунт і після до Праги, а звідтам до Львова, щоб переговорювати з Українцями. Минулого тижня д-р Р. Смал-Стоцький прибув до Львова і став „переговорювати“ з ким тільки вдалось. Всі представники так наукових як і політичних кругів передусім заявили йому павови, що він взявся за не своє діло, хіба на те, щоб скомпрометуватись; коли польський уряд має що-небудь сказати українському громадянству, то може це зробити тільки через українську парламентарну репрезентацию. Що-до українського університету, то він мусить бути тільки у Львові. Польське правительство може оснувати собі в Кракові навіть український університет, але з таким університетом українське громадянство не хоче мати ніщо до діла. Супроти погрозу польського уряду, що його покличе на коаківський український університет професорів Москалів і Поляків, українські коуги відповіли, що тут польський уряд може собі робити що хоче і покіхати не тільки Москалів і Поляків, але і Японів, Хінців, Турків і т. д. Це не інтересує українського громадянства, бо воно стоїть на становищі, що український університет мусить бути тільки у Львові. З тими інформаціями виїхав д-р Р. Смал-Стоцький до Варшави і здав звіт міністрові Міклашевському. Що тепер зробить польський уряд, нам нічого не відомо“.

Супроти теперішніх політичних відносин в польській державі і на міжнародній арені годі вимагати від України ніякої відповіді. Українці знають також дуже добре, чому польське правительство так „журиться“ українським університетом саме тепер. Жалувати тільки треба, що д-р Р. Смал-Стоцький дав себе в добрій вірі ужити до акції, не зважаючи на це. Жалувати також треба, що столиця щоденна преса не зрєферувала „місії“ Стоць-

кого докладно, не тому, що неначе не була якась епохальна подія, але впрост тому, щоб баламутити не ширилося. Очевидно, львівська преса ігнорує „місію“ Смал-Стоцького як таку, про яку не варі і писати. Але треба знати, що всякі чорні думи не викопистають, щоб ширити отрую серед громадянства, особливо на провінції. А то чути вже голоси — наклепи, яких ми вже наслушались багато від 6 літ. Дійшло навіть до того, що підозрівають проф. д-ра К. Студинського неначе він приймає оферту міністра Міклашевського на катедру в Кракові. Це впрост абсурд, бо українське громадянство дуже добре знає, що проф. Студинський б. в якнайго-то-чим противником навіть тактичної резолюції Нар. Комтету в році 1923. А ми знаємо, що проф. Студинський не любить змінити своїх політичних переконань; зрештою він не повинен би ніякої зрєферувати місії політично-національного характеру без виразного дозволу політично-національного представництва цілого народу. Найліпше булоб, щоб сам проф. Студинський забрав голос і прилюдно підозвав ґрунт всяким наклепам. А на будуче нехай і львівська щоденна преса ворує такі факти і тим самим нівелює акцію чорних думів.

Щодо докорів на адресу „столічного щоденної преси“, яку ми, на превеликий жаль, самі репрезентуємо, то вони безпідставні. Преса не має обов'язку переповідати всіх спліток і роздувати їх до розмірів політичної події, а також не має на своїй службі тайної поліції, щоб могла перевірити у подорожі мандруючих професорів.

Дрібні вістки.

В Ленінгороді (Петрограді) портові робітники уладили велику демонстрацію. В сутичці з військом загинуло 15 робітників. Теж саме в Саратові вибухли робітничі розрухи: є багато вбитих. Шириться страйковий рух.

Латвія считала офіційно Союз С. Р. Р. наскільки правдивими є вістки про радянську мобілізацію. Відповіді ще нема.

Справа військової контролі, яку Ліга Націй мала би виконувати в Німеччині й б. ворожих антанті держав, буде предметом одної з перших розмов Ерріо з Макдомельдом у Женеві.

Пелетті делла Рона, директор департаменту у париському міністерстві закорд. справ, має стати новим франц. послом в Німеччині.

Естонія пред'явила Лізі Націй проект розб'єння на Балтику. Н'якій державі не вільно тримати на балтійських водах воєнної флотії більше 100.000 тон.

Мільран, б. президент Франції, вважає евакуацію Порура зменшенням гарантій безпеки Франції.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського порту“ (Чл. внаслідка 25 зп.). Шліть і менші датки для організації спорту. Адреса для висилки грошей, „Дністер“ ч. кн. 1356 Львів, Руська ч. 20.

За ревізію рішення конференції амбасадорів з 14. березня 1923.

Західно-українське Товариство Ліги Націй внесло до Союзу Народів в Женеві меморіал, в яким, покликуючись на численні свої і інших українських чинників представлення і жалоби до Союзу Народів в справі правно-державного становища західних українських земель і положення нинішнього українського населення, домагається ревізії рішення Конференції Амбасадорів з дня 14. марта 1923 року та пороблення реальних заходів для зреалізування українським народом права самоозначення. Відпис цього меморіалу вислано прем'єрам головніших європейських держав з проханням, щоб правительства тих держав поручили своїм делегатам в Союзі Народів, аби вони спонукали Радю Союзу зайнятися західно-українською справою і явилися оборонцями домагань українського народу західних українських земель. До меморіалу крім інших залучників, які представляють правно-державну сторону західно-української справи і фактичні відносини на західних українських землях, долучено також „Заяву“ всіх українських партій Галичини, в справі так зв. кресових законів.

Ліга Націй.

Відкриття V зборів.

На першому засіданні V зборів Ліги Націй були репрезентовані 54 держави; присутніх було 600 делегатів. В передових рядах салі засідань засіли такі відомі державні діячі, як Буржоа, Бріан, Люшер, лорд Пальмур, Саландра, Мотта, Брантінг, гр. Іші, гр. Апоні і и. Неофіційні делегати все ще з'їжджаються. Взагалі Женева ще не бачила такого грандіозного з'їзду, як оце тепер, з нагоди V сесії Ліги Націй. Рахують, що лише в двох останніх днях серпня приїхало біля двайцяти тисяч осіб, у тому 280 кореспондентів закордонних часописів.

Перше засідання відкрилось промовою бельгійського делегата, міністра закорд. справ Гюманса.

У своїй промові Гюманс підкреслив факт, що Ліга Націй на протязі останніх чотирьох літ своєї діяльності перевела багато справ першорядної ваги. Ніхто не в силі заперечити, — він казав — що завдяки Лізі Націй силу різних скомплікованих суперечок поміж поодинокими державами поладжено в мировому шляху, без проливу кро-

ві. Створений Лігою у Газі Міжнародний Трибунал своїми численними осудами придбав собі довіру народів. — В дальшому ході своєї промови Гюманс накреслив образ діяльності Ліги Націй за останній рік і перейшов до обговорення наміченої праці теперішніх зборів, при чому вказав на проект договору про взаємну допомогу, як найважливіший предмет нарад. Збори вислухають спершу погляду поодиноких держав на згаданий проект договору. Промовець пригадав, що члени Ліги Націй взяли на себе урочистий обов'язок зменшити свою збройну силу до тої мінімальної межі, яку можна погодити з національною безпекою і виконанням міжнародних зобов'язань. У деяких міжнародних зобов'язань. У деяких роботах Ліги Націй — сказав Гюманс — взяли би участь також Німеччина, Зеландія, Держави, Союз СРР і Туреччина, хоча вони й не є членами Ліги. Вкінці боронив Гюманс тезу, що ідею Батьківщини можна погодити з ідеєю Ліги Націй.

По промові Гюманса переведено вибори голови зборів: вибраний Мотта, голова Союзної Ради Швайцарії й її делегат до Ліги Націй. У промові, в якій новий голова дякував за вибір, він висловив свою особливу радість з приводу призначення на льондонській конференції принципу арбітражу, принципу, який має величезне значіння для гарантій безпеки поодиноких держав перед воєнними нападами а також для справи роззброєння. Присутність визначних державних діячів цілого світа найкраще свідчить про те, що Ліга Націй щораз більше зискує в очах світової громадянської думки.

Потім збори рішили вибрати, як звичайно, шість комісій для розгляду справ, що знаходяться на черзі нарад. В середу мав відбутися вибір шести заступників голови зборів.

З німецьких настроїв.

Вибори до німецького парламенту заповідаються не зараз, а щойно на початок 1925 р. Як поділяться сили поодиноких партій, нині ніхто не в силі передбачити. Від вислідку цих виборів залежатиме, чи залишиться дотеперішній курс політики в руках середніх партій, чи може націоналісти поширяти свій вплив. Хоча завдяки становищу націоналістів, з яких частина голосувала за льондонським договором розв'язання парламенту оминули, проте можна передбачити, що в осени пічнеться завзята внутрішня бороть-

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

ЛИСТ З АФРИКИ.

(Продовження.)

4. Моє товариство.

Не можу спати. Може тому, що спав серед базарних уличок Медіни, — а може причиною цього ясність, білість ночі. Вона розкрила поза моїми вікнами свої чорні, легенькі шати — така вродлива.

Розхилию віконичи. Непорушно стоять пальми, посеред великої тиші. Якийсь солодкавий запах пронизує воздух — ніжний, невпійманий майже. Так пахне ніч Тунісу.

Нарешті! Нарешті чую шепіт у везді. Він так — беззвучний, тайний, мов залатаний. Прислухаюся до його уважно, а серце молотом б'ється мені в грудях. Нарешті?

Це рій маленьких москітів зайшов до мене в гості й тепер товчється по хаті безжурно, мов у себе дома.

Ні, вас мені не треба очайдушні галамаси, — не вас!

Ми радимо. У чіврку засіли за малий кедровий стовик; бронзова, різблена попліньника призолирала чимало недокурків папіросок. Синій

густий димок туманом стелиться понад нашими головами, — а ми все радімо. В нас бадьорий настій. Плчуємо далеку подорож на південь — в оазі Ель Джеду.

Години минають за годинами й ніхто не перебиває нам нашої розмови, хіба тростинова завіса в кутку у дверях докине часом своє коротке, неспівне слово — коли чорний негр пройде беззвучно босими ногами через кімнату.

Але-ж про кого мова? — спитає певне. Правда! — Я не представив вам іще моїх невідступних приятелів, подорожників-ентузіастів і ви певне взяли їх за Французів або Англіїців. Але не Англіїці вони — ні! Англіїці — бачите — хоч і подорожники завзяті, але вигідна, спокійна людина. Він їздить у сезони.

Тепер у час немівовіної спеки, коли й стрінеш його де в Тунісі, то певне в затишному садочку, там, де темне листя кидає велику безпечну тінь на землю, там сидить він певне вигідно в м'якому фотелі й з насолодою не поволі морожений сок помаранч або жакливу мішанину лікерів — сокай. В руках у його певне велика, дрібненька задрукована газета: Daily News, в очках — спокійний фільософ. Знаю його! Подорожувати він зазвичай але —

повторяю — по всяким правилам вигоди й люксу.

А ми? Ми хочемо їхати й бачити, багато бачити, — не спати, а слухати й дивитися. В нас часу мало й грошей недостаток, але замірив й побажань повна кишеня. Мої невідступні приятелі — це Німці — звичайно Німці.

Бачу недобриву усмішку на ваших устах. — Невжеж Німці? У французькому Тунісі? А пашпорт? Де взяли пашпорт? Ось і в тому секрет! Мої Німці, уроженці Зальцбурга, горожане маленької повоєнної Австрії, а ці дістають завжди пашпорт у Францію і в її колонії. Такий вже порядок на світі.

Перший із них чорнявий, енергійний пан Йозеф А., славний торговець мануфактурою (коротко: мануфактурист) призначений нами дійсним провідником й адміністратором виправи. Він бачить ясно, калькулює добре, хоча без зайвої дрібничковости.

Другий, пан Альберт С., білявий, здається, по вигляду, наймолодший, а в дійсності найстарший з усіх. Він дрогуєрист. Безпечним, веселим оком дивиться в будучність. До наших замірив ставиться з повним довірям.

Третій: пан Август С. — рукавичник. Він самий як рукавичка — м'який, дискретний, мовчки пого-

джується з рішеннями других. Калькулює старанно, до подробиць. До сотиків і міліметрів. Така вже вдача його. Балакає рідко. Але коли промовить вже слово — регочуться всі — аж дивно. Тільки він один не сміється ніколи.

Вже в шосте ввійшов у нашу хату чорний негр, неспівно згадуючи про поданий обід — а ми все радімо завзято. Врешті приймаємо одноголосно пропозицію чорнявого Йозефа: Виправа порішена, в справі подробиць попрохати інформацій старого власника готелю.

Вдоволені переходимо в їдальню. Обід смкує нам надзвичайно, і вночі сниться всім великі, жовті верблюда. Цікаво.

Половина дня минає нам у Бельведерському парку. Тут серед поважних пальм, химерних рододендрів і делікатних хвой сховала свої струнки кольони і мініатюрні орнаменти — Мануба — маленький павільйон. Із повени квітів розквітлий проспанців.

Засніло в наших очах велике море, — бо так хотіло сонце. А воно далеко. Вершечками дерев дивитися треба на край небозводу. Там межується море з небом — і зі сонцем. А сонце — з Богом.

(Продовження буде.)

ба, головню у справі охоронних мит.

У теперішній стані німецький парламент не може мати ніякої виразної більшості, ні на боці т. зв. громадянського блоку, ні на боці „великої коаліції“. Не виключене, що партійна боротьба може спричинити розв'язання парламенту ще раніше. Боротьба за вдержання теперішньої парламентарної рівноваги ведеться урядом з дня на день.

Дуже характеристичними є заяви голови демократичної партії, бувшого міністра Коха, який мав відчит про нову політичну ситуацію в Німеччині. Він сказав між іншим, що всі є свідомі того, який великий гягар бере на себе Німеччина, підлискуючи плян Доза, однак Німеччина прогала дві війни: світову і рурську. Той, хто радить їй нині вести ще третю, цей прибільшує її силу, а нехтує ворога. Прийняття пляну Доза є поступом не лише в розумінні німецької закордонної політики та економічної, але й для внутрішньої. Згода Німеччини мати вплив на тактику націоналістичної партії, яка не зможе вже являтися перед своїми виборцями зі шумними фразами, без ніякого реального пляну. Вона вже тепер виставлена на глум і буде приневолена перейти той самий шлях, що міністр закордонних справ Штрессман.

Трохи шуму натворить нова декларація канцлера, який зясує становище німецького уряду до питання про вину Німеччини в останній війні. По подяці всім членам парламенту, які причинились до затвердження проекту Доза, приходить заява, що Версайський договір накинений Німеччині насильно і він твердить безпідставно, буцімто Німеччина спричинила все-світню війну. Німецький уряд відкидає це твердження як суперечне з історичними фактами. Німецький наряд домагається, щоби це несправедливе обвинувачення зняли з нього. Докіль це не станеться — до цього часу Німеччина не зможе стати рівноправним членом братерського союзу народів і на неї глядітуть як на злочинця.

Перехід Савінкова до большевиків.

Поруч з ширшим описом голосної афери Бориса Савінкова, поданої нами вчора, ми подали також телеграму з останньої хвилини про його повне збільшення большевиками від усякої вини й кари. Одночасно радянська преса оголосила деталі процесу Савінкова. Отже вже не підлягає сумніву, що дійсно Савінков перейшов на службу большевиків та що процес, присуд смерті, уласкавлення і т. д. — це була лише згорі умовлена декорация.

Савінков склав широкі зізнання про міжнародну антибольшевицьку акцію в останніх роках, при чому м. н. називав суми грошей які він сам бачив то отримав від Пілсудського, Масарика й інших високих державних достойників на ведення протибольшевицької роботи. Зізнаннями Савінкова має бути сильно скомпромітований липльоматичний ко. пус у Варшаві. Зізнання Савінкова тримають поки що у глибокій тайні.

Сама „розправа“ велася без обвинуваченого, обопони й свідків. Савінков на письмі сформулював причини, які спонукали його до боротьби з большевизмом, як м. н. берестейський мир, острах перед монархістичною реакцією з виключенням демократії, погляд про ненависть з боку російського народу до большевицької влади і т. п. У своїх зізнаннях Савінков м. н. страшенно накидувався на чужоземних інтервенціоністів, які під пошкою боротьби з комуністами полися і борються з Росією. Голово навікав Савінков на Польщу.

Агенція Земельного Банку Гіпотечного спілки акційної у Львові

перенесла свої бюро з вул. Рейтана ч. 8.

на вул. ЛЕПОНІВ ч. 27. (в пасажу на ліво)

Попригоджує як до цього часу всякі банкові чинності.

346

1—2

ОСТАННІ ВІСТІ.

Низпади у Сх. Галичині.

„Сл. П.“ звідує: В ночі з дня 1. на 2. вересня в колдмийському повіті незнані люди знаменито виквіповані й озброєні напали на постерунок поліції, роззброїли поліцаїв і з їх крісів стріляли до поліції. Ранили постерунового Познанчика. Відвезено його до шпиталю. Нападаючі користаючи з темряви схоронилися в поближких ярах. За ними вислано стежу. — Дня 1. IX. виконано напад на постерунок поліції в чортківському повіті. Ранено тяжко постерунового Пйотровського. Нападаючі були в одностроях

рад. митної сторожі, знаменито озброєні. Говорили, що вони передна сторожа головної больш. армії. Погоня була безуспішна.

Зріст доріжні о 7 проц.

На основі статистичних обчислень, у місяці серпні, в відношенню до липня, доріжня зросла о 7 проц. На це зложилася підвишка засобів поживи о 12 проц., опалу о 2 проц. і білля о 6 проц., натоміць культурні видатки зменшилися о 6 проц.

Мек Донельд і Еріо в Ж. неві.

2. ц. м. виїхали до Женеви Мек Донельд і Еріо. Прибуде й Гені.

з новим договором: по 30 амер. доларів місячно).

До відома бажаючим студіювати на Данцігській політехніці.

Згідно з поставками відповідних студентських Зіздів студенти з українських земель зайнятих Польщею, які хочуть вийти на студії за кордон, тому, що ізза якихсь причин не можуть студіювати на своїх Високих Школах в краю, — мусять мати на це окремий дозвіл за посередництвом своїх секцій від Української Краєвої Студ. Ради, щоб уникнути бойкоту організованого українського студентства за кордоном, і лише за таких товаришів Союз буде старатись про прийняття.

Вписи для новопоступаючих тривають від 20. вересня до кінця жовтня (згл. від 15-го травня до кінця квітня). Прохання можна подавати скорше, найлучше старатись подавати на початку вересня. В виїмкових випадках беруться на увагу і спізнені прохання в листонаді — тоді треба лише платити ще надзвичайну плату в висоті 13 дач. гульд.

Для вписів потрібні слідуєчі документи: 1) а. Оргінал або відис (дуплікат) свідоцтва матури гімназійної (матура реальної школи не вистарчає) б) завірений переклад на німецьку мову згаданого свідоцтва, в) коли ходив до якої Високої Школи то свідоцтво відходу від неї ж г) свідоцтво моральності (Führungsgzeugnis) вистарчає виставлене лише від уряду наріжяльного по можливості в німецькій мові).

2. Крім того: а) прохання про прийняття в число студіюючих Вис. Техн. Школи — (an das Hohe Rektorat der Technischen Hochschule zu Danzig in Langfuhr).

б) Lebenslauf — опис життя, — оба в німецькій мові.

Усі урядові переклади свідоцтва, або виставлення урядових посвідок в німецькій мові можна полагодити також через Союз по предложенню відповідних документів краєвих і по зложенню потрібної оплати в Громадянському Комітеті в Данцігу.

Всі товариші, які мають дозвіл від УКСРади, для оминення всякої формалістики і для найкоршого полагодження справи пересилають свої прохання про прийняття до Техніки спершу до Verein Ukrain. Stud. „Osnova“ Danzig Langfuhr, Technische Hochschule.

При Політехніці в Данцігу є слідуєчі факультети:

1) Факультет I. — для загального знання, який має відділи: а) духових наук, б) математики і фізики та в) хемії.

2) Факультет II. — для будівництва, з відділами: а) архітектури і б) загальнобудівельної інженерії, та

3) Факультет III. — для будови машин, кораблів і електротехніки з відділами: а) машинної техніки (будови машин) і б) корабельної техніки (будови кораблів), в) електротехніки.

Вписове (3.000 гульд.) й інші шкільні оплати виносять як і для новопоступаючих так і для дальше студіюючих около 300 данцігських гульденів 280 злотих або більше як 50 амер. доларів, аб 12 фунтів стерлінгів; оплату всіх тих сум можна за окремим дозволом розложити найдальше на час тривання семестра.

Скромне студентське прожиття в Данцігу вносить місячно приблизно 15 а то і більше доларів.

Угода Ферійної Комісії „Основи“ в Данцігу.

НОВИНИ.

— Всесильність цензури є така велика, що зі статті може позирівувати доцільно познати шматки і зміни зовсім її зміст. Таку приємність зазнала від конфіскації наша вчорашня вступна стаття п. з. „Потреба закондонного центру“.

— **Нова тангана.** Польська преса доносить, що замість диверсійних відділів, задумують большевицькі послати на області Польщі — комуністичних агітаторів.

— **Стахи на Лахи.** Варшавська преса одержала з міродатних жерел відомості, що поголоси про мобілізацію червоної армії вжуться з приготуваннями до більш військових вправ, які мають відбутися в околиці Смоленська на Україні. На вправх покликають 3—4 річники.

— **Радіо в Польщі.** Варшавська дирекція почт і телеграфів при співучасті представників міністерства промислу і торгівлі, внутрішніх, військових справ і фінансів, опрацьовує тепер виконавчі приписи до закону про радіотелеграфію. Право видавання дозволу на радіо-телеграфічні стації буде прислугувати всім почтовим телеграфічним урядам. Улаштування відбірної стації для фахських цілей залежатиме від згоди головної дирекції почт і телеграфів. Більші утруднення передбачує при улаштуванні надавачих апаратів. Промислові заведення, які задумують виробляти радіо-телеграфічні апарати, можуть вже тепер зголошуватися до дозволу.

— **„Ліга оборони ойчизни“.** Так шумно називається організація, про яку читаємо в познанському „Штеглондзє Поранному“. До нашого міста приїхав зі Львова відвідати свою сестру п. М. С., професор консерваторії, урядник VI ранги, поляк і католик. Користаючи з нагоди, відвідав він свого приятеля зі шкільної лави, відомого в Познані власника гостиниці при вулиці св. Мартина. З ним виїхав військомом на місто. На дорозі до Головної, якийсь особняк підїхав до М. С. на ровері і потягнув його грубою ліскою по голові, почим кинувся тікати. Професор С. упав залитий кровю, публіка кинулася за напасником. Виявилось, що це не член „Ліги“, який з обуренням кричав: „Пустіть мене! То Жид, отже я охрестив його ліскою!“ Нещастя хотіло, що тим „хрещеним Жидом“ був поляк, який, їдучи до Познаня, забув обголіти собі бороду.

— **Розвини бю під Танненбергом.** В десяти роковини бою під Танненбергом відбулися в присутності 20-тисячного зібрання німецьких патріотів закладання усього каміння під національний монумент. В святі прийняли участь генерали Гінденбург, Макензен і Людендорф.

— **Убивство дир. Софроні Матвіяса.** Похорон убитого директора семінарії в Перемішчі, бл. п. Софроні Матвіяса відбувся 1. вересня ц. р. Співав хоп семінарії. На похорон приїхав м. н. куратор Софійський, який виголосив на могилі промову. На похороні був староста Еккерт, бурмістр Костшевський, команданти поліції Венцковські і Галескі, учительство всієї польської перемішської школи, української семінарії й гімназії й мн. ін. Війників ще не піймано. Польські газети заповідають не на найближші дні. Шовіністична польська преса використовує таємничі й невизначені вбивство дир. Матвіяса для протиукраїнської нагайки. І так львівське „Слово польське“, яке категорично твердить, що війниками є українські студенти і що вбивство стоїть у звязку з бойкотовою акцією, — іде так далеко у своїх голословних твердженнях, що виразно заявляє, буцімто поміж справниками були абітурієнти самої української гімназії в Перемішчі. Таке твердження використовує автор довжезної статті у названому вищепольському органі (ч. 242 з 3. ц. м.) для домагання... негайно розв'язати перемішську українську гімназію, як „годілля злочинних елементів“. Оце домагання вилазить наче шило з мішка „широкого жалю“ польських хієністів: обурюючись проливом крові вони одночасно радють, найшовши нову притоку до руйнування українських шкільних установ.

— **Чи не завчасно.** Нинішня „Хвіля“, подаючи програму атлетичних змагань пише м. н.: „В третій парі український чемпіон, симпатія Львова Волинський (Росія) і т. д.“ Чому біля назвиська цього симпатичного перемішляка стоїть „Росія“? Чи тому, що він Українець, чи тому, що називається Волинський?

— **Головне Товариство „Просвіта“ і філія Тов. „Просвіта“ ім. Т. Шевченка на місто Львів.** — подають до загального відомо громадянства, що дня 7. вересня ц. р. о год. 11. перед пол. буде посвячення готових фундаментів „Народного Дому“ на Богданівці і вмуровування добродіями основателями цегол. — У Львівській і підлявській читальні, члени Тов-ва „Просвіта“ і громадянство повинні взяти й особисту участь в тому святі, як також стати у найбільшій кількості добродіями-основателями „Народного Дому“ на Богданівці.

— **Білий нуни.** На днях продано на одній з львівських ліхтарей перше видання творів Шекспіра — одну з найдорожших книжок на книжковій біржі. Книжка ця, in folio, входила в склад бібліотеки збирача Лжона Сотбі, який в останніх роках XVII і з початком XVIII віку зібрав велику збірку книжок. Сучасники характеризують Джона Сотбі як „вічно пьяного боввана“. Всеж таки цей п'яний розумівся на книжках; збираючи такі скарби, що ще донині приносять його потокам десяти тисяч фунтів.

і каявся страшенне своєї співпраці з Поляками й цілої діяльності в Польщі. Видалення з меж Польщі Савінков зустрів з правдивим вдоволенням. „Я сів до потягу й моє серце раділо, що мене викинули з отой проклятої країни“.

Яку місію призначать большевики Савінкову, чи може він згоди зобов'язався перенести в користь большевиків деякі справи, про це ще невідомо.

Біржа.

Львів, 2. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5'18 — 5'19, канад. дол. 4'92 — 4'93, чеські кор. 0'15 1/4 — 0'15 1/2, лев 0'02 — 0'02 1/4, франц. франк 0'27 1/2 — 0'28 1/2, швейц. франк 0'97 — 0'98, англ. фунт. 23'20 — 23'30.

Золото. 20 кор. 21'20 — 21'47; 20 франк. 21'80 — 20'00; 20 марк. 23'20 — 23'40; 10 руб. 25'30 — 25'50.

Срібло. Австр. кор. 0'42 — 0'42 1/2, 5 австр. кор. 2'25 — 2'28, фльорени 1'14 — 1'16, рубл. 1'80 — 1'85, рубль дрібним сріблом 0'80 — 0'85.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23'00 до 24'00 жито галицьке з 1923 р. від 00'00 до 30'00, жито нов. збору від 16'00 до 17'00, ячмінь галицький бповарняний від 17'50 до 18'50, ячмінь галицький пашний від 13'50 до 14'50, овес галицький з 1923 р. від 15'50 до 16'50, гречка 15'75 — 16'75.

Студентські справи.

Від Союзу українських студентів „Основа“ в Данцігу.

Отсим визнаємо ще раз усіх Товаришів, членів данцігської „Основи“, щоби спали по мірі спроможности найбільші датки через Союз на піддержання громадської праці Ісус-а в Празі, яка гальмується через брак відповідних фондів, як це було подано до відомо українського громадянства своо часу окремим закликом. Також просимо слати гроші на рахунок своїх вкладок.

З окрема подаємо до відомо, що ніяких зніжок оплат на Політехніці за минулий семестр нема. Останнім виниклим рішенням внесення решти оплат є 15. вересня. Через Сенат Вільного Міста можна одержати ще відсунення терміну на заплату такс, як що їх хто ще й досі не заплатив (себто 90,00 гульденів данц.) Хто до цих речинів не внесе оплати, буде згідно з останнім повідомленням Ректорату счаркнений з листі слухачів. Отже у власному інтересі товаришів є якнайскорше повідомити Союз про свої залежності, щоби м. г. своєчасно поробити відповідні старання.

Союз поробив усі можливі заходи про роздобуття якої допомоги. В тій цілі приступлено також до „Об'єднання українських студентських організацій Німеччини“ в Берліні, щоби спільними силами усіх обложити собі на б. дуче можливість дальшого студіювання на німецьких високих школах.

Через брак фондів з початком серпня зліквідовано домівку на „Цінглерсгоєге“, де було зма. ч платити чиншу. (згідно

Вже вийшла і продається в Книгарні Наукового Тов-а ім. Шевченка, Львів, Ринок 10. **БФРЕМОВА: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕНСТВА** в двох томах

340 Четверте, розширене і перероблене видання; Ціна прим. 16-70 зол. опр., 23 зол. На провінцію зисилається за дочисленням порта. Книгарям дається опуст. 2-2

Згадане перше видання Шекспіра продано за кругленьку суму 2375 фунтів. На той же лінійці продано стару, пергаментову біблію з мініатюрами за 3.300 фунтів.

Нові єгипетські розкопки. Як ми уже в свій час доносили, поблизу гробниці Тутанкамена натрапили археологи на три невідомі ще гробниці, на тисячу літ старші від тутанкаменової. Чикагський банкір Гарольд Кальсі заявив готовність фінансувати розкопки, на що прелімінував 100.000 доларів. Після договору єгипетського уряду з банкіром Кальсі, більша частина археологічних знахідок з нововідкритих гробниць, перейде на власність єгипетської держави.

Дописи.

Городенка. (Духовенство і громадська праця). Недавно появилася в „Ділі“ допис з Городенки, в котрому безіменний члор робить закиди духовенству, що воно стоїть оподатків справу городенської гімназії. Закиди цей неправдивий, що зараз ми покажемо.

Закиди, що духовенство платить тільки процент від плати, а нічого від своїх доходів, був би оправдан, коли б це було в інших як нині часах. Дописувач хіба не хоче знати того, як важко оперлася на священні доходи шруба п. Грабського, котра каже подати до маєткового податку навіть Служби Божі, досі вільні від податку як дари з ласки оподатковані не були. Далше всякі парохіальні датки зменшилися, а видатність господарки через доріжничу службу мало що приносить. Накінці духовенство має і інші видатки народні і станові, від яких не відтягається. Згадати тільки, що духовенство платить 1 проц. до фонду єпархіальної милостині, 3 проц. на вдовичий фонд, значні датки грішми і в натураліях на духовну семінарію. А чи відомо шан. дописувачеві і те, що багато священників в станицьківській єпархії суспелювано за те, що не могли заплатити на означений час наложених сум на реставрацію станицьківської катедрі. Закиди, що священники не посилають своїх дітей до української гімназії в Городенці, минається з правдою, бо дехто посилає діти до Городенки, а більшість до української гімназії в Коломиї і в Станиславові, бо там лекше за відповідне мешкання і опіку, того найчастіше не можна дістати в Городенці.

Духовенство не старається про збільшення фреквенції, закидає далше безіменний автор. Це вже верх неправди. Нехай цей пан потрудилося на село і спробує накласти нашого селянина, щоб він тепер дав дитину до класичної гімназії, то переконається, що далеко лекше говорити, як зробити. Така безліч у нас в повіті по селах молодих людей з гімназійними студіями ходить самонапас без заняття, що наші люди жахаються віддавати тепер свою дитину до гімназії, з якої верне на село на журбу рідні. Вкінці, чому ж того закиду не робиться ще комусь? От хотіли б учительству, котре не менше близько сходиться з людьми на селі, ба що більше, зиховує шкільну дітвору і туди якраз цей закид належало би адресувати. Та дописувач робить інакше. Для учительства немає слів похвали. Забуває сарака, що учительство добре платне, матеріально стоїть часто ліпше від значного числа духовенства. Але причина ще і не в цьому. Зластива причина в відживаючій передпокопії, себто галицькому раціоналізмові. Не треба дзвонів, не треба коностасів де то понижене, не треба і попів! Бо глядіть людоньки добрі, які воді нероби, які вони скупі! Отсе гасла, що їх несовісні люди ширять нераз публічно в пресі і на зборах, як це мало місце на загальних зборах У. П. Т. у Львові в грудні м. р. або на зборах філії „Просвіти“ в Городенці. Не туди дорога! Туди духовенства не поведете, куда думаєте. Зона було і буде все з народом і для народа. А коли вихованні городенської гімназії з часів бувшої її дирекції, хочуть послугуватися її методами, неправдою і очорнюванням, то доведуть до того, що духовенство отверто відмовиться співучасті з ними, у народних справах, бо робота з ними буде неможливою. — О. Іван Писецький.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостатці екакутив. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа примука.

За спокій душі б. л.

Д-ра Ярослава Кулачовського
начального директора „Дністра“
підправиться

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

в понеділок 8-го ц. м. о год. 8-й
рано в церкві УСП. Пр. Богородиці,
245 на яке запрошує 1-1

Дирекція пз. об. „Дністер“.

ОПОВІСТЬ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цири А. Корнаці. Нині в середу 3. IX 1924 л. пара: рішачий бій на пастику між шампіоном боксером **Моптоном** (Швеція) і шампіоном світа **Спелаченом** (Чехословачія). II. пара друга велика стріча між шампіоном Європи **Роджандом** (Данія) і **Чорною Маскою**. III. пара: друга стріча між шампіоном світа **Сватіно** (Югославія) і шампіоном **Волинцем** (Українець). 255 1-1

В прив. Семінарії учит. жіночої СС. Василіяном в Яворові на I курсі є ще кілька вільних місць. Ті, що бажають бути прийнятими винні предложити 1) метрику уродження, 2) свідоцтво лі арське від фізика і 3) свідоцтво шкільне. о. А. Залігач директор. 353 1-1

Реконфіції заходом Тов-а Катехитів відбудуться в днях 6, 7, і 8. вересня, а Заг. Збори Тов-а 9. вересня в духовній семінарії у Львові. Кошта удержання виносять 12 зл. — ВИДІЛ. 339 2-2

Дрібні оголошення.

УЧИТЕЛЬКИ до двох дівчат з IV і V. кл. шк. народних пошукує Менцінський Юрій парох в Карликові п. Буківсько (ад Сянкі). 351 1-2

ДВІ СТУДЕНТКИ пошукують у Львові, від 1. жовтня при інтелігентній родині, кімнати з харчем. Платня після умови. Ласкаві оголошення до адміністрації під „Нума“. 352 1-3

ПОЗІР ЕЛЕГАНТНІ ПАНІ! Знама фабрика И. Готтліба, Львів, площа Стрілецька 15, повідомляє, що приймає до перероблення фільцові капелюхи на зразок найновіших заграничних моделей. Спеціальність в чищенню білих капелюхів. Для приїзних викинує в 24 год. 326 2-3

5 сольових пісень з фортеп'яном Ярослава за 5 золотих висилає: Музична Накладня ТОРБАН Львів, вул. Осолінських 6. 302 4-5

ДО ПРОДАННЯ вживана спальня, ідальня, сальоновий малий гарнітур і фортеп'я, разом або окремо. Докладніше у п-ї Ос. Наконечної, Львів, Листопада 7. II. 315 3-3

ФОРТЕП'ЯН добрий до продажу. Листопада 7. партер на право. 316 3-3

ОГОЛОШЕННЯ.

Адвокат

Д-р ЯРОСЛАВ ОЛЕСНИЦЬКИЙ

заприс. судовий перекладчик англійської мови, переніс адвокатську канцелярію зі Львова до **ЗОЛОЧЕВА**, де веде її спільно з адв. Д-ром Дрого-мирецьким у цього-ж домі. 4-5

ОКУПІСТ

Д-р Г. ЦЕЛЬ

288 лікар Народної Лічниці 5-10
ординує в очних недугах
у Львові при вул. Ягайлонецькій 20.

Не відкидай старого дай його переробити **Капелюха**
до робітні жіночих і мужеських капелюхів

И. ДАВЕР

347 ЛЬВІВ, РИНОК 14. I. пов. 1-3

ВІСНИ

на 5-місячний курс, торговельного і банкового книговодства також річний торговельний приймають **Торговельні курси проф. ГІРШПРУНГА** вул. Личаківська 34 до 5. вересня. Стенографія, писання на машинах. Кількість місць обмежена. 1-2

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і
Якова Насса

Львів, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пациєнтів а провінції полагоджуються в найкоротшому часі. ПІ. урядовим та студентам значна знижка. 281 5-10

Ширіть наш часопис!

Надзвичайні Загальні Збори

Товариства Задаткового в Збарані, стоварищення зареєстр. з необм. порукою, відбудуться дня 16. вересня 1924 о год. 3-й пополудні в домі філії „Просвіта“ в Зборові з слідуємим порядком денним: 1) Відкриття Зборів предсідником і покликання 2-х секретарів, 2) Затвердження вибору 1 члена Дирекції, 3) Доповняючий вибір 2-х членів Надзірної Ради.

Зборів, дня 30. серпня 1924.
ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:
Іван Капшій, о. Василь Кулик,
секретар. 348 1-1 Голова.

Пана О. Ревюка

з КОЛОМИТ взиваю, щоб найдалі до трьох неділь звернув мені позичену річ, або в тім часі подав свою точну адресу, по якій моглоб його знайти мое судове завізвання. В противнім разі буду його уважати за легководушного мантия.

З. Кирилович, Коломия, Міцкевича 8. 338 1-1

ЖУРНАЛИ

349

1-2

ПРО

ВЗОРИ

МАНЕКІНИ

Р. ЛЯНДАУ, ЛЬВІВ

ЧАРНЕЦЬКОГО 3.

Присилайте передплату!

На осінній сезон!

Спеціально для шкільної молоді

Реклямова продаж тривалого ВЗУТТЯ
GOODYEAR-WELT і КІЛКОВАНІ.

Рівнож жіноче і мужеське взуття по дуже низьких цінах поручає Магазин Взуття **ШАРПА**, Сикстуська 19. 320 Просимо оглянути виставу. 3-6

ЗВІДОМЛЕННЯ

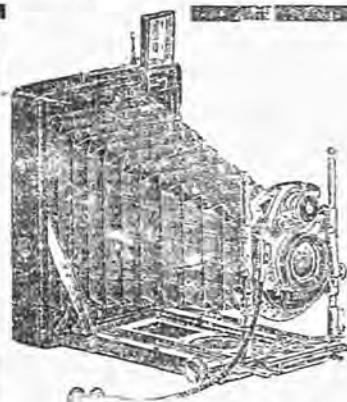
В найближчих днях буде відкритий по
основній реконструкції

Готель під Трема Муринами

при вул. КРАКІВСЬКІЙ ч. 9.

351 1-1

НОВА УПРАВА.

Апарати і фотографічні прилади, скеоптико-ни і діапозитиви для шкіл і товариств... поручає 325 2-2

Барвік-Вожетський

ново уладжений склад
при вул. Копелюха ч. 18., Львів.

Ширіть

наш

часопис!

Львів Домініканська 11. I. пов.

КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ

С. Ференцевича

Виготовляє мужеські одяги всіякого роду по найновішим взорам. Спеціально поручає Всч. Духовенству. 1-5

НА СПЛАТИ

БЕЗ підвищення ціни

ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ

МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТОЧЕ
ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ —
ЗА ГОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ
ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ —

ПОРУЧАЄ

„ХРИСТІАНСЬКА ГУРТІВНА ВЗУТТЯ“

„ГЕРА“

282 9-10

Львів, Ринок 34.

ПРЕДСТАВНИЦТВО

ГЕНРИКА П. ШІФФМАЕНА СИНІ

Львів, Ліндога 6. Телеф. 1248.

ДІЛО

Виходить щоденно передпол.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рубрикує не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рв-
мунія 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 7 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Дві правди.

Польська шовіністична преса в ролі нашого опікуна та ревізора страшенно журиться тим, чи ми є зрілі національно та державно, чи ні. З огляду на те, що вона знає заздалегідь про нашу нікчемність, яка не заслуговує на ніякі права — вона підшукує шораз нові докази цієї нікчемності. А висновок такий: усе те, що вам щедро даємо для вас за багато.

Матеріал накопичений такими щирими опікунами стає інколи дуже повчаними. Хоча він є здебільша болотом призначеним до обкинення нас, а проте навіть гній у сполучі зі зерном стає творчим елементом. Цими днями „Слово Польське“ у статті на теми „кресових законів“ навело статистику друкованих неперіодичних публікацій за першу чверть біжучого року на доказ, що українських видань у порівнянні зі загальним числом видань на інших мовах у межах Польщі є так мало, що — „кому це тут казати про зроджені права до самостійного державного життя?“ З наведеної (мабуть офіційної) статистики, (яку не беремош тут перевірявати) виходить, що процентове відношення кількості накладу неперіодичних друків таке: польських 86'4 проц., жидівських 7'4 проц., українських 2'2 проц., російських 2'3 проц.

Статистика — великанський винахід, страшніший у своїх наслідках ніж важка артилерія. Скільки разів ми хочемо зробити статистику ув'язнених по польських тюрмах або прирівняти цифри з доби царського російського режиму з теперішнім польським — бачимо як це небезпечно. Важко повірити, щоб польський публіцист, який спеціалізується у наших справах, не чув ніколи про фантастичне число заборонених українських часописів та книжок, які не мають права в'їзду в межі Польщі. Але це інша справа. Адже він каже лише про те, що друкується українською мовою в Польщі. І виходить страшна цифра. Статистична таблиця не каже нічого про причини. І про ці причини мовчить з прерозумною погордою для нашої національності зшехпольський публіцист.

Чи чув він про обмеження цензури? Чи чув він бодай про переслідування видань на чужих мовах пересиланих до „Бібліотеки“ Наук. тов. ім. Шевченка, які всупереч виразним конституційним законам обтяжують митами і запроторюють? Чи здає він собі справу з незвичайно складного процесу пролетаризації галицької української інтелігенції, позбавленої засобів до життя, приневолюеної жити з дня на день? Чи чув він про кількість українських видавництв за кордоном — такі великі видавничі підприємства як „Українська Накладня“ в Липську, „Українське Слово“ в Берліні, „Чайка“ і „Дзвін“ у Відні, видання українського університету та Громадського Комітету у Празі? Чи знає зшехпольський статистик про те, що Польща є єдиною державою у світі, яка завела конскрипційну лісту цілих українських видавництв, не вважаючи на те, що вони виключно друкують белегистику?

(Катеринославське видавництво у Липську). Колиб наші опікуни по-дбали за статистику лише в цих трьох напрямках — щодо конфіскації, Українців позбавлених посад і українського видавничого руху за кордоном — німі цифри також дещо сказали би. Усім відомо, що нині за кордоном лежить на складах кількадесят вагонів українських книжок, які не можуть добитись в'їзду на територію польської держави.

Однак ми не маємо наміру йти слідами політики, яка впевнює своїх земляків, що в її країні все найкраще. Не вдоволяймося ні голими цифрами ні гарно прибраним їх виправдуванням. Стан нашого видавничого руху є не менше страшний, ніж усі ті жахливі причини,

що склались на його витворення. Між тими причинами наша власна психологія і наші духові потреби грають також чималу роллю. Війна і її наслідки навчили нашого інтелігента жити без булки з маслом, без місячної платні, без хати, без державної приналежності, а навіть без віри в потребу інтелігенції для суспільності.

Є хвилини, коли не один з нас зазнав почуття, що краще було би бути не інтелігентом, а чимнебудь, хоча би... бездумним статистиком. Але є інші, в яких родиться ще більше гіркий сумнів у вартість інтелігента. І тоді хочеться крикнути: — галицький земляче, чи ти відчуваєш інколи потребу та вагу рідної розумної книжки?

Коли ні — читай зшехпольську пресу.

Наші окраїни.

Наступ.

Недостача природних границь, а далі багатство української землі — доправили до того, що з усіх боків українська територія на своїх окраїнах сильно перемішана з напливовим елементом нації-сусіда. Всеж таки є певна різниця між східними і західними окраїнами. Наш кольонізаційний рух йде на схід. Місцеве населення уступає перед доволі рішучим наступом української стихії. Але захід і західні окраїни боронимо дуже слабо. З них ми уступаємо перед польським наступом. Гірські смуги, положені в глибоких Карпатах ми ще потрапили задержати. Але на північ від цих смуг ми уступили з поля битви. І коли в Карпатах наші оселі доходять поза Новий Санч аж під Новий Торг, то на півночі бачимо два села під Ряшевом, два села в ніському повіті, а далі йде лінія половиною ярославського повіту аж до сяніцького, висуваючись тільки слабкими язиками в короснянський і ясельський повіт. На західних окраїнах відпорність наша невелика. І легко здаємо наші позиції і не уявляємо собі навіть небезпеки, яка грозить таким здаванням позицій. Бо наступ не ослабне, окраїнна смуга завжди буде переноситися шораз далі на схід. Адже вже сьогодні Поляки не кажуть інакше про Сх. Галичину, як тільки про „креси“. Для Поляків „кресами“ і Волинь і Полісся, а для ще інших з поміж них „креси“ сягають аж по Дніпро.

Та не це важко, як думають про цю справу Поляки і що вважають „кресами“. Далеко важніше, як ми ведимось на справу, як ведемо нашу працю на окраїнах і чи є у нас який плян.

Існування окраїн з мішаним населенням — це майже необхідність, витворена у наслідку історичного процесу. Великі політичні перевертати в повоєнній добі сплели західно-українську етнографічну територію з польською республікою, котра хоче поширити свою етнографічну територію коштом української, і колиб це було можливим — одним махом покласти кінець „українському питанню“. До цього

має довести широка й плянова кольонізація, матеріальна й моральна підтримка напливового елементу, матеріальне виснаження місцевого населення, відібрання йому — як наслідок бідності — всякої можливості творення власної культури, що би воно — відповідно до слів Франка — стало тяглом у бистроїздних сусідських поїздах.

Окраїнне питання — це між іншим питання культурне. Дати школу, подати газету й книжку, побудувати кооперативну сіть, котра ратувала би населення перед визиском, — створити сильні просвітні установи — ось програма праці на окраїнах під найблизчу прору. Задля цієї цілі мусять суцільні етнічно українські території добувати із себе стільки матеріальних засобів, щоб і самі мали те, що потрібне, а також певну надвишку на потреби окраїнних подос. І тільки так належить розуміти окраїнне питання. Усі сентиментальні, до сліз поручуючі деклямації, — все те пусті слова, котрі хіба у сплячих і сонних зацяткують совість, а на ділі приносять тільки шкоду.

Кровний зв'язок народу.

Така ролля суцільно-етнічної території оправдана також історичною традицією. Куди не поглянути, всюди на протязі історії видно, як ці частини народу, що були сильними й засібними, приходили з допомогою слабшим і загрозеним. Те саме бачили ми і в українській історії. Таку роллю відгравала часто й наша Галичина й за кожним разом ролля її виходила почесною. До такої допомоги накликає кровний зв'язок, який лучить певну громаду людей в організм, що його називаємо народ. Цього кровного зв'язку ніхто

й ніщо не в силі перервати. Він відзивається усюди, він кличе й накликає усіх, як у хвилях радощів так і в моментах небезпеки. Той самий кровний зв'язок казав у часі великої війни поодиноким іміграціям в Америці спішити з видатною матеріальною і моральною допомогою власним братам і сестрам у далеких старих краях. Від століть поступали так Ірландці, а в останніх часах Литовці, Поляки. Останні дали навіть своїм братам допомогу в людському матеріалі задля участі у визвольній боротьбі. — А чи той самий кровний зв'язок не велів і нашім заморським братам і сестрам спішити з поміччю на кожний заклик і давати свої долари на ратунок людського життя і на ратунок загроженої української культури? Той самий кровний зв'язок повинен відзиватися у нас, що мешкаємо не на окраїнах і казати так зорганізувати й так перевести жертвенність, щобі наші окраїни поставити на належній висоті як під культурним так і економічним оглядом. Саме в нинішній порі наша окраїнна полоса дуже поширилася. Цеж дорога нам усім Ходина, цеж наше Підляшя в безпосередньому зв'язку з нами. Поширилися і збільшилися наші потреби. Але не забуваймо, що збільшилися і наші сили. Волинь і Полісся — хоч як ще відсталі, а всетаки створять нові моральні і матеріальні цінності.

Злочинна байдужність.

Чи ж може бути більше зрозуміла річ для народу, котрий щойно недавно брав участь у визвольній боротьбі, щобі кожна його одиниця відложила певну пайку своїх засобів на культурну організацію? А чому так тяжко перевести цю думку в життя? Чому так багато треба про це говорити, так багато про це писати, а висліді цього такі незначні? Не можна заперечити, що серед нашої маси вже велика кількість свідомих ідейних одиниць. А проте відгомін дуже слабкий на всі гасла, які кидають наші культурні й економічні організації. Слабий і незнаний він тому, бо ще дуже слабо поширене в нас друковане слово шляхом часопису. Як би перейти адміністрації наших часописів, і поспитати про число передплатників, то мабуть ми довідалися би, що всіх їх разом нема більше 20.000 осіб. Коли візьмемо під увагу 8 мільонів українського населення у межах польської держави, виходить: на чотириста душ одна газета! Цей факт повинен кожному дати багато до думання, особливо коли глянемо, як широко розвинена польська преса, котра виховує своє громадянство в повній безоглядності у відношенні до українського народу. Ідучи залізницею бачиш польську газету у руках всякого, від робітника починаючи. Але по-

Пр. 792/24. В Імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної, Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 191 з дня 23. серпня 1924 р. в артакулі під заголовком: „Виятковий стан“ в цілості, 2) За окаяном в уступі від слів За морем а Внесени містять в собі ество злочину з § 65 а) з. к. узнав докочану в дни 29. серпня 1924 р. конфіскату заоправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493.

з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого писма. Заразом видає наказ віддільному редакторови тої часопису, щобі це рішення помітив безплатно в найближчій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 д. п. д. № 6 ек 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 31. серпня 1924, (Підпис нечиткий.)

бачити в чийх руках українську газету, це дійсно належить до вимовних явищ.

Це страшенне легковаження з нашого боку такби могучого засобу, яким є преса. Легковаження, котре створює на всі лади оправданні, пояснення. Але всі ці оправданні і пояснення — це тільки скріплення нашого заміту легковажності. Доводилося чути від інтелігентів „оправданні“ такого роду, що, мовляв, наші газети ведуть тільки сварку й білий ніщо. Один інтелігентний селянин оправдував себе тим, що він читаючи українські газети почував, як у нього „загемнювався погляд на ситуацію“. З хвилиною, коли перестав передплачувати газети, він „знає, чого йому держатися“. Чи не класичні вразки кривдництва, аби лише виправдати свою байдужість, тай ще пристроїти себе в павині пера кращого й розумнішого патріота, як усі другі.

Допомога культурі окраїн.

Міркування на цю тему завели нас за далеко і відсунули від нашої теми.

Одно є ясне: нам треба добре подумати про долю наших окраїн, нам треба зложити план праці для них і перш за все добути потрібних засобів.

Ясно також, що одиниця а навіть багато одиниць нічого не вліє. Тут треба збірної акції, скупленої в певних установах, а ми, як одиниці, мусимо дисципліновано виконувати всі прикази. Я певний, коли би кожний мав можливість бути на наших окраїнах, бачити як там у Лежайську концерт Шевченка стягає усіх заточених як одну родину, або як діти виконують вправи рухові, співають відповідні пісні, як мами тішаться тим усім, хоч самі говорять по польськи, бо інакше не вміють, то ми зрозуміли би, що значать всякі Народні Дому в певних центрах. І тоді ми мусили би знайти фонди на те, щоби як найшвидше станув Народний Дім у Холмі і ще в яких містах Холмщини та Підляшя, та на західних окраїнах української території Галичини. Ми мусили би знайти засоби

для рятунку дорогої Лемківщини шляхом економічних організацій.

А школи, бібліотеки, читальні — все те мусимо самі окраїнам дати. Мусимо дати готове, нехай воно виконує свою працю, бо задовго чекає на те, щоби місцевими силами все те повстало. Всюди на світі сильніші національно території співають на поміч слабшим. Те саме мусить стати і в нас.

До послуху центральним установам!

Як дійти до таких засобів — це питання, котре повстало — здається — у всякого, кому прийдеється читати наші виводи. Відповідь дуже коротка й ясна: Виконуймо масово всі заклики наших центральних установ. Стиваймо масово членами УПТ, Просвіти, Сільського Господаря, піддержуймо на кожному кроці нашу кооперативну організацію, ширім свідомість сили, котра пливе з доцільної і планомерної кооперативної організації, шануймо клич: „свій до свого“, а добудемо такі матеріальні засоби, про які нам навіть не снилося. Таке воно просте, так мало вимагає від кожного з нас, а так тяжко воно йде як з камінням.

Може цих кілька слів про потребу помочі окраїнам полосам причиниться до посунення справи наперед. Може доля окраїнних по-

лос порушить й найбільше байду-жі та найбільше затверді серця тих з нашого громадянства, які стоять осторонь від всякої праці. Може ці слова загоріють загальне селянство, котре — на жаль — за слабо, замало й дуже нечисленно відповідає на всі поклики. Воно оправдує себе вбогістю. Правда, наше селянство в останніх часах дуже зубожіло. Але його положення не погіршилось від того, коли би кожний за себе і за рідню зложив по одному золотому на рік на просвітню організацію, та ще по одному або два золотих на рік на Рідну Школу. Навпаки, цей невеликий вклад — рішучо поправить долю й селянства як такого, й цілого народу. Заспокоєння культурних потреб піднісуть силу народу, вироблює йому краще положення, вчить почуття гідності й достоїнства, подає до рук засоби до оборони власних прав, наказує всім, навіть ворогам, відноситися з пошаною до себе.

Тому ще раз кличемо: Дайте нашим центральним установам (Просвіті, УПТ, і другим) до рук матеріальні засоби, а побачите, як сам народ творитиме власну культу, як сам народ буде власними руками класти національні підвалини під власну кращу майбутність!

М. Галушинський.

Карноломна нариса.

Ще про перехід Савінкова до большевиків.

У найприкрішшому становищі опинилися близькі політичні приятелі Савінкова й поклонники його дотеперішньої принципіальності у відношенні до большевиків. Цих приятелів, що правда, не було надто багато, бо ж Савінкова давно викинули з рядів рос. соц.-революційної партії й ніяка інша більша організована емігрантська група не стояла з ним у тісному зв'язку: ним лише користувались при всяких спробах явної активної інтервенції на території б. Росії та тайних протибольшевицьких терористичних заговорах. А проте такі біля Са-

вінкова існував певний гурток людей з іменами. Це гурток російських емігрантів в Польщі, або ще вірніше кажучи — у Варшаві, який є репрезентативний політичним щоденником „За Свободу“. Ми вже згадували, що Савінков був одним з основників „За Свободу“ і її редакторів: його прізвище красувалось постійно на першій сторінці цієї газети.

Ми вже згадували так само, що як тільки прийшла перша вістка про перехід Савінкова на територію Союзу С. Р. Р., його арештування і „покаяння“ — такі найближші його

варшавські приятелі, як Мережковський, Філософов і Португалов — страшенно обурилися: це все, мовляв, містифікація большевиків!

Але ось прийшли даліші подробиці, які в цілком іншому світлі показали „безкомпромісність“ і революційну „принципіальність“ Бориса Савінкова. І „За Свободу“ вмираве руки, відпекується свого лідера і кидає на нього громи. Та справедливість каже признати, що форма, у якій це зроблено — ефектовна.

Вістка про повне помилування Савінкова, як що вона правдива (ще не вірять! — прим. Ред.) являється новим і рішучим моментом. Як що Савінков помилувався, то, річ ясна, він міг купити свою свободу тільки ціною зради. Нічого іншого тут бути не може. І як ми не шанували особу Савінкова, його непохитну сміливість і ширість його переконань, а проте — як що він свobodно проходить у Москву — ми давнього Савінкова вже не знаємо. Як це не важко нам, ми вважаємо своїм обов'язком заявити: як що Савінков „з ними“ — то ми не тільки не з ним, а ми вороги йому, такі самі смертельні, до кінця послідовні зороги, якими ми були й залишаємось у відношенні до большевиків і до всіх, хто є з ними.

Очевидно, що імя Савінкова демонстративно скреслено зі списку редакційної колегії „За Свободу“.

Цікаво теж згадати про відношення радянської преси до факту метаморфози Савінкова. Не знаємо ще голосів усіх поважних органів тієї преси, а проте здається, що вона зовсім не витає Савінкова з ствертими раменами. Так бодай можна судити по голосі Радека у „Правді“, який є дуже характеристичним: вказуючи на Савінкова, він з одного боку підносить престоїж рад. влади та з другого боку — принижує самого Савінкова, як людину безхарактерну й нікчемну. Радек пише буквально:

Савінков викликає почування відрази й пожалування навіть у тих, які повірили в ширість його покаяння. Перед судом був смердючий труп московської контр-революції.

Звичайна доля тих, які змінюють свої погляди відповідно до виглядів кар'єри або під впливом істерії.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Лист з Африки.

(Продовження.)

Вечером, коли спека здається меншає, виходимо в город. У цей арабський — розуміється. Через людну площу Баб-Суїка — наперед. Перед нами, білий привид горячої ночі, мошея Сіді-Магред. Вісім круглих турецьких бань розсілось безцеремонно серед моря малих, плоских домиків. Вона показує нам дорогу — ця біла мошея й ми звикли до неї, як до близької людини, якої лице бачимо щоденно. Ми не обмінялись зі собою ні одним словом, кожний носить тайну свого існування заховану глибоко на дні серця — та всеж ми приятелі, я знаю — приятелі інстинктом, інтуїцією.

Потім ідемо далі — на площу Гальфауїн. Темною, вузькою вулицею поміж брудні крамнички і здавлений шепіт арабської дівчорі. Вже здалеку доходять до нас нові, незрозумілі звуки. Слухаємо. Тремтять у повітрі нервово скрегітливі дзвіночки, п'яним реготом розкричалися короткі сопілки, всі сили пекла до святого бою визвав безмилосердний барабан. Що це? Може шепче могучий африканський праліс своєю молитву вічного життя? Ні! Це мандрівна трупа Мароканців розтаборилась на площі Гальфауїн. Це їх дика душа так грає.

Обступила їх різноманітна цікава юрба. Захоплена слухає й дивиться. Бо вони забавляють її різними акробатичними штучками. Скачуть під такт музики. біються. жестику-

люють, танцюють нарешті. Одно-стайно й невмолимо повисли у водусі удари там-таму (рід барабана). Невмолімі, мов кісмет (доля, фатум) великого Аллаха. Слухаємо їх дикого ритму, мов би плюскоту зливного дощу над берегом моря. Одноманітний та безнадійний. В міру, як лягає на світ темрява, жовте світло смолоскинів з'являється довкола них. А темні блискучі тіла танцюють безупинно. Наперед, поволі й докладно відмірюючи такт, перекидають тягар свого тіла з одної ноги на другу — машинально, але не без деякої грації. Значення рухи тіла прискорюються, голова похиляється наперед, очі траплять блиск свідомості. Невтомно клебаче дикий „там-там“. Аж до хвилини, коли славні танцюристи на смерть умучені, голосно сопучи, але з іскрами тріумфу в очах, падають рядком на червону, брудну пласху. Тоді вриває нагло свою могучу оргію невблаганий „там-там“, вмовкають крикливі сопілки, і тихне монотонне дзенькання дзвіночків. Наступає павза, збирання монети серед глядачів чи підготовка до дальшої програми.

Ми примішуємось тимчасом вигідно коло столика в одній арабській кофейні. Тут же нашого приходу Гассан. Він упевняє нас поразотий і двацятий про свою велику симпатію для нас. Разом із тим на його устах грається розкішна усмішка. Розуміється, ми віримо йому. Зрештою Гассан хоче стати нашим невідступним приятелем (це його слова) й показати нам усе найцікавіше в Тунісі, все те, що кожний шануючий себе Євросець мусить конечно бачити. Голос його звучить рішуче й безапеляційно. Ми

робимо тоді безвиразні, пребайду-жі міни, мовляв: „нічого на світі цікавого для нас вже немає“, а в найбільшому секреті рахуємо в голові приблизні кошти й ціну такого вибагливого приятеля. Помагає нам у тому злогоділивий Гассан, який як би ненароком повертає нашу увагу на свій дорогий бурнус. Він зі щирого шовку — влевняє нас. Потім, голосом повним достойності, приказує малому, чорному кельнерові подати моку. Пемо її всі поволі і майже у святочному настрою, а розцікавлені очі пильно стежать назирцем усіх присутніх. На право й ліво від нас сидять великі, повагою лиця й тягарем тіла, Араби. Наргілер — водяна люлька розснуває навколо нас запах амбрі, а червоні капці на спаслих ногах сміються ширим золотом своїх мережок. Жмуримо очі. Думки самі втікають від нас, мов переполохані птахи.

Спокійну, приємну екстазу перериває нам Гассан. Його голова з'являється нараз у найближчому суцідстві наших голов а очі повні великої, надзвичайної таємничості. Ми зразу переминяємось усі у слух.

— Може так „шірі“ нам? — (він шепче майже) — ми Європейці цікаві що таке шірі — він знає про те. Шірі спроваджує роскіш людині. Так, Гассан може розкрити перед нами ворота земської роскоші. Тільки Магомет обіцяє по смерті рівне цьому щастя своїм вірним слугам, (він хитро всміхається). І не жадає від нас ніякої спеціальної заплати за свою прислугу, крім одної — тайни, (його лице повне широким звичливості).

Ми обміняємось усі одним коротким поглядом очей.

— У твої руки Гассане складаємо сьогодні нашу долю, життя й наші — портфелі. Пильнуй їх яко в голові.

Потім встаємо з місць і з широким розкритими очима виходимо на зустріч таємній, місячній ночі.

Але ми не зазнали роскоші шірі. Один із моїх приятелів Альберт С., дарма, що прогерист по званню (а може саме тому) виявив, в міру того, як ми зближались до своєї мети — зростаючи, блище невияснену відразу до цього таємного еліксіру всякого щастя, його, несміливі і зрештою нерішучі застереження приймали ми за єдино вибухом великого обурення. Альберт замовк врешті й ніщо не змогло захитати рішучої волі з якою ми збирались сповнити замірене діло.

Тільки Гассан став менше рішучий. Він почав широко розказувати як суворо забороненою річю є бажане нами шірі, та які великі кари ждуть того, хто зважиться знехтувати законом білих володарів світа. Врешті зайшов у одні, другі темні двері, прошопотів тут і там кілька незрозумілих речень і заявив рішуче, що шірі курити не можна. Заборонено.

Всі наші слова не помогли нічого. Гассан впевняв нас голосом повним зворушливою сердечністю, що залишиться на віки нашим найліпшим приятелем, але про шірі не хотів більше починати балачки. Заворожило його.

Проте ми не тратимо надії. На другий рік збираємось їхати в Китай. Там може пощастить...

(Продовження буде.)

Не можуть спати..

Турботи прем'єра Грабського „національними меншостями“.

Краківський „Час“ з 4. ч. м. повідомляє знову про клопоти прем'єра Грабського справою „національних меншостей“. Повернувшись з понеділок з відпустки, „санацийний“ прем'єр буцімто негайно приступив до виконання закону про його надзвичайні уповноваження в справах внутрішньої політики, а то: щодо справи „національних меншостей“, управління відносин на „кресах“ і т. п. Прем'єр Грабський конферував з одним із „спеціалістів від нац. меншостей“, проф. Цоллем, про чужонаціональне шкільництво в Польщі.

Може з отих розмов і великої турботи такого далекого політичного, як прем'єр Грабський, виринуть якісь нові благодатні проекти в роді ославлених „кресових законів“.

Справа українського університету.

Закулісові заходи в справі заснування українського університету дають привід до різних погослосок та „теорій“, які наводять свій вислів на сторінках преси. „Харківські Вісти“, які йопали саме в наші руки, вже дня 26. серпня передають гаку телеграму:

Бойкот університету.

Підкуплений польським урядом проф. Смал-Стоцький, що почав переговори із львівськими українськими колами про організацію в Кракові українського університету, зустрів найгострійший опір з боку Українців.

Навіть українські емігранти в Варшаві писемно заявили львівським українським діячам, що вони ні в якому разі не візьмуть участі в організації краківського університету. Львівська українська професура та українське студентство вирішили бойкотувати урядовий проект.

З денникарського обов'язку наводимо також замітку нинішнього „Нового Часу“:

Що це значить?

Як довідуємося, професори д-р Кирило Студинський і Микола Чайківський, яким усміхається думка посади на „русизм“ університеті, їздили на конференцію професорів до Праги. Була там рівнож польський університетський агент проф. Роман Смал-Стоцький. По нараді професура зібрана в Празі узнала себе компетентною (?) переговорювати з польським урядом в справі заснування українського університету.

Хто дав повноваження панам Студинському і Чайківському, дотепер невідомо.

Преса.

Генерал-губернатори.

Під наголовком „генерал-губернатори на кресах“ поміщує чергову передову статтю варшавський „Роботнік“ (з 2. ч. м.) на тему мілітаризації білоруських і українських земель, як експериментального терену внутрішньої польської державної політики.

На вступі автор зазначає, що вертає до цієї справи тому, бо йменування двох генералів воеводами є

надто затрівуючою полією, щоби можна погодитися з диконаним фактом і перейти над ним до денного порядку“.

В дальшому стаття стверджує цілком справедливо, що генерал інколи може мати й адміністраторський громадянський хист і важко триматися принципів, що ніколи не вільно довіряти жадному генералові якогонебудь громадського уряду.

На зміцнення цього свого твердження покикується автор як на приклад на ген. Сікорського. Ген. Сікорського, мовляв, покликано на становище не тому, що він був генералом, а тому, що його вважали талановитим енергійним політичним діячем, не маючи зовсім на меті мілітаризації уряду.

Цілком інакше мається справа з іменуванням воеводів-генералів. Янушайтиса й Ольшевського іменували саме тому й лише тому, що вони — генерали, щоби в-

ОСТАННІ ВІСТІ.

З нарад Союзу Народів.

Засідання С. Н. дня 3. вересня 1924 було присвячене дискусії над звітом про діяльність Ради та Секретаріату Союзу в мин. році.

Делегат Великої Британії порушив справу договору про національні меншости.

Нема мобілізації совітів.

Урядова совітська телеграфічна агенція заперечує вісткам про мниму мобілізацію в С. С. Р. Р.

Дальші напади на „кресах“.

Дня 1. вересня вночі озброєний відділ, зложений з 40 осіб, перейшов польсько-совітську границю під Могілянами в острівському повіті і напад на двір в Стадниках, повіт Рівно.

Домашня війна в Китаю.

Воєнна діяльність розпочалася вже в околицях Нанкінгу. Залізничне получення між Шангаєм і Нанкінгом перерване, так, що столиця Пекін відтята. Всі чужі горожане дістали приказ опущення околиць Шангаю.

рядові воеводи на „кресах“ напати спеціальний військовий характер. Тут мається на увазі не що інше, а лише мілітаризацію цивільної адміністрації на кресах, й напад на її того особливого характеру, який має військова організація, оперта на мовчазному послушності й на приказах.

Жаль, що поклонник політично-адміністраторського таланту ген. Сікорського не зробив застереження, що надії на цей талант дуже швидко розвіялися. Автор обмежується до ствердження, що ніхто ніколи не чув про адміністрац.-політ. геній генералів Янушайтиса й Ольшевського. Навпаки, з іменем ген. Янушайтиса зв'язана дуже сумна пам'ять реакційного державного заговору, який не свідчив ані про його політичний розум, ані про пошану законності. Тим дивнішою є ота номінація.

Ген. Янушайтиса й Ольшевського йменувано на те, щоби правили „по військовому“. Але що воно таке значить в умовах конституційного життя, управлінюваного законами? Воевідська посада є о реслена зконами. Діяльність воеводи не може бути самовільною, не може бути самовільно поширюваною й не може переступати меж, означених законом. В рамках існуючого законного ладу не вільно робити воеводи в генеральському мундурі нічого іншого, ніж воеводи в чорному піджаку. Спосіб виконання обов'язків має впливати з голови а не з мндуру. Мундур на такому ґраді не може приказувати голові, а тим паче — не може заступати її.

Авторові насуваються ті самі сумніви, що й нам насунулися зразу, як тільки прийшла звістка про дивоглядні номінації, тільки, що рукавичковий передовик, орган патріотичних польських соціалістів ці сумніви висловлює риторичними запитаннями:

Чи це йменування (генералів воеводами) має означати, що конституція на кресах піде в кут (а де вона досіль була? — прим. Ред.), що закони замкнуться у скриню й загубиться ключ від неї, що на кресах замість реформ і нормального розвитку громадянського життя запанує бумом то всевладний генеральський наказ?

І наівно-обурено гукає:

Алеж уряд не має ніякого права самовільно зміняти характеру влади!

А довідавшись, що уряд має дати тим новим генерал-губернаторам якісь особливі „уповноваження“,

автор на добре хачлюється:

Алеж це буде проти аконна поведінка! І цікав ми, як воно на кресах буде закріплюватися законність, коли почитається отаке безправство!

Міноними є висновки автора про загальні характеристичні прикмети нинішнього польського уряду.

Це лише надзвичайна тіснота поглядів, коли вважається, що на кресах прийде мир, лад і вдоволення, як що їм грозили генеральським мундуром. Уряд не виконав ані одної реформи, нічого не змінив, не усунув ні одної болячки. І ось першою реформою має бути — мілітаризація адміністрації, себто утримування населення в страху, а одночасно маїфестування неадекватності всякої ширшої політичної думки, неадекватності бажання основного справлявання відносин.

Американський уряд рішив вислати воєнні кораблі на китайські води. Амбасадори Зед. Держав, Англії, Японії і Франції повідомили китайське міністерство загр. справ, що згадані великодержави не допустять до війни. Біля Шангаю сконцентовано 40 тисяч війська. В місті проголошено стан облоги. Сподіються вуличних боїв із чужинцями. Твориться чужинний добровольчий відділ. Всі крамниці зачинені. На вулицях барикади.

Конференція Мек Донельда з Еріо.

Мек Донельд відбув в Женеві конференцію з Еріо. Мек Донельд заявив Еріотови, що довші наради може відбути щойно по своїм виступленню на зборах С. Народів.

Війна в Марокко.

Війна в Марокко не вгаває. По еспанським жерелам, в протягу останніх 14 днів вислано до Марокка 50 тисяч жовнірів. З Гібральтару видко арматні вибухи на побережю.

Загальний висновок автора з усіх його вище наведених міркувань такий, що введення військового правління на „кресах“ себто фактичного віймкового стану, лише поглибить і зробить тривким внутрішнє лихо „кресових“ відносин.

Іменування генерал-губернаторів не є лікуванням, а коновальством згідно з давніми московськими зразками.

Кооперація — народня сила.

Влисується масово у членів кооперації „Рідна Школа“ у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вплисове 50 сот. Число уділів необмежене. Поруча 2-кратна.

Дрібні вістки.

У Китаю революція. 50.000 повстанців під Пекіном. Представники чужих держав відмовили урядові допоміж.

У Зедичених Державах при пробнім голосуванні на президента найбільше голосів одержав Кулідж, потім Лафолет, а Дейвіс дуже мало.

Муссоліні заявив, що готов зректись влади, але коли цього забажає нарід.

В Англії передбачується можливість розвязки парламенту в наслідок кампанії консерватистів проти Мекдонельда у зв'язку з підписанням англо-російського договору.

Персія і Польща — як подають польські часописи — мають вислати делегатів на конференцію до... Риги, щоби підписати договір. Який? — чи про перські килими чи перський порошок, ніхто не пише.

Німеччина розпише свою позичку 15. жовтня одночасно в Нью-Йорку, Лондоні, у себе й на всьому суходолі. Америка має покрити дві п'ятих а суходіл одну десяту частину.

Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНІ ФРАНКА до Краєвого Союзу Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вил. нн. 40.000.

Біржа.

Львів, 3. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5:19 — 5:19,50 канад. дол. 4:92 — 4:93, чеські кор. 0:15 $\frac{1}{4}$ — 0:15 $\frac{1}{2}$, лєт 0:02 — 0:02 $\frac{1}{2}$, франц. франк 0:27 $\frac{1}{2}$ — 0:28 $\frac{1}{2}$, швайц. франк 0:97 — 0:98, англ. фунт. 23:20 — 23:30.

Золото. 20 кор. 21:20 — 21:40; 20 франк. 19:80 — 20:00; 20 марк. 23:20 — 23:40; 10 руб. 25:30 — 25:50.

Срібло. Австр. кор. 0:42 — 0:42 $\frac{1}{2}$, 5 австр. кор. 2:25 — 2:28, флорени 1:14 — 1:16, рубл. 1:80 — 1:85, рубель дрібним сріблом 0:80 — 0:85.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23:00 до 24:00 жито галицьке з 1923 р. від 00:00 до 30:00, жито нов. збору від 16:00 до 17:00, ячмінь галицький броварняний від 17:50 до 18:50, ячмінь галицький пашняний від 13:50 до 14:50, овес галицький з 1923 р. від 15:50 до 16:50. Гречка 15:75 — 16:75.

ОСТАП ВАХНЯНИН

учитель гімназії в Ужгороді, помер трагічною смертю дня 31. серпня, в 34 році життя. Похорони відбулись дня 2. вересня.

Покійний вертаючись з прогулянки сім на колесниці, щоби зіхати стрімкою вулицею і впавши, розторопив собі голову. Трагічна смерть одного з найбільших діяльних Галичан на Підкарпатській Україні склосила всю тамошню еміграцію і відбилася сумним відгомном у Галичині. Пок. Остап Вахнянин є сином відомого діяча Анастасія. Скінчив гімназію та університет у Львові, де жив до вибуху війни. З 1914 р. вступив до Січ. Столиці і перебував усю воєнну кампанію на Великій Україні, залишившись там аж до другого більшовицького наступу. В 1919 р. виїхав за кордон з державною капелю Кошиця з якою обіжав Німеччину, Францію, Англію та Бельгію. Літом 1920 р. вернувся, з частиною капелі Кошиця до Ужгороду і там зорганізував, до спільки з тов. Кирчевим та Рошахівським, цілий ряд концертів по містах та селах Підкарпаття. Цей гурток перемінявся у драматичний кружок, а згодом у „Руський театр“ тов. Просвіта, де покійний не лише виступав, але й був першим адміністратором. По році перейшов як учитель до ужгородської гімназії, де працював серед важких обставин і зазнав чимало прикостей від тодішньої дирекції гімназії задля своєї національної діяльності і мусів навіть покинути посаду. Працював у редакційній комісії словника мідярьсько-українського, сотворив серед молоді організацію „Пласт“, приєднав письменника Черкасенка до писання драматичних творів для молоді, влаштуовував театральні вечори, концерти і підготовляв до друку пластовий підручник. На два дні перед смертю зрадив звістку, що по відході дн. Шіменка, його знову прийняли до гімназії. Але це не була його мрія. Він летів усе думкою на Україну, до Виниці, де вчителював у 1918 р. Покійний визначався виімковою простотою, непохитністю характеру та невичерпаною енергією у праці для національної справи.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостатці екекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

НОВИНКИ.

— Конфіскація. Справа українського університету і комунікат західно-українського Товариства Союзу Народів не подобалася п. прокураторови. З першої статті черкнув два уступи, а в другій не пошадив навіть заголовка.

— „Абхму“ або: „завершено укр. Інська абетка“. Український педагог, п. Пилип Лисенський, зладив складану колірову абетку. При помочи цієї показної абетки вдалося йому визначити дітей у своїй школі в Золочеві на протязі двох місяців читати й писати. Зробивши такий гарний досвід, п. Лисенський рішив передати свій дійсно вартісний винахід Союзіві Учителських Спілок у Львові для масового поширення. Заїхав він з чотирма великими пакунками своєї абетки на залізні дворезь Підзамче й закликав одного товариша до помічі, щоби перенести їх до домівки Союзу Учит. Спілок. Але ось, ледви виїшов з вагону — накрила його львівська поліція. В поліцейській кімнаті на Підзамчу питають його, що везе. „Абетку“ — каже той. „Розпракуває!“ Розпракував на нешастя значки червоного коліру. Значки уложени на картонках, по кілька значків на одному. І на невеличкому картоні уложени червоною краскою такі значки: А Д Х М У. Ком сар поліції аж руки затер викривши такий конспіративний шриффт. „Ага, маю“ — мовляв. „Со lo za towarzysstwo — czy slowo“ — А Д Х М У? Не хоче вірити, що це українська азбука. Він же знає „ruskie pismo!“ Кінєнь кінєнь після 2-годинного допиту висав засуд: „rap rójdzie z rakipkami do defenzuy, ja nie mogę sam rozstrzygnąć...“ Іде українська абетка до польської офензиві. Назустріч виходить з кімнати „сам“ Кайдан. „Rozprakuwać ten rakunek“. На шастя вказав на пакунок, де були значки зеленого коліру. До помічі кличе ще кількох „gęszoznawców“. Оглядають картончики, а далі питають, до чо го воно і як це робиться з ними. І до довшій лекції — відпустили український коліровий альфабет з дефензиві до Учит. Союзу. І так то колірова українська азбука вже свою першу прислугу у Львові зробила — в польській дефензиві.

— „Правда про національні меншости в Польщі“. Під таким заголовком

появилася в Парижі книжка якогось С. Обак з передмовою відомого приятеля Польків Бартелемі. Ця книжка написана в польському посольстві в Парижі, має бути відповіддю на крик обурення, який викликав відомим листом французьких знаменитостей про кривди національних меншостей в Польщі. Пан „Обак“ (читай — польське посольство) називає відомості про недовіду національних меншостей в Польщі „перехилими“ і запевняє французьких прем'єрів, що Польща в краєм неймовірної вирозумілості і культурності. Хто може, хай вірить.

— **В погоні за убійниками дир. Матвіяса.** Польська преса доносить, що поліції вдалося усталити назви убійників директора Матвіяса. Один з трьох заго-мірників скалічився при нападі в правий бік інші. Один польський старшина, почувши стріли, побачив трьох людей, що ки-нулися тікати. Сліди крові провадили до помешкання професора української гімна-зії Полізі (?). Тут, підчас ревізії мали знайти окровавлену сорочку, краватку і військову книжку на імя Романа Волоша-ка, студента гімназії академії в Чехосло-ващині. Відтак мала поліція усталити, що підчас доконання убійства був він в това-ристві товаришів Дмитра Микитича і То-ми Кулика, українських студентів, які сту-діюють в Чехословащині. Однак доте-пер-их не арештовано.

— **Родина трагедія.** На тлі сепара-ційного процесу стріляв оноді тричі до своєї невірної жінки плутоновий Дайтш-ман, замешкалий при вулиці Кордечко у Львові. Поранивши жінку в живіт, Дайтш-ман вистрілом із револьвера позбавив се-бе життя.

— **Многочисленний молодець.** 28. м. м. трапився в Бережанах цікава пригода: бувший гімназист, прогнаний з гімназії 2 роки тому, Малачинський причайся вночі в коридорі гімназії в Бережанах і почав бравним домагатися від директора Кест-ліха 3000 золотих, які є йому потрібні, тому, що... йому грозить арешт ще цієї ночі. На поміч директору прийшов гім-назійний сторож. Молодий бандит відій-шов з погрозами, що по гроші ще вер-неться, а поліції не лякається. Повідомле-на про напад поліція шукає талановитого бандита, який зрештою сидить у місті, задля недостаті необхідних 3000 золотих на подорож.

— **Вибух фабрики пороку.** З Царго-роду доносять, що порохівня біля Сан Стефано вилетіла у воздух, при чому 15 осіб втратило життя.

— **Пережовуюча дитина.** В одній з піріхських клінік заобсервовано семимі-сячну дитину, яка спожить раз молоко пережовувала, через що заєдно тратила на вазі. Щоб цьому зарадити, придумали лікарі гумовий балюник, яким після ко-жного харчування дитини замикають її кор-мовий провід. Пожива уже не мала змоги вертати з жолудка і малий пережувач відвик від цього непристойного для лю-дей коров'ячого прийому.

— **Тікають з Горішнього Шлеська.** Катувичські газети доносять, що в остан-ньому тижні виїжджувало з Горішнього Шлеська 40.000 робітників, голов-но копальників з польської області Горішнього Шлеська.

— **Турецькі журналісти в Польщі.** До Варшави зішли представники турець-кої преси, які хочуть познайомитися зі станом польського промислу, торгівлі і фін-ансів. З Варшави поїдуть вони на Горі-шний Шлеськ а відтіля до Кракова і Львова.

— **Два Танненберги.** Підчас голосу-вання над Лондонським договором в ні-мецькому парламенті піднявся генерал Людендорф і крикнув в сторону соціялі-стів: „То ганьба для Німеччини! Я перед 10 роками здобув Танненберг а ви нині уладили тут жидівський Танненберг“. На це піднявся адмірал Бренінггауз і сказав: „Ексцеленце! Цю справу вирішить істо-рія!“

— **Страшні роковини.** В роковини великого землетрусу, який навістив Япо-нію минулого року, на знак жалоби в ці-лій Японії все населення наклало на себе обов'язок однострункової молчанки.

— **Виміна студентів.** Англійський мі-ністр освіти запропонував радянському комісареві освіти Луначарському виміну англійських студентів, які виїжджали би до Росії в характері учителів англійської мо-ви, в заміну за що російські студенти вчили би в англійських школах російської мови. Луначарський згодився на це.

— **Совітський медвідь в Берліні.** На днях привезено літаком до Берліна молодого медведя, якого радянський уряд подарував Німечці в доказ симпатій. Чоти-роногого авіатора поміщено в Тіргар-тені.

— **Диктаторський анекдот.** В Ма-дриті оповідають собі такий анекдот. Перед еспанським королем явився дикта-тор Прімо де Рівера з листом осіб, які він вважав за відповідні викинути поза межі Іспанії. Король прочитав лист і за-важив: Тут бракує ще одного назви-ска. — Чийого? спитав генерал. Мойого! від-повів король.

— **Панельна машина в мавзолею Леніна.** З Москви доносять, що в ма-взолею з трудною Леніна найдено недавно цекольну машину, яка на випадок вибуху

могла знищити цілий будинок. В зв'язку з тим докрано багатьох арештувань, пе-реважно між студентами та обмежено до-ступ до мавзолею.

— **Ще один вибух.** В місті Тепізі в Болівії вилетіла в повітря порохівня, в я-кій експлуодувало 14 тон динаміту. П'ят-най-двох людей втратило при тому життя.

— **Новий тип літаків.** Лондонські часописи доносять, що на замовлення ан-глійського міністерства авіатики судують-ся в Англії літаки, на яких можна буде помістити 50 жовнівів в повному воєнному озброєнні. Ці літаки побудовані в цілості зі сталі.

— **Бюро шантажу.** В Берліні ареш-товано адвоката Карла Кале, який ула-див собі бюро шантажу під назвою „Державний, правничий союз“. За останні два роки змогло це „бюро“ вимогти мі-ліонної суми від людей, яким не залежало на розголосі. Поміслючий Кале зміг сам аранжувати „неприємні історії“, втягати в них свої жертви а відтак тягти з них зиски за „дискрецію“. Кале арештовано з усім штабом його співробітників.

— **Прощальний вечір балетмайстра В. Авраменка.** Відбудеться дня 7. вересня 1924. р. у салі Лисенца, під протектора-том тов. „Просвіта“ та „Сокола Батька“ у Львові. У програму ввійдуть: новий ба-летовий твір „За Україну“, жидівський ба-лет „Горе Ізраїля“, (оба В. Авраменка), крім цього гуртові та сольові танці, які виконують діти сирітського Захисту С. С. Василянко та ученики інструкторської школи. Початок о год. 7:30 веч. для північної молоді окрема вистава о 3 год. по пол. Билети раніше в „Народній Тор-говлі“, Ринок ч. 36. З огляду на примусо-вий виїзд балетмайстра В. Авраменка за кордон, сподіємось, що публіка явиться на вечір численно.

— **Надзвичайні датки на „Рідну Школу“ УПТ-ва.** На поклик в часописах рідного шкільництва слідує Вп. Україн-ської Інституції і Громадяне з золотих поль-ських: „Дністер“ 100, „Народна Торговля“ 100, Грек. кат. Деканат, Устрики Долішні 68, Книгарня „Наукового Товариства ім. Шевченка“ 50, „Краєве Товариство Кре-літове“ 30, „Красний Союз Ревізійний“ 30, Цім торговельно-промисловий „Доставка“ 20, В. Могильницький, дир. Каси зі Шир-ца 20, М. Бадлюк, учитель 20, Г. Грозик, дир. Каси 20, М. Матвійчук, учитель 10, І. Бачинський, касир 10, М. Заячківський, дир. „Народної Торговлі“ 5, разом 483 золотих польських. — В надії, що й другі українські Інституції, Кооперативи, Читаль-ні та інші Організації а також ціле укра-їнське Громадянство взагалі підє за цим гарним почином і надішле більш однораз-ові жертви, що оголоситься в часописах — складає вище наведеним Вп. Жертво-давцям найщирішу подяку Головна Упра-ва УПТ-ва.

15 с. м. здержуєть-ся висилку часо-пису тим Вп. Пе-редплатникам, що залягають з передплатою за біжу-чий місяць. Передпла-та на біжучий місяць 4'20 зол.

Зі спорту. Вісти з Українського Спорто-вого Союзу.

Мячеві змагання Тим-ів Львів-Край.

Склад мячевих дружин на змагання, які відбудуться на третій день Запорізьких Ігорш в неділю, дня 14. вересня ц. р., такий:

Львів: Воротар Барусевич (Русалка), залога: Пахінський, Верхола (Україна), поміч: Гіба, Бізани і Опісок (Україна), напад: Конашевич, Кінер, Лисик, Ярослав-ський і Терлецький (Україна).

Край: Воротар: Дрозд (Беркут), за-лога: Кузьмів (Беркут), Ковальський (Буй-Тур), поміч: Сороканюк, Павловський і Стенпурський (Буй-Тур), напад: Медвідь, Фльорко (Беркут), Стасюк, Козло, Косач (Буй-Тур).

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка те-пер 1 золотий на рік). Рівно-часно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного То-вариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Першорядна реставрація і кімната до снідань Р. Фліссерової
при вул. Ягайлонській ч. 11.

порукається зглядом Зпов. Публіки.

Буфет заосмотрений, як перед війною, ача, лікери, коньяки, краєві і загра-ничні, пиво львівське ББ. — Знаменита кухня. — Снідання, обідні і вечері до 12. год. в ночі. 330 2—2

НА СПЛАТИ! для П. І. Урядників НА СПЛАТИ! ДОБІРНЕ ВЗУТТЯ

продає під фірмою „JO-TES“

Львів, пл. Капітульна ч. 2. І. пов.

362

біля форми Ф. ННАУЕР і Сир.

1—4

НАДІСЛАНО.

За надіслане редакція не відповідає.

„ІНДРА“

найдешевше джерело закупна

ЧАЮ

КАВИ

КАКАО

ЧЕНОПЯДИ

Найбільша палярня кави

площа КАПІТУЛЬНА 3.

360

1—2

КОРИСТАЙТЕ!!!

Ще кілька днів всілякі товари о 50% де-шев-е **ВЗУТТЯ** оог. Goodvera від ше: 9'50 до 15'50 зол. Муж. сорочки білі і колір. загнан. від 5 до 9'50 зол. Напелюхи від 4—11'50 зол. Ко-ватки 1'50—4'20 зол. — **OLD ENGLAND.** Магазин муж. мод. **Львів, Галицька 1.** 327 2—2

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Товаришів, що здали матуру в укра-їнській гімназії у Львові в р. 1884. проси-мо на зїзд. Дня 28. вересня вечером о 8 год. сходини в Народній Гостинниці а 29. вересня о 9. год. рано в церкві Успення Пр. Д. М. (вул. Руська) Служба Божа за померлих Професорів і Товаришів. Іван Огоновський, Володимир Старець-кий, Володимир Лев, Дамян Лопатин-ський. 1—2

Дрібні оголошення.

МЕШКАННЯ (3 кімнати) 18 хвиць ізди залізницею до Львова; дев'ять поїздів денно. Три хвиць ходу до стації, в здоро-вій і гарній околиці — до винайму для ін-телігентної родини за докінчення будови дому. Близьких інформацій з чемності у-діляє п. інж. Лев Левинський, вул. Содова ч. 3 від 12—2 год. 355 1—2

БАНДИДАТ адвокатури з практикою, в пошуку місця конципента. Зголо-шення приймає канцелярія адвоката д-ра Калина, Галич. 357 1—1

УЧИТЕЛЬКИ до одної дівчинки потре-бую з німецькою конверсацією, до початків фортепяну і французького та по-вторення 6 виділової класи. Ганкевича в Краснім п. Товсте коло Грималова. 356 1—2

ДВІ СТУДЕНТКИ пошукують у Львові, від 1. жовтня при інтелігентній родині, кімнати з харчем. Платня після умови. Ласкаві зголошення до адміністрації під „Нума“. 352 2—3

УЧИТЕЛЬКИ до двох дівчат з IV і V. кл. шкіль народних пошукує Менцін-ський Юрій парох в Карликові п. Буків-ське (ад Сяник). 351 2—2

ЖУРНАЛИ мод. крої, манекіни, жіночі, мужеські, діточі, взори до ручних ро-біт, самоуки шиття, гуртом і детально по конкурентній цінах поручає Адольф Геллес Тернопіль, Валова 2. Висилка до кожної місцевості відворотно за послі-платою. 314 3—5

ОГОЛОШЕННЯ.

ВУНСИ

на 5-місячний курс, торго-вельного і банкового кни-говодства також річний тор-говельний приймають. Торговельні курси проф-ГІРШПРУНГА вул. Лича-ківська 34 до 5. вересня. Стенографія, писання на машинах. Кіль-кість місць обмежена. 2—2

До двох місяців навчате своїх дітей читати і писати

по українськи, як будете вчити по вказів-ках книжечки „Школа волі і труду“ та вживати до помічі „Української коліро-вої Абетки“ для дитини. 1—1 Ціна „Школа волі і труду“ 1'50 зл. „Колірової Абетки“ 1'30 Замовляйте: П. Лисецький вчитель, Золочів.

Вийшли з друку нові книжини:

ДВІ ДОЛІ Оповідання. Перекл. з франц. В. Дорошенка. Ціна 50 сот.
ТЮТЮН його плекання та підготов-лювання на продаж 39. образк. агронома В. Дідоренка. Ціна 50 сот.

Членам Тов-а „Просвіта“ та книгарням 25%, спусту. На більшій замовлення спусту 35% по умові 1—1 Т-во „Просвіта“ Львів, Ринок ч. 10

Рожновського

МИЛО З ВЕРБЛЮДОМ

признане за найліпше

Магазин, Львів, Міцкевича 14/11.

363

1—3

Незабаром вийде з друку

„ТАБОР“

воєнно-науковий журнал ч. 2.

Передплату надсилати по адресі:

Польща, Каліш, поштова

скринька 61. П. ШАНДРУКУ.

Polska, Kalisz, pocz. skr. 61.

342 P. SZANDRUKOWI. 2—3

НА СПЛАТИ

БЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН

ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ

МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТОЧЕ ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ — ЗА ГОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ — ПОРУЧАЄ

„ХРИСТІАНСЬКА ГУРТІВНЯ ВЗУТТЯ“

„ГЕРА“

Львів, РИНОК 34.

282 0—10

За Редакцію відповідає О. Носик.

З друкарні Спідки „Діло“ Львів, Ринок 10, ч.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Кошто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4*20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол. Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7*50 зл., Німеччині 7*50
зл. Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Р-
мунія 150 лей. Болгарії 7*50
зл., Австрії 7*50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

За вічний мир.

Теперішня сесія Ліги Націй у Женеві рішатиме одно з найскладніших питань, якими журяться сучасні держави і журились минулі. Це питання загального роззброєння для забезпечення всесвітнього миру. Перш усього радитимуть у Женеві над замиренням тих великих держав, які мають стати вартовиками інших. Яка переважка проблема! Скільки філософів та політиків присвятило їй довгообдумані гвори!

Дипломати Ліги Націй зійдуть з надхмарних висот і піchnуть з земної справи: як обмежити та перевіряти фабрикацію та продажу зброї, амуніції і воєнного матеріалу. На женеvській сесії стануть проти себе два проекти. Більшість дотичної комісії стоятиме на становищі, що державам можна дати право витворювати воєнний матеріал з деякими застереженнями. Меншість з тої думки, що над фабрикацією такого матеріалу повинна існувати міжнародна контрола. В останній часі ця пекуча справа трохи пригасла, імовірно під впливом великих промисловців в яких інтереси пекуть задержати в своїх руках джерело цієї продукції. Тепер, коли Ліга Націй торкнеться ширшого питання: загального роззброєння, годі це вужче: про право фабрикації зброї знову вирине.

З цими двома питаннями є зв'язане ще інше: забезпечення держав та народів. Франція і малі держави, що користуються її опікою боронять погляду, що не можна обмежувати зброєння держав як довго слабі не мають певности, що сильніші суди не порушать їх кордонів. Англія та Америка стоять на протилежнім становищі, а саме: що спершу треба взятись за обмеження зброєнь. Франція пропонує демілітаризацію 50-кілометрової смуги правого берегу Рейна і колективну гарантію Союзу народів, що на випадок наступу на Францію — вони виступлять в її обороні. Ця гарантія мала би в першій мірі ґрунтуватися на тісній порозумінні Франції та Англії. А проти такого зобов'язання виступає Англія.

Найцікавіший проект роззброєння представили у Женеві американці. Він є вироблений колективно професорами, політиками та військовими; а головними його авторами є професор Шотуел і генерал Бліс, відомий з мирової конференції. Сам американський уряд не виступає з цим проектом, щоб поки що не ангажуватись щодо нього. Автори проекту пропонують, щоб ці держави або більше зобов'язались між собою взаємно, групами, боронитись перед можливими воєнними планами і таким робом влекли переведення загального плану роззброєння. Новою в американському проекті є думка, щоб факт першого воєнного виступу якоїсь держави стверджував міжнародний судовий трибунал. Такий виступ хотять американці карати дуже суворо. Згідно з їх проектом треба з моменту збройної акції якоїсь держави припинити весь її промисл, торгівлю та фінансовий рух і всі інші держави повинні вжити всіх можливих

засобів проти нападаючого, щоб спаралізувати його діяльність.

Як довго такі економічні засоби треба прикласти до даної держави, про це повинен вирішити міжнародний трибунал.

Дуже дразливе питання: чи можна допомогти збройно нападаючому? згаданий проект обходить увагою: „на випадок, колиб треба вжити сили, кожна держава, яка підписує трактат, заздалегідь обдумає власні інтереси та зобов'язання“. Питання зброєнь торкається проект дуже обережно, кажучи про його „необхідність вдержання миру та охорони народу“. Дуже важною є стаття XVIII. в якій згадується про окрему анкетову комісію, яка має контролювати військовий стан держав і їх можливі підготовлення.

Ясно, що обмеження зброєнь не вирішує ще можливості воєнних

конфліктів. Навіть, колиб усі краї зменшили пропорціонально свою збройну силу, то тим самим це ще не виключає війни між ними. Вони можуть збільшувати свою армію підчас самої війни, або навіть вести її при нинішнім розвитку техніки здебільша смертоносними винаходами. Та вже само зменшення зброєнь має економічну вагу — держава може величезні витрати в мирний час на військо обернути на кращу мету.

Загальне роззброєння можливе лише шляхом взаємного порозуміння. А таке порозуміння може прийти шойно тоді, коли держави та народи сотворять такі умовини свого розвитку, що конфлікти між ними вирішуватимуться війною йтимуть виразно проти інтересів кожного. Справа забезпечення миру це справа признання якнайсвобідніших та найрізноманітніших форм розвитку для народів.

Лемківщина.

(Пі положення і потреби.)

Пі окремішність.

Як велика різноманітність духової культури і виявів національної душі на українських землях! Навіть серед тих вісьмох мільонів, що опинилися під Польщею. Доволі висока національна свідомість українського населення Східної Галичини при рівночасній недостатності національної гордості, котра не дозволяла би так дошкульно розпаншуватися посеред свого моря чужому елементу. Може ще кріпша свідомість Волині при повній незорганізованості національних сил. Відсутність свідомості на Поліссю, яка створила серед місцевого населення новий термін „тутешній“. Почуття окремішності на Холмщині при рівночасному відчуттю власного слабосилля. Підляшша під загрозою денационалізації. А далі ще один тип лемківського Руснака.

Лемківщину можемо поділити на дві смуги. Перша ґрупується довкола Сянока, друга на захід, осередком якої можемо вважати Новий Санч з повітами горлицьким і грибівським. У першій українська стихія до війни доволі сильна (50 читалень „Просвіти“, більша кількість інших товариств культурних, економічних). У другій дуже слабка, всеж таки був час, коли Новий Санч визначався будівничим духом, хоча ще не всім перетворили душі населення. А цікава вона — ця душа. Широ-руська — чи там руснацька, зосереджена на собі, прив'язана до свого клатка землі, вона може стати неприступною для всього нового, якщо її вміє би використати вміло місцевий інтелегентний провід, щоб вона стала неотторканою у своїм обновленні українським націоналізмом. Навіть у своїй мові, такий характеристичний, з певними старинними а також і напливовими признаками.

Роля інтелігенції.

Українська ідея мала сильного противника в місцевій автохтонній

інтелігенції, котра підпала зовсім під вплив і керму москвофілізму. І ця інтелігенція заціпеніла чарівним перстем смуги, кидаючи на українську ідею підозріння в її запроданості польщині, до якої населення виявляє таку подиву гідну відпорність, що тільки бажати би її нам якнайбільше на всіх других українських областях. Напливу інтелігенції з інших українських територій так, немов би не було. Два десятки літ шойно буде, коли почало напливати українсько-освідомлене духовенство, також учительство. Та положення їх було дуже тяжке. Бо хоч автохтони нічого не збудували, проте були завше сильними у карикатуруванні її очорнюванню українського руху. Зміючи промовити до первісних почувань Лемка ударемнювали вони всі змагання українських просвітних і економічних організацій. Деякі одиниці могли би розказати про всі перешкоди, яких вони зазнали, коли хотіли поставити читальню, чи перекопати про потребу кооперації.

Всеж таки Західня Лемківщина спромоглася завдяки одиницям на створення такого осередка, яким є Новий Санч. Історія нашого національного життя піднесе безумовно в першу чергу ім'я рад. Василя Яворського, біля якого почали ґуртуватися українські сили. Філія „Просвіти“, українська бурса, лемківський банк, українська церква —

все це установи, котрі повстали за ініціативою рад. Яворського при щирій співпраці й допомозі інших інтелігентів. З цього осередка мала українська стихія поширяться далі і вже до війни новосандецький повіт нарахував п'ять читалень, грибівський і горлицький — сім і дев'ять, а ясельський мав свою філію і п'ять читалень.

У часі найбільше оживленого політичного руху серед українського населення Галичини, в часі боротьби за виборчу реформу, виходив навіть короткий час політично-літературний двотижневик „Дзвін“. Були також спроби співпраці, до якої притягали автохтонів „зайди“ (так прозивали автохтонів інтелігенти українських працівників і діячів). У висліді придбали площу, одну з найкращих у місті, під будову лемківської бурси. Гроші на закупно давали в першу чергу священники й учителі України й інші українські інтелігенти. Та в часі війни в наслідок деяких незручних комбінацій, а далі і злوبي автохтонів площа попала до польських рук, а на рахунок невідомого посідача зложили експлуататори два мільйони п. марок до судового депозиту. Причій нагоді треба зазначити, що противна течія стала видавати газету „Лемко“, повну ненависти і погроз на адресу „зайдів“ з глумом та очорненням, з сатиричними ілюстраціями, серед яких головне місце займає рисунок, як Лемки бють і проганяють українських „зайдів“.

Роля Лемків.

Започаткований українським осередком рух, хоч міг похвалитися деякими успіхами, не створив селянських індивідуальностей, котрі могли би стати до праці разом з українським інтелігентом. Є Лемки, котрі широкі згадують працю рад. Яворського, особливо його сердечне відношення до селян, котрі відносяться з пошаною до праці інших інтелігентів (священників і учителів) але це й все. Не повстав ще Лемко, як поборник ростучої української сили, коли противна стихія могла хвалитися селянськими індивідуальностями, що їх ім'я було відоме скрізь на Лемківщині. Будівничими вони не були. Не можна назвати їх руйніниками, радше апостолами лемківської окремішності, замкнутості й недоступності. Їх імена знає кожний Лемко, на них покликуються, коли в розмові з вами хоче довести шкідливість, а часто й безхарактерність українського руху.

(Продовження буде.)

Пр. 796/24. В імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 192 з дня 31. серпня 1924 р. в артакулі під заголовком: „артикулу вступного а) титул, даліше уступки межі словами, б) подвійних фактах а) Мали, в) нл Валіні а) крім нападу, в) українське населення а) встановлено, г) баяди а) участь, д) незначна а) Єдиним виходом, е) положення є а) перлюстрація вікні в) уступах від слів з поза місцевого до кінця артикулу, 2) в рубриці Останні вісти місце між словами, а) підчеркує що а) Чехословачія, б) питає а) продюси, 3) титул сегої нотатки в дубрици новинки м-

стить в собі єство злочину ад 1) а, в, д, г, 2) 3) злочину з § 65 а) з. к. ад 1) г) е) д) провини з § 302 зак. карн. узнав докрану в дни 30. серпня 1924 року конфіскату за оправдану заявдив знищення цілого накладу і видаз по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відізначальному редактору тої часописи, щоб це рішення помітив безплатно, в найбільшій числі і то на першій сторони. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ек 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зл. — Львів, 6. вересня 1924.

Лідис печатки.

Кооперация — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативу „Рідна Школа“ у Львові. Річок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Порука 2-хратна.

Англія і національні меншости.

Виступ англійського делегата в Лізі Націй.

Підчас дискусії над звітом Ради Ліги Націй, загальне зацікавлення викликала промова делегата Великої Британії проф. Міррея, який порушив справу договору про національні меншости.

Принцип охорони меншостей — казав Міррей — є справедливим, але його припорошення надзвичайно важке. Всі народи, що по війні віджили свою свободу, наїшлися у дуже складній ситуації. В отих державах знаходяться осередки інших національностей, які творять меншість в державі та до тієї чужої держави є ворожо настроєні. Завданням Ліги Націй повинно бути усунення можливих суперечок і конфліктів. Треба завести зміни в процедурі, яка тепер означає шлях для пред'явлення просьб національними меншостями, бо цей шлях дуже довгий і складний. Було б бажане, щоби інтересовані держави пред'являли сумнівні справи до рішення Лізи, самі не чекаючи, поки Ліга звернеться до них з запитом у зв'язку зі скаргами, зголошеними на них іншими державами.

На охорону меншостей — закінчив Міррей — треба глядіти як на вислів справедливості й законності, а не як на прикрий тягар. У зв'язку з цією промовою споліються, що справа охорони національних меншостей вирине ще на теперішній сесії Ліги Націй у більш виразній формі, при чому — при наводженню прикладів — може ще прийти до всіляких несподіванок.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грошми присилайте і списи членів (ім'я, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Лист з Африки.

Країна найбільш широким оселям та найчорнішій нації.

(Продовження.)

На цьому місці стояв колись Картгачат — Новий город — пізніше названий Картагою. Розглядаючись здивовані на всі боки. Кілька звітрих камінних блоків, де ховаються злобні скорпіони — це все, що осталося по давній його славі.

До цього зеленого берега причалили колись перед тисячліттями жоропалні Фенікійці. Тут повстала мала оселя, що виросла згодом до гігантських розмірів городу-держави. На всіх побережжях Середземного моря звісні були її бистроплавні кораблі, хоробрі війовники й дорогоцінне золото. Великі лицарі-полководці родилися тут, виростили й несли славу збройного африканського світа далеко крізь європейський континент, аж ген у сніжно-верхі, могучі Альпи. Гамількар, Гасдрубаль, Ганнібаль. Аж у дові Пунійські війни у невдачі, знищення, розгром і руїну. Старим порядком історії.

Сьогодні залишилось ще кілька камінюк тесаних фенікійською рукою і велика синя вода, котра відмежовує нас від вічно живої Іта-

Похід проти української школи.

Як Кураторія опінується нам.

Саме минає рік як Старшина Кружка Українського Педагогічного Товариства в Золочеві внесла до Кураторії Львівського Шкільного Округа у Львові три подання, а саме: подання (з дати Золочів дня 4. вересня 1923. до ч. 102) щодо дозволу на відкриття народної приватної школи в Розважі; 2) подання (з дати 5. вересня 1923 до ч. 105) щодо дозволу на відкриття приватної народної школи в Білім-Камени і 3) подання (з дати 15. жовтня 1923 до ч. 148) щодо дозволу на відкриття приватної народної школи в Гавареччині.

В справі утворення цих шкіл перевела Рада шкільна повітова і староство в Золочеві урядові до дозволу, домагаючись від тамошнього Кружка потрібних документів (свідчення учителів, що вчать в наших школах, поміри шкіл і т. д.)

Всі домагання шкільної і політичної влади (письма з дня 23. XI. 1923 до ч. 2095 і 2952, з 6. січня 1924. до ч. 181) Кружок УПТ. точно виконав, предкладаючи потрібні алегати (до подання з 18. січня 1924 ч. 6/24. і додатково з 23. квітня 1924 до ч. 62. Вкінці на припорушення Ради шкільної повітової в Золочеві відбулася у всіх школах удержуваних Кружком сандарно-лікарська візита і поміри будинків, однак Кружок УПТ. не одержав досі відповідей на свої прохання щодо дозволу на відкриття шкіл в Розважі, Білім-Камени і Гавареччині; тому Старшина Кружка УПТ. в Золочеві звернулася до Кураторії ЛШО. в третє з проханням негайно погодити прохання і дати формальний дозвіл на ведення цих шкіл. Додатково одержала Старшина Кружка зі староства в Золочеві, письмом з дня 3. липня 1924 р. до ч. 467/пр., в якому повідомляється Кружок УПТ. в Золочеві, що в наслідок рескрипту президії Воєводства в Гернополі, з дня 26/VI. 1924 до ч. 4942 приватні школи Кружка в Сасові, Зазулях, Розважі, Білому-Камени і Гавареччині без одержання дозволу Кураторії львівського шкільного округу в році шк. 1924/25 не будуть могли вести науку, поки не одбудуть формального дозволу.

Приватна народна школа в Сасові — існує від 1922 р. а Кружок вніс прохання ще 31. серпня

1922 р. в справі дозволу на заснування цієї школи і хоча минуло вже два роки, досі не одержано відповідей на це прохання, дарма, що староство і Рада шкільна повітова в Золочеві перевели зі свого боку до дозволу, що до приміщення школи і вона вела навчання два роки.

Українська приватна школа в Зазулях існує від 1916 р. а бувша австр. окружна шкільна Рада в Золочеві перевела на місці урядові до дозволу, після чого одержала формальний дозвіл на ведення науки від Краєвої Ради шкільної у Львові.

В р. 1922. відновлено прив. народну школу в Зазулях і про це повідомлено Раді шкільну повітову в Золочеві, що остання й прийняла до відома, посвідчуючи це в заступстві інспектора шкільного J Buczynski.

Так представляється фактичний стан заходів в справі формального дозволу на ведення приватних шкіл УПТ. в Золочівщині і тому старшина Кружка УПТ. поновила 10. серпня ц. р. до Кураторії через окрему депутацію свою нисменну просьбу в справі полегшення своїх прохань, а до часу формального повідомлення Кружка про це, дозволити на продовження науки у всіх згаданих школах. Не заставши куратора, бо пробував на відпустці, відправлено депутацію з нічим.

Подавши отсей приклад дбайливості Кураторії про наші школи, подаємо ще й другий.

У селі Середнім (підгаєцького повіту) існувала віддавна народна школа з українською викладовою мовою. Аж 30. серпня (!) ц. р. наспіло письмом з пов. шк. Ради, що Кураторія рескриптом з дня 1. липня ц. р. ч. 21623 змінює українську викладну мову на польську, опираючись буцім-то на ухвалу громадської Ради в Середнім. Громадська Рада не то, що нічого не ухвалила, але навіть нічого не знала про рішення, яке — як тепер показалося, перевів на власну руку наказний війт-Поляк з кількома радними Поляками. Він не скликав засідання, а навіть не повідомив велику більшість радних Українців, бо знав добре, що вони не згодяться на зміну викладової мо-

ви, з огляду на те, що на шістьдесят українських дітей є всього на всього четверо польських! На закиди радних-Українців відповім б. наказний війт, що він мусів це зробити на жадання польської влади, яка його платить. Проти цього рішення Кураторії внесла громадська Рада і місцева шк. Рада рекурс до міністерства. Побачимо, що з цього вийде.

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр“ і Присилайте датки на адресу Кооперативу: Львів, вул. Руська 18/1.

Відгомін ревеляцій Б. Савінкова.

През. Масарик спростовує зізнання б. резолюціонера.

Серед ревеляцій, які відкрив своїм „суддям“ наверхнений на польське доно Борис Савінков, була згадка й про суми, які він буцім-то отримав від нинішнього президента Чехословацької Республіки проф. Масарика. В зв'язку з цією енуціяцією негайно появився офіц. комунікат чеського кореспондентського бюро. В ньому каже-ть:

Закордонні часописи принесли вістку про заяву Савінкова підчас його московського процесу, наче би він отримав в 1918 р. від голови Чехословацької Національної Ради проф. Масарика грошові засоби на ведення боротьби проти большевиків. Супроти того канцелярія президента ЧСР. оголошує заяву, з якої виходить, що през. Масарик підчас свого останнього побуту в Москві в 1918 р. довідався, як голова чехословацької Нац. Ради, що Савінков теж перебуває в Москві. Поміж обома політиками прийшло до зустрічі, в якій — як про це згадує през. Масарик у своїй книжці про Росію — обговорювано загальну проблему морального значіння терору. Дізнавшись, що Савінков знаходиться у важкому фінансовому становищі і не може посвятитися літературній діяльності та що хотів би виїхати за кордон, проф. Масарик запропонував йому допомогу. Зрештою це не був перший ні останній випадок допомоги російському письменникові. Однак від самого Масарика Савінков ні-

лі. Заржавіле залізо вояцької зброї рудіє по полях цинобровим цвіттом кактей. А може це кров погибших лицарів завітла так чудово?

Знаєте, де збереглися найкращі старі арабські звичаї, де пють найчорнішу мокку і курять правдиве старосвітське наргіля? Скажу вам, це у Сіді-бу-Саїд, білій, сніжнобілій оселі, високо над великою водою. Там свіжий віддих моря голубить, пастиль що вечера втомлені лица людей, а з галерії стрункого, елегантного мінарету падають голосні слова Езанау, п'ять разів у день після точних вказівок Корану. Так хоче велика тиша малого арабського містечка, що кожне дзвінке слово богемільного Муецціна змінюється тут у суворе гасло повне маєстату Всевидючого, якому належить загальний послух і пошана. Це не Туніс, де сороката юрба безбожним криком покриває кожне слово святої молитви Магомета. Глибоко в серце й мозок правдивого Араба западає вона тут, над берегом безкрайого моря, а велику тишу каламутить хіба залаканий флямінго, перерізуючи воздух голосним трепетом своїх рожевих крил.

Коли доходимо нарешті до перших плоскатих покривел, вечоріє. Спалахкотіло небо великим вогнем соннішого заходу. Поволі, з нічим нежаруванням спокоем вертаються

верблюди з пасовиськ у людські садиби. Цілий день скубли вони спалену сонцем мізерну травичку серед камінистих піль. А тепер — якби невивагливі! — з однаково добрим апетитом заїдають зелене, м'яке листя фігі і — колюче м'ясо кактей.

Перед нами йде жваво гурт арабських жінок. У білих легких завожах — забавках вітру. З їх уст летить у вечірню тишу бистрий, непереможний потік слів. Минаємо їх. Голосна балачка втихає нагло мов від удару грому. Повертають скоро, кілька пар чорних очей злякано ховається під темні заслони.

Ще один придушений, тихий сміх, який годі відрізнити від шепоту химерних, вечірніх чмеликів і одна пара очей щезає у півмі маленьких воріт. Дивлюсь у вікна. Вони майстерно вбудовані в квітцесту орнаментику фаянсів, розділені стрункими, різбленими кольонами, закриті малими, колровими шибками. Крізь них не побачиш, на жаль, нічого крім нереальної зяви власної фантазії.

Ідемо далі. Над маленькою сліпою вуличкою повисла самотня лампа. В її світлі розмістились на солом'яних матах поважні раби. Перед ними р'ябіє на землі довгий рядок кошгозних капців.

Часом упаде в тишу одно коротке слово, добре обдумане, обережне; або піднесеться до уст поволі маленька чарочка ладна гу-

стої, запашної рідини. Все без усякої зайвої жестикуляції. Цей мушкетер!

Разом із нашим приходом ніщо не змінюється серед шановного товариства. Всі сидять спокійно далі, безпорушно; ні один погляд очей, ні нерозважний рух руки не зраджує почувань присутніх.

Вітаємо їх словами: — Ессалам кхалікум! (арабське вітання).

Дехто підносить праву долоню до висоти своїх очей на знак привітання.

— Меза ельхір! (Добрий вечір!) Потім сідаємо всі на солом'яні матах і замовляємо мокку.

Камінними, широкими сходами зайти можна в середину кофейні. У маленьку мідяну посудину дають тут дещо кави, цукру й кілька крапель води. Розжарене вугля топить усе в густу чорну масу.

А на стіні портрет якогось турецького вельможі. Наше запитання стрічається із довшою непривітною мовчанкою. — Це Кемаль паша — відказує нам врешті коротко невдоволений господар і за разже розводить балачку про інші менше дразливі питання. — Отже Кемаль паша завзятий оборонець турецької самостійності та — Ісламу. Розкриваємо одну цікаву сторінку арабської душі.

яких грошей не отримав. Як що пістав їх, то може з рук проф. Клецади, який був поінформований про цілу справу. На жаль проф. Клецада раптово помер і не залишив ніяких рахунків.

— В міру того, як будуть відомості на яву ревелії Сарікова, які покищо більшовики тримають в тайні, будуть сипатись спростування з різних сторін. Кожний скандал потягає за собою низку скандалів.

15 С. М. здержується висилку часопису тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4 20 зол.

Гумористичні симпатії.

Польський уряд заповідає, що в слід за трьома законами про права мови національних меншостей прийде черга і на нові проекти, між іншим: домагання жидівського населення. Однак — як подає "Хвіля" — переведення державної програми в справі жидівської меншости, яка це програма мала початись розписанням виборів до жидівських громад і управлінням справи йдучого вислухання жидівських домагань лишається покищо в стадії завішення, з огляду на великі різниці поглядів у самім Жидівським Колі. А саме лівіше настроєний посол Грінбав не погоджується з "угодовим" послом д-ром Райхом. Пос. д-р Райх дійшов одним махом до незвичайної почеси: вшехпольський посол Заморський ушкарив у "Газеті Варшавській" пенан у честь сьоністичного посла, який своєю красномовністю врятував престиж дипломатії та красномовства польської делегації. Довідуємось з "Газ. Варш.", що на міжпарламентарній міді у Берні д-р Райх поставив внесок, щоби польська делегація (себто і Жида?) виступала скрізь солідарно. З боку Жида-націоналіста це великий доказ державної лояльності на міжнароднім терені. Ця солідарність виявилась не лише в тім, що ми спали в однім готелі, але на всіх прийняттях держались разом і мали ми спільний стіл... Нині д-р Райх прийшов до голосу і говорив виключно про... Палестину. Значив дуже виразно, що Польща поквалілась з оснуванням єрусалимського консулату, а це знову зробило вражіння, що Польща є вже на шляху розвязки жидівської проблеми у себе і... на всьому світі (?). А з огляду на те, що д-р Райх володіє французькою мовою як рідною, отже його вимовність, хист схоплення справи — пішли на рахунок нашої (польської) делегації. Виходимо трохи зміцнені на міжнароднім терені.

І як додає до цієї статті "Курер Львовський": "Одним словом — ані Домбські, ані інші приятелі з "Пяста", ані навіть солодкоустий проф. Дембінський не одержали з уст Заморського стільки похвал, що їх одержав д-р Райх". Якже розуміти цей нежданий вибух симпатії з боку вшехпольського політика для жидівського націоналіста? — "Виходимо трохи зміцнені на міжнароднім терені"; а це значить іншими словами: Кожна партія і кожна програма є добра в даний момент, коли є водою на млин політики, яка має на меті виявити перед світом наймирнішу та найліберальнішу тактику супроти національного читання у межах своєї держави.

Агенція Земельного Банку Гіпотечного спілки акційної у Львові

перенесла свої бюро з вул. Гейтана ч. 8.

на вул. ЛЕГІОНІВ ч. 27. (в пасажу на ліво)

Полагоди́те як до цього часу всякі банкові чинности з успіхом.

ОСТАННІ ВІСТКИ.

Чи це привда?

Нинішнє "Слово польське" доносить, що польський прем'єр конферувув у Варшаві з проф. Цолем і представником мін. загр. справ Лосем у справі українського університету. Незалежно від цього прем'єр прийняв вчора проф. Стоцького і д-ра Студинського (?).

Промова Мек Донельда.

На засіданні Союзу Народів 4. ц. м. Мек Донельд заявив, що очеркненням характеру зацінного акту, який міг би спричинити війну, не повинні журитись політики останньої війни. Першим кроком у цьому є зорганізування роземного суду. Колиб тепер скликано конференцію в справі розброєння, вона могла би закінчи-

тись фяском. Треба передше приготувати атмосферу довіря. Бесідник Взиває всі держави до співпраці в політиці арбітражу, що міг би перешкодити всім конфліктам. Хоч Англія відкинула договір про взаємну поміч, не перестає цікавитись ним. Сподіється, що Зед. Лоржави приступлять до С. Народів. Без участі Німеччини неможлива дискусія в справі зброєнь. Англійський уряд бажає, щоби справа участі Німеччини в С. Н. полагоджено негайно. Англ.-російське порозуміння буде першим кроком до приступлення Росії до С. Н. Жаль, що праці С. Н. на загал майже незнані. Похибку зроблено поділом Горішнього Шлеська.

Дрібні вістки.

До Берліна приїхав уповноважений заступник Генерального агента для справ відшкодувань Франзор і негайно перейняв урядовання. Німецький уряд вже склав в банку на його рахунок 20 мільонів зол. марок.

Англ. консерватисти рішили в англ. палаті громад поставити справу підписаного Мекдонельдом англо-радянського договору. З огляду на рішуче опозиційне становище консерватистів і великої частини лібералів — кабінет Мекдонельда захищений.

Мекдонельд заявив, що коли не прийде управління проблеми боргів б. російської Росії і інших російських зобов'язань, більшовики не можуть рахувати на ніяку позичку.

МАЛИИ ФЕИЛЕТОН.

З музичного руху.

(16-на Бандуриста).

Гей, молодосте моя, яка ти гарна, леле! Вечерниці, чайні вечери (не без поліції), прогульки, не одно тихе кохання, що точить серце смутком, або радістю груди розбиває, співацько-бурлацькі прогульки! Гей, молодосте, яка ти гарна!

Вибач, мені шановний читачу, цей патетично-романтичний виклик. Я вчора вернувся із прогульки "Бандуриста". Звідси цей настрій.

Сім галицько-жидівських міст, сім кварталів з відповідною обсягою (не без блошних), сім концертів, сім вечерниць, сім безумовних "добрих гуморів", ну і розуміється сім амурних пригод. Це все на протязі несповна двох тижнів. А вікні сім любовних листів, які я сьогодні одержав. Чи вам ще не закрутилась би голова, сто разів хутше як мені?

Шіснацятка "Бандуриста" не збіговище, чи там збір людей, цілком подібний до "Української національної капелі" Кошиця, а саме тим, що капеля була останньою британською, за яку входила остання Українська Директорія, а шіснацятка "Бандуриста" є британською, що за неї хапается Кооператива "Український Театр", яка не топиться тільки тому, що галицьке болото надто густе і мало хто йде в нас на дно. Різниця між ними тільки та, що шіснацятка по концертах улаштувала вечерниці, а капеля ні. Тимто прогулька "Бандуриста" має всетаки більше гуманітарну мету.

Репертуар шіснацятки був знаменито підібраний до складу і настроїв хору (студенти Українських Вис. Шкіл). Був чисто модерний і то в напрямі реалістичної поезії, а саме: в поодинокі частини оспівував різні способи комунікації. Починаючи з воздуполювання в першій точці програми: "Над гори до хмар" переходив хор до мореплавання, якому були присвячені аж три музичні твори: "На водах", "На воді", "Буря" (розуміється без морської хороби). Інші пісні оспівували різні сукупні способи комунікації від хождения беріжком, їзди на коні аж до зовсім примітивного способу "жотилася" і окаяніного, твоїх зіршуючого, загаяня качурика". Були згадані і наші славні "польські" дороги, які відно кудяться, а

при тім і наші дітячі, які — як звичайно — журяться тим, що студенти У. В. Шкіл не матимуть державних посад.

Виконання було також наскрізь модерне. Головний тон усьому надавав диригент, тимто кожний кусник мусів бути відспіваний "екзотично". В українським перекладі цей термін звучить: "яблунево-пайтно", а мимічно на обличчю діригента підчас співу виражався солодким стогненням уст, і таємничим прижмуренням очей, при чім голова нахиливалась завжди на подушечний схід. Окрім него домінуючого тону кожний голос мав свій своєрідний вислів. Перший тенор співав завжди "Задумшено", другий тенор "розмайно", перший бас "ясно-соколого", другий бас "волося-жарно". Усі голоси разом давали чудовий екзотичний ефект.

Стільки щодо артистичної вартости хору та концертів, але наша приємність полягала ще більше в добірї самого ансамблю. Бо уявіть собі, що імпресарій, який звичайно буває правдивою єгипетською язвою для хору, (і навпаки), був у нас в особі д-ра Нички таким згільливим та добрим, що можна було його гриклати не лише до рані, але навіть до кожного здорового хориста. Напр. приложити до Попеля, маеш попел-ничку, обернеш товариша Кочура до гори хвостом (хоча і хвоста не має!) і приложити туди Ничку, — маеш цу-кор-ничку, опустити у Драгана цілком непотрібне "ган" і маеш дра-ничку, потягнеш з ним "дур" і маеш "дур-ничку".

Окрім цього був у шіснацятці ще один "телепат", який називався так не від того, що йому шось телепатало, або що мав шось спільного з телепатом, а просто від того, що коли йому сугестіювали якусь задачу, то він робив усе інше, а тільки не те, що було потрібне. Одним словом товариство як годиться: молоде, веселе, бурлацьке і гармонійне, так, що навіть солісти та солістки ніколи не ходили "солю", а завжди "в дуєті". А справжній український гумор — талант сміятись, чи є з того, чи ні! Одним словом мандрівка шіснацятки проминула не як проминають нині цифри, а як один "сріблестий акорд відродженої молодости!"

Базилько, 11. тенор

Біржа.

Львів, 4. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5.19½, — 5.19.50 канад. дол. 4.92½, — 4.93, чеські кор. 0.15½, — 0.15½, лев 0.02½, — 0.02½, франц. франк 0.27½, — 0.28½, швайц. фр. 0.97½, — 0.98½, англ. фунт. 23.40—23.60.

Золото, 20 кор. 21.40—21.50; 20 франк. 20.00—20.30; 20 марк. 23.40—23.50; 10 руб. 25.40—25.60.

Срібло, Австр. кор. 0.42—0.42½, 5 австр. кор. 2.20—2.30, фльорени 1.16—1.18, рубл. 1.85—1.88, рубель дрібним сріблом 0.86—0.82.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23.00 до 24.00 жито галицьке з 1923 р. від 00.00 до 30.00, жито нов. збору від 16.00 до 17.00, ячмін галицький броварняний від 17.00 до 18.50, ячмін галицький пащний від 13.50 до 14.50, овес галицький з 1923 р. від 16.00 до 17.00 Гречка 15.75—16.75.

КОНЦЕРТ Шіснацятки БАНДУРИСТА

в ХОДОРОВІ, неділя 7. вересня ц. р.
в СТРИЮ, понеділок 8. вересня ц. р.
По концерті вечериці з танцями
Дохід на будову Укр. аінського Театру
343 у Львові. 2—2

НОВИНКИ.

— Де вміють читати по українськи? Очта в Івоніч не знає, де в Дрогобич, але за те знає це почта в Москві, чого док зом лист, адресований дня 8. серпня в Івоніч до Д-ра Т. в Дрогобич, який уже дня 16. серпня був в Москві а за тиждень в Дрогобичі. А може в Івоніч знають де Дрогобич, але не вміють по українськи читати?

— Де правди? Так називається вступна стаття вчорашнього числа нашого часопису, якої частину сконфіскував пін прокуратор, щоби могли спати ті, що "Не можуть спати", як говориться в другій статтї тогож числа, теж частинно сконфісковані.

— Чого то Львів не бачив. Газета Львова" перелічує в онодішньому числі усіх достійників і коронованих голови, які Львів, на своєму довгому віку витав — хругвами, наліпками, ілюмінаціями і фестомами, аж до царя Миколи II. включно. Усе те минуло як сон, а тепер приїжджає до Львова другий президент польської держави Войцехолські.

— Нова емсія 50-гровишк. Дня 3. вересня ц. р. випустив польський банк нову емсію 50-гровишк банкнотів з датою 15. липня. Нові банкноти різняться від старих відмінною формою нумераційних цифр.

— Генерал губернатори за виповідженням. Польський прем'єр Грабські заявив делегації послів з "Визволення", що номінації генералів в єго-зми на "дресак" мають тимчасовий характер і обчислені на протяг часу від 4 до 3 місяців. По ліквідації дн-ерійних рухів, польський уряд задуме взятись егер-чно до поправки адміністратії на "кресак".

— Зігноровані симпатії. Швайцарський громадянин зі Сан-Галлен п. Отто Дебелін, запавав такою жагучою любовю до Польщі, що ріш вся вступити як добровольцем до польського війська. Це тав злизувало польське міністерство військових справ, що вночі полякувавши за симпатії, не відважилося прийняти закордонного симпатка в ряди своєї армії.

— Еспедиція "Червоного Жовтня". Російський воєний корабель "Червоний Жовтень" вїхав в дорогу до острова Врангеля. Везе він зі собою прчказ негайного арештування усіх осіб, які найдуться на острові, та конфіскації усіх чужих кораблів, які там причалять. Цей острів окупувала в 1921 р. Англія, протя чого російський уряд заклавав протест.

— Мито на мито. Дня 3. ц. м. економічний комітет польської ради мінітрів рішив усталити вивозне мито від жита на 25 золотих від тони, та завісити побирання привозного мита від закордонної муки.

— На горді бузина. Поляки, які рішили усунути прав-славний собор на сакській площі у Варшаві, зразу признали, що мальовила того собору мають містєцьку вартість і їх треба зберегти. Колиж виявилось, що збереження мальовил вимагатиме коштів, польські "знавці" змінили погляд і заявили, що мальовила є... безвартісні і їх можна знищити.

— Новий донос в звязку з убийством дир. Матвіяса. Позавчора ми звернули увагу на радість, яка запанувала у вшехпольському таборі з приводу таємничого й досі неясного вбивства дир. Матвіяса у Перемишлі: з питоною вправою Хіена кинулася денунціювати Українців на право й на ліво. І так перша "Слово польське" оплювало цілу українську г-мезію в Перемишлі, домагуючися її зачинення, а вірна сестриця "Слово польського" — бруковий поліційний львівський орган "Газета подгєсна" бачить "моральних справників" злочину в усіх українській інтелігенції Перемишля, від крилошан до вчителів вкл. Але така газетка, як "Цолзєнна" не вдовольється "моральним" доносом і загальниками. — Вона вказує пальцями на особи й кричить за "кровою". Отже обурюючися, що, мовляв, на похороні бл. п. дир. Матвіяса не було всіх до одного українських вчителів перемишльських шкіл, "Газ. ц." апелює до куратора Собінського, а місяця" перенести всіх українських учителів на інші місця. Чому саме з окрема попалося о. проф. Кормошеві, про це знає лише анонімний доносчик — співробітник названої газети.

— Книжнина — злодійною. Дня 12. минулого місяця, арештовано в Парижі княжню Євгенію Голіцину, приловлену на крадіжці шовків і конфекції в пивничних складах одного з магазинів на правому березі Сєквани. Переведена у княжної ревізія виявила цілі магазини крадених річей.

— Великєський монумент. Мабуть найбільшим монументом світа буде пам'ятник "Пропашої Справ", який стане поблизу міста Атлянці в полудневій Америці. Пам'ятник посвячений невдачній сепаратній війні підданних царював. Був ч.

анкунтий в природній скельній стіні, високій на кількасот стіп. Щойно по усуненню 55 вагонів камення, почали виступати перші обриси постатей на стіні. Голуба вождя південної армії, генерала Ле уже майже готова. Про розмір тої годви може дати уявлення факт, що на краю генеральського капелюха може поміститися 20 осіб.

Відносно Омарової мошети в Єрусалимі. Під теперішню пору переводять Араби реставрацію славної мошети Омара в Єрусалимі. Емір Абдуляг жертвував на цю ціль 25.000 фунтів.

Ураган на острові Вірджинія. На острові Вірджинія, який є однією з американо-колонією західно-індійсько-го архіпелагу, бушував оводі ураган, який позбавив життя 80 осіб, а дві тисячі поранив.

Пам'ятник Данте в Копенгазі. На площі перед копенгагською бібліотекою відслонено на днях пам'ятник Данте, якого угодний замін заклали італійський король Віктор Емануїл при нагоді своєї гостини в Данії в 1922 р. На голоні, по жертвованій Римом, поставлено статую Беатріче, а на лівій стороні колоні поміщено медальон Данте, подарований Флорентією.

Небезпечні сині очі. Українська народна поезія дає перше слово чорним очам і не без рад. Стверджено на прим. що особливо небезпечними є сині очі. Сині очі мав Наполеон. Народи і раси, які панують і гноблять других, мають переважно сині очі. Відважні авантюристи мають сині очі з правого. Але синіми очима можуть похвалитися великі злочинці; на 23.000 засуджених — 19.000 мало сині очі. Цейдається процент невірних жінок і уличниць має теж сині очі.

Концерт Шігнацтні Бандуриста відбудеться в Стрию, в понеділок, дня 8. вересня ц. р. — Частина доходу на будову українського театру у Львові.

Надзвичайні датки на "Рідну Школу" УПТ-ва. На пошук в часописах зложили далі надзвичайні датки на ратування рідного шкільництва слідує: ВІ. українські Інституції і Громадяне в злотих польських: "Народна Гостиниця" 200, "Центро Союз" 100, Іж. Гамота від залізничників у Львові 25, "Сільський Голос" 25, Службовики "Центро Союзу" 21,72, Дир. Пашак 20, "Відбудова" 20, В. Левинський, нотар з Винник 10, Біскупич, дир. школи 10, І. і Д. Петрові, учит. 10, Кружлевська, учит. 10, Гургула, учит. 5. — Разом 461,27 злотих польських. — В надії, що й інші українські Інституції, Кооперативи, Читальні та інші Організації, а також ціле українське Громадянство взагалі піде за цим гарним починком і націле більш односторонні жертви, що оголошено в часописах, — складає вище наведеним ВІ. Жертводавцям найщирішу подяку Головна Управа УПТ-ва. 1-1

Ширіть наш часопис!

Дописи.

Бориня. Нечувана поведінка поліції. В селі Либихора, турчанського повіту, стаціонарна команда митної сторожі: її поведінка дається добре в знаки селянам сіл Либихора і Гнилої. Стражники, використовуючи момент, що уряд нагороджує кожного, кому вдасться переловити якогонебудь перемитника худоби до Чехословаччини, навипередки шукають за худобою та забирають її, навіть з поля без провірення, чи худоба та заосмотрена в спеціальне "дозволене" пасти коло границі. Дня 12. вересня ц. р. забрали стражники воли посесора Йосифа Гегера з Гнилої, як ті воли паслися на полонині і воли ті продали на ліхтаті в Сянках. А дня 16. вересня 1924 р. прийшов стражник Тромські на полонину, де громадині сіно Андрій Ціко, син Ілька з Либихори, а недалеко від нього пас воли його 70-літній батько Ілько Ціко. Стражник приступив до Андрія Ціко, спитав його, чи не знає, хто "шварпував" за границю коні, а коли Андрій Ціко на такий запит тільки дивився раменами, казав йому відложити граблі на бік. Андрій Ціко відмовив, кажучи, що гребе сіно на своїм полі і це вільно йому. Тоді стражник Тромські стрілів "на пострах", а потім ударив Андрія Ціко палицею два рази так, що той упав на землю; потім бив його аж до крові, а саме завдав йому тяжку рану в голову. По побитті Андрія Ціко удався стражник Тромські спокійно на місце, де паслися воли старого Ілька Ціко, та хотів ті воли забрати, хоча ті воли паслися вже два літа на тій самій полонині і мали на випас на тім місці потрібний дозвіл. На не збіглося сила людей з Либихори і Гнилої, що робили недалеко коло сіна, та не дали стражникові забрати тих волів, кажучи, що властители тих волів це люди спокійні і не мають навіть наміру переводити своїх волів поза границю. Вечером того самого дня прийшов той сам стражник Тромські та командант Брудні враз з кількома іншими стражниками на господарство Ілька і Андрія Ціко вивели воли зі стайні, а Ілька Ціко та Андрія Ціко прирештували і забрали з собою.

Андрія Ціко, збитого кинули до жидівської пивниці, де він пересидів аж до другого дня, доки не звільнено його на інтервенцію начальника громади Мінковича, а дня 17. вересня ц. р. забрали обох арештованих на стачію до Сянок, де перетримали одну добу, а після дня 18. вересня ц. р. обох привели до арештів повітового суду в Борині. По переслухання старого Ілька Ціко пущено на волю, а молодшого Андрія Ціко задержали на дальше в арештах і той сидить дотепер в боринських арештах. Андрій Ціко просив, щоб заклали лікаря, щоб оглянув рани на голові. Лікар прийшов вправді, троха оглянув, але чи зробив донесення за побиття на стражника, ще не знає. Забрані воли продали стражники на стачію в Сянках на ліхтаті за 65 доларів і гроші ті здепонували. Це такий нечуваний випадок яскравого насильства з боку державної поліції, такий розбій і грабунку мирного населення, що цей випадок повинен навести свій відгомін у варшавському соймі.

31 спорту.

Вісти з Українського Спортивного Союзу.

Відплатні змагання за мистецтво між "Буй-Туром" (Станіславів) та львівською "Україною" були на майдані "Сокола-Батька" дня 31. вересня 1924 в неділю при чудовій погоді і на диво слабо заступлений публіци. А шкода: цим разом матч був дуже цікавий хоч би ізза великого числа воріт. "Україна" вийшла побідно 7:3 мимозміненого складу. Для "України" стрілили ворота: 1-й Ковалевич 4:41; 2-й Кінер дуже гарно головою 4:56; 3-й Яблославський, новий гравець з бувшої стрийської "Скали" 5:5; 4-й Кінер 5:25; 5-й Оприск 5:33 з наріжника, поданого п-ом Ковалевичем; 6-й Лисик 5:37, ніби з відсторонки (off-side) і не признані суддею п-ом В. Стоцьким; 7-й Ковалевич 5:47, і 8-й Лисик 6:3.

Для "Буй-Тура" двоє воріт стрілив п. Косач 4:48 і 6:7, а одні найцікавіші п. Козло. Сталося це так: воротар "України" п. Дзісь вибіг з воріт до мяча наперед, мяч перейшов попри нього і високий кізлом летів до воріт, він підбіг і вхопив його на груди, але Козло з розгоном штовхнув його, зовсім правильно в плечі і разом з мячем переправ в глибокі воріт. Наріжників було 7:5 на користь "України". Гра велася в оживленій темпі і доволі пристойно так, що не було ні вільних ні карних копів. "Буй-Тур" за вакації не зробив ніяких поступів. Часті вигуки зовсім непотрібні! "перекинь!", "перекинь легко!", "подай!" показували би, що дружина не лише на тренінгу потребує батого. Наріжників буйтурівців мабуть зовсім не вправляють, бо їхні стріли з рога, навіть Косачеві, були дуже мізерні й ніколи не використані.

Тепер дещо про зміни в складі обох дружин. З "України" виключено двох може найліпших гравців п. Мурського, чільника і п. Барусевича, воротаря, наслідком частих суперечок.

"Буй-Тур" стратив доброго чільника Попеля, що перейшов до "Ревєра" і Два роки вчив і тренував його Косач, опікувався п. Каратницький, але хлопець таки пішов слідом Копаницького.

Однак думую, що це хвилеві помилки молодечих загорільців і що всі три вони вернуться до своїх дружин. Перед українським спортом отвараються світлі перспективи й українські змагання в праці для рідного спорту знайдуть повне задоволення. Т. Ф.

ОПОВІСТІ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Звичайні Загальні Збори Кружка УПТ. в Городку к. Львова відбудуться в неділю, дня 14. вересня 1924 р. в салі шкільній. З огляду на вагу справ просить П. Т. членів о численну участь. 372 1-1

Товаришів, що здали матур в українській гімназії у Львові в р. 1884. просимо на зізд. Дня 28. вересня вечером о 8 год. сходіть в Народній Гостинниці а 29. вересня о 9 год. рано в церкві Успення Пр. Д. М. (вул. Руська) Служба Божя за померших Професорів і Товаришів. Іван Огоновський, Володимир Старецький, Володимир Лев, Дам'ян Лопатинський. 358 2-2

Дрібні оголошення.

ІНСТРУКТОРКИ для дівчаток з 1. і 4. народної на цілий рік з поданням услівій пошукує гр.-кат. уряд парох. — Турлицьке, п. Скала над 36р. 368 1-3

ПОЗІР! Пані! Панове хочете вийти замуж або одружитися, уйдіться з довірям до бюро посередництва Львів, Гіпсова 4. Подякевич. Треба прислати фотографію та почтові значки на відповідь. Бюро має кандидатів і кандидаток з різних сфер і народностей. Дискреція запевнена. 369 1-1

ПРИ вул. Бляхарський 9. є до диспозиції вправляючий фортеп'я. Відомість: Бр. Янів, Руська 18/1. від 8 — 1 год. рано. 364 1-2

БАВАЛЕР, літ 33. спільник рентовної торговельної фірми, з академічним освітанням за кордоном, бувший старшина У. Г. А., має власний маєток, з браку часу пошукує отсею дорогою товаришів життя з відповідним капіталом в цілі заложення самостійного підприємства. За диспозицію ручить словом, Поважні оголошення пооситесь слати до Адміністрації під С. Ц. 373 1-1

КРАВЕЦЬКА РОБІТНИЦЯ Михайла СТЕЦІЯ, абсолютна крою в Штутгарті і Липську, виконує всякі кравецькі роботи по найновішим взорам солідно і швидко. Ціни умірковані. Для Впр. Духовенства приймаю роботи і реверенди, папістики, пальта, футра і колпаки. Адреса: Львів. Зелена ч. 31. 371 1-5

ІЗДІВСТВО на селі — три милі від Львова — гарно і догідно положене — буринки, сад, город, сніжать, чорна рілля стадиста — разом шість і пів морга в однім куснику — продає урядник, мешкаючий у Львові, вул. Анчевських ч. 10. двері 6. 365 1-2

ДВІ СТУДЕНТКИ пошукують у Львові, від 1. жовтня при інтелігентній родині, кімнати з харчем. Платня після умови. Ласкаві оголошення до адміністрації під "Нума". 352 3-3

МЕШКАННЯ (3 кімнати) 18 хвилях ізди залізницею до Львова; дев'ять поїздів денно. Три хвилі ходу до стачі, в здоровій і гарній околиці — до винайму для інтелігентної родини за локінчення будови дому, Близьких інформацій з чемності у діляч п. інж. Лев Лециньський, вул. Содова ч. 3 від 12-2 год. 355 2-2

УЧИТЕЛЬКИ до одної дівчинки потребують з німецькою конверсацією, до початків фортеп'яну і французького та повторення 6 відлікової класи. Ганкевичева в Квасімі п. Товсте коло Грималова. 356 2-2

ПОЗІР ЕЛЕГАНТНІ ПАНІ! Знана фабрика И. Готтліба, Львів, площа Стрілецька 15, повідомляє, що приймає до перероблення фільцові капелюхи на зразок найновіших заграничних моделей. Спеціальні в чищення білих капелюхів. Для приїзних викінчує в 24 год. 326 3-3

СПІЗНІТЬСЯ ВОІ!
ВЕЛИКІ МЯЧЕВІ ЗМАГАННЯ

"УКРАЇНА" — "РУСАЛКА"

відбудуться дня 7. вересня ц. р., в неділю, о год. 3 і пів попол. на площі "СОКОЛА-БАТЬКА" за стрийською рогачкою. — Дохід на Укр. інвалідів Багато несподіванок. Дуга оркестра.

НЕ СПІЗНІТЬСЯ!

1-1

Каса Хорих міста Львова

вул. Браєрівська ч. 8.

подає до відома, що на підставі розпорядку Міністерства Скарбу з дня 30. VI. 1924 виданого в порозумінню з Міністерством Праці і Суспільної Опіки зістали перераховані, згадані в статуті грошеві квоти на золоті при рівночаснім усталенню 14 зарібкових груп з найвищою законною денною платнею 12'50 зол. з важністю від 1. вересня 1924.

З огляду на вище згадане просить П. Т. Працевдаців, щоб до дня 15. ц. м. предложили виказ працюючих, яких денний зарібок вносить понад 6 зол.

Таблиці до поодинокого обчислення складок і причинків, можна набути в бюрі Наси Хорих, вул. Браєрівська 8. 367 1-1

РІЛЬНИЧІ МАШИНИ

як молотільні, керати, млинки, січкарні, плуги, борони, центрифуги і проче

ЗА ГОТІВКУ АБО НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

доставляє сейчас

"ЦЕНТРОСОЮЗ" Союз Кооперативних Союзів (передтим Краєвий Союз господарських Спільнот "Сільський Господар")

у ЛЬВОВІ, вул. Зіморевича ч. 20. 2-3

Жадайте сейчас цінників і услівій продажі!

Присилайте передплату!

На осінній сезон! Спеціально для шкільної молоді Реклямова продаж тривалого ВЗУТТЯ GOODYEAR-WELT І КІЛКОВАНІ. Рівнож жіноче і мужське взуття по дуже низьких цінах по ручає Магазин ВЗУТТЯ ШАРЕРА, Синьстуська 19. Просимо оглянути виставу. 4-6

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 19., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рес-
публіки 150 лев., Болгарії 750
зл., Австрії 750 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.

ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Початок сумерку.

Львівська жидівська „Хвіля“ до-
несла сьогодні у власній телеграмі
з Варшави слідує вістку: „На
густіших політичних колах зробили
велике враження фінансові недобори,
які саме виявилися. Замкнення
бюджету за липень виказує около
22 мільйони золотих дефіциту, а за
серпень дефіцит буде ще біль-
ший“.

Без сумніву вістка подана орга-
ном жидівських біржевників є прав-
дивою, хоча деякі польські часо-
писи рівночасно виказують сподіва-
ну надвишку доходів над видатками
в місяці вересні н. р., що виносити-
ме около один мільйон золотих.

Сотворена теперішнім прем'єром
Грабським нова польська валюта
основувалася на зовсім нездорових
підставах. Нечувано драконські за-
кони та розпорядки, що їх увів міні-
стр скарбу В. Грабський для під-
держки курсу золотого у формі
різноманітних великих податків і
надзвичайних маєткових податків,
що були нічим іншим, як маскова-
ною конфіскацією частини майна,
могли ділати тільки на недалеку
мету. Недовіря до фінансової полі-
тики санатора польського скарбу
було таке загальне, що йому нераз
підлягали навіть люде з його вла-
сного табору, не кажучи вже про
знавців фінансисти, котрі від по-
чатку кивали головами і не воро-
жили ніякого пуття для фінансових
планів п. В. Грабського.

Цей песимізм слідно було в буд-
жетовій дискусії у варшавському
сеймі і сенаті літом цього року,
а навіть що більше, сам п. санатор,
звичайно ріжевий оптиміст, у сво-
му фінансовому експозе не виявляв
питомого йому оптимізму на даль-
ший розвій фінансового життя у
Польщі.

Одначе не вважаючи на все те,
ніхто не передбачував того, що
нині нотують жидівські біржевники,
а саме, що сумерк польської золо-
тої (франкової) валюти прийде так
соро. Цього пророцтва не виска-
зувано здається тому, що перед
трьома місяцями ніхто ще не знав
вислідів сьогорічних земельних збо-
рів і не передбачував, що сліду-
чий господарський рік 1924/25 на
загал беручи, буде роком голо-
довим.

І саме остання обставина — за-
гальний неврожай і на великих про-
сторах Польщі зближаючий голод
приспівали тільки те, що було би
прийшло зрештою само собою
і без цієї причини. Саме нині вия-
вилось вже зовсім наглядно, що
хліборобський стан, який у більшо-
сти заплатив дотеперішню поль-
ську валюту санацією і через це
значно збіднів, не зможе на далі
вносити санаційних тягарів і спо-
дівані бюджетові прибутки будуть
значно менші, як преліміновано
в міністерських кабінетах. Зрештою
від лютого ц. р. велика індустрія
і великі банки перестали жити кош-
том польського державного скарбу
(вальоризація позичок і дуже зна-
чне їх обмеження або і повна від-
мова), через що ми є свідками ве-
ликого економічного застою, який
з наслідком масового безробіття за-
грожує поважно і внутрішньому

політичному становищу в Польщі,
з правила і так не зовсім весе-
лому.

Загальна нужда і застій та зане-
пад на всіх царинах господарської
організації є цією головною при-
чиною, що польський державний
скарб, доведений хвилею до ко-
роткої і по правді тільки позірної
рівноваги, мусить захитатися, му-
сить показатися дефіцит, а в даль-
шому наслідку цього мусить упа-
дати вартість польського золо-
того.

Тут, також одна з причин збли-
жаючого упадку курсу теперіш-
ньої польської валюти. Неприродно
високий курс польського золотого
був дуже штучний (хоч би вказати
на те, що в обороті на одну душу
в Польщі є всього около 10 до 12
золотих) і в міру, як польський
банк буде змушений емітувати що-
раз більше паперової готівки, та в
міру цього, як ця готівка піде на
закордонний ринок, золотий поль-
ський мусить спадати.

Сумерк золотого вже бачимо,
хоча біржа ще на нього відповідно
не зреагувала. Зменшення касових

Лемківщина.

(Положення і потреби)
(Продовження.)

Воєнна доба.

Прийшла війна. Оргія пошуку-
вання за зрадниками не минула
Лемківщини. І тепер при всякій на-
годі одні з певного рода гордо-
щами, другі з жалем і сумом зга-
дують ті часи: талергофські й ин-
ші переживання. Є й типи мучени-
ків, котрі і так себе називають.
Дуже часто згадують з жалем про
„нетактовності“ (не хочу вживати
іншого слова) з боку тих табо-
ровних чинників, від яких залежало
звільнення інтернованих в таборі.
Доводилось мені розмовляти і з
такими, котрі подають розмову з
якимсь українським старостою (так
називав його Лемко), який ще рік
задержав їх у таборі тільки за те,
що при допиті називали себе Рус-
наками. Не в силі повірити, скіль-
ки в тому правди, подаю ці роз-
мови, як характеристику пануючих
настроїв. А багато місця зайняли
би всі повикручувані, крайню не-
правдиві й тенденційні погляди на-
ших Лемків на весь український
рух, на введення фонетики, тощо,
поширені автохтонними інтеліген-
тами, щоби в очах Лемків звести
українську ідею до карикатури й
зрадництва.

Наші війни.

Настала українсько-польська вій-
на. Проголошення самостійності
українського народу не було без
враження на наших Лемків. Але й
тут в почуттю свого любацького
патріотизму створюють вони
Лемківську Республіку, епілог
якої розігрався перед польським
судовим трибуналом в Новім Сан-
чани. Між членами уряду бачимо се-
лянина Громоська з Криниць, імя
якого в кожного Лемка і на устах

впливів задля загальної нужди і го-
сподарського застою в Польщі
дається вже невдоволю відчуття. А
властиво вже це все відчуваємо у
виді зросту дорожнечі. По поль-
ському статистичному виказі життя
у місяці серпні ц. р. подорожжю на
7 проц. — по правді найменше на
16 проц. — себто, вартість внутрі-
шня золотого в одному тільки мі-
сяці серпні ц. р. впала на одну
свою десятку частину. Нема очевид-
но, ніяких даних вірити, щоби спи-
нено зовсім дальший зріст дорож-
нечі. Може він йти може трохи по-
вільніше під диктатом відповідної
митової політики, але певно не ста-
не на цій висоті, що стоїть нині.

Населення нашої нещасної бач-
ківщини, з якого на санацію поль-
ського скарбу стягнуто без мило-
сердя все, що тільки можна було
стягнути — очевидно відносно зна-
чно більше як у корінній Польщі
з польського населення — має пе-
ред собою нову чорну дійсність.
Зближається час, що і рештки його
майна опиняться в чужих руках, як
польський золотий значе свій та-
нець, що в дечому зможе нагаду-
вати божевільний танець польської
марки і то в голодовому чи на пів
голодовому році.

С. Б.

обеднання всіх сил. Боротьба за
самостійність України мусіла по-
ставити в очах Лемків українську
національну ідею в іншому світлі.
Наклепи на зрадництво для поль-
ських цілей мусіли припинитися, а
тим самим отворилися очі, отвори-
лися серця Лемків, мусіло щезнути
непереможне недовіря. І хоча ще
дуже далеко до того, щоби наші
Лемки станули спільною лавою з
цілістю українського народу по
цей бік риської лінії, а проте тре-
ба вважати, що ґрунт під таке об-
єднання і порозуміння вже є.

Тип Лемка.

Цікавий тип Лемка. Кажуть, що
він проворний, виказує здібність до
інтересів, до торгівлі. З того, що
знаємо про нашу імміграцію в Аме-
риці, Лемко найшвидше заакліма-
тизувався і належить до найзасіб-
ніших наших переселенців. Сьогодні
немає на Лемківщині ні одної ро-
дини, член якої не находився би в
Америці. А кожний старший — був
як не кілька разів, то бодай раз в
Америці. Переписка з рідною по-
стійна. Приходять долари, прихо-
дять і настрої. Один американський
лист знайомого може перевернути
цілу будову, яку ви з тяжким тру-
дом зводите. Чимало православних
священників в Америці походить з
Лемківщини. Їх голос, думка, по-
гляди — керують поглядами й пе-
реконнями лемківської смуги. Зав-
важити належить, що в списках
жертвуючих на українські цілі май-
же не находимо іммігрантів з Лем-
ківщини.

Матеріальні обставини.

До війни Лемки матеріально да-
леко краще стояли, як нині. Крім
американської еміграції була сезо-
нова на Угорщину. У часі жнив
заробили стільки зерна, що мали
на прожиток на зиму. Приходили
до себе й тут забиралися до жнив.
Бо овес, ячмінь шойно доходять з
кінцем серпня. А що всі Лемки ма-
ють доволі землі, а ще крім того
посідають й дещо ліса, то їхнє
життя з матеріального боку було
завжди забезпечене. Все те сьогод-
ні минулося. Еміграція до Америки
обмежена, а в наслідку замкнення
границь і сезонна еміграція недо-
зволена. І наш Лемко бідніє. Не
може звикнути до нових життєвих
умов. Управа власної рілі недо-
статочна. Стільки обірка не має,
щоби збільшити видатність землі.
До війни дуже багато уживали
штучних навозів. І сьогодні хотіли
би їх мати, та не має способу, а

Пр. 799/24. В імені Річипосполитої Поль-
ської Суд окружний карний як Трибу-
нал пресовий у Львові рішив на висок
Державної, Прокураторії, що зміст часо-
пису „Діло“ ч. 193 з дня 2. вересня
1924 р. в артакулі під заголовою: 1) „На
коротку мету“ а) уступ перший по словах
коротку мету, до слів кончеість міліта-
ризації; б) в уступі між словами за-
гальну психозу; в) в уступі між словами
Над дніпрянською Україною і Ілля здійс-
нення цього пляну; д) уступ між словами
Кресова адміністрація і А вжеж таки; е)
уступ по словах привязали до держави,
до кінця артикулу. 2) Як взяти промисли
у свої руки, в уступі між словами: при-
студити і що чуже, а вороже українській
ідеї. 3) „Український університет“ а) в у-
ступі між словами східно-малопольських і
воєвідств; в уступі між словами дати ім
його закон і Польська еміфікальна. 2)

уступ по словах нас повідомляють до
кінця артикулу. 4) „Дописи“ уступ що мі-
стяться між словами був д-р Зигмунт Ко-
зловски, а український соймовий клуб
містять в собі ество ад 1) 2) і 3) а) б)
злочину з § 65 а) закона карного ад 3) ц)
проевину з § 293 закона карного, ад 4) з §
300 з. к. узнав доконану в дни 1. вересня 1924
конфіскату за оправдану і зарядив знищен-
ня цілого накладу і видав по думці § 493.
з. карн. заборону дальшого розширювання
того друкованого письма. Заразом видав
наказ відвічальному редакторови тої часо-
писи, щоби це рішення помістив безплатно.
в найбільшій числі і то на першій сторіні.
Невиконання того наказу потягає за собою
наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з
17. XII. 1862 д. п. д. № 6 ex 1863, а імення
засудження за переступство на гривну до
400 злп. — Львів, дня 3. вересня 1924.
Підпис нечистий.

може й засобів, дістати ці навози залля піднесення видатності рілі.

Полишаються гриби, і всякого рола гірські ягоди (суніці, малини, афінки, гогоци, ожини). Коли під боком є місто, або купеленя, чи кліматичне зачелення, то в сезоні заробляє легіт населення. Однак там, де таких «мов нема, там за для нестачі правдивої організації перепродажі, всі названі плоди не дають потрібного зарібку.

Зовнішній вид.

Лемківські села тягнуться долинами потоків або рік. Хати по одному боці, а там, де більше місця, по обох боках потоку або ріки. Не видно тут таких ластів'ячих гнізд, як у косівських горах. Так виглядають польські села, такі розкинені — каже мені один інформатор Лемко. Хати ще місцями курні. У середині чорно й темно, Великої харності не видно. Одяг не має нічого надзвичайного. А вже зовсім нестаче йому мальовничості вбрання Гуцулів. Дівчата переважно в яскри одягах, ясна хустка на голові. Усі гарно співають. Відомі лемківські мелодії — тут чуємо в їх природній красі. Діти, що пасуть товар, головню дівчатка «гукають» скрізь в лісі, наче шукають себе. Ці «гукання» нагадують в дечому альпійське „jodeln“.

(Поводження буде.)

М. Галушчинський.

Справа українського університету.

Варшавський „Кур'єр Поранни“ подає: Справа покликання до життя українського університету на добрій дорозі. Мабуть вже в найближчому тижні вирішить рада міністрів зміст декрету президента республіки в справі оснування університету. В тій справі відбув прем'єр Грабські довшу конференцію з проф. Цоллем, Смалъ-Стоцьким і Студинським, та представником міністерства закордонних справ Лосем. Урядовий комунікат передає, що вже в найближчому часі буде покликана до життя організаційна комісія „руського“ університету в Кракові, утворена в рівному числі з польських і „руських“ професорів, під проводом делегатів мін. освіти...

Де, що і як? — невідомо. На тему всіх цих поголосок помістимо окрему статтю, де зясуємо своє становище до цієї таємної історії.

Д-Р ЄВГЕН ГРИЦАК.

Новини дитячої літератури.

Серед теперішнього загального занепаду нашої видавничої справи відрадіним явищем треба назвати деяке оживлення видавництва для дітей і молоді. І недивно. Це ж духова пожива для найменших членів нашого громадянства, це антидот на шкідливі наслідки денационалізаційного впливу чужої школи, це лік на ті всі шквали, які приносять для молодого покоління сучасне лихо-ліття, це засіб виховання наших дітей на гарних людей та ідейних громадян.

По цей бік риської лінії маємо тільки видавництва, присвячених нашій дитворі й молоді. Найбільше й чайрухливіше В-во М. Таранька у Львові. Видає воно 2 серії книжечок: менші для дітей п. н. „Світ Дитини“ і більші для молоді зі серії „Молода Україна“. Віденська „Чайка“ видає у серії „Український дитини“ невеличкі казки (до 10 випусків) з гарними малюнками. В-во середнього - шкільницького журналу „Поступ“ видає бібліотеку книжечок християнсько-католицького напрямку п. н. „Цікаві оповідання“. Дуже симпатичне видання окремої серії дитячих книжок почало кия-

Жежевські „сензації“.

Промова Мекдонельда й інші голоси.

Нарешті англійський прем'єр виголосив на зборах Ліги Націй промову, яку давно вже заповідали часописи і з якої лише „Дейлі Телеграф“ зрадив кілька пунктів. Часописи називають сензацією те місце у промові Мекдонельда, де він каже, що політики зв'язані з останньою війною не повинні журитись тим: як зясувати акт держави, що спричинює війну, у чім лежить суть т. зв. збройного виступу.

Не маючи перед очима повного тексту промови, не знаємо, чи це речення є висловом великого оптимізму англійського прем'єра, який відкладає найближчу війну у майбутнє, чи принципіально недовіря до політиків, які є надто близько вогню боротьби, щоби були в силі об'єктивно сформулювати умовини на підставі яких стверджується воєнний конфлікт. Мекдонельд є тої гадки, що перш за все треба розв'язати справу потайної торгівлі зброєю та амуніцією. Далі слід зорганізувати мировий суд та означити уповноваження та юрисдикцію такого суду. А проте збирати нині конференцію в справі роззброєння було би небезпечно. Раніше треба витворити атмосферу довіри. Усі держави повинні згодитись на принцип арбітражу себто мирового суду, який дбатиме про їх забезпечення перед воєнними конфліктами. Хоча англійський уряд — сказав Мекдонельд — відкинув ідею пакту про взаємну допомогу, проте в цій справі Англія не сказала ще свого останнього слова. Однак вона не хоче втрутатись в зобов'язання, яких не зможе вповні додержати — а таким було би зобов'язання в нинішній стадії, поки не можна точно означити характеру збройного наступу.

Ліга Націй не повинна, на гадку Мекдонельда, зачиняти двері перед народами, які справді або бушм-то загрожують мирові. Це торкається в першу чергу Німеччини, без якої не можна вирішити справи зброєння та безпеки малих народів. Англо-російське порозуміння повинно стати першим кроком, щоби до Ліги ввійшла й радянська Росія, яка переходить еволюцію ідей. Мекдонельд висловив жаль, що праця Ліги Націй є загально мало відома. Згадав також про помилки, які вона робила, в роді Гор. Шлеська. Ця згадка сильно збентежила при-

сутніх: сенатора Буржуа і лорда Бальфура, які є відповідальними за це рішення. По скінченні засідання англійська делегація видала комунікат, який стверджував, що англійський прем'єр не мав наміру висловитись відносно про осуд у справі Гор. Шлеська, а також, що його слова про відповідальність за випозичення війни міг дехто хибно зрозуміти.

Еріо в імені Франції боронив погляду, що справи роззброєння не можна вирішувати незалежно від умовин забезпечення миру даній державі. На цьому становищі стоять також малі держави, які входять у т. зв. „Малу Антанту“. Цікаво, що французька делегація, розглянувши пильно текст промови Мекдонельда, заявляє, що між її становищем і становищем англійським нема основної різниці.

Ясно, що фрази про т. зв. сензаційний виступ Мекдонельда є лише поетичними образами, які не торкаються суті справи. Ліга Націй веде збірну працю дуже поволі і не дозволяє на „сензації“. Єдиною сензацією може хіба бути невдача. Як каже париський „Матен“: „Від результатів цієї сесії залежить доля Ліги Націй. Або вона розвинується на добро людства у велику та спасенну установу або щезне“.

Дрібні вістки.

— На грецько-болгарському кордоні знову інцидент: кількох грецьких вояків перейшло зі зброєю болгарську землю. В перепалці є вбиті. Покликано мішану комісію для переведення слідства.

— Справа Вильна не ввійде на чергу нарад біжучої сесії Ліги Націй. Литва вижидє кращого моменту.

— Біля Шангаю в Китаю йдуть вже завзяті бої. До міста тікають тисячі біженців. Чужі держави домагаються створення нейтральної полоси довкола міста.

— В Римі пронеслась погослка про атентат на Муссоліні. До нього мали стріляти, коли він вертався автомобілем з прогулки. Офіційно заперечують це.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Наддніпрянська Україна.

Заходи коло ліквідації неграмотності на Київщині.

На Київщині налічується тепер 485.480 неграмотних з виімкою тих, що вже учаться грамоти на так зв. ліквідаційних пунктах неграмотності. З цієї майже півмільйонної армії неграмотних приходить на членів професійних союзів 6.000, на комнезамів 20.000 і поборових та салдатів 34.000, решта припадає на неорганізоване населення. Київський губ. пров. відділ розробив план ліквідації неграмотності, по якому протягом 1924/5 шкільного року має бути пропущено через ліквідаційні пункти 171.330 неграмотних, в тім всіх неграмотних з числа „організованого“ населення. Для цього має бути засновано 2.118 ліквідпунктів.

Для ліквідації малограмотності має бути основано 1017 недільних шкіл, котрі мають охопити 1/4 малограмотних, т. є. 81.714 всіх малограмотних Київщини.

З 2.118 ліквідпунктів по мові навчання буде: 1948 українських, 100 російських, 50 жидівських і 20 польських. З 1017 шкіл для малограмотних 170 шкіл буде призначено для національних меншостей, а в решті навчання буде вестися на українській мові.

По постанові ВУЦВК. неграмотність на Україні має бути цілком зліквідована до 7. листопада 1924 року, коли то припадає десята річниця жовтневої революції. (Прол. Празда, 2. VIII, ч. 176).

Українізація на Одещині.

Президія одеської губ. проф. Ради, ознайомившись з наслідками обслідування проф. спілок щодо українізації, сконстатувала, що н одна спілка, за виключенням „робітземлісу“ не виконала вповні завдання. Цілому рядові губ. відділів спілок запропоновано на протязі трьох місяців перевести діловодство на українську мову в тих місцевостях, де більшість членів розмовляють по українськи, а всім взагалі спілкам запропоновано вжити енергійних заходів до заміни робітників, що не знають української мови. На найближчих перевиборах кандидатами слід пропонувати тільки таких осіб, що знають українську мову. (Вісти, 1. VIII, ч. 178).

Одеський Губвиконком постановив перевести частинну українізацію губерн'яльної періодичної преси і повну українізацію окружної

ське В-во „Час“ у своїй праській філії. На протязі років 1919—21. видало кілька книжечок укладу чи редакції В. Корольова, що можуть бути справжньою окрасою навіть західно-європейської дитячої літератури. Це такі речі, як роман „Чмелик“, „Славянські казки“, „Близький світ“, „На Зеленому Острові“, вкінці прегарна казка, розкішно видана „Про дванадцять місяців“. В останніх 2 роках почала видавати дитячу літературу Українська Книгарня й Антикварня у Львові, яка особляво інтенсивно працює тепер. Заповідає видання В-ва для дітей і молоді це Т-во, що перше розпочало в нас і до війни виключно саме й видавало книжечки дитячої літератури, Українське Педаг. Т-во. Рухливе попередніми роками Катеринославське В-во Е. Вирового в Берліні, що здобуло собі в нас заслужену славу виданням так дуже популярних серед наших дітей історичних оповідань Кашенка, тепер якось замовкло.

Розглядаючи книжечки для дітей і молоді, треба мати на увазі, що в нас дуже мало і письменників і педагогів займається дитячою літературою. До війни вєлавилися в нас як автори гарних книжок дитячої й юнацької літератури І. Франко і Б. Грінченко. Побіч них писали для дітей і юнацтва М. Коцюбинський, С. Черкасенко, Ю. Сірий на

В. Україні, а в нас А. Чайківський (історичні оповідання), Віра Лебеда (К. Малицька), К. Гриневичева (легенди, оповідання), В. Гнатюк (народні байки й казки), С. Ковалів (оповідання, з них багато слабих). Переклади визначних творів чужинних дитячих літератур почалися в нас пізно і то видавано їх дуже мало. В скрутних часах повоєнних справа ще погіршала. Не стало таких письменників як Франко, покинули дитячу літературу й інші автори, тільки старенький А. Чайківський невтомно працює далі, майже виключно посвячує свої сили юнацькій літературі і дає цілу низку прегарних і так дуже любих нашим дітям історичних оповідань і повістей, як „На уходах“, „Побратими“ і и. Рівночасно теж працює з не менчим успіхом на посвятою Наддніпрянське В. Корольов-Старий, що не покидає ні на хвилинку наших діточок, розмовляючи з ними на сторінках юнацького журналу „Молода Україна“ і обдаровуючи їх безупинно всякими прегарними книжечками різноманітного змісту. З під його пера виходять і дитячі пєси і прегарні повісти (Чмелик) і оповідання оригінальні та перекладні (він уперше почав перекладати з чеської мови) і казки, як ось остання його праця, видана на початку цього року „Нечиста сила“. З молодших авторів вибився на

перше місце добрий знавець дитячого смаку, Ангін Лотоцький, постійний спіробітник усіх дитячих журналів („Світ Дитини“, „Молода Україна“, „Наш Приятель“), що в цьому році видав гарну книжечку „Езоп“ і дві перерібки: „Лис Микита“ і „Чваньківський“ (український „Münchhausen“).

Ці три письменники, хоч і працюють безупинно, але не можуть заповнити всіх нестач і потреб нашої дитячої літератури, а на виручку їм мало хто спішить із молодших, здебільша невироблених ще, чи невизаних, а то часто нецікавих та невдатних дебютантів. З цих молодих ще найбільше посунувся вперед пильний і роботийший Завадович; деякі гарні оповідання для молоді видав теж Петро Франко в своєму власному видавництві в Коломиї.

І коли так мало в нас оригінальних дитячих письменників, то тим частіше треба нам шукати захисту в чужих літературах і присвоювати з них що найкращі твори. І такий вихід помічаємо тепер дуже часто. А другий вихід, це відновлювання давніших творів наших таки письменників, передруки книжечок дитячих і юнацьких.

(Докінчення буде.)

Понеділок, дня 8. вересня ц. р. в салі Муз. Товариства ім. Лисенка

КОНЦЕРТ Володимири Божейко — піаністки.

Б. лети продає Кооператива „Український Театр“ Руська 18/1. п., а в день концерту від 6-ї год. вечери кася.

333 1-1

преси і звернувся до Ратау (російська телегр. агенція) з проханням вжити заходів, щоби від 1. серпня Ратау прислало телеграми українською мовою. З цієї нагоди Орг. Відділ при ВУЦВК звернувся до Ратау з запитанням, в якій мірі можливо перевести в життя надсилання до всіх газет на периферії телеграм українською мовою. (Вісти, 14. VIII. ч. 183).

Процес Дерещука і тов.

В Умані розпочався процес отамана Дерещука і тов. за протирадянську повстанську діяльність 1920—1922 років. Дерещук був одною з центральних фігур повстанського руху на Україні в тих роках, яким керував центральний повстанський комітет з Польщі, на чолі з Ю. Тютюнником. Всіх оскаржених в процесі 69 осіб.

15 С. м. здержується висилку часопису тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4 20 зол.

Преса.

Невеселі гороскопи.

Невідомо, чи приїзд през. Войцеховського насунув завжди, від початку свого існування, ультральокальний „Газеті львівській“ деякі рефлексії, але фактом є, що в останніх днях отой часопис, який має за собою традицію 119-ти літ існування на ласкавому хлібі пануючої влади, зробив кілька кумедних викрутасів. І так вчора, вітаючи през. Войцеховського, сентиментально зітхнула стара лембергерка: кого то, мовляв, „ми“ вже не вітали! І нагадалася їй ціла черга достойників, що святкували тріюмфальний візд до столиці кн. Льва — включно з Миколою II. кервавим...

А ось в сам отой день, коли на завітчаній вежі львівського ратуша, яка теж бачила різні прапори, вибивають гейнали з мотивами патріотичних польських гимнів, урядова „Газета львівська“ вшкварилася величезною статтю п. н. „За наші кордони“, в якій виложено ясно, як на лопаті, що ті кордони переходять бодай ще стільки змін, скільки „орієнтація“ „Газети львівської“.

Першу заповідь цього добачує „Газ. львівська“ в заяві Мекдонельда при закінчуванні льондонської конференції. Адже він добачав головний успіх конференції у прийнятті системи розгляду й ревізій, скермованих для направи „очевидних помилок“ і заповідь, що це „тільки початок“.

Іншими словами: треба рахуватися з можливістю різних коректур і змін в заключних від часу війни в мирових договорах, не виключаючи версайського договору, який і так льондонською конференцією сильно захитаний. Якою небезпечною грозило це всім тим державам, які основи своєї закордонної політики будували й будують далі на постановах і значіннях версайського договору і в якому грізному становищі знаходиться при такому трактуванні справи передусім Польща — не важко зрозуміти.

Чимало прогав зміцнюють оці суїніви. Негайно по згаданій промові Мекдонельда зголосив свою відому декларацію Раківський, в якій явчо

ОСТАННІ ВІСТІ.

Бомба на площі Мар'їнській.

ПАТ звідомляє: Підчас повороту презид. Войцеховського з „Таргів Виходів“ до воевідства кинув якийсь чоловік на Мар'їнській пл. під відділ уланів, що їхав за повозкою президента малу петарду. Вона зразу зовсім не експлуодувала, шойно рушена кінськими копитами, почала димити. Виновника арештовано. Є то Стан. Штайгер зайнятий у складі чаю Майнля. Військова експертиза виявила, що петарда містила мішанину порошу; значніших наслідків не могла спричинити.

Німеччина в Союзі Народів.

Австралійський делегат до Союзу Народів Чарльстон предложив, щоби Союз вислав Німеччині підчас теперішньої сесії запрошення вступити до С. Народів.

Союз Народів.

Еріо заявив 5. ц. м. на засіданні

кажеться про Східну Галичину. Одночасно з різних боків залунали старі гасла ревізії версайського договору. Б. італійський прем'єр Нітті, відомий ворог Польщі, на сторінках копенгазького щоденника „Політкен“ бачить найбільш настирливий постулат актуальної міжнародної політики у ревізії договорів і зміні накреслених тими договорами політичних кордонів.

Льойд Джордж іде ще далі: він знову розпочав явну антипольську кампанію, оголосивши на днях відому статтю про хиткість відносин на Сході Європи.

У тому напрямку йдуть усі зусилля наших ворогів, і, на жаль, патронують їм керманічі англійської політики, яка не лиш за Льойда Джорджа але й за правління Лейбур-партії послідовно змагає до ревізії версайського договору і змін його територіальних чинів. А треба пам'ятати, що тут мається лише на увазі Польщу, так, що погроза ревізії договорів є погрозою виключно під польською адресою.

Пікантно зазначити, що ледве вчора „Курер львівський“ страшенно накинувся на „Діло“, яке, мовляв, у своїй безмежній наївності прикладає якунебудь вагу до „безсилої буркотіння лисого й позбавленого кіхтів валійського льва“. „Кур. льв.“ мав тут на увазі ту самісіньку статтю Льойда Джорджа, яку ми негайно зреферували були, й яка тепер поважно хвилює — „Газету львівську“. На всякий випадок: сумні гороскопи, які бачить орган львівського воевідства, повинні трішки прохолодити захоплені усіх тих „кресових“ патріотів, що вітають президента Войцеховського окликом „witać pamt, witać miły hospodynje“, забуваючи і про недавнє минуле і про — недалеке будуче...

Біржа.

Львів, 5. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5-20 — 5-20 1/2, канад. дол. 4-92 1/2 — 4-93, чеськ. кор. 0-15 1/2 — 0-15 3/4, лєй 0-02 1/2 — 0-02 1/2, франц. франк 0-27 1/2 — 0-28 1/2, швайц. фр. 0-97 1/2 — 0-98 1/2, англ. фунт. 23-40 — 23-60.

Золото. 20 кор. 21-40 — 21-50; 20 франк. 20-00 — 20-30; 20 марк. 23-40 — 23-50; 10 руб. 25-40 — 25-60.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23-00 до 24-00, жито галицьке з 1923 р. від 00-00 до 30-00, жито нов. збору від 16-00 до 17-00, ячмінь галицький з 1923 р. від 17-50 до 18-50, ячмінь галицький пашний від 13-50 до 14-50, овес галицький з 1923 р. від 16-00 до 17-00, гречка 15-75 — 16-75.

С. Народів, що Франція бажає мира для всіх народів. Хочє бути вірна версайському договору. Звертається до Союзу, щоби прийнято арбітраж і щоби нападаючим увважати того, хто відкажеться піддати арбітражеві. Конференція в справі роззброєння без С. Народів булаб конференцією проти нього. Саландра, Лорд Пармур, Тені і Бенеш заявили за арбітражем.

Пограничний корпус.

Проект закона про організацію „пограничного корпусу“ внесуть до польського союму в половині жовтня. Корпус підлягатиме мін. вн. сп. Завданням його буде забезпечити східні границі від шпіонажі, бандізму і пачкарства. Складатиметься з 5 бригад, по 1 на кожне окраїнне воевідство, бригада з 3—4 батальонів піхоти і 3—4 швадронів кінноти. З кінцем жовтня мають уже бути утворені три бригади для Виленщини та новгородського і волинського воевідства.

Приїзд президента Річпосполитої до Львова.

Від часу, як на місці монархії настали на світі республіки — президенти республік прийняли в спадщині по коронованих головах старі почести та клопоти. Хто вірив, учора пригладується параді Львова в честь президента польської держави, що світ змінюється?

„Дзєннік Людови“ з цього-ж дня поміщує статейку п. з. „Що це за свято“ і пише:

„З нагоди приїзду президента Річпосполитої до Львова заповіли, що моль на протязі двох днів: п'ятниці та суботи звільнена від науки. Чому?... Досить, що ученик, ледві лизнувши науки по вакаціях, матиме чотири дні вільні. Це багато... Коли у старі часи казали нам влаштовувати паради з рації якихсь цісарських уродил, одні приймали цей наказ як кару Божу, інші головню молоді, тишилися, що буде вільний день від науки. Кожний, з виїмком хіба дуже „цісарських“ людей глумував собі тихцем з такого свята, наказаного займанщиками (przez zaborców).“

„Та таких парад як нині маємо переживати, ще в нас не було. Здавалось, що вони були би анахронізмом у республіці, а тимчасом бачимо монархічних „помп“... Чи не за багато тут місцевих амбіцій. Уже Новгородок скомпромітувався, а тепер хіба чекає на Львів?..“

А з Варшави приїхало стільки поліції та тайних агентів... що на вулицях страшно було розмовляти і не можна було продертися через їх координи з одної вулиці на другу. Напередодні арештовано силу людей, підозрілих у комунізмі; між іншими, як зачуваємо, студентів: Рудика, Липецького, Гронського, Коцюбу. Цікаво, що три дні тому українські державні гімназії одержали розпорядок, щоби ученики взяли участь у загальній похіді, а в день свята, вранці, його відкликали. Президент відвідав між іншими будівлями Львова собор св. Юра, який ще мабуть ніколи не бачив під собою шпалерів з польських доколичних селян, прибраних у польські національні стрічки та прапори. Перед церквою окрема депутація „старорусинів“ в особі пп. Лисковацького, Луцька, Турчмановича, Третяка та Лепкого вітала президента. В середині церкви панувала святочно мертва тиша, бо туди нікого не пускали.

Автор цих рядків пише їх тремтучою рукою під звук „гейналу“, що з ратушевої вежі влітає через вікно до редакції.

Відгуки дня.

Затьміння сонця.

Нині дістав я картку такого змісту:

„Високоповажаний (?) Пане! Вітаючи з радістю Ваше іменування астрономічним референтом ред. „Діла“, смію просити Вас пояснити мені, чому не було видно таї шумно заповіданої затьми сонця дня 30. ц. м. Чи тям, що нема тут ні Лясоцького, ні Фукса, ми маємо бути гірші від Львова, де, як кажуть, що місяця є якась затьма? — З глибоким поважанням“

Провінційальний астроном.

Нешастя якась із тими затьміннями. Що лиш я вправився з місяцем і Марсом, а тут уже й сонце пхається, як Жид до трамваю.

А все те через оттих капосних астрономів.

Сяде тобі така борода, присліпкуватимуть на яким даху чи бантах, поставять пелеч себе люду і людей дурить. Десь давно були „планетники“ люде порядні і неложні, які старим паннам і инчим суфражисткам вичитували долю зі звезд. Це звіздам ніколи не шкодило, а паннам деколи погало.

А тепер?!... Вчені астрономи дорожблять світ, потішають емеритів кінцем світа і обдурюють закоханих повним затьмінням небесних світил.

Я в такі вчені затьміння не дуже вірю. Мій погляд на це такий: Частинне затьміння сонця чи місяця є тоді, як їх закривають хмари, а повне затьміння сонця є вночі, а місяця в день.

Та не так думають П. Т. астрономи. А, здається мені, що повинні так думати, бо оминув би компроміти.

Возьмім наприклад останнє повне затьміння сонця. Таж це був один „повний“ скандал.

Написав якийсь астроном у календарі, що 30. серпня місяць заступить собою сонце. Це підхопила „Свобода“, а від неї довідався цілий світ. Галичина в тім дні виглядала як при недалекому повстанню. Думка, що ось-ось померкне світ і тьма крімшна заляже окуповані землі, зворухила великих і малих. Народ, повнений своїми панотнями, позаганяв худобу до стаєн, а сам виляг на вулиці і здирав голову на сонце, як качки на яструба. Хто мав яке скло під рукою, обкопчував його і псував очі.

З уродження легковірні люде бачили вже навіть затьміння.

— Дивися, яке все дивне в тім освітленню.

— Справді! Мов через фляшку з пива.

А один з майбутніх професорів краківського університету бистроумно завважив.

— Бачите, як ластівки низько літають і — То певний знак!...

Полягаючи на тих усіх фахових спостереженнях, я надбав шибку в редакції, окупив її манускриптом своєї найновішої поезії і став дивитися на сонце.

Те саме порадив зробити і иншим союзникам з редакції і в короткому часі всі мали чорні носи від — „обсервації“.

Таке саме діялося не тільки в редакціях, але взагалі всюди, де доходило задрукований папір, дуже дотепно названий часописом. Один трудолюбивий діяч жалувався мені, що його вісім чадів зужили на обсервацію два зимові вікна і масу свічок.

Та це все тільки половина лиха. Вікно, свічка, надпалене убрання — це все дурнички в порівнянні з тим, що втратила відданиця на нещаснім затьмінні.

Знаю кілька випадків, де відложено заповіджене весілля тільки тому, що мала настати темрява. Воно зовсім зрозуміле, бо молодому в п'ятні легко було підставити якусь немолоду молоду, а з другої сторони „незоджаний“ тестем молодий міг по дорозі дуже легко згубитися. З другого боку, беручи під увагу повсюдні погляди на любов, відложення речення шлюбу, хочби тільки на місяць, може довести до родинної трагедії.

Як доносить „Львівський“ „обсерватор“, затьміння сонця не відбулося ні в столиці ні на провінції. Та і тим разом вони не мають рації.

Затьміння відбулося і було „повне“ тільки не в 12 год. в пол., а в 12. вночі.

Galaktion Chinka.

Кооперація — народня еила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА“ у Львові, Ринок 10. Удїл 5 зол. одноразове вписове 50 сот. Число удїлів необмежене. Поруча 2-кратно.

НОВИНКИ.

„Досвітний Зорі“ ad memoriam. Малецька двокоштовна володимир-волинська газета „Досвітний Зорі“, що шумно зве себе „українським культурно-економічним часописом“ (мабуть тому, що взагалі український характер газети, включно з мовою, — дуже сумнівний, й ніколи не пишеться у ній на теми культури й економіки) страшенно турбується львівською українською пресою, та спеціально „Ділом“. В ч. 12 (28) посвячує „Ділові“ цілу передовицю, ч. н. „Зігзатами“ (!), добачуючи ті „зігзати“ з огляду на „московськість“ низки статей „На наддніпр. Україні“. Лишенько, коли записання передових статей беруться люде, які забувають на одну дрібницю: грамотність. Бо коли автор отой передовиці умів читати, так безумовно не пропустив би дозвіг редакційної примітки на вступі згаданого циклу статей, де м. ин. писалося ясно, що це — не допис „Діла“, а оригінальна стаття паризького журналу „La Revue Contemporaine“, що з освітленням порушених фактів наша редакція не погоджується, і що передрукують ті статті лише тому, щоб вказати на погляди чужинців про процеси велико-українського життя. Цікаво, що наше „огидне московськість“ добачив завзятий полеміст саме в числі 190 „Діла“, де редакція в окремій примітці застереглась проти твердження згаданого франц. журналу про галицько-волинські русифікаційні настрої! — Не від речі згадати, що поруч з лайками на „Діло“ і „Новий Час“, „Досвітний Зорі“, (яка по-за анонсами має текст несповна дві сторінки „Діла“) вахотить місце, щоб на 14-й шпальті валити пеня в честь польського бурмістра п. Володимира Ткачика з нагоди його виїзду до Закопаного (sic!) рекламувати польські кооперативи та оголошувати по польськи магістратські розпорядження. Це перший і останній раз, коли ми звернули увагу на голос такої рептильки.

— **Заприсяження генерал-губернаторів.** Дня 3. п. м. склали генерал-губернатори Янушайтіс і Ольшевські присягу на руки польського міністра внутрішніх справ Гіберера. Опісля відбулася нарада генерал-губернаторів з прем'єром Габским.

— **Безуспішна погоня.** Дня 2. п. м. надала диверсійна ватага на двір в Стадниках на Волині. Польська поліція зарядила погоню за напасниками, але як оне доносять часописи, безуспішно. Диверсанти спокійно перейшли кордон.

— **900 вагонів яєць.** Польща має мабуть за багато яєць. На днях польське міністерство торгівлі і промислу дало дозвіл на вивіз 900 вагонів яєць.

— **Громадські вибори в Кранові.** Польське міністерство внутрішніх справ доручило розписання нових виборів до ради міста Кранова на основі старої ординції.

— **„Умиряючий праліс“.** Під таким заголовком знаходимо у віденському журналі „Der Gольцмаркт“ освітлення польської лісової господарки: „На біловіжській праліс і інші польські ліси видано в наслідок заключення контракту між польським урядом і англійським „Century Trust Limited“, присуд смерті. Після постанов цього контракту, виарендувало це товариство на десять літ ліси і відповідно до свого бюджету буде воно продукувати 25 мільйонів стояків дерева річно. Припускаємо, що Польща, не маючи передбачуваних фактів, заключила договір, який буде дійною короною виключно для англійського капіталу. Англія заспокоїла своє запотребовання дерева на цілий ряд літ з Польщаю позбулася всякого впливу на евенуальну рабункову господарку в своїх лісах, а крім того свого становища в міжнародній торгівлі деревами“.

— **Рекордове інтерв'ю.** По приїзді Ерріо до Женеви, обсернуло прем'єра 300 журналістів, яким він дав вияснення про свої заміри і плани.

— **Нові банноти.** Дня 3. п. м. пущено в обіг нові 5-злотові банкноти II, емісії, з датою Варшава 15. липня 1924.

— **Жертви праці.** Дня 3. п. м. о год. 4. по полудні ексцитувався збірник динаміту в фабриці порошу в Пардубіцах. Об'єкт, в якому виробляють динаміт, з невеликим гуком вилетів у воздух. Двох робітників згинило на місці, один помер по дорозі до шпиталю, 12 робітників бореться зі смертю. Скільки легше ранених покищо не усталено. Причини катастрофи теж не усталено.

— **Публична бібліотека в Нью-Йорку.** Окрасою Нью-Йорку є безсумнівно його публична бібліотека. Вже сам вхід крізь мраморний портик, вид велитеських читальень і т. п. викликає імпонує враження. Її чисельність дорівнює чисельності найбільших європейських бібліотек. Нема майже жодної книжки чи журналу на земській кулі, якої тут не можна було дістати. При тому швидкість, з якою інтересні одержують потрібні книжки, можна назвати дійсно американською.

— **Водний трамвай.** Справу получения Франції з Англією вирішено недавно з досить оригінальним способом. Коли будова тунелю під каналом Ля Манш виявилася неактуальною, придумано дешевший хемунікаційний шлях. А саме небаром мають бути побудовані гідропляни, з яких кожній могтме взяти 30 пасажирів. Гі-

дроплянів буде стільки, щоб шов пів години відлітав один до Англії і один до Франції, при чому дорога триватиме 15 минут. Буде не свого рода воздушний трамвай.

— **4.000 км. піхотою. без ніг.** Один паризький інвалід, який підчас облоги Вердену втратив обі ноги, заложився, що переїде простір 4.000 кілометрів. Цими днями безногий інвалід відбув уже подорож з Парижа до Дижону, отже пройшов уже 579 км. при допомозі рук.

— **Вистава в Уемблї.** Виставка в Уемблї, не дивлячись на мільони людей, які її оглянули, грозить дефіцитом. Від 30. серпня, остається ще 55 днів до її урядового закриття а на покриття її коштів треба, щоб виставу відвідало 18 мільйонів осіб.

— **В концерті Бандуриста в Стрию.** який відбудеться в понеділок, дня 8. вересня ц. р. — обіцяв взяти участь п'яніст і композитор Антін Рудницький, який виконає твори Баха і Лішта. — П'яністка Володимира Божейко виконає на своїм концерті в понеділок, дня 8. вересня ц. р. твори Баха, Бетовена, Шопена, Брамса, Барвінського, Людкевича, Сауера, Верді-ого і Лішта. Частина доходу призначена на будову українського театру.

НАДІСЛАНО.

За надіслане редакція не відповідає.

ПОЗІР! ПОЗІР!
РІК ОСНУВАННЯ 1890.

Знання з перед війни виключний
склад музичних інструментів

М. Боденштайна

Львів, вул. ЛЕГІОНІВ 37.

поручає всілякі музичні інструменти (фахово випробовані)

по фабричних цінах т. є. **25% дешевше** як всюди. — Інституціям і кружкам полегши в сплатах. — Замовлення з провінції 377 ціл полагоджуватись відворотно. 1-3

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостатці екаекутивни. Це не вірно. Для наснажувальна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Зі спорту.

Україна — Русалка.

Зустріч тих двох львівських дружин матиме нагоду оглядати публіка в цю неділю дня 7-го на фестивалі Українських Інвалідів, на площі Сокола-Батька. Змагання починає суддя точно о год. 3-й.

З цирку.

Атлет Іван Волинець.

Від кількох тижнів відбувається в цирку Корняцького турнір французької боротьби. Між іншими більше або менше відомими атлетами-чемпіонами бере участь наш земляк Іван Волинець. Є він атлетом середньої ваги, з якою звичайно зязана є зручність, доведена у нього просто до мистецьких вершин. Вона поруч з немалою силою помагає виходити йому з усіх двобоїв переможцем, або в крайньому випадку теміс-омо. Тільки один одиникий раз був він покладений найсильнішим борцем-великаном Грікс-ом (Латвія) і то ще в неправильний спосіб, бо вже в кілька секунд після свистка судейського, сигналізуючого кінець боротьби. Що Волинець став любимцем усієї публіки без ріжниць національності, свідчать про це ці ясні оплески, якими його з кожною появою на арені, витає цілий цирк. І треба признати, що він вповні заслужив собі ці оплески. Бороться він спокійно, без зайвих брутальних ходів, наскрізь доцільно, виблискуючи майстерною технікою, яка ратує його в найскладніших ситуаціях. Особливо цікавими є його змагання з атлетами рівними йому щодо ваги. Тоді публіка має нагоду бачити завдяки йому найкращу боротьбу. З його перемог слід піднести найкращу над Spreaček-ом (Чех), далі над Rogenbaum-ом (Німеччина), Hake-ом (Берно), Morion-ом (Швеція). З боротьби з Vambul-єю (Мури), яку перемогло ізза брутальності цього останнього, признано Волинцеві один пункт. З Langer-ом (Жид), Svalin-ом (Югославія), Roland-ом (Данія) і Чорною Маскою висіди нерішені. Щодо Grik's-а маємо надію, що побачимо ще revanche. *Іменко.*

Відозви й комунікати.

Комунікат Тіснийшого Народного Комітету.

В зв'язку з розпорядками органів польських шкільних властей, спрямованих на знищення українського шкільництва з поглинанням існуючих і обов'язуючих досі законних постанов та з огляду на насильно накинута тзв. „Кресові закони“ про права мови на полі шкільництва, судівництва і адміністрації, Тіснийший Народний Комітет як Начальна Управа Української Народної Трудової Партії постановив:

1) Визвати ціле українське громадянство, зокрема членів Української Народної Трудової Партії до послідовної оборони прав української мови на кожному кроці.

2) Визвати українське громадянство до якнайбільше напруженої праці і жертвенности для удержання та дальшої розбудови українського приватного шкільництва. Ніякі беззаконні заарядження ні особисті шикани не сміють відстрашувати громадян від високо-ідейної праці у цім напрямі, а обов'язком всіх суспільних верств є якнайбільш сприяти роботі діячів Рідної Школи.

3) Всі Повітові Організації Української Народної Трудової Партії мають взяти активну співучасть у моральному і матеріальному підтриманні існуючих приватних шкіл та у творенню нових шкіл, чи курсів, і звернути окрему увагу на творення і розбудову фахових шкіл та курсів, використовуючи місцеві умовини та засоби.

Львів, дня 3. вересня 1924 р.

З Президії Тіснийшого Народного Комітету:

Д-р Із. Голубович,
голова.

А. Малецький,
ген. секретар.

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЮ особи з невеликим капіталом або вартісним підкладом, котра рішилася би вести торговлю мішаними товарами, з котрої значну часть доходів призначили би ми на будову мійської церкви в Косові. Йосиф Приймак, купець, Косів. 1-1

ДЛЯ ПАННОЧКИ, що хотіла би їхати до Америки! Самітний мушкетер, літ 28, здоровий, доброї вдачі, пошукує отсею дорогою подруги життя. Рефлектує на панну або вдову до 25 літ. Українку не малу ростом, бронетку, по можності музикальну, п'яністку. Придане не вимагане, звернутись неанонімово з фотографією з повним довірям. Річ трактується дуже серйозно, дискреція під словом честі. Зголоситись на адресу: Josef Husar c/o Sichow Bazar 34 East 7 str, New York. 378 1-1

ВДОВА зі священничої родини, пошукує місця до заряду дому або вируки паві дому. Письменні зголошення до Адміністрації під „Заряд“. 379 1-1

ПАРОХІЯ до заміни на меншу при заміни або в околиці біля міста, догідну на провадження пасіки. Душ 3,000, поля доброго 100 м., ліса 30 м., будинки в добрім стані, церква одна. Листи під „Парохія“ слати до Адміністрації „Діла“. 382 1-2

УЧИТЕЛЬКИ кваліфікованої гри на фортепіані пошукує М. Луцький, вул. Голуба 10, партер, бічна Голфмана. Зголошення від 2-3 п. п. 381 1-2

УЧЕНИК 5-ої гімназійної класи пошукує лекції на цілий рік найрадше у священника. Приготовляти може з нормальних шкіл та з І. і П. гімн. класи. Зголошення слати на адресу: Іван Ялоха, судовий урядник в Борни. 375 1-4

ПРИ вул. Бляхарській 9, є до диспозиції вправляючих фортепіан. Відомість: Бр. Янів, Руська 18/1, від 8 — 1 год. рано. 364 2-2

ЗВІДОМЛЕННЯ

ВЖЕ ВІДКРИТО по основній реконструкції

ГОТЕЛЬ під 3-ма **МУРИНАМИ**

ПРИ вул. КРАКІВСЬКІЙ ч. 9.

376 о численні відвідини просить — **УПРАВА.** 1-2

„Візд Б. Хмельницького до Київ“

історичну картину М. Івасюка, в чотирох красках, величини 74×54 см. в ціні 10 зол. а в різблених рамках по 34 зол. або 1/2 різблених по 26 зол. можна набути за готівку або післяплатою у: Івана Павлина, Львів, Ринок 10. II. пов. „Просвіта“, 155 1-4

ПОТРІБНА негайно здорова, старша жінка до самостійного ведення м'яленького домашнього господарства, а передовсім кухні у самотнього учителя. Зголошення пересилати до Управи шкільного шкільства в Яворі, коло Турки н/Стр. 333 1-2

ІНСТРУКТОРКИ для дівчаток з 1. і 4. народної на цілий рік з поданням успішної пошукує гр.-кат. уряд пароч. — Турлицьке, п. Скала нап. Збр. 338 2-2

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-р ЯРОСЛАВ ОЛЕСНИЦЬКИЙ

запис. судовий перекладчик англійської мови, переніс адвокатську канцелярію зі Львова до **ЗОПЧЕВА**, де веде її спільно з адв. Д-ром Дорого-292 мирецьким у цього-ж домі. 5-5

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ПЕЛЬ

288 лінар Народної Лічниці 6-10

ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягайлонській 20.

КОНКУРС

на місце управителя дівочої учительської семінарії УПТ. в Стрию з правом прилюдности. Петенти з кваліфікацією для середніх шкіл і правом навчання мають зголоситись не гайно до Головної Управи УПТ-ва у Львові (Ринок ч. 10.) 380 1-3

Надзвичайні Загальні Збори

Товариства Задаткового в Зборіві, стоваришення зареєстр. з неомб. порукою, відбудуться дня 16. вересня 1924. о год. 3-й пополудні в домі філії „Просвіта“ в Зборіві з слідуєчим порядком денним. 1) Відкриття Зборів предсідником і покликання 2-х секретарів, 2) Затвердження вибору 1 члена Дирекції, 3) Доповняючий вибір 2-х членів Надзірної Ради.

Зборів, дня 30. серпня 1924.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

Іван Капшич, о. Василь Кулик, секретар. 348 1-1 голова.

50% ДЕШЕВШЕ ЯК ВСЮДИ
бо в будці

музичні інструменти і прилади до них продає

ЙОСИФ РАЙСЛЕР

Львів, вул. Соняшна проти ч. 11 а. 374 1-5

Незабаром вийде з друку

„ТАБОРИ“

воєнно-науковий журнал ч. 2.

Передплату надсилати по адресі:

ПОЛЬЩА, Каліш, поштова

сиринка 61. П. ШАНДРУКУ

Polska, Kalisz, pocz. skr. 61.

342 P. SZANDRUKOWI. 3-3

Осьма класа в українській приватній гімназії У.

П. Т. в Яворіві буде відкриття, якщо до 10. вересня зголоситься відповідне число кандидатів. Інформація та вирішення справи подати Управу до відомої інтересованам, які пришлють поштову марку на відповідь.

366 2-3 Управа.

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10, II. пов.
Ковто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописи не зберігаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в кошті 4/20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7/50 зл., Німеччині 7/50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Р.-
мунія 150 лей, Болгарії 7/50
зл., Австрії 7/50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Европейські сподівання.

Від конференції до конференції, від парламентних криз до економічних—Європа тягне за собою тягар останньої війни, у надії, що ще одна конференція і ще одна криза, а вийде в обзавлену добу. Це сподівання недужого, виснаженого довгою кризою організму: — такому, здається, що в силі жовтневих на ноги і на один раз засадити свій величезний апетит.

Ліга Націй могла би дати собі раду з нинішніми актуальними справами, якщо її головні члени не мали би між собою надто особистих, невірних порохунків. Теперішня женева сесія може шонайбільше скінчитись знову складенням проекту: як підійти до цілої низки переплутаних проблем. Прощу тільки згадати: — найбільше авторитетний судя в усіх європейських справах — Америка — має перед собою вибори. Заки не буде відомий їх вислідок — само становище америкаської політики до європейської стоїть під питанням. Вплив президента та З'єдинених Держав на напрям та форми політичної діяльності є більший, ніж деяких європейських володарів. Англія стоїть під перспективою своїх виборів; справа англійсько-радянського договору спричинить кабінетову кризу. Німеччина вже приготувалась на внутрішню боротьбу партій. Націоналістичні голосували частинно за льондонським договором лише під натиском загрози, що уряд розв'яже парламент. Тепер вони домагатись муть участі в кабінеті. У найближчій часі Німеччина оголосить ноту до чужих держав зі заявою, що не почуває себе винною у спричиненні війни, — хоча не відмовляється від зобов'язань Версальського договору. Це буде дипломатичним натяком, що вже прийшла пора, коли Німеччина може протестувати проти „в'язного осуджування“ її.

З італійською диктатурою не зовсім добре. Вже всі італійські партії дійшли до пересвідчення, що злада сінора Муссоліні занадто спутує їх свободу. Про Іспанію й не казати: — мароканська війна підрвала зовсім престиж ді Рівери; навіть король зважується вести заговори проти нього! Щодо Франції, то успіхи кабінету Ерріо залежатимуть виключно від найближчих реальних здобутків, у першій мірі: німецького сплатування „терів“. Хитка основа.

Яка рівновага панує на кордонах т. зв. Сх. Європи про це всім відомо. Коли перед війною загальною згадували про „балканський котел“

в якому вариться погане зілля, що зле ворожить для Європи, то нині поняття Балкану можна би простягнути шонайменше до кордонів Чехословаччини. Іронією долі, слова з „Гамлета“, що „щось псується в у данському королівстві“ можна прикласти до цілої Європи, з винятком хіба Данії, яка без остраху перед судами і без гарантій Ліги Націй сама розбрелась.

Як каже німецький проф. Мендельсон-Бартольд, голова гамбурзького інституту для закордонної політики, нині, „всі краї повинні зматати до того, щоби закордонна по-

літика стала щораз більше неза-
лежною від протилежностей внут-
рішніх політичних партій“. Іншими
словами: внутрішня боротьба кож-
ної держави за економічну та полі-
тичну рівновагу відбивається шкід-
ливо на міжнародній праці для
осягнення порозуміння з метою за-
безпечення миру. Сподівання Євро-
пи на кращі вигляди міжнародних
взаємин знаходяться покищо в ста-
дії свідомості про потребу збли-
ження інтересів поодиноких держав.
А це зближення неможливе, як
довго існують держави складені як
мозайка з народів насильно приєд-
нані: і злих народів без власних
державних організацій.

внутрішній. Такою була вага і зна-
чіння українського університету.

Крім цього універсального, легі-
тимно-натурального значіння, укра-
їнський університет мав іще й
далекосягле практичне значіння.
Перед війною думали ми іншими
категоріями, обов'язували інші пра-
ва, до інтелігентних робітників
ставлено інші вимоги й само життя
вимагало робітників іншої кате-
горії. До війни жили ми в консти-
туційній державі, де справді існу-
вали закони і де вони обов'язували.
де існувала горожанська
рівноправність, де ми мали свій
стап посідання, де для правників
і філософів можна було знайти
якесь приміщення, де вкінці при
допомозі університету хоч би з двох
факультетів можна було приспі-
шити процес творення інтелігенції.

Якже інакше предствалється ця
справа тепер! Ми перейшли через
горнило війни, революції і визвольної
боротьби. Чи нашою легітимацією
на зрілу націю може сьогодні бути
якийнебудь університет? Бо й що
значить один університет супро-
ти десятків тисяч могил на всім про-
сторі української землі і далеко
поза її межами? Що значить один
університет супро-ти факту, що
існувала вже регулярна армія, ор-
ганізована українська держава, що
в сумі змагань, здобутків і втрат
все таки існує пів-суверенна укра-
їнська радянська держава. А за-
мість одного університету, який
мав стати в осередку тодішнього
українського Піємонту, ми сьогодні
маємо аж вісім університетів на
Рад. Україні, т. зв. там, де до війни
не було одної української народ-
ної школи.

Крім того існує аж три високі
українські школи на території ЧСР.
Позбавлена українських високих
шкіл з державною апробатою, укра-
їнська національна територія в
Польщі, є з двох боків обнята
українським високим шкільництвом.
Що це значить? Це значить, що
скорше чи пізніше, хоче хто того
— чи ні, в тих чи інших умовах
мусять тут заіснувати українські
високі школи.

З другого боку годиться зазначи-
ти, що теперішні вимоги є іншої
категорії від передвоєнних. Факуль-
тети правничий і філософський є
в значній мірі факультетами мерт-
вими. Обмежувати університет до
цих двох факультетів, або обмежу-
вати формування молоді в цих двох
напрямках — значить лишати по-
заду життя, творити нежиттєвих
людей, які можуть бути ще й тя-
гарем громадянства, коли зважити
відношення польських державних
чинників до нас.

Значіння українського університе-
ту перед війною і тепер є дуже й
дуже різне. Тоді воно було вели-
чезне. Створення українського уні-
верситету можна було вважати епо-
хальною подією. Тепер вже те зна-
чіння впало шонайменше на поло-
вину. Тоді слід було брати україн-
ський університет всюди, де тільки
його давали, — тепер же роль уні-
верситету може бути здійснена тіль-
ки в центрі нашої території — у
Львові. Поза Львовом зводиться
значіння університету до... нулі.

Ф. Ф.

Затяжна справа.

І. Значіння українського університету.

Львівське „Слово польське“ подає
з Варшави, що польський уряд по-
кликає до життя організаційну ко-
місію українського університету... в
Кракові. Склад цієї комісії ще не
устійнений, але її членами між ін-
шим мають бути: проф. краківського
університету д-р Цоль, наділений
довіром пп. Скірмунта й Міклашев-
ського д-р Роман Смаль-Стоцький і
проф. д-р К. Студинський. Очеви-
дно, з метою підтримати організа-
ційний розгін майбутньої комісії, а
радіше її українських членів, орган
крайньої реакції зазначає: „Ці відо-
мості, які мають всі признаки прав-
дивості, мусять викликати сильне
занепокоєння в громадянстві“ (поль-
ським — Ред.).

Таким чином справа українсько-
го університету на ділі зблизилася
би до половинної розв'язки, до та-
кої розв'язки, яка сталаб завязкою
нових непорозумінь, розходжень і
гіркого почуття кривди й понижен-
ня українського народу. Ясно й те,
що розв'язка цього наболілого пи-
тання малаб тільки чисто формаль-
ний характер, а далекою булаб від
змістового вирішення справи.

Не слід скривати того, що уні-
верситетська справа, яка перед
чвертьстоліттям стала різко-акту-
альною; яка в часі сесії викли-
кала була загальне й жертвенне
захоплення; яка потягнула за со-
бою безліч жертв; яка являється
спадщиною по кількох універси-
тетських поколіннях; яка причини-
лася до заінтересування нашою
справою широкого світу, яка перей-
шла через вогонь і воду; яка вже
не раз за Австрії була близька сво-
його здійснення, — в останніх ча-
сах млиньським каменем ваготіє на
галицько-українському житті. Ми

зробили все можливе, щоби навіть
малі діти наших сіл поінформувати
про університетську справу. Кожне
наше віче не поминало ухвалити
резолуції про український універ-
ситет. В обороні нашого права до
найвищої святині науки ми втво-
рили на протязі чвертьстоліття ці-
лий ланцюх аргументації, яким
оперує вже кожний пересічний гро-
мадянин. В останніх літах витвори-
лися у нас навіть „спеціалісти“,
які нічим іншим не цікавляться,
тільки справою українського уні-
верситету.

На що це все вказує? На невід-
кличну konieczність української свя-
тині науки, на насущну потребу
українського культурно-наукового
огнища. Однак все таки є деякі
різниця цієї актуальності, коли ма-
ти на увазі час передвоєнний і те-
перішній. І то в двох напрямках.

Потреба українського універси-
тету в Галичині була така конкретна,
що немає слів на вияву цієї ко-
нечности. Ми були на доріжку,
творили український Піємонт, над-
людським зусиллям рвали пеленки
етнографізму, змагали до того,
щоби стати поруч інших народів,
проклямували перед цілим світом,
якою великою є наша нація і по-
требували просто до загибуні ле-
гітимації нашої національно-
культурної й національно-політич-
ної зрілості. І тому університет-
ська справа — як Дамоклів меч —
ваготіла над нашою парламентар-
ною репрезентацією. І тому кож-
ний студентський конгрес май-
же всеціло займався тією спра-
вою; і тому на всіх вічах, зборах,
нарадах ми ставили австрійському
урядові ультимат з приводу цієї
справи.

Справа українського університе-
ту не була справою Галичан і Бу-
ковинців, вона була в с е україн-
ською справою, справою всього
українського народу від Карпат
до Дону.

Проти завершення цього куль-
турного самовизначення, що в
багатьох випадках є передумовою
політичного самовизначення
виступила всемогуча царська Росія
і репрезентація польського народу
в Австрії. Перша погрожує ав-
стрійському урядові ускладненнями
в зовнішній політиці, а друга у

Пр. 800/24. В імені Річипосполитої Поль-
ської! Суд окружний карний як Трибу-
нал пресовий у Львові рішив на внесок
Державної Прокуратури, що зміст часо-
пису „Діло“ ч. 194 з 3. вересня
1924 р. в артакулі під заголовком: 1) „По-
треба закордонного центру, а) вираження
до містяться між словами: великий мір
до 14 березня, в) вираження, що містять-
ся між словами: з яким а рахуються
держави, в) уст. що містяться між сло-
вами: на скромнішу тезу а найскромні-
ше інформаційне бюро д) уступ що мі-
стяться між словами: необхідно працю-
вати аж до кінця артикулу. 2) Новинки а) нам
ужитий при слові „панства“ в лінії
б) здане, що містяться між словами:
імена іменданта містяться в собі єство

ад 1) злочину з § 65 закону карного ад
2) а) провини з § 300 закону карного,
ад 2) в) злочину з § 65 а) закону карного
ад 2) е) провини з § 302 закону карного
узнав доконану в дні 2. вересня 1924 р.
конфіскацію за оправдану зарядиз знищен-
ня цілого накладу і видав по думці § 493.
з. карн. заборону дальшого розширювання
того друкованого письма. Заразом видав
наказ відвічальному редакторови тої часо-
писи, щоби це рішення помістив безплатно.
в найближчій числі і то на першій сторінці.
Невиконання того наказу потягає за собою
наслідки предвиджені в § 21 зак. друку з
17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ек 1863, а іменно
засудження за переступство на гривню до
400 злп. — Львів, дня 3. вересня 1924.
Підпис нечиткий.)

Лемківщина.

(Пі доложення і потреби.)

(Продовження.)

Хиби і можливості розвитку.

Не можу мовчки поминути одної „пошести“ на Лемківщині, яка руйнує і дегенерує населення. Є це т. зв. „кропля“. Лемки додають до кави погані етерові олії, куповані потайки, або такі просто чарками випивають. При кожній святочній нагоді не можуть Лемки обійтись без „кроплі“. Належало би видати легучі листки з поученням про шкідливість „кроплі“ і розкинути їх скрізь по Лемківщині.

У кожному селі церква і школа. Хіба що вже якесь дуже мале село, то тоді не має воно цих двох установ. Викладача мова українська. Та знання подаване нинішнього школяра того роду, що воно мало що впливає на еволюцію поглядів молодого покоління. — Молодь здебільша під впливом батьків. „Наші немці“ так робили і так думали — і ми так робимо — от стереотипна відповідь.

А всеж таки не безнадійний стан. Бачу великі можливості розвитку кожної хочби найбільше запустілої смуги української землі, коли тільки раз увесь народ в сито національних і свідомих смугах приїде до переконання, що в самопомочі наводиться одна з розв'язок щодо цільшого нашого існування. Сам народ із власних матеріальних, хоч як скупих засобів, мусить створити й дати знаряддя для порятунку смуг, котрих ми не можемо із зовсім зрозумілих причин здобувати тільки самими ідеями.

Потреби.

Лемківщина в такому стані, як вона тепер є, не наїде так легко виходу зі ситуації. Не даром уже доводилося нам читати статті „Лемківщина загибає“. Всеж таки господарські умови життя того роду, що при організації цього господарського життя отримується перед нами можливість економічного піднесення Лемківщини, а далі й приєднання її до спільного, єдиного національного фронту.

Прослідження ґрунту, його потреб, пізнання підсоння і інших умов — довершене нашими господарськими чинниками — покаже зовсім певно, що крім тих родів збіжжя й городовини (грулі—картоплі, карпелі—бруква), можлива й певного роду

сяловина, якої зовсім нема й всяка інша городовина. Вандриєні учителі господарства та відповідні курси починатися безумовно до кращого представлення цієї справи. Плекання худоби майже ніяке. Жадних виробів молочарських. А проте є дані дуже корисні в цьому напрямку. — Експлоатація природних багатств сушення грибів, овочеві вироби, ялівці і збирання всяких лісничих яєл — може створити рішучі основи багатства населення. Не згадувати про деревний промисл, тощо, який захоплений в руки кооперативної організації, повинен становити не останнє місце в господарському житті.

Наша допомога.

Однак до того усього не дійдемо таким чином, що саме лемківське населення потратить це все створити. Також не підє населення за самими гаслами. Воно недовірливе. Досвід з упадком валюти у післявоєнних часах і там лишив свої негативні риси. Так само помилково думати, що до поставлення господарського питання на відповідній висоті дійдемо шляхом просвітної чи шкільної організації, переведеної серед Лемків. Такі організації не приймуться, а як і де властиво поставити читальню, то вона буде більше на папері. Знаю випадок з кооперативом в одній місцевості, отже з установою, користі якої більше наглядні як з читальні. Хоч організатор приступав до діла з великим запалом, хоч цей організатор відома вже особа й загальнолюблена, та й він побачив, що це не кооператива, а невеличка „грайзлерня“ і що таким робом не дамо ради у боротьбі за національне існування, а не життєтіння. Ми мусимо між собою, в нашій сито національній смузі добути стільки засобів, щоби задоволювати й власні потреби, ще й кинути модерні знаряддя культурного й економічного розвитку у відсталі смуги.

Вага освіти і обєднання.

Книжка й газета мусять промочувати дорогу. Але ми між собою мусимо в такій кількості купувати й одно й друге, щоби певне число дарових примірників обернути на ті смуги, які не хотять набувати

ні книжки, ні газети, бо ще не розуміють їх вартости. Похідні (мандріані) бібліотеки нехай йдуть усюди там, без огляду чи населення просить їх, чи ні. Нехай УПТ. дістане від нас такі засоби, щоби могло скрізь поставити Рідну Школу. Нехай наша кооперативна й господарська організація підсилена свідомим громадянством найде таку силу, щоби могла поширити свою діяльність власними засобами на нові смуги. Шойно тоді при такій постановці справи місцеве населення у своїх найкращих одиницях зрозуміє усе добро великого діла, стане по боці організаторів і працьовників, переломить недовіру, замкнутість й недоступність і поведе цілу смугу на шлях єдино справедливий і єдино корисний, на шлях об'єднаної живої національної ідеї. Тим більше, що всі дані заля цього може кращі, ніж на інших місцях нашої землі. Села чисті, немішані, а кожний упоженєть цієї землі — це щирий, завзятий „Руснак“. Своє, рідне для нього найкраще й найдорожче. І мова і звичаї і обряд, все у великому містичному пошанівку. Зрікатись нам цієї смуги не вільно під ніякою умовою. На випадок реєстрації окраїнна смуга посувати-меться щораз даліше на схід. А до цього не вільно нам допустити.

На цьому місці приходжу до того самого висновку, який не раз вже зазначував на інших місцях. Зацікавлення власною долею мусить бути таке з боку цілого народу, щоби воно проявилось у загальній участі матеріальній і моральній, у всіх проявах і на всіх ділянках народнього життя. Це домагання мусимо в першу чергу ставити до тих всіх, у котрих пробудилась національна свідомість. Не сміє вона обмежатись до словних вибухів, нарікань, плачів, поверховного захоплення. Наші центральні установи (Просвіта, УПТ. і інші) мусять чути, що за ними і в них стоїть увесь свідомий загаль. Це мусять побачити всі наші сусіди; воно мусить відбитися відгомном у усьому культурному світі.

(Докінчення буде).

М. Галушинський.

Присилайте силади на пресо-вий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

До психології революціонерів.

Ще з приводу Савинківського навернення.

Історія суду над бувшим революціонером Савинковим, що був „контр-революціонером“ і нині став офіційним рядянським революціонером — нагадує мимохіть аналогічні переходи та зміни поглядів з давнини російського революційного руху. Акти такого політичного покавання сягають аж до доби великого заговору декабристів за Миколи І-го, коли всі найзначніші учасники цього заговору почали навипередки складати заяви чолобитні про пошану для пануючої влади і про свій жаль за доконані „злочини“.

Бестужев складає письмєнну заяву, яка кінчиться заповненням найпакійшого покавання. Рилєєв, провідник заговору, бється в ґруди, видає всіх своїх товаришів у Росії та за кордоном, складаючи найбільшу вину на князя Трубецького. Каховський у листі до царя сповідається покірливо з діяльності та намірів заговорників, зраджуючи Рилєєва.

Ще пізніше до історії актів покавання перед владою можна зачислити Пушкіна, а навіть Гоголя, Пушкін, відомий зі своїх бунтарських поем та глузуючих епіграм — підозрілий у такому злочині — кориться і осуджує власні твори та погляди „не маючи наміру бездумно йти проти існуючого ладу“. Це дало нагоду Воейкову до відомої епіграми:

Я прежде вольность проповедал,
Царей с народом звал на суд,
Но только царских щей отведал
И стал придворный лизоблюд.

Гоголь у своїм „Листуванні з друзями“ осудив свої сатиричні твори, що глузували з царської влади, яку признав, — правда, вже в добі притямарення своєї інтелектуальної влади.

Це саме сталось з Чаадаєвим, Герценом та Бакуїном, які не могли звикнути до еміграційної атмосфери і змальовували тугою свого серця великі простори Росії як єдиний можливий захист на світі. А що при цьому не можна було уявити собі Росії без її влади, то вони послідовно приймали її з усіма її наслідками.

Д-Р ЕВГЕН ГРИЦАК.

Новини дитячої літератури.

(Докінчення).

В-во М. Таранька видає для молоді переклади чужинних творів дитячої літератури і здебільш добре їх добирає. Після „Малого Лєорда“ (з англ.) бачимо знамениту річ Коллодія „Пригоди Пінокіа“ (з італ.), Верна „Шансельор“ (франц.), перерібки „Лис Микита“ і „Пан Чваньківський“ (з нім.), вкінці тільки що видану „Молодість славних людей“ Євгена Мілера, переклад з французької мови. Ця книжечка заслуговує на особливу увагу. Автор із властивою Французам дотепністю й умілістю зацкавити оповіданням переповідає дитячі й молодечі роки багатьох славних людей, підкреслюючи скрізь потребу рішучості і сильної волі в людини, доказуючи, як кожна дитина вміє виявити свій природний нахил до любого її заняття, як дуже часто батьки га педагоги помиляються, коли дітей занадто живої вдачі, що пустують і не дуже беруться до книжки, або дітей, що не раз пізніше розвиваються і не виявляють зразу здібностей, карають, не люблять або таки не хочуть далі вчити як лінохів чи „туманів“. Автор на цілій низці прикладів доказує, що такі діти дуже часто більше досягають у житті, ніж діти педантич-

но чемні й пильні, що не виходять поза рівень мінотти. Багато місця присвячує Е. Міллер цим славним людям-страдникам, що дізнали на собі всіх ударів лихої долі, дітей бідних батьків або сиріт, що вчилися самотужки, покидали рідну хату, йшли в світ і борючись із життєвими труднощами, гірко заробляли собі шматок хліба — і рівночасно продовжували свою освіту. З великим захопленням читимуть наші діти в цій книжці життєписи деяких геніяльних людей, що то вже в дитячих і юнацьких роках (8, 9, 10 чи 14 році життя) складали й компоновали пісні й музичні твори, писали і наукові розвідки і літературні твори. Додайте до того і силу силенну матеріалу, що відноситься до історії всесвітньої культури і до поодиноких наук, коли автор оповідає історію всяких винаходів, описує життя поодиноких народів чи верств, згадує багато країн, міст, володарів і т. н. Значить: і виховного й навчального матеріалу дуже багато, а все представлено цікаво і хіба тільки де можна би закинути авторів, що переважає в нього форма реферуючо описова і за мало діялові, вкінці брак пояснень деяких чужих слів, що їх діти не знають. Переклад „Молодости“ майже бездоганний з боку мови, але трохи сухий, мова не така барвиста й свіжа, як н. пр. в Онанького і речення надто довгі.

Інші В-ва передрукують кращі речі з давніших видань. Так н. пр. Українська Книгарня й Анти-

кварня випала знамениту й завжди цікаву архаїську казку Івана Франка „Коваль Бассім“ (3. видання), хоч вона трохи скупо ілюстрована. Рівночасно видала та сама Книгарня й Антикварня 4 частини „Казок“ із збірки Івана Франка „Коли ще звірі говорили“ з прегарними вінетками й малюнками П. Ковжуня з ілюстраціями в тексті Лапіна, позиченими з великоукраїнських видань 1921 року. Треба окремо зазначити, що в дання „Казок“ дуже чепурне і мило вражає з художнього боку. А цього не можна сказати про всі інші дитячі видання. Ось н. пр. ілюстрації, що їх бачимо в „Молодості“ або в „Шансельорі“ вже дуже немодні, шабლოнові і з естетичного боку вже перестарілі. Можна це виправдувати матеріальною скрутою, але не зовсім. Бо коли порівняємо наші видання з надніприськими, то побачимо, що наші дуже сирєнькі, непоказні, нечепурні. Перегляньте або й купіть кілька збірок „Українських Казок“, виданих Державним Видавництвом в Одесі в рр. 1920—22, які є на складі в книгарні. Побачите там багато колірних малюнків, їх гарне оброблення, гарні заставки, кінцівки та гарний друк. Або радянський журнал для молоді „Червоні Квіти“, що виходять у Харкові. Крейдовий папір, прегарні колірні малюнки, великий формат і обєм. Тільки зміст уже менше буде нам подобатися, бо все тут пристосоване до комунізму, тенденційне й нещире. Але хоч і тим на жаль, і на б.

дукція дитячої літератури небагата й невибаглива. І тут переважають передруки й переклади. В передруках перше місце займає Ів. Франко (аж 3 твори: Лис Микита, Коли ще звірі, Грицева наука), далі йдуть: Глібів, Черкасенко, Коцюбинський, Сірий, вкінці найбагатші числом збірно й поодинокі видавані народні казки й байки. Між перекладами бачимо Верна, Твена, Бічер-Стоу, Короленка, Родзевичівну („Моглох“). З оригінальних річей для молоді знаходимо тут тільки 2 книжечки Васильченка і нашого земляка Галичанина В. Атаманюка „Василько й інші оповідання“ (Катеринослав 1922).

Щоби наша дитяча й юнацька література розвивалася й збагачувалася, найбільш потрібно їй одного: щоби наше громадянство, а перш зсього батьки й учителі підтримували її й цікавилися нею. А в нас цього не робиться. Бо коли в хаті нашого інтелігента рідко знайдете книжечки для дітей і молоді, то в селянській родині вже й не шукайте її. У нас є дуже малі батьків і виховників, що вважають книжку для читання так само потрібною, як шкільну книжку, підручник. Вони забувають про те, що книжка до читання приносить дитині дуже велику користь: вона її теж навчає і виховує і убагороднює і заохочує до шкільної книжки, доповнює й упрямлює її.

Ми не маємо наміру утотожнювати епізоду Савинкова з попередніми. А проте нема сумніву, що на дні всіх цих ідеологічних метаморфоз спочиває та сама психологія непорозуміння зі своїм середовищем аж до повного його заперечення. Анархіст, який усе заперечує, надто часто доходять до такої еволюції, що все вертає рівноправним і може без труднощів примиритись з чимсь, що ще вчора було повною протилежністю. Нахил до максималістичної ідеології, відсутність хисту розуміння реальних відносин, бунт дерева проти власного коріння — ось найзагальніші риси таких несподіваних перескоків та ширяння у підмарних абстрактах.

Жидівські справи.

Засвідчені благодаті з боку польського уряду і їх відгук у жидівському таборі. Прем'єр Грабський призначив сьонізму.

Грабський задумує надіслати Жидів великими благодатями. Така заява анонімовою "високопоставленою особистістю" викликала велику метушню в жидівських політичних колах, тим паче, що таємничий речник сердечних плянів прем'єра невідомо зачепив прізвища двох лідерів Жидівського Кола, із яких один — посол Райх, — мовляв, "сприяє польсько-жидівській згоді", а другий — посол Грінбаум — "унеможливорює" її.

Наскільки поважно жидівські політики взяли згадану обіцянку благодатей, про це свідчать дві заяви визначних членів сьоністичного жидівського кола, оголошені в варшавському сьоністичному часописі "Наш Пшегльонд". А саме, сенатор Кернер заявляє, що жидівське коло, як речник жидівського населення у Польщі, як раніше так і тепер є готове розпочати переговори з урядом, як що уряд без крутарств, широко, доказуючи вчинками, бажає вжити заходів задля признаних справедливих постулатів жидівської парламентарної репрезентації. На першому повакаційному пленарному засіданню Жидівського кола буде радити "над нововитвореною ситуацією".

В чім саме полягає ця "нововитворена ситуація", трудно зрозуміти, бож не один раз всілякі польські достойники у приступі доброго гумору заповняли про свої симпатії для народу, що видав зі себе — Естерку, Берка Йосельовича, ну й безсмертного Янкеля. А проте з тону і змісту наведених слів сен. Кернера виходить, що жидівські політики дійсно вважають нинішню ситуацію "новою" — і ми мусимо вірити їм на слово.

Трохи інакше дивиться на цю справу жидівський посол Гартглас, що забрав слово на сторінках того ж "Нашого Пшегльонду". Він висловивсь досить їдко про натягані виправдування польських урядових кол, що, мовляв, посол Грінбаум є винен у дотеперішньому трактуванню Жидів з боку відродженої Польщі; він радить не тратити часу на придумування отаких викрутів і краще дійсно взятися за реалізацію паперових постанов паперової конституції та урочисто прийнятих міжнародних договорів.

Дуже пікантним причинком до широти далекосяглих реформ внутрішньої політики, буцим то задуманих прем'єром Грабським, є його власний — отже хіба найбільш авторитетний — загальний погляд на жидівську проблему, тільки що висловлений варшавським "кореспондентам закордонної преси. Признавши, що ця проблема є одною з найважчих проблем Польщі, сьоністичний прем'єр висловив сподівання, що якась частина 2 1/2 мільйонного жидівського населення, проживаючого в Польщі, забереється до Росії, "коли там прийдуть нормальні відносини". Очевидно, — заявив буквально польський прем'єр, — що еміграція великого чи-

Президент Польщі на "вресках".

На довгий ще час перед приїздом президента Польщі Войцеховського до Золочева, влади зарядили далекоїдучі охоронні средства. І так поліція перевела масові труси передовсім сепед Українців, а відтак сепед неблагонадійжних Полків і Жидів, в Золочеві і доколичних селах. На час побуту президента інагірльовано багато робітників, в більшій частині Українців. У кождім потягу ревідовано пасажирів і записувано їх назвища. Здовж залізничної лінії, почавши від Львова, що кілька кроків стояв поліціант або жовнір, а коло дерева або плота стояло їх по кількох. По полях крутилися патрулі. Очевидно, що в день приїзду президента чуйність і нервовість поліції незвичайно зростає. На залізничній дбیرهць не пускали абсолютно нікого; треба було мати спеціальні легітиматії. В місті аж кишило від поліціантів та від цивільних члпгів, спровіджених десь з Познаньщини чи Конгресівки.

Президент приїхав до Золочева в неділю, дня 7. ц. м. рано та взяв участь у посвяченню прапору 52. полку п. Відтак, в саді польського "Согола" приймав делегації. Тут поблагословив його рабін д-р Рапапорт.

О год. пів до 3 президент від-

сла Жидів принесла би Польщі чималу полекшу і Польща пішлаб на руку цієї еміграції.

Така розаброюча щирість прем'єра Грабського страшенне не під смак сьоністичній "Хвілі". Під досить енергійним наголовком: "Дещо стриманості пане премєре" (ч. 1969), "Хвіля" бідкає, що премєр Грабський забув про чесноту стриманості у словах, яка є необхідною для високого державного діяча. Заболіла форма безпардонної широти (хай би вже — мовляв — думав собі, що ми йому несимпатичні, аби бодай не кричав про це перед цілим світом!), болить і зміст енуційності.

"І цей ото міністр — з жалем пише "Хвіля" — який з тугою жде повороту нормальної себто царської Росії, коби лише той внішний ворог проковтнув внутрішнього "ворога" — береться за розв'язку жидівської проблеми в Польщі! Мабуть ще не трапилося в офіційному світі, щоби голова уряду глядів на поважний відлам громадян своєї держави — як на майбутніх громадян сусідньої держави, держави щодо якої кожний щирий патріот цілком природно лякається реституції царату". І в дальшому "Хвіля" знову стає в обороні польського "державного інтересу", який тернить і на довгому язичі свого премєра і на його дивоглядні скривлених поглядах на сутополітичні справи.

Як бачимо: важко погодитись з оптимізмом деяких жидівських політиків відносно "нововитвореної ситуації". Хіба, що під цією новинкою треба розуміти симпатії польського премєра для еміграційного руху Жидів взагалі та для їх еміграції до — Палестини з окрема, (бо в деяких часописах писалось, що Грабський згадував не тільки про Росію, але й Палестину!) Безумовно, що польський премєр симпатиком сьоністичного руху — це "нова ситуація". Але ледве, чи з неї вийде яка користь для політики тих сьоністів в Польщі, що рекламують себе на кожному кроці польським державно-творчим елементом.

Ставайте членами-основателями Товариства Прихильників Українського порту". (Чл. виладна 25 зл.). Шліть менші датки для організації спорту. Адреса для висили грошей, "Дністер" ч. ин. 13568, Львів, Руська ч. 20.

їхав до Львова, а з відси через Перемишль в дальшу дорогу.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Ліга Народів.

"Arb.-Ztg." доносить з Женеви, що німецький уряд вислав під адресою коаліційних урядів ноту в справі вибуху війни. Делегації французька, бельгійська й англійська повідомили про не Лігу Народів. Нота ця викликала нелобре вражіння серед союзників.

В понеділок, дня 8. ц. м. відбудуться збори Ліги, на яких буде закінчена загальна дискусія над діяльністю Ради Ліги Народів.

Вівторок розпочнуть наради перша й третя комісія над справами роззброєння й безпеченства.

Надрекія.

Появився розпорядок командуючого надренською армією ген. Degout, витаний до французького генерального штабу, який поручає негайно випустити на волю всіх політичних в'язнів.

Бірма.

Львів, 6. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5:20 — 5:20 1/2, канад. дол. 4:92 1/2 — 4:93, чеські кор. 0:15 1/4 — 0:15 3/4, лєт 0:02 1/4 — 0:02 1/2, франк франк 0:27 1/2 — 0:28 1/2, швайц. фр. 0:97 1/2 — 0:98 1/2, анг. фунт. 23:40 — 23:60.

Дрібні вістки.

Румунія розпочала енергійну дипломатичну акцію з метою отримання міжнародної апробати своїх "прав" на українську Бесарабію. Еєю обіцяв рум. мін. закорп. справ, Дуці, що на франц.-радянській конференції не буде порушена оця румунська болячка.

Німецький міністр праці, Праун, зустрінесться цими днями з мін. праці Франції і Англії для узгоднення становища відносно вашингтонської резолюції про час праці. В конференції візьме участь директор міжнар. бюра праці Альберт Тома.

Нім. посол в Лондоні Штамер має уступити. Його наслідником називають м. м. князя Гацфельда, б. нім. комісаря Надренії.

До Берліна приїхав вже генеральний комісар для справ відшкодувань, Американець Овен Юнг.

Підписна на німецьку міжнар. позичку досягнула 7 разів вищу висоту від первоніс передбаченої. Зголошено субскрипції на 200 (замість 50) мільонів долларів.

В Болгарії — згідно з вістками з Білгороду — знову загострене положення. Вибух громадянської війни щораз імовірніший.

В Шангаю (в Китаю) висаїлись на беріг французькі й японські військові частини для охорони своїх земляків. Чекають американських військ.

НОВИНКИ.

— Конфіскація. Статті "Початок сумерку" врізав п. прокуратор кінець, вивідав два місяці в рубриці "Лемківщина", счеркнув сентиментальне закінчення "Невеселих гороскопів", два місяці в статті про приїзд польського президента, та два уступи з комунікату Т. Н. Комітету. Разом — 8 білих плям.

— В користь місцевого населення. Польський міністр аграрних реформи заявив делегації Союзу польських людських партій, що польський уряд, при допомозі Аграрного Банку, хоче взятися за парцеляцію в прикордонній полосі, по лінії потреб місцевого (?!) населення.

— Бурі і вихри на Волині. З Лупька повідомляють, що останніми днями шаліли на Волині великі бурі, що спричинили в містах, місточках і селах великі шкоди. В багатьох місцевостях зірвало дахи і поанвертало будинки. Вихор порозносила стирти зі збіжжєм і сіном, поломив дерева, а в багатьох місцях винищив цілі сади. Жертв у людях не було.

— Посол Морачевскі збирає "лаври". Дня 2. вересня пелесівський посол Ендржей Морачевскі уладив посольське віче в Стебнику. На віче зійшлося чимало українських робітників. Головною темою реферату посла Морачевського була катастрофальна економічна криза і санатійні пляни пана Грабського. Вину за всі промахи на економічному полі посол Морачевскі старався звалити на польську правноту і відгрозжував, що вже недалекі час, як робітничка кляса з нею почислиться. Потім кілька слів присвятив він справі "кресових законів". Цей карикатуральний дарунок польського уряду назвав він невистарчаючим, що правда, але всеж таки по його думці де є перший крок і тому

клуб П. П. С. за ним голосував. Клуб поста Морачевського голосував тільки проти закону про уживання мови в школах і тут подав він цікаву причину спротиву П. П. С., а саме, що "ні він сам, ні цілий клуб не визнаються в тих законах". (?) По цьому високіполітичному експозе посла Морачевського, забравши голос деякі представники українського робітництва і самі робітники, які гострої критикі піддали його виводи. Спеціально п. Стоцький і Стефанюк напугували поведінку польського соціалістичного клубу в справі українського населення чи то в Східній Галичині чи на Волині. Далі безощадно осуджено поступовання П. П. С. в часі ст'ягу на Голішівському Шлеську, в справі робітничого законодавства і т. д. Посол Морачевскі старався себе боронити і намагався отраздати не тільки свою особу, але й цілий клуб, та всі його слова викликали тільки обурення серед зібраних. Врешті нест одноголосно ухвалено послання Морачевському повне недовіри і ріш. мерції затишив негостинне віче серед українських робітників.

— В святоюрській горі. В четвер 4. ц. м. святей Юр. удостоївся генеральної ревізії всіх своїх численних замкариків. О год. 5. попол. кочи відбувалося засідання канцелярії з'їзла на подорож величезна хмара мундуурованих і немундуурованих поліцаїв і на протязі кількох годів трусила докладно всі мешкання, стовхи і пивниці, не опускаячи і перкви. Рівночасно кількадесят поліцаїв обставили святоюрські будинки від сторони города і держали їх у безперервній блохаді аж до пів до одинадцяти рано студеного дня. Заохили до кождого мешканця і певні прогали там возили особу. Вночі з четверга на п'ятницю скріплено значну поліційну охорону і святоюрська гора від часів Хмельницького не бачила себе стільки узброєних людей як в четвер 4. ц. м. а нощі, що пів ніч висидували шіми Між годичною 5. і 7. рано — п'ятницю 5. ц. м. з часі відправи Служб Божих пускали через браму тільки декого, а о год. 7. рано замикнули взагалі всякий доступ з площі до перкви, яку заняли самі шпигуни і узброєні поліцаї. О год. 10:15 приїхав п. Войцеховскі в товаристві уланів і кількох касот поліцаїв, з відомим Кайдачом на переді. Митроп. Шенітський зійшов до перкви і на своєму престольному місці вижидав п. Войцеховського. Коли останній вийшов до перкви, митрополит подав йому свячену воду, а митроп. Білешкий відправив коротечкий молебень, в часі якого президент сидів поуч митрополита. По молебні дяк Крипталський затягнув "многа літа", а митрополит подав Войцеховському хрест до ушлювання. Ціла папада тревала найвище п'ять хвилин і до президента не промовляв ніхто ні одного слова. Крім поліції і жмійки польських москвофлів у перкви не було нікого. Мегайно по відізді президента стягнуто облогу зі святоюрської гори і звільнено її мешканців від примусового інтерв'ювання.

— Відступництво. Дотепер можна було нотувати випадки переходу на латинський обряд в коурах неінтелігентних або півінтелігентних вознях, сторожів і деяких робітників, яких гнав в обійми порога голод чи країна невіжа. Та від якогось часу, доводиться з острахом нотувати алявційні випадки і в коурах, яких інтелігенція повинна спинити перед відступництвом. Покищо наводимо кілька імен, узятих із "Spis-u wyszczucielni zskół publicznych i naucz. seminarjów" на 1924 р. На латинський обряд перейшли і заявили себе Поляками: Пиж Ляонгін, шкільний інспектор в Бродах; Мандичевський Євген, сін сьащеника, директор семінарії в Сокалі; Котович Володимир, учитель семінарії в Тернополі; Сакалюк Павло та Сойка Осип, учителі.

— Не помогло 10 золотих хором. "Повітова торговельна Спілька", товариство з обмеженою порукою в Калущі, мала концесію на продаж денатурованого спиртусу з перед війни. З приходом Польщі концесія заквестіонована. Правда, ще в квітні 1923 р. внесло товариство подання о віднову концесії а навіть зложило 10 хором золотом на "Скарб панства" в руки скарбової сторожі, але концесії нема, як не було. Характеристичне, що рівночасне подання калуського "Кулка Рольнічного" за такуж концесію, полагоджено відворотною почтою...

— Щоби не ширилося баламутство. Бувший доцент університету св. Володимира в Києві, д-р Ю. Яворський, просить нас зазначити, що вістка "Українського Голосу" ч. 34 про те, що він буцімт зголосився на професору українського університету, організованого Поляками, не відповідає правді. Д-р Яворський не міг би робити ніяких заходів у тому напрямі з принципових причин, до тогож він на днях виїжджає в Чехословаччину.

— Непродуктивний бандітизм. Невідома люди впади в Берліні на дикий помисл — підпалювання поштових скриньок. В отвір поштової скриньки вкидують вони запалений шматок насиченого товщєм клбча, яке спалює усі папери в скриньці. Ан причини ані винуватків цього непродуктивного бандітизму, покищо, не викрито.

— Недуга Антоля Франса. Стан здо-ровля Антоля Франса, далі викликає занепокоєння в широких коурах Франції. Найгірнішим об'явом недуги, є постійне вичерпання письменника. Позатим доскулює Франсові ревматизм. Лікарі хочуть перенести його до одної з паризьких клінік

Allegro. Дня 10. серпня н. р. померла в Москві, визначна російська поетеса Поліксена Соловєва, яка підписувалася псевдонімом „Allegro“. Кінець її життя був сумний і ні в якому разі не гармонізував з її життєрадісним псевдонімом. Після 1917 року, коли то закрито її знаменитий дитячий журнал „Тропинка“ (Деріжка) жила письменниця в Криму, де як більшість культурних сил сучасної Росії — голодувала. Поширилася вона по собі дві збірки поезій та багато новел і нарисів, розсипаючись по журналах.

— **Напешті!** Відомий італійський письменник Д'Анунціо, який в свій час похитнув в політику, тепер вернувся до старих богів своєї поетичної творчості. У відповідах на похвалу про його приступлення до протифашистського союзу, Д'Анунціо опублікував осьчмо, яке кінчиться словами: „Причепі і вороги, що посвятили себе політиці“, мусять відтерти махнути на мене рукою. Я живу для свого відраженого мистецтва і укрешую собі ним дарований мені дім. Ніщо з того, що діється поза моїм домом, мене не цікавить“.

— **Смерть речердового злочинця.** На днях помер в одній з львівських тюрм 80-літній злочинець Карти, який міг похвалитися рекордами в кількох напрямках. Більшу половину свого довгого життя, бо 48 літ просидів він в тюрмі. Був він найбільше відомим злодієм Великої Британії. (Не спешілізуватися в ніякому напрямі — хвав усе, що попало йому під руки. Крадені речі заєдно закопував, бо сподівався арештування. Щойно відслідкували арешт, проживав крадене. Розкинувши легко відсліджене добро, Карти крав на ново. Відсліджував, крав, відсліджував і наново грав. Не дивлячись на свою зручність, ніколи не міг депастити чогось „грубого“, на довший час, тому крав часто і не збільшувало його популярність. Зі спеціальним замилуванням окрадав своїх суддів і прокураторів. Час до часу здобувався Карти на злодійські тріки. Одного разу украв своєму прокураторові коні разом з повозкою, в якій обвозив по Львівській поліції, якому було доручено... слідити за рухами Карти.

— **Що лешче?** На днях появилася на книгарських полицях том споминів маляра Опенгайма, що як відомо, був надворним малярем і рідні Ротшильдів. З повені цікавих фактів і анекдот з життя цієї родини жидівських мільярдєрів, звернемо увагу на місце, в якому Опенгайм оповідає про гостину Гайного у себе. Одної суботи — оповідав Опенгайм — запросив я Гайного на обід; щобши зрозуміти йому приємність, зарядив я суто жидівське меню. При обіді я завважив жартуючи, що Гайне при такій їжі мусить відчувати тугу за краєм, при чому зійшла мова на його охрещення. На це відповів Гайне, що часто є тяжче рішення на вирвання зуба аніж на зміну релігії.

— **Також портрет.** Англійський дипломат Лорд Біркенгед, оповідаючи про свою подорож до Америки, каже, що свого часу він дав себе портретувати одному американському маляреві. По багатьох сеансах портрет був готовий, але поза малярем ніхто не міг пізнати в ньому портретованого. Лорд рішив позбутися такого „портрету“ і пустив його на ліцятцію. Трячі йшов портрет під молоток — і завжди безуспішно. Перший раз як „Італійський музикант“, другий раз як „Середньовічний алхіміст“ і врешті в третє як „Сектантський проповідник“. Останнім разом його ціна дійшла до 14 фунтів штерлінгів, але рефлектант... не зголосився.

Кооператива торговельно-готельова кельнерів

з обмеженою пор. поручає свою
Уділову Каварню
і Бар в Сутеринах
Львів вул. Пекарська ч. 2.
(ріг вул. Панської). 395 1—2

Концерт 2 салюну, капелі в Каварні в Барі. Найбільша кількість часопісів краєвих і загальнодержавних. Спеціальність кава Мокка в машині. Знамениті куліна тепла до 3-ї год. а ночі. Найшляхетніші напінки зими і гарячі.

Дописи.

Чорнушовичі. (З господарки наказних війтів). Якими способами воює чорна мафія з під знаку „народових організацій“ довелось громадянам Чорнушовичів відчувати на власній шкірі. Мало того, що в чистому українському селі поставлено наказного війту в особі Міхала Кубова, який сліпо йде за наказами кількох польських варолок, то ще й придано йому конфіденту „народової організації“ ославленого вже нині Максима Бонка. Бонк є паном життя і смерті не тільки бідних смертних громадян Чорнушовичів, але навіть і самого наказного війта разом з командантом поліції. Хоча коїм б Бонків з одної людини нема в селі ніяких Поляків, взявся Максим Бонк „кржевіць оичизне“ в Чорнушовичах. Коштом громади та кількох покровителів приступив до будови „шкільки“ „косцюлка“, а щобши заощадити гроша

зневолити війта, що цей виганяв наших громадян на роботу. І сміється нині, що „бускімі“ хлопцями збудував польські дома. Але цього не досить. В селі від давня є українська школа. І не міг Бонк стерпіти. І зробив „коротку справу“. Написав сам протокол, що такого то а такого дня громадська рада ухвалила переіменити вишколову мову з української на польську, підписав війта і 6 членів ради, прибив фальшиву печатку та подав в староство. Староство не довго ждало а приступило до „урядування“. Щойно тепер довідалася громада, якими чесними дорогами пішов її Бонк. Вислано делегацію до староства у Львові і вияснено справу. Бонк тимчасом стерснзував Міхала Кубова і Тєсюка Михайла, що вони згодились признати підписи за свої, але нхні перепечуть, щобши колинебудь підписували або уповажняли кого до підпису, а рече всі твердять, що ані такої ухвали ані протоколу не було, та що вибита печатка не є тою печаткою, яку уживає громада. Деінде вже Бонк сидів би за фальшування, у нас не то волос йому з голови не впаав, але ще й староство урядє на підставі цього фальшивого документа.

Зрештою жалітися на Бонка не варто. Бо коли громадяне Павло Іванець і Андрух Гунько вибралися зі скаргою до староства, командант постерунку арештував їх, відобрав писемну скаргу, та притримав арештованих цілу добу на постерунку, поки не відійшла ім охота жалітися. За те віддівався Бонк командантові, бо оклеветав його ще перед його властями, що „гнембі Полякув“ а це мабуть тому, що надто коротко притримав Іванця і Гунька в арешті. Мов змора гудить Бонк по селі, боється його громадяне, боється війт і командант постерунку а боється і п. староства у Львові, бо Бонк не „рідний“ по душі брат Прушинського та сердечний приятель ганіньського архієпискупа, що за „заслуги“ дав йому посаду лісничого.

Кооператива — народня еила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „Рідна школа“ у Львові, Ринок 10. Удїл 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число удїлів необмежене.
Порука 2-хратна.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

„ІНДРА“

найдешевше джерело закупна

ЧАЮ

КАВИ

КАКАО

ЧЕКОЛЯДИ

Найбільша палярня кави

площа КАПУЛЬНА 3.

360

2—2

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Виділ Філії „Просвіти“ ім. Тараса Шевченка у Львові складає отрим Ви-сокоповажаному Пану проф. Михайлови Гайворонському, тепер в Америці перебуваючому, свою глибоку і щиру подяку за дар в сумі 30 (тридцять) американських доларів на частинне покриття коштів на улаштування курсу для дірїгентів. — За Виділ Філії: Б. Янів, голова, О. Смішко, секретар. 388 1—1

Надзвичайні датки на „Рідну Школу“ УПТ-ва. На поклик в часопісах зложили далі надзвичайні датки на ратування рідного шкільництва в зол. Вп. д-р Ом. Царевич, Тарнів 25, Бр. Гелєційський, Лежайск 20, Й. і Е. Смішкевичі, Колбаєвичі 20, Гр. Фодаш, Ново 10, Ю. Савчак, Пристань 10, І. Білінський, Пчани 10; при тім зазначаємо, що на наш поклик відзиваються передовсім заточенці — край дуже мало. Очікуючи дальших ласкавих датків — складаємо Вп. Жервдовацям щирю подяку Головна Управа УПТ. 1—1

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЄТЬСЯ інструктора, укінченого семінариста, до учениці з VII. кл. виділової. Зголошення: Заряд школи в Тисовій п. Красчин. 394 1—1

ПРАКТИКАНТА РЕСТАВРАЦІЙНО-КАВАРНЯНОГО з укінченою третьою класною середньої школи, найрадше Львівянина, прийме за харч і помешкання „Народня Гостиниця“. — Близіші інформації в канцелярії Н. Г., Львів, ул. Косцюшка 1. 393 1—3

ПОШУКУЮ мунданта, який перфектно пише на машині систему „Ундерауд“. П-р Степан Брикович в Тернополі. 391 1—3

УРЯДОВЕЩ літ 28, навяже периписку в матримоніальних ділях з панною до літ 24, лагідною, господарною, стрункого росту і середнього формування. Вимаганий посаг і знання домового шиття. Зголошення, власноручно писані з фотографією і точною адресою слати по день 15 вересня н. р. до Адм. „Діло“ для „Урядовця“. 389 1—2

ПОШУКУЮ інструктора на цілий рік для приватистки з IV. кл. гімна. Услівя проху слати на адресу о. Іван Косовицький парох в Никловичах п. Судова вишня. 387 1—1

ДЛЯ СЕСТРИ, ерестійної шатинки літ 25 укінч. II р. сем., виправа і 5 моргів поля, 20 мінут від Львова, евентуально і помешкання. з відки до Л. можна доіздити, з браку зидомости, пошукою мущини на становищі до літ 36. Зголошення ре анонімі під „Старшина У. Г. А.“ до Адміністрації. 386 1—1

АБСОЛЬВЕНТ університету, власник реальності біля більшого міста, познакомитися з інтелігентною панною. Ласкаві зголошення враз зі зичкою до Адміністрації „Діла“ для „Абсолютента“. 385 1—1

ГОСТИОМИ — плаші, після найновіших журналів виконє дешєво. краєцка р-б-ція Антін Бурда, Львів, Марійська площа ч. 10/II поверх. 384 1—3

5 сольових пісєль з фортепяном Ярославка за 5 золотих висилає: Музична Накладня ТОРБАН Львів, вул. Осолінських 6. 302 5—5

ПАРОХІЯ до заміни на меншу при заїзніші або в околиці біля міста, доїзду на провадженні пасіки. Душ 3,000, поля доброго 100 м., ліса 30 м., будинки в добрім стані, церква одна. Листи під „Парохія“ слати до Адміністрації „Діла“. 382 2—2

УЧИТЕЛЬКИ кваліфікованої гри на фортепяні пошукує М. Лвський, вул. Голуба 10, партер, бічна Гофмана. Зголошення від 2—3 п. п. 381 2—2

УЧЕНИК 5-ої гімназіальної класи пошукує лекції на цілий рік найрадше у священика. Приготовляти може з нормальних шкіль та з I. II. гімн. класи. Зголошення слати на адресу: Іван Ялоха, судовий урядник в Борині. 375 2—4

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІГЕЛЬ

288 лінар Народної Лічниці 7-10

ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягайлонській 20.

Перший Краєвий Зїзд Інвалідів-Українців

відбудеться в неділю, дня 21. вересня 1924 р. в салі Тов-а „ЗОРЯ“ при вул. Вірменській ч. 25, у Львові. Початок точно год. 10-тій рано. Обговорюватися будуть справи першорядної ваги і тому ні один інвалід не сміє остати в дома. Всі ян одини прибувайте на Зїзд.

390 1—4

Иосафат СІДЕЛЬНИК, Львів, Руська ч. 3/II.

ІНСТРУКТОРКИ

для дївчаток з 1. і 4. народної на цілий рік з поданням услівій пошукує гр-кат. уряд парох. — Туриньє, п. Скала над Збр. 368 2—3

На осінний сезон!

Спеціально для шкільної молоді

Реклямова продаж трєвалого ВЗУТТЯ

GOODYEAR-WELT і КІЛКОВАНІ.

Рівнож жіноче і мужське взуття по дуже низьких цінах поручає Магазин Взуття ШАРЕРА, Синистуська 19. Просимо оглянути виставу. 5—6

ЗВІДОМЛЕННЯ

ВЖЕ ВІДКРИТО по основній реконструкції

ГОТЕЛЬ ПІД 3-ма МУРИНАМИ

ПРИ ВУЛ. КРАКІВСЬКІЙ ч. 9.

376 о численні відвідини просить — УПРАВА. 2-2

Присилайте передплату!

„Вїзд Б. Хмельницького до Київа“

історичну картину М. Івасюка, в чотирох красках, величини 74×54 см. в ціні 10 зол. а в різблених рамах по 34 зол. або 1/2 різблених по 26 зол., можна набути за готівку або післяплатою у: Івана Павлина, Львів, Ринок 10, II. пов. („Просвіта“), 155 2-5

За Редакцію відповідає О. Ностин.

З друкарні Спїлки „Діло“ Львів, Ринок 10, ч.

ЖУРНАЛІ мод, крої, манекіни, жіночі, мужськї, діточї, взори до ручних робіт, самочий шиття, гуртом і деталньо по конкурєнційних цінах поручає Адольф Геллєс Тернопіль, Валова 2. Висилка до кожної місцевости відворотно за післяплатою. 314 4—5

Лїкарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта
Якова Насса

Львів, вул. Синистуська 17/II.

Пльомбування з виникання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пациєнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 281 7—10

Вже вийшла з друку:

1) Рухома азбука до науки читання в 1. класі.

а) Мала діточа по 0.30 зол. за комплет (около 180 букв) — кожда дитина повинна ту азбуку мати.

б) Велика азбука, нлясова 17 1/2, ст. висока на сильній текстурі ціна за цілий комплет 2.20 зол.

Хто прише з гори 5 зол., той дістає 10 комплетів малої азбуки і 1 комплет великої, надто при замовленню рухомої азбуки на 5 зол. оплачую сам порто. — Поодинокі комплети азбуки просимо домагтися в місцевих кооперативах і книгарнях.

— Книгарням опуст. —

2) **Замїтна:** При кінці місяця вересня поступить в продаж **прилад до силання текстів з рухомої азбуки. Прилад цей зїстав одобрений Міністерством Освіти в Варшаві до ужитку в школах.** Тому, що цей прилад буде приміненний до величини азбуки мого видання, а всяка инша азбука менших розмірів не буде до того приладу надаватися, — просимо скрізь жалати азбуку мого видання, яка відрізняється від инших видань тим, що є найбільша, а кожда буква є висока на 17 1/2. ст.

Блиші подробиці примінення в школі рухомої азбуки, — знайде читач в моїй **Методиці**, — яка друкується і незадовго поступить в продаж.

Замовлення і гроші посилати на адресу: **М. Матвійчук, Львів, Панська 17.** 392 1—1

50% ДЕШЕВШЕ ЯК ВСЮДИ
бо в будці

музичні інструменти і прилади до них продає

ЙОСИФ РАЙСЛЕР

Львів, вул. Соняшна проти ч. 11, а. 374 1—5

Осьма класа в українській приватній гімназії У.

П. Т. в Яворові буде відкрита, якщо до 10. вересня зголоситься відповідне число кандидатів. Інформації та вирішення справи подасть Управа до відома інтересованим, які пришлють поштовою марку на відповідь. 366 3—3 Управа.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Ру-
муній 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

По компромісах — принципівість.

Намірена заява Німеччини.

Союзні держави мають новий клопіт з німецькою політикою. Щойно похвалили її за поміркованість та зрозуміння власного інтересу, коли німецький уряд рішуче заявився за льондонським порозумінням — і вже той сам уряд приготував заяву, яка псує прегарний мирний настрій. Німецький канцлер Маркс наслідує Мекдонельда. По найбільш дружнім порозумінням з французьким прем'єром у Лондоні, англійський прем'єр післав услід за ним до Парижа заяву, що вважає окупацію Рурщини актом нерозумним та незаконним.

Еріо мусів витратити чимало діалектики, щоби таку заяву розяснити як зовсім природну та нешкідливу. З нинішньою заявою німецького уряду про скинення зі себе відповідальності за останню війну буде багато важше. Вона означає явний протест проти Версальського трактату, який Німеччина зобов'язалась одночасно у Лондоні пошанувати. Зобов'язання до репарацій є признанням статті договору, на якій союзники основують своє моральне право домогатись від Німеччини надолуження за спричинені шкоди та втрати.

Яку велику вагу має намірена заява Німеччини, найкраще вказує на це факт, що Еріо та Мекдонельд звернулися з Женеви до своїх амбасад у Берліні, щоби ці вплинули на німецьке міністерство закордонних справ у напрямі занехання наміреного виступу. Французька та англійська амбасада мають заявити, що німецький уряд, рішуче, може робити те, що вважає вказаним, однак нехай призадумється над лиховісними наслідками такої заяви для загальної політичної ситуації, а головне для фінансово-господарського стану Німеччини, не кажучи вже про питання її вступу до Ліги Націй.

Нема сумніву, що намірена заява німецького уряду видається трохи дивною в теперішній мент, коли німецький уряд увійшов на шлях політики згоди зі союзниками. Само питання про винуватців останньої війни є наскрізь абстрактне. Зона мало би значіння, колиб Німеччина хотіла використати аргумент своєї невинності на те, щоби скинути зі себе тягар відшкодувань. Однак вона заявляє одночасно про добру волю виконати накладені на неї зобов'язання. Отже намірена заява являється немов би

потребою компромісу з німецькими націоналістами. Принципівість — назверх, компроміс — унутрі.

Надії на зміцнення німецької демократичної партії по льондонським порозумінням не здійснились. Сталося навпаки: сила націоналістів зросла, дарма, що німецький уряд знехтував їх початкове неприєднане становище. і перевів своє рішення. З огляду на те, що парламент не розв'язано — уряд підпав під вплив націоналістів, які частинно його

піддержали. Виходить, що заява вдержана в тім тоні, як заповідала це німецька преса, мала би згладити в публичній opinіo різкий виступ німецького уряду, який заявив рішуче про потребу згоди з Францією. Дивним дивом: тон, в який ударив тепер цей уряд, нагадує найенергійніші протести націоналістів, які силкувались виблиту імперіалізм Вільгельма непереможним впливом зовнішніх обставин.

Німецький уряд хитається між двома екстремами: потребою компромісових уступок союзникам і принципових протестів для внутрішньої публичної opinіo.

Затяжка справа.

2. Університет чи його пародія?

Коли говоримо про університет, коли уживаємо цього терміну, то під ним розуміємо найвищу школу німецького типу. Цей тип був пануючим і загально відомим у всіх країнах, які вдержували звязки з німецькою культурою й наукою. Тип університету німецького зразка обіймав до війни всю середню і східну Європу, а й нині є загально прийнятий в Німеччині, Австрії й Польщі. Університет розуміємо як високу школу головно теоретичного знання з додатком медицини, яка об'єднує теоретичну і практичну науку. Університет в нашому розумінні обіймає факультети: філософський, правничий, соціально-політичний, медичний і нерідко агрономічно-технічний. Теологічний факультет в останніх роках організують звичайно як окрему високу школу. Університет в нашому розумінні відрізняється від університету типу французького або англійського. Французький університет складається з двох відділів: наук і літератур. До першого відділу входять дисципліни, пов'язані з лабораторіями, т.з. експериментальні науки; до другого — науки виключно теоретичні. Французький тип поки-що не має приношення в середній Європі. Також польські університети є зорганізовані на німецько-австрійський зразок. Коли отже говоримо про університет, то маємо на увазі повноправну, об'ємачу всі наукові дисципліни інституцію за виїмком наук тісно технічних. І в тому напрямку від десятих літ йдуть наші домагання.

А що ж вкладають в той сам термін („університет“) ті, яким химерна доля дала в руки ключ до цієї святині науки? Вони без об-

няків перед цілим світом заявляють, бючися в груди, що справу оснування українського університету „слід трактувати льояльно, відкрито і щиро, бо тільки такий шлях лежить в інтересі польської держави, а Польща зобов'язалась до того в законі з дня 26. вересня 1922“. І тому льояльне, відкрито і щиро трактування справи українського університету згідно зі законом з 26. вересня 1922 зволить „до негайного створення філософського відділу, хоч би (przynajmniej) гуманістичного“. Цей гуманістичний відділ філософського відділу (факультету) називався би „Руським Інститутом“ і був би приміщений в Кракові. А зновуж для створення і зорганізування цього „Руського Інституту“, зложеного з гуманістичного відділу філософського відділу, слід створити „Організаційну Комісію“ на паритетній основі з польських професорів і українських учених. Згідно з дійсним станом річей годиться ще зазначити, що в останніх днях справа неофіційно поступила на стільки вперед, що „льояльне, відкрито і щиро трактування“ справи українського університету може виявитись у зміні назви „Руського Інституту“ на „університетські курси“.

Як бачимо, то наші передбачування, що під українським університетом криється з польського боку думка перенести з львівського університету українські катедри і доцентури філософського і правничого факультету до Кракова — були надто смілим здогадом. Ні, тут не маєтись на меті перенесення тільки деяких українських катедр філософського відділу зі Львова до Кракова задекретувати раз на все знесення решти правно існуючих на львівському університеті українських катедр під прапором: „льояльно, відкрито і щиро!“ Ясно, що про творення українського університету навіть нема мови, очевидно в реальному розумінні. Бо під декларативно-декламційним оглядом не тільки раз-у-раз заявляються відповідні заяви, не тільки втіляється в розмови поодиноких громадян, але й існує обов'язуючий закон, ухвалений польським сеймом на внесення вшехпольського папи д-ра Ст. Гломбінського.

Отже не університет маєтись на-

приміті, тільки його пародію, тільки якусь шкільку, запропорену в стару польську столицю на сміх і наругу. Так далеко сягає перфідія, підступність і нікчемне крутарство польських можновладців. Після славних „язикових законів“, яких завданням — як це признає їх творець д-р Ст. Грабські — створити історичну тяглість денационалізаційного походу, приходять в тому самому дусі препарована університетська справа, приладжувана вшехпольськими молодістами до „Руського Інституту“, який — очевидно — має ствердити тезу про єдність польської культури від Кашубського Поморя до нашого Покуття Бож Поляки і їх національно-державна рація не може признати „національного сепаратизму“ України.

А український університет якраз наглядно стверджував би цю „сепарацию“. „Niema Rusi, jest tylko Polska i Moskwa“, а якщо Русь єсть, то це не Україна, не окрема й велика нація з великим минулим, з багатою культурою, з окремими тенденціями, — це тільки відмінок одного польського народу, що найменше одної політичної нації. А як ні, то глупа, темна й некультурна етнографічна маса, з якої можна при допомозі язикових законів і „Руського Інституту“ — як з сирого глини — виліпити, що тільки забагнеться.

Ось провідна думка плянів „na zniszczenie Rusi“, а одним з таких плянів є й „Руський Інститут“, пародія завязку „руського“ університету.

Однак пусті й безплідні ці змагання, бездушні пляни польської реакції. Тільки повноправний справді український, по духу і змісті, університет може заспокоїти культурні й практичні потреби української нації. Пародії мусять остати й остануть тільки нікчемними теоретичними пародіями і причинками до численних проєктів „na zniszczenie Rusi“.

Ф. Ф.

Дрібні вістки.

Ідея нової конференції роззброєнь, над якою радить Ліга Націй, не стрінула з прихильністю америк. уряду.

Американський державний секретар Юз назвав обвинувачення большевиків, буцім то Америка, Англія і Франція викликали свідомо громадянську війну в Китаю, — брехливим і смішним.

Муссоліні має стрінутися з югославянським міністром закордонних справ Маринковичем. Будуть радити над остаточним вирівнянням кордонів та всілякими балканськими справами. Югославія мабуть зажадає від Італії ясно і рішуче відмовитися від допомагання болгарським і альбанським революціонерам.

Ерріо, Мекдонельд і Тені вже виїхали з Женеви. Скільки реальної користі приніс їхній побут на сесії Ліги — поки що ще важко сказати.

Чічерін веде жваву дипломатичну акцію в напрямку порозуміння Союзу С.Р.Р. з державами Малої Антанти. З цією метою виводзі мають відбутися зустрічі визначних рад. політиків з представниками тих поодиноких держав.

Югославянський кабінет буде реконструований: по досягненні порозуміння вийдуть до уряду члени хорватської селянської партії Радіча.

Пр. 800/24. В імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 195 з дня 3. вересня 1924 р. в артакулі під заголовком: 1) „Погреба закордонного центру, а) вираження що містяться між словами: великий мірі до 14 березня, в) вираження, що містяться між словами: з яким а рахуються держави, в) уст. що містяться між словами: на скромнійшу тезу а найскромніший де інформаційне бюро д) уступ що містяться між словами: де необхідну працю аж до кінця арти.улу. 2) Новинки а) нам ужитий при слові „панствова п ліція“ б) здане, що містяться між словами: Чана коменданта містить в соді ество

ад 1) злочину з § 65 закона карного ад 2) а) провини з § 300 закона карного, ад 2) в) злочину з § 65 а) закона карного ад 2) е) провини з § 302 закона карного узав доконану в дни 2. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану зарядив знищення шлого накладу і видав по думі § 493, з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відірвальному редактору тої часописі, щоби не рішення помістив безплатно, в найближшій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 3. вересня 1924.

(Підпис мечитчий.)

Лемківщина.

(Пі положення і потреби.)

(Докінчення).

Зеднання сил.

Теперішня економічна скрута й тяжка господарська криза повинна більш як щонебудь викликати у нашого загалу те зрозуміння, що саме сьогодні потреба самопомочі і об'єднання усіх наших сил. Перемога можлива тільки під таким знаком. Матеріальні засоби дають нам можливість покликати до праці всі сили, котрі в теперішніх умовах засуджені на безробіття. З них повстане кадр правовників, яких потратимо розставити скрізь, де поле до праці, де нестача рук до організації. Вони у смугах, в яких тільки дремає національна енергія, стануть розбуджати її і правляти в один акордовий рух змагання народу на всіх областях. Тоді і Лемківщина стане поважним кільцем у загально-українському рухові. І сьогодні бачимо там читачів українських газет і книжок, між молодіжкою находимо видавництва „Молодої України” й інші. Тільки зібрати ці скрізь розкинені іскорки, піддержати їхнє горіння, а бажаний наслідок мусить бути. Тим більше, що вже і є певна скількість інтелігентних одиниць, які хоч як невідрадіні умови — не уступають в тяжкій праці і віддають свій увесь час, який їм полишається поза виконанням їхньої професії. Та є вже й своя традиція, є і свої товариства, є створені вже попереднім поколінням певні будови, які вказують, що всяка праця мусить принести свої овочі.

Свято лемківського діяча.

І тут знову мушу повернути до особи Василя Яворського. У дні 15. серпня ц. р. уладила Лемківщина йому тепле й сердечне свято, щоби вложити цьому робітничові признання за його працю. Наділений св. Отцем золотим орденом „Pro Ecclesia et Pontifice” відзначенням за працю коло церкви і для справ виховання, зазнав він оваційного привітання і від давних співробітників і від молодого покоління. У часі святочної служби Божої у прегарній новосандецькій церкві пе-

редав йому це високе відзначення о. дир. Ю. Дзєрович, при чому відчитав дві грамоти: св. Отця і Преосв. Йосафата Коциловського. Сердечна промова о. Гадзевича зазначила всі заслуги рад. Яворського. Після Богослуження зійшлася в хаті рад. Яворського вся українська колонія з цілого округу. У святі брав також і я участь. Сердечна теплота й ширість пробивалася з усіх промов. Розглядали дотеперішні здобутки, накресливали програму дальшої праці. А у всьому одно змагання: до всього свідомого українського загалу у бажанні, щоби він не затиснував себе, але пам'ятав, що там десь здовж західної і північно-західної границі є наші окраїни, котрі спрагнені чекають на помічну руку того ж загалу.

Найкращий спомин.

Та найбільшої приємності зазнав я, коли прийшло запрошення взяти участь у Загальних зборах читальні „Просвіти” в селі Складистім. Було це найкращим закінченням мого побуту на Лемківщині. Село Складисте, приналежне до парохії Матієва, покладене на боці від головного шляху, який веде із Нового Санча до Мушини. В пополудневих годинах у сам день Успенія (28. серпня) ми подалися пішки до Складистого. Простора читальня кімната (у винаймі) поміщала біля півтори сотки людей різного віку, обох полів.

Читальня основана ще 1910 р. 12. лютого заходами тодішнього пароха о. М. Дороцького. Заховані досі протоколи показують на муравлину працю, яку ведено в читальні. Не поминена ні одна неділя, ні одно свято, щоби не було сходин. За кожним разом записана програма сходин: що прочитано, що навчилися співати, про що балакали і вкни скільки осіб взяло участь у сходинах. Коли була менша скількість, подана завжди причина. А багато було сходин таких, коли число учасників переходило сто людей. З великою приємністю відчи-

тую протоколи сходин, засіпань Виділу і заг. зборів. Переглядаю касову книгу. Довідуємося, що була дуже гарна крамнина. А бібліотека містилася на 4 полицях доволі широкої етажерки. Війна знищила всю роботу. О. Дороцький перейшов на іншу парохію. Щойно в 1921 р. впаалося скликати Заг. Збори задля реактивовання читальні о. Гадзевичем, який як секретар філії Тов. „Просвіта” в Новім Санчі дає свою працю і труд культурній справі. Та й після того відновлення праця не йшла як слід. Прийшли однак тепер деякі особисті зміни і є надія, що читальня буде розвиватися на передовій лад. На зборах мусіли мати своє місце певні формальности, та після поладження їх решту часу вжили на свободну розмову, співання пісень і спільну фотографію. Давні і новозаписані члени покладали вкладки, за які замовлено часописи і книжки. І лилася пісня за піснею. Серця одчинялися. Всі раділи відновленим просвітним життям. В розмові виявлюється, що наші члени свідомі труднощів віднови або започаткування подібного життя в інших місцевостях Лемківщини. Вони знають, де причина і де корінь лиха. І вони раді би по своїм слабим силам допомогти праці.

Висновки.

Та заки це наступить, загал свідомого українського громадянства повинен основно передумати порушені питання і задуматись над тими справами, яких ми торкнулись у статті „Наші окраїни” і в теперішній. На велику культурну роботу мусимо найти засоби. А на питання нашого загалу: „що я маю з того, коли даю гроші на культурні цілі”, мусимо мати відповідь, що це одинокий шлях дійти до поправи долі і положення, до зросту сили та національної амбіції, до збудження пошани в культурі, до спинення рук усіх тих, що хотять нас неволити.

Бадьорий спів „Ще не вмерла” членів читальні в Складистім був немов заповістю того, що праця можлива. Цей спів повинен відбитися відгомном у серцях всіх свідомих українців. А ще коли би так довелось кожному з них побувати

особисто між народом, не треба би було ні стільки писати, ні говорити про зовсім зрозумілу справу охоронної культурної праці.
М. Галушинський.

По атентаті на през. Войцеховського у Львові.

„Хвіля” з 9. ц. м. подає: „Слідство в справі викриття автора дівачького інциденту в першому дні побуту президента Войцеховського у Львові, оточене глибокою тайною. Міністр внутр. справ Гібнер, отримавши вістку про цю подію, порозумівся у цій справі з радою міністрів і видав розпорядження львівським властям перевести енергійні докопання. Слідство доручено радн. Антоневичеві. У зв'язку зі жвавішою слідчою діяльністю тутешньої поліції треба сподіватися сензаційного звороту в дотеперішньому слідстві. Річ у тім, що одна пані, яка знає лише німецьку мову та яка в критичному часі находилася на балконі каварні „De la paix” при Марійській пл. (будинку, біля якого кинено нешкідливу педарду) і була наочним свідком цілої події, негайно після випадку зголосилася на поліції задля складання відповідних зізнань. Вона ствердила там, що добре запам'ятала собі фізіономію панка, який кинув ракету і кожної хвилини готова пізнати її.

Оцю паню сконфронтовано з арештованим Станиславом Штайгером. Однак після конфронтації зізнаюча рішуче заперечила, наче би це Штайгер був справником кинення петарди. Але зізнання тої пані навіть не були запротоковані.

Вчора, у висліді дальшого слідства, поліційна комісія прийшла з цією панєю до каварні „De la paix”, щоби зізнаюча могла на місці представити ситуацію, в якій вона зауважила інцидент. Зізнаюча вказала місце на балконі, відкіль вона бачила цілий перебіг подій і добре стежила за ним. Її зізнання є надзвичайно сензаційні і безумовно матимуть рішуче значіння для дальшого ходу слідства”.

Мих. Ручницький.

Наука чужих мов.

1. Наша традиція.

Про корисність вивчення живих мов зважуються нині повторити впливлячі педагогічні мудрості навіть ті педагоги, які все своє життя виграчують на вивчення мертвих мов. Якщо не для добра учнів, то бодай для власної професії. Війна переконала людей швидше ніж теоретичні міркування, як це корисно вміти порозумітися з ріжномовними чужинцями, як приємно та легко інколи засвоїти собі їх мову.

Нас, Галичан, виховували вже перед війною у філільогічних нахлах. Не так для освіти та приємности, як у наслідок умовин сорокатої конституційно монархії. Аж з дива виходиш, що не втратили ми охоти до живих мов до цього часу. Охота є. Хто з нас не починав добровільно вчитися ще одної мови, якої не мав змоги довітись? Сучасна молодь ще більше „язиката” — вчиться їх ще більше. На жаль, живемо в таких часах, що мода змінється що-раз хутше. За шість місяців найчепурніший підручник чужинної мови остогидне наче сукня жінці чутливій на подув моди.

Загально всі ми вчимося (чи пак: нас учать) надто багато мов, щоби ми могли знати одну як слід. Найгірше стоїть справа з рідною, якої коштом наша молодь учиться надаремно інших. Не рідко почуєш заву якогось зрілого громадянина, який упевняє, що йому легше писати на якійсь чужинній мові, ніж на рідній. Гадав би хто, що маємо

першорядні письменські таланти, які тратимо на користь чужинців. А тимчасом такі наївні признання ствержують лише пресумний факт, що загал нашої інтелігенції є взагалі неграмотний. Питою пера вчителів, а навіть професорів української мови та літератури є нині в 99 проц. жалючими документами неграмотности.

Те, що кожний гімназист придбав з латинської та грецької мови по кількарічній акробатиці з перекладами на два боки і з граматичними таблицями — це в рішучій сумі взагалі не грає ніякої ролі в його філільогічній освіті чи загальній. Оборонці класичної освіти у середніх школах є самі класичним доказом витраченої дурно енергії на те, щоби не вміти ні ясно думати ні як-так писати. Кожний знає з власного досвіду, як довго треба вчитися чужинної мови, щоби насолоджуватися лектурою творів писаних нею. Латинська та грецька мова придбана в гімназі, не дає навіть змоги приблизно розуміти текст. А нам повторяють небилиці про вагу класичної культури для загальної освіти! Те єлине, що залишається з цієї культури: трохи мітології — можна би вдєстеро легше та краще засвоїти собі з підручників на рідній мові. Не казати вже про самі твори класичної літератури.

Платона, Софокла або Горація не легко розуміти навіть у перекладі. Цицерон або Демостен можуть мати значіння перш усього з огляду на прикмети стилю. Можна сумніватися, чи красу цього стилю відчувують навіть самі вчителі латинської та грецької мови. Стиль є запахом

мови. Схопити його приваби можна щойно тоді, коли ми в силі як-так його відтворювати. Факт, що знайомість латинської мови є необхідна для вчених, а подекуди для письменників, не має ніякого відношення до комічної ролі, яку вона грає у нашій шкільній трагедії. Система нашого шкільного навчання спочиває блаженним сном на середньовічних основах. Латинської, а навіть живих мов учать у нас так, наче би всі ученики були кандидатами на професорів філільогії з даного предмету. Наслідок такий, що по кількарічних муках над граматикою і перекладами укінчений гімназист не в силі розуміти звичайних латинських проповідок, якими весь вік найпевніше користуються ті, що переписують їх з готових таблиць.

Що торкається німецької мови, мало хто здає собі справи як непропорційальними до енергії витраченої в нас на її науку є висліди цієї науки. „Не знати німецької мови — каже французький філільог Meillet — це значить майже зрестись надії, щоби стояти на рівні науки та техніки сучасної доби”. А що українська культура покищо не відчуває цієї потреби, тому й загально вірять у нас наївно, що німецька культура має вплив на нашу. При цьому поняття культури передупають зі „знанням”. Так немов би кожний не міг на кожнім кроці переконатись, що дозкола нас є сила живих мішків наповнених ріжними фактами, а які не мають ніяких культурних потреб і навіть не прочують, що живуть у XX віці!

Наука німецької мови залишиться

мабуть на довго у програмі нашого виховання як перший крок до взаємін з європейською культурою. З огляду на економічно-політичне зацікавлення Німеччини — Україною, німецька мова може мати для нас велике практичне значіння. А проте не треба змішувати практичних здобутків з культурним впливом. Світ ідей німецької культури є для України такий далекий, що наша література має з нього стільки-ж, що з арабського. Хто наводить на доказ поезію Федьковича, може згадати й Кримського. Нам легше розуміти еспанську творчість як німецьку. Дарма, що німецька мова збагатила усі царини знання, безліча творів, про те її складня, обжважність, нахил до абстрактности мають дуже шкідливий вплив на духа такої невиробленої мови, як наша.

Зі становища загальної освіти німецьку мову можна в школах однаково добре заступити французькою або італійською. Колиж глядіти на шкільне навчання як на підготовлення до школи життя, тоді на першій місці повинна би стати англійська мова.

А проте, коли згодиться на те, що середня школа повинна в першій мірі витворити зародок потреби, щоби знайомитись з чужими культурами і що повинна дати перші технічні підстави до такої знайомости, тоді, хто зна, чи не слід би для добра нашої культури зирвати з дотеперішньої традиції Першою мовою, якої повинні вчити в українській школі по рідній повинна стати мова російська.

(Докінчення буде)

ської держави, а Польща зобов'язалася до цього в законі з дня 26. вересня 1922 року про основи загального всевідського самоврядування, а перед усім воєв'дства львівського, тернопільського і станіславського.

2) Руський університет повинен бути інституційно пов'язаний, опертою на об'єкті катедри науковими силами, належно кваліфікованими і тому треба його творити в міру, як такі сили будуть до розпорядженості. Отже на разі можна і треба приступити до негайного утворення виділу філософського, принаймні гуманістичного і об'єднати катедри, для котрих є пораз і кандидати.

3) Цей зав'язок руського університету (русський інститут) має бути провідником приміщення в Кракові, щоби міг мати поміч в деякій організації з боку найстаршого польського університету, котрий крім цього має найкращі умови для спеціальної організаційної праці, свободної від "жару pogodowości".

4) Ця поміч може у ній обмежити стану посідання Ягайлонського університету. Супроти цього руський інститут мусить творитися як цілком окрема школа з власними професорами, з власною адміністрацією, з власними заведеннями. Єдині тільки Ягайлонська бібліотека, як привілейна інституція, доступна для кожного, буде також служити руському інституту.

Це основне становище не стоїть на перепоні порозумінням, які ці дві наукові інституції уложать між собою в цілі допущення студентів руського інституту на поодинокі виклади на Ягайлонському університеті і навідворот, складаючи доповнюючі іспитів із тих предметів, котрі вислухали на Ягайлонському університеті, або в руському інституті. Такі виклади не можуть у ній уіймати приписані укладом і якимось обох шкіл і підпадають затвердженню міністра освіти.

5) В цілі негайного оснування руського інституту, його організування і його дальшої розбудови аж до витворення повного руського університету має бути покликана до життя "Організаційна комісія". Провідника і його заступника іменує міністр освіти, а крім цього входять до неї чотири професори Ягайлонського університету і чотири руські учні, а крім цього постійний делегат відіду науки міністерства освіти.

6) Організаційна комісія є дорадним органом міністра освіти і підлягає йому. Її завдання є:

а) представити міністрові внески про утворення катедри в руському інституті, про затвердження габілітації, про вивчення інституту з потрібні заведення, про задоволення інших його потреб, а головне про організацію його адміністрації.

б) давати ініціативу і посередничити в закінчуванні умов у відносинах між Ягайлонським університетом і руським інститутом.

в) випрацювати статут для руського інституту, котрий буде так довго обов'язувати, доки не буде перемінений на руський університет. В статуті має бути записана правна особовість для інституту руського. Статут буде мати законну силу, як його потвердить міністр освіти. Габілітації в інституті будуть допущені з предметів, для котрих будуть знаходитися в інституті професори з тих предметів.

Інститут, зглядаючи руський університет має служити виключно культурним цілям руського населення і тому повинен задержати повну окремішність супроти славянського інституту, що має бути оснований при Ягайлонському університеті в Кракові, як також супроти ефемерально покликаних до життя інших вищих студій в інших слов'янських мовах.

Проект закону

про створення університету з руською (українською) викладовою мовою.

Арт. 1. Уповажнюється уряд до створення університету з руською (українською) викладовою мовою та видання в тій цілі потрібних і вказаних заряджень, а головне негайного покликання до життя Руського (українського) Інституту з тимчасовим осідком в Кракові — як зав'язку будучого руського (українського) університету.

Арт. 2. Уповажнюється уряд вставити до бюджетового прелімінаря на рік 1925 наступні літа відповідний кредит для здійснення цієї, поданих в арт. 1-ім.

Уповажнюється уряд уділити до розпоряджості міністра віросп. і освіти надзвичайного фонду у висоті . . . на покриття вступних організаційних коштів.

Арт. 3. Виконання нинішнього закону доручується міністрові віросп. і освіти.

2) Відповідь на варшавський протокол,

ухвалена дня 30. серпня 1924 року професорами-Українцями б. австрійських університетів на зїзді в Празі.

І. Осідок: Осідок українського університету може бути тільки на українській етнографічній території, бо тільки в цьому разі він зможе виповнити свої обов'язки супроти народу. Постійним осідком

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ПОЗІР! ПОЗІР! РІК ОСНУВАННЯ 1890. Знаний з перед війни виключний сипад музичних інструментів А. Боденштайна

Львів, вул. ЛЕГІОНІВ 37.
порукає всілякі музичні інструменти (фахово випробовані)

по фабричній цінах т. е. 25% дешевше як всюди. — Інституції і кружкам голікші в сплатах. — Замовлення з провінції цілком погоджуються відворотно. 2-3

ком для цієї культурно-наукової інституції може бути тільки Львів, як головний культурний центр. Провізорично може бути призначений Перемишль або Станіславів. Ця провізорія буде обмежена на найкоротший час.

II. Назва: Український університет.
III. Мова: Урядова, викладова й іспитова — українська.

IV. Основа організації: Український університет є інституція повноправна, автономна, рівнозначна з іншими державними університетами. На разі утворюються два повні факультети: філософський і правничий. Негайно підготовлюється заснування факультетів: медичного і технічно-агрономічного.

V. Переведення організації: а) Установляється організаційна комісія з осідком у Кракові. До неї покликуються згідно з протоколом з дня 11 і 12 липня 1924 року 4 українських професорів і 4 професорів Ягайлонського університету. Голову й заступника комісії з поміж них іменує міністр О. і В. І. а окрім того входить ще постійний делегат відіду науки Міністерства О. і В. І.

б) До компетенції належить: ставляти внесення для творення катедри і їх обсяги; подавати внески на затвердження габілітації; вивчення університету потрібними закладами; задоволення всіх його потреб організації й адміністрації. Далі: внески на утримання відпусток та визначування студентів для приготування габілітації та пропозицій на суплентури.

в) До розпорядження організаційної комісії визнає уряд Р.П.П. достаточну квоту для переведення намечених завдань і зокрема на наукове видавництво українського університету.

VI. Речинець активування університету. Український університет входить у життя як автономний, повноправний державний університет у другому триместрі т. е. 1. січня 1925 р.

VII. Провірна комісія. При факультетах українського університету мають бути засновані провірочні комісії (з причини воєнних подій на всіх комісії інших європейських університетів) під проводом деканів відповідних факультетів, що в сумнівних випадках, чи і скільки триместрів зачислити при вписі на університет, мають рішати це питання. Факультети мають право при нострифікації іспитів і дипломів означувати свої домагання до кандидатів.

Ів. Горбачевський, Степан Смоль-Стоцький, Ол. Колесса, К. Студийський, Ст. Дністрянський, Ст. Рудницький.

Зі спорту.

Вісти з "Українського Спортивного Союзу".

Пригадка:

Дня 10 ц. м. минає речинець зголошення змагунів на V. Запорізькій Ігрища. Спортивні товариства й кружки мають зголосити спільно всіх своїх членів - змагунів.

† ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Петро Носандяк, рільник в Бродках коло Львова — член українських товариств — помер дня 16 серпня 1924. Покійний був вірним і характерним громадянином та ревним і совісним робітником на народній ниві. В молодості здобув собі безнастанним читанням книжок широке знання. Своєю освітою і тактом вибився швидко на чільне місце. Став першим просвітителем і організатором відного села. Довкруги себе згуртував в Бродках ще кількох рухливих старших селян і молодіж та разом з ними оснував читальню "Просвіти", "Сокіл", кружок "Сільського Господаря", а по війні кооперативу "Народний Дім". Був першим і довголітнім головою читальні "Просвіти", дяком, вйтом і членом місцевої Шкільної Ради. Ціле своє життя невинно трудився над поширенням просвіти на селі і над культурним піднесенням свого народу. Через

Його смерть понесли Бродки невіджалувану втрату. Хай — за всі Його заслуги життєві труди — легкого Йому спочивається на українській землі!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не підповідає.

Жертви для українських інвалідів зложили або прислали до канцелярії Українського Коаса. Т-ва опіки над інвалідами, Львів, Руська ч. 3/II. У липні: Г. Козак. Залуче н. 36. 5. Коопер. Згода Бабухів 1.5. О. Котович. Отинія 5. Уряд Парох. Мшанець 1.7. Мик. Рій. Зборів 5.85. Корн. Касіянова. Городенка 30. О. Козловський. Рогатин 2. укр. Пані в Коломиї 85. Левицький Мик. Глиняні 5.2. Яворський Оп. Підгайні 50. о. Козак. Колодно 17. д-р М. Козінький 2. Волинець Сем. Турка 5. Ів. Цюпак. Кути ст. II. Церква в Стільську 4. У серпні: Комітет охорони могил, Самбіо 31.2. Забавовий круж. Стап. Самбіо 80. О. Козловський. Рогатин 2. І. Скоропад. Гай виж. 7.5. Збірка в Глинянах 17. 399 1-1

Заупокійне Богослуження

за

Остапа Вахнянина

відправиться в четвер 11. вересня п. р. о год. 8. рано у Волоській церкві при вул. Руській. На цей сумний обряд запрошує Свояків, Товаришів і Знайомих Дорогого Помершого 396 1-1 Опечалена сестра.

Дрібні оголошення.

КОСТЮМИ — плащі, після найновіших жур-алів виконані дешево, кравецька робітня Антін Бурда, Львів, Мадійська площа ч. 10/II поверх. 384 2-3

ПРИДНІПРЯНКА, старша особа шукає місця до заряду дому, може дати початки науки дітям та шиття. Зголошення до Адміністрації під "Придніпрянка". 400 1-2

УРЯДОВЕЦЬ

літ 28, навязе перипіску в матр'омоніальних цілях з панною до літ 24, лагідною, господарною, стрункого росту і середнього об'язування. Вимаганий посаг і знання домашнього шиття. Зголошення, власноручно писані з фотографією і точною адресою сла-ти по день 15. вересня ц. р. до Адм. Діло" для "Урядовця". 389 2-2

У НЕВАЖНЮЮ згублену військову книжку видану через П. К. О. на назвисько Володимир Кульчицький Вовчко. 1-1

Наса хорих міста Львова

вул. Браєрівська ч. 8

звідомляє отрим П. Т. Працьовдавців і Членів, що вкладки і причинки обов'язуючі всі каси хорих в Польщі почавши з 1. вересня п. р. мають бути обчислювані по думці розпорядку міністра скарбу о перерисовуванні статутів грошеви квот на золоті як слідує:

Група I.	0.14 зол. денний причинок	0.45
" II.	0.23 "	0.75
" III.	0.32 "	1.05
" IV.	0.41 "	1.35
" V.	0.50 "	1.65
" VI.	0.64 "	2.10
" VII.	0.82 "	2.70
" VIII.	1.00 "	3.30
" IX.	1.18 "	3.90
" X.	1.36 "	4.50
Для заробляючих місячно понад 200 зол:		
Група XI.	1.55 зол. денний причинок	5.10
понад 220 — зол.	" XII.	1.77 "
" 262.50 "	" XIII.	2.09 "
" 312.50 "	" XIV.	2.27 "
" "	" "	" 7.50

Перший Краєвий Зїзд Інвалідів-Українців

відбудеться в неділю, дня 21. вересня 1924 р. в салі Тоа-а "ЗОРЯ" при вул. Вірменській ч. 25, у Львові. Початок точно год. 10-тій рано. Обговорюватися будуть справи першої ваги і тому ні один інвалід не сміє остати в дома. Всі ян один прибувайте на Зїзд.

390 2-4

Иосафат СІДЕЛЬНИК, Львів, Руська ч. 3/II.

РІЛЬНИЧІ МАШИНИ

як молотільні, керати, млиники, січкарні, плуги, борони, центрифуги і проче
ЗА ГОТІВКУ АБО НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

доставляє сейчас

"ЦЕНТРОСОЮЗ" Союз Кооперативних Союзів
(передтим Краєвий Союз господарських Спілок "Сільський Господар")

337

у ЛЬВОВІ, вул. Зіморівича ч. 20.

3-3

Жадайте сейчас цінників і услівій продажі!

"Вїзд Б. Хмельницького до Київ"

історичну картину М. Івасюка, в чотирох красках, величини 74x54 см. в ціні 10 зол а в різблених рамах по 34 зол. або 1/2 різблених по 25 зол. можна набути за готівку або післяплатою у: Івана Павліна, Львів, Ринок 10. II. пов. ("Просвіта"), 155 3-5

За Редакцію відповідає О. Носик.

З доукупні Спілки "Діло" Львів. Ринок 10.ч.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто пост. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рв-
мунія 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Потреба доброї волі.

З нагоди промови Еріо.

У мент, коли Німеччина вагається, чи ввійти на шлях щораз тіснішого порозуміння зі Союзними державами, Ліга Націй продовжує дискусію на тему зближення держав та народів і щораз частіше згадує Німеччину. По Мекдонельті — Еріо виголосив промову, якої безпосередня ширість зробила велике враження на присутніх. Двома головними моментами цієї промови були: оборона прав малих народів і заява про розв'язання ворожих почувань супроти Німеччини.

Еріо боронив погляд, щоби Ліга Націй виходячи зі становища міжнародного мирового суду, рішила, що нападаючою державою треба признати у мент конфлікту, яка відмовиться підчинитись цьому судові. Однак рішення мирового суду (арбітраж) не є вдоволяючою запорукою миру. Всі три поняття: арбітраж, безпека границь та роззброєння є зі собою тісно зв'язані. Та всі ці три умовини залишилися би безсиллями абстрактами, якщо не можна би їх перевірити з реальною дійсністю. Арбітраж — сказав Еріо — не може бути пасткою для народів доброї віри; велика держава може боронитись сама, але мала — ні; справедливості не може обійтись без сили. Економічні та фінансові засоби, щоби спаралізувати воєнну акцію держави, не вистачають. Мир мусить бути вислідком розумного поєднання реалізму та ідеалізму.

Що торкається Німеччини, то Франція, по словам французького прем'єра, виступала проти неї, як довго німецький парламент ішов за принципом, що конечність не знає законів. Однак Франція не має почування ненависті для німецького народу. Вона бажає, щоби Німеччина стала членом Ліги Націй, однак пригадує, що це можливе лише при пошані загальних міжнародних зобов'язань. Німецькі представники виявили добру волю в Лондоні: там вони заявили в імені своєї держави, що годяться добровільно виконати накладені на них зобов'язання.

Цікавою була згадка у промові Еріо про СРСР: — мир не може бути остаточно забезпечений без співробітництва Росії; до нас доходить звідтіля різкі слова насильства, однак проти найбільше межових виступів слід боротись ліберальною вибачливістю, засобами, які приготували би шлях до нормальних відносин. Метою Ліги Націй: влити в усі народи нового духа. Європа переживає перехідний момент. Тому члени Ліги Націй повинні руководитись розумною обережністю. Лише створивши міжнародну солідарність, можна наблизитись до моменту загального роззброєння. Це завдання Ліги Націй, до якої повинні ввійти усі народи.

Представники Англії, Італії, Австралії, Бельгії, Голландії та Данії погоджувались зі становищем Еріо, доповнюючи його різними увагами. Чехословацький міністр закорд. справ Бенеш зазначив, що ідея ар-

бітражу, велична сама в собі, не легко дається здійснити; її мусить попереджувати дружнє співробітництво між народами.

Ясно, що зміцнення дружніх взаємин між народами залежить у великій мірі від полагодження спірних справ між ними. І таким робом доходимо у міркуваннях подекуди до завороженого кола. Однак на сесії Ліги Націй ніхто не скаламутив підвищеної атмосфери таким скептичним дисонансом. Усі вірили, що з цього завороженого кола — між ідеями та засобами їх

здійснення — можна вийти прикладом доброї волі. Одним з таких прикладів мала стати сама сесія Ліги Націй — ще один приклад доброї волі по Лондоні. А по Женеві має прийти нова нарада — щодо зменшення збройної сили держав. Щойно тоді виявиться перша спроба переходу від того ідеалізму, про який згадував Еріо, до необхідного реалізму.

Великим державам обмежать пропорціонально військо та флоту. Цікаво, чи для оборони малих народів, щоби крім справедливості вони мали за собою і силу, їм дадуть відобрану сильнішим зброю та амуніцію і перемінять їх у держави?

Затяжна справа.

3. Осідок університету.

Український університет, який від чвертьстоліття не може найти свого приміщення, уявляє собою того „вічного Жиди“, що вічно мандрує, розуміється в теорії — в пошукавці за місцем осідку. За австрійських часів справа була вже майже поладнана, дозріла до реальної розв'язки, майже завершена; не доставало тільки місця осідку. Українське представництво й українське громадянство — зовсім природно — настановало на Львові. Поляки великодушно обдаровували нас Коломиєю або Станиславом. Львів — як столиця Галичини, як центр українського життя — єдино мав всі дані, щоби примістити у себе українську святиню науки. Але Львів, хоч положений в осередку української етнографічної території, був одночасно столицею краю, якого все-владу держали в своїх руках Поляки завдяки спеціальним умовам з габсбурською династією, Львів був столицею пів-суверенної польської держави під омофором Габсбургів, Львів був єдиним пристановищем польської державної думки і фортецею польського денационалізаційно-імперіалістичного розгону на схід — ген аж до золотоговерхого Києва, так любовно оспіваного пок. Т. Рутковим. Допустити до осідку українського університету у Львові значило звичетити а що найменше ослабити цю базу польського походу на схід, відняти стемпель штучної польськості старій українській столиці.

І тому проти Львова — як осідку українського університету — репетували всі польські партії; і тому розпиналися всі польські патріоти; і тому хрестом лежали перед австрійськими гофратами і міністрами звинні польські політики, то прохаючи помилування, то в надмірній сердитості погрозило вимахуючи кулаками. Одночасно вони вказували нам на культурні зарінки Коломиї й Станиславова, де вкінці вони не противились би вегетації української культури і науки. Очевидно, вшехпольські бюрократи тих містечок теж наслідували свою львівську метрополію і погрозували здемолюванням українського університету. Бо жидівські містечка Коломиї й Станислава також творять бастиони польськості на „рубежах Ржечипосполітей“. Та при деяких зусиллях з нашого боку можна було всадо-

вити український університет в Коломиї або в Станиславові. І як би ми тоді були як слід зясували собі значіння українського університету, його всеукраїнсько легітиміційну вагу, то хто знає, чи не були б в покорі схиляли голови і не пристали б на університет в провінційному містечку. Та справа була б для нас поладнана, ми були б увільнилися від одного важкого тягару, а одночасно були б приспішили кристалізацію нашої нації. Та сталося інакше, і ми на полях битв, стиснені з усіх боків, надмірними зусиллями і жертвами переводили процес дозрівання і ставили точку над і в наших національно-політичних і національно-культурних змаганнях.

Та все таки цікаво, що перед війною Поляки не пропонували нам примістити український університет на польській етнографічній території. Краків чи на прим. Тарнів не тільки не входив тоді в рахубу, але навіть не з'являвся в фантазії найбільш крайнього україножера. В своїх крутильствах Поляки все таки держалися тоді української національної території. Не лише тоді, але й значно пізніше.

Коли кинемо оком позаду себе і пригадаємо собі „хрестну дорогу“ українського університету, то не можемо поминути факту, що ще в р. 1920 тодішній міністр освіти Ратай пропонував нам на осідок університету Станиславів. Не тільки пропонував, але й погрожував нам Станиславом. Коли Українці обстоювали далі Львів, він заявив авторитетно в імені польського уряду і польської держави, що — чи хочуть того Українці, чи не хочуть — з днем 1. січня 1921 р. в Станиславові функціонуватиме український університет, зложений з двох факультетів: правового й філософського. Очевидно, в бюджет вставлено аж три мільйони пол. марок на організацію університету. Але минав речинець і погрози не виконано. Рік пізніше (1922) Луцьк виаванзував на осідок українського університету. Минав знову рік. Тимчасом ухвалено всіма голосами уміраючого польського законодавчого союму відомий закон про самоврядування з дня 26. вересня 1922 р. і закон про створення українського університету. Прийшло рішення в

справі Східної Галичини з дня 14. березня 1923 р. якраз на основі закону з дня 26. вересня 1922 р. і ми почули від мін. Глобінського про Прагу (варшавське передмістя) — як про осідок українського університету. Минав ще рік, прийшов речинець реалізації закону з дня 26. вересня 1922 р. і виринув Краків з „Руським Інститутом“, аналогічним до австрійського „Studium ruthenum“ з кінця XVIII. ст.

Що буде за рік — важко сказати, але одно певне, що українського університету не буде. І це мусимо ясно усвідомити собі, щоби не попадати в фальшивий тон в оцінці польської політики супроти нас.

Краків — як осідок українського університету чи його завязку — це такий очайдушний крок, така несерйозна і просто визиваюча пропозиція, що зупинятися над нею нема найменшої потреби. Виглядає це так, як коли би на прим. Англія творила університет для Гіндусів в... Австралії. Очевидячки, є це абсурд, нісенітниця з чисто мериторичного погляду, поминаючи вже те, що тим чином топчеться ногами гідність і достоїнство української нації. Не входимо вже в те, що для української молоді на чужій території, серед ворожих настроїв, на чужому, противному українській культурі ґрунті — взагалі нема місця. До того ж для нікого не є тайною, що зібрання українського студентства в Кракові має всі вигляди інтернування молодого українського елементу. А вкінці, яка наука може бути там, де нема українських бібліотек, музеїв, де сама держава ставить науку, спеціальну українознавство, що є найважливіше в українській високій школі, в умови превенційної цензури. Помисл дуже незручний, шитий надто білими нитками, щоби його не підмітити і без всякої дискусії не відкинути цю підступну думку.

Часом, але тільки часом ще промайне думка про Станиславів. Як вже згадано, давніше нам накидувано не містечко на осідок університету. І тут теж крилася таємна думка „організації народо-вих“. Після адміністраційного поділу Сх. Галичини на губернії (воєвідства) з боку більш шовіністичних польських чинників признано станиславівське воєвідство таким, що не надається до польонізації з огляду на слабенький відсоток Поляків і латинників. Тому через приспінення польонізації тернопільського воєвідства йдуть намагання відділити Станиславівщину від зв'язку з одноцільною українською територією. Спираючись на таку погляд, можна було жертвувати Станиславів на осідок українського університету, бо він й так буде значно відмежований від решти української території і не зможе як слід сповнити свого завдання. Однак в останніх часах наступила радикальна зміна в поглядах і під цим оглядом. Виявилось, що план польонізації тернопільського воєвідства не має таких наглядних успіхів, щоби можна махнути рукою на Станиславів. Навпаки, з боку Станиславова може виринути небезпека припинення цього процесу. Тому п. Прушинські і тов. в імені „Зв'язку орган. на-

родових" поставили своє veto проти Станислава. Ясно, що до їх погляду приєднався прем. Грабські і мін. Мікляшевські.

Щож торкається нашого становища, то не може бути й мови про те, щоби ми могли колинебудь згодитися на Станиславів навіть тоді, як би не було veto п. Прушинського. Під культурним оглядом Станиславів є *tabula rasa* і український університет, там запроторений, зовсім занидів би і дав би Полякам в руки аргумент про недорозвиненість української культури. І тому з великим здивуванням довідалися ми про компромісове становище пп. професорів з Праги, в якому вони — виставляючи Львів постійним осідком українського університету — погоджуються на провізоричний осідок в Перемишлі або в Станиславові. Ясно, що це становище пп. професорів не є становищем українського громадянства. Скорше і доцільніше — не з погляду політичного, але якраз з погляду чисто культурного — можна прийняти, що Львів може бути провізоричним осідком університету, а колись згодом, як культурно розвинеться Перемишль чи Станиславів, як матиме відповідні бібліотеки і інші культурні установи, то й там міг би бути приміщений український університет. Та це пісня дуже далекої будучини.

І тому єдиним місцем для українського університету, єдиним осідком для найвищої української культурно-наукової інституції є тільки Львів, що знаходиться не лиш в центрі Сх. Галичини, але і в центрі цілої національно-української території в сучасних межах Польщі. Поминаємо всі інші, вже нераз виявлені аргументи, що промовляють за Львовом, наукового, культурного й матеріального характеру, бо всі вони є загально відомі. До того ж і з польської точки погляду Львів сьогодні не має такого значіння для Поляків, як він мав давнійше перед війною. Польська політична думка зосередковується у Варшаві, польська культура у Варшаві, Кракові й Познані, польський промисл у Варшаві, Подзі, Домброві й Тешині. Львів для Поляків є сьогодні тільки одним з багатьох воевідських міст, а його значіння — як „*rotpożyciela polskości*“ є перебільшене до

Молдаванська республіка.

Ми вже писали про постанову Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету виділити зі складу Української Радянської Республіки південно-західну округу з переважною кількістю молдаванського населення в окрему молдаванську республіку, об'єднану у спільному Союзі С. Р. Р. Ця нова республіка рахувала би всього 600.000 мешканців.

До цієї справи находимо у харківських „Вістях“ заяву секретаря центрального комітету КП(б)У (Комуністична Партія большевиків України) (ч. 197, з 31. серпня ц. р., „До утворення автономної молдаванської республіки“).

У цій заяві маємо м. н. характеристичні погляди пануючої на Радянській Україні партії про нинішню національну політику С. С. Р. Р. та з окрема про мотиви, задля яких твориться там тепер названу нову півсуверенну республіку. До речі кажучи — авторитетний автор цієї заяви, секретар Ц. К. К. П. (б) У., — це Москаль, як, зрештою, каже його прізвище: Медведєв.

„Справа з утворенням Молдаванської Радянської Республіки згідно з волею працюючих мас, принципово є вирішеною, але остаточно буде оформлено на черговій сесії ВУЦВК'у, як що тільки до того часу буде закінчена вся підготовча та організаційна праця.

Бажаання молдаванського прикордонного з Бесарабією населення відокремитися в самостійну державу виявилось не сьгодні, а більш кількох місяців тому, і є наслідком

хоробливих розмірів. За те для Українців Львів є всім. І тут мусить бути український університет, скорше чи пізнійше, бо така львівська подія, бо таким неминучим є природний розвиток. Найвища пора, щоби це зрозуміли Поляки і їх урядові й неурядові представники. Чим скорше це станеться, тим краще для них і для нас. Львів — осідок українського університету, Львів — науково-культурний центр західної вітки українського народу, — це аксіом, це непорушне й непохитне становище всього українського народу. Ф. Ф.

зростаючої національної свідомості в зв'язку з ясною національною політикою Радлади з одного боку і гнобительською політикою румунського уряду до молдаванського населення з другого. Маючи родинні та традиційні зв'язки з населенням Бесарабії, що окупована Румунією, радянське молдаванське населення утворенням окремої самостійної держави, що забезпечить в повній мірі культурний та національний розвиток, тим самим покаже Бесарабцям, хто є дійсним захистником і примусить сильніше тяжити до Молдаванської Республіки.

Що торкається нас, комуністів — каже Медведєв, — то, тримаючися точки зору самостійності національностей, ми це бажаання молдаванських працюючих мас вважаємо цілком за законне та природне і підтримуємо його всією силою, тим більше, що молдаванська нація була одною з найбільш пригноблених царським режимом. Державно оформившись, молдаванська нація може хутчіш піднятися в культурному відношенні й тим самим культурно вплинути на Бесарабію.

Дальше автор обурюється на „сензаційні і нічим не підтверджені брехні“ про утиск в Союзі С. Р. Р. неросійських народів і каже, що „утворення молдаванської республіки зайвий раз посвідчить, що компартія та радянська влада не тільки не йдуть шляхом гноблення своїх національностей, а навпаки всіляко сприяють, щоби вони одержали культурно-політичні права“.

„Що торкається значіння утворення Молдаванської Республіки при зростаючому темпі відродження нашого економічного стану та зрості промисловості й сільського господарства, ми сподіємося, що й Молдаванська Радянська Республіка також піде шляхом хуткого відродження та інтенсивного будівництва“.

Як виходить ясно зі сказаного, утворення маленького молдаванського автономного політичного тіла в межах С. С. Р. Р. змагає до створення бази для молдаванської ірреденти в Бесарабії а поруч із тим до нового широкого маніфестування своєї національно політичної толеранції. Такою далековид-

ною є нинішня національна політика большевиків і це їхній великанський арут, так само, як національна політика їхніх сусідів є найбільш ахілевою п'ятою цих останніх.

Український університет.

Резолюції громадянських зборів.

Довірочні громадянські збори, зібрані у Львові 8. вересня ц. р. для розгляду університетської справи, ухвалили такі резолюції:

1. Українське населення західно-українських земель має безперечне право на свій власний університет у центрі своєї національної області, у Львові. Створення українського університету донебуть поза Львовом являється наругою над народним правом української нації та не може ніяким робом заспокоїти її культурних потреб.

2. Спроби утворення українського університету на території корінної Польщі мають на меті збаланувати загальну опінію чи то міродатні міжнародні чинники, немов то Польща сповняє свій обов'язок та заспокоює культурні потреби українського населення західно-українських земель.

3. Збори приймають до відомачо кураторія українських Високих Шкіл ствердила, що ніяка з компетентних українських громадянських і політичних установ не дала нікому мандату до переговорів в університетській справі.

4. Збори констатують, що одним компетентним чинником до ведення акції в університетській справі є Кураторія українських Високих Шкіл і передають їй вислід дискусії, голосування і протокол нарад до розгляду і дальших вирішень.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостатку ексекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

МИХ РУНИЦЬКИЙ.

Наука чужих мов

2. Сучасні потреби.

Вплив російської мови та літератури на наші був і залишиться найбільшим з усіх європейських. Люде, які з політичних причин хотіли би відмежуватися від цього впливу, забувають, що нема сильніших та шкідливіших впливів як несвідомі. Зразком такого несвідомого впливу російської мови на українську є Галичина, де інтелігенція зазнайомлена з російською мовою дуже поверховно — плаває по вуха в москалізмах, а в чудернацькій т. зв. науковій термінології вірить у свою рідну оригінальність.

Незалежно від того, як хто ставиться до вартості російської культури, в її минулому, сучасному чи майбутньому, мало є покищо даних на те, щоби повірити, що її вплив на нашу можна заступити іншою, у ширших розмірах. Знайомість російської мови дає нам доступ до цінних джерел рідної історії та літератури, а одночасно до ділої низки письменників європейської величини, яких нам найлегше зрозуміти. Російська поезія з огляду на спільні елементи віршової гармонії, має для нас безперечно перевагу над іншими.

Наші культурні здобутки завдяки знайомості польської мови були, на жаль, до цього часу незначні. Будуть мінімальні, не з огляду

малу вартість польської творчості, а в наслідок політичних умов. Мова, накинена примусово, не має даних на витворення атмосфери духового зацікавлення та симпатії, необхідних при кождім культурнім впливі. Вплив польської літератури на нашу був без сумніву більший підчас австрійської влади як нині. Польська книжка в руках нашого галицького інтелігента стає рідкістю.

За те знайомість французької та англійської мови зросла по війні між нашою інтелігенцією дуже значно. Ті, що почували потребу вчитися якоїсь чужої мови, часто цікавляться питанням: яка мова найкорисніша або найлегша? Ясно, що на питання в такій загальній формі не можна сподіятися вдоволеної відповіді. Корисність якоїсь мови залежить не лише від професії особи, але й від можливості практичного прикладення її на майбутнє, а її легкість від ступеня ознайомлення з мовами спорідненими з нею.

На світі переважає англійська мова, але в Європі покищо ще французька. Англійська — найпростіша з усіх європейських щодо своєї граматичної будови. З огляду на те, що розмовляти вчимося зі слуху — важка англійська вимова і дивоглядний правопис є легші ніж граматичні правила тих мов, яких вимова та правопис не вражають нас зовсім, як нпр. у французькій. Обі ці мови є двома типами двох різних культур, здебільша навіть протилежних; важко їх однаково любити. Можна уявити собі, що кождий з нас, на-пів з уроджен-

ня, на-пів з розвинених нахилів та хисту, має більші або менші дані на засвоєння собі та відчуття якоїсь чужої мови, духово посповаченої з його своєрідною вдачею. А що не має нагоди вибирати між різними чужинними зразками — не завжди знаходить якусь до вподоби.

Люде, які не мають ніякого літературного хисту, повинні радше вчитися англійській мові ніж французькій. Французька є зразком дуже складної, з огляду на домагання стилю; а тим самим незвичайно цінною школою літературного смаку та філософичної критики понять. Італійська та еспанська продовжують її дбайливість за красу та гнучкість слова. А хоча їх літератури не такі великі — обі можуть стати джерелом високої культурної освіти. Мандруючим бізнесменам можна би ще пригадати, що еспанська мова це друга світова, а людем з літературним хистом, що італійська література не гірша за німецьку.

Всі згадані тут мови є дочками країн, які ждуть у нас на Колумбів. Від стадії, в якій людина розуміє чужу мову або навіть нею володіє — аж до менту, коли захоплюється завдяки ній чужою культурою і в силі цю культуру перетворювати на рідні вартості — шлях дуже далекий. Усім, що працюють науково в якійнебудь царині, відомо, що без знайомості трьох головних мов: німецької, англійської та французької, не можна здати собі справи зі стану, в яким знаходиться розвязка найбільше пе-

кучих проблем. Кождий, хто робить зусилля, щоби рідній мові надати гнучкості та багатство чужої зі старою культурою, знає, які великі послуги може віддати основна її знайомість — рідній, для ясності стилю себто аналізи ідей. Річ ясна, що це не може торкатися мертвих мов, на пр. латинської, яка, як каже Meillet*, „не надається до вислову сучасних думок: їх можна висловити засобами стародавньої мови лише завдяки ріжним штучкам“.

Кожна чужа мова, на якій ми в силі думати, є одночасно шкідливою для розвитку рідної і корисною. Шкідливою тому, що ослаблює нашу вражливість на елементи ворожі — духові рідної; корисною тому, що поширює світ нашої уяви і нищих ідей: дає нам змогу розуміти взаємини між явищами при допоміг інших образів. Мало яка мова може нині обмежитися на самододільності світа, до якого дає доступ, як що вона має стати орудником творчості культурної людини. Та нема й двох-трьох мов, які вистачить засвоїти собі, щоби автоматично придбати елементи культурної людини. Вартість кожної нової вивченої мови це спроможність ширше глядіти, повнійше відчувати і багатше висловлюватися на рідній.

* A. Meillet „Les langues dans l'Europe nouvelle“, Paris 1918, p. 174.

Дрібні вістки.

Німеччина оголосила декларацію про винуватих у справі вибуху війни. У Женеві та Парижі вона викликала пригноблююче враження.

Французький прем'єр має намір виїхати до Білгороду. До цієї подорожі прив'язують велику вагу.

Франція заявила, що застерігає собі вільну руку у питанні прийняття Німеччини до Ліги Націй.

У Китаю, на півдні від Шанхаю — продовжується велика офензива з метою добути цього міста.

Причинок до „креоанх законів“.

Фабрикація польських шкіль.

У Лисиничах (львівського повіту) існувала відпавна 2-кл. народна школа з українською викладовою мовою. В 1921 р. креовано для 20 дітей латинського обряду окрему школу з польською мовою викладовою і приділено туди вчителя Поляка. До цієї школи ходило в минулому році фактично лише 15 дітей, в цім 2. Жидів.

В травні ц. р. т. зв. громадська рада (Beirat) ухвалила самовільно й цілком безправно польську мову викладову для матірньої школи.

Громадяни внесли негайно протест до Кураторії, заосмотрений підписами усіх громадян Українців, та вислали окремо трьох делегатів в цій справі. Куратор п. Собінський заявив делегатам, що можуть бути цілком спокійні, бо, мовляв, у польській державі, у ніякій школі не накидуються силоміць більшості населення викладову мову (Р!). Обіцяв справу розглянути і прихильно поладнати. Школа з українською викл. мовою існувала до кінця шкільного року. Дня 29/VII. ц. р. одержує управа школи розпорядок Кураторії, котрим вводиться польську мову викладовою для цілої громади.

І ось тепер обов'язаних до шкільної науки 110 українських дітей, 15 лат. обр. і 2. Жидів мають учитись усіх предметів в польській викладовій мові.

Громадяне вислали знову своїх представників до Кураторії, котрі пояснили кураторові цілу справу та пригадали обіцянку з перед фєрій. Куратор відповів, що він про те „zapomniał“, що „zresztą uchwała jest prawomocną“ і вкінці „ze sprawą jeszcze rozglądnę“.

Цілий тиждень триває в Лисиничах бойкот школи українськими дітьми.

До школи ходить 10 дітей лат. обр. і 2. Жидів. Для отримання величезної сили учнів заняті три учительські сили.

Віче в Рогатині.

Повітова Організація Української Народної Трудової Партії скликала дня 10. вересня ц. р. повітові прилюдні збори рогатинського повіту в справах шкільних і економічних. Збори відбулися о год. 3. попол. при участі около 1000 члеників і сільської інтелігенції, було кілька священиків і 2 учителів. Збори отворив д-р Гладкий, проводив о. Ст. Городецький. Реферат в шкільній справі виголосив о. Д. Попішук з Потока. В дискусії над рефератом заборили голос селяне й місцеві та приїзжні інтелігенти так, що дискусія шла живо й цікаво. Селяне виступили дуже гостро проти бездіяльності нашої сільської інтелігенції; вони домагалися також, щоб школа виховувала нову інтелігенцію, що гісно співпрацювала зі селянством. Пані Гургулова піднесла, щоб кожна господиня держала курку „Рідної Школи“ і всі яєця від неї давала на Рідну Школу. („Жіночество було дуже чисельно заступлене“). Проф. Кужиль звернув увагу на оборону прав нашої школи в громадських радах і шкільних місцевих радах. Принято резолюції, в яких протестується проти політичної і метод куратора львівської шкільної округи в справах шкільництва через переміну викладової мови, через масове усування українських учителів і переносування їх на захід, неприпинання на посади учителів і інспекторів української народності і всі інші загально відомі насильні розпорядження. Зокрема в резолюціях протестується проти розпорядків староства в Рогатині, котрим замкнено відкрити Кружок Українського Т-ва Педагогічного приватні школи в Бурштині і Поляжці. (Докладного тексту всіх резолю-

цій не можемо навести з цензуральних оглядів).

Реферат в економічній справі виголосив д-р С. Гладкий. В дискусії забрав голос агроном Воробець, що вернув якраз з Данії, представляючи положення тамтешнього селянства. Селяне (Лішак, Басляничський) домагалися роботи від наших економічних і господарських інституцій головно від Сільського Господаря, що до цього часу не проявляє майже жадної діяльності. П. Воробець підніс потребу закладання господарських шкіл або бодай зимових курсів, та домагався, щоб при школах проваджено зразкові господарства. Вкінці ухвалено відчитати д-ром С. Гладким резолюції в економічних справах з протестом проти парцеляції великої посілости між Мазурів і з домаганням отворення границь для господарських продуктів, відписання податку за цей рік, негайної помочі для селянства, отворення кредиту для кредитових інституцій. Віче закінчав гарною промовою о. шамб. Ст. Городецький, 8 піснею „Ще не вмерла Україна“ розійшлися учасники до дому. Не забула і поліція про збори. В середині нарад прийшов місцевий командант з 5 жандармами з запитом, чи є дозволення. По висненню президією, що про збори повідомлене староство, поліція покинула сажу.

НОВИНКИ.

— **Конфіскація.** Попереднє число нашої часопису сконфіскувала польська прокуратура за кінцевий уступ II. ст. п. з. „Затяжна справа“ та кінцевий уступ статті п. з. „По атентаті на през. Войцеховського у Львові“.

— **Вбивство дир. Матвіяса й арештування.** В зв'язку з убивством дир. Матвіяса в Перемнській поліції арештувала гімназійного учителя Теодора Поліху, ученику 8-ої гімназії, кл. Івану Ганчикевичу, та студентів О. Негребельського і Дужого. У всіх перевезено перед арештуванням домашні речі.

— **Календар „Просвіти“ на 1925 рік** появляється вже на днях. Хто з членів Т-ва „Просвіта“ хоче одержати даром Календар за раз за його появу з друку, мусить прислати членську вкладку 5 (пять) золотих за 1925 рік, бо Календар належить уже до серії книжок за 1925 рік. Звертаємо увагу на оголошення про Календар.

— **По атентаті.** Львівські газети, які в першій хвилі хотіли затушувати „неприємний інцидент“ з бомбою на Марійській площі, тепер з усею силою розвалюють справу вини арештованого Штайгера, якого називають „лотром“, не дивлячись на те, що є свідки, які готові записати докази його невинності. Що більше, один з львівських поліційних органів пише, що Жидіка, яка свідчить в користь арештованого Штайгера „повинна бути арештована“ за те, що хоче „добути з торми непочтительного, життєвого праба“.

— **Арешт на кордоні.** Жандарм в Пасічній, надвір'яніського повіту, арештував оноді двох Німців, які передіралися з Галичина на радянську Україну. При них мали знайти оружжя, амуніцію і компромітуючі папери.

— **Новий тип французьких літаків.** Сьогорічний перегляд французьких воздушної флотії показав нові моделі літаків, яких мотори мають силу 500 HP. і можуть підійматися до висоти 9.000 метрів. Під час експериментів один з літаків осяг висоту 4.200 метрів протягом 13 минут.

— **Нубанський процес.** В Армавірі закінчився недавно процес проти 69 людей, обвинувачених в справах підняти проти-світського повстання на Кубані. Суд присудив 24 обвинуваченим кару смерті через розстріл, 5 осіб виправдав, а решту засудив на тюрем.

— **Розстріл за економічну шпільману.** Дня 26. минулого місяця винесено в Катеринославі присуд смерті на Тарасові, Козловському і Лученку, яких обвинувачено в економічній шпільмані в катеринославській губернії.

— **Атентат в Токіо.** Японський журналіст Кутаро Веда, співробітник соціалістичної газети „Робітничий рух“, вистрілом з револьвера ранив бувшого військового губернатора генерала Фукуддо. Причиною атентату мала бути месть.

— **Фашисти в Гадзі.** Дня 2. п. м. відбулася в Гадзі маніфестація новоствореної партії фашистів. Демонстранти, проходючи улицями міста кричали: „Смерть червоним!“

— **Невигідно бути уельським князем.** Уельський князь, що під теперішню пору перебуває в Нью-Йорку, дуже невдоволений надміром присвяченої йому уваги з боку преси і публіки. Він не може зробити й кроку, щоб його не обскочила толпа цікавих. Часописи щодня реєструють кожний його рух; секретар князя заявив, що коли цікавість преси і публіки для повороту наслідника англ. трону престолу буде надалі така жива, він знісений сімте покинуть Нью-Йорк.

— **Ще про Маттею.** Італійський писи поміщують розмову своєрідно видаєнтів з жінкою голозубою, про той час, коли у вбивстві Маттею. Дів безплатно, котла бути на послухання першій сторони, але він її не прийняв. Паніотягає за собою, що її чоловік невизнаний і з 21 кар. друкованості до партії не оголош 1863, а імей, які оголосить вона на уство на гриваю дення.

5. вересня 1924.
(дпис нечиткий.)

**ПРЕДСТАВНИЦТВО
НА ЛЬВІВ**

С. ЛЬОТРИНГЕР

ТОРГОВЕЛЬНА АГЕНЦІЯ

вул. Сикстуська 43 Б.

Телефон 17—07.

Я мудрець, багато вмію
Й не одно я розумію,
Чуда зроблю, піла гідні
Привозачи Ердаль на Торгіс хідні.

Erdal

Дня 15 вересня 1924

о год. 11. перед полуднем

відбуде

п. посол Підгірський

Справоздавче Віче

в Мостиськах о 11. год. в Народнім Домі.

Упрашається о численну участь.

Гемісничі та промислові школи.

Від Українського Тов. для поширення ремесла та промислу одержуємо ось-яку статейку:

В часі, коли наша молодіж починає для надбання всякого рода освіти заповняти різноманітні школи і заведення, вважаємо вказаним подати деякі інформації про польські державні ремісничі та промислові школи, які нині ведуться на українських землях під Польщею.

Хоча нам д'яко відомо, що управи цих шкіл роблять Українцям при вписанні всякі перепони, то всеж таки при упертих заходах дістається туди деякий процент нашої молодіжі і користає з науки. І ми — заки сприятливі обставини не дадуть нам змоги оснувати свої рідні фахові школи — мусимо користуватись існуючими фаховими школами. Відомо, що без освічених фахових кадрів наших людей, не дійдемо ніколи до розвитку нашого промислу.

Вказівки наші беремо зі статей і оглядів по польсь. часописах та, — в вимках — з виданої Центральною Союзом Кулох Рільничих брошури п. н. „Spis szkół rolniczych i zawodowych pizszych i srednich“, Warszawa 1922. Цінною в тім напрямі працює, однак вже перестаріло є д-ра М. Боровського і Ант. Кшизового „Szkołnictwo zawodowe“, Львів 1914. І так, на днях, оголосили вписи:

1) Державна школа промислова у Львові, вул. Скопівська ч. 14, в д. 9—12 включно о год. 9—12, до середніх технічних шкіл — а саме: державної школи мірничої і дорожової (6 кл. сер. шк.) — 3 роки науки; виділу електромеханічного (4 кл. сер. шк. або 3 виділ.) — 2 р. науки; виділу артистичного промислу з відділами: а) столярства, б) слюсарства і токарства, в) гальтування і коронкарства, г) декоративного майстерства для мушин і жінок, д) декор. різьбарства для мушин і жінок (4 кл. сер. шк. або 3 виділ. і 14—16 літ) — 1—3 р. науки, з одноріч. школою майстерства для челядників, по укінченню якої можуть вони отворити самостійні робітні. Тут відбуваються також 3-річні зимові школи будівлянь мураштва, тесельства й камінарства, дальше курси килимкарства і на днях має зачатися курс радіотехніки.

2) Техн. пром. відділ Торг. і Промислової Палати у Львові отварає від вересня ц. р. сл. курси: 1) 3-міс. курс трикотарських виробів, ручний і машинний (шаль, светери, шапки, камізольки, жіночі костюми і ин.); 2) 2-міс. курс модярийський вечірній; 3) 3-міс. курс крою і шиття; 4) 3-міс. курс артистичного коронкарства. В тош організуються курси інсталаторські і шоферські. — Ближшій пояснення в бюрі вулиця Булярда ч. 5, II. пов. від год 9—2 по пол.

3) Краєва Центральна Школа Кошикарська, Львів, — 1 і 2 р. науки (майстерський курс 1 рік). Полібна в Лежайську.

4) Державна професійна жіноча школа у Львові, вул. Зелена ч. 8 з відділами кравецтва, білля і модяриства. Дальше по інших містах: 5) Професійна школа деревного промислу в Коломиї і Станиславові. 6) Державна школа ремісничча в Холмі (3-кл. і вступ. ісп.). 7) Школи колодійсько-ковальські (3 літа) в Камінні Струм. і Грималові. 8) Школи шевства в Холмі (при ремісничій) і в Луцьку. 9) Державна низша школа технічна, Володимир Вол. 10) Вкінці курси муж. і жін. кравецтва й крою, шевства, ткацтва і ин. улаштованих власним коштом по цілій краю Патронатом Дрібного Промислу і Ремесла у Львові, вулиця Міцкевича ч. 5. на що зокрема звертаємо увагу наших кооперативних Союзів і ин. устанів, якіб хотіли такі курси в себе уладити.

Вказівки ці далеко не повні. І тому, хто хоче познайомитися ближше з умовами прийняття і програмою поданих тут шкіл і курсів, нехай звернеться там особисто або письмом і долучить омаковану листову огортку, а дістане звіттам бажані пояснення.

Про українські фахові школи та оснування нових згадаємо на инішій місці.

ОСТННІ ВІСТКИ.

З нарад Ліги Націй.

На засіданні дня 9. ц. м. в дальшій дискусії в справі розоруження промовляв мадярський делегат Аппоні. Він зазначив, що постанови договору про меншости мусять бути переведені. На жаль, до сьогодні обов'язує формальний припис, який каже, що скарги меншости можуть бути розглядані тільки на жадання одного з членів Ліги. Делегат Мадящини бажає, щоб в будуччині Рада принімала скарги меншости також і в тім випадку, хочби поладнання її для неї було неприємне з огляду на народи репрезентовані в Раді.

По атентаті у Львові.

Штайгера, арештованого під замітом кинення петарди на президента Польщі Войцеховського, держать ще далі на поліції. В найближчих днях поліція відішле його до суду на Баторого. Разом з ним сидить на поліції його сестра і ще кілька осіб.

Біржа.

Львів, 9. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5:20 — 5:21 канад. дол. 4:93 — 4:94, чеськ. кор. 0:15¹/₂ — 0:15¹/₂, лєт 0:02¹/₂ — 0:02¹/₂, франк 0:28¹/₂ — 0:29, швейц. фр. 0:97¹/₂ — 0:98, англ. фунт, 23:30 — 23:30.

Золото. 20 кор. 21:25 — 21:40; 20 франк. 20:00 — 20:20; 20 марк. 23:20 — 23:40; 10 руб. 25:20 — 25:30.

Срібло. Австр. кор. 0:42 — 0:43, 5 австр. кор. 2:25 — 2:28, фльорени 1:15 — 1:20, рубл. 1:85 — 1:90, рубль дрібним сріблом 0:85

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22:75 до 23:75 жито галицьке з 1923 р. від 00:00 до 00:00, жито нов. збору від 15:75 до 16:50, ячмінь галицький броварняний від 17:50 до 18:50, ячмінь галицький пашний від 13:50 до 14:50, овес галицький з 1923 п. від 15:25 до 16:25 Гречка 15:25 — 16:75.

ВЖЕ!

На днях
появиться
традиційний

на звичайний 1925 р., звичайного формату з прекрасною трицвітною титуловою вінетою арт. п. Ковжуна, з багатою обробленою календарською частю, інформаційною, з численно ілюстрованим літературно-історичним і суспільним збірником п. наг. „До праці!“ — До Календарю 407 1-2

Замовляти тільки в Канцелярії Тов-а „Просвіта“, Львів, Ринок 10.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативу „Рідна школа“ у Львові, Ринок 10. Уділь 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Порука 2-хратна.

Відозви й комунікати.

До відома членів Союзу українських журналістів і письменників.

Повідомляємо членів Союзу, що ухвалою останніх Загальних Зборів рішення перенести діяльність товариства до Праги. На це рішення вплинуло головне те, що столиця Ч. С. Р. стала від довгого часу центром культурного життя української еміграції і сюди вже давніше, на основі ухвали Союзу, перенісся і найшов — дякуючи прихильності чесько-словацького уряду — захист і оснований Союзом Український Вільний Університет. Факт, що на території Ч. С. Р. опинився й ряд членів, до того голова й частина членів Управи Союзу, прискіпав перенесення центрального осідку товариства до Праги. — На основі дальшої ухвали Загальних Зборів рішення доручити ліквідацію віденського осідку товариства тим членам Управи, що лишались в Відні (А. Жук, заступник голови, Ів. Косак, А. Крушельницький, Ів. Проць, д-р К. Трильовський, члени Управи), а керму товариства доручити членам Управи, що проживають у Празі, скомплетованої добром нових членів на місце тих, що виїхали на Україну. Доповнена таким чином Управа уконституувалася от як: О. Олесь голова, д-р В. Кушнір, секретар І. Бочковський і Ю. Тищенко-Сірий, члени Управи, д-р В. Сі-

мович, д-р В. Старосольський і д-р Я. Ярема, заступники членів Управи. — Від того часу Управа Союзу правове над одержанням діяльності товариства і випрацювала програму діяльності, яка буде оголошена в міру переводження окремих точок програми в діло. Досі діяльність товариства зазначилася от у чому: вислано пчсьмо з подякою до тих французьких діячів, які підписали відомий протест проти утисків у Польщі; розпочато акцію в справі добуття засобів для Допомогового фонду українських робітників пера; вирішено на осінь улаштувати концерт Союзу у Празі і чистий дохід його призначити власне на Допомоговий фонд. Управа Союзу звертається отсею дорогою до тих членів, що змінили місце свого перебування, подати свої адреси на адресу секретаря Союзу: д-р Володимир Кушнір, Horni Cernohice u Prahy, C. S. R. — Д-р В. Кушнір секретар, О. Олесь голова.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

Зі спорту.

Вісти з „Українського спортивного Союзу“.

Програма „Українських запорізьких ігрищ“.

які відбудуться у Львові на площі Сокола-Батька в днях 12, 13. і 14. вересня ц. р.

1. 12. IX. (п'ятниця) 3. год. з полудня:
1. 100 м. передбіг.
2. Мет диском — передмет.
3. Скок з місця в височінь.
4. Ратище — передмет.
5. Скок з місця в далечінь.

Б. Біг на впростоць 3.000 метрів (дружинний для колунів).

II. 13. IX. (субота) 3. год. з полудня:

1. Біг 400 м.
2. Трискок з місця.
3. Мет булавою — передмет.
4. Скок в височінь з розбігом.
5. Скок о жердці.
6. Біг на 1.500 м.

III. 14. IX. (неділя) год. 10. рано:

1. Скок в довжину з розбігом.
2. Біг на 5.000 м.
3. Біг на 100 м. (полудніал).
4. Біг на 110 м. з плитками.
5. Перегони на колесних на 25 км. на гостиниці Львів-Стрий.

Год. 12. в полудне:

1. Плавання на стані Світезь.

Год. 2:30 з полудня:

1. Біг на 100 м. (фінал).
2. Мет диском (фінал).
3. Мет ратищем (фінал).
4. Гітні 4 X 100.
5. Мет кудею.
6. Скок о жердці (фінал).
7. Мет булавою (фінал).
8. Трискок з розбігом.

Год. 4. з полудня:

1. М'ячеві змагання Львів — Край.

2. Підчас п'язи біг на 800 м.

IV. Ситківкові змагання відбуваються рівночасно на токах площі Сокола-Батька кожного з тих днів по полудню, а в неділю також рано від год. 10.

Ціни місць: Сидячі 2 зол., стоячі 1 зол. для шкільної молоді 50 сот., сидячі на втри дні 5 зол., для шкільної молоді 1 зол.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська виладна тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

ШКІЛЬНЕ ВЗУТТЯ

ЧОРНЕ, БРОНЗОВЕ ХЛОПЦІВ І ДІВЧАТ

Величина 19—25 26—30 31—35
Ціна 5.50 зол. 12.50 зол. 14.50 зол.
нальші, домашні пантофлі, гімнастичні мешти

До набуття в філіях і заступництв.

ПРАКІЗ, Ринок 14,
ДРОГОБИЧ, Ринок 7,
ТАРНІВ, площа Собіського,
КОПОМІЯ, Ринок.
СТРИЙ, Косцельна 24,
НАТОВИЦІ, Івана 1,
КОР. ГУТА, Свободи 18,
ЗОЛОЧІВ, Собіського,
ЛВІВ, Леґіонів 13,
ЛВІВ, Гетьманська 6,
ТЕШІН, Глубока 5,
РЯШІВ, З. Мая 3,
ЯРОСЛАВ, Грунвальдська 8,

САМЕІР, Ринок,
БРОДІ, площа Собіського 13,
ПЕРЕМИШЛЬ, Площа на
Брам,
Францисканська 26.

КРИНИЦЯ, Доптан,
ШВАНИЦЯ,
КОРОСНО,
ЯСЛО,
БОРИСЛАВ, Панська,
ДОЛИНА.

403 1-2

ЖИТО І ПШЕНИЦЮ
на насіння і на їду

ДОСТАВЛЯЄ
„ЦЕНТРОСОЮЗ“
СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ

401 ЛВІВ, ВУЛ. ВІМОРОВИЧА, Ч. 20. 1-3

ЛВІВ ДОМІНІКАНСКА 11. І. пов,
КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ

С. Ференцевича

Виготовляє мужеські одяги всілякого рода по найновішим взорам. Спеціально поручається Всч. Духовенству. 2-5

Людде ДЕШЕВШЕ як всюди
оплюється бо в будці
ретворюють інструменти і прилади
лях дуже до них продає 2-5

ОЮТЬ науковий Ф РАЙСЛЕР

відомо, що с

ЛЮВНИХ мов: зняшна проти ч. 11 а.

ОІ та франц
ти собі справ
дяться розв'яз

З друкарні Спідки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Засідання Виділу Львівської Філії У. К. Т-ва охорони дітей і опіки над молодіжкою відбудеться нині (середа) д. 10. ц. м. о 5. год. поп. в домівці при вул. Бляхарській 11/1. 404 1-1

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ВИНАЙМУ, або продам мурований дім з господарськими будинками і городом. Стація в містці, відомість в Адміністрації. 407 1-2

ПОШУКУЮ мунданта, який перфектно паше на машині систему „Ундервуд“. Д-р Степан Брикович в Тернополі. 391 1-3

На осінній сезон!

Спеціально для шкільної молоді

Реклямова продаж тривалого ВЗУТТЯ

GOODYEAR-WELT І КІЛКОВАНІ.

Рівнож жіноче і мужеське взуття по дуже низьких цінах поручає Магазин Взуття ШАРЕРА, Синтуська 19.

320 Просимо оглянути виставу.

На осінній сезон!
Присилайте
передплату!

Перший Краєвий Зїзд Інвалідів-Українців

відбудеться в неділю, дня 21. вересня 1924 р. в залі Тов-а „ЗОРЯ“ при вул. Вірменській ч. 25. у Львові. Початок точно год. 10-тій рано. Обговорюватися будуть справи першорядної ваги і тому ні один інвалід не сміє остати в дома. Всі як один прибувайте на Зїзд.

390 3-4

Иосафат СІДЕЛЬНИК, Львів, Руська ч. 3/II.

„Вїзд Б. Хмельницького до Київа“

історичну картину М. Івасюка, в чотирох красках, величини 74X54 см. в ціні 10 зол. в різблених рамах по 34 зол. або 1/2 різблених по 26 зол., можна набути за готівку або післяплатою у: Івана Павлина, Львів, Ринок 10. II. пов. („Просвіта“), 155 4-5

За Редакцію відповідає О. Костик.

ПОШУКУЮ якого-будь заняття, маю 2 класи виділових шкіл. Зголошення до Адміністрації мід „Злібний“. 406 1-1

ЖУРНАЛИ моді, крої, манекіни, жіночі, мужеські, діточі, взори до ручних робіт, самоуки шиття, гуртом і деталі по конкурентній ціні. Адольф Геллес Тернопіль, Валова 2. Висилка до кожної місцевості відворотно за післяплатою. 314 5-5

УЧЕНИК 5-ої гім. називальної класи пошукує лекції на цілий рік найрадше у священика. Приготовляти може з нормальних шкіл та з і II. гімн. класи. Зголошення слати на адресу: Іван Ялоха, судовий урядник в Бєррини. 375 4-4

ТОМАСИНУ 18%, горішношлеський вуголь доставляє по фабричній ціні сейчас по замовленню. Фірма „Уна“ Дрогобич, Стрийська 14. 397 2-3

ПРЕДСТАВНИЦТВО
ГЕНРИКА И. ШІФМАКНА СИНІ
ЛВІВ, Ліндого 6. Телеф. 1248.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 зл., Німеччині 750
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рес-
публіки 150 лев., Болгарії 750
зл., Австрії 750 зл. Звіня
адреса 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

В гостях у союзника.

Париж, 2. вересня.

Може королівський уряд Велико-британії передати владу в робітничі руки, може еспанський король по-гайки приготувати заговор проти свого генерала — то вільно демократичній польській республіці передати опіку своєї закордонної політики графові. Прошу уявити собі: як заметушилися республіканці Річипосполитої, коли до керми у французькій союзниці прийшов такий радикальний демократ як Ерріо. Адже цей добродій їздив на власну руку у відвідини до Леніна ще й тоді, коли це називалося провокацією та глузом з демократичних принципів!

І тому граф Скішинський поклавився у Париж, щоби витягнути в себе нову атмосферу, яка витворилася на Quai d'Orsay (міністерство закордонних справ). В імені старої та природної дружби Франції з Польщею він приїхав побалакати по дружньому з новим французьким прем'єром. Ця розмова була наскрізь інтимна. Але стіни французького міністерства закордонних справ мають уха. Ще заки польський міністр вислухав з уст французького прем'єра ширі слова — він мусів раніше розмовляти з іншими впливовими особами міністерської машини, а ці особи, їх приятелі та знайомі приятелів уже знали, що він почує від Ерріо.

Ви розумієте, що голова такого уряду як Франція і члени та співробітники цього уряду мусять в інтересі самої справи зясувати останній стан міжнародних конфліктів. Граф Скішинський дізнався, що Франція і на далі бере собі до серця інтереси Польщі, але її публічна опінія дуже хвилюється можливістю конфлікту. Польщі з радянським урядом. Йому дали до розуміння, що дивуються як Польща — ще до недавня оборонця всіх пригнічених народів і ідей самовизначення щось-там не дуже виразно доводиться з народами, які попали під її опіку. Польському прем'єрові пригадали у Парижі, що коли Франція заважила своїм голосом на передачі Східної Галичини Польщі, то нині вона мусить сяк-так цікавитися цією справою. Бо краще — розяснювали йому французькі друзі — коли цією справою цікавитиметься Франція по дружньому, ніж радянський уряд та Німеччина як вороги.

Ясно, що гр. Скішинський доказував, що всі інформації про стан „національних меншостей“ є накле-

пами та зловимим прибільшенням. Згадав і про новоприйняті закони і про мирно настроєне не-польське населення.

Справа зводиться до того, чи Польща дала собі раду з непольськими приєднаними територіями настільки, що може казати спокійно про забезпечення своїх кордонів, про одностільний фронт населення своєї держави на випадок...

Прошу не уявляти собі, що такі настрої є однозначні зі симпатіями для нашої справи. До цього ще далеко. Це радше позначка тої атмосфери, в якій французький уряд приготується до переговорів з радянським і до великої сесії у Женеві, де гасла про братерство народів мабуть будуть зв'язані з питанням: як ці народи реально зблизити до себе. Щож вам сказати більше? Загальні події з закордонної політики вам відомі. Знаю, що земляки в краю шукають між ними якогось виразного речення і про нас, але нехай не забувають, що Європа має своїх клопотів досить. Хто вміє стежити за ними той добачить, у чім і коли її клопоти є нашими.

Оріон.

Р. S. Від редакції: Дня 9-го ц. м. на засіданні підкомісії розбродження Лґи Націй головою вибрано гр. Скішинського. Таким робом він мав широке поле до діяльності: придумати як приневолити до розбродження ті держави, які видаються йому небезпечними. Нинішній краківський „Час“ приносить розмову свого кореспондента з Ерріо в Женеві. Там вичитуємо такий діялог: Чи п. президент — звертається кореспондент до Ерріо — гадає, що Польща положена між большевицькою Росією озброєною від ніг до голови і Німеччиною, яка гадає постійно про реванж — може почати розброджуватися? — Зовсім ясно, що ні — відповідає Ерріо. — Прегарно розум'ю Ваше становище.

Кооперація — народня сила.

Впишуйтеся масово у члени кооперації „РІДНА ШКОЛА“ у Львові, Ринок 10. Удїл 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число удїлів необмежене. Порука 2-хратна.

Затяжка справа.

4. Історія останніх тижнів.

Справа українського університету в освітленні останніх тижнів незвичайно хвилює наше громадянство. В зв'язку з поголосками польської преси, приїздом до Львова д-ра Ром. Смаль-Стоцького і поїздкою проф. д-ра К. Студинського до Варшави і Праги поширилися в нашому громадянстві вістки і поголоски, які могли би мати небажані наслідки, колиб їх не звести до дійсних розмірів. Це примушує нас присвятити деяку увагу перипетіям останніх тижнів, зясувати їх дійсний стан, тим чином роблячи вилім у наміченому нами плані розгляду цього питання. В суті річ події останніх тижнів не заслуговують на надто серйозну увагу з боку нашого громадянства. Колиж все таки хочемо подати їх хронологію, то робимо цез метою звести ці події й перипетії до належних границь.

Безпосередньою притокою до видвиження університетського питання із закамків польського міністерства освіти, а радше міністерства закордонних справ — на сторінки преси була присилка до Львова в характері посередника польського уряду д-ра Ром. Смаль-Стоцького. Його завданням було розслідувати настрої нашого громадянства та довідатися про бажання громадських організацій і впливових одиниць в справі розв'язки університетського питання — очевидно на вступній платформі варшавського міжміністерського протоколу з 11 і 12. липня ц. р. (Гл. „Діло“ ч. 200 з 10. ц. м.).

Д-р Р. Смаль-Стоцький, взявши на себе місію польських урядових чинників, доручену йому польським амбасадором в Лондоні Скірмунтом, явився спершу у Празі з метою довідатися про думку б. австрійських професорів і доцентів, що під цю пору викладають на пражському університеті. Пражські пп. професори спершу скептично віднеслися до доручення д-ра Р. Стоцького, вказуючи, що в цій справі єдино рішучою може бути думка краєвих чинників. Супроти цього д-р Р. Стоцький удався до Львова і тут в днях 9—16. серпня відвідав кількох громадських діячів, зясовуючи їм мету своєї місії, яка у змістовно спільній в тому, щоби довести до спільної розмови представників української науки з польським урядом на тему українського університету. При тому він додав, що польський уряд може й вийшов би поза рамки „Руського Інституту“ в напрямі створення двох факультетів: правничого й філософського — з тимчасовим осідком в Кракові. Цей завязок університету по якійсь часі (від 1 до 3 літ) був би перенесений на територію Сх. Галичини і — розуміється при сприятливих умовах — доповнений іншими факультетами. Організація університету відбувалася би при допомозі краківського університету, не спираючись ані на український приватний університет у Львові, ані на український університет в Празі, ані не стояла би в зв'язку з проєктованим славянським інститутом в Кракові.

Уважаємо конечним ствердити, що за цією концепцією, як не зрештою ствердив Народний Комітет,

в останніх днях громадські збори у Львові, не заявлялися — ані безпосередньо, ані посередньо — ніяка політична чи наукова організація в краю. Всі відповідальні українські чинники не зійшли з основного українського становища, а саме домагання повного університету у Львові, а тільки деякі громадяне висловлювали свій особистий погляд тимчасового приміщення українського університету в Перемишлі, де є велика капітульна бібліотека.

Після цього д-р Р. Стоцький вихав до Варшави, де — як повідомляли польські органи — здав звіт зі своєї поїздки мін. Мікласевському. У висліді цієї розмови проф. д-р К. Студинський одержав з Варшави телеграфічне запрошення явитися там на конференцію. Звідсіля удався проф. д-р К. Студинський до Праги, де прибув теж д-р Р. Стоцький; там знайшовся теж д-р М. Чайківський зі Львова. Годиться зазначити, що оба Львовяне поїхали до Праги виключно в приватному характері без ніякого уповноваження українських громадянських чинників.

В днях 27—31. серпня ц. р. відбулася в Празі конференція згаданих трьох професорів з професорами пражського українського університету. Вислідом цієї наради була спільна заява, зложена на борзі і — правду кажучи — досить незручна, в якій виставлено домагання українського університету на українській території і доручено проф. д-ру К. Студинському дальші переговори, а д-ру Р. Стоцькому дальше посередництво (?!) Крім того ухвалено відповідь на варшавський протокол з 11. і 12. липня ц. р. (гл. „Діло“ ч. 200 з 10. ц. м.).

З такими грамотами подалися д-р К. Студинський і д-р Р. Стоцький у Варшаву і там здали звіт з пражської конференції. Після того появився офіційний комунікат польського уряду, який заповідає покликання до життя організаційної комісії українського університету, а радше університетських курсів в Кракові. В склад цієї комісії мають увійти 4 професори краківського університету, 4 українські учені і делегат міністерства освіти. Як довідуємося з компетентного джерела, з польського боку намічені такі кандидати до комісії: хієнський сенатор проф. д-р Кашніца, б. віцепрез. Ради шкільної проф. д-р Фр. Цоль, ректор крак. універс. проф. д-р Лось і проф. крак. універс., б. мін. освіти д-р Куманецькі. Правдоподібно має наступити таж зміна на становищі мін. освіти. Наслідником Мікласевського, який всеціло підлягає впливам Прушинського і тов. маз бути проф. д-р Кот, зближений до пепесівців, якого вважають зручнішим до переведення намічених плянів від валоватого Мікласевського.

Пр. 803/24. В імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної, Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 196 з дня 4. вересня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Справа українського університету, а) вираження, що міститься між словами Нар. Комітету а з оригінальним, б) вираження між словами Український народ а ніколи не, в) уступ що міститься між словами підпис Д-р Олександр Марітчак заст. голови а березня 1923 разом з написом до кінця мстити в собі єство ад 1) а) прозвни з 29. з. к. ад 1) б) злочину з § 65 закона кримінального ад 1) в) злочину з § 65 а) зако-

на карного. ад 1) г) прозвни з § 298 і злочину з § 65 а) закона карного, ад 2) злочину з § 65 а) закона карного узнає доконану в дни 3. вересня 1924 р. коз'фіскації за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ видільчальному редакторови тої часопису, щоби це рішення помістив беззлотно. в найближшій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Ц. п. д. № 6 ex 1863, а іменно заасудження за переступство на гриану до 400 злп. — Львів, дня 5. вересня 1924. (Підпис нечиткий.)

Так представляється дійсний стан польських заходів в університетській справі. Лишаємо нашим читачам осуд цілої імпрези. Та вже з перипетій останніх тижнів наглядно видно, як несерйозно, протилежно вимогам науки, культури і доцільності трактується цю важну справу.

Коли розглядаємо університетську справу, то не сміємо ані на один мент спускати з очей факту, що справу українського університету попереджують "язикові закони", які в нівель заступає теперішні наші язикові управління.

Ф. Ф.

Присилайте склади на пресо-вий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

Дрібні вістки.

Сишинські, польський міністр закордонних справ, виїхав з Женев до Парижа на конференцію з Ерріо. Відтілю поверне до Варшави. В Женеві засідав його Залескі, польський посол при Квіриналі.

Синення відповідальності за війну з боку Німеччини вважає Ерріо актом заступництва основ Версальського договору. Франція негайно відповість на він ноту в цій справі.

Німецький Горішньо-шлесський Союз на великих зборах у Берліні з великим вдоволенням ствердив погляди Мекдонельда про помилку поділу Гор. Шлеску й зажадав повернення цього краю Німеччині.

Бот за Шанхай ідуть в 12 км від міста, яке стережуть чужоземні війська. В Європ. дільниці міста оголошено стан облоги. Колиб місто здобули китайські повстанці — на всьому Далекому Сході може закипіти.

В Марону Еспанії потерпіла нову поразку. Велику частину їх військ повстанці оточили відусіль.

Новий посол ЧСР в Польщі передав през. Войцеховському свої документи; є ним др. Роберт Флідер.

Заглюль-паша, прем'єр Єгипту, має стріляти в половині вересня в Лондоні з Мекдонельдом, який запросив його туди.

Комуністична демонстрація в місті Грайц (Туринія, Німеччина) привела до смерелки з поліцією і військом. Багато ранених. В місті спокій.

Прімо ді Рівера оголосив з нагоди роковин захоплення влади письмом до війська й флоту, в якому є натяки на недалеке уступлення директорії з названим диктатором на чолі.

Наддніпрянська Україна.

Видавничий плян київської філії „Книгоспілки“ на II півріччя 24.

До видання намічено цілу низку підручників, переважно для початкових шкіл, до 40 випусків красномовного письменства, плякати, книжки по кооперації, сільському господарству, педагогіці, соціально-економіці та книжки для шкільної молодіжи. Крім того намічено до видання музичні твори Леонтовича, Стеценка, Вериковського та Ревуцького. Але „Книгоспілка“ перешкоджає недо-стача власних обігових коштів, що не дає можливості розвернути широко видавничу роботу. Не кажучи про те, що Книгоспілка не зможе при такому стані вести широку роботу по видавничу різних книжок, великі труднощі та перепони будуть стояти їй на дорозі й у видавничу потрібних шкільних підручників, а навіть одривного календаря, до видання якого Книгоспілка приступила. („Большевик“ 17/8. 24.)

З наукового життя Києва.

Під заголовком „Свято науки“, київський „Большевик“, в ч. з 19/8. ц. р., подає звіт з оборони докторської дисертації приват-доцентом В. В. Радзімовською, на тему: „Вплив концентрації водородних іонів на життя клітинки“. Праця обіймає 11 аркушів друку і, по вислову проф. Кронтовського, займається проблемою, над якою працює в цілмі світі тільки троє учених: двох учених Рокфелерівського інституту і наша пані Радзімовська, яка навіть пішла далі своїх колег, опанувавши складну методику і внісши до неї нові апарати, вигадані нею самою. Комісія, що складалася з голови академіка Кримського, академіка Фомина і ряду київських професорів та представників установ, заслухавши опонентів проф. Чаговця і Кронтовського, одноголосно присудила дисертантці звання доктора медико-фізіологічних наук. (Пані Валентина Радзімовська є дочкою покійного Василя і живучої ще Любови Яновських, знаної української патріотичної родини з Лубенщини. Мати нашої ученої є популярною українською письменницею. Ред.)

Українська комуністична партія.

Крім пануючої Комуністичної Партії (большевиків) України ніяких інших партій на поверхні життя не має, легальне їх існування не дозволяється, але це не перешкоджає їм існувати в підполлі, як за старих царських часів. До такої підпольної організації належить і Українська Комуністична Партія. Від часу до часу в часописах па-

нуючої КПБУ. можна прочитати лист до редакції бувшого члена УКП. про вихід його з тої партії і приступлення до КПБУ. В одному з чисел київського „Большевика“ є такий лист М. Шевченка. Цей лист дуже характеристичний для пізнання різниці між офіційним комунізмом, який заступає КПБУ, і комунізмом національно-опозиційним українським. Ось він:

„Бувши членом УКП. я врешті переконався, що УКП. за весь час свого існування гальмувала і гальмує диференціацію українських національно-революційних і селянських мас, що не встигли ще порвати з націоналістичними тенденціями, які ще більше розпалювалися необгрунтованими демагогічними виступами УКП.“

УКП. своєю роботою на такій базі подавала надії на можливість здійснення таких тенденцій. Вона цим затримувала класову диференціацію мас у бік комунізму.

Таку ідеологію виконували партійні верхи УКП., традиційно зв'язані з українськими націоналістичними організаціями (РУП., УСДРП., Незалежниками). Свіжі-ж елементи, що зв'язувалися з партією, у процесі роботи революціонізувалися методами від противного й відходили.

Останніми часами цей процес революціонізування набув масового організованого характеру, через оформлення лівої фракції УКП., фракції, що прагне об'єднати комуністичні елементи УКП. з КПБУ. на основі позиції і тактики останньої. Визнаючи, що лінія лівої фракції правильна, я пориваю з оф. УКП. й переходжу до лав цієї фракції. — Член УКП., секретар Губкому Укрюс. — М. Шевченко“.

Ще про Б. Савінкова.

Чому большевики помилували Савінкова?

Голова Найвищого Суду Ульрих, що кермував процесом Б. Савінкова, пояснює на сторінках московської „Правди“ мотиви, задля яких суд, присудивши Савінкова на кару смерті, одночасно вніс до ЦВК. на злагіднення цієї кари, як що не на повне помилування.

„Для суду було ясно, що Савінков від 1923 р. почав шораз виразніше усуватися від кермування діяльністю контрреволюції й від боротьби проти Совітів. Як висліді слідства, так само й статті Савінкова стверджують, що вже 2 роки тому остаточно зневірився у можливості скинення радянської влади шляхом чужинної інтервенції або

при допомозі інвазії білогвардійських військ на радянську територію.

Коли Савінков заявив в суді, — каже Ульрих, — що він зневірився в успіху тої боротьби, то в цій точці своїх зізнань був безумовно щирим. Посереднім доказом цього являється його остання повість п. н. „Конь вороной“, написана в 1923 р. у Парижі. Ціла ця повість перейнята крайнім песимізмом і зневірою відносно успіху боротьби. Переконавшись про повну безплідність боротьби, він був примушений дійти до природного закінчення своєї потреби призначення рачунської впади. Річ ясна, що питання, чи він рішився на це ще рік тому в Парижі, — як про це запевнював на суді, — чи тепер вже на самій розправі, — зацікавляє отвертим. Щирість Савінкова в оцій справі стоїть під великим знаком запиту. Однак цей факт є без значіння. Важливе те, що Савінков своїм ячинком унеможливив собі поворот до попередньої діяльності й унеможливив усім організаціям, зв'язаним з його іменем, вести далі акцію.

Але найбільше значіння мають зізнання Савінкова про його взаємини з чужими державами, які він щиро або нещиро склав перед судом, не ошаджуючи нікого зі своїх недавніх опікунів.

Французький посол Нулен, що домагався зорганізувати повстання в ряді міст над горішньою Волгою і давав на це Савінкові гроші; чехословацький громадянський діяч Масарик, який платив Савінкову спеціально на організацію терору проти провідників Рос. Комуніст. Партії; англійський міністр Черчилль, який вивіював армію Денікіна й Колчака у гроші, постачання й зброю і тому мав повне право звати її своєю армією; начальник польської держави Пілсудскі, який в 1920 р., після закінчення польсько-совітського перемиря, дав свою згоду на похід Балаховича до Мозиря, — а далі: систематична продаж таяних військових інформацій польському генеральному штабові й французькій військовій місії у Варшаві; дивоглядна операція з б. рос. золотим фондом, переведена Англіїями в Шанхай, і т. п. і т. п. — все те ясно описав Савінков на суді й ствердив це протокол судової сесії. Після усього того, після повної відмови від дальшої боротьби й після отвертого признання радянської влади, після погрому всіх місцевих ячеек савінківської організації, після зізнань, складених у суді — Савінков не є нам більше небезпечний і можна сказати, що цілий історичний період, зв'язаний з його іме-

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Лист з Африки.

(Продовження.)

У львиній палаті.

Мраморними сходами береженими чотирма парами білих львів входимо в палату Бей. Бей, це номінальний володар Туніс. Залишила його тут французька влада, з кургузії. Вона підписала в ційже палаті у 1881 р. формальний пакт протекційний із тодішнім беєм Сіді Садоком, славного роду Гуссеї вітів. З цього менту парові й електричні поїзди почали непокоїти тиху країну, а разом із ними наспіло багато малих ростом, білих але збройних чужинців. Бідний Бей став тільки — декорацією своєї власної палати й навпаки, пишна в нео-мавретанському стилі будована палата почала декорувати його сивоволосу голову. На щастя, в Арабів збереглося більше зрозуміння для декоративності в житті, ніж у нас Європейців. Роскішну палату, чисельну службу й багаті екіпажі ідентифікують тут подекуди в поняттях влади й оточують

здеградованого монарха належною йому гідністю та пошаною.

Серед молодих запашних магнолій стоїть бейський Бардо й поволі переминається в музей. Крізь багато декорований перистиль входимо в широке подвір'я. У форму підкови складаються тут стрункі, дрібною різьбою покриті кольони, веселими колірами пишається фаянсова прикраса стін. А по середині подвір'я ніжна, біла водяна квітка вчарована в широке, зелене листя й тоненькі папіруси. Це мраморний фонтан.

Переходимо у салю вітальню, прийняти, де вибагливими арабесками декоровані стіни спіраються на масивні кольони з Картаго. Слідую сая бейського суду, повна таємних заповідей Корану розписаних великими товстими буквами на стінах. Тут всемогутний Бей у товаристві прем'єр-міністра і міністра пара, судив злочинців. Присуди смерті виконувались негайно на площі Баг-Суїка.

Бувший гарем Бей це прегарна окрема палата, замінена тепер в археологічний музей. На фоні розкішних, у безконечність різноманітних, декоративних стін і стель у півсмероку маленьких колярових

вікон, розмістились тут у зразковому порядку камінні експонати на примітивних дерев'яних постаментках.

Кожний з них має чорне, велике число, яке з невблаганною точністю означає його назву й походження, тягар, колір та рік знахідки. Все це безсумнівно записане у грубесні книги, скрупультно й без помилки, рукою європейського вченого збирача.

Ось сая жінок. У формі малого грецького хреста зберігається тут незвичайне багатство орієнтальної фантазії. Розкішної конструкції стеля, ціла покрита дрібненькою, штукатурною різьбою, мов делікатним павутинням. Колірові фаянси маленьких ніш валяють око, а все сутеніє, потопане у дискретному світлі високої куноли, повному романтичних ілюзій.

А в окремій мініатюрній палаті, котру Бей Магомед побудував спеціально для одної зі своїх жінок, скривається арабський музей. Тут делікатний рисунок кайруанських килимів і багатих жіночих олягів відтіає увагу глядача від елегантних орнаментів аляповатих і ма-

роканських фаянсів і різьблень у дереві — й навпаки.

Мимохіть порівнюємо все тут бачене з європейською фабричною продукцією й під знаком питання ставимо цивілізаційні здобутки нашого континенту. Перед нашими очима стають на мить останні прояви європейського генія у форм кубістичних і інших дивоглядів, які може відчуті тільки наболіла до краю замучена душа білоплемінного інтелектуаліста. Якесь гігантна боротьба інстинктів жде свого вислідку на духових боїщах Європи. Чи малаб вона скінчитися розгромом інстинкту життя? Чи не зуміємо вже ніколи відмалювати всевидючого, творчого погляду сходячого сонця і таємних, але примітивних сил розлюченого моря? Чи не знайдемо в собі вже ніколи колірів сонця й моря?

Ми крали колись огонь у всемогутного Бога — невжеж полумя його має знищити тепер нас — гордих синів Прометея??

нем, перейшов безповоротно в минуле".

Втім, що Савінков — політичний труп, мабуть ніхто не сумнівається.

Ставайте членами-основателями Товариства "Прихильників Українського Спорту". (Чл. виладна 25 зл.). Шліть менші датки для організації спорту. Адреса для висилки грошей, "Дністер" ч. нн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

МАЛИН ФЕМІЕТОН.

Дорого це все коштує.

Мало не що-місяця обов'язково увесь культурний захід "обеззброюється"... І обов'язково в справі кожного чергового "обеззброєння" скликається конференція...

Починає перша Велика Антанта, а за нею Мала Антанта.

Посередині Ліга Націй, і Льюїс Джордж (Бонар Льюїс), і Болдвін, і Мекдонелд... І Поанкаре... І Еріо... І Мусоліні...

І обов'язково кожний, як іде "обеззброюватися", — сідає на нового ним збудованого дредноута й смалить на "беззбройну" конференцію.

Перед конференцією відбуваються обов'язково військові маневри, робиться огляд повітряної флотії, видається наказ про новий призов*) й голосується військовий бюджет.

Коли це все зроблено, прем'єр з військовим міністром сідають на авто:

— Гуди на пристань. Уже можна.

На пристані вже красується морська "забавка" з гірлами у кількадесять сантиметрів; круг тої забавки гідроплани кружляють, а під нею човни підводні...

Багнеті на команді сріблом одлискують, на офіцерах найновіші системи револьвери.

— Обеззброюватися ідемо!

І ідуть. І балакають.

Говорять обов'язково про гуманізм і про відновлення зруйнованого господарства.

А потім уже, після конференції, невеличкі інформаційні в газетах замітки друкуються, на скільки кілометрів убиває вигільзаний газ, на скільки французький і яке проміння скільки може поводити яду...

А потім знову конференція...

І нові бюджети... І нові призови... І нові гідроплани... І нові дредноути... ітд. ітд.

Оце знову щось забалакали про обеззброєння...

Наслідки покищо такі:

1) Великі маневри англійської флотії в Середземному морі.

2) Парад флотії під час лондонської конференції.

3) Карна експедиція до Судану й до Південної Америки...

4) Збільшення війська в Індії.

5) Це — англійське "обеззброєння".

6) В Італії — морські маневри.

7) Франція будує в Шербурзі 2 нові підводні човни і теж готує маневри.

Краще не обеззброюватися. Дешевше.

Остан Вишня.

(Харківські Вісті*, 30. серпня).

*) бранку.

Купуйте уділи в Кооперативі "Український Театр"! Присилайте датки на адресу Кооперативу: Львів, вул. Руська 18/1.

Студентські справи.

Міжнародна Студ. Конференція в Будапешті.

В Будапешті розпочалася 4. ц. м. конференція заграничних відділів Центральних Союзів Студентства. Подібні конференції відбуваються щороку і різняються від інших тим, що тут беруть участь Німці, які будучи незаступленими в Міжн. Студентській Конференції С. І. Е., правдоподібно не братимуть участі в конференції у Варшаві.

Денний порядок цієї конференції базується лише на справах академічної натури. Україна заступлена (через Центральний Союз Українського Студентства "Cesusa") студ. Миколою Мастокевичем (Біла Церква—Прага), през. "Cesusa", Василем Орелецьким (Чернівці—Прага)—головою відд. Міжн. Зносин Cесуса та Ігорем Лоським (реф. Міжн. зид. Cесуса) Київ—Полєбради.

Всіх делегатів більше 24, заступлено 16 держав. Польські делегати (Рембілінські і Хвалєбік) з першого дня почали кидатись кож-

ному як ті шенята під ноги, — зрозуміло, що це викликає загальну антипатію. Провід конференції мають в руках Німці з Англіяцями. Головою конференції є Ferenc Deacs'a (Мадяр), заст. Mr. Ivison S. Macadam (англ.) кандидат на президента конференції С. І. Е. — див. конгрес С. І. Е. у Варшаві та Walter Zimmermann (Німець).

4. вересня відбувся чайний вечір, на котрому українська делегація інформувала чужинців про сучасний стан на українських землях, зокрема про високе шкільництво, та укліла інтерв'ю представникам газет. На святковій відкритті 5. вересня після політичних промов представників урядових і громадських кругів мадярської суспільності — президент Центр. Союзу Мадярських Студентів "Mefhosz" Olah виголосив довшу промову, в якій яскраво схаактеризовано теперішнє тяжке положення мадярського народу. Бесідник порушив багато питань, головним питанням співпраці з Німцями.

Вже на перших початках пленуму виявились засадничі позиції окремих делегацій. Учаси в конференції не беруть: Французи (неофіційно на вечірці були), Румуни, Югославія та Чехи. Останні "за браком матеріальних засобів", як самі подали.

Кожна делегація складала звіт з цілорічної діяльності. За українську делегацію складав звіт В. Орелецький.

Головна увага учасників — (в приватних розмовах, які тут мають найбільшу вагу) — це майбутній конгрес С. І. Е. у Варшаві. М.

В дітях наша будучина — на ша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народу той, хто жертвує на "Рідну Школу".

ОСТАННІ ВІСТІ.

Совіти і Східна Галичина.

В своїй часі, під час совітсько-англійської конференції в Лондоні, Раковський зложив декларацію в справі Східної Галичини. Польський посол у Москві заперечував проти цієї декларації, заявляючи, що вона є суперечна з постановами риського договору а справа Східної Галичини остаточно поладнана на міжнародному терені.

Совітський уряд відповів, що не вважає, щоби справа Східної Галичини була міжнародно поладнана і що вправді зрієє прав щодо території, але інтересує його доля Українців у Галичині, яким польський уряд повинен дати змогу користування з прав самовизначення.

Справа українського університету.

"Хвіля" доносить з Варшави: "В найближчих днях западе деція польського уряду в справі організації та місця осідку українського університету. Цю справу мабуть у п'ятницю цього тижня вирішить політичний комітет ради міністрів.

При цій нагоді урядові кола вияснюють, що преса, в першій мірі львівська преса, пишучи про справу українського університету, забуває, що польський уряд зв'язаний з ухвалою сойму з вересня 1921 р. згідно, що тяжать на ньому певні міжнародні зобов'язання накладені на нього в зв'язку з крөөванням вищого шкільництва для Українців".

Совітська відповідь Польщі в справі наїзду на Столпці.

Совітський уряд відповів на польську ноту в справі наїзду на Столпці. У відповіді заперечено, будьто би якісь "бандити" перейшли з Росії на польську територію. Совітський уряд не найшов у Мінську "бандитської" організації, яка мала проводити напади на Польщу. Протино, совітський уряд стверджує, що з польської території переходять польські банди на совітську сторону, де тероризують населення. (АВ.)

**ПРЕДСТАВНИЦТВО
НА ЛЬВІВ**

В. ЛЬОТРИНГЕР

ТОРГОВЕЛЬНА АГЕНЦІЯ

Що за блеск це як кристаль?
Паста всіх праваб — Ердал!

Erdal

вул. Сикстуська 43 Б.
Телефон 17—07.

З Ліги Націй.

На засіданні дня 10. ц. м. промовляв міністр Схшинський, говорячи про нац. меншости. Між иншим сказав він, що польський уряд дуже дбає про школи для нац. меншостей, а Українцям дає навіть університет... у Кракові.

Біомнз.

Львів, 10. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5:20 — 5:21 канад. дол. 4:93 — 4:94, чеськ. кор. 0:15 1/4 — 0:15 1/4, лей 0:02 1/4 — 0:02 1/4, франк 0:28 1/2 — 0:29, швейц. фр. 0:97 1/2 — 0:98, англ. фунт. 23:30 — 23:50.

Золото. 20 кор. 21:25 — 21:41; 20 франк. 20:00 — 20:20; 20 марк. 23:20 — 23:40; 10 руб. 25:20 — 25:50.

Срібло. Австр. кор. 0:42 — 0:43, 5 австр. кор. 2:25 — 2:28, фльорени 1:15 — 1:20, рубл. 1:85 — 1:90, рубль дрібним сріблом 0:85

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22:75 до 23:75 жито галицьке з 1923 р. від 00:00 до 00:00, жито нов. збору від 15:75 до 16:50, ячмінь галицький броварняний від 17:50 до 18:50, ячмінь галицький пашний від 15:50 до 16:00, овес галицький з 1923 р. від 15:75 до 16:50 Гечка 15:75 — 16:75.

Присилайте жертви на будову пам'ятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союзу Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. нн. 40.000.

НОВИНКИ.

— **Конфіскація.** Попереднє число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за три уступи статті п. з. "Затяжна справа", два уступи рубрики п. з. "Український університет", одно місце в статті "Віче в Рогатині" і одну новинку.

— **Залізнична катастрофа.** Під Ораями, на віленській залізничній лінії прийшло оноди до катастрофи, яка потягла за собою жертви в людах. Машиніст "кредитової" панцирки невідомо чому не зважав на замкнені семафори і вїхав на т. зв. сліпий шлях. В наслідок цього панцирка вискочила зі шин, при чому її вози підвелися стійжжю вгору. Два паровики, 2 особові вози і шість товарних розбилися. В їх руїнах згинув один старшина і один підстаршина. Крім того є трьох старшин і один рядовик тяжко ранених, та 3 старшин і 17 рядовиків легше. Причиною страшної катастрофи мала бути каригідна небезпечність машиніста панцирки.

— **По агентаті.** Канцлер австрійської республіки Др. Зайпель переслав на руки польського прем'єра телеграму, в якій, в імені австрійського уряду висловлює радість з приводу невдачі агентату на Войцеховського у Львові. Польські газети розписуються широко про агентат і хемічний склад кинутої бомби, яка на випадок вибуху моглаб рознести презид. на шматки.

— **Таємна радіостанція в Лодзі.** Польська поліція викрила в Лодзі, при вул. Чорній ч. 3 тайну телеграфічну й телефонічну радіостанцію. Станція була улажена після найновіших вимог радіотехніки. Льокаль опечатано.

— **Зід польських музеологів у Львові.** В днях 12—14. ц. м. відбудється у Львові зід музеологів з цілої Польщі. Наради зідуд відбуватимуться у викладацькій залі дпомислового музею.

— Самогубство чи убійство жовніра.

В понеділок вечером, в брамі казарм У. зброєння Д. О. К. VI. у Львові при Янівській вулиці, найдено жовніра Авраама Вайтера без життя. Груді в нього були прострілені, а поруч нього лежав кріс з одною вистріленою кулею. Здається, що нещасливий Вайтер доконав самогубства, хоч не виключене й те, що його хтось убив. Є свідки, які бачили якихсь "півелів", що в даний момент крутилися коло казарм.

— **Зі судової салі.** В понеділок станули перед львівським трибуналом Филип Жук та Ізаак Левко, обвинувачені в убійстві Авраама і Сприни Кравців в Долині. Жук симулював божевілья; в свій час обрізав він собі в тюрмі уха. Оборона поставила вносек піддати Жука обсервації психіатрів.

— **Радянські замовлення.** Радянський уряд поробив великі замовлення в австрійських сталіннях та електр-інсталяційних заведеннях.

— **Протест в. нн. Кирила.** Великий князь Кирило призначений наслідником російського престолу на випадок реституції монархії, вислав з Парижа, де тепер живе, протест проти уділення большевикам позички з боку англійського, робітничого уряду. Великий князь заявляє, що влада, якій колись вдалось визволити Росію, ніколи не визнає зобов'язань затагнутих групою третього інтернаціоналу. "Ми Москва, пише Кирило, порозуміємось що до форми правління, яка нам буде найкраще підходити, але я вже нині поважуюся на заперення, що ця влада буде повної націоналістичною і не признає позички".

— **Ірландська республіка.** Де Валера затумує проголосити Ірландію республікою, при чому гідність першого її президента хоче запропонувати англійському королеві. Колиб він цієї гідності не прийняв, запропонують її уельському князеві, Валера сподіється, що у впливі часу урядування першого президента, його гідність припаде комусь з Ірландії.

— **Бельгійська ощадність.** Бельгійська залізнична заводичи ощадність, почала з того, що зліквідувала королівський надзвичайний поїзд. Обстановку цього поїзду продано на літантації.

— **Свобода науки.** L. 4476. Rada Szkolna Miejska we Lwowie. Lwów, 12. sierpnia 1924. — Do Pana Emanuela Czesnyka we Lwowie ul. Kościuszki 1. 3. — Wzywа się Pana, abyś syna Romana byłego ucznia k. i. szkoły powsz. ewangelickiej w dniu 30. lub 31. sierpnia zapisał do szkoły męskiej im. Staszica i regularnie oddał posyłać, gdyż w przeciwnym razie zastosowane zostaną środki przymusowe do kary aresztu włącznie. Przewodniczący R. S. M.: w. Wanczura.

— **Столт-ття першої австрійської залізнички.** Минулої неділі святкував Відень столітні роковини першої австрійської залізнички, яку улажено в 18 1/4 р. на шляху з Будапешту до Ліни. На святі, яке відбулося в великій салі віденської академії наук, були представники усіх європейських держав у Відні. По промвах і рефератах удалася гості свята до залізничного музею, де з цікавістю оглядали примітивні залізничної техніки з перед сотні літ.

— **Неприємна пригода Морґана.** Відомий американський мул'тиміліонер Морґан, подорожував звичайно без готівки, заосмотрений у свою всем гучу чекову книжечку. Але не всоди розумілись люди на чекях. З того приходило до неприємних пригод, яких на свійому віку мав уже Морґан кільканайся. Недавно переїздив Морґан французьку границю, ідуци з Італії в свійому російському авто. Митові урядники зажадали від нього о плати 10.000 франків мита за авто. Морґан витягує чекову книжечку. Але прикор-

НАДІСЛАНО.

За надіслане редакція не відповідає.

Рожновського
милу з верблюдом

признане за найліпше

Матяшин, ЛЬВІВ, Міцкевича 14/II.

363

2-3

Тоді Морган вдарив в иншу струну. — Яж є П. Морган — казав він — чиж не можете скредитувати 10.000 франків тому, що виратував Францію від банкрутства? Це зворушило акцизників на стільки, що вони перепустили Моргану самого, але авто задержали. І мусів Морган сісти до звичайного омнібуса, щоби відбутися далішу подорож залізницею через Францію, а не розуміється на чеках.

— **Украли цілий дім.** В Парижі викрадено оної в білий день меблі з цілого помешкання. Злодіїв було двох і вони викликали подив для своєї сміливости. Але далеко в тині полишив тих спеціалістів пан Кобер в Парижі, який протягом кількох днів, украв цілий мурований дім. А вкрав він його своєю сепарованій жінці і час її поїздки до вод. В білий день, на очах поліції, казав він робітникам розібрати будинок а матеріал перевезти в безпечне місце.

— **Бій муравлів.** Управа льондонського звірництва має тепер чим зацікавити своїх гостей. Від якогось часу заважає, що два племена годованих там муравлів зявляють непобориму, взаємну ворожнечу. Це використали сторожі, які на піску, що обмежує два муравлині гнізда, побудували правильні окопи з водними каналами, западнями і т. п. І тепер кожного ранку виходять до окопів дві ворожі армії муравлів. Грозиться з завязістю учасників зливої війни. А люде дивляться і йдуть а заклад — хто кого перемаже. А муравлі гризуться.

— **Переслідування селян над Збручем.** Хоча над Збручем панує повний спокій й ніколи не видно ніяких „банд“, а проте від яких двох тижнів зловж цілої прикордонної надзбручанської смуги люте полція і не дає людям дихати. Селянам не вільно йти ні їхати до міста, не вільно йти на своє поле колати бараболлю, бо від кожного жадають „довод особисті“. Мало того: щоби дістати той „довод“, селяне мусять ночами крадькома перебиратися до Борщова, бо в день нікого не пропустять. Але й такий люксус (фотографія, стемпелі і т. д.) можуть дозволити собі лише нечисленні одиниці з поліж багатирів. Бо в цілій полісті страшенний неврожай. Ішениця не вродила навіть на насіння, жита майже нема, ячменю навіть не жали ані не косили і він видіє по полях заввишки 10—20 см. без зерна. Друга кошичина знищена. Кукурудзу в багатих селах вибив град. Словом — біда ведика й у нікого нема грошей. А тут — „довод особисті“, якого зроду ніхто не мав, і всі приємности, звязані з отакою поведінкою поліції.

— **На будову українського театру у Львові** влатили до часи кооперативу „Український Театр“ — Аматорський Гурток при філії Просвіти — Рава руська — квоту 85 зол. як дохід з вистави „Панна Мара“, а громадяне Копичинець квоту 41 золотих. — Ласкавим жертводавцем складає управа кооперативу „Український Театр“ у Львові сердечну подяку.

— **3 днем 15. вересня 1924** переноситься Сенат III. торговельний Суду окружного цивільного у Львові з вулиці Коральницької ч. 6. на III. поверх будинку судового при вул. Судовій ч. 7. (кімнати з. 106—110). Звертається увагу, що визначені по день 16 вересня 1924 розправи будуть переводжені в будинок судовий вул. Судова ч. 7. III. пов. — Предсідник Суду окружного цивільного. 1-1

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостатчі звекутив. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Дописи.

Бережани. Потреба парохії. Пишуть нам: Давно вже, ще за студентських часів, був я в Бережанах. Попав саме на празник св. Спаса. Жаль, що це велике традиційне свято, яке відбувалось звичайно у Монастирку — мусили перенести до міста. Слід би подумати про те, щоби знищену війною таку пам'ятну церкву в Монастирку відбудовано. За те бережанська церков прегарна. Зіхалось з 10.000 прочан на празник; 10 священників правило богослуження та сповідало під проводом старого пароха, що сам від год. 5. зранку брав у асьому участь. Всі міщане шанують та хвалять собі о. Кордубу, який у таким поважнім віці сам усе робить, дарма, що при парохії є ще два місця для сотрудників. Священники, які вчать у школах, не мають багато часу, щоби помагати йому при парохії. А на цьому терпить церква. Чи не слід би, щоби митр. консисторія звернула увагу на нестачу сил головного пароха у Бережанах і дала йому до помічі постійного сотрудника, який міг би підтримувати працю в парохії, що потребує більше священників постійно занятих?

На увагу жіночій молоді!

Серед неодомагань повоєнного часу, які покутують в нашій суспільности, одно з важливіших — це невміння прирорити своє знання, свою працю до змінених обставин.

Повоєнне життя отирає для членів суспільности нові шляхи, на яких працюючи вони мають знайти забезпечення життя і вдоволення тоді, коли старі шляхи стають часто непригожими до вжитку для багатьох. Між тим наша суспільність як би не бачила цього. Перешкоди на старих шляхах замість ініціативи викликають зверхіру. Не можемо дивуватися старшому громадянству, для якого катастрофою являється втрата посади. За ним же догостітне виховання. Всі їхні здібности вони розвивали з перспективою такого, а не иншого їх зужитковання.

Та — на жаль — і наша інтелігентна молодь, в тім числі і наша університетська молодь, якої гарною поставою і вихованістю ми маємо право чванитися — і вона в більшості не краша в цьому відношенні. Дотепер майже не бачимо її при творенні таких варстатів праці, хоча по селах є до цього повна змога; вона не виявляє зацікавлення, коли з чийогось боку їй отворять нові перспективи, показуть змогу знайти незалежну працю і забезпечення.

Так було недавно з нашою жіночою молоддю. Заживши потребу господарського і враз з цим національного образкування нашого сільського жіноцтва з одного боку — і сотки безробітних серед наших дічат з середнім образованием — „Союз Українок“ розписав весною ц. р. конкурс на місця сільських інструкторок вярнення і шиття. До цього мав він і конкретні дані: зголошення поодиноких сіл, з готовістю дати такий інструкторці повне матеріальне забезпечення.

Ніхто з тих, що дійсно бажали бажали незалежної праці, не зголосився. Ті, що зголошувалися, лаялися нестачі утертого шаблону та не мали й самі потрібного знання в тому напрямі.

Повстала отже думка, що тут треба одиниць з ініціативою, одиниць, які вкладали в працю певний капітал знання.

Тепер починається шкільний рік. Наша жіноча молодь знову почне кидатися на всі сторони за добуванням знання — і знову її мала її частина не подумає про можливість праці на селі, та не стане підготовлюватися до цього.

Давчи під розвагу вище сказане, повідомлюємо іменем „Союза Українок“, що він позбирав потрібні інформації відносно науки в заграничних і тутешніх господарських школах.

Про льокальні школи буде подано особіно.

Докладні інформації роздобув Союз Українок про такі школи в Данії. Наука в школах, яких є кільканацять, тріває 5 місяців і обіймає все сільське і міське господарство з шиттям всякого роду включно. (1 курс: від 1. листопада до квітня, 2 курс від 1. травня до жовтня).

Крім того існує там 3 т. зв. господарські семінарії, на яких підготовляють вчителів для господарських шкіл. Навчання тріває тут 2 роки. Такі самі дворічні школи існують в Австрії, а саме: в Отербах і в Брук ан дер Ляйтер. Докладніші можемо довідатися про них з проспекту, який управа школи висилає на бажання.

Повне удержання у всіх майже школах єносить 110 К місячно, т. зн. біля 100 зл. пол., в инших 150 К.

Абсолютні 5-місячних шкіл могли б вести у нас по селах курси вярнення і шиття (зорганізування таких курсів було б річю наших економічних і просв. установ в порозумінні з С. У.) — не говорючи вже про те, що набуте знання принадобилося би в різних обставинах життя.

Ті, що покінчили семінарії, повернувши, застали певно відкритою одну або більше краєвих господарських шкіл, для яких нестачало вчителів. Знаємо

про серйозні заходи з боку наших просвітних і економічних установ для відкриття такої школи в найблизшому часі. Взявши під увагу конечність шукати собі нових способів праці, така школа чимраз виразнійше стає перед нашою молоддю без виімки політ. Кошти получені з покінченням господарської школи за границею (ті студії, що давали б забезпечення життє, можна б покінчити у нас коштом 500 зол. пол. з додатком коштів одноразової полорожі до Данії чи Австрії), є відносно невеликі. Зваживши все це, „Союз Українок“ звертається до жіночої молоді з зазивом: добувайте знання, яке дасть Вам змогу гарної ідейної праці і буде одночасно забезпеченням будучности. Кінчайте, хто може господарські школи і — вернувши, йдіть на села, підносите їх багатство, усвідомлюйте.

Місце праці підшукає Вам „Союз Українок“ у Львові. Він також подасть вам всі потрібні інформації і по зможі допоможе до виїзду.

Садівничо-огородничий курс
в Берні моравській.

Дня 31. серпня ц. р. закінчився в Берні моравській садівничо-огородничий курс який тріває від 1. марта 1924, старанням просвітно-організаційного комітету при „Просвіті“ українських робітничих відділів в Берні, після програми затвердженої Кр. Т-вом Господарським „Сільський Господар“ в Львові, пішенням з дня 27. лютого 1924, Р. Р. з 3/24. Наука на курсі була теоретична і практична. Теоретичні предмети: Уппава землі 10 год., Життя рослин з наукою про погної 20 год. Садівництво 25 год. Огородництво 15 год. Зужиткування садівничо-огородничих плодів 10,

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

З Рудеччини. Дня 16. вересня ц. р. (вівторок), год. 12. в полудні в ночі сали Народного Дому, відбувся господарський віче, на яке все громадянство запрошує — **Вихід Філії Сільського Господаря в Рудках.** 1-1

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ПРИЙМУ на мешкання 2-3 учеників з инчих клас. Осібна кімната, Львів, площа Капітульна 2. Олинєць. 412 1-3

ПОШУКУЮ солідної особи до ведення кухні і помічі в домашніх заняттях. Платня після умови. Теодора Луцейкова, учителька Фіторії п. Олешчяї. 413 1-2

ЗГУБЛЕНА у Львові військова книжечка видана через львівське П. К. У. Івана Возного з Горюжанки малої пов. Рудки, уродженого в 1896 р. отсим уважноюється. 411 1-1

24 ЛІГ мушина, музикант перебуваючи тимчасово на еміграції, оженився з богатою жінчиною. Ласкаві оголошення слати на адресу: І. А. укг. Мизука Joseph C. S. R. 409 1-1

СТАРШИНА У. Г. А. темний інвалід просить пластинок і пластинів пожертвувати вільні години на читання і писання в домі українських інвалідів, вул. Зофії 25. — Федір Романів. 1-3

ПРИДНІПРЯНКА, старша особа шукає місця до заряду дому, може дати початки науки дітям та шиття. Зголошення до Адміністрації під „Придніпрянку“. 400 2-2

НА СПЛАТИ! для П. Т. Урядників НА СПЛАТИ
ДОБІРНЕ ВЗУТТЯ

продає під фірмою „JO-TES“

Львів, пл. Капітульна ч. 2. I. пов.

362

біля фірми Ф. КНАУЕР і син.

2-4

Перший Краєвий Зїзд Інвалідів-Українців

відбудеться в неділю, дня 21. вересня 1924 р. в сали Тов-а „ЗОРЯ“ при вул. Вірменській ч. 25. у Львові. Початок точно год. 10-тій рано. Обговорюватися будуть справи першорядної ваги і тому ні один інвалід не сміє остати в дома. **Всі ян одні**

390 4-4

Иосафат Сидельник, Львів, вул. Руська ч. 3/II.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч.

За Редакцію відповідає О. Мостин.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська виладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

ПРАКТИКАНТА РЕСТАВРАЦІНО-КАВАРІЯНОГО з укінченою третьою класою середньої школи, найрадше Львова, прийме за харч і помешкання „Народна Гостиниця“. — Близіші інформації в канцелярії Н. Г., Льв., ул. Кошишка 1. 393 2-3

БЮСТЮМИ — плаші, після найновіших журналів виконані дешево, кравецька робітня Антія Бурда, Львів, Марійська площа ч. 10/II поверх. 384 2-3

ОГОЛОШЕННЯ.

Вияснення.

На отвертій лист о. Осипа Чеховича, пароха Річчи, поміщений в „Діло“ 22/1924, ч. 159, а звернений до моєї особи з відповіді закритим листом до о. пароха, в яким пояснив справу неприяття дітей двох його парохій і сподівався, що о. парох відповідь як не прилюдно, то бо дай приватним листом до мене, а головню поучити батьків, як мають з дітьми поводитися.

Тому, що о. парох досі того не зробив, грошу помістити слідуюче вияснення: Зголошення від вступного іспиту до кл. I, я приймав до 23. червня. Всім тим, що зголосилися вже по іспиті, я радив просити вищу шкільну владу дозволу здавати іспит по фєріях і при тім зверну їм увагу на те, що висша влада подавала відки не, якщо залучені метрики не будуть виставлені в латинській мові. Зробив я це тим більше, що мені приказано инших метрик від учеників не приймати.

З правдивим поважанням
414 Григорій Наливайко, упр. гімназії.

КОНКУРС

на місце урядовця Кружка У. П. Т. в 360-рові розписує Старшина Кружка.

Петекти зголосяться найдалше до 25. вересня 1924 до Старшини Кружка, яка уділить блисших інформацій.

408 1-1 Старшина Кружка УПТ.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Код пошт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в праю 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7-50 зл., Німеччині 7-50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рв-
мунія 150 лей, Болгарії 7-50
зл., Австрії 7-50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошеня
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Відповідальність за війну.

Німеччина приготувала заяву про те, що не почуває себе відповідальною за останню війну і вже більш гнижляче нею Союзні держави. Німецькі дипломати, що склали ось недавно доказ такого великого практичного хисту у Лондоні, приїхавши у Берлін, попали у філософський настрій і взяли за розв'язку одного з найважливіших теоретичних питань останньої війни. Старі філософські традиції німецького генія закоханого в абстракції, виявилися у політиці!

Який історик у силі нині зібрати лепохитні докази на те: хто спричинив війну і є її винуватцем? Це питання не буде імовірно вирішене ніколи з „науковою“ безсумнівностю. Відповідь на нього залежить у першій мірі від ширини, з якою його розглядаємо. Якщо розуміти, що відповідальною за війну є держава, яка перша оголосила мобілізацію або свідомо спровокувала противника, тоді питання виглядає зовсім інакше ніж для історика, який у збройній виступі держави дошукується багато глибших причин, загального характеру, т. зв. непереможних обставин, що склалися на протязі довгих літ на вибух конфлікту. Відомо, що коли якась історична доба належить до минулого, тоді історик може у низці подій віднайти їх логічний зв'язок, вказати на причини та наслідки, які були одним ланцюгом того самого суспільного процесу. Залежно від становища історика, ці самі події можуть служити доказовим матеріалом для зовсім суперечних поглядів. Його ідеї можуть не лише надати інше освітлення фактам, але можуть розглядати саму участь держави у війні як необхідний наслідок зовнішніх сил, могутніших як воля людини, керманців народів та держав.

Усе є справою світогляду. І тому дивно, що союзницька преса так заметушилась на звістку, що Німеччина не почуває себе винною за гріхи останньої війни. Усе залежить від освітлення цієї справи. Німецький уряд може скидати вину на імперіалістичне засліплення свого невідповідального кайзера або може з ним солідаризуватись; не годиться на його методи та шляхи, але признати необхідну потребу воєнного виступу у встановленні ситуації, безвихідній для німецької держави. Який нарід взагалі почував себе колинебудь винним за злочини та похибки минулого? Який мировий договір ґрунтувався на принципі, що програвий має покутувати за свою моральну вину?

Ми чуємо невпинно, що на засіданнях Ліги Націй міркують над з'ясуванням моменту: воєнного виступу якоїсь держави. Про факт такого виступу мав би рішати міжнародний трибунал, признаючи винним першого нападаючого. Чи річ це тут справді про вину? Ні. Лише про припинення збройного конфлікту. Останній Мировий Конференції важко вважати міжнародним трибуналом, який признав Німеччину винною; вона не мала характеру судового процесу. Можна було вважати Німеччину грізною небезпе-

кою для європейського миру, але одночасно признати, що вона вела війну в якнайкращій вірі, одержима ідеєю своєї вищої культурної місії для обнови людства. Так само небезпечними для суспільності є ненормальні одиниці, недужі з природи, невідповідальні за свої вчинки.

Союзні держави добачують у наміренні протесту Німеччини факт, що вона хоче піднести голос у невідповідний мент. Тим більше, що справа відповідальності за війну не має в нічій змінити прийнятих у Лондоні німецьких зобов'язань.

Затяжна справа.

5. На широкій арені.

Університетська справа в останніх літах — хоч теперішнє значіння українського університету не є таке велике й далекосягле, як воно було перед війною, не тільки не втратила нічого зі своєї актуальності, але навпаки перейшла в запальний стан. До війни університетська справа носила на собі в першу чергу різке національно-політичне тавро; після війни ця закрапка почала мінатися, прибираючи головним чином на національно-культурному значінні. Ця переміна суті університетського питання була зовсім природна й немінуча, як це вже зазначено в першій нашій статті („Значіння українського університету“). Можна піти ще далі і ствердити, що в деяких наших колах довгий час не тільки теоретично, але й практично покутувала думка про виключне культурне значіння українського університету, хоч такий погляд — на нашу думку — слід уважати не зовсім правильним, бо університетське питання і сам університет поруч свого визначного культурного значіння має теж значіння політичне і соціальне.

Цікаво, що якраз тоді, коли в нас різко зазначилася тенденція відмежувати університетську справу від політики, коли в один час керма цієї справи навіть майже всеціло перейшла була з рук політичних чинників в руки культурних установ і культурних діячів, — в польських колах не залишено ніякої нагоди, щоб ще виразніше, ще різкіше витиснути на університетській kwestії політичне тавро.

Поведінка властей львівського університету з українською молоддю в рр. 1920—1921, вимога доказу служби в польському війську за час визвольної української війни, вимога політичної перлюстрації з боку розполітизованого вшехпольського студентства, поліційні переслідування приватного, т. зв. тайного українського університету на приказ центральної влади і з доручення „Зйонзку організацій народових“, зв'язані з тим політичні процеси, акція урядового міністерства закорд. справ гр. Лося в університетській справі, помисли з чисто політичним пристановищем майбутнього державного університету у варшавській Празі чи в Кракові — все те мало

Усе буцім-то зводиться до форми. З одного боку правду кажуть союзники про незручність таких несподіваних німецьких виступів, а з другого і Німеччина має свої аргументи. Вона хоче заявити, що негарно, коли держави, які невпинно повторюють про високі ідеї справедливості, прикладають інший ніж до горла і домагаються від неї признання, що вона єдина в усьому винна. Це також є невідповідна форма. А як відомо: невимілювати відповідну форму для вислову своїх ідей та претенсій є в політиці причиною великих нещастів, конфліктів та довгих непорозумінь.

на меті відібрати університетській справі науково-культурний характер і надати їй суто-політичне тавро. Як політичний козир виставлено університетську справу між іншим також у відомім законі з 26. вересня 1922 для добуття згоди держав Антанти на приєднання Сх. Галичини до Польщі.

І тепер університетська справа вирішує не як постулат польської внутрішньої політики, тільки як аргумент, а радше як зобов'язання в сфері закордонної політики. Зі способу видвиження цієї справи в теперішньому часі, з пропонованого польськими чинниками об'єму і змісту вирішує перед нами специфічний характер цієї школи. Вона має служити не так культурним інтересам 7-ми мільйонного українського населення, не так має заспокоювати культурні потреби української нації, як радше має стати чисто ефектовним аргументом Польщі в закордонній політиці.

Коли недавно Ерію, як подає наш парижський кореспондент, вказував гр. Скішинському на поведінку Польщі з „національними меншостями“, на хвилювання з приводу можливості конфлікту з радянським урядом, на зацікавлення подіями у Сх. Галичині, на нездарність Польщі щодо заспокоєння непольських народів і морального приєднання національно-непольських територій, — то в цій загальній пригадці, в цьому генеральному тementі вміщується теж і справа українського університету. Тому й заінтересування університетською справою зосереджується головним чином в міністерстві закорд. справ. Займає воно самого

міністра гр. Скішинського і його урядовця гр. Лося, інтересує п. Скірмунта в Лондоні і п. Гемпля в Празі, а після розмови Ерію зі Скішинським певно почне небажано інтересувати й п. Хлаповського в Парижі.

Університетська справа силою факту виходить — хоч тільки посередньо — на широку арену. Її видвиження в теперішньому моменті з польського боку не вказує на охоту допомогти розвитку української науки й культури, а являється вимогою польської закордонної політики, є наслідком заінтересування посторонніх чинників, які дають польському урядові приятельську пораду поспішитися з полагодою університетського питання з огляду на можливі небезпеки з боку сусідів.

В розмові зі Скішинським зазначив Ерію, що краще, коли справою „національних меншостей“ буде інтересуватися Франція по дружньому, ніж Німеччина або СРСР, з ворожими намірами. І справді, все більш настирливими стають побоювання про можливу конкретизацію цих „ворожих“ намірів. Зайвим буде вказувати на все більш зростаюче зацікавлення положенням українського народу в сучасних межах Польщі з боку уряду СРСР. Воно й не диво, коли зважити, що в Харкові раз-у-раз заявляються запити до уряду в справі положення українського народу під польською владою. У відповідь на польський запит щодо виступу Раковського в Лондоні в справі Сх. Галичини — зазначає уряд СРСР, що він не перестав інтересуватися долею України в Галичині, а V. Конгрес Комінтерну ухвалює імперативну резолюцію в справі Українців в Польщі, Румунії й Чехословаччині. З'являється зовсім поважне намагання з боку радянських чинників взяти в свої руки керму українським рухом поза межами Рад. України. Одним з аргументів радянського уряду в наміреній акції є й університетська справа. А саме вирішує думка перенести український університет в Празі в теперішньому складі професорів і студентів до Кам'янця, даючи йому повну автономію на зразок західно-європейських університетів. Також організація університету має спиратися на старих основ, без допущення радянського розподілу. Господарський Інститут в Кам'янці, який повстав з недавнього університету, має лишитися окремою високою школою. Очевидно, цей перенесений до Кам'янця університет, був би признаний виключно для української молоді з Галичини і Волині. Таким чином в Чехословаччині остали б

Пр. 810/24. В Імені Річипосполитої Польської Суд окружний кримінальний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 196 з дня 5. вересня 1924 р. в статті під заголовком: 1) „Дві правди: гадка що міститься між словами важка артилерія а Важко повірити 2) Не можуть спати: а) висказ що міститься між словами з відпустки а премоєр в гадка по словах Шкільництво в Польщі до кінця арт. 3) Преса: гадка, що міститься в ( ) між словами піде в кут а що закону. 4) Новинки: а) гадка що міститься Комісар поліції а „Ага маю“ в) висказ між словами з кімнати а Кайдан г) уступ що міститься між словами зеленого копіру а Правда про національні д) гадка що міститься між словами не ехидними а в по-

гоні за містить в собі ество ад 1) злочину з § 65 а з. к. ад в) провини з § 306 закона карного ад 3) злочину з § 65 а ад 4) а) в) г) провини з § 300 ад 4) а) злочину з § 65 а) закона карного, у знак доконану в дни 4. вересня 1924 р. конфіскацію за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часопису, щоб це рішення помістив безплатно, в найближчій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривню до 400 злп. — Львів, дня 7. вересня 1924.

(Підпис нечиткий.)

дві високі українські школи: Вищий Педагогічний Інститут ім. Драгоманова (філософічний факультет університету) і Господарська Академія в Підєбрадах. Поруч з тим в останніх часах розійшлися вістки, що німецький уряд був би схильний заснувати український університет в Берліні для студентів-емігрантів. Ясно, що Німеччина, яка в останніх роках була зовсім пасивною в українській справі, тепер — входячи в орбіту великої політики і будучи на порозі вступлення до Ліги Націй — бажає навязати до своєї давньої політики в українській справі, а пригодою цього має послужити університетське питання.

Таким чином університетська справа починає входити на широку арену, з якої вона вже не зійде аж до хвилі своєї повної реалізації. Кампанія-Прага-Берлін — ось осередки, де будуть формуватися світогляд, думки, настрої й почуття молодого українського покоління. Не виключене, що в цих вітках є й деяка пересада, однак ані на хвилю не слід забувати, що чуткі радянські політики, незвичайно вразливі політично діячі Комінтерну означають українську справу як найважливіше питання Середньої Європи. Університетська справа є тільки одним, але важним кільцем в ланцюху цієї найважливішої справи Сер. Європи. Тому наші політичні й культурні діячі мусять мати на увазі вище сказане і підходити до розв'язки університетського питання, заініційованого тепер польськими чинниками, під кутом ширших перспектив.

Ф. Ф.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачу дехто в недостатці екзакутив. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ІЛЬКО БОРЩАК.

Лист з Парижа.

У царстві ревелаций.

У самім серці Парижа є місце, де завмирає шум бурхливих улиць, куди не досягає буденне життя, — справжній острів мовчанки та задуми. Там стоїть велика та розкішна палата „Національний Архів“. Входить до неї широким двором з колонадами, які мають елегантність та простоту найбільше аристократичної архітектури. У середині: багатство незвичайне; — сальони прикрашені архитворами франц. XVIII ст., дорогі меблі, високі зеркала у золочених рамах, з гірляндами.

І в цій чарівній обстанові, під склом чи у великих пакетах переходять такі багатства, що бручи на увагу нинішні ціни автографів — можна би ними сплатити всі борги європейських держав. А коли би покласти їх поруч себе, вони покрили би шлях від Парижа до Еспанії.

Це французький Національний Архів, у стародавній палаті Субіза. Злізаючи з трамваю чи підземельної залізнички у найшумнішій частині міста, біля городської думи, за кілька хвилин у цьому-ж центрі ви перенесетесь в інший світ. У салі мало тут осіб; спокійні, працюючі люди; та здебільша постійні. Хто раз засмакував у причаї цього міста — отроений ним на все життя. Коли не рахувати словників та інформаційних підручників — книжок тут нема. Нічого сучасного; усе тут у минулому; найновіші документи доступні вам

У. С. Р. Р.

Українізація телеграфічної агенції „Ратау“.

З метою здійснення постанови ВУЦВК-у про українізацію газет та „Ратау“, „Ратау“ запитало своїх уповноважених на місцях, які газети видаються українською мовою та про можливості негайного перекладу українською мовою інформації, що досі надсилаються з Харкова російською мовою.

З відповідей виявилось, що більшість газет українзувалася або українізується протягом найближчих двох місяців. Російською мовою вилаються газети голозним чином в робітничих районах, де більшість заможного і корінного населення говорить російською мовою, а саме — в Дніпрі, Катеринославі, Миколаєві і частинно в Одесі (без губернії). На Київщині майже всі газети українзовано, з винятком „Пролетарської Правди“. Газета „Красная Армія“ українзована на половині.

Посилаючись на ці дані, „Ратау“ повідомило своїх уповноважених, що з 1. вересня Чернігів, Полтава, Житомир, Вінниця, Запоріжжя та Київ одержуватимуть інформації по дріту українською мовою; Бахмут, Одеса, Катеринослав та Миколаїв — тимчасово російською мовою, до повноти українізації всього державного апарату на місцях.

Інформації для селянських газет, а також багатьох на Україні міських та сільських стінних газет надсилається по радіо виключно українською мовою. („Вісти“, ч. 195, 29. VIII. 24).

Українізація на Черкащині.

По школах заволяють підручники українською мовою. Міське вчительство, ворогуючи потай, всеж таки починає українувати школи. Українізація апарату і радянських службовців почалася заснуванням курсів українознавства. Курси існували 5 місяців, але наслідки незадовольняють, не було здатних керівників і викладачів. Так стоїть справа у місті. В окрузі справу українізації поставлено краще, бо робітники на селах і вчительство в

більшості селянського походження, тому і справа з українізацією тут простіша. Молодь, що закінчила трудові школи, молода сільська інтелігенція, подає надії, що з ними вже годі буде балакати про українізацію. („Більшовик“ 23. VIII. 24).

Засуд в процесі Дерещука.

По 30-годинній нараді суд засудив головних обвинувачених: Петра Дерещука, Криничку і Артишенка до вищої міри кари (розстріл). З решти підсудних частину звільнено, частину засуджено до умовної кари.

Київська Лавра — музейним городом.

Київська автокефальна релігійна громада робила старання, щоби їй відступлено лаврський успенський Собор, але в цій їй відмовлено, бо ціла Лавра віддана в розпорядження київського губернського відділу просвіти для „музейного городка“.

Майбутня столиця України.

В зв'язку з проектами електрифікації України і використання для цього дніпровських порогів коло Запоріжжя (Александрівськ), радянська преса пророкує цьому місту стати головним економічним, комуналізаційним, а в слід за тим і політичним центром України, тим більше, що Запоріжжя займає центральне географічне положення на Україні, поблизу Кривого Рогу і Дніпропетровська, є вже тепер важним залізничним узлом, виявляє ознаки промислово-економічного розвитку і зросту населення. В Запоріжжю будується тепер внутрішній морський каботажний порт, до якого доходитимуть пароплави з Чорного моря, а вище Запоріжжя, в Кичкасі, будується річна пристань, як останній пункт річного пароплавання по верхньому Дніпру. В Запоріжжі буде перегрузка товарів з річних на морські пароплави. Тут збудується найбільша на Україні гідро-електрична станція.

Нова перевірка студентів.

Дня 5. вересня ц. р. почалася на Україні нова перевірка студентів радянських Високих Шкіл. В даному

випадку як і в попередніх йде про так зване скорочення числа тих студентів а ще точніше про нову „чистку“. По медичних інститутах „міщанський елемент“ („Вісти“ ч. 199) становить 75 проц. і саме від цього елементу на ново збираються там прочишувати високі школи. Між мотивами тої нової перевірки подаються такі: „скорочення числа учнів інститутів і робфаків (робітничих факультетів) необхідне з таких причин: а) треба звільнити інститути від надмірної перегрузки, щоби забезпечити їм нормальне шкільне життя; б) треба, щоби число учнів інститутів відповідало потребам на родного господарства, державного і культурного будівництва в кваліфікованих фахівців; в) треба викинути тих учнів, що не відповідають шкільним вимогам інститутів і є для останніх баластом“.

Нова виборча кампанія.

Як що року, так і тепер осіню починається на Україні виборча кампанія до всіх радянських установ почавши від Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету а скінчивши на сільських Виконавчих Комітетах. У зв'язку з цією кампанією затверджено вже склад Центральної Виборчої Комісії. Головою Комісії назначено дотеперішнього секретаря ВУЦВК-у Буценка. („Вісти“ ч. 199, з 3. IX. 24).

Зєдинені Держави і Європа.

Недавно республіканська партія Зєдинених Держав видала перел виборами на президента книжку, в якій зазначено провідні лінії її політики. Питання про відношення до європейських справ займає там перше місце. Автором згаданої книжки має бути державний секретар Хюз (Hughes). Провідна думка цієї програми — не вмішуватися активно в європейську політику. Це становище є протилежне до становища демократичної партії, якої кандидатом є Дейвіс (Davis).

Республіканці є ворогами участі Зєдинених Держав у Лізі Націй з огляду на те, що їх країна складається з надто великої кількості

прочитати це або інше. Людська цікавість, нічого не вієш...

Правда, серія F7 була вже трохи відома історикам. Першим, що проник у цей безмежний лабіринт випадково, не маючи нитки Аріадни, був Іполіт Тен. І тому такі спірні є висновки його славних „Початків сучасної Франції“. Щоби уявити собі незвичайне багатство поліційного архіву, досить кинути оком на три томи нескінченної праці Ернеста Готеріва (нащадка славного Наполеонівського дипломата) мабуть автора меморіалу про утворення незалежної української держави. *) Щодня Наполеон одержував від Фуше доклад на 30 сторінок про все те, що діялось в імперії. Деб не був імператор: у Парижі, у Мадриді, у Берліні, у Москві, у поході, він інформував його про все: вбивства, крадіжки, пожежі, курс біржі, нові пєси, арешти заговорників, стежі за підозрілими, а навіть про легку поведінку великосвітських дам...

Скільки там авантур, романів, переслідувань, фальшивих імен, інтриг, хитрощів, зрад! Скільки шоденних трагедій! Адже тогочасні в'язниці одчинялись під впливом сатиричного куплету, злосливого слова на Володаря, а на „Grenelle“ розстрілювали... Ще й нині, мимохіт згадаєш зі жаком страшного шпигуна, що з глибини свого бюро спокійно, скептично та іронічно щодня списує у своїм рапорті князів, королів, військових, високих урядовців, письменників, артистів, пречесні та

легке жіноцтво, Фуше мав рацію, кажучи у своїх споминах, що „торкався пальцем усіх мерзот і студіював найгірші гідоти людства“...

Страшна машина Фуше сильно збагатила Національний архів. Крім бюлетенів для Наполеона є там ще біля 60.000 рапортів, на підставі яких він складав їх! Він мав довкола себе цілу армію агентів, поліцаїв та шпигунів. Ними були: власники казарень, що розмовляли зручно з гістьми, дами, що приймали у своїх сальонах, черці, фризери, льокаї, бувші гвардейці Людовика XVI, князі, а навіть „сама цесарєва Жозефіна. Вся Німеччина, Австрія, Італія, Англія, Еспанія, Росія — були повні агентами Фуше. Все це підслухує, доносить, випрохує, пише і все це листування з примітками „міністра“ стає матеріалом для складання індивідуальних „dossier“ — поліційних табель для „грішних“ громадян. Все це покладане і зареєстроване існує донині і є невичерпаним джерелом хронікарів та письменників.

На старім годиннику „Louis XV.“ — бе шість. Це час розставати з минулим. Поволі, неохоче, встають зі своїх місць працюючі. Сама служба, що приносить і відносить документи, і ті, що надихались порою минулого, не квапляться... Виходите знову двором зі широкими колонадами і за кілька хвилин ви в центрі бурхливого Парижа. Але ваші думки ще там, у палаті Субіза, і ніколи так сильно не почувате правди у словах Огюста Конта: „Мертві панують над живими“...

*) Цей меморіал обговорений мною у статті „Napoléon et l'Ukraine“, в Revue des Et. Nap. 1922. VI...

рас та народів. Вони лякаються, що національна боротьба, яка кипить в Європі, може перекинутися на Зєднані Держави. Інше діло бути в контакті з Лігою Націй, а інше ставати на боці якихсь європейських держав і дати втягнутися у суперечку ворожих конфліктів. Такою неутраальною стриманістю хоче Америка використати своє упривілеговане становище по війні. Вона хоче залишитися найвищим суддею в європейських спорах. Змінене економічно, супроти знесиленої Європи, вона нагадує свої заслуги, віддані європейській культурі підчас війни. Те, що було вислідом простого „бізнесу“: участь у війні — Америка хоче нині змалювати як акт культурної вартості.

Гріш грає нині у полагоджуванні міжнародних справ більшу роль, як перед війною. Нема сумніву, що наслідки останньої війни виявилися також у захитанні основ законності та моралі. Однак від цих фактів ще досить далеко до висновку, що Америка є покликана до відродження європейської культури. Місійна подорож Вільсона в Європу, з його 14 пунктами „нової свободи“ — скінчилася невдачею. Гасла самовизначення ще повторюються на далі, але шляхи їх здійснення є такі покручені, як інтерпретація „справедливості“ в устах тих, що можуть чхати на неї, маючи за собою силу. Американські бізнесмени можуть багато дечого навчити Європейців.

Американська техніка могла би єдинити революцію в родинним та громадським житті $\frac{3}{4}$ Європи, якщо її можна би замовити собі контрактовано з Нью Йорку. Але з імпортом нових ідей — важша справа.

Інтелектуального виснаження чи морального захитання білої раси не можна направити впливом добрих техніків та бізнесменів. Вплив Зєднаних Держав на відбудову Європи є не впливом іншої культури та моралі, а зрівноважених, добре забезпечених фінансистів. Роль таких досвідчених, практичних діячів є чизала. Європа не лише не дорожитиметься від їх впливу, але навпаки дбатиме про зміцнення взаємин з ними. Участь Америки в Лізі Націй внесе новий тон об'єктивності та спокою, який важко вдержати представникам держав та народів, подражених, огірчених та зневірених наболілими клопотами.

Англо-саксонська культура має прикмети незнані народам європейського суходолу. Та головне питання в тому: чи Англія та Америка зможуть спільно протиставити солідарність своєї культури — розпорошеній культурі інших народів, які цієї спільності не добачують і не бажають.

Так само як 150 літ тому, коли поневолені та знесилені Америці прийшла на підмогу Європа, нині Америка може допомогти Європі майном та організаційним хистом. І при цій нагоді скористати ще з неодоного невідомих Америці джерел європейської культури, яких засипали румунська війни, але які вистачать їй на нових 150 літ праці.

Дрібні вістки.

Визволення мало конференцію з Грабським у справах „кресової“ адміністрації і зем. реформи. Становище прем'єра не задовольняло партії, яка мабуть перейде до гострої опозиції.

В Чіле (Південна Америка) захопили владу військові кола. Президент Республіки був примушений уступити; він піддався під охорону посольства Зєднаних Держав.

З Португії на підставі льондонської угоди випущено кількадесять політ. в'язнів на волю.

Військова міжнародна комісія конгресу в Німеччині не зустріла в виконанні своїх функцій ніяких перешкод з боку місцевих чинників.

На Кавказі пр. голосила радянська влада стан облоги в зв'язку з протибольшевицьким повстанням в Грузії.

Німеччині націоналісти домагаються відкриття чимшидшого відсілення союзників вота зі скінченням відповідальності

III. Інтернаціонал і українська справа.

Недавно подали ми за польськими газетами, а радше за пів-офіційною АВ (Агенція Вхондн) текст ухвали Комінтерну в національній kwestії взагалі, а в українській справі зокрема. Однак поданий польською пресою текст резолюції відавав тільки її досить широкий зміст. Тепер є ми з спромоги подати повний текст цієї резолюції з чистого інформаційними цілями. V. Конгрес Комінтерну виніс в українській справі, а тісніше кажучи в справі українських національних територій, що осталися поза межами У.С.Р.Р., осьню резолюцію:

1. Українська справа є одною з найважливіших національних справ Середньої Європи, якої розв'язання диктується інтересами пролетарської революції як у Польщі, Румунії та Чехословаччині, так і по всіх сумежних країнах.

Конгрес констатує, що українські справи у Польщі, Румунії та Чехословаччині складають єдину українську національну справу, що вимагає загального революційного розв'язання для всіх цих країн.

2. Українське населення в анектованих Польщею, Румунією та Чехословаччиною областях є переважно селянське, що зазнає великого селянського (!) гніту, через що боротьба за національне визволення в цих областях якнайтісніше сполучена з боротьбою проти землеволодільців, капіталістів та урядовців. Це утворює твердий ґрунт для міцної спільки селянства з пролетаріатом цих країн в єдиній боротьбі проти соціального та національного поневолення.

3. Конгрес констатує, що гасла автономії для Прикарпатської України в Чехословаччині, або для Західної України (Східна Галичина, Волинь, Підляшя, Волинське Полісся та Холмщина) у Польщі, або для Бесарабії та Буковини в Румунії направлені до утворення коаліції заможних шарів українського селянства з пануючими класами Чехословаччини, Польщі та Румунії і служать для закріплення економічного та національного поневолення селянського населення цих земель і тому компартії цих країн повинні їх відкинути.

4. Підтримуючи висунуте компартією гасло боротьби проти анексії Румунією Бесарабії і гасло державного самоозначення Бесарабії, Конгрес одночасно визнає за необхідне проголошення комуністичними партіями Польщі, Чехословаччини та Румунії гасла об'єднання розірваних імперіалізмом на часті українських областей в Радянську робітничо-селянську Республіку.

Конгрес констатує успішне переведення цього гасла комуністичними партіями Польщі та Румунії (!).

5. Конгрес разом з тим підкреслює, що революційна боротьба українського селянства в Польщі, Чехословаччині та Румунії за національне визволення може бути успішною лише при тій абсолютно необхідній умові, коли українське селянство всю свою боротьбу й організацію збудує на найтіснішій спільці з боротьбою робітників та селян за повалення влади капіталу, якою керують компартії цих країн.

6. Конгрес покладає в обов'язок комуністичним партіям Чехословаччини, Польщі та Румунії всебічно допомагати зміцненню й розвитку

за останню війну. Нота буде відіслана шийо по новій постанові уряду в цій справі.

Тіріліц, був адмірал нім. військової флотії, нині лідер німських націоналістів, заповів оголошення усіх тайних актів воєнного м'рського архіву.

Бот за Шанхай ведуться вже в 10 км. від міста.

У фінансовому закордонному міністерстві будуть на днях переведені великі персональні зміни.

кові комуністичних партій та організацій цих українських областей. Конгрес з задоволенням констатує досягнені в цьому відношенні наслідки в цих країнах.

7. Потверджуючи рішення II з'їзду компартії Польщі й V. конференції компартії Західної України (Галичини), направлені до утворення сприятливих умов для комуністичної пропаганди й організації в Західній Україні, Конгрес визнає також доцільним для координування праці встановлення періодич-

Висліди жєневських нарад.

Як ми вже зазначували: від теперішньої сесії Ліги Націй не можна було сподіватись великих реальних наслідків. Навть справу, яку, як гадали, вона вирішить без сумніву: щодо вступу Німеччини в члени Ліги, відкладено. Правда, що цьому стала на перепоні свіжо оголошена заява Німеччини, яка рішуче скидає зі себе відповідальність за війну.

Англія не встигла перевести всіх своїх пропозицій. Мекдонелд виявився не таким гнучким дипломатом як Еріо. Хоча з другого боку слід зазначити, що пропозиції Англії були більше радикальні, сміливіші, і тому, природно, зустрілись з більшою опозицією. У другій своїй промові, Мекдонелд підкреслював пункти, які дали притоку до фальшивих висновків: про односторонність, у головних рисах, англійських мирових ідей з французькими, про шире відношення Англії до т. зв. малих народів, чи пак: держав. За те про справу Німеччини дискретно промовчав.

Справу литовських домагань щодо Вільни передали до комісії. Її мабуть на разі не вирішать, з огляду на успіхи польського делегата гр. Скішньського, який за свою промову одержав з рук Еріо, від Франції аж відзначення: стяжки почесної Легії.

На закінчення дискусії про безпеку та розброєння, збори Ліги прийняли одногласно дня 10-го резолюцію складену при порозумінні прем'єра англійського та французького, такого змісту:

„Приймаючи до відома заяви урядів представлених на зборах, збори добачують зі задоволенням у цих заявах підстави до порозуміння в напрямі тривалого миру і тому рішають, щоби вирівняти ріжницю поглядів у цих заявах настільки, щоби мати змогу в якнайближчій речинці скликати за посередництва Ліги Націй міжнародну конференцію щодо розброєння. Комісія I-а і III-а мають прослідити документи в справі безпеки та обмежень зброєння, а зокрема: замітки поодиноких урядів щодо проекту трактату про взаємну допомогу, який приготувано згідно з постановами третіх зборів Ліги, а також мають розглянути інші пляни приготувані та складені у секретаріаті від часу оголошення згаданого проекту. Крім цього ці комісії мають прослідити зобов'язання зазначені у статтях Ліги, дотично гарантій безпеки, які могли би виринути у зв'язку з арбітражем (міжнар. мировим судом) чи обмеженням зброєнь. Першій комісії доручають перевірити статті дотично конфліктів між державами і ввести потрібні поправки, а також розглянути питання: в якій мірі можна доповнити 36 статтю § 2 міжнародного трибуналу на те, щоби її лекше можна прийняти, маючи на увазі зміцнення солідарності та безпеки народів шляхом мирової розвязки всіх можливих конфліктів, які можуть виринути між державами“.

Побачимо: чи дотичні автори цього проекту дадуть собі раду з тими усіма питаннями, яких лише торкнулись дипломати у Женеві.

ного контакту між комуністичними організаціями Західної України, Прикарпатської України та Буковини, а також контакту їх з КПБУ, при залишенні суворого централізованого керівництва з боку компартії Польщі, Румунії і Чехословаччини цими організаціями.

8. Конгрес радить компартіям Польщі, Чехословаччини та Румунії розпочати спільну працю по справах українського національного революційного руху, видання відозви організації загальних селянських з'їздів і т. п.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтесь масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА“ у Львові. Риноч. 10. Удїл 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число удїлів необмежене. Поруна 2-кратна.

Преса.

Університетська справа в освітленні польського демократа, — інтерв'ю проф. Цоля.

Польський демократичний щоденник лодзький „Глос польскі“ помістив 31. серпня ц. р. передову статтю пера п. І. Мазурского п. н. „На манівцях“. Стаття в цілості присвячена українській університетській проблемі. Вона являється білим круком серед необмеженого числа статей і статейок про цю справу, розкинутих по всіх польських газетах. — Ці останні підходять до справи з правилами нещиро, трактують її з шовіністичного вишкельського становища та пускають про неї найріжнородніші дивогляди, напоюючи безкритичну сіру масу польської суспільності отруєю ненависті та упередження до цілої університетської проблеми. Автор названої статті дивиться на справу виїмково (на польські відносини) тверезо і поборює широко й отверто найновіший концепцію заснування українського університету чи його завязку в Кракові.

Він пише:

„П. Станіслав Грабський не одержав правді портфелю міністра освіти, але дух його очевидячки управляє міністерством“ диктує вказівки п. Міклашевському. Проект заснування українського університету в Кракові, який вже в найближчому часі має бути зреалізований, носить виразні ендецьку печать і є продуктом тої особливої державної мудрости, яка знаменує партію того політика“.

Автор обвинувачує Тугута за те, що він накладає перед феріями з правницею і баламутить польську демократію бляхами про те, що ніби то йому вдалося примусити правницю до зроблення „першого кроку“ в національному питанні. Тугут порушив справді національну проблему з місця, але зіпхнув її на манівці, віддаючи розвязку в руки ендеків. Автокритична метода Тугута не може принести ніяких добрих результатів у цій справі.

Слідуючим кроком на тих манівцях буде заснування українського університету в Кракові. Вже сам помисл робити враження чогось штучного, фальшивого, обрахованого на зовсім чужі для науки й освіти цілі. Перед війною заснування українського університету було передірише для Українців. Ці останні хотіли мати його у Львові і не хотіли слухати про ніший осідок. У Львові є їхні осередки о-

світи Т-во ім. Шевченка, Ставропігія, тут є бібліотеки і збірки, які зуміли до тепер зібрати їх культурна самопоміч. З таких підстав повинен бути нормальний відносинах вирости український університет. Попри те, Львів, як більше місто, в осередку шляхів Сх. Галичини має всі дані до стягнення та приміщення молоді, що віддається науці. Чи ж можна ігнорувати її потреби і належні домагання? Отже для кого маєтеся засновувати цей університет? Царат, йдучи позирно на уступки для національних і релігійних потреб польських „інородців“, давав їм у такій формі, яка утруднювала або робила неможливим досягнення самої їхньої мети, а значить даної інституції зводила до нуля. Довгі літа викладали польську мову в середніх школах по російськи. Для католицького духовенства удержувалося академію у... Петербурзі. Ці знамениті зразки національної політики царату присвистують очеридно його наслідникам на нашому ґрунті. Роботи український університет у чужому і цілковито невідповідному осередку значить засудити його згорі на непродуктивність, на недостатку студентів, на невдачі та застій. Навіть з огляду на закордонну опінію цей помисл цілковито невдачний і некорисний тому, що ніяка європейська думка не погодиться з такою розв'язкою національно-культурних завдань і в такому інтерв'юванні високої школи добачить явний доказ підступної боротьби з чужим народом, з його культурою і освітою. Навіть в такому тісному утилітарному обсязі, в якому розуміє національні реформи правителі, а в якому не годиться їх трактувати демократичній державі, спроба з українським університетом у Кракові завести і принести нам тільки моральні втрати та упокорення. Українці не годяться на таку розв'язку і на наш крок відповідять бойкотом, якого форм відгадати неможливо.

Таким чином відповідальність за університет, його розвиток, його долю спаде на уряд і польську владу, а буде це невдачний тягар. Українці при підтримці європейської опінії будуть голосити по світі, що Польща не дотримала кілька разів повтореної обітницї, що заснувала у своєму власному місті, яке не має нічого спільного з Україною, карикатуру університету для збалансування опінії і тим більшого осміщення репрезентованої цим університетом нації. Ситуація загостриться з державні труднощі зростуть. Перші кроки творять безперечно заслугу своїх ініціаторів, але лише тоді, коли поставлені на властивій дорозі. В противному випадку кривлять раціональне відношення до справи, утруднюють її розв'язання і загострюють існуючі противності. Нещо те творить такої перешкоди на шляху до національного порозуміння, як нещирість і зла віра, яка одною рукою дає, а другою відбирає і пує наслідки своєї власної концесії. В такому обвинуваченні остане наш уряд в очах національних меншостей так довго, як довго інспіратором і керівником дотичних реформ буде індеція.

Стільки написав про краківську університетську концепцію п. І. Мазурський. Ми додамо від себе хіба ще те, що останнє його речення відносимо не лише до індеції і польської правниці, але й до польської лівниці, що трактує всі справи акраз по лінії індеції.

Краківський „Час“ у ч. 207. з дня 12. вересня ц. р. приносить інтерв'ю свого кореспондента з професором д-ром Цоллем про заходи біля заснування суррогату українського університету в Кракові. Проф. Цолль був покликаний урядом як експерт до цієї справи. Він переповів кореспондентові „Часу“ цілу історію польських урядових заходів біля заснування українського університету, почавши від відомої 24. статті закону з дня 26. вересня 1922 р. аж до покликання його на експерта в цій справі.

Проф. Цолль підчеркнув ту обставину, що попри закон з 26. вересня 1922 р., який справу заснування університету порішив, справа ця вимагає ще й спеціального закону на те, щоб впровадити в життя закон з 1922 р. Такого спеціального закону вимагає знова закон про академічні школи з 1920 р. (4. стаття.)

З огляду на те, що закон з 26. вересня 1922 р. передбачив і речень приступлення уряду до заснування університету (найпізніше по день 25. жовтня) уряд взявся за підготовчу акцію в цій справі ще в червні ц. р., коли то йому запропонував роллю експерта. На цю ж професора Українці мають кілька поважних наукових сил, якими можна обсадити деякі катедри філософського і правничого відділу. Стільки сил, щоб обсади-

ти всі катедри на названих бодай двох відділах серед українців нема. Такі думки снував проф. Цолль репортерів з „Часу“. Далі він зазначив, що перед урядом стала тверда проблема, де примістити університет. Він міг повстати при трьох університетах або у Варшаві або в Кракові або у Львові. Найбільш підходячим місцем для нього був би Львів, бо там є зосереджені всі українські культурні й наукові засоби, але у Львові не можна його заснувати з огляду на антагонізм між обома націями. Варшава була невідгідна з огляду на велику віддачу від Сх. Галичини. Найдогіднішим показався Краків з огляду на найстарший університет і на найбільші наукові засоби, та з огляду на те, що він даватиме найспокійніші передумови для праці, вільної передовсім від національних сутічок.

Уряд звернувся до сенату краківського університету в цій справі. На засіданні дня 3. липня ц. р. під проводом ректора Лося Сенат згодився уділити допомоги українському університетові, наприклад при габілітації доцентів, приймаючи студентів з українського університету (на мові проф. Цолля це зветься руский університет) на деякі виклади ягайлонського університету, іспитуванню тих студентів з деяких предметів і т. д., але під такими умовами: 1. та помічничим не причиниться до вкорочення стану посідання Ягайлонського університету. Український університет отже муситиме мати власні викладачі, окрему адміністрацію, окремі наукові заведення, студенти українського університету будуть на Ягайлонський університет вносити всі подання на польській мові.

Та допомога буде унормована докладно умовами, які закінчують зі собою об'єкти академічні сенати.

Уряд прийняв до відома ці постанови сенату Ягайлонського університету і рішив заснувати в Кракові не університет а „руські інститути“ на правах університету з власною адміністрацією, сенатом і з характером правної одиниці. Далі уряд рішив звернутися до українських учених, щоб порозумілися в справі обсади катедр, що він і зробив. Однак ті українські вчені, з якими уряд порозумівався, однодушно з деякими плянами уряду не погоджувалися. Доведення до спільного знаменника становища уряду і становища українських професорів вимагає ще довгої дискусії. Уряд рішив тепер — каже далі проф. Цолль — створити мішану комісію і переказати їй всі, вимагаючі дискусії справи для вирішення і поставлення відповідних внесків.

Ось стільки довідуємося ми про цю справу з ревелій проф. Цолля. Однак не можна сказати, щоб це було багато. В усякому випадку проф. Цолль всього не сказав а ще більше не договорив, хоч і почав говорити.

Визиваюча поінформованість.

Перший, зовсім незручний комунікат з праскою наради в справі українського університету при допомозі півофіційної АВ. обійшов вже цілу пресу в Польщі. Не улягає сумніву, що небагом появиться цей комунікат і в закордонній пресі, зі шкодою для нашого становища в університетській справі. Як визиваючою є поінформованість польської півофіц. агенції і польської преси, нехай свідчить сам комунікат:

„Українські учні оголосили на днях по нарадах, відбух в Праві, заяву, в якій годяться представити польському урядові свою опінію в справі заснування українського університету, однак ставлять як умову, щоб його осідком була українська територія. П. проф. Стубінського наділяють повноваженнями до дальшої винятку думок з польським урядом, а д-ра Романа Смалк-Стовського просять дальше посередничити. Ту заяву підписали й йоважніші українські професори, як і чоніс Горбачевський, Степан

Смалк-Стовський, Ол. Колесса, Кир. Студзінський, Стан. Мещанський і Станіслав Рудницький.

Як бачимо, то з проф. д-ра Івана Горбачевського повстало дві особи: Івоніс і Горбачевський, проф. Стоцький перемінявся в Смалк-Стовського, д-р Ст. Дністрянський в Мещанського, д-р Степан Рудницький в Станіслава Рудницького, а проф. Студинський раз виступає як Стубінський, а другий раз як Студзінський. У варшавській „За Свободу“ д-р Іван Горбачевський теж уявляє собою дві особи: проф. Івоніс і проф. Горбачевський, д-р Стоцький називається Слоцький, а проф. Колесса — Комса.

Думаємо, що й польський пресі годиться знати імена і прізвища найповажніших українських учених.

відгуки дня.

Таргі Вхідне.

Вже стільки говорилось, писалось і малювалось про „Таргі Вхідне“, що я вкінці рішив прикрасити їх своєю парсуною, тим більше, що там вже бували й другі висохпоставлені особи. Признаюся: я вихов з певним недовірям і упередженням. Але те, що там побачив, було таке імпрозантне, таке величаве, що можна було сконати. Я ще до тепер маю завороти голови, як після поліційного переслухання і не знаю, чи зможу передати бодай в часті те, що там бачив, чув і відчув.

Всеж таки поспробую. „Таргі Вхідне“ названі так від того, що лежать на полудне від Львова на повиставовій площі. На них виставляється все що можна і що треба виставляти. Очевидно найбільше виставляється там сам господар. Але і інші держави посприляли свої спеціальності в найній надії, що хтось шонебудь замовить.

„Польською дорогою“ входить на площу...

Зараз на вступі вдаряють в очі чепурні поліційанти, які мабуть теж належать до експонатів.

За їх плечима піднімається захмарене кресове небо, павільони краєвого і заграничного промислу.

Перший павільон, у стилі короля Цьвочка, носить заслужений напис: „Staropolska gościnność“.

В нім:

„Brama na wciąż otwarta przechodniom ogłasza, że gościnna i wszystkich w gościnę zaprasza...“

При вході дають (за марних кілька золотих) polski barszcz i polski wódka. В павільоні розв'язане все, що відноситься до гостинності. Отже: декрети в справі азилу в Польщі і документи безплатного в'їзду представників російських горожан до Совдепії. В тут стоїть пару знаменито виханих союзників, які померли з переїзження в паладах Каліша.

Другий павільон називається: „Za naszą i waszą wolność“. В нім зібране все, що тільки може докарати правдивість повислої девізи. Там, між иншим, виставлено з музею С-бського москжого бика, у якому палено ребеянтів з „Dziękuję Pół“, поєс Гонті з його рідної скіри, моделі: Бугшопів коло Берестя, таборів: у Домбю, Пінкуловичах і Тухолі хоч це фактично виріб австро-німецький! Там є теж інші середовищні прилади.

Третій павільон це експонати Горішнього Шлеську. Він носить назву: „Polskie Wirtschaf“ і виказує наглядно розвиток гірничого промислу від часів прилучення тих земель до другої мамі.

В „Pawilonie Kresowym“ знайшли місце всі виробі польських окраїн. Там є кілька зразків „Cholery brodzkiej“ і „Fujary z Mosaic“. На почесній стіні висять „Ustawy językowe“ з трома язиками: українським, білоруським і литовським... В кутку причаїлася стрепіката жидівська борода.

Крім цих трох великих павільонів є ще два менші.

Один: астрономічний, в яким представлено „Polska jesień“ і „Ruski miazgac“, а другий „Szopka Krakowska“. В нім останнім є прекрасно зроблений модель університету і кілька маріонеток, зовсім подібних до деяких наших учених.

Отсе все, що міг я замятати з польського відділу.

Чужі держави теж багато прислали на виставу:

Англія: Англійська хорова й англійські плястари. Демонстраторами два типові Англіїші з Коломи.

Франція: французькі тіста, французька муштарда і французька салата.

Америка: бізнес, аффідавіт і амер. золоту.

Німеччина: Квас пруський і „Pruskie wywłaszczenie“.

Африка: Африканський мул і пісок зі Сагари.

Італія: Макароні, Лязароні і Чічероні.

Арабія: Гума арабська і арабські авантури.

Іспанія: Салжі бацилі „Іспанки“.

Португалія: Нові моделі штанив.

Персія: Перський порошок і перське око.

Туреччина: Турецький святий і осеу дарданельський.

Як бачимо, кожда держава вислала від себе все, що має найцікавішого і найбільш оригінального, хоч могли виставити „ruska krunde“ в особах: палкого „иско-вакого, спопелілого Костецкого і апісовато преподобного Заяца.

Ми, Українці, нічого не виставили. Але зате „Таргі Вхідне“ будуть для нас нашою, що тільки міжнародні торговельні зносини можуть дати надію на майбутню великість теперішньої мізерії.

Галактіон Чинка.

З театру.

„Синя птаха“, російський артистичний театр. Шість гостинних виступів у Львові.

Нарис історії цього театру, фотографію цілої трупи й поодиноких артистів та всілякі інші інформаційні подробиці ви знайдете у прегарно виданих рекламних зшитках, які для чужинців замовила дирекція, вибираючись у турне по двох півкулях. Зміст вечора й імена дієвих осіб вичитаєте у програмках. Але все воно вам не потрібне. Найкраще: нічого не знати про цей театр, прийти на виставу і вийти — завороженим, завороженим чаром того, що ви, несподівано, побачите.

Вражіння з вистави „Синьої птахи“ таке своєрідне, як своєрідним є оцей театр. Що це саме за театр? Драма, опера, балет, водевіль чи кабаре? Усе разом, і все — на недосяжних вершинах артизму. Сила драматичної експресії, дзвінкість сольових голосів та зіспівання хору, клясична ритміка і гармонія танкових рухів, гротескова легкість, ніжний дотеп елегантної сатири — а на всьому тавро витонченої сценічної культури.

На протязі двох годин півтора десятка разів піднімається занавіс.

Наче у калейдоскопі: півтора десятка образів розмальованих усіма барвами магічної кисти, півтора десятка різьб, виритих чародійним долотом. Всевладно панує режисер; по одному боці в нього — музичний ілюстратор, по другому — сценічний декоратор. Що може зробити ця незрівняна трійця з багального сюжету, сірої акторської маси і мертвої пуксти сцени — по вам скаже вистава „Синьої птахи“.

Взагалі сюжет або не грає ніякої ролі в різнородному репертуарі вистави або грає мінімальну. Головне — це стиль. Стиль в усьому: в експресіоністичних декораціях, дискретних світляних ефектах, у костюмах і характеристиках. У стилевих рямцях стилевими є по статі дієвих осіб і — стилевою їх гра: голос, міміка й жест є тими причинками, що разом з усіма иншими складають одноцільний стилевий образ. Кожний образ в иншому стилі, кожний овіяний наскрізь иншою атмосферою. Не дивниця, що з кожним отаким новим суцільно стилевим образом зринає у глядача инший, цілком ріжний а проте яскраво кристалізований настрій. Попадаючи з настрою соняшної ідилії Музейного бідермаєрського сорта („Зелений гай“) в понурий настрій могутньої натуралістичної сцени із народного побуту („Бурлаки“), й міняючи вражіння зручно інсценізованої сентиментальної пісні („Вечірній дзвін“) на ефект, який приносить кінематографічна езітра на американську пословицю („Час, це гроші“) то знову на таємне хвилювання середньовічної романтики („Баллада“) з кінцем вечора глядач розуміє, що оклепаний вислів про мистецький пир інколи має дійсно свій оправданий зміст.

Про „Синю птаху“ не можна висловлюватись инакше, ніж у суперлативах. Поруч із „Синьою птаху“ існує у світі сила чудових театрів, існує чимало високоартистичних т. зв. мініатюрних сцен, до яких можна зарахувати й „Синю птаху“. А проте „Синя птаха“ є одна і її не можна порівнювати з иншими театральними імпрезаціями шляхом наївних запитів: „А як

театр краший в котрий гірший". Синя птаха" є одна, так, як одною є медіолянська "La Scala", одним був Тальма і одним Карузо, одною Дузе і одною Сара Бернгардт, одним Райнгарт і одним Станіславський.

"Синя птаха" це не лише російський театр. Перш за все це — модерний театр. Національні московські мотиви перепущені в ньому крізь таку модерну призму інтернаціональної культури, що чужинцеві найбільш ворожо насторожений до всього, що віє з непривітної холодної низини між Невом і Волгою, в моменті вистави затрачує почуття окремішності своїх національних симпатій і антипатій. А виходячи з вистави й перевірюючи згодом свої рефлексії, бажав собі одного: щоби рідна сцена піднялась до рівня такого мистецтва, щоби вона зуміла проморелати до міжнародної публіки та кою променистою мовою.

І. Кедрич.

†

Дисциплінарна Рада і Прокура тура Львів. Палати Адвокатів запрошує всіх Товаришів-Адвокатів на **ЗАУПОКИНЕ ВОГОСЛУЖЕННЯ** по помершому дня 12. серпня 1924 в. в Корчній невіджалованій пам'яті Віцепрезидента Дисциплінарної Ради і Адвоката у Львові

Д-ра Станіслава Деринга, яке відбудеться в рим.-кат. Катедрі у Львові в суботу, дня 13. вересня 1924, о 12 годині в полудне.

НОВИНКИ.

Конфіскація. Попереднє число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за два уступи вступної статті п. з. "В гостях у союзника", кінцеві статті п. з. "Затяжна справа" і одну стрчку новинки п. з. "Переслідування селян над Збручем".

Конфіскація "Свободи". 37. число "Свободи" пошматував прокураторський олівць зовсім немилосердно. Зі вступної статті п. з. "Воля українського народу" осталася усього половина, а зі статті "Про гостинку през. Войцеховського у Львові" не осталося й сліду, так що читачі "Свободи" не можуть довідатися про те, як пройшла ця пам'ятна гостина. Крім того сконфісковано кінцеві статті п. з. "Еміграційні труднощі" та два мішечки в "Новинках".

Характеристичне оголошення. На громадському уряді в Буску вивішено на днях оголошення такого змісту: Urząd gminny miasta Busk 1. 2849. Ogłoszenie. Podaje się do powszechnej wiadomości tujejszej ludności, że sprawcami wczorajszego zamachu we Lwowie, na Najdosłojniejszego Papię Prezidenta Rzeczypospolitej byli Żyd (syonista) i Czech niewiadomego nazwiska i pochodzenia. Sprawcy zostali ujęci i osadzeni w więzieniu. Powyższą wiadomość podaje się na mocy zarządzenia Min. Spraw Wewnętrznych w Warszawie i Starostwa w Kamionce str. L. S. Urząd gminny miasta Busk dnia 6. IX. 1924. — Без коментарів.

Нефортунні бандити. До поїзду, який їхав з Кракова до Лодзі, кілька хвилин по виїзді поїзду зі станції Порай, впало до переділу II. класу трьох замаскованих бандитів. Віддавши кілька стрілів на пострах, взяли бандити до граблення 3 купців, які їхали в перед. лі На шість викликаний їхніми стрілами, ілрми, примусив їх тікати з поїзду крізь уківа.

Срібні гроші. Англійські чекани за медалью, в яких польське міністерство скарбу замовило собі срібні монети, доставлятимуть, від 1. жовтня почавши, мільон штук двозлотових монет тижнево. Доставка триватиме 35 тижнів.

Мишача офензива на "кресак". З околиць Кам'янця Подільського появилися велитенські ватаги мишей, які вилізували поля, наближаються скорим темпом до польського кордону. Радянські коміарі навіщених язвою повітів, звертаються до Москви з проханням надіслання газових апаратів і других засобів боротьби зі шкідниками. Кореспондент "Правди" описує одну з мишачих колон, що мандрують крізь Волинь. За ними тягнуться тисячі круків і буськів. Мишачий "фронт" тягнеться на півтора кілометра ширини і три кілометри довжини.

З Дрогобича. В Дрогобичі, при вул. Святий, повісилася жінка робітниця Пастуха, який кілька тижнівостав без роботи. — Там же при вул. Хреста вбив господар Загородний свою жінку сокирою в сні.

Хто напав на Стовпці. Савітський уряд у відповідь на польську ноту в справі нападу на Стовпці заявив, що в Мін-

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ПОЗІР! ПОЗІР!
РІК ОСНУВАННЯ 1890.

Знакий в перед війни виключний
склад музичних інструментів

А. Боденштайна

Львів, вул. Леґіонів 37.

поручає всілякі музичні інструменти (фахово випробовані)

по фабричних цінах т. є. 25% дешевше як всюди. — Інституціям і кружкам голекші в сплатах. — Замовлення з провінції 377 ціл полагоджуються відворотно. 3-3

ську не найшов він ніякої бандитської організації, яка малаб кермувати випадами на польські "креси". Протинно, савітський уряд стверджує, що з польської території переходять польські банди і тероризують населення на савітській області.

Несподівана передумова. Англійські фінансисти заявили, що ладуть Росії позичку тільки на випадок, коли позичковий договір підпишуть... бувши власники аціоналізованих фабрик та підприємств.

Ще один вибух в Бунарешті. Німецькі радіостанції доносять з Бунарешту, що невідомі люди доконали замаху на склад румунської амуніції у фортах поблизу міста. В повітря вилетіло 10 вагонів вибухових матеріалів. Поки що нема потвердження цієї вістки з інших жерел.

Тайфун на Формозі. Про знищення, яке заподіяв тайфун на Формозі, доносять з Токіо: більша частина острова спустошена, 3600 домів завалених, 3800 поразено ушкоджених, 100 мостів завалених, 60 кораблів потонуло. Дуже ушкодженою вийшла з катастрофи пристань Такау.

Землетрус в Ерзерумі. З Царгороду доносять, що в околиці Ерзеруму відчуте два землетруси. В 10 селах заваленося 30 процент домів. Шкоди великі.

Поміна найбільшого парку світа. Німецькі часописи доносять з Америки, що в найбільшому парку світа в Елловстві, знялася пожежа, яка обняла простір 5000 моргів. Всякі спроби опанування пожежі виявилися безуспішними.

Катастрофа в Палермо. В Палермо, по закінченні еваристичного конгресу запалася копула костела Сан Домінго. На щастя, підчас катастрофи костел був порожній.

Савітський комісар. Дня 10. п. м. відбулася у Відні вистава комедії Чірікова під псевдонімом заголовком. Прем'єра відбулася в 60 роковини уродин автора, який приїхав на неї з Праги. Публіка і преса прийняла пєсу, проти якої безуспішно протестувало савітське представництво, з запалом. Є це перша пєса з історії савітської алади.

Самогубство фільмової зорі. В Базелі поповнила самогубство німецька фільмова артистка Ева Май.

Де боротьби в бандитизмом. Найближчої п'ятниці відбудеться у львівському воєвідстві нарада начальників поліційних відділів в справі успішнішої боротьби з поширенням бандитизмом.

Авіаційна катастрофа. Коло Найштадту злетіло з підмарних висот три французькі літаки. Один з них впаав на авіаційну гангару, запалюючи її. Усі, що їхали тим літаком, згинули в полум'ю. Залого двох інших літаків вийшла з катастрофи з тяжкими ображеннями.

І в Парижу не роблять з віска ринку. Повинна би собі цю послотию пригадати "Газ. Подзенна", яка конфіскована час від часу навіть польською прокуратурою, задумує отворити свою експозицію в... Парижі.

Нічого собі старшина. Військовий гарнізон в Ченстохові може похвалитися "зраковим" старшиною, який є капітан Коморек з 27. полку піхоти. Той пан, будучи дня 13. грудня 1922 р. безпритомно п'яним, напав жінку /порушника Мерзона, яка на неприличну пропозицію з його боку, зареагувала пощочною. Замість подякувати за науку і відійти, як пристало на старшину, Коморек почав бити нападну жінку і шойно стежа військової жандармерії виривувала її з рук п'яниці. Справу якось затушовано, але 12. квітня 1923 р. дійшло на щомож тлі до нового скандалу. Підчас суперечки Коморека зі своїм командантом Петриковским, останній пригадав йому скандальний інцидент. Ображений Коморек витягнув револьвер і деічі стрілив Петриковскому в голову, причому тяжко його зранив. Цього вже не далось затушувати і Коморек станув опе перед судом.

Міжнародний конгрес боротьби з торгівлею живим товаром. Небаром відбудеться в Грацу конгрес боротьби з проституцією і торгівлею живим товаром. З того приводу німецькі часописи поміщують деякі статистичні дані з даного обсягу. І так від 1. листопада 1919 р. до 1. мая 1920 зі самих тільки великих міст пропало 37.000 молодих жінок. Більша їх частина попала в руки гандірів живим товаром, які вивезли їх переважно до балканських дежав та до Америки. Од-

Идеш до міста чи на баль,
Спершу глянь на черевани:
Успіх матимеш великий
Тільки пастою Ердалі!

ною з найбільших центрів торгівлі живим товаром є Гамбург. На скільки торгівля живим товаром поплачує, говорить факт, що якийсь Рітнер, протягом літа 1923 р. продав якомусь Голандцеві 50 дівчат за суму 60 мільонів золотих марок.

ПІД УВАГУ ПАНЯМ!

Скільки маємо честь полати нашим Вп. Членам і Прихильникам малу вістку, що нам вдалось, по довгих заходах, придбати до управи наших, від 25 літ існуючих, **робітень білля і суконь** справді первовідні фахові сили, а то: управу відділу білля віддано фаховій Німкні, даліше управу відділу суконь обняла одна з найліпше в наших кругах записана й що до густу та смаку чи не одніюка в нас в тім напрямі фахівчиня, — вінці над т. з. тяжкими роботами жіночого кравецтва, з особна над виконанням костюмів і плащів віддали ми нагляд дипломованому і також в наших кругах широко відомому кравецькому майстрові.

Крім того даємо працю й хліб багатьом українським робітницям і науку кількадесяти ученицям.

Тепер черга на наші давні і нові П. Т. Гості піддержати свою рідну установу. Прохаємо звертатися до нас ласкаво з повним довірям і віддати нам всякі з обсягу білля й суконь роботи, від звичайних перерібок до найвибагливіших строїв, а ми доложимо всіх зусиль, щоб довіря не поширити і утвердити в далеку, далеку майбутність.

Наш салон прийняв отворений від 8—1 і 3—6 поп. Ціни наші значно дешевші чим по інших робітнях для шк. молодіжні даємо 30прц. опусту, робота наша густовна і солідна — тому нема відтепер причини спомогати чужинців коштом честі й праці. Чекаємо отже на Вас...

Жіноча спілка промислова
"ТРУД", кооп. з обм. порукою
417-1-3 Львів, Ринок 39 (вл. дім).

Біржа.

Львів, 10. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5'20 — 5'21 канад. дол. 4'93 — 4'93 1/2, чеськ. кор. 0'15 1/4 — 0'15 1/4, лєт 0'02 1/2 — 0'02 1/2, франц. франк. 0'28 1/2 — 0'29, швайц. фр. 0'97 1/2 — 0'98, англ. фунт. 23'30 — 23'50.

Золото. 20 кор. 21'25 — 21'40; 20 франк. 20'00 — 20'20; 20 марк. 23'20 — 23'40; 10 руб. 25'20 — 25'50.

Срібло. Австр. кор. 0'42 — 0'43, 5 австр. кор. 2'25 — 2'28, фльорени 1'15 — 1'20, рубл. 1'85 — 1'90, рубель дрібним сріблом 0'85

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22'75 до 23'75 жито галицьке з 1923 р. від 16'70 до 16'75, жито нов. збору від 15'75 до 16'50, ячмін галицький броварняний від 17'50 до 18'50, ячмін галицький пашний від 15'50 до 16'00, овес галицький з 1923 р. від 15'75 до 16'50 Гречка 15'75 — 16'75.

Ставайте членами-основателями Товариства "Прихильників Українського Спорту". (Чл. вкладка 25 вл.). Шліть і менші датки для організації спорту. Адреса для висилки грошей, "Дістерт" ч. нн. 13563, Львів, Руська ч. 20.

ПРЕДСТАВНИЦТВО

НА ЛЬВІВ

С. ЛЬОТРИНГЕР

ТОРГОВЕЛЬНА АГЕНЦІЯ

вул. Сикстуська 43 Б.

Телефон 17—07.

Ювілей митр. Шептицького.

В суботу 13. п. м. минає 25 літ від хриплі, як галицький митрополит о. А. Шептицький вступив на станіславський владикий престол. На протязі чвертьстоліття Достойний Ювілят вложив багато праці для піднесення величі й значіння гр.-кат. церкви, для навязання порозуміння між західним католицизмом і східним православ'ям, бажаючи в гр. кат. церкві створити центр цього порозуміння. Непомірно великі є теж заслуги Ювілята для української культури.

Свій ювілей обходить митрополит тихо, без гомону в унівськїм монастирі, куди подався на днях.

Повідомляють нас, що Шан. Ювілят застерігся проти святочного обходу 25-ліття свого єпископства навіть з боку духовенства. Тільки в неділю у львівських церквах відправиться молебень на інтенцію о. митрополита з додатком "многолітствія". Також на провінції тільки в цей скромний спосіб буде святкований ювілей о. митрополита.

Не улягає сумніву, що в таку хвилю й ціле українське громадянство приєднує свої сердечні побажання в надії, що в кращих умовах буде святкований 30-літній ювілей єпископства Достойного Ювілята.

Вписуйтеся в члени "Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Відгомін атентату на Войцеховського.

Станіслава Штайгера, арештованого під замітом атентату на президента Польщі підчас його побуту у Львові, відставлено в четвер в полудне з поліції до арештів при вул. Баторого.

Що діється в Грузії?

Деякі закордонні джерела подають, що в Грузії вибухло проти-савітське повстання. Ціла майже Грузія, за виїмком Батум знаходиться в руках повстанців.

В звязку з цим делегації французька, англійська і бельгійська предложили Зборам Ліги Націй резолюцію, в якій проситься інтервеніювати.

Бібліографія.

ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСНИК. Книжка VII—IX. За Липень—Вересень 1924. Річник XXIII. Т. LXXXII. Зміст: Василь Пачовський: Осиковий кіл; Юліян Опільський: Школяр із Мемфиса (д. 6.); Іван Ліпа: Острови Самотності; Ромен Роллан: Дантон, I акт; Монтеп'єр Лобачо: Цятка; Гі де Мопасан: Дві гуси; Е. Чкаленко: Уривок із спогадів (1890—1900 (д. 6.); Хавартерник: Згадки з минулого (1916—1921); Богдан Кравців: Літо; О. В.: 1914—1924; Іван Огенько: Київська митрополитська друкарня; Каміль Фляраріон: Тегеріше-майбтне і парадокс часу; П. Мечник: Таємні стежки людського духа; Антін Павлюк: Давнина; О. Ксенофонт Сосенко: Нові методи етно-логічних студій; Лев Луц: На захід; М. Кордуба: Смерть царя Миколи II і його рідні; Д. Д.: В десятилітню річницю; М. Рудницький: 1) Ти завтра станеш вже женою чужа, 2) Не хочу ні гартуючих потіх; М. Ковальський: * * *; Володимир Гнатюк: В справі української літератури і мови; Бібліографія; Нові книжки.

МОЛОДА УКРАЇНА, ілюстр. часопис для молодіж. Річник II. ч. 17. Львів, вересень 1924. Ціна 50 сот.

НАРОДНЯ ПРОСВІТА, просвітний місячник Тов. "Просвіта". Рік II (XI) ч. 7. Львів, вересень 1924.

УКРАЇНСЬКЕ ПАСІЧНИЦТВО, ілюстр. часопис поступового пасічництва. Рік VIII. ч. 2, серпень.

Відозви й комунікати.

Ванне для Кругів Українського Педагогічного Товариства.

Зміна статуту.

Ліній одержала Головна Управа УПТ. через львівську Дирекцію Поліції повідомлення, що Президіальний Випіс львівського Воевідства рішенням з дня 21. серпня 1924 р. ч. 13.180.1.3. прийняв до відома змінений статут Українського Педагогічного Товариства (У.П.Т.). На основі того статута діяльність УПТ. розтягається на 4 Воевідства а саме: тернопільське, статиславське, львівське і краківське.

Взиваємо всі Круги УПТ., які у місяці вересня 1924 р. мають відбути звичайні Загальні Збори, щоби на даний порядок між іншими поставили точку; зміна статуту УПТ. і ухвалили змінити свій дотеперішній статут на статут затверджений вище наведеним рескриптом львівського Воевідства. Після ухвали вислати дату і число цього рескрипту до книги протоколів Загальних Зборів Круга УПТ.

Головна Управа зарядила випечатати потрібну кількість примірників цього зміненого статуту УПТ. Коли статут вийде з друку, тоді Головна Управа переїде Кругам УПТ. приписану кількість статутів для формального внесення просьби до приналежної, політичної влади на території одного з вище вичислених Воевідств.

У Львові, дня 11. вересня 1924.
Головна Управа Українського Педагогічного Товариства у Львові, Ринок ч. 10.

Дрібні оголошення.

НЕПРИЯТНИЙ до служби адміністративний урядник (21 літ служби) обізнаний докладно з законами і дотичними працями, пише на машині і знає бухгалтерію, шукає посади громадського писаря з більшим селі а евертуально іншого відповідного заняття. Може провадити також склад. — Ласкаві зголошення до 25. IX. під "урядник" до Адміністрації.

З УКРАЇНКОЮ, котра на час університетських студій поможе матеріально, заручитися в офісі ожениться інтел. пристійний з доброю родиною хлопець. — Об'їме евертуально, як спосібний, совісний інструктор лекцію на селі. Писати: R. Flala dla R. M. Kraków — poste restante. 418 1—1

ВИНАЙМУ, або гродам мурований дім з господарськими будинками і городом. Стація в міст, відомість в Адміністрації. 407 2-2

ПОШУКУЮ мунданта, який перфектно пише на машині системою "Ундервуд". Д-р Степан Брикович в Тернополі. 391 2—3

БРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ Михайла СТЕЦЯ, абсолютна крою в Штутгарті і Липську, виконує всякі кравецькі роботи по найновішій зразок солідно і швидко. Ціни умірковані. Для Впр. Духовенства приймаю роботи і реверенди, папістики, пальта, футра і колпаки. Адреса: Львів, Зелена ч. 31. 371 2—5

ПАНХОХИ, РЕФОРМИ, СКАРПИТКИ І БІЛЛЯ

найдешевше одержати можна в знамі зі солідності магазині

Урядникам, Учителям, Функціонарям Поліції як також Задзвичайним

— відповідна знижка і поленші в сплаті. — 421 1—1

За Редакцію відповідає О. Ностик.

ДО ВИНАЙМЛЕННЯ 9 моргів орного поля на Kaiserward-і Офрти до кінця вересня вносити до Уряду парохіального на Личакові. 415 1—1

ГАЗДІВСТВО на селі — три милі від Львова — гарно і догідно положене — будинки, сад, город, сіножать, чорна рілля садиста — разом цість і пів морга в оліїм куснику — продає урядник, мешкаючий у Львові, вул. Анчевських ч. 10, двері 6. 365 2—2

СТАРШИНА У. Г. А. темний інвалід просить пластунок і пластуни пожертвувати вільні години на читання і писання в домі українських інвалідів, вул. Зофії 25. — Федір Роман в. 2—3

ТОМАСИНУ 18%, і гор'шнотельський вуголь доставляє по фабричний цінах сейчас до замовлення. Фірма "Уна" Дрогобич, Стрийська 14. 397 3—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення
д-ра Шимона Раппапорта і
Якова Насса

Львів, вул. Сикстуська 17/11.

Пломбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті після американської системи. Пациєнтів а прохінці полагоджуються в найкоротшому часі. ПТ. урядовим та студентам значна знижка. 281 9—10

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ЦЕЛЬ

288 лінар Народної Лічниці 9-10

ординує в очних недугах
у Львові при вул. Ягайлонській 20.

Спеціаліст шкірних і венеричних недуг

Д-р ШВАРЦ Б. секундар загального лікаря Львів, Словацького 4, (проти головної пошти). Лічення плям, бородавок, волосся електрострою і кварцевою лампою повернув і ординує 416 на ново. 1—10

Звичайні Загальні Збори

Кожна У. П. Т. в Тернополі
відбудуться дня 17. вересня 1924 р. о год. 12. в полудне в селі "Міщанського Братства" в Тернополі зі слідуємим порядком

1. Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів. 2) Звіт уступаючої Старшини з діяльності за рік 1923-1924. 3) Звіт Ревізійної Комісії. 4) Вибір нові Старшини. 5) Вибір відпоручників на Загальний Зїзд Товариства. 6) Внесення і запити. — За Старшин: Антін Даків секретар. — Іларій Брикович голова. 419 1—1

Дня 14. вересня 1924

о 3. год. пополудни відбудуться перші
ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
Філії Товариства "ПРОСВІТА" в Грималові в Народнім Домі.
420 1—1 За Комітет Основателів
Др. Олійник.

ЖИТО І ПШЕНИЦЮ

на насіння і на їду

ДОСТАВЛЯЄ
"ЦЕНТРОСОЮЗ",
СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ

401 ЛЬВІВ, ВУЛ. ВІМОРОВИЧА, Ч. 20. 2-3

БІЛЬ НІГ

Чи терпиш на біль в місцях означених на рисунку? Чи легко улягаєш перемученню? Чи маєш опущену стопу? Найхарактерніше для опущеної стопи болі в склепінню, в підбитті і під кістками, крім цього з'являються ревматичні болі в ногах, що сягають навіть хребта. Не треба однак тратити духу — терплячий може числити на успішну поміч, з хвилиною коли ортопедична техніка здобулася на чудовий поступ винайденням вкладки до взуття

"PNEUMETTE"

вкладки опатентованої у всіх державах.

"Pneumette" лідносить вразливе склепіння стопи за помічю м'якої воздушної подушки правдивого малого пневматика (звідси назва Pneumette).

"Pneumette", яка освободжує від болю ніг всіх терплячих цілком прилягає до твердих кістних виступів вразливого склепіння, стопи, які знаходяться безпосередно під позбавленим всякого оперття луком стопи і уносить слабі або опущені склепіння лагідно і без болю.

"Pneumette" дозволяє терплячим навіть на довгий хід без умучення і болю, бо координується зі всіми порушеннями ставів урухомленої стопи. Цєю прикметою, може лише виказатися пневматична вкладка "Pneumette".

Треба спробувати "Pneumette", щоби переконатися, як приємною є в ношенні, не викликає почуття найменшого утиску, не тамає обігу крові (ноги не є зимні) не обтяжує ніг ізза своєї незвичайної (около 40 гр. ваги) легкості.

"Pneumette" є джерелом відмолоджувань для всіх, що терплять на перемучення і збоління стопи, ослаблення і біль в ністах, а також на ревматичні болі в м'язах ніг, в колінах в бедровім ставі, як також і на ісихісові болі.

"Pneumette" можна носити неспостережно в кождім взутті, є небувало легка і незнищима навіть при найчастішій ужитті. В цілі переконання про успішність "Pneumette" даємо

На пробу
на 8 днів безплатно.

Кожний може сам переконатися. Не треба ждати. Найкраще нині ще зробити пробу і піддатися безплатним оглядинам лікарським, бож пацієнт не лише нічим не ризикує, але може досягнути багато користи. (Чи можливість ходити без болю не варта тої проби?)

На бажання кожний одержує інформації, як також оглядини безплатно. В випадках трохи скомплікованих, пересвітлення стопи при допомозі наших власних Рентгенівських апаратів, які в Варшаві виконує наше

Представництво і головний експерт Торговельна Централь пов. Варшавського, ВАРШАВА, вул. Довга 50 (пасаж Сімонса).

Безплатна порада і продаж відбувається вишколеним персоналом.

Львів, вул. Галицька 19, аптика

М. Ф. Лешка Сладовського.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Купівельні не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4/20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7/50 зл., Німеччині 7/50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунія
150 лей, Болгарії 7/50 зл., Австрії 7/50 зл., Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адміністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Міжнародний Студентський Конгрес.

Від 11-го до 25-го вересня триватиме у Варшаві другий міжнародний академічний конгрес. Про сам хід нарад і його важливі моменти нам доведеться писати по його закінченні. Цей конгрес матиме своєю метою причинитись до зближення якнайдаліш народів та до вирішення найбільше пекучих справ міжнародної студентської організації.

Живемо в добі міжнародних віздів і зусиль, щоби зміцнити первані нитки колишніх взаємин між народами. Характеристичним є факт, що навіть Ліга Націй вислала на варшавський конгрес своїх двох делегатів. Покищо зголосилось до участі 23 держави, а саме: Велика Британія з 52 делегатами (з чого 2 з Індії, 6 з Австралії, 6 зі Шкоції, 3 з Нової Зеландії), 50 з Франції (разом зі спортсменами), 22 з Чехословаччини (у цьому і спортсменів), 17 з Італії, 17 з еміграційної Росії, 16 з Емігр. України, по 11 з Бельгії, Данії (разом зі спортсменами) та Лотви, по 8 з Югославії, Болгарії та Естонії (разом зі спортсменами), 7 зі Швейцарії, 4 з Угорщини, по 3 зі Швеції, Туреччини та Фінляндії, 2 з Зєдинених Держав півн. Америки, 3 Жиди, по однім з Ірландії, Бразилії та Люксембурга; Румунія ще не означила кількості своїх делегатів, зазначивши, що буде 25 спортсменів.

З цього списку видно, що кількість делегатів не завжди є пропорційна до величини даного народу та держави. Нам невідомо, чи в основу представництва покладено який пропорційний принцип і чи численність делегатів залежала подекуди від доброї волі та зацікавлення посидинок членів Міжнародного Союзу Студентства. Нас покищо цікавить щось інше. Перш усього, чому як основу представництва взяли туг поділ на держави, а не на національності. Друге: чи сам вибір Варшави як центру міжнародного зїзду, на якому мають зміцнюватись потреби дружби та братерства між студентством, — чи цей вибір є доцільний? Атмосфера, в якій повинні кристалізуватись ідеї спільної солідарності та лагодитись наболілі почування ворожнечі, мусить бути якнайбільше неутраляною. Варшава покищо не має цієї атмосфери; вона не є містом, де представники всіх народів можуть зовсім вільно висловлювати свої думки.

Організація варшавського конгресу при допомозі польського уряду вишле на два дні всіх делегатів зїзду на прогулку по Польщі. Ця прогулянка має чужинцям показати силу, красу та багатство польської держави. Чимало членів конгресу обожатиме і наші рідні землі, які виступатимуть під загальною фірмою польських земель. На території населеній Українцями, польські організації прийматимуть чужинців і зроблять усе можливе, щоби не дати чужинцям зустрітись з якиминбудь представниками нашого народу. Навіть Карпати та вся Гуцульщина служитимуть як одна з театральних демонстрацій краси поль-

ської природи та оригінальності польської країни.

Українці не матимуть змоги при нагоді таких прогулянок хоча би привітати у себе якихнебудь гостей з чужих країн. А проте між цими чужинцями можуть найтись студенти ознайомлені трохи з географією, історією або славянською філологією. Одно якесь перелетне враження: згук схопленої на вулиці української мови або картина промайнула у вікні вагону — може прокинути в них критичну рефлексію. І тоді вони пригадують над інформаціями про край та нарід, якими будуть їх начинювати офіційні організатори прогулянки для власної, чисто-національної пропаганди.

Затяжна справа.

Соціальний момент в університетській справі і кінцеві висновки.

Демократизуючий в ряди-годи „Кур. Львовські“ в формі спеціальної кореспонденції з Варшави подає зміст інтерв'ю проф. Цоля в університетській справі і кінчає його стереотипним каламбуром: „Не сумніваємось, що якраз на культурно-освітньому полі польське демократія і українське громадянство можуть з усею ширістю і обопільною лояльністю працювати для спільного добра і поступу“.

Треба би зневірится в демократії взагалі, колиб призначити „Кур. Львовськ-ому“ легітимізацію виступати в імені демократії, колиб погодитись, що творення завязку українського університету в Кракові йде по лінії демократизму. Очевидно, зі змісту статті видно — як на долоні, що ці нещасні епігони демократії, ці „кресові демократи“ всеціло поклоняються поглядам, вивороченим в закамарках крайної реакції. Становище справжньої демократії в університетській справі заступає лодзький „Глос польскі“, і туди відсилаємо курерських демократів, щоби вони в чистій криніці демократизму обмили з себе бруд шовінізму й реакції.

Вся польська преса, що присвячує свою увагу університетській справі, коли лишити на боці справу осідку і розмірів цієї інституції, зовсім поминає соціальний момент в цій квестії. Університет являється науково-культурним середовищем. Його завданням творити національну культуру, підносити її на вищі

вершини, коронувати культурні досягнення нації. Завданням університету пособляти розвиткові науки, бути пристановищем для наукових сил, виворювати нові сили і спомагати їх дозрівання. Та поруч з тим університет має й велике соціальне значіння. З кількох тисяч студентів, що віддаються науці, виходить лиш кілька чи кільканацять наукових дослідників, поклонників чистої науки, апостолів благородних культурних змагань в їх найчистішому розумінні. Решта, сотки й тисячі студентів з різних причин є звичайними зїдачами хліба. Вони потребують сертифікату на доказ покінчення університету, потребують свідоцтва іспитів, щоби віддатися звичайній бюрократичній чи іншій праці. Розуміється, що університетські студії тільки тоді досягають своєї мети, коли вони можуть принести реальну користь, коли абсолювент на основі своїх студій й іспитів може — як кажуть — мати хліб в руках. Бо колиб тільки йшло про чисту науку, про намагання здобути знання для знання, то очевидно це можна досягнути й на чужому закордонному університеті, можна здобути й власною самоосвітою. Ясно, що ми не нехтуємо університетом, як науковою інституцією, науковим середовищем й науковим огнищем, навпаки — не поминаємо його великого значіння під тим оглядом, але ще може важливішим є соціальне значіння університету. Колиж український університет має складатись з гуманістичного відділу філософського факультету, а в найкращому випадку з двох факультетів: правничого й філософського, отже з факультетів в більшій частині нежиттєвих, майже мертвих, протилежних теперішнім розвоєним тенденціям, то яка реальна з них користь? Що зроблять абсолювенти тих факультетів, коли перед ними закриті двері урядів і шкіл, коли вони стануть безрадними в житті, бо їх теоретичне знання не матиме практичного приміння?

Ось питання, на які треба найти відповідь рівнобіжно з польськими заходами в справі українського у-

ніверситету чи радше його за-
в'язку.

Як довго не буде змінений існуючий на українській національній території режим, як довго не зміняться радикально відношення до українського народу, як довго основні постанови конституції про рівність громадян, про доступ до всіх урядів і шкіл, про практичне приміння набутого в університеті знання будуть мертвою буквою тільки існуючого закону, так довго значіння українського університету буде в більшій частині без значіння. Коли уявимо собі долю кількох тисяч зльокавтованих урядовців української національності, то може тоді ці стрічки і замітки не будуть неоправданими побоюваннями. Інакше виглядала б справа, колиб український університет вже відразу мав і практичні факультети (медичний і агрономічно-технічний), яких абсолювенти не булиб так залежні від примх пануючих польських партій, одним словом від польської політики, як факультетів теоретичних, факультетів-продуцентів бюрократії. І тому не слід нам поминати соціального моменту в університетській справі. Не досить створити пристановище науки, наукові варстати для професорів і студентів, але муситься пильно звертати увагу на те, щоби абсолювенти університету мали хліб в руках. А це залежне в першу чергу від держави, від її політики супроти даної нації, чи суспільної класи.

Думаємо на цьому покищо вичерпати наші замітки на тему університетського питання. Уважаємо вказаним зазначити ще раз, що теперішнє значіння українського університету не покривається з передвоєнним, бо тоді ми потребували національно-культурної, а тим самим і національно-політичної легітимізації нашої нації, її зрілості в сімї народів, а нині ми вже таку легітимізацію маємо і без університету на українській території в сучасних межах Польщі. З цього становища ми не можемо і не сміємо дивитись на український університет через окуляри старих, передвоєнних поглядів, не можемо погоджуватись на ніякі округини чи завязки. Університет має для нас вартість, коли він є повний зі всіми факультетами, теоретичними і експериментально-практичними, коли він є повноправний, випосажений у всі потрібні наукові інститути і має свій осідок в українському культурному центрі.

Користь з університету можемо мати тільки тоді, коли його наукове значіння йде в парі зі соціальним, тзн, коли під одним і другим оглядом польський уряд змінить радикально свою поведінку. Тільки тим способом може польський уряд і польське громадянство довести, що за гучними словами не криються таємні думки звести в нівець українську святиню науки, тільки тим способом можуть польські чинники проявити відкриті і наглядну ширість, лояльність і добру волю. Помисли зі всякими завязками університету, запрошення його на чужу територію або на культурні облоги провінційальних містечок у Сх. Галичині відби-

Пр. 816/24. В імені Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної, Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 198 з дня 7. вересня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) По-зачок сумерку в уступі від слів: Населення нашої до кінця арт. 2) „Лемківщина“ в уступі між словами цього року а Також історія б) службу а Доводилося в) всіх сил а Тип Лемка 3) Перший підтигел в рубр. „Останні вісти“ 4) Преса в уступі від слів На всякий випадок до кінця арт. 5) Приїзд Президента Річипосполитої до Львова в уступі між словами на Львів а на передодні б) від слів Автор цих рядків до кінця арт. 6) Затиння сонця в уст. від слів заляже а зворохобили 7) В рубр. Ві-дози й комунікати з комунікату Тісній-шого Народного Комітету уступ між сло-

вами а) шкільних властей а Тіснійший Народний Комітет б) шкільництва а не сміють містити в собі ество ад 1) 2) 4) 6) 7) злочину з § 65 а закона карного ад 3) провини з § 308 закона карного ад 5) проступства з § 300 закона карн., узнав доконану в дни 6. вересня 1924 р. кон-фіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редактору тої часо-писи, щоби це рішення помітив безплатно. в найбільшій числі і то на першій сторони. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 х 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 9. вересня 1924.

Підпис печатний.

рають всю вартість такої інституції. Очевидно, що на такі концепції не підє українське громадянство, його політичні й культурні чинники і молодь. Це слід ясно і недвозначно ствердити, щоби не було вайвих непорозумінь.

Практичну розв'язку університетської справи додаємо в тому, що польський уряд пропонує і переведе через ухвалу союму закон про створення повного українського університету у Львові, після чого, тж., після принципово-законної ухвали повноти й осідку університету — українські учені приступлять до співпраці в організації цієї інституції. І тільки тоді виявиться, чи можливим є в цілості відразу зорганізувати всі факультети, чи тільки одні в цілості, а другі поки що тільки частинно.

Справа українського університету не є внутрішньою справою Польщі. Навпаки, Польща проти своєї волі постаралася вивести її на ширшу арену та заінтересувати нею міжнародні чинники. Цікаво, що коли перед війною намір гання Австрії за-свувати український університет стрічали спротив Росії і викликали важкі дипломатичні ускладнення з царською імперією, то тепер також ускладнення з СРСР, себ-то посередньо з УСРР, викликає нехота Польщі заспокоїти це насущне культурне домагання українського народу в сучасних межах Польщі. Темпрога mutatis...

Ф. Ф.

Проти українського університету

Слово польське" подає:

В середу, 10. ч. м. на запрохання пос. М. Прушинського відбулося зібрання представників польських товариств у Львові (читай: „Зв'язок організацій народних"). Притокою до цього зібрання були вістки про намір створити український університет в Кракові, а згодом перенести його на територію „кресів східних". Недавній зїзд львівського округу „Єдності народowej" (х'єни) дуже негативно (gwałtownie) реагував проти таких помислів, а відповідні резолюції вислали всім міністрам. Однак справа і далі має занепокоюючий характер. Тому скликано зібрання з метою розпочати дальшу акцію проти університету. Після промови посла д-ра Прушинського промовляв пос. Луцкев-і, пос. Моняцький, сен. д-р Туліє, д-р Боровец, д-р Годлевський, д-р Загурський, д-р Опенський, проф. Амброс і інші, а після ухвалення низки внесень щодо зорганізування акції проти деобчислення в наслідках помислу.

Корентура гр. Снічинського.

Хієнська преса доносить, що мін. Скішинський, промовляючи на Союзі Наро-

У. С. Р. Р.

Повстання коло Одеси?

„Neue Fr. Presse" отримала з Бухарешту телеграму про протибольшевицьке повстання в околиці Одеси. Почалося — читаємо там — з селянської революції при збиранню податків. Багато жовнів перейшло до повстанців, які вирушили на Одесу. Кілька складів муніції вилетіло в повітря. Большевики повіткали з провинції до Одеси.

Подаючи цю вістку з публіцистичного обов'язку, не беремо відповідальності за її правдивість.

Відбудова мосту в Києві.

Ланцюховий міст на Дніпрі, знищений Поляками, має бути відновлений до весни 1925 р. Праця над відбудовою йде дуже енергійно. З Дніпра витягають затоплені залізні частини мосту. Над відбудовою працює 700 робітників. На заводах „Більшовик" і „Червоний Арсенал" виготовляються залізні форми. Відбудований міст носитиме назву Іліча (Леніна). („Вісти" ч. 199).

Процес повстанця Скрипченка.

У Полтаві закінчився процес відомої там повстанчої ватаги Скрипченка, організованої в 1921 р. під прапором УНР. Ватага вчинила чимало наскоків на радянські установи та довершила багато вбивств відповідальних радянських робітників. 8-ох керманців ватаги засуджено на вищу міру кари, тоб то на кару смерті через розстріл. Однак з огляду на міцне становище республіки, замінено їм цю кару на 10 літ тюрми.

Ліквідація.

З Уманя доносять до харківських „Вістей", що в Уманщині зліквідовано повстанчу ватагу Самотуги — Ольшевського, яка оперувала також у Гайсинщині. Організатором ватаги був Юхим Самотуга а керманцем був старшина Ольшевський.

дів про національні меншости в Польщі, депо загнався. Говорячи про український університет заявив, що Краків має бути тільки тимчасовим осідком, бо український університет фактично найде припинення у Львові. Коли присутній в Женеві пос. Стронський почав з приводу того робити закиди мін. Скішинському цей останній скреслив в стенографічному протоколі відносний уступ.

Українська й російська еміграція в Ч.С.Р.

На підставі офіційної статистики чеського міністерства закордонних справ.

Усіх емігрантів з території колишньої Росії, які в біжучому році знаходяться в межах чехо-словацької республіки, є коло 40.000 осіб. З отих 40.000 — яких 8.000 належить до інтелігентної верстви. Для інтелігентів створила гостинна держава варстати духової праці, якими є передусім наукові установи й школи, в яких одні емігранти вчать, інші самі побирають науку. Для решти емігрантів, здебільша селян та сільських робітників, подбала про фізичну працю. З восьми тисяч інтелігентів кругло 5.000 — це студенти: різних високих шкіл. Вони студіюють у таких містах: Празі (около 60 пр.), Берні, Пшібрамі, Братиславі і Подебрадах.

Чеський комітет, який заклався з метою організувати допомогу славянським емігрантам, прийняв в основу своєї акції допомогти з фондів міністерства закордонних справ студентам настільки, щоби уможливити їм студії. На 1. січня ц. р. отримало таку допомогу 3.245 московських студентів і 1.430 українських. Окремий комітет субсидіював в 1913—14 шк. р. 94 українських і російських професорів.

Найважливішими є такі шкільні установи, які уряд ЧСР. покликав до життя спеціально для української і російської політичної еміграції.

У Празі основано Вільний Український Університет з двома факультетами: правничим і філософічним; в останньому акад. році студіювало там 877 (335 plus 542) слухачів. Український університет видав літографією і друком низку наукових творів, м. и. Р. Лашенка „Історію українського права", Д. Дорошенка „Українську Історіографію", О. Лотоцького „Українське церковне право", С. Дністрянського, С. Рудницького і багато інших. Крім того український університет видає „Науковий Збірник".

В Подебрадах існує Українська Сільсько Господарська Академія, з характером високої школи, яка мала 270 слухачів. Власне наукове видавництво видало понад сотню творів своїх професорів, доцентів і лекторів, з обсягу народнього господарства та споріднених наук. Український Педагогічний Інститут, посвячений народньому шкільництву, ра-

хував в останньому році 57 слухачів.

Український Громадський Комітет у Празі, як організація загального характеру для опіки над українською еміграцією, має м. и. у своєму розпорядженню „Український громадський видавничий фонд", з якого видано чималу серію книжок.

Найважливішою науковою інституцією російської еміграції, основаною чеською владою, це Російський Правничий Факультет у Празі, де 567 слухачів студіювало науки права, народн. господарства й історії. Спеціально видавництво при цій високій школі видало твори таких професорів і лекторів, як Катков, Квігарьов, Грім, Зайцев і и. Там виходить теж вже третій рік часопис „Студентские годы". Паралельно з українським існує Російський Педагогічний Інститут, і, крім того, дві російські гімназії: в Празі і Моравській Тшебові, разом на 827 учеників; пражська гімназія має власний журнал „На чужбине". Російський Інститут для сільсько-господарської кооперації мав в 1923 р. 66 стипендістів і видав кілька фахових творів. Російська автомобільна і тракторна школа вишколила до червня 1923 р. 251 вихованків, рос. технічна школа комунікаційних наук мала 40 учнів, бухгалтерські курси вишколила 60 учнів. Громадянська російська організація „Земтор" отримала видавничий фонд, з якого видають педагогічний журнал „Русская Школа за рубежом", часопис „Хутор", календар і и.

Крім названих великих українських і російських установ і організацій, утримуваних і субсидіюваних урядом ЧСР., існують там на таких самих основах поменші українські і російські організації лікарів, адвокатів, інженерів і техніків, український і російський Союз журналістів і письменників, та українська прилюдна бібліотека з 4500 томами й російська з 34.000 ті.

Крім того статистика міністерства закорд. справ ЧСР., яку оголошено на днях окремою книжкою, відкіль беремо всі ці дати, перерахує докладно довгі списки українських і російських наукових творів великої вартости, виданих окремими коштами мін. закорд. справ. Оцей

І. ГОНЧАРЕНКО.

Лист з Франції.

Між нашими робітниками.

Нансу, 5. вересня.

Приїжджаю на одну з великих стацій Франції. Тут пересідаю на чиний потяг, який понесе мене за кілька хвилин далі, на північ, по багатій місцевості, задля якої то-хилась боротьба між Французами й Німцями такий довгий час.

Шукаю портієра. А ось і він тут. „Будь ласка, скажіть, де стоїть потяг у напрямку Т.?"

„На 4 підїзді" — відповідає він, уже, мабуть, десятий, а то й сотий раз на подібне питання.

Всі спішать і цей поспіх впливає й на мене, не вважаючи на мою повільну, не хлипливу владу, та примушує збільшити свої кроки.

Навкруги рух, натовп, гамір, шум від балачок, які перемішуються з так добре знайомими звуками руху потягів, що приходять та відходять.

Навколо чуєте французьку мову, яка в звуках своїх брентить мов потік у ярі. Не можете розбрати ні початку ні кінця, все являється вам якимсь одним довгим словом.

Чую свистки, потяг рушив. Небавом побачу своїх земляків та знайомих, яких не бачив уже довгий час.

„Справді рік майже минає з того часу, як я покинув цю таборан", промайнуло в моїй думці.

Серце почало колотитись при цій

згадці. Коли ми разом жили, одну долю ділили, одно горе переживали. Настав час і наші шляхи розійшлись, а тепер знову сходяться... Не віриться мені в це.

Згадую ті хвилини, коли я один серед моря чужих для мене людей мусів там собі шукати захисту, мусів порозуміватись тільки на чужій, тоді мало ще знайомій мені мові.

„Хутко я почую своє рідне слово, та й сам заговорю ним!"

Дивлюся у вкно й бачу, як вітер жене хмари зі заходу на схід, на батьківщину. І хотів би я з тими хмарами полетіти в далечинь... „Коли це я спішитиму туди так само, як нині до своїх земляків?"

Потяг все ближче мети. Веґься мов та гадюка по гірській місцевості, яка вкрита лісами, вірніш кущами, на верхівках своїх, а тут на згірх — камінням, яке в деяких місцях має намір покотитись до низу. Приглядаюся я до нього: це-ж і є та сама руда, з якої топлять залізо.

Зір мій перенісся на місцевість, по якій проїзжаю.

Минають станції за станцією, а біля них, мов мурашники, простялись фабрики зі своїми високими димарями, що все пнуться до неба. І чорніє все. Дим валить клубами з димарів, наповнює все повітря та заслонює небо.

Та картина всупереч моєї волі навиває мені образи степів, широко-полич ланів. І порівнюєш і не віриш...

До чого дійшла техніка!

Заводи, залізниця, потяги...

А ось на цілі десятки кілометрів

одна за другою гусаком повзуть у повітрі вагонетки. Вони десь зда-лека випливають мов ключ журав-ля, повільно наближаючись до вас, і вертаючись туди, звідкіль вийшли. Приходять і виходять... мов звуки дзвону знайомої вашому серцю дзвіниці.

Дивлюсь на місцевість, яка все міняється перед моїми очима...

Скрізь руда, залізо, фабрики, дим... Ось чому провадили війну Французи з Німцями! Справді, було за-для чого!

Три години їду потягом і скрізь бачу одно й те саме: рудні гори та заводи.

Колеса вагону продовжують та-рохтіти, спинаючи свою музику по станціях, де вже не чуток фран-цузької мови, а як що й чути, то з німецьким жаргоном.

Потяг підходить на ст. Т., де роблю пересядку на слідуний в напрямкові К. Залишилось мені ще тільки дві-три станції й я вже у цілі.

Вітер наганяє велику сіру хмару з заходу. Вона обіцяє дрібненький дощик.

„Чи встигну приїхати завчасу? Чи прийдеться йти під дощем? Але, проте, це й дурниця, бо від станції наші Українці живуть, здається, не так далеко!"

Проглядаю парижський часопис. Читаю, що сьогодні планета Марс найблище до землі. Хочу дізнатись подробиці цього повідомлення, у-глиблююся у часопис, як чую що потяг зменшує свій хід.

Кидаю хуткий погляд на напис

станції.

Я у своїй меті.

Розглядаюся на всі боки по ста-ції, шукаючи знайомих облич, але нікого не бачу.

Виходжу з двірця: переді мною стелиться чудовий краєвид. Виджу у долині — містечко: кам'яні доми притулились один до другого, мов дружки, а навкруги — гори вкриті зеленими лісами. А ось, на взгірі красується декілька „віль", а тут направо в долині, мов у широкім ярі, розкинулось декілька фабрик.

Червоне полум'я часами вилітає догори звідти неначе з пекла й язиками своїми хоче злизати все, що попаде назустріч. Це так зва-ні гуті.

Ввечері, коли настає темрява, ці чер-воні язики особливо характерично виступають на загальнім темнім фоні; вони хиляться то туди то сюди, мов шукаючи собі здобичі. І небо стає червоним. Там на обрії воно набрало темно-малинового за-барвлення, а скрізь навколо по зем-лі маячать тіни, які стають при тім освітленні страшними. І моторошно стає на серцю.

Обминаю велику стіну „кантини", де мешкають наші Українці, та виходжу в двір.

Переді мною трьох-поверховий бу-динок.

„Доброго здоров'я!" чую якийсь знайомий голос.

Бачу одного з бувших таборан, вітаюся з ним. Він веде мене на-верх.

(Докінчення буде)

хоротенький огляд вказує, яку величезну вагу прикладає уряд ЧСР до перебування в її межах тисячів чужоземної політичної еміграції. Ми бачимо, якою далекосяглого політикою є політика цієї молоді держави, яка опікується вигнаннями української нації, яка досить на історичній арені не завжди виступала як союзник й приятель. Тисячні кадри молоді, що придбають академічну освіту й фахові знання завдяки чехословацькій державі, безумовно не забудуть цього по свій вік. Даючи змогу чужій еміграції докладно пізнавати мову, історію й культуру та всі національні питомості свого чехословацького народу, і з другого боку знайомлючись самому з психікою, бажаннями й змаганнями народів, які ось у такому численному примусовому заступництві опинились поза межами рідного краю, чехословацький уряд і весь чехословацький нарід свідомі користей такої широко закреної гостинної акції для обох сторін. Як нікчемною, сліпою, дрібничковою й вузько-провінційальною видається політика такої держави, що використовує лихоліття сусідніх народів для ще дужчого переслідування їхніх громадян, ба навіть для позного легковаження примітивного права азілю. В якому цікавому світлі виглядає така безглузда політика тоді, коли до нестерпного обмежується громадянські права тих політичних емігрантів, які ледве кілька літ тому належали до — політичних союзників!

Плоди такого суперечно різного відношення одної і другої славянської відродженої держави до справ політичної еміграції інших славянських народів — видні вже нині. Мабуть пройде небагато часу, коли ті плоди виявляться ще яскравіше.

Причинки до „кресових законів“ Як фабрикуються польські школи.

Вісім кілометрів від Дрогобича лежить село Стебник — знане з копальні соли. Числить 2700 Українців, 500 Поляків, 300 Жидів і до 100 Німців. Від кількох десятих літ була тут одна лише українська школа. Щойно перед кількома літами основано тут польську школу Т. С. Л. Ходили до неї всі діти Поляків і трохи Німців та Жидів, разом до 80 дітей в 2 класах. До давньої 4-класної з викладовою українською мовою ходили всі українські діти числом понад 200.

Управителем тої школи є Едмунд Булічек, числить вже 64 літ життя, а 42 літ вже учителює! Попри учительську службу виконує ще обов'язки „komisarza gminnego“ в Стебнику і сусідній громаді Котель. До поміччї в урядуванні додає йому староство трьох Поляків і одного Українця!

І ось яку штуку втяг отой панок: По шкільнім богослужінню 2. вересня ц. р. оголошує дітям і учителям, що 4-клас. українська школа є перемінена на 6-класову „z językiem polskim pauczania“ — „z ruskim obowiązkuym!“ Зробилась мегушня в селі, бо про подібну зміну ніхто нічого не знав, не знали навіть члени місцевої шкільної Ради, котрої головою є місцевий парох, а така справа, як зміна викладової мови чейже повинна бути обміркованою на засіданню. Яким робом сфабриковано цю переміну — про це скаже наступний документ:

Odpis.
Protokół

Przewodniczący Rady przybyłszy w Stebniku z dnia 25. sierpnia 1924 pod przewodnictwem komisarza gminy p. Edmunda Buliczka.

Obecni: Edmund Buliczek, Jurko Andruszczak, Józef Hatałski, Hryń Hladki, Piotr Lemberger, Józef Armbruster.

Przewodniczący konstatuje kompetencję i otwiera posiedzenie o godzinie 4. po południu.

1. Przewodniczący zabiera głos w sprawie połączenia obu miejscowych szkół powszechnych w jedną szkołę, przedstawia korzyści stąd wynikłe dla uczącej się młodzieży, tak ułatwienie przejścia do szkół wyższych i zawodowych. Kada przybyłszy przyjmując powody powyższe do wiadomości, oświadcza się jednogłośnie za połączeniem obydwu szkół powszechnych istniejących w gminie, t. j. szkoły polskiej 2-kl. i ruskiej 4-klasowej w jedną szkołę publiczną powszechną 7-klasową z językiem polskim pauczania a ruskim obowiązkuym.

Kierownik gminy
Edmund Buliczek.

„Як то „jednogłośnie“ виглядає на ділі, сь два „лиші документи, які друкуємо

буквально, не виправляючи навіть мови ні правопису:

I. ЗАЯВА.

Отсим заявляю, що єсьм покликаний через Староство до прибічної Ради громадської в Стебнику. На посідженню в дні 15. 8. 1924. не бувемі, а тим самим неміг я голосувати ані за полученем 2. кл. школи польської з 4. кл. руської — ані за переміною 4. кл. школи руської на викладовий язык польський — тим самим виходить, що предложений протокол в відписі негодиться з правдою! Заразом заявляю, що ніколи п. Иосиф Армбрустера не покликую на посідження, а чи єсть членом прибічної Ради громадської в Стебнику, — не знаю!

Гринь Гладкий.

II. ЗАЯВА.

Отсим заявляю, що не єсьм через Староство покликаний до прибічної Ради громадської в Стебнику, покликав мене п. Едмунд Булічек як комісар громадський на посідженню в дні 15. 8. 1924 — бувем там, і чувем як п. комісар говорив, щоби залучити польську школу і руську в одну 7. класову — по я того всего добре нерозумів — голосує незабрав, не голосував і підпису свого не давав! Пана Иосифа Армбрустера ніколи на посідженнях громадських не видав — лишень в дні 15. 8. с. р. а чи єсть він покликаний через Староство — не знаю!

Юрко Андрущак.

Отже ясно, що Булічек, як komisarz i ducykor в одній особі, поминув місцеву шкільну Раду, де подібна штука не могла вдатись і при помочі двох Поляків і одного Німця, котрий до прибічної громадської Ради відій навіль не належить „jednogłośnie“ змінив українську школу на польську. А щоб виглядало, що це бажання й місцевих Українців, то під „ухвалу“ додає підписи двох селян Українців. Це, що правда, пахне карним кодексом, але розпавшений Булічек вважає себе героєм, що так „зручно“ створив нову „плянцфку“. Але місцеві Українці, як довелося, не пропускають справи мовчки, і гередають її судові. Місцевий парох о. Петро Мекелита, як делегат Еп. Ординаріату, з документами в руці представив справу на засіданню повітвого шкільної Ради в Дрогобичі 4. вересня ц. р. На це інспектор Гарлиці заявив, що згідно з новим „кресовим законом“ такі школи різного типу, як ось в Стебнику, мають об'єднуватись. Місцеві шкільна рада про зміну викладової мови тепер, мовляв, не рішає — а лишень громадська Рада; а тому, що громадська Рада ухвалила зміну викладової мови, то він, інспектор, затеєзлив просьбу і зараз відіслав її до Кураторії. Колиж з ухвалою і підписами зайшли неправильності — то це може розслідувати Староство, а не шкільна повіткова Рада. Ergo: на всякий випадок, правдою чи брехнею, українську школу скасовано й сфабриковано польську і від цього буч'м то немає відклику! Справа же не вирішена Кураторією, а директор Булічек вже перевів зміни. Поки що місцеві громадяне віднеслись з протестом в цій справі до повіткової шкільної Ради і мабуть поладуть в суд, та готові доходити своєї слушної справи аж до Найвищого Трибуналу і польської школи таки не признає.

Дрібні вістки.

Ерріо рішив покликати комісію, яка розгляне критичний бік призначення радянської влади.

Французський банк (державний) отримав кредит від банку Монгана і Ска в Нью-Йорку у висоті 100 мільйонів франків.

Німеччина заплатила вчора 20 мільйонів золотих марок на рахунок воєнних відшкодувань.

Грузія звернулася до Мекдонельда і Ерріо з проською інтервенції. Противобольшевицьке повстання захопило весь край. Повстанці заняли вже Тифліс. Батум обложений. На Лізі Націй зголосили інтервенцію великі держави Антанти.

Сунятсен, 6. перший президент китайської республіки, оголосив маніфест з покликком скинути всякий чужоземний вплив у Китаю.

В Нью Йорку арештували одного Ірландця, як автора листів з погрозами кн. Валу (англ. наслідникові престолу).

Відгуки дня.

Галицька своєрідність.

Сьогодні пропало мені зпід рук чотири числа „Діла“ за порядком. Коли я прийшов до адміністрації і просив пятого числа, директор, що від якогось часу сильно змінився на некористь, зробив мені кольосальну авантюру. З його двозначних натяків виходило, що я хто зна, чи не продаю зпід руки.

Я люблю обриватись і тоді сильно хвилююся, але всеж таки притомність у мене ніколи не покидає. Слухаючи дорікань П. Т. Директора, я всміх непотім прийшов в посідання одного числа „Діла“ і грюкнувши дверми, ширв у редакцію. Факт чудесного зникнення чотирьох чисел на протязі пів години дав мені нагоду до роздумувань на цю тему.

Газета сама не вилетіла, бо від ряду літ не грішить надмірним полетом. Нічого іншого, тільки хтось забрав її, не припускаючи навіть, що це крадіж.

Я властиво й сам не вважаю це крадіжкою, бо ми Галичане, привикли до дарованої газети, книжки чи образу, як безплатної води в кавярнях.

Так має бути і кінеш...

По редакціях багато людей зі шкіри вискакує, що адміністрація казала їм заплатити за число.

Панове! Я мала нині такі вилатки! просить одна досить симпатична пані, таскуючи під пахою матерію на дві сукні від У'єри.

Нема звідки! розводить руками один пан, який має місячну карту на ф'єкра.

Чоловік — пане добродію — тільки з патріотизму читає ваші газети, а ви ще хочете грошей?!... Хібаж то польська газета, щоб за неї ще платити?!... — каже другий і... йде до Райха на друге снідання.

Чиста безличність! викрикує на коритарі пан радчик. — Я, пані, сорок літ дістаю газету за дурно, а ті молодики не зяати щоб зиндують.

Панове! пробує переконувати директор банку. Зрозумійте: це з моєї сторони посвяти! Анчк ревізія... а в мене в кишені „Діло“ 11... Я за старий до криміналу...

Як ні то ні! Обурюється меценас. Ілюстрацій не дає, газета лиса як стара жидівка, а ви ще грошей хочете. Куплю „Кур'єрка“. Там чоловік бодай сензаций має досить і пару образів, які навіть оправити можна.

І так все і все.

Тільки ясне сонце зайде десь на польській землі, чимчикує братя Русини до шиноків аж любо. Щож одна-два „сальні“ з монною“ не зашкодять, а в бюджеті не дрібничка.

І щож тут діяти?!...

Правду сказати я й сам не ліпший від других. Як прийдесть мені купити газету чи книжку, то потім цілий тиждень пальці кусаю. Я злий і на свою розтратність і на видавця і на автора. Бо прошу: Книжку прочитаєш, то правда, але гроші вже не вернутись. Пропали безповоротно.

Ще найліпше улашнують деякі наші учні. Вони куплену книжку кладуть нерозрізану на полицю і тим самим зберігають довго її вартість.

Нема, здається, в галицьких джунглях одної бібліотеки, яка на малаб половини томів нерозрізаних. От наприклад Бібліотека Наук. Тов. Шевченка. Лежать там роками деякі книжки непорозрізані; — здається — до кінця світа збережуть свою невину цінність (або: цінну невинність).

Та нехай би вже було й так. Тільки щоб Русини купували книжку чи газету. А то кожний з них (і я також) видасть з легким серцем 5 зол. на цирк, а прийдесть за злогого купити друковане слово, то зарат:

„Нема звідки!...“

„Мажеб так авторський примірник? Яж того чоловіка особисто знаю!“

Одинокою радою на це булоб: настановити певний процент по певних локалях на закупку книжок і пренумерату газет, так як магістратський податок. Тоді певно розвинулись би пекрасно наші видавництва, а навіть я сам мав би за пару літ сяку-таку бібліотеку.

Галактион Чинка.

Нове культурне надбання.

Всеукраїнський Сільсько-господарський Музей.

Харківські „Вісти“ з 3. вересня ц. р. приносять урядову постанову Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету і Ради Народних комісарів про заснування в теперішній столиці України Харкові Всеукраїнського Сільсько-Господарського Музею. Музей буде стояти під безпосереднім доглядом комісаріату земельних справ.

Метою Музею буде: збирати, переховувати і виучувати всі найхарактеристичніші та найцінніші зразки сільського господарства і промислу, звязаного з цим господарством; служити показником научно-технічних і практичних досягнень у сільському господарстві і сільсько-господарському промислі; виконувати функції консультативного та інструкторського апарату та поширювати культурно-освітню працю серед сільського населення України в обсягу господарства.

Музей має право зносити з усіма технічними і сільсько-господарськими установами Союзу радянських республік і закордону.

Музей матиме право продавати свої літературні видання, виробити своїх майстерень, препарати та виробити відділів причім дохід від розпродажів йде в розпорядження Музею. Музей удержується коштами державного скарбу України.

В основу майна Музею входять усі заготовлені на Україні експонати на Всесоюзній виставі у Москві з 1923 р.

На чолі Музею стоятиме Рада Музею, зложена з представників усіх майже центральних державних установ та фахових високих шкіл України як народний комісаріат освіти, найвища Рада народнього господарства України, Всеукраїнське агрономічне товариство, Сільсько-господарський Інститут і інші. Головою Ради буде комісар земельних справ.

Музей матиме такі відділи: 1) загальний відділ, 2) відділ хліборобства, 3) відділ скотарства, 4) лісовий відділ, 5) відділ державного майна і землеустрою, 6) відділ сільсько-господарської техніки, 7) кооперації, 8) перерібки продуктів сільського господарства і 9) торговельно-експортний відділ. Зміну і доповнення числа відділів Музею проводиться в життя на основі рішення Ради музею відповідно до щорічних планів діяльності і кошторисів Музею.

Безперечно, що ця новозаснована культурна установа зможе відіграти величезну роль у розвитку та розквіті сільського господарства та добробуту України. Відповідне виписана державою і при сприятливих обставинах вплив її культурної місії та праці з обсягу сільського господарства напевно поширяться на всі українські землі.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Відгомін атентату на Войцеховського.

12. ц. м. знову переслухано арештованого Штайгера. Прокуратура рішила судити його доразовим судом. Скликано його, мабуть, на 15. ц. м. на 9 ту год. рано.

В справі Штайгера „Хвіля“ подає документ, будто би Української Військової Організації, в якій сказано, що атентат виконав член цієї організації а не Штайгер. Член цієї Організації хотів докінчити атентат револьвером, але вже не міг і тому рятував самого себе. Документ цей пос. Райх і ред. Гешелес передали надпр. Мадіні.

Австрія в М. Антанті.

„Д. Альг. Цтг.“ приносить вістку, що в найближньому часі Австрія приступить до М. Антанти. В Женеві йдуть переговори в справі установа нові політичної напрямної між Австрією, Чехословачиною і Югославією.

Франція і совіти.

З Берліна доносять, що по інформаціям з кругів міністерства заграничних справ, Ерріо є рішенням уже в найближчих днях визнати уряд совітів, почім в Москві мають розпочатися спільні наради в справі підняття дипломатичних відносин.

В склад комісії, котра має розглянути справу навязання французько-російських взаємин і винайти формулу визнання совітського уряду, ввійдуть м. и. Де Монзі, Фрюмаж і Нулен.

Скжиньські у Варшаві.

В понеділок мін. Скжиньські вертає до Варшави на два дні. Він матиме наради з політичним комітетом Ради мін. у важних політичних справах.

Біржа.

Львів, 11. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5.19 $\frac{1}{2}$ —5.19 $\frac{1}{2}$; канад. дол. 4.93—4.94; чеські кор. 0.15 $\frac{1}{2}$ —0.15 $\frac{1}{2}$; лєт. 0.02—0.02 $\frac{1}{2}$; франц. франк 0.28—0.29; швайт. фр. 0.97—0.98; англ. фунт 23.30—23.50.

Золото. 20 кор. 21.25—21.40; 20 франк. 20.00—20.20; 20 марк. 23.20—23.40; 10 руб. 25.20—25.50.

Срібло. Австр. кор. 0.42 $\frac{1}{2}$ —0.43 $\frac{1}{2}$; 5 австр. кор. 2.25—2.28; фльорени. 1.15—1.20; рубл. 1.85—1.90. рубель дрібним сріблом 0.85—0.90.

НОВИНКИ.

— **Конфіскація** Попереднє число нашого часопису конфісковано польською куратором за два місяці в статті п. з. „Затяжна справа“ і уступ малого фейлетону п. з. „Таргі Вєсходні“.

— **Утертим шляхом.** Вшепольські газети поміщують таку відозву: Поляки, Польки! Заява міністра Скімського в Женеві про творення окремого українського університету, є підпомаганням протидержавної агітації і викликуванням грізної боротьби проти польщини наших „кресів“ і їх приналежності до держави. Тому закликуюмо усіх на віче, яке відбувається в неділю 14. вересня п. р. о 11 год. рано в ратушевому подвір'ю. По вічу похід. Без коментарів.

— **Вибори до Ради Наси хорих міста Львова.** Управа Каси хорих міста Львова повідомляє: Згалом вплинуло 8 лист кандидатів до Ради, в тому листу ч. 1 виставлену польськими українськими і жидівськими робітниками і урядовцями у величезній з причини недостачі вимаганий законом підписів на листі. Присяго листу ч. 2, фахових союзів (чоловий кандидат Ян Щирек); ч. 3, листу українських працевластів (чоловий кандидат Іван Карпак); ч. 4, листу жидівських працевластів (чоловий кандидат Єгер); ч. 5, листу ремісників, купців і промисловців (чоловий кандидат Іосиф Томіш); ч. 6, листу з групи працевластів (инж. Бенковський); ч. 7, з групи забезпечених (чоловий кандидат В. Донцаф); ч. 8, з групи забезпечених (чоловий кандидат В. Донцаф).

— **Ревізія урядничих платень.** З Варшави доносять, що польський уряд не думає вже про дальшу редукцію урядників. Натомість дня 1. січня 1925 р. має уряд приступити до ревізії дотепершніх урядничих платень, вважаючи їх недостаточними.

— **Нема то як у Львові.** На онодішньому засіданні міської ради у Львові, складав бурмістр Найман згадуючи в побуту президента Войцеховського у Львові. Войцеховському Львів дуже подобався і він обіцяв приїздити до нього що року.

— **Жертви голодових заворушень.** З Москви доносять, що академія орієнтаційних наук відследила недавно до Бухари експедицію російських учених для переведення студій на місцях. Тепер наспіла з Бухари відомість, що підчас тамешних голодових заворушень усіх членів експедиції повбивали розлючена товпа голодних. До Бухари вислано військо, здалено заворушення і переведено ряд арештувань.

— **Ліквідація повстанчої групи в Київщині.** В Чигиринському повіті київської губернії захопили червоноармійці повстанчу групу, яка оперувала в тому районі від трох місяців і мала за собою ряд нападів на поїзди і маїчини. Ватажків групи Овжак і Цибульського розстріляно на місці.

— **Засуд на убийників-садистів.** В Нью-Йорку закінчилися на днях процес проти двох синів мільярдера Рішарда Лебля і Натана Леопольда, обвинувачених в садистичному убийстві молодого хлопця. Обвинувачених, з огляду на їх неповнолітність засуджено на досмертню тюрму.

— **Страйк металевих робітників у Відні.** Страйк металевих робітників у Відні, який панує від кількох днів, поширився на 100.000 робітників. В місті спій. Переговори між представниками робітників і промисловців не довели до нічого.

— **За зневагу старшинського корпусу.** Варшавський окружний суд засудив позаочно редактора „Лосу Правди“ Войтиха Стшичинського на два місяці тюрми за зневагу старшинського корпусу.

— **Смнатіт.** Жиди, яких склепи з тисячами польських вивісок надають політучу польщини суміші народів, що творять місто Львів, тинаються виїзковими симпатіями євшепольків. Вони, не можучи їх проковтнути відразу, радіють кожною вісткою про виїзд тої чи другої партії Жидів до Палестини. Так приміром, з приводу виїзду останньої партії Жидів пише „Слово Польське“: „Дня 23. вересня відіждуть зі Львова жидівські емігранти до Палестини. Жидівські часописи, які доносять про те, не подають їх числа, на всякий випадок бажаємо їм швидко до роги“.

— **Бездомний божевільний.** Італійський конзулат у Варшаві повідомив львівську поліційно-слідчу експозитуру, що в Імолі перебуває від 1920 р. божевільний полоненний з великої війни Ілля Шифенбауер, який подає себе за Поляка, одначе не тямить свого місця приналежності. Італійська влада пошукує за родиною веша-ського бранця.

— **Не перший і не останній.** З Даншга утік з цілою родиною польський „промисловець“ Вреншинський, головний акціонер жирового банку, доконавши мільйонних дефравдацій.

— **Амудзен збанкрутував.** З Християнським повідомляють, що відомий норвежський дослідник бігунів, якого їма на віки звязане з відкриттям підземного бігуна, оголосив своє банкрутство.

— **Кінець нарієри.** Відомий американський боксер Джон Демпсей заручився з артисткою Естель Тейлор. По винчанню Демпсей покине арену, на якій здобув собі славу і мільйони.

— **Смерть Гондолі.** В слід за берлінськими факрами підуть венецькі Гондолі. Протягом двадцяти найближчих місяців уступатимуть венецькі Гондолі електричним моторним лодкам.

— **Гори самоцвітів.** Недавно гостював в Лондоні один з італійських магарадж Ніпам з Гайлесабаду. Його приватний секретар поіформував між іншими журналістів в тому, що скільки самоцвітів, які є власністю Ніпама, є така велика, що утворена з них гора, покрила би шістьох дорослих мушчин...

— **Исоператива „Український Тетар“ у Львові.** Вул. Руська 181 п. продовжує списку членів: 1941 і 1942 Пелькевич Іосиф і Юлія Львів 10 і 5 зол., 1943 Драм Кружок чит. „Просвіти“ Угнів 25 зол., 1944 Савин Дурбак Тербоваля 5 зол., 1945 о. Андрій Тимус Гумніська 5 зол., 1946 Осип Федевич Миклишин 5 зол., 1947 Український Народний Лім „Воскресення“ Копичині 10 зол., 1948 Читальня „Просвіти“ Підгайчики 5 зол., 1949 Іван Смеречинський Чортків 10 зол., 1950 д-р Юрчинський Остап Чортків 5 зол., 1951 д-р Стефанович Роман Заліщики 5 зол., 1952—1955 Копан Микола, Копанова Анна, Копаніна Дарія і Оксана усі з Бучинина по 5 зол., 1956 Дрогомирецький Надя рна 5 зол., 1957 Чит. „Просвіти“ Левадівка 5 зол., 1958 Велбицький Карло Доліна ад Ягольниця 5 зол., 1959 о. Попалюк Василь Заліщики 5 зол., 1960 Юрків Стефан Заліщики 10 зол., 1961 Кружок УПТ. ім. Шевченка Львів-Стрийське 5 зол., 1962 Тиктор Іван Львів 5 зол., 1963 Мурський Петро Львів 5 зол., 1964 Чит. „Просвіти“ Львів-Замарстинів 5 зол., 1965 Генік Михайло Печеніжин 5 зол., 1966 Амаг. Кружок Старява б. Хирова 5 зол., 1967 Войцеховський Микола Коломия 5 зол., 1968 Крипакевич Лев Бережани 5 зол. В останніх двох місяцях українське громадянство дуже слабо надси-лало уділи до кооперативи — сподівати належиться, що в теперішній час попли-нуть за те обильно уділи і жертви, так що вскорі будемо мати кілька тисяч членів. — Найменший уділ і вписозе 5.10 зол.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського Спорту“. (Чл. вкладна 25 зл.). Шліть і менші датки для організації спорту. Адреса для висилки грошей, „Дністер“ ч. нн. 13563, Львів, Руська ч. 20.

Бібліографія.

ДНПРО. Відомий календар-альманах „Днпро“, видання „Українського Товариства допомоги емігрантам з В. України“ на рік 1925-ий (3-ий рік вид.) уже друкується й невдовзі вийде в світ. Календар оддобенний вінітою знаного мистця проф. П. Холодного і має багату літературно-наукову частину, на яку складаються передовсім твори наймолодших письменників з Великої України, майже незначні у нас: оповідання Гр. Косинки, В. Підмогильного і М. Хвильового та презіт Т. Осмо-мачки, С. Пилипенки, М. Рильського, П. Філіповича й ін. Крім того альманах містить нові поезії М. Вороного, Ю. Липи й С. Черкасенка й посмертне оп ві-данія бл. п. д-ра Івана Липи. Разом з цим оповідання. — Делі йдуть ще таї статті: Володимира Довошенка „Найновіша література Великої України“, Ол. Шульгина, Завдання української емі-грації, Д. Донцова, Improderabilia (про українську національну ідею), А. Маршин-ського, Спомини про українське життя в Порпаті, Д. Дорошенка, По Чигарин-щині, Ів. Огієнка, Чужі слова в україн-ській літературній мові, І. Боючака, Укра-їна по „Gazette de France“ XVII в., М. Га-лущинського, Побут на Україні, В. Ко-ролюка, Нові погляди на виживлення тв-рин і людей, О. Кузьмиченського, Геракле-на молоді України (українські атлети), Ст. Сірополка, Памяти Ів. Стеценка й А. Лещенка, І. Липи, Памяти М. Білинського-Вол. Дорошенка, Памяти Ів. Липи і В. Со-вачева.

Дохід від календаря призначений на по-міч емігрантам. З огляду на брак грошей у Товаристві, Т-во свого часу звернуло-ся за поміччю до громадянства. Досі віз-гукнувшись й прислани на видання альмана-ха отсі люди: Д-р Волошин Мих. 26 зол., Д-р Грушківський Я. 10 зол., Давиденко А. 26 зол., 11 сот., Дорошенко Вол. 26 зол., За-вадський 26 зол., Калінович Ів. 5 зол., Котисова Е. 26 зол. 50 сот., Куриленко М. 26 зол., д-р Луїв А. 5 дол., Мочульський М. 15 зол., пос. Підгірський 5 дол., Під-гірська Ол. 5 дол., Суходольський М. 26 зол., Фешенко-Чопівський Іван 26 зол. 20 сот., д-р Ціпановський Іван 27 зол. Крім того гурток емігрантів-Наддніпрянців з Янова коло Львова прислав на календар 83 зол. з вистави „Сватання на Гончарівці“. Складаючи ширю подяку у см Вр. жертво-давцям, просить Товариство з огляду на великі кошти друку про дальші жертви й членські вкладки. Членом Товариства може бути й Галичанин (м'сячна вкладка 2 зол.). — Адреса Товариства, Львів, ул. Руська, ч. 3, III.

СТАРА УКРАЇНА чл. VII—VIII. Зміст: „Земля свідком минулого“. Географічні

назви як істичне жерело. Нап. М. Кор-дуба; „Городища на території Галичини“. Нап. М. Дужий; „Церква-Мавзоль св. Бориса і Гліба у Вишгороді під Київом“. Нап. В. Залозецький; „Старий Львів“. II. (XIV—XVIII ст.). Нап. В. Кавлович; „Слі-дами старої української культури“. II. Култура рукописної книжки на Україні в XVI ст. Нап. Я. Гердинський; „Пилип Орлик“. Головні дати життя, акції і бібліо-графії. (З нагоди 182-ї річниці його смер-ти). Под. Ів. Боршак; „Памяти П. Я. До-рошенка“. (1858—1919). Нап. Д. Дорошен-ко; Miscellanea: I. До характеристики кня-зя Болеслава-Юрія Тройденевича. Подав В. Липинський; II. Franco-ukrainska XVII до XIX ст. „Gazette de France“ з 1652 р. про монету Б. Хмельницького. Ілльська медалі з нагоди Берестечка. Могилівський архієп. В. Шишацький і Наполеон у 1812 р. Примірник Драгоманівської „Громади“ в Парижській Наці нальній Б білетці з за-мітками Сидорацького. Под. Ів. Боршак; III. Вірші з „Громадського Дзвона“, сати-ричної часописи, наміченої в пол. 1870 р. Под. К. Студинський. Бібліографія. I. Ре-цензії й звіти; II. Нові книжки.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Шко-лу“, добачує дехто в недостатчі екекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і гро-мадянський обовязок повинні бу-ти більшим авторитетом, ніж чу-жа принука.

Зі спорту.

Вісти з „Українського спорто-вого Союзу“.

Нині субота год. 3 по пол. другий день Запорізьких ігриш. В програмі змагання в бігу на 400 м., 1500 і 3000 мет булавкою, скок в височіні і жердкою.

В неділю о год. 10. рано скок в дов-жінні і біги на 100 м., 110 м., 5.000 м., о 12. год. плавання на Світезі, по пол. о год. 2.30 кінцеві змагання у всіх родах, а о год. 4. по пол.:

М'ячеві змагання „Львів“ — „Край“.

Перегони на колесниках відбу-дуться на гостинці Львів-Янів, (а не Львів-Стрий, як було заповіджено). Учасники мають явитися в неділю о год. 7.20 рано на янівській рогаці.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корначного, Львів, Коперни-ка 33. Нині в суботу 13. вересня боряться три пари: в першій парі: рішачою боротьба аж до вислуду. Хто кого? Шампіон Во-линець (Українець) з шампіоном світа Спелачеком (Чехословачина). Нині або Спелачек утратить титул шампіона світа або Волинець втратить кандидатуру до нагороди. В другій парії стріча двох велитнів турніру: муринський шампіон Макс Сальватор Бамбуля (Північна Аме-рика) з шампіоном — велитнем Кіслером-Завішою (Горішній Шлес-Польща). В третій парі: друга стріча шампіона світу Жоржеско (Румунія) з шампіоном Роген-баємом (Німеччина). Перед боротьбою цікава програма циркова. 436 1—1

Бурса ім. Ів. Франка в Яворові прий-ме гімназійних учеників на повне утри-мання за місячною оплатою 25 (двадцять) п'ять золотих. Питомні бурси будуть ще прийняті до української гімназії. 433 1—3

На „Рідну Школу“ зложив Амаг. Дра-мат. Кружок в Тустановичах 60.10 зо-лотих а то: 34.60 зол. частина доходу з ве-черини і 25.50 зол. зі збірки в перкві. — Вр. Жертводавцям складає ширю подя-у Головна Управа УПТ. 428 1—1

Позір: Наука Рухахия в „Соколі-Батьку“ розпочинається як в минулому році з днем 15. IX. с. р. та буде обійма-ти слідуєчі відділи: старших членів, мо-лодших членів, членів, старших учеників, старших учениць, молодших учеників, мо-лодших учениць, ремісничої молоді, та дітвори від 6—12 літ. Зголошення та ак-зайки подає канцелярія товариства при вул. Руській 20 від год. 11—1 та від 8 до 9. веч. — Руханкова Секція „С.-Б.“ 426

Біблійні образи — перші початки науки релігії“ сваяш. С. Біленький Львів, Здоровля, 12. 425 1—2

Дрібні оголошення.

ІНТЕЛІГЕНТНА жінка, середніх літ, пошу-кує місця заряду домашнього госпо-дарства, найрадше у священника вдівця. Зголошення слати почта Цудидів, poste restante, Евгения. 435 1—2

АДВОКАТ МОЛОДИЙ приступить до спілки зі старшим адвокатом з до-бре просперуючою канцелярією. Зголо-шення слати: Д-р Хв'їй Іван, Чортк. в. 429 1—2

ПОШУКУЄТЬСЯ вправного інструктора до учениці з III—IV кл. гімназ. Зголо-шення з поданням услів слати на ад-Винницький, Стратин к. Рогатина. 430 1—1

ЗДІБНИЙ адв. соліциатор з 3-літньою практикою пошукує заняття у адво-ката або нотаря. Прийме також обовязки бюрові в інших українських інституціях Зголошення слати до адм. „Діла“ під „Соліциатор“. 423 1—2

СТУДЕНТ з укінченою 4. кл. гімназ. з б'дною родиною шукає лекції або відповідного заняття. Відомість близшу подасть уряд парох. в Сигевідську вишні п. в м. 424 1—2

ГАСУ ВЕРТГАЙМА 2 м. висоти, 80 см. ширини дешево продасть Задаткове Госарство в Яворові. 432 1—2

УКРАЇНЕЦЬ на державнім становиску літ 34, пристійний, дуже лагідної вдачі, з причини браку знакомства, наважає знакомство з панною в цілі матримоніаль-ній. — Ласкаві зголошення враз з фото-графією слати до Адм. „Діло“, за котрої зворот евант. вим'ну дескрет ручу словом чести. — Зголошення слати під Українець 431 1—1

СТАРШИНА У. Г. А. темний інвалід просить пластунок і пластуниць пожес-твувати вільні години на читання і писан-ня в домі українських інвалідів, вул. Зо-фії 25. — Федір Романів. 2—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛИСТ

Д-р Г. ПЕЛЬ

288 лікар Народної Лічниці 9-10 ординує в очних недугах у Львові при вул. Ягайлонецькій 20.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

Львів, вул. Синстуська 17/1.

Пломбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті пі-сля американської системи. Пациєнти з провінції полагоджуються в найкоротшому часі. ПП. урядовцям та студентам значна знижка. 281 9—10

Українська Кооператива

„ТРУД“

В ТЕРНОПІЛІ

пошукує вправної сили фахової до веден-ня робітні уборів жіночих, дітєчих і біля. Платня після умови. Мешкання в натурі. Речинець зголошення до 25. вересня ц. р. на адресу:

АНТОНІЯ КОНДРАТ

ТЕРНОПІЛЬ, вул. СКАРГИ Ч. 16. 437 1-2 ДИРЕКЦІЯ.

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновіших систем, яких складові часті, приладдя до кравець-кого ремесла і до руч-них робіт поручає АЛЕКСАНДЕР МАЛІМОН склад машин до шиття Львів, вул. ВАЛОВА Ч. 11 а. 434 Приймається машини до направи. 1-8

Всі, хто має чи провадить бібліотеку, повинні мати одиникий підручник для бібліотек — книжку С. СІРОПОЛНА

„КОРОТКИЙ КУРС

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА“

Книжка містить розділи про значіння кни-ги та бібліотеки, про уладження, статисти-ку, комплектування та діловодство бібліо-теки, а також короткий огляд бібліотеч-ної справи в Америці, Англії, Німеччині, Чехословачині та на Україні. Ціна 2 зол. Тов. „ПРОСВІТА“, Львів, Ринок 10. 427, 1-1

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конт. почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунії
150 лей, Болгарії 7'50 зл.,
Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

З „тисяч і одної ночі“.

Виступ на загальному зібранні Союзу Народів англійського делегата проф. Джільберта Меррі в о-бороні національних меншостей, його теза про konieczність вержання й реального приноврелення трактативних постанов про мершости, спонукали першого польського делегата, мін. закорд. справ гр. Скушинського похвалитися перед збором численних представників держав і народів польською толеранцією і великодушністю. Польща належить до тих держав, з якою досі найбільше клопотів мав Союз Народів. Досі Польща виступала перед лицем держав і народів постійно в характері обвинуваченого, в ролі підсудного. Аж тепер, коли гніт національних меншостей дійшов до зеніту; коли мовні закони відібрали українській нації всі дотеперішні здобутки на цьому полі; коли саму ідею українського університету викривлено в якусь дивоглядну й відразливу карикатуру в супереч постановам закону з 26. вересня 1922; коли ланошиться самоволя „кресових“ кациків, а змужджене населення — після нечуваного неврожаю — вгинається під податковою шрубкою п. Грабського; коли на цій лінії йде наступ на українське шкільництво; коли урядовців і учителів Українців розпоршується по польській етнографічній території; коли... тоді гр. Скушинський збирає оплески в Женеві за політику у відношенні до „національних меншостей“, себ-то у відношенні до величезних більшостей східної половини теперішньої польської державної території. Консервативні, ліберальні, демократично-ліві й соціалістичні польські щоденники аж захлистуються з радости, що — мовляв — промову польського делегата мін. Скушинського в справі „нац. меншостей“ зібрання Союзу Народів прийняло дуже горячо, що засвідчує переворот в поняттях про відношення польської держави до „своїх“ меншостей. Тільки хієнська преса бе на тривогу з приводу уступу про український університет і його майбутній осідок, що вкінці вишкробав мін. Скушинський в стенографічному протоколі.

Чим же то так прихилив до себе серця представників численних держав і народів польський міністер? Яку правду проголосив він світові, які перспективи відкрив в польській політиці супроти непольських народів?

Перш усього запам'ятаймо собі дещо з теорії, з ідеології права народів в знаменитій польській ін-терпретації, а опісля перейдім до тих благодатей, які як манна спадають на непольські народи взагалі, а на український зокрема.

Трактат в справі охорони меншостей — теоретизує мін. Скушинський — впливав з великої ідеї, але всі великі ідеї мають ту прикмету, що їх приноврелення є дуже небезпечне. Уряди є переповнені бажанням приноврелати постанови про охорону національних меншостей, але мусять поборювати блудні ідеї, ширені меншостями, які не повинні найти більше послуху. Головним чином слід поборювати думку, немов би трактат

в справі меншостей міг бути вибуховим матеріалом, заложним у підставі тривкості народів, немов би він міг становити „place d'armes“ для маніфестацій інших національностей, немов би дозволяв інтригувати в чужому краю за посередництвом ворожої тому краєві націо-нальності. Такі побоювання можуть урядам зробити неможливим приноврелювання — згідно з духом і буквою трактатів — постанов про охорону національних меншостей. Трактат про охорону меншостей є тільки одною стороною одної і тієї самої медалі, якої другу сторону становлять самі трактати, які рішають про політичну й територіальну суверенність держави, що її заселяють меншости.

Після цієї теоретичної саламахи наступають благодати, якими Польща в надмірній любові і надмірному пошануванні права обдарувала не-польські народи. Щож дісталось територіальним народам в Польщі? Отже: Польща, яка в ніякій добі своєї великості не знала прав, які обмежували волю інших народів, лишається вірною своїй великій мислившині і в своїм новітнім законодавстві йде далі, як того вимагає трактат про національні меншости. В обсягу мовного законодавства 31. липня ц. р. оголошено три закони про користування мовами меншостей в 7-мох східних воєводствах: закон в справі мови в суді, закон, що торкається деяких приписів з обсягу організації освіти і закон про мову адміністраційних урядів і самоврядних льокальних установ. В тих законах польські законодавці (др. Ст. Грабські) кермувалися принципом широкої співпраці, яка уможливила тісний зв'язок національностей, одночасно забезпечуючи національні індивідуальности. На цьому шляху великий крок зроблено в останніх днях.

Випуск червоних командантів на Україні.

З кінцем минулого місяця відбувався на Україні святочний випуск абсолювентів червоних військових шкіл. Зараз після випуску нові червоні старшини обіймуть старшинські становища в червоній Армії. Сам акт випуску був обставлений всюди дуже торжественно. Такі випуски відбувалися в Харкові, де мішана пішо-кінна школа випустила з обох відділів 190 командантів, при чому цей випуск був першим нормальним випуском, а інша т. зв. шеста піша школа випустила 160 командантів. Також випуски відбувалися у Полтавській пішій школі, Зінзівській кінній школі, в Одеських школах — важкій гарматній, береговій гарматній та пішій, в київській інженерній та у вищій школі ім. Каменева, всіх родів зброї, де команданти одержують вищу військову кваліфікацію. По всіх школах курс навчання був трьохрічний за винятком інженерної та гарматних шкіл, де курс тривав 4 роки. Всіх випущених українськими військовими школами червоними старшинами буде розділено по частинах Української військової Округи. Між

Польський уряд видав рішення за-рядження з метою створити український університет в Кракові, (який згодом буде перенесений до Львова).

Цей останній уступ, як вже згадано, бесідник опісля викреслив зі стенографічного протоколу, чим наглядно підтвердив правдивість і щирість своїх висловів. І колиб обдаровуючі оплесками гр. Скушинського представники інших держав були звернули увагу на цю поведінку, негідну серйозної людини, то вони може булиб повстидалися своїх оплесків і може в іншому світлі булиб оцінювали виклад польського міністра з теорії й практики польської поведінки супроти тав. національних меншостей.

Свою промову закінчив гр. Скушинський додатком, що великі слова й великі коментарі є зовсім зайві, бо факти — то діла. Іх сила є в спростуванні відвернути буруні пустих і непотрібних слів. Польща, овіяна ідеєю миру, витягає руку для здійснення інтелектуальної й моральної реформи народів, які віками замешкують разом з Поляками ту саму територію і ділять з ними щоденний хліб і сільські цвинтарі (!). Доводячи до відома ці факти, що осталися в зв'язку з трактатом про охорону меншостей, гр. Скушинський є гордий з того, що Польща лишається вірна давнім традиціям, які наказує їй геній раси. „Гарною річю є бути в згоді з трактатами, але ще краще бути в згоді з самим собою“.

Так кінчається ця ідилічна оповість з „Worka Judaszowego“, так виглядає відважне й безсоромне заперечування правди. Але вірити, що ця майстерна казка з „Тисячі і одної ночі“ справді вдержиться, що вона своїм казочним і різноцвітним рантухом закрийє рани на вимученому тілі непольських народів, — значило би зневіритися в тріумфі правди і справедливости. Ф. Ф.

(Державного Політичного Управління, давньої „чека“), в якому взяли участь члени уряду, президія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету, Професійних організацій, незаможних селян і інших.

В цьому році дають військові школи черговий третій випуск старшин, що закінчили повний трьохрічний курс. Всі українські школи разом дають поверх 1500 командантів в цьому році: З нагоди цього випуску пише Затонський у харківських „Вістях“ таке: „Ми певні, що з нового випуску шляхом роботи над собою вийдуть не тільки гарні рядові командири рот та баталіонів, але й більше, бо робітники, яким доведеться вести Червону Армію в рішучий бій зі старим світом“. — Другий автор, Ульянов в тих же „Вістях“, змальовуючи співвідношення нових червоних командантів до старих був. царських офіцерів на службі в червоній армії пише таке: „Цьогорічний випуск командирів знаменний ще тим, що з його приходом до Армії круто міняється співвідношення члена червоного командного складу з бувшим офіцерством. Всього тільки одну третину всього командного складу становитимуть бувші офіцери, а решта дві третини — червоні командири. Але й залишена після всяких численних чисток, частина бувших офіцерів здебільшого пройшла ріжні повторні курси Червоної Армії і своєю участю на ріжних фронтах дала докази своєї цілковитої самовідданості пролетарській революції. Отже можна сміливо сказати, що ми досягаємо однозгідности всього командного складу Червоної Армії і нема вже різкої межі між нечисленними бувшими офіцерами і червоними командирами“.

В Союзі Радянських Республік, отже й на Україні дійсно присвячується не від нині найбільше уваги червоній Армії. В часах страшної голодової скрути одинака червона Армія не знала, що це таке голод. Розуміючи великанську її вагу для радянського устрою, там нею не даром так широко піклуються. Військову освіту трактується тепер дуже серйозно.

Найкращим доказом на те, повстання в Харкові Української військово-підготовчої школи в цьому році. Школа призначена для юнаків від 15—17 літ. Метою школи належна підготовка тих підлітків для вступу їх до військових шкіл. Школа зорганізована по типу професіональних шкіл (середніх). Ра-

Пр. 825/24. В імені Річипосполитої Польської! Суд окружний кримінальний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 199 з дня 9. вересня 1924 р. в статті під заголовком: 1) Зажна справа, а) уступ що міститься між словами іншої категорії а) Чи нашою лепітациєю, б) гадка між словами тягарем громадянства а значіння українського, 2) Новинки, а) вислів між словами кресових законів а назвав він, б) гадка між словами численних закамарків а Рівночасно, в) Гадка між словами кожду особу а між годиною, г) гадка між словами в товаристві уланів а Метроп. Шейтшикий, д) гадка між словами не було якого а Відступництво, е) уступ між словами Відступництво а Не помогло 10 золотих корон, 3) Дописи гадка що міститься між словами Міхала Квбзла а То ще і при-

дано містить в собі ество ад 1) злочину з § 65 а закона карного ад 2) а) злочину з § 65 а закона карного ад 2) б) в) г) д) проступства з § 300 закона карн., ад 3) е) провини з § 302 закона карного, ад 3) провини з § 303 закона карного узнав доконану в дни 8. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення шилого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого дисма. Заразом видав наказ відічальному редактору гої часописи, щоб не рішення помістив безплатно. в найближчій числі і то на першій сторони. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 д. п. л. № 6 ек 1863, а іменні засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 10. вересня 1924 (Підпис нечиткий.)

Перспективи англійського уряду.

Приїхавши з Женеви у Лондон, англійський прем'єр задумався над перспективами своєї найближчої кар'єри. Оскільки сесія англійського парламенту відбудеться імовірно до лютого теперішнього робітничого кабінету. Вже нині кружляють поголоски про нові вибори, які можуть лопатись при кінці жовтня або листопаду. На черзі дня парламентарної сесії стане справа англо-російського договору.

Консервативна та ліберальна преса засуває дуже різко своє вояже становище до згаданого договору. "Таймс" присвятив цій справі цілу низку статей в яких висловився дуже гостро, проти мети, якими покровителювали партійні однодумці Мекдонельда. Як відомо, англійський уряд підписав торговельний договір з радянським урядом в останній мент під натиском прогосидів робітничої партії. Відомо також, що уряд Мекдонельда є урядом парламентарної меншости — дуже рідкий приклад в історії англійського парламентаризму, який на протязі віків ґрунтувався на двохпартійній системі. Є не уряд, який виконує урядові функції, але не має фактичної влади. Він удержується на поверхні лише завдяки підмозі лібералів, не зовсім дружно настроєних до політики Мекдонельда.

Лянські урядові і партійні кола підключилися так завзято армією та виконанням для неї нового і суто свого по дусі командного складу, зміряють консеквентно до того, щоби впровадити до червоної Армії систему т. зв. єдиноначальства.

Цій останній системі треба проґіставити пануючу тепер у червоній Армії двоначальну систему, де військовий і політичний провід спочивають в окремих руках. Попри командирів існують ще й політичні комісарі. І насправді треба признати слушність Затонському за його висказ: "Ми жертвували зайвою кров'ю завдяки тому, що в нас не було командного складу". Очевидячки, греба під тим розуміти обставину, що не було свого комуністичного складу. Тепер, як бачимо, там йдуть силою пари до того, щоби такий свій командний склад придбати.

Англійський робітничий вояд користає з ворожнечі двох буржуазних партій, які — дивне диво! — рижняться між собою багато менше як якнебудь з них від робітничої. Раз ліберали піддержують Мекдонельда на злість консерватистам, иншим разом консерватисти роблять це саме для подратування лібералів. Дарма, що Мекдонельд уміє майстерно користуватись таким антагонізмом, — приходять моменти, коли і великий дипломат не може дати собі ради. Саме такий момент наближується для Мекдонельда. Льюїс Джордж уже заповів йому війну з приводу "штуккарства" званого англо-радянським договором.

Цікаво, що навіть ліва преса поставилась до цього договору вороже, називаючи його безвартісним для обох держав. Урядовий орган лібералів "Лібераль Мегезін" каже, що це навіть не трактат, а радше гротеска. Коли зважити, що при підписанні договору, всупереч традиційним нормам уряд Мекдонельда поминув короля — тоді ясно, як ставиться до нього публічна опінія вихована в пошані до традицій.

Мекдонельд має ще у власній партії сильну опозицію у т. зв. лівім крилі, якого поміркованим представником є канцлер скарбу Сноуден. Якою силою є ця опозиція найкращим доказом є останній конгрес "трейдюніонів". Голова цього з'їзду Пурсель висловився, що робітничі партія "повинна за всяку ціну всією силою піддержати підписаний договір". Можна сумніватись, чи Мекдонельд схоче ціною свого становища боронити цього договору.

Слід звернути увагу, що англійські елементи ворожі радянському урядові не є конче протинімецькі. Між англійськими консерватистами зростають німецькі симпатії. Мекдонельд хотів своєю промовою в Женеві, де промовляв у користь Німеччини, приєднати собі симпатії инших партій. Але насправді, чи Женева врятує його перед льондонською кампанією.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

"Пресовий" закон про мову в судівництві.

В цих днях розіслала адміністрація урядового польського дневника одно число (№ 78. В. з. д.), в котрім оголошено закон з 31. липня 1924 р. поз. 757. про мову урядування в судах, прокураторських урядах і нотаріаті. Очам своїм не віриш, які то постанови витав варшавський законодавець в справі мови для нас — без нашої участі.

Що внутрішньою і зовнішньою урядовою мовою встановлено на галицько-українській, білоруській і литовській землі виключно польську мову, це ще не все, бо арт. 2, уст. 3. каже таке: "сторона, котра внесла письмо в "матерній" мові, обов'язана внести додатково переклад на державну, себто польську мову, якщо друга сторона до 14 днів після доручення їй непольського письма поставить таке домагання". В тім випадку попередні доручення, як рівнож акти доконані судом (присуди, рішення, ухвали etc.) є без правового значіння (są pozbawione skutków prawnych) про що суд рішає з уряду і за день доручення уважається той день, в котрім доручено переклад. Відмова прийняття непольського документу (себто українського, білоруського і литовського) півняється жаданню доручення перекладу!...

При карних дохощеннях може обвинувачений або свідок домагатися протоколування в матерній мові, але лише поруч з польською урядовою мовою. Про протоколування в українській, білоруській або литовській мові в цивільних процесах нема мови в цім законі.

Внесення до ґрунтових книг доконується лише в урядовій мові.

Це ті благодати, котрі оголосила польська преса — йдуть далеко поза рами приречення даного польським урядом великим державам перед 15. березня 1923.

Розуміється, для заграниці додано в арт. 2. також "постанову": "Wogóle sąd winien baczyć, aby strona, która nierozumie języka używanego w sądzie nie ponosiła uszczerbku w możności strzeżenia swych praw".

Цей товар призначений наглядно на експорт. Внутрі нашого, білоруського і литовського краю об'язують ось які постанови:

Українською мовою перед судом

може послугуватися лишень Українець. Адвокат Українець не сміє українського позову вносити іменем Поляка, Жиди, або німецького колоніста. Зате протестувати проти української мови (білоруської, литовської) і домагатися перекладу в польській мові може й Українець, чи то його жидівський або польський адвокат. А не домагання, внесені на протязі 14 днів має таку силу, що з уряду валить усі присуди, до тої пори видані на українську скаргу, як також оречення, деції і ухвали; все це, хоча правосильне, тлатить свою правну силу! Ось яка кара за те, що зваженось ужити українського письма!

А при тім який хаос! Перед цивільним суддею не сміє сторона домагатися українського протоколу, лише перед карним суддею мають сторони право домагатися, щоб суддя писав протокол по українськи. Але суддя мусить протоколувати в 2 мовах, евентуально з 2 протоколянтами, коли не вміє писати по українськи.

Подаймо до того, що до перекладу треба вносити нове подання на стемпаль, що кожний суддя зам'єсць одного протоколу мусить брати дві протоколи — то можна собі уявити, скільки секатори й скільки ненависті вложено в той закон, щоби лише обмерзнути українській (білоруській, литовській) стороні домагатися пошанування своєї мови. А коли порівняється цей закон з відомим чеським розпорядженням з 1897 р., котре видав Бадені для Чехів, розпорядженням, що признавало майже другу суверенність чеської мови перед суддями в Чехії і Моравії, то уявимо собі, скільки пониження мусить кожна інтелігентна українська, білоруська й литовська сторона відчувати, коли противна польська сторона з приризством відкине її письмо і примусить внести другу скаргу з польськими перекладами, причім всі попередні ухвали, присуди і т. д., внесені на українське, білоруське й литовське письмо тратять ex offio свою силу. Не згадуємо вже, яке баламутство вийде з того, коли всі правосильні присуди й ухвали полетять в пропасть. Хто так сіє ненависть, той очевидно напрошується бурі.

Д-р Теофіл Окуневський.

І. ГОНЧАРЕНКО.

Лист з Франції.

Між нашими робітниками.

(Докінчення).

Входимо до кімнати. По-під вікном, навпростець, притулився стіл до стіни, а навколо його сидить декілька осіб; дві з них мені не знайомі. Направо від дверей три піджаки, а на ліво одно.

"Ось і другий гість!" чую голос. Приглядаюсь до обличчя, пригадую, що десь їх бачив, аж через декілька хвилин з ходу балачок дізнаюсь, що п. К. щойно приїхав з Польщі та привіз знову транспорт ґаборан.

"Що чувати там, серед наших? Як живуть?"

Багато спогадів, багачко думок, вражіннь, хотів би все знати, але нараз не годе висловити всього того, що назбирилось у мене протягом майже одного року.

Як звичайно це трапляється, задано якесь питання, що першим прийшло мені на думку, аби зав'язати жвавішу розмову.

Хутко ми вже поділились на гуртки. Один опережає та перебиває другого, лишеб висловити те, що накопичило в душі.

Згадуємо про старі часи, але більш розмова хилиється до сучасних, буденних життєвих питань: де хто працює? скільки заробляє? яка праця то що.

Довідаюсь, що у місті К, скупилась досить численна українська

громада, яка налічує десь до двохсот осіб. Всі працюють по різних кутках великої фабрики, заробляючи не такі великі гроші, як про це звичайно думають ті, хто не був у Франції.

Фізична праця давалась спочатку добре в знаки. Треба було подужати незвичку, невитривалість до неї. Уявіть собі, що кожний робітник, який працює нпр. при вивантаженню та навантаженню заліза або коксу, мусить у середнім опорожнити два-три вагони по 20 тонн. Це навіть не легко вдається й звичайному, загартованому робітникові. Скінчилась праця, хутчіш летиш мов на крилах додому, щоби попоїсти та спочити. А скільки енергії, зусиль треба прикласти особливо на перших початках, заки звикнеш до праці. Минає три, шість місяців і то людина відчуває на долонях сліди нелегкої роботи. Нема гіршого як бути "маневром" чорноробочим, а аджеж всі бувають таборяне починають свій іспит з цього фаху; рідко кому щастить влаштуватись на лекшій роботі.

Та веселіш стає, коли згадаєш, що ти тут вільний. За волю все здається віддав би! Хай тажче фізично, але морально свіжіше! Майне час, звикнеш!

"О, якби знав отцю клятву мову! Мова, мова!... Як знав би її, то все пареміг би! Булож дурному ще в таборі зайняти нею! Але, колиб знаття, що опинишся тут... Хто міг знати, куди доля занесе мене?" Так думає не один наш Українець, викидаючи з вагону тридцять тонн угля.

В куті за столами сидять вже робітники в своїх робочих, частенько лаганих костюмах і з великим апетитом після важкої праці умотують вечерю.

В колі своїх знайомих за вечерею обмінюють вражіннями від їхнього життя. Стає веселіш і приємніш, згадавши, що маю змогу хоч після довгої перерви розважити свою душу.

"Завтра збори нашої громади", каже мені п. О. "Вона затверджена місцевою владою. Багато суперечок мали ми з нашою фабричною адміністрацією. Все це йшло від московських кол, які мають деякий вплив на адміністрацію заводу. Нам ставили різні пропозиції, але ми не прийняли ні одної, бо хотіли мати громаду зі своїм статутом і правом".

"Завтра неділя" прийшло мені на думку перед тим як заснути.

Передають мені, що на національне свято Французів у липні ц.р. українська громада була запрошена владою приймати участь у поході, по місті. Національний український прапор відбивав серед инших своїми барвами, звертаючи увагу на себе не одного глядача.

Скрізь України старався підкреслити свою відрубність від Москви, які не одну капость хочуть учинити нашим, не вважаючи на байдуже відношення Українців до них.

Збори української громади в м. К. відбуваються у досить великій залі одного з місцевих готелів. На зборах маю змогу побачити й тих,

які перебуваючи тут від весни, встигли підшукати собі приватні помешкання та осісти більш комфортно. Само місто К. невеличке, а робітників чимало, а тому вільних помешкань майже нема.

На збори завітало кілька десятків членів. Іде оживлений обмін думок. Присутні очікують голови зборів, котрий хитко з'являється. Чується дзвінок секретаря. Чуваю зазвяти місця. Збори відчиняються. На порядку денному перевибір нової управи та инші біжучі справи.

Дві години тягнуться збори. Головою нової управи обирають п. Д., відомого своєю активною працею в минулому. Можна вірити, що управа в новім складі потрапить уріжкомантнити життя своїх громадян, а на ту пору наїде осінь зі своїми дощами, а там швидко висуне носа й зима.

Тяжка праця стоїть перед управою в таких несприятливих умовах на еміґрації, де відчувається брак часу, де люде так стомлюються й фізичною щоденною працею.

Всеж віра, надія та настирливість переможуть усе! І сірі сумні дні українського робітника одуховляться. В його життя буде внесена не лише відвага, а й більш поважна духовна праця.

Хай український громадянин на новій землі, в чужім краю набирає знання й досвіду для майбутнього життя на своїй рідній.

3 документів часу.

1. Як стати „небезпечним українським радикалом“.

На наш редакційний стіл привітав нас вітер оці надзвичайно характеристичні „грамоти“, які передаємо в цілості.

I.

Posterunek Policji Państwowej w Szczawnem I. 94/24. Tajne. Hadziewicz Józef z Mokrego urządzenie zabawy tanecznej.

Do Starostwa w Sanoku.

Szczawne, dnia 27. lutego 1924.

Dnia 10. stycznia i 15. lutego 1924 urządził naczelnik stacji kolejowej w Mokrem pow. Sanok, Józef Hadziewicz wraz ze swą żoną ucho dząca na ogół z a u k r a i n k e (1) zabawę taneczną w poczekalni 3-ciej klasy, w której to zabawie wzięła prawie cała młodzież powyższej gminy płci męskiej i żeńskiej udział bez zezwolenia miejscowej władzy t. j. gminy i bez złożenia odnośnej taksy na rzecz tejże. Zabawa trwała od godziny 17-tej do 23-ciej każdorazowo a podczas nadchodzących pociągów przerywano ją, by ewentualna publiczność nie była pozbawiona miejsca w poczekalni i swobodnego zakupu biletów lub by ta ostatnia nie doniosła odnośnej władzy.

Jako świadków, że powyższe zabawy w dniach naprowadzonych faktycznie się odbywały, naprowadza się Andrzeja Paszkowiaka syna Iwana, Dmytra Bilasa syna Leszka, Katarzynę Romanio córke Michała i Naścię Kochanowską córke Iwana z Mokrego tudzież Katarzynę Nieczystą i Annę Dobrzańską z Zawadki morochowskiej! Świadkowie powyżsi zeznali podpisanemu i poster. Antoniemu Gągaćce, że posadzony Hadziewicz zbierał od każdego biorącego udział w powyższych zabawach po 400.000 marek rzekomo na podług czy też na biednych dzieci.

Józef Hadziewicz indagowany na powyższą okoliczność oświadczył podpisanemu, że zabawy powyższe w dniach naprowadzonych faktycznie urządził a zebrana gotówkę w kwocie kilku milionów marek odesłał do Dyrekcji jako zbiorówkę dla głodnych dzieci.

Naczelnik stacji kolejowej Józef Hadziewicz nie mógł jednak podpisanemu okazać dowodu, że powyższą kwotę przesłał tam gdzie zapodał z czego wnioskować należy, że tenże zabawę tę urządził z chęci zysku lub w celach antypaństwowych.

Hadziewicz Józef jak również jego żona Emilia są tak tutejszemu posterunkowi jak również tamtejszemu Starostwu znani z tutejszych poprzednich doniesień z a c i e t y m i U k r a i n s a m i a z a t e m (!) nie ulega najmniejszej wątpliwości by ci właśnie tę a p o s o b n o s ć nie wykorzystali dla celów antypaństwowych mając pod ręką prawie całą młodzież z gminy Mokre pow. Sanok. Linia kolejowa od Czaszya do Wysoczan jest obsadzona przez budników ukraińców a w środku t. j. w Mokrem przez naczelnika stacji Józefa Hadziewicza również doświadczonego u k r a i n s a a t e m b a r d z i e j jego żony, dlatego wskazanem by było by tamtejsze Starostwo w porozumieniu z Dyrekcją kolei w tym wypadku wydało stosowne zarządzenie by w ten sposób przeszkodzić Hadziewiczowi w towarzystwie swej żony oraz budników Józefa Sawczyszyna, Jana Sawczyszyna i Edwarda Karpe w m o z l i w y c h d z i a ł a n i a c h antypaństwowych obecnie i w przyszłości.

W końcu nadmieniam, że sprzęty w powyższej poczekalni a to stół, krzesła i ławki oraz drzwi uległy podczas powyższych zabaw częściowemu zniszczeniu tak, że czekająca publiczność na odjazd pociągów nawet niema wygodnie na czym usiąść i oprzeć się.

II.

Starostwo w Sanoku. I. 95/pr. Sanok dnia 3. marca 1924. „Poufne“.

Hadziewicz Józef — urządzenie zabaw (zbiieranie składek bez zezwolenia).

Prezydent Dyrekcji Kolei państwowych we Lwowie

Udziałem do wiadomości i proszę o wykonanie dalszych zarządzeń.

Zarazem oznajmiam, że przeciw Józefowi Hadziewiczowi wytaczam równocześnie dochodzenie karno-administracyjne za urządzenie zabaw oraz zbieranie składek bez zezwolenia władzy.

Z uwagi, że zachowanie się Hadziewicza jak również jego żony pod względem politycznym jako skrajnego radykała ukraińskiego może być (!) w danych wypadkach dla Państwa zwłaszcza w jego obcym miejscu służbowym niebezpieczne, tem więcej, że posady budników jak Sawczyszyna, Karpy i innych na linii kolejowej Zagórz-Lupków mającej wielkie znaczenie strategiczne oraz bezpośrednio komunikującej z Czechosłowacją — o b s a d z o n e p r z e z u k r a i n s k i c h a g i t a t o r o w (!) proszę w interesie bezpieczeństwa publicznego i państwowego o wzięcie pod uwagę przeniesienie Hadziewicza na inne miejsce służbowe! Starosta Mieczysław Zieliński.

Do wyżej wymienionych urzędowych dokumentów, які проречисто говорять самі за себе, зам'ямо на основі засягнених автентичних інформацій ось що:

Гадзевич уладив забаву селянської молоді з села Мокре — спонуканий наказом своєї верхньої влади, дирекції залізниць у Львові, щоби помогти акції Комітету „Львівська молодіжна дітя“. Гадзевич зібрав

з забави 4.250.000 мп. доповнив цю суму з власних фондів до 10 мп. і передав ці останні гроші дирекції залізниць на цілі згаданого Комітету.

Ось так представляється поступок Гадзевича в об'єктивним світлі.

Колиб Г. не був Українцем а скажім Поляком, його за це діло булоб стрінуло призначення не тільки з боку його безпосередньої влади але й з боку польських політичних властей. А так, без найменшої підстави, стрінули його підозріння у протидержавній роботі і потрібна кара. Іменю одержав він від дирекції строгу догану за уладження забави в ждальні зал-сташі, від староства другу кару за уладження забави без дозволу, якісні перенесено його як небезпечного українського радикала з Мокрого, де був начальником сташі, на підрайдне-становище до Медики.

2. Винен, хоч не міг провинитися.

Prezes Sądu apelacyjnego we Lwowie, dnia 26. sierpnia 1924. Prez. 291145/24.

Do W. Pana Włodzimierza Brykowicza, b. sędziego w Tarnopolu ul. Tarnowskiego 1. 7. Sąd apelacyjny we Lwowie postanowił po wysłuchaniu Prokuratora odmówić prośbie b. sędziego Włodzimierza Brykowicza o wpisanie go na listę obrońców w sprawach karnych po myśl § 39 pk. P o w o d y: Koniecznym wymogiem wpisania na listę obrońców karnych jest po myśl § 39 pk. i utrzymanych § 19. ust. o org. sąd. w mocy § 2—4 ces. pat. z 3. maja 1863 N. 81. Dpp. nieposzlakowane życie pen-
tenta, które bądź to odpowiedziami świadectwami, bądź też w inny jakikolwiek sposób wykazane być powinno.

Wymóg ten nie zachodzi u b. sędziego Brykowicza, albowiem jak to wykazaniem i ustalaniem został w uchwale sądu apelacyjnego z 21. czerwca 1921 r. Prez. 1009 [21] odmawiającej mu przyjęcia do służby państwowej polskiej, zatwierdzonej postanowieniem Rady Ministrów z 5. stycznia 1922 r. b. sędzia Brykowicz był w czasie przewrotu ukraińskiego naczelnikiem wojaskowego Sądu pol. wego w Tarnopolu i zarządzał faktycznie więzieniem tego sądu, w którym wprost w nieludzki sposób traktowano więźniów Polaków, dążąc do ich wygubienia. Wedle wyniku odnośnych dochodzeń, rozkazy te wychodziły od był. sędziego Brykowicza, który wyrażał się „niech Polacy giną będzie ich mniej“. Nadto obecnie zasięgnięte u kompetentnych organów informacje, popierając w zupełności powyższą opinię.

Z tych przyczyn Sąd apelacyjny uznał, że odnośnie do był. sędziego Brykowicza Włodzimierza nie zachodzi wymóg nieposzlakowanego życia i dlatego odmówił prośbie jego o wpisanie go na listę obrońców w sprawach karnych.

Faktycznie sprawa wygląda tak, що начальник Полевого Суду З. У. Н. Р. не мав жадного впливу й інгеренції на управу військових арештів, бо судові арешти за української влади як і за австрійських часів творили самостійний військовий відділ незалежний від військового суду, який у воєнних часах підлягав безпосередньо Окружному Команду. Управу арештів від старшина, який безпосередньо підлягав враз з цілим своїм відділом окружному командантові, який безпосередньо командантові арештів видавав прикази і полагав особисто всі справи що торкалися арештів.

Наскільки начальник військового суду доповідав підчас контролі арештантів про якінебудь неправильності в арештах, мусів відноситися письменно до окружного команданта, який видавав потрібні розпорядження.

На всякий випадок Апеляційний Суд повинен був радше поінформуватися у військових осіб про устрій військових арештів і не вилавати такої постанови, яка тільки характеризує зайлість польських властей супроти осіб української народності, які виконували якінебудь обовязки за своєї рідної влади.

Французський уряд і радянський.

Французський прем'єр, вернувшись з Женеви, присвятив останні дні своєї праці т. зв. російському питанню. Франц. уряд є рішечим визнати радянський *de jure*. Діло лише в тому: яку форму цього визнання вибрати. Щоби виробити умовини цього дипломатичного акту, Ерріо призначив спеціальну комісію під проводом сенатора Де Монзі. Де Монзі їздив недавно до Росії і видав окрему книжку на тему необхідності такого договору, головню з торговельних причин. У згаданій комісії є також представник ворожого становища: Нуланс, бувш. франц. посол у Петрограді. Він є від першої хвилини завзятим противником усякого порозуміння з большевиками.

Крім цього у склад комісії входять: директор департаменту для російських справ у франц. мініст. закорд. справ: Гренар, соціаліст Леон Блюм і юрист, що брав участь у льондонській конференції:

Торкнеться шітка до Ердалі
А чобіт сяє на віддалі!

Erdal

Фромажо. Коли формулу визнання прийме комісія, тоді уряд вишле офіційну делегацію до Москви, щоби порозумітися з радянським урядом безпосередньо.

Французський уряд хотів би як мого швидше навизати взаємини з Росією.

Дрібні вістки.

Уряд С. С. Р. Р. передав польсь. послові в Москві ноту протесту проти пресового інтерв'ю мін. ген. Сікорського, в якому цей останній вказував ясно на Мінськ і Київ, як організації центри диверсійної акції проти Польщі, з окрема проти Стовпців.

Підіт в Говзіт надзвичайно зацікавили усіх членів Ліги Націй. В Женеві коментують дуже прихильно визвольницькі змагання Грузії.

У Греції не вгаває неспокій у військових колах. Арештовано двох генералів, обвинувачених у підбурюванні війська до непослуху.

Польща буцім то робить приготування до заключення торговельних договорів з Німеччиною, Чехословаччиною, Норвегією, Швецією і Литвою.

Мала Антанта має перевести конференцію над ревізією своєї політ. становища до визки справ, в звязку з останньою промовою Мекдонельда в Лізі Націй.

В Порурю французькі війська евакуували вже міста Бохум, Гельзенкірхен і частинно дортмундський повіт. З днем 14. ц. м. зліквідується всі франц. митні уряди.

Відгуки дня.

Українська Олімпіада 1924.

Авта, авта, авта...
Повози, повози, повози...
Товпи, товпи, товпи...
— Куди спішите люде?
— На Українську Олімпіаду (площа Сокола-Батька і ще декого).
Брама в зелені і прапорах тріщить від натовпу. Національні хоругви лопочуть на осинім вітрі. Синє небо — золоте сонце.

Святочний настрій...
Великдень!...
Усе, що живе і ходить і говорить по українськи, вилягло в той день на площу Сокола-Батька (і ще декого):
Батька родня.
Мами родня.
Члени родня.
Кавалери, цебеси, старі панни.
Усе!...

Але чути й мову національних меншостей.
Ідуть заздрісні, цікаві, зелектризовані...
Довкола площі на розкішних трибунах море голов (решти тіла не видно.)
Музика грає національний гимн.
Всі встають і не галасують (!).
Кінсьє гимну.
Марш...
На площу виходять сотки українських спортовців.

Буря оплесків...
Проходять попри льюжу корол... того гетьма... ні презид... але ні Голмаркомі... також ні... проходять попри льюжу батьків народу.
Починаються ігрища.

Бронзом блестять здорові молоді тіла, пружаться сталеві мязи.

Жіночтво теж бере участь.
Одним словом будучність народу заперена.

Осяги знамениті...
Світова Олімпіада в Парижі — в куті...
...Алеж я забрехався як ніколи!
Недурно я колись був поетом і мені пророкували, що вийду до історії літератури... навіть Ефремова.

Ось і тепер дався вхопити поетичній фантазі та полетів у ідеальні райони, в яких Україні ніколи не бували.

Авта, повози, товпи сунулись дорогою, але... на площу „Рогові“.

Пануюча мова — Націон. меншостей але нерідко чуєш українську.

— Куди спішите люде?
— На Погонь, на Погонь!

Українські спортсменці повинні би зложити агтаційну пісню на нуту За Німемен, за Німемен, яка зачиналась би від слів:

„Na Pogoń, na Pogoń і прось на Pogoń? I... Czy plac tam piękniejszy czy młiejszy tam? Gwiera?...”

Можеб це вдарило по традиційнім сентименті заскоруждів рутенської душі...

Не маючи грошей на вступ я твердо рішив іти на наші змагання.

Скрудую на площу...

В брамі лежить якийсь пес і преспотийно робить пополуночну гардеробу. Видно не перешкаджає йому ніхто.

Я переступив пса, а він подивився на мене таким оком, як на варята.

На площі стрічають мене з ентузіазмом, бо з усіх сторін площі видно як на долоні, що ще хтось прийшов. Пані Юнона біжить до мене з білетами а лице її сяє радішами.

— Який білет? Напевно сидячий!

— Попрошу два золотих! виповідає одним духом

— Дякую. Я маю пресову легітимацію. Пані Юноні опадають руки, а в очах блистає слези... Знову розчарування.

Але... добре, що хоч хтось „від преси“ прийшов.

По перше: більше публіки.

По друге: може щось до газет пере-дстанеться.

Мене провадять з парадом на „сидяче“. Ігрища давно вже почалися: скачуть, кидають диском, списом, переганяються.

Судді: Шлезак, В. Палів і... Волинець. Той сам Волинець, що ним захоплюється Львів без ріжниць нації, за те переважно жіночого пола.

Не дивуюся тепер, чому більша части мікроскопійного числа публіки — жінки.

Але в змаганнях чомусь участі вони не беруть.

Питаю одної гарненької брутетки, що за причина.

— Ми не вправляли. Але... — додає з розкішним блиском очей — як бля так Волинець наставив руки, то ми перескочили б два рази таку просторонь як отті хлопці.

— Був би саме світовий рекорд — подумав я.

Перший день (а буде їх ще два) українських олімпійських ігрищ закінчений.

Вертаємо додому, переступаючи в брам) через пса, що скінчивши вицисуватися, здригнувся на пару годин.

На дорозі знову авта, повози, товпи. Між товпою чути Українців.

— Звідки йдете люде?...

— З Погоні, з Погоні!

Хто може сказати, що ми не варті за-мостійности?!

Галактрон Чинка

ВЖЕ!

На днях
появиться
традиційний

ЗАМОВЛЯТИ!

ВЖЕ!

Великий Ілюстрований Календар Товариства „Просвіта“

на звичайний 1925 р., звичайного формату з прекрасною трицвітною титуловою вінетою арт. п. Ковчуна, з багатою обробленою календарською частю, інформаційною, з численним ілюстрованим літературно-історичним і суспільним збірником п. наг. „До праці!“ — До Календаря доданий обемистий анонсовий відділ різних фірм і підприємств. Ціна 3 зол.

Замовляти тільки в Канцелярії Тов-ва „Просвіта“, Львів, Ринок 10.

Члени, що вплатили звичайну членську вкладку на 1925 р., дістануть 25% опусту, а доярові члени, що зложили вкладку на 1925 р., дістануть Календар даром!

ОСТАННІ ВІСТКИ.

Доразовий суд над Штайгером.

Доразовий суд над Штайгером відбудеться в понеділок о год. 9 рано. В склад трибуналу входять: рат. Дукет, д-р Гут, Маєр і д-р Соха. Обвинувачу прокуратор д-р Лулевскі. Суд potrиває два дні, покликано багато свідків. Зголосилося багато загр. журналістів.

Тифліс занятий.

З Лондону звідомляють, що грузинські повстанці зайняли Тифліс. Атакують Батум. Радянський уряд відкинув посередництво Союзу Народів у справі Грузії. Команду акції проти повстанців має обняти Троцький.

През. нац. уряду Грузії Ное Жорданія вислав до голови нар. комісарів Рикова телеграму, в якій сказано, що Грузія бореться за реституцію незалежності. В імені грузинського народу ставить пропозицію, щоби СРСР. припинив військову акцію, а конфлікт розв'язати на основі пакту з 7. травня 1920 р.

З Німеччини

Щоби прискіпати відбудову господарського життя в Німеччині, уряд постановив зарядити: 1) 3. днем 18. ц. м. обнизити залізничні тарифи на 10 проц., 2) Обнизити переказові оплати, 3) 3. днем 18. ц. м. обнизити ціни вугля на 10 проц., 4) Облегшити кредит і обнизити процентову стопу, 5) 3. днем 1. жовтня обнизити оборотовий податок з 2 пів на 2 проц.

НОВИНКИ.

— **Конфіскація.** Попереднє число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за два уступи статті пз. „Загяжа на справу“ і одно місце в статті пз. „Відгомін атентату на Войцеховського“.

— **Чи теж „диверсійні банди“?** З Варшави доносять, що на східних „кресах“ танцює від тяжких спокій. Натомість шаліє бандитизм в любельському та келецькому воєвідстві, відкля майже день в день доходять відомості про напади бандитських загонів. Чи й там працюють „диверсійні банди“?

— **„Молода Україна“** ілюстрований журнал для молодіжні ч. 17 з 1. вересня сконфісковано за історичне оповідання „На сторожі“ М. Іренка і за вірш Івана Блажевича „В чужій школі“. Хто з передплатників не одержав цього числа, нехай пришле поштовими значками 35 грошів на реком, посилку цього числа вдріг.

— **По атентаті.** Президент Войцеховскі прийняв оноді в Спалі міністра внутрішніх справ Гібнера і міністра справедливості Вігановського, які зложили йому звіт доповідання про фактичний стан доходжень з справи кинення „петарди“ підчас побуту през. Войцеховського у Львові.

— **Поплади мрамору в околицях Галича.** В околицях Галича, в добрах львівського латинського архієпископства відкрито залезні мрамору. Експлоатацією мрамору займався Банк Зеня у Львові.

— **Зїзд польських музеологів.** В п'ятницю почалися у Львові наради IV. зїзду музеологів, при співучасті поперх двайлять учасників. Перший з рефератів зголосив д-р Пйотровскі про „Обичаєві музеї“, другий Б. Януш про „Львівський пнїдарій“.

— **Обвал двох наметиць у Львові.** Дня 12. ц. м. о 2 годині пополудні загалилося у Львові дві наметиць, яких фронтливи ходять на Стрілецьку площу вул. Лукасінського ч. 4. На шастя, перед катастрофою опорожнено помешкання загроженіх наметиць так, що ніхто з людей не потерпів. Рівночасно дельжовано мешканців сусідніх наметиць.

— **З української еміграції в Чехословаччині.** Українського консула про Словенсько д-ра Василя Равлюка родом з Ляцького шл. іменувало чеське міністерство освіти професором державної торговельної академії в Банській Бистриці.

— **З віденського університету.** Вплиси на віденський університет починаються

6. жовтня ц. р. й тривають до 13. жовтня ц. р. На медичній є numerus clausus. Такси вписові виносять коло 15 дол., на медичній 20—25 дол. У Відні поріжжя—найменше потрібно в місяць 15 дол. о скільки помешкання знайдеться дешеже. Попрібні документи: свідоцтво матуральне (найменше з добрим поступом), метрика, свідоцтво приналежності й свідоцтво убожества. Всі документи в оригіналі й в перекладі на німецькій мові. Прибуваючі у Вієнь зголосяться в акад. тов. „Січ XVIII. Theresiengasse 15, де отримають блишні інформації.

— **Ще про самогубство Еви Май.** Як ми уже донесли, славна фільмова артистка Ева Май, дочка Мії Май, попозвила самогубство. Дішовши до 24. року життя, Ева Май була уже тричі замужем, а тепер мага одружитися в четверте з директором Фріцом Мануелем. Самогубства доконала Ева Май на тлі непорозумін з родиною свого останнього жениха.

— **Мажія самогубства у Будапешті.** Останніми часами в Будапешті нема дня, в якому не занотовано би 8—10 самогубств. На днях позбавило себе життя двоох визначних банкових директорів Галь і Калекко, яких матеріальні умови життя були вповні нормальні.

— **Догоречинцевий кредит.** Польський премієр Грабскі відбуд оноді конференцію з предсідником кредитного земського товариства в справі акції в напрямі урукомлення догоречинцевого кредиту.

— **Мак Донельд акціонером.** В Лондоні викликала сензацію відомість про те, що Мек Донельд закупив акцій за 30.000 фунтів стерлінгів. З цього приводу поспиналися на англійського премієра різні інсинуації на тему його „чистоти рук“.

— **Нахідна манускрипт Пушкіна.** В Боровичах, новгородської губернії найдено невідомі дотепер манускрипти Пушкіна, а є це п'ять російських і п'ять німецьких творів; між иншими про кампанію Наполеона в Єгипті, вірш про царя Миколу I. та народні і салдаські співанки.

— **Заробітки Шалаяпіна.** Про заробітки Шалаяпіна, який обїзджає тепер Європу, пишуть часописи, що його гонорарі переростають гонорарі Каруза у двоє. В американських містах одержував він по 6—12.000 доларів за один вечір.

— **Розкажний автомобіліст.** Загально говорить про шоферів, як про бестій, що у парі зі своїми неприборканими машинками читають на життя проложих. Але і в тій касті є виїмки. Так приміром віденський шофер Франц, до тої степені зворушився катастрофою, яку спричинив недавно своєю машиною, що хотів повіситися на ручнику. На шастя, на час заважено його замію і виворотовано розкажного автомобіліста.

— **Найвища світова радіостанція.** На шпилі гори Пік ді Мілі в Пйоннеях улажено радіостанцію, яка підіймається на 2877 метрів понад морське плесо.

— **Ще одна порохівня.** В Трофаях коло Лебвеу, вилетіла оноді в повітря фабрика пороху, з якої перед катастрофою виийшли усі в ній заняті. Шкода виносить 250 мільонів корон. Директор порохівні Альфонс Шенавер, який вважав себе виновником вибуху, застрілвся в своїй лабораторії.

— **Михайло Голинський,** героїчний тенор, елев школи співу проф. Edoardo Garbin-a і опери „della Scala“ у Медіолані — який з величезним успіхом концертував в Медіолані, Ціріху, на 6-ох концертах в Чехословаччині — відомий з виступів на сьотгорічних Шевченківських концертах у Відні і Празі — уладжує концерт у Львові зараз по 20-ім вересня ц. р. — Білети продаватиме від 16. ц. м. Кооператива „Український Театр“ Львів, вул. Руська 18. І. п.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

„Біблійні Образи — перші початки науки релігії“ сваяш. С. Біленький Львів, Здоровля, 12. 425 2—2

Дрібні оголошення.

ІНТЕЛІГЕНТНА жінка, середніх літ, пошукує місце заряду домашнього господарства, найрадше у священника вдівця. Зголошення слати пошта Цуцилів, poste restante, Евгенія. 435 2—2

БАСУ ВЕРТГАЙМА 2 м. висоти, 80 цм. ширини дешево продасть Задаткове Товариство в Яворові. 432 2—2

ПРАКТИКАНТА РЕСТАВРАЦІОНО-КАВАНІЯНОГО з укінченою третьою класою середньої школи, найрадше Львовинина, прийме за харч і помешкання „Народня Гостиниця“. — Блишні інформації в канцелярії Н. Г., Львів, ул. Коцюшка 1. 393 3—3

СТУДЕНТ з укінченою 4. кл. гімназ. з бідної родини шукає лекції або відповідного заняття. Відомість блишню подасть уряд парох. в Синевідську вишнім п. в м. 424 2—2

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Звичайні загальні збори

Кружка УПТ. в Станиславові відбудуться дня 21. вересня 6. р. о год. 3. пополудні в салі Т-ва „Українська Бесіда“ при вул. Голуховського ч. 20.

Порядок нарад:

Відкриття зборів.
Відчитання протоколу з попередних загальних зборів.
Звіт уступаючої Старшини.
Звіт провісної Комісії та уділення абсолютотрії уступаючої Старшини.
Вибір нової Старшини та провісної Комісії.
Вибір відпоручників на Загальний Зїзд УПТ. у Львові.
Зміна статуту.
Внески й запити.

Станиславів, дня 12. вересня 1924.

За старшину Кружка УПТ.:

Н. Даниш, Теодор Грицан,
голова. 439 за секретаря.

Усім особам, що займаються по селах збірками на „РІДНУ ШКОЛУ“ поручаємо до використання в часі сьотгорічної коляди

„ВЕРТЕП“

який є призначений для виставлювання в кождій хаті, парубочими гуртками, що будуть ходити з колядою. — Ціна 1 примірника 30 сотиків, з рекомантованою посилкою 55 сотиків. Жадайте по всіх українських книгарнях і торговлях в краю.

Гуртові замовлення пересилати на адресу:

440 1—3

Накладня Михайла Таранька — Львів, вул. Зіморовича ч. 3.

ШКІЛЬНЕ ВЗУТТЯ

ЧОРНЕ, БРОНЗОВЕ ХЛОПЦІВ І ДІВЧАТ

Величина 19—25 26—30 31—35

Ціна 5.50 зол. 12.50 зол. 14.50 зол.

кальози, домашні пантофлі, гімнастичні мешти

До набуття в філіях і заступництвах.

КРАКІВ, Ринок 14,
ДРОГОВИЧ, Ринок 7,
ТАРНІВ, площа Собіського,
КОЛОМІЯ, Ринок.
СТРИЙ, Косцельна 24,
НАТОВИЦІ, Івана 1,
КОР. ГУТА, Свободи 18,
ЗОЛОЧІВ, Собіського,
ЛВІВ, Лєгїонів 13,
ЛВІВ, Гетьманська 6,
ТЕШИН, Глубока 5,
РЯШІВ, 3. Мая 8,
ЯРОСЛАВ, Грунвальдська 8,

САМБІР, Ринок,
БРОДИ, площа Собіського 13,
ПЕРЕМІШЛЬ, Площа на
Брамі,
Францїшкан-
ська 26.

КРИНИЦЯ, Доптан,
ЩАВНИЦЯ,
КОРОСНО,
ЯСЛО,
БОРИСЛАВ, Панська,
ДОЛИНА.

403 2—2

Присилайте

передплату!

АДВОКАТ МОЛОДІЙ приступить до спілки зі старшим адвокатом з добре просперуючою канцелярією. Зголошення слати: Д-р Хвїч Іван, Чортків. 429

ЗДІБНИЙ адв. солі-
цятатор з 3-лїт.
практикою пошукує
заняття у адвоката
або нотаря. рийме
також обовязки бю-
рові в инших ур-
їнських інституціях.
Зголоше ня слати до
аам. „Дїла“ під „Со-
ліцятатор“. 423 2—2

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не зберігається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рв-
мунія 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

Вівторок, дня 23. вересня ц. р. КОНЦЕРТ МИХАЙЛА ГОЛИНСЬКОГО

героїчного тенор
з Медоляну.

448

Б лети продає вже: Кооп. „Український Театр“ Львів, вул. Руська 18, I. пов.

1.

„В згоді з самим собою“.

Коли мін. Скішинський делегував-ся в Женеві „кресовими законами“, вказуючи, як то вирости вони з дна душі польського народу; коли підносили ясний в них геній польської раси; коли викладав про світлі ліберально-толерантні польські традиції; коли зі запалом говорив не про згоду з трактатами, але про згоду з самим собою, — зібрання Союзу Народів ще не знало тексту тих законів. Польський уряд досі не повідомив офіційно секретаріату Союзу Народів про переведення в соймі „кресового“ законодавства. До дня 3. вересня ц. р. секретаріат Союзу Народів не мав ніяких відомостей про зміст тих законів — очевидно — за винятком польських п'єанів в честь своєї помисловості і мудрості. Аж 3 ц. м. пос. Тугут з власної пильності вручив начальникові секції для нац. меншостей Кольбанові французький переклад „кресових законів“. Проволяння уряду в дорученні знаменитих польських постанов для територіальних не-польських народів пояснює пос. Тугут тим, що вони не були призначені на експорт.

Авжеж, слід признати слушність пос. Туготові. „Кресові закони“ по своєму змісті не були призначені на експорт, бо важко було експортувати такий неперемінливий в своєму імперіалізмі і денационалізаційних тенденціях товар. Хіба ніхто, ознайомлений з польською політичною тактикою, не буде підозрівати польський уряд в ревній охоті засвідчувати перед світом всю бездонність фальшу, всю лицемірність, яка проявилася у мнимому признанні язикових прав не-польських народів. Ні, такої відваги в експортуванні польських „кресових“ витворів ми ніколи не підозрівали у польських правлячих чинників. Навпаки, ми знали, що цей товар не буде експортований. Бо хібаж це малося на увазі? Ні, коли в світі. Тут йшло тільки про те, щоб довкола „кресових законів“ наробити багато шуму, роздзвонити їх вагу і далекосяглість, показати, що щось таки робиться, що Польща вступає на шлях нової політики у відношенні до не-польських народів, що „кресове законодавство“, проти якого різко протестувало представництво Українців і Білорусинів, не є ліквідацією дотеперішних язикових прав в уряді, суді і школі, набутих галицькими Українцями в ері австрійського конституційного життя, а волинськими Українцями й Білорусинами в добі революції, але що це великий крок вперед польських державних чинників у розв'язці національного питання.

Виходячи зі становища створення виключно пригожої атмосфери для польського виступу в Союз Народів, зі становища замирення

очей західно європейській демократії, польський уряд не міг спійняти з представленням Союзу Народів своїх вельми помислових еляборатів. Сховавши їх під сукно, легко було обдурювати світ сольовими й хоровими співами про польську толеранцію, великодушність, генійність раси.

І тільки тим можна пояснити собі горяче прийняття зібранням Союзу Народів патетичної промови гр. Скішинського. Бо колиб святоточні слухачі святоточних промов в Женеві хоч на один мент увійшли в суть буденної дійсності непольських народів, колиб вони хоч побіжно приглянулися „кресовому“ законодавству, то певно зрозуміли би, що притакання з їх боку мережаним словам гр. Скішинського, оплескування виняткових законів на закріпощення українського народу є святотатством.

В згоді з самим собою ухвалено „кресові закони“; в згоді з самим собою сховано їх перед очима світу, щоб тимчасом на словах розіграти один акт кокотерійної комедії; в згоді з самим собою переохоплено з українським університетом, щоб опісля вишкребати Львів — як майбутній осідок університету. А тепер п. міністер бе поклони перед всевисьною гіеною, вмовляє у всіх і вся, що він навіть не думав про Львів, тільки говорячи про тимчасовий осідок університету в Кракові, щоб серед

членів зібрання Союзу Народів не лишити кепського вражіння, по слові „тимчасовий“ додав, що „в міру поліпшення відносин між польським і українським громадянством не буде надто далеким день, в якому соймовий закон визначить дефінітивний осідок українського університету на землях з українською більшістю“.

Ясно, що того дня не дочекаємо ні ми, ні наші діти, ні наші внуки, бо польська влада і польське громадянство робить все можливе, щоб ті відносини довести до катастрофи.

А тимчасом — не в згоді з трактатами, але в згоді з самим собою йде приспіваний культурний вандалізм, йде приспіване нищення українського шкільництва, а тимчасом проганяється українська мова зі судів і публичних урядів, а тимчасом зростає самоволя, поширюються облоги культурного життя, лютує цензура, поглиблюється павперизація, звужуються варстаті праці, відбуваються „ревіндикації“ українських православних церков, а тимчасом стогне народ під тягарем нечуваного політичного, економічного й культурного гніту. А все це діється в ім'я великої традиції, яка у відношенні до українського народу кривавою смугою тягнеться від 600 літ. Так проявляється безсмертний геній раси.

О, так, Польща йде далеко далше, як того вимагають трактатів постанови, Грубо далеко... Ф. Ф.

Вигляди Ліги Націй.

Погляди Льюїда Джорджа.

Льюїд Джордж у своїй новій статті на тему Ліги Націй висловив кілька оригінальних ідей.

„Велика мисльова демонстрація в Женеві, яка мала завершити льондонські переговори, лише поглибила основні суперечності між Великобританією і Францією. Вислови Мекдонельда про мир і світову гармонію довели Французів, усіх політичних діячів, до скаженості, і поділили Європу на два суперницькі табори“...

„Справедливо і доцільно було те, що Ліга Націй повела дискусію на тему мирового суду та роззброєння. Це її головна функція. А проте лишається фактом, що кожна спроба, щоб між членами Ліги перевести зменшення зброєнь скінчилась невдачею і що єдине доцільне міжнародне порозуміння у цій справі найдено на конференції зорганізованій поза Лігою Націй і то державою, яка відмовилась стати її членом“.

„Мекдонельд каже, що вислідки льондонської конференції змінили європейські перспективи. Покищо ще надто вчасно передбачити, який вплив матиме на мир факт, що у

знесенні жили Німеччини влито трохі своєї крові. Не треба мати виімково гострий зір, щоб пророкувати, що за кілька літ треба буде скликати нову конференцію, щоб перевести ревизию льондонської конференції“.

„Лише повне перетворення Ліги Націй дасть їй змогу змінити оправдане недовіра до її безпартійності. Для цього треба одної основної передумовини. Ліга Націй мусить бути представництвом усіх великих народів землі, а не лише деяких. Як довго Америка, Німеч-

чина та Росія не ввійдуть до Ліги досі її рішення у міжнародній суперечках зустрінуться з недовірою з боку всіх народів, що прогнали війну. До них треба зарахувати також Росію. Російський уряд узяв на увагу повне значіння мирового присуду щодо Шлезька і кількарізові невдачі Ліги Націй, щоб стримати офензивні виступи Польщі. Росія має пересвідчення, що Франція, Польща та Чехословаччина користуються Лігою Націй для власних цілей. Звідси легковаження з яким ставиться російський уряд закордонних справ до цієї інституції“.

„Німеччина зовсім природно не вірить Лідзі Націй. Два-три роки тому, англійський уряд згодився підтримати справу щодо вступу Німеччини до Ліги Націй в усій формі, з допомогою Італії. Якщо цей проект тоді прийняли би, Німеччина вступила би до Ліги без сумніву. Однак державний німецький канцлер заявив мені в Генуї, що публична опінія у Німеччині є настільки огірчена присудом у справі Шлезька, що він не зважується ставити справи про вступлення Німеччини до Ліги“...

„Але все залежить від участі Америки. Вона зясувала би становище Німеччини, і тоді Росія не могла би лишитися поза дверима і знеохочена тупцювала би по арені як ведмідь. Долю Ліги Націй рішають на кілька літ американські вибори, а хто в силі передбачити їх результат? Вони матимуть далекосяжні наслідки. Як довго Америка не рішить у формі якоїсь організованої та тривкої діяльності причинитись до співпраці над світовим миром, доти всі дискусії про роззброєння та мировий трибунал матимуть академічний характер, а справжня праця буде вестись на конференціях поза межами Ліги, як це було у Вашингтоні та Льондоні“...

Кооперація — народня епіла.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА“ у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Поруча 2-кратна.

Пр. 828/24. В Імені Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної, Прокуратурі, що зміст часопису „Діло“ ч. 200 з дня 10. вересня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Зажална справа, а) заголовок що міститься між словами: справа а) коли говоримо б) уступ по словах Дра Ст. Гломбінського до кінця артикулу 2) По атентаті на презид. Войцеховського у Львові уступ по словах радн. Антоневичеві а) Усі закордонні газети 3) Новинки а) вискази що містяться між словами адвокатську канцелярію а) Наводимо дослівно б) гадка між словами пам'ятника Міцкевича а) запалася земля містить в собі ество ад 1) злочину § 65а закона карного ад 2) провини з артк.

24 закона прес. і арт. VII. з 17. XII. 1862 ад 3) а) злочину з § 65 а) закона карного ад 3 б) провини з § 303 зак. карн. узнав доконану в дни 9. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторові тої часопису, щоб це рішення помістив безплатно в найближчих числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ек 1863, а іменне засудження за переступство на гривну до 400 зл. — Львів, дня 11. вересня 1924.

(Підпис нечиткий.)

У. С. Р. Р.

Українізація.

Президія харківського Губерніального Виконавчого Комітету продовжила речинець для закінчення українізації радянського апарату по день 1. січня 1925 р. Цей речинець уважають останнім. До того часу мусить бути здійснений повний перехід всього радянського діловодства в усіх установах губернії на українську мову.

Поширення адміністративних прав для районних комітетів.

Згідно з постановами другої сесії Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету поширено на Україні деякі права районних Комітетів. Їм надано право видавати обов'язкові постанови, накладати адміністративні кари до 7 днів арешту або примусової праці. Їхні бюджетові та господарські права також значно поширено. Райони — це більші значно (переважно подвійно) від давніх волостей адміністративні одиниці. Менші від них — це громади — а вищі це округи (більш-менш два давні повіти) з найвищі — це губернії.

Цивільний кодекс У.С.Р.Р.

Президія ВУЦВК-у рішила впровадити від 1. жовтня ц. р. в життя цивільний процесуальний кодекс У.С.Р.Р., який ухвалено 30. липня 1924 р.

Передвиборча агітація.

Центральна Виборча Комісія ухвалила: 1) Видати короткий звіт про діяльність Уряду України, 2) Видати від імені ВУЦВК-у відозву до виборців українською, російською, жидівською, німецькою, молдавською, болгарською, польською і грецькою мовами, 3) Доручити Губвиконкомом разом з комісіями Нацменшостей перекласти на мови національних меншостей, що мешкають в губернії, всі матеріали, що відносяться до передвиборчої кампанії.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тегер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назавсью, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Війна в Китаю.

На протязі останніх 15 літ у Китаю не припиняється майже домова, громадянська війна. Провідники воюючих сторін — це революційні генерали, що зараз після китайської революції віділили деякі провінції від центра. Доконати це приходилося їм легко, бо використовували вони дуже вміло своє становище губернаторів тих провінцій. На становище губернаторів видвинула їх революція. Непорозуміння вийшли отже з революції і до нинішнього дня тягнуться вони у виді затаженої громадянської війни між поодинокими провінціями чи їхніми губернаторами та центральною китайською владою, яка бажає зберегти цілість китайської держави та в коріні знищити всі сепаратистичні тенденції. Тип революційних китайських губернаторів „тугунів“ нагадує італійських кондотієрів 15. віку, а сам президент китайської держави генерал Цао-Кун являється яскравим представником такого типу. Його влада давно вже була тільки номінальна, бо полудневий Китай (Кантон) і Манчжурія не визнавали її навіть формально. Те саме було і з провінцією Че-Ки-Янг, що położена над берегом Жовтого моря і є одною з найбагатших провінцій Китаю.

Тепер боротьба йде біля Шангаю важного комунікаційного вузла, між військами воєнних губернаторів провінції Кян-Су на північ від Шангаю і Че-Ки-Янг на південне від нього. Безпосередня причина війни — це опанування самого Шангаю, а ще більше нахолячимся близько нього воєнним і морським арсеналом.

Шанхай підлягав воєнному губернаторові провінції Че-Ки-Янг. Губернатор тої провінції Лу-Ю-г-Сян виповів війну представникові китайської республіки Цао-Куну, закидаючи йому самозванство і некорисну для республіки і народу політику. Воєнничому генералові допомагає у тій війні незалежний губернатор Манчжурії ген. Чанг-Цу-Лін. Проти них воюють губернатор провінції Кян-Су разом з військами президента Китаю під проводом генерала У-Пей-Фу.

Обі сторони прекрасно озброєні, розпоряджаються найновішими технічними воєнними здобутками отже масою літаків і танками. Війська обох сторін досягають цифри 100 тисяч багнетів. Бої йдуть біля Шангаю. Противникам президента вда-

лося опанувати важний залізничний шлях між Шанхаєм а Пекіном.

Є певні дані на те, що з тої боротьби хочуть витягнути для себе деякі користи большевики, які виступають в Китаю в характері оборонців Китаю від визиску імперіалістичних держав Європи та Америки.

Серед китайської інтелігенції розвели большевики завзяту пропаганду. З їхньої науки найбільшою популярністю тішиться ідея про самоозначення, яку там розуміють як освоєння народів Сходу від влади і впливів Європейців. У цій боротьбі поцібує навіть якийсь генерал Паєлов, що сповняв там військові функції як допандник з большевицького боку. Його похорони відбулися з великою помпою

і по спаленню тіла в крематорі відправлено попіл до Петербурга. Очевидячки, що ця анархія, яка починає гніздитися в Китаю з новою силою, буде використана большевиками дуже совісно в інтересах світової революції. З огляду на велику кількість Європейців і взагалі чужоземців і з огляду на порт у Шанхаю Америка, Японія і європейські держави вислали туди воєнні кораблі і зажадали від китайського уряду припинення військових операцій в околиці Шанхаю. Однак пекінський уряд ці домагання відкинув, надіючися очевидячки на піддержку большевиків.

З цих китайських непорозуміння може вирости велика авантюра на далекому сході, в якій чи зударяться з великою силою буржуазні держави Європи, Америка та Японія з большевиками.

Повстання в Грузії.

На підставі найновіших відомостей, грузинські повстанці заняли Тифліс. Тепер перед ними стоїть важке завдання посісти Батум. Офіційні большевицькі комунікати твердять, що повстанням кермують прислужники Ерйо і Мекдонельда: меншевики, бувші офіцери, князі та комерсанти, але народ участі в повстанні не бере. Однак не зважаючи на те, большевики мобілізують усі найбільші свої військові авторитети для боротьби з повстанцями. Видно, що воно розгорілося не на жарт.

Небольшевицька європейська преса подає деякі докладніші відомості про становище в Грузії. На чолі протибольшевицького повстання став „Комітет визволення Грузії“, в якому об'єдналися усі протибольшевицькі соціалістичні і несоборні організації на паритетних підставах. Головою Комітету став Я. Андронашвілі, а його заступником Я. Джавахадзілі, обидва відомі грузинські діячі. Харківські „Вісти“ з 6. IX. ц. м. подають, що обидвох їх зловлено і віддано під суд. Та чи правдива ця вістка, провірити важко. Комунікати європейської преси дозволяють на здогад, що так воно не є. Повстання розвивається далі. Повстанцям допомагають тамашні Москалі і Татари. Очевидячки, що по втраті керманічів, воно було би заломалося. Виходить, що повстання носить стихійний характер. Подекуди переходять на сторону повстанців цілі відділи червоноармійців.

Голова національного грузинського уряду Ной Жорданія вислав до голови радянського уряду Рикова радіотелеграму, в якій домагається реституції незалежності Грузії на основі умови з 7. травня 1920 р., яким признано Грузії незалежність. І на основі цього договору пропонує виведення з Грузії всіх червоних військ та приступлення до переговорів.

Останні події в Грузії знайшли широкий відгомін і велике зацікавлення в Європі, а навіть у Союзі Народів. Поширилися поголоски про посередництво цього останнього, а навіть про інтервенцію. Уряд СРСР. видав уже офіційний комунікат про те, що ніякого посередництва у цій справі не прийме та протестує проти всяких спроб чужого вмішування у внутрішні справи СРСР.

Повторяється це саме, що було на генуєнській конференції, де Чічерін категорично запротестував проти порушення справи Грузії, бо це внутрішньо-російська справа.

Від 19. березня 1921 р., коли грузинський меншевицький уряд покинув свою батьківщину, відступаючи зі своєї території під напором большевицької окупаційної армії, в Грузії не припинюються повстання донині. Ріжниця між теперішнім і попереднім та, що тамті мали локальний характер, а це має всі ознаки стихії спрямованої проти окупанта. В 1923 р. большевики відкрили великий заговор. Між заговорниками розстріляно 15 вищих

СТАРИЙ КИЯНИН.

50 ліття Сергія Єфремова.

Серед наших національних діячів Сергій Єфремов займає своєрідне і почесне місце. Самий літературний талант, яким надарувала його доля, — талант блискучий і захоплюючий, — міг утворити йому першорядне місце в історії українського національного руху; але ні талант, ні знання і наукові заслуги, що дали йому почесне місце члена Української Академії Наук, це не є найголовніше в Єфремові. Поруч з ними і навіть вище за них треба поставити велике і як кристаль чисте сумління, що яскравим полум'ям освітлює всю його постать. Це сумління зробило Єфремова перш за все великим громадянином, справжньою „совістю українського суспільства“ і разом з тим надало йому тої лицарської мужності, що в наші часи уявляється просто таки чудом. Ніхто з сучасних письменників не має стільки права, як Єфремов, сказати своїй долі:

Ми просто йшли, — у нас нема зерна неправди за собою... Дійсно бо нема за ним і найменшого зерна свідомої кривди. Всі ми, старі Кияне, добре це знаємо. Особливо яскравий приклад цьому дав він в страшні дні першого захоплення

большевиками Києва. В той час, як всі ми зішли з обр'ю або спустилися у підпілля перед загрозою смерті, що забірала щоденно сотки жертв, Єфремов не тільки спокійно йшов своєю дорогою, але й виступив з різким словом обурення, огиди і протесту проти червоного російського імперіалізму. Голосною трубою звучало його слово на кривавому полі нерівного бою. Його гострий, палкий, повний гніву й жовчі „отвертий лист“ до Юрка Коцюбинського, що став на чолі ворогів батьківщини, назавжди залишився зразком не тільки блискучої публіцистики, але й високого патріотизму та виняткової громадянської мужності.

Незвичайно сердечно і з своєрідною урочистістю відбулося в початку 1920 р. в Києві конспіративне (!) вшанування 25 річного ювілею літературної діяльності Єфремова. Ріжні суспільні організації піднесли убогому письменникові багате дарів, — дарів, що тільки в умовах голодної, зруйнованої і голодної України можуть бути належно оцінені. Напевно, що ніде на землі таких подарунків не одержував ні один ювіляр. Тут були нові чоботи і 20 фун. мила фабрики „Дніпродесла“, пуд цукру і мішок муки, була навіть цілий куб дров, що його відвезли просто на Гоголівську 27.

Але ні один подарунок так не зворушив ювілята, як піднесена йому від київської громади раритетна книжка Лазаря Барановича „Меч духовний“ з датою 1666 року. Побожно, із слезами на очах, розгорнув Єфремов книжку і припав губами до стародавніх сторінок. Цікавий титульний малюнок цієї книжки він умістив потім на сторінках останнього видання своєї „Історії українського письменства“.

Треба сказати правду, що важко було придумати лпший подарунок славетному книголюбові, ніж ця старовинна книжка з такою влучною назвою — меч духовний. Якраз біля того часу була зроблена ревізія в нашого письменника. Забрали чимало паперів, листів, рукописів, але видко було, що власне не паперів шукали большевицькі жандарми. Кінець-кінцем вони звернулися до письменника і різко запитали:

— Где же ваше оружје?

Єфремов повернувся до свого робочого столу, взяв у руки перо і передав його чекістові.

— Ого єдина зброя, якою я воював і воюю з ворогами моєї батьківщини. Іншої в мене нема. Кілька днів юримано Єфремова у в'язниці і випущено.

Але вертаюся до ювілею. Було на тому ювілєєві зазначено, що людина, яка „за своє

життя присвятила українській літературі, сама до цієї пори не дочекалась ні біографії, ні поважної оцінки своєї цінної і талановитої праці на користь і славу рідного слова. І вирішено було ювілейним комітетом об'єднати по можливості кращі літературні сили сучасної України та видати в честь ювілята поважний збірник, де між иншим мусіла бути його біографія і бібліографія, широка оцінка його праць і низка инших літературних статей та белетристичних новел і поезій.

На превеликий жаль усе це були самі добрі наміри та надії. В страшних умовах сучасної української ниви квіти вянуть перше, ніж розцвітуть. Не вийшло нічого з ювілейного збірника С. Єфремова, хоча знаю, що кілька письменників щиро приступили до праці над ним.

У цьому році кінчив Сергій Єфремов 50 років свого життя, а в наступному році скінчиться 30 років літературної діяльності, що розпочалася на сторінках одного з галицьких видань. Коли не спромоглися Наддніпрянці вшанувати славетного письменника так, як їм бажалося, то чи спромоглися би на це viribus unitis брати Галичане?...

офіцерів 6. грузинської армії. Не так дуже давно писали й ми на сторінках нашої газети про суд над головою грузинської церкви („каголікос“), якому закинуто державну зраду.

Цікаве становище в цій справі займає російська еміграція. Вся вона сприяє повстанню, але настільки, наскільки воно валить радянську систему правління. Однак вся вона протестує проти незалежності Грузії. Характеристичним є голос Мількова у цій справі.

Він пише у своєму парижському органі „Последнія новости“ таке: „Боротьба йде під гаслом незалежності від „чужоземного панування“ проти „окупантів“, що загарили владу у Грузії шляхом збройного завоювання. Сам Жорданія виступає від імені грузинського уряду і одночасно звертається до Ліги Націй, Мекдонельда й Еріо з проханням вмішатися в радянсько-грузинський „конфлікт“. Коли річ йде про звичайну війну СРСР з чужоземною державою, то становище „руського“ у відношенні до цієї війни ускладнюється. Ми горячо співчуваємо селянству, що повстало проти большевиків, але це ще не вичерпує справи. Сучасна Грузія є цікавим зразком ненормального міжнародного положення окраїн, що відпали від Росії. А далі таке: „У повстаннях завжди є ірраціональний елемент. Але наскільки в даному випадку йде про раціональний бік справи — про заграничну керму повстання, то здається, що перше ніж наражати нарід на ризико знущань, треба би подумати про координацію того руху з іншими „общерусскими“. Першою умовиною такої координації є зміна того відношення до російських політичних рухів, яке виявилось, наприклад, в дискусіях про національне питання у Празі“.

Дрібні Вістки.

Вбивство фашиста Насалініо італійськими комуністами привело до нагальних фашистських виступів проти републиканців і соціалістів у Медіолані. Здемоньовано редакції і будинки; багато раних і арештованих.

Поаннаре виголосив у Седані на посвяченню пам'ятника поляглих велику політичну промову, в якій м. ін. заявив, що 6 літ тому можна було наложити на Німців деде важчі умови, ніж сьогодні. Німці треба примусити виконати всі зобов'язання.

У **Марону** Еспанії потерпіли нову поразку.

Центральний Комітет партії Радіча рішив взяти участь в уряді Югославії.

Китайський уряд Печіну відкинув пропозицію великих держав щодо інтентенції у громадянській війні, сподіючись на майбутню перемогу над повстанням власними силами.

Велика Британія має перейти опіку над безпекою Данії, яка добровільно переводить півне своє розброє на.

Ллойд Джордж перейме провід найближчої виборчої кампанії англійських лібералів.

НОВИНКИ.

— **Конфіоната** В попередній (205) числі нашого часопису сконфіонувала польська прокуратура 6 уступів вступної статті разом зі заголовком, два місяці статті п. з. „Кресовий закон про мову в судівництві“ та кінець рубрики „3 документи часу“.

— **Польсько-російський „богословський факультет“**. Польське міністерство освіти і віросповідань, прислало православному митрополитові Діонізієві у Варшаві повідомлення, що з початком академічного 1924/5 року, при варшавському університеті відкривається „Теологічний факультет“ для православних, на якому Діонізієві дозволяється викладати по російськи, при чому інші лектори викладатимуть по польськи.

— **Візці і нози емігрантів**. За останні два роки чимало надніпрянських емігрантів поступили на службу в польські установи. Як працівники, вони користалися дуже доброю опією; але почалася політика „польської павствовосі“ і бідолашних „союзників“ випирають зі всіх кутів. Ми чули, що залишаються недоторканими лише три петлиці міністри: п. Багрянський, п. Дмитрієв-Савійський і п. Пилипчук.

— **„Духовна Бесіда“**. Довідуємося, що в найближчих днях почне виходити у Варшаві (Варшава-Прага, Зигмунтівська 13)

перший церковно-народний ілюстрований. двотижневик, присвячений справам православної церкви. „Духовна Бесіда“ освітлюватиме церковно-народне життя, а крім того міститиме оповідання, вірші, статті по народному здоров'ю, сільському господарству, вихованню дітей, кооперації і т. п. Місячна передплата 1 зол., поодинокі число 50 сот.

— **Зовнішній похід**. Холмське „Наше Життя“ повідомляє, що секретар таршавсько-холмської духовної консисторії Голубовський, власник приватної російської гімназії у Варшаві, дістав право прилучності для своєї гімназії. Польська влада, яка заходиться над закриттям Духовної Семінарії в Крем'янці, має схилитися до того, щоб учні роз'язаної семінарії перейшли до гімназії Голубовського. Той пан мав оноді привезти на „собор єпископів“ у Почаєві „повіт“ від румунської православної церкви з приводу насильного введення нового стилю до православної церкви в Польщі. Це новий трік польського міністерства, якого розпорядження в справі календаря прийнято одностайно з бойкотом.

— **Арештування в Луцьку**. Останніми часами переведено серед української молоді в Луцьку ряд арештувань.

— **Подана українських наддніпр. емігрантів архієп. І. Федоровичу**. Об'єднання Українських Емігрантських Організацій в м. Каліші та його околицях звернулося до Архієпископа Української Автокефальної Церкви в Америці, Івана Федоровича зі щирою повагою за його збір жертв на користь організації українських наддніпрянських емігрантів в Польщі. Не маючи змоги в сучасній своїй неволі інакше виявити свою вдячність, як лише у словах, українські наддніпрянські емігранти просять Владика прийняти бодрі та зв'язані путами слово, в убогий подарунок подяки за жертви, які православний Владика зібрав в Америці поміж вірними Української Автокеф. Церкви у найбільше важку й скрутну хвилину, в хвилину ліквідації таборів. Ці жертви дали змогу розпочати організацію „Дому Українського Емігранта“ в Каліші, та взагалі підсилили морально й матеріально організацію емігрантів. Цей Дім — це перший у всій польській державі самостійний притулок Української Еміграції. У ньому є 10 помешкань, що містять у собі біля 50 душ українських скитальців. У тому ж домі є простора селя, що може вмістити 100—150 душ слухачів лекцій, рефератів тощо. Там же і читальня, книгарня, друкарня, палітурня, столярня й інші варстати праці. — Складаючи за це все найсердечнішу подяку архієп. Іванові Федоровичу, разом з цим просять його члени організації передати таку саму подяку усім тим, що своїми скромними ласками, складеними на руки Архієпископа, відгукнулися на просьбу. Одночасно українські емігранти в Польщі просять і надалі мати їх у своїй ласкавій опіці.

— **Бандитські помисли**. Петро Кліш, 18-літній парубок з Куропатник коло Бурштина, побачивши на дорозі з Бурштина жидівку, яка вертала з закупи, рішив її ограбити. А щоби грабіж пішла гладше, Кліш в момент розбігався до нага, посмазувавса болотом і так ухарактеризований на злого духа, напав на жидівку. Жидівка, яка не могла не повірити, що перед нею станув сат на у власній особі, кинула кошми з товаром і з криком втекла. Небаром одначе найдено „злого духа“, який за той час уже обмився і убрався, але за те посаджено його в арешт.

— **Самоволя нотарів**. На основі обов'язуючих законів, спадкові пертракції повинні переводити суд, — а лше у випадкових випадках м. ж. суд ту справу поручити до переїздення нотарів, а описав означити ціну, яку має сторона за ту роботу заплатити нотареві. Тимчасом щигельський суддя п. Гумений з правила всі спадкові пертракції поручає нотареві Райнерові і не означає йому ціни, але дозволяє, щоби нотар брав, скільки хоче. Нотар Райнер користує з того в той спосіб, що за пертракцію, яка збирає його писареві не більше як годину часу, де йде на прим. про яких три морги поля, каже собі платити 8) зол. замість над яких 10 зол. і страшить сторону, що коли не одержить той високої ціни, то не предложить актів судові.

— **Нові бандитські напади під Стовпцями**. Поміж Стовпцями і Жадівцями напало 8 бандитів на фірманку і ограбило ілущих нею купців. Дещо далі на південь під Тістовцями в Луцьківському повіті, вбили бандити власника маєтку Моршина Струкова і його лакея, та ограбили двір.

— **Багато гамору з нечева**. Заходами вшехпольських організацій відбулося минулої неділі віче у Львові, на якому виголосив ряд промов проти польського уряду, який „задумав“ утворити український університет у Львові. Між резолюціями ухвалено одну, звернену проти мін. Скіньського, який „не заслугоє на довіру громадянства і не повинен остатися на своїйму становищі“. По вічу не обійшлося без походу і „слобобача“, що львівські вшехпольки не допустять до оснування українського університету у Львові.

— **Безсмертність**. Уже проф. Воронов, який опублікував світові свою епохальну мету, перещілювання молодих звиринних металів в старіючих людських організмів, поставив справу старості під знак питання. Але отсе проф. Амар оголосив світові результати своїх дослідів над протоплазмою клітин, якої згущання є рівнозначне зі старістю. Проф. Амар запевняє, що про-

ПРЕДСТАВНИЦТВО НА ЛЬВІВ

С. ЛЬОТРИНГЕР

ТОРГОВЕЛЬНА АГЕНЦІЯ

вул. Сикстуська 43 Б.

Телефон 17—07.

Села і міста давно полонила
Кожний під чари мусить підпасти
Ердалю пасти!

Erdal

цес того згущання можна перепинити, а тим самим осягти ні більше ні менше, як безсмертність. Тому тіштеся і веселіться старі вуйки і тітки, яких смертний речинець відсунує в невідоме та плаче кухні, що будете безуспішно дожидати спадщини.

— **Ще одна церква**. До села Лукавек на Холмщині приїхав вечором дня 15. мая польський єпископ на „візитацію“. Оглянувши по ночі школу, пішов до місцевої церкви, зачиненої ще 1909 р. Церковця дуже йому подобалася і він зразу таки, до місяця уладив віче місцевих католиків, яким приобіцяв, що небаром луковецька православна церква буде „висвячена“ на польський костел...

— **Поліція б'ють без милосердя**. В селі Джуріловичах на Поліссі, напали на хату місцевого селянина Наумовця польські поліція, домагаючись заплати податку. Коли Наумовець який не мав грошей на податок, вивався з рук розбіснених поліцаїв, ті замкнули хату і почали катувати усю родину Наумовця. Коли врешті Наумовець, який три дні ховався від поліції, прийшов до хати, його арештували разом з родиною, полишаючи господарство „на волю богу“.

— **Перед Третьою Українською Мистецькою Виставою у Львові**. Груток діячів Українського Мистецтва пропостіє нас зазначити, що Третя Виставка Гуртка відкривається 14. жовтня ц. р. в залах Національного Музею. Мистців проситися надсилати експонати до дня 1. жовтня, з огляду на каталог і жірі. Кошти пересилки експонатів на виставку покривають автори, відсилку експонатів переймає на себе секретаріат Гуртка. Адреса: Національний Музей, Львів, ул. Мохнацького 42.

— **Панська самоволя**. Луцький „Голос Праці“ повідомляє, що в селі Загоровішні, рівненського повіту, пострілів підняв Вячеслав Томаш селянина Галганця в моменті, коло він пасучи коні заснув. Томаш вертав з балю, а побачивши коні Галганця на своїйому полі, почав стріляти до сонного, при чому його смертельно поранив. Галганця відвезено до шпиталю, а пан Томаш ходить собі спокійно на волі.

— **Польська виставка в Царгороді**. На днях відкрито в Царгороді польську виставку. Свято відкриття відбулося з великою помпою при співучасті дипломатичних колуців Польщі і Туреччини. Звідомлення про відкриття виставки не повідомляють які експонати вивезла Польща до Царгороду.

— **Велике обманство у Варшаві**. Один з варшавських банків впав жертвою обманства на суму 116.000 золотих. Обманства доконав якийсь Роман Левіцький з Дрогобича, який представився як купець і землевласник. Левіцького арештовано в Чернівцях.

— **Банда Доманського**. Польські часописи доносять, що банда Доманського, яка „оперувала“ на Волині, мала попасти в пастку польської поліції під Гороховом в Тернопільщині.

— **Свято Болгарії**. Дня 10 ц. м. почалося в Софії триденне свято посвячення храму Олександра Невського, найбільшої церкви на Балкані. Церква посвячена Олександрові Невському, патрону царя Олександра II, який поміг Болгарії відискати незалежність. Будова почалася 1912 р. коли закінчено збирання всенародних складок. На посвяченні, в якому приймає участь понад 20.000 людей, приїхали представники цілої Болгарії.

— **Концерти Голинського, А. Рудницького і І. Турневич-внот**. Концерт відомого співака, героя ого тенора, елева опери „della Scalla“ в Медіолані Михайла Голинського відбудеться у Львові вже у вівторок, дня 23. вересня ц. р. Небувале зацікавлення цим концертом і поворотом нашого улюбленого

співача замінити не тільки у Львові, але і на провінції. Буде це його одинокий концерт у Львові перед виїздом на спеціальне запрошення на ряд концертів до Америки. Рівночасно довідуємося, що М. Голинський уладжує концерт в Золочеві, в суботу, дня 20. вересня ц. р.

— **В суботу, дня 20. вересня** ц. р. відбудеться в Бережанах концерт п'яніста з берлінської Meisterschule А н т о н а Рудницького і оперової співачки Грини Туркевичівної

ПІД УВАГУ ПАНЯМ!

Отсим маємо честь подати нашим Вп. Членам і Прихильникам милу вістку, що нам вдалося, по довгих заходах, придбати до упорач наших, від 25 літ істнуючих, **робітень білля і суконь** справді перворядні фахові сили, а то: управу відділу білля віддано фаховій Німквіні, даліше управу відділу суконь обняла одна з найліпше в наших кругах записана й що до густу та смаку чи не одинокі в нас в тім напрямі фахівчиня, — акінці над т. за тяжкими роботами жіночого кравецтва, з особна над виконанням костюмів і плащів віддали ми нагляд дипломованому і також в наших кругах широко відомому кравецькому майстрові.

Крім того даємо працю й хліб багатьом українським робітницям і науку кількадесяти ученицям.

Тепер черга на наші давні і нові П. Т. Гості піддержати свою рідну установу. Прохаетмо звертатися до нас ласкаво і повним довірям і віддати нам всякі з обсягу білля й суконь роботи, від звичайних перерібок до найвибагливіших стріів, а ми доложимо всіх зусиль, щоб довіря це поширити і утвердити в далеку, далеку майбутність.

Наш салон прийняв отворений від 8—1 і 3—6 поп. Ціни наші значно дешевші чим по інших робітнях для шк. молодіжні даємо 3)прц. опусту, робота наша густовна і солідна — тому нема відтепер причини спомогати чужинців коштом честі й праці. Чекаємо отже на Вас...

Жіноча спілка промислова
„ТРУД“, кооп. з обл. поручком
417 1-3 Львів, Ринон 39 (ад. дім).

Кооператива торговельно-готельно-кафельно-нательні

з обмеженою пор. поручає свою

Удлову Каварню і Бар в Сутеринах

Львів вул. Пенарська ч. 2.

(ріг вул. Панської). 395 1—3

Концерт 2 салон. капелі в Каварні і Барі. Найліпша кількість часописів „равних і заграничних. Спеціальність: кава Мокка в машинці. Знаменита кухня тепла до 3-ої год. вночі. Найшляхотніші напитки зимні і горячі.

Особисте: Д-р ЯНІВ ЗЕЛЬЦЕР оператор вул. Фредри 7. повернув і ординує як звичайно.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського Спорту“. (Чл. вкладна 25 зл.). Шліть менші датки для організації спорту. Адреса для висилки грошей, „Дністер“ ч. нн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

Арештування й ревізії.

Дня 14. IX. 1924 арештувала львівська поліція таких українських студентів і студенток: Полю Карванську ст. фл., Кушніра Михайла ст. ф., Гафковича Володимира, студ. ф., Ленницького Володимира ст. прав, Гронського Едварда ст. мед., Харкова Івана ст. ф. за привітання чужоземних делегатів на студ. зізн.

Дня 15. IX. 1924 відбулося в Академічному Домі три ревізії одна по другій. Ревізії почалися коло 10. год. ранку і тягнулися до год. 2-ої по полудні. Характеристична ця обставина, що за кожним разом переводили ревізії інші функціонари поліції.

З приводу недружованого листа.

Кілька тижнів тому п. Олександр Саліковський звернувся до нашої редакції з листом, в якому звинувачив і спростував ті чутки, що з'явилися на його адресу в деяких українських виданнях. З одного боку йому закидали москвофільство, а з другого — негативне відношення до Галичини, яке він нібито висловив на прилюдному виступі своїм у Празі-чеській у зв'язку з рефератом п. Шелухина.

За навалом біжучого політичного матеріалу редакція не була в змозозі своєчасно надрукувати довшого листа п. О. С. — а між тим зазначені інсинуації поширилися і були аж иншим передруквані деякими українськими газетами в Америці.

Повідавши про це, наша редакція вважає своїм моральним обов'язком висвітлити повну безпідставність і нікчемність згаданих наклепів на свого співробітника. П. Саліковський, як нам відомо, ніколи в своїм житті не був у Празі-чеській, а тому не міг там мати жадних виступів у справі галицько-наддніпрянських відносин — справжність його позиції досить ясна з того, що він діяльно співробітничав в галицьких виданнях. Що торкається його москвофільства, то досить прочитати його статті в „Ділі“ хоча б про російський шовінізм у мемуарах та про наших галицьких москвофільів, щоб переконатися в цілковитій безпідставності цієї вигадки.

Оскільки нам відомо, п. Ол. Саліковський є ворогом всякого чорносотенства, в тому числі й українського, і треба гадати, що саме в ньому корениться справжня причина неприємних виступів проти нього різних анонімів.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Порозуміння в справі арбітражу.

На засіданні С. Народів 15. ц. м. прийшло до порозуміння між англійською і французькою делегацією в справі арбітражу, безпеченства і роззброєння. Прийнято дефініцію, що нападаючим є кожен, хто ухиляється від арбітражу і не хоче піддатися присудові комісії для справ роззброєння.

Дансько-англійський союз.

Данський уряд почав переговори з урядом В. Британії для заключення охоронного союзу. Після роззброєння Данії опіку над безпекою краю має обняти Англія. Англійська флотія має мати право обсаджувати в разі потреби данські пристані. Данський уряд погоджується, мабуть, на таку концепцію.

Біржа.

Львів, 15. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5'19 $\frac{1}{2}$ —5'19 $\frac{1}{2}$; канад. дол. 4'92—4'93; чеські кор. 0'15 $\frac{1}{2}$ —0'15 $\frac{1}{2}$; лев. 0'02—0'02 $\frac{1}{2}$; франц. франк 0'27—0'28; швейц. фр. 0'97—0'98; англ. фунт. 23'30—23'30.

Золото. 20 кор. 21'50—21'8 $\frac{1}{2}$; 20 франк 20'00—20'20; 20 марк. 23'40—23'60; 10 руб. 25'50—25'80.

Срібло. Австр. кор. 0'42 $\frac{1}{2}$ —0'43 $\frac{1}{2}$; 5 австр. кор. 2'25—2'28; фльорени 1'15—1'18; рубл. 1'85—1'90; рубль дрібним сріблом 0'85—0'90.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22'75 до 23'75 жито галицьке з 1923 р. зі 16'70 до 16'75, жито нов. збору, від 15'75 до 16'30, чимбі галицький бразарний від 17'50 до 18'51, ячмінь галицький озимий від 15'50 до 16'00, овес галицький з 1923 р. від 15'75 до 16'30 гречка 15'75—16'75.

Виступ Авраменка в Тернополі.

8. вересня Тернопіль мав нагоду подивитися на нашого одного з представників національної хореографії, В. Авраменка. Велика зала „Міщанського Брацтва“ була переповнена, що свідчило корисно про культурний standard тернопільської інтелігенції.

Артист зєднав собі глядачів скінченням опанування найбільших трудностей хореографічних. Кожний жест, кожний нібито випадковий рух е в повній гармонії з ритмом та характером танцю. Нема у нього нічого випадкового; усе обдумане і дбайливо втілене в одну згармонізовану цілість.

Крім численних менших танців, в яких брали участь також члени його трупи — найбільш вражаючим був так званий „Запорожський козак“, в якому виступив собою сам Авраменко. Тут віртуозна гнучкість, вроджена грація і високе вишколення лущилися з таким потрясальним темпераментом, що зала аж ходором ходила. Публика була немов очарована. Повторені оплески і кинена кимсь-то гарна рожа були виразом глибокого захоплення публіки.

Трудним і zarazом цікавим завданням був жидівський балет „Плач Ізраїля“, в якому рівнож виступив сам Авраменко. Неякий полекуд предмет використав до останньої можливості і сотворив танцю поему, пікаву і формою і змістом. Разив у ній хіба контраст поміж гучними рухами вишколеного тіла молодого артиста і сивою головою бородатого Жиди, якого він представляв.

Чумаків танець, де артист гуляв в одязі чумака з великим батогом, очевидно, промовляв популярністю предмету до уподобань публіки.

Крім одного разу — а саме при закінченні жидівського балету, де старий Жид дістав кінці не-естетичні конвульсії — Авраменко не допустив ніколи до того, щоб пристрасті перейшли межі краси.

Не знаю, чи звернули достаточну увагу на факт, що кресовані Авраменком танці не тільки відповідають усім вимогам найбільш вишколеного європейського балету, а крім цього мають у собі елемент високої своєрідності. Ця своєрідність сягає далеко поза екзотичні національні строї. Вона сягає далеко глибше. Особливо в „Запорожському козаку“ і „Плачу Ізраїля“ Авраменко досягнув велику силу виразу, зумів символічно одуховити танець. Тут він послугується не тільки зовнішніми засобами ліній та рухів, а одночасно духовними первістками, які йдуть паралельно з найтоншими нюансами виразу лиця і мовою жестів.

Решта артистів ще не досягнула вишколення мистця. Брак координації поміж рухами і виразом лиця, а у деяких разила загальна штивість. Артистки виступали в гарних народних строях. На жаль крім одної, яка мала червоні чобітки, усі носили або звичайні лакерки або черевники, а замість правдивих шовкових стяжок, дві артистки мали паперові ленти при косах. Цей брак відповідного убрання і гарних „dresses“ дуже разить. Та це не їхня вина, а важких умовин, які не дозволяють на такий видаток.

Присилайте сюди на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

Доразовий суд у Львові.

Справа атентату на президента Польщі.

В понеділок, дня 15. ц. м. о 9. год. рано розпочався у Львові доразовий суд над Станіславом Штайгером, посудженим за атентат на президента Польщі Войцеховського, дня 5. ц. м., який приїхав до Львова на відкриття Східних торгів.

До трибуналу входять радник Маєр як предсідник, а як вонтанти рад.: Дукет, д-р Гут і д-р Соха.

Обвинуваченого боронить адвокат д-р Грек і д-р Бромберг.

По введенню на сальо обвинуваченого, р. Маєр, приступив до діла, відчитав розпорядок про доразові суди і про наслідки оголошення їх у Львові та стягнув генералія обвинуваченого.

Штайгер родився в Щені 1900 р., є приватним урядником у фірмі Майля, покинув університет у Львові і зложив два правничі іспити. Служив в австр. війську в 30 полку.

Обвинувачував устно прокуратор д-р Лупевскі, покликуючи 30 свідків. Згідно з актом обвинувачення, Штайгер кинув бомбу на повозку Войцеховського з рига вулиці Коперника і на тому місці придержав його поліційний агент Небільскі, який одразу запровадив двох свідків, а де Пастернакіну, балетниці міських театрів.

д-ра Левинського, судового асультанта. Військові експерти ствердили, що бомба була зроблена з пінолу премедитацією і знайомістю річи, а заключала в собі чотири роди вибухових матеріалів так, що

могла знищити цілу повозку, а тоді всі в повозці згинуть би.

На внесок оборони трибунал перервав розправу на пів години, щоб оборонці могли вглянути в судові акти та порозумітися з обвинуваченим.

Обвинувачений Штайгер заявив, що не має нічого сказати окремо і все буде говорити явно в часі розправи.

По перерві зізнався Штайгер.

Подаючи своє сугісним вітає, заявив, що належав до сіоністичної партії і зовсім не був комуністом.

Заявляє, що є невинен, а пав жертвою якихсь дивно зложених обставин. Хотів побачити президента і станув на вул. Коперника і Леґіонів. Підчас переїзду повозу з президентом, завважив, що щось впало на вулиці Коперника в напрямі повозу. Була це, як пізніше зорієнтувався, бомба. Боячись її наслідків, воіг до найбільшої брами, при вул. Леґіонів 1.

Найбільше обтяжуючо зізнавала Марія Пастернакіна. Вона твердить, що обвинувачений стояв перед нею і заважала, що він кинув бомбу, а відтак утік. Пастернакіна однак криком і кликанням поліції спричинила його арештування.

Свідок Ангеля Францос, жінка фабриканта з Відня, в критичному моменті стояла на балькомі каварні „De la Paix“ і бачила, як бомбу кинув якийсь иший чоловік. По киненню бомби він счез в товпі.

Відтак переслухано около 20 дальших свідків.

Оборонець д-р Грек комунікує, що редакція „Хвілі“ перед кількома гдинями одержала лист від „Начальної Революційної Ради української військової організації“ в якому ця подає, що супроти подання в сумнів автентичності документу пересланого нею до „Хвілі“, заявляє, що лист з нею самою печаткою і писаний тим самим письмом переслали в липні ц. р. до президента суду Гавля в справі гноблення політичних в'язнів. Оборона ставить внесок, щоб трибунал для напрямку слідства на иншу дорогу, зажадав від президента суду видання цього письма.

Трибунал ухвалить рішення сьогодні, вівторок, і сьогодні надіються вироку.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Д-Р МЕД. ДЕНТИСТ

МИХАЙЛО ВІКТОР

ординує тепер при площі Академічній 4, 1. пов. ЛЬВІВ. Австрійським емеритам, академікам і ученикам уділяє знижки і погідні сплати за технічні роботи та навілювання кварцевою лампою. 1-1

Зі спорту.

В п'ятницю, суботу і неділю минулого тижня відбувалися Запорожські змагання на площі Сокола-Батька. Як можна було надіятися, через три дні площа світила пусткою. Українська суспільність ще й тепер не дошлює наги фізичного виховання наші. В найближчих днях подамо докладні відомості з перебігу і вислідів змагань.

Міжнародній турнір с'ячачів у щирку Корнашко. Від ряду дві іде боротьба між силачами з різних країн за чемпіонат Польщі. До змагань зголосилися між иншими силачі світової слави, як: Мурин Бамбуля, Чех Співачек, Серб Сватина, Лотин Грікіс і молоденький силач Українець Волинець.

До тепер найбільше виглядів має Волинець, який хоч і недорівнює деяким з них силою, то зручністю і технікою переважає їх. По нм стоїть Мурин, який має на один пункт менше.

У суботніх змаганнях у першій парі виступали Мурин Бамбуля, Макс Сальватор (Америка) і Поляк великан Кіслер-Завіш (Гор. Шлеск). По 5-хвинової боротьбі Завіша легко уляг своєму противникові (хват за голову). Побіджений об'язав нагороду 500 зол. при найближчій реванші коли Бамбуля положить його на протязі 20 хвилин. — У другій парі боролися рівної сили атлети Жоржеску (Румунія) і Рогенбаум (Німеччина), Останній побідив по 25 хвилинах.

Найбільше зацікавлення викликала зустріч в о л и н ц я (Україна) з чемпіоном світа Спезачком (Чехія). Боротьба тривала 35 хв. На протязі цього часу наш молодий атлет, підбадьорюваний співучастю йому публікою виявив небувалу звинність і помисловість хватів. Його противник атлет тяжкої ваги теж боровся дуже інтелігентно. Однак вкінці мусів покинути арену з розбитим животом, бо замість на Волиня гяпнув на землю. Боротьба по 35 м. перервано.

В неділю відбувалися дальші змагання. Найцікавішою була боротьба між Грікісом (Лотва) і Кіслером (Гор. Шлеск). Оба великани, оба добрі техніки і рівні щодо сили. Грікіс ліпше орієнтується і тим побідив противника в 35 м. хватом за голову.

! КОНЦЕРТИ !

сальонової капелі зі знаним циганом Ніярим

відбуваються щоденно від нині в льокалі першорядної

446 КАВАРНІ 1-1

ЦЕНТРАЛЬНОЇ при пл. Галицькій 7, 1. пов.

ОПОВІСТЕИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Надзвичайні дати на „Рідну Школу“ У. П. Т. На пошук в часописах зложили далі надзвичайні датки на ратування шкільництва в зол. Філія Т-ва „Просвіти“ Сокаль 120'47; учні VI кл. гімн. (з наголки Ім'янин Всч. о. проф. А. Добрянського) 28, А. Ваніна Львів (місто виграного перстеня) 25; д-р М. і О. Теплевські Тустановичі 20; о. Винал Бучач 20; гр. кат. Косівський Цеканат 19; о. К. Воднар Ілотиновичі 15; Т. і Е. Вітковські Львів 14; гр. кап. Сінявський Деканат 12; чит. „Пресвіти“ Галиквіці 12; по 10: М. Скопидинський Долпотів, І. Сквертянський Краків, О. Затик Солотвинна, В. кл. 5. школи ім. Шашкевича (з нагоди Ім'янин Вп. Дир. Бісєкієвича), д-р о. Навроцький Делятин, о. М. Бровко Рогіри, К. Бірський Лобозва, інж. Коритовський Краків, М. Придаткевич Кольбушова, Марія Грицак Солотвина, чит. „Просвіти“ Будзина, о. П. Задворяк Деревляни, Е. Пацків Брежева, д-р М. Вовобець Калущ; по 5: Гургуля Львів, М. Заяцьківський Львів. П'якуючи за ласкаві жертви просимо Вп. Жертводавців надписувати на чеку „даток надзвичайних“. Сподіємось, що не знайдеться ні один Українець (ка), який би не зложив негдатку. — Головна Управа У. П. Т. 1-1

Покутчане емігранти в Ч. С. Р. в таборі „Д“ в Йозефові переслали на „Р. Ш.“ через Вп. п. Семана Александрюка квоту 260 ч. к. за червень, 208 ч. к. за липень і 182 ч. к. за серпень 1924. — Старшина Кружка У. П. Т. в Коломиї шле Вп. п. жертводавцям щирю подяку. 445 1-1

Бурса ім. Ів. Франка в Яворові прийме гімназійних учеників на повне утримання за місячною оплатою 25 (двадцять) п'ять золотих. Питомці бурси будуть шеприняті до української гімназії. 433 1-3

Дрібні оголошення.

ІНСТРУКТОРА до ученика IV. кл. гімн. пошукує о. Алексій Маларчик. „Węglówka ad Krosno“. 444 1-3

АБСОЛВЕНТ прав зобов'язався від дня 1. жовтня взяти на науку і під опіку найбільше двох учеників з низшої гімназії за харч і помешкання у Львові. — Зголошення слати під адресою: Заряд школи в Конотопах п. п. Сокаль. 447 1-2

НА ПРОДАЖ 20 пнів з уліями або без та медом. — Зголошення: Іван Паранька, Городиславич, Миколаїв к. Гаїв. 449 1-1

УЧЕНИЦЯ IV. р. учит. держ. української сем. у Львові, донька дуже потерпівшої рідні — шукає лекцій з народних або виділових шкіл. Зголошення під С. К. — Адміністрація „Діла“. 1-3

ПАННОЧКА не погана, лагідної вдачі, образована, працьовита та господарна, власничка реальності, вартості кілька тисячів доларів, виїде замуж за урядника з академічним формуванням, до лісного на сталій посаді до 45 лт. — Зголошення приймається лише неанонімово під Анастасія poste restante Краків 1. 442 1-3

ОГОЛОШЕННЯ.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Кружна Українського Т-ва Педаґ. в Любачеві

відбудуться 22. вересня 1924. в салі Т-ва „Пресвіта“ в Любачеві о год. 4. попол. В разі неявлення приписаного статуту числа членів — відбудуться збори без огляду на число членів о год. 5. попол. того самого дня. — Любачів, 11. вересня 1924. — За Виділ: Е. Лаврівський, секретар, Д. Ардан, голова. 441 1-1

Не відкидай старого Напелюх а дай його переробити в мунеснних напелюхів

И. ДАВЕР

347 ЛЬВІВ, РИНОК 14. 1. пов. 2-3

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Р.-
мунія 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

„У ВСЕСВІТНІЙ СТОЛИЦІ“.

(Лист із Женеви.)

Женева, 11. вересня 1924.

Відколи розпочалося п'яте зі-
брання Ліги Націй, не впізнаєш ти-
кої Женеви теперішньої, такої не-
схожої до колишньої, з добрих
старих часів. Роскішні крамниці, в
яких ніхто нічого не купує, бо під
боком у Франції все дешевше; на
кожнім кроці каварні та ресторани,
що не знати, чого ще і чим існу-
ють — світають вони порожніми
стіллями, і бідні гарсони куняють
проти сонця та нудяться, дожида-
ючи рідкого гостя; нечисленні го-
стиниці та пансіони, розраховані на
тисячі туристів, що марне чекають
на чужинців.

І ніби змилостивившись нарешті
над belle ville de Genève, що аж
стогне від благодати мати високу
та тверду валюту (дарма, що вона
не залежить від італійської ліри,
як деякі вищі сьогодні за неї ва-
люти), від браку туристів і інших
наслідків війни, небо послало їй
Лігу Націй.

І вдячні отці міста, не зважаючи
на страшну фінансову кризу, пусти-
ли на молу величезний водограй,
що на сто метрів підіймається до
гори, як жертвенний дим до неба.
І є таки справді за що.

Женева ожила... „Мало сказати,
— пише „Journal de Genève“, —
що очі всього світу направлені на
Женеви. Сказатиб — світ направив
сюди свої стопи. А ті, що не змо-
гли прибути, зазмерли дожидаючи.
Політика спинилася всюди. Газети
повні того, що тут зроблено, що
тут станеться. Державні мужі най-
видатніший Європи — ми вже не
казатимемо про найславніших, бо
такі вони всі, — зібралися в нашій
місті. Тут зустрінете шість голів
ради міністрів — Альбанії, Бельгії,
Данії, Великобританії, Франції та
Мадярщини; п'ятнадцять міністрів за-
кордонних справ — Бельгії, Бол-
гарії, Естонії, Фінляндії, Мадярщини,
Ірландії, Латвії, Панами, Голандії,
Польщі, Румунії, Швеції, Швайцарії,
Чехословачки та Югославії; де-
сять колишніх президентів міні-
стрів; шіснацять бувших міністрів
закордонних справ; дев'ять теле-
графічних членів урядів, не рахуючи
чатову послів, високих комісарів,
міністрів уповноважених, журналі-
стів, що з них деякі могутніші від
голів правительств і являються
дійсними керівниками громадської
думки“.

В готелях (звичайно в центрі
міста) не можна дістати кімнати.
Рух на вулицях... Вітрець весело
повіває різнобарвними прапорами
усяких держав, що ними оздоблені
першорядні готелі на Quai du M.
Blanc. Тішить зір ігра їхніх кольо-
рів проти ясного сонця. І боляче
стискається серце, бо знаєш, що
шкода й шукати поміж ними жо-
вгоблакитного. Марне шукати сьо-
годня... Нема сьогодні, але буде завтра!
І ніби цвяхами забиває в голову
думка своє: але на те, щоб те
завтра було і було швидше, треба
одно: не ридати, а добу-
вати!

На пішоходах проти „Hot. des Ber-
gues“ натовп: пані, яким нема чого
робити, робітники, що їм видко не

дуже ніколи, панички-джигуни і
хлопята-вулишники. Це дожидають
французького Керенського — Еріо.
Наймозніша постать!... Дивлюся
і мимоволі згадуються мені інші
кумирі натовпу та їхня доля. Ой,
яка то нестійна слава світу цього,
а надто політичного діяча: сьогодні
все, а завтра?

Веселіше гудуть і музики по ка-
варнях, бо хоч є до кого грати. В
Женеві оце тисячі цікавих з усіх
країв Європи і зза далекого моря.
Кого тут тільки не побачиш! Зви-
чайно найбільше Англіїців. Часами
здається, що англійська мова тут
панує. А навкруги характеристичні
представники різних країн; і спокійні
та поважні Перси в високих смуще-
вих шапках; і стрункі Гіндуси в ма-
льовничім убранні, і засмалені аж
оливкові обличчя південних Амери-
канців, і — сензація! екзотичні ко-
стюми Етіопів, і горді та стро-
суворі дами з великого світу, і ар-
тистично розмальовані світові повії.

Коли взагалі ассамблея Ліги Націй
щороку притягала сюди багато на-
роду, то цього разу зїзд просто
такий надзвичайний. Склалося на це
й те, що на черзі дуже поважні пи-
тання — обеззброєння світу, арбі-
траж, прийняття Німеччини; допоміг

і час, коли відбувається зібрання,
саме по льондонській конференції,
що розбудила стільки надій на по-
чаток чогось нового; і нарешті спо-
дівана участь ніби законодавців
політичних мод на сьогодні — Мек-
донельда і Еріо... Характеристична
також присутність значної кількості
Американців, а між ними авторів про-
екту замирення і той інтерес, який
Америка виявляє до того, що ді-
ється в Женеві. Далі варто одмітити
приїзд до Женеви Німців та їх ви-
ступи й ми до цього ще маємо вер-
нутися; зїзд академічної молоді (Fé-
dérat. Universit. Internat.) і зацікав-
лення її працями Ліги та взаємне
зацікавлення Ліги молоді; інші
зїзди як напр. Conférence des Asso-
ciations Internationales, Institut Inter-
national de Bibliographie і т. ин.

Життя аж кипить... Само собою
в центрі уваги пленарні зібрання
Ліги Націй, але звісно, головна ро-
бота відбувається в комісіях, засі-
даннях Ради, зустрічах та розмовах
поза лаштунками в затишних сальо-
нах розкішних готелів. Прилюдні
засідання мають більше зовнішнє
формальне значіння... А проте пев-
ну цікавість вони уявляють.

То може, читальнику ласкавий,
підемо разом до Salle de la Réfor-
mation? Адже сьогодні це один з
„великих днів“, як пише місцева
преса. Добре? С. Червоний.

В обороні меншостей.

Виступ г-р. Аппоні в Союзі Народів.

Делегат Мадярщини в Союзі На-
родів г-р. Аппоні порушив 9. верес-
ня на пленумі Союзу справу обо-
рони національних меншостей. У
своєй промові він проводив ідею,
що всі конфлікти у цій справі по-
винні вирішувати міжнародний три-
бунал у Газі. Згідно зі статуту
Союзу передання якоїсь справи то-
му трибуналові залежить від того,
чи якийнебудь із членів Союзу по-
ставить відповідний внесок. В інте-
ресах меншостей Аппоні домагався
зміни відповідної точки статуту
в тому напрямі, щоби на булоче
Союз Народів приймав зажалення
меншостей „навіть тоді, коли вони
йому неприємні“, та передавав їх
на розгляд міжнародного трибу-
налу. Союз Народів має специфіч-
ну політичну закраску. Наприклад
непорозуміння між Німеччиною та
Польщею Союз дотепер залишає
в неозначеному положенні. Всі ці
питання бере собі Мадярщина дуже
до серця, бо на 10 мільонів насе-
лення, якого її позбавив мирний
договір, три мільйони триста тисяч
припадає на Мадярів. Попри це ці
Мадяре є добрими громадянами,
а Мадярщина подарувала світові
цілий ряд визначних людей.

Далі Аппоні підкреслював, що
тріанонський договір обв'язує тіль-
ки Мадярщину до обеззброєння,
а не згадує навіть про такеж обез-
зброєння побідних держав. Але
рівночасно в договорі про Лігу
Націй є святочна обіцянка про за-
гальне обеззброєння. Тепер усі на-
ції, крім побіджених, озброєні до
зубів. Грецький делегат Політіс го-
ворив слушно, що ні один народ
не може обеззброїтися, доки не
має певних гарантій на свою забе-

зпеку — а це чейже відноситься
до всіх держав. І тому зобова-
зання загального обеззброєння, про
яке говориться в договорі про Со-
юз Народів, повинно інтерпрету-
ватися в дусі міжнародного бра-
терства та солідарності.

Стоючи на цій точці погляду Ап-
поні гостро критикував англійсько-
французьку резолюцію, яка „по-
суті не зачіпає навіть головного
питання про обеззброєння, в всі
інші питання передає до комісії“.
Всеж таки потішачими є тріумф
ідеї міжнародного арбітражу та
відновлення сердечних взаємин між
Англією та Францією. Що торка-
ється Мадярщини, то Аппоні вважає,
що „та Мадярщина, яка прямує до
примирення народів, віднесла повну
побіду над тою, що ображено та
сердито відмовлялася від участі в
згальній праці“.

Цей виступ зробив велике вра-
жіння на засіданні, але й викликав
рівночасно неприємний відгук у
Парижі та Лондоні. Частина парись-
кої преси завзято критикує й осуджує
цей виступ, зазначаючи, що „хоч Ап-
поні говорив лише від імені Мадяр-
щини, то слова його приневолюють
до роздумування, бо звернені вони
проти всіх договорів. Таким чином
Мадярщина показує шлях, на який
у Женеві зможуть вступити інші
численні нації. Той виступ — це
намір затерти славні спомини про
побіду та затерти всі різниці між
побідниками й побідженими. З гру-
бою отвертістю висунене Аппоні
домогання про те, щоби обеззброї-
ли побідники такеж як побіджені,
висуне напевно й Німеччина, як
тільки ввійде в склад Союзу На-
родів“.

Ось який відгук знайшов цей ви-
ступ Аппоні у великій частині
французької преси, а тим самим
і тамошньої політичної опінії. Без-
перечно, що через такий виступ
Мадярщина не зєднала собі всевла-
дних тепер у міжнародній політиці
й на арені Союзу Народів побідни-
ків, але за те може зеднати собі
симпатії у всіх поневолених, що
впали жертвою версайського трак-
тату і зв'язаних з ним договорів.

У. С. Р. Р.

Новий банк.

Дня 5. вересня ц. р. відбулося в
Харкові святочне відкриття Всеукра-
їнської контори банку для зовніш-
ньої торгівлі СРСР, що носить
назву „Російський комерційний банк“.
(„Вісти“ ч. 202.)

Український державний театр.

Рада народніх комісарів України
ухвалила відступити народньому ко-
місаріатові освіти 15 тисяч карбо-
ванців золотом для потреб держав-
ного драматичного театру.
(„Вісти“ ч. 202.)

Перевірка студентів.

Урядові харківські „Вісти“ з 6. IX
ц. р. приносять постанову україн-
ської Ради народніх комісарів про
соціально-академічну перевірку слу-
хачів у Інститутах і робітничих фа-
культетах УСРР. Про намірену пе-
ревірку ми вже писали тому кілька
днів. Сьогодніж подамо винятки з
самої постанови уряду, що з хви-
лею оголошення її у „Вістях“ уві-
ходять в життя. Постанова почи-
нається так:

„Вважаючи на нагальну потребу
звести число слухачів до потреб
народнього господарства УСРР, і
впорядкувати шкільне життя зазна-
чених шкіл через зведення контин-
генту слухачів до нормальної про-
пускної здатності вищих шкіл, Ра-
да народніх комісарів постановляє:
1. Визнати за потрібне з 5. вересня
1924 р. розпочати соціально-акаде-
мічну перевірку всіх Інститутів і
Робфаків за винятком прийому бі-
жучого шкільного року. 2. Перевірку
закінчити протягом місяця. 3. Перевірку
доручається перевести
Центральному Комітетові Студент-
ських Справ при Головнопрофосвіті
Наркомосвіти. В губерніях переве-
дуть її губерніяльні комісії при уча-
сті представників РСІ. (робітничо-
селянська інспектура) і губерніяль-
ного бюро пролетарського студент-
ства. 4. Перевірку належить перево-
дити на підставі оцінки: академіч-
ної успішності студента, пристосу-
вання його до фахової праці, со-
ціального стану, революційних за-
слуг і громадської роботи“. Так
виглядає в головних рисах ця
постанова про „чистку“.
(„Вісти“ ч. 200.)

Вписуйтеся в члени „Рідної
Школи“ (членська вкладка те-
пер 1 золотий на рік). Рівно-
часно з грішми присилайте і
списи членів (ім'я, назвисько,
заняття й точну адресу) до
Українського Педагогічного То-
варства, у Львові, Ринок ч. 10.

Українське й чужоземне студентство.

На маргінесі будапештського й варшавського конгресу.

(З кол українського студентства).

Велика увага нашої суспільності присвячена II. Міжнародному Студ. Конгресові у Варшаві, якого святочне відкриття відбулось вже 12. ц. м. при широкій участі чужоземного студентства, представників польської влади та суспільності. Українське студентство, яке через свою Централю („Цесус“) є заступлене на цьому Конгресі, уважно слідує за перебігом справи та в реальній праці — участі в конгресі — довершує широкі підготовчі праці, що велась Цесусом протягом останніх місяців на міжнародному студентському форумі.

Місяці серпень-вересень цього року є місяцями різних міжнародних студ. конференцій. Конференція Европ. Студ. Помочі в Ельзасу, Конференція Всесвітньої Студентської Християнської Федерації в Сарові біля Берліна, Конгрес Аграрної Молоді в Люблянці (Югославія), IV. Міжнародна Студ. Конференція в Будапешті і вкінці цей II. Конгрес С. І. Е., який ними днями відбувається — це ті конкретні етапи діяльності відділу заграничних зносин Цесуса, які мають велике значіння не тільки для нашого студентства, але й для цілого українського громадянства.

Українське Студентство було заступлене до цього часу на всіх цих конференціях; до кожної з них прикладено управою Цесуса чимало праці. У таких конференціях, як у Сарові та Люблянці — Цесус безпосередньої участі, з огляду на їх спеціальний характер, не брав; в Сарові був представник СВУС'а (Союз Відродження Українського Студентства в Празі) — студ. І. Кривецький (Київ — Шарльотенбург), в Люблянці українська аграрна молодь була заступлена двома студентами Української Господарської Академії в Подєбрадах.

Покищо пригляньмося ближше участі делегатів Цесуса на конференції в Будапешті. Гостинний Будапешт і прихильний Українцям склад конференції в значній мірі сприяли успіхові діяльності нашої делегації. Не залишилися тут без значіння, приміром, і ті навіть дрібні факти, що одиницю чужоземним учасником конгресу, який володів мадярською мовою (крім двох чужинних учасників конференції, які

стало перебувають в Будапешті), був саме український делегат, і що єдині Українці спромоглися розповсюдити гарно свої видання чужими мовами („Студ. Вістник“ — орган Цесуса на французькій та англійській мовах, реферати, мапи і ин.). Не дивлячись, що майже весь час більшість учасників конференції тільки й говорила, що про Україну, про українське студентство, високі школи, переслідування їх пануючою владою і т. п. Майже вся мадярська преса підчас конференції широко писала про Україну, високі школи в краю і про еміграції, про українську делегацію, яка „загостила до столиці Мадярщини“ і яку вітали мадярські журналісти, інформуючись про сучасне життя українського народу. Урядовий часопис „Nyolc órá újság“ з 7. вересня ц. р.) містить велику статтю про „Katakomben-Universität“, в якій dr. Zoltan розкриває всю ту страшну кривду, яка діється українському високому шкільництву та не вагається називати речі їх справжніми іменами. Вітаючи на бенкеті своїх гостей, бургомістр міста Будапешту — спеціально тепло розпитував Українців про життя українського народу; підписуючи на пам'ять листівки учасникам конференції присутній французький делегат — студент і журналіст скрізь біля свого імені писав „Vive l'Ukraine“; голова англ. делегації звернувся на прийнятті до української делегації, яка знаходиться на другому кінці салі з тостом „Ваше здоров'я, Україна“ — українською мовою; ми чули там щирі вислови приязни з боку Швайцарців і інших делегатів, які підносили, що „Українцям, як найбільш покривдженому належить в цьому оточенні перше — почесне місце“; все воно дрібниці, які не мають значіння, але яскраво висловлюють загальну атмосферу й загальний настрій на будапештському конгресі.

Суперечки з Поляками в справі участі у варшавському конгресі найшли там широкий відгомін. Учасники конгресу в Будапешті не вагалися прилюдно — часто в присутності самих Поляків — висловлювати своє обурення з приводу поведінки Поляків.

Поляки швидко зміркували, що програли — їхні ворожі супроти української делегації виступи осуджувалися майже всіми учасниками конференції; це викликало у Поляків роздрення, і ось їхня затетеревіла поведінка сама собою чимало допомогла поширенню приязні поміж Українцями й чужинцями. І так Турки скаржилися Українцям на відносини серед зах.-европ. студентства і на його „політиканство“ та шукали спільних моментів в історії українського і турецького народів. З боку делегатів піднесено всілякі об'язки на майбутнє — цісарю, як виглядатимуть вони на ділі. Це мав би виявити вже і конгрес у Варшаві. Під кінець будапештського конгресу Поляки вже навіть не реагували на українські виступи, — вони, загнані в кут, мабуть рішили зберегти всі сили на Варшаву, погрожуючи Українцям виключенням з конференції і т. п. „пімстою“. Але найбільший ефект на конгресі в Будапешті викликала справа офіційного перебрання головою англ. делегації Mr. Ivinsom'ом Macadam'ом заступництва інтересів українського студентства на випадок, як що воно не було присутнє на конгресі С. І. Е. Ясно, що з цим актом всі неясності вирівнані. Мабуть в історії українського студентства і цілого народу це перший випадок, що посередником в польсько-українських суперечках (як це було в Будапешті) є син теперішнього міністра Великої Британії, який рівночасно береться „заступати і боронити інтереси українського студентства та інформувати чужинців про його життя“. — Вітаємо англійського приятеля і бажаємо йому успіхів в його нелегкій місії на конгресі у Варшаві. Щодо формальних справ академічного і загально культурного характеру то до кожної з них наша делегація, яка трактована була як делегація України, — заняла своє становище, хоч, очевидно, більшого значіння ці справи для українського студентства, аж до здобуття власної держави, мати не можуть.

Всі учасники конференції в Будапешті, крім Німців явилися і у Варшаві.

Там загальна атмосфера вже інша — інші настрої. Можемо сподіватися отвертого прихильного відношення загалу, отже й реальних успіхів нашої делегації. У Варшаві говорити про Варшаву очевидно буде не легко. Придбати нових

приятелів і поінформувати чужинців — це наші перші завдання.

Українське студентство бажає собі співпраці з чужоземним студентством і вважає для себе можливим співпрацювати з усіма націями, крім тих, що нагально нищать наше життя й руйнують нашу культуру, — але українське студентство підходить до чужинців, як рівний до рівного і жадає такого відношення до себе. Тому українське студентство уважно слідує за конгресом С. І. Е. у Варшаві — як би він стратив своє міжнародне значіння, чи став знаряддям груп чужинців для політичної боротьби, — українське студентство не вважає тиме для себе можливим іти з ним загалом.

Українське студентство бажає працювати для себе та для загального добробуту всіх народів. Творити цінності для розвитку нашої і загальної культури — це наш шлях, і який небудь неприхильний Українцям чужий студентський бльок не змусить українське студентство зійти з нього, хочби й було примушено обмежитися на співпраці лише з самими прихильними народами, які не спочивають гнобленню української нації.

Вітаючи тих студентських делегатів-чужинців, що м. и. загостили й до Східної Галичини (дарма, що запрошені нинішніми господарями!), бажаємо їм спромогтися побачити заслонену амарантово-білими стрічками і зовнішню солодкою чемністю сьогоднішніх володарів ту страшну дійсність, яка так старанно закривається бенкетами і прогульками.

Українське студентство вітає II. конгрес С. І. Е. — бажає йому вийти на ясний шлях з лябріату політичних інтриг та бажає йому успіхів в праці, в ім'я справедливості, загальної рівності і міжнародної студентської приязни. М.

Львів, 14. вересня 1924 р.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостатку екекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принюка.

ІВАН КРИПЯКЕВИЧ

Стара Україна.

Часопис історії і культури.

„Українці — стара державна і культурна нація з великим історичним минулим. Та всеж такі історичної свідомості в нас дуже мало. Великі лихоліття і руїни, які стільки разів навіщали Україну на протязі її історії, у значній мірі порвали нитки, які вязали нас з нашим минулим. Цілі верстви, що на них стояла колишнє стара Українська Держава і стара українська культура, відійшли від побитої нації. А ті, що лишилися, майже зовсім не брали участі у старім українським державним і культурним будівництві. В результаті: ми забули свою історичну тяглість і традиції — аж до старого національного імені включно. Стали плебеями, що не знають свого роду — історичними Іванами-безбатьченками...“

„А тимчасом як людина без власної самосвідомості не є культурною, так і народ без історичної свідомості не є нацією. Культурна людина і нація тим і відрізняються від первісної людини, що мають свідомість своєї індивідуальності — в теперішньому і в минулому. І чим вища та свідомість, тим культурніша та людина, тим більш скрісталізована нація“.

Такими словами розпочав редактор „Старої України“, п. Іван Кревецький, перше число цього першого в Галичині часопису, присвяченого історії. Виходячи із тих глибоких роздумів про катастрофальний занепад історичної традиції в нашій народі, редакція ставила собі завдання: розбудити цю свідомість як найглибше і як найширше на Україні. Тепер, по вісьмох місяцях, які перейшла „Стара Україна“, маємо перед собою вісім чисел цього часопису у чотирьох випусках. Чи поведось редакції досягнути своєї мети, нехай говорять сам зміст видавництва.

Перше число має мішаний характер, — порушено питання з різних часів і різних ділянок. Б. Барвінський пише про родинні літописи й звертає увагу на те, кілько нового й цінного для поглиблення історії можуть дати дослідні над історією поодиноких родів і родин; на вагу таких дослідів звертав увагу вже Куліш 1843 р., такими студіями займалися Ол. Лазаревський, В. Модзалевський, Ол. Маркевич, М. Тишкевич і ин. В Галичині знаємо про родинні літописи Федоровичів, Грушкевичів, Петрушевичів, Менцінських, Барвінських. Бажане булоб, щоби усі, хто цікавиться цією темою і знає про такі літописи, повідомили про це редакцію „Старої України“. — Стаття В. Карповича присвячена Старому Львову за княжих часів; Я. Гордицький у статті Слідами старої української куль-

тури, говорить про звязки української літератури з ренесансом, особливо слідні в академічних курсах поезії XVII—XVIII в. — Підписаний дав замітку про монети Б. Хмельницького і П. Дорошенка. — М. Возняк опублікував Діалог на Різдво 1748 р. — У дрібних замітках подає ще Б. Барвінський звітку про примірник „України“ Бопляна, проф. К. Студинський про вороже відношення Як. Головацького до М. Драгоманова та про початки Наук. Тов. ім. Шевченка. Перше число кінчається бібліографією.

Інший зміст має збірне число 2—5, в цілості присвячене ювілеєви української книжки, — ізза появи львівського „Апостола“ 1574 р., виданого Іваном Федоровичем. У вступній статті редактор І. Кревецький у кількох словах характеризує вагу ювілею. Федорович, Великокорос, знайшов ґрунт для друкарської штуки аж на Україні, — це вимовно свідчить про культуру України тих часів, про вищість її над московською. Осідком першої української друкарні став Львів — старий осередок західної України; українське друкарство у Львові випередило на кілька канцят літ Поляків, — свідомство культурної сили тодішніх Українців. — Далше є статті: Іл. Свенціцького, Пам'яті першого друкаря України, Ів. Огієнка, Ів. Федорович, фундатор постійного друкарства на Україні (біографія), Ів. Кревецького, Спомини Ів. Фе-

доровича про початки друкарства на Україні, Вол. Дорошенка. Перша книжка надрукована на Україні (бібліографічний опис „Апостола“ 1574 р.), М. Голубця, Графіка друків І. Федоровича, моя Папір українських друків І. Федоровича, М. Возняк, Доля друкарні І. Федоровича: Всі ті статті освітлюють з різних сторін діяльність першого українського друкаря і дають багато нового матеріалу. Особливий, можна сказати сенсативний характер мають спроби виснаження, що сталося з надгробним каменем І. Федоровича, що був у василіянській церкві св. Онуфрія у Львові; розв'язці цієї загадки присвячені статті І. Кревецького і Б. Михайловича. Далше ще І. Зілинський розглядає питання, чи Заблудів, де зразу працював Федорович, лежить на українській чи білоруській території і рішає справу на річ Білоруси. Гр. Гарабурда описує 300-літні роковини смерті Федоровича, святковані у Львові 1883 р.; в хроніці є згадки про приготування до сьогоднішнього ювілею в різних місцях, врешті є велика бібліографія Федоровича пера І. Огієнка. В цілості цей випуск „Старої України“ є незвичайно цінним вкладом в історію друкарства, виданням, яким рівно може користуватися широка публіка, як і спеціалісти-дослідники. Число багато ілюстроване знімками із друків Федоровича і ин.

(Докінчення буде...)

Золочівщина Позір!
Субота, дня 20. вересня ц. р.
КОНЦЕРТ
Михайла Голінського
героїчного тенора, елеса опери „DEL-
LA SCOLA“ в Медіолані.
Часть доходу на будову українського те-
атру у Львові. 1—1

Повстання у Грузії.

Не підлягає вже сумніву, що цілий північний Кавказ горить і що невеличке заворушення, яке відбулося 28. серпня, поширилося у стихійне повстання проти большевицької влади. До загального огляду витвореної ситуації, поданої нами у вчорашній статті, додаємо наступні подробиці, найдені в „Дейлі Телеграф“, у телеграмах з турецько-радянської границі.

Радянський уряд вислав проти Грузії 10-ти тисячну армію й усю черноморську флоту. Грузинські революційні курери, які ледве не щоденно перебігають з Батуму (найбільшого кавказького порту) до Трапезунту (по турецькому боці, віддалі всього кільканих кілометрів), передають, що большевицькі військові кораблі попередили, що розпочали бомбардування Батуму, як що повстанці зайняли би його. (Про владу Батуму повстанцями вже були вістки, але вони ще не підтверджені). Кількість розстріляних большевицькою владою у Батумі, запідозрених у симпатіях до повстанського руху, сягає тисячів.

Революція в Грузії поважно загрожує ангорський турецький уряд. Сам Кемаль-паша виїхав на кружляку Гамідже до Трапезунту, щоб особисто зорієнтуватися у ситуації. Турецько-радянський кордон замкнений.

Про криваві бої поміж повстанськими й большевицькими військами немає докладних відомостей, бо їх не пропускає большевицька цензура. Відомо лише, що залізничні шляхи опинилися в руках повстанців і що в ніч на 6 вересня був добутий Тифліс (Радянські газети впевають про відбрана його).

Обі сторони вішають полонених. Усі місцеві чрезвычайники (відділи ГПУ) ліквідовані, а їх персонал вирізаний. Повстанці скинули зі шин 5 большевицьких панцирників.

В Азарбейджані вся провінція очищена від большевиків, які в північ повтікали до більших міст, а відтілі до столиці Баку. Всі нафтові терени в руках повстанців, які стримали транспорти нафти до Росії.

У Дагестані племена гірські також повстали проти раландської влади. Повстанчий рух перекидається на українську Кубань.

Радянська влада оголосила мобілізацію п'яти річників на землях Кавказу, які ще в її посіданні. Покликані до зброї негайно відсилаються під Батум. Наслідком отакого напливу невикористаних резервів змаліла боездатність ударних червоних військ, на яких чолі стоїть сам Троцький. Лінія бою приблизилася настільки до Батуму, що радянська флоту вже може острілювати з моря повстанські позиції.

Річ ясна, що при оцінці загальної ситуації на Кавказі й виглядів на успіх чи невдачу повстання треба мати на увазі недоступний гірський терен цілої смуги захопленої повстанцями. Повстанці у багато кращому становищі, ніж пануюча радянська влада, бо вони захопили весь край раптовим і несподіваним вибухом з середини. Здобувши Кавказ наново наступом іззовні, борючись за кожну чергову природну гвердиню — це надзвичайно важке завдання для червоної армії. При таких умовах чисельне відношення ворожих сил грає другорядну роль.

Преса.

Інтерв'ю д-ра М. Лозинського.

Дня 5. ц. м. помістив париський щоденник „L'Avenir“ (Майбутність) довше інтерв'ю редакції з д-ром М. Лозинським, проф. міжнародного права у Празі і головою „Комітету поневолених народів“ (Українців, Білорусинів та Литовців). Темою розмови було положення українського народу під Польщею. Наводимо цю розмову дослівно:

— Комітет, якого я головою — каже д-р Лозинський — робить заходи, щоб переведено ревізію рішення конференції Амбасадорів з 15. березня 1923, згідно з яким наші землі признано Польщі, без забезпечення нашого національного існування або доцільної охорони його. Німці у Чехословаччині мають забезпечене право, щоб навчання у всіх школах велось на німецькій мові. А нам признають цю ласку лише в народних школах.

— Та чи не основано українського університету в Кракові?

— Перш усього, ця звістка неточна. Згаданий університет існує шойно в стадії проекту і то з усіма зовнішніми ознаками проекту, призначеного виключно на те, щоб протидіяти нашій акції за кордоном. Зверніть, прошу, увагу на те, що вибір Кракова, польського міста, виглядає так, якби нам за царського уряду визначили на університет Петроград, або колись Полякам — Берлін, або Чехам за габсбурзького панування Відень. Огніщем української інтелектуальної праці є Львів, де маємо Наукове Тов. ім. Шевченка, великі національні бібліотеки, Львів, що лежить у центрі українських земель і є одним з великих їх центрів. Шкож за гадка творити український університет у Кракові, у стародавній польській столиці! Чи не на те, щоб нічого не зробити, знаючи заздалегідь, що ніхто з наших професорів не згодиться там викладати! Саме одержую звістку зі Львова, що наші організації в краю протестують: студенти та професори заявляють згідно, що бойкотуватимуть цей університет, якщо його zorganizовано би.

— Який зв'язок має ця справа з питанням про національну меншості?

— Стривайте. У Чехословаччині 500.000 Українців, що живе на південь від Карпат одержали територіальну автономію, забезпечену Сан-Жерменським трактатом з дня 10. вересня 1919. А в Польщі 8 мільйонів Українців, 3 мільйони Білорусів і мільйон Литовців не мають ніяких прав.

— Що скажете про порівняння щодо відношення Польщі до національних меншостей і Чехословаччини і як ви розяснюєте цю аномалію?

— Доля Білорусів є ще менше завидна, а становище Литовців ще гірше. Що до нас, то нам дуже туманно обіцяють, що зроблять якусь ласку. Неприйняті закони в союзи допускають білоруську та українську мову у середніх школах, але литовську формально виключають.

— Чи нема виглядів, що антагонізм між національними меншостями і Поляками щезне колись?

— Ні, бо це антагонізм історичний і віковий. Населення цих народів творить однопільні одиниці. „Національна меншість“ є терміном неправильним, тому, що Поляки не є національною більшістю. Т. зв. меншості заселяють збитою масою окраїни Польщі і складають 70 пр. населення, а польський елемент, т. зв. „більшості“ мають ледве 14 пр. Жиди, Німці та Росіяне складаються на решту. Це різне населення є галузками народів, які існують поза Польщею і творять навіть держави. Литовці з під Польщі належать до литовського народу, Українці до України, а Білоруси до Білоруси. Литва є самостійною державою, Україна та Білорусь входять у радянський Союз як окремі держави і з погляду юридичного користуються такими самими правами, як Росія. Метрополіти користуються багатомановними умовами національного життя, як під польською владою. На Україні маємо 6 університетів і українська мова є офіційною в урядованих, судах і у публічному житті. Так само стоїть справа на Білорусі.

— Коротко кажучи: стан національних меншостей у Польщі є аналогічний зі ситуацією Альзатії та Лотарингії під німецьким ярмом?

— Не менше і не більше. Як Альзатії та Лотарингії вони не можуть покоритись несправедливій долі.

— А Жиди?

— І Жиди також мають підстави до нарікань з приводу „пигмизмів“, який торкається також інших народів. Ми домагаємось, щоб Ліга Націй перевела ревізію рішень, від яких терпить кожне згадане населення. Ми хочемо, щоб нам дали змогу виконувати свободі право самозначення народів, а поки нам його признають, щоб нам дали відповідну охорону.

Ми навели в цілості інтерв'ю д-ра М. Лозинського, між іншим тому, щоб показати, які труднощі зустрічають вияснення нашого діяча вже хоч би тому, що західно-євро-

ПРЕДСТАВНИЦТВО
НА ЛЬВІВ

С. ЛЬОТРИНГЕР

ТОРГОВЕЛЬНА АГЕНЦІЯ

вул. Сикстуська 43 Б.
Телефон 17—07.

Ердаль знищить усі „шміри“,
Бо не нищить блеском шміри.

Erdal

пейські публіцисти слабо визнаються в справах Східної Європи, а ще слабше в положенні пограниччя між Середньою і Східною Європою. Тільки тим можна пояснити односторонність і неповність відповідей з боку д-ра Лозинського, який обмежився лише до школи і мови в урядах, а поминув цілий комплекс справ політичних і економічних.

Дрібні вістки.

Німеччина не має тепер причини падаяти в песимізм — так твердив нім. міністр внутр. справ д-р Яре на відкритті Міжнарод. Ярмарку в Кольонії. В господарських переговорах з Францією і Бельгією Німці матимуть велику свободу.

Німецький кабінет, зібраний вперше по підписанню лонд. умов, радив над іменуванням німецьких членів адміністрації ради нім державних залізниць.

На Гол. Шлеску, а саме німецькій його частині, відбуваються масові маніфестації Німців за ревізію постанови про поділ Гол. Шлеску в напрямку повернення його Німеччині. Ця акція наважана до вислову Мекленбурга на Лізі Н. про помилку Ліги при поділі краю.

II Комісія Ліги Націй радила над створенням у Парижі Міжнародного Інституту інтелектуальної співпраці. Включення співпраці вчених цілого світа мало би причинитись до замирення народів.

На конференції Млоді Ачтанті в Любляні залишено всім поодиноким її членам пільну руку у відношенні до Рад. Союзу. Югославія рішила стриматись покищо від навязування переговорів про признавання рад. влади.

Поміж Італією та Єгиптом вибух гострий конфлікт на тлі кордонів між цим останнім та італійським Триполісом.

Гюз, амерік. держ. секретар, оголосив книжку поети Рад. Союзу. Гюз закликає большевиків постійно віроломність і несподіваність відносно прийнятих міжнародних зобов'язань і тому виступає проти признавання рад. влади.

У Соофіт (Болгарія) застрілено на вулиці трьох визначних політиків-революціонерів: Васілева, Атанасова й комуніст. посла Гаджинова. Вбивців зловлено. Причини вбивства: внутр. суперечки поміж македонськими революц. групами.

Міністр Сішиньскі поверне до Варшави шойно з кінцем бж. тижня, бо радить над — озброєнням (усіх, за нимком Польщі) (Як відомо — його вибрали до комісії роззброєнь Ліги Націй і до субкомісії для справ гарант. пакту).

НОВИНКИ.

— Конфіоната В попереднім (206) числі нашого часопису сконфіонувала польська прокуратура цілу вступну статтю, з якої лишено заголовок: „В згоді з самим собою“ та ініціали автора Ф. Ф.

— Без моментарів. Нам пишуть: Давні дійсні професори (за Австрії) Іван Смолинський з української гімназії в Станіславові і Гр. Тимошук з української гімназії в Коломиї перенесені „ze wzg edów służbowych“ на Мазурщину, звернулися до польського міністерства освіти у Варшаві з проханням виточити проти них дисциплінарне доджження, щоб вони могли боронитись проти невідомої їм провини, ізза якої запропорено їх на Мазурщину. Невдавши дістали оба професори з міністер-

ства відповідь, що міністерство має право переносити без огляду на мотиви, т. зв. без попереднього переведення дисциплінарного доджження, що отже їх прохання не узявляює...

— Польський генерал про легіони. Польські газети доносять, що генерал Лятинік, командант О. К. в Перемишлі, сказав до комітету, який улажував свято 10-ліття „чину легіонів“ таке: „З легіонами не маю нічого спільного, бо те, що добре, згинуло, а те, що лишилося, нічого не варта“...

— Замах на льотринівський арсенал. На днях напало на вартових біля муніципальних магазинів в Пйотркові кількох цивільних, які засипали вартових револьверовими стрілами. Поранено одного з вартових. Поліція кинулася шукати винуватця нападу.

— Жиди пильнують справи. Жидівські посли Фростіг, Зоммерштайн і Шрайтер були оноді на послухання у польського прем'єра Габського, якому представили умови, серед яких відбувалося поліційне слідство проти Штайгера.

— Консенвенції. Дня 7. ц. м. коли Войцеховскі переїздив через Пшеворск, до привітання президента не запрошено Жидів. З шпаліру шкільних дітей вилучено жидівських, щоб по словам пшеворських патріотів, не „зробили того, що сталося у Львові“...

— Конгрес антропологів. Дня 16. ц. м. почався у Празі конгрес антропологів усього світа. Отворення доконав бурмістр Праги Бекса в присутності чеського міністра освіти.

— Ще один член Союзу Народів. Уряд князя Монако мав просити про прийняття до Союзу Народів. Просьбу мають розглянути доврочно.

— Зміна на становищі виландського делегата. Дня 15. ц. м. відбувся акт перебрання влади польського уряду в Вильні Рачкевича з рук уступаючого Романа.

— Німець „Всходніх Таргів“. Дня 16. ц. м. замкнено львівські „Таргі Всходні“. Загально припускають, що сьогоднішній імпреза закінчилась поважним фінансовим недовором.

— Туга за монархією. На днях відбувся в Даншгу відчит проф. Герінга, який ствердив, що одиноким формою влади в Німеччині є монархія. В Німеччині конче потрібні особи, які стояли понад партіями. Військо потребує вождя, а загальне населення тужить за царем. „Німецький цар — говорив прелегент — здохне собі корону на полі бою, а до цього бою мусить прийти“.

— В обличчя смерті. Оноді недалеко варшавського південного двірця, наїхав кур'єрський поїзд з Баранович на поліціюста Гжелю, який несподівано заскочений виратувався від смерті тим, що моментально скочив на буфтор паровоза.

— „Чудо“. Польські часописи доносять з повагою середньовічних мавів, що на днях сталося чудо на Ясній горі в Ченстохові. Там то чудотворним способом мала відзискати зір дитина одної з прочанок Метліської.

— Самогубство секретаря Троцького. На днях поповнив самогубство старший секретар Троцького, Глязман. Серед комуїстів викликає смерть Глязмана різкі домисли.

— Автомобільна катастрофа. На днях, на шляху під Варшавою, в наслідок відірвання колеса передньої осі, перевернулося авто, в якому їзало кількох купців з поліційним комісарем млавського повіту Стшелецким. Наслідки катастрофи були страшні. Комісар Стшелецкі згинув на місці, промисловець Іван Кустешкі має роздавлені обі ноги, купец Тишин розбитий череп. Решта ідучих з шофеном віднесла легкі поранення.

— Черговий скандал. Що Львів не є вповні провинцією хоча б під оглядом скандалів, зазначає поліційна і судово-хроніка. Але оне доносять часописи про зовсім цікаву комбінацію подружнього трикутника, якого позамогильний відгомін відбився об стіни судової сали. А саме якийсь п. Г., бувши власник каварни „de la Paix“, продав каварню і купив собі земельну поліцію. Перед двома тижнями умерла йому жінка, яка половину припадаючого на неї майна записала своїм 22-літньому приятелю п. П. Пан Г., який не обтер ще сліз по втраті жінки, довідався нараз про дві страшні річі. А саме, що він не вважаючи цього, ходив з рогами та що за цю декорацію повинен віддати половину свого майна „тому третьому“.

— Невадала крадіжка авто. Якійсь непрактичний злодій акрав споді а авто з гаражу „Авто-мотор“ при вул. Коперника у Львові. Не взяв одначе відповідної кількості бензину, через що заїхавши до „Світезі“, мусів полишити авто і відіти далішу подорож піхотою.

— Театр Н. Стаднина (ансамбль Б. театру „Бесід“) останніми місяцями давав вистави в Збаражі, Кремені, Рівному, Ковлі, Бересті і Сокалі. Склад труп майже не змінювався. З кращих сит: пп. Бенцаль, Борисоглібська, Голіцинська, Якимович, Краснопер, Орля, Рубач, Шеремет, Залуцький, Стаднина, а останніми часами вернув п. Блаватський і п-чі Крупа. Дирекція заангажувала теж до драматичних ролі п-ню Когутякову і бабітону Горкареву. Уся трупа числить понад 30 осіб. Зараз готується театр до вистави на зимовий сезон п-сю Я. Квалю „Хмари“, Рітнера „Дон Жуана“, драму Старинської-Чернявської „Петра Дорошенка“, С. Черкасенка: „Про що тирса шелестіла“. Намічені до вистави в найближчий час: „Високе життя“ Судермана, „Прийятелька“ Віє „Розбійники“ Шіллера і оперетки: „Меді“ та „Сільва“. Зі Сокаля театр вертає ще раз на Волинь (Болодимир волинський, Луцьк, Дубно).

Д-р ЯКІВ ЗЕЛЬЦЕР

оператор вул. Фредри 7. повернув і ор-
452 динує як звичайно. 1—2

ОСТАННІ ВІСТІ.

Макдонельд і Еріо їдуть до Женев.

„Н. Вр. Тгбт.“ звіdomляє з Парижа, що Макдонельд і Еріо порозумілися щодо цього, що з початком жовтня поїдуть знову до Женев на сесію Союзу Народів.

Редукція поліції.

З Варшави звіdomляють: В зв'язі з формуванням корпусу граничної сторожі рішило мін. вн. справ зредукувати поліцію. Загалом маєтсья зредукувати около 5.000 люда.

Війна в Китаю.

Райтер звіdomляє з Пекіна: Противники приготувляються розпочати боротьби в півночному Китаю. Під Шангаєм бої ожили. З Лондону звіdomляють, що повстанці почали похід на Пекін, щоб зайняти його й повалити теперішній уряд. Акцією кермує намісник Манджурії Чанг-Тсу-Лін, рішучий противник теперішнього президента китайської республіки і кандидат на це становище. Пекінський уряд проголосив загальну мобілізацію.

Протест Японії.

З Токіо звіdomляють: Вмашинування військ Чанг-Тсу-Ліна до Мукдену (де сконцентровано головні сили, що мають іти на Пекін) спричинило гострий спротив ген. японського консуляту. Не є виключене, що до Мукдену вишлють японське військо для запевнення порядку.

Біржа.

Львів, 16. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5'18 $\frac{1}{2}$ —5'19 канад. поч. 4'92 $\frac{1}{2}$ —4'93, чеськ. кор. 0'15—0'15 $\frac{1}{2}$, лєі 0'02—0'02 $\frac{1}{2}$, франц. франк 0'27 $\frac{1}{2}$ —0'28 $\frac{1}{2}$, швайц. фр. 0'97—0'98, англ. фунт. 23'30—23'50.

Золото. 20 кор. 21'50—21'83; 20 франк. 20'00—20'20; 20 марк. 23'40—23'60; 10 руб. 25'50—25'80.

Срібло. Австр. кор. 0'42 $\frac{1}{2}$ —0'43 $\frac{1}{2}$, 5 авст. кор. 2'25—2'28, фльорени 1'15—1'18, рубл. 1'85—1'90, рубль дрібним сріблом 0'85—0'90.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22'75 до 23'75 жито галицьке з 1923 р. від 16'70 до 16'75, жито нов. збору від 16'20 до 16'75, ячмінь галицький броварняний від 17'50 до 18'50, ячмінь галицький пашний від 15'50 до 16'00, овес галицький з 1923 р. від 15'75 до 16'50 Гречка 15'75—16'75.

Доразовий суд у Львові.

Справа атентату на президента Польщі.

Другий день розправи.

Заінтересування розправою незвичайне. — Засудять, чи не засудять? — оце тільки на устах кожного.

Салю розправ заповнена по береги далеко ще певед 9-ою годиною.

Коли по 9 годині предсідник рад. Маєр відкрив розправу, оборонець д-р Грек по довшій промові, поставив три вніски:

1) Покликати на свідків Розенштайна, бо в міжчасі д-р Грек доповідає про нього свідка, Владислава Островського, який в театрі Розенштайна був присутній у хвилині, коли почтовий урядник сказав, що на годину перед замахом телефонувало з Сабора з запитом, чи вже вивозено замах на президента. Цим урядником є Роман Новоградський, що урядую на головній почті. Коли це правда, то ясно буде, що змова була й на провінції.

2) Покликати на свідка Стефана Яроша, який стояв біля склепу Баєра, обсервував Пастернакіну, а потім чув, як вона сказала: „О скільки пригудую собі, то він чинив бомбу“.

3) Покликати Адама Кавалерського, який бачив, як бомба вилетіла від трамвайних шпич з міся, означеного вчера свідком Франіос-Бявистайновою.

Прокуратор Ляневський заявився проти першого вніску, а щодо другого й третього застеріг собі прокуратор, на випадок неузгодження його сплоту, одночасно покликати кількох поліційнє на свідків.

По гасаді, трибунал відкинув внесок на переслухання Розенштайнв. Островського й Новоградського, а допустив до переслухання Яроша й Кавалерського та свідків, покликаних прокуратором.

Одночасно трибунал унімнув д-ра Грека за те, що він при числюванні католицьких назвищ, з натиском підчеркував, що вони є римокатолицької віри.

Зізнавав відтак командант поліції інсп. Лукомскі, який перший переслухував на поліції Штайгера, Пастернакіну та ин. Зізнання Лукомського тривало довшій час. Д-р Грек між иншим запитав свідка, чому поліція не відставила обвинуваченого до суду в протягу приписаних законом 24 годін. Далі на запит д-ра Грека свідок Лукомскі заявляє, що програма обізду президента по місті, подана в польських денниках, була фікційна, з огляду на безпеку.

Оборона поставила ще ряд внісків, але трибунал відкинув їх.

Переслухувано ще далі декількох свідків.

По перерві, трибунал ухвалив внесок д-ра Грека, щоб відчитати оба письма Української Військової Організації, а відмовив відчитання письма цієї Організації до през. Гавля.

Військової експерти заявили, що бомба була дуже прецизійно сконструювана і що в разі вибуху могла спричинити страшні наслідки. Не була це отже звичайна нещаслива „петарда“, як про це писали польські часописи.

Свідки Ярош і Кавалерскі ствердили неправдивість зізнань Пастернакіної.

На пополунений розправі переслухано ще свідка Екштайна, який бачив, як справник замаху втік, одначе не був це Штайгер. Таке саме зізнав і фризєр Стоїнскі.

Директор театру Чарновскі і дир. балету Фалішевскі зізнали, що Пастернакіна є гервовою жінкою.

Відчитано описіа документ Української Військової Організації, в яких автори заявляють, що замах на президента Польщі походив не від Штайгера, але від українських кругів.

Прокуратор Ляневскі в своїй кінцевій промові обвинувачує Штайгера за замах і жадає мужественного вироку.

По цьому забрав голос д-р Грек, вказуючи, що обвинувачення є основане на нетривіальних і невисвистачаючих основах і жадає увільнення обвинуваченого Штайгера, евентуально о віддання справи звичайному суду. Після д-ра Грека, замах міг бути докочаний Українцями.

На тому розправу замкнуло о 11. год. вночі.

Гісуд западе сьогодні, в середу, о 11. год. передполуднем.

Дописи.

Дубно на Волині. (Польська адміністрація і селянський зїзд). — В м. Дубні мав відбутись 13. п. м. повітовий селянський зїзд, організований пос. Чучмаєм Історія заходів польської влади, затравлених на те, щоб не допустити до від-

буття цього зїзду, являється дуже характеристичною для тих відносин, які панують тепер на Волині.

Дня 2. вересня пос. Чучмай вніс до староства подання про дозвіл скликати на 13. вересня повітовий селянський зїзд о 12 годін і подав денний порядок майбутнього зїзду. Дубенський староста, яким являється пастовець Плахта, підчас розмови з пос. Чучмаєм поставився до проекту організації цього зїзду дуже прихильно, заявив, що він визнає необхідність волі для всіх політичних організацій до комуністичної включно й запевнив пос. Чучмає, що зїзд буде дозволений. Але польська обіцянка — пиялика. За кілька днів перел 13. вересня пос. Чучмай одержав зі староства повідомлення, що зїзд не може бути дозволений з огляду на те, що в проханні не зазначено в якому льокалі має відбутись зїзд, хоч в цілому місті є тільки один льокаль, де відбуваються публічні збори і хоч цього домагання перед тим староства ніколи не ставило. Після численних інтервенцій пос. Чучмає, підчас яких він одержував ще кілька разів відмови від староства, мовляв тому, що в проханні не зазначено, ніби то в якій годині має розпочатись зїзд і в якій він має кінчатись, на ешті пізно ввечері 12. вересня пос. Чучмай дістав дозвіл на зїзд.

Одночасно місцеві Поляки повели атаку на прагника льокалу, де мав відбутись зїзд, жиди Кальтмана й тероризували його домагалися, щоб він не давав помешкання Українцям, хоч воно було заморлене перел двома тижнями. Тільки з дуже великими труднощами вдалося організаторам зїзду здобути заморлене помешкання.

З рана 13. вересня з цього повіту почали зїздитись та зїзд селянські делегати. А староства викинуло новий трік. Збільшені поліційні патролі були поставлені при всіх рогахачках, улаштувано перевірку документів у всіх селян (dowód i obywatelski), що прибували до міста. Всіх, що не мали „доповіді особистого“ — а такого більшість селян не має, провадили до поліційних в'єрштів. Арештованих невдовзі набралось коло сотні. О дванадцятій годині в помешканні, де мав відбутись зїзд, явився командант поліції і заявив, що зїзд не може відбутись через те, що в дозволі не зазначено, в якому помешканні (кватирі) того будинку, де дозволено зїзд, він саме має відбутись. О скільки селянська маса, що прибула на зїзд — частинно опинилася в поліційних в'єрштах, частинно тероризована поліцією розіхалась, організатори зїзду визначили дальші інтервенції і перепори з владою зайвими. Зїзд не відбувся. Замість зїзду в помешканні пос. Козницького відбулася польська нарада при участі 40 делегатів з міськ, яка виконала ті організаційні завдання, які мав виконати зїзд.

Коментарі до цього стилевого образу поведінки місцевих капиків, думаємо, зайві.

В. С.

Зі спорту.

Міжнар. турнір смачів.

В понеділок (15. п. м.) в цирку Корнацького продовжувалися змагання смачів. В першій парі боровся Мурин Бамбуля з Поляком Кізілером-Завішю. Цей останній, бажаючи направити свою репутацію, зложив в користь противника 500 зол., як що той положить його до 20 хвилин. Боротьба була досить брутальна, головню з боку Бамбулі, проти якого звенулася й публіка в не дуже парламентарних висловах. За те мабуть з „патріотичного“ обов'язку польська частина публіки підбадьорювала Завішу. До 20 хвилин Бамбуля не положив свого противника, а цей останній не виявляв ніякої охоти до дальшої боротьби.

У другій парі боровся Данець Ролянд з Румуном Жоржеску. З правдивою приємністю приходилося обсервувати це лицарське дужання обох смачів. В змаганнях в повній силі збережено почуття інтелігенції, особливо з боку Ролянда, який після кількох незвичайно ризикованих і помислових хватів поклав свого противника в 20 минут.

Найбільшу увагу притягла до себе третя пара: Латаш Грікісі наш смач Волинець. Здавалось, що латиський великан безумовно побідить Волинця, який при ньому виглядає як молоденький хлопчак. Одначе Волинець врятувала його небуденна зручність перед страшною силою Грікіса, який не раз заганає свого противника майже в безвикидну ситуацію. Та притомність ума і зручність Волинця причинилися до побідного виходу з найтяжчої халелі. Втомлений великан не раз безрадно опускав руки. По 40 минутах покінчено боротьбу нерозіграною. Публіка влаштувала овацію Волинцеві.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Індіт і ми. „Новий пророск Магетма Ганді, — Розбудження тристаїю овоїт люду. — Націоналістичний рух в Індїї по світовій війні. — Наслідки англійської політики обіяннок. Побіда без оружжя“. На пошущу тему відбудеться в неділю дня 21. вересня п. р. о гол. 6-й вечерм відчит пані Деректорки Федорчакової в школі дівоцій ім. Шевченка при вул. Мохнацького ч. 12. вступ вільний.

Загальні збори Т-ва „Міщанська Брацтво“ в Львові відбудуться 28. вересня п. р. о гол. 10. передпол. в льокалі Т-ва Руська 311. з таким денним порядком: 1) Відкриття Зборів, 2) Відчитання протоколу з попередних Заг. Зборів, 3) Звіт з діяльності Виділу, 4) Касовий Звіт, 5) Звіт Контрольної Комісії та утілення абсолютної, 6) Вибір Голови та Виділу, 7) Внесення та зачиту членів. — На випадок неявки приписаної Статутом кількості членів, Збори відбудуться цьогож самого дня о гол. 11. перед пол. — Львів 15. вересня 1924. — За Виділ Тов-а: Теодор Преторіос, голова, Теодор Голіян, секретар. 451 1—1

Надзвичайні датки на „Рідну Школу“ УПТ. На поклик в часописях зложили надзвичайні датки на ретування рідного шкільництва в зол.: Кооператив „Союз Учительських Спілок“ в білясового зиску 100, по 50: інж. З. Дурделло — Білоголови, М. Хамула — Глиняни, грм. Радимно 44, І. Пилипчук — Шавник 20, о. Ленчинський — Розбія 16, о. Го. Дякон — Кропивник 15, по 10: о. Л. Попіль — Лисинець, чит. „Прасвіта“ — Розділ, о. М. Фуглевич — Королик, Л. Делзінський — Львів, по 5: П. Карпак, С. Стефановича і о. Новосад — всі зі Львова. Очікуючи дальших щедрих датків, складаємо в. Жертводавцям сердечну подяку. — Головна Управа УПТ-ва. 1—1

Бурса ім. в. Франка в Яворові прийме гімназійних учеників на повне утримання за місячною оплатою 25 (двадцять) п'ять золотих. Питомці бурси будуть прийняті до української гімназії. 433 1—3

Дрібні оголошення.

АБСОЛВЕНТ торг. школи пошукує посади, уміє добре бухгалтерію, когелпонденію, топографію й писання на машині. Зголошення до Адміністрації під „Абсолютвент“. 450 1—3

АБСОЛВЕНТ прав зобов'язався від дня 1. жовтня взяти на науку і під опіку найбільше двох учеників з низшої гімназії за харч і помешкання у Львові. — Зголошення слати під адресою: Заряд школи в Колотопях п. п. Сокаль. 447 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновіших систем, яких складові часті, приладдя до кравецького ремесла і до ручних робіт перуча

АЛЕКСАНДЕР МАЛІМОН

склад машин до шиття
Львів, вул. ВАЛОВА ч. 11 а. 434
Приймається машини до направи. 2-8

Рожковського

МИЛО з ВЕРБЛЮДОМ

признане за найліпше

Магазин, Львів, Міцкевича 14/11

363

3—3

НА СПЛАТИ! для П. Т. Урядників НА СПЛАТИ! ДОБІРНЕ ВЗУТТЯ

продає під еірмом

„JO-TES“

Львів, пл. Капітульна ч. 2. І. пов.

352

біля будинку Ф. КИДУЕР в Сп.

3—4

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. перепол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 зл., Німеччині 750
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Р.-
мунія 150 лей, Болгарії 750
зл., Австрії 750 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМІТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Інтернаціональний університет.

Недавно відбувся у Оксфорді незвичайно цікавий конгрес, скликаний другим Інтернаціоналом. Метою конгресу була справа підготовки до заснування інтернаціонального університету. Вже сама місцевість конгресу, якою являється один із найстаріших наукових і університетських осередків в Європі а то Оксфорд надає тій справі великого значіння.

Оксфорд, що від XII. віку має університет, що має чи не найбільш та найбагатші університетські градиції в Європі, що став на прогрізі віків не звичайним університетським містом у нашому розумінню, але чисто університетською колонією, замешканою майже виключно професорами та студентами, що заповнює місто своїми „коледжами“ та їхніми забудованнями, що вибирає своїх послів до законодавчих англійських установ — насправду був відповідним середовищем для підготовчої праці біля здвигнення такої важкої і висококультурної установи як інтернаціональний університет.

Самі праці конгресу відбувалися в одному із коледжів університету, що носить назву Рескін. Рескін, один з найбільших теоретиків мистецтва, що є насправду інтернаціональним культурним надбанням, став мабуть згідно з волею ініціаторів конгресу немов би патроном цієї великої праці.

На жаль на конгресі не було єдиної думки, не було згідного трактування тої так далекосяглої справи. Те, що можна відкрити в нічінних часах на кожній ділянці життя, а то боротьбу двох світів, старого так званого буржуазного й нового, спертого на марксизмі та задемонстрованого нам тепер на практиці більшовиками, комуністичного. Та боротьба двох наскрізь соціально-політичної натури принципів переноситься всюди, а в тім і на всі ділянки культурного життя. Інтернаціональний університет безперечно велика ідея. Але на конгресі дві групи вкладали зовсім інший зміст у поняття того майбутнього університету. Ініціатори конгресу, прихильники II. Інтернаціоналу, стояли на становищі, що намічений університет має бути по суті і по типу зближений до сучасних європейських університетів. Сторонники III. Інтернаціоналу домагалися, щоби той університет зводився до науки марксизму, який являється джерелом і альфою та омегою всякого людського знання.

Інтернаціональний університет, — кажуть ці останні, — мусить давати таку вищу освіту, яка спиралася би на визнанням класової боротьби. Робітничий університет обов'язаний підготувати до боротьби з капіталізмом. Буржуазна наука для робітників не потрібна. Отже у розумінню університету зазначилися два погляди: сучасний зі свободою науки, самостійними науковими методами, та різнородними методами наукового досліджування новий вправді, але по своїй суті схоластичний, з догматичною ви-

рою у марксизм і його методи досліджу.

Мету університету розуміли обидві сторони однаково. А вона велика: об'єднати молодь усього світу, вчити на одній спільній усім народам мові, наприклад на мові есперанто.

Та все це вже в Європі було. Не було лише тих основних ріжниць у розумінні змісту такого міжнародного університету. Інтернаціональною мовою була тоді латинська мова. Наука була схоластична. Істнували тоді студенти-волокти, що тягнули від одної держави до другої, від одного університету до другого. Свободи науки тоді не було. В науці подавано на тих університетах до вірування лише те, що було устатковано науковою традицією, і що не попадало в конфлікт із церковними догмами. Були славні на весь світ університети, що славилися якоюсь одною галузю знання. І вони були прибіжищем для всіх студентів тодішнього світу, що бажали набути вищого знання з тої області. Такими були: теологія в Парижі, право в Болонії, медицина в Салерно.

Колись бтже фактично була одна інтернаціональна мова й одні інтернаціональні культурні огнища. Нині інтернаціональною є культура й наука, хоч і не має одної загально вживаної в науці інтернаціональної мови і не має одного інтернаціонального університету. Оксфордський конгрес виявив, що в нинішніх часах далеко до того, щоби можливо було створити таке інтернаціональне огнище культури, ще й до того з одною інтернаціональною штучною викладовою мовою. Ми ще далекі від того, щоби можна твердити про пережитки національних почувань, національно-культурного романтизму та національно-культурних уступок деяких народів на користь інтернаціональної школи, хоч би й вищої. Грає тут велику роль політичний момент. А тим більшу роль мусить він відігравати там, де йде про вищу освіту робітництва, як ось в даному випадку. Найкращим доказом на це більшовики, що не оглядаючися на академічні дискусії про університетський інтернаціонал у Оксфорді, стараються об'єднати робітників не на мові есперанто, але на їх рідній.

В. М.

„Великі дні“.

(Лист із Женев)

Женева, 12. вересня 1924.

Одне по однім, без упину підїзять дорогі, шиковні авта. На пішходах громадається цікаві. Пишно та гордо похажують жандарми. Статурні одяги з блискучими гудзиками, білими еполетами, аксельбантами. Глянеш: кожен принаймні генерал-ад'ютант, — вони ще в своїх стародавніх парадних на два ріжки капелюхах надають видовищу театрального вигляду, нагадують оперу. Про цеж говорить і загальний характер інтернаціональної публіки, шасливих власників білетів на вхід. Надто багато дам: ніби живі моделі від Ворта і Пакена, безцінні діаманти, коштовні футра. Це „дами Ліги Націй“. Вже народилася й така порода особлива. То вже закон життя.

Ось ми і в салі Реформації, великій з двома галеріями, — частина горішньої для преси, — але в якійсь сірій, холодній, непривітній; деревляний дах, без стелі, завіса з ряднини — ну чистісенька шопка, придатна на мітинг, добра для цирку. Та там на низу замість борців — блискучі лисини, майстерні аж до потилиці проділи: то делегації націй, звісно, на кого з них через ті чи інші причини пролилася благодать 14 точок Вільсона і хто признаний вищим ареопагом переможців достойним засідати в сім'ї самостійних народів... І кого там нема: Ліберія і Куба, Етіопія і Альбанія.

Натовп на галеріях жахливий, — як і колись, сіrgenses, голодний на сензацію, шедрий на оплески, рухливий та поверховний, хвилюється, шумить, аж звисає через бильця, щоб то побачити, де Ерію, де Мекдонельд?

Яксь молода панночка і пристаркувата пані, її мати, — не знаю,

хто більше, — все розпитують, а деж Мусоліні? І як я не запевняю їх, що його нема, та ледве чи й приїде, бо непевен, що то без нього вдома станеться, ніяк не хотять няти віри: ні, він таки тут, тай край! Задовольнивши так чи інак себе бажання, побачивши чи почувши те, що вабило сюди, публіка ментально тратить усякий інтерес до того, що діється там внизу. Кінчилася промова — сьогоднішня принада — і глядачі поводяться як вдома, розмовляють, встатують з місць, більшість виходить. Починається шарварок, не зважаючи на те, що засідання йде далі, і на президіальній трибуні безпорадно молотком стукає голова...

Та поки що делегати тільки що збираються. Дожидаючи дістаю „Діло“ і безшасне число 190*) привертає увагу моєї сусідки, якоїсь Англійки. Вона все позирає, а далі не

*) Зі сфокфікованою в цілості статтею „Оригінальна помисловість“. — Ред.

видержує і питає мене, що то за газета й чому має такий незвичайний вигляд, і що то за плями білі.

— А ви, пані, чули, — кажу, — про „protection des minorités?“

— А як же, — говорить, — вчора так добре промовляли проф. Муррей і Політіс. (Слід зазначити, що генеральна дебата над звітом Ради розпочалася — випадково чи шило само собою з мішка вилізти — питанням про меншости).

— Так оце бачите, пані, дрібненька ілюстрація тих прав, що забезпечені Лігою Націй і стверджені у рочиистими трактатами.

Це показник того, як, якою луною високої, прекрасні слова, сказані тут, на Заході, відбиваються там, на Сході. У нас, — кажу, — як і в Європі, усі газети виходять двома виданнями, тільки маленька ріжниця: у вас одно видання виходить вранці, а друге ввечері, а у нас одно вранці, а друге в полудне: перше для самого тільки прокурора, а друге вже для читачів.

— А тепер я розумію, — відповідає моя пані, — вчорашні слова Політіса, — виж чули, як він говорить, просто чарує, — про те, що Рада повинна дбати, щоб питання меншостей не повернулося в питання чисто дипломатичне.

Але, от на президіальній трибуні Мотта, дзвонить, засідання парламенту du monde, як люблять тут говорити, починається.

Уже та підкреслена поважність та урочистість, з якою голова говорить: „Маю шану дати слово президентів Ради Франції“, впливає на присутніх, як може й несвідомо впливає й те, що всі знають, що апарати встановлені на катедрі передають промову без дроту зараз таки до Парижа, де її одночасно з нами саухатимуть всі міністри Франції; і те, що за оратором стоїть велика могутня держава, і те, що c'est un homme à la mode, один з сьогоднішніх проводирів — все це творить сприятливий промовцеві психологічний ґрунт...

На катедрі Ерію. Рясні оплески... Взагалі тут надзвичайно щедрі на оплески, та ще модним премерам. Плещуть, де слід і де не слід. У мене таке вражіння, ніби це нагадує трохи театральну кляку, і у Французів немов би сильніше виходить ніж у Англійців.

Оградний, ситий, самовпевнений — він не захоплює вас своїм ораторським мистецтвом: читає по писаному — чи може названий гірким

Пр. 833/24. В Імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної, Прокураторії, що зміст часопису „Діло“ ч. 201 з дня 11. вересня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Затяжна справа, а) гадка між словами польські патріоти а) Одночасно, б) гадка між словами львівську метрополію а) Та при деяких, в) вискази між словами українського а) Політи все, г) уступ між словами з кінця XVIII. ст. а) А вкінці яка д) вискази між словами не відкинути а) часом, 2) Український університет, а) вискази між словами Українське населення а) має безперечно, б) уступ між словами у Львові а) Збори прийняють, в) назва ужити між словами відомо а) ніяка з компетентних, г) уступ по словах в університетській справі до кінця артикулу, 3) Причинок до вресових законів гадка між словами że sprawa jeszcze rozglądnie а) до школи ходить, 4) Віче в Рогатині гадка між словами проти поцітки а) зокрема в

резолуціях. 5) Новинки цілу рубр. під заголовком По атенгати до кінця артикулу містить в собі ество ад 1) а) б) в) провини з § 202 закона карного ад 1) г) л) провини з § 300 закона карного ад 2) а) б) злочину § 65 а) зак. кар. ад 2) в) г) провини з § 293 зак. кар. ад 3) злочину з § 305 зак. кар. ад 4) провини з § 300 ад 5) ество з арт. VII. з 17. XII. 1862. Дзд. узнав доконану в дни 10. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвчальному редактору тої часопису, щоби не рішення помістив безплатно, в найближчій числі і то на першій сторони. Невиконання того наказу потягас за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зл. — Львів, дня 12. вересня 1924.

(Підпис нечиткий.)

посвідом боїться похопитися словом, — інтонація одноманітна; виразності в рухах не має: піднімає догори палець, часом пересуває окуляри на чоло, ото й усе...

За всю свою промову ні разу аудиторії не захопив... Ви знаєте її зміст. Звичайна фразеологія та бажання поєднати ідеалізм намірів з реалізмом вчинків. Слід може одмити одно: в Ерію завжди на устах „Mon ami Macdonald“, як у англійського прем'єра ніде не повернеться, не згадавши „Mon ami Herriot“. Як чуєш ці солодкі слова, як бачиш „зворушливу“ сцену „сердечної“ зустрічі „друзів“, який рукоплеще все зібрання, а знаєш глибокі розходження між цими друзями, то мимоволі встають перед очима чаші невірності, клясичні постаті, пам'ятаєте:

— Серце, Парасю!
— Люба Палазю!

— Та деж там, скаже читач. А спільна резолюція обох прем'єрів?

Ота спільна резолюція найхарактеристичніший показник і цієї згоди тривкої між Англією та Францією і методів міжнародної роботи. Всі її прийняли однодушно, бо нічого вона не значить. А ріжниця, які були, такі залишилися: має їх полагати комісія. Давній і добре відомий спосіб: здати до комісії.

Задоволені всі, ніби й діло зробили. Панові Юмансові, голові Ради, доводиться, коли не можна вже заплісати очі на незгоду прем'єрів, підкреслювати, що має велике значіння бажання порозумітися, ширість та те, що є інструмент для того порозуміння. Мекдонелд „задоволений“ цілком з перебування в Женеві. А Ерію то просто гордий, що йому „пощастило“ привернути Лігу Націй до французького методу, une méthode française. А тепер це належить комісії упорядкувати остаточно сумнівні питання. „Les points douteux“ — так на теж є комісія!

Справді велика хмара, а малий дощ. А дійсно така хмара велика й облягла більшу частину обрії, та чи принесе вона на спраглу мирну і порядку землю благодатний дощ? Чи всюди проллється він? Кожен би хотів, щоб той дощ не минув і його ниви, а зросив саме її. І кожен поглядає на ту хмару своїми очима, дожидає від неї чогось для себе.

У. С. Р. Р.

Краєзнавство.

Редактор „Вістей“ Блакитний мистить окрему статтю про те, що на Україні за мало ваги прикладається в школі до того, щоби вчити молоді краєзнавства, географії, історії і т. д. Він пише про підручники таке: „Підручники, що є, все ще мають перед очима стару Росію, з її „частями“ та „окраїнами“, для котрих, мовляв, заведено нові назви. Автори їх і видавці часто не досіли самі до розуміння того нового, що має СРСР, в порівнянні зі старою Росією. Найкращою ілюстрацією може служити видання накладом друкарні Української військової округи (й поширення серед червоноармійців!), підручників географії, по котрим вчилися в старорежимних духовних і тим подібних школах. Не краще справа стоїть і з біжучою інформацією про життя окремих частин СРСР. Ще зовсім недавно довелось нам читати в центральній пресі недотепні дотепи Емілія Міндліна, що живописав ярмарок на Полтавщині, без розбору й без усякої міри позичаючи у Голя „українських“ кольорів. І це вже там завелось. Коли пишеться про Україну — так каже „під Голя“, коли про Кавказ, то кінче в такому „екзотичному“ стилі, що межує з вірменськими анекдотами.“ („Вісті“ ч. 202.)

Кожна країна, про око людське живаючи пристойні, належні слова, що бам припадає про мир, справедливість то що, перше за все дбає про те, щоб залагодити свій пекучий інтерес, свою потребу. Англії хочеться обезброєння (звичайно на суходолі!). Франція спить і бачить „sécurité“ безпечність, Персія... Та кожна нація хоче використовувати Лігу на свою руку, з погляду здорового національного егоїзму.

А ми? Адже як ні як на сьогодні Ліга Націй могутній фактор життя і навіть для нас, які ми не є оце кволі і позбавлені прав, одкриваються тут певні можливості.

Чи використовуємо ми їх?

С. Черепин.

Кулачковська „Вржесня“.

Управитель школи в Кулаківцях біля Гвіздя (коломицького повіту), зробив донесення до суду, що шкільні діти Іван Винничук с. Петра ур. 29. II. 1913 р., Ярослав Яворський ур. 1. VIII. 1910, Микола Матейчук ур. 22. IV. 1913, Петро Слободян ур. 25. II. 1910, і ще інші шкільні діти в паперовім портреті (друковім) президента Войцеховського і в паперовім „годлі панства“ (орлі) викололи цвяхом та цирклем очі; що вони казали, що не треба їм польського Войцеховського і не хотіли робити ручних робіт з паперців білочервоних, а тільки синьо-жовтих. Протокол з дітьми стягав зразу „п. директор“, а потім велось слідство, заряжене прокуратурою до ч. спр. Z. 10/24. Вкінці з огляду на те, що діти не мали ще покінчених 14 років, віддано їх до покарання повітовому суду за злочин §§ 65 а, і 85 а к. з. (ч. справи U. 113/24). Головними свідками в суді був управитель школи Станіслав Плішевський і учителька Гелена Федоровіч. Справу судив начальник суду Розвода (тепер на власне бажання перенесений на начальника до Косова) і засудив всіх на кару арешту, а то: Винничука на 3 тижні, Матейчука на 2 тижні, Яворського на 3 тижні, а Слободяна на 4 тижні. Страха ради не зроблено проти цього вироків відклику зі страху за дальші переслідування. Всі відсиділи кару в самі Великі дні свята ц. р., перебувши перед тим односторонній слідчий арешт.

Дійсний факт мав бути такий: Учителька казала принести ленти до украшения „годля“. Діти по давньому звичаю принесли синьо-жовті. Учителька за те била дітей, а діти розжалені викололи очі на портреті Войцеховського і на паперовім орлі. Тоді пішло „донесення“ від директора школи до станиці жандармерії. Діти поковано, а п. суддя засудив діти на в'язницю.

Так виглядає „кресова“ педагогія, перепущена опісля через призму правосуддя. Українські діти виявляли свої національні почуття чисто по діточому. Бажали прикрасити „годло“ українськими національними барвами. Колиж за те стрінули їх побої, вони обурилися на те саме „годло“, що їм спричи-

нило стільки фізичних мук і в першому пориві обурення викололи очі на паперових емблемах державної школи. Очевидно, з цього ясно, якими незугарними є педагогічні засоби всяких Плішевських, коли вони, задивлені в свою „культурну місію“, виконують її тільки буками і не в силі зрозуміти чистих національних почуттів дітей. Дальший хід справи такий, що замість вияснити 11 і 13-літнім дітям їх збиточну поведінку, насилається на них жандармерія, приновлюється слідчий арешт і засуджується їх на кару арешту від 2—4 тижнів, який діти серед всяких злочинців відбували в часі Великодніх свят.

Аналогію цих національних почуттів, їх брутального топтання, побоїв і т. п. ми вже бачили перед 20 літами у Вржесні. І тоді Поляки сколихнули увесь світ з приводу пруського варварства. Посипалися всілякі жертви на „kazniew rozpańskich“. Жертвували на ці невинні жертви пруської брутальності й українські посли в австрійському парламенті, а тодішній голова „Руського Клубу“ п. през. Юліан Романчук в подяку за щедрі дар одержав від „регіментаржа“ „Кола польського“ п. Яворського таке письмо:

„Abgeordnetenhaus, 26. XI. 1903. Jaśnik Wielmożny Paniel Imieniem Koła polskiego przesyłam na ręce JW. Pana dla Klubu Szarych posłów Ruskich wyrazy podziękowania za szczodry dar na rzecz dzieł akademickich Poznańskich. Z głębokim poważaniem Jaworski, Prezes Koła polsk.“

Може би тепер польські посли польського союму зривали дітям засудженням у Сх. Галичині.

Нотуючи цей яркий факт брутальності супроти малолітніх польських школярів, не можемо не висловити докору на адресу місцевої інтелігенції, яка в час не повідомляє преси про такі події.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і прощ. податок на „Рідну Школу“, добачу дехто в недостатній екзекутиві. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ІВАН КРИП'ЯКЕВИЧ

Стара Україна.

Часопис історії і культури.

(Докінчення.)

Однощільний характер має число б. „Старої України“ під заголовком „Великі могили української землі“. — У статті „Український Некрополь“ Іван Кревецький пише: „Докір, що його зробив Шевченко українському народові за його байдужке відношення до могили своїх предків, вповні заслужений. Тисячу літ існує Україна. Гістичні великих і непересічних одичиць видала вона за той час. Але чи багато з нинішніх Українців знає, де їх могили? Тай чи багато могили взагалі зберіглося до наших часів?“. У статті подано огляд могили великих Українців, — князів, гетьманів, політичних діячів, письменників.

Дальша збірна стаття — „З трагедії великих могили на Україні“ дає огляд зруйнування або забуття могили кількох особливо відомих історичних осіб. Домовина і могили Володири В. віднайдені Петром Могилою, затрачені безслідно. Домовину галицького князя Льва, відшукану в Лаврові у XVIII в. місцеві монахи мали перепогнити на срібло. Могили Богдана Хмельницького мав зруйнувати польський полководець Степан Чарнецький,

чи може місце її забулося? Про Івана Виговського знаємо, що він був похоронений в Галичині, — але не знати чи у Манявській Скиті, чи у селі Юсиптичах біля Кохавини (жидачівського пов.). Могила Мазепи запропастилася в Галаці. Орлик був похоронений в Ясах — місце невідоме. — Б. Барвінський звертає увагу на помянники усопших, В. Карлович описує львівські цвинтарі. Цей випуск „Старої України“ особливо ясно вказує дороги, якими можна скріпити нашу національну свідомість. Позволимо собі навести ще слова І. Кревецького в цій справі: „Культ визначних національних могили — се культ діл і дум тих діячів, що спочивають у тих могилах. Се навязування ниток з національним минулим, зберігання національної історичної безперервності і тягlosti. Се плекання національних традицій, які й є головною основою національності. Колиж нарешті зрозуміють се у нас?“

Четвертий випуск, ч. 7—8, що показався на днях, має знову мішаний характер, подібно як випуск перший. Таке чергування випусків однощільних з різноманітними є кінцеве і шасливе. Бо окрім деяких головних і важких справ, яким треба посвятити цілий ряд дослідів, є різноманітні питання дня, на які часопис мусить відгукнутися. М. Кордуба у статті „Земля свідком минулого“ виказує велике значіння дослідів географічних назв для пізнання історії краю. Топографічні

назви відкривають первісні етнографічні границі нашого народу, пояснюють, як чужі племена і народи жили у нас у прастарі часи, як творили оселі, з якого часу яка місцевість походить, який був вигляд краю у давнині, які імена вживалися і т. п. Автор долучає до статті квестіонар, на який повинні звернути увагу всі любителі льокальної старовини. — М. Дужий про городища на території Галичини; він збирає топографічні назви, що свідчать про давнє існування городів (Город, Городок, Городище, Підгороді і ин.) та подає вістка, які з тих городищ вже відомі науки та у якому стані вони заховалися. В. Залозецький дав ядерну статтю про церкву-мавзолей св. Бориса і Гліба у Вишгороді під Києвом, де була гробниця обох святих. В. Карлович продовжує статтю про старий Львів (XIV до XVIII в.) Яр. Гординський характеризує прикраси галицьких рукописів XVI—XVII в. на основі видання Національного Музею ім. Шептицького „Рукопис того часу приневолує до глибшої застанови над тим мистецьким духом, що наповняв писця, велів йому не жалувати труду й часу для окраси книжки. Перед любителями старовини отирається тут широке, а мало досліджене поле до студіювання того мистецтва. А історик культури догляне легко звязки українського рукопису з Візантією, Сходом, Заходом і Славящиною“. — І. Борщак подає головні дати життя і діяльності гетьмана-емігранта П.

Орлика. Ді. Дорошенко дає характеристику Петра Яковлевича Дорошенка, міністра культури за часів Гетьмана і Директорії, розстріляного більшовиками, — одного з гарних, глибоко культурних потомків козацької старшини. — У відділі Miscellanea є ряд заміток І. Борщак про відгомін українських справ у Франції (м. ин. про монети Б. Хмельницького) і К. Студинського вірші із невіданого гумористичного часопису 1870 р. „Громадського Дзвона“, — вірші Остапа Терлецького. Відділ бібліографії дає оцінку нових видань з історії і культури.

Наведений зміст чотирьох випусків „Старої України“ дасть можливість читачеві безсторонно оцінити вартість видавництва. Сміло можна ствердити, що так майстерно, з таким замишуванням предмету і таким засобом ідейності та ідеалізму редагованого часопису ми в Галичині ще не мали; що до змісту на рівні з ним стояло тільки київське „Наше Минуле“. Видавництво „Старої України“ має для нашої культури значіння більше, як на перший погляд може видаватися. Скріплення історичної свідомості в першій мірі серед широких кругів інтелігенції — це першорядне завдання у нашій теперішній положенні... і далше: живемо в часі, коли ізза видавничих відносин передові наукові видання стали рідкі і малочисельні й наука проживає кризу; живіший інтелектуальний рух зацікавлений

Дрібні вістки.

„Визволені“ розпочало акцію в цілі об'єднання усіх „лівих“ польських партій. Новий голова „Визволеня“ Валерон жабуть думає, що таким робом зреагіблутється партія, скомпромітована Ту-гутом.

Болшевини розстріляли 43 Грузинів, які були вже давно арештовані, як „закладники“. Те саме грозить тепер з вибухом повстання в Грузії, сотням інших грузинських в'язнів. Соц. дем. партія Грузії звернулася з протестом проти тих розстрілів до всього культурного світа.

Італія повідомила Англію про свої ультимат. домагання щодо кордонів Триполісу. Англія заявила, що це справа Єгипту, але що вживе свого впливу для поладнання конфлікту.

Мировий конгрес бувших учасників війни розпочався у Лондоні. Є 80 делегатів від держав: Англії, Італії, Франції, Бельгії, Польщі, Румунії, Югославії, Чехії і Америки. Нім. ген. Шенайх звернувся до англ. ген. Гамільтона з проською посередництва про допущення Німеччини на конгрес.

Чехословацька заходиться біля отри-мання нової позички у Зєдинєних Держав. Американські банкіри скептично гля-дять на цю акцію.

Монано, найменша „суверенна дер-жава“ в Європі й либонь у цілому світі, внесла просьбу прийняти її до Союзу На-родів.

Тодор Александров, головний про-відник македонських революційних ор-ганізацій, б. болгарський посол у Югославії, агинув на вулицях Софії з братовийчої руки.

Похорон Масалін'го, фашистського посла, вбитого комуністом Корві, відбув-ся у Римі при величезному здвизі народу. З зв'язку з гострою заборонаю Муссо-лінія якихнебудь фашистських демон-страцій, військо й поліція пильнує по всій Італії порядку й охоронює опозиційні установи й редакції.

Югославянський набінет має бути переорганізований так, щоби 4 портфелі отримала партія Радіка. Вступом Хорва-тів до уряду становище кабінету Давідо-вича дуже змінене.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтесь масово у члени коопера-тив „РІДНА ШКОЛА“ у Львові, Ри-чок 10. Уділ 5 зол., одноразове впи-сове 50 сот. Число уділів необмежене. Порука 2-кратна.

культурою і наукою можуть розбу-тити наново тільки видання типу „Старої України“, що дають науко-вий зміст, але й стараються бути доступними для ширших верств громадянства. Що видавництво тра-пило у потреби часу, про це свід-чать і численні листи до редакції, повні признання і навіть захоплен-ня; свідчить також великий гурт співробітників, що вийшов у дружні зв'язки з часописом. З радістю тре-ба ствердити, що серед співробі-тників, побіч імен відомих давніше, стрічаємо також молоді сили, вихо-ванців наших високих шкіл, — на-ростають майбутні дослідники і у-чені. Що створилися теплі і щирі відносини співпраці, що „Стара Україна“ стала таким притягуючим культурним огнищем та що дає за-безпечу дальшого ідейного розвитку, — це безсумнівна заслуга ре-дактора, п. І. Кривецького.

Належить велика подяка Виді-тові Наукового Тов. ім. Шевченка, що так відчув потребу нашого важкого і важного часу, і заангажу-вав фонди своєї книгарні на видан-ня „Старої України“. Видавництво часопису, що популяризує культуру і притягає загал до зрозуміння на-уки, — чий можна уявити собі гар-нійшу форму співпраці наукової інституції з громадянством?

Громадянство, нація, має обов'язок підтримати морально й матері-ально ці змагання.

НОВИНКИ.

— Конфіоната. Попереднє (207) число нашого часопису сконфікувала польська прокуратура за два уступи в статті „У-країнське йчужоземне студент-ство“ та б уступів в рубриці „Преса“.

— Причина останніх арештів. Як до-відуюсь з пілком певного джерела, о-станні ревізії в Академічному Домі у Львові й арештування кількох українських студентів стоять у зв'язку з виданням ле-тючки на французькій і англійській мові до тих закордонних учасник в міжнарод-нього студентського конгресу у Варшаві, які прибули на прогулюк до Львова й ин-ших місцевостей Сх. Галичини, запрошені Поляками подивляти красу „їхніх кресів“, ну й очевидно: польську „кресову“ к л-туру...

— Зміна в редакції „Нового Часу“. Як довідуюсь, на становищі начальника редактора „Нового Часу“ наступила змі-на, яка мала за основу розходження по-між дотеперішнім редактором, Дмитром Палівом, який є секретарем Партії Нац. Роботи, та співниками-видавцями, які в більшості були за втриманням безпартій-ного характеру газети. Ред. Д. Палів у-ступив а на його місце ввійшов п. Михай-ло Матчак.

— „Русі“ чи „українські“. Слово Польське має часом помисли гідні богів — особливо в огірковій сезоні, який у нього, як бачимо, ще не минув. Остання передо-виця тої газети займається питанням, як має називатись „університет“, який з по-диду гідною завзятістю організує п. Цоль в Кракові. Ця помислова імпреза мусить називатись „руським університетом“, бо и-накше цілість Польщі загрожена. Бо Укра-їні то ті самі козаки, що безустанними бунтами розхитували рідчосполиту а „ру-сини“ то ті „жеше люду руського“... не за-троєного австрійського ілю, які бажа-ють жити в згоді з Польщею і бути її льояльними горожанами...

— Децо запізнена візита. Польська поліція в Сервірах збаражського повіту, уряди в день і вночі, особливо коли треба докучити місцевому священикові о. Му-ровичеві. Нічю з 14. на 15. п. м. наїшли дім згаданого священика поліцаї з дома-ганнями... випущення зайнятого на парокі-яльному полі бичка. Чи не за пізні візити в так важкій „політичній“ справі?

— Студентський конгрес у Варшаві. Дня 16. п. м. почалося перше пленарне за-сідання конгресу. По отворенню зложено звідомлення про діяльність Міжнародного Студентського Союзу, польський делегат Червінські відчитав звіт вер'фкаційної комісії. Після звіту, Англія дістала право до 3 голосів, Бельгія 2, Данія 2, Флянд-дія 2, Шотландія 3, Італія 3, Люксембург 1, Чехи 3, Румунія 3, Швеція 2, Польща 3, Франція 3, Швайцарія 3, Югославія 2. Українці уповноважили до репрезенту-вання своїх інтересів Англіїців. Один з го-сподарів конгресу Поляк Гембелінські за-явив, що Українці не хотіли замешкати в кімнатах прилажених конгресовим бюро, як також зрезигнували з визначення „чі-черонів“, заважаючи, що мають у Вар-шаві знайомих та що знаючи Варшаву і польську мову, об їдуться без виявів поль-ської гостинності.

— Ще один вибух. З Праги повідом-ляють, що там на днях вилетіла в пові-тря фабрика хемікалів Дауершайда. Школа виносить повезх 2 міліони корон. Фабричні об'єкти зникли з поверхні землі.

— Ревізія польських в'язниць. Поль-ське міністерство справедливости прийшло на рещті до переконання, що дотеперішні методи контролі в'язниць мусять бути зре-формовані. Міністерство залядило утво-рення трьох ревізійних округів: перший обіймає Варшаву, другий Вільню і Люб-лін, третій Львів, Познань і Торунь. Реві-зій тюрєм будуть переводити спеціальні делегати міністерства справедливости.

— Пам'ятник польської свободи. З Варшави доносять, що в польських уря-дових і міських колах прийнято проєкт по-ставлення пам'ятника свободи на саській площі у Варшаві, після усунення відтіля бушного православного собору.

— Польща купує літани. До Парижа приїхало на днях 8 польських старшин, відібрати б закуплених польським урядом літаків.

— Два присуди смерті. Два минулі дні заняла львівську лауу присяжних суддів справа Катерини Березової, жінки економа і її любовника Федя Кравця, обвинуваче-них в убійстві економа Берези. Обох за-суджено на кару смерті.

— Нова максимална тарифа. Львів-ське воєводство усталило від 15. п. м. ціни на муку, печ во, мисо і опал в такій ви-соті: мука пшеничн 60 сот., житня 38 сот., за кльогам. Житн й хліб 40 сот., 1 булка 4 сот., і бохонєць куліцького хліба 50 сот. Мисо волове від 88 сот. до 180 зл., телятина 1'40 зл., варена шинка 4 зл., Опал за 100 кг. яворжяньського ву-гля 4 зл., букового дерева 3'50 зл.

— Залізнична катастрофа. З Катовиць доносять, що вчора о 2 год. попол. поміж етациями Кьвоів і Шидловіи в окрузі ка-

товийської дирекції, зударився особовий поїзд з товарним. Розбилися чотири ваго-ни товарні і два особові. Кільканайцять осіб ранених.

— Новий рекорд. Пароплав „Маврита-нія“ здобув тими днями новий рекорд скорости, переїзджачи з Нью-Йорку до Лімте в 4 днях, 21 годинах і 51 мінутах.

— Виймовий газард. Віденські часо-писи повідомляють, що в одному з віден-ських клубів, програв марнотравний син промисловця Вінтгенштайнера в бакара понад 16 мільярдів австрійських корон.

— 1,162,700 безробітних в Англії. Чи-сло безробітних в Англії виносило з днем 1. вересня ц. р. 1,162,700, то є о 13,000 більше, аніж в серпні а на 123,000 менше аніж 31. грудня 1923.

Д-р ЯКІВ ЗЕЛЬЦЕР
оператор вул. Фредри 7. повернув і ор-
452 динув як звичайно. 2-2

ОСТ ННІ В СХ.

Справа приналежности Східної Галичини.

През. Петрушевич оголосив ме-моріал, адресований до Зборів Ліги Націй. Меморіал представляє справу приналежности Східної Галичини, осуджує недавню ухвалені язикові закони, заповідає бойкот будущего „університету“ в Кракові та жадає ревізії справи приналежности Схід-ної Галичини, опираючися на арт. 19 статуту Ліги Націй.

Не університет лише катедри.

„Сл. польське“ подає, що поль-ський уряд зовсім не випрацьову-вав проєкту про „руський“ універ-ситет у Кракові. В бюджеті міні-стерства освіти на 1925 р. визначе-но лише суму 262,000 злот. на ви-вінування „руських“ катедр у Кра-кові.

Війна в Грузії.

„Чикаго Трібюн“ з Трапезунта звідомляє: Здовж зал. лінії Батум до Тифліса нагальні бої. Грузини під проводом ген. Даниленка віт-тали Тифліс. Турецький кабінет рішив задержати повну неутраль-ність. Турецькі війська сконцентро-вані над російською границею.

Заворушення в Болгарії.

Білгор. „Новості“ звідомляють із Софії, що в околиці Софії чути стріли. Бої йдуть і в інших місце-востях внутр краю. Уряд оголосив у цілім краю стан облоги.

Китайський прем'єр убитий.

Дасана, президента міністрів, за-мордували монгольські більшовики

з приводу затії, ведених з Пекіном, а які мали на цілі прилучення Мон-голі до Китаю. На його місце прий-шов новий презид. міністрів д-р. Єн.

Доразовий суд у Львові.

Справа атентату на президента Польщі.

Присуд.
Вчора, в середу, о год. 11. перед пол-оголошено присуд на розправі проти Штайгера, обвинуваченого у киненні бомби на през. Войцеховського.

О год. 11'10 вийшов на салью трибунал, серед величезного напруження публіки. Перед тим спроваджено на салью обви-нуваного Штайгера.

Предсідник трибуналу рад. Маєр оголо-сив ось який присуд:

З огляду на розбіжність поглядів у членів трибуналу — трибунал одіслав справу на шлях звичайного карного поступування.

Одночасно трибунал зарядив задержання Штайгера у слідчій в'язниці.

Таким робом невизначена справа повер-нула на ад до слідч. го судді.

На присуд чекали в будинку суду, переж-ним і на всх доволі чиних вулицях маси мешканців Львова, так, що для втримання порядку були сконсигновані сильні відділи кінної і пішої поліції. Підчас двохднєвого процесу „Хілія“ трачі денно видавала н дзв чайні додатки зі стенографічними протоколами з розправ, які миттю роз-холоповалися публікою. Як кажуть: дохід з розпродажі тих видань призначено на оборону Штайгера.

Взагалі заціавлення розправою було величезне. А гляючи на багато тисячі товчи, які годинами ждали на вулицях на кожчу нову „сензацію“, яку принесе роз-права, не кажучи вже про вуличний рух в день присуду, м-моволі нагадувалася багато б-льша байдужість підчас гостини президента Войцеховського...

Біржа.

Львів, 17. вересня.
Гроші.

Амер. дол. 5'19¹/₂—5'20, канад. дол. 4'93 — 4'93¹/₂, чеськ. кор. 0'15¹/₂ — 0'15¹/₂, лєт 0'02—0'02¹/₂, франк. франк 0'28—0'28¹/₂, швайц. фр. 0'97¹/₂—0'98¹/₂, англ. фунт. 23'40—23'60.

Золото. 20 кор. 21'40—21'60, 20 франк. 20'00—20'20; 20 марк. 23'30—23'50; 10 руб. 25'40—25'60.

Срібло. Австр. кор. 0'43—0'43¹/₂, 5 авст. кор. 2'24—2'26, фльорени 1'15—1'16, рубл. 1'85—1'90, рубель дрібним сріблом 0'85—0'90.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22'75 до 23'75 жито галицьке з 1923 р. від 16'70 до 16'75, жито нов. збору від 16'20 до 16'75, ячмєнь галицький броварняний від 17'50 до 18'50, ячмєнь галицький пашний від 15'50 до 16'00, овес галицький з 1923 р. від 15'75 до 16'50 Гречка 15'75—16'75.

Почуття обов'язку в цифрах.

В місяцях липні й серпні ц. р. представляється жертвенність на „Рідну Школу“, ось як:

П О В І Т:	Число має в літні	Жертвувало громад в липні	в серпні	Липень		Серпень		РАЗОМ		На одну о- сону в пові- ті припадає сот.		
				зол.	сот.	зол.	сот.	зол.	сот.			
1. Львів-місто	1	1	1	1375	86	659	95	2035	81	4.07		
2. Богородчани*)	37	4	2	225	33	268	88	493	21	0.95		
3. Мостиска	78	2	3	86	40	289	21	375	61	0.77		
4. Надвірна	33	6	3	171	83	153	—	327	83	0.54		
5. Рава Руска	73	3	3	156	76	174	22	331	08	0.49		
6. Сокаль	101	5	3	181	75	94	91	276	66	0.41		
7. Калуш	69	10	5	214	—	72	—	286	—	0.39		
8. Броди	79	2	1	234	80	27	20	262	—	0.39		
9. Тереховля	43	7	1	152	11	10	—	169	11	0.39		
10. Жовква	75	3	2	174	59	45	07	219	57	0.33		
11. Старий Самбір	56	4	4	82	09	63	30	145	39	0.33		
12. Заліщики	57	2	5	84	25	104	10	191	35	0.33		
13. Перемишль	123	2	1	105	45	119	—	224	45	0.30		
14. Косів	42	3	1	112	—	103	—	215	—	0.30		
15. Добробич	79	0	6	198	85	62	07	261	92	0.28		
16. Збараж	60	2	3	69	20	53	23	122	43	0.28		
17. Львів-повіт	131	9	10	89	02	78	34	167	43	0.26		
18. Турка	74	3	4	138	20	28	51	166	80	0.26		
19. Бібрка	91	4	4	62	40	78	—	140	42	0.25		
20. Бучач	87	6	5	102	35	81	59	183	94	0.24		
21. Березів	51	3	2	10	—	17	—	27	—	0.22		
22. Перемишляни	69	5	—	102	—	—	—	102	—	0.21		
23. Підгайці	64	7	5	67	48	33	40	100	88	0.18		
24. Чесаків	66	2	2	11	80	70	—	81	80	0.18		
25. Станіславів	75	3	2	84	—	52	50	136	50	0.17		
26. Печеніжин	21	3	4	18	20	37	50	55	70	0.17		
27. Зборів	53	5	3	37	—	21	—	58	—	0.15		
28. Ліско	151	4	4	40	—	64	10	104	10	0.14		
29. Ярослав	109	6	1	66	50	10	—	76	50	0.14		
30. Коломия	58	4	2	44	79	49	50	94	29	0.12		
31. Радехів	56	2	3	6	89	44	80	51	69	0.12		
32. Самбір	87	3	4	16	80	38	—	54	80	0.09		
33. Камінька струм.	60	5	3	16	80	16	—	32	80	0.08		
34. Сколе	51	2	4	16	70	15	54	32	24	0.08		
35. Товмач	64	3	4	16	04	44	—	60	04	0.07		
36. Доліна	87	6	5	39	—	18	—	57	—	0.07		
37. Рудки	70	2	2	9	10	22	90	32	—	0.07		
38. Горлиці	65	2	2	9	—	6	—	15	—	0.07		
39. Тернопіль	82	5	2	30	—	12	—	42	—	0.06		
40. Сянік	130	6	4	17	20	18	50	35	70	0.06		
41. Жидачів	74	2	3	23	—	9	—	32	—	0.05		
42. Городенка	53	2	2	23	—	9	92	32	92	0.04		
43. Бережани	74	2	3	13	—	14	70	27	70	0.04		
44. Копичинці	53	3	—	21	—	—	—	21	—	0.03		
45. Золочів	89	2	1	13	—	7	—	20	—	0.03		
46. Рогатин	100	2	3	14	—	6	—	20	—	0.02		
47. Скалат	64	3	3	5	—	6	—	11	—	0.02		
48. Добромилі	96	2	1	7	—	2	—	9	—	0.01		
49. Снятин	41	—	1	—	—	7	—	7	—	0.01		
50. Чортків	44	1	—	5	—	—	—	5	—	0.01		
51. Борщів	75	1	2	2	—	3	67	5	67	0.00		
52. Стрий	53	1	—	2	78	—	—	2	78	0.00		
53. Яворів	70	—	—	—	—	—	—	—	—	0.00		
54. Городок	70	—	—	—	—	—	—	—	—	0.00		
Волинь	—	—	—	—	—	19	—	19	—	—		
Заточенці з Польщі	—	—	—	238	44	178	25	416	69	—		
				3520	186	144	5082	84	3418	95	8501	79

Крім того вплинуло просто до Каси Кружків УПТ.:

	в липні:		в серпні:		Разом:	
В Бережанах	278	29	196	58	474	87
" Городку	145	38	262	99	408	37
" Золочеві	659	10	769	87	1438	97
" Калуші	83	74	—	—	83	74
" Коломиї	508	86	455	89	974	75
" Борщеві	—	—	389	32	389	32
" Чорткові	114	61	255	03	369	64
" Стрию	—	—	722	06	722	06
З того Солотина	159	—	263	88	422	88

От і все, на що спромоглися громадяне галицької землі в обороні рідного виховання. Чи наше положення на полі рідного шкільництва так поліпшилося? Чи український загальний думав, що „кресові закони“, які незабаром вийдуть в життя, так змінять стан шкільництва, що й громадянська поміч непотрібна? Нема найменших ознак на це. На гадку нашого громадянства є на це Головна Управа У. П. Т., щоб собі ломила голову. Алеж якісь обов'язки супроти свого народу мусить прецінь взяти на себе і кожна одиниця.

А тимчасом, що це, як не справжній глум з найсвятішої справи, глум зі себе самих, коли розглянемо, що пр. Снятин на 41 громад спромігся у двох місяцях на 7 зол.—значить 100 українців зложило у двох місяцях на „Рідну Школу“ 1 сотик. Або Добромилі 9 зол. за два місяці на 96 громад, чи Скалат, де 50 громадян зложило в двох місяцях 1 сот. Інші повіти мало що кращі. Просто треба дивуватися, чи заважало у людей почуття сорому.

Але довше так не сміє бути! Наш загальний не може вижити на поклик та страхіття. Жертвенність на „Рідну Школу“ мусимо вважати конечним обов'язком, який треба сповнити без відказування, зі свідомістю підтримки великого ді-

ла. Український загальний мусить сповнити свій довг супроти „Рідної Школи“, посилюючи у вересні і слідуючих місяцях вищі квоти, які дали би потрібну суму на вирівнювання довгу Товариства, зятягненого на мізерну оплату учительства УПТ. Зважмо, що супроти резервового стану Америки, яка в місяці серпні ц. р. прислала всього 242 зол.—весь тягар спадає виключно на край. Треба собі усвідомити, що гріш зложений на „Рідну Школу“ це щось більше як на переминаючу ціль, або таку, з якою можна підождати. Це жертви на вдержання самих себе як Нації. Хто візьме на себе відповідальність, коли з нашої власної вини треба буде позакривати наші приватні школи? Це не пусті погрози. Зі соромом треба признатися, що до цього вже йде. На Личаків зредуковано 6-класову школу УПТ. на 4-класову, на Левандівці (Львів) 5-кл. на 4-кл.; поставлено декуди по дві класи, звільнено кілька учительських сил. І це якраз у Львові, де наш стан посідання найбільше загрожений і, де дійсна потреба вимагає збільшення числа шкіл і клас.

Коли український загальний не покине негайно своєї байдужості супроти „Рідної Школи“, тоді може наступити й цілковита ліквідація наших

приватних шкіл! Жадні виправдання, особливо зі сторони тих, які мають постійні місячні побори,—не можуть мати місця. — Секція „Рідна Школа“ УПТ.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладна те- гар 1 золотий на рік). Рівно- часно в гоїмих присилайте і стиси членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Дописи.

Львів. (Посвячення фундаментів під будову „Народнього Дому“ на Богданівці). Неділя дня 7. вересня ц. р. була великим святом для львівського передмістя Богданівки. З цім дні відбулося урочисте посвячення готових фундаментів під будову нової твердині нашого національного життя: „Народнього Дому“ на Богданівці. В год. 10. рано вдправив о. пралат Ясеський в асист. о. крип. Томович і о. Шпетковського Службу Божу під гелім неб-м на площі „Народнього Дому“. Біля вітара зібрався представники чистенних українських інституцій м ста Львова, церковні процесії і у величній числі громадяне Богданівки та сусідніх передмість. — Усі з гордістю дивилися на фундаменти, з яких введовзі зніметься величаз-ий будинок „Народнього Дому“, твердиня нашого національного життя на периферіях Львова. — Після Служби Божої виглосив о. пралат Куницький, перший сотчик будови „Народнього Дому“ палку посповідав, в якій в імя любови Вітчизни загірив продовжувати патріотичне діло зведення рідної хати на Богданівці. Після промови відчитав о. Куницький артистично зладжену п. Андрейчином грамоту снування „Народнього Дому“ на Богданівці, яку вмуовано у фундаменти після їх посвячення. Опісля виглосили привіти: Д-р Ол. Марітчак від „Народнього Комітету“, інс. І. Лещинський від Нар. Організації Українців м. Львова, дир. Б. Янів від Філії Тов. „Просвіта“, р. П. Сенюта від Комітету будови Нар. Дому. — По промовах приступили делегати українських товариств до вмурування ґеол. — Гарне свято закінчилося фотографічними знімками учасників і Комітету буд. Нар. Дому на Богданівці. — Збрка на будову „Народнього Дому“ принесла 1240 зол.

Присилайте складки на пресовий фонд на мн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

† посмертні згадки.

Емілія з Волошинів Роснецька, вдова по бл. п. о. Климентію пароху в Хуторі тухлянського деканату, померла по довгій і тяжкій недузі, заосмотрена Найсвятійшими Тайнами, в домі свого сина о. Олександра Роснецького пароха в Задубівцях повіта сянтинського — проживши 69 літ. В. І. П.!

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корнацного у Львові Ноперника 33. Нині четвер 18. вересня ц. р. відбуються три інтересні змагання: в першій парі: рішача борба аж до висліду — Хто кого? Український змагун Волинець з Чорною Маскою (incognito). Змагання тривати будуть до остаточного висліду, на скільки Волинець перемаже Чорну Маску то цей останній здоїме маску. В другій парі будуть змагатися мурин Бамбуля з новим змагуном Богатирем. В третій парі: Мортон стрінеться з Жоржеском в вільно-американським змаганням. Крім цього нова програма. 456 1-1

З „Львівського Бояна“. Повідомляємо всіх наших Вп. Членів, що проба мішаного хору починається вівторок дня 23 ц. м. і будуть відбуватися кожого вів- тірка і гятниці о годні 7. вечером в салі Товариства. З огляду на великі завдання, які в сім році ставитися до хору, просимо всіх Вп. Членів явитися в комплекті вже на першій пробі. Вписи нових членів в будуть відбуватися перед пробами вівтірки і пятниці. — Виділа. 455 1-2

Дрібні оголошення.

СТАРША ОСОБА. Наддніпрянка шукає місця заряту домом або кухачки. Має добі рекомендації. — Адміністрація „Діла“, „Киянка“ 1-3

ПАННОЧКА не пані, ладної вдачі, образована, працьовита та гостюдарна, власничка реальності, вартості кілька тисячів доларів, вийде замуж за урядника з академіч-им освітанням, або лисничого на сталій посаді до 45 літ. — Зголошення приймається лише неанонімово під Анастасія poste restante Київ 1. 442 2-3

АБСОЛВЕНТ торг. школи пошукує посади, уміє добре бухгалтерію, кореспонденцію, стенографію й писання на машині. Зголошення до Адміністрації під „Абсолютент“. 450 2-3

УЧЕНИЦЯ IV. р. учит. держ. української сем. у Львові, довья дуже потерпівшої рідні — шукає лекції з народних або виділових шкіл. Зголошення під С. К. — Адміністрація „Діла“. 2-3

ІНСТРУКТОРА до ученика IV. кл. гімна пошукує о. Алексій Малайчик „Węglówka ad Krosno“. 444 2-3

ОГОЛОШЕННЯ.

Спеціаліст шчірних і венеричних недуг

Д-р ШВАРЦ 6. секундар загального шпиталю Львова, Спеціаліст 4. (проти головної пошти). Лічення глям, бородав, волосся електрелізою (варцевою лампою повернув і ординув на ново. 3-10

Львів Домініканська 11. І. пов. КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ С. Ференцевича

Виготовляє мужеські одяги всіякого рода по найновішим взорам. Спеціально поручається Всч. Духовенству. 3-3

50% ДЕШЕВШЕ ЯК ВСЮДИ бо в будці музичні інструменти і прилади до них продає 374 4-3

ИОСИФ РАЙСЛЕР

Львів, вул. Соняшна проти ч. 11 м.

Звичайні Загальні Збори

Кружка У. П. Т. ім. Ганни Барвіної у Львові відбудуться дня 7. жовтня ц. р. о год. 5. поп. в комнатах школи ім. Т. Шевченка, вул. Мохнацького 12. Дневний порядок: 1) Відкриття Зборів, 2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів, 3) Звіт з діяльності, 4) Звіт контрольної комісії, 5) Удільнення уступаючому Виділом абсолюторії, 6) Зміна статута, 7) Внесення і запити.

У Львові, дня 16. вересня 1934. 453 За Старшину: 1-1
Е. Макарушкова. О. Коренцева.

Цібіт

Н-йлучша пестка до озува

138-10

ПРЕДСТАВНИЦТВО
ГЕНРИКА П. ШИФМАЕНА СИНІ
Львів, Ліндого 6. Телеф. 1248.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Руму-
нії 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Здає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Очі на схід.

Поруч бурхливих потоків солодких слів, що з різних офіційних джерел ліються тепер в Женеві; поруч квітчастих загальникових промов, обрахованих на наївну вражливості безкритичних ідеалістів; поруч риторичних дужань чемпіонів сучасної європейської політики — за кулісами змагається пропаганда, зведена до реальних справ, йдуть чисто ділові розмови. Згода Мекдонельда й Еріо в справі арбітражу, відмова Німеччини від претенсій на Альзацию й Лотарингію, зростаючі симпатії до Німеччини у нейтральних, — все це вказує, що на Заході фактично наступає замирення, що зарисовується можливість Трейга Dei між Німеччиною і Францією. А прецінь вісь цілої європейської політики оберталася біля французько-німецьких розходжень. Під цим кутом спільно й халатно полагоджувано всі інші справи.

Увага Франції була звернена на Німеччину, а через те й шукалося союзників для створення цпкого обруча біля Німеччини. Сьогодні цей обруч після льондонської конференції тріщить. Очі Європи звертаються на схід. Еріо готується визнати радянську владу, визнати С.Р.С.Р., ту саму державну організацію, яку досі Франція доборювала з усею рішучістю і послідовністю. Еріо напружує всі зусилля, щоби якоськати Німеччину, яка виставляє вже означені претенсії щодо ревізії всіх східних границь.

Очі Європи звертаються на схід, бо тільки в гармонії Сходу зі Заходом можна оздоровити європейську господарку, можна повернути захитану економічну рівновагу.

Від якогось часу йдуть балачки про вступлення Німеччини до Союзу Народів, про зміцнення її політики з політикою Англії, Франції і нейтральних держав, про налацнення сприятливого modus-a vi-vendi. Одночасно зі засіданнями цовного збору Союзу Народів явився в Женеві німецький соціалістичний діяч Брайтшайд в товаристві б. мін. Гельфердінга, гр. Кеслера, ред. Бернарда і ин., який після своєї поїздки до Англії увійшов у звязки з однозвучними представниками й елементами Франції (Бонкур, Жур), Швеції (Брантінг), Норвегії (Лянде), Данії і інших країн. Посередником в цих переговорах з французький соціаліст Грумбах, який від ряду літ змагає до французько-німецького порозуміння. Поруч цих переговорів, які — очевидно — не відбуваються на очах усіх, Брайтшайд виступив з прилюдним рефератом, в якому заявив, що „квєстія Альзациї й Лотарингії вже не існує для німецького уряду“. Таким чином проблема, яка на протязі 50-ти літ становила кість незгоди між Францією й Німеччиною, яка плекала ідею реванжу у Франції і немало причинилася до воєнного похмілля у Франції, перестає існувати. Поруч з тим Брайтшайд, очевидно, — не без порозуміння з німецьким урядом виставляє умови вступу Німеччини до Союзу Народів, себ-то рівноправного становища з Англією, Францією, Японією й Італією, та ревізії схід-

них границь. Ця ревізія малаб йти в напрямі знесення данцігського коридору, який відділює Сх. Пруссію від Німеччини, і повернення німецькій республіці Гор. Шлеська. З існуванням коридору Німці ніколи не можуть освоїтися.

Як бачимо, то первісне відсунення Німеччини від Союзу Народів мало бути для неї карою за вини, які версайський трактат приписує німецькому народові. Тепер же Німеччина не тільки не спішиться вступати до Союзу Народів, хоч її звивають, але ставить досить тверді умови. В Німеччині зрозуміли, що для них краще є мати вільну руку, ніж в створених умовах підкорюватися державам, що верховодять в Союзі Народів. А ці останні прийшли до пересвідчення, що ідея Союзу Народів лишиться тільки ідеєю, якщо Німеччина, СРСР. й Америка не будуть підчинені постановам Союзу.

Ось як виглядають передумови німецького вступу до Союзу Народів. Від хвилі прийняття плану Доза Німеччина виходить з лабіринту внутрішньої метушні на широкий шлях європейської політики. Вона резигнує з вимог на Альзацию й Лотарингію у відношенні до Франції, вона зрікається поки що конкуренції з імперіалізмом Великої Британії, вона не підносить претенсій на втрачені колонії у відношенні до Англії, вона бажає тільки знищити роздєртя німецької держави через усунення данцігського коридору і привернення єдності Гор. Шлеська. І не можна сказати, щоби ці вимоги Німеччини не находили послуху в англійських колах, про що свідчать не лише статті негломонного Льюйда Джорджа, але й „Iarzus“ Мекдонельда про Гор. Шлеськ. Це тим більше можливе, що ціну вступу Німеччини має заплатити не Англія і не Франція, тільки Польща.

Вступ Німеччини до Союзу Народів, хоч би його делегати мусіли зрєктися вповні самостійної політики і радше через якийсь час грати на одній з перших скрипок в англійським концерті, все таки становив би позажний зворот в європейській політиці. Ясно, що через порушення справи одних границь в середущо-східній Європі, силою факту мусілоб привести і до певних коректив других границь. Колиб піддано ревізії границь, які коріняться у версайським трактаті, то ще легше перевести перевірку границь, які мають дуже слабе, або й ніяке відношення до версайського трактату.

Недавно Льюйд Джордж помістив статтю в справі ревізії квєстії Сх. Галичини. А ця квєстія тісно звязється з квєстією Волині, Білоруси, Виленщини. На всім просторі від Дуїстра до Німана сучасна польська границя не має трівкої основи. Годиться зазначити, що цю думку вповів в англійський політичний світ своєю брошурою теперішній міністр закорд. справ гр. Скіннін-скі, доказуючи, що 75 пр. теперішньої польської границі не має ніякого забезпечення. Очевидно, він мав інші наміри. Віг хотів доказа-

Манівцями.

Після доразового суду над Ст. Штайгером.

В останніх днях Львів мав „сензацію“. Вся увага Львовян звернулася на вул. Баторія, де в поганенькій, негігієнічній келії підозрілий екзальтованою балетницею і — натурально — поліцією та прокураторією Ст. Штайгер вижидав останнього слова з боку суворих суддів доразового суду; вся увага Львовян звернулася на окружений ланцюхом поліції понурий будинок карного суду, який в останніх літах прославився помітною продукцією смертних присудів.

Хвилювалася жидівська вулиця, горячково працювали жидівські політики, гомоніла преса. Антисеміти вдарили в радісний тон, — що мовляв — „жидзак“ понесе криваву сару за образу „маєстату Річипосполитої“, а жидівська преса доказувала всю безглуздість підозріння Жидасіоніста в спробі атентату на польського президента.

Минули у великому напруженні три дні. Після свтло зорганізованої оборони вдалося усунути Дамоклієв меч знад обвинуваченого Штайгера. Доразовий суд переказав справу звичайному судові. І хоч обвинувачений Штайгер даліше буде томитися у слідчій вязниці, то все таки буде більше часу і спромоги для висвітлення справи атентату і буде змога віддати її до безпристрасного осуду суддів громадян, якщо слідчим органам вдасться зібрати якийсь конкретніший матеріал.

У всій тій справі ми досі не забирали голосу, ми здержувалися з освітлюванням всяких версій, ми стояли осторонь, не вступали у вир пристрастей.

Як слушно замітив „нобілітований“ п. прокуратор Ланевскі (передує Ляндау), отсе вже вдруге на вулицях Львова роздаються стріли

і падають бомби, звернені проти тих, що репрезентують польську державність і польський рєжим. Одначе і б. нач. Пілсудскі і теперішній през. Войцеховскі не втратили життя, навпаки зберігли його у цілости й неназущимости. За те п. прокуратор забув згадати про инший випадок, коли то перший президент польської республіки Г. Нарутовіч згинув з рук представника пануючої нації, яка гордо й самопевно заявляє: „державна це я!“. Отже польський державник Невядомскі, боготворений найбільш „патріотичною“ польською пресою, заду застрілив того, що персоніфікував собою „маєстат Річипосполитої“. Цього додатку рішуче не доставало в огляді подій п. прокуратора.

Польська антисемітська преса шукала рівноваги, бо перший атентат посередньо і на голову польської держави виконав Українець, другий (успішний) Поляк, а третій для рівноваги слід приписати Жидові. Та не про рівновагу нам іде. Цей ланцюх атентатів доказує, що — так сказатиб — царєвбивча атмосфера, колись всевладно пануюча в Росії, тепер зі силою небезпечної пошести запанувала в Польщі. Наслідки атмосфери вказують на її причини, на повну аналогію колишніх відносин в Росії до теперішніх в Польщі. Виразники польської офіційної й громадянської думки пренаївно або премедациннолицемірно упрощують вельми складковану дійсність. Вони з емпазою говорять про „маєстат Річипосполитої“, але в найкращому випадку мовчанкою поминають те болотяне трясовиння, на якому родяться дбайливо виплекані криваві квіти контр-терору.

ти невідкличну потребу мілітаризації Польщі і найти у західнім світі союзників для оборони тієї загроженої границі. Та його аргументація мала якраз протилежні наслідки.

Після недалекого вступу Німеччини до Союзу Народів, після розіграння першої партії новим партнером, прийде черга на другу. А тим другим є СРСР. Цей новий, правдоподібний член Союзу Народів є ще більше незалежний в своїй політиці, а ще більше послідовний в своїх тенденціях, як Німеччина. І з цього боку будуть ставлені передумови і то певно більше радикальні й більше обємисті, як з боку Німеччини. А хтож заплатить ціну

вступу? Знову Польща і Румунія, бо ми можемо узяти собі, в якому напрямку йтимуть вимоги СРСР.

А вкінці третій майбутній партнер — Америка, — партнер, в яких все-сильних руках і всемогутій кишені зберігається талісман оздоровлення економічного життя Європи, вимагатиме, щоби всі ці метаморфози відбулися без зайвих пертурбацій.

Очі Заходу звертаються на схід. Підготовляються нові акти, нові зміни, нові пересування. Вони будуть розвиватися дуже повільно, але з неминучою послідовністю.

Ф. Ф.

Пр. 835/24. В імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної, Прокураторії, що зміст часопису „Діло“ ч. 202 з дня 12. вересня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) В гостях у союзника а) гадка між словами непольське населення а) Справа зводиться, б) Гадка між словами на випадок Прому не уявляти, 2) Затяжна справа, а) назавання ужити між словами Народний Комітет а в останніх днях б) уступ по словах язиикові управлення до кінця арт, 3) Новинки в рубр. Переслідування селян над Збручом гадка по словах поведінкою поліції до кінця артикулу мстити в собі єство ад 1) злочинч з § 65 а зак. кар. ад 2)

а) провини з § 293 ад 2) б) провини з § 65 а) закона карного узнав доконану в дни 11. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядна знищення цілого накладу і видав по думці § 493. зак. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відічальному редактору тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найближчій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменню засудження за преступство на гривню до 400 злп. — Львів, дня 12. вересня 1924.

(Підпис нечиткий.)

Під замітом кинення бомби на през. Войцеховського в гомінкій гвилі відкриття східної ярмарки у Львові арештовано й поставлено перед доразовим судом абсолювента прав Ст. Штайгера, неополітичного члена політичної сіоністичної партії а радше симпатика сіоністичного руху. Ніхто поза одним екзальтованим свідком не міг вказати на нього, як атентатчика. До того ж і свідомство балетниці міського театру, хоч подане в категоричній формі, по суті не промовляло до чистого розуму. За те інші свідки (п. Францозова, інж. Куттін і ин.) рішучо заперечили ідентичність атентатчика з обвинуваченим і вказували на двох інших людей, які в час мали змогу усунутися з очей поліції.

Та ми не будемо входити в подробиці самої події і процесу. Одначе не можемо не зазначити, що пошуканка за винуватцем по всім розумовим даним не веде в порог Штайгера і їм подібних. Таж обвинувачений є жидівським народцем, симпатиком мирного сіоністичного руху, спочуваючим тій самій партії, яка не тільки в особах її галицьких представників у варшавському сеймі, але і в збірній особовості жидівської маси, на загал є лояльно-опортуністична, навіть державно-патріотична. Який антисеміт, колиб конечно хотів змовити в члена жидівського народу атентат на президента польської держави, то мусів би дошукуватися мотивів такого вчинку в листопадових подіях 1918 р. на жовківському передмісті. Менше-більше з тому періоді польської державності, коли львівські Жиди лікували свої рани після листопадових погромів, теперішній през. Войцеховський займав відповідальне становище міністра внутрішніх справ. Одначе допускати таку можливість расового реваншу не приходить, коли увітати собі політику галицько-жидівських послів, коли спиратися на прилюдні декларації жидівських репрезентантів і на поведінку жидівського населення. Можна сміло твердити, що час, який є найгіпшим лікарем, загоїв жидівські рани та що Жиди — що найменше в теперішньому моменті — пустили в забуття справу листопадових погромів.

В справі таємного атентату, а радше таємних спричинків атентату з'явилася аж два таємні листи „У-

країнської Військової Організації“ чи „Української Революційної Ради“, в яких ті дійсні чи фіктивні організації признаються, що невдалий атентат на през. Войцеховського є їх ділом. Сіоністична „Хвіля“ зі зрозумілих причин зовсім поважно трактує оба листи, за те антисемітська польська преса поводить з ними дуже легковажно, бажаючи вдержати обвинувачення за Жидами. Ясно, що ми не можемо заняти ніякого становища до тих анонімних листів; не можемо ані назвати їх фальсифікатами, ані признати їх автентичність — вже хоч би тому, що всякі таємні організації з природи річи усуваються зпід громадської обсервації.

Оборонець підсудного д-р Грек в своїй промові виключує Жидів і комуністів від участі в атентаті і твердить, що тільки Українці, розуміється — революціонери — націоналісти — міг його виконати. Не обурюємося на таке твердження д-ра Грека, зваживши, що при обороні людини, якій загрожують кара смерті, всі аргументи з боку оборони є допустимі.

Але такі твердження є дуже небезпечні, бо вони тим самим посередньо уосновують терористичну контракцію як нормальне явище. А звідси вже тільки один крок до „домашньої війни“.

На основі німецької брошури „Der politische Mord“, підсудної йому другим адвокатом, твердив д-р Грек, що від найдавніших часів ще ані один Жид не виконав політичного вбивства. Ця промова заява так само відповідає дійсності, як те, що жаден Поляк не був „królobójcą“. Не вдаємося в наводження фактів, але вистане згадати, що Століпін вбив Жид Багров. А при добрій волі можна би знайти більше таких прикладів. Політичний терор не є зв'язаний з расою чи з національністю, тільки з умовами життя даної нації. Терор є аномалією, це не спорт, ані не прикмета якоїсь нації, тільки наріст на ненормальних, хоробливо-пошестних відносинах, які сприяють або викривляють природну еволюцію якоїсь класи чи нації.

З широкого ліберального погляду дуже похвальною з боку д-ра Грека є оборона комуністів. Ми далекі від того, щоби компартії, яка до того в Польщі перебуває на нелегальному становищі, припису-

вати акти терору. Одначе мусимо зазначити, що хоч д-р Грек боронить в комун. процесах, то все таки слабо визнається у внутрішньому житті компартії. Тому годиться подати до його відома, що на останньому (V-тому) конгресі КПЗУ. (Ком. Партії Зах. України), відбу- тому в червні ц. р. верхи партії нарікають на зріст „саботажівської ідеології“. А саме вони стверджують:

„В зв'язку з політикою нечуваного національного гніту на землях Зах. України, як також у зв'язку зі здефілюванням певних груп українського дрібного міщанства, розвивається тут саботажівська ідеологія. Від цього так зв. „бомбізму“ не охоронилися і наша партія...“

Sapienti sat.

Д-р Грек виправдує Жидів, виправдує комуністів, навіть через думку не допускає можливості, щоби бомбометством займався Поляк. Але за те він показує пальцями на Українців і не допускає ніякої іншої думки. А щож легше і що природніше, як допустити існування провокації, яка має вже за собою таку багату історію і хоч молоду, але трітку традицію. Тільки подумати: страшенна бомба з чотирма смертоносними вибуховими матеріалами: динамон, екранит, нітрогліцерина, вибухова ртуть і ще щось. Атентатчик так уладився, що в білий день ніхто його не може придержати, хоч всюди була поліція й хмари львівських та варшавських агентів. Страшна бомба, що може в проміні 15 метрів рознести все довкола себе, паде на тверду, камінну вулицю і... нічого собі, пускає дим і не вибухає. Правда, знавці пояснюють цим і тим несправність бомби, але — натурально — то теорія. Кожній думаючій людині насувається думка, що колиб до атентату приступила терористична організація, то вона розпоряджалася би кількома бомбами такими, що вибухають, а не одною такою, що не вибухає. І в тому напрямку може найскорше вдалось би розв'язати загадку, та хто її розв'яже? М. Ч.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперації „Рідна школа“ у Львові, Риннон 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Поруча 2-ригати.

У. С. Р. Р.

Бандитизм.

В ночі на 6. вересня 35 бандитів захопило залізничну стачію Більмачівка на лінії між Прилукою і Бахмачом. Ограблено всіх пасажирів особового поїзду ч. 14. Жертв у людях не було. В понеділок в 9. год. вечером напали банди на поштовий потяг, що йшов із Черкас до Одеси. Напад учинено на перегоні Сердюківка-Капітанівка. Бандити розібрали рельси і потяг потерпів катастрофу. Розбитий паротяг, два пакункових і два пасажирських вагони. У хвилі катастрофи бандити обстрілювали потяг. Оборона поїзду відстрілювалася. В часі перестрілки вбито двоє людей, тяжко і легко поранено 11. („Вісти“ ч. 205.)

Використання „Великого Лугу“.

Площа Дніпрових плавнів становить 140 тисяч десятин. З цієї площі 77 тисяч десятин об'єднується під назвою „Великий Луг“. Тут є 8 тис. десятин ліса, 12 тисяч десятин лозняку і 46 тисяч десятин плавнів, непідхожих для сільського господарства. Тепер переводиться плянова культура ліса на усій цій площі. В біжучому році посаджено ліс на 322 десятинах, а в слідуючому намічено залісити ще 900 десятин. Всі ці заходи робяться для того, щоби використати неужитки. Культура ліса матиме також вплив на захист Дніпра від мілини. („Вісти“ ч. 205.)

Меліорація.

На Україні є багато таких земель, які лежать як неужитки. Під проводом і за ініціативою Народнього комісаріату земельних справ приступлено в багатьох околицях до меліорації. Для цього повстали окремі меліоративні товариства. І так на Полтавщині є 69 товариств, що ведуть меліоративну роботу переважно у прилуцькій окрузі. На Катеринославщині є 64 таких товариств, на Одещині 14 товариств, 2 сільсько-господарських комун і 1 сіль. госп. товариство, що також переводять меліоративні ґрунти. При переводженню меліоративних робіт дається відчувати нестача коштів і технічної та інструкторської допомоги. („Вісти“ ч. 205 з 10. IX. 1924.)

ІЛЬКО БОРЩАК.

Кінець Пилипа Орлика.

Пам'яті Українця сучасної еміграції померлого на війні...

Сім років промайнуло, як він прибув у Дунайські землі, такі близькі до України. І Орлик все сподівається, що на останок своїх днів побачить батьківщину. Він розсилає листи у всі кінці Європи, які розносять його огнені скарги впливовим людям, королям і папі. Але даремно. Він надсилає листи через вірних і фанатично відданих прихильників до Запорозжів, де нагадує їм приязню складену на Євангелію захищати батьківщину від тяжкого і неможливого московського тиранства... Але даремно. Не видно нічого за Дністром. „Москва панує скрізь“... Минають дні, місяці, роки, і Орлик вживає заходів пристосуватися до життя морально до умовин сього життя. Він пише трактати і нотатки про урядування, про політику, про теологію, про філософію... Він мусить писати. Це імперативний наказ його натури, яка і в 70 років прив'язана до „високих ідей науки та освіти“, зовсім так само як у — ох, як далеких! — часах перебування в Київсько-Могилянській Академії. Але він втомлений писати тільки для себе. Йому потрібні читачі і слухачі і він знаходить їх в особі сина господаря, бояр, духовних, а то й зви-

чайних освічених людей Молдаво-Балахії. В одного з таких звичайних освічених людей зриваються слова „тому, що ти так часто говориш про козаків, вони повинні були повернути тебе на батьківщину“... Але, ні, Україна „в міцних московських руках“, і Орлик знає, що віднині всяка надія повернути туди на зазжди втрачена. Найбільше нащо може рахувати, це полєкшення вигнання, більш сприятливе місце для його здоров'я „колись міцного, а нині підломленого Вавилонським полоном і Єгипетською тьмою“...

Білгородський мир, де він сподівався, що „Україну втягнуть в обсяг інтересів Європи“ ратифіковано і з цим фактом ще одна мрія обірвалася. Віднині він бачить на овиді одну надію — Швецію, яка почала війну з Московщиною. І Орлик пише своїм друзям у далекий північний Стокгольм і дипломатам, військовим, духовним і самому королеві. Так дуже шукає нещасний всіх виходів, де світліть промінь надії. З особливим почуттям знову вертається до дочки в Швеції, якій малює картину сумної країни вигнання, без сонця, без дерев, і суворий краєвид, що тягнеться аж до моря, де росте гірка трава „одному холодному вітрові потрібна“. Чи не може вона вирвати його з цього жалкого, холодного місця?...

Між цим пригніченням і рідкими надіями нові рани збільшують його горе. Йому пишуть, що вороги не роззброїлися, що такий або такий бреше на нього і шукає його загибелі і тоді одного дня... який, що

„фортуна річ непостійна, що ніхто не може вислизнутися від її несправедливих ударів“. Орлик схоплює перо, якому хотів би передати весь свій гнів і розпуку і на сорока сторінках in folio описує „все те, що сталося на Україні після 1706 р., яким чином Україна дійшла до революції під проводом блаженної пам'яті Івана Мазепи і яким чином новообраний по стародавнім законам і звичаям гетьман Пилип Орлик дійшов до нужди, а козацька нація до пригнічення“. „Кров'ю серця і залізом у ранений груди“ списує він свої докази. Найвищий крик нещасного, почуваючого вже, може, тінь смерті...

Нове почуття охоплює його, це почуття небезпеки, якого раніше ніколи не знав. Його голос, що невпинно і вперто роздається на Молдавіщині і Волощині, все не доходить до України і „розводиться смуту“. Чи не подумав російський уряд примусити до мовчанки на зазжди цей голос? Людське життя так мало значить у Петербурзі, який не раз вже нищив ворогів своєї політики. Чи не заріzano особистого його приятеля, шведського майора Сінклера на нейтральному Шлеську московськими агентами?

Чи мало навколо його московських шпигунів?...

В деякі менти він, здається, з глибоким фаталізмом підчиняється присудові долі: „Я прийшов у цю країну і тут помру“, нуге Орлик з Овидія. „Я передчуваю вже неминучу смерть і знаю, що нікого не буде біля мене, щоби зачинити

мої очі“. Він вже чекає на цю смерть-визвольницю від страждань, але „померти тут на чужині, не почувати дихання рідної землі?...“ І він шалено голосить до сина: „Я не хочу бути похованим між варварами!“ Даремний бунт. Прийшов немилосердний час. Ох, ця агонія Орлика на кордонах України!... Одне з найболісніших явищ нашої історії!...

Видіння минулого, далекого минулого, проходили мабуть перед його вже слабючими очима. Київ, де молодим консисторським писарем Орлик „мінняє шаблюку на перо“ і славить панегириком добродія і вождя Мазепу; Батурин, куди прибуває в холодний осінній ранок 1702 р. і де зустрічають його привітанням „Бог дав тобі сина!...“; Варниця, де його обирають гетьманом, де присягає „о цїлости публичной, о розширенню правъ и вольностей всковых стараніє мѣти...“; Відень, Стокгольм, Христіянія, Рюген, Гамбург, Люнебург, Прага, Хотин, Галац, Серес, Сальоніки, Царгород...

Але вже трохи по трохи зовнішній світ починає затиратися і відходити все далі і далі вглиб, а з ним меркне рідний край і все те, що він так любив...

Такий був кінець Гетьмана Орлика, померлого на вигнанні в Яссах 26 травня 1742 р.

Франція, Berck-Plage — 1924
Серпень.

*) Від всього цього нічого досі не знайдено.

Перед польським судом.

Процес д-ра Ярослава Селезінки.

Перший день розправи 18. ч. м.

Мабуть процес Штайгера настільки висилив енергію публіки, що на сенсації судової салі, що майже незаметно розпочалася нині у Львові нова політична розправа, яка повинна була зацікавити перші кола. На лаві обвинувачених засів д-р Ярослав Селезінка, б. уповноважений уряду д-ра Євгена Петрушевича. Він відповідає перед трибуналом присяжних суддів за злочин з §§ 58 і 59 кримінального закону, себто за головну зраду й за публічне насильство.

Процес має той самий характер, що всі попередні українські політичні процеси, які аранжує польське правосуддя за всілякі злочини й провини, буцім то довершувати проти польської держави й її влади на території Сх. Галичини. Цим разом процес цікавий тим, що судять високого урядовця галицької Диктатури за його діяльність на зіденським терені, роблячи його відповідальним за відомі криваві випадки з осені 1922 року. Акт обвинувачення, подібно як акти обвинувачення з попередніх процесів (майже на всіх слідна та сама рука), переповідає *per longum et latum* українську протипольську акцію в краю і закордоном, перераховуючи всі акти саботажів, які колинебудь і з чийогонь боку грапились у Сх. Галичині за останні роки, й таким робом старається витворити образ якоїсь одної величезної української конспірації, скерованої проти польської держави й усього що польське. Річ ясна — обвинувачений являється на сторінках такого акту обвинувачення головним мотором цілої цієї акції.

Головною причиною такого твердження — це дві відозви, підписані д-ром Е. Петрушевичем і членами його уряду, м. и. д-ром Я. Селезінкою, а саме відозва з 1. листопада 1921 р. п. н. „До Українців Галицької Землі“ та з 10 вересня 1922 р. п. н. „До населення Галицької Землі“.

Акт обвинувачення.

Буквально прокуратура обвинувачує д-ра Я. Селезінку у тому, що

1) діяв в порозумінні з іншими справниками в останніх літах починаючи від грудня 1919 р. в Польщі, як і за її межами, через те, що належав до Української Національної Ради, як також творив бойки, значить заговорні організації. Він зважав українське населення до активних ворожих виступів при помочі зорганізованих українських бойок проти польської держави і органів її влади, як також проти частини її населення. Вкінці підбурював як провідник та інспіратор і змагав до викликання небезпеки для держави іззовні, як також до заворушень і громадянської війни всередині держави. 2) Діяв у порозумінні з іншими справниками в осінню в 1922 р. серед небувалого політичного й національного розтріння певного відлomu української суспільності й серед безоглядного кривавого терору, веденого членами цього відлomu як бойкарями, проти одиниць, які стали на ґрунті польської державності у Вихідній Малопольщі, отже серед особливо небезпечних обставин. У підписаній собою відозві зверненій до галицького населення й ширеній у формі друкованого листка по Львові й інших місцевостях Вихідної Малопольщі, назвав Михайла Янкова, Сидора Твердохліба й Івана Ліско-вацького зрадниками й юдами українського народу, взагалі особами, що були схильні взяти участь у виборах до союму; називаючи ці особи зрадниками, яким не вільно оглядати жодного соня — злотно

допустився діяльності, якою спротивився безпеці життя, здоров'я і тіла осіб а смерті бл. п. Сидора Твердохліба, що наступила наслідком того й інших — він міг передбачити. Цими вчинками провинився злочинно головною зради з §§ 58 і 59 кримінального закону, і злочинно публічного насильства, наслідком злотно ділення посеред особливо небезпечних обставин (§§ 87 з. к. і 59 б при приношенню § 34).

Головною характеристичною рисою усіх дальших десяти сторінок „мотивів“ повищого обвинувачення — це подиву гідна дезорієнтація і неповідомованість в українських справах. Усе крутиться біля того, що д-ра Я. Селезінку називають членом Української Національної Ради. Українську Нац. Радку представляється як організацію, що кермувала саботажами, а уряд през. Петрушевича й його розпорядження ідентифікується з Українською Національною Радою!

Превід розправи, оброби й лава присяжних.

Розправі проводить радник Ангелський, обвинувачує старий „знайомий“ в усіх найголосніших українських політичних процесах за § 58 — прокуратор Гютлер.

Боронять: д-р В. Бачинський, д-р М. Глушкевич і проф. д-р В. Старосольський.

Лава присяжних: Еміль Бляк (банковий урядник), Адам Кіленовіч (власник ресторану), Франц Матляс (власник кравецької майстерні), Людвік Мерварт (пекар), Адам Рибінські (швець), Генрик Ржепка (банковий урядник), Юзеф Скальські (урядник Т-ва взаємних об'єкцій), Едмунд Соботніцкі (цукорник), Станіслав Сушинські (стельмах), Ян Малецкі (купець), Владислав Марчевські (власник крамниці з обувом), Каз. Слабіцкі (тесля) і заступник: Юзеф Міхалік (банк. ур.), — усі Поляки.

Генералія обвинуваченого.

Обвинувачений д-р Ярослав Селезінка — уроджений в Янчині, пов. Перемишляни, 1. VIII. 1887 р., греко-католик, женатий, адвокатський кандидат, доктор прав, без майна, заможний у Стрию, син Микола й Марії.

Промова обвинуваченого.

Обвинувачений не почувается до вини, — „Акт обвинувачення — казав д-р Селезінка — закидає мені, що я був членом самозваного уряду, підбурював галицьке населення до повстання проти польського уряду й польської держави. Це невірно. Від листопада 1918 р. до марта 1923 р. я був військовим З. У. Н. Р. Я був покликаний до війська наказом і тільки виконував свій обов'язок“. Обвинувачений був спершу шефом інтендантури II корпусу Гал. Армії, за кордоном був начальником військової канцелярії. Ніколи не був політиком. До Нац. Ради не належав. Нац. Рада була парламентом і обвинувачений як військова людина не міг туди належати. Списки членів Нац. Ради знаходяться навіть по календарях — їх склад не був і не є ніякою тайною. Підчас переходу „за Збруч Галицької Армії, Нац. Рада дня 9. VI. 1919 р. передала свої права диктаторові Е. Петрушевичеві.

У Відні взагалі Нац. Ради не було. Була лише інформаційно-громадянська інституція — Закордонна група Нац. Ради. Навіть на засіданнях тої Закорд. групи Нац. Ради обвинувачений ніколи не ходив. През. Петрушевич не був у Відні ніким вязаний і не мав ніякого органу, перед яким мав відповідати. През. Петрушевич оплачував

лише урядовців, які в ніч не були відповідальні за його діяльність і не мали впливу на напрям його політики. Військ. канцелярія мала справи евіденційні, персональні, господарські, культурні і допоміжні для інтернованих в ЧСР. і Німеччині і частинно в Австрії б. військ. З. У. Н. Р. Обв. був лише урядовцем і дисциплінованим старшиною. Він повинувався владі, яка зовсім не була самозванча, — ця влада була легальна і законна. Українська Національна Рада була представницею величезної більшості населення Сх. Галичини і як таку признавав її цілий світ. Також Польща признавала Українську Національну Радку і її уряд, бо в лютому 1919 р. переговорювала з урядом З. У. Н. Р., заключила перемир'я і взагалі трактувала його як правосильний уряд.

Також підчас свого побуту у Відні през. Петрушевич не був самозванцем. Українська Міжпартійна Рада, в якій були представники цілого політично зорганізованого українського громадянства Сх. Галичини, заявляла нераз, що єдино уповноваженим представником Сх. Галичини є през. Петрушевич, як голова Нац. Ради. Але й чужі держави також признавали Нац. Радку З. У. Н. Р. Адже скрізь були акредитовані посольства З. У. Н. Р., які мали м. и. консульські права й видавали паспорт, на які всі держави давали свої візи. Представники З. У. Н. Р. були також у Ліквідаційній Комісії у Відні, яка трактувала про поділ маєтку б. Австро-Угорської монархії. Такий стан тривав аж до марта 1923 р. Українська Нац. Рада не вступала ніколи проти Польської Республіки, як такої, а заступала лише інтереси Східної Галичини, яка тим часом була віддана під військову адміністрацію Польщі. Такий мандат був даний Польщі виключно у зв'язку з тодішнім мілітарним становищем Європи, щоби Польща могла створити собі кращу військову базу у війні з більшовиками. (Дальше обв. наводить низку відомих постанов і енуційцій міжнародного характеру щодо правно державного становища Сх. Галичини). Акція президента Петрушевича полягала головню на акції на міжнародній арені й внутрішніх краєвих справ Східної Галичини майже не торкалася. Таку акцію ніхто не може вважати злочинною, бо й Польща за весь час перебування під чужими державами вела пропаганду на міжнародній арені. Акт обвинувачення представляє всіх Українців Сх. Галичини як інертну, політично безграмотну, несвідому масу, над якою лише якийсь гурток політиків робив експерименти. Тимчасом діялось цілком навпаки. І Нац. Рада і презид. Петрушевич кермувалися волею свого народу, який на протязі останніх літ виявляв перед цілим світом своє незломне рішення самостійного життя і заперечує це значить заперечувати історичні факти, відомі кожній дитині. Згідно з актом обвинувачення треба сушити не обвинуваченого і не през. Петрушевича а цілий український нарід — а нема й не було та бути не може такого суду, який судив би нарід за його визвольницькі змагання.

— Тут предс. перебиває обвинуваченого: Акт обвинувачення говорить про акти саботажу в 1922 р. а не в 1919 р. Населення було б певне нездбне до постійних „бунтівничих“ виступів, колиб не підбурювання його з боку всяких агітаторів і акція з закордону.

— Найкращою агітацією серед українського галицького населення, — відповідає обв. — вели польські жандарми й польська адміністрація. Акт обвинувачення як доказовий

матеріал наводить м. и. візнання Даїковського. Ті візнання вже були раз предметом великої політ. розправи. Трі присяжні судді не повірили їм і всі обвинувачені вийшли на волю. Дальше наводиться вбивство гучула Петрійчука й інші льокальні виступи, з якими Нац. Рада ані през. Петрушевич не могли мати ніякого зв'язку. Процес Мельничука показав, що це була справа більшовиків і що Мельничук і його тов. соціальні справи ставили вище понад національні, отже різко ріжнілися від цілого нац.-політ. світогляду уряду през. Петрушевича.

Відозви през. Петрушевича не мали на цілі викликати в Галичині саботажної акції. Одна відозва, яку обв. пригадав собі шойно з акту обв., була видана з нагоди III. річниці самостійності Сх. Галичини й ніякого підбурювання там не було, а була висловлена лише надія, що провізорія, заведена на галицькій землі державами Антанті, минеться і що Галичина відзискає волю.

Друга відозва була видана в зв'язку з розписанням на терені Сх. Галичини виборів до польського союму. Ті вибори були незаконні, бо польська республіка ще тоді не мала ніякого права творити законотворче тіло на території Сх. Галичини. Проти цього акту польського уряду през. Петрушевич протестував на міжнародному форумі.

Обв. підписав згадану відозву разом з багато іншими актами, які принесено йому від през. Петрушевича. Для обв. було досить, що побачив під документом підпис през. Петрушевича й докладно навіть не читав відозви. Обв. не мав ніякого наміру причинитися підписанням відозви до якогонебудь саботажного руху. І фактично відозва не мала нічого спільного з саботажною акцією, яка розпочалася багато раніше. Так само Сидір Твердохліб був убитий багато раніше. У самій відозві нема ніякого поклику до саботажів. Там кличеться лише до абстиненції при виборах. Зрадникам, які зломали народню солідарність, грозиться карою, але не карою фізичної смерті, а карою погорди нації. Ця відозва була друкована в „Українському Прапорі“ у Відні, де існують здебільша ті самісінькі параграфи кримінального законодавства, що тепер у Сх. Галичині, а чейже ніхто не потягав редакцію часопису до відповідальності за підбурювання до вбивств у чужій державі. В акті обвинувачення згадується ще про одну відозву, писану през. Петрушевичем в Парижі. Тоді обв. не був уже на службі у през. Петрушевича і з відозвою взагалі не має нічого спільного, отже рішуче не може відповідати за неї.

Питання предсидника трибуналу й прокуратора, звернені до обвинуваченого, не приносять нічого цікавого й не вислідують ніяких нових моментів. На запит обв. Д-ра В. Старосольського обвинувачений дає інформації про скількість і стан інтернованих в ЧСР. військ З. У. Н. Р. Потім пояснює, що після рішення Ради Амбасадорів 13 III. 1923 р. обв. хотів вернути негайно до краю і тому зголосився до польського консулату у Відні. Тому, що консулат зволікав з видачею йому паспорта, обв. пішов до посла Лисоцького. Той розказав йому, що за ним розписано гончий лист і що справа повороту всіх українських політ. емігрантів до краю залежить від варшавського міністерства закорд. справ. Не почувачи себе до ніякої вини, а з другого боку не маючи чого лідити повше за кордоном обв. пішов такі

вертати до краю. Представивши до місця своєї приналежності, Стрия, зголосився добровільно у старости, а потім у львівського слідчого судді, куди мусів привести ще двох свідків на ствердження своєї ідентичності (!). Щойно потім арештовано його.

В доповнення повищих інформацій с.б.в. поає, що у польському посольстві у Відні сказано йому, що польська прокуратура обвинувачує його у співучасті в убивстві Сидора Твердохлба.

Предс.: Це, що Вам хтось сказав у Відні, нас не обов'язує.

Переслухання свідків.

Свідок І. Лісковацький.

Як перший свідок зізнає аж надто відомий на львівському бруку ві своєї сивої бороди й амурих періпетій „руський“ Іван Лісковацький. Зізнає по польськи. Зав'язано його, як того, про якого згадано у відозві, підписаний м. и. обвинуваченим. Свідок не розуміє, чому про нього згадувано там, бо він не почувався до ніякого хрунства. Належить до т. зв. русско-народної партії, був і є старогусіпет. Може бути, що викликав не лавність супроти себе тим, що переконав варшавський уряд передати лагосіном фундації Народного Дому і Ставропігії. Походить зі школи Наумовича і Добрянського, які проповідували руско-польську приязнь. Єдиний спільний ворог Русинів і Поляків це Німці. „Руско-нар. партія“ стоїть на ґрунті польської державності. У виборчій акції свідок ніякої участі не брав. „Руско-народна партія“ видала виборчу відозву, поручаючи „рускому“ населенню взяти участь у виборах і голосувати на „вісімку“ (хієну). Саботажі осуджував. Про директиви з Відня галицьким політикам знав з поголосок. Проти України не виступав, хоча д-р Кость Левицький „rodle“ денунціював „руску“ партію перед австрійськими властями.

І прокуратор і оборона зрікаються питати Лісковацького.

Свідок А-р О. Марітчак.

Д-р Олександр Марітчак, адвокат, літ 36. Належав до Української Нац. Ради з грудня 1918 р. Перебуваючи за кордоном, належав до закордонної групи У. Н. Ради у Відні, яка рахувала приблизно 30 осіб. Д-р Селезінка не належав ніколи до У. Н. Ради. Компетентні Закорд. групи У. Н. Ради та її відношення до през. Петрушевича не були ніколи унормовані. На цім тлі поміж групою та д-ром Петрушевичем заходили інколи непорозуміння. Поміж групою та поодинокими українськими політичними партіями в краю утримувався зв'язок хочби тому, що в групі були члени різних партій, але офіційних зносин групи з краєм не було. През. Петрушевич добирав собі урядників цілком на власну руку, доручаючи їм певні функції. Д-р Селезінка був начальником військової канцелярії. Права д-ра Селезінки були сильно обмежені правами д-ра Петрушевича; воно торкається усіх урядових віденської Диктатури Петрушевича. Про боївки в Галичині нічого поза пресовими вістками не знав. Українська Нац. Рада не мала ніякого зв'язку зі саботажми. Справою вбивства Сидора Твердохлба Закордонна Група не цікавилася. Ніхто ніколи не робив Нац. Раді відповідальною за це вбивство ані за жадні інші акти саботажу. Уряд през. Петрушевича признавали всі, дарма, що проти нього були поважні закиди. Д-р Селезінка не міг випомнюватися з під послуку д-ра Петрушевича.

* * *

На цім розправу відложено до слідуочого дня.

Манедонська справа.

Боротьба між манедонськими автономістами і федералістами. — Жертва тої боротьби Тодор Александров.

Віддавна ведеться боротьба між двома напрямками всього македонського руху, між напрямком автономістичним і федералістичним. Але тепер ця боротьба найшла в рішучій стадії. Новий ряд політичних убивств у Болгарії треба звести саме до цього рішучого бою. А й самі ці вбивства свідчать з другого боку про те, що боротьба стала рішучою. Про найвищий момент її напруження свідчить вчашо провідника автономістів, і голову революційної македонської організації Тодора Александрова. Дотепер поширювано неперевірені чутки про смерть того визначного революційного македонського провідника з боку Югославії і Греції. Але чутки ці виявилися неправдивими. Однак мали вони свої політичні тенденції і мету. Тим разом про вбивство донесла офіційна болгарська телеграфічна агенція, а через це має вона всі ознаки правди.

Між провідниками македонського руху були вже віддавна непорозуміння і не все вони впливали з ідеологічних мотивів, або з мотивів революційної тактики а противно густо-часто впливали вони з чисто особистих мотивів.

Наслідком цього багато провідників македонського руху найшло смерть з братньої руки. Згадаємо лише на одного з найвизначніших провідників того руху Бориса Сарафова. Цей останній помер з руки Македонця в хвилі, коли він його випроваджував чинно як гостя до порога своєї хати. Тепер помер Тодор Александров в день 12. вересня ц. р. в момент перегляду загонів македонських комітаджі між Петричом і Дюмезо знов із руки Македонця. Приятель Александрова був. ген. Протегоров спасся втечею.

По європейській війні та по переведенню політу Македонії між Югославією і Грецією загострилися противенства у нутрі македонського руху. Чим далі тим вони більше розвивалися та прибирали форми отвертої боротьби між автономістами і федералістами. Обидві групи піддержували свої осередки на еміграції і там велася також завзята боротьба між тими осередками.

Автономісти, на чолі яких стояла кермована Александровом і Протегоровом внутрішньо-македонська революційна організація з осідком в Македонії, на югославянській території, прямують до зреалізування гасла „Македонія для Македонців“ та до створення автономної Македонії. Мету цю стараються вони досягнути шляхом повстань. Федералісти є також за автономією Македонії, але в межах балканської федерації, бо, на їхню думку, легше досягнути. Федералісти є проти пропаганди активізму, бо при пануючих у Югославії політичних і військових відносинах, вони не вірять в успішність повстань чи революцій.

Як то вже бувало давніше, так і тепер, перенесено боротьбу між автономістами і федералістами на чисто особистий підклад. Боротьба загострилася ще більше з моментом, як сама група федералістів розділилася на два крила, з яких одне накладало з прихильниками Стамбульського і комуністами та прокламувало на сторінках видавничого у Відні свого органу „Балканська федерація“ безпощадну боротьбу автономістам. До цього приходить ще обставина, що й між провідниками автономістів вчинився розкол. Останніми днями зажалала центральна організація автономістів від двох своїх визначних членів Чавлева і Влахова, щоб вони ставилися перед суд. Що означає таке

домогання видно з того, що організаційний статут передбачає кару смерті за непослух. Наслідком того треба вважати цілий ряд політичних вбивств просто за виконання завдань смерті у зв'язку з переступленням тої точки організаційного статуту.

Вбитий Тодор Александров був після смерті Бориса Сарафова безперечно найвизначнішим і найпопулярнішим провідником македонського визвольного руху. З професії був він учителем. Ще за турецьких часів попав у конфлікт з турецькою владою завдяки пропаганді в школі та був примушений тікати в гори. Тут вступив він до одної з тодішніх банд, став скоро на її чолі а по війсьній завірусі та після смерті Сарафова вибився на чолі македонської визвольної організації. Був він незвичайно відважний, мав великий організаційний хист, прихильники обожали його, але завдяки своїй строгості мав також багато ворогів. Переважно переуважав він на югославянській території. Югославянський уряд уживав усіх можливих заходів для того, щоб його зловити, але це йому не вдалося. Тепер анайшов він смерть на болгарській території з руки Македонця. Його вбивство напевно не остане без помсти, але треба побоюватися того, що та помста заважить дуже відомо на внутрішньому спокоєві Болгарії і може стати джерелом домашньої авантюри або й заворушень. Македонська внутрішня організація видала у цій справі відозву, яка звучить: „31. серпня ст. ст. вбито позрадницьки легендарного вождя революційного руху Тодора Александрова. Безпосередні винуватки вбивства Струйо Влахов і Бінко Бретенаров, найпідданіші та найвірніші слуги Алеко Паші ще не арештовані. План відкрито в цілості. Організатори вбивства Алеко Пашу і Георга Атанасова та їх співучасників організація покарає смертю. Тодор Александров убитий. Хай живе Тодор Александров, хай живе вільна, незалежна Македонія! З дозвільня Центрального комітету внутрішньої македонської організації підписав Александер Протегоров“.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер і золотий на рін). Рівночасно з грошми присилайте і списи членів (ім'я, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Нове визнання С. Р. С. Р.

Дня 16. вересня підписано в Берліні договір між Мадярщиною і С. Р. С. Р. про відновлення дипломатичних взаємин і про засновання торговельних представництв обох держав у Москві та Будапешті. Від імені Мадярщини підписали договір посол Канія і Юнкерт а з боку С.Р.С.Р. берлінський посол С.Р.С.Р. По думці договору в Москві та Будапешті будуть негайно зорганізовані дипломатичні та торговельні представництва обох держав. Бюро Вольфа публікує в цій справі такий комунікат: „Заступництво Російської Телеграфічної Агенції у Берліні інформує, що між уповноваженим Союзу Радянських Соціалістичних Республік у Берліні Крестинським з одного боку і делегацією Мадярщини особах Канія і делегаційного радника Юнкерта з другого боку підписано договір про відновлення дипломатичних і господарських взаємин між Мадярщиною і С.Р.С.Р. Договір мають затвердити оба уряди“.

Дрібні вістки.

Після виступу отверто проти диктатури фашистів в Італії та візав духовенство до співучасті у зломанні тої диктатури. Фашисти відгукуються на репресії.

В Союзі Народів повстав з великим задоволенням факт порозуміння між французькою і англійською делегацією в справі арбітражу за безпеки і розроблення. По думці того порозуміння протокол має докласти формулювати санкції, які мали би бути підняти у відношенні до нападаючої сторони. Має бути похвалена думка про гваранційний пакт взаємної збройної допомоги. Наслідком прийняття санкцій відпала справа арбітражу.

Манедональд і Ерріо порозумілися вже в тому напрямі, щоб з початком жовтня знов піхати до Женеві на сесію Союзу Народів.

В Москві поширилися відомості про те, що Польща, Румунія і Балтійські держави заклали в Женеві зацінно відпорний мілітарний союз проти СРСР.

До Варшави прибула делегація французького генерального штабу з полковником ген. штабу Вестом на чолі. Французькі офіцери ген. штабу остануться на деякий час у Польщі для того, щоб оглянути воєнну Академію і воєнні школи.

В Баму горять 35 нафтових шибів. Шибів зазналися наслідком воєнних операцій повстанців.

Штрафман має вихати до Женеві, як інформув. „Журналь де Женев“ для того, щоб перетрактувати в справі прийняті Німеччини до Союзу Народів.

Грецькі збунтовані генерали Тсеполіс і Панастопулос стануть завтра перед лоразним судом за викликування до бунту.

Повстання в Грузії поширюється далі. В Хінах вдує бої біля Шангаю.

Відгуки дня.

Зізд деканів.

Вжучий рік загінний увсільні небудені події на небі й на землі. Затьміння сонця і місяця, приїзд Марса, землетрус у Японії, вулкан під Бірбою і зізд деканів у Львові. Львів загально витяв цього року кілька цінних „фруктів“. Памінаючи „Tat-gi Washobni“ а ілюзантизм дефіцитом, дав ві світові небувалі сензаци! Зізд шкільних інспекторів під проводом Прушинського, запад землі під пам'ятником Мичевича і доразовий суд над Жидом.

Але все таки найважливіша львівська подія світового значіння це — зізд деканів. З усіх сторін д'єзай з гір і з долині зіхалися ОО. Декани, щоб нарадитися над ріжними своїми „потіхами“: штундою, баптизмом і презбітеріанізмом.

На прийняття довго не виданих гостей, приїздив Львів у святосні шати. Всюди, навіть на духовних семінарі, повівали біло-червоні френчівки, а на Марійській площі обвішано вінями всі стовпи. Найман і інші магістратники побиралися в контуші і волилися в магістратських повозках по місті мов на приїзд французьких кардиналів. Булиці були позамітані, що так різко трапляється їм у нашім славнім городі.

Ось так ті стрічав Львів без ріжниць наші Всечесніших і Високопреподобних.

А те... мені здається, що не повинен був і пальцем рушити.

Бо я сам розчарувався на тому зізді, як ніколи.

Вийшов раненько (11 год.) з хати в погідім, святоснім вострою, а вернуз зли як поліціант. Цілу попередню ніч я не спав від радощів, що ось завтра побачу князівських представників греко-католицького кляра, а вийшов з цього шпик.

По вулицях ходили якісь молоді, худощаві панотці і ані один з них не показував на декана.

Ех часи, часи!...

Якби ви тепер погані, кохач вже й попівська раса переводиться від вас!.

Нехай мені хто скаже, чи так виглядає зізд деканів, яких сорок — п'ятьдесят літ тому назид?!

Певно ні!

Булиці дудніли від здоровенних деканських чобіт, коні ставали від широчених ряс, небо сяло би фіолетовими гудайками і носами.

А реставрації, а фризери, а фотографії?!. Нафта, „Під трьома муринами“, Штатмлер певно не настарчали великих пив, „пантів“ і подвійних порцій свлячої з русским компотом.

Фризери не сиділиб посоловілі як бузики по Спасі.

Колісь декан як їхав до Львова, то віз зі собою і волоса нестрижене від ряду літ і бороду негелене від празнику. У Львові заходив, пані дзедо, до фризера і скидав те все за одним махом. По такім зізді легко було прийти до матерців на ліжка.

А фотографії?.. Булиці вони пріли від рая до ночі. Бо шарсуна велика і з усіх сторін каже себе зіймати:

— Чоловік, вважаєте пані, не знать чи перед смертю було ще у Львові, то треба дітям пам'ятку лишати.

Ех часи, часи!

Кудиж ви відійшли, де ви поділись?!

Де подіявся оці оспівані, описані „декані з гр“?!

Невжеж це на віки пропало? Невжеж оці молодики м'язові та велегантовані мають служити прсьменникам та віз греко-католических деканів?!

Сумом провалений в'єр'яв я вечором у літ. Не знаю як хто, але я „олович з д-да прадіпа (по мамі), відчує не все дуже болючо.

Та другий день зїзду був для мене більше ласкавий.

З похилоною головою ішов я вулицею і раптом ударив себе у якусь м'ятку масу.

— Вибачте!..

— Нічого, нічого...

Підкошу голову: переді мною справедливий, Всесечний і Високопреподобний Отець Де-ан у повнім блеску свого ма-с-тату.

— Господи! А где ту є порядний фриз'єр, пані доброзєю — запитав мене декан, стаючи мені на ногу.

— Перша в'глиця на ліво! Фриз'єр Курц! Пізнаєте по наліпках з Войсеховським.

— Ага! Кивнув головою отець декан і лиснувся в Руську вулицю.

А мені радість розпирала груди:

Прецінь є ще правдиві декані!

Galaktion Chinka.

НОВИНКИ.

— **Конфіскація.** Попереднє (2:8) число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за два уступи статті „Великі дні“ і два уступи рубрики „У. С. Р. Р.“

— **Програма праць польського союму.** Маршалок польського союму Ратай, з розмови з представниками польської преси начеркнув програму праць найближчої сесії польського союму, яка почнеться між 15 і 20 жовтня. Першою справою буде бюджетний прелімінар, якого ухвалення сподіється Ратай на 1. лютого так, що бюджетна провізорія буде потрібна на протяг першого кварталу 1925 р. Другою справою будуть автономні закони, відтак закон про аграрну реформу, про найвищу владу військову і т. п. Ратай не сподіється змін в кабінеті, але не виключає можливості кризи.

— **Самбірський процес.** Минулої середи почався в Самборі політичний процес проти 31 осіб з Бориславщини, обвинувачених в комунізмі.

— **Диверсійний напад на румунську геріторію.** З Букарешту доносять, що на днях 25 бандитів, в одностроях совітської армії, напало на магістрат бесарабської громади Миколайська. Вони убили бурмістра і його жінку, кільканайц-тьох хлопів і ограбили міську касу. Відтак впади бандити на ринок, ограбили усіх купців, та підпаливши ратушу втекли. По дорозі убили двох румунських жандармів, які пустилися в погоню за ними. Румунська влада вислала великі відділи війська для обсадження кордону.

— **Арешти на Україні.** Через Варшаву повідомляють, що в Вінниці, Харкові і Одесі перевела большевицька поліція ряд арештувань, які нагадують час терору з 1919 р.

— **Катастрофа навароїте.** Заступник голови Кредитового Земського Товариства у Львові п. Пшибиславскі, в розмові з представниками польської преси заявив, що сьогоднішній невезухай у Східній Галичині набирає катастрофальних розмірів. Є це катастрофа, якої наше покоління не пам'ять. Є випадки, де з одного морга зібрано 75 кільограмів намолоту і то дуже підлого зерна. В багатьох місцях покошено жита на пашу; в багатьох місцях збір стояв нище засівів: кращі результати дає культура окопових продуктів, як бульба, кукурудза і цукрові буряки.

— **Випадок на Дністрі.** В піднесених водах Дністра купалися оноді пані Бештига і Богусевичова. Диставшись на глибину, почали тонуть. На ратунок наспіло їм двох спортовців-вєсларів, які витягли Бештигу мертвою, а Богусевичову відратували.

— **Що їм в голові.** Дня 9. ч. м. відбувся в Бучачі „виклад“ ославленого Прушинського, який застановлявся над тим, як би то з „кресових“ українців поребити й побільшити „стан посаджаня на кресах“.

— **На гладкій дорозі.** На гостинці поміж Війском і Жиравкою в сяниському повіті напало 8 бандитів, узброєних в кріси і револьвери на віз з живихими купцями, яким забрали 300 золотих і 30 дьларів. Поліція зарядила слідство.

— **Контрабанди до Чех.** Тешинська поліція попала на сліди розгалуженої контрабанди расових коней з Польщі до Чех. Арештовано кілька осіб.

— **Страйк в Бориславі.** Нова тарифа платень, яку хочуть завести бориславські підприємці, обнижує плату робітників на 20 до 50 процент. Супроти цього робітники оголосили страйк.

— **Розправа проти поручника Ганни.** В жовтні відбудеться нова розправа проти поручника Ганни, який, як відомо убив купця Ліпскера зі Золочева.

— **Дивна крадіж.** Оноді докрано в білий день влому до тютюневої гуртвіні „Нузи“ при вул. Підвалля ч. 3, при чому забрано 60,000 штук папіросів. Дивним видається цей влом в білий день, при чому „вломники“ мусіли виносити величезні

паки з папіросами і ніхто цього не завважав..

— **Подорожіння цигар і опирту.** Останнє число „Дзєнніка Устав“ пом'янує новий цинник для дрібної подачі тютюневих виробів. Цини тютюну і папіросів остайуться незмінні, тоді кал'я цину цигар підвищено майже на 100 процнт. Рівночасно оголошено розпорядження про підвишку податку від спирту на 3 зл. від одної літри.

— **Зріст дор'яні.** Польський статистичний уряд обчислив, що в першій половині вересня піднеслися кошти удержання на 7 процнт в порівнянні з коштами удержання з другої половини серпня.

— **Совітські гуси до Польщі.** Дня 17. ч. м. наспів до Варшави перший транспорт гусей з радянських республік в кількості трьох вагонів. Гуси калькулюються на 15 процнт дешевше від місцевих.

— **Доісторичне цвинтарище.** При земних роботах біля форту леґіонів під Вільновом, натраплено на праісторичне цвинтарище повне польниць і костей. На місці нахідки почали працю археологи.

— **Могила 35 копальників.** З Нью-Йорку доносять, що в місцевості Сібле, в копальні вугля наступив вибух газів. В підземеллях остало 35 робітників, які не могли в пору вицофатися з копальні.

— **Зв'язання убийників Менцля.** Слідча експозитура в Станиславові мала уже приловити убийників Менцля, якого родина визначила високу нагороду за поміч в тому напрямі.

— **В погоні за бандитом.** Розвідчик польської поліції Птасєвіч, підчас погоні за відомим бандитом Олексєм Карповом зі Сльця в Сокальщині, стрілив за ним і поклав його трупом на місці. Карпова шукали суди як убийника Василя Пєлєха в Сльці.

— **Пам'ятник першопочинам авіації.** Французький Аеро-Клуб приступає до будови пам'ятника, який має розславити першопочини світової авіації.

— **Нахідка бракуючих книг Лівія.** Вісти про нахідку неаполітанського палеографі прсф. Фуско — бракуючих 107 книг історії Риму Лівія — потверджуються. Частина рукопису, над якою працює тепер проф. Фуско, обіймає опис засновки Картаґіні. Рукопис найдено в одному з зруйнованих тепер монастирів в Неаполі.

— **Німець віденського страйку.** Переговори поміж страйкуючими робітниками і підприємцями тривали до 5 години рано. Підвищено платні на 10 до 20 процнт. В наслідок страйку не появились ранішні видання найбільших віденських часописів. Вчора підписано договір, силою якого зліквідовано страйк, що тривав цілий тиждень.

— **Улічність ворогів.** Одних з найбільших ворогів людськості була проказа, на яку досі не було ліку. Однак поступки медицини уможливили найдення засобу і проти тої страшної хвороби, поширеної головню на Сході. Англійські лікарі взялися до енергійного використання винаходу в боротьбі зі страшною недугою.

— **Говірливість шекспірівських героїв.** Один з американських поклонників Шекспіра завад собі труду обчислити — скільки фаз виголошує кожен з героїв шекспірівських драм. Виявилось, що найбільш говорливим є Гамлет, в якого уста вложив Шекспір 1519 стрічок білого вірша, друге місце по ньому займає Ксероль Рішард II, який виголошує 1161 стрічок, врешті Яго з 1117 стрічками. Отелью виголошує усього 888 стрічок. Менше говорливими від мужин є шекспірівські жінки. Поміж ними перше місце займає Клеопатра з 600 стрічками, відтак Дездемона з 389 стрічками, далі Леаї Мекбет з 261 стрічками, при чому роля Юлії вимагає запам'ятання ледви 97 стрічок.

— **Манцелярія Моопер „Український Театр“ у Львові** повідомляє, що в Березані ах відбудеться в суботу дня 20. вересня ч. р. концерт п'яніста Антона Рудницького і сопранстки Ірени Туркєвичєвої а в Золочеві 20. вересня ч. р. концерт Михайла Голницького, героїчного тенора з Медіоляну. Частина доходу з обох концертів призначена на будову українського театру у Львові.

— **Звертаємо увагу всіх інтересованих** на поміщене в нинішньому числі нашого часопису оголошення про курси для дирігентів.

Відгуки університетської справи.

З листів до Редації.

Лист проф. д-ра Н. Студинського.

Згідно з Комунікатом Тіснійшого Народного Комітету, поміщеним у „Діло“ ч. 195. з дня 4. вересня 1924 р. стверджую, що я не мав ніякого уповажнення ані від начальної управи трудової партії, ані від інших політичних, чи громадських чинників до переговорів в справі українського університету. Запрошений урядово до Варшави, як професор університету, не мав я ні часу, ні змоги в тій справі з ким небудь порозуміватися. Моя воля зводилася до того, що —

Я мудрець, багато вмію
И не одно я розумію
Чула зроблю, діла гідні
Привозячи Ердаль на Торги Східні.

Erdal

одержавши платформу польського уряду з дня 11. і 12. липня (гляди „Діло“ ч. 200. з дня 10. ч. м.), поширену у Варшаві новими плячами відносно осідку і творення факультетів, передав її колеґі був. пр. фєдєрїв австрійських університетів в Празі. На своїм засіданні колеґія дала відпєвїд на варшавський пр токол „Гляди: „Діло“ ч. 200. з дня 10. ч. м.), яку я передав компетентним польським чинникам, чим покінчилось м'є зєвдань.

У Львові, дня 15. вересня 1924 р.
Д-р Кирило Студинський.

ПІД УВАГУ ПАНЯМ!

Отсим маємо честь подати нашим Вп. Членєм і Прихильникам милу вістку, що нам вдалось, по довгих зах'дах, помдбати до управи наших, від 25 літ існуючих, **робітень білля і суконь** справді першопочинні фахові сили, а то: управу віділу білля віддано фаховій Німкінї, дальше управу віділу суконь обняла одна з найліпше в наших кругах записана й що до густу та смаку чи не одніюка в нас в тім напрямі фахівчиня, — вкінці над т. зв. тяжкими роботами жіночого кравецтва, з особна над виконанням костюмів і плащів віддали ми нагляд дипломовансму і також в наших кругах широко відомому кравецькому майстрові.

Крім того даємо праву й хліб багатом українським робітницям і науку **кільнадесяти ученицям.**

Тепер черга на наші давні і нові П. Т. Гості піддержати свою рідну установу. Прохаємо звертатися до нас ласкаво з повним довірям і віддати нам всякі з обсягу білля й суконь роботи, від звичайних перербів до найвибагливіших строїв, а ми доложимо всіх зусиль, щоб довіря не поширити і утвєрдити в далєку, далєку майбутність.

Наш сальон прийнять отворений від 8—1 і 3—6 поп. Ціни наші значно дешевші чим по інших робітнях для шк. молодіжї даємо 30пр. опусту, робота наша густовна і солідна — тому нема відтепер причини спомогати чужинців коштом честі й праці. Чекаємо отже на Вас...

Жіноча спілка промислова
„ТРУД“, кооп. з обм. порукою
Львів, Ринок 39 (вл. дїм).

Біржа.

Львів, 18. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5:19 $\frac{1}{2}$ —5:20, канад. дол. 4:93 — 4:93 $\frac{1}{2}$, чеські кор. 0:15 $\frac{1}{2}$ — 0:15 $\frac{1}{2}$, лєт 0:02—0:02 $\frac{1}{2}$, франц. франк 0:23—0:28 $\frac{1}{2}$, швайц. фр. 0:97 $\frac{1}{2}$ —0:98 $\frac{1}{2}$, англ. фунт. 23:40—23:60.

Золото. 20 кор. 21:40—21:60, 20 франк. 20:00—20:20; 20 марк. 23:30—23:50; 10 руб. 25:40—25:60.

Срібло. Австр. кор. 0:43—0:43 $\frac{1}{2}$, 5 австр. кор. 2:24—2:26, фльорени 1:15—1:16, рубл. 1:85—1:90, рубель дрібним сріблом 0:85—0:90.

Збіжжя.

Пшєнїця краєва з 1913 р. від 22:75 до 23:75 жито галицьке з 1923 р. від 16:70 до 16:75, жито нов. збору від 16:20 до 16:75, ячмінє галицький броваряний від 17:50 до 18:50, ячмінє галицький пашний від 15:50 до 16:00, овєс галицький з 1923 р. від 15:75 до 16:50 Грєчка 15:75—16:75.

ПРЕДСТАВНИЦТВО

НА ЛЬВІВ

С. ЛЬОТРИНГЕР

ТОРГОВЕЛЬНА АГЕНЦІЯ

вул. Сикстуська 43 Б.

Телефон 17—07.

Наші артисти за кордоном.

Орєст Руснак, оперовий співак, про якого успіхи і заангажування до державного театру в Кєніґсберґу була вже згадка в нашій часописі, дбав собі своїм першим виступом блискучий успіх, чим в радістю ділимося з нашими читачами.

В пражській „Політіці“ читаємо ось що:

„О. Руснак, абсолютент пражської державної консерваторії з класи проф. Егона Фухса — заангажований як перший ліричний тенор до державної опери в Кєніґсберґу узяв своїм першим виступом великий успіх. „Königsberger — Tageblatt“ уважає Руснака першопорядною співацькою зіздовою а зазначає, що Руснак володіє своїм чаруючим голосом справді по мистецьки. — „Königsberger Allgemeine Zeitung“ пише, що: „заангажування Руснака є прямо щастям для театру — що Руснак посідає в горлі золоті скариби і що віддасть театрові неоціненні прислуги“. „Königsberger Zeitung“ пише дослівно: „Несподіванка! Чужий чоловік ще більш в чужім краю О. Руснак виспівав собі як Рудольф в опері Пуччініного „Богєма“ прямо сензаційний успіх. Сей молодий Українець має Богом даним теноровий голос найсолодшої звукової принади, а до того правдиво італійське „bel canto“, яке викликало найбільший подив. Його спів пригадував нам давні часи, в яких найвисша досконалість вокального мистецтва була і для сцени рішаючою“.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Справа Грузії.

Предсідник грузинського уряду, що перебуває в еміґрації в Парижі, Ное Жорданія, вислав до предсідника совнаркому депешу, в якій пропонує здержання воєнної акції і мирове поладнання грузинськоросійського спору. Опираючися на договори, заклочені між обома сторонами 7 травня 1920, заявив Ное Жорданія готовість до заклочення доповнюючого договору, який забезпечав би економічні та та торговельні інтереси совітів в Грузії.

Анґлійсько-німецький договір.

Анґлійський уряд займався справою торговельного договору з Німєччиною. За посередництва амбасадора в Берліні предлужив німецькому урядові пропозиції. Вступні переговори зачнутьсє сл. тижня в Берліні.

† Йосиф Гурик

По короткій недугі зійшов з цього світу дня 3. вересня 1924 р. визначний представник нашого свідомого селянства — Йосиф Гурик. Покійний родився 6. січня 1853 р. в Угринові долішній, станиславського повіту в сім'ї малоземельних селян. Його батьки мали всього-на-всього півтора морга ґрунту. Скінчивши сільську школу, Покійний помагав в невеличкій господарстві. Та вже в ранній молодості стрінуло Покійного велике нещастя. В р. 1870 помер батько і 17-літній Йосиф почав сам господарити. Розуміється, господарка на півтора морга не могла вистарчити на найпримітивіший прожиток. Треба було шукати ще й иншого варстату праці. Тому в рр. 1875—1876 Покійний виїхався муляри, якою доповнював свої скупі життєві тасоби.

Трудолюбивістю і ошадністю Покійний не лиш значно збільшив одиначе майно, але й йдучи на мурарські заробітки, мав нагоду стрінуватися з людьми, які розбудили в його природі зацікавлення до знання і освіти. В першу чергу Покійний познайомився з пок. Мелітоном Бучинським і родиною Заклинських, яким Покійний завдячує своє досить широке знання й освіту. Особлива заслуга під цим оглядом належить пок. Леонідові Заклинському.

В р. 1876 пок. Йосиф Гурик вступив до „Просвіти“, що в тих часах свідчило про великий громадянський інтерес, і через довгі літа був трудячим членом станиславської філії. З того часу зацікавлення Покійного громадянськими справами зростає все більше. Він виступає на вічах і зборах, а слава про нього, як про доброго селянського бесідника, розходить між українським селянством. Це у великій мірі причинилося до того, що в р. 1889 він входить до галицького союму. Опісля ще й другий раз бачимо Покійного в крайнім союмі.

Тут зазначився він як один з найкращих селянських бесідників. Забрав голос у кожній справі, а найкраще в такій, що торкалася селянських інтересів. Тисявся загальною любов'ю своїх виборців і пошаною своїх клубових товаришів.

Належав до основників Тов. взаємних обезпечень „Дністер“ і засідав там як член Ради. Був членом багатьох народніх товариств в Станиславові, членом повітової Ради і її відділу.

Помер, проживши 70 літ, зазнаючи загальної пошани, супроводжений загальним спочуттям всього околичного селянства, про що свідчили похорони в дні 5. вересня 1924. Вічна пам'ять народньому робітникові, заслуженому селянинові-патріотів.

31 спорту.

Вісти з „Українського спортивного Союзу“.

„У. Запорізьські Ігрища“.

Стараннями Української Спортової Секції відбулися у Львові „У. Запорізькі Ігрища“, в дні 12, 13 і 14. вересня с. р. Це не мов би наша, мала, Українська Олімпіада. До участі заголосилося 87 учасників Українців з усіх сторін Східної Галичини. В коротці подаємо найкращі осяги з усіх точок:

Біг на 100 метрів: Кордуба Е. „Хурговина“ 13,2 — Кузьмів А. „Беркут“ 13,3. Забавський „Беркут“ 13,8, Худяк І. „С.-Б.“ 12,1 поза конкурсом.

Біг на 400 метрів: Фльорко „Беркут“ 63,0, Терлецький Г. „Беркут“ 63,8, Багей К. „Зоря“ 65,4.

Біг на 800 метрів: Лавецький А. „Беркут“ 2,29, Жарський Е. „Україна“ 2,23. Біг на 1500 метрів: Лавецький А. „Беркут“ 5,20, 4. Повх В. „Беркут“ 5,22, Жарський Е. „Україна“ 5,23.

Біг на 5000 метрів: Жарський Е. „Україна“ 19,23,4, Лавецький А. „Беркут“ 19,34,4, Павлівський „Буй-Тур“ 19,40,4.

Біг на 110 м. (з плитками): Білостоцький Я. VII. пласт. полк 21,4, Терлецький Г. „Беркут“ 21,8.

Біг на 3000 м. на впростоць: Павловський „Буй-Тур“ 14,57,8, Струтинський „Буй-Тур“ 15,07,8, Жарський Е. „Україна“ 15,18, Гопський „Беркут“ 14,50 (поза конкурсом).

Гінці 4x100: „Беркут“ 53,6, „Україна“ 56,8.

Мет диском: Пристах О. „Україна“ 28,20, Підгайний Б. I. пласт. полк 27,50, Войтович В. „Беркут“ 27,18.

Мет ратищем: Мосевич „Сянова-Чайка“ 32,45, Кузьмів А. „Беркут“ 31,65, Гошко В. „Беркут“ 29,70.

Мет булавою: Костарка В. Рогатин 41,0, Татух Ю. „Беркут“ 35,11, Войтович В. „Беркут“ 33,0.

Мет кулею: Підгайний Б. У.С.К. 8'65, Войтович В. „Беркут“ 7,92, Худяк І. „С.-Б.“ 7,505.

Скок в вис. з розб.: Гіряк А. „Беркут“ 14,4, Старосольський Ю. I. пласт. полк 14,4, Татух Ю. „Беркут“ 13,7.

Скок в вис. з місця: Худяк І. „С.-Б.“ 118,5, Старосольський Ю. I. пласт. полк 113,5, Павловський „Буй-Тур“ 97.

Скок в вис. з розб.: Терлецький Г.

„Беркут“ 5,00, Кузьмів А. „Беркут“ 4,90, Фльорко Ю. „Беркут“ 4,86.

Скок в довж. з місця: Худяк І. „С.-Б.“ 2,435, Верхола О. „Україна“ 2,33, Дакнівський Д. „Україна“ 2,345.

Скок по жердці: Ройтович В. „Беркут“ 2,495, Худяк І. „С.-Б.“ 2,425, Гошко В. „Беркут“ 2,30, Худяк І. „С.-Б.“ 2,56 поза конкурсом.

Трискок з розбігом: Худяк І. „С.-Б.“ 10,8, Процишин О. I. пласт. полк 10, Старосольський Ю. I. пласт. полк 9,73.

Трискок з місця: Старосольський Ю. I. пласт. полк 7,075, Худяк І. „С.-Б.“ 6,81, Забавський В. „Беркут“ 6,65.

Пелетони наколесників: Крук М. К. Н. С.-Б. 51,94, Кірилюк О. стрілець 69,00, Денис О. К. Н. С.-Б. 71,00, Стасяк 65,30 поза конкурсом.

Плавання: Сеніори: Гронський О. „Беркут“ 2,23,9, Багей К. „Зоря“ 2,22.

Юніори: Шухевич Ю. 2,46,3, Цегельський Л. УСК. 2,31,4, Кобзар „Русалка“ 2,44,4.

Последнього дня Ігрищ, це є 14. вересня відбулися рівнож м'ячеві змагання: Тим Львів: Тим-Край з вислідом (2:1) 7:1.

В неділю, дня 21. п. м. відбулися на площі Сокола-Батька м'ячеві змагання двох львівських дружин, акрім того легко атлетичні змагання, для здобуття кращих осягів. Змагуни, які бажають взяти участь в змаганнях, зголосяться найдалше до п'ятниці 19. п. м. гол. 6—7 вечер., в домі Сокола-Батька, Руска 20. Замісцеві зголосяться на площі в день змагань.

Точна програма змагань буде оголошена при кінці тижня.

Відозви й комунікати.

Відозва

до українського громадянства у справі будови „Народного Дому“ у Львові на Богданівці.

УКРАЇНЦІ! Довгі літа воєнного лихоліття примусили український нарід зосередити свої сили для ратування своїх добутків з передвоєнних часів і для оборони свого існування. Не стало часу на творення нових осередків нашого національного життя, яке почало після закінчення світової війни розвиватися небувалою силою. Наше національне життя не може вже покітатися в рамках передвоєнних інституцій і організацій. Воно вимагає беззмінного поглиблення наших національних осередків в особливому містках, де наш національний стан посідає найбільше загрозений. Особливо велика рага творення нових приставиць нашого національного й культурного життя лається відчувати у Львові, прастарій столиці князя Льва і нашої Галицької Обл. асти, який є предметом безоглядного наступу чужих нам національних сил.

Українські громадяне львівського передмістя Богданівки, з якою є зв'язане ім'я нашого національного Героя з визвольної боротьби нашого народу, рішили приступити до будови „Українського Народного Дому“ у Львові на Богданівці вже протягом 1924 р. Однаке будова „Народного Дому“, який має стати осередком нашого національного, культурного і економічного життя на Богданівці і де знайдуть приміщення найважливіші наші організації Богданівки, Ситківки, Левандівки й городецького передмістя, вимагає великого накладу праці і коштів. Громадяне Богданівки, які не відмовлялися дотепер ніколи від шедрих жертв на наш національний ціль, звертається тепер з нагоди будови „Народного Дому“ на Богданівці із зазивом до всього Українського Громадянства про грошеву допомогу для переведення цього важкого діла.

В надії, що відозва підписаного Комітету знайде відгомін в цій нашій суспільності, яка поспішить з грошеви жертвами на будову „Народного Дому“ у Львові на Богданівці, приступає Комітет до цієї будови в ім'я Боже і в ім'я добра Вітчизни.

Датки посяться присилати на адресу: Тол. „Дніст“ Львів вул. Руска ч. 20, вкл. кн. ч. 13,500 з дотиском на „Народний Дім“ в Богданівці.

Львів-Богданівка, дня 28. серпня 1924. Комітет будови „Народного Дому“ на Богданівці:

Осип Голдан в. р. о. Евг. Гаврилюк секретар. голова.

Петро Сенюта.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакції не відповідає.

Надзвичайні Загальні Збори чит. „Просвіти“ в Середмістті, на які записані стаття Тов. а відбуються в неділю 1. IX. о год. 6. веч. у власній домі, Ринок ч. 10. II. пов. — Виділ. 1—3

Українські інваліди запрошують представників всіх інституцій і товариств на свій Зізд, котрий відбується в неділю 21. IX. 24. в салі „Зоря“, вул. Вірменська ч. 25. Початок о год. 10 ран. Маємо надію, що ніхто не відмовить нашому проханню. — Інваліди. 1—1

На прохання філії „Просвіти“ ім. Т. Шевченка у Львові Дирекція Високого Музичного Інституту ім. М. Лисенка устроєє з днем 5. жовтня підготовлюючий курс дрітентів хорі під проводом п. д-ра Людкевича. З огляду на сподіваний кандидатів з провінції, цей курс триватиме три до чотири місяці. Мінімальні услівя прийняття на курс слідуєчі: 1) Виділа музикальність, вища пересічна; 2) теоретична підготовка до правильного читання нот; 3) по можності елементарне опановання якого небуль помічного інструменту. Письменні і усні зголошення на цей курс приймає тимчасово в часі від 23. вересня до 1. жовтня голова філії Бр. Янів, Руска 18 I. п. шоденно від 9-ої до 12-ої. Перед початком курсу відбудеться іспит від висліду якого залежатиме прийняття на курс поодиноких кандидатів. Проречені іспиту і початок курсу подається до відома в часописях. Кандидати з провінції стараються самі о квартири для себе. Оплата місячна (за 25 лекцій в місяць) виноситиме 10 золотих.

Торговельні курси: однорічний для абітурієнтів середніх шкіл і піврічний для тих, що покінчили бодай народну школу починаються в Торговельній Школі Тов. а „Просвіта“ у Львові, вул. Корняків ч. 1, дня 1. жовтня 1924 о год. 4. попол. Вписи вслія Міністеріального розпорядку мусять бути довершені до дн. 25. вересня п. р. 466 1—3

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЮ шевського прикравача. Площа Бернардинська 11. Яримович. 461 1—2

УЧИТЕЛЯ без посади на село для семінаристички пошукується. Зголошення К. Островський, Львів, Вірменська 3. 467 1—3

БРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ Михайла СТЕПЦЯ, абсолвента крою в Штутгарті і Липську, виконує всякі кравецькі роботи по найновішій вимірній солідно і швидко. Ціни умірковані. Для Впр. Духовенства приймаю роботи і резервни, папістики, пальта, футра і колпаки. Адреса: Львів, Зелена ч. 31. 371 3—5

АБСОЛВЕНТ торг. школи пошукує посади, уміє добре бухгалтерію, кореспонденцію, стенографію й писання на машині. Зголошення до Адміністрації під „Абсолвент“. 450 3—3

УЧЕНИЦЯ IV. р. учит. держ. української сем. у Львові, дочка дуже потерпівшої рідні — шукає лекції з народніх або виділових шкіл. Зголошення під С. К. — Адміністрація „Діла“. 3—3

СТАРША ОСОБА, Наддніпрянка, шукає місця заря у домоу або кухарки. Має добрі рекомендації. — Адміністрація „Діла“, „Киянка“. 2—3

ІНСТРУКТОРА до ученика IV. кл. гімн. пошукує о. Алексій Малайчик. „Węglówka ad Krosno“. 444 3—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Адвокат і оборонець в нарних справах

Д-р ОЛЕКСАНДЕР МЯРІТЧАН

переніс адвокатську канцелярію

з вул. Корняків ч. 1. до мешкання при

вул. Крашевського ч. 19А II. пов.

460 1—2

363 1—1

Діти і внуки.

АДВОКАТ

Д-р Михайло БОДНАР

веде адвокатську контору

В КОСОВІ в хаті Хайма Камілла.

462 1—2

Речинець Загальних Зборів

відпоручників АЕпарх. Клира для справ вдовичо-сиротинського фонду.

Згідно з предложенням Комісії вдовичо-сиротинського фонду, Митрополитний Ординаріат скликає силою § 9. статута Всч Відпоручників АЕпарх. Клира на загальні збори в справах цього фонду до Львова на день 29. IX. 1924 в салі Музея Дух. Семінарії при вул. Коперника ч. 36.

Всч. о. Настоятелі деканатів переведуть вибір відпоручників конлеканального клира на Загальні Збори. Вибраним відпоручникам належить виставити грамоту його вибору для легітимації на Загальні Збори. По відправі св. Літургії о год. 8 і пів в семінаристичкій Церкві при вул. Коперника ч. 36. зберуться Всч. о. Відпоручники в салі Музея на Загальні Збори. 465 1—3

КОНКУРС

Для довозняючих промислових курсів дівочих і хлопчачих пошукується учителів і учительок технології, рисунків, вільноручит, геометричних і заводових, рахунків і промислового книговодства, загальної і заводової гігієни, географії й історії, та української і польської мови. Зголошуватися негайно в Головній Управі УПТ. у Львові (Ринок ч. 10) II. п. 457 1—1

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Союзу Українських Адвокатів у Львові

відбудуться дня 28. вересня 1924 о год. 10 перед пол. в комнатах Тов. а опіки над молоддю, при вул. Бляхарській ч. 11, I. пов.

Порядок денний:

1) Звіт уступаючого Виділу,
2) Звіт Контрольної Комісії,
3) Вибір голови, містоголови, 10 членів Виділу, Контр. Комісії і делегата адвокатів,

4) Права української мови після нового закона,

5) Внески Членів.

458 1—2 Д-р Ст. Федак, голова.

Подяка.

Отсім складаємо сердечну подяку Всім, що зволнили взяти участь в похоронах бл. п. Марії зі Стулупицьких Огошовської, вдови по бл. п. пароху Снятинським спершу в Надвірній а відтак по перенесенню тілених останків, в Снятині. З окрема дякуємо Всч. о. д-ру Луцикові, парохіві Всч. о. Дрогомирецькому в Надвірній, Всч. о. сов. і проф. Процюви, Всч. о. Оренчукова парохіві і Всч. о. Лутчакові в Снятині за їх провід в похоронах, як також хорова в Снятині, що своєю піснєю звеличав пам'ять помершої.

Переловсім широ дякуємо Всч. о. сов. і проф. Процюви і Впов. Пам'яству Гар. гестаймерам, що тільки безкорисного ґруду вложили на приготування і уладження похоронів в Снятині, як не менше Чесному Громадянству снятинському, що своєю численною участю в сумній обряді виявили тільки пошани для Покійної.

Наконець шире Спасибіг Ва. Начальстві ківі стайні залізничої в Надвірній за його повну службову чемність поміч в перевезенню тіла, а дальше і Впов. п. проф. Сілевському в Снятині за їх ласкаву послугу і труд відпави родині Покійної з причини обряду похоронного, та Всім тим, що взяли участь в похоронах і що устно чи письменно зложили нам своє спочуття по причині тяжкої втрати.

Львів у вересні 1924 р.

Діти і внуки.

НА СПЛАТИ!

Переймаючи представництво бельєської фабрики поручаємо:

СУКНО-КАМ'ЯРНИ

на мужеські одяги, жінчі костюми, реверенди і т. п.

ГОТОВІ ОДЯГИ І ВЗУТТЯ

від робітничого до найвишнього для мушин, жіноч і дітей.

ВСЕ ЦЕ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!

Просимо без примусу купна відвідати наш магазин жадаючи від нас денярації.

Кооп „РЕГУЛЯТОР“

Львів РИНОК 43 (Дім Ризниці).

464 1—5

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. таб. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7-50 зл., Німеччині 7-50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Рв-
мунія 150 лей, Болгарії 7-50
зл., Австрії 7-50 зл. Зміна
адреси 1 зл.

В справі оголошен^я
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

Картка з минулого.

У львівському карному суді судять д-ра Ярослава Селезінку, судять уповноваженого п. диктатора д-ра Е. Петрушевича, себто високого урядовця колишньої галицької Диктатури, судять його за вчинки, яких він мав допуститися через те, що на двох друкованих відозвах з р. 1922 найшовся теж друкований його підпис поруч підпису самого п. диктатора і інших диктаторських уповажнених.

В цьому вельми млявому й анемічному під кожним оглядом процесі порушено й питання легальності влади, яка існувала на території Сх. Галичини від листопада 1918 до червня 1919, яка продовжувала своє існування до пізньої осені 1919 р. в Кам'янці, а опісля в повній силі існувала в формі уряду п. диктатора д-ра Е. Петрушевича на еміграції у Відні.

Сумнів щодо легальності тої влади не лише тягнеться червоною ниткою через акт обвинувачення, але він — як шило з мішка — вилазить також з принагідної інтерпретації предсідника розправи п. Ангельського. А саме, коли свідок д-р В. Охримович на доказ фактичного визнання галицько-українського уряду і його влади не лише з боку ще не утвореної тоді польської держави, але й з боку старих великодержав: Англії, Франції, Америки (Зєдин. Держав) й Італії, — приводив на память переговори про розєм в р. 1919, які велися між Українцями й Поляками при співучасті представників згаданих держав, п. Ангельський заризиковав твердження, що й з „диверсійною бандою“ мусить входити в переговори, коли тільки хтось найдеться в опресії. Такою інтерпретацією предсідник розправи проти д-ра Я. Селезінки посередньо усвідомлював присяжних суддів, що галицько-українська регулярна армія, утворена галицько-українським урядом, який мав всі атрибути влади, який виконував повноту влади на території Сх. Галичини, була тільки „диверсійною бандою“, з якою поневоле мусили входити в переговори польські військові й урядові чинники.

Очевидно, така ризикованість п. Ангельського є тільки ризикованістю, а фактичний стан противорічить твердженням представника польської правовості.

Згідно з волею українського народу і згідно з природним та виштованим в тезах Вільсона правом про самовизначення народів, умандатовані представники галицько-українського народу (посли парламентарії, соймові, члени другої австр. палати і відпоручники політичних партій) створили законодавчий орган: Українську Національну Радку. Цей орган, виконуючи право самовизначення українського народу й української національної території в межах Австро-Угорщини, цня 1. листопада 1918 не тільки проголосив українську державність, але й фактично обняв владу, усунувши стару австрійську владу. Українська Нац. Рада згідно з основами парламентарної демократії утворила виконавчий орган: Державний Секретаріат, який без пе-

рерви виконував владу аждо хвилі, коли в часі відступу з Галичини в половині 1919 р. Виділ Української Нац. Ради і Держ. Секретаріат з огляду на небезпеку, в якій наїшлася державна територія, з метою об'єднати всю владу в одних руках — не переплювали її на президента Нац. Ради д-ра Е. Петрушевича. Таким чином заїстнувала Диктатура, а диктатором проклямовано д-ра Е. Петрушевича. Форма влади змінилася, але незмінним лишився її зміст, її суть.

Зовсім природно не торкаємо тут справи взаємовідносин і поділу територіальних компетенцій між галицькими і наддніпрянськими урядами, бо це не стоїть у звязку з порушеною справою.

З урядом Нац. Ради, як довго вона була в спромозі виконувати свої законодавчі і верховні функції, під проводом президента Ради д-ра Е. Петрушевича, а опісля з мандатарем тієї Ради — як диктатором або з його уповажненими представниками польської держави і польської армії вели переговори, закінчували умови, а представники великодержав були співучасниками переговорів. І це діялося не тільки в часі перебування української армії в Галичині, але й тоді, коли п. диктатор перебував в Кам'янці, висилаючи в осіні до Варшави комбіновану (галицько-наддніпрянську) місію, в якій з Галичан брали участь: д-р Ст. Витвицький, д-р А. Горбачевський і д-р М. Новаківський. Хіба не можна говорити, щоби польська армія, чи навіть польське населення було тоді в опресії, бо ж галицько-українська армія знаходилася тоді вже за Збручем і сама була в опресії: Денікіна, червоної армії і тифу. А хіба ніхто не веде переговорів з „диверсійною бандою“, яка знаходиться поза межами держави чи державно-територіальних аспірацій, та ще й сама знаходиться в крайно небезпечному положенні.

Однак не тільки тоді, коли галицький уряд знаходився в Галичині і в Кам'янці фактично визнавав його польський уряд. Знаємо, що в р. 1921 польський уряд робив через о. крил. Т. Войнаровського заходи з метою увійти в переговори з п. диктатором Петрушевичем. А прецінь п. диктатор знаходився на еміграції у Відні, і неіснуюча армія вже не могла нікому погрожувати. Польський уряд ладився вислати до Відня до п. диктатора Петрушевича окрему делегацію під проводом тодішнього мін. Ратая, в якій склад між іншим мав іще увійти тодішній міністр Рачкевич і високий урядовець міністерства закорд. справ гр. Лось. І тільки опір п. диктатора проти переговорів з Поляками не дозволив польському урядові прилюдно ствердити легальність влади п. д-ра Петрушевича, чого дуже жалкував тодішній польський посол у Відні п. Шарота. А шкода!

Правда, галицький уряд і українська державність в Галичині ніколи не були визнані з боку Польщі і з боку інших держав de iure, але без найменшого сумніву були визнані de facto. Але це інші

справа, бо нпр. існуюча від 6-тьох літ литовська держава і балтійські держави не є досі визнані de iure Югославією, але це не заперечує легальності їх урядів і їх державності. І це діється у відношенні до державних творів, які є членами Союзу Народів.

Та крім суб'єктивно польського погляду на легальність і фактичність, а від половини 1919 р. на моральну силу, тим самим правовість української влади в Сх. Галичині, є погляд українського населення в Галичині. Те населення, хоч переслідуване, виконувало до 14. березня 1923 всі негативні у відношенні до польської влади прикази диктатора. Воно не йшло до конскрипції, не хотіло давати рекрута, відмовлялося платити маєткову данину, не брало участі у виборах до польського сейму. Тут не було якоїсь „загальної психози“, тільки тут виступило у всій силі вкорінене почуття права. Отже, коли сьогодні стоїть перед судом д-р Яр. Селезінка за виконання приказів п. диктатора д-ра Е. Петрушевича, то послідовно повинно бути поставлене перед судом все галицьке населення, бо воно теж виконувало в межах спроможності прикази Диктатури.

До 14. березня 1923 для українського населення і для горожан Сх. Галичини існувала легальна влада Української Нац. Ради, згл. її мандатаря — диктатора д-ра Е. Петрушевича, а що найменше не існувала легальна польська влада що є уосноване міжнародними трактатами. Для прикладу годиться зазначити, що 14. березня 1923 в тій міжнародній інституції, як Унія Товариств Ліги Націй, де представництво виконується по державам, аналогічно до Союзу Народів, а не по націям, українське Тов. Ліги Націй представляло окрему західно-українську державу. Аж після рішення Ради Амбасадорів українське товариство автоматично втратило права дійсного члена. А хіба в Унії є заступлений принцип основної легальності. Навіть польське Тов. Ліги Націй до 14. березня 1923 не важилося оспорювати прав українського товариства, що репрезентувало окрему західно-українську державність.

З усіх тих причин, як бачимо, всі вчинки д-ра Яр. Селезінки, тим більше підписання на приказ правного виконавця легальної влади двох відозв, не були в колізії з ніяким правом. А через те підсудний не може поносити конвенцій парagraфів, що важкою зморою визирають з листків акту обвинувачення.

Ф. Ф.

У. С. Р. Р.

Розстріл за дискредитацію влади.

Київський губернський суд розбирав тому кілька днів справу цілої низки осіб зі складу Ракітнянського Народного Суду, обвинувачених за хабарництво та численні зловживання. Головною фігурою процесу був народний суддя Пригара, що від 1917 р. був членом компартії. Найблищим його помічником у всіх злочинах був секретар Моцар. Перед судом пересунулося кілька десятків свідків, переважно селян, які оповідали про те, як Пригара і його помішники систематично брали хабарі. Вони не лише не вирішували позвів, але нарочно їх заплутували. За прибутки з хабарів судді пиячили. Цікаво, що Пригара, запитаний в часі процесу про різницю між меншевизмами й більшевизмами — не зміг її вияснити. Суд присудив 5-ох обвинувачених на кару смерті через розстріл а інших 8-ох на в'язницю від 3-х до 7 літ.

„Вісти“ ч. 205.

130-літній ювілей одеської пристані.

На початку листопада відбудеться урочисте святкування 130-літнього існування одеського порту. В часі свята має бути віддано для вжитку пристані два нових портових склади.

„Вісти“ ч. 205.

Дрібні вістки.

Німецькі націоналісти заповідають перехід до гострої опозиції зі зміною проволу партії в лівішому напрямку, як що уряд далі буде легковажити їхні ультимативні вимоги щодо співпраці у справах звязаних з льонд. умовою.

У Венеції фашисти здемолювали мешкання чотирьох масонських лож. Найдені списки, що тайними членами тих самих лож були м. и. й визначні фашисти. В звязку з убийством посла Касалінї арештовано ще трьох знайомих вбивць.

Англія, як відомо, заявила себе готовою передати до розпорядження Ліги Націй цілу свою воєнну флоту для езекутивних цілей. Проти цього густро виступає преса англ. консервативів, які на тім тлі бояться конфлікту зі Зєдиненими Державами.

У справі розбродження Англія і Франція досягли повне порозуміння. Особливо Французи маніфестують цю згоду, — англ. делегат у Лізі Н. лорд Пармур висловлюється про неї більше стримано.

Упадку еспанської диктатури ген. Прімо ді Рівєри очікують з дня в день. Мабуть король жде лише приїзду диктатора з Марока, щоби домогатися його димісії та доручити творення кабінету ген. Вайлерові зі співучастю різних політ. партій.

Пр. 838/24. В Імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 203 з дня 13. вересня 1924 р. в статті під заголомком: 1) Зажаття справа, а) гадка що міститься між словами служби в польському війську а Все те мало, б) вискази між словами має стати а зтутотом Польщі, в) гадка між словами з польського боку а являється вимогою, 2) Відгуки дня (Газті вхсходне) уст. що містяться між словами відноситься до гостинності а в „Pawilonie kresowym“, б) гадка між словами і fujary z Mościak a в кутку причаїлися, в) гадка між словами Szopka krakowska a отсе не містить в со-

бі єство ад 1) злочину з § 65 а закона карного узнає докрану в дні 12. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. закона карного заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видає наказ видавальному редактору тої часопису, щоби це рішення помітив безплатно в найближчій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменні засудження за переступство на гривню до 400 злп. — Львів, дня 13. вересня 1924.

(Підпис нечиткий.)

Труднощі Туреччини.

Великий дипломатичний успіх Туреччини на львівській конференції і переговорах, що був результатом турецьких побід, давав дані припускати, що в Туреччині піде все як найкраще на шляху розвитку і розквіту. Однак так воно не сталося.

Туреччина, вийшовши з великої європейської війни побідженою, попала у нову війну тим разом вивільнену і ще важчу від попередньої. І коли велика війна знищила цілком весь турецький добробут, то нова війна під проводом Кемалі лаші звела внутрішній турецький добробут у нівець. В часі великої війни Туреччина мала воєнну допомогу від Німеччини і Австрії. В часі другої війни ту поміч вона стратила і не дістала її ні від Англії ні від Франції, бо з ними воювала. Дешо воєнних матеріалів діставала вона у пізнійшій стадії визвольної війни від СРСР, а почала ту війну старими засобами, рештками того, що сталося по великій війні.

Туреччина була все країною переважно рільною. Її промисл перед війною шойно починався і був у дуже примітивній стадії розвитку. Вона жила чужим промислом, переважно німецьким. Перебувши дві страшних війн, вона дійшла до того, що тепер не має ні доброї рільної культури, ні промислу, ні розвиненої торгівлі. Деякі простори як Вірменія опустіли, на них відчувається велика нестача населення, через що пусте необроблена земля і нема за що її обробити. Славилася колись Туреччина управою тютюну в деяких вілятах (округах) — але нині тої культури зовсім немає.

Очевидячки, що турецькі націоналісти з Кемалем пашою на чолі, взявшись за визвольну війну з метою звільнення батьківщини від окупантів стрічалися у першій мірі з труднощами економічного характеру. Та це вони перебули під знаком економічної диктатури, репресій, що межували з грабунками. Перебули ще й тому, що визвольній війні співчували всі, навіть ідеологічні противники кемалістів, так звані „іттихатисти“. Національне зібрання в Ангорі не мало ніякої опозиції. Воно провело багато основних і дуже радикальних реформ, ухвалило і ввело в життя нову конституцію. Але не могло воно ніяк справитися із загрозою цілковитої

економічної руйни краю. Національне зібрання сповняло в цілій повноті волю паші-побідника в особі Кемалі.

Політичні противники зразу вірили в Кемалі, але з часом добили вони в ньому позначки безмежного славолубства і прийшли до перасвідчення, що їх надії на відродження країни під проводом Кемалі нездійсненні.

Почалася глуха боротьба між осередком націоналістів Ангору і Константинополем, збірною точкою „іттихатистів“. Останнім удалося провести при других виборах своїх заступників до Національного Зібрання і створити в ньому сильну опозицію. Преса „іттихатистів“ з газетою „Танін“ на чолі почала яркі випадки проти уряду та заявляти, що побуюється диктатури. Уряд почав репресії проти „іттихатистів“. Видано закон, яким позбавлено посольської недоторканості всіх тих, що є на активній військовій службі. Переведено багато арештувань передовсім у Константинополі. Туди спроваджено з Ангори так званий „суд незалежності“, який однак до певної міри навіть скомпромітувався. „Іттихатисти“ використовують проти кемалістів передовсім економічну анархію і через те доходять до чимраз то більших політичних впливів.

Ангорський уряд почав був боротьбу з тою економічною кризою, але невдало. Щоби приєднати собі загрожено публичну опінію він, голосив, що причиною економічної біді та недостатків християне і чужинці. Не думаючи багато, уряд пбнаганяв з урядових становищ усіх християн, які остаточно приволоені були емігрувати. Але це ситуації не врятувало. Криза тривала далі та чимраз більше загострювалася. Уряд знайшов ще одно джерело бід і почав з ним боротися. Він обложив всі чужоземні підприємства величезними данинами під покришкою нібито давних їхніх зобов'язань до держави. Наслідок був такий, що підприємства зліквідувалися. Всіх чужих підприємств і банків зліквідовано таким чином 200 на протязі одного тижня.

Турецький державний дефіцит виріс в останньому часі до 53 мільйонів турецьких лір не враховуючи сюди відсотків на закордонні

довги, що вимагають річечно 12 мільйонів лір на покриття. На покриття цього всього неча ніяких походів і потатків піднести неможливо. Туреччину може спасти від руйни тільки велика закордонна позичка, але її дати ніхто не квапиться.

Публична опінія стоїть тепер у переважачій частині проти Кемалі-паші. Його режиму і сторонників. У зв'язку з економічною скрутою може Туреччина впасти ще в обійми страшної анархії і домашньої війни.

Преса.

Пос. Грінбавм і польські залізничники.

В останніх часах помічається акція польського уряду, яка йде в тому напрямку, щоби зєднати собі опортуністичні жидівські кола. Акція польського уряду звертається до поміркованих елементів жидівського клюбу: ортодоксів і галицьких сіоністів під проводом д-ра Райха і його краківського сопартійника д-ра Тона. На ділі між обома чинниками наступило вже значне зближення. Уряд згодився на переведення виборів до жидівських громад (кагалів), хоч ніяк не може згодитися на переведення громадських виборів у Східній Галичині, а жидівські послі вступили на шлях піддержки авторитету польської державності. Виступ пос. Райха на Міжпарламентарній Унії є далішим кільцем у цих обопільних залізничниках. Жидівський клюб чи краще його більшість під проводом д-ра Райха прийшов до пересвідчення, що час вже скінчити 7-годовні роки, себто гіркий хліб опозиції, і вступити в добу 7-ох товстих років. Видно, що в тому напрямку клеїться щось більше, коли прийшов пос. Грінбавм з питомою собі простолінійністю забирає в тій справі голос на сторінках варшавського „Гайнт-у“. Він пише м. и.:

„Співзді це більш надавалось би до фейлетону, як до поважного політичного міркування. Робиться то так нездарно, з такою погортою до Жидів, з такою ігноранцією жидівської психології, жидівських настроїв, що можна бути певним, що вислід і буде не ті, до яких прямує уряд. Це справді занадто груба робота для Жидів. Такими найвищими Жиди не є, навіть найбільш відсталі кола, ортодоксний або куєцький, або також премудрі опортуністи зі Сх. Галичини.

А який є укріпий намір тієї цілої, горішньої сферими вищеісеровані акції? Хочеться обманути Жидів (дослівно вбрати

ти в м'шок), то річ певна. Але нащо і чому якраз тепер? Що сталося, або що має статися, що вони хотять позбутися відплати досадної і незамаскованої опозиції та жидівської критики? Чому давніше зі всіх сторін відтримувано всіх Жидів, а тепер мимом бжеється їх притягнути, при чому шукється і знаходиться, поряд з Жидів, придатних до переговорів і до порозуміння — навіть серед сіоністів? Чому звертається очі на східно-галицьких сіоністів, кокетується їх, не шаючи їм ніяких компліментів, навіть зовсім компромітуючих? Ясно, що тут йде про те, щоби Жиди дали синорістаті себе як знаряддя в боротьбі проти Українців і Білорусинів. Вже те саме стягає увагу на Східн.-Галичн (жидівських). Становище Жидів в польсьо-українській боротьбі з х. Галичн може мати велике значення і тому варто обдарувати їх більшою увагою, як інших — тим більше, що є приступніший від інших сіоністів, тихіший і чимши.

Але то є ціли даліші, пляни більші. Який видно, існує або гроябає намір, який має бути здійснений на осінній сесії. Здається, що небагом будемо мати до діла зі спробою відняти Хієно-Піаста... Але більшість, на якій такий уряд мав би спиратися, не є сильна і зовсім не велика. Тому потрібна є поміч із зовні і ту поміч хочеться наїти у Жидів. В нову комбінацію має бути втягнений жидівський клюб. Розуміється, що тільки тоді, коли на чолі клюбу будуть стояти „реальні політики“ цілком особлившого покрюю, що хочуть бути ошукані солодкими, добрими словами, за якими ніколи не йдуть звички. Бо жидівська лемч не повинна нічого коштувати, хіба якусь дрібницю, як на прим. вибори до громад (жидівських). Про Жидів думється, що можна їх купити за пів гроші. В протилежному випадку будеться ітероризувати або ігноувати, вимовляючись, що той або і ший робить перелом, бо гозерить занадто голосно, занадто сміло, бо вимагає за багато... Признаю, що з усіх сил якраз буду робити перепони, щоби той плян не повівся“.

Таке ясне, простолінійне становище дуже не подобається польській пресі. Як це передбачив пос. Грінбавм, починається „тероризувати або ігноувати“ політиків, що обстоюють принципіві тези. Навіть звичайно спрйкийний, сальоново-чемний краківський „Час“ пише з того приводу:

„Для п. Грінбавма „вістар держави“ є тільки вістарем наукового природу, а де ж жва політика на окраинах „польської держави“, до якого п. Грінбавм „за першій“ не дотримується і перед яким с еміге ціле східно-галицьке жидівство. Колиб це діялося не в „жидожерчій“ Польщі, але нпр у філложидівській Англії, то місце такого „горожачина краю“ було би на лаві — але не на парламентарній. Паш Грінбавм і його товариші у відношенні до Польщі ведуть роботу здійснювану проти держави, а у відношенні до широких жидівських мас просто кримінальну, бо у нїм життєвою якубудь угоду з державою, яку застерігають“.

Видно, що справа жидівсько-польської угоди є на порозі закінчення, бо в неділю (21. п. м.) має відбутися в Кракові зїзд делегатів цен-

ІВАН КАЛИНОВИЧ

Українська преса в 1924 році.

Призбираючи матеріали для бібліографічного розкату нашої преси за біжучий рік, вдалося перевести статистичне зіставлення української преси за р. 1924 (до дня 31 липня):

По наших відомостях на цілій земській кулі виходить цього року 272 українських часописів й журналів, в тому: 200 періодичних видань в українській мові; 67 часописів на російській і українській, 1 в німецькій і 1 на есперантській мові. Коли поділити нашу сьогорічну пресу по території й державам, де вона виходить, то на українських землях під Польщею виходило 54 часописів й журналів (з того числа у Львові — 35; по інших містах Галичини — 10 і на Волині та Холмщині — 9). На Радянській Україні було 125 органів (в тому числі у Києві 35; в Харкові 59 і по інших городах Наддніпрянської України — 31). На Прикарпатській Україні виходило 22 і на Буковині 2 — разом 203 на етнографічних землях України. Поза її межами виходило: в Польщі — 4; в Чехії 11; в Австрії — 5; в Німеччині — 6 — разом на європейській континенті 229. В Америці було україн-

ських часописів 43 (з того в Бразилії — 1; в Зєдинених Державах — 23 і в Канаді — 19).

На загальне число 272 періодичних було 24 щоденники: (3 у Львові, 4 у Києві, 7 в Харкові, 7 по інших містах Радянської України; 2 в Зєдин. Державах і 1 в Канаді); 80 тижневиків, 27 двотижневиків, 109 місячників (в тому 57 на Радянській Україні), 7 трьохмісячників і 25 більш-менше періодичних видань.

По своїй змістові можна поділити українську пресу ось так: 1) політично-суспільних часописів 107 (з того 20 на українських землях по цей бік і 35 по той бік Збруча); 2) популярно-освітніх журналів 25; 3) професійних органів 21; 4) кооперативної преси 13; 5) господарсько-економічних тижневиків та місячників 14; 6) пластових органів 4; 7) діточих місячників 7; 8) студентських 11; 9) педагогічно-учительських журналів 13; 10) театральних-мистецьких видань 7; 11) гумористично-сатиричних писем 5; 12) релігійно-моральних часописів 10; 13) технічно-фахових 6; 14) літературно-науково-суспільних журналів 11 (в тому: 2 галицькі, 5 Радянської України і 4 видаваних в Америці) і 15) наукових журналів по українознавству 18 (з того: 5 в Галичині, 9 на Радянській Україні і 2 в Чехії).

Беручи процентно — найбільше виходить українських політичних

часописів поза границями України (де знаходять собі волю слова), іменно на вільній землі Вашингтона 70 проц. (в Зєдинених Державах — 16 на загальне число 23 часописів) і в Канаді — 53 проц. (себто 10 українських політичних часописів на загальне число 19), вкінці 44 проц. на Закарпатській Україні (зі загального числа 22 видаваних часописів). Це явище цілком зрозуміле, коли зважитися, якою „опікою“ оточує українську пресу польська й румунська цензура. Ще досадніше ілюструє цю політичну неволю — факт, що на українських землях під Польщею й Румунією немає буквально ні одного українського гумористичного часопису, бо де панують цензурні відносини і т. п., там місця немає для сміху та жарту.

Переслідування польською владою українського шкільництва й дитвори — знаходить свій наглядний вислів в пресі, якої на українських землях під Польщею як би зовсім не було, коли не рахувати одного педагогічно-теоретичного місячника („Учитель“, що виходить у Львові) і 5 діточих й пластових журнальчиків (в тому 2 писаних на шапірографії). Вже поза Бєсидом, в сумежній нам Закарпатській Україні на загальне число 22 українських часописів виходить 3 педагогічно-дидактичних органів і 4 діточих журналів. Зрозуміли значіння німецької пословиці: „Wer die Schule hat, hat das Land“ також на Радянській Укра-

їні, де по наших відомостях видається 9 педагогічних журналів і стількиж діточих часописів (докладно 8) в українській мові.

Не звертає наше громадянство в Галичині належної уваги на економічну незалежність свого життя — про що вимовно свідчить кооперативно-господарська преса, котрої налічуємо під Польщею — 3 часописи (на загальне число 54) себто 2½ проц., між тим коли на Радянській Україні маємо 20 кооперативних органів (15 тижневиків і 5 місячників), значить 16 проц. Так само виявляє нашу галицько-волинську незорганізованість комплетна нестача професійних органів преси, де український міський пролетаріат немає ні одного професійно-станового часопису! І так на всіх економічних і культурних ділянках нашого життя!... Можнаб дещо другого довести з мови німких цифр статистичного зіставлення української преси (як на пр. невідраднє явище, що в Галичині тільки один Перемишль має свій політичний орган), що у нас брак фахових часописів для сільсько-господарського промислу, торгівлі, браж жіночих часописів і журналів і т. п. і т. п., але боїмося надто поширити рамці цієї замітки й забирати (без хісна для справи, яку боронимо) місце в одичномому тепер на всю Наддніпрянську Україну — щоденнику „Діло“.

тральних комітетів сіоністичної партії в Кракова, Львова, Варшави і Вільна. До угоди пруть головню східно-галицькі сіоністи. Можливо, що справа Штагера припинила розгін східно-галицьких сіоністів і остудила їх любовні афекти.

Кріза польського кабінету?

Ратай прем'єром. — Все по старому. — Початок осінньої сесії союму. — Над чим сойм радитиме.

З приїздом до Варшави з літніх випочинків маршала Ратая зразу пішли розмови про початок осінньої сесії союму й сенату, порядок праць і т. п. та про — крізу кабінету Грабського. Кажуть, що през. Войцеховські був би схильний віддати посаду прем'єра марш. Ратаєві, але тоді, колиб цьому останньому вдалося позискати згоду на свою кандидатуру від усіх польських партій від Хієни до П. П. С. включно. На цей випадок, який зрештою має страшенно мало виглядів на успіх, Ратай поруч з провідом кабінету претендував би на портфель закордонних справ, про який мріє віддавна. Та саме тут булиб головні труднощі, бож відомо, що піла „лівиця“ (разом зі „соціалістами“) є захоплена графом Скушинським. Очевидно, що навіть колиб прийшов до влади Ратай, якого вже тепер рекламують „ширим демократом“, то фізіономія кабінету ні в чім не змінилась би: Грабські „санував би“ дальше фінанси, Гібнер дальше добирав би собі воеводів з поміж генералів, Мікласhevські дальше мав би змогу виголюшувати в соймі трактати про значіння Естерки для польської освіти, а ген. Сікорські дальше медитував би над проблемою: бути Пілсудському генеральним інспектором армії, чи не бути. Головне лиш те, що Ратай хоче бути прем'єром, дарма, що прилюдно він відпекується від отих „сплетень“ і погрожує, що ні за що не прийме прем'єрства, хіба, що дуже будуть просити його...

Покищо більш актуальною справою є скликання союму. В перших днях жовтня збереться конвент сенаторів, який усталить термін першого засідання союму на 20. жовтня. Діяльність осінньої сесії розпочнеться першим читанням бюджетового прелімінара на перший піврік 1925 р. Сойм прийме мабуть лише бюджетову провизорію на перших три місяці 1925 р., вважаючи, що на нормальний бюджет Польща має ще час. Крім справ фінансового характеру на черзі наряд стоять закони про самоуправу („саморжонд“) та справи земельні. Марш. Ратай сам признає, що дотеперішні польські земельні закони є цілком мертві й не до виконання, а що це стало відомо надто широким колам населення, греба замінити їх іншими, які по суті мали би ті самі вартісні прикмети. Серед військових справ перше місце займає законопроект про організацію найвищих військових властей, іншими словами: про влещення або унеможливлення марш. Пілсудському повороту до активної служби.

Ось і зовнішній нарис тих справ, які примусять послів зіхатися до Варшави до темних і вузьких коритарів б. Інституту благородних дівиць при вул. Вейській.

Перед польським судом.

Процес д-ра Я. Селезінки.

Другий день розправи.

Свідок Михайло Яцив.

Михайло Яцив, літ 49. б. редактор „Рідного Краю“, зізнає (по українськи) спершу про своє знайомство з пок. Сидором Твердохлібом. Про кандидатуру цього останнього до польського союму знав, але був противний цій кандидатурі головню тому, що короткий час від розписання виборів не дозволяв на солідне технічне переведення їх і придбання „реальних здобутків“. (Дальше свідок оповідає історію вбивства Сидора Твердохліба, приходу першої вістки до Львова та подає характеристику Дзіковського, — все воно аж відомо краше з пронесу Дзіковського і тов. Цікаво лише, що коли на розправі „твердохлібів“ (проти М. Дзіковського і тов.) говорилося, що Дзіковський був у редакції „Рідного Краю“ у Яцива на день перед убивством Сидора Твердохліба, тепер Яцив зізнає, що Дзіковський був там на який тиждень раніше). Дивується, що у відозві Диктатури з 10. IX. 1922 накидуються на хунівство Сидора Твердохліба і тов., хоча тоді ні С. Т. ні його оточення ще не зайняли ніякого становища супроти виборів. Хотів би від д-ра Селезінки знати, чому взагалі він, Яцив, є зрадником etc. і не вірить, щоби д-р Селезінка міг підписати відозву докладно не прочитавши її. Кажучи про „переслідування“, на які він, Яцив, був виставлений з боку Українців, він оповідає про масу „атентатів“, які буцімто були на нього виконані: як то раз якийсь терорист кинув на нього з ножом, інший раз з револьвером, то знову як за ним гналися по Зиблікевича вул. — але завсіди врятовувала його притомність ума і цивільна відвага (одним словом: мученик і герой та й годі!).

Прокуратор хоче довідатися від свідка чи і в якому ступні уряд Петрушевича стояв у контакті з краєвими організаціями. Свідок нічого не знає про це поза газетними вістками.

Оборона зреклася питати свідка.

Прокуратор звертається до обв. д-ра Селезінки з запитом, чи йому відомо, що при уряді д-ра Петрушевича існував окремий відділ зв'язку з краєм.

Обв.: Не відомо.

Прокур.: А ви знаєте Михайла Гамоту?

Обв.: Знаю, він був машиністом (стенотипістом).

Прокур.: То я вам скажу, що цей зв'язок з краєм утримував Михайло Гамота (!?).

Свідок д-р С. Голубович.

Д-р Сидір Голубович, адвокат у Львові, член Української Нац. Ради, говорить побіжно про справи Диктатури у Відні, відомі йому з його перебування за кордоном. Єдиним представником влади ЗУНР. був през. Петрушевич. Поза през. Петрушевичем не було уряду. Державні секретарі себто міністри ЗУНР. відповідальні перед Українською Нац. Радою, перестали урядувати передавши уповноваження д-рові Петрушевичеві. Потім ніякого більше уряду ЗУНР. не було — був лише д-р Е. Петрушевич. Д-ра Селезінки не можна вважати членом уряду. До Нац. Ради д-р Селезінка не належав, у політ. життю був невідомий.

Обор. д-р В. Бачинський: Як називалися такі урядовці, як д-р Я. Селезінка?

Свідок: Уповноважені Диктатора.

Прокур.: Чи на засіданнях Нац. Ради у Відні, на яких ви були, була мова про українські боївки в коах?

Свідок: Під присягою зізнаю, що ніколи такої розмови не було.

Свідок д-р В. Охримович.

Д-р Вол. Охримович, адвокат, зізнає, що д-р Я. Селезінка не був членом Нац. Ради. Який титул мав д-р Селезінка — не знає; чув, що його називано військовим міністром. Оповідає про українсько-польські переговори між ЗУНР. і Польщею в справі трактування полонених, ранених і т. д., потім про інтервенцію представників Антанти.

На запити обор. д-ра Глушкевича свідок подає факти, які ясно збивають твердження акту обвинувачення про „самозваність“ през. Петрушевича.

Свідок М. Третяк

не явився. Відчитують його зізнання перед слідчим суддею про те, як він читав противиборчу відозву.

Слідує читання усяких протоколів і т. п., які справи д-ра Селезінки в нічому не торкаються, а говорять детально про випадки терористичних актів у Східній Галичині в 1922 р.

По переслухання останнього свідка приступлено до відчитування актів, а то: відозв диктатора Петрушевича до населення Східної Галичини, урядових донесень поліції до прокуратури, виписки з української галицької преси і виняток з одного листу д-ра Назарука з „Нової Громади“ Вітика, що виходила у Відні.

Великою об'ємністю і докладними інформаціями про все, що діялося на еміграції, визначувалися ті акти, які доставив на розправу політично-інформаційний відділ львівського воевідства, а які компонував ком. поліції відомий Івахів. Відчитувано чомусь зізнання бл. пам'яті Мельничука, що ставав перед доразовим судом у Чорткові за вбивство учителя Березовського та був засуджений на кару смерті.

Потім відчитано урядову статистику „саботаїв“ довершених у Сх. Галичині на протязі 1922 і початку 1923 рр. Згідно з тою статистикою виконано 20 атентатів на різних польських урядовців і на українських угодівців (переважно війтів). Виконавців тих атентатів не зловлено за винятком трьох чи чотирьох. Так званих комунікаційних „саботаїв“ виконано в тому часі 18. Ні одного винуватця не викрито. До тої категорії „саботаїв“ належать: телеграфічні і телефонічні шкоди, залізничні катастрофи і т. и. До найбільшої цифри дійшли в тому часі „саботаї“, що мали на меті підпали і нищення майна польських громадян, павів, кольтонів а також бомби в різних державних установах як староства і поліційні уряди. Таких вчинків „саботаїв“ відчитано на розправі 62. Лише в кількох випадках dokonano арештів підозрілих у переведенні тих вчинків а властивих виконавців не зловлено. До тої категорії „українсько-большевицьких“ саботаїв враховано також відкриття бомб у долинській українській гімназії і в українському „Соколі“ в Станиславові. Та ці два акти „саботаїв“ ми ставимо на боці і не обтяжуємо ними покищо подані цифри.

На цьому й перервано розправу до завтра. Завтра в 9. годині ранку начне говорити прокуратор і оборонці. Коло полудня треба сподіватися присуду.

Страйк у Бориславі.

Борислав, 16. IX. 1924.

Ві втерок о год. 10) рано проголосили копальники сирени своїм пронизливим свистом шілому нафтовому басейнові, що починається робітничий страйк. В одній хвилині припинилася робота на всіх копальнях, погас огонь у всіх печах, перестав підноситися дим над поодинокими шибими. У Бориславі настала тишина, мов на Великдень. Не чути гуку-свисту копальень — чути за те півня курей-когутів, мов на глухій Поділлі в осінній гарний день. Робітники проходжуються по Бориславі — сходяться на різні наради

та балакають між собою, чи працювати пристануть на їх домагання чи дальше будуть старатися обизити їх платню. Лиш на копальні воску працює кілька робітників при водній pompі, щоби вода не залягла копальню, а формам вільно дати обріз коням. — Прикріпий вид представляє Борислав нічю. З тисячів електричних ламп, які габно освічують Борислав, не видко ні одної — все погасло. Всюди, де світилося електрикою — засвітили свічки або лампи. На поодиноких копальнях позапалювано газ і це газове світло де-не-де освітлює копальні. Найбільшу службу в освітленню виконує тепер блідоліній місяць. Замовкли копальні і сторожі, які вибивали билами поодинокі години своєї служби та давали доказ своєї присутності на копальні. Пани „асистенти“ мусять заступати тепер їх місце та бодей в часті пильнувати копальняного добра. Всюди увидаються кінні і піші поліційні патрулі, яких число збільшено на час страйку.

НОВИНКИ.

— **Конфіскація.** Вчорашнє (209) число „Діла“ сконфісковано за кілька речень з рефлексій на тему доразового суду над Штайгером та з процесу сконфісковано характеристику акту обвинувачення та один уступ зізнань обвинуваченого.

— **Святій Йосафат на індексі.** Польська державна прокуратура при окружному суді в Золочеві почала карне доходження проти пароха с. Барилова в радеківському повіті о. Івана Нагурського, який назвав св. Йосафата „вірним сином греко-католическої церкви і українського народу“. За те місцева поліція зробила донос, на основі якого зазначено о. Нагурському злочин з § 302 з. к.

— **Страйк в Бориславі.** З дням 15. ц. м. завмер весь фабричний і копальняний рух в Бориславі. Тогож дня рано о 10. год. відбулося на площі робітничого дому віче, на якому провідники страйкового руху мотивували причини страйку і робітничі дедірати. Після реферату ухвалено резолюції, в яких робітники протестують проти обниження платен, заявляючи солідарну згоду боротися з тим посягненням на робітничу екзистенцію. Вечером відбулося віче жінок. Настрій спокійний.

— **19.000 моргів на марцеляцію.** Польське міністерство аграрних реформ звернулося до міністерства хліборобства з домаганням переказати нові державні грунти під марцеляцію. Загальний простір маєтків, обнятих зголошеннями виказами виносить 19.000 моргів.

— **Убивство побережника.** До слідчої експозитури польської поліції у Львові наспіла відомість, що в т. зв. Полянському лісі під Мокротиним в Жовківщині, знайдено трупа побережника Шперлінга. Заходять підозріння, що вбивства dokonano з мести лісові робітники.

— **Склад бомб в Познані.** Минулої суботи викрито в одній з фабрик горішок в Познані склад бомб, до якого ніхто не признається.

— **Ще одна тайна радіостанція.** З Кракова доносять, що в одному з домів при вул. Крашевського викрито тайну радіостанцію, яка мала комунікуватися з совітами...

— **Фальшиві банноти.** Появилися фальшиві дво-злотові банноти; пізнати їх можна по написі, в якому слова „dwa zloty“ мають затерті з боків букви.

— **Непокликані контролери.** В зв'язку з дорожньою і браком хліба, появилися у Варшаві помисловці, які влаючи функціонерів „ряду боротьби з лихвою“, ходили по склепах і конфіскували захований на пасок товар. Непокликаних „контролерів“ арештовано.

— **Фант чи злоба шовіністів?** Вшехпольські газети доносять, що коли оборонці Штайгера д-р Грек виїшов зі судової саці, зібрана юрба Жидів вхопила його на руки і понесла улиями міста. Підчас тої овації мали д-рові Грекові, менше розвинутим учасники витяги портфель, в якому був весь гонорар за оборону Штайгера...

— **Відомий будівельної катастрофи у Львові.** Роботи над забезпеченням зарисваних мурів каменіщ ч. 4. при вул. Скарбівській у Львові вже покінчено, супроти чого дозволено дельожованим з тої каменіщ мешканцям вернути до своїх домів.

— **Арештування польського курера.** В Гамбурзі арештовано ще 10. п. м. польського дипломатичного курера Червінського, який дотепер остає в тюрмі. Причини арештування часописи не подають.

— **Добра організація.** Варшавська поліція в ала на сліді розгалуженої організації, яка займалася звільнюванням від військової служби.

— **Найшли убийчину Енцбергера.** На основі документів, одержаних від суду в Оффенберзі, як також висліді конфронтації з німецькими розвідниками, будапештський кримінал суду сконстатовав, що названі перебуваючому на Мадярщині Феретера є псевдонімом Гайнріха Шульца, який убив Енцбергера. Від денізи Мадярського міністра справедливости залежить видача Шульца німецькій владі.

— **Кримітний стан здоров'я А. Франса.** Паризький „Матен“ доносить з Тур, що стан здоров'я Анатолія Франса не поправився і небезпека для його життя існує далі.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостатці екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ЗАМОВЛЯЙТЕ!

ВЕЛИКИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ КАЛЕНДАР „ПРОСВІТИ“ на 1925. рік

КУПУЙТЕ!

як 47. річник календарів Т-ва, у звичайнім книжковім форматі (8), об'єму 14 і пів аркуша друку, з титуловою трицвітною вінетом у стилі українського бароко арт. п. Кома. Ціна прим. 3 зол. 3 пересилкою 3-50 зол. За післяплатою 3-70 зол. — Календар складається з широкообробленої астрономічної частини, річних календарських уложень порадників, інформаційних статей, з літературно-історичного і суспільного збірника п. т. „До праці“ і великої анонсової частини. Збірник „До праці“ уложений під кутон зазиву до праці і переведений на примірах з української історії від найдавніших часів до найновіших, ілюстрований відповідними портретами від Ярослава Мудрого і Лото-тиса Нестора до полководця Д. Вітовського. — Календар має господарські поради про садівництво, амер. вулицю, про домоту апічку на селі, народний помяник визначніших українських діячів з фотографічними знімками. — Для звичайних членів окуп. 25%, а для членів, що вплатили членську вкладку на 1925 р., вишлеться календар даром.

Для унігарей відповідний до замовлення опуст. Кошти порта поносять замовляючі. Календар висилається лише за попереднім надісланням грошей або за післяплатою.

438 Замовляти прямо в канцелярії Т-ва „ПРОСВІТА“ у Львові, Ринок 10, 1-1

Клопіт з новими баннотами. Як відомо, польська каса випустила нову емісію п'яти-злотових баннотів, яка в печору рійняється від попередньої емісії. Окопи на лівельському двірці арештовано якогось пана, що купував білет і платив за нього баннотом нової емісії. За невідомістю касієрки мусів відкопувати „обидател“ кількома годинами арешту, поки не стражджено автентичности банноту.

Жива війна. Статистичні дані вказують скільки, приблизно, людей згинуло підчас світових воєн, починаючи від Наполеона. І так в наполеонських війнах згинуло 2,100,000 людей, то є 233 людей денно; в крижській війні 785,000 то є 1,075 денно; в прусько-австрійській 45,000 то є 1,125 денно; у францусько-прусській 184,000 то є 876 денно; у російсько-японській 60,000 то є 291 денно; в балканській 462,000 то є 1,344 денно. Але всі ті війни перевищили світова війна, яка коомі мільйонів калі-інвалідів, коштувала людськості 12,995,571 убитих. Коли додамо до цього матеріальні кошти світової війни, які досягли астрономічної суми 337 мільярдів доларів, і го матимемо приблизну картину лихоліття, яке ми пережили.

Після з'їзду рабів. У Варшаві закінчився на днях з'їзд Союзу рабів у Польщі, при співучасті 24 рабів. Обговорювано справи зв'язані з питанням святкування суботи, надзору над жидівськими релігійними заведеннями, виховання дітей і т. д. З'їзд рішив оснувати союз т. зв. „сторожів суботи“ та комітет боротьби з прихимами жіночої моди.

Що їдять в'язні звірять. Берлінське „Зоо“, має чималий клопіт з вигодуванням „питомців“ свого ріжномасного звір'я. Кожен рід звір'я їсть що иншого, і кожен консумує цитому собі скільки. І так цар звірів — лев, консумує 5-7 кг. сирого мяса в день; леопард 3-4 кг., гієна 2, шакаль 2, лис 1 до півтора кг. сирого мяса. Білий, полярний медвідь їсть часом 2 а часами 4 кг. мяса — залежно від апетиту. Малпи, які дістають тільки снідання, їдять те саме, що чоловік: молоко, хліб, мясо і багато овочів; верблюд потребує 15 кг. сіна і 3-4 відер води до цього. За те прямо некастним є слон — який з'їдає 10 кг. буряків, 8 кг. грису, стількиж віаса, 3 бохони хліба, сотнар сіна а все те закропює 3-12 відрами води.

Церква з одностайного дерева. В Америці усе надзвичайне. Є там і надзвичайно великі дерева, які остоють під охороною влади. Таких дерев не вільно рубати, хіба вони грозять упадком від старости. Про розмір таких дерев може нам дещо сказати церква баптистів в Станта Роза в Каліфорнії, збудована якраз з пня такого дерева. Висота його сягає 100 стіп, зміщує він 4,000 осіб, крім цього має сально гасідань на 100 осіб, кімнату для духовенства і притвір. За виїмкою коминак залізних та скляних додатків, ціла церква, побудована з матеріалу з одного дерева, по якому осталася ще велика маса неужитих обрізків.

Друнарьська помилка. В статті „Діла“ (ч. 208 з 19. IX. 1924) напечатано, що в місяці серпні ц. р. повисла Америка аського 242 зол. а має бути доларів. — Секція „Рідна Школа“ УПТ.

Відчит п. дир. Федорчан на тему „Індії і м. Новий пророк Магата Ганді. Розбудження 300-мільйонного народу. Націоналістичний рух в Індії по світовій війні. Наслідки англійської політики обіцянок. Лобіда без оружжя“ — який був призначений на 21. вересня с. р., з незалежних причин відбудеться і слідуючу неділю, дня 28. вересня ц. р. о год. 6. вечером в школі при вул. Мохнацького, ч. 12.

ОСТАННІ ВІСТІ.

З Ради Ліги Націй.

Рада Ліги Націй на засіданню 19. ц. м. рішила дальше побільшення військових сил в окрузі Саари.

Рада Ліги прийняла до відома деклярацію лорда Пармура щодо проекту представлення Раді Ліги справи мандату Великої Британії над Іраком

Рада Ліги на підставі прислугуючого їй на основі договору в Сан-Жермен, Тріанон, Неї і Версайлю права контролю стану уоруження держав, — рішила висказати свій жал, не маючи змоги вдово-

лити жаданням, зверненням до неї в справі участі тих держав в нарадах Ліги Націй над утворенням організації, що має вести інвентарію акцію.

Пожежа королівської палати.

„Кор.-Ост.“ звідомляє з Букарешту, що наслідком вибуху згоріла частина королівської палати в Котрочені. Причина досі незнана. Пожежа викликала в місті велику паніку, бо розійшлася чутка, що згоріли члени королівської рідні.

Кінець праць Союзу Народів.

З Женеви звідомляють, що праці Зборів С. Народів потривають до 3. жовтня ц. р.

Тайфун і землетрус у Японії.

„Тел. Комп.“ звідомляє, що в Токіо тайфун знищив 3600 домів, згинуло 300 люда, багато ранених. Місто в темряві. Залізничні лінії знищені. 18. ц. м. відчутго два землетруси, котрих огнища були 54 милі на півн. схід від Токіо.

Еспанія готується до офензиви

З Лондону звідомляють, що Еспанці приготувають нову офензиву, щоби відбити Тетуан.

Бірка.

Львів, 19. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5'19-5'19½, канад. дол. 4'97-4'98, чеські кор. 0'15-0'15½, лєт 0'02-0'02½, франц. франк 0'28-0'28½, швайц. фр. 0'97½-0'98½, англ. фунт. 23'40-23'60.

Золото. 20 кор. 21'40-21'6½, 20 франк. 20'00-20'20; 20 марк. 23'30-23'5½; 10 руб. 25'40-25'60.

Срібло. Австр. кор. 0'43-0'43½, 5 авст. кор. 2'24-2'26, фльорени 1'15-1'16, рубл. 1'85-1'90, рубль дрібним сріблом 0'85-0'90

Збіжжя.

Ішениця красна з 1913 р. від 22'75 до 23'75 жито галицьке з 1923 р. від 16'50 до 17'00, жито нов. збору від 16'20 до 16'75, ячмінь галицький броварняний від 17'50 до 18'50, ячмінь галицький пашиний від 15'50 до 16'00, овес галицький з 1923 р. від 15'75 до 16'50 Гречка 15'75-16'75.

Зі спорту.

Вісти з „Українського спортивного Союзу“.

В неділю дня 21. ц. м. відбудуться на площі Сокола-Батька о год. 3. попол. легкоатлстичні змагання в бігу й скоку для здобуття кращих остигів, а о год. 4. попол. мячеві змагання „Русалка“ — „Зоря“. Ціни місць: сидячі 2 зол., стоячі 1 зол., для шкілької молоді 50 сот.

Посмертні згадки.

Евгенія Сілінська, жена сов. митр. кон-систоії о. Львапароха Петранки, Рожнітвського деканату, померла дня 11. ц. м. по довгих і тяжких терпіннях в 50 р. життя. Вічна її Память, а рідна земля, котру покійна так любила, нехай буде її пером. 475 1-1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Повідомляється П. Т. Громадянство, що в неділю, дня 21. ц. м. відбудеться у Винниках к. Львова торжественне посвячення салі філії Тов-а „Просвіта“. Порядок свята: 1) о год. 3-їй церковне посвячення враз з воцосвяттям, 2) о год. 4-їй вистава народної драми „Невольник“, 3)

о год. 7-їй комерс, 4) о год. 9-їй вечером вечерниї з танцями. Потяг з Личакова відіздить о год. 2'10 з полудня. 476 1-1

В неділю, дня 28-ого вересня ц. р. о год. 12 в полудне в великій салі „Народного Дому“ відбудуться „Звичайні Загальні Збори“ Кружка УПТ. в Стрию. 468 1-1

З „Львівського Бояна“. Повідомляємо всіх наших Вп. Членів, що проби мішаного хору починаються вівторок дня 23. ц. м. і будуть відбуватися кожного вівторка і п'ятниці о год. 7. вечером в салі Товариства. З огляду на великі завдання, які в сім році ставитись до хору, просимо всіх Вп. Членів явитись в комплект вже на першій пробі. Вписи нових членів будуть відбуватися перед пробми вівторка і п'ятниці. — Виділ. 455 2-2

Дрібні оголошення.

ШУКАЮ солідного інструктора для хлопця. Переробити 4. класу гімназії, позгорити 3. класу гімназії. Листи і условія: посте ресторане Турка в Стрию для о. Йосифа Ільницького. 470 1-3

ЗРЕДУКОВАНИЙ учитель пошукує лекції з народних шкіл, виділових і І-ої та II-ої кл. гімназії. Зголошення слати: Дорош, Медведівці п. Бучач. 472 1-3

СТАРША ОСОБА, Наддніпрянка, шукає місця зарятю домом або кухарки. Має добрі рекомендації. — Адміністрація „Діла“, „Киянка“. 3-3

ПОШУКУЮ шевського прикравача. Площа Бернардинська 11. Яримович. 461 2-2

ОГОЛОШЕННЯ.

Навчання в І. класі Народ. Школи — Це ігра. ДАЙТЕ ДИТИНІ

„7-копирову українську абетку“

в руки — а побачите, що до 2. місяців навчите її читати й писати. Дитина сама граючися значками — вчиться. Бажаєте познайомитись зі способом навчання на „7-копировій українській абетці“ прочитайте книжечку „Школа волі і труду“.

1) „7-копирову українську абетку“ (подвійний комплект — 185 значків) 1'30 зол. 2) Книжечка „Школа волі і труду“ 1'30 зол.

Замовляти: П. Лисецький — вчитель Золочів. 469 1-1

Реставрація, готель і кімнати до снідань ПІД „ТРЕМА КОРОНАМИ“

ПЕТРА КОЛЬОНСЬКОГО

Львів, вул. Трибунальська ч. 8-10. поручається зглядом Вп. Публики. Знаменита кухня до пізньої ночі, добрі нап'итки, солідна обслуга. 474 1-5

НА СПЛАТИ!

Переймаючи представництво бельєсної фабрики поручаємо:

СУКНО-КАМТАРНИ

на мужесьні одяги, жіночі костюми, реверенди і т. п.

ГОТОВІ ОДЯГИ І ВЗУТТЯ

від робітничого до найвибагливішого для му-щин, жінок і дітей.

ВСЕ ЦЕ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ! Просимо без примусу купна відвідати наш магазин жадаючи від нас денлярації.

Кооп. „РЕГУЛЯТОР“

464 2-5

Львів, Ринок 43 (Дім Ризниці).

За Редакцію ідповідає О. Костик.

З друкарні Спідки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4*20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7-50 зл., Німеччині 7-50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7-50 зл., Австрії 7-50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адміністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

До ревізії трактатів.

Париж, 16. вересня 1924.

Сталося те, що повинно було статися. що найвидатніші Європейці (Кейнес, Нітті, Унамун, Ферреро...) вимагали з перших днів 1920 р. і на що так вдарили представники покритих світовою війною народів — на черзі дня ревізії трактатів 1919 р. По всьому видно, що ці трактати не матимуть терміну не тільки Вестфальських (1648), чи Віденських (1815), а навіть Берлінських (1878). Що течія за ревізію була сильна в переможених країнах і між народами, як українським, покритим цими трактатами, хоч у війні як самостійний чинник і не брав участі, цілком зрозуміло; що оця опінія потрохи починала здобувати ґрунт в Англії та Італії, які нічого не втратили від ревізії — теж природне, але поки Франція, головний автор трактатів і господар наймогутнішої нині армії не допускала навіть ставлення цього питання — кожна спроба хоч би в теорії ревізії трактатів могла привести лише до нових конфліктів. Дня 11. травня 1924. в Англії, маючи на увазі цю подію, говорять про революцію 1924 р., французька нація втомлена і зневірившись в політиці Поанкаре з її постійними утисками супроти Німеччини, розчарована в обіцянках, що „l'Allemagne paucere“ втупувала за нову політику, політику миру.

Державні діячі лівого блоку: Еріо, Бонкур, Пенлеве, Блом, Рендель... не менші патріоти, ніж Тардіє, Доде... І у Франції, як і в інших країнах, коли права преса хоче монополізувати патріотизм, то це тільки справа демагогії. Але, як заявив Бонкур, „в 1935 р. Франція зможе змобілізувати 3 мільйони, а Німеччина 12“, значить і Француз матиме проти себе 4 Німців. Перспектива мало втішуча для Франції, і вона повинна шукати „справжнього миру“.

Проблема тут добре і ясно знає, і яко така вона існує вже з 1919 р. Ця небезпека, про яку голосно закричав Бонкур в пресі, існувала багато і багато років перед тим... з XIII. віку. Досвід навчив Французів (пять інвазій з кінця XVIII. в.), що вони в небезпеці кожного разу, коли мають перед собою велику об'єднану Німеччину, незалежно від того, чи її політичний центр знаходиться в Ахені, в Мадриті, в Відні, в Берліні, і навпаки Французи були спокійні завжди, коли ця держава була розділена на окремі землі. Ось чому Тієр, який далеко не був імперіалістом, писав, що для спокою Європи Німеччина повинна складатися з незалежних держав, зєднаних тільки федеральним зв'язком.

Ця теза має, без сумніву, за собою історичне виправдання, але по цілій низці причин, дуже цікавих, які тут не місце викладати, вони не були прийняті договірниками у Версалі. Німеччина Бісмарка пережила катастрофу 1918 р. і версальський трактат після перелічення всіх 26 держав Антанти звучить: „Німеччина з другого боку“, тоді — як у Франкфурті (1871) поруч з Німеччиною була і Баварія... Але творчі

трактату прийняли кілька „пересторог“ проти Німеччини: зрізали її кордони на сході та заході, відібрали їй бастіони, мали (Клемансо) надію, що на протязі 15-літньої окупації лівий беріг Рену стане „свідомим“ для своєї незалежності і утворить „Etat-tampon“ — це кохане дітище класичної дипломатії. До цього додано досить докладно серію розділів про „роззброєння“ Німеччини.

Минуло п'ять років і шож? Ідея ренського сепаратизму похована була ще за Поанкаре, в серйозність „роззброєння“ ніхто більше не вірить.

Що-ж залишається? Релятивне ослаблення Німеччини через повернення Франції — Ельзасу, Данії — Шлезвігу і приєднання до новоутвореної польської держави східнопруських провінцій. До цього треба додати „бар'єру“ — знову таки друге дітище старої дипломатії — нових держав (Чехія, Польща, Югославія...) на кордонах Німеччини. Але оця остання гарантія, „бар'єра“ нині для всіх Французів, здається крихкою та дрібною. „Другий раз Вейгана не пішлемо“, а без Вейгана Франція бачила в 1920 р., що сталося з Польщею; в Чехії третина населення німецька і як би у Французів ще й були які сумніви відносно сили спротиву чи певніші сили наступу чехословацької держави, то мається Бенеш, такий випробований приятель Франції, який кожного разу, коли приїжджає в Париж, радить повести „мирну“ політику відносно Німеччини. І оця третина німецького населення робить з Бенеша переконаного пацифіста. Отже гарантію „союзників“ чи „вассалів“ треба залишити, бо вона непевна. Була в 1919 р. ще надія на иншу гарантію, так званий „пакт підтримки“ антанти, але, відомо, що американський конгрес не ратифікував його, а Англія вперто і при уряді ліберала Ллойда Джорджа і консерватора Бонар Лоу і соціаліста Мек-Донельда не хоче чути про такий пакт. Однак всеж в 1935 р. Шож робити? І само собою між діячами лівого блоку виринула ідея згоди з Німеччиною, як єдиний вихід. Про цю згоду багато говорять нині в Європі, але треба подивитися в гліб річей. Що вимагають Франція від Німеччини? Признати новий територіальний статут Європи після 1919 р., себ то урочисте і добровільне визнання зрізання німецьких кордонів. Цілком природно, логічно й розумно, що на це Німеччина приблизно скаже так: „Територіальні умови Версальського миру були мені накинута силою (Diktat!) і тому, що нині ми з Вами одної думки, що „справжній мир“ повинен бути вислідом „вільної згоди“, ревізія трактату є необхідною конвенцією і підвалиною спокою в Європі“. Цей силлогізм непорушний; проти нього нічого не можна виставити.

Досі Франції про це ніхто не говорить, хоч думають. За те інше стоїть справа в Англії, де — не треба забувати — керма є в руках партії II-го інтернаціоналу, у „кого

ревізія трактатів є одним з догматів. І дійсно в Женеві Мек-Донельд нараз заговорив про Шлеск, а „Observer“ 7. вересня пером Гарвена написав „Світова опінія вимагає найвищої реформи — ревізії Версальського трактату“. А минулого тижня (14. IX.) в другій статті Гарвен вже подав навіть плян ревізії цього бідного трактату, який мав бути „найкращим і найсправедливішим трактатом“.

В Женеві багато говорять нині про роззброєння, безпеку, підтримку і т. и. але всі знають, що суть лежить в тому, як погодити „справжній мир“ з Версальським договором. Чи може комусь здатися природним, що у Німеччині відібрано 84.000 кв. км. і відділено Кенігсберг від решти Прусії польським коридором?

За деякий час має зібратися конференція роззброєння. Предметом цієї конференції буде зафіксувати кількість військових сил, яку від нині матиме право виставити кожна держава. Але існує вже одна держава і не маленька, якої військові сили регульовані § 159 Верс. тр. обмежено кількість німецької армії в 100.000 чоловік і корпус старшин в 4000. Мало того, по тому ж договору (це була ідея п. Джорджа і Фош була проти нього) скасовано в Німеччині обов'язкову військову службу, а заведено добровільну армію. Отже Німеччина має нині кадрову, професійну армію.

Виходить, що Німеччина, член чи не член Ліги Націй, буде в кращому становищі ніж инші держави з нечисленною армією, складеною з молодих на швидку обучених кадрів. Тоді знову таки вирине цілком логічне питання про перегляд військових умовин Верс. трактату. Другі двері для ревізії трактату.

В тій же Женеві Еріо та Мек-Донельд устно запрохали Німеччину в Лігу Націй. Франція при цьому має на увазі, що — вступивши в Лігу — Німеччина тим самим на цей раз добровільно признає Верс. трактат, якого частиною є статут Ліги. Німеччина, звичайно, нічого не має проти того, щоби вступити в Лігу, але не тільки не дає нової санкції на трактат, а — навпаки — можна бути певним, що ставши членом Ліги, вона негайно піднесе питання про ревізію трактатів. Для цього берлінському кабінетові не прийдеється шукати революційних засобів. 19 точка трактату Ліги Націй звучить: „Зібрання може час від часу прохати членів Ліги приступити до нового перегляду догмовів, які стали непримінними“... Треті двері для ревізії...

Є ще одна держава, що цікавиться Лігою і якою не менше цікавиться Ліга. Це СРСР. Її теж запрошують і вона теж може вступити, але попередньо поставити питання про Версальський трактат, властиво про деякі територіальні точки нпр. про Галичину, Волинь, Буковину і т. п. Булоб дуже дивно, як би Франція та Англія відмовили в цьому СРСР., політичним спадкоємцям російської імперії, союзниці Антанти. Четверті двері.

Отже ревізія трактатів прийде напевно поза українським народом і поза його діями, які не зробили навіть того, що могли і що повинні були зробити. Але від Українців західних земель залежить, щоби при цій ревізії здобути найкращі успіхи для себе і щоби після цієї ревізії не треба було повторити з сумом слів Пилипа Орлика „завжди спізнаємось“... Ілько Борщук.

Дрібні вістки.

Конференція роззброєння, яка має бути скликана по закриттю сесії Ліги Н. і якої головна домагається Англія, згідно з загальним поглядом комісії 12-ти Ліги Н. (для справ роззброєння) принесе великі несподіванки.

Бенеш домагається у своїй проєкті міжнародного арбітражу, щоби проєкт увійшов в життя щільно після осягнення реальних успіхів конференції роззброєння. Цю тезу підтримує Англія, воспереч Франції, який достаточним видається підписання арбітражного протоколу.

Німецький кабінет збереться 28 ц. м. для остаточного вирішення справи відсилки ноти про скинення з Німеччини відповідальності за війну.

Проти визнання Англією С. С. Р. Р. зголосила резолюцію президія об'єднаних англ. торговельних палат. З аналогічною резолюцією виступив союз англ. промисловців. Англ. палата громад візвана цими найбільшими торгов. і промисл. організаціями відкинути англ.-радянську угоду.

Американські банкіри будуть то остерегти німецький уряд, що оголошення ноти про скинення відповідальності за війну вплине відємно на підписку нім. позички в Америці.

Вступ Німеччини до Ліги Н. буде предметом нарад засідання нім. кабінету 23. п. м., перед яким канцлер Маркс прийме представників усіх нім. партій.

Туреччина рішила віддавати на дальшє блдзу всіх кораблів на Англії лише Німеччині. Вважається це великим зростом німецьких впливів на Сході.

В Данії переведено вибори до парламенту. Побідили соціалісти; консерватисти втримали стан посідання, за те багато мандатів утратили центролі ліберали й радикали.

У Болгарії відбули поважні заворушення з приводу вбивства Тодора Атаксандрова. В сутичці поміж сторонниками вбитого й його противниками мішались державні війська, наслідком чого ситуація ще більш загострилась.

Югославія збільшила знову кількість війська на болгарському кордоні.

Пр. 842/24. В імені Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної, Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 204 з дня 14. вересня 1924 р. в статті під заголовком: 1) Застаєна справа, а) уступ між словами чи радше його зв'язку, а) інакше виглядає, б) речення між словами і польське громадянство а проявити вкрити, 2) Причини до „кресових законів“ наголовок між словами: закон в а вісім кільомегрів від Дрогобича, 3) „Останні вісті“ в рубриці „Відгосин атенату на Войцеховського“ уступ між словами „Хвіля“ подає документи а документ цей пос. Райх містить в собі аство ал 1) і 2) злочину з § 65 а за-

кона карного ад 3) арт. VII. зак. з 17/XII. 1852 ч. 8. Лад. узнав доконау в дни 13. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цього накладу і видав по думці § 493. закона карного заборону дальшого розширювання того друкованого писма. Заразом видав наказ видічальному редакторови тої часопису, щоби це рішення помітив безплатно в найближчій числі і то на першій сторони. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривню до 400 зл. — Львів, дня 16. вересня 1924.

(Підпис печаткий.)

Козацька держава.

Нова державна область на південній сході С. Р. С. Р.

По донесенням радянської преси, існує проект утворення Південно-Східної Области через об'єднання в одну адміністративно-господарську одиницю Кубанської, Чорноморської, Терської і Донецької областей, Ставропольської губернії і автономних областей ріжних кавказьких народів на північних схилах кавказьких гір. Мабуть у зв'язку з цим проектом стоїть також питання про вилучення з меж України частини Донецького басейну і взагалі всіх тих частей бувшої Донецької Области, які за часів большевицького правління прилучено до України. Цю справу підніс Південно-Східний Областний Комітет Російської Комуністичної Партії, зустрівши протести зі сторони Губернського Виконавчого Комітету Донецької губ., в селад якої входить тепер згадана територія, і інших українських чинників.

Ця справа представляє для всіх українців, без огляду на те, де вони живуть, першорядний інтерес. Закреслена проектом Південно-Східна Область — цеж терен нашої національної експансії на Схід! Тут віддавна розсілося багато українського елементу, продовжуючи нашу національну територію до півдня Кавказу. Тому Українці не можуть бути байдужі до того, як улаштується життя цих просторів, що знаходяться в безпосередньому сусідстві з українською державною територією.

Треба пригадати, що ідея получения бывших козацких областей на південному Сході Росії в одну цілість не є нова. Висунула її російська революція, як і всі інші національно-політичні проблеми на території бувшої царської Росії. Конкретні зариси ця ідея почала набирати по большевицьким переломі. Тоді кубанські і донські козаки, не хоча підлягати большевицькій власті, проголосили свої області самостійними державами, а одночасно на кавказькій підгір'ю почали творитися автономні області кавказьких народів. І тоді від кубанських козаків вийшов проект получения всіх козацких областей і територій кавказьких народів (на Передкавказзі) в Південно-Східний Державний Союз. Однак ця ідея не зустріла прихильності серед донських козаків. Та й на Кубані неукраїнські елементи поставилися до неї більше-як пасивно. Козацтво в своїй більшості, особливо козацтво донське, окрему державність своїх областей уважало річю переходовою, до часу, доки в Росії не прийде назад „законне“ правительство. Отже не хотіло воно свого мимовільного „сепаратизму“ закріплити організацією спільної козацької держави, а така власне ціль присвічувала ініціаторам цієї ідеї. Тому хоч Союз був, здається, формально проголошений, але він не увійшов в життя, нічим себе не виявив.

Як відомо, козаці області були головним пляцдармом для всеросійської контрреволюції. Тут організувалася добровольська армія, звідси стара Росія хотіла повернути старі порядки, свою цілість і неподільність, борючись також з „сепаратизмом“ козацких областей. А що сепаратисти були головні серед кубанських козаків, то ціле вістря тої боротьби впало якраз на Кубанців, яких добровольська армія уважала такимж ворогами, як і большевиків, і розправлялася з ними подібно, як і з большевиками, не спинаючись перед убивствами визначних українських провідників (Балабуха), розгоном Кубанської Ради і т. п. Під ударом російської реакції не тільки вмерла ідея Південно-Східного Державного Союзу, а також розлилася в общерусскости державність поодиноких козацких областей, добита відтак большевиками за те, що ко-

заки активно піддержували всеросійську реакцію.

Тепер всі козаці області, зазнавши досить великих змін в своїх границях кожні з окрема, належать до Російської Федеративної Радянської Республіки. А що вони становлять географічно-економічну цілість, то виникло питання про об'єднання їх в адміністративну одиницю вищого порядку, з ширшою компетенцією ніж звичайні губернії і області. Можливо, що цій області буде надано характер автономної республіки, для чого є всі дані — географічна заокругленість краю, його природні багатства, поважне число населення і навіть деяка державна традиція. А що на території цієї області Українці становлять досить поважний процент, а можливість збільшення українського елементу через переселення не є замкнена, то є вигляди, що національне обличчя нової державної області — коли не тепер, то з часом — може прибрати цілком український характер. І в цім для нас головний інтерес справи.

Якже в світлі цих перспектив поставитися до питання про відривання від України Таганрогського округу і частини Донецького басейну?

Ця полоса етнографічно (Таганрогський округ) і економічно (частина донецького басейну) є органічною частиною основної української території, яка кінчається на північній бережній Азійського моря і упадає в це море ріка Дону. Отже з культурно-національних і економічних мотивів поворотне прилучення цієї полоси до Донецької області (тепер вона належить до Донецької губ. в складі Української Радянської Республіки) було б нічим неоправданим розриванням національно-економічної цілості краю, колиб Донська область далі становила відокремлену адміністративну одиницю і належала до Росії.

Інакше представляється справа, коли Донська область разом з іншими областями на Передкавказзі становила б цілком окрему державну одиницю. З огляду на те, що український елемент на всій цій просторі і тепер є досить сильний, що робить вигляди на український характер краю, то на прилучення до проектованої Південно-Східної Области Таганрогського округу і частини Донецького басейну можна б дивитися, як на зміцнення тих виглядів, через збільшення українського населення в області і зв'язання її економічних інтересів з інтересами України. Отже з національно-політичного становища прилучення згаданої пограничної полоси України до Південно-Східної Области було б навіть вказаним.

Приналежність цієї полоси до України не розв'язує питання заокруглення нашої етнографічної границі від Сходу і Півдня. Поза Україною лишається майже чисто українська Кубань і українські етнографічні оази в Ставропольській губ. і на цілім Передкавказзі. Кубань важко получить з Україною, бо вона не має з нею безпосередньої styczности. Коли би цей момент можна було зігнорувати, то важче зігнорувати другий момент — розривання географічної і економічної єдності цілого Передкавказзя, коли би виділилось з нього українську Кубань і прилучено до України.

Отже мусимо погодитися з тим, що українське населення на Передкавказзі буде жити окремим від України життям, яке означає географія і економіка цього краю. В наших національно-політичних інтересах тільки є, щоб цей край по державній традиції царської Росії не зв'язувано штучно з Росією теперішньою, з якою він економічно і навіть національно не має нічого спільного. І з цього погляду збіль-

шення українського населення в Південно-Східній Области, поширення там сфери наших національних і економічних інтересів є немаловажною справою. І тому, коли би не впадалося залишити в складі України Таганрогського округу і частини Донецького басейну, то не треба дуже й журитися, як вони відпадут від неї, але при умові, що увійдуть в склад Південно-Східної Области як окремої державної одиниці, злученої не з Росією, тільки з Україною!

При нагоді зорганізування Південно-Східної Области можна і треба вилучити з теперішньої Донецької області північну її частину, до ріки Калитви на Заході і за залізничну лінію Ліхачів-Царицині на півдні і прилучити до Царицинської губ., до якої вона допасає економічно і етнографічно, як губернії й так зложеної в переважній частині території бывших донських козаків. Таким способом російський елемент в Південно-Східній Области дещо зменшиться, а при евентуальнім прилученню до неї Таганрогського округу і частини Донецького басейну збільшиться елемент український і це запевнилоб Українцям належний вплив в цій області. До Південно-Східної області, як державної області вищого порядку, повинні належати не тільки дрібні автономні області на підступах Кавказу, а також більша розмірами Дагестанська автономна республіка, що займає переважну частину Каспійського побережжя.

В означених межах Південно-Східна область мала б около 300 тисяч кв. км. простороні і около 7-8 мільйонів населення, в тім на автономні області кавказьких народів, разом з Дагестаном, приходить 90 тисяч кв. км. території і около 1-2 мільйонів населення, а решта простороні є занята Українцями і Великоросами, з невеличкою примішкою інших народів.

А. В.

До визнання Радян. Союзу Мадярщиною.

Ми вже повідомляли два дні тому, що поміж радянським послом у Берліні Крестінським і мадярським уповноваженим делегатом Коломаном Каніа прийшло до порозуміння щодо нав'язання радянсько-мадярських дипломатичних і господарських взаємин. Дальші відомості кажуть про вражіння, яке на Мадярщині зробило півофіційне оголошення про закінчене порозуміння щодо признання рад. влади. Торговельні й промислові мадярські кола прийняли цю вістку з вдовolenням, сподіючись оживлення торгов. руху й промислових підприємств; теж саме аграрні кола не є проти визнання большевиків, домагаючись лише певних політичних і господарських гарантій. За те найбільш впливові політичні сфери глядять на цю акцію уряду дуже скептично й уряд матиме до поборошення великі труднощі, поки зможе остаточно перевести в життя вище згадану, поки що ще необов'язуючу, умову. Отже виходить, що навіть і чисто торговельні мадярсько-радянські взаємини залежать передусім від умовин чисто політичного характеру.

Теж саме мадярська преса не займає одностайного фронту у справі визнання рад. уряду, годуючись здебільша у тому, що момент на такий міжнародний акт вибраний мадярським урядом дуже неfortunно. Бо саме тепер в Рад. Союзі підноситься знову хвиля кривавого терору, а повстання у Грузії й відомі спроби інтервенції Ліги Націй, рекомендовані державами Антанти, знову трохи відсунули зближення заходу з большевиками.

Вістки про закулісову роботу в мадярсько-радянських переговорах кажуть про велику роллю в цій

акції Б. мадярського міністра Густава Граца, який стоїть на чолі мадярсько-російського торговельного Товариства, і який має певний до-свід у переговорах з большевиками ще з часу берестейських мирових переговорів, у яких брав діяльну участь.

Визнання de iure Союзу С. Р. з боку Мадярщини й нав'язання поміж цими країнами господарських взаємин тому звертає на себе більшу увагу політичного світа, ніж таке визнання з боку якоїсь іншої держави, бо Мадярщина, перейшовши коротку еру комуністичного правління Беля Куна, була відомою зі своєї націоналістичної агресивності. І коли нині до порозуміння з большевиками змагає той самий начальник мадярської держави Горті, якого імя нерозривно зв'язане з періодом кривавого білого терору, то воно вказує лише, наскільки уляглися пристрасти й узурверх здоровий політичний розум у всіх тих державах, які не словами а ділами бажать собі повернуту до нормальних відносин, що уможливилиб у першій мірі санацію скарловатого й хворого господ.-економічного європейського організму.

Ліквідація повстання Грузії?

Становище Туреччини до подій на Кавказі.

Останні відомості з Баку, оголошені в лондонській пресі, кажуть про безпощадну різню, якою червоної військової значать свій протинаступ. Армія Буденного буцімто нанесла Грузинам важку поразку. Радянські війська зайняли Кутаїс і прибираються до Тифлісу. Навпаки в Азарбейджані повстання розростається. Уска комунікація з Тифлісом перервана. Наскільки вірні московській „Правді“, то радянський грузинський уряд мав ще перед повстанням відомості, що провідники грузинської протибольшевицької еміграції мали наряду з Думергом, Еріо й іншими французькими державними діячами. Та сама „Правда“ оголошує листа лідера французьких соціалістів Реноделя до відомого з мартової петроградської резолюції грузинського діяча-соціаліста (меншевіка) Церетеллі, в якому Ренодель висловлює надію, що недалекі переговори про юридичне признання радянського Союзу дадуть державам можливість вмішатися в грузинську проблему.

В зв'язку з подіями на Кавказі ангорський кабінет радив на надзвичайному засіданні над новою ситуацією. Начальник турецького генерального штабу ген. Февзі-паша відчитав звіт Мустафи Кемалі-паші, який виїхав до Трапезунту для перегляду військ на турецько-радянській границі.

Турецький кабінет рішив зберігати повну неутральність. Однак одночасно зазначено, що всі турецькі народності співчують мусульманам, які взяли участь у повстанні, та з особливою симпатією відносяться до повстанців Татар і Азарбейджанців. Багато турецьких старшин виїхало до Баку, щоби фахово допомогти повстанцям. Пригадують тепер знову старий плян Енвера-паші й Джемала-паші про створення із Кавказу, Персії і Туркестану одної самостійної держави. Однак Туреччина рахується з тим, що теперішнє повстання на Кавказі може бути здавлене й що взагалі в нинішніх умовах Туреччина не може активно підтримати повстання.

А проте в Туреччині живий рух військових частин. Приїзд до Ангорі й околиць межуючих з рад. ко-доном заборонений.

На скільки правдивими є тріюмфуючі голоси радянської преси про здавлення повстання на Кавказі, слід ще підождати на інформації з грузинських закордонних кол.

„Визволені“ за новими виборами.

У найновішому краківському „Часі“ (з 20. н. м.) знаходимо таку вістку з Варшави:

„Związek polskich stronnictw ludowych“ на нарадах 16. н. м. вибрав для лісових питань комісію, якої завданням є виготовити план санації ріжних фахових справ (?). Крім цього партійний польський клуб прийняв низку постанов у справі „кресів“ стверджуючи м. и., що йменування генералів на становищах вояводів є негідне з конституційної точки зору лише дразнить місцеве населення. Клуб звизав уряд до негайного відкликання генералів. Державний підсекретаріат „для кресових справ“ повинен бути у конституційній при президії ради міністрів а не при міністерстві внутрішніх справ. Номінація держ. підсекретаря повинна йти в порозумінню з представниками „кресових“ земель. Поміж прийнятими резолюціями знаходиться резолюція з домаганням розпуску сойму й розписання нових виборів.

Похід на українські школи.

Фабрикація польських шніл.

В останніх днях серпня ц. р. доручено 3 Громадам чортківського пов. а саме в Мухаві, Давидківцях і Павшівці, майже однозвучні рескрипти кураторії львівського округу, якими на основі мнимих ухвал громадських рад скасовано існуючі в тих громадах 2-кл. народні школи з українською викладовою мовою і на їх місце креовано школи з польською викладовою мовою. Проти всіх тих рескриптів вносили дотичні громади протести до повітової шкільної ради і кураторії, як також рекурси до Міністерства В. і П. О., в яких категорично заперечили, наче би колинебудь такі ухвали громадських рад, на які згадані рескрипти покликаються, були прийняті. Найенергічніше поставилася до цієї справи громада Мухавка, якої громадська рада на засіданню з 24. VIII. ц. р. повзяла ухвалу, в якій стверджує, що покликані в рескрипті ухвали не прийнято, а радше її фальшиво записано. Відпис дотичного протоколу подаємо в бухгалтерному тексті.

О д р і с.

Protokół z posiedzenia Rady gminnej w Muchawce z dnia 24. sierpnia 1924. Obecni: Tymieński Mikołaj, komisarz rządowy, Barycki Sydor zastępca, Kardynał Wasył, Bodnarczuk Petro, Wasyluszyn Dmytro, Osadciów Jan, Rekus Antoni, Tymieński Jakób, Maluk Danyło, Dutczak Józef, Pastuszczak Józef, Wasyluszyn Jakób, Sołtyś Józef, Kardynał Dmytro i Kowcun Michał. Naczelnik gminy konstatuje, że radnych należyce o dzisiejszym posiedzeniu zawiadomiono i obecnie komplet jest prawomocny do powzięcia uchwały. Porządek dzienny: Unieważnienie protokołu i uchwały Rady gminnej z dnia 20. maja 1924 w sprawie zaprowadzenia w tej szkole dwuklasowej języka wykładowego polskiego. Po odczytaniu protokołu z dnia 20. maja 1924 i po dyskusji uchwalono: Rada gminna w Muchawce na posiedzeniu dnia dzisiejszego unieważnia i anuluje uchwałę z dnia 20. maja 1924 z tej przyczyny, iż uchwała powyższa nie była odczytana, raz uchwałę, ale całkiem innej treści, której w protokole nie zapisano, względnie zapisano ją fałszywie. Wobec czego zebrani członkowie Rady protestują przeciwko zarządzaniu władz szkolnych zmieniających w 2 kl. powz. szkole język wykładowy z polskiego na ukraiński, oraz protestują przeciwko powołaniu obu szkół, w jedną i uchwalają wniesć odpowiednio protesty do Rady szkolnej powiatowej i do Kuratorji okr. szk. Lwów, a to w drodze pisemnej oraz przez wystąpienie odpowiedniej deputacji przedstawiającej prawdziwy stan sprawy. Po odczytaniu powyższego protokołu jako zgodnego z powyższymi uchwałami, wszyscy obecni podpisali. Muchawka, dnia 24. sierpnia 1924. Mikołaj Tymieński mp., Jan Osadczuk, Josyp Dutczak, Mytro Wasyluszyn, Michał Kowcun, Mytro Kardynał mp., Petro Bodnarczuk mp., Jakób Wasyluszyn, Danyło Maluk, Stefan Pastuszczak, Antoni Rekus mp., Józef Sołtyś mp., Jakób Tymieński mp., Tymieński Mikołaj mp. Pieczęć gminna (Urząd gminny Muchawka).

За громадською радою пішли солідарно і батьки дітей обов'язаних ходити на науку, які в перших днях вересня зібралися грем'яльно перед школою, та через своїх делегатів ваязили директорів і цілому учительському зборові, що так довго не будуть дітей посиляти до школи, доки не буде назад привернена українська викладова мова. Тут троєба заперімітити, що згадані громади в переважній більшості українські, та що наказними війтами поставлено самих Поляків.

Слідком за вказівками згори пішла на днях і прибічна рада громадська в Базарі (чисто українському селі!), яка ухвалила різнож польськими голосами завести в місцевій українській школі польську викладову мову і то проти протесту українських радних, з яких одного зумисне на це засідання не запрошено, щоб таким робом одним голосом узискати більшість. Проти цієї незаконної ухвали внесли радні Українці рекурси до Повітової Ради. Найкраще булоб переносити такі справи, в яких явно зачіплено карний кодекс, поза рами урядових зносин з самими шкільними властями на прилюдне судово-ве форум.

Перед польським судом.

Процес д-ра Я. Селезінки.

(Третій день розправи.)

Розправа почалася сьогодні з одногодинним опізнанням. Приступлено знов до відчитування актів із процесу проти посуджуваних за вбивство Твердохліба. Прочитано всі зізнання Дзіковського, які він кілька разів складав на поліції і в суді. Сам Дзіковський, як відомо, перед самою розправою загадково втік.

Прокуратор д-р Гіртлер ставить внесок на дальше відчитування відповідей і лєтучок, які були поширювані у Східній Галичині перед виборами до сойму, перед стяганням данини і перед та в часі конскрипції, а які мали на меті бунтувати нарід проти участі у конскрипції, виборах і звизавали до неплачення данини. Таких відповідей а також витягів з ріжнородних судових актів і актів прокуратора ві Стрия, Станиславова, Золочева, Тернополя, Калуша, Перемишля, Самбора, Коломиї і т. д. нараховує прокуратор 19 штук і пропонує їх відчитати.

Д-р В. Старосольський заявляє від імені оборони, що оборона не противиться відчитанню всіх намічених прокуратором актів тому, бо вони відносяться до того, що було перед 14. березня 1923 р. А оборона не перечить того факту, що тоді а особливо в 1922 р. був стихійний рух населення, що проявився назовні у численних актах відруху на окупаційний режим.

Д-р М. Глушкевич ставить внесок на відчитання польського закону з 28. липня 1924 р., яким Польща ратифікувала і тим самим признала обов'язуючим її Санжерменський договір. А далі ставить він внесок на відчитання 91. і 92. статті Санжерменського, ратифікованого Польщею договору, які говорять про те, що Австрія (91. стаття) зреклася прав до Сх. Галичини на користь держав Антанти і про те (92. ст.) що ніякого з мешканців одержаних по Австрії країв не можна потягати до відповідальності за його політичну діяльність від 1914 р. Прокуратор тому внескові не противиться а противно прокладає від себе польський переклад 92. статті того договору.

Предсідатель заряджує відчитування всіх тих актів, і дотичних статей Санжерменського договору і польського ратифікаційного закону з 28. липня 1924 р. Читання того всього тягнеться до 12 год.

в полудне, по чім слідує перерва на пів години.

По перерві предсідатель відчитує питання, які трибунал вистілізував до суддів присяжних.

Питання такі:

I (головне) трактує про переступство відомого 58 § карного закону — державна зрада. Воно звучить: „Чи винен д-р Ярослав Селезінка, що через приналежність до Української Національної Ради і до Уряду д-ра Петрушевича ділав разом з иншими виконавцями від грудня 1919 р. як провідник в тому напрямі, щоб при допомозі організованих бойовиків проти польської держави та її влади а також через підбурювання проти них населення спричинити небезпеку для польської держави із зовні та викликати заворушення і домашню війну внутрі.“

II. питання поставлене на випадок заперечення I. (головного) трактує про злочин 59 §. Воно звучить так же як попереднє за винятком того, що тут закидується обвинуваченому вже не провідну а дальшу у часті так сказати посередню в тих самих злочинах.

III. питання (також головне) трактує про переступство 87 §. На випадок заперечення обох попередніх, судді присяжні мали би відповісти на те третє в тому напрямі, чи не завинив обвинувачений в тому, що шляхом небезпечного ділання проти держави, нарушуванням публічного спокою, поширюванням відповідей, називанням в них деяких невинних йому осіб, він був причиною смерті Твердохліба.

Ні прокуратор, ні оборона не вносять ніяких поправок ні додатків у стилізацію цих питань, через що питання приймаються і до голосу приходить прокуратор.

Прокуратор говорив цілу годину. По нім говорив обор. Др. Глушкевич. Промову свою закінчив він о год. 3 і 10 минут.

Дальший тяг розправи починається о 5-й год. полудні. Промови оборонців надрукуємо завтра.

* * *

По перерві розпочалася розправа точно о 5. годині при переповненій публічній салі. На прозвуд-ра Глушкевича реплікував прокуратор Гіртлер. Йому у відповідь промовляв д-р В. Старосольський. Потім слідувало поучення суддів присяжних предсідателем радн. Ангельським.

Судді присяжні удалися на нараду. Публика виступила на коридор. У всіх на устах було питання: „Чи засудять?“. „Напевно звільнять!“ — казали деякі.

Нарешті після довгих нарад судді присяжні вернули. На салі величезна тишина — все жде на напруження відповідей суддів на поставлені їм питання.

На перше питання: 11 голосів „ні!“ — 3 голоси „так!“ Саля прийняла це відруховим „ах!“ На друге питання: 9 голосів „ні!“ 3 голоси „так!“

На третє питання: 9 голосів „так!“ а 3 голоси „ні!“ за виключенням з того питання сліз: „А на слідком того наступила смерть Твердохліба“. Публика прийняла це з крайнім виразом здивування, що й виразила відруховим шепітливим шепотом. Ввели на салю обвинуваченого і закумунікували йому ту відповідь.

Прокуратор звернувся до трибуналу, щоб той при вимірі кари взяв за об'легчуючу обставину те, що обвинувачений не був караний, а за об'тяжуючі обставини те, що обвинувачений ділав злосливо в напрямі спричинення небезпеки для Польщі шляхом підбурювання до публічного насильства.

Трибунал удався на нараду. І по довгій нараді вкінці явився та закумунікував, що вимірів обвинуваченому кару

2-ох літ тямної тюрми

загострюваної що кварталу твердим ложем. До кари враховується слід-

чу в'язницю (7 місяців). На основі амністії ларується третину кари (8 місяців). Остатється отже обвинуваченому ще 9 місяців тюрми до відсидження.

Оборона поставила внесок на випущення обвинуваченого на вільну стопу і жахадла 3-х днів до надуми, щоб обвин. міг рішитися, чи засуд прийняти, чи не йриняти.

З огляду на те, що один член трибуналу виїшов вже зі Суду, трибунал не міг полагодити справи випущення Селезінки на вільну стопу Оборона заявила, що звернеться за тим до Палати радних.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Нові диверсійні напади.

В острівському повіті на власника села Милитина напало 30 озброєних людей. Підпалили фільварок і вернули за границю. — 15 озброєних людей напало на двір у Могилінах. Застрілили дозорця і забрали коні. — До кількох дворів прийшли присудити смерті. Кількох землевласників покинули маетки. Застрілено власника маетки Покришки, Сікорського.

Ки. Кирило — царем.

Вр. Альг. Цтг. з Лондону: Б. в. ки. Кирило підписав проклямацію, в котрій проголосив себе царем Росії. Зробив це за порадою визначних російських емігрантів.

НОВИНКИ.

— Конфіскація. Попереднє (210) число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за чотири уступи вступної статті п. з. „Карта з минулого“.

— Календар „Просвіти“ на 1925 рік. На книгарських полицях появилася черговий календар „Просвіти“ в прекрасній обгортці рисунку молодого графіка Павла Кожука. Сьогорічний календар, в якому поруч календаріюмо знаходимо літературно-наукову частину п. з. „До праці“, займає своє традиційне місце на столі кожної української хати.

— Здемагнована денунціяція. На основі доносів польської поліції в Монастирських, переведено свого часу ряд аештувань серед пластової молоді в Монастирських і Бучачі, під замітом приналежності до комуністичної організації Арештованих посаджено в станиславівську тюрму, де вони просиділи місяць. А отсе відбулася перед станиславівським судом розправа проти тих „злочинців“. На розправі виїшла на яв безосновність поліційної денунціяції, супроти чого усіх обвинувачених звільнено. На маргінесі цієї розправи пише м. и. „Дзєнік Людови“. Треба запитати, що таким драгтюхад станеться, які підлими доносими наражують громадян на тяжкі переходи. Польща не ріжнється нічим від давньої Росії де лєтри-поліцисти терроризували населення.

— Важне для учеників середніх шніл. Польське Міністерство віроповідань і просвіти, розпорядком з дня 8. мюта 1923 р. дозволило, щоб ученики IV. і V. класів середніх шніл, які дістають недостаточну ноту з одного предмету, переходили без утрати року до безпосередньо вищій класи середньої школи иншого типу, о скільки в школі того типу в IV. чи V. класі не вчили цього предмету, з якого ученик дістав недостаточну ноту. Нитомісь такий ученик мусить зложити вступний іспит до даної класи з обсягу ріжних наукових програм, при чому вимоги того іспиту повинні бути обмежені до матеріялу, який мусить ученик опанувати для користування наукою в школі, до якої перейшов. Для приміру наведемо випадок, в якому ученик гуманістичної гімназії дістав злу ноту з латини. Він може перейти до вищої класи математично-природописної гімназії, коли одначе доповнить матеріял з фізики. І навідверт.

— Зачинається. Вшепольські газети, які доносили первісно про кинення нешкідливої „петарди“ під віз през. Войцеховського і застановили над „каригідним жартом“, тепер оголошують про „благодарні богослуження“, які мають відбутися у Львові з приводу „спасення життя президента“ і т. д. Рівночасно ті самі часописи доносять, що львівська поліція перевела ряд ревізій в „домах вибітних дзятих антипанствових“... „подобно навіть з дужим результатом“. Одним словом — починається.

— Штайгер... „комуністом“. Так бо-дай хоче „Газета Цілденна“, яка не може того переболіти, що Штайгера не розстріляли. Вона вперняє, що в останніх годинах (!) дістала львівська поліція „сензаційні документи“, з яких має виявитися, що „замаховець“ Штайгер був у контакті з львівськими комуністами.

— Під охороною мандаринського однострую. Нічо з вістрька на середу, до поїзду, який їхав купець з Лукова Маншпайзер всім якийсь „пшодовник“, який жахадла від М. легітимішї. Заквєстонувавши його покурати, зачєстїли

вав разом з ними 383 золотих і 6 доларів. На станції в Парчеві „пшодовник“ висів з „арештованими“ і завісив його в темну уличку, стрілив до нього двічі і втік. Маншайфера відвезено тяжко раненого до шпиталю.

— **Напад бандитів.** Дня 28. м. м. напало на двір в Старах під Ніском кількох замаскованих бандитів. Стероризувавши власників двора Баранських, зрабували 1900 золотих і втекли.

— **Саботаж у Варшаві.** Невідомі люди підпалили оводі двічі військову фабрику шпир у Варшаві. Пожежу потушено.

— **Нудда.** Жебрачка Фані Шіфер, яка з дитиною на руках ходила по улицах за милостинею, принесла оводі свою дитину на поліцію мертвою. Дитина умерла від голоду і стужи.

— **Заминення варшавського „Людського Університету“.** На основі рішення польського міністерства внутрішніх справ замкнено у Варшаві Товариство „Університет Людові“ за „стверджену противдержавну діяльність“.

— **„Чистий інтерес“.** Польський Банк, як ліквідатор П. К. К. П. відсилав транспорт вольських марок до Влоцлавка, де їх перероблюють на пакуновий папір. Фабрика платить таку ціну, що покриває видатки а навіть дає певну надвишку.

— **Страйк пекарів у Варшаві.** У Варшаві страйкують пекарі уже другий тиждень, на чому користають паскарі, що зводять хліб і булки ледь не на вагу золота. В кругах тих „промисловців“ переведено ряд арештувань.

— **Конгрес глухонімих.** В днях від 16. липня до 1. серпня відбувався в Будинку на Чехії конгрес глухонімих. Зі згоди, зложених на конгресі виявляється, що Чехія має 15.000 глухонімих та 17 інститутів для них нещасливців. В тих інститутах образується в різних ремеслах 1.400 дітей.

— **Свободолюбна Варшава.** Що Варшава не є ніяка континська як би хто думав, та що вона може здобути навіть за дуже шляхотні жести, головні коли не нічого не коштує і нікому не зашкодить показом того „братерський привіт і бажання скорішої перемоги в боротьбі за незалежність“ під адресою... Грузії, які вислали на руки Ноя Жорданія.

— **Дезерція з П. П. С.** Бувший бурлісто Лодзі Ржевський, один з помітних діячів П. П. С. в зв'язку з завішенням його прав як члена партії, виступив з партії цілком.

— **Убийство грузинського митрополита.** З Парижа доносять, що совітські війська убили 78-літнього грузинського митрополита Назарі, що резидував в Кутаїсі.

— **За обиду уряду пана Вітоса.** Редактора варшавського тижневика „Визволення“ Михайла Рога, засудив варшавський суд на три тижні тюрми за виступи проти уряду Вітоса в статті „Братовбивці“.

— **Нові нахили в Єгипті.** З Каїро повідомляють, що поблизу пірамід Сакхара найдено два гроби з епохи третьої династії. Є вони пам'ятниками найстаршої єгипетської архітектури.

— **Нагастрофа в каміні.** З Нью-Йорку доносять, що в Камініфорті усунулася гора над камініломом, в якому працювало багато робітників.

— **Українська сцена в Станіславові.** Нам пишуть: Відомого директора театру „Крежисера п. Орла-Стєпняка вдалося завагжувати Управі Українського Театру в Станіславові в характері сталого артистичного директора, режисера та інструктора. П. Стєпняк псчав вже з початком вересня свою працю. Станіславівське громадянство повинно горювати як моральною так і матеріальною підмогою для Управи Театру та його артистичного керівництва в напямі піднесення української сценічної культури в Станіславові.

П. Орла-Стєпняк провадив, як відомо, в Станіславові літак Театр ім. „Просвіти“ у Львові а оспіля власний театр в Коломиї. Дуже гарним успіхом. Тепер є певною потребою співпраці всіх свідомих, талановитих одилиць на полі сценічного мистецтва з огляду на будову нової театральної сали на площі „Українського Сокола“ в Станіславові при вул. Грєтського Мая. Сподіємось, що станіславівські громадяне сповнять свій обов'язок та не дозволять упасти одному з українському театрові в Станіславові. (р.)

Відгуки університетської справи.

З листів до Редації.
Лист сен. С. Шелухина.

В зв'язку з тією самою справою одержали ми листа від п. сен. С. Шелухина, який вже в шістий раз писався видрукувати „Гром. Голос“ — навіть з помилковою датою 14. серпня, замість 14. вересня. П. сен. Шелухин пише:

В статті „Затяжка справа“ (ч. 202 „Діла“) надруковано, що пп. Студинський, Чайківський та Роман Смаль-Стоцький приїздили до Праги в справі українського університету в Галичині. „27—31. серпня відбулася в Празі конференція їх з професорами пражського українського університету“. Сам, як професор свого університету, заявляю, що ніякої конференції вказаних осіб з професорами праж-

ського українського університету не було. Гадаючи, що до мене може не дійшла оповістка, я не вірив і установив, що й інші професори-Українці на такій нараді не були і нічого про неї не знають. Виходить, що коли щось і було, то се радилася якась група сепаратистів і таємно од своїх товаришів, криючись од професорської колегії українського університету в Празі.

Дальше п. сенатор досить різко звертається проти „галицьких сепаратистів“ і кінчить:

„Нехай панове сепаратисти подумують, а громадянство розважить: а що було, колиб ті українські професори, до яких торік і позаторік Поляки справді і серйозно зверталися з належними уповноваженнями, згодилися на їх пропозиції вести переговори про заснування українського університету в Луцьку або Володимирі Волі! Але українські професори не робили а сього таємниці од своєї колегії і зреклися сепаратистичних переговорів во ім'я української соборності і національної солідарності, якої привіліїзми й сепаратисти на ділі взагалі не визнають. Треба думати, що після позитивного вирішення про український університет в Волині — тепер навіть не піднімалося питання про університет в Галичині. Такі сепаратистичні та ще й таємні виступи руйнують всяку солідарність і єдність в національних справах. Вони шкідливі перш за все для українського народу в Холмщині та Волині, а разом і в Соборній Україні“.

Цей лист п. сен. Шелухина вимагає деяких заміток з нашого боку. П. сенатор своїм листом хоче зробити враження, що ніби-то йому невідомо, з ким саме говорили пп. Студинський, Чайківський та Роман Смаль-Стоцький. Цю свою неосвідомленість базує він на „Ділі“, яке написало, що „27—31. серпня відбулася в Празі конференція згаданих трьох професорів з професорами пражського українського університету“. Одначе п. сенатор пропускає, що в тій же самій статті на початку написано також, що п. Роман Смаль-Стоцький, взявши на себе місію польських урядових чинників, „явився спершу у Празі з метою довідатися про думку б. австрійських професорів і доцентів“. Отже з контексту ясно, з якими саме професорами пражського українського університету говорили пп. Студинський, Чайківський та Роман Смаль-Стоцький. А колиб і це не вдовольняло п. сенатора, то в ч. 200 „Діла“ з 10. вересня була видрукувана відповідь тих професорів на варшавський протокол за їх повними підписами.

Щож торкається „сепаратизму“, то може й краще, що справа не стала соборною. Бо при „сепаратистичному“ трактуванні вона вже застрягла, а при „соборному“ могла воловодитися в безконечність. Дивує нас теж, що п. сенатор зовсім по-важно відноситься до торічних польських помислів про заснування українського університету в Луцьку чи Володимирі. Цей помисл такий далекій від всякої серйозності, що український народ Галичини не поніс би був з того приводу ніякої шкоди, як тепер не понесе шкоди з правду нових польських „заходів“ український народ Холмщини та Волині.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редації не відповідає.

На „Рідну Школу“ зложив Вп. Галибей Михайло у Львові 50 зол. і кличе: Михайла Стефанівського, Теодора Прехоріоса, Теодора Голіана, Івана Кузьмича і Глинчака Івана з тим, щоби крім зложень такої самої квоти викликали по 5 своїх знайомих. Вп. Жертводавцеві шире українське Спаси-Біг. — Головна Управа У. П. Т. 481

Загальні Збори Окружного Відділу Взаємної Помочі Українського Учителства в Діліні відбудуться в неділю 28. вересня 1924. о годині 2. пополудни в сали „Української гімназії“. Просимо все українське учительство Долиниці і Рожнітвищини точно і в комплекті прийти! — Види. 485 1-1

Надзвичайні датки на „Рідну Школу“ У. П. Т. Тов-а. На поклик в часопісак зложили далі надзвичайні датки на ретування рідного шкільництва в зол.: Гр. Кат. бурштинський деканат 102.58, Фит. „Просвіта“ Олещичі 60, Кружок У. П. Т. Турка (з вечірньої) 51.50, Ст. Іванчичи Оплі 40; по 20: В. Сімік Болеків, А. „Волошин Ярмолівка“ по 10; А. Курчак „Добримиль“, І. Нація Балач дол., Коопер. „Земляна Поміч“ Івачів Гор., о. О. Тимкевич Рибник, о. А. Сірецький Газриліва; по 5: о. М. Дрогомировський Надвірна, В. Мокішівська Лиско, О. Хомякевич Самбір, З. Стечишин Самбір. Вп. Жертводавця складаємо шире подяку. — Головна Управа У. П. Т.

На „Рідну Школу“ зложили учениці жіночої учит. семінарії У. П. Т. в Коломиї 100 зол. і кличуть: жіночу гімназію У. П. Т. і мужеську держ. гімназію в Коломиї та всі гімназії і учит. семінарії в краю. За жертву складаємо шире-сердечно подяку. — Головна Управа У. П. Т.

Співанів-хористів у Львові, які зовлять прийняти участь в хорі на концерті інвалідів дня 4. Х. п. р. просимо негайно подати свої імена та адреси в доміції інвалідів Руська ЗПІ. Перша проба хору буде оголошена в часописах. — Комітет.

Торговельні курси: одворічний для бітурієнтів середніх шкіл і піврічний для тих, що покінчили бодай наодну школу починаються в Торговельній Школі Тов-а „Просвіта“ у Львові, вул. Корняків ч. 1, дня 1. жовтня 1924 о год. 4. попол. Вписи вслід Міністерського розпорядку мусять бути довершені до дня 25. вересня п. р. 466 2-3

Дрібні оголошення.

Д-Р ОСТАП КОПЦЮХ, адвокат в Буську, глядає вправного коніпінента, по можливості з правом субституції. — Посада до обняття зараз. 478 1-3

ЗРЕДУКОВАНИЙ учитель пошукує лекції з народних шкіл, виділових і 1-ої та 2-ої кл. гімн. Зголошення слати: Дороші. Метведіві п. Бучач. 472 2-3

ШУКАЮ солідного інструктора для хлопця. Переробити 4. класу гімн., повторити 3. класу гімн. Листи і усліва: poste restante Турка н/Стрием для о. Іосифа Ільницького. 470 2-3

УЧИТЕЛЯ без посади на село для семінаристики пошукується. Зголошення К. Островський, Львів, Вірменська 3. 467 2-3

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОНАТ

Д-р Михайло БОДНАР

веде адвокатську контору

В НОСОВІ в хаті Хайма Камілля. 462 2-2

Всім маємо честь подякувати

всім інтересованим, що право репродукції і продажі образів Св. Йосафата кисти артиста Сосенка приєднує виключно

Тов-у „ДОСТАВА“

Львів, вул. Домініканська 11/1. З огляду на це не вільно нікому без відома Тов-а „ДОСТАВА“ таких образів для зарібку копіювати, наслідувати ні їх розповсюдувати.

Дирекція Тов-а „ДОСТАВА“ 480 Львів, Домініканська 11/1.

МАШИНИ

МИХАЙЛО СТЕФАНІВСЬКИЙ

479

до виробу цементових дахівон, форми до бетонових рур, хрести, громозводи, вікна до церков і всілякі роботи слюсарські виготовляє

Львів, вул. Варшавська 10. (між вул. Кордецького і Ридерської). 1-6

Знання зі еолідности магазин мужеських і жіночих новоетей

И. ЗІХЕРА

площа Капітульна ч. 3. проти катедрі

поруває на осінню-зимовий сезон: спеціальний вибір найновіших рукавичок і панч. Мужеське жіноче і діточе білля. Трикотії Егера-Бенгера. Реформи ниткові fil d'osse і вовняні. Краватки готові і до вязання. Перфумерія і біжутерія. Великий вибір! Приступні ціни!

НА СПЛАТИ!

Переймаючи представництво бельської фабрики поручаємо:

СУКНО-КАМТАРИ

на мужеські одяги, жіночі костюми, ре-варенди і т. п.

ГОТОВІ ОДЯГИ І ВЗУТТЯ

від робітничого до найвибагливішого для му-щин, жінок і дітей.

ВСЕ ЦЕ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ! Просимо без примусу нупна відвідати наш магазин надаючи від нас декларції.

Кооп. „РЕГУЛЯТОР“

464 3-5

Львів, Ринок 43 (Дім Ризниці).

За Редацію відповідає О. Костин.

З друкарні „Слідки Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Р.
мунія 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Найдешевше, найкраще (як також вбереться кожда українська жінка лише в першорядній робітні суконь і жіночих костюмів)
МАРІЇ ПАВЛЮК, ЛЬВІВ, вул. Собіського 12.

436

1-2

В ролі миротворців.

Найбільш пожалування гідною є доля акторів малих провінційальних театрів. „Жрець штуки“ такої „буду“ мусить грати всі ролі від найменших до найбільших. Він — по наказу, згори — являється „спеціалістом“ у всіх креаціях найрізноманітнішого репертуару. Чи це буде трагедія, драма, комедія, фарс, чи опера, чи оперета, чи кабаретові продукції — всюди провінційальний актор за одним замахом змінюється й перемінюється відповідно до потреби. І нічого не було би в тім дивного, бо така незавидна доля провінційального актора, як би не те, що він зовсім поважно думає, що його всесторонність є подиву гідна, що він справді ширший, зірний і великий в кожній креації, в кожному ділі театрального мистецтва, що кожна накинена ролі є йому до лиця.

В ролі такого провінційального актора, чи краще провінційальної „буду“ відповідно до потреби виступає й П. П. С. зі своїм „малопольським“ відділом. Одна з найбільш імперіалістичних польських партій минулої неділі вдарила в тон миротворства. Очевидно, ми знаємо цей фальшивий, облудний тон, але по світі піде вістка, що П. П. С. перероджується, перемінюється, що вона вступає на шлях пацифізму.

Амстердамський Інтернаціонал — (згідно з тенденціями), які проявляються в Англії і Франції, які найшли свій вислів в нарадах Союзу Народів, — проклямував день 21. вересня днем протесту проти війни, проти нових зброєнь, і виставив клич незалежності народів. До цього покликку приєдналися й пепесівці, щоби потоками пустих слів прикрити свій імперіалізм і милітаризм.

Центральний Комітет П. П. С. виробив для своїх членів і симпатиків дуже гнучку, незвичайно „дипломатичну“ резолюцію, в якій доручив протиставитися всім спробам порушення світового миру, а домагатися вирішення всіх спорів між державами (не між народами, хоч у вічевих покликках шумно говорилось про „братерство народів“) мирним шляхом, а далі доручив домагатися значного зменшення зброєнь шляхом міжнародного позозуміння, при запевненні всім державам безпеки від нападу. Крім цих фраз — так сказати би — міжнародного характеру, додано ще й кілька фраз внутрішнього характеру. А саме пепесівці домагаються панування демократії і соціальних реформ, заповідано боротьбу внутрішній і міжнародній реакції, домагаються заспокоєння потреб національних меншостей в духу демократії і вимагають згідного їх співжиття, очевидно з польськими демократами, в рамках польської держави. Великих слів велика сила та ще замаскована облудою, обснована лицемерством — як павучинам.

Польська партія соціалістична в своїх резолюціях базується на версійському трактаті, який є висловом заперечення прав народів, вона оснóвує своє бажання миру на кордонах, створених тим трактатом і всякими пізнішими рішеннями різних антантських рад. Вона бажає закріпити існуюче поневолення багатьох народів і горлає „війна війни“. ППС приймає за аксіом сучасні межі і домагається забезпечення державам безпеки від нападу. Вона домагається вирішення всіх спорів між державами (бо про народи навіть не згадується!) мирним шляхом, але лідер ППС. пос. Недзьялковскі грозить війною, стихійним збройним зривом цілого польського народу, колиб Німеччина домагалася повернення Шлеська і знесення данцігського коридору, а держави, репрезентовані в Союзі Народів на те погодилися. Тут не говориться вже про мирне вирішення, тільки збройний конфлікт, війна аж до кінця.

Польська демонстрація, маніфестація польських соціал-патріотів за світовим миром притягає до себе увагу ще й тим, що у пп. Недзьялковських, Барліцких, Гавзерів, Діамандів і інших Ліберманів найшла опіку і піддержку далека Грузія. Ці панове в своїй безмірній любові до волі, в своїй пошуканці за покривдженими, поневоленими, визискуваними, гнобленими мусили звертати свої очі аж на далекий Кавказ. Тільки там найшли вони народ, що страждає в ярмі, що бореться за свою свободу, за право вільного

життя на своїй землі. А прецінь цей невеличкий гірський народець має свою державу, хоч і неприємливою для багатьох радянського устрою, а прецінь він має чоловічих представників в центральному уряді СРСР. Чи пепесівці втратили зір і слух і не вижать інших Грузій, близьких, ще більше споневіряних? Чи може вони терплять на далекозорість і не добачують близько себе країн, що стогнуть в ярмі, що є позбавлені навіть найелементарніших прав?

О tempo, о mores! Якою бездонною є людська злоба і якими нікчемними та вилинялими великі кличі, зроджені в кривавих досвідках демократії!

Галасливість польської партії соціалістичної, крикливість її менерів, роздирання одягів і плач над нещасною долею маленької Грузії, якби дійсно грузинського населення навіть не можна рахувати на мільйони, має за завдання прикрити страшну дійсність, в якій знаходяться непольські народи в Польщі. Ця комедія провінційальних акторів обрахована на те, щоби світ повірив в їх гуманність, свободолубність, толеранцію у відношенні до тих народів, які тим самим або й більш драстичним способом наїшлися в межах Польщі, що й Грузія в межах СРСР.

Незавидна є ролі провінційальних акторів, але нікчемною є ролі облудників, які — будучи імперіалістами й милітаристами — стають на котурни миротворців, щоби тільки затвердити насильство, довершене переможами та їх прихвостнями після великої війни. Ф. Ф.

В обороні поневолених.

Польща і Сен-Жерменський договір.

Комітет угнетених народів (Українців, Білорусинів та Литовців) видає в Женеві пресовий бюлетен, з якого довідуємося, що він звернувся з двома нотами до Ліги Націй, Конференції Амбасадорів та до Головних Союзних держав у справі процесу д-ра Я. Селезінки і засудження білоруських діячів польською владою.

Що торкається д-ра Я. Селезінки, нота покликкується на відому 92. статтю Сен-Жерменського договору, згідно з якою „ніякого мешкання території бувшої австро-угорської монархії не можна турбувати або позбавляти спокою (ne rouga être inquiété ou molesté) чи то задля своїх політичних поглядів від 28. липня 1914 р. аж до остаточного вирішення питання про суверенність цих територій, чи то задля подання своєї національної приналежності, на підставі ось-цього договору“.

А з огляду на те, що всі злочини, в яких обвинувачують д-ра Селезінку, можуть торкатися лише часу перед моментом вирішення суверен-

ности галицької території, себто перед 15. березня 1923 р. — його арештування та процес проти нього являються суперечними зі Сен-Жерменським договором. Тому зазначений Комітет звертається до Ліги Націй з проханням ужити потрібних

заходів перед польським урядом, щоби припинити заповіджений процес і випустити д-ра Селезінку на волю.

Аналогічну жалобу звернено в справі арештування білоруських діячів польською владою, яка судила Білорусів за акти, звернені проти Польщі ще в той час, коли білоруські території не підпали під польську окупацію. Польська влада почала в маю 1923 р. процес проти 45 білоруських діячів, яких обвинувачувала у бандитизмі, з метою скомпромітувати білоруський самостійницький рух. Обвинувачення було основано виключно на доносах платного агента. 7 осіб засуджено на 5 і 6 літ в'язниці. Коли ув'язнені почали голодувати, їх годувано силом, дуже брутальними способами. Між ними є білоруський посол Баран, якого цього року покликано на свідка в однім доразовім суді у Гродні, де приведено його скованого в кайданах. Згадана нота вказує на незаконність кари всіх засуджених з огляду на факт, що Конференція Амбасадорів присудила дотичні білоруські території шойно 15. марта 1923 р.

Дрібні вістки.

Нім. міністр. зан. справ. простує англійську звістку, буцім-то Німеччині вживатиме спеціальних заходів, щоби її прийняли до Ліги Націй. Женевські часописи пишуть про подорож Нанзена до Берліна з метою наваження півофіційних зносин у цій справі.

Чічерін заявив, що резолюція Ліги Націй у справі Грузії є замаскованою атакою капіталістичних держав на С. Р. С. Р. Італія та Швейцарія підписали мировий договір на 10 літ.

Міжсоюзницька контрольна комісія почала без перепон перевірку німецьких фабрик та складів амуніції і твердинь.

Сербський король підписав амністію для повстанців у Македонії та східній Сербії.

Туреччина, з нагоди грузинського повстання, виразно підкреслює свої симпатії для „всіх мусульманських повстанців“, одначе зберігає нейтральність.

Шангаї здобули державні китайські війська. За те другий противник центрального уряду: Тсанг-Тао-Лін робить великі успіхи.

Пр. 845/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 205 (10298) з дня 16. вересня 1924 р. в артикулі: 1) „З тисяч і одної ночі“ а) сам заголовок артикулу, б) уступ межі словами: Мав Союз Народів а Гр. Скішницькі забуває, с) речення межі словами: о ідеології права народів а Трактат в справі, д) речення межі словами: заселюють меншости а Шож дісталося, е) речення межі словами: стенографічного протоколу а І колиб обдарувати, і) висказання ужиті межі словами: на цю повідку а що вони може, г) речення межі словами: польського міністра а свою промоу, б) уступ по словах: в згоді з самим собою до кінця артикулу, 2) „Кресовий закон про мову в судівництві“ а) висказання межі словами: Розуміється а додано в арт. 2, б) речення межі словами: swych praw а „внутрі нашого“, с) речення межі словами: свою правну силу а при тім, д) речення межі словами: собі

увати а А коли порівнюється, е) речення по словах: летять в пропасть до кінця артикулу, 3) „З документів часу“ а) сам заголовок рубрики: Вінен хоч не міг провинитися, б) речення по словах: потрібні розпорядження до кінця артикулу містить в собі ество ад 1) а) б) с) d) g) і h) злочину з § 65 а з. к., ад 1) е) і ество вист. з § 300 з. к., ад 2) 3) злочину з § 65 а зар. кар. узнав покаяну в дни 15. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. закону карного заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видає наказ видавальному редактору тої часописі, щоби це рішення помітив безплатно, в найближчій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ек 1863, а іменю засудження за переступство на гривню до 400 злп. — Львів, дня 16. вересня 1924.

(Підпис печатний.)

У. С. Р. Р.

Відповідь Радянського Союзного уряду на польську ноту в справі львівської декларації Раковського про Східну Галичину.

Львівська декларація Раковського в справі українських земель, які осталися поза межами України, викликала зрозуміле занепокоєння в тих державах, в межах яких ці землі знаходяться. Особливо доткнула вона Польщу і польське правительство окремою нотою застеріглося проти „втручання у внутрішні справи“, покликаючи на ризький договір. На цю ноту Польща дістала від уряду Союзних Радянських республік таку відповідь:

„Союзний уряд не може погодитися з думкою польського уряду, що справа про Східну Галичину в міжнародному розумінні не існує. Союзний уряд вважає, що зазначена в ризькому договорі відмова від його прав на територію, що лежить на захід від установлення цим договором кордонів, не означає ще, що доля української народності, що становить більше як 70 проц. усього населення Східної Галичини, може бути байдужа для цієї української народності, що заселила українську соціалістичну радянську республіку, так само, як і не означає, що союзний уряд визнає за польською республікою право на анексію Східної Галичини, населення якої в гострій формі висловлювало свій протест проти приєднання її до Польщі.

„Союзний уряд не може не зазначити, що держави, які підписали ризький договір, уважали за неодмінну умову визначення державної приналежності Східної Галичини згідно з вільно виявленою волею населення, та що пізніше рішення конференції після згаданих держав є брутальним порушенням раніш взятого на себе зобов'язання. Союзний уряд, уважаючи за основний принцип своєї політики вільне самоозначення народностей, не раз висловлював цей свій погляд і що до Східної Галичини. Декларація тов. Раковського, вложена на засіданні англо-радянської конференції, є майже дослівним повторенням попередньої заяви представника Союзних республік.

„Радянський уряд подає до відомої польського уряду, що він не змінить у порушеній справі свого погляду та вважає, що необхідною умовою мирних відносин є шанування права народів на самоозначення і надання їм реальної можливості покористуватися цим правом“.

З цієї відповіді виходить, що уряд союзних радянських республік вправді не відмовляється від ризького кордону, але твердить, що поза тим кордоном не перестала існувати міжнародна українська проблема, в центрі якої стоїть Сх. Галичина, і що Союзний уряд з характері міжнародного чинника, не забуває про цю проблему і при кожній нагоді її порушує, стоячи незмінно на своєму принциповому становищі, що ця проблема має бути вирішена на основі права самоозначення та згідно з волею українського народу. Рішення конференції після держав антант в справі Сх. Галичини уряду Союзних радянських республік не обов'язує, натомість зобов'язує його обставина, що 70 проц. населення Сх. Галичини є рідними братами того населення, що заселило українську радянську республіку, і з цієї причини він мусить порушувати справу західних Українців.

„Розгрома“ вищих шкіль на Україні.

Народний комісар освіти В. Затонський, в розмові з співробітником київської „Пролетарської Правди“, в справі „розгрома“ вищих шкіл на Україні або „Вузів“, між інш. сказав, що всі існуючі досі

на Україні вищі школи будуть збережені, але число учнів в них значно буде зменшене, головні з причин матеріального характеру. В школах буде полішена тільки краша частинна студентства, з погляду академічної успішності, політичної невідомості і соціального походження. (Пр. Пр. 9/9. 24).

Приготування до 20-літнього ювілею резолюції 1905 р.

Згідно з постановою Центр. Вик. Комітету Союзу Соц. Рад. Республік на всьому просторі радянських республік ілуть приготування до відзначення в наступному році 20-літнього ювілею першої резолюції 1905 р. У Києві напр. пригтовляється видання збірника прокламацій, які появились в 1905 р., і збірника статей, які мають всесторонньо освітлити події 1905 р. в Києві і на Київщині. (Пр. Правда, 9/9 24).

Новий український політичний процес.

На 13. вересня в Київському губсуді призначено до розгляду справи колишнього священика й інструктора української церковної Ради М. Добровольського, хлібороба А. Петляшенка і проф. Гулака-Артемовського, яких обвинувачується в тім, що весною 1923 р. вступили до повстанської організації, яка мала на меті повалити владу Рад і встановити владу УНР. (Большевик, 10/9. 24.)

Російське населення на Україні не є національною меншістю.

Секретар ВУВК-ту А. Буценко, обговорюючи національну політику України, в статті „Радянське будівництво та меншости на Україні“, у „Вістях“ з дня 10/9., між інш. пише: „Російське населення, якого нараховується 15, 42 проц. у відношенні до всього населення України, ми не вважаємо національною меншістю, хоч по суті воно є одною з найбільших національних меншостей. Ця національність рівноправна українській“. Тому до неї не стосуються всі ті заходи, які робить українське правительство в справі національних меншостей. При цьому Буценко подає отсю статистику населення України: Всього населення на Україні 28.000.000, в тім Росіян 15.42 проц. або в числах 4.300.000, Жидів 1.377.000, Німців 315.046, Поляків 321.593, Молдаван 369.324, Греків 99.916, Болгар 84.154.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостатці екекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Перед польським судом.

Процес д-ра Я. Селезінки.

ПРОМОВИ:

Прокуратор говорить:

Війна українських відділів проти польського народу дасться порівняти хіба зі середньовічними війнами. На протязі довгих місяців нищила вона організм польського народу. Впало маса жертв. Могили тих жертв поросли вже травою. Ми переболіли ті страхи. А переболіли їх завдяки нашій етиці, нашій вірі, нашій побожності („bogobojności“) і пересторозі божих заповідей. (В тому місці прокуратор підіймається на вершини патріотичного патосу, який от-от спричинить сльози!).

Ми забули всі ці кривди і рани, але справедливість цього забути не може. Справедливість мусить бути задоволенна. Тут для ласки не може бути місця. До розділювача ласки покликають сойм, конституційні закони, президент, але справедливість — на суд.

Обвинувачений відповідає за все те, що діялося на „нашій“ землі від 1918 р. аж донедавна. Коли ми тут будували, то зза кордону віяв неприязний, противний вітер. З Відня кидано гасла між темний народ, щоби він валив те, що ми будували.

Тут говорив обвинувачений про те, що уряд Петрушевича виконував волю народу! А як же це воля народу, коли з Відня терроризували той народ до вчинків саботажу. І робили це тоді, коли народ бажав спокою. Це та воля народу, коли волю самозванців заставлялося виконувати ножем. Але накінець побідило право, яке зрозумів світ і Європа. Обвинувачений промовляв тут не тільки в обороні прав, але говорив і про кривди, які заподіяно „руському“ народові Поляками. А як же це кривди? Чи це кривда, що Польща бажала дати тому народові спокій? Я не виступаю проти боротьби за незалежність, бо кожному вільно за неї боротися, я виступаю проти боротьби з укриття. Рука того уряду, до якого належав обвинувачений, висить як марезо і тяжить як камінь над усіми політичними процесами, що мали місце в тім краю. Але остаточно терпеливість терроризованого тим урядом народу вичерпалася. А навіть в Америці повстало недовіра до нього, бо еміграція перестала йому давати гроші. А з тою хвилиною перестав існувати й уряд. Безоглядна боротьба того уряду мала місце в ненависті.

Обвинувачений відповідає за переступство з § 58. к. з., що говорять про небезпеку для держави із зовні та з нутра. Тут Відень зробив все те, що покривається з 58 параграфом. А через це відповідальність за всі події від 1918 р. до тепер, що мали місце на території „Всходней Малопольської“ несе уряд Петрушевича. Обвинувачений був членом того уряду: через це поносити і він цю відповідальність. З окрема відповідає д-р Селезінка за те, що організував бойки. Доцільність діяльності того уряду ясна для кожного. Бо й нащож існував там міністер війни і т. д. Невже їх діяльність розтягалася на Відень. Ні! Вони держали контакт з краєм і в краю робили свою „саботажову“ роботу а робили її тому, щоби звернути увагу світа на те, що „руському“ народові діється кривда, бо він кричить, а той крик вони робили штучно. А треба було за кордоном в Європі викликати ілюзію, що могутий народ потребує незалежності, потребує волі. Подекуди це вдалося тому урядові досягнути. Конскрипція, вибори, данина — всюди робила його рука те саме, то значить бунтувала. То не був стихійний рух, як твердив обвинувачений, то не самородна акція — але противно, була це штучна акція д-ра Петрушевича і його уряду. Террором примушувано всіх одиниць „руського“ народу до одностайного фронту. Деж була та оспівана свобода волі та вчинків? Коли так не було би, то були би з Відня йшли відозви проти саботажів проти атентатів. Але таких відозв не було. На такі засоби боротьби, які пробиваються з відозв уряду д-ра Петрушевича, могли дозволити собі тільки некультурні люди. Вони не визнавали свободи вчинків а накази і ще раз накази.

Як би не той террор і не та загроза, що йшли з Відня, то не було би тих саботажів, тих вбивств і атентатів, не було би бойкоту виборів, котрі мали місце в тім краю. „Рускі“ газети сухо нотували всі акти саботажів, немов би говорили: ось дивіться: там горить!

І там горить! Горить від Збручу по Сян! Вони погоджувалися з тим саботажом. Мене дивує, що людина тої міри, що д-р Селезінка, людина з академічним степенем, борониться в той спосіб, немов би він не знав, що діялося в краю, немов би він не читав підписував відозви. Та ж той уряд інформувал Європу про ті всі саботажі, отже він знав їх, він ними інтересувався, вони були його зброєю. І тому я не вірю д-рові Селезінці. Ви пригадуйте собі, як то раз в обороні саботажника, в обороні вбийника зголосилося до оборони аж 80 „руських“ адвокатів. Чи вони зголосилися до оборони? Ні! для демонстрації! А скільки крику й галасу було з того приводу, що кількох з тих адвокатів влада арештувала в часі процесу. Далі пояснює прокуратор в такому самому тоні всі три питання, які поставлено суддям присяглим. Він твердить при третьому питанні, що засуд на Твердохліба запав у Відні.

При відповіді на ці питання нехай рішає Ваша совість, як на них відповідати. Не кермуйтеся почуванням а розумом. Бо справедливість мусить бути заспокоєна. Вона не знає сентиментів а ділить між усіх те, на що кожний заслужив. Справедливість мусить бути строга! Бог злучив оба народи до спільного життя. Бог запряг їх до спільних тачок буденного життя і ніяка сила нас вже не розлучить. А хто хоче штучно розірвати цей божий зв'язок, той заслугоє на кару. Такої кари вимагає ідея справедливості. Такої кари вимагає рівновага, на сторожі якої стоїть справедливість.

Д-р Глушневич:

Звертаюся до Вас, Панове Судді присяжі, на братській мові і буду говорити до Вас щиро. Буду промовляти до Вашого розуму а не до серця. Найбільшою цінністю людства є слово, при допомозі якого людина може зрозуміти людину.

Не люблю політичних процесів, не люблю їх як людина і не люблю їх як правник. Як людина не люблю їх як пересад, яку до них вводиться, не люблю того засліплення, з яким дві сторони його трактують. Як правник, не люблю їх задля вживання у тих процесах деяких правничих мір, задля того поденервовання, яке в них панує, задля того несупокою, з яким їх трактується. Ви чули як говорив пан прокуратор: „Widzimi się... „dziwię się, że“, „zapewniat panów... „dlaczego ono było tak“... „tak być nie powinno“ і т. д. А всі ці вирази п. прокуратора свідчать, що в нього нема фактів, а є здогади, є припущення, є фантазія. Право то є така наука, що вимагає фактів а не здогадів, тих фактів тут саме й недостає. „Дай мені факти, дам тобі право!“ — звучала староримська правнича засада. Так! Фактів треба. І тому саме я не люблю політичних процесів, бо в них оперується припущеннями, здогадами а не фактами. В кожному процесі, а тим більше політичному треба як найбільше супокою, а той супокій може бути тоді, коли правник розпоряджає фактами. І тому я старатимуся внести в цю справу як найбільше супокою.

Тут у тій салі було вже багато політичних процесів. І Ви, панове, чули і читали про те, що оборона заявляла. А вона перед 14. березня 1923. р. все говорила, що тут є окупація, що за головну зраду польський суд судити не може. І фактично тоді не було ні одного засуду за державну зраду. Тоді і п. прокуратор і польська преса в один голос називали ці виступи оборони демонстрацією. Отже була чи не була окупація перед 14. березня 1923. р. А була! бо з цим погодилася й Польща, ратифікувавши в 1924. р. Санжерменський дого-

НА ДНЯХ

появиться в розпродажі
великий ілюстрований календар

„ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ“

НОВИНКИ.

— **Почтові складанки розсилаємо з чинішим числом, та просимо П. Т. передплатників негайно відновити чеків платіжів тому, що маніпуляції почтаве триває тепер доволі довго. Просимо дуже зараз вислати гроші, щоб не було перерви у висилці часопису. Передплата на жовтень 420 гол.**

— **Нонфісната.** Пан прокуратор, конфісуючи в попередньому (211) числі нашого часопису два вступні статті Л. Боршак п. з. „До ревізії трактатів“, зробив це для змісту статті до тої міри неfortunно, що черкуючи останній вступ під промови, вповні викривив інтенцію автора, на що ми звертаємо увагу. Крім того скосифіковано в останньому числі одну новинку.

— **З тюрми.** Дня 19. п. м. звільнено зі слідчої в'язниці при вул. Баторого ст. фін. Миколу Дужого, продержаного там від початку серпня під замітом головної зради з § 58 з. г.

— **Напади на поїзди на Україні.** Під одного датою знаходимо у харківських „Вістях“ з дня 10. IX. дві звістки, з Полтави і Києва, про гуртові бандитські напади на поїзди. 6. вересня 36 бандитів захопило станцію Білмачівка, на перегоні Прилука-Бахмач і ограбило пасажирів прибуваючого на станцію поїзду. Пограбування обійшлося без жертв. Другий напад на поїзд мав місце на лінії Черкаси-Одеса, на перегоні Сердюківка-Калітанівка, серед поля. Бандити розібрали залізничні шини і спричинили катастрофу поїзду, а відтак почали його обстрілювати. Підчас стрілянини вбито 2 особи і 11 ранено.

— **Повчаюча статистика.** Польська „Газета Адміністрації і поліції“ подає в останньому числі виказ дисциплінарних кар і судових доходжень проти функціонерів польської поліції. І так в часі від 1. січня до 1. липня п. р. наложено на самих „пшодовників“ 2040 дисциплінарних кар і 118 справ віддано судові. Найбільше кар потягло службове недбалство (1020), лихнство (172), невідповідне поведіння (72), побой, за які адміністративно покарано 12 поліцистів, а 34 судово. На 2040 покараних викинуто з поліції тільки 68. В тім же часі покарано поліційних рядовиків 13.623, при чому 575 справ віддано до суду; 256 рядовиків звільнено з службових функцій, а 945 віддалено з поліції. От хто в Польщі береже публічного ладу і безпеченства.

— **Скорочене поступування.** Бувший відповідальний редактор волинського „Нашого шляху“ М. Литвиненх дістав дня 17. п. м. звільнення являється тожог таки дня до мирового суду. Тут заявили йому, що за кілька хвилин відбудеться над ним суд, за поміщення в „Нашому шляху“ статей як „Галицьке лихоліття“ та „Польща і східні креси“. Редактор не встиг не то приготуватись до оборони чи пошукати собі адвоката, але дослівно — оглянутись, як пан мировий суддя вплив йому на основі 213. р. параграфу — два місяці тюрми. Самозрозуміло, що п. Литвиненх не міг прийняти виroku з так „скороченого поступування“ і вніс відклик до окружного суду.

— **Комуністичну пропаганду.** В понеділок дня 22. п. м. почалася перед львівським судом присяжних розправа проти 10 молодих людей, обвинувачених в комуністичній пропаганді. Розправа потраває чотири дні. Борються обвинувачених: д-р Грек, д-р Глушкевич і д-р Ляндау з Перемішля. Більшість обвинувачених перебуває від кількох місяців у слідчій тюрмі.

— **Влом до каси львівської різні.** Невідомі люди вломились минулої ночі до каси міської різні у Львові, відки забрали 3.000 золотих.

— **Яке срібло і золото можна вивозити за кордон.** На днях появилася розпорядок польського міністерства нормуючий приписи про те, що можна зі срібла і золота везти зі собою, ідучи за кордон. Загальна вага везеного золота не може перевищити 250 грамів, а срібла 2 кілограмів.

— **Бандити наструють!** Польські часописи доносять, що в околиці Лукова невідомі бандити зловили якогось господаря, скастрували його і окаліченого пустили на волю. Поліції не вдалося погнати за їх слід.

— **Не вдалося.** Православний митрополит в Польщі Діонізій оголосив пастирське послання, в якому з рішення православної собору дозволяє на обходження православних свят після старого стилю там, де цього парохіяне домагаються.

— **Перша сироварська фабрика в Дичкові.** В селі Дичкові почта і стадія борки великої тернопільської пов. відкрилася сироварня для продукування голландських сирів „Гавда“, йдамських, лимбурзьких, олумунських, квалів і липтавської бриндзі. Хто бажав би заложити таку фа-

брику у себе, хай напише до нас по інформації. Коли би зголосилося більше число кандидатів, то ми уладили би короткотривалі курси. Адресувати на руки управиля Павлика в Дичкові п. Борки великі.

— **Інвезія календарів.** В слід за календаром „Просвіти“, який і цього року зберіг ненарушений свій об'ємний формат настільної книги, появилася його антипод „Самохотчик“ на 1925 рік. Цей п'дручний календарик в двоколірній обгорти-рисунок О. Коверка повинен кайтис в кишені кожного, що цікавиться датами іменин і уродин своїх найближчих, не кажемо уже про есконт векселів, які плодяться тепер, як за давніх, добрих часів. Календарик обіймає кірм календаром статейку Л. Л. про товариську поведінку та лікаву збірку цитатів, по одному на кожному листку записника. Календарик має 128 сторінок друку і коштує 1 золотий.

— **Концерт Голинського.** Нас просять пригадати, що концерт співака Голинського відбудеться нині (вівторок) о гол. 7:30 вечером в салі Муз. Інст. ім. М. Лисенка. Решту, непроданих білетів можна дістати від 6. год. при касі.

— **Зїзд друкарів.** В днях 7. і 8. п. м. відбувся у Варшаві зїзд польських друкарів, на якому між иншим ухвалено резолюцію в напрямі централізації усіх друкарських і споріднених організацій.

— **Ще один землетрус.** Англійські часописи доносять під датою 16. п. м., що останніми днями навістив Токіо землетрус получений з орканом, якого жертвою упало 600 домів, залізнична лінія і 300 людей убитих.

— **Смерть „царя шовку“.** Санацийна політика п. Грабського, яка довела до банкрутства неоди підприємство, примусила докзати самогубства „царя шовку“, яким був у Варшаві Лев Болян. Не можучи сплатити векселів, не дивлячись на своє „королівство“, Болян відобраз собі життя.

— **Новий роман Г. Гавтмана.** Небаром появилася на киярських полицях найновіший роман Гергардта Гавтмана „Острів Великої Матері“ — історія з утопічного архіпелагу. Новий твір Гавтмана пройнятий містикою, питомою його творам останніх років.

— **„Чистка“ в Ермітажу.** Радянська влада, притиснута до муру нестачою потрібних фондів, задумує в Ермітажі, одній з найбільших галерій Європи, перевести „чистку“. Велика кількість друкарських картин поливе небаром до грошевитих держав Європи і Америки; не трудно одначе, щоб тою дорогою не помандрував котрийсь з галерійних „житів“, якого вартість стягає європейських знавців до Петербурга. При легковажності московських можновладців до „старих“ майстрів, можна сподіватися усього.

— **Вдова по Беонштерне-Берзоні вмирає.** З Християні повідомляють, що вдова по письменнику Бернштерне-Беонзоні, відомому приятелі Українці, в тяжко занедужала і нема надії удержати її при житті.

— **Війна майбутнього.** На ювілейному засіданні інституту Франклина в Філадельфії виголосив генерал Жоржскіль реферат про війну майбутнього. Він говорив, що при поширенні трійливих газів буде примінене радіо, над чим будуть стежити літаки. Невеличкі відділи військ потімуть в кількох днях винищити населення цілого нападеного краю.

— **1.000 рагланів.** Доношу моїм сталим відборцям, що користаючи з Віденських Торгів я спровадив між иншим великий транспорт осінніх і зимових рагланів. Найновіші фасони. Ціни конкурентційні. Йосиф Кернер, магазини мужеської, жіночої і дитячої конфекції,

Львів, вул. Трибунальська 6 (дім власний) рік основання 1888. 488 1-3
— **Минюлате над Дністром.** Сердечно лакуємо Вп. Яковозі Калаявському, Марії Устиянович, Катерині Калаявській, Гриньові Кузь, Матроні Рожавській, Анні Гірник, Катерині Гет, Каролесі Гет, Іванові Баланди, Катерині Лесик-Левинській і Миколі Танчак в Новім Йорку за прислану жертву 64 доларів амер. на будову нашого Народного Дому. Просимо і даліше про нас не забувати Часописи американські просимо о передрукування цієї подяки. — Комітет будови Народного Дому в Миклаєві н. Дн. 491 1-1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Повідомяється Вп. п. Співаків, що перша проба хору на концерт дня 4. X. п. р. відбудеться цієї п'ятниці о гол. 7. веч. у малій салі Лисенка. Л. Туркевич. 484а) 1-?

Надзвичайні датки на „Рідну Школу“ УПТ-ва. На поклик в часописах зложили далі надзвичайні датки на ратування рідного шкільництва в золотих: Чит. „Просвіта“ Зап'яре 20. инж. Дудделло — Білі Ослани 15; по 10: о. М. Баранецький — Якубсва Воля, о. А. Осадла — Новосілка. Чит. „Просвіта“ — Ніжанковичі, Теребачевський — Мости Великі, о. І. Заяць — Тулиголови. Переглядаючи виказ надзвичайних датків констатуємо, що дуже мало громадян вігукнулося на наш заклик. Вп. Жертводавцям „складає щирю подяку Головна Управа УПТ-ва.

Співаків-хористів у Львові, які зволіють прийняти участь в хорі на концерті інвалідів дня 4. X. п. р. просимо негайно позати свої імена та адреси в домівці інвалідів Руська 311. Перша проба хору буде оголошена в часописах. — Комітет. 484 3-3

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

Д-Р ОСТАП КОШЦЮХ, адвокат в Буську, глянєє вповноваженого коніпінента, по можності з правом субституції. — Посада до обняття зараз. 478 2-3

ОГОЛОШЕННЯ.

ЛІКАР

Д-р Прийма Остап

ординує

у Виннигах — Weinbergen Nr. 130. 494 1-3

Реставрація, готель і кімнати до снідань
ПІД „ТРЕМА КОРОНАМИ“

ПЕТРА КОЛЬОНСЬКОГО

Львів, вул. Трибунальська ч. 8-10.
п'ручається зглядом Вп. Публики. Знаменита кухня до пізної ночі, добірні на-
питки, солідна обслуга. 474 2-5

До всіх газдинь!

Періть воздухом!

Найліпший і найдешевший апарат до прання
законно хоронений; патент ч. 1921.

марки **„БАЯДЕРА“**

З приводу великого заінтересування П. Т. Публики отсим приладом виставлю-
ваним на IV. Східних Торгах

продовжується пробне прання

яке відбувається щоденно від 9 і пів — 12 перед пол. і від 3—5 і пів пополудни
в домі при вул. Ягайлонській ч. 6.

Просимо принести зі собою трохи брудного білля!
Ціна приладу золотих 12. 487 1-1

Подяка.

Складаємо сердечну подяку Високопо-
ражаному п. Меценасові д-р Бачинському
Володимирові за безкорисну, успішну ін-
тервенцію у судових властей — в справі
нашого арештування. 1-1

Львів, 4 вересня 1924.
Лепицький В., Гафтович В., Гронський
Е., Карванська А., Кушнір М., Нарків І.

Надзвичайні Загальні Збори

Кружка У. П. Т. в Турці
відбудуться в неділю 5. жовтня 1924 о 4
год. по пол. в домі „Просвіта“ в Турці.
На деннім порядку:

- 1) Відкриття Зборів.
- 2) Зміна статута У. П. Т.
- 3) Вибір 3 відпоручників на Загальний
Зїзд У. П. Т.
- 4) Відчит п. П. Шеремети.
- 5) Закриття Зборів. 489 1-1

За Старшину:

Д-р Мирон Кондрат, голова.

Семен Волинець, секретар.

Звичайні Загальні Збори

Кружка Т. П. Т. в Яворові
відбудуться дня 29. вересня 1924 р. о гол.
12. в полудне в салі „Народного Дому“ з
слідуючим порядком:

- Відкриття Зборів,
- Вічитання протоколу з поперед. Загаль-
них Зборів,
- Звіт уступаючої Старшини,
- Звіт Дирекції гімназії,
- Звіт контрольної комісії та уdlєвня аб-
солоторії уступаючий Старшини,
- Вибір нової Старшини, 490 1-1
- Внески й запити.
- За Вил'я Кружка У. П. Т.
- Загальний Іван, голова.
- Бурко Дмитро,
секретар.

Речинець Загальних Зборів

відпоручників АЕпарх. Клира для
справ вдовичо-сиротинського фонду.

Згідно з предложенням Комісії вдовичо-
сиротинського фонду, Митрополітичій Ол-
днариат скликає силою § 9. статута Всч.
Відпоручників АЕпарх. Клира на загальні
збори в справах цього фонду до Львова
на день 29. IX. 1924 в салі Музею Дух-
Семінарії при вул. Коперника ч. 36.

Всч. о. Настоятелі деканатів переведуть
вибір відпоручників кондеканального клира
на Загальні Збори. Вибраним відпоручни-
кам належить виставити грамоту його ви-
бору для легітимації на Загальні Збори.
По відпаві св. Літургії о гол. 8 і пів в
семинариській Церкві при вул. Коперника
ч. 36. зберуться Всч. о. Відпоручники в
салі Музея на Загальні Збори. 465 3-3

ШУКАЮ солідно-
го інструктора
для хлопця. Переве-
рити 4. класу гімн.,
повторити 3. класу
гімн. Листи і услія:
посте рестанте Тур-
ка в Стріем для о.
Йосифа Ільницького.
470 3-3

ЗРЕДУКОВАНИЙ у-
читель пошукує
лекції з народних
шкіл, виділових і 1-ої
та 11-ої кл. гімн. Зго-
лошення слати: До-
рош, Медвельвіч п.
Бучач. 472 3-3

Присилайте
передплату!

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конт. почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4.20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7.50 зл., Німеччині 7.50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Румунії
150 лей, Болгарії 7.50 зл., Австрії
7.50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

За кулісами.

Минулої неділі відбувся в Кракові зїзд представників центральних комітетів сіоністичної організації, а також зїзд визначних жидівських парламентаріїв, які заставлялися над політичним положенням і намічували шляхи дальшої діяльності на парламентарній арені і поза нею. Та сіоністична преса збула ці наради лише кількома фразами. Над зїздом, його нарадами і постановами висить тінь таємності і непевності у відношенні до тих, що не можуть бути допущені до „святих святих“ жидівської політики.

Але рубець заслони відкрив нам недавно знаменитий пос. Грінбавм. Він ствердив, що за кулісами йде жива виміна думок в напрямі відкритої, а не замаскованої реституції Хієно-Пяста при кермі польської держави. З метою тривкої підбудови „народової“ коаліції маєтись розбити одноцілий жидівський клуб з тим, що більша його частина (ортодокси й галицькі сіоністи) має доповнити „народову“ більшість, а менша гризти невдячний, сухий хліб безвиглядної опозиції. „Реальні“ східно-галицькі опортуністи з пос. Райхом на чолі за якісь уступки з боку Хієно-Пяста в справі жидівського шкільництва, а може й знесення примусового святкування неділі мають послужити тараном боротьбі проти Українців і Білорусинів, мають аже офіційно прийняти на себе польонізаційні обов'язки на „кресах“. Так представляє справу пос. Грінбавм, і ми не маємо причини йому не вірити. А східно-галицька сіоністична преса мовчить як заклата. А ця мовчанка вказує, що твердження пос. Грінбавма мають повну основу. Та пригрозювана угода галицьких сіоністів з Хієно-Пястом має на меті не тільки здобути концесії в користь жидівських поміщиків, купців і промисловців, не тільки вивести національно-культурні полекші, а за те поставити Жидів в перших рядах польонізаторів, але тут криється ще одна загадка. Відкинувши тзв. національні меншости поза рамки політичного життя, ні одна з двох груп польського союму, ні правіця — ні лівиця не може створити парламентарної більшости, не може витворити парламентарного правительства. В наслідок цього маємо такий дивогляд, що фактично в Польщі правиться при допомозі колишнього австрійського § 14., при допомозі позапарламентарного уряду. Галицькі сіоністи й ортодокси за миску сочевиці мають закласти цю прірву польського парламентаризму. Та не в цьому закладається загадка жидівської угодовости.

Серед польських селянсько-демократичних партій зривається гасло чових виборів. Відбутий 14. вересня ц. р. зїзд Союзу людських партій „Єдність Людова“ і „Визволення“ в Кракові між иншим виніс отсю резолюцію:

„Між громадянством і соймом існує дізгармонія. Останні вибори, проведені під натиском капталу, нагромадженого всіма партіями, при допомозі непередбаченої в засобах агітації з амвон.

завернули великі ряди виборців з людської дороги і влекли до побіду правіці. Також завдяки об'єднаній агітації в руки „п'ястової“ партії дісталось велике число мандатів. Зрада Віт са і кількісміяне „хієно-п'ястове“ правління вказує, що партії, на яких спирався уряд, є партіями нищення народу і держави. Громадянству у слід уможливити переведення виборів — з метою потягнути до політичної відповідальності ті партії, які ввели виборців в блуд, та з метою повернути парламенту ту повагу, яку він повинен мати як національна репрезентація. Зїзд здає собі справу з труднощів, з якими стріється справа розв'язання союму і розрешення виборів, однак ті труднощі будуть переможені, як увесь народ сіл і міст почне мислову пропаганду за розв'язанням союму і снату та розв'язанням нових виборів. Тому зїзд зриває послів і власті партії, щоб розпочали боротьбу за розв'язання союму і довели її до успіху“.

Отже „hier liegt der Hund begraben“. Нові вибори не є на руку ані Хієно-Пястові, ані східно-галицьким сіоністам, які при абстиненції українського населення здобули аж 14 мандатів замість 4-ох. Східно-галицькі сіоністи підозрівають, що при найблизших соймових виборах Україні можуть бути активними. І це підозріння згає ім сон з очей, пхає їх в обійми польської реакції, перетворює їх в оруддя польонізації.

Правду кажучи, то східно-галицькі сіоністи вже давно фактично сповнюють польонізаційну місію. На всім просторі української національної території, не тільки по містах і містечках, але навіть по селах всі написи на жидівських магазинах, крамницях, підприємствах є виключно польські. А купці становлять головний контингент сіоністичних організацій. Навіть ті українські написи (нпр. у Львові), які ще десь в кутку ховалися поруч польських за австрійських часів тепер зовсім позникали. Навіть

жидівські адвокатські канцелярії, що у 80 прц. живуть і розростаються при допомозі української селянської клієнтелі, теж послугуються виключно польськими написами, друками і т. и. Отже польський характер містам на українській національній території надають не польські уряди, не польська бюрократія, не дрібна кількість польських ремісників, тільки жидівська маса, жидівське купецтво, жидівські підприємці. Давніше це польонізаторське завдання сповнювали асимілянти; — сьогодні нею місією перенялися жидівські народовці-сіоністи. Становище жидівства на українській національній території в сучасних межах Польщі тепер є ідентичне зі становищем жидівства на Бел. Україні за часів царату. Чим більше там зростає антисемітизм, тим більше жидівство переймалося ідеями русифікації. Подібне явище запримічуємо й тут. І тому перехід східно-галицьких сіоністів до польської реакції, і тому їх активний польонізаторський виступ не був би для нас несподіванкою.

Далекі від проповідування антисемітизму або економічного бойкоту супроти жидівського населення, ми всеж таки уважали відповідним звернути увагу на підготовлюваний хід жидівської офіційної політики, на роль, яку грають Жиди на нашій національній території. Розуміється, що від Жидів самих залежить напрям їхньої політики і їхня тактика, але вони ані на одну хвилину не повинні забувати, що вони мають десять мандатів українського населення, та що ними не можна розпоряджати проти інтересів українського народу. Жиди є незвичайно чуткі на свої інтереси, тому повинні зрозуміти, що й серед нашого населення починає прозябати та сама чуткість. Ф. Ф.

У. С. Р. Р.

Ліквідація неграмотности в Донбасі.

В Донбасі налічується неграмотних і малограмотних у віці від 18 до 35 літ 360.000 люда, з того приходиться на пролетаріат 28.561 неграмотних і 9.458 малограмотних і на організоване селянство 27.091 неграмотних і 7.262 малограмотних. Решта неграмотних і малограмотних припадає очевидно на неорганізоване селянство.

На 1. червня ц. р. в промислових районах Донбасу існувало 242 лікпункти (ліквідаційних пунктів) і на селах для організованого селянства 269 лікпунктів. Мовою навчання є переважно російська мова. Українською мовою навчання відбувалося в 2. лікпунктах Бахмутської округи, 12 — Маріупольської округи і 6 — Старобільської округи.

Від жовтня 1923 р. до червня 1924 р. випущено зі шкіл ліквідації неписьменности 16.245 осіб.

Шкіл для малограмотних на 1. квітня ц. р. було в Донбасі 71, тепер є 39. Всього випущено зі шкіл малограмотних на 1. травня 53 особи. („Вісти“, 10/9. 24).

Знов хабарництво.

З Одеси повідомляють, що в містечку Злині відбулася судово розправа в справі незаконного звільнення села Козаківки від харчового податку. У цій справі було 39 обвинувачених, а в тому числі і податковий інспектор Орлов, що звільнив село від податку за хабаря 300 пудів муки. Далі між обвинуваченими були голова районного Виконавчого Комітету Рад Бугайчук (комуніст) і секретар районного партійного комітету, голова сільської ради та інші представники районної влади, що підписали звільнення від податку. Одержавши звільнення від податку село почало п'ячити разом із районною владою. Орлова засуджено на 5 літ

Пр. 846/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на висок Державної, Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 206 (10299) з дня 17. вересня 1924 р. в артикулі: 1) „В згоді з самим собою“ цілий артикул крім заголовка до кінця містить в собі естадо злочину з § 65 а зак. кар., узяв докрану в дни 10. вересня 1924 р. конфіскації за оправдані і зарядив знищення цілого номера і видав по думці § 493. закона

визначні та сконфісковано його майно. Бугайчука засуджено на 3 роки в'язниці, а організаторку п'ятити Ясинську на 6 років в'язниці та конфіскації майна (вона куркулиха!). Інших обвинувачених засуджено на в'язницю від 1—3 літ. (За „Вістями“ ч. 209.)

Результати урожаю на Україні.

По даним Дерп'яну сьогорічний урожай на Україні дає 574 мільонів пудів хліба. Внутрішня потреба в хлібі (на засів, на прокормлення населення і худоби) становить 517 мільонів пудів. Таким чином лишок урожаю становить 57 мільонів пудів. Хлібні лишки з минулого урожаю становлять 47 мільонів пудів, отже всього є лишків 104 мільонів пудів. З того на потреби міст підє 55 мільонів пудів, а 49 мільонів пудів призначається на експорт. (Пр. „Правда“ 12/9. 24). (Середній щорічний валовий збір хліба на Україні виносив перед війною 1.338,8 мільонів пудів (32 прц. збору бувшої Росії), а вивіз хліба виносив 418,6 мільонів пудів (54 прц. всього вивозу бувшої Росії). („Вісти“, ч. 205, 10/9. 24.)

Статистика втрат за час інтервенції „білих“ на Україні.

До Всеукраїнського Т-ва допомоги жертвам Інтервенції надійшло з цілої України 22 тисячі заяв. Яку загальну суму збитків виносять ці 22 тисячі заяв важко ствердити, бо дотеперішнє статистичне оброблення охопило лише першу партію тих заяв на суму 10 тисяч. Рахуючи число членів родин тих громадян, що подали заяви, бачимо, що ці 10 тисяч заяв охоплюють 48.595 душ українського населення різного віку і становлять загальну суму матеріальних збитків 52.684.363 карбованців золотом.

Попри це в тих заявах наводять факти й особистих збитків, яких не можна перерахувати на ніяку валюту. Зі всіх 10 тисяч заяв поданих особистих втрат 6.300 у випадках, тоб-то більш 63 прц. усіх заяв. У тих випадках маєтсья: вбиття на смерть 3282; важких каліцтв, що спричинили повну нездатність до праці 265; каліцтв із частинною втратою працездатности 318; знасилувань 99; побоев 1667; примусової мобілізації до білих армій 504; інших випадків насильств 264. Такі цифри одержуємо з упорядкованих статистично перших 10 тисяч заяв. Але цифри ці що найменше подвоються при розгляді дальших заяв. (За „Вістями“ ч. 209.)

Присилайте слядани на пресовий фонд на нм. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

ного заборону дальшого розширювання того друкованого писма. Заразом видав наказ відзначеному редактору тої часописи, щоб не рішення помітив безплатно, в найближчій числі і то на першій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвижені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ек 1863, а іменно засудження за переступство на гривню до 400 зл. — Львів, дня 17. вересня 1924 (ліквідаційний) мінь гал. Гречка 15

Відгук смерти дир. Матвіяса.

Уявім собі на хвилину, що хтось, що покінчив польську школу, якийсь напр. Багінський чи Вечоркезіч, не говорячи вже про бандитизм, який шалів в тзв. Конгресвіці по першій

Наслідки цієї „опінії публічної“ проявляються ще і в другому напрямку. Після смерті дир. Матвіяса Кураторія іменувала управителем утравквістичної (б. української) учит. семінарії директором польської се-

Пан оборонець говорив, що політичний процес немилий. Це правда, що він немилий. А мусить бути ще більше немилим кожний політичний процес, що виріс на тлі „руських“ вчинків. За цілим урядом були давно розписані стежні (гончі) листи. Знав про це і обвинувачений ще у Відні а все одно він сюди явився. Пан оборонець говорив про Сан-жерменський трактат і про те, що 97. ст. ття того трактату звільняє від судової відповідальності за свою політичну діяльність усі особи, що походять з території б. австрійської держави отже зі Сх. Галичини за весь час їхньої діяльності від 28. липня 1914 року аж по момент ратифікації трактату. Але це не так! На основі тієї статті трактату поодинокі особи не відповідають за своє політичне становище. А чейже політичне становище і політичний злочин — це не все одно. Політичні проступки мусять бути покарані. Обвинувачений саме відповідає не за його становище а за політичні злочини. Того вимагає справедливість. Як би Сан-жерменський трактат це розумів инакше, то там було би зазначено „що кожна особа не відповідає за своє політичне ділання“ а там цього нема. Далі там повинно би бути застереження, що кожна держава, яка одержала в спадку по Австрії якусь територію, мусить проголосити політичну амнестію для політичних діячів за їхні вчинки від 1914 р. до моменту

Казав пан оборонець, що не за-
паз ні один засуд за § 58, тільки
за державну зраду. Але й це не так!
Бо ось в Чорткові засудив окруж-
ний суд кількох на кару смерті за
державну зраду. (По справі Селе-
зінки той засуд не має ніякого від-
ношення, бо заєуджені були чле-
нами партизанського відділу, що
прийшов споза Збруча — прим. Ред.)
Пан оборонець твердить, що до
14. березня 1923 р. у Сх. Галичини
була окупація, отже за державну
зраду не може ніхто відповідати
особливо в справі вчинків довер-
шених на тій території до 14. берез-
ня 1923 р. І покликується пан обо-
ронець на якогось професора. Пев-
но, що пан оборонець може це
робити, але я на це не маю права
ані не маю змоги. Моїм обов'язком
є обвинувачувати за довершені в
тому часі карні вчинки вже хоч би
тому, що тоді виконувано на тери-
торії Сх. Галичини цивільну і судо-
ву владу. Ось і для того саме обви-
нувачений мусить відповідати за всі
його протидержавні вчинки з того
часу, а до того за вчинки докону-
вані з укриття. Я здаюся, судді,
на Вашу совість. Признаєте, що
обвинувачений винен, то його за-
судите, а признаєте у Вашій сові-
сті його невинність, то його звіль-
ните.

П. прокуратор цікаво підходить до 92 статті Сан-жерменського трактату а ще цікавіше її інтерпретує. Його становище таке: Трактат звільняє від відповідальності всіх політиків за їхню політичну відповідальність, яка не була каригідна. Виходить, що 92 стаття договору написана для того, щоби звільняти людей від відповідальності за некарідостойні вчинки. Як би так було, то не потрібно було би цілковито 92 статті, бо за некарідостойні вчинки

Не знаю, чи —ирене це огидливе явище щію відличан, але на Великій Україні вирости до-

Блискучі сторінки славетного Карлейля про значіння героїв і героїчного в історії уявляють із себе не самий лише майстерний дотеп. Герої і жертви — це сіль землі і світло світові. Ми, як молода нація, не маємо права цього забувати ні на хвилину, і коли нема ще в нас Пантеона матеріального, хай буде принаймні духовий. Будуймо його, доглядаймо за ним, як за національною святинею. Нація, як

Справді, російська революція взяла від України — такої бідної на інтелігентні сили — цілу низку видатних громадян, і ми не знаємо навіть, де знаходиться їхній прах. Де могила ветерана українського руху Вол. Науменка? Де могила старого нашого діяча П. Дорошенка? Талановитого етнографа Вал. Боржковського? Славного композитора М. Леонтовича? Українського сенатора Сергія Хвостова? А з пізнішійх жертв — блискучого поета Грицька Чупринки? Україна втратила не тільки кращих синів, але й їхні могили. Ніхто і ніколи не дізнається, де вони, і не маємо ми сумної втіхи поборжно схилити голову над їх чесним прахом. Отже лежить на нас невідмінний обов'язок

*) Користуючися нагодою, дозволю собі торкнутися тут іншої справи. Маю відомості, що на Україні тепер видають розшуковують рукопис роману Кал. Омишенка "Дезертир". Цей роман мав розпочатися друком як раз тій книжці „Л.-Н.В.", по яку я згадую. Рукопис мусить бути або в коректора п. Калиновича, або в секретаря редакції пані Нат. Романович-Ткачєвської, або в редактора художньо-літературного відділу п. Павла Тичини. Надаю це тут на всякий випадок — до відома заінтересованих осіб. Ол.С.
(Докінчення буде).

ІПОКУТТЯ ПОЗІРІ КОНЦЕРТИ АНТОНА РУДНИЦЬКОГО п'яніста з Берліна ІРИКИ ТУРНЕВІЧІЗНОЇ співачки

КОЛОМІЯ: субота, 27. вересня ц. р.
ГОРОДЕНКА: неділя, 28. вересня ц. р.
Дохід призначений на буд-ву українсько-го театру у Львові. 1—1

І так не мав би ніхто права потягати до якоїнебудь відповідальності. По заповненні пана прокуратора в Польщі повинні би потягати до відповідальності саме за вчинки некарігідні. А 92 стаття Сан-жерменського договору спасла би людей від тої відповідальності за некарігідні вчинки. Але чи це можливе у правовій державі? Чи це не пониження для Польщі? На цілому світі у всіх державах ніхто ще не відповідав перед судом за некарігідні вчинки. Видно, що ця 92 стаття була написана саме для того, щоб політичних діячів звільняти від відповідальності за каридостойні вчинки а не інакше. І лише так треба розуміти цю статтю Сан-жерменського договору, який ратифікувала Польща, і тим самим зобов'язалася його виконувати.

Чому оборона не зачіпала справи амністії при стилізації питань? Вона й не могла зачіпати. Бо не про амністію тут йде а про право. Амністія — це ласка. А обвинувачений на основі закону не може бути суджений за державну зраду. Через те оборона й не підіймала справи амністії. Оборона не перечить, що в часі від 1919—1922 р. були акти саботажу. Так — вони були, але до них обвинувачений не мав ніякого відношення. Обвинуваченому закидується, що він підписав протиприборчу відозву, яка спричинила смерть Твердохліба. Та нам треба собі з'ясувати: 1) який зв'язок був між саботажом і урядом д-ра Петрушевича, 2) яке становище займав д-р Селезінка в уряді д-ра Петрушевича і в якому відношенні міг бути до саботажів, 3) який зв'язок заходить між тою відозвою, що підписав д-р Петрушевич і д-р Селезінка і між актами саботажу. Розглянувши доперва основні ці три точки, ми зможемо з'ясувати собі ролі обвинуваченого в тому процесі.

"Neminem captivabimus nisi iure victum" — звучала староримська правна норма. Отже як представляється справа першого порушеного мною питання? А ось як: Саботажі були і д-р Петрушевич їх використовував. Так! Але причиною тих саботажів був не д-р Петрушевич, але пануючий окупаційний режим. Саботажі не були актами віри Петрушевича, але актами зневіри українського народу в Сх. Галичині, це були акти розпуки, що сповила була народ. Чим же був д-р Селезінка? Чи насправду він був членом Національної Ради і міністром? Ні! — Це вже доказано і свідками і перебігом розправи, що ні! Але найбільшим доказом повинен послужити для пана прокуратора предложений ним же до розправи акт, що містить урядові реляції про цю справу начальника інформаційного бюро львівського воєводства ком. Івахова. Ім чейже повірить пан прокуратор. А там виразно написано, що д-р Селезінка не був ні членом Національної Ради ні міністром.

Та я хочу звернути увагу на одну обставину. Тут говориться все про те, що д-р Селезінка був членом уряду д-ра Петрушевича. Так він був членом уряду. Але "уряд" по українськи означає те саме, що по польськи "urząd". Польське "urząd" значить по українськи "правительство". Отже це правда, що д-р Селезінка був членом уряду (urzędu) д-ра Петрушевича, але не був членом правительства (rządu). Він був управителем, чи начальником вій-

ськової канцелярії д-ра Петрушевича, отже одного лише відділу цілого уряду (urzędu) диктатора.

Тут були відчитані зізнання свідка Дзіковського з процесу проти посаджених у вбивстві Твердохліба. Дзіковський, як заявив сам пан прокуратор, людина загадочна. Дзіковський мабуть співучасник убийства Твердохліба. Тут відчитували його довгі зізнання про організацію саботажів. Він так багато говорив, так багато називав осіб, так багато подавав учасників тих саботажів, але ні одним словом не згадав про д-ра Селезінку. Це безперечно показує, що д-р Селезінка не організував тих саботажів і не був причасним у вбивстві Твердохліба. Бо як би було протівно, то чи ж Дзіковський був би того не сказав. Він же подавав назвиська осіб, яких у життю ніколи не бачив, то напевно був би подав і його назвисько.

Тепер же ця нещасна відозва! Вона була написана тоді, коли в Галичині вже були саботажі. Отже саботажі випередили цю відозву. Чи міг її не підписати обвинувачений? Ні! Він мусів її підписати. Він мусів виконати наказ. Бож він був військовим, він був офіцером. Як би був наказу не виконав, то мусів би був зложити шаржу, кинути службу і зломити присягу. Того зробити він не міг. Він вдержав на своєму становищі до кінця. Але, щоб навіть міг відмовитися підписувати цю відозву, то чи він це зробив би? Ні! цього він не міг зробити. Він її мусів підписати, бо так диктувала йому совість.

Колись у далекій старовині грецький законодавець Сольон написав такий закон: "Коли в краю є політична боротьба, тоді ніякий громадянин не може бути неутральним". Тепер у писаних кодексах того закону не нотується, але він записаний глибоко в наших серцях. Так! Коли в його батьківщині йшла політична боротьба, то він не міг бути неутральним. Він виконував обов'язок крові, обов'язок присяги. Те, що він робив, не попадало в ніякий конфлікт з правом, бо те, що не попадає в конфлікт з етичним почуттям, не може також попадати в конфлікт із ніяким правом. А це певне, що робота обвинуваченого хіба не попадала в конфлікт із його етичним почуттям.

Він боровся доки міг. Із хвилиною, як спроможність тої боротьби минула, він зложив зброю. Але коли би навіть те, що він робив, попадало в конфлікт з польським правом тепер, то не попадало воно в такий тоді, коли він це робив. Він мав право це робити і мусів це робити. Його діяльність протівно була навіть правною, бо випливала з обов'язку до народу, якого доля до 14. березня 1923 р. не була вирішеною.

Вилучення на волю д-ра Селезінки.

Як довідуємося, обвинувачений д-р Ярослав Селезінка не прийняв засуду. Оборона внесла від того засуду відклик до вищої інстанції. Дня 22. вересня відбулося засідання палати радних, на якому рішення виплати д-ра Селезінку на вільну стопу за кавцією 500 золотих польських. Наслідком того д-р Селезінка по 7-місячній слідчій в'язниці опустив її мури.

Вчора у промовах закралася неприємна друкарська похибка, які сьогодні справляємо: В промові прокуратора, у другій шпальті, у сьомому рядку згорі замість "але справедливість" має бути "а не справедливість". — У промові д-ра Глущевина, на третій шпальті промови, у 36 рядку згорі замість "то така потвора" має бути "то така потрава". У тій же промові, у тій самій шпальті в 26 рядку нище попереднього замість "собі також польського патріота" має бути "собі такого ж польського патріота".

В дітях наша будучина — на ша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народу той, хто жертвує на "Рідну Школу".

ОСТАННІ ВІСТІ.

Польський сейм.

Перед скликанням повакаційного засідання польського сейму ведуться різні наради поодиноких клубів. Правдиву сензацію викликали поголоски того роду, що українські й білоруські посли на першому засіданні сейму зложать відповідну декларацію, почим виступлять з сейму. Та ці поголоски є обчислені тільки на сензацію, бо під цю пору нема у Варшаві ні одного українського чи білоруського посла.

Конвент сеніорів збереться дня 2. жовтня. На днешньому порядку програма праць осінньої сеймової сесії.

На 3. жовтня скликано засідання сеймової комісії для закорд. справ.

Невдалий атентат на Еріо?

При кінці засідання ради мін. якась жінка умово хора вдерлась до палати. Вручила інспекторові поліції набитий револьвер і заявила, що хотіла вбити Еріо, але в останній хвилині забракло їй відваги.

Дві польські ноти до совітів.

Польський уряд вручив совітському послови в Варшаві дві ноти. Перша з них це відповідь на ноту Чічеріна в справі нападу на Стозбці, а друга в справі інтерв'ю ген. Сікорського в "Матені".

Совіти інтерв'юють у Китаї.

"Івнінг Пост" звідомляє з Токіо, що совіти хочуть вмішатися у внутрішню війну в Китаї. У Владивостоці концентрується військові відділи, які мають відійти на китайську територію через границі Маньчжурії.

НОВИНКИ.

— **Конфіскація.** Попереднє (212) число нашого часопису, сконфіскувала польська прокуратура за кінцевий уступ вступної статті п. з. "В ролі миротворців" та цілу статтю п. з. "В обороні поневолених".

— **О. Новаківський перед лицем Європи.** Останнє (255) число широко в Європі поширеного "Прагер Прессе" принесло статтю д-ра В. Залозенького про творчість маляра О. Новаківського, при чому в ілюстрованому додатку цього часопису поміщено чотири репродукції з картин нашого артиста. Витяючи спосіб познайомлення з українським мистецтвом кол європейського заходу, не можемо на цьому місці не звернути уваги на незручність, з якою це в данім випадку зробив д-р В. Залозенький. Останній вклучає О. Новаківського до репрезентуючого українське сучасне мистецтво "трезіра" (Dreigesirn), до якого крім О. Новаківського, допускає ще... Нарбуга і Архипенка. Не вмовляючи маляра О. Новаківського безсумнівних заслуг для українського мистецтва і в парі з І. Трушем почетного місця в історії українського імпресіонізму, мусимо на цьому місці з усею рішучістю ствердити, що утворене д-ром Залозеньким "трезіра" є вповні штучним, припадковим і тим самим неістинним елябратом. Бо питання про те, хто з українських мистців репрезентує сучасне, українське мистецтво на зовні, належить до суто академічних і до речі кажучи також неактуальних як сконфіскованих питань. На всякий випадок, не є річю об'єктивного дослідника — висувати на чолі одного артиста, з незаслуженою шкодою не тільки для цілого ряду других артистів, але й для мистецтва взагалі. Особливо коли мова про так мале відоме в Європі мистецтво, як українське. Правда, знаємо, як важко в таких випадках оберегти від мимовільної пересадки, але коли вона, з багатьох причин, допустима внутрі мистецької політики даного народу, то приміненна на зовні стає майже карігідною. Бо коли памітний український імпресіоніст О. Новаківський, належить до "трезіра", яке репрезентує (!) сучасне українське мистецтво, то до якої астрономічної групи належать такі артисти, як предтеча Нарбуга — Василь Кричевський, творець нового монументального малярства Микола Бойчук, незрівняний під оглядом мистецької культури і малярської (теж імпресіоністичної) техніки Олександр Мурашко і цілий ряд других, з яких кожен об'єктивно в українське мистецтво ногами цінностями, для яких важко або й не можна знайти аналогії на Сході ні на Заході Європи? — М. Г.

— **Не тільки Польща продає телефони.** З Риму повідомляють, що італійський уряд, не могочи дати собі ради з експлуатацією телефонічної сітки, продав свої телефони приватному підприємству за 510 мільонів лірів.

— **Податок на чужинців.** Президія московського совіту пішла наложити на

Тернопільщина Позірі

Субота, дня 27. вересня 1924.

КОНЦЕРТ Михайла Голіського

героїчного тенора з Медіолану.
Частина доходу призначена на Судову 502а) українського театру у Львові. 1—1

чужинців, перебуваючих в Москві, спеціальний податок, який вгається між 100 і 300 рублями, залежно від часу побуту.

— **Запізно.** До вершавського рабінату зголосилася маюла, 26-літня Жидівка, яка привела зі собою підтопаного старика, який готов був перейти на юдаїзм, щоби з нею оженився. До речі той темпераментний старик мав жінку і діти, але для любови рішений на... найгірше. Рабінат відкинув спізнену пропозицію побільшення кадрів "сезону віри".

— **9999 побітників страйкує.** На основі статистичних обчислень стверджено, що в бориславському страйку приймає участь 9999 побітників.

— **Дашева безсмертність.** Американський науковий журнал "Саєнс енд Інвеншен" повідомляє про новий спосіб балізація мерців, придуманий одним з фізиків Ньютона світа. Старинні Єгиптяне, яких кількатисялітні мумії збереглися до нині, балізували своїх покійників на свій оригінальний спосіб. З черева добували внутренності, при чому мозок випомпювали через ніс, відтак погрожували тіло на 40 днів у спеціальний розчин; відтак наповнювали живіт смолою, запашним корінням, кавчуком та сіллю. Так насичене тіло загортали в бандажі. Новий спосіб балізування полягає на гальванопластиці. Покійника, по усуненню легкорозчинних внутренностей, натирється графітом, після чого погрожують у ванну з розчином міді чи зиншого металю. В короткому часі, внаслідок гальванопластичного процесу, покривається тіло однотайною металеву полюсою, яка вповні уластичнює усі, хочби найдрібніші частини тіла. В результаті одержуємо з покійника металеву статую, яка коштує 300—400 доларів. За таку ціну можна бути безсмертним хочби... тілом.

— **На улицах Москви.** Радянські часописи повідомляють, що на улицах Москви появляються останніми часами цілковито нагі муштини і жінки. Одиноким їх накриттям є стяжки перев'язані через плечі з напичко: "Геть зі соромом!"

— **Конференція відпоручників філії Тов. "Просвіта".** Головний Виділ Т-ва "Просвіта" пригадує, що краєва конференція відпоручників філії Т-ва "Просвіта" відбудеться 29. вересня ц. р. о год 10. передпол. в кімнаті засідань Т-ва, на яку обов'язково мають явитися від кожної філії голова згл. заступник голови або відпоручник філії.

— **"Учительська Громада" в Станіславові.** На Загальних Зборах філії Т-ва "Учительська Громада" в Станіславові, які відбулися в днях 7., 9. і 18. вересня ц. р., вибрано отсей виділ: Д-р Іван Рибчич, голова, проф. Микола Лепкий, місто-голова, д-р Микола Стрільців, секретар, проф. Роман Чубатий, скарбник, проф. Теодор Грицак, член виділу (економічні справи), проф. д-р Володимир Бригідер, член виділу (культурно-просвітні справи). В склад контрольного комісії увійшли: дир. Никифор Даниш і проф. Антін Ульяновський.

— **Кружок УПТ. в Турці надіслав** в серпні чеком 211.20 зол. до каси Гол. Управи УПТ., що з квотою 28.50 зол. виказано в ч. 208 "Діла" з дня 19. вересня ц. р. творить разом 239.70 зл. за серпень ц. р. з турчанського повіту. — *Секція "Рідна Школа" УПТ.*

Кооперація — народна сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи "РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Поруча 2-кратна.

Біржа.

Львів, 23. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5.18—5.18½, канад. дол. 4.98—5.01, чеськ. кор. 0.15—0.15½, лєі 0.02—0.02½, франц. франк 0.28—0.28½, швайц. фр. 0.97¼—0.98½, англ. фунт. 23.40—23.60.

Золото. 20 кор. 21.40—21.60, 20 франк. 20.00—20.20; 20 марк. 23.30—23.50; 10 руб. 25.40—25.60.

Срібло. Австр. кор. 0.43—0.43½, 5 австр. кор. 2.24—2.26, фльорени 1.15—1.16, рубл. 1.85—1.90, рубель дрібним сріблом 0.85—0.90.

Збіжжя.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22.75 до 23.75 жито галицьке з 1923 р. від 17.55 до 18.25, жито нов. збору від 16.20 до 16.75, ячмінь галицький броварняний від 18.00 до 19.50, ячмінь галицький пашинний від 16.50 до 17.50, овес галицький з 1923 р. від 15.75 до 16.25 Гречка 15.75—16.75.

3 судової салі.

Діти перед судом.

В понеділок розпочалася у Львові перша серія пошуків суддів карна розпр. проти 10 молодих хлопців в віці від 16 до 20 літ, обвинувачених за злочини § 58. Назвища обвинувачених такі: Едуард Брехер, умічений учень відділової шк. Едмунд Райс, гімназійний учень, Матвій Яворський, студ. прав, Марк Шмольскі, механік, Давид Грінберг, слюсарський учень, Лазар Габерман, столярський учень, Іосиф Гайнольд учень 3 кл. гім., Іосиф Ерліх учень 2 кл. гім., Роман Верфель учень 8 кл. гім.

Обширний акт обвинувачення закидає їм, що вони напали на Союз комуністичної молоді Західної України і як такі займаються широким комунізмом чи то кольтарною комуністичною нелегальною літературою, чи закладаючи комуністичні нелегальні кружки молоді. Теренсичної діяльності був не тільки Львів, але й інші східногалицькі міста. В лютому цього року вдалося львівській поліції підтримати одного з обвинувачених на головному залізній з транспортом комуністичної бібулі і на її основі поліція апала на слід добре законспірованої організації.

Розправа ця мігала не тільки тим, що на лаві обвинувачених засіли майже самі діти. Відкривав вона крім того важку заваду, що засиділо перед очима нестерпного ті відносини, які діють в казетах львівської поліційної дефензиві. Уже в часі слідства голосною стала справа вельюдського побиття в поліційних арештах обвинуваченого Брехера. Справа ця була в свій час голосною і в пресі і в варшавському союзі а також перед соймовою комісією посда Тугута. Визначалося тоді назвище поліційного комісара Лабяка, як го навіть часово завішено в уряді дучачні і почато пошти нього докопання. Врешті-решт виправдано пана комісара.

В часі теперішньої розправи знову вичинила справа поліційних тортур. Спеціально обвинувачений Брехер дав обширні зізнання і широко представив перед судом ті історії, які він мусів пережити в часі поліційних переслухань. Детально описує, як його били по лицю, як на чмє маче кидали з рук до рук, як душили за горло, били головою об стіну, а потім розібрали до нага, злили холодною водою і почали бити залізним прутком по претах. Коли це не помагало, наложили йому на голову мішок і почали мучити електричним током. В часі тих тортур в н кілька разів амлівав, але його знову зливали холодною водою, приводили до пам'яті і далі катували. Така процедура грівала через дві ночі, доки він не згодився підписати зладжених зізнань. Шойно чотирнадцятого дня відвели його до судової в'язниці, де аж по кількох днях вдалося йому допроситися лікарських оглядин. Але хоч вже проманив довший час від часу робіт, лишилися численні сліди ран, що ствердив сам в'язничний лікар.

Зізнання Брехера трівало кілька годин. Обвинувачений відкликав не тільки те, що зізнав на поліції під примусом, але також і те, що складав вже перед слідчим суддею, мотивуючи це тим, що він ще і в суді був під моральною пресєю пережитих днів на поліції і боявся прямо говорити правду. Обвинуваченому поставлено цілий ряд питань. Питав предсідник, питали члени трибуналу, питали присяжні судді і оборонці, багато винищував прокуратор, бажаючи виправдати мотушок поліції вислідом слідства проти комісара Лабяка. Шойно на салі розправ довідався обвинувачений, що слідство проти комісара Лабяка прийало тому такий оборот, бо в його справі виступали як свідки тільки ті агенти і сищики, котрі ажраз були його помічниками і якраз вони вправлялися в живого копаного мяча.

Багато про побіи на голіції розказали також і два інші обвинувачені, а саме Райс і Яворський. Цей останній Українець, студент прав з Дрогобича, чакоточна людина. Як перший так і два другі обвинувачені відкликали всі свої попередні зізнання, зложені не тільки на поліції, але також і в суді.

Розправа проти дітей „комуністів“ розписана на п'ять днів. Буде переслуханнях безліч поліційних комісарів і жовнірів, крім цього до відчитання приготовлено безліч комуністичної літератури і різних летучок.

В склад трибуналу входять: радник Маер як предсідник, а Соха і Невядомскі як вотанти. Обвинувачує прокуратор Гіртнер. Боронять адвокати: д-р Грек, д-р Глушкевич, д-р Айнайглер і д-р Лявдау. Перемишля.

Зацкавлення розправою велике і саяа дереповнена головно жидівським громадянством. Доступ на салю доволі трудний і за спеціальними білетами. Всі входять обставлені густими поліційними пікетами.

Ставайте членами-основателями Товариства „Помихильників Українського Спорту“. (Чл. виладка 25 зл.). Шліть і менші датки для організації спосту. Адреса для експлики грошей, „Дністер“ ч. нн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська виладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, зачаття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Бенефіс. В четвер, дня 25. ц. м. великий бенефіс директора цирку А. Корнацького. В святничім тім дні виступить до теперішній як і новий ансамбль з найновішими а багатими атракціями. В атлетичних змаганнях возмуть участь найславніші тяжкої ваги змагуни. Білети на цю виставу швидше набувати в торговлі папером Габреля при вул. Леґіонів, також в цирковій касі. 495 1-1

Ширші Сходять членів „Союза Ураїнок“ відбудуться в неділю 28. вересня ц. р. о 4-й годині пополудні в домі товариства „Народний Дім“, вул. Рутівського 22). На порядку дня: „Організація жіноцтва львівського повіту“. З огляду на вагу теми просять усе львівське і доколячне жіноцтво о якнайчисленнішу участь. Гості пожелані. 505 1-2

Засідання Історично-Філозофічної Секції Наук. Тов. а ім. Шевченка для вибору дійсних членів відбудеться 8. жовтня ц. р. о год. 7. вечором в канцелярії Наук. Товариства. Д-р М. Кордуба, голова, Д-р І. Крип'якевич, секретар.

Повідомляється Вл. п. Співаків, що перша проба хору на концерт дня 4. Х. ц. р. відбудеться цієї п'ятниці о год. 7. веч. у малій салі Лисенка. Л. Туркевич. 484а) 2-2

Торговельні курси: однорічний для абітурієнтів середніх шкіл і піврічний для тих, що покінчили бодай народну школу починаються в Торговельній Школі Тов. а „Просвіта“ у Львові, вул. Корняків ч. 1., дня 1. жовтня 1924 о год. 4. попол. Вписи вслід Міністерського розпорядку мусять бути довершені до дня 25. вересня ц. р. 466 3-3

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ІНЖИНІР-будівничий Жариків з великою практикою на Україні і в Польщі пошукує відповідної праці у Львові, або на провінції. Ласкаві зголошення до Адміністрації. 1-3

АБІТУРІЕНТКА пошукує лекції від 1. жовтня. Зголошення до бюро оголошень Геллес, Тернопіль під „Абітурієнтка“. 504 1-2

УЧИТЕЛЯ без посади на село для семінаристички пошукується. Зголошення К. Островський, Львів, Вірменська 3. 467 3-3

Д-Р ОСТАП КОПЦЮХ, адвокат в Буську, глядає вправного конціпента, по можності з правом субституції. — Посада до обняття зараз. 478 3-3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-р Іван Хичій

відкрив адвокатську канцелярію в **БЕРЕЖАНАХ** на Адамівці 503 (в будинку старої пошти). 1-2

Повернув з Відня по відбуттю спеціальних студій з обсягу недуг легенів і серця

Д-р ФЕЛІКС ГАН

500 **Львів, вул. Городецька ч. 46.** 1-1

ЛІКАР

Д-р Прийма Остап

ординує

у **Виннигах** — Weinbergen №. 130.

494

2-3

ПРИМУ на мешкання з харчем дві панночки. О. К. Байки 18. дв. 5. 498

ФЕДЬ ФЕДУНІВ з Лисятич уважною отсним згублену свою військову книжку. 499 1-2

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Тов. а „Український Народний Дім“ кооп. з обм. пор. в Холерозі відбудуться дня 28. вересня 1924 о годині 2-й попол. в салі власного дому з отсним порядком:

- 1) Звіт Управи і Надзірної Ради з діяльності.
- 2) Затвердження білансу за 1923 рік.
- 3) Вибір Нової Управи.
- 4) Зміна статута.

497 1-1 **НАДЗІРНА РАДА.**

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Кружка УПТ. в Коломиї о годині 10 тій перед полуднем в салі Народного Дому зі слідуючим денним порядком нарад:

- 1) Отворення Загальних Зборів.
- 2) Прочитання і звернення проголошу з остатніх Загальних Зборів.
- 3) Задомлення уступаючої Старшини.
- 4) Задомлення контрольної комісії.
- 5) Вибір нової Старшини.
- 6) Зміна статута Товариства.
- 7) Внески і запити.

Д. Николишин, голова. 496 1-1 **Е. Шумей**, секретар.

Ширіть наш часопис!

Реставрація, готель і кімнати до снідань під „Трьома Коронами“ **ПЕТРА КОЛЬОНСЬКОГО** **Львів, вул. Трибунальська ч. 8-10.** поручається зглядом Вп. Публики. Знаменита кухня до пізньої ночі, добілі наптки, солідна обслуга. 474 3-5

МАШИНИ

для виробу цементових дэхівок, форми до бетонових рур, хрести, громозводи, вінна до чернов і всіляні роботи слюсарські виготовляє

МИХАЙЛО СТЕФАНІВСЬКИЙ **Львів, вул. Варшавська 10.** (між вул. Кордецького і Рицарської). 479 2-6

Знання зі солідности магазин мужеських і жіночих новостей **Й. ЗІХЕРА** **площа Капітульна ч. 3. проти катедрі** поручає на осінно-зимовий сезон: спеціальний вибір найновіших рукавичок і панч. Мужське жіноче і діточє білля. Трикоти Сгера-Бенгера. Реформи ниткові fil d'osse і вовняні. Краватки готові і до вязання. Перфумерія і біжутерія. Великий вибір! Приступні ціни!

НА СПЛАТИ!
Переймаючи представництво бельської фабрики поручаємо:
СУКНО-КАМГАРНИ
на мужесьні одяги, жіночі костюми, реверенди і т. п.
ГОТОВІ ОДЯГИ І ВЗУТТЯ
від робітничого до найвибагливішого для мушчин, жінок і дітей.
ВСЕ ЦЕ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!
Просимо без примусу купна відвідати наш магазин жадаючи від нас децлярації.
Кооп. „РЕГУЛЯТОР“
Львів, РИНОК 43 (Дім Ризниці).

Львів Домініканська 11. І. пов.
КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ
С. Ференцевича
Виготовляє мужеські одяги всілякого рода по найновішим взорам. Спеціально поручається Всц. Пухлякостав. 3-5

БІБЛІОТЕКА

Товариства „Просвіта“ у Львові реформована і поповнена новими виданнями як своїх так і чужих письменників, має нині багатий відділ книжок красеного письменства, що складається з нлясичних і найновіших творів укрїнської і західно-європейської літератури в нових виданнях, як „Чайка“, „Ратай“, „Українське Слово“, „Катеринославське видання“, українські наклади і ин. Поручає: повний комплект літератури, необхідної при студіях в середніх і вищих школах — красне письменство — науков книжки.

У великому виборі історичні книжки — наукові і белетристичні. — Найновіші журнали і часописи. — Умови дуже догідні. — Інформація що дня (крім свят), від 8—11 год. в льокалі бібліотеки. Випозичальня відчинена: Понеділок і середа від 4—7 год. по полудні. П'ятниця від 11—2 год. **Ринок, ч. 10. II. поверх.** 503 1-1

Представництво
ГЕНРИКА Й. ШІФМАКНА СІНИ
Львів, Ліндого 6. Телеф. 1248.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7-50 зл., Німеччині 7-50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Р.
мунія 150 лей, Болгарії 7-50
зл., Австрії 7-50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

ВСІ ПОЧТОВІ УРЯДИ В ДЕРЖАВІ

приймають вкладки і видають

Щадничі Книжочки Почтової Каси Ощадності.

Вкладки опроцентовані

в відношенні 9% (дев'ять золотих від 100 річно).

Власник книжочки може в кожному почтовім уряді підняти безпро-
волочно суму до 50 золотих денно.Більші суми можна піднимати в Почтових Урядах по пересланню
до П. К. О. в Варшаві, Ясна 9. виводження з означенням Почто-
вого Уряду, який має виплатити.КАСИ П. К. О. В ВАРШАВІ ВИПЛАЧУЮТЬ БЕЗПРОВОЛОЧНО
СУМИ БЕЗ ОГРАНИЧЕННЯ ЇХ ВИСОТИ.Власник книжочки не платить ніяких податків з титулу
посідаючих ощадностей, або побирання відсотків.

Кореспонденція в П. К. О. вільна є від почтових оплат.

НАЙНИЩА ВКЛАДКА НА ЩАДНИЧУ КНИЖОЧКУ ВІНОСИТЬ
1 ЗОЛОТИЙ.

509

3 приводу просвітнього зїзду.

На день 29. вересня ц. р. заповів
Головний Виділ Товариства „Про-
світа“ у Львові зїзд делегатів своїх
філій. Метою зїзду буде продумати
та усталити нові шляхи діяльності
товариства серед теперішніх обста-
вин. Шляхи ці зміряють до поши-
рення обсягу діяльності товариства
та до поглиблення й поширення
просвітних ідей серед широких мас
українського населення. Ми з пов-
ним признанням вітаємо цю ініція-
тиву „Просвіти“, вітаємо саму ідею
такого зїзду і широко бажаємо, щоб
він дав реальні користи для осві-
тньої праці серед нашого народу,
як і не менші користи самому То-
вариству.

Та не задля привіту і не задля
поважань взяли ми за писання
цих рядків. Ми далекі від самих
банальних побажань. Нам хотілося
би бачити нашу найстаршу і найпо-
важнішу культурно-освітню устано-
ву на вершині розквіту.

Ми бажали би бачити її могут-
ньою, непохитною, незалежною
і що найважливіше певною свого
завтра, з широким помахом крил
на далеке майбутнє. — Культура!
Освіта народу! — Ці кличі ми ба-
жали би бачити чистими і непопья-
мленими на її історичних прапорах.
А ті прапори бажали би ми бачити
в кожному українському селі а га-
сла на них змережані у кожному
українському серці.

Ми бажали би! — Ми того хоче-
мо! Але — чи воно так є? — Ні!
Наша сучасна національна розну-
заність, наша політична анархія
і навіть наші особисті порахунки,
наші симпатії та антипатії ми внесе-
ли вже і до культурних установ.
Нашу інертність на кожній ділянці
життя ми перемінили в претенсі-
ональні мотиви фальшивої особи-
стої амбіції і перенесли її теж туди.
Шумні та грімкі реформаторські
гасла, за якими стоїть одна тільки
порожнеча і неробство, ми також
внесли зі собою до тих установ.

Рогатин, Зборів, Угнів, Грималів
і інші — де їхні культурно-освітні
„вадичі“? Одні з них мають їх із

тих часів, коли гасла „Просвіти“
єднали всіх без різниці партійних
переконань і без різниці на стан-
біля одного стола над освітою на-
роду. Другі тих традицій не мають.
Вони щойно приступають до цього
великого діла, а вже сваряться, а
вже вносять у лоно тої позапартій-
ної „понадполітичної“ установи
елементи недовіри, зародки анархії,
симптоми суспільної недуги. Одні і
другі, ті з традиціями і ті без тради-
цій не вважають на те, що освітня
праця — це єдина, яку ми без надто
великих перешкод і переслідувань
можемо саяк так провести тепер в
життя. Одні й другі знають про те,
що там — де йде мова про спільне
добро нації а не про інтереси од-
ної або другої суспільної класи —
не може бути місця на непорозу-
міння, там не сміє бути ні недовіри
ні незгоди, там не може бути знех-
тована ні одна верства коштом іншої.
І всі про це знають, але цього не
роблять. І вибирають виділи одні,
а опротестовують той вибір другі
або протівно.

Така освітня і культурна тактика
апостолів освіти й культури носить
явні позначки розкладу, позначки не-
дуги, що точить наш організм —
чим далі, тим більше і жене нас
у пропасть. Ми пережили багато літ
горя і нині ми ним сповиті. Це
правда! Але в нас є ще енергія,
та вона не зуживається на досяг-
нення реальних здобутків шляхом
позитивної праці, а навпаки на пе-
репони в тому досяганні. Такого
становища особливо на освітньому
полі толерувати не можна. Бо коли
визьнемо політичні тертя і непоро-
зуміння, то вони зовсім природні
та густо часто впливають із жит-
тєвих потреб політики, що більше
вони навіть потрібні для збережен-
ня чистоти політичних гасел, але
коли вони переносяться на освітню
царину — то це вже злочин. А зло-
чином це являється тому, бо шля-
хом вношення до чисто культурної
установи своїх, впливаючих з по-
літичних порахунків, симпатій чи ан-
типатій ми ту інституцію валимо.

Ми спричиняємо розчарування до
неї, ми її губимо.

Та не всюди воно так. Багато,
багато філій „Просвіти“ жие у
внутрішній згоді та гармонії. Але
в тім то й діло, що в одних є зго-
да й гармонія в життю, але недо-
стає однозгідної та однодушної
праці серед народу, а ще декуди є
згода і гармонія а нема ніякої
праці. Для прикладу наведу таке:
На торішніх загальних зборах
„Просвіти“ у Львові доручено гол.
Виділові влаштувати просвітний
конгрес. При Гол. Виділі повстала
окрема конгресова комісія. Вона
намітила програму конгресу, намі-
тила речиниць скликання, намітила
і прелегентів для поодиноких ре-
фератів. Результати тої підготов-
чої праці розіслано по всіх філіях
в краю з проханням, щоб кожна
висказала свої замітки до програ-
ми і т. д. та подала їх Гол. Виді-
лові на письмі. Це сталося в трав-
ні ц. р. На ці обіжники відповіла
тоді одна філія на поверх 60 ді-
яльних. З кінцем серпня вислано
ще раз ті самі обіжники з при-
гадкою, щоб дати відповідь. І що
сталося? На поверх 60 діяльних
філій відповіло по нинішній день
крім попередньої ще дві нових. А
до того лише одна відповідь рі-
чева, а другі дві займаються всім
тільки не конгресом. Вони радять
навіть Головному Виділові робити
те, що він вже від двох літ про-
водить в життя.

Що це значить? — Це значить,
що наша суспільність далека ще
від того, щоб вийти з тої розсі-
яності і з тої апатії, які її огор-
нули по катастрофі з 1919 р. Від
того часу по нинішній день ті
атрибути катастрофи розвинувалися
в затяжну недугу. Але це все самі
негативні сторони справи.

Однак ми далекі від того, щоб
не признати „Просвіти“ всіх тих
позитивних здобутків, які вона
осягнула на протязі тих літ націо-
нального лихоліття. Їх і не треба
тут підносити. Вони всім видні.
Заслуга їх є тим більша для „Про-
світи“, що ті здобутки здобувалося
у важкій боротьбі від обставин і
від ворогів і навіть від народу,
але для тогож таки многотрадаль-
ного українського народу.

Тих кілька немалих рядків напи-
сали ми не тому, щоб викривати
наші рани і не тому, щоб виявляти
протівникові наші недомогання,
але для того, щоб розбудити певні
рефлексії, щоб спричинити заста-
нову, щоб опам'ятатися, бо стоїмо
на становищі, що загоїти рану або

вилічити недугу можна тільки тоді
коли розглянемо всі її причини
всі її симптоми.

А зробити це крайня пора! Ми
мусимо тепер, як кажуть на радян-
ській Україні, взятися „ударним по-
рядком“ за санацію відносин не в
„Просвіти“, а на полі освітньої ді-
яльності. Для того, щоб постави-
ти „Просвіту“ на її висоті, щоб її
закріпити, треба змобілізувати
всі наші культурні сили, треба вло-
жити туди максимум енергії і кош-
тів, бо коли переможемо освітні
завдання, тоді за тим лекше заво-
юємо кооперацію та лекше здо-
будемо економічний добробут. В. М.

У. С. Р. Р.

Заліснення „Великого Лугу“

За Дніпровськими порогами вни-
до Чорного моря простягаються
так звані Дніпровські плавні, які
обнімають величезну просторість в
140.060 десятин. Серед цієї простор-
ності осібно місце займає історичний
„Великий Луг“, обнімаючи більшу
половину всіх плавнів. На „Вели-
кому Лузі“ около 8000 десятин
лісу, 12.000 десятин лозняка, а ре-
шта — низові прирічні неужитки.
Ці неужитки тепер заліснюються.
В біжучому році переведено поса-
дки на 322 десятинах, в наступному
році проектується засадити 900
десятин.

Стан професійної робітни- чої організації на Київщині.

На 1. липня ц. р. в професіо-
нальних робітничих союзах Київ-
щини числилось 157.145 членів, в
тім числі 24.300 залізничників. Крім
того до київського об'єднання со-
юзів належало 29.137 робітників і
урядовців з поза меж губернії. Це
число організованих в професіо-
нальних союзах становить 88,3 проц.
загального числа робітництва Ки-
ївщини. За перше півріччя ц. р. з
фонду помочі безробітним випла-
чено було за помочі 30.786 безро-
бітним, на загальну суму 137.436
рублів, пересічно на одного безро-
бітного 3 руб. 82 коп. (Пр.
Пр., 12/9. 24).

Мешнальні забудовання Києва.

У Києві нараховується 14.923 са-
диб, на яких є 25.136 будинків, в
тім комунальних 143, збудованих в а-
ренду 5.893, закріплені за держав-
ними органами 275, за професійни-
ми та робітничими організаціями
482, денационалізованих (це зн. від-
даних їх попереднім власникам)

Пр. 856/24. В Імені Річпосполитої Поль-
ської! Суд окружний кариш як Трибу-
нал пресовий у Львові рішив на внесок
Державної Прокуратури, що зміст часо-
пису „Діло“ ч. 207 (10303) з дня 18. вересня
1924 р. в артикулі: 1) „Українське й чу-
жоземне студентство“, а) Речення між
словами „містить велику статтю“ а „Ві-
таючи на банкет“, б) речення між слова-
ми „для українського студентства“ а жати
не можуть, в) уступ поміщений між сло-
вами „української нації“ а „українське
студентство“, 2) Преса Інтерв'ю д-ра М.
Лозинського, а) речення між словами:
„Наводимо цю розмову дослівно“, а)
„Німці у Чехословаччині“, б) речення між
словами „акції за кордоном“ а „Огнищем
української“, в) речення між словами „в
краю протестують“ а „Який зв'язок має“,
г) речення між словами: „мільон Литовців“
а „що скажете“. д) речення між словами

„що аномалію“ а „Новоприйняті закони“,
е) речення між слов. „шезние колісь“ а
„Національна меншість“ ф) уступ між
словами „справа на Білорусі“ а „ми наве-
ли в цілості“ містить в собі єство злочину
ад 1) 2) з § 65 а закону карного, узнав
доконану в дни 17. вересня 1924 року
конфіскацію за оправдану і зарядив зни-
щення цілого накладу і видав по-
думці § 493. закону карного заборону
дальшого розширювання того друкова-
ного письма. Заразом видав наказ від-
вічальному редакторові тої часописі,
щоб не рішення помітив безплатно.
в найближчій числі і то на першій сторінці.
Невиконання того наказу потягає за собою
наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з
17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а Іменіс
засудження за переступство на гривив до
400 злп. — Львів, дня 20. вересня 1924.
Підпис печатний.

10.708, безхазяйних 6.635, в тім 3.189 недобудованих і зруйнованих. Вартість всіх будинків по оцінці 1917 р. виносить 300 мільйонів рублів. Загальна житлова площа виносить 78.030 кв. сажнів, кімнат начислюється 183.051. Житлова площа зданих в аренду помешкань ділиться так: державні органи арендують 9,1 проц., житлова кооперація 57,5 проц., професійні та робітничі організації 5,9 проц., приватні особи 27,5 проц. (Большевик 12. IX. 24).

Поміщики ще існують.

Чернігівський Губземвідділ викрив, що в чернігівській губ. залишилося ще чимало поміщиків, які чудесно живуть собі в своїх маєтках. Сільські ради свідчать, що ці маєтки є особливо цінні, як культурні господарства. З обслідування виявилось, що поміщики в грабінницький спосіб експлуатують маєтки і гуртують коло себе куркулів для боротьби з комнезами. Губземуправління постановило ліквідувати рештки поміщицьких господарств і скасувати всі охоронні грамоти. (Большевик, 12. IX. 24).

Кредитування сільського господарства.

Народний Комісаріят земельних справ склав план кредитування сільського господарства на перший квартал 1924-25 операційного року. Мається видавати довготермінові цілеві позички. Загальну суму потрібну для кредитів обчислив Наркомзем на 12.100.000 рублів. (Вісти, 12. IX. 24).

Книжна вистава у Києві.

На 20. вересня ц. р. призначено отворення у Києві книжної вистави, п. н. „Жива Книга“. На виставі будуть відбуватися виклади, дискусії, хорова співи. Ю. Меженко матиме реферат на тему „Радянська книжка на Україні і в ССРР.“, редактори київських газет — про два льондонські договори, один вечір буде присвячений сучасним течіям в українській літературі і т. п. У виставі беруть участь всі існуючі на Україні видавництва. Експонатів нараховується до 4000. Ідея виставки — отримати огляд експонатів з живою бібліографією і ілюстрацією окремих творів. (Пр. Пр. 11/9. 24).

Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

„Lapsus linguae“ українізації.

Під таким заголовком приносять харківській урядові „Вісти“ з 14. вересня ц. р. статтю М. Сулими. Автор статті полемізує з російським щоденником „Коммунист“, в якому визначний член КП(б)У Солодуб піддає критиці перебіг українізації та приходить до сумного висновку, що вона завела і не дала державі того, чого можна було по ній надіятися а найгірше те, що держава затратила на неї безповоротно і без ніяких виглядів на реальні користи за багато гроша.

Як видно зі статті, то Солодуб розглядає квантитативні результати українізації. По ньому справа представляється більш-менш так: провінційальні установи потрохи поступають в українізації та наближають себе до мас, за те центральні установи стоять нерухомо. Велика частина урядовців лишилася з різних причин поза межами курсів українознавства, а частина починає вже навіть ліквідувати свою „українізованість“; студенти, особливо старших курсів як не знали так не знають і досі української мови; лише дехто може як-так, вибравши зі словаря кілька слів, зложити простенький службовий папірець.

М. Сулима у своїй статті підходить до тої самої справи з иншого становища. Він розглядає квалітативну сторону українізації. Він твердить, що українізація дала такі поганенькі квантитативні результати тому, бо квалітативно була поставлена нище всякої критики. Першим і найважливішим повинно було перед владою стати питання про те, хто буде вчити української мови. Друге ще важніше було питання про те, які кваліфікації мали вистарчати для такого вчителя. Однак так справи не поставив ні уряд ні Народний Комісаріят Освіти, що був покликаний для того вже силою своєї відповідальності за освіту взагалі.

На вчителів української мови голосилися всі, хто бажав. Знання їхнього ніхто не перевірявав. Не диво отже, що на публичних вивісках та оголошеннях попадалися ось які квіти української мови: „узскакування та зспригування, збагнення тапчанів“ і тим подібні нечувані звороти, що попадаються в оголошеннях на залізницях у вагонах а навіть на печатках деяких установ. З того ясно, що квалітативно українізація була поставлена зовсім зле. На думку автора треба

було доручити фаховим лінгвістам при Всеукраїнській Академії Наук без зайвих археологічних розслідувань розкопк приступити до усталення потрібної української термінології та уладити курси для вчителів української мови. Усталивши термінологію і підготовивши відповідний кадр практичних учителів української мови, Академія моглаб передати їх в розпорядження уряду, а цей використав би їх вже відповідно для українізації. Та цього не зроблено. Не треба тому дивуватися, що квантитативні результати українізації також лихі. Завдяки неучтву й незнайомості деяких учителів із українською мовою, багато людей розчарувалося в українізації.

Та що говорити про українізацію державного апарату, коли один з найважливіших чинників українізації громадянства а саме театр зукраїнізовано по варварськи. Актори презентують українську мову на правду по варварськи. — Автор статті М. Сулима пропонує в справі театру конкретно таке: хай Народний Комісаріят Освіти накаже українським театрам і відповідним лінгвістичним установам звязатися живими стосунками, або хай зобов'язує українські театри мати серед своїх співробітників на спеціальній посаді кваліфікованого лінгвіста-Українця. Бо не можна терпіти далі того факту, що би зі сцени українського театру замість найчистішої мови практично поширювати ріжну мажорніку, лексичні, фразеологічні й інші суррогати — словом усе те, що так яскраво ілюструє отсе Шевченкове: „заходились... та й заговорили так, що й Німець не второпав... а не то, щоб прості люде“.

Сумні є ці голоси радянської авткритики. Вони тим сумніші, що українізація має не тільки утилітарне значіння для радянського державного апарату, для справнішого його функціонування і контакту з українськими масами. Вона має далеко більше та більше далекосягле значіння морального характеру. Воно відоме всім ідейним і національно свідомим українським радянським діячам. І це саме, що вони про це голосно говорять і пишуть, дає деяку запоруку кращого її поведіння.

Тут йде справа про українську культуру, тут йде про нові цінності, які закопані в глибинах української душі, а які дадуться вигребати звідти лише при допомозі розумно поведеної та серйозно підготованої

а до того широко трактованої українізації. Велика революція вивела на життєвий шлях українського народу стигію національної свідомості, стигію державної традиції і стигію культурної традиції. І що стигію слід регулювати широко та обережно, бо ображена вона все одно знайде заспокоєння, але шляхом великих жертв і коштом нещирих її регуляторів.

Нові зусилля фашизму.

З нагоди нового політичного вбивства.

Три місяці по вбивстві італійського соціалістичного посла Матеоті згинув від револьверової кулі на вулицях Риму визначний фашистський посол, Армандо Касаліні. Вбивець заявив, що хотів помстити смерть Матеоті. Є деякі дані, що він є ненормальний. А проте поновлений політичний злочин схвилював політичні партії та широкі кола громадянства. Уряд побоювався заворушень підчас похоронів і ознак бунту підчас відвідин Неаполя Муссоліні.

На щастя, все скінчилось на протестуючих резолюціях. Головний голос мали, річ ясна, опозиційні партії, які осудили цього рода вчинки та при цьому ствердили, що вони є невідхильним наслідком „стану насильства, який надто довго затримує душу народу“ і заявили, що прийшов час „необхідного, якомога, швидшого роззброєння рук та душ усіх громадян“. Натяки у таких резолюціях — ясні; вони звернені проти фашистського ладу і його провідника, Муссоліні.

Однак загальне становище в державі не змінилось. Муссоліні є й на далі всесильним диктатором, як і два роки тому, коли здобув владу у своїм поході на Рим. Він і його провідні однопіддані здають собі вже справу, що настрій мас змінився до них і вони хотіли би знайти шлях до нормального, конституційного розвитку держави. А одночасно почувають, що колиб випустили зі своїх рук вудила — Італія могла би покотитись по площині соціальної анархії. Ні одна з опозиційних партій — популяри, ліберали чи соціалісти — не в силі була би вдержати стерно уряду хоча би три місяці. За те зеднані є вони невпинною загрозою фашизму.

Згадані опозиційні партії склали у парламенті спільний комітет, який веде боротьбу зі штучно сотвореною виборчою системою, що дала

ОЛ. САЛКОВСЬКИЙ.

Запізнені некрольоги.

(З думок та споминів про недавнє минуле.)
(Докінчення.)

І про культ загинулих, і про „Соборний некрольоґ“ — чи може краще мовити: „мартирольоґ“ — язгадав ось зякої причини.

Цими днями я одержав з Холма від емігранта Костя Сочинського листа, в якому д. Сочинський нагадує мені, що через кілька тижнів кінчається п'ятиріччя з дня смерті Сергія Хвостова. Про цю смерть, здається, й досі не було ніде докладних відомостей, і д. Сочинський пильно просить мене — хоч і з великим запізненням „злагодити для „Діла“ некрольоґ небіщика“. Подав він і де-які нові інформації про нашого покійного сенатора.

Хвостова розстріляно в Москві. Він мешкав у російській столиці кілька років до останньої революції, як присяжний адвокат, і знов приїхав туди з Києва в 1919 р. для ліквідації своїх справ. Було у Хвостова в Москві на Арбаті гарне помешкання, яке захопив якийсь „красний командір“. По доносу того командира чека арештувала Хвостова та посадила в славнозвісні

Бутирки, як „закладника буржуазії“, себто без жадної вини і без жадного обвинувачення.

Хвостов тримав себе весь час свого ув'язнення з великою гідністю.

„Спочатку — згадує д. Сочинський — ми сиділи в камері N 13, а потім в „губернаторській“ камері N 12. Як справжній син українського народу, Хвостов і в в'язниці провадив культурну працю, знайомлючи в'язнів з українським національним рухом. Я його памятаю завжди бадьорого і веселого. На літературних вечірках 12-ої камери він любив співати романс: „Не журися, о мій друже, що я Ляшку полюбив“ і завжди мав успіх. У кінці серпня небіжчика переведено в концентраційний табір на вул. Солянка. Коли денікінці взяли Орел, то большевики почали розстрілювати закладників. На початку жовтня сенатор Хвостов був розстріляний в числі 800 закладників, по списку — сімсотим. Покійний казав мені, що добре вас знав“.

Я дійсно був близько знайомий з покійним Хвостовим. В 1910 р., коли я переїхав із Києва в Москву, я застав С. М. Хвостова головою української секції Товариства славянської культури. Ця секція була, здається, найбільше діяльною в Т—ві і до заснування нашого кля-

бу уявляла із себе єдиний центр численної української колонії в старій російській столиці. На чолі Славянського Т—ва стояв член російської Академії Наук Федір Корш, великий приятель і знавець України. З ним у Хвостова були близькі і приятні відносини.

Взагалі Хвостов був людина з великою громадською ініціативою і активністю. Він був фундатором українського клубу в Москві „Кобзарь“ і одним з діяльних ініціаторів місячника „Украинская Жизнь“, що видавався в Москві майже сім років під редакцією С. Петлюри й моєю. С. Хвостов був теж душею незвичайно вродистого і гучного святакування в Москві ювілею Т. Шевченка в 1911 р. Святування тривало кілька днів. В ньому прийняли безпосередню участь, прибувши для цього з Києва, наш славний композитор Микола Лисенко, корифей українського театру Микола Садовський, письменниця Любов Яновська, такі першорядні артисти-Українці імператорських театрів, як Іван Алчевський (брат нашої поетки), Н. Нежданова й ин.

Грандіозне святакування Шевченкового ювілею, зовсім забороненого в Києві, зробило величезне вражіння на Москалів, і це була цілковита заслуга Хвостова. Його-ж заходами вийшов після цього ювілею розкішний збірник, присвяче-

ний великому поетові зі статтями Ф. Корша, проф. А. Кримського, С. Єфремова, віршами Філянського і ин.

Через якийсь час Хвостов, що був головою і в клубі „Кобзарь“, уладив в його салі великий прилюдний диспут в українській справі. На цей диспут запросив він і великого україножера Петра Струве, але Струве ухилився.

Пропаганда українства і невтомна боротьба з його ворогами закрашували собою все життя Хвостова. Він був ще молодшою людиною, і забивши його, большевики нанесли важкий, дуже вразливий удар по українській національній справі.

Імя українського сенатора Сергія Хвостова мусимо ми на вічні времена записати виразними літерами в літописах нашого визвольного руху. Десь у невідомім яру під Москвою тліє його прах, але пам'ять про його не повинна стліти в наших душах.

Не один Хвостов залишився до цієї пори не тільки без надгробка, але й без громадського спомину, і хотілося мені сьогодні згадати на цьому місці ще про кількох жертв нашого лихоліття. Тимчасом стаття моя розрослася і доводиться відкласти свій намір до иншого разу.

яку перевагу фашистам. Муссоліні робив спроби порозуміння з деякими із цих партій, однак без результату: він домагається від них послушної волі його диктаторської владі. Паралельно з цими заходами, фашистський уряд згодився на складення т. зв. директорії, яка вибрала комісію з 15 членів для переведення необхідних державних реформ. Їх проекти має розглянути фашистська рада, потім кабінет міністрів, а на кінець парламент.

При такій процедурі фашисти матимуть скрізь рішучий голос. Муссоліні продовжує зі сміливою завзятістю свою виключну політику. Він покищо удержує силою власного авторитету всю державну машину, у переслідванні про небезпеку суспільного безладдя. Але нормально налаштований державний організм лишається покищо ідеалом. Муссоліні відчуває потребу праці в цьому напрямку і бореться з великими труднощами, щоб поєднати підстави своєї диктатури з переходом до необхідних реформ.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостатці екзакутивні. Це не вірно. Для наднаціональна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принужда.

Дрібні вістини.

Про примус в бочу Ліги Н. Говорив англ. мін. внутр. справ: Є помилкові погляди на ролі Ліги Н., яка не може переміститись у воєнну Раду. Англ. воєнна флота передана до диспозиції Ліги Н. мусить протекти зберегти свою повну незалежність. Непорозуміннями, що виринуть при реалізації силою постанов Ліги Н., не буде цікавитись гасківський трибунал.

Англісько-радянський торгов. договір є даліше предметом живої дискусії в англ. громадстві. Ліберали й консерватисти є рішуче проти договору в його нинішній редакції. Лейбур-партія видала брошуру, в якій сказано м. ін., що договір матиме значення шойно тоді, коли більшовики заплатять англ. громадянам усе належне відшкодування і коли проєктована позичка буде ратифікована англ. парламентом.

Німеччина пішла вжити заходів щодо вступу до Ліги Націй. У відповідній резолюції нм. кабінету кажеться: „Нім. уряд спитає за посередництвом мін. закорд. справ у держав репрезентованих у Раді Ліги Н., чи дійсно бажані гарантії як щодо позиції Німеччини в Лізі Н. так і деяких інших справ, що нерозривно зв'язані з цим“.

Про вступ Німеччини до Ліги Н. Говорив Нансен з Брюксом, як головою франц. делегації, і відніс враження, що прийняття Німеччини до Ліги є тепер сумнівне. У цій самій справі англ. посол в Берліні лорд Довернон передав Штрессманові меморіал англ. уряду.

Вспалах погрози Грузію кидає на адресу Франції офіц. орган більшовиків „Ізвестія“ погрози, щоб Франція не важила згадувати яннебудь про Грузію при переговорах про визнання рад. влади. Питання про повернення власності франц. громадян в С.С.Р.Р. і царські довги мусять стояти на дальшому плані.

Радіч, який ще недавно був переслідуваний стежними листами уряду Пашча як „державний зрадник“, виїхав на авдієнцію до короля Олександра до його літньої резиденції в Бельє. Ця вістка гілкала в політ. колах Югославії велику сензацію.

Ст. Гравені (як повідомлялось) виїхав до Риму як делегат польського уряду для заключення з Ватиканом конкордату. Тимчасом посол Польщі при Ватикані Скішинський (брат міністра закорд. справ) сидить собі спокійно у Варшаві.

Японія заявила свою повну неутраляність відносно подій у Китаю, але застерігає собі оборону японських інтересів, як що до такої оборони спонукає її акція інших держав.

У Китаю продовжується горожанська війна. Оборонець Шанхаю відкинув мирові переговори.

Еспанія підготувала новий план, щоб творити офензиву у Марокку і відібрати втрачену територію.

Сербський уряд почав судові слідства проти міністра справедливості та міністра шляхів, обвинувачуючи їх обох у зловживаннях.

Довкола університетської справи.

Три статті „Курер-а Львовського“.

Справа українського університету товчється — як Марко по пеклі — на сторінках польської преси. Час до часу вирине вона, нароби шуму, напсує крові і знову потахне в забутті, щоб за рік, звичайно підчас сесії Союзу Народів з'явитися на денний порядок зі сакраментальним аб ово. Характеристичне ще й те, що з кожною новою появою університетської справи в польських реальних міркуваннях корчиться до мікроскопічних розмірів — як щодо об'єму, так і щодо осідку. Очевидно, при такій прогресії університетська справа не може дійкатися в Польщі позитивної розв'язки.

Серед безлічі статей, статейок і заміток на тему університетської справи в останніх часах появилися три довші статті в „Кур. Львовскім“ (ч. 215—217), — дві перші під назвою „Справа руського університету“, а третя під титулом „Де має повстати український університет?“. Дві перші статті є на загал передумані, аргументація з польського становища прилична, за те в третій вилізає шовіністичне шило з мішка, зводючи справу українського університету до абсурду і вивертаючи горі дном розумовість двох попередніх статей.

На вступі цих статей стрічаємо одну увагу, якої не можемо поминути мовчки. Автор послідовно говорить про руський університет, кажучи:

„Пішемо з розумом руський, а не український, не хочучи через те виповідати війни терм нові український“ в руській літературі. Бо то є річ самих Русинів, яким терміном вони хочуть користуватися в обсягу власної мови. Але смішним є, щоб руська сторона могла домагатися від Поляків, щоб ті приноравливали до руських бажань за кожним разом, коли Русинам подобається змінити свою національну назву. Допускаю, що Німці навіть до голови не прийде доматитися від Французів, щоб ті старалися формі „Deutschens“ надавати французьку форму; Німці будуть для Французів все „Allemands“. Назва різних народів остаточно є річю кожного народу зокрема. Усякий акт, виставлений в руській мові, може називати Русинів згідно з їх власною номенклатурою; урядовий польський акт мусить їх називати так, щоб Поляки могли даний термін розуміти без труднощів і сумнівів. Тому пішемо про руський університет і висловлюємо здивування, що польські офіційні чи ніки в офіційних чи півофіційних енуціяціях уживають терміну, який не має за собою ані зв'язу легітиматії (в обсягу польської літератури), ані наукової, ані вкінці законотатної“.

Отсі мудрування дуже припали до влободі вшехпольській пресі, і вона незвичайно ласкаво поставилася до їх автора. Та не в цьому річ. Ми може й нічого не мали би проти терміну „Русин“, „руський“ чи „русинський“ в польській номенклатурі, колиб ці терміни примінювано до всього українського народу. Тимчасом їх примінюється тільки до Українців в сучасних межах Польщі, бажачи тим чином повести різку сепаратистичну лінію, роздвоєння між українським народом по обох боках Збруча. Тут мається з польського боку на меті витворити окрему націю на зразок Хорватів і розірвати її культурну і всяку иншу зв'яз з цілістю українського народу. В тому якраз напрямку йде й польське законодавство. До того ж назва „Русин“, „руський“ в старій Польщі обіймала не лиш Українців, але й Білорусинів. А прецінь сьогодні це є абсурд. Не будемо вдаватися в дальшу дискусію на тему нашої національної назви, не будемо говорити про звичаєву легітиматію в польській літературі чи законодавстві, бо така дискусія з природи річчю мусить бути яловою. Звертаємо тільки увагу, що в українській літературі звичаєву легітиматію має назву „Поляк“, „польський“ має термін „Лях“, „ляцький“. Не лише в українській, але й в польській, твореній Поляками з України (нпр.

„Lach serdeczny“ у Залеского). Та кож по турецьки Польща називається „Лехістан-ом“ (ляцька держава), яка то назва пішла з України. А прецінь колиб ми почали уживати цих легітимованих в українській літературі термінів, то певно стрінулись би з ріжними закидами, як не з червоним олівцем прокуратора. Тому в кожній мові на означення даного народу повинні бути уживані терміни, які не суперечать духу мови, чи вкорінені і незаступні звичаєві традиції. Порівняння „Deutschens“ і „Allemands“ є таке саме, як „Deutschens“ і „Niemcy“, абб тут так підходить, як пастук до носа.

Але вертаймо до нашої теми. В першій статті автор радє, що польський уряд згідно зі своїми зобов'язаннями рішився вступити на шлях реалізації українського університету. По думці автора також громадянство навіть найбільш націоналістично настроєне не відмовляло Українцям права щодо посідання власного університету. Закінч немов то Українці не мають наукових сил є безпідставний.

„Такі голоси походять від людей, що не знають наукових відносин серед українського громадянства, або ті люди не знають того, що й польські університети в хвилі їх засновування боролися з величезними труднощами, коли йшло про обсягу ряду кафедр ученими з повною науковою кваліфікацією. Вкінці слід признати, що в математично-природничім обсягу, а головню лікарським Українцям важко було би заснувати повні факультети“.

Українці мають за собою світлу культурну традицію і тому

„мусить ствердити, що Українцям не лише належить університет, але що в значній мірі вони заслужили собі на те своїм науковим доробком. Це твердження можна знаменито уосунувати відносно до різних царин знання і то не лише філологічних, як сказав проф. Л-р Цоль в інтерв'ю, друкованим в краківській „Часі“, але по часті і природничих, а головню історичних наук. Можна додати, що українське Наук. Товариство ім. Шевченка у Львові є супереч дуже важким умовам існування все таки проявляє в останніх літах значну життєвість. Отже якщо новий український університет матиме нормальні умови доливу молодих учених, якщо габітатці йтимуть в нормальний порядок, без тини перепон, труднощів і секатюр, то слід допускати, що вже по десятих літах новий університет стоятиме на рівні з ріжними нішими університетами, які і так не всі навіть за границею є обсажені самими геніями і науковими великанями. Ця увага торкається головню виділів правничого і лікарського, які поруч плевання науки є перш усього факховими школами“.

В другій статті „Курер Львовскій“ зєртає увагу на значіння університету, який є могутньою організацією і тому слід уважати, щоб ця організація не була звернена проти польської держави. Сьогодні український університет як державна інституція може зразу ділати проти держави і це промовляє до переконання не тільки польським націоналістичним табором.

Тому автор в угоду тим націоналістичним таборам плете такі нісенітничі, як на прик. що

„треба буде довгих літ, щоб з української свідомості вицїстити те, що там засіло і стверділо під впливом православія, а головню під впливом Німців“ (!?).

Авторів не йде про формальний лєгалізм — такий, як на прим. Поляки проявляли у відношенні до Австрії, тільки

довгими роками слід виробляти думку солідарності обох народів, щоб осягати те, що Французи здобули в Альзасі або діти до стану менового національної ривалізації, чого ідеалом є Швайцарія“.

Ну, Альзасія і Галичина — це вже надто смілі порівняння, бо Поляки не є Французами, а ми Альзасіянами.

Однак з другого боку зі становища держави прецінь ліпше і мудріше: мати український університет під власним дахом, ніж допускати до постійного перебування значної частини української молоді за границею“.

Українська молодь має право користатися власної школи. Хоч Поляки не забороняють українській молоді студіювати на польських

університетах і хоч — на думку автора — бойкот польських високих шкіл не вдався, хоч можна було підождати, аж дозріє генерація молодих українських учених, вихованих під впливом польської державної думки, то всеж таки еміграція української молоді на університети в Чехії, Відні й Берліні є явищем для польської держави шкідливим, бо не можна її виховувати під кутом конечности співпраці з Поляками. Лишм на боці ці премудрі міркування. Дивно виглядає, як „демократ“ в добі права нації може говорити з такою погордою і легковаженієм про право нації. Але йому самому не по нутру, що українські студії можуть існувати в Празі і в Києві, а не можуть існувати в демократичній, ліберальній і толерантній Польщі.

„Тому на будемо сьогодні вести дискусію про те, чи Українці є нацією, і чи дозріли до університету. Є це kwestія від давна пересуджана історією“.

Університет є рішучим українським домаганням, тому автор апелує до польського громадянства, щоб воно не робило перепон у розв'язці цієї kwestії. Закон про створення українського університету не може бути пустою маніфестацією для заграниці. Скоро закон не є скасований, то мусить бути зrealізований, бо инакше всі втратили би довіру до польського законодавства. Польська опінія не повинна ворожо ставитися до акції уряду. При тому Поляки не повинні

„зазначувати своєї культурної вишости, бо вже само підкреслювання того є не культурною повадкою. Нас самих обурює, коли це роблять у відношенні до нас Англії, Французи, а головню Німці. Дискусія в пресі і на якій небудь „форум“ про відносини двох народів, повинна все бути вєдена з пошануванням обох сторін. А також до тєв культурної опіки ми не повинні виставляти претензії, як нас друга сторона про те не просить“.

Автор не вірить, щоб справу українського університету міг розв'язати „український табір“, або польська народова демократія (вшехпольскі). Не подобаються йому також „античні матеріали“ краківського табору і такі помисли, як на прик. приміщення українського університету у Варшаві (читай: Відень), або в Кракові (читай: Грац або Інсбрук).

Ніхто не може здобути на добір осідку українського університету,

„а в тій точці міститься ядро kwestії і компроміс між Поляками і Українцями має рішити про вибір місцевості, в якій постійно має наїтись український університет“.

Як же розв'язує справу осідку українського університету „ліво-демократичний“ „Курер Львовскій“? Мусимо сказати, що ніяк, або навіть гірше, що курерський „демократ“ зібрав всі сили на те, щоб справу осідку довести до абсурду і тим самим погребати справу університету взагалі. Бо коли дві перші статті в своїх ділових тезах можна вважати на загал приличними, то третя виявляє таке визиваюче непошанування української культури, що просто робиться ніяково на тільки за „демократизм“ автора і „визволеного“ органу, але просто за здоровий розум.

Per longum et latum оповідається там про те, що університет повинен наїти осідок в місцевості, що сприяє розвитку української культури, а „не загрожуює польському населенню“. Університет повинен бути спонений з національною масою, що надає тої далій місцевості. Українці не мають своїх міст, українська культура в 95 проц. є культурою сільською. Кожне місто, в якому буде заснований український університет, є позбавленням культурного доробку Поляків. Тут грає ролу ще й політичний момент, бо Українці, Москалі і Чехи пропагують принцип оточення Польщі від людня і зривання зв'язку з Мадяриною (так, немов би той зв'язок вже не був зірваний!). Право до університету мають не тільки галицькі Українці, але й волинські. Тому слід його заснувати в такому

місті, яке хоч ще не є українським, то дає запоруку, що таким може стати. Того місяця не можна шукати в околицях, де переважає польська культура. З цих причин автор заявляється проти Львова і взагалі проти західної частини червоної землі.

Ця справа є гевестудія: вона може ходити по головах людей, заражених національним інфантилізмом, а цей інфантилізм унеможливує наші шми державний розумом. Кому байдужою є проблема червоної землі до Польщі, кому байдужою є ступінь загала польськості, той може собі відновлювати гордині проєкти, може їх навіть перефразувати.

А це є недопустиме. Українці мусять йти на поступки на точці осідку університету.

Він (осілок) мусить бути там, де Українці сидять збитою ланкою і де загальний культурний характер околиці є український. Такою околицею є Волинь і то Волинь в першому ряду. На Волині Українці можуть мати Луцьк, коли справахотять з університету та інші пости, повноцінну інституцію, спертую на всесторонню підмогу. Луцьк має традиції руськості, правда — у якій давно минулих, але далеко сильніших, як деінде.

Отже куреські „демократи“ висувують Луцьк на осідок українського університету, а висувують його тому, бо це значить місце на українській території (за Волинню Золочева), бо через університет українське православне населення найдеться під впливами української національної культури, бо Луцьк може хоч на якийсь час довести до щирої і явної згоди між Поляками і Українцями і т. д.

Ми з розмірком ширше спинилися над поглядами „демократичних“, споріднених з „Визволенням“ куреських, щоб показати, яку вагітність має їх демократизм, щоб виявити правдиве обличчя цих прихвостнів польського імперіалістичного шовінізму, щоб ад оculos засвідчити ту недугу, яка чається в мозкових звоях польської „демократії“.

Отже Луцьк висувується на осідок українського університету, той самий Луцьк, який в культурному розумінні є каміністичним об'єктом, який досі, як і ціла Волинь, не має ані одної української середньої школи, ані одної бібліотеки, ані одного політичного українського культурного товариства, який лише позалу навіть галицького Яворова чи Рогатина. Той самий Луцьк, який не має приміщення для кількадесяти польських урядовців, мав би примістити велику культурно-наукову установу з десятками професорів і тисячами студентів, з науковими інститутами і лабораторіями. Той самий Луцьк, що досі не має залізничного полуння з Львовом, а через те і зі Сх. Галичною, мав би стати українським культурним осередком. „Wolne żagły“ — панів демократів, але сумою віє від таких безглузвих жартів.

„Луцьк має традиції руськості“. Левно, що так, але яке місто чи навіть містечко, на українській території не має тих традицій? Галич, Тисмениця, Коропець, Рогатин, Буськ, Тернопіль, Володимир, Острів — всі мали традиції руськості в давно минулих віках. Мають їх також Перемишль, Коломия, але найбільші традиції в м и л у л о м у і с у ч а с н о м у має Львів. Не будемо повторювати вже не раз піднесених аргументів. Звернемо увагу на що інше. Який нормальний розвиток університету може бути в Луцьку чи в іншому Рогатині? А прецінь весь час говориться про нормальність розвитку. Культурна ривалізація може бути тільки тоді, коли дві культури є поставлені в однакові умови життя і розвитку. Інакше, як нпр. тут мається справа, українську культуру стручуться в умови не ривалізації, але повного занепаду. Не Львів демократ, але який польський націоналіст пок. А. Ходоневскі перед кількома літами заявлявся за Львовом як осідком університету, якраз підно-

сячи момент ривалізації. Якщо польська культура є така могутня, то чи вона може побоюватися вишости чи більшої живучости української культури? А польські демократи не вірять у силу польської культури, вони самі признають її слабкість, коли лякаються за приналежність „червоної землі до Польщі“, коли передбачують ступінь загала польськості.

Правда, Українці досі не мають більшості ані в одному більшому місті на українській національній території. Алеж такої більшості не мають і Поляки. Тільки в одному Львові та більшості є дуже маленька і то штучна (бюрократія, офіцерство, штучне творення різних банків і інших установ). Що польська більшість є штучна, що Львів приймає характер даної влади, знемо із споминів Л. Білінського, який говорив про німецький Львів, і бачили ми російський Львів в рр. 1914—1915.

Але той Львів має великі традиції старо- і ново-української культури, Львів має велике значіння для України, тоді як для Поляків його значіння є по суті неістотне, тільки натягане. І тому під тим оглядом осідку з нашого боку не може бути ні дискусії, ні компромісу.

М. Ч.

Бережанська тюрма.

Регістр політичних в'язнів. — Злобна система дефензив. — Заразливо недужі по хвороб. — Страйк політичних в'язнів. — Підзвілий лист. — Нема актів.

(КНО). В бережанській тюрмі перебували й перебувають отсі політичні в'язні: Михайло Сенік, студент з Роздорі, Антін Стефанішин, учитель з Долини, Гаврило Крайківський, управитель школи з Ніжинна, Лев Крайківський, господар з Рідівня, Павло Притика, урядовець кооперативи з Рогатина, Ізидор Демчишин з Литвинова, Степан Яковозький з Кіншова, Михайло Генза, Олекса Манюх і Гринько Генза, всі три з Яблонова, Петро Косач з Гербутова, Володимир Самарик з Рогатина, Михайло Несторко, Степан Шеремета зв. Орловський, Степан Шеремета, син Івана, зв. Балай, Михайло Зазуля, Олекса Мрозівський, Василь Шеремета, ці останні з Чесник рогатинського повіту, Роман Бойкевич з Рогатина, Корнель Корпан з Божякова, Ярослав Власійчук, студент з Яворова, Василь Залужський, Петро Личка, Василь Колодницький з Сільця к. Підгайців, Гаврила і Льва Крайківських звільнено з тюрми дня 8/8 1924 по шістьмісячній слідчій арешті, Павла Притику звільнено з тюрми дня 12/9 1924 по сіммісячній слідчій арешті і проти нього слідство в цілості припинено. Його виного мало бути те, що в зимі приїхав до своєї матері з Чехословаччини. Всі інформаційні допити поліції про його особу залишилися без відповідей й він — по 7-ми місяцях вийшов на волю. Акти його справи виказують, що відділ інформаційний воевідства в Станіславові і військова влада в справі політичних арештантів дає відповіді швидко на численні ургенси по довгих місяцях.

В тюрмі приміщено бучного гімназиста Олексу Манюха безпосередньо по п'ятимісячній тифі і запаленню легенів дні 14/6 1924. Лікар вирішив, що його треба піддати як ремовалесценга дбайливій домашній опіці, однак по нинішній день сидить Олекса Манюх у невіддільній келії. Між арештованими найштовся Михайло Зазуля, господар з Чесника, за приналежність до УСДП, хороний на сухоти. В серпні 1924 тюрмний лікар вирішив і потвердив посвідкою, що Михайло Зазуля хороний на гостру заразливую туберкульозу. А проте Михайло Зазуля лежав далі між здоровими людьми. Довгий слідчий арешт політичних в'язнів, невгоди тюремного життя

і відмова читання часописів в часі судових ваканцій, дали притоку до голодівки, що почалася в бережанській тюрмі дня 10/9 1924 зранка. Голодуючі представили президії суду свої домагання, між іншими зажадали переведення хорого на остроу заразливо туберкульозу Михайла Зазулі до цивільного шпиталю. Управа тюрми дня 12/9. перевела хорого політичного в'язня дійсно до цивільного шпиталю, а Сенника і Ярослава Власійчука до одиначних келій. Дня 14. вересня 1924, коли на п'ятий день голодівки політичні в'язні вже горячкували, президент суду дозволив оборонцям д-ру Західному на інтервенцію в самій тюрмі, і дійсно політичні в'язні після інтервенції і вволення всіх їх домагачь адміністративної натури перервали з п'ятим днем голодівку; їх справи прийшли в найгірший випадок під суд присяжних в листопаді 1924.

Дня 19. вересня 1924 на приказ зі Львова звільнено Михайла Зазулю з тюрми (шпиталю) і випущено додому.

Цікаво, що перед голодіркою помістив „Слово польське“ нібито перейнятий, лист одного з політичних в'язнів до матері. В тім листі мав в'язень просити, щоб мати привезла йому цукру, чаю і хліба, щоб міг перед голодіркою наїстися. Перелікований лист виявився мабуть фальшивим, бо заряд тюрми і президент суду наочно переконалися, що політичні в'язні через 5 днів не приймали ніякої їди й дістали горячку, так, що заряд тюрми мусів спроволати на дижур тюремного лікаря. Як цитований лист дістався на шпальти „Слово польського“, це тайна суду.

Як бачимо від довгих місяців в тюрмі політичні в'язні не можуть діждатися ані звільнення з тюрми, ані доручення акту обвинувачення. Дня 31. липня 1924 соймовий клуб УСДП. зголосив інтерпеляцію в цій справі. Наслідки такі, що негайно забрано акти справи до Львова і по нинішній день тих актів не звернено, а політичні в'язні сидять далі в їх справі для браку актів не може пошукатися ні на крок вперед!

Покід на українській школі.

Пережестування шкіл.

(КНО). Як згадані в попередніх інформаціях, шкільний інспектор кликав дня 15. липня 1924 до свого бюро в Бережанах кожного наказного комісара з окрема і намовляв підписати ухвалу іменем прибічної ради, а саме такого змісту, що прибічна рада ухвалила переїзду української викладової мови на польську мову в місцевій школі. Кожний з комісарів діставав до підпису від інспектора такий концепт „ухвали“:

„Uchwała. Rada Przyboczna uchwala dnia . . . wprowadzenie w szkole powszechnej w . . . języka wykładowego polskiego z nauczaniem po rusku języka ruskiego i religii grecko-katolickiej.

. . . . . dnia . . . . . (pieczęć) (podpis wójta).

Саму справу обговорював інспектор секретно, а як не міг переконати допитного комісара, то прикликував учителя і „доразжував“ йому перевести в своїй громаді для своєї школи таку „ухвалу“.

Знайшлося в бережанському повіті 15 громадських комісарів, котрі без порозуміння зі своєю прибічною радою підписали іменем прибічної ради такі ухвали. Нагло по жнивах дістали місцеві шкільні ради і заридали шкіл та громадські зверхности рескрипти такого змісту:

„Liczba 3211. Do zarządu szkoły w Szybalinie. Reskryptem z dnia 20. sierpnia 1924. L. 25685. KOSL. postanowiło zwinąć istniejącą tam 2-klasową szkołę z językiem wykładowym ruskim i 1-klasową szkołę z językiem wykładowym polskim, a zorganizować tam 3-klasową szkołę powszechną z językiem wykładowym polskim od dnia 1.

IX. 1924. Język ruski będzie obowiązującym przedmiotem nauki, o czeń zarząd szkoły zawiadomienia się z poleceniem bezwzględnie zastosowani się do tego rozporządzenia.

Rada Szkolna Powiatowa w Brzeżanach.

Пережестування школи головню тих громадах, де число дітей ринка, об'єдну не доходить до 20 і днавіть з'явно з язииковими „кресовими“ законами не можна заснувати для браку числа дітей польської школи. Громадами такими є: Лісники, Гиновичі, Мечишів, Поточани, Котів, Шибалин.

Крім переїзду в деяких школах української мови на польську, інспектор дуже пильно візитує тепе школи і в зв'язку з дуже малою сінньою фреквенцією дітей по школах заповідає дальші редуції учительських сил.

Може би особю шкільного інспектора Бережанського й особам допитних громадських комісарів зайнялася прокуратура в Бережанах і потягнула їх до відповідальності за надужиття влади через фальшування рішень прибічної ради і з намову до фальшування. Дотич громади на ті рескрипти відповідають в той спосіб, що шкільні місцеві ради і громадські прибічні ради вносять до шкільної повіт Раді в Бережанах письмений протести, а крім того скликають по своїх громадах шкільні віча для обговорення позаконної переїзди викладової мови. Просьбу на дозві на шкільне віче в Шибалині підписало м. н. багато жінок.

Відгуки дил.

Ще про українську Олімпіаду.

В минулу неділю відбулися дальші змагання на площі Сокола-Батька і ще дкого.

Тим разом заінтересування Олімпіадою було далеко більше, бо і фелетон помі і публіка мала тиждень часу на „спортсве виховання“.

Видів около 50 (словом: п'ятдесят) побіч молодиків стануло до змагань старше громадянство.

В програму для старших входили такі точки:

Скоки, Хід, Кидання і Біги.

До скоків зголосилися: ст. кавалери жонаті, політики, панни і пані.

Ст. кавалери станули до трьох скоків (стиль довільний).

1) Скок у гречку.

2) Скок крізь вікно.

3) Скок через перелаз.

Перші три нагородили взяли три мої приятелі, яких імен зі зрозумілих причин не подаю.

Дальше слідували (стиль: головою вниз):

Скок у халепу (рекорд: д-р Я. Селезінка).

Скок на противника (рекорд: ред. Ф. Федорів).

Скок у новітнє (ред. Пазніс).

Скок навантаж (ред. Д. Палів).

Скок зі шкіри (д-р Марітчан).

Скок через партію (д-р Д. Донцов).

Скок: „Як Пилип з конопель“ (д-р М. Чайківський).

Для жонатих і замужних:

Скоки на боки (рівні досяги всіх учасників).

Хід (стиль навпростець):

Хід: „Як рак по дріжджі“ (д-р В. Охримович).

Хід: Кози до воза (д-р Ізидор Голубович).

Хід: До Каносси (хтось із емігранції).

Хід: До Кучка і назад (назад: стиль довільний).

З останніх змагань вислід невідомий.

Кидання:

Кидання заслоною (д-р М. Лозинський).

Кидання каломіянами. (Величезне число учасників не дало змоги провирати вислід).

Стріляння:

До стріляння зголосилися всі українські партії Зах. України. Було три роди стрілянь:

Дурнянь,

Биків,

Кулею в пліт.

В усіх трьох точках побідницею вийшла Незалежна Група. За друге місце будуть розбиватися партії: Нац. Роботи і Радикальна.

Жаєство ставало до двох родів змагань: до скоку і кидання.

Скок до очей (рекорди: 1. п. Ш., 2. п. Д., 3. п. Р.)

Кидання до манекіна одного з мужів: очима (без наслідків). Домашню посуду (зали величезного натовпу учасників вислід ще неоголошений).

Але найкрасшою точкою Олімпіади були біги.

1. Біг: „Пес через овес“.

До цього бігу станули непроглядні маси українських учених, політиків, журналістів.

і інших проповідників. Всіх їх прекрасною формою і стилем узяв о. Куницький.

2. Біг: „Федя поза хрест“.

Несподівано для спортивного світа в останній мінуті сильною форсою виграв п. Григорій Микитий.

3. Окружний біг: Лондон-Прага-Львів-Варшава. (державна нагорода: синкура і карта на брод).

До бігу зголосилося чотирох досвідних спортсменів пп.: Смалко, Студня, Чайка і Томашко.

Від першої хвили висунувся на чолі п. Смалко. За ним Томашко, Студня, а на кінець шкандибав Чайка.

Зацікавлення бігом було кольосальне не тільки в краю, але й далеко за границею.

Та здається в перетриваннях не один з учасників не дійшов до цілі. Томашко охлев перший, за ним Студня і Чайка.

Найдалі дійшов Смалко, але й його вкінці вхопив обморок і треба було йому випити відра зимної води на голову, щоб опам'ятався. Всеж таки він заявив, що найдалі за місяць ще раз поспробує щастя.

Як не ставав до ніяких змагань. Але на другий рік напевно стану до трьох перших скоків, бо раз, вони не є тяжкі, а друге, чує в собі велике замилювання до спорту.

Галакціон Чинка.

3 концертної салі.

У місяці вересні, зараз на вступі сього-річного сезону, маємо до занотування два важніші концертні вечори на естраді Музичного Т-ва ім. Лисенка.

Перший, це фортеп'яновий вечір відомої віденської піаністки, п. В. Божейківної, яка у великій програмі, зложена з Баха, Веє-льовена, Брамса, Ліста та різних модер-них мініатюр засвідчила ще раз про свою добре заслужену славу. Без огляду на те, що недиспозиція, слідує ще з початку у Шопені Баха та І. части Сонати Аз-дур Бетовена, відіграє ще трохи не зрівно-важено в стилі, де далі — піаністка опу-чувала чимраз більше поглиблений настій і враження, особливо у великих варіаціях Брамса на тему Генделя (які повинні оста-ти у артистки одним з кращих пунктів її репертуару) та Ліста Мазепі і Ріголетті.

Із цілого незвичайно різноманітного та цікавого вечора лишилось інколи вражін-ня, що молода, наск-із здорова та свіжа психіка артистки перебуває ще деяку бігун і Drang-Periode, в якій зводить нею боротьбу за своєрідну, індивідуаль-ну, артистичну лінію. Найвиразніше ця лінія виступає на диво у творах Ліста, хоча й Шопен і Бетовен також не можуть бути їй чужі.

Другим з черги був вечір відомого на-дійного адепта оперозного мистецтва, те-чора п. М. Голинського, який в останньо-му році перебував студії в оперовій школі театру De la Scala в Медіолані.

П. Голинський все імпонував своїм ве-ликим, просто феноменальним голосовим матеріалом. Спершу баритон, опісля ге-роїський тенор, перебував довшу еволю-цію та з причини воєнної хуртовини трохи задержався у розвою. На щасття, полав-ши, хоча й на короткий час, у центрі іта-лійської співачкої культури, Медіолан, відразу скористав стільки, чого йому не вдалося дати довгі роки скитання по Укра-їні та Польщі. Перш усього краска і ска-ля тенора пробілася зовсім виразно, а навіть явилася зовсім нормально і гарно емітоване ріанно поруч із гримом та яким fortissimo. Ті прикмети уможливили співа-кові тепер також артистичну інтерпрета-цію пісень і оперових арий, яка в порів-нянні із тим, що ми чули перед двома роками, станула на ціле небо вище.

Особливо гарно вийшли арії Savatana-dossi із „То-ки“ та імпровізація із „Andrea Chénier“ Giordano. П. Голинський має всіякі дані на те, щоби стати першорядною, навіть світовою оперовою силою; але годі замикати нам очі на те, що це щойно перший більший крок вперед і що він не сміє ні на хвилину зупинятись те-пер у дорозі, а тим більше спочивати на дешевих лаврах, навпаки повинен: чим скорше доповнити та вирівняти свої во-кальні, як також загально-музичні студії.

У програмі вечора виступили також наші молоді музиканти із двома камераль-ними продуктами: Trio с-moll Бетовена та 2. часть із трія f-moll Ст. Людкевича. Слід відмітити, що у Бетовенів скрипак (перший раз виступаючий у того рода слясичнім ансамбллі) хоча й поправний, че виявив ще потрібного спокою та рів-новаги в темпі і фразуванні. Д-р С. Л.

НОВИНКИ.

— **Приватна охорона.** Якійсь пан Станіслав Грайбнер помітив в одній з львівських газет проект оснування приватної охорони, яка називалася би „Спо-печна Оборона Панства“. Метою цього „товариства“, якого першим „гніздом“ мусить бути Львів, була би шпійнажа на власну руку за „протидержавними“ еле-ментами. Ця охорона мала би обняти цілий край і бути повсякчасною зброєю непа-тріотичних „іноземців“. Панам Грайбнерам (гратуємося таким високо-благородним помислом, на які не здобувся ніхто навіть в зневаженій царській Росії).

— **Голодівка в тюрмі.** Група коло-нійських політичних в'язнів в тюрмі при ул. Баторого у Львові, почала дня 19. п. місяця голодівку з причини безконечного

По повероті з Парижа і Відня показую моделі жіночих капелюхів найсвіжішої креації та прощу о ласкаві відвідини

РУДОЛЬФ НАЙВЕЛЬТ
площа Маріївська ч. 8.

512

продовжування слідства, яке почалося ще в квітні ц. р. На слово радника Янушев-ського, який обіцяв покінчити слідство протягом місяця, голодівку припинено дня 21. п. м. Голодували: Остап Геренський, Юра Вишиванюк, Іван Пушкар, Матій Мандрик, Василь Гальчук, Петро Микитюк, Бабюк, Юра Ославський і Олекса Толорів.

— **Арешти в Луцьку.** З початком ве-ресня арештовано в Луцьку около 40 осіб, запідозрених в приналежності до комуністичного союзу молоді (комсомолу). По переслуханню 20 випущено на волю а решту задержано в тюрмі. Арешти і ревізії переведено також серед молоді в Дубні.

— **Кінець бориславського страйку.** Дня 23. п. м. пізнім вечором підписало в Бориславі договір між промисловцями та комітетом страйкуючих робітників, на основі якого в середу рано приступлено до праці в копальнях.

— **Ще одна, але вже сенсаційна афера.** Дня 23. п. м. арештовано у Варшаві шефа-хірурга в т. зв. Уздовськім шпиталі полковника д-ра Заплатинського. Виявилось, що пан полковник стояв на чолі „підприємства“, яке займалося масо-вим звільнюванням новобранців з війська. Поруч Заплатинського вмішані в аферу великі варшавські фабрики шоколаду Фукен — батько і син і якийсь Тинсе-віч, що був свого часу функціонером німецької пожевої поліції. В цілому „під-приємстві“ було зайнятих около 70 осіб; ця спілка полагалася справу звільню-вання новобранців після усталеної ціни від 600 до 2000 доларів. Припускають, що тою дорогою ухилилось від військо-вої служби кілька тисяч молодих, здоро-вих людей. По арештуванню головних „директорів“ цього дохідного підприєм-ства, почали до поліції зголошуватися різні люди, які за ціну різних поласк для арештованих пропонували хабарі, що починаючи з 10.000 золотих, зрости до неймовірної суми 200.000 доларів. Крім цього газети доносять, що солі-ники арештованих хотіли їх викрасти і літаками вивезти поза межі відповідаль-ності. Як бачимо, афера над асякий вираз сенсаційна.

— **Що один „многонадійний“.** Недав-но донесли часописи про крадіж мікроско-пу з фізичного кабінету учительського се-мінаря при вул. Набеляка у Львові. Вияв-лось, що вивчаючим крадіжжі є 19-літній Зигмунт І., якого в свій час releg вано зі школи за крадіж книжок у товариші. Арештований З. І. зізнав, що гроші добу-ті з продажі крадених предметів зуживав на закупку... кокаїни.

— **Велитенський дим.** В селі Дубна під Сяноком убили оюді селяне велитен-ського дика ваги 400 кг.

— **Утегтим шляхом.** Еймунд Райхер, заступник начальника, скарбової каси в Кракові, вибравшись з каси 100.000 золотих і здепоновані в касі дорожні гроші, втік, невідомо куди. За дефавдаментом розісла-но стежні листи.

— **Злодій з любові.** Станіслав Роль-ський, 18-літній ученик гімназії в Чернівцях, зблизився. Не можучи в інший спосіб прийти до перстенця для нареченої, укра-його уюві лера і проковтнув. Юліер за-важавши що маніпуляцію, казав Рольско-го арештувати. Одначе нещастя хотіло, що перстень не задержався в жолудку закоханого, через що мусіли лікарі пере-вести операцію. По виліченню стане Роль-ський перед судом за крадіж.

— **Самогубство як самосуд.** Жінка великого банкіра з Чіле пани Кіймач, що приїхала недавно до Берліна, позбавила себе життя вистрілом з револьвера. При-чиною самогубства були якиди совісти з приводу переїхання Гоафа Схавіца ав-томобілем банкірши. В момент, коли п. Кіймач почула про смерть жертви її ав-томобілю, сама покарала себе смертю.

— **Есперанто і Союз Народів.** Союз Народів прийняв резолюцію, якою до-пускається есперантську мову до телегра-фічної комунікації на рівні з мовами по-одиноких національностей.

— **Редукція залізничників.** До кінця вересня задумує польський уряд пере-вести редукцію 24.000 залізничників. Реду-ція в першій мірі відібється на залізнич-никах б. вшій Конгресівки.

— **1.000 раглярів.** Доношу моїм ста-лим відбор ям, що кор.стаючи з Віден-ських Торгів я спровадив між іншим ге-ликий транспорт осінніх і зимових рагляр-нів Найновішій фасони. Ціни конкурен-ційні. Йосиф Кернер, магазини му-жеської, жіночої і діточої конфекції, Львів, вул. Трибунальська 6 (дім власний) рік основа-ня 1888. 488 1-3

ОСТАННІ ВІСТІ.

Справа українського універ-ситету.

АВ. подає: До Варшави прибув проф. Студинський, котрий з про-поручення польського уряду пере-говорював у чеській Празі з укра-їнськими вченими в справі позоро-ту до Польщі й обняття катедри на „руським“ університеті в Кракові. Проф. С. заявив, що більшість українських професорів у Чехосло-вачині годиться обняти пропоно-вані становища. „Нова Реформа“ в телеграмі з Праги звітлює, що українські професори в Празі по-ставили польському урядові такі услія: Висше наук. заведення має називатися: „Руский(?) університет“, має мати автономні права, а осі-док у Львові. При заведенні має бути утворена спец. комісія ностри-фікації наукових титулів й іспи-тів для студентів, що студіювали на тайному університеті у Львові, на праських і загр. університетах. Не-гайно утворитися виділ: правничий, філософський і лікарський. Поль-ський делегат ці услія відкинув. Предложив утворення „руського“ у-ніверситету в Кракові з польсько-„руською“ нострифікаційною комісією. Українські представники відки нули ці предложення.

Напад на поїзд.

Дня 24. вересня, між год. 1 а 2 по пол. на лінії Парагонск-Любча біля Пінська напали на поїзд неві-домі люди, коло 43 чолов., озброє-них в автоматичні кріси. Між подо-рожними був воевода Довнарівч, єпископ Лозинські, сен. Вислоух і ком. окр. поліції Менсовіч. Задер-жали поїзд, забрали подорожним дорожні речі а дали їм посвідки з підписами: „Українсько-білоруське товариство“. Заalarmована влада старається всіми силами зловити справників нападу.

Латишенко перед судом.

Дня 24. IX. розпочалася в Вар-шаві нова розправа проти архиман-дрита Смарагда Латишенка, що вбив православного митрополита Юрія. Після відчитання акту обвинувачен-ня, Латишенко заявив, що до вчин не почувається, а вбив митр. Юрія за зраду православної церкви в Польщі.

II. Конгрес С. І. Е.

Комунікат ч. 1.

української делегації на II Конгресі Між-народної Студентської Конференції у Варшаві 12—24. вересня ц. р. *)

Варшава, 20. вересня 1924.

Центральний Союз Українського Сту-дентства ЦЕСУС як національне об'єдна-ння студентів України, зголосив був своє-часно на конгрес 17 українських делегатів. На основі всіх приписів Конференції поль-ське конгресове бюро мусило подбати про уділення всім делегатам в'їз без жадних перешкод. В дійсності було зовсім ин-а-кш. Після довгих пертракцій поодинокі українські делегати з представника-ми польського студентства на Конференції в Будапешті Поляки згодилися на приїзд Українців до Варшави при умові складе-ння самих ріжнородних заяв, декларацій, під-писок і т. п., на які українська делегація не погодилася. Лишень 12—13. вересня

*) Уважаємо своїм обов'язком просити вибачення в українського студентства за-гад, а в авторів цього комунікату зокре-ма, що спізнено друкуємо цей 1. комуні-кат, хоч в нашому посіданні є вже 2-гий і 3-тій. Але нехай нас виправдає розмірно невеликий обем газети і навал біжучого, з газетного погляду більш актуального матеріалу. — Ред.

польське посольство в Празі уділило візи трьом делегатам. Два делегати відправи-лися безпосередно до Варшави, а один відїхав до Львова, щоби в час перебуван-ня студентів-чужинців на українській тери-торії подбати про навізання контакту між українським студентством наших високих шкіл та чужинцями. Поляки уважно пиль-нували гостей „на красах“ та коли групу українських студентів (5) і одна студентка наблизилася до чужинців для передавання їм привітання, надрукованого в чужій мові, всіх заарештовано. Проте частина друкув пошла до рук Югославіи, Американців і Москалів. З цікавістю читали ті летючки й інші делегати в слідуючі дні конгресу. В тих летючках зверталися наші студенти з братнім привітом до чужинців, зазнач-ли, що та земля, яку ім Поляки поклуз-ють як свою, є українська, далі зазнача-лось, що український університет у Льво-ві готується до чужинців для передавання їм привітання, переслідувана поліцією.

Дня 16. вересня українські делегати зго-лосилися в бюро Конгресу на головному дворі у Варшаві. Від запропонованих По-ляками помешкань, провілників і харчових на-ток українські делегати відмовилися.

Офіційний склад української делегації: Голова — Любомир Макарушка, студ. філ., (Львів-Прага).

Секретар — Ігор Лосський, студент агр., (Київ-Подєбради).

Члени: Микола Масюкевич, студ. інж.— (Віла-Церква-Прага), Василь Орелецький, студ. філ.— (Чернівці-Прага).

Радник делегації — д-р Роман Домбчев-ський (Львів).

В праях делегації від 17. вересня прий-має участь також один делегат, який не одержав польської візи.

Українська делегація приймала участь тільки в ділових праях Конгресу. Від уча-сти в урочистих улаждениях польської дер-жави, громадянства та молоді українська делегація категорично відмовилася. Така постава Українців на Конгресі, господаря-ми якого є Поляки, при теперішньому по-ложінні українського народу під Поль-щею є однією можлива й кончена.

На святочному відкритті 12. вересня в „Філармонії“ не було багатьох делега-тів—між іншим Французів та Італійців.

Праця Конгресу перемається головним чином по ріжних комісіях. Перше пленар-не засідання відбулося 17. вересня. На то-му засіданні прийнято мових членів Кон-ференції: Туреччину, Болгарію, Мадярщи-ну, Естонію, Латвію — членами дійсними: Нову Зеландію, Полудневу Африку, Гонг-Конг, Грузію, Космополітен-Клуб (Зелі-нені Держави Півн. Америки) та Об'єд-нання Російських Студентів-Емігрантів (ОРЕСО)—членами вільними. Проти прий-няття Москалів голосували Югославяне. Це викликало незвичайне здивування ін-ших делегацій, бо всім відома традиційна москво-сербська приязнь. Югославяне виправдуються тим, що вони голосували проти Москалів помилково. При голосо-ванні прийняття Мадярів здержалися Чехи та для загущування неприємного вражіння зложили вони заставу, в якій обіцяють поро-бити все необхідне для прийняття співпра-ці з мадярським студентством.

Найголовніша справа, яку мав виріши-ти Конгрес—прийняття Німеччини—тим-часом не розв'язана. На пролозішні „ко-місії неутраляних“ Конгрес після теле-графічно запрошення до Німців. На це запрошення відповіли Німці пригадкою тих умов, яких додержання необхідне для їх вступу в Конференцію. Заступництво польського німецького студентства Німеччини, Австрії, Чехії й Даніїгу однією організа-цією „Дайтше Студентеншафт“, призначен-ня Німців місця в президії, визнання прав німецької мови. Хоч тека відповідь була не по душі багатьом делегаціям, „неу-траляні“ продовжують свою працю. Сьо-годня в пресі з'явилася замітка, що Німці Бауер і Цмерман приїжджають до Вар-шави. Ріжні польські газети поспішають наперед повідомити, що умови Німців не будуть прийняті. Можна сподіватися, що Німці приїдуть з певними компромісовими домаганнями, подібно Мадярам, які купі-ли своє членство ціною декларації, що вони зрікаються заступництва мадярських студентів за межами теперішньої Мадяр-щини.

Тогож 17. вересня на пізньому засіданні прийшло до вибору нового Президія Конференції та складення нової Президії. Вибори закінчилися перемогою антинімець-кого блоку. Президентом обрано канди-дата „тіснійшої антант“—Поляка Балін-ського Йондзіла. Другим кандидатом був Англієць Мекедем, який до речі мав ман-дат на заступництво українського сту-дентства в разі, коли Поляки не допусти-либ українських делегатів. Висліді вибо-рів були: Балінський 11 голосів, Мекедем 8 голосів. Нувий Президент, вдоволений своєю перевагою, запропонував обірати на першого Віце-Президента свого супер-ника. Мекедем з подякою відмовився та від себе ріжнич запропонував підтверди-ти вибір „його великого приятеля“ Балін-ського аклямацією. Далі тани обібрано Мекедема першим Віце-Президентом. Дальшій Віце-Президенти: Француз Мате, Швейцарець Штаель, Данець Греслер, Мадяр Делк. На секретаря визначено Че-ха Мунка та заступника Італійця Ораці, Скарбник — Шкот Між-Допельд.

Польська преса з нагоди вибору Балін-ського принісши низку „побідоносних“ статей, кажучи, що „стару Англію пере-могла молода Польща“.

Висліді виборів в етні дійсно великого несподіванкою для голднх Англієв. —

ДІЛО

виходить щоденно передпол.

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ,
Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає
від 10—11 год. передпол.
Реклама не зберігається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4'20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голандії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 7'50 зл., Німеччині 7'50
зл., Швейцарії 5 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Ре-
мунія 150 лей, Болгарії 7'50
зл., Австрії 7'50 зл. Зміна
адреси 1 зол.

В справі оголошень
звертатися до Адмі-
ністрації.
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Найдешевше, найкраще (як також вбереться)
МАРІЇ ПАВЛЮК, ЛЬВІВ, вул. Собієського 12.
кожда українська жінка лише в першорядній робітні суконь і жіночих костюмів

436

1-2

Англійська суперечність чи послідовність?

Доля англо-радянського договору і роль англійської фльоти.

Льондон, 20. вересня 1924 р.

Лицемірство та перфідність Альбіону ввійшли у приповідку на європейським суходолі. Тому за кожним разом, коли Англія зясує надто різко своє становище до європейської політики, преса починає з один голос казати про зрадливий несподіванки Джон Буля. Різниця між несподіванками англійської політики і інших держав тільки в тому, що Англія не шукає сенсацій і не любить звертати на себе уваги своєю оригінальністю. Навпаки: вона хоче працювати нишком, оподалік від європейської метушні та її несподіванок.

Та ось Європа знову стежить за внутрішніми справами Англії з виїмковим напруженням. Дві з цих справ виринули на чергу дня англійської політики: ратифікація англо-радянського договору та роль англійської фльоти у пляні майбутнього розброєння Європи. Коротше кажучи: обі справи є проблемою вдержання європейської рівноваги — проблемою старою для Англії як море. На перший погляд важко додати між ними зв'язок. Лекше вказати суперечності у політичній лінії Англії супроти цих двох справ. Англійський уряд прийняв договір з радянським „за всяку ціну“, дарма, що не признає ні одного принципу, який є святий для внутрішньої та закордонної політики СРСР. Англія весь час боронила у Лізі Націй принцип обов'язкового арбітражу (міжнар. мирового суду), а в останній мент заявила, що цей принцип не може торкатись її фльоти.

Пічним з першої справи. На договорі зі СРСР. Мекдонельд може зломити голову. Він немов би підписав його на те, щоби зеднати у спільнім фронті своїх ворогів: лібералів та консерватистів, які до цього часу піддержували його на переміну. Льюїс Джордж, який перший робив спроби порозуміння з радянським урядом, став неприєднаним ворогом такого договору. Він грає вміло на струнах англійської публичної опінії, обуреній тим, що торговельний договір підписано з нечесть та нишком, всупереч усім традиціям англійської дипломатії. А далі йде немилосердна критика неясности договору. Як жартують тут Англії: дипломати дійшли у договорі до згоди настільки, що згодились найти згоду, якщо обі сторони згодяться на пункти, які пізніше означать. Кажуть далі злобно, що такий документ могли видерти радянські делегати англійським дипломатам лише по 48 годинах невпинної гутірки; адже вони є спеціалісти у невтомних дискусіях на протязі кількох безсонних ночей! Радянський уряд не хоче признає Англії як одного контрагента.

тому, що хоче застерегти собі свободу рішення в кожнім поодинокім випадку про старі претенсії англійських підданих і про нові торговельні трансакції. У відповідь на це „Таймс“ звертає увагу, що радянський уряд не є державною одиницею, а зліпком різних організаційних установ, за яких діяльність уряд радянських комсари не в силі брати відповідальности ні дати поруки. Мекдонельд, зняхавши скрутне становище, заповів уже своїм землякам і радянському урядові, що англійський парламент може прийняти підписаний договір з різними застереженнями себто аж до... зміни його тексту включно.

Давно вже не чув англійський уряд стільки докорів як за цей останній сміливий крок. Така гостра критика не є згідна з духом традиційної англійської дипломатії, але вона є природним наслідком зради з боку державних дипломатів... англійської традиції. „Таймс“ з приводу заяви лорда Пармура, головного англійського представника у Лізі Націй, виступив зі вступною статтею на тему: „Чи лорд Пармур має уповноваження давати хоча би неясні обіцянки, що ми (Англія) зробимо з англійською фльотою?“ Лорд Пармур зважився заявити, що англійська фльота є в повнім розпорядженні Ліги Націй для оборони її постанов. Як риторична фраза це гарно сказано, але як законне зобов'язання? У гарну халепу попала би Англія, якби мусіла бомбардувати або блокувати береги кожної неслухняної держави! — кричать тверезі англійські політики. Рішення Ліги Націй знаходяться ще в цій стадії, що їх не можна боронити як стій воєнною силою. А як важко виготовити плян міжнародного порозуміння, в якому погоджувались би практично ідеї міжнародного мирового трибуналу, безпеки поодиноких держав і їх розброєння!

Французька преса іронічно глузує, що Англія не хоче зрестись своєї морської імперіалістичної гегемонії, безугавку впевняючи про свій пацифізм. Та хто вам сказав, що гегемонія Англії на морі не є кращою запорукою європейської рівноваги, ніж колиб по цих морях ширяли кораблі всіх малих конкістадорів? — Так відповіли би Англії, як не були би холодно стримані і не мали звички відповідати лише в необхідних випадках. — Ми самі не є ще забезпечені — кажуть вони. І глядять на європейські розгаркані народи як на брикаючих дітей, які треба виховувати обдуманого тактикою, а не буюком. Вони пічнуть ще раз і ще раз розмову в справі порозуміння з усіма народами світа і з окрема з радянськими представниками, коли провалять торговельний договір зі СРСР, або навіть перша спроба

Довкола університетської справи.

„Ліберальний“ погляд на справу українського університету. — Шедриєть польського уряду і „гайдамацька“ невдячність. — Авторитетні твердження пос. Римана. — Фальшиві поголоєки.

Справа українського університету — це один зачарований круг, в якому крутяться польська преса, урядові й неврядові чинники, заплутуючи її все більше. А все через те, що її ставиться під кутом державного льоялізму й нелоялізму, політичних умовин, страху з приводу сподіваного припинення польонізації, а через те в одних польських чинників зростає настирливе змагання сховати український університет чи його „зруб“ в якому небудь закамарку в Кракові або в жиївським містечку Луцьку, а другі бажали би взагалі не допустити навіть до нужденної вегетації й того „зрубу“. Одним словом: зачарований кругіон.

— Увіковічуючи деякі голоси польської преси на сторінках нашого органу, не хочемо поминути й голосу варшавського ліберального „Курер-а польск-ого“. В переловиці „Університет і подвіра“ підноситься вагу далекогоглі й вічно відсуваної університетської справи, яку — *risum teneatis, amici!* — на порядок дня видвигнув в Ж-неві мін. Сквишські. Польща — мовляв — все хотіла заснувати український університет. Бо коли Українці перед війною мали кільканацять катедр у Львові, то тепер, коли до Галичини прибула ще Волинь, Холмщина, Підляша й Поліся слід заснувати повний університет. Але збройний опір проти польського походу на Галичину і

проекту Ліги Націй. Англіїці мають віру у розум своєї традиції. Ця традиція наказує їм іти на зустріч якнайсмівішим ідеям і розуміти психологію якнайдаліших народів, однак не вірити ідеям, які не приносять зі собою світла, що могло би осяяти шлях їх здійснення. Ось чому вони дуже стримані супроти нових метод державного правління на територіях бузшої Росії і нових метод забезпечення миру, які покищо не виключають небезпеки, що в кожній хвилині може загорітись якийсь вибуховий матеріал призибраний у повоєнній Європі.

вороже становище всієї української інтелігенції спиновали наміри польського уряду. Однак в надії, що Українці опам'ятаються (чуєте, тільки в тій надії, а не з інших причин!), польський сейм 26. вересня 1922 при самоврадному законі для трьох полуднево-східних воєвідств, вставив і точку про заснування до двох літ українського університету.

Однак створення високої школи не є легке, бо нпр. від кількох літ існують університети в Познані і Вильні, але їм далеко до правдивих університетів. Бажаючи ще в цьому році (якраз минає законом установлений речинець!) урухоми українські викладачі (отже викладачі, а не університет!), уряд постановив оперти організацію університету на існуючих польських високих школах. Тут могли входити в рахубу три міста: Варшава, Краків і Львів.

Симбіоз польської й української високої школи під одним дахом у Львові не була би можлива. Занадто свжі є ще спомини і сліди боротьби, щоби можна було рахувати на витворення спокійної атмосфери, конечної для науки.

Варшава найкраще надавалась би на український університет, але вона є переповнена. Лишається Краків з найстаршим університетом світової слави, вільної від шовіністичної горячки, відомий з толеранції і т. и.

„Тут постановлено заочаткувати зруб українського університету, щоби забезпечити його від колотеч і ненависти. Зразу мають повстати два факультети: правничий і філософський, щоби перш усього достарчити педагогів в українському шкільництві і достаточного підготованих кандидатів на урядові становища в обдарованих авторомією воєвідствах з українським населенням“.

Дальше йдуть інформації, відомі з інтерв'ю з проф. Цолем, які кінчаються такими висновками:

„Його (університету чи тогз зрубу) гостина в Кракові була би тимчасова, залежна від розвитку польсько-українських відносин в державі. З хвилею нормального укладу тих відносин і завертї остроого антагонізму України до Річипосполитої, природною річю було би перенесення заочаткованого в Кракові університету на територію, заселену Українцями, і тут Львів, як найбільший

Пр. 858/24. В імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратури, що зміст часопису „Діло“ ч. 218 (10300) з дня 19. вересня 1924 р. в артикулі: 1) „Великі дії“, а) речення між словами „за пляму біл.“ а) „як же говорить“, б) уступ між словами „питанням про меншости“ а) „А тепер я ро, умію“, 2) „Кудочковська Ржесія“, а) сам титул артикулу, б) речення між словами „вирую відкину“ а) „Всі відкидали кару“, в) уступ по словах: „Однотажний слідчий арешт“ до кінця артикулу містить в собі ество ад 1) і 2) а) б) злочину з § 65 а закону карного, ад 2) б) виступ

ку з § 305 закону карного визнає доконану в дни 18. вересня 1924 року конфіскацію за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. закона карного заборонити дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ вичальному редакторови тої часи щоби не рішення помістити безпечу в найбільшій числі і то на першій стор. Невиконання того наказу потягне за собою наслідки предвизначені в § 21 зак. друк 17. XII. 1892 Д. п. д. № 6 ек 1893, а імеє засудження за переступство на гривню 400 злн. — Львів, дня 20. вересня 1924, 1924 рік чотирьох.

культурний осередок, сам собою накіпався би на осідок української високої школи. Але це є річ далш, які хоч і можна передбачити, то не можна календарно устояти».

Податок про „подвіря“ торкається демонстрації пос. Прушинського і тов. протидумки про український університет на подвір'ю львівського ратуша.

Думаємо, що всі „опам'ятання“ можуть без шкоди лишити на боці. Розуміється, краще було би ці заміти звернути на близьку адресу — тим більше, що проф. Фулінський про кого іншого говорив, як про „націю варятів“. Найбільше цікавить нас справа осідку. Чому Львів не може бути місцем осідку українського університету? Та ж, як признає „Курер польскі“, Українці мали на львівському університеті кільканайцять кафедр і то „під одним дахом“ в найтіснішому тогді слова розумінні. Та ж у Львові фактично існують (а прецінь глумо заперечувати факти!) українські приватні, тзв. тайні українські високі школи. Правда, спомини і сліди боротьби є тут свіжі, але яке відношення мають вони до справи українського університету? Зрештою, чи польська державна влада є така слаба, що не має сили прикоротити боївку „народових організацій“ і вислати на Кульпарків Прушинських і їм подібних „варятів“ з галерії проф. Фулінського?

З Познані і Вильні творено нові польські університети, стягано „професорів“ з усіх усюдів, творено по вні університети без курателів з боку інших університетів, творено це на протязі одного року, але на протязі кількох тижнів. А тут польський уряд мав два повні роки до зреалізування свого закону про заснування українського університету. А прецінь, колиб справа була трактувана широко, Українці можуть негайно обсадити зовсім добрими науковими силами повні й університети, на всякий випадок кращими, як обсаджено університети в Познані і Вильні. Але справу українського університету трактується нешироко, фальшово, підступно, про людське око, ut aliquid fecisse videatur і—признається на нього 262.000 зл. поль., тзв. стільки, що на поганеньку середню школу в глухому провінціальному містечку. Замість університету творять якийсь „зруб“, який в кожній землі можна зрубати і зрівняти зі землею. На такі експерименти не

дається взяти ні українське громадянство, ні його політичні й культурні чинники. Українське громадянство не випустить теж своєї молоді зпід своєї опіки, а ту опіку може воно прикладати тільки у Львові.

Аргумент про творення українських педагогічних сил і кваліфікованих урядників до „автономії“ робить вражіння, як би був пийнятий з гумористичного часопису. Українці розпоряджають достаточним числом кваліфікованих учителів і урядників з університетським (не домашнім, як у „Конгресівці“) образованием і саме тих педагогів й урядників редукується я в найкращому випадку переноситься з української території в корінну Польщу. Крім того велике число Українців-урядовців творить безобразну масу зльокавтованих, непридатних до польської служби. Та сама доля зустрічає тих, що покинули високі школи і здобули академічні дипломи за границею. Тільки країна не поінформованість або злоба могла подиктувати авторові статті в „Кур. поль.“ такі непередумані рядки.

Розуміється, що українське громадянство не може під ніякою умовою погодитися на створення не тільки „зрубу“, але й повного університету в Кракові. Тим більше не може бути мови про узалежнення перенесення його осідку від поправки польсько-українських відносин. Бо ця поправа не є залежна від України, тільки від Поляків, а також наївно було би вірити в „поправу“ в польському розумінні в найближчих літах. Коли на протязі 600 літ не могла наступити „поправа“, то вона не наступить і на протязі кількох літ. Український народ ніколи не згодиться, ані не допустить, щоби його культурне сгніще і його молоді закопано в закамарку Кракова.

— В тім самім дусі, тільки — натурально — в більш різкому тоні пише про університетську справу краківський „Ілюстрований Курер подзенни“. Ми й не звертали би уваги на цей голос, як би не те, що тепер цей поширений вуличний щоденник висловлює погляди „Пяста“.

В статті „Руський університет“ пишеться, що український університет не може повстати у Львові, бо Львів, „геройська фортеця польськості“, оборонена „дітьми і жінками“ (довідуємося,

що армія ген. Рої, це були жінки і діти), протиставляється цьому. А для „народових“ кол „Leopolis locuta (!) — causa finita“. Тому польський уряд вибрав Краків на осідок „двух, не зовсім скомплетованих факультетів“. Аж згодом, коли на протязі кількох літ наступить скомплетування університету, уряд пропонує тимчасовий закон про його перенесення на українську територію.

Є це з польського боку величезна концесія.

але не примирні, факатні та й дмаки не дають вкиснути новою шкідливою польською концесією. Недавно читали ми в телеграммах, що шеф „уряду Західної України“ Петрушевич вніс до Союзу Нар. діл нозий протипольський меморіал. опертий — як звичайно — на найбільшійших фальшах, в яким між иншим протестує проти руського університету в Кракові і покликає його бойкот. Хто обманює себе надією скорої польсько-русської згоди чи угоди, інакше розглядається у відносинах, а м же перестане трудитися (себ-то обманювати себе). — Ред.). Ш ж торкається нас, то — на жаль — вважаємо правдоподібним, що гасло бойкоту руського університету в Кракові найліше живий відгомін у сфантазованих колах „української“ молоді — і той університет початково не згуртує „лівого“ сла студентів (хіба що затиснуть там Поля ів-студентів. — Ред.). Ті Русини, які могли би вихити до Кракова, воліли б вихити до Праги (зовсім слушно. — Ред.). Всеж таки не бачимо иншого способу поладати справу руського університету, як шляхом операції його на краківський університет. Якщо найдуться відповідні руські професори в достаточній кількості, щоби обсадити головні кафедри на факультеті права і філософії, то нехай уряд покличе до життя руський університет! М ж прецінь та спр-ба видасть добрі овочі? Може Русини в тім незвичайнім акті шедості польського уряу у (262 тисяч зол. — Ред.) не схочуть добачувати доказу слабости, тільки шару оговту згідного співжиття і славного діла свабодольної політики?

Як дівгармонійно звучить ця воча лірика! Нехай собі пробує польський уряд, бо й спроба не буде коштовна: вона коштуватиме всього на всього 262 тисяч зол. Шож, можна попробувати. Тільки, що в тій спробі не будуть брати участі ні українські професори, ні українські студенти.

— Автентичні інформації щодо цієї спроби подає в „Гоним-у сльон-зім“ хієнський посол Стан. Римар. Він твердить авторітетно, що

„в програмі руського університету на рік 1925 є передбачене створення кафедр виключно гуманістичних (історико-фольклоричних — Ред.). В бюджетовім прелімінарі на р. 1925 встановлено суму 262 тисяч зол., призначену на створення руського університету в Кракові. Краків як місце будучого українського університету —

є невідклично вирішений і нема ніяких основ допускати, що це є стан тимчасовий і перехідний. Кваст'я фреквенції руської молоді на той університет представлеться дуже долатно. На основі обчислення кс. Ількова слід сповістися, окол 500 студентів на новім університеті“.

Можемо вневнести пос. Римара і кс. Ількова, що вони оба грубо перерахувалися.

— В останніх двох днях польська преса — варшавська і львівська (ця остання „телефоном“) приносить наскрізь фальшиві відомості про те, що проф. Студинський перебуває у Варшаві і веде переговори з польським урядом в справі українського університету; що українські професори в Празі теж ведуть переговори, олимн словом, що всі українські чинники тільки й те роблять, що напередки чмхзють у Варшаву на поклони до мін. Міклашевського і гр. Лося. Звертаємо увагу на цей „рейвах“ нашого громадянства. В усім тім нема ані одного слова правди, коли мати на увазі останні дні. Це все є відгуки серпневих подій, про що ми вже вичерпуючо сповістили наших читачів (гл. варшавський протокол і відповідь на нього деяких пражських професорів — „Діло“ ч. 200 з 10. ц. м.). Очевидно, завданням цих фальшивих і підступних вісток є внести розпржжність і дезорієнтацію серед нашого громадянства. Зазначуємо ще, що проф. Студинський постійно перебуває у Львові, як зрештою свідчить низка поданий лист. Не тільки у Львові перебуває проф. Студинський, але дня 19. ц. м. — як довідуємося — він вислав лист до проф. Цоля, в якому зазначив, що все українське громадянство одностільним фронтом обстоює Львів як осідок університету — і навіть нічого не хоче чути про Краків, що ані один з українських професорів не годиться прийняти кафедру в Кракові, що супроти того виключенням є, аби могла зійтися тзв. організаційна комісія. Вибір місця на осідок українського університету належить до українських політичних чинників. Аж після позитивного вирішення цієї принципової справи, українські професори могли би зайнятися організацією університету, М. Ч.

Становище Української Парламентарної Репрезентації.

Від президії Української Парламентарної Репрезентації одержуємо отсей комунікат:

АНТІН РУДНИЦЬКИЙ.

Вагнер і Байрайт.

(з нагоди святочних вистав у Байрайті).

П'ятдесят літ тому німецький нарід, який ще не очунав з радощів після переможної війни, приготувався до свіжого тріумфу. Але цим разом не мала це бути перемога фізичної сили ні воєнної штуки — це мав заяснити повним блеском — німецький творчий дух. У малім баварськім містечку Байрайт, недалеко Мюнхена, кінчилася праця над вибудуванням святині, з якої німецький геній мав промовити до світа творами свого великого сина. І коли прийшов великий день посвячення святині — новозбудованого театру — бог, якому її побудували і якого в ній мали почитати — Ріхард Вагнер, зазначив у своїй святочній промові, надто самовпевнено, що з того менту „найвищий культурний твір німецького генія“ стане доступний цілому світові...

Так сказав Ріхард Вагнер, найсильніша індивідуальність та найцівійша поява в історії музики XIX. дуття побіч свого найнакільшого щонника і пізнйшого тестя, займ. Найцікавіша і за час свого кулвання найбільше оспорювана. хла кинені Вагнером, ідеї ним болаговані та доказувані критичами, музично-літературними статями та естетичними розвідками, перш усього його музичні драми,

які являлися послідовним переведенням теорії в практику (а тим самим і доказом життєздатности тих теорій) — викликати в Європі бурю. Але сила цих теорій переведених практично, чи радше: творів, зміцнених теорією, зазначилася найліпше у той спосіб, що у той час, коли вони находилися ще під найбільшачим склом критики і коли часті її все-ще відмовляла їм (і теоріям і творам) усяких перспектив на майбутнє — вже тоді не було ні одного молодого німецького компоніста (не виключаючи і найбільше талановитих і надійних: Р. Штрауса, Пфіцнера та Шілінгса), які не починалиб своєї оперової творчости під знаком Вагнера. Ніколи ще нікий музичний напрямок не запустив так глибоко коріння і так скоро не поширився як т. зв. вагнеріанізм. Лише нечисленним вибранням вдалося від нього увільнитися і ці кинули нові ідеї, нові гасла, які мають нині нових прихильників та духових нащадків. Але нині ще живе цілий легіон компоністів, які не мали сили, щоби хоча трохи збочити з протоптаного шляху і тим самим скинути зі себе пута магічного впливу Вагнера.

Ціле життя змагав Вагнер до здійснення своєї ідеї fixe: вибудування театру, згідно з власними плянами, який уповні відповідав би вимогам його теорій та його музичних драм з театру, якого призначенням а ргоіг було би давати зразкові вистави виключно Вагнерівських творів. Йому вдалося здій-

снити свою мрію; завдяки жертовности німецького народу, який на маніфест Вагнера відгукнувся численними грошевими жертвами, а передовсім завдяки щедрости свого протектора і приятеля, баварського короля Людвика II., відбулися вже в р. 1876. у свіжо збудованім театрі, перші вистави могутньої тетралогії „Перстень Нібелюнів“, а шість літ пізнйше перша вистава „Парсіфала“, якого після завішання Вагнера, ніяка инша сцена крім Байрату не мала права виставляти*).

Від цього часу датуються славні в цілому світі „Festspiele“ в Байрайті. Що кілька літ мале, тихе баварське містечко оживало; зїздилися до нього найславніші європейські дірігенти, співаки та інструменталісти, які ніколи не відмовляли покликові Косіма Вагнер**)

знову показати світові твір генія у повнім його блеску. Виступ на байрайтівських святах був для кожного з учасників вершком слави. І на протязі кількох тижнів малий Байрайт заповнювався тисячами гостей з цілого світа, ставав Меккою і Мединою для всіх музик.

Минулого місяця Байрайт знову ожив. Виконавцем заповіту Вагнера, артистичним провідником свят я-

вляється сьогодні його син Зігфрід***). Минулого року відбув він велике концертне tournée по Америці (як дірігент батьківських і власних творів), призначуючи цілий дохід з усіх концертів відновленню байрайтівських свят. І цього літа, після десятилітньої перерви, театр у Байрайті знов заповнився гістьми. Цим разом вони зіхалися виключно майже з Німеччини. Економічні відносини, кордони і т. п. відстрашили чужинців відвідати байрайтівські свята. Ці свята тепер і не такі пишні як колись. Відносно мало там великих імен: з відомих дірігентів лише Фріц Буш і Карль Мук; співаки — лише Німці та кількох Шведів. Економічна криза полишила своє п'ятно і на Байрайті. Але вистави ідуть тим самим шляхом і після тих самих вказівок, що за життя Вагнера. Як колись, так і сьогодні стоїть на сторожі чистоти стилю та зразковости вистав — нині 82-літня — Косіма Вагнер. Ойже на зовні майже нічого не змінилося...

Та в суті змінилося багато. Зміпилися передбасім ч а с и, а з ними поняття, ідеї, змагання. Сьогодні „Вагнерівське питання“ не є вже

*) Косіма Вагнер, друга жінка Вагнера, дочка Лішта і графині d'Agoult. Після смерті свого мужа перебрала адміністрацію та провд байрайтівських свят і по нинішній день являється їх душею.

**) Спершу архітект, оісля п. святився виключно композиції. У своїх численних операх іде невеличкими слідами свого батька.

З огляду на звістки, оголошені в польській пресі, про проекти польських урядових кол шодо оснування українського університету — Президія Української Парламентарної Репрезентації вважає необхідним заявити слідує:

Акція польських урядових чинників у справі організації т. зв. "русского університету" в Кракові проводиться без жадного звязку й контакту з Українською Парламентарною Репрезентацією, також Українська Парламентарна Репрезентація жадних переговорів у цій справі з польськими урядовими чинниками не провадила.

Українська Парлам. Репрезентація часто підносила і в соймі і в сенаті догадання удержання або лише легалізації існуючих у Львові українських університету й політехніки в цілях нормального їх функціонування — і це не знаходило послуху в польських урядових колах і не дало позитивних наслідків; коли тепер польські урядові кола самі піднесли справу оснування для України університету, то це викликає не бажанням нарешті задовольнити слушні національно-культурні вимоги українського народу в межах польської держави, а певним впливом міжнародних політичних чинників.

Заміри оснувати для українського народу університет поза межами української території і в складі лише двох факультетів, яких остаточно організація при тому відсувається на невідомий час, — Українська Парл. Репрезентація вважає глумом над українським народом, насильством над його культурними змаганнями і ставиться до тих замірів різко негативно.

Українська Парламент. Репрезентація, висловлюючи волю своїх виборців, вимагає заснування правного українського університету в центрі українського культурного життя, у Львові, при чому переведення самої організації такого університету мусить належати українським науковим і культурним чинникам.

Через те, що справа українського університету є справою значіння не лише культурного — Українська Парламентарна Репрезентація вважає, що її не можна виділяти з цілого комплексу справ, звязаних з фактом існування під Польщею багатоміліонного українського народу, який одвіку заселює компакт-

ним проблематичним (якщо вважати абсолютно, до останніх меж розясненя); над нею перейшли до денного порядку. Нинішнє покоління, яке зростало в часі боротьби довкола оперових творів Штравса та Шрекера, яке бере активну участь у боях довкола драматичних та музично-сценічних проблем, поставлених Альбаном Бергом чи Франческо Маліпером — воно не вважає вже Вагнера синтезом театральних-музичних проблем, а його музику альфою та омегою, як це було в останніх 25. роках минулого століття. Романтизм "Льогенгіна" чи "Голендра", патос і велич "Персія" Нібелюнгів — містицизм "Парсифала" — усе це належить вже до минулих, а шляхи, якими іде нинішня оперова творчість, віддаляються від них чим раз далше. А рівночасно з цим зникає поволи, але певно живий культ Байрайту і його ідеї, а замість них валишається мертва пошана для місця, з якого найкраще промовляв геній Вагнера. Колись... Байрайт скінчив свою роллю. Життя пливе, мистецтво не стоїть на місці; а історія вчить, що ніщо не є таким безпечним і не минає так скоро, як традиція у мистецтві. А тому: чи традиція Байрайту перенесеться і на друге 50-ліття — без шкоди для ідеї, наслідком якої і для якої вона powstała?

Берлін, в серпні 1924.

ною масою і в процентівій більшості свої землі.

Голова української Парламентарної Репрезентації в соймі і сенаті, Сенатор М. Черкавський.

Лист проф. д-ра Н. Студинського.

В справі українського університету дістаємо від проф. Студинського таке письмо:

Польські часописи подають вісти, будьто би я заявив у Варшаві, що "більшість українських професорів у Чехословаччині годиться обняти пропоновані становища" на евентуальнім українським університеті в Кракові. Заявляю отсим, що ніхто з українських професорів такої згоди не давав, а зібрані на зїзді в Празі професори виключали однодушно можливість оснування українського університету в Кракові. Тим самим про їх згоду я ніколи говорити не міг. Вісти поширені польськими часописами, будьто би я в останніх днях виїздив до Варшави, виссані із пальця.

Від 5. вересня, дня мого повероту із Праги та Варшави, я нікуди зі Львова не виїжджав. Польській пресі залежить, очевидно, на тім, щоби в цю тяжку хвилю посясти між українським громадянством недовіра до професорів.

У Львові, дня 25. вересня 1924 р.
Д-р Кирило Студинський.

Присилайте складки на пресо-
вий фонд на кн. ч. 30.000
в Союзі Кредитовім, Львів,
— — — Ринок 10. — — —

У. С. Р. Р.

Всеукраїнська військова олімпіада.

У Києві закінчилася Всеукраїнська військова олімпіада. По закінченню відбулися в будинку Червоної Армії святочні збори її учасників. Переможцям із олімпіади роздано нагороду. Першу нагороду одержав шостий корпус. Йому припав мистецький бронзовий барелеф. У плавбі перша премія припала чорноморській флотії. У копаному мячеві побідником вийшов 153 полк 14. корпусу. (Вісти ч. 210).

Українізація шкіль.

Школи в харківській, охтирській та сумській округах цілком українізовано. В округах ізюмській та купянській українізація покінчиться на протязі цього року. (Вісти ч. 210).

Видавнича діяльність Держвида.

В цьому році видало Державне видавництво України по день 1. VII. 128 українських книжок. З того 60 шкільних підручників і 40 книжок обсягом від 5 аркушів друку вгору. В цьому році Держвидав взяв курс на видавання дешевої популярної літератури для широких робітничо-селянських мас. Попри це він задуває приступити до серії видань, що утворили би нову оригінальну і капітальну українську книгу. З більшш книжок виданих в цьому році слід згадати про: Яворського — Нарис історії України I та II; Збірник творів Стефаника; перероблене Яворським — "Суспільствознавство" Вольфсона. Держвидав видає систематично журнал Всеукраїнської Академії Наук "Україна". Російського інтелегентного читача Держвидав України не думає обслуговувати власним редакційно-видавничим апаратом, але за те постарався задовольнити його постачанням російських видавничств зпоза меж України при допомозі свого торговельного апарату. Наскільки у Держвидаві взято курс на українську книгу видно з цього, що на 200 придбаних в останньому часі для друку рукописів 133 написані українською мовою. (За "Вістями" ч. 211).

Німеччина і Ліга Націй.

Німецька рада міністрів висловила свою згоду, щоби Німеччина вступила до Ліги Націй. Міністр закордонних справ має порозумітись з представниками дотичних союзних держав, чи вони дадуть свої голоси на засіданні Ліги Націй, яке рішатиме про членство Німеччини. Рада міністрів у своїм офіційнім комунікаті стала на становищі, що найважливіші справи Ліги Націй: забезпечення національних меншостей, управління відносин на Сарській території, роззброєння, військової контролю і спільного співробітництва народів — усі вони можливі до розв'язки лише при співучасті Німеччини. Ця співучасть можлива лише на основі признання Німеччині прав рівноправної головної держави. З огляду на те, що льондонське порозуміння одчлонило Німеччину вброді до Ліги Націй, німецький уряд хоче користати з цієї нагоди і перевірити, чи інші держави дадуть їй відповідні гарантії для здійснення свого наміру.

Урядовий німецький комунікат зустрів у Женеві досить прихильно. Приємно вражало те, що в ньому не було ніяких докорів на адресу дотеперішнього становища Ліги Націй. Можна сумніватися, чи справа прийняття Німеччини до Ліги прийде на денний порядок ще на протязі теперішньої сесії. Вона домагається досить довгих передвступних заходів. Навіть становище німецького парламенту і президента міністрів є різке, або щонайменше неясне. Питання в тому: чи Німеччина має дати свою принципову згоду на вступлення до Ліги, а щойно пізніше боротись за деякі догадання щодо свого членства, чи навпаки — має спершу поставити догадання, які є необхідною умовиною її кандидатури.

"Дейлі Телеграф" гадає, що посередництво д-ра Нансена зміцнило становище німецького канцлера, який хотів би поставити справу членства Німеччини у залежність зі справою опорожнення Рурщини Французами

до 10. січня і знесення військової контролю над Німеччиною з боку міжнародної комісії, в тим, щоби її передати Лізі Націй. "Дейлі Експрес" друкує статейку з Берліна, в якій сказано, що англійський уряд, устами свого берлінського представника заявив, що не може Німеччині дати ніяких запевнень щодо можливих догадань на яких Німеччину приймуть до Ліги. Англія мале тут на думці віддачу Німеччині африканських колоній, зменшення воєнних догів та прискорення опорожнення рурської території.

Ще більшу стриманість виявила природно у цім питанні Франція. Еріо повторив свою женецьку заяву, що ніщо не стоїть на перепоні до прийняття Німеччини, якщо вона сповнить усі ті догадання, які сповнили усі народи. Однак вона не може рахувати на ніякі виїмкові права та полєкші. Французькі делегати у Женеві, Жувенель та Бонкур, додали до цього, що Франція не виступатиме проти членства Німеччини як головної держави (себто такої як Англія, Франція, Італія та Японія).

Навіть тимчасове поладнання цієї справи не є просте, з огляду на головні статті "Пакту Ліги". Уже в першій статті згадано, що членом Ліги може стати держава, якщо дадуть на це згоду дві третини Зборів, якщо вона дасть запоруку своїх ширших намірів щодо пошанівку міжнародних зобов'язань і згодиться на управління своїх збройних сил, згідно з постановами Ліги. Поняття "справжньої запоруки" є розтяжне, а "широти" неясне; треба, щоби члени Ліги дали голосуванням доказ, як вони ставляться до намірів Німеччини. Спеціальні догаданя, які поставить Німеччина зі свого боку перед вступом до Ліги, стануть предметом довгої міжнародної дискусії. Вона буде тягтись імовірно аж до другої сесії Ліги Націй. Про ці догаданя нам доведеться ще подрібно писати.

Преса.

"Українська справа в Польщі", або негідні винрати пепесівців.

Останнє число (262) варшавського "Роботніка" (з 24. ч. м.) поміщує передовицю "Українська справа в Польщі". Привід до цієї статті дав лист Українця, схованого за буквами А. С., який "Роботнік" цитує в цілости. Цей лист в цілости звучить:

"Я є Українцем (тому вибачте мою не зовсім правильну польщину). Щоденно читаю Ваші статті і замітки про Грузію. Я м г би зосім з Вами погодитися, колиб не одна kwestія, яка лишається незрозумілою для мене. Тому звертаюся до Вас зі запитом:

Чому (зі соціалістичної точки погляду) наша міра має бути приноворювана до Грузинського народу. В зовсім инша до українського народу? Чому у відношенні до Грузії виступає в імя "права Грузинського народу до незалежності" (як звучить Ваша резолюція на 21. вересня), а що торкається України, то для них маєт тільки "згідне позитивне в рамках польської держави" (як звучить та сама резолюція)? Чому народам, що заселяють тав. "кресі" не вільно мріяти — й більше: боротися за незалежність?

Звертається до польського уряду в обороні грузинського народу (резолюція прийнята 19. ч. м. на Вашій вч в сали промислово-рільничого музею) — до того самого уряду, який Українцям не дозволяє навіть мріяти про незалежність! А препінє знаєт дуже добре, що ми зосім не є захоплені перспективою "згідного співжиття в рамках польської держави". А коли вибухне наша боротьба чи не будуть нас обвинувати, розстрілювати? Отже чому для міри? Або право до незалежності" є святым принципом все і всюд, або Ваші резолюції про Грузію є тільки облудною, є тільки способом боротьби з комунізмом і не мають нічого спільного зі справою незалежності Грузії.

Звертаюся до Вас по вяснення. Недавно дали Ви голос на сторінках Вашого органу російському соціалістові, то чи відмовите мені тільки тому, що kwestія є

"дражлива". Отже жду. Варшава, 20. вересня 1924. А. С."

Якже відповідають пепесівці на так рубом поставлені питання і Перш усього вони закидають авторові листа, що він не підписався повним іменем і прізвищем. Але нічого корчити з себе незнайків, Зовсім природно, що — пишучи лист — Українець не міг підписатися, бо ще донедавна ППС. була ідентифікована з дефеанвою.

Пепесівці заявляють, що вони не відмовляють права українському народові до незалежності, але "цей загальний принцип не вистарчає", бо вирішення справи не залежить від самого принципу, але головню від "характеру справи в даному часі і місці".

"Українська справа в Польщі" не є тим самим, що грузинська. До польської держави належить відносно мала частина українських земель. Україна належить головню до Росії, а Росія — і тільки там можна шукати аналогії до положення Грузії. Тільки увільнення України від російського наїзду дало би їй незалежність. Боротьба за незалежність не ґрунтується на польській державі, є шкідливим самобманом. Во ніколи зі Сх. Галичини, самої чи з Волині, не могла б повстати незалежна держава. Така маленька держава не мала б господарського ґрунтування. Зрештою, що тут доваго розводитися. Допустим, що Польща зрікається Сх. Галичини і Волині. Завтра ввійшла би там советська армія і прилучила би їх до советської Росії. А не хіба не була би незалежність, то був би протиприветство — то був би триумф російського імперіалізму в його советській шеті... Мимом боротьбу за незалежність України в Польщі викорисовують совти для своїх цілей, що не мають нічого спільного з незалежністю України. Це є для них тільки воєнний маневр. Це ослаблює польську державу, але що на тім зисає Україна? Не вирішуємо української справи в цілому її обемі, не пересуджуємо також, що принесе дальша будучина. В польській державі маємо до діла тільки з частиною української справи і для її розв'язки вказуємо єдино раціональний, єдино догідний і єдино кописний шлях для Укоз

інців і для польської держави. Тим шляхом є автономія. Автономія є єдиним виходом мирним, беззбройним, здатим погодити і згладити інтереси польської й української".

Тільки всього! Польща має тільки частину українських земель з населенням вдвоє або й втриє більшим від населення цілої Грузії, і тому тут мусить бути прикладений інший принцип. Старе, вічне, невміруше: „То со іннего“. Принцип є принципом і не знає ніяких компромісів, кіба компроміси з волі самого народу, але не з чужого примусу. Розумуючи по пепесівськи, слід в цілості прийняти аргументи комуністів, які кажуть: Грузія складається з безлічі неформованих племен. Вона не є частинною, але в цілості належить до С.Р.С.Р. Значить в тій цілості є закріплена її соборність (чого не досягнула ще українська квестія). Грузія має пів-суверенну державу в рамках С.Р.С.Р. Боротьба Грузії за свою незалежність є в користь англійського імперіалізму й англійського капіталу. Чи маємо згодитися на те? Зрештою, Грузія не має ніякого господарського ґрунтування. Тільки зєднана з С.Р.С.Р. вона може віддихати повними грудьми. Це тим більше для неї корисне, що в межах радянського устрою вона творить федеративну державу.

Отже яка різниця є між імперіалістичною аргументацією совітів і пепесівців. Хіба та, що Грузія справді творить пів-суверенну державу, а ППС. доперва вказує шлях до автономії і то тільки Ск. Галичини й Волині (без Холмщини і Підляшя). Коли отже аргументація є ідентична, то пощо кричати у Варшаві про рани Грузії? Чи не ближче з Варшави на „креси“, як до Грузії? А вкінці, яку супроти положення Українців в Польщі моральну вартість має така журба долею Грузії?

Пепесівці журяться, що Галичина й Волинь не вдержалися би економічно і стали б жертвою російського імперіалізму. Є це тільки прощом без всякого реального значіння, бо нпр. свою незалежність вдержали супроти російського імперіалізму такі маленькі території, як Латвія і Естонія, не говорячи вже про Фінляндію. Зрештою, в р. 1919 ціла Україна, як довга вона і широка, боролася за свою незалежність, і тоді пепесівці боролися проти України, гарбали, що тільки вдалося, тримаючи тихий союз з російським імперіалізмом. А вкінці, чи не дівачством є міркування: має вас зісти совітська Росія, то я вас зім!

Пепесівці звертаються до польського уряду, щоби виступив в обороні Грузії, але чи хоч раз звернулися вони до того уряду, щоби він що найменше по людськи трактував Українців? Чи чули ми про виступ ППС. в обороні українського шкільництва, українського університету, в обороні малоземельних і безземельних селян, в обороні українського робітництва, в обороні прав української мови, в обороні свободи преси? Ні, нічого подібного не було, хоч пепесівці мають пресу, професійні організації, посольську репрезентацію, хоч могли би виконати натиск на свій уряд. Ні, вони вдають фантастів, романтиків, шукають екзотики на далекому Кавказі, тоді — як тут „кругом неправда і неволя, народ замучений мовчить...“

М. Ч.

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і прод. податок на „Рідну Школу“, добачу дехто в недостатці екекутиви. Це не вірно. Для наснаціональна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принук.

Наша сила.

Та що ж то — право? Право се лиш сила. А сила — право, се закон природи. І життя лиш сила ломить перешкоди, До лету вгору розпускає крила.

І. Франко.

Так сила рішає про народню будучність. Така думка здобула собі право горожанства у цьому миролюбивому столітті. Вона зрештою не нова; це старий принцип, що проявляється на різні лади. Сила народу, це не виключно число багнетів чи крісів, не виключно скількість молодців, що спроможні хносити. Сильний народ тоді, коли на всіх ділянках свого життя дасть собі сам раду в кожну хвилину.

Чисельність нашого народу становить завязок нашої сили. Коли одначе хочемо стати нацією в новітньому значінню, з означеною метрою, з вірою в себе, — то слід уміцнити нашу чисельність через різнорозсвіт, образування характеру й волі, самопізнання, самопоміч — через кооперацію.

Піввалиною дальшого народнього розвою, робітнено, де кується громадянська сила, являється своя Рідна Школа. Вона потребує щораз більше відживлюючих соків, щораз більше піддержки, щоби могла ввести в життя плян нозітного виховання. Між тим від часу до часу продирається пронизуючим скреготом крик про недобори, недатки Рідної Школи. У нашого громадянства ще не вироблена витривалість. Воно легко здобувається на зрив, але скоро знесилюється у боротьбі. А це гірша прикмета, як слабосильність, бо наносить більше шкоди. Цю нашу хибу безперечно беруть у рахунок наші противники у своїх політичних комбінаціях.

Одначе ми не сміємо допустити до упадку наших приватних шкіл, цього завязку нашого рідного шкільництва. Ми мусимо його розвинути, надати практичний напрям відповідно до наших життєвих потреб. Зокрема не можемо допустити до злиднів рідного українського учительства, що у своїй журбі про будучність Нації, у своїй посвяті віспає силу, віддає здоров'я, рішається на недатки, щоби лише послужити цілям народнього виховання, яке під цю пору є для Нації справою життєвої ваги. Постановою справу раз на тверду, реальну основу. Створім ще один ступінь до досягнення сили. Почин в тому напрямі вже зроблений.

Як ми вже доносили свого часу, торговельний суд у Львові вписав дня 26. червня 1924 р. ч. ф.рм. 717. Спд. II. 147 до реєстру кооперативу „Рідна Школа“ з осідком у Львові. Тимчасову Управу кооперативу „Рідна Школа“ становить теперішня Президія УПТ. Членом може стати кожна фізична й правна одиниця, що зложить довільну кількість уділів по 5 зл. і для всіх уділів одноразово 50 сот. вписового.

Кличем дня є створення школи наскрізь практичної, яка попри теоретичне знання й доцільне національне виховання далаб нашому молодому поколінню також незалежний готовий хліб в руки. Це може статися тоді, коли вигворимо своїх купців і прохисловців.

Та практичні школи, курси чи майстерні коштують розмірно значно дорожче, як звичайна народня або середня школа. Тут крім оплати звичайних учителів, що уділяють теоретичних наук, та фахових учителів — треба чимало грошевих засобів на варстати й сировину, на улаштування майстерень і т. п. Воно правда — коли діло піде в рух, то така школа, чи курс, чи майстерня не тільки виплатяться в короткому часі, але й приносять постійні доходи. Та поки що треба зложити більший капітал, щоби це діло пустити в рух.

Окрім того дуже великої ваги є створення умовин для продукції шкільних приладів, необхідних до шкільного навчання й урядження.

для видавання шкільних і інших книжок для шкільного й позашкільного виховання. І цілий ряд практичних необхідних потреб поставила собі за ціль кооператива „Рідна Школа“.

Щоби була можливість зреалізувати завдання кооперативу, треба необхідно зложити необхідний капітал, а про агенди, які кооператива буде вести, рішати її загальні збори.

Відповідно до § 54 статута 90 проц. зисків кооперативу „Рідна Школа“ призначається на приватне шкільництво, отже на фінансування установ УПТ. Таким чином зібравши більші фонди та пустивши в рух кооперативу „Рідна Школа“ — матимемо ще одно постійне джерело доходів на приватні школи УПТ., що разом з членськими вкладками УПТ., добровільними жертвами та добровільним оподаткуванням, з прибутками з вистав, концертів і ріжних улаштувань та з інших т. п. доходів, зможе забезпечити існування й майбутність наших приватних шкіл.

При цьому належить звернути увагу, що вложений гріш на членські уділи до кооперативу „Рідна Школа“ остає власністю членів кооперативу і тому являється доброю льокацією капіталу. Заяви приступлення в члени кооперативу з означенням числа паїв і гроші слати на адресу: „Рідна Школа“, кооператива з обм. підрукою у Львові, Ринок 10, II. поверх.

Від ряду л'т несемо для „Рідної Школи“ жертви, які одначе не є певною основою. Збудуємо раз щось тривкішого. Хай будова цінного фундаменту під „Рідну Школу“ захопить усі верстви українського Громадянства без огляду на землі, на яких воно хвилево проживає, хай між членами не бракне передовсім жадної української інституції, жадного Товариства, хай не бракне членів ні з найглухіших закутин нашого краю, ні з моря, хай кріваво запрацьований гріш нашого селянства, робітництва повпливе на кузню нашої майбутності, до якої всі змагаємо, а яка здійснюється через „Рідну Школу“.

К. Д.

Дрібні вістки.

Латвія й Туреччина, які досіль не признали себе взаїмно de iure, навізали в Женеві переговори про дипломатичні й торговельні взаємини.

Югославська королівська пара приїде з кінцем жовтня до Риму на візиту до кариналу. При цій нагоді буде підписаний конкордат між Югославією і Ватиканом.

Заглюль-паша, Єгипетський прем'єр приїхав до Лондону на конференцію з Меклонельдом в справі тісних взаємин між Вел. Британією і Єгипетом.

Македонські революціонери з підставу вбитого Тодора Александрова (автономісти) вислали до різних столиць Європи своїх емісарів, щоби низкою атентатів на закордонних провідників федералістичної македон. групи пімстити смерть свого вождя.

Англійська палата заморської торгівлі прийняла одностайно резолюцію проти гатифікації англійсько-радянського договору.

Еспанський уряд заповів у прокламачі комісаря Марокка поновлення генеральної офензиви на велику скалю, передовсім у західному Марокку.

Ген. Сіморскі, польський міністр військових справ, їде закордон у якійсь таємничій „політичній місії“. Він буде в Парижі й Лондоні.

Зі Софії наслідні вісти про нове політичне вбивство. В Неврокопі застрілили македонця Александра Буйнова, бузшого посла до парламенту від союзу сільських господарів.

В Америці написав російський ес-ер Акимов листа до всіх редакцій російських газет, в якому заявляє охоту відсидіти 10-літню тюрму за Савінькова з тим, щоби Савінькова випустили на волю. Акимов убив свого часу адмірала Чухліна.

Окупаційна французька влада дозволила на поворот 1.300 людям, евакуованим свого часу з Рури.

Вибори на опільському Шлеську дали такі результати: комуністи 75.917 голосів, польська людова партія 35.837 голосів, демократична 7.811 гол., ППС. 19.229, німецькі соціалісти 7.160 гол., нім. центро-вики 191.633, нім. націоналісти 81.002. Вибрано 3 нім. центро-вики, один нім. націоналіст і один комуніст.

Віагуки дня.

Ridi Pagliaccio!

Ви чули, як що безсмертну арію співає Михайло Голінський?...

Чи ви підчули цілу безодню розпач, бляза, що має бавити публіку, хоч.. Коломбіна розпеченим кинджалом штовхнула його в серце?... І серце кровавить блазенькою стрій перрота, і лице під шмівкою викривлюється від непомірних болів.

Ridi Pagliaccio! Тобі платять за сміх! Байдуже всім до того, що в твоїй душі, байдуже що в тебе в дома діється.. Ти смійся, блазє, бо сміятися сміють! Не знаю як хто, але я, Галактіон Чіпка, відчув цю пісню.

Ridi Pagliaccio! Пам'ятаю: Передвоєнний Бандурист, зложений з передвоєнних студентів унів., обіздив Галичину. Між ними: Михайло Голінський, соліст-баритон.

І зйхали вони в одно містечко на Поділлі, славне з краси доколичних гопадянок.

І було в околиці тій дві попадянки, для яких не було між Українцями мужа, бо все не студенти буденних факультетів: теології, філософії, права, медицини. Та на концерт приїхали таки, ц. горді кралі.

Бачуть: молодий гарний хлопець, гарно співає і гарно вбраний.

— Хто він?

Михайло Голінський.

— Чим він?

Студент археологічної інженерії!

— Навжеж?!

Близнули очі як зорі, розхилилися пелюстки уст, зіткнули високі груди.

Після концерту — танці.

Горді кралі біля Голінського хмелем вьются.

...Студент археологічної інженерії!

— Ах!...

— Ох!...

Молодша краєва. Старша з боєм серця дає за вигрну.

— Всеж таки при родині остане! потішається.

По танцях беруть його на село відпочати.

— В нас прекрасні лілії, наведе скільки схоче.

Ще їде й Льоньо Лепкий.

...Теж на лілії.

(По правді: обидва на смажені курята з компотом).

Другої днини вертають.

Вдоволені, випочаті, з ліліями. Горді кралі відвозять аж до поїзду.

—

—

—

Львів. Вересень. Бахори до школи.

Вулицею їде панотець, батько гордих кралів.

Попри нього біжить учень до школи.

Три золоті паски, під пахою горі кпихок.

— А! Пан Голінський! Неправдаж?!

— И... я... Так!... Властиво... ні!

— Якжеж?.. Ті самі очі, той сам голос!...

— Го... прошу мій брат!.. Вибачайте я спішуся...

—

—

—

Львів. Вересень. Концерт.

Концерт Михайла Голінського, героїчного тенора, елєга опери Ля Скаля в Медіолані.

Салія Лисенка повна.

Сцена стилєво уладжена.

Кулиси, на яких спав цілий рік сторож, вікна повибивані на останнім „Сзатанні на Гончарівці“.

Ілюзія Медіолану...

Голінський співає...

Богато заслужаних, багато задивлених.

Ridi Pagliaccio!

...Я не сміюся.

Недалеко мене пані, незвичайно музикальна.

Останні звуки сконали на балкони...

Бура сплесків і шепіт музикальної пані

— Той Голінський прекрасно збудований!...

Я засміявся...

Була вже тема до фейлетону.

Галактіон Чіпка.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативу „Рідна Школа“ у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписово 50 сот. Число уділів необмежене. Поруча 2-кратна.

НОВИНКИ.

— Конфіскація. Пан прокуратор не любить спорту і тому сконфіскував найкращі місця спортового звідолення Галактіона Чіпки в попередньому числі нашого часопису.

— Волинська іділлія. „Газета Львівська“ доносить, що в одному з містечок „польського“ Волиня, мала відбутись дня 21. п. м. театральна вистава, в „ятику малоруським“, на якій ма і дати якусь п'ятиактову драму „Колінопольського“ (?)! Без докид з вистави мали призначити „оусні“ анонімно місцева на... „Коля Польскіє Macierzy Szkolnej“. Правда чи містифікація?

— Дверзаний напад. З Новоградки доносять, що дня 23. п. м. большевицька червонна ватага перешла кордон з о

в якого склад входять 12 держав: 1. Англія, 2. Швейцарія, 3. Естонія, 4. Фінляндія, 5. Швеція, 6. Данія, 7. Шотландія, 8. Латвія, 9. Мадягари, 10. Румунія, 11. Нова Зеландія, 12. Україна. Крім цього зазначається, що коли Франція дійсно вийде з Конфедерації, то вони приймуть це до відома і будуть самі гарантувати далі. О 3-й год. вночі поступив пропозиція перервати засідання. Але п. Шмерман зазначає, що він не має часу, бо мусить відійти до Берліна і... засідання продовжується далі. Голова польської делегації п. Ромбонієвський просить п. Шмермана вилжити поїзку. Почається пропозиція звільнити програми і відложити призначеного відвіду Конгресу до Кракера. Пропонується далі продовжувати засідання в потязі, для чого Поляки пропонують окремий вагон-ресторан. Засідання кілька разів переривається. В часі перерви відбуваються засідання Виконавчого Комітету. Знов повстає питання зміни статуту. Недорозуміння говориться про можливість розбиття Конфедерації. Президент Конфедерації Балінські (Поляк) в часі перерви спільно одягається та хоче відійти, його затримують і переконують продовжувати засідання. О 4-й год. ранку повстає питання про можливість розв'язання Конфедерації. Щодо німецького питання, то констатується неможливість зараз же остаточно розв'язати його з огляду на статутівні питання. Виявляється, що продовження засідання буде в Краківі. Ставиться питання про введення німецької мови як урядової в Конфедерації. Голодування: за 2, проти 1, здержалося 8. Французи участі не беруть. Президія констатує, що в справах внутрішнього регулювання треба подавати внесення на письмі перелік 3. місяцями до засідання пленума. О 5-й год. ставиться на голосування пропозиція Комісії 4-х, яка приймається опіонно. Засідання переривається. Конгрес відіждє о 9-й год. ранку спеціальним потягом до Кракера. Визначає з тим, щоб протягом одного дня закінчити всі праці, але залишає Варшаву майже без вислідів позитивної праці.

Секретар делегації:

Ігор Лосккий.

З судової салі.

Діти перед судом.

Другий і третій дні розправи проти десятих малолітніх комуністів виконали візнання дільних обвинувачень та переслухання свідків. В часі розправи трактується більше сальонові методи львівської поліції, аніж вини самих обвинувачених. Страшні річі виходять на світло дня з неспівних і невироблених зізнань малолітніх арештантів. З цілим спокоєм і рішучістю розказують вони, як страшні дні переживали вони в казематах львівської поліції і жандармерії. Показують пальці, на яких ще тепер помітні сліди тортур при допомозі спеціальних олівців, котрі їм вкладали поміж пальців і стискали цілу руку. Обвинувачені вийшли з болу і говорили все, що тільки завгодно було поліції.

Центральною, а одночасно класичною фігурою обвинувачених являється шістнадцятилітній Давид Ілля Габераман. Це той сам "Ельо", який по думці акту обжаловання також належав до тайної "самоосвітньої організації" і мав розліплювати по Замарстинівській комуністичні відозви і прокламації. Він сам не почувався до вини. Зрештою, про його вини висказується вже сама публіка зібрана на салі, яка саму його появу на салі розправ витяє голосним сміхом. Хоч не до сміху цей момент, і сама думка, що його обжаловують за державну зраду, морозить кожну усмішку на устах, але не можна інакше привитати цієї дитини, як тільки сміхом. Пятнадцять літ йому минало, коли мандрував в стіни львівської тюрми, а тепер минає 9 місяців в'язнення дитини. На питання відповідає спокійно. Нічого не знає: його мрією було тільки кіно і компанії мяч на Високому замку. При тім хотів навчитися читати й писати і тому заходив до драматичного клубу ім. Перетца. І звідти пішло його нещастя. Зробили його комуністом, небезпечним аоргом польської державності і малий Ельо вже дев'ять місяців сидить при тюремному вікні і згадує з жалем про кіно і футбол на Високому замку. І його були в жандармерії, а як лаяли страшно, все це розказує.

Третього дні розправи цікаві були зізнання слідчого судді Косіковського, який від слідство проти всіх обвинувачених. Покинуто його на свідка тому, що деякі обвинувачені з знали перек судом, що протоколи мнимі з його списані, не є гочні і що являються впливом поліційних протоколів. Пан слідчий суддя всьому заперечив і в урочистій формі заявив, що це брехня. І було би на тім скінчилося, як би не оборонець д-р Ляндау. Кілька малих, незначних питань, поставлених дуже зручно і незвичайно тактовно обоєм, і ми довідалися інших річей, а саме, що пан слідчий суддя не числять за приписаною процедури щодо переслухання ув'язнених, що ув'язнені чекали декотри 10 і 14 днів, поки їх покинуто до слідчого судді, що жалоби ув'язнених на поведінку поліційних агентів він поминав мовчанкою, що списував протоколи сам без протоколянта і т. д.

По скінченні переслухання судді Косіковського трибунал зарядив читання актів в справі побиття обв. Бехера підкоміс. Лабяком. Далі має початися переслухання самих звинувачених сальонових манів, підкомісара Лабяка і Підберезжого.

В зв'язку з цим оборона поставила ряд вимог, а саме на покликання послів Іназена і Узембля, котрі були членами соймової комісії посла Тугута і бачили з поліційному бюрі при вул. Міцкевича таємничий естетичний контакт, про який поліція не могла дати ніяких вяснень, далі покликання поліції Еоліха, котрі чули погрози поліційних агентів в час ревізії в їх домі ввечері на перекладення прокатальної візії келі в військовій в'язниці, яка має бути широка на півтора метра, а довга на два метри та що в тій келі тримано аж 18 обжалованих. Трибунал шодо цієї справи застеріг собі рішення на пізніше.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська виплата тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з гоїшим присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10

Зі слоту.

В неділю дня 28. IX. відбулись на площі Сокола-Батька о год. 4-й пополудні місцеві змагання між Львовом — Львів, а Україна — Львів. Змагання поперекать переміжання Львову II. — Львів, Руська — Львів.

В понеділок 29. IX. на площі Сокола-Батька відбулись змагання між Зоя — Львів Україна — Львів. Початок о год. 4. пополудні. — Спортова Секція Сокола-Батька.

† Посмертні згадки.

Иосиф Медведьний, залізничний машиніст, помер у Львові дня 21. вересня 1924, в 52 році ж. т. г.

Господи брав дуже визначну участь в життю українських організацій, особливо на Горлицькому передмісті.

В листопадових днях стуну у перших рядах борів — за що відсидів в польських тюрмах: у Бригдках, Замарстиніві й на Домбю 11 місяців.

Покійник працював у Місцевій Робітничій Раді УДП. і ширив робітничі і соціал-демократичні ідеї серед українських залізничників.

Був діяльним членом Кружка УПТ. на Горлицькому передмісті, де своїми здоровими поглядами не мало причинився до розвитку Кружка.

Людина, чистого характеру, товариський, ширий і отвертий. Любили його за ті прикмети і товариші по знанню і всі, що його знали та радо витали цю симпатичну людину в своєму товаристві.

Похорон відбувся дня 23. ц. м., при дуже численній участі залізничників і знайомих. Похоронні пісні співав хор під батутуно п. Купчинського і хор залізничних машиністів.

Земля йому пером!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Надзвичайні дати на „Рідну Школу“ УПТ-ва. На поклик в часописах зложили далі надзвичайні датки на ратування рідного шкільництва в золотих: гр. кат. Немирівський деканат 40, А. Крупа — Перемишль 25, по 20: Чит. „Просвіти“ — Ласківці (з Шевченківського концерту), О. Ягема — Перемишль; А. Лисинський — Болехів 15; по 10: А. Проскурницький — Мелец, М. Козоріс і Др. С. Ардан з Любачева. На будуче просимо Вп. Жертводавців надписувати на чеках „надзв. даток“, бо тільки такі жертви будемо оголошувати. Всім Вп. Жертводавцям щира подяка. — Головна Управа УПТ.

На „Рідну Школу“ зложила п. Галія Н. у Львові 5 зол. в третю річницю смерті бл. п. Євгенії Зубик. За жетву складаємо щирю подяку. Головна Управа УПТ.

„Дніпро“. На видання альманаха „Дніпро“ по 5 зол. даліше зложили: Грегорицький Л., Завадська Вал., Др. Загайкевич В. і Б. і Одайник Г., за що всім їм складаємо щирю подяку Управу Українського Т-ва допомоги емігрантам з Вел. України, Львів, вул. Руська 3, III. пов.

Членські вклади по 1 зол. місячно складати треба тамже.

Повідомляється Вп. п. Співаків, що перша проба хору на концерт дня 4. X. ц. р. відбується цієї п'ятниці о год. 7. веч. у малій салі Лисенка. Л. Туркевич. 484 а) 4-2

Дрібні оголошення.

ДО ЗАМІНИ посіда в кліматичній місцевості на Підгір'ю, 1 кл. школа, небагато 2 класів, помешкання з 2 кохат і кучнею, 3 морги поля 7 клм. від міста, з котрого шодня кутує авто до Станіславова — за рівноправну посаду бачити великого міста або заліз. станції. Зголошення по Управі школи в Микої п. Солотина. 5'5 1-1

УЧИТЕЛЬКА, симпатична, пристійна та гарячої впаці, навязке перекиску з тучн'ком, що студіює в Данцігу в ріли уперемнені довгих та сумних осінніх вечорів. Листи святи по Адміністрації „Піро“ для „Чаїки“ до 15. X. 518 1-2

КРАПЕЛЬКА РОБІТНЯ Микола СТЕПІЯ абсолютна кротою в Штутгарті і Липську, виконує всякі крапельчі роботи по найкращішим взорам солідно і швидко. Цни умірковані. Для Впр. Духовенства приймаю роботи і перепечли папістики, пеліта, футра і колпаки. Адреса: Львів, Зелена ч. 31. 371 4-5

ІНЖИНІР будівничий Жагиків з великою практикою на Україні і в Польщі пошукве відповідної праці в Львові, або на провінції. Ласаві зголошення до Адміністрації. 3-3

ПОШУКУЄТЬСЯ невинуваченого інструктора до двох учеників з нинішніх класів гімназійних. Управа школи в Куляві п. Туринка. 507 2-2

П'ЯТИ Пані і Панове! Хотите познайомитись в матримоніальних цілях — удайтеся з дозірням до найліпшого бюра посередництва М. Маріяк в Перемишлі, вул. Попелів 10. Бюро має багато кандидатів і кандидатів зі сфер інтелігенції, купецтва, рідної народності. Богаті, менше зможні і бідні на'дуть шастя. Діскреція стисла. Сотки подяк можна переглянути в канцелярії. Фотографії і подвійні почт'ові значки прислати. 520 1-2

ОГОЛОШЕННЯ.

Адвокат і оборонець в каришх справах

Д-р ОЛЕКСАНДЕР МАРІТЧАН

переніс адвокатську канцелярію з вул. Колчаків ч. 1. до мешкання Львів вул. Крашевського ч. 19А II. пов. 460 2-2

Подяка.

Всім, що віддали останню прислугу бл. п. **Иосифу Медведьному**, емер. залізничному машиністові, померлому дня 21. ц. м. складаємо на цій дорозі щирю подяку. Осібну дяку складаємо хоріві заліз. машиністів і хоріві під батутуно п. Купчинського. — Родина. 519 1-1

МАШИНИ

МИХАЙЛО СТЕФАНІВСЬКИЙ

479

Реставрація, готель і кімнати до снідань

під „Трьома коронами“

ПЕТРА КОЛЬОНСЬКОГО

Львів, вул. Трибунальська ч. 8-10.

474

порукається зглядом Вп. Публіки. Знаменита кухня до пізної ночі, добірні нап'итки, солідна обслуга. 5-5

НА СПЛАТИ!

Переймаючи представництво бельєсної фабрики поручаємо:

СУКНО-КАМГАРНИ

на мужеські одяги, жіночі ностюми, реверенди і т. п.

ГОТОВІ ОДЯГИ І ВЗУТТЯ

від робітничого до найвибагливішого для муштин, жінок і дітей.

ВСЕ ЦЕ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!

Просимо без примусу купна відвідати наш магазин жадаючи від нас декларації.

Кооп. „РЕГУЛЯТОРИ“

Львів, Ринок 43 (Дім Ризниці).

між словами при вибогах а які зломчю-
містить в собі єство ад 1) значину з § 65
з. к. ад 2) а) єство з арт. VIII, уст. з 17.
XII. 1862 ч. 8 Дуп. ад 2) б) єство з § 300
з. к. ад 2) в) єство з арт. V, уст. з 17. XII.
1862 ч. 8 Дуп. ад 2) г) єство з § 65 зак.
к. ад 3) єство з § 300 з. к. визнає доко-
нану в дни 19. вересня 1924 року кон-
фіскацію за оправдані і зарядив знищен-
ня цілого накладу і видав по дум-
ці § 493. закона карного заборону
дальшого розширювання того друкова-
ного письма. Разом видав наказ від-
вальному редакторови тої часописі
щоби це рішення помістив безплатно,
в найближчій числі і то на першій сторіні.
Невиконання того наказу потягає за собою
наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. +
17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ек 1863, а імені
засудження за переступство на гривню до
400 злп. — Львів, дня 22. вересня 1924
(Підпис нечиткий.)

Німеччина та Ліга Націй.

(Лист із Женев.)

Женева, 20. вересня 1924 року.

"Fédération Universitaire Internationale pour la Soc. des Nations" молодша організація, що доперва вбивається в колодочки, — це те над чим варто докладніше і таким разом спитатися, — впорядила разом із літніми курсами, присвяченими Лізі Націй, цілу низку публичних конференцій. Самий вибір тем, питання, що стоять чи мають незабаром стати на денній черзі; негравальний гравець неофіційний, що дає можливість виступати референтам з націй, які не входять до Ліги; вільна виміна думок по докладах; невеличка, але інтелігентна й уважна міжнародна аудиторія; часто присутність, а деколи то й діяльна участь і делегатів з Ліги — все це робить ці зібрання цікавими, приймає до них увагу преси та громадства.

А серед тих політичних вечериць, уладжених за останній час, чи не найцікавіші ті, що присвячені були питанням: "Німеччина і Ліга Націй".

В невеличкій і милій салі "Société des Arts", з таким смаком оздобленою, такою затишною, що їй від вулиці щільно причинені віконниці надають ще більше захисту, вас охоплює приємна, спокійна атмосфера, яка впливає на зібрання. Тут можна слухати. Тут не пропадає дурно слово. Тут легше наважуватися те, що єднає промовця з присутніми і допомагає порозумітися.

Брайтшайд, відомий німецький соціал-демократ, своїм виступом захопив аудиторію, таку різнорідну. Прекрасна дикий, сміливий, з якою він підходить до питання і висвітлює його з німецького погляду тут, в самому серці Ліги Націй, ясність думки, виразність вислову і сила переконання, — не зважаючи на те, що він говорить без зовнішніх, блискучих ефектів, що він промовляв по німецькому (до питання про мову міжнародно нам доведеться повернутися в однім з ближчих листів), завоювали йому слухачів і допомогли держати їх майже півтори години в напруженій уважності.

Спочатку спинився він над тим, чому Німці несприятливо ставилися до Ліги Націй. Адже це улюблена дитина версайського трактату, який Німеччина, хоч і мусила його прийняти, вважає за "несправедливий, неморальний і непрактичний". І це глибоке, тверде переконання німецького народу. Німці підписали, коряться, виконують, але... вони певні, що це "не на віки". Я не знаю вічних трактатів, — каже Брайтшайд, — їх не було й нема на світі, не вічний і версайський!

Торкнувшись далі питання про відповідальність за війну, що його грає на його думку й не зачіпати, полишивши безсторонній історії. Брайтшайд перейшов до справи кордонів. "Ельзаське питання для Німеччини не існує!" З переходом цих земель до Франції вона помирилася. Інша річ — "польський коридор", що розрізує живе тіло німецького народу. З мотивів політичних, національних, економічних Німеччина не може помириться, не мириться й не помириться ніколи з кордонами на Сході! Звичайно промовець підкреслив при цьому, що Німеччина і в думках не покладає виправляти це зброєю, — боронь, Боже! — але юна, мовляв, мирним шляхом дійде до порозуміння з своїми сусідами.

Дилля? Га? Та інакше не можна тут у Женеві, де вже виробилася певна "мирова" фразеологія, де словом "la paix" все починається і все кінчається (але словом "la guerre", це вже склалася і в обов'язковий ритуал заведена "suicide" мирна "екстенія"... Блажен, хто вірує... але я глибоко певен, що це тільки "façon de parler", що це та позолота, якою прикрашають гілку пігулку. Так говорять.

а як воно справді буде, покаже майбутнє. Чи далеке? Та чи почують сусіди на Сході, яких шасливе сьогодні зробило глухими й сліпими, чи почують вони це грізне темпето на завтра? Ну, це їхня справа...

Далі промовець перейшов до питання про вступ Німеччини до Ліги, до чого тепер схилиється її громадська думка, і перш за все відкинув ту чутку, що Німеччина має нби вимагати одночасного прийняття й Союзів. "Ми не вважаємо, — каже він — уряд, що представляє тільки певну групу, що відкидає представництво всього народу, за представника населення", а далі окреслив бажання Німеччини, від яких задоволення залежить її вступ: не підписувати якихсь нових заяв, що стверджують ще раз вже прийняті зобов'язання, мати повну рівноправність з іншими державами та місце в Раді Ліги Націй.

Звичайно, я не тому спинився над промовою Брайтшайда, щоби говорити докладно про вступ Німеччини до Ліги Націй. Коло цієї справи багато вже єсть — і буде ще більше — чуток, заяв, спростувань, сенсаций... І поки то ці рядки дійдуть до нього, читач вже краше з телеграм знатиме і про позаклісові наради англо-німецькі в Лондоні, і про фактурування Хансена в Берліні, і про офіційну позицію німецького кабінету... Так чи інакше, сьогодні чи завтра, а Німеччина до Ліги вступить. А про позицію, яку вона займе там, про те нове, що приєсе вона туди з собою, про ті зміни в угрупованнях, що напевне відбудуться в самім лоні Ліги, про це ще передчасно говорити.

Коли я зняв річ про те, то тільки тому, що мені хотілося спинитися на деяких моментах, особливо, як на мене, цікавих.

Німці скорилися, але певні себе, певні свого права, вони знають, чого хочуть, куди їм іти і як. Сціпивши зуби, вони не гають часу, не тратають найменшої можливості і в себе вдома, і за кордоном використовують в нових, несприятливих

для них обставинах усе, що можна, щоб зміцнитися, прискорити той час бажаний... Чи не думаєте ви, що тут багато чого можна — і треба — навчитися з іншим?

А далі, це ще раз нагадує нам про нові методи роботи на міжнародному полі. Справді, використання як на ширше і найбільш плідно — інтернаціональних організацій та виступи перед широким світом — це те, на що й нам треба звернути найбільш увагу. Ст наприклад, хочби й ці політичні "з'їзди" "Fédér. Universit.". Чи не добре було б для нашої справи, колиб одного вечора зібрані почули, скажемо, доклад на тему: "Меншості і Ліга Націй", але голос не офіційних опікунів, а голос самих меншостей, і голос з виразними і фактичними ілюстраціями до того, як "благоденствують" вони під високою обороною трактатів, ствердженої Лігою? Або "Ліга Націй і опіка над збігцями" — знов же таки з огляду на самих об'єктів многотрадальних експериментів д-ра Хансена?...

Вертався я додому тихими, спокійними вулицями університетської дільниці. В голові одна по одній снувалися думки. Так, історія не знає "вічних" трактатів, і кордони проводяться — надто по живому тілу живого народу — не на віки! Як би хотілося, щоб тією молодістю бадьорістю, незломною енергією і твердістю вірою у світлу будучність свого народу, що ними перейняті були слова сьогоднішнього промовця, щоб тією бадьорістю, енергією, вірою наскрізь пройнялися все живе на нашій землі!

І прискорюючи в такт думкам, що посідали мене, ходу, я з здивуванням почув, як мені усе брешуть такі далекі, далекі слова чужої мови, як дедалі дзвеніють вони все ясніше і виблискують в весело-бадьору мелодію чужого гимну:

"So nam obca przemoc wzięła,
To my odbierzemy!"

І нби в відповідь на цю дивну примху психіки я з глибоким переконанням повторив голосно і здалося мені, разом зі мною звідусіль гучною луною озвалось:

"To my odbierzemy!"

С. Черепин.

Боротьба за міжнародний вплив.

І Польща ставить свою кандидатуру.

Питання: на яких умовах увійде Німеччина до Ліги Націй? — має першорядне значіння для нового укладу міжнародних сил. Усе те, над чим радила Ліга Націй на останній сесії, є лише підготуванням проектів до нових нарад. Коли представники Союзних держав погодились мовчки або голосно з поглядом, що без участі Німеччини не можна виробити тризкого пляну замирення Європи — то ясно, що в інтересі Ліги Націй є мати між собою Німеччину як члена.

Німеччина ввійде до Ліги лише на правах головної держави. Для цього треба зміни дотеперішнього статуту Ліги, який признає ці права лише 4-м державам основним: Англії, Франції, Італії та Японії. На цій зміні, в користь Німеччини, настоюватиме Англія і нема сумніву, що не зустрінеться з великою опозицією. Та можна передбачувати, що Франція зі свого боку поставити нову пропозицію щодо прийняття до Ради Ліги — Польщі. Рада Ліги складається нині з 4 "постійних" членів, вище згаданих і 6 "вибраних": Бельгії, Чехословаччини, Еспанії, Швеції, Бразилії та Уругваю.

Два найповажніші французькі денники "Temps" і "Journal des Débats" помістили одночасно статті, в яких домагаються, щоби на випадок признання Німеччині місця в Раді Ліги — признати право також Польщі. Ясна річ, що з менту прийняття Німеччини до Ради Ліги, там збільшиться вплив держави з

якою Польща має довгі та старі порахунки. Польські дипломати можуть уже завчасу журитись: на яке місце ставити свою кандидатуру — чи просто домагатись зрівняння у правах з Німеччиною чи лише з Уругваем? Речником Польщі у цій справі мусить стати Франція. У власнім інтересі вона мусить домагатись, щоби і для Польщі "зломали" дотеперішній статут і запевнили їй місце в Раді бодай "виборне".

Та вага справи не зовсім обмежується до самого місця у Раді. Законно Уругвай має ті самі права, що Бельгія та Еспанія, однак фактично: голос кожної держави має стільки впливу, скільки вона має сили та значіння у міжнародних відносинах. Така складна організація як Ліга Націй, що хоче забезпечити європейський мир, має чутливе розуміння факту: яка держава та в якій мірі може заважати на вдержанні загального миру. Інше діло бути загрозою мирової рівноваги, а інше — мати силу, щоби вдержати можливість воєнних конфліктів з боку своїх сусідів.

Нема сумніву, що такий державі як Польща залежить на забезпеченні миру. Однак це бажання не стоїть у ніякій пропорції до всіх тих клопотів, які мала і матиме Ліга, щоби оборонити теперішні кордони польської держави. Члени Ліги Націй, які мають зрозуміння для реальних відносин і дбають про покладення тривких основ майбутнього миру, мусять глядіти на

статуту Ліги, як на зразки проектів, які доведеться змінювати відповідно до взаємин між нововступаючими членами Ліги. Не може бути й балачки про основи завітнішого миру, як довго самі члени Ліги не розглянуть об'єктивно слабих пунктів новоповсталих держав, які горляють про потребу миру лише тому, що їх політика і їх кордони є невпинною загрозою цього миру!

Причину того, що не всі ще постійно складають обов'язковий і проц. податок на "Рідну Школу", добачує дехто в недостатку екекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обов'язок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа привука.

Мистецька освіта на Україні

На Україні можна набути мистецьку освіту в інститутах, техніках і професійних школах.

Інститути мають за завдання підготувати педагогів мистецтва і організаторів мистецької освіти. Вони є найвищими мистецькими школами. Техніки дають фаховців для виробництва високої мистецької кваліфікації. Професійні школи, що є найнижчим типом у драбині мистецької освіти, підготовляють майстрів для виробництва меншої кваліфікації.

На Україні є три такі інститути: перший — Київський мистецький Інститут; другий — Київський музично-драматичний Інститут ім. Лисенка; третій — Харківський музично-драматичний Інститут. Київський мистецький Інститут має три факультети: архітектурний, створений з окремого архітектурного Інституту, що існував до кінця минулого академічного року, малярсько-скульптурний і поліграфічний. В Інституті студії тривають 4 роки. У цьому році записано на ньому 500 студентів. Минулого року Інститут терпів на недостатці матеріального характеру та недостатку підходячого помешкання. Цього року вжито всіх заходів для того, щоби працю Інституту поставити твердо на ноги та вивести її на нормальний шлях.

Музично-драматичний Інститут має визначних педагогів-музиків, має шкільний апарат і цілий шкільний колектив краще налаштований і нахолоує в своєму складі біля 700 студентів. Соціальне походження студентства, за незначними винятками, селянське й робітниче. На перешкоді нормальної праці Інституту стоїть і в цьому випадку недостаток відповідного приміщення. Донедавна приміщення було вистарчаючим, але з огляду на зростання Інституту воно стало тісним і невідповідним.

Харківський музично-драматичний Інститут існує більше формально ніж фактично. Він донині остаточно не сконструований. Не зважаючи на всі реформи Інститут по суті остався по методах праці старою консерваторією. Він має в собі елементи інститутів, технік і професійних шкіл. Того року зроблено все можливе для того, щоби ця установа стала на правду вищою школою, тобто інститутом. Підготовчий відділ, що був при ньому, скасовано, а слухачів переведено до професійних шкіл. Переведено також перевірку педагогічного персоналу. В складі студентів остали тільки ті, що направили в Інститут працюють. Кадри студентства поповнюються дітьми селян і робітників. Цього року Інститут доповнено новими педагогічними силами, що опанували впрозі українську мову. Таким чином Інститут поволі українізується.

(За "Вістями" — додаток: "Література, наука, мистецтво" ч. 36)

(„Вісти“ ч. 210).

— Ідилія під Луїмнцем. З подробиць про останній, «незвуданий» досить чіткий європейський натап на потяг на ділянці Чірагоньск—Лубчі довідуємося, що потяг стримали бандити, переодягнені в залізничників, що давали алармові сигнали. Всіх бандитів, що вискочили з віз, було яких 100 осіб. Це.

сонні і подорожні стероїдизовано салва-
ми з руйнівних та мільканців вибухами
лучних гранат. Стероїдизовані машинні
машини без керманців і паливних цілю
парою без керманців; машина сама зупини-
лась напалом стайці Луїнівці і перша
дала притоку до алярму. Бандити знали,
що потягом їде воєвода Поваріч і ко-
мандант поліції Менсовіч, питали за ними,
але випадково не пізнали. Всіх подорож-
них ограбили, казавши їм лягти на лавки
і долати. Один жидівський купець пізнав
одного бандита і крикнув: «Лавце, що ти
робити?» — за цей оклик застрелив життя.
Бандити Лозинському відобрали хрест
на золотому ланцюжку. Тяжко ранений се-
натор Вислоух. Бандити втекли в недо-
ступні поліські багні. Про вислід погоні
ще нічого невідомо.

— **А у Варшаві радять.** Того само-
го дня, коли напад сотні бандитів на по-
тяг під Луїнівцем виказав недостачу при-
мативної безпеки життя й майна грома-
дян Річпосполитої та її звичайних цивілі-
заційних вимог, у Варшаві зібралась Воєн-
на Рада, яка радила над — організації
верховної військової влади у Польщі та
над... фортіфікаційми. Воєнній Раді пра-
цював міністр військ. справ Сікорський,
а присутніми були генерали Юзеф і Стані-
слав Галео, Шептицький, Розвадовський,
Желіговський, Маєвський, Осінський, Ридз-Сміг-
дзкий, Ромер, Пікорж, Найбабаєр і
кількох полковників.

— **Вбивство Жиди польським офі-
цером.** Усі ще пам'ятаємо голосну спра-
ву вбивства золочівського купця Лисенка
з Луїнівця польським поручником Ганки під час
суперечки у вагоні потягу на стайці Під-
замче. При розправі увільнено вбивця,
з польської публіки обидвала «героя» кві-
тами. Але справа ще не закінчена. Бо ось
вищий Військовий Суд у Варшаві скасу-
вав увільнючий присуд і дарував пере-
ведення до розправи судом І. інстанції,
себто військовим окружним судом ч. VI.
у Львові. Розправа визначена на день 16.
жовтня ц. р. і таким робом Львів має но-
ву сензацію.

— **Батьки пильнують дітей** і вчора
трапилися у Львові два трагічні випадки
з матірми дітьми, які наслідки каригідної
необережності й байдужості батьків.
В Ринку під ч. 34 живе кравець Микола
Малиновський. Його робітниця на II. поверсі,
я приватне помешкання на III-ому. Вчора
едина його 4-х літня донечка Янина запал-
ла гачемом свічку й почала злізати
звухлими сходами з III-ого поверха до
робітні батька; дорогою від свічки зго-
рліла суконка дівчинки, й вона в кілька
хвилин померла серед страшних мук. Дру-
гий випадок трапився при вул. Галицькій
ч. 5. Шестилітній синок прив'язався до
Державного сина на вікні III-ого по-
верха й спробував об'їздити. Вікно відчини-
лося і дитина впала крізь вікно на вулицю.
Де на місці кайнула смерть.

— **Комітне за жовтень.** З дчем
I. жовтня збільшені ордати найм за по-
мешкання (комірне) на 4 відсотки у від-
ношенні до комірного з червня 1914 р.
На місяць жовтень обов'язують такі мно-
жники комірного. Помешкання однокімнат-
ні й кімнатні з кухнею — множник
1.2284. Помешкання з 2—3 кімнат — мно-
жник 0.2899. Помешкання торговельних
виробств з торговельним свідцтвом
IV. категорії та ремісничі робітні з про-
мисловим свідцтвом VIII. категорії —
множник 0.5048. Помешкання з 4—6 кі-
мнат — множник 0.3334. Помешкання ро-
ботничі кооператив та професіональних
спітків й ремісничі майстерні з промисло-
вим свідцтвом VII. категорії — множник
1.5753. Помешкання від 7 кімнат вгору —
1.3459. Крайні й інші торговельні по-
мешкання перед-воєнного комірного вище
15% корон річно — множник 0.4623. Фа-
блицькі будинки — множник 0.7245. Вище
наведені множники обіймають комірне та
зворот усіх адміністративних витратків
і також громадські податки (на прим. —
за воду). Наведений множник помноже-
ний через суму комірного з червня 1914 р.
дає в добуток комірне за жовтень 1924 р.
у польських злотих.

— **Анатоль Франс здоровий.** Най-
більш сучасний французький письменник
Анатоль Франс, який має 82 роки, був
важко хворий. Усі газети приготували
уже кількометрові некрологи, коли тече-
сом високоинтенсивний дус встав і виздо-
ровів, а збіваючись ще довгенько жити —
вийшов на реконвалесценцію на село.

— **Бойот директори опери.** У ві-
денських театрах ведеться боротьба за
підвищення платень артистичному й техніч-
ному персоналові. У цю боротьбу вмішав-
ся головний директор Державної Опери
(б. придворної) д-р Штраус і д-р
Шальк, виступаючи в обороні оркестраль-
них музикантів, та проти членів хору й
технічних сил. Такий нетактовний крок на-
звавши директори викликав бурю у теа-
тральному віденському світі, а віденський
Союз сценічних діячів гострою резолю-
цією зобов'язав своїх членів на najbliż-
ній пробі, на якій д-р Шальк або Штраус
виступають при директорському пульті —
покинути сцену. Зваживши, що оба на-
звані директори одного з найвеличавіших
оперних театрів у світі є світовими за-
гально відомими музичними капіталістами —
їхній бойкот з боку співаків-артистів є
небуваним скандалом.

— **Компромітація з Лівієм.** Заява Іта-
лійського професора Де Мартіно про від-
криття невідомих досіль 64-х книг Інта
Лівія викликала в усьому науковому світі,

що цікавиться літературою і класицизмом,
велику сензацію. Але швидко виявилось,
що ціла історія є звичайним блефом. Обу-
рення Італійської преси не має границь:
Замотилучений професор виставив, жов-
ляв, на глум цілу Італію й тому слід да-
ти йому добру науку, щоб не жартував
зі святим прахом основників рідної лі-
тератури.

— **Сінклер і большевини.** Американ-
ський соціалістичний письменник Уpton
Сінклер (до речі кажучи: багато більше
популярний в Європі ніж в Америці!),
збирається їхати до Рад. Союзу, щоб
перевірити свої погляди про тамтешнє
життя, бо він задумав видати про анг. і
по московськи велику книжку про боль-
шевиків. При цій нагоді Сінклер гадає
зробити добрий інтерес: відплатити Лу-
начевському (нар. комісареві освіти) ви-
ключне право видання усіх своїх творів
на моск. мові.

— **Кооператива „Ураїнський Те-
атр“ у Львові.** Засідання Надзірної Ра-
ди кооператива відбудеться в четвер,
дня 2. жовтня ц. р. о год. 6-й вечером
у великій залі „Прогресу“ (Ринок 10).
Присутність усіх членів конечна.

— **В Ураїнській Драматичній Шко-
лі М. Вороного** заняття мають розпо-
чатися 1-го жовтня ц. р. Дятого, щоб не
напущувати правильного ходу занять,
Дирекція просить всіх тих, що хотіли би
вступити до школи, прискорити свої ви-
писи ще перед початком навчання. Вписи
приймається від 3-ої до 6-ої пополудни в
помешканні Висш. Музичного Інституту
ім. М. Лисенка (ул. Шашкевича 5). Впи-
саних проситься прийти до школи 1-го
жовтня в середу о 4 год. пополудни.

Дописи.

— **Ноломня Шляхами „толеранції“.** Рі-
шенням староства в Коломиї з дня 21.
березня 1923 ч. 7769 розважено Товариство
Української Молоді „Громада“ в Коло-
миї. Рішення це мотивовано в той спосіб,
що Т-во не виказало своєї легалізації з
австрійських часів, що не приходило в
реєстрах бувшого намісництва у Львові —
отже не має затвердженого політичного
закладу статута. Старство в Коломиї
констатувало це на підставі відносних
реєстрів воевідства у Львові і Стани-
славові.

На даямо Т-во покликуюлося на те, що
під час війни страшило багато документів,
котрі відносилися до діяльності, — що
державна поліція при закритті будинку
негалецького Т-ва забрала всі грамоти,
котрими можна було користуватися в ре-
кусах і т. д.

Цікаво і прямо не зрозуміло, як воевід-
ство у Львові і у Станіславові урядово
могли стверджувати, що в реєстрах Т-ва
бувшого намісництва у Львові Т-во Укра-
їнської Молоді „Громада“ не має.

Обі ці адміністративні влади мали до
розпоряджості згаданий архів і могли
переконавшись, що Т-во зголовило свій
статут до легалізації дня 14. IX. 1907 р.
ч. 112476/907 і що згадане подання як
і приписане число примірників статута зго-
жено в реєстратурі б. намісництва та що
цей статут під тим числом намісництво
затвердило.

Дня 4. червня 1923 під ч. 3940/Пр. від-
кинуло Воевідство у Станіславові рекурс
б. Управи тов. Української Молоді „Гро-
мада“ в тій справі, а дня 2. VI. 1923 вве-
сено відклик до міністерства внутрішніх
справ у Варшаві. Коли більше чим рік не
приходило відповіді в тій справі, внесено
дня 22. серпня 1924 р. ургенс. Однак й
це нічого не помогло, бо до сьогодні, то
є до 24. вересня 1924 р. нема ніякої від-
повіді.

Тимчасом нищиться майно того Тowa-
риства, яке має гарну двайцятилітню історію
за собою і яке пережило всі лихо-
ліття великої війни і доперва тепер впадо
жествою старогтинських розпорядків.
Може ті слова приспівати якесь рішення
у справі такого рішення коломиїського
старства, виданого проти елементарних
засад справедливості. Ітс.

З судової салі.

Діти перед судом.

Процес черепашим ходом посувається
наперед. Четвертий і п'ятий день розправи
вийшов так само переслухання поліцій-
них і жандармських чинників на тему, як
переведжено слідство проти обвинуваче-
них. Перед трибуналом пересувається
цілий ряд поліційних агентів, комісарів,
асистентів, жандармських ротмістрів, всіх
в елегантних мундирах або шкарлярних одя-
гах, виселгантуваних і наздеколонених, зі
специфічною усмішкою на устах.

На денному порядку питання: б'ють
чи не б'ють на поліції? Розуміється, з уст цих князівних проку-
раторських свідків, не чується іншої від-
повіді, як тільки: виключене, рішуче за-
перечую, щось подібне навіть не може
припускати, очевидна брехня і т. д. Ре-
корд добув поліційний асистент Подбе-
режний, помічник славного комісара Лабя-
ка, того самого Лабяка, на якого вже
четвертий день жде даремне суд, бо він
наче камінь встав в воду. Дуже зручно
боронить свого шефа асистент Подбе-
режний. В часі його переслухання прихо-

дити до дуже трагічного випадку. Обви-
нувачений Райндель старається пригаду-
вати свідкові деякі моменти з часу його
переслухання, але як відповідь одержує
тільки пинічну осмішку пана асистента
і рішучі заперечення. Райндель попадає
в раптову нервову атаку, так що його
негайно мусять вивести зі салі. Зриваєть-
ся на це обвинувачений Райс, білий на-
че похотно і поденервованим голосом
кричить під адресою Подбережного:
„Мордерца“. За це поведення трибунал
засуджує Райса на триденну темницю.

Спена з Райндлем і Райсом надзви-
чайно характеристична і жвава, говорить
більше ніж всі зізнання доказових свід-
ків. Безвихідне положення визия, якого
доказова аргументація дуже скупа, на-
слідком його виімкового положення
і трактування. Одиний доказ, до того
реальний доказ, яким він може служити,
не тільки та страшна минувшина, яку він
переживав перед кількома місяцями. Чим
більше може він чекати сьогодні?
А сторона противна багато сильніша і її
положення багато краще. Раз, це урядов-
на особа, яка мусить мати свідків, які
мусять вірити. І тут якраз причина без-
силля обвинуваченого, тут свідомість його
безвихідного положення, яке доводить до
нервового розстрою, до нього глибоко-
душевного протесту тим одним словом:
мордерца.

Трохи відмінного світла вносять зізна-
ння свідка Гофера. Гофер припадково
попав на коридор тюрми при Замарсти-
нівській вул., щоб занести істи в'язне-
му там своїм синаві. Бачив, як вели
Райндля, а потім крізь двері почув він
страшний крик. Ні це не був крик, але
неймовірно, майже звіряче вить, так що
йому самому в очах потемніло і він сам
не знав, що з ним діється.

Епілогом вентилявання справи салю-
нових манір поліції, була сисія між про-
куратором і обороною. Прокуратор Гір-
лер в довгий промові, виголошений з пи-
тотим йому апломбом і гострими аля-
зіями, старався підкреслити тенденцію,
яка помітна при усіх політичних процесах,
спеціально тав. комуністичних процесах.
Тенденція ця виявляється в тому, що при
помочі інсинуацій і голошення фантастич-
них казок на тему середньовічних тортур,
принорованих в часі слідства, пони-
жується престиж влади і адміністрації.
Щоб цьому постожити кінець, вносить
на зареєстрування актів карної розправи
проти Мозеса Візенфельда, які то акти
дадуть доказ, що подібні закиди є брех-
нею.

Дуже зручно реплікував проти цього
оборонень д-р Ляндав і стійкими аргумен-
тами виказав нестійкість логічності висно-
ків прокуратора, спеціально в тому випад-
кові. Бо ві процес проти Мінцера і тов.
ні так званий святоюрський процес, ні ба-
гато інших перших комуністичних проце-
сів, чогось подібного навіть не підносили,
як би це виходило по думці прокурато-
ра, а шийно в останніх процесах справа
тортур виринула на судову арену. Супроти
цього він вносить, щоб не тільки цей
одна акт задемонструвати перед судом,
але щоб би зробили основно і зажадати
предложения найбільш вірогідного
джерела а саме протоколів комісії посла
Турута з його візиту по всіх тюрмах.

Заява обор. д-ра Ляндава виводить з
рівноваги прокуратора. Зокрема слова
оборонця відносно „логічності прокура-
торських міркувань“ помилково інтерпре-
тує він як скваліфікування себе до кате-
горії „нечесно думуючих людей“ і жадає
від трибуналу взяти його в оборону. На
салі робить ця заява і це жадання дивне
враження, бо ніхто навіть не помітив оби-
длого тону в промові оборонця, а тим
паче інкримінованих слів.

Трибунал по нараді відкидає внесок і
прокуратора і оборони. Над справою о-
биди прокуратора приходять до денного
порядку.

Починається читання дальших актів.
Замкнення доказової частини сподіване
в п'ятницю після обіду. Присуд западе
в суботу.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакції не відповідає.

Проба хору на концерт 4. жовтня
відбудеться в понеділок. 29. ц. м. о год.
7:30 вечер в малій салі Лисенка.
Л. Туркевич.

Дрібні оголошення.

ПОТРІБНИЙ зараз інструктор для уче-
ника IV. кл. гіми. Зголошення враз з
заповненням услів'ї слати на адресу: Уряд
парохіальний в Ляховичах заріччях п. Жу-
равно. 522 1—1

МАШИНИ

МИХАЙЛО СТЕФАНІВСЬКИЙ

479

до виробу цементових дахівон, форми до
бетонних рур, хрести, громозводи, вікна
до церков і всілякі роботи слюсарські
виготовляє

Львів, вул. Варшавська 10.
(між вул. Кордецького і Рибарської)
3—4

ПОШУКУЮ учительки на цілий рік для
2 дівчат з I. кл. ліцеальної. Зголо-
шення з поданням услів'ї слати на
адресу: о. Ю. Левицький, Руське село п.
Дубенко. 523 1—3

ХТО знав би де подівається Іван В. О.
тишин, син Петра з Дрогобича,
п. Залішки, в 1900 році був короткй час
в Америці, відтак у 1909 р. повернувся до
краю, де забрали його до артилерії до
Босні, та до сик пор ніяких звісток, буде
ласкавий повідомити Catharine Woylyshy,
30 E. 7-th str. New-York. 524 1—1

ТОВАРИШІ башки, що здали матуру
1913 р. на філії академічної гімназії у
Львові — пошлуть свої адреси, щоб по-
розумітися в справі Зізду, який мав від-
бутися ще 1923. р. Листи слати на адре-
су: Антін Яцків, Львів, вул. Словацького
14/1. — Збудовський Роман, Яцків Антін.
Закордонні часописи проситься о передрук.
526 1—1

ПРИЙМУ та мешкання студентів або
студенток університету. Поточного
110. I. поверх на право. 527 1—2

УЧИТЕЛЬКА, симпатична, пристійна та
лагідної вдачі, навяже переписку з
техніком, що студіює в Данцігу в цілі
уарумення довгих та сумних осінніх ве-
черів. Листи слати до Адміністрації „Ціло-
дня „Чайки“ до 15. X. 513 2—2

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Спеціаліст ширіних і банеричних надуг
П-в ШВАРЦ б. секундар загального
шпиталю Львів, Сло-
вацького 4, (проти головної пошти). Лічєв-
ням, бородавкам, волосся електролізує;
кварцевою лампою повернув і ординує
на ново. 7—10

КУРС КРОЮ

б'ля і сумонь розпочинається 7. жо-
втя ц. р. і буде тривати через 3 мі-
сяці в пополудневих годинах від 6—8.
Зголошення приймаються що дня
від 8—1 і 3—9 год. попол.

528 Жіноча спілка промислова 1-2

„Пруд“ кооп. з обм. порукою
Львів, Ринок 39. (вдлім).

Всечеснійші Отці, що одержали „Пр-
повіді О. Юр. Імита та не звернули їх
означений речини — а досі ще не впили
палежистости 250 зол. — просимо
безумовно вирівнати в найближчих
днях дежній квот, щоб не наражувати
нас на втрати.
Гроші слати: „Відбудова“, Львів, Сло-
вацького 14. „За проповіді“. 525 1—1

Звичайні Загальні Збори

Тов-а „Союза Українок“ у Львові
відбудуться в неділю 12. жовтня ц. р. о
год. 3-й по пол. в кімнатах „Бесіда“ (На-
родний Дім, вул. Рувольського 22). На ден-
нім порядку: 1) Відкриття Зборів, 2) Ви-
бір Президії, 3) Звіт з діяльності Голо-
вного Виділу: а) секретарський, б) касієр-
ський, в) звіт голов. комісії, 4) Звіт кон-
трольної Комісії, 5) Вибір членів Головно-
го Виділу і Контрольної Комісії, 6) Впе-
сення і евантуалія.

За Головний Виділ „Союза Українок“:
Конст. Малицька, 517 2-3 Софія Федак.

Звичайні Загальні Збори

Тов-а „Кружок У. П. Т. в Самборі“
відбудуться дня 6. X. 1924 р. о год. 2:30
по пол. в кімнаті Тов-а „Бесіда“ зі слі-
дуючим денним порядком:

- 1) Звіт уступаючого Виділу,
- 2) Вибір нового Виділу,
- 3) Зміна статута,
- 4) Внески і запити членів.

Просимо цю дорожню всіх громадян
самбірського повіту, яким дорогого є спра-
ва рідної школи, а особливо батьків уче-
нів Семінарія прийти як найчисленнішій
на ті Збори. — Самбір, дня 20. IX. 1924.
Виділ Кружка У. П. Т. в Самборі.

Ширіть наш часопис!